

Bianchi

FD
394

FD
394

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONVM RECENTIORVM

Maximè ab Anno MDCXXXI. vsq. ad Annum MDCXXXIV.

P A R S S E X T A

A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO

Secundo loco selectarum, & nunquam aliàs impressarum.

Opus sanè perquàm vtile, & in Foro versantibus
summè necessarium.

CVM ADDITIONE NONNVLARVM DECISIONVM; QVÆ IN IPSIS
DECISIONIBVS ALLEGANTVR, IN EISDEM CAVSIS, FACTARVM.

Cum Argumentis, Summarijs, & Indicibus Locupletissimis.

ROMÆ, Typis Vaticanis. MDCXL.

Superiorum auctoritate, & Privilegijs.

Res. 7240/VI
P. 52834

SACRAE ROTAE ROMANAE
DECISIONVM

RECOLLECTIONVM

Maxime in Anno Domini MDCLXXIV

PARTIS SEPTIMAE

A PAVLO RABELO C. ROMANO

Secretarius Rotae

Operarius Rotae

THOMAS

STYLUS ROTAE

STYLUS ROTAE

ROMAE MDCLXXIV

N O T A
RR. PP. DD. AUDITORVM
SACRAE ROTAE ROMANAE

Coram quibus Decisiones in hac Parte contentæ
prodierunt.

REV. MVS P. D. IOANNES BAPTISTA COCCINVS ROTÆ DECANVS;

R. P. D. PHILIPPVS PIROVANVS,

R. P. D. CLEMENS MERLINVS,

R. P. D. BENEDICTVS VBALDVS, deinde S.R.E. CARDINALIS;

R. P. D. AMATVS DVNOZETTUS.

R. P. D. FRANCISCVS MARIA GHISILERIVS,

R. P. D. HIERONYMVS VEROSPIVS.

R. P. D. bo. mem. CORNELIVS HENRICVS MOTMANNVS.

R. P. D. IOANNES QVEIPO.

R. P. D. IOANNES IACOBVS PANZIROLVS,

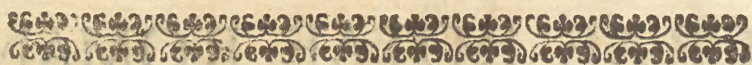
R. P. D. bo. me. ALEXANDER BVCCABELLA.

R. P. D. bo. me. IOANNES BAPTISTA REMBOLDVS,

PRIVILEGII SVMMA PRO IMPRESSORE Camerali, & Vaticano.

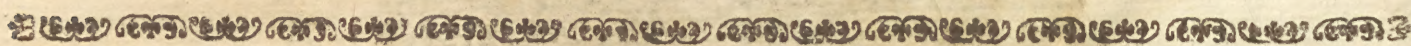
LEMENS Papa VIII. Diplomate fanxit, ne quis citra voluntatem Dominici Basæ, olim in Typographia Vaticana Impressoris, sacram Bibliam Concilia Generalia, Epistolas decretales, libros ad Ecclesiasticum munus pertinentes, ac etiam Sanctorum Patrum volumina, libros etiam cuiuscunque generis, vel nouiter ab ipso edendos, vel nouis additionibus auctos, per decennium ab editione cuiusque voluminis imprimat, vel impressa venalia habeat. Quod Priuilegium Paulus Papa V. peculiari Chirographo in fauorem Hieremiæ Guelphi I.V.D. ac Impressoris Cameralis transtulit, indulfitque. Id idem, Gregorius Papa XV. Literis expeditis, ratum, firmumque haberi voluit. Violatores excommunicationis latæ sententiæ pœna puniuntur. Quod si in Terris S.R.E. subiectis id contigerit, confiscatione etiam librorum, ac quingentorum ducatorum auri solutione mulctabuntur, vt latius patet in literis ipsius Gregorij Papæ, datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub anulo Piscatoris die 12. Octobris 1621. Pontificatus sui anno primo. Quæ omnia Sanctiss. D. N. Urbanus Papa VIII. in fauorem Andreæ Brugiotti Typographi Cameralis, & Vaticani translata, & indulta haberi iussit, datis Literis apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris die 23. Martij 1628. Pontificatus sui anno quinto.

Signat. M. A. Maraldus.

Iterum imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apostolici.

Io. B. Episc. Camerinen. Vicefg.

Iterum imprimatur.

Fr. Hyacinthus Lupus Mag. & Socius Reuerendiss. P. Fr. Gregorij Donati Sac. Pal. Apost. Mag. Ordinis Prædicatorum.

INDEX CAVSAR.

IN QVIBVS FACTÆ SVNT DECISIONES

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

IN PRÆSENTI VOLVGINE POSITÆ

Alphabetica serie dispositus,

*Et Primo per Diocæses: Secundo per Materias: Tertio per singulos
RR. PP. DD. Auditores.*

A

ALBEN. GABELLÆ, SEV ONERVVM, Veneris 28. Iunij 1630. Merlino. Dec. 339.
Anconitana Iuris redimendi. Veneris 11. Martij 1633. Motmanno. Decif. 189.
Anconitana Dotis. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Buccabellæ. Decif. 259.
Anconitana dotis. Mercurij 14. Iunij 1634. Buccabellæ. Decif. 290.
Aquilana Capellæ. Veneris 17. Februarij 1634. Pirouano. Decif. 267.
Arboren. Canonicatus. Lunæ 8. Martij 1632. Merlino. Decif. 107.
Arboren. Canonicatus. Lunæ 24. Ianuarij 1633. Merlino. Decif. 173.
Arboren. Canonicatus. Mercurij 16. Nouembris 1633. Merlino. Decif. 233.
Aretina Commendæ. Veneris 11. Martij 1633. Pirouano. Decif. 187.
Argentina Coadiutoria. Veneris 21. Februarij 1631. Ghislerio. Decif. 20.
Argentini Coadiutoria. Veneris 2. Maij 1631. Ghislerio. Decif. 36.
Argentine Coadiutoria. Lunæ 26. Aprilis 1632. Ghislerio. Decif. 114.
Argentini Coadiutoria. Lunæ 17. Maij 1632. Ghislerio. Decif. 133.
Ariminen. Domus. Lunæ 23. Iunij 1631. Dunogetto. Decif. 59.
Ariminen. Fideicommissi. Veneris 5. Martij 1632. Dunogetto. Decif. 106.
Ariminen. Fideicommissi. Veneris 7. Maij 1632. Merlino. Decif. 125.
Ariminen. Nullitatis Obligationis. Mercurij 10. Decembris 1631. Queipo. Decif. 75.
Ariminen. Nullitatis Obligationis. Mercurij 4. Februarij 1632. Queipo. Decif. 93.
Ariminen. Spolij. Die Veneris 5. Martij 1633. Motmanno. Decif. 185.
Ariminen. Spolij. Die Lunæ 23. Ianuarij 1634. Motmanno. Decif. 257.
Asculana Societatis. Lunæ 5. Decembris 1633. Dunogetto. Decif. 244.
Assisen. Crediti Dotalis. Lunæ 21. Iunij 1632. Pirouano. Decif. 146.
Assisen. Repetitionis Dotis. Die Lunæ 21. Iunij 1632. Pirouano. Decif. 145.
Auenionen. Hereditatis. Veneris 16. Ianuarij 1632. Ghislerio. Decif. 86.
Auenionen. Hereditatis. Die Mercurij 18. Maij 1633. Ghislerio. Decif. 208.
Augustana Decimarum. Veneris 28. Martij 1631. Cardin. Vbaldo. Decif. 30.

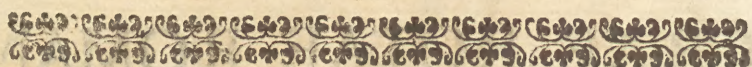
B

Basileen. Canonicatus. Lunæ 17. Martij 1631. Dunogetto. Decif. 27.
Beneuentana Molendini. Veneris 12. Decembris 1631. Merlino. Decif. 81.
Beneuentana Attentatorum. Lunæ 26. Iunij 1634. Verospio. Decif. 296.
Bituntina Damnorum, & Interesse. Lunæ 18. Aprilis 1633. Merlino. Decif. 196.
Bononien. Bonorum de Barzellinis. Lunæ 12. Decembris 1633. Ghislerio. Decif. 249.
Bononien. Bonorum de Barzellinis. Mercurij 22. Martij 1634. Ghislerio. Decif. 272.
Bononien. Bonorum de Barzellinis. Mercurij 7. Iunij 1634. Ghislerio. Decif. 283.
Bononien. Bonorum de Barzellinis. Lunæ 20. Nouembris 1634. Buccabellæ. Decif. 305.
Bononien. Disfmembrationis. Mercurij 22. Iunij 1633. Ghislerio. Decif. 223.
Bononien. Disfmembrationis. Mercurij 14. Iunij 1634. Ghislerio. Decif. 291.
Bononien. Disfmembrationis. Veneris 10. Nouemb. 1634. Ghislerio. Decif. 303.
Bononien. Disfmembrationis. Lunæ 11. Decembris 1634. Ghislerio. Decif. 315.
Bononien. Dotis, seu Attentatorum. Lunæ 24. Nouembris 1631. Merlino. Decif. 73.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis. Veneris 15. Aprilis 1633. Ghislerio. Decif. 193.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana. Ghislerio. Dec. 235.
Bononien. Fideicommissi de Lambettinis. Lunæ 15. Maij 1634. Motmanno. Decif. 279.
Bononien. Fideicommissi de Manzolis. Lunæ 16. Iunij 1631. Coccino. Decif. 51.
Bononien. Fideicommissi de Manzolis. Lunæ 26. Ianuarij 1632. Coccino. Decif. 88.
Bononien. de Manzolis. Lunæ 16. Aprilis 1632. Coccino. Decif. 111.
Bononien. Fideicommissi. Veneris 23. Iunij 1634. Verospio. Decif. 293.
Bononien. Pecuniaria de Blanchetis. Mercurij 15. Ianuarij 1631. Coccino. Decif. 1.
Bononien. Successionis. Lunæ 21. Iunij 1632. Dunogetto. Decif. 144.
Bononien. Successionis. Die Lunæ 10. Ianuarij 1633. Merlino. Decif. 167.
Bononien. Successionis. Veneris 13. Maij 1633. Merlino. Decif. 206.
Bononien. Successionis. Die Lunæ 14. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 361.
Bononien. Successionis. Lunæ 14. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 232.

Bur-

PRIVILEGII SVMMA PRO IMPRESSORE Camerali, & Varicano.

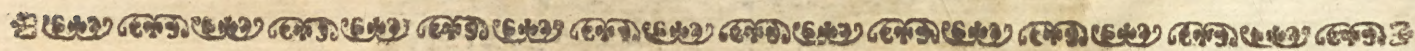

LEMENS Papa VIII. Diplomate fanxit, ne quis citra voluntatem Dominici Basæ, olim in Typographia Vaticana Impressoris, facram Bibliam Concilia Generalia, Epistolas decretales, libros ad Ecclesiasticum munus pertinentes, ac etiam Sanctorum Patrum volumina, libros etiam cuiuscunque generis, vel nouiter ab ipso edendos, vel nouis additionibus auctos, per decennium ab editione cuiusque voluminis imprimat, vel impressa venalia habeat. Quod Priuilegium Paulus Papa V. peculiari Chirographo in fauorem Hieremiæ Guelphi I.V.D. ac Impressoris Cameralis transtulit, indulfitque. Id idem Gregorius Papa XV. Literis expeditis, ratum, firmumque haberi voluit. Violatores excommunicationis latæ sententiæ pœna puniuntur. Quod si in Terris S.R.E. subiectis id contigerit, confiscatione etiam librorum, ac quingentorum ducatorum auri solutione mulctabuntur, vt latius patet in literis ipsius Gregorij Papæ, datis Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub anulo Piscatoris die 12. Octobris 1621. Pontificatus sui anno primo. Quæ omnia Sanctiss. D. N. Urbanus Papa VIII. in fauorem Andreæ Brugiotti Typographi Cameralis, & Vaticani translata, & indulta haberi iussit, datis Literis apud Sanctum Petrum sub anulo Piscatoris die 23. Martij 1628. Pontificatus sui anno quinto.

Signat. M. A. Maraldus.

Iterum imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apostolici.
Io. B. Episc. Camerinen. Vicesg.

Iterum imprimatur.
Fr. Hyacinthus Lupus Mag. & Socius Reuerendiss. P. Fr. Gregorij Donati Sac. Pal. Apost. Mag. Ordinis Prædicatorum.

INDEX CAUSARVM

IN QVIBVS FACTÆ SVNT DECISIONES

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

IN PRÆSENTI VOLVGINE POSITÆ

Alphabetica serie dispositus.

*Et Primo per Diocœses: Secundo per Materias: Tertio per singulos
RR. PP. DD. Auditores.*

A

ALBEN. GABELLÆ, SEV ONERVVM, Veneris 28. Iunij 1630. Merlino. Dec. 339.
Anconitana Iuris redimendi, Veneris 11. Martij 1633. Motmanno. Decif. 189.
Anconitana Dotis. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Buccabella. Decif. 259.
Anconitana dotis, Mercurij 14. Iunij 1634. Buccabella. Decif. 290.
Aquilana Capellæ, Veneris 17. Februarij 1634. Pirouano. Decif. 267.
Arboren. Canonicatus, Lunæ 8. Martij 1632. Merlino. Decif. 107.
Arboren. Canonicatus, Lunæ 24. Ianuarij 1633. Merlino. Decif. 173.
Arboren. Canonicatus, Mercurij 16. Nouembris 1633. Merlino. Decif. 233.
Aretina Commendæ. Veneris 11. Martij 1633. Pirouano. Decif. 187.
Argentina Coadiutoria. Veneris 21. Februarij 1631. Ghifilero. Decif. 20.
Argentini Coadiutoria. Veneris 2. Maij 1631. Ghifilero. Decif. 36.
Argentine Coadiutoria. Lunæ 26. Aprilis 1632. Ghifilero. Decif. 114.
Argentini Coadiutoria. Lunæ 17. Maij 1632. Ghifilero. Decif. 133.
Ariminen. Domus. Lunæ 23. Iunij 1631. Dunogetto. Decif. 59.
Ariminen. Fideicommissi. Veneris 5. Martij 1632. Dunogetto. Decif. 106.
Ariminen. Fideicommissi. Veneris 7. Maij 1632. Merlino. Decif. 125.
Ariminen. Nullitatis Obligationis, Mercurij 10. Decembris 1631. Queipo. Decif. 79.
Ariminen. Nullitatis Obligationis, Mercurij 4. Februarij 1632. Queipo. Decif. 93.
Ariminen. Spolij. Die Veneris 5. Martij 1633. Motmanno. Decif. 185.
Ariminen. Spolij. Die Lunæ 23. Ianuarij 1634. Motmanno. Decif. 257.
Asculana Societatis. Lunæ 5. Decembris 1633. Dunogetto. Decif. 244.
Assisen. Crediti Dotalis. Lunæ 21. Iunij 1632. Pirouano. Decif. 146.
Assisen. Repetitionis Dotis. Die Lunæ 21. Iunij 1632. Pirouano. Decif. 145.
Auenionen. Hereditatis. Veneris 16. Ianuarij 1632. Ghifilero. Decif. 86.
Auenionen. Hereditatis. Die Mercurij 18. Maij 1633. Ghifilero. Decif. 208.
Augustana Decimarum, Veneris 28. Martij 1631. Cardin. Vbaldo. Decif. 30.

B

Basileen. Canonicatus, Lunæ 17. Martij 1631. Dunogetto. Decif. 27.
Beneuentana Molendini, Veneris 12. Decembris 1631. Merlino. Decif. 81.
Beneuentana Attentatorum, Lunæ 26. Iunij 1634. Verospio. Decif. 296.
Bituntina Damnorum, & Interesse, Lunæ 18. Aprilis 1633. Merlino. Decif. 196.
Bononien. Bonorum de Barzellinis, Lunæ 12. Decembris 1633. Ghifilero. Decif. 249.
Bononien. Bonorum de Barzellinis, Mercurij 22. Martij 1634. Ghifilero. Decif. 272.
Bononien. Bonorum de Barzellinis, Mercurij 7. Iunij 1634. Ghifilero. Decif. 283.
Bononien. Bonorum de Barzellinis, Lunæ 20. Nouembris 1634. Buccabella. Decif. 305.
Bononien. Dismembrationis, Mercurij 22. Iunij 1633. Ghifilero. Decif. 223.
Bononien. Dismembrationis, Mercurij 14. Iunij 1634. Ghifilero. Decif. 291.
Bononien. Dismembrationis, Veneris 10. Nouemb. 1634. Ghifilero. Decif. 303.
Bononien. Dismembrationis, Lunæ 11. Decembris 1634. Ghifilero. Decif. 315.
Bononien. Dotis, seu Attentatorum, Lunæ 24. Nouembris 1631. Merlino. Decif. 73.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis, Veneris 15. Aprilis 1633. Ghifilero. Decif. 193.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis, Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana, Ghifilero. Dec. 235.
Bononien. Fideicommissi de Lambettinis, Lunæ 15. Maij 1634. Motmanno. Decif. 279.
Bononien. Fideicommissi de Manzolis, Lunæ 16. Iunij 1631. Coccino. Decif. 51.
Bononien. Fideicommissi de Manzolis, Lunæ 26. Ianuarij 1632. Coccino. Decif. 88.
Bononien. de Manzolis, Lunæ 16. Aprilis 1632. Coccino. Decif. 111.
Bononien. Fideicommissi, Veneris 23. Iunij 1634. Verospio. Decif. 293.
Bononien. Pecuniaria de Blanchetis, Mercurij 15. Ianuarij 1631. Coccino. Decif. 1.
Bononien. Successionis, Lunæ 21. Iunij 1632. Dunogetto. Decif. 144.
Bononien. Successionis, Die Lunæ 10. Ianuarij. 1633. Merlino. Decif. 167.
Bononien. Successionis, Veneris 13. Maij 1633. Merlino. Decif. 206.
Bononien. Successionis, Die Lunæ 14. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 361.
Bononien. Successionis, Lunæ 14. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 232.

Bur-

Index Decisionum per Dioeceses.

- uris presidendi. Lunæ 19. Decembris 1633. Mer-
Decif. 253.
- Q
- augustana Camerariæ. Lunæ 2. Iunij 1631. Piroua-
Decif. 43.
augustana Camerariæ. Veneris 26. Nouembris 1632.
Pirouano. Decif. 157.
esaraugustana Camerariæ. Lunæ 9. Maij 1633. Pirouano.
Decif. 205.
esaraugustana Camerariæ. Veneris 9. Decembris 1633.
Pirouano. Decif. 245.
esaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 21. Iunij 1632. Mot-
manno. Decif. 142.
esaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 12. Ianuarij 1632.
Card. Vbaldo. Decif. 85.
esaraugustana Cathedralitatis. Mercurij 4. Februa. 1632.
Card. Vbaldo. Decif. 91.
esaraugustana Cathedralitatis. Veneris 13. Februa. 1632.
Card. Vbaldo. Decif. 102.
esaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 14. Feb. 1633. Mot-
manno. Decif. 177.
esaraugustana Dismembrationis. Veneris 24. Ianuarij
1631. Ghislerio. Decif. 7.
esaraugustana Distributionum. Veneris 28. Martij 1631.
Verospio. Decif. 29.
esaraugustana Distributionum. Lunæ 26. Aprilis 1632.
Coccino. Decif. 115.
esaraugustana Distributionum. Mercurij 24. Nouembris
1632. Coccino. Decif. 156.
esaraugustana Distributionum. Mercurij 13. Ianuarij
1634. Coccino. Decif. 254.
esaraugustana Distributionum. Lunæ 4. Decembris 1634.
Panzirolo. Decif. 313.
esaraugustana Præminentiarum Veneris 14. Februarij
1601. Coccino. Decif. 15.
esaraugustana Vicariæ. Veneris 14. Februarij 1631. Ghi-
slerio. Decif. 16.
esaten. Prædij. Die Lunæ 16. Iunij 1631. Merlino. De-
cif. 52.
esaten. Prædij. Veneris 12. Decembris 1631. Merlino.
Decif. 80.
esaten. Prædij. Veneris 17. Martij 1634. Merlino. De-
cif. 271.
Camerinen. Donationis de Calcalaris. Lunæ 7. Aprilis 1631.
Dunozetto. Decif. 34.
Camerinen. Donationis de Calcalaris. Veneris 4. Iulij 1631.
Dunozetto. Decif. 63.
Camerinen. Hæreditatis. Veneris 21. Februarij 1631. Mer-
lino. Decif. 22.
Ciuitatis Castelli Bonorum. Mercurij 5. Maij 1632. Ghisle-
rio. Decif. 122.
Ciuitatis Castelli Supplementi legitimæ. Veneris 13. Iunij
1631. Pirouano. Decif. 47.
Ciuitatis Castelli Supplementi Legitimæ. Veneris 30. Apri-
lis 1632. Pirouano. Decif. 121.
Clusina Hæreditatis. Veneris 18. Februarij 1633. Merlino.
Decif. 180.
Clusina Hæreditatis. Veneris 2. Maij 1634. Merlino. De-
cif. 278.
Clusina Parochialis. Lunæ 28. Iunij 1632. Pirouano. De-
cif. 150.
Colimbrien. Præstimoniorum. Mercurij 10. Decemb. 1631.
Dunozetto. Decif. 78.
Colimbrien. Præstimoniorum. Veneris 18. Iunij 1632. Du-
nozetto. Decif. 139.
Colimbrien. Præstimoniorum. Lunæ 27. Iunij 1633. Coc-
cino. Decif. 226.
Colimbrien. Præstimoniorum. Veneris 28. Aprilis 1634.
Coccino. Decif. 275.
Comen. Nullitatis. seu Attentatorum. Lunæ 26. Iunij 1634.
Panzirolo. Decif. 295.
Conuersana Bonorum. Mercurij 15. Decembris 1632. Mer-
lino. Decif. 165.
- Cortonen. Plebania. Veneris 1. Iulij 1633. Ghislerio. De-
cif. 228.
Cremen. Archipresbyteratus. Lunæ 6. Iunij 1633. Panzi-
rolo. Decif. 221.
Cremonen. Beneficij. Mercurij 18. Iunij 1631. Coccino.
Decif. 13.
Cremonen. Donationis de Montanis. Lunæ 9. Maij 1633.
Panzirolo. Decif. 203.
Cremonen. Pensionis. Veneris 21. Maij 1632. Motmanno.
Decif. 134.
Cremonen. Præposituræ. Veneris 27. Iunij 1631. Motman-
no. Decif. 63.
Cremonen. Præposituræ. Lunæ 15. Decembris 1631. Mot-
manno. Decif. 82.
Cremonen. Præposituræ. Veneris 13. Februarij 1632. Mot-
manno. Decif. 100.
- D
- Dertusen. Parochialis. Veneris 14. Nouembris 1631. Vbal-
do. Decif. 71.
- E
- Elnen. Canonicatus. Veneris 6. Iunij 1631. Ghislerio. De-
cifo. 45.
Elnen. Eremitorij. Veneris 7. Februarij 1631. Merlino. De-
cif. 13.
Elnen. Eremitorij. Die Lunæ 23. Iunij 1631. Merlino. De-
cif. 57.
- F
- Faentina Dotis. Die Lunæ 3. Aprilis 1634. Motmanno.
Decif. 274.
Faentina. seu Cesenaten. Fideicommissi. Lunæ 14. Februar.
1633. Dunozetto. Decif. 176.
Faentina Vicariæ. Die Lunæ 20. Iunij 1633. Dunozetto.
Decif. 220.
Ferrarien. Restitutionis Dotis. Sabbati 26. Nouemb. 1633.
In Rota Martiniana. Merlino. Decif. 238.
Ferrarien. Spolij. Veneris 4. Iulij 1631. Merlino. Deci-
fio 69.
Fesulana Parochialis. Lunæ 12. Maij. 1631. Pirouano. De-
cif. 37.
Firmana Dotis. Die Mercurij 17. Maij 1634. Panzirolo.
Decif. 281.
Firmana Fideicommissi de Carradoris. Mercur. 13. Nouem-
bris 1630. Dunozetto. Decif. 341.
Firmana Fideicommissi de Carradoris. Veneris 22. Aprilis
1633. Dunozetto. Decif. 198.
Firmana Saluiani. Die Lunæ 24. Maij 1632. Pirouano. De-
cif. 135.
Firmana Spolij. Veneris 16. Decembris 1633. Panzirolo.
Decif. 251.
Florentina Iurispatronatus. Die Lunæ 20. Decembris 1632.
Merlino. Decif. 166.
Florentina Parochialis à Sala. Mercurij. 21. Aprilis 1632.
Queipo. Decif. 112.
Florentina Parochialis à Sala. Veneris 10. Iunij 1633. Pan-
zirolo. Decif. 217.
Forosempronien. Emphyteusis. Veneris 28. Nouembris
1631. Merlino. Decif. 74.
- G
- Gerunden. Iuris conferendi. Lunæ 24. Nouembris 1631.
Queipo. Decif. 72.
Gerunden. Iurisdictionis. Veneris 28. Martij 1631. Cocci-
no. Decif. 32.
Gerunden. Iurisdictionis. Mercurij 24. Nouembris 1632.
Verospio. Decif. 351.
Gerunden. Iurisdictionis. Lunæ 12. Decembris 1622. Coc-
cino. Decif. 321.

Index Decisionum per Dioeceses.

Gerunden. Iurisdictionis. Veneris 24. Nouemb. 1634. Verospio. Decif. 309.
Giennen. Beneficij. Lunæ 13. Ianuarij 1631. Verospio. Decif. 6.
Giennen. Thefauraria. Lunæ 25. Nouemb. 1634. Verospio. Decif. 308.

H

Hortana Fideimiffi. Mercurij 15. Decemb. 1632. Pirouano. Decif. 162.
Hortana Fideicomiffi. Veneris 3. Iunij 1633. Pirouano. Decif. 215.

I

Ianuen. Abbatia. Die Lunæ 13. Iunij 1633. Pirouano. Decif. 218.
Ianuen. Abbatia. Veneris 2. Decemb. 1633. Pirouano. Decif. 241.
Ianuen. Alimentorum. Lunæ 8. Martij 1632. Pirouano. Decif. 108.
Ianuen. Fructuum Dotis Lunæ 15. Maij 1634. Coccino. Decif. 280.
Ianuen. Iuris Honorifici. Lunæ 26. Ianuarij. 1632. Pirouano. Decif. 89.
Ianuen. Parochialis. Veneris 21. Februarij 1631. Coccino. Decif. 21.
Ianuen. Parochialis. Veneris 1. Iulij 1633. Coccino. Decif. 230.
Ianuen. Separationis Thori. Ven. 31. Ianuarij 1625. Remboldo. Decif. 324.
Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 16. Februarij 1631. Coccino. Decif. 104.
Ianuen. Separationis Thori. Mercurij 5. Maij 1632. Coccino. Decif. 124.
Ianuen. Separationis Thori. Mercurij 24. Nouembr. 1632. Coccino. Decif. 155.
Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 11. Aprilis 1633. Coccino. Decif. 191.
Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 4. Iulij 1633. Coccino. Decif. 231.
Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 28. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 239.
Ianuen. Separationis Thori. Veneris 5. Maij 1634. Pirouano. Decif. 277.
Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 3. Iulij 1634. Pirouano. Decif. 300.
Imolen. Saluiani. Die Veneris 5. Maij 1634. Coccino. Decif. 276.
Interamnen. Fideicomiffi de Simonetis. Lunæ 3. Iulij. 1634. Ghislerio. Decif. 301.

L

Lauretana Censur. Veneris 15. Aprilis 1633. Motmanno. Decif. 195.
Legionen. Puritatis sanguinis. Lunæ 13. Iunij 1633. Motmanno. Decif. 359.
Legionen. Canonicatus. Magistralis, & puritatis sanguinis. Veneris 9. Decembris 1633. Coccino. Decif. 362.
Legionen. Canonicatus Magistralis. Lunæ 12. Iunij. 1634. Coccino. Decif. 289.
Leodien. Fructuum. Veneris 30. Aprilis 1632. Motmanno. Decif. 119.
Leopolien. Separationis Thori. Die Lunæ 9. Maii. 1633. V. baldo. Decif. 202.
Lucana Successionis. Lunæ 16. Februarij 1632. Pirouano. Decif. 103.

M

Mediolanen. Bonorum. Lunæ 30. Maij. 1633. Merlino. Decif. 211.

Mediolanen. Decimarum. Lunæ 7. Februarij. 1631. Merlino. Decif. 19.
Mediolanen. Pecuniaria. Mercurij 19. Ianuarij. 1633. Pirouano. Decif. 170.
Mediolanen. Pecuniaria. Veneris 18. Maij 1633. Pirouano. Decif. 209.
Meleuitana expensarum. Mercurij 13. Nouembris 1630. Ghislerio. Decif. 342.
Meleuitana Expensarum. Veneris 31. Ianuarij 1631. Ghislerio. Decif. 10.
Meleuitana Feudi. Mercurij 4. Decembris 1630. Motmanno. Decif. 344.
Meleuitana Feudi. Die Lunæ 10. Maij 1632. Motmanno. Decif. 129.
Meleuitana Feudi. Die Lunæ 30. Maij 1633. Merlino. Decif. 212.
Meleuitana Feudi. Lunæ 27. Nouembris 1634. Merlino. Decif. 310.
Meleuitana Grauiaminum. Veneris 15. Decemb. 1634. Bucabella. Decif. 317.
Meliten. Nauis. Die Lunæ 12. Decembris 1633. Merlino. Decif. 246.
Meliten. seu Portugallien. Die Lunæ 5. Decembris 1633. Panziolo. Decif. 243.
Messanen. Archipresbyteratus. Veneris 9. Ianuarij 1632. Motmanno. Decif. 84.
Montis Falisci Pensionis. Lunæ 31. Martij 1631. Pirouano. Decif. 345.
Montis Falisci Pensionis. Veneris 6. Februarij 1632. Pirouano. Decif. 94.

N

Narnien. Iurispatronatus. Veneris 13. Maij. 1633. Dunoze- to. Decif. 207.
Narnien Successionis. Lunæ 26. Nouembris 1629. Merlino. Decif. 320.
Neapolitana Legati. Lunæ 15. Aprilis 1630. Ghislerio. Decif. 332.
Neapolitana Legati. Veneris 1. Februarij 1631. Ghislerio. Decif. 11.
Nouarien. Bonorum. Veneris 30. Aprilis 1632. Coccino. Decif. 120.
Nouarien. Bonorum. Mercurij 15. Decembris 1632. Coccino. Decif. 164.
Nouarien Decimarum. Die Lunæ 10. Iunij 1630. Pirouano. Decif. 334.
Nouarien. Decimarum. Mercurij 26. Februarij 1631. Pirouano. Decif. 23.
Nouarien. Decimarum. Veneris 27. Iunij 1631. Pirouano. Decif. 61.
Nouarien. Decimarum Veneris 29. Aprilis 1633. Verospio. Decif. 357.
Nouarien. Decimarum. Veneris 1. Decembris 1634. Verospio. Decif. 311.

P

Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 19. Iunij 1628. Ghislerio. Decif. 325.
Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 11. Martij 1630. Ghislerio. Decif. 331.
Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 2. Decembris 1630. Ghislerio. Decif. 342.
Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 12. Maii 1631. Ghislerio. Decif. 40.
Perusina Laudi. Veneris 3. Nouembris 1632. Coccino. Decif. 159.
Perusina releuationis Testamenti. Veneris 7. Maij 1632. Pirouano. Decif. 126.
Perusina Successionis de Alphanis. Mercurij 1. Februarij 1634. Dunoze- to. Decif. 264.
Pistorien. Parochialis. Lunæ 9. Februarij 1632. Merlino. Decif. 96.

Pla-

Index Decisionum per Dioeceses.

- Placentina pecuniaria. Veneris 14. Maij 1632. Verospio. Decif. 132.
- Placentina Præcedentiæ. Mercurij 1. Februarij 1633. Merlino. Decif. 322.
- Placentina præcedentiæ. Lunæ 27. Iunij 1633. Merlino. Decif. 224.
- Placentina prætenſe Succeſſionis. Veneris 31. Martij 1634. Panzirolo. Decif. 273.
- Preneſtina Cenfus. Die Veneris 25. Iunij 1632. Coccino. Decif. 148.
- Prateſi ſeu Nullius Parochialis. Veneris 11. Martij 1633. Verospio. Decif. 356.
- R
- Ravennaten. Emphyteuſis. Veneris 28. Maij 1631. Merlino. Decif. 42.
- Reatina Bonorum. Veneris 5. Nouemb. 1632. Pirouano. Decif. 154.
- Recanaten. Saluiani. Veneris 17. Martij 1634. Verospio. Decif. 270.
- Regien. penſionis. Die Lunæ 5. Maij 1631. Dunogetto. Decif. 38.
- Romana Affecurationis. Mercur. 18. Iunij 1631. Pirouano. Decif. 54.
- Romana Affecurationis. Lunæ 23. Iunij 1632. Pirouano. Decif. 151.
- Romana Affecurationis. Veneris 1. Iulij 1633. Merlino. Decif. 129.
- Romana Affecurationis Nautis. Mercurij 26. Februarij 1631. Ghifilerio. Decif. 24.
- Romana Affecurationis Nautis. Veneris 27. Iunij 1631. Ghifilerio. Decif. 64.
- Romana, ſeu Ianuen. Affecurationis. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Panzirolo. Decif. 258.
- Romana, ſeu Veneta Affecurationis. Mercurij 7. Iunij 1634. Motmanno. Decif. 285.
- Romana, ſeu Venera Affecurationis. Lunæ 3. Iulij 1634. Motmanno. Decif. 302.
- Romana Bonorum. Die Veneris 4. Iulij 1631. Coccino. Decif. 67.
- Romana Bonorum Veneris 19. Decembris 1631. Coccino. Decif. 83.
- Romana Cambiorum. Veneris 4. Iulij 1631. Motmanno. Decif. 70.
- Romana Cambiorum. Lunæ 29. Nouembr. 1632. Motmanno. Decif. 158.
- Romana Canonum, ſeu Cenfum. Lunæ 29. Martij 1632. Merlino. Decif. 110.
- Romana Cafalis de Cavaleries. Lunæ 14. Februarij 1633. Coccino. Decif. 178.
- Romana Cenfus. Die Veneris 16. Maij 1631. Merlino. Decif. 41.
- Romana Cenfus. Veneris 13. Februarij 1632. Merlino. Decif. 99.
- Romana Cenfus. Veneris 13. Februarij 1632. Merlino. Decif. 98.
- Romana Cenfus, ſeu Canonum. Veneris 11. Martij 1633. Merlino. Decif. 188.
- Romana Cenfus. Die Veneris 8. Aprilis 1633. Merlino. Decif. 190.
- Romana Cenfus. Veneris 15. Aprilis 1633. Ghifilerio. Decif. 194.
- Romana de Cavaleries Veneris 25. Iunij 1632. Coccino. Decif. 350.
- Romana de Ghezis. Veneris 17. Martij 1634. Panzirolo. Decif. 269.
- Romana de Guidis. Die Lunæ 13. Ianuarij 1631. Verospio. Decif. 5.
- Romana de Pacificis. Die Lunæ 5. Iulij 1632. Coccino. Decif. 152.
- Romana Domus. Mercurij 26. Februarij. 1631. Merlino. Decif. 25.
- Romana Donationis. Lunæ 11. Aprilis 1633. Pirouano. Decif. 192.
- Romana Donationis. Die Lunæ 6. Iunij 1633. Verospio. Decif. 358.
- Romana Donationis. Veneris 2. Iunij 1634. Verospio. Decif. 363.
- Romana Donationis de Caſtellanis. Lunæ 23. Iunij 1631. Coccino. Decif. 58.
- Romana Donationis de Caſtellanis. Lunæ 10. Maij 1632. Coccino. Decif. 127.
- Romana Donationis de Virſinis. Lunæ 26. Aprilis 1632. Pirouano. Decif. 118.
- Romana Dotis. Veneris 10. Decembris 1632. Pirouano. Decif. 161.
- Romana Dotis. Die Mercurij 28. Iunij 1634. Verospio. Decif. 299.
- Romana Dotis de Paluzziſ. Veneris 13. Iunij 1631. Motmanno. Decif. 49.
- Romana Dotis de Paluzziſ. Lunæ 24. Ianuarij 1633. Motmanno. Decif. 355.
- Romana Dotis, ſeu Filiationis. Lunæ 11. Decembris 1634. Merlino. Decif. 314.
- Romana Dotis, ſeu Saluiani. Veneris 24. Ianuarij 1631. Queipo. Decif. 8.
- Romana, ſeu Tudertina educationis. Veneris 13. Ianuarij 1634. Pirouano. Decif. 255.
- Romana, ſeu Aquilana Nullitatis Donationis. Lunæ 31. Martij 1631. Dunogetto. Decif. 33.
- Romana Fideicommiſſi de Caetanis. Veneris 25. Februarij 1633. Coccino. Decif. 184.
- Romana Fideicommiſſi de Caetanis. Lunæ 30. Ianuarij 1634. Coccino. Decif. 263.
- Romana Fideicommiſſi de Caetanis. Mercurij 7. Iunij 1634. Coccino. Decif. 284.
- Romana Fideicommiſſi de Caetanis. Veneris 17. Nouembris 1634. Coccino. Decif. 304.
- Romana Fideicommiſſi de Epif. Veneris 21. Iunij 1630. Verospio. Decif. 337.
- Romana Fideicommiſſi de Epifc. Die Veneris 4. Aprilis 1631. Verospio. Decif. 35.
- Romana Fideicommiſſi de Guidis. Veneris 28. Iunij 1630. Verospio. Decif. 338.
- Romana Hæreditatis. Lunæ 26. Aprilis 1632. Card. Vbalde. Decif. 117.
- Romana Hæreditatis. Veneris 13. Iunij 1631. Ghifilerio. Decif. 48.
- Romana Hæreditatis. Lunæ 21. Iunij 1632. Merlino. Decif. 140.
- Romana ſeu Neapolitana Hæreditatis de Proyda. Mercur. 19. Ianuar. 1633. Coccino. Dec. 171.
- Romana Laudemij. Lunæ 10. Februarij 1631. Ghifilerio. Decif. 14.
- Romana Laudemij. Die Lunæ 10. Maij 1632. Ghifilerio. Decif. 128.
- Romana Legati. Die Lunæ 9. Februarij 1632. Motmanno. Decif. 97.
- Romana Legati. Die Lunæ 27. Iunij 1633. Motmanno. Decif. 225.
- Romana Legati. Die Lunæ 14. Februarij 1633. Pirouano. Decif. 181.
- Romana Legati. Veneris 10. Februarij 1634. Motmanno. Decif. 265.
- Romana Legati. Die Lunæ 26. Iunij 1634. Motmanno. Decif. 297.
- Romana, ſeu Vrbenetana Legitimæ. Lunæ 7. Iunij 1632. Pirouano. Decif. 137.
- Romana, ſeu Vrbenetana Legitimæ. Veneris 10. Decemb. 1632. Pirouano. Decif. 160.
- Romana Legitimæ. Veneris 17. Iunij 1633. Dunogetto. Decif. 219.
- Romana Legitimæ. Lunæ 11. Decembris 1633. Verospio. Decif. 316.
- Romana Lucti Dotalis. Veneris 16. Decembris 1633. Merlino. Decif. 250.
- Romana Mutui, ſeu Pecuniaria. Veneris 14. Martij 1631. Merlino. Decif. 26.

Index Decisionum per Dioeceses.

- Romana Nullitatis contractus.** Mercurij 26. Iunij 1630. Ghislerio. Decif. 335.
Romana nullitatis Contractus. Mercurij 18. Iunij 1631. Ghislerio. Decif. 55.
Romana Nullitatis contractus. Lunæ 10. Ianuarij 1633. Dunogetto. Decif. 354.
Romana nullitatis Contractus. Lunæ 18. Aprilis 1633. Dunogetto. Decif. 197.
Romana nullitatis Contractus. Lunæ 5. Decembris 1633. Merlino. Decif. 242.
Romana nullitatis Obligationis. Veneris 27. Iunij 1631. Merlino. Decif. 62.
Romana nullitatis Obligationis. Lunæ 28. Iunij 1632. Merlino. Decif. 149.
Romana Officij. Die Lunæ 21. Iunij 1632. Pirovano. Decif. 143.
Romana Officiorum. Mercurij 18. Iunij 1631. Motmanno. Decif. 36.
Romana Patrocinii. mercurij 15. Decembris 1632. Coccino. Decif. 163.
Romana Pecuniaria. Die Lunæ 5. Maij 1631. Pirovano. Decif. 346.
Romana Pecuniaria. Mercurij 10. Decembris 1631. Merlino. Decif. 77.
Romana Pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1632. Pirovano. Decif. 353.
Romana Pecuniaria. Mercurij 27. Iunij 1633. Pirovano. Decif. 360.
Romana Pecuniaria, seu Mercium. Lunæ 27. Iunij 1633. Panzirolo. Decif. 227.
Romana Pecuniaria. Lunæ 30. Ianuarij 1634. Pirovano. Decif. 262.
Romana Pensionis. Mercurij 17. Aprilis 1633. Card. Vbaldo. Decif. 199.
Romana Præposituræ. Die Lunæ 6. Iunij 1633. Pirovano. Decif. 216.
Romana Præposituræ. Veneris 17. Martij 1634. Pirovano. Decif. 268.
Romana Præposituræ. Veneris 9. Iunij 1634. Pirovano. Decif. 287.
Romana Præsentæ deuolutionis Domus. Lunæ 21. Februarij 1633. Panzirolo. Decif. 182.
Romana Præsentæ dotis. Veneris 2. Decembris 1633. Motmanno. Decif. 240.
Romana Quarti dotalis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Bora Martiniana. Dunogetto. Decif. 237.
Romana Quarti dotalis. Lunæ 20. Nouembris 1634. Dunogetto. Decif. 307.
Romana Redditionis Rationis. Die Mercur 26. Iunij 1630. Motmanno. Decif. 336.
Romana Redditionis rationis. Veneris 24. Ianuarij 1631. Merlino. Decifio. 3.
Romana Redditionis rationis. Die Vener. 28. Martij 1631. Motmanno. Decif. 31.
Romana Redditionis rationis. Veneris 27. Iunij 1631. Motmanno. Decif. 60.
Romana Redditionis rationis. Veneris 30. Ianuarij 1632. Motmanno. Decif. 90.
Romana Redditionis rationis Tutelæ. Lunæ 14. Ianuarij 1633. Pirovano. Decif. 169.
Romana Redditionis rationis Tutelæ. Lunæ 30. Maij 1633. Pirovano. Decif. 214.
Romana Redditionis rationis Tutelæ. Lunæ 16. Ianuarij 1634. Pirovano. Decif. 256.
Romana Restitutionis in integrum. Veneris 14. Iulij 1631. Coccino. Decif. 66.
Romana Restitutionis in integrum. Vener. 23. Ianuar. 1632. Card. Vbaldo. Decif. 87.
Romana Salutarj. Die Lunæ 26. Aprilis 1632. Merlino. Decif. 116.
Romana separationis Bonorum. Veneris 24. Ianuarij 1631. Pirovano. Decif. 2.
Romana Simulationis contractus. Lunæ 1. Iulij 1630. Dunogetto. Decif. 340.
Romana Simulationis contractus. Veneris 14. Februarij 1631. Dunogetto. Decif. 17.
Romana, seu Spoletana successione. Veneris 4. Iunij 1631. Merlino. Decif. 68.
Romana Superuiuentiæ. Lunæ 2. Maij 1633. Dunogetto. Decif. 200.
Romana Testamenti. Mercurij 4. Maij 1633. Motmanno. Decif. 201.
Romana Testamenti. Lunæ 12. Decembris 1633. Motmanno. Decif. 247.
Romana Tutelæ. Die Mercurij 5. Maij 1632. Pirovano. Decif. 123.
Romana Vineæ de Capocephalis. Veneris 26. Ianuar. 1629. Dunogetto. Decif. 326.
Romana Vineæ de Capocephalis. Lunæ 14. Ianuarij 1630. Dunogetto. Decif. 330.
Romana Vineæ de Capocephalis. Veneris 13. Iunij 1631. Dunogetto. Decif. 46.
- S**
- Sabinen. Beneficij.** Die Lunæ 24. Martij 1631. Verospio. Decif. 28.
Salernitana Pensionis. Veneris 27. Iunij 1631. Dunogetto. Decifio 347.
Salernitana Pensionis. Veneris 5. Decembris 1631. Ghislerio. Decif. 76.
Salernitana Pensionis. Lunæ 26. Aprilis 1632. Ghislerio. Decif. 113.
Salernitana Pensionis. Veneris 4. Martij 1633. Ghislerio. Decif. 186.
Salernitana Pensionis. Lunæ 30. Maij 1633. Ghislerio. Decif. 213.
Sancti Scuerini Dotis. Die Lunæ 5. Maij 1631. Pirovano. Decif. 39.
Sancti Scuerini dotis. Veneris 2. Iunij 1631. Merlino. Decifio 44.
Sancti Scuerini dotis. Veneris 14. Maij 1632. Pirovano. Decif. 131.
Senen. Coadiutoria. Lunæ 14. Iunij 1632. Pirovano. Decif. 138.
Senen. Coadiutoria. Veneris 25. Iunij 1632. Pirovano. Decif. 147.
Signina Castrorum. Lunæ 24. Ianuarij 1622. Remboldo. Decif. 320.
Signina Castrorum. Lunæ 13. Nouembris 1623. Coccino. Decif. 323.
Signina Castrorum. Lunæ 4. Februarij 1631. Coccino. Decif. 12.
Signina Castrorum. Die Lunæ 19. Iunij 1634. Panzirolo. Decif. 292.
Spoletana Fideicommissi. Veneris 19. Decembris 1631. Card. Vbaldo. Decif. 348.
Spoletana Fideicommissi. Veneris 14. Ianuarij 1633. Card. Vbaldo. Decif. 168.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 14. Februarij 1633. Ghislerio. Decif. 179.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 30. Maij 1633. Ghislerio. Decif. 170.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 24. Decembris 1634. Merlino. Decifio. 312.
Spoletana Legitimæ. Veneris 24. Ianuarij 1631. Verospio. Decif. 9.
Suessana Beneficij. Veneris 13. Februarij 1632. Motmanno. Decif. 101.
- T**
- Tarraconen. Primitiarum.** Veneris 27. Ianuarij 1634. Bucabella. Decif. 261.
Tarvisina Feudi. Veneris 14. Februarij 1631. Queipo. Decif. 18.
Tarvisina Feudi. Die Veneris 13. Iunij 1631. Queipo. Decifio 50.
- ** Tar-

Index Decisionum per Diececeses.

Tarnisina Feudi, Die Veneris 5. Martij 1632. Queipo Decif. 105.
 Taurinen. Donationis, Veneris 28. Ianuarij 1633. Merlino, Decif. 174.
 Toletana Parochialis de Vargas, Veneris 14. Maij 1632. Queipo, Decif. 130.
 Tridentina Decanatus, & Canonicatus. Lunæ 5. Iulij 1632. Coccino. Decifio 153.
 Tridentina Decanatus, & Canonicatus, Veneris 26. Nouembris 1632. Coccino. Decif. 352.
 Tridentina Decanatus, & Canonicatus. Veneris 25. Februa. 1633. Coccino. Decif. 183.
 Tullen Reformationis, Veneris 30. Martij 1629. Dunozetto. Decif. 327.
 Tullen Reformationis. Lunæ 18. Iunij 1629. Dunozetto. Decif. 328.
 Tullen Reformationis. Lunæ 22. Aprilis 1630. Dunozetto. Decif. 333.
 Tullen Reformationis, Veneris 10. Ianuarij 1631. Dunozetto. Decif. 4.
 Tullen. Reformationis, Veneris 6. Februarij. 1632. Motmanno. Decif. 95.
 Tusculana Saluiani. Veneris 15. Decembris 1634. Verospio. Decif. 318.

V

Valentina Iuris sedendi. Veneris 16. Decembris 1633. Merlino. Decif. 252.
 Valentina Iuris sedendi. Lunæ 12. Iunij 1634. Merlino. Decif. 288.
 Valentina Iuris sedendi. Mercurij 15. Decembris 1634. Ghislerio. Decif. 319.
 Valentina Pensionis. Lunæ 15. Martij 1632. Ghislerio. De-

cif. 109.
 Vercellen. Membri. Veneris 26. Maij 1634. Panzirolo. Decif. 282.
 Verulana Fideicommissi. Veneris 28. Ianuarij 1633. Dunozetto. Decif. 175.
 Verulana Fideicommissi. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana. Merlino. Decif. 236.
 Verulana Fideicommissi. Mercurij 7. Iunij 1634. Merlino. Decif. 286.
 Verulana Fideicommissi. Lunæ 26. Iunij 1634. Merlino. Decif. 298.
 Verulana Fideicommissi. Lunæ 20. Nouembris 1634. Merlino. Decif. 306.
 Vicen. Collegij. Die Lunæ 7. Iunij 1632. Motmanno. Decif. 136.
 Vicen. Collegij. Die Lunæ 13. Februarij 1634. Coccino. Decif. 266.
 Vlixbonen. Erektionis Monasterij. Veneris 5. Decembris 1631. Ghislerio. Decif. 75.
 Vlixbonen. Iuris nominandi, vel eligen. Concionatorem. Mercurij 16. Nouembris 1633. Merlino. Decifio 214.
 Vrbeuetana Censur. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Motmanno. Decif. 260.
 Vrbeuetana Censur. Veneris 23. Iunij 1634. Motmanno. Decif. 294.
 Vrbeuetana Pecuniaria. Die Mercurij 22. Iunij 1633. Bucabella. Decif. 222.
 Vrbeuetana Rescissionis contractus. Lunæ 24. Ianuar. 1633. Merlino. Decif. 172.
 Vrbeuetana Rescissionis contractus. Lunæ 12. Decembris 1633. Merlino Decif. 248.
 Vrbeuetana Successionis. Lunæ 24. Maij 1632. Verospio. Decif. 349.

INDEX CAVSARVM DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

Per Materias.

A

Ianuen. Abbatia. Die Lunæ 13. Iunij 1633. Pirouano. Decif. 218.
 Ianuen. Abbatia. Veneris 2. Decembris 1633. Pirouano. Decif. 241.
 Ianuen. Alimentorum. Lunæ 8. Martij 1632. Pirouano. Decif. 108.
 Messanen. Archipresbyteratus, Veneris 9. Ianuarij 1632. Motmanno. Decif. 84.
 Cremen. Archipresbyteratus. Lunæ 6. Iunij 1633. Panzirolo. Decif. 221.
 Romana Affecurationis. Mercur. 18. Iunij 1631. Pirouano. Decif. 54.
 Romana Affecurationis. Lunæ 28. Iunij 1632. Pirouano. Decif. 151.
 Romana Affecurationis Navis. Mercurij 26. Februar. 1631. Ghislerio. Decif. 24.
 Romana Affecurationis Navis. Veneris 27. Iunij 1631. Ghislerio. Decif. 64.
 Romana Affecurationis. Veneris 1. Iulij 1633. Merlino. Decif. 229.
 Romana, seu Ianuen. Affecurationis. Lunæ 23. Ianuar. 1634. Panzirolo Decifio 258.
 Romana. seu Veneta Affecurationis. Mercur. 7. Iunij 1634. Motmanno. Decif. 285.
 Romana, seu Veneta Affecurationis, Lunæ 3. Iulij 1634. Motmanno. Decif. 302.

Beneuentana Attentatorum. Lunæ 26. Iun. 1634. Verospio. Decif. 296.

B

Giennen. Beneficij Lunæ 13. Ianuarij 1631. Verospio. Decif. 6.
 Sabinen. Beneficij, Die Lunæ 24. Martij 1631. Verospio. Decif. 28.
 Cremongn. Beneficij Mercurij 18. Iunij 1631. Coccino. Decif. 53.
 Romana Bonorum. Die Veneris 4. Iulij 1631. Coccino. Decif. 67.
 Romana Bonorum. Veneris 19. Decembris 1631. Coccino. Decif. 83.
 Sueffana Beneficij. Veneris 13. Februarij 1632. Motmanno. Decif. 101.
 Notarien. Bonorum, Veneris 30. Aprilis 1632. Coccino. Decif. 120.
 Guitatis Castelli Bonorum, Mercurij 5. Maij 1632. Ghislerio. Decif. 122.
 Reatina Bonorum. Veneris 5. Nouembris 1632. Pirouano. Decif. 154.
 Notarien. Bonorum. Mercurij 15. Decembris 1632. Coccino. Decif. 164.
 Conuersana Bonorum. Mercurij 15. Decembris 1632. Merlino. Decif. 165.
 Mediolanen. Bonorum. Lunæ 30. Maij 1633. Merlino. Decif. 211.

Bono-

Index Decisionum per Matérias.

Bononien. Bonorum de Barzellinis. Lunæ 12. Decembris 1633. Ghislerio. decif. 249.
 Bononien. Bonorum de Barzellinis. Mercurij 22. Martij 1634. Ghislerio. decif. 272.
 Bononien. Bonorum de Barzellinis. Lunæ 20. Nouembris 1634. Buccabella. decif. 305.
 Bononien. Bonorum de Barzellinis. Mercurij 7. Iunij 1634. Ghislerio. decif. 283.

C

Romana Cambiorum. Veneris 4. Iulij 1631. Motmanno. decif. 70.
 Romana Canonum, seu Censum. Lunæ 29. Martij 1632. Merlino. decif. 110.
 Romana Cambiorum. Lunæ 29. Nouem. 1632. Motmanno. decif. 158.
 Casaraugustana Camerariæ. Lunæ 2. Iunij 1631. Pirouano. decif. 43.
 Casaraugustana Camerariæ. Veneris 26. Nouemb. 1632. Pirouano. decif. 157.
 Casaraugustana Camerariæ. Lunæ 9. Maij 1633. Pirouano. decif. 205.
 Casaraugustana Camerariæ. Veneris 9. Decemb. 1633. Pirouano. decif. 245.
 Basileen. Canonicatus. Lunæ 17. Martij 1631. Dunogetto. decif. 27.
 Elnen. Canonicatus. Veneris 6. Iunij 1631. Ghislerio. decif. 45.
 Colimbien. Canonicatus. 4. Februarij 1632. Merlino. decif. 92.
 Arboren. Canonicatus. Lunæ 8. Martij 1632. Merlino. decif. 107.
 Arboren. Canonicatus. Lunæ 24. Ianuarij 1633. Merlino. decif. 173.
 Arboren. Canonicatus. Mercurij 16. Nouemb. 1633. Merlino. decif. 233.
 Legionen. Canonicatus Magistralis, & puritatis sanguinis. Ven. 9. Decemb. 1633. Coccino. decif. 362.
 Legionen. Canonicatus Magistralis. Lunæ 12. Iunij 1634. Coccino. decif. 289.
 Aquilana Capellæ. Veneris 17. Februarij 1634. Pirouano. decif. 267.
 Romana Cafalis de Caualerijs. Lunæ 14. Februarij 1633. Coccino. decif. 178.
 Signina Castorum. Lunæ 24. Ianuarij 1622. Remboldo. decif. 320.
 Signina Castorum. Lunæ 13. Nouembris 1623. Coccino. decif. 323.
 Signina Castorum. Die Lunæ 19. Iunij 1634. Panzirolo. decif. 292.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 12. Ianuarij 1632. Card. Vbaldo. decif. 85.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Mercurij 4. Febr. 1632. Card. Vbaldo. decif. 91.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Veneris 13. Febr. 1632. Card. Vbaldo. decif. 102.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 14. Februarij 1633. Motmanno. decif. 177.
 Romana de Caualerijs. Veneris 25. Iunij 1632. Coccino. decif. 950.
 Romana Censum. Die Veneris 16. Maij 1631. Merlino. decif. 41.
 Romana Censum. Veneris 13. Februarij 1632. Merlino. decif. 98.
 Romana Censum. Veneris 13. Februarij 1632. Merlino. decif. 99.
 Prænestina Censum. Die Veneris 25. Iunij 1632. Coccino. decif. 148.
 Romana Censum, seu Canonum. Die Veneris 11. Martij 1633. Merlino. decif. 188.
 Romana Censum. Die Veneris 8. Aprilis 1633. Merlino. decif. 190.

Romana Censum. Die Veneris 15. Aprilis 1633. Ghislerio. decif. 194.
 Lauretana Censum. Veneris 15. Aprilis 1633. Motmanno. decif. 195.
 Vrbeuetana Censum. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Motmanno. decif. 260.
 Vrbeuetana Censum. Veneris 23. Iunij 1634. Motmanno. decif. 294.
 Argentina Coadiutoria. Veneris 21. Februarij 1631. Ghislerio. decif. 20.
 Argentin. Coadiutoria. Die Lunæ 26. Aprilis 1632. Ghislerio. decif. 114.
 Argentin. Coadiutoria. Veneris 2. Maij 1631. Ghislerio. decif. 36.
 Senen. Coadiutoria. Veneris 25. Iunij 1632. Pirouano. decif. 147.
 Vicen. Collegit. Die Lunæ 13. Februarij 1634. Coccino. decif. 266.
 Aretina Commendæ. Veneris 11. Martij 1633. Pirouano. decif. 187.
 Assisien. Crediti dotalis. Lunæ 21. Iunij 1632. Pirouano. decif. 146.

D

Bituntina Damnorum, & Interesse. Lunæ 18. Aprilis 1633. Merlino. decif. 196.
 Tridentina Decanatus, & Canonicatus. Lunæ 5. Iulij 1632. Coccino. decif. 153.
 Tridentina Decanatus, & Canonicatus. Veneris 26. Nouembris 1632. Coccino. decif. 352.
 Tridentina Decanatus, & Canonicatus. Veneris 25. Februarij 1633. Coccino. decif. 183.
 Nouarien. Decimarum. Lunæ 10. Iunij 1630. Pirouano. decif. 334.
 Augustana Decimarum. Veneris 28. Martij 1631. Card. Vbaldo. decif. 30.
 Nouarien. Decimarum. Veneris 27. Iunij 1631. Pirouano. decif. 61.
 Nouarien. Decimarum. Mercurij 26. Februarij 1631. Pirouano. decif. 23.
 Nouarien. Decimarum. Veneris 1. Decembris 1634. Verospio. decif. 311.
 Nouarien. Decimarum. Die Veneris 29. Aprilis 1633. Verospio. decif. 357.
 Romana præsentæ deuolutionis Domus. Lunæ 21. Februarij 1633. Panzirolo. decif. 182.
 Casaraugustana Dismembrationis. Veneris 24. Ianuarij 1631. Ghislerio. decif. 7.
 Bononien. Dismembrationis. Mercurij 22. Iunij 1633. Ghislerio. decif. 223.
 Bononien. Dismembrationis. Mercurij 14. Iunij 1634. Ghislerio. decif. 291.
 Bononien. Dismembrationis. Veneris 10. Nouemb. 1634. Ghislerio. decif. 303.
 Bononien. Dismembrationis. Lunæ 11. Decembris. 1634. Ghislerio. decif. 315.
 Casaraugustana Distributionum. Veneris 28. Martij. 1631. Verospio. decif. 29.
 Casaraugustana. Distributionum. Lunæ 26. Aprilis 1632. Coccino. decif. 115.
 Casaraugustana Distributionum. Mercurij 24. Nouembris 1632. Coccino. decif. 156.
 Casaraugustana Distributionum. Mercurij 13. Ianuarij 1634. Coccino. decif. 254.
 Casaraugustana Distributionum. Lunæ 4. Decemb. 1634. Panzirolo. decif. 313.
 Romana Domus. Mercurij 26. Februarij 1631. Merlino. decif. 25.
 Ariminen. Domus. Die Lunæ 23. Iunij 1631. Dunogetto. decif. 59.
 Camerinen. Donationis de Calcalaris. Lunæ 7. Aprilis 1631. Dunogetto. decif. 34.
 Romana Donationis. Lunæ 11. Aprilis 1633. Pirouano. decif. 192.

Index Decisionum per Materias.

- Romana Donationis de Vrsinis.** Lunæ 26. Aprilis 1632. Pirouano. decis. 118.
Romana Donationis de Castellanis. Lunæ 10. Maij. 1632. Coccino. decis. 127.
Romana Donationis de Castellanis. Lunæ 23. Iunij 1631. Coccino. decis. 58.
Camerinen. Donationis de Calcalaris. Veneris 4. Iulij 1631. Dunogetto. decis. 65.
Taurinen. Donationis. Veneris 28. Ianuarij 1633. Merlino. decis. 174.
Cremonen. Donationis de Montanis. Lunæ 9. Maij 1633. Panzirolo. decis. 203.
Romana Donationis. Die Lunæ 6. Iunij 1633. Verospio. decis. 358.
Romana Donationis. Veneris 2. Iunij 1634. Verospio. decis. 363.
Sancti Seuerini Dotis. Die Lunæ 5. Maij 1631. Pirouano. decis. 39.
Sancti Seuerini Dotis. Veneris 2. Iunij 1631. Merlino. decis. 44.
Romana Dotis de Paluzzis. Veneris 13. Iunij 1631. Motmanno. decis. 49.
Bononien. Dotis, seu Attentatorum. Lunæ 24. Nouembris 1631. Merlino. decis. 73.
Romana Dotis. Veneris 10. Decembris 1632. Pirouano. decis. 161.
Romana Dotis de Paluzzis. Lunæ 24. Ianuarij 1633. Motmanno. decis. 355.
Romana præsentæ Dotis. Veneris 2. Decembris 1633. Motmanno. decis. 240.
Anconitana Dotis. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Buccabella. decis. 259.
Faentina Dotis. Die Lunæ 3. Aprilis. 1634. Motmanno. decis. 274.
Firmana Dotis. Die Mercurij 17. Maij 1634. Panzirolo. decis. 281.
Anconitana Dotis. Mercurij 14. Iunij 1634. Buccabella. decis. 290.
Romana Dotis. Die Mercurij 28. Iunij 1634. Verospio. decis. 299.
Romana Dotis, seu Filiationis. Lunæ 11. Decembris 1634. Merlino. decis. 314.
- E**
- Romana, seu Tudertina Educationis.** Veneris 13. Ianuarij 1634. Pirouano. decis. 255.
Rauenatenn. Emphyteusis. Die Veneris 28. Maij 1631. Merlino. decis. 42.
Forosempronien. Emphyteusis. Veneris 28. Nouembris 1631. Merlino. decis. 74.
Vlixbonen. Erectionis Monasterij. Veneris 5. Decembris 1631. Ghislerio. decis. 57.
Elnen. Eremitorij. Die Lunæ 23. Iunij 1631. Merlino. decis. 57.
Meleuitana Expenfarum. Mercurij 13. Nouembris 1630. Ghislerio. decis. 342.
- F**
- Meleuitana Feudi.** Mercurij 4. Decemb. 1630. Motmanno. decis. 344.
Tarvisina Feudi. Die Veneris 13. Iunij 1631. Queipo. decis. 50.
Meleuitana Feudi. Die Lunæ 30. Maij 1633. Merlino. decis. 212.
Meleuitana Feudi. Lunæ 27. Nouembris. 1634. Merlino. decis. 310.
Romana Fideicommissi de Epif. Veneris 12. Iunij 1630. Verospio. decis. 337.
Romana Fideicommissi de Guidis. Veneris 28. Iunij 1630. Verospio. decis. 338.
Firmana Fideicommissi de Carradoris. Mercurij 13. Nouemb. 1630. Dunogetto. decis. 341.
- Romana Fideicommissi de Epif. Veneris 4. Aprilis 1631.** Verospio. decis. 35.
Bononien. Fideicommissi de Manzolis. Lunæ 16. Iunij 1631. Coccino. decis. 51.
Spoletana Fideicommissi Veneris 19. Decembris. 1631. Card. Vbaldo. decis. 348.
Bononien. Fideicommissi de Manzolis. Lunæ 26. Ianuarij 1632. Coccino. decis. 88.
Ariminen. Fideicommissi. Veneris 5. Martij 1632. Dunogetto. decis. 106.
Ariminen. Fideicommissi. Veneris 7. Maij 1632. Merlino. decis. 125.
Hortana Fideicommissi. Mercurij 15. Decemb. 1632. Pirouano. decis. 162.
Tarvisina Feudi. Die Veneris 5. Martij 1632. Queipo. decis. 105.
Spoletana Fideicommissi. Veneris 14. Ianuarij 1633. Card. Vbaldo. decis. 168.
Verulana Fideicommissi. Veneris 28. Ianuarij 1633. Dunogetto. decis. 175.
Faentina, seu Casenaten. Fideicommissi. Lunæ 14. Februarij 1633. Dunogetto. decis. 176.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 14. Februarij 1633. Ghislerio. decis. 179.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Veneris 25. Februarij 1633. Coccino. decis. 184.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis. Veneris 15. Aprilis 1633. Ghislerio. decis. 193.
Firmana Fideicommissi de Carradoris. Veneris 22. Aprilis 1633. Dunogetto. decis. 198.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 30. Maij 1633. Ghislerio. decis. 210.
Hortana Fideicommissi. Veneris 3. Iunij 1633. Pirouano. decis. 215.
Verulana Fideicommissi. Mercurij 7. Iunij 1634. Merlino. decis. 286.
Verolana Fideicommissi. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rotâ Martiniana. Merlino. decis. 236.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis. Sabbati 26. Nouembris. 1633. In Rotâ Martiniana Ghislerio. decis. 235.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Lunæ 30. Ianuarij 1634. Coccino. decis. 263.
Bononien. Fideicommissi de Lambertinis. Lunæ 15. Maij 1634. Motmanno. decis. 279.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Mercurij 7. Iunij 1634. Coccino. decis. 284.
Bononien. Fideicommissi. Die Veneris 23. Iunij 1634. Verospio. decis. 293.
Verulana Fideicommissi. Lunæ 26. Iunij 1634. Merlino. decis. 298.
Interamnen. Fideicommissi de Simonettis. Lunæ 3. Iulij 1634. Ghislerio. decis. 301.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Veneris 17. Nouembris 1634. Coccino. decis. 304.
Verulana Fideicommissi. Lunæ 20. Nouembris. 1634. Merlino. decis. 306.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 24. Decembris 1634. Merlino. decis. 312.
Leodien. Fructuum. Veneris 31. Aprilis 1632. Motmanno. decis. 119.
Ianuen. Fructuum dotis. Lunæ 15. Maij 1634. Coccino. decis. 280.
- G**
- Alben. Gabellæ, seu onerum.** Veneris 28. Iunij 1630. Merlino. decis. 339.
Romana de Ghezis. Veneris 17. Martij 1634. Panzirolo. decis. 269.
Meleuitana Grauaminum. Veneris 15. Decembris 1634. Buccabella. decis. 317.
Romana de Guidis. Lunæ 13. Ianuarij 1631. Verospio. decis. 5.

Index Decisionum per Materias.

H

Camerinen. Hereditatis. Veneris 21. Februarij 1631. Merlino. Decif. 22.
 Romana Hereditatis. Veneris 13. Iunij 1631. Ghislerio. Decifio 48.
 Auenionen. Hereditatis. Veneris 16. Ianuarij 1632. Ghislerio. Decifio 86.
 Romana Hereditatis. Lunæ 26. Aprilis 1632. Card. Vbaldo. Decifio 117.
 Romana seu Neapolitana Hereditatis de Proyd. Mercurij 19. Ianuarij 1633. Coccino. Decifio. 171.
 Clusina Hereditatis. Veneris 18. Febr. 1633. Merlino. Decif. 180.
 Auenionen. Hereditatis. Die Mercurij 18. Maij 1633. Ghislerio. Decifio. 208.
 Clusina Hereditatis. Veneris 2. Maij 1634. Merlino. Decifio 278.

I

Gerunden. Iuris Conferendi. Lunæ 24. Nouembris 1631. Queipo. Decif. 72.
 Gerunden. Iurisdictionis. Lunæ 12. Decembris 1622. Coccino. Decif 321.
 Gerunden. Iurisdictionis. Veneris 28. Martij 1631. Coccino. Decifio 32.
 Gerunden. Iurisdictionis. Mercurij 24. Nouembris 1632. Verospio. Decif. 351.
 Gerunden. Iurisdictionis. Veneris 24. Nouembris 1634. Verospio. Decifio 309.
 Ianuen. Iuris Honorifici. Lunæ 26. Ianuarij 1632. Pirovano. Decifio 89.
 Vlixbonen. Iuris Nominandi, vel eligen. Concionatorem. Mer. 16. Nou. 1633. Merlino. Decif. 234.
 Florentina Iurispatronatus. Die Lunæ 20. Decembr. 1632. Merlino Decif. 166.
 Narnien. Iurispatronatus Veneris 13. Maij 1633. Dunogetto. Decifio 207.
 Anconitana Iuris Redimendi. Veneris 11. Martij 1633. Motmanno. Decif. 189.
 Burgen. Iuris Presidendi. Lunæ 19. Decembris 1633. Merlino. Decif. 253.
 Valentina Iuris Sedendi. Veneris 16. Decembris 1633. Merlino. Decifio 252.
 Valentina Iuris Sedendi. Lunæ 12. Iunij 1634. Merlino. Decif. 288.
 Valentina Iuris Sedendi. Mercur. 15. Decembris 1634. Ghislerio. Decifio 319.

L

Perusina Laudi. Veneris 3. Nouembris 1632. Coccino. Decif. 159.
 Neapolitana Legati. Lunæ 15. Aprilis 1630. Ghislerio. decif. 1332.
 Romana Legati. Die Lunæ 9. Februarij 1632. Motmanno. Decif. 97.
 Romana Legati. Die Lunæ 14. Februarij 1633. Pirovano. Decif. 181.
 Romana Legati. Die Lunæ 27. Iunij 1633. Motmanno. Decif. 225.
 Romana Legati. Veneris 10. Februarij 1634. Motmanno. Decif. 265.
 Romana Legati. Die Lunæ 26. Iunij 1634. Motmanno. Decifio 297.
 Romana Legitimæ. Veneris 17. Iunij 1633. Dunogetto. Decif. 219.
 Romana Legitimæ. Lunæ 11. Decembris 1634. Verospio. Decif. 316.
 Romana, seu Vrbeuetana Legitimæ. Veneris 10. Decemb. 1632. Pirovano. Decif. 160.
 Romana Lucr Doralis. Die Vener. 16. Decembris 1633. Merlino. Decif. 250.

M

Bononien. de Manzolis. Lunæ 16. Aprilis 1632. Coccino. Decif. 111.
 Vercellen. Membri. Veneris 26. Maij 1634. Panzirolo. Decif. 282.
 Romana Mutui, seu Pecuniaria. Veneris 14. Martij 1631. Merlino. Decif. 26.
 Beneuentana Molendini. Veneris 12. Decembr. 1631. Merlino. Decif. 87.

N

Meliten. Nautis. Die Lunæ 12. Decembris 1633. Merlino. Decif. 246.
 Comen. Nullitatis, seu Attentatorum. Lunæ 26. Iunij 1634. Panzirolo. decif. 295.
 Romana Nullitatis Contractus. Mercurij 29. Iunij 1630. Ghislerio. decif. 335.
 Romana Nullitatis Contractus. Mercurij 18. Iunij 1631. Ghislerio. decif. 55.
 Romana Nullitatis Contractus. Lunæ 10. Ianuarij 1633. Dunogetto. decif. 354.
 Romana Nullitatis Contractus. Lunæ 18. Aprilis 1633. Dunogetto. decif. 197.
 Romana Nullitatis Contractus. Lunæ 5. Decembr. 1633. Merlino. decif. 242.
 Romana, seu Aquilana Nullitatis Donationis. Lunæ 23. Mar. 1631. Dunogetto. decif. 33.
 Romana Nullitatis Obligationis. Veneris 27. Iunij 1631. Merlino. decif. 62.
 Ariminen. Nullitatis Obligationis. mercurij 10. Decemb. 1631. Queipo. decif. 79.
 Ariminen. Nullitatis Obligationis. Mercurij 4. Februarij 1632. Queipo. decif. 93.
 Romana Nullitatis Obligationis. Lunæ 28. Iunij 1632. Merlino. decif. 149.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 19. Iunij 1628. Ghislerio. decif. 325.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 11. martij 1630. Ghislerio. decif. 331.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 2. Decembris 1630. Ghislerio. decif. 343.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lun. 12. maij 1631. Ghislerio. decif. 40.

O

Romana Officij. Die Lunæ 21. Iulij 1632. Pirovano. Decif. 143.
 Romana Officiorum. mercurij 18. Iunij 1631. Motmanno. decif. 56.

P

Romana de Pacificis. Die Lunæ 5. Iulij 1632. Coccino. Decif. 152.
 Ianuen. Parochialis. Veneris 21. Februarij 1631. Coccino. decif. 21.
 Fesulana Parochialis. Lunæ 12. maij 1631. Pirovano. Decifio 37.
 Derusen. Parochialis. Veneris 14. Nouembris 1631. Vbaldo. decif. 71.
 Pistorien. Parochialis. Lunæ 9. Februarij 1632. Merlino. decif. 96.
 Florentina Parochialis à Sala. Mercurij 21. Aprilis 1632. Queipo. decif. 112.
 Praten. seu Nullius Parochialis. Veneris 11. martij 1633. Verospio. decif. 356.
 Florentina Parochialis à Sala. Veneris 10. Iunij 1633. Panzirolo. decif. 217.
 Ianuen. Parochialis. Die Veneris 1. Iulij 1633. Coccino. Decif. 230.

Index Decisionum per Materias.

Bononien. Pecuniaria de Blanchettis. Mercurij 15. Ianuar. 1631. Coccino. decif. 1.
Romana Pecuniaria. Mercurij 10. Decembris 1631. Merlino. decif. 77.
Romana Pecuniaria. Die Lunæ 5. Maii 1631. Pirovano. decif. 346.
Romana Pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1631. Pirovano. decif. 353.
Mediolanen. Pecuniaria. Mercurij 19. Ianuarii 1633. Pirovano. decif. 170.
Mediolanen. Pecuniaria. Veneris 18. Maii. 1633. Pirovano. decif. 209.
Vrbeuetana Pecuniaria. Die Mercurij 22. Iunii 1633. Bucabella. Decif. 222.
Romana Pecuniaria. seu Mercium. Lunæ 27. Iunii 1633. Panzirolo. decif. 227.
Romana Pecuniaria. Mercurij 27. Iunii 1633. Pirovano. decif. 360.
Romana Pecuniaria. Lunæ 30. Ianuarii 1634. Pirovano. decif. 262.
Montisfalisci Pensionis. Lunæ 31. Martii 1631. Pirovano. decifio 345.
Montisfalisci Pensionis. Veneris 6. Februarii 1632. Pirovano. Decifio 94.
Regien. Pensionis. Die Lunæ 5. Maii 1631. Dunogetto. decifio 38.
Salernitana Pensionis. Lunæ 30. Maii 1633. Ghislerio. decif. 213.
Salernitana Pensionis. Veneris 5. Decembris 1631. Ghislerio. decif. 76.
Salernitana Pensionis. Veneris 27. Iunii 1631. Dunogetto. decif. 347.
Valentina Pensionis. Lunæ 15. Martii 1632. Ghislerio. Dec. 109.
Salernitana Pensionis. Lunæ 26. Aprilis 1632. Ghislerio. decifio 113.
Salernitana Pensionis. Veneris 4. Martii 1633. Ghislerio. decif. 186.
Romana Pensionis. Mercurij 17. Aprilis 1633. Card. Vbaldo. decif. 199.
Cortonen. Plebania. Die Veneris 1. Iulij 1633. Ghislerio. decif. 228.
Meliten. seu Portugallien. Die Lunæ 5. Decembris 1633. Panzirolo. decifio 243.
Placentina Præcedentia. Mercurij 1. Februarii. Merlino. decif. 322.
Placentina Præcedentia. Lunæ 27. Iunii 1633. Merlino. dec. 224.
Casenate. Prædii. Die Lunæ 16. Iunii 1631. Merlino. Decif. 52.
Casenate. Prædii. Veneris 12. Decembris 1631. Merlino. decif. 80.
Casenate. Prædii. Veneris 17. Martii 1634. Merlino. Decif. 271.
Romana Præpositura. Die Lunæ 6. Iunii 1633. Pirovano. decif. 216.
Cremonen. Præpositura. Veneris 27. Iunii 1631. Motmanno. Decifio 63.
Cremonen. Præpositura. Lunæ 16. Decembris 1631. Motmanno. decif. 82.
Cremonen. Præpositura. Veneris 13. Februarii 1632. Motmanno. Decif. 100.
Romana Præpositura. Veneris 17. Martii 1634. Pirovano. Decifio 268.
Colimbrien. Præstimoniorum. Mercur. 10. Decembris 1631. Dunogetto. decif. 78.
Colimbrien. Præstimoniorum. Lunæ 27. Iunii 1633. Coccino. decif. 226.
Colimbrien. Præstimoniorum. Veneris 28. Aprilis 1634. Coccino. decif. 275.
Tarraconen. Primitiarum. Veneris 27. Ianuarii 1634. Bucabella. Decif. 261.
Legionen. Puritatis sanguinis. Lunæ 13. Iunii 1633. Motmanno. decif. 359.

Q

Romana Quarti dotalis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana. Dunogetto. decif. 237.
Romana Quarti dotalis. Lunæ 20. Nouembris 1634. Dunogetto. Decifio 307.

R

Romana Redditionis Rationis. Die Mercurij 26. Iul. 1630. Motmanno. decif. 336.
Romana Redditionis Rationis. Veneris 24. Ianuar. 1631. Merlino. decifio 3.
Romana Redditionis Rationis. Veneris 28. Martii 1631. Motmanno. Decif. 31.
Romana Redditionis Rationis. Veneris 27. Iun. 1631. Motmanno. Decifio 60.
Romana Redditionis Rationis. Veneris 30. Ianuarii 1632. Motmanno. decifio 90.
Romana Redditionis Rationis Tutelæ. Lunæ 14. Ianuar. 1633. Pirovano. Decif. 169.
Romana Redditionis Rationis Tutelæ. Lunæ 30. Maii 1633. Pirovano. Decifio 214.
Romana Redditionis Rationis Tutelæ. Lunæ 16. Ianuarii 1634. Pirovano. decif. 256.
Tullen. Reformationis Veneris 30. Martii 1629. Dunogetto. decif. 327.
Tullen. Reformationis. Lunæ 18. Iunii 1639. Dunogetto. decif. 328.
Tullen. Reformationis. Lunæ 22. Aprilis 1630. Dunogetto. decif. 333.
Tullen. Reformationis. Veneris 10. Ianuarii 1631. Dunogetto. decif. 4.
Tullen. Reformationis. Veneris 6. Februarii 1632. Motmanno. decifio 95.
Perusina Relevationis testamenti. Veneris 7. Maii 1632. Pirovano. decif. 126.
Affisien. Repetitionis dotis. Die Lunæ 21. Iunii 1632. Pirovano. decif. 145.
Vrbeuetana Rescissionis contractus. Lunæ 24. Ianuarii 1633. Merlino. decif. 172.
Vrbeuetana Rescissionis contractus. Lunæ 12. Decembris 1633. Merlino. decif. 248.
Ferrarien. Restitutionis dotis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana. Merlino. decif. 238.
Romana Restitutionis in integrum. Veneris 4. Iulii 1631. Coccino. decif. 66.
Romana Restitutionis in integrum. Veneris 23. Ianuarii 1632. Card. Vbaldo. decif. 87.

S

Imolen. Saluiani. Die Veneris 5. Maii 1634. Coccino. decifio 276.
Romana Saluiani. Die Lunæ 26. Aprilis 1632. Merlino. decif. 116.
Recanaten. Saluiani. Veneris 17. Martii 1634. Verospio. decif. 270.
Tusculana Saluiani. Die Veneris 15. Decembris 1634. Verospio. decif. 318.
Romana Separationis bonorum. Veneris 24. Ianuar. 1631. Pirovano. decif. 2.
Ianuen. Separationis thori. Veneris 31. Ianuarii 1625. Remboldo. decif. 324.
Ianuen. Separationis thori. Lunæ 16. Februarii 1631. Coccino. decif. 104.
Ianuen. Separationis thori. Mercurij 5. Maii 1632. Coccino. Decif. 124.
Ianuen. Separationis thori. Mercurij 24. Nouembris 1632. Coccino. Decif. 155.
Ianuen. Separationis thori. Lunæ 11. Aprilis 1633. Coccino. Decif. 191.
Ianuen. Separationis thori. Lunæ 4. Iulii 1633. Coccino. Decif. 231.

Leo,

Index Decisionum per Materias.

Leopolien. Separationis thori. Die Lunæ 9. Maij 1633. Vbal do. Decif. 202.
 Ianuen. Separationis thori. Lunæ 28. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 239.
 Ianuen. Separationis thori. Veneris 5. Maij 1634. Pirouano. Decif. 277.
 Ianuen. Separationis thori. Lunæ 3. Iulij 1634. Pirouano. Decif. 300.
 Romana Simulationis contractus. Lunæ 1. Iulij 1630. Dunozetto. Decif. 340.
 Afulana Societatis. Lunæ 5. Decembris 1633. Dunozetto. Decif. 244.
 Ferrarien. Spolij. Die Veneris 4. Iulij 1631. Merlino. Decif. 69.
 Ariminen. Spolij. Die Veneris 5. Martij 1633. Motmanno. Decif. 185.
 Firmana Spolij. Veneris 16. Decembris 1633. Panzirolo. Decif. 251.
 Ariminen. Spolij. Die Lunæ 23. Ianuarij 1634. Motmanno. Decif. 257.
 Bononien. Successionis. Lunæ 21. Iunij 1632. Dunozetto. Decif. 144.
 Bononien. Successionis. Die Lunæ 10. Ianuarij 1633. Merlino. Decif. 167.
 Bononien. Successionis. Veneris 13. Maij 1633. Merlino. Decif. 206.
 Bononien. Successionis. Lunæ 14. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 232.
 Bononien. Successionis. Die Lunæ 14. Nouembris 1633. Pirouano. Decif. 361.
 Lucana Successionis. Lunæ 16. Februarij 1632. Pirouano. Decif. 103.
 Narnien. Successionis. Lunæ 26. Nouemb. 1629. Merlino. Decif. 329.
 Perusina Successionis de Alphanis. Mercurij 1. Februarij 1634. Dunozetto. Decif. 264.

Placentina prætenfæ Successionis. Veneris 31. Martij 1634. Panzirolo Decif. 273.
 Romana, seu Spoletana Successionis. Veneris 4. Iunij 1631. Merlino. Decif. 68.
 Vrbeuetana Successionis. Lunæ 24. Maij 1632. Verospio. Decif. 349.
 Ciuitatis Castelli Supplementi legitimæ. Veneris 13. Iunij 1631. Pirouano. Decif. 47.
 Ciuitatis Castelli Supplementi Legitimæ. Veneris 13. Iunij 1631. Pirouano. Decif. 121.
 Romana Superuiuentiæ. Lunæ 2. Maij 1633. Dunozetto. Decif. 200.

T

Vrbeuetana Terrarum. Lunæ 9. Maij 1633. Dunozetto. Decif. 204.
 Romana Testamenti. Mercurij 4. Maij 1633. Motmanno. Decif. 201.
 Romana Testamenti Lunæ 12. Decembris 1633. Motmanno. Decif. 247.
 Giennen. Thefaurariæ. Lunæ 25. Nouembris 1634. Verospio. Decif. 308.
 Romana Tutelæ. Die Mercurij 5. Maij 1632. Pirouano. Decif. 123.

V

Romana Vineæ de Capocephalis. Veneris 26. Ianuarij 1629. Dunozetto. Decif. 326.
 Romana Vineæ de Capocephalis Lunæ 14. Ianuarij 1630. Dunozetto. Decif. 330.
 Romana Vineæ de Capocephalis. Veneris 13. Iunij 1631. Dunozetto. Decif. 46.
 Faentina Vicariæ. Die Lunæ 20. Iunij 1633. Dunozetto. Decif. 220.

INDEX CAVSARVM DECISIONVM PER SINGVLOS S. ROTÆ ROM. AVDITORES,

Alphabetico ordine compositus.

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ Coram R. P. D. bo.me. BVCCABELLA.

Anconitana Dotis. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Decif. 259.
 Anconitana Dotis. Mercurij 14. Iunij 1634. Decif. 390.
 Bononien. Bonorum de Barzellinis. Lunæ 20. Nouembris 1634. Decif. 305.
 Meleuitana Grauarum. Vener. 15. Decembris 1634. Decif. 317.
 Tarraconen. Primitiarum. Veneris 27. Ianuarij 1634. Decif. 261.
 Vrbeuetana Pecuniaria. Die Mercurij 22. Iunij 1633. Decif. 222.

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ Coram Reuerendis. COCCINO Decano.

Bononien. Fideicommissi de Manzolis. Lunæ 16. Iunij 1631. Decif. 51.
 Bononien. Fideicommissi de Manzolis. Lunæ 26. Ianuarij 1632. Decif. 88.
 Bononien. de Manzolis. Lunæ 16. Aprilis 1632. Decif. 111.
 Bononien. Pecuniaria de Blanchettis. Mercurij 15. Ianuarij 1631. Decif. 1.
 Casaraugustana Præminentiarum. Veneris 14. Februarij 1631. Decif. 15.

Casaraugustana Distributionum. Lunæ 26. Aprilis 1632. Decif. 115.
 Casaraugustana Distributionum. Mercurij 24. Nouembris 1632. Decif. 156.
 Casaraugustana Distributionum. Mercurij 13. Ianuarij 1634. Decif. 254.
 Colimbrien. Præstimoniorum. Lunæ 27. Iunij 1633. Decif. 226.
 Colimbrien. Præstimoniorum. Vener. 28. Aprilis 1634. Decif. 275.
 Cremonen. Beneficij. Mercurij 18. Iunij 1631. Decif. 53.
 Gerunden. Iurisdictionis. Lunæ 12. Decembris 1622. Decif. 321.
 Gerunden. Iurisdictionis. Veneris 28. Martij 1631. Decif. 32.
 Ianuen. Fructuum dotis. Lunæ 15. Maij 1634. Decif. 280.
 Ianuen. Parochialis. Veneris 21. Februarij 1631. Decif. 21.
 Ianuen. Parochialis. Veneris 1. Iunij 1633. Decif. 230.
 Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 16. Februarij 1632. Decif. 104.
 Ianuen. Separationis Thori. Mercurij 5. Maij 1632. Decif. 124.
 Ianuen. Separationis Thori. Mercurij 24. Nouemb. 1632. Decif. 155.
 Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 11. Aprilis 1633. Decif. 191.

Index Decif. coram R. P. D. Dunozetto,

- Ianuen. Separationis Thori.** Lunæ 4. Iulij 1633. Decifio 231.
Imolen. Saluiani. Die Veneris 5. Maij 1634. Decif. 276.
Legionen. Canonatus Magistralis; & puritatis sanguinis. Veneris 9. Decembris 1633. Decif. 362.
Legionen. Canonatus Magistralis. Lunæ 12. Iunij 1634. Decif. 289.
Nouarien. Bonorum. Veneris 30. Aprilis 1632. Decif. 120.
Nouarien. Bonorum. Mercurij 15. Decembris 1632. Decif. 164.
Perulina Laudi. Veneris 3. Nouembris 1632. Decif. 159.
Preneftina Cenfus. Die Veneris 23. Iunij 1632. Decif. 148.
Romana Bonorum. Veneris 19. Decembris 1631. Decif. 83.
Romana Bonorum. Veneris 4. Iulij 1631. Decif. 67.
Romana Cafalis de Caualerijs. Lunæ 14. Februarij 1633. Decif. 178.
Romana de Caualerijs. Veneris 25. Iunij 1632. Decif. 350.
Romana Donationis de Castellanis. Lunæ 23. Iunij 1631. Decif. 58.
Romana Donationis de Castellanis. Lunæ 10. Maij 1632. Decif. 127.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Veneris 25. Februar. 1633. Decif. 184.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Lunæ 30. Ianuar. 1634. Decif. 263.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Mercur. 7. Iunij 1634. Decif. 284.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Veneris 17. Nouembris 1634. Decif. 304.
Romana de Pacificis. Die Lunæ 5. Iulij 1632. Decif. 152.
Romana Patrocini. Mercurij 15. Decembris 1632. Decif. 163.
Romana Restitutionis in integrum. Veneris 4. Iulij 1631. Decif. 66.
Romana seu Neapolitana Hereditatis de Proyda. Mercurij 19. Ianuarij 1633. Decif. 171.
Signina Castrorum. Lunæ 13. Nouembris 1633. Decif. 323.
Signina Castrorum. Lunæ 4. Februarij 1631. Decif. 12.
Tridentina Decanatus, & Canonatus. Lunæ 5. Iulij 1632. Decif. 153.
Tridentina Decanatus, & Canonatus. Veneris 26. Nouembris 1632. Decif. 352.
Tridentina Decanatus, & Canonatus. Veneris 25. Febr. 1633. Decif. 183.
Vicen. Collegij Die Lunæ 13. Februarij 1634. Decif. 266.
- DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ**
Coram R. P. D. DVNOZETTO.
- Ariminen. Domus.** Lunæ 23. Iunij 1631. Decif. 59.
Basilcen. Canonatus. Lunæ 17. Martij 1631. Decif. 27.
Ariminen. Fideicommissi. Veneris 5. Martij 1632. Decifio 106.
Asculana Societatis. Lunæ 5. Decembris 1633. Decif. 44.
Bononien. Successionis. Lunæ 21. Iunij 1632. Decifio 144.
Camerinen. Donationis de Calcalaris. Lunæ 7. Aprilis 1631. Decif. 34.
Camerinen. Donationis de Calcalaris. Veneris 4. Iulij 1631. Decif. 65.
Colimbrien. Prestimoniorum. Mercurij 10. Decemb. 1631. Decif. 78.
Colimbrien. Prestimoniorum. Veneris 18. Iunij 1632. Decif. 139.
Faentina, seu Cæsenaten. Fideicommissi. Lunæ 14. Febr. 1633. Decif. 176.
Faentina Vicariæ. Die Lunæ 20. Iunij 1633. Decif. 220.
Firmana Fideicommissi de Carradoris. Mercurij 13. Nouembris 1630. Decif. 341.
Narnien. Iurispatronatus. Veneris 13. Maij 1633. Decifio 207.
Perulina Successionis de Alphanis. Mercurij 1. Februarij 1634. Decif. 264.
Regien. Pensionis. Die Lunæ 5. Maij 1631. Decif. 38.
- Firmana Fideicommissi de Carradoris.** Veneris 22. Aprilis 1633. Decif. 198.
Romana Legitimæ. Veneris 17. Iunij 1633. Decif. 219.
Romana Nullitatis Contractus. Lunæ 10. Ianuarij 1633. Decif. 354.
Romana Nullitatis Contractus. Lunæ 18. Aprilis 1633. Decif. 197.
Romana Quarti Dotalis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana. Decif. 237.
Romana Quarti Dotalis. Lunæ 20. Nouembris 1634. Decif. 307.
Romana, seu Aquilana Nullitatis Donationis. Lunæ 31. Martij 1631. Decif. 33.
Romana Simulationis Contractus. Lunæ 1. Iulij 1630. Decif. 340.
Romana Simulationis Contractus. Veneris 14. Februarij 1631. Decif. 17.
Romana Superuiuentiæ. Lunæ 2. Maij 1633. Decif. 200.
Romana Vineæ de Capocephalis. Veneris 26. Ianuar. 1629. Decif. 326.
Romana Vineæ de Capocephalis. Lunæ 14. Ianuar. 1630. Decif. 330.
Romana Vineæ de Capocephalis. Veneris 13. Iunij 1631. Decif. 46.
Salernitana pensionis. Veneris 27. Iunij 1631. Decif. 347.
Tullen. Reformationis. Veneris 30. Martij 1629. Decifio 327.
Tullen. Reformationis. Lunæ 18. Iunij 1629. Decif. 328.
Tullen. Reformationis. Lunæ 22. Aprilis 1630. Decif. 333.
Tullen. Reformationis. Veneris 10. Ianuarij 1631. Decifio 4.
Verulana Fideicommissi. Veneris 28. Ianuarij 1633. Decifio 15.
Virbuetana Terrarum. Lunæ 9. Maij 1633. Decif. 204.
- DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ**
Coram R. P. D. GHISILERIO.
- Argentina Coadiutoria.** Veneris 21. Februarij 1631. Decif. 20.
Argentina Coadiutoria. Veneris 2. Maij 1631. Decif. 36.
Argentini. Coadiutoria. Lunæ 26. Aprilis 1632. Decifio 114.
Argentini. Coadiutoria. Lunæ 17. Maij 1632. Decif. 133.
Auenionen. Hereditatis. Veneris 16. Ianuarij 1632. Decifio 86.
Auenionen. Hereditatis. Die Mercurij 18. Maij 1633. Decifio 208.
Bononien. Bonorum de Barzellinis. Lunæ 12. Decembris 1633. Decif. 249.
Bononien. Bonorum de Barzellinis. Mercurij 22. Martij 1634. Decif. 272.
Bononien. Bonorum de Barzellinis. Mercurij 7. Iunij 1634. Decif. 283.
Bononien. Dismembrationis. Mercurij 22. Iunij 1633. Decifio 223.
Bononien. Dismembrationis. Mercurij 14. Iunij 1634. Decif. 291.
Bononien. Dismembrationis. Veneris 10. Nouemb. 1634. Decif. 303.
Bononien. Dismembrationis. Lunæ 11. Decembris 1634. Decif. 315.
Bononi. Fideicommissi de Glauarinis. Veneris 15. Aprilis 1633. Decif. 193.
Bononien. Fideicommissi de Glauarinis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana. Decif. 135.
Cæsarugustana Dismembrationis. Veneris 24. Ianuarij 1631. Decif. 7.
Cæsarugustana Vicariæ. Veneris 14. Februarij 1631. Decif. 16.
Ciuitatis Castelli Bonorum. Mercurij 5. Maij 1632. Decifio 122.
Corronen. Plebania. Veneris 1. Iulij 1633. Decif. 228.
Elnen. Canonatus. Veneris 6. Iunij 1631. Decif. 45.
- Inte,

Index Decif. coram R. P. D. Ghislerio, & D. Merlino.

- Interamnen Fideicommissi de Simonettis. Lunæ 3. Iulij 1634. Decif. 301.
 Meleuitana Expenfarum. Mercurij 13. Nouembris 1630. decif. 342.
 Meleuitana Expenfarum. Veneris 31. Ianuarij 1631. Decifio 10.
 Neapolitana Legati. Lunæ 15. Aprilis 1630. decif. 332.
 Neapolitana Legati. Veneris 1. Februarij 1631. decif. 11.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 19. Iunij 1628. decif. 325.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 11. Martij 1630. decif. 331.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 2. Decembris 1630. decif. 343.
 Parmen. Nullitatis Ordinis. Lunæ 12. Maij 1631. decifio 40.
 Romana Affecurationis Nauis. Mercurij 26. Februarij 1631. decif. 21.
 Romana Affecurationis Nauis. Veneris 27. Iunij 1631. decif. 64.
 Romana Censur. Veneris 15. Aprilis 1633. decif. 194.
 Romana Hereditatis. Veneris 13. Iunij 1631. decif. 48.
 Romana Laudemij. Lunæ 10. Februarij 1631. decif. 14.
 Romana Laudemij. Die Lunæ 10. Maij 1632. decif. 128.
 Romana Nullitatis contractus. Mercurij 26. Iunij 1630. decif. 335.
 Romana Nullitatis contractus. Mercurij 18. Iunij 1631. decif. 55.
 Salernitana Pensionis. Veneris 5. Decembris 1631. decifio 76.
 Salernitana Pensionis. Lunæ 26. Aprilis 1632. decif. 113.
 Salernitana Pensionis. Veneris 4. Martij 1633. decif. 186.
 Salernitana Pensionis. Lunæ 30. Maij 1633. decif. 213.
 Spoletana Fideicommissi. Lunæ 14. Februarij 1633. decifio 179.
 Spoletana Fideicommissi. Lunæ 30. Maij 1633. decifio 210.
 Valentina Iuris sedendi. Mercurij 15. Decembris 1634. decif. 319.
 Valentina Pensionis. Lunæ 15. Martij 1632. decif. 109.
 Vlixbonen. erectionis Monasterii. Veneris 5. Decembris 1631. decif. 75.
- DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ**
Coram R. P. D. MERLINO.
- ALBEN. GABELLÆ, SEV ONERVVM.** Veneris 28. Iunij 1630. Dec. 339.
- Arboren. Canonicatus. Lunæ 8. Martij 1632. decifio 107.
 Arboren. Canonicatus. Lunæ 24. Ianuarij 1633. decifio 173.
 Arboren. Canonicatus. Mercurij 16. Nouembris 1633. decif. 233.
 Ariminen. Fideicommissi. Veneris 7. Maij. 1632. decif. 125.
 Beneuentana Molendini. Veneris 12. Decembris 1631. decif. 81.
 Bituntina Damnorum, & Interesse. Lunæ 18. Aprilis 1633. decif. 196.
 Bononien. Dotis, seu Attentatorum. Lunæ 24. Nouembris 1631. decif. 73.
 Bononien. Successionis. Die Lunæ 10. Ianuarij 1633. decif. 167.
 Bononien. Successionis. Veneris 13. Maij. 1633. decifio 206.
 Burgen. Iuris presidendi. Lunæ 19. Decembris 1633. decif. 253.
 Casenaten. Prædij. Die Lunæ 16. Iunij 1631. decif. 52.
 Casenaten. Prædij. Veneris 12. Decembris 1631. decif. 80.
 Casenaten. Prædij. Veneris 17. Martij 1634. Decifio 271.
- Camerinen. Hereditatis. Veneris 21. Februarij 1631. decif. 22.
 Camerinen. Bonorum. Lunæ 21. Iunij 1632. Decifio 141.
 Clusina Hereditatis. Veneris 18. Februarij 1633. decifio 180.
 Clusina Hereditatis. Veneris 2. Maij 1634. decif. 278.
 Colimbrien. Canonicatus. 4. Februarij 1632. decif. 92.
 Conuersana Bonorum. Mercurij 15. Decembris 1632. Decifio 165.
 Elnen. Eremitorij. Veneris 7. Februarij 1631. Decif. 13.
 Elnen. Eremitorij. Die Lunæ 23. Iunij 1631. decif. 57.
 Florentina Iurispationatus. Die Lunæ 20. Decembris 1632. decif. 166.
 Ferrarien. Restitutionis Dotis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana decif. 238.
 Ferrarien. Spolij. Veneris 4. Iulij 1631. decif. 69.
 Forosempronien. Emphyteusis. Veneris 28. Nouembris 1631. decif. 74.
 Mediolanen. Bonorum. Lunæ 30. Maij 1633. Decifio 211.
 Mediolanen. Decimarum. Lunæ 17. Februarij 1631. Decif. 19.
 Meleuitana Feudi. Die Lunæ 30. Maij 1633. Decifio 212.
 Meleuitana Feudi. Lunæ 27. Nouembris 1634. Decifio 310.
 Meliten. Nauis. Die Lunæ 12. Decembris 1633. decifio 246.
 Narnien. Successionis. Lunæ 26. Nouembris 1629. Decif. 329.
 Pistorien. Parochialis. Lunæ 9. Februarij 1632. decifio 96.
 Placentina Præcedentiæ. Mercurij 1. Februarij 1623. Decif. 22.
 Placentina Præcedentiæ. Lunæ 27. Iunij 1633. Decifio 224.
 Raucennaten. Emphyteusis. Veneris 28. Maij 1631. Decif. 42.
 Romana Affecurationis. Veneris 1. Iulij 1633. Decifio 229.
 Romana Canonum, seu Censuum. Lunæ 29. Martij 1632. decif. 110.
 Romana Censur. Die Veneris 10. Maij 1631. Decif. 41.
 Romana Censur. Veneris 13. Februarij 1632. Decifio 99.
 Romana Censur. Veneris 13. Februarij 1632. Decif. 98.
 Romana Censur, seu Canonum. Veneris 11. Martij 1633. decif. 188.
 Romana Censur. Die Veneris 8. Aprilis 1633. Decifio 190.
 Romana Domus. Mercurij 26. Februarij 1631. Decifio 25.
 Romana Dotis, seu Filiationis. Lunæ 11. Decembris 1634. decif. 314.
 Romana Hereditatis. Lunæ 21. Iunij 1632. decif. 140.
 Romana Lucri Dotalis. Die Veneris 16. Decembris 1633. decif. 250.
 Romana Mutui, seu Pecuniaria. Veneris 14. Martij 1631. decif. 26.
 Romana Nullitatis Contractus. Lunæ 5. Decembris 1633. decif. 242.
 Romana Nullitatis Obligationis. Veneris 27. Iunij 1631. decif. 62.
 Romana Nullitatis Obligationis. Lunæ 28. Iunij 1632. decif. 149.
 Romana Pecuniaria. Mercurij 10. Decembris 1631. Decif. 77.
 Romana Redditionis Rationis. Veneris 24. Ianuarij 1631. decif. 3.
 Romana Saluiani. Die Lunæ 26. Aprilis 1632. Decifio 116.
 Romana, seu Spoletana Successionis. Veneris 4. Iunij 1631. decif. 68.
 Sancti Seuerini Dotis. Veneris 2. Iunij 1631. decif. 44.

Index Decisionum coram R.P.D. Panzirolo.

Spolemana Fideicommissi. Lunæ 24. Decembris 1634. Decif. 312.
 Taurinen Donationis. Veneris 28. Ianuarij 1633. Decifio 174.
 Valentina Iuris sedendi. Veneris 16. Decembris 1633. decif. 253.
 Valentina Iuris sedendi. Lunæ 12. Iunij 1634. Decifio 288.
 Verulana Fideicommissi. Sabbati 26. Nouembris 1633. In Rota Martiniana. Decif. 236.
 Verulana Fideicommissi. Die Mercurij 7. Iunij 1634. Decif. 286.
 Verulana Fideicommissi. Lunæ 26. Iunij 1634. Decifio 298.
 Verulana Fideicommissi. Lunæ 20. Nouembris 1634. Decif. 306.
 Vlixbonien. Iuris nominandi, vel eligendi. Concionatorem Mercurij 16. Nouembris 1633. Decif. 234.
 Vrbeuetana Rescissionis contractus. Lunæ 24. Ianuar. 1633. Decif. 172.
 Vrbeuetana Rescissionis contractus. Lunæ 12. Decembris 1633. Decif. 248.

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ Coram R. P. D. bo. me. MOTMANNO.

Anconitana Iuris redimendi. Veneris 11. Martij 1633. Decif. 189.
 Ariminensi Spolij. Die Veneris 5. Martij 1633. Decifio 185.
 Ariminensi Spolij. Die Lunæ 23. Ianuarij 1634. Decifio 257.
 Bononien. Fideicommissi, de Lambertinis. Lunæ 15. Maij 1634. Decif. 279.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 21. Iunij 1632. Decif. 142.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 14. Februarij 1633. Decif. 177.
 Cremonen. Præposituræ. Veneris 27. Iunij 1631. Decifio 63.
 Cremonen. Præposituræ. Lunæ 15. Decembris 1631. Decifio 82.
 Cremonen. Præposituræ. Veneris 13. Februarij 1632. Decifio 100.
 Cremonen. Pensionis. Veneris 21. Maij 1632. Decifio 134.
 Faentina Dotis. Die Lunæ 3. Aprilis 1634. Decifio 274.
 Lauretana Censur. Veneris 15. Aprilis 1633. Decif. 195.
 Legionen. Puritatis sanguinis. Lunæ 13. Iunij 1633. Decifio 359.
 Leodien. Fructuum. Veneris 30. Aprilis 1632. Decifio 119.
 Meleuitana Feudi. Mercurij 4. Decembris 1630. Decifio 344.
 Meleuitana Feudi. Die Lunæ 10. Maij 1632. Decifio 129.
 Mesanen. Archipresbyteratus. Veneris 9. Ianuarij 1632. Decif. 84.
 Romana Cambiorum. Veneris 4. Iunij 1631. Decif. 70.
 Romana Cambiorum. Lunæ 29. Nouembris 1632. Decifio 158.
 Romana Dotis de Paluzzis. Veneris 13. Iunij 1631. Decifio 49.
 Romana Dotis de Paluzzis. Lunæ 24. Ianuarij 1633. Decif. 355.
 Romana prætenfæ Dotis. Veneris 2. Decembris 1633. Decif. 240.
 Romana Legati. Die Lunæ 9. Februarij 1632. Decifio 97.
 Romana Legati. Die Lunæ 27. Iunij 1633. Decif. 225.
 Romana Legati. Veneris 10. Februarij 1634. Decifio 265.
 Romana Legati. Die Lunæ 26. Iunij 1634. Decif. 297.
 Romana Officiorum. Mercurij 18. Iunij 1631. Decif. 56.
 Romana Redditionis Rationis. Die Mercurij 26. Iunij

1630. Decif. 336.
 Romana Redditionis Rationis. Veneris 28. Martij 1631. Decif. 31.
 Romana Redditionis Rationis. Veneris 27. Iunij 1631. Decif. 60.
 Romana Redditionis Rationis. Veneris 30. Ianuarij 1632. Decif. 90.
 Romana, seu Veneta Affecurationis Mercurij 7. Iunij. 1634. Decif. 285.
 Romana, seu Veneta Affecurationis. Lunæ 3. Iulij 1634. Decif. 302.
 Romana Testamenti. Lunæ 12. Decembris 1633. Decifio 247.
 Romana Testamenti. Mercurij 4. Maij 1633. Decifio 201.
 Sueffana Beneficij. Veneris 3. Februarij 1632. Decifio 101.
 Tullen. Reformationis. Veneris 6. Februarij 1632. Decifio 95.
 Vicen. Collegij. Die Lunæ 7. Iunij 1632. Decif. 136.
 Vrbeuetana Censur. Lunæ 23. Ianuarij 1634. Decifio 260.
 Vrbeuetana Censur. Veneris 23. Iunij 1634. Decif. 294.

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ Coram R. P. D. PANZIROLO.

Casaraugustana Distributionum. Lunæ 4. Decembris 1634. decif. 313.
 Comen. nullitatis, seu Attentatorum. Lunæ 26. Iunij 1634. Decif. 295.
 Cremen. Archipresbyteratus. Lunæ 6. Iunij 1633. Decifio 221.
 Cremonen. Donationis de Montanis. Lunæ 9. Maij 1633. Decif. 203.
 Firmiana Dotis. Die Mercurij 17. Maij 1634. Decif. 281.
 Firmiana Spolij. Veneris 16. Decembris 1633. Decifio 251.
 Florentina Parochialis à Sala. Veneris 10. Iunij 1633. Decif. 217.
 Meliten. seu Portugallien. Die Lunæ 5. Decembris 1633. Decif. 243.
 Placentina prætenfæ Successionis. Veneris 31. Martij 1634. Decif. 273.
 Romana de Gliezzis. Veneris 17. Martij 1634. Decifio 269.
 Romana Pecuniaria, seu Mercium. Lunæ 27. Iunii 1633. Decif. 227.
 Romana prætenfæ deuolutionis domus. Lunæ 21. Februarij 1633. decif. 182.
 Romana, seu Ianuen. Affecurationis. Lunæ 23. Ianuar. 1634. Decif. 258.
 Signina Castrorum. Die Lunæ 19. Iunii 1634. Decif. 292.
 Vercellen. Membri. Veneris 26. Maij 1634. Decif. 282.

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ Coram R. P. D. PIROVANO.

Aquilana Capellæ. Veneris 17. Februarij 1634. Decifio 267.
 Arétina Commendæ. Veneris 11. Martij 1633. Decifio 187.
 Assisien. repetitionis Dotis. Die Lunæ 21. Iunii 1632. Decifio 145.
 Assisien. creditis Dotalis. Lunæ 21. Iunii 1632. Decifio 146.
 Bononien. Successionis. Lunæ 14. Nouembris 1633. Decif. 232.
 Bononien. Successionis. Die Lunæ 14. Nouembris 1633. Decif. 361.
 Casaraugustana Camerariæ. Lunæ 2. Iunii 1631. Decif. 43.
 Casaraugustana Camerariæ. Veneris 26. Nouembris 1632. Decif. 157.
 Ciuitatis Castelli Supplementi Legitimæ. Veneris 13. Iunii 1631. Decif. 47.

Index Decisionum coram R. P. D. Queipo.

- Civitatis Castellæ supplementi Legitimæ. Veneris 30. Aprilis 1632. Decif. 121.
 Casaraugustana Camerariæ. Lunæ 9. Maij 1633. Decif. 205.
 Casaraugustana Camerariæ. Veneris 9. Decembris 1633. Decif. 245.
 Clusina Parochialis. Lunæ 28. Iunij 1632. Decif. 150.
 Fesulana Parochialis. Lunæ 12. Maij 1631. Decif. 37.
 Firmana Saluiani. Die Lunæ 24. Maij 1632. Decif. 135.
 Hortana Fideicommissi. Mercurij 15. Decembris 1632. Decif. 162.
 Hortana Fideicommissi. Veneris 3. Iunij 1633. Decifio 215.
 Ianuen. Abbatia. Die Lunæ 13. Iunij 1633. Decif. 218.
 Ianuen. Abbatia. Veneris 2. Decembris 1633. Decif. 241.
 Ianuen. Alimentorum. Lunæ 8. Martij 1632. Decifio 108.
 Ianuen. Iuris Honorifici. Lunæ 26. Ianuarij 1632. Decifio 89.
 Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 28. Nouembris 1633. Decif. 239.
 Ianuen. Separationis Thori. Veneris 5. Maij 1634. Decif. 277.
 Ianuen. Separationis Thori. Lunæ 3. Iulij 1634. Decifio 300.
 Lucana Successionis. Lunæ 16. Februarij 1632. Decifio 103.
 Mediolanen. Pecuniaria. Mercurij 19. Ianuarij 1633. Decif. 170.
 Mediolanen. Pecuniaria. Veneris 13. Maij 1633. Decifio 209.
 Montisfalisci Pensionis. Lunæ 31. Martij 1631. Decifio 345.
 Montis Falisci Pensionis. Veneris 6. Februarij 1632. Decifio 94.
 Nouarien. Decimarum. Lunæ 10. Iunij 1630. Decif. 334.
 Nouarien. Decimarum. Mercurij 26. Februarij 1631. Decif. 23.
 Nouarien. Decimarum. Veneris 27. Iunij 1631. Decif. 61.
 Perusina Reuelationis Testamenti. Veneris 7. Maij 1632. Decif. 126.
 Reatina Bonorum. Veneris 5. Nouembris 1632. Decifio 154.
 Romana Affecutionis. Mercur. 18. Iunij 1631. Decif. 54.
 Romana Affecutionis. Lunæ 28. Iunij 1632. Decifio 151.
 Romana Donationis de Vrsinis. Lunæ 26. Aprilis. 1632. Decif. 118.
 Romana Donationis. Lunæ 11. Aprilis 1633. Decif. 192.
 Romana Dotis. Veneris 10. Decembris 1632. Decif. 161.
 Romana Legati. Die Lunæ 14. Februarij 1633. Decifio 181.
 Romana Officij. Die Lunæ 21. Iunij 1632. Decif. 143.
 Romana Pecuniaria. Die Lunæ 5. Maij 1631. Decifio 346.
 Romana Pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1632. Decif. 353.
 Romana Pecuniaria. Mercurij 27. Iunij 1633. Decifio 360.
 Romana Pecuniaria. Lunæ 30. Ianuarij 1634. Decif. 262.
 Romana Præposituræ. Die Lunæ 6. Iunij 1633. Decifio 216.
 Romana Præposituræ. Veneris 17. Martij 1634. Decif. 268.
 Romana Præposituræ. Veneris 9. Iunij 1634. Decifio 287.
 Romana Redditionis Rationis Tutelæ. Lunæ 14. Ianuarij 1633. Decif. 169.
 Romana Redditionis Rationis Tutelæ. Lunæ 30. Maij 1633. Decif. 214.
 Romana Redditionis Rationis Tutelæ. Lunæ 16. Ianuarij 1634. Decif. 236.
 Romana Separationis Bonorum. Veneris 24. Ianuar. 1631. Decif. 211.
 Romana, seu Tudertina Educationis. Veneris 13. Ianuarij 1634. Decif. 255.
 Romana, seu Vrbeuetana Legitimæ. Lunæ 7. Iunij 1632. Decif. 137.
 Romana, seu Vrbeuetana Legitimæ. Veneris 10. Decemb. 1632. Decif. 160.
 Romana Tutelæ. Die Mercurij 5. Maij 1632. Decif. 123.
 Sancti Seuerini Dotis. Die Lunæ 5. Maij 1631. Decif. 39.
 Sancti Seuerini Dotis. Veneris 14. Maij 1632. Decif. 131.
 Senen. Coadiutoria. Lunæ 14. Iunij 1632. Decif. 138.
 Senen. Coadiutoria. Veneris 25. Iunij 1632. Decif. 147.
DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
 Coram R. P. D. QVEIPO.
 Ariminen. Nullitatis Obligationis. Mercurij 10. Decembr. 1631. Decif. 79.
 Ariminen. Nullitatis Obligationis. Mercurij 4. Februarij 1632. Decif. 93.
 Florentina Parochialis à Sala. Mercurij 21. Aprilis 1632. Decif. 112.
 Gerunden. Iuris Conferendi. Lunæ 24. Nouembris 1631. Decif. 72.
 Romana Dotis, seu Saluiani. Veneris 24. Ianuarij 1631. Decifio 8.
 Taruifina Feudi. Veneris 14. Februarij 1631. Decif. 18.
 Taruifina Feudi. Die Veneris 13. Iulij 1631. Decif. 50.
 Taruifina Feudi. Veneris 5. Martij 1632. Decif. 105.
 Toletana Patochialis de Vargas. Veneris 14. Maij 1632. Decif. 130.
DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
 Coram R. P. D. bo. me. REMBOLDO.
 Ianuen. Separationis Thori. Vener. 31. Ianuarij 1625. Decifio 324.
 Signina Castorum. Lunæ 24. Ianuarij 1622. Decif. 320.
DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
 Coram Eminentissimo, & Reuerendissimo D.
 Card. V BALDO.
 Augustana Decimarum. Veneris 28. Martij 1631. Decifio 30.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Lunæ 12. Ianuarii 1632. Decif. 30.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Mercurij 4. Februar. 1632. Decif. 91.
 Casaraugustana Cathedralitatis. Veneris 13. Februar. 1632. Decif. 102.
 Dertusen. Parochialis. Veneris 14. Nouembris 1631. Decifio 71.
 Leopoliën. Separationis Thori. Die Lunæ 9. Maij 1633. Decif. 202.
 Romana Hæreditatis. Lunæ 26. Aprilis 1632. Decif. 117.
 Romana Pensionis. Mercurij 17. Aprilis 1633. Decif. 199.
 Romana Restitutionis in integrum. Veneris 23. Ianuarii. 1632. Decif. 87.
 Spoletana Fideicommissi. Veneris 19. Decembris 1631. Decif. 348.
 Spoletana Fideicommissi. Veneris 14. Ianuarii 1631. Decifio 168.
DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
 Coram R. P. D. Verospio.
 Romana Donationis. Veneris 2 Iunii 1634. Decif. 363.
 Romana Dotis. Die Mercurij 28. Iunii 1634. Decif. 299.
 Romana Fideicommissi de Epif. Die Veneris 21. Iunii 1630. Decif. 337.
 Romana Fideicommissi de Epif. Veneris 4. Aprilis 1631. Decif. 35.
 Romana Fideicommissi de Guidis. Veneris 28. Iunii 1630. Decif. 338.

Index Decisionum coram R.P.D. Verospio,

Romana Legitima. Lunæ 1. Decembris 1634. Decif. 316.
 Sabinen. Beneficii. Die Lunæ 24. Martij 1631. Decif. 28.
 Spoletana Legitima. Veneris. 24. Ianuar. 1631. decif. 9.
 Tusculana Saluiani. Veneris 15. Decembris 1634. Decifio
 318.
 Vrbeuerana Successionis. Lunæ 24. Maij 1632. Decif. 349.
 Beneuentana Attentatorum. Lunæ 26. Iunij 1634. Decifio
 296.
 Casarugustana Distributionum. Veneris 28. Martij 1631.
 Decifio. 29.
 Bononien. Fideicommissi. Veneris 23. Iunij 1634. Decifio
 293.
 Gerunden. Iurisdictionis. Mercurij 24. Nouembris 1632.
 Decif. 351.

Gerunden. Iurisdictionis. Veneris 24. Nouembris 1634.
 Decif. 309.
 Giennen. Beneficii. Lunæ 13. Ianuarij 1631. Decifio 6.
 Giennen. Thesauraria. Lunæ 25. Nouemb. 1634. Decif. 308.
 Nouarien. Decimarum. Die Veneris 29. Aprilis 1633. De-
 cif. 357.
 Nouariensis Decimarum. Veneris 1. Decembris 1634. De-
 cif. 311.
 Placentina Pecuniaria. Veneris 14. Maij 1632. Decif. 132.
 Praten. seu Nullitatis Parochialis. Veneris 11. Martij 1633.
 Decifio 356.
 Recanaten. Saluiani. Veneris 17. Martij 1634. Decif. 270.
 Romana de Guidis. Lunæ 13. Ianuarij 1631. Decifio 5.
 Romana Donationis. Die Lunæ 6. Iunij 1633. Decif. 358.

INDEX VERBORVM

Sub quibus extensus reperitur sequens
Index Materiarum.

- A**
- Abbas.
Abbatissa.
Absens.
Absentia.
Absolutio.
Absurdum.
Acceptatio.
Accepta.
Accollatio.
Acquiescentia.
Acquisitio.
Acquirere.
Acqui.
Acta.
Actio.
Actiones.
Actor.
Actus.
Ademptio.
Adiectum.
Adimplementum.
Aditio.
Adiudicatio.
Adminiculum.
Administratio.
Administrator.
Aduersarius.
Adulterium.
Aedificium.
Aegidiana.
Aequalitas.
Aequitas.
Acquiuocatio.
Aetas.
Aestimatio.
Aestimium.
Affectio.
Affinitas.
Affines.
Affirmari.
Affixio.
Agens.
Agnatus.
Agnatio.
Agnitio.
Ager.
Alapa.
Alea.
Alienatio rerum Ecclesiasticarum.
Alienatio in prophanis.
Alimenta.
Alere.
Allodialitas.
Altare.
Alternatiua.
Amor.
Amisio.
Anima.
Animus.
Annuersaria.
- Annulus.
Annus.
Antecedens.
Antecessor.
Antiquitas.
Apocha.
Apostoli.
Appellatio.
Approbatio.
Arbiter.
Arbitrium.
Archium.
Archiuista.
Archipresbyter.
Argumentum.
Articulus.
Arrendamenta.
Ascendens.
Assecuratio.
Assertio.
Assignatio.
Associatio.
Attentatum.
Attestatio.
Auctor.
Auctoritas.
Auditor Camerae.
Auditor Rotae.
Auctio.
Augumentum.
Auis.
- B**
- Bannitus.
Bannum.
Baptismus.
Baro.
Basilica.
Benemerita.
Beneficiatus.
Beneficium.
Beneplacitum.
Bona Ecclesiastica.
Bona in prophanis.
Breue.
Bulla.
- C**
- Caducitas.
Calumnia.
cambia.
canones.
canon.
canonicatus.
canonicus.
capitulum.
capitula.
caput.
capella.
capellania.
- captatoria voluntas.
captura.
carcer.
carceratio.
carcerati.
Cardinalis.
Carthusiani.
charitas.
castrum.
catastrum.
casus.
cato.
causa.
cautela.
cautio.
census.
cessio.
cedens.
cessionarius.
chorus.
CHRISTVS.
circumstantia.
citatio.
ciuis.
ciuitas.
clausula.
clericatus.
clericus.
coadiutor.
coadiutoria.
codicillum.
coercio.
cognatio.
cognomen.
cohaeres.
collator.
collecta.
collegialitas.
collegium.
colligans.
colonus.
commenda.
commisarius.
commissio.
commodum.
communicatio.
communitas.
comparere.
compensatio.
compromissum.
compulsatio.
compulsor.
computa.
concessio.
concilium.
concordata.
concordia.
concubina.
concurfus.
conditio.
conductor.
confessio.
confinis.
- confirmatio.
confusio.
congrua.
coniectura.
coniunx.
coniunctio.
connexitas.
consanguineus.
consecratio.
consensus.
consors.
constantinus.
consules.
constitutio.
consuetudo.
continere.
continuatio.
contractus.
contradicta.
contradictor.
contrahentes.
contrarietas.
contrauentio.
contumacia.
contumax.
conuentio.
copia.
copula.
correctio.
correi.
correspectiuitas.
creditor.
credutum.
culpa.
culter.
cultus.
cura.
curator.
Curia.
curialitas.
custodia.
- D**
- Damnum.
Dataria.
datum.
datio Insolutum.
debilitas.
debitor.
debitum.
decima.
decisio.
declaratio.
declaratoria.
decretum.
defectus.
defunctus.
delegari.
delegatio.
deliberatio.
delictum.
demonstratio.

deno-

Index Verborum.

denominatio.
denunciatio.
depositi.
depositio.
deriuans.
derogatio.
descendens.
descendentia.
destitutio.
detentatio.
detentione.
deuolutio.
Deus.
deportati.
dictio.
dieta.
dignitas.
dilatio.
diligentia.
diminuere.
disciplina.
dismembratio.
dispensatio.
dispositio.
dispositio captatoria.
distributiones.
diuersitas.
diuinare.
diuissio.
diuortium.
docere.
doctor.
dolor.
dolus.
domestici.
dominus.
dominium.
donando.
donans.
donatarius.
donatio.
dos.

E

Ebrietas.
Ecclesia.
edictum.
educatio.
Effectus.
electio.
eligendi.
Emens.
emologatio.
Emolumentum.
emphyteusis Ecclesiastica.
emphyteusis in prophanis.
emphyteuta.
emptio.
emptor.
enunciatiua.
episcopus.
epistola.
erectio.
error.
ethnici.
euctio.
exactio.
exceptio.
excessus.
exclusio.
existencia.
excommunicatio.
excusatio.

executio.
in Executius.
executue.
executor.
exemplum.
exemptio.
exheredatio.
exhibitio.
existencia.
expeditio.
expensa.
expositio.
expressum.
extensio.
Extractio.
extraneus.
extrema.

F

Factum.
Facultas.
Falcidia.
falsitas.
fama.
familia.
famulus.
fatalia.
fauor.
festum.
feudum.
fictio.
fideicommissarius.
fideicommissum.
fideiussio.
fideiussor.
fidelitas.
fides.
filatio.
filia.
filius.
finis.
foemina.
forensis.
forma.
frater.
fraus.
frequentia.
fructus.
fundatio.
fundus.
funiculus.
funus.
furiosus.
furtum.

G

Garamanta populi.
Geminatio.
Genus.
Gesta.
Gratia.
Grauamen.
Grauari.
Grauatus.
S. Gregorius.

H

Hereditas.
Heres.
Hierophilacius.
Homo.

Honestas.
Hospitalis.
Hypotheca.

Identitas.
Ignorantia.
Illatio.
Illegitimitas.
Illiquidum.
Immemorabilis.
Immissio.
Immobilia.
Immunitas.
Impedimentum.
Impensum.
Imperator.
Imperium.
Implementum.
Incertum.
Incendium.
Inclusio.
Incorrigibilitas.
Indebitum.
Indemnitas.
Individuum.
Indultum.
Industria.
Inferior.
Infirmitas.
Ingratus.
Inhibitio.
Inimicitia.
Iniquitas.
Iniuria.

Iniustitia.
Inobediens.
Inquilinus.
Insolidum.
Instantia.
Instrumentum.
Intentio.
Interdictum.
Intentio.
Interesse.
Interpellatio.
Interpretatio.
Intimatio.
Introitus.
Intrusio.
Inuentarium.
Inuestitura.
Inuestitus.
localia.
Ioseph.
Iudex.
Iudicium.
Iuramentum.
Iurari.
Iurgium.
Iurisdictio.
Iuspatronatus.
Ius.
Iura.
Ius Canonicum, & Civile.
Iuste.
Iustificatio.
Iustinianus.
Iustitia.

L

Laceratio.

Lesio.
Laicus.
Lanatio.
Lanians.
laudemium.
laudum.
legatarius.
legatum.
legans.
legatus.
legitima.
legitimatio.
legitimum.
legitimitas.
lex.
liber.
libellum.
liberalitas.
liberatio.
liberi.
libertas.
licentia.
linea.
limitata.
liquidatio.
lis.
litera Apostolica.
literaturam.
loca.
locatio.
locator.
locupletari.
locus.
locutio.
lucrum.

M

Magistratus.
Maior.
Mandans.
Mandatores.
mandatarius.
mandatum.
manualia.
manus.
manutentio.
manutenenda.
maritus.
masculinum.
masculinitatis.
mater.
materna.
martetera.
materia.
matrimonium.
medici.
medietatem.
melioramenta.
membrorum.
mendacij.
mensis.
mentecaptis.
mercator.
merita.
metx.
metus.
milites.
minister.
ministerialis.
ministerium.
minor.
minuta.
mixtum.
mobiliu.

mode

Index Verborum.

moderatio.
modo.
monachus.
monasterium.
monialis.
monstruositas.
montium.
monumentum.
mora.
moralium liber.
morbus.
mors.
motus proprius.
multa.
mulier.
mutatio.
mutuum.
mutuans.

N

Narrata.
Narratiua.
Nauis.
Nauigatio.
Necessitas.
Negans.
Negatiua.
Negligens.
Negligentia.
Negotium.
Negotiatio.
Negotiator.
Nemo.
Nepos.
Neptis.
Nobilitas.
Nomen.
Nominandi.
Nominatio.
Nostra.
Notariatus.
Notarius.
Notitia.
Nouatio.
Nouerca.
Nullitas.
Nullum.
Numeratio.
Numerus.
Nuncius.
Nuptia.

O

Obitus.
Oligatio.
Obligatus.
Oblivio.
Obferuantia.
Obferuatio.
Occupator.
Occupans.
Odium.
Officialis.
Officium.
Omissio.
Onus.
Opinio.
Oppositio.
Opponens.
Oratio.
Ordinarius.
Ordinarie.

Ordinationes.
Ordinatorie.
Ordo.
Originalis.

P

Pactum.
Papa.
Parens.
Paria.
Paritione.
Parochia.
Parochialis.
Parochiani.
Parochus.
pars.
participium.
pater.
patria.
patrimonium.
patronus.
Compatroni.
patronatus.
patrui.
patruus.
paulus.
pauper.
paupertas.
peccandi.
pecunia.
pensio.
pensionarius.
peraequator.
petitus.
peritia.
peritium.
permutatio.
perpetuum.
perseuerantia.
persona.
petere.
petitio.
pignus.
pia.
pignus.
pluralitas.
plures.
poderium.
poena.
poenaibus.
poenitentia.
Pontifices.
portio.
portus.
possessio.
possessor.
possessorium.
possidens.
potestas.
prabenda.
praecedentia.
portio.
praedicatio.
praedicare.
praedicator.
praedia.
praeminentia.
praedictum.
praeano.
praeparatoria.
praetatus.
praetatura.
praescriptio.

praescriptibile.
praesentatio.
praesentatus.
praesentare.
praesentia.
praesens.
praesidentes.
praestatio.
praesumptio.
praetensiones.
praetor.
praeventio.
preces.
precium.
presbyteri.
presbyteratum.
primitia.
princeps.
principalis.
piores.
priuatio.
priuandi.
priuati.
priuilegium.
priuilegiatus.
probatio.
processus.
procurator.
productio.
producens.
proemium.
profectio.
prohibitio.
prohibitus.
promissio.
promittens.
pronomen.
proprietas.
proprietaryus.
prorogatio.
protestatio.
protestans.
protocollus.
prouisio.
prouisus.
prouidere.
proximus.
publicatio.
publius.
puellarum.
pugnis.
pupillus.

Q

Quadriennium.
Qualitas.
Quantitas.
Quarta.
Quartum.
Quasi possessio.
Quietantia.
Quietatio.

R

Rasura.
Ratificatio.
Ratihabitio.
Ratio.
Receptio.
Recepta.
Recognitio.
Reconciliatio.

Reconuentio.
Rector.
Recurfus.
recurrentes.
recusatio.
recusatus.
redditus.
referrens.
reformatio.
refutatio.
regio.
regressus.
regula.
regulares.
reintegratio.
respublica.
relatio.
relatum.
religio.
religiosus.
remedium.
remissio.
remissoria.
renouatio.
renuocians.
renunciare.
renunciatio.
renunciatum.
repetitio.
replicatio.
repraesentatio.
repudiatio.
repudiare.
repudiatio.
repudiari.
repudiatum.
res.
rescriptum.
reseruatio.
resignans.
resignatarius.
resignatio.
restitutio.
restituere.
restrictio.
retentio.
retrotractio.
reuocare.
reuocata.
reuocatio.
reuocatorio regula.
reus.
Roma.
Rota.

S

Sacerdos.
Sacramenta.
Sacrificia.
Sacra.
Sautia.
Salarium.
Saluianum.
Sanguis.
Satildari.
Satisfactio.
Scientia.
Scribens.
Scriptura.
Secretarij.
Sedes.
Senator.

Sen.

Index Verborum.

Sensus.
Sententia.
Separatio.
eparatio thori.
epara a
erui.
seruire.
seruitia.
seruitium.
seruitus.
sequencia.
sequestrum.
signatura.
significatio.
signum.
similitudo.
similiter.
simplicitas.
simulacra.
simulatio.
singula.
singularitas.
socialis.
societas.
socius.
solemnitas.
solidatio.
solidum.
solitum.
soluens.
soluere.
solutio.
solutum.
soror.
sors.
specificatio.
spes.
spoliatus.
spiritualitas.
spoliator.
spolium.
sponsus.
sponsa.
stabilia.

stabilitas.
stallum.
statuentes.
status.
statutum.
stipulatio.
studium.
stylus.
subdelegare.
subditus.
subhastatio.
subiectum.
sublocatio.
subornatio.
subreptio.
subrogatio.
subrogatus.
subscribens.
subscriptio.
subsequentia.
substantia.
substituti.
substitutio.
succeedendi.
successio.
successor.
suitas.
summa.
sumptum.
superfluum.
superfluitates.
superiores.
supplicatio.
suppressio.
suspectus.
suspicio.
symptomata.
syndicus.

Tacens.
Taciturnitas.
Tempestates.

Tempus.
terminus.
territorium.
tertius.
testamentum.
testatio.
testator.
testis.
thori separatio.
timor.
titulus.
tormenta.
totum.
traditio.
transactio.
transigere.
transigentes.
transigendum.
transferendi.
transmissio.
transmissibile.
transportatio.
transuersales.
trebellianica.
tribunalia.
tribunianus.
tributum.
tributaria.
tutela.
tyrannidis.
tutor.

Vacatio.
Validitas.
valor.
variatio.
vasallus.
velle.
velleianum.
vendita.
venditio.
venditor.

venia.
venter.
verbaliter.
verberare.
verbum.
verisimilia.
veritas.
via.
vicarius.
vicaria.
vinculum.
vir.
visitationes.
vinere.
vitimæ voluntates.
vnio.
vnitas.
vniuersalia.
vniuersalitas.
vniuersitas.
vocatio.
vocatus.
voluntas.
vlux.
vlus.
vlusfructus.
vlusfructuarius.
utilitas.
utilis.
vxor.

INDEX

DECLARATIONVM.

Capitulorum.
Constitutionem.
Regularum cancellariæ.
Legum.
Statutorum.
Decisionum.
Doctorum.

DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

A PAVLO RVBEO I.C. ROMANO SELECTÆ.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Bononiens Pecuniaria de Blanchettis.

Die Merc. 15. Januar. 1631.

ARGVMENTVM.

Restitutionem in integrum aduersus rem iudicatam petens, cum ille, qui hoc petit, dicatur actor, ideo ipse tenetur fundare intentionem suam, & quid probare grauetur, vt audiatur. Liber scribentis, licet pro scribente nequaquam probet, tamen concurrentibus quibusdam adminiculis pro eo probat, & quando non obstantibus dictis adminiculis, talis illi fides non adhibeatur, &c.

SVMMARIVM.

- 1 Restitutio in integrum datur, constituto de iniustitia rei iudicata.
- 2 Sententia, si sit nulla ex defectu mandati procuratoris, tunc multo magis danda est restitutio in integrum, constituto de eius iniustitia.
- 3 Restitutionem in integrum petens aduersus rem iudicatam, vt audiatur debet docere de fumo iniustitiæ rei iudicate.
- 4 Et ista est communis opinio.
- 5 Restitutionem in integrum petens, cum in hoc ille, qui petit sit actor, propterea ipse tenetur probare hanc suam intentionem, scilicet ex qua causa ei competat restitutio in integrum.
- 6 Ad instantiæ restorationis effectum pars non est audienda, si nihil releuans ad hunc effectum deducat.
- 7 Liber scribentis non probat pro scribente, & hæc est certa conclusio.
- 8 Liber scribentis pro scribente probat concurrentibus adminiculis, veluti.
Legalitas scribentis.
Mors illius.
Iustificatio maioris partis descriptorum in dicto libro, & similia.
- 9 Liber scribentis non probat pro scribente, licet adsint

adminicula, quæ suadeant, vt illi pro eo credatur, quando probatur, quod est defectuosus.

- 10 Liber quando probatur, quod continet partitas duplicatas, in ceteris etiam partitis fidem amittit, etiam quod defectus per errorem imputetur, & num. 11.
- 12 Sententiæ nullitas ex defectu mandati opposita non obstat, quando concurrunt diuersæ præsumptiones, & coniecturæ ad effectum illud præsumendi.
- 13 Post rem iudicatam non potest opponi amplius de nullitate prima, vel secundæ sententiæ confirmata.

DECISIO I.

GITVR de secunda locatione Ferrarijs facta per DD. de Blanchettis cum facultate, quod dd. Conductores retinerent quolibet anno apud se lir. 4300. ad effectum faciendi certam affrancationem bonorum, & ideo cum dicta affrancatio esset utilis Ferrarijs, Rota resoluit præsumendum esse dictas pecunias apud se eisdem

Ferrarijs retinuisse, ac proinde cum lata fuerit sententia Rotalis, quæ fuit confirmata per secundam, fueritque responsum quod semel liceat appellare, adest res iudicata, interim verò Domini de Blanchettis prosequuti sint iudicium super damnis & interesse. Ad hoc iudicium euitandū Ferrarij obtinuerunt committi causam restitutionis in integrum aduersus dictam rem iudicatam, prætendentes nō constare de dicta retentione, sed examinandas esse partitas, quas in suspensio reliquit Calculator, duas enim restrictiones fecit in prima, sic inquit, *Se sarà giudicato, che alli Ferrari se le debbano fare buone le partite sudette, che pretendono per la parte de Signori Bianchetti aduersi giustificare, restaranno Creditori detti Ferrari delli sudetti Signori Bianchetti nella somma delle sudette lire 2354. 4.4. di quella moneta.* In secunda verò restrictione sic ait *Se sarà giudicato, che alli Ferrari non se li debba far buone le partite, che si pretendono per la parte delli Signori Bianchetti aduersi giustificare, restano debitori detti Ferrari delli Signori Bianchetti nella somma di lire 7270. 12. & 4. di questa moneta.*

Ex quibus inferebant Ferrarij, quod cū prædictæ partitæ non fuerint discussæ satis constabat de causis restitutionis in integrum, cū enim partitæ essent iustificatæ satis constabat de iniustitia ꝛ rei iudicata ex qua datur restitutio. Rota decis. 1. de restit. in integr. cū cumulat. per Add. ad decis. 459. sanz. me. Greg. eoq; magis, quia prima sententiæ ꝛ fuit nulla ex defectu mandati procuratoris, vel saltem datur talis sumus iniustitiæ ꝛ dictæ rei iudicatæ, vt Ferrarij sint audiendi eligendo

A

Calcu.

Calculatorem *Imol. in cap. ex litteris col. penult. ante n. 18. versic. & si dicatur de restitut. in integr. Aegidius Bossius*
 4 *in tit. 2. aduersus rem iudicatam nume. 4. ubi dicit hanc esse communem opinionem in l. nam & postea, ff. si minor, §. de iur. iur. Acchill. decis. 9 de restitut. in integr. Aym. consil. 685. num. 16. lib. 4. & de antiq. tempor. par. 1. num. 323. la- re Giurba, qui multos cumulat decis. 18. in fine. Adden. ad dictam decis. Jan. me. Greg. 459. pariter in fine.*

Cæterum per Dominos contrarium fuit resolutum, quia cum versetur in causa restitutionis in integrum Ferrarii sunt actores, & propterea ipsi tenentur probare hanc suam intentionem videlicet, ex qua causa eis competat restitutio in integrum *Rot. decis. 1. de restitut. in integr. in non. Put. decis. 278. lib. 3. in correct. Gab. de exequut. rei iudicata num. 8. & 10 Benimend. decis. 85. num. 1. & 2. Milis in re- pert. verb. Restitutionem petens, & fuit dictum in causa Romana Bonorum de Censis. 21. Maij 1606. coram bon. mem. Card. Marcomonio. In proposito autem quoad iniu- stitiam neque ad effectum restitutionis instantiæ, ut pars audiat nihil releuans deducitur, cum non doceatur quod non fuerit habita ratio dictarum partitarum in aliis instan- tiis, eoquæ magis quia dictæ partitæ sunt extractæ ex libris dictorum de Ferrariis, & certa est conclusio, quod liber scribentis non probat pro scribente *l. exemplo, C. de probat. sa. me. Greg. decis. 79. num. 1. & licet ab hac regula receda- tur & concurrentibus adminiculis, prout est legalitas scribē- tis, inors illius iustificatio maioris partis descriptorum in di- cto libro, & similia, de quibus Guidop. decis. 441. Rolan. con- sil. 92. num. 6. lib. 3. Adden. ad dictam decis. sa. me. Gregorij 79. num. 5. tamen prædicta non sunt in casu isto discuen- da, sed standum est Regulæ, cum thuiusmodi libri sunt de- fectuosi, fuit enim inter alia responsum continere partitas*
 10 *& duplicatas, prout fuit firmatum coram R. P. D. meo Piro- uano, Vnde etiam in cæteris partitis fidem & amittit, etiam quod defectus per errorem imputetur, ut pluries Rotæ re- soluit, ut in decisionibus allegatis per Adden. ad præcit. de- cis. 79. sa. me. Greg. num. 6.**

Non obstat nullitas primæ sententiæ, ex prætenso defe- ctu mandati, quia intrat mandatum Procuratoris præ- sumptum, cum diuersæ præsumptiones, & coniecturæ con- currant *sa. me. Gregor. decis. 34. num. 1. & cessat omnis diffi- cultas, quia post re. n. iudicatam & non potest opponi am- plius, de nullitate primæ, vel secundæ sententiæ confirmatæ. Felin. in cap. ea. qua. num. 2. vers. sed si secundus. de sent. & re iudic. Alex. consil. 111. num. 3. Franc. in c. dilectio num. 107. vers. tunc si à tali sententia, & vers. aliquando, & nu. 108. vers. nam si est pronuntiatum. de appell. Mani. decis. 301. num. 2.*

Et ita conclusum &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana separationis Bonorum.

Die Veneris 24. Ianuarij 1631.

ARGUMENTVM.

Hæres, qui confecit inuentarium validè, & ritè, & sufficienter reddidit rationem de omnibus bonis inuentarij, non potest molestari, nec grauari ultra vires hæredi- tarias, nec in bonis, nec in persona.

SUMMARIVM.

1 Inuentarium ad hoc, ut dicatur validè confectū, quid requiratur, & num. 2.

3 Hæres præseruantur à confusione bonorum proprio-

rum, & à quocunque damno, data inuentarij va- liditate.

4 Hæredibus semper suffragatur inuentarium, ubi conti- git tractari de damno eorumdem.

5 Hæreses cum beneficio inuentarij, si omittant reddere rationem, vel si eam sufficienter non reddant, non in- uentur inuentario.

6 Peritis iudicialiter electis credendum est, donec de erro- re non doceatur.

7 Hæreses cum beneficio legis, & inuentarij, non sunt grauandi neque in bonis, nec in persona.

8 Fructus ex bonis stabilibus fructiferis præsumuntur percepti.

9 Hæres cum beneficio Inuentarij, non facit fructus suos, quando scit adesse creditores.

10 Fructus constituunt duplicatam sortem in viginti an- nis.

11 Hæres cum beneficio lege, & Inuentarij, adeundo hære- ditatem, per imaginariam solutionem præsumitur si- bi ipsi satisfecisse de corporibus hæreditarijs.

12 Et fructus facit suos ratione dominij.

13 Solutio ficta, per quam hæres præsumitur sibi satis- fecisse habet vim iudicialis solutionis cum auctori- tate Iudicis.

14 Creditores posteriores differunt à fideicommissarijs, quod ad acquisitionem dominij per hæreses in ipsa aditione hæreditatis cum beneficio legis, & inuentarij.

15 Hæredum creditum, si superat statum hæreditatis, non possunt hæreses in dictis bonis, nec in persona molestari.

16 Aes alienum semper minuit hæreditatem.

17 Hæreses cum beneficio leg. & inuentarijs, ultra vires, hæreditarias grauari, aut conueniri non possunt.

18 Hæres, sit creditor testatoris, potest personam credito- ris representare.

19 Obligatio personalis, per aditionem hæreditatis stan- te inuentario, non contrahitur ultra vires hæredi- tarias.

DECISIO II.

In hac causa separationis bonorum, quæ per filios, & hæ- reses Valerij Scarricij cum beneficio inuentarii contra creditores patris prosequitur, dubitatum fuit, an inuen- tarium, & redditio rationis contentorum in eodem inuen- tario eisdem suffragetur, & affirmatiuè per Dominos fuit resolutum.

Quia quoad inuentarium de validitate dubitari non po- test dum in illius & confectione creditores certi personaliter citati fuerunt; incerti autem per edictum, omniaque bona stabilia cum confinibus, & mobilia cum æstimatione fuerunt exactè descripta; & ulterius testes bonæ conditionis, & sa- mæ loco creditorum absentium adhibiti leguntur, & con- currunt signum Crucis, adiutio hæreditatis, Decretum Iudi- cis, tam in principio super admissione ad inuentarium con- sciendum, quàm in fine super validitate, & beneficio in- uentarii consequendo, quæ omnia ad sustinendam inuē- tarii validitatem desiderantur in *l. fin. C. de iure delib. & po- nuntur per Roland. consil. 73. num. 4. & seq. volum. 2. Bald. consil. 383. num. 6. lib. 1. l. as in ead. l. finali num. 3. & 4. Dec. consil. 633. Aegid. decis. 279. Rot. decis. 508. coram bon. mem. Card. Cavalerio, data autem validitate, hæreses & procul- dubio præseruantur à confusione propriorum bonorum, & à quocunque damno; Itaut non teneantur ultra vires hæreditarias, *l. ultima, §. & si præfatam, C. de iure delib. Ruin. consil. 1. num. 16. & consil. 48. num. 21. lib. 1. Gozad. consil. 94.**

cons. 94. num. 19. Rub. cons. 74. num. 7. Surd. cons. 7. num. 31. & cons. 143. num. 40. Menoch. cons. 203. num. 27. & 28. & consequenter hæredibus prædictis ꝑ semper inuentariu suffragabitur, vbi cõtinget de damno eorundẽ tractari. Quod verò ad redditionem rationis, si illa per hæredes beneficiatos committatur, vel sufficienter non reddatur, verum est non posse iuari inuentario: ꝑ quia semper intrat præsumptio consumptionis, & vsurpationis bonorum hæreditariorum, & de stylo Curiarum relaxantur mandata, contra bona, & personas proprias; in casu tamen de quo agitur, visum fuit constare de sufficienti redditione rationis, quæ possit suffragari hæredibus, nè teneantur aduersus creditores de proprio vltra vires hæreditarias.

Quia æstimationis bonis stabilibus dicti Valerij in inuentario descriptis, seruatis seruandis, citatis creditoribus, vt ex processu authentico, quod datur reperta fuere valoris scut. 9523. Mobilia verò ex alia æstimatione per peritos iudicialiter electos de tempore inuentarij, fuisse valoris 998. b. 10. quæ pariter datur inserta in instrumento authentico inuentarij, & aditionis, itaut patrimonium Valerij patris in totum ascendat ad scuta 10921. & non vltra.

Ex aduerso pro filiis hæredibus probantur credita propria aduersus Valerium patrem ante illius obitum contracta in summa scut. 8411. b. 16. & deinde post aditam hæreditatem ostendunt se creditores hæreditatis eiusdem Valerij pro debitis solutis in alijs scut. 7270. b. 62. quæ in totum constituunt summam scut. 15681. b. 78. de quibus in relatione ꝑ Periti iudicialiter electi, qui donec de erroribus doceatur semper standum est. *Bart. in l. 3. ad fin. C. de pignor. Paris. cons. 96. num. 32. lib. 1. Menz. cons. 94. num. 10. Rot. decis. 354. num. 1. & 540. n. 1. par. 1. rec.* ex quibus cum credita hæredus, & cessiones pecuniarum per ipsos solutarum pro hæreditate superent statum patrimonij Valerij, non erunt ꝑ grauandi hæredes, neque in bonis proprijs, neque in persona, tãquam à lege, & Iudice indemnes præseruari.

Non obstat, quod instrumenta super quibus se fundat Peritus in sua relatione, ad docendum de creditis hæredũ nõ sint de actis: quia cum ageretur de magna impensa, tam in extractione, quàm in registri confectione; Sanctissimus mandauit per particulare Rescriptum, vt staretur indicationi arbitrio Rotæ, & dubio posito 4. Decembris præteriti, responsum fuit standum esse indicationi, & copiz simplicij, quas cum hæredes paratos se obtulerint exhibere creditoribus, cessat exceptio non productionis, & remanet fundamentum relationis.

Non obstat, quod iudicium separationis bonorum fuerit ceptum post 20. annos à die confectionis inuentarij, ꝑ interim autem hæredes ex stabilibus fructiferis præsumuntur fructus percepisse: quia possiderunt. *Rot. decis. 25. de praben. in nou. Seraph. decis. 1245. num. 6.* ac de illis teneantur rationem reddere, cum non fecerint suos per aditionem hæreditatis, ꝑ stante quod de eo tempore iam erant detecti, ex eodem inuentario creditores secundum veriore, quam *Rota ex Surdo decis. 92. num. 5. Laderch. cons. 8. Franc. decis. 613.* & alijs, articulo discussio approbavit in *Firmana, seu Macerateni Dotis 18. Iunij 1629. coram me,* qui fructus ꝑ cum constituant duplicatam sortem in 20. annis per *glor. in Aub. perpetua in verbo iusta, C. de sacros. Eccles. l. as. in l. si fundum per fideicommissum nu. 5. ff. de legat. 1. Tiraqu. de retrac. consang. §. 1. gloss. 6. num. 19. Couarruu. variarum lib. 3. cap. 9. num. 5. Surd. cons. 451. num. 39. volum. 3.* dicebatur duplicata summa scut. 9523. valorem hæreditatis Valerij ascendere ad scuta 19046. & addito simplici valore mobilium, scilicet scut. 998. b. 10. vti rerum non fructiferarum in totum esse valore scut. 20044. ex qua summa hæredes potuerunt satisfieri de eorum credito scut. 15681. b. 78. & creditores extranei de eo, quod prætendunt aduersus hæreditatem opulentam, & hæredes propterea obligatos remanere.

Ad prædicta enim fuit responsum, quod aut creditores hæreditarij detecti, & nunc agẽtes sunt posteriores creditis hæredum, & tunc ista sortis duplicatio ex fructuum perceptione sustineri nõ potest: quia ꝑ hæredes adeundo etiam cum beneficio legis, & inuentarij per imaginariam solutio-

nem præsumuntur sibi ipsis satisfecisse de corporibus hæreditarijs in extinctionem creditorum, & fructus ab eo ꝑ die suos fecisse ratione dominij. *Bart. in l. si ei cui. §. primo, ff. de euict.* vbi ad litteram inquit, quod ficta hæc solutio ꝑ per legem inducta ꝑ habet vim iudicialis solutionis, cum auctoritate Iudicis, idem firmat *Castren. in l. peculium autem, ff. de pecul. & sequuti sunt Menoch. cons. 183. num. 35. vol. 2. Peregr. de fideicom. arc. 35. num. 5. Surd. decis. 92. num. 2. 170. num. 1. 224. num. 7. & cons. 7. num. 31. Morot. cons. 81. num. 10. Magon. decis. Florent. 59. num. 6. Rota diuers. par. 1. decis. 680. num. 1.* & hoc casu non differunt

posteriores ꝑ creditores à fideicommissarijs quoad acquisitionem dominij per hæredes in ipsa aditione hæreditatis cum beneficio legis, & inuentarij: quia nihil possunt prætere, vt in his terminis fuit ponderatũ in *Romana de Magdalenis 25. Iunij 1610. coram D. meo Decano, & in Monopolitana bonorum 24. Ianuarij 1621. coram bo. me. Patriarcha Manzanedo;* atque ita cessante fructuum multiplicatione, ꝑ semper creditum hæredum superat statum hæreditatis Valerij, nec poterunt grauari in bonis, quæ in eorũ dominium transierunt, neque in persona: quia nihil penitus hæres, qui inuentarium fecit, amittere potest de sua substantia, *l. finali. §. & si præfatam, C. de iure delib. Surd. plures adducens cons. 7. num. 31. vol. 1.*

Aut creditores sunt anteriores ipsis hæredibus, & tunc in præiudiciũ anteriorum non intrat solutio imaginaria, pro rata crediti, in eo autem quod excedit fictio legis, semper operatur eundem effectum, ad minuendam hæreditatem in æstimatione à die aditionis illius propter ꝑ æs alienum, quod semper minuit æstimationem hæreditatis, *l. mictus cum gloss. ff. pro socio, Ruin. cons. 57. num. 7. vol. 2. Peregrin. eodem arc. 35. num. 17. & seq.* vnde nunquam erit locus multiplicationi fructuum; nec per consequens vltra ꝑ vires hæreditarias poterunt conueniri, aut grauari hæredes.

Quæstio igitur erit inter creditores, & hæredes super anterioritate, & posterioritate creditorum respectiue prætendẽtium, non autem inter creditores, & hæredes: vti hæredes cum beneficio inuentarij: quia per æstimationem stabiliũ, & mobilium, & docendo de proprijs creditis aduersus Valerium, & eius bona hæreditaria, sufficienter rationem contentorum in inuentario reddiderunt, & ex eo possunt iuari, quo verò ad aliam personam, quam representant vti creditores, ꝑ illam posse representare, dixerit *Rolan. in tract. de Inuent. par. 4. in 10. vtilit. in principio, Becc. cons. 113. num. 37. Surd. d. cons. 7. num. 32.* non erunt grauandi in proprijs bonis: quia deficit hypotheca ex parte creditorum, neque in persona; quia vltra vires ꝑ hæreditatis non est contracta personalis obligatio, per aditionem hæreditatis stante inuentario, per eandem *l. finalem, §. si præfatam, C. de iure delib.* Et ita, &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Redditionis Rationis.

Die Veneris 24. Ianuarij 1631.

ARGVMENTVM.

Tutor finita tutela, conueniri potest actione administratæ tutelæ, ad reddendas rationes, & hoc procedit etiam in eo, qui de facto tutorio nomine administrauit, nulla præcedente confirmatione Iudicis, quæ videtur necessaria, ad hoc vt validè administret, & qualiter hoc intelligatur.

S V M M A R I U M.

I Tutor finita tutela, administrationis suæ tenetur reddere rationem.

A 2 2 Tu.

- 2 Tutor, ut valide tutelam gerat, requiritur quod confirmetur per Decretum Iudicis.
- 3 Actiones administratæ tutelæ sunt dirigendæ contra verum tutorem.
- 4 Actiones administratæ tutelæ dirigendæ sunt contra eum, qui de facto administravit tutorio nomine.
- 5 Pro Tutore, si quis se gesserit, præsumitur ipse tutelam accepisse, & confirmatum fuisse à Iudice, licet de confirmatione non constet.
- 6 Pro Tutore, ille qui se gessit, compelli potest, ad reddendam rationem administrationis.
- 7 Decis. 470. part. 1. recent. declaratur.
- 8 Tutor assertus, quoties non simpliciter uti administrator, seu negotiorum gestor, sed tanquam tutor se gessit, licet non constet de confirmatione Prætoris, nihilominus tutelæ iudicio tenetur.
- 9 Pro Tutore, ille, qui negotia gerit, licet tutor esse non possit, eandem fidem, & diligentiam præstare tenetur, quam tutor præstaret.
- 10 Tutelæ administrationem ille, qui suscepit absque decreto Iudicis, si eximeretur ab onere reddendi rationem, sequeretur vitiosum, & intrusum administratorem, melioris esse conditionis, quam esset legitimus administrator.
- 11 Tutor, cui à Iudice non fuit decreta administratio, quod valide administrare non possit.
- 12 Hoc intelligi debet, quoad damnum pupilli, sed quo ad ipsum gesta valent, licet potuisset uti suspectus remoueri.
- 13 Tutor, postquam sciuit se tutorem datum, si negligat petere confirmationem tutelæ à Iudice, & administrationem pupilli suscipiat, dicitur esse in culpa, & tenetur indemnem præstare pupillum.
- 14 Tutor, quando postquam sciuit se esse tutorem datum, si quam habeat excusationem proponere negligat, dicitur esse in culpa, & tenetur indemnem præstare pupillum.
- 15 Tutores plures, quando sunt dati, si vnus tantum administraverit ille primò excutiendus est.
- 16 Tutores, si inter se diuiserint administrationem, adhuc tamen pupillus alterum ex illis solummodo urgere potest.
- 17 Tutores omnes & singulis tenentur in solidum, eorumque obligatio est indiuidua.
- 18 Inter Tutores diuisio administrationis si non fuerit facta, nec à Iudice, vel à Testatore, sed ab ipsidem Tutoribus non valet in præiudicium pupilli.
- 19 Nec operatur, quin vnusquisque teneatur in solidum ad totum damnum.
- 20 Tutores plures, quando fuerint electi, si vnus ex his soluat solidum potest beneficio cessionis, vel utilitæ actione tutelæ tutores collegas conuenire pro eorum rata.
- 21 Tutores plures, quando fuerint dati, si vnus ex his conueniatur in solidum, antequàm soluat, si alij contutores administraverint, & sint soluendo beneficium diuisionis opponere potest.

DECISIO III.

RESOLVTVM fuit Ioannem Baptistam teneri reddere rationem, quia ex testamento Sebastiani, de quo in Summario illorum de Stuppinis num. 1. apparet

- eundem Io. Baptistam deputatum fuisse Tutorem, & Curatorem filijs eiusdem Testatoris, & administrationem gessisse bonorum ad pupillos spectantium deprehenditur ex pluribus actibus calculorum, locationis, quiescentiarum tutorio nomine gestis, vt in Summario num. 26. 3. 4. 5. Vnde in eadem regula, quod Tutor finita tutela administrationis suæ rationem reddere tenetur actione tutelæ. *ff. de in-stit. de Attilian. Tutor. l. 1. §. officio, ff. de tutel. & ration. distr. aben. Dec. cons. 178. num. 1. Paraf. cons. 1. numer. 55. lib. 2. Montan. de tutel. cap. 39. num. 1. & seqq. Guttier. eod. tract. par. 3. cap. 1. num. 1. & seqq. sin. in l. 1. §. 1.*
- 1 Non obstat Io. Baptistam per Iudicis decretum non fuisse confirmatum, prout requirebatur, ad hoc, vt tutelam valide posset administrare, & si pluribus, *ff. de auct. tutor. Guttier. de tutel. par. 2. cap. 5. num. 6. & sunt dictum in Signina administrationis coram Io. me. Sacro, quæ est 470. par. 1. recent. nec illi de iudicatu esse administrationem, sed Martiæ tantum in testamento patris Sebastiani Tutricel designatæ fuisse à Iudice confirmatam tutelam, & ideoque contra Martiam, non autem contra Ioannem Baptistam dirigendas esse actiones. & 1501. sin. in l. 1. §. 1.*
  - 2 Quoniam cum appareat ipsum Ioannem Baptistam, non autem Martiam de facto administrasse & ex pluribus actibus per longum temporis spatium & tutorio nomine factis se pro tutore gessisse, ex his præsumitur ipso tutelam accepisse, & confirmatam fuisse à Iudice, licet de confirmatione non constet, *l. si filius familias, §. agnoscere, ff. de tutel. vbi Bald. num. 1. vers. in textu agnouisse, & vers. 2. nota. Boer. decis. 124. num. 13. vers. pro hac conclusione, Menoch. præsump. 149. num. 17. Rota decis. 89. num. 8. & 9. par. 2. diuers. & sunt dictum in Nepefina. Tutela. 6. Iunij 1606. coram Eminentijs. D. Cardinali Verospio, & sic uti*
  - 3 tutor ad reddendam rationem administrationis compellendus est, vt in præallegata Nepefina Tutela, vbi declaratur decisionem illam in Signina administrationis, & 470. part. 1. recent. non procedere quotiescunque appareat tutorem, vel curatorem non simpliciter uti administratorem, seu negotiorum gestorem, sed tanquam verum tutorem, & curatorem se gessisse, & quod & Tutor licet Prætoris decreto confirmatus non fuerit, tamen tutelæ iudicio teneatur, est *tex. in l. Tutores qui, §. Curatores testamento, ff. de admin. str. tutor. quia qui pro tutore negotia gerit, licet tutor esse non possit, eandem fidem, ac diligentiam præstare & tenetur, quam tutor præstaret, sunt verba l. qui pro Tutore, ff. de eo qui pro tutor. l. 1. §. cum eo, vers. sed, & si, ff. eodem, & l. 1. C. eodem, quos textus ad hoc ponat Montan. de tutel. dicto cap. 39. num. 24. 62. 120. & 243. alias si is qui absque Iudicis decreto & administrationem suscepit, eximeretur ab onere reddendi rationem, sequeretur vitiosum, & intrusum administratorem melioris esse conditionis, quam esset legitimus, quod tanquàm absurdum considerat Crauer. conf. 18. num. 15. Montan. de tutel. d. cap. 39. num. 38. & conclusio*
  - 4 rilla, quod Tutor, qui à Iudice decreta non fuit administratio, valide administrare non possit, intelligi debet quoad damnum pupilli, sed quoad ipsum gesta valent, licet potuisset uti suspectus remoueri *Bart. in l. Tutor qui reperitur, num. 7. ff. de admin. str. tut. Alex. conf. 86. num. 8. lib. 2. Rota decis. 89. num. 8. part. 2. diuers. & coram san. mem. Gregorio XV. decis. 31. num. 4. & 5. Immo tutor postquam sciuit se tutorem datum si negligat & petere confirmationem tutelæ à Iudice, & administrationem bonorum pupilli suscipere,*
  - 5 vel si quam habeat excusationem proponere, & dicitur esse in culpa, & tenetur indemnem præstare pupillum, dumque ab administratione cessat damno suo cessat & tutelæ periculum ad eum perinet, *l. 1. §. 1. ff. de admin. str. tut. l. qui damus decedens, §. fin. ff. eadem Ruin. conf. 89. num. 8. libr. 5. & conf. 108. num. 15. lib. 1. Guttier. de tutel. par. 3. cap. 1. numero 102. Montan. eod. tract. cap. 39. num. 3. & sequentibus.*

Martia autem Tutrix actione tutelæ conueniri non potest, nisi prius excusio administratore, quādo enim & plures sunt dati Tutores, si vnus tantum administraverit ille primò excutiendus est *l. 1. §. si tutor, vel curat. l. tutores qui poss. §. in eum, ff. de admin. str. Tutor. Boer. decis. 59. numer. 5. plenè*

plene *Surd. conf. 170. num. 13. Montan. de tutel. d. cap. 39. num. 203. & fuit dictum in Romana tutela de Boncompagnis 13. Nouemb. 1615. coram bo. me. Vbaldo*, qui etiam
 16 quamuis appareret ab ipsa Martia, & Ioane Baptista † Tutoribus inter se diuisam fuisse administrationem, adhuc tamen pupilli possunt alterum ex illis solummodo virgere,
 17 quia regulariter omnes, † & singuli tutores tenentur in solidum, eorumque obligatio est indiuidua, & diuisio administrationis, quando † facta non fuit à Iudice, vel à Testatore, sed ab iisdem Tutoribus, non valet in præiudicium pupilli, nec operatur quin vnusquisque † teneatur in solidum ad totum damnum l. 1. C. si ex pluribus Tutoribus, l. Diui, l. tres Tutores, ff. de administr. tut. l. 2. C. de diuid. tutel. Bar. in l. 1. §. si plures, ff. de exercit. act. *Montan. de tutel. d. cap. 39. num. 93. & seqq. Surd. dicto conf. 170. num. 11. & seqq.*
 20 licet postea † qui solidum soluit possit beneficio cessionis, vel vtili actione tutelæ Tutores collegas conuenire, vel antequam soluat, si illi administrauerint, & sint soluendo
 21 † beneficiū diuisionis opponere l. 2. in fin. C. de contr. ind. tutel. l. cum tutor, ff. de tutel. & ration. distrab. *Montan. d. 6. 39. n. 137. & seqq. & 149. Surd. d. conf. 170. n. 16. & seqq.*
 Et ita vtraque parte informante resolutum &c.

R. P. D. DVNOZETTO,

Tullen. Reformationis.

Die Veneris 10. Ianuar. 1631.

ARGVMENTVM.

Referuntur tres species professionum, & tractatur quam ex dictis tribus speciebus professionum dicatur emitte per reformatos Communitatis Ordinis Præmonstratensium.

SVMMARIVM.

- 1 Professio aliqua est, quando quis Deo vouet in manibus Episcopi, aut alterius superioris, se obseruaturum, religionem, quod ad tria vota substantialia.
- 2 Text. in cap. super eo, & in cap. consulti de regul. in quibus terminis loquantur.
- 3 Professio alia est, per quam, quis proficitur non quidem in genere, sed in specie promittendo, se obseruaturum certam aliquam regulam.
- 4 Professio non nulla est, quæ fit in indiuiduo id est quoad certam Regulam, & certum Monasterium.
- 6 Professio, quando fit de certa Regula, & certo Monasterio, ista professio implicat stabilitatem in loco præciso Monasterij, cui Religiosus ascribitur in limine professionis.
- 7 Verba intelligi debent, iuxta naturam materis subiectæ.
- 8 Religiosus, quod non sit magis vnus Monasterij, quam alterius, hoc repugnat stabilitati in loco, cuius vigore Religiosus ascribitur vni præciso Monasterio priuatiue, quo ad aliud.
- 9 Clausula, non obstantibus quibuscunque Constitutionibus, quid importet.
- 10 Princeps iubens, quod statuta aliqua obseruentur, hoc intelligitur præterquam in ijs, quorum contrarium fuit specificè expressum.
- 11 Corrigere quis se incontinenti non presumitur.

DECISIO IV.

DOMINI steterunt in ultimo loco decisio * licet enim Informantes pro Abbat. & Capitulo generali obijce-

rent professionem emittendam per Reformatos Communitatis antiqui rigoris discrepare à primo Instituto Præmonstratensium, qui antiquitus vouebant stabilitatem in loco, & proinde etiam repugnare Bullæ san. mem. Gregorij XV. in qua inherens decreto Sacrae Congregationis Regularium. Idem Pontifex adiecit clausulam: Dummodo in Iuramento per Religiosos in eorum professione præstando seruetur formula solita cum additione antiqui rigoris, seu priuatiue Regulæ.

Tamen obiectum visum est DD. facile remoueri præmissa distinctione, *Calder. conf. 23. vers. ad quod probandum cum seq. de Regular.* qui triplicem modum professionis recenset.

- 1 Primus quo aliquis Deo vouet in manibus † Episcopi, aut alterius Superioris se obseruaturum Religionem quoad tria substantialia vota Castitatis, Paupertatis, & Obedientiz, & sic proficitur Religionem (vt inquit Calder. vbi supra) in genere generalissimo, † de quibus videtur loqui Text. in cap. super eo, & in cap. consulti de regul.

Secunda species professionis est illa per quam quis proficitur non quidem in genere, & in abstracto prout faciunt professi primo modo, sed in specie promittendo, & vouendo se seruaturum certam aliquam regulam, Prædicatorum nimirum, Minorum, aut Cisterciensium, & hi dicuntur professi in specie, seu in genere subalterno qui debent perpetuo in eo Ordine Deo famulari.

- 3 Tertiò verò modo alij proficitur in indiuiduo, † id est certam Regulam, & certum Monasterium, vt si quis proficeretur Regulam Sancti Benedicti in Monasterio S. Proculi, quo calu † eius professio implicaret stabilitatem in illo præciso Monasterio cui Religiosus ascribitur in limine professionis, quæ distinctio desumitur ex c. in singulis, & c. ea, quæ de stat. Monach. & c. cum deportati de iudic. c. cum plantare de priuileg. & Clement. attendentes † de statu Monach. prout pulchrè declarat idem *Calder. dicto conf. 23. de regular. vers. Professi in genere, cum seq. Butr. in c. in presentia num. 64. vers. puto tamen, vbi Abb. n. 65. de probat.*

- 6 Supposita autem hac distinctione clarum † est Reformatos Communitatis antiqui rigoris comprehendendi sub secundo membro distinctionis. Non enim proficitur Religionem in genere generalissimo, prout faciunt professi primo modo, neque proficitur se seruaturum Regulam, Ordinis Præmonstratensis in certo aliquo Monasterio, in qua consistit formalitas stabilitatis in loco, prout faciunt professi Tertio modo, sed proficitur Regulam Præmonstratensem simpliciter in manibus sui Superioris; vnde meritò dici possunt professi in specie, seu in genere subalterno, iuxta secundum membrum distinctionis Calder. vnde quatenus ex dispositione Constitutionis Gregorij XV. debeant seruare stabilitatem, hæc quidem non est intelligenda in ordine ad aliquod certum, & indiuiduum Monasterium, quæ diceretur stabilitas in loco, sed de stabilitate in specie, quatenus importat permanentiam in eadem Religione quam proficitur, † cum verba intelligi debeant, iuxta naturam materis subiectæ ad l. insulam, ff. qui pot. in pignor. hab. l. si stipularis, ff. de usur. *Decian. conf. 45. in 2. vol. n. 27.*

Quod quidem clarius elucescit ponderando tenorem dd. litterarum Gregorij, in quibus Papa, nedum statuit, quod Religiosi Communitatis antiqui rigoris non sint magis vnus Monasterij quam alterius, quæ verba repugnant stabilitati in loco † cuius vigore Monachus ascribitur vni præciso Monasterio priuatiue quoad aliud, vt colligitur ex *Calder. præfat. conf. 23. vers. alij sunt proficentur.*

- 9 Verum etiam ad remouendum omnem scrupulum adiecit † clausulam Non obstantibus Constitutionibus quibuscunque, & speciali stabilitate promissa in professione, per quæ verba fuit expressè derogatum stabilitati in loco, ex prægnantia, & efficacia derogatoriarum, cap. 1. de constitut. in 6. clement. eos in fine de sepult. Rot. decis. 506. num. 5. par. 1. recent.

Neque obstat, quod Papa voluerit seruari formulam solitam cum additione antiqui rigoris: nā vltra quod hoc debet intelligi, vt fuit deductum in alijs decisionibus in substantialibus, non autem in accidentalibus, cessat etiam difficultas, quia

- 10 hoc intelligitur † in omnibus praterquam in ijs quorum contrarium fuit specificè dispositum. *Paris. conf. 70. num. 12. Put. decis. 183. lib. 3.* alias enim Papa voluisset incontinenti † se corrigere, quod nō est dicendum. *l. precipimus, C. de appellat. l. non ad ea, vbi glos. & Doctores, ff. de cond. & demonstr. Sord. conf. 33. num. 107.*
Etia vtraque, &c.

* Id est sub die 22. Aprilis 1630. quam decisionem habes infra prout in Indice posito in fine decisionum.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana de Guidis.

Die Lunæ 13. Ianuarij 1631.

A R G V M E N T V M.

Legitima, quando semel fuit soluta, non potest iterum prætendi. Trebellianica etiam filiis primi gradus potest prohiberi, & quādo censeatur interdicta per prohibitionem alienationis, & alia circa representationis ius in materia successionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex actum semel, quod iterum exigatur bona fides non patitur.
- 2 Bonorum separatio ob legitimam, si fuerit facta per sententiam, praesumitur facta pro integra legitima.
- 3 Bonorum separatio ex causa legitime, si non expleat integrum eiusdem legitimae creditum, illius supplementum, tantum peti potest conditione ex lege.
- 4 Retentio non datur pro actione personali, & ex ea non potest impediri immissio alteri.
- 5 Trebellianica etiam filiis primi gradus prohiberi potest.
- 6 Trebellianica filiis primi gradus non solum expresse, sed etiam tacite prohiberi potest, & num. 7. vbi de communi.
- 8 Testator censetur prohibuisse detractionem Trebellianicæ, si iusserit quod eius bona perpetuo fideicommissio subiecta sint, addita prohibitione alienationis ex quacunque etiam urgentissima causa, tam à suis heredibus, quam ab eorum successoribus, &c.
- 9 Trebellianicæ detractio censetur interdicta, stante enixa Testatoris prohibitione circa alienationem bonorum.
- 10 De Falcidia ad Trebellianicam, quando valeat argumentum.
- 11 Fideicommissarius, cui est facta prohibitio alienationis, permittendo detractionem Trebellianicæ, alienando censetur alienare in ipsum heredem.
- 12 Solutio est quid facti, ideo cum non praesumatur, venit probanda.
- 13 Auctoris factum successor tenetur sequi.
- 14 In Dotis credito, quando veniant imputandi fructus bonorum hereditariorum.
- 15 Funeris impensas haeres grauatus non potest detrabere, si de eis non constet in actis.
- 16 Creditum, quis non potest prætendere quod ad eum spectet, si ex propria eius confessione appareat ad se non spectare.
- 17 Bonorum fideicommissariorum cessio, ratione commodi-

tatis valide fieri potest, non obstante alienationis prohibitione.

- 18 Successor plus ius consequi non potest, quam suus auctor obtinere potuisset.
- 19 Filius in fideicommissio, cuius dies cessit viuentē patre, iura quo admittatur ad commoditatem fructuum, qui in vita eius patris decurrerunt.
- 20 Representationis ius admittitur semper in hereditate ascendentis, quocunque modo illa ex dispositione legis, aut hominis deferatur.
- 21 Representationis ius, super quo sit fundata.
- 22 Filij fratrum defuncti representare debent in successionē personam patris.
- 23 Representationis effectus est, ut dum filius personam patris ingreditur ex eiusdem quoque persona succedere videtur, ut praeservetur gradus, & non corrumpatur.
- 24 Proximitas, prater gradus praerogatiuam, spectari oportet in successioneibus, & fideicommissis.
- 25 Successionis prima causa de iure communi, est descendentium reiecta omni sexus differentia.
- 26 Ex Testamenti vna parte desumitur alterius partis interpretatio.
- 27 Testamenti vna pars non potest alteri interpretationem dare si aliqua liceat diuersitatis rationem inter vtraque constituere.

DECISIO V.

CVM in vltima Decisione, quae facta fuit coram me in hac causa sub die 28. Iunii praeteriti * post firmatum fideicommissum, illius purificationem, & identitatem bonorum, resolutum fuisset, vt Ioanni Matthæo Buffio, & Consortibus data esset immissio pro indiuiso, & saluo iure detractionum, quae competissent Francisco de Alexandris heredi Antonij Iunioris, & vltimi grauati; Qua prater eas detractiones, quarum aliqua dicebantur etiam consistere in quantitate ad impediendam immisionem, opposuit idē Franciscus de cessione, quam obtinuerat ab altero eorum, quorum fauore declaratum fuit, purificatum fuisse idem fideicommissum. Dedi dubium, pro qua rata concedi deberet hac immissio: Et cum illud hodie proposuerim, Domini reuerenti ea portione, quam Franciscus obtinuerat ex ea cessione. Dixerunt in reliqua hereditate dandam esse immisionem fideicommissariis, cum nulla ex detractionibus oppositis illam impedire posset, dum vel nō competebant, vel probabantur soluta.

- Nam quoad legitimam probabatur illius solutio ex fide Secretarij Montis Farnesi, qui resignationem admiserat viginti sex locorum eiusdem Montis ad fauorem plurius creditorum Ioannis Baptistae alterius ex filiis Testatoris, cum ijdem Creditores egissent in Curia Capitolina pro separatione legitime illi debita, à reliquo fidei commisso, & obtinuissent sibi consignari ea loca ab hereditate Antonij pro satisfactioe eiusdem legitimae. Vnde quamuis illa dici posset debita ex persona eiusdem Ioannis Baptistae, Antonio Iuniori, qui se negauerat illius heredem, tamen non poterat iterum peti, dum probabatur semel soluta, cum † non patiantur id bona fides, vt semel exactum iterum exigatur *l. bona fides, ff. de positi, l. locum, §. condemnatio, ff. de Tab. exhiben. l. bona fides, ff. de regul. iur. & in terminis legitima idem notarunt Nat. conf. 321. num. 4. Cephal. conf. 189. num. 24. Rota coram Greg. decis. 580. num. 4.* Et hac separatio cū facta fuisset, per sententiam Iudicis praesumi debebat, † pro integra legitima, iuxta glos. in *l. si in rem 6. in verbo totam*, & ibi Bart. ff. de rei vindicat. idem Bart. in *l. de pupillo, §. qui nunciat, ff. de oper. nou. nunciat. Dec. consil. 146. numero 13. & 15. in fin.* Et quatenus etiam dici posset, vt ea loca Montium non potuissent satis esse pro integro credito eiusdem legitimae, tamen † illius supplementum solum

solum peti poterat conditione ex lege iuxta gloss. in lege omnimodans in verbo exigere. l. scimus §. repletionem, C. de inoffic. test. atque ita actione personalis, pro qua ꝑ non competebat retentio, aut impediri poterat immissio, vt pluribus Doctorum auctoritatibus firmat Peregr. de fideicom. art. 36. num. 143. & hanc esse opinionem Rotæ testatur Ad-dent. ad decis. 489. Ludouisi. num. 24. & fuit dictum in Romana Saluiani Interdicti 3. Iulij 1606. coram Card. Lan-cell. & coram Card. Canali. decis. 459. num. 3.

5 Trebellianicam, quæ etiam in filiis ꝑ primi gradus pro-
hiberi potest ex opinione, quam tenet Rota vt per Cassiad.
decis. 4. de Testam. Crescen. decis. 2. eod. tit. Card. Seraph. de-
cis. 553. num. 8. & decis. 580. num. 1. & testatur etiam Ad-
6 dent. ad decis. Ludouisi. 421. num. 16. & ꝑ non solum expresse,
sed etiam tacite Card. Mantici. de coniect. ult. volunt.
7 lib. 2. tit. 12. qui, & plures refert, & ꝑ communem dicit, Rot.
coram Ludouisi. decis. 421. num. 11. decis. 555. num. 2. par. 2.
recent. & in Bononiensi de Poetis 18. Martii 1619. coram
bo. mem. Vbaldo satis putarunt DD. hoc casu esse prohibi-
tam ex dispositione testatoris, & precepto ab eo facto in testa-
8 mento, vt ꝑ eius bona perpetuo fideicommissio subiecta
esse deberent, addita prohibitione, vt ex quacumque causa
etiam vrgentissima, tam à suis hæredibus, quam illorum
successoribus, & descendantibus nullo vnquam tempore
9 eadem bona alienari possent: ex ea ꝑ enim alienationis pro-
hibitione tam enixa, non solum censebatur interdicta de-
tractio huius quartæ, Auth. sed & in ea, & ibi Bald. C. ad l.
falcid. Gabr. post alios qui & de communi attestatur, concl.
3. de Trebell. num. 1. Odd. conf. 65. num. 64. Menoch. consil.
272. num. 45. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 12. num. 19. Peregr.
de fideicom. art. 3. num. 91. & fuit sæpius etiam resolutum,
vt coram Card. Canali. decis. 540. num. 5. & in decis. 155. nu.
1. & decis. 575. num. 3. par. 2. recent. Sed cum eadem prohi-
bitio facta esset non magis primis hæredibus, quam omni-
bus eorum successoribus, & descendantibus, non videbatur
10 dubitari posse de hac testatoris voluntate, ꝑ cum tunc bene
procedat argumentum de Falcidia ad Trebellianicam, &
ratio Auth. sed & in ea C. ad l. falcid. dum fideicommissa-
rius, cui facta est etiam prohibitio alienationis permitten-
11 do deductionem eiusdem ꝑ Trebellianicæ, censetur alie-
nare in ipsum hæredem, sicut considerant Soccin. Iun.
conf. 170. num. 41. & seq. lib. 2. & consil. 49. nu. 21. lib. 3. Corn.
consil. 160. nu. 12. Decian. conf. 120. n. 24. in fin. lib. 3. Mant.
eod. tit. 12. num. 20. in fin. & 21. Menoch. presump. 198. nu.
28. vers. Tertia fuit opinio lib. 4. Mangil. de imput. q. 115.
num. 33. Rot. decis. 313. num. 2. par. 2. diuers. & decis. 155. nu.
1. par. 2. recent.

Quartum dotale Portiæ Matris Antonii, quod etiam de-
trahendum dicebatur per scribentes pro Francisco, neque
debitum dici poterat, dum non probata fuit in actis aliqua
dotis promissio, aut solutio, quam probare debuissent, non
12 solum tanquam fundamentum huius deductionis, ꝑ dum
illa non poterat præsumi, tanquam in facto consistens, vt di-
xit Rota in Bononiensi de Poetis 3. Ianuar. 1614. coram bo.
me. Vbaldo inter re. ent. decis. 516. par. 2. Card. Canali. decis.
453. num. 5. Peregr. de fideicom. art. 35. num. 9. & licet ex pat-
re Francisci data fuerit fides, ex qua apparebat, vt Portiæ cõ-
signata fuerint in causam suæ dotis loca 11. Montis Sixti se-
cundæ erecti onis; vnde dicebatur probata solutio huius do-
tis, tamen constabat ex ea fide, quod Portia habuerat ea lo-
ca Montium sub conditione, vt reuerti deberent post suam
mortem, ad Antonium filium: eundemque Antonium de-
functæ matris, obtinuisse se ad eadem bona associari; eaque
recepisse sub alia conditione, vt essent subiecta fideicom-
missio Antonii Aui, ex quibus & respectu matris sequeba-
tur, vt hoc quartum, quod semel probabatur, fuisse restitui-
tum, peti amplius non posset respectu verò Antonii eius fi-
lii, vt cum ille consensisset, quod eadem loca, quæ post mor-
tem matris ad se reuersa fuerant, fuerint fideicommissio re-
13 stituta, ꝑ eiusdem factum tanquam sui Authoris Franciscus
sequi teneretur vulgar. l. cum a matre C. de rei vendic. l. vñ-
dicantem ff. de eiusd. Et impurandi erant etiam in hoc credi-
to omnes fructus, qui tam ab eodem Antonio, quam à Frã-
cisco, qui nunc agit, probabantur fuisse percepti, cū hæc dos

14 ex ꝑ cuius causa non se obligauerat Testator, solum peti pos-
set à fideicommissio in subsidium, vt bene post alios distinguit
Peregr. de fideicom. eodem art. 35. nu. 10. Menoch. cons. 183. nu. 51.
Gabr. conf. 124. num. 6 lib. 2. Ant. Gabr. de Trebel. concl. 12.
nu. 9. imò ex hac eadem ratione, quod bona fideicommissi
solum poterant dici obligata in subsidium, excutienda prius
fuisset hæreditas Ioannis Baptistæ Patris Antonii Iunioris,
cuius erat hæc obligatio, & in cuius hæreditate certum erat,
saltem fuisse loca viginti sex Montium, quæ illi fuerunt in
causam suæ legitimæ assignata.

De num neque impensam funeris. Dixerunt Domini
detrahi posse, ex eadem ratione, quod neque aliqua illius
15 probatio ꝑ ex actis ostendebatur, & præterea quia illa fa-
cta fuerat à filiis, & hæredibus Testatoris, quorum negauit
Franciscus Antonium authorem suum, fuisse hæredem, vt
ostensum fuit ex repetitis protestationibus eiusdem Fran-
cisci; dum tanquam Tutor ipsius Antonij comparuit contra
creditors eorumdem filiorum, & hæredum, vnde non po-
16 terat hoc creditum ab eo retinere, quod vel ex ꝑ propria
confessione apparebat ad eum non pertinere, cum solum
ad ipsum spectare potuisset, si illud peteret ex persona An-
tonij ab hæreditate illius Patris, aut Patruj, in rem suam ff.
de compens. l. si duo, & ibi Bart. ff. de duob. reis. N. att. consil.
121. num. 4.

Et hæc super deductionibus; Quo verò ad cessionem,
quam habebat Franciscus ab altero ex tribus vocatis, non
dubitatur Domini, quin ex eius causa competere deberet
illi retentio, saltem ratione commoditatis, ad quæ se restrin-
17 gebat, ꝑ cum potuerit ea commoditas validè cedi, non ob-
stante prohibitione alienationis, §. nec vlli, vbi gloss. & Doct.
Instit. de usu, & habitat. l. si usufructus 67. ff. de iur. dot.
fin. §. si autem sub conditione, C. commun. de legat. l. seruo
legato, §. 1. de leg. 1. Cast. in l. filius familias, §. Dni num. 7.
Rip. num. 47. ff. de leg. 1. Menoch. consil. 777. num. 7. & seq.

Sola superat difficultas, quanta est hæc portio, quia ex
parte fideicommissariorum negabatur illi excedere Sex-
tam partem totius hæreditatis, & è contra scribentes pro
Francisco contendebant illam esse dimidiam eiusdem hæ-
reditatis: Huius verò diuersitatis ratio pendebat à duplici
fundamento, quod cõstituebant Scribentes pro Francisco.
Primum quod integra hæreditas à principio ad tres perti-
nuisset; qui post omnes vocatos in hoc fideicommissio suc-
cedere debebant: Alterum quod cum ex eisdem vocatis v-
nus decessisset, duo in eadẽ hæreditate successerint, à quo-
rum altero habebat ipse Franciscus cessionem. Verum
vtrumq. hoc fundamentum visum fuit Dominis tolli, & so-
lum sextam totius hæreditatis partem. Responderunt posse
à Francisco retineri, cum non probaretur, vt in integra hæ-
reditate successerint, qui olim, & initio huius causæ agebant
ad hoc si fideicommissio n. neq. subsisteret, vt ex morte alte-
rius deuoluta fuerit illius portio ad alios duos superstitēs: Cū
enim in hoc fideicommissio descendentes ex filiabus fœmi-
nis Testatoris, sicut sunt, qui nunc agunt ius aliquod non ha-
beant, nisi ex renunciatione sibi facta à descendantibus ex
masculis, & qui se ipsis erant anteriores in gradu; eamdem
verò renunciationem solū obtinuerint pro dimidia, nõ po-
18 terat Franciscus, qui cessionem ꝑ habuerat ab altero, qui cū
ipsdem masculis transfegerat, plus iuris consequi, quam si
author obtinere potuisset. l. nemo plus Iuris. §. s. l. in ijs offi-
cijs 136. §. non debeo, ff. de reg. iur. N. att. cons. 398. n. 3. Quid
verò per mortem alterius ius successionis solū ad alios duos
qui reliqui sunt, pertinere hodie debeat, neq. visum fuit Do-
minis subsistere, cum in hoc fideicommissio, cuius dies cessa-
rat, viuentem Ioāne Luca de Fabiis, post eiusdem Lucæ mor-
19 tem ꝑ successerit Mauritius illius filius, siue ex iure sibi à Pa-
tre transmissio ad commoditatem fructuum, qui in vita illius
decurrebant, ex notat. in l. si post diem, ff. quando dies leg. ced.
l. 1. §. cum igitur, C. de Caduc. toll. l. à Testatore, ff. de condic.
demonst. Bar. & alij in l. cum filio fam. ff. de leg. 1. Rodan. con-
sil. 46. num. 4. lib. 3. Gabr. concl. 121. num. 21. lib. 1. Peregr. de
fideicom. art. 22. num. 3. & 5. quæ etiam iure representat-
20 tionis, quæ admittitur semper ꝑ in hæreditate ascendens,
quocumque modo illa ex dispositione legis, aut hominis de-
feratur. §. cum filius Instit. de hæred. quæ ab intestato defer-
Auth.

Auth. post fratres, C. de legit. hered. glo. in l. cum ira, §. in fideicommissis in verb. primo gradu, ff. de legat. 2. l. as. in leg. 2. num. 4. Curt. l. un. num. 9. C. de success. edict. Corn. in l. ult. num. 9. C. de verborum significat. Decian. consil. 9. num. 58. lib. 2.

- Et licet hanc representationem negarent Scribentes, pro Francisco admitti posse hoc casu, in quo ostendebatur Testatoris voluntas minimè conformis cum dispositione iuris communis, super qua ratione videtur potissimum fundatum ius itud representationis, sicut consideravit Peregr. de fideicommissis art. 21. num. 5. Decian. consil. 100. num. 8. vol. 3. Rot. in Romana fideicommissi de Serlupis 23. Februarii 1601. coram Iusto. Non tamen visum fuit Dominis, constare de hac contraria Testatoris voluntate, cum non id concluderent coniecturae, quae deducebantur. Quod enim vocaverit proximiores in suo Testamento, non inde argui poterat, ut nepotibus voluerit patruos praeferrere, qui non erant proximiores, quam essent filii fratrum suorum, si iidem filii in successione representare debebant personam Patris ad §. cum filius instituit de hered. qua ab intest. defer. l. as. consil. 159. num. 2. vol. 4. Socin. sen. consil. 152. num. 7. in fin. Corn. consil. 131. num. 10. vol. 2. Peregr. de fideicom. art. 21. num. 7. Intrig. de substit. Cent. 3. q. 87. num. 17. & 19. cum hic sit effectus huius representationis, ut dum filius personam patris ingreditur, ex eiusdem quoque persona succedere videatur, & praeservetur gradus, non corrumpatur, ut consideravit Hond. consil. 70. num. 49. lib. 1. Gabr. consil. 130. num. 32. lib. 2. Tirac. de iure primog. q. 40. num. 34. Menoch. qui de commun. & veriori opinione testatur consil. 357. num. 27. Rot. in eadem Romana fideicom. de Serlupis 23. Februarii 1601. coram Iusto, & quatenus non possent dici proximiores iure sanguinis adhuc dici poterant proximiores iure successione, quam etiam proximitatem praeter gradus praerogativam spectari oportere in successione, & fideicommissi notarunt in histerminis Corn. consil. 22. num. 15. vol. 2. Gab. consil. 86. num. 3. vol. 1. Hond. consil. 70. num. 44. lib. 1. Menoch. consil. 124. num. 104. consil. 211. num. 87. & consil. 357. num. 34. Peregr. de fideicom. art. 21. num. 9. & 12. Rot. decis. 426. num. 6. sic etiam tollere altera coniectura ex substitutione cippi, & familiae, quam fecerat Testator in casu, quo Ioannes Baptista, & Benedictus sui filii, & haeredes sine filiis decessissent exclusis filiabus foeminis, & earum descendentes, quasi in hoc visum fuerit recessisse à dispositione iuris communis.
- 25 ex quo prima causa successione debebat esse descenditium, reiecta omni sexu differentia, ut in §. 1. in fin. & in §. si verò neque fratres, Auth. de hered. ab intest. venien. Auth. in successione, C. de suis, & legit. her. ex vna parte testamenti desumeretur, & alterius interpretatio, ut videtur fuit ratiocinari Menoch. consil. 215. num. 240. & praesumpt. 95. num. 26. vol. 4. Possent enim hoc procedere si probaretur ex toto testamento noluisse Testatorem in sua dispositione sequi formam à iure communi traditam, sicut accidit in consilio Menochii, cum in casibus, in quibus id non disposuit, non censetur recessisse à dispositione iuris, neque possit vna pars testamenti alteri interpretationem dare, si liceat aliquam rationem diversitatis inter utramque constituere.

Et ita, &c.

* Vide hanc decisionem infra prout in indice posito in fine decisionum alteram decisionem, in hac causa sub die 29. Maii 1628. habes supra decis. 180. par. 5. recent. coram eodem R. P. D. Verospio.

R. P. D. VEROSPPIO.

Ginpen. Beneficij.

Die Luna 13. Ianuarij 1631.

ARGUMENTVM.

De causis restitutionis in integrum, quando dicatur constare, Narratiua, quando egeat pleniori iustificatione. Vnio quali-

ter probetur. Erectio noui Beneficij, quando non sit necessaria, & quando secus.

S V M M A R I V M.

- 1 De causis restitutionis in integrum, quando constet.
- 2 Narratiua est plenè iustificanda, quando ab ea pendet tota gratia, & validitas concessionis.
- 3 De Ecclesia perpetuo preiudicio agitur, dum bona vnus beneficij applicantur nouo beneficio erecto.
- 4 Qualitas narrata est omnino iustificanda.
- 5 Testis, ut concludere possit super immemorabili, vel quaedragenaria, debet habere aetatem requisitam à iure.
- 6 Vnio, qualiter probetur, & num. 8.
- 7 Testium depositiones corrumpunt, si non subsistat causa, & ratio ab eisdem adducta.
- 9 Episcopo debetur quarta ex omnibus decimis, & oblationibus.
- 10 Beneficiati duo satis sunt in Ecclesia Parochiali.
- 11 Ad erectionem noui beneficij sola causa augendi numerum vnus beneficiati satis non est, nisi fuisset hic numerus praecise necessarius ad seruitium eiusdem Ecclesiae.
- 12 Deus, neque multitudine sacrificiorum propitiatur, neque semper expedit plures habere ministros.
- 13 Subreptio cadit etiam in causa impulsiva.
- 14 Narratiua facta per dictionem, forsan, est etiam iustificanda, & quando id procedat num. 15.

DECISIO VI.

Coram R. P. D. meo Pirouano decisum fuerat, esse iustificatam gratiam Bartholomaei, in qua illi conferebatur Beneficium in Ecclesia Parochiali Sancti Saluatoris Civitatis de Baeza erectum antea in titulum ad instantiam eiusdem Bartholomaei, & eiusdem decisionis vigore lata, fuit sententia, quae transitum fecit in iudicatum: Cum verò commissa mihi fuisset, causa restitutionis in integrum ex parte Eminentissimi Cardinalis Sandoual Episcopi Giennensis, cuius Mensè idem Beneficium dicebatur vnium. Proposui dubium. An constaret de causis restitutionis, quod Domini affirmatiue, & ad fauorem Mensae resoluerunt.

Sententia enim Rotalis fundabatur in iustificatione gratiae prouisionis, quam obtinuerat Bartholomaeus, non habita consideratione, aut examinata iustificatione primae gratiae erectionis ad eiusdem Bartholomaei instantiam impetratae; Et cum ab ea penderet validitas prouisionis, quae erat à primae erectione, sicut non subsistebat prima gratia, quae in multis dicebatur non iustificata; Ita etiam corruerat altera, & secunda gratia Collationis, & apparebat de iniustitia sententiae Rotalis, & de causis restitutionis. Rot. decis. 1. de restit. in integr. in nou. Mohed. decis. 2. num. 2. de appell. Caesar de Graf. decis. 2. num. 12. de sentent. & re iud. Rot. decis. 307. num. 1. p. 2. & decis. 492. num. 1. par. 1. recent.

Quod verò gratia erectionis non esset iustificata ex eo patebat, quia cum fuisset Pape narratum, quod esset seruitorium, & collatiuū Beneficium, cuius noua erectio petebatur, quod fuisset postea vnium Mensae Episcopali Giennensi, & demum quod ex causa eius vnionis priuata fuisset Ecclesia seruitio, quod sibi per intulatum in eodem beneficio praestabatur, nihil horum probatum fuisse, ne est siue existentia Beneficii ante vnionem, & quidem cum ea qualitate, ut esset seruitorium, & collatiuū, siue eiusdem Beneficii vnio canonicè facta, quae etiā qualitas fuit narrata, siue demum deficietia seruitii, & obsequii ex causa eiusdem vnionis, cui tamen opus fuisset pleniori iustificatione, non solum quia ex ea narratiua pendebat tota gratia, & validitas concessionis, dum fuit in illa Pape representatum prauiudiciū, quod ratione vnionis inferebatur Ecclesiae. Rot. vniuers. decis. 268. n. 4. par. 1. & decis. 444. n. 2. p. 2. recent. Verum quia agebatur de perpetuo prauiudicio Eccle-

Ecclesiæ, dum bona vnius beneficii applicabantur nouo beneficio erecto. *Rot. decis. 208. num. 2. par. 1. diuers. Card. Seraphin. decis. 989. num. 2. Rot. in Bononiens. Prioratus 19. Maij 1609. coram Lanceloto, & in Angarsen. Dismembrationis 11. Ianuarij 1619. coram Remboldo.*

Neque poterat dici probata vno, vel de iure, vt necessarium erat, dum fuit narrata cum ea qualitate, vt fuerit canonicè facta, ex not. per *Fel. in c. licet causam nu. 40. de probat. & in c. ex par. 12. num. 25. & ibi Rip. num. 65. de rescrip. Greg. decis. 242. num. 5.* vel etiam de facto, vt videbatur concludere decisio facta in hac causa coram R. P. D. meo Piouano sub die 28. Iunii anni 1627. cum totius probationis vis penderet à dicto testimonio, qui praterquam non habebat ratem requisitam, vt concludere possent super immemorabili, vel quadragenaria, quæ iuncta cum titulo satisfactis esse posset ad probandum, non qualitatem, aut statum, sed substantiam ipsius beneficii *Pur. decis. 8. de vnion. & decis. 52. num. 2. lib. 1. in nou. Casar. de Grass. decis. 13. num. 12. de prebend. Fel. cons. 2. num. 12. & 15. Rot. decis. 233. num. 5. par. 1. rec. & coram Ludouic. decis. 51. num. 1.* Non etiam concluderant in dicto, dum non reddebant aliam causam suæ scientiæ, quam ex perceptione fructuum huius beneficii, vt propterea potueret eorum depositio, si non subsisteret causa, & ratio ab illis adducta, cum Ecclesiæ *Suerina de caus. pos. & propriet. Bald. in l. solam. num. 26. C. de testib. & in l. conuenticulum num. 6. C. de Episc. & Cleric. Papien. in form. libell. in re. de oppos. test. in glos. reddunt rationem num. 21.* Et licet ad iustificationem eius vnionis satis esse possent, vt eadem decisio admittebatur, probationes, & coniecturæ, non tamen potuerunt concludere hanc solam probationem ex perceptione fructuum, dum iidem fructus ex alio titulo, quam vnionis, percipi potuerunt ab Episcopis pro tempore, nimirum, vel ex dispositione iuris communis in causam quartæ, & eis debita ex omnibus decimis, & oblationibus, ut in can. concessa 12. q. 2. c. conuenient. de offic. ord. cap. de quarta. de prescrip. vel etiam ratione præscriptionis.

Sic etiam non visa fuit iustificata alia narratiua, vt ex causa eius vnionis fuerit Ecclesiæ destituta suo seruitio, licet enim probata dici posset vno, non tamen absolute verum, erat, vt ex eadem vnione cessauerit seruitium ipsius Ecclesiæ, dum reperiebantur adhuc alii tresdecim Beneficiati, à quibus idem seruitium præstatur, quique poterant Diuina Officia cum decore celebrare, vnde non concludebat deficientiam seruitii huiusmodi vno facta huius solius Beneficii, vt necessario debuisset, cum ex dispositione iuris communis duo Beneficiati satis essent in Ecclesiâ Parochiali, vt notatur in cap. ut quisque. de vit. & honest. Cler. gl. in c. cum sicut in verb. consecranda de Consecr. Eccles. vel Altar. *Cassad. decis. 19. num. 1. de prebend.* neque sola causa augendi numerum vnius Beneficiati satis esse potuisset ad erectionem noui Beneficii, nisi fuisset hic numerus præcisè necessarius ad seruitium Ecclesiæ. cap. vacante cum ibi notat. de preben. *Rot. in Calaguritina Beneficii 18. Iunii 1593. & in Trasfoniensi congrui seruitii 19. Decemb. 1594. coram Ciprio, & decis. 578. lib. 3. par. 3. diuers.* quia, vt inquit, glos. in c. unic. in verb. nimiam de Relig. domib. lib. 6. neque multitudine sacrificiorum propitiatur Deus, neque semper expedit plures habere ministros.

Demum deficiebat alia narratiua, quod hoc seruitium, siue obsequium istius Beneficii fuerit de facto, & forsitan pluries collatum ab Ordinario, & quod haberet idem Beneficiarius fructus incertos, quos Episcopi Giennens. ab immemorabili tempore arrendauerunt, & in proprios vsus conuerterunt. Ex quibus omnibus sicut videbatur Papa potissimum motus, vt erectionem concederet, dum non confidebat præiudicium alicuius occasione dotis, quam huic nouo Beneficio assignauit de fructibus incertis, ita etiam erat iustificanda, cum satis sit, vt ex iis, quæ narrata fuerunt factis Papa moueri potuerit, & etiam in causa impulsua cadat subreptio cap. super litteris, capit. postulasti de rescript. *Cassad. decis. 2. num. 14. de preben. Crescent. decis. 8. num. 7. eodem tit. Card. Seraph. decis. 19. num. 2. & decis. 870. num. 4. Rot. decis. 24. num. 3. par. 2. recen.* Neque à iustifi-

ficatione huius narratiuæ, vt hoc Beneficiarius pluries collatum fuerit, excusare poterat, si non pro certo, sed cum aliqua dubitatione id fuit narratum propter dictionem illam, 14 forsan, quia nihilominus iustificandum erat, vt aliquando idem Beneficiarius collatum fuerit, cum eadem dictio, forsan, non ad factum ipsum collationis referatur, sed ad eiusdem facti qualitatem, vt scilicet collatum fuerit hoc Beneficiarius forsitan pluries, vt fuit dictum in *Oriolen. Canonizatus 10. Iunii 1620. coram bon. mem. Remboldo.*

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERO.

Cæsaraugustana Dismembrationis.

Die Veneris 24. Ianuarij 1631.

ARGUMENTVM.

Gratia sub conditione concessa, ea non adimpleta, gratia euanesceat. Vnio facta pro augmento cultus diuini non subiaceat regulæ reuocatoria vnionum. Erectiones Beneficiorum, quando sint suppositæ regulis reuocatoris &c.

- 1 Ex actorum reuolutione probatur, an in sententia interuenierint omnia requisita, & ex quo appareat iustitia eiusdem sententiæ, num. 2.
- 2 Dictio, postquam, inducit conditionem.
- 3 Actus conditionalis fieri non potest ante euentum conditionis.
- 4 Sententiæ quando sunt validæ, & iustæ sunt confirmandæ.
- 5 Clausula, ex nunc, prout ex tunc, transfundit tempus præsens in futurum.
- 6 Vno facta pro augmento cultus diuini non subiaceat regulæ reuocatoria vnionum.
- 7 Erectio beneficiorum, ubi non est necessaria; semper intrant Regulæ reuocatoria vide num. 9. & num. 15.
- 8 Iudicij viam inutilem, si quis elegerit sibi imputet.
- 9 Illatio à diuersis, & separatis non fit.
- 10 In dispositione noua; quoties aliquid substantialiter additur, vel detrahatur primæ dispositioni, illa vltima dispositio dicitur noua, & distincta à prima.
- 11 Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel non habuisse effectum.
- 12 Immissionem petens insurgit præsumptio, quod antea non possideret.

DECISIO VII.

Inita concordia inter Iacobum Rectorem, Ecclesiæ Parochialis loci de Bello, vt eo viuente integri fructus dictæ Parochialis ad ipsum spectarent, eo vero mortuo dimidia pars pertineret ad Capitulum de Daroca, & alia dimidia diuideretur in duas partes, quarum vna esset Rectoris pro tempore existētis, & altera applicaretur pro dote duorum Beneficiorum, erigendorum in dicta Ecclesia pro maiori commoditate Populi, postquam dismembratio prædicta sortita fuisset effectum: Huius concordia confirmacionem san. me. Paulus Quintus commisit Officialis Cæsaraugustano, qui per sententiam diffinitiuam eam confirmauit, & per alteram prædicta duo beneficia erexit. Mortuo dicto Iacobo Rectore; Petrus de Molina Officialis Cæsaraugustanus

status in vim confirmata concordia immisit Capitulum in possessionem medietatis dictorum fructuum, & contulit Beneficia, duobus Clericis, naturalibus dicti loci de Bello. Interposita vero appellatione à dictis sententiis, Rota censuit eas ex capite nullitatis, & iniustitiæ esse infirmandas: ut ex decisionibus in hac causa factis coram bo. me. Vbaldo, & coram R. P. D. meo Pirouano: Et successiue fuit lata sententia, quæ demum in alia instantia fuit confirmata. Ab vltima Beneficiati appellauit. Et commissa mihi causa, Domini post plures Propositiones, rematurè discussa, sententias Rotales confirmandas dixerunt: Quia ex t̄ reuolutione actuum probatur interuenisse requisita per *Caput. deci. 260. par. 2.* & sic constare de validitate. Iustitia vero t̄ patet ex pluribus decisionibus, factis in hac causa, tam coram bon. mem. Vbaldo 16. Ianuar. 1623. & 18. Aprilis 1625. quam coram R. P. D. meo Pirouano 19. Nouembris 1627. 31. Martij 1628. 21. Iunij 1628. & in pluribus aliis coram bo. me. Cardinali Sacrato.

Fundamentum autem consistit in eo, quod dismembratio non fuerat sortita effectum. Quia iuxta formam præscriptam à sanct. mem. Paulo Quinto in confirmatione concordia, erectio beneficiorum non poterat fieri, nisi post impleri conditionem, quam importabat clausula: *si & postquam dismembratio medietatis fructuum ad fauorem Collegiatae sortita fuisset effectum*: cum in ea sit dictio, t̄ postquam, quæ inducit conditionem, *Barr. in l. quibus, §. Terminus, ff. de cond. & demonstr. l. ab hostibus in fin. ff. ex quib. caus. maior. Rot. decis. 46. num. 2. par. 2. recent.* Vnde cum dicta dismembratio nunquam sortita fuisset effectum, euauit gratia erectionis beneficiorum, dependens sub conditione ab illa, ad fauorem Collegiatae: ita resoluta Rota in hac causa 18. Aprilis 1625. coram bon. mem. Vbaldo. Licet enim executor exererit beneficia, non tamen validè exerxit: quia tam illorum creatio, quam applicatio dotis cadebant sub eadem conditione: *si & postquam*, & utrunque fuit reuocatum, tam ob non effectuatam dismembrationem ad fauorem Collegiatae, quam ob regulam reuocatoriam sanct. mem. Gregorij XV. quæ inuenit erectionem nulliter factam, & applicationem non factam. Et quamuis erectio esset demandata ex nunc, & prout quando diuisio, & dismembratio sortita esset effectum per obitum Iacobi Rectoris: erat tamen conditionalis, & dependens ab euentu diuisionis, & dismembrationis huiusmodi, ut sunt verba clara litterarum Pauli V. ibi, *postquam dismembratio fauorem Capituli sortita fuerit effectum*. Et ideo cum dicta dismembratio antequam sortiretur effectum, fuisset reuocata per regulam Gregorij Decimiquinti, ut sæpè decisum fuit, & emanauerit super hoc res Iudicata, cum acquiescentia Capituli: sequitur erectionem, & dotationem prædictorum beneficiorum nullatenus posse sustineri: cum non potuerit fieri ante t̄ euentu conditionis, & facta, remanet ventosa, non secuta dismembratione, quæ erat requisita pro forma, *sanct. mem. Gregorij XV. decis. 1.* cum alijs in decisionibus in hac causa factis. Ac proinde sententiæ t̄ Rotales desuper late, tanquam validæ, & iustè veniunt confirmandæ.

Clausula, *ex nunc, prout ex tunc*, non facit, quod erectio conditionalis sit pura: sed t̄ transfundit tempus præsens in futurum, itaut tempore suo conditione adueniente, actus nō sit inchoandus sed perficiatur. Dempto autem termino ad quem, & sic tempore futuro requisito ad perfectionem actus, clausula, *ex nunc*, remanet sine effectu, & operatione. Idēq; deducta per scribentes pro Beneficiatis Oppidi de Bello quæ omnia fundantur in perfecta, & valida erectione, non infringunt tot decisiones Rotales, quæ fundantur in non existentia, & nullitatis erectionis à principio.

Nec poterat procedi ad executionem concordia super dismembratione fructuum, iam reuocata per dictam Regulam reuocatoriam san. me. Greg. XV. Non enim poterat vnio suum habere effectum, nisi mortuo Rectore, cuius obitus contingit 16. Ian. 1621. mandatum verò de immittendo fuit relaxatum 27. Martij. Vnde cum medio tempore emanauerit supradicta Regula reuocatoria, videlicet 9. Februarij nulliter, & iniuste fuit processum ad executionem concordia, per regulam reuocatam.

7 Non obstat, quod vnio facta pro t̄ augmento cultus diuini, non subiaceat regulæ reuocatoria vnionum, iuxta *de eis. Crescent. prima, & tertia de Paroch. Achill. decis. 388. num. 6. Seraphin. decis. 982.* cum alijs allegatis per *Adden. de sanct. mem. Gregor. XV. decis. 419. num. 6.* Quia allegata procedunt, data valida, & non reuocata erectione. At sic erectio beneficiorum non fuit valida; quia Papa mandauit illam fieri, si, & postquam dismembratio ad fauorem Collegiatae suum fuisset sortita effectum, ut consideratur in *decisionibus bo. mem. Vbaldi, & R. P. D. mei Pirouani.* Et sic non applicantur, cum erectio deficiat, & sit nulla, forma non seruata, sicut etiam tollitur ex hoc eodem fundamento, quod dismembratio sit facta causa maioris cultus diuini ob indigentiam: cum Concilium Tridentinum loquatur in erectione valida, non autem in erectione nulla, & inualida, ut est hæc. Nec fuit probata necessitas, itaut possit dici erectionem fuisse necessariam: sed fuit voluntaria, & pro maiori commoditate Populi, ut erigerentur duo beneficia seruitoria Quia Animarum Ecclesiæ de Bello. Et t̄ ubi erectio nō est necessaria, semper Regulæ reuocatoria intrant, *Achill. decis. 1. super regula reuocatoria, Put. decis. 37. lib. 1. & Rota declarauit in Toletana Capellania 23. Iunij 1608. coram Eminentissimo Cardinali Pamphilio, late Adden. ad dictam decisionem ubi supra.*

Nec potest fieri fundamentum super obitu Rectoris, sed cuto ante regulam, viuente adhuc sanct. mem. Paulo Quinto concedente, Quia possessio, t̄ per quam effectuat dismembratio, & nō antea, nec alias ad latè tradita per *Mandos. ad Regulam 12. q. 5. num. 3. & 4.* non fuit capta, nisi 27. Martij sequentis, & sic post regulam reuocatoriam: ita fuit resolutum 16. Ianuarij 1623. coram bon. mem. Vbaldo in causa contra Capitulum, & in hac causa 18. Aprilis 1625. coram eodem, & 19. Nouembris 1627. coram R. P. D. meo Pirouano.

Possessio capta per Capitulum 8. Februarij, & sic per diē ante regulam sanct. me. Gregorij Decimiquinti non suffragatur: siquidem iste actus possessionis, tanquam nullus, fuit per Rotam reiectus in decisionibus in hac causa factis cū talis possessio fuerit nulliter capta: siue data Procuratori Capituli à quodam Marco, de cuius facultate non constat, cum in litteris Pauli Quinti non sit nominatus.

Neque potest sustineri eo sub prætextu, quod Capitulum posset propria auctoritate ingredi possessionem ex confirmatione concordia. Quia talis facultas legitur in litteris datae rectori, & beneficiatis, non autem Capitulo. Et quatenus 10 t̄ fuisset data Capitulo, ea nō est usus: & sibi imputet, si elegit viam Iudicij inutilem, recurrendo ad Marcum Presbyterum, Iurisdictione carentem.

Tollitur tamen omnis difficultas ex eo, quod in litteris Pauli V. non solum non confirmatur litteræ Sixti, & Clem. in quibus dabatur facultas capiendi possessionem propria auctoritate; Verum reuocantur, moderantur, & reducuntur, ut constat ex Summario. Et præterea in litteris Pauli V. noua, & distincta gratia continetur. Ideo ex nullo capite potest induci, clausulam primarum litterarum esse repetitam in 11 his posterioribus Pauli; cum à t̄ diuersis, & separatis non fiat illatio, *l. fin. & ibi not. ff. de calumniat. l. neque natales, C. de probat. Rot. decis. 427. num. 3. par. 2. recent.*

Quod autem gratia Pauli V. sit diuersa, & distincta à gratia Sixti, & Clementis, constat ex eo quod in prima gratia omnes fructus applicabantur Ecclesiæ Collegiatae, demptis scutis 100. pro Rectore. In vltima verò gratia, dimidia pars duntaxat fructuum applicabatur dictæ Ecclesiæ Collegiatae: & altera dimidia diuiditur in duas partes, vna applicatur Rectori, altera duobus beneficiatis de nouo creandis: Vnde non reualidat, aut confirmat, sed nouam gratiam facit, cōtinētem diuersitatem. Et quoties in noua gratia, t̄ vel dispositione aliquid substantiāliter additur, vel detrahatur primæ gratia, vel dispositioni: illa vltima gratia, vel dispositio dicitur noua, & distincta, à prima, *l. Ius civile, ff. de iust. & iur. ubi glo. & Doct. communiter Mol. de primog. lib. 1. c. 8. num. 25.*

Quare cum de executione huius vltimæ gratia duntaxat agatur, & in ea non detur facultas capiendi possessionem propria auctoritate: neque fuerit commissa economo dictæ

dictæ Ecclesiæ: non potuit, nec propria auctoritate, neque de manu æconomi capi ex defectu Iurisdictionis. Et per consequens possessio illa capta die 8. Februarij fuit nulla, & 13 per eam dismembratio non potest dici effectuat: † quia perinde est, ac si capta non fuisset, *l. nihil interest, ff. de reg. iur.* Et cum sequenti die interuenerit regula reuocatoria, atque ita illa gratia fuerit extincta: merito sententiæ Rotales sunt confirmandæ.

14 Et cum de mense Martij Capitulum † petierit immisionem, insurgit confessio, quod antea non possideret, *Mani. decis. 20. nu. 2. Rot. decis. 174. num. 5. par. 4. diuers. sanct. me. Gregor. XV. decis. 46. num. 3.* & semper ita fuit conclusum in decisionibus in hac causa factis.

Et quæ dicuntur de insufficientia mandati Procuratoris ad confitendum, Capitulum non possidere, ea nõ obstant: quia non confessio Procuratoris, sed petitio facta pro traditione possessionis, & iudicium desuper motum nocet Capitulo.

Et ex his, & alijs latius deductis in decisionibus in hac 15 causa factis, Domini firmanunt, non fuisse locum † erectioni propter clausulam: *si & postquam dismembratio ad fauorem Capituli fuit effectum sortita*: & fuisse reuocatam per regulam reuocatoriam, vtrique parte informante &c.

R. P. D. Q V E I P O.

Romana Dotis, seu Saluiani.

Die Veneris 24. Ianuarij 1631.

ARGUMENTVM.

Clausula, sine præiudicio legitimæ executionis, cuius firmituræ, Executor quando dicatur excedere in executione.

S V M M A R I V M.

- 1 Clausula, sine præiudicio legitimæ executionis præseruat iurisdictionem Iudicis, à quo, & num. 13.
- 2 Et ad illud spectat cognitio, an fuerit modus excessus in exequendo.
- 3 Probationes sunt faciendæ coram eo Iudice, qui causam cognoscit.
- 4 Rotæ omnes Auditores faciunt vnum corpus, & vnus dicitur alterius subrogatus.
- 5 Excessus commissus ab executore, si probetur ab eo, datur appellatio.
- 6 Executor dicitur modum in exequendo excedere, quando in alia in sententia non comprehensa executionem fecit.
- 7 Excessus in executione sententiæ non percutit sententiam, sed ipsam executionem.
- 8 Executionis moderatio in ea parte, in qua fuit excessum, debet fieri.
- 9 Clausula, sine præiudicio, an tollat iurisdictionem Iudicis, ad quem.
- 10 Decis. Card. Seraph. 845. num. 7. declaratur.
- 11 Appellatio regulariter vtrumque effectum habet, denotium scilicet, & suspensiuum.
- 12 Appellatio in iudicijs executiuis non adimit iurisdictionem Iudicis à quo, circa executionem ipsius sententiæ.
- 14 Exceptio irrelevans non debet retardare expeditionem causæ.
- 15 Creditor immissus ex Saluiano, postquam ex fructibus satisfactum fuit, tenetur rem restituere.

16 Creditor immissus vigore Saluiani, antea quàm restituat, debet creditum vsquæ ad obolum sibi satisfacere.

DECISIO VIII.

PROPOSITO dubio die 20. Decembris proximi præteriti. * An causa esset expedienda & quomodo, vel potius articuli pro parte D. Iulii præsentati essent admittendi cum retardatione, vel sine, & capta resolutione pro causa expeditione, ac articulorum admissione, nõ retardata tamen causa expeditione, & cum solita clausula, *si, & in quantum, & s. l. impertinen. & non admitten.* hodie ad instantiam eiusdem D. Iulii renouata disputatione placuit DD. in decisis persistere, cum de iustitia sententiæ D. mei Durani plenè constet, tam ex decisionibus coram dicto D. meo, quàm coram me factis, quarum fundamenta, cum non tollerentur ab informantibus pro D. Iulia DD. placuerunt.

Cui expeditioni, tam respectu confirmationis immisionis datæ à D. meo Durano, quàm retentionis D. Domitillæ competentis, iuxta resolutiones coram me factas, visum fuerit DD. non ob stare articulos pro parte D. Iulii præsentatos, & à me admissos, quia cum secundus, & tertius articulus super quorum reuelantia maximè insistebant Informantes pro D. Iulia, contineant prætensum excessum commissum ab Executore in exequen sententiam dicti D. mei, non videntur releuantes ad effectum impediendi expeditionem causæ, quia cum causa † mihi reperiatur commissæ, cū clausula, *sine præiudicio legitimæ executionis*, quæ præseruat iurisdictionem dicti D. mei Durani Iudicis à quo ex traditis à Cesar. de Grass. decis. 3. num. 4. de sententiæ, & re iud. cum alijs relatis in Decisione facta 20. Decembris proximi 2 præteriti coram me, & ad illud spectet † cognitio an fuerit modus excessus in exequendo, vt consuluit Beron. conf. 52. nu. 18. lib. 3. & firmat Lancell. de atten. par. 2. cap. 12. limit. 53. num. 33. propterea probationes super prætenso excessu coram eo, & non coram me Iudice, ad quem sunt faciendæ, 3 quia esset absurdum, † quod vnus esset Iudex in cõcernen executionem, & coram alio fierent probationes, vt cõsiderat Beron d. conf. 32. num. 19. nec est inconueniens, quod à me admittantur articuli prout fuerunt admissi cum clausulis, *Si, & in quantum, & Saluo Iure impertinen. & non admitten. ac non retardata causa expeditione*, & nihilominus probatio fiat coram dicto D. meo Durano, quia cum ad sint clausulæ præseruativæ iurisdictionis alterius Iudicis simul stare potest, quod coram me fuerint admissi articuli, & probationes coram suo Iudice fiant, & in hac parte non deficit 4 Iurdictio, cum omnes Auditores † faciāt vnum Tribunal, & vnus dicitur alterius subrogatus, vt apud Put. decis. 339. num. 2. lib. 3. in correctis, Rota decis. 16. num. 4. par. 4. diuers. & coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 369. num. 2. & ibi Adden cum alijs deductis, coram D. meo Pirouano in Cordubæ Decimarum 9. Decembris 1626.

5 Ideoque quàmuis iste allegatus excessus † commissus ab Executore probaretur à quo concedi appellationem adferunt DD. ex textu in l. ab executione, C. quorum appell. non recepit. c. quoad consult. 15. in fin. vbi glos. final. docet modum executionis excedere Executorem, quando in alia re 6 in sententia non compræhensa † executio fit, & ibi sequuntur Abbas num. 24. & Felin. nu. 15. de sententiæ. & re iud. & eleganter tradit Barr. in d. l. ab executione n. 2. ff. de appellat. Parlad. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. par. 2. §. 3. poterit D. Iulia executionem excessiuam, facta huius excessus probatione, & ab eo appellatione interposita coram D. meo Durano obtinere reuocationem, aut moderationem ex iuribus proximè traditis.

Præsertim, quia in opposito casu non agitur de excessu sententiæ dicti D. mei, sed de excessu executionis commissæ ab Executore, quod non percutit † sententiam D. Durani, sed illius executionem ex deductis, ex quo patet D. Iuliam tantò minus posse prætendere retardationem confirmationis sententiæ dicti D. mei Durani, & cõcessionem retetionis bonorum in sententia compræhensorum, iuxta Decisiones coram me factas sed † ad summum moderationem executionis in ea parte in qua fuit excessum, vt alias tenuit

Rota

Rota in rec. decis. 543. num. 6. p. 2. cum alijs relatis per Ad-
den. ad decis. 198. coram sa. me. Greg. XV.

- Nec obitare visum fuit DD. deducta per Informantes
pro D. Iulia ex decis. *Seraphin. 845. num. 2. vbi firmatur*
9 *†* clausulam, *sine prauidicio*, non tollere iurisdictionem
Iudicis, ad quem, nam licet non operetur effectum suspen-
suum operatur tamen deuolutiuum, vt de eo cognosci pos-
sit, quae sunt verba formalia eiusdem Decisionis, in quibus
expresse traditur per illam clausulam, appellationem ha-
bere dumtaxat effectum deuolutiuum, & Iudicem appel-
lationis posse cognoscere de iustitia, vel iniustitia senten-
10 tiae, *†* loquitur enim decisio in terminis clausulae, *sine pra-*
uidicio, triu. n. conformium, quam praesupponit cognitio-
nem super contentis in sententijs fuisse deuolutam a Iudi-
cem ad quem, nos vero versamur in cognitione excessus
non quidem sententiae, sed executionis illius, de quo cognos-
cere debet Iudex a quo, cum quoad istum effectum eius
iurdictio per appellationem sublata non existat, licet e-
11 nim regulariter appellatio vtrumque effectum *†* habeat,
deuolutiuum, & suspensiuum, & quoad vtrumque, Iudi-
cis a quo iurisdictionem suspendat, *cap. super eo, cap. vt de-*
bitus honor, cap. ad ha. il primo de appell. l. 1. §. vltim. ff. ad
Turpill. l. si causa cognita. C. de transact. & ibi compluri-
bus relatis, Padill. Couar. pract. cap. 23. num. 1. in Iudicijs
12 *†* tamen executijs appellatio non adimit iurisdictionem
Iudicis, a quo circa executionem ipsius sententiae, vt not.
Phil. Franc. & Imol. in cap. Pastor. in princ. de appell. per
text. in cap. Pastor, §. praterea de offic. & potestate Iud. deleg.
& ibi Panorm. & Couarru. in cap. 23. num. 7. Menoch. de
adipiscen. possessione remed. 4. ex num. 827. & hoc importat
13 clausula *†* *sine prauidicio*, quae praeseruat iurisdictionem
Iudicis a quo ex supra traditis, & secundum iuris regulas
procedit *d. decisio Seraphin.*

- Ceteri vero articuli concernentes, maiorem quantita-
tem fructuum praepceptorum a D. Dimitilla, & solita per-
cipi, ex dicto Castro, & alijs etiam si veritati niterentur, &
essent probati tamen, cum creditum D. Dimitillae longè
14 excedat summam articulatam *†* tanquam irreleuant non
debent retardare expeditionem causae, iuxta regulam *tex-*
tus in l. ad probationem sexto de probat. cum alijs relatis in
decisione, quae reuidetur, praesertim quia vt DD. confide-
rarunt non sunt huius Iudicii, quia cum D. Dimitilla fru-
ctus ex Castro perceptos debeat in creditum imputare,
iuxta resoluta in hac causa prima Iulij anni praeteriti 1630.
15 coram me ** & extincto credito †* per dictam imputatio-
nem liceat eidem D. Iuliae Castri possessionem recupera-
re, vt per *Rot. coram sa. me. Gregor. XV. decis. 254. num. 1.*
Ruin. consil. 265. num. 5. lib. 5. Roland. consil. 6. num. 37. Sur-
dus consil. 160. num. 7. Menoch. de recup. poss. r. remed. 1. num.
348. Pacif. de Salu. inspect. 4. cap. 2. num. 220. fructuum per-
ceptorum liquidatio ad illud Iudicium pertinet, quia cum
summa articulata per D. Iuliam non comprehendat inte-
grum creditum D. Dimitillae ex deductis certum est quod
16 pro parte D. Iuliae non potest praetendi reintegratio *†* cum
creditum debeat prius sibi vsque ad obolum satisfacere,
vt per *Rot. coram sa. me. Gregor. XV. decis. 254. num. 1. & ibi*
Addentes.

Neq; expeditionem causae potest retardare clausula, *ap-*
pellatione remota, appositae in commissione directa d. D. meo
Durano, quia ea non obstante poterit D. Iulia factis pro-
bationibus super excessu, & quantitate fructuum, vel in iu-
dicio liquidationis, dum volet possessionem Castri recupera-
re, vel coram D. meo Durano Iudice executionis factae
obtinere reintegrationem, & reuocationem, aut modera-
tionem ex superius traditis.

Ex quibus DD. vtraq; parte informante steterunt in de-
cisio sub die 20. Decembris proximi praeteriti, nulla habita
ratione calculi fructuum praepceptorum a D. Dimitilla fir-
mati in Decisione sub prima Iulij anni praeteriti, cum DD.
a tunc resolutis in hac parte recedant.
Et ita vtraque, &c.

* Est decisio 416. supra par. 5. recent.

* Est Decisio 403. supra par. 5. recent.

R. P. D. VEROSPPIO.

Spoletana Legitimae.

Die Veneris 24. Ianuarij 1631.

ARGUMENTVM.

Exclusus ab intestato ille, qui est, nequa-
quam poterit legitimam aliquam preten-
dere, cum legitima sit portio successionis
ab intestato. Testator si relinquerit filiae
dotem, quando ipsa nupsisset, & vsum-
fructum, quando remansisset innupta,
certè non est dicendum, copulatiuè ea
voluerit relinquere, sed alterum ex eis se-
cundum electionem status.

SVMMA RIVM.

- 1 Legitima, cum sit portio successionis ab intestato, cessat,
cessante intestati successionem.
- 2 Filia exclusa a statuto, a successionem patris ob existen-
tia filiorum, non potest in eius bonis pretendere le-
gitimam.
- 3 Statutum, si excludat omnino feminas non solum a
successione ab intestata, sed etiam ab ipsa legitima,
& omni illius supplemento; non potest dici quod il-
lius loco succedat.
- Quam idem statutum dari volebat filiabus ita exclu-
sis. num. 4.
- 5 Dos, sine matrimonio non debetur.
- 6 Vsumfructus potest extinguere debitum legitimae, dum
perceptus fuit in executionem voluntatis ipsius Te-
statoris.
- 7 Actio merè personalis non potest impedire immisione
fideicommissarijs.
- 8 Testator ex quibus pateat, quod voluerit, vt filia eius
contenta esset, aut dote, aut vsumfructu eidem re-
lictò.
- 9 Filia an conferre teneatur suam dotem commodo sor-
ris, dum habuit vsumfructum a Testatore et titulo par-
ticularis legati, non autem tanquam illius haeres.
- 10 Filia exclusa a statuto habet suam dotem loco legitimae.
- 11 Interpretatio ea videtur capienda, ne Testator videatur
incontinenti se correxisse.

DECISIO IX.

Cum occasione fideicommissi Francisci Bonauisij, ex
quo successerant Leo, & fratres de Syllanis, perere-
tur ab illis immissio; excipiebatur pro parte Nicolae Lau-
rentinae haereditis Ludouici grauati de detractioe duplicis
legitimae eiusdem, scilicet Ludouici, qui mortuo Bernardi-
no Patre dicebat debitam sibi esse eandem legitimam ex
haereditate Francisci Aui, in cuius potestatem reciderat: &
alterius legitimae ex persona Casatae filiae Francisci, cui
idem Ludouicus ex fratre nepos ab intestato successerat:
Et cum detractio legitimae Ludouici exclusa fuisset tam in
decis. facta coram bo. me Buratto sub die 29. Aprilis anni
1626. quam coram me. sub die 29. Aprilis anni praeteriti,
eo quia consumpta fuisset ex illius solutione, quam Fran-
ciscus fecerat Fisco propter delictum Bernardini Patris
Ludouici.

Ludouici. Proposui hodie dubium super legitima Cæsareæ, quam neque esse detrahendam Domini responderunt.

Etenim ex peculiari statuto, & Constitutione Ciuitatis Spoleti, cuius validitas controuerti non poterat propter confirmationem Summorum Pontificum Pij V. & Gregorii XIII. excludebantur fœminæ propter masculos à quacumque successione, constituta illis certa portione in causam dotis, non poterat dubitari, quin etiam excluderentur à petitione legitimæ, quæ tanquam portio successione ab intestato cessabat, cessante intestati successione, vt notant DD. in l. Gallus. §. & quid si tantum, ff. de liber. & posth. & ibi Alex. num. 16. Arctin. num. 21. ff. de liber. & posth. Aym. conf. 11. num. 13. Rot. decis. 64. num. 3. par. 1. recent. Et in his terminis de filia exclusa à successione Patris ob existentiā filiorum, præter relatos tradit Peregr. de fideicom. art. 38. num. 16 Bero. conf. 51. num. 21. vol. 1. Rot. in Romana supplimenti legitimæ 8. Februarij 1593. coram Arigonio.

Solum dubitatum fuit, an cum exclusio non fieret à statuto simpliciter propter masculos, sed cum constitutione dotis, quæ aut tradita esset, aut tradi deberet, & diceretur dos succedere loco legitimæ, atque ita retineri posset, aut detrahi ab hærede: Verum Statutum excludebat omnino fœminas non solum à successione ab intestato, sed etiam ab ipsa legitimæ, & omni illius supplemento, vnde non poterat dici, quod illius loco succederet dos, quàm idem statutum d. r. volebat filiabus ita exclusis iuxta distinctionem Castren. in l. Titio centum. §. Titio genero. num. 8. in fin. ff. de condit. & demon. quam repetiit in cons. 25. num. 27. par. 3. & secuta fuit Rota pluries, vt in decis. 540. par. 1. diuers. apud Card. Seraph. decis. 959. num. 5. & in aliis relatis per Adden. ad decis. Ludouic. 565. num. 11. & in Perusina fideicom. de Alphanis. 17. Martij 1621. coram Reuerendis. D. meo Decano.

Præterea non poterat eadem dos detrahi neque vt legitima, neque vt dos, quia quocumque modo illa consideraretur semper cōstabat eam fuisse consumptam. Etenim dos quæ legata fuit Cæsareæ à Francisco eius patre fuit illi alternatiue, collata electione in arbitrium eiusdem Cæsareæ, quia si nuberet, aut Monasterium ingrederetur, dos ei tradi debebat iuxta pragmaticam Ciuitatis Spoleti; si verò nec nuberet, neque ingrederetur Monasterium, reliquit illi Testator vsumfructum omnium suorum bonorum simul cum Hieronyma sua sorore, & ita sicuti legatum dotis subrogatum fuit loco legitimæ in primo casu nuptiarum siue temporalium, siue spiritualium, ita vsumfructus, qui in secundo casu subrogatus erat loco dotis, successit & ipse loco legitimæ. Hinc verò sequebatur, vt ea dos non possit dici debita tanquam dos, cum Cæsarea decessisset innupta, & dos si sine matrimonio non debeat, vt verò legitima neq; etiam peti poterat, quia cum illius loco successisset vsumfructus bonorum tam ex dispositione Testatoris, quàm ex electione ipsius Cæsareæ; potuit idem vsumfructus extinguere hoc debitum, dum perceptus fuit in executionem voluntatis ipsius Testatoris, vt notatur in l. omnimodo, & in l. scimus, C. de inoff. test. tradit Bart. in l. in quartam, num. 10. Ripa num. 140. ff. ad leg. falc. Card. Seraph. decis. 1365. num. 6. Rota in Ciuitatis Castellæ supplementi legitimæ 11. Martij 1616. coram bo. me. Manzanedo, & 23. Ianuarij 1630. coram R. P. D. meo Pirouano, aut quando idem vsumfructus satis esse non posset pro extinctione huius debiti, competeat sola actio ad supplementum, quæ tanquam merè personalis non poterat impedire immisionem fideicommissariis, secundum glo. in d. l. omnimodo. in verbo exigere, & in l. scimus. §. repletionem, C. de inoff. testam. notat Bald. in l. si quis filium, num. 6. C. eodem tit. & tenuit Rota in Romana d'Aluiani Interdicti. 3. Iunij 1606. coram Cardinal. Lancelot. in Romana hereditatis 18. Maij 1618. coram Cardinal. Canal. & fuit dictum in Romana fideicommissi de Guidis. 13. Ianuarij proxime præteriti coram me.

Neque contrarium colligi poterit ex testamento Francisci, vt voluerit relinquere Cæsareæ præter dotem etiam vsumfructum, dum mandauit, vt Hieronyma, & Cæsarea conferre deberent proprias dotes, quibus etiam vsumfructum reliquerat, Quæ, quod voluerit Cæsaream esse

Pauli Rubi. Decis.

8 contentam t̄ aut dote, aut vsumfructu, patebat ex eo, dum vtrique dispositioni adiecit particularem, immo contrariam conditionem, & dotem reliquit Cæsareæ si nuberet, legatum vero, vsumfructus contrario casu si non nuberet: Quod verò illa, & Hieronyma conferre deberent suas dotes, non concludit, vt Cæsarea præter propriam dotem habere deberet etiam vsumfructum, sed solum, vt idem vsumfructus constare, & constitui deberet tam ex bonis ipsius Testatoris, quàm ex dote Hieronymæ iam nuptæ, & ex ea portione, quam habitura fuisset Cæsarea in casu nuptiarum. Quia poterat dubitari, an Hieronyma conferre teneretur t̄ suam dotem commodo Cæsareæ, dum habuit vsumfructum à Testatore titulo particularis legati, non autem tanquam illius hæres, vt notatur in l. ult. ff. de collat. dot. & tradit Bald. in l. non est ambiguum, C. familie hercisc. Sicut etiam dubitari poterat an eadem Hieronyma participare posset de portione Cæsareæ, dum tanquam exclusa t̄ ex dispositione statuti, habuerat suam dotem loco legitimæ, vt post alios tradit Bolognet. in l. si emancipati, num. 29 C. de collat. Bald. consil. 49. lib. 2. Rota coram Cardin. Seraphin. decis. 1392. num. 2. quas dubitationes, vt remoueret Testator ideo iussit, vt Hieronyma, & Cæsarea conferre insimul deberent proprias dotes, & hæc interpretatio, videtur capienda, ne alias videatur Testator statim se correxisse, dum reliquit eidem Cæsareæ dotem, quando ipsa nupsisset, & vsumfructum sub contraria dispositione quando remansisset innupta: argument. text. in leg. quod traditum, ff. de condit. & demonstr. & notant ibi DD. & in cap. inter dilectos, §. ceterum, de fide instrument. Arctin. consil. 9. num. 1. Paris. consil. 3. num. 25. lib. 3.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. GHISILARIO.

Meleuitana Expeniarum.

Die Veneris 31. Ianuarij 1631.

ARGVMENTVM.

Procuratori, constituto de mandato principalis æquum, & honestum est, vt à principali reficiantur omnes expensæ, quas occasione litis necessariò fecit, & quando dicatur de illis constare.

SVMMA RIVM.

- 1 Mandatum datum alicui ad aliquid per agendum, benedicatur constare ex instrumento publico.
- 2 De Approbatione, & ratificatione gestorum per procuratorem, probari potest ex literis principalis.
- 3 Literæ plene probant intentionem scribentis.
- 4 Mandans regulariter tenetur ad refectionem expensarum mandatario.
- 5 Mandatarius, qui suscepit, & adimpleuit mandatum non est honestum, vt damno afficiatur.
- 6 Principalis, quando non possit controuertere, quin eius procurator necessarias expensas facere potuerit.
- 7 Procurator, vt possit pretendere sibi deberi expensas factas occasione litis, vel de ordine principalis, id concludenter debet probari.
- 8 Procuratori debentur expensæ factæ occasione litis, quæ super defensione iurium sui principalis pendebat.
- 9 Procurator quando non potest omnia adimplere per se ipsum, quæ erant necessaria pro seruitio litis.

B

Ica

Ita ut opus fuit id adimplere per interpositas personas, id sufficit pro iustificatione expensarum occasione illarum personarum factarum.

- 10 Expensae litis debentur procuratori, si respiciant interesse causae.
  - 11 Peritus an probet, si se remittat arbitrio Iudicis.
  - 12 Perito electo à Iudice, & in quem partes consensum praestarunt, standum est.
  - 13 Negotia duo, quando quis gerit duo salaria consequi debet.
  - 14 Negotia duo, quando sunt inter se distincta, indeque tamquam duo officia, quae ad unum finem tendunt, non prohibetur unus simul exercere.
  - 15 Solidum in constitutione salarii est attendendum.
  - 16 Religionis Hierosolymitanae solitum est, quod unicuique exercenti plura, distincta, & separata officia, diuersa assignantur salaria.
- Nec Religio miscet propria cum negotijs particularium Equitum.
- 17 Compensatio non intrat, quando adhuc non constat de liquidatione facta.
  - 18 Creditor, quando probauit suum creditum, licet illud veniret compensandum, non ex hoc est dicendum, quod non sit creditor.

DE C I S I O X.

REproposita causa super iisdem, iterum fuit dictum Commendatori Taurello deberi expensas liquidas, easque ascendere ad summam in relatione Periti contentam iuxta resolutionem 13. Nouembris praeteriti, * Cum in praeteritis fuerit firmatum Priorem Mazzingum teneri ad expensas factas occasione defensionis Iurisdictionis sui Prioratus; nam partitae constituentes dictam summam apparent factae occasione perturbatae Iurisdictionis spectantis ad Priorem ratione Baiuliuatus, cum sint expensae pro controuersis excitatis super Iurisdictione cum Episcopis, ac illius defensione, tam in Curia, quam extra, & pro itineribus ad Urbem, & pro residentia ibidem facta causa litis, ac occasione reuersionis Commendatarii ad Baiuliuatum, & carcerationis eorum, qui perturbauerant ipsam iurisdictionem, ac aliorum emergentium; quae quidem fuerunt factae de mandato Prioris, & approbatae, ac pluries ratificatae; con-

- 1 stat enim in de mandato ex instrumento publico alias dato Specular. in tit. de procur. §. ut autem. Mascard. de probat.
- 2 conclus. 107. num. 1. Constat de approbatione, & ratificatione ex litteris Prioris, clem. 1. & ibi glos. de procur. Bald. in cap. causam numer. 7. de offic. deleg. quae plenè probant
- 3 intentionem scribentis. l. Publica §. fin. ff. de positi. Ruin. consil. 121. num. 11. lib. 4. Caputaq. decis. 183. & 185. num. 8. par. 2. Quibus stantibus consequenter Prior tenetur ad illas, cum
- 4 mandans regulariter tenetur ad refectionem expensarum, l. si vero non remunerandi. §. si mihi mandaueris, leg. si quis alicui, §. impendia, & l. qui mutuam, §. fin. ff. mand. Paris. consil. 90. num. 38. lib. 1. Seraphin. decis. 6. non enim est
- 5 honestum, & quod mandatarius afficiatur damno, qui suscepit, & adimpleuit mandatum, facit text. in l. si mandassem, leg. ex mandato, leg. inter causas, §. non omnia, ff. mand. Alexand. consil. 52. nu. 1. vol. 6. Ideoque ex supradictis constat Priorem non posse controuertere, quin Commendator necessarias expensas facere poterit.

Non obstant quae dicuntur de expensis factis pro carceratione Fr. Sancti Tronis, quod non probentur factae occasione litis, vel de ordine Prioris, prout esset concludenter probatum. Quia cum idem coadiuuaret Commendatorem, & in defendenda iurisdictione Prioratus fuerit carceratus, bene debentur expensae factae occasione litis, quae super defensione eiusdem iurisdictionis pendebat, & dum Commendator non poterat omnia facere, & explet per se ip-

sum, quae erant necessaria pro seruicio Baiuliuatus; & sed opus erat, quod adimpleret per interpositas personas, id sufficit pro iustificatione expensarum, l. ubi. §. qui in distrahendis, §. qui pot. in pig. hab. Gratian. consil. 9. num. 17. Peregrin. de fideicommiss. artic. 50. numer. 11. Vnde cum respiciant interesse causae Prioris, Commendatori debentur.

Nec obstat, quod peritus in discursu, quem facit de his 11 expensis & remittat arbitrio Iudicis, se poi dette spese l'habbi potuto fare à nò &c. quia remissio facta per Peritum, non est de pertinentibus ad suum officium, & Peritiam, sed de articulo principali, an expensae debeantur nec ne, qui articulus, cum fuerit iam decisis, ut in decis. 20. Decembris 1628. in hac causa, quae refertur etiam in decisione, de cuius remissione agitur, & cum fuerit dictum quod Prior Mazzingus teneatur ad omnes expensas factas pro defensione iurisdictionis Baiuliuatus, satisfactum fuit relationi Periti factae ad Iudicem, & ex ea relatiua iam impleta non redditur turbida calculatio periti, itaut ei non sit standum, immo 12 ut in decisione concluditur, standum est Perito electo à Rota, in quem partes consenserunt. Seraphin. decis. 656. num. 2. cum aliis alleg. in decis. Idemque dicendum videtur de expensis Commissarii, cum illas etiam habuerit Peritus pro liquidis, constituentes summam ducatorum 885. quae summa hac de causa erogata fuit, easque posuit inter summam liquidas in tertio capite suae relationis, & quamuis eadem impensas dixerit potuisse fieri minori summa, prout in Summario Prioris, nu. 3. tamen sat est, quod eam summam habuerit pro liquida; immo neque negauit expensas illas factas fuisse, sed dixit fuisse verisimiles, & in secunda parte considerauit eas expensas potuisse esse minores, id dixit referendo praetensiones partis, ut indicant illa verba. Che quando si douesse offeruare questo stile di scudi due, che il Signor Priore pretende douer offeruarsi importariano &c. Sum. d. num. 3.

Confirmarunt etiam DD. quod iam resolverunt in decisione quae reuideretur Commendatori deberi salarium scutorum 50. quolibet mense, dum moratus fuit in partibus, quando verò in Vrbe 60. quolibet mense, nec censuerunt esse diminuenda scuta 25. solita assignari per Religionem, & soluta Commendatori ex causa vacantis mortuarij, quo tempore ipsa fructus percepit, quia eodem tempore gerebat duo negocia diuersa, primum Religionis, aliud verò 13 Prioris, & ideo etiam duo salaria consequi debet, Felin. in cap. cum olim, num. 1. de re iudic. Becc. consil. 27. num. 2. Roman. consil. 26. Surd. consil. 66. num. 1. lib. 1. Menoch. de arbit. lud. lib. 2. cas. 223. numer. 7. & seqq. Rota in Romana Mercedis 14. Nouembris 1611. coram bon. mem. Vbaldo, & licet essent & duo negocia inter se distincta, indeque tanquam duo officia, quae ad unum finem tendebant, non prohibebatur Commendator simul exercere, Dec. in c. ex litteris, num. 52. Bero. num. 54. de probat.

Et cum in hac materia attendatur solitum, DD. magni 15 fecerunt & fidem Oratoris Religionis, quae attestatur, sibi gerenti duplex officium, duplex dari salarium, & ita esse solitum Religionis, quod unicuique exercenti plura 16 distincta, & separata officia, diuersa assignantur salaria, nec Religionem miscere propria cum negotijs particularium Equitum.

Non obstat, quod teneatur reddere rationem emolumentorum iurisdictionis, & sic intret compensatio, & quia non fuerunt liquidata, & de eis poterit haberi ratio dum 18 examinantur referuata in decisione, nec ex quo & probaretur debitor eorundem emolumentorum eaque essent compensanda dici potest, ut non sit creditor salarii, quod eidem debitum esse firmatum fuit, ut supra, utraque parte &c.

* Vide hanc decisionem infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. GHISILERO.

Neapolitana Legati.

Die Veneris 1. Februarij 1631.

A R G V M E N T V M.

Papæ intentio, qualis sit, si Iudici delegato rescribat, quod suam moderetur inhibitionem, &c. Sententia nulla, & iniusta, nequaquam in iudicatum transire potest. Et aliqua circa commutationem vltimarum voluntatum.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia nulla, & iniusta non potest transire in rem iudicatam.
  - 2 Sententia ob lapsum fatalium à desertione excusari non potest adeo vt intrare videtur res iudicata.
  - 3 Sententia lata, quando est nulla, vel iniusta numquam transit in rem iudicatam.
  - 4 De Sententiæ nullitate ex defectu iurisdictionis, quando dicatur constare.
  - 5 Iudici delegato, quando fuit rescriptum vt suam moderetur inhibitionem, perinde ac si primum rescriptum non emanasset.
- Propterea deinde gesta ab eo sunt nulla.
- 6 Causa aliqua, quando suum plenarium effectum habuit, nulla superest executio facienda.
  - 7 Inhibitionem moderari, quando Pontifex Iudici delegato ordinavit perinde ac si priores litteræ, & commissio non emanaret.
- Inde colligitur intentio Pontificis fuisse tollendi in totum iurisdictionem, in primis litteris demandatam.
- 8 Indicibus delegatis de stylo solet committi, ne impediatur executio, quod moderentur Inhibitiones, quo ad effectum suspensium.
- Atque tunc remanet iurdictio quod ad petitorium.
- 9 Sententiæ duæ conformes habent vim trium.
  - 10 Breue aliquod, quod fuerit productum ex quibus benedicatur constare.
  - 11 Sententia, si reuocet commutationem aliquam testamentariam, est nulla, si fuerit facta vigore Breuis Apostolici.
  - 12 Voluntas testatoris, si non possit adimpleri in certo casu bene per Papam commutatur, & num. 13.
  - 14 Testatoris voluntatem non dicitur Papa alterasse, sed potius fauisse eius dispositioni, in accelerando ordinata ab eo.
  - 15 Taciturnitas, quando non sit habenda in consideratione, ad effectum inducendi subreptionem.
  - 16 Subreptio non inducitur ex taciturnitate earum rerum, quæ si narrata fuissent, facilius gratiam concessisset.
  - 17 In gratia non est facienda mentio de ea lite, quæ agitur inter diuersas personas, & de re diuersa.
  - 18 Executor merus de subreptione allegata cognoscere minime potest.

- 19 Executor excedendo fines suæ delegationis dicitur nulliter processisse.
  - 20 Iudex, si non habeat iurisdictionem per processum ad vltiora, ex inualido processu non potest sequi, tacta valida pronuntiatio.
  - 21 Iudex, quando non habet iurisdictionem, si aliquid statuat, pars debet ab eo appellare, & quando id locum habeat.
  - 22 In Iurisdictionem Iudicis non dicitur quis consensisse, si semper insteterit pro moderatione Inhibitionis.
  - 23 Pro Cappella fabricanda, si testator aliquid reliquerit hoc presupponit existentiam Ecclesiæ, & numero 24.
  - 25 Derogatio Regulæ de Iure quæsito non est necessaria, quando versamur in gratia de sui natura præiudiciali.
- Voluntatis commutationis materia est de sui natura præiudicialis, num. 25.
- 26 De Subreptione, vel de Papæ ignorantia dari non potest, ubi Papa procedit per viam gratiæ, & scit per similes actus alicui semper præiudicari.
  - 27 Papa, si per viam gratiæ disponat, vt legatum relictum à Testatore vni Ecclesiæ, alteri Ecclesiæ tribuatur, dicitur optime scire præiudicium, quod sit dictæ Ecclesiæ.
  - 28 Sententia lata non vocatis, nec citatis interesse habentibus eis non nocet.
  - 29 Executor merus non tenetur assumere partes Iudicis, nec aliquem citare.
  - 30 Sententia nulla, & iniusta non potest transire in rem iudicatam, nec meretur à Rota executionem.

DECISIO XI.

Introducta causa appellationis in Rota à sententia Nuntij Apostolici Neapolitani vna tantum parte informante 15. Aprilis præteriti * fuit resolutum constare de re iudicata exequenda iuxta formam executorialium: verum causa pluries super eisdem proposita, DD. recedendo à decisio dixerunt exceptionem rei iudicatæ non ob stare Fratribus

- 1 S. Mariæ de Sperantia † cum sententia nulla, & iniusta non potnerit transire in iudicatum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. 1. §. hac autem verba, ff. quod quisque iur. & quamuis sententia † ob lapsum fatalium à desertione excusari nō possit adeo videatur intrare res iudicata, Cassad. decis. 6. num. 8. de appellat. Crescent. decis. 8. eod. tit. Si tamen sententia lata sit nulla, vel iniusta, † numquam transit in iudicatum, vt notant Doct. in alleg. l. 4. Felin. in cap. super litteris, num. 15. de rescript. Abb. cons. 61. per tot. lib. 1. Anchar. cons. 36. num. 1. & seqq. Rota in recent. decis. 574. par. 1. Seraph. decis. 1123. num. 6.

In proposito autem constat de nullitate sententiæ

- 4 Nuntii † ex defectu iurisdictionis, quia Nuntius erat Iudex delegatus in causa commutationis voluntatis Iacobi Casalis per Breue felic. recordat. Clementis Octauī, cui per nouum Breue eiusdem Clementis fuit rescriptum, vt suam moderetur inhibitionem, perinde ac si primum Breue non emanasset, & † propterea deinde gesta per ipsum sunt nulla, cum à Pontifice concedente fuerit reuocata iurdictio, leg. iudicium soluitur, ff. de iudic. Baldus in l. 1. sub numero 6. ff. de constitut. Princip. & in leg. rescript. numero 13. Cod. de precib. Imper. offer. Bartol. in leg. omnes populi, in 3. quæst. circa fin. de iustitia, & iure Gabriel. de iur. quæstio. non toll. conclus. 7. numero 7.

Nec subsistit, quod Papa in secundo Breui mandauerit Nuncio, vt suam moderetur inhibitionem ad effectum, ne

B 2 impe-

impediretur executio duarum sententiarum in Curia Fabricæ latorum, non autem ut iurisdicção semel Nuntio concessa quoad causam nullitatis Brevis Sixti Quinti ab eodem
 6 censeretur abdicata; quia cum iam ipsa gratia et commutationis voluntatis suum plenarium habuisset effectum, nulla supererat executio faciendæ; & dum Pontifex mandavit inhibitionem moderati perinde ac si priores litteræ; et commissio non emanasset, inde colligitur Pontificis intentionem fuisse tollere in totum iurisdicçãoem in primis litteris demandatam, maxime cum de stylo ne impediretur executio,
 8 soleat Iudicibus committi, et quod moderentur inhibitiones quoad effectum suspensivum, & tunc remanet iurisdicção quoad petitorium.

Similiter non subsistit quod Fratres de Sperantia in dicto secundo Breui Clementis Octavi narraverint habuisse
 9 duas et sententias conformes, quæ habent vim trium, quia ex verbis dicti Brevis, ibi, Sed contradicentibus Priore, & Fratribus, &c. clarè colligitur expositum fuisse reportatam sententiam fauorabilem, non verò obtentas duas sententias, & dum in dicto Breui fit mentio de duabus conformibus, fuit intellectum de sententijs latis pro Fabrica respectu illius interesse, non autem Fratrum de Sperantia, quod aperte dignoscitur ex supradicta narratiua, in qua fit mentio de vnicâ tantum sententia executioni demandata. Nec obstat
 10 dicere dictum Breue reuocatorium et non fuisse productum, quia ex datis in Summ. constat de contrario, cum probatur non solum parte citata productum, sed per Nuntium admissum, & decreta citatio cum inhibitione vigore dicti Brevis.

Iniusta quoque Dominis visa est sententia, de qua agitur, quia per eam tanquam nulla reuocatur commutatio voluntatis Iacobi testatoris facta et ab Archiepiscopo Neapolitano vigore Brevis Sixti Quinti, & sic validè, *clém. quia contingit, ubi Doct. de relig. domib. Lap. alleg. 78. nu. 6. Barbat. in cap. nos quidem, num. 11. de testam. Rota decis. 544. num. 3. par. 1. recent.* Stante negligentia Trinitariorum in fabricanda eorum Ecclesiâ; unde Papa potuit, & voluit per huiusmodi commutationem peruenire, cum voluntas testatoris non posset executionem et habere in Ecclesiâ, quæ nondum erat perfectâ, cum voluntas testatoris, & loci non
 13 posset impleri, vel saltem et in longum protraheretur ad tradita per Lambertin. de iurepatr. lib. 3. art. 7. q. 6. num. 1.
 14 & sic apparet Papam nedum non alterasse voluntatem, et sed potius fauisse dispositioni Testatoris in accelerando expeditionem Cappellæ.

Non obstant opposita Breui Sixti Quinti ob non factam mentionem litis prius pendens coram Officialibus Fabricæ super consecutione legati, quia in illo iudicio agebatur de exequutione legati, cum fabrica ex officio iuxta eius solitum conuenerit Briandam generaliter ad adimplendum omnia legata pia, in Breui verò agebatur de commutatione voluntatis, quæ cum fuerit facta quoad locum tantum, non
 15 et autem quoad constructionem Cappellæ per Testatorem ordinatæ, & cum effectu constructæ in Ecclesiâ de Sperantia, talis aciturnitas non est habenda in consideratione, quinimò cum Archiepiscopo Neapolitano fuerit attributa facultas sub narratiua, quod voluntas testatoris non poterat adimpleri, ex quo non perficiebatur Ecclesiâ Trinitariorum, utique patet Breue emanasse et ex iusta, & fauorabili causa, & consequenter dicta lis etiam narrata non retraxisset Pontificem à concessione, immo facilius concessisset, ad not. per Doct. in cap. fin. de testam. in 6. et in cap. super litteris, et in cap. ad audiendam. de rescript. Lancel. de ac. rent. in prefat. ampliati. 1. par. 2. cap. 4. num. 758. Et propterea cum ageretur inter diuersas personas, et de re diuersa, non super solutione legati, sed tantum super commutatione loci, de tali lite nulla erat facienda mentio.

Sed cum Nuntius esset merus executor deputatus pro moderatione rescripti, causa proposita in Signatura fuerint
 18 auditis, Ideo Nuntius de subreptione et allegata cognoscere non poterat, glo. et Doct. in cap. pastoralis. §. qui verò. de officio deleg. cum alijs per Adden. ad Cappellam Tholosanam. 199. 345. & propterea excedendo fines, et suæ delegationis

dicatur nulliter processisse, cap. cum dilecta, de rescript. cap. venerabilis, de officio deleg. gloss. in cap. cum olim, il primo. eod. et in terminis executoris, glo. fin. in princ. in cap. quoad consultationem, ubi Doct. omnes de rescript. Caput aq. decis. 153. num. 2. par. 1. et 250. num. 3. par. 3.

Præfixo termini utrique parti ad probandam suam incumbentiam, non facit, quod per processum ad vteriora censetur reiecta exceptio declinatoria, quia si Iudex et non habet iurisdicçãoem, per processum ad vteriora ex inualido processu non potest sequi tacita valida pronuntiatio, *Burr. in cap. super litteris, num. 57. versic. sed aduerte. de rescript. ita limitat Felin. in cap. suborsa, num. 6. de sent. et re iud.* Prout non obstat, quod Fratres de Sperantia debuissent appellare ab huiusmodi præfixione; Quia procederet si fuisset plenè cognitum super exceptione, quo casu si Iudex deinde procedit et ad vteriora, censetur tacite exceptionem reiecitæ, et si pars non appellat, sibi præiudicat, *Roma. cõf. 4. 10. n. 2. Pui. decis. 388. lib. 3.* sed cum in hoc casu licet fuerit exceptum de subreptione, numquam tamen
 22 de ea fuerit cognitum, & Fratres de Sperantia et inhærendo Breui semper insisterint pro moderatione, ut probatur in facto, inde patet eos non consensisse in iurisdicçãoem.

Prout non obstat quod fuerit narratum Pontifici, legatum fuisse relictum Ecclesiæ Trinitariorum postquam fuisset ædificata, & tamen ex testamento contrarium probatur. cum constet ducatos 400. fuisse relictos ad Altare maius faciendum, & alios 400. nullam habere dilationem; nam placuit responsio non fuisse factum legatum pro fabricanda Ecclesiâ, et sed pro fabricando Altari maiori, vel Cappella, quæ supponunt existentiam Ecclesiæ, ut per Mandos. in reg. de Annal. quæst. 17. num. 1. cum seqq. Rebuff. in prax. tit. saculare beneficium quod duplex. sub num. 14. Ideo sufficit in hoc casu, quod ista Ecclesiâ tunc temporis non esset perfecta, & licet testator solutionem legati in dictum tempus
 24 non contulerit et verbis expressis, attamen relinquendo Ecclesiæ nondum constructæ, sed construendæ, & cœptæ ædificari id virtualiter ordinauit.

Demum non obstat, quod in dicto Breui Sixti Quinti commutationis voluntatis non sit derogatum Regulæ de iure quæsito non tollens, cum fuerit expeditum in forma communi, et quia Regula non procedit in gratia de sui naturæ præiudiciali, prout est materia commutationis voluntatis, in qua non potest dici de ignorantia Papæ, aut de subreptione, et quia ubi Papa procedit per viam gratiæ scit per similes actus alicui semper præiudicari, & in proposito Papæ optimè nouit præiudicium, quod inferebatur Trinitarijs
 27 et ex translatione huius legati debiti Ecclesiæ Trinitariorum ad Ecclesiâ Fratrum de Sperantia, *Moder. Rom. discept. for. c. 992. num. 7. et seqq. Ferret. cõf. 247. n. 4. et seqq. Seraph. decis. 1445. num. 5.*

Non obstat quod sententia Archiepiscopi in vim dicti Brevis fuerit lata non vocatis, et nec citatis Trinitarijs, ut propterea ipsis obesse non possit, quia cum esset commissum Archiepiscopo quod commutaret voluntatem Testatoris tanquam merus executor et non tenebatur partem Iudicis assumere, nec aliquem citare, *Imol. in clem. unic. ad med. de officio deleg. et in c. si. num. 9 ubi Abb. nu. 13. et seqq. de presumpt. Henric. Boic. in cap. de catero, num. 9. et 20. de sent. et re iudic.*

Ideoq; itante iustitia commutationis, & sententiæ Archiepiscopi Neapolitani, sententiæ Nuntij quæ commutationem reuocauit, remanet nulla, & iniusta, et transire non potuit in iudicatum, nec mēsetur à Rota executionem, *Cassar. de Grass. decis. 10. num. 11. et seqq. de sent. et re iudic. Seraphin. decis. 381. num. 12. bo. me. Card. Caualer. decis. 270. num. 11. et decis. 588. num. 2.*

Ex ex his utraque parte informante à decisis recesserunt Domini &c.

* Vide hanc decisionem infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Signina Castrorum.

Die Veneris 4. Februarij 1631.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum nondum purificatum, si quis ex nunc prout ex tunc, postquam delatum esset, cum iuramento repudiauerit, nequaquam poterit eius hæres ad illud aspirare, & latè tractatur de validitate istius renunciationis. Singularis est ista decisio, prout ceteræ aliæ, huius Reverendissimi, Doctissimi, & Eruditissimi, Romani Areopagi, Decani, & Splendoris. cuius nobilissimum ingenium ita ad summum pervenit, ut mirabile sit dictu, in tantum, quod non minus iste obstupescere facit, quam antea acutissimus ille Papinianus faciebat.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciationis finis, seu effectus est privatio. Privatio nihil in renunciatione relinquit. num. 1.
- 2 A privatione ad habitum non datur regressus.
- 3 Renuncianti ad ius remissum non datur regressus.
- 4 Ius nondum delatum repudiari non potest. Renunciatio Iuris ex fideicommissio conditionali quærendi, substat. num. 4.
- 5 Iuri nondum delato pendente conditione potest renunciari, & super eo pacisci. amplia. num. 7.
- 6 In Fideicommissio, seu legato conditionali per fideicommissum, non superstiti, sed defuncto succeditur.
- 7 Pactum de non succedendo in fideicommissio valet, & quare.
- 8 Repudiatur tantum id, quod nostrum est, vel nobis delatum, vel acquisitum est de præsent, cum repudiatio in iure consistat.
- 9 Renunciatur, vel paciscitur quoquo modo de rebus futuris, quæ nondum nobis delata sunt.
- 10 Renunciatio, si habeat vim donationis, non tenet, si caret insinuatione.
- 11 Renunciatio Iuris sub conditione quærendi valet, nec est, nec potest esse donatio.
- 12 Donatio inter virum, & uxorem, licet sit prohibita, id tamen procedit in iure quæsito, non autem in iure quærendo. Pauperior non fit, qui non acquirit, sed qui de patrimonio suo disposuit. num. 13.
- 14 Inter Ius quæsitum, & quærendum iura constituunt differentiam.
- 15 Renunciatio iuris quæsiti est talis donatio, quæ indiget insinuatione.
- 16 Renunciatio iuris quærendi, cum non sit donatio, non eget insinuatione cum per renunciationem iuris quærendi cum solum obuietur acquisitioni iuris, ideo non est donatio. num. 16.
- 17 Filia dotata, si renunciaret in manibus patris futura illius successionem cum iuramento, hæres patris non tenetur istam renunciationem insinuare.
- 18 Cum dicta renunciatio obuiet principio renunciationis, & non est donatio.
- 19 Renunciatio iuris quærendi, non potest reuocari per superuenientiam liberorum.
- 20 Text. in l. si sponsus, s. si maritus. ff. de donat. inter vir. & uxor. procedit in simplici renunciatione non autem in renunciatione facta ad favorem tertij, & an hoc sit verum.
- 21 L. 3. & l. 4. ff. de donat. inter virum, & uxor. qualiter procedant. & num. 22.
- 22 Donatio pura, seu directa inter maritos non valet.
- 23 Donatio causa mortis inter virum, & uxorem tenet.
- 24 Donatio inter virum, & uxorem valet si is, qui donat non efficiatur pauperior. id est, si nihil diminuat de bonis suis. vide num. 26. & 27.
- 25 Donatio, quæ purè à marito collata est in uxorem ipsa iure non valet. Diminuire aliud est, & aliud non augeri, siue non acquirere. num. 28.
- 26 Tacendo, quis in suum commodum assensisse, & acceptasse videtur.
- 27 Acceptatio expressa ex quibus verbis dicatur facta.
- 28 Spes etiam donari potest.
- 29 Providere, quis præsumitur velle sibi & hæredibus suis.
- 30 Stipulatio omnis tam ad hæres quam contra hæres transit.
- 31 Hæredum expressio in contractibus non importat, nisi quamdam mentionem eius, quod tacite inest.
- 32 Expressio eius, quod tacite inest non alterat dispositionem.
- 33 Repudiatio mixta cum donatione indiget insinuatione.
- 34 Dictio, quatenus, conditionem importat.
- 35 Dictio, quatenus, est modificatiua & intelligitur in quantum sit opus.
- 36 Donatio conditionalis, quando censeatur sublata. & num. 40.
- 37 Repudiatio mixta cum donatione ex pacto de non petendo operatur, ut renunciatio transeat in donationem.
- 38 Clausula, quatenus opus sit, est salutaris.
- 39 Donatio, si non sit ob liberalitatem, sed corresponsiva ad aliquid à donante receptum, non est insinuanda.
- 40 Clausula, ex nunc prout ex tunc, si sit addita actui conditionali quid operetur.
- 41 Repudiatio fideicommissi facta tempore inhabili scilicet antequam illud fuerit delatum, si eius effectus fuerit collatus in tempus habile substat.
- 42 Institutio illius, qui tempore testamenti est incapax, est nulla.
- 43 Institutio incapacis, licet sit nulla, si ille non reperiatur capax de tempore testamenti, tamen si fuerit collata in tempus, quo erit capax substat.
- 44 Institutio posthumi alieni quamvis media Iuris prudentia non esset permissa, attamen Gallus Aquilius formulam induxit, per quam posthumi alieni institutio collata

collata in tempus, quo posthumus nasceretur valida esset.

49 Dispositio in tempus collata substatinetur, cum dictione, tunc.

50 Dictione, tunc, denotat temporis extremitatem.

51 In dispositionibus, quae diem, & conditionem continent propter diem non admittitur retractio, secus tamen, quando una cum die adest conditio.

52 Camill. Medic. conf. 156. num. 17. & seqq. refellitur.

53 Repudiatio nulla adest, ante purificationem conditionis.

54 Fideicommissi renunciatio non potest dari, antequam illud deferatur, intellige, ut hic.

55 Verba praesentis temporis, relata ad id, quod de praesenti verum non est, resolvuntur, & quando id non procedat. num. 56.

DECISIO XII.

I Terum dubitavi, an sententia Rotalis esset confirmanda, & Domini persistentes in resolutis coram me sub die 13. Nouembris 1623. affirmatiue responderunt, quia licet Excellentiss. D. Dux Camillus de Comitibus esset substitutus bo. mem. Card. Saluato in Castris, de quibus agitur, nihilominus cum adhuc viuente eodem Cardinale ex nunc, prout ex tunc d. substitutionem, seu legatum postquam delatum esset, cum iuramento refutauerit, atque repudiuisset non potuit idem D. Dux sequuto praefati Cardinalis obitu habere regressum ad praedicta Castra, quia finis, siue effectus renunciationis est priuatio, quae nihil in renunciatione relinquit Bart. in l. 1. col. 2. vers. quero, quae est ratio, ff. de acquir. her. que admodum tamen a priuatione ad habitum non datur regressus, l. homo liber, ff. de stat. hom. ita consequens est, ut renunciandi ad ius remissum regressus tamen minime detur, l. queritur, ff. de venditor, ff. de edil. edict. l. Herennius, in princ. ff. de iust.

4 Neque obstat, quod ius nondum delatum tamen repudiari non possit, l. is, qui heres, l. is potest 18. de acq. hered. quia id non procedit in casu isto, in quo non agitur de simplici repudiatione iuris, nondum delati, sed de renunciatione iuris ex fideicommissio conditionali quaerendi, quae quidem renunciationis substatinetur, cum iuri nondum tamen delato pendente conditione possit renunciari, & super eo pacisci, l. 1. C. de pact. l. heredi 21. §. filiusfam. l. pactum 46. in fine de pactis, & ratio est, quia in fideicommissio, seu legato conditionali tamen per fideicommissum non superstiti, sed defuncto succeditur, l. coharedi 41. §. cum filia, de vulg. & pupill. & non de viuētis, sed defuncti hereditate tamen paciscitur, ideo in dictis legibus tale pactum de non succedendo valuit, ut dicunt in d. l. 1. l. 1. num. 18. Rip. num. 27. Zuccar. num. 162. Cuman. in §. 1. in fin. Petr. Augustinus Morla in 1. par. empiry tit. 3. §. 5. num. fin. Robledus de representatione lib. 2. c. 16. num. 73. &

74 quae eo magis procedunt, tamen quando renunciatio fuit cum iuramento, ut per Sicard in d. l. 1. num. 21. vbi allegat DD. in c. quamuis pactum, de pactis in 6. Et ratio differentiae est, quia repudiamus tantum id quod est nostrum, vel nobis delatum, vel acquisitum est de praesenti, tamen cum repudiatio in iure consistat, d. l. is potest, l. repudianda 23. ff. de acq. hered. Renunciamus autem vel paciscimur quoquomodo de rebus tamen futuris quae nondum nobis delata sunt Franc. Duenus ad tit. ff. de acq. hered. c. 9. quae necessaria sunt ad repud. hered. pag. 1081. in fin. Cuiac. & Ant. Faber. in d. §. filiusfam. Hubertus Guffanius in tract. de renunciat. ante ca. 1. pag. 15. post med. Bionius lib. 3. de solut. pag. 453. Iulius Pauc. disp. 5. ad Pandectas iuris Civilis thesi 32. Robledus de represent. loco cit. num. 73.

Nec est verum, quod praedicta renunciatio tanquam habens vim donationis sit nulla, ex quo caret insinuatione, requisita a Statuto Urbis cap. 149. & 150. lib. 1. quia cum praedicta renunciatio facta fuerit Cardinale instituto adhuc

viuente, non potest dici renunciatio iuris iam quaesiti, & sic 12 donatio, sed tamen renunciatio iuris sub conditione quaerendi, quae valet, ut dictum est, nec est, nec potest esse donatio, ut probatur in l. si sponsus, §. si maritus, ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi licet donatio inter virum, & vxorem sit prohibita, id tamen procedit in iure quaesito, non autem in iure quaerendo, tamen reddit rationem Tex. ibi, Neque enim pauperior sit, qui non acquirit, sed qui de patrimonio suo disposuit, prout ad idem est Tex. in l. quia autem, & l. Iulianus, ff. si quis omnia causa restam, & sic iura tamen constituunt differentiam inter ius quaesitum, & quaerendum. Itaque renunciatio 15 iuris tamen quaesiti sit talis donatio, quae egeat insinuatione, secus autem renunciatio iuris quaerendi, quia tunc solum obliuatur acquisitioni iuris, itaque tamen non sit donatio, ut ex praedictis iuribus. Ita respondet Bal. in l. illud 17. num. 11. C. de sacrosan. Eccles. vbi quod si filia dotata renunciat in manibus 17 tamen patris iura illius successionem cum iuramento, ut in cap. 2. de pact. in 6. haeredes patris non tenentur istam renunciationem insinuare, quia renunciatio obuiat principio acquisitionis, & non est donatio, & tamen per eandem rationem generaliter loquuntur Doctores in nostris terminis Corn. confil. 26. num. 17. volum. 3. vbi testatur per doct. Bald. se vidisse consultum, quod dispositio, l. si unquam, C. de reuoc. donationis, non habet locum tamen in donatione, quae obuiat acquisitioni, Rip. in dicta l. si unquam, num. 20. versic. unde putarem, Anton. de Canario in tract. insinuat. quest. 16. par. 2. Soccin. Sen. confil. 114. num. 8. lib. 1. Crot. confil. 78. num. 42. lib. 1. Alexan. confil. 29. num. 7. lib. 3. Ruin. confil. 170. num. 11. lib. 1. Rolan. de lucro dot. qu. 29. num. 24. Phanuc. eodem tract. quest. 8. num. 17. & seqq. Tirac. in d. l. si unquam, in versic. donatione largitus, num. 180. Gabr. de donat. concl. 1. numer. 82. in 23. limit. Abbas confil. 751. num. 18. volum. 4. Barbar. confil. 41. per tot. & praesertim ante med. versic. & accedit elegans. text. vol. 1. Camillus de Medicis confil. 20. num. 18. Galerat. de renunc. lib. 2. cap. 4. num. 19. lib. 2. Mar. cabr. confil. 30. num. 299. cum pluribus seqq. Galuan. confil. 38. in fine, versic. secus esset. Carpanus ad statuta Mediolan. cap. 324. num. 25. & seqq. Gomez. var. tom. 2. cap. 4. num. 10. per tot. & praesertim in vers. 2. infero, qui etiam Doct. concludunt, quod tamen nec ista renunciatio potest reuocari per superuenientiam filiorum, & bene Ruin. in confil. 89. num. 19. versic. non obstat igitur primum, lib. 1. Alexan. d. confil. 29. num. 16. lib. 3.

Neque obstat in contrarium ponderata aduersus tex. in dicta l. si sponsus, §. si maritus, per quam mouentur Doctores praedicti ex tex. in l. 3. in fin. & ex l. 4. ff. de donat. inter vir. & vxor. videlicet quod text. in dicto §. si maritus, procedat tamen in simplici renunciatione, non autem in renunciatione ad fauorem certae personae, prout fuit factum in casu isto, quia haec distinctio non est vera, nec probatur ex iuribus allegatis, nam si in casu isto requiritur acceptatio, ut statim dicitur, vis non stat in repudiatione ad fauorem certae personae acceptantis, sed in acquisitione prius, & cessione postea facta, quae habet vim donationis, & ita loquuntur iura in contrarium ponderata. Nam & si in l. 3. dicatur, Si Titium Titium donaturum mihi iussero vxori meae dare: breui manu Lucius Titius mihi, & mox vxori meae donasse videtur, ac proinde donatio non valet, tamen non applicatur dispositio illius text. ad casum nostrum, quia & si res videatur transire in manum vxoris recta via, non in manum viri, tamen, & in manu mariti prius peruenisse videtur, & consequenter de manu mariti in manum vxoris peruenisse intelligitur.

Denique studio celeriter transigendi negotii iussu marito, dum cupienti animo eius non satis festinauit Lucius Titius, maritum transisse videtur, & protinus dedisse vxori omisso circuitu illo. Cum ergo Lucius Titius donasse marito videatur, & porro maritus vxori: emdens est posteriori a marito vxori donationem non valere, & idem 22 est, quod dicitur in tamen dict. leg. 4. sequenti, vbi si agrotum donaturum marito mortis causa iusserit dari vxori suae: nam, & hoc casu xger marito, ut voluit mortis causa donare videtur, maritus vero protinus pure, & directo, non mortis causa donasse videtur, & proinde donatio non valet;

- 23 let; donatio enim pura, et siue directa inter maritos non.
 24 valet, donatio et mortis causa valet, neque verò dici potest
 in hac specie donationem valere, quæ à marito perfecta
 intelligitur in uxorem, quod ex ea donatione maritus pau-
 perior non fiat, & certum est inter maritos donationes va-
 25 lere, si is qui donat ex eo non fiat pauperior, id est si nihil
 diminuat de suis bonis, *l. sed et si constante matrimonio 25. ff. de donat. inter vir. & ux.* id tamen in facti specie d. l. 4.
 dici non potest, quia maritus ex ea donatione pauperior fit
 quatenus infirmata, & reuocata donatione mortis causa,
 quam sibi æger, vel infirmus fuit reuocata, in quam ea do-
 26 natione conualescentia donatoris, et tenetur maritus do-
 natori conditione ob causam, ut reddat id quod accepit, *l. non omnis 19. ff. si cert. per. confirmata* autem ea donatio
 27 ne morte donatoris, quæ contingerit superstiti, et et viuo
 marito, maritus non habet in bonis, quod habiturus esset
 si uxori non donasset, *l. si quid mihi mortis causa 56. ff. de donat. inter vir. & ux.* quamobrem donatio, quæ purè à
 28 marito collata est in uxorem ipso iure et non valet in casu
 d. l. 4. & sic aliud est diminui, ut in d. l. 3. & 4. aliud non
 augeri, siue non acquirere, ut in d. l. si sponsus, §. maritus,
 & ita his verbis elegantissime declarat Cuiacc. in d. l. 3. &
 4. & in d. l. si sponsus, quest. 5. §. maritus, tom. 3. secundum
 nouum impressionem fol. 124. cum seqq.

- Quod autem ad acceptationem Cardinalis inficiari non po-
 test, cum renunciatio fuerit facta ipso presente, & sufficiat,
 29 quod taceret, et tacendo enim in sui ipsius commodum,
 assensisse, & acceptasse censetur, *l. tale pactum, in princ. ff. de pact. l. qui patitur, ff. mandat. Barr. in d. l. 1. num. 4. C. de pact. post Iacob. de Arena, Cyn. num. 5. ad med. vers. quid dicemus, C. de pact. Salic. num. 5. in 4. opposit. Alex. num. 5. Ius. num. 15. Seyser. num. 13. Iacobinus de S. Georgio nu. 17. Curt. lun. num. 35. Pbertin. Zuccard. num. 134. cum seqq. Cagnol. num. 69. Alciat. nu. 18. las. in l. cum proponas, n. 11. C. eodem tit. de pact. Peregr. de fideicom. d. art. 5. num. 11. Surd. conf. 398 num. 3. & seqq. & quamuis Imol. in d. l. 1. §. si quis ante, ff. à quibus appell. non licet Purpur. num. 61. Sicard. num. 20. Camillus Medius conf. 156. num. 23. teneat requiri acceptationem expressam, tamen loquuntur contra communem sententiam, ut patet ex prædictis, sed cessat om-
 nis difficultas ex acceptatione expressa facta per Cardina-
 30 lem, ibi, et remittit, & repudiat (i. D. Dux) ac pactum, ut
 supra de non petendo in perpetuum medio iuramento d.
 D. Cardinali, prout supra, & suis hæredibus, & successoribus
 quibuscunque quorum nunc interest, interfit, intererit,
 & interesse poterit quomodolibet in futurum &c.*

- Non obstat, quod negotium non sit in terminis sim-
 plicis renunciationis, cum dicta renunciatio fuerit facta, ne-
 dum Cardinali, sed etiam hæredibus, & successoribus, &
 31 propterea censetur donatio, et cum etiam spes possit do-
 nari, *l. spem, C. de donat. per quem tex. ita respondet Barr. in l. fin. ante finem, vers. certe, ff. de administr. tut. Soc. lun. conf. 82. num. 38. vers. facit, l. spem, lib. 4. Ruin. conf. 204. nu. 4. lib. 1. Galer. de renunciat. lib. 2. cap. 4. num. 19. in fine, quia obiectum procederet, si Dux egressus fuisset fines renun-
 ciationis, ut simpliciter tertio, vel hæredibus Cardinalis
 cessisset spem succedendi, ut loquuntur prædicti Doctores,
 & bene declarat Ruin. sed D. Dux renunciavit ad fauorem
 Cardinalium, qui tenebatur restituere ideoque licet acce-
 ptauerit dictam renunciationem pro se, hæredibus, & suc-
 cessoribus, tamen renunciatio censetur facta Cardinali, &
 acceptatio pro se, hæredibus, & successoribus non alterat
 renunciationem, ita ut dicatur facta ad fauorem tertij, quia
 quamuis non fuisset dictum, quod Cardinalis acceptabat
 pro se, hæredibus, &c. attamen censetur accepisse no-
 32 mine etiam suorum hæredum, et quia in dubio quis cense-
 tur, velle sibi, & hæredibus suis providere *l. si pactum, in fin. ff. de probat. l. necessarius, §. pen. ff. de pign. att. & sic om-
 33 nis stipulatio et tam ad hæredes, quam contra hæredes tra-
 fit *l. veteris, C. de contrab. & committ. stipular. & propte-
 34 rea in hoc casu expressio hæredum non importat, et nisi
 quandam mentionem eius, quod tacite inerat Anchar. conf. 409. num. 7. Cast. conf. 338. ad 1. num. 2. lib. 2. & dicta ex-
 35 pressio illius, et quod tacite inerat, non alteravit dispositio-***

nem Anchar. conf. 147. num. 4. & hoc in effectu est, quod
 dicit Bald. in d. l. illud, & alij Doctores supra allegati.

- 36 Neque est verum, quod ista sit repudiatio et mixta cum do-
 natione, & ideo indiget insinuatione, *Corn. conf. 11. nu. 25. lib. 3. Calcan. conf. 25. num. 23. vers. sed potest dici usque ad nu. 25. Cagnol. in l. si quis in obligationem 116. num. 3. & 4. ff. de reg. iur. Mascabr. conf. 30. num. 248. usque ad 261.* Nam dum hoc deducitur ex eo quod dicitur in instrumēto
 donatione pura, & irrevocabili inter viuos &c. est aduer-
 tendum, quod repudiatio stat omnino de per se, & est se-
 parata, & licet postea subdatur, & quatenus opus sit donat.
 &c. clausula, quatenus opus sit operatur, quod simpliciter
 37 non fuerit donatum, sed sub conditione, et dictio enim,
 quatenus, conditionem importat, *l. stichium, qui meus erit, & ibi, DD. ff. de verb. obl. Barr. in l. 1. num. 20. ff. de cond. & demonstr. Rimin. lun. conf. 129. num. 20. lib. 2. & est modifi-*
 38 cativa, & intelligitur in et quantum sit opus *l. si unus, §. si pactum, ff. de pact. Dec. in l. quatenus, 24. in princ. & ibi, Cagnol. num. 2. ff. de reg. iur. Rim. iun. conf. 335. numer. 49. lib. 4. Rebuff. in l. locos col. penul. in ver. quatenus ff. de verb. oblig. sed quia Cardinalis non egebat dicta donatione,*
 39 quia repudiatio substat, et ut supra probatum est contra-
 raria conditione ista donatio conditionalis censetur subla-
 ta, *l. aliquando, in fine, ff. de cond. & demonstr. l. si legatum purè, & l. legata inutiliter, ff. de adimen. legat. Barr. in l. pater familias testamento num. 1. ff. de heredib. inst. Ce-*
 40 phal. conf. 649. num. 30. lib. 5. & proinde est, et ac si facta non
 fuisset, *san. me. Greg. decis. 555. num. 2. & 3.* Dum verò de-
 41 ducitur repudiatio mixta cum donatione et ex pacto de non
 petendo, quod operatur, ut renunciatio transeat in dona-
 tionem, *Zuccar. in l. 1. num. 141. vers. & in testamento, C. de pact. san. me. Greg. decis. 15. num. 5. & seqq.* eadem mili-
 tat responsio videlicet, quod repudiatio stat de per se, &
 42 pactum de non petendo pari modo fuit additum et cum
 prædicta clausula salutari, quatenus opus sit.

Placuit etiam Dominis aliud fundamentum videlicet,
 quod quatenus sine veri præiudicio ista esset donatio, non
 tamen subiaceret dispositioni dd. Statutorum, cum non sit
 ob liberalitatem, sed correfpectiva ad summam scutorum
 20000. quam Cardinalis sequenti die, quo fuit celebratum
 43 primum instrumentum, dedit et Excellentissimo D. Duci,
 prout abundè fuit consideratum in vtraque decisione.

- Uterius fuit principaliter consideratum, quod in casu
 isto fuit renunciatum dictæ substitutioni, postquam ius suc-
 cedendi fuerit delatum cum clausula, ex nunc, prout ex
 44 tunc, et quæ cū fuerit addita actui conditionali scilicet post-
 quam delatum fuerit fideicommissum, repudiatio censetur
 facta tempore purificati fideicommissi, ex cumulatis in alia
 decisione facta die 13. Nouembris 1623. quibus potest ad-
 di Tirac. de retract. condition. & de constituto par. 3. limit.
 2. num. 16. & ista conclusio corroboratur ex eo, quod, & si
 repudiatio fuerit facta tempore inhabili, scilicet ante dela-
 45 tum fideicommissum, tamen cum et effectus fuerit collatus
 in tempus habile sustinetur, *l. in tempus, ff. de hered. inst. &*
 46 nam etsi institutio illius, et qui tempore testamenti inca-
 pax reperitur sit nulla, *l. 1. C. de hered. inst. l. si alienum, §.*
 47 *inextraneum, ff. de eod. tit.* Institutio tamen incapax et
 collata in tempus, quo fuerit capax sustinetur, *d. l. in tempus,*
 & quamuis institutio posthumi alieni media iuris pruden-
 48 tia non esset et permessa; Attamen Gallus Aquilius formula
 lam induxit, per quam posthumi alieni institutio collata in
 tempus quo suus nasceretur, valida esset, ut in *l. Gallus, in princ. ff. de liber. & posthum.* notant ibi DD. nam sustinetur
 49 dispositio in tempus collata cum dictione tunc, et quæ tem-
 50 poris extremitatem et indicat, ut notant Doct. in d. l. Gallus,
 ibi, tunc si quis mihi nepos Fortunius, num. 25. Marius Sa-
 lamonijs num. 28. Torniel. num. 44. Bolognet. num. 91. &
 alij, & notant etiam in *l. si is, §. ult. ibi, quia hic articulus,*
 tunc extremum quinquennij tempore significat, *ff. de condi. & demonstr. l. tutoribus 33. ff. de testamen. tutel. Cost. in §. & quid si tantum, §. par. num. 99. Peregr. de fideicom. ar. 39. num. 15. Fusar. de substit. q. 460. num. 10.* nam in his di-
 51 spositionibus, et quæ diem, & conditionem continent pro-
 pter diem non admittitur retractio, secus tamen quādo

vna cum die adest conditio, l. si ergo, ff. de iur. dot. Fabr. lib. 8. coniectur. cap. 9. & de erroribus pragmaticorum to. 2. decad. 47. errore 4. l. in illa stipulatione 8. ibi, tota enim obligatio sub conditione, & in diem collata est, & licet ad conditionem committi videatur dies, tamen superest, ff. de verb. oblig.

Neque huic fideicommissio obstat, quod in puncto contrarium tenet † Camillus Medicus cons. 156. num. 17. & seq. quia mouetur ex tribus rationibus, quae de facile refelluntur; Mouetur enim primo, quia iura generaliter loquuntur de repudiatione facienda post aditam hereditatem, & quae ratio nihil facit, cum non renunciatur de praesenti, sed purificato fideicommissio, † nam ante purificationem conditionis, nulla adest repudiatio, vt bene per Cassad. decis. 3. num. 5. de prob. & patet ex rationibus supra ponderatis; Secundo mouetur ex eo quod iura, quae probant renunciationem non dari ante delatum fideicommissum negant potestatem † repudiandi, quod motuum nihil facit, cum agatur de repudiatione, quae proinde est, ac si fuisset facta post delatum fideicommissum; Tercio mouetur ex eo quod verba praesentis temporis relata ad id, quod † de praesenti verum non est, resoluuntur, itaut sensus sit repudiabo tunc, quod non facit, posset enim considerari in simplici repudiatione, § 6 pure facta ante delatam hereditatem, † non autem in conditionali ex supra allegatis, & bene Cassad. d. decis. 3. n. 14. in fine vers. cui conclusioni & n. 15. per tot.

Et ita vtraque parte informante conclusum, &c.

* Hanc decisionem cum alia decisione coram bo. mem. Remboldo facta in hac causa die 24. Ianuarij 1622. habes infra prout in Indice posito in fine decisionum, & in eadem causa. Vide alteram decisionem coram R. P. D. Panziolo sub die 19. Iunij 1634. infra suo loco.

R. P. D. MERLINO.

Elnen. Eremitorij.

Die Veneris 7. Februarij 1631.

ARGVMENTVM.

Mors alicuius ex quo remaneat iustificata. Beneficium Ecclesiasticum, vt quis valide impetret, quid probare grauetur, Beneficij vltimus status, quando semper veniat attendendus, & quando id fallat.

S V M M A R I V M.

- 1 Obitus alicuius probari potest per librum Confratrum, si ad eos spectet opus sepeliendi mortuos, & num. 3.
- 2 Parrocho adnotanti mortem Parrochiani creditur, quia ad illum spectat adnotatio.
- 4 Libro Hospitalis consuetum est adhiberi fides, ad effectum probandi mortem alicuius.
- 5 Testis consanguineus plene probat mortem sui consanguinei, si proratione assignet, quod propter illius mortem pulla veste fuit indutus.
- 6 Liber priuatus, quando cum eo concurrunt adminicula, bene probat.
- 7 Beneficium, vt possit impetrari, & cadat sub reservatione, probandum est quod sit vacabile, & conferibile Clerico, & erectum in titulum Beneficij.
- 8 Capellania, quae fundantur in Hispania ad celebrandas Missas, non cadunt sub regula reservationis.
- 9 Quia non sunt tituli beneficiales, nisi probetur, quod sint erecti in titulum Beneficij.

- 10 Capellania in dubio praesumitur Beneficium Ecclesiasticum.
- 11 Resignatio indicat Beneficium esse conferibile.
- 12 Regula de valoribus non habet locum, nisi in Beneficijs.
- 13 Capellania, quod sit conferibile ex quo arguatur, & num. 15.
- 14 Ordinarij praesumuntur bene informati de statu, & qualitate Beneficiorum suae Diocesis.
- 16 Ad Beneficij collationem sustinendam sufficit vltimus status.
- 17 Et prouisus non est remouendus etiam si postea detegatur Beneficium non esse conferibile. Neque collatio infringitur, aut retractatur ex superuenienti probatione verae qualitatis, & proprietatis Beneficij.
- 18 Prouisio de Beneficio suffragatur quasi possessio Collatoris, cum bona fide conferendi.
- 19 In qua quasi possessione est conseruendus, nec attenditur praecedens status contrarius, quatenus adest, quia collatio interim spectat ad possessorem tanquam fructus Iuris conferendi.
- 20 In Praesentatione, licet loquatur c. consultationibus de Iurepatr. habet tamen etiam locum in collatione, & in quasi possessione conferendi.
- 21 Status vltimus, quando non attendatur, etiam ad effectum sustinendi collationem Beneficij.
- 22 Beneficij vltimus status semper attenditur, quando agitur inter ipsos prouisos, vel praesentatos.
- 23 Verum tamen est, si detegatur contrarius status, itaut ad alium pertineat ius conferendi, in posterum reseruatur tale ius vero Collatori, & num. 24.
- 25 Capellania, quod sit Beneficium Ecclesiasticum probari potest ex multis simul iunctis.
- 26 Beneficij vltimus status, vt non veniat attendendus ad effectum sustinendi collationem, opus est probatione incontinenti, & liquidissima, scilicet per rem indicatam, vel per confessionem partis.
- 27 Proprietas, quando absorbeat quasi possessionem.
- 28 De Testium examinis validitate, quando merito dubitari possit.
- 29 Laicorum appellatione apud Idiotas in Lusitania, veniunt etiam Clerici, qui in sacris Ordinibus non sunt constituti, & num. 31.
- 30 Clerici, qui non sunt in sacris Ordinibus constituti sunt capaces Beneficiorum simplicium.
- 32 Pro bonis Ecclesiasticis in Lusitania etiam soluuntur decime.

DECISIO XIII.

OBITU Sebastianus Munde Barboza de mense Iulij, qui perpetuo est reseruatus, & de hac Capella, siue Eremitorio fuit prouisus D. Gaspar, super cuius gratia cum disputaretur in Rota. Informantes pro D. Didaco solum, impugnabant probationem circa obitum dicti Sebastiani de mense Iulij, & controuertebant hanc Capellam, seu Eremitorium esse Beneficium conferibile, in ceteris vero dabant manus pro iustificatione, prout re vera omnia vnde quaq; erant ex testibus iustificata, quoad Clericatum Gasparis, illius originem, valorem tam huius Beneficij, quam obtentorum, & alia narrata in dicta gratia. Verum in omnibus gratiam Gasparis iustificatam esse Domini responderunt.

Et quoad obitum Sebastiani in mense Iulij datur partira libri Confratrum Misericordiae, in qua est adnotata mors, & funus dicti Sebastiani, & quamuis non sit hic liber Parrochi,

1 rochi, & tamen cum in Ciuitate Elneſi, & ſerè in tota Luſi-
 2 tania ad Confraternitatem Miſericordiæ pertineat hoc o-
 3 pus ſepeliendi defunctos, qua ratione creditur ¶ Parrocho
 4 adnotati mortem Parrochiani, quia ad illum ſpectat adno-
 5 tatio, vt per *Crauet. de antiq. tempor. par. 1. §. vidimus. &*
abundè num. 1. Joſeph. Ludouic. conſul. 29. ampli. 24. &
decif. Peruſin. 12. num. 17. par. 1. cum alijs. Ita & creden-
 6 dum eſt libro ſocietatis, ſi Confraternitas habet pro inſti-
 7 tuto hoc officium generale ſepeliendi, & quod credatur
 8 Scribis deputatis ¶ ab iſtis Archiconfraternitatibus in Re-
 9 gno Luſitaniæ eſt *decif. Valaſchi 10. num. 1.* prout etiam in
 10 libro Hoſpitalis cui cõ uenit fides adhiberi ¶ probari mor-
 11 tem dixit *Surd. conſ. 530 num. 36.* & de hac conſuetudine
 12 etiam deponunt teſtes, & quatenus poſſet dubitari de con-
 13 cludenti probatione dictæ adnotationis tanquam libri pri-
 14 uati, in præſenti ceſſaret difficultas, dum hæc adnotatio
 15 fulcra eſt de poſitione teſtium inter quos, vnus eſt conſan-
 16 guineus, qui etiam aſſignat rationem, quia ¶ ob mortem d.
 17 Sebaſtiani pulla veſte fuit indurus, & D. Didacus venit ex
 18 eadem vacatione, liber ¶ autem priuatus, quando cum eo
 19 concurrunt alia adminicula bene probat *Bart. in l. admo-
 20 nendi num. 27. & alij communiter, ff. de iure iur. Boer. de-
 21 cif. 105. num. 5. Rota decif. 751. num. 2. & 3. & decif. ult.*
num. 2. par. 1. diuerſ.

Quo verò ad alterum, obijciebatur à D. Didaco nõ pro-
 22 bari exiſtentiam Beneficij erecti in titulum, & quod ſit va-
 23 cabile, & conferibile Clerico, ¶ quod eſt requiſitum neceſ-
 24 ſarium, vt poſſit impetrari, & cadat ſub reſeruatore, *Dec.*
conſ. 148. num. 1. Ferrett. conſ. 143. num. 7. Veſtr. in praxi
lib. 5. cap. 14. in fine, Cardin. Seraphin. decif. 1095. num. 2.
Gonzal. ad reg. 8. gloſ. 5. in princ. num. 20. & 34. Garz. de
benef. par. 1. cap. 2. num. 102. & ſeqq. vbi quod Capella-
 25 niæ, quæ fundantur in Hiſpania ad celebrandas ¶ Miſſas,
 26 non cadunt ſub regula reſeruatoria, quia non ſunt tituli
 27 Beneficiales, niſi probetur fuiſſe erectos in titulum ¶ Bene-
 28 ficiorum. Hic autem nedum deficere videatur probatio
 29 erectionis in utulum iſtius Capellaniæ, ſed immò teſtes di-
 30 cunt iſtud Eremitorium ſolum eſſe dari Laicis in admi-
 31 niſtrationem.

Verùm animaduertendum eſt pro reſponſione, quod
 32 in dubio Capellania ¶ præſumitur Beneficium Eccleſiaſti-
 33 cum, *Gonzal. ad reg. 8. gloſ. 5. num. 50. Lara de annuerſar.*
& Capellan. lib. 2. num. 59. hæcquæ præſumptio in caſu
 34 præſenti eſt fulcra pluribus ſignis, & argumentis, fuit enim
 35 olim reſignata hæc Capellania, ſeu Eremitorium ab Ema-
 36 nuele Gomez de anno 1570. in manibus felic. rec. Grego-
 37 rij XII. quæ ¶ reſignatio indicat eſſe Beneficium conferi-
 38 bile, ad iradira per *Parif. de reſignat. lib. 2. quaſt. 1. nu. 118.*
cum ſeqq. & poſtea fuit expedita grana perinde valere ſu-
 39 per valore, vt ſatiſfacerent regulæ de valore quæ ¶ non
 40 habet locum, niſi in Beneficijs, & ideo bene arguit Capel-
 41 laniam hæc eſſe Beneficium ¶ conferibile, *Rot. decif. 182.*
num. 1. & ſeqq. par. 1. & decif. 264. par. 2. diuerſ. Gonzal. dic.
*gloſ. 5. num. 65. & Ordinarij in relationibus factis dum ſa-
 42 cra Apoſtolorum limina viſitarunt de iſta Capellania tan-
 43 quam de Beneficio meminerunt, quibus multum deferen-*
 44 dum eſt, cum ¶ ex eorum officio ſint informati de ſtatu, &
 45 qualitate Beneficiorum Diceceſis *Rota coram ſa. me. Greg.*
XV. decif. 482. num. 6. & 483. nu. 7. & demùm dantur etiam
 46 teſtes de publica voce, & fama deponentes iſtud Eremi-
 47 torium eſſe Abbatiam, & titulum Beneficiale collatumum,
 48 ſummario Gaſparis num. 4. ex quibus ¶ omnibus ſaltem
 49 ſimul iunctis viſum fuit ſufficientem inſurgere proba-
 50 tionem, quod iſtud Eremitorium re vera ſit conferi-
 51 bile.

Sed quicquid ſit de præmiſſis ſufficit Gaſpari, quod mo-
 52 do non agitur inter ipſos Collatores, nec ſuper ſtatu prin-
 53 cipaliter Capellaniæ, vel illius ſtatus mutatione, ſed agitur
 54 tantùm inter prouiſos, vnde ad ſuſtinendam prouiſionem
 55 ipſius Gaſparis ¶ ſufficit vltimus ſtatus, qui eſt collatiuus,
 56 & prouiſus non eſt amouendus, etiam ſi poſtea detegatur
 57 hanc Capellaniam non eſſe Beneficium, neque collatio
 58 inſtingitur, ¶ aut retractatur ex ſuperuenienti probatione
 59 veræ qualitatis, & proprietatis Beneficij. *Bart. conſ. 82. n. 1.*

verſ. ſed poſito lib. 1. Rota decif. 14. de iurepatr. in antiq.
Aym. conſ. 322. num. 5. verſ. nec vitiatur collatio, ſuffragan-
 60 tur enim prouiſo quaſi poſſeſſio Collatoris cum bona fide
 61 conferendi, ¶ in qua quaſi poſſeſſione eſt conſouendus, nec
 62 attenditur præcedens ſtatus contrarius quatenus adeſſet,
 63 quia collatio interim ſpectat ¶ ad poſſeſſorem tanquam
 64 fructus iuris conferendi, *c. quarelam de elect. c. cum olim de*
cauſ. poſſeſſ. & proprietat. c. conſultat. de iurepatr. & bene
per Gonzal. ad reg. 8. gloſ. 45. §. 2. num. 8. & ſeqq. & licet tex.
 65 ¶ in c. conſultationibus loquatur in præſentatione tamen
 66 habet locum etiam in collatione, & in quaſi poſſeſſione
 67 conferendi. *Bald. conſ. 437. num. 1. lib. 2. Felin. in cap. in no-*
ſtra. num. 44. de præbend. Rota decif. 2. num. 2. de præbend.
in nou. & decif. 308. num. 6 par. 1. recent.

Deciſiones verò quæ videntur innuere contrarium ſta-
 68 tum ¶ præferri vltimo ſtatu etiam ad ſuſtinendam colla-
 69 tionem, procedunt quando agitur inter ipſos Collatores,
 70 vel agitur ſuper ſtatu Beneficij principaliter habito reſpe-
 71 ctu ad veram ipſius Beneficij qualitatem, & proprietatem
 72 ſecus autem vt hic, vbi ſolum agitur de quaſi poſſeſſione,
 73 & ſolum inter prouiſos, & ſic de ſtatu habito reſpectu ad
 74 iſtam quaſi poſſeſſionem exiſtentem penes collatores, præ-
 75 ſentantes, vel eligentes, quo caſu ſemper ¶ attenditur vlti-
 76 mus ſtatus originem habens ab illa ſimplici quaſi poſſeſſio-
 77 ne, & nudo exercitio conferendi, ſique poſtea aliquando
 78 euincitur, aut deregitur contrarius ſtatus Beneficij, firma
 79 manente collatione facta vigore quaſi poſſeſſionis, & ſe-
 80 quæ vacatione ex perſona illius prouiſi ab exiſtente ¶ in
 81 dicta quaſi poſſeſſione, Beneficium aſſumit ſuum proprium
 82 ſtatum, adeout in poſterum exercitium iuris conferendi ¶
 83 reſeruetur verò Collatori, quemadmodum dicitur in ma-
 84 teria præſentationis, *ex cap. conſultationibus de iurepatr.*
 85 ita bene diſtinguit *Rot. decif. 737. num. 3. 4. 5. par. 2. recent.*
 86 ¶ notant *Adden. ad ſan. me. Greg. XV. decif. 77. num. 12.*
 87 *verſ. ſi verò agatur. & decif. 112. num. 5. verſ. ſtatus vlti-*
 88 *mus, & modern. de re benef. lib. 1. quaſt. 34. num. 25. 26. &*
 89 *ſeqq.* Et proinde in caſu præſenti, cum de bona fide huius-
 90 modi quaſi poſſeſſionis dubitari non poſſit, & habeat præ-
 91 ſumptionem ¶ pro ſe, quod Capellania in dubio cenſetur
 92 Beneficium Eccleſiaſticum, & concurrunt tot alia argumē-
 93 ta idem ſuadentia ſuperius ponderata, vtique prouiſio Ga-
 94 ſparis irreuocabiler ſuſtinetur, & ad eff. ¶ Etum, vt hæc qua-
 95 ſi poſſeſſio non attenderetur, opus fuiſſet probatione con-
 96 trarij ſtatus ¶ incontinenti facta vndequaquæ liquidiffima,
 97 nempe vel per rem iudicatam, vel per confeſſionem partis,
 98 tunc enim proprietas abſorberet ¶ quaſi poſſeſſionem *Ro-*
 99 *ta apud Card. Seraph. decif. 555. num. 8. & decif. 269. nu. 4.*
 100 *& 5. par. 2. diuerſ. & bene obſeruant Adden. ad ſan. me.*
 101 *Gregor. XV. d. decif. 77. num. 12. verſ. ſi tamen ante factam*
 102 *Modern. de re benef. d. quaſt. 34. num. 29. & 32. quam pro-*
 103 *bationem hic omnino deficere viſum fuit.*

Non igitur obſtant teſtes pro D. Didaco deponentes hoc
 104 Eremitorium datum fuiſſe in adminiſtrationem Laicis;
 105 Quoniam ultra quod dubitatur ¶ de validitate examinis ex
 106 defectu iuriſdictionis Iudicis, atque etiam citationis ad vi-
 107 dendum iurare teſtes, quia attentio communi viſu loquendi,
 108 præſertim apud Idiotas in Luſitania, ¶ appellatione Laico-
 109 rum veniunt etiam Clerici, qui non ſunt in ſacris Ordini-
 110 bus conſtituti, ¶ & tamen ſunt capaces Beneficiorum ſim-
 111 plicium, & de hac conſuetudine luculenter deponunt te-
 112 ſtes pro Gaſpare, & deducitur ex iſdem teſtibus D. Didaci,
 113 dum appellant Laicum, quem tamen poſtea præſupponit,
 114 ¶ vel prima conſura inſignitum, ¶ vel in minoribus conſtitu-
 115 tum, & de nunc cum vltimus ſtatus per longum tempus cõ-
 116 tinuatus concurrat, quod ſcilicet hæc Capellania ſit Beneſi-
 117 cium, cum de hac uſque de anno 1579. à Gregorio XIII.
 118 tanquam de Beneficio fuit prouiſus Sebaſtianus Munde-
 119 z per cuius obitum Gaſpar fuit prouiſus illi, ſufficit ¶ hæc quaſi
 120 poſſeſſio, vt ſupra dictum, ſique canonizabitur Capellaniā
 121 non eſſe Beneficium, hoc ſuffragabitur in poſterum pro
 122 futuris vacationibus.

Minus obſtat ſolutio decimarum, quia ex hac non ſe-
 123 quitur Capellaniam non eſſe Beneficium Eccleſiaſticum,
 124 ¶ cum etiam pro bonis Eccleſiaſticis in Luſitania, & in
 125 Dice-

Dicēsi Eluēn solui decimas deponant testes in summario
Gasparis num. 10. sub littera E.
Et ita utraque parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Romana Laudemij.

Die Lunæ 10. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

In hac Decisione latè discutitur, & firmatur, quod quādo contractus non est emphyteuticus, sed locatio ad longum tempus, Laudemium non debetur ob illius alienationem, cum Laudemium soluatur ex ipsa natura contractus emphyteutici, & aliud est emphyteusis, & aliud locatio ad longum tempus.

S V M M A R I V M.

- 1 Laudemium sine dubio debetur, quando sumus in concessione emphyteutica.
- 2 Laudemium non debetur, quando concessio non est emphyteutica, sed ad longum tempus.
- 3 Inquilinus propriè ille dicitur, qui inhabitat mediante contractu locationis, & conductionis.
- 4 Contractus talis debet censi qualis à partibus nominatur, & non diuersus.
- 5 Verba clara, & pluries repetita præsumptiuam interpretationem non admittunt.
- 6 Contractus denominatur, secundum qualitatem pactorum quæ magis inferunt vnum, quàm alium contractum.
Concessio ad tertiam generationem magis conuenit emphyteusi, quàm locationi, num. 6.
- 7 Locatio, si potest fieri in perpetuum, multò magis poterit fieri ad tempus, scilicet ad tertiam, & quartam generationem.
- 8 Locatio, licet aliqua concessio reputetur, tamen est emphyteusis, si locatio fuerit facta pro modica pensione.
- 9 Et hoc, vt sit verum, debet probari dicta modica pensio.
- 10 Locatio censetur facta pro pensione corrispondente fructibus, & sic præsumendum est, dum contrarium non probatur.
- 11 Et tunc intrat præsumptio pro contractu locationis, non autem emphyteutici.
- 12 Emphyteusim, licet partes nominent concessionem aliquam, cuius pensio correspondet fructibus rei concessæ, nihilominus reputatur locatio.
- 13 Locationis in perpetuum contractus habet magnam similitudinem, cum contractu emphyteutico, adeout de vtroque promiscuè loquantur iuris Conditores.
- 14 Et id procedit, quia vtriusque eadem est ratio.
- 15 Locatio est quædam concessio in emphyteusim viribus, & effectu.
- 16 Ex locatione in perpetuum transfertur possessio, & vtile dominium, sicuti accidit in emphyteusi, num. 17.
- 18 Contractus locationis in perpetuum, & emphyteusis ad modum inter se differunt.

- 19 Contractus locationis in perpetuum habet naturam distinctam, & separatam à contractu emphyteutico.
- 20 Locationis contractum, si partes conficere voluerint, minimè contractus ille emphyteuticus erit, neque eius legibus subijcietur.
- 21 Emphyteutici contractus propriam habent naturam, neque ad locationem, neque ad venditionem inclinant, sed suis pactationibus fulciti sunt.
- 22 In Locatione perpetua non habet locum l. fin. C. de iur. emphyt.
- 23 L. fin. C. de iur. emphyt. non habet locum in contractibus nostri temporis, cum tales contractus non sint emphyteutici, sed locationes perpetuæ.
- 24 Locatio in perpetuum, & emphyteusis ex pretio annuo, seu annua pensione differunt, & cognoscuntur.
- 25 Emphyteusis cognoscitur ex modica pensione, ex magna verò præsumitur locatio.
- 26 In Contractu emphyteusis disposita, non debet trahi ad contractum locationis perpetuæ.
- 27 Emphyteuticus contractus, licet in multis conueniat cum contractu locationis perpetuæ, non tamen in omnibus, & per omnia sunt similes.
- 28 Reservatio directi domini an repugnet naturæ locationi.
- 29 Domini utilis translatio repugnat naturæ locationi, in qua illud non transfertur.
- 30 Locationi perpetuæ conuenit reservatio domini directi, in qua non transfertur directum, sed vtile tantum, dominium.
- 31 In Censu transfertur vtrumque dominium.
- 32 Census nomen est genericum, & comprehendit quicquid alicui soluitur in recognitionem pristini domini.
- 33 Ex Censu appellatione non potest inferri contractum esse emphyteuticum.
- 34 Contractus censualis, & emphyteuticus valde inter se differunt.
- 35 In Locatione ad longum tempus semper vtile dominium transfertur.
- 36 In confessionibus nullum omnino est faciendum fundamentum, quando constat, quod sunt erroneæ.
- 37 Locationi naturæ, optimè congruit promissio faciendi in domo reparationes, & necessaria melior amentia, & vide num. 38. & 39.
- 40 Contractus iam celebrati natura non potest per alterius assertionem alterari, aut immutari.
- 41 Productio ab aliquo facta ei, & non tertio debet præiudicare.
- 42 In Alienatione rerum Ecclesiæ ex lapsu temporis omnia præsumuntur ritè, & legitime gesta.
- 43 Clausula, quorum tenores, operatur, vt non ipsa narrativa attendatur, sed id, ad quod fit relatio.
- 44 Sententia declaratur ex actis, ad quæ refertur.
- 45 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
- 46 Laudemium soluitur ex ipsa natura contractus emphyteutici.
- 47 Cum emphyteutico contractu non concordat locatio perpetua.
- 48 Dec. in cons. 204. num. 2. & alij hic relati loquuntur in locatione perpetua rei emphyteuticæ facta per emphyteutam.
Non autem de venditione rei in perpetuum locatæ factæ per conductorem num. 49.

- 30 *Molin. de contract. disput. 459. num. 25. & alij, in quo casu loquantur.*
 51 *Emphyteusis si locetur ad longum tempus, debetur Laudemium, eo quia locatio ad longum tempus dicitur alienatio.*
 52 *Cum per eam dominium transferatur, & propterea ex ea locazione debetur Laudemium.*

DECISIO XIV.

GABRIEL Fascianellus per sententiam A. C. fuit condemnatus ad soluendum Laudemium ob emptiorem domus, quæ est sub directo dominio Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Vallicella, à qua commissæ causæ appellationis, Dubitavi, An esset confirmari, vel infirmari, & Domini ex capite iniustitiæ reuocandam censuerunt, cuius dubij resolutio pendet ab eo, an concessio, de qua agitur sit emphyteutica, vel locatio ad longum tempus, quia si est emphyteutica, & absque dubio ex alienatione prædicta debetur Laudemium, ex dispositione text. l. fin. C. de iur. emphyt. Si verò non est emphyteutica, sed concessio ad longum tempus, Laudemium non debetur ob illius alienationem.

1 *Menoch. præsumpt. 105. num. 8. lib. 3. & cons. 444. num. 16. Burg. de laud. par. 1. inspect. 5. num. 17. & par. 2. inspect. vlt. num. 1. Alex. cons. 23. num. 7. lib. 5. Seraph. decis. 288. nu. 11. Et cum Domini censuerint domum fuisse à principio datam in locationem, non autem in emphyteusim, sententiam reuocandam dixerunt.*

Siquidem tam verba Instrumenti anni 1530. quæ 1544. sonant in locationem, primum, ibi locauit, & titulo locationis dedit, cessit, & concessit Margaritæ vnam dictæ Ecclesiæ domum ad tertiam dictæ Margaritæ generationem, & in defectu generationum ad secundam nominationem, secundum verò Instrumentum plenius se explicat in locationem perpetuam ibi, in perpetuam locationem dedit, & ibi, simili locationis titulo dedit, & cessit, & denique ibi, promissit habitare domum more boni inquilini, quæ promissio in contractibus locationum, non autem emphyteusis communiter apponitur, cum & Inquilinus proprie dicatur ille, qui inhabitat mediante contractu locationis, & conductionis *Rota decis. 540. num. 4. par. 2. recent. ex quibus verbis, & proprietate illorum, cum concludatur locatio, & non emphyteusis, & talis debet censeretur contractus, & non dictus, qualis à partibus nuncupatur. l. qui fundum, §. fundi de contrahend. empt. Menoch. d. præsumpt. 105. num. 1. Surd. cons. 164. num. 11. hoc ipsum fuit firmatum in Narnien locationis 17. Maij 1613. & 16. Februarij 1615. coram Reuerendiss. D. meo Decano, in Tiburtina præsentia deuolutionis. 18. Decembris 1615. coram Eminentissimo Cardin. Verospio, & in Romana Casalis Sanctæ Crucis 8. Iunij 1618. coram bo. me. Buratto, cum verba adeò clara.*

5 *pluries repetita & præsumptiuam interpretationem non admittant Rota in Romana Casalis Turris vergatæ 19. Ianuarij 1624. coram R. P. D. meo Pirouano, & contractus determinantur secundum qualitatem pactorum, quæ magis inferunt vnum, quam alium contractum. Et licet concessio ad tertiam generationem, de qua in primo Instrumento magis conueniat emphyteusi, quam locati, attamen si locatio potest fieri in perpetuum, multò magis & ad tempus, nempe tertiam, & quartam generationem, & ita fuit responsum in allegata Narnien locationis 16. Februarij 1615.*

Non obstat, quod etiam si nuncupetur locatio, nihilominus reputetur & emphyteusis, si locatio fuerit facta pro modica pensione ex adductis per *Nuiz. cons. 92. per tot.* quia esto quod hæc conclusio sit vera, non applicatur, dum non probatur, & quod domus prædicta fuerit locata pro modica pensione, imò pro Gabriele prætenditur contrarium, quod scilicet fuerit locata pro pensione correspondente fructibus attento tempore concessionis, & statu, in quo domus concessa tunc reperiebatur, & sic præsumendum est, dum contrarium non probatur, & tunc intrat præsum-

1 *ptio pro contractu & locationis, non autem emphyteotico ex traditis per Surd. decis. 198. nu. 1. & seqq. quo casu etiam in Instrumento partes vocassent contractum emphyteuticum, & nihilominus reputaretur locatio, ut latè per Nuiz. d. cons. 92. per tot. & in dicta Romana Casalis Sanctæ Crucis coram bo. me. Buratto.*

Nec facit, quod contractus locationis in perpetuum habeat magnam & similitudinem cum contractu emphyteutico, adeo ut de utroque contractu promiscuè loquantur iuris Conditores in auth. qui rem, ibi, qui rem huiusmodi condunt, vel in emphyteusim acceptam, C. de sacros. Eccles. l. vbi, Dec. nu. 1. dicit id procedere, & quia vtriusque est eadem ratio, l. omnes, C. de fund. patrimonial. lib. 11. & quod viribus, & effectu locatio sit & quædam concessio in emphyteusim, & idem de utroque sit iudicandum tradunt Angel. in §. scire autem in princ. in auth. de non alienan. Bald. in cap. quarelam in fin. de iure iur. idem concludit Abb. in c. propter sterilitatem in vlt. notab. de locat. vbi etiam Imol. Fulgos. cons. 240. Ruin. cons. 156. num. 6. lib. 1.

16 *Nam ex locazione & in perpetuum transfertur possessio, l. sciendum in princ. vers. sed etiam, ff. qui satisd. cog. vbi notant Bald. & Alex. & vtile dominium & quemadmodum in emphyteusi l. i. ff. si ager. vectigal. & l. i. §. quod autem, ff. de superficiebus vbi not. Bart. l. penult. §. institutio ff. de leg. 2. & ibi docet Bald. ex rubr. C. de iur. emphyt. Attamen isti contractus admodum, & inter se differunt, ut latè prosequitur Nat. cons. 49. num. 32. Mant. de tacit. lib. 2. tit. 2. num. 1. & seqq. Seraph. decis. 286. num. 8. & seqq. & decis. 288. num. 2. & seqq. Rota decis. 544. num. 3. par. 2. recent.*

19 *cum contractus locationis & in perpetuum habeat naturam distinctam, & separatam à contractu emphyteotico; nam*

20 *si contrahentes contractum locationis & conficere voluerint, minimè contractus ille emphyteotico erit neque, eius legibus subiicitur l. i. C. de iur. emph. §. adeo autem, vers. sed talis contractus, ibi, lex Zenoniana lata est, quæ emphy-*

21 *teoseos contractus propriam statuit & naturam, neque ad locationem, neque venditionem inclinantem, sed suis pactationibus fulciendam. Instit. de locat. & conducat. not. glos. in verb. emphyteuta in cap. i. eod. tit. & in specie de locatio-*

22 *ne & in perpetuum, quod in ea non habeat locum dispositio textus in l. fin. C. de iur. emphyt. not. eleganter Alber. in d. l. vers. sed nunquid hæc lex, vbi firmat dictam legem nō*

23 *habere locum in contractibus & nostri temporis, cum tales contractus non sint emphyteotici; sed locationes perpetuæ, eundem Ablericum refert, & sequitur Tirac. de retrac. lignag. §. i. glos. 14. num. 84. Et quod in dubio loca-*

24 *tio & in perpetuum, & emphyteusis ex pretio annuo, seu*

25 *annua pensione differant, & cognoscantur, ut ex & modica emphyteusis, ex magna verò, locatio præsumatur, tradit Bald. in c. littera num. 5. vers. modo ergo quaro de dilat. l. as. in l. i. num. 35. C. eod. tit. Barbat. in rubr. de locat. nu. 8. ad fin. Velafo. de iur. emphyt. quest. i. num. 9. Ideo disposita in contractu emphyteusis non debent trahi ad contractum*

26 *locationis & perpetuæ, cum hi contractus licet multis con-*

27 *ueniant, non tamen in omnibus, & per & omnia sint similes, & æquiparati, ut ex multis differentiis quæ deducuntur à Doctoribus.*

Neque potest prætendi quod repugnet naturæ locationis & nisi & reservatio directi dominij, & quod in eodem Instrumento Margarita promiserit soluere ducat. 16. de Carole-

29 *nis pro censu, & canone, nec demum quod & traslatio vtilis dominij repugnet locati, in qua dominium non tras-*

30 *fertur: Nam & reservatio directi dominij æquè conuenit locati in perpetuum, in qua non transfertur directum, sed vtile dominium tantum, glos. Bart. & alij in l. Codicillis. §. institutio, de leg. 2. Aret. cons. 51. num. 110. vers. in contrarium, Bellon. cens. 21. num. 11. in fin. & idem fuit firmatum in supradictis Narnien locationis 17. Maij 1613. coram Reuerendissimo D. meo Decano, Tiburtina deuolutionis 18. Decembris 1615. coram Eminentissimo Card. Verospio, & in Romana Casalis Sanctæ Crucis 8. Iunij 1618. coram bo. me. Buratto. Ad illud quod responso fuerit nuncupata*

31 *census placuit, quod propter naturam celsus, in qua & transferretur vtrumque dominium, ut fuit dictum in Romana Cas-*

Casalis Vergata 29. Ianuarij 1624. coram R. P. D. meo
 32 Pirouano, ista promissio remaneat æquiuoca, nomen
 enim census est genericum, & comprehendit quicquid a-
 licui soluitur in recognitionem pristini domini, vt post
 alios declarat *Felician. de censib. in prohem. num. 8. & 9.*
 33 Vnde ex hac appellatione census non potest inferri con-
 tractum esse emphyteoticum, imò totum contrarium, cū
 34 contractus censualis, & emphyteoticus valdè differant,
Corbul. de caus. priuat. ob non solut. can. limit. 34. numer. 2.
Manic. de tacit. & ambig. lib. 2. tit. 4. num. 11. cum seqq.
idem Man. decis. 134. Nec translatio vtilis domini obstat,
 35 quia omnes conueniunt, quod in tali locatione ad longum
 tempus semper vile dominium transferatur ex deductis in
 supra allegata *Tiburina deuolutionis.*

Confessio facta per Suardinum maritum Margaritæ de
 anno 1571. quod domus, de qua agitur sit emphyteotica,
 nihil operatur, cum ex ipso Instrumento confessionis
 clarè pateat confessionem quoad contractus qualitatem
 36 esse erroneam, & propterea in tali confessione nullum
 omnino fundamentum fieri potest, vt fuit dictum in Ro-
 mana domorum 9. Iunii 1617. coram bo. me. Andrea.

Promissio faciendi in domo reparationes, & necessaria
 37 melioramenta non repugnat locationi, sed illi optimè
 conuenit, vt tenuit, *Rota allegata Narniensi locationis*
17. Maij 1613. & 13. Februarij 1615. coram Reuerendis-
simo D. meo Decano. Prout nec etiam repugnat pactum,
 38 quod concedens teneretur prestare consensum, quia
 oppositum fuisse apparet, ex eo quod facta concessione
 ad tertiam generationem videbatur posse dubitari an con-
 39 cedenstent retur consentire conductori volenti transferre in
 extraneos, & propterea in secunda concessione, de
 qua agitur, eo quia erat perpetua, & transitoria ad quoscū-
 que, tale pactum non fuit adiectum.

Non obstat, quod ex narratiua supplicationis porrectæ
 pro obtinendo Beneplacito Apostolico probetur contra-
 ctum fuisse emphyteoticum, non autem locationis perpe-
 tua, quia illa est narratiua solius Rectoris Ecclesiæ, qui
 40 non potuit alterare, aut immutare naturam contractus iā
 41 celebrati, & supplicatio predicta non fuit producta à Ga-
 briele, sed à moderno Rectore Ecclesiæ, & idè non ex-
 cluditur possibilitas alterius Beneplaciti, & valdè confirmatio-
 nis conformis Instrumento concessionis, quinimmo stā-
 42 te lapsu tanti temporis omnia præsumuntur rite, & legiti-
 mè gesta *Seraph. decis. 1070. num. 2. 1080. num. 5. & alibi*
sepius. Præterea cum Papa in dicta supplicatione cōfirmet
 Instrumentum cum relatione ad illud, & cum clausula, quo-
 43 rum tenores, quæ operatur, vt non attendatur narratiua,
 sed Instrumentum ad quod habita est relatio *Marta clau-*
sula 123. num. 1. & 8. Rota in Pampilonensi Marimonij 4.
Maij 1583. coram Lancellotto, & in Romana de Maxi-
mis 24. Ianuar. 1596. coram bo. me. Cardinali Pamphilio.
 Inde sequitur Instrumentum relatum, non narratiuam sup-
 plicationis referentis, quatenus ab Instrumento differat, es-
 se attendendam: & idè dicta supplicatio ab eodem In-
 44 strumento debet declarari, prout sententia declaratur ex
 actis, ad quæ refertur, ex *trad. à Couarr. lib. 1. var. resol. cap.*
 45 *1. num. 9. cum relatum sit in referente cum omnibus suis*
qualitatibus, l. asse toto, ff. de hered. instic. vbi glos. Bart. &
Doctor. idem Bart. in l. si ita scripsero, ff. de cond. & de-
monstr. Ruin. cons. 127. num. 4. in fin. lib. 2. san. me. Gregor.
XV. decis. 522. num. 10.

Quare retenta natura locationis perpetuæ nulli dubium,
 secundum veriore, quod Laudemium non debetur, eo
 46 quia non soluitur ex ipsa natura contractus emphyteotici, cū
 47 qua ex supradictis non concordat locatio perpetua, vt
 firmant *Couarr. lib. 2. resol. cap. 16. col. 3. Ant. Gomez 2.*
tom. de contractib. cap. 3. locat. num. 11. Valasch. de iur. em-
phyt. q. 29. num. 15. vers. 11. inferitur. Menoch. presump.
 48 *105. num. 8. lib. 2.* Nec obstant allegati pro contraria opi-
 nione nempe *Dec. cons. 204. num. 2. Boer. decis. 234. num. 1.*
& 2. Amadeus de Ponte in questione Laudemij 34. num. 1.
& seqq. in tract. nouissimo tom. 10 par. 2. Burg. de Laudem.
 49 *par. 2. in spec. 58 num. 16. & seqq. quia loquuntur de loca-*
 tione perpetua rei emphyteutica facta per emphyteutā,

non autem de venditione rei in perpetuo locata facta per
 conductorem, ideo non applicantur; Nequè obstant tradi-
 ta per *Molin. de contract. disputat. 459. num. 25. cum aliis*
allegatis per Caldas. quia non firmat, quod ex alienatione
 50 rei in locatione data debeat Laudemium, sed quod si
 locetur ad longum tempus, res in emphyteusim data, debe-
 51 tur Laudemium, eo quia locatio ad longum tempus dici-
 tur alienatio *l. 1. §. quod ait, ff. de superficiesibus, l. 1. ff. si ager*
vectigalis Din. in l. codicillis, §. instituto filio, ff. de leg. 2.
 52 cum per eam dominium transferatur, & propterea ex
 ea locatione debetur Laudemium, ita tenet *Bart. in l. so-*
lent, ff. locati circa fin. Io. Andr. in cap. 1. super verbo, lo-
catione de reb. Eccles. nō alien. Peguer. in tract. de Laudem.
vers. 1. num. 78.

Et ita vtraque parte informante contra sententiam fuit
 resolutum &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Cæsaraugustana Præminentiarum.

Die Veneris 14. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

Connexitatis natura, quæ sit, Obligatus ali-
 quem recipere honorificè, qualiter ista
 receptio sit facienda. In præminentia-
 rum materia valdè attenditur cōsuetudo.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba vniuersalia omnia comprehendunt.
- 2 Compræhensum per verba generalia dicitur expressum.
- 3 Connexitatis ratione idem debet esse iudicium, de vno
 connexorum, quam de alio.
- 4 Monstruositas inducitur ex deformium membrorum
 confusione.
- 5 Connexitatis ratio non intrat, quotiescunque per consue-
 tudinem aliqua dissimilitudo inter connexa militat.
- 6 Capitula duo, si simul conueniant, tamquam vnum cor-
 pus, non tamquam duo corpora considerantur. &
 num. 19.
- 7 Receptio honorifica vtrum necessariò importet conces-
 sionem manus dextra.
- 8 Recipere honorificè Capitulum, si debeat aliud Capitu-
 lum, quid facere debet.
- 9 Specierum enumeratio declarat, & restringit rem, de
 qua agitur.
- 10 Contrarietas enitanda est.
- 11 Observantia plurimum confert ad aliquid interpretan-
 dum.
- 12 Observantia non præsumitur excessiua, sed restricta ad
 limites mandati, quando ad illud obseruandum, quis
 fuit compulsus per censuras.
- 13 Mantentio datur ad limites possessionis.
- 14 Consuetudo plurimum attenditur in materia præmi-
 nentiarum.
- 15 Testis vnicus sufficit in his, quæ mantentionem respi-
 ciunt.
- 16 Confessio adminiculata probat etiam in præiudicium Ec-
 clesiæ.
- 17 Confessio Prælati de actu gesto à se ipso, præiudicat Ec-
 clesiæ.
- 18 Testium depositiones eliduntur à contrarijs testibus nu-
 mero maioribus.

DECISIO XV.

VT aliàs dictum fuit, consulti Domini super interpretatione, & forma executionis mandati de manutenendo, aliàs de anno 1557. coram bo. me. D. de Rubéis relaxati; quàmvis sub die 26. Aprilis, & 29. Nouembris anni 1627. * inter cetera respondissent: Decano, Dignitaribus, & Canonicis Metropolitanae dandam esse manum dexteram à Priore, & Capitulo Ecclesiae B. Mariae de Pilari in eadem Ecclesia, quoties Metropolitanis certis diebus ad illam accedunt: Hodie tamen, susceptum iterum super eodem dubio disputatione, resolutum fuit, dictum mādātum de manutenendo ita esse intelligendum, vt idem Prior Sanctae Mariae in propria Ecclesia de Pilari sedeat in sua Sede Priorali, accedente Capitulo Sancti Saluatoris: & in hoc à decisis recedendum.

Id autem deducebant Domini. Primò ex verbis generalibus eiusdem mandati, dum in concursu vtriusque Ecclesiae, in quibuscunque actibus concedit praecedentiam Priori, & Capitulo S. Mariae ibi: *Canonici, & Capitulum Ecclesiae Sancti Saluatoris Metropolitanae, &c. teneantur, &c. illos (Priorem scilicet, & Canonicos Ecclesiae Sanctae Mariae Maioris de Pilari) tam in praedictis, quam alijs quibuscunque actibus, in quibus in simul conuenire, aut interesse contigerit, ad dexteram partem, seu manum, tam in Choro, quam extra etiam in processionibus praedictos collocare, &c.* Quae verba, tanquam vniuersalia omnem locum comprehendunt, & consequenter Ecclesiam de Pilari ad tradita, latè pet. *Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. glof. 7. n. 20. & seqq. Surd. conf. 453. num. 8. Crauet. conf. 926. numer. 7.* ac si specificè eadem Ecclesia, fuisse expressa, *Oldrad. conf. 322. num. 2. Surd. conf. 181. num. 42. & conf. 358. nu. 2. Ruin. conf. 40. num. 1. 2. lib. 2.* Itaut Prior ipse de Pilari in hoc satis videatur habere fundatam intentionem pro retentione suae Sedis Prioralis.

Nec dicatur, quòd quemadmodum per Canonicos & Capitulum Beatæ Mariæ cōceditur manus dextera Canonicis & Capitulo Metropolitanae: ita etiam concedi debet per Priorem de Pilari Decano S. Saluatoris, vel ratione connexitatis ad *text. in cap. translato. cum ibi not. de constit. & ad latè tradita per Cassan. in Cathal. glor. mund. par. 4. consider. 3. 2. vers. Sed ratione connexitatis*: vel vt euitetur monstruositas, ex deformium, & membrorum confusione resultans iuxta *text. in cap. 1. 12. dist. Cassan. loco praecitato. vers. tamen haec responsiones*: vel deniquè ratione illius honorificentiae, qua Prior, Canonici, & Capitulum Metropolitanae in Ecclesia B. Mariae recipi debent per Priorem, Canonicos, & Capitulum de Pilari, vt ponderatum fuit in praefatis decisionibus sub die 26. Aprilis, & 29. Nouemb. anni 1627.

Nam quoad rationem, & connexitatis, illa nō intrat, quotiescunque, vt in casu isto, per consuetudinem militat aliqua dissimilitudo inter connexa, vt fusè explicat *Euerard. in argumento à simili, in secunda col. ante fin. vers. quando autem duo sunt similia*. Ratio autem vitandae monstruositatis, quae ex membrorum confusione oritur, non potest in hac facti specie considerari: cum vtrumque Capitulum simul cōueniat, tanquam vnus corpus, non autem tãquam duo corpora separata, vt ad propositum considerant, *Felin. in cap. Pastoralis, num. 9. vers. ubi duo corpora, Abb. §. 1. num. 7. Imol. num. 1. 2. de rescript. & faciunt notata in c. scriptu, ubi Abb. num. 6. Imol. pariter num. 6. vers. nota quod ubi, de elec.* Honorificam denique receptionem, visum fuit, & necessariò non inferre in casu isto concessionem manus dexterae, sed esse intelligendam secundum subiectam materiam: vt scilicet Decano, atque Capitulo Metropolitanae ad Ecclesiam B. Mariae venienti Prior de Pilari assurgat, obuius ptoce-dat, ad ostium vsque humaniter excipiat, mandet pulsari campanas, & chorum dextrum, excepta Priorali sede, vacuum ipsdem dimittat, ad tradita per *Felin. in rubr. de maior. & obed. sub num. 8.* & conferunt notata per *Vitalin. in Clemens. si summus, num. 34. & seq. de sent. excomm.* Ratione enim subiectae, & qualitatis personarum dicitur etiam aequalitas seruari, licet vnus honoretur magis quàm alter ex aliqua ratione, vel circumstantia ad *text. in l. 3. §. Praeses, ubi glof. in §. discrimine, ff. de muner. & honor. Pauli Rubei. Decis.*

Hicq. conformem fuisse mētem Iudicis, qui dictum mādātum de manutenendo concessit, satis etiam colligitur ex eo, dum idem mandatum loquens de Ecclesia Sanctae Mariae, eunte ad Ecclesiam Sancti Saluatoris, postquam iubet, vt honorificè recipiatur, expressè addidit etiā, vt latus dexterum eidem assignaretur: signum euident, quòd sub simplici honorifica receptione ex mēte Iudicis non continetur, & praeisè latus dexterum, cum de vtroque discretiue loquutus fuerit, *l. haec verba ff. de verb. signif. Seraph. decis. 674. num. 3.* qui loquitur in his terminis.

Secundò id deducebant Domini ex verbis etiam specialibus eiusdem mandati: in quo postquam vtriusque Capituli ad vtramque Ecclesiam mutuus accessus, necnon in ipsarum qualibet functiones recensentur, tandem disponitur: Quòd in praedictis Ecclesijs, tam in Choro scilicet quàm extra, Prior & Capitulum Sancti Saluatoris teneantur dare manum dexteram, seu Chorum dextrum Priori, & Capitulo de Pilari. Ex his enim verbis clarè patet, idem mandatum expressam continere praecedentiam Prioris Beatæ Mariae in propria etiam Ecclesia: cum de vtraque generaliter, & indistinctè loquatur ex iuribus supra allegatis: & consequenter tantò euentius excludi interpretationem illam, quòd honorifica receptio superius ponderata importet cōcessionem manus dexterae. Ne dicamus mandatum quod prius in vtraque Ecclesia indistinctè concedit praecedentiā Priori Beatæ Mariae, continere repugnantiam: si respectu Metropolitanorum, iniungendo postea Priori & Capitulo de Pilari honorificam receptionem, & eandem manum dexteram ipsimet Priori incontinenti auferret. contra *reg. in l. ubi repugnantia. ff. de reg. iur. cap. inter dilectos, de fid. instrumen. Bart. in l. fin. §. item quasitum, ff. de cond. & demonstr. cum alijs per Aym. conf. 70. nu. 5.*

Tertiò hanc ipsam interpretationem Domini etiam eliciebat ex obseruantia, & quae ad eandem interpretationem plurimùm confert, *Honded. conf. 13. num. 35. & conf. 89. num. 46. lib. 2.* quando etiam verba essent dubia, *Rot. decis. 256. in fin. par. 2. diuers. M. antic. decis. 296. num. 6.* Ac praecipue in casu isto, in quo cum ad executionem eiusdem mandati Metropolitanis compulsi fuerint per censuras, eadem obseruantia tanto, & minus praesumitur excessiua, sed restricta ad limites ipsius mandati, vt ad propositum, considerat *Rot. decis. 45. sub num. 11. de appell. in nou. & apud Seraph. decis. 1189. num. 1. & 2.* Maxime cum non solum in huiusmodi, & summarissimis possessorijs retinendae deatur manutentio ad limites possessionis, *vulg. §. retinenda in sit. de interd. & ad terminos status, Ruin. conf. 155. num. 5. lib. 4. Rota decis. 4. nu. 2. & 3. de delat. in nouis. & decis. 522. 14. num. 2. & 3. par. 1. diuers.* sed versetur etiam in, & materia praeminentiarum, in qua plurimùm defertur consuetudini, *Bald. in cap. cum olim in 1. not. de consuet. qui loquitur in puncto circa locum sedendi, Ruin. conf. 19. nu. 6. lib. 1. Cassan. in Cathal. glor. mund. par. 4. consid. 37. vers. de his dignitatibus, ubi in his terminis loquitur de praecedentia inter dignitates inferiores, Rota decis. 4. num. 2. ad fin. de elect. in nou. Seraph. decis. 964. num. 1. & 2. & ponderatum fuit in Colonien. praecedentia 9. Iunij 1627. corā R. P. D. meo Vbaldo.*

Obseruantiam verò satis concludere videbantur quàm plurimi testes, qui dantur in Summario pro Ecclesia Beatæ Mariae à num. 3. vsque ad 6. ritè deponentes de ista quasi possessione Prioris sedendi in prima Sede Chori dexteri, qui Capitulo, & Canonicis Sancti Saluatoris assignatur. Quos inter, primus deponit de annis septuaginta, itaut percutiat annum decreti manutentionis immediatè praecedentem, & sic concludit obseruantiam anteriorem, ad cuius limites praesumendum est concessam fuisse manutentionem ex deductis. Quàmvis enim sit, & vnus, sufficit tamen in his, quae manutentionem respiciunt, *Rot. decis. 196. par. 1. diuers. & decis. 624. num. 5. & 1326. nu. 1. apud Seraph.* Praefertim verò cum per alios testes abundè adminiculetur. Nam ex octo testibus de visu, qui dantur in eodem summario Beatæ Mariae sub numero 3. alius percutit annum 1561. duo verò annum 1566. & 1567. quo Capitulum Sancti Saluatoris compulsum fuit ad partitionem huius mandati Rotalis sub censuris,

juris, ac poena ducat. 10000. & post praestitam obedientiam ab iisdem censuris absolutum, Reliqui autem quatuor deponunt de annis 1571. 1576. 1581. & 1583. Cum quibus concordant alij septem, qui pariter dantur sub num. 4. de auditu, voce, & fama publica deponentes, Necnon alij 11. sub num. 5. ad perpetuam rei memoriam recepti, qui immemorabilem cum suis qualitatibus concludunt, Ac denique alij octo aduersus depositiones trium testium Sancti Saluatoris examinati: qui de visu, voceq; & fama publica testantur.

Ad cuius obseruantiae robur multum etiam conferre arbitrabantur Domini confessionem ipsiusmet Decani Sancti Saluatoris, pleno & non contradicente Capitulo, declarantis; Decanum semper sedisse in prima Sede Chori iuncti 16 stri in vtraque Ecclesia. Quae tamen quidem confessio, ut patet, adminiculata probat etiam in praedictum Ecclesiam, *Mantic. decis. 39. num. 1.* cum alijs per *Adden. ad san. me. Greg. 17. decis. 375. num. 11.* Praesertim in casu isto, tamen in quo confessio praedicta concernit actum gestum a consensente, *glos. in c. ult. in fin. ubi Abb. num. 44. vers. ego soluendo, de praesumpt. Tiraq. in tract. lignag. §. 1. glos. 14. num. 48. & notant Adden. ad dict. decis. 375. sanct. mem. Greg. loco citato.*

Non obstant testes Metropolitanæ in contrarium ponderati in decisionibus, quae reuidentur. Quia ex declarationibus per eosdem nouiter factis reducuntur ad concordiam; 18 vel tamen in omnem euentum eliduntur a contrarijs testibus, numero maioribus, ad tradita per *Gabr. de testib. conclus. 4. num. 50.*

Non obstat assistentia iuris communis fundata in praesenti statu Cathedralitatis, quo quingentis abhinc, & amplius annis gaudet Ecclesia Metropolitana Sancti Saluatoris. Quia cum iam fuerit resolutum constare Ecclesiam B. Mariae fuisse antiquitus Cathedralis: potest hodie dubitari: An Ecclesia Metropolitana possit in hoc vti assistentia iuris communis contra praefatam Ecclesiam Beatae Mariae, quae videtur retinuisse iura antiquae Cathedralitatis, ut late deductum fuit in decisione coram me facta sub die prima Martij, anni praeteriti. Vel saltem cum vtrumque 19 tamen Capitulum dicatur conuenire ad faciendum vnum Corpus, assistentia iuris remanet valde turbida, *Cassanens ubi supra consider. 32. per totam, & aduertit Rota in dicta Coloniae praecedentia 9. Iunij 1627. coram R. P. D. meo Vbaldo.* Aut in omnem euentum id respicit petitorium; propterea etiam sententia Sancij de anno 1221. laudum Alphonsi de anno 1513. & Concordia Ferdinandi de anno 1539. Quae vterius loquuntur solum de Canonicis, & Capitulo, non autem de Priore, &c.

Et ita conclusum vtraque parte informante, &c.

* Sunt decisiones 57. & 111. supra par. 5. recent.

R. P. D. GHISILERO.

Cesaraugustana Vicaria.

Die Veneris 14. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

Vnio, qualiter sufficienter possit probari, Ecclesia Parochialis, si vniatur cum alia Ecclesia, quando prouidenda est de Rectore, non est locus concursui, sed Praelatus Ecclesiae vnitae debet nominare, & instituere d. Rectorem absque alio concursu.

S V M M A R I V M.

1 Instrumenta publica indubitanter faciunt probationem probatam, & manifestam.

- 2 Vnio ipsa sufficienter probatur ex enunciatiuis antiquissimis ultra centum annos.
- 3 Vnio sufficienter probatur per assertiones eorum, qui habent vniendi potestatem cum possessione subsecuta.
- 4 Vnio probari potest ex collationibus, & institutionibus factis ab eo, cui beneficium fuit vnitum.
- 5 Praesentatus ab eo, qui est in quasi possessione praesentandi est instituendus.
- 6 Beneficij ultimus status, ex quo doceatur. & num. 7.
- 8 Ecclesia, quod sit vnita ex quo bene deducatur. & n. 9.
- 10 De Vnionis validitate non est dubitandum, si constet de potestate vniensis, & de causa legitima.
- 11 Vnio, quod emanauerit ob iustam, & rationabilem causam, ex quibus appareat.
- 12 In Vicarijs vnitjs, licet adsit cura animarum actualis, non exigitur concursus, sed Vicarij perpetui deputandi sunt ad electionem, & nominationem eorum, quorum Ecclesijs sunt factae Vniones. & num. 15.
- 13 Constitutio aliqua omnino debet seruari, si contineat decretum irritans, cum clausula sublata.
- 14 Ecclesia vnita omnino suppressa remanet, & efficitur praedium Ecclesiae, cum qua est vnita.
- 16 Obseruantia erronea veritati non potest praedicare.
- 17 Constitutio aliqua, si habeat irritans decretum valens est, nedum inficere titulum, sed etiam ipsam possessionem.
- 18 Error non potest constituere in quasi possessione aliquem ad aliquid faciendum.

DECISIO XVI.

PRÆTENDENTE Archiepiscopo Casaraugustano Ecclesiam Parochialem loci de Carinena esse prouidentem, per concursum, ad sui fauorem reportauit ad sententiam a Vicario Generali, quamvis de anno 1277. per quosdam Petrum Episcopum Casaraugustanum fuerit vnita Prioratu eiusdem Ecclesiae de consensu illius tunc Rectoris, & Capituli, quam deinde confirmauit anno 1289. Hugo Episcopus successor, & quatenus opus esset de nouo fuit vnita similiter cum consensu, de quo supra; Interposita vero appellatione a dicta sententia per Decanum suffectum Priori, cum dubitarem, An constaret de vnione, itaut Parochialis esset prouidenda ad nominationem Decani, & non per concursum; DD. ad fauorem Decani informantis responderunt: Quia ex Instrumeto publico rogato de anno 1277. quod datur in Summ. Decani num. 1. clarè constat Parochialem de qua agitur fuisse ex causa permutationis, vnitam Dignitati Prioratus, dictamque vnionem fuisse postea confirmatam de consensu Prioris, & Capituli ex alio Instrumeto rogato de anno 1289. in eodem Sum. num. 2. quae tamen indubitanter faciunt probationem probatam, & manifestam. Bald. in l. quoties, in fin. C. de iudic. Becc. conf. 36. num. 2. Rol. conf. 9. num. 26 lib. 1. Caputq. decis. 421. nu. 1. par. 2. & fuit dictum in Terracineni dotis 1. Decemb. 1614. coram Eminentiss. Cardin. Verospio, & in Bononiensi pecuniaria 3. Aprilis 1615. coram bo. me. Vbaldo. Rota in Barchinoneni Vicaria 9. Februarij 1624. coram R. P. D. meo Merlino, & licet dicta Instrumenta continerent simplices enunciatiuas, ex illis tamen vti antiquissimis longè ultra centum tamen annos vnio ipsa sufficienter probatur, Caputq. decis. 344. num. 2. par. 3. Put. decis. 209. num. 1. lib. 2. Seraphin. decis. 626. num. 2. & 1272. in prin. Rota decis. 724. num. 3. par. 2. recent. bo. mem. Card. Caualer. decis. 599. Rota coram R. P. D. meo Merlino in allegata Barchinoneni Vicaria. Et huiusmodi assertiones 3 praesertim factae ab ijs, qui habebant vniendi facultatem tamen cum possessione subsecuta sufficienter vnionem probant, *Mantic. decis. 355. num. 6. & 359. num. 7.* Comprobat etiam praedicta vnio nedum ex quibus sententijs latis in partibus super illius canonizatione de anno 1581. & 1616.

1616. vt in Summ. num. 5. & 7. Verum etiam ex longissima temporis obseruantia ꝛ desumpta ex collationibus, & institutionibus factis ad nominationem Decani. Et quod plus est, bene probatur vltimus status, cum Ecclesia, de qua agitur vacauerit per obitum Francisci Alcagna, qui fuerat institutus ad præsentationem Decani, Sum. num. 8. ꝛ qui est attendendus secundum *de in cap. consultationibus, de in re par.* quod ꝛ autem sit vltimus status, constat ex duabus sententijs latis ad fauorem Decani anno 1581. Sum. num. 5. & 1616. num. 7. & ex ꝛ prouisionibus eiusdem effectutis, vt ex Sum. num. 6. & 8.

Concurrunt etiam testes examinati inter Archiepiscopum, & Priorem de anno 1581. deponentes dictum Priorem esse Dominum, & patronum dictæ Ecclesiæ de Carinena, & præcipue omnes illius fructus, & decimas, ex quibus certam panis, & vini quantitatem assignat Vicario eiusdem Ecclesiæ, Sum. num. 9. signum ꝛ euidens quod Ecclesia sit vnita Prioratui, *Card. in clom. 1. num. 7. quæst. 15. vbi in mol. num. 23. de iure par. Crescent. decis. 2. de decim. Mohed. decis. 5. eod. tit. Rot. recent. decis. 626. num. 3. par. 1. & cum ꝛ in visitatione dictæ Ecclesiæ Decanus soluat Archiepiscopo lib. 32. Sum. num. 10. bene intrat præsumptio quod dicta Ecclesia sit vnita Decanatu, Rota decis. 724. num. 3. par. 2. recent.*

De validitate autem dictæ vnionis non est dubitandum, cum pro ea concurrant ꝛ potestas Episcopi vnientis, *cap. si cur vnire, de excess. Prelat. & causa legitima scilicet in recompensam aliarum Ecclesiarum ab ipso Prioratu dismembratarum, ex qua dismembratione redditus Decani remaserant valde tenues, & exiles, & sic apparet, ꝛ vnionem ipsam ob iustam, & rationabilem causam emanasse, cap. cum inferior, de maior. & obed. in fin. Rota in d. Barchinonen.*

Constito igitur de vnione valida prouisio istius Ecclesiæ non debet fieri per concursum, sed ad electionem, & nominationem Decani cum approbatione ordinarij, iuxta *Constit. san. me. Pij Quinti in ord. 47. §. 4. quæ non exigit concursum in his Vicarijs, licet habeant ꝛ curam actualem animarum, sed mandat Vicarios huiusmodi perpetuos deputari ad electionem, & nominationem illorum, quorum Ecclesijs factæ sunt vniones, cum approbatione tamen Ordinarij, & pretio examine, & cum ea sit posterior per 4. annos Sac. Conc. Trid. vt notat Gonz. super reg. 8. glof. §. 4. num. 53. debet omnino seruari, maxime cum contineat decretum ꝛ irritans cum clausula sublata, cum enim Ecclesia vnita omnino suppressa remaneat, & efficiatur ꝛ Prædium illius Ecclesiæ, & Prælati est etiam Rector, & Prælati Ecclesiæ vnite, ad cuius nominationem, seu præsentationem deputari, ꝛ institui debet Vicarius absque alio concursu, Rota decis. 102. num. 1. par. 1. & decis. 579. numer. 4. & decis. 710. num. 2. par. 2. recent. Rota in Derusen Vicaria 28. Nouemb. 1616. coram bo. me. Vbaldo, & in Barchinonen Vicaria 9. Decembris 1616. coram bo. me. Buratto, in Derusen Vicaria 22. Aprilis 1624. alleg. Barchinonen Beneficij 9. Februarij 1624. confirmata 19. Maij eiusdem anni coram R. P. D. meo Merlino, & ita censuit Sacra Congregatio, vt in pluribus declarationibus relatis à Garz. de benef. par. 9. cap. 2. num. 294. & seqq.*

Nec obstat visæ fuerunt aliquæ collationes factæ per concursum ad nominationem Decani, quia tales collationes manifestè deteguntur erroneæ, cum non constet de tali *lure par.* Sed de simplici vnione facta Prioratui, ꝛ sic nõ potest desumi aliqua obseruantia, quæ veritati rei præiudicare possit, *Crescent. decis. 4. in fin. de priuil. Rot. decis. 710. num. 6. par. 1. recent. bo. me. Card. Caualer. decis. 589. num. 5. & 599. num. 7. Ex quo prouisiones sunt faciendæ ad formam Constitutionis Pij V. quæ cum contineat decretum irritans, ꝛ inficit nedum titulum, sed etiam possessionem, cap. si eo tempore, de elect. in 6. Gabr. tit. de restit. spol. conclus. 5. num. 94. Caputaq. decis. 325. num. 2. par. 1. & 345. num. 2. par. 3. Bellamer. decis. 355. Rota decis. 3. per tot. de restit. spol. in vouis. & decis. 17. num. 2. eod. tit. in antiq. & decis. 613. num. 7. par. 2. rec. Quare non potuit hic error cõstituere Episcopum in legitima possessione conferendi Vicariam prædictam*

18 ꝛ per concursum liberè, & sine nominatione Decani suffe-
cti Priori gaudentis priuilegio nominandi, vt fuit resolu-
tum in allegatis Derusen, & Barchinonen coram R. P. D.
meo Merlino. Et ita &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Simulationis Contractus.

Die Veneris 14. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

Contractus, quando dicatur simulatus, Pactum de retrouendendo, quando minuat valorem rei venditæ in tertia parte, & quando secus.

SUMMARIVM.

- 1 Periti æstimatio non releuat, si sit facta à Perito electo à parte, absque decreto Iudicis, & citatione partis.
- 2 Soluisse non dicitur is, qui ita soluit, vt statim recuperet, absque eo, quod venditori commodum obueniat.
- 3 Contractus dicitur simulatus, stante paucitate pretij, & pactum de retrouendendo.
- 4 Pactum de retrouendendo minuit valorem rei venditæ in tertia parte.
- 5 Pactum de retrouendendo minuit valorem rei venditæ in tertia parte, quando est perpetuum, & liberum quancunque ad libitum venditoris.
- 6 Pactum de retrouendendo temporale, minuit etiam valorem rei in tertia parte, habita ratione temporis.
- 7 Pactum de retrouendendo temporale, non minuit valorem rei in tertia parte, quando est limitatum in damnum venditoris.
- 8 Pactum redimendi, est onus imponens seruitutem rei, Et facit eã minus valere, quã si libera vendita esset. n. 8.
- 9 In pacto de retrouendendo, pro tempore, quo res vendita non potest redimi, nullum potest considerari onus, & consequenter nulla potest fieri diminutio veri valoris.
- 10 Simulatio detegitur stantibus pactis insolitis, contra naturam contractus, & num. 11.

DECISIO XVII.

IN alia decisione emanata coram me in hac causa sub die 11. Iulij præteriti * firmarunt Domini Contractum venditionis Domus, initum inter D. Bartholomæum Quadriũ, & Claudium Maonem esse rescinden. ex capite iniustitiæ pretij hodie reposita causa super iisdem, Domini steterunt in decis. & dixerunt constare de Simulatione.

Nam quod ad iniusticiam pretij in alia decisione firmatam mouebatur Domini ex iisdem fundamentis Decisionis, & præcipue ex eo quod cum dicta domus esset vendita pretio scutorum 1300. illiusq. verus valor ascenderet ad scuta 3000. excessus apparebat nedum vltra tertiam partem à statuto requisitam pro rescissione contractus, verum etiam vltra medietatem.

Non obstat, quod domus fuerit à Perito æstimata valoris scutorum 950. Quia vltra quod in dicta æstimatione non comprehenduntur fundamenta, Cella vinaria, Gruta, & Tabulata, quæ si æstimata essent, absque dubio pretium augerent. Respondetur etiam dictam æstimationem ꝛ non releuare, quia fuit facta à Perito electo à Quadrio absque decreto Iudicis, & citatione partis, *Barc. in l. Theopompus, num. 9. vers. quandoque statuit, ff. de dot. prelegat. Rota decis. 554. num. 1. par. 2. recent.*

Et dato etiam quod dicta æstimatio releuaret, adhuc tamen iniustitia pretij vltra medietatem cuitari non potest.

test, quia ex pacto inito in dicto instrumento venditionis, ibi, *Alia vero scuta ducenta similia dictus Claudius teneatur, prout promissit, exponere in reducendo ad usum habitabilem supradictam domum, &c.* & alii scudi 840. per resta delli dicti scudi 1300. per prezzo di detta casa il detto Bartolomeo compratore s'obliga hauerli depositati per tutto il mese di Luglio prossimo, li quali detto Claudio venditore sia obligato spenderli per la fabrica di detta casa come sopra venduta, & che detto denaro depositato come sopra per far le dette fabriche, se paghi per mandato dell'uno, & dell'altro alli muratori, & altri artisti, che faranno lauori in detta fabrica. Clare patet domum fuisse venditam solum pro scutis 260. quia reliqua scuta 1040. cum in executionem dicti pacti fuerint erogata in utilitatem rei venditae non possunt dici soluta pro pretio illius, cum non dicatur soluisse, qui ita soluit, ut statim recuperet abique eo quod venditori commodum obueniat, l. qui sic soluit, § 5. ff. de sol. Rimin. Sen. conf. 407. num. 7. lib. 3. Honded. conf. 35. num. 14. & seq. lib. 2. Neri. conf. 50. num. 47.

Quod vero ad Simulationem ex eo Domini eam deducebant, Quia ultra iniustitiam dicti pretij concurrat etiam pactum de retrouendendo. Quae duo simul iuncta reddunt contractum simulatum, Cagnol. in l. 2. num. 50. de pact. inter empt. & vendit. Aym. conf. 156. num. 7. Roland. conf. 40. num. 21. & seq. lib. 2. & hanc opinionem sequuta fuit Rota decis. 99. num. 1. post secundum vol. conf. Farinac. & in Romana Simulationis contractus 24. Februarij 1620. coram bo. mem. Remboldo.

Neque obstat quod pactum de retrouendendo minuat valorem rei venditae in tertia parte, & propterea pactum praedictum potius deferuire debeat pro minuenda iniustitia pretij, ut supra firmata, quam pro inducenda simulatione. Quia fuit responsum conclusionem procedere in pacto perpetuo, & libero de retrouendendo quodcumque ad libitum venditoris, quod solet minuere pretium in tertia parte, Soc. conf. 13. nu. 55. in fin. lib. 1. Tiraq. de retract. conuent. in praefat. num. 20. Rolan. conf. 96. num. 40. lib. 2. Ioseph. Ludou. decis. 97. num. 4. Manric. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 41. Rota decis. 746. num. 5. vers. ita quod, par. 4. diuers. 6. Vel etiam in pacto temporali, quod pariter minuit valorem, non in tertia parte, prout minuit pactum perpetuum, sed habita ratione temporis, prout alias fuit decisum in Romana Domus de Mentegatijs, Ven. 29. Nouembris 1591. coram Orano. Secus vero quando pactum de retrouendendo est limitatum in damnum venditoris, ut scilicet ipse non possit redimere, nisi elapso tanto tempore, prout in praesenti casu, quia tunc pro tempore, quo redimi nequit, pactum nihil minuit de vero valore; & ratio est, quia pactum de redimendo est onus imponens seruitutem rei, & facit eam minus valere, quam si libera vendita esset, Rip. in l. 1. §. si hares, num. 26. ad Trebell. Et propterea pro tempore, quo res vendita non potest redimi, nullum potest considerari onus, & consequenter nulla potest fieri diminutio veri valoris, Burg. in repet. cap. ad nostram, num. 45. vers. pono exemplum, de empt. & vend. Tiraq. de retract. conuent. in praefat. n. 26. Rota in d. Romana de Mentegatijs coram Orano.

Uterius stantibus his, & alijs pactis etiam contra naturam emptionis in instrumento contentis, nempe quod Claudius venditor teneatur in dicta domo facere omnes expensas, & non possit illam redimere, nisi post certum tempus, ac etiam in casu redemptionis teneatur D. Bartholomeo pro annua pensione scutorum 70. locare dictam domum, quae est solita locari scutis 150. annuis, & alijs de quibus in instrumento, multo magis deprehenditur simulatio & apparet dictum Bartholomeum fictum emptorem animu habuisse simpliciter lucrandi usufructum domus illius temporis, & per quemcumque modum illum consequi voluisse, Abb. in dicto cap. ad nostram, num. 10. de empt. & vend. Aym. conf. 156. num. 5. Rota in d. Romana simulationis contractus coram bo. mem. Remboldo.

Et ita vtraque &c.

* Vide hanc decisionem infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. Q V E I P O.

Tatuisina Feudi.

Die Veneris 14. Februarij 1631.

A R G V M E N T V M.

Remissoria denegatur, quando articuli omnes sunt irrelevantes, prout etiam denegatur in alijs casibus, de quibus in sumario.

S V M M A R I V M.

- 1 Probationum copia non est restringenda.
- Remissoria conceditur stante relevatione unius articuli num. 1.
- 2 Vir nihil interest an sit male fama, si petat extractionem iurium, cum hoc totum pendeat a fide prothocolli.
- 3 Notarius, an quis sit probatur ex matricula Notariorum.
- 4 Remissoria Rota solet denegare, in materia, quae sapit delictum.
- 5 Remissoria denegatur, quando aliquid potest probari per scripturas, & num. 6. & num. 16.
- 7 Scripturae existentia probatur ex assertione Notarij, qui illam extraxit.
- 8 Scriptura, in qua continetur aliqua enunciatiua, si sit ad litem accidentalis, & incidenter deducta, non requirit exactam probationem.
- 9 Remissoria denegatur, quando probatio fieri potest per attestationem officialium.
- 10 Remissoria non conceditur, ad probandum quod aliquid ita fuit decisum in Rota, cum hoc probari possit per exhibitionem Decisionum Rotarum.
- 11 Probatio, si respiciat tempus, quod hominum memoria existere non potest, est improbabilis.
- Factum excedens centum annos, improbabile est per testes num. 11.
- 12 Fama debet habere originem a personis fide dignis.
- 13 Fama affirmatiua, vel praevalet negatiua, vel illam conquassat.
- 14 Remissoria non conceditur ad probandum id, quod postquam fuit probatum, non releuat.
- 15 Remissoria denegatur ad probandum, id quod per historias, vel similia documenta probari potest.

DECISIO XVIII.

CVM super successione feudi de Rustica de anno 1259. ab Episcopo Taruisino Guercio seniori concessa, si, lis verteretur, & ad fauorem feminarum per tres sententias Rotaes, ac executioni demandatas, esset terminata, restitutio in integrum, pro parte masculorum fuit petita, & ad illam obtinendam pro eorum parte producta fuit quaedam scriptura feudalitatis, ab eodem Episcopo de anno 1343. facta ad fauorem cuiusdam Frigetini de Capite vacca, in qua enunciari videtur Henricum fuisse filium Guercij, & patrem Vberti, & Guercij in illis verbis, ibi iuxta formam qua inuestitus fuit q. Henricus filius q. D. Guercij de Vicoageris pater Vberti & Guercij. Causaque mihi commissae, uti subrogato Eminenti D. Card. Pamphilij, cum primo de eiusdem scripturae fide dubitatum esset, Rota sub die 11. Maij 1629. coram me respondit, eam esse in forma probati, sed cum pro parte feminarum adhuc insisteretur super illius inualiditate, & ad huc effectum remissoria peteretur, exhibitis articulis in actis, hodie proposui dubium, An ea esset cedenda, quam Domini denegandam esse responderunt.

1 Et

Et quamvis probationum ꝑ copia non sit restringenda *in x. reg. tex. in l. 2. in fin. C. de heretic. ac propterea pro illius concessione vnus tantum articuli releuantia sufficiat ex deductis à Rota in decis. 677. n. 1. par. 1. & decis. 661. num. 4. par. 2. recent. cum aliis coram san. me. Gregor. XV. decis. 124. num. 1.*

Nihilominus visum fuit DD. quod nullus ex articulis exhibitis sit releuans; nam primus, secundus, & tertius continentes, quod Canonicus de Magistris, qui extractionem petijt, esse suspectæ fidei, & quod Cancellarius, qui illam extraxit non esset Notarius, & priuatus officio ob delicta, non videtur admitrenda, quia quodam Canonicum quod ꝑ esset malæ famæ, nihil facit, quin possit petere pro se, & pro alio extractionem, cum totum pendeat ex veritate prothocolli, ex quo fuit facta extractio; & quoad Cancellarium, quod non esset Notarius, potest probari ex matricula Notariorum, ꝑ sic per scripturas, prout etiam probari potest, quod esset diffamatus, & condemnatus per exhibitionem processus, & sententiæ; ideoque dicendum est, quod vel sumus in materia obiectiua, vel quæ potest probari per scripturam ex matricula Notariorum, quod Salamonius non esset talis, & ꝑ in materia quæ sapit delictum. Rota non solet concedere remissoria, vt testatur *Cassad. decis. 4. de dilat. Caput. decis. 60. 62. & 63. par. 3. Rota in recent. decis. 503. num. 4. par. 2. & coram san. me. Greg. decis. 414. num. 10.* prout nec pariter quando aliquid potest ꝑ probari per scripturas *decis. 589. num. 2. par. 2. & decis. 314. num. 1. par. 1. recent. & coram eodem san. me. Gregor. decis. 253. & ibi Add. maxime dum bo. me. Cardinalis Valerius tunc Episcopus Patavinus attestatur de legalitate eiusdem Salamonij, & quatenus articulatur, quod pro pretenso crimine fuit iudicialiter condemnatus, probari potest per exhibitionem actorum ꝑ criminalium, & sententiæ subsequente, & propterea remissoria non datur, vt testatur *Aegid. decis. 9. num. 1. Rota decis. 46. de testib. in antiq. & decis. 196. num. 8. par. 1. recent.**

Et ex proximè traditis excluditur releuantia quarti articuli super diligentijs factis pro indagatione libereculi, ex quo prædicta scriptura asseritur extracta, cum possit ex eisdem diligentijs iudicialiter factis, plenè constare, vltra ꝑ quod de illius existentia constat ex asseritione Cancellarij, qui extraxit. *Seraphin decis. 1334. num. 3.* coadiuuata ex depositione moderni Cancellarij facta de anno 1629. deponendum extitisse d. prothocollum in Cancellaria, & quod fuerit visum per maritos, & procuratores feminarum, ac ostensum illorum Aduocatis, vt in regist. fol. 432.

Quintus verò articulus super eo, quod in factoria Episcopali non reperitur scriptura facta ad fauorem dicti Frigerini de Capite vacca, quamvis eiusdem Episcopi Ildebrandini illius feudi authoris, & aliarum plures feudales scripturæ existant, visum pariter fuit non releuare; nam cum in præsentem non agatur de illius feudi successione, nec ad eius probationem prædicta scriptura exhibeatur, sed ea partes dumtaxat vtantur propter enunciativam ibi expressam, quæ in qualibet scriptura authentica fieri potuit, atque ita non est necesse, quod in factoria Episcopi Patavini reperitur, aut conseruetur, præcipue cum principaliter agatur de ipsa enunciativa: Scriptura ꝑ verò, in qua illa continetur ad hanc litem est accidentaliter, & incidenter deducitur, & propterea exactam probationem non requirit, ex *trad. à Bart. in l. si prius, num. 16. Castr. num. 5. l. a. n. 36. ff. de nou. oper. nunc. Rota decis. 351. num. 1. par. 1. diuers.*

Sextus verò, & septimus articuli non videntur releuare, quia quatenus prætenditur probare, quod in factoria, & Cancellaria Episcopali Patavina nūquam fuerit habita notitia libri, seu prothocolli ex quo fuit extracta scriptura à Salamonio; non eget remissoria, cum hæc probatio fieri ꝑ possit per attestaciones officialium d. Cancellariæ, quo casu Rota remissoria non concedit ex supra deductis, quatenus verò prætenditur probare per Rotam coram bo. me. Remboldo fuisse resolutam super infirmitate huius scripturæ, remissoria concedi non debet, ꝑ cum possit probari per exhibitionem Decisionum Rotarum.

Octauus verò contitens famam publicam scilicet Hen-

ricum fratrem Vberti fuisse, & dictum Guercium nullos habuisse filios, cum respiciat tempus, cuius hominum memoria existere non potest ꝑ est improbabilis *in x. reg. text. in l. fin. C. de sacros. Eccles.* ex quo communiter deducitur factum excedens centum annos improbabile esse per testes: ex *trad. à Molin lib. 2. de primog. cap. 6. num. 61. vers. si verò, lo. Garz. de nobilit. glos. 12. num. 69. Adden. ad san. mem. Greg. decis. 298. num. 13.* & eo magis DD. remissoria denegarunt non solum, quia non referuntur personæ fide dignæ, à quibus hæc articulata ꝑ fama originem traxerit secundum *tex. in cap. licet ex quadam de testib.* Sed etiam contraria, & opposita fama extat probata, quæ tanquam affirmatiua, vel præualet, vel ꝑ conquassat istam prætensam contrariam ad *trad. per glos. in l. diem proferre, §. si pluries in verb. consenserunt, ff. de arbit. Gabr. de testib. conclu. 4. Rota decis. 167. num. 24. & decis. 335. num. 5. par. 2. recent.*

Nonus verò, & vltimus quo articulatur, quod Guercius fuerit in armis celebris, & quod ex eius familia plures eodem nomine Guercij denominati extiterint, nihil releuat; Ideoque ꝑ remissoria non meretur *in x. reg. text. in l. ad probationem, C. de probat. Cassad. decis. 2. de dilat. Mober. decis. 169. san. me. Greg. decis. 101. num. 3.* parum enim conducit quod Guercius fuerit talis, & quod plures eodem nomine Guercij denominati fuerint cum difficultas versetur circa existentiam Henrici, & Guercij tempore superuenientia de qua agitur, ad quod non se restringit iste articulus, & quamvis etiam articularetur, de illo tempore adhuc remissoria concedi nequit, ꝑ cum posset prouari ex historicis, & similibus documentis, ideoque intrat regula, quod remissoria non conceditur quoties ꝑ per scripturas probari potest. *Rota decis. 589. n. 2. par. 2. recent. cū alijs supra relatis.*

Et ita pro denegatione remissoriæ vtraque parte informante DD. resolverunt.

R. P. D. MERLINO.

Mediolanensi Decimarum.

Die Lunæ 17. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

Papa, si alicui liberè cōcesserit decimas cuiusdam loci, & hoc fecerit in recompensationem laborum, & vt eum resarciret de expensis, & oneribus ab eo passis, ad effectum iura vsurpata alicuius Ecclesiæ recuperandi, si moriatur ante exactiōnem dictarum decimarum, an illæ spectent ad eius hæredem.

SVMMA RIVM.

1. Decima, quando sine dubio dicantur ad aliquem spectare iure dominij.
2. Verbum, liberè, importare solet dominium ab omnino, seruitute, & conditione absolutum. Et omnimodam libertatem, ac dispositionem à quacunque necessitatis obseruantia abstractam.
3. Verbum, liberè, remouet omne impedimentum, & omne contradictionem.
4. Hæres censetur eadem cum defuncto persona, & succedit in omne ius illius.
5. Fructus beneficiorum inexacti pertinent ad successorem in Ecclesia.
6. Fructus beneficiorum inexacti non spectant ad hæredem defuncti.
7. Decima si sint concessæ alicui à Papa titulo oneroso, tunc in eis non intrat Bulla Iulij III. de qua hic, nec

- dispositio iuris communis, nempe, quod si illa non fuerint exactæ in vita non transeant in heredem.
- 8 Ex titulo oneroso, vel non, an aliquid sit concessum, habenda est ratio originis, & causæ primordialis. Lucrum ab onere formatur, & descendit num. 8.
  - 9 Contractus, & pacti vigore ea, quæ spectant, eius effectus, tam actiue, quam passiuè transit in heredem.
  - 10 Clericus potest fructus, qui non habent dependentiam à titulo beneficiorum transmittere ad heredem, alias non.
  - 11 Dominus absolutus alicuius rei, si quis effectus fuerit tam in vita, quam in morte, merito idem dominium censetur translatum in heredem.
  - 12 Fructus Beneficiorum in Statu Mediolani, tam in testamento, quam ab intestato, transmittuntur in heredem.
  - 13 Decima concessa alicui a Papa, quando dicantur acquisita ex propria industria, & labore.
  - 14 Fructus quasi à Clericis ex industria, & labore, & non ex beneficio, aut contemplatione Ecclesiæ percepti ad instar distributionum pertinent ad heredem defuncti.
  - 15 Et hoc siue succedant ab intestato, siue ex testamento, & non ad successorem in beneficio.
  - 16 Laici sunt incapaces beneficiorum.
  - 17 Decimarum fructus bene possunt Laicis ex causa concedi.
  - 18 Decima, si alicui fuerint debita ex titulo beneficii Ecclesiastici hoc casu ad heredem transmitti nequeunt, si sint inexactæ.
- Laici non sunt capaces decimarum, si proveniant ex titulo beneficii Ecclesiastici num. 18.
- 19 Decime non dicuntur debita ex titulo beneficii Ecclesiastici, si quis eas habuit à Papa in recompensationem laborum, & sic ex titulo oneroso.
  - 20 Concessio personalis personam non egreditur, & sic ad eius heredem non transit.
  - 21 Sed hoc non proeedit, quando heres non petit id quod est concessum iure proprio, sed ex persona defuncti tamquam ipsimet debitum, quod facere non est prohibitum.

DECISIO XIX.

CVM fel. rec. Clemens Octauus Ioanni Mariæ Plato Canonico bo. mem. della Scala Mediolanensi tanquam vindici, vel saltem intento vindicationi Iurium Ecclesiasticorum, & præsertim iuris decimandi spectent ad Ecclesias Sancti Donati, & Sancti Iuliani, quod à diuersis fuerat occupatum liberè concessisset, & assignasset decimas omnes tam decursas, & non solutas quam etiam in posterum eius vita durante decurren ad effectum, ut subleuaretur à sumptibus, & expensis occasione recuperationis dicti iuris decimandi faciendi, idem Io. Maria post plures lites non sine magno incommodo, & impendio susceptas, instructas, & fauorabiliter peractas mediante resolutionibus in Rota coram bo. me. Andrea, & Remboldo obrentis, quibus firmitum fuit decimas locorum Faini, & Tunici spectare ad Ecclesiam Sancti Iuliani de anno 1621. supremum diem obijt, instituta hærede vniuersali Angela Plata, quæ præterdente decimas in vita Canonici Plati decursas, & non exactas ad se spectare, Rota super hoc consulta, & causa bis proposita, pro eadem tantum informante hodie respondit.

Visum enim fuit non posse controuerti quindecim huiusmodi viuente Ioanne Maria decursas, ad eundem Ioannem Mariam, & iure dominij pertinerent, cum appareat ipsum non modicas soluisse impensas, & damnum passum fuisse in sustinenda lite pro tuendo, seu recuperando iure decimandi, ut ex decisionibus emanatis coram bo. me. An-

drea, & Remboldo in sumuario num. 3. & super his expensis emanauit etiam decisio 25. Maij 1620. coram R. P. D. meo Pironano, in quarum expensarum compensationem fel. rec. Clemens Octauus eidem indulgit, ut omnes prouentus decimarum decursos, & quandiu ipse vixerit decurrendos liberè posset percipere, & in proprios usus, utilitatemque conuertere, ut in sumuario num. 1. Et proinde quemadmodum Canonicus Platus Dominus erat absolutus huiusmodi obuentionum, & decimarum, stantibus verbis illis, liberè possit percipere &c. & quod verbum liberè importare solet dominium ab omni onere, seruitute, & conditione absolutum, & omnimodam libertatem, ac dispositionem à quocunque necessitatis obseruatia abstractam, Oldrad. conf. 125. num. 10. Alex. conf. 214. num. 3. lib. 6. Rol. conf. 42. num. 18. & seqq. lib. 1. Gabr. conf. 99. num. 33. lib. 2.

- 2 Surd. conf. 143. sub num. 23. remouetque & omne impedimentum, & omnem contradictionem, glos. in clem. dudum in verb. liberè de sepult. Ias. in l. 1. num. 5. & 14. C. de sacros. Eccles. Surd. d. conf. 143. num. 23. in princ. Ita pari ratione, & eodem iuri dominij dicti prouentus spectare debent ad
- 4 Angelam heredem, & quæ censetur eadem cum defuncto persona, & successit in omne ius illius §. 1. aurb. de iure iur. l. hæres in omne, ff. de acquir. hered. l. nihil aliud, ff. de reg. iur. Dec. conf. 262. nu. 2. Surd. conf. 146. n. 7. cum aliis.

Non obstat, quod istæ decimæ ad instar fructuum beneficiorum, dum & non fuerint exactæ pertineant ad successorem in Ecclesia, non autem ad heredem defuncti, tam ex Constitutione Iulij III. per Sanctissimum D. N. sub dat. quinta Aprilis 1628. confirmata, quam ex iuris communis & dispositione secundum opinionem, quam sæpius sequuta est Rota, ut in decis. 761. nu. 1. par. 1. diuers. & apud Card. Seraphin. decis. 594. num. 5. & seq. & in nullius, seu Romana pecuniaria 4. Iunii, & 19. Nouembris 1599. coram bo. me. Cardinali Blanchetto, & passim seruatur.

Quoniam Domini putarunt motuum non applicari, & casum præsentem esse extra terminos Bullæ Iulij Tertij, & iuris communis, stante Indulto Clementis Octauij & quod assignauit Canonico Plato omnes decimas decursas, & eius vita durante decurrendas intuitu litis, & expensarum, quas fecit pro recuperatione iuris decimandi, & sic ex titulo oneroso, ad quem dignoscendum habenda est ratio originis, & causæ primordialis, hoc est litis, & non autem eius, quod post insequitur, nempe lucri, quod ab onere formatur, ac descendit, l. Tutor datus, ff. de fideiussor. l. 1. C. de imper. lucr. descript. lib. 10. Crauet. conf. 357. num. 4. & 5. Menoch. conf. 540. num. 4. & consequenter decimæ ad Platum, & spectabant iure quodam contractus, & pacti, cuius effectus tam actiue, quam passiuè procul dubio transit etiam in heredem, l. veteris, C. de contrahend. & commit. stipul. Ruin. conf. 72. num. 1. lib. 2. Surd. conf. 221. num. 27. & titulus eiusdem Plati, quod perceptionem istarum decimarum nullam habebat dependentiam à titulo Canoniciatus, seu beneficiorum, quæ & possidebat, adeo ut propterea tanquam usufructus in morte non potuerit ad heredem transmitti, prout in materia fructuum beneficiorum communiter ponderant Doctores in cap. 1. & seqq. de pecul. Cleric. & passim Rota admittit, ut apud Cardin. Seraphin. decis. 594. num. 7. & alibi, sed ex Indulto Clementis Octauij effectus erat verus, & absolutus Dominus, tam in vita, quam in morte, quod & idem dominium merito translatum censeri debet in eius heredem.

Et in omnem casum quatenus istas decimas metiri debemus ad instar fructuum beneficiorum, adhuc videbatur debitas esse heredibus Plati, tum ex consuetudine, quæ viget in statu Mediolani, & quod fructus beneficiorum tam in testamento, quam ab intestato transmittantur ad heredem, quam consuetudinem approbat, & præseruat in verbis Bullæ Iulij Tertij, & eam esse attendendam pluries censuit Rota ut in Mediolanensi fructuum, 9. Martij 1592. coram Orano, quæ est impressa penes Marchesan. tom. 1. fol. 458. & in Papiensi fructuum, 21. Februarii 1624. coram bo. me. Remboldo, & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 376. num. 2. & in Bracharen fructuum 3. Decembris 1627. coram R. P. D. meo Pironano, & de hac consuetudine in Statu

- Statu Mediolani meminit Concilium Provinciale Mediolanense, ut testatur Garz. de benef. par. 2. cap. 1. num. 103. Tamen etiam ex eo, quia istæ decimæ videntur acquisitæ à
- 13 Plato, & propria industria, & labore, quæ impendit in peragenda hie contra decimarum usurpatores, & ex Indulto Clementis VIII. non ex redditibus Ecclesiæ, fructus autem
- 14 tem industria, & labore à Clericis quæsitos, & nõ ex beneficio, aut contemplatione Ecclesiæ perceptos ad instar distributionum pertinere ad hæredes Clerici defuncti, siue
- 15 ex testamento, siue ab intestato succedentes, & non ad successorem in beneficio tradunt communiter Doct. in cap. 1. de pecul. Cleric. Bald. in auth. licentiam, num. 2. & 3. C. de Episc. & Cleric. Alex. consil. 116. num. 5. lib. 7. Paris. consil. 33. num. 12. lib. 4. Newiz consil. 93. num. 18. & sequen. Gig. consil. 144. num. 5. & seqq. Sarmient. de reddit. Eccles. p. 3. c. 5. num. 8. Navar. eod. tract. q. 1. monit. 19. num. 1. Monet. de testib. par. 3. q. 3. num. 7.
- 16 Non obstat, quod Laici sint incapaces ꝑ decimarum, quoniam iuris decimandi, sed fructus decimarum, prout
- 17 prætenduntur ab hæredibus Plati bene ꝑ possunt Laicis ex causa concedi, Glof. in cap. quamvis, verb. concesseris de decim. in antiq. & coram Cardinalis Seraphino decis. 1387. num. 2. cum alijs, & istæ decimæ non fuerunt debite Plato,
- 18 ex ꝑ titulo beneficii Ecclesiastici, quo casu nec ad hæredes transmitti possent, nec Laici essent capaces illarum, sed hæ-
- 19 buit à Papa in recompensationem, ꝑ & sic ex quodam contractu ut expensas, & onera refarciret, & ita non obstat obiectum.
- Minus obstat, quod Indultum Clementis Octavi sit personalis, & sic Canonici Plati personam egredi, & ꝑ ad hæredes extendi non debeat; Quoniam hæredes non petunt decimas iure proprio, sed ex persona Canonici, & tan-
- 21 quàm ipsimet debitas, ꝑ quod facere quidem non prohibentur iuxta iradita per Paris. d. consil. 33. num. 24. lib. 4. cum alijs.
- Et ita &c.

R. P. D. GHISILERO.

Argentina Coadiutoria.

Die Veneris 21. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

In Coadiutoria gratia narrata, ex quibus bene dicantur iustificata, & præsertim, quando ad effectum eam impetrandi dicatur quod interuenerit consensus Capituli: Et reiiciuntur nonnullæ exceptiones circa validitatem examinis testium &c.

SUMMARIVM.

- 1 Pape creditur, si attestetur de actu coram se gesto.
- 2 De Consensu habente vim resignationis, ex quibus constet.
- 3 Verba conditionalia non probant consensum.
- 4 Verba, quando stent causatiue.
- 5 De Ecclesia præiudicio, quando agitur & de actu voluntario requiritur consensus totius Capituli.
- 6 Notario, si attestetur, quod aliquid Capitulariter fuerit factum creditur.
- 7 Per Coadiutoriam prouidetur indemnitate Ecclesiæ, stante infirmitate Prælati.
- 8 Pro Coadiutoria obtinenda, sufficit consensus duarum partium ex tribus Capituli.

Qua due partes constituunt maiorem, & sanio-rem partem.

- 9 De Ecclesiæ utilitate, & necessitate, quando agitur, consensus Capituli, sufficit quod detur à maiori parte.
- 10 Capituli potestas residet penes totam vniuersitatem, seu eius maiorem partem.
- 11 Coadiutoria datur pro necessitate Ecclesiæ, & non personæ cui conceditur coadiutoria.
- 12 Consensus maioris partis Capituli sufficit, quando non versamur in actu voluntario, sed in necessario.
- 13 Narrata in gratia, quando omnia videantur correspondere facta, itaut gratia dicatur iustificata.
- 14 Consensus non probatur ex eo, quia quis nominatur pro Oratore in gratia.
- 15 Supplicatio, quando ab Oratore videatur porrecta.
- 16 Rescriptum verificatione non eget stantibus geminatis confessionibus, & in eo utraque pars est supplicans.
- 17 Probatio semiplena sufficit in materia iustificationis narratorum.
- 18 Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.
- 19 Litteræ missiue plenè probant contra scribentem.
- 20 Beneficij valor, si sit taxatus in libris Camera non eget alia iustificatione.
- 21 Valoris beneficij expressio, per taxam in libris Camera, sufficit, propter fidem quæ adhibetur dictis libris.
- 22 Ad narrata in gratia iustificanda, sufficit qualibet levis probatio.
- 23 Citatio per affixionem non suffragatur, si fiat in loco, ubi adest procurator.
- 24 Testes examinati sine valida citatione, nullum gradum probationis faciunt.
- 25 Iudicis recusatio non attenditur, si tanquàm friuola, & calumniosa fuerit eiecta.
- 26 Iudicis recusatio non tenet, si tantum sit facta coram Notario, & testibus, & sine iuramento, quod omnino ad hoc est necessarium.
- 27 Et nec post præsentam recusatationem fuit appellatum ab ulteriori processu.
- 28 Insinuatio recusatationis Iudicis non habet vim appellationis coram Iudice interponenda.
- 29 Appellationes debent interponi coram Iudice.
- 30 Procuratoris mandatum, si sit restrictum ad certum actum, extra illum non potest quicquam facere.
- 31 Citationis nimis generalis, & vage defectus suppletur, per alias citationes particulariter in actu factas.
- 32 Citatio personalis, si fuerit facta in iudicio contradictarum, tunc alie possunt omitti, & si fiant, id ex honestate, & urbanitate fit.
- 33 Citatus per contradictas, quando quis est, si compareat eius procurator, ipse deinde est citandus in quolibet actu.
- 34 Sed hoc limita, si comparuit non ut citaretur, neque cum mandato ad defendendum, sed ad insinuandam cedulam recusatationis Iudicis, quo casu non requiritur alia citatio.

DECISIO XX.

Minentissimus Dominus Cardinalis à Lotharingia à san. mem. Gregorio XV. obtinuit se deputari Coadiutorem perpetuum cum futura successione Abbati Mauri Monasterij Argentini. Diocesis. sed cum Abbas, & Monachi se opposuerint executioni litterarum Apostolicarum super illarum

larum iustificatione contingit dubitari. Et à me proposito dubio. An gratia Coadiutoriae sit iustificata, Domini eam censuerunt iustificatam, tam ex consensu Abbatis, & Monachorum, quam ex depositionibus testium, quae coadiuvant probationem.

Cóensus Abbatis & Monachorum bene probatur tam ex supplicatione, quam ex mandato procure ad consentiendum Coadiutoriae, nam respectu supplicationis Cardinalis Coadiutoris Abbas Coadiutus, & Monasterium sunt Oratores in eadem supplicatione. De hoc attestatur Papa, qui creditur cum attestetur de acto coram se gesto. *clm. 1. de probat. ubi glo. in verb. fecisse narramus Felin. in cap. cum à nobis de testib. Gabr. conclus. 2. num. 7. de probat.* Et in literis Coadiutoriae leguntur infra scripta verba. Expresso eiusdem Federici Abbatis, & dilectorum filiorum Conuentus, & Monachorum dicti Monasterij ad hoc accedente consensu, Apostolica auctoritate tenore praesentium constituimus, & deputamus, &c. ex quibus constat de consensu habente vim resignationis *glo. in verb. assensus cap. beneficium de regular. lib. 6. Put. decis. 429. lib. 1. & decis. 18. lib. 3. in correct. Caput. decis. 120. par. 1. bon. mem. Card. Causaler. decis. 561. num. 4. & seq.* Nec potest applicari quod supradicta verba stent conditionaliter, quatenus scilicet accedat consensus, qui ideoque non probent consensum *l. pecuniam quam, ff. si cert. pet. cap. si pro te. de rescript. in 6. Put. decis. 269. & 282. lib. 3.* Quia stant causaeque ex quo accessit consensus, alias si litterae non fuissent expeditae *Caput. d. decis. 120. & 203. par. 1. Put. d. decis. 429. num. 6. lib. 1. in correct.* & ideo intelliguntur de consensu iam praestito, & de conditione adimpleta.

Respectu mandati constat quoque de consensu Abbatis, & Monasterij ad consentiendum Coadiutoriae, & in mandato explicite narratur omnia quae in literis Coadiutoriae continentur, & ex instrumento, quod datur in Summario apparet de consensu praestito per procuratorem, specialiter constitutum. Nec releuat quod duo Monachi non interuenerint in Capitulo, cum tamen requiratur consensus omnium, qui nec sufficit maior pars, cum agatur de praedictio Ecclesiae, & de actu voluntario *Parisi. consil. 90. num. 15. vol. 4. Rota in Burgen. concordia 14. Ianuarij 1611. coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Quia de contratio apparet ex instrumento mandati quod datur in Summario, in quo Notarius attestatur illud fuisse capitulariter concessum, qui creditur de isto actu, ex traditis à *Gabr. conclus. 1. de fid. instrum.* Neque probatur quod Monachi qui modo contradicunt tunc temporis essent de Capitulo, & Conuentu, nec in literis narratur quod omnium consensus interuenit, sed quod Conuentus consensus, & cum per Coadiutoriam prouideatur indénitati Ecclesiae, stante infirmitate Praelati, & aliis causis in ea narratis quae concernunt illius utilitatem, & necessitatem sufficit qui pro illa consensus duarum partium ex tribus ipsius Capituli, quae duae partes constituunt maiorem, & sanio rem partem ad *text. in cap. unico de cler. agrot. in 6. ubi gloss. in verbo duae partes,* & sufficit quod si datum fuerit à maiori parte Capituli, *cap. 1. & cap. fin. de his quae sunt à maior. par. Cap. Ioannes Andr. in cap. quod omnes num. 8. & seqq. de reg. iur. Mantio. decis. 86. num. 4. Rota in Pampilonen. de Sangallo 20. Februarij 1576. coram Corduba.* Illius enim integra potestas qui relidet penes totam Vniuersitatem, sed eius maiorem partem. *Butr. in c. 3. num. 11. de iur. patr. Abb. consil. 57. num. 1. lib. 2. Rot. in Firmiana Altaris 10. Iunij 1614. coram bon. mem. Vbaldo.* Et haec tanto magis procedunt in actu necessario ob timorem dilapidationis bonorum Ecclesiae, & Coadiutoria datur pro necessitate Ecclesiae, qui & non personae, cui conceditur Coadiutoria. *Rota in recent. decis. 570. num. 4. par. 1. & propterea cum non versetur in actu voluntario, sed necessario, sufficit qui mandatum ad consentiendum fuisse datum à maiori parte Capituli d. cap. 1. & cap. fin. de his quae sunt à maiori parte Cap. cum aliis supra allegatis.*

Quare cum in supplicatione tam D. Cardinalis, quam Abbas sint nominati pro Oratore, & uterque supplicauerit gratia dicitur iustificata ex propria ipsius Abbatis confessione, etiam quoad narrata per D. Cardinalem, cum omnia vi-

deantur correspondere facta ad *not. per Felin. in cap. pastoralis de rescrip. Put. decis. 511. in fin. lib. 2. in correct. Et fuit resolutum in Romana pensionis 25. Ianuarij 1627. coram Eminentiss. Cardinal. Virili.* Et licet consensus non probetur ex eo tantum, quod quis pro Oratore nominetur qui in gratia, attamen cessat obiectum attestatione Papae, ex verbis supra relatis, & ex mandato Abbatis, & Conuentus ad supplicationem, & propterea supplicatio praesumitur qui ab eo potrecta, prout tenuit *Rot. in recent. decis. 529. par. 1. ubi latissime.* Et talis confessio comprobatur ex supradicto mandato. Vnde stantibus geminatis confessionibus non indiget verificatione rescriptum, in quo utraque pars est supplicans. *Mohedan. decis. 331. Guidobon. decis. 141. Seraphin. decis. 709. num. 2. & 1017. num. 3. Rota in Salamantina pensionis 26. Maij 1593. apud Garziam de benefic. par. 1. cap. 1. num. 4. 24.*

Præterea ultra dictum consensum datur etiam iustificatio gratiae ex testibus examinatis à Domino Cardinali super eisdem causis, quae fuerunt narratae in gratia pro impetrandi haec Coadiutoria qui cum tamen in materia iustificationis sufficeret semi plena probatio. *Aegid. 112. 114. & 675. Bisignetti. decis. 6. de probat.*

Clericatus probatur ex litteris patentibus qui Ordinarii, *Summ. num. 3. Seraphin. decis. 471. bon. mem. Cardinalis Causalerius decis. 483. num. 6. & decis. 572. num. 4. etas 13.* annorum ex testibus super octavo articulo *Summ. ubi supra.* Qualitas, & descendencia D. Cardinalis, & si notoria, iustificatur tamen ex supradictis testibus, & litteris missis Abbatibus de quibus in Summario num. 6. qui quae plenè probant contra scribentem *l. publica, §. fin. ff. de posit. leg. si aliquid per epistolam C. de donat. Bursar. consil. 253. num. 39. Boer. decis. 282. num. 6. & 333. num. 9.* Quod Federicus de quo fit mentio in literis tunc temporis, esset Abbas Monasterij contronecti ultra attestationem, de qua in mandatis procurator, & litis sustentationem probatur ex testibus super primo articulo Summario num. 4. prout etas ingrauefcens 60. annorum infirmitas, & impotentia Abbatis ex iisdem testibus super 2. 3. & 4. *Summ. num. 5. & ex litteris Abbatis Summario dicto num. 5.* Valor qui Monasterij cum sit taxatus in libris Camere non eget alia iustificatione. *Cassad. decis. 19. super regu. & fides extracta ex dictis libris sufficit Rota decis. 611. num. 2. par. 4. diuers.* Prout etiam valor aliorum beneficiorum quae ipse D. Cardinali obtinebat concludenter probatur, tam per testes, quam per taxam in qui eisdem libris Camerae, & sufficit expressio valoris per taxam propter fidem quae adhibetur libro *san. mem. Gregorio XV. decis. 89. num. 6. & 490. nu. 2.* Expectatiua pro Ecclesia Tulien pensiones, & reservatio fructuum Abbatiae nuncupatae de Bellocampo probatur ex litteris Apostolicis prouisionum de quibus in Summario num. 9. & ex testibus 1. 2. 3. & 12. super 10. 11. 12. 13. & 14. art. *Summ. d. num. 9.* qui qui probant publicam vocem & famam, licet in hoc sufficiat quaelibet levis probatio. *Aegid. decis. 684. san. mem. Gregor. XV. decis. 78. num. 4.*

Non obstat nullitas examinis allegata pro Abbate ex eo, quod Iudex fuerit recusatus, ut suspectus tanquam Vassallus Domini Cardinalis, & elegerit locum in quo residet Curia Serenissimi Ducis Lotharingiae Fratris eiusdem D. Cardinalis, denegauerit copiam articulorum ad effectum conficiendi Interrogatoria, & testes fuerint examinati sine citatione procuratoris, qui ad eundem non potuerit suffragari citatio per affixionem cum adesset procurator in loco *Caput. decis. 35. par. 3. Rota in recent. decis. 179. num. 1. par. 1. & 486. num. 2. par. 2. & propterea supradictos qui testes nullum facere gradum probationis cap. 2. de testibus, leg. si quando, C. eodem. Rota in recent. decis. 413. numer. 3. par. 2.*

Nam recusatio Iudicis remissoralis cessat, quia cum etiam fuerit recusatus Auditor Rotae, ut friuola, qui & calumniosa fuit reiecta, eaque non fuit facta coram Iudice remissorali, sed tantum coram Notario, & testibus, & sine iuramento, qui quod omnino est necessarium ad validitatem recusationis, *gloss. Bald. Angel. & alii in leg. acutissimi Cod. de indic. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verb. re. cusa-*

recusationes num. 8. de appellat. Rota decis. 2. num. 5. par. 2. di-
 27 uers. Nec post præsentam recusationem fuit appellatum
 ab ulteriori processu Innocent. in cap. cum speciali num. 6.
 de appellat. Achill. decis. 1. de except. Caput. decis. 390.
 part. 2. Rota recent. decis. 284. num. 4. & coram bona me-
 moria Cardinale Cavalerio decis. 348. nu. 4. Nec facit quod
 recusatio fuerit eidem Iudici intimata per procuratorem
 28 constitutum ad insinuandam, quia f. insinuatio huiusmodi non
 habet vim appellationis coram Iudice interponendæ, nam
 29 semper subsistit, quod non appellauit, sed appellatio f. an-
 tea interposita insinuatur, & tamen debet interponi coram
 Iudice, l. omnem honorem, C. quand. pronoc. non est necesse,
 cap. ut debita de appellat. Nec subsistit quod Iudex remis-
 sionalis sit cõteraneus, cum sit Incola Ciuitatis Meten. ex-
 tra dominium Ducatus Lotharingæ, & sit persona Eccle-
 siastica, ex quo in litteris remissionalibus fuit deputatus Pre-
 positus Ecclesiæ Collegiatæ Saluatoris Meten., nec quod
 pro examine testium elegerit locum residentie Serenissi-
 mi Ducis Fratris D. Cardinalis, quia fuit deputatus pro lo-
 co, examinis locus de Vico Dioc. Meten., & pro loco loci
 Conuentus Sancti Francisci Minorum de Obseruantia, ut
 in Summario additionali num. 1. Prout non obstat quod
 processerit ad examen absque eo quod dederit copiam ar-
 ticulorum, & dilationem pro confessione interrogatorio-
 rum, quia cum is, qui comparuit coram eo, & petijt copiam
 articulorum, & terminum, haberet tantum mandatum pro-
 curatoris restrictum ad insinuandam recusationem, cum clau-
 sula, & non aliâ, quæ operatur ut facultas eiusdem procura-
 30 toris præcisè fuerit restricta ad actum insinuationis, f. nec
 quicquam amplius facere posset, bene potuit Iudex ad ul-
 teriora procedere cap. cum qui de dol. & contum. in 6. Cas-
 sador. decis. 6. num. 4. ut lit. pend. & cum Abbas, & Mona-
 chi fuerint legitime citati citatione generali ad omnes ac-
 31 tibus, & ad constituendum procuratorem, & si videatur ni-
 mis generalis, & f. vaga, supplet tamen defectum citationis
 aliâs particulariter in quolibet actu requisita, l. si Prator.
 ff. de iudic. Rota decis. 8. de dol. & contum. in nou. & reli-
 quæ citationes per affixionem fuerunt ex urbanitate. Nam
 32 citatio per contradictas sufficit, f. cum à principio fuerint
 personaliter citati. Aegid. decis. 3. 10. Put. decis. 391. in fin. lib.
 1. Cassador. decis. 6. num. 1. ut lit. pend. sanct. mem. Gregorii
 XV. decis. 430. num. 1. ubi Adden. num. 5. Nec facit quod
 33 post dictam citationem comparuerit f. procurator, qui post
 comparitionem huiusmodi debuit citari ad singulos actus.
 Barre. in extranag. ad reprimen. verb. super dicto crimine
 num. 2. Quia non comparuit, ut citaretur, neque cum man-
 34 dato ad defendendum, sed ad insinuandum f. cedulam re-
 cusationis, quocasu non requiritur alia citatio, d. cap. cum
 qui de dol. & contum. tenuit Rota in Segurina preceden-
 tia prima Iulii 1615 coram bo. me. Patriarcha Manzan.
 Vnde & ex consensu Abbatis, & Monachorum, & ex di-
 spositione testium Domini gratiam Coadiutoris esse iusti-
 ficatam resolverunt utraque parte, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Ianuen. Parochialis.

Die Veneris 21. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

Ecclesia Parochialis, quando est Curata,
 deputatio Curati, ad quem spectet. Ec-
 clesia quando præsumatur Regularis.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia Parochialis, quando est regularis, deputatio Cu-
 rati spectat ad Monachos.
- 2 Restitutio in integrum non datur, quando non constat de
 lesione.

- 3 Ecclesia, si sit intra septa Monasterij præsumitur
 Regularis.
- 4 Ecclesia est pars integralis, & necessaria ad constituen-
 dum Monasterium.
- 5 Confirmatio, quid præsupponat.
- 6 Ecclesia, quando est concessa alicui cum omnibus suis
 pertinentijs, certum est, quod venit etiam cura ani-
 marum ipsi Ecclesiæ annexa.
- 7 Deputatio Vicarij ad nutum amouibilis est, actus perti-
 nens ad habentem curam animarum.
- 8 In Ecclesia Regulari exercitium curæ animarum, quan-
 do est Parochiale, debet exerceri per Vicarium
 secularem.
- 9 Episcopus in Ecclesia Parochiali, nedum potest visita-
 re Sacratissimum Eucharistiæ Sacramentum, & alia
 concernentia curam.
 Sed etiam corpus ipsius Ecclesiæ, & ordinare reparatio-
 nes necessarias num. 9.
- 10 Cap. 1. de Capell. Monach. habet locum etiam in Eccle-
 siis Monialium.
- 11 Titulorum multiplicitas, quando admittatur, & nu-
 me. 12.

DECISIO XXI.

FELICIS recordationis Innocentius VIII. per suas litteras
 sub datum Romæ Kalendas Aprilis anni 1490. nec nō
 Alexander VI. per similes litteras sub datum Romæ 4 No-
 nas Septembris anni 1497. & per alias in forma Breuis sub
 die 10. Ianuarii 1494. ordinarunt Priori Nouariæ, & Vica-
 rio Episcopi Ianuen. cum clausula, quatenus Vos, vel alter
 vestrum, &c. Ut Monasteria Ianuen. ad clausuram reduce-
 rentur, Cumquē Monasterium Sanctæ Andree ordinis
 S. Benedicti clausura careret, & in eo adesset tātum quin-
 que moniales de anno 1509. 26. Ianuarii per dict. Priorem
 ad illud monasterium fuerunt translata moniales S. Mar-
 garitæ ordinis S. Augustini, ut viuerent tamen secundum re-
 gulam S. Benedicti, & die 27. eiusdem mensis Procurato-
 ri earundem monialium translatarum fuit tradita possessio
 non solum Monasterij, sed etiam Ecclesiæ ibi conducen-
 do d. Antonium dictis nominibus ad altare maius Ecclesiæ
 dict. Monasterij S. Andree deosculando, seu deosculari fa-
 ciendo dict. Altare, &c. & pannos dict. Altaris ab utroquē
 eorum tangi, deosculari, & contractari faciendo, conducen-
 do eundem ad ostium maius dictæ Ecclesiæ, ipsum ostium
 claudi, & aperiri faciendo, &c. Et fecit Inuentarium sacræ
 suppellectilis, nec non Chrtismæ pro oleo sancto, & libro
 pro baptizandis, & omnia fuerunt consignata Antonio præ-
 dicto procuratorio nomine dd. monialium translatarum.
 Tandem die 16. Nouembris anni 1510. fel. record. Iulius II.
 indulgit dd. monialium S. Andree, ut viuerē possent secun-
 dum regulam S. Augustini.

Stante hac serie facti 3. Aprilis superioris anni coram
 R. P. D. meo Durano fuit dubitatum. An dicta Ecclesia
 1 S. Andree esset regularis ita f. ut deputatio Curati spectaret
 ad moniales iuxta tex. in cap. 1. de Cappellis Monachorum,
 & affirmatiue fuit resolutum, & inde lata sententia Rota-
 lis, quæ transiit fecit in Iudicatum, vnde concessa remis-
 soria Reuerendissimo D. Patriarchæ Archiepiscopo, illaq;
 reportata dubitauit An constaret de causis restitutionis in-
 2 integrum, & negatiue per Dominos fuit resolutum cum f.
 nulla adfit læsio, sine qua non datur restitutio c. 1. ubi Abb.
 num. 2. de restitu. in integrum Rot. decis. 2. eodem tit. in nouis
 Seraphin. decis. 634. num. 1. Huiusmodi namque Ecclesia,
 3 cum sit intra septa Monasterij f. præsumitur regularis
 argumento Text. in cap. fin. §. precipimus de stat. monach. &
 tex. in cap. cum beneficio de praben. in 6. eoque magis cum
 Monasterium nullam aliam habeat Ecclesiam ideoque ista
 4 Ecclesia sit pars f. integralis, & necessaria ad constituen-
 dum Monasterium ad tradita per Glo. in cap. 1. in verbo exemplo
 de pri-

A R G V M E N T V M.

Institutus post mortem usufructuarij, censetur purè, & liberè institutus, ita quod potest haereditatem transmittre, licet praecedat usufructuario, & solum durante vita usufructuarij suspenditur ei petitio usus fructus, in gratiam, & utilitatem eiusdem usufructuarij.

Rota secuta est pluries hanc singularem decisionem, & praesertim eam canonizavit coram Reuerendis. P. D. Coccino Decano in Romana Bonorum 4. Iulij 1631. Vbi habetur, quod ista est Doctissima, decisio more solito istius Auditoris.

S V M M A R I V M.

de privileg. in 6. Archid. in cap. nulla num. 1. 12. quest. 1. Socin. in cap. recipimus num. 97. de privileg. Rot. decis. 54. num. 11. par. 2. divers. Nauarr. de regular. comment. 4. numero 44.

Et praedicta confirmantur ex duobus instrumentis de nouo repertis altero confecto 10. Ianuarij 1255. altero autem confecto de eodem anno 21. Februarij in quibus moniales concedunt certa loca ad fabricandum, & qui dicta loca receperunt fassi sunt esse de Parochia Monasterij, volentes, quod domus, quas debent edificare sint de Parochia dicti Monasterij, & prima concessio fuit confirmata per Vicarium Archiep. secunda vero per ipsummet Archiepiscopum, qui proculdubio praefatas concessiones non confirmasset si Ecclesia secularis fuisset, non autem regularis ad tradita per Rotam decis. 11. num. 1. versic. ratio de Iure patronatus in nouis Gabr. conf. 192. num. 7. & conf. 198. num. 4. lib. 2. Rota decis. 413. num. 1. par. 1. & decis. 674. num. 3. par. 2. in recent.

Cum igitur ex praedictis constet Ecclesiam esse regularem, quod etiam deprehenditur ex assignatione facta de anno 1549. modernis monialibus, ut statim dicitur, utique cum etiam Ecclesia modernis monialibus fuerit concessa cum omnibus pertinentijs certum est sub nomine pertinentiarum venire etiam curam animarum Ecclesiae annexam Innoc. in cap. cum ad sedem num. 2. & 3. restitut. spol. Calderin. consil. 6. de verbor. signific. Lap. alleg. 139. num. 18. & fuit dictum in Causa Comaceni. & Ferrarien. Praepositura. & beneficij 15. Decembris 1625. coram bon. mem. Remboldo, quod etiam comprobatur ex possessione quadragenaria monialium deputandi Vicarium ad nutum amouibilem, qui est actus pertinens ad habentem curam Animarum Abb. in cap. extirpanda §. qui vero num. 2. versic. Hoc intellige de praebendis Cardinal. in Clementina 1. num. 11. questio. 21. de privileg. Vital. in Clement. 1. num. 62. ubi etiam Anchoran. num. 3. versiculo sed hic quaritur de offic. Ordin. & bene Rota decis. 102. num. 1. part. 1. recent.

Non obstant Testes examinati vigore remissoriae, quia dum deponunt Ecclesiam esse secularem conuincuntur ex praedictis, dum vero deponunt Archiepiscopum visitasse sanctissimam Eucharistiam, & etiam Corpus Ecclesiae, hoc non facit, quia cum cura dicti Ecclesiae exerceatur per Vicarium secularem iuxta Text. in dict. cap. 1. de Cappellis monachor. D. Archiepiscopus potuit visitare nedum Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, & alia concernentia cura, ut in eodem Concil. sess. 21. cap. 8. de reformatione. sed etiam Corpus ipsius Ecclesiae, & ordinare reparationem necessariam iuxta decreta eiusdem Concil. Trid. sess. 7. c. 8. de reformatione. & sepe censuit Congregatio Eminentissimorum Interpretum.

Non obstat, quod Archiepiscopus Campofregosus de anno 1471. 14. Decembris concesserit monialibus, ut ad beneplacitum suum possent deputare Vicarium, & vigore huius Privilegij Moniales antiquae praesentarunt de anno 1472. quia quicquid sit de huiusmodi privilegio, cum non sit in forma probant licet duo Testes deponant, quod illud viderint inter scripturas authenticas dictum monialium, istud privilegium posset considerari si moniales ad fundandam intentionem suam niterentur hoc solo privilegio, vel praesentatione facta in vim huius Privilegij, sed cum ex supradictis probent Ecclesiam esse regularem nituntur ex dispositione Iuris de qua in d. cap. 1. de Cappellis monachor. quae habet locum etiam in Ecclesijs monialium Decian. consil. 20. num. 13. lib. 1. & pluries resoluit Sacra Congregatio, & admittitur in decisionibus R. P. D. mei Durani, & propterea cum in hac materia non repugnet multiplici-
10 tas titularum ex titulo habito à dicto Archiepiscopo Campofregoso non potest inferri, quod dictum monialibus non competat privilegium de Iure communi ex d. c. 1. de Cappellis. Monachor. cum tituli non sint contrarii, sed diversi, & omnes tendant ad eundem effectum ad tradita per Aegid. consil. 10. num. 54. vers. secundus casus Felin. in c. Inter dilectos num. 18. de fide instrum. in 2. & 3. limitat.

Et ita conclusum utraque parte informante, &c.

- 1 Mulier instituta in usufructu solummodo, si ei nullus alius coherens in vita datus fuerit, censetur haeres in totum tam in usufructu, quam in proprietate. Et ista questio est valde anceps, & DD. ingenia multum torfit num. 7.
- 2 Verbum, instituit post mortem exponitur, substituit.
- 3 Mulier instituta in usufructu, multo magis censetur instituta in proprietate, si ei usufructus sit relictus titulo legati.
- 4 Mulier relicta Domina, & Patrona, ista verba videntur importare idem, ac si esset relicta haeres proprietaria.
- 5 Haeres institutus post mortem alicuius, intelligitur si supervixerit.
- 6 Haeres, qui non adiit haereditatem, non potest illam transmittre, sed dicitur caducatum ius illius.
- 7 Mulieri sine titulo legati, siue titulo institutionis fuerit relictus usufructus, censetur solummodo legataria.
- 8 Institutus post mortem alicuius, qui relictus est usufructuarius, si praecedat usufructuarius, potest institutus statim adire haereditatem, & ad haeredes transmittre.
- 9 Et ista opinio est aequior, & verior, & contraria opinio valde aduersatur voluntati testatoris, & num. 11.
- 10 Decis. 138. num. 3. par. 4. divers. declaratur.
- 11 Decis. 460. eadem parte intellectus.
- 12 Decis. 122. par. 2. in recent. declaratur.
- 13 Haeres institutus purè, & directè post mortem mulieris relicta usufructuaria, etiam si praecesserit dicti usufructuariae, potest haereditatem transmittre ad haeredem.
- 14 Usufructu resoluto per mortem usufructuarij, si non adsit institutus, tamen eiusdem haeres capite haereditatem.
- 15 Proprietas, quod accrescat usufructui impossibile reputatur.

- 20 Haeres haereditis proprietarii finito usufructu per mortem usufructuarij, haereditatem capit non iure transmissionis, seu fideicommissi, sed iure deuolutionis, seu consolidationis.
- 21 Legati temporalis natura, qua sit.
- 22 Usufructus, qui finitur morte usufructuarij, redit ad proprietatem, & cum ea consolidatur, seu trahitur, & absorbetur, ubicumque, & penes quemcunque ipsa proprietas reperiatur.
- 23 Mulier relicta usufructuaria, donec ipsa vixerit vita naturali, non debet extendi ad ipsius haereditem.
- 24 Mulier instituta usufructuaria, donec vixerit, consequitur dumtaxat usufructum morte finitum.
- 25 Verba, ore proprio, necessaria sunt in testamentis nuncupatiuis, respectu primi haeredis.
- 26 Vniuersitatis qualitas adiecta verbo directo, haereditatem, importat institutionem puram ab initio.
- 27 Verba, pleno iure, in substitutione apposita, quid operentur.
- 28 Verba, pleno iure, denotant plenam successionem tam in proprietate, quam in usufructu absque alia detractioe, & diminutione.
- 29 Trebellianica detractio competit haeredi vniuersali, cum onere restituendi post mortem.
- 30 Testator non praesupponens nomen haereditis, quando nominat institutum post illius mortem, tunc ille censetur pure institutus.
- 31 Actio, & passio non cadunt in eodem subiecto. Haeredi a se ipso legari non potest. num. 32.
- 32 Coniectura debiliores tolluntur per validiores.
- 33 Mulier relicta Domina, Patrona, & Massaria, ista verba de sui natura important absolutum dominium.
- 34 Mulier relicta Domina, Patrona, &c. si ista verba restringantur ab verbo usufructuaria, vel donec vixerit, censetur relictum ei dominium utile, & liberam dispositionem fructuum, cum praebeminentia.
- 35 Voluntates defunctorum, quando interpretantur, mordice non debet insisteri scrupulositati, seu cortici, & calumniae verborum, & subtilitatibus Iuris.
- 36 Voluntates defunctorum saepius perniciosè obumbrantur, impediuntur, & circumueniuntur.
- 37 Voluntates defunctorum per Iudices, coniecturijs vendandae sunt.
- 38 Haereditas non adita non potest transmitti.
- 39 Haereditas non adita in aliquibus casibus transmittitur, nempe iure suitatis, iure sanguinis, & iure de liberandi.
- 40 Haereditas non adita, ut transmittatur ex capite iuris de liberandi, quid requiratur.
- 41 Haereditatis aditio probatur ex actu, qui citra ius, & nomen haereditis expediri non potest.
- 42 Haereditas solo animo aditur, & animus hoc casu elicitur ex quocumque actu, siue proueniat ex facto, siue non facto, siue dicto, siue scripto.
- 43 Haereditatis aditio probatur ex contractu inito super re haereditaria.
- 44 Instituto post mortem usufructuarij, durante illius vita, solum suspenditur petitio usufructus in gratiam usufructuarij quousque viuat.
- 45 Et potest transmitti haereditatem, quia licet non habeat ius in exercitio, illud tamen habet in habitu.
- 46 Conditio, quando certum est, quod est casura non impedit transmissionem.

48 Usufructus vniuersalis, quando legatur alicui donec vixerit, tunc ille, qui ei est substitutus, intelligitur pure, & non conditionaliter institutus.

DECISIO XXII.

Filijs Catherinae petentibus immiſſionem pro medietate in possessionem bonorum Angeli, obiciebat Iacobus, Catherinam non fuisse haereditem a principio directe institutam, sed solum per fideicommissum substitutam, quatenus superuixisset Magdalena, quae licet usufructuaria haeres fuit instituta solummodo, attamen cum ei nullus cohaeres in vita datus fuerit, dempta mentione usufructus, censetur per quoddam ius accrescendi haeres in totum, tam in usufructu, quam in proprietate, grauata tamen restituere post mortem, medietatem Catherinae, & alteram medietatem Iacobae nepotibus, iuxta doctrinam Bald. in l. id quod pauperibus, num. 27. C. de Episc. & Cleric. quam plures, & grauissimi auctores sequuti sunt, quos refert, & sequitur Card. Mant. de coniect. ultim. volunt. lib. 4. tit. 5. & seqq. Bellon. Sen. consil. 30. num. 2. ubi post Bald. in d. leg. id quod pauperibus, quod verbum fuit instituit, post mortem, exponitur, substituit, Menoch. consil. 273. per tot. & consil. 637. num. 2. & seqq. & consil. 1112. & 1235. per tot. & de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 141. num. 1. & 27. & 35. Peregr. de fideicommiss. art. 5. num. 21. & 24. & 58. lib. 3. & nouissime, omnes Doctores propemodum cumulando, Moderni Brixien. consil. 195. num. 7. consil. 196. num. 11. consil. 197. num. 21. consil. 198. num. 31. & consil. 199. num. 30. & consil. 200. num. 51. ubi etiam referunt secundum hanc opinionem pluries fuisse iudicatum.

Quae & eo facilius videbantur admittenda in casu praesenti, nedum, quia notitudo Legati, sed institutionis fuit Magdalena vocata fuit ad usufructum, in quibus terminis propriis loquitur Bald. in d. l. id quod pauperibus, & alii cumulatim per Menoch. d. consil. 1112. num. 2. Card. Mant. d. art. 7. num. 5. & per Modern. Brixien. in consil. 196. & 198. atque alij, sed & quoniam testator addidit, quod ipsa Magdalena fuit esset Domina, & Patrona, quae verba videntur importare, ac si dixisset haereditem proprietariam, ad h. verbis ff. de haered. instit. Cardin. Mant. de coniect. d. lib. 4. tit. 5. art. 9. num. 3. Eugen. consil. 10. num. 26. versic. 1. quando, & consil. 25. num. 36. lib. 1. Menoch. consil. 273. num. 4. Negusant. quaest. 100. num. 66. & seqq. Vnde cum Catherina fideicommissaria praedeceſſerit Magdalena, bona videntur remanuisse libera penes eandem Magdalenam, tanquam fuit deficiente conditione illa, sub qua fuerat vocata Catherina, nempe quatenus ipsa superuixeret Magdalena, Card. Mant. de coniect. d. lib. 4. tit. 5. art. 7. num. 9. Menoch. dict. consil. 1112. num. 22. D. Facchin. controuerſ. iur. cap. 16. lib. 4. Vel in omnem casum, quatenus etiam Catherina haeres pure, & directe fuisset instituta pro medietate, fuit attamen cum non adiuerit haereditatem, non potuit illam transmittere, sed dicitur caduatum ius illius, quoniam sororem C. de iur. deliber. l. unica §. in nouissimo, C. caduc. tollen. Alex. consil. 168. num. 15. lib. 7. Peregr. decis. Patan. 151. num. 1. & seqq. Menoch. consil. 273. num. 14.

Ceterum Domini responderunt, dandam esse immiſſionem filiis Catherinae, quia, licet quaestio illa, an mulier instituta haeres in usufructu, nullo scripto cohaerede in proprietate, fuit dum ipsa viuit, admodum anceps sit, & Doctorum ingenia multum torserit, attamen Rota semper inclinauit in eam sententiam, ut mulier, siue titulo legati, siue titulo institutionis, ei fuerit relictus usufructus, censetur folummodo legataria, vocatus vero post mortem usufructuariae habeatur tanquam pure, & libere haeres in proprietate, videtur enim solummodo dilata usufructus acquisitio ad mortem usufructuariae, illaque verba, post mortem, dicuntur apposita, ut mulier libere fruatur usufructu, nec aliquo modo ab haerede vniuersali proprietario vexetur, & tempus illud mortis usufructuariae non est adiectum substantiae institutionis haereditis proprietarii, & ad illam infringendam, aut conditionandam, sed potius executioni, ad

- 9 ad differendum emolumentum commodi usufructus et interimque viuentis usufructuaria, haeres post eiusdem usufructuariae obitum institutus, statim adipiscere hereditatem, et ad haeredes potest transmitti, Ita Bald. consil. 26. lib. 5. Corn. in l. extraneum, num. 21. versic. 4. tangit ff. de hered. instit. ubi quod ita vidit iudicari, et quod opinio contraria est iniqua, contra naturam materiae subiectae, et mentem Testatoris, Paris. consil. 97. num. 3. versic. dico in super. et num. 6. lib. 2. Duran. de arte testand. tit. delegat. consil. 39. num. 1. bene Add. ad Alex. consil. 162. sub littera B. libro 2. Conar. var. resol. lib. 2. cap. 2. num. 5. asserens hoc esse verius de iure, Petr. Pech. de testam. coniug. lib. 5. cap. 5. in princ. ubi ex relatione Castrens. ita Bononiae, et alibi iudicatum fuisse testatur, Bero. consil. 58. num. 6. lib. 2. qui affirmat hanc opinionem magis communem, magis veram, et magis aequam esse, Suarez recept. sent. verbo, vxor. num. 114. Gail. pract. obseruat. 143. num. 5. ubi de veriori, lib. 2. de Rom. lun. consilio 291. num. 36. et seqq. Bursatt. consil. 245. num. 4. Sim. de Prat. de interpr. ultim. vol. lib. 3. dubit. 1. solut. 1. num. 23. Laderch. consil. 57. num. 3. ubi quod semper ita obtinuit in foro, Castil. de usufruct. cap. 8. num. 43. dicens contrariam.
- 11 et opinionem voluntati defuncti valde aduersari, Cabal. consil. 153. per tot. Odd. consil. 91. num. 20. cum seqq. ubi de humaniori, veriori, et magis communi testatur, Thesaur. Jun. qq. forens. cap. 81. num. 3. qui dicit per Senatum Pedamontanum ita iudicatum fuisse lib. 3. Gratian. discept. foren. cap. 822. num. 2. Giouagn. consil. 26. num. 13. lib. 1. quorum plures loquuntur in his terminis, quando ipsa mulier instituta fuit haeres in usufructu, ut per Cabal. d. consil. 153. Odd. d. consil. 91. num. 21. Castil. de usufruct. d. cap. 8. num. 43. qui proficitur expresse non esse constituendam differentiam.
- 12 inter institutionem, vel legatum, et Rota semper (ut supra dicebatur) propensior fuit in hanc sententiam, tanquam magis aequam, et voluntati defunctorum, qui iuris subtilitates ignorant, multum congruentem, et consentaneam, ut in decis. 162. num. 1. et per tot. et decis. 663. num. 1. par. 2. recent. et in Perusina Bonorum 13. Februarij 1579. coram Brano, impressa post Eugen. consil. 33. lib. 2. et in Romana Apotheca profumaria 11. Martij 1613. et 20. Martij 1615. coram bon. mem. Vbaldo, quae patiter decisiones loquuntur in casu institutionis, et in Sancti Seuerini dotis 16. Decemb. 1619. coram eodem. in qua fuit recessum ab alia decisione sub die 28. Nouembris 1618. et coram bon. mem. Cardin. Cavalerio decis. 310. et in Tridentina Bonorum 7. Aprilis 1606. coram bon. mem. Card. Sacrato.
- 13 Falluntur autem, et quidem egregie consulentes apud Moder. Brixien. consil. 199. num. 30. et 39. dum putant Rotam contrarium sensisse in decis. 238. num. 3. et decis. 460. par. 4. diuers. et decis. 122. par. 2. recent.
- 14 Decisio enim illa et 138. non applicatur, quia ibi mulier non erat instituta haeres in usufructu, sed simpliciter, et indefinite erat nominata haeres, unde merito. Rota sensit illam indefinitam vocationem, non esse coarctandam ad solum usufructum, differunt inter se isti casus, quod mulier sit instituta in usufructu, et post mortem sit datus alius haeres, vel quod simpliciter sit haeres instituta nulla facta mentione usufructus, nec proprietatis, et post mortem sit datus etiam alius haeres, ut per Imol. in l. filius a Patre num. 4. versic. ideo potest dici, et num. 6. vers. 2. casu, ff. de lib. et posthum. ubi firmat primo casu vxorem esse usufructuariam, in secundo autem casu esse proprietariam, Alexand. ibid. num. 3. versic. 2. est casus, Aret. num. 3. colum. 4. versic. pro declaratione, et colum. 7. versic. circa secundum, Menoch. praesump. 141. et num. 48. et seqq. lib. 4. Card. Mantica. de coniect. ultim. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 6. et 7. et in hoc secundo casu loquitur d. decis. 138. dictamque diuersitatem rationis in praedictis casibus videtur etiam considerasse Rota in Perusina Bonorum 13. Februarij 1579. coram Brano.
- 15 Decisio vero 460. loquitur pariter in casu, et quo mulier erat haeres instituta simpliciter, et ibi apparebat in alia parte testamenti, testatorem sensisse de usufructu causali, non autem formali, ex prohibitione ipsi mulieri adiuncta circa detractionem Trebellianicam, et ex qualitate vocatio-

- nis substitutorum oblique, et non directe.
- 16 Et demum et decis. 122. par. 2. recent. apertis verbis inquit, nullum fuisse datum cohaerem, et ideo censi vxorem institutam in totum, unde ad hanc quaestionem non applicatur illa decisio, hic vero scriptae fuerunt haereses Catherina, et Iacoba.
- Hoc autem posito, quod Catherina fuerit a principio directe, et pure haeres instituta pro medietate, sequitur, ut etiam si praedecefferit Magdalena, attamen potuerit trans-
- 17 mittere et ad haereses hereditatem delatam, nec impedimentum praestare Magdalenam, quia ipsa est solum legata, ut in proposito bene firmat Cabal. consil. 153. num. 3. et 4. Odd. consil. 91. num. 24. 25. 26. et 58. qui respondent omnibus obiectis, et praesertim rationi illi, quae communiter nituntur contrariae sententiae assertores, quod scilicet, cum usufructuaria non fuerit datus cohaeres censeatur et ipsa haeres etiam vniuersalis per ius accrescendi, ex praesumptione legis, quia hoc ius accrescendi, ut scilicet proprietas accrescat usufructui impossibile reputatur, et nec reperitur in iure, ut inquit Bald. consil. 273. vers. 6. ratione impossibilitatis, lib. 4. et bene etiam respondet Rot. in d. decis. 162. par. 2. recent. et in Romana Apotheca profumaria coram bon. mem. Vbaldo, extinctoque usufructu per obitum Magdalenae, hereditatem capit haeres haeredis proprietarij, ut sunt
- 20 filij Catherinae, et non iure transmissionis, seu fideicommissi, sed iure quodam deuolutionis, siue consolidationis, et temporalitatis adiectae institutioni, seu legato usufructus, etiam ad effectum impediendi ius accrescendi, Bart. in l. Titia, §. fin. ff. de leg. 2. num. 2. ubi quod non habetur respectus ad personam, sed ad ius hereditarium, et ad haerem in genere, sicque haerem haeredis in infinitum,
- 21 Castr. ibidem num. 1. ubi quod haec est natura legati temporalis, Socin. Sen. consil. 102. num. 10. lib. 3. Rub. Alexandrin. consil. 23. num. 3. Cephal. consil. 158. num. 5. et 6. et per tot. ubi quod vis stat. in temporalitate legati, Card. Mantica. de coniect. ultim. vol. lib. 9. tit. 2. num. 29. ver. id quod constare, et decis. 19. num. 1. et 2. Menoch. consil. 273. num. 24. et 25. Surd. consil. 123. num. 12. et fuit dictum in d. Perusina Bonorum 13. Februarij 1579. coram Brano, qui quidem
- 22 usufructus, finito tempore et vitae usufructuarij, redit ad proprietatem, et cum ea consolidatur, seu trahitur, et absorbetur, ubicunque, et penes quemcunque ipsa proprietas reperitur, Castr. in d. l. Titia §. fin. sub num. 1. ff. de legat. 2. et consil. 121. num. 2. lib. 1. Cephal. d. consil. 158. in casu 1. num. 1. et seqq. Bero. d. consil. civil. 4. num. 28. et consil. 83. num. 53.
- Hancque opinionem facilius in praesenti casu Domini amplexi sunt, quia ex multis deprehenderunt hoc idem sensisse Testatorem, ut scilicet Magdalena in effectu esset sola legata, Catherina vero, et Iacoba haereses essent proprietariae, etiam viuentis Magdalena.
- 23 Primo, quia non simpliciter Magdalenam et haerem fecit usufructuariam, sed coarctando illius vocationem, addidit, donec ipsa vi xerit, vitae naturali, unde non debet extendi haec temporalitas ad haerem Magdalenae, prout extenderetur si absolute censeretur haeres proprietaria, et solum grauata per fideicommissum restituere Catherinae, et Iacoba, ut ponderauit Rota d. decis. 162. num. 3. par. 2. recent. et ante Rotam considerabat Dec. consil. 278. num. 4. vers. 4. quia, Bero. d. consil. civil. 4. num. 18. et 19. ac 35. et consil. 51. num. 2. et consil. 83. num. 52. et secundum germanam voluntatem Testatoris, Magdalena debet consequi
- 24 dumtaxat usufructum et morte finiturum, non autem vniuersalem hereditatem, ad tradita per Aretin. in l. filius a Patre, num. 4. in fi. vers. sed aduerte, ff. de liber. et posthum. Ruin. consil. 209. nu. 22. vers. et ista opinio, lib. 2. Hond. consil. 62. num. 14. num. 2.
- Secundo quia, dum testator usufructuariam haerem fecit Magdalenam, non est usus verbis denotantibus directo iure admittendam esse, prout usus est, dum scripsit haereses Iacobam, et Catherinam, ibi, haereses proprietarias, et vniuersales fecit, et suo ore proprio nominauit Catherinam, et Iacobam pleno iure, in qua clausula ponderanda
- 25 sunt verba, ore proprio et quod necessarium est, in testamentis

inuentis nuncupatiuis respectu primi heredis directè instituti, non autem in substitutis per fideicommissum, l. hac consultiſſima §. per nuncupationem, C. de testam. §. fin. instituit. cod. l. 1. §. institutum ff. de hered. institut. & ponderanda sunt
 26 etiam illa verba proprietarias, & vniuersales, hæc enim qualitas vniuersalitatis, adiecta verbo directo, hæredes, importat institutionem puram ab initio, Simon de Pret. de interpret. ultim. vol. lib. 3. dub. 1. fol. 1. num. 39 Thesaur. lun. qq.
 27 for. lib. 3. q. 81. num. 3. Denum, & verba illa pleno iure, omiſſa respectu Magdalene, & apposita respectu Catherinæ, & Iacobæ, arguunt eandem Iacobam, & Catherinam iure directo vocatas esse, nec opus habere ministerio alterius, vt scilicet capiant de manu Magdalene, Bald. in auth. hac vsus præstatio, vers. tenet Bar. C. de sacros. Eccles. Arretin. consil. 155. num. 5. versic. sed quando substitutus, Simon de Pret. de interpret. ultim. volunt. lib. 3. interpret. 2. dub. 1. fol. 2. num. 5. Rota in dicta Perusina Bonorum 13. Februarii 1579. coram Brauo, dictaque clausula, pleno iure, & denotat plenam successionem, tam in proprietate, quam vsu fructu, absque aliqua diminutione, & detractioe, Gozad. in consil. 47. num. 10. Ruin. consil. 84. num. 12. lib. 1. Menoch. consil. 1046. n. 5. & 1179. nu. 23. Detractio autem Trebellianicæ competere Magdalene si esset hæres vniuersalis, cum onere restituendi post mortem, Ceph. al. consil. 563. nu. 39. Cardin. Mant. de coniect. ultim. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 7. num. 6. & ideo, dum est prætermiſſa hæc clausula respectu ipsius Magdalene, & apposita respectu Catherinæ, & Iacobæ, & bene deprehenditur diuersitas casuum vocationis, ita ut hæc sint veræ hæredes, Magdalena vero in effectu solum legataria vsu fructus, verbaque institutionis, & illa, post mortem, & alia eo tendere, ne ab hæredibus proprietariis quamdiu viueret, molestaretur Magdalena in dicto vsu fructu.

Tertiò quia testator in eodem testamento præsupposuit
 31 nomen heredis solum propriè & verificari in Catherina, & Iacoba, & ab hæredibus contradistinxit ipsam Magdalenam, vt in Capitulo de iure patronatus, ibi, per infraſcriptam Magdalenam sororem carnalem erigi, ecce quod testator non appellat hæredem Magdalenam, deinde vero subdit, Et post illius obitum, & infraſcriptorum hæredum ipsius testatoris, & successorum in infinitum, &c. Hic vero Catherina, & Iacoba hæredes nominantur.

Quartò, omiſſis aliis, hoc idem suadetur (& est admodum potens argumentum) quia testator mandauit hæredibus, vt restituerent Magdalene mobilia, vinum, & alia, quæ ad domum testatoris asportauerat ipsa, vnde ineptum fuisset, iubere hæredibus vt restituerent Magdalene, si testator intellexisset Magdalenam esse iure directo etiam hæredem,
 32 quia & actio, & passio non cadunt in eodem subiecto, & hæredi à se ipso legari non potest, ne quis sui ipsius debitor efficiatur, l. plane §. si duobus, l. qui filius, in fin. l. legatum §. 1. ff. de legat. 1. & in proposito Bald. consil. 273. versic. 3. quoniam, lib. 4. Surd. decis. 250. num. 3. nec opus fuisset hoc ministerio restitutionis in fauorẽ Magdalene, si enim fuisset heres directus, potuisset sibi satisfacere, & hæredes Magdalene, retinuissent dicta bona, nec ideo verificabatur terminus restitutionis, vt appositè attingit Odd. d. conf. 91. num. 44. & 50. versic. 4.

Coniecturæ autem deductæ pro Magdalena visæ fuerunt satis leues, & tolli ex alijs & contrariis coniecturis, supra ponderatis, tanquam validioribus, l. Diuus, ff. de rein. regr. restitut. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quaest. 9. cum alijs.

Non obstat Magdalenam, non simpliciter hæredem vsu fructuariam fuisse scriptam, sed etiam relictam & Dominā, Patronam, & Massariam, quoniam de sui natura dicta verba significant quidem absolutum dominium, sed in hoc casu debent restringi ab antecedenti verbo, vsu fructuariam,
 35 & ab alijs, donec vixerit, & eius vita durante, ita ut & solum inferant dominium vtile, & liberam dispositionem fructuum cum præheminentia, Bald. in l. si. num. 9. C. de indict. viduit. tollen. Dec. consil. 476. n. 1. Paris. consil. 21. nu. 9. lib. 2. Surd. consil. 218. num. 14. Rot. d. decis. 162. num. 6. præsertim iunctis tot coniecturis supra ponderatis, & alijs etiam per informates
 Pauli Rubei. Decis.

deductis, ex quibus apparet, quamcunque vocationẽ Magdalene fuisse coarctatam ad vitam illius, & sic esse temporalem, Catherinam verò, & Iacobam, etiam viuente Magdalena, hæredes extitisse, earumque ius succedendi in vsu fructu, per exclusionem temporalem non fuisse vnquam ademptum, sed suspensum dumtaxat illius commodum, & impeditam ad tempus, non quidem delationem iuris, sed petitionem, & executionem. Cum agatur de interpretanda
 36 voluntate defuncti, non est mordicus insistendum scrupulositati, seu cortici, & calumniæ verborum, & subtilitatibus iuris, per quas vera defunctorum iudicia, vt plurimum subuerſi monuit Constantinus in l. quoniam indignum, C. de testam. & damnauit in l. si quis hæredem, C. de instit. & substit. sequutus Celsi dictum in l. sequitur §. de illo, ff. de verb. oblig. quod in subtilitate iuris sæpè perniciosè erratur, &
 37 eorum voluntatem sapientiùs perniciosè obumbrari, impediri, circumueniri que dixit Soccin. Sen. consil. 157. num. 7. lib. 2. Peregr. consil. 21. num. 21. lib. 5. sed omnino enitendum est ad assequenda, diligenti perquisitione vestigia voluntatis defuncti, quæ metrum est, & mensura dispositionis, & illam
 38 quidem per & Iudices coniecturis venandam esse, post Bald. in l. fin. C. de impur. & alij subst. inquit Nat. consil. 110. num. 5. ad fin. Petra de fideicommiss. q. 9. num. 6. Et Doctores omnes in hac quaestione magni faciunt coniecturas, vt per Menoch. consil. 112. num. 4. & seqq. vbi ex his posse vtramque opinionem conciliari affirmat. Odd. d. conf. 91. nu. 29. Bertazzol. consil. 4. num. 26. ad fin. Rota d. decis. 663. num. 1. part. 2. recent. & in d. Romana Apotheca profumari & coram bona memoriæ Vbaldo.

Nec obstat Catherinam nequaquam adiuisse & hæreditatem, & ideo non potuisse illam transmitti; Quoniam dantur casus, in quibus fit transmissio hæreditatis delatæ, licet
 40 non adita, nempe iure & iuratis, iure sanguinis, & ex capite iuris deliberandi, vt bene per Angel. consil. 83. num. 1. versic. solum hoc autem. Hic verò bene intrat transmissio ex capite iuris deliberandi, quia concurrunt tria requisita, primum, quod transmittens sciat sibi delatam hæreditatem, vt hic dum Catherina remiserit seruitia præstanda à Blanchino: secundum quod decedat intra annum, prout hic Catherina decessit intra decem dies ab obitu Alegretti testatoris, hic enim obiit 6. Nouembris 1626. illa verò die 16. eiusdem mensis; Tertium quod prætendens transmissionem adiutur intra residuum dicti anni, quod & in hoc casu verificatur quia statim mortuâ Catherina, filii eiusdem petierunt immiſſionem, quæ petitio est loco aditionis, & his requisitis concurrentibus, certum est hæreditatem, etiam non aditam, transmitti l. cum in antiquioribus, vbi Alex. nu. 5. versic. item nota, ff. de iur. deliber. Bar. in l. quia dos, num. 7. ff. de reb. dub. Soccin. lun. consilio 14. num. 9. lib. 3. Gomez. variarum resolutio. libro 1. cap. 9. numero 50. & 51. versiculo aliquando, Eugen. consilio 25. numero 95. libro 1. Odd. de restitut. in integr. quest. 50. articulo 6. numero 57. & sequentibus.

Et Dominis videbatur liberationem illam f. etiam à Catherina de seruitiis præstari per Blanchinum, cum sit actus,
 42 & qui citra ius, & nomen heredis fieri non poterat, importare aditionem eiusdem Catherinæ, l. pro herede, vbi Bart. l. pupillus, alias Iulianus, §. fin. ff. de acqu. hered. Rota coram sanct. mem. Gregorij XV. decis. 98. num. 4. & 5. solo enim animo hæreditas aditur, & animus ad hunc effectum sufficit, vt eliciatur per quemcunque actum, siue proueniat ex facto, siue non facto, siue dicto, siue scripto Bart. in l. gerit, num. 5. ff. cod. tit. præsertim quia sub nomine heredis hæc liberatio à Catherina emanauit, Bart. in d. l. gerit, num. 14. Card. Mant. de coniect. lib. 12. tit. 11. num. 9. & versatur etiam circa & rem hæreditariam, nempe seruitium hæredibus præstandum, quod ponderat Card. Mant. vbi supra, num. 10. versic. si vero, & versic. quod si preferatur, Nat. consil. 448. num. 18. Rota coram sanct. mem. Gregor. XV. d. decis. 98. num. 3.

Illudque semper retinendum est, vocationẽ Iacobæ, & Catherinæ, siue iure directo, siue per viâ fideicommissi esse purâ, quia verba illa, post mortem Magdalene, ex præsumpta, & coniecturata mente testatoris non important conditionẽ, si superui.

DECISIO XXIII.

peruiuat, sed solummodo dilationem, ac temporalitatem, & in substantia non impediunt delationem iuris Catherinæ, & Jacobæ hæredum, sed suspendunt duntaxat petitionem, 45 ¶ seu emolumentum acquisitionis vsusfructus, in gratiam, & vtilitatem vsufructuarij, quousque viuit, vt scitè docuit. *Aretin. in l. filius à Patre, sub num. 3. vers. tamen aliquando, cum seqq. ff. de liber. & posthum. Peregr. conf. 54. num. 4. lib. 5. & Mortis Magdalenæ, certum est, quod erat casura, cū esset mortalis, vnde ipsa Catherina, licet prædecesserit, rectè potuit transmittere ius illud succedendi in vsufructu acquisitionis quidem, & delatum, sed in tēpus mortis Magdalenæ, & sic in illum casum suspensum, & dilatum, quod in 46 terim peti, atq; exigi solum impediabatur, sufficit tēnim ad hunc effectum habere ius in habitu, licet non habeatur in exercitio, vt inquit *Bald. in l. 2. num. 10. vers. in contrarium videtur, C. de liber. præter. Hond. conf. 14. nu. 53. & seqq. lib. 2. Peregr. de fideicom. ar. 22. num. 3. & ar. 31. num. 26. & art. 32. num. 3. plenè Galuan. conf. 13. num. 63. 64. & 65. & con-* 47 ditio, ¶ quam certum est esse casuram, non impedit transmissionem, *Anchar. conf. 354. nu. 7. Peregr. in locis præalleg. Sim. de Præ. de interpret. ult. volunt. lib. 3. dub. 5. fol. 4. n. 19. & 23. Atque in puncto, quod in vniuersali vsufructu, legato alicui in vita sua, seu donec vixerit, post illius verò mortem 48 alio instituto herede, ¶ is intelligatur purè, & non conditionaliter institutus, adeo vt, si ante vsufructuarii moriatur, trāsmittat hæreditatem, verbo, vel facto aliquo aditam, vel alioquin trāsmittat ius ipsum deliberandi, dixerunt. *Bald. conf. 26. lib. 4. Paris. conf. 97. nu. 7. lib. 2. Petr. Pech. de testam. coniug. lib. 5. c. 5. num. 1. ad fin. Sim. de Præ. d. loco, num. 27. viden. Peregr. conf. 54. num. 4. lib. 5. quem, & sequuntur Mo-* 49 *der. Brixien. de subtit. q. 488. num. 9.***

Et ita, vtraque parte informante, fuit resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Nouariens. Decimarum.

Die Mercurij 26. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

Decimarum quota, vt præscribatur, quid sit necessarium, & an ista quota possit minui consuetudine, aut præscriptione. Præscriptionis principium est ipsa possessio.

SUMMARIVM.

- 1 Decimarum quota, vt præscribatur, non sufficit sola possessio, sed requiritur implicitus titulus per immemorabilem cum fama priuilegij, & num. 2. vbi, quod saltem requiritur explicitus, cum quadragenaria.
- 3 Decimarum quota potest minui consuetudine, aut præscriptione.
- 4 Præscriptio in materia decimarum, vt dicatur probata, quid requiratur.
- 5 Præscriptio non datur sine possessione.
- 6 Super locationis titulo firmari non potest præscriptio, aut consuetudo diuersa ab effectu locationis, vt scilicet finita locatione Dominus non possit vti iure suo.
- 7 Locator non sibi, sed Domino possidet.
- 8 Præscriptionis initium est ipsa possessio.
- 9 Prælati non creditur in præiudicium suæ Ecclesiæ, nisi in quantum relata producantur, & ex se probent.
- 10 Scripturæ præcisæ, & authenticæ magis standum est.

Iam fuit resolutum in hac causa 7. Maij 1627. * allegata tam præscriptionem per Communitatem Cameri non ob stare. Hodie eodem dubio proposito, responsum fuit standum esse in decis. is.

Non enim amplius dubitabatur, quin Homines, & Communitas cameri tenerentur ad solutionem decimarum, quæ per Episcopum præstentur, neque quod idem Episcopus contra eos agere posset officio Iudicis ad illarum exactiorem, quoniam omnis hæsitatio fuit sublata in decisionibus causæ 5. Decembris 1629. * 11. Martij, & 10. Iunij anni præteriti 1630. * sed tantummodo fuit reseruatum, vt videretur si præscriptio obstaret, quod semper fuit de intentione Communitatis soluentis se eximere ab integra decima per annuam solutionem librarum 70. vnde cum iam fuerit firmatum Communitatem in hac probatione deficere, nec iuuetur nouis iuribus, aut fundamentis meritò in decis. is Domini perstiterunt.

- 1 Nam etsi non agatur de præscribenda ¶ huiusmodi quota in totum, quo casu absq; difficultate non sufficeret possessio; sed requiritur implicitus titulus per immemorabilem cum fama priuilegij, *Abb. & Felin. in cap. cum Apostolica, de ijs qua fiunt à Prælat. in c. causam qua. num. 3. de præscript. Rebuff. de decim. q. 13. num. 69. & latissimè fuit firmatum in Toletana decimarum de Capilla 4. Decembris coram bo. mem. Andream, vel explicatus cum quadragenaria* 2 ¶ et esset necessarius, vt supra allegati tenent, & expressè determinat *Petr. de Vbald. de canonic. Episc. c. 2. num. 14. neq;* 3 etiam difficultas versatur in ¶ eo, an huiusmodi quota possit minui consuetudine, aut præscriptione: quia hoc admittitur secundum veriore, de qua per *Conarr. var. resol. cap. 17. num. 8. Rebuff. de decim. q. 13. num. 46. Moneta eod. tit. c. 5. q. 1. num. 89. Seraph. decis. 1204. sed omnis controuersia* 4 consistit in probatione præscriptionis, ad quam Communitas se restrinxit in suo libello, & in ea defecit: ¶ quia de vniuersali præstatione decimarum per tempus sufficiens nò docuit, prout necessarium esse voluerunt Domini in *Mediolanens. Decimarum 5. Decembris 1597. coram bo. mem. Cardin. Mellino, & decis. 474. num. 5. par. 1. & 497. num. 2. par. 2. recent. probauit enim quandoque soluisse decimam in pecunia, nempe annuatim libris 70. quandoque in specio in tot faccis filiginis, quæ non conueniunt vniuersitati requisitæ secundum canones; præterea ad præscribendum minorem quantitatem ex integra decima, semper doceri debet de possessione, sine qua ¶ præscriptio non datur, quæ consistit in eo; vt Episcopo agenti ad integram decimam, denegata fuerit exactio, & acquieuerit Episcopus, alias contra successorem, aut Ecclesiam nulla præscriptio, aut consuetudo præiudicare potest, *Seraph. decis. 1102. Rota in Valentina Decimarum 15. Decemb. 1604. coram bo. me. Orsberg. & in Cuiusdam Decimarum 26. Martij, & 18. Iunij 1618. coram D. Cardinali Verospio.**

Non obstant quietantiæ per 40. & vteriores annos, in quantitate vniuersali pro libris 70. quolibet anno: quia in multis instrumentis enuntiatur titulus locationis, prout in decis. 7. Maij 1627. fuit responsum, super quo titulo firmari non potest præscriptio, ¶ aut consuetudo diuersa ab effectu locationis, & cōductionis, vt scilicet finita locatione Dominus possit vti iure suo, *Dec. conf. 402. n. 15. Rota decis. 469. n. 2. par. 1. recent. & interim conductor ¶ non sibi, sed domino possideat, l. si. C. de acquir. poss. Surd. cōf. 117. n. 17. ita ut semper deficiat initium ad præscribendum, quod est ipsa ¶ possessio, c. sine possessione, de reg. iur. in 6. Balb. de præscrip. p. 3. in fine, vers. certum, & quartum.*

Demum non obstat attestatio, & seu fides Notarij Zaffiri, qualiter de anno 1558. Thesaurarius mensæ Episcopalis affirmauit Communitatem esse solitam soluere pro hac decima libras 70. omni anno semper & in perpetuum, ostenderitq; eidem Notario libros mensæ Episcopalis, in quibus hæc obligatio erat adnotata.

Quia attestatiōi relatiuæ ad Thesaurarium, & libros mensæ

6 mensæ non creditur sicuti non crederetur Prelato † in præiudicium suæ Ecclesiæ, nisi in quantum relata producautur, & ex se probarent, *Afflict. decis. 168. num. 4. Menoch. consil. 39. Rota decis. 792. num. 6. par. 1. diuers. 452. par. 2. recent.* & eo etiam casu relatum non releuaret, cum adfint
10 instrumenta locationum de hac decima, quibus † uti scripturæ præcisæ, & authenticæ magis standum est, *l. si census, ff. de probat. cap. tertio loco, ubi glo. in verbo testium, eod. tit. cum alijs allegatis in decis. 7. Maij 1627.* Et ita fuit resolutum pro Reuerendissimo Episcopo, altera parte informante recusante &c.

* Est decis. 64. supra par. 5. recent.

* Sunt decis. 127. & 357. sup. ead. par. 5. Vltimam hanc decisionem sub die 10. Iunij 1630. habes infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. GHISILERO.

Romana Affecurationis Nauis.

Die Mercurij 26. Februarij 1631.

ARGVMENTVM.

Affecuratio nauium, si sit promissa verbis generalibus, & in forma amplissima, tunc affecuratores tenentur ad omne risicum, & periculum, per quod impediri possit transportatio mercium ad locum conuentum, quod multo magis habet locum quando casus infortunij specialiter expressus, euenerit.

SVMMA RIVM.

- 1 Exceptio, & reseruatio vnus casus, operatur comprehensionem aliorum casuum.
- 2 Conductor, si certos casus expressit, in alijs omnibus tenetur.
- 3 Casu aliquo excepto, reliqui omnes comprehenduntur.
- 4 Contractus à conuentione partium legem accipiunt.
- 5 Affecurationis casus non dicitur euenisse, quando merces non sunt deperditæ.
- 6 Odd. in consil. 31. num. 11. declaratur.
- 7 Plura, quando obstant, si vnum remoueat, attamen alia remanent.
- 8 Represalia fiunt à Principe, vel cum Principis auctoritate.
- 9 Verba, & fuisse come si voleſſe, d'interuenisse, posita in affecuratione nauium, sunt adeo ampla, ut restrictionem aliquam non recipiant.
- 10 In affecuratione Nauium, dum susceptum fuit omne impedimentum, & omne risicum, quousque ad locum conuentum peruenirent merces, ea verba nullum casum excludere videntur.
- 11 Interpretatio nulla melior capi potest in contractibus, quam ea, quæ prouenit ex declaratione contrahentium.
- 12 Mandatum re integra reuocari potest, & num. 14.
- 13 Confessio, quando est acceptata semper operatur effectus suos.
- 15 Contra affecuratores nauium obligatos in forma Camere relaxatur mandatum quando non fuit impleta promissio.

16 Mandatum in vim obligationis Cameralis non potest relaxari, nisi præcedat liquidatio debiti.

17 Fides Officialis publici in forma probanti, probat.

18 Fides extraiudicialis, si sit adminiculata, fidem facit.

DECISIO XXIV.

Cvpientes Octavianus Acciaiolus, & Marcus Martellus à Sicilia adducere ad Portum Gori per mare, quandam quantitatem grani supra nauem S. Bouauentura nuncupat. conuenerunt cum pluribus mercatoribus, qui (recepta mercede ad rationem septem pro centenarij) affecurarunt granum donec, & quousque fuisset delatum ad dictum Portum Gori, alijs voluerunt teneri ad solutionem pretij conuenti, verum quia factio triremium Reipublicæ Venetæ fuit asportatum ad Ciuitatem Venetiarum non autem ad dictum conuentum locum Gori, dubitauit, An sit relaxandi. mandatum contra dd. affecuratores, & Domini affirmatiue responderunt existimantes euenisse casum affecurationis commissamque fuisse stipulationem.

Nam affecuratio fuit promissa verbis generalibus in forma amplissima, cum particulari expressione etiam reprefaliarum, & cuiuslibet casus sinistri ab amicis, seu inimicis. Ideoque Affecuratores in se susceperunt omne risicum, & periculum, propter quod potuisset impediri transportatio grani ad locum conuentum, ponderando verba affecurationis, ibi: *Correndo risico li sottoscritti Signori Affecuratori sopra detti grani d'ogni caso di mare, di fuoco, di getto in mare, di reprefaglia, d'rubaria d'amici, d'inimici, e d'ogni altro oportuno di astro, sinistro impedimento, d' caso sinistro, e fosse come si volesse, d'interuenisse, tutti li detti rischi li corrono, e tutti li portano li sottoscritti Signori Affecuratori sopra di loro,* & propterea dum Affecuratores nedum generaliter in quolibet casu se obligarunt, sed etiam exprimendo certos casus, secutus comprehenditur sub affecuratione, præsertim, postea excipiendo dumtaxat à dicta generalitate casum Barrataria, ibi: *Dichiarando, che da Barattaria del Capitano, & marinari in fuori, li sottoscritti Sig. Affecuratori à tutti l'altri rischi, casi sinistri, & infortunij, vogliono essere tenuti, & obligati in tutto, & per tutto.* & c. ex quo rectè arguitur, ut nullus præterea casus exceptus fuerit, hac enim † exceptio, & reseruatio vnus casus operatur comprehensionem reliquorum casuum, propter quos granum non potuisset asportari ad d. locum conuentum, ut in simili dicitur de conductore, qui si † certos casus expressit in alijs omnibus teneatur, ut per *glos. in l. si quis fundum, ff. locat. & conduct. Alex. consil. 3. num. 2. lib. 2. Rim. lun. consil. 92. nu. 20. lib. 1.* & in his terminis obseruauit, *Ang. consil. 290. num. 5. Bald. consil. 395. num. 6. lib. 2.* ut aliquo casu excepto, † reliqui omnes comprehensi intelligantur, *Rota in Romana Affiz. 8. Febr. 1593. coram Gipsio, relat. inter diue. dec. 727. sub num. 4. versic. sed quicquid sit, par. 4.* cum † contractus à conuentione partium legem accipiat, *l. contractus, §. sed hac ita, ff. de reg. iur. l. 1. §. legem, ff. de pos. cum similibus.*

Nec potest excludi hic casus secutus, eo sub prætextu, ut merces affecuratæ integræ adhuc hodie † sint, dum illarum pretium non amiserunt affecurati ex traditis per *Odd. consil. 3. num. 11. Sancer. de affecur. par. 4. num. 46.* vel ex eo quod Nauis fuerit capta à Principe pro asserta occasione annonæ proprii Principatus; Ideoque hic casus non comprehendatur in hac affecuratione, ex *Rota Ianuën. decis. 62. quæ sequitur Mastril. decis. 284. num. 48.* nam primus casus non obstat, quia nihil conferre videtur, quod saluum sit hodie granum, & illius pretij sint Creditores affecurati, nam obligatio affecuratorum continet consignationem identitatis grani, & illius consignationem in certo loco, & proinde non applicatur. *Odd. † cum non sufficiat extate granum in alio loco, sed copulatiue requirantur ista duo, videlicet idem granum, & in certo loco conuento, & in isto casu granum habetur pro deperdito respectu loci Portus Gori, ad quem fuit promissa asportatio, non ad Ciuitatem Venetiarum;* Ideo quandocumque granum

D. 2 impe-

impeditum fuit asportari ad Portum conuentum, intrat obligatio assecurationis, iuxta bene in hac re deducta per *Sætern. de assecurat. par. 3. num. 53.* & sane quia quando plura [†] obstant, si vnum remoueat, attamen alia remanent, *cap. ex tutorum, de auth. & usu pall. cap. pastoralis de priuil. Gemin. cons. 33. nu. 8. Rot. coram sa. mem. Greg. XV. decis. 87. num. 7. cum seqq.* vbi etiam *Add. nu. 16.* Decisio autem Ianuen non facit ad casum, quia ibi non constat quod assecuratio fuerit sub simili forma, vt hæc de qua agitur, quinimo ex eius lectura patet quod fuit limitata ad predam, latronum incursionem, & casus sinistros dumtaxat, vt patet ibi *sub nu. 1. vers. quando casus*, non autem dictum fuit, *& fuisse come si voleffe, o interuenisse*, nec exceptus solus casus Barattariæ, qui firmat regulam in contrarium ex supra deductis, vltra quod ibi, vt pariter constat ex *num. 3. vers. & in effectu*, non fuit assecuratum granum, sed Nauis, quæ tandem peruenit ad locum destinatum, licet fuerit per aliquantū temporis apud Venetos detenta.

Neque etiam subsistit fundamentum quod fuerit capta à Principe: quia vltra quod repræsentat [†] sunt à Principe, aut cum Principis auctoritate, & tamen casus repræsentariis fuit expressè in assecuratione comprehensus, ibi, *di repræsentaglie, &c.* & deinde solum exceptus casus Barattariæ, ita ut propterea censetur in ea comprehensus omnis casus etiā ex facto Principis externi proueniens. Sed cessat omnis difficultas ex supra relatis verbis, [†] *& fuisse come si voleffe, o interuenisse*, quæ sunt adeo ampla, & vniuersalia, vt restrictionem aliquam non recipiant, sicuti in puncto ex multis plenè exornat *Siracc. de assecurat. gloss. 15. num. 13. post med. vers. Cum ergo, & num. 14. gloss. 16. per tot.* Dum enim in ¹⁰ Assecuratione susceptum fuit omne impedimentum, [†] & omne riscum, quouque ad locum conuentum perueniret granum, ea verba nullum casum excludere videntur, *Boss. de remiss. merced. num. 65. Menoch. de arbit. lib. 2. cas. 80. num. 1. cum seqq. Mant. de contract. lib. 5. tit. 8. num. 10. et seq.*

Quibus accedit, quod iidem assecuratores intellexerunt assecurationem modo supradicto, dum dederunt mandatum assecuratis, quod eorumdem assecuratorum nominibus mandarent mercatoribus Venetis de Sanminiatis & Guasconibus, vt frumenta supradicta reciperent, & procurarent vendere eorum sumptibus pro obseruantia assecurationis, prout executum fuit, non enim melior [†] interpretatio dari potest, quam ea, quæ prouenit ex declaratione contrahentium, cum nec possit in dubium reuocari, *l. semper in stipulationibus, ff. de reg. iur. Soccin. inn. cons. 65. num. 64. lib. 1. cum alijs per Mant. decis. 18. n. 6.*

Hinc non obstat, quod reuocauerint hoc mandatum ipsis assecuratis, quia non propterea reuocarunt confessionem, aliud enim est confessio, aliud mandatum, licet enim potuerint reuocare [†] mandatum re integra, non tamen confessionem, quæ iam erat acceptata, ita vt illa confessio semper ¹² [†] operetur suos effectus, prout de iure nulla habita consideratione reuocationis, nisi docto de errore, ex latè cumulatim per *Fabr. de confess. concl. 6. num. 9. cum tribus seqq. et de reg. iur. cod. l. 1. num. 24. et seqq. & per Modern. Bonon. var. resol. lib. 2. cap. 44. num. 9 et seqq.* vltra quod ista prætexta reuocatio fuit facta assecuratis, & erat facienda supradictis mercatoribus Venetis procuratoribus de ipsorum assecuratorum [†] mandato iam constitutis, & fuit pariter facta non solum re non integra, sed etiam lite pendente.

Sed cum ex deductis hinc inde in facto, videlicet ex epistolis, ex confessione Assecuratorum & ex fide officialis Annonæ Ciuitatis Venetiarum constet, Nauem S. Bonauentura nuncupat. cum grano non peruenisse ad Portum Gori, sed fuisse facto dd. trirremium asportatum Venetias, ibique detentam & granum à Naui extractum, & in publicis Horreis repositum, contra assecuratores est relaxatum, mandatum vigore obligationis Cameralis, cum non fuerit impleta promissio dandi in loco conuento, ideoq; commissa stipulatio ¹⁵ ad pretia conuenta aduersus eosdem Assecuratores [†] ex generali stipulatione contrahentium, ad *rex. in l. 1. et l. centum Capua, ff. de eo quod cert. loc. Cast. in leg. nauem, Saufeli, ff. locati, num. 6. Alexan. in l. Titio, num. 3. ff. de verb.*

oblig. Bart. Bald. Salic. et alii relati à Rota Ianuen. decis. 25. num. 1.

Non obstat, quod non probetur quantitas grani vehendi ¹⁶ posita in Naui, & sic non possit [†] relaxari mandatum in vim obligationis Cameralis, nisi præcedat liquidatio, *Galles. de oblig. Cam. quest. 34. num. 10. et quest. 35. sub numero 6. et Rota post ipsum decis. 115. num. 10. decis. 142. num. 5.* quia ea iustificatur ex apoca in qua Assecuratores dum susceperunt in se granum tacite agnouerunt etiam quantitatem grani, quam mandarunt consignari eorum procuratoribus de Sanminiatis, & Guasconibus, & ex ¹⁷ [†] fide Officialis publici officii Annonæ Ciuitatis Venetiarum in forma probanti, quæ sola plenè probat adnotata per *Doctor. in l. fin. ff. ad l. iul. de Annon.* cum ex ea resultet certitudo, *l. 1. C. de sent. qua sine certa quantitate, Casar de Grass. decis. 5. num. 5. de restitut. spol. & tenuit Rot. in Arct. liquidationis 23. Ianuarii 1617. coram Reuerendissimo D. meo Decano.* Et dicta lura sunt etiam conformia Epistolæ responsuæ dd. Procuratorum, in quibus habetur granum ascendisse ad sextaria 6765. quemadmodum ex ¹⁸ lectura earum probatur, adeout huiusmodi fides [†] etiam ex his adminiculata, multo magis talem quantitatem probare videatur, quamuis esset simplex extraiudicialis, & non publici Officialis, *Rota in recent. decis. 122. sub num. 7. vers. sic qua fides parte 1. et apud Consilia Farinacc. lib. 2. decis. 323. num. 2. vers. cui attestati, in Caetana Beneficiorum 9. Februarii 1618. coram bo. mem. Buratto, & lapsius in alijs.*

Et ita &c. vtraque &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Domus.

Die Mercurij 26. Februarij 1631.

ARGUMENTVM.

Ad deuolutionem, & caducitatem agens, quid probare grauetur. Emphyteusis quando sit transitoria ad hæredes extraneos, etiam si sit Ecclesiastica. Alienans bona emphyteutica, irrequisito Domino directo, quando non incurrat in caducitatem.

SVMMA RIVM.

- 1 Ad Deuolutionem, & caducitatem agens, regulariter eam probare tenetur.
- 2 Ad Caducitatem agens ob lineam finitam, dictum finis probare grauetur, & num. 3.
- 4 Lineæ inuestiti defectus probari debet ab eo, qui agit ad deuolutionem.
- 5 Ad Deuolutionem agens, ob non pacti adimplementum, dictum non adimplementum, ipse omnino probare tenetur, & num. 6.
- 7 Caducitas incurta ob non adimplementum, censetur remissa ex multiplicatis receptionibus Canonum.
- 8 Deuolutio, quando non iustificetur.
- 9 Emphyteutica bona, si sint translata in aliquem cum consensu Domini directi sine præfinitione temporis.
- 10 Et neque fuit restricta ad vitam, neque generationem, sed titulo perpetuæ emphyteusis iure proprio. Tunc effecta est transitoria ad hæredes etiam extraneos.

- nos, & hoc procedit etiam si emphyteusis sit Ecclesiastica.
- 11 Beneplacitum Apostolicum præsumitur intervenisse in alienationibus rerum Ecclesiæ ex cursu triginta annorum.
- Et hoc siue fuerit reservatum, siue non in instrumento venditionis.
- 12 Alienatio emphyteusis facta irrequisito Domino directo, non inducit caducitatem, si ea fuerit necessaria, nimirum si sit facta auctoritate Iudicis.
- 13 Caducitas non incurritur ex alienatione necessaria facta vigore Bullæ Iuris congrui.
- 14 Ignorantia præsumitur in succedente in ius alterius.
- 15 A Caducitatis pœna quis excusatur ex iusta ignorantia.
- 16 Ad Deuolutionem agens ex uno capite, ut non obtineat, sufficit quod eam ex illo capite non iustificet.

DECISIO XXV.

Domus ista, de qua agitur, de anno 1485. à Monachis Sanctæ Mariæ Nouæ concessa fuit in emphyteusim Guillelmo Statij, & Guillelmo Petri, in solidum, ad secundam generationem, pacto adiecto, quod ipsi emphyteutæ in casu absentia ab Vrbe tenerentur notificare Monasterio sub pœna caducitatis, ut in Summ. num. 1. Deinde de anno 1567. cum Georgius, filius Guillelmi Petri, domum vendidisset Leonettis, à Monachis præstitus fuit consensus contractui, & inuestiti fuerunt Leonetti in perpetuum, ut in Summ. num. 3. Quibus quidem Leonettis, ad deteriore fortunam deuentis, & non soluendo effectis, cum in subhastatione, ad instantiam Creditorum facta, domus fuerit primo adjudicata Francisco Caluo, & deinde ab hoc pariter per subhastationem transiuerit in Pulcios, Monachi præcedentes factum esse locum deuolutioni, interato coram Locumtenente Eminentiss. Vicarij iudicio, per sententiam fuit illis impositum silentium, qua sententia per alium Iudicem reuocata, pro parte illorum de Pulcis, causa fuit coram me in Rota introducta, & dubitatum, An constet de causis restitutionis in integrum aduersus dictam secundam sententiã, in quo dubio Domini affirmatiue responderunt.

Quia visum fuit constare de iniustitia posterioris sententiæ, & consequenter de læsione illorum de Pulcis, cum pro parte Monachorum non fuerit doctum de deuolutione, & caducitate, quæ regulariter probari debet ab eo, qui agit ad illam, Speculat. in tit. de emphyteus. §. nunc aliqua, num. 66. Bero. consil. 249. num. 8. lib. 1. et fuit dictum in Armineti Deuolutionis 17. Maij 1602. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio.

Autenim Monachi nituntur Instrumento inuestituræ, factæ de anno 1485. & tunc, vel prætendunt factum esse locum deuolutioni ob generationem finitam, vel ob non adimplementum pacti, quo emphyteutæ tenebantur notificare absentiam ab Vrbe, & neutro ex capite videtur intrare caducitas.

- Non quidem ob finitam secundam generationem masculinam, & femininam, utriusque Guillelmi inuestiti, quia à Monachis nullibi probatur defectus, & finis dictæ secundæ generationis, & quod filii primorum inuestitorum, quos adfuisse non controuertitur, decesserint sine filiis, prout omnino de iure requiritur, quando agitur ad effectum deuolutionis, censuit Rota apud Card. Seraph. decis. 1458. n. 1. et coram bo. me. Card. Causal. decis. 558. nu. 1. et 3. et in Ferrarienti Bonorum 22. Decemb. 1603. coram Ortembergo, vbi quod onus probandi defectum lineæ spectat ad agentem, et in Armineti deuolutionis 16. Februarij 1609. coram bo. mem. Card. Sacrato, et in Romana domus de Blanchis 10. Maij 1619. coram bo. me. Buratto.

Minusque deduci potest caducitas ex non adimplemento pacti de notificando absentiam inuestitorum, quia de tali absentia non constat, quam tamen Monachi, uti funda-

- 5 mentum, et eorum intentionis, probare omnino debuissent, iuxta consil. Feder. de Sen. 148. num. 1. et 2. Siluan. consil. 3. num. 13. Crauett. consil. 240. num. 3. vers. sed tamen verius. Bursat. consil. 119. num. 3. Put. decis. 375. in fin. lib. 2. in cor. rect. præsertim ad effectum deuolutionis Rota decis. 170. num. 10. ad fin. par. 2. recent. & in omnem casum ex multiplicatis receptionibus Canonum per longissimum temporis spatium subsequitis, censi debet omnem præsentam deuolutionem remissam fuisse, Glo. in l. 2. verbo (repellere) versic. item si triennio, et ibi Doct. C. de iur. emphyt. Ruin. consil. 110. num. 4. lib. 1. Gabr. consil. 66. num. 54. et seqq. lib. 2. Surd. decis. 6. num. 7. et decis. 181. num. 1. Card. Mantica. decis. 200. num. 1. et 2. et decis. 896. num. 4. et 5. par. 4. diuers.

Aut verò Monachi agunt ad deuolutionem in vim secundi Instrumenti de anno 1567. In quo venditio domus, facta Leonet. tanquã de perpetua emphyteusi, & ad quoscunque extraneos transitoria, approbata fuit, prout re vera eos egisse colligi videtur ex monitorio, Summ. num. 4. vbi asseruerunt euenisse casum deuolutionis ob mortem Iuliani, & Alexandri de Leonettis; Et hoc etiam casu deuolutionem non iustificari Domini censuerunt, siue illa deducatur ex obitu illorum de Leonettis, siue ex defectu beneplaciti Apostolici, siue ex alienatione istius domus, facta irrequisito domino directo.

- Non est factus locus deuolutioni per obitum Iuliani, & Alexandri de Leonettis, quia in illos translata fuit domus 9 de consensu Monachorum, sine temporis præfinitione, neque concessio limitata fuit ad eorumdem vitam, seu generationem, sed titulo perpetuæ emphyteusis iure proprio, & in perpetuum concessa fuit ipsis, & eorum hæredibus, ut in Summ. num. 3. & sic per mortem dictorum emporum non est deuoluta domus, cum effecta, et fuisse transitoria ad hæredes extraneos, etiam si emphyteusis fuerit Ecclesiastica, ut tradunt Soccin. Sen. consil. 266. num. 37. versic. secundo præmissa. lib. 2. Curt. Iun. consil. 4. num. 24. in fin. Gabr. consil. 76. num. 7. et seqq. lib. 2. Becc. consil. 3. num. 30. Riminal. Iun. consil. 451. num. 19. vbi de receptissima testatur opinione, Rota apud Card. Seraph. decis. 868. num. 3. et in Mediolanensi Bonorum 7. Iunij 1585. coram Bubalo, et in Romana deuolutionis domus 1. Decembris 1600. coram bo. mem. Card. Millino.

Nec etiam suffragatur defectus beneplaciti Apostolici ad probandam præsentam deuolutionem, quia ex lapsu triginta, & ultra annorum, & subsecuta obseruantia contractus 11 per tantum tempus, illud præsumitur obtentum, siue fuerit enunciatum, siue non, in Instrumento venditionis, Card. Seraph. decis. 675. num. 1. et decis. 1042. num. 3. in fin. et decis. 1307. num. 7. Rota in recent. decis. 159. num. 4. et 5. par. 1. cum alijs.

- Et demum nec quicquàm facit pro inducenda deuolutione, quod ista domus fuerit alienata in Pulcios, modo agente ad restitutionem in integrum, irrequisitis Monachis dominis directis, tum quia cum necessaria fuerit alienatio, 12 et sequuta fuerit per subhastationem auctoritate Iudicis perfectam, hinc sequitur non esse incursum caducitatem, neque factum locum deuolutioni, ut censuit, Rota apud bo. mem. Card. Causal. decis. 622. num. 6. versic. responsum fuit, et in simili idem respondit in Romana deuolutionis 11. Decembris 1583. coram Orano, vbi quod non incurritur caducitas ex alienatione et necessaria facta vigore Bullæ Iuris congrui; Tum etiam quia cum venditio facta fuerit ad instantiam creditorum, & hæredum, et inuestitorum, qui præsumuntur ignorasse domum istam esse sub directo dominio 13 Monachorum, ut quæ ex hac iusta ignorantia excusari debent à pœna caducitatis, Glo. et DD. in l. 2. C. de iur. emphyt. l. qui in alterius, vbi Dec. et Cagnol. ff. de reg. iur. l. si. num. 127. de iur. emphyt. Rol. consil. 66. num. 19. lib. 3. Hond. consil. 42. num. 15. lib. 2. Rota apud Card. Causal. decis. 94. nu. 161. Et denique satis est, quod non fuit intentata à Monachis deuolutio ex hoc capite alienationis, sed ex capite lineæ finitæ, quam tamen, ut supra dictum fuit, nullatenus iustificauerunt.

Et ita, vtraque parte informante &c.

D 3 R. P. D.

R. P. D. MERLINO.

Romana Mutui, seu Pecuniaria.

Die Veneris 14. Martij 1631.

A R G V M E N T V M.

Obligatio carcerati ad fauorem illius, qui carcerationem procurauit, quando sub-
stineatur, & quando nullius sit momenti.
Iudex, officialis, vel Baro an possint con-
trahere cum carcerato, & quid in subdito
in plena libertate constituto.

Confirmata fuit à Rota ista decisio, in hac
eadem causa sub die 27. Iunij eiusdem
anni 1631. coram Reuerendis. P. D.
Coccino Decano, vbi præsens hæc deci-
sio R. P. D. Merlini tamquam doctissi-
ma, & elegantissima extollitur &c.

Et vt ingenuè loquar, Omnes ferè huius
Celeberrimi Auditoris, fœcundissimum,
& fœlicissimum illud ingenium, singula-
rem Doctrinam, mirabilem Eruditionē,
& mellifluam quamdam Suauitatē, sum-
ma cum dignitate, copulatam admiran-
tur, & mirificè obseruant. O Vir summo
dignus honore.

S U M M A R I V M.

- 1 Carcerati obligatio valida est, & substat, quoties
quis iuste fuit carceratus.
- 2 Metus non potest dici incuti, quoties aliquid in satisfac-
tionem iustitiæ fit.
- 3 Metu, quod factum est eatenus retractatur, quatenus
contra Iustitiam id processit.
- 4 Iuste, quoties quis cogitur, censetur quodammodo vo-
luntariè consentire.
- 5 Carceratio si sit iniusta, & obligatio tendat in fauorem
illius, qui carcerationem procurauit, tunc talis obli-
gatio est ipso iure nulla, nec etiam iuramento vali-
datur, num. 43.
- 6 Carceratio iniusta probat metum cadentem in constan-
tem virum, num. 5.
- 7 Prætor afflatu diuino, edictum, quod metus causa,
edidit.
- 8 Carceris iniustitia, non solum desumitur ex eo, quod car-
ceratus debitor non est, nec Reus obiecti criminis, sed
etiam quando, licet sit debitor, & reus, non tamen iu-
ris ordine seruato captus fuit, amplia, num. 8.
- 9 Carceratio in dubio præsumitur iusta, pro facto Iu-
dicis.
- 10 Iudex, quando dicatur non ritè processisse ad capturam.
- 11 Præsumptio pro Iudice, quod carceratio præsumatur iu-
sta, cessat, quando constat Iudicem iniuste, & non ser-
uato iuris ordine processisse.
- 12 Carcerati obligatio ad fauorem Iudicis, vel Officialis,

- etiam si iusta sit carceratio, non tenet.
- 13 Testamentum carcerati factum ad fauorem Iudicis, aut
Officialis non tenet.
  - 14 Iudicis, vel Officialis maiestas maiorem incutit timo-
rem Reo, quam creditor.
  - 15 In Reo erga creditorem nulla potest considerari reue-
rentia, prout datur erga Iudicem, & Superiorem
suum.
  - 16 Officialis prohibetur contrahere, & obligationes recipere
à subditis, nedum quando sunt carcerati, sed etiam
quando in plena libertate existunt.
  - 17 Officialis, quod metu inducat ad contrahendum, lex sem-
per suspicatur, & præsumit ex parte subiecta deesse
liberum consensum.
  - 18 Ab Officiali semper præsumitur terror inferri.
  - 19 Contractus initus cum Officiali ipso iure est nullus, &
meticulosus censetur, cum contrahens possit ab Offi-
ciali compelli.
  - 20 Contractus initus cum Officiali, nec etiam iuramento fir-
matur, quod procedit etiam si sit renunciatum legibus
id prohibentibus.
  - 21 Carcerati contractus cum Officiali irritatur ob duplicem
metum, subiectionis scilicet, & carcerationis.
  - 22 Officiales simplices habent vltorem Dominum, seu Ba-
ronem.
  - 23 Carceratus probabilius formidat indignationem Baro-
nis, quam Iudicis, vel Officialis.
  - 24 Officialis prohibitio, quod non possit contrahere cum sub-
dito, vbi posita sit.
  - 25 Officialis non habens iurisdictionem libere potest con-
trahere cum subditis, dummodo ratione officij non
possit compellere contrahentes ad sic faciendum.
  - 26 Mutui contractum iura valde abhorrent in obligationi-
bus subditorum, & carcerati erga Officiales.
  - 27 Sub mutui contractu multa illicita committuntur, &
sub illius nomine fraudes legibus fiunt.
  - 28 Baro assimilatur Officiali perpetuo, non autem tem-
porali.
  - 29 Doctorum distinctio in l. principalibus, ff. si cert. petat.
improbatur.
  - 30 Officialis perpetuus est magis formidabilis, quam tem-
poralis, qui breue est remouendus, & syndicanus.
  - 31 Officialis, dum vidit se esse perpetuum facilius induci-
tur in tyrannidem.
  - 32 Officialis perpetuus, si haberet interdictum commer-
cium, de non contrahendo cum subdito, pœnæ quodam-
modo addictus videretur.
  - 33 Roman. in l. principalibus, ff. si cert. pet. reprobatur.
  - 34 Carceratus postquam è carcere est liberatus, & in plena
libertate constituto, potest contrahere, cum Barone.
  - 35 Officialium contractus cum subditis, leges reprobantes,
quando cessent.
  - 36 Principis sola dignitas, & iurisdictione, & reuerentia sub-
diti erga ipsum, non inducunt iustum metum, sed etiā
minæ requiruntur.
  - 37 Contractus Principis, & Baronis cum iniuste carcerato
celebratus non tenet.
  - 38 Metum iustum in carcerato ad contrahendum cum Ba-
rone, quæ inducant.
  - 39 Superioris sola presentia absque minis, quando adest ti-
mor coactionis, sufficientem inducit metum, ad annul-
landum contractum cum ipso inito.

- 40 Carceratus, ut quis dicatur, quid sufficiat.
 41 In carcere intelligitur esse, qui sub fida custodia manet.
 42 Iuramenti vim habet clausula in instrumento apposta, ut habeatur pro iurato.
 44 Voluntas coacta, licet habeat in superficie volitionem, in medulla tamen habet volitionem, & num. 45.
 46 Cum carcerato, qui contrahit, ob iuris resistantiam nullum ius, nullamq. actionem acquirit.
 Nec meretur, ut sibi promissa seruentur in pœnam doli, & calliditatis, qua extorsit à metuente obligationem, sub prætextu iustitiæ. num. 46.
 47 Index, qui ius, & iustitiam ministrare tenetur, instrumentum alterius iniquitatis esse non debet.
 48 Iuramentum, quod sine dispendio æternæ salutis servari potest, Iudicis officio compelli quis debet, ut exequatur.
 49 Clausula, iuramenti, parit quidem effectum civilem iuramenti erga hominem, sed non inducit sacramentum iuramenti formalis erga Deum.

DECISIO XXVI.

- P**ETEBATUR à Barone mandatum contra D. Franciscum, vigore apocæ, obligatione Camerali, & clausula iuramenti, munitæ, in qua dictus Franciscus confessus fuerat causa Mutui recepisse ducatos 1500. & obligauerat statim temporibus se restitutum Baroni, quod mandatum non esse relaxandum hodiè Domini responderunt.
- Apparet enim ex actis Franciscum de ordine Baronis captum fuisse, & in carcere detentum die 16. Augusti, neque liberatum, nisi die vltima Octobris, apoca vero confecta fuit die 20. Septembris, & sic inita est obligatio tempore, quo Franciscus vinculis erat mancipatus; Receptissima autem est conclusio, quam & pluries Rota amplexa fuit, obligationem carcerati validam quidem esse, & sustineri, quod iuste fuit quis carceratus, *Bart. in l. qui in carcerem, num. 1. ff. quod met. caus. & ibidem Bald. in prima lectura vers. item etiam, Alberic. num. 2. Ang. num. 13. idem Bart. in l. qui à latronibus, num. 2. ff. de testam. latè Farin. de carcer. & carcerat. quest. 35. num. 29. & in fragment. in verb. Metus, num. 21. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 17. dub. 6. num. 36. in fin. & num. 41. Gratian. discept. for. cap. 479. num. 30.*
- 2 non potest enim dici metus, dum in satisfactione iustitiæ aliquid gestum est, ut inquit Bald. in rub. quod met. caus. in princ. & eatenus retractatur, quod metu factum est, quatenus contra iustitiam f id processit, plenè Decian. consil. 18. num. 132. & 133. cum seqq. lib. 1. Aldobr. consil. 79. nu. 2. & seqq. lib. 2. atque etiam admisit Rota in Foroliviensi nullariis obligationibus coram bo. mem. Sacratæ, quæ est decis. 490. par. 1. recent. & in Melphitensi, seu Lauellesi pecuniaria 16. Nouembr. 1620. coram bo. mem. Vbaldo, & iuris executio, nec metum, nec iniuriam incutit, l. iniuriarum, §. primo, ff. de iniur. l. quemadmodum, §. Magistratus, ff. ad l. Aquil. atque is, f qui iuste cogitur, censetur quodammodo voluntariè consentire, quia causam metus, & coactionis ipse dedit, & timor ab ipso met nascitur, ut per Less. de iust. & iur. d. lib. 2. cap. 17. dub. 6. num. 43. Sanchez de matr. lib. 4. disput. 9. num. 8. & disp. 13. per tot. Si verò iniusta sit carceratio, & obligatio f tendat in fauorem illius, qui carcerationem procurauit, tunc obligatio non rescindenda, sed ipso iure nulla est, huiusmodiq. iniusta carceratio probat metum, & quidem cadentem in constantem virum, ita ut nulla alia iustificatione opus sit, d. l. qui in carcerem, ff. quod met. caus. & l. si quis Sempronium, ff. de hered. instit. & notat Cardin. Zabarel. consil. 137. sub num. 1. & num. 2. Bald. in rub. de controuers. inuestit. in vrb. feud. vbi ait, 6 Prætozem afflatu f diuino, edictum metus causa edidisse, Nemiæ, consil. 52. num. 46. Roland. consil. 2. num. 47. & seqq. lib. 1. & consil. 57. num. 38 & seqq. lib. 2. Riminali. consil. 613. num. 17. Farin. de carcer. & carcerat. d. quest. 35. num. 3.

- & num. 28. Menoch. de arbitr. Iud. cas. 136. num. 4. §. & seqq. Guttier. de iuram. par. 1. cap. 57. num. 7. & seqq. Surd. consil. 37. sub num. 21. vers. sed fallit. Manent. consil. 27. num. 14. & consil. 28. num. 16. & num. 21. Rot. d. decis. 490. num. 1. & 2. par. 1. recent. & decis. 286. num. 4. post 2. vol. consil. Farin. Id quæ verum est, nedum quando iniustitia carceris desumitur ex eo, quod carceratus debitor non est, f nec verè Reus obiecti criminis, sed etiam quando licet debitor sit, & reus, non tamen ritè, & iuris ordine seruato captus, & carceratus fuit, ita Cuman. consil. 157. per tot. Afflict. decis. 149. num. 1. Farinac. de carcer. d. quest. 35. num. 28. in fin. Guttier. de iuramen. d. cap. 5. 7. num. 7. vers. diceris, Manent. d. consil. 27. num. 9. 11. et 18. et consil. 28. numero 32. Immo videtur etiam procedere, quando detrusio in carcerem iusta quidem est, sed facta fuit f ad extorquendum alium contractum separatum, & à causa carcerationis non dependentem, in fauorem eius, qui carcerationem procurauit, Couar. de sponsal. 2. par. cap. 3. §. 4. num. 15. Guttier. de iuram. d. cap. 57. num. 8. ad fin. et num. 9.
- 9 Et quamuis in dubio iusta f præsumi possit carceratio pro facto Iudicis, & ad excludendum delictum, Paris. consil. 5. num. 168. lib. 4. et alter Paris. de resignat. lib. 13. quest. 1. num. 161. & sequuta est Rota in Romana Prioratus 4. Februarij 1630. coram R. P. D. meo Pirouano; Attamen in præfenti casu ex duobus cessat obiectum.
- Primò, quia constat non ritè processisse Iudicem in caput D. Francisci, siquidem nec f de corpore delicti, nec de legitimis indicijs, ad capturam necessarijs, constabat, fuitq; liberatus è carceribus, ut dicunt Testes, nec vnquam examinatus, nec interrogatus, & hinc apparet iniustitia carceris, ut per Cuman. d. consil. 157. Ang. Arret. consil. 96. num. 21. in fin. et 22. & in proposito benè cõsiderat Nat. consil. 451. num. 3. in fin. Rim. Sen. consil. 140. num. 2. et seqq. Manent. consil. 27. num. 5. et consil. 28. num. 12. et 30. lib. 1. & sic præsumptio f pro Iudice, quod carceratio præsumatur iusta, cessat, dum apparet Iudicem iniuste, & non seruato iuris ordine processisse, l. non est verisimile, ff. quod met. caus. Rim. Sen. d. consil. 140. num. 18. Manent. d. consil. 28. num. 34.
- Secundò tollitur obiectum, & difficultas ex eo, quia distinctio prædicta inter iustam, vel iniustam carcerationem, procedit in obligatione facta ad fauorem creditoris, ad cuius instantiam iuit carceratus, f sed quando obligatio est in fauorem Iudicis, & officialis, tunc, etiam si iusta sit carceratio, obligatio tamen carcerati non tenet, ita Fulgos. in d. l. qui in carcerem, num. 3. ff. quod met. caus. Boss. in tit. de carcer. num. 22. et 23. Farinac. d. quest. 35. num. 30. quem admodum f etiam testamentum factum in fauorem eiusdem non subsistit, ut tradunt DD. in l. qui à latronibus, ff. de testamen. quam legem pari ratione procedere in contractibus notat ibidem Bart. num. 2. et Castr. num. 3. & sequitur Guttier. d. cap. 57. num. 16. Et ratio est differentiz, 14 quia maiestas f Iudicis, vel Officialis maiorem incutit timorem Reo, quam incutiat creditor, qui est priuata persona, nec iurisdictionem in eum habet, nullaque considerari 15 potest f reuerentia in Reo erga debitorem, prout datur erga Iudicem, & suum Superiorem, Bart. in l. prima. §. qua oneranda, nu. 5. ff. quar. rer. act. non det. Berir. consil. 1. num. 12. lib. 1. Crauet. consil. 889. num. 3. Mandel. consil. 186. num. 8. Et Officialis prohibetur f contrahere, & obligationes recipere à subditis, nedum quando sunt carcerati, sed etiam si in plena libertate existant, quia semper lex suspicatur, quod officialis metu inducat ad contrahendum, 17 præsumitque ex subiecta f parte liberum deesse consensum, l. vnicà, C. de contracr. iudic. l. qui officij, ff. de contrah. empt. l. quisquis. C. si cert. pet. l. principalibus, ff. eo. 18 dem, Bald. in l. nouissime, num. 5. vbi, quod ab f Officiali semper præsumitur terror inferri, ff. quod cum fals. tutor. Bart. in d. l. principalibus, num. 2. vers. et ratio, et ibid. Alc. n. 7. et de præf. reg. 3. præf. 9. n. 15. et 16. Nat. consil. 50. nu. 13. Curt. iun. consil. 126. n. 1. ad fin. et 8. vbi, quod talis contractus 19 est ipso iure nullus, f & meticolosus censetur, cū contrahēs possit ab Officiali compelli ad contrahendum, Gram. consil. crim. 51. num. 12. Astrill. de Magistr. lib. 6. cap. 8. num. 30. Cephal. consil. 164. num. 14. Peregr. de iur. f. c. lib. 4. tit. 7. num.

num. 12. et seqq. vbi in ampliacione quinta tradit, quod nec talis contractus iuramento firmatur, & ampliacione quarta, quod non substatetur etiam si fuerit ꝑ renunciatum beneficio, l. principalibus, & aliarum legum Franc. a Pont. conf. 49. num. 33. lib. 1. *Manent. conf. 27. num. 31. & conf. 28. num. 9.* Vnde merito in omni casu siue iuste, siue iniuste 21 carcerationis, obligationes factæ in fauorem Officialis ꝑ irritantur ob duplicem metum, subiectionis scilicet, & carceris, quo præsumuntur extortæ, & quia in duobus peccat Officialis contrahens, vt inquit *Cast. in l. per impressionem, num. 1. C. de his qua met. caus.* Quæ rationes fortius procedunt in Barone, quàm in simplici Officiali, & Iudice, ꝑ hi enim habent vitorem ipsum Dominum, seu Baronem, Baro autem non habet vitorem, & vindicem, nisi supremum Principem, qui tanquàm longè absens, & ad plura intentus, tam facile adhi non potest, & consequenter carceratus pro 23 habilius formidat indignationem Baronis, quàm Iudicis, ꝑ vel alterius Officialis, illaque prohibitio Officialis de non contrahendo, cum subdito, tota posita est in iurisdictione, 24 & auctoritate ꝑ ipsius, subditique perhorrescentia; sicque illam non habeat officialis, & non possit inferre minacem timorem, aut per impressionem ledere contrahentes, vt quia non sint subditi, vel alias ob potentiam non timentes Officialem, tunc illi non interdicitur contrahere, *Dec. in d. l. principalibus, nu. 11. ff. si cert. per. Angel. in l. prima. C. si Rector. Prouincia, Paris. de Put. de synd. verb. contrahere, num. 2. & 8. Luc. de Pen. in l. 2. C. de lucr. aduocat. lib. 11. Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 7. num. 11. & 14. vbi, quod Officialis, non habens ꝑ iurisdictionem, liberè contrahere potest, dummodo ratione officij per metum compellere nequeat contrahentes ad contrahendū, bene Franc. de Pont. conf. 49. num. 52. 54. & 55. quæ iurisdicção cum maior sit in Barone, quàm in Officiali, vtique magis contra ipsum virgere debet dicta contrahendi prohibitio.*

Quæ & eò facilius admittenda sunt, quoniam in hac apoca contra Baronem, exprimitur causa mutui, quem mutui 26 ꝑ contractum multum iura abhorrent in huiusmodi obligationibus subditorum, seu carcerati erga Officiales, vt in l. principalibus, ibi, ne qui prouinciam regit mutuam pecuniam dent, ff. si cert. per. quia vt ibi docet Bart. num. 1. 27 vers. ratio est, sub contractu ꝑ mutui multa illicita committuntur, & sub illius specioso, & generali nomine, fraud fieri legibus potest, variisque captionibus improba lucra acquiri, Bald. conf. 333. lib. 2. Aret. conf. 24. sub num. 12, Alciat. in d. l. principalibus, num. 1. ff. si cert. per.

Non obstat, quod Doctores in d. l. principalibus, & in l. Præsidis, ff. si cert. per. constituent differentiam inter Officiales perpetuos, & temporales, & hos quidem non possunt 28 se contrahere affirmant, sed perpetuos posse, ꝑ Baronemque assimilari Officiali perpetuo, non autem temporali.

29 Quoniam, ꝑ ultra quod hæc distinctio ab aliquibus impugnatur, vt à Salyc. in d. l. principalibus, & las. idem num. 2. Dec. num. 12. Nat. conf. 50. num. 13. quorum opinio nec

30 videtur carere motiuo rationis, cum Officialis perpetuus ꝑ sit magis formidabilis, quàm temporalis, qui breui est remouendus, & syndicus censura debet subire, vt cōsiderat Salyc. in d. l. principalibus, post Guill. de Cun. atq. etiam las. ibidem, num. 2. vers. tamen posses respondere, Dec. num. 12. vers. sed tamen in contrarium, vbi quod maior

31 est ratio in Officiali perpetuo, ꝑ quia cum videat se perpetuum, facilius inducitur ad tyrannidem, Nat. d. conf. 50. num. 13. Prædicta opinio præcedit in contractu inito inter Officialem, & subditum in plena libertate constitutum, vt loquuntur præallegati DD. & rationem assignant, quia alio-

32 quin ꝑ Officialis perpetuus haberet interdictum commercium, si non posset contrahere, cum subdito, & poenæ quoddammodo additus videretur, l. præsidis l. principalibus, & ibi notant communiter DD. ff. si cert. per. Bald. in l. solent. §. fin. ff. de offic. Procons. Salyc. in l. quisquis, C. si cert. per. Alciat. in d. l. præsidis, num. 10. Peregr. de iur. fisc. lib. 4. tit. 7. num. 10. Mantica. de iacit. lib. 8. tit. 5. num. 9. quod secus est in Officiali temporali, quia absoluto officio poterit contrahere, vt bene per Bald. in d. l. solent. §. fin. in 2. quæst. las. in d. l. principalibus, num. 4. & plenius Peregr. d. tit. 7.

num. 12. ampliat. 6. vers. contra firmat, vbi quod est verior 33 opinio hæc ꝑ cōtra Rom. & alios, quæ ratio cessat quoties obligatio emanauit à carcerato, quia tunc, licet sit Officialis, vel Baro perpetuus, carceratio tamen non est perpetua, nec concurrit absurdum illud de perpetua commercij prohibitione, liberato enim è carceribus subdito, ꝑ & in plena libertate constituto, poterit Baro cum ipso contrahere, Et Doctores admittunt obligationem, etiam in fauorem officialis perpetui, nec subsistere, quando adesset suspicio metus, & impressionis, Bart. in l. aufertur, §. quod a Præside, ff. de iur. fisci, las. d. l. principalibus, num. 2. vers. 2. limita, Alex. ibidem, num. 4. in 3. limite. vers. intellige tamen, Alciat. in l. Præsidis, num. 20. ff. si cert. per. Franc. a Pont. conf. 49. num. 35. lib. 1. Peregr. de iur. fisc. d. lib. 4. tit. 7. num. 14. vers. fallit, si per metum, qui conclusionem firmat etiam in Officiali non habente iurisdictionem, quando adest suspicio impressionis, quia licet propria careat iurisdictione, aliena tamen, hoc est Principis, à quo habet officium, formidolosus esse potest, De metu autem, & impressione in casu præsentis satis apparet ex carceratione, vt supra dictum fuit, & Baro etiam ingenuè fassus est, vt deponit vnus ex testibus chirographarijs, verè se non mutasse pecuniam Franciscus, & ex pluribus deprehendebant Domini hanc obligationem emanasse alia ex causa nec laudabili, quàm mutui.

Minus obstat, quod leges reprobantes contractus Officialium cum subditis, non habeant locum in Ducibus, Marchionibus, aliisque Baronibus, qui nō solum perpetui sunt, 35 ꝑ sed etiam iure proprio iurisdictionem habent, quorum contractus valent ad instar contractus ipsius Principis, c. 1. de probat. & notant Dec. in l. principalibus, num. 12. ad fin. Alciat. in l. Præsidis, num. 20. ff. si cert. per. cum alijs, & sola dignitas, & iurisdicção Principis, seu Baronis, & reuerentia subditi erga ipsum non faciunt metum iustum, ꝑ & vim per se cogentem, prout de Officiali videntur leges suspicari, sed etiam minæ requiruntur, l. ad inuidiam, C. de his qua vi met. caus. Farin. in fragm. verb. metus, nu. 116. Bursatt. conf. 72. num. 39. lib. 1. Castill. quotid. controuers. c. 1. num. 150. part. 3.

Quoniam respondetur, Principes, & Barones, non subijci quidem prohibitioni dd. legum, & contractus subditorum, cum ipsis initos, valere, sed tamen si de impressione, aut metu illato appareat, prout in casu præsentis constat, ex 37 carceratione, nullo iuris ꝑ ordine seruato per Baronem facta, tunc etiam contractus Principis, & Baronis non sufficiuntur, l. decernimus, & ibi Bald. num. 9. C. de sacros. Eccles. idem Bald. in tit. de pace Constantia, §. pactiones. Alciat. in d. l. præsidis, num. 20. ff. si cert. per. Rol. conf. ult. num. 124. & seqq. lib. 4. conf. 2. num. 73. lib. 1. Marc. decis. 377. num. 5. Crauet. conf. 889. sub num. 4. cum alijs, & hiconedum præsentia Baronis interuenit, cui Franciscus aduersari aulus non fuit, & minæ, atque impressionis suspicio, sed ipsamet impressio, & minarum executio sequutæ fuerunt,

38 mediante carceratione, quæ quidem ꝑ fortiora sunt ad inducendum iustum metum, iuxta trad. per Curt. Iun. conf. 126. num. 5. Nat. conf. 50. num. 13. vers. in casu autem nostro; ultra quod non desunt Auctores, qui existimarunt, solum superioris præsentiam, absque minis, quando prohibitionis 39 habilis ꝑ adest timor coactionis, sufficienter incutere metum, quos cumulat Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 6. nu. 12. Castil. quotid. controuers. part. 3. cap. 1. num. 156. Capiblanco. de Baron. prag. 9. num. 60.

Nec obstat, non in carcerem, sed in cubiculum honestum fuisse detentum Franciscum, quia imò ex Testibus apparet post octo dies à carceratione, & sic de tempore confectæ apocæ, sub custodia retentum fuisse, ipsique prohibitionis 40 hibitum, ne cum alijs alloqueretur, & ad effectum ꝑ carcerationis sat est, quod in arce Baronis detineretur, ad tradita per Bald. in additione ad l. qui in carcerem in princ. vbi dicit vim non stare in qualitate carceris, & Fulgos. ibid. nu. 2. 41 vbi quod in carcere intelligitur esse, ꝑ qui est sub fida custodia, & puncto tradit Nat. conf. 45. num. 16. carceremque in proposito censere quemlibet locum, à quo quis liberè discedere nequeat, dixit Sigismund. conf. 17. num. 13. in

potest fieri resignatio, & si fiat in manibus Papae, quando substatineatur.

S V M M A R I V M.

1. *Litterae Apostolicae propter sui reuerentiam habent executionem paratam.*
2. *Litterae Apostolicae tunc habent executionem paratam, quando sunt iustificatae.*
3. *Narratiua qualibet est ante omnia iustificanda.*
4. *Gratia, quae non iustificatur, est nulla.*
5. *In Ecclesia receptitia non datur vacatio, nec potest fieri resignatio.*
6. *Resignationes in Ecclesijs receptitijs factae in manibus Papae, quando substatineantur.*
8. *Resignatio beneficii, si sit nulla, ista nullitas, quando incontinenti probatur, est apta impedire immisionem.*
9. *Actus, ubi per se non valet absque confirmatione, si sequatur confirmatio, attenditur tempus confirmationis, & non ipsius actus.*
10. *Ordinarius non potest ex se, immutare praecedentem statum Ecclesiae.*
11. *Narratiua etiam si consistat in negatiua, est iustificanda.*
12. *In sacris constitutus, quis non praesumitur, nisi probetur, cum sit quid facti.*
12. *Ordinarius praesumitur bene informatus de qualitate personarum resignantium.*
14. *Intentionem suam quilibet tenetur probare, non per praesumptiones, sed plenè, & concludenter.*
15. *Capitulum potest impedire immisionem vigore litterarum Apostolicarum, quando allegat exceptionem resultantem ex Indulto Apostolico.*
16. *Capitulum, ut dicatur legitimus Contradictor ad impediendam immisionem, sufficit, quod alleget impedimentum respiciens observantiam Statutorum Ecclesiae.*

DECISIO XXVII.

- F**VIT dictum Simoni non esse dandam immisionem, quia licet litterae Apostolicae propter sui reuerentiam habeant executionem paratam, glos. in c. si Capitulo, in verb. exequatur, de concess. prae. in 6. Rot. decis. 332. num. 1. & decis. 755. num. 1. par. 2. recent hoc tamen procedit, quando sunt iustificatae, Cas. de Grass. decis. 12. num. 1. & 2. de probat. ea ratione, quia tacitam censentur habere conditionem si preces veritate nitantur, l. fin. in princ. C. de diuers. rescript. Felin. in cap. fin. num. 29. circa fin. de praesumpt. & propterea tota narratiua est ante omnia iustificanda, Rot. decis. 20. de praebend. in nouis. & fuit dictum in Leodiensi Parochialis 14. Ianuarij 1628. coram Reuerendis. D. meo Decano. In praesenti autem casu Simon resignatarius, qui petit Immisionem, & propterea tota narratiua suae gratiae iustificare tenetur. Mant. decis. 358. num. 4. deficit in probatione illius.

In primis enim probat Ecclesiam istam esse numeratam, sed potius, ut dicam infra, patet illam esse receptitiam, in qua cum non detur vacatio, neque etiam potuit fieri resignatio, Gonzal. ad reg. 8. glos. 9. §. 3. num. 10. & 19. Mant. decis. 229. num. 1.

Non obstat, quod possit dari casus quod resignationes in Ecclesijs receptitijs factae in manibus Papae sustineantur, quia hoc est verum, sed procedit, quando Papae fuit narratum, quod Ecclesia erat receptitia, quia tunc ex voluntate Papae, qui dum scit statum, & qualitatem Ecclesiae,

ter conf. Feudal. lib. 1. Euerard. conf. 64. in part. Bursate. conf. 72. sub num. 34. Farinac. de carcer. quest. 35. num. 20. Tandem non obstat iuramentum, cuius vim habet clausula, de qua in instrumento, ut habeatur pro iurato, & c. Paris. conf. 110. num. 6. lib. 1. Becc. conf. 45. num. 14. Rot. conf. 69. num. 35. & 36. lib. 4. cum alijs; Quoniam obligatio facta ab iniuste carcerato, nec etiam iuramento conualidatur in fauorem eius, qui obligationem per metum à carcerato extorsit, non quidem ex eo, quod deficiat voluntas, & consensus carcerati, quia imò absolute is consensit voluntarie, & metu coacta voluntas; dicitur voluntas, & merensque, licet habeat in superficie tantum volitionem, & in medulla nolitionem, ut inquit Bald. in celebri conf. Schismatis par. 2. num. 13. impressante rubr. C. si quis, aliique testari prohibetur, penes eundem Bald. tamen illam est solum molleitas, qua nolet, si mali metus abesset, & non infert vim praesentem, sed conditionalem, per quam ad effugiendum maius malum, nempe carcerationem, eligitur minus malum, hoc est obligatio, ad l. si mulier, ff. quod. met. caus. plenè Less. de iust. & iur. lib. 2. dub. 6. cap. 17. num. 36. Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 2. per tot. Sed quia is, qui contrahit cum carcerato, ob iuris restrictionem, nullum ius, nullamue acquirit actionem, nec meretur, ut sibi promissa seruentur in poenam doli, & calliditatis, qua extorsit à metuente obligationem, & sub praetextu iustitiae falso asseuerat, ipsum ludicem, qui ius, & iustitiam ministrare tenetur, instrumentum suae iniquitatis constituit, iuxta rad. per DD. in auth. sacram. puber. C. si aduer. vend. Zabarel. conf. 137. num. 4. Rot. conf. 100. nu. 13. lib. 4. Surd. conf. 37. num. 2. Farinac. de carcerat. quest. 35. num. 7. Honded. conf. 29. num. 18. bene Guttier. de iuram. d. cap. 57. num. 20. & ponderat, post Purpurat. consil. 282. num. 8. & 9. Manent. conf. 28. num. 19. Et quamuis tale iuramentum obliget, respectu Dei in testem suae obligationis adducti, quem ideo iurans debet reddere testem veracem, implendo promissionem testimonio eius nominis confirmatam, dum non vergit in aeternae salutis dispendium, & iudicis officio compelli debet, ut exequatur iuramentum Deo praestitum; qui nullum metum irrogauit, ut habetur in cap. debitores, cap. si verò, cap. verum, de iur. iur. & tradit D. Thom. in 2.2. quest. 89. art. 7. ad Tertium, Bart. in l. 2. num. 9. ff. quod. met. caus. Ruin. qui loquitur de contractu facto cum Domino Fauentia, conf. 105. num. 5. lib. 1. Rim. iun. conf. 5. num. 23. Honded. conf. 13. num. 24. lib. 1. Guttier. d. cap. 57. num. 20. usque ad 28. Sanch. super Decalog. lib. 3. cap. 11. num. 3. & 14. Attamen de facili concedendam esse absolutionem, & iuranti succurrendum esse, asseuerant Zabarell. d. conf. 137. num. 5. Nat. conf. 451. num. 23. & quotquot superius allegati fuerunt.

49 Et in casu praesenti cessat difficultas, quia clausula iuramenti parit quidem effectum civilem iuramenti erga hominem, sed non inducit sacramentum, & religionem iuramenti formalis erga Deum, adeo ut transgressor dicatur perius, & sic nulla opus est absolutione, ex trad. per Nat. conf. 479. num. 12. & conf. 480. num. 24. Port. Imol. consil. 19. num. 37. in fin. & 38. Surd. decis. 154. num. 2. & decis. 208. sub num. 4. Moder. Mant. Controuer. for. cap. 232. num. 32. & 322. num. 35. par. 2.

Et ex his, utraque parte informante, sic resolutum fuit.

R. P. D. DVNOZETTO.

Basilien Canonici.

Die Lunae 17. Martij 1631.

ARGVMENTVM.

Litterae Apostolicae, ut habeant executionem paratam, quid requiratur, In Ecclesia Receptitia non datur vacatio, nec

7 *fit, & ea non obstante voluit admittere resignationem, dicitur remotum obstaculum ꝛ non vacationis, & prouisum perinde, ac si re vera beneficium vacasset, vt per Gonzal. ubi supra num. 23. & ita cum in praesenti casu Papa ignorauerit supradictam qualitatem in hac Ecclesia impedire vacationem, sequitur quod resignatio sit nulla, & cum nullitas ꝛ sit incontinenti probata, est apta impedire dictam, petitam Immissionem, Card. Cauer. decis. 92. num. 2. & fuit in simili dictum in Romana hereditatis de Agazzarijs 11. Aprilis 1622. coram bo. me. Remboldo.*

8 Quod verò huiusmodi nullitas incontinenti sit probata, patet, tam ex narratiua litterarum, in qua dicta qualitas nõ legitur, quam ex reductione facta per Ordinarium ad certum numerum Canonicorum, & per Papam confirmata, quæ reductio cum fuerit confirmata à Papa de anno 1626. & resignatio secuta fuit de anno 1623. sequitur quod de tempore resignationis factæ Simoni Ecclesiæ erat adhuc receptitia. Vbi autem actus ꝛ per se non valet absque confirmatione, si sequatur confirmatio attenditur tempus confirmationis, & non ipsius actus, Paris. cons. 19. nu. 15. lib. 1. Verall. decis. 311. par. 2.

9 Non obstat, quod usque de anno 1619. reductio fuerit facta ab Ordinario, quia illa ante confirmationem Apostolicam nihil operebatur, ꝛ cum Ordinarius non potuerit ex se immutare præcedentem statum Ecclesiæ, Rot. decis. 163. num. 4. par. 1. recent.

10 Præterea gratia non iustificatur in illa parte, in qua fuit narratum, quod Franciscus resignans nullos sacros ordines haberet, quæ qualitas ita narrata etiam quod consistat ꝛ in negatiua regulariter venit, probanda, maxime quando prout hic est fundamentum gratiæ, Gabr. de probat. concl. 6. in princ. Rota coram sa. me Gregorio XV. decis. 13. num. 8. & ibi Adden. num. 12.

11 Non obstat, quod Simon habeat præsumptionem Iuris pro se, secundum quam, ꝛ quis non præsumitur in sacris constitutus, nisi probetur, cum sit quid facti, Rot. decis. 756. num. 4. par. 2. recent. maxime concurrente prouisione Executoris, qui cum fuerit Ordinarius ꝛ bene præsumitur informatus de qualitate Francisci resignantis, Felin. in cap. ad aures, num. 15. vers. quæ non cadit, de rescript. Seraph. decis. 1026. num. 3.

12 Quia secundum opinionem, quam seruat Rota, ꝛ quilibet tenetur probare intentionem suam, non per præsumptiones, sed plene, & concludenter, Achil. decis. 1. de probat. Seraph. decis. 1171. num. 1. & 2. quod tanto magis procedit in praesenti casu, in quo Papa post narratiuam partis fecit gratiam condicionalem, ibi, mandamus, vt si dictus Franciscus in nullo ex sacris Ordinibus constitutus existat.

13 Non obstat, quod Capitulum non sit legitimus contradictor ad impediendum immissionem, quia hoc non pro-
14 cedit, quando allegat exceptionem ꝛ sibi competentem vigore Indulti Apostolici, vt fuit dictum in Ispalen Canonizatus 27. Iunii 1605. coram sa. me Gregorio XV. & in Leodiens. Abbatia 2. Maij 1622. coram bo. mem. Vbaldo. & sic ista conclusio non applicatur hic, ex quo Capitulum ex gratia Apostolica habet mutationem status Ecclesiæ de receptitia ad numeratam, nam ad hoc vt Capitulum dicatur legitimus Contradictor, si sufficit quod alleget ꝛ impedimentum respiciens, solum obseruantiam statutorum Ecclesiæ, Angel. de legit. contradi. quas. 14 num. 47. 48. multò magis sufficere debet, quando prout hic agitur pro conseruatione status Ecclesiæ suæ.

Et ita &c. vtraque &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Sabinen. Beneficij.

Die Luna 24. Martij 1631.

A R G V M E N T V M.

Agitur de reseruatiōe Beneficiorum va-

cantium apud Sedem, scilicet qualiter, & quibus casibus habeat locum ista reseruatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficiorum reseruatio, quæ vacant apud Sedem, est indubitata, & antiquissima.
- 2 Et hoc non solum per inueteratam consuetudinem, verum etiam, quia eadem consuetudo est redacta in ius scriptum, vt habetur in c. 2. de præben. & num. 3.
- 4 Prouisus ab Ordinario de Beneficio vacato, apud Sedem, non habet titulum coloratum.
- 5 Beneficium dicitur vacare apud Sedem, si is, per cuius obitum in curia vacat Beneficium, fuerit, vel ne Curialis, num. 10. & 13.
- 6 Cap. 2. de præben. loquitur indistinctè, nulla habitatione curialitatis.
- 7 Beneficia, quæ vacant per obitum in loco Curia, indistinctè dicuntur vacare apud Sedem, & nu. 8. & 12. Cap. 2. de præben. declaratur.
- 11 Reseruatio cap. 2. de præben. multò fortius procedit in loco ipsius Curia.
- 14 Cap. præsentis, §. sanè de præben. declaratur.
- 15 Cap. præsentis, §. sanè de præben. venit limitatiuè ad cap. 2. eodem tit.
- 16 Cap. præsentis, §. sanè de præben. est localis, nec comprehendit alia Beneficia, quàm illius loci.
- 17 Curialitatis distinctionem Stylus Dataria non obseruat, nisi in Beneficijs sitis in loco Curia, quoad reseruatiōem Beneficiorum vacantium apud Sedem. Et in alijs Beneficijs, quæ vacant per obitum in Curia, dat prouisiones indistinctè, vt de vacantibus apud Sedem.
- 18 Reseruatio vacationis apud Sedem, non requirit qualitatem Curialitatis in defuncto, & hac est firma, & perpetuò constans opinio Rotæ.
- 19 Quod non intellige, quando agitur de Beneficijs sitis in loco Curia.
- 20 Cardinales in proprijs Ecclesijs habent iurisdictionem Ordinariam.
- 21 Limitationi cap. præsentis, §. sanè de præben. quando non sit locus.
- 22 Dispositio cap. 2. de præben. salua, & firma remanet in casibus non exceptis.
- 23 Indulta, etiam cum amplissimis clausulis concepta non capiunt Beneficia vacantia apud Sedem, nisi sit facta præfata mentio.

D E C I S I O XXVIII.

CVM vacasset hoc Beneficium per obitum Marci Constantij in Curia, quod existerat in Diocesi Sabinen, & cuius collatio præsuppositum fuit inter partes, vt ex Indulto Apostolico Bonifacij VIII. spectaret ad Capitulum, & Canonicos Basilicæ Lateranen, quia in hoc etiam conueniebant partes, vt idem Marcus, per cuius obitum Beneficium vacauit, semper fuerit in Vrbe occasione alterius Beneficij residentiam requirentis, & nunquam occasione Curia. Petita fuit à me decisio huius dubij, quod vt partibus satisfacerem, hodie proposui, an constaret de reseruatiōe huius beneficij, itaut locus esset executioni Breuis ad fauorem Sanctij, qui de eodem Beneficio vii reseruato prouisus fuerat.

Et visum fuit DD. idem dubium modicam difficultatem

- 1 rem continere et cum reservatio Beneficiorum, quæ vacant apud Sedem, sit indubitata, & antiquissima ex antiqua consuetudine, de qua testatur, *glos. in c. fin. in verb. vacantibus*.
- 2 de consuetud. lib. 6. quæ et redacta postea fuit in ius scriptum, & Constitutionem Clementis III. ut habetur in c. 2. de præbend. & ex eodem cap. notant Anchar. num. 1. Franch. nam. 3. glo. in Clement. si de Beneficio in verb. siue ad nos, vers. sed secus de præbend. Rot. decis. 1. de rer. permut. in nou. Sarnen. ad reg. de trien. q. 31. Garz. de Benefic. par. 5. cap. 5. num. 68.
- 3 Quod factum fuit, ut præcluderetur via Ordinariis et præueniendi prouisiones Apostolicas, per Procuratores in Curia constitutos ad conferendum, ut obseruauit *glos. in cap. 3. in verb. per se ipsos de præbend. lib. 6. Paris. de resignat. benefic. lib. 2. q. 16. num. 18. Rebuff. in prax. in tit. de form. vicariar. num. 228. Valasc. consule. 79. num. 6. ubi propterea dicit prouisum et ab Ordinario de tali Beneficio, neque habere titulum coloratum, & dixerat antea Rot. decis. 803. lib. 3. p. 3. diuers. Sarnen. ad reg. de Annal. q. 31. num. 19.*
- 4 Nequæ, ut Beneficiu et diceretur vacare apud Sedem poterat in terminis eiusdem cap. 2. constitui differentia; An is, per cuius obitum in Curia vacauit Beneficium, fuerit, vel non Curialis, cum idem textus loquatur indistincte, considerando quidem obitum in Curia, & locum ipsius Curia, et in quo contingat Beneficiu in decedere, nulla tamen habitatione huius qualitatit Curialitatis, immo ut colligitur, ex *glos. in c. statutum, in verb. in Curia*, Beneficia, quæ vacabāt per obitum in loco Curia et secundum terminos huius Capituli, indistincte dicebantur vacare apud Sedem, quod etiam aduertit, *Lap. allegat. 36. in principio, Card. Simonett. de reservat. quæst. 30. Sarnen. ad regul. de Trien. quæst. 31. num. 4.*
- 5 Generalitatem huius reservationis comprobant et etiam tot iura, quæ emanarunt deinde ad declarationem, vel limitationem eiusdem cap. 2. & reservationis, quæ in eo continentur, & sunt text. in cap. statutum, cap. si Sedes Apostolica, c. presentis, hoc eodem titulo, & lib. de præbend. extraneis. ad regimen. de præben. inter communes. Clement. 1. ut lite pendente. & obseruauit Sarnen. ad regul. de Trien. eadem q. 31. Gonzal. ad regul. 8. glo. 13. num. 29. Ioan. à Koehier. ad eandem reg. 8. glo. 6. & hoc idem firmat ad litteram, *glos. in d. cap. presentis in verb. (vel quiuis alij)* ubi cum Bonifacius Octauus, qui eam decretalem edidit ad declarationem dixit et cap. 2. referendo in quibus personis haberet locum dispositio eius cap. dixisset illam procedere in Beneficiis, quæ Legati aut Nuntii Sedis eiusdem, vel quiuis alij ad Curiam Romanam venientes, aut ab ipsa recedentes obtinere non solum, exponit glossa verba illa (vel quiuis alij) et siue sint Curiales, siue non, qui etiam intellectus datus fuit illis verbis per *Gulielm. de Monte Laudano ibidem post principium*. Et quamuis dum refert ibi Bonifacius ex quantum personarum obitu dicantur vacare Beneficia apud Sedem, iuxta Constitutionem eiusdem cap. 2. videatur principaliter super eo casu disposuisse, quando personæ ibi expressæ decederent in locis Curie vicinis, Negari tamen non potest, quod in generalis dispositio, & reservatio eius cap. et debeat procedere in loco ipsius Curia, tum quia hoc etiam dictum fuit, cum facta comparatione duorum horum casuum declaratum fuit in ea Decretali, ut dicerentur vacare apud Sedem.
- 6 Beneficia eorum et qui decederent in locis Curia vicinis, perinde ac si in ipsius Curia loco morerentur, tum quia maiori rationi suadet hoc videbatur in loco ipsius Curia, quia si in extensione, & Constitutione noui iuris, quando obitus contingeret in loco Curia vicino, noluit Papa haberi rationem huius qualitatit, et an defunctus fuerit Curialis, multo minus hanc qualitatem requiri voluit in casu antiqui Iuris, a quo extensionem deduxit, quando scilicet iuxta terminos cap. 2. sequeretur obitus in loco Curia, cum sicut notat *glossa marginalis*, & antea dixerat Anchar. num. 1. Non alia fuerit causa, ut per huiusmodi declarationem, siue nouam Constitutionem extenderetur antiqua reservatio c. 2. quam communio quædam, quæ videbatur in aliis locis contracta ex vicinitate ipsius Curia.
- 7 Non etiam obesse poterat hoc casu dispositio et cap. presentis, dum in d. sanè, declarauit idem Bonifacius, ut sub di-

spositione, & reservatione Cap. 2. includerentur solum Beneficia eorum, qui morientes in Curia essent ibi illius occasione: Ea enim declaratio, siue potius limitatio, ut vult *15 glo. ibi in principio*, dum hoc et capitulum dicit venire limitatione ad dict. Cap. 2. & notarunt ex mente Ioan. Andr. Gemin. num. 4. Butr. num. 1. qui distinguentes hunc Textum, dixerunt a d. loca, continere limitationem Iuris antiqui, ante verò declarationem, non potest generaliter, & vniuersè intelligi, sed solum in casu, ex quo ea limitatio processit, & ut obseruat *glos. in d. verb. moraretur*, cum scilicet potest considerari præiudicium loci, in quo Curia residet, si omnia Beneficia ibi existentia Papa conferret ex hoc solum, quia ibidem Curia reperiretur, ex quibus verbis illud satis aperte insinuat restrictionem et d. sanè, esse localem, neque comprehendere alia Beneficia, quam illius loci, in quo est ipsa Curia, prout ex mente eiusdem *glos. sensu Gonzal. ad regul. 8. gl. 13. num. 14. quem sequuti fuerunt Moderni scribentes super re Beneficiaria par. 2. cap. 27. num. 73.* & si in intellectu approbauit semper Stylus Dataria, quæ hanc distinctionem Curialitatis non obseruat, nisi in Beneficiis sitis in loco Curia, & dat in alijs, quæ vacant per obitum in Curia prouisiones indistincte, ut de vacantibus apud sedem, & fuit hæc eadem firma, & perpetuo se nper sibi constans Rotæ sententia, et ut pro reservatione ex capite vacationis apud sedem, hæc qualitas Curialitatis in persona defuncti, & iuxta dispositionem dicto d. sanè, non sit attendenda, nisi quando agitur de Beneficiis et sitis in loco Curia, ut in Cappellanijs, Clericatus, & alijs Beneficijs Ecclesiarum Urbis, super quibus emanarunt Decisiones Bellamer. 655. quam refert Cardinalis Simonett. de reservat. q. 30. & alia Decisiones in Romana Clericatus 27. Novembris 1602. coram Card. Pamphil. in Romana Beneficiatus Sancti Petri 27. Nouembris 1553. coram Card. Blanebetto. & in alia Romana Beneficiatus S. Petri 8. Aprilis 1623. & 20. Nouembris 1628. coram R. P. D. meo Pironano. & coram eodem in Romana Cappellania, 20. Nouembris 1628. & 23. Martij 1629. Nam in his Beneficijs Urbis, quæ nadinodum & in alijs locis, ad quæ Curiam accedere contingat, rectè considerari potest præiudicium, quod inferri posset alijs Collatoribus inferioribus, quales sunt Cardinales et in suis Ecclesijs propter Ordinariam Iurisdictionem, quam in ijs habent, Innoc. in cap. dilectus, in verb. de Iure communi, de Cappellan. Monach. Card. in Clement. ne Romani, versic. irritum quæst. 3. de election. Felin. cap. his quæ de maiorit. & obediunt. num. 1. Mandos. ad regul. 7. quæst. 7. & supponunt Decisiones Bellamere, & Cardinalis Pamphilij.

Et ex hiscum in hoc Beneficio, quod dicebatur situm in Diocesi Sabine, atque ita extra locum Curia, non potest esse locus et limitationi, cap. presentis, dum d. sanè, requirebit Curialitatem in persona defuncti in Curia, ut ex eiusdem defuncti persona censeri deberet vacasse Beneficium apud Sedem, sequebatur, ut de illo iudicandum esset, iuxta regulas, & terminos generalis reservationis et cap. 2. quæ salua, & firma manebat in casibus non exceptis; & cum iuxta dispositionem eiusdem cap. 2. verè hoc Beneficiu vacauerit apud Sedem, nulla vis fieri poterat in Indulto, cuius occasione dicebat Capitulum, Collationem huius Beneficii ad se pertinere; cum satis notum sit huiusmodi Indulta et etiam a pphissimis clausulis concepta non capere Beneficia apud Sedem vacantia, nisi de illis præcipuam ac præcisam mentionem faciant, ut ex eodem cap. 2. notat *Lapus num. 4. Franch. num. 3. Anchar. num. 1. Gemin. consil. 12. num. 4. Sarnen. ad Regul. de annal. q. 31. num. 19. Rota decis. 14. de præbend. in nou. Card. Simonett. de reservat. q. 73. num. 1. & q. 83. num. 4. & fuit dictum in Salesburgensi Prepositura 7. Iunij 1621. coram Eminentijs. Domino meo Cardinali Verospio.*

Et itaque.

R. P. D. V E R O S P I O .

D E C I S I O   X X I X .

Caesaraugustana Distributionum.

Die Veneris 28. Martij 1631.

A R G V M E N T V M .

Constitutiones Fundamentales Apostolicae alicuius Ecclesiae omnino attendenda sunt Portiones duplicatas, quis pretendere non potest, si vnicum tantum habeat officium, & alia de quibus in summarijs .

S V M M A R I V M .

1. Constitutio fundamentalis alicuius Ecclesiae, est attendenda.
2. Papa in beneficalibus certum est, quod habet absolutissimam auctoritatem.
3. Officium vnicum si quis habeat, non potest pretendere duplicatam portionem, & num. 4.
5. Clausula, praedictis, cuius sit natura.
6. Clausula, dumtaxat, omnia excludit praeter expressa.
7. Obligatio secunda, quando possit dici transfusa in secundam.
8. Observantiae nulla est vis, dum non probatur, quod sit conformis.
9. Subrogatus efficitur eiusdem naturae, eius in cuius locum fuit subrogatus.
10. Subrogatio quidquam potest operari circa ea, quae fuerunt extincta, & suppressa.
11. Subrogatio non potest conservare ea, quae repugnant conditioni eius, qui fuit subrogatus.
12. Concessio personalis, dum eadem persona fuit causa illius concessionis, non potest extendi, aut trahi ad successores.
13. Ecclesia, aut dignitatis nomine potest Praelatus maintenancem obtinere in his, quae non sunt separabilia à iuribus eiusdem Ecclesiae, aut dignitatis, & hoc etiam quod eorumdem Iurium possessionem numquam apprehendisset.
14. L. cum haeredes ff. de acquir. possess. non habet locum in possessione non vacabili.
15. Possessio, quae nunquam vacat, semper eadem est, & variationi non subijcitur.
16. Praelatus, quando teneatur stare pacto praedudiciali Ecclesiae, & illi donec vixerit praedudicet, idem pactum, quamvis nocere non possit Ecclesiae.
17. Protestatio nihil praeservare potest, si nihil est, quod praeservetur.
18. Protestatio nihil operatur, si clam fuerit facta.
19. Protestatio in quolibet actu debet repeti.
20. Renunciationis actus, si sit posterior ipsa protestatione, dicendum est, quod ex eadem renunciatione tamquam protestationi contraria, sublata fuerit protestatio.
21. Renunctio tolli, qui possit per protestationem.

Postquam mutato antiquo, & Regulari statu huius Ecclesiae loco Dignitatum, & aliorum Officiorum in eodem statu Regulari, instituta fuerunt aliae saeculares Dignitates, & inter alias loco Prioris successit Dignitas Decanatus, cum in Bulla saecularizationis constitutum fuisset, ut non posset Decanatus retineri simul cum Canonatu, sicut idem Canonatus erat in statu Regulari compatibilis cum Dignitate Prioris, Habuit Franciscus Lamatta tunc temporis Decanus (cui ex nova Constitutione, & incompatibilitate inducta inter utramque hanc qualitatem, Decani, & Canonici subtrahebantur quaedam emolumenta, quae duplicia dari solebant ei, qui simul esset Prior, & Canonicus) tam ex Regis Catholici permissione, & indulgentia, quam ex auctoritate Nuncij exequutoris litterarum saecularizationis, ut posset percipere aliqua ex eis emolumentis, quae illi detracta, & ablata fuerant ex eadem Bulla saecularizationis. Cum vero haec emolumenta, quae propria dicebat Dignitatis Decanatus, peteret Franciscus antiqui Decani Successor, & Nepos, & nomine eiusdem Dignitatis intentasset iudicium maintenanceis, Placuit Dominis in disputatione habita 26. Aprilis anni proxime praeteriti, ut videretur de bono Iure, & disputato hodie Dubio, negari probari hoc Ius ad favorem novi Decani, & (quod inde sequebatur) ut posset haec maintenance illi concedi.

Et duo erant eiusdem Decani fundamenta, Primum, ut cum dignitas Prioralis haberet sua emolumenta distincta, & diversa ab emolumentis Canonici, illa essent eadem, quae semper possedit suus Antecessor, & ipse hodie petebat. Alterum ut licet eis emolumentis renunciasset, cum Decanatus possessionem adeptus fuit, tamen posset illa petere nomine suae dignitatis. Sed, ut posset utriusque huic fundamento satisfieri, necessarium existimavit Domini inspicere antiquum, & novum statum huius Ecclesiae, ex quibus patere poterat, quae emolumenta percipere solitus esset Prior, dum erat Ecclesia Regularis, & quae emolumenta concederet Bulla saecularizationis dignitatis Decanatus subrogatae in locum Prioris.

In statu Regulari duo erant genera distributionum, nam aliae diuidebantur singulis mensibus, quae ideo mensuales, aut mensuales, dicebantur, siue etiam distributiones Praepositorum, eo quod illarum administrationi praesent dignitates, quum provenirent ex massa Capitulari, cuius cura, & administratio erat apud eandem dignitates, & ex his habebat Prior, si etiam Canonicus erat, duas portiones Canonici concedi solitas, excepta tamen impensa, quae dabatur pro vestitu, in cuius causam recipiebat solum quindecim libras, sicut quilibet Canonicus. Aliae diuidebantur qualibet hebdomada, & consistebant in distributionibus manualibus, & si Prior erat etiam Canonicus, habebat ex his portionem dimidio maiorem, quam esset qualibet portio Canonici, siue tantam partem, quantam tres Portionarii, cum ex eis distributionibus haberet singuli Canonici eandem partem, quam habebunt duo Portionarii. Alia mensa fuit instituta, cum desijt haec Ecclesia esse Regularis, & eam erigere debebat Archiepiscopus ex bonis Beneficiorum super praeforum occasione saecularizationis, & constitutum fuit in Bulla saecularizationis, ut daretur Decano de hac nova mensa eadem portio, quae dabatur singulis Canonicis, & portio panis ex antiqua massa Capitulari, exceptum vero fuit vestitium, & fructus grossi, siue portiones menstruae massae Capitularis.

Hae igitur emolumenta, quae ex hac nova Constitutione Decano relicta fuerunt, dixerunt Domini, ut solum hodie peti possent à Decano, cum ea Constitutio, quae legem dare poterat huic divisioni, & distributioni faciendae inter capitulares, tamquam Constitutio fundamentalis ipsius Ecclesiae, ut dicitur cap. unico §. Statuimus de Cleric. non resedens. lib. 6. Non posset controuerti, tam propter auctoritatem Papae, quam certam est esse in beneficalibus absolutissimam, cap. cuncta per mundum i. & 2. nona quasi. 3. cap. 2. de praebend. lib. 6. Moxed. decis. 4. num. 2. de restitut. spol.

Rot. decis. 240. n. 25. par. 1. diuers. & dec. 11. num. 7. part. 2. recent. quàm quia iustissima fuit ea distributio, quatenus denegabat Decano, qui nisi vnicum officium, & munus Decanatus poterat exercere, & duplicatas portiones, quas poterat percipere in statu Regulari, si cum dignitate Prioris retineret etiam Canonicatum: *Ad not. per Innoc. in cap. cum omnes num. 4. de constit. Felin. num. 32. vers. in glos. penult. 10. Andr. in cap. cum olim num. 8. de sent. & re iud. ubi etiam proficitur se idem consuluisset in Ecclesia Florentina, Bald. conf. 344. lib. 5. quem refert, & sequitur Card. Zabara in conf. 53. Rom. conf. 15. num. 1. & tradit Couarr. var. resolut. lib. 3. cap. 13. num. 6.*

Nequè visum fuit Dominis admitti posse interpretationem, quàm eidem Constitutioni dabat nouus Decanus, dū dicebat distributiones, quæ suæ Dignitati fuerunt constitutæ ex noua mensa, vel non fuisse restrictas, & limitatas eo modo, quo illas habebant ceteri Canonici; Cum ea restrictio respiceret portionem solius panis, quæ præter dictas distributiones etiam illi fuit concessa ex massa antiqua Capitulari; & vel dum negabat, vt per assignationem earum distributionum ereptum sibi fuisset ius consequendi etiam menstruas portiones ex eadem massa antiqua, in cuius rei comprobationem adducebatur Decisio facta in causa CasarAugustana Lectoria 21. Februarij 1628. coram Reuerendiss. D. meo Decano, in qua occasione secularizationis huius eiusdem Ecclesiæ dictum fuit ex assignatione Præbendæ facta Canonico, qui Sacram Scripturam legeret, nō fuisse illi sublatum salarium, quod cum Ecclesia esset Regularis, habebat ab Archiepiscopo occasione eiusdem lectionis. Etenim erant hæc inter se contraria, & secum iniucem pugnare videbantur, vt posset Decanus consequi ex massa antiqua solam portionem panis vni Canonico æqualem, & tamen præter distributiones, quæ percipi deberent ex massa erigenda, posset etiam habere alias portiones eiusdem massæ antiquæ: Et non poterat admitti hæc interpretatio contra verba expressa Bullæ secularizationis, quæ nō solum declarabant, quid ex antiqua massa consequi deberet Decanus, & quid ex noua, propter verbū & Prædictis, quod referebat distributiones massæ nouæ superius expressas ex natura eiusdem conditionis, vt notatur l. Scia, §. Caio, ff. de fund. instrum. Bald. conf. 455. num. 1. lib. 1. Hippolyt. Rumin. conf. 37. num. 2. Surd. decis. 125. nu. 1. Et propter aliam conditionem, & dumtaxat, quæ pariter excludebat participationem omnium aliarum distributionem, præter eas, quæ expressæ fuerunt, vt in l. non solum 39. §. queritur, ff. de Procur. & tradit Roman. conf. 512. num. 2. Castr. conf. 339. nu. 2. lib. 1. & alij adducti per Tirag. de retract. conuen. §. 1. glos. 6. n. 1. Sed etiam negabant, & prohibebant, ne posset Decanus recipere fructus massæ antiquæ Capitularis, nominando omnem speciem eorum fructuum ex quibus visa fuerunt tolli fundamenta, & rationes contrariæ Decisionis in causa CasarAugustana Lectoria, cum sicut videre est in eadem Decis. non fuisset per Bullam secularizationis aliquid declaratum super ea prouisione Lectoris; imò in illa præseruatus fuit status antiquus, & omnia iura, & priuilegia, quæ Canonici competebant in statu Regulari; contra quam factum fuerit super prouisione Decani, cui præter portionem panis ex massa antiqua, nihil ex eadem massa dari iubebat Constitutio. Præterea considerantur Domini rationem diuersitatis, quæ poterat vnum ab altero casu distinguere. Etenim in casu eius Decisionis Salarium soluebatur ab Archiepiscopo, & sic à persona omnino diuersa ab ea, per quam Lectori effecto Canonico debebantur iura Canonicatus, & eadem persona, quæ concurrebat ad vtramque Præbendam, retinebat vtrumque officium, & Lectoris, & Canonici, cuius contrarium accidit in casu huius decisionis cum ex vna, eademque massa Capitulari nouiter erecta, petenda sit portio, quæ debetur Decano, nec quidquam ex massa antiqua deberetur Priori, nisi esset etiam Canonicus, quod dum hodiè verificari non potest propter incompatibilitatem inductam inter dignitatem Decanatus, & Canonicatus, videtur potius esse locus limitationi, quàm dat eadem Decisio, vt cessare debeat & prima obligatio, si eadem obligatio dici posset transfusa in secundam Pauli Rupei. Decis.

obligationem ex text. in l. filia legatorum, C. de legat.

Ex hac autem causa gemini seruitij, quod prohibitum fuit in Bulla secularizationis tollebantur omnia fundamenta noui Decani, dum emolumenta, quæ percepit suus Antecessor, donec vixit in maiori quantitate, quàm concederentur in Bulla secularizationis dicebat, vel fuisse propriæ suæ dignitatis Decanatus subrogatæ in locum dignitatis Prioris, vel quod non potuisset ipse renunciare eisdem emolumentis in præiudicium suæ Dignitatis. Quod enim ea emolumenta, quæ Franciscus Sen. & primus Decanus habuit semper ante secularizationem duplicia non essent emolumenta Decanatus, poterat id ostendere eadem Bulla, dum declarauit, quæ in futurum deberent esse emolumenta eorum, qui in eadem Dignitate succedere debebant; contra quam declarationem, quæ habebat vim expressæ dispositionis, non poterat quidquam & concludere, aut obseruantia, cuius nulla vis erat, dum non probabatur omnino conformis, cum antiquo statu Regulari, *Bart. in l. 2. nu. 22. ff. sol. matr. Aym. conf. 313. num. 33. Rot. decis. 45. num. 4. par. 1. rec. aut natura subrogationis factæ de Dignitate Prioris in Dignitatem Decanatus, & siue etiam secularizationis; cum nequè subrogatio potuerit, quidquam operari respectu iurium Canonicatus, & quæ fuerant suppressa, & extincta, vt tradit Abb. in cap. 2. num. 5. de nou. oper. nunc. Selu. de Benef. par. 5. quest. 42. in fin. Gregor. decis. 387. n. 1. Rot. decis. 22. num. 17. par. 2. diuers. nequè secularizatio & conseruare ea, quæ repugnabant conditioni, & qualitati status secularis ex notatis per Rebuff. in prax. tit. de forma erec. Collegiat. Oldrad. conf. 330. in fin. Cardin. Seraph. decis. 1445. num. 4. & fuit dictum in Gerunden. Administrationis 13. Maij 1630. coram me. Quæ confirmari poterant ex causa, propter quam ea emolumenta habuit idem Decanus in gratia sibi facta à Rege, & Nuntio, executorem litterarum secularizationis, eo quia illi subtraherentur eadem emolumenta, quæ antea percipiebat, dum erat Prior, & Canonicus, propter mutationem status, & incompatibilitatem inductam, inter nouam Dignitatem Decanatus, & Canonicatum, quæ concessio tamquam personalis, dum ipsa persona fuit causa eiusdem concessionis, & non poterat extendi, aut trahi ad Successores, arg. text. in l. Pater filia in fin. de seruit. legat. & voluit Iaf. conf. 89. lib. 3. Aym. conf. 239. n. 4. Rot. decis. 669. num. 1. part. 1. recent. Nequè his obesse poterant, quæ contra easdem litteras Regis, & Nuntij obieiebantur, vt non essent in forma probati, cum satis esse posset, vt emolumenta, quæ percipit idem Decanus, dum vixit non essent eadem sicut erant in statu Regulari, sed sicut ex litteræ concedebant, vt probaretur illarum effectuatio, vel quod processisset his, quæ dedit causam huic reductioni, vt ostenderetur causa eiusdem concessionis, quæ omnia colligebantur ex testibus datis tam ex parte Capituli, quàm ex parte noui Decani, qui expressè deponebant ipsum Franciscum Seniore duobus modis exegisse suas portiones, cum vsquè ad Annū 1607. qui secundus fuit ab Anno 1605. quo facta fuit secularizatio, illos habuerit, sicut in statu Regulari portiones scilicet menstruas duplicatas, & distributiones manuales, sicut tres Portionarij ab Anno vero 1607. quo illi mota fuit controuersia per Capitulum vsquè ad Annū 1625. quo contigit eiusdem Francisci obitus, eas percipisset, sicut illi concedebant eadem litteræ, & Regis, & Nuntij.*

Ex his patebat responsio ad alteram obiectionem, vt quàmuis renunciauerit Franciscus nouus Decanus, posset hodie petere eadem emolumenta, quæ fuerunt data suo Antecessori, quàmuis illi renunciasset. Licet enim & vera sit Conclusio, vt possit Prælati nomine Ecclesiæ, aut Dignitatis manutentionem obtinere in his, quæ non sunt separabilia à iuribus eiusdem Ecclesiæ, aut Dignitatis, cum licet Franciscus nouus Decanus nunquam eorum iurium possessionem apprehendisset, satis esse tamen posset illi possessio eorumdem iurium, quæ semper fuit pænes Ecclesiā, dum & dispositio, l. cum heredes, ff. de acq. pæsss. non habet locum in possessione, quæ cum nunquam vacet, semper eadē est, & & variationi nō subijcitur, vt tradit Guidop. dec. 355. & decis. 628. Rot. decis. 1. de restit. spoliat. in nou. num. 5.

num. 5. & fuit dictum in Tirasonen. Praeeminentiarum 3. Aprilis 1615. coram R. P. D. meo Pirouano. Et (vt patet in exemplis, quae in dictis auctoritatibus referuntur) si succedatur in Officio, aut Dignitate; Non tamen haec procedunt, si sit separabile praedictum Praelati ab interesse Dignitatis, vt fieri poterat haec diuiso in praesenti casu, cum renunciatio facta à Francisco, non tangeret Iura Ecclesiae, aut Dignitatis, ad quam nihil poterat pertinere ex Iuribus, quibus fuit renunciatum, quia tenetur Praelatus stare pacto, quod fecit, illique praedictat idem pactum donec vixerit, quamuis nocere non possit Ecclesiae, vt notatur in cap. cum venissent, de Instit. ubi glos. in verb. abiurasse. Abb. num. 18. Hostien. num. 13. Butr. num. 32. Rot. decis. 22. num. 9. & 10. par. 2. diuer.

Poterant etiam haec tollere effectum protestationis, quae dicebatur fecisse nouus Decanus, pro conseruatione sui Iuris, cum nihil praeseruari potuerit eadem protestatione, si nihil erat, quod reseruaret, dum Franciscus non sibi fecit id praedictum sua renunciatione, sed illud ei antea factum, fuit ex literis, & Bulla secularizationis, vt in similibus terminis arguit Becc. conf. 34. num. 23. Surd. decis. 205. n. 13. & fuit dictum in decis. 85. num. 22. & decis. 347. num. 16. coram Greg. Praeterea neque ea protestatio potuit aliquid operari, cum non fuisset clam facta, vt tradit Alex. conf. 16. num. 12. & seq. lib. 3. Aym. conf. 220. num. 3. Paris. conf. 10. num. 43. & 45. lib. 1. Card. Mant. decis. 270. num. 18. Et cum non constet de molestijs datis à Capitulo, quae in ea protestatione dicuntur dedisse causam, vt Decanus renunciaret Iuri eorum emolumentorum: Et demum cum non fuisset repetita eadem protestatio post actum renunciationis, & possessionis, quae sine eis emolumentis acquisita fuit, vt notant DD. in l. non solum §. morte ff. de oper. nou. nunciat. & ibi Alex. num. 15. Mohed. decis. 2. de Indic. Greg. decis. 44. num. 8. Rot. decis. 51. num. 2. par. 2. recent. Quia dum actus renunciationis est posterior ipsa protestatione, potius dicendum videtur, vt ex ea renunciatione tamquam protestationi contraria, sublata fuerit protestatio, quam vt renunciatio tolli potuerit per eandem protestationem, vt consideret, Alex. in d. §. morte, eodem num. 15. Angel. in l. Iurisdictionum, §. quod fere num. 1. ff. de pact. Dec. conf. 460. num. 3. & 12. in fin. Cas. de Grassis decis. 9. num. 5. de sent. & re iud. Card. Mant. decis. 200. nu. 2. Rot. decis. 539. nu. 6. par. 2. recent. Et itaque.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. CARD.

V B A L D O.

Augustana Decimarum.

Die Veneris 28. Martij 1631.

ARGUMENTVM.

Tractatur in hac decisione, quando Ecclesia Parrochialis incorporatur Monasterio, quid in illud transeat. Et aliqua circa transactionem super decimis.

S V M M A R I V M.

- 1 Ecclesia Parrochialis incorporata Monasterio, in illud transit cura animarum eiusdem Parrochiae, cum omnibus suis iuribus.
- 2 Parrochus ratione curae debet indistincte recipere omnes decimas.
- 3 Transactio non debet extendi de vno casu, ad alium.
- 4 Exemptio debet restringi ad nominata tantum.
- 6 Vicarius per Monasterium deputatus ad exercendam curam animarum, non habet auctoritatem transigendi super decimis.

- 7 Vicario deputato per Monasterium ad exercendam curam animarum debetur solum congrua.
- 8 Transactiones factae super decimis non tenent sine auctoritate Apostolica.
- 9 Abbas non potest praedictare Monasterio.
- 10 Vnio, quando effectuat dicatur.
- 11 Episcopus praesumitur informatus de rebus suarum Ecclesiarum.
- 12 Vnio facta ex titulo oneroso permutationis non cadit sub regula reuocatoria.
- 13 Parrochus, vt excludatur à decima, sibi de iure debita, quid requiratur.
- 14 Factum proprium non potest quis impugnare.

DECISIO XXX.

PROPOSITIO hodie per me dubio, an & quae decimae debeantur Monasterio, integras deberi, dixerunt Domini absque vlla distinctione, & mori sunt, quia cum per viam unionis à Sede Apostolica confirmata Ecclesiae Parrochialis S. Stephani fuerit ab Episcopo incorporata Monasterio, & in illud propterea transuerit cura animarum eiusdem Parrochiae, cum omnibus suis iuribus, Anchar. conf. 114. num. 2. & seq. Seraph. decis. 1009. num. 4. san. m. Greg. decis. 304. num. 1. Inde sequitur quod Monasterium tanquam Parrochus ratione d. curae debeat indistincte percipere omnes decimas, cap. cum contingat, cap. cum in tua, de decim. & in cap. fin. de Parroch. Rebuff. de decim. quest. 7. num. 4. & 5. & quest. 13. num. 83. Monet. sod. tract. cap. 2. n. 2. Rot. decis. 31. num. 1. par. 2. diuers. & decis. 469. num. 1. & 541. num. 4. par. 1. in recent.

Non obstat transactiones, quia illa quae fuit facta cum Monasterio, non tangit materiam decimarum, sed conuentionem quandam super sepulturis certarum personarum, & super missis dicendis, pro quibus fuerunt Monasterio concessae decimae super quibusdam agris, ex qua conuentione, quatenus posset argui exemptio eorumdem praediorum ante dictam conuentionem, non inde inferitur ad exemptionem vniuersalem omnium bonorum in territorio dictae Ecclesiae Parrochialis existentium, sed ea debet restringi solum ad praedia ibi nominata, cap. per exemptionem, de priu. in 6. Monet. de decim. cap. 9. num. 131. Rota decis. 159. num. 6. par. 1. rec.

Aliae vero transactiones, quae non fuerunt factae cum Monasterio, nec de illius consensu, illi praedictare non possunt, Rot. decis. 288. num. 4. vers. nec suffragatur, par. 2. & decis. 625. num. 2. vers. secus autem, par. 1. in recent.

Nec Vicarius per Monasterium ad exercendam curam animarum deputatus habet auctoritatem transigendi super decimis, in quibus nullum ius habet, cum solum sit ei debita sua congrua à Monasterio, Io. Andr. in cap. exposuisti num. 8. de praben. Felin. in cap. postulasti num. 1. vers. aud perceptio, de rescript. Verall. decis. 339. num. 3. & 5. lib. 3. Rot. decis. 710. num. 3. par. 2. recent. cum alijs adductis per Addent. ad decis. Gregor. 174. n. 8. circa fin.

Vltra quod huiusmodi transactiones super decimis, neque fieri poterant absque auctoritate Papae, & sine ea factae non egrediuntur suum auctorem, cap. de cetero, cap. veniens, de transact. Rot. decis. 585. num. 3. par. 1. recent. & coram D. meo Decano decis. 340. num. 1. & decis. 362. nu. 3. Rebuff. de decim. quest. 13. num. 16. & 26. & hac de causa neque obstat illa facta cum Abbate de anno 1584. ultra quod est restricta ad vitam Parrochi, seu Vicarij, & habet clausulam sine praedictio Iurium, hinc inde, & Abbas non praedictat Monasterio, Vital. in Clem. 1. num. 57. de offic. Vicar. Seraph. decis. 1278. num. 3.

Non obstat, quod supra dicta unio non fuerit effectuat, quia contrarium apparet ex testibus deponentibus de decimatione in vim incorporationis, vt in summario Monasterij num. 2. & 3. san. mem. Gregor. decis. 557. num. 9. ubi Addent. Cauter. decis. 449. num. 7. & decis. 500. num. 5. & de

DECISIO XXXI.

de hac decimatione, fit etiam mentio in transactione facta inter Monasterium, & Episcopum, usque de anno 1404. In Summario num. 3. quae mentio corroborat dicta testium. 11 praeterum cum sit facta transactio cum Episcopo, & qui praesumitur informatus de rebus suarum Ecclesiarum, Seraphin. decis. 1026. num. 3. Rot. decis. 233. sub num. 2. par. 1. in recent. fa. me. Gregor. decis. 482. num. 6.

Non obstat, quod non probetur effectuatio praecise, & immediate post incorporationem & unionem, quia huiusmodi modi unio tanquam facta ex titulo oneroso permutationis non cadit sub regula reuocatoria, Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. §. 7. num. 50. Put. decis. 52. num. 2. lib. 1. in antiq.

Non obstat, allegata consuetudo non soluendi integras decimas, quia ea non est probata cum requisitis immemorabilis, seu legitimae praescriptionis, prout requiritur quando agitur ad effectum excludendi Parrochum à decima sibi de iure debita, Seraph. decis. 1404. nu. 2. Rot. decis. 262. num. 3. par. 2. in recent. Rebuff. de decim. quest. 13. num. 53. & seqq. & num. 69. Gabr. de praescript. conclus. 1. num. 16. & 18. Gratian. discept. 595. num. 16. Rota decis. 474. num. 3. & decis. 469. num. 2. par. 1. in recent.

Non obstat, quod lura de quibus in actis non fuerint interpretata, & sint scripta lingua Germanica, quia in summario per Dominos viso fuit data eorum interpretatio, quae poterit quandoque iustificari ante sententiam.

Non obstat, quod dicta lura non sint extracta seruatis seruandis, quia sufficit quod processus ubi sunt dicta lura, sit productus in Rota à Communitate, quae propterea non potest impugnare factum suum, & dicere quod lura à se producta non sint in forma probanti, Surd. cons. 5. num. 37. & seqq. Gabr. de reg. iur. conclus. 1. num. 19. Verall. decis. 188. num. 4. par. 1. & tenuit Rota in Caputaquen. Cantoris 3. Iulij 1617. coram bo. me. Vbaldo.

Obiectum quod non fuerint citati singuli de Communitate possessores bonorum cessat ex actis, in quibus appareret particularis commissio, & citatio contra omnes, & singulos de Communitate.

Atque ita decissum utraque &c.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Redditionis Rationis.

Die Veneris 28. Martij 1631.

ARGUMENTVM.

Socius quilibet tenetur ad solidationem computorum, & antequam non constet de dicta solidatione, nihil socius potest praetendere ab altero socio, cum non possit cognosci an sit debitor, vel creditor.

SUMMARIVM.

- 1 Socius siue quis sit, siue institutor tenetur ad solidationem computorum.
- 2 Socius, dum non constat de solidatione computorum, sciri non potest an creditor, vel potius debitor sit.
- 3 Socius à socio nihil petere potest, nisi facta solidatione computorum.
- 4 Quietatio praesumitur, quod fuerit omisa, quando aliqua res fuit acta inter patrem, & filiam.
- 5 Tutoris persona inspecta, & stante vere similitudine, credendum est ipsius rationibus.

IN Prosequutione disputationis super redditione rationum tutelae de qua agitur, fuit sub die 26. Iunij * resolutum sententiam A. C. condemnatoriam haeredum Andree Tutoris esse confirmandam quoad summam tunc in decisione expressas. Et cum deinde plura pro parte dictorum haeredum adducerentur contra primam partitam scutorum 725. & aliam scutorum 100. iterum proposui causam super iisdem, & Domini excepta dicta partita scutorum 100. in decisibus persistere esse censuerunt.

Non enim ad creditum ipsius Tutoris referenda est praedicta summa scutorum 725. Ioanni Antonio persoluta cum non constet de solidatione computorum rei Marcellariae, ad quam dictus Ioannes Antonius siue fuerit socius, & siue institutor de iure tenebatur cor. tit. ff. pro Soc. l. quadam, & ibi, Doct. ff. de eden. Paris. cons. 84. num. 17. vol. 1. Decsan. cons. 11. num. 50. vol. 1. Rot. in Claraualen. Grani 9. Iunij 1590. coram bon. mem. Orano. ad effectum scilicet, ut partita huiusmodi diceretur liquida, & sciri posset, quid vnus quisque sociorum in ea habeat, cum fieri posset, ut dictus Ioannes & Antonius esset debitor, & non creditor societatis, ut alias dixit Rot. coram Seraph. decis. 1214. sub num. 1. & in Florentina nullitatis sententia, seu laudi 28. Nouembris 1597. coram Corduba.

Non obstant probationes, quae hodie afferuntur ex instrumento quietationis factae per ipsum Ioannem Antonium pro omni & toto eo, quod tam ratione societatis, quam ratione mercedis petere, vel praetendere posset, iuncta depositione testis de societate eiusdem cum defuncto, unde inferitur ad iustificationem illius crediti, quia ex huiusmodi probationibus nullatenus resultat liquidatio computorum, sine qua socius à consocio nihil petere potest ut dixit Rot. in Assisen. Pecuniaria 9. Decembris 1609. coram bo. me. Card. Marquemontio.

Quo vero ad aliam summam scutorum 100. quae dictus defunctus pater pupillarum in instrumento pactorum matrimonialium se Margaritae ipsius Tutoris filiae soluturum promisit, eidemque in suo testamento legauit, visum fuit Dominis, quod cum non constet de solutione facta per promissorem vita eius durante, adhibenda sit fides adnotationi libri tutelaris habentis relationem, tam ad dictum instrumentum, quam ad testamentum, praesertim cum res acta sit inter patrem, & filiam inter quos verisimile est fuisse omisam quietationem, & inspecta verisimilitudine, ac persona scribentis credendum esse ipsius rationibus traditis, Bald. in cons. 117. num. 2. vol. 2. & post alios quos refert Tiraquel. more suo in l. si unquam in prefat. num. 52. C. de reuoc. donat. Et ita utraque &c.

* Ista Decisio habetur infra prout in indice posito in fine Decisionum.

In eadem causa habentur infra aliae duae Decisiones coram eodem bo. mem. Motmanno prima sub die 27. Iunij 1631. & altera die 30. Ianuarij 1632. & coram R. P. D. Pirouano pariter in eadem causa infra adsunt aliae decisiones, nempe sub die 24. Ianuarij 1633. & die 30. Maij eiusdem anni 1633. & die 16. Ianuarij 1634.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Gerunden Jurisdictionis.

Die Veneris 28. Martij 1631.

ARGUMENTVM.

Beneficiati, qui Collegium minimè constituunt, vtrum sine licetia Superioris possint

se congregare, & an Episcopus talem licentiam eis dare possit.

S U M M A R I U M.

- 1 Beneficiati, qui non constituunt Collegium an possint se congregare sine licentia Superioris.
- 2 Episcopus an possit dare licentiam Beneficiatis se congregandi.
- 3 Beneplacitum Apostolicum, ubi requiritur, præsumitur interuenisse spatio 30. annorum.
- 4 Scripturis magis est standum, quam testibus.
- 5 Sententia, si fuerit lata ex deductis, & prosequitis per modum causæ, & super d. causa lis fuerit contestata, tunc obstat res iudicata non solum super negotio principali, sed etiam super causâ.
- 6 Licet secus esset, si principaliter pars non fuisset prosequuta deducta per modum causæ.
- 7 Executio piarum voluntatum, tam de Iure communi, quam vigore Concilij Tridentini spectat ad Episcopum.
- 8 Iurisdictio, qualiter concessa intelligatur, & num. 10.
- 9 Licentia simpliciter data, concessa intelligitur cumulatue.
- 11 Gratia non suffragatur ex defectu intentionis Principis.
- 12 Gratia, quando corrumpitur, corrumpitur quoque decretum irritans in ea positum, tamquam accessorium.

DECISIO XXXII.

VT FUIT dictum in decisione facta 22. Aprilis superioris anni * Dubium tunc propositum. An scilicet licentia data per Episcopum Beneficiatis se congregandi essent confirmanda, vel reuocanda habet tres inspectiones. Prima est, An dicti Beneficiati, qui non constituunt Collegium, possint se congregare sine licentia Superioris, & cum indubitata sit opinio negatiua ex deductis in illa decisione circa hoc, hodie nulla fuit exercitata difficultas. Secunda inspectio est; An Episcopus potuerit concedere dictas licentias. Tertia quatenus non, An confirmatio dictarum licentiarum obtenta à sanctæ memoriæ Clemente Octauo suffragaretur.

Quantum attinet igitur ad secundam, & tertiam inspectionem, de quibus hodie agitur, circa secundam inspectionem non est agendum in puncto iuris, An Episcopus possit concedere huiusmodi licentias absque interuentu Capituli, sed est videndum in concreto, An Episcopus, vel Abbas debeat concedere huiusmodi licentiam, & dixerunt Domini spectare ad Abbatem ex sententia arbitrari lata ad fauorem ipsius Abbatis de ann. 1400. iuncta obseruantia ab anno 1454. vsque ad annum 1578. ex qua obseruantia tantum temporis, pro qua etiam sufficerent triginta anni, præsumitur beneplacitum Apostolicum, *Felin. in cap. Albericus, num. 3. & 4. de testib. Cassad. decis. 3. num. 1. de procur. Pur. decis. 355. num. 7. lib. 2. in correctis* cum infinitis qui possent allegari.

Nequæ est verum, quod contra istam sententiam adest res iudicata, nam duæ fuerunt latæ sententiæ arbitrales, vna de anno 1400. quæ est de illa de qua modò dictum fuit, altera de ann. 1318. in qua adiudicatur iurisdictio ciuili Abbati, Criminalis verò Episcopo, & res iudicata, quæ prædictur, est contra dictum laudum anni 1318. quo ad iurisditionem ciuilem, & actus, qui cumulantur in Summar. nu. 12. & testes quorum copia data fuit, & de quibus omnibus habetur mentio in prima sententia, loquuntur de dicta iurisditione ciuili, quæ quidem res iudicata, in quibus terminis procedat, & quid contineant dicti actus, & quid deponentes non firmiter Dominum, sed solum dixerunt latas

esse, quod non tangerent præsentem articulum circa concessionem licentiæ, & quatenus testes, aliquid deponerent nihil relearent, cum magis sit standum scripturis, quas asserit Abbas, quam testibus, *lex exercendis, C. de fid. instrum.*

Non obstat, quod Abbas dedit libellum generalem, in quo exposuit, quod vigore sententiæ arbitralis, ipse, & sui prædecessores fuerunt, & est in possessione, seu quasi exercendi omnimodam iurisditionem ciuilem inter obtinentes dignitates, Canonicatus, & beneficia simplicia in Ecclesia Collegiata S. Felicis, & prima sententia per duas alias confirmata, continet post sententiam arbitralem, Episcopum plures cognouisse inter Canonicos, & Beneficiatos, &c. Et ideo cum sententia fuerit lata ex deductis, & prosequitis per modum causæ, & super dicta causa lis fuerit contestata, obstat res iudicata non solum super negotio principali, sed etiam super causâ, licet secus esset, si principaliter pars non fuisset prosequuta deducta per modum causæ, ut distinguendo dicit *Calderin. in cons. 2. per tot. de re iudic. Ioan. Andr. in cap. cum Ecclesia Sutrina. num. 15. & seqq. de caus. possess. & propriet. Anchar. cons. 417. num. 2. vers. ea autem.* Quia quicquid sit. An Abbas fuerit prosequutus causam deductam in dicto libello, scilicet sententiam arbitralem, cessat omnia difficultas, quia sententia arbitralis de anno 1400. non fuit deducta, sed alia de ann. 1318. & ex aduerso opposita omnia tudent ad hanc sententiâ arbitralem de ann. 1318. non autem ad aliam de ann. 1400. & pronuntiatio principalis fuit, quod executio piarum voluntatum, tam de iure communi, quam vigore Concilij Tridentini, spectat ad Episcopum, quod est verissimum, *Clem. 1. de testam. §. si quis autem per redemptionem. Authen. de Eccles. titul. Seraphin. decis. 611. num. 7. Concil. Trident. sess. 25. cap. 4. de Reformat.*

Minus obstat, quod dicta sententia arbitralis censetur concedere iurisditionem cumulatue, non autem priuatiue, *Roman. cons. 393. num. 1. & seqq.* & ibi Addentes, quia hoc est verum, nisi constet de contraria mente, ut fuit responsum in causa *Montis Regalis Iurisditionis* 27. Nouem. 1606. coram me, de qua quidem contraria mente constat in casu isto, quia in dicta sententia dicitur, quod si Abbas denegauerit licentiam. Beneficiati post duos dies possunt recurrere ad Episcopum, Vicarium, vel Officialem, pro impetranda dicta licentia, signum euident, quod priuatiue fuit concessa Abbati dicta licentia, cum reseruat recursum ad Episcopum, solum in euentum denegationis dictæ licentiæ, & sic non versamur in licentia simpliciter data, quo casu censetur data cumulatue *Roman. vbi supra Rolan. cons. 80. per tot. lib. 2.* Sed in casu, quo fuit aliquid detractum Episcopo, ex quo ad ipsum solum permittitur recursum post duos dies in euentu de negatiuis, quo casu iurisdictio censetur concessa priuatiue, ut dictum est, *Roman. d. cons. 393. in fin. vers. nec dicatur, vbi alleg. text. quem dicit singularem in l. tam Collatores, ad finem C. de re milit. & ibi Apostilla dat concordantes in ver. singularis.*

Circa tertiam inspectionem, An confirmatio Apostolica suffragetur, dicendum est, quod non ex defectu intentionis Summi Pontificis *Clem. VIII.* cum ei non fuerit narratum Ius Abbatis, & cum gratia corruat, corrumpitur quoque decretum irritans tanquam accessorium, ut late fuit deductum in alia decisione, à qua Domini vtraque parte audita censuerunt non esse recedendum.

Et ita conclusum &c.

* Est decis. 370. sup. par. 5. recent.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana, seu Aquilana Nullitatis Donationis;

Die Luna 31. Martij 1631.

ARGUMENTVM.

Donatio, & pactum de hereditate viuentis non valet, & est omni iure improbatum, ita quod

quod nec iuramento roboratur. Et quando dicta donatio, & pactum substatueatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Pactum de hereditate viuentis non valet, nisi ille viuentis consentiat, & in eodem consensu usque ad obitum perseverauerint.
- 2 Et ex tali consensu nullum ius parti acquiritur, & quando censetur reuocatus, num. 3. & an sufficiat tacita reuocatio, num. 4. & utrum ista procedant stante iuramento, num. 5.
- 3 Pacta de hereditate viuentis sunt inualida etiam inter filios, & quod filios, quamuis sint iuramento firmata.
- 4 Pactum de hereditate viuentis est omni iure improbatum, ideo iuramento validari non potest.
- 5 Iuramentum non potest esse vinculum malitiæ, & iniquitatis.
- 6 Pactum affirmatiuum ad differentiam renunciationis super hereditate viuentis, non validatur iuramento.
- 7 Delicta de iure non præsumuntur, nisi probentur.

DECISIO XXXIII.

DOMINI resolverunt Donationem, seu renunciationem factam per Alexandrum Bonannum ad fauorem fratrum non sustineri, quia illa est facta de bonis sibi obtenturis post mortem eius patris, & matris, & sic de hereditate viuentis, unde bene intrat conclusio, quod donatio, & pactum, & de hereditate viuentis non valeat, nisi ille viuentis consentiat, & in eodem consensu usque ad obitum perseverauerint, *l. fin. C. de pact. ubi Castren. num. 8. vers. sed hic non obligat. Aret. num. 8. Corn. num. 4. in fin. l. as. nu. 12. ubi quod ex tali consensu nullum ius parti acquiritur, Decian. num. 6. Fulgos. n. 52. in 3. notab. Roman. nu. 5. vers. non obligare Dominum, l. ex eo. C. de Inutil. stip. Bertr. conf. 197. volum. 3. par. 1. & consensus censetur reuocatus, & quando ille, qui consensit, fecit testamentum, & heredem instituit, Anchar. conf. 404. num. 3. Bertr. d. conf. 197. vers. non perseverauerit, Gozzadin. conf. 98. num. 3. vers. sed clarum, Bero. conf. 3. num. 18. & 21. lib. 3. sufficit enim tacita reuocatio disponendo contra formam pacti etiam inter viuos, Aquil. d. l. fin. num. 8. Cagnol. nu. 88. & prædicta procedunt etiam in re donatione facta mediante iuramento, Peregr. de fidei. com. art. 51. sub nu. 24. vers. hac autem pacta, ubi quod huiusmodi pacta sunt inualida inter filios, & quod filios, quamuis sint iuramento firmata ea ratione, quia censentur contra bonos mores, ut de communi opinione post alios testatur Vin. Opin. 578. num. 4. Thes. dec. 225. num. 6. ubi conciliando opiniones, dicit hoc procedere, quando sumus, pro ut in casu nostro, in pacto super alterius hereditate interposito iuxta text. in d. l. fin. C. de pact. tunc enim cum tale pactum sit omni iure improbatum iuramento convalidari non potest, quia iuramentum non potest esse & vinculum malitiæ, & iniquitatis, c. cum contingat de iureiur. & per istas rationes, quod pactum affirmatiuum ad differentiam renunciationis & super hereditate viuentis non validetur iuramento, tenent DD. in l. pactum, quod dotale, & in d. l. fin. ubi Bald. num. 22. vers. nec iuramento, Cagnol. num. 92. & 95. C. de pact. Anchar. Imol. & Gemin. in cap. quamuis pactum, de pact. in 6. Alex. conf. 165. nu. 10. lib. 7. Surd. conf. 4. num. 21. & fuit dictum in causa Romana de Margaritis 17. Decembris 1584. & 1. Decembris anni sequentis coram Robustorio, & in Asculana bonorum 13. Iunij 1618. coram Bonemer. Card. Sacratio.*

Et cessare visa fuit omnis difficultas, ex quo fratres Donatarii post mortem patris recesserunt à dicta donatione,

eidemq; Alexandro donanti retrocesserunt, & licet dicta retrocessio fuerit facta aliquibus pactis observandis per Alexandrum tamen cum pro parte dictorum fratrum non probetur inobseruantia dictorum pactorum, & dicta pacta contineant & delicta, quæ de iure non præsumuntur, nisi probentur, l. cum pater, §. rogo, de leg. 2. Mandos. conf. 516. num. 2. satis tenet dicta retrodonatio, donec probata fuerit dicta controuersio in pactum deducta. Et ita &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Camerinens Donationis de Calcalaris.

Die Lunæ 7. Aprilis 1631.

A R G V M E N T V M.

Mandatum de associando, licet regulariter detur, vigore clausulæ constituti, tamen quando hoc non procedat. Agens ad donationem, ut obtineat, quid probare teneatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Mandatum de associando regulariter conceditur vigore clausulæ, constituti.
- 2 Mandatum de associando, ex clausula constituti, denegatur, quando constitutarius post mortem constituentis est negligens in apprehendendo possessionem naturalem, & patitur per alium occupari.
- 3 Ex negligentia censetur amissa possessio, quæ in solo animo contrahentium suam habet essentiam.
- 4 Ad Donationis executionem non sufficit, ut quis agat, nisi probet illam esse validam.
- 5 Donatio ex defectu insinuationis est nulla.
- 6 Donatio, quando est impropria non eget insinuatione.
- 7 Donatio, quando est facta ex mera, pura, & gratuita voluntate, & quia sic voluit donans, non potest referri ad actum corresponsivitatis, & sic non potest dici ob causam.

DECISIO XXXIV.

CVM D. Andreas Calcalarius vigore cessionis sibi factæ ab Ersilia, & sororibus de Calcalarijs de bonis eisdem mulieribus donatis à q. Io. Baptista Calcalario prætenderet mandatum de associando, vel de immittendo in possessionem bonorum, ut supra donatorum. Proposui dubium an eidem Andree esset dandum alterum ex dictis mandatis, & Domini resolverunt, mandatum de associando ei non esse dandum, ea moti ratione.

Quia licet dictus Andreas ad illud obtinendum nitatur clausula, constituti, appositæ in prædicto instrumento donationis & cuius vigore regulariter conceditur mandatum de associando ad tradita per Bart. in l. 3. in 4. quæst. principali, C. de pignor. Alex. conf. 131. sub nu. 4. lib. 4. Afflict. decis. 326. Attamen conclusio non procedit quando Constitutarius post mortem constituentis & est negligens in apprehendendo possessionem naturalem, & patitur illam per alium occupari, ut in præsentis casu, cum prædictæ mulieres donatarie, & constitutarie post mortem Io. Baptiste donatoris, & constituentis neglexerint apprehendere possessionem, illamque passæ fuerint per D. Venantium, & alios eiusdem Ioann. Baptiste filios apprehendi, quia tunc ex huiusmodi negligentia censetur amissa possessio, & quæ in solo animo contrahentium suam habebat essentiam, ad text. in l. si de eo, §. 1. & ibi Bart. ff. de acq. poss. glof. in c. cum venisset, in fine, & ibi Doctores de restitu. spoliat. E 3 Tiraq.

Tiraq. de Constit. par. 3. limit. 21. num. 9. Rota decis. 694. num. 8. par. 1. recent.

Præterea ex alio quoque capite dixerunt Domini Andream non posse iuari dicta clausula, constituti; quia donatio est nulla, non enim sufficit quis agere ad executionem donationis, nisi probet illam esse validam, *Gratian. discep. foren. cap. 895. num. 9 & 10. Rota d. decis. 694. num. 9. & in Perusina hereditatis 10. Decembr. 1628. coram Eminentijs. D. meo Card. Virili.*

Nullitas enim dictæ donationis visa fuit clara ex defectu insinuationis, quæ omnino requirebatur, tam ex dispositione Statuti Camerini, quam Constitutionis Marchiæ, prout alias firmavit *Rota decis. 694. num. 9. par. 1. recent. & in Camerinen Transactionis coram sa. me. Greg. XV. decis. 260. num. 1. 2. & seq. & in Montis Alti donationis 18. Iunij 1618. coram bo. me. Card. Sacrato.*

Non obstat, quod donatio fuerit ob causam transactionis, & propterea tamquam impropria donatio non indigeret insinuatione, *Roman. cons. 26. num. 2. Tiraq. in l. si unquam, in verbo donatione largitus, num. 12. C. de reuoc. donat. Seraph. decis. 416. num. 7. & decis. 1170. num. 4.* Fuit enim responsum, quod cum dicta donatio fuerit facta in capitulo particulari, & ibi dicatur facta, et ex mera, pura, & gratuita voluntate & quia sic voluit &c. non potest referri ad actum correspektiuitatis, & sic non potest dici ob causam, *Surd. cons. 361. sub num. 14. Seraph. decis. 181. num. 8.*

Et ita vtraque &c.

In eadem causa habetur infra altera Decisio coram eodem R. P. D. Dunozeo, sub die Veneris 14. Iulij 1631.

R. P. D. VEROSPPIO.

Romana Fideicommissi de Epis.

Die Veneris 4. Aprilis 1631.

ARGUMENTVM.

Fideicommissi dispositio, quando non valeat. Fideicommissi exceptio, quo casu non sit potens ad impediendam manutentionem, & alia &c.

SVMMARIVM.

- 1 De Possessione amplius queri non potest, probato defectu proprietatis.
- 2 Legitima, fideicommissio grauari non potest.
- 3 Manutentionis effectus, per quas exceptiones non impediatur.
- 4 Actio fideicommissarij, quando sit sufficiens ad impediendam manutentionem.
- Fideicommissarij actio, quando est turbida, tunc si reus, & possessor aliquid alienauerit, satis est ei respondere quod bona, quæ dicebantur alienata sibi non sufficere pro suo credito legitime. contrarium vide nu. 5.
- 6 Exceptio an bona alienata æquent valorem detractio- num, non admittitur in iudicio manutentionis, & n. 7.
- 8 Executor voluntatis testatoris quis censetur, dum nul- lum commodum de bonis ipsius sensit.
- 9 In lite, si quis non est, nec eam sciuit, non potest negari in eo bona fides.
- 10 Dos si fuit effecta proprium patrimonium mulieris, irreuocabiliter apud eam manere debet.
- 11 Legitima, tamquam æs alienum à fideicommissio detrahi debet.

- 12 Confessiones factæ à tutoribus non debent præiudicare minoribus.
- 13 Minor, qui adultus est, & minor qui pupillarem ætatem non excedit, differunt.
- 14 Ex Personæ mutatione, non mutatur titulus, & possessio, quam quis acquisiuit.
- 15 Possessio an transferatur stante nullitate contractus, & an ista exceptio admittatur in iudicio manutentionis.
- 16 Minoris rem occupans, acquirit saltem detentionem nudam.
- 17 Detentatio pro possessione habetur.
- 18 Detentatio habet sua remedia possessoria, vt sunt Officium Iudicis ad effectum tam retinendæ quam recuperandæ possessionis. & Interdictum, unde vi, n. 19.
- 20 Testator, si alicui reliquerit nominationem puellarum dotandarum, debet intelligi relicta cum effectu.
- 21 Executor testamentarius bene potest inducere obseruantiam interpretatiuam ad hoc, vt declaretur voluntas testatoris.

DECISIO XXXV.

PROPOSVI dubium, quod fuit decisum alijs coram me sub die 21. Iunij anni * proxime præteriti super manutentione, quam petebant Archiconfraternitates Sanctissimi Crucifixi, & Sanctæ Mariæ de Carmine in exactione fructuum Censuum hereditarij q. Melchioris de Epis, vt iuxta illius dispositionem distribueretur pro dote Puellarum, quas eadem Archiconfraternitates nominare, & dotare debebant in executionem voluntatis eiusdem Melchioris. In quo dubio etiam hodie DD. responderunt ad fauorem Archiconfraternitatum, non obstantibus iis, quæ ex parte Ludouici vocati ex fideicommissio Bartholini patris Melchioris opponebantur, tam contra illarum possessionem, quam de anteriori fideicommissio Bartholini.

Et quoad fideicommissum illud deducebatur, vt inde ostenderetur nullitas dispositionis factæ à Melchiore, dum disposuerat de bonis, quæ propria non erant, & ea exceptio dicebatur incontinenti probata, cum firmata fuisset tam existentia eius fideicommissi, quam illius conditio favor Ludouici particulari decisione facta coram bo. me. Buratto sub die 21. Iunij anni 1623. vt propterea et de possessione amplius queri non posset, probato defectu proprietatis, ex traditis in l. naturaliter, §. nihil commune, & ibi Alex. nu. 34. Ripa num. 97. ff. de acquir. posses. Menoch. de retin. posses. remed. 3. num. 685. Rot. decis. 3. de restit. spoliar. in nou. & decis. 591. num. 4. par. 2. recent.

Verum hæc exceptio sublata videri poterat in decisione, quæ facta fuit coram me, & in qua, cum disputaretur hic articulus manutentionis, firmatum fuit sustineri dispositionem Melchioris tam super legitima, et quæ fideicommissio grauari non poterat, quam super dote materna, quæ nequē venit sub dispositione Testatoris, sed tamquam æs alienum detrahi potuit ex illis bonis. Nequē visa fuit obesse replicatio, quæ fiebat contra vtramque hanc detractioem, vt ipsis satisfactum esset, vel per anteriores alienationes, vel per solutionem, & restitutionem factâ cū effectu huius doti: quia adhuc nō poterat dici probata incontinenti et exceptio alienationis, sicut requirebatur, vt posset impediri effectus manutentionis in hoc iudicio summarijsimo, cum firmata nō fuissent, aut quantitas legitimæ, aut valor bonorum alienatorum, & ita nō nisi dubia videri posset actio fideicommissarij, dum satis erat Reo, et possessori respondere, vt bona quæ dicebantur alienata satis sibi non fuerunt pro suo credito legitimæ, *Peregr. de fideicom. art. 39. num. 13. & 14. Nar-ta cons. 238. num. 7. Card. Seraph. decis. 609. num. 7. Rota decis. 210. par. 2. diuers. & decis. 641. num. 18. par. 1. diuers. & fuit seruatum in Casenaten. Fideicommissi 22. Aprilis 1630. coram R. P. D. meo M. Ormanno.* Et quatenus etiam repli-

replicaretur, vt propter aliquas detractiones, quæ apparebant huic legato anteriores, translatum fuisset in ipsum possessorum onus contrarium probandi, quod non potuerunt
 5 † satis esse pro eadem legitima bona alienata, sicut conclusionem superius firmatam visa fuit limitasse *Rota in Bonon. fideicommissi de Cataneis 10. Martij 1617. coram R.P.D. meo Pironano, & in Romana Domus ad Peregrinum 11. Martij 1609. coram Reuerendis. Dom. meo Decano, & in Maceraten. fideicommissi 16. Februarij 1610. coram Card. Sacrato, & tenuit idem Peregr. de fideicom. art. 39. num. 14.* Hanc tamen limitationem, quam Domini verissimam dixerunt esse in suo casu, in iudicio scilicet plenario immisionis (cum per eam replicationem fideicommissarii videatur Reus sustinere partes actoris, dum in sua exceptione negat satisfieri sibi potuisse ex valore bonorum alienatorum.) Non putarunt admitti posse in hoc iudicio summarijssimo, in quo reiciuntur exceptiones, altioris indaginis, sicut erat hæc quaestio, an bona alienata æquarent † valorem detractionum propter plures probationes, ad quas teneretur filius hæres grauius si in hoc iudicio eisdem probationibus cogeretur elidere hanc vnam præsumptionem; quæ sola videtur contra se vrgere pro imputatione. Quia, neque opus esset omisso facto inspicere, aut attendere iustitiam eiusdem possessionis, si † ius aliquo modo resisteret, dum tamen penitus, & omnino non repugnaret, vt ex mente *Innocent. Abb. & aliorum distinxit Couar. prac. quæst. cap. 17. num. 6. Menoch. de retinen. posses. remed. ult. num. 21. quos secuta fuit Rota decis. 534. numer. 7. par. 1. diuers. & in Hispanen. Praeminentiarum 29. Februar. 1619. coram bon. mem. Vbaldo.* Et quatenus etiam non subsisteret id creditum legitimæ satis esse poterat creditum dotis maternæ ad sustinendam hanc dispositionem, & legatum Melchioris, quæ dos probata fuit ascendere ad scuta bis mille, non autem esse solum scutorum mille, vt contendebant Informantes pro Ludouico; Vnde detractis scutis quingentis, quæ lucratus fuit Octauius secundus vir Iuliz, & victicus Melchioris per obitum eiusdem Iuliz superabunt adhuc scuta mille, & quingenta ex pretio Casalij venditi Laurentio Ruggerio, in quo ea dos cõsistebat, quam prorsus summam reliquerat Melchior, vt ex illius fructibus dotari quotannis deberent Puellæ, quas nominare debebant Societates.

Ex his neque visa fuerunt obstare, quæ ad impediendam manutentionem etiam opponebantur, vt scilicet illa penderet à cognitione petitorij, dum nulla spes erat, vt dotes, quæ in vim mandati de manutendo, & pendente iudicio possessorio, soluendæ erant, possent postea recuperari, quasi redderetur impossibilis hæc repetitio, si contingeret in petitorio declarari fideicommissum, tam respectu earum Societarum, quæ solum reputari poterant executices voluntatis testatoris, dum nullum † commodum ad eas pertinere debebat ex legato illis relicto, iuxta distinctionem, *glos. in l. si quis Titio 17. in verb. ut ministrum, & ibi Bart. num. 1. ff. de legat. 2. Ioan. Andr. in addit. ad Speculat. lib. 2. par. 2. de instr. edition. §. nunc aliqua 13. sub num. 17. Rota in Romana Censu scutorum vigintimillium 24. Februarij 1612. coram Ludouic. decis. 544. num. 2.* quàm respectu Puellarum, quibus dotes solui debebant, propter bonam fidem, quæ nõ poterat in illis negari, dum neque sunt in lite, † neque hanc litem sciunt, vt etiam dixit *glos. in cap. significauerunt. in verb. restituendum. de testibus, & in cap. cum super. in verb. restituendum. de caus. posses. & propriet. Rot. decis. 7. eodem tit. in antiq. & decis. 18. de re iudicat. in nou. Speculat. tit. de fructibus, & interesse, §. 1. num. 9.* præter fauorem publicum, qui etiam suadere videtur, vt † ea dotes debeant esse irreuocabiliter apud ipsas Puellas, postquam fuerunt effectæ proprium illarum patrimonium: Si enim præter fideicommissum Bartholini supererat Melchiori, & dos magna terna, & portio suæ legitimæ, quæ † tanquam æs alienum, detrahi debebant à fideicommissio, non potest dici, vt casus restitutionis pendere debeat ab illius declaratione, & nunquam ex his solutionibus, & distributione dotum faciendis dici poterit præiudicatum eidem fideicommissio.

Et hæc super exceptione fideicommissi. Quò verò ad possessionem societatum, quam etiam impugnabat Ludouicus, non poterat illa conuerti tam ex pluribus solutionibus, quàm propter propriam illius confessionem, quæ omnia fuerunt fundamentum Decisionis factæ in hac causa, super concessione mandati de manutendo: Et licet idem Ludouicus impugnaret hanc confessionem, & omnes solutiones factas postquam ipse successerat in hæreditate,
 12 eò quia omnes actus † solutionum, & cõfessionis facti fuissent, dum esset minor à suis Tutoribus, qui præiudicare sibi non potuerunt, iuxta doct. *Barrol. in l. 1. §. si vir. num. 3. vbi etiam Alexand. num. 4. ff. de acquir. posses. quam secutus fuit, Ruin. consil. 137. num. 1. lib. 1. constituta differentia inter minorem, qui tamen adultus sit, & minorem,*
 13 qui pupillarem † aetatem non excedat. Non tamen poterat controuertere possessionem societatum in vita Isabelle matris primæ hæredis, eademq. possessio suffragabatur eisdem societatibus contra ipsum Ludouicum, cum ex mutatione personæ non † potuerit mutari titulus, & possessio, quam ille acquisierat iuxta *decis. Guido Pap. 619. quam semper sequuta fuit Rota. vt apud Put. decis. 151. lib. 3. in decis. 99. num. 11. par. 1. diuers. decis. 562. num. 1. par. 1. & decis. 652. num. 4. par. 2. recent. & in his terminis exactionis fructuum census coram Ludouic. decis. 213. numero 3. & in Romana Domus 17. Martij proxime præterit i coram me.*

15 Et poterat etiam videri aliena ab hoc iudicio † ea exceptio an propter nullitatem contractus fuerit translata, possessio tanquàm respiciens petitorium, vt est † decisione
 16 *Achyl. 15. de restit. spol.* Cum occupans † rem minoris acquirat saltem nudam detentionem, l. possessionem 29. ff. de acquir. posses. *glos. in l. pupillus 11. ff. de acquir. rer. dominio.*
 17 *Put. decis. 276. num. 5. lib. 3.* quæ detentio pro † possessione habetur l. stipulatio ista, §. hæc quoque. ff. de verbor. obligat. & tradit *Innocent. in cap. quoniam frequenter, num. 8. vel lit. non contest. Aeg. in cap. in litteris §. num. 4. de restit. spol. 18. liat.* Et habet sua remedia † possessoria, vt sunt officium Iudicis ad effectum tam retinendæ, quàm recuperandæ possessionis, *Bald. in cap. licet causam, num. 35. de probat. Couar. pract. qq. c. 17. nu. 5. Menoch. ad ipsos cens. posses. remed. num. 18. & recuperan. posses. remed. 17. num. 21. & interdictum 19. & vnde vi, vt tradit idem Menoch. de recuper. posses. remed. 1. num. 66.*

Demum non visum fuit obstare, quod ex ipsius Melchioris testamento appareret de defectu istius tituli, & possessionis, dum societatibus, non fuit demandata exactione, sed sola nominatio Puellarum, quæ nubere debebant: Quia ea dotatio, & nominatio debebant intelligi relicta cum effectu, & iuxta consuetudinem similium dotationum,
 20 quia † nihil præterea continebat ius illud, & facultas nominandi, quàm vt possent Societates dotem promittere Puellis à se nominatis, illam postea soluturæ, cum casus desponsationis, & nuptiarum aduenerit, quod in necessariâ consequentiam importat præcedentem exactionem, vt fuit dictum in his terminis in *Romana electionis Puellarum 7. Aprilis 1628. coram R.P.D. meo Duno Zetto:* Et hoc etiam declarare potuit obseruantia interpretatiua, sicut & hanc
 21 interpretationem † potuit facere tam Lucas Antonius de Fabijs relictus à Melchione in suo testamento executor, quàm illam inducere sequentes solutiones, quas in vita Isabelle primæ hæredis exegerunt Societates, eadem Isabella non contradicente.

Et ita ytraque &c.

* Habetur decisio ista infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. GHISILERO,

Argentini Coadiutariae.

Die Veneris 2. Maij 1631.

A R G V M E N T V M.

Electio ad hoc, vt vitietur, quid sufficiat. Capitulum totum, si fuerit vocatum, si aliqui non compareant, an gesta per comparentes valeant. Locus certus an sit de substantia Capituli, & vtrum possit in quolibet loco, citationes in principio Iudicii possunt fieri absque causae cognitione.

S V M M A R I V M.

- 1 Electio vitietur per contemptum solum vnus.
- 2 Ecclesiae indemnitate prouidetur per coadiutoriam.
- 3 Capituli duae partes constituunt maiorem, & sanio- rem partem.
- 4 Capitulum totum, quando fuit vocatum, si aliqui non veniant, tota potentia Capitularis, remanet in illis, qui venerunt.
Et gesta illius valent, tanquam gesta à Capitulo numero 4.
- 5 Contumacia duorum Canonico- rum non potest impedire actiones, & acta Capitularia, sed eis est imputandum si non venerint.
- 6 Locus omnis, vbi Capitulum congregatum est dicitur Capitularis, dummodo sit honestus.
- 7 Locus certus non est de substantia Capituli.
- 8 Capitulum si non possit fieri in loco solito propter aliquam iustam causam, non propterea minus potest conuocari in alio loco.
- 9 Actus aliud est fieri capitulariter, & aliud fieri in loco Capituli.
- 10 Capitulariter, quod aliquid fuerit concessum ex quo probetur.
- 11 Forma literarum remissorialium est seruanda.
- 12 Citatio non potest fieri extra territorium.
Processus, qui extra territorium factus est non valet num. 12.
- 13 In citationibus emanantibus in principio Iudicii non requiritur causae cognitio.
Citationes in principio Iudicii, possunt fieri etiam ab eo, qui non habet iurisdictionem num. 13. & 14.
- 14 Citationes in principio Iudicii possunt fieri etiam extra territorium.
- 15 In citatione non attenditur locus, vbi est decreta, sed locus, pro quo fit ad comparandum.

DECISIO XXXVI.

Proposui iterum causam super resolutis sub die Veneris 21. Februarij proxime praeteriti. * An gratia Coadiutoriae Eminentiissimi Domini Cardinalis à Lotharingia esset iustificata, Domini steterunt in decisio- nibus, nisi tamen obissent concordata Germaniae, per quae impediuntur Coadiutoriae, quoniam de eis erit particulariter videndum.

Quantum ad consensum qui est vnus ex modis quibus gratia iustificatur, de eo constare fuit resolutum; Nam consensus Abbatis, & Monachorum praestitus in partibus probatur ex mandato ab eis facto. Consensus autem praestitus per procuratorem pariter probatur ex Instrumento; Itaque quod difficultas respectu consensus reducitur ad defectum duorum Monachorum qui non interuenerunt ad praestandum consensum in electione Coadiutoris, ideoque electio nulla, cum ¶ vnus solus contemptus electionem vitiet, cap. cum inter, c. bona il primo, & c. quod sicut, vbi Doct. communiter de elect. & ad locum in quo fuit factum Capitulum, quia non erat locus Capitularis.

Primus non obstat, quia vt fuit dictum in decisione, quae renidetur, cum per Coadiutoriam ¶ prouideatur indemnitate Ecclesiae, stante infirmitate Praelati, & ex alijs causis in ea narratis, quae concernunt illius vilitatem, & necessitate, sufficit pro illa consensus duarum partium ex tribus ipsius Capituli, quae duae ¶ partes constituunt maiorem, & sanio- rem partem, ad text. in cap. vnic. de Cleric. agrot. in 6. vbi glo. in verb. duae partes, & not. Franch. §. si vero, circa med. super glo. in dicto verbo duae partes. Quinimò cum ex testi- bus probetur eos fuisse vocatos ad illum actum, si non ve- nerunt, tota potentia ¶ Capitularis remanet in illis qui vene- runt, & gesta per illos valent tanquam gesta à Capitulo, Abb. in cap. cum omnes, col. fin. vers. tamen vniam diuersitatem, de const. & ibi Fel. Put. decis. 283. lib. 3. Nec contumacia duorum potest ¶ impedire actiones, & acta Capitularia Monasterij, eis tantum est imputandum, cum non venerint, c. coram, c. quod sicut verb. vocatus de elect.

Nec allegatus defectus loci releuat, quia exactis constat in quadam Grangia eiusdem Monasterij omnes Monachos fuisse conuentualiter congregatos, & ad eum locum omnes specialiter vocatos, & omnis locus vbi Capitulum est ¶ congregatum dicitur Capitularis, dummodo sit honestus, cap. quod sicut, vbi Abb. num. 2. c. cum terra de elect. vbi glo. in verb. in quo, inquit in Capitulum secundum consue- tudinem loci, alias vbi melius se obtulerit facultas, & ¶ sic certus locus non est de substantia; Cum enim non po- terit fieri in loco solito propter bellum, & impetum hereti- corum, non propterea ¶ minus potuit conuocari Capitulum in alio loco, cap. in nomine Domini, §. quod si prauorum 23. distinct. Innocent. in cap. cum ex iniuncto, num. 2. versic. Et quamuis de non oper. nunc Bald. in l. nulli, num. 2. versic. se- cundo requiritur, ff. quod cuiusque vniuers. nomin. Nec ex eo quod consensus non fuerit praestitus in loco capituli minus dicitur Capitulariter praestitus, quia aliud ¶ est ali- quid fieri capitulariter, aliud fieri in loco Capituli Seraph. decis. 1247. & ex lectura Instrumenti bene comprobatur mandatum fuisse conuentualiter, & collegialiter conce- sum, quoniam ¶ Notarius attestatur Monachos fuisse ca- pitulariter congregatos, Gabr. de fid. instrument. conclus. 2. Monachorum nomina recensendo, iuxta decis. 9. & 29. de procur. in antig.

Quantum autem ad testes, qui est alter modus quo gra- tia iustificatur, Domini eos rite, ac validè examinatos fuisse dixerunt, & omis- sis multis quae informantes pro Abba- te iterum inculcant, & si sub- lata in decisione, obiectionem nouiter deductam non obstat, fuit per eos conclusum, quia non subsistit quod citatio non potuerit decerni in op- pido Nanceij, vbi Iudici remissoriali nulla compete- bat iurisdictione, cum ex forma ¶ literarum remissorialium esset restricta ad oppidum de Vico Meten. Diocesis in loco Monasterij Sancti Francisci, ex traditis per Oldrad. consil. 88. num. 2. versic. primo dico, quod est considerandus locus, ¶ vbi firmat citationem non posse fieri extra ¶ territorium, cum sit de processu, qui extra territorium factus non valet, ita tenuit Federic. de Sen. consil. 16. num. 13. versic. Item non obstat. Et ideo cum citatio Abbatis, & Monasterij fuerit decreta extra territorium ad comparandum in loco de Vico, in Monasterio Sancti Francisci, secundum praedicta videtur nulla, & per consequens examen nullum. Attamen ¶ tollitur, cum in talibus ¶ citationibus emanantibus in prin- cipio Iudicii non requiritur causae cognitio, & possint fie- ri etiam ab illo, qui non haberet iurisdictionem nor. Innoc. in cap.

DECISIO XXXVII.

in cap. cum contingat de rescript. cap. prudentiam, de offic. deleg. cap. licet, de accusar. si ergo non requiritur causa cognitio, nec quod Iudex suadeat, ut dicit Innocent. poterunt
 14 ¶ ergo fieri extra territorium argumento eorum, quæ notat Dominicus de Sancto Gemin. in cap. novit. de offic. leg. ita concludit ex supradictis Calder. consil. 2. in fine de elect. versic. item in talibus, bene faciunt not. per Bart. in l. 1. §. nunciatio, num. 30. de nou. oper. nunc. idem consil. 164. lib. 1. Rot. decis. 1. de feriis in nou. Cassad. decis. 5. de dol. & contum. Cum ergo citatio, de qua agitur fuerit facta in principio iudicii ad comparandum in loco Vici, & in Monasterio Sancti Francisci, sustinetur etiam quod fuerit decreta extra
 15 Territorium, cum non attendatur locus ubi est decreta, sed locus pro quo fit ad comparandum, ex traditis per Vant. de nullis. ex defectu citationis num. 39. & 61.
 Et ita resolutum utraque parte &c.

* Est decisio 20. supra hac eadem partem.

¶ In eadem causa habentur infra duæ aliæ Decisiones coram eodem R. P. D. Ghislerio nempe sub die 26. Aprilis 1632. & die 17. Maij eiusdem anni 1632.

R. P. D. PIROVANO.

Fesulana Parochialis.

Die Luna 12. Maij 1631.

ARGUMENTVM.

Ius patronatus hæreditarium qualiter deferatur Successori an suffragetur quasi possessio præsentandi defuncti, Mandati procuræ præsumptio ex quo intret Sententiæ publicatio, si differatur, quando postea publicatur an requiratur noua citatio.

SUMMARIVM.

1. Ius patronatus hæreditarium deferitur in stirpes, & non in capita.
2. Actor postquam plenè fundavit intentionem suam, reus pariter tenetur probare exceptionem suam, & num. 4.
3. Præsentandi, quasi possessio defuncti an suffragatur Successori.
5. Decis. 337. num. 3. par. 2. in recent. & decis. in Placentina Cappella 30. Octobr. 1625. coram Reuerendis. Coccino Decano declarantur.
6. Præsumptio sola, etiam in reo, & possessore, non transfert onus probandi in aduersarium.
7. Sententia Iudicis Laici in materia Ecclesiastica non est attendenda.
8. Mandatum procuræ præsumitur ex notabili impensa per comparentem facta, & ex productione iurium.
9. Sententiæ publicatio si differatur, quando postea publicatur, est necessaria noua citatio.
10. Citatio noua, quando non requiratur si post aliquod tempus fuit dilata publicatio sententiæ.
11. Citationis defectus suppletur per monitionem Iudicis partibus præsentibus facta.

Consuerunt Domini sententias de partibus esse confirmandas, quia iustæ sunt, & validæ.

In prima enim quæ fuit Nuntij Florentini pronunciatur Morellos habuisse, & habere in patronatu Ecclesiæ, de qua igitur cum Dinis æquale Ius, & ad illos spectare in eo æqualem portionem, & pro æquali rata, cum illis quando vacare contingerit prædicta Ecclesia admittendos fore ad præsentandum Rectorem. Secunda verò sententia prolata per Canonicum Metropolitana Ecclesiæ Florentinæ idem confirmat, per verba bene iudicatum, & male appellatum, & hoc ipsum æquale Ius bene iustificatur ex testamēto Ioannis de Caualcantibus condito de Anno 1497. in quo titulo legatæ reliquit filiabus suis, & earum filijs masculis, & descendentes patronatum de quo agitur, à quibus postea descenderunt tres Familia, nempe Morelli, & Dini hodie colligantes, & tertia de Caualcantibus, quæ non venit ad
 1 Iudicium, quæ cum succedere debeant in stirpes, & tam ex voluntate disponentis id expresse mandatis, quam attentæ Iuris dispositione, Clem. plures de iure patronatus, Lambert. in eodem tract. par. 2. lib. 1. quest. 1. principali art. 25. num. 19. & 20. Rot. decis. 251. num. 5. par. 2. recent. inde resultat
 2 coequalitas & respectu ad voces iuxta numerum stirpium in Iure præsentandi, & hoc posito pro fundamento intentionis familiæ de Morellis, Dini tenentur quàmuis rei, & possessores fundare similiter illorum intentionem, Aegid. decis. 563. Rot. decis. 628. num. 3. par. 1. diu. Gail. obseru. 13. num. 5. lib. 2. Rota Ianuen. 102. num. 3. Seraph. decis. 332. num. 2. & plenè fuit firmatum in Leodien. Canonizatus coram me 8. Iunij 1612.

Propterea non obstat allegata quasi possessio præsentandi pro duabus partibus ex tribus quàm deducunt ex præsentationibus Anni 1597. & 1602. cum præsentia illorum de Morellis, qui potuerunt successoribus, maxime hæreditibus præiudicare, & effectum sortitis, & in decisionibus huius causæ admissis, quæ dicebantur nedum in possessorio,
 3 & sed etiam in petitorio suffragari ad probandam pertinentiam fauore successorum, Rota decis. 337. num. 3. par. 2. recent. & in Placentina Cappella 30. Octobris 1625. coram D. meo Decano.

4 Quia quando actor plenè, & concludenter probauit intentionem suam, prout fecerunt Morelli in æquali voce, Dini similiter tenentur probare propriam, quæ sola præsumptione quasi possessionis præsentandi non impletur, admissio enim, & cōsensu illorum de Morellis potuit quidem constituere Dinos in quasi possessione præsentandi pro alia parte, sed non inde sequitur, quod fecerint illos de Dinis patronos portionis ad familiam de Caualcantibus pertinentis, Lambert. de iure patronatus in 1. par. lib. 2. quest. 3. ar. 17. num. 11. Rota ita distinguens decis. 228. in princ. par. 1. diuers. & clarius decis. 284. num. 7. par. 1. recent. quæ reasumitur per Adden ad decis. 417. num. 13. coram Pap. Gregor. XV. Nec contrarium & dicunt decisiones 337. & Placentina Cappella, quia quicquid sit quando alii Patroni non docent de eorum pretenso Iure, ut illa quasi possessio suffragetur successoribus ad probandam pertinentiam, & sustinendum vltimum itatum, attamen secus est ubi Patroni fundant illorum intentionem, ut fecerunt Morelli; nā hoc casu decisiones allegatæ non contradicunt irrelevantiæ probationis deductæ ex præsumptione, quæ sola non
 5 sufficit & etiam in reo, & possessore secundum opinionem, quam Rota seruat, ut ex ea non transferatur onus probandi in aduersarium, Accill. decis. 1. de probat. Seraphin. decis. 1171. & coram Papa Gregorio XV. 278. num. 6. & 279. num. 3. & cum nullus pro Caualcantibus compareat, Morelli remanent in æqualitate, aut comparere nequeant ob familiæ deficientiam per ius accrescendi, vel non decrescendi succedunt in portione cum Dinis per eandem. Clem. plures, de iure patronatus, & in eadem æqualitate reperiuntur.

Nec aliqua vis facienda est in scriptura, quæ asseritur sententia Magistratus Florentini: quia ex ea non colligitur distin-

distinctio vocū, pro quibus partibus respectuē presentant Morelli, & Dini, sed tantummodo quod Morelli, & Dini sunt Patroni, quod & hodie idem admittitur, cum possint esse in æqualitate per ius accrescendi ob deficientiā familiæ de Cavalcantibus, & quatenus determinaret quæstionem pertinentiæ vocum, & defectu potestatis laicæ in causis Ecclesiasticis non esset attendenda, cap. quanto de Iudic. Rot. decis. 305. impress. post. 2. vol. Farin.

Superest exceptio inualiditatis earundem sententiarū, quæ cum deducatur ex defectu mandati, & citationis visum fuit utrumque defectum non obitare.

Non enim releuat deficientia mandatorum in vtraque sententia; quia & si expressa data non fuerint in actis; & tacita tamen ex notabili impensa per comparentes facta, & quæ ex actis colligitur ex productione iurium suffragatur, Cassad. decis. 3. num. 6. de Procur. Caputq. decis. 183. num. 3. par. 2. & in recent. decis. 185. num. 3. par. 2.

Similiter nōque obstat quod Nuncius pronunciauerit 26. Maij 1629. prout in cedula alias publicanda, quæ publicatio postmodum fuit dilata ad diem 7. Februarij 1628. absque partis citatione, & quod de iure permissum non videretur, Rota decis. 252. par. 1. recent. cum alijs allegatis.

Quia sententia, quæ fuit lata, prout in cedula publicanda, habet monitionem Iudicis, ad primam diem Procuratoribus tunc presentibus, & instantibus ad videndum sententiam n. ferri, quæ alia citatione non eget ad videndum illam publicari, cum formula prædicta habeat vim quasi conclusionis in causa, in qua noua citatio non requiritur, & etiam si differatur sententia post quatuor annos, ut resolutum fuit in Burgen. Iuris adificandi 21. Aprilis 1586. corā Orano & in Elboren Iuris conferendi 15. Decemb. 1614. coram bon. mem. Patriarca Manzanedo.

Quo vero ad secundam sententiam, quæ fuit Canonici Cathedralis, cum illa fuerit publicata in termino 30. dierum attendita prorogatione partium per totum Mensem Decembris sub die 7. illius, & publicatio facta fuerit die 31. eiusdem Mensis Decembris, iam patet non carere citatione, cum nrat ut prima In Iudicis monitione partibus presentibus facta & ad audiendam sententiam, quorum presentia supplet actum citationis, Cassad. decis. 2. de Iudic. Caputq. dec. 293. par. 3. Gratian. discept. 156. num. 1.

Et ita, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Regiē Pensionis.

Die Lunæ 5. Maij 1631.

ARGVMENTVM.

Papa, si concedat facultatem alicui, ut possit transferre pensiones, quas habet, in vnam, vel plures personas Ecclesiasticas per ipsum nominandas, an si tranferat eas in personas incertas, ex certis, nominandas arbitrio alicuius, an valeat translatio, & plura circa materiam subdelegationis habes.

S V M M A R I V M.

- 1 Pensionis translatio non tenet, quando pensio per mortem habentis pensionem, extinguitur.
- 2 Nominatio, quando est facienda in materia indifferenti, debet specificè fieri.
- 3 Eligere est vnum, vel plures voluntariè capere.
- 4 Incertum, & nullum æquiparantur.

- 5 Antecedente destructo corrumpit etiam illud, quod venit in consequentiam.
- 6 In familiam aliquid transferens, censetur in omnes de familia transulisse.
- 7 Cognationi si aliquid relictum sit, idem est, ac si cognatis relictam sit.
- 8 Cognatio nō est vniuersitas, quæ vnam personam representat, ideo si aliquid eis relictum sit, censetur vni eis particularibus relictum.
- 9 Text. in leg. cognatis, ff. de reb. dub. quando procedat.
- 10 Pensionis, non omnes sunt capaces.
- 11 Pensionis capacitas non deducitur ex solo Clericatu, sed etiam ex causa pia, rationabilique, & num. 50. Vel propter paupertatem, vel propter benemerita, aut utilitatem, quam Ecclesia sperat à Pensionario, num. 11.
- 12 Copula, & quando est posita inter genus, & speciem, & causam, & causatum, exponitur pro ideo.
- 13 Copula, & posita inter illas duas dictiones maior, & sanior pars, exponitur pro ideo.
- 14 Copula, & posita inter verbales, quæstio, & differentia stat declaratiue.
- 15 Confessio qualificata non potest sine qualitate acceptari, quando præambula confessio fuit ratio qualitatis.
- 17 Ad contractum specificandum, quando quid exprimitur, illud attenditur, etiam quod illa specificatio esset in causa, quod contractus non valeret.
- 18 Arbitrium intelligitur de arbitrio boni viri.
- 19 Electio personæ incertæ, de certis potest committi, & substatinetur, & num. 20. distingue.
- 21 Factum nudum solum potest delegari.
- 22 Pensionis translatio est transportatio de persona, ad personam.
- 23 Pensionem translatarius non consequitur à transferente, sed immediate à Papa, qui ius antiquæ pensionis extinguit.
- 24 Industria personæ, quando est electa, tunc illud ministerium non potest alteri committi.
- 25 Text. in cap. fin. §. ultim. de offic. deleg. quando habeat locum.
- 26 Potestas subdelegandi, pendet à iurisdictione.
- 27 Ministerium nudum habens non potest subdelegare, & num. 56.
- 28 Executor datus à Papa, ut provideat certæ personæ, subdelegare potest. Executor datus à Papa, ut provideat Ecclesiæ non expressa persona, non potest subdelegare, cum censetur electa industria personæ num. 28.
- 29 Arbitrium, vel nudum factum à se prius declaratum, quando dicatur alicui commissum, remissiue.
- 30 Exequutor debet exequi per se, & non potest circa illud facere subexequutorem.
- 31 Arbitrium non potest alteri committi, sed bene aliquid certum à se prius declaratum.
- 32 Ministerialis nudus indistinctè non potest subdelegare potestatem sibi competentem.
- 33 Commissarius potest eligere incertum de certis, quod tamen procedit in dispositione hominis, non autem legis.
- 34 Hæres, licet sit certus, tamen si testator eum non nominet, & talis nominatio requiratur pro forma, non sufficit.

ficit talis certitudo, nisi expresse sit nominatus.

35. Testator, si nominet certam personam ad faciendam certam elemosynam pauperibus, censetur electa industria persona, & num. 64.
36. Industria persone censetur electa, quando agitur de eligenda persona incerta.
37. Facultas data ab homine ad eligendum incertum de certis tenet, quia in ultimis voluntatibus causa efficiens est solus testator.
38. Testatoris dispositio, ut eligatur incertus de certis, quare sustineatur.
39. Subdelegandi potestas, quando prætitur à lege intrat, quando concessio facta ab homine requirit industriam.
40. Bald. in cap. ex literis de offic. delegat. declaratur.
41. Papa, si committat alicui, ut conferat beneficium Titio, iste poterit subdelegare, cum persona sit certa, & num. 42.
43. Persona, quando est electa ad providendum aliquem de certo beneficio, tunc solum agitur de executione circa factum.
44. Industria persone, ad hoc ut dicatur electa, requiritur, quod negotium sit magnum, non autem paruum, & num. 46.
45. Subdelegare quis potest negotium sibi commissum, si partes consentiant.
47. Negotium an sit magnum, vel paruum relinquitur arbitrio iudicis.
48. Industria persone, ut ex commissione nudi ministerij censeatur electa, requiritur, quod ministerium sit industriale, & num. 49.
51. Transferendi facultatem, quis habens etiam quod dicitur, per te, potest transferre per procuratorem.
52. Per procuratorem quis potest id facere, quod potest per se ipsum, & num. 53.
54. Industria persone, quando est electa, tunc non intrat regula, quod possum per ipsum, &c.
55. Auctoritate propria, quando quis potest aliquid facere, tunc non interest, siue per se, siue per alium faciat.
57. Text. in cap. qui potest, & in cap. qui facit de reg. iur. in 6. declarantur.
58. Facere aliquid per alium, per se ipsum facere videtur.
59. Concessum ex perpetuo privilegio competit ex officio, non ex ministerio.
60. Privilegium, quando est transitorium ad successorem dignitatis, non videtur electa industria persona.
61. Industria persone non videtur electa, quoties sit mentio hæredis.
Privilegium, quando est merè personale, tunc eius occasione expedienda non possunt alteri committi numero 61.
62. Nominandi facultas per se competens ex gratia Principis, non potest per alium explicari, cum sit personalis.
63. Executor constitutus ad nominandum aliquos de familia, si illos non declarat, omnes de familia veniunt.
65. Paris. in cons. 38. num. 3. vol. 2. declaratur.
66. Mandatum de re, quæ non est transitoria ad hæredes, per mortem mandantis etiam re non integra, expirat.
67. Administrator, curator, vel tutor, aut coadiutor, si constituent procuratorem, finita eorum administratione

per mortem, aut lapsum temporis expirat mandatum, etiam re non integra

68. Auctoritas accessoris non debet esse maior, quam illa principalis.
69. Beneficiati mandatum expirat per illius mortem etiam re non integra.
70. Mandatum ad eligendum personam incertam de certis, expirat morte mandantis.
71. Iudicis delegati iurisdictio non expirat, mortuo mandante, re non integra.
72. Decis. Card. Cavalier. 374. declaratur.
73. Res non substituitur, quando venit ad casum, à quo incipere non potest.
74. Pensionis translatio facta cum clausula, si, & post quam Clericali charactere fuerit insignitus, non expirat morte transferentis, & quando hoc procedat num. 75.
76. Papa in beneficalibus habet omnimodam potestatem.
77. Consensus in translatione pensionis potest præstari per procuratorem etiam post obitum transferentis, & quando procedat num. 79.
78. Mohed. decisione 18. & 31. de renunc. declaratur, & num. 82.
80. Gratia Papæ solam signaturam perficitur, & literæ requiruntur tantum ad probationem gratiæ.
81. Pensionis translatio si non sit perfecta, non potest post mortem transferentes perfici.
83. Consensus præsumitur durare.

DECISIO XXXVIII.

CLar. mem. Princeps Perettus vigore facultatum sibi à s. l. record. Sixto V. concessarum transferendi nonnullas pensiones, quas super diversis beneficiis obtinebat, inter alias transtulit vnam ducatorum mille auri de Camera, quæ habebat super fructibus Abbatiarum Sanctæ Mariæ de Maiola, & Sanctissimæ Trinitatis Regiën in favorem eius familiæ, & personarum eius familiæ nominandarum ab Illustissimis DD. Benino, & Abbate Peretto, & arbitrio ipsorum diuidendam, & distribuendam. Verum cum Eminentissimus Cardinalis Ludouisus, harum Abbatiarum Titularis præenderet huiusmodi translationem fuisse inuálidam obtinueritque causam mihi committi, proposui dubium, An dicta translatio esset valida, itaut hodie esset locus nominationi, & distributioni dictæ pensionis inter familiares Principis, quò proposito, Domini censuerunt non constare de valida translatione, & sic pensionem fuisse per obitum Principis extinctam, ad text. in l. qui plures, ff. de usufruct. leg. Alex. consil. 232. num. 3. & 4. lib. 6. Bald. in l. vendentis, colum. penult. versicul. tertio quæro, C. de contrahen. empt. Fabian. de empt. & vendit. quæst. 3. in princip. num. 19.

Inuáliditas enim dictæ translationis satis videbatur probari, ex quo Princeps transtulit in familiam, cum tamen facultas illius contineret, quòd posset transferre in vnam, seu plures personas Ecclesiasticas per ipsum nominandas, & propterea in hac materia differentia tenebatur specificare personas, in quas transferebat, ad effectum, ut nominatio facta diceretur, necnon exprimere quantitatem pensionis, quam in singulos de familia transferebat. Abb. super rubrica de postul. Pralat. num. 2. vers. unde electio. Hostien. in summ. de elect. circa princ. glo. in cap. unic. in vers. vera, de postul. Pralat. in 6. Bais. de elect. cap. 1. prima par. num. 2. Eligere namque est vnum, vel plures voluntarie capere, Bais. ubi supra cap. 6. par. 1. num. 2. incertitudo enim resultans ex præfata nominatione familiæ causar nullitatem, cum incertum, & nullum æquiparentur, l. duo sunt Titij, ff. de test. rat. Aym. consil. 231. num. 3. volum. 2. & hinc colorari sequitur, quod cum translatio facta à Principe nulla sit, & inuálida, potestas quoque præfatis DD. Benino, & Abbati

Abbari ab eo concessa nominandi personas, & diuidenti, distribuendique pensionem conuati; antecedente enim destructo, & scilicet translatione, corrumpit etiam illud, quod venit in consequentiam, l. prima, § huius rei, ff. de off. eius. l. sed & heres § Prator, ff. de procurat. l. quod per manus, ff. de iur. codicill. & bene in similibus terminis Aym. d. consilio 231. num. 2. & magis ad propositum Bal. in l. nulli, num. 4. C. de Episc. & Cler. Felin. in § fin. § is autem, num. 5. vers. item executor, de offic. deleg. Butr. ibidem in § ult. num. 29. in fine.

Nec dicta incertitudo potest euitari; non quidem ratione personarum ex eo, quod Princeps transiit in familiam, & sic transiit sine censetur in omnes de familia, iuxta text. in l. si cognatis 20. in fine. vers. si cognationi leget, ff. de reb. dub. vbi dicitur, si quis cognationi leget, idem est, ac si cognatus legasset, & dicit ibidem Bar. nu. 1. in fine, quod cum cognatio non sit vniuersitas, quae vnā personam representat, id non potest intelligi, & eis vi vniuersis relictum, sed eis vi particularibus. Soc. num. 23. ad med. numer. 5. & seqq. Castr. ibidem, § si quis cognationi, num. 1. & seqq. & consil. 283. num. 1. lib. 1. Nam huic fundamento dupliciter fuit responsum.

Primò quod text. & in d. l. si cognatis procedit in materia indifferenti, hoc est, quando omnes sunt capaces, at in casu nostro, ut dictum fuit, agitur de materia differenti, scilicet de pensione, & cuius non omnes sunt capaces, & capacitas non deducitur ex solo Clericatu, sed etiam ex causa pia, & rationabili, hoc est, vel propter paupertatem, vel propter benemeritum; & aut ex utilitate, quam sperat Ecclesia à pensionario, prout præclare respondet Cordub. lib. 1. quæst. Theol. quæst. 2. i. colum. 3. punct. 2. versicul. quoad secundum punctum Victoria relect. 11. de Simon. num. 30. Felin. in cap. ad audientiam il secundo, num. 2. & seqq. de rescript. & est de mente Oldr. Sor. & aliorum quos alligat Cordub. loco citato. Et propterea cum ista omnia sint perpendenda, incertitudo personarum non potest euitari.

Secundò pro responsione considerata fuerunt verba translationis, quæ sunt transiit, & transfert in fauorem familiae, & personarum eiusdem familiae nominandarum à Dominis Benino, & Abbate, & c. ex quibus clare apparet, quod Princeps non fuit contentus verbis illis, in fauorem familiae, sed addidit, & personarum nominandarum, & c. quæ copula, & in hoc casu exponitur, pro, idest, cum sit posita inter genus, & speciem, & causam, & causatum, gloss. in pragmat. Sanct. tit. de pacif. possess. post princip. in verb. & fol. mihi 569. Cened. sing. 50. num. 6. Innoc. in cap. quia, & propter num. 9. in verb. & de elect. vbi copula, & posita inter illas duas dictiones, maior, & sanior pars, exponitur pro idest, sequitur Alexand. consil. 192. num. 5. lib. 6. Rota decis. 327. num. 3. par. 2. diuers. vbi dicitur, quod copula, &, posita inter verbalis, & quæstio, & differentia, stat declaratiuè, ut verbum, lis, intelligatur de contentione extraiudiciali, prout importat verbum differentia.

Ex quibus sequitur, quod cum verba, & personarum nominandarum, exponant verbum, familiae nominatio personarum sit incerta, cum spectet ad DD. Beninum, & Abbatem, nec translatio ad fauorem familiae possit diuidi à dictis personis nominandis, cum nominatio familiae fuerit in ordine ad dictas personas nominandas per DD. Beninum, & Abbatem. Signorol. consil. 78. num. 4. & seqq. vbi confessio, & qualificata non potest sine qualitate acceptari, quando præambula confessio fuit ratio qualitatis, & si rescinderetur qualitas personarum nominandarum, intraret alia dispositio, & quam illa facta à Principe, quod non licet. Bal. consil. 475. num. 7. vers. tertio casu, lib. 1. Crot. in l. non solum, § morte, num. 124. ff. de nou. oper. nunc. Butrig. in leg. contra legem, 29. num. 2. & 3. ff. deleg. quibus locis dicitur, quod quando quid exprimitur ad specificandum contractum, illud debet attendi, & etiam quod illa specificatio esset in causa, quod contractus non valeret, quia quoad alia deficit consensus.

Neque etiam euitari potest incertitudo quantitatis pensionis in singulos distribuendæ, cum diuisio fuerit remissa arbitrio DD. Benini, & Abbatis, quia etiam si arbitrium

intelligatur de arbitrio boni viri. Oldr. consil. 254. in fine, vers. ad qua omnia, Roman. consil. 55. circa med. & secundum qualitatem personarum Menoch. consil. 69. num. 4. & 5. negari tamen non potest, quin respectu Principis adesset incertitudo, & quod hoc fuerit delegatum, quod non licuit, ut modò dicitur.

Non obstat, quod præfata procederent, si Princeps simpliciter commisisset translationem prædictis DD. Benino, & Abbati, sed cum transtulerit ipse in familiam, & solum prædictis commiserit electionem personarum incertarum de certis, valuit huiusmodi translatio ex eo, quod electio personarum incertarum de certis potest committi, & sustinetur l. 1. vnum ex familia 69. in princ. ff. de reb. dub. l. fideicommissa, § sic fideicommissum, ff. de leg. 3. Couarr. qui alios cumulat, de testam. cap. 13. num. 14. alias in cap. cum tibi, Palai. Ruu. ad l. 31. Tauri, num. 85. & ibi etiam Tellius Fernandez, num. 5. in fine, & num. 6. & in l. 33. num. 4. Velasco. in d. l. 31. num. 3. Anton. Gomez, num. 4. Caldas. de nominat. emphyt. quæst. 7. num. 23. Nauar. consil. 14. num. 3. de testam. in nouis.

Nam pro resolutione huius obiecti Domini visum fuit esse distinguendum, quod, & aut quis habet potestatem deputandi alium ex se, prout habet testator, & de plano intrant prædicta; Aut non habet ex se, sed prætendit habere, vel ex natura rei, vel à lege, qui est casus noster, & tunc si electa industria personæ, isto casu, aut deputat alium concedendo illi arbitrium, & non potest, aut committit illi nudum factum, & potest, ut bene per Bald. in d. l. nulli licere, num. 4. C. de Episc. & Cler. Butr. in cap. fin. § ult. de offic. de. leg. vbi quod solum potest delegari nudum factum, & ponit exemplum, ut est portare ligna, quia est factum alienum, in quo nullum ministerium ingenii, vel industriae considerari potest, & hanc distinctionem inter potestatem subdelegandi, quam quis habet ab homine, aut prætendit à lege, facit Tellius Fernandez in d. l. 31. num. 4. & seqq. vbi allegat Bald. loco cit. & Gifuentes ibidem, num. 5. Gomez de Arias num. 10. Anton. Gomez in fine, Bertacchin. in tract. de Episcop. in 6. par. circa vltim. volum. num. 3. & 4. Rota decis. 6. in fine, vers. quæ tamen intelliguntur, de offic. deleg. in nouis. vbi distinguit, quando aliquid competit iure proprio, & quod tunc intrat primum membrum distinctionis, de quo supra, aut iure alieno, & tunc intrat secundum membrum, de quo nunc dictum est.

Quibus ita firmatis videndum est primo, an in præfati casu fuerit electa industria personæ Principis. Secundò quatenus si, an fuerit commissum Dominis Benino, & Abbati arbitrium, vel nudum factum à se prius declaratum.

Et quantum attinet ad primum, cum translatio pensionis sit transportatio de persona ad personam, ad text. in l. ult. ff. de his, quæ pæna nomine, & taciunt notata per Brissonium de verbor. signific. in ver. translatio legat. fol. mihi 631. & in puncto dicit Paris. de resignat. lib. 6. tit. 4. num. 4. Mandos. de infirmis resignantibus quæstio. 11. numer. 3.

Translatarius non consequitur pensionem à transferente, sed immediatè à Papa, qui ius antiquæ pensionis extinguit, & ad prædictum effectum nouam creat nudo ministerio transferentis, ut in puncto Gabr. consil. 186. num. 7. lib. 1. Gig. de pension. quæst. 79. num. 2. & bene ad propositum, Abb. in cap. 1. in princip. de solut. Ioan. Andr. in c. sibi absenti, num. 2. de prabend. in 6. Sarnef. in regula de Triennial. quæst. 11. num. 14. vers. secundus casus. Rota decis. 13. vbi Addentes num. 2. de procur. in nou. Cum igitur Summus Pontifex commiserit nudum ministerium translationis

Principi, & vique censetur electa industria personæ, ita ut illud ministerium non posset alteri committere, c. fin. § ult. de offic. deleg. vbi dicitur Nulli cui commissum fuerit predicare Crucem, excommunicare, vel absolueri aliquos, dispensare cum irregularibus, vel iniungere penitentias, liceat hac de cætero alijs demandare, hoc est, quando ista committitur causa prius cognita, ita ut remaneat sola executio, ut per Butr. ibidem, num. 26. & cæteros Doct. & subditur in textu: Quia non sibi iurisdictio, sed certum ministerium potius committitur in hac parte; per quæ vltima verba dicit ibidem, num. 2. vers. sed quero, quod textus isto habet

habet locum non solum in casibus expressis, sed in omnibus casibus, in quibus committitur nudum ministerium, non autem iurisdictio; Et ratio est secundum *Burr. ibidem* 26 num. 20. quia potestas subdelegandi pendet à iurisdictio-
 26 ne, l. 2. ff. de iurisdict. omni. iud. Ergo habens nudum ministerium non subdelegat, ad idem, est *text. in cap. is. cui. 12. de offic. deleg. in 6.* ubi quod Executor datus à Papa, ut pro-
 28 uideat certae personae subdelegare potest, si verò datur, ut prouideat Ecclesiae non expressa persona, non potest, quia circa eligendam personam eius industria censetur electa, ut utrobique notant DD. & in terminis facultatis eligendi, *Tiraquell. de retract. lignag. §. 26. gloss. 1. num. 76. & 77. Molin. de primogen. Hispan. lib. 2. c. 4. num. 62.*
 Quantum attinet ad secundum. An Princeps commisit-
 29 rit DD. Benino, & Abbati arbitrium, vel nudum factum, à se prius declaratum, recurrendum est ad ea, quae notat *Bald. in d. leg. nulli. num. 4. C. de Episc. & Cler. & Burr. in d. cap. fin. §. ultimo. num. 29. in fin. de offic. deleg.* Inquit enim,
 30 *Bald.* quod si exequutor debet exequi per se, non potest circa illud facere subexequutorem, quia electa est fides, & industria ipsius à Testatore, & subdit quod alteri non pos-
 31 sit committere arbitrium, sed bene aliquid certum à se prius declaratum, quia non committit illi actum declaratum, sed actum nudi ministerij, in quo non differt, si fiat per se, vel per alium, ad hoc, *cap. is. cui. de offic. deleg. lib. 6.* Hactenus Baldus. Butrius autem melius ad propositum nostrum dicit: Credo, quod nudus ministerialis indistincte non
 32 possit subdelegari potestate si sibi competentem, possit tamen circa nudum ministerium aliquod implendum, quod sonat in merum factum alteri committere, ut est casus in *cap. ex literis. de offic. deleg. & in cap. 2. de dolo.* In proposito autem non fuit commissum nudum factum, sed arbitrium circa electionem incertarum personarum de certis, & circa distributionem, & diuisionem pensionis, quod non potuit fieri ex praedictis, & in puncto dicunt omnes praecitati DD. quos, ut dixi, recenset *Tellius Fernandez. in d. l. 3. 1. Tauri num. 4.* Admittunt enim in dispositione hominis subsistere, quod Commissarius eligat incertum de certis, secus autem in dispositione iuris. Vnde etsi Princeps Peretus habere potestatem transferendi à Summo Pontifice, non tamen habuit potestatem subdelegandi, sed illam solum poterat praeferre à iure, quae ideo illi non competit, cum electa fuerit industria personae ipsius, & bene in
 34 faciliore terminis facit, quod licet haeres sit certus, ne quo senserit Testator, licet eum non nomet, tamen si pro forma requiritur nominatio, non sufficeret, nisi expressè sit nominatus, nec per aequipollens adimpleri poterit, ut ex sententia *Alexand. in consil. 141. num. 10. lib. 2. & 141. in l. 1. num. 7. & seqq. ff. de lib. & posthum. Sarnen in regul. de animal. quest. 30. dicit Marinen. ubi supra glo. 7. num. 1.* Et
 35 in faciliore etiam terminis, quod si Testator deputet certam personam ad faciendum certam eleemosynam, pauperibus, censeatur electa industria personae, *Bald. loco proxime allegato, Dec. consil. 492. in princip. & num. 1.* Et exemplificando materiam *cap. in cui. de offic. deleg. in 6. Decium sequitur Prob. ibidem num. 4. Franch. num. 2.* & indistincte hoc dicit ibidem *Gemin. num. 2.* videlicet sem-
 36 per si censeatur electa industria persona, quando agitur de eligenda persona incerta. Et ratio diuersitatis est inter potestatem subdelegandi concessam ab homine, & potesta-
 37 tem, quae praetenditur à lege. Facultas namque data ab homine eligendi incertum de certis sustinetur, quia in ultimis voluntatibus causa efficiens est solus Testator, *Bald. in l. id quod pauperibus num. 15. versic. modo iuxta praedicta, C. de Episc. & Cler.* Et sufficit ad effectum, quod dispositio Testatoris sustineatur, quod eligatur incertus de
 38 certis, cum non sit dispositio captatoria, ut dicunt omnes DD. supra citati, *Suarez. de captatoria col. 1. & 2. Paris. consil. 38. num. 2. 3. 4. & 58. vol. 3.* In casu autem nostro, quando
 39 potestas subdelegandi praetenditur à lege, si utique illa non intrat, quando concessio facta ab homine requirit industriam personae, quia ius disponderet contra voluntatem hominis, qui confidit de certa persona, ut patet ex Doctoribus supra allegatis.

Pauli Rubei, Decis.

40 Et praedicta confirmantur, quia *Burr. loco citato* mouetur ex *text. in cap. ex literis de offic. deleg. & in cap. 2. de dolo. Bald. verò ex d. cap. is. cui. de offic. deleg. in 6.* Iura enim allegata per Butrium procedunt quando agitur de executione sententiae latae per Iudicem, cuius industria fuerat electa, & sic illud nudum factum executio fuit subdelegatum, in *cap. verò is. cui.* ex quo mouetur Bald. disponitur, quod si
 41 Papa committat alicui, ut conferat beneficium Titio, potest subdelegare personam, quae conferat, quod videtur nudum factum, cum persona sit certa, secus tamen est, ut dicitur in praefato textu, quando persona est eligenda ad bene-
 42 ficiu. Nam quando persona est certa, si satis potest constare de beneficio, non è conuerso ibidem *Gulielm. de Cuneo post princ. versic. & sic nota.* Et sic quando agitur de
 43 prouidenda persona de certo beneficio, agitur si solum de executione circa factum, non autem de electione personae, circa quam eligendam censetur electa industria personae.
 Neque etiam obstat, quod ad hoc, ut censeatur electa
 44 industria personae requiritur, quod negotium sit magnum, non autem paruum, *Innoc. in d. cap. fin. versic. eligere num. 1. & ibi Hostien. in eodem ver. num. 4. Felin. num. 9. Burr. in d. cap. is. cui. num. 1. & seqq. de offic. deleg. in 6. Rota decis. 14. versic. nec est tale officium, eodem tit. in nouis.* Huic namque fundamento respondetur quod ante d. §. ultimum in
 45 d. cap. fin. adest, §. is autem, in quo disponitur quod is, cui committitur negotium, potest, si partes consentiant, al-
 46 teri subdelegare, praeterquam (ut dicit textus) si inquisitionem, vel Ecclesiis de Praelatis, vel aliis ministris prouideri mandaremus, cum in his omnibus casibus industriam, & fidem personae, cui talia committuntur, eligere, videamus,
 46 & Innoc. explicando verbum eligere, si dicit, quod ubi magna committuntur, censetur electa industria personae, prout censetur electa, quando nudum ministerium committitur, ut in §. ultim. & idem ad litteram dicit *Hostien. loco citato Burr. magis clare in d. §. ult. versic. aut competit ex potestate iuris*, & concludunt ibidem *Innocent. & Hostien.*
 47 quod relinquitur arbitrio Iudicis, an negotium sit magnum, vel paruum, & sic praedicti Doct. non tangunt articulum, quando est commissum nudum ministerium, sed quando committitur totum negotium, qui non sunt termini nostri.
 Minus etiam obstat, quod ad defectum, ut ex commissi-
 48 sione nudi ministerij censeatur si electa industria personae, requiritur quod ministerium sit industriale, *Abb. in d. cap. fin. §. ultimo. num. 3. de offic. deleg.* Quia quicquid sit de hac opinione Abbatis, ex deductis superius ex Dec Probo, Baldo, & Franco, quod videlicet censetur electa industria personae ad certam eleemosynam distribuendam, cessat om-
 49 nis difficultas in hoc casu, quia nudum ministerium concessum Principi, erat industriale, cum, ut dictum est supra, de natura pensionis sit, ut referretur ex causa pia, vel rationabili, quae quidem causa rationalis in Clericis dicitur, quando Clericus est pauper, qui ratione seruitiij, quod impendit Ecclesiae non habet redditus sufficientes ad decen-
 50 ter in tali statu viuendum, aut studeat, & literis incumbit, aut quia de Ecclesia benemeritus est, aut quia ex eius labore, & industria utilitas Ecclesiae generalis, vel specialis probabiliter speratur, aut causa litis dirimendae, & pacis sperandae, de quo ultimo habetur in c. nisi essent de praben. & in cap. quàmuis, eodem tit. in 6. & in c. ad audientiam, il-
 secundo, de rescript. Corduba d. lib. 1. q. Theolog. 2. col. 3. puncto 2. versic. quod secundum punctum, cum aliis supra citatis.
 51 Minus etiam refistit, quod habens facultatem transferendi, etiam quod dicatur, per te, potest transferre per Procuratorem, ut in puncto fuit resolutum in causa *Taurinen. Pensionis 18. Aprilis 1561. coram de Rubeis*, ut dicit *Garr. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 246.* Nam quicquid dicendum esset, si decisio loqueretur in casu, quo fuisset constitutus procurator ad transferendum in talem, & talem quantitatem, ut simili considerat *Igneus in leg. dudum. num. 4. C. de contrahen. empt. Crot. in l. non solum §. morte num. 37. ff. de non. oper. nunciat. Cald. de nomin. empt. lib. 2. quest. 6.*

- num. 22. fundamentum illius decisionis, quod refert Garz. loco citato non officit in casu nostro. Mouetur enim decisio
 52 ex regula, quod possum per meipsum, possum etiam per procuratorem, quæ conclusio est vera in abstracto, vt in c. potest 68. de reg. iur. in 6. vbi dicitur, quod potest quis per
 53 alium, quod poterat facere per seipsum, & in cap. qui facit 72. eod. tit. vbi quod qui facit per alium, perinde est, ac si faciat per se. Sed plures habet limitationes, vt per glos. in d. cap. potest. Et inter alia limitatur, quando est electa industria personæ, Dyn. in d. cap. qui per alium, versic. sed oppositum. Nauarr. consil. 2. num. 5. versic. 7. facit, de cognat. spiritual. quod est in nouis consil. 6. eod. tit.
- 54 Et quando electa est industria personæ, quod non habeat locum regula, qui per alium, & c. tradit Innoc. in d. cap. fin. in ver. commissum, num. 2. in fine, de offic. deleg. vbi distinguit, quod d. aut aliquis potest auctoritate propria aliquid facere, & tunc non est vis, si faciat per se, vel per alium, sed vbi auctoritate sua non potest facere, sed alterius, tunc procedit rex. in d. c. si. vlt. videlicet quod quando test. commissum nudum ministerium, non potest alteri subdelegari. Butr. in d. §. vlt. n. 24. Abb. n. 3. Rota decis. 14. de offic. deleg. in nouis.
- 57 Et huic responsioni non obstat quod rex. in d. cap. potest, & in cap. qui facit non habeat locum, quando nudum ministerium conceditur ex privilegio, sed quando ex commissione committitur. Felin. in d. cap. fin. §. vlt. num. 8. versic. secundo limita istum textum. Vnde dicta Iura non officiant translationi Principis, qui habebat nudum ministerium eiusdem translationis ex privilegio. Quia pro decisione huius articuli recurrendum est ad gloriam huius opinionis magistrum in cap. fin. in versic. casibus, de offic. ordin. & ad DD. ibidem, glo. namque prædicta loquitur, quando privilegium conceditur alicui dignitati, & dicit, quod tunc obtinens dignitatem, potest facere per alium, nam, qui per alium facit, per seipsum facere videtur. In illo enim casu non censetur concessum nudum ministerium, cum sit concessum perpetuum privilegium. Et sic stante privilegio, id, quod competit, competit ratione dignitatis, non ex nudo ministerio sibi commissio; Et ideo iste talis potest subdelegare, qui non sunt termini nostri; Et dicit Hostien. in d. cap. fin. de offic. ordin. numer. 2. quod concessum est ex perpetuo
 59 privilegio, competit ex officio, non ex ministerio specialiter commissio, vt in dict. cap. fin. §. vlt. de offic. deleg. & idem ad litteram dicit, Fas Andr. ibidem num. 3. Abb. num. 2. usque ad fin. & Adientes ad Ioann. Andr. notant, quod ex
 60 quo privilegium illud transit ad successorem dignitatis, non videtur electa industria personæ, iuxta doct. Baldi in l. quisquis, 3. de Episc. & Cler. vbi dicit non videri electam
 61 industriam personæ, quoties fit mentio hereditum. Si vero privilegium esset merè personale, prout in casu isto, expedienda ex dicto privilegio, non possent alteri committi, glo. in cap. Prælatorum, in ver. personaliter, de accusat. & notatur in cap. cum dilecta de rescript. nec isto casu locum habet regula qui per alium, & c. facit glos. iuncto text. in ver. Publice, & personaliter in Clemen. 1. de vit. & honest. Cler. Bart. in l. aut qui aliter, §. hac verba ff. quod vi, aut clam, l. hæc verba ff. de adult. Zened. lib. 7. recompile. tit. 7. lib. 15. num. 3. in ver. profus personas; & ideo facultas nominandi
 62 per se competens ex gratia Principis, tanquam personissima, non potest explicari per alium, siue per Procuratorem. Freccia de subfend. lib. 2. q. 47. num. 4.

- Nectandem obstat, quod prædictis DD. Benino, & Ab-
 63 bati non declarantibus, quod omnes de familia venirent, vt per Paris. d. consil. 38. num. 31. vol. 3. & sic remaneret sola distributio; Quia, quatenus hæc conclusio applicaretur, non officeret. Etenim etiam circa distributionem pensionis censeatur electa industria personæ, vt supra probatum fuit, dum
 64 diximus, Executorem electum ad distribuendum elemosinam pauperibus, non posse hoc munus alteri demandare, cum censeatur electa industria personæ illius, sed cessat omnis difficultas, quia Paris. & alij, qui possent al-
 65 legari, loquuntur, quando est data facultas a testatore eligendi incertum de certis, tunc enim dispositio testatoris non est captatoria, cum deputato non eligente omnes veniant, scilicet omnes incerti de certis. Sed in casu isto li-

cet vt dictum est, Princeps habuerit facultatem a Papa transferendi pensionem, non habuit tamen potestatem ab eodem Papa subdelegandi alium. Et cum hanc subdelegationem solum a Iure, vel ex interpretatione Iuris, aut ex natura rei possit prætere, eique concessum esset nudum ministerium, non potuit illud alteri committere, vt superius probatum fuit.

- Denique aliquibus ex Dominis videbatur non esse locum dictæ nominationi personarum, distributioni, ac diuisioni pensionis, quia considerabant mandatum datum prædictis Dominis Benino, & Abbati per obitum Principis expirasse, & censeari reuocatum, cum non adsit aliquis quoad dictam pensionem, qui in specie repræsentet personam ipsius
 66 fuisse Principis, & ex quo non agitur de re transitoria ad hæredes, quod etiam procedit re non integra, l. 1. Cod. de action. & oblig. Roman. consil. 374. num. 5. versic. 4. ratio. Imol. in Clement. fin. num. 4. de procur. Vitalin. num. 12. & seqq.

- Hinc si quicumque administrator, tutor, vel curator, aut
 67 coadiutor constituentur procuratorem, finita illorum administratione per mortem, vel per lapsum temporis, expirat mandatum, etiam re non integra, quia non debet esse
 68 maior auctoritas accessoris, quàm principalis. Petr. de Anch. in d. Clemen. fin. num. 2. ante fin. versic. ego ultra dico, de procur. Hinc etiam mandatum beneficiati expirat per illius mortem etiam re non integra, vt in dicta Clemen. fin. & ibi omnes Doct. Et in propriis terminis declarationis
 70 quod personæ incerta de certis, Rota decis. 116. num. 4. versic. nam si declaratur, par. 1. recent. Per obitum enim Principis defecit subiectum, ex quo fieri possit nominatio, vt patet in terminis nominationis, Rota decis. 400. num. 13. in fin. par. 1. diuers. & bene Gabr. d. consil. 186. num. 88. versic. idcirco oportet. Quæ & si procedant in Procuratore, habent tamen locum etiam in istis terminis ex notatis per Bellon. de mand. Iurisd. cap. 1. quest. 1. num. 2. & seqq. Et est specialiter
 71 quod iudex delegatus procedat in causa mortuo mandante re non integra, quia in mandato Iurisdictionis, id est constitutum ad celeriore litium expeditionem, vt post Zenilinum dicit Anch. in d. Clemen. fin. num. 3. versic. sed quomodo respondebis.

- Neque hoc casu pro declaratione potest intrare arbitrium Iudicis, vt in causa Romana Legatorum 11. Ianuarij 1616. coram bon. mem. Cardinali Caualerio. Quia in casu illius decisionis agebatur de legato, & sic de obligatione, quæ ad hæredes erat transitoria, & in casu illo legatum erat collatum in arbitrium hæredis, qui cum non fuerit arbitratus, bene potuit Iudex adiungi pro arbitrando. Bartol. in l. 1. num. 19. vbi etiam Castr. sub num. 6. ff. de legat. 2. At in casu isto, cum non agatur de re transitoria ad hæredes, & mandatum Dominorum Benini, & Abbatis expirauerit per obitum
 72 Principis, & res venit ad casum, à quo incipere non potuit, & sic translatio fuit effecta nulla, l. pro par. 1. ff. de seruit. l. pluribus, §. & si placet, ff. de verb. oblig. l. usufructus, ff. de usufruct. leg. Itaque Iudex non possit interponere arbitrium Iudicis, vt bene ad propositum Castrensis consil. 436. col. 1. lib. 2.

- Neque obstat quod translatio pensionis facta cum claufula Si, & postquam Clericali caractere fuit insignitus, non expirat morte transferentis. Gabr. consil. 186. num. 3. lib. 1. & in puncto Paris. de resignat. libro 4. quaestio. 2. num. 77. cum seqq. Quia hoc procedit quod translatio fit modo prædicto auctoritate Summi Pontificis. Tunc enim translatio censetur admissa viuentis transferente, sed suspensa auctoritate eiusdem Summi Pontificis, donec translatarius Clericali caractere fuerit insignitus. Pontifex enim in his habet omnimodam potestatem, vt bene ponderat Paris. loco præcitato numero
 73 versic. respondeatur, & numero 79. cum sequentibus. Qui casus est longè diuersus a nostro, in quo nulla adest auctoritas Papæ, nisi circa simplicem translationem.
 77 Minus etiam obstat, quod consensus translationi pensionis præstari possit per procuratorem etiam post obitum transferentis, vt per Mohed. decisione 28. & 31. de renunc.

78 Quia Mohed. loquitur † in diuersis terminis, quādo mandatum fuit datum ad transferendum, & procurator transfuit, fuitque signata supplicatio; Hoc enim casu potest procurator præstare consensum post obitum, quia in prædicta fa-
 79 cti specie mandatum non † censetur reuocatum per obitum, ea quo consensus, qui est præstandus post signatam supplicationem per obitum censetur durare, cum non sit necessarius ad perfectionem gratiæ, sed ob Regulam Cancellariæ de consensibus præstandis. *Cassad. decis. 1. & 3. de renunc. Crescent. decis. 7. eodem tit. & 9. de Procurat. Man- dos. super reg. 19. q. 9. n. 6. Gabr. consil. 194. n. 3. lib. 1. Boer. dec. 348. num. 4.* ubi probatur hoc procedere ex dispositione Iu-
 80 ris, quia per solam † Signaturam perficitur gratia Papæ, & literæ requiruntur solum ad probationem ipsius gratiæ, & num. 7. refert de verbo ad verbum Extravagantes super consecrationibus editas per Alexandrum VI. & Leonem X. de quibus etiam meminit *Cassad. dicta decis. 1. in fin. Paris. de resignat. lib. 9. quæst. 24. num. 15. 20. 22. & per tot.* In casu au-
 81 tem nostro translatio † non est perfecta, nec post obitum Principis potest perfici, quia cum mandatum datum Domini Benino, & Abbati sit datum ad perficiendam gratiam, ideo expirauit per obitum Principis, vt superius di-
 82 ctum est. In casu vero † Mohedani, gratia erat perfecta, per Signaturam supplicationis, & nouus consensus requirebatur solummodo propter regulam Cancellariæ, qua regula stante, supplicatio signata solum censetur habere tacitam conditionem, quatenus resignans, aut transferens in eadem voluntate vsque ad consensum præstandum ante expeditionem literarum permanferit, *glos. sat. antiq. super dicta reg. 44.* Et ideo cum † consensus præsumatur durare potest præstari per Procuratorem, etiam post obitum, cum non sit præstandus ad perficiendam gratiam, sed ad satisfaciendum dispositioni Regulæ Cancellariæ, vt sapius dictum est.

Et ita viraque, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Sancti Seuerini Dotis.

Die Luna 5. Maij 1631.

ARGVMENTVM.

Contra heredem, quando possit agi via executiua, tam contra bona, quam contra propriam personam. Inuentarium quid profit hæredi.

S V M M A R I V M.

- 1 Inuentario non confecto, vel minus legitime, potest agi contra bona, & personam hæredis, eadem via executiua, & modo, quo poterat agi contra defunctum.
- 2 Statuto, si caueatur, quod debitor carcerari debeat pro debito, eodem modo dicendum erit de hærede illius, quāuis nulla in Statuto fiat mentio de hæredibus.
- 3 Defuncti factum, est ipsius hæredis factum.
- 4 Contra heredem non est agendum via executiua, nisi præuia citatione.
- 5 Hæres, postquam adiuuit hereditatem, non potest se eximere ab obligatione contracta, ex eo, quod hereditas non sit notorie soluendo.
- 6 Vel quod probauerit ad eum, nihil peruenisse, vel quia ipse sit creditor hypothecarius Testatoris, pro quo actiones non confunduntur, num. 5.

- 6 Sed hæc possunt opponi contra fideicommissarios, non autem contra legatarios, & creditores.
- 7 Inuentario confecto etiam potest agi via executiua, contra heredem, non solum, quod ad bona hereditaria, sed etiam contra bona, & personam hæredis.
- 8 Quod intellige, si ex sua mora, & contumacia non comparuerit, se defendendo, opponendoque de beneficio Inuentarij.
- 9 Hæres, si confecerit inuentarium, quod probare debeat, ad hoc, vt contra eum non possit agi via executiua.
- 10 Inuentarij beneficium præseruat heredem à quocumque damno.
- 11 Hæres, si confecerit inuentarium quod ad euitandum, damnum perinde est, ac si hereditas non adiuisset.
- 12 Confessio probat contra confitentem.
- 13 De inuentarij substantia non est dubitandum, quando de illo constat, per publica documenta.
- 14 Inuentarium vsufructuarij nō potest suffragari proprietario. limita num. 15.
- 15 Inuentarij præsumptio habet locum tam in reo, quā in actore.
- 17 Hæres aduersus exceptionem præsumptionis occultationis bonorum tueri potest ex inuentario, & num. 18.

DECISIO XXXIX.

Fuit relaxatum mandatum contra bona hereditaria Mauritijs primi mariti Sulpitiæ pro interusurijs Dotis eidem debitis. Hodie petitur simile mandatum relaxari contra bona, & persona Santucci dicti Mauritijs hæredis, & videbatur affirmatiue respondendum: quia non confecto † Inuentario, aut minus legitime potest agi contra bona, & personam hæredis eadem via executiua, & modo, quo poterat agi contra ipsummet Mauritiū Dotis, & interusuriorum debitorem per l. postulante. ff. ad Trebell. ubi in verbis dicitur ad id, ad quod poterat compelli defunctus, poterit compelli, & illius hæres; vnde Bart. per dictam legem firmat, quod si † statuto caueatur, quod debitor carcerari debeat pro debito, eodem modo dicendum erit de hærede illius; quāuis in Statuto nulla fiat mentio de hærede, Bartholum sequuti sunt Bald. Angel. Salic. & Alexand. in dict. leg. & idem Alexand. consil. 18. num. 15. lib. 5. idem dicens de quacumq; obligatione defuncti, subdens non esse extensionem, sed comprehensionem; quia † factum defuncti est factum ipsius hæredis, vt in Auth. de Iureiur. à morien. præstato, idem firmant Dec. consil. 162. num. 2. in fine, & num. 7. Rolan. consil. 20. num. 2. vol. 1. Boer. decis. 10. in princ. Phanur. de Inuent. in 5. parte, num. 129. id solum aduertens contra heredem, non † esse via executiua agendum, nisi præuia citatione, quāuis contra debitorem posset exequi eo non citato, nec poterit huiusmodi hæres eximere se ab obligatione contracta per aditionem hereditatis, ex eo, † quod notorie hereditas non sit soluendo, vel quod probauerit ad eū nihil peruenisse de corporibus hereditariis, vel quod ipsemet sit creditor hypothecarius testatoris, pro quo actiones non confunduntur, l. ex sexante. §. Latinus. ff. de except. rei iudic. Roland. consil. 65. num. 15. volum. 2. Surd. consil. 7. num. 19. et seq. Negus. de pignor. memb. 1. par. 5. num. 49. quia prædicta † omnia possunt quidem opponi contra fideicommissarios, non autem contra creditores, & legatarios, inter quos est ipsa Sulpitia, Castr. in l. ita tamen. §. ex Trebelliano num. 2. ff. ad Trebell. Cuman. consil. 37. Ripa consil. 122. num. 7. Surd. consil. 7. num. 25. lib. 1. Rota decis. 421. in addit. num. 15. coram Papa Gregorio. XV.

7 Similiter confecto etiam inuentario † potest agi via executiua contra heredem, nedum quod bona hereditaria,

F 2 quia

- quia in hac parte non mutatur obligatio debitoris ex mutatione personae hæredis, cum semper sit eadem cum defuncto; sed etiam quoad bona, & personam hæredis, si tamen
- 8 f ex mora sua, & contumacia citatus non comparuerit se defendendo, & opponendo de beneficio Inventarii, & probando quod bona non erant soluendo per redditionem rationis eorum, quæ in inventario descripta reperiuntur, quibus non probatis proceditur contra hæredem, grauando
- 9 f personam, & bona eadem via executiua, sequendo Bald. qui huius praxis fuit magister in l. finali, §. in computatione, num. 3. C. de lre delib. quem sequuti sunt Alex. in d. l. postulante, num. 7. ff. ad Trebell. & consil. 18. num. 14. volum. 5. Berou. quest. 57. num. 4. Vasquez de success. & creat. lib. 1. §. 6. num. 45. Phanut. de Inuent. in quinta par. num. 130 inter tractat. tom. 8. par. 2. ex quorum dictis facile desumpta est praxis Tribunalis A. C. posita per Tiberium Salustium in suo Tractatu lib. 1. cap. 4. §. num. 17. qua exinde sapius in hoc sacro Auditorio fuit admissa, vt in Casenaten Bonorum 13. Iunij 1608. coram D. Card. Pamphilio, in Romana de Pratis 6. Iunij & 12. Nouembr. 1629. coram D. meo Verospio, in Romana Legatorum Hebræorum 20. Decembris 1630. coram D. meo Dunogetto, & in firmana Censur 14. Februarij 1631. coram eodem D. meo Verospio.
- Cæterum prædictis non obstantibus contrarium fuit conclusum: quia Santucci non est hæres simpliciter, nec fuit morosus, aut contumax; dum citatus comparuit se defendendo, & opponendo de beneficio Inventarii, ac probando, quod bona inuentariata non sufficiebant pro soluendo ære alieno; vnde grauari non debet in bonis propriis, neque
- 10 in persona: quia beneficium f Inventarii præseruat à quocumque damno, l. finali, §. est præfata, C. de lre delib. vbi dicitur quod nihil penitus, qui Inventarium fecit, amittere potest de sua substantia, Alex. & Imol. in l. postulante, ff. ad Trebell. Roland. de Inuent. in 4. parte, §. primo dicens
- 11 quoad damnum f euitandum haberi hæredem, ac si hæreditatem non adiunxisset, Berou. quest. 57. num. 1. & Surd. plenissime comprobans consil. 7. num. 3. volum. 1. & decis. 30. num. 14.
- De Inventario autem sufficienter visum fuit constare ex confessione eiusdem Sulpitiæ in Rescripto Commissionis emanatæ, in qua fatetur, quod Inventarium confecit, omnium, & singulorum bonorum dictæ hæreditatis, vna cum Santuccio hærede substituto in proprietate post obitum
- 12 eiusdem, vel ipsa transeunte ad secunda vota, f prout transiuit, quæ solet probare contra contententem, l. cum precibus, C. de liber. caus. l. cum precibus, C. de probat. Afflicti. decis. 25. num. 5. Capic. decis. 71. num. 1. Surd. consil. 61. num. 3. & seq. vol. 1. & vterius de eodem inventario constat f ex publico documento, quod datur, itaut de illius subsistentia nõ sit dubitandum, nec per consequens Sulpitia possit reuocare confessionem Procuratoris, quasi emanauerit de re, quæ non sit in potestate contententis, ex quo via est commissionis; vterius procedendo in causa coram bon. mem. Francisco Vbaldo.
- 14 Non obstat, quod f Inventarium vsufructuarie non possit suffragari proprietario, Bar. in l. ratione, la prima, §. quod vulgo, num. 6. ff. ad l. falcid. Phanut. de Inuent. par. 2. quest. 9. num. 47.
- Qua etsi in præiudicium creditorum fortè non subsistentia, in sui tamen Sulpitiæ damnum f negatiuam non existentiæ aliorum bonorum probabit per glo. in l. cum de tege de probat. l. scimus, §. licentia, C. de lre delib. l. finali, C. arbitr. eucl. Bald. consil. 4. in fine, vol. 2. Dec. consil. 209. num. 1. & seq. Natta consil. 162. num. 19. Alciat. presump. 20. reg. 3. & similiter contra Santuccium extare descripta bona, probabitur ex dicto inventario, cui ipse consensit, f ex quo hæc regula locum habeat tam in reo, quam in actore, Nat. consil. 199. num. 9. Buratt. cons. 304. num. 2. lib. 3. cum aliis per Mascard. allegatis de prob. concl. 939. num. 4. vnde qua ratione Sulpitia per confessionem inventarii, dum fuit immissa tempore restitutionis hæreditatis tueri potest ab exceptione occultationis bonorum, vt dicit idem Alciat. d. presump. 20. nec tenetur probare alia non fuisse in hæreditate; ita & Santuccius poterit se tueri ex communi in-

17 uentario f aduersus similem exceptionem præsumptionis occultationis bonorum; vt non teneatur probare non extare alia bona.

Demum de redditione rationis etiam dubitari non potest; quia de mobilibus non est agendum, nec de animalibus, & alijs, quæ sub nomine mobilium venire possunt: quia continentur in legato facto Sulpitiæ per primum eius maritum; stabilia verò descripta pro certis fundis fuerunt legata similiter eidem Sulpitiæ; cætera verò bona fuerunt iudicialiter subhastata ipsa instante pro soluenda sibi dote Florenorum 5000. & vltra, & si quid superest ad vteriora in executione bonorum hæreditariarum erit procedendum, non autem contra bona, & personam Santucci, contra

18 f quem de occultatione quidquam opponi potest, donec aliud per Sulpitiam fuerit probatum.

Et ita fuit resolutum, &c.

R. P. D. GHISILARIO.

Parmen Nullitatis Ordinis.

Die Lunæ 12. Maij 1631.

ARGUMENTVM.

Ordines sacros, vt dicatur quis suscepisse per vim, & metum, quid sit probandum. Et dato, quod probaretur, quod per viam coactiuam, qui eos suscepit, hoc non officit, si constet de eius spontanea ratificatione.

SVMMARIVM.

- 1 Restitutio in integrum non denegatur vbicumque adest nullitas, vel iniustitia.
- 2 Nullitas iurisdictionis dicitur manifesta, si Index de partibus aliquid cognouerit, stante commissione auocatoria à quibuscunque Iudicibus de partibus.
- 3 Nullitatis ordinis susceptio, vt valida declararetur, requiritur metus talis, qui cadat in constantem virum.
- 4 Testes, quando non concludant metum cadentem in constantem virum. Et quando eius vigore aliquid est annullandum, de tempore præciso, quo id actum est, deponere debent.
- 5 Metus non probatur, si non allegetur causa metus, vt cruciatus carceris, mortis priuationis alicuius hereditatis, vel similis.
- Metus non inducitur ex causa valde remota, num. 5.
- 6 Sub matris, vel fratris potestate, quis non est.
- 7 Ordinum character non imprimitur stante coactione præcisa, sed si sit conditionalis imprimitur.
- 8 Ordines suscipiens, si character imprimatur an teneatur quis continere, si per viam coactiuam eos suscepit, & num. 9.
- 10 Continere, quis tenetur, licet per viam coactiuam Ordines suscepit, si cessante metu ratificauerit, id quod gestum est.
- 11 Veluti, si semel indutus sponte cantauit Epistolam.
- 12 Et quid si nesciebat nullitatem Ordinis.
- 13 Professio nulla non ratificatur ab eo, qui illius nullitatem nesciebat.
- 14 In persona qualificata non præsumitur & ignorantia.
- 15 Nullitatis professionis Ordinis per vim, & metum ignorantia ista non præsumitur, cum sit ignorantia iuris.

- 16 Ordines sacros suscipiens per vim, & metum causatiuum ordinatur quidem, sed non tenetur continere.
- 17 Et propterea si post Ordinem taliter susceptum semel vtatur, & sine cautione aliqua, puta si semel indutus solemniter cantauit Epistolam, clausa est sibi porta contradicendi.
- 18 Ordines sacri, si constaret quod fuerint suscepti per metum hoc non officit, si pariter constet de ratificatione.

DECISIO XL.

- Domini iterum * censuerunt constare de causis restitutionis in integrum contra sententiam latam ad fauorem Marchionis Hippolyti, & sic confirmauerunt decisionem in hac causa factam 2. Decembris præteriti, * cum non denegeretur restitutioni vbi cumque adest nullitas, vel iniustitia; Nullitas iurisdictionis est manifesta stante commissione auocatoria, & a quibuscumque Iudicibus de partibus interta consi. *Gemin. 47. num. 1. & per tot.* Iniustitia verò sententiarum, & ipsa est manifesta, cum non probetur talis metus, qui caderet in constantem virum, & qualis requiritur ad effectum nullitatis Ordinis, quia tota probatio reducitur ad dicta trium testium, qui esto, quod in eorum personis non paterentur defectus, in eorum dictis non concludunt metum cadentem in constantem virum de tempore suspensionis Ordinis, cum de eo tempore non deponant, quinimò nec de alio tempore, ex quo solum concludunt ad monitionem enixam adiecta causa, ne Hippolytus amitteret Canonicatum, qui requirebat ordinem sacrum, ne tamquam pauper, & cum solo militiæ exercitio cogeretur vivere in priuato Oppido iuxta modum tenuis facultatis sibi debitæ pro alimentis, quæ causa respiciebat vilitatem ipsius Hippolyti, ex qua propterea non probatur metus, nec allegatur causa metus, & vt cruciatus carceris, mortis, priuationis alicuius hereditatis, vel similis; Accedit, quod Hippolytus ex cesserat vigesimum ætatis annum, non instabat causa successione de præfenti, sed erat multum remota, prætenditur illatus à fratre, & matre, & sub quorum non erat potestate, sed quicquid deponant testes, certum est, quod non probant coactionem absolutam hoc est præcisam, & in qua character non imprimitur, sed conditionalem, in qua imprimitur, de quib. est text. vbi omnes in c. maiores, §. item quaritur de Bapt. Cas. de Grass. dec. 1. & 2. de his quæ vi metusue causa fiunt. & propterea tota difficultas reducitur ad id, an suscipiens ordines per vim coactiuam, & consequenter & character secundum omnes sit impressus, teneatur continere, negatiuam tenuit Cas. de Grass. dict. decis. 2. nempè, quod licet sit character impressus, & non tamen teneatur continere, Nauarr. consil. 4. eod. tit. lib. 1. Hostien. in d. cap. maiores, num. 38. Attamen cum Hippolytus nedum obtinuerit Canonicatum, qui requirit ordinem sacrum, sed cessante metu per tempus considerabile illum retinuerit, & quod plus est illum resignauerit, reservata ad sui fauorem pensione, inficiari non potest, quin in hoc casu adsit ratificatio, & supradicta limitentur, vt scilicet teneatur continere, cum cessante & metu ratificauerit, quod factum est, & purgauerit metum, vt in terminis dicit Hostien. in d. cap. maiores, loco allegato, vbi ratificet debet compelli, vt continetur, & exemplificat, & quod si semel indutus cantauit Epistolam, censetur ratificasse, & ibi, Ioann. Andr. in fin. Henric. Boich. num. 7. Barbat. consil. 60. colum. 13. post princip. num. 6. lib. 1. ita fuit resolutum in causa Conchei nullitatis ordinum 27. Octobris 1606 coram bo. me. Penia.
- 12 Non obstat quod supradicta fecisset, & nisi etiam verè sciisset nullitatem ordinis, Nauarr. consil. 5. num. 18. de regular. par. 1. lib. 3. vbi possessio nulla non ratificatur & ab eo, qui illius nullitatem ignorat, & consil. 44. ead. par. 1. lib. 3. de regular. Barbat. consil. 60. num. 5. versic. præterea lib. 1. qui loquitur etiam de susceptione ordinis, quia & cum sumus in persona qualificata, nec præsumitur ignorantia iu-

- ris, qualis est ignorantia nullitatis susceptionis ordinis & per vim, & metum, & suscipiens ordinem per vim, & metum
- 16 causatiuum ordinatur quidem, sed non tenetur & continere, & propterea si post ordinem taliter receptum semel vtatur eo sine cautione aliqua, puta si semel indutus solemniter & dixit Epistolam, clausa est sibi porta contradicendi, ita subdit Hostien. in alleg. cap. & ita fuit dictum in prædicta causa Conchei coram bo. me. Penia, & sic quatenus constaret ordinem Subdiaconatus fuisse susceptum per metum non officeret, & ita ut non teneretur continere cum ex supradictis DD. censuerint constare de ratificatione.
- Et ita vtraque &c.

* Proposita fuit hæc causa sub die 19. Iunii 1628. & 11. Martii 1630. quas decisiones vide infra, prout in Indice posito in fine Decisionum.

* Habes etiam eam infra positam prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. MERLINO.

Romana Censur.

Die Veneris 16. Maij 1631.

ARGUMENTVM.

Discutitur, quando habeat locum text. in l. Modestinus, ff. de solut. & quando non. Notabilis est ista decisio, in qua egregiè, more solito tanti Auditoris, agitur vt declinetur nimia subtilitas I. C. Modestini in d. l. Modestinus. Cum prædicta Lex subtilitatibus, & Iuribus ambagibus nitatur, & digna sit ethnico non autem pio, & litium ofore Legislatore.

SUMMARIVM.

- 1 Fideiussor soluens pro principali potest reportare cessionem iurium, etiam ex intervallo post solutionem.
- 2 Paulus I. C. in l. 36. ff. de fideiussor. improbat dictum Modestini, eo quod fideiussor soluens creditori, non censetur pecuniam illam dare in solutum, & in extinctionem iuris creditoris, sed potius emere nomen debitoris.
- 3 Fideiussor soluens pro principali, talis solutio est potius pretium emptæ actionis, quam liberatio debitoris.
- 4 Fideiussor, si sit accessorie obligatus, si soluat, illi cessione potest fieri post solutionem ex intervallo.
- 5 Fideiussor in dubio, dum soluit nullo expresso nomine, censetur soluere nomine proprio, & ad sui utilitatem.
- 6 Correi, & plures rei debendi dicuntur illi, qui accesserunt principaliter, & consolidum, suscipiendo in se alienam obligationem.
- 7 Fideiussores, & rei debendi, differunt inter se, illi tenentur accessorie, hi autem principaliter.
- 8 Rei plures debendi, quando adsunt, tunc vno soluente liberantur ceteri alij.
- 9 L. Modestinus, ff. de solut. motiuum vbi constat.
- 10 Debitor ille dicitur, ad quem peruenit pecunia, & pertinet commodum contractus, alij verò dicuntur fideiussores.

- 11 *Surd. decis. 308. num. 15. declaratur, & num. 13.*
- 12 *Fideiussor in dubio non presumitur voluisse tollere, nisi propriam obligationem, alioquin soluendo grauitur sibi praeiudicaret.*
- 14 *Fideiussor soluens, mediante solutione emit actiones creditoris aduersus principalem debitorem, & confideiussores.*
Et ideo iure potest, quandocumque lubet petere, ut cedantur sibi actiones numerato pretio vendita, numero 14.
- 15 *Fideiussor soluens expresse nomine proprio ad extinguendam, & eradicandam propriam obligationem, non autem principalis, hoc casu non intrat dispositio, leg. Modestinus, ff. de solut.*
- 16 *Obligati, quando sunt plures principaliter, si vnus soluat per se tantum, non tollit obligationem alterius ipso iure, & soluenti fieri potest cessio, etiam ex intervallo.*
- 18 *Fideiussor postquam soluit, adhuc obligationis substantia durat, & viuit, & debitor tantum eximitur respectu creditoris, sed debitum non eradicatur illiusque actio in soluentem transfertur.*
- 19 *Fideiussor, dum soluit nomine proprio censetur, restringere beneficium ad sui commodum, non autem aliorum.*
Immo animo, & tacito pacto se reuolendi prauia cessione, quandocumque facienda a creditore accipiente, num. 19.
- 20 *Text. in l. Modestinus, ff. de sol. loquitur solum in casu speciali Tutorum.*
- 21 *Text. in l. Modestinus, ff. de solut. non procedit, ubi fideiussor soluit tantum nomine fideiussionis, & non intellexit aliorum obligationem interimere, & eradicare, & num. 22.*
- 23 *Text. in d. l. Modestinus, solum subtilitatibus, & Iuris ambagibus nititur, & digna est ethnico, non autem pio, & litium osore legislatore.*
- 24 *Text. in d. l. Modestinus, quantum fieri potest est declinanda, immo correctata illa est ex l. 36. ff. de fideiuss.*
- 25 *Officium Iudicis in terminis leg. Modestinus, ff. de solut. non est denegandum, ex aequitate, & epicheia quadam.*
- 26 *Census nullitate data, attamen debentur fructus pro tempore, quo res habuit implicitum statum validitatis, & sic ante oppositionem de nullitate.*
- 27 *Doli presumptio cessat, & intrat presumptio bonae fidei stante diuturna possessione.*
- 28 *In iudicio summarissimo, & exequutiuo non discutuntur ea, quae requiruntur altiore indagine.*

DECISIO XLI.

Contra mandatum relaxatum ab A. C. in fauorem D. Iacomelli heredis quondam Felicis Americi, tria praecipue apponebantur, ex quibus etiam informantes pro D. Marchione del Drago, praetendebant recedendum esse a decisio sub die 15. Nouembris 1627. coram me. *

Primo, quod cessio facta a Capitulo Sancti Marci in fauorem Felicis, & Iacomelli, emanauerit post solutionem factam, & sic extincta obligatione, & iure creditoris recipientis.

Secundo opponeretur, quod pecuniae, quas ad censum recepit Virginia, tanquam tutrix filiorum, cesserint in utilitatem Felicis fideiussoris.

Tertio, quod non constet de veritate causae expressae in instrumento census, scilicet extinctionis debitorum Tiberij de Citea, mariti dictae Virginiae.

Verum his non obstant Domini steterunt in decisio, ex rationibus in decisione deductis.

Quibus nec refragatur primum obiectum, de cessione facta post solutionem, quoniam Felix non erat correus, sed

- 1 fideiussor, & ideo potuit reportare cessionem, etiam ex intervallo post solutionem, ut ex *text. in l. cum is 36. ff. de solut.*
- 2 fideiussor, ubi deprehenditur, Paulum I. C. & improbatur dictum Modestini, eo quod fideiussor soluens creditori, non censetur pecuniam illam dare insolutum, & in extinctionem iuris creditoris, sed potius emere nomen debitoris, ibi. *Non enim in solum accipit creditor, sed quodammodo nomen debitoris vendit, & ideo habet, quia tenetur ad ipsum, ut praestet actiones, & docet Bald. in l. si res obligata, num. 3. ff. de leg. 1. ubi & l. as. num. 44. Paset. consil. 125. num. 15. ubi, quod talis solutio testis potius pretium emptae actionis, quam liberatio debitoris, & consil. 126. num. 4. Valent. Franch. de fideiuss. cap. 5. num. 484. & seqq. bene Casanat. consil. 11. num. 22. versic. secundo ponderandum, & num. 19.*
- 3 & in fideiussore, qui est & accessorie obligatus, quod illi cessio possit fieri etiam post solutionem, admittit Bartol. in leg. Modestinus, num. 4. ff. de solut. & Castrensis. ibid. num. 6. & consil. 181. sub num. 1. versic. alia regula est, Socin. iun. consil. 27. num. 8. lib. 2. Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 143. num. 6. Gabr. plenè consil. 63. num. 6. & 10. lib. 2. Gutti. alleg. 4. num. 10. in fi. Adrian. Negusant. respons. 301. num. 13. Hartman. Pistor. obseruat. 158. num. 3. & seqq. ubi in fine obseruat, quod haec est magis communis opinio, & hodiernis moribus magis accommodata, latissime Henric. de fideiuss. cap. 28. num. 43. qui testatur de veriori, a quiori, & communiori opinione, & contrariis responderet, atque etiam
- 5 admittit *Surd. decis. 308. num. 4.* In dubio enim, dum & fideiussor soluit nullo expresso nomine, censetur soluere nomine proprio, & ad sui utilitatem, & sic ut suam tollat obligationem, non autem aliorum, & inde cessio sibi quandocumque, etiam ex intervallo, fieri potest. l. Papinianus. ff. mandati. Casanat. consil. 14. num. 6. versic. sed etiam, Hartman. Pistor. obser. 44. num. 14. & notant alii supra congesti.

Non obstat Felicem, & Mutum dici correos, & plures reos debendi, non autem fideiussores, eo quod & ipsi accesserunt principaliter, & insolidum, suscipiendo in se alienam obligationem, ad reos. *S. cum in tabulis. ff. de duob. reis, differunt;* inter se duo & rei a fideiussoribus, quia illi tenentur principaliter, hi autem accessorie, l. grece. §. 1. ff. de fideiussor. l. 1. & 2. ff. de duobus reis, & vno ex pluribus & reos solvete, liberantur alii omnes, d. l. 2. & 3. & l. fin. ff. de eadem de duobus reis, Et in hoc consistit motiuum & l. Modestinus, ff. de solut. ut ibi per glo. & DD. sequuta autem liberatione quoad alios etiam non soluentes, nil superest cessibile, quia, & extinctum est ius creditoris, & liberati sunt debitores, ut in proposito arguebat *Surd. dict. decisio. 308. num. 10. & seqq.*

Quoniam verè, & proprie Mutus, ac Felix non sunt rei debendi, sed accessorie, & hoc verbo accessionis vitur instrumentum eorum obligationis, clausula autem insolidum operatur quidem ut respectu creditoris fideiussores obligati insolidum dicantur plures rei debendi quia praetermissa omni discussione, potest creditor potius pulsare pro tota summa fideiussorem, quam verum principalem debitorem, sed in rei veritate respectu debitoris, & fideiussorum inter se, ille solum dicitur & debitor, ad quem peruenit pecunia, & pertinet commodum contractus, alii verò dicuntur fideiussores, sed Iulianus, §. item si duas. ff. ad S. C. de accedentian. Purpurat. consil. 600. num. 6. lib. 2. Paset. consil. 126. num. 11. versic. ad tertium, Gabr. d. consil. 63. num. 2. lib. 2. qui loquitur in his terminis, & dicit suo tempore ita iudicatum fuisse per Rotam Odd. consil. 41. per tot & praesertim num. 42. & seqq. Adr. Negusant. d. respons. 301. num. 12. & 13. & plenè Rota in terminis l. Modestinus decis. 153. num. 6. par. 2. diuers.

- 11 Nec stringit motiuum *Surd. d. decis. 308. num. 15.* & dum arguit iustificare fideiussorem obligatum, insolidum censeri

correctum

correum, & debitorem respectu creditoris, quia si ipsius creditoris persona attendatur, non potest fieri cessio post solutionem, cum iam ipse fuerit satisfactus, nec habeat amplius quid cessibile post acceptam pecuniam. Quia verum est, quod creditor dicitur satisfactus respectu soluentis, & aliorum ut amplius idem bis petere non possit, sed non procedit respectu cessionis faciendæ fideiussori soluenti, cum fideiussor in dubio non præsumatur voluisse tollere nisi propriam obligationem, alioquin sibi grauiter præiudicaret, ut bene declarat *Henric. de fideiussor. d. cap. 28. num. 44. vers. nec obstat. & Valent. Franc. de fideiuss. c. 5. num. 486. dicta q. Surti decisio* in qua videtur solum in pluribus reis debendi, prout illam intelligit *Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glof. 18. par. 2. num. 58. & propriè non est hæc cessio, sed venditio nominis debitoris, quæ censetur facta eo ipso, quod creditor accipit pecuniam a fideiussore ut innuit *Paulus in d. l. cum is. ff. de fideiuss. quem textum elegantissimum, & clarum commendat, & sequitur *Frach. decis. 55. nu. 12. & post Angel. Imol. & alios, amplexa etiam fuit Rota decis. 148. num. 4. par. 2. diuers. & bene declarat *Coler. de process. exequut. cap. 10. num. 368. 369. & 370. & Valent. Franc. de fideiuss. d. cap. 5. num. 485. & 486. vbi.****

13 quod propterea fideiussor soluens, qui in mediata solutione emit actiones creditoris aduersus principalem debitorem, & confideiussores, iure potest quandocunque habet petere, ut credantur sibi actiones numerato precio vendite, *Casana. conf. 11. num. 19.*

Sed, quicquid esset de præmissis, in præsentī, videtur cessare difficultas, quia non versamur in dubio, sed Felix expressè declarauit se soluere nomine proprio tanquam fideiussor, ut in omnibus partitis exhibitis, & sic assequimur solummodo obligationem propriam fuisse extinctam, & 15 iteradicatam, non autem substantiam obligationis filiorum Virginie, qui erant verè principales debitores, quo casu non intrat dispositio, *l. Modestinus, ut per glof. ibi in verbo. nulla actio, vers. sed ibi soluat pro sua obligatione, & melius *Castren. ibid. num. 6. vers. & è conuerso, vbi, si vnus ex principaliter obligatis in soluit pro se tantum, non tollit obligationem alterius ipso iure, & soluenti fieri potest cessio etiam ex interuallo, & bene deducitur ex responso *l. C. in l. Papi-nianus, ff. mandati, quem text. ponderant *Bart. & alij communiter in l. Modestinus, Dec. conf. 446. num. 1. in fin. & 2. *Juttier. allegat. 4. num. 10. in princ. *Felician. de censib. lib. 3. cap. 3. num. 6. vers. si vero, vbi quod vtilis est cessio, quam- 17 uis ex interuallo facta in fuerit, quoniam primitiua, & principalis obligatio adhuc manet, nec sublata est fideiussoris solutione, *Maur. de fideiuss. par. 2. sect. 6. c. 5. n. 11. *Adrian. Negusant. d. resp. 201. num. 11. *Casana. d. conf. 11. num. 3. 16. & 18. vbi, quod post solutionem adhuc obligationis 18 substantia durat, & viuūt, & debitor in tantum eximitur respectu creditoris, sed debitum non eradicatur, illiusq. actio in soluentem transfertur, & egregiè *Molin. de contract. tract. 2. disp. 548. num. 3. *Gratian. discep. for. cap. 286. nu. 4. & cap. 793. n. 23. & 24. *Rot. decis. 153. num. 4. par. 2. diuers. quæ est etiam apud *Cenc. decis. 184. num. 4. Censetur enim, 19 dum solui in nomine proprio, restringere beneficium solutionis ad sui commodum, non autem aliorum immo animo, & tacito pacto se reualèdi, præuia cessione quâdocunque faciendâ, à creditore accipiente, ut per *Molin. ibidem.**************

Et ita dispositio *d. l. Modestinus* huc non est referenda, 20 quia, in vel loquitur solum in casu speciali Tutorum, ut per *Henric. d. cap. 28. num. 45. & post *Cuman. Gutier. d. alleg. 4. nu. 10. vers. hanc tamen sub distinctionem, *Pascer. conf. 125. num. 15. in vers. vel tercio, & conf. 126. num. 5. Vel certe 21 non procedit, quando in soluens (ut in præsentī vbi solum fuit nomine tantum fideiussoris) non intellexit aliorum obligationes interimere, ut bene per *Castren. in d. l. Modestinus, num. 6. in ultimis verbis videndus, *Menoch. præsump. 143. num. 3. lib. 3. *Gratian. discep. forens. d. capieu. 286. num. 6. & cap. 793. num. 23. & 24. qui bene distinguit, *Anton. Amat. resolut. 37. numer. 7. & num. 39. vbi 22 multos congerit, & firmat, quod fideiussor, in quando soluit, ut fideiussor, & sic nomine proprio, tunc nullatenus est seruanda distinctio, *l. Modestinus, & cum d. l. Mo-********

23 *destinus* solum in subtilitatibus, & iuris ambagibus nitatur, dignaq. sit ethnico, non autem pio, & litium osore Legislatore, ut prudenter obseruat *Molin. d. disp. 544. numer. 8. vers. latius, &c. sobriè in ea est procedendum, & quantum fieri in potest declinanda, immo correctam illam esse ex l. cum is. ff. de fideiuss. haud temere suspiciatur *Henric. de fideiuss. d. cap. 28. num. 39. & 40. & in omnem casum, 25 ex abundanti, non denegaretur officium Iudicis ex in equitate, & epicheia quadam, cum ipse Felix soluerit, & commodum non ad ipsum, sed ad filios Virginie spectaret, quod in his terminis tradit *Surd. conf. 536. num. 5. *Costa. de rem. subsidiar. remed. 33. num. 15. & 16. *Paul. Bellon. de potest. eorum quæ sunt in contenti, cap. 50. num. 3. vers. ubicunque ita videtur *Gratian. discep. forens. d. cap. 793. num. 20. & 22.******

Alterum verò obiectum, scilicet quod pecuniæ non cesserint in utilitatem Felicis, tollitur, quia, esto etiam probari fuisse soluta scuta 400. Francisco Masseo pro extinctione societatis officij, & alia scuta 400. pro alia societate Fuluio Amodeo, Attamen, ut bene deducunt informantes pro d. Iacomello, constat, dictas pecunias in effectu peruenisse ad alios, qui bonam fidem recognouerunt pro tota summa, & Felicem in altera tantum contracta per Petrum de Americis ad fauorem Amodei se obligasse ex mera liberalitate, & ad Felicem non spectabat commodum, vel incommodum dd societatum.

Tertium pariter circa veritatem causæ, cessat, quicquid enim de illa sit, fat est quod respectu Felicis, & Iacomelli non disputatur principaliter super validitate census, sed tantum pro fructibus solutis, qui, data etiam præsentia in nullitate (citra veri præiudicij) attamen deberentur pro tempore, quores habuit implicitum statum vtitutis, & sic ante oppositionem de nullitate modo tantum obiecta ad hæredibus filiorum Virginie, *Rota in Romana Censuum 25. Iunij 1600. coram bo. me. Card. Millino, quæ est decis. 29. numer. 5. post *Cenc. de Cens. Grat. discep. forens. cap. 559. num. 64. præsertim dum constat Capitulum S. Marci exegisse etiam istos census à Virginia & à dd. filiis, & eorum hæredibus, & itante diuturna possessione cessat 27 in præsumptio doli, & intrat præsumptio bonæ fidei, ut in alia decisione fuit firmatum.**

Alia vero, quæ opponebantur, lænia visa sunt, vel aliorum rem requirere indaginem, neque in discutienda in hoc summariissimo, & exequutiuo iudicio.

Et ita, post sextam disputationem, vtraque parte informante, resolutum fuit, standum esse in decisio, &c.

* Habetur ista Decisio sup. par. 5. recent. dec. 106.

R. P. D. MERLINO.

Rauennaten. Emphyteusis.

Die Veneris 28. Martij 1631.

ARGUMENTVM.

Discutitur, & diciditur in hac insigni decisione, quod Iudex Laicus non est competens Iudex, si agatur de emphyteusi Ecclesiastica, quod procedit etiam filis agitaretur inter solos emphyteotas, & super solo dominio vtili, quod poenes Laicos existit.

S V M M A R I V M.

- 1 Causa quando est omnino Ecclesiastica ab Iudice Ecclesiastico, non autem à laico est definienda.
- 2 Causas Ecclesiasticas Apostolus ad Ecclesiam precipit deferri, & ibi determinari.

3 Causa

- 3 *Causae Ecclesiasticae, quod à Iudice Ecclesiastico sint determinandae, nullus umquam Orthodoxus dubitavit.*
Et si qui ausi sunt hoc impugnare meritò semper, Ecclesia fuerunt damnati.
- 4 *Laici quidquam statuere non possunt circa bona Ecclesiastica ex defectu iurisdictionis, & potestatis.*
- 5 *Laicis etiam Religiosis obsequendi necessitas relicta est, non auctoritas imperandi, nullaquè de rebus Ecclesiae disponendi attributa est potestas, Et in his quae ad Ecclesiam spectant discere debent non docere.*
- 6 *Laici statuentes super bonis Ecclesiasticis anathematis poena feriuntur. Laici super bonis Ecclesiasticis ins dicere, & sententiam proferre non possunt, num. 6.*
- 7 *Forum sortiri, & statutis ligari paria sunt.*
- 8 *Iudex Laicus non potest cognoscere super Emphyteusi Ecclesiastica, etiamsi inter solos emphyteotas agatur, & super solo dominio utili, quod poenas Laicos existit.*
- 9 *Dominium utile est complicatum, & connexum cum dominio directo.*
Dominium utile est verè, & propriè una cademqueres cum dominio directo, & eius naturae est, ut directum semper sequatur, num. 9.
Dominium utile sequitur dominium directum sicuti incrementum alluvionis, & insulae num. 9.
Dominium utile saltem actualiter non potest separari ab ipso dominio directo, num. 9.
- 10 *Bona Ecclesiastica nec indirectè subiiciuntur iurisdictioni, & iudicio Laicorum, & num. 11.*
- 12 *Ius patronatus Laicorum, licet non sit propriè spirituale, attamen quia est connexum spiritualitati, ideo super illo Iudex Ecclesiasticus solum iudicat.*
- 13 *Possessio rei spiritualis, licet sit mere temporalis, & Laicalis, attamen etiam de possessione solum cognoscit Iudex Ecclesiasticus, quemadmodum de ipsius proprietate, non autem Laicus.*
Spiritualitatis qualitas, qualitatem temporalitatis absorbet, & ad se trahit, num. 13.
- 14 *Connexitas, & complicatio maior est inter dominium directum, & utile, quam sit inter proprietatem, & possessionem.*
- 15 *Decimae datae in feudum secularibus, earum causa, discutienda sunt coram Iudice Ecclesiastico, licet dominium huiusmodi decimarum scilicet fructuum illorum omnino spectet ad Laicos, & feudum censeatur seculare.*
Tamen, quia oritur, & dependet à Iure spirituali, & Ecclesiastico, non potest Iudex Laicus de illis cognoscere.
- 16 *Matrimonij possessorium, quamvis agatur inter personas mere Laicas, quia habet admixtam causam, & titulum spiritualitatis, definiendum est à Iudice Ecclesiastico.*
- 17 *Emphyteutae Ecclesiae non tenentur ad collectas, & onera realia per statuta Laicorum super rebus, & bonis imposita, & hoc ratione connexitatis dominij utilitis, cum directo, & ista est aequa, & secunda opinio, ut num. 18.*
- 19 *Dominium utile vassalli subijcitur, & famulatur directo dominio Domini principalis.*
- 20 *Dominium utile inheret dominio directo inseparabili-*

ter tamquam in prima causa, sine qua nec subsistere potest.

- 21 *Dominium directum, cum sit dignius, & potentius debet trahere ad eius Iudicem, & forum discussionem super Dominio utili,*
- 22 *Dominium utile residet in materia, & re directa, veluti in suo subiecto.*
- 23 *Laicus socius Clerici, sequitur forum eiusdem Clerici.*
- 24 *Pupilli, aut minoris conjors ratione Iuris consortij gaudet privilegijs ipsius pupilli, & minoris.*
- 25 *Ecclesiae expedit habere magis unum emphyteutam, quam alium.*

DECISIO XLII.

SENTENTIAM latam extra Curiam, Domini dixerunt vitio nullitatis, ex defectu Iurisdictionis, laborare; promulgata enim fuit in foro, & Tribunali laicali, & tamen, cum ageretur de bonis ratione directi dominij spectantibus ad Ecclesiam Sanctae Mariae in Cosmodin, & causa erat omnino Ecclesiastica, & ab Ecclesiastico Iudice, non autem à laico, definienda, *cap. decernimus, extr. de Iudic. cap. bene quidem, cap. denique, distinct. 96. cap. continua, cap. relatu, cap. si qua causa, cap. placuit, il secundo, 11. quast. 1.* in qua quaestione per totam Gratianus congerit decreta ad hoc spectantia, ex sacris Concilijs, & Summorum Pontificum rescriptis, desumpta, & in dicto *cap. placuit, desumpto*

2 *ex Concilio Carthaginen. 3. habetur, quod & etiam Apostolus huiusmodi causas ad Ecclesiam deferri, atque ibi determinari praecepit, & de veritate huius conclusionis, nullus umquam orthodoxus dubitavit, & si qui ausi sunt impugnare & merito semper ab Ecclesia fuerit damnati, prout de Martino illo Paduano sub Paschali Secundo, trad. Cardin. Turrecrem. in summa Eccles. lib. 4. par. 2. cap. 35. qui super hoc refert, extare extraneam Ioannis XXII. quae incipit, Licet, Azor. instit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 12. vers. in hoc procul dubio, Bannes in 2. 2. quast. 65. artic. 1. vers. item Christus, Cardin. Bellarmin. controuers. tom. 2. tit. de*

4 *Cler. cap. 24. ante vers. 5. propositio; quemadmodum & enim laici, quamvis Religiosi, quidquam statuere non possunt circa bona Ecclesiastica, ex defectu iurisdictionis, & potestatis, d. cap. bene quidem, cap. si Imperator, 96. distinct. cap. laicis, 16. quast. 7. cap. cum laicis extr. de rebus Eccles. alien. vel non, in quibus locis habetur, quod laicis, etiam & Religiosis, obsequendi necessitas relicta est, non auctoritas imperandi, nullaquè de rebus Ecclesiae disponendi attributa est potestas, & in his, quae ad Ecclesiam spectant, discere debent, non docere, cap. Clericus, & cap. fin. de immunit. Eccles. in 6. ubi statuentes & ipsi, anathematis poena feriuntur, cap. Ecclesia Sancta Maria, de constit. Ita nec etiam super illis Ius dicere, & sententiam proferre posse, non est*

7 *ambigendum, paria & enim sunt, forum sortiri, & statutis ligari, glos. in cap. quod Clericus, de foro compet. Dec. in d. cap. Eccles. Sancta Maria, num. 18. Alexandr. conf. 2. 11. num. 5. in fin. lib. 2. Rimin. Sen. conf. 268. num. 13. lib. 2. Berro. conf. 63. num. 99. lib. 1. Surd. conf. 2. nu. 14. in fin. & conf. 338. num. 26. ad fin. & ad propositum Thesaur. lun. quast. forens. lib. 2. cap. 15. num. 12. in fine.*

8 *Idquè procedit, etiam si causa inter solos & emphyteotas agatur, & super solo dominio utili, quod poenas laicos existit, quoniam dominium Ecclesiae cum sit connexum, & complicatum cum utili, illiquè praedominans, sitquè & dominium utile verè, & propriè una, ac eadem res, cum dominio directo, & eius naturae, ut directum semper sequatur, sicuti incrementum alluvionis, & insulae, ut dixit Oldrad. conf. 240. num. 1. vers. & ideo rectè, quem sequitur Surd. conf. 57. num. 23. vers. & propterea, & subiectum bonorum materialiter sit semper, & perpetuò Ecclesiasticum, nò potest*

10 *ab ipso dominio directo, & saltem actualiter, separari dominium utile, nec ideo indirectè bona Ecclesiarum subijci iurisdictioni, & iudicio laicorum, cap. quanto, cap. ceterum, & ibi Canonista, de Iudic. Cardin. conf. 2. num. 2. vers. Item*

in hereditate, Campeg. inter conf. Albert. Brun. conf. 2. n. 34. sub vers. pramitto tertio, & alios congestit, & sequuta est Rota, accerrimè examinato articulo, sublati què cōtra-
 11 riijs ↑ argumentis, in Romana Domus de Scappuccijs 19. Ianu-
 1611. coram Reuerendissimo Domino meo Decano, & quoties casus contigit, semper eam postea sequuta est, vt in accisf. 472. par. 2. recent. & pœnes Pacific. de Saluiano decif. 239. num. 6. & in Romana de Schianchis 28. Aprilis 1617. coram Eminentiſſimo Domino Cardinali Pamphilio, impress. post Modern. Mantuan. controuer. forens. cap. 12. num. 67. & alias sapius, & ab hac opinione difficile esse recedere monet Gratian. discept. forens. cap. 447. num. 21.

Ita ratione huiusmodi connexionis, licet Iuspatronatus
 12 Laicorum, non sit propriè spirituale, ↑ attamen quia est annexum spiritualitati, ideò super illo iudicat solum Iudex Ecclesiasticus, cap. quanto, de iudic.

Et possessio rei spiritualis, licet sit merè temporalis, & laicalis, attamen etiam de possessione solum cognoscit Iudex Ecclesiasticus, quemadmodum de ipsa ↑ proprietate, non autem laicus, cum qualitas spiritualitatis, qualitatem temporalitatis absorbeat, Bero. in rubr. de iudic. num. 51. Crauet. conf. 258. num. 8. Roland. conf. 12. num. 35. & sequentibus, lib. 2. Valasc. consult. 93. num. 3. Menoch. de re-
 13 quer. remed. 15. num. 205. & sequentibus, Couarr. pract. quæst. cap. 35. num. 1. Guttier. Canon. quæst. cap. 34. num. 26. & seqq. latè Azor. Instit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 1. Duard. ad Bullam Cæn. lib. 2. canon. 15. quæst. 19. num. 47.
 14 Pur. decif. 361. lib. 1. in antiq. certum est autem ↑ maiorem connexitatem, & complicationem esse inter dominium directum, & vtile, quàm sit inter proprietatem, & possessionem, vt per Bero. in d. cap. quæ in Ecclesijs, num. 13. de constit.

Ita etiam causa decimarum, quæ datæ sint in feudum, secularibus, discutienda est coram Iudice Ecclesiastico, licet enim dominium huiusmodi decimarum, scilicet fructuum illarum ↑ omnino spectet ad laicos, & feudum censeatur seculare, tamen, quia oritur, & dependet à Iure spirituali, & Ecclesiastico, non potest Iudex laicus de illis cognoscere, Federic. de sen. conf. 245. num. 1. Azor. Instit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 39. quæst. 3. Monet. de decim. cap. 8. quæst. 1. num. 15. Facundenz super præcept. Eccles. præcept. 5. lib. 3. cap. 5. num. 5. vbi Couar. Rupell. & alios contrariū sentientes refellit.

16 Prout & possessorum matrimonij, ↑ quàmuis agatur inter personas merè laicas, quia habet admixtam causam, & titulum spiritualitatis, definiendum est à Iudice Ecclesiastico, Couar. de spons. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 8. & cap. 8. §. 12. num. 3. Valasc. d. consult. 93. num. 2. ad med. vers. & in causa matrimoniali, latè Molin. de rit. nupt. lib. 2. differ. 10. num. 19. & seqq.

Et demum (quod fortius etiam videtur) ratione pariter
 17 connexitatis dominij vtilis cum directo, ↑ emphyteutas Ecclesiæ non teneri ad collectas, & onera realia per statuta laicorum, super rebus, & bonis imposita, censuerunt grauissimi Auctores, & originaliter dixit Bart. in l. priuat. §. n. 2. C. de excusat. muner. lib. 10. l. as. in authentica. quas actiones, num. 42. C. de sacros. Eccles. Rip. in tract. de pest. tit. de priuil. ad conseruand. vbert. num. 124. latè Petr. de Vbald. in conf. 2. post trace. de collect. per tot. Siluan. conf. 9. per tot. Anton. Eugen. conf. 96. num. 23. lib. 1. D. Fachin. contr. Iur. cap. 91. lib. 1. Menoch. conf. 444. num. 27. Ruin. conf. 111. num. 10. vers. item nota quod, lib. 5. Remig. Gonny. de charitat. subsid. quæst. 61. num. 29. & quæst. 59. num. 31. Odd. conf. 70. per tot. & præsertim num. 31. vbi testatur hanc opinionem esse vniuersam, solidioribusquè rationibus fundatam, ↑ nec non magis æquam, & securam, & num. 40. ait, hanc dici posse communem opinionem, cum Bartolū, & alios grauissimos Iuris Sectatores habeat Bursar. conf. 42. num. 22. lib. 1. & videtur etiam admisisse, Rota in dicta Romana domus de Scappuccijs coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Et præter motuum connexionis, concurrunt etiam præ-
 19 rogatiua qualitatis, & subiecti Ecclesiastici, ↑ hoc enim dominium vtile Vassalli, subijcitur, & famulatur directo

dominio Domini principalis, Alciat. in l. si quis, in §. differ-
 rentia, num. 12. vers. aliud est, & ibidem Zas. num. 22. de
 20 acquirend. posses. & bene per Surd. d. conf. 57. num. 23. vers.
 & propterea. Et in proprietate, tanquàm in prima ↑ causa, inseparabiliter inhæret, sine qua nec subsistere potest, unde merito dominium directum, cum sit Ecclesiasticum, tan-
 21 quàm ↑ dignius, & potentius, debet trahere ad suum Iudicem, & forum discussionem super dominio vtili, quia
 22 semper, vt dictum est supra, hoc dominium ↑ vtile residet in materia, & in re Ecclesiastica, veluti in suo subiecto: quemadmodum, hac eadem ratione prærogatiua circa cō-
 23 petentiam fori, compertum est, ↑ quod laicus socius Clerici sequitur forum eiusdem Clerici, Bart. in l. fin. num. 15. ad fin. ff. de colleg. illicit. Aret. conf. 29. num. 24. vers. secundum esset dubium, in fin. Surd. conf. 222. num. 3. & conf. 396. num. 16. & 18.

24 Et maioritatem consors pupilli, ↑ aut minoris, ratione Iuris consortij, gaudet priuilegijs ipsius pupilli, & minoris, l. si communem. ff. quemadmodum. seruit. amitt. Afflict. decif. 213. Franch. decif. 269. num. 1. Odd. de restit. in integr. par. 1. quæst. 46. art. 10. num. 35. siquè aliter in hoc casu, vbi agitur etiam solum de dominio vtili emphyteote, dicere-
 25 mus, sequeretur præiudicium ipsius ↑ Ecclesiæ, cui expedit habere magis vnum emphyteutam, quàm alium, ita Bero. in d. cap. quæ in Ecclesijs, num. 9. de constit. & Rim. lun. num. 12. Becc. conf. 3. num. 61. & 62. lib. 1. & in dicta decisione Romana de Scappuccijs coram Reuerendissimo Domino meo Decano luculenter, & doctè ponderatum fuit.

Et ita, vtraquè parte informante, circa nullitatem resolutum fuit, & dictum, vt videatur super Iustitia.

R. P. D. PIROVANO.

Cæsaraugustana Camerariæ.

Die Lunæ 2. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Ordinario, licet competas ius conferendi Beneficia vacantia intra fines suæ Diocesis, tamen dicto iuri censetur derogatum per priuilegium emptionis, &c.

SVMMARIVM.

- 1 Beneficia regularia regularibus conferenda sunt. Beneficia sunt de Collatione illius Ordinarij intra cuius fines Diocesis sita sunt.
- 2 Beneficium si sit erectum ab Episcopo, & dotatum de alijs bonis, seu beneficijs, quam ad Ecclesiam Collegiatam spectantibus, non intrat simultanea collatio.
- 3 Et idem Episcopo remanet facultas conferendi.
- 4 Per exemptionem totalem à iurisdictione, & imperio Ordinarij, semper remanet derogatum iuri Ordinario competenti.

DECISIO XLIII.

CENSVERVNT Domini, Paulo non esse adiudicandum Camerariam.

Nam quàmuis prætendatur, Beneficia Regularia in Ecclesia regulari existentia, & Regularibus conferenda, & prout est beneficium de quo agitur, esse ↑ de collatione Ordinarij, tanquàm intra fines Diocesis Cæsaraugustanæ consistentia, cap. si quis Episcoporum, 16. quæst. 2. cap. omnes Basilica 16. quæst. 7. & cap. monasteria, 18. quæst. 2. cap. cum non liceat, cap. cum olim, de prescript. cap. constitutus, & cap. cum venerabilis, de relig. domib. cap. Abbat-

res de verb. signif. Vital. Clemen. unica, num. 16. de sup-
plen. neglig. Pralat. Gonzal. ad reg. 8. glos. 23. num. 20. Ac
etiam contendatur, fuisse ab Archiepiscopo erectam, &
2 Collegiatam pertinentibus, sed alterius Ecclesiae, † de col-
latione tamen eiusdem Episcopi; quo casu simultaneae col-
lationi locus esse non possit, iuxta Cassador. decis. 22. de
3 praben. sed eidem Ordinario dotanti remanserit, vt † prius
facultas conferendi, Abb. in cap. suggestum, num. 3. de iure-
patr. Seraph. decis. 1444. num. 11. & Rota decis. 600. nu. 3.
part. 2. recent. & in Gallien. Iuris Conferendi 14. Maij
1621. coram bo. me. Francisco Vbaldo.

Attamen, quia Collegiata Beatae Mariae de Pilar ex lite-
ris Innocentij II. Eugenij III. Alexandri III. Clementis VII.
per Sixtum V. confirmatis probatur exempta etiam quoad
Monasterium, & illius Prioratum, Dignitates, Officia, loca,
canonicales portiones, ac beneficia: per privilegium exem-
4 ptionis † remansit derogatum iuri, ex dispositione Cano-
num Ordinatio competentis, cab. Abbate, ubi Panorm. n. 3.
de verb. signif. Lap. alleg. 139. num. 7. Vital. de supplen. ne-
glig. Pralat. in rub. num. 16. Gonzal. ad reg. 8. glos. 23. num.
20. Rota decis. 308. num. 4. part. 1. recent. & nouissime idē
fuit firmatum in Lauretana Iurisdictionis 12. Maij prece-
riti coram D. meo Durano. Vnde cessante iure conferendi
in Ordinario, meritò fuit dictum, Paulo ab eodem Episco-
po deducenti ius suum, Camerariam non esse adiudican-
clam.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum.

¶ In eadem, causa habetur altera decisio infra coram eodem
R. P. D. Pirouano sub die 26. Nouembris 1632. & alia die
9. Maij 1633. coram eod.

R. P. D. MERLINO.

Sancti Seuerini Dotis.

Die Veneris 2. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Pater, si filio contemplatione certi matri-
monij aliquid donet, vt commodius o-
nera matrimonij substinere possit. cum
ista donatio sit pars matrimonij, ideo
etiam nurui acquiritur ius. itaut in eius
præiudicium non possit reuocari, vel al-
terari etiam cum consensu mariti.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater, si intuitu certi matrimonij contrahendi, pro-
mittat aliquid filio, sequitur ius irrenocabile quæsi-
tum fuisse, nedum filio, sed etiam Nurui.
- 2 Pater, si vigore certi matrimonij aliquid donet filio,
etiam ipsa Nurus habet actionem, vt ipsa donatio
suum habeat effectum, & perseueret.
- 3 Executiue procedi potest stante obligatione Camerali.
- 4 Pater, si aliquid donet filio pro contrahendo certo ma-
trimonio, dicta donatio non potest reuocari etiam cum
consensu filij in præiudicij coniugis.
- 5 Matrimonium sicut reuocari non potest, ita nec assigna-
tio facta eius contemplatione.
- 6 Donatio facta contemplatione matrimonij, recipit natu-
ram ipsius matrimonij, cuius respectu facta fuit, &
quare, num. 7.
- 8 Pater, si donet aliquid filio contemplatione certi matri-

monij, non valet pater postea eam reuocare etiam
cum consensu ipsius filij, & num. 9.

- 10 Pater, si aliquid donet filio contemplatione certi matri-
monij, non solum eam reuocare potest consentiente
etiam filio, sed nec noua conditio adijci potest per
quam deterior aliquo modo fieret conditio vxoris.
- 11 Dotis fructus spectant ad maritum, & ideo vxor in eis
non habet interesse. vide num. 14. & 15.
- 12 Vxoris interest habere maritum diuitem, vt sibi possit
pinguiora alimenta, & honestiorem ornatum sibi
suppedicare,
- 16 Pater, si aliquid donet filio contemplatione certi matri-
monij, tunc donatio non potest reuocari, neque ex in-
gratitudine per filium commissa.
- 17 Neque per crimen à filio perpetratum in Fiscum transit
ob præiudicium vxoris, cui irrenocabiliter fuit ius
quæsitum, & ad hunc effectum, quid sufficiat, vt
dicatur, ei ius quæsitum, num. 18.
- 19 Ius quæritur interesse habenti in contractu ex stipula-
tione Notarij, pro omnibus, quibus interest, contenta
in obligatione Camerali.
- 20 Notarii stipulatio pro omnibus quibus interest, facit vt
contractus possit minimè reuocari in præiudicium in-
teresse habentis.
- 21 Factum, quando quis promittit ei incumbit onus proban-
di, quod id adimpleuit, & agenti ad implementum
sufficit negatiuam proponere.

DECISIO XLIV.

DOMINI responderunt, mandatum esse relaxan-
dum ad fauorem Dominae Amantiae, contra Antonij
focerum, vt consignet, & conferuet fundum, qui ascendat
ad annum redditum scutorum 150. vel, quem iam tradi-
dit, augeat ad dictum redditum; In capitulis enim matrimo-
nialibus Amantia pro dote sibi constituit fundum, & vici-
sim Antonius promissit Bernardino filio, sponso dictae A-
mantiae, assignare alium fundum redditus scutorum ceterum
quinquaginta, cum obligatione Camerali, & alijs clausulis
solitis, vnde cum hæc promissio facta in Capitulis matri-
monialibus, & pro certo matrimonio cum Amantia con-
trahendo, dicatur pars ipsius matrimonij, & actus respec-
tibus ad illud, & ad dotem, immò consensus cum ipso con-
tractu matrimoniali, sequitur ius irrenocabile quæsitum
fuisse, nedum Bernardino filio, † cui donatum fuit, sed &
Amantiae Nurui, ad l. petens, & ibi Bald. C. de pact. idem
Bald. in l. si præsens, vers. nota bene dico, C. de donat. Guidop.
decis. 145. num. 2. Natta conf. 609. num. 11. Menoch. conf.
203. num. 13. & seq. & conf. 261. num. 15. Monter. in re-
spons. pro vxor. part. 1. num. 78. & 79. Marienz. ad l. Ca-
stell. tit. 6. lib. 1. glos. 8. num. 3. Molin. de primog. lib. 4. cap. 2.
num. 17. & 18. Sanchez de marrim. lib. 6. disput. 32. num. 3.
& 4. Cancer. var. resol. par. 1. cap. 8. num. 34. Mastrill. de
cis. 211. num. 4. par. 4. Giurb. qui alios cumulat, ad consue-
tud. Messan. par. 1. cap. 1. glos. 8. num. 74. Itaque Nurus ha-
bet actionem, vt hæc † assignatio fundi, facta à Socero, sui
habeat effectum, & perseueret, vt in puncto notat Ioan.
Franc. à Pont. conf. 80. num. 15. & stante obligatione Ca-
merali, executiue procedi potest, Cassador. decis. unica
num. 2. de mut. petie. Rota decis. 69. & 70. num. 1. post Mo-
dern. Roman. de oblig. Camer. & passim dicitur.

Non obstat, hanc donationem fuisse reuocatam ab An-
tonio, & illi consentisse † Bernardino, cui fuerat donatus,
quoniam, si ius quæsitum fuit Amantiae coniugi, & aliter, si-
ne dicta assignatione facta marito de fundo scutorum 150.
non erat ipsa Amantia contra tractura matrimonium, quemad-
modum matrimonium reuocari nō potest, ita nec illa as-
signatio, contemplatione matrimonij emanata, reuocari
poterat sine solemnī consensu Amantiae; donatio enim illa
recepit

6 recepit legem, & naturam ipsius ꝑ Matrimonij, cuius respectu facta est, alias inique actum fuisset cum Puella, ei-
 7 que impositum, si postquam illecta fuit assignationi illius fundi per ꝑ focerum ad matrimonium, clanculum deinde reuocaretur dicta assignatio, cuius intuitu Puella nupsit Bernardino, vel saltem pinguiorem dotem constituit, vt in
 8 terminis, quod non valeat, hæc ꝑ reuocatio, etiam de consensu mariti, docet Guidop. decis. 145. per tot. Telli. Fernand. in l. 17. Taurin. num. 73. Puleaz. de maiorit. Hispan. par. 1. quest. 2.2. num. 32. ad med. Martinez ad l. Castell. tit. 6. lib. 1. glos. 8. num. 4. Panciroli. conf. 172. n. 9. lo. Franch.
 9 à Pont. conf. 25. num. 1. & seqq. vbi, quod pro lege debet ꝑ seruari, & secundum dictam decisionem Guidop. passim, & indistinctè iudicatum fuisse, testatur Franch. decis. 205. num. 1. & decis. 436. num. 4. & 5. Molin. de rit. nupt. lib. 3. quest. 6. num. 29. & 35. Peregr. conf. 78. num. 10. lib. 3. Cancr. var. resol. par. 1. Mastrill. d. decis. 211. num. 4 par. 3. Ruit. conf. 94. num. 22. cap. 8. num. 34. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 1. num. 18. & 19. Sanchez de matrim. d. disputat. 3.2. num. 1. & seq. & num. 3. vbi, quod nedum nequit reuocari hæc donatio, etiam filio consentiente, sed nec no-
 10 ua ꝑ conditio adijci potest dictæ donationi, per quam deterior aliquo modo fieret conditio vxoris, quod idem firmat Giurb. ad consuet. Messan. d. cap. 1. glos. 8. par. 1. nu. 75. & 76. Molphes. plenè conf. 2. num. 6. & conf. 11. num. 2. & seqq. & ad consuetud. Neapol. tit. de renunciat. quest. 7. nu. 16. tom. 1. & dixit etiam Rota apud Reverendissimum Dominum meum Decanum decis. 44. num. 3. et seqq.

Non obstat, non competere actionem vxori, cum ipsa
 11 non habeat interesse. ꝑ & quod fructus omnium bonorum sunt mariti, l. dotis fructus, l. si is qui stylum, §. 1. ff. de iur. dot. Card. Mant. decis. 123. num. 2. cum alijs. Quoniam mulier non agit ad consecrationem fructuum, nec præten-
 12 dit sibi fuisse donatum, sed dumtaxat deducit suum interes- se, eo quod ipsius interest habere ꝑ maritum diuitem, & hoc intuitu, dum sperauit, ex dicta assignatione facta per
 13 Antonium focerum Bernardino sponso, inde pinguiora ꝑ alimenta, & honestiorem ornatum sibi suppeditari, nupsit dicto Bernardino, & amplam dotem promisit, alioquin, reuocata dicta assignatione, mulier frustraretur illa spe, &
 14 dolosè circumueneretur, & illuderetur, vnde bene ꝑ mulieri competit actio, non pro consequendis fructibus, qui om-
 15 ninò spectant ad maritum, nec ipsa super ꝑ illis habet domini-
 16 um aliquod, sed solum pro sustinenda dicta assignatione, in qua, ialem mediata, habet interesse, & in proposito bene applicantur deducta per Io. Franch. à Pont. d. conf. 8. num. 11. & 15. Molfes. dicto conf. 11. num. 14. et seqq. Menoch. conf. 261. num. 23. & conf. 967. num. 18. et seqq. Giurb. ad consuetud. Messan. dicto cap. 1. glos. 8. num. 77. & seqq. Molin. de rit. nupt. dicta quest. 6. num. 33. & 34. vbi num. 36. & 39. rationibus, & Doctorum auctoritatibus congestis, firmat huiusmodi donationem, nequè ex ingratitudine
 16 ꝑ per filium commissam, reuocari, nequè per crimen à filio
 17 perpetratum, in Fiscum transire, ob præiudicium ꝑ vxoris, cui irreuocabiler ius quæsitum fuit, vt supra dictum est.

Non obstat, nihil promissum fuisse Amantia, & ita non posse vti Instrumento, & Apocha, in quibus facta fuit assignatio dicti prædij redditus scutor. 150. Quoniam ꝑ ad hunc effectum sufficit hanc assignationem factam fuisse contemplatione matrimonij certi contrahendi, cum ipsa Amantia, vt inferunt Doctores præcitati.

Sed cessat difficultas, quia in Apocha signanter fuit dictum. [E per offeranza di quanto si contiene, detto Signor Antonio promette, obligandosi personalmente per maggior validità, di quanto nelli sopradetti capitoli si contiene, à favore della Signora Amantia Margarucci] & in Instrumento dicitur, (Hanc concessionem, & donationem fecit Dominus Antonius, Bernardino filio, vt ille onera matrimonialia, & liberos, ex hoc connubio cum Amantia exoriturus, vberiore substantandi obineat facultatem) &
 19 sic eiusdem Amantia adest interesse, & illi fuit ius ꝑ quæsitum ex stipulatione Notarij, pro omnibus quorum interest, contenta in obligatione Camerali, vt latè in his terminis per Menoch. conf. 203. num. 19. vbi, quod, stante dicta No-

20 tarij stipulatione, donatio ꝑ in detrimentum vxoris, nullatenus reuocari potest, Cancr. var. resol. d. cap. 8. num. 32. Rota decis. 97. num. 1. & decis. 99. numer. 7. post Modern. Roman. de oblig. Camer. et in Romana Canon. 20. Martij 1623. coram bo. me. Vbaldo.

Non obstat non probati, fundum, quem modo possidet Bernardinus, non ascendere ad d. scuta 150. in redditu, Quia, vltra quod ex testibus datis pro Amantia, id sufficienter deduci videtur, respondetur, quod cum Antonius promiserit factum, nempe se traditurum Agrum illius redditus, idè ipsi incumbit onus probandi se tradidisse fundum, cū
 21 dicta ꝑ qualitate, scilicet illius redditus, & Amantia, agentis adimplementum promissionis, sufficit negatiua, l. 1. C. de probat. Nat. conf. 569. num. 4. Becc. conf. 205. num. 11. Surd. decis. 64. num. 29. et 30.

Et ita vtraque parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Elnesi. Canonicatus.

Die Veneris 6. Iunij 1631.

ARGVMENTVM.

Subrogato gratiosè quibus concurrentibus detur immissio. Beneficij affectio in Coadiutorijs ex quo pendeat, Aetas, & infirmitas alicuius ex quibus probetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Subrogatio gratiosè danda est immissio, probato Clericatu, obitu defuncti in possessione beneficij, & eiusdem beneficij affectione.
- 2 Clericatus probari potest ex solis literis Ordinarij.
- 3 Obitus beneficiati in possessione beneficij probari potest ex confessione aduersarij, qua probatio superat omnes alias probationes.
- 4 Possessio semel probata, præsumitur continuata vsquè ad obitum, & suffragatur successor ad effectum obtinendi subrogationis gratiosæ immisionem.
- 5 Beneficij affectio in coadiutorijs, pendet à validitate, & iustificatione causæ, per quam fuit motus Papa ad concedendam coadiutoriam.
- 6 Coadiutoria causa cessante, cessare etiam debet ipsa gratia coadiutoria.
- 7 Papa, quando ex causa narratorum manus apponit super aliquo beneficio, si narrata non sunt vera Papa non intendit præiudicare Collatoribus.
- 8 Aetas decrepita propriè est supra 70. annos. Aetas ex sua natura est difficilis probationis, num. 8.
- 9 Aetas probari potest per coniecturas, & indicia.
- 10 Et hoc præsertim, si agatur de ætate longæva.
- 11 Aetas probari potest per testes singulares.
- 12 Aetatem bene probant testes, si deponant de iudicio suo, vel per aspectum, & num. 13.
- 13 Confessio annorum eius, de cuius ætate queritur, multum concludit.
- 15 Fides baptismi, vt relenet, debet esse extracta à Parrocho, alias non relenat.
- 16 Baptismi fides non relenat, ad probandam ætatem, si non fuit extracta à Parrocho, nequè à Notario, vel ab aliquo cui ex officio demandata esset custodia libri huiusmodi.

- 17 Baptismi fides, si sit extracta à tertio, cui non probatur fuisse concessam hanc facultatem extrahendi.
- 18 Quamvis dicatur, eum, qui eam extraxit fuisse Presbyterum, & Vicarium loci, si non constet, quod Presbyter, & Vicarius custodiret librum, nec ex eius persona potest accipere robur dicta fides.
- 19 Fides Baptismi, si non extrahatur à Parrocho, ut probet, saltem debet extrahi cum compulsoria parte citata.
- 20 Baptismi fides extracta non à Parrocho, sed à tertio ex quibus reddatur valde inuere similis.
- 21 A Concil. Trident. tradita, & praescripta fuit custodia librorum, in quibus baptizatorum nomina describuntur.
- 22 Baptismi fides, tunc multò magis, formiter est extrahenda, quando hoc specialiter fuit à parte protestatum.
- 23 Ad Presbyteratus ordinem promoueri, quis non potest, ante 25. etatis annum ex dispositione Sac. Concil. Trident.
- 24 Testium dicta bene coadiuuantur ex alijs probationibus.
- 25 Testes, qui deponunt dubitativè, nec concludunt, non relevant.
- 26 Testes melius informati, debent preferri alijs.
- 27 Ebrietas, ut adimat fidem testibus, necessariò debet probari, quod de tempore examinis erant ebrii.
- 28 Infirmitas alicuius, bene probatur ex testibus, & maxime si inter eos adsint Medici, qui illum curarunt.
- 29 Testibus peritis circa id quod deponunt, magis, quam alij probant.
- 30 Infirmitas alicuius, bene dicitur probari ex facto ipso, scilicet si ille ex ea deceßerit.
- 31 Beneficium ex appositione manus Papæ, ita remanet affectum, ut nullus inferior se circa illud potest se intromittere.

DECISIO XLV.

CVM Dubitaretur an Cosmo Romeu à Sanctissimo deputato Coadiutori, cum futura successione Francisco Patruo in Canonatu Ecclesiae Elnen, vigore subrogationis gratiosæ, esset danda immissio, fuit affirmativè resolutum: Cum Clericatus Cosmi, obitus Francisci in possessione & Canonatus, & affectio Canonatus bene probetur requisita necessaria in hoc iudicio immisionis, Seraph. decis. 1426. num. 1. Rota decis. 154. num. 1. par. 1. & decis. 197. num. 1. par. 2. recent. & in Cusentina Abbazia 20. Decembris 1627. coram Eminentissimo Cardinali Virili. De Clericatu constat & ex pluribus testibus, & ex literis Ordinarij, quæ solæ sufficerent Grammat. decis. 81. Seraph. decis. 13. num. 1. fel. mem. Gregor. XV. decis. 49. num. 6. & 78. num. 5. obitus autem Francisci in possessionem Canonatus probatur & ex confessione partis, quæ superat alias probationes. l. cum te, vbi not. C. de transact. Si quidem de tali confessione patet in titulo obtento à Capitulo, Rot. decis. 4. part. 2. diuers. & datur Instrumentum adeptionis possessionis, & quæ præsumitur continuata usque ad obitum, & suffragatur successorii ad effectum consequendi immisionem gratiosæ subrogationis, ex not. in allegata Cusentina Abbazia coram Eminentissimo Cardinali Virili, bon. me. Card. Cavalier. decis. 559. num. 3. & decis. 608. num. 3. fel. mem. Greg. XV. decis. 166. num. 9. & 394. num. 4.

Affectio Canonatus, de quo agitur, pendet à validitate gratiæ Coadiutoria, & à iustificatione causæ, qua motus & fuit Papa ad Coadiutorem admittendum, Rota decis. 14. num. 2. vbi sit. pend. in nou. decis. 419. num. 2. par. 2. diuers. in

Barchinonen præcedentia 27. Ianuarij 1602. coram bo. me. Cardinali Sacrato, in Ceneten Parrochialis 4. Decembris 1606. coram bon. mem. Cardinalis Marquemontio, & in Oxomen Archidiaconatus 19. Novembris 1614. coram bo. mem. Buratto, quam sequuta est Rota in Leodiens Canonatus Sancti Dionisij 25. Maij 1626. coram R. P. D. meo Pirouano, confirmata 9. Iunij 1628. quia cessante causa cesset etiam gratia, & ideo cum per Coadiutoriam & Papalimitatam manum apposuerit ex causa narratorum, si narrata non sunt vera, Papa non intendit præiudicare & Collatoribus Ordinarijs, & per consequens cessante gratia, cessat, & affectio ex supra deductis, sed hanc validam, & iustificatam censuerunt DD. ex quo bene probantur narrata in gratia, ætas ultra 70. annos, & infirmitas.

Quoad ætatem illa probatur ex testibus octuagenarijs, & nonagenarijs deponentibus se cognovisse coadiutum, usque de anno 1552. quorum dicta adminiculantur ex alijs testibus concludentibus ætatem narratam ex aspectu, & de iudicio, atque etiam alio deponente Franciscum obijisse in ætate & decrepita, quæ propriè est supra 70. annorum, firmat Odd. de restit. in integr. par. 1. quest. 21. Modern. Roman. de iudic. lib. 2. cap. 8. num. 154. & cum ætas sit ex sui natura res difficilis probationis, Bald. in l. si minorem, C. de in integr. restit. & per coniecturas, & inditia probati potest, l. cum de ætate, vbi glos. ff. de probat. l. cum te. cod. Alciat. in tract. de presumpt. reg. 2. presumpt. 14. num. 8. & 10. seqq. Soccin. conf. 3. num. 2. vol. 2. Præcipue & quando agitur de ætate longæva, Mascard. de probat. concl. 675. nu. 2. Rota decis. 260. num. 1. par. 2. diuers. & coram Mantica 11. decis. 124. num. 2. & & potest probari per testes singulares, ut tradit Farinac. fragm. crim. litera A. num. 187. & optimè comprobatur ex depositionibus testium deponentium de iudicio suo, & vel per aspectum iuxta theoricam, Bart. in l. de ætate, num. 7. & 10. ff. de minor. quam passim sequuntur Doct. & tenuit Rota decis. 131. num. 2. & 3. par. 1. coram Caputag. Testes autem adducti pro Cosmo ferè omnes reddunt & optimam rationem, vel de cognitione à pueritia, vel à iuuenili ætate, vel ex confessione ipsius Canonici & Coadiuti, quæ multum concludit, l. public. in fin. ff. de deposit. Abb. in rubr. extra de probat. Paris. consil. 115. n. 12. vol. 1. Mascard. de probat. concl. 673. num. 1.

Probationes in contrarium adductæ per Antonium non relevant; Nam fides Baptismi, in qua refertur Franciscum Coadiutum fuisse natum anno 1562. à quo usque ad eius obitum elapsi sunt tantummodò 65. anni, non est extracta & à Parrocho, ut requiritur ad hoc, ut ex illa probatio ætatis concludatur, cum agatur de his, quæ spectant ad eius officium, Bart. in l. 2. C. de ponder. lib. 10. Gabr. de testib. conclus. 1. num. 19. Ruin. conf. 56. num. 5. lib. 1. Imò neque extracta fuit à Notario, & neq; ab aliquo, cui ex officio demandata esset custodia libri huiusmodi, sed fuit extracta à tertio, & cui non probatur fuisse concessam hanc facultatem extrahendi, & licet dicatur, eum qui extraxit, fuisse Presbyterum, & Vicarium loci, attamen nihil facit, quia non constat, quod Presbyter, & Vicarius custodirent librum, nec ex eius persona potest accipere robur hoc præsumtum Instrumentum, Rota decis. 603. num. 3. part. 2. recent. & 19. saltem debebat extrahi & cum compulsoria parte citata alibi, si quis in aliquo, vbi Dec. num. 9. & 10. C. de eden. Rota decis. 1. de fid. Instr. in nou. Mohed. decis. 8. cod. tit. san. mem. Greg. XV. decis. 469. num. 4. Quinimò hæc fides DD. admodum & inuere similis visa fuit, quoniam ex fide Parrochorum pater quod eo tempore non extrahat hic liber, cum agatur de tempore ante Concilium Tridentinum, & quo tradita fuit, & præscripta & custodia librorum, in quibus baptizatorum nomina describuntur, & cum de tempore, quo in partibus fuit producta dicta fides fuerit protestatum, quod formiter extraheretur, & & non fuerit extracta, specialis compulsoria petita fuit denegata 17. Februarij 1631. coram D. meo Vbaldo Ponente: Plurimi tamen fecerunt DD. attestationem authenticam susceptionis Ordinis Presbyteratus à Francisco Coadiuto de mense Decemb. 1583. ad quem promoueri & non potuisset ante 25. ætatis annum, ex dispositione Sac. Concil. Trid. sess. 23. cap. 12.

cap. 12. de reformat. à quo tempore, ad annum 1627. quo fuit concessa gratia Coadiutoria etiam quod Franciscus fuisset solum annorum 24. concluditur, ut ipse haberet plusquam annos 67. quæ bene coadiuvare potest dictum testimonium Cosmi deponentium eundem Franciscum de tempore concessæ gratiæ excessisse annum septuagesimum.

Testes in contrarium adducti non obstant, quia deponunt dubitativè, nec concludunt ætatem inferiorem, sed testes Cosmi melius informati debent alijs præferri, Alex. conf. 141. num. 11. lib. 1. Felin. in cap. vestra nu. 11. de testib. Aym. conf. 400. num. 35. Mantica. decis. 61. num. 8. & eorum depositio redditur maximè verisimilis per supradictam fidem susceptionis ordinis Presbyteratus, nequè releuat exceptio præsentis ebrietatis et aliorum testimonium, quia non probatur de tempore examinis, ut necessarii requiruntur ad effectum, ut ebrietas adimat fidem testibus. Crauet. conf. 169. num. 5. Mascard. de probat. conclus. 579. num. 6. Rota in Ispalen Primitiarum 31. Maij 1617. coram Eminentissimo Cardinali Pamphilio.

Quo verò ad infirmam validitatem Francisci Coadiuti, illa est concludenter probata ex testibus, quorum duo erant Medici, unus Physicus, alter Chirurgus, qui illum curarunt ante concessionem gratiæ, & successivè usque ad eius obitum deponentibus de lapsu in terram, post quem Franciscus non amplius exit electo, et quibus uti peritis magis quam alijs defertur, l. septimo mense, ubi Bald. in princip. ff. de stat. homin. Soccin. lun. conf. 183. num. 11. lib. 2. Rot. decis. 620. num. 3. par. 1. divers. & in Giennens Thesauraria, seu Coadiutoria. 22. Maij 1624. coram bon. mem. Buratio. Et hæc aduersa valetudo comprobatur ex alijs sex testibus de ea deponentibus, & ex facto ipso, cum paulò post signatam supplicationem ex prædicto morbo decesserit.

Quare cum copulativè atas, & infirma valetudo narrata in gratia coadiutoria fuerint iustificata, est danda immisio Cosmo in vim subrogationis gratiosa stante affectione ex appositione manus Papæ, ex qua Canonatus ita remanet, ut sit effectus, et ut nullus inferior se circa illum potuerit amplius immittere, ad text. in cap. 1. & 2. de confirmat. util. vel inutil. & in c. ut nostrum de appellat. iuxta not. per Doct. in c. inter dilectos de excessibus Pralat. Aeneas de Falcon. de reservat. benef. pralud. 3. num. 4. Paris. conf. 47. num. 30. & seqq. lib. 4. Rebuff. in prax. benef. par. 1. de reserv. nu. 34. Gonzal. super reg. 8. glof. 52. num. 4. Rota decis. 570. num. 2. par. 1. & 190. num. 6 par. 2. recent.

Et hæc utraque parte informante fuerunt resoluta coram R. P. D. meo Vbaldo, in cuius locum propter eius absentiam fui subrogatus.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Vineæ de Capocephalis.

Die Veneris 6. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Præscriptio obstat Domino, si vindicare intendat rem suam, & ea stante, cum bona fide, & legitimo titulo, non potest illius possessorem perturbare. Vxor, si vergente viro ad inopiam, accipiat aliquam bonam d. viri pro sua dote, censetur ea accepisse pro satisfactione dotis, non autem in pignus, & hoc multò magis procedit, si accipiat ipsam dotem. Valor rerum, qualiter augeatur.

S V M M A R I V M.

Domino volenti vindicare rem suam, si ab alio, ea res fuerit legitime præscripta, talis præscriptio ei obstat. Pauli Rubei. Decis.

2 Dominus fundi, non potest molestare illius possessores, si ad eorum favorem stet legitima præscriptio, cum bona fide, & iusto titulo.

3 Testes, ad hoc ut probent possessionem, debent deponere de tempore dictæ possessionis.

4 Testes, si non concludant in suo dicto, non probant.

5 Vxor, si vergente marito ad inopiam, accipiat aliquam bonam dicti mariti, censetur ea non in pignus accepisse, sed in satisfactionem sui crediti dotalis.

6 Vxor, si vergente marito ad inopiam, accipiat dotem suam, sine dubio censetur eam accepisse, uti rem suam, non autem tamquam pignus.

7 Creditor, si bona hereditaria debitoris retineat, pro debito adequante illorum valorem, facit fructus suos.

8 Valor rei acceptæ in solutum, debet æstimari secundum tempus, quo creditor eam accepit.

9 Valores rerum beneficio temporis augeri possunt.

10 Pretiarum in dies variantur.

11 Valores rerum augentur ex melioramentis in eis factis.

12 Valor verus rerum ex locationibus non probatur.

DECISIO XLVI.

Non acquiescentibus Strinis duabus decisionibus pro manutentione in possessione Vineæ de qua agitur ad favorem DD. de Capocephalis emanatis sub diebus 26. Iunij 1629. * & 14. Ianuarij 1630. * & tertia vice causa super eisdem posita die 29. Maij eiusdem anni, non fuit capta resolutio, sed placuit DD. retento eodem dubio gustare de bono iure, de quo hodie constare censuerunt ad effectum dictæ manutentionis. Quia hæc Vineæ reperta fuit in hereditate Alberici eorum patris cui in dotem fuerat data, & postmodum relicta in testamento ab Hortentia vxore, unde cum habeant titulum hereditarium, & ideo bona fide possederint per spatium longi temporis, nempe annorum 27. et ista præscriptio obstat Strinis, l. si Vineæ, & l. super, & cor. tit. C. de præscrip. long. temp. adeo ut non possint tanquam hæredes ab intestato, Iacobi amplius molestare Capocephalos possessores istius Vineæ, et stante supradicto cursu temporis, cum bona fide, & iusto titulo, ut expressè disponitur in d. l. si Vineæ.

Non obstat, quod prædicta Vineæ fuerit possessa à Iacobo, quia ultra quod sufficeret pro responsione allegare, supradictam præscriptionem testes ad hoc probandum, per Strinos examinatos non deponunt, et de quo tempore possederit d. Iacobus, licet enim dicant, eam fuisse possessam ab eo, attamen depositio illorum non concludit, et de tempore mortis, cum alij testes examinati per Iacobum paulò ante obitum deponant, quod esset pauperrimus, & nihil possideret præter dotem Hortentia vxoris, quæ dos consistebat in hac Vineæ.

Unde cum vergente Iacobo viro ad inopiam, dicta Hortentia hanc Vineam acceperit, siue ante, siue post mortem Iacobi, censetur et illam accepisse in satisfactionem sui crediti dotalis, non autem in pignus. Menoch. conf. 201. nu. 18. & seq. Greg. XV. decis. 194. num. 10. ubi quod id multò magis procedit favore dotis, & multos alios cumulant, ibi Addent. Grat. discep. 422. num. 13. & seqq. ubi loquitur de retentione bonorum et hereditatis pro debito adequante illorum valorem, ad effectum faciendi fructus suos.

Non obstat, quod Vineæ hodie sit maioris valoris, quam importet dos Hortentia, quia debet attendi tempus quo illam accepit in solutum, quod colligitur fuisse tempore mortis eius mariti, qui obiit decoctus anno 1592. nam ab illo tempore usque et ad diem mortis litis, quo effluerunt 28. circiter anni, potuit valor istius Vineæ augeri, vel beneficio temporis cum pretia rerum in dies variantur, l. pretiarum, §. ult. ff. de leg. Falcid. l. 3. §. diui. ff. de iur. feud. Rot. decis. 457. num. 2. par. 2. recent. vel quia fuerit et post-

possessoribus meliorata, & in omnem casum, cum ad probandum maiorem valorem non dentur, nisi Locationes, intrat conclusio † quod verus rei valor ex locationibus non probatur. *Sarn. in reg. de valor. quest. 11. Seraph. decis. 1009. num. 1. Cassad. decis. 20. num. 2. super reg. Rot. decis. 98. numero 24. par. 2. recent.*
Et ita utraq; &c.

* * Habentur istæ duæ decisiones infra prout in Indice posito in fine decisionum.

R. P. D. PIROVANO.

Ciuitatis Castelli Supplementi legitimæ.

Die Veneris 13. Iunii 1631.

ARGUMENTVM.

Legitimæ titulus potest remoueri ex formali usufructu filio à patre relicto, & per filium acceptato. Et an, & qualiter hoc casu sit facienda computatio &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Legitimæ titulus potest remoueri ex formali usufructu, per Testatorem filio relicto. & num. 2.
- 3 Fideicommissario, quis non potest impedire immisionem, si in eo deficiat fundamentum, idest titulus.
- 4 Usufructus, ut imputetur in legitimam non est habenda ratio ad quantitatem fructuum, per filium viuente patre, perceptorum.
- Sed est considerandum tempus post mortem patris. num. 6.
- 5 Patri non licet assignare legitimam filio in fructibus.
- 7 Legitimæ consumptio in fructibus, stante sic præcepto testatoris indubitatè intrat per perceptionem fructuum spatio 27. annorum, cum minori spatio impleant sortem. num. 8. & 9.
- 10 Legitimæ substantia euacuatur spatio 20. annorum.
- 11 Legitimæ semel soluta, non potest valor extimatus ex futuro euentu variari, & non attenditur quid ex post facto sequatur. num. 12.
- 13 Instrumentum non in forma probanti exhibitum, non probat.
- 14 Instrumentum extractum ab Archiuio fidem meretur, & probat etiam lite pendente, & absque solemnitate exemplatum.
- 15 Tempus quale sufficiat pro æquanda sorte, secundum dispositionem l. Hereditatum. ff. ad l. Falcid.
- 16 Infans consensu caret.
- 17 Probationes inuicem se adminiculantur, & implentur, etiam si aliqua deficiant in aliquo.
- 18 Legitimæ, siue sit quota bonorum, siue etiam hereditatis, semper usufructus formalis ratione temporis æquat sortem in quantitate debitam.
- 19 Hereditaria corpora, si quis possederit, præsumptio est, quod omnes fructus perceperit.
- 20 Filius quando acceptat formalem usufructum loco legitimæ, cessat fructuum computatio, nec de illis habetur ratio, dum à lege compositio iam facta dicitur.

21 Filius, si loco legitimæ acceptauerit ius formalis usufructus, non tamen dicitur renunciaſſe legitimæ, quin possit ad illius supplementum, aut implementum agere.

22 Propterea in æstimando usufructus, vel non est habenda ratio portionis fructuum legitimæ.

23 Vel ipsum ius usufructus formalis, & in hereditate consistens tamquam augens hereditatem ad commodum eius sit imputandum.

24 Usufructus, si decreſcat in quarta parte non sufficiunt 23. anni pro æquanda sorte, se augendi sunt respectiue, & proportionabiliter ad annos 28.

25 Pater, si loco legitimæ reliquerit filio formalem usufructum, si filius hoc acceptauerit, cum desinat esse dominus legitimæ, non est habenda ratio de fructibus, & num. 30. & 31.

Dominio cessante fructus deberi non possunt. n. 25.

26 Fructus sequuntur dominum.

27 Legitimæ est semis, quando sunt plusquam quatuor filij, & fiunt tot partes de ea, quot sunt filij, num. 28. & vide num. 29.

32 Legitimæ, si implenda sit per usufructum, qui si deficiat cessat, & subiectum satisfactionis eiusdem legitimæ.

33 Fructus quæ ratione pro tempore sufficienti à possessione rei fructiferae percepti æquant sortem.

34 Ita eadem, præsupposito usu rei etiam de sui natura non fructiferae, non constituto de valore reddituum excedente eandem sortem æquare debet.

DECISIO XLVII.

QVOAD legitimam Beatricis, voluerunt Domini in separata disputatione, de illius reſeuantia videre, quo verò ad legitimam Iulij Senioris, censuerunt standum esse in decis. 23. Ianuarij* & 17. Maij 1630. * ex eiusdem rationibus in fundamentis, quia titulus legitimæ Iulij potuit † remoueri ex formali usufructu per Testatorem illa relicto iuxta terminos decisionis Seraph. 1635. & coram bono Patriarcha Manzanedo 11. Martij 1616. & 7. Maij 1617. quæ in dubium non reuocantur, qui cum probetur consumptus siue prætendatur haberi, esse rationem ad certum euentum scilicet eiusdem Iulij obitum, de quo tempore iam per 27. annos gaudius fuerat materna hereditate, siue ad incertum per æstimationem superuenientia Iulie † post obitum matris, cum esset ætatis annorum 37. sequendo dispositionem, l. hereditatum. ff. ad l. Falcid. semper deficiat titulus, fundamentum contradicentis † immisioni petita per fideicommissarium, Bart. in l. final. num. 21. C. de edit. Diu. Adrian. tollend. Menoch. de adipsa. remed. 4. num. 561.

Non obstat quod ad effectum imputationis usufructus in legitimam † non sit habenda ratio ad quantitatem fructuum per Iulium eo superueniente per 27. annos perceptam, quia hoc esset assignare legitimam † in fructibus, quod non licere patri dicebatur per l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. Crass. in §. legitimæ quest. 15. Suar. in d. l. quoniam ampl. 3. num. 5. Peregrin. de fideicom. art. 49. num. 40. Seraph. d. decis. 1365. num. 24. sed æstimari debeat de tempore mortis testatoris omisso † futuro euentu, secundum dispositionem, l. hereditatum. ff. ad l. Falcid. Seraph. ead. decis. 1365. num. 12. & sequent. Menoch. conf. 1079. in 2. Rota decis. 186. num. 5. coram Papa Gregorio XII. cum alijs allegatis.

Quia decisio respondet ad utrumque obiectum nam si † sequenda est dispositio, l. cum Titio. ff. ad l. Falcid. nempe de tempore deductionis post mortem Iulij, & tunc consumptio legitimæ † est indubitata ex perceptione fructuum

9° fructuum per 27. annos cum minori tempore ꝑ impleant
 fortem secundum gloss. communem approbatam in *Auth.*
perpetua. C. de sacrosanct. Eccles. si vero comparatio est at-
 tendenda de tempore mortis Angelæ debitoris legitimæ,
 & aditionis Iulij, & de hoc etiam tempore remanet con-
 sumpta legitima, cum tunc Iulius non excederet annum
 10 quadragesimum, & secundum rationem l. Hereditarium
 11 superessent viginti anni, ꝑ cum quibuseuacuat substan-
 tia legitimæ per eandem glossam, quæ ex multis compro-
 batur per *Surd. consil. 45. l. num. 39.* & semel soluta ꝑ non
 potest valor æstimatus ex futuro euentu variari. *10^a. Andr.*
ad Specul. in rubr. de usur. C. rane. consil. 194. in fine, Surd.
de alimentis tit. 9. quæst. 45. num. 19. & 20. dicens hanc esse
 12 *quandam compositionem à lege factam, ꝑ idè suè cre-*
scat, suè decrescat valor non attenditur quod ex post fa-
cto sequitur Gabr. consil. 168. quæst. 7. num. 98. lib. 1. idem
comprobans.

Non obstat quod ætas Iulij Senioris de tempore aditæ
 13 hæreditatis Angelæ sufficienter comprobetur ꝑ ex Instru-
 mento deputationis curatorum præsentis Angelæ in quo e-
 nunciatur Iulius maior annis 18. & minor annis 25. cum
 non sit in forma probant exhibitum.

Quia tanquam extractum ab Archivio fidem meretur,
 14 ꝑ & probat etiam lite pendente, & absque solemnitate
 exemplatum, *Felin. in cap. cum P. Tabellio num. 3. de fide*
instrum. Rot. decis. 27. num. 2. 58. l. nu. 4. par. 2. recent. & 640.
num. 4. coram bo. mem. Card. C. anal. & ed facilius ex tenore
 illius certificatur non excessisse annum trigessimum octauum
 accedente Bulla sollicitationis litterarum Apostolicarum
 nouissime producta in cuius admissione, & data sub die 11.
 Decembris 1540. enunciat ætatis annorum quinque, ita-
 quæ natus de anno 1535. adeundo hæreditatem Angelæ
 de anno 1573. necessario consequitur annum trigessimum
 15 octauum non excessisse, quod tempus sufficere ꝑ pro æ-
 quanda sorte secundum dispositionem l. Hæreditatum, iam
 firmatum fuit, nec dubitari potest de releuantia probatio-
 16 nis ex narratiua istius Bullæ, quasi ꝑ emanauerit ab Infante
 consensu carente, *Surd. decis. 100. num. 2. & Rot. decis. 638.*
nu. 6. par. 1. rec. quia obseruantia subsequuta dum Iulius ob-
 tinuit officium prædictum per annos triginta, & ultra, & ab
 eodem fuit resignatum de anno 1571. iuncta narratiua in-
 strumentum deputationis Curatoris ad inuicem adminiculæ-
 17 tur ꝑ itaut probatio impleatur etiam si respectiue scripturæ
 ille in aliquo deficiant, l. Instrumenta. C. de probat. *Achill.*
decis. 1. de confess. Guidop. decis. 44. Rot. decis. 375. nu. 2. part.
1. diuers.

Ætate autem firmata, non est opus ingredi alias dispu-
 tationes scilicet ad quam summam ascendat valor legiti-
 18 mæ Iulij: quia suæ erat quota ꝑ bonorum, suæ etiam hære-
 ditatis semper usufructus formalis ratione temporis, æquat
 sortem in quantitate debitam, nec minus querendum est,
 ad quam summam ascendant fructus per Iulium ex usu-
 fructu percepti, quia dum possedit corpora hæreditaria,
 19 ꝑ præsumptio est quod omnes fructus perceperit *Seraph.*
decis. 1245. num. 6. & in causa Macerate. Dotis 24. Ianua-
rij 1618. coram me, nec demum agendum est de summa
 20 *fructuum ex ipsa legitima debita, quia per ꝑ acceptione*
 formalis usufructus, ex aditione resultat cessat fructuum
 computatio, nec de illis habetur ratio, dum à lege composi-
 tio iam facta dicitur.

Non obstat quod & si Iulius acceptauerit ius formalis
 usufructus, non tantum renunciauerit legitimæ, quin
 21 ꝑ possit ad illius implementum, aut supplementum agere,
Seraph. ead. decis. 1365. num. 23. propterea, vel in æstiman-
 22 *do usufructu non sit habenda ꝑ ratio portionis fructuum*
legitimæ, Rip. in l. quartâ. n. 45. ff. ad Treb. Pereg. de fideic.
art. 49. num. 53. vel ipsum ius usufructus formalis, & in hæ-
 23 *reditate consistens tanquam ꝑ augens hæreditatem ad Cõ-*
modum Luti sit computandum prout fuit in hac causa re-
 solutum 5. Iulij 1620. Vtroque autem casu, cum usufructus
 24 decrescat in parte non sufficere 23. annos pro æquanda sor-
 te, sed augendos ꝑ respectiue, & proportionabiliter ad an-
 nos vigintiocto.

Quia Domini existimantur de fructibus non esse haberi

25 rationem, si quidem filius statim acceptato ꝑ usufructu de-
 finit esse Dominus legitimæ tamquam satisfactus secundum
 26 ratam portionis illius, & eo, cessante fructus deberi nõ pos-
 sunt, dum non habent Dominum ꝑ quem sequuntur, & ni-
 hilominus si adhuc essent computandi, & ius usufructus for-
 27 matum auget hæreditatem, attamen quia Iulij portio in-
 semisse legitimæ erat sexta pars tantum ꝑ cum essent sex fi-
 lij Angelæ, & habuit usufructum alterius medietatis hæ-
 28 reditatis, ex hac medietate consequi debuisset tantum modò
 sextam, & ad summam tertiam in cuius consumptione ꝑ suf-
 ficiebat fructus totius medietatis pro tempore septem an-
 norum secundum regulam glossæ supra allegata, in *Auth.*
perpetua. C. de sacros. Eccles.

Similiter neq; obstat, quod de eodem usufructu sint de-
 29 ducenda ꝑ bona alienata per Alexandrum filium Vincentii
 hæredem proprietarium ab eadem Angela institutum, & vli-
 terius quantitas bonorum adiudicata Lutio filio Alphonsi
 alterius dictæ Angelæ filii pro supplemento legitimæ ipsi
 Alphonso debita, vna cum fructibus liquidatis à sententia
 bon. mem. Patriarcha Manzanedo.

Quia alienationes supradictæ non admittit, & quatenus
 probentur ex eodem Instrumento poderis della Pugliana,
 alienati, apparet reseruat usufructus ad fauorem Iulij, ad-
 iudicatio verò bonorū pro supplemento legitimæ Alphonsi
 si non tangit interesse Iulij dum prætendit fructus legitimæ
 non esse computandos in ponenda ratione eiusdem, itaque
 Lutus de portione sui patris & bonorum, & fructus non cõ-
 30 prehenso ꝑ in usufructu formato fuit satisfactus non autem
 de usufructu Iulio relicto spectat ad alteram medietatem
 hæreditatis Angelæ ab ipsa legitima separandam.

Demum non obstat, quod usufructus sit liquidandus de-
 31 pto Palatio in Ciuitate Castellæ nullius ꝑ fructus, aut redditus,
 quia decisio responderi portionem Palatii quoad fructus
 & redditus, quales illi sunt intrare æqualiter in diuisione ad
 constituendas partes æquales pro indiuiso, tam respectu legi-
 titimæ, quam aliarum partium, itaut Iulius nullum seaserit
 damnum in supputatione propter æqualem diminutionem
 vnius cuiusque quotæ partis bonorum hæreditariorum.

Quæ responsio non tollitur ex vltima replicatione, quod
 scilicet non agatur de diuisione proprietatis respectiue ad
 legitimam, sed de implenda legitima per usufructum,
 32 qui si deficit, ꝑ cessat & subiectum satisfactionis legitimæ
 pro ea parte.

Quia non dubitatur quin Iulius Senior Palatium habita-
 uerit, neq; certum est quanti tunc vendi potuerit Palatium,
 33 vnde qua ratione fructus pro tempore sufficienti à ꝑ pos-
 sessore rei fructifera percepti æquant sortem, secundum ter-
 34 minos allegatæ *Gloss. Auth. perpetua*, eodem supposito ꝑ usu
 rei etiam de sui natura non fructifera non consisto de valo-
 re reddituum excedente eandem sortem legitimæ, æquare
 debebit.

Et ita &c.

* Habentur istæ duæ Decisiones supra par. 5. recent. & sunt
 decis. 340. & 376.

¶ Et infra in eadem causa adest alia decisio sub die Veneris
 30. Aprilis 1632. coram eodem R. P. D. Pirouano.

R. P. D. GHISILERO.

Romana Hæreditatis.

Die Veneris 13. Iunij 1631.

ARGVMENTVM.

Immissio in possessionem bonorū hæredi-
 tatorum defuncti ab intestato, danda est
 eius proximiori, & ei competit interdi-
 ctū, Quorum bonorum, contra eum, qui

pro hærede vel pro possessore possidet. Matertera succedit eius nepoti defuncto ab intestato exclusis consobrinis.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes, quando plenè probent.
- 2 Ex Testibus examinatis ante litem contestatam potest desumi magnum adminiculum.
- 3 Matertera est in tertio gradu, consobrinus vero in quarto.
- 4 Defuncto ab intestato eius proximior habet ius succedendi.
- 5 Et competit ei interdictum, quorum bonorum contra alios, qui non sunt hæredes.
- 6 Interdictum, quorum bonorum, competit hæredi contra eum, qui pro hærede, vel pro possessore possidet.
- 7 Testes producentes solum videtur eius personas approbare, non vero eorum dictum.
- 8 Ex Vsu, quis censetur dicta testium comprobasse.
- 9 Testium dicta contra producentem probant, stante eius approbatione.
- 10 Iudicium factum contra quoscumque omnibus interesse habentibus potest nocere, & prodesse.
- 11 Testes non probant mortem alicuius, si deponant de eius credulitate, & hoc maxime si detur fides in contrarium.
- 12 Personæ identitas ex quibus bene remaneat probata.
- 13 Proximior alicui non sufficit, ut quis probet ad hoc ut ipse defuncto ab intestato succedat, cum ulterius requiratur, ut probet se esse legitimum. & quid ad hoc sufficiat, num. 14.
- 15 De hereditate coniuncti ex latere materno quando agitur, tunc exceptio illegitimitatis non releuat.
- 17 Repræsentationis ius inter collaterales dumtaxat habet locum, quando agitur de successione patris, & propterea non debet ad alios gradus extendi.
- 18 Repræsentationis ius inter collaterales non egreditur gradum fratrum & sororum.
- 19 Filius succedit loco patris defuncti tantum, quando agitur de successione Aui, vel Patris. non autem si agatur de successione alterius transversalis.
- 20 Repræsentatio non datur, quando minime agitur de successione patris, qui est in tertio gradu, sed de succedendo consobрино, qui est in quarto gradu.
- 21 Matertera præferenda est in successione nepoti ab intestato defuncti, cum sit prior in gradu filijs aliarum matertrarum inferioris gradus.

DECISIO XLVIII.

FUIT per DD. resolutum Iuliæ Bisolchæ esse dandam immiſſionem in possessionem hereditatis Io. Iacobi Martonei ab intestato defuncti; Quia ex testibus examinatis à Iuliano, & litis consortibus coram A. C. ad effectum probandi suam proximitatem cum Io. Iacobo apparet ipsam Iuliam, Liuiam, Margaritam, & Dianam fuisse sorores germanas, & ex Liuia natum fuisse Io. Iacobum, de cuius hereditate agitur, qui plenè probant, cum fuerint inducti, & examinati ad instantiam Iuliani, & litis consortium, can. si quis testib. 4. quest. 3. l. si quis testib. C. de testib. Aym. conf. 73. num. 4. & tanto magis probant, quia adminiculantur ex depositionibus aliorum testium, qui licet ante litem contestatam fuerint examinati, & ex eis tamen desumitur magnum adminiculum, Rot. decis. 113. n. 1. & 661. num. 1. par. 2. recent. atque ita cum Iulia matertera sit proximior,

- 3 quàm Iulianus, & consortes consobrini, cum matertera sit in tertio gradu, consobrini verò in quarto, l. 1. §. 3. & §. 4. gradu. ff. de gradib. affinit. Ipsa habet ius succedendi ab intestato ex text. in l. 2. §. heredibus ff. de suis, & legit. hæred. l. iurisconsultus. ff. de gradib. affinit. l. 1. §. proximus, ff. unde cognat. §. 1. instit. de legit. agnat. success. & competit ei interdictum, quorum bonorum, contra Iulianum, & alios, cum non sint hæredes Iacobi, & tamen tanquam hæredes dictam hereditatem possideant vigore mandati relaxati ab A. C. quia competit contra eum, qui pro hærede, vel pro possessore possidet, l. 1. ff. & C. quor. bonor. vbi gloſs. Bart. & Doct. Menoch. de adipisc. posses. rem. 2.
- Non obstat, quod producentes testes solum videatur eius personas approbare, & non verò eius dictum, quia procedit ad effectum, ut possit producere dictum impugnare, & probare contrarium, sed in hoc casu, cum Iulianus, & alij nedum induxerint, & examinati fecerint, sed ulterius illis utendo eorum & vigore immiſſionem in possessionem, in qua existunt obtinuerint, ex hoc vsu censentur etiam dicta testium comprobasse, Rota decis. 39. de procur. in nou. Surd. decis. 299. num. 7. & 229. num. 6. Rota in Bonon. fideicommissi de Manzolis 15. Martij 1630. coram Reuerendiss. D. Decano, & sic contra producentem & probant Honded. conf. 84. num. 30. & seqq. lib. 2. Farinac. de testib. quest. 62. num. 243. Rota in Bonon. Tutela 1. Iunij 1615. coram Eminentiſſ. Card. Verospiro. Addent. ad san. mem. Greg. XV. decis. 215. num. 9. Et quàmuis in illo iudicio esset abiens, cum tamen iudicium & illud fieret contra quoscumque, omnibus interesse habentibus potuit prodesse, & nocere, l. ad edictum. ff. de iudic. nec subsistit quod concludat Iuliam esse mortuam, quia iidem & testes dicunt solum de credulitate, ut primus, & tertius testis, & hæc eorum credulitas satis redarguitur minus vera per fidem superuenientiam, & alios testes examinatos ante motam litem, qui & bene concludunt identitatem personæ ipsius Iuliæ, cum illam dicant esse sororem Liuiæ, ac filiam Pietriæ, & Leonardi de Spichis, & nuptam Cherubino de Bisulcis, sicut etiam deponunt testes examinati per Iulianum, & alios.

- Non obstat quod Iulia non sufficiat probare se esse sororem Iulii Io. Iacobi, sed ulterius requiratur, ut probet se esse legitimam, Dec. conf. 471. num. 2. Soccin. conf. 39. num. 1. lib. 1. Rol. conf. 3. num. 4. & seqq. lib. 1. Quia cum supradicti testes pariformiter deponant de Diana, & Margarita matribus Iuliani, & aliorum, easdemq; sorores natas ex eisdem parentibus, ea omnia concurrunt ipsi Iuliæ forori, & sic vel omnes sunt legitime, vel omnes naturales, & propterea sufficit eadem præsumpta legitimitas, tam in vna, quàm in alijs, sed cum dependentia vtriusque patris proveniat ex linea materna, & agatur de hereditate & coniuncti ex latere materno, exceptio illegitimitatis non releuat, l. hac parte. & l. si spurius. & l. Modestinus. ff. unde cognat. Alex. conf. 174. ad fin. vol. 5. Crauer. conf. 138. col. 2. Capra. conf. 136. in fin. Peregr. de iur. si. c. iij. 18. num. 25.

- Non obstat, quod ex Diana extet Iulianus, & ex Margarita Laurentius, & Franciscus, qui vigore repræsentationis prætendunt hereditatem insimul cum matertera, auth. cessante. auth. post fratres. C. de legit. hæred. quia privilegium repræsentationis inter collaterales dumtaxat habet locum, & quando agitur de successione patris, & propterea non debet ad alios gradus extendi, l. iubemus. C. ad Senat. consule. Trebell. Bart. in l. liberorum la seconda. num. 6. vers. ubicumque ff. de verb. signif. Rota in Romana Iuris succedendi. 10. Aprilis 1592. coram Card. Blanchetto, nec egreditur gradum fratrum, & sororum, est Text. in dict. auth. cessante, C. de legit. hæred. auth. post fratres. la seconda. vbi Bart. & Salycet. eod. tit. Guinter. lib. 3. practicabil quest. 166. num. 2. Mantio de conect. vitim. vol. lib. 8. tit. 9. num. 4. Ita quod si ius succedit loco patris prædefuncti tantum, & quando agitur de successione Aui, vel Patris, non autem si agatur de successione alterius transversalis, vnde cum non agatur de successione patris, qui est in tertio gradu, sed de succedendo consobрино, qui est in quarto, & ad quem gradum repræsentatio non datur; in successione Io. Iacobi ab intestato defuncti, præferenda est Iulia matertera prior

Et prior in gradu filijs, aliarum materterarum inferioris gradus, l. *anunculo. C. communia, de succession. ubi Bar. l. 2. C. de successor. edict. Io. Andr. in addit. ad Specul. de success. ab intest. §. 1. in verb. vocantur, vers. sed fuit alia questio. Ruin. consil. 169. num. 7. lib. 2.*
Et ita utraque parte informante, fuit conclusum &c.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Dotis de Paluzziis.

Die Veneris 13. Iunii 1631.

ARGUMENTVM.

Dotes mulieribus, quando sunt constituendae, quid sit inspiciendum. Remedium Auth. res. quae. C. comm. de legat. est in totum subsidiarium.

S Y M M A R I V M.

- 1 Dos, antea quam possit detrahi ex bonis fideicommissis subiectis, quid sit inspiciendum.
- 2 Mulieribus, quando est constituenda dos, inspiciendum est, quid cum Mulieribus de eadem familia observatum est.
- 3 Dos quando constituitur mulieri, spectandum est, quid fuit datum personis similium familiarum, illius Urbis.
- 4 Fratres germani, siue patris secundum statutum Urb. cap. 145. lib. 1. tenentur dotare sorores, vel neptes de Paragio.
- 5 Legitima debetur filiae in bonis maternis.
- 6 Tutor contrahendo nomine, & pecunijs pupilli, ipsi pupillo acquirit.
- 7 Remedium Auth. res. quae. C. comm. de leg. est subsidiarium, quatenus scilicet mulier non reperiatur dotata.
- 8 Quod procedit etiam si fideicommittens expresse iussisset, dotari descendentes de bonis ipsius fideicommissi, & num. 9.
- 10 Feminae cum bonis datis transeunt in alienas familias.
- 11 Bona fideicommissaria non sunt tota exhaurienda in dotibus, contra expressam mentem fideicommittentis.
- 12 Dictionis, similiter, natura est, ut denotet casum aequalitatem.
- 13 Laudum debet esse conforme compromisso.
- 14 Quae per modum rationis deducuntur ea minime disponunt.
- 15 Dictio, similiter, posita post copulam, & nullam magis congruam expositionem recipere potest, quam iuxta casum praecedentem, vel eum, de quo principaliter agitur.

DECISIO XLIX.

IN disputatione dubii, An Domina Hieronyma esset dotata in bonis fideicommissis subiectis, fuit die 14. Ianuarij anni 1628. coram Eminentissimo D. Cardinali Virili tunc Rotae Auditore capta resolutio, quod illius dos detrahi posset ex fideicommissis Angeli Senioris Proavi etiam conventionali, & simul reservatum, ut particulariter videretur, An d. Hieronyma aliunde haberet, unde posset dotari, quod praedictae resolutioni obstat.

Et primo sub die 24. Ianuarij anni sequentis coram eodem D. Cardinali Virili, & deinde coram me in eius lo-

cum subrogato die 7. Iunii anni praeteriti fuit firmatum, quod in constituenda huiusmodi dote habenda esset ratio legitimae ipsi mulieri debitae in bonis matris, & antequam ea dos posset praeteri ex fideicommissis iuxta dispositionem Auth. Res. quae. C. Commun. de legat.

Hodie vero in prosecutione eiusdem disputationis Domini dixerunt, dotem praedictam esse taxandam scuta quatuordecim millia, computatis in ea summa tam d. legitima debita in bonis matris, quae est scutorum quinque millium, quam etiam censu duorum millium, & centum scutorum empto ex pecunijs redactis ex parte legitimae debitae Auo ipsius paterno. De alijs vero reservant, ut particulariter videretur.

Huius autem resolutionis fundamentum in eo consistit, quod ex laudo bo. me. Cardinalis Lancellotti constat, Martiam Hieronymae Amitam in eadem summa fuisse dotatam, & in constituenda dote de praesenti inspiciendum esse, quid cum Mulieribus de eadem familia observatum fuerit, tradit Menoch. conf. 293. num. 7. Thesaur. decis. Peudemont. 192. num. 1. Fusar. de substit. quest. 531. num. 166. & facit decis. Greg. XV. 63. de simili dote quatuordecim millium scutorum per Lelium de Maximis nobilem Romanum constituta filiae nuptae in saeculo, unde probatur etiam consuetudo assignandi d. dotem in d. quantitate inter personas similes familiarum Urbis, quod observavit Menoch. in conf. 251. num. 10. Et congruit dispositio statuti, sub cap. 145. lib. 1. ubi habetur quod frater germanus, siue pater sit paratus dotare sororem, vel neptem de Paragio, secundum conditionem illorum de domo sua.

In hac vero summa computari debent, ut supra quinque millia pro legitima & in bonis matris Hieronymae debita, de cuius separatione a reliquis bonis constat ex dec. bo. me. Card. Cavalieri 341. ac propterea computandus est census in sorte scutorum duorum millium, & centum, emptus per tutricem de pecunijs, ut supra, redactis ex parte legitimae debitae Auo paterno ipsius Hieronymae, & per DD. de Palutis super proprijs bonis in & personam eiusdem pupillae eorum neptis impositus, cui propterea fuit acquisitus, l. 1. §. per procuratorem, & ibi glos. ff. de acquir. poss. l. quoties, & ibi etiam glos. in verb. suo nomine, ff. de admin. tut. Rotae post Modern. de Cens. decis. 172. num. 3. in qua allegatur alia decisio in terminis acquisitionis factae in Veneta Cens. 3. Decemb. 1610. coram bo. me. Card. Marcomontio.

Cum itaque remedium & dictae Auth. res. quae sit subsidiarium, quatenus mulier aliunde non reperiatur dotata, ut ibi not. l. 1. num. 27. & Corn. sub num. 21. C. comm. de legat. manifestum est respectus praemissorum cessare illius dispositionem, ad trad. per eund. l. 1. in conf. 231. num. 12. lib. 2. Paris. in conf. 63. in fin. etiam lib. 2. Roland. qui testatur de communi in conf. 85. num. 9. lib. 1. Rot. decis. 737. n. 1. par. 1. divers. & decis. 66. num. 3. par. 1. recent. & coram Greg. XV. decis. 543. num. 2. ubi Add. num. 4. cum seqq. probat d. Auth. habere locum, etiam si fideicommittens expresse iussisset & feminas dotari de bonis ipsius fideicommissi, ita ut dispositio semper intelligatur, quatenus aliunde dotari nequeant, & fuit dictum in Bononien. fideicommissi de Maluetijs 31. Martij 1628. coram praedicto D. Card. Virili.

Non obstat, quod in testamento dicti Proavi fideicommittentis post praecedentem institutionem in omnibus suis bonis cum vocatione masculorum descendendum, interiecta sint illa verba, videlicet exclusis omnino feminis, quas earum dotibus iuxta suam conditionem contentas esse debere voluit, & mandavit, quibus verbis per copulam, & immediate subnectuntur alia huius tenoris, & quod bona sua stabilia in infinitum transeat de descendente in descendentes masculos, unde arguitur interiectam locutionem de dotibus debere recipere declarationem a praedictis verbis praecedentibus, & subsequenter, & quod videlicet intelligatur de dotibus extrahendis a bonis suis, ad not. per Bald. in l. queritur num. 3. ff. de stat. hom. Quia immo ex dd. verbis subsequenter apparet, quod dictus testator disposuerit contrarium, quod nempe bona sua stabilia perpetuo debeant remanere in familia, & cum tali dispositioni repugnet, quod ea dentur in dotem feminis, quae

10. ¶ cum bonis datis in familias transeunt alienas, l. familia, §. seminarum, ff. de verb. signif. Tiraq. de retrac. lign. §. 1. glof. 9. num. 195. ideo ne in eadem dispositione contineatur contrarietas, & sequatur destructio fideicommissi, quæ admissio dicto intellectu, evitari non possent, dicta testatoris dispositio in eo sensu capienda est, ut non nisi in subsidium ex bonis fideicommissi subiectis, dotes extrahantur, cum alias huiusmodi bonatempore procedente in dotibus proculdubio exhaurerentur contra expressam fideicommittentis voluntatem, ut in simili casu consideravit Rota coram Card. Seraph. decis. 440. num. 4. & not. Fissar. de substit. d. q. 131. num. 129. vers. ratio huius opinionis.

Minus obstat laudum alias per D. Marchionem Paulitium Patrum Hieronymæ acceptum, in quo bo. mem. Cardinalis Lancellottus pluribus consideratis, & attenta exiuentia ipsius Hieronymæ tunc temporis minime nubilis, sed procedentibus annis similiter dotandæ, arbitratus fuit, dotem congruam Martiæ fororis in supradictam quantitatem esse detrahendam ex bonis subiectis prædicto fideicommissi, unde pro parte filiorum, & heredum eiusdem Hieronymæ hodie inferitur, quod ipsis eo nomine debeatur similis dos in eisdem bonis, quemadmodum prædictæ Martiæ fuit constituta, propter verba laudi, quæ ita se habent, *douera similmente esser dotata*, cum huius prædictio- nis, similiter, natura sit, ut denotet casum equalitatem, §. hunc autem nobis, Auth. de Monach. §. venient. Auth. de Nupr. Alber. in verb. similiter.

Nam obiectum facile tollitur ex ipsa lectura laudi, ubi Cardinalis compromissarius post plura, ad quæ habuit considerationem, subiungit. *Et hauendo anco pensato, che v'è una figlia d' Angelo Iuniore, quale quando sarà d'età douera similmente esser dotata*. quibus attentis taxauit dotem solum Martiæ, non autem Hieronymæ, cum illius 13. dotatio non esset comprehensa in compromisso, ¶ cui Laudum conforme esse debet. Menoch. conf. 123. num. 43. neque in ipso Laudo de ea fuerit cogitatum, nisi per modum rationis inductiue, ad ita taxandum quantitatem dotis dictæ Martiæ, tunc aliunde non habentis, unde iuxta suam, & ipso conditionem congruè dotari posset, quæ enim 14. ¶ per modum rationis deducuntur, ea minime disponunt, ut dixit Rota in Bononien. fideicommissi de Turri, 15. Martij 1627. coram R. P. D. meo Merlino. Dictio verò similiter, post copulam, nullam magis congruam recipere potest expositionem, quam iuxta casum præcedentem, vel eum, de quo principaliter agitur, ita, ut intelligatur de dotatione Hieronymæ aliunde non habentis, quemadmodum tunc temporis Martia non habebat, l. 1. §. sed & si quis, il primo & ibi glof. in verb. similiter, C. de latin. libere. toll. attento maxime, quod dictus Cardinalis verisimiliter non potuerit cogitare de superuenienti acquisitione hereditatis maternæ, ante ipsius Hieronymæ nuptias, ad tradit. per Dec. in cons. 646. num. 3.

Ecce ita utraque parte Informante fuit decisum, &c.

* Est decisio 128. supra part. 5. recent. & alia est decisio 239. eadem part. 5.

R. P. D. Q V E I P O.

Tarufina Feudi.

Die Veneris 13. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Feudum, quando quis obtinuit ex gratia, seu causa lucratiua, tunc ipse non potest præiudicare vocatis, licet secus esset dicendum, si deriuaret ex causa onerosa, & quando non dicatur acquisitum, ex

causa onerosa, & quid si sit concessum ex causa meritorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Feudum non apertum, & ex gratia concessum primus inuestitus non potest reuocare in præiudicium vocatorum.
- Cum non ab ipso, sed à Domino inuestiente ius succedendi consequantur.
- 2 Feudum, si sit concessum ex causa onerosa, tunc primo inuestito licitum, est præiudicare vocatis.
- 3 Feudum dicitur concessum ex causa lucratiua, si appareat, in recompensationem, pecuniam, neque datam, neque promissam, nec conuentam fuisse, cum sit necessaria, ad hoc ut dicatur ex causa onerosa acquisitum.
- 4 Donatio facta ex causa onerosa dicitur, si ob benemerita dicatur facta.
- 5 Donatio omnis ob merita, & seruitia facta, connumeratur inter titulos onerosos.
- 6 Donatio remuneratoria, quatenus seruitiorum estimationem excedat simplex, & libera donatio dicitur.
- 7 Donatio absque alia probatione, dicitur remuneratoria, si in ea merita specificè, & expressè referantur.
- 8 Præterquam ubi incapacitas in donatario, vel donante reperitur, & legis fraus præsumatur.
- 9 Donatio, ut dicatur ex causa onerosa, & non gratuita, & ex mera liberalitate donantis, ob generalem meritorum expressionem, est necessaria eorum probatio.
- 10 Inuestituram ex causa lucratiua acquisitam, primus acquirens non potest alterare in præiudicium vocatorum.
- 11 In Feudo mixto hæres primi inuestiti alienantis, alienationem reuocare non potest, & quando id non procedat, num. 12.
- 12 Alienationi feudi, qui tantum consensit, non tenetur de euictione, nec ipse, nec eius hæredes, num. 13.

DECISIO L.

CVM pro Masculis instaretur Guercium seniore. primam Inuestituram ad eorum fauorem factam anno 1259. mutare noluisse, nec potuisse, dubium proposui. An constaret de tali alteratione Inuestitura, anno 1297. quam potuerit facere Guercius senior, & Domini responderunt Inuestituram, de qua in dubio non fuisse alteratam, cum præsupposito, quod Vbertus, & Guercius sint nepotes Guercij senioris ex filio, de quo ordinariū particulariter videri, quæ resolutio fundata est in communi Doct. sententia, quæ docet primum Inuestitum ¶ feudum non apertum, & ex gratia concessum reuocari non posse in præiudicium vocatorum, cum non ab ipso, sed à Domino Inuestiente ius succedendi consequatur, secundum Text. in l. cum quidam. 24. l. vnum ex familia, §. 1. ff. de leg. 2. l. quoties, C. de donat. qua sub modo, secus autem si ex causa onerosa feudum concessum extirisset ¶ quod reuocare primo Inuestito liceret. secundum text. in l. 3. ff. de ser. ex por. & ait Bart. in l. qui Roma, §. flauius, in fin. ff. de verb. oblig. & tradit Bald. in l. 1. in fin. Cod. per quas person. nob. acquir. quem sequuntur Arerim. in l. apud Iulianum, §. si quis alicui, in fin. ff. de leg. 1. Cror. in l. qui Roma, §. duo fratres, num. 68. ff. de verb. oblig. Pinell. in l. 1. part. 3. num. 98. ver. hoc autem, C. de bon. mater. Iul. Clar. lib. 4. §. emphyteusis, quest. 3. & cum pluribus relatis, Sura. cons.

consil. 305. num. 36. & decis. 290. num. 2. & Mant. var. lib. 1. cap. 74. num. 2. & pluries à Rota decisum fuisse tradit Gratian. discept. forens. c. 405. nu. 1. Adden. ad Ludouic. decis. 520. num. 23. Seraphin. decis. 559. num. 19. Rota decis. 435. num. 13. par. 1. recent.

In feudo autem de quo agitur, Inuestituram Guercio seniori factam est causa lucratiua fuisse ex eo apparere videtur, quod in compensationem pecuniam nequè datam, nequè promissam, nec conuentam fuisse non contro-
3 uertitur; fuisse autem necessarium, ut Inuestitura ex causa onerosa facta diceretur, tradunt DD. supra relati, & ex tenore Inuestituræ apparet ob benemerita dumtaxat fuisse concessum.

Et quàmuis eam donationem dumtaxat ob benemerita
4 factam ex causa onerosa appellandam esse, & quæ sit ob merita ius, & obligationem efficacem tributentia contendat, Pinell. in d. l. 1. 3. par. num. 60. C. de bon. mater. Marti-
5 nez. in l. 3. glo. 6. num. 3. lib. 5. receptorum; Communis tamen sententia docet omnem donationem ob merita, & seruitia facta & connumerari inter titulos onerosos, secundum text. expressum in leg. Aquilius Regulus, ibi, defendi non meram donationem esse verum officium Magistri, quadam mercede remuneratur. ff. de donat. l. sed est leges. §. consuluit. ff. de petit. hered. l. si verò non remunerandi. ff. mandati. l. quod autem. §. si vir ff. de donat. inter vir. & vxor. cap. per tuas, de donat. ubi docet Abb. Tiraquell. in leg. si vnquam, verb. donatione largitus ex num. 16. C. de reuoc. donat. Couar. in cap. cum in officijs num. 9. de testamen. Menoch. de presumptio. lib. 4. quæst. 167. ex num. 31. Iul. Clar. lib. 5. receptorum sentent. §. donations, quæst. 3. in princip. & latè prosequitur Ioann. Garz. in tract. de donat. remuner. ex num. 5. Rota apud Ces. de Grass. decis. 2 num. 18. de donat. Mant. de contr. lib. 1. c. 13. tit. 15. num. 16. Sanchez. de matrim. lib. 6. disp. 6. num. 2. licet donatio & remuneratoria quatenus seruitio-
6 rum æstimationem excedit, simplex, & libera donatio dicatur, secundum textum in cap. relatum, il secundo, ibi iuxta seruitij meritum, de testam. latè Tiraquell. ubi supra ex num. 79. Ioann. Lupus in regula de donat. §. 32. numer. 9. Ioan. Garz. in dicto tract. de donat. remuner. num. 51. Angul. de meliorationibus in l. 12. glo. 1. num. 19. Et quando merita specificè, & expressè referuntur alia probatione
7 opus non esse, & ut donatio dicatur remuneratoria communiter receptum esse tradit cum pluribus relatis Io. Garz. de nob. glo. 2. num. 18. præterquam ubi in capacitas in donatario, & vel donante reperitur, & legis fraus præsumitur secundum text. in l. qui testamentum. ff. de probat. l. cum quis, §. Titia, ff. de leg. 3. l. fin. ff. de executor. act. l. si forte. & ibi Bar. num. 5. ff. de Castrens. pecul. Garz. in dict. glo. 2. num. 17. in fin. & cum pluribus & c. Menoch. de arb. lib. 2. q. 136. Mant. de contr. lib. 1. c. 13. tit. 15. num. 39. & 41.

Quando verò generalis meritorum mentio dumtaxat à donante facta reperitur, eorum probationem esse necessa-
8 riam, ut donatio dicatur & ex causa onerosa, & non gratuita, & ex mera liberalitate, profecta tradunt Angel. in l. si donatione, num. 1. C. de collat. Dec. consil. 336. num. 10. Masc. de probat. conclus. 560. num. 1. latè prosequitur Tiraquell. ubi supra num. 85. Mant. d. tit. 15. num. 43. Io. Garz. in dicta glo. 2. num. 17. & in inuestitura Guercio seniori facta anno 1259. speciali meritorum relatio non extat, neque
9 eorum probatio apparet. Ideo eidem extantibus filiis, & descendentibus masculis inuestituram alterari in eorum præiudicium non licuit.

Vltra quod considerabant Domini, quod etiam si dictus Guercius secundam inuestituram petijset, & mandatum dedisset ad illam petendam, quod non firmiter Domini, cum ipse de anno 1308. receperit nouam inuestituram iuxta formam, & tenorem primæ, hinc apparet noluisse alterare per secundam, primam inuestituram in præiudicium comprehensorum in ea.
10 Nec facit, quod in feudo mixto hæres primi & inuestiti alienantis alienationem reuocare non possit iuxta regulam textus in l. cum à matre, C. de rei vendicat. & in specie post Bald. tradit Pinell. in d. l. 1. par. 3. num. 81. Molin. de primog. lib. 4. cap. 1. num. 25. Rota coram Ludouico decis. 418. ex nu.

5. & ibi latè Add. cum prædicta Doctrina nitatur in regula textus in l. vindicantem, ff. de euiction. Idè non procedit
12 in hærede illius & qui alienationi tantum consensit, cum de euictione non teneatur, ut tradit Bald. in l. 1. §. hoc quoque num. 20. ff. de succession. feud. Fulgos. & Ias. in l. quoties, C. de fideicom. Pinell. ubi supra num. 83. versic. limitatur, lib. 6. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glo. 9. num. 54. & 55. Sura. consil. 105. num. 40. Fusar. de substit. quæst. 57. num. 28. & quia in casu præsentis Guercius senior feudum non alienauit, sed nouæ inuestituræ dumtaxat præstenditur præstitisse assensum de euictione nequè in eo, nequè in eius hæredibus non datur villa obligatio, nec factum consentien-
13 tis impugnare dicuntur hæredes, & ideo nequè & obstaculum agendi ex proprio iure ad feudum ex prima inuestitura illis delatum iuxta regulam textus in l. fin. C. de euict. & alios supra relatos.

Et ita vtraque parte informante.

In eadem causa habetur supra alia decisio, quæ in ordine est 18. in hac eadem parte, & infra, etiam altera ad est sub die Veneris 5. Martij 1632. coram eodem R. P. D. Queipo.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Bononiens. Fideicommissi de Manzolis.

Die Lunæ 16. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Filiatio, qualiter sufficienter probetur, in contractibus minorum, quando non requirantur solemnitates necessariae. De contractus nullitate, quis possit dare.

SVMMA RIVM.

- 1 Filiatio sufficienter probatur ex actu nominationis filij, cum institutione hæredis.
- 2 In Codicillis, quando confirmatur testamentum, tunc illorum vigore, non censetur recessum, nisi in sola parte alterata, & confirmata.
- 3 In contractibus minorum solemnitates necessariae, quando sunt eis viles contractus.
- 4 De contractus nullitate, ille solus potest dare, ad cuius fauorem contractus est nullus.
- 5 Scriptura, perinde est, ac si non adesset, quando nullam fidem facit.
- 6 Consequens qui vult, necessario videtur velle antecedens.
- 7 Approbatum semel, amplius non potest reprobari.
- 8 Breue vtens in iudicio, non potest illud impugnare, quâuis eius nomine impetratum non sit.
- 9 In legitimatione filiorum naturalium, quando non sit necessaria citatio eorum, de quorum interesse agitur.
- 10 Res inter alios acta, non nocet tertio.
- 11 Filio adoptiuo debetur legitima in bonis patris adoptiui.
- 12 Vusufructus legatus imputatur in legitimam, non autem imputantur fructus.
- 13 Fructus bonorum hereditarium spectant ad heredem.
- 14 Legitima est certâ ratione loci, & quotæ.
- 15 Immissio non impeditur fideicommissario ob detractiōe legitime, vel Trebellianicæ, cum sint certæ ratione loci, & quotæ, alias secus.

DECISIO LI.

Domini persistentes in resolutis coram me sub die 15. Martij superioris anni * censuerunt immissionem concessam Marchioni Francisco in pradio del Gatto, & in possessionibus della Mezzolara, & della Palazzina di S^a Martino non sustineri, quia cum bona ista sint subiecta fideicommissio Comitis Georgij senioris, non autem Comit. Georgij iun. circa illa nihil habet agere Marchio Franciscus, sed spectant ad Comitum Alexandrum, cui etiam in omnē eventum competunt detractiones, placuerunt enim fundamenta dictae decisionis, contra, quae nihil quod releuaret fuit oppositum.

Non obstant enim ea, quae contra descendantiam, fideicommissum, & identitatem, ac denique contra detractiones, opponebantur; Nam quantum attinet ad descendantiam, cum illa fuerit pluries per Marchionem Franciscum confessata, & nunquam controuersa, & res etiam sit satis notoria, absurdum videbatur, quod hodie per Agentes ipsius Marchionis fuerit negata.

Maximè cum manifestè etiam iustificetur, ex duabus resolutionibus factis coram R. P. D. meo Pirovano sub die 10. Ianuarij 1620. & 21. Februarij 1622. In quibus fuit firmatum Comitum Georgium Iuniorem esse filium q. Comit. Melchioris, ac Vlixem patrem Com. Alexandri natum extitisse ex dicto Georgio, prout etiam ex eo, quod ex testamento Georgij senioris fideicommissu tētis apparuit idem Melchior nominatus eius filius, & haeres, Vnde multo magis nulla cadere potest dubitatio circa huius descendantiae probationem, quoniam ex huiusmodi actu nominationis cum institutione haereditatis sufficienter filiaro probetur, Bald in cap. per tuas num. 5. & ibi etiam Aretin. num. 23. & Felin. num. 17. de probat. Rot. in re. ent. decis. 347. sub num. 2. par. 1. & coram fel. record Gregor. XV. decis. 349. num. 5. cum seqq. & ibi etiam Adden. num. 8. Et cessat patiter difficultas ex altera resolutione coram bon. mem. Remboldo sub die 20. Februarij 1620. emanata, in qua ad instantiam Marchionis Francisci fuit etiam conclusum Isottam eius auiam paternam fuisse filiam dicti Com. Georgij Iun. & ultimam ex linea dicti Georgij senioris fideicommissu tētis.

Quantum attinet ad fideicommissum non fuit reuocatum, ut pretenditur ex Codicillis, quia in eis non legitur reuocatio fideicommissi, sed mutatio dispositionis in rata, & in personis honoratis, à quibus habuit cessionem Com. Vlixes, cuius est solus haeres Com. Alexander, & ideo vigore dicti fideicommissi nihil potest pretendere Marchio Franciscus.

2. Et conclusio est indubitata, quod dum in Codicillis confirmatur testamentum, tunc illorum vigore non censetur recessum, nisi in sola parte alterata, & confirmata, l. alumna, §. qui filias, & ibi Bart. ff. de adimend. legat. Cap. pr. consil. 3. num. 28. Paris. consil. 108. num. 27. lib. 3. Rot. consil. 31. num. 23. lib. 4. Peregrin. de fideicommiss. art. 16. sub num. 4. Rota coram bon. mem. Cardinali Caualerio. decis. 41. nu. 9. & in Amerina bonorum 18. Aprilis 1616. coram bon. mem. Buratto.

Neque obstat, quod fideicommissarij non cesserunt Iura sua Com. Vlixis, sed Comitissae Isottae matri, quia postmodum Comitissa Isotta cessit ad fauorem Com. Vlixis filij praesente Com. Alexandro seniore eius viro, de cuius cessionis validitate non potest dubitari, licet Com. Vlixes esset filius familias, & se obligauerit releuare indemnem. Isottam matrem pro quantitate fideicommissarij cedentibus soluta cum nihilominus satis sit, quod omnia gesta fuerint coram dicto Com. Alexandro sen. illius patre, ut disponitur in Scatuto Bononiensi pro Marchione Francisco allegato lib. 3. in rub. de contract. cum minor. & fil. fava. §. item dicimus, ibi, vel maior praedicta fecerit in praesentia patris, &c. Ultra quod aut dicta cessio fuit uilis dicto Com. Vlixis, & non fuerunt necessariae aliquae solemnitates, Roman. consil. 453. in princip. Soccin. consil. 160. num. 32. & 17. lib. 2. Rot. in recent. decis. 545. num. 4. par. 1. Aut

4. fuit damnosa, & de illa non potest opponi nisi à solo ipso Com. Vlixis, & consequenter à Com. Alexandro iuniore eius filio, & haerede vniuersali, non autem ab alijs interessè non habentibus, Surd. consil. 284. num. 7. lib. 2. & decis. 179. num. 17. Rot. decis. 133. numero 12. part. 2. diuers. Et quamuis replicetur de apocha retrocessionis, tamen illa nunquam fuit recognita, ut fuit resolutum 13. Martij 1626. coram bon. mem. Remboldo, & illud iudicium remanet coram R. P. D. meo Merlino in eius locum subrogato.

5. Et ideo perinde haberi debet ac si non adesset, cum nullam fidem faciat, cap. 1. & cap. 2. de fid. instrum. Paris. consil. 115. num. 4. & seq. lib. 4. Crauet. consil. 73. num. 15. in fin. Caputaq. decis. 117. num. 3. par. 3. Rot. in recent. decis. 543. sub num. 3. parte 1. & decis. 158. num. 7. in fine, par. 2.

Quantum verò attinet ad identitatem illa abundè fuit probata ex deductis in alia decisione, nec valet hodie replicatio, quod illa iura fuerunt producta à Procuratore Marchionis Francisci, & quidem per compulsum, quia Rota non fuit vsa ista sola productione, sed eo etiam quod Marchio Franciscus super dictis Iuribus obtinuit decisiones, & ad eius fauorem fuit decreta immissio, quare censetur approbasse dicta iura, super quibus decisiones, sententia, & immissio est fundata, quia qui vult consequens necessariò videtur velle antecedens, l. illud, & l. de his, ff. de acquir. hered. & semel approbatum reprobari non potest, l. Pomponius scribit ff. de negot. gest. Boer. in similis terminis, decis. 283. sub num. 39. versic. sed Florianus, Rot. decis. 39. de Procur. in nou. & allegando Rotam, & Boerium, quod quando quis vltus fuit Breue in iudicio, quod suo nomine, non fuerat impetratum, dicit Kerall. decis. 193. num. 2. par. 1.

Quantum attinet ad detractiones, quae debuissent fieri quatenus praedicta minimè suffragarentur Com. Alexandro, nulla fuit difficultas apud Dominos. Legitima enim Isottae ei erat debita ex deductis in alia decisione, in qua fuerunt etiam sublata ea, quae hodie contra eiusdem Isottae legitimationem repetuntur, oppositio autem, quod interessè habentes non fuerint citati poterat omitti, cum nullatenus videretur necessaria citatio, & ea demum ratione, quia legitimatio fuerat facta cum clausula absque tamen prauidicio illorum, qui ad praedictas successiones, &c. & propterea, non est discutiendum an citatio esset necessaria, cum fuerint praeseruata dicta iura, & ageretur solum de prauidicio patris, qui pro legitimatione supplicabat, Alexand. consil. 25. num. 2. lib. 1. Anchar. consil. 47. num. 3. nec concordia facta de Anno 1581. quae fuit data in sumario num. 4. prauidicat legitimae dictae Isottae, & cum sit res inter alios acta.

Circa verò legitimam Com. Vlixis in bonis Georgij iunioris patris ad optui abundè fuit in alia decisione probatum illam esse debitam. Nec hodie subsistunt ea, quae opponuntur circa adoptionem, videlicet quod illa fuerit facta ministerio vnius Doctoris, quia cessat obiectum si legatur integer actus, ipse enim processit tanquam deputatus à Collegio Doctorum, & nomine ipsius Collegij. Nec agendum est de consumptione legitimae in fructibus, quia, ut dicitur in praefata decisione licet vsusfructus legatus imputetur in legitimam, secus tamen dicendum est de fructibus etiam quod hoc voluerit Testator, nec allegata approbatio testamenti potest suffragari, quia cum non fuerit relicta recompensa, ex quo fructus & bonorum spectant ad haeredem requirebatur expressa approbatio dispositionis Testatoris, l. si quando §. generaliter, C. de inoff. testam. Ruin. consil. 56. num. 8. lib. 2. Curr. Iun. consil. 72. in fin. & fuit dictum in causa Romana legitima de Serlupis 15. Maij 1600. coram bon. mem. Iusto.

Quantum denique attinet ad alias detractiones videlicet dotem Semiramidis, & legata, necnon melioramenta satis fuit firmatum dictas detractiones esse faciendas, ac operari, quod licet legitimae sint certa ratione loci, & quata, non propterea possit dari immissio pro indiuiso, quia tunc demum eadem immissio datur, quando sola legitima, vel

15 vel Treballianica est detrahenda, ꝛ cum tunc sint certæ ratione loci, & quotæ, quæ quidem certitudo cessat, quando vltius alia detractioes sunt faciendæ, vt pulchrè declarat *Surd. in alia decisione allegatus, in sua decisione 333. num. 13. & seqq. post quartum vol suorum consiliorum.* Et potuit omitti, quod de prædictis non potest dare Comes Alexander, ex quo tenetur reddere rationem, quia nullam tenetur reddere Marchioni Francisco.

Ex quibus parte vtraque audita, & informante Domini perstiterunt in vltima decisione, scilicet immisionem concessam Marchioni Francisco non sustineri.

Ecce conclusum, &c.

* Est decisio 360. supra par. 5. recent.

¶ Aliam decisionem in eadem causa coram eodem Reuerendiss. P. D. Coccino, habes infra sub die 26. Ianuarij 1632.

R. P. D. MERLINO.

Cæsenatens Prædij.

Die Lunæ 16. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Marito, quando in actu traditionis dotis fuit datum prædium æstimatum, dominium illius ei irreuocabiliter acquiritur, & soluto matrimonio prædium vxori nõ restituitur, sed illius æstimatio, & hoc procedit, ex quadam fictione venditionis inter virum, & vxorem.

S V M M A R I V M.

- 1 Heredi datur immissio vigore l. fin. C. de adict. D. A. dr. toll.
- 2 In dotem, quando in actu traditionis dantur res æstimatæ, non dicuntur dotales, & soluto matrimonio non redduntur ipsæ res Vxori, sed ipsarum rerum æstimatio.
- 3 In dotem, quando dantur res æstimatæ ex ipsa æstimatione insurgit quædam venditio inter Coniuges.
Quia censetur re ipsa per mulierem, vel eius parentes vendi v.g. fundum sponso, & prædium eiusdem fundi fingitur solutum vxori, & illico ex causa dotis idem prædium breui manu datum marito num. 3. 13. 18. & 19.
- 4 Contractus vnus transit in alium ex iuris ministerio.
- 5 Emptori acquiritur dominium rei emptæ irreuocabiliter per emptionem.
- 6 Dos, quando fuit tradita in fundo æstimato, dicitur re vera consistere in quantitate pecuniarum prædij æstimati, & non in prædio.
- 7 Solui non debet, aliud pro alio.
- 8 Datio in solutum, & pagamentum, est loco pecuniæ.
- 9 Pro pecunia mutuo petita, consensu partium potest tradi iumentum, & adhuc mutuum est, & pecunia est restituenda.
- 10 Datio in solutum verè, & propriè facit emptionem, & transfert dominium.
- 11 Clausula, iure proprio, & in perpetuum, importat dominij translationem.

- 12 Dos, si consistat in fundo dotali, & vxori soluto matrimonio sit restituendus, non est acquirendus pro hereditibus mariti.
- 14 Dotis solutio censetur facta principaliter marito, contemplatione tamen vxoris.
- 15 In contractibus potius inspicitur debet effectus, & illud, quod conuenit naturæ ipsius contractus, quam nominatio, & verba.
- 16 In contractu, si aliquid appositum sit, quod non conueniat effectui contractus, pro non appposito habetur.
- 17 Dos est soluenda ipsi Marito, pro oneribus matrimonij.
- 20 In instrumento, ridiculum est, quod utrique parti data sit facultas absque vlla causa resiliendi à contractu.
- 21 Minoribus plura privilegia à Iure concessa sunt.
- 22 Actio omnis realis, & personalis spatio 40. annorum perimitur.
- 23 Transactio non sustinetur stante falsa causa.
- 24 Mater succedit in bonis filiorum defunctorum post patrem.
- 25 Mater, quando transit ad secunda vota tenetur conseruare filiis primi matrimonij quicquid habuit à primo viro, vel à filiis eiusdem matrimonij.

DECISIO LII.

Nodus difficultatis istius causæ in eo positus est, An fundus Vincilianus spectaret ad Aureliam, siue potius ad Camillum matrem, si enim ad Camillum spectabat, filij Almerici, & dictæ Aureliæ ex secundo matrimonio, nullam partem possunt hodie consequi in dicto fundo, sed solum habent actionem ad partem quantitatis dotis, & totus fundus pertineret ad Hæctorem, filium posthumum ex primo matrimonio eiusdem Aureliæ. Si verò fundus, tanquam dotalis, erat in dominio Aureliæ, utique filij Almerici, ex secundo matrimonio, rectè obtinuerunt ꝛ Immisionem pro medietate in dicto prædio in vim testamenti Aureliæ, ex l. fin. C. de adict. Dm. Adr. toll. In cuius difficultatis discussione, quàmuis sub die 18. Februarij 1630. coram R. P. D. meo Dunogetto, Rota dixerit, fundum spectasse ad Aureliam, eo quod dotalis esset, & datus in dotem, nec fuisse æstimatum tali æstimatione, quæ fecerit venditionem, Attamen sub die 27. Nouembris eiusdem anni coram eodem D. Dunogetto, Rota omisit hoc motiuium, & hodie etiam coram me reiectum fuit.

Quoniam verè dictus fundus Vincilianus non est in dote, sed pecunia, fuit enim æstimatus certo precio, & intrat conclusio, quod res æstimatæ in actu traditionis dotis, non dicuntur dotales, & soluto ꝛ matrimonio non redduntur ipsæ res Vxori, sed ipsarum rerum æstimatio, l. quoriet, l. si inter virum, l. cum dorem, ubi DD. C. de iur. dot. l. si æstimatio, ff. sol. matrim. l. fin. C. de pact. dot. Bart. in l. 2. §. me-la, num. 1. ff. de dot. præleg. Purpur. in l. ex conventionem, num. 24. C. de pact. Couar. qq. cap. 28. num. 1. Cephal. consil. 351. num. 15. & seqq. Nat. consil. 650. num. 5. Menoch. præsumptio. 74. sub num. 3. lib. 3. Simon de Pret. consil. 111. num. 19. Ex ipsa enim æstimatione insurgit quædam venditio inter Coniuges, quia ꝛ censetur re ipsa per mulierem, siue eius parentes, vendi fundum sponso, & precium eiusdem prædij fingitur solutum vxori, & illico ex causa dotis idem prædium breui manu datum, & numeratum pro dote eidem marito, & ita contractus quidem dotis exprimitur, sed latet alius contractus emptionis, & ministerio ꝛ Iuris vnus contractus transit in alium, vt inquit Bald. in l. si inter, num. 2. & l. quoriet, numer. 2. C. de iur. dot. Soccin. Sen. consil. 57. num. 6. versic. 7. est casus, lib. 1. Becc. consil. 42. num. 3. Menoch. consil. 1209. num. 1. & seqq. Ex quo deinde sequitur, vt non amplius prædium, ꝛ cuius dominium irreuocabiliter

cabiliter per emptionem acquisitum fuit marito, sed aestimatio illa, & pretium sint restituenda Vxori, vt concludunt praerlegati Doctores.

Quod praesertim verum est in hoc casu, quia à principio Aureliae fuit constituta dos in quantitate certa, ibi, cum dote, & dotis nomine scutorum 1200. ad rationem solidorum 70. pro qua dote dedit, & insolutum consignauit fundum Vicilianum, aestimatum ad rationem lib. 63. pro qualibet Tornatura, Vnde antecedens assignatio dotis in quantitate, non autem datio fundi est consideranda, & dos re + vera constituit in quantitate promissa, non autem in fundo, qui in executionem dictae promissionis, & aestimationis traditus fuit, Ita Corn. consil. 92. num. 8. lib. 4. Beron. consil. 63. num. 5. Soccin. lun. consil. 141. num. 4. lib. 1. Conar. pract. questio. cap. 28. num. 1. versic. 2. apparet, Cephal. consil. 351. num. 22. & seqq. & praesertim num. 31. Vbi, quod si aliter intelligeretur, prioris obligationis renouatio inducta esset, & aliud pro alio solueretur, Menoch. consil. 1209. num. 14.

Et hoc magis confirmatur, quia dicta datio insolutum, & pagamentum, vt dicitur in Instrumento, + est loco pecuniae, si pro mutua C. si cert. per. vbi pro pecunia mutuo petita, consensu partium + potest tradi iumentum, & tamen adhuc mutuum est, & pecunia est restituenda, & l. si precij 10 ea, C. de rescin. vend. & propterea verè + & proprie facit emptionem, & transfert dominium, l. eleganter, in princ. ff. de pignorat. act. & ita in his terminis tradunt Soccin. Sen. consil. 69. num. 5. lib. 4. Cephal. d. consil. 351. num. 12. Et hoc solum sufficeret, vt inquit Natt. consil. 650. num. 3. & seqq. Card. Mant. de tacit. lib. 12. tit. 28. num. 5. Becc. consil. 42. num. 5. Honded. consil. 41. num. 10. & 11. lib. 1. Menoch. dicto consil. 1209. num. 14.

11 Maxime verò concurrentibus clausulis illis + Iure proprio, & in perpetuum, quae important translationem dominii, vt in proposito notant Roland. consil. 86. num. 12. & 13. lib. 4. Menoch. d. consil. 1209. num. 9. & considerauit etiam Rota in Interamnen. dotis 2. February 1589. coram Card. Platto, in Bono pecuniaria 14. February 1605. coram Eminentiſſimo D. Cardinali Pamphilio, & in Ciuitatis Castell. seu Perusina dotis 18. Aprilis 1614 coram bo. mem. Remboldo.

Et quod praedium fuit traditum Camillo pro ipso, & suis heredibus, & sic irrevocabiliter illi acquisitum, si enim in 12 eo dos, tanquam in + fundo dotalis, constitisset, Vxori, soluto matrimonio, restituendum fuisset, non erat acquirendum pro heredibus Camilli, vt bene per Purpurat. in l. ex conventionem num. 37. C. de pact. Corn. consil. 172. num. 2. versic. his tamen non obstant. lib. 1. Becc. d. consil. 42. num. 7. & 8. Natt. consil. 650. num. 2. Hond. d. consil. 41. num. 6. Cardin. Mant. de tacit. & ambig. d. lib. 12. tit. 28. num. 12. Menoch. d. consil. 1209. num. 4. Ex quibus, & ex toto contextu Instrumenti dotalis dilucidè dignoscitur, verè dotē fuisse in quantitate, & praedium datū fuisse insolutum, prout disertis verbis etiam asseritur ibidem.

Non obstat praedium fuisse traditum Camillo, & Aureliae, & hinc bene inferri, venditum illud non fuisse eidem Camillo solum; Quoniam verba Instrumenti non dicunt praedium fuisse assignatum Aureliae, & Camillo, sed quod Camillus, & Aurelia excomputarunt, & compensarunt dicta scuta 1200. & ideo referuntur ad illum actum, qui insequitur post venditionem, quia, vt dicebatur à principio, ex ipsa aestimatione resultat tacita venditio, & censetur,

13 quod maritus + emit fundum, & soluat precium parentibus sponſae, & deinde breui manu iidem parentes soluant idem precium marito in dotem, & ita verba Instrumenti referuntur ad hanc tacitam receptionem pecuniarum in dotem, non autem ad traditionem fundi aestimati, & venditi,

14 ti, & solutio dotis + censetur facta marito principaliter, cōtemplatione tamen Vxoris, at magis attenditur factū, quàm

15 contemplatio, & potius + inspicere debet effectus, illudque quod conuenit naturae ipsius contractus, quàm nominatio, & verba, vt monuit Neratius in l. Insulam ff. de prescripte. verb. & in his terminis appositè notat Menoch. dicto consil. 1209. num. 15. siquē aliquid appositum est in cōtractu, quod

16 + non conueniat effectui contractus, habetur pro non ap-

posito, vt docuit Bald. in rubr. C. de iur. emphit. num. 12. Menoch. d. consil. 1209. num. 18. & proinde in casu praesentis, actus traditionis praedij iure attribuitur soli marito, re-

17 & a cōtemplatione vxoris, quia ipsi marito + dos est soluenda pro oneribus matrimonij, vt per Crauet. consil. 91. num. 8. seqq. & hoc idem melius etiam deprehenditur ex Instrumento assignationis, quia, cum praedium esset maioris valoris, quā dos taxata in scutis 1200. non dicitur quod Aurelia, & Camillus teneantur restituere residuum, quod erat de libris 120. sed simpliciter dicitur quod dictum residuum ipse Camillus dumtaxat promisit reddere, signum patens, quod fundus solummodo in dominium ipsius Camilli, tanquā emptoris, irrevocabiliter translatus fuit, non autem Aureliae, quae alioquin debuisset etiam ipsa promittere restitutionem residui, excedentis valorem scutorum 1200.

18 prout promisit Camillus, ipsique Aureliae censetur + breui manu soluta dos scutorum 1200. redacta ex precio dicti fundi Viciliani, per Camillum emptorem soluto, & ex simili promissione, seu remissione supplementi precij ex fundo in dotem dato, + argui omnino dotem in pecunia consistere, & fundum emptum esse à marito, obseruat Menoch. d. consil. 1209. num. 12. & 13.

Aliud autem motiuum, tam in prima, quàm in secunda decisione coram D. meo Dunozetto approbatum, quod scilicet DD. Abbatibus filiis Aureliae ex primo matrimonio, praetendentibus possessionem totius praedij, tanquā dari aestimati, & sic empti à Camillo Patre, obſtet concordia, in qua Aureliae transcunt ad secunda vota, dicti filij primi matrimonij tradiderunt praedium liberum pro sua dote, adhuc consistere hodie etiam Domini censuerunt; Quia verè in transactione filij prioris matrimonij assignarunt hoc praedium dictae Aureliae, adiecto pacto resolutionis in casu, quo filii nollent stare contractui, vt in Instrumento, in quo, licet pactum illud resolutionum concedere videatur facultatem filiis primi matrimonij recedendi à contractu, tamen debet intelligi, quatenus de iure esset locus rescissioni transactionis, aliàs esset ridiculum, quod in eodem

20 + Instrumento utrique parti data esset facultas absque ulla causa resiliendi à contractu, & transactione, inita pro sedandis diffidiis inter matrem, & filios, & bene deprehenditur, quod mens contrahentium, dum apposuerunt pactum resolutionum, illa fuerit, vt in casu, quo pupilli transactioni stare nolissent, liceret Aureliae ad primeua iura redire, illa enim verebatur fortasse pupillos aliquo tempore transactionem esse impugnuros, ob quā + plura privilegia ipsi à iure concessa. Vnde eo casu voluit sibi Aurelia expressè consulere, & reseruare ius redeundi ad primaeua iura, & ita pupilli, virtute praedicti pacti, non habent facultatem recedendi à transactione, nisi in casibus à iure praemissis, in iure autem cautum non reperitur, vt elapsis 40. annis, dempta pupillari aetate, minor possit contractum, in pupillari aetate factum, rescindere, cum, & spatio 40. annorum omnis + actio realis, & personalis perimatur, l. sicut C. de prescript. 30. vel 40. ann. Data autem validitate transactionis, per quam fundus Vicilianus liberè translatus fuit in dominio Aureliae, sequitur sustineri institutionem filiorum secundi matrimonij in medietate dicti fundi, & recte illius vigore concessam fuisse eisdem pro medietate Immissionem per sententiam Rotalem, quā ex hoc secundo motiuo Domini dixerunt esse confirmandam.

Verum quia hodie ab informantibus pro Abbatibus de nouo obiciebatur, dictam transactionem non sustineri, 23 tanquam ex falsa + causa ibi expressa emanatam; in Instrumento enim dicitur assignari fundum Vicilianum, nedū ratione dotis Aureliae restituendae, sed etiā pro successione debita eidem Aureliae in bonis Mutii, & Iulij, filiorum defunctorum post Camillum + Patrem, & tamen, vel ipsa erat exclusa, dum transiit ad secundas nuptias, secundum dispositionem statuti Casenz. vel quatenus fortasse statutum non obtineret locum in hoc casu, sicut dicebatur ab informantibus pro Almericis, quia transitus ad secundas nuptias contigit post mortem filiorum, & post stipulatam concordiam; tenebatur tamen Aurelia conseruare + filiis primi matrimonij quicquid habuit à primo Viro, vel à filiis eiusdem

eiusdem primi matrimonij iuxta textum l. fœmina, C. de secund. nupt.

Ideo DD. voluerunt, ut super hoc excessu particulariter informetur, &c.

In eadem causa adest infra altera decisio sub die 12. Decemb. 1631. coram eodem R. P. D. Merlino.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Cremonens. Beneficij.

Die Mercurij 18. Iunii 1631.

ARGUMENTVM.

Collatio Beneficiorum vacantium per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium quando spectet ad Datariam, & non ad Cardinalem Patronum.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium, sunt reservata per Regulam hodie 4. Cancellar.
- 2 Clausula moderatoria in fine posita restringit dispositionem alioquin amplissimam.
- 3 Constitutio Pauli Quinti moderatoria Indultorum Cardinalibus concessorum, circa collationem beneficiorum suorum familiarium in quo habeatur pro perpetua.
- 4 Personam duplicem, quando quis gerit, & adest duplex dispositio, qualiter hoc casu sit agendum.
- 6 Dispositio de utroque simplici facta seorsum, & de per se, habet locum etiam in casu mixto.
- 7 Beneficia impetrans per obitum familiarium Cardinalium, tenetur exprimere nomen, cognomen, & Titulum Cardinalis patroni, & est adhibendus consensus dicti Cardinalis patroni.
- 8 In Regul. 33. Cancell. quid præsupponatur.
- 9 Verba illa, ut præfertur, quid importent.
- 10 Regul. 33. Cancell. loquitur, quando Cardinalis collator habet indultum, & vult, quod in concursu Cardinalis patroni præferatur Cardinalis ordinarius, Collator Indultum habens.
- 11 Regul. 33. Cancell. non suffragatur Cardinalibus, si indultum non habeant.
- 12 Regul. 32. Cancell. ut in collatione beneficiorum familiarium Cardinalium debeat præstari consensus d. Cardinalis patroni, loquitur quando Cardinalis est præsens in Curia.
- 13 Regul. 32. Cancell. non opitulatur Cardinalibus, qui non sunt præsentés in Curia, etiam si resideant in suo episcopatu.
- 14 Legatus Sedis Apostolicæ privilegio Regul. 32. Cancell. nec gaudet.
- 15 Cardinales absentes à Curia non participant de medijs annatis.
- 16 Cardinales absentes à Curia, ut participant de medijs annatis, necesse est licentia abessendi cum prærogativa præsentium, quam Summi Pontifices non multum libenter concedunt.

Quia non est iustum, quod remaneant soli, & quod non possint habere consilium maxime in arduis.

DECISIO LIII.

PER obitum familiaris Eminentissimi Cardinalis Cam-porei Episcopi Cremonens. vacavit in eadem Diocesi. Beneficium, de quo agitur, Vnde cum idem D. Cardinalis illud contulerit Petro Figino. Sanctissimus autem de illo prouiderit D. Bartholomæum Cazenigam familiarem, Eminentiss. D. Cardinalis Sancti Honorij; Dubitavi ad quem spectaret collatio dict. Beneficii; An ad Datariam, vel ad præfatum D. Cardinalem, & Rota censuit spectare ad Datariam, quæ habet intentionem fundatam in Regula hodie 4. Cancellariæ, per quam inter alia expressè referuntur Beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium.

Non enim obstat indultum concessum D. Cardinali, quia habet moderatoriam in ventre, ibi. Et quo ad beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium, iuxta formam Constitutionis fel. record. Pauli V. prædecessoris nostri, moderatoria Indultorum ipsdem Cardinalibus concessorum huiusmodi namque clausula in fine posita, moderatur, & restringit Indultum alioqui amplissimum ad terminos, & limites dictæ Constitutionis, l. talis scriptura, §. si ff. de legat. 1. Cassad. decis. 5. num. 2. & 3. de præb. quam quidem Pauli V. Constitutionem, necnon aliam similem Gregor. XIV. Rota habuit pro perpetuis in hoc, quod Indultum concessum cum moderamine dictæ Constitutionis per obitum Patris non expiret, ut fuit resolutum in causa Assisens. Beneficiorum 7. Maij, & 18. Iunii 1607. coram bo. me. Card. Sacratro, & coram me in causa Ferrariens. Canonicius 30. Martij 1626.

Neque etiam obstat, quod casus iste videatur mixtus, 4. cum Cardinalis sit Ordinarius Collator, & patronus, & ideo non videtur comprehensus sub dicta moderatoria, 5. quia cum Cardinalis sustineat duplicem personam, & habeat duplicem dispositionem factam seorsum, videlicet respectu Collatoris, Reg. 4. & respectu Cardinalis patroni, moderatoriam Indultorum, Regula, & Indultum comprehendunt istum casum; quia dispositio de utroque simplici facta seorsum, & de per se, habet etiam locum in casu mixto, Bald. & Imol. in l. si ita facta, ff. de iniust. nupt. testam. Alex. in l. Titia Textoris, num. 4. ubi las. num. 23. ff. de leg. 1. cum alijs per Surd. decis. 169. num. 8.

Neque suffragatur D. Cardinali Reg. 33. quia aduertendum est in præcedenti regula disponi, & quod impetrans per obitum familiarium Cardinalium teneatur exprimere nomen, & cognomen, titulum Cardinalis patroni, & quod adhibeatur consensus patroni, & in Regula sequenti 33. præsupponitur casus, in quo collatio spectet ad Cardinalem Ordinarium Collatorem vigore Indultorum, ibi, cessantibus Apostolicis reservationibus ad alterius Cardinalis collationem, vel aliam dispositionem pertinere deberent, & inferius ibi, sed beneficia huiusmodi ad collationem Ordinarii Collatoris liberè spectare censeantur, Et sic stantibus verbis illis, & ut præfertur, dicendum est id intelligi quatenus ad illorum collationem vigore Indultorum pertinere deberent, prout ad litteram dicit Sarnen. in regula de impetrantibus benefic. vacant. per obitum fam. Cardin. quæst. 19. num. 1. in fin. ubi quod regula Indulto deferuit, & famulatur.

Vnde fit, quod Regul. 33. loquitur quando Cardinalis 10. Collator habet Indultum, & vult quod in concursu Cardinalis patroni præferatur Cardinalis Ordinarius Collator præfatum Indultum obinens, ac propterea quicquid dicendum esset, si Cardinalis Ordinarius haberet Indultum, 11. certum est quod hæc Regula ei non potest suffragari, cum dictum Indultum non habeat, ut patet ex prædictis. Nec ad hunc effectum ei opitulatur Regula 32. ut Cardinalis patronus debeat præstare consensum, & quia loquitur quando Cardinalis patronus est præsens in Curia, qualis non est Cardinalis Ordinarius Collator, & quamvis replicetur, 13. quod eo magis debet dicta Regula ei opulari, cum resideat in suo Episcopatu, attamen hoc non fecit ad effectum, 14. & quod debeat gaudere privilegio huius Regulæ, cum nec Legatus

Legatus Sedis Apostolicae hoc privilegio gaudeat, ut dicit Alphonsus Soro super hac Regul. num. 18. ubi quod hoc etiam servatur in medijs annatis, de quibus non participant Cardinales absentes, & subdit, quod est necessaria licentia abessendi cum prerogatiuis praesentium, quam Summi Pontifices non multum libenter concedunt, quia non est iustum, quod remaneant soli, & quod non possint habere consilium, maxime in arduis.

Et ita conclusum utraque parte informante, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Affecurationis.

Die Mercurij 18. Iunii 1631.

ARGUMENTVM.

Locus quando dicatur factus affecurationi Navis &c. & aliqua circa denominationes Navium.

SVMMA RIVM.

- 1 Affecurationi Navis est factus locus, probata eius depredatione, & statim commissa dicitur illius stipulatio, & ex ea valide potest agi.
- 2 Et hoc procedit etiam si eadem Navis a Piratis recuperata sit.
- 3 Affecuratio navis, de una naui ad aliam, non debet extendi.
- 4 Navis denominatio in conventionem appositae, ex sui proprietate non respicit speciem, aut individuum, sed pro nomine generico accipitur, num. 5.
- 6 Genus est in qualibet specie, & in quolibet individuo.
- 7 Navis expressio in contractu appositae non distinguit qualitatem a qualitate, sed omne genus Navigij apta comprehendere: dummodo apta sit &c.
- 8 Denominationes in loco contractus multum sunt attendendae.
- 9 Mercatores equivoce, & sinonime proferunt nomina Navis, & Vrcæ.
- 10 Expositio non diversificat essentiam nominum, sed eandem significat.
- 11 Naues deferunt tormenta bellica, & milites in maiori numero, & quantitate, quam Vrcæ.
- 12 Affecuratores Navium, proculdubio magis difficiles redditi fuissent ad affecurandam Vrcam ex qualitate Navigij minus tutam, quam Navim.
- 13 Notitia maior dari non potest, quam illa, quae per demonstrationes fuit descripta, & quae alteri rei convenire non potest.
- 14 Castill. decis. 3. num. 3. declaratur.
- 15 Mastrill. decis. 182. & Iacob. Graff. decis. 111. & Muta decis. 3. declarantur, num. 16. & 17.
- 18 Mercium affecuratio si fuerit facta super una, & certa Naui, si merces fuerint delatae super diversa, & merces fuerint depredatae, contra affecurantem agi non potest.
- 19 Per Exceptionem unius casus ceteri includuntur.

DECISIO LIV.

Præmissa obligatione Affecurantium ex Chirographaria conventionem, & contingentia casus Navis depredatæ, & iam in posse, & dominio Turcarum perterritæ, quæsitum fuit, an esset factus locus affecurationi, & Domini affirmativè responderunt factum esse locum affecurationi.

Quia probata Navis depredatione, statim & commissae est stipulatio, & ex ea valide potest agi, s.enerator, vers. sc. Nautis, ff. de Naut. foener. Specul. in tit. de obligat. & solut. in principio, Castr. in l. Nautem. Sausseij num. 4. ff. locat. & condit. Dec. consil. 115. num. 2. Ias. in l. illa stipulatio ad finem principij, ff. de verb. oblig. Contra in memorab. verbo Mercator, Rota lanuën decis. 101. in princ. id affirmans & etiam si eadem Navis fuerit a Piratis recuperata, Stracc. de spons. vers. item quarit Paul. Castr.

Nec affecurantes eximi possunt ab hac obligatione, per contingentiam casus contracta ex eo, quod eorum obligatio in Chirographo conventionali sit restricta ad Navem, ibi, Caricati, & dataricar, sopra la Nave, ea verò, quæ a Piratis apprehensa, probatur, non denominatur Navis, sed Vrcæ, ut deponunt Testes, dati in Summario Affecurantium numero tertio, ad quam obligatio & prædicta minime extendi potest, l. finali, si ea conditione ff. ad l. Rhod. de l. l. Muta decis. 3. num. 4. Mastrill. decis. 182. num. 7. Castill. decis. 3. num. 3. Iacob. de Graff. lib. 2. decis. 3. num. 11. in tit. de contract. affecurat.

Quia Navis denominatio in conventionem, de qua agitur ex sui proprietate non respicit speciem, aut individuum, sed pro nomine generico accipitur, textus sunt aperti in l. prima, s. Magistrum autem, vers. Navem accipere debemus, ff. de exerc. act. l. prima, s. ait Prator, ff. de flumin. l. secunda, ff. de captiv. & post limin. reuer. l. prima, c. de Navibus non excusant, lib. 11. l. finali ff. de fund. Instr. quibus iuribus & adductis generalitatem nominis affirmat Stracca de spons. vers. item quaritor, Alexander Mercator. num. 2. & de Navibus in principio num. 2. Alba consil. 71. num. 7. Monlignat. de appellat. in verb. Navis appellatione, & propterea cum & genus sit in qualibet specie, & in quolibet individuo, l. semper in generalibus, ff. de regul. iur. Mantica de contr. lib. 1. tit. 4. num. 5. expressio Navis in contractu non distinguit qualitatem a qualitate, & sed omne genus Navigij apta est comprehendere, quod possit capere quantitatem salmarum grani conventam, & prædicta eo magis verificantur: quia hoc ipsum Navigium ex Instrumentis, quæ dantur in Summario per Affecuratos numero septimo, sub nomine navis fuit venditum, & locatum, non autem sub nomine Vrcæ, & quæ denominatio in loco contractus multum solet attendi, idem Stracca, de spons. Mercat. par. 3. num. 7. & 8. Mant. de contract. lib. 3. tit. 13. num. 48. & quod magis est in contractibus affecurationis, Mercatores de Naui ad Vrcam non constituunt essentialem differentiam, nisi ob-

stet defectus intentionis: quia & equivoce, & sinonime proferunt nomina Navis, & Vrcæ, Rota lanuën decis. 5. in principio, & ulterius adverterunt Domini, quod testes examinati pro Affecurantibus non constituunt differentiam inter nomen Navis, & nomen Vrcæ, sed quod hæc Navis in lingua, aut sermone Belgio dicitur Vrcæ, & quæ expositio non diversificat essentiam nominum; sed eandem significat Cor. pel. consil. 18 num. 5. lib. 3.

Neque videtur posse dari de defectu intentionis Affecurantium, quod aliter senserint de Naui, & aliter de Vrcæ ex eo quia ista Navigia differant inter se in armamentis, & in securitate, ut deponunt Testes dati pro Affecurantibus. Naues enim deferunt tormenta bellica, & milites in maiori numero, & quantitate, quam Vrcæ, quæ respiciunt defensionem, & affecurationem magis tutam adversus depredatores, & Piratas: ut ideo de Vrcæ Naui, ad Navem simplicem contractus affecurationis transire non poterit, sine notitia magis speciali affecurantium, qui proculdubio difficilius redditi fuissent ad affecurandam & Vrcam, ex qualitate Navigij minus tutam, Mastrill. ead. decis. 182. num. 15. & Castill. decis. 3. num. 3. cum alijs allegat.

Quia affecurantes bene intellexerunt qualitatem Navigij, nempe Navem nominatam, Pelesante sub cura, & regimine Iacobi de Cornelij Belgii Magistrum Navis, & hanc sic denominatam, & rectam fuisse depredatam Testes deponunt.

ponunt; itant noticia maior dari non potuerit, quàm illa.
 13 † quæ per demonstrationes qualitatū fuit descripta, & quæ alteri Nauigio conuenire non poterant, *Bart. in l. demonstratio falsa. num. 14. ff. de condit. & demonstr. Alexan. consil. 133. num. 5. lib. 5. Rot. decis. 277. num. 4. & 313. num. 2. par. 1. recent. Gratian. latissime discept. 883. num. 3. & 4. dicens incertitudinem dari non posse, nisi concurrat alia res, quæ habeat eodē confines, & in casu præsentī alia Nauis nuncupata l'Elefante, & gubernata per Iacobum de Cornelij Belgum, adhuc non præsupponitur, nec probatur.*

14 Ex quibus patet clara responsio ad allegatas † decisiones Mutæ, Mastrilli, Castilli, & Graffij; quia *Castillus decis. 3. num. 3.* loquitur de assecuratione super Fregata, & frumenta fuerunt onerata super Barcha dicta Tarquia, quæ in 15 nomine, & defensione inferior erat † *Mastril. decis. 182.* in simili casu determinat de assecuratione super Fregata, 16 quæ variari non poterat super Barcha, seu Tarquia, † & *Iacob. Graff. decis. 111. lib. 2.* loquitur de assecuratione super Naui magna, & firme, & merces delatæ fuerunt super Naui deteriori, † *Muta decis. 3.* & ipse ponit casum de assecuratione super Polaccha; & tamen merces fuerunt delatæ super Saitia; vnde cum præcesserit indiuidua nominis Nauigij † expressio, non potuit contra voluntatem assecurantium mutari qualitas Nauigij in deteriore qualitate ratione defensionis contra Piratas, & firmitatis contra maris iniurias, quod secus in præsentī contigit, in quo mutatio aliqua colligi non potest, nec voluntatis assecurantium defectus, vt supra dictum fuit.

Quæ autem demum opponebantur contra Nauarchum de dolo, & culpa ad euitandam obligationem assecurationis ex eo, quod Nauem non munierit de necessariis ad vitium, & defensionem pertinentibus, quod tempore incongruo, & suspecto à Portu recesserit, nec direxerit iter recta via versus Liburnum, visa fuerunt non releuare, respiciunt enim culpam in omittendo, quæ in Capitulis seu Cedula obligationis fuerunt remissa † exprimendo tantummodo casum Barattariæ, per cuius exceptionem solēt includi omnes casus, etiam culpa nautæ sequutos, *Seracca de assecur. glos. 2. num. 4. Rota Ianuen. decis. 166. num. 4.* & idem fuit firmatum in alia causa *Romana Assecurationis 26. Februarij præteriti coram R. P. D. meo Ghislerio.*

Et ita &c.

R. P. D. GHISLERIO.

Romana Nullitatis contractus.

Die Mercurij 18. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Maritus non probatur, quod actualiter receperit dotem, si nihil aliud non adducitur præter eius confessionem de recepto, quæ confessio non probat numerationē. In contractibus minorum sunt seruandæ solemnitates statutarie, ad hoc vt valeant, & alia circa donationem inter virum, & uxorem.

S V M M A R I V M.

1 Confessio de recepto regulariter non probat numerationem.

2 Ex Dotis sola constitutione non dicitur constare de reali numeratione.

3 De Dotis actuali numeratione, quando non dicatur apparere.

Pauli Rubei. Decis.

4 Minorum contractus, vt valeant debent in eis seruari solemnitates statutarie.

5 In Contractibus minorum, vigore Statuti Urbis, non potest deueniri ad constitutionem curatoris, nisi in defectum proximiorum consanguineorum, & patris minoris.

6 Et neque propter impedimentum patris, vel consanguineorum ad Curatoris constitutionem deueniri potest, nisi approbata à Iudice causa, & iustitia impedimenti.

7 In Dotis causa, quando minor se obligat, non sunt necessariae solemnitates statutarie.

8 Statutum Urb. lib. 1. cap. 151. enumerando contractus lesiuos, non comprehendit contractum dotis, & donationem propter nuptias.

9 Statutum Urb. lib. 1. cap. 151. non procedit in obligatione necessaria.

10 De Dotis actuali solutione, quando non constat. si eius ratificatio fuerit facta constante matrimonio, dicta confessio intelligitur donationis causa, facta à marito.

11 Confessio facta in testamento pecuniæ receptæ, vel debiti ab eo, vel ei cui Testator legare non potest, minime valida est donatio, & legatum præsumitur factum in fraudem legis.

12 Mariti confessio facta de receptione dotis, non constituto de vera eius numeratione. eam quantitatem uxori donare videtur in fraudem legis, prohibentis donationem inter virum, & uxorem.

13 Donatio inter virum, & uxorem prohibita est, & nulla.

14 Donatio inter virum, & uxorem, si sit iurata, ex iuramenti virtute videtur confirmata remanere.

15 Donatio inter virum, & uxorem si sit simulata, & emnino præsumpta, iuramento non confirmatur.

16 Donatio inter virum, & uxorem, tunc iuramento confirmatur, quando sumus in vera donatione, non autem in simulata, & præsumpta, quæ resultat ex confessione dotis receptæ.

17 Periurij exceptio non obstat, quando fuit obtenta absolutio.

18 Dotis receptio certissimum est, quod subiaceat exceptioni non numeratæ dotis.

19 Maritus quantumcunque confiteatur in instrumento dotali, dotem sibi datam esse, potest nihilominus exceptionem non numeratæ pecuniæ opponere.

20 De Dotis vera, & reali solutione facta marito, licet adsit eius confessio receptionis, quando non constet.

21 Marito non præsumitur fuisse numeratam dotem ab eo confessatam, si non constet, quod ipse uxori subministraverit alimenta.

22 Dotium solutiones cum conditione inuestiendi eas, ferè semper ad effectum dotes assecurandi fieri solent.

23 Marito iuueni, & minori non est veresimile, quod liberè sit soluta dos, cum de facili potuisset eam consumere.

DECISIO LV.

Reproposita causa * super eo; An ex Instrumento facto à Leonardo Castellano, in quo confessus fuit se recepisse dotem Lauiniæ Gheriæ constaret de tali solutione, quæ uxori suffragetur, negatiuè fuit resolutum, cum

H solutio

- solutio probetur dumtaxat ex confessione de recepto,
 1. † quæ regulariter non probat numerationem, ut tenuit Rota coram Seraph. decis. 292. & 302. num. 1. & 2. Rota in Parmen. pensionis 5. Iunij 1624. coram R.P.D. meo Merlino. & in Casaraugustana pensionis 16. Iunij 1628. & 24. Maij 1630. coram me; Nam ex sola dote non apparet de
 2. † reali numeratione, nisi pro scutis 59. residuum verò in sola confessione Leonardi consistit, quia instrumentum ab eo factum 5. Februarij 1627. continet ipsum recepisse ad computum dotis promissæ scuta 300. sed † non constat de actuali numeratione; prout Instrumentum celebratum prima Martij eiusdem anni coram Iudice continet illius confessionem pro summa scutorum 139. in bonis mobilibus, sed non probat actuale traditionem, nisi pro dictis scutis 59. pro residuo dotis.
 Non obstat, quod idem Leonardus ratificando à se gesta in priori Instrumento in posteriori facto coram Iudice dixerit se pro residuo dotis scutorum 500. recepisse scuta
 4. 139. Primò quia non probatur in Instrumento † seruatas fuisse solemnitates requisitas à statuto in contractibus minorum; patet enim ex lectura ipsius Instrumenti constitutum fuisse curatorem, † ad quem deueniri non poterat, nisi in defectum proximiorum consanguineorum, & Patris ipsius Leonardi, quem non constat fuisse citatum, ita quod nequè propter impedimentum Patris, vel consanguineorum ad curatoris † constitutionem deueniri poterat, nisi approbata per Iudicem, causa, & iustitia impedimenti, ut tenuit Rota in Romana relevationis indemnitate 22. Maij 1602. coram Ortembergio, & in Romana nullitatis census 8. Aprilis 1610. coram R.P.D. meo Pironano. Nec supradicta euitari possunt sub prætextu, quod in causa dotis non
 7. sint † necessariae solemnitates statutarie, maximè cum statutum enumerando quatuor contractus, non comprehendat contractum † dotis, & donationem propter nuptias, Caputq. decis. 199. par. 3. Rota in Anconitana Dotis 27. Nouembris 1598. coram Card. Lancellotto, & in Romana rescissionis contractus 1. Decembris 1608. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quia supradictæ decisiones procedunt in dote constituta ab eo, qui habet obligationem dotandi,
 9. & sic statutum non procedit in obligatione † necessaria, secus autem in ratificatione solutionis, qualis est casus noster, prout declarat statutum, alleg. decis. 199. Caputq. par. 3.

- Secundò, quia cum non appareat de actuali solutione,
 10. & talis ratificatio fuerit facta constante matrimonio, † dicta confessio intelligitur donationis causa facta, arg. leg. qui testamentum, ff. de probat. l. cum quis decedens, §. T. in a. ff. de legat. 3. quibus probatur confessionem factam in testamento pecuniæ receptæ, aut debitæ ab eo, vel ei, cui Testator legare non potest, minimè validam esse, donationemq;
 11. & legatum præsumi, atque eo titulo factam, † ut fraus fieret legis prohibitioni, sic marito, qui matrimonio constanter fatetur dotem ab vxore recepisse, de cuius vera numeratione non constat, eam quantitatem vxori donare videtur eamque donationem, dotis acceptæ nomine ob id factam fuisse præsumitur, † ut prohibitio donationis inter virum, & vxorem effugeretur, ita tenuerunt Ioann. Andr. in Specul. tit. de donat. inter vir. & vxor. in princ. gloss. Bart. in l. si diuortio. num. 3. ff. de verb. oblig. & alij relati à Couar. lib. 1. var. cap. 7. num. 4. san. mem. Gregor. XV. decis. 67. num. 13. 7. ubi Adden. num. 14. quæ † donatio inter virum, & vxorem prohibita est, & nulla, l. 1. & tot. tit. ff. & C. de donat. inter vir. & vxor. Oldrad. consil. 8. Soccin. consil. 35. num. 5. lib. 1.

- Nec quidquam facit si dicatur, in ea appositum fuisse
 14. iuramentum, † & ex ipsius virtute eam confirmatam remansisse Gabr. de donat. conclus. 3. num. 1. Clar. in §. donatio. q. 9. num. 3. san. mem. Greg. XV. decis. 563. num. 7. Quia cum
 15. sit simulata, & omnino † præsumpta iuramento non confirmatur, Bart. in §. Titia, ff. de leg. 3. Cyn. in l. 1. ad fin. C. de sacros. Eccles. Roman. Signorol. Dec. & alij quos refert, & sequitur Couar. ubi supra num. 5. Supradicta enim procedunt † in vera donatione, non autem in simulata, vel præsumpta, quæ resultat ex confessione dotis receptæ, & cum

17 Leonardus † fuerit absolutus à iuramentis præstitis, exceptio periculi ei non obstat.

Nequè obstat renunciatio exceptioni non numeratæ pecuniæ, cum † certissimi iuris sit, quod receptio dotis receptæ subiaceat exceptioni non numeratæ dotis, ad text. in l. ultima, & in auth. quod locum, C. de dot. caut. non numer. Abb. consil. 73. num. 1. par. 2. ubi firmat quod quantumcunq; 19 quæ maritus confiteatur † in Instrumento dotali dotes libi datas esse, potest nihilo minus opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ.

Nec DD. censuerunt confessionem taliter adminiculatam, ut per eam constet de vera, & reali solutione, † nam præcedens promissio dotis considerata in decisione, quæ reuocatur, non vrget in præfenti casu, cum non verificentur considerata san. mem. Greg. XV. decis. 62. sed ex supradictis apparet non probari solutionem partitarum enunciatarum in
 21. confessione, nec fuerunt † subministrata alimenta, cum non constet, quod maritus retinuerit vxorem, & illi tantam dotatæ alimenta exhibuerit, ad not. per Bald. in l. 1. num. 4. C. de priuileg. dor. Soccin. consil. 92. num. 3. lib. 3. Dec. consil. 536. num. 10. & alij relati à san. mem. Gregor. XV. in alleg. decis. num. 5. Alia denique coniectura deducta ex responsione patris Leonardi ad positiones de dote à filio habita, & impensa in necessarijs, corrumpit cum in facto non iustificetur.

Sed magna insurgit inuersionis similitudo ex eo, quod talis solutio fuit facta libere, & sine conditione inuestiendi dictas
 22. pecunias, prout † ferè semper solet fieri ad assecurandas dotes, non est enim verisimile, quod summa scutorum 500.
 23. fuerit soluta Leonardo, † qui cum esset iuuenis, & minor, potuisset illam de facili consumere, & propterea cum dubitetur de veritate solutionum negatiue fuit resolutum, vtraque parte, &c.

* Proposita fuit sub die 26. Iunij 1630. Habes eam infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Officiorum.

Die Mercurij 18. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Contractum, quando quis celebravit nomine alieno, & promisit de rato, &c. quando dicatur satisfecisse suæ promissioni. Ratificatio ex quibus actibus concludenter iustificetur.

SVMMA RIVM.

- 1 Officialis alicuius Collegij, si vendat aliquid nomine dicti Collegij, & promittat de rato, &c. quando dicatur liberatus à sua promissione.
- 2 Gesta ab aliquo nomine alieno, quando dicatur, ab eo id ratificatum.
- 3 Contractus celebratus nomine alieno, ille sine dubio dicitur dictum contractum approbasse, si pecunias ex eo provenientes acceperit.
- 4 Ratificationis probatio corroboratur, ex commodi perceptione, & scientia.
- 5 Instrumentis acceptationis actus, una cum scientia præcedenti, plurimum facit ad eiusdem instrumenti ratificationem.
- 6 Per procuratoris constitutionem ad aliquid defendendum etiam inducitur ratificatio.

- 7 Ratificatio inducitur stante longo temporis spatio, quo quis aliquo vsus sit.
- 8 Ratificatio etiam per coniecturas rectè deducitur.
- 9 Actus an dicatur factus collegialiter, licet sit factus in Collegio, si ad illum actum particulariter Collegium non fuerit intimatum.
- 10 Citatio etiam defectuosa, si per illam citandus certificatus est, perinde arctat, ac si ille legitime citatus esset.
- 11 De Ratificatione sufficienti, quando non possit dubitari.

DECISIO LVI.

Dominus Iacobus Lampughanus, & alij tres Medici viginti ab hinc annis asserentes se à Collegio Medicorum numerariorum deputatos, & ad eos, dictumque Collegium tanquam veros Dominos spectare officium Notariatus, & Secretariatus ipsius Collegij, officium huiusmodi vendiderunt Cosmo Contino ementi, & acceptati durante sua, & Francisci sui filij vita, itaut alter alteri succederet cum promissione de rato, & de cuiusdione vsque ad promissam ratificationem.

Cum autem post dictos viginti annos Camera Apostolica dictum officium tanquam rem ad se spectantem vendicauerit, Franciscus ab illius possessione eiectus obtinuit ab Aud. Cameræ contra D. Lampughanum pro restitutione precij decerni, & relaxari mandatum executiuum, quod in gradu appellationis mihi commissa causa vtraque parte informante Domini censuerunt esse reuocandum. Quia D. Lampughanus per adimplementum suæ promissionis, & subsequutam ratificationem fuit liberatus, secundum text. est in leg. quod verò §. Iulianus, & l. procurator, ff. rem rat. hab. Bar. in l. verò §. sed & si non verò num. 1. versic. vlt. terius. ff. de solut. Castr. consil. 95. num. 1. lib. 1. Card. Seraph. decis. 548. num. 3.

Constat enim de expressa ratificatione Collegij ex actu collegialiter facto, cui præuia, iuxta morem, intimatione Protomedici, & alij quatuor eius Collegæ interfuerunt, ac de suprascripto venditionis contractu informati, omnia & in eo contenta tanquam gesta de ipsorum ordine, & mandato ratificarunt.

Et successiue præfati, ac alij omnes Medici Collegiales partem pretij ex eodem contractu debiti cum expressa mentione dictæ venditionis receperunt, & per huiusmodi exactionem, contractum præcedentem proculdubio facto suo approbarunt, iuxta text. in l. Paulus, ff. rem rat. hab. l. quidam ex parte, ff. de evict. Castr. consil. 386. in fin. lib. 2. Calder. consil. 1. de Censi. Bald. consil. 184. num. 4. & 5. lib. 2. Aym. consil. 276. num. 6. Alexan. consil. 117. num. 2. lib. 5. Nat. consil. 341. num. 4. Menoch. de Præf. lib. 6. præsumpt. 23. num. 48. & fuit dictum in Meleuitana reuisionis computorum 31. Octobris 1595. coram bo. mem. Card. Pamphilio. Ex residuo autem dicti pretij extinctum fuit Aes alienum eiusdem Collegij, & ex huiusmodi commodi perceptione

4 & scientia, ratificationis probatio corroboratur l. sed Iulianus, §. penult. ff. ad sent. consul. Maced. Bell. consil. 15. num. 11. Dec. consil. 232. num. 3. in fin. Surd. consil. 128. num. 21. ubi multas allegat auctoritates, & decis. 33. num. 1. Rot. decis. 59. num. 2. part. 1. diuers. & decis. 262. num. 6. par. 1. recent. & in Civitatis Castelli Censu 29. Maij 1600. coram Iusto, quæ est decis. 81. num. 6. impressa penes Cenc. de Censib.

Præterea ipsummet Collegium mandauit, vt huiusmodi venditionis Instrumentum in suo Archiuio cum reliquis scripturis reponeretur, qui actus vna cum scientia præcedenti plurimum facit ad eiusdem instrumenti ratificationem, vt per Barr. in l. quo enim §. 1. num. 1. versic. quandoque superuenit, ff. rem rat. hab. Gregor. XV. decis. 31. num. 9.

Ac denique Protomedicus, & consiliarij idem Collegium representantes impartiti fuerunt præfato Francisko

6 licentiam exercendi officium per substitutum, & infra per constituit procuratorem ad comparandum in causa, quam habebat contra Dominum Commissarium Cameræ Apostolicæ, per quam Procuratoris constitutionem etiam inducitur ratificatio l. cum minor, §. falsus, ff. rem rat. hab. Oldr. consil. 328. num. 15. versic. item licet, & consil. 332. num. 10. Nat. consil. 142. num. 6. Vant. de nullit. qualis. & quib. mod. sent. repar. poss. num. 103. versic. idem foris, Rot. decis. 38. de Procur. in nou. & decis. 378. num. 20. coram Reuerendis. D. meo Decano, & in Hispanensi Cappellanie 9. Iulij 1608. coram Eminentijs. D. Cardinali Pamphilio. Quibus omnibus consideratis iuncto etiam longi temporis spatio, quo ipsos Medicos, eorumque Collegium alterius Notarij opera, quam supradictorum Cosmi, & Francisci non fuisse vsos constat, visum fuit adesse sufficientem ratificationem, quam etiam ex coniecturis rectè deduci dixit Rot. in Neapolitana pecuniaria 26. Iunii 1600. coram Litra.

Non obstat vnicum obiectum, quod ratificatio Protomedici, & aliorum quatuor Medicorum, quamuis emanauerit in Collegio, non tamen sit collegiater facta & propter defectum intimationis, in qua dictum fuerat pro doctorando, & alijs rebus Collegij, nulla facta mentione ratificationis faciendæ quoad venditionem officij. Quia fuit responsum, quod etiam dato, non autem concesso, defectu dictæ intimationis, in hoc casu sufficit, quod & per talem intimationem sic certificati habeantur pro legitime intimatis, vt post alios not. Vant. de nullit. tit. qual. sent. nu. 122. ac etiam constat de sufficienti ratificatione ex supradictis omnibus simul iunctis, cum diuturna contractus & obseruantia scientibus, & consentientibus ipsis Medicis, Bald. in l. 2. num. 4. C. de legit. hered. Dec. consil. 267. nu. 3. circ. med. Gozzad. consil. 11. num. 16. Aym. de antiq. tempor. par. 2. in princ. num. 65. Mascard. de probat. conclus. 1255. num. 11. Menoch. de recuper. poss. remed. 15. num. 120. cum seqq.

Et ita vtraque parte informante fuit decisum.

R. P. D. MERLINO.

Elnen. Eremitorij.

Die Lune 23. Iunii 1631.

ARGVMENTVM.

Præsumptio, quod beneficium in dubio præsumatur collatiuum ex quibus corroboretur. Prouisiones Apostolicæ, vt immutent statum beneficij, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

1. Beneficium quod sit Ecclesiasticum, quando ista præsumptio multo magis intret.
2. In Beneficialibus attenditur vltimus status, dum agitur inter prouisos, non autem inter Collatores, & si principaliter non agatur super statu, sed iure prouisi.
3. Ad beneficij collationem substinendam sufficit vltimus status, resultans ex quasi possessione.
4. De beneficij vltimo statu collatiuo, quando non possit dubitari.
5. Papa, ad hoc vt dicatur immutasse statum beneficij, debet constare de eius scientia.
6. Papa prouisiones non mutant statum beneficij.

H 2 7 Papa

- 7 Papa, ut dicatur voluisse immutare statum beneficii, debet doceri de eius præcisa scientia, animo, & intentione, & num. 8.
- 9 Status ultimus in beneficialibus collectus ex prouisionibus Apostolicis, & quasi possessio ex eisdem collectus, quando attendatur.
- 10 Status antiquus, & de præterito beneficii præsumitur similis ultimo, & semper talis continuatus, non constituto de contrario.
- 11 Et tunc prouisiones Apostolicæ huiusmodi ultimum statum potius corroborant, & declarant.
- 12 Beneficii ultimus status, & quasi possessio insurgens ex prouisione, quæ per 40. annos habuit effectum, sine dubio suffragatur pro validitate collationis, & sufficit pro eius iustificatione.
- 13 Decis. in causa Monopolitana Hebdomadæ coram Card. Verosp. quo casu loquatur.
- 14 Sententia lata à Iudice carente iurisdictione, non est attendenda, & maxime, si ab ea sit appellatum.
- 15 Mors alicuius probatur ex partita libri illius, ad quem spectat onus sepeliendi mortuos.

DECISIO LVII.

PLacuit decisio in hac causa emanata sub die 7. Februarij præteriti coram me; * Inconcussum enim remanet motuum, quod hoc Eremitorium, siue Capellania, in dubio præsumitur Ecclesiasticum, & collatiuum, præsertim suadentibus signis, ut in casu præsentis, quia hæc Capellania habet onus Missarum, dorem congruam, nuncupatam Abbatiam, & suffragatur quasi possessio, cum fuerit resignatum in manibus s. l. record. Gregorij XIII & resignatio admissa, & hoc idem Eremitorium visitatum ab Ordinarijs, & ab ijs relatum, esse beneficium Ecclesiasticum, & ex qua quasi possessione fortius intrat præsumptio illa, quod sit re vera beneficium Ecclesiasticum, & collatiuum, *Gabr. conclus. 1. num. 9. de præsumpt. Gonzal. ad reg. 8. glos. 5. num. 20. & 50. versic. hoc tamen;* & dum agitur inter prouisos, non autem inter Collatores, & principaliter non agitur super statu, sed de iure prouisi, sufficit ultimus status ad sustinendam hanc collationem, quicquid sit in sequentibus vacationibus quatenus detegeretur hoc Eremitorium esse simplicem Capellaniam, non autem beneficium collatiuum, quia interim sufficit quasi possessio resultans ex ultimo statu, & hæc collatio D. Gasparis est fructus dictæ quasi possessionis, ut latius fuit comprobatum in alia decisione.

Neq. de hoc ultimo statu potest dubitari, quia Sebastianus Mendez, per cuius obitum contingit hæc postrema, & vacatio, fuit prouisus à Gregorio Decimotertio in vim resignationis, factæ ab Emanuele Gomez.

Non obstat dictam prouisionem emanasse à Papa ad instantiam partis, qui Papa cum ignorauerit statum antecedentem huius Eremitorij, esse simplicem Capellaniam, laicalem, non collatiuam, vtiue prouidendo dictum Sebastianum, non censeatur ex defectu voluntatis inmutasse dictum statum antecedentem, ex regula, quod præ prouisiones Papæ non mutant statum beneficii, *Rota decis. 308. num. 3. par. 1. recent. Addent. ad san. mem. Gregor. XV. decis. 434. num. 20.*

Quoniam obiectum procederet, si euidenter de tempore prouisionis D. Gasparis constitisset de contrario statu anteriori, nempe, hanc Capellaniam esse laicalem, & non collatiuam, tunc enim, nisi præcisa scientia Papæ, & animo, ac intentione mutandi statum beneficii, non censeatur voluisse immutare per prouisionem ab eodem factam, neque tunc huiusmodi ultimus status suffragaretur, ita loquuntur, & præsupponunt præcitata, & quotquot allegare possunt Rotæ decisiones, secus autem, quando de statu contrario antecedenti, non constat, tunc

9 enim de mutatione status, & qui non extat, seu non apparet, non est agendum, sed ultimus, qui bene probatur ex collationibus Apostolicis, & quasi possessio, ex iisdem resultans, attendi debet, *cap. si Iudex laicus. §. idem esse versic. hique status. de sentent. excomm. in 6. Calderin. consil. 28. versic. & status præsens, de præben. Dec. consil. 126. num. 1. & fuit dictum in Ternodei Prioratus 5. Maij 1595. coram Orano. in Parmen Prioratus 27. Iunij 1597. coram eodem, & in Ferrariensi Prioratus 25. Maij 1607. coram Penia; præsumiturque non constituto de contrario.*

10 & statum antiquum, & de præterito beneficii, esse similem ultimo, & semper talem continuatum, ut firmatur in præallegatis decisionibus, & tunc prouisiones Apostolicæ corroborant, ut fuit dictum in præallegata Ternodei Prioratus 5. Maij 1595. coram Orano, in Viridunensi Cappellania 5. Decembris 1601. coram Cardinali Lancelotto, & in Terrasonei Cappellania 14. Decembris 1607. coram Eminentiissimo Cardinali Pamphilio; & proinde, in casu præsentis, in quo, nedum non constat de anteriori statu contrario, quod Cappellania esset laicalis, sed potius apparet, saltem præsumptiuè, semper, & in præteritum fuisse beneficium collatiuum, ex supra deductis, negari non potest, quin

11 iste status, & quasi possessio, insurgens ex prouisione, quæ, & per quadraginta annos habuit effectum, suffragetur validitati istius collationis, & sufficiat pro eiusdem iustificatione, ut dixit Rota apud Cardinalem Seraphin. decis. 1229. num. 2. in Toletana Parochialis 15. Maij 1587. coram Cardinali Platto, in Perusina beneficii 16. Ianuarij 1608. coram Eminentiissimo D. Cardinali Pamphilio, & in Alerien beneficiorum 29. Martij 1610. coram eodem;

12 Nec præterit contradicit decisio in Monopolitana Hebdomada 6. Decembris 1615. coram Eminentiissimo D. Cardinali Verospio, quia ibi ex publico instrumento fundationis incontinenti apparebat, quod illa Cappellania erat simplex administratio bonorum, non autem beneficium collatiuum, neque hic fieri potest fundamentum super sententia, à Collatore promulgata, quia Iudex præ super hoc articulo de statu beneficii nullam habebat iurisdictionem, & ab eadem sententia fuit appellatum.

Quod obitum Sebastiani in mense Iulij, Domini de hoc non dubitabant, quia, ex nota libri Confraternitatis, & ad quam ex illius instituto spectat onus sepeliendi, & ex testibus, atque alijs, saltem simul iunctis, iustificatur obitus in dicto mense Iulij.

Defectus verò Iurisdictionis Rotæ, tollitur ex lectura Commissionis, cum clausula, quam, & quas &c.

Et ex his, atque alijs deductis in prima decisione, hodie Domini, vtraque parte informante, permanferunt in decis.

* Est supra decis. 13. in hac eadem parte.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Donationis de Castellanis.

Die Lunæ 23. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

In donationibus, quando possint apponi pacta, & conditiones, & quando non, Iuramentum est præcisè seruandum. Pactum nudum de donando an efficax sit. Statuta Urbis, quando ligent Clericos. Donatio sine insinuatione, quando substatineatur.

S Y M M A R I U M.

- 1 Donatio, quando non est perfecta, tunc in ea licitum est apponere pacta, & conditiones.
- 2 Pactum nudum de Iure Ciuili non parit actionem. Ius Ciuile seruandum est inter Ciuēs Romanos, & incolas, num. 2. & 27.
- 3 Promissio de donando, non est donatio.
- 4 Pactum, ut quis seruet, non tantum ad hoc de Iure Canonico, sed etiam de Iure Ciuili compelli potest.
- 5 Pacta, debent custodiri.
- 6 Iuramentum debet seruari in forma specifica.
- 7 Iuramentum omnes, quod sine dispendio salutis aeternae seruari potest, seruandum est.
- 8 Promittens cum iuramento se obligaturum ad decem, dicitur se obligasse.
- 9 Monumentum facere, quando quis iurauit, illud cum effectu tenetur extruere. Iurari debet omnes verum, & non falsum, num. 9.
- 10 Haeres institutus sub conditione, si iurat se facturum aliquid, vel daturum, est haeres, statim quod iurauit.
- 11 Factum, vel datum reputatur, ex quo statim ad faciendum, vel dandum quis compellitur.
- 12 Promissio de donando habet vim donationis.
- 13 Donatio intelligitur esse, non solum si fiat per verba praesentis temporis, sed etiam futuri.
- 14 Donatio hodie solo nudo pacto perficitur, etiam de Iure Ciuili.
- 15 Conuentio legitima illa dicitur, quae à lege confirmata est.
- 16 Obligatio non tribuitur efficax, ex pacto.
- 17 Pactum nudum de donando, à lege confirmatur, & utile erit, quamuis fuerit simplex.
- 18 Pactum nudum, iuramento vallatum, nendum de Iure Canonico, sed etiam de Iure Ciuili parit actionem, & obligationem.
- 19 Transactio, quae de Iure Ciuili inualida est, si firmatur iuramento valet, ut nudum pactum iuramento vallatum.
- 20 Donatio per pactum de donando restituta ex coherentia alicuius contractus, acquiritur ius quaesitum, & num. 21. Et an hoc procedat in actionibus bonae fidei, & stricti iuris, num. 22. & 23.
- 24 Contractus matrimonij, & dotis sunt bonae fidei contractus.
- 25 Promittens alicui aliquid facere, si promissum non adimpleat, teneatur ad interesse tanti scilicet, quanti eius interest, cui promissio fuit facta.
- 26 Liquidatio circa interesse non est necessaria, si promissio sit de certa quantitate pecuniarum.
- 28 Ecclesiastica persona non comprehenditur sub statuto Laicorum.
- 29 Confirmatio nihil de nouo concedit, sed tantum prout est confirmat.
- 30 Confirmationis natura est, robur solum addere confirmato, non autem illud ad ea, quae in confirmato non reperiuntur extendere.
- 31 Statut. Urb. lib. 1. cap. 124. in quo disponitur, quod em-

phyteusi finita, bona reuertuntur successoribus, non comprehendit Ecclesiam.

- 32 Statut. Urb. libro 1. capit. 154. in quo habetur, quod ad rescindendum contractum sufficiat decere de lesione ultra tertiam partem, non comprehendit Ecclesiam.
- 33 Statut. Urb. lib. 1. cap. 157. in quo disponitur quod fideiussor possit petere se liberari à fideiussione, etiam, quod non steterit in obligatione, non habet locum in Ecclesia.
- 34 Statut. Urb. lib. 1. cap. 178. In quo disponitur, ne in una, eademque causa secundo liceat appellare, est seruandum in omnibus Curijs inter Ciuēs, Incolas, & districtuales Urbis.
- 35 Decis. 452. par. 1. diuers. declaratur.
- 36 Decis. Seraph. 794. & 1170. intellectus.
- 37 Decis. in causa Portuen. Plani Vlmi coram Roboſteria rejicitur.
- 38 Iuramenti materia, quando tractatur, etiam si, agatur in terris Imperij est seruandum Ius Canonicum.
- 39 Pactum de donando, si fuerit appositum occasione matrimonij, & fuerit factum in ipso tractatu, censetur pars illius tractatus, & cum eo confunditur.
- 40 In contractibus bonae fidei debet seruari aequitas, & Ius Canonicum, etiam in terris Imperij.
- 41 In contractibus bonae fidei aequitas exuberare debet.
- 42 Text. in l. perfecta, C. de donat. intellectus. Donatio, quando est perfecta conditiones ex intervallo in ea appositae non tenent, num. 42.
- 43 Conditiones in donatione appositae, ut valeant, requiruntur, ut in continenti sint appositae.
- 44 In donatione dicuntur incontinenti conditiones appositae, quando in ipso contractu, vel post ipsum contractum successiue, nullo medio temporis intervallo inseruntur.
- 45 Donatario non potest ius auferri, quando ei fuit irrevocabiliter acquisitum.
- 46 Donatio per pactum, seu promissionem de donando, ita dicitur perfecta, ut non nisi de consensu donatarij in ea conditiones apponi possunt.
- 47 Pactum solum de donando de Iure antiquo, erat inefficax, sed secundum nouum ius efficax est.
- 48 Donatio non insinuata, non valet.
- 49 Donatio facta contemplatione futuri matrimonij in genere, vel extra capitula matrimonialia, an egeat insinuatione.
- 50 Instrumenta dotalia non solent fieri clam, prout nec ipsum matrimonium.
- 51 Donationes insinuari non debent, quando fiunt ex causa matrimonij.
- 52 Insinuatio an requiratur, in donatione stante iuramento, ardua est questio, & quae sit communis, & magis communis, num. 53. & 54.
- 55 Donatio, quando subſtinetur absque insinuatione propter iuramentum in praedictum tertij.
- 56 Iuramentum confirmatorium contractus non operatur in praedictum tertij.
- 57 Iuramentum in donatione an nihil operetur stante statuto requirente copulatiue iuramentum, & insinuationem.

DECISIO LVIII.

VT dictum fuit in decisione facta 17. Iunii superioris anni * occasione matrimonij contrahendi inter q. Bartholomæum Castellani, & D. Cæciliam de Capitoftis, fuit in capitulis matrimonialibus conuentum. *Cbe Monsignor Gio. Andrea Castellano debba far donazione inter vivos in forma valida contemplatione matrimonij al sodetto Sig. Bartholomeo. e suoi figliuoli di scudi 20. mila, de quali però sostenendo Monsig. li pesi del matrimonio egli habbia l'amministrazione, e quando detti Signori Sposi non volessero, o potessero stare con detto Monsignor in tal caso esso Monsig. sia tenuto consignare liberamente detti scudi 20. mila in tanti luoghi de monti, o censi, o beni stabili qui in Roma.* Defuncto autem d. Bartholomæo idem R.P.D. Io. Andreas non recusat facere donationem, sed præten-
 1 in eadem donatione tanquam nondum perfecta, pacta sibi bene visa, & conditiones apponere argum. textus à contrario sensu in l. perfecta C. de donat. qua sub modo. duobus
 2 potissimum fundamentis nitebatur. Primò quia de iure ciuili (quod est seruandum inter Ciuēs, & Incolas ex Statuto Urbis cap. 42. lib. 1.) pactum nudum non parit actionem. l. iuris gentium §. igitur nud i. ff. de pact. l. legem. C. eod.
 3 Secundò quia promissio de donando est non donatio ex latè congettis ab informantibus, quibus sufficebat allegare Tiracquel. de retract. conuent. ad fin. cituli num. 25. & 42. qui DD. pr. veraque parte cumulat, prout etiam Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 23. in princip.
 His tamen non obstantibus fuit per DD. resolutum dict. D. Castellani teneri simpliciter donare iuxta formam. dd. capitulorum absque vilo pacto, & conditione, cū promissio sit simplex, & sic standum esse in decis. sub d. die.
 4 17. Iunii superioris anni. Ratio decisiois fuit, quia tanquam de iure Canonico, quis debet compelli ad seruandum id, quod promissit, sed etiam de iure Ciuili, de iure quidem Canonico ex dispositione text. in cap. 1. de pact. vbi dicitur, f. quod pacta custodiantur, cap. qualiter. eod. tit. ibi studiosè agendum est, vt ea, quæ promittuntur opere compleantur, Abb. in cap. per tuas num. 5. in fin. & num. 13. de arbitris, Rom. in l. stipulationes non diuiduntur num. 77. las. num. 33. versic. alio modo limitat, ff. de verb. oblig. Garz. in d. cap. 1. num. 16 de pact. Ant. Burgos in rub. de empte. & vend. col. 2. & quamuis Ioan. Andr. in d. cap. qualiter, Felin. in d. cap. 1. num. 9. versic. considera, & Ferret. consil. 171. num. 7. teneant, quod Ius Canonicum in hoc non discrepet à Iure Ciuili, tamen hoc simpliciter non dicunt, sed ad effectum, vt promittens præstando interesse liberetur, de quo hic nõ est agendum propter iuramentum R.P.D. Castellani, quod illum præcisè obligat ad donandum, nec potest liberari præstando interesse, cum iuramentum debeat in forma specifica obseruari, cap. ad nostram l. 1. de iur. iur. & si potest
 7 seruari sine dispendio salutis æternæ, f. & detrimento alterius omnino seruandum est, cap. cum contingat. eod. tit. cap. quamuis de pact. in 6. glos. in l. si pecuniam, in princ. ff. de condit. ob causam, quam sequitur Bald. in l. 1. num. 77. versic. quarto fallit, ff. de sent. qua pro eo Alexand. qui de commun. in d. l. stipulationes non diuiduntur num. 27. & consil. 91. num. 6. lib. 2. Corn. consil. 256. num. 2. & 3. lib. 4. Socc. Sen. consil. 16. num. 67. & consil. 90. num. 10. lib. 4. Ruin. consil. 1. in fin. lib. 4. Socc. lun. consil. 95. num. 8. & 9. lib. 4. Roland. consil. 6. num. 3. lib. 1. Hinc qui promittit f. cum iuramento se obligaturum ad decem, dicitur se obligasse, Ioan. Andr. in addit. ad specul. in tit. de obligat. & solut. in rubr. sequitur Alexand. l. cum fundus §. seruum suum imprudens. num. 2. ff. si cert. pet. Arcet. in l. 1. num. 1. ff. de pign. act. vbi hoc ponit pro regula, & pro notabili tradit Roman. in singul. 187. Gomez. in l. de act. in §. item. col. 1. in fin. latè Boer. decis. 3. num. 2. Hinc etiam si quis iurauit monumentum construere debet illud f. cum effectu facere, quia illa promissio habet in se tacitam conditionem scilicet, & construam, & hoc ex priuilegio iuramenti, quia omne verum, & non falsum debet iurari, Castrensis in leg. si cum paruo ad fin. C. commun. vtriusque Iudic. & est bonus text. in leg. qua sub conditione,

S. quoties. ff. de condit. instir. & in l. hac scriptura. ff. de condit. & demonstr. & in l. non dubium, §. 1. ff. de leg. 3. in quibus iuribus hæres institutus sub conditione si iurat f. se facit aliquid, vel daturum est hæres statim, quod iurauit, licet non dederit, vel non fecerit, quia datum, vel factum reputatur, ex quo statim ad dandum, vel faciendum compellitur, & latè prosequitur, & respondet contrariis Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 23. num. 11. & 22.

De iure etiam Ciuili D. Castellanus teneretur adimplere quod promissit omisso etiam eo, quod considerabant aliqui ex Dominis videlicet, quod promissio f. de donando habet vim donationis, glos. in §. alia in ver. manifestauerit instituit. de donat. vbi aperte vult donationem esse intelligendam non solum si per verbum presentis temporis, sed etiam futuri f. fiat donatio, quia hoc intelligitur pactum de donando, quod secundum sententiam, Azor. Accurs. & Bart. producit actionem in l. si quis argentum, §. ultim. C. de donat. & hanc esse communem sententiam attestatque Soccin. Sen. consil. 102. sub num. 4. lib. 3. & tanquam verior, & magis communem amplectitur etiam Clar. in §. donatio quaest. 14. in fin. Guidop. consil. 12. num. 1. Arius Pinellus qui etiam alios refert in l. 2. par. 2. cap. 3. num. 30. C. de rescind. vend. dicens eam esse verior, & crebriorem. Afflict. decis. 61. sub num. 1. & hanc sententiam nouissime sequitur Menoch. consil. 1. num. 237. & seqq. & consil. 92. n. 27. & seqq. & etiam Piccardus in §. alia autem, num. 1. & seqq. instituit. de donat. vbi quod hodie solo consensu perficitur donatio f. etiam de Iure Ciuili per d. text. in §. alia autem iuncto §. sciendum, & per text. in l. si quis argentum §. §. fin. C. de donat. & subdit non obstat text. in l. iuris gentium §. 7. sed cum nulla in versic. igitur nuda, ff. de pact. quia hodie non sumus in nuda promissione, cum lex confirmet, & assistat simpliciter promissioni, & ideo legitima f. conuentio appellatur, quia à lege confirmata est nascitur, quæ verba hunc habent sensum, & quāuis generaliter f. ex pacto efficax non tribuatur obligatio, eam tamen pariet, si ab aliqua lege confirmatur, & denique idem Piccardus concludit, cum ergo nudum pactum de donando, quod antea in efficax erat noua Iustiniani lege confirmetur f. vtile erit quantumcumque simplex sit, ex d. l. si quis argentum §. §. fin. dabiturque Donatario si promissione facta Donatorem liberalitatis pœniteat, actio, quæ condictio ex lege dicitur ex generali traditione Iulij Pauli in l. vnica ff. de condict. ex lege, vt obseruat Accurs. ver. etiam credere in d. §. fin. & ibi interpretes omnes. Bart. in d. legitima num. 2. ibi, & omnes amplectuntur, hactenus Picardus.

Nam quicquid sit de prædictis omnes Domini conueniebant, quod ex pluribus capitulis in casu, de quo agitur etiam de iure Ciuili competeat actio ex dicta promissione de donando. Primò f. quia pactum nudum iuramento vallatum, nedum de iure Canonico, sed etiam de Iure Ciuili parit actionem, & obligationem, Abb. in cap. cum contingat num. 31. & ibi Alciat. num. 245. vbi dicit hanc opinionem esse communem de iur. iur. Matthes. sing. 36. las. in l. iuris gentium, §. sed cum nulla. fall. 11. ff. de pact. Lancell. Dec. & Gallual. in rub. column. 3. & ibi, Alexand. colum. ult. ff. de verb. oblig. Fortun. Garz. cap. 1. num. 28. & ibi Felin. in cap. 1. num. 4. versic. est etiam alius casus de Iure Ciuili videlicet in pacto restito iuramento, de pact. Conuar. in cap. Rainaldus, §. 3. num. 19. de testam. vbi dicit hanc opinionem verior, & detectam per l. quis maior 36. C. de transact. & in cap. quamuis pactum par. 2. §. 2. num. 26. versic. quinto, vbi dicit hanc opinionem esse communem de pact. in 6. Alciat. in cap. cum contingat num. 245. vbi pariter de communi de iur. iur. Gutier. de iur. confirmat. parte 1. cap. 34. num. 1. vbi dicit esse approbatissimam opinionem Guidopap. d. consil. 12. num. 5. Ita & transactio f. quæ de Iure Ciuili est inualida, iuramento firmata valet, vt nudum pactum iuramento vallatum Bartol. in d. l. si maior, C. de transact. las. in l. 1. §. si quis, & ibi Gallual. colum. 14. vbi sententiam Bartol. dicit esse communem ff. de

ff. de verb. oblig. Conar. in d. cap. Rainaldus §. 3. num. 21. de testamen. Cure. Sex. conf. 75. num. 5. vers. quod tamen, Ias. in §. si quis postulante num. 14. instit. de act.

Secundo ex eodem pacto de donâdo in hoc casu competit actio, quia cum istud pactum de donando propriè nō sit nudum, sed vestitum ꝑ coherentia contractus dotis, & matrimonio iustitiam parti fuit ius quæsitum, itaut D. Castellanus actione præscriptis verbis simpliciter teneatur donare. *l. iurisdictionum, §. quinimo, ff. de pact. l. bona fidei, vbi Bart. in princ. C. de pact. l. contractus, & ibi idem Bart. num. 5. C. de fid. instrum. & in d. §. quinimo, num. 21. Bald. num. 4. & 11. in fin. Angel. num. 2. vers. sequitur in textu, Guidop. d. conf. 12. num. 2. & seqq. Tiraquell. de retract. conuent.*

21 §. 1. glos. §. num. 25. quibus locis dicitur ꝑ etiam, quod pactum huiusmodi vestitum operatur, si paulò ante, vel post contractum interponatur, latè *Card. Mantu. de contract. lib. 24. tit. 3. num. 9.* Et quàmuis controuersia sit, An ista conclusio procedat ꝑ solum in contractibus bonæ fidei, de quibus in §. actionum, & §§. seqq. de action. vel etiâ stricti iuris, & quod procedat solum in contractibus bonæ fidei dicunt, *Cuiac. 10 obser. 24. & ad l. iurisdictionum §. 5. quinimo, ff. de pact. Hugo Donellus in l. 13. col. 40. ff. de reb. credit. cum aly per Hunnium de pactis cap. 7. numero 1.*

23 Quod ꝑ tamen procedit etiam in contractibus stricti iuris tenent glos. in d. l. bona fidei, & ibidem Bart. num. 1. C. de pact. glos. in d. l. iurisdictionum in §. sed quod nulla. in verbo bona fidei, ff. de pact. *Franciscus Hotoin. quæst. illustrium quæst. 36. & 37. Ant. Faber. §. coniect. 10. Goedd. in tract. de contr. & committ. stipul. cap. 8. num. 77. Petrus Gilekericus in l. 13. C. de pact. & hanc sententiam tenet, & à contrarijs defendit d. Hunnium de pact. d. cap. 7. num. 10. vers. sed ab hac sententia. sed quicquid sit de hac opinione, dato etiam citra veri præiudicium, quod verior esset opinio, ut scilicet d. conclusio non haberet locum, nisi in contractibus bonæ fidei, nō autem stricti iuris, hoc casu versatur in contractu bonæ fidei, cum huiusmodi pactum de donâdo fuerit appositum ꝑ contractui matrimonij, & dotis, qui sanè contractus sunt bonæ fidei, §. fuerat instit. de act. Ias. in §. actionum num. 1. & §. præterea num. 32. & 33. instit. de act. & tacitus in d. §. fuerat, num. 11. & seqq. & est text. in l. bonæ fidei, ff. de public.*

Tertio fuit consideratum, quod quando prædicta omnia cessarent adhuc D. Castellanus teneretur præstare ꝑ interesse scilicet, quantum interest eius cui promissio facta est, ut pactum debitum sortiatur effectum, *Ias. in l. bona fidei, num. 7. ff. de eo quod certo loco, & in l. manumissione, num. 9. ff. de iust. & iur. Roland. conf. 69. num. 25. & seqq. lib. 3. Burfatt. conf. 100. num. 38. lib. 1. Riminald. lun. conf. 168. num. 1. quod quidem interesse, cum sit valere rei promissæ, Riminald. ibidem num. 1. Burfatt. d. conf. 100. num. 39. Roland. d. conf. 69. num. 25. lib. 3. Cephal. conf. 554. nu. 6. 26 lib. 4. Paris. conf. 1. num. 12 lib. 1. in casu isto nulla eget ꝑ liquidatione, cum promissio sit de certa quantitate pecuniarum, ut ex sententia Io. Andr. tradit Rolan. d. conf. 69. numero 2.*

Nequè obstat in Statuto Urbis cap. 42. lib. 1. disponi, 27 quod vbi Statutum aliquid non determinat, seruetur ꝑ Ius Civile, quia dato, quod Statutum ligaret, & quod esset seruandum Ius Civile, adhuc dictum Statutum non obstaret, ut patet ex supra deductis, sed verè dictum Statutum non intrat ex pluribus capitibus, Primò quia cum Dominus Castellanus sit persona ꝑ Ecclesiastica non comprehenditur sub dicto Statuto *Aurb. statuimus, C. de Episcop. & Cleric. Lap. alleg. 101. num. 3. Bellamer. conf. 40. per tot.* Nequè opitulatur, quod dicta Statuta sint confirmata à Sede Apostolica, & iteò dicantur Papalia, ut in decisionibus mox allegandis, quia cum in dicto Statuto nulla habeatur 28 mentio Clericorum, confirmatio ꝑ nihil de nouo concedit, sed tantum actum, prout est confirmat. *cap. 1. & 2. de confirmat. vel. vel inutil. Rip. resp. 40. sub tit. de offic. legat. num. 7. ea enim natura confirmationis ꝑ est, robur solum addere confirmato non autem illud ad ea, quæ in confirmato non includebantur, extendere, Bero. conf. 7. num. 37. lib. 3. Dec. in lamerè, num. 3. ff. de iurisdic. omn. iudic. Me-*

noch. conf. 75. num. 32. vol. 1. Hinc ex præfatis rationibus, 31 quod ꝑ Statutum Urbis lib. 1. cap. 124. in quo disponitur, quod emphyteusi finita, bona relocentur successoribus non comprehendit Ecclesiam fuit resolutum in causa Romana relocationis Domus 13. Martij 1595. coram bo. me. Gipsio, & in causa Romana relocationis Casalis 16. Martij 1615. 32 coram Francisco Cardinali Sacrato. Hinc etiam, ꝑ quod Statutum cap. 154. lib. 1. in quo disponitur, quod ad rescindendum contractum sufficiat docere de læsione ultra tertiam partem non comprehendat Ecclesias, nequè personas Ecclesiasticas, fuit resolutum in causa Romana Pensionis 4. Februarij superioris anni 1630. coram R. P. D. meo Pironano, & in terminis alterius ꝑ Statuti cap. 157. lib. 1. in quo disponitur, quod fideiussor possit petere à fideiussione liberari, etiam quod diu non steterit in obligatione, est elegans decisio in causa Romana fideiussionis 4. Martij superioris anni 1630. coram R. P. D. meo Merlino.

Nequè huic fundamento obstant decisiones in contrarium allegatæ, quia cum ad sit Statutum Urbis cap. 178. lib. 1. 34 ꝑ in quo disponitur, ne in vna eadèquæ causa secundò liceat prouocare, & subiungatur, quod illud Statutum seruatur in omnibus Curijs, inter Ciuies, Incolas, & Districuales Urbis & ex dicto modo disponendi appareat dictum Statutum voluisse omnes comprehendere etiam Clericos, ex quo voluit seruari in omnibus Curijs, in hoc casu confirmatio dat robur non solum quodammodo, sed etiam quodam factum, quia ex prædictis personæ Ecclesiasticæ comprehenduntur sub dicto Statuto, & propterea stâte confirmatione, quia alias Statutum nihil valeret, quoad personas Ecclesiasticas dicitur Papale, & comprehendit etiam Clericos, & personas Ecclesiasticas, & in istis terminis loquitur decisio sanctæ memoriæ Clementis Octauij in causa Romana hereditatis 21. Iunij 1577. quæ est ꝑ decisio 452. part. 1. diuers. & in terminis huius Statuti cap. 178. lib. 1. loquuntur decisiones in causa Romana separationis Thorri 2. Decembris 1605. & 16. Ianuarij 1606. coram bone mem. Cardinali Marquemontio, & in Romana Saluiani 10. Februarij 1512. coram R. P. D. meo Pironano. 380. par. 1. recent. & etiam decisio in causa Romana de Arigonij 27. Ianuarij 1627. coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Virili, ac aliæ decisiones allegatæ per Gratian.

36 discept. 913. num. 14. Decisiones verò Seraphin. ꝑ 794. nu. 25. & 26. & decis. 1170. num. 3. vel sunt intelligendæ iuxta decis. Sanctæ memoriæ Clementis Octauij, quam allegant, vel si intelligantur iuxta decis. Portuensi Plani Vlmi coram Robusterio, quem etiam allegant, & quæ videtur generatim loqui, de hoc non est curandum, ꝑ cum illa decisio fuerit expressè reiecta in dicta causa Romana relocationis Domus coram bon. mem. Gipsio, nec de illa fuerit habita ratio in dictis decisionibus coram bonæ memoriæ Cardinali Sacrato, & DD. meis Pironano, & Merlino.

Secundò fuit per DD. responsum, quod quatenus prædictum Statutum alias esset seruandum inter huiusmodi personas litigantes, non tamen deberet seruari in casu, de quo 38 agitur propter iuramentum. Itaut etiam ꝑ si ageretur in terris Imperij esset seruandum Ius Canonicum, *Felin. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ num. 54. de constit. Cephal. conf. 159 num. 12. Seraph. de priuileg. iuramen. priuileg. 86. sub num. 5. Gratian. discept. 534. num. 18.*

Tertio fuit responsum, quod cum istud pactum de donâdo fuerit appositum occasione ꝑ matrimonij, fuit factum in ipso tractatu, & propterea est pars ipsius tractatus, & cum eo confunditur, *Guidop. decis. 145. num. 2. vers. sed his non obstantibus, Vincent. de Franch. decis. 205. num. 3.* Ideoque cum ut supra dictum fuit, contractus dotis, & matrimonij sit bonæ fidei, ꝑ debet seruari æquitas, & Ius Canonicum, non autem Ius Civile, etiam in terris Imperij, & sic in casu, de quo agitur, dictum Statutum nō intrat. *Barz. decis. 50. num. 52. Marta voto 68. num. 18. Menoch. conf. 41 92. num. 42. vers. hoc suadet, hoc enim patitur bona ꝑ fides, quæ in huiusmodi contractibus exuberare debet, ad text. in d. l. in bonæ fidei, ff. de peculio, & in l. si Præses, vbi Bald. C. de donat. Tellus Fernandez ad l. Tauri, l. 17. num. 37. vers. quod est adeo verum, Nat. conf. 609. nu. 41. vers.*

vers. videtur etiam, *Abb. conf. 73. numero. 3. vers. nec obstat si dicatur, lib. 2. Annus Robertus rex. iudi. lib. 1. cap. 2. & fuit consideratum coram me in causa Romana Pecunia-ria 12. Nouembris 1601.*

- Ex quibus siue attendendum Ius Civile, siue Ius Canonicum, cum ex dicto pacto R. P. D. Castellanus teneatur simpliciter donare, non obstat. *† text. a contrario sensu in d.l. perfecta, C. de donat. qua sub modo, quia quemadmodum disponitur, quod perfecta donatio conditiones ex intervallo non capiat. Ita præcisa obligatio de donando, quæ in casu nostro resultat ex prædictis, conditiones non recepit, opus enim fuisset, quod incontinenti post dictum pactum de donando conditiones fuissent † appositæ, vt apertè colligitur, ex text. in d.l. perfecta, in secundo dicto, & in cap. cum dilecto de donat. Conar. var. lib. 1. cap. 14. n. 1.*
- 43 incontinenti autem intelligitur, † quando in ipso contractu, vel post ipsum contractum donationis, successiue nullo medio temporis intervallo inferuntur, vt per Soc. in conf. 66. col. ultima, Rip. lib. 3. respons. cap. 1. num. 4. glos. magna in l. si quidem, ad finem. C. de except. latè Conar. loco citato num. 1. & sic in casu proposito pacta, ac conditiones debuissent apponi, vel in ipsa scriptura promissionis, vel successiue post dictam scripturam nullo medio temporis intervallo, quod cum non fuerit factum, nec hodie fieri potest, nec vlla diuersitatis ratio afferri potest inter casum, de quo in d.l. perfecta, & casum nostrum, sicuti enim in dicto
- 45 Textu sine consensu Donatarij eidem Donatario † auferri non potuit Ius, quod ipsi irrevocabiler fuerat acquisitum, argumento l. si post mortem, §. fin. ff. de bonor. poss. contra tabulas, & cap. 1. & ibi per DD. de success. feud. & benè considerat Didacus Perez lib. 5. ordin. tit. 2. col. 3. versic. queritur utrum, fol. mihi 127 col. 1. Ita in casu nostro cum ex dicto pacto sit perfectè Ius acquisitum parti ad effectum, quod eodem modo D. Castellanus teneatur facere donationem, non potest in præiudicium partis, & absquè illius consensu apponere alias conditiones ultra illas, quæ in pacto continentur, & in terminis dictæ l. perfecta, quod per
- 46 pactum, † seu promissionem de donando, ita dicatur perfecta donatio, vt non nisi de consensu Donatarij conditiones etiam ante traditionem non capiat, dicit glos. in d.l. perfecta, in verbo non capit in prima solutione, quam ibidem sequuntur Fulgos. num. 1. Cyn. in verb. glos. querit, Salyc. in verb. sed potest ista saluari, declarans dictam glossam in secunda solutione esse intelligendam secundum lura antiqua,
- 47 qua, non autem noua, † secundum quæ solum pactum est efficax ad agendum, Bellapert. in vers. unde si sit donatio, & ad finem Aloyf. de Leon. num. 4.
- 48 Non obstat, quod huiusmodi † donatio non fuit insinuata, & ideo non valuit, tam ex dispositione Iuris communis, l. Sancimus, iuncta l. penult. C. de donat. quàm ex Statuto Urbis cap. 150. lib. 1. in quo ad validitatem donationis non solum requiritur insinuatio, sed ulterius disponitur, quod iuramentum, tam in ipsa donatione, quàm in renunciatione insinuationis censeatur dolo extortum; Nam huic fundamento fuit responsum, primò quod quicquid sit de
- 49 illa questione, An donatio † facta contemplatione futuri matrimonij in genere, vel extra capitula matrimonialia egeat insinuatione, de qua Monter. in decis. 10. num. 10. in fin. vers. ceterum ad propositum. In hoc casu cessat omnis difficultas, quia promissio de donando facta fuit in ipsismet capitulis matrimonialibus, contemplatione certi, & determinati matrimonij inter bon. mem. Bartholomeum Castellani, & D. Cæciliam de Capitoftis; Ideoque valet absquè alia insinuatione, etiam quod sit scutorum 20000. non solum quia favorabilior est, publicæquè utilitatis adnexam causam habere videtur, sed etiam quia vix vlla falsitas, aut fraudis suspicio in hanc donationem speciem cadere potest,
- 50 nec enim † solent clam fieri dotales tabulæ, prout nec ipsum matrimonium, vt in hac planè verba eleganter considerat Ant. Fab. in suo C. lib. 8. tit. 40. de insinuan. donat. definit. 2. quàm refert, & sequitur Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. glos. 1. num. 16. & glos. 29. num. 1. & hanc sententiam in similibus terminis tenet Guidop. decis. 145. num. 5. prout in puncto Nat. conf. 609. num. 9. dicens lura

51 disponentia, † quod donatio insinuari debeat non procedere in huiusmodi donationibus, quæ non sunt simplices, sed reciprocar, & remuneratoriæ donationes, dum scilicet, & Vxor dat dotem marito, & eidem marito provenit aliud de donatio contemplatione matrimonij, & refert cum alijs Oldrad. conf. 139. num. 14. & faciunt Angel. in l. fin. C. de iur. dot. Purpur. conf. 353. num. 18. Dec. conf. 20. num. 11. & 12. Decian. conf. 35. num. 21. lib. 2. Roland. conf. 44. num. 22. & 29. lib. 4. Torniell. inter conf. Portij conf. 81. ante num. 25. Menoch. conf. 261. num. 8. & seqq. Barz. de dotibus filiarum, cap. 21. num. 8. & 19. Monter. d. decis. 10. num. 1. & seqq. & præsertim num. 7. & num. 14. vers. sequitur secundus casus, cum num. seqq. & latè fuit deductum in alia decisione, in qua ex antiquo Iudicio Rotæ, Patres amplexi sunt hanc sententiam.

- Secundò fuit responsum, quod cum idem Statutum de insinuandis donationibus ex rationibus supra allegatis non
- 52 liget personas Ecclesiasticas, licet ardua sit questio, † An stante iuramento requiratur insinuatio, ex deductis per Duen. reg. 224. donatio excedens, Torniell. inter conf. Portij d. conf. 81. num. 31. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 73. num. 3. Attamen idem Seraph. affirmat magis communem opinionem esse, quod stante iuramento non requiritur insinuatio, † prout de magis communi testatur etiam Menoch. conf. 1. num. 377. & communem dicit Aym. conf. 118. num. 1. Cancer. var. cap. 8. num. 5. lib. 1. vbi quod veritas est iuramentum suppleri defectum insinuationis, Becc. conf. 62. num. 41. vbi allegat alios DD. testantes de communi, & magis communi, Tiber. Decian. conf. 60. num. 1. vbi de communi lib. 4. Peregr. decis. 91. num. 7. vbi de
- 54 magis communi, & veriori, & hanc † opinionem sequitur Rotæ, Caputaquen. decis. 286. part. 1. vbi etiam de communi Seraphin. decis. 472. num. 14. decis. 801. num. 5. & decis. 1184. pariter num. 14. vbi dicitur, quod ita sape per Rotam fuit decisum. Rotæ decis. 588. num. 2. vers. 3. Instrumentum. & decis. 665. num. 6. par. 1. rec. sanct. mem. Greg. decis. 391. num. 5. Card. Mantica decis. 166. num. 17. & fuit dictum in causa Narniensi. Bonorum 26. Februarij 1616. coram bo. mem. Cardinali Sacrato, & in causa Viterbiensi. Terra Vetralla 10. Iunij 1613. coram R. P. D. meo Pirovano, & in causa Signina Castorum 13. Nouembris 1623. coram me, & alias sæpissimè.
- 55 Non obstat, quod quando † donatio sustinetur absquè insinuatione propter iuramentum id non procedit in præiudicium Tertij, ex eo, quod iuramentum † confirmatorium contractus non operatur in præiudicium eiusdem Tertij, ex allegatis per Cancer. var. lib. 1. cap. 8. num. 5. in fine, & num. 41. quia quicquid sit de hac opinione sumus extra difficultatem, cum agatur in præiudicium donantis,
- 57 prout sumus etiam extra illam difficultatem, † an iuramentum operetur, quando Statutum requirit copulatiue iuramentum, & insinuationem, vt in decis. 671. num. 2. part. 1. recent. & in decis. 385. num. 2. part. 2. pariter recent. Mar. rescot. variat. lib. 2. cap. 17. num. 13. & 14.
- Et ita conclusum R. P. D. Castellani, siue attendamus Ius Canonicum, siue Ius Civile teneri absquè aliqua pactorum, conditionumque appositione puram, liberamque facere donationem.

* Est decisio 393. sup. part. 5. recent.

In eadem causa habetur infra altera decisio coram eodem Reuerendiss. P. D. Coccino Decano sub die 10. Maij 1632.

R. P. D. DVNOZETTO.

Ariminens Domus.

Die Lunæ 23. Iunij 1631.

ARGUMENTUM.

Agens Saluiano interdicto, quid probare teneat.

reneatur. Saluiantum interdictum licet spatio 10. annorum præscribatur, tamen hoc, quando non procedat.

S V M M A R I V M.

- 1 Saluiantum interdictum, quibus probatis, intret.
- 2 Creditum, cum hypotheca probatur ex instrumento.
- 3 Instrumentum publicum facit rem claram, & manifestam.
- 4 Clausula, constituti, probat possessionem constituentis, aduersus habentes causam ab eo.
- 5 Identitas bonorum bene probatur per duos confines.
- 6 Saluiantum interdictum spatio decem annorum præscribitur.
- 7 Sed hoc non procedit contra valentem minimè agere.
- 8 Nec, quando competit restitutio in integrum ex capite ignorantia.
- 9 Restitutio in integrum ex capite iustæ, & probabilis ignorantia concedi solet.

DECISIO LIX.

CVM Diotalleuius prætenderet ex Saluiano immitti in possessionem cuiusdam Domus ei inter alia bona à Magdalena matre in testamento relicta in simul cum Hieronymo eius patre, & d. Magdalene viro respectuè. hodie proposito super hoc dubio DD. dixerunt ei esse dandam immisionem, cum pro illius parte bene probentur requisita Saluiani, nempe creditum eius cum hypotheca, possessio anterior debitoris, & posterior rei conuenti, necnon identitas domus, de qua agitur, quibus probatis intrat Saluiantum, *Rolan. conf. 14. num. 13. lib. 1. Greg. XV. decis. 491. num. 6. cum ibi alleg.*

2 Creditum siquidem cum hypotheca d. Diotalleuij bene probatur ex instrumento dotali inter Magdalenam, & d. Hieronymum eius virum inito, in quo inter alia bona dotalia, ista domus legitur descripta, quod quidem instrumentum facit rem claram, & manifestam, *cap. cum dilecti, ubi Abb. num. 2. Bart. in l. 1. in princip. num. 8. ff. de nou. oper. nunc. Paris. conf. 104. num. 64. & seq. lib. 1.*

3 Possessio verò Hieronymi debitoris remanet etiam probata ex instrumento venditionis d. domus ab ea factæ Fracisco, à quo Iunipera emit, in quo instrumento adest clausula constituti, quæ probat possessionem constituentis aduersus habentes causam ab eo, *Ruin. conf. 169. in fin. lib. 1. Grat. conf. 42. num. 12. & 13. lib. 2. Nat. conf. 439. num. 3. Tirac. de iur. const. par. 3. limit. 1. num. 23. ubi alios allegat. Rota decis. 324. num. 5. par. 2. recent.*

4 Identitas denique domus probatur, tam ex instrumento dotis, quam ex instrumentis venditionum in quibus plures confines d. domus simili modo enunciantur, cum duo sufficerent secundum vulgarem doctrinam, *Bart. in l. demonstratio, num. 14. ff. de condit. & demonstr. cum allegatis in Romana Vinea 1. Iulij 1624. coram R. P. D. meo Merlino.*

5 Non obstat, quod Iunipera possederit ultra decennium bona fide, & iusto titulo, & sic Saluiantum dicatur præscriptum, iuxta *lex. in l. 1. & 2. C. si aduers. cred. & ibi Scribent. Roland. conf. 79. num. 7. & 8. vol. 1.* Quia hoc non procedit, vel contra non valentem agere, *Rota apud Pacif. de Salu. decis. 147. num. 5. nec quando competit restitutio in integrum ex capite ignorantia, Bart. in l. 1. §. si quis, ff. de iur. att. prin. Ruin. conf. 84. num. 8. lib. 4. Cagnol. in l. 2. qui de communi testatur, quæst. 79. num. 219. C. de pact. int. empt. & vend. Pacif. de Salu. inspect. 4. cap. 3. num. 24. & fuit dictum in Romana Saluiani 20. Nouembris 1630. coram R. P. D. meo Merlino, quæ limitationes intrant in casu isto; nam quoad ignorantiam Diotalleuij illa satis præsumitur, ex quo ipse de tempore mortis Magdalene eius*

9 matris esset infans, & eique propterea ex capite iustæ, & probabilis ignorantia competit restitutio in integrum, *Rota apud Pacif. de Salu. decis. 171. num. 1. Caput. decis. 207. in fin. par. 3.*

Quò verò ad impedimenta pariter bene iustificantiur, ex lite ei à Hieronymo eius patre intentata ad illum excludendum ab usufructu d. hereditatis maternæ, vt colligitur ex decisione sub die 10. Maij 1630. coram me facta.

Et ita vna tantum, &c.

* Est decisio 372. sup. part. 5. recent.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Redditionis Rationis.

Die Veneris 27. Iunij 1631.

A R G V M E N T V M.

Testator, si alicui dotem reliquit, eamque in vita soluit amplius non debetur. Tutor soluens id, ad quod non tenetur, ad eius debitum imputatur. Sententia, quæ in iudicatum transiit, quid operetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Legatum relictum ad certum effectum, si testator ipse in vita adimpleuit, non debetur.
- 2 Confessio propria facit cessare omnem presumptionem.
- 3 Hæres non potest impugnare confessionem Testatoris.
- 4 Sententia, quæ transiit in iudicatum, habetur pro veritate, & facit ius inter partes.
- 5 Sententia, quæ transiit in iudicatum, operatur, vt super in ea contentis non possit amplius moueri controuersia.
- 6 Sententia, si transiit in iudicatum, nullam in contrarium admittit probationem.

DECISIO LX.

DOMINI ex nouiter deductis recesserunt à decisio sub die 28. Martij præteriti * quoad partitam scutorum 100. quam in redditione rationum tutelæ non esse ad debitum pupillarum imputandam cõsuerunt, reseruato tamen, vt de alijs partitis scutor. 127. & 258. particulariter videatur.

Quàmuis enim per Sanctem Fencium pupillarum patrè hæc summa ipsius Tutoris filia legata fuerit, eademq; postea promissa, quando nupsit, attamen stante solutione à dicto Sancte dum adhuc esset in viuis facta, non potuit, nec debuit Tutor illam denuò soluere, cum filia suæ nulla contra pupillas actio competere, secundum textus expressos in l. Lucius Titius & ibi, *Bart. ff. de legat. 2. & in l. filia legatorum, ubi Salycet. num. 3. vers. quare Testator. C. de legat. Socc. lun. conf. 79. num. 18. lib. 3. Surd. qui dicit esse communem Doct. opinionem in conf. 119. num. 10. Rot. coram Gregor. XV. decis. 236. num. 1. & ibi, Add. num. 15.*

De huiusmodi autem solutione constat ex libro tutelari, in quo Tutor asseruit se dictæ suæ filia, ac genero coniugibus denegasse solutionem dictorum scutorum 100. ex ea causa, quod antea à dicto Sancte, dum viuerent, fuissent soluta, ac propterea se Aduocatam consuluisse, eiq; consuetum duorum aureorum honorarium pro informatione dedisse. Accedit protestatio eiusdem Tutoris facta in iudicio contra dictos coniuges cum expressione eiusdem causæ, quod scilicet non deberetur ea summa, quia viuente dicto Sancte fuerat soluta, & vnde resultat clara ipsius Tutoris confessio,

sessio, quae iustificat partitam hodie controuersam, l. cum re. la. seconda. C. de transact. Rolan. in cons. 2. 1. num. 2. & 3. lib. 1. & cum emanauerit à patre, dictus Christophorus illius, & filius, & haeres eam impugnare non potest per text. in l. cum à matre, C. de rei vendic. Bal. cons. 89. num. 3. lib. 1. Marzar. de fideicom. quest. 53. in fin. Peregr. in eod. tract. art. 44. num. 20. vers. item assertio. Rot. in Ariminesi Legati 27. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Vbaldo, & in Rom. de Ruspolis 5. Iulij 1599. coram Litta.

Verum tollitur omnis difficultas ex sententia absolutoria pupillarum ab impetitis per dictos coniuges instante ipso Tutore lata, quae cum deinde transiit fecerit in iudicatum pro veritate habetur, l. 1. de rei iud. l. res iudicata, ff. de reg. iur. facitq; ius inter partes, cum inter d. tit. de rei iudic. l. 1. in fin. cum duabus seqq. ff. de liber. agnoscen. ac operatur, ut super contentis nulla amplius possit moueri controuersia, l. 2. & 3. C. de lit. penden. Bald. in l. praescriptionem 24. num. 24. vers. & praeiudicium ad euidenciam, C. si contra ius. vel util. public. Nat. cons. 524. num. 3. & decis. 170. num. 15. Rot. decis. 572. num. 2. in fin. par. 2. recent.

Non obstat adnotatio partitae post quindecim annos à tempore prioris adnotationis, ac sententiae, & rei iudicatae factae per ipsum Tutorem in dicto libro tutelari, in quo ponit ad sui creditum eadem scuta 100. filiae suae promissa cum relatione tam ad testamentum, quam ad instrumentum promissionis, quia huiusmodi adnotatio posterior non est attendenda in concursu rei iudicatae, & quae nullam in contrarium admittit probationem ad trad. per Honded. in cons. 61. num. 9. & 16. lib. 1. cum alijs supra allegatis. Stante praesertim inuersione similitudine, quod dictus Tutor potest obtentam absolutoriam, & rem iudicatam nemine cogente soluerit, quod sciebat, & ante quindecim annos iustitauerat fuisse solum.

Et ita vna tantum parte informante fuit conclusum.

* Est decis. 3. sup. in hac eadem parte.

In eadem causa, vide infra aliam decisionem sub die 30. Ianuarij 1632. coram eodem bo. me. Motimanno.

R. P. D. PIROVANO.

Nouariensi Decimarum.

Die Veneris 27. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Episcopus, nè circa quartam decimarum ei debitam, ius ob carentiam directae actionis amittat, qualiter ei succurratur, & resoluantur nonnullae obiectiones circa hanc materiam in casu praesenti.

SVMMA RIVM.

1. Episcopus, quamuis directae actione Laicos conuenire non possit pro exactione decimarum, officio tamen Iudicis nobili subueniendum est ei, ne ius suum amittat ob carentiam directae actionis.
2. Episcopus fundat intentionem de iure in quarta quarta integra decima, non autem in quarta quarta Re-
ctori debita.
3. Parrochus non est priuandus sua portione decimarum, ut quarta Episcopo soluatur.
4. Officium Iudicis, quod implorat Episcopus contra Parrochianos pro consecutione partis sibi debita decimarum, restringi debet ad id, quod alias exigeret ab ipso Parrocho.

5. Replicatio, quando emanat ab eodem fonte, à quo deducitur exceptio rei, quid operetur. & num. 9.
6. Ecclesia, quando non est curata, & postea efficitur Parrochialis, &c. ad eam decima transire non possunt in praediuicium Episcopi Parrochi vniuersalis, nisi cum expressa mentione decimarum.
7. Episcopo semper remanet integra actio pro sua quarta decimarum saltem officio Iudicis nobili, contra possessores quorumcunque praediorum decimatoriorum dum sunt debitores, cum agatur de onere reali.
8. Enunciatiua antiqua supra centum annos, quando habeat vim famae ad implendam aliquam probationem.
10. Decima de iure spectant ad Ecclesiam Parrochialem, declarata ut num. 11.

DECISIO LXI.

Res in hac causa fuerunt excitatae Controuersiae principales.

Prima, An quota decimae esset praescripta ex eo, quod Communitas, & Homines Cameri per multos annos continuauerint soluere libras septuaginta Episcopis per tempora existentibus, sed eadem discussa in decisionibus Maij 1627. * & 26. Febr. 1631. * pro Episcopo determinata remanserunt.

Secunda, quod Episcopus non habeat fundatam intentionem agendi contra laicos pro quarta decimarum, sed tantummodo contra Rectorem, & huic difficultati, fuit reponsum, & quàmuis Episcopus directae actione laicos conuenire non possit pro exactione decimarum, officio tamen Iudicis nobili subueniendum esse, ne ius suum amittat ob carentiam directae actionis, ut in decisionibus causae 5. Decembris 1620. 11. Martij, & 10. Iunij 1630.

Tertia, & vltima fuit, quod intentio Episcopi censetur fundata tantummodo in quarta eius quãtitatis, quae Rectori debetur, & sic in vna, non autem in tribus partibus ex duodecime eidem Rectori de iure debitis, & huic pariter fuit satisfactum in decisione 10. Iunij 1630. * Hodieq; hac parte iterum examinata censuerunt Domini Episcopum posse agere pro integra quarta contra homines, & sic in hoc statu esse vltimo loco decis.

Quia verè Episcopus fundat intentionem & de iure in quarta integra decima, non autem in quarta quarta Rectori debita, c. conuenerunt, de offic. ordin. c. de quarta, de praescript. Abb. in cap. 1. num. 3. de decim. Moneta cap. 3. num. 2. tract. eiusdem tituli de decimis.

Non obstat, quod Capitulum absque controuersia percipiat duas ex tribus partibus huius decimae, quarta verò quae pertinet ad Episcopum aliunde extrahi non possit, quàm ex portione, quae debetur Rectori, qui sicuti non est priuandus & sua portione, ut quarta Episcopo soluatur, ita officium Iudicis restringi debet, ne plus Episcopo in actione contra Parrochianos, quàm ipse habeat contra & Rectorem, à quo integra quarta exigi non potest, quando ut hic altera Ecclesia, nempe Capitulum maiorem partem habet.

Quia exceptio praedicta sicut fundatur in duobus praesuppositis, ita illis sublati euanescent, & sine ratione corrumpuntur propterea si indubitate probatur Capitulum percipere duas partes ex tribus de huiusmodi decima secundum diuisionem factam in Instrumento anni 1478. & indulta Pauli Secundi, & Iulij Secundi, sententias Rotaes, & locationes datas in positione 7. Maij 1627. ita verissimum erit ex eisdem iuribus Episcopo deberi tres partes ex duodecim, ex quo replicatio & Episcopi emanat ab eodem fonte, à quo deducitur Communitatis exceptio, Bald. in l. si non sortem, §. 1. num. 5. ff. de cond. indeb. Felin. in c. ex parte 2. n. 13. vers. decimo non fallit, de offic. deleg. l. as. in §. actionum, nu. 128. de action. Cephal. cons. 387. num. 1. lib. 3. Cassad. decis. 10. de rescript. Garz. de benef. par. 1. cap. 5. num. 490. similiter, & aliud praesuppositum, quod Rectori debeatur sua portio, quae

qua priuandus non est, vt quarta Episcopo soluatur, confunditur, quia ex eodem Instrumento diuisionis anni 1478. apparet Clerico Ecclesiæ Cameri duodecimam tantum partem deberi, cui accedit depositio vnius testis affirmantis, quod ab initio Ecclesiæ Cameri non erat curata, sed postmodum erecta fuerit in Parrochiam, cum reservatione patronatus familiæ de Testa, ad quam ꝑ decimam trāfire non potuerunt in præiudicium Episcopi Parrochi vniuersalis, nisi cum expressa mentione decimarum, prout Rota ex sententia Sacræ Congregationis Interpretum Concilij firmavit in *Mediolanen Decimarum de Carlatio 24. Maij coram bo. me. Andrea, & in alia Mediolanen Decimarum 9. Iunij 1617. coram me.* quæ eo certiora redduntur, ex quo à die litis motæ, quæ cōtigat de anno 1624. Parrochus nequē egit pro exactione decimarum contra laicos, nequē comparuit in iudicio pro iure suo excipiendo contra Episcopum, aut assistendo contra laicos, itaut cessante voluntate, aut facultate Rectoris agendi pro sua portione contra laicos, semper remanet integra actio Episcopo pro sua quarta, ꝑ quam saltem officio Iudicis nobili contra possessores quorumcunque prædiorum decimatoriorum (modo sint debitores, prout sunt homines Cameri) dirigere potest, cum agatur de onere reali, *Feder. de Sen. conf. 81. in princ. Capic. decis. 20. num. 26. Franc. decis. 107. num. 11. Gambar. de Legat. lib. 6. num. 454. Franc. March. decis. 550. num. 5. Costa de portione, & rata par. 149. num. 11. Moneta de decimis cap. 5. num. 17. & idem fuit firmatum in Cordubensi liquidationis fructuum coram D. Cardinali Verospio 5. Iunij 1620. & in Conchei Decimarum, quæ est 442. part. 1. recent.*

Non obstat, quod ex prædictis non constet Parrochiam Cameri fuisse antiquitus penes Capitulum.

Quia enunciatiua supra centum annos de qua in Instrumento anni 1478. habet vim famæ iuncta cum depositione vnius testis, & negligentia Rectoris in non comparendo, ꝑ sufficienter coadiuantur inuicem ad integrandam hanc probationem. *Verall. decis. 271. num. 3. par. 3. Manric. decis. 325. num. 4. & Rota decis. 247. num. 6. coram Papa Greg. XV.* sed præterea hæc probatio defumitur ex fundamento Communitatis, tamquam emanans ꝑ ab eisdem iuribus, à quibus replicatio defumitur, prout supra dictum fuit.

Nequē tenet replicatio, quod probata pertinentia parrochialitatis respectu Capituli, adhuc non releuaret, ex ꝑ quo decimæ pertinent ad Ecclesiam parrochiam, iuxta notata communiter per DD. *in cap. cum contingat. de decimis.*

Quia probata antiquiori parrochialitate, vel decimæ nõ debentur, nisi expresse fuerint ꝑ assignatæ in erectione, vt iam dictum fuit, vel Episcopus semper fundat intentionem in parte retenta secundum terminos decisionis *Mediolanen Decimarum de Varisio 12. Ianuarij 1618. coram me.* Et ita, &c.

* Sunt decis. 64. par. 5. recent. & 23. hæc ead. par.

* Habes hanc decis. infra prout in Indice in fine decisionum posito.

R. P. D. MERLINO.

Romana Nullitatis Obligationis.

Die Veneris 27. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Notarij secundum reformationem Pauli V. super Tribunalib. Vrbis nequaquam possunt rogare, seu stipulare instrumenta, nisi noscant contrahentes, & de hoc

mentionem facere debent in instrumentis, alias condemnantur ad damna, & interesse parti læsæ, & d. instrumenta remanent sub vitio nullitatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Notarius de iure communi non est necesse, vt habeat notitiam contrahentium ante confectionem instrumenti.
- 2 Notarius de iure communi sat est, quod habeat notitiam contrahentium eo modo, quo haberi potest, videndo personas ipsorum asserentium, se tales.
- 3 Notarius, si deberet cognoscere contrahentes esset quasi ad nihilum deducere instrumenta.
- 4 Notarij secundum reformationem Pauli V. non possunt rogare, seu stipulare obligationes aliquas, vel contractus, nisi bene noscant contrahentes.
- 5 Et de tali cognitione in instrumentis facere debent mentionem.
- 6 Decretum irritans radicitus inficit actum aliter gestum.
- 7 Clausula, sublata, nedum irritat actum, sed & ita claudit os parti, vt nec admitti possit ad probandum contrarium.
- 8 Clausula, sublata, Iudici aufert facultatem aliter iudicandi.
- 9 Clausula in fine posita, quando ad omnia superius relata, non possit referri.
- 10 Relatio regulariter fit ad proxima, & immediate præcedentia, non ad ea, quæ longe distant.
- 11 Notarius, vel vnus ex testibus sufficit, quod cognoscat alterum ex contrahentibus ad hoc, vt instrumenta sustineantur, & hoc secundum declarationem Reformat. Pauli V.
- 12 Constitut. Pauli V. quod Notarij debeant cognoscere contrahentes, copulatiuè continet pœnam damnorum, & interesse respectu Notarij, & annulationis actus respectu partium.
- 13 Dictio, ultra, est inclusiua, & implicatiua antecedentium, cum subsequentiis.

DECISIO LXII.

FUIT resolutum, decretum A.C. contra Hippolytum relaxatum, esse reuocandum.

Relaxatum enim fuit in vim cuiusdam Instrumenti fideiussionis, factæ per dictum Hippolytum pro Francisco in fauorem Lucæ de Vecchis; in Instrumento autem Notarius nullibi attestatur, quod idem Hippolytus sibi esset cognitus; & propterea, licet attenta iuris communis dispositione, stipulatio prædictæ fideiussionis sustineatur; ꝑ quia non est necesse Notarium habere notos contrahentes, ante confectionem Instrumenti, sed satis est, quod habeat notitiam eo ꝑ modo, quo potest, videndo personas ipsorum, asserentium, se tales, vt docuit Bald. in rubr. C. de fide. instrum. num. 21. vers. in contrarium videtur, vbi, quod si deberet Notarius cognoscere contrahentes, esset quasi ad ꝑ nihilum deducere instrumenta, *Ruin. conf. 189. nu. 17. lib. 1. Cagnol. in l. si librarius, num. 64. ff. de reg. iur. Berz. & Zol. claus. 2. glos. 2. num. 9. Rota decis. 434. num. 1. par. 1. diuers. & in Perusina hæreditatis 28. Novembris 1616. coram bo. mem. Buratto.* Attamen ex præscripto Constitut. fa. mem. Pauli V. super reformatione Tribunalium editæ, si Notarij non audeant. tit. de Notarijs, dicta Hippolyti fideiussoria obligatio nõ subsistit, Ibi enim statuitur, quod ꝑ Notarij non audeant rogare, vel stipulari obligationes aliquas, vel

vel contractus, nisi iidem Notarij bene nouerint contrahentes, & quod de tali cognitione in instrumento mentionem facere debeant; de hac autem cognitione Notarij de ipso Hippolyto, & cognitionis attestazione, nullibi apparet in instrumento, cuius vigore condemnatus fuit idem Hippolytus, & perinde nulla remanet, & inanis eiusdem obligatio, quia constitutio praedicta munita est, clausula, decreti irritantis, quae radicatus inficit actum aliter gestum, cap. si eo tempore, de elect. in 6. Cassador. decis. 1. num. 2. de rescript. spol. decis. 3. in princ. eod. tit. in nou. & diuers. decis. 24. num. 5. par. 2. & clausula, sublata &c. quae, nedum irritat actus, secus gestos, sed ita claudit os parti, quod ut nec admitti possit ad probandum contrarium, ut dixit Card. Seraph. decis. 125. num. 19. Iudici autem quod aufert facultatem aliter iudicandi, Put. decis. 50. num. 5. lib. 1. Caputaq. decis. 134. num. 4. par. 3. Rota decis. 180. num. 1. par. 2. recent.

Non obstat, quod in instrumento census, cui postea fideiussor accessit Hippolytus, ad sit clausula (omnes mihi Notario cogniti &c.) quia clausula praedicta referri non potest ad Hippolytum, si quidem Notarius in dicto instrumento de Hippolyto mentionem fecit, dumtaxat in promissione Francisci, de faciendo accedere fideiussor, clausula autem praedicta appositae est in stipulatione ipsius fideiussionis, rogatae per separatam, & perfectam rationem, longe a dicta promissione distantem, & post digressum ad alia capitula, & in hac stipulatione nullum quidem verbum habetur de Hippolyto, tunc absente, sed recensentur tres alij tunc praesentes, & ad fideiussionem accedentes, ex quibus propterea recte deprehenditur, quod ad Hippolytum clausula praedicta fieri non potest relatio, quae regulariter fit ad proxima, & immediate praecedentia, non ad ea, quae longe distant, si idem ff. de iuris. d. omn. iud. Aym. cons. 147. num. 8. Rota decis. 666. num. 1. par. 1. diuers. & decis. 267. num. 3. par. 2. recent. Neque Hippolytus in dicto instrumento ad contractum fideiussor accessit, sed in alio instrumento post plures dies rogato, in quo nullibi legitur clausula cognitionis de eodem Hippolyto.

Minus obstat declaratio, facta ab eodem sa. mem. Paulo Quinto, quod sufficiat ut Notarius, vel vnus ex testibus cognoscat alterum ex contrahentibus, Quoniam in instrumento fideiussionis, factae per Hippolytum, deficit, etiam mentio talis cognitionis, nullaque adest clausula, cognitioq; &c. vel cognitus &c. ut dictum est supra.

Demum non obstat, quod Constitutioni sa. mem. Pauli Quinti fuit satisfactum per condemnationem Notarij ad damna, & interesse parti laesae; quoniam Constitutio praedicta copulatiue continet poenam damnorum respectu Notarij, & annulationis actus, respectu partium, ut colligitur ex illis verbis (ultra poenas adiectas) quae dictio, ultra, est inclusiua & implicatiua antecedentium, cum subsequenter, Rebuff. in l. si quis sic dixerit, 133. vers. idem in dictione, ultra, ff. de verb. signif. Menoch. praesumpt. 145. num. 4. lib. 4. Surd. decis. 285. num. 9. & 12. Granan. discept. for. cap. 116. num. 29.

Et ita, Hippolyto tantum informante, resolutum fuit, &c.

R. P. D. MOTMANNO.

Cremonen Praepositur.

Die Veneris 27. Iunii 1631.

ARGUMENTVM.

Beneficium dicitur reservatum, stante eius resignatione facta in manibus Papae. Et quando beneficij resignatio dicatur sortita suum effectum, licet mandatarius non seruauerit formam mandati in resignando.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficium dicitur reservatum, stante eius resignatione facta in manibus Papae.
- 2 Ex resignatione facta in manibus Papae, resultat vacatio beneficij in Curia, quae cadit sub reservatione clausa in corpore iuris.
- 3 Narrata in gratia, ut iustificentur admittuntur leniores probationes.
- 4 Testes bene probant presbyteratum alicuius, si pro causa scientiae deponant, quod viderunt instrumentum ordinationis Sacerdotij suscepti ab eo, de quo deponunt.
- 5 Resignatarius, quod possederit beneficium resignatum, ex quibus satis superque probetur.
- 6 Procuratori, quando liceat verbis mandati praeservantem mentem ipsius mandantis.
- 7 Declarationi mandantis, & praesertim in dubijs standum est.
- 8 Mandantis mens, quando est probata, si in mandato ad sint verba directio contraria eius menti, pro non appositis sunt habenda.
- 9 Superflua non sunt apta ad annullandum, & vitandum actum, sed potius ipsa vitantur.
- 10 Resignatio beneficij, quando sortita fuit suum effectum, omne ius dicitur abdicatum a resignante, ita ut nihil dicatur apud ipsum remansisse, quod possit vacare per eius obitum.
- 11 In Literis provisionis beneficij resignati, non fit mentio de conditionibus ad fauorem resignantis, sed talis mentio fit in literis reservationis pensionum. Et iste est stylus Officialium Curiae, qui stylus attendendus est.
- 12 Publicatio resignationis beneficij bene dicitur facta intra terminum requisitum, data eius prorogatione.

DECISIO LXIII.

Postquam Ecclesia Parrochialis Praepositura nuncupata, de qua agitur, ex resignatione Hieronymi admitti per summum Pontificem Dominico collata fuit, idem Hieronymus diem clausit extremum. Ioannes vero eandem Ecclesiam uti per obitum huiusmodi in mense nostro reservato vacantem per Ordinarium sibi conferri obtinuit. Vnde orta lite coram A. C. in literis Apostolicae provisionis deputato, & expeditis per dictum Dominicum alijs literis gratiose subrogationis ad ius, & possessionem dicti defuncti. idem A. C. pronunciauit, literas huiusmodi non esse exequendas.

Verum introducta coram me causa appellationis. Dominici censuerunt dictam sententiam esse reuocandam.

Constat enim de iustificatione omnium eorum, quae ad obtinendam executionem dictae subrogationis requiruntur, & primo quidem quod Ecclesia si reservata propter resignationem factam in manibus Papae, unde resultat vacatio beneficij in Curia, quae cadit sub reservatione in corpore iuris clausa, ut ut habetur in c. 2. & ibi Io. Andr. n. 7. & Anchar. num. 1. de praebend. in 6. glos. in clem. penult. in verb. siue ad nos. eod. tit. Rebuff. cons. 49. num. 10. Mandat. in prax. Signat. Grat. tit. de resignat. num. 10. Gonzal. ad Reg. 8. glos. 13. nu. 42. Rota decis. 1. in fin. de rer. permut. in nou. & in Colonien Canoniciatus S. Vrsula 27. Ianuarij 1627. coram R. P. D. meo Vbaldo.

Secundo, quod idem subrogatus sic constitutus in ordine presbyteratus ad regendam Ecclesiam parrochiale requisito, constat ex testibus deponentibus non modo de communi reputatione, quod sufficit ad effectum huiusmodi

modi iustificationis, *Innoc. in cap. innotuit. in princip. de eo qui fuit ord. recep. Aegid. decis. 114. Caputaq. decis. 177. num. 8. par. 1. Rota decis. 14. de probat. in antiq. & interminis similis subrogationis fuit dictum in Placentina Canoniciatus, & prabenda 26. Nouembrii 1593. coram bo. me. Orano.* Sed praeterea, pro causa scientiae addunt, se vidisse instrumentum ordinationis Sacerdotij ab eodem Domini-
 4 co ꝑ suscepti, ita vt plenè probent. per textus expressos in cap. 2. & seq. & vtrouque glos. in verb. argumentum, & in verb. testes, de Cleric. Peregr. Mascard. de probat. conclus. 303. num. 5.

Tertio de possessione dictiq; Hieronymi constat etiam, ex testibus, qui dicunt, se vidisse eum possidere dictam Ecclesiam, & facere omnes actus fieri solitos à vero illius Rectore, & possessore, ac eundem pro tali ab omnibus publicè fuisse reputatum, ꝑ quæ omnia satis superq; probant possessionem, *Cas. de Grassi decis. 14. de test. Rota in Albanensi Spoliis 11. Iunii 1609. coram Iusto.*

Non obstant quæ opponuntur aduersus reservationem, quod scilicet illa non subsistat ex defectu consensus, quem dicunt nulliter fuisse praestitum resignationi per procuratorem constitutum ad consentiendum, mediante reservatione pensionis ducatorum centum super fructibus & redditibus Eccl. Ordinarijs, ac incertis, cum tamen Dominicus resignatarius illi consenserit super certis tantum, non autem super incertis. Quia in mandato post verba super fructibus, & redditibus ordinarijs, ac incertis subsequuntur immediate alia verba, videlicet, qui fructus ordinarij, & certi ad valorem annuum ducentorum, & viginti ducatorum, ascendunt. Vnde potuit oriri probabile dubium, an forma mandati esset potius limitata ad fructus certos, quam ad certos simul, & incertos & an non per errorem Notarij scribentis irreperit in instrumento illud verbum, incertis, quo casu licuit procuratori ꝑ verbis mandati praeferre mentem ipsius mandantis, consentiendo resignationi sub reservatione pensionis super fructibus certis tantum, l. ult. in fin. ff. mandat. Tiraq. in l. si unquam. verb. libertis. num. 59. quam intentionem postea idem resignans suis literis missis
 6 uis etiam declarauit, ꝑ mandantis autem declarationi praefertim in dubijs standum esse docet, *Felin. in cap. eam quæ sub num. 6. in fin. de refer. Dec. cons. 51. num. 3. Aym. cons. 234. num. 4.* Probata itaque intentione Hieronymi de reservatione pensionis super fructibus certis tantum, con-
 8 quens est, vt illa verba, incertis, in mandato apposita ꝑ habenda sint pro nõ appositis, l. si ita. §. qui filio ff. de bon. poss. secund. tab. & quod superflua fuerit promissio resignationis ad maiorem cautelam ipsius resignantis facta de exhibendo intra quatuor menses alio mandato ad consentiendum
 9 reservationi cum reservatione pensionis super certis, cum superflua ꝑ nõ sint apta ad annullandum & vitiandum actum, sed potius videntur; *Rot. in Toletana seu nullius iurisdictionis 2. Aprilis 1618. coram R. P. D. meo Pironano.*

Et ex his verificata conditione reservationis pensionis super certis dubitari non potest, quin resignatio cor respicienda reservationi suum fuerit sortita effectum, & ideo per eam omne ius fuit abdicatum à resignante, ita vt penes ipsum nihil remanserit, quod potuerit vacare per eius obitum, secundum notata per Doctores in cap. sollicit. de re. sit. spol. *Cassad. decis. 4. eod. tit. Menoch. cons. 105. nu. 20. lib. 1. Paris. de resign. lib. 1. quaest. 7. num. 39. & fuit resolutum in Legionensi Praestimoniorum 11. Martij 1594. coram bo. mem. Card. Pamphilio.*

Nequè obstat, quod in literis prouisionis non sit facta mentio alterius conditionis in eodem mandato appositæ, quæ concernit partem domus spectantis ad eandem Ecclesiam, quam idem resignans sibi reseruauerat pro sua habitatione, vnde propter omisam huiusmodi reservationis mentionem in literis prouisionis inferitur ad illarum sub-
 11 reptionem. Quia ꝑ stylus Officialium Curiae talis reservationis mentionem admittit solummodo in literis reservationis pensionum, non autem in literis prouisionis, qui stylus attendi debet ad trad. per *Menoch. in cons. 287. num. 27. lib. 3. ubi plures allegat Rota in Papiensi beneficij 10. Aprilis 1617. coram bon. mem. Andrea.*
 Pauli Rubei. Decis.

Minus obstat quod pro parte dicti resignatarij non doceatur de publicatione suæ prouisionis facta intra tempus Constitutionis fel. rec. Gregorij Papa XIII. de resignationibus, intra sex menses citra montes publicandis, quia per
 12 Instrumentum publicum satis ꝑ constat de publicatione iuxta formam dictæ Constitutionis subsequuta intra terminum per literas in forma Breuis expeditas prorogatum, quod sufficere dixit *Rota in Burgeni Canoniciatus 19. Ianuarij 1598. coram bo. mem. Card. Pamph. impressa apud Marches. de commiss. par. 1. pag. 361.*

Et ita vtraque parte informante fuit conclusum.

Habetur infra alia decisio in eadem causa coram eodem bo. mem. Motmanno sub die 15. Decembris praesentis anni 1631.

R. P. D. GHISILARIO.

Romana Assécurationis Nauis.

Die Veneris 27. Iunii 1631.

ARGUMENTVM.

Casus obligationis circa materiam assécurationis Nauium, quando dicatur euenisse, onus probandi implementum ad quem pertineat. Procurator in dubio cuius vigore aliquid gessisse censeatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Implementum probandi onus, pertinet ad adimplere debentem.
- 2 Probatio maior dari non potest, quam propria confessio.
- 3 Procurator, qui mandatum suscepit, cogi ad illud exequendum potest.
- 4 Procurator praesumitur omnia gessisse in dubio, vigore praecedentis mandati, quamuis de illo, non fuerit facta mentio.
- 5 Mandatum sufficit, vt impleatur, quomodo possibile est, si aliter impleri non possit.
- 6 Procurator pinguius, & utilius adimplere potest mandatum.
- 7 Praecedentia, quando alicui sunt commissa, censentur etiam commissa antecedentia.
- 8 Ex epistola responsiva arguitur praecedens epistola antea scripta.
- 9 Actus, quo animo sit gestus, deprehenditur ex antecedentibus, & subsequentibus.
- 10 Officiali publico creditur, in his, quæ spectant ad eius Officium.
- 11 Petere, id, quod quis subitus habet, bona fides hoc non patitur.

DECISIO LXIV.

INTERVM proposita causa super eo, An euenierint casus assécurationis, commissaque fuerit stipulatio iuxta obligationem Mercatorum Urbis, qui assécurarunt granum Octauiano Acciaio, & Marco Martello, donec fuisset
 I dela-

delatum ad Portum Gori, DD. affirmatiue resolverunt approbando resolutionem in hac causa factam 26. Februarij præteriti, * dempra tamen quantitate exacta, & recuperata pro ipsis Affecutoribus ex pretio huius grani.

Cum verò negari non possit euenisse casum obligationis, dum Mercatores Affecutores voluerunt teneri ex causa cuiuslibet infortunii, & in se susceperunt omne riscum, quod ipsa Nauis pati posset à tempore, quo grano oneraretur quousque salua, & incolumis perueniret ad Portum Gori, vt benè colligitur ex generalitate verborum affecurationis, excipiendo solum à generalitate casum (baratariz) & propterea eò ipso quod granum non fuit adductum Gorum, ibique in eius Portu exoneratum, non est dubium fuisse factum locum obligationi affecutorum, à quibus † expressè id promissum extiterat, cuius obligationis implementum in ipsos transfertur l. 1. C. de probat. glos. in l. 2. in verb. repellere circa med. C. de iur. emphit. Bart. in l. in illa stipulatione, l. Kalendis, ff. de verb. oblig. Nat. conf. 726. num. 3. lib. 5. Bero. conf. 125. num. 13. lib. 1. Surd. decis. 64. num. 29. & seqq. Rot. recent. decis. 362. nu. 2. part. 1. sed de non implemento constat ex ipsorum propria confessione, dum Mercatores affecutores dederunt mandatum affecuratis, quod procurarent vedere granum eorum sumpibus, pro obseruantia affecurationis, qua nulla † potest dari maior probatio, cum superet omnes alias probationes, l. 1. C. de confess. l. vlt. C. de fideic. l. cuncta, C. de transac.

Nec obstat dicebatur Acciaiolum, & Martellum affecuratos constituisse procuratores Gualconum, & Sanminiati nomine proprio, non autem pro affecutoribus, quia cum præcessisset mandatum, & nomine ipsorum affecutorum acquirere, esset, & ad id † ipsi affecurati cogi possent ratione acceptationis huius mandati, l. idemque, §. si pròr. & l. si mandauero tibi, la. secunda, §. futuri est mand. cum alijs per Surd. decis. 304. num. 4. cum seqq. Rot. recent. decis. 640. num. 10. in fin. part. 1. consequenter nomine ipsorum affecutorum eisdem Gualconum, & Sanminiati procuratores constitutos fuisse censentur, quamuis ab affecuratis hoc expressum non fuerit ad latè congesta per Surd. conf. 19. sub num. 23. cum multis seqq. lib. 1. præsertim ex quo huiusmodi mandatum fuerat specialiter ad id datum ab affecutoribus, quo casu etiam in † dubio præsumuntur omnia gesta vigore præcedentis mandati, quamuis de illo non fuerit facta mentio, Bart. in l. qui in alieno, §. si is qui putabat, ff. de acquir. hered. la. è Surd. d. conf. 19. num. 30. cum seqq. lib. 1. & optimè Rot. in recent. d. decis. 640. sub num. 12. par. 1. & coram fel. rec. Greg. XV. decis. 472. num. 8. vbi etiam Adden. sub num. 9.

Sed visa fuit cessare difficultas ex facultate affecuratis tributa ab Affecutoribus in eodem mandato, vt patè ex ius verbis, ibi, Come se intieramente spèttassero à voi, & à loro, &c. ex quibus colligitur ipsis notum fuisse non potuisse recuperationem obtineri, nisi nomine Acciaiole, & Martelli, cum sub nomine ipsorum granum descriptum in Magistratu Bladarum reperiretur, & ideo sat esset ab ipsis fuisse impletum † huiusmodi mandatum, vt possibile fuit, cum aliter impleri non potuisset, vt post alios Crauet. conf. 203. num. 17. & conf. 247. num. 4. Eoque magis, cum hoc modo facilis reddita extiterit huiusmodi recuperatio, adeo vt dicendum sit pinguius, & vtilius † hoc ipsum mandatum adimpletum fuisse, prout fieri ita potuit, l. si hominem, ff. de ad. Surd. decis. 268. num. 25. Mant. decis. 260. num. 2. ante fin. Rot. decis. 32. num. 1. par. 2. diuersorum.

Immo sufficeret pariter, quod data fuisset facultas ordinandi venditionem frumenti, vt ab affecuratis eo modo, quo potuisset, fuisset ordinata huiusmodi præcedens eiusdem frumenti recuperatio, quia in mandato eorum, commissis sublequentibus † censentur etiam commissæ antecedentia, Burr. conf. 44. num. 2. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano, decis. 470. num. 3. & sufficit sola verisimilis mens mandantis, Mant. de tacit. & ambig. lib. 16. tit. 14. num. 31. & fuit dictum in vna Romana Censura 13. May 1630. coram R. P. D. meo Merlino.

Quibus etiā addebatur, quod ab ipsis affecuratis fuit sta-

tim scripta priuata epistola supradictis Gualcono, & Sanminiato, quod granum & pretium illius pro affecutoribus ab eis recuperaretur, vt iustificatur ex epistola † responsiva eorundem Gualconi, & Sanminiati in actis exhibita, & producta, ex qua arguitur huiusmodi præcedens epistola prius scripta, ad deducta per Molin. de Iust. & Iur. disput. 409. num. 5. & in vna Romana Pecuniaria, seu Cambiorum 10. Iulij 1616. coram bo. mem. Card. Sacrato, & in alia Romana Cambiorum 7. Maij 1629. coram R. P. D. meo Mortatino. Ac rursum ex computo retento ab eisdem Gualcono, & Sanminiato sub nomine ipsorum affecutorum, & affecuratis ad Urbem transmissis, & deinde ab ipsis affecutoribus parte citata extracto, necnon ex alio computo ab affecuratis retento in eorum libris, sub nomine etiam affecutorum à quibus pariter fuit extractum, vnde considerato principio, medio, & fine semper apparet huiusmodi mandatum affecuratos dedisse proprio nomine, vt facilius recuperatio grani, seu illius pretij assequeretur pro ipsis affecutoribus. Nam ex † anteceden. & subsequen. optime deprehenditur, quo animo actus gestus fuerit, l. reprehendenda, & ibi glos. in verb. comprobasti, C. de instit. & substitut. Roman. conf. 91. num. 2. & ibi Mandos. alios citat, in verbo conformem, Surd. decis. 307. num. 11. & seqq. Caputaque decis. 148. num. 4. par. 1. Rota coram fel. record. Gregor. XV. decis. 70. num. 8. & decis. 239. num. 8.

Nihilominus, quia Acciaiolus, & Martellus affecurati granum non amiserunt, cum eis restitutum fuisse appareat ex † fide Magistratus Bladarum rogata à Notario eiusdem officij, cui propterea est standum, Seraph. decis. 431. nu. 6. & 1088. num. 4. & 1390. num. 2. Rota decis. 252. numer. 3. par. 2. recent.

Ideo certum est totius grani iacturam non fuisse passos, siquidem ipsum restitutum Venetijs vendiderunt, atque ita cum apud se pretium habeant bona fides non patitur, vt per tant † quod intus habent, §. sic itaque, Instit. de act. l. qui hominem, §. si credo, ff. de solut. Bald. conf. 281. lib. 5. Nec per ipsos affecuratos prætenditur, vt ex latè deductis per Informantes. Et propterea Domini dixerunt, quod demptis quantitatibus, videlicet, scut. 36. 7. 1. auri in auro stampatum pro quolibet centenario pro summa affecurata, quas quantitates Acciaiolum, & Martellum affecuratos, recepisse constat ex scripturis per ipsos affecutores extractis, in reliquis residuis mandatum aduersus eosdem affecutores relaxandum esse, ac in decisis persistendum determinant.

Et ita vtraque parte informante resolutum, &c.
* Est decisio 24. supra in hac eadem parte.

R. P. D. DVNOZETTO.

Camerinens Donationis de Calcalaris.

Die Veneris 4. Iulij 1631.

ARGVMENTVM.

Vigore clausulæ, constituti, regulariter conceditur mandatum de associando. Insinuatio in quibus donationibus requiratur, & in quibus non. Donatio, quando dicatur correspectiua alicui contractui.

SVMMA RIVM.

- 1 Mandatum de associando regulariter vigore clausulæ constituti, conceditur.
- 2 Clausula, constituti, inutilis efficitur propter negligentiam.
- 3 Donatio ex defectu insinuationis, est nulla.
- 4 Insinuatio in donationibus puris, & simplicibus est necessaria, non autem in factis ob causam, & num. 5.

6 Dona-

- 6 Donatio, ex quo resultat, quod non sit simplex.
- 7 Donatio, si sit facta alicui, & donatarius eodem die se obligat ad dandam donanti decem singulis annis, censetur hoc fecisse contemplatione præcedentis donationis.
- 8 Donatio quando est facta in eodem contractu, & coram eodem Notario, & testibus, censetur facta ex causa d. contractus, & num. 13.
- 9 Donatio facta in aliquo contractu censetur facta contemplatione illius contractus, etiamsi donatio fuerit posita in articulo separato.
- 10 Clausula, ex mera, pura, & gratuita voluntate, &c. ex stylo Notariorum solet apponi in qualibet donatione.
- 11 Clausula, ex mera, pura, & gratuita voluntate, &c. non facit donationem puram, non solum, quando causa donandi est expressa.
- 12 Sed etiam quando non est specialiter expressa dummodo aliter assignari possit causa.

DECISIO LXV.

FUIT dictum 7. Aprilis proximè præteriti * D. Andrea Calcalario cessionario Herfiliæ, & aliorum fororum, de Calcalarijs, non esse dandum mandatum de associando ex secundo capite.

- 1 Primo, quia licet in Instrumento donationis facta à Io Baptista dd. sororibus cedentibus adesset clausula constituti, & cuius vigore regulariter mandatum de associando conceditur, ex traditis per Bart. in l. 3. in 4. quæst. princip. C. de pignor. cum alijs allegatis in Decisione, attamen illa d. Andrea suffragari non poterat propter negligentiam dd. fororum constitutariorum, quæ nedum neglexerant apprehendere possessionem bonorum, de quibus agitur, sed etiam passæ fuerant illam à Venantio, & alijs Io. Baptista donantis filijs apprehendi, ex qua negligentia d. clausula constituti effecta fuit inutilis, etiam respectu d. Andrea cessionarii, Rota decis. 694. num. 8. par. 1. recent. cum alijs in Decisione allegatis.

- 2 Secundo, quia donatio facta dd. mulieribus erat nulla, propter defectum insinuationis, & quæ ex constitutione Marchiæ, necnon ex dispositione Statuti Camerini omnino requirebatur, Greg. XV. decis. 260. num. 1. & seqq. Hodierna die posita causa super iisdem, recessum fuit à secundo capite decisionis, ea ratione, quia licet Statutum Camerini, & Constitutiones Marchiæ requirant insinuationem in donationibus, attamen debent intelligi & de puris, & simplicibus donationibus, l. Aquilius Regulus, ff. de donat. Alber. in 1. par. Statut. quæst. 122. de prædicta materia, Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 72. num. 4. & seqq. Seraph. de c. 4. 16. num. 17. non autem de factis ob causam, & in quibus de iure communi insinuatio non requiritur, Oldrad. conf. 139. num. 14. Curt. in conf. 142. num. 5. Roman. conf. 26. num. 3. Clar. in §. donatio, quæst. 3. num. 1. & quæst. 16. num. 6. Guidop. decis. 95. num. 2. Tirac. in l. si unquam, in ver. donatione largitus, num. 127. C. de reuoc. donat.

- 3 Quod autem donatio, de qua agitur, fuerit ob causam, satis intelligitur ex instrumento transactionis inter d. Ioan. Baptistam, & Herfiliam, aliasque sorores initæ, ex qua apparet eos ad illam deuenisse occasione diuersarum prætensionum, super quibus inuicem se plenissimè quietarunt, & Vnde resultat donationem non fuisse simplicem, Soccin. conf. 273. num. 4. lib. 2. vbi in fortioribus terminis post Castrensem infert, quod si mulier aliquid & donat Hospitali, & eodem die Hospitali se obligat ad dandum mulieri decem singulis annis, censetur Hospitali hoc fecisse contemplatione præcedentis donationis, Dec. in l. petens, numero 3. C. de pact. l. as. in l. lecca, num. 24. & seqq. ff. si cert. pet. Grammat. decis. 103. num. 156. & seqq. Rota in Parmen. Dary 27. Iunij 1612. coram Reuerendis. D. meo Decano apud glos. ad Galfes. decis. 113. num. 5. 13. & seqq.
- 4 & quod vbi in eodem contractu coram & eodem Nota-

rio, & Testibus est facta donatio illa, censetur ex causa d. contractus, fuit dictum in Romana societatis 16. Decembris 1619. coram bo. mem. Vbaldo, præcipuè ex Menoch. præsumpt. 12. num. 4. & seq. lib. 4.

- 5 Non obstat, quod donatio fuerit facta in Capitulo separato, quia ex hoc non sequitur, quin d. donatio & fuerit facta contemplatione d. transactionis, ac proinde d. donatio censetur respectiva ad d. transactionem, ad tradita per Surd. conf. 217. num. 19. vers. his vero non obstantibus, lib. 2. Aym. conf. 98. num. 12.

- 6 Nec releuat, quod donatio facta fuerit per hæc verba, ex mera, pura, & gratuita voluntate, & quia sic voluit, &c. quia ultra quod & d. clausula ex stylo Notariorum in qualibet donatione apponi solet, Seraphin. decis. 1184. numero 2. illa non facit & donationem simplicem, nedum quando causa donandi expressa est in ipsa donatione, Dec. in l. si donatione, num. 4. C. de collat. Alex. conf. 40. num. 14. lib. 4. Becc. conf. 20. num. 21. lib. 1. Surd. conf. 407. num. 21. lib. 3. Gratian. discept. 96. num. 34. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 1. num. 58. Marefcor. var. cap. 27. num. 8. & 9.
- 7 lib. 2. sed etiam quando specialiter & expressa non est, dummodo alias assignari possit causa resultans ex transactione, in qua plura respectiva, & vicissitudinaria, sint conuenta, Rim. sen. conf. 383. n. 24. 29. 32. 37. lib. 2.

- 8 In præfenti autem casu, licet non fuerit expressa causa donandi, attamen ex qualitate transactionis satis apparet donationem fuisse ob causam, non solum quia, vt dixi supra, donatio & fuit facta in eodem instrumento, sed etiam quia eadem res, quarum iura fuerunt donata, erant litigiosa, & super illis inter donantem, & donatarius vertebatur, unde clare colligitur donationem fuisse factam ex causa transactionis, idque clarius resultat ex exordio ipsius transactionis, vbi contrahentes affirmant ad effectum obuiandi litibus se ad d. transactionem deuenisse.

Et ita vtraque &c.

* Est decisio 34 supra in hac eadem parte.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana restitutionis in integrum.

Die Veneris 4. Iulij 1631.

ARGUMENTVM.

Restitutio in integrum, vt habeat locum quid requiratur. Testes singulares, quando probent, Testium primo dicto statuitur, & alia, de quibus in Summarijs.

SUMMARIVM.

- 1 Restitutionis in integrum fundamentum est læsio.
- 2 Testes singulares sufficienter probant concurrentibus adminiculis, & num. 3. & 9.
- 4 Testium primo dicto regulariter statuitur, non autem secundo in præiudicium partis, cui ius quæsitum esse dicitur.
- 5 Testium tunc multò magis statuitur primo dicto, quando pro secundo nulla concurrunt adminicula.
- 6 Testes propter commissum periurium non probant.
- 7 Restitutioni in integrum, vt sit locus requiritur, vt de iniustitia sententia, & læsione plenè constet.
- 8 Testis subornatio, siue corruptio, deducta ex depositione ipsiusmet Testis, est concludenter probanda.
- 10 Testes, quando sunt in eorum dicto singulares non probant, & num. 11.

- 12 Testis, si non deponat certitudinaliter, sed proprio iudicio, non probat.
 13 Procurator non potest esse testis in causa.
 14 Procurator, qui non acceptauit mandatum, & non est in causa, potest esse testis in ea.

DECISIO LXVI.

Altera tantum parte informante Reuer. P. D. meus Vbaldus pridie sui ab Vrbe discessus proposuit dubium. An constaret de causis restitutionis in integrum, & Domini negatiue responderunt.

- Quia cum nulla pro parte hæredum Christophori, qui fuerunt condemnati ad restitutionem pecuniarum, de quibus agitur, probetur f. læsio, cessat quoque fundamentum, vel causa ipsius restitutionis in integrum, cap. 1. & ibi Abb. num. 2. de restit. in integr. Salic. in l. 1. num. 8. C. si aduers. rem iud. Benint. decis. 85. num. 7. & seqq. Rot. decis. 1. eod. tit. in nou. & decis. 132. num. 1. par. 1. recent. Verum è contra constat de iustitia sententiarum, quæ dd. hæredes condemnant ad restituendum pecunias per dictum q. Christophorum ex hæreditate Bartoli subtractas, nam existentia dd. pecuniarum in domo Christophori probatur per testes deponentes de assertionem d. defuncti in extremis constituti, earum autem subtractio ex arcubus ipsius defuncti, 2 probatur etiam per eosdem testes, qui quàmuis f. in hoc dicto sint singulares, tamen sufficienter probant concurrentibus administris exactè ponderatis in superioribus decisionibus R. P. D. mei Durani in hac eadem causa 5. Martij, & 4. Aprilis 1629. emanatis, ex quibus f. ipsorum singularitas optimè suppletur, vt tradit Castr. in cons. 250. numero 3. vers. & licet videantur singulares lib. 2. Aym. in cons. 73. num. 36. Cas. de Grassi. decis. 3. num. 6. de probat. Rot. coram Car. Mantici. decis. 260. num. 2.

- Non obstat, quod Testium vnus, qui primò deposuit se adfuisse dum Christophorus aperuit arcus, ex quibus surripuit pecunias, & argentia postmodum hanc suam depositionem reuocauit in iudicio criminali, vbi deposuit se à Gherardo altero Teste fuisse subornatum. Quia fuit responsum quod regulariter f. in huiusmodi Testibus statum primo eorum dicto, non autem secundo in præiudicium partis cuius questum esse dicitur, attendi non debet, c. si cut nobis, & ibi glos. fin. de testib. DD. communiter in cap. cum in tua, & ibi Felin. num. 4. eod. tit. Dec. in consil. 189. num. 6. & 12. Surd. decis. 107. num. 2. Couar. var. resol. lib. 3. cap. 13. num. 8. vers. ceterum si testis, Menoch. qui communem dicit de arbitr. cas. 408. num. 10. Farinac. de testib. q. 66. num. 124. & seq. ac num. 151. vbi addit conclusionem fortius procedere f. quotiescumque pro secundo dicto in casu nulla concurrunt adminicula, Rot. decis. 19. eod. tit. in nou. & decis. 346. num. 2. par. 1. diuers. quia propter commissum f. per iurium non probat d. cap. sicut nobis, & cap. testimomum, & vtrobique glos. de testib. Mascard. conclus. 454. num. 10. de probat. cum tamen ad effectum, vt sit locus restitutorum in integrum requiratur, f. vt de iniustitia, & læsione constet per plenas, & concludentes probationes, Benint. decis. 85. num. 9. Rot. post Farinac. 354. numer. 1.
- 8 Subornatio autem, f. siue corruptio deducta ex depositione ipsiusmet Testis, qui dixit se subornatum ad hunc effectum non est concludenter probata, Gratian. discept. 192. num. 2. & proinde Gherardus accusatus de subornatione, cum non esset principalis in causa, neque haberet interesse consequens est absolutionem, idem verò Testis propter crimen falsi fuit condemnatus, & in omnem euentum depositio alterius Testis de confessione dicti Christophori, quod subtraxerit f. pecunias, licet sit singularis probat co. currentibus administris coram D. meo Durano, enumeratis ex pluribus allegatis in d. decis. 5. Martij.

Neque obstant testes ultimo loco examinati, tum quia 10 sunt in eorum dicto singulares, f. tum etiam quia quoad primum, licet ipse deponat se fuisse presentem quando Christophorus vnâ ex defuncti arcubus aperuit, in qua fuerant reperta scuta 550. nullam tamen negatiuam loco,

& tempore ita coarctat, vt excludatur quinidem Christophorus alio tempore, f. & loco plures pecunias inuenit, aut surripuerit, ad not. per Bald. in l. apud antiquos, C. de furt. Alex. cons. 183. num. 5. lib. 7. Gregor. XV. decis. 351. num. 31. & fuit dictum in Bononiensi Euacuationis Molendini 12. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Ghislerio.

Quò verò ad secundum qui dicit sibi videri impossibile, quod defunctus ex quo fuit semper operarius, & nunquam Dominus apotheca potuerit relinquere in hæreditate suam 12 mam scut. 2000. fuit responsum, quod cum non f. deponat certitudinaliter, sed de proprio iudicio minimè probat Felin. in cap. quoties num. 7. de testibus, Honded. cons. 79. num. 38. lib. 1. Caputaq. decis. 278. num. 1. par. 3. Rot. decis. 245. num. 5. par. 1. recent.

Minus obstat, quod testes pro parte hæredis q. Bartoli 13 examinati, cum ab ipso hærede fuerint constituti f. procuratores ad omnes eius causas, & lites, & ad exigendum non sint attendendi, per text. in cap. insuper in fin. de testib. Specul. de test. §. 1. num. 74.

Quia non constat de acceptance talis mandati neque 14 quod fuerint in causa, quò casu f. potuerunt deponere, vt docet Bart. in l. deferre, num. 2. ff. de iur. fisci. præsertim volente ipso constituyente, vt dixit Rot. in Gerunden Beneficij 14. Maij 1629. coram R. P. D. meo Pirouano.

Et ita vna tantum parte informante fuit decisum.

¶ Altera decisio in eadem causa coram Eminentiss. D. Card. Vbaldo, habetur infra sub die 23. Ianuarij 1632.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Bonorum.

Die Veneris 4. Iunij 1631.

ARGUMENTVM.

Vsfructus si sit relictus alicui donec viuit, & vnico contextu alius sit institutus hæres in proprietate, is censetur pure hæres institutus, & quare.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæredi non potest denegari immissio, si exhibeat testamentum non abolutum, neque cancellatum.
- 2 Substitutio, quando remaneat pura institutio.
- 3 Hæres vniuersalis censendus est ille non autem simpliciter substitutus, licet alius sit relictus hæres vsufructuarius, & vnico contextu ille sit relictus hæres vniuersalis proprietatis.
- Quod procedit, etiam si adsint verba post mortem, quia censentur apposita, vt vsufructuarius liberè fruatur vsufructu.
- 4 Hæres vniuersalis incontinenti est hæres, licet alius sit relictus vsufructuarius.
- 5 Fundum totum nostrum esse dicimus, licet vsufructus alienus sit.
- Vsfructus non est pars Domini, sed seruitus, vt via, & iter.
- 6 Meum esse falso non dicitur, cuius non potest vlla pars dici alterius esse.
- 7 Vsfructus, & via partes fundi non sunt.
- 8 Vsufructuarius Dominus non est.
- 9 Legatum, cuius vsufructus alienus est, ab hærede tenetur petendum est.

- 10 *Vsusfructus licet in iure, & non in parte consistat, emolumentum tamen est.*
- 11 *Vsusfructus cum sit seruitus, impossibile est impossibilitate iuris, quod sit pars rei.*
- 12 *Res mea, mihi seruire non potest.*
- 13 *Res communi mihi seruire non potest.*
- 14 *Vsusfructus nihil aliud est, quam seruitus personalis.*
- 15 *Vsusfructus in multis pars domini est.*
- 16 *Vsusfructus dicitur similis portioni, licet non sit portio, & num. 18.*
- 17 *Vsumfructum fundi stipulans similis est ei, qui partem fundi stipulatur.*
- 18 *L. 4. ff. de usufructu, & alia iura conciliantur.*
- 19 *Per mortem usufructuarij extinguitur usufructus.*
- 20 *Vsusfructus ne dum extinguitur per mortem naturalem, sed etiam per civilem puta maxima, & media capitis diminutione.*
- 21 *Fideicommissario non potest impediri immissio per eum, qui titulum nullum habet.*
- 22 *Vsufuctu finito, sit ipso iure consolidatio cum proprietate.*
- 23 *Titulum, si quis non habeat, vel non parem, non est legitimus contradictor aduersus eum, qui venit cum titulo.*
- 24 *Titulum apparentem, si quis habeat, potest immisionem heredi impedire, nisi incontinenti appareat huiusmodi apparentem titulum esse nullum.*
- 25 *Heredi debetur immissio in bonis defuncti probata eius possessione absque eo, quod discutatur dominium eorumdem bonorum.*
- 26 *Heredi non potest denegari immissio propter ea, quæ requirunt altiore indagationem.*
- 27 *Iura, quæ non sunt de actis, nec in forma probanti non releuant.*
- 28 *Immissio heredi in quibus bonis sit danda, & ex quibus probetur, quod aliqua bona erant testatoris, numero 29.*
- 30 *Heredi, ut competat immissio super certis bonis defuncti, sufficit quod fuerint possessa ab ipso defuncto.*

DECISIO LXVII.

Gherardus Cæsarius Cleriam sororem heredem usufructuariam instituit, eiusque post obitum in euentum, in quem Testatoris filij legitimi, & naturales, vel legitimi ab ipso, aut prædicta Cleria non extarent, hæredes vniuersales instituit Patres Discalceatos Beatæ Mariæ de Scala. Quare dubitauimus, an prædictis Patribus danda esset immissio, quod dubium duas habet inspectiones principales. Prima est, an prædicti Patres sint hæredes Gherardi, vel potius substituti, quia si hæredes, illis non potest denegari immissio, quod cum exhibeant testamentum non abolum, neque cancellatum ex dispositione, l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. Secunda inspectio est, in quibus bonis danda sit immissio.

Et quantum attinet ad primam inspectionem, cum dictus Testator decesserit nullis relictis filiis, institutio dictorum Patrum remansit pura, l. ult. §. 1. ff. de vulgar. & pupill. si pupillis, in fin. ff. de cond. inst. Bald. in l. cum in testamento, in fin. C. de testam. manum. Ideoque censei debent hæredes vniuersales Gherardi, non autem simpliciter substituti Cleriæ, quia cum ipsa fuerit hæres usufructuaria, & unico contextu dicti Patres hæredes vniuersales instituti illico censentur hæredes vniuersales proprietatis, non obstantibus verbis illis post mortem, quia censentur appositæ, ut Cleria liberè fruatur usufructu secundum opinionem, quam Rota seruat, ut doctissime more solito exami-

nato articulo, & cumalatis Doctoribus, ac Decisionibus Rotabilibus, ipsique concordatis fuit non iussu, ne resolutum in causa Camerinen hereditatis 21. Februarij huius anni coram R. P. D. meo Merlino.

Et hæc sententia, quod non repugnet heredem vniuersalem esse incontinenti heredem, licet et alius sit hæres usufructuarius probatur ex l. recte dicimus, ff. de verbor. signif. vbi recte dicimus totum fundum nostrum esse, etiam si usufructus alienus sit, quia usufructus non domini pars, sed seruitus, ut via, & iter, nec falso dictum est, neminem esse, cuius non potest villa pars et dici alterius esse. Ad idem est text. in l. & per iusturandum, §. illud, ff. de acceptil. vbi de usufructu, & via ait Iurisc. consultus, hæc autem partes et non sunt, & in l. falsus, §. fin. ff. de furt. textus asserens rationem illius decisionis inquit, Quia usufructuarius Dominus et non est; Et magis in puncto est bonus textus in l. Marcius, §. fundo, ff. de leg. 2. vbi dicitur, legatum, cuius usufructus alienus est, et ab herede tamen petendum esse, rationem subdens, videlicet, usufructus enim, & si in iure, non in parte consistat, et emolumentum tamen continet.

Nec est omittendus textus in l. usufructum, ff. de verb. oblig. & in l. cum filius, §. Dominus, in fin. ff. de legat. 2. in illis verbis: Quoniam usufructus, &c. & corroboratur

11 hæc sententia etiam ratione. Nam si usufructus et est seruitus, d. l. recte, & habetur etiam in l. 1. & 2. ff. de usufruct. Impossibile est impossibilitate iuris, quod sit pars rei, quia hoc modo et res mea mihi seruaret, quod vulg. ibas regulis repugnat, l. vti frui, ff. de usufr. Capoll. de seru. Urban. Præd. 13 cap. 14. num. 4. Immo nec communis et seruire potest, l. in re communi, ff. de seru. Urban. Præd. bene ergo loquutus est Iurisc. consultus, in d. l. recte, in fin. ex iustentia Iuliani asserens, hanc opinionem esse veriore; Et quod usufructus et nihil aliud sit, quam seruitus personalis, dicunt gloss. & D. D. in princ. Inst. de seru. rustic. præd. Gomez var. resolut. tit. de seru. c. 15. num. 1. Molin. de iust. & iur. tract. 2. disput. 8. vers. quartus quando.

Neque prædictis resistit, l. 4. ff. de usufr. dum dicit vsumfructum et in multis partem domini esse, nam gloss. ibidem in vers. vel verius dic. dicit illum Textum esse intelligendum respectu similitudinis tantum, itaut usufructus dicatur et esse similis portioni, quamuis non sit portio, ut re ipsa declarat text. in d. l. qui vsumfructum, & d. l. cum filius, §. Dominus. In prima enim dicitur, stipulantes vsumfructum fundi similem esse ei, et qui partem fundi stipulatur, & in secunda dicitur, quoniam usufructus portioni instat 18 obtinet, & sic ista iura loquuntur per similitudinem, et cum hac declaratione concordari debent iura, & Auctores disidentes, prout dicit Pinell. de bonis maternis. part. 3. num. 34. vbi multos allegat dictam concordiam amplectentes, & bene conferunt dicta. Bart. in d. l. qui vsumfructum, ff. de verbor. oblig. & in l. in venditione, ff. de bon. aut. ind. possid. N. arr. conf. 563. num. 22. lib. 3.

Neque obstat, quod Cleria heredem Marcum instituerit, quia cum per obitum et dictæ Cleriæ extinctus fuerit usufructus, §. finitur, Inst. de usufruct. prout nedum extinguatur morte naturali, sed etiam civili, puta et maxima, & media capitis diminutione, ut ibi dicitur, & in l. si usufruct. ff. de iur. dot. l. fin. C. de sent. pass. l. corruptionem, vbi Bald. ff. de usufruct. propterea dictus Marcus dato etiam, quod possideat, non est legitimus contradictor ad impediendam immisionem a Patribus petitam. Nam quoad bona relicta per Gherardum, et nullum habet titulum, cum ille proveniat a dicta Cleria, quæ contra dispositionem dicti Gherardi Testatoris sui auctoris non poterat efficere, ut talia bona ad alium peruenirent, quam ad ipsos Patres Discalceatos, quos ipse Gherardus heredes proprietarios instituerat, & idcirco immediate voluit ad eos peruenire abque alia 22 hæredis restitutione, quia et finito usufructu sit ipso iure consolidatio cum proprietate, d. §. fin. Inst. de usufruct. Quare cum dictus Marcus non habeat titulum, quoad bona relicta per Gherardum, vel non parem, non est legitimus contradictor et aduersus Patres venientes cum titulo, & probantes Gherardi auctoris sui possessionem, ut Ratim dicitur, ad tradita communiter per D. D. in d. l. fin.

S V M M A R I V M.

Nequē dicatur sufficere, quod Marcus exhibeat titulum apparentem ex Testamento dictæ Cleriæ, quia quicquid dicendum sit, an ipse possideat, quatenus id esset verum, obiectum procederet, nisi incontinenti appareret huiusmodi apparentem titulum nullum esse, ut patet ex prædictis, iuxta *not. in l. 2. C. de edict. Diu. Adrian. coll. Dec. conf. 424. num. 4. Roland. conf. 1. num. 71. vol. 1. & plenius conf. 98. num. 40. vol. 3.*

Nequē obstat, quod Marcus ex persona Cleriæ prætendat plura bona spectare ad hæreditatem matris, & Ioannis Baptiste fratris dictæ Cleriæ, quia cum Gherardus possideret omnia dicta bona, ut statim dicitur utique per Patribus debetur immissio in dictis bonis absque eo, quod discutatur dominium eorumdem bonorum, *glos. & Doct. in d. l. fin. Alciat. conf. 162. num. 2. Rolan. conf. 2. num. 2. & seqq. lib. 3. Menoch. de adipiscen. remed. 4. num. 368. & seqq. sanct. mem. Greg. decis. 194. num. 11.* Cum enim inspectio, an bona fuerint matris, vel fratris, & an pertinerent ad Cleriam, requiritur alioquin indaginem, non debet retardare Immisionem dictorum Patrum, *l. 2. vbi DD. C. de edict. Diu. Adr. coll. Dec. d. conf. 424. num. 4. & conf. 588. num. 12. Roland. d. conf. 1. num. 73. vol. 1. & latius d. conf. 2. num. 37. & conf. 98. num. 37. & seqq.* Nec dici potest, quod incontinenti constet de veritate, ex eo, quod Sancta mater hæredis instituit Gherardum, Io. Baptista, & d. Cleriam filios, cui quidem Sanctæ assignata fuerant pro dote sua, Doras in Via Peregrini, & alia Domus contigua, dicti autem Gherardus, & Ioannes Baptista post obitum Sanctæ perierunt poni ad suum creditum, necnon, & Cleriæ fororis loca. *11. Montium* ad hæreditatem eiusdem Sanctæ spectantia; Quia iura, quæ ex quibus hæc deducuntur non sunt in actis, nec in forma probanti, & ideo de illis non est habenda ratio, ultra alias responsiones, quæ possent afferri.

Quantum attinet ad secundam inspectionem principalem, in quibus bonis sit danda immissio, utique illa est danda in Vincis iuxta descriptionem factam in Inuentario Cleriæ, & in ipso Inuentario Patrum, quod per citata Cleria confiteantur, necnon in Domibus sitis ad Pellegrinum, quæ fuerunt descriptæ in ipso Inuentario Patrum, citata prædicta Cleria, & prædicta descriptio adminiculatur ex locationibus factis per Gherardum Testatorem, & pensionibus per ipsum exactis.

Concurrit etiam descriptio facta per Cleriam in suo Inuentario, cui non obstant verba illa: *che non sono sue*, scilicet Gherardi, quia sufficit, ut superius dictum est, quod possiderit ab ipso Gherardo, ad effectum, ut illius hæredi competat Immissio. Quoad loca Montium, satis constat illa fuisse in hæreditate dicti Gherardi, cum Cleria obtinuerit immitti in dictis locis Montium vigore Testamenti dicti Gherardi, ac propterea in illis etiam concedenda est Immissio.

Et ita conclusum, &c.

Alteram decisionem in hac eadem causa coram eodem Reuerendiss. P. D. Decano, vide infra sub die Veneris 19. Decembris eiusdem Anni 1631.

R. P. D. MERLINO.

Romana, seu Spoletana successionis.

Die Veneris 4. Iulij 1631.

ARGVMENTVM.

Statuta ex defectu iurisdictionis non possunt extendi extra territorium, & tractantur hic, quod Statutum Urb. exclusiuium feminarum requiritur subiectio respectu succedere volentis, & etiam respectu bonorum, ad effectum, ut habeat locum.

- 1 Defunctus, si decedat ab intestato, tunc danda est immissio proximigri hæredi, sublata omni sexu differentia.
- 2 Remedium, quorum bonorum, datur aduersus possidentem pro hærede, vel possessore.
- 3 Statutum Urbis exclusiuium feminarum non excludit feminam propter patruelem.
- 4 Statutum excludens sororem vocans fratrem, intelligitur de fratre primi gradus non autem de fratribus patrueilibus.
- 5 Forenses non subiacent Statuto Romano circa exclusionem feminarum etiam si bona in territorio Romano existant.
- 6 Statutum Urbis exclusiuium feminarum non habet aliud motiuium, quam ipsam conseruationem familiarum, & num. 15.
- 7 Romanorum statuentium partes non sunt consulere exteris agnationibus.
- 8 Statuta non possunt extendi extra suum territorium ex defectu iurisdictionis, & num. 16.
- 9 Statutum exclusiuium feminarum, cui bona subiecta sunt, non potest connecti cum alio Statuto, cui persone ad successionem contententes sunt subditæ.
- 10 Defunctus, licet fuisse incolæ Urbis, & subiectum Statuto Romano, non inde Urbis Statutum exclusiuium feminarum porrigitur ad personas externas succedere volentes, quæ non cadunt sub prouidentia statuentium Romanorum.
- 11 Agnationis conseruanda votum non cadit erga defunctum, sed erga superstitem.
- 12 Statuto exclusiuium feminarum, quando defunctus est subiectus, sed successionem prætendentes, sunt forenses, tunc femina non excluditur à masculis.
- 13 Gaspar. Anton. Thesaur. qq. forens. quæst. 4. lib. 2. num. 7. & 8. reijcitur.
- 14 Defunctus non conseruat agnationem, sed viuius.
- 15 Statutum exclusiuium feminarum Nursinum, quid disponat.
- 16 Descendentium appellatione non veniunt transversales.
- 17 Statutum non extenditur de persona ad personam, sed coarctatur ad personas ibi expressas.

DECISIO LXVIII.

Pompilius habens bona, tam hic in Vrbe, quam in Territorio Nursino, Diocesis Spoletanæ, diem clausit extremum, nullo condito testamento, ortaq; est controuersia circa illius successionem inter Ioannem Patruelum dicti Pompilij ex vna, & Dionoram, atque Comitissam forores germanas, & Hippolytam neptem ex Iosepho fratre eiusdem Pompilij prædefuncto ex altera partibus, & hodie fuit dubitatum, cui danda esset immissio, & Domini respondit in fauorem feminarum, quæ cum ipsæ sint proximiores Pompilio, & ideo præferenda remotionibus, sublato omni discrimine sexus, ut in *Auth. post fratres. la seconda. C. de legitim. hered. l. 1. §. 2. & 3. ff. de gradib. affinis.* & propterea danda est immissio ex remedio, quorum per bonorum, quod datur etiam aduersus possidentem pro hærede, vel possessore, *l. 1. ff. quorum bonorum. l. 2. C. eodem. Menoch. de adipiscen. remed. 1. num. 49. Rotæ in Bonon. hereditatis de Armis 18. Aprilis 1622. coram me.*

Nec ob stare visum est Statutum exclusiuium feminarum,

rum, quòd tam in Vrbe, quàm Nursiæ reperitur, in quo obiecto nodus huius causæ totus positus est; quia motuum bene tollitur distinguendo territoria.

Quò enim ad bona existentia in Vrbe, neutrum statutum obstat fororibus; non quidem Statutum Vrbs ex duabus rationibus; Primò quia non excludit foeminam propter Patruelem, sed solum propter fratrem, ut est decis. san. me. Gregor. XV. 464. num. 9. & Statutum quod vocans fratrem, excludensque sororem, intelligitur de fratre primi gradus, non autem de fratribus Patruelibus, Bald. in l. iubemus, §. si. num. 3. ff. ad Trebellian. Alexand. consil. 97. num. 4. lib. 2. Roman. consil. 411. num. 4. & ibi Adden. in verbo, consobrini, ubi de communi testantur, Curt. Sen. consil. 9. num. 12. Tiraquell. in l. Boves, §. hoc sermone, num. 82. ff. de verbor. significat. Brun. de stat. exclusiv. art. 12. quest. 16. num. 212. & seqq. Gabr. de stat. conclus. 7. num. 11. ubi pariter de communi, Rota Bononiensis decis. 2. num. 14. & 20. & fuit dictum in Perusina bonorum 27. Iulij 1597. coram Gypso.

Secundò, quoniam tam dictus Ioannes Patruelis, quam foemina ad hanc successionem aspirantes, sunt forenses, nec subiacent Statuto Romano, & propterea ad illos non extenditur, licet bona in Territorio Vrbs existant, cum enim hoc Statutum non habeat aliud motuum, quàm ipsam, confirmationem familiarum, non sunt partes Romanorum statuentium consulere & exteris agnationibus, & ita foeminis non obstat statutum illud, Alexand. consil. 111. in princ. lib. 7. Peregr. consil. 90. num. 10. & per tot. lib. 1. & consil. 24. lib. 3. Vin. opin. 812. num. 58. in tertio casu. Gratian. discept. for. cap. 43. num. 26. & cap. 709. num. 13. Modern. Foroliviensis de legitima lib. 3. tit. 1. quest. 18. num. 36. & 40. & hac fuit constans semper opinio Rotæ, ut coram sanct. memor. Gregor. XV. decis. 255. num. 2. ubi Adden. num. 8. notant quod est indubitata opinio, & coram Cardin. Blanchetto decis. 295. num. 4. & 673. num. 2. par. 1. diuers. & in Camerineni hereditatis 29. Ianuarij 1588. coram Cardin. Pamphilio Seniore, & in Civitatis Castellii supplementi legitima 11. Decembr. 1617. coram Eminentijs. Cardin. Pamphil. Iunior, quæ est decis. 85. post Modern. Foroliviensis de legitima. & nuper in Narnien. successione 22. Maij 1628. coram me, quam & sequuta fuit in Ferrariensi de Tassonis 18. Martij 1630. coram R. P. D. meo Pironano.

Minus obstat statutum Nursiæ quoad hæc bona Romæ existentia, quia dictum statutum non potest extendi extra suum Territorium ex defectu iurisdictionis, iuxta doctrinam Bart. in l. cunctos populos, num. 32. C. de sum. Trin. & fid. Cathol. quam in his terminis semper sequuta est Rota, ut in Narnien. successione comprobatum fuit, ubi etiam late ostenditur non posse connecti statutum, quod bona subiecta sunt, cum statuto, cui personæ ad successionem contententes sunt subditæ, quæ hic denud repetenda non sunt.

Nilque refert Pompiliam Incolam fuisse Vrbs, & subiectum Statuto Romano, quia non inde statutum quod porrigitur ad personas externas succedere volentes, quæ non cadunt sub providentia statuentium Romanorum, & in hac materia non attenditur, an defunctus, de cuius hereditate agitur, sit subditus, vel forensis, sed attenduntur personæ ad successionem aspirantes, & erga superstitibus enim cadit votum conservandi agnationem, non autem erga defunctum, & ideo quando etiam defunctus est statuto subiectus, sed successionem prætendentes sunt forenses, quod foemina non excludatur à masculis, nec sit locus statuto, & secundum iuris communis dispositionem successio regulanda sit, docent Alexand. consil. 44. num. 15. versic. nec prædictis, lib. 5. Paris. consil. 12. num. 26. ad med. ubi de communi lib. 3. Ruin. consil. 48. num. 4. lib. 3. Vin. d. opin. 812. num. 58. versic. secundus vero casus, Marescott. var. resol. lib. 1. cap. 9. num. 1. & 2. atque secundum hanc opinionem perpetuo etiam Rota respondit, ut coram Cardin. Blanchetto d. decis. 295. num. 3. par. 1. diuers. & in d. Camerineni hereditatis 29. Ianuarij 1588. coram Card. Pamphilio Seniore, & in Perusina bonorum 13. Iulij 1590. coram Comitulo, versic. quoad bona, & in Collet hereditatis 10. Iulij 1616. coram bon. mem. Burrato, et in Perusina successione 13. Martij

1617. coram Eminentijs. D. Card. Verospio, nec curandum; 13. est & de Gaspar. Anton. Thesaur. et alius ab eo relatis qq. forens. lib. 2. q. 4. num. 7. et 8. et seq. quoniam eorum rationes eliduntur ex eo, quod non defunctus & conservat agnationem, sed vivens, & Statuentes hunc scopum conservationis familiarum & solum habuerunt, & contra istorum sententiam stat communior Doctorum opinio, & à Rota semper recepta, ut supra dictum fuit.

Quò verò ad bona Nursiæ existentia, nec Romanum statutum suffragatur, quia non potest extendi & ad alienum territorium, ut supra dictum est, nec etiam statutum Nursiæ prodest Ioanni, quia statutum Nursiæ non excludit foeminas propter Patruelem, & alios transverales, sed solum propter descendentes ab eo, de cuius hereditatis agitur, & ubi Sopraviuendo alcuno della linea masculina della descendentia di quello della cui heredità si trattasse, le sopradette donue non possino domandare, ne hauerere, etc. Quorum descendendum defuncti & appellatione non veniunt transverales, Menoch. consil. 1177. num. 7. et seqq. et præsumpt. 88. num. 11. lib. 4. Neque statutum extenditur de persona, ad personam, sed coarctatur ad personas ibidem expressas, & specificatas, Dec. consil. 688. num. 2. Paris. consil. 49. num. 23. et seqq. lib. 3. Menoch. consil. 317. num. 1. et seqq. et consil. 347. num. 44. et consil. 607. num. 12. Card. Seraph. decis. 496. num. 2. san. mem. Greg. XV. decis. 514. num. 15. et in recent. decis. 316. num. 8. et 463. num. 4. par. 1. et decis. 354. num. 7. par. 2.

Et ita pro dictis foeminis informantibus resolutum fuit.

R. P. D. MERLINO.

Ferrariensi Spolij.

Die Mercurij 4. Iulij 1631.

ARGUMENTVM.

Sententia quando dicatur, quod transierit in rem iudicatam, itaut nihil aliud remaneat, nisi, quod exequatur. Citatio ad sententiam non circumducitur ex sola protestatione partis.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio intra decem dies de Iure est interponenda.
- 2 Sententia transit in iudicatum si pars intra biennium non fuerit prosecuta appellatio.
- 3 Res iudicata, hoc solum expectat, ut executioni demandetur.
- 4 Rota non exequitur sententias aliorum Tribunalium, nisi cognita earum iustitia, & validitas.
- 5 Protestatio sola partis, non potest circumducere citationem, itaut Iudex sistat, quin ferat sententiam.
- 6 Sed requiritur decretum Iudicis, num. 6.
- Confessio facta in iudicio criminali concurrentibus ad iudiculis in iudicio civili, magni est momenti, & nocet tertio.
- 7 Decretum aliquod, quod sit scriptum à Notario in Libro, sed non interpositum à Iudice, ex quo argui potest, & num. 8.
- 8 Iudex, si post citationem ad sententiam admittat protestationem partes adversæ, frustra ab eo petitur, ut sententiam proferat, cum dict. citatio sit circumducta.

2 Resti-

- 9 Restitutio non datur sine læsione.
 10 Læsiõ adversus sententiam opponi non potest, si constet de eius iustitia, & validitate.

DECISIO LXIX.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Cambiorum.

Die Veneris 4. Iulij 1631.

ARGUMENTVM.

Mandatarius est seruandus indemnis a mandante, in eo, quod causa mandati agit. Cambiorum, realitas licet probetur per literas, & partitas librorum mercantiliter tentorum tamen quando id non procedat.

SUMMARIVM.

- 1 Mandatarius debet seruari indemnis in eo, quod soluit causa mandati.
- 2 Cambiorum realitas regulariter probatur per literas, & partitas librorum mercantiliter tentorum.
- 3 Sed hoc non procedit, quando altera pars negat realitatem partitæ, & contendit eam cum mercatore verè non fuisse factam.
- 4 Cambiorum realitatis probatio, quando non prohibetur fieri etiam per testes.
- 5 Probari, quando aliquid potest partim per testes, & partim per scripturas tunc non solet denegari remissoria.
- 6 Probationes non sunt coagulandæ ad scripturas tantum.
- 7 Mandatarius id quod nomine mandantis gessit, non debet ei esse damnosum.
- 8 Probatio probationem non excludit, & hoc procedit etiam in terminis remissoria.
- 9 Sententia fauorabilis si sit ab aliquo obtenta, contra eum cessat præsumptio calumniæ.
- 10 Remissoria non denegatur cessante calumnia.

DECISIO LXX.

Resolutum fuit Domino Bernardino dandam esse remissionem cum vel sine retardatione vltioris processus arbitrio Rotæ, quia articuli pro eius parte exhibitæ sunt relevantes, cum tendant ad probandum realitatem cambiorum, de quibus agitur; Vbi enim per testes doctum fuerit, cambium scutorum 2500. quod D. Bernardino vti Domini Brandani mandatarius à Francisco Ferdinando Mercatore Lusitano Florentiæ commorante accepit esse reale, consequens erit, ut ipse à Domino Brandano, qui dedit mandatum, & ad cuius manus dictæ pecuniæ peruenit indemnis releuetur in scutis 500. pro residuo dictæ summæ scutorum 2500. iuxta text. in l. si mandassem, & in lex mandato, ff. mandat. Paris. consil. 90. num. 39. lib. 1. Rota Ianuensis decis. 174. num. 2. & dixit Rota in Bononiensi Quaderne 22. Aprilis 1611. coram bon. mem. Card. Lancelotto Iun.

- 1 Non obstat, quod realitas cambiorum regulariter probetur per literas, & per partitas librorum & mercantiliter tentorum iuxta decis. Card. Seraph. 946. in princ. Quia dum pars altera negat realitatem partitæ, & contendit, quod eam cum prædicto Mercatore Lusitano verè non fuisse factam, tunc probatio quod cambiū fieri non prohibetur etiam per testes, qui deponant de visu, quod Ferdinandus Florentiæ ei tradiderit ad cambium dictam summam scutorum 2500. valutato

Informante solum D. Comite Rouerello, dictum fuit, citare de re iudicata, quæ veniat exequenda, nec constare de causis restitutionis in integrum.

Constat de re iudicata, quia sententia Rotæ Ferrariensis lata fuit die 29. 1628 appellatio autem fuit interposita solū de mense Iuni, mediante commissione causæ in Rota sub die 16. eiusdem, & sic, elapsis ferè tribus mensibus, & cum tamen de iure intra decem dies fuisset appellandum, cap. quod consultationem, de re iudicat. Rota decis. 5. de senten. excommunicat. in nou. Nec intra biennium pars eam fuit prosecuta, ex quo & etiam capite sententia transiit in iudicatum, capitulo cum sit Romana de appellat. in 6. clement. sicut, eod. tit. Cassador. decis. 6. num. 8. de appellat. cum alijs.

Venit exequenda, quia res iudicata hoc solum expectat, ut vt executioni demandetur, si se non obtulit, §. si ex conventionem, ff. de re iudic. l. 2. C. de execut. rei iud. Et quoniam Rota non exequitur sententias aliorum Tribunalium, nisi cognita & eam iustitia, & validitate; Hic visum fuit, & validam esse sententiam ex reuolutione actorum, & iustam ex decisione Rotæ Ferrariensis, quæ Dominis placuit.

Non obstat, dictam sententiam Rotæ Ferrariensis carere citatione, & quod vltima fuerit circumducta per superuenientem protestationem, factam à Nasello Procuratore D. Grimaldi, & decretum Iudicis super admissione, & intimatione de illo facienda parti; Quoniam sola protestatio partis citatæ non potest circumducere citationem, ita ut sistat Iudicem, quin ferat sententiam, Rota coram san. mem. Gregorio XV. decis. 457. num. 7. & Addent. ad eiusdem decis. 140. num. 16. sed requiritur decretum & Iudicis, quod hic non videtur interuenisse, cum illud decretum admissionis fuerit appositum à Notario, nedum post latam sententiam, sed immo post interpositam appellationem, vti Notarius causæ in iudicio criminali factus est, quæ quidē & confectio concurrentibus adminiculis, in iudicio civili magni est momenti, & nocet tertio, Curt. Sen. consil. 69. num. 2. versic. sed præmissis omnibus. Gabr. de malef. conclus. 32. num. 15. Menoch. consil. 807. num. 24. Surd. decis. 325. num. 6. Rota decis. 362. num. 8. par. 1. recent. Adminicula autem hic duo potissimum vrgent, quorum alterum desumitur ex eo, quia adnotatio istius decreti est in loco & admodum incognito, nempe in margine liberuli, quem Vacchettam appellat, & intersecat postrema verba protestationis, in principio alterius columnæ posita, quæ sequuntur immediatè post decretum: alterum adminiculum est, quia procurator Domini Comitæ superuenit immediatè post protestationē factam à Nasello, & instent & causam expediri, quæ instātia inepra fuisset, si tunc Iudex admisisset protestationem Naselli, nec Iudex sibi constitisset, si statim, admissa protestatione, & citatione circumducta, tamen incontinenti sententiam protulisset.

His verò positis, constare de re iudicata, & de sententiæ iustitia, ac validitate, sequitur non constare de causis restitutionis in integrum, & quia hæc restitutio non datur sine læsione, læsiõ autem opponi nō potest, si sententia valida est, & iusta, Crauet. consil. 271. num. 8. versicul. quinto respondeo, Cephal. consil. 314. num. 13. Rota coram Card. Seraph. decis. 634. num. 1. & decis. 1238. num. 1. & in recent. decis. 731. num. 1. par. 2.

Et ita altera tantum parte informante &c.

valutato quolibet scuto ad rationem 590. Rais monetæ Lusitanæ. Quotiescunque autem aliquid probari potest
 5 † partim per testes, & partim per scripturas, tunc non solet denegari remissoria. *Mil. in repert. in verb.* Remissio ad partes licet non sit danda super articularis *Rota decis. 17. nu.*
 6 1. de Testib. in nou. ea ratione, quod † probationes non sunt coangustandæ ad scripturas, ut dixit *Rota in Turitana Bonorum, 23. Februarij 1615. coram bon. mem. Vbaldo*, quam notabiliter allegat. *Adden ad decis. Gregor. XV. 254. num. 3. in fin.*

Præterea ad excludend. intentionem D. Brandani, quod pecuniæ de quibus agitur ab ipso D. Bernardino Florentino, non autem à prædicto Ferdinando Lusitano proacenerint quodquæ non sit solum cambiari, nisi ad rationem Rais 490. pro quolibet scuto, idem D. Bernardinus articulat solum fori Florentinæ, & Florentinorum non cambiandi per Olisbonam, nisi per Mercatores Lusitanios dantes cambia ad rationem 590. Rais, & ultra pro quolibet scuto, & se in hoc fuisse nudum ministerium, ac simplicem mandatarium, & nullum in eo habuisse interesse, quibus probatis, † consequens etiam erit, ut quod hoc nomine gessit, ipsi non debebat esse damnosum, *l. se servus communis. § quod verò, ff. de furt. Rota Ianuën decis. 110. num. 1. & in præallegat. Bononien. Quaderna coram bona mem. Cardin. Lancellotto.*

Non obstat contraria probatio facta pro parte D. Brandani, quia testes per ipsum inducti deponunt de stylo Mercatorum Urbis, non autem de solito fori Florentini, ultra
 8 quod probatio † probationem non excludit. *Aegid. decis. 565. num. 1. Rota decis. 785. num. 5. par. 1. diu. & decis. 677. num. 5. par. 1. recent.* quod etiam in terminis † remissoriæ concedendæ fuit dictum in *Calaguritana Processum, 30. Aprilis 1629. coram Eminentijs. D. Cardin. Viri*, ac cedit quod dictus D. Bernardinus sententiam favorem
 10 ab A. C. reportavit, † quæ excludit quoque præsumptionem calumniæ, eaque cessante, remissori in non denegari, testatur *Vestr. in prax lib. 6 c. ult. lib. 3. Rot. decis. 846. in fin. par. 3. diu. & dicta decis. 677. num. 5. par. 1. recent. & coram Gregorio XV. decis. 276. num. 3.*
 Et ita vna tantum &c.

EMINENTISS. ET REVER. CARD. VBALDO.

Dertusen Parochialis.

Die Veneris 14. Nouembris 1631.

ARGUMENTVM.

Breue, vt executioni demandetur, quid requiratur. Breue de capienda possessione nomine Camerae, in quo fundetur. Executor præsumitur processisse ad executionem, cum debitis requisitis. Subrogatio gratiosa, ad hoc, vt habeat locum, quid sufficiat.

S V M M A R I V M.

- 1 Arbitrium regulatur à Iure.
- 2 Breue non est exequendum, nisi præuia illius iustificatione.
- 3 Breuia de capienda possessione nomine Camerae fundantur tota super reservatione.
- 4 Vacatio consumitur propter prouisionem de beneficio factam.
- 5 Executor præsumitur processisse ad executionem, præuia

iustificatione omnium narratorum.

- 6 Executor potest se extraiudicialiter informare, quando possessio est vacans, & non adest legitimus Contradictor.
- 7 Executor præsumitur omnia bene gessisse.
- 8 Gratia de beneficio Parochiali est nulla, ob non factum concursus.
- 9 Papa non habet opus, quando disponit contra Concil. Trident. illi derogare, sed sufficit, quod contra Concilium disponat.
- 10 Lis, super titulo beneficij opus est, quod sit ad validitatem subrogationis gratiosa.
- 11 Subrogatio gratiosa, vt habeat locum sufficit, beneficium esse reservatum.
- 12 Subrogatio gratiosa, vt habeat locum sufficit, quod lis eo modo iustificetur, quo fuit narrata.

DECISIO LXXI.

B Aldassar Segarra, qui fuerat ab Ordinario prouisus de hac Parochiali obiit de mense Augusti 1629. & Guilielmus Capfir, qui cum eo litigabat coram Nuntio super irration. ibilitate Iudicij Episcopi, præuia narratiua huiusmodi litis, obtinuit à Sanctissimo subrogationem gratiosam ad ius, & possessionem dicti Segarra, cuius vigore sunt immisus in possessionem Parochial. in qua permansit vsque ab obitum sequutum de mense Decembris 1629. mortuo Capfir Ordinarius fecit concursus, & Parochialem contulit Christopharo Bonauentura possessione subsequuta. Ioseph verò Francesillam impetravit à Papa tanquam adhuc vacantem per obitum dicti Segarra in mense Augusti reservato, & vigore Breuis de capien. possessione nomine Caineræ obtinuit ab A. C. sententiam fauorem super immiissione, & declaratoria, à qua cum fuerit appellatum, & causa mihi commissa, cum clauis Arbitrio Rota, hodie proposito super hoc particulari debito Domini responderunt Arbitrium intrare pro retardando executionis dicti Breuis. Et moti sunt, † quia Arbitrium regulatur à Iure. *Cas. de Grass. decis. 7. num. 7 & decis. 8. in princ. de sent. & re iud.* De iure autem est, vt Breue non sit exequen. † nisi præuia illius iustificatione, ut in *Terracone. Archidiaconatus apud Marches par. 2. fol. 305. num. 1. & in Salamantin. Beneficij dicta par. 1. fol. 343. num. 1.* Iustificatio autem possimium consistit in reservatione in qua fundantur huiusmodi Breuia de capienda possessione nomine Camerae, *Garz. de Benef. part. 6 cap. 3. num. 9 & 10. Rota in Vicen. Beneficij num. 2. in Toletana Capellania num. 3. in Placentina Beneficiorum num. 2. apud Marches. de Comm. par. 1. fol. 343. 348. & 353. sanct. mem. Gregor. decis. 53. num. 6.* Hic verò de reservatione non docetur, quia licet Segarra obiit in mense Augusti reuato, attamen † illius vacatio fuit consumpta per prouisionem Capfir, qui ut supra dixi, obtinuit subrogationem gratiosam, iuxta nos. per *Moder. ad Reg. 8. glos. 15. num. 121. Rota diu. decis. 498. num. 2. & decis. 523. num. 2. & 691. num. 5. parte 2. in recent. & dixit Rota in Vlixbone. Beneficij 19. Decembr. 1622. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.*

Non obstant oppositiones contra gratiam Capfir quam tenetur iustificare Christophorus, qui fuit prouisus per mortem Capfir, quia quicquid de hoc dicendum sit, satis est, respondere ex eo solum fuisse iustificatam gratiam Capfir, quod ipse præsentavit literas exequutori † qui proceden. ad executionem, præsumitur ad illam processisse præuia iustificatione omnium narratorum, de quibus potuit † etiam se extraiudicialiter informare, cum possessio esset vacans, & non adestet legitimus Contradictor. *Pur. decis. 140 lib. 2. in correct. Card. Canaler. decis. 664. num. 2. Rota diuers. decis. 293. num. 6. & seqq. & decis. 406. num. 1. par. 1. in recent. & tenuit Rota in Pisana Beneficij 1. Februarij 1630. coram R. P. D. meo Merlino.* Idq; maxime procedit post adeptam possessionem, cū † omnia præsumantur per Exequutorem bene

benè gesta, *Put. decis. 356. num. 4. lib. 1. in correct. Rot. decis. 739. num. 4. par. 2. in recent.*

- 8 Non obstat quod gratia ꝑ Capis fuerit nulla ob non factum concursum, quia satis est quod Papa sciuerit beneficium vacare de mēse Augusti per obitum Segarra, & quod de illo prouiderit Capis, etiam non facto concursu, cum
- 9 non habeat ꝑ opus Papa derogare Cōcilio Tridentino, sed sufficiat quod contra Concilium disponat, *Gonz. ad reg. 8. gl. 6. n. 120. Rot. decis. 179. num. 6. par. 2. rec. Maref. var. res. fol. lib. 1. c. 19. num. 11.*
- 10 Non obstat, quod lis non esset super titulo ꝑ beneficij, prout requiritur ad validitatem subrogationis gratiosæ, tūm
- 11 quia ad hunc effectum sufficit ꝑ quod beneficium esset seruatum ratione Mensis, ut supra, *Rot. decis. 157. num. 4. p. 2. recent. & tenuit Rot. in Montis Falisci Cappellania 30. Ianuarij 1606. coram Cardin. Lancelotto, & alijs, tūm quia non fuit narratum beneficium simpliciter esse litigiosum, sed fuit distinctè narrata lis, & quod fuit appellatum,*
- 12 ab irrationabili Iudicio Episcopi, & ideo ꝑ sufficit quod lis eo modo iustificetur quo fuit narrata *Seraphin. decis. 990. num. 7.*

Et ita decisum vtraque &c.

R. P. D. Q V E I P O.

Gerunden Iuris conferendi.

Die Luna 24. Nouembris 1631.

ARGUMENTVM.

Electio Canonorum, in Ecclesijs Regularibus, & Collegiatis ad quem spectet.

S V M M A R I V M.

- 1 Canonorum electio in Ecclesijs Regularibus ad Capitulum, & Prælaturum simul pertinet.
- 2 Canonorum electio in Ecclesijs Collegiatis est etiam simultanea inter Capitulum, & Prælaturum, & num. 3. amplia num. 4.
- 5 Eligendi status ex quibus videatur legitime stabilitus.
- 6 Præscriptio interruptur ex actibus contrarijs.

DECISIO LXXII.

Iterum causa proposita, * & dato dubio. An constet de bono iure Capituli, Dominis placuit cum præsupposito, quod iura essent in forma probandi, de bono iure Capituli constare, Tum quia de iure ꝑ electio Canonorum in Ecclesijs regularibus ad Capitulum, & Prælaturum simul pertinet, iuxta *text. in cap. nullus. 16. quæst. 7. cap. significatum est. & ibi Ioann. de Imol. de prebend. cap. ea noscitur, & ibi Abb. num. 4. de his que fin. a Prælat. Idem Abb. in cap. cum Ecclesia Vulturan. num. 8. de elect. Card. in Clem. 1. versio. Abbate. de stat. Monach. Felin. in c. cum Venerabilis num. 11. de except. Lap. alleg. ult. Duaren. de benef. lib. 3. c. 4. Nauar. consil. 37. sub tit. de regul. Rot. decis. 7. de concess. preben. in nou. Et in electione Canonorum Diui Augustini ita constitutum fuit à Benedicto XII. ut constat ex Bullar. nou. tom. 1. fol. 197.*

- 2 Et in Ecclesijs Collegiatis Canonorum ꝑ electio similiter simultanea est inter Capitulum, & Prælaturum, d. c. nullus. 16. quæst. 7. & d. cap. ea noscitur. de ijs que fin. a Prælat. Felin. ubi supra num. 37. Abb. in cap. cum Venerabilis num. 45. & ibi. Felin. num. 37. Corras. de benef. 2. par. cap. 4. num. 6. Bernard. Diaz. de Lugo. reg. 240. lim. 5. Cassad. decis. 22. de prebend. num. 3. Put. decis. 135. lib. 1. Mohed. decis. 27. de prebend. & coram me in hac eadem causa fuit resolutum 11. Martij 1630. Ideoque Ecclesia Collegiata B. Mariæ

- 3 Villebertrandi, siue consideretur uti subrogata in locum primæ Regularis, siue uti nouiter Collegialis recta, semper de iure communi ꝑ Canonorum electio inter Capitulum, & Prælaturum immediatum simultanea erit, ut latius consideratum fuit in decisione facta coram me. Tum etiam quia prædictus modus eligendi simultaneus inter Capitulum, & Prælaturum ꝑ vsu, & consuetudine spatio 200. annorum, & ultra stabilitus videtur, ut constat ex electionibus, quæ dantur in Summario Capituli num. 4. ex quibus constat electiones Canonorum in dicta Ecclesia ab anno 1386. usque ad annum 1517. factus fuisse per Capitulum, & Prælaturum, itaut toto eo tempore non appareat de electione facta per Prælaturum absque interuentu, & consensu Capituli
- 5 ꝑ atque ita status ille eligendi legitime stabilitus videtur, iuxta *text. in cap. cum de beneficio, de preben. in sexto, & ibi glo. & DD. Rot. decis. 163. par. 1. recent. latè, Gonz. gloss. 7. & 8. super reg. 8.*

Nèquè obstat, quod ab anno 1517. usque ad annum 1586. dantur ex parte Archipresbyteri à solo Abbate, absque Capitulo factæ plures electiones, quia responderetur ex omnibus illis nouum statum induci non posse, nequè alicuius Iuris præscriptionem propter duodecim simultaneas quæ ex parte Capituli, & Abbatis dantur à dicto anno 1517. usque ad annum 1586. ex quibus omnimoda interruptio deducitur ꝑ contra præscriptionem, vel consuetudinem ab Archipresbyteris præsentam.

Minus obstat, quod in Bulla Sæcularizationis facultas eligendi Canonicos pleno iure Archipresbytero tribuitur, quia responderetur verbum illud *Pleno iure*, referri ad potestatem Archipresbytero concessam his electionibus, potestas autem non fuit ei generaliter, & absolute tributa, sed prout antea competebat, ut constat ex illis verbis, *Prout prius*, & cum ante Sæcularizationem eligendi facultas esset simultanea, ad illam prædicta verba referri debent, ut ponderarunt Domini in decisione in ista causa facta.

Et ita resolutum vtraque parte informante.

* Proposita fuit sub die 11. Martij 1630. est decis. 358. supra par. 5. recent.

R. P. D. MERLINO.

Bononiens Dotis, seu Attentatorum.

Die Luna 24. Nouembris 1631.

ARGUMENTVM.

Pecuniæ, quæ dantur marito pro dote, ei plenè acquiruntur, remanente vxori tantum actione ad dotem consequendam. Hæredi vniuersali an sit licitum pendente lite possessionem capere bonorum hereditariorum absque vitio attentatorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Pecunia si dentur marito pro dote, ei acquiritur plenum dominium, remanente Vxori dumtaxat actione ad consequendam dotem.
- 2 Vniuersalia iudicia non impediunt particularia.
- 3 Hæredi vniuersali licitum est pendente lite, possessionem bonorum defuncti absque vitio attentatorum apprehendere, & continuare ius, quod transiit in seipsum, prout erat penes defunctorum.
- 4 Hæres, quando dicatur attentare.
- 5 Iudicium repetitionis dotis est iudicium vniuersale.

6. *Actus aliquis, si debeat fieri, cum licentia alicuius, si fiat sine licentia illius, non tanquam attentatus, sed vti malè gestus redargui potest.*

DECISIO LXXIII.

Contentente D. Marchione Francisco Manzolo exactionem scut. 2260. quæ supererant in Monte Pietatis Florentiæ ex pecunijs dotalibus Dom. Pellegrinæ factam per D. Com. Alexandrum Bentiuolum esse attentatam, eo quod super restitutione dotis dictæ Pellegrinæ penderet lis in Rota, Consului Dominos, An circa hanc exactionem constaret de attentatis, & negatiue responsum fuit.

Quoniam pecuniæ usque ad summam scut. 20000. depositæ super Monte Pietatis pro dotæ D. Pellegrinæ in fauorem Com. Vlixis eiusdem mariti, spectabant ad ipsum Com. Vlixem, cui dotis traditæ acquisitum f. fuerat plenum dominium, remanente Vxori dumtaxat actione ad repetendam dotem, iuxta *textum in lex pecunia*, vbi Bald. sub nu. 1. C. de iur. dot. Honded. consil. 41. num. 19. & seqq. lib. 1. Rota coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 257. sub nu. 6. versic. vbi pecunia, & propterea quemadmodum Com. Vlixes rectè potuit maiorem partem dictæ dotis, & ferè usque ad summam scut. 18000. exigere, ita Com. Alexander hæres Vlixis, exercendo iura acquisita ab ipso Vlixæ, cum quo vna, & eadem reputatur persona, potuit prosequi ius exigendi residuum dotis, & in eadem exactione continuare citra vitium attentatorum, non obstante lite contestata super restitutione dotis ipsius Pellegrinæ, per quam litæ litigiosi affectæ non fuerunt pecuniæ dotalis existentes in hæreditate Com. Vlixis, & in dominio Comit. Alexandri hæredis, sed ius dumtaxat, & actio pro dotis repetitione, super quo iure nihil fuit innouatum per exactionem prædictam, sed res, & creditum hæreditarium fuit vendicatum quod rectè potest fieri f. non refragante lis pendencia etiam super ipsius hæreditatis petitione, vt est *text. in l. si bona fidei. ff. de petit. heredit.* & notat Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. limit. 26. num. 1. & hæredi vniuersali licet

3. tum est pendente lite, possessionem f. bonorum defuncti absque vitio attentatorum apprehendere, & continuare ius quod transiit in se ipsum, prout erat penes defunctum ad *text. in auth. de litigios. & in §. & hoc autem, Auth. de litigios. l. as in §. pr. iudiciales*, num. 7. & seqq. Instit. de action. Mandos. de inhib. q. 23. num. 10. Lancell. de attent. par. 2. c. 4. lim. 1. num. 17. vbi per Rotam ita fuisse decisum testatur, tumquæ solum attentare f. diceretur hæres, si ipsi interdicta fuisset administratio bonorum, vel apprehensio possessionis, vel exercitium iurium hæreditariorum, & inhibita creditorum exactio, Bald. in l. emptorem nu. 12. C. locat. l. as. d. §. pr. iudiciales num. 10. Instit. de action. Crot. conf. 24. num. 4. & 15. Mandos. de inhib. q. 120. sub num. 2. Lancell. de attent. par. 2. c. 4. lim. 26. num. 5. quorum neutrum, cum in presenti casu interuenerit cumquæ in Iudicijs vniuersalibus, quale f. est Iudicium super repetitione dotis l. quod dicitur. ff. de inops. in res dotal. fact. Reus etiam lite pendente retineat administrationem, & facultatem exigendi credita, vt supra dictum fuit. Iure merito exactio per Com. Alexandrum facta, recta, & legitima, non autem attentata censeri debet; Præsertim verò, quia, cum assensu, & auctoritate Serenissimi Magni Etruriæ Ducis sequuta fuit amotio pecuniarum ex Monte Pietatis, ex quo suspicio vitij attentatorum videtur etiam excludi. Et hinc tollitur quoque obiectum, quod pecuniæ depositæ starent vti fundus dotalis attentis illis verbis depositi *In faccia della Signora Pellegrina &c.* quoniam per errorem, siue incuriam transcribentis videntur dicta verba, *In faccia &c.* apposita, & in originali loco verborum, *In faccia*, habentur, *In fauore &c.* ex quibus deducitur creditum illud non esse dotalè, nec creatum in capite D. Pellegrinæ, sed solummodo ius, & actionem competere D. Pellegrinæ ratione suæ dotis, pro concurrenti quantitate, & in omnem casum, quatenus etiam non f. adfuit licentia Serenissimi Magni Ducis, exactio

non tanquam attentata, sed vti malè facta redargui duntaxat posset.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. MERLINO.

Forosempronien Emphyteusis.

Die Veneris 28. Nouembris 1631.

ARGUMENTVM.

Emphyteusis, quando est finita, an renouatio sit facienda proximioribus agnatis, vel hæredibus debet inspicere qualiter sit facta concessio. Et plura de clausula, ad habendum in concessione emphyteusis apposita.

S V M M A R I V M.

- 1 Emphyteusis dicitur ex pacto, & prouidentia, quando concepta est pro filijs, & nepotibus, omiſſa mentione hæredum.
- 2 Emphyteusis ex pacto, & prouidentia renouatio est facienda agnatis proximioribus, non autem hæredibus.
- 3 Emphyteusis hæreditaria renouatio est facienda hæredibus, & non agnatis.
- 4 Emphyteusis secunda concessio, & inuestitura regulari debet ad normam, & exemplum primæ inuestituræ.
- 5 Hæreditaria qualitas, quando in prima inuestitura emphyteusis est neglecta, de illa, nec est curandum in secunda.
- 6 In emphyteusis concessione, si ponatur clausula, ad habendum, operatur, vt concessio videatur facta, pro quibuscunque.
- 7 Emphyteusis concessio, cum clausula ad habendum efficitur transitoria ad extraneos, etiam si emphyteusis sit ex pacto, & prouidentia, & num. 8.
- 9 Clausula, ad habendum, in concessione emphyteusis apposita, restringitur inter terminos comprehensos.
- 10 Clausula, ad habendum, in concessione emphyteusis posita, debet interpretari strictè, & sufficit, vt quid minimum operetur.
- 11 Clausula, ad habendum, in emphyteusi ex pacto, & prouidentia posita, seruit de vento.
- 12 Emphyteusis renouatio ex iuris æquitate, fit proximioribus agnatis, atque eiusdem generis, & conditionis personis.
- 13 Decis. 642. par. 1. in recent. & alia declarantur.
- 14 In emphyteusi potius est attendenda præcisa vacatio graduum, quam clausula ad habendum, quæ multoties apponitur à Notarijs ex quodam stylo, & oscitanter.
- 15 Clausula, ad habendum, virtus penitus euacuatur, & eliditur, per prohibitionem alienationis emphyteusis.
- 16 Testes, vt probent consuetudinem immemorabilem, qualiter deponere debeant, & num. 19. & 20.
- 17 Testes, vt probent consuetudinem immemorabilem, debent esse ætatis 54. annorum.

- 18 *Ætas in teste, debet attendi de tempore motæ litis.*
- 21 *Testes suspecti, non probant immemorabilem consuetudinem.*
- 22 *Observantia difformi stante, non est recedendum à dispositione iuris communis.*
- 23 *Emphyteusis hereditaria heredibus est renouanda.*
Emphyteusis ex pacto, & providentia proximioribus agnatis, est renouanda, num. 23.
- 24 *Emphyteotica bona ex pacto, & providentia, non sunt de sui natura alienabilia, & sic non in pleno, & libero dominio disponentis.*
- 25 *Consuetudo, si sit contra Ius, & præiudicialis Ecclesiæ, debet strictè interpretari, nec debet extendi.*

DECISIO LXXIV.

Finita Emphyteusi de quibusdam prædijs, Ecclesia Forosempronienſi fecit, renouationem Catharinæ proximiori agnatæ, quàm renouationem cum impugnare niteretur Margarita, eo quod ipsa esset præferenda, tanquam hæres instituta à Gamilla, per cuius obitum expirauerat emphyteusis, Domini sub die 5. Maij 1627. coram R. P. D. meo Vbaldo, dixerunt, renouationem factam Catharinæ esse attendendam, nec præferendam fuisse Margaritam, quàmuis hæredem, in qua sententiam, & hodiè Domini persisterunt.

- 1 Certum est enim, hanc emphyteusim esse ꝑ ex pacto, & providentia, ex quo concepta est pro filijs, & nepotibus, omiſſa mentione hæredum, *Bar. in l. vt iuris iurandi. §. si liberi. ff. de oper. liberet. Soccin. lun. consil. 42. num. 3. lib. 3. Surdus. consil. 108. num. 10. Peregrin. consil. 8. num. 25. lib. 1. Menoch. consil. 202. num. 53. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano, decis. 32. num. 11. & decis. 343. nu. 3. in eius impress.*
- 2 atque alijs passim, quo posito, sequitur, ꝑ renouationem esse faciendam agnatis proximioribus, non autem hæredibus, *Rp. in l. 1. num. 8. versic. tunc tempora, ff. de priuil. credit. Dec. consil. 78. num. 4. Ruin. consil. 12. num. 2. & consil. 151. num. 21. lib. 1. bene Ferret. consil. 103. num. 10. & fuit dictum in Foroluiens. de Torellis 24. Maij 1604. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio seniore, & 14. Februarij 1605. coram Iusto, & in Imoleſi bonorum 18. Iunij 1618. & 6. Ianuarij 1619. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quem admodum si emphyteusis fuisset ꝑ hereditaria heredibus, non autem agnatis proximioribus foret concedenda, quia tunc qualitas hereditaria requiritur, nec sufficit qualitas agnationis, *Alex. consil. 10. num. 11. lib. 3. Anchar. consil. 38. num. 3. Gabr. de iur. emphyt. concl. 1. num. 18. bene Bero. consil. 103. num. 4. & 5. lib. 1. Mareſcor. var. resol. lib. 1. cap. 3. nu. 16. Rota coram Card. Seraphino decis. 610. num. 10. & in præallegata Foroluiens. de Torellis coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, atque Imoleſi bonorum coram Reuerendiss. D. meo Decano, Hæc enim renouatio est secunda concessio, & inuestitura, ꝑ quæ regulari debet ad normam, & exemplum primæ inuestituræ, siquæ illa solum admisit agnatos, hæc quoque secunda ab iisdem agnatis est inchoanda, & ad illos restringenda, non habita consideratione, an extent alij, qui sunt hæredes, quæ qualitas hereditaria, cum fuerit neglecta ꝑ in prima inuestitura, ideoque itidem, & in secunda de illa non est curandum, vt bene per Bero. d. consil. 103. nu. 5. & alios præallegatos.**
- 3 Non obstat, quod in dictis inuestituris adſit clausula, ad habendum, &c. sitque inserta in parte dispositiua, ꝑ per quæ clausulam concessio, & inuestitura dicitur facta quibuscunque, & data facultas disponendi de bonis concessis, prout inuestitis placuerit, adeout per hanc emphyteusis efficiatur, ꝑ transitoria ad extraneos, & de natura emphyteusis ex pacto, & providentia, transfundatur in naturam emphyteusis hereditariæ, vt per Crauet. consil. 256. num. 4. Laderch. consil. 1. num. 8. & seqq. vbi virtutem istius clausulæ, ad habendum, &c. multum extollit, & Rota coram Cardin. Seraphino decis. 1290. num. 12. & in recent. decis. 642. num. 3.

- 6 habendum, &c. sitque inserta in parte dispositiua, ꝑ per quæ clausulam concessio, & inuestitura dicitur facta quibuscunque, & data facultas disponendi de bonis concessis, prout inuestitis placuerit, adeout per hanc emphyteusis efficiatur, ꝑ transitoria ad extraneos, & de natura emphyteusis ex pacto, & providentia, transfundatur in naturam emphyteusis hereditariæ, vt per Crauet. consil. 256. num. 4. Laderch. consil. 1. num. 8. & seqq. vbi virtutem istius clausulæ, ad habendum, &c. multum extollit, & Rota coram Cardin. Seraphino decis. 1290. num. 12. & in recent. decis. 642. num. 3.

par. 1. & decis. 152. nu. 1. & decis. 294. num. 3. & 7. par. 2. & coram bon. mem. Cardinali Caualerio decis. 293. num. 1. & seqq.

- Quoniam, omisso quod Menoch. consil. 545. per tot. & Berazzol. consil. civil. 73. & 74. qui in eadem causa contra Laderchium cõsulerunt, validissimis Iuris rationibus vim dictæ clausulæ, ad habendum, extenuant, & impugnat. Certe in casu præſenti visum fuit Dominis, non posse clausulam ad habendum, &c. influere hunc effectum, ꝑ vt de emphyteusi ex pacto, & providentia transeat in emphyteusim hereditariam, quoniam concessio, de qua agitur, restricta, est ad tertiam generationem, vnde, & clausula ad habendum, &c. restringi debet intra eoldem terminos, & ꝑ ad personas in tribus generationibus comprehensas, itaut effectus illius, non egrediatur tertiam generationem, alioquin daretur in eadem inuestitura, & incontinenti nimis exorbitaret contrarietas, & repugnantia, dum in vna parte denegatur transitus bonorum in extraneos, & beneficium concessionis coarctaretur ad tres dumtaxat generationes; In altera verò parte, admitteretur transitus bonorum in quoscunque extraneos, & extenderetur ultra tertiam generationem, quæ repugnantia nullatenus est ferenda, Ita Dec. consil. 500. nu. 6. Osasch. decis. 164. num. 5. Menoch. consil. 61. num. 20. vbi
- 10 quod hæc clausula ꝑ debet strictè interpretari, & sufficit quid minimum operetur, & consil. 545. num. 5. 6. & 16. Baddellon consil. 41. num. 2. & 3. vbi, quod stante forma prædicta
- 11 emphyteusis ex pacto, & providentia, ꝑ & restricta ad certas personas, hæc clausula seruit de vento, *Galuan. consil. 20. num. 40. atque admittit etiam Laderch. d. consil. 1. num. 18. versic. veram enim esse, Rota decis. 294. num. 8. par. 2. recent. & in Camerinenſi domus 4. Iunij 1593. coram Gypſio. impressa post Giouagnon. consil. 44. num. 107. & 108. lib. 2. ex quibus sequitur, quod cum Margherita non sit intra illam tertiam generationem, immo nec ex descendentiis vltimis gradibus, non potest illi suffragari dicta clausula, ad habendum, &c. sed ex Iuris æquitate, de qua per Bar. in l. 1. §. ꝑ mittitur. ff. de acqu. quod. id. et asina, concedenda ꝑ et in qua inuestitura per viam renouationis proximioribus, aggrauatisque eiusdem generis, & conditionis personis est facta, quibus prima inuestitura concessa fuit.*
- 13 Nec applicantur ꝑ decis. 642. par. 1. recent. & coram Cardinali Caualerio decis. 293. & aliæ superius deductæ, quæ in casibus dictarum decisionum, clausula ad habendum, erat adiecta concessioni, quæ certis gradibus, & personis arctaretur vt est inuestitura, de qua agitur, nec vrgebat contrarietas, & enixa contrahentium voluntas, quæ emphyteusis esset solum ex pacto, & providentia, de quibus supra dictum fuit, potiusque attendenda est prædicta vocatio graduum, & generationum, ꝑ quam illa clausula, ad habendum, etc. quæ multoties à Notarijs ex quodam sollicitudine, & oscitanter apponitur, acquiescens videtur, vt clausula restringatur ad vocationem generationum, quàm quod est contra, vocatio generationum euertatur per illam clausulam ad habendum, etc.
- 14 Præsertim, quia in casu præſenti post dictam clausulam subsequitur prohibitio alienationis, ex qua apparet de eorum voluntate contrahentium, vt emphyteusis non egrediretur illam tertiam generationem, & sic clausula, ad habendum, non potest habere illum effectum, vt faciat emphyteusim transitoriam ad hæredes extraneos, sed per ꝑ alienationis prohibitionem illius virtus penitus euacuatur, & eliditur, vt inquit Dec. consil. 171. num. 3. versic. quarto, et vltim. Curt. iun. consil. 130. num. 6. Osasch. d. decis. 164. num. 5. Corbol. de priu. emphyt. ob alien. lim. 3. num. 2. et 3. & dixit Rota in Romana domus. et hospitij 7. Iunij 1591. coram Bon. mem. Chetto, in Imoleſi bonorum 22. Iunij 1592. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, et in Romana domus 9. Martij 1603. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.

Non obstat immemorabilis consuetudo, quam nixi ad probare Margherita, quod scilicet etiam in emphyteotico pacto, & providentia, consuetum fuerit in Ecclesia Forosempronienſi vt, finita emphyteusi, ad renouationem tantum solum admittantur agnati, non autem hæredes, quando primus acquirens, vel vltimus comprehensus de bonis emphyteoticis

phyteoticis non disposuerunt, ex qua consuetudine deinde inferebatur ipsam Margheritam esse in renouatione praefendam, cum ultimus comprehensus per heredis institutionem in eius fauorem disposuerit; Quoniam nec probata visa fuit huiusmodi immemorabilis, & quatenus fuisset probata, non inde tamen suffragaretur.

- 16 Non probatur, quia testes† examinati, non deponunt, cum requisitis, *glos. in cap. de rescript. in 6.* Inter quae illud praecipuum est, ut appareat de aetate testium annorum 54.
- 17† scilicet de 40. annis vniformis obseruantia, de quibus non possunt deponere, nisi postquam vsum perfectum intellectus habuerint, & doli fuerint capaces, & sic ipsi egerint annum decimum quartum, *Rota decis. 76. num. 3. & decis. 254. num. 2. part. 1. recent. & coram sanct. mem. Gregorio XV. decis. 298. num. 1. & ibi Add. num. 12.* Ex decem enim, & octo testibus duo non exprimunt eorum aetatem, nempe secundus, & tertius, nouem exprimunt quidem, sed sunt infra 40. annos 54. asserit primus testis se agere annum 43. quintus testis est annorum 35. nonus annorum 37. vndecimus annorum 39. decimus tertius habet tantum annos 30. decimus quartus attingit annum 49. decimus quintus annum agit 50. decimus sextus annos 35. decimus octauus annos 43. Alij vero quatuor testes erant quidem positi supra dictos annos 54. tempore examinis, sed non tempore motae litis, quod tempus est† praecise attendendum, cum requiratur probatio obseruantiae per 40. annos, subducto tempore litis, *Rota decis. 248. num. 4. par. 2. recent. & coram sanct. mem. Gregorio XV. decis. 205. num. 4. vbi Add. num. 6. & decis. 298. num. 2.* Sextus vero testis super tertio articulo ingenuè fatetur se nihil scire de praetensa consuetudine, quae in dicto tertio articulo deducebatur; Decimus secundus minus est attendendus, quia non potest deponere de hac obseruantia, quod illam viderit seruari per 40. annos, asserit enim spatio 16. annorum abfuisse à patria, & iuxta decimum quartum articulum admittit contrariam consuetudinem, quod scilicet finita linea bona deuoluuntur ad proximiores per viam renouationis, & de 19 fecerit alijs requisitis *d. glos. in c. 1. de praescript. in 6.†* nempe de visu per 40. annos, quod maiores dixerint auduisse ab alijs maioribus, nec contrarium fuisse seruatum, vel dictum seruari; quartus demum testis est vnicus, non deponit de fama, per verbum fuit, & est, prout in dicta glossa requiritur, nec† contrariam famam excludit, eiusque depositio caret alijs requisitis eiusdem glossae.

- Verum, quatenus etiam probaretur dicta immemorabilis, non tamen suffragaretur; quoniam ex alijs testibus examinatis per Catherinam constat renouationes factas fuisse agnatis, quamuis, & primus, vel ultimus comprehensus aliter disposuissent vnde testes examinati pro Margherita
- 21 videntur† suspecti, dum dicunt, nunquam aliter fuisse seruatum, vel saltem appareat non esse vniformem hanc consuetudinem, nec inconcussam, cum diuersimodè fuerit obseruatum, nec ideo hæc immemorabilis attendi debet, *Pur. decis. 426. lib. 2. in correct. Rot. decis. 254. num. 3. par. 1. recent. & apud san. mem. Gregorium XV. decis. 51. num. 3. & decis. 434. num. 10. & Adden. ad d. decis. 294. num. 13.*
- 22 data autem† difformi obseruantia, non est recedendum à dispositione Iuris communis, *Rot. decis. 438. num. 2. in fin. par. 1. & decis. 19. num. 6. par. 2. diuers. vt scilicet emphyteusis hereditaria, hereditibus, emphyteusis vero ex pacto, &*
- 23 prouidentia agnatus† sit renouanda, sicquè primus acquirens, vel vltimus comprehensus potuissent disponere ad suum libitum, non erat opus in inuestitura facta de anno 1576. concedere facultatem primo inuestito, vt, deficientibus solummodo filiis, posset in eius testamento nominare vnum heredem pro illo praedio.

- Demum consuetudo hæc non applicatur, quia nec primus acquirens, nec vltimus comprehensus disposuerunt de istis bonis emphyteoticis in fauorem Margheritae, dispositio enim particularis erat facienda, nec veniebant, sub generali dispositione per heredis institutionem hæc bona
- 24 emphyteotica,† cum essent ex pacto, & prouidentia, nec essent de sui natura alienabilia, nec in pleno, & libero dominio disponentis, *Bartol. in l. vt iur. iurandi, §. si liberi, Pauli Rubi. Decis.*

num. 5. ff. de oper. libert. Aretin. consil. 53. num. 3. Surd. decis. 93. num. 18. & consil. 395. num. 18. Laderch. consil. 73. sub num. 9. Bellon. lun. consil. 30. num. 76. Rota pler. decis. 375. num. 3. par. 1. recent. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 271. num. 1. & ibi Adden. num. 27.

Nominatio verò facta per Camillam est solum restricta ad illud praedium, super quo dabatur facultas nominandi in inuestitura de anno 1576. & hac facultate sibi data in inuestitura voluit vti, non autem illa praetensa facultate, inducta ab asserta consuetudine, vnde ad alia praedia in diuersis inuestituris concessa extendi non potest hæc nominationis facultas.

Sed nec etiam hæc nominatio Camilla suffragatur ad illud praedium, de quo in inuestitura de anno 1576. non ex Iure permisso in inuestitura; quia illud solum concessum est primo inuestito, quatenus filios non haberet, vnde expirauit dum filios reliquit; nec etiam ex asserta consuetudine de qua per testes, quatenus etiam illam probarent, quia omnes testes restringunt hanc facultatem ad primum inuestitum, & ad vltimum comprehensum; Camilla autem non erat nec prima acquirens, nec proprie secunda dici poterat comprehensa, dum non erat scripta in inuestitura, & licet fuerit nominata, hæc tamen nominatio non tribuebat veram, & propriam comprehensionem in inuestitura, & cum dicta† consuetudo sit contra Ius, & prauiudicialis Ecclesiae, quia, hac admissa, bona in emphyteusim concessa difficilis ad ipsam Ecclesiam reuenterentur, essent enim transibilia ad quoscunque extraneos, propterea strictam recepit interpretationem, nec debet extendi, *Grat. consil. 132. num. 20. lib. 1. Cephal. consil. 345. num. 24. & 25. cum alijs, & multiplicarentur facultates, & specialia, quia extraneus non comprehensus posset nominare, & hic nominatus postea etiam facere aliam nominationem.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. GHISILARIO.

Vlixbonen erectionis Monasterij.

Die Veneris 5. Decembris 1631.

ARGUMENTVM.

Iudex post inhibitionem Rotalem non potest ad vltiora procedere, etiam si inhibio nulliter emanauerit, cum semper timenda sit, siue iusta, siue iniusta. De attentatis post rem iudicatam commissis, pendente appellatione, quando non possit dari, & quando secus.

SVMMARIVM.

- 1 Notario creditur, si deponat de his, quae ad eius officium spectant.
- 2 Iudex non debet procedere ad vltiora in executione pendente lite in Rota, & post inhibitionem Rotalem.
- 3 Iudex inferior non potest cognoscere de viribus inhibitionis Iudicis superioris.
- 4 Inhibitio Rotalis, siue iusta, siue iniusta sit, semper est timenda.
- 5 Executio etiam post trium conformium post inhibitionem quando sit attentata.
- 6 Post rem iudicatam non potest dari de attentatis commissis, appellatione pendente.

K.

7 Quod

- 7 Quod intellige, si in specie non fuerit causa super re iudicata, & reuocatione attentatorum, secus verò si specialiter fuerit commissa.
- 8 Attentata debent reuocari, attentata facultate ea reuocandi, de qua in commissione.
- 9 Sine actis de iure, & aequitate procedi non potest.

DECISIO LXXV.

Interposita appellatione ab Abbatisa, & Monialibus Monasterij de Sperantia, à sententijs laus in partibus ad fauorem Sororis Ludouicæ de Plagis super restitutione dotis per ipsam eidem Monasterio elargitæ. Et causa in Rota commissa non obstante recurſu à Signaturam Gratiæ, & Iustitiæ, necnon Inhibitionibus Rotalibus, tam Iudici, quàm Parti intimatis, eadem Soror Ludouica profecta fuit Iudicium super executione sententiarum, & obtinuit declarare inhibitiones Rotalis non afficere, nec Iudicem se dare pro inhibito; quinimò non obstantibus supradictis eidem Iudex lata sententia super restitutione dotis, cum illius redditibus, non solum relaxauit declarationem contra Abbatisam, & Moniales, ex quo non consignauerunt Patentes, mandatum Procuræ, & reliquas scripturas, sed etiam relaxauit mandatum executiuum in forma sequestri contra Bona eiusdem Monasterij, pro summa scutorum 3242, quæ omnia bene probantur ex attestatione † Notarij Actuarij, qui Acta, sententias, & mandatum conscripsit, cui credendum est, cum deponat de his, quæ ad eius Officium spectant, l. si quis Decurio ubi Bald. & Salicet. num. 4. C. ad l. Cornel. de fals. Put. decis. 475. lib. 2. Rot. coram M. Antica decis. 91. num. 9. & coram Seraph. decis. 623. num. 12. Quæ propterea Domini attentata censuerunt.

2 Quia non poterat procedi ad vteriora † in prætenſa executione, pendente causa in Rota, & post inhibitionem Rotali, cap. non solum de appellat. in 6. rot. tit. vi. lit. pen. denr. Et Iudex † debebat abstinere, nec velle cognoscere de viribus inhibitionis, Achil. decis. 7. de attentat. in manu scripti. & 29. de appellat. inter impressi. Rot. decis. 785. num. 2. par. 1. diuersi. Etiam si inhibito nulliter emanasset, cum † semper timenda sit siue iusta, siue iniusta, Caput aq. decis. 13. par. 2. Put. decis. 395. lib. 2. Cas. de Grass. decis. 3. in fin. de appellat. Et executio etiam † trium conformium post inhibitionem est attentata, violatè per Lancellot. de attent. post inhibet. ampliat. 6. sanct. mem. Gregor. XV. decis. 434. num. 3.

6 Non obstat, quod post † rem iudicatam non possit dari de attentatis commissis pendente appellatione, Crescent. de re iudic. quia conclusio est vera, si in specie causa non fuisse commissæ † super re iudicata, & reuocatione attentatorum; Ideo fallit in hoc casu, quo fuit commissæ causa, cum clausula arbitrio Rotæ, & reuocatis attentatis, Rip in cap. cum M. Ferrariensi. num. 193. ante fin. versic. ad istud respondeo de constitution. Rota in Tarraconeſi Attentatorum 4. Iunij 1608. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quam refert Marchesan. de Commission. par. 1. fol. 59.

Et hinc sequitur, vt debeant eadem attentata reuocari, & attentata etiam facultate reuocandi attentata, de qua in Commissione. tot. tit. vi. lit. pend. cap. non solum de appellat. in 6. Maxime cum supradictis addatur recurſus habitus ad Iudices laicos, ne Acta præfata compulſarentur ad effectum transmittendi ad Curiam, vt ex attestatione Notariorum data, & propterea de iure, † & aequitate, absque illis procedi potest, vt fuit dictum in Tolciſana beneficij 16. Martij 1620. coram R. P. D. meo Pironano, & coram Seraphino, decis. 1305. num. 7. in Abuleſi Parochialis 14. Aprilis 1614. coram Cardinali Sacrato, in Panormitana Archipresbyteratus 8. Iunij 1618. coram bon. mem. Buratto, & in Viſen. Beneficij 20. Februarij 1630. coram me.

Et ita &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Salernitana Pensionis.

Die Veneris 5. Decembris 1631.

ARGUMENTVM.

Tractatur, quando processus compulſorialis sit validus. Et alia circa officium compulſoris.

SUMMARIVM.

- 1 Iurium productio, si fuerit facta nimis generaliter, non valeat.
- 2 Relatum dicitur esse in referente, cum omnibus suis qualitatibus.
- 3 Specul. de instr. edit. §. nunc videndum restat num. 5. & 6. declaratur.
- 4 Iurium productio recipitur, etiam si producantur iura in sacculo existentia.
- 5 Iura exemplanda, praxis non requirit, vt designentur parti aduersæ in citatione ad dicendum contra.
- 6 Citationis formula, quando iura sunt exemplanda.
- 7 Iura extrahenda, debent per Iudicem diligenter inspicere.
- 8 Index præsumitur, quod diligens in suo officio fuerit, & num. 30.
- 9 Compulsor est merus executor.
- 10 Compulsor sufficit, quod iura extrahenda inspiciat, ad effectum, vt exemplentur cum designationibus signorum, & vitiorum, quæ sunt in originali.
- 11 Compulsor, vt rectè procedat ad scripturas, compulſandas, sufficit, quod adimpleat formam sibi præscriptam.
- 12 Notarius fidem facere debet, quod iura extrahenda fuerint à Iudice diligenti, visa, & recognita. Sed hoc de consuetudine non seruatur, num. 12.
- 13 Pro Iudicis decreto semper præsumitur, vt omnia præsupponantur solemniter acta.
- 14 Index semper præsumitur rectè processisse, & contrarium dicenti incumbit onus probandi.
- 15 Text. in cap. fin. de fid. instr. declaratur.
- 16 Pars, quando est præſens, quando iura extrahuntur non est opus attestatione, quod Index illa viderit.
- 17 Decis. in causa Anconitana, seu Auximana Florum declaratur.
- 18 Copia iurium productorum, parti petenti est danda.
- 19 Iura originalia iuxta formam compulſoria, non sunt exhibenda parti, sed Iudici.
- 20 Iura coram Iudice producuntur ad effectum probationis.
- 21 Iura coram Iudice compulſore, producuntur ad effectum solius extractionis, & transumptionis.
- 22 Iura producta ad effectum, vt probent, debent decerni copia parti, cum termino opponendi.
- 23 Compulsio, vt sit valida, sufficit sola productio iniuncta parte præſente, vel citata, absque traditione copie.
- 24 Iudicis partes sunt, non autem executoris, decernere copiam parti rei productæ.
- 25 Citatio facta pro diebus 8. cum sequentibus, subsistit per quatuor dies sequentes.

- 26 Pars citata, si intra determinatum tempus non compareat, si perquiratur, hoc fit ex urbanitate.
- 27 Acta, quando non possint dici nulla.
- 28 Pars, si fuerit citata pro determinata hora, quando comparet, post d. terminum, & Iudex iam interposuit decretum, tunc præsumitur interpositum in termino citationis, & non antea.
- 29 In scripturis compulsatis sunt designandæ rasura, & menda, quæ sunt in earum originalibus.
- 31 Testes, ut probent, manum alicuius sufficit, ut deponant se habere notam illius manum.
- 32 Recognitio apocharum priuatarum de stylo Curie, qualiter fiat.

DECISIO LXXVI.

Iterum fuit dictum Processum compulsorialem vltimo loco factum, esse validum ex rationibus deductis in decisione in hac causa 27. Iunii proximi præteriti, quia Domini censuerunt non obitare oppositiones factas contra validitatem dicti processus.

- 1 Nam prima sub prætextu, quod productio fuerit nimis generalis, cum non fuerint specificata iura producenda, *Specul. de instr. editione. §. videndum restat num. 5. & 6. & ubi Adden. Papien. in praxi in forma productionis in fin. versic. & primo quidam Corn. consil. 14. num. 12. versic. & si verbalib. 2.* quia cum Translatarij se restrinxerint ad Instrumenta, & iura concernentia affectus, & locationes benorum Abbatie, satis videntur dicta Instrumenta specificasse ex vulgari regula quod relatum est dicitur esse in referente cum omnibus suis qualitatibus, *Bart. in l. 1. ff. de receptat. Dec. in cap. quoniam contra num. 48. de probat. Bero. consil. 121. num. 2. volum. 1. Gozad. consil. 31. num. 2. Surd. consil. 105. num. 30.* Non obstat doctrina *Specul. vbi supra*, quia postea firmat contrarium ex *l. fin. C. de annal. except. versic. argumento tamen contra lo. And. in addit. versic. primo dicit*, Ita de facto seruari, quod recipitur talis productio, etiam si productantur iura in sacculo existentia, & non dicitur probatio incerta, ex quo est res trita ad contenta in sacculo, iuxta *leg. penult. C. de senten. qua sine certa quant. Burr. in cap. imputari num. 2. versic. sed quis de fid. Instrum. vbi Felin. num. 10. in fin. versic. vltimo dicit*. Nec praxis requirit, quod iura producta designentur parti aduersæ in citatione ad dicendum contra, sed tantum in monitione, quæ fieri debet contra personas compellendas, formula enim citationis faciendæ parti in dicta praxi est ad dicendum contra, & videndum extrahi iura per instantem specificanda, quæ quidem, specificatio iuxta styllum, & eandem praxim fit in die citationis apud acta Notarij, cum inductione Testium, iuxta *Vestr. in prax. lib. 6. cap. 1. num. 14. versic. his omnibus*.
- 7 Non obstat secunda oppositio, quod non constat iura fuisse per Iudicem diligenter inspecta, ut not. *Abb. in cap. fin. num. 2. versic. nota officium Iudicis de fid. Instrum. cum alijs allegatis in Anconitana Florum 15. Decembr. 1617. coram bon. mem. Buratto*. Nam intrat præsumptio pro Iudice, quod fuerit diligens in suo officio, *Alex. consil. 45. volum. 1. Mascard. de probat. concl. 1088. num. 1. vol. 2. vbi plures cumulat Rot. decis. 3. de concess. preben. in nou. Et cum*
- 9 compulso sit merus executor, ut inquit idem *Vestr. vbi supra*, satis est, quod iura extrahenda inspiciat ad effectum, ut exemplentur cum designationibus signorum, & etiam
- 10 vitiorum cum quibus reperiuntur in originali, non autem ad effectum cognoscendi, An illa sint exemplanda, vel ne, iuxta dispositionem dicti cap. fin. de fid. Instrum. & forma
- 11 compulsozialium solum continet, vel subdelegatus iura fideliter, & integrè extrahi, eorumque sigilla, & signa, ac manus Notariorum recognosci faciat, non autem, ut diligenter inspiciat, An sint exemplanda; Vnde non releuat,
- 12 quod Notarius, nec Iudex fidem non faciant, quod instrumenta fuerint à Iudice diligenter visa, & recognita

iuxta d. text. in cap. fin. de fid. Instrum. quia ex traditis per *Surd. decis. 334. num. 36.* constat hoc de consuetudine non feruari, & Iudicem, ut fuit dictum supra; præsumitur diligenter inspexisse, nisi concludenter probetur contrarium *sanct. mem. Gregor. XV. decis. 406. num. 7. præcipue quia*

- 13 pro quod decreto Iudicis semper præsumitur, ut omnia supponantur solemniter acta. l. ab ea parte ff. de probat. cap. sicut. in fin. de sent. & re iud. Garz. de benefic. par. 12. cap. 2. num. 125. semper enim, præsumitur Iudicem rectè processisse, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, *leg. generaliter. §. petitum in fin. ff. de fideicom. libert. leg. non est verisimile, ubi gloss. in verbo præsumptio. ff. quod mer. caus. Dec. consil. 574. num. 1. Rot. decis. 564. num. 6. par. 1. recent.*

- 15 Nec text. in allegat. cap. fin. requirit solemnitatem inspectionis nisi in instrumentis veritate collapsis, ut in principalibus instrumentis propter vetustatem &c. quæ sit nemine contradicente, sed in materia compulsozia, quando pars est citata, & præsens, non est opus tali attestazione. Nec videtur applicari allegata decisio Anconitana, seu Auxinana Florum, quia in casu illius nulla cadebat præsumptio inspectionis Iudicis, coram quo iura non fuerunt exhibitæ, nec in ea firmatur quod Notarius faciat talem attestazione.

- 18 Ad tertiam difficultatem, quod fuerit petita copia iurium productorum, & non fuerit data, fuit responsum in decisione, quæ reuocatur, quia iuxta formam compulsozie iura originalia non erant exhibenda parti, sed Iudici; Pars verò ipsa volens opponere, non poterat prohibere, quin exemplarentur seruata dicta forma, & copia datur
- 20 in Iudicis, non autem in compulsionibus; quia coram Iudice producuntur iura ad effectum probationis, sed coram Iudice compulsoze ad effectum solius extractionis, & transumptionis, & ad effectum ut iura producta probent, debet decerni copia parti cum termino ad opponendi *Bart. communiter approbatus in extravag. ad reprimendum, in verb. de plano colum. 2. quem sequitur las. in l. ait Pretor, §. si Iudex num. 21. ff. de re iud. Ad effectum*
- 23 autem, ut compulsiatio sit valida, sola productio iurium sufficit parte præsentem, vel citata absque traditione
- 24 præ, *Osasch. decisione 1. numer. 46. in fin. cum sint parte Iudicis, non autem Executoris decernere copiam parti.*

Nec releuat quarta oppositio, quod decretum procedi ad vltiora factum sub die 10. Februarij, sit nullum, ex defectu citationis, quia pars fuit citata ad dicendum contra iura, protocolia, & munimenta producta, & videndum iurare Testes super illorum recognitione, & ad dandum interrogatoria quatenus &c. in proc. fol. 29. quæ citatio est omnino conformis praxi positæ per *Vestr. lib. 25. cap. 1. num. 14. & fuit facta pro die 8. cum sequentibus*, quæ substat per quatuor sequentes dies, *bon. mem. Cardinal. Cavalier. decisione 376. numero 6. Rota. decisione 311. parte 1. diuers. & decis. 307. num. 1. par. 1. recent.* Et Iudex compulso die 8. fecit decretum iuxta petita parte præsentem, ut in proc. fol. 31. quæ cum dixisset velle videre iuramenta Testium, & examina interpretari, ut
- 26 in proc. dicto fol. 31. à tergo; Ideo sub die 10. quæ debet comparere in termino eiusdem citationis, fuit ex urbanitate perquisita, atque alta voce vocata per Curforem coram Compulsoze, qua non reperta Compulso mandauit procedi ad vltiora, & detulit iuramentum Testibus fol. 33. qui sub die 11. deposuerunt super recognitione
- 27 fol. 34. quæ omnia cum acta fuerint in termino prædictæ citationis, non possunt dici nulla.

Similiter cessat quinta oppositio, quod licet Procurator Abbatis fuisset citatus die 26. pro die sequenti hora 20. cum continuatione horarum ad videndum extrahi iura, fuerit tamen factum decretum ipso non expectato ad horam citatam, quia ex processu apparer Iudicem fecisse decretum parte aduersa non comparente, quæ cum comparuerit post horam 20. & sic post terminum, decretum potuit fieri in termino citationis, & non probatur, quod pars citata non fuerit expectata ad horam, seu terminum

minum citationis, quia illius comparitio habet, quod comparuit post horam 20. pulsata n. prout non probatur, quod compulsio tot apocharum, & instrumentorum non fuerit facta spatio temporis competentis; Quinimò tollitur ex facto cum illa, & longè plura collationari potuerint in quatuor horis.

29. Præterea non obstat, quod in scripturis ꝑ compulsatis nō sint designatae rasurae, & mendæ, quæ sunt in earum originalibus, quia hoc non probatur, neque de eo datur fumus, & sic semper ꝑ remanet firma præsumptio pro diligentia ludicis, ex supra deductis.

Neque visum fuit obstat, quod Testes non recognoverint distinctè manus Notariorum, qui conscripserunt iura, nam quoad instrumenta sufficit quod Testes depōnāt ꝑ se habere notam manum, præsertim, quando prout hic coram Iudice compulso, protocollo instrumentorum fuerunt exhibita personis per ipsum compulsi, propter attestationem, quam fecerunt, quod illa sint protocollo Notariorum, qui de illis fuerunt rogati; Quò verò ad 32 ꝑ apochas priuatas recognitio surinetur, attento stylo Curia, de quo in Bononiensi de Marzolis coram bon. mem. Remboldo 13. Martij 1626. cum quo stylo in hoc casu concurrunt adminicula, quæ desumi possunt ex multitudine apocharum concernentium easdem res, & personas.

Et ita non obstantibus tot oppositionibus, processum compulsorialem ultimo loco factum, validum censuerunt Domini vtraque parte &c.

* H. betur infra præsens decisio, prout in Indice posito in fine Decisionum.

¶ Alia decisio in eadem causa coram eodem R. P. D. Ghislerio adest infra sub die 26. Aprilis 1632.

R. P. D. MERLINO.

Romana Pecuniaria.

Die Mercurij 10. Decembris 1631.

ARGVMENTVM.

Agere contra aliquem, quando quis non possit. Tutor non potest præiudicare pupillo. Secretarij Locorum Montium, si audeant liberè admittere resignationem Locorum Montium vinculatorum, in quam pœnam incurrant, & an eam ab aliquo possint repetere.

S V M M A R I V M.

- 1 Prætere quis non potest aliquid ab eo, si contra eum nullam actionem habeat, nimirum neque personalem, nec hypothecariam, nec actionem subsidiariam.
- 2 Nec demum actionem ex dolo.
- 3 Actionem ullam, si quis non habebat contra defunctum ad aliquid dandum, ideo neque id poterit prætere contra eius heredem.
- 4 Per cessionem plus iuris, quam competit cedenti non transit in cessionarium.
- 5 Actionem nullam, quis non potest prætere contra eum, si inter ipsos nulla intercessit obligatio, nullus factus est contractus, & proinde nulla oriri potuit personalis obligatio.
- 6 Obligatio Cameralis, & stipulatio Notarij pro omnibus

quorum interest, regulariter extenditur etiam ad emendatias instrumenti.

- 7 Ita ut per dictam stipulationem Notarij acquiratur ius, & actio tertio, & num. 8.
- 9 Pupillus nec tacite, nec expresse potest se obligare per tutorem ad euictionem præstandam in fauorem tertij, sine iusta causa, & solemnitatibus statutorum.
- 10 Minorum contractus, ut valeat, requiritur iusta causa, & solemnitates requisitæ, ita ut altero deficiente alterum corrui, neque vnum suppletur ab altero.
- 11 Ita ut, si minor pulsetur à contrahente ad præstandum id, quod est promissum, rectè insistit nullitati obligationis, & pulsantem repellit.
- 12 Debitori soluenti creditor de necessitate iuris tenetur facere receptam, & quietationem.
- 13 Minorum actus necessary sine solemnitatibus subsistunt.
- 14 Minor, quādo recipit insolutum bona immobilia, obligationibus, & hypothecis implicatis, cum eius lesione adhibenda sunt solemnitates statutorum, num. 16.
- 15 Pacta dicuntur pars pretij.
- 16 Loca Montium, quando quis emit, vel insolutum recipit, & scit, quod sunt vinculata ad fauorem tertij, ex tali noticia, solum inferri potest. Quod recipiens, non valeat excipere de re sibi liberè non tradita, non autem, quod personaliter ad dictum onus se obligauerit, num. 17.
- 18 Hypothecaria non datus sine personali actione.
- 19 Loca Montium dum liberè resignantur, hypothecam non recipiunt, & in secundum emptorem absque ullo onere transferuntur.
- 20 Loca Montium transeunt in secundum emptorem liberè absque ullo onere, & hoc prouisum est ne publicum, & liberum eorum impediatur commercium.
- 21 Obligans se per relationem ad aliquod instrumentum, cogi potest ad adimplendum, id quod in eo continetur.
- 22 Hypotheca etiam simplex, quando imponitur super bonis minorum, debent adhiberi solemnitates statutarie.
- 23 L. si me, & Titium, ff. si cert. pet. quid disponat. Et eius dispositio diuina, & nobilis appellatur, num. 24.
- 25 L. si me, & Titium, ff. si cert. pet. habet dumtaxat locum contra eum qui recepit ex titulo lucratiuo, ne locum pletetur cum aliena iactura, num. 26.
- 27 Actio subsidiaria numquam habet locum, quando ad sunt alia remedia.
- 28 Tutoris dolus non debet nocere pupillo, & num. 29.
- 30 Dolus non potest considerari in ætate pupillari.
- 31 Pecuniam sibi debitam, in extinctionem sui crediti, quādo quis recepit, illamque bona fide consumpsit, & quod suum est sequutus fuit, ad restitutionem pulsari nullatenus potest.
- 32 Pretium, quando non succedat loco rei.
- 33 Creditum soluens mediante solutione, & precio numerato, dicitur emere nomen, & actionem creditoris. Ita ut habita cessione possit deinde contra alios reos debendi agere.
- 34 Secretarij Locorum Montium, secundum reformationem Pauli V. admittendo liberè resignationem Locorum Montium vinculatorum, efficiuntur principales debitores locorum resignatorum.
- 35 Et quidem ex propria culpa, & maleficio contrahentis, do dispositioni legis.

36. Hinc est, quod soluendo proprium debitum ex delicto contractum non possunt reportare cessionem translationem iurium, & acquirere facultatem repetendi solutum ab alijs obligatis ex contractu, vel quasi.
37. Solutio in pœnibus, quid solum operetur.
38. Pœnam impositam à lege, si quis soluat, si postea eam posset ab alijs repetere, certè illam ipse haud lueret.
39. Secretarij Locorum Montium liberè admittendo resignationem Locorum Montium, formalitas pœnæ eis imposita à Paulo Quinto consistit in amissione rei propriae.

DECISIO LXXVII.

EMerat Excellentiss. D. Princeps Aldobrandinus à Stephanano Sanminiato quædam bona stabilia in agro Braccinorienti pro pretio scutorum quindecim millium, cuius pretij pars, nempe scuta quatuor millia erogata in emptionem tot locorum Montis Fidei, pacto adiecto, ut stare deberent perpetuò vinculata pro cautione, & securitate Dom. Principis emptoris in casum euictionis dictorum stabiliū, ut in Summ. pro Mariotto numero 3. sed Regulus Mariottus de anno 1611. tunc Montis Fidei Secretarius, liberam dictorum Locorum Montium resignationem admiserat in fauorem Domini Thibaldeschi, & deinde in fauorem Mutij Passarini, & Petri Mazzioti, & tertio demum loco in fauorem Angelæ Stroppiæ, seu Thomæ Butij Tutoris recipientis illa insolutum, pro residuo pretij vineæ venditæ per Angelam dd. Passarino, & Mazziotto, per quem Butium fuerunt postea in Barlum resignata, ut in d. Sum. num. 1. 2. & 4.

Interimque dictus Princeps Aldobrandinus passus euictionem dictorum stabiliū emptorum à Sanminiato, & deprehendens in sui præiudicium per Mariottum Secretarium admissam fuisse liberam resignationem Locorum Montium, quæ nexu specialis hypothecæ pro euictione dictorum stabiliū erant adstricta, vigore Constitutionis sanctæ mem. Pauli Quinti, seu Reformationis super Montium erectionis, cuius copia datur in Summario pro Butio num. 1. exegit recta via à Mariotto Secretario, seu illius hæredibus, pretium Locorum Montium, quorum liberam resignationem indebitè idem Secretarius admiserat; ac deinde eis omnia iura, & actiones cessit, dicto Summ. num. 6. In vim cuius cessionis teneri Angelam Stroppiam, & Thomam Butium ad restitutionem dicti pretij locorum Montium sub die 17. Maij 1630 hæredibus Mariotti tantum informantibus, coram me resolutum fuit: Qua resolutione iterum ad trutinam reuocata, & pluries propositò dubio, Domini hodie dixerunt respectu Angelæ Stroppiæ recedendum à decisis, & sic ipsam non teneri restituere dictum pretium, respectu vero Thomæ Butij Tutoris, seu illius hæredum dubium reuocarunt ad aliam disputationem.

- Fundamentum resolutionis fuit, quia D. Principi Aldobrandino contra Angelam nulla competit ex propositis
- 1 actionibus, & nimirum neque personalis, neque hypothecaria, nec actio subsidiaria, ex leg. si me, & Titium, ff. si cert.
  - 2 per. nec demum actio, & ex dolo: & propterea, quemadmodum D. Princeps sine actione contra Angelam experiri non posset, nec illam pulsare ad restitutionem dicti pretij, l. quoties, §. item si temporali, ff. de administr. tutor. l. si pupilli, §. videamus, ff. de neg. gest. Crauet. consil. 191. nu.
  - 3 1. ita nequè id permitti censi debet hæredibus, & Mariotti cessionarijs, in quos per cessionem plus iuris, quam
  - 4 competeret cedenti transire, & non potuit, l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur. l. exceptiones, ff. de except. Bald. consil. 61. num. 1. lib. 3. Surd. consil. 333. num. 15. Rota decis. 435. num. 14 par. 1. recent. & coram bon. mem. Cardin. Canal. decis. 219. num. 17.

Non competere actionem personalem contra Angelam Dom. Principi cedenti, & successuq; nec cessionario,

- 5 deducitur ex eo, quia inter prædictum & D. Principem, & Angelam nulla intercessit obligatio, nullus factus est contractus, & proinde nec vlla oriri potuit personalis actio, §. sic itaque, Instir. de act. l. si in area, ff. de condit. indeb. Gabr. consil. 146. num. 1. lib. 1.

- Nequè obligatio Cameralis, & stipulatio Notarii, pro omnibus quorum interest &c. tribuere potest huiusmodi actionem, quippè quod & virtus dictæ clausulæ, & obligationis regulariter extenditur etiam ad enunciatiuas instrumenti, & sic in casu præsentis, cum in instrumento donationis insolutum referatur loca Montium esse speciali hypotheca vinculata, in fauorem D. Principis Aldobrandini,
- 7 vtiq; per dictam stipulationem Notarij fuerit & eidem Principi acquisitum ius, & actio pro repetitione pretij locorum Montium, etiam contra Angelam, iuxta tradita per Rotam decis. 663. in princ. & decis. 741. num. 12. par. 1. diuers. ac decis. 5. num. 10. & decis. 65. num. 4. & decis. 85. num. 1. & 2. post Zacch. de oblig. Camer. & stante expressione vinculi, cui erant obnoxia loca montium, & acceptatione, & consensu Angelæ videatur quasi contraxisse, & se obligasse ad idem onus. Quoniam, quicquid sit respectu Butij Tutoris, responsum fuit respectu Angelæ nullam vim fieri posse super dicta obligatione Camerali, & stipulatione Notarij pro omnibus quorum interest, quia
- 9 cum Angela esset & pupilla, nec tacitè, nec expressè obligari potuit per Tutorem ad euictionem præstandam in fauorem D. Principis Aldobrandini sine iusta causa, & solemnitatibus Statutis Urbis, quæ duo copulatiue & requiruntur, adeo ut vno deficiente, alterum corrumpit, neque vnum suppleatur ab altero, indeque Angela, pulsata per D. Principem ad euictionem præstandam, rectè infisit & nullitati obligationis, & actorem repellit, ex l. non est, l. si is. C. de præd. minor. Paris. consil. 85. num. 14. & 15. lib. 3. Simoncell. de decret. lib. 2. tit. 6. num. 33. Montan. de tutel. c. 33. nu. 33. 38. & 124. Rota decis. 153. nu. 11. & 12. par. 1. recent. & in Romana dotis 10 Iulij 1626. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Assisensi dotis 22. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Verospio.

- Nec ambigi potest, quin solemnitates statutarie exigentur in casu præsentis, & quia non de simplici receptione pretij vineæ agitur, & quietatione, quæ ex iuris necessitate fit debitori, quæ tanquam actus & necessarius, sine solemnitatibus sustineretur, ut censuit Rota coram Puteo decis. 153. num. 3. lib. 3. & decis. 167. num. 5. versic. & dicit, par. 3. diuers. & coram Cardin. Seraphin. decis. 1183. nu. 2. sed agitur de receptione insolutorum bonorum immobilium, obligationibus, & hypothecis implicatorum, & cum latione pupillæ, dum vineam tradidit liberam, & pretium recepit oneribus, & pactis obnoxium, & sic immixtum: pacta enim & dicuntur pars pretij, leg. fundi par. tem, & ibi gloss. Baldus, & Salicet. ff. de contrahen. emptio. Ioann. de Amic. consil. 151. num. 4. & propterea in simili receptione insolutorum bonorum immobilium, & quæ æquipollet emptioni, & venditioni, seu transactioni, adscribendas esse statuti solemnitates rectè tradit Bald. in l. præses, num. 8. versic. idem apparet, C. de transact. Marfil. in rubr. de probat. numer. 345. et seq. Cephal. consilio 91. numer. 13. et 14. Montan. de tutel. cap. 33. num. 390. et 391. Hincque fit, scientiam Angelæ, quod dicta loca montium essent vinculata in fauorem Dom. Principis, indeque deductum consensum nihil operari, stante nullitate prædicta, ultra quod ex notitia & dicti oneris locis montium infixi, solum inferri posset, ut Angela excipere non valeat de re sibi liberè non tradita, non autem quod personaliter ad dictum onus se obligauerit, l. Lucius Titius, ff. de administr. tut. Surd. decis. 47. num. 9. in fin. versic. addo quod.

- Actione etiam hypothecaria D. Princeps contra Angelam experiri & non poterat, tum quia regulariter hypothecaria non datur sine personali actione, l. si deferentes, l. soluitur, ff. quib. mod. pign. vel hypotheca solu. et tradunt communiter Doctores int. cum oportet, §. sed si acitas, C. de bonis, quæ liber. Negusant. de pignor. membr. 1. par. 8. num. 1946. tum quia loca montium, dum liberè resignantur, & hypothecam

pothecam non recipiunt, & in secundum emptorem absque villo onere transferuntur, quod per Apostolicas Constitutiones in erectione montium specialiter prouisum est, ne publicum, & liberum eorum impediatur commercium, ut testatur *Gratian. discept. forens. cap. 730. num. 48. Card. Seraph. decis. 576. num. 2. et fuit dictum in Romana officij Notariatus 3. Iunii 1620. coram bon. mem. Remboldo.*

Nequē obstat, quod Butius in instrumento receptionis insolutum, per relationem ad illud habitam ad prædictum instrumentum resignationis in fauorem Sanminiati, in quo vinculum, & hypotheca fuit constituta in fauorem D. Principis, dicatur iterum loca montium priori hypothecæ suppositæ quoniam, in præiudicium pupillæ id non subsistit, non adhibitis solemnitatibus statutariis, quæ requiruntur etiam in simplici impositione hypothecæ, *Gozzadin. consil. 15. num. 13. et seqq. Menoch. de arbitr. Iud. cas. 171. num. 30. et 31. Tiraq. de retr. conuent. ad fin. tit. nu. 10. Gratian. discept. forens. c. 242. num. 5. et 6. Modern. Rom. ad Statut. Urbis. gloss. 7. num. 72.*

Actione pariter subsidiaria, ex leg. si me. et Titium, ff. si cert. pet. carebat D. Princeps, nec repetere poterat pretium dictorum locorum montium, eo quod fuerit versum in utilitatem Angelæ, ut sua det ad Titium, *leg. si me. et Titium, quam diuinam, & nobilem appellat Bald. consil. 348. sub num. 1. versi. considera. lib. 1. quoniam Angela dicta loca montium recepit ex causa onerosa, nempe loco precii vineæ, venditæ Passarinis, & Mazziotto, dispositio autem dictæ leg. locum dumtaxat, habet contra eum, qui recipit ex titulo lucratio, ne scilicet locupletetur cum aliena iactura, & ex realia, vel alteri debita, & obligata consequatur utilitatem, tradunt Bart. in l. 1. num. 2. ff. de distract. pignor. et ibidem Salicet. num. 2. Angel. in d. leg. si me. et Titium, num. 1. in fin. Purpurat. num. 8. in fin. et 18. las. num. 2. ad med. ff. si cert. pet. idem Alexand. consil. 92. num. 6. lib. 1. plenè Costa de remed. subsidiar. remed. 12. num. 4. et seqq. Dumque alijs iuris remedijs consultum est in indemnitati D. Principis, nempe actione contra Secretarium directâ, vel quæ fortasse contra Butium Tutorem, dirigi potest, & cessat utique subsidiaria, *Socin. Sen. consil. 224. num. 1. lib. 2. Surd. consil. 528. num. 19. Costa dict. remed. 12. num. 5.**

Demum contra Angelam intentari non potest actio doli ex eo quod Butius Tutor, sciens loca montium esse vinculata, liberè tamen, in spreum reformationis sanct. mem. Pauli Quinti, resignauerit, quoniam quatenus doli adesset contra Tutorem, quod hodie firmare DD. noluerunt, sed reiecerunt ad aliam disputationem, videtur enim posse excusari, cum, antequàm Butius resignaret eadem loca montium, liberè in Thibaldescum resignata fuerunt, & deinde in Munum Passarinum, & Petrum Mazziorum, adhuc tamen si doli tutoris pupillæ nocere non potest, *l. fin. de administr. tutor. l. neque cum interdicto, l. aliter ius, ff. de reg. iur. Montan. de tutel. cap. 31. effect. 5. num. 10. Guttier. cod. tract. par. 3. cap. 1. num. 77. & pupilla, quæ bona fide de, & citra omnem dolum, qui in illa ætate considerari non potest recepit pecuniam sibi debitam in extinctio- nem sui crediti, illamque bona fide consumpsit, & quod suum erat consequuta fuit, ad restitutionem pulsari nulloatenus potest, ad l. si alieni, ff. de solut. Dec. in l. singulari. num. 6. las. num. 73. ff. si cert. pet. Menoch. consil. 300. num. 32. Surd. consil. 4. num. 10. & consil. 528. num. 29. præsertim, quia modopupilla non possidet loca montium, sed præter pretium non succedit loco rei, *Alex. consil. 58. num. 13. lib. 3. Mant. de tacit. lib. 14. tit. 28. num. 38. Rota decis. 681. num. 8. par. 2. recent.**

Quibus addebant Domini cessionem factam per Dom. Principem Mariotto Secretario, nequaquam ipsi, siue illius hereditibus suffragari posse ad effectum agendi contra Angelam, & alios; quoniam, licet certum sit, quod soluens creditum, & mediante solutione, & precio numerato, dicitur emere nomen, & actionem creditoris, adeout habita cessione, possit deinde contra alios reos debendi agere, iux-

ta *l. cum is, ff. de fideiuss. cum latè deductis in Romana cens. 16. Maij praterui coram me;* tamen conclusio prædicta non applicatur isti casui, quia, cum ex præscripto reformationis sanct. mem. Pauli Quinti, Mariottus Secretarius admittendo liberè resignationem locorum montium, vinculatorum, effectus sit principalis debitor pretii locorum resignatorum, & quidem ex propria culpa, & maleficio, contraveniendo dispositioni legis, hinc est, quod soluendo proprium debitum ex delicto contractum, non potest reportare cessionem translatiuam iurium, & acquirere facultatem repetendi solum ab alijs obligatis ex contractu, vel quasi, in t. penalis enim solutio parit effectum dumtaxat liberationis citra repetitionem, ut voluit Bart. in l. 1. §. si plures, in fine, versicul. quaro, extra gloss. ff. de eo per quem fact. erit. Bald. in l. 1. num. 4. in fine, C. de condit. furt. Alex. in addit. ad Bart. in l. semper, §. si in sepulchro, littera B. ff. quod vi, aut clam, ubi doctrinas concordantes adducit, alioquin pœnam à dicta lege impositam haud lueret Secretarius, si pecunias solutas ab alijs repetere posset, fortis malitas & autem dictæ pœnæ consistit in amissione rei propriæ, ad leg. si quis maior, C. de transact. Socin. lun. consil. 26. num. 26. lib. 4. Bart. consil. 9. nu. 3. Surd. decis. 99. nu. 17. Et ita utraq; parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Colimbriën Præstimoniorum.

Die Mercurij 10. Decembris 1631.

ARGUMENTVM.

Prælatus nomine Ecclesiæ, & Prælaturæ potest agere, tam in possessorio, quam in petitorio, & tam recuperandæ, quam retinendæ, quod habet locum etiam si ipse faciat contractum inutilem, & habuerit se pro spoliato. Vigore possessionis ciuilibis quis potest recuperare naturalem.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio iunior non est manutenenda, cum præsumatur clandestina, & turbatiua.
- 2 Prælatus nomine Ecclesiæ, & Prælaturæ agere potest tam in petitorio, quam in possessorio, nedum recuperandæ, quam retinendæ.
- 3 Quod procedit etiam si Prælatus fecerit inutilem contractum, & habuerit se pro spoliato. Possessio bonorum Ecclesiæ non transfertur ex inutili contractu, & num. 3.
- 4 Prælatus nomine Prælaturæ, & Ecclesiæ potest petere manutentionem.
- 5 Prælaturæ, & Ecclesiæ, pro ut pupillus, sunt tales, ut non possint perdere possessionem.
- 6 Ecclesiæ nunquam desinit possidere, & nunquam moritur.
- 7 Prælato nomine Ecclesiæ competit restitutio in integrum.
- 8 Possessio bonorum Ecclesiæ est penes ipsam Ecclesiæ, & Prælaturam, & non simpliciter penes Prælatum.
- 9 Possessio ciuilibis bonorum Ecclesiæ est penes ipsam Ecclesiæ.
- 10 Possessio bonorum Ecclesiæ dicitur plena, & nunquam vacat.

- 11 Ecclesia, vel dignitate vacante, si bona occupentur per tertium, Ecclesiæ competit interdictum, unde vi, & num. 20.
- 12 Ita quod non competit Ecclesiæ, vel dignitati manutentio.
- 13 Prælati mortui, penes Ecclesiam remanet possessio civilis, & considerabilis.
- 14 Et hoc sufficit ad effectum interdicti recuperandæ possessionis.
- 15 Interdictum, unde vi, quando alicui competit, an possit petere manutentionem.
- 16 Interdictum, uti possidetis, competit ratione civilis possessionis.
- 17 In possessione civili non potest quis tueri sine restitutione possessionis naturalis.
- 18 Interdictum, uti possidetis, licet sit retinendæ possessionis, habet vim recuperandæ, quod est mirabile.
- 19 Interdictum, unde vi, datur ratione naturalis possessionis amissæ, & interdictum, uti possidetis, ratione civilis, & num. 26.
- 21 Vis sunt plures species.
- 22 Occupator, si reuertentem Dominum, non admiserit, vi magis videtur possidere, quam clam.
- 23 Interdictum, uti possidetis, non datur possidenti.
- 24 Possessor vigore possessionis civilis potest recuperare naturalem, & expellere occupatores.
- 25 Prælatus, quando nulliter alienat etiam quod habeat se pro spoliatio, potest agere nomine Ecclesiæ.
- 27 Decis. Seraph. & Blanchett. declarantur.
- 28 Decis. in causa Lucana Optionis coram bon. mem. Manzaned. declarantur, & num. 29.
- 30 Possessio bonorum præsumitur adepta, ex adeptione possessionis Ecclesiæ, vel dignitatis, nisi tertius Ecclesia, vel dignitate vacante cæperit possessionem.
- 31 Ecclesiæ possessionem, qui consequitur, etiam possessionem bonorum Ecclesiæ consequitur.
- 32 Aret. in l. possideri num. 8. ff. de acqu. poss. declaratur.
- 33 Canonicus, qui post adeptam possessionem Canonicatus, reperit occupantem, potest eum violenter expellere.
- 34 Possessio naturalis potest recuperari ex vi civilis.
- 35 Rot. decis. 21. de restit. spoliat. in antiq. & aliæ declarantur.
- 36 Beneficij possessionem si quis capiat, si spoliatur restituitur in integrum ad d. beneficium.
- 37 Ecclesiæ possessionem, si quis capiat per anulum, ad quæ bona restringatur d. possessio.
- 38 Prælatus potest agere nomine Ecclesiæ, & expellere occupatorem, & ex vi possessionis civilis recuperare naturalem.
- 39 Decis. 1. de restit. spoliat. in nou. declaratur.
- 40 Achill. decis. 4. de præscript. intellectus.
- 41 Possessio civilis spatio 10. annorum perditur.
- 42 Possessio civilis minori spatio quam decent annorum præscribitur, quando quis est capax voluntatis, & scit alium possidere, & tacet.

DECISIO LXXVIII.

CENSERVNT Domini Illustrissimo D. Domino Roderico de Mello, nomine præstimoniorum, quæ possidet, competere restitutionem in integrum aduersus tres sententias, in partibus latas ad fauorem Petri de Figueredo, Prioris Sanctæ Catharinæ loci de Nobra, super reintegratione ad possessionem, in qua obtinuerat manutentionem ab Archidiacono Viseñ, quia cum dicta præstimo-

nia essent in antiquiori possessione, quam esset Sebastianus de Affonseca antecessor dicti Petri, præfato Domino Roderico nomine eorumdem præstimoniorum, non autem dicto Petro debebatur manutentio, † cum possessio dicti Sebastiani, tanquam iunior præsumeretur clandestina, & turbatiua, cap. licet causam, de probat. Bartol. in l. si duo. n. 4. ff. de vii possid. Indubitatum est enim, quod Prælatus nomine Ecclesiæ, vel Prælatura potest agere tam in petitorio, quam in possessorio, nedum recuperandæ, sed etiam retinendæ, vt in cap. littera de dilat. cap. olim primo, & tertio de restit. spoliat. Abb. in cap. cum super, num. 19. 20. & 21. de caus. posses. propriet. & in dicto cap. littera num. 3. versic. circa primum de dilat. etiam quod ipse † Prælatus fecerit inutilem contractum, & habuerit se pro spoliato, quia cum ex inutili contractu facto per Prælatum possessio non transferatur Bart. in l. prima, §. si Vir Vxori, num. 3. Iason nu. 28. Bologniet. num. 64 ff. de acquir. posses. Verall. decis. 182. n. 9. par. 3. nomine Prælaturæ, † vel Ecclesiæ potest petere manutentionem Verall. loco alleg. Seraph. decis. 1417. num. 3. & fuit resolutum coram Illustrissimo D. meo Decano in causa Theatina Iurisdictionis Sancti Ioannis 10. Maij 1621. vers. & ulterius fuit consideratum aliaque sæpissime Add. ad decis. 116. sanct. mem. Gregorij. Prælatura † namque & Ecclesia, prout pupillus sunt tales, vt non possint perdere possessionem Bart. in d. l. prima, §. si Vir Vxori num. 3. quem sequitur Paris. consil. 24. num. 7. vol. 1. vbi quod Ecclesia nunquam desinit possidere, † & nunquam moritur, ac propterea cum ex hoc constet de læsione præstimoniorum, eidem D. Roderico eorumdem nomine, competit † in integrum restitutio. l. nam & postea §. si minor, ff. de iure iuran. l. sero. ff. de restit. in integr. Rota decis. 1. eod. tit. in nou. & decis. 307. num. 1. par. 2. recent. Benint. decis. 85. nu. 10. & passim dixit Rota.

Quod autem possessio præstimoniorum esset antiquior satis patet, quia fructus per Paulum Tertium fuerunt à quibusdam Ecclesijs dismembrati vsque de anno 1541. & facto loco dismembrationi de anno 1546. capta fuit possessio quorundam præstimoniorum, illorumque bonorum, & fructuum, necnon aliorum successiuè per Dominum Aluarum de Mello, qui possedit vsque ad annum 1580. quo tempore obiit, vt deponunt Testes in Causa examinati, & cum per obitum dicti Aluari fuisset prouisus Dominus Ioannes de Barganza, qui pariter possessionem assequutus fuit, & in ea continuauit vsque ad annum 1609. quo tempore per obitum ipsius Ioannis dum præstimonia vacarent. Sebastianus Prior de Nobra supradictus cepit possessionem, præfatus autem Dominus Rodericus cum fuisset prouisus mouit Iudicium. Vnde ex his satis constat de anteriori possessione præstimoniorum, † quia possessio est penes Ecclesiam, & Prælaturam non simpliciter penes Prælatum. Doct. in d. l. 1. in fin. ff. de acquir. posses. & de communi, & veriori Alex. in consil. 81. num. 17. vol. 3. Paris. consil. 24. num. 5. vol. 1. Et respectu civilis † possessionis conclusio est sine contradicte Bologniet. in d. l. 1. num. 324. vers. in Prælato Mathes. singulari 166. & ibi Apost. & quod possessio semper † dicatur plena, & nunquam vacare, Ripa in cap. sapè num. 57. de restit. spoliat. Non est enim hic agendum de anteriori possessione Prioratus, quia, vel ea fuit priuatus per dismembrationem factam per Summum Pontificem, vel saltem amisit naturalem, & civilis, ei non potest suffragari ultra decennium à die captæ possessionis per præstimonia, vt inferius dicitur, nec decennium lapsum post possessionem captam per Priorem nocet præstimonijs, cum lis semper perdurauerit.

11 Non obstat, quod si Ecclesia, † vel dignitate vacante, occupentur bona per tertium, Ecclesiæ competit interdictum, unde vi, cap. quarelam, vbi Abb. in fine, vbi quod ille Textus loquitur de restitutione per interdictum, unde vi, de electione, idem Abb. in dicto cap. littera tua, num. 3. post med. vers. & etiam si spoliatur Ecclesia. de dilat. Rota decis. 1. in principio, & ibi Adden. num. 4. vers. Respondetur 12 ad primum, de restit. spoliat. in nou. itaut † non competat Ecclesiæ, aut dignitati manutentio, vt videtur innuere Ro-

ta in causa Bergomeſi. Bonorum. 28. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Card. Blanchetto, & in Lucana Optionis 24. Aprilis 1606. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, quae est decisio 171. num. 3. par. 2. recentior. & videtur facere decis. Seraph. 1127.

Nam pro intelligentia huius obiecti, & pro faciliore illius dissolutione firmandum est, quod mortuo Praelato penes Ecclesiam remanet possessio civilis, & considerabilis, ut optime declarat Rota in causa Senen. Pontis Arrighi 12. Iunij 1573. coram Rubeo, quae est decisio 390. num. 3. par. 1. diuers. quae subdit istam possessionem sufficere ad effectum interdicti recuperandae possessionis allegat. dict. Add. ad decis. primam num. 4. de restitut. spol. in nou. cui allegationi addi possunt omnia deducta in obiecto. Vnde hoc posito dicendum est non inde resultare, quod Praelatus si bona Ecclesiae, vel Praelaturae ab alio fuerint occupata, non possit petere manutentionem etiam quod competat interdictum, Vnde vi, quia punctus stat in eo, ut videatur quomodo competat illud interdictum, quod de directo contrariatur interdicto, *vi possidetis*. Indubitanter est enim, quod ratione civilis possessionis competit interdictum, *vi possidetis*, quod habet naturam mixtam possessioni retinendae respectu civilis, & recuperandae respectu naturalis, Vnde est quoddam iudicium habens simpliciter naturam retinendae quodammodo retinendae, & in consequentiam recuperandae, & per consequens pronuntiabit. Iudex me in civilis possessione tuendum, & quia non possum in civilis possessione tueri sine restitutione possessionis naturalis, Iudex mandabit, ut pars, quae occupauit reddat possessionem, ita Bald. in l. vi. possid. num. 12. in fin. vers. Respondet interdictum. C. vi. possid. & bene etiam Bart. ibidem num. 4. vers. & aduerte, ubi quod est mirabile, quod ut interdictum, *vi possidetis*, licet sit retinendae possessionis, habeat vim recuperandae, subdens, non enim potes a turbatione desistere, nisi mihi restituas naturalem, quam absulisti, quia per retentionem illius naturalis turbas me in mea civilis. Vtin l. clam possidere. §. qui ad nundinas, ff. de acquir. posses. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. eodem titulo, & idem dicit Azor. in Summa Cod. vi. possid. num. 12. in fine inquit, dicas quod dari interdictum, unde vi, ratione naturalis possessionis amissa, & dari interdictum, *vi possidetis* propter civilem, quam inquietat. Vnde secundum praedicta debet intelligi iura, & DD. allegati in obiecto, dum dicunt Praelaturae, acque Ecclesiae, competere interdictum, unde vi, ut scilicet competat pro naturali possessione occupata, sed non ideo excludunt, quin ratione civilis competat Interdictum, *vi possidetis*, in consequentia cuius, recuperatur naturalis per interdictum, unde vi, non autem per vim expulsiuam, aut compulsiuam, sed propter vim inquietatiuam, cum prohibeat Praelaturam, vel Ecclesiam naturaliter possidere, l. i. §. quod si vi, ff. quod vi, aut clam, ut per Azor. in Summa C. vi. possid. num. 11. in fine, vers. hic ergo loquimur, ubi firmat quod sunt plures species vis, ut ipse deduxit in eadem Summa titulo de his, quae vi, metu, & caus. fiunt, num. 1. & optime declarat Text. in d. l. clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acquir. posses. ubi loquens de occupatore absente possessore, inquit, quod si occupator, & reuertentem dominum non admiserit, vi magis intelligitur possidere non clam, & bene etiam declarat Cast. in d. §. qui ad nundinas num. 7. ubi quod possidenti non datur interdictum, unde vi, quod pro naturali recuperanda, quia est interdictum retinendae, non recuperandae possessionis, nec datur pro ipsa naturali retinenda, quia ipsam non habet, sed datur pro retinenda civilis, & ne in illa inquietetur, & quia hoc fieri non potest, nisi ille, qui occupauit naturalem, eam dimittat, condemnatur occupator ad illam dimittendam, & sic in consequentiam datur pro ipsa recuperanda, & subdit idem Cast. quod pro hoc est optimus Textus in cap. Pisani de rest. spoliat.

Et hoc est quod dixit Rota coram san. mem. Greg. in decis. 203. num. 3. ubi quod quis vigore suae possessionis civilis, potest recuperare naturalem, & expellere occupatores, sicut possessor reuertus a nundinis, quinimodo, hoc patet dicitur remouere turbationes las. in d. l. clam possidere,

§. qui ad nundinas, num. 62. ff. de acquir. posses. Paris. cons. 41. num. 38. & 39. lib. 1. Bero. consil. 102. nu. 43. lib. 1. Matta consil. 572. num. 22. Put. decis. 192. num. 3. lib. 1. In correctis Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. limit. 1. num. 35. Menoch. de retinen. remed. 2. quest. 2. & in proprijs terminis fuit resolutum in causa Romana Capellania, Sancta Maria Magdalena 24. Februarij 1576. coram Lauretano quae est decisio 19. num. 12. & 13. par. 2. diuers. Rota decis. 560. num. 4. par. 1. in recent. Et casus iste decidiuit etiam ex ratione, quia quando Praelator nulliter alienat, etiam quod habeat se pro spoliato, potest agere nomine Ecclesiae, ad manutentionem pro civilis, quae remanet penes Ecclesiam, quia scilicet, dum occupans recusat restituere naturalem, facit vim inquietatiuam, cum prohibeat Ecclesiam, vel Praelaturam naturaliter possidere, & sic per interdictum, unde vi possidetis, conferuat civilem, in cuius consequentiam ex Interdicto, unde vi, recuperat naturalem; ut in ratione dicunt Doct. & decisiones in principio allegatae. Vnde inter unum, & alium casum, non potest constitui differentia.

Neque huic sententiae resistunt decisiones in contrarium allegatae, quia & decisiones Seraphini, & Blanchetti sunt intelligendae iuxta decisionem Rubei in dicta Senen. Pontis Arrighi 390. par. 1. diuers. quam allegant, quae decisio non nocet, imo fauet, ut superius ponderatum est, & decisio Seraphini non firmat quod Ecclesiae, aut dignitati, occupata possessione naturali, mortuo Rectore non competat postmodum manutentio. Decisio autem Blanchetti satis perfunctorie loquitur Decisio vero in causa Lucana & Optionis 24. Aprilis 1606. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo 171. num. 3. par. 2. in recent. loquitur in casu, quo antecessor in Canonatu possederat domum, & successor praetendebat manutentionem nomine dignitatis, sed cum alius optasset dictam domum, mortuo Canonico, & valde dubium esset, an domus esset annexa Canonicali vacanti, ita ut non posset optari, vel potius esset ius personale circa dictam domum Canonici defuncti, non erat certum, quod Canonatus possideret, quod erat considerandum in dicto possessorio, cum sine ista annexione, non posset dari ista manutentio Canonico successor, nomine ipsius Canonatus Bald. consil. 141. num. 3. lib. 1. idque disputatum etiam post modum in petitorio habuit magnam inspectionem, atque difficultatem, ut patet ex decisione facta in eadem causa Lucana Optionis domus 24. Ianuarij 1607. coram eodem bon. mem. Patriarcha Manzanedo, quae est apud Marches. par. 1. fol. 385. & ideo detentori ex optione data fuit manutentio in detentione, cum tunc annexio non esset plene iustificata, ut patet ex dicta decisione apud Marches. quia tunc annexio fuit iustificata.

Neque obstant rationes ponderatae in dicta decisione, nam dum dicit, quod licet ex adeptione possessionis Ecclesiae, vel dignitatis, censetur quoque adepti bonorum possessio, nisi tertius dignitate vacante caperit possessionem, Aret. in l. possideri num. 8. vers. hac tamen dicta sunt. ff. de acquir. posses. ubi postquam firmavit, quod qui consequitur possessionem Ecclesiae, & consequitur etiam possessionem bonorum Ecclesiae, ex quo Ecclesia videtur possidere, subdens, hac tamen dicta sunt intelligenda, nisi aliquae res Ecclesiae possiderentur ab altero, quia tunc non posset transferri possessio in Rectorem per Ecclesiam, quam ipsa Ecclesia non habet. Potest responderi hoc dictum Praetini intelligendum esse respectu naturalis possessionis, non autem civilis, quae remanet penes Ecclesiam, ut pulchre declarat Anchar. in regula sine possessione num. 12. post med. vers. ex his infero, ubi inquit, quod si Canonicus post adeptam possessionem Ecclesiae, sine Canonicatus reperi occupantem, potest eum violenter repellere, sicuti potest possessor reuertus a nundinis inuasorem talem, qui dicitur illum Canonicum spoliasse illa possessione, quam intelligitur retinuisse per apprehensam possessionem Canonicatus, d. l. clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acquir. posses. & subdit idem Anchar. si vero ante apprehensam possessionem Canonicatus fundum praebenda aliquis occupasset non nomine suo, sed nomine sua praebenda expellere potest, hoc est secundum terminos supradictos, videlicet, quod ex vi civilis

S V M M A R I V M.

ciuilis possessionis, quæ remansit penes Ecclesiam recuperat naturalem, vt in puncto dixit *Rota* in dicta causa *Romana Capellania sanctæ Mariæ Magdalene* 24. *Februarij* 1576. coram *Lauretano* num. 12. & 13. par. 2. diuers. & in alijs decisionibus supra allegatis.

35 Nequæ prædictis resistunt ꝑ decisiones 21. de restit. spoliat. in antiq. & 8. eodem tit. apud *Bissigner.* & 1. eodem titulo in nouis, & *Achill* decis. 4. de præscript. quæ allegantur in dicta decisione *Lucana*, nam decis. 21. de restit. spoliat. in antiquis, solum dicit, quod si quis ꝑ capiat possessionem beneficii si spoliatur, restituitur integrè ad dictum beneficium, si verò esset potius in possessione certarum rerum, tunc si spoliatur, ad dictas res solum debet admitti, & idem in substantia dicitur in decisione 8. eodem tit. apud *Bissigner.* in fine, ibi enim dicitur, quod quando alius est in possessione, tunc ꝑ capiens possessionem per annulum, non potest extendere illam possessionem, quæ solum restringenda est ad ea, quæ tradunt, seu quorum possessio vacat, & sic illæ decisiones loquuntur solum respectu Prælati, non autem dicunt, quod ꝑ Prælati non potest agere nomine Ecclesiæ, & expellere occupantem, & ex vi possessionis ciuilis recuperare naturalem, vt modo ex *Anchar.* & alijs dictum fuit.

39 Decisio autem prima ꝑ de restit. spoliat. in nou. nihil penitus facit, cum solummodò firmet, quod Prælati qui nondum fuit adeptus possessionem potest agere nomine Ecclesiæ, nisi alius possideat Ecclesiam, & percipiat fructus, vt patet ex verbis illis, *ibi si vellet non possessor fructus percipere, possessorem sine dubio spoliaret, quod non licet.* & ita intelligit hanc decisionem *Abb. in dicto capit. littera tua*, num. 3. versio. idem *clarius. de dilat.* ibi quando alius non

40 est in possessione Ecclesiæ ꝑ *Achil.* autem d. decis. 4. de præscript. solum dicit, quod præscriptio interrupta dicitur, & amissa possessio ciuilis, si Monachi timore militum relinquere Ecclesiam vacantem, quæ postea à filiis patrimonialibus fuerat occupata, quia si alias possessio ciuilis penes Ecclesiam remaneret, nunquam contra illam curreret præscriptio, quod dictum verum esset si per decennium filij

41 patrimoniales possedissent, tunc enim ꝑ tempore possessio ciuilis perditur, *Pur. decis.* 258. num. 2. & sequentibus, & decis. 269. num. 4. lib. 1. in correct. itaut postmodum currat præscriptio *Franc. in Regula sine possessione* 3. num. 2. de reg. iur. in 6. *Bart. in l. Celsus* nu. 13. ff. de usucap. *Bald. de præscript. par. 3. principalis par. 2. quæst. 7.* num. 6. imò & per minus tempus, quando quis est capax voluntatis, & scit alium possidere, & tacet *Franc. & Bald. loc. præcit. Aym. cons.* 325. num. 1. & fuit resolutum in causa *Romana Canonici Sancti Marci* 23. *Februarij* 1610. coram *Eminentissimo Domino meo Cardinali Pamphilio.*

Ex quibus vtraque parte informante fuit conclusum Illustrissimo Domino *Roderico de Mello* nomine præstimoniorum competere restitutionem in integrum, &c.

¶ In eadem causa adest infra alia decisio sub die 18. Iunij 1632. coram eodem R. P. D. *Dunozetio*, & altera sub die 27. Iunij 1633. coram Reuerendissimo P. D. *Coccino Decano.*

R. P. D. Q V I E P O.

Ariminen Nullitatis Obligationis.

Die Mercurij 10. Decembris 1631.

A R G V M E N T V M.

Habetur in hac decisione, quod procurator debet diligenter fines mandati custodire, ad hoc vt principalis obligetur, & alia de quibus in summarijs.

- 1 Procurator, quando excedit fines mandati, tunc Dominus non remanet obligatus.
- 2 Procurator habens mandatum ad transigendum, si illius fines excedat, Dominus non obligatur & nu. 6.
- 3 Mandatarius fines mandati excedens, aliud negotium gerere videtur, ad quod mandatum non habet, & num. 16.
- 4 Procurator, vt negotium iuxta mandatum perficiat, eius formam diligenter obseruare debet.
- 6 Clausula generalis antecedens debet intelligi per sequentem immediatam.
- 7 Clausula antecedens in qualibet scriptura explicatur, & intelligitur per sequentem.
- 8 Generi per speciem derogatur in omni genere negotiorum.
- 9 Dispositio generalis antecedens restringitur per specialem sequentem.
- 10 Dispositio generalis limitatur, & restringitur per specialem antecedentem.
- 11 Verba, in qualibet dispositione, & contractu, debent intelligi secundum naturam illius dispositionis, seu contractus.
- 12 Mandatores per procuratorem non obligantur, nisi circa contenta in mandato.
- 13 Verba illa in mandato apposita, scilicet, & generaliter omnia, &c. restringuntur per illa, in præmissis necessaria.
- 14 Obligati, quando sunt plures in eadem scriptura pro re diuidua, tunc intelligitur obligati singuli pro virili.
- 15 Et vt in solidum singuli obligati existant, requiritur, vel quod adijciatur verbum, in solidum, vel quod caueatur promissores esse correos debendi.

DECISIO LXXIX.

¶ Purificato fideicommissio ad fauorem *Ioannes Maria*, & *Io. Baptista*, *Hippolyti*, & *Laurentij* de *Pastonis* per mortem alterius *Laurentij* filij quodam *Francisci* fideicommittentis. quamuis super fideicommissi existentia nõ controuertetur, sed quia super restitutione bonorum fideicommissi controuersia imminere videbatur ex parte *Dominici Mengo*, & *Buttrighelli* heredi *D. Laurentij* vltimi possessoris pro scutis 600. de quibus *d. Laurentius* potuit in testamento disponere, iuxta reservationem in donatione expressam, quam omnium bonorum ad fauorem *Bartholomæi Caballi* fecerat, pro qua etiam donatione pro scutis mille debitis *Lucretiæ Nurui* fideicommittentis, cuius *Lucretiæ* Caballus cessionarius extiterat, eiusque cessionis intuitu fideicommittens in suo Testamento eidem *Caballo* solui disposuerat, prætendebat idem *Caballus* in eisdem bonis esse præferendus; pro quibus sedandis discordijs *Io. Baptista* & *Laurentius* de *Pastonis* fideicommissarij Procuratorem, constituerunt *Ioannem Mariam* etiam fideicommissarium, ad inuendam transactionem & concordiam cum possessoribus prædictorum bonorum, cui potestatis obligandi eosdem constituentes, vt in mandato latius continetur, in cuius executionem *d. Ioan. Maria* Mandatarius transactionem fecit cum *d. Bartholomæo Caballo*, qua conuentum fuit eidem *Caballo* præstanda esse per fideicommissarios scuta 1000. pro cessione supradicta, & scuta 800. pro interesse donationis sibi factæ per *Laurentium* vltimū possessorem, & ab eisdem fideicommissarijs esse soluenda scuta 600. *Mengolo*, & *Buttrighello* vti heredibus *d. Laurentij*, pro quibus omnibus *d. Io. Maria* obligauit in solidum suos constituentes, & *Hippolytum* fratrem, & se ipsum in amplio.

ampliori forma Camera Apostolica, cuius transactionis executionem coram A.C. petijt Caballus pro dictis tribus partitis ascendentibus ad scuta 2400. quam executionem contra omnes fideicommissarios obligatos in dicta transactione, & contra singulos eorum insolidum, & ab A.C. relaxatum fuit mandatum contra Laurentium fideicommissarium pro tota summa scutorum 2400. à quo appellatione interposita, & causa mihi commissa, dato dubio, An mandatum A.C. esset exequendum, Dominis placuit exequendum non esse propter nullitatem transactionis, eo quod Io. Maria mandatarius fines mandati excederat; nam est conclusio in Iure nouissima per Procurem excedentem fines mandati Dominum obligatum non remanere: l. 3. §. ult. l. diligenter, l. potest, & ibi glos. ff. mandati, l. si Procurator, & ibi glos. verb. potuit, Bald. & Alex. C. de procur. Et in transactione facta per Procurem excedentem fines mandati est text. express. in l. transactionis 7. C. de transact. & ibi Bald. & DD. Gabr. conf. 155. nu. 36. lib. 1. Surd. decis. 209. ex num. 6. Rota apud Cardin. Canal. decis. 612. num. 19. Nam mandatarius fines per mandati excedens aliud negotium gerere videtur, ad quod mandatum non habet, ut traditur in d. l. diligenter, ibi: Nam qui excesse, aliud quid facere videtur, & ibi notauit glos. in verb. aliud, l. sed si ante, ff. ad Trebell. l. si itaque, ff. de iur. iuran. Idem ut negotium iuxta mandatum perficiat per eius formam diligenter obseruandam esse traditur in d. l. diligenter. Felin. in cap. cum dilecta, num. 5. de rescript. Molin. de primogenit. lib. 4. cap. 5. num. 22. Gregor. Lopez in l. 19. tit. 5. par. 3.

Excessus autem d. Io. Mariæ triplici modo consideratur. Primò circa personas, cum quibus transactio pererat incunda, quia in mandato dumtaxat fuerat permittum inire transactionem cum possessoribus bonorum ad fideicommissum pertinentium, ut pater ex illis verbis mandati, ibi: cum quibusuis personis ipsa bona detinentibus; mandatarius autem cum Bartholomæo Caballo transigit, qui quâuis in prædictis bonis fuisse creditor, illa tamen nullo modo possidebat, nec detinebat.

Secundus excessus inspicitur ex obligatione contracta per ipsum mandatarium contra constituentes, à quibus permittum tantum fuit, ut transactionis causa aliquam bonorum partem ad fideicommissum pertinentem apud possessores vel detentores dimittere posset, ut constat ex illis verbis mandati, ibi: Et si opus fuerit, & d. D. Procuratori videbitur partem bonorum fideicommissariorum ipsi D. Procuratori beneuolam relaxam, & in vim transactionis & acordij dimitten. cui, vel quibus opus fuerit.

Neque obstat clausula generalis antecedens per tunc quia debet intelligi per sequentem immediatam secundum regul. text. in l. heredes palam, §. 1. ibi Ex vicinis scripturis, ff. de testam. l. si seruus plurium §. 5. ult. ibi: Item earum, quæ præcedunt, vel quæ sequuntur summarum scripta sunt, spectanda ff. de leg. 1. Ex quibus traditur, quod in quolibet per scriptura clausula antecedens explicatur, & intelligitur per sequentem, glos. in l. ille a quo 13. §. quid ergo, verb. verba fideicommissi, ff. ad Trebell. Mantica de coniect. lib. 6. tit. 13. ex num. 1. Mascard. de probat. concl. 147. Nauar. conf. 6. num. 9. sub tit. de Hereticis. Ludouic. decis. 169. num. 6. Rot. decis. 453. num. 5. par. 1. recent. Tunc quia per generi per speciem in omni genere negotiorum derogatur, iuxta reg. text. in cap. si generi, de reg. iur. lib. 6.

Et ideo generalis dispositio antecedens restringitur per specialem sequentem, l. vnam quod liquide, §. fin. ff. de pen. leg. l. coheredi, §. qui Patrem, & ibi glos. verb. specialem, ff. de vulg. l. uxorem, 41. §. 1. de leg. 3. & ibi, glos. verb. oneratum, Couar. lib. 2. var. cap. 5. num. 5. Gregor. Lopez in l. 3. tit. 10. par. 6. glos. 1. & traditur optime in cap. quâuis 38. cap. dudum, vers. Nos igitur, de praben.

In 6. sicut generalis per dispositio sequens limitatur, & restringitur per specialem antecedentem, l. si de certa 31. C. de transact. vbi verb. (nihil amplius peti) restringuntur ad rem certam, de qua fuerat transactum, l. Legatorum petitio, §. fin. ff. de leg. 2. l. quoties, C. famil. ercisc. Bart. & DD. in d. l. si de certa, & ibi, Padill. n. 2. & 3. & Gulchenius n. 14. & 25.

Vnde quatenus Io. Maria dictos constituentes ad solutionem prædictarum summarum obligauit omnino mandati fines excessit, & negotium omnino sibi non commissum exercuit; Nam licet verum sit d. Io. Mariam potuisse constituentes obligare, ut ex scriptura mandati dignoscitur, hoc tamen intelligitur circa obseruantiam contentorum in mandato, Tunc quia secundum Iuris regulas ita intelligendum est: Nam per in quolibet dispositione, & contractu verba debent intelligi secundum rationem illius dispositionis, & contractus, l. damni infecti 43. in princip. ff. de dam. infect. l. si vno, in princip. ff. locati. Bart. in auct. ingressi, & ibi Castr. num. 10. C. de sacros. Eccles. quâuis verba improprie, l. ex conducto 15. §. Papin. ff. locati. vbi notat, glos. verb. sed transactio, & latè Rota decis. 569. num. 6. par. 2. recent. Molin. de primog. lib. 1. cap. 2. num. 3. Et cum Mandatores per Procurem obligari non valeant, nisi circa contenta in mandato: ideo quilibet clausula obligandi facultatem cõcedens ad prædicta negocia debet restringi, atque ita non potuit Ioannes Maria mandatarius fideicommissarios obligare, nisi in dimissione bonorum ad fideicommissum pertinentium, de quo fuerat sibi in mandato facultas dumtaxat concessa per tunc etiam quia ita ab ipsis commissariis in scriptura mandati expressum & restrictum fuit, ut constat ex illis verbis, ibi: Et generaliter omnia & singula in præmissis necessaria, &c. ut notauit Rot. apud Card. Canal. d. decis. 612. num. 22. & Decian. conf. 91. num. 31. Berret. conf. 58. num. 3.

Tertius excessus dignoscitur ex obligatione in solidum facta per mandatarium contra fideicommissarios, cum certissima sit Iuris conclusio, quod si plures per in eadem scriptura ad eandem rem diuiduam obligantur, non intelliguntur obligati singuli, nisi pro virili, & ut in solidum, singuli obligati existant requiritur, vel per quod adijciatur verbum in solidum, vel quod caueatur promissores esse correos debendi, secundum iura expressa in l. 3. l. eandem 9. l. reos 11. §. cum tabulis, ibi: partes viriles deberi, quia non fuerat adiectum singulos in solidum spondisse, ita ut duo rei promittendi fuerint, & ibi glos. fin. Bart. Castr. & Ronchegal. ff. de duob. reis, & expresse cauetur in auct. de duob. reis in princip. & in princip. inst. eod. tit. & ibi Aeginarius Varo. Mantica de contract. lib. 15. tit. 3. num. 8. & 9. Ant. Goer. tom. 2. var. cap. 12. in princip. Guttier. lib. 3. pract. quest. 96. num. 1. Matien. in l. 1. tit. 16. lib. 5. recap. glos. 1. idem Guttier. de iur. confor. 1. p. cap. 23. ex num. 10. Gregor. Lopez in l. 8. tit. 12. par. 5. glos. 5. Surd. conf. 150. num. 34. lib. 1. & conf. 511. num. 8. lib. 4. Rota apud Zacch. de oblig. Camer. decis. 23. n. 1. & cum pluribus ab eo relatis Gratian. discept. forens. cap. 682. ex num. 4. Franc. Conanus lib. 6. comment. cap. 5. num. 2. Cuiac. lib. 11. respons. Papin. in d. §. cum tabulis. Ant. Faber. lib. 11. coniect. cap. 4. Et cum in scriptura mandati d. Io. Baptista, & Laurentius se ipsos in solidum obligandi pro alijs facultatem non dederint, neque ad eandem obligationem in solidum Io. Mariæ facultatem concesserint, prædicta obligatio per d. mandatarium per facta nullius fuit roboris, & momenti, vti extra formam & fines mandati celebrata.

Et ita responderunt Domini vtraque parte informante.

Alterâ decisio in eadem causa coram R. P. D. Queipo, habetur infra sub die 4. Februarij 1632.

R. P. D. MERLINO.

Casenaſen Prædij.

Die Veneris 12. Decembris 1631.

ARGVMENTVM.

Tractatur in hac decisione materia, quando mater transit ad secundas nuptias quid

quid amittat. Item etiam de consensu filiorum, quando per matrem fit iste transitus.

S V M M A R I V M.

- 1 Transactio, seu assignatio ex falsa causa emanata non substat.
- 2 Dos debita alicui, solum est praestanda contractis nuptiis, & non antea.
- 3 Mulier, quicquid consequitur ex substantia primi viri, & ex successione filiorum primi matrimonij, non autem filijs alterius matrimonij.
- 4 Dominium rerum, quae liberis primi matrimonij servantur, defuncta matre binuba, vindicantur à liberis primi matrimonij, & solum ususfructus matri, dum vixerit reservatur.
- 5 Et hoc procedit etiam attenda Iuris Canonici dispositione.
- 6 Mater binuba, nec etiam legitimam in bonis filiorum praemortuorum, nisi quoad ususfructum retinet. & num. 7.
- 8 Pœna l. femina. C. de secund. nupt. extenditur etiam ad legitimam debitam matri in bonis filij.
- 9 Mater transferendo ad secunda vota, funestatur prima proles, & deseritur.
- 10 Mater transiens ad secunda vota tenetur semper reservare, quicquid consequuta est ex bonis primi viri, filijs eiusdem matrimonij, siue secunda nuptia praecedant, siue subsequantur mortem dd. filiorum, & num. II.
- 12 Constitutiones varie circa mulieres secundo nubentium editae fuerunt, propter inconstantiam Tribunalis.
- 13 Filij, quando consentiunt, ut mater transeat ad secunda vota cessat l. femina. C. de secund. nupt.
- 14 Filiorum etiam expressus consensus intransitu parentis ad secunda vota non tollit beneficium l. femina. C. de secund. nupt. nisi expresse sit renunciatio eidem legi.
- 15 Renunciatio, cum sit odiosa, & stricti iuris non inducitur nisi verbis, vel si necessario ex antecedenti inferatur.
- 16 Filij, quando parentes transeunt ad secunda vota, propter reverentiam eidem debitam non audent contradicere.
- 17 Filiorum acquiescentia, quando mater transit ad secunda vota, operatur quo ad remissionem iniuriae, & contumeliae, qua afficiuntur ijdem filij.
- 18 Iniuriam, quam facit mater filijs propter transitum ad secunda vota, leges valde detestantur.
- 19 Filiorum acquiescentia, quando mater transit ad secunda vota non operatur, ut dicatur remissum fuisse damnum, & iacturam, quae filijs irrogaretur, si bona eorum patris cederent in utilitatem nouercae, ac videlicet.
- 20 Filiorum consensus, quando mater transit ad secunda vota, requiritur quod sit expressus, & non sufficit tacitus.
- 21 Consensus expressus est necessarius, quando agitur de praedicio notabili, & de renunciatione beneficij certi.
- 22 Consensus expressus pupilli non sufficit, ad effectum

inducendi renunciationem iurium pro eo introductorum.

- 23 Filij destituuntur materna charitate, quando mater transit ad secundas nuptias.
- 24 Consensus impuberis cum licentia Tutoris, non sufficit, quando graue praedictum infertur ipsi impuberi.
- 25 Heres adeundo hereditatem, non potest impugnare testamentum defuncti.
- 26 L. femina. C. de secund. nupt. quid disponat.
- 27 Praescriptio 40. annorum non attenditur stante falsitate causa, & mala fide.

DECISIO LXXX.

Proposui dubium super excessu, reservatum in disputatione habita in hac causa sub die 16. Iunij praeteriti, & Domini hodie dixerunt de illo constare.

Quoniam sententia ex remedio l. fin. C. de edict. Diu. Adu. toll. per A. C. lata, decreuit Immissionem filijs Almerici pro medietate in possessionem fundi Vincilianus, pro alia vero medietate filijs Camilli primi mariti Aureliae, iuxta tenorem Testamenti eiusdem Aureliae. Et tamen fundus Vincilianus non spectabat ad Aureliam, nec dicebatur esse in bonis, & hereditate illius, licet fuerit ei assignatus in dotem, sed spectabat ad Camillum, stante aestimatione eiusdem fundi, quae aestimatio faciebat venditionem, & transferebat irrevocabiliter dominium fundi in Camillum, ut in alia decisione sub die 16. Iunij praeteriti fuit firmatum, quae decisio in praesenti disputatione est praesupponenda; Unde excessus est pateus in eo, quod filij Almerici ex testamento Aureliae solummodo ius habebant ad medietatem dotis, nempe scuta 600. dos enim Aureliae erat solum scutorum 1200. non autem ad fundum Vincilianum, cuius Dominus effectus erat Camillus per emptionem, resultantem ex aestimatione fundi, dum fuit traditus Camillo, praesertim quia fundus Vincilianus, licet fuerit aestimatus in dictis scutis 1200. tamen tractu temporis crevit ad longè maiorem valorem, ut apparet ex transactione, ex quo clarius insurgit excessus, quia, si filij Almerici secundi mariti Aureliae, obtinet medietatem fundi Vincilianus, consequentur ultra eorum creditum, quantum accessit valori praedij post dictam aestimationem.

- 1 Nequē obstat, quod per filios Camilli eidem Aureliae nuptias repetenti, fuerit assignatus totus fundus Vincilianus, nedum pro sua dote, sed etiam ratione successionis, & hereditatis Iuliae, & Mutij filiorum ex Camillo primo marito praedefunctorum, delatae eidem Aureliae matri, antequam ad secundas nuptias cum Almerico transiret; Quoniam haec assignatio, seu transactio non substat, dum emanavit ex falsa causa, l. si ex falsis, C. de transact. l. 1. & seq. C. si ex fals. Instr. Anchar. conf. 98. num. 8. in fin. Card. Man. de tacit. lib. 26. tit. 9. num. 42. & seqq. Rot. decis. 765. n. 2. par. 4. diuers. Quae quidem falsa causa respectu successionis Iuliae bene deducitur, quia Iulia infans mortua erat ante contractas secundas nuptias per Aureliam, extabantque fratres masculi, & sic erat exclusa Iulia per Statutum Caesariae, & dos, si quae vigore statuti eidem Iuliae fuisset debita, haec solum praestanda erat contractis nuptiis, & non antea, adeo, ut mortua puella innupta, ad haeredes dotem non transmitteret, ut plenè per Gabr. conf. 130. num. 15. & 24. lib. 2. & in fin. conf. ait quod Rota hanc approbavit conclusionem.

Respectu verò successionis, & hereditatis Mutij, quatenus per Statutum, Aurelia mater non fuisset exclusa, ex quo secundae eius nuptiae sequutae sunt post mortem dictorum filiorum, quicquid Aurelia consequuta est ex dicta successione filiorum primi matrimonij, & ex substantia Camilli primi mariti, tenebatur reservare & eidem filijs Camilli mariti, non autem communicare cum filijs Almerici secundi matrimonij, iuxta dispositionem, l. femina. C. de

C. de secund. nuptijs, l. 2. C. de indict. viduit. toll. l. mater. ff. ad Senat. Consul. Tertul. & in l. generaliter, in princ. C. de secund. nupt. ubi habetur, quod Dominium rerum, quæ

4 libris primi matrimonij seruantur, defuncti, & matre binuba, vindicantur à liberis primi matrimonij, solumque vñusfructus matri binubæ, dum vixerit, reseruatur, & in

auth. de nupt. §. hinc nos, collat. 4. versic. si autem intestatus. & ibidem *glos. in verb. vñusfructus*, & alijs relatis plenè docet *Sanch. de matr. lib. 7. disp. 89. num. 2. & 18. Caball.*

5 *conf. 169. num. 24. & seq. lib. 1.* ubi, quod hoc procedit & attenta etiam Iuris Canonici dispositione, *Guttier. de marr. cap. 109. num. 1. & 2.* & pluries dixit *Rota*, vt apud *Put. decis. 4. num. 1 lib. 3. & in Romana restitutionis dotis 9. Aprilis, & 15. Iunij 1612. coram Eminentijs. D. Cardin.*

Pamphilio, & apud Pacif. de Salu. decis. 96. num. 2. ac decis. 638. nu. 1. par. 1. recent. Quod adeò verum est, vt nec

6 etiam & mater binuba legitimam in bonis filiorum prædefunctorum retineat, sed solum vñusfructum habeat, iuxta sententiam *Bald. in auth. ex testamento, ante num. 1. vers.*

pone ergo, & ibidem l. 10. de Garonibus, nu. 14. C. de secund. nupt. Soccin. lun. conf. 97. num. 4. lib. 4. Peregrin. conf. 78. num. 5. lib. 1. & conf. 17. num. 4. lib. 3. Ioseph. Ludou. conclus. 33. ampliat. 2. Sanch. de matrim. d. disput. 89. nu. 19.

Modern. Forolus. de legit. lib. 4. tit. 2. quæst. 2. num. 5. & 11. & seqq. Modern. Mantuan. controuers. forens. cap. 139. num. 24. & cap. 367. num. 43. Guttier. de matrim. d. cap.

109. num. 6. ubi Hippolytum Riminaldum, & D. Facchineum contrarium sentientes reprobant, qui tamen D. Facchineus verè non est contrarius huic sententiæ; Is enim

7 admittit quidem matri binubæ deberi & legitimam in bonis filij primi mariti iam defuncti, sed tamen concedit teneri matrem hæc bona, quæ pro legitima filiorum habuit, conseruare filijs eiusdem matrimonij, nec matrem huiusmodi bona posse alienare, inter quæ latum est discrimen, vt benè per eundem D. Facchineum probatur; iure autem

8 tem & merito poena priuationis ex *l. femina, C. de 2. nupt.* extenditur etiam ad legitimam, cum hæc priuatio matris

9 proveniat ex illius culpa, nempe ex secundis nuptijs, & quibus prima proles funestatur & deseritur, vt per *Peregr. d. conf. 78. num. 5. lib. 1. cum alijs supra alleg.*

Non obstat, quod Aurelia transierit ad secundas nuptias post mortem filiorum, & assignatio illa fundi Vincilianus præcessit easdem secundas nuptias, vt assignatur in eadem transactione, dum ibi dicitur, quod Aurelia secundas cogitabat nuptias, suspecta enim Dominis visa fuit hæc assertio, quia apparet, quod per quatuor menses ante præcesserat apud eam matrimonialis cum Almerico, impositumque fuit filijs primi matrimonij, dum post dictam apo. hā, Aurelia curauit sibi assignari totum fundum Vincilianum, cum solum creditrix esset quantitatatis, nempe scutorum 1200.

10 Verum nihil refert ad hunc effectum, An & secundæ nuptiæ præcedant, siue subsequantur mortem filiorum primi matrimonij, quia semper quicquid consequuta est ex substantia primi mariti, tenetur reseruare alijs filijs eiusdem primi matrimonij, totaq; hæc distinctio, an ante, & vel post sequatur secundæ nuptiæ, sublata fuit per postremam constitutionem Iustiniani in *d. auth. de nupt. collat. 4. §. sed quanta quidem, ibi, sed quanta quidem, quæ ex paterna substantia ad filium peruenerunt, eorum solum habeat vñusfructus, ad secundas, siue prius, siue postea veniat nuptias, & notat *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 89. num. 18. versic. nec refert, & melius Gaspar. Anton. Thes. q. forens. c. 29. nu. 10. lib. 1.* ubi varias Imperatorum circa hoc recentet Constitutiones, & distinctione temporum conciliat aninomiali, quæ in hac materia aliquibus subesse videri posset, prout etiam eruditè, & chronologicè facit *Odd. conf. 37. num. 48.**

11 animaduertens & ex Inconstancia Tribuniani à Iustiniano discrepantes in hac materia Constitutiones editas fuisse, *Castill. de vñusfr. cap. 2. num. 1 §. Modern. Forol. de legit. lib. 4. tit. 2. q. 1. num. 3. Gratian. discept. for. cap. 702. num. 2. Rota Bononiensis. decis. 84. num. 14. & fuit dictum in decis. 638. lib. 3. & 4. par. 1. recent. & apud Pacif. de Salu. dec. 96. n. 3.*

12 Minus obstat, quod filij primi & matrimonij consenserint

secundis nuptijs Aureliæ matris, dum nunquam conquesti sunt, & assignarunt fundum Vincilianum, quàmuis cogitauerint matrem ad secundas nuptias transiuram esse quò stante consensu, cessat dispositio, *l. femina, ad glos. in auth. de non eligen. 2. nuben. colum. 1. in princ. verb. copulantur, Menoch. conf. 155. num. 13. & seqq. & conf. 628. num. 1. Laderch. conf. 127. num. 5. Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 89. num. 43. cum alijs.*

Quoniam, misso, quod aliquibus, & summæ auctoritatis Doctores, visum est, nec etiam expressum filiorum con-

14 sensum secundis nuptijs & parentis binubæ præstitum, tollere beneficium, *l. femina*, nisi signanter consentiendo addant expressè renunciationem eidem beneficio, *l. femina, ita Ang. conf. 396. num. 2. Adden. ad Dec. conf. 206. littera B. Franc. Sarmient. Insignis olim Rotæ Auditor, Select. Interpret. lib. 1. cap. 4. D. Facchin. controu. iur. lib. 3. cap. 65. vers. iam quid mihi, Odd. conf. 37. num. 19. Gaspar. Anton. Thes. au. quæst. for. cap. 30. num. 5 & 6. lib. 1. Mantent. decis. 47. per tot. ubi contrariam opinionem, licet communem, pluribus refellit, plenè *Galerat. de renunc. tom. 2. centur. 1. cap. 98. nu. 11. & 12.* ubi, quod hæc opinio est omnino retinenda, *Modern. Mantuan. controu. for. cap. 139. num. 39.* Non enim ex solo consensu filiorum primi matrimonij in secundas nuptias matris rectè inferitur ad renun-*

15 ciationem, quæ cum sit stricti iuris, & odiosa, & non inducitur, nisi verbis, vel si necessariò ex antecedentibus sequatur, *Bald. conf. 437. num. 2. vers. item ista, lib. 1. Honded. c. 29. num. 93. 94. & 107. lib. 1. & in histerminis Galerat. de renunc. to. 2. centur. prima, cap. 98. num. 11. Modern. Mant. controu. for. c. 139. n. 16. & seqq.* Quorum hic neutrum concurrat, non expressio, vt de se pater, nec necessariò inferitur, stant enim simul, & te compatiuntur, quod filius officiosè consensuat secundis nuptijs, ne mater vratur, & calibatur incommotis discrucietur, & quia salua reuerentia debita

16 & parentibus filius non audeat contradicere, & tamen adhuc filius retineat beneficium illud, & auxilium pro sua indemitate, quod sibi à iure conceditur ob transitum matris

17 ad secundas nuptias, & & acquiescentia filiorum operari quidem potest, remissionem iniuriæ, & contumeliæ, quæ afficiuntur eidem filio, dum mater, sprete charitate materna, pro-

18 lis abiecta cura, & defuncti viri & abolita memoria, ad secundam vota conuolat, & nouum maritum prædiligit, quam iniuriam leges detestantur in *§. soluto, & si vero expectet, auth. de nupt. collat. 4. & alibi*, non autem inde censeri debet remissum fuisse damnum, & iacturam, quæ idem filijs

19 irrogare ur, & si bona eorum Patris cederent in utilitatem noueræ, ac victrici, vt per *Sarmient. D. Facchin. locis citatis & Galerat. d. cap. 98. nu. 10. & 12. & faciunt etiam tradita in decis. 154. num. 8 & 9. post Pacif. de Saluian.*

Attamen, quicquid sit de iutorum sententia, certum est non

20 sufficere tacitum & consensum filiorum in ipsas secundas nuptias, sed requiri expressum, quia agitur de præiudicio

21 notabili, & de renunciatione beneficii certi, & & in iure scripti, quo casu taciturnitas non sufficit, sed expressus consensus est necessarius, ita *l. 10. de Garonibus in rubr. de nupt. num. 7. Sanch. de matrim. d. lib. 7. disput. 89. nu. 44. Peregr. conf. 78. num. 11. & 17. lib. 1. D. Facchin. controu. iur. d. cap. 65. vers. §. conclusio. Guttier. de matrim. cap. 109. nu. 51. ubi Menoch. contrarium dicen. reprobant, Castill. de vñusfr. cap. 2. n. 100. & seqq. Fontanell. de pact. nupt. claus. §. glos. 8. par. 11. num. 36. ubi testatur ita fuisse iudicatum, Rot. Bonon. decis. 84. num. 15. Præteritum verò, quia filii erant impuberes, dum secundæ nuptiæ per matrem contractæ sunt, quo casu nec*

22 etiam & expressus consensus sufficit pro inducenda renunciatione iuribus, quæ à legibus concessa sunt filijs primi matrimonij in recompensationem maternæ illius charitatis, quæ

23 destituuntur idem filijs, & dum mater secundas petit nuptias, *Boer. decis. 185. num. 23. Peregr. d. conf. 78. num. 1. vers. alia est ratio, lib. 1. D. Facchin. controu. iur. d. cap. 65. vers. §. conclus. Sanch. de matr. d. disp. 89. num. 47. Guttier. de matrim. d. cap. 109. n. 52. ubi etiam dicit verius, quod nō sufficit præ-*

24 iudicium inferitur ipsis pupillis, *Surd. decis. 100. n. 6. & conf. 164. n. 50. Gaspar. Ant. Thes. q. for. c. 30. nu. 6. lib. 1. Galerat.*

de renun. tom. 2. cent. 1. c. 98. num. 7. Trentacinq. var. resol. lib. 3. tit. de matr. resol. 5. num. 14. vers. sed dubito, in fin. ubi, quod in impuberibus hæc est conclusio indubitata, *Manet. decis. 47. num. 24.* & fuit etiam de mente Rotæ in *decis. 368. num. 6. par. 1. recent. & decis. 96. num. 9. & 12. post Pacif. de Saluian.*

Nequē obstat, quod filij ex primo matrimonio adiuverint hæreditatem Aureliæ matris, † & ideò non possint impugnare illius testamentum, in quo medietatem fundi Vincilianij assignavit filijs secundum matrimonij; Quoniam & hæc assignatio Aureliæ in eius testamento facta potuit provenire ex falsa causa, eo quod putaverit fundum Vincilianum esse proprium sui ipsius, tanquam fundum dotalem, & æstimationem non fecisse venditionem, quod est falsum, ut in alia decisione deducitur, & quia etiam Aurelia putaverit assignationem sibi factam à filijs primi matrimonij sustineri, 26 & ignoraverit dispositionē † *l. femina*, quod scilicet tenebatur reservare filijs Camilli primi mariti, quicquid ab eodem Camillo, etiam mediante successione filiorum prædefunctorum, quos ab eodem susceperat, in primo matrimonio, consequuta fuerat, vel certè dispositio prædicta de fundo Vinciliano, ab Aurelia facta fuit in fraudem filiorum primi matrimonij, quorum commodum parum fuisse studiosam,prehenditur ex toto testamenti contextu. Et demum quia filij ex primo matrimonio adjuverunt hæreditatem cum beneficio legis, & Inventarij, per quod non sunt confusæ actiones, nec unquam adeundo hæreditatem intellexerunt hunc fundum Vincilianum acceptum referri Aureliæ matri, ut colligitur ex eo, quod in Inventario bonorum maternorum eundem fundum describere prætermiserunt, signum quod agnouerunt se illum habere à Patre, non autem ab Aurelia matre, ex cuius hæreditate, nec tantumdem habuerunt, quod æquipolleat valori fundi Vincilianij.

27 Non obstat cursus 40. annorum, quia stante † falsitate causæ, & mala fide, dum pro coloranda dicta assignatione Aurelia allegavit successionem in bonis filiorum, quæ non suffragabatur, stante transitu ad secundas nuptias, & dispositione, *l. femina*, utique non intrat aliqua præscriptio, cap. *fin. de prescript. Caput. decis. 362. num. 1. par. 2. Put. decis. 383. num. 3. lib. 3. cum alijs.*

Et ita utraque parte informante resolutum fuit, &c.

* Est decis. 52. supra hac eadem parte.

R. P. D. M E R L I N O.

Beneventana Molendini.

Die Veneris 12. Decembris 1631.

ARGUMENTVM.

In contractibus minorum sat non est, quod interuenerit Iudex, sed necesse est, ut ipse suum interponat decretum, qui tamen defectus dicitur remissus, si minor maior factus per quadriennium tacuerit. Minor an possit interuenire in contractu alterius minoris, tanquam proximior.

SUMMARIVM.

- 1 In alienatione rerum minoris requiritur decretum Iudicis.
  - 2 Decretum Iudicis, quod non internenerit, aperte dignoscitur ex lectura instrumenti, si illud in eo non legatur.
  - 3 Alienatio rerum minoris, ut valeat, sat non est, quod Iudex in celebratione contractus interuenerit.
- Pauli Rubei. Decis.

- 4 Quia non sola presentia, sed positum decretum requiritur, per quod appareat eundem Iudicem discussisse utilitatem contractus, & approbasse.
- 5 Decretum Iudicis in alienatione rerum minorum, non sufficit, quod sit interpositum solum super admissione, & presentia proximiorum.
- 6 Minor, si maior factus tacuerit per quinquennium, dicitur ratificasse contractum nullum ex defectu decreti Iudicis, celebratum in minori ætate, & num. 7. & 8.
- 9 Minor non potest interuenire in contractu alterius minoris, tanquam proximior, cum ipse etiam indigeat alieno consilio.
- 10 Minoribus est interdicta administratio rerum suarum, propter fragile, & infirmum illius ætatis consilium, multis captionibus suppositum, multorumque insidijs expositum.
- 11 Maior aliorum curam, aut tutelam subire, & gerere, prohibetur.
- 12 Auctoritatem, quando quis non habet in rebus suis proprijs gerendis, eam certè non poterit præstare in rebus alienis.
- 13 Minor non potest auctorizare contractum alterius minoris sui consanguinei, ne scilicet ambo propter ætatis lubricum, & imbecillitatem intellectus in eandem foveam cadant.
- 14 Statutum requirens consensum proximiorum in contractu minorum, intelligitur de habentibus intellectum perfectum, & non de defectuosiss.
- 15 Alias non intrat *l. fin. C. si maior factus*.
- 16 Contractus, quando nedum est nullus ex decreti defectu, sed etiam in quavis alia specie nullitatis, intrat dispositio *l. fin. C. si maior factus*.
- 17 Et ista opinio est verior, & communior.
- 18 Aetatis probatio, quæ deducitur ex libro patris, non dicitur concludens probatio, sed solum præsumptio, aut semiplena probatio. amplia nu. 19.
- 20 Curator non dicitur legitimus, si inventarium non confecerit. limita num. 22.
- 21 Venditio bonorum minoris sine auctoritate Curatoris, est nulla.
- 23 Dolo stante non intrat dispositio *l. fin. C. si min. mai. fact.*
- 24 Quod procedit nedum in dolo vero, sed etiã in dolo præsumpto, prout est dolus à statuto, vel à lege præsumpto.
- 25 Menoch. de recuper. remed. 1. num. 179. refellit.
- 26 In minoris contractu, si defecerit tantum decretum Iudicis, iste defectus, quando dicatur remissus, & num. 27. & 28.
- 29 In alienatione bonorum minoris pro validitate, copulatiue requiritur, utilitas una cum decreto Iudicis.
- 30 Minor in contractu, quando appareat læsus.
- 31 Aestimatio bonorum immobilium fieri solet ad rationem quinque pro centenario.
- 32 Venditor, quando dicatur læsus ultra medietatem.
- 33 Principis assertioni standum est.
- 34 Contractus ad hoc, ut cognoscatur, an sit utilis, vel necne, est attendendum tempus præcisum contractus.

DECISIO LXXXI.

Venditio facta usque de anno 1596. per Bilottam, tunc minorem de hoc Molendino ad fauorem Latini fuit à principio nulla, quia Bilotta, erat minor, nec

L inter-

interuenerunt solemnitates præscriptæ in alienationibus bonorum immobilium, tam à Iure communi, quam à Statuto Beneuentano, nempe decretum Iudicis, ex l. ob as, C. de præd. minor. l. magis puto, §. non passim, ff. de reb. eorum, Mantio de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 15. & decretum Syndici, quod exigitur à Statuto Beneuentano, hæc quæ negatiua, quod non fuerint adhuc hæc decreta, ex lectura Instrumenti venditionis, & aperte dignoscitur iuxta tradita per Bart. in l. fin. in §. notabili, C. de reb. credit. Surd. conf. 28. num. 114. & conf. 303. num. 7. & decis. 300. n. 11.

Nec fat est Iudicem interfuisse, quia non sola præsentia, sed positivè decretum requiritur, per quod appareat eundem Iudicem discipulasse & utilitatem contractus, & approbasse, Bald. in c. cum in veteri. num. 3. & 4. de elect. & in l. nec quicquam, §. ubi decretum, num. 5. ff. de offic. Procons. l. as. in l. omnium, num. 4. vers. tum requiritur, C. de testam. Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 7. in spec. 3. num. 33. & dixit Rota in Romana hereditatis, & paragi dotis 12. Iunii 1615. coram bon. mem. Buratto; Et in hoc Instrumento non constat de aliquâ causæ cognitione, nec super contractu, & illius utilitate interpositum fuit decretum, & approbatio, sed solum super admissione, & præsentia proximiorum.

Verùm Domini dixerunt subitari Instrumentum, quia idem Bilotta maior factus, per plures annos tacuit, nec unquam impugnauit istum contractum, & tamen & quinquennium sufficiebat ad inducendam huiusmodi ratificationem contractus nulli ob non interpositum decretum, iuxta text. in l. fin. C. si maior. fact. alien. fin. decr. fact. rat. hab. lib. 5.

Nec ob stare visum fuit dispositionem in d. l. fin. inducere tantum ratificationem, quando & contractus est nullus solummodo ex defectu decreti, ut ex rubrica illius tituli deducitur. Imò & ex text. d. l. fin. in princ. & ibi & alienationem minimè posse retractari occasione prætermisionis decreti, & tradunt Cyn. in d. l. fin. vers. item querit, Alberic. ibid. in princ. vers. item querit, Salyc. num. 4. Bald. conf. 45. nu. 1. lib. 2. Roland. conf. 72. num. 16. lib. 4. Nat. conf. 295. sub n. 1. Simon de Prat. conf. 139. num. 9. Surd. conf. 49. n. 29. & seqq. Rota coram sa. me. Greg. XV. decis. 260. nu. 13. & decis. 473. num. 19. & idè non suffragari d. l. cum iste contractus etiam ex defectu consensus Curatorum impugnatur, & stante, quod Iulius Ventimilia datus Curator est ipse minor erat, unde si idem in suis contractibus alieno indigebat auxilio, ut propriè consultum esset in demeriti, & eidem à Iure interdita erat rerum & suarum administratio, propter fragile, & infirmum minoris illius ætatis consiliū, multis captionibus suppositum, multorum quæ insidiis expositum, ut eleganter inquit Vlpian. in l. 1. ff. de minor. Ideoque Curatoris præsidio adiuvabitur & à Iure, aliorum quæ tutelam, aut Curam subire, & gerere prohibeatur, ex l. fin. C. de legitim. tutor. §. item maior. vers. minores. Instit. de excusat. Tutor. utique dicendum est nequaquam potuisse eundem Iulium in contractu alterius minoris & interuenire, & auctoritatē, quam in rebus proprijs gerendis, non habebat alteri minori præstare, ne scilicet ambo & propter ætatis lubricum, & intellectus, imbecillitatem expertique Iudicij circumuenti, lumine destituti in eandem foueam inciderent, iuxta 6. quæ ipsis 34. distinct. ita tradit, & ratiocinatur Angel. in l. fin. in princ. vers. & per hanc, C. de verb. signif. ubi testatur, ita indicatum fuisse Perusij ipsopatrocinante, Castrens. in l. si cum dotem, §. si patri, num. 2. & 3. ff. sol. matr. ubi, quod statutum & requirens consensum proximiorum, intelligitur de habentibus perfectum intellectum, non autem de defectuosiss, & conf. 124. num. 2. vers. 2. vident est lib. 1. ubi in fine, quod tali casu & non intrat, l. fin. C. si maior fructus, etc. Dec. in l. aliud, num. 4. ff. de reg. iur. Alex. conf. 62. n. 4. lib. 2. Tiraq. de leg. connubial. glos. 8. num. 43. Moder. Roman. ad Stat. Urb. glos. 13. n. 98. Caball. qui alios cumulat. conf. 166. num. 35. & seqq. lib. 1. Tort. ad Stat. Papie ad rubr. 119. nu. 87. & inclinavit Rota in Forolign. resc. sionis contractus 19. Decembris 1603. coram bo. me. Card. Pamphilio Seniore, & aperte hanc opinionem sequuta est in Romana Palatij 4. Iunii 1607. coram bon. mem. Iusto, nec ab hac sententia eadem Rota dissentit in decis. 619. num. 7. par. 2. recent. quia

ibi refert dumtaxat opinionem Bart. & Bald. qui contrarium censuerunt, nequē ibi Rota in villa ex dictis opinionibus figit pedes.

Quoniam omissio, quod grauissimi Auctores existimant contrarietate dictæ l. finalis procedere, nedum & quando contractus est nullus ex defectu decreti, sed & in quauis alia specie nullitatis, ut per Corn. consil. 36. num. 22. & 23. lib. 2. Bellon. Sen. conf. 18. num. 16. in fin. & 17. Osafo. decis. 177. num. 13. Menoch. de recuper. posses. remed. 15. num. 142. & seqq. ubi contrarium sentientes improbat Simoncell. de decret. lib. 3. tit. 9. in spec. 2. cas. 2. num. 25. qui hanc opinionem meliorem, veritatem, & communiori appellat, Adde. ad Rot. Bononien. decis. 64. vers. nec resistit, ubi de communi Senat. Rolan. decis. 14. num. 63. ubi pariter de magis communi Modern. Mantuan. controuers. forens. cap. 181. num. 73.

Vitum fuit tolli obiectum ex eo, quia hæc minor ætas Iulij Ventimilia non probatur concludenter, ut requiritur, cum illa solum deducatur ex libro Patris, & ex quo non oritur concludens probatio, Bald. in l. nequē Natales, num. 7. de probat. Crauert. de antiq. tempor. par. 1. §. videmus, n. 34. & 35. cum seqq. Menoch. lib. 2. præsumpt. §. 1. num. 10. præsertim cum dicta adnotatio paterna dicatur desumpta ex alio exemplare, quod non constat fuisse recognitum, nec parte citata legitime extractū quod proinde nihil probat. Put. decis. 423. num. 2. lib. 3. Rota decis. 297. num. 2. par. 2. recent.

Non obstat, quod Curator ille, qui præstitit consensum huic venditioni, Inventarium & non confecerit, & sic non erat legitimus Curator. Bart. in l. legitimus, num. 1. & seqq. C. de legitim. Tutor. Mantio de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 5. & 21. venditio bonorum & minoris siue auctoritate Curatoris est nulla, tam attento Statuto Beneuentano, quam dispositione iuris communis in l. nequē l. eum qui, C. de auctor. Tutor. Quoniam dum emptor nedum curauit adhiberi consensum Curatoris, sed etiam consanguineorum, inde fit non ob stare hanc omissionem & inventarij respectu Curatoris, si enim erat legitimus Curator fuit satisfactum Statuto, & iuri communi, dum illius consensus adhibitus fuit, si verò non erat legitimus, perinde est, ac si non interuenisset, nec Curator fuisset, quo casu intrat Statutum Beneuentanum, ut de ficiente legitimo Tutore, seu Curatore adhibeantur proximiores.

Minus obstat, quod Statutum Beneuentanum præsumat contractum gestum, siue solemnitatibus ibi præscriptis, esse dolo extortum, & stante dolo non intrat dispositio dictæ l. finalis. C. si maior. fact. alien. lib. 5. & notat Salyc. in l. 1. C. si maior. fact. rat. habuer. Roman. conf. 54. n. 3. ad med. & seqq. Crauert. conf. 160. num. 4. Gabr. de minor. conclus. 4. num. 8. & 9. Osafo. decis. 58. num. 32. quod procedit nedum in dolo verò, sed etiam in dolo præsumpto, prout & est dolo à lege, vel Statuto inductus. Curr. lun. conf. 50. nu. 6. & 7. Ruin. conf. 170. num. 29. lib. 1. Simon de Prat. conf. 139. n. 11. Caball. conf. 145. lib. 1. & dixit Rota coram sa. me. Gregor. XV. decis. 473. num. 18. & in recent. decis. 54. num. 3. par. 1. in Romana nullitatis contractus 28. Iunii 1619. coram bo. me. Buratto, & in Leodiens. Colonia 20. Februarij 1630. coram me. Quicquid in & contrarium dixerit Menoch. de recuper. remed. 1. num. 179. quem signanter in hac conclusione reprobant Gratian. discip. forens. cap. 513. nu. 14. Caball. conf. 145. num. 131. in fine, & ipse Menoch. se ipsum retractat, & dicit communè hanc opinionem in conf. 589. n. 13. in fine.

Quoniam in hoc contractu, ex requisitis à Statuto non deficiit, nisi decretum Iudicis, qui defectus dicitur remissus & per ratificationem, quæ resultat ex eo, quod minor factus maior per quinquennium tacuit, ut supra firmatū fuit, obiectum autem bene vigeret, si adesset latio, vel deficeret alia solemnitates, ex quibus dolo insurgeret, & ab ipso Statuto præsumitur, vel si statutum ultra Iudicis decretum exiget alias solemnitates, & facilius quæ videtur per dictam taciturnitatem, & sic quandam virtualem ratificationem remissus defectus decreti, quam vel latio, vel defectus Curatoris, & aliorum proximiorum præsertim cum hic adfuerit præsentia Iudicis, & fortasse fuit etiam interpositum decretum, sed ex in curia Notarii adnotatum dumtaxat

28 xat super approbatione ꝛ ipsorum proximiorū, ex quibus in casu præfenti multum eliditur suspicio doli, quam præsumit Statutum.

Nequē obstat, quod defecerit etiam causa, scilicet utilitas minoris, ꝛ quæ vna cum decreto Iudicis copulatiuē requiritur pro validitate alienationis bonorum minoris, l. 1. in princip. l. magis puto, §. non passim, l. si pupillorum, §. si prator, ff. de reb. eorum, l. Tutor vrgentibus, ff. de minor. tot. tit. de prædijs minor. sine decret. non alienandis. Immo de ipsius iactura, & damno potius appareat, ꝛ cum statim facta hac venditione pro ducatis 500. locauerit emptor pro 31 ducatis annuis 111. & sic attenta æstimatione, quæ ꝛ solet fieri ad rationem quinque pro centenariio, iuxta glos. in auth. perpetua. verbo iuncto, C. de sacros. Eccles. Honded. cōf. 323 o. n. 20. lib. 1. videatur veditorem ꝛ læsum fuisse ultra medietatem; Quoniam in Instrumento dicitur, quod Molendinum erat dirutum, nec molens, & hæc veritas etiam comprobatur, quia dum à san. mem. Clemente Octauo pro interesse Cameræli fuit petita confirmatio, de ordinatione eiusdem Pontificis relatum fuit, verè dictum Molendinum esse dirutum, nec molens, vt in Chirographo legitur ibi. *Noi hauendo fatto pigliare piena informazione di questo fatto, & hauuta relatione, che detto Molendino essendoro uinato, con questa vendita si restaurarà, & ridurrà macinante, cui asserzioni Principis ꝛ standum est Clem. vnic. de probat. cap. nobilissimus 87. distinct. l. antiqua, C. ad Vel. leian. Rim. lun. confil. 365. num. 27. vnde stant simul, quod tempore venditionis Molendinum hoc non esset maioris valoris, quam ducatorum 500. & statim ac fuit restauratum, & facta impensa per emptorem creuerit multum eiusdem precium, itaut locari potuerit pro annua pensione ducatorum 111. ad effectum autem dignoscendi, an vtilis vel læsius fuerit contractus, tempus ꝛ præ. isum venditionis attendi debet, non autem subsequens, l. si voluntate in fin. C. de rescind. vend. Doctor in l. 2. C. eod. tit. Crauett. conf. 111. n. 17. & conf. 114. num. 15 & conf. 188 n. 4 Gabr. de empt. & vendit. conclus. 1 n. 47. Rim. lun. conf. 97 nu. 14. Card. Seraphin. decis. 366 num. 1. cum alijs. vltra quod pro deducenda latione vis fieri non potest super locatione prædicta, de qua in Summario Bilottæ num. 150 quia non est de solo Molendino vendito per Bilottam, sed de duobus Molendinis, & ꝛ sic videtur excludi læsio ex eo resulsans, quod vnum Molendinum venditum pro ducatis 500. fuerit deinde locatū pro ducatis 111. dum pensio ducatorum 111. soluebatur pro duobus Molendinis.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Cremonen Præposituræ.

Die Luna 15. Decembris 1631.

ARGVMENTVM.

Resignatio, quando valeat, & substineatur, licet procurator in resignando non seruauerit formam mandati. Ratificatio, quid operetur, & quando æquipolleat præambulo mandato.

S V M M A R I V M.

- 1 Resignatio corrui, si forma præscripta in resignando, procurator non seruauerit.
- 2 Mandati fines per procuratorem non sunt negligendi.
- 3 Procurator, si fines mandati exceßerit, quando principalis dicatur, id ratum habuisse.

- 4 Mandans, qui postquam procuratorem suum constitutum ad acceptandum beneficium certi valoris, sciuit acceptasse beneficium minoris, & fructus illius exegit, dicitur consensisse tali acceptationi.
- 5 Ratificatio potest fieri per literas misiuas.
- 6 Ratificatio operatur, vt consensus postea præstitus, perinde habeatur, ac si ab initio interuenisset.
- 7 Ratificatio æquiualeat præambulo mandato.
- 8 Ratificatio tunc multò magis æquiualeat præambulo mandato, quando actus non erat omnino nullus, sed habebat implicitum statum validitatis pendens à futuro consensu.
- 9 Contractus, quando ob non seruatas solemnitates fauore certæ personæ requisitas, non est nullus, nisi demum eadem personæ volente, si ipsa velit, quod actus substineatur, non tenetur ei nouum consensum adhibere.
- 10 In Alienatione rei pertinentis ad Ecclesiam, si postea obtineatur Beneplacitum Apostolicum super illius confirmatione, non est necessarius nouus consensus partium.
- 11 Alienatio bonorum Ecclesiæ absquē Beneplacito Apostolico habet implicitum statum validitatis, saltem Ecclesiæ non reclamante.
- 12 Resignatio facta à procuratore non seruata forma mandati, si resignans eam ratificauerit, post subsecutam ratificationem, prout ex tunc suum sortitur effectum.
- 13 Ratihabitio operatur in actibus, qui cum ab initio, non sint omnino, nulli in suspensio remanent.
- 14 Resignanti beneficium, quando dicatur sublata penitus facultas penitendi.
- 15 Ratificatio non habet locum in resignationibus beneficiorum.
- 16 Fur. decis. 111. lib. 3. & Caputaquen. decis. 211. part. 1. in quibus terminis loquantur, & num. 15.
- 17 Ratificatio resignationis facta pro tertium absquē mandato ad consentiendum, non admittitur.
- 18 Ex ratificatione, vt inducatur resignatio requiritur auctoritas Papæ.
- 19 Paris. de resign. quæst. 17. num. 70. & decis. 153. par. 3. lib. 2. diuers. num. 19. & 20.
- 21 Consensus, quando est omnino nullus, non potest per ratificationis actus conuallidari, ad effectum transferendi ius, quod non fuerat abdicatum.

DECISIO LXXXII.

Domini censuerunt persistendum esse in decisio sub die 27. Iunij præteriti, * videlicet sententiam Auditoris Cameræ esse reuocandam; quia Dominicus in ius, & possessionem defuncti subrogatus, ex iam deductis, literas gratiosæ subrogationis sufficienter iustificauit.

Nequē obstat quod attentis verbis mandati per dictum defunctum dati ad consentiendum resignationi, sub reservatione pensionis super fructibus, & redditibus Præposituræ, de qua agitur, ordinarijs, ac in certis, non sit iustificata reservatio ex resignatione, cui procurator consensit, mediante constitutione pensionis super fructibus certitatum, non autem incertis. Vnde inferitur quod cessante validitate pensionis propter non ꝛ adimpletam formam mandati, debeat quoquē corrui ipsa resignatio, vt dixit Rotæ, decis. 446 num. 4 par. 1. diuers. & in Aretina Plebis 4. Decembris 1600 coram bo. mem. Card. Millino, fuit enim responsorum, ꝛ quod licet fines huiusmodi mandati per dictum

L 2 pro.

procuratorem non essent negligendi, vulg. l. diligenter, ff. mand. c. per tuas de arbitr. Attamen cum idem procurator nomine mandantis consenserit sub pensione super certis, & dictus mandans hunc actum suis literis deinde approbaverit, & iure dicitur, ipsum mandantem habuisse ratum, quod sciuit nomine suo fuisse gestum per procuratorem, iuxta gloss. in c. cum olim il primo, in verbo proinus, & ibi Abb. num. 8. de offic. lud. deleg. l. si in l. si procurator, nu. 8. vers. septimq. limita, C. de procur. Innoc. in c. ex parte Decani num. 2. de rescripte. Alex. in cons. 84. vol. 5. Rot. decis. 13. de concess. & ab in nou. Vbi, quod Dominus qui postquam procuratorem suum constitutum ad acceptandum beneficium certi valoris, & sciuit acceptasse beneficium minoris, & factus illius exegit, dicitur consensisse tali acceptationi.

Ita autem ratificatio per & literas missas fieri potuit, *Magon decis. Flor. 3. num. 15.* & operatur, ut consensus præstus super certis tantum, perinde habeatur, ac si & ab initio interuenisset, text. est in cap. cura, & ibi gloss. in verbo consensus, de iur. pat. cap. rati habitationem de reg. iur. in 6. cum alijs late cumulatis per *Surd. decis. 69. alias 70. nu. 20.*

& seqq. Immo æquiualeat & præambulo mandato gloss. in l. si quis mihi bona. §. insum, & ibi DD. ff. de acq. hered. attentio præferim, quod præcedens actus procuratoris, ex eo quod consensit, omitta reservatione super incertis, non fuit omnino nullus, & sed habuit implicitum statum validitatis pendens à voluntate resignantis, ad trad. per *Paul. de Castr. cons. 91 num. 5. lib. 1.* quem sequuta est *Rota in Romana hereditatis 14. Martij 1603. coram Litta.* Vbi fuit dictum, quod contractus ob non seruatas solemnitates, fauore certæ personæ requisitas, non sit nullus, nisi & detum eadem persona volente, quod si nihilominus vellet actum sustineri, non tenetur nouum illi adh. bere consensum, ut in terminis alienationis & rei pertinentis ad Ecclesiam, quod post obtentum Beneplacium Apostolicum pro illius confirmatione non sit necessarius nouus consensus partium, ea ratione, quod etiam absque Beneplacito alienatio haberet statum implicitum validitatis saltem Ecclesia non reclamante dixit *Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 374 num. 7.* inter impressas, vbi decisiones similes allegantur. Quo circa in præsentis casu, ita volente ipso resignante,

resignatio, per subsequutam & ratificationem prout ex iure, suum sortita fuit effectum, per e. quæ allegat *Surd. d. decis. 69 num. 20 post Salycet. in d. l. fin. C. ad S. C. Maceq. & Nat. in cons. 262. num. 10* idemque respondit *Dec. in cons. 367. sub num. 4.* quem præter alios DD. allegat *Mados. super reg. 21 q. 9. num. 8.* vbi probat rati habitationem operari in actibus, qui & cum à principio non sint omnino nulli, in suspensio remanere, idem quoque dixit *Rot. decis. 65. nu. 3. par. 2. recent.* quam conclusionem, reiectis contrarijs ex communi Doct. rum sententia confirmat *Parif. in tratt. de resign. lib. 6. quæst. 8. num. 104. & confert. decis. Caputaq. 175. par. 2. cum alijs plenè deductis in Illerden. Canonizatus 14. Iunij 1630. coram R. P. D. meo Durano.* Vnde post dictam ratificationem in vita resignantis secuta nihil remansit agendum, quod potuerit inducere vacationem per illius obitum, cum & eo ipso quod sequutum fuit adimplementum conditionis eidem resignanti esse penitus sublata pœnitiendi facultas, *Rota decis. 446. num. 2. par. 1. diuers.*

Neque obstant decisiones *Pur. 111. lib. 3. & Caputaq. 211. par. prima allegat.* ad probandum, quod ratificatio & locum non habeat in resignationibus beneficiorum. Nam, conclusio ibi firmata procedit in ratificatione actus omnino nulli, ut in casu, in quo procurator ratificauit supplicationem signatam, quam alius procurator nullo consensu resignationi præstus, porrexerat. Altera verò decisio *Caputaq. 16* procedit in & terminis consensus omnino extincti, & actus nulli, cuius vigore, cum post extinctionem amplius non adesset, nequaquam gratiæ reuolutio subineri poterat, & in similibus ferè terminis, quod scilicet non admittatur, & ratificatio resignationis factæ per tertium, absque speciali mandato ad contentiendum, *Parif. de resign. lib. 9. quæst. 8. num. 13. & quæst. 17. num. 67. cum seqq.*

Minus obstat defectus auctoritatis Papæ, quam ad inducendam resignationem ex & ratificatione requisitam esse,

Parif. d. quæst. 17. num. 70. & idem voluit *Rota decis. 153. par. 3. lib. 2. diuers.* Quia tam *Parif.* quam dicta decisio loquuntur cum præsupposito, quod nullus consensus ab initio valide fuerit præstus, quo casu rectè firmannt & ratificationem egere noua auctoritate superioris, sine qua, quod fuit ab initio nullum, minimè potest reuoluari. Dicta enim decis. 153, procedit cum præsupposito, quod pensio fuerit nulliter referuata, quam tamen resignans deinde voluerat valere, non obitante, quod resignasset mediante pensione valida, & hoc facere non potuit, quia nulla subsistente pensione, ius remanserat penes resignantem, quod postea non potuit ab ipso in alterum transferri sine noua licentia Papæ;

& *Parif.* autem firmat dictam conclusionem in casu resignant s, qui ex varijs actibus videbatur tacitè ratificasse resignationem ac missam super consensu præstus, præter formam mandati, qui consensus cum propterea esset omnino nullus non potuit per huiusmodi ratificationis & actus subsequentes conuolidari, ad effectum transferendi ius, quod non fuerat abdicatum c. admonet. & cap. quod in dubijs, de renunt. Et ex his firmata validitate, consensus præstus utraque parte informante resolutum constare de iustificatione, etiam quoad caput reservationis ex resignatione.

* Est decis. 63. super hac eadem parte. Alia decisio coram eodem est infra sub die 13. Febr. 1632.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Bonorum.

Die Veneris 19. Decembris 1631.

ARGUMENTVM.

Hæres, quando dicatur tantum institutus in vsufructu, & nonnulla circa hanc materiam, Creditor, quis dicatur.

SVMMARIVM.

- 1 Hæredes, qui ostendunt testamentum non abolitum, nec cancellatum, competit remedium, l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.
- 2 Fideicommissario competit remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. toll.
- 3 Vocatus in substitutione fideicommissaria, succedit testatori, non autem ultimo grauato.
- 4 Dominium rerum subiectarum fideicommissio, ipso iure fideicommissarij acquiritur.
- 5 Trebellianica non detrahitur, quando pia causa fuit substituta.
- 6 Hæres, quando dicatur institutus tantum in vsufructu.
- 7 Institutus, quando aliquis est in bonis ad vtendum, & fruendum, quid importet ista institutio.
- 8 Hæres proprietarius quis dicitur ex eo, quod testator concessit facultatem alienandi stabilia.
- 9 Testator, si non concedat absolutam facultatem alienandi, sed limitatam hoc non inducit coniecturam institutionis in proprietate.
- 10 Hæres an dicatur proprietarius, si testator illum liberauerit ab omni fideiussione, & confectione inuentarij.
- 11 Hæres, licet sit liberatus à præstatione fideiussionis, & a confectione inuentarij, non tamen ex hoc dicitur institutus in proprietate.
- 12 Hæredi si sit facta remissio confectionis inuentarij, & liberatio præstationis fideiussoris de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, non substat, quia hæretur occasio delinquendi.
- 13 Sine filijs præsumitur, quis decedisse, & contrarium asserenti incumbit onus probandi.

- 14 Fideicommissario datur immissio in bonis testatoris, probata eorum identitate.
- 15 Stabilium bonorum appellatione veniunt etiam loca montium.
- 16 Iura, & actiones non veniunt appellatione bonorum mobilium, & immobilium.
- 17 Creditoris dicitur, cui aliquid debetur ex quacunque actione.
- 18 Creditores non solum, illi dicuntur, qui pecuniam crediderunt, sed omnes illi, quibus ex quacunque causa aliquid debetur.
- 19 Creditoris loco accipitur is, cui ex contractu, vel ex delicto, vel ex populari causa aliquid debetur ante litem contestatam.
- 20 Testator non potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.
- 21 Ius accrescendi non procedit, quando plures haeredes non sunt instituti.
- 22 Soror de iure communi succedit fratri ab intestato mortuo una cum fratribus.
- 23 Frater, si sit paratus dotare sororem, ipsa excluditur ab hereditate fratris secundum Stat. Urb. lib. 1. c. 145.
- 24 Testator expresse potest disponere de rebus haereditis.
- 25 Haeres usufructuarius tenetur confiscare inuentarium.
- 26 Haeres cum beneficio l. & inuentarii tenetur ratum habere ratum defuncti, quantum vires hereditariae suppetunt.

DECISIO LXXXIII.

DVbium originale in hac causa, An scilicet PP. Carmelitae Discalceatis S. Mariae de Scala danda sit immissio, fuit affirmatiue resolutum 4. Iulij superioris anni, * quae sententia hodie etiam placuit Dominis; Nam aut dicti Patres sunt haeredes. † prout censuit Rota in alia Decisione, & utique ex remedio, l. fin. C. de euict. Diu. Adr. toll. illis competit immissio, cum exhibeant testamentum non abolutum, nec cancellatum; Aut etiam sunt Fideicommissarii & idem pariter † remedium eis competit contra haeredem Cleriae, cum in hoc casu Cleria esset grauata, restituere dictis Patribus glos in l. penul. §. cum autem, ubi Bart. & alij, C. ad Trebell. Gabr. conf. 44. num. 6. lib. 2. & pluries dixit Rota in Decisionibus allegatis in causa Esina fideicommissi 29. Maij, 1604 coram me; quando enim agitur † de substitutione fideicommissaria, vocatus succedit testatori, non autem ultimo defuncto grauato, l. coharedi, §. cum filia, ff. de vulg. & pupill. l. unum ex familia, §. 1. ff. de leg. 2. Bart. in l. 1. num. 5. C. de pact. late Menoch conf. 43. 17. n. §. qui testatur de communi, quia dominium † rerum subiectum fideicommissio, ipso iure fideicommissariis acquiritur, cum ipsi cognoscant fideicommissum, & super eo voluntatem declarauerint, prout Patres fecerunt in casu isto, l. legatum 82. ff. de legat. 2. Mant. de coniect. lib. 7. tit. 10. num. 23. Peregr. de fideicom. art. 2. num. 63. & seq. Nec potest opponi detractione Trebellianica, cum de tempore obitus Cleriae dicti Patres, & † sic pia causa esset successura, Rom. conf. 206 num. 7. & fuit dictum in eadem causa Esina fideicommissi 3. Decembris 1604. & 17. Februarij 1606 coram me.

Et verè quod Cleria fuerit instituta haeres in usufructu, Patres verò instituti vniuersales in proprietate; de Cleria patet ex verbis ipsius testamenti, ibi: In tutti detti beni stabili, mobili, e censi, e luoghi de' monti, attioni, e ragioni, erediti d'esso Testatore, e di qualsiuoglia altra cosa di esso Testatore lascia herede usufruttuaria Cleria Cesarea, ex quibus resultat sensum dictae dispositionis esse: Lascia herede usufruttuaria in tutti detti beni stabili, &c. ac propterea cum in verbis dispositiuis sit institutio in usufructu, ibi: lascia herede usufruttuaria, illa verba † denotant suis-

se Cleriam institutam haeredem in solo usufructu; licet se-
cus esset, si fuisset instituta haeres in bonis, & sic bona esset in dispositione, & usufructus in exequutione, vt si testator dixisset, † Instituto haeredem in bonis ad vtendum, fruendum &c. Apostill. ad Alex. in conf. 23. num. 5. lib. 2. vers. ad vsum, Fulgos. in l. fin. in prin. ff. de usufruct. ear. rcr. quae vsum consumuntur, & praedicta confirmantur, quia in qualibet parte testamenti, Cleria appellatur haeres usufructuaria, & Testator declarat, quod usufructus non intelligatur restrictus ad alimenta, signum indubitatum, quod noluit dictam Cleriam instituere haeredem in proprietate, cum aliàs fuisset superflua illa verba, quod usufructus non censeatur restrictus ad alimenta.

Non obstat, quod Cleria videatur haeres proprietaria 8 † ex eo, quod Testator concessit illi facultatem alienandi stabilia, ex allegatis per Card. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 9. tit. 5. num. 14. nam huic obiecto fuit responsum potèrando verba Testamenti, in quo Testator sic disposuit: Che niuno possa pretendere, che l'usufrutto s'intenda, quoad alimenta, ma che debbia fino alla morte pacificamente godere, & usufruttuare tutti li sodetti beni mobili, & immobili, senza però vendere li stabili, se non fosse vna necessità grandissima da dichiararsi da due Giudici della Corte Romana Civile, nel qual caso vuole possi vendere, e sprecare quanto ci è. Ex ista enim serie verborum clarè patet, quod, vt dictum est, institutio non restringitur ad alimenta, sed ad integrum usufructum, & quamuis subdatur, senza però vendere li stabili, hoc tamen fuit dictum ad distinctionem mobilium, quae voluit posse consumi, & prohibitio alienationis stabilium non voluit habere locum, nisi in casum necessitatis declarandae per duos Iudices; & sic testator † non concessit absolutam facultatem alienandi, sed limitatam ad dictum casum declarandum per duos Iudices, & ideo, cum non sit facultas absoluta, sed limitata, non inducit coniecturam institutionis in proprietate, vt optimè declarat, Corn. in conf. 173. num. 1. & 5. vol. 3. & in conf. 64. nu. 3. vol. 4. quem refert, sequitur & bene declarat Card. Mant. d. lib. 9. tit. 5. num. 14. vers. sed Corneus.

10 Neque ex eo Cleria potest † dici haeres proprietaria, quod Testator illam liberauit ab omni fideiussione, & confectione Inuentarii, ea demum ratione, quod si non fuisset haeres in proprietate instituta, non potuisset à praedictis liberari, vt est communis sententia DD. vt dicit Alex. in conf. 58. num. 10. lib. 3. vbi apostilla dat concordantes; Nā per Dominos fuit responsum non valere consequentiā, est liberatus à praestatione cautionis, † & confectione Inuentarii, ergo est scriptus haeres proprietarius, sed valere consequentiā, est scriptus haeres in usufructu, ergo liberatio à praestatione fideiussionis, & confectione Inuentarii non tenet, prout in casu isto, quia remissio Inuentarii, † & liberatio praestationis fideiussoris de viendo, & fruendo arbitrio boni Viri non sustinetur, quia daretur occasio delinquendi, Bart. & las. in l. nemo potest ff. de legat. 1. & in terminis est text. in l. 1. & ibi glos. Bart. Bald. & ceteri Doct. C. de usufruct. Bart. in l. vxori usufructus, ff. de usufruct. legat. vbi Alex. in apostilla, hinc ipsa Cleria agnoscendo veritatem fecit Inuentarium, prout etiam dicti Patres proprietarii fecerunt.

Quod verò dicti Patres fuerint haeredes proprietarii, satis patet, cum clari verbis testator post obitum Cleriae reliquerit haeredes vniuersales in omnibus suis bonis stabilibus, creditis, & debitis filios legitimos & naturales si extarent, minus filios legitimatos pariter si extarent, etsi praedicti non extarent, vel morerentur sine filiis, Patres de Scala, quare cum nūquam probetur extitisse filios legitimos, & naturales, aut 13 legitimatos, † qui dicit extitisse, tenetur hoc probare, Pur. decis. 43. lib. 1. in correctis, late Fusar. de substit. q. 436. num. 3. cum non probetur extitisse, intrat vocatio dictorum Patrum de Scala, qui ideo sunt haeredes proprietarii, etiā quod sint vocati post obitum Cleriae, quia illa verba censentur prolata, vt liberè Cleria vtatur usufructu, vt late fuit ostensum in alia decisione, & articulo Iuris plenissime, & doctissime discussio resolutum fuit in causa Camerini hereditatis 21. Februarij superioris anni coram R. P. D. meo Melino.

In quibus autem bonis danda sit immissio, Rota censuit dandam esse immisionem in vineis, domibus ad Peregrinum, & locis Montium, & cum constet de illorum identitate, & praedicta fuisse in bonis Testatoris ex deductis in alia Decisione, nec suffragantur ea, quae deducuntur in contrarium, videlicet loca Montium non comprehendi cum Patres Discalceati de Scala fuerint vniuersales haeredes instituti in omnibus stabilibus, creditis, & debitis, non autem in locis montium, mobilibus, iuribus, & actionibus, quia fuit responsum, quod appellatione bonorum stabilium & veniunt etiam loca montium, cum ex illis verbis contineantur redditus, luellus, & census, quae proueniunt à bonis stabilibus, non autem creditis, & ideo testator mentionem habuit de creditis, *Simon de Praxis de interpret. ult. volut. dubit. 7. num. 49. lib. 4. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 6. num. 5 & seqq. & fuit dictum in causa Veneta presy bonorum 13. Nouembris 1602. coram bo. mem. Card. Pamphilio, & nil mirum, si nihil fuit dictum de mobilibus, quia, ut supra relatum est, Cleria poterat illa consumere, & de dictis mobilibus, & remanentibus de tempore obitus Cleriae Testator disposuit per haec verba, ibi. *Item iure legati lascia all' Hospedale di S. Spirito in Sassia tutto il mobile, vino, e quanto si trouara in Casa dopo la morte di detta Cleria usufruttuaria liberè, &c.* & quamui. nihil dictum fuerit expresse de Iuribus, & actionibus, quae non veniunt sub appellatione bonorum mobilium, & immobilium, ut per *Bertaz de claus. claus. 27. gloss. 6. num. 2.* possunt tamen venire appellatione credito rum, in quibus expresse fuerunt instituti Patres, Creditor namque dicitur is, cui aliquid debetur, ut quicumque actione, vel prosecutione, & vel iure civili sine vlla exceptionis propositae remotione vel ordinario, vel extra ordinario, siue pure, siue in diem, siue sub conditione, siue ex mutuo, siue ex quolibet alio contractu, quod debeatur non tamen si natura tantum debetur, *l. Creditores ff. de verb. signif. &* non tantum creditores dicuntur, qui pecuniam crediderunt, & sed omnes illi, quibus ex qualibet causa debetur, *l. creditor ff. eod. tit. sed & creditor loco accipitur is, cui ex contractu, vel ex delicto, vel ex populari causa ante litem & contextam aliquid debetur, l. si cui ff. eod. tit. &* cessat omnis difficultas, quia quatenus adessent iura, & actiones in haereditate, & de eis non disposuisset Testator, nihilominus etiam in dictis Iuribus Patres censerentur instituti, ne dicatur Testatorem & pro parte decessisse testatum, & pro parte intestatum, *Bald. conf. 140. vers. an contrarium, lib. 1. quia non attenditur res certa, sed signum vniuersale, Bald. conf. 186. num. 4. vers. modo sequitur, lib. 1. & conf. 110. lib. 5. &* communem sententiam dicit *Ang in conf. 358. vbi quod communiter tenent Doct. habere locum ex iure accrescendi, sed quod non est verum, quia habet locum ex iure conuersionis, quia ius accrescendi & non procedit, quando non sunt plures instituti, Fulgos. conf. 69 in princ. &* quatenus sine veri praedictio Patres non essent haeredes vniuersales, sed substituti, sufficit ad effectum immisionis, quod sint substituti in re certa, ut supra dictum est.*

Neque obstat, quod Gherardus, & Ioannes Baptista Fratres vnaerent in communione, & cum Ioannes Baptista clericus spectabat ad Cleriam, *l. maximū vitium, C. de liberr. praxerit.* Quia Cleria obstat Statutum Urbis de Successionibus ab intestato *lib. 1. cap. 145. ibi* enim disponitur inter alia, quod quando & frater est paratus dotare sororem, ipsa excluditur ab hereditate fratris, in hoc autem casu, quatenus Cleria veller nubere, Gerardus ei reliquit scuta 1500. & facit est, quod obseruantia subsecuta docuit ipsam elegisse coelibem vitam, & fuisse contentam dicto usufructu.

Minus etiam obstat, quod Sancta mater instituit haeredes dictos Gherardum, Ioannem Baptistam, & Cleriam, cui quidem Sancta assignata fuerant pro dote domus in via Peregrini, & alia domus contigua, & Gherardus, & Ioannes Baptista post obitum Sanctae petierunt poni ad suum creditum, necnon, & dicta Cleria torris loca vndecim Montium. Nam haec fundam. eto fuit responsum, quod Gherardus disposuit expresse de dictis bonis spectantibus ad dictum

Ioannem Baptistam, relinquendo usufructum Cleriae cum hoc, quod nihil aliud posset pretendere in haereditate ipsius Testatoris, Ioannis Baptistae fratris, & Sanctae matris. Clarum est enim in iure, & quod Testator expresse disponere potest de re heredis, *l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de legat. 2. Cyn. Bald. & alij in l. assiduis, C. qui pot. in pign. hab. Iacob. de Nigris in l. 1. num. 137. ff. de leg. 1. Surd. decis. 30. nu. 20. cum alijs per Peregr. de fideicom. art. 6. n. 10. in d. no. 16. vbi declarat, quare cum dicta Cleria acceptauerit dictum usufructum, sibi praedicauit, & quamuis confecerit Inventarium, aut fuit factum ex eo, quod haeres & usufructuarius tenetur illud facere, non autem ex eo quod voluerit adire cum beneficio leg. & Inventarij, & hoc casu censetur dispositionem Gherardi acceptasse, & approbasse, *Ruin. in l. 1. num. 89. ff. de legat. 1. Alex. conf. 173. num. 4. lib. 2. & fuit dictum in causa Viterbiensi Castrorum 12. Iun. 1623. coram me.* Aut vero Inventarium fecit, ut adiret cum beneficio legis, & Inventarij, & hoc etiam casu certum est, & quod tenetur habere ratum factum defuncti, quatenus reperitur in Inventario, *Bart. in l. cum vir. sub num. 14. vers. sed si fecit Inventarium ff. de usufruct. Dec. in l. ex qua persona, num. 2. vers. & quod actum est ff. de reg. iur. Aym. conf. 225. num. 12. san. mem. Greg. decis. 67 in fin.**

Neque potest retardari immissio eo prae-textu, quod Cleria soluerit scuta 300. pro Gherardo: quia quicquid dicendum sit, An solutio illius debiti spectaret ad usufructuaria, vel ad proprietarios, cum Marcus haeres Cleriae posset ferit bona per tantum tempus, itaut percepit longè ultra dictam summam, cum teneatur ad restitutionem fructuum poterit fieri compensatio, & interim non est retardanda Immissio.

Et ita conclusum vtraque parte informante, &c.

* Est decisio 67. supra hac eadem parte.

R. P. D. MOTMANNO.

Messanen Archipresbyteratus.

Die Veneris 9. Ianuarij 1632.

ARGVMENTVM.

Mandatum de manutenendo, ut alicui concedatur, quid sufficiat probare. Executor mixtus partes Iudicis assumere debet, & nulliter procedens ad sententiam adiudicationis, & immisionis, non priuat aliquem sua possessione.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio sufficienter probatur ex publico instrumento, alio non existente in possessione, amplia num. 2.
- 3 Possessio posterior praesumitur clandestina, & vitiosa.
- 4 Clausula, vocatis vocandis, facit executorem mixtum.
- 5 Executor mixtus partes Iudicis tenetur assumere.
- 6 Executor nulliter procedens ad sententiam adiudicationis, & immisionis non priuat, aliquem sua possessione.
- 7 Adiudicatio, & immissio tradita per executorem intra terminum datum ad appellandum, & successiue capta per partem, non solum est nulla, sed insuper attentata.
- 8 Possessio vitiosa non est manutenibilis.
- 9 A.C. non habet iurisdictionem in Beneficialibus.

DECISIO LXXXIV.

- F**uit resolutum Ioanni Francisco Cuffaro dandum esse mandatum de manutenendo in possessione Archipresbyteratus, quam ipsum accepisse constat ex publico instrumento, quod alio non possidente sufficienter probat, *l. prædia. ff. de acq. poss. & in l. non idcirco, vbi Bald. num. 2.*
- 2** C. de fid. instr. præferum cum illud fuerit celebratum in Ecclesia, vbi existit beneficium, *Put. decis. 350. num. 4. lib. 1. Rot. decis. 525. num. 1. par. 2. recent.*
- 3** Cui non obstat possessio t Antonini Galbati, quia cum hæc fuerit posterior, præsumitur clandestina, & vi iosa. l. 1. §. fin. & ibi gloss. & DD. ff. vii possid. cap. licet causam, vbi DD. communiter de probat. *Rot. decis. 19. num. 2. par. 2. diuers. & in Cusentina Parochialis 22. Aprilis coram bo. me. Card. Pamphilio, impressa apud Marches. de commiss. par. 1. pag. 952.*

- Neq; etiam obstat, quod dicta possessio capta fuerit per dictum Antoninum vigore literarum Apostolicarum, & mandato Domini Matthæi Caputi Canonici Panormitanæ Illarum Exécutoris, quia cum propter t clausulam, *vocatis*, in eisdem literis appositam, dictus Exécutor non esset merus, sed mixtus, ac propterea partes t Iudicis teneretur assumere, per *text. in cap. exhibita, vbi Abb. num. 6. & Felin. num. 4. de iud.* non citato dicto Ioanni Francisco, nulliter processit t ad sententiam adiudicationis, & immisionis, adeoque eum sua possessione priuare non potuit, *Corn. consil. 193. in fin. lib. 3. Rot. decis. 802. num. 7. versio. quia pro responsione par. 1. diuers. & decis. 561. num. 3. par. 1. recent. quæ quia per eundem exekutorem tradita, & successiue per dictum Antoninum intra t terminum datum appellandum capta fuit, non solum nulla, vt dixi, sed insuper attentata, cap. non solum de appellat. in 6. Rot. decis. 701. num. 1. par. 2. recent. & coram Gregor. XV. decis. 513. num. 1. & 2.*

- Neque pariter obstat mandatum de manutenendo ab A. C. ad fauorem dicti Antonini relaxatum, tum, quia illius fundamentum consistit in dicta possessione, quæ tanquam vitiosa t non est manutenibilis, *l. improba. C. de acquir. poss. Cardin. Seraphin. decis. 722. num. 5.* tum etiam quia mandatum huiusmodi nulliter fuit relaxatum ab A. C. in literis Antonini minimè deputato, & sic t a non habente iurisdictionem iuxta *Aegid. decis. 210. ac in terminis similis mandati Gregor. XV. decis. 118. num. 4. Cardin. Canal. decis. 32.*

Et ita &c.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.

Die Lunæ 12. Ianuarij 1632.

ARGVMENTVM.

Iudex, quam iurisdictionem habeat, quid sit inspiciendum. Commissiones sunt strictissime interpretandæ. Gesta coram aliquo Iudice, pendente iudicio coram alio, quando valeant.

S V M M A R I V M.

- 1 Commissionis tenor debet semper attendi ad effectum cognoscendi, quam iurisdictionem habeat Iudex.
- 2 Consuetudo valde attenditur in præeminentiarum materia.
- 3 Minor, vt præferatur maiori in aliquibus casibus inconueniens non est.

- 4 Commissiones sunt stricti iuris, & strictissime interpretandæ, adeo vt id tantum comprehendant, quod in eis expressum, reperitur.
- 5 Clausula, quam, & quas, in commissione appositæ, operatur, vt omnis causa ad speciem deducta videatur.
- 6 Negatiua, quod aliquid, non adsit in aliqua scriptura, probatur ex eius inspectione.
- 7 Causa dicitur solum super eo pendere, de quo principaliter fuit actum, non autem super eo, quod incidenter fuit deductum.
- 8 Gesta, coram Iudice, apud quem causa non pendet, substinentur, si pars non opponat de pendencia iudicij coram alio Iudice, & num. 10.
- 9 Auditores Rotæ faciunt vnum Tribunal, & commissiones deseruiunt pro simplici distributione causarum.
- 11 Confessio emanata in precibus plena probat contra contententem.
- 12 Confessio partis, & Rotæ auctoritas sufficiunt ad sustinendum iudicium, & ad excusandas partes, cur potius coram vno Auditore, quam coram alio prosequuta fuerit lis.
- 13 Pro sententiæ validitate in dubio præsumi debet.

DECISIO LXXXV.

- D**Vm agebatur de expedienda causa, coram me pendente in secunda instantia, per appellationem interpositam a sententia Reuerendiss. Domini mei Decani, lata super Cathedralitate Ecclesiæ Beatæ Mariæ del Pilar: altera pars opposuit de nullitate dictæ sententiæ ex defectu iurisdictionis. Quæ nullitas cum sit ex tribus, & sententia nulla confirmari non possit, ideo volui super illa consulere Dominos. Qui hodie responderunt pro validitate dictæ sententiæ. Et moti sunt: Quia prætenfus defectus iurisdictionis tollitur ex commissione iactationis, & iactationum, molestationis, & molestationum, iam pendente coram bonæ memoriæ Remboldo, in cuius locum fuit idem Dominus meus Decanus subrogatus. In ea enim sit expressa mentio de hoc articulo Cathedralitatis, vt patet ex lectura eiusdem
- 1** commissionis, t cuius tenor semper attendi debet ad effectum cognoscendi, quam iurisdictionem habeat Iudex, fuit tentum in *Ferrariensis bonorum 24. Ianuarij 1600. coram Cordaba. apud Marches. de commiss. par. 1. fol. 170. num. 1. Rot. diuers. decis. 39. num. 1. par. 1. in recent.*

Non obstat, quod causa Cathedralitatis fuerit antiquius introducta in Rota coram Ioanne Baptista de Rubeis, subrogato Ioanni de Clêticis, Episcopi Maceraten. & ideo non potuerit cognosci coram Domino Decano, tanquam subrogato Remboldi, vigore supradictæ commissionis iactationis, & iactationum, stante clausula in eadem commissione apposita. *Non tamen iudicialiter illatarum.*

- Quia obiectum cessare visum fuit ex lectura dictæ antiquæ commissionis coram Rubeo, in qua nullum verbum de prædicta Cathedralitate, sed solum de præeminentijs inter vtramque Ecclesiam. Quæ præeminentia t possunt etiam esse separatæ a Cathedralitate, cum in illis, vt plurimum, attendatur consuetudo, *Bald. in cap. cum olim, num. 1. & seqq. de consuet. Felin. in cap. Statumus, in princip. de maior. & obedien. & in Seguntina præcedentia 8. Martij 1613. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, vbi agebatur de iure præsidendi in Choro, & antea fuit dictum in eadem Seguntina 22. Iunij 1609. coram Eminentiissimo Cardinati Pamphilio, vbi quod nequæ est inconueniens, t in aliquibus casibus minor præferatur maiori, & trad. *Menoch. consil. 52. num. 99 & seqq. lib. 1.* Vnde dum commissio loquitur solum de præequentijs, non debet trahi, & extendi ad articulum diuersum, & separatam Cathedralitatis, ex quo commissiones t sunt stricti iuris, & strictissime interpretandæ, adeo*

adeo ut id tantum comprehendunt, quod in eis expressum reperitur. *glo. in cap. 1. & in c. dispendia, & in c. statutum, de rescript. in 6. Verall. decis. 153. num. 2. par. 1. Seraphin. decis. 1100. num. 4. & dixit Rota in Romana pecuniaria 17. Maij 1619. coram bon. mem. D. meo Vbaldo.*

Non obstat, quod in praedicta antiqua commissione

5 Domini de Rubeis adfit clausula, *¶ Quam, & quas, & c.* cuius vigore continetur omnis causa, ad speciem deducta, & sic etiam causa Cathedralitatis, quae fuit articulata per Canonicos del Pilar, & super ea fuerunt etiam examinati testes. Placuit enim responsio, quod praedicta clausula in dicta commissione non adest, ut patet ex lectura eiusdem com-

6 missionis in Summario Ecclesiae del Pilar, num. 4. Quae negatiua probat iuxta trad. per *Surd. consil. 28. num. 114. & seqq. lib. 1. Rota in Conchen. decimarum de Belmore 9. Maij 1616. coram bon. mem. Vbaldo.*

Sed quatenus etiam adestet, non propterea posset dici causa Cathedralitatis introducta coram alijs Iudicibus per dationem articulorum, continentium hanc Cathedralitatem. Quia ea fuit articulata incidenter ad colorandum possessorium, & obtinendum mandatum de manutendo, ut constat ex eisdem articulis, datis cum suspensione petitorij.

7 Causa enim *†* dicitur solum pendere super eo, de quo principaliter agitur, non autem super eo, quod incidenter fuit deductum ad colorandum negotium, de quo principaliter agebatur, *sanct. mem. Gregor. XV. decis. 335. num. 8. 9. & 12.*

Et hoc sufficiat defectum, ut causa Cathedralitatis potuerit etiam denuo expresse committi alteri Auditori, quod scilicet non fuerit principaliter deducta in iudicio, licet alijs posset virtualiter dici comprehensa in antiqua commissione dicti de Rubeis, ut est *tex. in cap. Pastoralis, §. nos igitur, de rescript.* Et sufficit, quod iste articulus fuerit coram bon. mem. Remboldo, & coram Domino meo Decano

8 discussus, absque eo quod *†* vnquam fuerit oppositum de pendencia iudicij coram alio iudice, *Lancellott de attentat. lit. pend. 2. par. cap. 4. limit. 2. num. 68. bene Put. decis. 240. num. 8 lib. 2.*

Et quidem consensus partis maximè videtur operari posse in Rota ad validandam iurisdictionem, cum Auditores

9 *†* faciant vnum Tribunal, & commissiones seruant pro simplici distributione causarum, *san. mem. Greg. XV. decis. 369. ubi Adden Card. Causal. decis. 33. num. 5.*

Et ex hoc cessat etiam fundamentum, desumptum ex verbis illis antiquae commissionis, *super praecedentia, & super alijs articulis primò, vel posteriori loco dandis, & specificandis.* Quia articulus Cathedralitatis fuit incidenter tunc deductus, ut supra, & principaliter fuit bon. mem. Remboldo commissus, & tam coram eo, quam coram

10 Domino meo Decano discussus, parte *†* non opponente, sed consentiente, quod sufficit ex supradictis, & allegatis.

Sed quod re vera vigore antiquae commissionis non esset articulus iste in iudicium deductus, clarè probatur ex confessione Ecclesiae Sancti Saluatoris, quae dum com-

11 misit causam *lactationis, & lactationum* super Cathedralitate, apposuit clausulam illam, *Non tamen iudicialiter illataram*, quae confessio *†* tanquam facta in precibus, probat concludenter contra consentientem *ad l. cum precum, C. de liber. caus. san. mem. Gregor. decis. 555. num. 9.*

Et id comprobatur ex decisionibus factis in *Cesarau gustana Synodi, coram eodem Domino meo Decano*, inter easdem partes sub die 13. Februarij, & 22. Iunij 1626. in quibus firmatur litem super hac Cathedralitate pendere coram bon. mem. Remboldo, scilicet vigore supradictae commissionis *lactationis, & lactationum*, ut supra. Quae

12 *†* partis confessio, & Rotae auctoritas in omnem casum satis esse videtur ad sustinendum iudicium, & ad excusandam Ecclesiam del Pilar, quae sub bona fide prosequuta est iudicium, tanquam illud esset commissum, & introductum coram bon. mem. Remboldo, ut in casu simili dixit Rota *apud san. mem. Greg. decis. 399. num. 7.*

Non obstat, quod ista commissio *lactationis*, contineat solum causam super praecedentia in Synodo. *¶* Tum quia

obiectum tollitur ex supradictis, tum quia ex illius lectura clarè patet, fundamentum commissionis consistere in praedicta antiqua Cathedralitate Ecclesiae del Pilar, dum narratur, quod Ecclesia Sancti Saluatoris fuit Cathedralis ab initio nascentis Ecclesiae, & quod nihilominus moderni Canonici del Pilar, iactabant se velle precedere, sub praetextu quod dicta eorum Ecclesia fuisset Cathedralis ante Ecclesiam Sancti Saluatoris, & hinc obtinuerunt committi causam super huiusmodi iactationibus, quae in substantia consistunt principaliter in supradicta Cathedralitate. Quae propterea negari non potest, quin fuerit principaliter, & expresse comprehensa in commissione, cuius vigore bene fuit pronunciatum à Domino meo Decano. Et ideo eius sententia debet sustineri, non solum quia ex supradictis clarè apparet fuisse validè latam, sed quia *†* etià in dubio pro illius validitate praesumi debet, *glos. in l. si post, C. de iur. & fact. ignor. Menoch. consil. 110. num. 6. lib. 2. & pres. 67. num. 1. & seqq. lib. 2. vbi late.*

Et ita, vtraque parte informante, fuit conclusum, &c.

¶ In eadem causa habentur infra duae aliae decisiones coram eod. Eminentiss. D. Card. Vbaldo sub die 4. Februarij 1632. & die 13. eiusdem Mensis, & Anni.

R. P. D. GHISILERO.

Auenionen. Haereditatis.

Die Veneris 16. Ianuarij 1632.

ARGUMENTVM.

Transactio quid operetur, & cuius sit vis. Pater an, & quando possit pro filijs transfigere. Testatoris ordinatio quod stante contrauentione tertij, legatarius cadat à legaro ei relicto, an valeat, & quo casu sustineatur, & quando non. Singularis est decisio, tamquam extensa, ab Auditore, qui est doctrina admirabili clarissimus, & in magno Iurisprudentiae theatro, sibi suo quodam iure celebritatem magnam vindicauit.

S V M M A R I V M.

- 1 Transactio, cum contineat exceptionem litis finitae, impedit litis ingressum.
- 2 Transactio impedit remedium leg. fin. C. de edict. D. Adr. toll.
- 3 Transactio, qui nititur dicitur habere intentionem fundatam.
- 4 Transactio ut valeat, & sustineatur, capi debet interpretatio.
- 5 Lites non sunt instaurandae, si semel per transactionem fuerint extinctae.
- 6 Iurgium nouum non debet suscitari ex sopita iam materia.
- 7 Transactio tunc multò minus venit rescindenda, si constat de obseruantia.
- 8 Obseruantia stante, difficiliter rescinditur transactio.
- 9 Immissione petita semper obstat transactio, donec per tres sententias conformes fuerit rescissa.
- 10 Exceptiones in continenti probatae admittuntur in quolibet

quolibet iudicio, quantumcunque summario, & executiuo.

- 11 Furiosi curator potest pro eo transigere.
- 12 Pater est legitimus administrator bonorum filij.
- 13 Vfusfructus, quando recedit ab vsufructuario consolidatur cum proprietate.
- 14 Pater tamquam legitimus administrator habens vsumfructum in bonis filij, potest nomine eius transigere.
- 15 Lex longè plus tribuit patri, quàm tutori.
- 16 Tutor non habet tantam auctoritatem in bonis pupilli, quantam habet Pater in bonis filiorum.
- 17 Tutor, si potest transigere de re dubia pupilli, ergo, & etiam patrilicebit, & num. 18.
- 19 Pro Filio nemo præsumitur capere vtilius consilium, quam eius pater.
- 20 Transactionis utilitas eo ipso probatur, quàm à lite disceditur.
- 21 Lucratus satis, qui eximitur à lite.
- 22 Transactio in dubio præsumitur utilis.
- 23 Decretum Iudicis si interuenerit in contractu filijfamilias, facit præsumi actum fuisse cautè factum.
- 24 Transactio, vt veniat rescindenda propter læsionem, probanda est quod sit enormissima.
- 25 Pater vtiliter, & prudenter censetur pro filijs transigisse, si ita transigit pro se, sicut pro filijs.
- 26 Filij si sit legatus vsufructus non acquiritur patri, cum non detur seruitus seruitutis, declara num. 27. 28. & 32.
- 26 Vfusfructus relictus filijs censetur, potius relictus contemplatione filiorum, quam patris.
- 28 Testator, si instituerit aliquem heredem proprietarium, & alteri reliquerit vsumfructum, & in casu contrauentionis disposuerit quod vsufructus pertineat ad heredem proprietarium.
- 29 Stante contrauentione, vsufructus non spectabit heredibus iure legati, sed iure consolidationis.
- 33 Vfusfructus relictus filijs censetur relictus contemplatione patris, si eius nomen fuerit expressum, quo casu ille vsufructus acquiritur patri, etiamsi alias regulariter non acquireretur.
- 36 Mente captis non potest tribui factum, vel non factum.
- 37 Legatarius an possit priuari legato ob factum tertij.
- 38 Legatarius tunc facto tertij potest priuari legato, si ante rem quesitam factum sit adimplendum per tertium, quo casu, si tertius non adimpleat cessat legatum.
- 39 L. si ita fuerit, ff. de manumiss. testam. licet in particularibus relictis loquatur, communiter tamen trahitur ad institutiones vniuersales.
- 40 Condicio casualis, quando est sublata, cessat etiam id quod eius vigore dispositum fuit.
- 41 Vfusfructus legatum, quando dicatur purum, & nullo modo suspensum in conditionem causalem.
- 42 Condicio in dubio potius præsumitur, quam pœna, quæ supponit actum purum.
- 43 Præsumptiones cessant in claris.
- 44 Testator, si alicui reliquerit legatum pure, & simpliciter, & deinde subiunxit, quod si Caius hoc, vel illud fecerit, vel non &c. illud adimo, modo si Caius non adimpleuerit voluntatem testatoris, an legatarius veniat priuandus legato.

- 45 Ex Facto tertij nemo hereditate priuari, aut exheredari conuenit.
- 46 Verba, quando important tractum successuum, quid importent.
- 47 Testator post quam pure legatum alicui reliquerit, & faciat deinde præceptum tertio de aliquo faciendo, & casu quo illud non faciat, adimere vult legatum legatario.
- 48 Stante contrauentione an deficiat legatum, & omnes excepto Menoch. & alijs, quos ipse allegat tenent ademptionem esse nullam.
- 49 Facto alterius, iniquum est, quod quis prægrauetur.
- 50 Pœna, si apponatur inobedienti tenet, sed secus si apponatur inobedienti ob factum, vel non factum alterius inobedientis.
- 51 Testator si iubeat executoribus testamentarijs, vt sibi intra certum tempus Capellam construant, & si non construxerint hæres debeat dare 1000. hoc præceptum tanquam irrationabile non obligat heredem.
- 52 Pœna tenet culpæ authores non alios.
- 53 Testator, si faciat me heredem, & iubeat, quod Pater meus non me molestat, & in casu molestiæ priuet me hereditate, huiusmodi priuatio non tenet.
- 54 Pactum non valet, quod pater cadat à feudo propter delictum filij.
- 55 Testator, si pure reliquerit legatum, & postea illud sub conditione facti alterius adimat, non tenet talis ademptio.
- 56 Dispositio textus in l. Pater familias, ff. de hered. instituend. quando intret.
- 57 Leg. si ita fuerit. ff. de manumiss. testam. quo casu loquatur.
- 58 Hæres ob alterius culpam non potest hereditate priuari, sed ex sua mera voluntate.
- 59 Legati Ecclesiæ facti translatio valet, in pœnam administratorum ipsius Ecclesiæ, qui testatoris iussa non adimpleuerunt.
- 60 Prælati, & tutores substinent vices Ecclesiæ, & Pupilli.
- 61 Pœna inobedienti ad eius incommodum rectè iniungi potest.

DECISIO LXXXVI.

BVirginia Dalmes instituit heredibus vniuersalibus Iacobo, & Hectore Dalmes nepotibus, ex fratre Iure particularis institutionis, & legitimæ reliquit Theodoro, & Gulielmo filijs mente captis cuilibet eorum summam scutorum 300. trium librarum, eosque reliquit vsufructuarios suæ hereditatis mandans ali in domo Iulij fratris testatoris, & post eius obitum in alijs locis prout in Testamento, & casu quo dicti sui filij non manerent, aut eiusdem. permissum non esset manere apud supranominatos, hoc in casu, & non aliter dicta testatrix reuocauit legatum vsufructus in fauorem filiorum, & voluit pertinere ad supradictos heredem vniuersales, eaque defuncta Iulius nomine heredum reterens pœnes se filijs mente captis hereditatem nomine Iacobi, & Hectoris acceperat. Verum quia auditor Generalis Auenionensis attendit dispositione Hectoris de Bellis Patris, dd. mente captorum, qui instituit filijs in libris Turonensibus, secundum pro quolibet, in reliqua hereditate heredem instituit Gabrielem Bellum fratrem, quem deputauit Curatorem, & legitimum administratorem eorundem mente captorum, mandauit dictos mente captos alimentari in domo Curatoris legatarii.

tati à patre, plures hinc inde lites excitatæ fuerunt, & propterea inter Gabrielem, & Iulium tam proprio nomine, quam uti Patrem, & legitimum administratorem Iacobi, & Hectoris hæredum Borgninæ fuit inita transactio. In qua nullo habito respectu ad id quod fuerat ordinatum per Borgninam, fuit conuentum, ut vsusfructus omnium, & quorumcunque bonorum Borgninæ pertineret an mentecaptos, quandiu ipsi, aut vnus eorum vixerit, & perciperetur à Gabriele pro ipsius nutriendis, & alendis in domo eius habitationis, aut alibi, ubi ipsi placuerit. Mortuo Iulio interposita appellatione per Hectorem à sententia Auditoris Eminentissimi Legati Auenionens, quæ fuit pronuntiata ei non comperere, neque comperisse immisionem in vsufructu bonorum Borgninæ, opponebatur de supradicta transactione, quam Domini obstare consueverunt.

- 1 Quia cum transactio continens exceptionem litis finitæ impediatur ingressum, cap. 1. de lit. contest. in 6. l. causas, l. fratris, C. de transact. san. mem. Gregor. XV. decis. 354. num. 1. Cardin. Caualer. decis. 550. num. 2. ostendat deficere
- 2 in hæredes Borgninæ dominium debet impedire, & ne imittantur in possessionem, ex remedio, l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. Surd. plures cumulat. consil. 451. num. 16. & 17. lib. 2. Ideo Gabriel, qui nititur transactione dicitur habere
- 3 & intentionem fundatam, ut post Abb. concludit Dec. consil. 216. num. Purpurat. consil. 323. num. 3. & in dubio capidebet & præsumptio, quod transactio valeat, & substatueatur, cap. finem litibus, cap. venerabilis, de dol. & contum. c. constitutis, de procur. cap. Insurgentium, de re iudicata, Bero. consil. 176. num. 15. lib. 1. Roland. consil. 28. num. 10. lib. 4. Surd. consil. 451. num. 18. & 19. cum non sint instaurantes lites
- 5 & semel per eam terminatæ, d. cap. causas, l. si maiores, & l. quamuis, C. de transact. not. Bald. in l. terminato in secundo notab. C. de fruct. & lit. expens. ex sopita namque materia
- 6 non & debet nouum Iurgium suscitari, sanct. mem. Gregor. XV. d. decis. 354. num. 2. maxime in præsentis casu. In quo
- 7 plurimum facit obseruantia & transactionis spatio 23. Annorum, cap. contingit, de transact. propter quàm difficilis
- 8 rescinditur & transactio, ea enim semper obstat immisioni
- 9 petite donec per tres sententias & conformes fuerit rescissa, ut fuit dictum in Romana Casalis de Paluzzellis coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo relata in allegata decisione Cavalieri num. 4. Decian. respons. 28. num. 11. lib. 3. sum alijs per Mant. de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 9. num. 47. Rota coram bon. mem. Card. Caualer. decis. 407. nu. 9. & 715. in fin. par. 2. recent.

Neque potest dubitari quin supradicta procedant, cum in quolibet Iudicio quantumcumque summatio, & executio admittantur exceptiones incontinenti probatæ, Bart. in l. fin. num. 21. C. de edict. Diu. Adr. toll. Ang. consil. 135. num. 2. Dec. in cap. interposita, num. 1. de probat. Rota in recent. decis. 526. nu. 7. & 8. par. 1. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 425. nu. 3. de transactione autem constat ex scriptura, quæ datur.

- De Iustitia verò transactionis, & eius validitate patet, quia fuit facta per Gabrielem Curatorem mentecaptorum,
- 11 quem posse & pro furioso transigere, firmat text. in l. interdictum § qui tutelam ff. de furios. Abb. in cap. 3. de transact. & per Iulium Patrem, & legitimum administratorem Hectoris, & Iacobi & filiorum, nam cum dd. Hector, & Iacobus fuissent heredes instituti à Borgnina, & vsusfructus fuisset relictus mētecaptis, dum degerent apud ipsum Iulium, nunquam vsusfructus potest considerari ut formalis, nisi in personis mentecaptorum; eo enim ipso, quod ab illis recederet, & consolidabatur cum proprietate relictæ hæredibus.
- 13 Ita quod Pater tanquam legitimus administrator habens vsusfructum, cum oportet, C. de bonis, qua liber. §. 1. Instit.
- 14 per quas personas nobis acquir. potuit & transigere nomine suorum filio. ubi probat text. a contrario sensu in l. de re filiorum, ff. de trans. & ibi tenet gl. quàm communē dicit Caccia-lup. in tract. de transact. quest. 1. Pinell. in l. 1. par. 3. num. 43. C. de bon. matern. Bald. Bertrand. et alij plures, quos refert. Surd. d. consil. 451. num. 20. Paschal. de Parr. potest. par. 1. cap. 2. num. 3. & cum lex longè plus tribuat Patri, quàm tuto-

15 ri, & qui non tantam habet auctoritatem in alienis rebus, 16 quantam habet Pater in bonis & filij quorum est administrator. l. as. in l. filiusfamilias, num. 9. ff. qui satisd. cogantur, 17 et in l. Praeses, C. de transact. Tutor autem potest & transigere de re dubia pupilli, d. l. Praeses, ergo multo magis lice- 18 bit Patri vtiliter & pro filiis transigere, Alex. consil. 176. circa fin. lib. 2. Crauet. consil. 74. num. 1. & nemo præsumitur 19 pro filio vtilius & capere consilium, quàm Pater, leg. Pater furiosus, ff. de his, qui sunt sui, vel alien. l. nec in ea, ff. de adulter.

- 20 Probatur autem transactionis vtilitas & nedum eo ipso, quod à lite disceditur, l. 1. C. de pat. l. si, ea. C. de usur. ubi dicitur satis lucrari, qui & eximitur à litibus, gloss. in cap. penul. 21 de empt. et vend. & in dubio transactio præsumitur & vtilis, Alex. consil. 222. num. 12. vol. 2. Becc. consil. 176. num. 28. vol. 1. Rol. consil. 15. num. 51. vol. 1. præcipue in hoc casu, in 23 quo interuenit Iudicis decretum, & quod facit præsumere, actum fuisse cautè factum, ex pluribus adductis per. Surd. alleg. consil. 451. num. 17. Bald. consil. 448. in fin. lib. 1. bon. mem. Card. Caualer. decis. 407. num. 6. sed etiam Dominis visa fuit vtilis Iulio, & filiis habita consideratione totius contractus, & omnium pactorum in eodem contentorum,
- 24 ut propterea nec dari & possit de læsione, quæ tamen probanda esset enormissima, & in omnem casum principaliter agebatur de interesse Patris, pœnes quem mentecapti ex præcepto Testatricis erant educandi, non autem pœnes filios, & nihilominus super eo Pater, cui vsusfructus eorum,
- 25 dem bonorum primò & debebatur, deinde filiis ita transegit pro se, sicut pro filiis, quibus cum ex præcepto Testatricis, in casu non habitationis mentecaptorum in domo Iulij vsusfructus de Iure non acquireretur, transigendo apparet Patrem vtiliter, & prudenter gessisse.

Neque facit obiectum, quod cum ipsis filiis Iulij fuerit 26 legatus vsusfructus, non acquiratur Patri, cum & non de- tur seruitus seruitutis, & censeatur potius legatus contem- 27 platione filij & quàm Patris, l. 1. ff. de usufr. legat. gloss. in au- th. idem est, in verb. ex lege, versic. Item nouus, C. de bon. qua- liber. Aldobrand. in §. 1. ubi Rimin. lun. num. 126. Instit. per quas personas nobis acquir. quia procedit quando filio 28 simpliciter relictus est vsusfructus, & nondum facta alia Institutione, per quam in ipsum consolidetur, aliàs secus, ut in proposito factum appareret, quia Testatrix non legauit 29 vsusfructum filiis Iulij, sed mentecaptis, is autem hoc le- gatum ademit in casu, quo non manerent, & apud personas nominatas: aut eis non esset permillum manere, & voluit pertinere ad hæredes proprietarios; ad quos propterea in dictum casum non spectabat vsusfructus hæreditatis Iure legati, sed Iure consolidationis. Hac enim applicatio in fa- uorem hæredum, non importat, nouum legatum, sed intel- 31 ligitur, ut ad eos pertineat & Iure consolidationis cum pro- prietate ipsdem in vniuersali Institutione relictæ, ut in §. fin. Instit. de usufruct. l. si Titio. eod. tit. Surd. consil. 439. nu. 10. lib. 3. Socin sen. consil. 102. num. 10. cum seqq. lib. 3. unde 32 cessat & absurdum admittendi vsusfructum de vsusfructu, sequeretur enim quatenus filij Iulij non fuissent relictæ hæ- redes proprietarij, sed eis tantum fuisset ab initio relictus vsusfructus, ex not. per gloss. in alleg. auth. idem est. C. de bon. qua liber. cum alijs, supra deductis.

Nec substituit quod vsusfructus fuerit relictus filiis eorum 33 contemplatione non Patris, quia cum in Institutione & fue- rit expressum nomen Iulij, eo casu vsusfructus acquiritur Patri, etiam quod aliàs regulariter non acquireretur, Ca- uale. de usufr. mulieri relict. num. 179 ante med. versic. quod autem debeat habere, Paschal. de Parr. potest. par. 1. q. 1. c. 3. num. 101.

Et hæc de transactione dicta sint ex abundanti, cum re- solutio huius difficultatis pendeat ab eo. An reuocatio, siue ademptio legati vsusfructus facta à matre in casu, quo filij sui mentecapti, quibus fecit dictum legatum, non manerēt, aut eisdem permillum non esset manere apud Iulium, aut alios per eam nominatos fuerit valida, quia quatenus sic, 34 tunc intrat, quæstio, an Iulius potuerit & transigere in præ- iudicium Iacobi, & Hectoris hæredum proprietariorum, matris mētecaptorum, quatenus verò reuocatio siue ademptio

ptio non teneat, durat vsusfructus apud mentecaptos, & consequenter non esse locum Immissioni, & tenet transactio, quia tunc vsusfructus quocunque modo spectabat ad Iulium, siue ut Patrem Iacobi, & Hectoris haeredum, siue ex persona mentecaptorum ex dispositione Testatricis eorum matris, quae voluit vsusfructum retineri per Iulium pro alimentis suorum filiorum apud eum educandorum.

Hinc autem reuocationem non tenere dixerunt Domini, cum non versetur in illa quaestione an legatarius ob factum, vel non factum proprium possit legato priuari; quia cum legatarius in casu nostro esset mentecaptus, non potest eis attribui factum, vel non factum, ad l. 1. §. adipsamur, ibi, veluti si quis dormienti aliquid in manu ponat, ff. de acquir. possess. l. fin. ibi, quo modo si casu aliquo sine facto per se id accidisset, sed versamur in illa quaestione, an

ob factum, vel non factum tertij legatarius possit legato priuari, ut in praesenti, si mentecaptus ob factum Iulij, vel Iudicis, aut cuiuslibet alterius tertij non permaneret, aut non permitterentur permanere apud perlonas, à Testatrice destinatas, in quibus distinguunt Doctores, quod aut factum,

vel non factum alterius adijcitur acquisitioni, ita ut antea rem quaesitam factum adimplendum sit per tertium, quo casu, si tertius non faciat, & dum non facit, legatum cessat. l.

si ita fuerint ff. de manumiss. testam. quem text. in §. particularibus relictis loquentem communiter etiam Doctores trahunt ad institutiones vniuersales, Bart. Angel. & Imol. in l. paterfamilias ff. de hered. instit. Fab. Port. & alij in §. fin. instit. de legat. & sic in specie consuluit, Ruin. consil. 150. num. 9. lib. 3. Soccin. consil. 21. colum. 1. & 2. lib. 3. Ea ratione,

quia potestatiua conditio dependens à facto tertij, quoad haereditem, seu legatum censetur casualis, & ideo illius defectus facit cessare dispositionem. Aretin. consil. 1. Ceph. consil. 52. num. 5. Bart. consil. 36. Roman. singular. 102. Couarr. de testam. in cap. Rainaldus. §. 1. num. 7. In praesenti non versamur in hoc casu, quia legatum vsusfructus fuit

purum nullo modo suspensum in dictum casum, ut patet ex serie dispositionis, iuxta not. per Bart. in d. l. paterfamilias ff. de hered. instit. & clarius in l. 1. §. item si ita, ff. ad l. falciat. Paris. consil. 19. num. 13. lib. 2. Menoch. consil.

78. num. 8. Vnde non obstat, quod fit in dubio conditio praesumatur potius, quam poena; quae supponit actum purum. Menoch. d. conf. 78. num. 27. & Paris. in alleg. conf. 19. quia

hic fit versamur in claris ex serie testamenti, quod legatum vsusfructus fuit purum.

Aut verò, & secundò relictum est purum, & simpliciter scriptum, sed postea nullo praecedente posituo praepcepto Testatoris faciendi, vel non faciendi, adimitur legatum in casu, quo tertius aliquid fecerit, vel non fecerit, ut puta si

quis in suo testamento alicui pure, & simpliciter aliquid legauerit, deinde post legatum simpliciter factum subiunxerit sic, & si cuius hoc, aut illud fecerit, vel non fecerit legatum factum adimo, aut reuoco, tali casu Bart. quem communiter sequuntur Doct. tenet quod defectus adimplimenti proueniens ex facto tertij non impedit acquisitionem,

nam, & eo quia neminem ex alterius facto, neque haereditate priuari, aut exhaereditari conuenit, ut inquit. text. in alleg. l. paterfamilias, ubi Bart. num. 2. Angel. & Imol. & Soccin. in d. consil. 21. num. 3. lib. 3. Couarr. in cap. Rainaldus, §. 1. num. 7. extra de testam. & hanc distinctionem reuoluit. Menoch. d. conf. 78. num. 3. notat Peregrin. de fideicom. art. 11. num. 87. In praesenti autem versamur in hoc casu, quo Te-

statrix reliquit vsusfructum pure filiis suis mentecaptis quoad vixerint, & deinde addit, & casu quo dicti filii non manerent, aut eisdem permissum non esset manere, apud supranominatos &c. hoc in casu, & non aliter &c. quae verba, cum habeant tractum successuum manifestè importat, quod legatum fuit purum, & quod reuocatio fuit facta post legatum perfectum, & in d. casu, qui forsan posset contingere postquam filij per plures annos iam vsusfructum percepissent.

Aut verò, & tertio Testator post legatum purum, & iam acquisitum praepcepit cuidam tertio, ut aliquid faciat, & si factum non fuerit, vult legatum priuari legato, ita ut post legatum purum faciat praepceptum tertio de aliquo facien-

do, & casu, quo non fiat, adimat legatum, verbi gratia, dixerit Titio centum lego, & volo quod Caius mihi sepulchrum constituat, quod si Caius mihi sepulchrum non fecerit, Titium legato priuari volo. In hoc casu omnes, & excepto Menoch. in d. consil. 18. num. 19. & paucis alijs, quos ipse allegat, tenent ademptionem esse nullam, per text. d. l. paterfamilias, ff. de hered. instit. quia lex iniquum & esse existimauit aliquem alterius facto pragrari, l. si quis in suo, §. legis, C. de inoffic. testament. l. nemo debet, ff. de reg. iur. Hanc sententiam tenet, & sequitur Bald. in l. unica num. 10. C. de his, quae poene nomine, ubi pro & regula tradit, quod aut poena apponitur inobedienti, & tenet ex d. l. unica, aut obedienti, ob factum, vel non factum alterius inobedientis, & non valet d. l. paterfamilias, vnde ibidem infert idem, quod si Testator iubeat Commissariis, siue Executoribus testamentariis, ut sibi intra certum tempus Capellam construatur, & si non construxerint, haeres debeat dare mille, praepceptum istud poenale vti irrationabile non obligat haeredem, quia poena tenet & culpae auctores, non alios. l. fin. cumus, C. de poenis. Ideoque infert ad aliud, quod si Testator faciat me haeredem, & iubeat quod pater meus & non me molestat, & in casu molestiae priuet me haereditate, huiusmodi priuatio non valet, sicut vice versa non valet & patet quod pater cadat à feudo ob delictum filij. Ruin. consil. 122. num. 9. lib. 2. Alex. in l. hereditas in fin. C. de his quibus, ut indign. Gabr. conf. 105. num. 2. & alij, quos refert. Peregrin. de fideicom. d. art. 11. num. 87.

In praesenti autem versamur clarè, & directè in hoc tertio casu, quo Testatrix prius reliquit filiis vsusfructum pure, vnde dictum fuit, deinde praepcepit Iulio, & sic tertio, quod filius aleret domi suae, & exigeret vsusfructum pro alimentis; deinde in casu quo non aleretur in domo Iulij, seu aliorum, quibus ordipauit, ademit filiis legatum alimentorum, ut videre est, in claris verbis testamenti, & ex quibus appareret dationem puram, ademptionem verò sub conditione, si in domo Iulij non habitauerint, Rota in Cesenate primo genitura 26. Iunij 1639. coram Reuerendissimo Dom. meo Decano, confirmata 2. Iunij praeteriti coram eodem, Ruin. consil. 112. num. 9. lib. 2. Nat. conf. 470. num. 25. & seqq. lib. 2. Menoch. conf. 388. num. 15. & seqq. quò fit, ut sine dubio dicendum sit ademptionem fuisse nullam, & intrare dispositionem & text. in dicta l. paterfamilias, ubi Bart. & alij, ff. de hered. instit. maxime ad fauorem filiorum.

Non obstant deducta, per Menoch in d. conf. 78. num. 15. nam text. in l. si ita fuerit in princ. ff. de manumiss. testam. decidit primum casum, de quo supra, Bartol. Angel. Imol. Fabr. & in alijs in d. prim. casu alleg. Nec Alex. in d. l. hereditas in fin. C. de his quibus, ut indign. facit pro Menoch.

quia firmat haeredem ob alterius causam & non posse haereditate priuari, sed ex sua mera voluntate, iuxta text. in l. si ita scriptum, ff. de leg. 1. Tandem mouetur ex eo, quod tradit Angel. in conf. 168. dum firmat translationem legati

Ecclesiae facti & valere in poenam Administratorum ipsius Ecclesiae, qui Testatoris iussa non impluerunt, quem sequuntur Ruin. consil. 27. num. 7. lib. 2. & Rip. in repetendo, §. Diui. num. 36. l. filiusfamilias, ff. de leg. 1. Id quod dicit Angel. de Praelato Ecclesiae extendit etiam ad Tutorem, Soccin. in l. quibus diebus, §. Temilius, num. 17. versic. aliquando, & 2. ff. de cond. et demonstr. Sed haec non applicantur casui, de quo agitur, quia quicquid esset de praedictis, quando essent vera, praemissi Auctores loquuntur in Praelato admi-

nistrante & rem Ecclesiae, & in Tutore rem pupilli, qui propterea sustinent vices pupilli, & Ecclesiae. Gabr. d. conf. 105. in fine. Poena autem inobedienti ad eius incommodum

& rectè iniungi potest ad ablationem haereditatis, legatorum, & fideicommissorum, d. leg. unic. C. de his, quae poen. nomine, §. fin. instit. de leg. Peregrin. de fideicom. d. art. 11. num. 90.

Vnde cum Domini post plures causas propositiones firmauerint ademptionem legati vsusfructus factam à matre filijs mentecaptis non tenere, adhuc durat vsusfructus, & illis viuientibus Hector non potest, dando de nullitate transactionis, petere immissionem, sub praetextu, quod ad ipsum spectet vsusfructus bonorum, de quibus agitur &c.

In eadem causa habetur infra altera decisio sub die Mercurij 18. Maij 1633. coram eodem R.P.D. Ghislerio.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Romana restitutionis in integrum.

Die Veneris 23. Ianuarij 1632.

ARGUMENTVM.

Confessio extraiudicialis de Iure Canonico probat, & in ea confessione admittitur singularitas testium adminiculatiua; Testes singulares, quando probent, Item etiam quando vnicus testis probet.

SVMMA RVM.

- 1 Restitutio in integrum non datur sine læsione.
- 2 Confessio extraiudicialis de equitate Canonica probat contra consistentem, & eius hæredes, etiam parte absente.
- 3 Testes præsumuntur contestes, nisi contrarium doceatur.
- 4 Singularitas testium adminiculatiua etiam admittitur in confessione extraiudiciali.
- 5 Et hoc non solum procedit ad effectum probandi, sed etiam ad effectum inducendi obligationem, si concurrant adminicula.
- 6 Testes singulares admittuntur stantibus adminiculis.
- 7 Falsitas, & contrarietas in teste, solum attenditur in substantialibus.
- 8 Testibus non potest in totum fidem abrogari.
- 9 Testis vnicus concurrentibus adminiculis plenè probat.
- 10 Malus semel in eodem genere mali semper præsumitur malus.
- 11 Pecunia præsumuntur subtracta ab eo, in cuius cubiculo, & in cuius posse reperiuntur.
- 12 Probatio per vnicum testem est sufficiens concurrentibus adminiculis.
- 13 Probationes leuiores sufficiunt, quando non agitur de substantia rei, sed de quantitate.
- 14 Testes omni exceptione maiores non requiruntur, si agatur furto noctis tempore commisso.
- 15 Testes non omni exceptione maiores sufficiunt, ad probandum aliquid, quod aliter probari non posset.
- 16 Furtum stante difficultate probationum, probatur coniecturis.
- 17 Testium primo dicto est standum.
- 18 Singula, quæ non prosunt, simul iuncta inuant.

DECISIO LXXXVII.

PRæuijs duabus decisionibus coram Dom. meo Durano, emanarunt duæ sententiæ Rotales confirmatoriæ duarum sententiarum D. Vicarij, in quarum altera Georgius, & Ursula hæredes Christophori Piscatoris condemnantur ad restituendum Michaeli Anselmo hæredi Bartoli Anselmi scut. 383. rangam debitæ ex causa mutui, vt in decisione sub die 5. Martij 1629. In altera verò idem Georgius, & alij hæredes Christophori Piscatoris condemnantur ad restituendum eidem Michaeli hæredi vt supra scut. 1440. monetæ, quæ dict. Christophorus furto subtraxit post mor-

tem dict. Bartoli, vt in decisione 4. Aprilis 1629. coram eodem D. meo Durano, cuius sententiæ cum transitum fecerint in iudicatum, & aduersus eas peteretur restitutio in integrum, bis fuit decisum non constare de causis, ex quibus esset restitutio concedenda, vt in decisione 4. Iulij 1631. extensa per Dom. meum Motmannum, confirmata 24. Nouembris 1631. coram me. Sed cum altera pars istis duabus decisionibus non acquiesceret tanquam emanatis vna tantum parte informante, iterum proposui dubium super eisdem, & Domini confirmarunt supradictas decisiones, quia re vera non constat, quod pars quæ fuit condemnata in dd. duabus sententijs D. mei Durani fuerit in aliquo læsa, sine qua ÷ læsione restitutio non datur, cap. 1. de rest. in int. ubi Doct. Rot. decis. 132. num. 1. par. 1. in recent. & bene firmatur in decisionibus in causa factis.

Nam quoad primam sententiam condemnatoriam in dd. scut. 383. ex causa mutui probatur illius Iustitia ex depositionibus duorum testium nempe primi super septimo, & octauo super octauo, & nono, qui licet deponant de confessione extraiudiciali d. Christophori, quod erat debitor d. Bartoli in summa prædicta scut. 383. ex causa mutui super quo aderat apocha priuata, attamen eorum depositio debet attendi saltem ÷ de æquitate Canonica, secundum quam confessio etiam extraiudicialis probat contra consistentem, & eius hæredes etiam parte absente Felin. in c. si cautio nu. 27. de fid. instr. Rot. decis. 4. num. 1. par. 2. diu. Gabr. conf. 48. num. 2. & conf. 71. num. 18. lib. 1. & consil. 40. num. 57. lib. 2. Ant. Gabr. de confess. concl. 1. num. 46. Vnde multò magis attendi debet in casu nostro, cum fuerit facta Bartolo presente, & acceptante, vt firmatur in decisione sub dicta die 5. Martij 1629.

Non obstat, quod dd. testes non sunt contestes de loco, & tempore, quia, cum sint contestes de loco potest dici, quod etiam sint contestes de tempore, cum non doceatur de contrario, ÷ & præsumptio Iuris sit, quod sint contestes, Alexand. in l. 2. num. 10. C. de bon. poss. secund. tab. Farin. de test. q. 64. num. 317. Rot. decis. 191. num. 4. par. 1. diuers. Vltra quod cum singularitas sit adminiculatiua, ea etiam ÷ admittitur in confessione extraiudiciali, vt testantur Moder. Rom. de test. q. 64. num. 131. Aym. conf. 78. num. 2. & 3. Put. decis. 476. num. 3. lib. 2.

Et non solum id procedit ad effectum probandi, vt in casu nostro, sed etiam ad effectum inducendi ÷ obligationem, si adminicula concurrant, Rota diuers. decisione 94. par. 1. prout hic concurrunt ex depositionibus aliorum testium, qui dantur in sumuario, ex quibus probatur non solum confessio Bartoli creditoris in mortis articulo geminata, sed etiam confessio eiusdemmet Christophori debitoris, qui coram diuersis personis, & diuersis temporibus falsus fuit se esse debitorem d. Bartoli in supradicta summa scut. 383. mediante apocha mutui, de qua supra, & ideo stantibus ÷ adminiculis testes, etiam singulares admittuntur, & probant Aym. conf. 73. num. 36. Rot. decis. 191. num. 4. par. 1. diuers. & firmatur in d. decis. Domini mei Durani sub die 5. Martij 1629.

Non obstant, ea quæ contra secundum testem obijciuntur, tam contra eius dicta, quàm contra personam, quia, tam in Iudicio Criminali, quàm in Ciuili semper idem deponit circa cōfessionem extraiudicialem Christophori debitoris scut. 383. & sic circa substantialia non potest considerari aliqua diuersitas, nec depositio circa læsionem, & lacerationem cuiusdam scripturæ, cuius tenorem ignorabat cōcludit, quod esset apocha mutui, cum posset esse alia scriptura diuersa ab ista, & sic cessat ÷ contrarietas, seu falsitas ex aduersò considerata, quæ solum vt dixi, attenditur in substantialibus, & non in alijs Roland. conf. 33. num. 5. lib. 2. Narr. conf. 96. num. 1. fuit decisum in Vrbeuana alimenterorum 3. Octobris 1585. coram Orano, & in Cusentina Pensionis 12. Februarij 1618. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, & in Romana legati de Vrfinis 1. Martij 1621. coram eodem.

Non obstant pariter obiecta contra personam quia vltra ÷ quod non possunt in totum illi fidem abrogare ex notat. per Farin. de testib. q. 57. num. 1. & seqq. suppletur ex depositione

positione aliorum testium, qui omnes praesertim simul iuncti probant d. debitum vt supra.

Circa aliam sententiam super restitutione scut. 1440. quae fuerunt subtracta ex capsis, sententia iustificatur ex depositione secundi testis dum deponit de visu, & de certa scientia, quod Christoph. eadē nocte, & nocte sequenti qua obiit Bartolus capsas aperuit, cum quodam ferro, & pecuniam subtraxit, & postea illas referuauit recensendo totum factum, & omnes circumstantias, à primo ad vltimum, subiungendo quod ex dd. pecunijs soluit sua debita, ex quibus de furto dubitari non potest, quamuis iste testis sit vnicus, quia iunctis adminiculis plenè probat, *Crauet. consil. 198. num. 5. Caput. decis. 271. num. 1. & 3. par. 3. & fuit dictum in Romana fideicommissi 12. Ianuarij 1615. coram bon. mem. D. meo Vbaldo, & benè firmatur in decisione D. mei Durani 4. Aprilis 1629. Adminiculum enim, & illud quidem vrgentissimum est, depositio foceri eiusdem Christophori, qui super duodecimo deponit de confessione eiusdemmet Christophori, circa subreptionem pecuniarum, propter quam eundem focerum adiuit pro consilio capiendū circa earundem pecuniarū restitutionem, subiungendo quod subtraxerat longè maiorem summam scut. 1000. Nec est spernendum aliud adminiculum desumptum ex depositionibus aliorū testium, quod Christophorus lacerauerat d. apocham mutui scut. 383, in ipsdē capsis repertam, oritur enim praesumptio quod sicut lacerando d. apocham voluit subripere pecuniam in ea contentam, voluerit pariter idem facere de alijs pecunijs ibidem repertis, cum appareat malus animus furandi, & semel malus in eodem genere mali, semper praesumitur malus concutitibus eisdem circumstantijs, quae hic concurrunt tam respectu apochae, quam respectu pecuniarum in capsis repertarum, & quae fuerunt ferro apertae, vt supra dixi.*

Concurrit etiam rumor, quod Christophorus post mortem Bartoli ex pecunijs illius diues euaserit, & praesumptio quod pecunia fuerint ab ipso Christophoro subtracta in cuius cubiculo, & in cuius posse reperiebantur, *cap. sapè contingit 2. quest. 4. Luc. de Pen. in l. quemadmodum num. 8. C. de agr. & cens. lib. 11. Menoch. de praes. praes. 31. num. 1. lib. 5. Stantibus autem praesumptionibus non est dubium quod probatio etiam per vnicum testem adducta est sufficiens, Bald. consil. 136. ante fin. lib. 2. cum alijs allegatis per Decian. resp. 92. num. 8. lib. 2.*

Non obstat, quod non probetur praecise quantitas furto subtracta, quod ascendat ad scut. 1440. prout fuit facta condemnatio in sententia, de qua agitur, quia cum de existentia pecuniarum in capsis in summa scut. 2000. non videatur posse dubitari ex sequentibus, sequitur quod ad probandum postea quantitatem, sufficiant etiam praesumptiones, & coniecturae, *las. in repet. l. admonendi num. 202. ff. de iur. iur. Surd. consil. 94. num. 28. Rot. decis. 324. num. 4. apud san. mem. Gregor. XV.*

Quod verò in capsis adessent dd. scut. 2000. suadetur ex reiterata assertionem eiusdem Bartoli, facta paulò ante mortem in praesentia eiusdem Christophori, qui etiam factus fuit, quod ipse sciebat Bartolum habere d. scut. 2000. & vltra illa habebat anulos aureos, & argenteos, & alia de quibus deponit sextus testis super sexto, & septimus super nono. Concurrit etiam publica vxor, & fama ex alijs testibus probata, quod Bartolus reliquerat scut. 2000. & vltra in sua hereditate, quod benè comprobatur ex notula pecuniarum scripta à Bartolo, & reperta in eius capsula, quae transcendit etiā d. summam scut. 2000. & ex ea colligi potest, quod Bartolus erat solitus habere pecuniam, & inducitur verisimilitudo existentiae in summa dd. scut. 2000. Vnde cum in capsula post aduentum Michaelis fratris ad Urbem non fuerint reperta in pecunia numerata, nisi scut. 560. meritò fuit facta condemnatio pro reliqua summa, quae deficiebat in scut. 1440.

Non obstat, quod testes non sint omni exceptione maiores, quia cum agatur de furto noctis tempore facto, in domo eiusdem furis, & per consequens agatur de probatione sui natura difficili, Bartol. in l. si quis ex argentiarijs, *San. verò nec heredi num. 5. ff. de eden. Menoch. lib. 6. praes. 61. num. 20. Rot. decis. 762. num. 3. versic. quod furtum, Pauli Rubei. Decis.*

par. 2. recent. admittuntur testes etiam si non sint omni exceptione maiores, cum alijs probatio haberi non possit, *Farinac. de testib. quest. 55. num. 163. & quest. 62. num. 38. Mascard. de probat. in praes. quest. 13. num. 18. Rot. decis. 147. num. 4. par. 1. recent. & decis. 384. num. 6. in ipsdē, quoniam quod stante difficultate probationis furtum possit etiam coniecturis probari, tradit Bart. in d. l. si quis ex argentiarijs, *San. verò nec heredi num. 5. ff. de eden. cum alijs per Menoch. d. lib. 6. praes. 61. num. 20. Farinac. consil. 158. num. 1. & 2. lib. 2.**

Non obstat peritrium vnus testis deductum ex retrotractione primi examinis, quia standum est primo dicto, & non attenditur retrotractio in praedictum heredis Bartoli, pro quo deposuit, vt firmatur in decisione Dom. mei Motmanni sub die 4. Iulij 1631. Et in omni casum iste testis suppletur ex adminiculis, & praesumptionibus, de quibus supra, quae responsio applicatur etiam obiectionibus datis contra alios testes, nam Domini probationes in hac causa adductas non considerabant vti singulas, sed vti simul iunctas, adeo ut quae singula non prosunt, simul iuncta iuuent, *glos. in l. 2. ff. de excus. tur. Gabr. conclus. 1. num. 1. de probat. & sapè tenuit Rota in materia difficultis probationis, vt in Neritonens. Pensionis 7. Aprilis 1606. coram san. mem. Greg. & in Comen. Decimarum 18. Maij 1611. coram bon. mem. Cardinali Sacro. Vltra quod singulis obiectionibus dantur pro parte Michaelis congruae responsiones, quae Dominis placuerunt.*

Et ita vtraque parte informante fuit conclusum &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Bononicū Fideicommissi de Manzolis.

Die Lunae 26. Ianuarij 1632.

ARGUMENTVM.

Immissio petita à fideicommissario quando, & quibus ex causis ei est deneganda. Mulier maior de Iure communi absque aliqua solemnitate potest contrahere. & alia de quibus in Summarijs.

SVMMA RIVM.

1. Aulus paternus, quando adoptat nepotem ex filio emancipatio, vel aulus maternus adoptat nepotem ex filia, filius, adoptatus transit in potestatem aui propter duplex vinculum, ciuili scilicet, & naturale.
2. Aegidiana, vt non sit locus, opus est, vt sententia sit nulla, vel iniusta.
3. Exceptio incontinenti probata impedit immissionem ex remedio, leg. final. Cod. de edict. Diu. Adrian. toll.
4. Immissio fideicommissario non potest concedi, nisi prius heres grauatus fecerit suas detractiones.
5. Cessionarius representat personam cedentis, & numero 10.
6. In contractu filijs familias non sunt adhibendae sollemnitates, quando ei est utilis.
7. Mulier maior de iure communi absque aliqua sollemnitate potest contrahere.
8. Mulier maior de iure communi potest contrahere sine vlla sollemnitate, & hoc non obstante Constitut. Marchia, cum loquatur de minore.

M

Ea

- Et additio, quae loquitur de Mulieribus est Cardinalis Carpen, quae non habet locum extra Prouinciam Marchiae.
- 9 Fideicommissum in ultimo de familia expirat.
  - 11 Cessionarius succedit in iuribus cedentis, & consequitur omnia eius iura.
  - 12 Et potest omnia, quae cedenti licebat, & sic exigit à debitoribus etiam inuitis, id quod cessionario erat debitum.
  - 13 In materia probatoria singula, quae non prosunt, simul collecta iuuant.
  - 14 In identitate bonorum probanda sufficiunt leniores probationes, & hoc maxime si simus in materia antiquissima, & num. 15.
  - 16 Tempus antiquum in teste dicitur, quando agitur de probatione 60. annorum.
  - 17 Testes de auditu probant in antiquis.
  - 18 Verbum, antiquius, in quo verificetur.
  - 19 Subiecta sunt talia, qualia demonstrant praedicata.
  - 20 Producing aliquas scripturas fatetur, quod omnia in eis contenta sunt vera.
  - 21 Quod procedit etiam in productione facta à procuratore.
  - 22 Productio facta per compulsum non prauidicat in iuribus alienis, sed hoc non procedit, si sic producing dd. iuribus sit usus, & num. 24.
  - 23 Confessio, quae ex productione iurium resultat, non potest reuocari, nisi docto de errore.
  - 24 Usus inducit ratificationem.
  - 25 A contradictione, ut quis repellatur sufficit, quod semel consenserit.
  - 26 Ratificatio in necessariam consequentiam venit ex usu.
  - 27 In fideicommissio id tantum, quod haeres grauat inuenit tenetur restituere.
  - 28 In fideicommissio illud solum censetur in esse, quod superest deductis detractionibus.
  - 29 Fideicommissario datur immissio pro indiuiso, quando detractiones sunt certa.
- Et hoc intellige, quando datur certitudo generalis, ratione loci, & quotae, alias non datur immissio. & num. 31.
- 30 Certitudo generalis sufficit, ut quis possit possidere.
  - 32 Fideicommissarius, quando immittitur in possessionem pro indiuiso cum grauato, quia detractiones sunt faciendae, potest restituere eas in pecunia numerata, & quando id procedat, & quando non. numero 33.

DECISIO LXXXVIII.

Comes Georgius senior de Manzolis condito de anno 1486. testamento heredem instituit Melchiorum filium, quem fideicommissio grauaui; prout Melchior in suo, quod de anno 1525. condidit testamento Com. Georgium Iuniorum filium heredem institutum eodem grauaui onere fideicommissi; Com. autem Georgius Iunior habuit unicam filiam naturalem Isottam nomine, quam prauia legitimatione nuptui tradidit Co. Alexandro Beniuolo, ex quibus natus est Com. Vlixes, quem praefatus Co. Georgius auus maternus in filium adoptauit: itaut in illius potestatem transuerit; quando tamen Auus paternus adoptat Nepotem ex filio emancipato, vel auus maternus adoptat nepotem ex filia, filius adoptatus transit in potestatem aut propter duplex vinculum civile scilicet, & naturale, l. 2. ff. de collat. §. 1. & §. sed hodie. Instit. de adopt. l. cum

in adoptiuis, quae est fin. §. si verò Pater. C. eod. tit. ubi Odo. fred. num. 1. ver. sed certe, §. sed in omnia, & ibi glo. in verb. Parens instit. de hered. quae ab intest. deferunt. Ultimo loco idem Com. Vlixes suum condidit testamentum, in quo heredem vniuersalem instituit Com. Alexandrum filium relicta legitima Marchioni Francisco alteri filio, qui praetendens se esse vocatum ad fideicommissum Georgii Iunioris petijt, & obtinuit immisionem in medietate Praediorum della Riccardina del Gatto, & in possessionibus nuncupatis della Mezzolara, & la Palazzina; Vnde causa, mihi commissum clausula quatenus sit locus Aegidianae, disputatio super hoc dubio bis negatiue fuit resolutum sub diebus 15. Martij 1630. * & 16. Iunij 1631. * quae sententia hodie etiam propofita tertio causa super iisdem, placuit Dominis, & cum respectu Predij emphyteotici della Riccardina conueniretur, non esse locum Aegidianae, difficultas reducebatur ad alia praedia, circa quae cum fuerit actum ex remedio l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. toll. ad effectum, ut non sit locus 2 appellatoni propter Aegidianam tamen opus est quod sententia sit nulla, vel iniusta, ut fuit resolutum in causa Tiburtinae Castri Sambuci 27. Ianuarij 1578. coram san. me. Clemente VIII. & coram rec. mem. Ioan. Garza Card. Millino in causa Rauennatei fideicommissi 13. Ianuar. 1595. Card. Mantica, decis. 33. num. 2. iniustitia autem deducebatur ex duplici capite.

Primò, quia Comes Alexander incontinenti probat dicta bona non esse subiecta fideicommissio Com. Georgij Iunioris, sed Com. Georgij senioris, & Com. Melchioris eius filij, sequè ipsum à vocatis in dd. fideicommissis ex persona Vlixis patris, cuius est solus haeres vniuersalis, causam habere; & propterea cum tamen ista exceptio sit incontinenti probata impedit immisionem ex remedio d. l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. toll. Bart. in l. filium, sub num. 1. ff. ad Trebell. Dec. consil. 424. num. 4. Paris. consil. 53. nu. 110. lib. 3. Put. decis. 222. in princip. lib. 1. in correct. Seraph. decis. 357. nu. 4. & late fuit deductum in decisione facta 15. Martij 1630. Secundo eadem iniustitia deducebatur ex eo, quod quatenus etiam sine veri prauidicio praedicta cessarent, adhuc non poterat concedi immissio March. Francisco vigore fideicommissi Com. Georgij tamen Iunioris, nisi prius Co. Alexander fecisset suas detractiones.

Et quantum attinet ad Primum caput iniustitiae, quae sufficienter videtur probata, illa principaliter pendet à duobus articulis, Primò, ut videatur an Com. Alexander ex persona Vlixis Patris habeat causam à fideicommissarij Georgij senioris, & Melchioris, Secundo, ut videatur an sit probata identitas bonorum, & quantum attinet ad primum articulum Isotta mater Vlixis sub die 2. Decembris 1560. obtinuit cessionem medietatis Iurium à Ioanne, & Marco Antonio q. Caesaris de Malucchijs, & Dorothea de Manzolis filia q. Georgij senioris mediante solutione scut. 1050. auri in auro, alia verò medietas fuit cessat Constantiae q. Camilli de Manzolis, de qua statim dicitur, insuper sub die 17. Decembris eiusdem anni eadem Isotta obtinuit similem cessionem pro dimidia à Fratribus S. Mariae de Mercordia pro scut. 1100. reliqua verò medietas fuit cessat praedicta Constantiae, de qua etiam statim dicitur. Tertio, praedicta Isotta 14. eiusdem mensis Decembris, & anni 1560. obtinuit cessionem pro dimidia ab illis de Aldroandris descendentibus ex Antonia filia d. Georgij senioris, & à societate Hospitalis Sanctae Mariae de Morte mediante solutione scut. 1050. pro alia verò dimidia fuit facta cessio ad fauorem Constantiae praedictae, & huiusmodi cessio fuit facta nedum super Iuribus competentibus in bonis Georgij senioris, sed etiam Melchioris eius filij, Vnde cum postmodum sub die 3. Martij 1566. cum praesentia Comes Alexandri senioris Mariti, & Patris respectiue eadem Isotta cesserit iura huiusmodi ad fauorem Vlixis filij, qui instituit heredem Co. Alexandrum, negari tamen non potest, quin Com. Alexander ex dd. cessionibus repraesentet personas cedentum.

Neque est verum, quod ista cessio fuit nulla, quia aut nullas praetenditur ex eo, quod Vlixes erat filiusfamilias, & se obligauerat releuare indemnem Isottam matrem; Et cum

cum hæc omnia fuerint facta præfente Com. Alexandro patre, cessat omnis amaritudo ex Stat. Bonon. lib. 3. in rubr. de contrah. cum minor, & fil. fam. §. item dicimus ibi, vel maior prædicta fecerit in præfentia patris; & ut fuit consideratum in decisione 16. Iunij 1631. si cessio fuit utilis, non requirebantur solemnitates, sin minus March. Franciscus non potest dare de huiusmodi damno; Quæ autem dicuntur de retrocessione non merentur allegari, cum gratis dicantur. Aut verò cessio præteditur nulla ex eo, quod Iſotta cessit iura sine solemnitatibus, & fuit responsum, quod de iure communi mulier maior absque aliqua solemnitate contrahere valet, l. 2. ubi gloss. in verb. obligavit C. ad Velleian. Gratian. latè disc. 756. num. 24. lib. 4. nullum enim adest statutum, quod obſtet, prout nec officit Constitutio Marchiæ, cum loquatur de minore, & additio, quæ loquitur de mulieribus sit Cardinalis Carpen, quæ non habet locum extra Prouinciā Marchiæ, ut apparet ex fecunda approbatione Pauli III. Rot. decis. 6. num. 3. par. 4. diuers. & fuit resolutum in causa Imolen. damnorum 22. Iunij 1611. coram bon. mem. Card. Sacratò, & in causa Viterbiē Terræ Vetralla 14. Martij 1614. coram R. P. D. meo Pirouano. Addentes ad decisionem sanct. mem. Gregorij 160. num. 17.

Et ultra prædictas cessiones, Vlixes ipse 17. Aprilis 1565. mediante transactione, acquisiuit ius à Dominis de Luparis, Barbatij, Ranutij, & Armij, ut descendentes ex latere materno Com. Gregorij senioris, & Com. Melchioris, Ac etiam 6. Februarij 1571. concordauit super fideicommissio Melchioris, cum Com. Alexandro, & alijs de Manzolis mediante laudo bon. mem. Card. S. Sixti, postea Greg. XIII. cum assignatione plurium bonorum, & pecuniarum. Actandem 9. Aprilis 1592. concordauit cum Co. Peritheo Maluetio filio, & hærede prædictæ Constantiæ filiæ Com. Camilli de Manzolis, quæ vna cum Iſotta obtinuit cessionem pro medietate, ut supra dictum fuit, quæ concordia fuit super fideicommissio Co. Georgij senioris, & Co. Melchioris; Comes enim Peritheus ex persona matris prætendebat ad se pertinere omnia bona prædictorum de Maluetijs, ex eo, quod in dicta Constantia tanquam vltima de dicta familia de Manzolis, expirasset d. d. fideicommissa, & contra verò d. Com. Vlixes prætendebat eam esse obligatā restituere plura bona, sed ex causa dictæ concordie assignauit eidem Co. Peritheo quædam bona stabilia, & vice versa Com. Peritheus absoluit, & liberauit ipsum Co. Vlixem, ab omni, & toto eo quod prætere de posset ex causa d. d. fideicommissorum in amplissima forma.

Vndè his stantibus incitari non potest, quin Co. Alexander ex d. d. cessionibus, quæ omnes in eum sunt solidatæ, repræsentet personam fideicommissariorum, c. deniq. 7. q. 1. l. si donata, §. 1. ff. de donat. int. vir. & vxor. Ita ut successerit 11 in eorū iuribus, l. emptor. ubi Bald. in primo not. C. de hæred. vel act. vend. & consequutus fuerit omnia eorum iura, l. si ager. in fi. ubi Din. Bar. & alij. ff. de rei vend. quare potest omnia facere, quæ cedentibus licebant Berou. cons. 107. num. 18. volum. 1. & ideo iure merito exigit à Marchione Francisco etiam inuito id, quod cessionarijs, erat debitum, l. idemq. §. si cui mandauero. ff. mand. l. nomina. ff. de hæred. vel act. vend. l. nomen. C. quæ res pign. oblig. poss.

Circa secundum articulum, primi capituli iniustitiæ, quod est an sit probata identitas bonorum, illa videtur sufficienter iustificata ex multis probationibus per Com. Alexandrum adductis, quæ simul ponderandæ, & coniungendæ sunt, non autem scindendæ, cum in materia probatoria tri- 13 ta sit regula, quod si singula, quæ non profunt, simul collecta iuuant gloss. in l. 2. in verb. legitimi. ff. de excus. tut. Dec. consil. 146. num. 14. versic. 6. & vltimò san. mem. Gregor. decis. 245. num. 2. & seqq. quæ eò magis procedunt, cum agatur 14 de identitate bonorum probanda, & in qua sufficiunt leuiiores probationes, cap. cum causam, & ibi Doct. de probat. Rimin. Sen. consil. 254. num. 11. cum seqq. lib. 2. Decian. consil. 17. num. 6. lib. 3. Rota in recent. decis. 459. sub num. 3. par. 1. sanct. memor. Gregor. decis. 459. sub num. 6. & ibi Ad- 15 dent. num. 10. quod de facili procedit in hac facti specie, cum agatur de re antiquissima & ultra centum annos Soc-

cin. consil. 86. num. 2. lib. 1. Seraphin. decis. 462. num. 9. & dixit Rota in causa Bononiē fideicommissi de Desiderijs 5. Maij, & 14. Iunij 1627. & 24. Maij 1628. coram R. P. D. meo Merlino.

In proposito autem fuerunt dati plures Testes examinati in alia causa de anno 1562. nempe octauus, & duodecimus dati in Summ. num. 2. primus, septimus, duodecimus, & decimus quintus dati in Summ. num. 1. 1. deponentes de possessione Georgij senioris, & cum dict. Georgius obierit de anno 1498. utique agitur de probatione faciendâ 16 de re. ultra 60. & annos, quod tempus in teste est antiquum, Caput. decis. 5. num. 3. par. 3. Farin. de testibus quest. 69. num. 145. Seraphin. decisione 75. in fin. Rota decis. 155. num. 13. par. 2. diuers. & in recent. decis. 234. num. 2. & decis. 694. numer. 2. post princip. versic. qui etiam, parte 2. & propterea regulariter loquendo isti Testes, cum versetur 17 & in antiquis, etiam quod deponant de auditu probant Honded. consil. 17. num. 52. libro 1. Farinac. loc. cit. quest. 69. num. 125. & in puncto de bonis possessis à fideicommittente, Fusar. de substitut. quest. 618. numero 20. cum seqq. Rota in recent. decis. 694. num. 2. versic. utique sufficiunt par. 2.

Hæc etiam probatio coadiuuatur ex Testibus datis sub d. num. 2. & 11. qui probant in genere, quod hæc bona fuerunt DD. de Manzolis, ab antiquo, & ex acquisitionibus aliquarum petiarum Terræ factis à dict. Com. Georgio sub vocabulis horum Prædiorum, ex quibus resultat, quod dum Testes deponunt, bona fuisse DD. de Manzolis ab antiquo, cum Georgius senior obierit de anno 1498. & sic per annos 64. ante d. dispositionem, Melchior autem emobierit de anno 1525. & sic per 37. annos tantum ante eandem depositionem factam de anno 1562. dict. Testes sunt intelligendi de possessione Com. Georgij senioris, tum quia ille antiquitus obiit, tum quia bona transferunt respectu d. Georgij per plures generationes, Vndè propterea in 18 ipso Georgio & seniore verificatur illud verbum antiquitatis, Bald. consil. 310. num. 4. cum seqq. & consil. 370. num. 4. lib. 3. Rota in recent. decis. 167. num. 43. in fin. versic. & antiquum, & hoc de plano procedit, quia cum constet ibidem Georgium seniore bona acquisiuisse, & Testes distinguant, la parte vecchia, dalla noua, utique per necesse sunt intelligendi de possessione Com. Georgij senioris, talia 19 & enim sunt subiecta, qualia demonstrant prædicta c. inter dilectos, de fid. instrum. l. si in l. stipulatio §. hi qui, num. 1. ff. de verb. oblig. Nenizz. consil. 92. num. 4.

Et respectu fideicommissi Com. Melchioris filii d. Com. Georgij satis probatur identitas, quia d. d. omnes Testes clare deponunt de possessione d. Co. Melchioris, plures de visu, reliqui de auditu, concurrunt etiam articuli super d. examine dati de anno 1562. & descriptiones factæ super his bonis uti pertinentibus ad fideicommissum d. Melchioris, ex quibus siue d. d. probationes referantur ad vnum fideicommissum, siue ad aliud, Co. Alexander ex deductis habet intantum, cum habeat cessiones sufficientes, ut supra probatum fuit.

Nec prædictis obstat in hoc casu, quod depositiones, articuli, & descriptiones factæ sint in alia causa, quia, ut dictum fuit in decisione facta 15. Martij 1630. Marchio Franciscus produxit omnia prædicta in ista causa, & ex illis obtinuit 20 immissionem, Vndè in necessariam & consequentiam factus fuit omnia contenta in d. scripturis esse veras, c. cum olim, de censib. l. publica. §. fin. ff. de pos. Bart. in l. post legatum in princ. ff. de pos. cum alijs per Surd. in cons. 5. num. 37. Verall. decis. 21 193. num. 3. par. 1. quæ loquitur etiam in productione & facta à Procuratore cum allegatis in d. decis. & quàmuis productio fuerit facta per compellum, quæ non præiudicat 22 & in iuribus alienis, nihilominus, cum d. iuribus vsus fuerit Marchio Franciscus, & ex illis obtinuerit, non potest 23 prædictam confessionem, & quæ ex productione resultat, reuocare, nisi doceat de errore, leg. si quis Testibus, C. de testib. Aym. consil. 73. num. 14. Vant. de nullit. rit. quib. mod. sent. null. differ. possess. num. 103. Tiraquel. de constitut. possess. parte 3. l. 30. num. 12. Phanuc. de dot. gloss. 11. num. 5. Menoch. consilio 23. numer. 1. & fuit resolutum in causa Forolinien. census 13. Iunij 1589. coram Orano in-

alia decis. alleg. Itaut stante d. vsu non sit distinguendum
24 inter productionem per compulsum, & facti per ipsum
mer principalem, quia cum vsus inducat ratificatione, per
indè est, ac si ipse Marchio iura produxisset, l. si pupilli, §.
item queritur. ff. de neg. gest. Tirac. de constit. par. 3. lim. 30.
25 num. 62. & sufficit, quod March. Franciscus semel con
senserit, ut possit repelli à contradictione, l. in diem, ff. de
acq. plu. argen. Surd. conf. 60. num. 14. & hæc omnia simul
26 sunt consideranda, cum vnum t. veniat in necessariam con
sequentiam alterius, cum scilicet ratificatio in necessariam
consequentiam veniat ex vsu. Christoph. Castell. in repet. l.
sciendum, num. 9. ad fin. ff. de verb. oblig. & ita sensit Bart. in
l. si is, qui pro emptore, num. 71. de vsucap. & in l. sub condi
tione, num. 3. ff. de solut. Bald. in l. 1. in fin. C. quand. liceat ab
empt. disced. Alex. conf. 117. num. 4. lib. 5. & fuit dictum in
causa Romana Domus in Burgo 30. Martij 1590. coram
bon. mem. Card. Mant.

Nequè obstat, quod fideicommissum Georgii senioris,
non possit comprehendere omnia d. bona, cum in laudo
Card. S. Sixti lato 6. Februarii 1571. fuerit æstimatum in
libris 24. mil. quia pro dissolutione huius obiecti repeten
dum est, quod hic agitur de duobus fideicommissis, videli
cet Com. Georgii sen. & Com. Melchioris eius filii, com
promissum fuit factum in d. Cardin. super hereditate Co.
Melchioris inter Com. Vlixem ex vna, & Com. Alexan
dram, & fratres de Manzolis ex alia, & fuit actum super
eo, quod esset detrahendum ex fideicommissio dict. Com.
Melchioris, fuitq. laudatum, quod diuersa detraherentur,
& primo loco librar. 24. mill. quas partes conueniebant Vli
xem, tanquam heredem Com. Georgii aui materni, deduc
ere debere ex solutionibus factis pro fideicommissio Geor
gii sen. ut enim supra relatum fuit, cessio à diuersis fuit fa
cta Iffora, & Constantia filia q. Camilli de Manzolis, &
cum Vlixes soluerit d. summam, & ageretur de concordia
super fideicommissio, Com. Melchioris actum fuit, quid prius
de illius hereditate detrahi deberet, & primo fuit actum,
de detractione solutionis, factæ pro acquirenda cessione,
super fideicommissio. Georgii senioris, quæ, ut supra relatum
fuit, facta fuit pro dimidia Iffora matris Com. Vlixis & Con
stantia filia q. Camilli de Manzolis, & fuit actum de de
trahendo id, quod soluit Iffora mater Com. Vlixis pro ac
quirenda d. cessione, non autem fuit firmatum, quod fidei
com. Georgij ascendere tantum ad d. summam, quod clare
in nouum verba ipsius Iffora, ubi Primacho di tutto il cor
po dell'heredità del Co. Marchione, descritta nel sopradet
to cartone, si deduchino per contanti 24. milalire, e questo
sono per altre: intè, che confessano le parti hauer pagate il d.
Sig. Conte Vlixes, come herede del Co. Giorgio, e la Sig. Con
stanza come herede del Co. Camillo per l'importanza del
fideicommissio di Giorgio vecchio padre del Conte Marchio
ne. Et in omni euentum ista nihil profunt March. Fran
cisco, quia sufficit Com. Alexandro docere, quod ista bona,
qualia sint, spectent ex ad. cessionibus ad Com. Vlixem co
munem patrem, cuius solus ipse est hæres, non autem sint
supposita fideicommissio Georgij iunioris, ex quo March.
Franciscus prætendit se esse vocatum.

Quantum attinet ad secundum caput iniustitiæ, illud vi
detur clarum, nam etiam si omnia prædicta cessarent, ut fuit
consideratum in decisione facta 19. Martij 1630. adhuc
sunt faciendæ plures detractiones, cum grauatus teneatur
27 solum restituere, t. quod inuenit in fideicommissio, l. in fi
deicommissarium, §. quoties, ff. ad Trebell. illud autem so
lum censetur esse in fideicommissio, quod superest dedu
ctis detractionibus, l. qui quadraginta, vers. & quod heres,
28 ff. ad Trebell. & si non fierent t. detractiones Com. Alex
ander hæres plus restitueret, quam restituere esset iussus,
ut inquit Fulgos. in confil. 81. col. 2. post med. Nat. conf. 255.
num. 9. in fine, & pulchrè Surd. decis. 333. num. 18. vers. &
ratio est.

29 Nequè obstat, t. quod quando detractiones sunt certæ,
datur immissio pro indiuiso, prout seruat Rota, quia hoc est
verum, quando datur certitudo generalis ratione loci, &
30 quotæ, t. nam ista certitudo generalis sufficit ad effectum,
ut quis possit possidere, arg. tex. in l. qui iure militari, ff. de

milit. testam. lo. Petrucc. de Montesperello in l. ab emptione,
ff. de pact. Soccin. in d. l. 3. §. incertum, num. 5. post med. vers. sic.
& ad difficultatem, ibi las. num. 26. propè fin. vers. 2. &
notabilius idem las. in conf. 147. num. 31. & num. 41. vers. sic.
nec isto casu lib. 2. Paris. conf. 59. num. 23. lib. 1. Negus. de pi
gno. par. 2. memb. 2. num. 3. in fin. Tirac. de iur. constit. par. 2.
ampliat. 32. num. 11. & part. 2. lim. 19. num. 2. & 3. Roland.
conf. 97. num. 44. & 45. lib. 1. sed in hoc casu, ista certitudo
generalis ratione quotæ cessat, quia nedum est detrahenda
31 t. legitima, & trebellanica, sed etiam sunt faciendæ aliæ
detractiones ponderatæ in d. decisione, & hoc est, quod dix
it Surd. in decis. 333. num. 13. cum alijs alleg. in alia deci
sione.

Nequè obstat, quod March. Franciscus potest restituere
32 alias detractiones in pecunia numerata, t. Corn. confil. 232.
num. 15. vers. non dato lib. 4. Menoch. de adipisc. rem. 4. nu.
64. quia hoc posset considerari, si hæreditas consisteret in
33 pecunia numerata, secus autem t. quando consistit in cor
poribus, quia tunc detractio est incerta ratione quotæ, las.
d. confil. 145. num. 31. vers. item est incertitudo ratione quo
tæ. Rot. decis. 565. in fin. par. 1. diuers. & in rec. decis. 115. nu.
12. par. 1. & fuit dictum in Senogallien. fideicommissi 22.
Maij 1606. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in omnem
euentum cessat omnis difficultas, cū simpliciter fuerit con
cessa immissio March. Francisco.

Ex quibus, aut constat de fideicommissio Georgij senio
ris, & Melchioris eius filii, prout ex prædictis videtur con
stare, & cum Vlixes habuerit cessionem, Marchio Fran
ciscus tanquam vocatus in fideicommissio Georgij iunioris non
potuit obtinere, aut verò sine veri præiudicio non constat
de fideicommissio prædictorum, & idem Marchio minus
etiam potuit obtinere, cum sint faciendæ detractiones, & sic
ex utroque capite non est locus Aegidianæ. Vnde tertio lo
co Domini persistitur in bis alias decis. &c.

* Prima decisio est 360. supra par. 5. recent.

* Altera est decisio 51. in hac eadem part.

R. P. D. PIROVANO.

Ianueñ. Iuris Honorifici.

Die Lunæ 26. Ianuarij 1632.

ARGUMENTVM.

Tractatur in hac decisione materia succes
sionis in Iure honorifico, & an in eo suc
cedere possint descendentes ex feminis.

S V M M A R I V M.

- 1 In patronatus in dubio præsumitur hereditarium.
- 2 In patronatus acquiritur ex fundatione Ecclesiæ, etiam si
non sit facta reservatio.
- 3 Agnati proximiores deficientibus descendentes, & a
scendentibus, & succedunt defuncto.
- 4 Ius honorificum transit cum vniuersitate bonorum.
- 5 Aequales in gradu, simul succedunt equaliter in bonis
defuncti.
- 6 Statut. Ianua. lib. 4. cap. 23. quid disponat.
- 7 Mulier si se nubat in agnatione, nec gradum, nec fami
liam amittit, & num. 12.
- 8 Femina non potest intrare ad constituendum secundum,
vel tertium gradum agnationis, cum careat qualitate
masculina.
- 9 Femina gradus non est in consideratione, ubi masculus
præcedit.

- 10 Caput, quando est impertinens, numquam habendum est in consideratione, quo ad effectus producendos.
- 11 Matre exclusa, omnes sunt exclusi, qui per matrem coniunguntur.
- 13 Fœmina non est finis lineæ, nisi quando nupsit in aliena familia.
- 14 Consil. Crauett. 831. num. 3. & alij declarantur.
- 15 Mulier impossibile est, quod habeat suos descendentes agnatos.
- 16 Descendentium appellatione veniunt etiam descendentes ex fœminis.
- 17 Familia paternæ appellatione non veniunt descendentes ex fœminis.
- 18 Mulier familiæ suæ, & caput, & finis est.
- 19 Fœmina non sunt comprehensæ in familiæ paternæ vocatione.
- 20 Fideicommissum remanet extinctum in personam hæredis ultimi vocati.
- 21 Descendentis verbum non differt ab ipso nomine familiæ.
- 22 Vocatio descendentium simplex, non potest confundi, cum vocatione qualificata.
- 23 Dispositionis una pars alteram declarat.
- 24 Testator, si in testamento dixerit, bona velle, quod remaneant in agnatione masculina, & postea in Codicillis dixerit in familia, nihilominus de masculina erit intelligendum.
- 25 Capellam dotanti acquiritur ius patronatus, & ius honorificum.
- 26 Ius honorificum transit ad vocatos.
- 27 Ius honorificum non transit ad fideicommissarios, sed remanet penes primum heredem.

DECISIO LXXXIX.

Mortuo Hieronymo Saulio ultimo de linea masculorum Vincentij primi acquirentis huius Iuris Honorifici, Chori, & Capellæ Sanctæ Catherinæ Ianuæ Ordinis S. Benedicti Cassinens. Abbas, & Monachi dicti Monasterij concesserunt, & seu recognouerunt in patronos dicti Iuris Honorifici DD Iulium, Octauium, & Ioannem Antonium de Saulis vti hæredes dicti Hieronymi; Causa postmodum in Rota commissa contra Abbatem, & Monachos ad instantiam D. Pauli Saulij, & D. Ioannis Baptiste, qui pro suo Iure, & interesse obtinuerunt per speciale rescriptum admitti ad causam, fuit primò dubitatum de existentia huius Iuris Honorifici, & die 13. Maij 1630. resolutum constare; successiue de pertinentia illius quasitum, & hodie Domini responderunt ius Honorificum non spectare ad Paulum, neque ad Ioannem Baptistam, sed ad Iulium, Octauium, & Ioannem Antonium.

- 1 Quia dubitari non potest, quin ius patronatus de quo agitur sit hæreditarium, nedum iuris præsumptione per Clem. plures, de Iure patronat. Calder. consil. 4. eodem tit. Conuar. variar. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 6. Seraphin. decis. 456. num. 1. 707. num. 8. par. 1. & 756. num. 1. par. 2. recent. Sed etiam ex ipsa Vincentij fundatoris dispositione, in qua reseruauit sibi hæredibus, & successoribus ius Honorificum dictæ Capellæ, Chori, quæ reseruatio nedum à Canone admittitur; sed vltius si non fuisset expressa, nihilominus conceditur cap. nobis, de Iure patronatus, Rota eodem tit. in antiq. decis. 5. & idè latissime fuit firmatum in Iacen. Portionis 10. Decembr. 1591. coram Cardin. Hieronymo Pamphilio, & in prima huius causæ decisione, vnde cum Hieronymus ab intestato decesserit, & dicti Iulius, & Octauius, & Ioannes Antonius in gradu alios omnes successibiles præcedant, merito ad eos sicuti differtur illius hæreditas ab intestato vti proximiores agnatos, deficientibus descenden-

tibus, & ascendentibus Auth. de hered. ab intestat. vbi nien. in princip. Grass. in §. successio ab intestato quest. 2. & id ipsum determinat Statutum Iannuæ lib. 6. tit. 23. Cum exclusione fœminarum, ita, & ius honorificum pertinebit, quod procul dubio cum vniveritate bonorum transit, cap. ex literis, de Iure patronatus, Abb. in c. 1. num. 2. eodem tit. Conuar. variar. resolut. lib. 2. d. c. 18. num. 8. Fusar. de substit. 4. 434. num. 2.

Non obstat, quod D. Paulus Saulius si non præcedat supradictos agnatos in gradu successibili, tanquam filius Bartholomæi Saulij, cum distet in vno gradu à persona Hieronymi, siquæ reperiatur in quinto, alij verò in quarto; Attamen vti filius Margaritinæ Sauliæ natæ ex Sebastiano Saulio, & nuptæ eidem Bartholomæo patri, & etiam vti nepos Theodoræ Sauliæ natæ, & Antonio fratre Vincentij fundatoris, & nuptæ Francisco Saulio dicti Pauli aui, ex duplici coniunctione in quarto gradu reperitur cum Hieronymo, vnde saltem ad æqualem successionem cum Iulio, & aliis concurrere debeat Auth. post fratres, C. de legitim. hered. & in §. si verò neque fratres Auth. de hered. ab intest. venien. Paris. consil. 149. num. 5. lib. 4. Molin. de primog. lib. 1. cap. 24. num. 34. Gratian. discept. 110. num. 14. & 15.

Quia stante statuto Ianuæ lib. 6. cap. 23. disponente circa successionem ab intestato, vt deficientibus descendentibus, & ascendentibus masculis, succedat agnatus masculus proximior, defuncto intestato vsquæ ad quartum gradum inclusiue, non potest Paulus in gradu cognatio existente, pretendere simultaneam successionem cum Iulio, & aliis in gradu agnatio repertis, cum in illis deficiat qualitas agnati, cum qua à Statuto vocantur.

Nec videtur Paulus posse se tueri ex eo, quod tam Theodora, quam Margaritina de Saulis nuptæ fuerint in eadem familia cum Bartholomæo, & Antonio respectiue patri, & aui dicti Pauli; ita vt nequæ gradum, nequæ familiam amiserint, sed continuando vtrumquæ conseruauerint, nempe Theodora secundum cuius respectu Paulus reperitur in quarto, & Margaritina tertium, ex qua pariter quatuor subsequitur Crauett. consil. 831. num. 3. & consil. 877. num. 3. Peregrin. consil. 50. num. 4. lib. 3. Vegg. consil. 63. num. 74. Alba consil. 86. & 87. Pasch. de Iurib. patriæ potest. par. 4. cap. 5. num. 69. Fusar. consil. 30. num. 2. Castil. controu. iur. par. 1. cap. 15. num. 54. & sequen. Franc. à Ponte consil. 154. num. 30. lib. 2. Molphes. consil. 18. num. 17. & sequen. cum etiam aliis adductis per eundem Fusar. de substitut. questio. 404. num. 12. & sequen. ponderando quod in masculino descendente ex fœmina nupta in agnatione concurrant requisita agnationis masculinitatis, & proximitatis.

Quia aduerterunt Domini ad verba Statuti, ibi, quibus deficientibus, scilicet descendentibus masculis, & ascendentibus semper fœminis in quocumque gradu exclusis, subditur succedat agnatus masculus proximior defuncto intestato vsquæ in quartum gradum exclusiue, quæ cum deficerent gradum intra certos limites, nempe quartum, & agnatum ac masculum, & proximiorum, certum est, quod si Theodora, aut Margaritina viuerent, & haberent gradum intra limites, & agnationem, & proximioritatem, non tamen pos-

- 8 sent intrare ad constituendum secundum, vel tertium gradum ex defideratis per statutum, cum careant qualitate masculina illas excludente, Soccin. Sen. consil. 249. num. 20. vers. 13. & consil. 252. num. 17. in fine lib. 2. Cephal. consil. 490 in fine, Ruin. consil. 151. num. 14. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 21. num. 9. Honded. consil. 70. num. 44. volum. 1. Fusar. alios adducens quest. 357. num. 2. dicentes gradum fœminæ non esse in consideratione, vbi masculus præcedit; subducto autem gradu fœminarum de præscriptis per statutum, aut filii masculi exinde descendentes dinumerant gradum à matre, vel alia, & ex illo tanquam impertinenti, & inhabili carente qualitate masculinitatis non possunt proprium gradum continuare, nec ab eodem colligari, Bald. & Cast. in l. 1. C. de leg. hered. Gabr. consil. 6. num. 1. volum. 1. Surd. consil. 31. num. 36. dicens, vbi caput est impertinens nunquam habendum in consideratione, quoad effectus producendos, & clarius decis. 239. num. 8. affirmans

maſculos ex gradu impertinenti non eſſe admittendos, & exinde excluſa matre ꝛ omnes eſſe excluſos, qui per matrem coniunguntur, *Rbouden.conf.3.num.26. & ſeq. Bellon. luy.conf.2.num.71. Roum.confil.17. per totum, Caſtill. controu. iur. par. 3. cap. 1. §. num. 9 verſ. 2. & 3. & hunc ſenſum habuit Rota in cauſa Florentina de Cambijs 9. Iulij 1627. coram Domina meo Dunogetto. aut verò principaliter idem Paulus dinumerat gradum à Bartholomæo eius patre, in quo requiſita ſtatuti concurrunt, cum ille reperiatur in quinto gradu, ſemper excluſitur per Iulium, & alios ſupradictos.*

Propterea non obſtant rationes, *Crau. & aliorum ſupra 12 alleg. vt ſcilicet ꝛ fœmina, quæ nupſit in eadem familia, conſeruet gradum, & cognomen, ex quo vt dicit idem 13 Crauetta non eſt finis lineæ; ꝛ niſi quando nupſit in aliena familia, ponderando leg. pronuntiatio in fine, ff. de verbor. ſignif.*

Quia in his terminis benè poterit fœmina conſeruare gradum, & cognomen, quando ſcilicet verba diſponentium ſiue inter viuos, ſiue in vltima voluntate non excluſunt perſonam matris, gradum conſtituentem; & tunc quia requiſita poterunt conuenire filio fœminæ: quia deſcendenti maſculo, & agnato agnatione per fœminam agnatam, in eadem familia conſeruata, *Menoch.confil.730. num.12. Odd.confil.46. num.60. Mant. de coniect. lib.8. tit.12. num.*

14 10. benè poterunt intrare rationes, & argumenta ꝛ *Crauetta*, & aliorum, qui illam ſequuntur; ſecus autem ſemoto gradu matris propter repugnantem qualitatem maſculinitatis à ſtatuto deſideratam, ſine qua exiſtimauit, *Ca-*

15 *ſtren.conf.91. num.4. lib.2. impoſſibile mulierem ꝛ poſſe habere ſuos deſcendentes agnatos, & idem confirmant Surd. Bellam. & alij ſupra allegati.*

Quò verò ad Ioannem Baptiſtam, nec ad eum viſum fuit ſpectare ius Honorificum.

Quàmuis enim produxerit Codicillos Auguſtini Saulii filii Vincentii primi acquirentis, in quibus narrato priuſ, quod Hieronymus Arch. episcopus eius frater deceſſit còdito teſtamento, cum fideicommiſſo omnium bonorum, ſub quo compræhenſum remanebat omne ius, quod poterat præſtendere in Choro, & alijs per Vincentium patrem relictis, & fabricatis, ſubdit, quod idem codicillans filius, & hares pro dimidia di. q. Vincentii cupiens, quod portio ſibi ſpectans in dicto Choro pro d. ſua dimidia conſeruetur in deſcendentia, & familia paterna ideo per dictos Codicillos ordinauerit, quod ſua dimidia d. Chori, ac omne ius ſibi competens nullo vnquam tempore alienari poſſit, ſed quod ſit & eſſe debeat in perpetuum, & in ſæcula ſæculorum in deſcendentium q. Vincentii; & ſimiliter, & teſtibus formiter examinatis probauerit ſe deſcendere ex Marietina ſiſia Auguſtini Codicillantis, & exinde appellatio-

16 ne ꝛ deſcendentium q. Vincentij quàmuis ex fœmina præſtendat ſe compræhenſum, & vocatum, *leg. ſin. C. de ſuis, & legitim. Peregrin. de fideicomm. art. 25. num.7. cum alij cumulatis per Menoch. præſ. 91. lib.4. & Fuſar. queſt. 325. num.3.*

Attamen prædicta omnia cuitantur ex voluntate eiufdem Auguſtini Codicillantis; dum voluit ius Honorificum conſeruare, nedùm in deſcendentia; ſed, & in familia

17 paterna, cui paternæ ꝛ familiæ certè conuenire non poſſunt deſcendentes ex fœminis prout ex Marietina ſiſia Auguſtini, quæ fuit finis propriæ familiæ de Saulis, & principalum alterius de Iuſtinianis; dum ꝛ ab ea prouenerit Alexander filius de Iuſtinianis, & ab eo Emilia, qui fuit pater Ioannis Baptiſtæ nunc agentis, *leg. pronuntiatio, §. vltimo, ff. de verbor. ſignif. §. cæterum, §. media autem Inſt. de legitim. Agnat. ſucceſſ. Peregrin. de fideicomm. art. 22. num.25. quinimò, ne: ipſa Marietina, quàmuis agnata, ſi viueret eſſet capax huius iuris Honorifici propter voluntatem Teſtatoris, illud conſeruandi in familia paterna de Saulis: quia tunc ꝛ fœminæ ipſæ in vocatione non ſunt compræhenſæ ſecundum veniorem, de qua per *Socc. Sen. conf. 63. num. 141. lib.3. Surd. conf. 96. num. 27. Peregrin. art. 25. num.4. & artic. 26. in fine Fuſar. eadem queſt. 346. num.5.**

20 quam ſapiens Rota ſequuta eſt etiam, ꝛ quod fideicom-

miſſum remaneat exinctum in perſonam hæredis vltimi vocati, vt in *decif. 203. par. 2. recent. & in Romana de Louardis 14. Februarij 1620. & 4. Decembris 1623. coram bon. mem. Buratto*; nequè hæc ipſa voluntas Auguſtini poteſt in dubium reuocari ex eo, quod paulò infra non fuerint repetita eadem verba; ſed, quod ſint, & eſſe debeant in perpetuum, & in ſæcula ſæculorum in deſcendentium d. q. Vincentij, quaſi habuerit ſenſum vocare deſcendentes ex maſculis

21 ſimpliciter, non differendo deſcendentiam ꝛ ab ipſo nomine familiæ, *Ripa in l. filiusfamil §. Diui. num. 112 ff. de legat. primo, Peregrin. artic. 30. num. 15. cum ſequen. quia*

22 vocatio ꝛ deſcendentium ſimplex, non po. eſt confundi cum vocatione qualificata, & differenti per nomen familiæ, & agnationis; nam prima eſt apta compræhendere agnatos, & cognatos; ſecunda verò non conuenit cognatis; propterea ꝛ ſemper vna pars diſpoſitionis recipit interpretationem ab altera; itaut vna non diſcorde ab altera, *l. virum, ff. de petit. hered. & in his terminis hoc ipſum firmarunt Gabr. de teſtam. conſul. 10. Mant. de coniect. lib. 5. tit. 1. num. 22. & Surd. d. conf. 96. num. 32. dicens, ſi Te-*

24 ſtator in ꝛ teſtamento dixerit velle, quod bona remaneant in agnatione maſculina; & poſtea in Codicillis, dixerit ſolùm in familia, quod nihilominus de maſculina erit intelligendum.

Prædictis accedit, quod nequè Auguſtinus, nequè Hieronymus Archiepiſcopus potuerunt diſponere de iure Honorifico acquirenti, per Vincentium eorum patrem, quia voluntatem eiufdem patris, non adimpleuerunt assignando loca montium pro multiplico, donec aſcenderent ad loca nonaginta, vt adimplerentur conditiones per eundem Vincentium expreſſæ; ſed Bendinellus Auguſtini filius, & proprius adimpleuit, aſſerendo ſe non eſſe hæredem patris, & acquirendo à Monachis conſeſſionem Cappellæ, & Chori pro ſe, & ſuis hæredibus, vt in Inſtrumento dato

25 ſummario Monachorum numero primo, vnde, ꝛ vel doctanti Cappellam Inſpatronatus, & ſeu Honorificum acquirenti dicendum eſt, *Felyn in cap. ſignificauit num. 2. de teſtibus, Caſſad. decif. 6. de iure patronatus, Rota decif. 167. num. 4. par. 2. diuerſ. & 517. num. 1. par. 1. recent. & in Florentina Subdiaconatus 22. Maij 1628. coram D. meo Durano, vel ſaltem donec per eos fuerit adimpletum, fundare ſe non poſſunt in Inſtrumento conſeſſionis Chori, & Cappellæ, quod non adimpleuerunt, Surd. confil. 101. num. 2. & conf. 396. num. 36. Menoch. conf. 1. num. 360. Becc. confil. 45. num. 6. atquè ita cum Hieronymus vltimus de linea Vincentij ſucceſſerit Bendinello patri; & deinde deceſſerit in teſtamento abſquè deſcendentibus, & aſcendentibus, ſemper eo modo, quo obſtat Statutum Pauli, ita & Ioanni Baptiſtæ obſtat non exiſtentibus in quarto gradu; ſed in quinto, vt ſupra firmatum fuit.*

Super eſt Teſtamentum Hieronymi Archiepiſcopi pro altera medietate iuris Honorifici pertinentis ad eundem

26 vii Vincentii patris hæredem, quæ ꝛ ad vocatos, prout præſtendit Ioannes Baptiſta ſe compræhenſum, ceſſante linea maſculina tranſire debet.

Verum quicquid ſit de hac ſua vocatione, ſemper duo obſtant in translatione iuris Honorifici ad vocatos; ſcilicet non adimplementum voluntatis Patris, & quod ius Honorificum ꝛ non tranſit ad fideicommiſſarios; ſed remanet penes primum hæredem per l. quia perinde, verbo reſtituta, ff. ad Trebel. Couar. variarum lib. 2. cap. 18. num. 8. Decian. conf. 107. num. 9. lib. 3. Fachin. controuer. lib. 10. cap. 94. Fuſar. queſt. 634. num. 2. & hanc vti veriorem ſapè Rota ſequuta eſt, vt in Aretina Cappellæ 1. Iulij 1584. coram Buba-

27 lo, Vicent. Beneficij 11. Decembris 1619 coram bon. mem. Francisco Vbaldo, Maceraten. Inſpatronatus 15. Decembris 1625. coram Domino meo Decano, & nouiſſimè in Firmana Beneficij 28. Nouembriſ præteriti coram Domino meo Ghislerio.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Redditionis Rationis.

Die Veneris 30. Ianuarij 1632.

A R G V M E N T V M.

Tutor quando soluit aliquam pecuniarum summam, quo casu pupillis non est imputanda, sed ei.

S V M M A R I V M.

- 1 Tutor, quando presumatur pecunias pupilli conuertisse in proprium vsum.
- 2 Correspektiuitas cessat, stante longo temporis intervallo, inter vnum contractum, & alium.
- 3 Diuersitas excludit comprehensionem vnius rei, in alia.
- 4 Tutor, quandoque corrigere potest errorem ex obliuione, seu in curia in inuentario commissum.
- 5 Tutor non potest in inuentario confecto de rebus tempore obitus Testatoris in hereditate repertis, per suam declarationem quicquam propria auctoritate addere, vel detrabere.
- 6 Tutoris probitate stante, ex hoc inferitur ad verisimilitudinem, quod noluerit defraudare pupillos. Sed hoc casu, coniecturae debent esse adeo efficaces, ut ex eis animus Iudicis inducatur ad hoc credendum.

DECISIO XC.

IN prosecutione disputationis * super partitis reservatis, Domini hodie dixerunt partitam scutorum 127 b. 70. non esse pupillis imputandam, aliam vero, & postremam 253. per Tutorem exactam comprehendere in summa scutorum 500. descriptam in Inuentario. Nam quoad dictam partitam scutorum 127. b. 70. quam uis illa reperiatur à Tutore in libro tutelari descripta ad debitum pupillarum ex causa emptionis bovinum, & ueruecum pro continuanda negotiatione tabernae macellariae per defunctum relictæ; Attamen cum non doceatur quod pecuniae redactæ ex venditione carniū, & coriū dictorum animalium descriptæ fuerint ad ipsorum pupillorum introitum, utique dicendum est Tutorem ꝑ illas in propriam utilitatem conuertisse, ut in h. terminis respondit Socin. in conf. 190. sub num. 2. vers. quarto quia, volum. 2.

Non obstant partitæ conficientes summam scutorum 258. b. 15. in eodem libro descriptæ in re credita exacta de eodem mense Februarij, quo sequuta fuit emptio dictorum animalium, unde prædicti heredes conantur probare introitum pecuniarum, quæ ex dicta venditione fuerunt redactæ, quia ex ipsa lectione partitarum constat à die 24. mensis Februarij usque ad 12. Martij sequentis, maiorem partem huiusmodi creditorum exactam fuisse ex causa texerarum, quarum vna continet debitum scutorum 162. alia 44. & tertiam scutorum 11. b. 65. Animalia autem prædicta non antefuerunt emptæ, quam 19. die eiusdem mensis Februarij, post quod tempus duobus tantum diebus antediem Cinerum licuit eo anno carnes venales exponere. Quibus instantibus visum fuit satisficere, quod non ex venditione carniū dictorum animalium, sed ex re macellaria viuentis patre exercitata prædictæ summæ fuerunt redactæ, maxime quia attenda qualitate debitorum ex causa dictarum texerarum, qui erant mercatores, & tabernarij inuicem simile redditur, quod ipsi tantos sumptus in emptionem carnis

pro suo viu quisque intra biduum, vel triduum solummodo fecerint.

Insuper fuit considerandum, illas pecunias in dicto temporis spatio ex huiusmodi venditione carniū redactas non posse respondere numeris texerarum, quæ important rationes longioris ꝑ tempore, propter cuius intervallum cessat correspektiuitas, *Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloss. 4. Rot. in Hispanen. Simonia 1. Ianuarij 1598. coram Card. Blanchetto.*

Quod ad alteram partitam scutorum 253. b. 15. Domini dixerunt habendam esse rationem de illa uti prorsus separata, ac diuersa ab illa scutorum 500. in Inuentario hereditatis descripta; uaut ueniat, in creditum pupillarum imputanda; quia licet Tutor in libro tutelari adnotauerit illam esse comprehensam, attamen cum inter se differant adnotatione priuata de creditis exactis, & descriptio pecuniarum facta in inuentario, quæ est publica, & aliud sit pecunia recepta in hereditate de tempore obitus Testatoris; aliud vero credita hereditatis, inde oritur diuersitas, ꝑ quæ excludit comprehensionem vnius partitæ in alia l. quinquaginta, ff. de probat. *Alex. conf. 4. num. 3. & seq. vol. 1.*

Non obstant Testes deponentes quod Tutor pecunias singulis diebus ex arca nummaria Tabernæ extractas deferret ad domum pupillarum, unde inferitur ad immixtionem dictarum pecuniarum, cum alijs in hereditate repertis, & quod idem Tutor ꝑ quodocunque corrigere potuerit errorem ex obliuione, seu incuria commissum in Inuentario, post dictas exactiones, confecto, quia dicti testes, de tali immixtione non concludunt, neque Tutor deinde potuit dicto Inuentario confecto de rebus tempore obitus ꝑ Testatoris in hereditate repertis, per suam declarationem quicquam propria auctoritate addere, vel detrabere *Bald. in Auth. sed cum Testator num. 2. C. ad leg. falcid. & in l. 1. §. item solent. num. 3. ff. de offic. Praefecti. Urb. Rot. decis. 71. num. 3. par. 1. diuers.*

Demum non obstant coniecturae deductæ ex testibus deponentibus de probitate dicti Tutoris; Unde inferitur ꝑ ad inuicem similitudinem, quod uoluerit defraudare pupillas in dictis summis, quia tales coniecturae, stantibus præmissis, non sunt adeo efficaces, ut ex ijs animus Iudicis inducatur ꝑ ad arbitrandum pro comprehensione vnius summæ in alia, quemadmodum in similibus terminis, & ad hunc effectum requiri nuper firmavit Rota in Rom. Dotis 1. Decemb. præteriti coram R. P. D. mto Durano.

Et ita vtraque, &c.

* Idest sub die 28. Maij 1631. & 27. Iunij eiusdem anni, sunt decisiones 3. 1. & 60. supra hac eadem parte.

¶ Et infra in eadem causa coram R. P. D. Pironano, habentur aliae decisiones, idest sub die 24. Ianuarij 1633. & 30. Maij eiusdem anni, & 16. Ianuar. 1634.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Caesaraugustana Cathedralitatis.

Die Mercurij 4. Februarij 1632.

A R G V M E N T V M.

Præcedentia ex quibus capitibus oriri potest. In actis ea, quæ non sunt, non habentur in consideratione; Protestatio debet repeti in quolibet actu, aliàs censetur ab ea recessum. Processus coram secundo Iudice quando sustineatur, non obstante pendentia coram alio.

S V M M A R I V M.

- 1 Clausula, non tamen, iudicialiter illatarum; apposita in com-

commissione Iactationis, & Iactationum, limitat, & restringit iurisdictionem ad molestaciones extra iudicialiter illatas.

- 2 Nullitas ex defectu iurisdictionis evitari non potest.
- 3 Præcedentia ex pluribus capitibus oriri potest.
- 4 Minor aliquando etiam præfertur maiori.
- 5 Negativa non existentie scripturarum probatur ex resolutione actorum.
- 6 Scriptura, quæ non reperiuntur in actis, non attenduntur.
- 7 Index non potest moveri ex ijs, quæ extra acta existunt.
- 8 Probatio, quæ perneceffe non concludit, attendi non debet.
- 9 In actis, quæ non ponuntur, aliquid non faciunt.
- 10 Processus secundi Iudicis valet, non obstante litis pendencia coram alio, parte non opponente.
- 11 Immo nedum requiritur oppositio, sed etiam necessaria est appellatio ab ulteriori processu.
- 12 Protestans, si non repetat in omnibus actibus protestationem, censetur ab ea recessisse.
- 13 Protestatio ex defectu iurisdictionis debet repeti in quocumque actu.
- 14 Protestatio ex defectu iurisdictionis, non potest opponi post sententiam latam.
- 15 Protestatio, generalia contra, præservat ius excipiendi, quandocumque.
- 16 Commodum non debet, quis consequi ex propria culpa.
- 17 Adversarium trahens coram alio Iudice, non potest allegare pendenciam litis, sub prætextu, quod continentie causarum diuidi non debeant.
- 18 Iudicis delegati iurisdictionis, pendet à tenore commissionis.
- 19 Iudicium, ubi est captum, ibi debet terminari.
- 20 Lite pendente coram uno, non potest procedi coram alio.
- 21 Causarum continentie non debent diuidi.
- 22 Favorsi pro se inducti, quilibet potest renunciare, & renunciatum censetur, quando non fuit facta necessaria oppositio.
- 23 Ratio eadem censetur inducta, ubi eadem mittat dispositio.
- 24 Pars potest renunciare clausulis ad sui favorem appositis.
- 25 Clausula, Parito iudicato, & reffectis expensis, sunt dilatoria, non autem peremptoria.
- 26 Exceptio litis pendencie, non est peremptoria, sed declinatoria fori.
- 27 Exceptio peremptoria potest opponi, quandocumque ante sententiam.
- 28 Favorsi suo, quilibet potest renunciare.
- 30 Reformatio Pauli V. super commissionibus iactationum quid requiratur.
- 31 Privilegio introducto favore publico, non potest quis renunciare.
- 32 Privilegio introducto secundario propter favorem publicum, quis potest renunciare.
- Velleiano, quare mulier possit renunciare, num. 32.
- 33 Commissio Iactationis est ipso iure nulla ob non factam mentionem litis pendencie.
- 34 Commissio non est surreptitia ipso iure, nisi à parte opponatur.

35 Commissio etiam surreptitia tribuit iurisdictionem.

36 Rota, tota iurdictio est Papa.

37 Rotæ Auditores unum faciunt Tribunal, & commissiones deseruiunt pro simplici distributione causarum.

DECISIO XCI.

Iterum proposui dubium: An sententia Rotalis sit valida. Et Domini pro validitate responderunt, confirmando decisionem in hac causa factam 12. Ianuarij præteriti, * moti rationibus tunc deductis, & alijs infra deductendis.

Opponitur enim contra dictam sententiam, quod articulus Cathedralitatis fuit iam in iudicium deductus coram Domino de Clericis, vigore commissionis emanatæ vique de anno 1536. & ideo non potuerit Dominus meus Decanus super eadem Cathedralitate pronunciare vigore alterius commissionis Iactationis & iactationū, molestationis & molestationum, stante clausula in eadem commissione apposita. *Non tamen iudicialiter illatarum*: quæ limitat, & restringit iurisdictionem ad molestaciones extraiudicialiter illatas. Quapropter dictus Dominus meus Decanus, excedendo fines Commissionis, cognoscendo ultra suam iurisdictionem super Cathedralitate in iudicium deducta, nullitas ex defectu iurisdictionis evitari non possit iuxta trad. per *Adden. ad Afflic. decis. 354. n. 4. & seqq.*

At huiusmodi obiectio tollitur in primis ex facto. Nam commissio antiqua directa Clerico, non loquitur de Cathedralitate, sed de præminentijs, quæ de per se stare possunt sine Cathedralitate. Ex quo necessario non inferitur: Ecclesia est Cathedralis, ergo præcedere debet: quæ præcedentia possit aliunde oriri, nempe ex consuetudine, privilegio, conventionione, & similibus: & ideo aliquando etiam minor præfertur maiori, ut fuit firmatum in decisione, de qua agitur.

Non obstat clausula in antiqua commissione apposita. *Rebusque alijs, in actis causa deductis, & deducendis*: ut inde inferatur, satis esse, quod Cathedralitatis fuerit articulata, & super ea fuerint examinati testes. Quia ex reuolutione processus, & ex inspectione actorum, quæ probat negativam non existentiam scripturarum, iuxta tradita per *Surd. cons. 28. num. 114. & seq. lib. 1. Rota decis. 455. n. 4. par. 2. recent. Adden. ad decis. bo. me. Gregor. 416. num. 8.* prætensi articuli non reperiuntur in actis: & ideo super illis non potest fieri aliquod fundamentum: cum Index solum moveri debeat ex ijs, quæ in actis existunt, *Rot. decis. 445. num. 8. par. 1. diuers. Adden. ad decis. bon. mem. Gregor. 224. num. 5. & 6.*

Non obstat, quod testes in causa examinati deponant super Cathedralitate, super qua propterea dici debeat fuisse datos articulos. Quia cum testes fuerint examinati super præcedentia, de qua loquebantur commissio & articuli dati pro parte Ecclesiæ del Pilar, potuerunt deponere de Cathedralitate ad magis colorandam rationem sui dicti, etiam quod Cathedralitas non fuisset articulata; & ideo ista præbatio cum per neceffe non concludat, attendi non debet, *cap. in præsentia de probat. l. nec natales, C. eod. tit. Rota decis. 506. n. 3. par. 1. diuers.*

Nec interrogatoria super ista Cathedralitate aliquid faciunt, cum ea non ponantur in actis, nec dicantur de actis.

Sed præsupposito etiam, quod Cathedralitas fuisset coram Clerico in iudicium deducta, & super ea fuerint dati articuli, & examinati testes: adhuc tamen Domini dixerunt sententiam esse validam. Quia regula est in iure clara, quod processus secundi iudicis valet, non obstante pendencia litis coram alio, parte non opponente, *Innocent. in cum M. Ferrarien. in fin. de constit. Bald. in cap. Pastoralis col. fin. de rescript. & in l. nulli, sub num. 2. C. de iudic. Ruin. cons. 61. num. 36. vol. 5. Lancell. de arbitrat. par. 2. cap. 4. num. 50. & seqq. Gabr. de iudic. conclus. 1. num. 18. bon. me. Gregor. decis. 369. num. 3. & 4.* Quinimò nedum requiritur

1 oppositio, sed etiam necessaria est appellatio ab ulteriori pro-

processu, *Ruin. d. conf. 61. n. 36. Curt. lun. conf. 175. num. 2.* & post alios de communi opinione testatur *Lancell. ubi supra d. cap. 4. num. 71. & 72.*

Non obstat, quod in casu nostro fuerit facta protestatio: *Generalia contra:* intermino citationis ad dicendum contra articulos. Quia postmodum Ecclesia sancti Saluatoris fecit plures actus positivos, consentiendo in iudicem remissorialem, producendo tam in partibus, quam hic in Curia multa iura, concernentia Cathedralitatem, & faciendo alias positivas comparitiones, de quibus late per informantes. Quo casu etiam si protestatio: *Generalia contra:* contineret specialem exceptionem ex defectu iurisdictionis, adhuc ab ea censeretur recessum per plures actus, sine tali protestatione factos, *Seraph. decis. 1057. num. 1. & 2. decis. 308. n. 1.* ubi quod protestatio ex defectu iurisdictionis debet repeti in vnoquoque actu. Unde multo minus suffragari potest in casu nostro, cum non solum fuerint facti plures actus, sed etiam fuerit lata sententia, absque eo, quod fuerit de tali defectu oppositum: & solum hodie sic oppositio post sententiam. Quod fieri non licet in fortioribus terminis, neque respectu iurium productorum, contra quæ, protestatio: *Generalia contra:* præseruat ius excipiendi quandocumque, *Put. decis. 119. lib. 2. Maref. var. resol. lib. 1. cap. 81. num. 10.*

Demde cessare videtur difficultas. Quia iste defectus iurisdictionis, quatenus adesset, provenit culpa, & facto Ecclesie Sancti Saluatoris, quæ obtinuit commissionem *laetationis*, & *laetationum*, & coram secundo Iudice traxit Ecclesiam del Pilar, ad disputandum super articulo Cathedralitatis: adeo ut si hodie posset iuvati hac exceptione nullitatis iudicii, consequeretur commodum ex propria culpa: quod esse non debet, ad notat. *in l. itaque fullo, ff. de furr. & in histerminis late trad. Lancell. in d. cap. 4. num. 89. & seqq.* ubi multis rationibus firmat, quod ille, qui aduersarium coram alio iudice traxit, non potest allegare pendentiam litis, si sub prætextu, quod continentia causæ diuidi non debeant: & ad propositum bene facit *d. decis. bon. use. Gregor. decis. 369. num. 3. & 4.*

Non obstat, quod sumus in commissione iudicis delegati, qui habet potestatem limitatam ex dicta clausula: *Non tamen iudicialiter illatarum*: & ideo non sit attendendus consensus partium in iurisdictione, sed solum tenor commissionis, à quo regulatur potestas iudicis delegati, *Rot. diuers. decis. 39. num. 1. par. 1. in recent.*

Quia illa clausula: *Non tamen, &c.* videtur posita in commissionibus ex duplici causa: Primò per regulam, quod ubi captum est iudicium, ibi debet terminari, *l. ubi captem, ff. de iudic. § quoniam, Authen. de testam.* ista regula non solum habet locum in iudice ordinario, sed etiam in delegato, ut pendente lite coram vno, non possit procedi coram alio, *cap. ex tenore, de rescript. ubi Anchar. Abb. & alij, Mandos. de inhib. quæst. 121. num. 2. Gabr. de iudic. conclus. 1. num. 6.* Secundò ponitur dicta clausula per rationem, quod nec continentia causarum diuidantur, *vt tot. rit. ff. de quib. reb. ad eundem iud. cat. l. nulli. C. de iudic. l. 1. § ult. C. de assert. tollen. Lap. allegat. 78. num. 7.* quæ ratio militat etiam in iudice delegato. Et cum hoc fiat favore partium, ne coram diuersis iudicibus vexentur, huiusmodi fauor consideratur, tam respectu iudicis ordinarij, quam delegati. Et ideo dicendum erit, quod in vtroque casu possint partes fauori suo renunciare: & renunciatum censeatur, quando non fuit facta necessaria, & debita oppositio modo supra dicto, per regulam, quod ubi militat eadem ratio, ibi etiam militare debet eadem dispositio, *l. illud, ad leg. Aquil. l. à Titio, de verbor. obligation. Cephal. conf. 1. num. 33. & conf. 296. num. 15.* Et quod pars possit renunciare clausulis, ad sui fauorem, appositis, extat decisio Domini mei Decani *47. num. 14. & seqq. & nu. 16. Maref. var. resol. lib. 1. cap. 87. num. 34.*

Nec obstat, quod dicta decisio loquatur in terminis clausule: *Parito iudicato, & refectis expensis*: quæ clausula cum sit dilatoria, non autem peremptoria, ut est ista, de qua agitur, ideo non militat eadem ratio, ut dici possit, quod parte non opponente, etiam in hoc casu censeatur remissa vis di-

ctæ clausulæ: *Non tamen, &c.* Quia hoc non videtur verum ex supradictis: cum ea apponatur ea de causa, ut iudicium terminetur, ubi captum fuit, & nec continentia causarum diuidantur. Ex quo apparet, exceptionem litis pendentiæ non esse peremptoriam, sed declinatoriam fore: de qua propterea opponi debet in principio iudicii, ut dicit Bald. *in l. peremptorias, num. 40. C. sent. rescind. non poss. Gabr. de iudic. conclus. 1. num. 34.* Si enim esset exceptio peremptoria, posset opponi quandocumque ante sententiam, dicta *l. peremptorias, C. sent. rescind. non poss. l. prescriptionem, C. de except. seu prescript. & ibi gloss.* Et quod exceptio fori debeat opponi in principio litis, est *text. in l. ultima, C. de except. seu prescript.*

Non obstat, quod dum pars exceptionem sibi competentem non allegat, videatur prorogare iurisdictionem, quæ prorogatio applicetur iudici ordinario, & non delegato. Quia fuit considerata, hic propriè non agi de prorogatione iurisdictionis, sed de renunciatione facta illi clausulæ, *Non tamen iudicialiter, &c.* quæ renunciatio fieri potest, ut supradixi, siue sumus in iudice ordinario, siue delegato propter eandem rationem, quæ viget in vtroque, quod fuit appositæ ad fauorem partis, quæ potuit fauori suo renunciare: ut bene ad propositum faciunt trad. per *Vgo. Donell. lib. 17. comment. iun. civil. cap. 27. col. 2. vers. nam & iudici.* Et ideo illa clausula operatur quodammodo suspensionem iurisdictionis, parte volente: nam ea nolente commissio operatur effectum suum, perinde ac si clausula appositæ non fuisset. Quapropter dicendum est, adesse fundamentum iurisdictionis vigore commissionis quæ clare amplectitur articulum Cathedralitatis, ut fuit firmatum in decisione, de qua agitur. Et ideo si pars non opponit, remouetur solum obiculus, quod proueniebat ex dicta clausula: & non prorogatur iurdictio, sed solum dicitur omiſsa exceptio litis pendentiæ, *Milis. in reprob. in vers. iurisdictionis prorogatio.*

Non obstat reformatio Pauli Quinti, disponens quod in commissionibus, *laetationum, &c.* apponatur clausula: *Non tamen iudicialiter, &c.* Quia in casu nostro non fuit contrauentum dictæ constitutioni: ex quo fuit clausula appositæ: & solum dicitur, quod fuit illa appositæ favore partis, quæ potest illi renunciare, ut supra. Nec dicatur, quod fuerit appositæ favore publico, cui renunciari non possit. Quia fauor publicus consideratur secundario, fauor verò priuatus principaliter: quod sufficit, ad hoc, quod possit illi renunciari: sicuti in simili renunciatur Velleiario, ex quo principaliter est inductum iure priuato, secundario autem iure publico, *Roman. conf. 151. in princip. Prefati Consultoris, Soccin. Sen. conf. 77. num. 17. vol. 1. Surd. conf. 367. num. 12.*

Non obstat, quod commissio, fuerit ipso iure nulla ob non factam mentionem litis pendentiæ. Quia hoc est verum in commissione auocatoria, *Cassad. decis. 1. de rescript. & decis. 2. num. 6. de appell. Seraph. decis. 363. num. 6. Rot. diuers. decis. 655. num. 3. par. 1. recent.* At nos non sumus in auocatoria, sed in simplici commissione causæ, *laetationis & laetationum, &c.* Quæ quatenus remaneret subreptitia ob non factam dictam mentionem: non propterea esset nulla ipso iure, nisi opponatur (quod factum non fuit in casu nostro) *Cassad. ubi supra in princip. Bella. decis. 484. Processus factus.* Et est regulare, quod commissio etiam subreptitia tribuit iurisdictionem, ut ex *c. ex tenore, & c. ad audientiam, il secondo, de rescript. Milis. in reper. in verb. rescriptum ad lites, Put. decis. 240. n. 9. lib. 2. Lancell. de attent. par. 2. cap. 20. limit. 12. nu. 13.* & fuit dictum in *Hispalen. Coadiutoria, 13. Martij 1615. coram bon. mem. Domino meo Vbaldo.* Et hoc maxime procedit in Rota, in qua tota iurdictio est Papæ. In qua propterea non videtur multum curandum, quis procedat: cum Auditores faciant vnum Tribunal, & commissiones seruiant simpliciter distributione causarum, *bon. me. Gregor. decis. 369. ubi Adden. Card. Causal. dec. 33. nu. 5.* & fuit deductum in decisione, de qua agitur. Ex cuius fundamentis, & alijs supra deductis clare constat de validitate dictæ sententiæ, quæ etiam in dubio esset confirmanda.

Et ita decifum vtraque parte informante, &c.

* Est decif. 85. supra hac eadem parte.

¶ In eadem causa coram eodem habetur infra altera decifio sub die 13. Februarij eiusdem anni 1632.

R. P. D. M E R L I N O.

Colimbriensis Canonicatus.

Die Mercurij 4. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Beneficium, quando vacet per obitum resignantis, itaut si ex dicto capite quis illud impetret, validè dicatur de eo prouisus.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessionem, & narrata in sua gratia, quis impugnare non potest.
- 2 Probatio, quæ resultat ex publico instrumento, dicitur probatio probata.
- 3 A Resignante beneficium, ius non dicitur abdicatum, si resignatio non fuit effectuat.
- 4 Testes de publica voce, & fama probant obitum ad effectum probandi reservationem, quando non agitur contra prouisum ab Ordinario.
- 5 Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.
- 6 Prouisus de beneficio, ut probetur, quod sit de origine loci, ubi adest beneficium, probatur per testes deponentes de publica voce, & fama.
- 7 Valor beneficij obtenti, ex quibus probetur.
- 8 Supplicatio signata, si sit in forma gratiosa, dat ius in re.
- 9 Canonicatus valor computatis distributionibus, quod non excedat summam narratam, comprobari potest tum ex testibus.
- 10 Tum ex confessione aduersarij emanata in literis suæ prouisionis.
- 11 Gratia, quando est plenè iustificata, prouiso est concedenda immisso, & literis Apostolicis executio.
- 12 Beneficium non vacat per mortem resignantis, si ille viuens iam ad fauorem alterius resignauerit.
- 13 Resignationis gratia, quando fuit expedita in forma dignum; per eam datur solum mandatum, de prouidendo quatenus resignatarius reperiatur idoneus.
- 14 Et nullum tribuitur resignatario ius in re, nec à resignante ius primæum abdicatur, nisi postquam gratia mediante collatione facta resignatario fuerit executioni demandata.
- 15 Resignans beneficium, si non ceciderit à iure suo, nequè resignatario fuerit ullum ius quasitum dubitari non potest, quin per obitum eiusdem resignantis vera inducitur vacatio.
- 16 Per renunciationem iura sua, si quæ habet, renuncians, amittit, & hinc oritur exceptio litis finita.

DECISIO XCII.

CVM Ioannes Boralbus Canonicus Ecclesiæ Colimbriensis, Canonicatum, quem obtinebat resignasset in fauorem Antonij Mendez, ipseque Antonius literis in forma Dignum expeditis, & illis coram executore non iustificatis, nondumque adepta Canonicatus possessione, obiisset,

impetrauit eundem Canonicatum Emanuel Fagundez vti vacantem per obitum Antonij resignatarij, seu per resignationem Ioannis resignantis, & deinde de veritate dictæ vacationis, & de validitate suæ prouisionis dubitans obtento alio Canonicatu in Ecclesia Elboreñ, primum cessit, & renunciauit simpliciter in manibus Sanctiss. D.N. postquam cessionem, & renunciationem, Antonius Pimentel facta præmissorum, vt supra gestorum narratione, & sequuto obitu Ioannis resignantis in mense referuato, à Sede Apostolica fuit de dicto Canonicatu prouisus, causaque in Rota introducta, & suscepta disputatione super iustificatione gratiæ illius prouisionis, D. Antonio Pimentel tantum informante, gratiam esse iustificatam, quoad omnia narrata responderunt.

- Quod enim iste Canonicatus fuerit resignatus à Ioanne in fauorem Antonij Mendez, & per obitum Mendez, literis in forma Dignum nondum iustificatis, nequè apprehensa possessione, de eodem fuerit prouisus Emanuel, constat ex literis resignationis, & ex literis prouisionis ipsius Emanuelis, Summ. num. 1. & 2. ex quibus resultat concludens probatio contra Emanuelelem, qui narrata, & confessionem emanatam in sua gratia impugnare non potest, Cap. itaq. decif. 190. par. 1. Rota in recent. decif. 379. num. 7. par. 1. & apud bo. mem. Card. Caval. decif. 33. num. 1. Prout & per Emanuelelem fuisse cessum, & renunciatum cuiumque iuri, quod habebat super dicto Canonicatu, apparet ex publico instrumento cessionis, & renunciationis liberè factæ in Summ. num. 3. quæ est probatio probata, Dec. consil. 36. num. 2. Rota coram Reuerendis. D. meo Decano decif. 44. num. 1. obitusque Ioannis in possessione Canonicatus de mense referuato, nempe Februarij 1630. per quem obitum fuit inducitur vacatio, cum ob non effectuatam resignationem ius ab eo nullatenus abdicatum fuisset, probatur ex testibus datis in Summ. num. 4. quorum vnus nempe tertius iuxta quintum, deponit de visu, alij verò de publica voce, & fama, quæ sufficit ad effectum probandi reservationem, quando non agitur contra prouisum ab Ordinario, Mohed. decif. 1. de probat. Put. decif. 266. num. 4. lib. 3. Rota coram san. mem. Greg. XV. decif. 166. num. 7. & coram Reuerendis. D. meo Decano decif. 87. num. 2. & decif. 373. nu. 5. ac decif. 475. num. 9. & coram bo. mem. Card. Caval. decif. 33. num. 2.

De Clericatu autem, seu Presbyteratu Antonij Pimentel liquet ex literis patentibus Sum. num. 7. quæ ad hunc effectum suffragantur, iuxta Rot. decif. 16. de probat. in antiq. & apud san. me. Greg. XV. decif. 78. num. 5. & de origine, & Diocesi Mirandensi ex testibus de publica voce & fama deponentibus Summ. num. 7. qui sufficiunt, vt dixit Rota apud san. me. Greg. XV. decif. 35. nu. 2. & alias passim.

Valor verò obtentorum per Antonium, nempe quod fructus beneficij simplicis, quod obtinet in Ecclesia B. Mariæ de Oppidi de Cea, non excederet ducatos 24. auri de Camera, & quod in fauorem eiusdem Antonij esset referuata pensio regalium 45. mill. monetæ Regni Portugaliz super fructibus Canonicatus obtenti per Hectorem de Sousa, iustificatur ex testibus, Summ. num. 6. & ex literis reservationis, Summ. num. 8. quemadmodum, & ius Antonij ad dictum beneficium simplex Oppidi de Cea bene deducitur ex supplicatione in illius fauorem signata, quæ in forma gratiosa dat ius in re, Cassador. decif. 4. num. 2. de caus. posses. & propr. Garz. de benefic. par. 4. cap. 2. num. 11. Rota decif. 418. num. 3. par. 1. diuers. cum alijs.

Demum valor Canonicatus, quod non excedat ducatos 600. computatis distributionibus, prout Papæ fuit narratum, comprobatur tum ex testibus datis in Summ. num. 9. qui ad hunc effectum sufficienter probant Put. decif. 29. par. 1. Rota decif. 293. n. 1. par. 1. diuers. & dec. 46. n. par. 2. diuers. ac in rec. dec. 140. n. 3. p. 1. & dec. 455. n. 8. p. 2. Tū & multo magis ex confessione ipsius Emanuelis emanata in literis suæ prouisionis, Bellamer. decif. 298. & 596. Rota decif. 101. numero 7. par. 1. recent. & coram Reuerendis. D. meo Decano decif. 145. num. 1. quibus positis, & gratia plenè iustificata,

Antonio Pimentel concedenda est immisso, & literis Apostolicis executio, cap. si Capitulo, ubi glos. in verb. exequatur.

quatur de concess. præbend. A. obedan. decis. 13. ut lite pendente, cum alijs.

Non obstat, quod Canonicatus non vacauit per obitum Ioannis, † quia uiuens iam illum resignauerat, in fauorem Antonij Mendez.

Quoniam cum gratia resignationis fuerit expedita in forma dignum, † per quam datur dumtaxat mandatum de prouidendo, quatenus resignatarius reperiatur idoneus, nullumq. tribuitur eidem resignatio ius in re, nec à resignante ius primum abdicatur, † nisi postquam gratia mediare collatione facta resignatario, fuit exequutioni demandata, *Pur. decis. 158. num. 3. lib. 3. Achil. decis. 10. num. 4. de restit. spol. A. obedan. decis. 36. per tot. de renunciat. cum alijs*, de qua literarum executione, & de subsequuta collatione facta ab exequutore, Antonio Mendez resignatario, hic nullibi apparet, sed contrarium iustificatur, propterea dum Ioannes resignans † non ceciderat à iure suo super Canonicatu, de quo agitur, neque resignatario vltimus fuerat quæsitum, dubitari non potest, quin per obitum eiusdem Ioannis vera inducta fuerit vacatio, ut in terminis resoluit Rota in *Abulen. & Zamoren. Beneficiorum* 17. Iunij 1594. coram Penia, & plenè in *Ampurièn. Beneficij* 18. Februarii 1625. coram me, ubi alia concordantes decisiones cumulantur; ten. perq. Emanuel, obstat cessio, & renunciatio iuris sibi competentis super hoc Canonicatu in manibus Papæ facta. † per quam renunciatio iura sua, si quæ habebat amisit, & hinc oritur exceptio litis finitæ, *Caputaq. decis. 320. par. 1. Paris. de resignat. lib. 1. quæst. 13. num. 37. cum alijs*.

Et ita Antonio Pimentel tantum informante resolutum fuit &c.

R. P. D. Q V E I P O.

Ariminen Nullitatis Obligationis.

Die Mercurij 4. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Fideicommissarij plures, quando re sunt coniuncti, tunc licet stante negligentia, vel mora aliquorum, reliqui possint petere totum fideicommissum, tamen partem sociorum non possunt alienare, & sic non valent constituere Procuratorem ad totum illud alienandum. Mandata qualiter sint intelligenda.

S V M M A R I V M.

- 1 In Fideicommissis, quando omnes re coniuncti sunt, tunc quilibet ex socijs stante sociorum mora, vel negligentia, potest totum Fideicommissum petere.
- 2 Sed hoc tamen intellige, quod non possit sociorum partem alienare, neque ad alienandum procuratorem constituere.
- 3 Mandatum debet restringi ad id, quod fieri potest, numero 2. & 3.
- 4 Limitata causa, limitatum producit effectum, & ad illud restringitur.
- 5 Actus agentium ultra eorum intentionem effectum non producant.
- 6 Obligationes, & contractus inuenta sunt, ut unusquisq. acquirat, quod suum est.

- 7 Exceptio tua non interest, repellit ab agendo, & ab excipiendo.
- 8 Nostra non interest, ut alij detur, vel acquiratur.
- 9 Negotium alienum nemo presumitur velle gerere.
- 10 Negotium aliquod, si alicui spectabat tantum pro medietate, nisi pro illa parte presumitur voluisse mandatum dare, & se obligare.
- 11 Procurator, si terminos mandati excedat nulliter agit.

DECISIO XCIII.

Hæc causa iterum *proposita Domini persisterunt in decisio, eo præcipue ducti fundamento, quod licet Ioannes Baptista, & Laurentius integrum fideicommissum petere potuissent propter Sociorum moram, vel † negligentiam, cum in eo fideicommissio omnes re coniuncti essent, ut per *T. ext. in l. si mihi & tibi, ff. de leg. 1. si mihi & Titio, ff. de leg. 2. l. coniunctim, ff. de leg. 3. tenent Bart. in l. planè, §. si duobus, ff. de leg. 2. Rip. in l. re coniuncti, num. 6. ff. de leg. 3. Mantica. de coniect. lib. 10. tit. 3. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 9. num. 12. Modernus de acq. poss. quæst. 8. art. 9. ex num. 224. ubi num. 231. refert hanc sententiam.*
2 à Rota receptam. Sociorum tamen partem alienare, † neque ad alienandum procuratorem constituere non poterunt, iuxta reg. *T. ext. in l. ult. §. sed quia nostra, C. commun. de leg. & ibi Bald. & Salycet. Peregr. ubi supra art. 40. ex num. 1. Molin. de primog. lib. 1. cap. 16. num. 33. Castill. de usufr. lib. 1. cap. 5. num. 4. atque ita, cum mandatum à Ioanne Baptista, & Laurentio constitutum cum facultate transigendi cum possessoribus bonorum fideicommissi, & dimittendi partem eorundem bonorum necessariò ad partem constituentibus pertinentem debeat restringi, eodem modo facultas Ioanni Mariæ mandatario concessa ad obligandum † quemlibet eorum, quàmuis facultatem obligandi in solidum contineat, ex l. si pluribus, & ibi glos. & Bart. ff. de leg. 2. *Tirac. de retract. lignag. §. 31. glos. vnic. num. 11. Rota apud Galles. 22. num. 2. & decis. 23. num. 4. debet intelligi respectu partis bonorum ad ipsos mandantes pertinentis, quia facultas prædicta obligandi quemlibet, robur, & firmitatem alienationis permixta respicit, ad id quod tantum dirigitur, ut ex eadem scriptura mandati constat: unde cum alienandi licentia sit restricta, ut dictum est, eodem modo obligandi facultas esse debet, † nam limitata causa limitatum parit effectum, & ad illud restringitur, l. in agris. 16. ff. de acq. rer. domin. l. cum seruo 63. de contra. hen. empt. d. age cum Geminiano, C. transact. cap. 1. de sepulch. Felin. in c. cum olim, ex num. 4. de rescripti. Cassad. decis. 36. num. 5. de reg. iur. & actus † agentium ultra eorum intentionem effectum non producant, l. non omnis numeratio. ff. si cert. petat. & ibi Bart. & DD. Anton. Gomez. in l. 22. Taur. num. 24. Auend. responsio 12. per totum, Rot. decis. 14. num. 3. de concess. præb. in nou. Inuentæ namque sunt obligationes, † & contractus, ut unusquisque acquirat quod sua interest, l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de verb. oblig. §. alteri Inst. de inutil. stipul. & in prædictis locis, Bart. & DD. Ideò exceptio † tua non interest, repellit ab agendo, & ab excipiendo, l. 1. ff. quorum appell. non recep. l. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebell. Dec. in l. ex conuentione num. 1. C. de pact. Rota coram Ludouis. decis. 396. num. 3. Barbof. in l. si alienum, num. 18. ff. solut. matrim. Cæterum ut alij detur, † vel acquiratur nostra non interest, ut expressis verbis traditur in d. §. alteri, eaque ratione alienum negotium † gerere nemo presumitur, l. Nessenius. ff. de neg. gest. & ibi Bart. & DD. Vnde cum interesse fideicommissi ad mandantes non pertineret nisi, pro dimidia parte, pro ea dumtaxat facultas † obligandi quemlibet debet intelligi, & cum Ioannes Maria quemlibet in solidum respectu totius fideicommissi obligauerit fines, & terminos † mandati excessisse apparet, eaque ratione obligationem fuisse nullam, ex traditis in prima decisione facta in hac causa firmarunt Domini.**

Et

Et ita resolutum, &c. vtraque, &c.

* Proposita fuit hæc causa sub die Mercurij, 10. Decembris 1631. & est decisio 79. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Montis Falisci Pensionis.

Die Veneris 6. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Contractus conditionalis, donec conditio non purificetur, remanet pro non facto, & inualido. Conuentiones super beneficio Ecclesiastico, quando sint improbæ, & Simoniacæ, & Ordinarij, quando motu proprio, possit referuare pensiones, & quando fecus.

SVMMA RIVM.

- 1 Contractus stipulatus sub beneplacito Apostolico, si illud non obtineatur, remanet contractus conditionalis, & pro non facto, & inualido.
- 2 Conuentione de per se super beneficio Ecclesiastico ad fauorem eius, qui non est in lite, & cum onere perpetuo commendæ semper sunt improbæ, & Simoniacæ.
- 3 Indultum habens ad aliquid faciendum, quando euenit casus, non est opus nouo indulto.
- 4 Dispositio exorbitans solet strictam recipere interpretationem, & nisi in quantum verba patiantur admit-tenda est extensio.
- 5 Ex dispensatione, non licet arguere à maiori-tate rationis.
- 6 Ordinarius pro bono pacis, & ex causa vtili Ecclesiæ potest motu proprio referuare pensiones.
- 7 Ordinarius non potest referuare pensiones pacto contrahentium firmatas, sed egent tamquam improbæ auctoritate Apostolica.
- 8 Ordinarius non potest referuare pensiones ad fauorem eorum, qui non sunt resignantes, sed omnino requiritur sedis Apostolicæ auctoritas.

DECISIO XCIV.

Iam fuit resolutum * augmentum pensionis, & pensionem ipsam concordia anni 1601. Domino Equiti Lanfredutio iunioris referuatam non deberi, & hodie etiam disputatione reassumpta dictum fuit standum esse in decisio.

Fundamentum vtriusque resolutionis ex eo deduceba-

- 1 tur: quia Concordia fuit stipulata sub beneplacito Sedis Apostolicæ, quod non fuit obtentum; itaut contractus semper remansit conditionalis, & pro non facto, ac inualido. *Mohed. decis. 1. de Simon. Rota decis. 166. num. 5. par. 2. recent. cum alijs in fine decisionis causæ allegatis, & con- uentiones de per se super beneficio Ecclesiastico ad fauorem eius, qui non est in lite, & cum onere perpetuo Commendæ semper sunt improbæ, & Simoniacæ, cap. cum pridem. de pact. constitutis, c. super eo, de transact. Garzias de benef. latissime comprobans par. 1. cap. 5. num. 343.*

Non obstat, quod reseruatio beneplaciti Apostolici in Concordia prædicta legatur quatenus sit necessarium, minime autem necessarium dicebatur cum concurrat beneplacitum Lingue Italice, Magni Magistri, & Capituli generalis, quibus vigore indultorum Summorum Pontificum concessa est facultas referuandi pensiones, & dum ab eis referuantur, & semper intrat beneplacitum Apostolicum in Bullis indultum absque eo, quod de nouo expediat cap. si Apostolica de praben. in 6. *Robuff. super concord. tit. de forma Mand. Apostolici in verbo confirmatio, Seraph. decis. 1390.*

Quia facultates prædictæ indultæ tam Magistro, quam Capitulo generali, siue directè, siue per approbationem stabilimentorum disponentium de facultate referuandi pensiones vt in stabilimento tit. 5. cap. 1. sub rub. del commun Thesoro, & in altero tit. 14. cap. 49. sub rubrica delle commende delle pensioni omnes deducuntur ex Bulla Pij Quarti in Bullario antiquo 14. quæ postmodum per alios Summos Pontifices Successores fuit confirmata, & in ea formalia verba legantur; ac resignationes beneficiorum recipiendi illaque resignantibus titulum, seu denominationem, ac omnes eorum fructus, seu illorum partem, aut super illis quascumque annuas pensiones, quæ etiam transirent ad Successores referuandi, constituendi, & assignandi; vnde videndum est an in sensu directo verba comprehendant facultatem confirmandi, & seu referuandi pensiones ex pacto transigentium super commendis referuatas, & ad fauorem tertij non colligantis.

- 4 Et cum versetur in materia exorbitanti, & quæ solet strictam recipere interpretationem, & nisi in quantum verba patiuntur, admittenda est extensio. *Put. decis. 88. num. 6. & 267. num. 3. lib. 1. Rot. decis. 193. num. 4. coram Papa Gregorio XV. & quando agitur de dispensatione Apostolica est decisio 497. num. 2. par. 1. recent. vbi firmatur*
- 5 quod in his, quæ veniunt & ex eadem dispensatione, non licet arguere à maiori-tate rationis allegando *Caputaquen. decis. 8. num. 6. & 274. num. 5. par. 1. nulli dubium quod differunt inter se facultates referuandi pensiones resignantibus Commendas, vel approbare pactiones litigantium super referuatione pensionum pro vno ex litigantibus, qui transigendo iura sua cedat, vel eisdem renuntiet; nam primo casu verba indulti bene conueniunt resignantibus Commendas, & ac etiam tanquam Ordinarius pro bono pacis, & ex causa vtili Ecclesiæ, poterit Magnus Magister pensiones, suo motu proprio referuare, Gig. de pens. quæst. 6. num. 2. Caccialup. eod. tit. quæst. 5. num. 13. cum alijs per Garziam allegatis de benef. par. 1. cap. 5. num. 15. in secundo vero casu contextus non loquitur nec iure Ordinariæ*
- 7 potestatis potest Magnus & Magister referuare pensiones pacto contrahentium firmatas, sed egent tamquam improbæ, auctoritate Apostolica, *Mohed. decis. ult. de simon. Garzias d. cap. 5. num. 343. cum alijs in prima decisione allegatis; rursus verba indulti loquuntur de pensionis resignantium, bi, illaque resignantibus referuandi, nullumquæ*
- 8 verbum de referuatione & ad fauorem eorum, qui non sunt resignantes, quibus nec iure Ordinariæ potestatis possunt referuare pensiones; sed omnino requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas, *Conarru. var. lib. 1. cap. 5. num. 5. Caputaquen. decis. 325. par. 2. Boer. decis. 2. num. 45. Garzias eod. cap. 5. num. 341. vnde non immerito concordia fuit stipulata etiam sub beneplacito Sedis Apostolicæ, de quo cum non doceatur pro illius validitate visum fuit non posse respondi.*

* Id est sub die 31. Martij 1631. adest infra hæc decisio pro vt in indice posito in fine decisio.

R. P. D. MOTMANN O.

Tullen Reformationis.

Die Veneris 6. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Derogationum natura, quæ sit. Res qualiter geri debeant. Et non nulla circa transitum Religiosorum de vno, ad aliud Monasterium.

SUMMARIVM.

- 1 Subreptio, ad hoc, vt euitetur, quid sufficiat.
- 2 Derogationis natura ea est, vt licet non ampliet gratiam, nequẽ suppleat defectum intentionis, attamen declarat voluntatem, & intentionem Principis confirmantis, seu concedentis.
- 3 Stabilitas requirit perpetuam permanentiam.
- 4 Res, ita fieri debent, ne à sapientibus redargui possint.
- 5 Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.
- 6 Exceptio declarat mentem Principis aliquid cõcedentis.
- 7 Religiosorum Ordinum scissuris est tempestatiue occurrendum.
- 8 Vnio est contraria scissuræ.
- 9 Carthusiani retinent stabilitatem in loco, tamquã perpetuum carcerem.
- 10 Religiosi, qui non promittunt stabilitatem in loco, sed clausuram obseruant, ex obedientia à Superiore iniuncta, varijs de causis permittitur transitus de vno loco, ad alium.
- 11 Religiosi tantò magis exerceant officia prompta obedientiæ, quò pluribus successiue Superioribus in diuersis locis coguntur obedire.
- 12 Probatio per scripturas, testibus preualere debet.

DECISIO XCV.

Resolutum fuit sententiam Rotaletam latam pro obseruatione litterarum Apostolicarum, de quibus agitur esse confirmandam. Quia nihil est, quod obijci possit aduersus illius validitatem, & iustitia comprobatur ex pluribus decisionibus in priori instatia coram R. P. D. meo Danozetto emanatis, in quibus firmatum fuit litteras confirmationis tam à fel. recor. Paulo V. quàm etiam à Greg. XV. illius Successore concessa esse iustificatas.

- Cui resolutioni non obstat, quod posteriores literæ sunt subreptitiæ, vel saltem possint redargui de defectu intentionis Pontificis concedentis, cum post narrationem, in qua colligitur, quòd nouæ Ordinationes Communitatis antiqui rigoris tendebant ad instauracionem veteris disciplinæ, omissa fuerit expressio, quòd illæ non erant conformes institutis à primordio dictæ Religionis obseruatis. Quia fuit responsum ad euitandam subreptionem, & sufficere, quòd stante insertione ipsarum ordinationum in supplicatione Pontifex saltem in genere potuerit cogitare Ordinationes huiusmodi non esse dictis institutis conformes quandoquidem ad hoc, vt tanquam illis conformes obseruarentur non erat opus confirmatione. l. qui iure, ff. de milit. testam. Corn. cons. 201. num. 14. lib. 2. Cassad. decis. 1. de priuileg. Intentio autem cõfirmandi huiusmodi ordinationes etiam non conformes dictis institutis arguitur, ex clausula derogante omnibus, ac in specie promissa stabilitati, quatenus dictis ordinationibus non sint correspondentes, cum ea sit
- 2 & proprietas derogationis, vt licet non ampliet gratiam, Pauli Rubei. Decis.

nequẽ suppleat defectum intentionis, attamen declarat voluntatem, & intentionem Principis confirmantis, seu concedentis, Bald. in l. eum quem, num. 38. C. de fideicom. Felin. in cap. nonnulli, num. 27. de rescript. Rebuff. ad concord. inform. mand. Apost. glos. in verbo non obstantibus, vers. & nota. Surd. in cons. 303. num. 9 & 10. lib. 3. Rot. decis. 532. sub num. 6. par. 1. diuers. & fuit dictum in Romana pecuniaria 26. Martij 1627. coram Eminentissimo Domino Cardin. Virili impressa post tract. Moderni de iure patron.

- Nequẽ in eo versatur defectus intentionis Papæ quod inter alia confirmauerit ordinationem, quæ habet, quòd omnes Religiosi dictæ Communitatis sint communes, & nullus eorum dicatur, vel habeatur professus magis vnus, quàm alterius Monasterij dicti Ordinis, sed legitima auctoritate transmissus ad aliud quodcumquẽ Monasterium eiusdem Communitatis iisdem iuribus gaudeat, ac si inibi expressẽ emisisset professionem, & deinde subiunxerit illa verba, Dummodo seruetur formula solita professionis cū additione antiqui rigoris, quæ vltària vota continet promissionem stabilitatis in loco, vt in formula descripta per Specul. tit. de regul. in princ. & per Trull. de Canon. regul. lib. 1. cap. 17. in fin. cui stabilitati cū & requiratur perpetuam permanentiam, cap. 1. & 2. 19. quæst. 3. maximè repugnat transmissio professorum de vno ad aliud Monasterium. Quia cū immediatè post dictam clausulam, Dummodo seruetur formula solita, sequantur verba quatenus in alijs, quàm vt præfertur antiqui dicti Ordinis institutis non repugnent, & nullatio possit assignari per quàm Papa voluerit in eadem dispositione excipere stabilitatem in loco indiuiduo, & simul admittere contrariam ordinationem, transmissionis Religiosorum de vno loco & ad aliũ vtiquẽ ne à sapientibus redargui possint verba hæc confirmationis, iuxta l. Saluius Arist. ff. de leg. præst. & l. ex facto, ff. de vulg. & pupill. dicendum est tam Ordinationes, quàm dictam formulam cū additione fuisse limitatam ad antiqua instituta præterquam in expressis, in quibus tanquàm non exceptuatis secundum naturam exceptionis firma remanet & confirmatio, l. quæsitum, §. denique, vbi Bart. ff. de fund. instr. Dyn. in rubr. num. 16. de reg. iur. & declaratur intentio Principis volentis propositas ordinationes in
- 4 & expressis licet primario instituto repugnantes ad not. Dec. in l. 1. num. 25. ff. de reg. iur. Alex. cons. 217. num. 29. lib. 2. Greg. decis. 509. num. 3. Itaut professio stabilitatis iuxta prædictas ordinationes intelligi debeat de stabilitate in Congregatione Communitatis, iuxta secundum caput distinctionis, Calderin. cons. 23. de regu. & decisionem in hac causa factam 10. Ianuarij anni præteriti.

- Præterea non obstat, quod per prædictas ordinationes non conformes primario instituto præiudicetur Ordini & qui admissa diuersitate professionum patitur scissuram, cui malo sit tempestiue occurrendum, iuxta tex. in cap. licet de vitanda, de elect. Quia huic malo sufficientem cautelam in eisdem ordinationibus adhibitam esse constat ex eo, quòd statutum fuit, vt ab omnibus dictæ Communitatis Monasterijs reuerenter agnoscat Abbas generalis, vt caput speciale, à quo Vicarius eiusdem Communitatis suæ electioni tenetur petere confirmationem, & cui Abbati generali omnes Religiosi eiusdem Communitatis tenentur promittere in professione obedientiam, vt in literis, quòd
- 8 procul & dubio tendit ad conseruationem vnitatis, & exclusionem scissuræ, quæ illi est contraria, cap. loquitur Dominus, & ibi glos. 24. quæst. 1. quòd etiam in decisione huius causæ 22. Aprilis 1630. fuit comprobatum.

- Minus obstat, quòd ex professione cū dictis ordinationibus compatibili inducatur relaxatio disciplinæ, quæ alias potius retinetur à Religiosis obseruatibus stabilitatem in loco tanquam perpetuum carcerem quemadmodum
- 9 & de Chartusianis dicitur, quàm ab alijs habentibus occasionem vagandi in transiit de vno ad aliud Monasterium; Quia huiusmodi transitus non temerè, sed ex obedientia à
  - 10 superiore iniuncta secundum & eiusdem Ordinis Constitutiones varijs de causis, & plerisque casibus est præmissus ipsis Præmonstratensibus, ac etiam Carthusi-

N nis,

nis, qui non promittunt stabilitatem in loco, sed clausuram observant, *Nauarr. de regul. comm. 4. num. 30. cum seqq.* quiniomodo eiusmodi debet recenseri inter officia promptæ obedientiæ quibus tanto magis exercentur ꝑ Religiosi, quo pluribus successiue superioribus in diuersis locis coguntur obedire per ea, quæ tradit *Azor. instir. moral. lib. 12. cap. 13. quest. 3. in fin.*

Denique non obstant allegati defectus consensus Abbatum Generalis, & Conuentuum, qui pro oratoribus fuerunt in precibus Papæ porrectis nominati, & quod ex testibus constat de contrario, quodque respectu Religiosorum nominatorum, non iustificetur eos esse professos in Monasteriis ibi enunciatis. Quia huiusmodi obiecta fuerant ꝑ quodque sublata in dictis decisionibus R. P. D. mei Dunozetti ex scripturis, quæ testibus præualere debent, *Seraph. decis. 339. num. 7.*

Et ita vtraque parte informante fuit decisum.

R. P. D. MERLINO.

Pistorien. Parrochialis.

Die Luna 9. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Ius patronatus, quando est hæreditarium, non potest conuenire ei, qui non est hæres, veluti si hæreditatem repudiauerit, &c. & quando non obstante dicta repudiatione nihilominus sit capax huius iurispatronatus.

SVMMARIVM.

- 1 Ius patronatus, quando est hæreditarium non potest conuenire ei, nec eius hæredi, quando in eis deficit qualitas hæreditaria.
- 2 Repudiatio infringit, & penitus tollit qualitatem hæreditariam.
- 3 Aditio hæreditatis, cum sit quid facti non præsumitur, & maxime in transuersalibus, sed debent concludenter probari.
- 4 In Filio, nec etiam præsumitur aditio hæreditatis, cum habeat beneficium abstinendi, & ideo aditio probari debet.
- 5 Portio non adita ad hæredes, non transmittitur.
- 6 Ius patronatus potest transire in aliquem per ius accrescendi.
- 7 Portio portioni accrescit, & non personæ.
- 8 Ius patronatus, quando est hæreditarium, & reale, cum ipsa hæreditate transit.
- 9 Repudiationem iam factam, quis potest renouare, re adhuc integra.
- 10 Ius patronatus, quando est hæreditarium, citra ius, & nomen hæredis non potest de eo disponi.
- 11 Hæreditatis repudiatio intra triennium potest renouari.
- 12 Ad presentandum post repudiationem, quando quis est admissus, non potest amplius obijci, quod non sit patronus.
- 13 Iurispatronatus status firmatur, quoad omnes per sententiam.
- 14 Iurispatronatus pertinentia bene probatur per confessionem partis aduersæ, quæ probat contra consistentem, & hæredis, inuncta quasi possessione presentandi. n. 15.

16 Ius patronatus, quando est hæreditarium, quis non potest præsentare, nisi sit hæres.

17 Ius patronatus hæreditarium non potest transire ad hæredes extraneos, donec supere sit aliquis de agnatione, stante sic præcepto fundatoris.

18 Hæres extraneus non potest admitti ad ius patronatus, si extet aliquis hæres ex familia testatoris, quando vtraque qualitas in eius successione requirebatur.

Nempe, quod sit hæres, & agnatus.

DECISIO XCVI.

Conuenerunt hinc inde informantes, Ius patronatus, de quo agitur, fundatum a Domitio de Cancellarijs, tractu temporis in duos ex dicta familia consolidatum fuisse, in Thadæum, & Riccardum, adeout vnusquisque ipsorum esset pro medietate Patronus, & quod vltimi descendentes ex Thadæo, nempe pronepotes, sunt Paulus, & Riccardus, vltimi autem descendentes ex Riccardo, altero patrono pro medietate, pariter pronepotes sunt Baccius, & Riccardus, adeout medietatem dicti Patronatus hodie consolidatam fuisse in Paulo, & Riccardo, aliam vero medietatem in Baccio, & Riccardo, dicendum videatur.

Verum, quia hoc Ius patronatus est hæreditarium, vt resolutum fuit sub die 31. Martij 1628. coram me, cui resolutioni partes acquiescunt, & Paulus, ac Riccardus deficere qualitatem hæreditariam in Baccio, & Riccardo contendunt, è contra vero Baccius, & Riccardus eandem qualitatem desiderari in Paulo, & Riccardo obijciunt, Ideo super pertinentia dicti Iurispatronatus suscepta disputatione propositum dubium, An Ius patronatus spectet ad Baccium, siue illius hæredes, quod post multiplicem positionem per Dominos hodie negativè fuit resolutum.

In quam resolutionem ex eo potissimum adducti fuerunt Domini, quia apparet Baccium repudiasse hæreditatem Lazari patris, Lazarum vero repudiasse hæreditatem Iacobi patris, & Iacobum repudiasse hæreditatem Riccardi Senioris, in quo medietas illius iurispatronatus consolidata fuerat, vt in Summ. pro Cancellarijs, num. 1. vnde his positis repudiationibus, & deficiente in Baccio qualitate hæreditaria, Ius patronatus hæreditarium quoad medietatem, ꝑ quæ spectabat ad Riccardum Seniore, nullatenus transire potuit ad Baccium, aut illius hæredem, *Innocent. in rubr. de Iurepatr. num. 4. Card. in clement. 2. q. 7. num. 7. de Iurepatr. Dec. cons. 149. num. 1. Covar. var. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 7. Acchill. decis. 9. de Iurepatr. Lambertin. de Iurepatr. lib. 1. par. 2. q. 2. art. 1. num. 22. Decian. cons. 107. num. 8. lib. 3. repudiatio enim infringit, & penitus ꝑ tollit qualitatem hæreditariam, vt per se notum est.*

Non obstat, quod Riccardus Senior ultra Iacobum patrem Lazari, & Auum Baccij, reliquerit etiam tres alios filios, nempe Vincentium, Petrum, & Felicem, à quibus potuit fieri transmissio Iurispatronatus in Baccium. Quoniam non docet Baccius illos adiuvisse hæreditatem Riccardi, & se adiuvisse hæreditatem dictorum patruorum, seu aliorum transuersalium, adeout per acquisitionem hæreditatis prædictorum, potuerit etiam probare Ius patronatus, huiusmodi autem ꝑ aditio, cum sit, quid facti, non præsumitur, præsertim in transuersalibus, sed debet concludenter probari, si pupillus, *S. vltimo, in fin. ff. de acquir. hæred. Roman. cons. 154. num. 2. Crauet. cons. 33. nu. 2. Menoch. præsumpt. 99. num. 2. lib. 4. Cardin. Mantica. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 9. num. 3. & 5. Immo etiam in filio, ꝑ quia habet beneficium abstinendi, probari debet aditio, *Bart. in l. necessary, num. 1. ff. de acquir. hæred. Alex. cons. 183. num. 1. lib. 6. Cardin. Mantica. decis. 198. num. 5. & 6. Prout nec probatur aditam fuisse à Baccio hæreditatem Riccardi Junioris fratris, ad quem medietas medietatis patronatus Riccardi Senioris spectabat, quæ pariter aditio**

5 aditio est iustificanda ex supradictis, & portio ꝑ non adita per Baccium, ad hæredes transmitti non potuit, *l. unica. §. in nouissimo. C. de caduc. tollen. Crauet. conf. 37. num. 4. Rota decis. 653. num. 7. par. 1. recent. & apparet dictam hereditatem Riccardi fuisse aditam per alium Riccardum, fratrem Pauli in Summ. num. 7. & antea citato Baccio fuisse dicta hereditati iacenti datum Curatorem Summario num. 5.*

Quo verò ad aliam medietatem Iuris patronatus, prouenientem à Thadæo, & in illius linea consolidatam, visum fuit Dominis, neque istam ad Baccium pertinere posse, & quod descendentes Thadæi repudiauierint, & ipsi Thadæi hereditatem, & sic ꝑ per Ius accrescendi transiuerit Iuspatronatus in Baccium, Quoniam, cum ex supradictis appareat ad Baccium, nec spectare medietatem prouenientem à Riccardo Seniore eius ascendente, hoc est Proauo, nulla Iuris ratio patitur, ut idem Baccius per Ius accrescendi medietatem Iuris patronatus Thadæi obtineat, ꝑ quia portio portioni accrescit, & non personæ, *l. si totum. ff. de acquir. hered. Corn. cōf. 13. i. num. 6. lib. 1. Grat. discept. forens. c. 347. num. 12. vel certè cum Iuspatronatus sit hereditarium, ac reale, cumquæ ipsa hereditate ꝑ transeat ad effectum consequendi portionem Thadæi probari deberet ad Baccium peruenisse dictam Thadæi hereditatem, Crauet. conf. 37. num. 4. Franc. decis. 60. num. 10. Menoch. presumpt. 99. numero 3. lib. 4.*

Ex quibus deprehenditur, nec opus esse ingredi disputationem, An descendentes Thadæi repudiauierint illius hereditatem, quia huiusmodi etiam repudiatio non suffragaretur Baccio, ut supra ostensum fuit, & dubium est restrictum, An Iuspatronatus spectet ad Baccium, siuè illius hæredes, non autem ad descendentes Thadæi.

Vtrà quod repudiationes Pauli, & Riccardi descendenti Thadæi non videtur ob stare; Tum quia ꝑ cum ijdem repudiantes intra triennium, & sic re adhuc integra disposuerint de hoc Patronatu mediante præsentatione, censentur repudiationem reuocasse, ex quo cum Iuspatronatus ꝑ esset hereditarium, citra ius, & nomen hæredis de illo disponere non poterant, per *Text. in l. probarede. §. Papi. nianus. ubi Bart. num. 6. & 7. ff. de acquir. hered. Alberic. in l. fin. num. 2. C. de repud. hered. Lambertin. de Iurepat. lib. 1. par. 2. quæst. 2. artic. 34. vers. dicentem tamen, & faciunt tradita per Rotam coram san. mem. Gregor. XV. decis. 371. num. 8. posse autem repudiationem ꝑ intra triennium reuocari, indubitati iuris est, ex *tex. in l. si quis suus, ff. de iur. deliber. & l. fin. C. de repud. hered. & post Bart. Bald. Castr. & alios tradunt Tiraguel. ad l. 16. consubial. glos. 7. num. 74. Surd. conf. 457. num. 35. Tum etiam quia Paulus, & Riccardus descendentes Thadæi à Baccio, fuerunt admissi ad præsentandum, vnde ipse ꝑ hodiè, vel eius hæredes obijcere non possunt, quod non sint Patroni, ut bene per Rotam decis. 174. num. 7 par. 2. recent. quæ est repetita coram san. mem. Greg. XV. decis. 452. num. 15. ubi alia decisiones cumulantur, præsertim verò, quia de pertinentia dictæ medietatis Patronatus ad Paulum, & Riccardum, constat ex sententia inter ipsos, & Baccium lata de anno 1599. ꝑ quam firmatus ꝑ videtur status patronatus, quoad omnes, Anchar. conf. 336. num. 1. Cardin. Mantica. decis. 350. num. 3. & 4. & fuit dictum in hac causa sub die 27. Ianuarii 1620. coram R. P. D. meo Pironano: Atque etiam ex confessione Riccardi fratris Baccij, per quam pertinentia ꝑ bene probatur contra confitentem, & hæredes, Put. decis. 325. num. 1. lib. 2. Cassador. decis. 7. de Iurepat. Garz. de benef. par. 12. cap. 2. num. 276. & seqq. Rota coram Cardin. Mantica. decis. 350. num. 10. & decis. 697. nu. 2. par. 1. ac decis. 174. num. 1. & decis. 349. num. 2. par. 2. recent.**

15 Iuncta quasi ꝑ confessione præsentandi firmata in decisionibus in hac causa factis coram R. P. D. meo Pironano, & coram me.

Demum hæredibus Baccij obstat, quod non sunt de familia de Cancellarijs, sed extranei, Iuspatronatus autem istud, quamuis sit hereditarium, ut scilicet ꝑ quis non possit præsentare, nisi sit hæres, tamen cum Dominus, & Iacobus Comparoni de eo ita disposuerint, ut transire non pos-

sint ad extraneum, quousquæ extat aliquis de Cippo, & familia de Cancellarijs, quæ dispositio sustinetur, dum qualitas hereditaria à fundatore præscripta non est penitus sublata, 17 ꝑ sed solum addita qualitas agnationis, quousquæ extant agnati, ut censuit Rota in hac causa sub die 31. Martii, 1628. coram me. Hinc sequitur non posse extraneum hæredem Baccij admitti ad successionem Iuris patronatus, dum extat Paulus, & Riccardus ex familia, & agnatione de Cancellarijs, ꝑ cum utraqûe qualitas, nèpè quod sit hæres, & agnatus, requiratur, ut bene per Paris. conf. 48. num. 8. & seqq. lib. 4. Rocch. de Iurepat. verb. ipse, vel is, quæst. 33. num. 73. Lambertin. eod. tract. lib. 1. par. 2. art. 8. quæst. 2. num. 1. & seqq. Gabr. conf. 196. num. 2. lib. 2. Cardin. Seraphin. decis. 578. num. 8. & in Mediolanensi Iuris patronatus 29. Aprilis 1613. coram R. P. D. meo Pironano, atque in Ianuensi Iuris patronatus 23. Ianuarii 1612. coram Eminentiss. D. Cardinale Pamphilio.

Et ita utraque parte informante resolutum fuit, &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Legati.

Die Lunæ 9. Februarij 1632.

A R G V M E N T V M.

Contra testes, quo casu non possit opponi exceptio singularitatis. Confessio qualificata quando diuidi possit, & alia de quibus in summarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes, si deponant de facto successiuo, contra eos, non admittitur exceptio singularitatis.
- 2 Testes deponentes de facto successiuo, præsumuntur testes.
- 3 Testatoris assertio probat contra heredem.
- 4 Confessio, qualificata diuidi potest stante vehementi præsumptione iuris in contrarium.
- 5 Possessio rerum, quæ solo temporis cursu non consumuntur, semel probata, utique illa de præsentis præsumitur, amplia num. 6.
- 7 Ex custodia susceptione alicuius rei, per aliquem facta, arguitur quod nisi probet, se restituisse, non posset dici, quod liberationem fuerit consequutus.
- 8 Scriptura existentia probata, & stante interesse partis, quis cogitur exhibere.
- 9 Præsumptio existentie rerum de præsentis ex eo, quod olim existerent apud eandem personam, non procedit in mobilibus.
- 10 Sed hoc non intellige in rebus pretiosis quarum possessio non potest dici vilis, & neglecta, amplia num. 12.
- 11 Res mobiles pretiosæ comparantur immobilibus.

DECISIO XCVII.

D Omini dixerunt constare de existentia localium extrastibus, qui deponunt D. Comitissam viuente Comite Molla penes se, ac in proprio scrinio, & cubiculo habuisse duas lineas Margaritarum, cum alijs rebus pretiosis descriptis in Summario Domini Comitis Beuilaque creditoris dicti Comitis defuncti, qui Testes licet non conueniant de tempore, & loco, quibus viderunt Comitissam huiusmodi localia gestantem, attamen cum deponant ꝑ de facto successiuo, in quo non admittitur exceptio singularitatis, iuxta magis communem Do-

- Et eorum opinionem relata per *Gabr. de testib. conclus. 2. num. 19.* praesumuntur et contestes, ut respondit *Aym. in conf. 78. num. 10.* & dixit *Rota decis. 191. num. 4. par. 1. diuers.* Depositiones autem huiusmodi corroborantur non modo ex eo, quod Testator inter caetera praeiosiora, reliquit eidem D. Comitissae Margaritae, quae assertio Testatoris et contra haereditatem probat, ut per *Rotam in Perusina fideicommissi de Cencis 16. Iunii 1629. coram Eminentissimo D. Cardinali Virili. & 19. Aprilis 1630. coram R.P. D. meo Dunozerro.* Sed etiam ex confessione ipsius Comitissae dum medio iuramento respondit, se quidem huiusmodi localia habuisse, quae confessio probat nulla habita ratione qualitatis, quod illa de praesenti non habeat, nec dolo habere desierit, attenta et vehementi in contrarium Juris praesumptione, propter quam permixtum est a confessione separari, qualitatem adiectam, *glos. in c. cum venissent, in verb. probatum de Instit. Bald. in l. prima, nu. 2. l. C. de confess. Rot. decis. 802. num. 2. par. 1. diuers. & Seraphin. decis. 644. num. 2.*
- Cum itaque constet D. Comitissam semel et habuisse dicta localia, quae solo temporis cursu non consumuntur, utique adhuc illa de praesenti habere praesumitur, *l. si creditor, C. de pign. act. l. si quis, S. prator ait, nu. 12. ff. de eden. Franc. Aret. conf. 120. num. 1.* ubi probat praesumptionem procedere etiam si Reus haeres neget habere, & idem in similibus terminis localium sensu, *Rota decis. 672. num. 1. par. 2. recent.* Attento praesertim quod illa tenebat et sub propria clavi, unde susceptum custodiae onus arguitur, *l. cum pater, S. pater pluribus, cum glos. ff. de leg. 2. Rot. decis. 102. num. 1. par. 2. recent.* a quo nisi probet et se restituisse, non potest dici liberationem consequuta, & consequenter stante interesse Domini Comitissae Beuilaquae petentis, de quo non dubitatur eadem localia exhibere et tenetur, ex stylo Rotae, de quo *Seraph. decis. 1224. in fin.* ubi aliae decisiones allegantur.
- Non obstat, quod praesumptio existentiae rerum de praesenti ex eo, quod olim et existerent apud eundem non procedat in mobilibus, *l. si rem mobilem, ff. de acquir. vel amitt. possess. Speculator in tit. de act. sect. petit. S. sequitur, num. 31. & alij quos recenset Gratian. discept. 150. nu. 39. & seq. Rot. in Ciuitatis Castellii Spolii coram bon. mem. Orano relata per Marches. de commiss. pag. 1016* quia conclusio procedit in alijs rebus mobilibus, quam et in pretiosis, quae cum non possit facile dici, quod earum possessio sit vilis, & neglecta, ut habetur in dicta *l. si rem mobilem, in l. lex, quae Tutores, C. de administrat. tut.* Ultra quod in praesenti casu, iam cessat lapsus longi temporis supra decem annos, qui in dicta decisione Ciuitatis Castellii fuit consideratus, constat enim de existentia dictorum localium per Testes deponentes de tempore paulo ante obitum praed. Comitissae Mollae, & sic de recenti, Unde augeatur et praesumptio quod Comitissa illa habuerit, etiam de tempore mortis, cum penes alium extitisse, vel deuenditas esse non probetur iuxta distinctionem, *Salyc. in l. 4. nu. 4. C. ad exhiben. quam sequuntur Euerard. in loco de tempore ad tempus num. 16. Adden. ad Alciat. de presump. regul. secunda, praesumpt. 2. l. D. Pedemon. decis. 40. num. 9.*
- Et ita utraque &c.

In eadem causa adfuit infra aliae decisiones coram eodem sub die 27. Iunii 1633. & sub die 10. Februarii 1634. & sub die 27. Iunii eiusdem anni 1634.

R. P. D. MERLINO.

Romana Censur.

Die Veneris 13. Februarii 1632.

ARGUMENTVM.

Census, quando imponitur super bonis mi-

norum, ut valide constituitur, quidnam sit necessarium, declaratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Census impositio est species alienationis.
- 2 Census, quando imponitur super bonis minorum, requiruntur ea omnia, quae sunt necessaria in alienationibus dictorum bonorum.
- 3 Et sic iusta causa, & solemnitates.
- 4 Statut. Urb. cap. 113. & cap. 151. lib. 1. vnum ab altero suppletur.
- 5 Causa iusta alienandi bona minorum non probatur, ex eo quod alienans asserat alienare, ad effectum extinguendi aliquod debitum, sed aliunde probari debet.
- 6 Causa falsa in alienatione rerum minoris, reddit alienationem, ac minoris obligationem, & Iudicis decretum desuper interpositum, ipso iure nullum.
- 7 Causa expressa veritas praesumitur.
- 8 Pro Decreto Iudicis stat praesumptio.
- 9 Identitas probatur, & verificatur ex duabus demonstrationibus, etiam si in alijs adsit diuersitas, siue discrepantia, num. 10.
- 11 Pluralitas in dubio non praesumitur.
- 12 Solutio praesumitur facta in vim praecedentis conuentionis, & tractatus.
- 13 Mercatorum libri regulariter non probant pro tertio contra tertium.
- 14 Mercatorum libri, quando sunt adminiculati, probant.
- 16 Causa expressa in alienatione rerum pupilli, si in aliqua parte sit falsa in totum redditur nulla, propter decreti Iudicis indiuiduitatem.
- 17 Census, super bonis minorum imponi non debent ad soluendum eorum debita, si adsit ex quibus illa solui possunt.
- 18 Index, quando interponere rogatur decretum in alienatione rerum minorum, diligenter cognoscere debet causam alienationis.
- 19 Index non praesumitur vidisse instrumenta alienationis rerum minoris, si dies, & annus, ac nomina, & cognomina Notariorum fuerunt in albo relicta.
- 20 Index moueri non debet ad interponendum decretum in alienatione rerum minoris ex sola attestazione consanguineorum asserentium, se in illa non habere interesse.
- 21 Illatio, & coniunctio antecedentis cum subsequenti dispositione, quando reddatur elusoria.
- 22 In alienatione rerum minoris, si quis asserat constare de causa necessaria, & de versione in utilitatem minoris ei incumbit onus probandi.
- 23 Contractus celebratus cum minori sine solemnitatibus statuti, quamuis sit utilis minori, adhuc non subsistit.
- 24 Quae conclusio est indubitata, quando de utilitate euidenter non constat.
- 25 Observantia contractus non suffragatur, quando constat de nullitate contractus & obligationis, & sic de titulo vitioso, & de veritate principij infecti.
- 26 Census, si fuerit nulliter impositus, non attenditur observantia deducta, ex fructuum solutionibus.

27 *Solutio fructuum census*, facta à muliere non saluat contractum à nullitate, resultante ob non seruatas solemnitates statutaras.

28 *Ratificatio, & approbatio non dicitur facta, stante nullitate, & falsitate contractus, nisi constet de certa scientia.*

29 *Obligatio mulierum sine solemnitatibus statuarijs non tenet.*

DECISIO XCVIII.

Post plures causas, & dabij positiones, hodiè censuerunt Domini, obligationem filiorum, & hæredum Tiberij, factam per Virginiam Tutricem, in Instrumento Censui per eam impositi super Casale nuncupato la Bottacchia nõ sustineri, cum enim huiusmodi censuum & impositiones super bonis stabilibus pupillorum sint species alienationis, hinc est, quod ad hoc vt sint validæ, & ipsorum pupillorum

2 obligatio in illis facta sustineatur, requirunt & ea omnia, quæ tam de iure communi, quàm ex Statuti Urbis dispositione in alienationibus bonorum stabilium minorum exiguntur, iuxta tradita per *Parif. conf. 85. num. 14. & 15. cum seqq. lib. 3. Simon. de decr. lib. 2. tit. 6. num. 33. Mont. de tutel. cap. 33. num. 37. 38. & num. 124. & seqq. Rota decis. 36. num. 2. impress. post Moder. Perus. de Cens. & in decis. 678. num. 20. par. 1. recent. & sic iustam causam & solemnitates iuxta tex. in l. magis puto, §. non passim, ff. de reb. eor. & in l. ob as, C. de præd. minor. & Statutum Urbis cap. 113.*

4 & 151. lib. 1. quorum capitulum datur concursus & ita vt vnum ab altero suppleatur, vt fuit dictum in decis. 59. n. 19. post Pic. ad Stat. Urb. & in Romana dotis 10. Iunij 1626. coram Illustriss. D. meo Decano. In proposito autem casu vtrumque deficere visum fuit.

5 Quoniam non solum constat de vera & æris alieni, pro cuius extinctione Censui fuit impositus, existentia, & sic de causa expressa, de qua constare deberet aliter quàm per assertionem contrahentium, d. l. magis puto, ff. de reb. eor. & d. l. ob as, C. de præd. min. *Parif. d. conf. 85. num. 19. & 36. lib. 3. Mont. d. cap. 33. num. 1. & seqq. Rot. decis. 31. num. 5. post Pic. ad Stat. Urb.* sed immo potius ex deductis pro parte D. Marchionis del Drago probatur oppositum, dicta enim Tutrix præuia narratiua, quod Paulus, & alij filij, atque hæredes q. Tiberij eius viri, grauati reperiiebantur ære alieno scutorum 400. occasione societatis officij ad fauorem Caroli Mazzei pro eorum seruitio contractæ, & aliorum scutorum 400. pro sorte principali alterius similis societatis ad fauorem Fuluij Amodei pro eorundem commoditate initæ, & demum aliarum summarum pro ipsarum societatum fructibus, ad effectum illud perfoluendi imposuit d. annum Censum scutorum 63. illumquè vendidit Canonicis, & Capitulo S. Marci pro scutis 900. vt in summario D. Marchionis num. 1. ex lectura verò instrumenti dictæ Societatis ad fauorem Amodei, de quo in eodem summ. num. 2. deprehenditur illam fuisse contractam per Petrum de Americis super eius officio cum accessionibus, & obligationibus Vincentij, & Felicis eius fratrum, & in ea nullo modo fuisse obligatos dd. filios, & hæredes Tiberij, & ex Instrumentis extinctionum postea factorum dicto summ. num. 3. iunctis partitis extractis ex libris DD. de Ruspoli sum. num. 5. apparet fructus aliquos debitos nõ fuisse, ex quibus assequimur causam asserti æris alieni saltem quoad scuta 500. fuisse omnino falsam, quæ propterea reddidit ipsam Censui impositionem, & ac pupillorum obligationem, & Iudicis decretum desuper interpositum, ipso iure nullum, l. magis puto, §. as alienum, ff. de reb. eor. l. prima, §. hac verba, ff. ne vis fiat. Dec. conf. 403. num. 20. Rot. conf. 7. num. 85. & seqq. lib. 3. Pic. ad Stat. Urb. gloss. 21. numero 35. & 36. & gloss. 22. num. 7. & 8. Bardellon. conf. 58. num. 33. Rot. dec. 529. n. 1. par. 1. diuers. & decis. 26. num. 1. & 2. post Moder. Perus. de Cens. & in Leodien. Colonia 20. Februarij 1630. coram me.

Neque obstat, quod in dicto Censui Instrumento dies,

& annus initarum Societatum, & nomina Notariorum, de illarum Instrumentis rogatorum expressa non fuerint, sed in albis relicta, & consequenter constare non videatur Censum ipsum fuisse impositum pro extinguenda dicta Societate Amodei, in qua dd. filij & hæredes Tiberij non erant obligati, & sic firma remaneat præsumptio, quæ stat pro expressæ causæ veritate, vt per *Put. dec. 245. lib. 3. Rot. decis. 25. num. 8. post Moder. Perus. de Cens. & pro Iudicis* 8 *decreto, labe a parte, ff. de prob. Corn. conf. 109. nu. 5. lib. 3. Put. decis. 205. num. 2. lib. 3. Rot. decis. 11. n. 10. & 11. post Pic. ad Stat. Urb. & decis. 25. num. 6. penes eundem, & coram san. me. Greg. XV. decis. 406. num. 7.*

Quia fuit responsum de identitate Societatis prædictæ satis constare ex eo, quod omnino conuenit qualitas contractus, summa scutorum 400. & nomen, ac cognomen creditoris, & tamen ad hunc effectum sufficit conuenientia, & verificatio duarum demonstrationum, *Bart. in l. demonstratio falsa. num. 14. ff. de condit. et demonstr. Rot. coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 172. num. 2. et decis. 575. 10 num. 4. et 5. et decis. 578. num. 5. etiam si in alijs & addit diuersitas, & discrepantia Alex. conf. 84. num. 4. lib. 7. Crauet. conf. 198. num. 2. Rot. decis. 407. num. 2. et decis. 706. num. 4. part. 2. recent. cum alijs.* Præsertim qui de nulla alia Societate apparet, de qua verba dicti Instrumenti Censui intelligi possint, & pluralitas non præsumitur *Bald. in l. ultra, in fin. C. de reb. dub. Crauet. d. conf. 198. num. 1. Surd. conf. 16. num. 9. et conf. 355. num. 26. et conf. 385. num. 10. & fuit dictum in Tiburtina Castrorum 4. Iulij 1608. coram Card. Marcomontio.* Idque suadet etiam ex dictæ Societatis extinctione paulò post per dictam Virginiam Tutricem facta, vt in d. summ. num. 3. quæ est ex dd. pecunijs

12 ad Censum acceptis, & in executionem prædictæ conuentionis, & tractatus facta præsumitur, vt per *Rot. decis. 301. num. 3. par. 1. recent. et decis. 25. n. 1. et seqq. impress. post Moder. Perus. de Cens.* Et ex partia libri tutelararum eiusdem Tutricis d. summ. n. 4. ac demum ex partitis banchi DD. de Ruspoli, quo mediante ex dictæ extinctionis Instrumento apparet solutionem factam fuisse, in quibus partitis habetur sub eadem die, qua Censui fuit impositus, fuisse in eodem banco depositata dicta scuta 900. ad creditum d. Virginie Tutricis, cum expressione, quod illa habuerat à dictis Canonicis, & Capitulo S. Marci, & postea ex iisdem pecunijs fuisse soluta Amodeo dd. scuta 400. pro supradictæ Societatis extinctione, & licet libri Mercatorum & regulariter non probent pro tertio contra tertium, hoc tamen non procedit in casu proposito, in quo illi adminiculantur ex Instrumentis, tam dictæ impositionis Censui, quàm etiam dictæ Societatis extinctionis, & ex dicto libro

14 tutelararum, & cum quibus quoad personas, tempus, quantitatem, & omnia alia optime concordant *Rota coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 302. num. 5. & decis. 537. nu. 1. et ibi Adden. num. 4.*

Nec releuat, quod dicta Virginia haberet in eodem banco depositata alia scuta 600. quia partita solutionis dictorum scutorum 400. factæ Amodeo contrapposita legitur dictæ partitæ scutorum 900. cui similiter etiam contrapposita apparet alia partita similis summæ solutæ Francisco Mazzeo pro alterius Societatis extinctione, vt in dicto Summ. num. 5. & sic bene dignoscitur solutionem prædictam ex iisdem scutis 900. ad Censum acceptis, non autem ex alijs scutis 600. factam fuisse.

Nec quicquam facit, quod causa in dicti Censui Instrumento expressa, quoad dictam aliam societatem ad fauorem Caroli Mazzei non videatur posse dici falsa, cum re vera constet illam fuisse per d. Tiberium super proprio eius officio contractam; Quoniam vltà quod pro parte D. Marchionis dicebatur Carolum nunquam aliquid pe-

15 uisse, nec illi fuisse quicquam effectualiter solutum, & fieri posse. quod dicta Societas fuerit superlucrata, vt in specie respondit *Rota in decisione 678. numero 8. versiculo quod autem dicebatur, par. 1. recentior.* quicquid sit de hoc, Dominis placuit responsio, quod satis est causam fuisse falsam saltem quoad dictam aliam Societatem ad fauorem Amodei ad effectum, vt dictæ

Census impositio, & pupillorum obligatio reddatur nulla
 16 † in totum, propter decreti Iudicis individuitatem, Bald.
in l. si non sortem. §. si census, in princ. ff. de cond. indeb.
Dec. cons. 403. num. 20. & 21. Nat. cons. 162. num. 7. & 8.
Rol. cons. 7. num. 86. 87. & seqq. lib. 3. Pic. ad d. Stat. Urb.
gloss. 21. num. 36. Gratian. discept. forens. cap. 691. num. 32.
 & 33.

Præterea cum Virginia Tutrix haberet dicta scuta 600.
 in dicto banco depositata, & ex Inventario tutelari per
 eam confecto appareat, quod aderant nomina debitorum,
 & mobilia, ac semouentia magni valoris, quæ sufficiebant
 pro asserti æris alieni solutione, etiam si illud re vera adfuit.
 17 set, † non potuit ad dicti Census impositionem super Ca-
 sali pupillorum validè deuenire, iuxta text. in l. magis puto,
 §. non passim, & l. prima, §. quid si forte, ff. de reb. eor. Paris.
 d. cons. 85. num. 21. & 22. & seqq. lib. 3. cum alijs per Simon-
 cell. de decr. d. tit. primo, num. 44. & 45. & Montan. de
 tutel. d. c. 33. num. 11. 12. 15. & seqq.

Denique ex dd. Societatum Instrumentis apparet, illos
 de Americis, qui vti dictorum pupillorum proximiores co-
 sanguinei interuenerunt, habuisse proprium, ac particula-
 re interesse, ex quo Census in effectu fuit impositus pro
 soluendo debito ipsorum proprio, & ex lectura ipsius In-
 18 strumenti cognitam, prout debebat tam attenta iuris com-
 muni dispositione iux. tex. in d. l. magis puto, §. non pas-
 sim, ff. de reb. eor. Dec. cons. 403. num. 19. Simonc. de decr.
 tit. primo, num. 31. quam etiam ex Stat. Urb. d. cap. 113. &
 151. lib. 1. vt in proposito ponderauit Rot. d. decis. 678. n. 4.
 19 par. 1. recent. sed imò contrarium probatur, tam ex eo †
 quod dies, & annus, ac nomina, & cognomina Notariorum
 fuerunt in albo relicta, vt supra dictum fuit, & sic patet Iu-
 dicem Instrumenta ipsa non vidisse Rot. decis. 403. num. 6.
 par. 1. recent. quàm etiam ex eo, quod expressè dicitur fuis-
 se absolutè motum ex dd. Consanguineorum attestazione
 ibi (eo quia dd. Consanguinei attestati fuerunt, vt supra
 20 decretum interposuit) quæ † tamen attestatio erat omni-
 nò insufficiens; Illi enim supra nil dixerant de creditorum
 virgentia, & de non existentia pecuniarum, vel nominum
 debitorum aut mobilium, ex quibus assertum æsalienum
 solui posset, sed solum affirmauerat se nullum habere in-
 teresse, & propterea dd. hæredibus nullum præiudicium
 generari, quæ illatio, & coniunctio antecedentis cum sub-
 sequenti dispositione importata per dictionem illam, Et
 propterea, iuxta tex. in c. 2. de vsur. & in cap. qui a propter,
 de elect. Seraph. decis. 682. num. 7. est etiam prorsus in-
 21 teresse non haberent, † prout re vera habebant, vt supe-
 rius fuit dictum, & nihilominus Census impositio esset præ-
 iudicialis, ac læsiva.

Nequè obstat, quòd pupillus per Tutorem, ex causa
 virgenti, ac necessaria validè obligetur, quando apparet pec-
 unias, cum effectu versas fuisse in illius vtilitatem, ne cum
 alterius iactura, ac dāno locupleta retur, l. si in rem, C. quād.
 ex fact. Tut. l. nam hoc natura, ff. de condict. indeb. Rota co-
 ram san. mem. Greg. XV. decis. 31. num. 1. & seqq. Quoniam
 in casu proposito visum fuit non constare de causa necessa-
 22 ria, † nec de versione in vtilitate pupillorum, quam tamen
 probandi onus incumberebat illam alleganti iuxta gloss. in l.
 prædiorum, & ibi DD. C. de præd. min. Nat. cons. 631. nu.
 4. Menoch præsumpt. 27. in fin. lib. 6. Couar. var. resol. lib. 2.
 cap. 17. num. 2. Rimin. lun. cons. 51. num. 77. & 78. & fuit
 dictum in Leodien. Colonia 20. Februarij 1630. coram me,
 & Contractum sine solemnitatibus Statuti celebratum.
 23 † quàmuis esset utilis minori, adhuc tamen nò sustineri in-
 clinauit Rota apud Put. decis. 1. lib. 1. & coram Card. Sera-
 24 phin. decis. 1242. num. 3. vbi quod † est indubitatum, quan-
 do de vtilitate euidenter non constat, & fuit dictum in
 Romana Tutela de Ruspolis 2. May 1603. coram bon. me.
 Card. Lancelotto.

Minus etiam obstat obseruantia deducta ex fructuum
 25 solutionibus † per plures annos factis, quoniam illa non
 suffragatur, cum ex prædictis constat de Contractus obli-
 gationis nullitate, & sic de titulo vit. olo. & de veritate prin-

cipij infecti, Rot. decis. 136. num. 12. par. 1. recent. & dec. 31.
 num. 11. post Moder. Perus. de Cens. Quæ loquitur in ter-
 26 minis solutionis fructuum Census † nulliter impositi, Præ-
 fertim quia aliquæ ex dd. solutionibus factæ fuerunt à dicta
 Virginia, & successiue ab Hersilia, & Pantasilea, & sic à
 27 mulieribus absque † solemnitatibus, quæ propterea non re-
 leuant ad effectum, de quo agitur, vt per Rot. decis. 31. nu.
 11. post tract. de Cens. aliquæ verò fuerunt factæ ab ea-
 rumdem hæredibus, quos non apparet dictæ falsitatis cau-
 28 sæ, & ipsius Census † nullitatis certam scientiam habuisse,
 prout requiritur ad ratificationem, & approbationem in-
 ducendam, Rot. decis. 104. num. 15. in fine, & num. 16 par. 2.
 diuers. & decis. 535. num. 11. & 12. par. 1. recent. ac decis.
 278. num. 23. & 24. post Moder. Perus. de Cens.

Denique non visum fuit obstar, quod Pantasilea, & Er-
 filia fuerint filiæ, & hæredes d. Virginie Tutricis, quæ Cen-
 sum imposuit, quoniam ultra quod d. Virginia se proprio
 nomine non obligauit, & dato quod se obligasset, talis obli-
 29 gatio non sustineretur stante dicta falsitate causæ, † atque
 etiam solemnitatem defectu in mulierum contractibus, ex
 dispositione Statuti Urbis requisitarum, fuit responsum hoc
 esse extra propositam disputationem, in qua strictè quæritur,
 an sustineatur obligatio dd. filiorum, & hæredum Ti-
 berij, non autem an dicta Virginia, & illius hæredes ad ali-
 quid teneantur.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

¶ In eadem causa adest infra altera decisio sub die 8. Apri-
 lis 1633. coram eodem R. P. D. Merlino.

R. P. D. MERLINO.

Romana Census.

Die Veneris 13. Februarij 1632.

ARGVMENTVM.

Census, si sit nullus, fructus recipi non
 possunt, & imputantur in sortem ex le-
 gis ministerio, cum tunc fors remaneat
 purum mutuum, in quo non cadit fru-
 ctuum perceptio.

SVMMA RI VM.

- 1 Ex Censu nullo, fructus aliqui citra labem usurariae prauitatis recipi non possunt.
- 2 Census nullitate data, fructus imputantur in sortem, & legis ministerio, & sine facto hominis.
- 3 Census quando est nullus, fors remanet purum mutuum, in quo non cadit fructuum perceptio.
- 4 Pecunia recepta pro fructibus census nulli, tamquam usura, numquam transeunt in dominium recipientis ex communi sententia Theologorum, & Canonistarum.
- 5 Fructus census nulli, nec etiam à soluentibus recipi possunt.
- 6 Fructus census nulli, soluti, rectè repeti possunt per conditionem indebiti.
- 7 Fructus census nulli, si sint soluti, possunt repeti, nec contraria consuetudo in hoc nullo pacto releuat.

DECISIO XCIX.

CV M fuisset bis resolutum mandatum A. C. pro fructi-
 bus Census de quo agitur ad fauorem D. Iacobelli rela-
 xatum

xatum esse exequen. causa super iisdem de nouo proposita. Domin's placebant deducta in duabus decisionibus emanatis in hac causa, videlicet, sub die 15. Nouembris 1627. * & sub die 16. Maii anni præteriti 1631. * & conclusiones in eis firmata. Verum hodie, quia repropósito dubio in alia causa super hoc eodem Censu, cum Capitulo, & Canonicis Sancti Marci, à quibus D. Iacomellus cessionem reportauit, fuit resolutum d. Censu impositionem, & filiorum, & heredum Tiberii obligationem per Virginiam Turicem factam non sustineri, DD. propter huiusmodi impositionis, & obligationis nullitatem, censuerunt fructus prædictos non deberi, & ex hoc dumtaxat capite, esse à primo loco decisus recedendum, ex Censu tamen nullo, fructus aliqui citra labem usurariæ prauitatis percipi non possunt, ad *tex. in cap. tua nos, & cap. tuas de usur. Abb. consil. 4. num. 4. lib. 1. Moder. Perus. de Cens. par. 2. cap. 2. quaest. 4. art. 7. num. 1. & seqq.* & dixit pluries Rota in decisionibus cumulatis, & impressis post *Moder. Perus. de Cens. vt in decis. 12 num. 2.* vbi quod t. data Censu nullitate fructus imputantur in sortem ex legis ministerio, & sine facto hominis, & in *decis. 31. num. 6.* vbi quod fors remanet purum t. mutuum, in quo non cadit fructuum perceptio, & in *decis. 119. num. 3. & seqq.* vbi ex communi Theologorum, & Canonistarum sententia, quod pecuniæ t. huiusmodi pro fructibus receptæ tamquam usuræ nunquam transeunt in dominium recipientis, & in *decis. 227. num. 3. ac decis. 228 num. 1.* in quibus firmatur, nec etiam à sponte t. soluentibus recipi posse fructus Censu nulli, & rectè t. repeti per conditionem indebiti, nequè contrariam consuetudinem t. in hoc nullo pacto releuare, &c.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

* * Sunt decisiones 106. par. 5. recent. & 41. supra in hac eadem parte.

R. P. D. M. OTMANNO.

Cremonens. Præposituræ.

Die Veneris 13. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Declarationis natura, quæ sit. Reseruatio ex resignatione, qualiter plenè iustificetur. Clausula, non alias, aliter, nec alio modo, cuius sit proprietatis. Mandati verba qualiter interpretantur, licet sint præcisa.

SUMMARYM.

- 1 Verisimilia, quæ sunt menti, & intentioni partium, dispositionem restringunt.
- 2 Declaratio nihil operatur, extra rem declaratam.
- 3 Declaratio ita inhæret rei declaratæ, vt censeatur perinde, ac si eadem in re, & eodem tempore ab initio emanasset.
- 4 Reseruationis ex resignatione iustificatio plena resultat, firmata validitate consensus semel præstiti.
- 5 Ex resignatione beneficij facta in manibus Papæ, resultat vacatio in Curia.
- 6 Reseruatio, dicitur notoria, ex resignatione beneficij in manibus Papæ.
- 7 Clausula, non alias, aliter, vel alio modo, est adeo præcisa, vt ex sui natura nullam interpretationem admittat à verbis separatam.
- 8 Verba quantumvis præcisa in aliquo mandato, debent

regulari, secundum mentem mandantis.

- 9 *Littera missiua non æquivalent instrumento.*
- 10 Promittens aliquem ratificaturum, non tenetur eam procurare, si postea reperitur, & detegatur in instrumento, vel mandato, id quod promissit.
- 11 Promissio procuratoris extra fines mandati emanata, dominio nocere non debet.
- 12 Beneficia, quæ resignantur, si resignans infra viginti dies decedat, cadunt sub regul. Cancell. de viginti, & numer. 13. vide, quando incipiunt currere isti 20. dies.

DECISIO C.

Cum Ioannes auctoritate ordinaria prouisus, non acquiesceret decisionibus emanatis circa iustificationem reseruationis, ex resignatione Hieronymi per Summum Pontificem, ad fauorem Dominici admissa, iterum * super eisdem causam proposui, & Domini à decisus non esse recedendum responderunt.

Placuit enim fundamentum decisionum, quod scilicet constet de reseruatione, ex eo, quod procurator constitutus ad consentiendum resignationi, mediante pensionem ducatorum super fructibus certis, omiſſis incertis, valide consensit iuxta mentem, & intentionem mandantis.

Quod autem intentio resignantis fuerit, vt pensio reseruaretur super fructibus certis tantum, colligitur non solum ex deductis in prima huius causæ decisione, sed etiam ex inspectione tenoris ipsius mandati, in quo licet post reseruationem pensionis adsint verba, super fructibus certis, & incertis, atamen ex quo post specificationem quantitatis fructuum certorum in ducationis 220. resignans non fuit progressus ulterius ad expressionem valoris incertorum, satis apparet ipsius mentem fuisse, vt pensio reseruaretur super valore expresso, quia si eandem etiam super incertis reseruari voluisset, vtique eorum valoris expressionem addidisset, vt stylus Datarie requirit, qui pensiones super fructibus incertis, nisi illorum valore expresso non admittit, quinimò procurator supplicationi signandæ non potuisset valide consentire respectu incertorum, quin simul mandati fines transgrederetur, eo quod quæcunque expressio illorum valoris excessisse quantitatem in mandato comprehensam.

Accedit, quod quantitas fructuum certorum mandato expressa in ducationis 220. capax erat, pensionis ducationum centum, de qua agitur, quando verò fructus certi sunt capaces pensionis reseruandæ, tunc vt plurimum incertorum expressio omittitur ad effectum scilicet evitandi solutionem compositionis, quæ respectu incertorum debetur. Vnde verisimile redditur quod resignans cui satis consultum erat per reseruationem super certis noluerit de incertis habere rationem, cum ea quæ t. sunt verisimilia menti, & intentionis partis dispositionem restringant. *Ang. in consil. 249. num. 2. & post Dec. & alios Doctores idem respondit Aym. consil. 70. num. 25.*

Sed ipse resignans omnem remouit difficultatem per suam declarationem, dum scripsit verba illa (incertis) fuisse apposita in mandato ex sensu Notarii, ipso non aduertere, qua declaratione secuta nihil remansit agendum, quod vel præstationem noui consensus, vel Superioris auctoritatem desideraret, cum t. declarationis ea sit proprietas, vt non solum nihil operetur extraneum à re declarata, *leg. heredes palam, §. 1. ff. de testam. cap. littera, de dilat. Alciac. in l. 1. nu. 27. ff. de verb. oblig. Rom. in consil. 45. num. 1. Rot. decis. 1. & ibi Addit. de accusat. in nou. Sed t. adeo inheret dispositioni, vt censeatur perinde, ac si in eadem scriptura, eodemque tempore ab initio emanasset, *Oldr. in consil. 263. num. 2. Rom. d. consil. 45. vbi Horat. Mandos. in Addit. in verbo. emanasse, cum aliis per Gratian. allegatis, discept. 147. num. 3.**

Ex his firmata validitate consensus semel præstiti resul-

- 4 tat ꝑ plena iustificatio reservationis ex resignatione, quæ cum nullam à præmissis alienam, aut diuersam possit recipere interpretationem, dicitur probatio certa, & indubitata, ac redditur euidentis eo ipso, quod ex huiusmodi resignatione ꝑ facta in manibus Papæ, resultauit vacatio in Curia, secundum glo. in Clem. 1. in verbo, Collata, vt lit. pendens. & Anchor. post Ioann. Andr. in capit. 2. num. 1. de præbend.
- 6 in 6. Vnde ꝑ reservatio dicitur notoria, vt in specie respondit Ferret. in consil. 93. num. 2. cum seqq. lib. 1.
- 7 Non obstat, quod clausula non aliàs, aliter, nec alio modo, apposita in dicto mandato sit ꝑ adeo præcisa, vt ex sui natura nullam interpretationem admittat à verbis separatam, vt per glos. & Bald. in l. si quidem, C. de except. Dec. in consil. 67. num. 1. quia conclusio procedit, quando non constat de alia mente proferentis, secus verò, quando vt in præsentis casu, ex pluribus constat de intentione ꝑ mandantis, à qua debent regulari verba mandati, quantumuis præcisa, vt post Dec. consil. 281. Roland. consil. 61. num. 54. vol. 2. dixit Rota in Senogallien. Pradij 18. Maij 1618. coram bon. mem. Andrea.

Nō obstat, quod videatur potius dicto Procuratori ignotam fuisse mentem sui principalis, dum ipse ad instantiam resignatarij promissit se exhibiturum aliud instrumentum, publicum mandati ad consentiendum eidem resignationi, sub reservatione pensionis, super fructibus certis tantum, cui promissioni non fuerit satisfactum, nisi per exhibitionem literarum missuarum, ꝑ quæ non æquivalent instrumento, vnde infertur ad nullitatem resignationis ex defectu consensus præstiti præter formam mandati Quia cum post dictam declarationem, iuxta ꝑ illius proprietatem detectum, ac ostensum fuisset instrumentum promissum inesse priori iam exhibito, vt per Aret. conf. 90. & 100. nu. 1. quod etiam probauit. Rot. coram Crescent. decis. 17. de probat. Seraphin. decis. 548. num. 2. & 3. dicta promissio secundi instrumenti tanquam extra mandatum ꝑ emanata, & consequenter superabundans, & superflua nocere non debet, Mandos. super Reg. 27. quæst. ult. num. 11. cum alijs in j. priori huius causæ decis. allegatis.

Denique non obstat, quod resignans post factam exhibitionem literarum dictæ declarationis obierit infra viginti dies requisitos ad validitatem prouisionis ex resignatione, & proinde inducta ꝑ fuerit vacatio per illius obitum, iuxta regulam Cancellariæ de viginti, quia stante mandato, quo valide, & iuxta intentionem sui principalis vsus fuit Procurator in vita ipsius resignantis, cessat ratio inductiua nouæ Constitutionis Procuratoris, aut iuris de nouo tribuendi, vel consensus iterum præstandi, quibus cessantibus debet quoq; cessare huiusmodi computatio dierum, ꝑ quæ iuxta regulam à die consensus præstandi, non autem à die declarationis consensus iam præstiti est facienda.

Et ita vtraque parte informante fuit decisum.

* Proposita fuit hæc causa die 27. Iunij 1631. & die 15. Decembris eiusdem Anni 1631. sunt decisiones 63. & 82. supra in hac eadem parte.

R. P. D. MOTMANNO.

Suessana Beneficij.

Die Veneris 13. Februarij 1632.

ARGVMENTVM.

Gratiam, quando dicatur, quis iustificasse. Iurispatronatus in antiquissimis qualiter sufficienter probetur.

SVMMA RIVM.

- 1 Beneficium, quando probetur, quod vacauerit per mortem alicuius.

- 2 Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij, qui contulit Tonsuram Clericalem.
- 3 Præsentatus, quod aliquis fuerit intra tempus à iure præfixum, probatur per publicum instrumentum præsentationis.
- 4 Colligantium narratiua importat eorum confessionem.
- 5 Iurispatronatus probatur, ex pluribus enunciatiuis antiquissimis, ac Instrumentis publicis, quæ iunctis præsentationibus spatio 100. annorum effectiuatis probant illius titulum.
- 6 Iurispatronatus fama antiquissima habetur pro titulo.
- 7 Enunciatiua in diuersis instrumentis contenta, & metâ ducentorum annorum excedentes probant famam, & consequenter dominium.
- 9 Consensus patroni, quoad resignationem, quando dicatur effectiuatus.
- 10 De Iurispatronatus constat ex successiuis præsentationibus, & institutionibus.
- 11 Iurispatronatus non acquiritur, ex modico legato relicto alicui Capellæ.
- 12 Iurispatronatus, quando aliquis acquirat, etiam sine fundatione, & dotatione.
- 13 Familiæ appellatione venire, etiam intelliguntur feminae, & eius descendentes.
- 14 Subreptio, quando cesset.
- 15 In successione, quando alius non concurrit, tunc satis est, quod succedere volens, ostendat se esse in gradu successibili.
- 16 Iurispatronatus qualitas hereditaria, vt probetur, quid requiratur.
- 17 Hereditatis aditio, quando præsumatur.

DECISIO CI.

Domini censuerunt gratiam Caroli esse iustificatam.

Nam quod Capella, seu Beneficium, de quo agitur, vacauerit per obitum Marci Antonij ultimi illius Rectoris, probatur ex eo, ꝑ quod Antonius colligans venit ex eadem vacatione, Seraphin. decis. 144. num. 9. & Caualer. decis. 55. num. 3. Clericatus eiusdem Caroli probatur ex literis Ordinarij, qui contulit ei ꝑ Tonsuram Clericalem, cap. legum 2. q. 1. Innoc. in c. super his num. 10. in fin. Felyn. nu. 18. vers. sexta concl. de accus. Rot. decis. 321. in fin. par. 1. recent.

- 2 Quod verò de eodem mense Martij, quo vacauerit Beneficium, & sic intra tempus à iure requisitum fuerit præsentatus, ꝑ probatur per publicum instrumentum præsentationis, iuxta not. per Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 2. quæst. 3. art. 12. num. 4.

Fuerunt præterea iustificatæ qualitates Beneficij in eadē gratia narratæ, quod scilicet careat cura animarum, quod de Iurepatr. ex fundatione, vel dotatione existat, illiusque fructus valorem annum 24. ducatorum nō excedant, nam hæc omnia probantur per similem dicti colligantis narratiuam, ꝑ quæ importat partis confessionem, Rota in Nicen. Parochialis coram bon. mem. Vbaldo, relata per Modern. Pisan. de Iurepatr. decis. 46. num. 5. in fin. cum alijs allegatis in Nepefina Canoniciatus 28. Februarij 1625. coram R. P. D. meo Merlino.

- 3 Quod autem de Iurepatr. familiæ de Gallucijs ex fundatione, vel dotatione existat, sufficienter ꝑ constat ex pluribus enunciatiuis antiquissimis, & Instrumentis publicis, quæ iunctis præsentationibus spatio centum annorum effectiuatis, probant Titulum Iurispatronatus, Felyn. in cap. causam sub num. 7. vers. nequē puto de præscript. Bald. in l. cum super num. 4. C. de rei vendic. vbi dicit famam ꝑ Iurispatronatus antiquissimam, haberi pro titulo, Feder. de Sen. in consil. 224. sub num. 3. vers. quis enim diceret. & de mense Concil. Trid. c. 9. sess. 15. de reform. Menoch. consil. 336. in princ.

princ. Mascard. de probat. concl. 103. num. 9. Gonzal. ad reg. 8. glo. 18. num. 44. Cassad. decis. 2. num. 6. de probat. Rot. decis. 541. num. 2. par. 2. recent. Et fuit dictum in Florentina Canonizatus 11. Decembris 1615. coram bon. mem. Buratto. Instrumenta autem dictas enunciatiuas continentia, sunt data de annis 1424. & 1474. in quorum altero continetur diuisio bonorum Beneficij, inita inter Monasterium Monialium Ciuitatis Sueffanæ, & illos de Gallutijs, qui enuntiantur habere Iuspatronatus Capellæ, de qua agitur; In altero verò, quod est permutationis domorū Beneficij, cum alijs domibus, partes coram Episcopo, suam interponente auctoritatem, asseruerunt Ecclesiam, seu Capellam prædictam esse de Iurepatronatus illorum de Gallutijs, quorum duo, tunc dicto actui intererant præsentēs, ac consensum permutationi præstantes. Huiusmodi autem enunciatiuæ

7 † in diuersis Instrumentis contentæ, ac metam 200. annorum excedentes, probant proculdubio famam, & consequenter dominium, *cap. cum causam, de probat. gloss. in cap. cum olim de cens. Bald. in l. cum aliquis num. 4. & las. eodem num. in fin. C. de iur. deliber. Rota in Sabinen. Montis Rotundi 25. Iunii 1627. coram Reuerendiss. D. meo Cocchino Decano.*

Præsentationes verò continuatæ, & effectum sortitæ ab anno 1519. vsquē ad annum 1629 quo tempore d. Beneficium, per obitum Marci Antonij Gattulæ ultimi Rectoris vacauit, probant quasi possessionem præsentandi ultra centum annos; † Nam constat, quod prædicto anno 1519. Fabius Gallutius mediante suo Tutore, vt fieri posse docet *Feder. de Sen. consil. 102. sub num. 1.* consensit resignationi eiusdem Beneficii de consensu Vincentij Guidatii, tunc illius Rectoris, ad fauorem Chiriteheriam Guidatii, qui consensus † probatur effectiuus per possessionem subsecutam, & operatur perinde, ac si in vacatione per obitum interuenisset *Abb. consil. 34. num. 1. lib. 1. Rota in Pistorien. Archidiaconatus 15. Ianuarij 1629. coram R. P. D. meo Pirovano.*

Præterea concurrente eiusdem Beneficii vacatione de anno 1528. per obitum dicti Charitei, fuit ad præsentationem Ioannis Antonij etiam Gallutii Abauj D. Caroli, institutus Ioannes Aloysius de Gallutio, quæ præsentatio probatur quoque effectiuata per subsequutam possessionem.

Item de anno 1537. successit Io. Antonius Rotundus ex resignatione d. Io. Aloysij, cum subsecuta mentione, quod huiusmodi Beneficium de Iurepatronatus dictæ familiæ extaret, vt in literis perinde valere expeditis, & Instrumento consensus per eundem Fabium, tam proprio, quam d. Io. Antonij alterius Patroni procuratorio nomine tunc præstiti continetur, cuius effectiuatio etiam probatur per institutionem ab Exequutore Apostolico de eodem prouiso successiuē factam.

Defuncto postmodum d. Io. Antonio Rotundo de anno 1572. ad præsentationem Io. Camilli Gallutii, ex prædicto Fabio geniti, successit in Beneficio Ioan. Aloysius Gallutius Junior, cui deinde vigore præsentationis Prosperi Gallutii, & aliorum successorum Fabij, & Ioann. Camilli successit Marcus Antonius Gattula, quo tempore post controuersiam ortam inter Patronos, qui illū præsentarunt, & Episcopum, ac Capitulum Ecclesiæ Sueffanæ super pertinentia Iurispatronatus. Primò à Iudice delato in partibus, & deinde in Rota lata sententia super manutentione ipsorum Patronorum in quasi possessione præsentandi, ac super adiudicatione eiusdem Patronatus pro vna medietate ad fauorem Prosperi nati ex Io. Antonio Seniore de Gallutijs, & pro altera medietate ad fauorem Aloysiæ, ac sororū etiam de Gallutijs, & successiuē in executionem huiusmodi sententiarum, idem Marcus Antonius fuit institutus, possessione subsecuta.

Eoque demum defuncto de anno 1629. Descendentes dicti Prosperi, pro medietate, vt supra illi adiudicata, præsentarunt Carolum hodie principalem in concursu aliorum Patronorum, qui pro altera medietate præsentarunt Antonium colligantem.

10 Ex quibus successiuis † præsentationibus, & institutionibus plenè constat de Iurepatronatus, per multiplicatas

præsentationes, quæ fuerunt sortitæ effectum iuxta receptum. *Oldr. consil. 229. num. 2.*

Præmissis non obstat scriptura Testamenti, in quo legitur de anno 1372. & sic de tempore anteriori. q. Nicolaum de Sannaulis legasse nonnullas pecunias ad ornatum Capellæ dicti Beneficii, quam vocat suam, vnde inferitur ad fundationem, & dotationem omnino diuersam ab ea, quæ in gratia Caroli fuit narrata; Quia ex huiusmodi † legato modicæ summæ rectè inferri non potest ad acquisitionem Iurispatronatus, in quo requiritur sufficiens assignatio pro Ministris, & alijs necessarijs, *gloss. in cap. ad audiendam il. 1. num. 4. de Eccles. adif. Lambert. de Iurepatr. lib. 1. part. 1. q. 5. art. 12. num. 1.* Et nihilominus Gallutij ad quos, siue Iure hæreditario, siue alio quocunque titulo attenta dicta quasi possessione centenaria præsentandi; peruenit Patronatus, † etiam si non fundauerint, nequē dotauerint debent censi Patroni, tam ex præsumpta voluntate ædificatis, quam ex auctoritate, & consensu Ordinarii, & respondit *Calder. in cons. ult. in fin. de Iurepatr. quem sequitur Lambert. eodem tit. lib. 1. q. 10. art. 4. etiam in fin.*

Minus obstat, quod narratiua indefinita Iurispatronatus familiæ illorum de Gallutijs non sit iustificata pro medietate spectante ad Patronos, qui alium præsentarunt: Quia ex Iuribus in Summario præsentis disputationis exhibitis constat, dictam alteram medietatem deuenisse in alienas agnationes per scēminas de Gallutijs, quibus (vt supra) medietas huiusmodi fuerat adiudicata, quæ tamen scēminæ, ac illius descendentes, attenta origine Iurispatronatus, ac propria † significatione verbi (familiæ) sub eadem appellatione venite intelliguntur, vt per *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glo. 9. num. 237. & seq.* ultra quod stante derogatione dictæ alterius medietatis, nemini ex huiusmodi narratiua illarum est præiudicium, † quo casu subreptionem cessare dixit *Rota in Firmana Pensionis 2. Iunii 1593. coram bon. mem. Card. Mellino, impressa apud Marches. de commiss. par. 2. pag. 489.*

Fuit insuper ex parte dicti Caroli iustificata narratiua, quod sit præsentatus à medietate Patronorum, quia Ioannes Baptista, & Hieronymus successores ex Ioanne Antonio Iuniori filio Prosperi, cui medietas totius Iurispatronatus olim, vt supra, fuit adiudicata, illum præsentarunt pro vna medietate huius medietatis. Prosper verò Iunior, & Franciscus fratres, ac successores, etiam ex Fabricio altero filio dicti Prosperi Senioris præsentarunt eundem pro alia medietate dictæ medietatis præsentis. Item prædictos Ioannem Baptistam, & Hieronymum esse filios, & hæredes D. Antonij, & Ioannem Antonium esse filium hæredem Prosperi senioris ex vna, Prosperum verò Iuniorem cum Fracisco, & Carolo fratribus ex altera, esse filios, & hæredes Fabricij, & ipsum Fabricium esse filium, ac hæredem prædicti Prosperi Senioris, probatur Testamentis dictorum Prosperi Senioris, Ioannis Antonij, ac Fabricij de Gallutijs, quibus non leue probationis adminiculum præbet declaratio Magistratus, † quæ alijs non comparentibus, nequē concurrentibus sufficiunt ad firmandam iustificationem præsentationis Patronorum pro dicta medietate, ex allegatis in *decis. 250. in fin. inter impress. Reuerendiss. Domini mei Decani.*

Deniquē non obstat, quod minimè constet prædictos Ioannem Antonium, ac Fabricium adiuisse hæreditatem. 16 Prosperi eorum Patris, vt requiritur ad † effectum probandi qualitatem hæreditariam Iurispatronatus iuxta transactionem inter dictum Prosperum, & alios initam ad tradita per *Paris. in consil. 48 lib. 4.* Quia ex possessione bonorum hæreditariorum, tam Auitorum, quam Paternorum, de qua testantur Syndici Communitatis, quibus propter manus publicæ exigendi collectas à possessionibus bonorum, est credendum, oritur † præsumptio, quod vnusquisque eorum adiuverit hæreditatem Patris, alio præsertim titulo, vel causa non apparente, *leg. gerit. ff. de acquirend. hæredit. l. 1. Cod. de repud. hæred. Bald. in leg. non hoc. numero 1. C. vnde legitim. Angel. consil. 18. num. 3. Alexand. consil. 32. num. 1. volum. 3. & in consil. 30. num. 3. volum. 7. Mantica de coniect. libro 12. titul. 12. Gregorio Decimoquinto,*

ci moquinto, decis. 98. in princip. & fuit dictum in Firma-
a emissionis 9. Februarij. 1629. coram R. P. D. meo Du-
nozzetto.

Et ita vtraque &c.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.

Die Veneris 13. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Attentata cessant, stante acquiescētia par-
tis, & Iudicis. De attentatis illa pars da-
re nequit, si declinare tentauit iurisdic-
tionem Iudicis. Mandati defectus ex
quo tollatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Attentati vitium cessat per acquiescentiam partis,
quæ procedendo in causa, presumitur attentatis re-
nunciassse.
- 2 De attentatis ob litis pendentiam, vel ob spretum Iudicis
dare non potest, qui eiusdem Iudicis, iurisdictionem
voluit declinare; vt dicitur de contumace.
- 3 Iudex procedens ad ulteriora, censetur attentatis re-
nunciassse.
- 4 Mandati defectus bene tollitur ex pluribus comparitio-
nibus, & ex impensa facta in prosecutione litis, am-
plia num. 6.
- 5 Procurator de omnibus censetur certiore fecisse suum
principalem.
- 7 Signatura repræsentat Papam.
- 8 De Papæ potestate, non est dubitandum.
- 9 Sententia, si sit lata in vim commissionis iactationis, &
iactationum &c. si reum vocat actorem, non ideo
argui debet de aliquo defectu.
- 10 Quia in hoc iudicio, ille, qui impetrauit commissionem
dicitur reus, & altera pars tanquam diffamans di-
citur attrix.

DECISIO CII.

IN relationibus causarum feci verbum in Rota super ex-
peditione istius causæ, quæ coram me pendet in secun-
da instantia. Et Domini ordinarunt, vt expeditur. Quia
de iustitia sententiæ D. mei Decani, de cuius confirmatio-
ne agitur, apparet ex decisione coram eo facta sub die 1.
Martij 1630. * & de illius validitate apparet ex duabus de-
cisionibus factis coram me sub die 12. Ianuarij, * & 4. Fe-
bruarij præsentis anni. *

Nec obitare dixerunt inhibitionem, vigore primæ com-
missionis emanatam. Quia licet inhibito soleat causare at-
tentata circa acta facta coram secundo Iudice: tamen intrat
regula, quod vitium + attentati cessat per acquiescentiam
partis, quæ procedendo in causa coram secundo Iudice, vt
in casu nostro, præsumitur attentatis renunciassse, *Paris. consil.* 41. num. 37 lib. 1. *Lancellor. de attent. appellat. pend. cap.*
12. lim. 42. num. 3. & 4. & fuit dictum in *Calaguritana Bene-*
nesioj, 6. Februarij 1609. coram bona memoria Penia.

Et cum Capitulum S. Saluatoris commiserit causam se-
cundo Iudici, intrat alia conclusio, quod non potest dare de
attentatis ob litis pendentiam, vel ob spretum Iudicis is,
2 qui eiusdem + Iudicis iurisdictionem voluit declinare, vt

dicitur de contumace, *Bart. in leg. ubi caput, versic. item*
aduerse. ff. de iudic. & in l. quamuis, num. 8. ff. de damn. in-
fect. Felyn. in cap. ex tenore, num. 15. & seq. de rescript. & in
his terminis dixit Rota in Romana de Lance, 10. Iunij 1613.
coram bon. mem. D. meo Vbaldo.

Et hoc circa interesse, respiciens partem Capituli. Quo-
uero ad interesse Iudicis, quod potest considerari respectu
suæ inhibitionis, quæ dicitur ipse: cessat difficultas in casu
nostro. Quia D. meus Decanus est Iudex subrogatus, tam
primæ, quam secundæ commissionis: & dum pronunciauit
vigore secundæ, noluit attendere inhibitionem factam vi-
gore primæ commissionis, & censetur illi renunciassse: pro-
ut dicitur + de parte, quæ ad ulteriora procedit, vt supra. Vi-
tra quod non constat, quod inhibito fuerit facta Iudici.

Obiectum de mandato procuræ tollitur non solum ex
4 verbis amplissimis mandati, sed etiam + ex pluribus com-
paritionibus, ex productione iurium, & ex impensa facta in
prosecutione litis multorum annorum, *Rot. diuers. decis.*
55. num. 2. par. 2. recent. Verall. decis. 183. num. 3. part. 2. fan-
mem. Gregor. decis. 44. num. 1. usque ad 5. Et de omnibus
5 præsumitur, quod Procurator certiore fecerit + suum
principalem, *Roman. consil. 481. fuit dictum in Osen. Ar-*
chidiaconatus, 10. Iunij 1602. coram Cardinali Lancel-
6 *otto. Stante maximè remissoria ad partes + transmissa, &*
exequuta cum interuentu Capituli: pro cuius parte fuerunt
data interrogatoria coram Iudicibus, & factæ multæ com-
parationes.

Cætera non indigent responsione, vt est illud, quod cau-
sa si effecta Cardinalitia. Quia Signatura + quæ repræsen-
tat Papam, illam commisit secundo Iudici: & de potestate
8 Papæ non + dubitatur. Et vt est aliud de sententia D. mei
Decani, quod dicat Ecclesiam del Pilar esse attricem, cum
tamen dicta Ecclesia non impetrauerit aliquam commis-
sionem.

9 Quia sufficit, + quod sententia fuerit lata in vim commis-
sionis: *Iactationis, & Iactationū &c.* impetratæ à Capitulo:
in qua Cap. tanquam diffamatus, dicitur reus: & Ecclesia del
Pilar diffamans. est attrix, vt per *Bal. in l. diffamari, col. 2. &*
in fin. C. de ingen. & manum. & de communi testatur Ca-
gnol. ibidem, & Didac. Couar. variar. resolut. cap. 18. num.
4. cum alijs multis cumulatis per. decis. Pedem. 151. num. 4.
& seqq.

Et ita decifum &c.

*** Sunt Decisiones 353. supra part. 5. recent. & 85. &
91. in hac eadem part.

R. P. D. PIROVANO.

Lucana Successionis.

Die Lunæ 16. Februarij 1632.

ARGUMENTVM.

Banniti nostri temporis, quocumquè modo
sint banniti, non æquiparantur depor-
tatis, aut relegatis. Bannitus amittit tan-
tum iura Ciuitatis bannientis.

S V M M A R I V M.

- 1 Defunctorum voluntates, vt seruentur debet sumi omnis
interpretatio, & num. 2.
- 3 Filius natus existente patre bannito, an faciat deficere
conditionem, si sine filijs, &c.
- 4 Banniti nostri temporis non æquiparantur deportatis.
Deportati amittebant iura Ciuita, & Ciuitatem, banniti
nostri temporis amittunt tantum Ciuitatem, num. 4.

5 Matr-

- 5 Matrimonium propter bannum non dissolvitur, sed subsistit.
- 6 Banniti nostri temporis, quocumque modo sint banniti, siue perpetuo, siue ad tempus, siue cum publicatione bonorum, aut quod possint impunè offendi, tanquam hostes patriæ, nunquam æquiparantur deportatis, aut relegatis.
- 7 Bannitus cum publicatione bonorum, & diffidatione, quæ iura amittat, & num. 8.
- 9 Patriæ potestatis ius est de iure civili Romanorum.
- 10 Bannitus extra territorium bannientis non prohibetur agere.
- 11 Banni effectus non porrigitur extra territorium.
- 12 Bannitus amittit iura Civitatis bannientis.
- 13 Bannitus in alieno territorio est capax cuiuscumque actus legitimi sibi competentis.
- 14 Patria potestas sola non sufficit, ad hoc ut habeat pater à lege plenissimum mandatum agendi in iudicio, nisi simul habeat vsumfructum in bonis filij.
- 15 Pater non habet vsumfructum in bonis filij, si filius veniat ex priuatione patris.
- 16 Filius, quando est infans, tunc patri administratio illius bonorum committitur, quamvis non habeat vsumfructum.

DECISIO CIII.

SENTENTIAE ROTALES determinant primogenituram, de qua agitur spectate ad Ioan. Franciscum, quamvis conceptum, & natum post bannum patris, & cum hodiè ageretur de illarum iustitia, & validitate, responsum fuit quoad utramque partem esse confirmandas.

- Nam quoad iustitiam, decisiones causæ, quæ emanarunt, tam in prima, quam in secunda instantia firmant filiationem Francisci, & vocationem eiusdem tanquam ex linea primogenitorum Nicolai, qui fuit Pater Vincentij banniti, à quo fuit genitus ipse Ioan. Franciscus, qua linea durante secundo genitis nunquam fuit apertus locus irrevocabili-ter ex voluntate fideicommittentis, quamvis Ioan. Franciscus non extaret in rerum natura de tempore euenientis conditionis per bannum Vincentij Patris, quod evidenti-ssimè patet: quia Testator voluit, quod bona sua in perpetuū sint, & possideantur per infra scriptos, ordine successiuo post mortem Nicolai primogeniti de primogenitis ipsius, & de primogenito in primogenitum successiuè in infinitum quousque de linea, & descenditibus masculis Nicolai erunt, & quasi præuidens hunc casum in versiculo, & tale onus, subiungit, quod in interpretatione præmissorum omnia intelligantur recto sensu absque aliqua extranea interpretatione, & ubicumque aliquod orietur dubium, omnia primò interpretentur in fauorem lineæ dicti Nicolai, & semper intelligatur primogenitus ex priori primogenito, ex quibus verbis dubitari non potest de voluntate Testatoris præferendi primogenitos Nicolai quocumque tempore nati, aut concepti fuerint, quia aliàs reperiretur Ioan. Franciscus de primogenitis lineæ Nicolai adhuc illa durante non habens, aut possidens bona primogenituræ secundum Testatoris præordinationem, & tamen omnis interpretatio sumi debet tam de iure, ut illius voluntas impleatur etiam per extensionem de casu ad casum, & de persona ad personam, Soc. Ion. consil. 129. num. 35. volum. 3. Crauet. consil. 131. num. 5. Cephal. consil. 433. num. 4. & 446. num. 36. Surd. consil. 96. num. 38. lib. 1. quam ex ipso Testatoris præcepto ibi, ut omnia interpretentur in fauorem lineæ Nicolai, & semper intelligatur primogenitus ex primogenito, atque ita atenta & manifesta voluntate præferatur, quamvis non extaret de tempore purificatæ conditionis, Peregr. de fideicom. art. 22. num. 74. in fin. Perr. eodem tractat. questio. 11. numero 586. cum alijs per Fusar.

relatis questio. 318. numero 77. & sequenti.

- 3 Nequè ex eo, quod Ioan. Franciscus natus fuit existente Vincentio adhuc bannito videtur defecisse conditionem, si sine liberis, per Lex factio, §. ex facto, ff. ad Trebel. quia decisiones causæ huic obiecto satisfaciunt, non enim banniti nostri temporis æquiparantur deportatis, prout loquitur textus in dicto §. ex facto, illi amittebant iura Ciuitatis, & Ciuitatem, isti verò Ciuitatem tantum, ut propterea filij iura filiationis non amittant, ex quo & matrimonium subsistit, nec dissolvitur secundum vetiorem, de qua per Ripam in d. §. ex facto num. 11. & 17. Petra de fideicom. quest. 3. num. 19. & quest. 11. num. 611. Peregrin. de iure fisci lib. 3. tit. 7. num. 23. Fusar. 424. num. 1. & Clarus discussio. opinionibus resolutiue tenet in §. finali quest. 71. quod banniti nostri temporis quocumque modo sint banniti, siue perpetuo, siue ad tempus, siue cum publicatione bonorum, aut quod possint tanquam hostes patriæ impunè offendi, nunquam æquiparantur deportatis, aut relegatis, ita ut non possit argumentari de deportato, aut relegato ad bannitum.

Quo verò ad validitatem sententiarum obiecta facile euitabuntur.

- Non enim releuat, quod lata fuerint instante Procuratore constituto ab eo, qui carebat administratione bonorum Ioan. Francisci infantis, nempe à Vincentio patre bannito cum publicatione bonorum, & diffidatione, qui sicuti amittit omnia iura tam propriæ Ciuitatis, quam Iuris Communis, quoad bona existentia in Domino Florentino, Cast. in l. prima, num. 4. C. de hered. instit. Alexand. consil. 75. num. 8. volum. 1. Menoch. consil. 565. nu. 32. con-sequenter etiam & amiserit patriam potestatem, ex qua desumitur ius administrationis, & constituendi Procuratorem ad lites.

- Quia retenta opinione firmata, quod banniti quocumque modo non amittant iura Ciuitatis, quamvis Ciuitatem bannientis, & iura illius perdant, cessat obiectum, nam ius patriæ & potestatis non est de iure Ciuitatis bannientis, nec prouenit ex statutis illius, sed ex iure Civili Romanorum, Instit. de parr. potest. in princ. Bald. Angel. & alij in l. si cum dotem, §. si Patri, ff. sol. matr. Peregr. de iure fisci, d. lib. 3. tit. 10. 7. num. 23. propterea extra territorium & bannientis non prohibetur agere nomine sui filij, cum habeat plenissimum mandatum à lege Pinell. in l. 1. par. 2. num. 63. C. de bon. mater. Rota decis. 319. num. 9. par. 1. recent. nec banniente potest impedi, defectu Iurisdictionis, dum extra & Territorium effectus banni non porrigatur, Vant. de nullit. ex defectu inhabil. num. 54. nec vim facit, quod bona existant in territorio Lucensi, à quo Vincentius est bannitus, & ius defensionis dirigatur in loco, cuius iura perdidit & per bannum, ita ut saltem cesset exercitium patriæ potestatis in dicto Territorio, quia hodiè agitur de validitate iudicii in Curia agitari, ubi pater adhuc retinens iura Ciuitatis, quamvis bannitus & ab alieno Territorio sit capax cuiuscumque actus legitimi sibi competentis, Imola in l. eius qui, §. si cui num. 6 ff. de testam. Berou. consil. 54. num. 10. lib. 2. Clar. in §. testamentum q. 21. Vant. d. tit. ex defect. inhabil. num. 54. & cum agatur de exequendis sententiis, tunc erit querendum de persona legitima, sed interim iudicium, quod nunc agitur validum est, cum mandato patris.

- Demum non obstat, quod sola patria potestas non sufficit, ut habeat pater à lege & plenissimum mandatum agendi in iudicio, nisi insimul habeat vsumfructum in bonis filij, cum eo cessante habeatur loco extranei, Bart. in leg. lis nulla, num. 1. ff. de iudic. Menoch. de recap. remed. 9. nu. 86. Paschal. de iurib. patr. potest. par. 1. c. 12. num. 84. & vsumfructum non habere, & cum filius veniat ex priuatione patris dixerint, Castren. in auth. excipitur, num. 9. C. de bonis qua liber. & alij relati per Peregrin. de iure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 105.
- 16 Quia placuit Dominis responsio, quod & cum Io. Franciscus sit infans minor septennio, permittitur patri administratio, quamvis non habeat vsumfructum, Bursat. consil. 133. num. 31. lib. 2. Paschal. de parr. potest. par. 1. cap. 2. num. 88. sequendo Innocent. in cap. accedens, num. 2. de procur. Franc.

Franc. decis. 10. num. 8. id affirmans, quando pater non est priuatus ex dispositione hominis, & sequuntur *Mastril. decis. 59. num. 8. & 9. & Castill. de vsuf. cap. 3. num. 60. & seq.*
Et ita, &c.

¶ In hac causa decisio vna adest supra par. 5. recent. 394. coram R. P. D. Ghislerio.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Ianueñ. Separationis Thori.

Die Lunæ 16. Februarij 1632.

ARGVMENTVM.

Iudex, vt possit procedere per edictum, quid requiratur, & quando per dictum modum potest procedi, quæ sint necessaria, & alia de quibus in summarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex Ordinarius de Iure civili potest ex sua auctoritate procedere per edictum.
- 2 Attamen hoc limita de Iure Canonico, quia ad hoc requiritur speciale rescriptum Papæ.
- 3 Commissio loquens de facultate procedendi per contradictas, non extenditur ad facultatem procedendi per edictum.
- 4 Per contradictas procedi potest, vel quando præcessit citatio personalis, vel citationes fuerunt factæ per edictum, & num. 25.
- 5 Per generale mandatum de citando à Papa factum, non potest per edictum citari, sed requiritur specialis mentio.
- 6 Clausula appositæ in prima commissione, censentur repetitæ in alijs, dummodo dict. commissio, non sit de medio sublata.
- 7 Causa antiqua, quando complicatur cum noua, tunc eadem clausula censentur repetitæ, quatenus quis velit prosequi causam antiquam secus è contra.
- 8 Per edictum, quando proceditur, tunc citationes debent fieri in duobus locis in Curia.
- 9 Nec non in duobus locis vicinis in partibus, etiam si non sint de vicinioribus.
- 10 Et citationes originales debent affici, legi & dimitti affixæ per aliquas horas, & ista affixio debet fieri in Valuis Ecclesiæ Maioris.
- 11 Citatio originalis, quando legitur, non est dimittenda copia.
- 12 Put. opinio in decis. 27. lib. 2. non est Rotæ, sed propria ipsius Put.
- 13 In citatione debet dari competens terminus ad compareri. secundum locorum distantiam.
- 14 Appellatio requiritur à breuitate temporis in citatione apppositi.
Quod tamen intellige, quando citatio fuit personalis, vel per edictum, & verisimile sit, quod deuenerit ad notitiam citati, num. 14.
- 15 Et si de neutro constat, tunc nulla requiritur appellatio, & citatio remanet nulla, & non arctat citatum ad comparendum, nec in termino, nec post, num. 16.

- 17 In Citationibus, quæ fiunt per edictum, duplicatur terminus dari solitus alijs in citationibus.
- 18 Arbitrium Iudicis remittit rigorem Iuris.
- 19 Citatio à nullitate saluatur, si procurator citatus compareat, declara num. 20.
- 21 Decis. Seraph. 653. num. 3. declaratur.
- 22 Citationes factæ in audientia summ. Pont. aut in Aula eius Palatii, postmodum affigendæ sunt ianue Maioris Ecclesiæ loci, in quo Romana Curia residet, & num. 23.
- 24 De essentia, & substantia processus per contradictas, quid sit.
- 26 Extrauag. iniunctæ, de dol. & contum. & Clem. dudum de Iud. declarantur, & num. 29.
- 27 Absentes à Curia solent citari in Curia, & huiusmodi citatio arctat eos, ac si fuissent, apprehensi, & quando hoc procedat, num. 28.
- 30 Papa per solam citationem executam in Curia, & nulla alia præcedente citatione, arctat citatum ad comparendum.
- 31 Et hoc procedit pariter in alio, qui hoc ex speciali mandato, Papæ hoc facit.
- 32 Scripturam non propriam, sed alienam producens, non sibi præiudicat.
- 33 Procuratores cauti producunt mandatum per compulsum, & postea in certa causa illud mandatum, acceptant.
- 34 Clausula non alias, aliter, vel alio modo, tollit consensum ab actu, perinde ac si non esset gestus.
- 35 Procurator potest acceptare mandatum non simpliciter, sed ad effectum substituendi.
- 36 Mandati procuræ acceptatio est necessaria.
- 37 Notarij incuria non debet nocere parti.
- 38 Clausula, vna, cum toto negotio principali in commissione apponitur, quando appellatur ab aliquo incidenti.
- 39 Iudex si grauauerit partem super aliquo incidenti, & appellatur, tunc Iudex ad quem, potest etiam cognoscere super negotio principali, & num. 40.
- 41 Clausula, cum annexis, & connexis, in commissione appositæ, debet intelligi de his, quæ sunt eiusdem nature, cuius est ipsa causa.
- 42 Verbum, annexis, de per se in commissione appositum, importat negotium principale causæ, super qua fuit appellatum.
- 43 Mandatum præsumitur ex productione iurium, & impensa.
- 44 Actus extra iudiciales sunt, scribere, & informare in causa.
- 45 Scriptura, & informationes in causa, vt plurimum, non solent fieri à procuratoribus, qui habent mandatum ad causam.

DECISIO CIV.

Dubitauit, an sententia lata super separatione Thori, cum inde secutis sit nulla, quod quidem dubium, duas habet inspectiones principales. Prima est, vt videatur, an processus factus per edictum sustineatur: secunda quatenus non, an saltem constet de valida citatione processus legitimi. Et quantum attinet ad primam inspectionem principalem, tres occurrunt difficultates, quarum prima est, vt videatur, An Iudex haberet facultatem procedendi per edictum: Secunda, An in omnem euentum processus fuerit legitime factus: Tertia quatenus non, An idem processus saltem

saltem sustineatur ex eo, quod processum fuit per contradictas.

- Et quantum attinet ad primam difficultatem, licet de
 1 Iure Ciuili † Index Ordinarius possit ex sua auctoritate
 procedere per edictum, *auth. qui semel quomodo et quando*
Index, Felin. in cap. quoniam frequenter §. porro num. 13.
versic. similiter circa secundum dictum, et num. 15. prae-
sertim in versic. procedunt autem istae, ut lic. non contest. Atta-
 2 men de Iure † Canonico secus est, quia requiritur specia-
 le rescriptum Papae, *Clem. dudum, de Iudic. desumpta ex*
extrauagant. Bonifat. VIII. unica de dol. et contum. prout in
dicta extrauaganti, ibi, ut citationes auctoritate Aposto-
lica, et in dicta Clem. ibi, ipso Papa specialiter, et ex certa
scientia id mandante. & notat *glos. ibidem in verb. Papa,*
in duabus gloss. seqq. Felin. loco citato num. 13. versic. circa
glo. et num. 14. versic. ceterum si loquimur de illis duobus
casibus, Rot. decis. 8. in addit. de dol. et contum. in nou. Vant.
de nullit. ex defectu citationis num. 126. in casu autem isto,
 3 in quo Ius Canonicum attenditur, nulla fuit concessa facul-
 tas procedendi per edictum, † quia commissio loquitur de
 facultate procedendi per contradictas, quae longè differt
 à facultate procedendi per edictum, ut statim dicitur in ex-
 plicatione tertiæ difficultatis huius primæ inspectionis prin-
 cipalis.

Nec obstat, quod in commissione fuerit narratus non tu-
 tus accessus, & Summus Pontifex rescripserit *confito de*
non tuto accessu, procedatur per contradictas, quasi voluerit
 dicere per edictum, quia hoc non appositè infertur, cum
 Princeps potuerit cogitare, quod incumbencia præcederent
 ad effectum, ut posset procedi per contradictas
 4 (quod sit † quando, vel præcessit personalis citatio, vel ci-
 tationes legitime fuerunt factae per edictum, ut statim de-
 viroque dicitur) & quod ex abundanti peteretur illa com-
 missio procedendi per contradictas, qui quidem intel-
 5 lus per necesse debet amplecti, cum per † generale
 mandatum de citando à Papa factum non possit per edi-
 ctum citari, sed requiratur, quod Papa specialiter, & ex
 certa scientia hoc mandet *glos. in dict. Clem. dudum in*
verb. specialiter, & ibi Doff. & praesertim Abb. post prin-
cip. versic. per generalem, & ante finem versic. quod etiam
contra.

Neque obstat quod pro parte D. Marcelli sub die 25.
 Ianuarij 1622. fuerit presentata commissio in actis cum ex-
 pressa facultate procedendi per edictum, quia cum prædi-
 cta esset commissio appellationis à sententia lata per Vi-
 carium super separatione Thori, & nõdum Vicarius prom-
 nunciasset, D. Barbara obtinuit illam commissionem tolli
 perindè, ac si non emanasset, & propterea Dom. Marcel-
 lus ne dum non potest iuuari ista commissione, sed nec
 clausulis in ea appositis, quia regula illa, quod clausula ap-
 6 posita † in prima commissione censeatur repetita in al-
 ijs, non habet locum, quando de medio tollitur commisit-
 tio, perindè, ac si non emanasset, ut in facilioribus termi-
 nis fuit resolutum in causa *Toletana Parochialis de Cin-*
cion. 28. Nouembr. 1601. coram me. in causa Pacen. Cano-
nizatus 18. Martij 1611. coram recol. me Francisco Pe-
nia, in causa Carpentoraten. Bonorum 28. Nouembr. 1612.
coram Eminentiss. D. meo Cardin. Verospio, in quibus fir-
 7 matur, † quod si cum causa antiqua complicata est causa
 noua, tunc clausula censetur repetita, quatenus quis velit
 prosequi causam antiquam, secus si ea omissa, nouam cau-
 sam prosequatur.

Circa secundam difficultatem primæ inspectionis, An
 quatenus citra veri præiudicium adesset sufficiens Iurisdic-
 tio, processum fuerit legitime factus, fuit absolute respon-
 sum, non constare de legitimo processu, & quidem ex du-
 8plici fundamento. Primo quia quando † proceditur per e-
 dictum, citationes debent fieri in duobus locis in Curia, ut
 in *d. Clem. dudum de iud. & in d. extrauag. unica de dolo, &*
 9 *contum. necnon in duobus locis vicinis in partibus, † etiam*
 quod non sint de vicinioribus, *Achil. decis. 15. de dol. & cõ-*
tum. & citationes originales debet affigi, legi, & dimitti af-
 10 *fixæ per aliquot horas, affixioque debet fieri in valuis Ec-*
clesiæ maioris, Cassad. decis. 1. nu. 2. & decis. 6. de dol. & con-
Pauli Rubi. Decis.

tum. Rot. decis. 5. de rescrip. in not. Aegid. decis. 194. Put. de-
cis. 164. lib. 2. in correct. Vestr. in prax. lib. 4. c. 3. num. 4. Paz. in
prax. tom. 2. fol. 15. col. 3. m. 11. In proposito autem citationes
 originales non fuerunt affixæ, prout nec etiam affixum fuit
 scriptum authenticum, & sic in hac parte corruit iste pro-
 cessus, qui nec saluari potest, ex *dec. Put. 17. lib. 2. in correct.*

- 11 dum vult, quod quando citatio † originalis legitur, non est
 dimittenda copia, quod dictum, quatenus esset verum, non
 procederet si aliter fuisset ordinatum, *Achil. dec. 14. de dol.*
 & *contum.* quia quicquid sit de ista opinione Putei, cum sit
 12 propria ipsius, † & non Rotæ, in omnem euentum non cõ-
 stat citationem originale fuisse lectam. Secundò corruit.
 13 idem processus, quia licet in citatione debeat dari † com-
 petens terminus secundum locorum distantiam, ut in *dictis*
extrauag. & Clem. Bart. in extrauag. ad reprimendum in ver-
bo per edictum num. 5. & 6. vers. sed quis terminus, vbi quod
 ista est practica pulchra, & notabilis: Attamen in casu isto
 fuit prefixus terminus octo dierum dumtaxat ad comparere.
 qui non est sufficiens, ut mox dicitur, ac proindè citatio fuit
 nulla *Put. decis. 150. num. 1. lib. 3. vbi n. 2. Doctoribus tene-*
 14 *tibus quod requiratur † appellatio à breuitate termini, re-*
 sponder eorum dicta procedere, quando citatio fuit perso-
 nalis, vel quando cõstat factam per edictum venisse ad no-
 15 titiam citati; Itaut si de his † non constet, nulla requiratur
 appellatio, sed citatio remaneat nulla, & non ardet citatum
 16 ad comparandum † nec in termino, nec post terminum,
Additio ad d. dec. 5. num. 20. ad fin. vers. ideo in practica de
rescript. in nou. Quod autem terminus octo dierum fuerit
 nimis brevis, inficiari non potest, cum in istis citationibus
 17 per edictum † sit duplicandus terminus dari solitus in alijs
 citationibus: si enim locus distat per decem dies, debet præ-
 figi terminus 20. dierum: si verò per 20. dies, est præfigendus
 terminus 40. dierum, *additio ad d. dec. 5. loco proxime alleg.*
 & in omnem euentum, quatenus hoc relinquantur arbitrio
 18 Iudicis, † quod remittit Iuris rigorem, itaut seruetur æqui-
 tas, nulla æquitas suadet, quod terminus 8. dierum sufficiat
 ad comparere. ex Ciuitate Ianuensi in Curia.

- 19 Neque etiam obstat, quod citatio à nullitate † saluatur, si
 postmodum Procurator citatus compareat, *Clem. causam*
in fin. de elect. Roman. cons. 410. num. 2. Rot. decis. 11. de dol.
 & *contum. in nou. Aegid. dec. 364. & 539. Sarnen. in reg. de*
Annali q. 65. & 76. Achil. decis. 7. num. 1. de dol. & contum.
Cas. de Grass. decis. 15. de fid. instr. Quia fuit responsum ad
 20 hunc effectum duo copulatiue requiri. Primò, † quod Pro-
 curator post citationem sit constitutus ad illam causam, &
 quod in dicta causa compareat, *Achil. d. decis. 7. nu. 3. Sar-*
nen. in compendio viriusque signat. nu. 68. Vestr. in prax. lib.
7. c. 1. num. 6. Staphil. de liter. iustit. §. in primis num. 21. &
24. Lancell. de attent. lit. pend. in prafat. num. 121. Seraph.
decis. 1366. vbi alias decisiones declarat; in hoc autem casu,
 licet post d. citationem D. Barbara constitueret Procurato-
 rem Cabellam, attamen illa constitutio fuit generalis, non
 autem specialis in causa separationis Thori, nec ipse vn-
 quam comparuit, sed solummodò acceptauit mandatum
 ad effectum substituendi tantum: substitutus verò nunquam
 acceptauit mandatum, nec vnquam comparuit. Nec prædi-
 21 ctis resistit † *decis. Seraph. 653 n. 3.* quia loquitur de Procu-
 ratore quidem generali, sed qui acceptauit mādatum, & in
 causa comparuit, at in casu nostro de acceptatione manda-
 ti non constat, nisi ad effectum substituendi, & ut dictū est,
 nec ipse Procurator principalis, nec substitutus vnquam in
 causa comparuerunt, nec quidem respectu consensus in Iu-
 risdictionem fatendo se Procuratores; sed quando compa-
 ruerunt se tales esse negarunt.

- Circa tertiam, & vltimam difficultatem primæ inspe-
 ctionis principalis, An scilicet processus sustineatur ex eo,
 quod fuit agitatus per contradictas, difficultatem viden-
 tur facere verba *d. extrauag. unica de dol. & contum. ibi,*
 22 *Declarantes, † ut citationes factæ in audientia litera-*
rum nostrarum, aut in Aula nostri Palatii postmodum
affigende Ianuis maioris Ecclesiæ loci, in quo Romana,
& car. residebit Curia, & car. arcene citatis, necnon
 dispositio *dicte Clem. dudum de Iudicis, ibi, Citatio-*
 23 *nes factæ † in Apostolicarum audientia publica litera-*
rum,

rum, vel in Papali Palatio, publicè postmodum maioris Ecclesiae loci, in quo Romanus Pontifex cum sua Curia residebit, lanuis affigenda.

Sed huic fundamento fuit responsum, quod de essentia, 24 substantia processus per contradictas, est, quod principalis citetur personaliter, aut si est locus citationi per edictum, tunc si principalis per se, vel per procuratorem non compareret, proceditur per contradictas, *Vestr. in prax. lib. 1. cap. 5. num. 2. in fin. & num. 4. Verall. decis. 107. num. 3. in fin. par. 1. & 102. num. 1. & 135. par. 3. Achill. decis. 15. num. 3. de appell. Cassad. decis. 6. num. 2. vt lit. pend. Rot. decis. 15. de rescript. in non. & ibi adden. num. 1. Rot. decis. 10. num. 1. de rescript. in non. & 36. par. 3. lib. 3. diuers. Seraph. decis. 1018. num. 4. & 1100. num. 5. & propterea cum hic non constet de*

25 quod citatione personali, aut legitima per edictum, non potuit procedi per contradictas.

Neque contrarium dicitur in dicta extrauaganti, & clem. quia dicta clem. prout extrauagans tres habet partes, 26 in prima, & secunda loquitur de citatione edictali exequenda in Curia, non autem in loco vicino, vel propinquo habitationis citandi, sicut tota die practicatur, *Vital. in dict. clem. dudum num. 56.* & quoad citationes faciendas in locis vicinioribus, nec non quoad reliqua dd. clem. & extrauagans debent intelligi secundum Iuris communis dispositionem, nisi aliter ex certa scientia Papae in commissione exprimitur, *Vital. d. loco num. 58. versic. mandatum ergo Pa-*

27 *pae*, ex tertia verò parte dictae clem. colligitur, quod si absentes à Curia solent citari in Curia, & huiusmodi citatio arctat eos, ac si fuissent apprehensi, quod tamen est verum,

28 quando causa tractatur in Curia per deuolutionem, & ex speciali mandato Papae, & pars fuit legitime extra Curiam citata, & hoc sufficit, quia in tali prima citatione fuit citata ad omnes actus, & successiue, vsque ad sententiam inclusiue, & ideo ex abundanti fit citatio per audientiam, ita *Vital. in d. clem. dudum num. 56. & 59. Vant. de nullit. ex defectu citationis num. 99. & seqq. & num. 109. num. 110.* vbi quod dictae citationes fiunt de stylo, *Vestr. in prax. lib. 4. cap. 2. num. 6. Rot. decis. 8. in fin. de testibus in non.* & sic clare 29 constat, quod dictae extrauagans, & clem. non disponunt, quod possit procedi per contradictas, non praui citatione personali; aut per edictum, sed loquuntur tantum de citatione edictali, quae fit in Curia, in reliquis remittendo se ad Ius commune, vt per *Vital loco supra allegato.*

Neque opitulatur, quod Papa concessit facultatem procedendi per contradictas constituto de non tuto accessu, & ideo etiam, quod non censeatur concessus processus per edictum, censeatur simpliciter concessus per contradictas constituto de non tuto accessu, etiam non si praecedente aliqua citatione, cum Papa per solam citationem in Curia executam arctet citatum, & idem sit in alio, qui ex mandato speciali Papae hoc faceret *Vital. in d. clem. dudum num. 56. versic. nam solus Papa.* Nam fuit per Dominos consideratum, 30 quod in hoc casu adest tale mandatum si speciale, cum ad istum effectum requiratur, quod fiat digressio specifica, ita vt non sufficiat generalis expressio, *Imol. in d. clem. dudum num. 12. & ibi additio in littera F.* quae allegat concordantes in casu autem nostro non sufficit, quod Summus Pontifex concesserit simpliciter facultatem procedendi per contradictas, cum non expresserit se hanc quoque facultatem concedere etiam, quod non adesset prima citatio personalis, vel per edictum, & ideo praedicta citatio per contradictas nullatenus potest sustineri.

Quantum attinet ad secundam inspectionem principalem, An scilicet constet de valida citatione Procuratoris D. Barbarae, & haec in spectio duas habet difficultates principales, Prima est, An processus agitatus cum Cabella sustineatur. Secunda, an processus agitatus cum Lactantio substituto à Cabella sustineatur, ex mandato vero, vel praesumpto.

Et circa primam difficultatem, vt modo dictum fuit D. Barbara constituit Procuratorem generalem Cabellam, qui acceptauit mandatum ad substituendum tantum cum clausula, nec alias, aliter, nec alio modo, & illud

per compulsum produxit, & ideo per talem productionem non censetur mandatum accepisse, & sibi prauidi- 32 casse, cum si scriptura non esset propria, sed aliena, *Rota decis. 3. de fid. instr. in non Verall. decis. 193. num. 5. parte 1. sanct. mem. Gregor. decis. 467 num. 9. vbi alia decisiones allegantur. hinc Additio ad decis. 26. num. 3. de procurat. in non.* dicit, quod inoleuit stilus, vt cauti procuratores dent mandatum per compulsum, & demum acceptant onus ad effectum substituendi tantum, ac substituunt, & facta hoc casu substitutione non sunt amplius Procuratores, licet secus esset si mandatum simpliciter acceptarent, & in puncto *Pur. decis. 212. in fin. lib. 2. in correct.* vbi quod cauti 33 si Procuratores producant mandata per compulsum, & postea in certa causa acceptant dictum mandatum. Idque maxime procedit in casu isto, stante clausula, non alias, aliter, nec alio modo, quae tollit consensum ab actu perinde, ac si non esset gestus, *Rot. in recent. decis. 115. num. 6. ad med. par. 1. & decis. 647. ad fin. par. 2. diuers. & propterea processus ex citatione Cabellae non sustinetur, cap. licet de procurat. in 6. l. inuitus, C. eod. tit.* potuit enim d. Cabella acceptare si mandatum non simpliciter, sed ad effectum substituendi, *clem. 1. vbi glo. in verb. protestatione, & ibi etiam Vital. num. 75. et 76. de procurat. et bene Additio ad d. decis. 26. loco citato. Pur. decis. 13. de procur. et d. decis. 212. lib. 2. in correct.* & praedicta eo magis habent locum, quia Cabella citatus sub diebus 7. & 28. Februarij 1625. protestatus fuit se non esse Procuratorem.

Circa verò secundam difficultatem secundae inspectionis principalis: An processus sustineatur ex mandato vero, vel praesumpto Lactantii, negatiue fuit responsum, quia licet Cabella substituerit d. Lactantium: nihilominus nullibi apparet de acceptance dictae substitutionis, aut expressae, 36 aut tacitae, quae quidem acceptatio si est necessaria, cum ipse non fuerit praesens dictae substitutioni, l. 2. ff. de procurat. *Cassad. decis. 3. de rescript. Caput. decis. 319. par. 1. Bar. consil. 73. num. 1. et 3. Aret. in consil. 68. num. 4. versicul. et ideo, Rot. decis. 7. de procur. in non.* de expressa quidem nullibi constat.

Nec tacita potest deduci ex eo, quod dictus Lactantius citatus ad dicei contra commissionem opposuit generalia contra, quia est aduertendum, quod duae pendebant causae in partibus, videlicet separationis Thori, & alimentorum, & duae fuerunt latae sententiae, quae separatim fuerunt introductae in Curia, in causa alimentorum verè Lactantius erat Procurator, & ideo citatus ad dicendum contra commissionem, cum contineret materiam alimentorum, opposuit generalia contra; citatus verò senel in causa separationis Thori comparuit, & declarauit se non esse Procuratorem, vt in protestatione sub die 27. Ianuarij 1625. Nec opitua ur, quod dictae commissiones fuerint appositae in registro separationis Thori, quia cum verè non pertinerent ad illud iudicium, incuria Notarii non debet nocere, & fat est in casu de quo agitur, quod ille commissiones fuerint datae in causa alimentorum.

Nec nocet dicto Lactantio, qui opposuit generalia contra, quod prima commissio haberet clausulam, cum annexis incidentibus, dependentibus, et emergentibus vna cum toto negotio principali quia quantum attinet ad clausulam, vna cum toto negotio principali, quae si non obstat, nec minus alia obstat, vt statim dicitur, praenotandum venit, 38 quod ista clausula si quando apponitur in causa appellationis, prout in casu isto fuit apposita, tunc apponitur, quando appellatur ab aliquo incidenti, ita vt secundum *Bellamer. in decisione 419. Si auditor, si Iudex grauauit* 39 super illo incidenti, Iudex, & ad quem possit etiam cognoscere super negotio principali, si minus non possit, sed Iudicium spectat ad Iudicem, à quo, *Rota decis. 23. & ibi Adden. numero 1 et seqq. de rescript. in non. Mandos. commiss. 17. in verb. vna cum toto negotio principali, versicul. de effect. clausula,* quicquid sit, an negotium principale censeatur aequè principaliter commissum vna 40 si cum incidenti, super quo fuit appellatum, etiam quod Iudex à quo super incidenti non intulerit grauamen, ex alia decisione *Bellamer. 48. Processus, et decisione 618.*

In causa beneficii, & notant Mandos. loco modo allegato. Hoc posito aduertendum venit, quod fuit appellatum super incidenti alimentorum, narratur enim in dicta prima commissione, quod Vicarius Ianuen. condemnauit D. Marcellum pro alimentis in scut. 1850. annuis impressionis Ianuæ, & quod fuerat appellatum, & causa commissa in partibus per Signaturam Iustitiæ, cum clausula, sine retardatione scutorum 800. & quod postmodum eadem Signatura rescripti: Eminentissimo Domino meo Cardinali Pamphilio, tunc Rotæ Auditori, cum clausula sine retardatione scut. 1850. iuxta sententiam Vicarij, & subiungitur in eadem commissione, quod disputato negotio in Rotâ fuit resolutum, reformanda esse sententiam ad scut. 1200. impressionis Ianuæ, & secundo loco coram R. P. D. meo Pirouano, subrogato eiusdem D. Cardinalis Pamphili, in annuis scutis 1200. monetæ Romanæ, & vterius narratur, quod statim istis resolutionibus Signatura Sanctissimi rescriptis, vt procederetur perinde, ac si commissio, in qua aderat clausula, sine retardatione scut. 1850. ab initio fuisset signata, cum clausula, non retardata solutione arbitrio Rotæ, & tandem subiungitur, quod cum R. P. D. meus Pirouanus, per decretum diffinitiuum pronunciaisset procedendum esse in dicta causa non retardata solutione annuotum scut. 1200. argenti impressionis Ianuæ, & tamen aliâs Rotâ resoluisset taxationem debere fieri, in scutis annuis 1200. monetæ Romanæ. Ideo fuit petitum committi causam appellationis, prout fuit commissâ bon. mem. Remboldo, cum prædicta clausula, annexis, & connexis incidentibus, & dependentibus, & emergentibus, vna cum toto negotio principali. Ac propterea ex hac serie apparet, quod fuit commissâ causa appellationis super incidenti, nempe super eo, an esset attendenda taxatio scut. 1200. monetæ Ianuæ vel monetæ Romanæ; negotium enim principale huius incidentis non est separatio Thori, sed an alimenta debeantur, quod quidem negotium comprehenditur sub dicta clausula, vna cum toto negotio principali.

Nec etiam opitulatur antecedens clausula, cum annexis, & c. quia cum huiusmodi clausula sit appositâ in noua commissione causæ, intelligi debet de his, quæ sunt eiusdem nature cuius est ipsa causa, scilicet de iudicialiter agitandis, Bellamer. decis. 328 si Papa, Felin. in cap. sedes nu. 3. mihi colum. 6. versic. & pro hoc ultimo, & in cap. ceterum num. 2. colum. 4. versic. ampliat, etiam de rescript. Cassad. decis. ult. num. 13. de caus. possess. & propriet. Mandos. commiss. 2. in verb. annexis, & connexis. versic. aduertendum 42 est, Et ver b. annexis, de per se possumus importat negotiū principale rei, super qua fuit appellatum, vt allegando Bellamer. in d. decis. 618 sic in causa beneficii dixit Rotâ coram sanct. mem. Clemente VIII. in causa Mantuana attentatorum, 1. Iulij 1583. quæ est decis. 187. num. 6. par. 2. diuersi, in secunda verò Commissionis uel dicitur, quod faciât ad rem, i aut egeat responsione.

Nec deduci potest acceptatio substitutionis per Lactantium ex eo, quod ipse appellauit à sententia lata super separatione Thori, quia hoc non est verum in facto, cum appellatio fuerit interposita de anno 1627. à termino habito pro seruato, & sententia super separatione Thori fuit lata vsq; de anno 1625.

Nec tandem intrat mandatum præsumptum d. Lactantij, quia & si ex productione Iurium, & impensa mandatum probetur, sanct. mem. Gregor. decis. 134. num. 4. & 5. Attamen productio Iurium fuit facta per compulsum, impensam autem non constat fuisse factam per Lactantium, & licet ipse scripserit, & informauerit in causâ: Attamen isti sunt actus extraiudiciales. Ripa in l. 2. num. 12. C. de eden. vbi Dec. num. 20. ad med. vers. sed certe, Marant. de Iudic. par. 6. act. 10. num. 58. & huiusmodi scripturæ, & informationes, vt plurimum non solent fieri à Procuratoribus, qui habent mandatum ad causam.

Ex quibus resolutum sententiam cum inde secutis esse nullam, quia iurisdictio procedendi per edictum non adest, & quatenus adesset, citatio non fuit legitime facta, nec ex constitutione Procuratoris præsumitur scientia; itaut subsequatur processus per contradiclas, ex quo manda-

tum fuit generale, nec processus substatetur ex citatione Cabellæ, aut Lactantij, quia Cabella Procurator non accepit mandatum, nisi ad effectum substitutiendi, & Lactantius substitutus nequē expresse, nequē tacite acceptauit substitutionem, nec intrat mandatum præsumptum d. Lactantij, cum iura non produxerit, nec appareat impensas fecisse, licet scripserit, aut informauerit, &c.

In eadem causa habes infra alias decisiones coram eodem Reuerendis. P. Dom. Coccino Decano nempe sub die 5. Maij 1632. & 24. Nouembr. eiusdem Anni, & 11. Aprilis 1633. & 15. Maij 1634.

R. P. D. Q V E I P O.

Taruisina Feudi.

Die Veneris 5. Martij 1632.

ARGUMENTVM.

Instrumento publico, vt adhibeatur fides, quæ sint necessaria. In restitutione in integrum aduersus rem iudicatam, ad effectum audientia, quid sufficiat probare.

S V M M A R I V M.

- 1 Actore non probante, reus, & si nihil præstiterit absoluentus est.
- 2 Instrumento plena fides adhibetur, si sit confectum à Notario publico, & diem, mensem, annum, testes, & Notarij signum contineat.
- 3 Scripturæ antiquissimæ non egent recognitione.
- 4 Notariatus officium assumi, & exerceri potest impleta pubertate.
- 5 Viuere, quis præsumitur vsque ad centum annos.
- 6 Instrumenti fidem non vitiat, nec adimit in Indictione error.
- 7 Pontificatus annum in instrumento publico non est necessarium.
- 8 Peritis in arte est fides adhibenda.
- 9 In restitutione aduersus rem iudicatam ad effectum audientia, sufficit docere de bono iure etiam semiplene.
- 10 Immo sufficit constare de bono fumo causæ, vel etiam lesionis fumus satis est.
- 11 Enunciatiua unica antiquissima semiplenam probationem facit, & concurrentibus adminiculis, plenam inducit fidem.
- 12 Enunciatiua duæ antiquæ in diuersis instrumentis excedentes centum annos, probant plenè, etiam contra tertium.

DECISIO CV.

Feudi de Rustica, de quo agitur, duæ dantur Inuestiturae, Altera anni 1259. qua Episcopus Taruisinus inuestiuit Guercium de Vicoagere, & eius hæredes legitimos viri usque sexus, ita tamen, quod masculis extantibus foeminae non succederent, sed dumtaxat masculis deficientibus. Altera Inuestitura anni 1297. qua Episcopus Taruisinus sub hac forma inuestiuit nob. viros Vbertum, & Guercium fratres prædicti Domini Guercij nepotes, filii q. Henrici de Vicoagere, recipientes pro se, suisque

O 2 hære-

haredibus ex se descendentibus masculis, & fœminis, ita quod extantibus masculis fœminæ non succedant, deficientibus verò quodocunque sine prole legitima, masculis fœminæ succedere debeant; Alterutrius vero prole prorsus legitima deficiente totum feudum ad alteram deuoluatur. Ex dictis autem Vberto, & Guercio secundo loco inuestitis duæ prouenire lineæ, nam ex Guercio descendunt Antonius, & alii masculi, ex Vberto verò descendunt fœminæ, nam masculus ultimus descendens ex Vberto fuit Franciscus, qui sine filiis, & descendentibus masculis decessit, relictis dumtaxat filiabus Laura, Diana, Augusta, & Diamante, quæ acceperunt possessionem dimidiæ partis dicti feudi, quam earum pater Franciscus tenebat, in quam succedere prætendebant virtute dictæ secundæ Inuestituræ anni 1297.

Sed ex aduerso Antonius, & alii masculi descendentes ex Guercio fratre Vberti intendebant partem d. feudi à Francisco possessam ad eos vii masculos spectare, vigore primæ Inuestituræ anni 1259. Cum per eam fœminæ, deficientibus omnibus masculis dumtaxat, admitterentur, sed ex fœminarum parte opponebatur tantum Inuestituram anni 1259. factam ad fauorem Guercij senioris fuisse alteratam per secundam Inuestituram anni 1297. factam ad fauorem Vberti, & Guercij filiorum Henrici, tum quod masculis descendentibus ex Guercio fratre Vberti petentibus successionem integri feudi vigore primæ Inuestituræ incumberebat onus probandi inclusionem in eadem Inuestitura, atque ita probandi legitimam descendentiam à prædicto Guercio seniore primo inuestito nepè quod Henricus dd. Guercij, & Vberti pater fuisset filius Guercij senioris primi inuestiti, nam cum d. Antonius, & alij masculi essent actores, illis onus probandi fundamentum suæ intentionis incumberebat; cum autem actor non probante, reus, & si nihil præstiterit absolvendus sit, iux. tex. in §. commodum inst. de interd. l. 2. ff. de probat. l. fin. C. de eden.

Super quo iudicio introducto coram Episcopo Taruissino, lata fuit sententia ad fauorem Antonij, & aliorum masculorum super dict. successione, quæ fuit confirmata per Nuncium Apostolicum Venetiarum, à qua appellatione interposita per fœminas, & causa in Rotâ introducta die 13. Ianuarij 1621 coram Eminentiss. Cardin. Pamphilio, & 24. Maij eiusdem coram bon. mem. Vbaldo, & 16. Novembr. 1622 coram R. P. D. meo Pirouano resolutum fuit masculos à d. Guercio fratre Vberti, fœminas verò à dicto Vberto descendere, sed ex parte masculorum probatum non esse Henricum d. Guercij, & Vberti patrem fuisse filium Guercij senioris primi inuestiti; nam si de d. filiatione constaret, dd. masculis ius succedendi competere in medietate feudi, quam possidebat Franciscus pater fœminarum exclusis fœminis, firmatum fuit coram R. P. D. meis Vbaldo, & Pirouano vbi supra, sed quia in dict. probatione masculi defecerant, tres sententiæ Rotaless latæ fuerunt una per bon. mem. Vbaldum, quæ, sententiæ de partibus reuocatur, & ius succedendi in d. medietate feudi, quam tenebat Franciscus, declarauit fœminis competere exclusis masculis. Altera per D. meum Pirouanum, & tertiam per bon. mem. Remboldum confirmatoriæ sententiæ bon. mem. Vbaldi.

Sed ab vltima sententia bon. mem. Remboldij obtinuerunt masculi in gradu restitutionis causam mihi committi, intuitu quarundam scripturarum, quæ de nouo repertæ fuerant, præsertim Instrumentum Inuestituræ factum de anno 1343. in quo enunciatur dd. Vbertum, & Guercium fuisse filios Henrici filij Guercij, ac Instrumentum factum per Capitulum S. Petri de anno 1283. in quo superuiuentiæ Henrici filij Guercij attestatur.

Die autem 11. Maij 1629. dedi dubium, An dictum Instrumentum Inuestituræ anni 1343. esset in forma probanti, & affirmatiuè resolutum fuit, vtraque parte informantē.

Et successiuè 23. Iunij 1629. Dubium proposui, An constaret de causis restitutionis in integrum, & non fuit capta, resolutio, quo dubio repropósito 4 Decembr. 1630. quia in decisionibus factis coram Eminentiss. Card. Pamphilio, &

RR. PP. Pirouano, & Vbaldo, firmatum erat masculis descendentibus à Guercio filio Henrici, ius succedendi competere in d. dimidia parte feudi possessa per Franciscum patrem fœminarum, si à dd. masculis probatum extitisset d. Henricum filium fuisse Guercij senioris primi inuestiti, DD. placuit resolutionem differre, & quod strictè informaretur super d. filiatione Henrici, & 13. Ianuar. 1631. causa super d. restrictione proposita; An videlicet Henricus esset filius Guercij senioris primi inuestiti, DD. non fuerunt concordēs, sed dilata fuit resolutio, & iterum sub die 26. Maij dicti anni proposita causa super d. filiatione, quia ex parte fœminarum allegatum fuit primam inuestituram factam ad fauorem Guercij senioris alteram fuisse per secundam factam ad fauorem Guercij, & Vberti filiorum Henrici, & idè superfluum esse discutere super d. filiatione, An scilicet Henricus esset filius Guercij primi inuestiti, sed esse necesse disputare, An secunda Inuestitura alteraret primam, non fuit capta resolutio, sed dilata, & ordinatum informari, an constaret de tali alteratione, & vtraque parte informantē 13. Iunij 1631. causa super d. alteratione proposita, DD. responderunt Inuestituram de qua in dubio non fuisse alteratam, cum præsupposito quod Vbertus, & Guercius sint nepotes Guercij senioris ex filio, de quo ordinarunt particulariter videri, & die 13. Februarij 1632. vtraque parte informantē reasumpta disputatione super filiatione, fuit dilata resolutio ad primam, & 16. eiusd. iterum proposita, fuit etiam resolutio dilata ad primam post pises, & ordinatum informari strictè. An Instrumentum superuiuentiæ factum per Capitulum S. Petri sit in forma probanti, & deniquè 1. Martij instat D. Antonio Biccario procuratore, vt Domino litis effecto negotio maturè discussio DD. responderunt scripturam superuiuentiæ esse in forma probanti, & constare de causis restitutionis.

Cum enim Instrumentum superuiuentiæ à Notario publico confectum exstat, & diem, mensem, annum, testes, Notarij signum, & subscriptionem, & Capituli sigillum cōtineat, plenam fidem meretur secundum Doct. glos. in c. inter dilectos, verb. indictiones, de fid. instr. text. in auth. vt præponatur nomen Imper. docum. & ibi glo. verb. auctores, si quis ex argentarijs §. si initium. ff. de eden. glos. in l. generali, C. de rebell. l. b. 10. Couar. pract. c. 20. ex nu. 1. Martien. in l. 2. tit. 4. lib. 5. recog. glo. 7. nu. 7 & 8. & fuit dictum coram R. P. D. meo Pirouano in Nouariens. decimarum 12. Ianuar. 1629. & coram me in hac causa 11. Maij 1629. Et cū prædicta scripturæ per DD. pluries inspectæ antiquitas excedat trecentos annos recognitione non indigent Ludouif. decis. 3. & ibi latè Adden. Seraph. accis. 333. num. 1. D. meus Coccinus decis. 258. num. 2. & fuit resolutum in præ allegata Nouariens. Decimarum.

Nequè obstat, quod Angelus Notarius, qui confecit prædictum Instrumentum anno 1283. alia confecerit annis 1362. 1363. & 1364. quæ in eod. Archivio S. Petri reperiuntur. Nam cum potuisset & notarius officium assumere, & exercere impleta pubertate, atque ita ab annis quindecim iux. doct. Bart. & DD. in l. impubere. ff. ad l. Cornel. de falsis. quos refert, & sequitur Bald. de Perus. in tract. de tabell. q. 15. num. 62. in tract. diu. 10. 3. non est in possibile de iure dict. Instrumentum anno 1283. & d. instrumenta anno 1364. confecisse, cū eo tempore potuisset esse ætatis 96. annorum, possibile autem est, & à iure præsumptum, & posse quemque vsque ad centum annos vivere, l. fin. in fin. C. de sacros. Eccles. l. an ususfructus. ff. de usus. Couar. lib. 2. var. c. 7. num. 6. Gutier. lib. 2. pract. q. 7. num. 5. Sanch. de matrim. lib. 2. dist. 46. num. 1. Menoch. de præsump. lib. 6. q. 49. ex num. 1. Card. Causal. decis. 344. num. 2. & decis. 277. num. 2. lib. 2. recent. Maxime cum ex comparatione instrumenti superuiuentiæ cū dd. repertis in Archivio, & rogatis de dd. annis facta per plures peritos; fuerit repertum instrumentum superuiuentiæ esse eiusd. characteris dd. instrumentorum, & nullam prorsus adesse dissimilitudinem.

Minus obstat, quod in indictione erratum fuerit in prædicto instrumento, cum Indictio, quæ tunc currebat esset 11. à tempore Incarnationis, vel 12. à tempore Natiuitatis D. N. & in superuiuentia fuerit indictio 13. nam & si error

erroralis adesset, error in Indictione, instrumenti fidem non vitiat, neque admittit, *ux. doct. Bart. in l. si nominatum, in fin. ff. de cond. & demonstr. l. as. in l. admonendi num. 155. ff. de iur. iur. Felin. in cap. inter dilectos, num. 11. de fid. instr. Dec. in c. 1. num. 11. eod. tit. & cum pluribus relat. Surd. consil. 390. num. 33. Roman. consil. 235. in fin. lo. de Platea in l. generali num. 7. C. de Tabul. lib. 10.*

Neque etiam obstat appositum esse in d. instrumento, annum quantum Martini IV. atque ita in hoc erratum fuisse, cum Martinus IV. ad Pontificatum promotus fuerit anno 1281. & d. instrumentum sit confectum anno 1283. atque ita anno 3. Pontific. Martini IV. quia respondetur, quod & si fuisset verum Martinum creatum fuisse anno 1281. annum Pontificatus in instrumento publico necessarium non esse, sed dumtaxat requiruntur solemnitates supra enumeratæ ex Doctoribus, & iuribus supra allegatis, & notat Ioan. de Platea. *ubi sup. num. 6. Felin. in cap. inter dilectos, num. 2. & ibi Dec. num. 15. de fid. instr.* Ideoq. error in partes non substantiali non officit. *Mascard. de probat. conclus. 644. num. 7. præcipue, quia ex abundanti d. instrumentam fuit à duobus Peritis recognitum, qui carere omni vicio, & suspitione testantur, quibus Peritis fides adhibenda est, l. 2. C. fin. regund. Couar. lib. 2. var. c. 13. ex num. 2. Pacian. de probat. c. 47. Caball. pract. cap. 1. num. 24. Valasc. consult. 114. num. 14. Ludouis. decis. 49. & ex eorum dicto cessant motiua femininarum, deducta contra dictum instrumentum superuientia.*

De causis restitutionis in integrum constare ideò DD. placuit, quia in restitutione aduersus rem iudicatam ad effectum audientia, sufficit docere de bono iure etiam semiplenè ex Bart. in leg. nam, & postea, S. si minor, ff. de iur. iur. Salicet. in l. vnic. C. neliat tert. prouoc. Mascard. de probat. conclus. 1273. num. 10. Gratian. decis. Marchia 296. nu. 16. Immo sufficere constare de bono fumo causæ, Ludouis. decis. 459. num. 11. & læsionis fumum satis esse tradit Thesaur. decis. 181. num. 3. Megon. decis. Florentina 104. num. 24. Surd. consil. 95. num. 15. Sfor. de restitut. in integr. quest. 36. num. 72. & sufficere qualemcumq. in iniustitiam etiam non notoriam, Rot. decis. 381. num. 1. par. 2. recent. & decis. 492. num. 1. par. 1. recent. & cum iniustitia sententiarum Rotalium ex filiatione Henrici pendat, An scilicet fuerit filius Guercij senioris primi inuestiti, & pro d. filiatione exhibeantur de nouo duo instrumenta antiquissima quorum quodlibet esse in forma probanti, declarauit Rota, non solum pro iniustitia dd. sententiarum Rotalium affertur semiplena probatio, & læsio quælibet, sed plena, vehementissima iniustitiæ probatio, nam vnica enunciatiua antiquissima semiplenam probationem facit, & concurren. adminiculis, prout hic plurima per informantes pro masculis fuere deducta plenam fidem inducit, vt post Bald. & Alexan. tenet Dec. consil. 428. num. 4. Rota decis. 360. par. 2. rec. num. 3. & pluries per Rotam dictum tradit Ad. ad Ludouis. decis. 407. num. 6. in fin. Dux autem enunciatiue antiquæ in diuersis instrumentis excedentes centum annos, probant etiam plenè contra tertium, decis. 312. num. 6. par. 1. rec. Vinc. de Franch. decis. 357. num. 3. & oblatè Adde.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

Aliquæ decisiones in hac causa habentur supra. idest decis. 18. & 50.

R. P. D. DVNOZETTO.

Atiminen. Fideicommissi.

Die Veneris 5. Martij 1632.

ARGVMENTVM.

Testator, quando nō habuit rationem conseruandæ agnationis, tūc conditio si sine

masculis descendētibus, verificatur etiam in masculis ex foemina. Et quando non dicatur habita ista ratio.

S V M M A R I V M.

- 1 *Conditio, si sine descendētibz masculis, verificatur etiam in masculis, ex foemina quando non fuit habita ratio agnationis, & num. 5.*
- 2 *Testator præferens nepotem ex fratre, nepoti ex propria filia, an ex hoc censetur habuisse rationem conseruandæ agnationis.*
- 3 *Nepos ex propria filia est magis dilectus. secundum ordinem naturalis charitatis, quam nepos ex fratre.*
- 4 *Contrarietas est effugienda.*
- 6 *Mater, quando vivit, appellatione descendētium masculorum, non veniunt filij ex foemina.*
- 7 *Mater, quod sit deterioris conditionis, quam filij Iura valde abhorrent.*
- 8 *Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 18. num. 19. & 22. declaratur, & rejicitur, num. 10.*
- 9 *Bellon. in consil. 72. & 73. declaratur.*

DECISIO CVI.

Fuit resolutum factum fuisse locum fideicommissio ad fauorem Portiæ Ianottæ, quia Carolus testator eam substituit Ludouico eius nepoti ex fratre casu quo dictus Ludouicus, si nē filijs masculis decederet, qui casus euenit, cū Ludouicus decesserit sine filijs masculis.

Non obstat, quod non solum Testator dixerit, si dictus Ludouicus decesserit sine filijs, sed etiam addiderit, si sine descendētibz masculis, vnde cū Ludouicus reliquerit filiam, & ex ea masculum, nempe Ludouicum de Gridulphis, defecisse videatur conditio vocationis Portiæ Neptis, cū t̄ conditio si sine descendētibz masculis, verificetur etiam in masculis ex foemina, quando non fuit habita ratio agnationis, Fusar. q. 414. num. 7. & seq. Rot. decis. 463. num. 7. par. 1. recent.

Quoniam quicquid sit an in casu præsentis fuerit considerata agnatio, de quo potest dubitari cum Testator t̄ Nepotem ex fratre prætulerit Nepoti, ex propria filia, magis secundum ordinem naturalis t̄ Charitatis prædilectæ; ex quo desumi coniecturam conseruationis agnationis post alios firmat, Fusar. quest. 499. num. 4. & 15. præsertim iuncta repetitione masculinitatis, & alijs pro Informantes pro Portia congestis.

Cessat difficultas ex eo, quod in alio gradu substitutionis Nepotem prædictum, Testator vocauit, nempe casu, quo Portia decederet sine filijs; vnde euident, & intolerabilis esset repugnantia, & contradictio eiusdem Testatoris, si appellatione descendētium masculorum intellexisset de masculis ex filiabus foeminis; hoc enim modò prætulisset, & non prætulisset Portiam dictis masculis ex foeminis, & modò posuisset in conditione masculos, ex foeminis ad exclusionem Portiæ, modò vocasset eosdem masculos in defectu Portiæ, & eius descendētium, ad quam effugiendam t̄ contrarietatem dicendum est, Testatorem sensisse descendētibz masculis ex masculis, Paris. consil. 53. num. 47. & 50. lib. 3. Soccin. lun. consil. 125. num. 15. 16. 17. lib. 1. Præsertim, quia extat mater dicti masculi, quam tamen idem Testator in casu deficientiæ Portiæ, & filiorum vocauit, & prætulit eidem filio masculo: ex quo bene arguitur in conditione, t̄ si sine descendētibz masculis, non contineri masculos descendētibz ex filia, nē præferantur in successione matri contra expressam voluntatem eiusdem Testatoris, vt bene per Gabr. consil. 116. num. 20. & 24. lib. 2. Et regulariter quando mater

- 6 + venit appellatione descendantium masculorum, non veniunt filij ex femina, ne ipsa mater sit deterioris conditionis, quam filij, quod Iura abhorrent, l. si una mater, C. de bon. mater. Gabr. d. consil. 124. num. 20. Soc. lun. consil. 2. num. 25. lib. 3. Cur. lun. consil. 35. num. 2. Dec. consil. 310. num. 2. Tiraquell. de iur. primog. q. 12. num. 12. Fusar. de substit. q. 604. num. 8.
- 8 Non censuerunt DD. applicari distinctionem + Card. Mant. de coniect. ultim. volunt. lib. 8. tit. 18. num. 19. & 22. ut censetur, Testatorem sub nomine descendantium masculorum in conditione positorum, voluisse vocare masculos, ex feminis, casu, quo illi extarent tempore cedentis diei fideicommissi, quatenus verò tunc non extarent, voluisse eos vocare in alio gradu substitutionis facto, in casu deficientiæ Portiæ, quam distinctionem videtur etiam fuisse amplexus, Bellon. consil. 72. num. 50. & consilio 73. num. 34.
- 9 Quoniam nec Mantica, + nec Bellonus loquuntur in casu, quo in vocatione fuerint prælatæ feminæ matres masculorum, & sic adhuc viget argumentum Gabr. & coniectura, quod Testator in præcedenti conditione non senserit de masculis, ex feminis, dum particularem fecit dispositionem, in qua illos vocavit, bene subsistit, neque villo Iure, aut ratione valida nititur præallegata distinctio, &
- 10 contra + Mantica iudicatum fuisse testatur, Peregrin. de fideicom. art. 26. num. 19. in fin. & latissime hanc opinionem defendunt Menoch. consil. 172. & Cephal. consil. 581. per tot. Corn. consil. 124. num. 14. lib. 2. Butr. consil. 46. Et ita ytraque &c.

R. P. D. MERLINO.

Arborei Canonici.

Die Lunæ 8. Martij 1632.

A R G V M E N T V M.

Recurrens ad Iudices Laicos excommunicationis vinculo innodatur, & si agat à limine Iudicij repellitur, & incapax remanet Iuris agendi, etiam ad effectum manutentionis. Et iste recursus ad effectum denegandi audientiam qualiter probetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio manutenibilis probatur ex publico instrumento, alio non existente in possessione.
- 2 Manutentio possessori non potest denegari.
- 3 In actis, ea, quæ non sunt, non suffragantur.
- 4 Ad Iudices Laycos Clericus recurrans excommunicatus est.
- 5 Excommunicatus repellitur à limite Iudicij.
- 6 Recursus ad Iudices Laycos præsumitur factus de ordine, & mandato eius, qui est nominatus in literis, & cuius interest.
- 7 Probatio melior dari non potest, quam propria confessio.
- 8 Recursus ad Iudices Laycos, ad effectum denegandi audientiam probatur, per leuiiores probationes.

DECISIO CVII.

Cum de possessione Petri Pauli sequi in Canonatu, & præbenda, de quibus agitur appareat ex publico Instrumento dato in Summario num. 1. Quod cum alius in

- 1 possessione non existeret, prout præsumitur, proba + possessionem manutenibilem, iuxta l. prædial. ubi Doctores. ff. de acq. possess. Caput aq. decis. 334. num. 6. part. 2. Rota decis. 661. num. 1. par. 1. & decis. 525. num. 1. par. 2. recent. Ideo Domini mandatum + de manutendo eidem Petro Paulo denegari non posse censuerunt, ex §. retinenda Inst. de Interdictis cum concordantibus.

- Non obstitit allegata possessio Didaci Astraldi, quia + de illa non constat in actis, & quatenus constaret, non suffragaretur, nec esset manutenibilis propter recursus, per eundem Didacum habitos ad Iudices Laycos, ex quibus sequitur, ipsum + tanquam innodatum excommunicatione contenta in Bulla Cæna Domini §. 16. de qua meminit, Rota decis. 103. num. 1. post secundum volum. consil. Farinacii, & in decisionibus impressis post consilium 68. eiusdem Farinacii lib. 1. ac in decisione 491. num. 6. part. 2. recentiorum, Repellendum + esse à limine iudicij, & incapacem remanere Iuris agendi, etiam ad effectum manutentionis, ut respondit Rota coram sanctæ memoriæ Gregorio XV. decis. 64. num. 3. & ibi Addentes num. 13. & decis. 275. num. 3. post secundum volumen Consiliorum Farinacii, & apud Reuerendissimum D. meum Decanum decis. 425. num. 3.

- De Recursibus autem per Didacum habitis ad Iudices Laycos apparet ex literis Regijs, quas Saluas Guardias appellant, datis in Summario num. 2. in quibus ipsum Didacum in possessione Canonicatus confouendum esse precipitur, & inde deducitur + recursus fuisse factos de ordine, & mandato eiusdem Didaci, qui est nominatus in literis, & cuius interest, ut ex Doctrina Bartoli in l. fin. num. 5. ff. de q. dixit Rota coram Card. Seraph. decis. 1094. num. 1. & 2. & in recent. decis. 529. num. 4. par. 1. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 425. num. 3.
- Immo hoc idem factus est ipse Didacus in supplicatione posita pro obtinenda absolutione, ut in Summario num. 3. quæ confessione, non potest dari melior probatio, l. cum primum, C. de liber. caus. & tamen ad effectum denegandi audientiam ob recursus habitos ad Iudices Laycos + admittuntur etiam leuiiores probationes, & statim scripturis informibus, & copijs, quicquid sit ad effectum pænæ, Card. Seraph. decis. 1094. num. 2. & 1296. num. 10. Rota decis. 348. num. 3. post secundum volumen Consiliorum Farinacii, & decis. 602. num. 3. par. 1. recent. alias sæpius.

Et ita Petro Paulo tantum informante resolutum fuit.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. Alimentorum.

Die Lunæ 8. Martij 1632.

A R G V M E N T V M.

Mulier, quæ ob viri seuitiam discessit ab eius domo, cum licentia Ordinarij, non potest cogi inuita ad intrandum Monasterium, & cui sit committenda.

S V M M A R I V M.

- 1 Arbitrium à iure est regulandum.
- 2 Arbitrium relaxat rigorem iuris, sic æquitate suadente, & hoc maxime, quando dirigitur iurisdictionem habenti.
- 3 Mulier, quæ ob viri seuitiam, cum licentia Ordinarij, recessit ab eius domo, non potest inuita cogi ad intrandum Monasterium, sed committenda est honestæ matronæ, vel sociandæ suis parentibus, vel consanguineis num. 3.

4 Periti

- 4 Periti iudicio in arte sua est standum.
 5 Mulier, quando ob viri senuitiam recessit ab eius domo, si laboret diuersis infirmitatibus, quæ egent diligenti cura, tunc non solum liberatur à clausura.
 7 Sed si esset iam ingressa, educenda esset, & liberè ad suos consanguineos remittenda propter naturalem propriæ vitæ defensionem, & curam.

DECISIO CVIII.

Domina Benedicta Pinella ob prætenfam viri senuitiam, ex domo illius recessit, & penes matrem se recepit, ibique de licentia Ordinarij permansit; postmodum ingressa est Monasterium de mense Octobris 1610, vbi commorata fuit vsque ad annum 1620, & cum occasione aduersæ valetudinis exisset, & iterum ad maternam domum conuolasset; ipsa inaudita, emanauit Breue sanct. mem. Greg. XV. quo eidem iniungebatur; vt denuò vnum ex Monasterijs in Breue enunciatis ingrederetur sub pena excommunicationis, & priuationis alimentorum: Superueniente postmodum alio rescripto S.D.N. præceptiuo, vt in vim primi, procederetur Arbitrio Rotæ: Hodie quæsitum fuit, An illud intraret, & affirmatiuè pro deneganda executione Breuis fuit resolutum.

- 1 Quia siuè arbitrium assumatur prout † de iure à quo regulandum esse censuerunt Bart in extrauag. ad reprimen. in vers. videbitur, num. 5. & sequen. Paris. cons. 56. num. 5. lib. 1. Casar. de Grass. decis. 7. num. 7. de re iud. Rota decis. 348. num. 4. par. 1. diuers. & 188. num. 3. & 221. num. 1. coram Papa Greg. XV. siuè tanquàm relaxans de rigore † iuris æquitate suadente; maxime quando Iudici alias iurisdictionem habenti dirigitur, Cresc. decis. 4. num. 3. de testib. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 8. num. 35. Rota decis. 582. num. 2. par. 1. 284. num. 5. 450. num. 1. 587. num. 1. part. 2. recent. semper executio est deneganda.
 3 De iure namque mulier, † quæ ob mariti senuitiam cum licentia Ordinarij, vt in præfenti, recessit ab eius domo, nō potest inuita cogi ad intrandum Monasterium; sed committenda est honestæ matronæ, vel socianda suis parentibus; aut consanguineis, c. ex transmissa, §. finali, vbi Abb. num. 4. de rest. spol. Cas. de Grass. de duort. decis. vnica, Guttier. quæst. lib. 1. cap. 24. num. 4. Farinac. in prax. par. 2. quæst. 143. num. 218. Genuen. in praxi Neapol. cap. 15. n. 3. & idem fuit resolutum in Leodisn. Dinortij 7. Iunij 1630. coram Domino meo Durano.
 Aequitate autem suadente eò facilius videtur deneganda Breuis executio; quia dantur attestations plurium Medicorum, ex primarijs Ciuitatis Ianuæ, afferentium, D. Benedictam laborare diuersis infirmitatibus, quæ egent diligenti cura, & aeris mutatione, quibus † tanquàm in arte peritis, cum soleat deferri, l. septimo mense, ff. de stat. hom. Soccin. l. un. cons. 183. num. 11. lib. 2. Boer. decis. 223. num. 21. Rot. decis. 125. num. 9. coram Papa Gregorio XV. ne dum † ab ingressu clausuræ est liberanda, Rota decis. 245. nu. 5. par. 2. diuers. Sed iam ingressa educenda esset, & liberè ad suos consanguineos † remittenda, propter naturalem propriæ vitæ defensionem, & curam, c. vnico de Stat. Regular. Nauar. consil. 50. num. 4. de Regul. tom. 4. Azor. Inst. Moral. par. 1. lib. 13. cap. 8. quæst. 1.
 Et ita &c.

R. P. D. GHISILERO.

Valentina Pensionis,

Die Lunæ 15. Martij 1632.

ARGVMENTVM.

Gratia sub se plura continens, tunc ex effectu-
 atione vnus partis censetur in totum

effectuata, & quare. Regula reuocatoria
 vnionum non habet locum in vnione ex
 causa necessaria.

S V M M A R I V M.

- 1 Vnionis reuocatio, vt impediatur sufficit gratiam in parte effectuatam esse.
- 2 Gratia plures res continens dicitur quodammodum vniuersalitatem continere, itaut effectuatio in vna re propter vniuersalitatem causæ, dicatur omnes alias comprehendere.
- 3 Ius, quod resultat ex vnione est vniuersale, ac indiuiduum.
- 4 Beneficia plura, si fuerint vnita, & vnio quodad vnum fuerit effectuatæ, hoc sufficit ad hoc vt reliqua beneficia dicatur vnica, & qualiter hoc procedat.
- 5 Confessio de recepto facta à procuratore, non præiudicat Domino, nisi constet de reali solutione.
- 6 Confessio de recepto probat solutionem ob implicitam confessionem partis super ipso facto solutionis, & hoc multo magis, procedit, si super hoc adsit stylus. n. 7.
- 8 Gratia vna, si plures gratias contineat, & nihil inter se habeant commune, tunc ex validitate, seu effectuatione vnus non potest inferri ad validitatem, seu effectuationem alterius, & num. 9.
- 10 Gratia, quando non possit esse in parte valida, & in parte non. & num. 11.
- 12 Vnionis beneficiorum indiuiduitas, in quo consistat.
- 13 Actus causa in habentibus causam vniuersalem magis attenditur, quàm illius exercitium.
- 14 Regula reuocatoria vnionum excipiuntur reservationes factæ ex causa dotis, vel augmenti dotis, & num. 20.
- 15 Vnio, vt non subiaceat regulis reuocatorijs, eo, quia fuit facta ex causa augmenti dotis Ecclesiæ, quid requiratur.
- 16 Neceffitas augmenti dotis Ecclesiæ, ex quibus probetur.
- 17 Reuocatorijs regulis vnionum, non subiacent illæ, vniones, quæ fiunt ex causa necessaria.
- 18 Index, stante clausula sublata, & decreto irritanti, non potest procedere sine aperitione oris.
- 19 Et hoc intellige verum, quando constat quod casus de quo agitur comprehenditur sub constitutione in qua adest dicta clausula sublata, & decretum irritans.
- 21 Gratia emanata motu proprio, non indiget iustificatione.
- 22 Litteræ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, vel pro talibus habentur, non est locus clausulæ arbitrio, propter paratam executionem.

DECISIO CIX.

Sanctæ memoriæ Gregorius XV. volens Indemnitati Ecclesiæ Collegiatæ de Xatua providere, & damnis passis occurrere propter diminutos redditus Ecclesiæ ob expullos Mauros, Motu proprio, in dotis augmentum vnica gratia, & sub vna expeditione literarum referuntis ad fauorem Capituli quinque pensiones perpetuas, vnâ ducatorum 714. super Archiepiscopatu Valentino, alteram ducatorum 357. super Archidiaconatu eiusdem Ecclesiæ Valentini, alteram eiusdem summæ super Partochiali de Carcaxent, & alias duas similis summæ pro qualibet super Parro.

Parrochialibus de Castella, & de Alcoy effectuantas post obitum Rectorium, easdem Parrochiales tunc obtinent, sed cum antequam supradicta reservatio in totum habuerit effectum, facto contigerit, quod S. D. N. sua Constitutione reuocauerit perpetuas pensiones super beneficijs Ecclesiasticis ad fauorem quorumcumque Capitulorum, quæ suum nedum sortitæ essent effectum, pro parte Capituli fuerunt obtentæ ab A. C. sententiæ declaratoriæ contra Rectores de Carcaxent, & de Castella, pro consecutione terminorum decursorum, cõmissa causa appellationis per signaturâ Sanctiss. in Rota, cum clausula retardata solutione pensionum, arbitrio Rotæ, datum fuit dubium, an illud intraret pro retardatione, quod non intrare fuit resolutum.

Nam cum gratia reservationis pensionum plures contineat pensiones, & fuerit effectuatæ ante Constitutionem, reuocatoriæ in pensione reservatæ super Archidiaconatu Valentino, & in Parrochiali de Alcoy per veras, & reales solutiones pensionum reservatarum in ipsis præbendis, vt ex solutionibus, quæ dantur pro Capitulo, & pars non controuertit, inde sequitur, quod dicta gratia sit in totum effectuatæ, etiam quoad reliquas pensiones non exactas ante

- 1 reuocationem, cum t̄ ad effectum impediendi reuocationem sufficiat gratia in parte effectuatæ esse, vt in vniõnibus plurium beneficium, tradit Garz de benef. par. 12. cap. 2. de union. num. 294. bon. mem. Cardin. Caualer. decis. 408. num. 6. & 449. num. 7. Rota in Mediolanen. Canonicatus 18. Decembris 1587. coram Orolien. in Gerunden. Vmõnis 13. Decembris 1613. coram Eminentissimo Cardinali Verospiro. san. mem. Grogor. XV. decis. 557. num. 3. vbi Adden.
- 2 num. 9. Quia gratia plures res t̄ continens dicitur quodammodo vniuersalitatem continere. Itaut effectuatæ in vna re propter vniuersalitatem causæ, dicatur omnes alias comprehendere, l. possidere, vbi Doct. ff. de acq. poss. l. as. in l. Imperium. nu. 23. ff. de iurisd. omn. l. iua. Oldrad. cons. 267. circa fin. Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 18.

Cum igitur hoc lus resultans ex vniõne sit vniuersalis

- 3 t̄ ac Individuum, nimirum si ad omnes pensiones in eas cõtentas extendatur, vt bene firmatur in Casaragustana Portionis de Castellar 27. Iunij præteriti, coram R. P. D. meo Merlino. eo prætextu, quod sufficiat vniõnem, & applicationem effectum sortitam esse, quoad vnum Beneficium, ad hoc vt etiam quoad reliqua beneficia t̄ vnita dicatur effectuatæ attenta vniuersalitate causæ, vt supra.

- 5 Nequẽ obstat, solutiones prædictas probari tantum per confessiones de recepto, quia licet confessio de t̄ recepto facta à procuratore non præiudicet Domino, nisi constet de reali solutione, ex traditis à Palador lib. 2. vers. quotidiana. c. 17. §. par. num. 11.

- 6 Attamen propter plura adminicula, quæ concurrunt, ex quibus probatur realis numeratio pecuniæ & exactio cum effectum, cum quietantiæ sint factæ nominatim Archidiacono Valentino, & Rectori Parrochialis de Alcoy præsentibustali casu t̄ confessio de recepto probat solutionem ob implicitam confessionem partis super ipso facto solutionis, l. pecunia. C. de solution. vbi Bald. num. 2. Dec. in l. 2. §. ultimo, num. 27. ff. si cert. pet. Denique concurrit stylus illarum partium, hoc modo concipiendi, & stipulandi instrumenta solutionum, qui t̄ stylus approbatus fuit in causa Casaragustana pensionis 16. Iunij 1598. coram Penia.

- 7 Nec Dominis visa fuerunt subsistere, quæ opponuntur de diuiduitate sub prætextu, quod supradictæ pensiones nihil inter se commune habeant, & quod tot iudicentur gratiæ, quot sunt pensiones, t̄ itaut ex validitate, seu effectuatione vnius non possit inferri ad effectuationem alterius, Franch. in c. si eo tempore. num. 4. de rescript. in 6. Felyn. in c. sedes. num. 1. de rescript. Gonzal. super reg. 8. glos. §. 9. num. 59. cum vnaqueque stet de per se distinctum, t̄ & separatim ab alijs; nam censuerunt vnicam esse reservationem plurium pensionum fauore vnius Ecclesiæ sub vnica

- 8 gratia, & ideo non applicari conclusionem quod t̄ gratia possit esse in parte valida, & in parte non, cum omnes pensiones sint reservatæ t̄ per modum vnius vniuersalis, quam rationem approbavit, Rota in supradictis decisionibus, & propterea nihil facit, quod in allegatis decisionibus suppo-

natur valorem beneficiorum fuisse narratum sub vnica expressione, & sic quod procedant t̄ tantum in vniõnibus plurium beneficiorum, quia vis non est in expressione, sed stat in eo, quod in eis firmatur sufficere gratiam esse pro parte effectuatam, ex regula, t̄ quod in habentibus causam vniuersalem magis attendatur causa actus, quam illius exercitium, Adden. ad san. mem. Greg. XV. d. decis. 557. num. 6. & seqq. vbi exempla si illa adducuntur, ex doctrina Bald. in reper. l. 1. num. 24. vers. tu dic. C. de emancipat. liber. quem passim sequitur Rota. decis. 139. num. 12. part. 2. diuers. Seraph. decis. 1097. num. 1. Mantio. decis. 320. num. 6.

- 14 Præterea fuit dictum hanc reservationem non subiacere Constitutioni reuocatoriæ, quia in ea excipiuntur t̄ reservationes factæ ex causa dotis, vel augmenti dotis, & quàmuis augmentum, iuxta opinionem, quam Rota seruat, t̄ non debeat esse ad maiorem commoditatem, sed ex causa necessaria, attamen cū in literis reservationis dicatur, quod ista Collegiata alijs insignis remanebat destituta seruitio, eo quia amiserat scut. 3000. annua, ob expulsionem Maurorū, Ideoque Canonici, & ceteri Ecclesiæ inseruiantes congruam non habebant sustentationem, t̄ bene probatur necessitas augmenti dotis, vt in terminis, Rota decis. 449. coram bon. mem. Card. Caualerio, & apparet, quod hæc non fit ad maiorem commoditatem, sed ex causa necessaria, t̄ quæ nec subiacet regulis reuocatorijs vniõnum, ex adductis per Gonzal. super reg. 8. glos. §. 7. num. 48. Seraphin. decis. 982. num. 1. Mantio. decis. 355. num. 5. bon. mem. Cardin. Caualer. decis. 435. num. 3.

- Non obstat, quod stante clausula sublata, & decreto irritanti, appositæ in Constitutione Sanctissimæ, Auditor Cap. 18. meræ t̄ non potuerit procedere sine aperitione oris, Caputag. decis. 164. & 218. par. 3. Cassad. decis. 10. super reg. quia 19 procederet supposito, quod gratia comprehendatur t̄ sub dicta Constitutione, cum casus prædicti non comprehendantur in Constitutione clausulæ prædictæ, non intrant, vt in specie fuit resolutum in Sabinen. Castri Varcuna 13. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Dunozerro, Quiaimò eo ipso, quod apparet Constitutionem excipere augmentum dotis, & hanc reservationem fuisse factam t̄ pro augmento, & exceptionem pro augmento habere etiam clausula sublata motuum retorquetur.

- Vnde cum agatur de executione literarum Apostolicarum, quæ t̄ emanant cum clausula, Motu proprio, Capitulum quod in illis fundat suam intentionem non indiget iustificatione, Put. decis. 101. lib. 3. Achill. dec. 10. de probat. Seraph. dec. 1461. num. 1. Rota in Firmana Pensionis 29. Febr. 1625. coram bon. mem. Remboldo, & vbi literæ sunt 22. iustificatæ, t̄ vel protalibus habentur non est locus clausulæ, arbitrio, propter paratam executionem.

Et ita vtraque parte informante &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Canonum, seu Censuum.

Die Lunæ 29. Martij 1632.

ARGUMENTVM.

Emphyteoticus contractus, à contractu censuali, qualiter discernatur.

SVMMA RIVM.

- 1 Contractus in dubio, censetur potius censualis, quàm emphyteoticus, & num. 13.
- 2 Pacta potissimum sunt inspicienda, ad cognoscendam speciem contractus.
- 3 In Censu regulariter solet respondere fructibus rei censualis solutio.

- In emphyteusi, quid minimum soluitur in recognitionem dominij directi. num. 3.*
- 4 *Et hic est verus modus cognoscendi emphyteusim, ab alijs contractibus.*
  - 5 *Contractus habetur pro censuali, tunc, quando fundus venditur, alienatur &c. & omne ius reperitur translatum.*
  - 6 *In emphyteotico contractu dominium directum reservatur Domino principali.*
  - 7 *Contractus talis iudicandus est, qualem, nedum pacta, & effectus, sed & verba expressa, ac partium denominatio demonstrant.*
  - 8 *Possessor non potest diuerso iure habere rem eandem.*
  - 9 *Emphyteoticus dicitur contractus, si in venditione fundi reservetur consensus Domini proprietarij. limita num. 13.*
  - 10 *Concordia erronea non est attendenda, nec officit transigentibus, nec habentibus causam ab eis.*
  - 11 *Res plures, quando sunt factæ eodem contextu, censetur vnicus actus.*
  - 12 *Canonis vox solet, quandoque confundi cum censu, & synonymè accipi.*
  - 14 *Clausula præseruativæ, conseruant alicui omne ius illesum.*
  - 15 *Decis. in causa Romana Deuolutionis coram R. P. D. Piouano declaratur.*
  - 17 *Pactum deuolutiuum in euentu non solutionis per triennium, conuenit contractui emphyteotico.*
  - 18 *Et etiam tale pactum apponi potest in contractu censuali, cum non sit contra naturam substantialem census.*

DECISIO CX.

Controuersiam vertentem inter R. P. D. Vecchiarellum, & D. Octauiam Capponiam super eo, An solutio annua scut. 48. ba. 45. quæ fit ex causa vineæ sitæ in Suburbij extra Portam Turrionis, modo per ipsum D. Vecchiarellum possessæ debeatur pro censu, vel canone; hodiè Domini resolverunt, & dixerunt solutionem deberi pro Censu.

- Fauet enim huic resolutioni præsumptio Iuris, ex qua
- 1 *† contractus in dubio censetur potius censuali, quam emphyteoticus, Alberic. in l. 2. nu. 13. C. de iure emphyteotico, Menoch. præsumpt. 106. num. 3. lib. 3. Card. Mantica de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 13. num. 11. Rota apud Crescent. decis. 3. de præsumpt. Et clarius in decis. 1. de censib. & apud eundem Card. Mant. decis. 134. num. 3. ac decis. 307. nu. 2. par. 1. diuers. & decis. 400. nu. 7. & decis. 606. num. 2. par. 1. recent. dictaq; iuris præsumptioni ad stipulantur etiam pacta in Instrumentis acquisitionum vineæ apposita, † quæ ad cognoscendam contractus speciem potissimum sunt inspicienda, Dec. conf. 160. num. 2. Cardin. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 2. tit. 2. num. 6. & 19. nemquæ quod fuit conuentum, vt pro dicta vinea soluerentur annua scuta 48. & ultra, quæ solutio potius correspondet contractui censuali, quàm emphyteotico, in † censu quippè regulariter solutio solet respondere fructibus rei censuali, in emphyteusi autem quid minimum soluitur in recognitionem directi dominij, Bart. in l. 1. num. 8. C. de iure emphyteotico, Bald. in l. 1. num. 8. C. de iure emphyteotico, Bald. in l. acceptam, num. 38. C. de usuris, Clarus in §. emphyteusis q. 1. vers. & aduerte. Nat. conf. 49. num. 5. & 30. Menoch. præsumpt. 103. num. 5. & 6. lib. 3. Gratian. discept. forens. cap. 926. num. 11. Cara. Seraph. decis. 272. num. 4. ubi ex Bart. iradit, quod hic est verus † modus cognoscendi emphyteusim ab alijs contractibus, & decis. 794. num. 4. & 5. & fuit dictum in Romana Casalis S. Crucis 8. Iunij 1618. coram bo. me. Buratto. & in Romana de Nocchiellis 7. Iunij 1623. coram bo. me. Valdo seniore, & quod fuerit vendita, aliena-*

ta, cessa, trāsata omnia iura, ex quibus bene inferitur, quod

- 5 *contractus † habitus fuit pro censuali, dum omne ius reperitur translatum, quod nō contingit in contractu emphyteotico, † in quo ius aliquod, & dominium directum in re tradita reservatur ipsi Domino directo, vt bene arguunt Imolin. cap. ad audientiam, nu. 4. de rebus Eccles. non alienan. Card. Mant. de tacit. lib. 22. tit. 3. num. 9. Menoch. præsumpt. 106. num. 10. lib. 3. Valasc. de iur. emphyt. quæst. 32. n. 28. plenè Foller. de censib. tit. huiusmodi censuali super rebus num. 77. etiam si fuerint adiecta verba, concedo in emphyteusim, vt ponderauit Nat. conf. 3. num. 2. lib. 1. Menoch. præsumpt. 106. num. 11. Cardin. Mant. de tacit. d. lib. 22. tit. 3. num. 12.*

Et demum, quod magis est in duobus Instrumentis venditionis huius vineæ, de qua agitur, quorum alterum celebratum fuit de anno 1562. alterum de anno 1569. & dantur in summario D. Vecchiarelli num. 6 & in summario aditionali num. 1. disertis verbis habetur vineam esse venditam ad censum perpetuum, & pluries repetitur concessionem fieri ad censum perpetuum, vnde contractus † talis iudicandus est, qualem nedum pacta, & effectus, sed & verba expressa, ac partium denominatio demonstrant, l. qui fundum, §. fundi, ff. de contrahen. empt. Alex. conf. 3. num. 1. lib. 1. Nat. conf. 194. num. 1. Crauett. conf. 20. num. 4. Roland. conf. 96. num. 15. lib. 2. Card. Seraph. decis. 212. nu. 1. & licet dictum instrumentum de anno 1562. canter, de tresdecim petijs dumtaxat istius vineæ, tamen ex qualitate censuali quoad partem, insurgit præsumptio, quod tota, & reliquæ etiam partes fuerit concessæ in contractum censualem, † ne eandem vineam diuerso iure haberet possessor, vt arguit Curr. lun. conf. 140. nu. 10. Schrader. de feud. par. 3. cap. 4. num. 54. Rota coram Card. Cauat. decis. 93. num. 5. & decis. 121. num. 3.

Non obstat, quod in Instrumento concordie initæ de anno 1606. inter Robertum Puccium, & Cardinalem Detum, dicatur vineam esse sub directo dominio Dominorum de Puccis, & ibidem transigatur super caducitate incurfa, recipiatur laudemium, & pacta fiant super canonibus decursis, cumquæ eadem expressione, & reservatione cōsensu Domini directi, laudemij, & canonum promissione, dicta vinea fuerit etiam per Cardinalem Detum translata Altouito, & ab Altouito sub eisdem pactis cessa Vallerioi, à quo Vallerioi demum vendita fuit Domino Vecchiarello, cum reservatione consensus haredum Puccij proprietariorum,

- 9 *vt † ex Instrumentis datis in summario D. Octauie num. 1. 2. 3. 4. & 5. ex quibus resultare videtur contractum esse emphyteoticum.*

Quoniam quoad concordiam cum Cardinali Detum, & venditionem ab ipso eodem die factam Altouito, responsum fuit, quod cum dicta concordia expressam habeat relationem ad Instrumentum de anno 1569. quod quidem instrumentum vna cum alio antecedente instrumento de anno 1562. ibidem enunciato, cantat vineam venditam fuisse ad censum perpetuum, nec vllum verbum habet de canone, seu emphyteusi, hinc sequitur dictam concordiam

- 10 *tantquam erroneam † non esse attendendam, nequæ officere, aut præiudicare transigentibus, & causam ab illis habentibus, indèq. non potest argui rem esse emphyteoticam, ad tradita per Crauett. conf. 157. Menoch. conf. 1. num. 88. & 92. & in his terminis dixit Rota in Romana Domorum 6. Iunij 1617. coram bo. me. Andrea, & hanc esse eandem vineam in concordia enunciatam, conuincitur ex identitate confinium, aliaque instrumenta ibidem enunciatia nequaquam reperiuntur.*

A quo errore, & principio infecto credendum est etiam duxisse originem, venditionem eodem die, & ferè contextu cum concordia factam Altouito per Cardinalem Detum,

- 11 *† quæ censetur † vnicus actus, & solutionem pariter laudemij ab eodem factam, ac reliquas assertiones successiue subsequetas, & dominij recognitiones, super quibus propterea vis fieri non potest ex supradictis, & venditio facta per Altouitum Vallerioi non docetur quod verè fuerit effectuatæ per solutionem Laudemij, & aliorum promissorū, & videtur cōfundi ex subsequetis solutionibus alternatiue factis*

- 12 Etis pro censu, vel canone, quæ vox canonis solet confundi cum censu, & synonymè accipi ex deductis per *Valasch. de iure emphyt. quest. 32. num. 27. in fine. Gratian. discept. forens. cap. 566. num. 14. Card. Mantica. decis. 134. num. 3. Rota decis. 170. num. 5. in fine par. 2. rec.* qua deficiente præcisa effectuione, venditio prædicta nihil facit, cap. in istis, §. *leges. 4. dist. Surd. conf. 381. num. 5. & 13. & ille primus error falsæ relationis facillè etiam dedit causam enunciatiuis dicti Instrumenti. Reseruatio autem cõsensûs Domini*
- 13 *directi in Instrumento emptionis factæ per R.P.D. Vecchiarellum minus releuat, stante clausula, quatenus requiratur, nec alias, aliter, nec alio modo, cum alijs præseruatiuis, quæ tuentur ab omni præiudicio R.P.D. Vecchiarelli,*
- 14 *& illi ius omne conferuant illæsum, faciuntque reseruationem conditionalem, itaut nihil ponant in esse, l. sticum, ff. de legat. 1. Surd. conf. 186. num. 10. Card. Seraphin. decis. 1027. num. 7. Gratian. discept. forens. cap. 926. num. 4. Et sic nõ applicatur decisio in Romana deuolutionis 28. Maij*
- 15 *1625. coram R.P.D. meo Pironano, quia in illo casu constabat de longæua solutione canonum, expressa, & pura reseruatione dominij, & alijs, quæ hic deficiunt, & demum, quatenus ex dictis Instrumentis, & Iuribus pro D. Octauia exhibitis, aliquæ insurgerent coniecturæ, suadentes contractum esse emphyteoticum, adhuc cederent contrarijs validioribus coniecturis ad ostendendum contractum esse censualem supra ponderatis, vel saltem eliderentur inuicè, adeò vt firma remaneat iuris præsumptio, quod contractus*
- 16 *potius censualis, quàm emphyteoticus reputatur, illaque coniectura desumpta ex solutione summæ releuantis, & aliquo modo respondentis fructibus vineæ, potior est ceteris contrarijs coniecturis, vt, post Aretinum, dixit Rota coram Card. Seraphin. d. decis. 272. num. 4.*

Minus obstat, quod etiã in Instrumento de anno 1562. ex quo deducitur contractum esse censualem, ad sit pactum deuolutiuum in euentum non solutionis census per triennium, quod videtur conuenire quod contractui emphyteotico, & ibi præsupponatur tunc vineam fuisse deuolutam ob mortem Ioannis de Vercellis, vt in summario D. Octauia num. 8. quoniam immò etiam in contractu censuali quod possit huiusmodi pactum apponi, & de iure sustineri, nec esse contra naturam substantialem census, adeò vt mutet, aut transformet contractum censualem in aliam speciem, nempe in emphyteoticum, consulti *Honded. conf. 81. nu. 16. & seq. ac 19. lib. 2. & tradit Menoch præsumpt. 106. num. 17. & sequuta est Rota in Romana Casalij Turris Vergata 20. Martij 1623. coram R.P.D. meo Pironano, & stante iuris præsumptione suffulta pactis specialibus contractui censuali conuenientibus, vltimo statu censuali, ex postrema solutione in causam census facta acquisito, & verbis demum expressis in Instrumento de anno 1562. contractum censualem demonstrantibus, eo magis pactum prædictum adaptari debet contractui census, & solutionem referendam, esse ad eandem speciem contractus, nempe ad censum, resoluendum est, quemadmodum.*

Vtraque parte informante hodiè resolutum fuit, &c.

In eadem causa habetur infra altera decisio sub die 11. Martij 1633. coram eod. R.P.D. Merlino.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Bononiens de Manzolis.

Die Lunæ 16. Aprilis 1632.

ARGVMENTVM.

Referuntur nonnulli casus, in quibus solet denegari remissoria.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria non datur, sine iurisdictione.

- 2 Remissoria denegatur, quotiescumquè intrat suspicio calumnie.
- 3 Remissoria non denegatur propter simplicem suspensionem calumnie, sed secus est, quando est vehemens, & probabilis.
- 4 Remissoria denegatur propter vehementem calumnie suspensionem resultantem ex diuturna temporis taciturnitate.
- 5 Remissoria denegatur ei, qui diu litigauit in partibus, & non probauit, cum verisimile sit, quod si potuisset probare in partibus, utique probasset.
- 6 Remissoria petitio rejicitur, si fuerit petita, quando dubitatur causam posse expediri.
- 7 Remissoria petitio in calculo sententiæ ferendæ præbet vehementem suspensionem calumnie.
- 8 Remissoria non debet conceditur ad probandum id, quod postquam fuerit probatum, non releuat.
- 9 Remissoria denegatur, quando articuli super quibus petitur, non faciunt ad causam.
- 10 Remissoria non datur ad probandum, id per testes, quod probari potest per scripturam.

DECISIO CXI.

Articuli super quibus Marchio Franciscus petebat remissoriam, tendebant ad probandum compromissum inter ipsum, & Com. Alexandrum filium fratrem, sed cum alijs prætenderet ipse Marchio apocham huius compromissi remansisse pœnes Com. Herculem Bentiuolum, iudicium mouit coram A. C. citatis etiam Com. Francisco Bentiuolo de Oricellarijs, & Com. Alexandro etiam Bentiuolis pro suo interesse, & A. C. cum causa esset in prima instantia illam 6. Martij superioris anni remisit ad partes prout, & postmodum citatis etiam eisdem Com. Francisco, & Com. Alexandro adita Signatura 30. Octobris pariter superioris anni fuit idem Marchio reiectus; Ideò attentè ista serie facti visum fuit Dominis remissoriam non esse concedendam, vel quia si proceditur per viam actionis super hoc Rota non habet iurisdictionem, sine quod non datur remissoria, Abb. in cap. fraternitatis sub num. 6. vers. est enim hoc iurisdictionis. de Cleric. non resid. cum adduct. in decis. 325. num. 20. sanct. mem. Gregor. vel quia

2 si peti potest per viam exceptionis, intrat calumnia quod cuius suspicio quotiescumquè adest remissoria denegatur, Rot. decis. 620 num. 4. par. 4. diuers. & decis. 571. sub num. 2. par. 2. recent. Cassad. decis. 3. de dilat. Chisanen. decis. 164. & quàmuis simplex suspicio calumnie non sit causa, quod

3 si petens remissoriam rejiciatur, secus tamen est, quando est vehemens, vel probabilis, Rot. decis. 726 num. 7 par. 4. cum alleg. in decis. 414. num. 8. sanct. mem. Gregorij.

Quod autem in casu nostro calumnia sit probabilis, imò vehemens satis deprehenditur, & ex pluribus quidem capitibus. Primo, quia licet fuerit intentatum iudicium super exhibitione compromissi, istud tamen iudicium fuit omisum tacendo per longum tempus, dilata huc vsquè illius prosecutione per viam exceptionis. Vnde quia verisimile est, quod si præsumsum compromissum faceret ad propositum, Marchio curasset illud via iuris exhiberi propter

4 si vehementem calumnie suspensionem, ex præfata diuturna tantit temporis taciturnitate resultantem, remissoria est deneganda, sicut denegatur illi, qui diu litigauit in partibus, & non probauit, quia remissoria hoc casu non est standi ad

5 probandum, cum credendum sit, quod si potuisset probare in partibus, utique probasset, Verall. dec. 63. par. 3. Pat. decis. 195. lib. 1. in correct. Rot. in rec. deci. 491. num. 2. par. 2. & decis. 712. num. 5. par. 1. & fuit resolutum in causa Tarentina retractus 21. Aprilis 1613. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, vbi alia decisiones referuntur.

Secundò, quia Marchio opposuit de isto compromisso, & si super eo petijt remissoriam, quando dubitauit causam posse

posse expediri. Die enim 20. Iunij superioris anni, cum post auditam decisionem putaret contra se ipsum ad causæ expeditionem posse deveniri, protestatus fuit de dicto cōpromisso, & hodie postquam Rota ipso audito confirmavit prædictam decisionem, cepit prætere remissoria n. 7 quæ tanquam petita ¶ in calculo ferendæ sententiæ præbet vehementem suspicionem calumniæ, *Rot. divers. decis. 322. lib. 3. par. 3.* & fuit resolutum in causa Romana de Ramboletis 14. Ianuarii 1594 coram bon. mem. Litta, san. me. Greg. decis. 356. in fin.

Tert. d. quia quartus articulus tendit ad probandum cōfessionem Com. Alexandri, quod ipse retinet 13. corpora bonorum, ad antecessores de Manzolis p. rinentia, & cum tres repenti antecessores, nempe Georgius senior, Melchior, & Georgius junior, nec specificatur ad quem ex ipsi dicta corpora pertinerent, confessio quamvis probata esset inutilis, & irrelevans, & ideo ¶ remissoria non debet concedi ad text. in l. ad probationem, C. de probat. Roman. cons. 226. num. 3. Cassad. decis. 2. de dilat. inficiari enim non potest, quin cum maxima calumnia id fieri articulatum.

Quart. & ultin. d. apparet vehemens calumnia, dum ¶ super articulis continet Com. dixisse, quod n. agis æstimat verbum, quàm mille instrumenta, quod nihil facit ad causam, & tum septimo loco articulatur, quod Marchio movit iudicium circa executionem compromissi, & nono super scripturis pretij Clericatus in actis existentibus. Hæc omnia possunt probari per scripturas, Ideoque ¶ non datur remissoria ad hæc probanda per testes. Felin. in cap. 1. num. 4. de appell. Rot. decis. 10. num. 6. de offic. deleg. in nou. Aegid. decis. 384. Rot. in recent. decis. 314. sub num. 1. par. 1. & decis. 414. num. 5. & decis. 589. num. 1. par. 2. & fuit resolutum in causa Florentina Subdiaconatus 30. April. 1629. coram R. P. D. meo Durano, & alijs sæpissimè.

Ex quibus merito iuit denegata remissoria.

R. P. D. Q V E I P O.

Florentina Parrochialis à Sala.

Die Mercurij 21. Aprilis 1632.

ARGUMENTVM.

Iuspatronatus concessum alicui, & ipsius filijs hæredibus, & descendantibus, an dicatur gentilitium, vel hæreditarium.

S V M M A R I V M.

- 1 Presentato, quando non possit denegari institutio.
- 2 In iurepatronatus gentilitio extraneus penitus excluditur.
- 3 Emphyteusis concessa alicui, & eius filijs, & hæredibus, est hæreditaria, & ad hæredes extraneos transitoria, contrarium. num. seq.
- 4 Emphyteusis concessa alicui, & eius filijs, & hæredibus, vel ex pacto, & providentia, vel mixta saltem est.
- 5 Inter verbum, filijs, & verbum hæredibus, si non ponitur copula, & tunc verbum hæredibus non ponitur argumentatiue, sed qualificatiue.
- 6 Copula, & quando apponitur in eadem oratione, efficit, ut qualitas in alio videatur repetita.
- 7 Bart. in l. Gallus, §. etiam si parentes, num. 4. ff. de lib. & posth. declaratur.
- 8 In iurepatronatus, in emphyteusi, &c. solent homines, hæredes, appellare descendentes, & agnatos eos, quos sperant successuros in re, de qua agitur, non

attendentes ad alia bona, nec nomen hæredis, & num. 10.

- 9 Qualitas naturalis, seu ratio naturalis consideranda est, & non accidentalis.
- 10 In dispositione qualibet nullum verbum, sine effectus manere debet.
- 11 Clericus de bonis patrimonialibus, & extra intuitum Ecclesiæ quæsitis, hæredes legitimos, & testamentarios licitum est habere.

DECISIO CXII.

Casarem præsentatum à Dominis de Venturis institutum esse censuerunt Domini, & ¶ cum vacauit Beneficij, existentia Iurispatronatus, habilitas præsentati, & præsentatio intra legitima tempora non controuertantur, Difficultas in eo dumtaxat versabatur, an Iurispatronatus Parrochiæ S. Bartholomæ à Sala esset gentilitium, vel hæreditarium; Nam si hæreditariu esset, præsentatus à D. Octauia sine controuersia esset præferendus, cum sit in dicto Iurepatronatus successor Roberti de Puccis, sui que viri, cui in dicto Iurepatronatus duæ tertiæ partes, & ex altera tertia quarta pars competeant; si autem sit ¶ gentilitium, vel mixtum, D. Octauia tanquam extranea erit prorsus exclusa. Et quia Iurispatronatus prædictum ad Parrochianos dictæ Ecclesiæ S. Bartholomæ olim pertinebat, à quibus in Antonium, & Laurentium Cardinalem eius fratres donationis titulo translatus fuit; nam licet de donatione non appareat, confirmata tamen, & enunciata extat in Bulla Alexandri VI. anni 1493. ubi enunciantur hæc verba. *Antonio genitor tuo tunc in humanis agenti, ipsiusq. Antonii filius hæredibus, & descendantibus, necnon tibi pro re, tuisque fratribus, eorundemq. fratrum, & cuiuslibet eorum filijs, & hæredibus recipienti liberaliter donarunt &c.* In quibus verbis huius litis cardo vertitur, cum partes aliam scripturam acquisitionis dicti Iurispatronatus præter dictam Bullam non protulerint.

Quamuis autem emphyteusim ¶ alicui, & eius filijs, & hæredibus concessam existimauerint, hæreditariam esse, & ad extraneos hæredes transitoriam, *Couar. lib. 2. var. cap. 18. num. 3. sequutus Bart. in l. Gallus, §. etiam si parente, num. 4. ff. de lib. & posthum. Aluar. Valasc. de iure emphyt. q. 44. num. 17.* quam sententiam communiter receptam esse patet, *Pinel. in l. 1. §. 3. num. 35. vers. maior scribentium varietas, C. de bon. mater.*

Dominis tamen visum fuit Iurispatronatus, de quo agitur, esse mixtum, attendentes prædictam communem opinionem, plures habere contradictores, nam contrariam sententiam, nempe emphyteusim ¶ in prædicto casu, vel ex pacto, & providentia, vel mixtam saltem esse tenuerunt *Dec. cons. 185. lib. 1. Paris cons. 65. lib. 3. num. 14. & cum plurib. Pinel. ubi sup. num. 85. vers. ea tamen, & num. 91. Rot. decis. 287. num. 3. par. 1. recent.* quam sententiam in nostro casu facilius admittendam considerabant Domini, quia in dicta Bulla Alexandri refertur Iurispatronatus esse concessum Antonio, & eius filijs hæredibus, & descendantibus, atque ita inter verbum filijs, & verbum hæredibus non ponitur copula, & nam tunc verbum hæredibus ¶ adiectum simpliciter sine copula non ponitur augmentatiue, sed qualificatiue, ut successor debeat esse hæres, ut post Bart. notauit *Pinel. in d. 3. par. num. 90. illar. 5.* Pro qua sententia conducit doctrina *Peregr. de fideicom. art. 32. num. 48. Fursar. de substit. q. 339. ex num. 6.* Præcipue quia quamvis copula apponeretur in eadem oratione, efficit, ¶ ut qualitas adiecta in alio videatur repetita, secundum text. expressum in l. Seia 20 §. aio, & ibi late Bart. ff. de fund. instr. l. fori, §. cui dulcia ff. de vino critico, & oleo legat. ex quo fundamento prima communis sententia enervatur; maxime quia Bart. ¶ pro qua allegatur in d. §. etiam si parente, num. 4. non loquitur in nostris terminis, sed dumtaxat, quando aliquid relinquitur alicui, & suis hæredibus; quando vero aliquid relinquitur v.g. Titio, & eius filijs, & hæredibus,

alibus, ipse *Bart. num. 6.* fatetur extraneos admittendos non esse, propter sensum incongruum, & tacitam voluntatem Testatoris: nam communi v'u loquendi receptum est, quod in negocijs † similibus solent homines hæredes appellare descendentes, & agnatos, quos successuros sperant perpetuo in feudo, vel maioratu, de quo agitur, non attendentes ad alia bona, neque ad nomen, hæredes, vt post *Dec. conf. 38. num. 6. lib. 1.* tradit in terminis casus nostri *Pinel. ubi supra in d. tertia par. num. 8. vers. ego autem puto, circa fin.* Ratio namq; naturalis, † seu naturalis qualitas consideranda est, non vero accidentalis, *l. tertia. ff. de tutel. & causa sanguinis non alia extrinseca, l. tutor. 2. §. ff. de excusat. tutor.* atque ita verbum hæredibus intelligitur dumtaxat relatum ad successionem rei, de qua agitur, non vero ad augendas personas succedentium; nam si de hæredibus † extraneis intelligeretur frustraneum prorsus esset verbū descendentes, vt in specie casus nostri latè docet *Paris. conf. 48. vol. 4.* nulla posset esse ratio dubitandi, quin si extranei hæredes admitterentur, descendentes etiam hæredes admitti deberent. In qualibet † autem dispositione nullum verbum sine effectu debet remanere, *l. prima, §. hac verba. ff. quod quisque iur. & ibi latè Bart. & las. l. penult. §. penult. ff. ne quis cum quis in ius voca. l. 1. ff. ad municip. Mantig. de coniect. lib. 3. tit. 6. ex num. 1. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 8. num. 76. Ludouif. decis. 516. ex num. 4.*

Ex corroborantur prædicta ex manifesta voluntate Parrochianorum in donatione præfata, in qua licet donatio Iurispatronatus ab illis, Laurentio tunc Presbytero & postea Cardinali facta fuisset, respectu d. Laurentij fuit personarum, nam licet † de bonis patrimonialibus, & extra intuitu Ecclesiæ quæsitis hæredes legitimos, & testamentarios licuisset habere, *cap. cum tibi, de testam. cap. 1. & 2. de pecul. cleric.* prædicta tamen donatio dicto Laurentio tantum, non autem eius hæredibus facta fuit, respectu autem fratrum illis, & eorum filiis heredibus scripta reperitur, ex qua differentia aperte notatur Donatores, ad hæredes sanguinis respexisse, cum si de extraneis intelligerent eosdem, & Laurentius Cardinalis potuisset habere.

Ex quibus ita fuit vtraque parte informante per Dominos conclusum &c.

In eadem causa adest infra altera decisio coram R. P. D. Panzirolo sub die 10. Iunij 1633.

R. P. D. GHISILERO,

Salernitana Pensionis.

Die Lune 26. Aprilis 1632.

ARGVMENTVM.

Instrumentum, vt dicatur in forma probanti, quid requiratur. Instrumenta subsequencia quando dicantur habere easdem solemnitates, quæ sunt instrumentis precedentibus, Et aliqua circa protocolla Notariorum.

SVMMARIVM.

- 1 Manualia Notariorum sunt, quæ diuersorum manibus sunt conscripta, & continent acta, & protestationes iudiciales.
- 2 Instrumenta dicuntur esse in forma probanti, si habeant requisita necessaria, scilicet annum, mensem, testes, & Indicem.

- 3 Instrumenta subsequencia rogata cum presentia Iudicis, & Testium descriptorum in alijs instrumentis immediate precedentibus, dicuntur habere easdem solemnitates, quas habent d. instrumenta precedentia.
- 3 Quod intellige, si prædicta instrumenta concordarent in data, cum instrumentis immediate precedentibus, vel si continerent verba repetitiua earundem solemnitatum in eis contentarum secus si è contra. numero 5.
- 6 Verbum, Actum, est necessarium requisitum ad perfectionem instrumenti.
- 7 Locationum, & exactionum actus potest fieri in qualibet parte loci generalis, & ideo, quando super hoc celebratur instrumentum, non videtur de necessitate exprimendus locus loci particularis.
- 8 Iudicis, & Testium subscriptio requiritur, secundum Constit. Regn. Neapolit. in instrumentis.
- 9 In protocollo nemo potest apponere manum, præter ipsum Notarium.
- 10 Instrumentorum imbreuiatura, quando rediguntur in publicam formam, tunc in eis omnia necessaria supplentur per Notarium.
- 11 In Protocollo principio, si extet generalis subscriptio scilicet in hoc protocollo subscribuntur instrumenta à me Notario rogata, non requiritur particularis subscriptio.
- 12 Instrumenta ad effectum, vt dicantur in forma probanti, opus est, vt constet de Notariatu illius, qui rogauit ea, & eius manus recognoscatur.
- 13 Notario creditur de gestis coram eo, & non ab eo.

DECISIO CXIII.

Postquam per binas decisiones in hac causa factas, fuit resolutum processum vltimo loco factum à translatis bon. mem. Archiepiscopi Sanuitalis esse validum, quia productis ad effectum iustificandi valorem Abbatiæ multis iuribus consistens in publicis instrumentis extractis, vel ex protocollo Notariorum, vel leuatis ab ipsismet Notarijs de illis rogatis, & in priuatis apochis locationum, dubitabatur. An essent in forma probanti. DD. iura infra exprimenda probate censuerunt; Constat enim de legitima compulsionem ex supradictis decisionibus sub die 27. Iunij, * & 5. Decembris præteriti, & * de extractione instrumentorum ex protocollo formiter recognitis, quorum tamen instrumentorum, ea tantum Domini censuerunt admittenda ad probandum, quæ continent substantialia, videlicet, diem, mensem, annum, testes, & locum, in quo Notarij de illis fuerunt rogati, nam ex facto pro parte translatariorum deducto probatur, quod dicta protocolla sunt duorum Notariorum, hoc est vnum, Matthæi Francisci Ferrachia Notarij Salerni; alterum verò Mumij Ferreij pariter Notarij Salerni, quæ quidem fuerunt exhibitæ à diuersis, cum Protocollo Ferrachia fuerit exhibitum à Ioanne Lupulo Cōseruatore scripturarum eiusdem Ferrachia; Protocollo verò Ferreriz fuit exhibitum ab Antonio de Confitore Cōseruatore scripturarum eiusdem Ferreriz, quæ cum sint distincta, & in eisdem Instrumentis adsit nomen eiusdem Notarij, qui illa confecit, & ex cuius protocollo fuerint extracta; Idèd non potest opponi, quod confundantur; ita ut non constet, quæ sint instrumenta vnius, & quæ alterius Notarij; Manualia verò, † quæ diuersorum manibus sunt conscripta continent acta, & protestationes iudiciales, suntque res valde diuersæ à protocollo.

Sed quia inter instrumenta, quæ dantur in Summario translatariorum num. 1. quæ sunt num. 46. leguntur decem, quæ non sunt in forma probanti, nempe instrumentū affi-

Aut possessionis della Sala 22. Ianuarij 1592. affictus iurium exigendi le Banche 2. Septembris 1592. instrumentum receptum 4. Octobris 1593. locationis vnus feudi 11. Aprilis 1598. locationis apotheca Ferrariae 21. Aprilis 1598. affictus iurium Portellæ, olci, & scannagij 7. Octobris 1600. locationes apotheca 16. Octobris 1600. affictus molendini 14. Maij 1601. quætantia de recepto 9. Augusti 1602. ac demum instrumentum obligationis factæ 4. Martij 1603. cum in eis deficiant nomina Iudicis, & Testium; Reliqua 2 esse in forma ꝛ probanti fuit dictum, cum habeant requisita necessaria, scilicet mensem, annum, testes, & Iudicem, Paul. de Castr. conf. 307. num. 2. lib. 1. Curt. Iun. conf. 44. nu. 4. Seraph. decis. 909. num. 2. & 3. Rot. decis. 649. num. 3. & 6. par. 1. yccent.

Nec obstat, quod prædicta decem instrumenta præsumantur rogata, cum præsentia Iudicis, & Testium ꝛ descriptorum in alijs Instrumentis immediatè præcedentibus, & propterea dicantur habere easdem solemnitates, quas habent instrumenta præcedentia, Bald. in l. penult. in fin. C. de accusat. Felyn. in cap. inter dilectos, nu. 11. de fid. instr. Cagnol. in l. si liberos, num. 20. de regul. iur. Surd. conf. 390. num. 3. in fin. quia conclusio procederet, si prædicta ꝛ instrumenta concordarent in data cum instrumentis immediatè præcedentibus, vel si continerent verba repetitiua eandem solemnitatum in eis contentarum; In præsentia autem casu instrumenta prædicta, nec cum præcedentibus concordant in data, nec continent verba repetitiua, & propterea ꝛ non possunt dici celebrata coram iisdem Testibus, & Iudice, coram quibus confecta fuerunt instrumenta præcedentia.

Similiter resolverunt apochas Caroli, & Decij Abbatis de Caracciolis esse in forma probanti, cum factæ de eorum tempore respectiue per eundem Decium, & Carolum, sint subscriptæ, ac recognitæ, pariter idem fuit resolutum de alijs tribus instrumentis in carta pergamena scriptis, ex quo continent omnia requisita.

Non obstat, quod in instrumentis Notarij Ferrachæ ꝛ nõ legatur verbum, *Altum*, quod est requisitum ad perfectionem instrumenti, quia cum in huiusmodi instrumenti adsit verbum, *Salerni*, sufficit, quod in extensione addi possit verbum, *Altum*, & cum dd. actus locationum, & exactionum potuerint fieri in qualibet ꝛ parte loci generalis, non videtur de necessitate exprimendus locus particularis loci, Bart. in l. de pupillo, §. qui nuntiat, ff. de oper. nou. enunciat. Dec. Soccin. & alij relati per Mascard. de probat. volum. 1. conclusione 4. numero 24. versic. illud quidem, sine dubitatione.

Minus obstat defectus subscriptionis Iudicis, ꝛ ac Testium, quæ iuxta Constitutionem Regni Neapolitani requiritur, iuxta Capyc. decis. 29. num. 2. quia ex eadem decisione apparet huiusmodi requisitum procedere in instrumentis extensis, & leuatis, dum ibi num. 2. dicitur, quod debet ostendi instrumentum cum signo Notarij, & subscriptione Testium, & Iudicis, & quod Testis possit cogi, vt subscribat instrumento, reasumendo ex protocollo, non vero intelligitur de ꝛ subscriptione facienda in protocollo, in quo nemo debet apponere manum, præter ipsum Notarium, vel nisi de illius expressa voluntate, & cum in nullo, dictorum instrumentorum protocollo legatur talis subscriptio, inde probatur, quod de stylo huiusmodi subscriptio in protocollo non requiritur.

Denique non obstat defectus Indictionis, Anni, Pontificatus, seu Regni, & similium, quia hæc omnia supplere potest Notarius, qui extrahit ex protocollo, vel imbreuiatura, in qua notum est, ea non describi, sed addi quotiescunque imbreuiaturæ ꝛ instrumentorum rediguntur in publicam formam, similiter subscriptio Notarij nullatenus fuit necessaria cū in principio protocolli extet generalis subscriptio, ꝛ videlicet in hoc protocollo subscribentur instrumenta à me Notario rogata &c. vt fuit resolutum in Nepefina hereditatis 17. Nouemb. 1600. coram Card. Lancelotto. & nouissimè in Romana fideicommissi de Caetanis 9. Februarij præteriti coram Reuerendiss. D. Decano.

Quo verò ad alias apochas non recognitas, ac instrumenta Pauli Rubel. Decis.

menta, quæ constat esse sumpta de sumpto non seruata Constitutione Regni, vel carentia Testibus, eorum quæ, & Iudicum subscriptione, vel extracta, hac lite pendente sine compulso nullo pacto potest dici, quod sint in forma 12 probanti, cum ad effectum, ꝛ vt talia dicantur, opus sit, vt constet de Notariatu illius, qui ea rogauit, eiusque manus recognoscatur DD. in cap. 1. vbi Felyn. num. 18. de fid. instrum. Specul. in tit. de edit. instr. S. restat, vers. & scias, & vers. illud autem notandum, Alex. conf. 198. num. 1. lib. 7. quod in hac materia singulare est, Boer. decis. 36. num. 5. 13 cum seq. & decis. 37. num. 2. ea ratione, quia ꝛ Notario creditur de gestis coram eodem, non ab eo, Federic. de Sen. conf. 163. idem tenet Zabarell. conf. 73. vers. item non est dictum, Paul. de Castr. conf. 197. & alij.

Et ita resolutum vtraque.

** Primam vide infra prout in Indice posito in fine Decisionum. Altera est decis. 76. supra in hac eadem parte.

R. P. D. GHISILARIO.

Argentinen. Coadiutoriz.

Die Luna 26. Aprilis 1632.

ARGUMENTVM.

Princeps quando concedit gratiam alicui, si illam declaret, eius declarationi est standum, Papa potest derogare Concordatis, & quare. Derogatio regul. de iur. quæsit. non toll. non est necessaria, quando gratia est præiudicialis.

S V M M A R I V M.

- 1 Declarationi Principis gratiam concedentis est omnino standum.
- 2 Papa in beneficialibus habet omnimodam potestatem.
- 3 Papa potest derogare Concordatis.
- 4 Papa non videtur taliter assensisse Concordatis, vt sibi penitus manus ligauerit.
- 5 In Concordatis, licet adsit decretum irritans, illud tamen non ligat Papam.
- 5 Princeps aliquid concedendo, censetur sibi maiorem potestatem reseruasse.
- 8 Gratia amplius de surreptione non potest impugnari, quando constat de potestate, & voluntate Principis.
- 8 Clausula, pro expressis, habet vim individualis expressionis.
- 9 Gratia secunda, vt valeat, sufficit, quod sine narrati defectus, quos patiebatur prima gratia.
- 10 Derogatio regul. de iur. quæsit. non toll. est necessaria, in gratia facta lite pendente, ad narratiuam partem.

R II 16.

- 11 Derogatio non est opus in gratia de sui natura præiudiciali.
- 12 Coadiutoria non subiaceret regulæ de iure quæsitæ, non tollen, cum sit gratia præiudicialis.
- 13 Coadiutoria datur pro necessitate Ecclesiæ, & non personæ, cui conceditur coadiutoria.
- 14 Gratia, perinde valere, non subiaceret regulæ de iur. quæsitæ, non toll. quando est merè præiudicialis.
- 15 Gratia, quæ continet meram declarationem facti, non subiaceret regulæ de iur. quæsitæ, non toll.
- 16 Princeps concedendo gratiam alicui, si voluisset, ut aliquid adimpleretur, id expressisset.

DECISIO CXIV.

Cum reuideretur Decisio, in qua fuit firmatum gratiam Coadiutoria Eminentiss. D. Cardinalis à Lotharingia esse iustificatam, fuit confirmata prima resolutio, reservato tamen quod particulariter videretur, An obstarent concordata Germaniæ. Cum verò pro parte Abbatis, & Monachorum Mauri Monasterij prætenderetur eis non fuisse sufficienter derogatum in gratia, perinde valere; obtemperata gratia reuocatoria, seu declaratoria priorum literarum, Concordata non obstare, & gratiam esse iustificatam fuit resolutum, quia de voluntate, & potestate Papæ non dubitatur.

- De voluntate patet, quia allegata noua gratia remouet difficultates excitatas, dum declarat clausulam appositam in gratia perinde valere, dummodò Monachi expressè consenserint, esse intelligendam de consensu ab initio præstito Coadiutoria, de quo constare tam ex supplicatione, quam ex mandato procuratoris ad consentiendum Coadiutoria, fuit resolutum in decisionibus antea factis 21. Februarij, * & 2. Maij 1631. * Et quod in alia gratia perinde valere Papæ voluit derogare Concordatis, non obstante quod lis penderet cum Conuentu, & quod Abbas, & Conuentus reuocassent consensum. Atque ita cū super difficultatibus aliis excitatis habeamus explicitam ipsius Papæ cōcedentis declarationem, non potest amplius cadere aliqua dubitatio, 1. tū huiusmodi declarationi factæ à Principe omnino sit standum, *Anchar. conf. 293. num. 2. & seqq. Angel. conf. 274. num. 1. Dec. conf. 114. num. 5. Gabr. de reg. iur. concl. 3. n. 66. quos refert bon. mem. Card. Cauer. decis. 612. num. 52.* De potestate Papæ non potest dubitari, quia cum t. in Beneficialibus habeat omnimodam potestatem c. per principale, c. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. cap. 2. de præben. in 6. Clem. 1. in fin. vbi Cardin. num. 11. ut lit. pend. Gemin. in c. si gratiosa num. 1. & 16. de rescript. in 6. Alex. conf. 219. num. 4. vol. 6. Rot. decis. 778. num. 1. par. 2. recent. Seraph. decis. 45. in fin. & 1043. num. 1. potuit derogare t. Concordatis, per quæ impediuntur Coadiutoria, in puncto, *Branden. super Concord. German. quæst. 8. per tot. Cocchier. Gloss. antiq. super reg. 8. glos. 11. num. 20. & seqq. Gonzal. glos. 28. num. 24. & seq. Mandos. super reg. 2. quæst. 2. num. 12. vers. Imò etia, & ita fuit decisum in Leodiens. Canoniciatus 15. Martij 1610. coram bon. mem. Cardinali Sacratio; Et licet respectu nationis Germanicæ contineant pactum cum Sede Apostolica, obligans Principes Ecclesiasticos, & temporales ad illorum obseruantiam erga Sedem Apostolicam, tamen respectu Papæ continent priuilegium concessum eidem Nationi, ita pluries censuit Rota; Non enim t. videtur taliter assensisse Concordatis, ut sibi penitus ligauerit manus ad not. in c. dudum, vers. nos igitur de præben. in 6. c. quamuis il. 2. vbi glos. fin. eod. tit. Caput. decis. 337. num. 8. par. 1. Cassad. decis. 8. num. 2. in fin. de præben. Rota in Meten. Canoniciatus 8. Nouembris 1577. coram D. de Rubéis, vbi alie recententur, & in ea firmatur, quod licet in t. Concordatis adsit decretum irritans, illud tamen nō ligat Papam, & fuit etiam ita resolutum in Paderbonens. Canoniciatus 19. Martij 1610. coram Reuerendiss. D. meo Decano; Cum censeatur sibi maiorem t. potestatem reseruasse, disto cap. dudum,*

Siguitur attendentes de præb. Cassad. decis. 8. num. 2. in fin. eod. tit. Ideò cum ex supradictis appareat non posse dubitari de potestate, nec de voluntate Papæ t. amplius gratia non potest impugnari de subreptione.

- Nec Dominis visa fuerunt obstare quæ contra opponuntur. Nihil enim facit quod non fuerit insertus totus tenor præcedentis gratia ad effectum, ut Papa potuisset illam declarare, & reualidare, quia ultra quod in ea adest t. clausula pro expressis, quæ vim habet individualis expressionis prioris gratia, & omnium eius narratorum, *Butt. num. 2. Gemin. conf. 65. num. 21. & conf. 120. num. 7.* sufficit fuisse narratos t. defectus, quos patiebatur prima gratia, *Seraph. dec. 1110. num. 1.* Nec obstat quod in hac gratia facta lite pendente 10 ad narratam partis, esset necessaria derogatio t. regulæ de iur. quæsitæ non tollen. *Sarnen super regul. de iur. quæsitæ non toll. quæst. 15. in fin. Put. decis. 269. lib. 2. Caput. decis. 30. par. 3. Cas. de Grass. decis. 3. de rescript.* quia in gratia t. de sui natura præiudiciali non est opus derogatione. *Modern. Roman. discept. forens. cap. 992. num. 7. & seqq. Ferrer. conf. 247. num. 4. & seqq. Corn. conf. 83. num. 16. lib. 4. Rot. in Albanens. beneficiorum 27. Iunij 1614. coram R. P. D. meo Pironano, Cassad. decis. 1. de priuileg. Seraph. decis. 762. num. 4. & 1445. num. 5.* Et Coadiutoria non subiaceret t. regulæ de non tollen. iur. quæsitæ, cum non sit gratia præiudicialis, prouidetur enim propter necessitatem indemnitate Ecclesiæ, & suppletur defectus Abbatis ad text. in c. unic. de Cleric. agros. in 6. cum Coadiutoria t. detur pro necessitate Ecclesiæ, & non personæ, cui conceditur Coadiutoria, *Rota in recent. decis. 570. num. 4. par. 1.*

- Omnis tamen difficultas tollitur ex eo, quod hæc vltima gratia continet simplicem declarationem, quod Papa in præcedenti gratia, Perinde valere, voluit derogare Concordatis, non obstante, quod lis penderet cum Conuentu, & quod Abbas, & Conuentus reuocassent consensum, ut iam idem declarauerat Camera in secunda expeditione literarum facta pro Eminentiss. Cardinali, & propterea si 14 cut prima gratia perinde valere non subiacebat t. regulæ de non tollen. iure quæsitæ, quatenus per eam expressè derogatum fuit Concordatis, tanquam gratia merè præiudicialis, secundum *decis. Cassad. primam de priuileg. Ita res.* 15 subiaceret hæc vltima, & posterior t. gratia, tanquam continens meram declarationem facti.

Nec subsistit, quod sit reuocatoria à data præsentium, & non retrahatur ad tempus primæ gratia, Itaut Coadiutoria censeatur concessa de tempore data præsentium, quia dum Papa vult gratiam valere à data præsentium, intelligit de gratia concessa ex tunc, quia alias non esset reuadata prima gratia, sed esset gratia diuersa, vel iuxta declarationem, firmandum est Papam intellexisse de consensu præstito in prima gratia, & sic ex vi reuadationis ipsa gratia debet assumere naturam, & qualitate prioris gratia, ne sequantur contrarij effectus vniuersæ dispositioni eiusdem gratia.

- Demum ex lectura vltimæ gratia in §. licet videatur, quod nos quibus, &c. tollitur difficultas alias facta, quod nō fuerit narrata lis cum Conuentu, sed tantum, cum singulis Monachis, & tamen aliud sit cōsensus Monachorum, aliud verò consensus Conuentus. Quia Papa expressè declarat, quod intellexit de lite cum Conuentu, & quod vult gratiam valere, ac si hoc ita fuisset narratum, & se fundauit in dicto consensu iam præstito, & ad illud se restrinxit, si enim voluisset t. nouum consensum, sciuisset illud exprimere, sicut fecit de consensu iam præstito, *Cephal. conf. 124. num. 6. Alaba. conf. 321. num. 7. Surd. conf. 426. num. 13.* Maxime quia de consensu huiusmodi saltem in genere, cogitauit Rota *decis. 35. num. 3. par. 1. recent.* & propterea iustificatio primi consensus sufficit.

Quare cum ex supradictis constet ipsummet Papam qui gratiam concessit declarasse quæ fuerit sua voluntas, vti quæ parte informante fuit resolutum ut supra &c.

** Sunt decisiones 21. & 36. supra in hac eadem parte.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Caesaraugustana Distributionum.

Die Luna 26. Aprilis 1632.

A R G V M E N T V M.

Capitulum, de quo hic in decisione, an pre-
textu diminutionis fructuum Bursae, po-
tuerit in praedictum Portionariorum
diminuere portiones solitarium distri-
butionum. Et fusè examinatur an con-
stet de supradicta diminutione fructuum.

S V M M A R I V M.

- 1 Actor prius tenetur fundare intentionem suam.
- 2 Reddituum diminutio est, quoddam accidens, & pro-
pterea non praesumitur.
- 3 Locupletior, & ditior, quis praesumitur in dies effi-
cere.
- 4 Reddituum diminutio non praesumitur, sed hoc intellige,
si praesumptio non sit in contrarium.
- 5 Probatio praesumptiva de iure perneceesse non concludit,
& ea non sufficit ad obtinendum per viam actionis.
- 6 Fundamentum suae intentionis, quis tenetur probare.
- 7 Creditum, & debitum tamquam connexa, & congluti-
nata iudicanda sunt, tamquam unum corpus, vide
num. 29. & 30.
- 8 Periti electi, ad aliquid referendum, debent facere, id,
quod habent in mandatis.
- 9 Introitus est annexus exitui, ita ut ab eo, separari non
possit.
- 10 Administrator, & Tutor donationem, largitionem, vel
liberalitatem de rebus administratis exercere non
valent.
- 11 Et hoc procedit etiam in Syndico Reipublicae, ac in quo-
libet alio Administratore. num. 12.
- 12 Administratores non possunt convertere res administra-
tas in alium usum, quam in destinatum, & n. 14.
- 13 Immemorabilis consuetudo non probatur, nec probari
potest, quando constat de initio.
- 14 Administratores, quando reddunt rationem, debent as-
signare causam expensarum, & num. 16.
- 15 Pars non debet adversario suo contra se ipsum facere ex-
pensas litis.
- 16 Canonici, & Portionarii non faciunt unum collegium.
- 17 Collegium litigans cum aliquo de Collegio, ad hoc, ut
ille teneatur contribuere ad expensas litis, quid re-
quiratur.
- 18 Distributiones ex eo, appellantur, quia distribuere est
summi unicuique tribuere.
- 19 Iustitia distributiva dicitur, quia iuxta uniuscuiusque
qualitates, & merita distribuit.
- 20 Distributiones quotidianae debita Canonici, & Portio-
nariis, sic appellantur, cum sint stipendium quotidie
debitum praesentibus, & interessentibus.
- 21 Episcopo spectat statuere, quanam portio distributio-
num, cuique horae canonicae, diuinoque officio, Eccle-
siasticae functioni, assignanda sit.
- 22 Statuta confirmata a Papa, dicuntur Papalia.

26 Inferior non potest revocare, nec moderari ea, quae sunt
disposita a superiore.

27 Clausula, sine praedictio, quid operetur.

28 Clausula, sine, est privativa, negativa, & exclusiva.

DECISIO CXV.

Non controuertebatur, quod legitime fuerint applicata
Bursae distributionum scuta 3400. prout nec conuer-
tebatur, quod legitime fuerit conditum Statutum, & aequè
confirmatum, in quo disponitur, quod quilibet Canonicus
ex massa vniuersali distributionum, debeat qualibet die pro
distributionibus quotidianis habere regalia sex, & quilibet
Portionarius regalia tria, sed controuersia erat pro parte
Capituli super eo. An constaret de tali diminutione fru-
ctuum, quae ei suffragetur, ita ut potuerit portiones dictarum
distributionum diminuere, etiam in praedictum Portio-
narium. Et cum pluries fuerit resolutum, Non constare
de dicta diminutione, & praesertim sub die 9 Decembris
1630. Hodie audito iterum Capitulo eadem sententia pla-
cuit Dominus, ita ut statum sit in decisio, ea ratione, quia cum
Capitulum sit actor, & Portionarii Rei, & in possessione
exigendi dictam summam, licet adhuc lis sit sub Iudice, an
ista possessio eis suffragetur ad effectum manutentionis, nec
1 aliquid excipiant, ex quo dici possint actores, nihil tene-
tur probare, ut bene ad punctum considerat Seraph. in de-
cis. 1422. n. 9. & 10. Ideo praedictum Capitulum tenetur pro-
bare hanc diminutionem, praesertim cum diminutio reddi-
2 tum, & si quoddam accidens, & propterea non praesumatur,
l. si verò. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cogant. & pra-
3 sumptio etiam stat, quod & quis in dies efficiatur locupletior,
& ditior, l. si defunctus, in fin. C. arbit. tur. & quamuis ista
4 regula, quod diminutio non praesumatur, & non habeat lo-
cum quando praesumptio est in contrarium, prout in casu
isto, propter expulsionem Maurorum, qui agros colebant,
ut in d. §. qui pro rei qualitate, Paris. conf. 99. num. 54. ibi. 3.
5 tamen cum ista probatio & sit praesumptiva, nec de iure per
neceesse concludat, non sufficit ad obtinendum per viam
actionis, sed Capitulum, ut dictum est, debet concludenter
probare diminutionem. Bart. in l. penul. num. 4. ff. de condic.
instit. Verall. decis. 280. par. 1. Seraphin. decis. 1249. num. 3.
& d. decis. 1422. num. 10.

Tota igitur difficultas restringitur ad tria capita. Primo,
An probetur diminutio reddituum Bursae distributionum.
Secundo, an Capitulum ponat ad exitum huius Bursae par-
titas, quae ponendae non sint. Tertiò, An Capitulum omit-
tat ponere ad introitum dictae Bursae paritas, ex quibus il-
lius redditus augeantur, & de istis duobus extremis est
omnino videndum, cum non sufficiat Capitulo docere de
primo, nisi etiam euacuet proposita quoad secundum, &
tertium, cum teneatur probare fructus adeo diminutos, ut
ex illis non possint quotidie assignari regalia sex cuilibet Ca-
6 nonico, & regalia tria cuilibet Portionario, cum disputa-
tio fiat ad istum effectum, Bald. in auth. praeterea, n. 4. C. unde
de vir. & vxor. l. si in l. si constante, n. 145. ff. sol. matr. Rot.
decis. 413. num. 3. par. 2. nec suffragatur Capitulo docere de
diminutione, seu credito Bursae, nisi etiam doceat de debi-
7 to, cum debitum, & creditum & tanquam connexa, & con-
glutinata iudicanda sint, tanquam unum corpus, Alex. conf.
85. col. fin. num. 7. vol. 3. Rota laanen. decis. 16. num. 8. quod
pendet ex inspectione secundi, & tertii articuli, scilicet, An
Capitulum ponat ad exitum huius Bursae, quae ponenda
non sint, & An omitat aliqua ad introitum.

Et quantum attinet ad primum, Capitulum asserbat
tres species probationis. Primam desumptam ex relatione
Peritorum de partibus, qui habita ratione ad introitum, &
exitum iuxta ea, quae fuerunt posita in Bursae, non tamen
habita ratione ad ea, quae fuerunt omissa post ad introi-
tum, nec ad ea, quae ad exitum posita fuere, quae ponenda
non erant; retulerunt ab anno 1605. quo Ecclesia
fuit secularizata, usque ad annum 1626. exitum huius Bur-
sae remanere debitorem in scutis 205. Ex quo inferbat
Capitulum maiorem fuisse exitum huius Bursae, quam in-
P 2 troitum

troitum in scutis 205. qui licet non videatur considerabilis, ut dixit Rota in praecedentibus decisionibus: tamen si Periti retulissent ab anno 1611. quo fuerunt expulsi Mauri, & capit diminutio reddituum huius Bursae, & non ab anno 1605. ut fecerunt, longè maior fuisset dictus exitus, & in summa considerabili, quia ab anno 1605. per totum annum 1611. nulla successit diminutio dictorum reddituum, ut admittitur inter partes; sed diminutio reddituum capit sub fine dicti anni 1611. usque, & per totum annum 1626. Vnde, si non fuissent inclusi in hoc calculo redditus vberes ab anno 1605. per totum annum 1611. utique maior apparuisset exitus subsequen- tium annorum.

Alteram speciem probationis afferebat Capitulum, fundatam in vera diminutione certorum introituum dictae Bursae, quos singulatim deduxit ad summam considerabilem, ut infra.

Et denique afferebat argumentum satis apparens, quod scilicet si non obstantibus tribus diminutionibus, per ipsum factis de his portionibus controuersis ab anno 1611. per totum annum 1620. adhuc exitus huius Bursae fuit maior, quam introitus, certè longè maior fuisset, si non fuissent dictae portiones imminutae.

Quibus non obstantibus, Domini steterunt in decisio- ne, approbando responsiones, & contrarias probationes datas, & illas per Portionarios.

Ad primam enim probationem Capituli fuit responsum, Peritos idè retulisse ab anno 1605. ad annum 1626. & non ab anno 1611. ad annum 1626. quia sic decretum fuerat à me de ordine Rotae in subdelegatione transmissa ad partes, quia Domini volebant cognoscere integrum statum huius Bursae, tam ante expulsionem Maurorum, & sic ante allegatam diminutionem reddituum, quam post, & quātus fuisset introitus, & quantus exitus in toto hoc tempore, facta computatione vnius anni fertilis, cum sterili, ut inde posset iudicare, An verè diminuta esset dicta Bursa, ita ut potuerit per Capitulum fieri dicta diminutio portionum hactenus solutarum; Vnde rectè dicebantur fecisse, sic referendo, tum quia sic habebant in mandatis, tum quia sic de iure fieri debet, & de stylo. *Sarn. in reg. de valor. quest. ult. Mandos. in reg. 22. quest. 5. num. 2. Put. decis. 8. alias 9. lib. 1. Rota decis. 343. num. 3. par. 1. recent.*

Apparuit autem ex relatione huiusmodi facta de anno, in annum, tam ante, quam post expulsionem Maurorum, quod anno sterili cum fertili computato, non multum distat vnius annus ab alio, ita ut ista differentia temporum allegata per Capitulum non sit considerabilis.

Ad secundam speciem probationis magis stricte allatam per Capitulum, vix sunt bene applicari responsiones Portionariorum sumptae ex facto; in primis autem dicebant scribentes pro Capitulo, quod ab anno 1611. usque ad annum 1626. decreuerant census huius Bursae in scutis annis 603. quoad fructus, quo verò ad sortem in scutis 12070. Sed fuit responsum, quod ab anno 1605. usque ad annum 1626. fuerunt aucti census eiusdem Bursae, ad summam scutorum 33300. ut in summario Portionariorum num. 2. 1. ita ut, quod in vna parte decreuit, in altera actum est, & sic fieri debet compensatio maioris summae auctae, cum minori summa deperdita, tam respectu fructuum, quam sortis. Nec obstare quod in dicto augmento censuum includantur scuta 12500. prouenientia ex legato Augustinae de Anisio, pro fundatione duarum portionum, necnō scuta 10939. relicta eidem Bursae pro missis, & anniuersariis, necnō scuta mille spectantia ad Sacristiam, ac denique scuta 1200. relicta à Doctore Garzes promissis, quibus summis detractis praetendit Capitulum non constare de augmento huiusmodi censuum. Nam placuit replicatio Portionariorum, quod dictae omnes summae constent in censibus, ut dicunt periti de partibus in relatione fol. 64. & istae omnes intrant dictam Bursam, tanquam ipsi relictae. Vnde nihil interest, quod vna, vel alia de causa sint relictae, dummodò intrent dictam Bursam ad instar aliarum summatarum à diuersis, & diuerso tempore, & cum diuersis oneribus legatarum eidem Bursae. Haec autem relicta, seu legata percutiunt tempus, tam ante, quam post expulsionem praedictam, ut in dicto Summario

num. 2. 1. ubi periti de partibus referunt in confuso.

Secundò allegabatur pro parte Capituli diminutio arrēdamentorum, nempe Beneficij de Cnbla, & Vallaclocha, eo quod ante expulsionem Maurorum locabatur scutis 1070. & tamen ab anno 1619. usque ad annum 1626. locatū fuit pro scutis 420. tantum, & Beneficium de Alpesies arrendabatur ante dictam expulsionem pro scutis 663. & ab anno 1623. usque ad annum 1626. fuit arēdatum pro scutis 400. Et insuper Plebania de Martin ante dictam expulsionem arrendabatur pro scutis 1094. & ab anno 1615. usque ad dictum annum 1626. pro scutis mille. Item quod Mensa, seu Archidiaconatus arrendabatur ut supra scutis 3400. & ab anno 1611. usque ad 1613. & ab anno 1622. usque ad 1626. fuit per Capitulum administrata, ex qua varietate inferebat Capitulum fuisse diminutos redditus dictae Bursae in scutis 19348. non habita ratione ad tempus, quo non probantur arrēdamenta, nec ad tempus, quo fuit administrata dicta Mensa, seu Archidiaconatus. licet Capitulum praetendat diminutionem ex hac causa ascendere ad scuta 34000. sed hanc praetensionem non iustificat.

Circa quod obiectum non negabant Portionarii fuisse imminuta arrēdamenta in quibusdam annis, sed dicebant ea excreuisse ab anno 1612. ad 1626. ut in eorum Summar. n. 23. ubi datur particula relationis Peritorum de partibus, qui hoc dicunt, & eorum relationi standū est, praesertim cū in hac parte non fuerit per Peritos de Curia reuifores dictae relationis aliquid oppositū, ibi enim affirmant, quod creuerunt arrēdamenta in scutis 615. ab anno 1612. usque ad annum 1626. supra id, quod valuerunt de anno 1605. usque ad annum 1611. referunt namque dicti Periti, quod arrēdamenta, & fructus secundi computi, quod continet tempus quindecim annorum, scilicet ab anno 1612. usque ad annum 1626. vniuersaliter ascendunt ad scuta 11338. 6. 2. inclusis scutis 7707. quae adiunt fructuum, & debitorum procedentium, ab illis de anno 1626. quo fuerūt facta computa, & minime annotata existunt in computo dicti anni, sed in computo, ut ipsi dicunt, resultat harum facultatum, qui distributi per 15. annos summant, & obuenerunt singulo quoque anno ad rationem scutorum 7422. taliter, quod plus valuerunt arrēdamenta, & fructus à dicto anno 1612. usque ad annum 1626. illo quo valuerunt ab anno 1605. usque ad annum 1611. in scutis annuis 615. 8. 2.

Neque est verum, quod in dicta summa fuerint inclusi fructus consignati per Archiepiscopum pro iuribus Cappae, quae non sunt de iuribus ordinariis huius administrationis, quia ut patet ex ipsa relatione Periti, nihil agunt in isto capitulo de iuribus Cappae, sed in capitulo 25. separato, ut patet ex quinterno ipsius relationis fol. 71. & propterea hoc non pertinet ad casum nostrum.

Denique respectu tertiae speciei probationis, in qua scribentes pro Capitulo, magnā vim faciebāt, tam in antecedentibus, quam in praesenti disputatione, arguendo multū appareret, quod si non obstantibus tribus imminutionibus per Capitulum factis de portionibus controuersis ab anno 1611. ad annum 1626. adhuc exitus Bursae fuit maior, quam introitus, utique longè maior fuisset, si non fuissent factae dictae diminutiones. Ad hoc enim per Portionarios fuit multipliciter responsum, & in vltima responsione ita cōcludenter sublatā ista obiectio, ut ex ea sola Domini venerint in eam sententiam, ut esset standum in decisio.

Nam ultra responsiones datas in praecedentibus decisionibus, quod scilicet Periti de Curia retulerint concorditer, ut in Summar. num. 4. non solum non fuisse maiorem exitū dictae Bursae, quam introitum, ut male retulerūt Periti de partibus, sed e contra fuisse maiorem introitū dictae Bursae, quā exitum in scutis 2579. 11. 2. & sic retorquetur argumentum, & hoc esse multum verisimile, quia ipsi Periti de partibus Summario Portionariorum num. 3. retulerunt, quod redditus annui dictae Bursae ab anno 1605. ad annum 1611. fuerunt eiusdem ferè quantitatis, cuius fuerunt post dictum annum 1611. per totum annum 1626. & aliquando maiores, exceptis illis tribus annis 11. 12. 13. quorum damnum resarcitum est, per subsequentes annos, respondebant magis ad quā iisdem Portionariis, quod si

Capi-

Capitulum, à quo adm inistratur hæc Bursa, intulisset in eam id omne, quod inferre tenebatur, & teneretur, & si ex eadem Bursa non extraxisset id, quod indebitè extraxit in alios v. fus sibi benè vifos, minimè pertinentes ad onus huius Burfæ, apparet, quod exitus illius longè minor fuisset, quàm introitus, itaut non solum dicta Bursa posset respondere de solita portione, sed de multo maiori, ad quod probandum ipsi attulerunt quamplures partitas sumptas, tum ex dicta relatione Peritorum de partibus, tum ex relatione Peritorum de Curia, tum ex ipsomet processu compulforiali pro parte Capituli nouissimè producto, quæ licet fuerint per Portionarios latè comprobata, & eorum rationes placuerint Dominis; Itaut non esset opus hic omnia referre, tamè, vt tandem hæc controuersia finiretur, & præcludatur occasio vltioris disputationis. Domini ordinarunt, quod de singulis fieret mentio in extènsione Decisionis, qui sunt duo articuli supra propositi, in vers. *Tota igitur difficultas*, super quo videndum est de duobus.

Primò, An sit habenda ratio quinque partitarum, de quibus bo. me. Farfettus Peritus Portionariorum, dixit, non esse habendam rationem in præiudicium Portionariorum, sed esse ponendas ad introitum dictæ Burfæ, bo. me. verò Ioannes Michelinus Peritus Capituli, reliquit hoc iudicio Rotæ; Secundò videndum erit de alijs partitis vltra dictas quinque, & circa istas quinque, licet in effectu vterque Peritus conueniret circa existentiam nihilominus cum Capitulum non acquiesceret, Rota deputauit, virum Curialem primarium tunc optimè sanum, nempe D. Hieronymum Valentini, vt de subsistentia harum quinque partitarum cognosceret, quas subsistere respondit, & Rota censuit esse admittendas ad introitum Burfæ, itaut faueant Portionariis.

Et quantum attinet ad primam partitam scutorum 4610. perperam à peritis de partibus fuit posita ad exitum huius Burfæ, non autem ad introitum anni 1618. quia cum hanc summam Administrator exegisset ab alia Bursa nuncupata *del Commune*, quæ erat debetrix huius Burfæ distributionum, vt patet ex verbis illis, ibi, quas debebat, scilicet Bursa communis huic Administrationi, videlicet distributioni, propterea huiusmodi exactio debuit poni ad introitum, sicut fuit posita ad exitum huius Burfæ distributionum, quia cum precesserit exitus ex causa mutui, & introitus erat connexus dicto exitui, itaut ab eo non possit separari *Baeza de decim. cut. præstan. cap. 2. num. 169. Aym. conf. 275. num. 15. vers. tertio principaliter*, & facit *text. in l. si quis ex argentiarij. §. rationem, ff. de aden.*

Nequè facit, quod cum Administrator expenderit dictam summam partim in inuestimento cuiusdam census scutorum 3500. partim in soluendo salarii Notarij, quod ascendit ad scuta 1100. residuum, quod est scutorum 10. 10. 3. fuit positum ad onus anni sequentis: Vnde resultat, quod dicta summa debuit poni ad exitum Burfæ distributionum.

Nam fuit responsum, quod sicut dicta partita fuit posita ad exitum propter dictum inuestimentum, & salarii, quia tendunt in vtilitatem huius Burfæ, ita debuit poni ad introitum, seu ad creditum eiusdem Burfæ, quia eius Administrator hanc eandem summam exegit à debitore eiusdem Burfæ, ex causa mutui, nempe ab alia Bursa nuncupata *del Commune*.

Secunda partita est scutorum 4600. 10. 3. quæ percutit annum 1620. & est annotata eisdem verbis, vt prima modo relata, & propterea, aut est duplicata, quod valde verisimile est, per ea, quæ ponit *Rota Ianuën decis. 26. num. 25. & seqq.* & sic est detrahenda, aut nō est duplicata, & pariter nō potuit poni ad solum exitum Burfæ, nec suffragari creditu datum Administratori propter inuestimentum censuum, & solutionem salarii Notarij propter rationes prædictas.

Tertia partita est scutorum 3650. 11. 9. ex fructibus censuum, & canonum exactorum, quæ quidem est detrahenda ab exitu Burfæ, vel etiam ponenda ad introitum; Nam etsi Administrator in redditione rationis asserat de anno 1626. non potuisse exigere dictos census, & canones ad dictam summam, & ob id Capitulum posuerit ad exitum Burfæ dictam summam, tanquam inexigibilem: Nihilominus Periti retulerunt postmodum hanc summam de anno 1627. fuisse

exactam, vt in Summario Portionariorum num. 6. & 7.

Nequè obstat, quod census fuerint diminuti in sorte principali in scutis 12070. quia omisso; quod hic non agitur de augmento, aut diminutione censuum, de quo supra actum est, sed de omissione dictæ partitæ, & etiam omisso, quod ab anno 1605. vsque ad annum 1626. fuerint aucti ad summam scut. 23300. vt in Summario Portionariorum num. 21. & supra pariter dictum est, nihilominus non facit, cum sufficiat quod affectus non sint diminuti, computato vno anno cum altero, licet in vno, vel altero fuerint diminuti, vt referunt Periti in Summario Portionariorum num. 22.

Quarta partita est scutorum 2100. quæ asseruntur mutuo data per Administratorem de ordine Capituli alteri Burfæ nuncupatæ, *della Prapostura*, & posita ad exitum Burfæ distributionum, quod nullatenus potuit fieri etiam admisso, quod Capitulum sit Administrator, & Tutor huius Burfæ, cum vulgare sit axioma, quod Administrator & Tutor donationem, largitionem, vel liberalitatem de rebus administratis exercere non valent, *l. vltim. ff. de cur. fur. l. Tutor ad vtilitatem, l. Lucius, §. vltimo. ff. de admin. Tut.* *l. pactum Curatoris, C. de pact.* quod etiam precedit in Syndico Reipublicæ, *l. prohibere, §. planè, ff. quod vi, aut clam, ibi, quia etsi locorum publicorum procuratio data sit, concessio tamen data non est*, & hoc procedit in quolibet Administratore, *l. seruus furiosi, ff. de manumiss. ibi, quia in administratione patrimonij Manumissio non est*, & benè ad propositum nostrum *Bobadilla lib. 3. Politicor. cap. 8. n. 8.* Vnde sequitur, quod non solum non sit ponenda hæc partita ad exitum huius Burfæ, vt posita est, sed potius ponenda sit ad creditum eiusdem Burfæ, donec redintegretur à Capitulo de hac eadem summa.

Quinta partita scutorum 1849. 4. quæ ponitur ad exitum Burfæ, est delenda, ex quo fuit expensa in emendis, perditionibus & caponibus, quæ fuerunt distributæ inter Dominos Canonicos, quia cum illa Bursa sit destinata pro distributionibus illius redditus, non potuerunt per Administratores in alium vsum conuertere, *l. 1. & 2. §. quod de frumentaria, ff. de admin. rer. ad Cuius. pert. Clem. 2. vbi glos. in verb. non ad alium, & Doctor. de relig. Dom.* & in puncto administrationis Burfæ ad certum & seruicium destinata, est decisio *san. mem. Gregor. 154. in fine*, vbi pariter in puncto allegat aliam decisionem in causa *Valentina emolumentorum 15. Maij 1598. coram Orano*, & Capitulum circa hanc partitam videtur agnoscere bonam fidem, cum alleget immemorabilem consuetudinem ad sui fauorem, quæ allegatio non subsistit, cum non probetur immemorabilis, nec possit probari, cum constet de initio huius Burfæ distributionum, *san. mem. Greg. decis. 467. num. 6.*

Ex quibus apparet, quod istæ quinque partitæ de quibus bo. me. Farfettus, & Michelinus retulerunt, vt supra dictum est, ponendæ sunt ad introitum Burfæ, nō autem ad exitum respectiue vt supra, & simul conglutinatæ ascendunt ad summam scut. 16810.

Quantum attinet ad alias partitas, quæ sunt tres vltra istas quinque; Prima est illa, quæ conflatur ex pluribus partitis, quæ nullam causam habent, quas periti de Curia referunt ad scuta 32782. licet Portionarij prætendant ascendere ad summam scutorum 51442. de istis partitis nulla est habenda ratio, quicquid enim esset dicendum, si haberent causam, an essent iustificatæ, vel quomodo essent iustificandæ cum in illis non appareat causa, sed quædam profusio nullatenus approbari debent, *l. cum plures, §. in primis, ff. de admin. Tut. l. 1. §. officio, ff. de Tut. & rat. distrab. Bald. in rubr. C. 17 de fid. Instr. n. 34.* vbi concludendo dicit, quod in redditione rationum oportet, quod Administratores assignent causam expensarum.

Nequè est verum, quod ex eo fuerit dictum, istam partitam, non habere causam, ex quo summam fuit facta relatio, iuxta ordinem Rotæ, vt in Summar. Canonicorum n. 11. ex relatione autem peritorum constet partitas, ex quibus ista conflatur, habere causam, vt in Summario eorundem Canonicorum num. 12. Nam huic fundamento fuit responsum, quod partitæ descriptæ in libris ascendunt ad longè maiorem summam, quàm scutorum 32782. sed vsq;

ad istam summam partitas esse sine causa, & de istis solis Periti habuerunt rationem, ut clare colligitur ex lectura ipsius processus de recenti ad Curiam delati, ut in Summario Portionariorum num. 10.

Secunda partita est scutorum 5450. quae, Capitulum expendit in hac lite, & quae male fuit posita ad exitum Bursae distributionum, quia ut fuit consideratum in decisione facta 9. Decembris 1630. Portionarii non debent Capitulo Aduersario suo contra se ipsos facere expensas litis, 19 maxime cum Canonici, & Portionarii non faciant vnu Collegium, cum de iure non sint de Capitulo, nec ostendatur aliquod statutum in contrarium, *Rot. decis. 708. num. 2. & seqq. par. 2. recent.* & si facerent vnum Collegium, ad 20 huc non tenerentur, cum causa litis debeat esse necessaria non voluntaria, & iniusta, qualis est ista, ut patet ex ista, & alijs decisionibus.

Tertia partita est scutorum 7713. quae ponitur ad exitum pro salariis ministrorum, quae nullatenus potuerunt solui ex ista Bursa destinata pro certo seruitio, ut supra deductum fuit, maxime cum agatur in praedictum Distributionum quotidianarum, & sic de auferendo id, quod residetibus, & 21 praesentibus debitum est. Distributiones enim ex eo appellatur, quia distribuere, est suum unicuique tribuere, *l. 1. ff. fam. l. herisc.* unde Iustitia distributiva dicitur, quia iuxta 22 vniuersumque; qualitates, & merita distribuit, ut habetur, in rubr. de iust. & iur. Sanctus Thos. 2. 2. quast. 61. & quotidiana quidem appellantur, cum sint stipendium quod 23 die debitum praesentibus, & interessentibus, ut colligitur, ex Couar. var. lib. 3. cap. 13. in princ.

Et sic istae tres partitae ascendunt ad summam scutorum 45945. quae iuncta cum alia partita scutorum 16810. in totum ascendunt ad scut. 62755.

Quantum attinet ad vltimam inspectionem, An scilicet Capitulum omiserit ponere ad Introitum dictae Bursae partitas, ex quibus illa debeat augeri, & visum fuit, quod sic. Nam primo loco fuit consideratum, quod de anno 1614. D. Archiepiscopus extraxit ex Bursa istarum distributionum annui scuti 3400. quae fuerunt applicata Capitulo, quae annuae summae, in totum constituunt quantitatem scutorum 46613. & praedicta extractio non potuit fieri, cum dicta annua summa scutorum 3400. fuerit de anno 1607. applicata pro augmento dictae Bursae, unde est praetendatur, quod extractio fuerit facta ex decreto D. Archiepiscopi, ad quem spectat statuere, quanam portio quod 24 distributionum cuique horae canonicae, diuinoque Officio, Ecclesiasticae uel functioni, assignanda sit, ut probat *Monet. de distr. quotid. par. 2. quast. 3. num. 15. & seqq.* tamen hoc non applicatur ad casum, de quo agitur, quia cum fuerint applicata dictae Bursae praedicta scuta 3400. auctoritate Bullae secularizationis, & postea conditum fuerit statutum, in quo disponitur, quod massae antiquae distributionum quantitas necessaria ex nouis Iuribus, & bonis Canonico- 25 corum taliter addatur, ut quilibet Canonicus pro distributionibus quotidianis qualibet die habeat regalia sex, Portionarius vero regalia tria, quod quidem Statutum auctoritate Apostolica, Nuncijs Sedis Apostolicae in dictis literis secularizationis attributa fuit per satis laudan. mem. Ioan- nem Garziam Cardinalem Millinum, tunc Sedis Apostolicae Hispaniarum Nuncium, confirmatum, si ista applicatio minuit distributiones, non potuit fieri, stante dicta confirmatione Nuncij, quae cum fuerit facta vigore literarum,

Summi Pontificis confirmatio Apostolica, quae operatur, ut statutum censeatur Papale *san. mem. Gregor. decis. 267. num. 6. & ibi Adden. num. 13.* quod propterea

per D. Archiepiscopum nec reuocari, nec moderari potuit in praedictum dictarum distributionum, c. cum inferior. de maior. & obed. & quatenus D. Archiepiscopus vigore Bullae secularizationis potuerit aliquid facere, non tamen id potuit facere in praedictum Portionariorum at-

tenta clausula posita in dictis literis sine praedictum Portionariorum, quae operatur, quod si aliquid fiat

non praedictum Portionarijs, cum dictio sine sit priuatiua, negatiua, & exclusiua, *l. 1. §. prae. ff. de pignor. act. Alber. in dictionar. in verb. sine.*

Secundo loco fuit consideratum quod Canonici appropriarunt sibi ex hac Bursa quatuor regalia pro qualibet Missa, quod ex rationibus supradictis minime facere potuerunt, & quamuis respondeatur, quod hoc factum fuerit ante hanc litem, tamen si inde resultat praedictum Portionariorum, Capitulum hoc non potuit facere per rationes supra allegatas, & ista partita pro toto tempore ascendit ad scuta 2904. ut referunt Periti de partibus num. 16.

Tertio loco fuit consideratum, quod erant ponenda ad introitum huius Bursae scuta 14927. quae erant debita huic Bursae, ex residuo anni 1611. ut referunt Periti de partibus in Summario num. 17. cum dictum residuum spectet ad dictam Bursam, ex quo ab anno 1605. usque ad annum 1611. Canonici, & Portionarii fuerunt integre satisfacti de suis distributionibus, & propterea, cum istud residuum fuerit exactum post annum 1611. de eo est habenda ratio in ponenda quantitate fructuum ab anno 1612. usque ad annum 29 1626. cum, ut dictum est, Canonici, & Portionarii ante annum 1612. fuerint integre satisfacti de suis distributionibus, ad text. in l. creditor, §. inter cetera, ff. de liberat. legat. l. si seruus vetitus, & ibi, Bart. ff. de leg. primo. Couar. var. lib. 2. cap. 14. num. 2. vers. prima conclusio.

Quarto loco fuit consideratum, quod erant ponenda ad introitum huius Bursae scut. 7707. pro residuo pretij grani de anno 1626. ut referunt dicti Periti de partibus, in Summario num. 18. Nam cum Capitulum praetendat, quod redditus non sufficiant, ut ipsi possint percipere regalia sex, & Portionarii, tria, istud residuum non est ponendum ad introitum post annum 1626. sed de eo est habenda ratio in ponenda quantitate fructuum de anno 1626. ad l. 1. C. de hared. inst. l. uxori in fin. cum ibi not. ff. de leg. 3. Alex. cons. 26. num. 3. lib. 4. licet secus esset, si Canonici, & Portionarii fuissent satisfacti de integris suis distributionibus pro dicto anno 1626. & pro annis antecedentibus, per superius deducta in tertia consideratione.

Quinto, & vltimo loco fuit consideratum, quod ad introitum huius Bursae sunt ponenda scuta 4000. ex redditibus infirmariae, & Capellaniae maioris, cum huic Bursae fuerint applicata, ut patet ex attestacione Commissarii subdelegati ad D. Archiepiscopum Casaraugustano pro his computis faciendis, quae a Peritis non potuerunt liquidari in certa summa propter denegacionem librorum factam a Capitulo, ut patet ex Summario Portionariorum nu. 19. & 20. quae summa spatio 22. annorum ascendit ad scuta 8000.

Istae autem quinque partitae ascendunt ad summam scutorum 160152. & computatae cum alijs ascendunt ad summam scutorum 222907. ex quibus in fieri non potest, quod non potuerunt minui distributiones, cum redditus superabundent, & haec tanto magis placuerunt Dominis, quia disputatio sit ad effectum, ut videatur, An fructus sint diminuti, ita ut Portionarii non possint petere manutentionem in possessione regalium trium dietum, ad quem effectum dictae probationes superabundant; Nam etiam admissio, quod aliqua ex dictis partitis essent ponendae ad exitum Bursae, & aliqua detrahendae ab introitu, etiam ad summam scutorum 50000. & ultra, adhuc tamen constat de tanto redditu dictae Bursae, ut abunde possit respondere de solita portione ad rationem trium regalium, pro quolibet Portionario, etiam cum substatione aliorum onerum suorum. Et ita conclusum &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Saluiani.

Die Luna 26. Aprilis 1632.

ARGUMENTVM.

In melioramentorum materia, quid sit attendendum. Melioramenta, & aedificia cedunt domino soli, & quando hoc procedat.

cedat. Census an, & quando possint constitui super melioramentis, vide distinctionem, cum nonnullis alijs circa hanc materiam.

S V M M A R I V M.

- 1 In melioramentorum materia non attenditur, quid impensum fuit, sed quid fuit melioratum.
- 2 In melioramentis, si minus impensum sit, quam melioratum, solum debetur, & attenditur id, quod minus est.
- 3 In melioramentis solum recuperatur id, quod verè fuit impensum, & non id, quod inutiliter fuit erogatum.
- 4 Ruin. in consil. 24. num. 10. c. 1. reprobat.
- 5 Meliorationes, & aedificium cedunt Domino, & Proprietario soli.
- 6 Aedificans scienter in re aliena, nec dominium acquirit, nec expensas repetit.
- 7 Text. in l. sed & si quid. ff. de usufr. declaratur.
- 8 Colono usufructuarij denegatur repetitio melioramentorum factorum in re conducta.
- 9 Usufructuarius, si aedificet in re sibi concessa in usufructu, sibi imputet, si id quod fecit tollere non possit propter ornatum Urbis, & num. 10. & 35.
- 11 Pater usufructum habens in bonis filiorum, si quid in eis impendat, vel aedificet, non sibi acquirit, sed melioratum, & aedificatum spectat ad filios.
- 12 Census in re aliena imponi minimè potest, & num. 34.
- 13 Tertius possessor potest opponere exceptionem, quod melioramenta super quibus est appositus census, non sunt de dominio imponentis.
- 14 Census constitui non potest super credito.
- 15 Census non est validus, si sit constitutus super iuribus.
- Iura, non veniunt appellatione immobilium, num. 15.
- Iura se fructus non gignunt, num. 15.
- 16 Census debet imponi super re immobili, & de sui natura fructifera.
- 17 Actiones licet secundum aliquos connumerentur inter bona immobilia, nihilominus stabiles non sunt, nec de sui natura fructifera.
- 18 Census super re aliena rectè non constituitur.
- 19 Census imponi potest ab emphyteuta, à feudatario, & grauato per fideicommissum, & ab alijs, qui ad restitutionem bonorum melioramentorum tenentur.
- 20 Census imponi potest super melioramentis, quando is, qui ea fecit, interim est Dominus rei melioratae, & pleno iure, & bona fide possidet. & num. 22.
- 21 Decis. 55. post Cenc. in tract. de Censib. & alia declarantur.
- 23 Melioramenta facta à grauato in bonis fideicommissis subiectis, non veniunt in restitutione fideicommissi, sed per viam detractationis remanent penes ipsum.
- 24 Census sustineri potest super re fideicommissis subiecta, quando vel est in parte libera, vel est impositus ab eo, cui competunt detractationes.
- 25 Melioramenta, quae sunt ab emphyteuta, vel feudatario facta, non dicuntur feudalia, aut emphyteotica, etiamsi principale subiectum sit feudale, vel emphyteoticum.

- 26 Sed transeunt ad haeredes, & successores emphyteutae, vel feudatarij meliorantis.
- 27 Grauatus restituere, & emphyteuta priuarentur domino, & iure vtendi re, si eis in illis bonis interdictum esset imponere census.
- 28 Usufructuarius dicitur habere ius tantum in re. Usufructuarius dicitur frui re ipsa, non iure dominij, sed iure seruitutis, num. 28.
- 29 Ius, quod habet usufructuarius est multò debilius, quam ius emphyteutae, & grauati.
- 30 Usufructuarius non potest imponere censum super melioramentis ab eo factis in re usufructuaria.
- 31 Usufructuarius numquam est Dominus melioramentorum ab eo in re factorum, sed statim quoad dominium, & proprietatem acquiruntur Domino fundi.
- 32 Usufructuarius meliorans rem usufructuariam dicitur dolo facere, & quare. num. 33.
- 36 Usufructuarius expensas, in aedificio factas recuperare potest, quatenus domus est effecta pratiofor. Expensas factas, in aliquare, si sit effecta pratiofor, quilibet tertius possessor potest repetere. num. 36. & de veritate huius opinionis, vide num. 38.
- 39 Census super credito non fructifero constitui non potest.
- 40 Bartol. in l. 2. C. de prad. omnib. Nauic. lib. 11. declaratur.
- 41 Usufructuarius repetit expensas necessarias, quae ad perpetuam proprietarij vtilitatem pertinent.
- 42 Usufructuarius non repetit expensas factas in re usufructuaria ad sui ipsius vtilitatem.
- 43 Usufructuarij partes sunt tueri, quod accepit, & non nouum facere, etiam in fauorem Domini.
- 44 Colono usufructuarij denegatur repetitio melioramentorum factorum in re conducta, quia praespiciere debebat resolubilitatem iuris ipsius usufructuarij.
- 45 Aedificans scienter in fundo alieno, aedificium cedit Domino fundi, & nihil potest repeti.
- 46 Illatio non fit ad diuersa.

DECISIO CXVI.

Postquam Dominicus Victorius de anno 1594. donauerat, & quidem donatione inter viuos, & ex causa matrimonij, omnia sua bona Nepotibus, & alijs descendentibus ex Balthasare filio nascituris, reseruaueratq. sibi quingentos, ad effectum testandi, necnon usufructum bonorum donatorum, primum sibi, deinde Balthasari filio, cuiuslibet ipsorum vita naturali durante; De anno 1619. dictus Balthasar cum aliqua melioramenta fecisset in Palatio, quod nuper emptum fuit à R. P. D. Grato, nempè Angulum domus, seu vt dicitur Cātonata, salam, & apothecam in parte inferiori, super istis melioramentis idem Balthasar imposuit Censum redimibilem, illumque vendidit D. Ferranti Beger, qui hodiè petebat Immissionem vigore Saluiani in possessionem istius Palatii pro consequendis fructibus decursis, & decurrendis vigore Censui super dictis melioramentis impositi, & Domini non esse dandam Immissionem responderunt. Tùm quia non probantur haec melioramenta, Tùm quia, esto quod probarentur, super illis censum rectè imponi non posse visum fuit.

Non probantur melioramenta, quoniam in hac materia non attenditur quid impensum fuerit, sed quid fuerit melioratum, Immo & si minus impensum sit, quam melioratum, solum debetur, & attenditur id quod minus est, dicente id ratione naturali, vt scilicet solum recuperetur id quod verè fuit impensum, & non repetatur id quod inutiliter fuit erogatum, & ex quo res non est facta melior, nec

nec preciorum, ita per *tax. in l. in fundo, versic. & si plus, ff. de rei vindicac.* originaliter consuluit *Cast. consil. 270. lib. 2.* quem sequitur *Curr. l. un. consil. 144. num. 7. Siluan. consil. 49. num. 75. Capit. decis. 93. num. 9. Ioseph. Ludou. decis. Perus. 58. num. 15. Tbeusar. decis. 351. num. 1. Rimin. l. un. consil. 311. num. 38. & seqq. per tot. consil. ubi opinionem Castrensis acriter, & doctè contra Ruinum defendit, Laderch. consil. 144. per totum, ubi num. 3. animosè affirmat ab hac opinione neminem præter Ruinum dissentire, & ferè innumeros congerit *Amat. Panorm. resol. 14. num. 62. & seqq. Valasch. de iure emphit. q. 25. num. 28. & Guurb. ad consuetud. Messan. cap. 15. glo. 12. par. 1. num. 5. & Rota etiã fuit amplexa coram Card. Seraph. decis. 899. num. 1. ubi de communi testatur, & decis. 81. num. 2. & 4. post Pacif. de Saluian. & in recent. decis. 650. num. 2. par. 2. atque in Perusina fideicommissi de Gratianis 28. Iunij 1630. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & propterea cum testes non aperiãt, quid impensum, nec quantum melioratum fuerit à Balthassare, non videtur constare de tali melioratione, super qua iste Censui constitui potuerit, nec apparet quantum occasione dd. melioramentorum aucta fuerit æstimation huius Palatii, super quo augmento expressim fuit impositus Censui, & Testes etiam non benè inter se conveniunt, unus enim affirmat ambitum salæ muris quidem fuisse prius septum, sed discoopertum; alter verò salam iam constructam, & coopertam, sed ex depresso magis claram.**

Non etiam potuisse imponi Censum super istis melioramentis, quatenus iustificarentur ex eo Domini censebat, quoniam de tempore impositionis, Balthassar non erat Dominus Palatii, sed usufructuarius, iam enim Dominicus Pater Balthassaris donauerat illud nepotibus ex filio, reseruaueratque Balthassari filio solum usufructum, & proinde meliorationes factæ ab eodem spectabant statim ad filios donatarios, quibus tanquam dominis, & proprietariis soli, ædificium, & meliorationes cesserunt, *S. ex diuerso inst. de rer. diuis. l. adeo 5. ex diuerso, & l. si supra, S. sed Proculus, ff. de acquir. rer. dom. l. redemptores, ff. de rei vindic. & l. 2. C. eod. & ipse Balthassar usufructuarius nedum non acquirit dominium melioramentorum, quæ ipse sciens fecerit, sed nec expensas repetere potest, ut bene colligitur ex responso Neratij in *l. usufructuarius 51. ff. de usufr. & l. usufructuarius 68. ac l. sed & si quid inædificauerit 19. ff. eodem*, qui textus loquuntur de melioratione, quæ resultat ex impositione rectorij, quæ pars est etiam melioramentorum, de quibus agitur in casu præsentis, & fortior etiam est *Textus in leg. si quis domum, S. hic subiungi, & S. idem 8. quarit. ff. locati*, ubi Vlpianus, colono usufructuarij denegat repetitionem melioramentorum factorum in re conducta, quia prospicere debuit euenire posse, ut ius usufructuarij resoluatur, unde multo æquius est, ut idem seruetur in usufructuario; imputet enim sibi ipse usufructuarius, qui qui lege resistente, ac nolente inædificauerit, id quod tollere non potest, tenuente etiam propter Vrbis decorem, ultra lura præallegata, dispositione *l. 2. C. de adific. priuatis, l. Prætor. S. hoc interdictum, ff. de nou. oper. nunciat. & quod notant DD. in d. l. sed, & si quid inædificauerit, ff. de usufr. Castill. de usufr. cap. 33. sub num. 12. atque magis ad suam voluptatem, quam ad utilitatem domini pertinere, intellexit in quo motiuo niti, *l. usufructuarias 51. & 68. arbitrat. est, Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. sub num. 28.***

quod idem procedit etiam in Patre usufructuario, qui si impendat in bonis aduentitijs filiorum, non sibi acquirit, sed ædificatum, & melioratum spectat ad filios, licet deinde ipse Pater impensas reperat, iuxta tradita per Bald. in *auth. excipitur, num. 4. C. de bon. quæ liber. Cast. in leg. fin. S. ubi autem in vnum, num. 7. versic. & ideo si Pater, C. eodem. Pinel. in l. 1. in 2. par. num. 69. C. de bon. matern. Alba. consilio 241. num. 22. versic. si verò Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. num. 13. versic. ob idque Guurb. ad consuetud. Messan. c. 15. glo. 13. par. 1. num. 3. versic. in patre. Guttier. pract. quæst. cap. 89. nu. 5. lib. 5. quæ expensarum repetitio ex priuilegio Patri videtur concessa ratione legitimæ administrationis,*

quam habet in bonis filiorum, ut innuit *Castill. de usufr. c. 33. num. 21.*

Hoc posito, quod Balthassar non esset Dominus melioramentorum, sed tantum creditor impensarum, intrat duz conclusiones pro nullitate census.

12 Prima est, quod super re aliena Censui imponi non potest, quia esset absque fundo contra formam Constitutionis san. mem. Pij Quinti, ita *Rota decis. 678. num. 5. par. 1. recent. plenè Modern. Perus. de censib. par. 1. cap. 2. quæst. 2. art. 1. num. 6. & 7. M. Anton. Amat. decis. March. 6. num. 6. & 7. Duard. ad Bullam Pij Quinti, §. 1. quæst. 5. num. 2. & 13. & seqq. & tertius possessor, qualis est R. P. D. Gratus potest opponere huiusmodi exceptionem, quod scilicet melioramenta, super quibus impositus fuit census, non erant de dominio Balthassaris imponentis, *Petr. Gregor. de censibus, quæst. 5. num. 12. ibique Mastrill. in addit. num. 163. Jacob. Chirco eodem tract. num. 20. in fin. versic. & aduertit. Franc. Prouenzal. d. tract. num. 9. Lud. Montalt. num. 18. in fin. & 19. lo. Aloy. de septim. num. 104. & 105. Nicol. Sann. num. 3. Blaschus Lancea, num. 48. Milanens. decis. 1. num. 103. lib. 2.**

14 Secunda est conclusio, quod super credito in terminis Bullæ, non potest imponi census, cum & super Iuribus incorporalibus, & actionibus tam ad res mobiles, quam immobilis competentibus, census identidem constitui non possit, *Rebel. de oblig. lust. lib. 10. quæst. 6. num. 4. versic. non tamen. Eugen. consil. 100. num. 39. lib. 1. Modern. Perusini de censib. par. 1. cap. 3. quæst. 1. art. 5. num. 5. & seqq. Mastrill. in addit. ad Petr. Gregor. de censib. quæst. 5. num. 105.*

15 ubi negat validum esse censum constitutum super Iuribus, quia non veniunt appellatione immobilium, nec per se gignunt fructus, & Bulla sanct. mem. Pij V. statuit illius impositionem super re immobili, quæ de sui natura fructifera, *Auedan. de Cens. Hispan. cap. 56. nu. 15. Duard. ad Bullam san. mem. Pij V. §. 1. quæst. 32. num. 3. & 4. ubi quod licet*

17 secundum aliquos, actiones huiusmodi inter bona immobilia connumerentur, nihilominus stabiles non sunt, nec de sui natura fructifera.

Ex quibus conclusionibus necessariò sequitur nullitas census, de quo agitur, si enim Balthassar tantum erat creditor impensarum, & melioramentorum super isto credito, non rectè impositus fuit census, minusque imponi potuit super proprietate, & dominio melioramentorum, quia hæc 18 erant filiorum, & super re aliena non rectè constituitur census, ut supra dictum fuit.

Non obstant decisiones, in quibus resolutum fuit censum imponi posse ab emphyteuta, à feudatario, à grauato, & ab 19 alijs, qui ad restitutionem bonorum melioratorum tenentur, prout de grauato est *decis. 55. num. 6. & 59. num. 12. & 13. post Modern. Perus. de censibus, & decis. 344. num. 2. par. 4. diuers. & notant Add. ad sanct. mem. Gregor. XV. decis. 225. num. 16. versic. item si nulla, Modern. Perus. de censibus par. 1. cap. 2. quæst. 1. art. 6. num. 27. Duard. ad Bullam san. mem. Pij V. §. 1. quæst. 7. num. 37. de feudatario autem, seu emphyteuta extat *decisio 40. post Modern. Perus. de censibus, & decis. 349. num. 1. par. 2. recent. & tradunt idem Modern. Perus. de censib. par. 1. cap. 2. q. 2. art. 1. num. 16. & art. 2. num. 17. Duard. ad Bullam san. mem. Pij V. §. 1. q. 10. num. 29. & q. 12. num. 51. Amat. Panorm. qui plures congerit res. 3. num. 80.**

Quoniam pro responsione distinguendi sunt duo casus.

20 Primus est, quando is qui melioramenta fecit interim est Dominus ipsius rei melioratæ, & pleno iure, ac bona fide, tanquam Dominus illam possidet, qualis est grauatus ex fideicommissio restituere post eius obitum, vel sub aliqua conditione, leg. generaliter, *S. sub conditione, ff. qui & à quibus, l. Iulianus, ff. de rei vendicac. Peregr. de fideicommiss. art. 3. num. 96. & art. 40. num. 6. in quibus terminis loquuntur*

21 *decis. 55. post Modern. Perus. de censibus, & decis. 344. par. 4. diuers. & quotquot DD. & decisiones supra allegatæ fuerint, vel idem meliorans habet dominium saltem utile, veluti feudatarius, & emphyteuta, l. 1. & 2. ff. si ager vtilis, vel emphyt. petatur, cum concordantibus, in quibus terminis emanantur *decis. 40. post d. Modern. Perus. de censibus,**

fibus, & decis. 349. par. 2. recent. atque alia. Et in isto casu
 22 recte census imponi potest super melioramentis, & sustinetur etiam postquam venit casus restitutionis rei melioratae, quia ipse meliorans de tempore factae meliorationis erat nedum bonae fidei possessor, sed & verè dominus, licet res ad alium esset aliquando reuersura, & ab initio proprietas melioramentorum acquisita fuit ipsi melioranti, ut potè, facta in re, quae tunc erat sub illius dominio, ideoque
 23 nec huiusmodi melioramenta veniunt in restitutione fideicommissi, sed per viam detractationis remanent libera ipsi heredi grauat, ut bene inquit *Rota d. decis. 344. num. 2. versic. & non comprehenduntur, par. 4. diuers.* & sic super istis melioramentis recte subsistit census, quemadmodum
 24 dum, & super re ipsa fideicommissio supposita sustineri potest censum, quando vel est in parte libera, vel census est impositus ab eo, cui competunt detractationes ratione legitime, & trebellianicae, pluries resoluit *Rota, ut in decis. 49. num. 1. & 2. decis. 53. num. 5. post Modern. Perus de censib. & in decis. 559. num. 9. par. 1. & decis. 620. num. 4. par. 2. recent. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 453. num. 1. & 2. ac in Romana, seu Ciuitatis Castellii Census 27. Maij 1630. coram R. P. D. meo Pironano.* Prout & eiusdem iuris est quod quando melioramenta sunt ab emphyteuta, vel feudatario facta, quae feudalia, & emphyteutica non dicuntur, etiam si subiectum principale sit feudale, seu emphyteoticum, sed transcunt ad haeredes, & successores emphyteutae melioramentis, ut ponderauit *Rota in d. decis. 349. num. 1. par. 2. recent.* vnde merito, & super his melioramentis impositus census est validus, nec enim vlla aequitas, aut ratio patitur, ut huiusmodi grauatus, seu emphyteuta priuaretur dominio, & iure vtendi sua, quemadmodum
 27 priuarentur, si census impositio esset illis interdicta, & quamuis Domini sint temporaliter, & aliquo tempore, siue adueniente aliqua conditione teneantur ad restitutionem, tamen hoc est euentuale, & multa contingere possunt, ex quibus onus restitutionis expiret, & res perpetuo penes ipsos remaneat.
 Secundus verò est casus, quando is, qui fecit melioramenta, nullum habebat dominium in re meliorata, sed solummodo quandam possessionem, qualis est usufructuarius,
 28 qui dicitur habere ius dumtaxat in rem, reque ipsa frui debet, non quidem iure domini, sed seruitutis, *l. vii frui,*
 29 *§. verum autem, ff. si usufructus petatur,* quod ius tunc multo debilius est, quam ius emphyteutae, vel grauati, ut tradit *Alba consil. 454. num. 5. Castill. de usufruct. c. 5. num. 17.* &
 30 in isto casu census ab usufructuario tunc super melioramentis impositus nullatenus sustinetur.

Tum quia dd. melioramentorum ipse usufructuarius nunquam fuit Dominus, sed statim quoad dominium, & plenam proprietatem acquiruntur Domino fundi, seu proprietario, & idem usufructuarius, quia tam & si meliorem, excolendo aedificium, Domini causam faciat, non tamen id iure suo facere potest, ut sunt verba *text. in l. usufructuarius §. 1. ff. de usufruct.* & ideo quodammodo tunc malae fidei possessor, siue meliorator dici potest, ut obseruauit *Horoman. de feud. lib. 2. §. si vassallus. fol. 263.* & sequitur *Castill. de usufruct. cap. 33. sub num. 12. versic. quarto, & ultimo;*
 33 suspicari enim licet, quod usufructuarius non sine dolo tunc domum inaedificauerit, nempe ut haeredibus ansam praebet, post eius mortem diutius insistenti in domo meliorata & sub praetextu meliorationis illam retinendi in prauiudicium, & damnum veri Domini, & Proprietarii, vnde merito
 34 tunc huiusmodi census super re non sua, sed aliena impositus, non subsistit.

Tum etiam, quia quatenus malae fidei possessor, siue meliorator dici non debeat usufructuarius, lege prohibente inaedificans; quippe quod eo animo aedificium perficere
 35 potuerit, quod intellexerit id optari à proprietario, prout reprobandò Horomanum tradit *Garz. de expens. & meliorat. cap. 11. num. 28. versic. nec constituendum,* & quod usufructuarii expensas in aedificio factas recuperare possunt, quatenus domus est effecta pretiosior, prout quemcumque tertium possessorem illas consequi posse, ne vnus
 36 cum alterius iactura locupletetur, per *text. in l. 2. C. de*

pradijs, & omnibus reb. nauicular. lib. 11. docuit Bart. ibi. & sequitur est l. 1. in l. creditor. la prima. num. 7. ff. si cert. per. Soccin. sen. consil. 22. 4. num. 2. lib. 2. Garz. de expens. & meliorat. cap. 18. num. 55. & seqq. & conclusionem Bartoli
 38 esse communiter receptam, neminemque ab ea inueniri dissentientem, immo contrariam sententiam nullo iure posse defendi, & aequitati naturali esse repugnantem, tradit *Thesaur. lun. quaest. 71. num. 4. & 5. lib. 1. Amat. Panor. mit. resol. 3. num. 78. & 79. qui loquitur de expensis factis in aedificio, in alieno solo constructo, Giurb. ad consuetud. Messan. cap. 1 §. glo. 13. par. 1. num. 3. vbi exemplificat in omnibus, qui habent ius in re, Adhuc census non sustineretur, quia semper verum esset, censum esse impositum super credito impenfarum in melioramentis factarum, tunc at super crediro non fructifero census constitui non potest, ut superius in secunda conclusione fuit firmatum.
 40 Assertio autem illa deducta tunc ex Bartolo in d. l. 2. C. de pradijs, & omnibus reb. Nauicul. lib. 1. quoad tertium possessorem, quod scilicet regulariter tertio possessori melioramentorum repetitio perimitur, procedere quidem potest in usufructuario, quando fecerit impensas in conseruatione rei necessarias, quae non modicae sint, & ad perpetuam
 41 proprietati vtilitatem pertineant, & in quibus cesset suspicio illa malae fidei, & quarum deductio usufructuario permittitur in l. haftenus. ff. de usufruct. cum concord. Secus autem est dicendum, de impensis factis in constructione noui aedificij, vel additamento tectorij, siue incrustationum
 42 ad aedificium iam constructum, tunc quae potius ad sui ipsius voluptatem, & oblectamentum spectant, & excedunt metas facultatis ipsius usufructuarij, cuius partes sunt tueri, quod accepit, non nonum facere, etiam in fauorem Domini, ut loquuntur responsa *Neracij in l. usufructuarius §. 1. et 68. ff. de usufruct. et text. in l. si quis domum §. hic subiungit, et §. idem quarit ff. locati,* in qua lege etiam colonorum
 44 usufructuarij denegatur repetitio melioramentorum factorum in re conducta, quia prospicere debuit debilitate, & resolubilitatem Iuris ipsius usufructuarij, ut supra dictum fuit, Et in his expensis usufructuarius, quia scit rem esse alienam, nec Iure domini possidet, ideo merito subiacet regulae, *§. ex aduerso, Instit. de rer. diuis.* neque de his loquuntur *Bart. & alij praerlegati DD. prout appositè distinguit Peregrin. de fideicommiss. art. 50. num. 42. & conserunt tradita per Valasc. de iur. emphyteut. quest. 25. num. 3. §. quicquid postea dicat de stylo Senatus Lusitani, quem aequiorum putat.**

Ex quorum casuum distinctione, bene deprehenditur non obtinere decisiones in obiecto deductas, quia emanarunt in terminis primi casus, qui cum toto caelo distat à secundo casu, in quo versatur praesens controuersia, merito ad istius definitionem decisiones ille trahi non possunt, *l. si ita, ff. de manumiss. testam. l. si seruus, ff. de statu liber.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Romana Haereditatis.

Die Luna 26. Aprilis 1632.

ARGUMENTVM.

Agitur de interpretatione Statuti Vrb. lib. 1. Cap. 131.

S V M M A R I V M.

1 Statut. Vrb. lib. 1. c. 131. disponit, quod marito decedente superstiti uxore, cum liberis, uxor quartam partem dotis ad usufructum tantum, de bonis mariti lucretur.

2 Vfus-

- 2 *Vsufuctus morte vsufuctuarij finitur, & ad haeredes non transmittitur, & num. 5.*
- 3 *Quantum dotale ex statut. Urb. lib. 1. cap. 131. debetur filijs, uti haeredibus, & non uti filijs, & num. 6. vide rationem num. 7.*
- 4 *Dictio, tantum, est taxativa.*
- 8 *Afflict. decis. 37. & 314. reijciuntur.*
- 9 *Decis. 209. num. 3. par. 1. in recent. corrui, cum sit solum fundata in decis. Afflict. 37. & 314. quae non subsistunt, & attendi non debent.*
- 10 *Lucra nuptialia spectant de iure ad filios, licet non sint haeredes patris, vel matris.*
- 11 *Statutum, quando dicit, quod aliquid sit faciendum iuxta dispositionem Iuris communis, debet intelligi de illa dispositione Iuris, quae loquitur in terminis Statuti, & num. 14.*
- 12 *L. generaliter, & Auth. haeres, C. de secund. nupt. declarantur.*
- 13 *Vxor transiens ad secunda vota priuatur proprietate, eorum, quae fuit super lucrata ex donatione propter nuptias, & acquiruntur ipso iure filijs primi matrimonij.*
- 15 *Vsufuctus, quando finitur, consolidatur cum proprietate.*

DECISIO CXVII.

Agitur de quarto dotali scut. 2350. super lucrato per Seprimiam Mancinam in bonis Dominici viri praefuncti, nam Cleria communis filia, quae à dicto Dominico fuit post mortem Septimiae matris substituta, in dimidia haereditatis occupauit etiam aliam medietatem relictam Archiconfraternitati eamque retinere contendit pro dicto praefuncto credito quarti dotalis, tanquam filia, & haeres suae matris, sed proposito super hoc particulari dubio Domini contra Cleriam responderunt, & moti sunt, quia extat in Vrbe Statutum in capit. 131. lib. 1. Vbi fit disponitur, quod marito decedente superstiti vxore cum liberis, qui est casus noster, vxor quartam partem dotis ad vsufuctum tantum de bonis mariti lucretur, si igitur Septimia mater Cleriae non superlucrata est dictum quartum dotale, nisi quoad vsufuctum, inde sequitur, ut nihil possit in illo praetendere Cleria, uti illius filia, & haeres, fit quia vsufuctus morte vsufuctuarij finitur, & ad haeredes non transmittitur, §. *finitur Instit. de vsuf.* sed redit ad proprietatem, *Tiraq. in tract. de mort. §. 3. declarat. 1. num. 6. & 7. Rot. decis. 653. num. 1. in fine par. 2. recent.*

Si verò Cleria praetendit post mortem matris ex eodem Statuto dictum quartum dotale sibi defecit uti filiae Dominici, non uti haeredi, & quod propterea fit ab haereditate eiusdem Dominici separari. & sibi tanquam filiae applicari. Domini responderunt hunc articulum iam fuisse in Rota bene discussum, & resolutum, quod quartum dotale ex Statuto Urbis, fit debeatur filijs, uti haeredibus, non uti filijs, ut latè in decisione Domini mei Decani in causa Romana de *Cauallerijs* 22. Martij 1632. ad quam voluerunt haberi relationem in praesenti decisione. Statutum enim dum in casu existentiae filiorum defert vxori superstiti quartum respectu vsufuctus cum dictione taxativa, fit tantum, quae importat, ut lucrum non acquiratur vxori pleno iure, inde sequitur, quod proprietatem illius remanserit in haereditate coniugis praefuncti, cum de illo Statutum non disposuerit, nec ab haereditate extraxerit; unde dum mortua vxore fit locus restitutioni vsufuctus, & Statutum in hoc casu subiungit, quod restituatur cui de iure, nulla facta mentione filiorum, filij debent, & vsufuctum, & proprietatem capere uti quid haereditarium patris, non fit uti rem propria illis prouenientem tanquam filijs, ut in his terminis extat decisio *Franch. 106. num. 6.* vbi quod ita saepe fuit in illo

7 Senatu iudicatum per rationem, fit quod proprietatem nunquam recessit ab haereditate, à qua nunquam fuit ablata, & ita fuit etiam resolutum in Romana quarti dotalis 16. Martij 1618. coram bon. mem. Remboldo, & coram D. meo Pirovano in dicta decis. 653. num. 4. & 7. par. 2. recent. san. mem. *Gregor. decis. 398. num. 3. seqq. & latè in dicta Romana de Cauallerijs.*

8 Non obstat fit decis. *Afflict. 37. nu. 6. & decis. 314. num. 3. & seqq.* quae contrarium decidunt, nempe quod filij in hoc lucro succedant tanquam filij, & non tanquam haeredes. Quia istae decisiones fuerunt saepe saepius in eo consilio reiectae, ut testatur idem *Franch. in d. decis. 106. num. 6. & 7.* vbi quod haec opinio non est amplius in dubio reuocanda ex quo contra decisionem *Afflict.* fuit saepius iudicatum, & idem testatur *Vrsil. ad eandem decis. Afflict. 314. ad fin.* & in illis non fuit considerata supradicta ratio, quod proprietatem non fuit ab haereditate patris separata, & per hanc rationem corrui etiam fit decis. 209. par. 1. recent. quae est solum fundata in decisionibus *Afflict.*, quae non subsistunt, & attendi non debent, ut supra.

Non obstat, quod mater ex dispositione Statuti teneatur restituere lucrum cui de iure, & de iure fit determinetur, quod lucra nuptialia spectent ad filios, licet non sint haeredes Patris, vel matris, ut in *l. generaliter. §. in his autem casibus, iuncta authen. ibi seqq. haeres, & authen. vxore mortua, C. de secundis nupt. cum similibus.* Quia dum Statutum dicit, quod fit faciendum restituio iuxta dispositionem iuris, communis fit debet intelligi de illa dispositione iuris, quae loquitur in terminis eiusdem Statuti disponentis solum de vsufuctu, & non de proprietate, quae remansit in haereditate coniugis praefuncti, & ideo non est intelligendum de dispositione iuris inducta in *d. l. generaliter, & in d. authen. haeres, C. de secundis nupt.* quia ibi fit lex disposuerat tam de vsufuctu, quam de proprietate, quae cum esset ex haereditate deducta, & vxori superstiti applicata non mirum si filij tanquam filij capiunt illud lucrum iure proprio, & non tanquam haeredes, cum tanquam tales non possint capere id quod in haereditate non reperitur, ultra quod praedicta iura loquuntur in terminis coniugis fit transeuntis ad secundas nuptias, propter quas priuatur proprietate, quae statim ipso iure acquiratur filijs ob priuationem Matris, vel Patris, ut declarat *Bald. in d. l. generaliter, §. in his autem in princ. vsque ad num. 4. & magistraliter Corn. in consil. 309. num. 2. vsque ad fin. lib. 3. Gabr. consil. 101. num. 11. lib. 2. Surd. consil. 206. num. 12. & seqq. lib. 2.* unde cum iste non sit casus noster dispositio dictarum legum, non est dispositio, de qua loquitur Statutum, & ideo recurrendum fit est ad dispositionem iuris communis, quae deciderat quomodo succedant filij circa ea, quae reperiuntur in haereditate paterna, & certe nulla oritur dubitatio quin succedant tanquam haeredes, siue ex testamento, siue ab intestato, & dum ipsi sunt haeredes Testatoris, quoad proprietatem etiam durante vsufuctu, sequitur, ut eo finito fit de iure idem vsufuctus, qui cum proprietate consolidatur, eisdem haeredibus proprietatis restituatur, ut per *Cuman. consil. 48. Incipit Statutum Florentiae, circa fin. versic. pro parte autem. Dec. consil. 386. num. 6. & 7.* & fuit decisum in supradictis causis coram sanct. mem. *Gregor. & Pirovano*, & nouissime coram Domino meo Decano in Romana de *Cauallerijs*, cum qua Domini in omnibus, & per omnia transue-runt, &c.

Et ita, &c. vna, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana donationis de Vrsinis.

Die Luna 26. Aprilis 1632.

A R G V M E N T V M.

Scriptura priuata trino teste subscripta, quam vim habeat. Donatio, quando non egeat

egeat insinuatione, & reliqua circa materiam donationis.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio est principale requisitum ad effectum immisionis.
- 2 Scriptura priuata trino teste subscripta, de iure dicitur solemnitas.
- 3 Scriptura priuata trino teste subscripta, dicitur publica, si partes conueniant, ut vim publici instrumenti habeat.
- 4 Ad probationem contentorum in scriptura priuata, trino teste subscripta, sufficit si reperiatur recognita.
- 5 Donatio non valet, si careat insinuatione de iure requisita, in donationibus excedentibus summam legalem.
- 6 Insinuatio non requiritur in donationibus, ubi iuramentum interuenit.
- 7 Insinuatio non requiritur, quando adest iuramentum, etiamsi per statutum illa requiratur.
- 8 Obligatio de renunciando, idem operatur, quod ipsa renuntiatio.
- 9 Pactum de donando idem operatur, quam ipsa donatio.
- 10 Causa finalis in matrimonio illa dicitur, quae respicit certum matrimonium, non autem in genere contrahendum.
- 11 Donatio respiciens conseruationem familiae sub certa lege primogeniturae, reputatur ob causam finalem, & est exempta ab onere insinuationis remanet.
- 12 Decisione in causa Romana donationis de Cuppis declaratur.
- 13 Donatio sustineri non potest ex defectu stipulationis, & acceptationis pro absente, & non dum nato.
- 14 Stipulatio ex quo probetur, quod in donatione interuenit.
- 15 Verbum, promitto, in instrumento publico, si reperiatur, sine dubio importat stipulationem.
- 16 Pater potest stipulari pro filio absente, & pro nascituro.
- 17 Constituit. san. mem. Sixt. V. requirens licentiam Papae in donatione Castrorum, quando procedat.
- 18 Alienatio de iure non est prohibita.
- 19 Hypotheca non venit appellatione permutationis, & donationis.
- 20 Donans rem, quam quis nesciebat esse alienam, non valet.
- 21 Donatio facta verbis vniuersalibus, sustinetur pro iure, quod donans habet in re donata.
- 22 Legans, seu donans rem, sciens non esse suam, sed sibi hypothecatam, sustinetur pro iure, quod habet in re.
- 23 Donatio in totum corrumpit ex defectu voluntatis.
- 24 Text. in leg. Iulianus, ff. de legat. 3. declaratur, & num. 26.
- 25 Donatarius, dum potest incumbere rei, donec fuerit satisfactus de ipsa donatione, semper intrant termini. I. Iulianus, ff. de legat. 3.
- 27 Donatio de re aliena tenet, quando fuit facta coniuncta personae, licet donator ignorauerit rem esse alterius.

DECISIO CXVIII.

Dum nuptui tradita fuisset Virginia Comiti Alexandro Vrsino de Pitigliano, pro parte eius dotis à patre suo Enrico recepit Castrum Mompei, aestimatione conuenta in scutis 14. millibus, progenitis exinde ex eodẽ matrimonio DD. Ioann. Antonio, Bertoldo, & Cosmo; decessit primò Virginia, cui aequaliter praedicti filij successerunt; decessit secundo loco Comes Alexander, hærede instituto Do. Bertoldo, nonnullis legatis D. Cosmo, tertio filio relictis; postmodum Ioannes Antonius qui successerat vigore antiquae Primogeniturae, ut decentius D. Bertoldus uxorem ducere posset, & familiam, quæ multum cordi erat eidem Ioanni Antonio propagaret, donauit primogenito nascituro de legitimo matrimonio ex D. Bertoldo fratre, & hac rata, & portione, *che s'eli aspetti del sudetto Castello di Mompei*, mortuo denique Ioanne Antonio ab intestato.

Primò orta fuit litis inter DD. Bertoldum, & Cosmum fratres super proprietate Castri praedicti, asserente D. Cosmo pro medietate ad se spectare tanquam de fundo dotali Virginiae matris, & excipiente D. Bertoldo esse de patrimonio Comitis Alexandri, tanquam dati in dotem aestimatam, ut propterea ad ipsum iure hereditario Patris totum spectaret, remanente D. Cosmo tantummodo hypotheca pro recuperatione medietatis pretij eiusdem Castri, & hac lis, præcedente Rotali resolutione coram bon. mem. Francisco Vbaldo 28. Nouembris 1622. quod Castrum praedictum fuerat datum in dotem aestimatam, fuit per transactionem composita, in qua D. Cosmus dimisit possessionem, & proprietatem dicti Castri, recepto pretio medietatis illius in tot locis Montium, & de hac lite amplius non agitur.

Secundò alteralis orta fuit, nato Primogenito filio Do. Bertoldi Alexandro nuncupato, super rata parte ad Ioannem Antonium spectante, & eidem Primogenito nascituro donata, & de hac in praesenti agitur, pro qua, cum intentatum fuisset remedium adipiscendae, emanauit sententia absolutoria ad fauorem D. Cosmi; & hodiè dum quaereretur, an eadem sententia sit confirmanda, responsum fuit.

Constare de bono iure Alexandri; sed non competere immisionem.

Fundamentum postremae partis fuit: quia Dominus Cosmus per transactionem, iam dimiserat possessionem Castri in manibus, & posse D. Bertoldi fratris, recepto pretio in locis Montium; vnde per D. Alexandrum Iuniorem eiusdẽ D. Bertoldi Primogenitum erat petenda immissio contra Patrem possessorem Castri, non autem contra Dominum Cosmum possessione carentem, cum ipsa possessio sit principale requisitum ad effectum immisionis. *l. vnic. C. de alien. mutan. lud. caus. fact. Papien. in praxi, in lib. in Ad. reali, in verbo tenet, & possidet num. 1. Seraph. decis. 1074. in princip.*

De bono autem iure D. Alexandri Iunioris visum fuit constare: quia datur scriptura donationis tam ab ipso Ioanne Antonio, quam à D. Bertoldo subscripta, & trino teste notata, quæ nedum de iure solemnitas dici debet, per *l. scripturas in fine, C. qui potior. in pignor. hab. §. si quis igitur vult caue deponere, Auth. de Instrum. cau. & fid. las. consil. 129. num. 4. volum. 2. Cornel. consil. 129. num. 6. volum. 1. Odd. consil. 100. num. 99. sed, & publica; cum ex voluntate partium potest & conueniri, prout in hac fuit conuentum, ut vim publici instrumenti habeat Bald. in *l. de quibus, ff. de legib. Decian. consil. 11. num. 188. lib. 1. Odd. d. consil. 100. num. 23.* quæ cum ad probationem contentorum sufficiat, si recognita reperitur, *l. publica, ff. de pos. §. si quis igitur in Auth. de Instrum. cau. & fid. Paris. consil. 19. num. 46. & consil. 81. num. 13. vol. 3. Beroi. consil. 15. num. 18. vol. 3. Neuzan. consil. 45. num. 14. Crau. consil. 73. num. 15. in fine*, satis patet in verbis, & contextu Ioannem Antonium donasse Primogenito masculo nascituro ex D. Bertoldo, qui nunc est Alexander Iunior, omnem ratam, & portionem sibi spectantem in dicto Castro Mompei, quæ est tertia pars ad se spectans, ratione*

ratione successionis in iuribus dotalibus Virginie communis matris.

Neque de validitate huius donationis dubitari potest ex eo, quod ꝑ careat insinuatione de iure in donationibus summam legalem excedentibus, requisita, per *l. fancimus, C. de donat. Clar. in §. donatio. quæst. 15.* vbi regulam ponit.

Quia cum donatio ipsa contineat causam matrimonij, & legem Primogenituræ iam in familia dictorum statum erectæ sequi debeat, ac fuerit in ipsa scriptura donationis conuenitum, vt reduceretur in publicum Instrumentum iuratum in amplissimam formam, cum solitis renunciacionibus futuris insinuationibus non requiritur ꝑ insinuatio, propter vim Iuramenti, secundum veriore, de qua per *Clar.*

in §. donatio, q. 18. etiam quod illa requiratur ꝑ statutum, dum modò virum quæ, & iuramentum, & insinuatione sint adhibenda, *Seraph. decis. 472. n. 14. & Rot. decis. 665. n. 7. p. 1. recen.* nec vim facit, quod Iuramentum non fuerit verè præstitum, sed promissum, quia ad effectum renunciacionis idẽ

ꝑ operatur obligatio de renunciando, prout ipsa renunciatio; & idem dicitur de obligatione ꝑ de donando, prout ipsa donatio, vt latissimè fuit firmatum in *Romana Donationis de Castellanis 17. Iunij 1630. coram D. meo Decano;* & nihilominus causa matrimonij, & conseruationis familie ex lege Primogenituræ iam erectæ, idem operatur pro validitate donationis absque insinuatione: quia etfi

Rota sequatur distinctionem, quod causa finalis illa sit, quæ respicit certum matrimonium, non autem in genere contrahendum, vt in *devis. Romana de Incafatis coram D. meo Merlino 16. Iunij 1626. & 12. Februarij 1629.* atamen, vbi concurret causa respiciens conseruationem familie sub certa lege Primogenituræ, vt in præfenti, semper

ꝑ donatio reputatur ob causam finalem, & exempta ab onere insinuationis remanet, *Molin. de primog. lib. 2. cap. 8. num. 18. Port. Imol. consil. 81. num. 28. Peregrin. de fideicom. art. 51. num. 64. Grat. discept. 924. num. 26. & 31.* & in terminis Primogenituræ Rota sequuta est hanc Molinæ opinionem in *Camerinens. Bonorum de Ottonibus 17. Februarij 1623. coram Remboldo, & in Romana Hereditatis de Matthais 21. Maij 1627. coram D. Cardin. Virili tunc Rota Auditore;* nec prædictis decisionibus contradicunt

12 Romana donationis de ꝑ Cuppis, quæ est 22. inter impressas per Picum post Commentaria ad Statuta Urbis, & supra allegatæ de Incafatis: quia in prædictis erat contemplata agnatio in genere, & aliæ causæ erant expressæ, ex quibus illa agnationis dignosci non poterat finalis; in præfenti autem sola conseruatio Primogenituræ fuit expressa, quæ tanquam vnica, & respiciens commodum donantis ratione decoris, & perpetuitatis diuitiarum in familia haberetur pro finali, & respicit commodum donantis non simpliciter tertij, quæ ratio mouit Dominos in illis decisionibus de

Cuppis, & Incafatis, inter cætera, vt existimarent causam esse impulsuam non autem finalem.

13 Similiter neque releuat, quod donatio ꝑ sustineri non possit defectu stipulationis, & acceptationis pro absente, & nondum nato, *Peregrin. de fideicom. art. 51. num. 3. & 4. Mant. de contrah. lib. 13. tit. 7. num. 11. cum alijs allegatis.*

Quia de stipulatione dubitari non potest, ex quo in apocha legitur ꝑ verbum, *promette,* & in fine adest acceptatio D. Bertoldi, quæ important stipulationem, secundum veriore, de qua per *Cagnol. in l. lecta, num. 92. ff. si cere. petat. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 41. num. 10.* & eo maxime quia apocha erat redigenda in publicum Instrumentum, in quo absque hæsitacione verbum ꝑ promitto importat stipulationem, *§. si scriptum, Instit. de iustit. stipul. l. 1. C. de contrah. & committ. stipulat. & latissimè comprobatur hanc conclusionem, Surr. decis. 115. num. 4. posita autem stipulatione de releuantia non erit dubitandum,*

16 quia Pater potest stipulari ꝑ pro filio absente, & pro nascituro, *Barc. in l. quod dicitur, num. 4. & 12. ff. de verbor. obligat. Peregrin. consil. 8. num. 42. lib. 1. & de fideicom. art. 51. num. 6. Mant. de contr. lib. 14. tit. 16. num. 6. & 19. Rota decis. 282. num. 4. par. 1. recent.*

17 Constitutio autem ꝑ san. mem. Sixti Quinti requirens licentiam Papæ in donatione Castrorum, non etiam resisti

potentia donantis.

Quia quicquid hæsitari posset in donatione Castri, prout loquitur eadem Constitutio, quando mutantur personæ inuestitæ, & nos versamur in donatione facta Consorti, in quem ex intentione Bullæ non cadit prohibitio, & de iure

18 non est ꝑ prohibita alienatio, vt in emphyteusi firmant, relati per *Corbulum de caus. priuat. ampliat. 12. num. 7.* & in Patronatu est decisio *Achillis 10. de iure patron. & vbi non agitur de translatione domini, vt in præfenti, quia illud remansit in hereditate Alexandri Patris propter dotem æstimatam, vt supra dictum fuit, cessat omnis controuersia ratione translationis hypothecæ super Castro pro consequendo pretio ratæ spectantis ad donantem, de qua non loquitur*

19 Bulla, sed tantum modò ꝑ de permutatione, & donatione, quorum appellatione non venit hypotheca, *Cyn. in leg. finali, num. 2. in tertia oppos. C. de reb. non alienan. Odd. de prohib. alienat. fideicom. q. 24. num. 84. Fusar. q. 695. num. 18.* & idem in terminis dictæ Bullæ fuit firmatum in *Romana, seu Sabinen. Censu 17. Nouemb. 1628. coram D. Cardinali Virili.*

Non obstat, quod data validitate dispositionis, & potestate disponendi, semper tamen deficiat voluntas donantis, qui vult donare ratam Castri, non autem iura tertie partis dotis; vnde si de Castri proprietate non potuit dispo-

re, cum non esset fundus dotalis, sed æstimatus, & translatus in dominium Alexandri mariti, iuxta resolutionem supradictam coram bonæ memoriæ Francisco Vbaldo, de iuribus, & hypotheca dicebatur non esse agendum, pro

20 quibus voluntas donantis non probatur, ꝑ sed de proprietate inutiliter donata ab ignorante suam non esse, *§. non solum Instit. de legat. l. vnum ex familia, §. si rem tuam, ff. de legat. 2. l. cum alienam, C. de legat. Mant. de coniect. lib. 9. tit. 9. num. 1. Crass. in §. legatum, q. 14. num. 2. Menoc. præsumpt. 116. num. 13. lib. 4. cum alijs allegatis.*

Quia, cum verba donationis dicant, *dona irrenocabilmente ogni rata, & portione, che se aspetti al predetto Signor Marchese del sudetto Castello;* ratione illius verbi vniuer-

21 salis, ꝑ sustinetur donatio pro iure, quod habebat donans in dote Virginie matris per *l. Iulianus, 66. ff. de legat. 3. in prim. ibi, Prædium Seianum omne, eam quoque partem fundi superscripti, quasi ad se pertinentem videri per fideicommissum reliquisse, quam ex causa pignoris nactus esset, & per illum textum, idem firmanunt Abb. in c. filius, num. 4. & Co. var. num. 2. de testam. Mant. de coniect. lib. 9. tit. 1. num. 15. Alex. consil. 47. num. 4. lib. 3.*

22 Nec potest euitari dispositio dictæ ꝑ *l. Iulianus,* ex eo, quod benè procedat, quando legans, & seut donans sciebat illam rem non esse suam, sed sibi hypothecatam, & in ea habere tantum Ius pignoris, & tunc sustineatur donatio pro iure, quod habet in re; secus autem circumscripta scientia pignoris, & data opinione donandi Castrum in proprietate portionis, quam putabat ex particulari causa dotis maternæ ad se iure domini spectare, cum tamen ad heredem Comitis Alexandri, qui est D. Bertoldus pertinere, & sic

23 aliena ꝑ esset; vt tunc defectu voluntatis corruat tota donatio *Imola in l. vnum ex familia, l. sed si quidem, num. 19. ff. de legat. 2. Mant. de coniect. lib. 9. tit. 1. num. 20. & Ias. in l. si doctus, §. si fundus num. 25. ff. de legat. primo, qui conclusionem limitat in hac parte, quando donas intendebat donare rem ipsam totaliter, non autem ius, quod habebat in re, & prout videntur indicare illa verba, ogni rata, & portione, che se aspetti al sudetto Sig. Marchese.*

24 Quia benè sustinetur eadem dispositio ꝑ *l. Iulianus,* quando, qui rem, quam legat aut donat, illam quoque possidet, vt in præfenti contigit; nam sicuti ratione illius vniuersalis, omnis, includeretur, nedum quod donas habet vti proprietarius, sed etiam, quod retinet iure pignoris, respectu partis consocij, vt in verbis dicit contextus; ita circumscripta parte proprietatis non sue remanet donatio in parte pignoratæ, quæ cum transeat ad donatarium cum suo effectu in

25 eadem parte, dum potest ꝑ donatarius incumbere rei, donec fuerit satisfactus de ipsa donatione, semper intrant termini dictæ *l. Iulianus,* vt benè ponderat *Alex. dicto consil. 47. num. 4.*

47. num. 4. lib. 5. & *Inf. in eadem l. si domus, §. si fundus, nu. 15.* admitit, & comprobatur, & propterea quod subiicit idem *Inf. dicto num. 15. in septima limitatione*, non pertinet ad leg. *Julianus*, quæ præsupponit donantem esse possessorem partis pignoratæ, & quod illa pars sit transitoria ad donatarium, cum suo effectu retinendi pignus, donec fuerit satisfactus, sed potius respicit terminos, *leg. si domus, §. finali, ff. de legat. primo*, ad evitandam maiorem obligationem legantis, vel donantis, aut eius hæredis in præstando æstimationem; dum dispositio potest sustineri in omni iure, quod habet in re, limitando exinde, nisi donans intendat rem ipsam totaliter donare.

Et prædicta eo faciliora reddebantur, dum agitur de donatione facta à fratre fratri, & seu nepoti nascituro ex fratre, quæ tanquam coniuncto sustinetur, etiam si donans ignorauerit rem alterius esse, *Manic. de coniect. lib. 9. tit. 9. num. 4. Menoch. dicta præsumpt. 116. num. 15. lib. 4. Crass. in §. legatum, q. 14. num. 3.*

Et ita, &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Leodiens. Fructuum.

Die Veneris 30. Aprilis 1632.

ARGUMENTVM.

Sententia lata contra sententiam, vt substatueatur, requiritur, quod sententia, quæ infirmatur, reuocetur, alias non substatueatur, & quando hoc non procedat. Beneficia plura an quis retinere possit. Priuilegia ita debent intelligi, vt gratiam contineant.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia posterior lata contra priorem à vitio nullitatis defendi non potest, si fuerit lata nulla facta mentione, vel saltem reuocatione, prioris.
- 2 Sententia lata pro vno, & posterior lata pro alio, ac ex diuersa causa, si posterior sit contraria priori, non eget reuocatione.
- 3 Notarij error non debet nocere parti.
- 4 Beneficia plura, quis retinere non potest.
- 5 Beneficium, si quis possederit triennio pacifice, intrat præsumptio cuiuscuque iuris melioris de mundo.
- 6 Dispensatus, si quis sit ad effectum obtinendi plura beneficia, si in dispensatione apponatur clausula, quod beneficia debitis non priuentur obsequijs, quid ex hac clausula inferatur.
- 7 Et qualiter sit intelligenda.
- 8 Dispensatio non debet remanere sine effectu.
- 9 Priuilegia, & concessionem ita debent interpretari, vt gratiam contineant.
- 10 Concessio debet sortiri suum effectum.
- 11 Curialibus, & Ciuibus est deferendum circa probationem consuetudinis alicuius loci, tanquam verisimiliter informatis.

DECISIO CXIX.

Lata fuit sententia per R. P. D. Merlinum condemnatoria Decani Canonicorum, & Capituli Collegii Pauli Rubei. Decis.

tæ Ecclesiæ Sanctæ Crucis Leodiens ad soluendum Aegidio eiusdem Ecclesiæ Præposito integros fructus, ac distributiones quotidianas, ei debitas ratione Canonatus ipsi Præposituræ perpetuo vniti. Et successiue R. P. D. meus Duranus in gradu appellationis dictam sententiam confirmauit, ac fructus huiusmodi, aliaque emolumenta non soluta Henrico dicti Præpositi, tunc defuncti, fratri, & hæredi adiudicauit. Vnde appellatione à posteriori sententia pro parte Capituli interposita, causaque mihi commissæ, dubitavi, An præfata sententiæ essent confirmandæ. Et Domini tam ex capite Iustitiæ, quam etiam ex capite validitatis in prioribus decisionibus abundè deductis, & comprobatis, confirmandas esse responderunt.

Neque earum validitati obstat, quod in partibus fuerint latae duæ sententiæ, vna scilicet canonizatoria electionis Præpositi prædecessoris, altera verò condemnatoria eorundem Decani, & Capituli ad soluendum eidem prædecessori singulis anni, 40. modios speltæ, quodque dictæ sententiæ Rotales, nulla harum sententiarum de partibus facta mentione, vel saltem reuocatione, à vitio nullitatis defendi non possint, *cap. inter Monasterium, de sent. & re iud. Cassad. decis. 1. num. 4. de sequest. poss. & fruct. Quia vltra*, quod prior sententia est canonizatoria electionis, & sic diuersi iudicij, & altera prouisional, scilicet, donec à Rota fuerit alter ordinatum, vtraque lata fuit in iudicio intentato, cum dicto prædecessore; quocirca non potuerunt comprehendere Aegidium venientem ex alia electione, & prouisione; Vnde cum priores sententiæ pro vno, & posteriores pro alio, ac ex diuersa causa fuerint latae, neque sint de directo contrariæ, valent, *Innoc. in cap. causam, num. 7. & Bur. nu. 14. Qui fil. sine legit. Salic. in l. 1. num. 5. in fin. C. quand. prouoc. non est necess. quos allegat, & sequitur Felin. in d. cap. inter Monasterium, num. 24. verfic. nono limitatione de sent. & re iud.*

Minus obstat alia nullitas aduersus posteriorem sententiam ex eo deducta, quod acta de partibus non fuerint integre transportata; Nam licet ex annotatione, & registro Notarij, constet de productione duorum processuum, facta coram bon. mem. Lancelotto olim huius causæ Iudice, cum expressione, quod fuerint habiti coram Scholastico, quibus deperditis deinde pro parte Aegidij, alij duo processus fuerint in eorum locum subrogati, & producti, cum enunciativa, quod fuerint habiti, & facti coram Officiali, & Decano Sancti Ioannis Leodiens. Attamen cum ex eodem registro constet, Scholasticum fuisse deputatum pro Compulsore, Decanum verò tanquam Iudicem à Sede Apostolica Delegatum processisse, cessat obiectum, cui causam dedit error Registratoris, qui nocere non debet, *l. si libarius, & ibi Dec. num. 6. de reg. iur. in 6. gloss. fin. in l. ult. C. de fideiuss. Achill. decis. 1. num. 7. de fide instr.*

Quò verò ad caput Iustitiæ earundem sententiarum, quod respicit validitatem dispensationis prædictæ Aegidio concessæ, de retinenda Præpositura Ecclesiæ Traiecten, cum Præpositura Sanctæ Crucis, & Canonatu Ecclesiæ Cathedralis non obstant literæ felic. record. Sixti Papæ V. in quibus interdictum est, ne quis plures, quam vnā ex Præposituris ibi expressis, in simul possit retinere. Quia cum dictæ literæ respectu incompatibilitatis contineant idem, quod ius commune, quo, quis prohibetur, ne plura beneficia retineat, *c. de multa, de præb. c. quia nonnulli de cler. non resi. d. c. in quibus, 7. q. 1. c. sicut in vnaquaq; 21. q. 2. & Conc. Trid. c. 17. sess. 24. de reform.* Pontifex non censetur sibi voluisse manus ligare, quominus relaxando iuris communis dispositionem, cum ipsis Canonicis super eo posset fauorabiliter dispensare, vt plures Præposituras valeret retinere.

Vltra quod propter decessum Aegidij in triennali, imò decennali possessione vtriusque Præposituræ concurrat præsumptio cuiuscuque iuris melioris de mundo, iuxta *Lap. allegat. 89. de qua Cassad. decis. 3. num. 3. & 4. de caus. poss. & propr. & Mohed. decis. 15. eod. tit.*

Neque obstat clausula apposta in dicta dispensatione, quod Præpositura prædicta debitis non fraudentur obsequijs, vnde infertur, quod eadem dispensatio extendi non possit ad facultatem percipiendi fructus ab illa Ecclesia, in qua

in qua non reſedit Aegidius, cum præſertim in Bulla dictæ diſpenſationis, hoc minime fuerit expreſſum, vt per *Rebuff. de diſpens. non reſid. num. 60.* Quoniam pariter ceſſat obiectum ex tenore dictarum literarum Sixti V. quod ſcilicet ad Præpoſituras expreſſas aliæ perſonæ, præterquam Canonici Maioris Eccleſiæ actu præbendati, & perſonaliter in ea reſidentes eligi non poſſint. Vnde cum dictus Aegidius reſidendo in Cathedrali, quæ eſt dignior, debuerit haberi pro reſidente in inferiori, clauſula prædicta intelligenda eſt de obſequiis, quæ extrinſicè præſtari debent, quemadmodum eam intellexit *Rot. in Burgeſi ſeruij 15. Iunij 1594. coram bon. mem. Litta.* Cui interpretationi in hærendum eſt, ne alioquin diſpenſatio præſentem ſine effectu, ſi non extenderetur ad facultatem percipiendi fructus ratione Præpoſituræ, quam Aegidius retinuit, cum tamen regulariter conſeſſiones & priuilegia ita debeamus interpretari, vt gratiam contineant, *cap. in ijs, cum gloſ. fin. de priuileg. Rebuff. in prax. tit. de differen. inter priuilegium, reſcriptum, & mandatum, num. 11.* præſertim, quando vt in principali caſu propter perſonalem reſidentiam in Cathedrali à diſpoſitione Pontificis Sixti Quinto requiſitam, conſeſſio præſentem aliter ſuum effectum ſortiri non poteſt, iuxta *glo. in c. quia in tantum, & ibi Abb. num. 4. de præb. Ruin. conſil. 153. num. 14. & 17. lib. 4.*

Denique non obſtant exceptiones pro parte Capituli oppoſitæ aduerſus teſtes, qui vigore remiſſoriæ fuerunt examinati ſuper conſuetudine teſtandi de fructibus beneficiorum Eccleſiaſticorum Ciuitatis Leodiſi. Quia nihilominus ſententia lata ad fauorem Henrici, hæredis iuſtificatur per teſtes in Curia examinatos, quibus vti Curialibus, & Leodiſiſibus, præſertim de huiusmodi conſuetudine verſimiliter informatis circa illius probationem eſt deferendum, vt per *Bart. in l. de quibus, num. 23. ff. de legib. cuius dictum probauit Rota coram Seraphin. decif. 1159. num. 2.* vltra quod huic obiecto ſatisfacit decifio R. P. D. mei Durani.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Nouarienſi Bonorum.

Die Veneris 30. Aprilis 1632.

ARGUMENTVM.

Discutitur materia, quando aliqua bona dicantur comprehenſa, in conſeſſione emphyteuſis, & quando è contra. Identitas bonorum emphyteoticorum qualiter probetur.

SVMMA RIVM.

- 1 Dictiones tam, & quam ſtant augmentatiue.
- 2 Oratio imperfecta perficitur ex precedenti, vel ſequenti, ſi hoc congruè fieri poteſt.
- 3 Verbum, Poderium, denotat vniuerſitatem bonorum.
- 4 Et comprehendit omnia, quæ veniunt ſub eadem denominatione, quàmuis inter ſe diuiſa.
- 5 Dictiones vniuerſales nihil prorsus excludunt.
- 6 Participia, quando reſoluuntur in verbum præſentis temporis cum ſuo relativo, non important conditionem, & num. 7.
- 8 Actus ſequens cenſetur factus in executionem præcedentis tractatus.

- 9 Identitas bonorum emphyteoticorum qualiter probetur.
- 10 Emphyteoticum præſumitur quicquid inter limites emphyteuſis continetur.
- 11 Hoſtien. in cap. nimis, nom. 4. de iur. iur. declaratur.
- 12 Inueſtitura conſeſſa de bonis omnibus exiſtentibus in Territorio, tunc omnia cenſentur conſeſſa, niſi prius à priuatis fuiſſent poſſeſſa, &c.
- 13 Emphyteuta, ſi non oſtendat pro quibus rebus ſoluat canonem, tunc bona omnia præſumuntur emphyteotica.
- 14 Emphyteuta oſtendens certam quantitatem bonorum, quæ ſit proportionata canon, tunc petens maiorem quantitatem probare tenetur.
- 15 Bona beneficio temporis poſſunt augeri, & deteriorari.
- 16 Identitas bonorum fideicommiſſo ſubiectorum probatur ex eo, quod grauati poſſident in loco, in quo teſtator poſſidebat, præſumptione ſcilicet tituli præambuli. contrarium num. 17. & vide num. 18.
- 19 Identitas bonorum rectè arguitur ex benè congruenti qualitate.
- 20 Adminicula ad probandam identitatem coniunguntur.
- 21 Bona aliqua, ad hoc vt dicantur comprehenſa in inueſtitura, apertè demonſtratur ex eorum demonſtratione, facta in eorum conſignatione.
- 22 Bona, quæ ſunt partes circumſtantes, vel de pertinentijs bonorum emphyteoticorum dicuntur comprehenſa in eorum conſeſſione.
- 23 Scriptura de ſtylo Mediolani producuntur in actis, & poſtea reportantur.
- 24 Alienatio bonorum Eccleſiæ facta ſine beneplacito Apoſtolico eſt nulla.
- 25 Liber æſtmi non probat in præiudicium tertij.

DECISIO CXX.

Conſeſſio bonorum, de quibus agitur aliàs in emphyteuſim facta ad certum tempus, fuit de anno 1457. interueniente Beneplacito ſel. record. Calixti III. per Abbatem, & Conuentum Monaſterij Sancti Bartholomæi Vallis Umbroſæ extra muros Nouariæ, renouata in perpetuum Roberto Sanctoſeuerino per hæc formalia verba: inueſtiuerunt de Caſtro, ſedimimbis, Domibus, molendinis, campis, furnis, vineis, pratis, zerbis, nemoribus, paſcuis, ruggiis, piſcheris, honorantiis, & quibuſcumque alijs iuribus, cuiuſcumque qualitatis ſint, iacentibus, & ſituatis, tam in Territorio, & loco Ville nouæ, quàm partium immediatè circumſtantium, ſpectantium dicto Monaſterio; Et de toto Poderio dicti loci Ville nouæ, & Territorij ipſius Diocæſis Nouarienſis, & prout dictum Poderium teneri conuenit nomine dicti Monaſterij; Et de omnibus proprietatibus, & iuribus exiſtentibus tam in Territorio Ville nouæ, quàm partium in mediare circumſtantium, vt ſupra, & quæ affictari conſueuerunt ſimul cum dicto Poderio Ville nouæ. Quæ formalia verba reaſſumuntur in inueſtitura de anno 1502. conſeſſa Ioanni Iacobo Triulzio confirmata per Alexandrum VI. & continentur in alijs medio tẽpore conſeſſis Galeatio Mariæ Sfortiæ & Ludouico Sfortiæ Ducibus Mediolani, prout enunciatur in eadem conſeſſione facta Triulzio, in qua reſertur, vtrumque Ducem poſſeſſiſſe iure emphyteotico Poderio Villæ nouæ, cum iuribus, & proprietatibus ibi adiacentibus, & pertinentibus ad dictum Monaſterium, quæ qualia eſſent declarantur in ipſamet Inueſtitura Triulzii, dum ſit de Caſtro, Domibus, ſedimimbis, &c. ſub eadem verborum

verborum serie, atque structura, quibus bona eadem enumerantur in praefata concessione S. Seuerini; necnon repetuntur tam in Inuestitura facta de anno 1514. Mathæo Schinerio Cardinali Sedunensi, in qua inseritur totus tenor praedicti Instrumenti, & inuestituræ idem Cardinalis de bonis, & iuribus supra descriptis; nempe de Castro Domibus sediminibus, &c. adiecta clausula: *Et quæ hic habeantur pro descriptis, terminatis, & specificatis, prout supra descripta, terminata, & specificata fuere, &c.* quàm in Inuestitura de anno 1536. per obitum dicti Cardinalis fratri illius re nouata.

Hæc bona Villæ nouæ, vnâ cum quarta parte Casoli noui circumstante Villæ nouæ, necnon alia partes dicti Casoli noui de anno 1597. perueniunt ex titulo infra scripto in Excellentissimum D. Mutium Sfortiam Marchionem Carauagij, vt patet ex actu adeptæ illorum possessionis, cuius verba sunt: *Ego Ioannes Franciscus Landrianus Regius Ducalis Secretarius apud Excellentissimum Senatum Mediolani, & delegatus ab eodem ordine in sententia die 15. huius mensis ab ipso facta inter Illustriss. Marchionem, & fratres Sfortiadas contra Confortes Schinerios, Regium Ducalem Fiscum, Alexandrum Carcanum, Martialem Coquium, & Ioannem Franciscum fratres Gaddios, & alios, &c. oblitum vsque de anno 1546. ab antecessoribus eius motam, & anno 1548. restauratam aduersus Confortes Schinerios, vti possessores bonorum Villæ nouæ, & Casoli noui, olim priuati patrimonio Illustrissimi, & Excellentissimi Ducis Ludouici Mariae Sfortia, propter legatum 10000. ducatorum singulis annis à dicto Duce relictum q. Illustrissimo D. Ioanni Paulo Sfortia ipsius Ducis filio naturali, ac ab eis petitum iure vgnoris, & hypothecæ in supradicti bonis, & latius in ipsa sententia penes me existente &c.* Hactenus actus praedictus, Et ex actu subsequenti, constat, quod capitur possessio Castri Villæ nouæ, & septem Caplinarum ibi descriptarum, & cuiusdam nemoris; Et in loco Casoli noui capitur possessio Domus, & Caplinæ, & duarum aliarum Domorum, cuiusdam molendini, & diuersarum petiarum terræ.

Stante hac facti serie, Dubitauimus, an constet de identitate bonorum, & de quibus, ad effectum recognitionis; Et quoniam identitas Castri, iurium, ac pertinentiarum Villæ nouæ, nullam apud Dominos habebat difficultatem, prout etiam ex deducendis apparebit, Ideo cum tota dubietas ad bona Casoli noui reduceretur, pro faciliiori resolutione huius dubij, Domini primò firmantur lecturam dictarum Inuestiturarum in ea parte, in qua priori loco fit concessio de Castro, Sediminibus, Domibus &c. iacentibus, & situatis, tam in Territorio, & loco Villæ nouæ, quam partium immediate circumstantium, &c. & secundò loco fit pariter concessio de omnibus proprietatibus, & iuribus existentibus, tam in Territorio, & loco Villæ nouæ, quam partium immediate circumstantium; vt utroque loco per subintellecta verba legendum sit, tam in loco, & Territorio Villæ nouæ, quàm in Territorio, & loco partium immediate circumstantium, ita vt verbo partium supplenda sint necessaria verba, loco, & Territorio, quia dictiones tam, & quàm in hoc casu constituunt clausulam, quæ per augmentatiuam conformium specierum enumerationem extendit concessionem, vt censetur facta non solum respectu Territorij, & loci Villæ nouæ, sed etiam respectu Territorij, & loci partium immediate circumstantium, Butr. consil. 19 num. 4. quem sequuntur Aym. consil. 227. num. 9. in fine. Menoch. consil. 195. num. 7. & hunc intellectum verè germanum esse ostendit contextus eiusdem scripturæ, quæ alias per secundum rationem recti sermonis, & regulas Grammaticorum integro sensu careret, & remaneret imperfecta, ita vt non possit recipere aliam suppletionem, seu interpretationem, leg. cum pater. §. cum imperfecta. ff. de legat. 2. Castren. consil. 195. nu. 3. Bald. consil. 422. prope finem lib. 4.

His ergo prænatis, considerando verba concessionis, cum inuestitura sit facta primò de Castro, & Territorio Villæ nouæ; & de toto Poderio dicti loci, verbaque concessionis satis plana sint, patet euidenter Castrum fuisse concessum cum Vniuersitate bonorum, quod depre-

- 3 henditur ex verbo illo, per Poderium, quod bonorum Vniuersitatem denotat Bald. in l. in legatis. num. 1. versic.
- 4 & sunt C. de legat. & comprehendit omnia bona, quæ veniunt sub eadem denominatione, quàmuis inter se diuisa, Bartol. in leg. Seia. §. Tiranna. numer. 1. ff. de fund. instr. Curt. lun. consil. 184. num. 8. in fine, ver. praterea. cum seqq. Nat. consil. 446. num. 5. Surd. decis. 241. num. 13.
- 5 14 Maxime stante dictione illa per vniuersali, toto, quæ nihil prius excludit. l. Iulianus, in princ. vbi Bart. ff. de legat. 3. Tiracquell. in l. si vnquam, in ver. Totum. vbi latè C. de reuoc. donat. Bald. in puncto in d. consil. 422. ante finem libro 4. quem sequuntur in his terminis, Menoch. consil. 337. n. 29. versic. quarum prima est, Mantica. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 16. num. 35. & cum facta fuerit concessio de Sediminibus, Domibus, Molendinis, &c. numeratis in dictis concessionibus, & de omnibus proprietatibus, & iuribus existentibus tam in Territorio, & loco Villæ nouæ, quàm in Territorio, & loco partium circumstantium, spectantium dicto Monasterio, participium illud spectantium,
- 6 per quod presentis est temporis, glos. in clem. 1. in ver. Dignitatibus, de prob. in 6. Nat. consil. 636. num. 36. Menoch. consil. 711. num. 2. & 3. resoluitur in presentis temporis verbum, cum suo relatiuo, ita ut sensus sit, quæ spectant, & ideo non per importat conditionem, sed dispositionem, Bart. in l. 1. num. 35. ff. de condi. & demonstr. Nat. d. consil. 636. num. 36. Menoch. d. consil. 711. num. 4. versic. & hoc modo resoluen-
- 8 soluendo; quod eo magis procedit in casu isto, in quo per dispositio est certa, referens se ad Sedimina, Domus, Molendina, &c. & alia enumerata. Surd. d. decis. 241. num. 18. cum seqq. Ruin. consil. 71. num. 17. versic. quàmuis igitur, & numero 18. volum. 2. Zuccard. consil. 5. num. 18. versic. contrarium est verius, cum seqq. Curt. lun. d. consil. 184. num. 9. Aym. consil. 54. num. 9. versic. secundo probatur ista conclusio.

Vnde ex praedictis sequitur, quod consideratis verbis dictæ concessionis, cum quarta pars Casoli sit in parte circumstante dicto Territorio Villæ nouæ, etiam in dicta quarta parte tanquam comprehensa sub concessione, quæ clare loquitur de Territorio, & loco partium immediate circumstantium, & Monasterio spectantium, quoad identitatem, Ecclesia habeat intentionem fundatam; Nam quicquid dicendum esset, si ageretur de probanda identitate bonorum fideicommissi subiectorum, cum agatur de probanda identitate bonorum emphyteuticorum, licet generaliter, cum certa tamen specificatione per concessorum, stante dicta specificatione omnia censentur emphyteutica, Specul. de locat. alias de emphyteusi. §. nunc aliqua. quest. 76. num. 98. Ruin. consil. 50. num. 14. & seqq. & num. 17. versic. & magis, volum. 1. l. as. consil. 235. num. 5. versic. tertium dubium, & seqq. volum. 2. Socin. sen. consil. 167. nu. 21. versic. se contrarium, volum. 2. Nat. consil. 446. nu. 1. & seqq. & consil. 460. num. 8. versic. Nam praesupponitur, cum seqq. & num. 20. versic. ex praedictis, cum seqq. Curt. lun. d. consil. 184. num. 7. & seqq. Aym. d. consil. 54. num. 9. & seqq. Petrus de Gregor. de concess. feud. par. 2. quest. 7. num. 24. & seqq. & num. 29. & latius par. 7. cap. 1. per tot. Menoch. praesumpt. 101. num. 5. versic. hic casus lib. 3. Peregrin. de fideicom. art. 44. num. 23. Rosentall. de feud. cap. 12. concl. 15. num. 72. versic. quo casu stante; Et hanc sententiam pluries sequitur, est Rota, videlicet, in causa Ciuitatis Castellæ bonorum, 5. Martij 1597. coram bon. mem. Hieronymo Card. Pamphilio. & in eadem 28. Ianuarij 1605. & 28. Februarij 1611. coram bon. mem. Attrebaten. & prius in causa Regiæ S. Thomæ 10. Februarij 1576. coram Oriolen. in Fesulana bonorum 6. Febr. 1576. coram Cotta, in qua dicitur vnum ex Donis allegasse bonum consilium Ruini, in Comen bonorum Maij 1603. coram bon. mem. Litta, in Romana particularum 21. Iuniij 1619. coram bon. mem. Card. Sacrate, & in causa Nucerna praedij 20. Maij 1622. & 29. Maij 1623. coram D. Nauarro.

Nec obstat, quod non praesumitur emphyteoticum, 10 per quicquid intra fines continetur Hostien. in c. nimis, num. 4. de iureiur. Afflict. qui de comuni testatur in c. 1. num. 12. de controu. int. masc. & fem. & in decis. 267. num. 4.

- Bellon. conf. 10. num. 11. Clar. in §. feudum, quæst. 18. & pluries dixit Rota in decisionibus allegatis in decis. 150. num. 5. & decis. 195. num. 8. in fin. par. 1. recent.* Nam huic obiecto pro conciliatione istarum opinionum dupliciter fuit
 11 responsum, Primò doctrinam Hostiensis ꝑ procedere in generali concessione, hic autem, licet versetur in concessione generali, agitur tamen de tali concessione generali, quæ specificat Domos, sedimina, & alia superius enarrata, & exprimit etiam, licet generaliter, proprietates, & iura tam in Territorio, & loco Villæ, quàm in Territorio, & loco partium immediatè circumstantium, ꝑ quo casu omnia censentur concessa, nisi prius à privatis fuissent possessa, vel per emphyteutam acquisita, *Aym. in resp. pro Genero. num. 430. versic. quintus casus*, qui huius sententiæ assecras refert nonnullos ex Doctoribus præcitatis, nempe *Curr. Jun. d. confil. 184. num. 9. las. confil. 285. in fin. lib. 2. & Nat. confil. 460. num. 9. lib. 2. & ultra illos Ruin. confil. 108. num. 22. lib. 2. Aretin. confil. 164. post princ. bene Menoch. de præsumpt. 101. num. 5. versic. hic casus multò magis, lib. 3.* Secundo responsum fuit, quod sententia Hostiensis posset
 13 procedere, si emphyteuta ostenderet, pro quibus ꝑ rebus Canonem soluit, at si non ostendat; prout non ostendit in casu isto, bona omnia præsumuntur emphyteutica *las. in l. 2. num. 173. C. de iur. emphyt. Ruin. post Salycet. & alios in d. confil. 50. num. 14. lib. 1. Roland. confil. 66. num. 4. & 6. lib. 3. decis. 150. num. 6. par. 1. recent.* quæ licet subdat, satis esse,
 14 quod emphyteuta ꝑ ostendat certam quantitatem, quæ si est proportionata Canoni, petens maiorem quantitatem probare tenetur. *Specul. in d. §. nunc aliqua, num. 79. Afflic. in cap. 1. §. illud num. 22. in fin. de probib. feud. alien. Roland. d. confil. 66. num. 1. 2. & 7. lib. 3.* Attamen advertebant Domini in re tam antiqua impossibile esse, quod Marchio posset
 15 sic ostendere rem proportionatam Canoni; quia ꝑ beneficio temporis bona potuerunt augeri, & deteriorari. *ad leg. hæreditas ff. de petit. hæred.*

- Sed cessat omnis difficultas, cum in hac facti specie, vt statim ostendetur, concurrant alia, ex quibus res redditur indubitata, ac manifesta; Et pro dilucidatione huius articuli firmandum est, quod quando agitur de probanda identitate bonorum subiectorum fideicommissi, duæ sunt opinioniones inter se repugnantes, & contrariæ; Vna, quæ affirmat identitatem bonorum fideicommissi subiectorum,
 16 probari ex eo, quod grauati ꝑ possident in Villa, seu loco, in quibus testator possedit, præsumptione scilicet tituli præambuli. *Bald. confil. 89. num. 4. in princ. lib. 1. Fulgos. in confil. 145. num. 2. Peregrin. de fideicommiss. art. 44. nu. 22. Zasius confil. 5. Nat. confil. 235. num. 17. Berta. 230. confil. 52. num. 31. Pedroch. confil. 39. num. 172. lib. 1. Menoch. confil. 704. num. 7. ante fin. & seqq. lib. 6. Bursar. confil. 268. num. 6. Peregrin. confil. 48. num. 13. & confil. 35. in fine. lib. 3. confil. 19. lib. 4. vbi ad contraria respondet. Fusar. confil. 106. num. 7. cum alijs pluribus adductis per eundem de subtit. quæst. 619. par. 2. vbi allegat Rotam in recent. decis. 131. num. 5. in fin. par. 1. & decis. 407. in fin. p. 2. & in causa Bononien. de Rubis 3. Martij 1613. coram bon. mem. Cardinali Lancelotto.* Secunda opinio est, ex eo solum, ꝑ quod grauatus possedit bona in Villa, vel loco, in quo possedit Testator, identitatem non probari. *Surd. decis. 339. num. 5. vbi refert à Senatu Pedemontano, cum per sæpe casus iste accidisset semper pro hac opinione iudicatum fuisse, & num. 6. dicit in hac materia cauendum esse à Peregrino, idem Surd. in confil. 151. & 105. Menoch. confil. 1110. & latè Iosephus Romanus in confil. 46. versic. tertio respondetur.* In hac Doctorum discrepantia, licet Rota simpliciter loquendo sequatur hanc secundam sententiam, non respuit tamen primam, quando ꝑ concurrunt adminicula, in quibus etiam terminis illam amplectitur idem Senatus Pedemontanus, teste *Surdo, d. decis. 339. num. 5.* Immo expressè illam Rota sequitur, vt in causa Ferrarien. de Tassoni 1. Iunij 1615. coram Eminentiſſimo D. meo Cardinali Pamphilo, quæ est decis. 706. num. 2. versic. nam licet. par. 2. recent. & fuit resolutum coram me in causa Vrbenetana Fideicommiss. 7. Februarij 1620. nouissimè in causa Bononien. de Desiderijs 14. Martij, & 7. Maij 1629. coram R. P. D. meo

Merlino, prius in causa Bononien. Fideicommissi de Rubis 28. Maij 1607. coram bon. mem. Cardinali Lancelotto, in qua correctæ fuit dicta decisio facta de anno 1603 quæ simpliciter sequebatur primam opinionem. In proposito autem sequenda est prima opinio, quia in hac facti specie euidentissima concurrunt adminicula, immo clare demonstrationes.

- Primò enim concurrit, quod cum concessio anni 1457. fiat S. Severino de omnibus proprietatibus, & iuribus existentibus, tam in territorio Villæ nouæ, quàm partium immediatè circumstantium, & quæ affectari consueverunt simul cum dicto Poderio Villæ nouæ, apparet partes immediatè circumstantes solitas fuisse locari simul cum dicto Poderio Villæ nouæ; quæ qualitas optimè congruit in bonis, de quibus agitur, quia quando Marchio cepit possessionem expressè enuntiatur, quod Domus Villæ nouæ inhabitabatur per Ioannem Antonium Gassurum fideiabilem bonorum Villæ nouæ, & Casoli noui, idque etiam clariùs constat ex duabus locationibus Villæ nouæ, & Casoli factis simul de anno 1575. à Præfide Senatus; ex ista enim
 19 ꝑ bene congruenti qualitate rectè arguitur ad identitatem. *Alex. confil. 133. num. 5. vol. 1. Aym. confil. 198. num. 2. Menoch. confil. 409. num. 85. volum. 5. Gratian. discept. 745. num. 86.* Et quando hoc adminiculum per se multum non faceret,
 20 nihilominus inficiari non potest, ꝑ quin alijs adiunctum valde operetur, vt in puncto *Aym. confil. 400. num. 40.*

Secundò concurrit, quod in consignatione bonorum facta secundo cōdēctōri inter alia dicitur *Campo della Chiesa dietro li fossi di Casolo, Giardino di Casolo detto di quel li di Villa noua*, quæ denominatio satis aperit ꝑ denonstrat illa bona in Casolo fuisse de iur. villæ nouæ, ex adductis per *Aym. in d. confil. 400. num. 33. & fuit dictum in causa Ferrarien. seu Comaclen. bonorum de Nafellis 7. Iunij 1627. coram me.*

- Tertiò concurrit quod in dicta concessione anni 1457. habet mentio molendinorum, prout, & molendinum se vidisse testatur Exequutor literatum Calixti Tertij. Attamen, vt patet ex possessione capta per Marchionem, in loco Villæ nouæ non reperitur aliquod Molendinum, nisi in loco Casoli, signum euidentis, quod dictum Molendinum in bonis Casoli, & sic bona etiam ipsa, fuerunt in concessione
 22 ne ꝑ comprehensa, tamquàm partes circumstantes, vel de pertinentijs Villæ nouæ, ad tradita per *Nattam in confil. 435. num. 6. versic. item non debet, cum seqq. vbi allegat text. in l. cum qui ades. ff. de vsucap.*

Quartò, & denique concurrit etiam, quod in processu agitato in Curia Nouarien. per acta Ioannis Mariæ de Elapis, Amicus Canobius Comendatarius tempore Pij Quarti, 8. Octobris 1563. narravit Papæ, quod tempore Pauli Quarti coram Vice Auditore Camere Apostolicæ obtinuit sententiam diffinitiuam contraque Petrum Schinerium Militem Hierosolymitanum, per quam inter alia, fuerat ei cōcessa immissio in actualem, & corporalem possessionem super Castro Villæ nouæ, ac Domibus, Sediminibus, Molendinis, & aqueductis, iuribus, & pertinentijs, tam in Territorio, & loco Villæ nouæ, quàm partium immediatè circumstantium, & toto Territorio Villæ nouæ Diocesis Nouarien. & subditur, quod obtinuit decretum, ab eodem Vice Auditore, cum concessione mandati exequutiu, & inuocationis brachij secularis, & cum interrim obierit idem Petrus, antequam posset haberi exequutio dictæ sententiæ, quia in dictis bonis se intruserant Nicolaus, Mathæus, & Stephanus Schinerius, coram Francisco de Albertis Præposito S. Alberti Nouariæ, ipse Orator, Conuentus, & Monaci egerunt contra dictos intrusos pro exequutione dictæ sententiæ Vice Auditoris Camere, & obtinuerunt declarari dictum brachium seculare esse exequendum, & exequutioni demandandum in omnibus, & per omnia, prout iacet, eosdemquæ Amicum Comendatarium, ac Monacos, & Conuentum in naturalem, realem, & actualem possessionem tenutam totius Castri, Terræ, Territorij, & omnium possessionum Territorij, & prædij Villæ nouæ, possessionumquæ illi adiacentiũ; Vnde ex istis apparet, quod nedum semper fuit actum super

super Castro Villæ nouæ, sed super Territorio partium circumstantium. Et quàmuis ista sit narratiua Abbatis, nihilominus aduertendum est, quod licet in toto processu Abbas pluriès petierit istam immiſſionem effectuati, nihilominus pars vnquam in commissionibus Reformatorijs, aut protectionibus negauit, quod sententia contineret etiam possessiones adiacentes Castro Villæ nouæ, & quod fortius vrget, 9. Maij 1564. vt in processu fol. 52. & 60. Abbas produxit sententiam Vice Auditoris Cameræ latam 17. Maij 1560. per acta Ioannis Philippi de Balleatis; & alia pars in nihilo impugnauit dictam sententiam, nisi in eo, quod esset res inter alios acta, vt in eodem processu fol. 70. & 119. nec officit, quod dicta sententia non reperiatur in actis, quia de 23 stylo † Mediolani scripturæ producuntur, & postea reportantur, vt firmavit *Rota in causa Mediolanen. rescissionis contractus* 14. Decembris 1601. coram bon. mem. Cardinali Sacrato, & apud sanct. mem. Gregor. decis. 59. num. 2. vbi, quod notorius est stylus Mediolani, & in causa *Mediolanen. Decimarum* 17. Maij 1616. coram me, in qua alia decisiones allegantur.

Nequè obstat, quod cum Dux Maximilianus donauerit dicto Cardinali Sadunen. Castrum Vigleuani, & alia, nec non, & bona Villæ nouæ, & bona Casoli, in transactione de anno 1522. inter Ducem Franciscum Sfortiam; & Gasparem, ac Petrum eius filium Schinerios inita, de qua in processu fol. 151. Schinerij omnia retrocesserunt Duci reseruatis sibi solum bonis Villæ nouæ, pro quibus promiserunt soluere Canonem, & bonis Casoli per caput separatim, quorum respectu nihil dicitur de Canone, quia omisso, quod isti non potuerunt præiudicare Ecclesiæ, hoc demum posset considerari, si Ecclesia prætenderet totum Casolum, sed cum prætendat tantum quartam partem, quæ Territorio Villæ nouæ adhæret, tanquam adiacentem, & de partibus circumstantibus Territorio Villæ nouæ, quæ, vt dictum est, fuit expresse concessa, parum refert, quod nihil dicatur de solutione Canonis respectu Casoli, si illa quarta pars est de comprehensis in concessione Territorij Villæ nouæ, & Territorij partium circumstantium.

Nec officit, quod Marchio non recuperauerit bona, à Schinesijs, sed à Camera Ducali, & constet alios habuisse interesse, quàm Schinerios, quia iudicium fuit cœptum contra Schinerios, & alios, & cum Camera Ducalis esset in possessione, prosequutum fuit iudicium contra dictam Cameram, & medio isto tempore Ecclesia obtinuit sententiam, 24 super nullitate † alienationis factæ Schinerijs, ex quo fuit facta absquè beneplacito Apostolico, licet nō potuerit executioni demandari, vt modo dictum est. Nec dici potest D. Marchionem habuisse ius, à Camera Ducali, non autem ab Ecclesia, quia Camera voluit adiudicare Marchioni ius, quod habebat Dux Galeatius, non autem voluit præiudicare Ecclesiæ, de quo quicquid dicendum esset, sat est, quod Ecclesia acquieuerit, & D. Marchio agnouerit bonam fidem, cum semper soluerit Canonem, lib. 1600. Et quod Gad dios certum est, quod habebant ius, à Schinerijs, vt colligitur ab expressione facta per ipsos Senatui de anno 1572. vt in processu fol. 150. Et idem dicendum de alijs, cum ex serie facti appareat concessionem ab initio fuisse factam Schinerijs.

Deniquè non obstat, quod D. Marchio obtinuerit defalcari ab eius æstimo, quod soluit Cameræ Ducali, pro bonis Villæ nouæ dictum annuum Canonem libratum 1600. & ibi adiungatur attestatio per hæc verba. *Come Villa noua si troua notata ne' libri del perticato, & misura fatta dell'anno 1552. per la somma di pertiche 11821. 43. & 4.* Quia aduertendum est, quod principaliter fuit actum de dicta defalcatione lib. 1600. non autem de prædicta mensura, & in contrarium adest depositio vnius testis examinati ad perpetuam rei memoriam, ætatis annorum 78. deponentis de auditu, quod erant pertiche 18000. negari nō potest, quin faciat aliquod administriculum in contrarium, licet sit examinatus ad perpetuam rei memoriam, cum nec 25 liber † æstimi, ex quo D. Marchio deducit huiusmodi fundamentum, probet in præiudicium tertij. *Seraphin. decis.* 952. num. 4.

Et ita conclusum Ecclesia tantum informante, visis tam men Memorialibus alijs per D. Marchionem datis, &c.

¶ In eadem causa habetur infra altera decisio, sub 15. Decembris eiusdem anni 1632. coram eodem Reuerendis. P. D. Coccino Decano.

R. P. D. PIROVANO.

Ciuitatis Castelli supplementi Legitimæ.

Die Veneris 30. Aprilis 1632.

ARGVMENTVM.

Exceptio supplementi legitimæ non est valens ad impediendam immiſſionem petitam à fideicommissario. Possessio habita, cum clausula, sine præiudicio iurium vtriusquè partium, &c. qualiter intelligatur data. Monialis, quod emiserit professionem, ex quibus arguatur. Religiosus si decedat extra claustra, omnia eius bona transeunt in Cameram Apostolicam, & qualiter hoc procedat.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissario agenti ad immiſſionem, non est ei illa deneganda, si hæres se opponat pro legitima, & multo minus, pro illius supplemento.
- 2 Legitima non prius debetur, quàm deducto ære alieno.
- 3 Et ideo semper expectatur liquidatio, vt sciri possit, quantum, debeatur ab hærede, nec filius, nec habens causam ab eo, potest non facta liquidatione, agere. Legitima est quota bonorum, & non hæreditatis, num. 3.
- Legitima detractiois oppositio, quando sit volens ad impediendam immiſſionem petitam à fideicommissario, num. 3.
- 4 Vfusfructus cessat, per mortem vsufructuarij.
- 5 Vsusfructus, quando cessat, tunc naturalis possessio, cum ciuili remanet consolidata.
- 6 Possessione habita, auctore Prætore, quis iunari potest.
- 7 Possessio habita, cum clausula sine præiudicio iurium vtriusquè partium, &c. operatur, vt immiſſus non habeatur pro possessore ad præiudicium partis, de iure suo probantis.
- 8 Legitima ante liquidationem non debetur.
- 9 Fideicommissario non potest impediiri immiſſio per exceptionem supplementi legitimæ, & quare.
- 10 Fideicommissario non est impedienda immiſſio per oppositionem inuvalidam.
- 11 Monialis professsa semper caret facultate testandi.
- 12 Moniales non accessissent ad receptionem dotis, nequè in Monasterium ingressa adstringi potest ad illam soluendam, ante professionem emissam, & quare, num. 13.
- 14 Monialis munere Abbatissa fungi non potuisset, nisi expressam ante professionem emisisset.

- 15 Moniales oblata non astringuntur ad emittendam professionem, & clausuram obseruandam.
- 16 Decisio aliqua non obstat, licet aliquid in ea asseratur, dum postea apparet indubitanter probatum contrarium.
- 17 Religiosus, si decedat extra claustra, omnia eius iura, & bona transeunt in Cameram Apostolicam.
- 18 Constitutio Gregor. XIII. in nou. Bullar. 43. disponens, quod omnia iura, & bona Religiosi decedentis extra claustra transeant in Cameram Apostolicam, &c. non aufert ius ante ingressum Monasterijs quæsitum.
- 19 Sed tantummodo defert Cameram Apostolicam, quod acquiritur per Religiosum, eo de tempore, quo viuit extra claustra, etiam ex causa testatæ, vel intestatæ successionis.
- 20 In constitutione aliqua se fundans, omnia eius requisiti probare tenetur ad hoc, vt illa inueniatur.
- 21 Reus in sua exceptione est actor.
- 22 Probatio æquiuoca non releuat.

DECISIO CXXI.

Resolutum fuit standum esse in decisioⁿe etiam respectu legitimæ Beatricis; quia cum D. Iulius non sit hæres Angelæ, nequē immediatē, nequē mediatē ex persona eiusdem Beatricis eius filia, nec possideat, nec titulum habeat, non potest dici legitimus. Contradictor ad impediendum fideicommissarium agentem ad immissionem ꝑ etia quod ille se opponat pro legitima, & multo minùs pro eius supplemento, Bart. in l. finalis, num. 21. versic. Si probat titulum, & possessionem, C. de edict. Diu. Adrian. tollen. & ex solo titulo legitimæ quatenus de eo doceretur, non potest impedire immissionem per fideicommissarium petitam; quia legitima ꝑ non prius debetur, quàm deducto ære alieno, l. Papinianus, §. 3. ff. de inoffic. testam. & cum sit quota bonorum, non autem hæreditatis, Dec. in l. hæres instituta num. 5. C. de impub. & alijs subtit. Fran. decis. 127. in principio. Mastrill. decis. 64. idē semper expectatur liquidatio, vt sciri quantum debeatur ad hæredē, ꝑ nec filius, aut habens causam ab eo, potest non facta liquidatione agere, Alex. consil. 134. num. 1. lib. 4. Picus in l. quartum num. 17. ff. ad leg. Falcid. Surd. plenē in consil. 248. num. 17. & 24. Mastrill. eadem decis. 64. Franc. decis. 127. num. 1.

Nequē obstat, quod Dom. Iulius sit hæres Beatricis, & possideat bona hæreditaria Angelæ matris Beatricis, vt idē dicatur legitimus Contradictor ad impediendam immissionem, secundum terminos allegatæ doctrinæ Bart.

Quia cum hæc possessio, quæ allegatur per Dominum Iulium possit defumi ex persona Iulij Senioris fratris Beatricis, vel ex persona Clementis filij dicti Iulij, ac demum ex persona Beatricis, & ipsius D. Iulij;

- De possessione Iulij Senioris non est agendum, quia nūquam fuit hæres Angelæ matris, sed usufructuarius, & ꝑ eo mortuo cessauit usufructus, & naturalis possessio, cum ciuili ꝑ remansit consolidata §. primo insti. quib. mod. usufruc. finiatur, Menoch. consil. 139 num. 15. Honded. consil. 18. num. 73. lib. 2.

Similiter nequē ratio haberi potest de possessione Clementis filij Iulij, & patris D. Iulij Iunioris, qui Clemens fuit & ipse hæres Beatricis pro medietate, quasi ex ea iuari possit tanquā ꝑ habita auctore Prætorē per Thesaurarium generalem Cameræ Apostolicæ per leg. insti. possidet, ff. de acquir. poss. Moled. decis. 4. de restitu. spoliat.

- Quia vltra responsionem datam in decisione causæ 23. Ianuarij 1630. quod scilicet possessio illa emanauit cum clausula præseruatua sine præiudicio Iurium vtriusquē partis, tam in possessorio, quam in petitorio, & per consequens remanserit conditionalis, ꝑ & operatur, vt immis-

sus non habeatur pro possessore ad præiudicium hæredis de suo iure probantis, Put. decis. 32. lib. 2. Surd. decis. 333. num. 10. Peregr. de fideicom. art. 47. num. 29. cum alijs in dicta decisione allegatis; adhuc possessio non esset releuans, quoad legitimam Beatricis, ex quo de tempore habitæ dictæ possessionis Beatrix viuebat, & in Clementem iura hæreditaria eiusdem Beatricis, tunc non erant translata; nam decretum Thesaurij 1601. & de mense Februarij 1602. Beatrix obiit.

Demum nullum potest constitui fundamentum in possessione Beatricis, vel D. Iulij ex persona illius; quia non probatur quod illa vnquā possederit hæreditaria bona Angelæ matris, & quod magis est si reperirentur propria auctoritate occupata, vel apprehensa per eandem Beatricem, vel D. Iulium, aut alios hæredes; adhuc talis possessio non releuaret ad constituendum legitimum Contradictorem tanquā de possessione incerta, ratione loci, & quod, cum ꝑ ante liquidationem, legitima non debeatur Bart. in l. 2. num. 4. C. quando, & quib. quarta pars, lib. 10. Alex. consil. 34. num. 1. lib. 4. ponens casum in hæredē filio, cui debetur legitima, Ias. in l. 3. §. incertam num. 10. ff. de acquir. poss. Dec. consil. 236. num. 15. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 643. Picus in l. in quartam, num. 159. ff. ad leg. Falcid. Crass. in §. legitima, quæst. 16. num. 4. & plenē comprobant Moderni. legitimo contrad. quæst. 13. art. 1. num. 9. & 10. difficilius, posset ipse D. Iulius releuari ex propria possessione incerta, cum tam Clemens patruus, quā ipse D. Iulius nepos habuerint ex bonis Angelæ loca montium 62. æstimated scut. 6225. Itaut non de integra legitima, sed de supplemento esset agendum, quo casu semper expectanda erit liquidatio, & interim immisso ꝑ non potest impediri fideicommissario, quia nesciur, quanta sit portio illius, vel tertia, vel quarta, vel millesima, vt dicit idem Bart. in d. l. 2. num. 4. versic. Item ratione quotæ, & Rota idem ponderauit in Perusina fideicommissi de Cincijs 19. Aprilis 1630. coram D. meo Dunogetto.

Quod verò ad titulum ex testamento Beatricis allegatum, circumscripta possessione invalida, non etiam ille potest allegari ad impediendam immissionem per fideicommissarium petitam, quia semper ꝑ obstat defectus liquidationis, & ceititudinis quotæ partis legitimæ, & nihilominus non etiam de eo sufficienter constare, visum fuit.

Nam, & si doceatur de Testamento Beatricis, in quo de anno 1601. mensis Octobris, suos hæredes fecit Clementem ex fratre nepotem pro medietate, & pro altera medietate Iulium, & Alexandrum filios Alexandri Maria.

- Attamen, quia cum eadem Beatrix fuerit Monialis ꝑ professsa semper caruit facultate testandi, auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. c. quia ingredientibus 19 q. 3. cap. 2. de testam. Dec. in c. in presentia, nu. 78. de probat. Sanchez super De ca. 9. lib. 7. c. 8. num. 2.

Nequē dubitarunt Domini, quod eadem Beatrix fuerit Monialis, & professsa, nam ingressa de anno 1540. Monasterium Omnium Sanctorum nuncupatum del Sacco Ciuitatis Castelli, & adhuc intra annum probationis existens Alexander illius pater Monialibus soluit ad computum dotis, & seu elemosynæ scuta ducenta, & postmodum Angelæ eius mater de anno 1555. residuum dotis, quod erat scut. 500. eisdem Monialibus numerauit, ad quorum receptionem ꝑ nequē Moniales accessissent, nequē Angelæ adstringi potuisset ante professionem emanatā, ex quo elemosynæ ꝑ erogatur pro sustentatione perpetui oneris ex parte Monasterij alendi sororem professsam; non autem ad tempus in Claustro permanfuram, eidemquē Beatrici Cardinalis Virellotius frater moriens de anno 1566. reliquit legatum scut. 25. vita durante, pro cuius consequutione, cum diu nomine Monasterij coram diuersis Iudicibus agitatum fuisset, tandem de anno 1580. Mense Octobris, Moniales omnes professæ, & eadem Beatrix inter eas vi Abbatisa transigerunt, cum hæredibus Cardinalis, quo ante professionem emississet, cap. nullus, cap. indemnitate de elect. in 6. & in Concil. Trid. idem lancitum fuit de Regu-

Regular. cap. 7. sess. 25. & in eummodum per Visitatorem Apostolicum de anno 1571. per Constitutiones particulares cautum fuit ipsi Monialibus omnibus congregatis acceptantibus, & obseruare promittentibus.

Non obstat literæ Episcopi Ciuitatis Castellæ responsuæ literis sacrae Congregationis, nempe Abbatissam Monasterij del Sacco dixisse iam excedere annum trigessimū, in quo ipsa reperitur Monialis, & quod aliqua ex Monialibus non emisit possessionem, nec Visitatorem tractasse, cum illis de professione, sed de clausura.

Quia conuincitur responsionem fuisse artificiosam, ex quo instrumenta Dotis, & legati, exercitium dignitatis Abbatissatus, Constitutiones Visitatoris, & Monialium confessiones bene determinant fuisse, & esse Monasterium professarum, non autem Oblatarum Congregationem; propter formam professionis, & clausuræ indictam, † & obseruatam, ad quæ oblata non adstringuntur, *Boer. decis. 20. num. 6. & latissime distinguit Mirand. in Manual. Pralat. regular. de Sacris Monial. quæst. 1. art. 6.*

Nec contradicit *decisio bon. mem. Card. Lancellotti 15. 16 Martij 1604.* quāuis in ea asseratur † non constare de professione Beatricis, quia quod tunc non constabat, hodie ex prædictis indubitanter probatum apparet.

Demum non obstat, quod Beatrix decederit extra Clausura, & propterea omnia † eius iura, & bona ex Constitutione Gregorij XIII. in nouo Bullario 43. transferint in Cameram Apostolicam, cuius est cessionarius Dominus Iulius.

Quia, & si probetur Beatricem condidisse testamentum extra claustra 9. Octobris 1601. & obijisse prima Februarij 1602, attamen quia verba constitutionis prædictæ † non auferunt ius ante egressum Monasterij quæsitum, sed tantummodò deferunt Cameræ Apostolicæ, quod acquiritur per Religiosum de tempore, quo viuit extra Clausura † etiā ex causa testatæ, vel intestatæ successionis, non sufficit D. 20 Iulio si probauerit obitum Beatricis extra Clausura, † nisi etiam insimul iustificauerit delatum fuisse ius legitimæ Cameræ Apostolicæ, in tempore exclusiuo Monasterij, cum hoc pertineat ad fundamentum eius intentionis, quod tenetur probare, etiam si sit † reus in sua exceptione, *Bart. in l. prima per illum textum. ff. de except. Corn. conf. 223. nu. 7. vol. 2. Paris. conf. 45. in princip. volum. primo, Aegid. decis. 563 Gayl. lib. 2. obseru. 13. num. 3. Surd. conf. 248. num. 3. lib. 2. aliā hæc exceptio iurium Cameræ semper erit æquiuoca, quod scilicet legitima Beatricis pertineat, vel † non pertineat ad iura Cameræ, quæ in gradu probationis nihil solet concludere, cap. in presentia, de probat. l. non hoc, C. vnd. legitim. Surd. conf. 151. num. 47. volum. 2.*

Et ita.

* Idem sub die 23. Ianuarij, & 17. Maij 1630. sunt decisiones 340. & 376. supra par. 5. recent. & vide etiam decis. 47. in hac eadem parte.

R. P. D. GHISILERO.

Ciuitatis Castellæ Bonorum.

Die Mercurij 5. Maij 1632.

ARGVMENTVM.

Appellationi interpositæ, si quis renunciauerit, quid operetur talis renunciatio. Obligatio facta in Carceribus, quando valeat. In executiuis licita est variatio, donec creditor consequatur suum creditum.

SVMMA RIVM.

Instrumentum, facit probationem probatam.

- 2 Immissus in possessionem per subhastationem, præuia Iudicis auctoritate, iuste possidet.
- 3 Appellationi, si pars aduersa renunciauerit, non potest amplius de nullitate opponere, de gestis ab altera parte.
Cum tunc de dicta appellatione non est habenda ratio, ac si numquam interposita fuisset, num. 3.
- 4 Quasi possessio amittitur per renunciationem.
- 5 Iura sua renunciantibus, non datur, amplius regressus ad illa.
- 6 Renunciatio facta in carceribus præsumitur facta per metum, & ideo non sustinetur.
- 7 Carcerati obligatio est valida, & sustinetur, quoties quis iuste fuit carceratus.
- 8 A manutentione petita, vt quis repellatur, sufficit renuntiatio, vt cumquæ facta.
- 9 Possessio amittitur per renunciationem coactam, & renuncians debet agere ad rescindendum, quod est sub illo metu factum, ex edito quod metus causa.
- 10 Possessioni, si quis coactè renunciauerit, non debet agere possessorio ad recuperandum, sed actione, quod metus causa, ad illum actum rescindendum.
- 11 Pro carcerationis iustitia præsumitur.
- 12 Obligatio, quantumuis in carceribus facta sustinetur, si quis iuste fuerit carceratus.
- 13 Bona capta pro executione, si fuerint subhastata, & tradita emptori, non potest iterum creditor via executiua contra eundem debitorem agere ex eodem contractu.
- 14 Debitor spoliatus re sua, non debet iterum via executiua pro eodem debito, alijs bonis spoliari.
- 15 Remedia plura, si quis habeat, eligendo vnum, non præcludit sibi viam ad aliud.
- 16 In executiuis potest actor relinquere viam inceptam, & ad aliam recurrere.
- 17 Actor in executiuis potest omiſsa via subhastationis bonorum, procedere ad capturam personæ.
- 18 Creditor, si habeat bona debitoris sequestrata, potest tamen petere debitum, quia non est sibi satisfactum.
- 19 Et hoc maxime procedit stante obligatione Cameræ, ex trivissimo, & vsitato stylo.
- 20 Depositum, quando est conditionale, & non liberum, non suffragatur.

DECISIO CXXII.

Bartholomæus Albizzinus sub pretextu nullitatis subhastationis bonorum in vim mandati executiui sibi ablatorum, ab A. C. obtinuit manuteneri in illorum possessione. Et licet in carceribus renunciauerit dicto mandato de manutenendo per ipsum obtento, nihilominus obtinuit exequi dictum mandatum, à quibus interposita appellatione, & commissæ causa in Rota, cum facultate manutenendi quem de Iure, ad fauorem Ioannis Baptistæ Ranucij, cui bona ablata fuerunt deliberata, fuit resolutum. Quia de eius possessione capta in vim mandati Iudicis conitat ex Instrumento, quod facere † probationem probatam pluries fuit resolutum, fuit enim immisus per subhastationem, præuia † Iudicis auctoritate, l. iuste possidet, l. qui vniuersas. §. Item cum Pretor. ff. de acquir. possess. Rota coram bo. me. Cardin. Cavalerio decis. 42. num. 1. & coram san. mem. Gregor. XV. decis. 582. num. 2.

Neque Albizzinus potest manutentionem excludere, sub pretextu appellationis interpositæ à subhastatione, quia cum deinde renunciauerit appellationi, & mandato de manutenendo sibi concesso, quinimò approbauerit, & emolga-

logauerit subhaftationem, & deliberationem factam ad fauorem dicti Ranucij, non potest amplius de nullitate opponere, & si omnia gesta remanent valida ex facto partis, ita vt de appellatione non sit habenda ratio, ac si nunquam interposita fuisset, vt post *Franch. & alios in cap. interposita* §. ille denique num. 2. de appellatione firmat *Scacc. de appellat. lib. 2. cap. 2. quest. 19. remed. 1. conclus. 5. numero 8.* fuit enim per huiusmodi renunciationem amissa quasi & possessio. *Panormis. in cap. accepta, num. 4. de rest. spol. & propterea ei non est danda & manutentio, cum renunciantibus iura sua non detur regressus ad illa, l. quaritur, §. venditor, ff. de edil. edict. cap. ex transmissa. de renunciat. Rota in Parmensi pensionis. 28. Iunii 1627. coram R. P. D. meo Durano.*

Non obstat, quod postea renūciatio facta in carceribus, & censetur facta per metum; & propterea non sustineatur ad text. in l. qui in carcere, ff. de eo, quod met. caus. quia quoties iuste fuit quis & carceratus, obligatio carcerati est valida, & substat, vt apparet ex pluribus deductis, per R. P. D. meum *Mertinum in Romana mutui seu pecuniaria. 14. Martij 1631. in qua hac materia late pertractatur.*

Nec in praesenti agitur de rescindenda venditione, sed agitur super possessorio, ad quod vt Albizzinus repellatur & sufficit dicta renūciatio utcumque facta, l. si mulier, §. ultimo, ff. quod met. caus. *Menoch de recuper. remed. 1. n. 104. Paris. de resignat. benef. lib. 13. quest. 2. num. 8. Rota decis. 5. de renunciat. in nou. vbi, quod per renunciationem & coactam amittitur possessio, & renuncians debet agere ad rescindendum, quod est sub illo metu factum, ex edicto, quod metus causa, Signorol conf. 75. num. 22. Card. in clem. 2. §. sane tertia oppositione de pœnis, Anchar. conf. 382. in princ. Felin. in cap. Praterca, num. 35. de sponsal. & propterea non possessorio agitur ad recuperandum, sed ea actione, quod metus causa ad rescissionem illius actus. Et licet pro iustitia & carcerationis praesumatur, Attamen in praesenti casu de ea clarè patet, quia constat de debito scutorum 531. ex publico Instrumento obligatione Camerali vallato, cuius virtute conuentus à creditore A. C. seruatis seruandis mandatum executiuum relaxauit, executum primò super bonis Ranuccio deliberatis, deinde in persona eiusdemmet Albizzini debitoris, vnde obligatio & quantum vis in carceribus facta sustinetur ad text. in l. fin. §. fin. ff. de eo quod met. caus. *Alex. in l. à diuo Pio. §. in venditione. num. 5. in princ. ff. de re iudic.**

Nec potest carceratio argui de Iniustitia, ex eo quod bona debitoris fuerint cum effectu subhaftata, licitata, & vendita, & quod subhaftatio fuerit effectum sortita per traditionem bonorum, factam Ranuccio licitanti, vt propterea postquam fuerint pignora pratoria capta pro executione sententiae & subhaftata, & tradita emptori, non potuerit creditor iterum via executiua contra eundem debitorem agere ex eodem contractu, l. à diuo Pio. §. si post additum pignus, ff. de re iud. ea ratione, quia debitor spoliatus & sua, non debet iterum via executiua pro eodem debito, alijs bonis spoliari, per ea, quae tradit *Parlad. lib. 2. rer. quoridian. cap. fin. 4. par. §. 16. num. 20. & faciunt tradita per Ioseph. Ludovic. decis. 111. nu. 9 & seqq. Gonzal. super reg. 8. gloss. 6. num. 189. & seqq.* Quia quandoquis habet plura remedia eligendo & vnum, non pracludit sibi viam ad aliud. *Negusant. de pignor. par. 8. membr. 3. n. 27. tom. 6. par. 1. fol. 258. Iacob. Caruen. var. resol. par. 1. cap. 17. de appellat. nu. 38. & quod in executiuis possit & actor relinquere viam inceptam, & ad aliam recurrere, refert, & sequitur Capu. raq. decis. 50. num. 5. par. 1. vnde omissa via & subhaftationis bonorum, potuit procedi ad capturam personae, Bart. in l. consentaneum, nu. 17. vbi Bald. in l. fin. C. quomod. & in l. consentaneum, nu. 17. vbi Bald. in l. fin. C. de iudic. Arer. quand. Iud. Ias. in l. nulli prorsus, col. fin. C. de iudic. Arer. conf. 111. col. fin. Dec. conf. 12. num. 2. vbi quod licet creditor habeat bona debitoris sequestrata, & poterit tamen debitum petere, quia non est sibi satisfactum. *Surd. conf. 365. num. 11. Crauer. conf. 63. num. 9. stante praesentio obligatione & Camerali. Paris. conf. 103. num. 3. vol. 3. Galles. de oblig. Cam. quest. 15. nu. 2. vbi Zacch. num. 1. quod**

procedit sine difficultate extricissimo, & vsitato stylo.

Nec obstat, quod in casu isto videatur satisfactum creditori per depositum factum à Ranuccio, quia cum fuerit & conditionale, non autem liberum, non suffragatur. *Bart. in l. soluturos. num. 5. ff. de solut. Salicet. in l. acceptam. n. 1. C. de usur. Cenc. de Cens. par. 3. cap. 1. quest. 3. art. 9. num. 28. vbi apparet Rotam pluries ita sensisse.*

Et propterea cum constet de validitate renunciationis Ranuccio, & possessori, auctore Praetore, fuit manutentio concessa.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Tutela.

Die Mercurij 5. Maij 1632.

ARGUMENTVM.

Iudex, si remoueat tutorem, vti suspectum, vel interloquatur super eius legitima excusatione, semper erit locus tutelae datae, & non legitimae, & quare.

SVMMA RIVM.

- 1 Tutor se excusare potest à munere tutelae propter officium publicum.
- 2 Tutori datiuo, & non legitimo est locus, si semel tutela deuoluta sit ad tutorem testamentarium, & ipse se legitime excusauerit.
- 3 Et hic casus alius similis est dandus.
- 4 Iudex, si remoueat testamentarium tutorem, vel vti suspectum, vel quia se legitime excusauerit, hoc agit, vt alium det tutorem, non autem, vt aperiat locus legitimo tutori.
- 5 Destitutio ad quem pertinet, ad eundem etiam debet pertinere institutio.
- 6 In Tutore testamentario, quando non sumus.
- 7 Tutela datiuo expirata, quando succedat legitima.
- 8 Subrogatus assumit naturam eius, in cuius locum subrogatur.
- 9 Tutor, si egeat Iudicis ministerio ad se eximendum ab onere tutelae, tunc Iudex vtrumque agit, nam eximit, & de alio prouidet.
- 10 Tutor legitimus donec adest, non est locus datiuo, & quando ista regula non procedat.
- 11 Tutela datiuo, quando cessat non Iudicis ministerio putata morte ciuili, vel naturali, tunc locus est tutelae legitima.
- 12 Iudex, quando interloquitur super excusatione tutoris, semper est locus tutelae dativae.
- 13 Mater, quando funditus desijt esse tutrix filiorum, alium tutorem nominare non potest.
- 14 Iudex in decernendo tutorem pupillis, si vult, potest sequi consilium matris ad deputandum eis tutorem deferendo ei, propter amorem erga filios.
- 15 Clausula, & omni meliori modo, &c. posita in sententia operatur, vt substatueatur eo modo, quo est utilius.

DECISIO CXXIII.

Domina Constantia Mazzigna de Clementinis, mortuo Iacobo Antonio Rodiano eius viro, antequam secundo

cum dō nuberet, petijt à Iudice præuia tutelæ filiorum suorum renunciatione, deputati in tutorem Dominum Petrum Paulum Bonillum, qui deputatus, & confirmatus fuit sub die 30. Maij 2628 sed eodem post tres menses tutelam recusante, & D. Constantia iam secundis nuptijs contractis, denuo petente de alio tutore prouideri, nominauit Anibalem Serenum, qui pariter à Iudice fuit deputatus, pronuntiando insuper non obstante contradictione DD. Philippi, & Iuliani de Mazzinghis, tutorem datum esse confirmandum, exclusis legitimis tutoribus; causa ad Rotam delata, quæsitum fuit, an eadem sententia esset confirmanda, & affirmatiue fuit resolutum.

- 1 Quia D. Bonillus Iudicis ministerio se ꝑ exemit à tutela, excusando se propter functionem publici muneris, quo casu clara sunt verba *text. in l. si quis sub conditione, ff. de Testam. Tutel.* vt sit locus tutori datiuo, non autem legitimo; ibi & si semel ad testamentarium deuoluta sit tutela deinde excusatus sit tutor testamentarius, adhuc dicimus in locum excusati alium dandum; non ad legitimum tutorem redire tutelam; & paulò infra ponitur ratio: nam
- 2 ꝑ & hic idcirco agit, vt alius deur, similis est *textus in l. 3. §. queri potest, ff. de legitim. Tutor.* propterea Bart. & Bald. in d. l. si quis sub conditione, ponderant factum Iudicis id principaliter agentis; vt illum remoueat, vel tamquam
- 3 ꝑ suspectum, vel quod verè impeditus sit, & excusandus; vnde id agit, vt alium det tutorem: non autem vt aperiat locus legitimo; & idem sentit gloss. in *Auth. sacramentum in verbo tutela. C. quando Mulier. offic. Tutel. & Gabr. consil. 27. num. 2. lib. 1. Montan. de tutore cap. 16. num. 8. Gutierrez eod. tract. par. 5. num. 12. & cons. 52. num. 17. Gregor. Lopez lib. 5. par. 6. tit. 16. gloss. 3. aduertentes præterea, & in specie Bald. sub num. 2. in d. l. si quis sub conditione, quod non ideo hoc Iudicij permittitur, quia durent reliquæ datiuæ,*
- 5 sed quia ad quem pertinet destitutio, ꝑ ad eundem pertinet institutio; vnde eodem Iudicis ministerio debet vtrumquè fieri.

- Nec refert, quod in præsentī non agitur de testamentario tutore, qui se excu auit, ꝑ prout erat D. Constantia, quæ adiuit Iudicem, antequàm ad secunda vota transiret, manifestando causam suæ suspicionis, vt à tutela abiret, aliterquè tutor à Iudice daretur, in quibus terminis videntur loci *textus in l. si quis sub conditione, & supra allegat.* & latissime explicat Beron. q. 66. num. 5. secus autem quando alius tutor iam datus, nempe Bonillus desijt esse tutor: ꝑ quia tunc expirata datiuæ, succedit legitima, § *finali insti. quib. mod. tutel. finit. Curt. lun. cons. 29. num. 6. specul. de tutore, §. si verò num. 4. Gratian. discept. 63. num. 14.*

- Quia de muliere recusante ad subrogatum recusantem, ad hunc effectum non constituitur essentialis differentia; ꝑ dum assumpsit naturam eius, in cuius locum fuit subrogatus Salicet. in *Auth. sacramentum num. 6. C. quando Mulier offic. tutel. fung. poss. Gutier. d. cons. 52. num. 9.* Sed in eo, an excusatus à tutela egeat ꝑ Iudicis ministerio ad se eximendum ab onere; quia tunc vtrumque agit Iudex, & eximit, & de alio prouidet tutore, & ꝑ in hac parte cessat regula de legitimo Tutore dando, donec extet; non autem de datiuo per l. si tutor, §. 1. ff. de Tutel. & ration. distrah. l. non solum. §. si libertus. ff. de excus. tutor. quia vera est, quando cessat tutela absque Iudicis ministerio, ꝑ puta morte ciuili, vel naturali, vt distinguunt Bart. & Bald. in d. l. si quis sub conditione, ex quo tunc finitur tutela facto naturæ, non Iudicis: sed quando intrat Iudex aliquid agens, prout ꝑ est in cognoscendo super excusatione, & interloquendo semper locus est datiuæ.

- Demum non obstat, quod postquàm D. Constantia mater transijt ad secunda vota Bonillus se excusauit, & ipsa nominauit Anibalem Serenum, & Iudex in sententia sequendo illius nominationem, diffinitiuè pronuntiauit bene eundem Anibalem, in tutorem per dictam D. Constantiam, dictis filiis suis, fuisse nominatum, & per A. C. confirmatū, de quo tempore ꝑ nominare nō poterat; dum funditus desierat esse tutrix Bart. & Bald. in d. l. si quis sub conditione, & in *Auth. sacramentum, C. quando Mulier. offic. Tutel. fung. poss. Beron. dicta q. 66. num. 5. & 6.*

Quia Iudex, & si nominatum à Matre deputauerit in tutorem, non tamen id agit, quia teneretur nominatum deputare; sed quia potuit sequi matris consilium, ꝑ quatenus deputandus reperiuit fuisse idoneus, deferendo etiam illi propter amorem erga filium. *Gabr. cons. 27. num. 4. lib. 1. Bart. in d. Auth. Sacramentum num. 4. Gutierrez de tutel. part. 1. cap. 8. nu. 72 Gregor. Lopez in supra alleg. gloss. 3.* & propterea Iudex non se restrinxit ad nominationem; sed in eadem sententia fecit secundam partem, ibi *quatenus opus sit eundem Anibalem in tutorem ex officio deputamus, & cum clausula, ꝑ & omni meliori modo, per quam actus sustinetur in vtroque capite, prout vtilius est ei, ad cuius fauorem sententia lata reperitur Grat. cons. 34. nu. 6. Caput aquen. decis. 124. par. 1. Casar. de Grass. decis. 1. num. 4. de elect. Rota decis. 200. num. 11. par. 1. recent.* Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Ianuen separationis Thori.

Die Veneris 5. Maij 1632.

ARGVMENTVM.

Appellans ad Romanam Curiam, ad hoc, vt in ea, causa tractetur, quid sit necessarium. Appellationis notitia quando, & in quibus casibus, censeatur deuenisse ad partem aduersam, & stante dicta scientia, quid pars peragere debeat. Notabilis est decisio.

S V M M A R I V M.

- 1 Causa posteaquàm fuit commissa in Curia censetur ad illam, causa deuoluta, & habet vim peremptoriæ ad totam causam, præcedente intimatione, absque alia citatione, & num. 2. vbi quid seruetur de stylo Rotæ.
- 3 Principalis censetur habuisse notitiam appellationis interpositæ, si eius procurator producat mandatum in actis illius causæ.
- 4 Priuati non possunt dare iurisdictionem non habenti.
- 5 Citationis nullitas saluatur ex scientia citati. & numero 65.
- 6 Appellationis admissio, quando habeat vim peremptoriæ, & num. 8. 17.
- 7 Causa censetur prophana etiam, quod sit spiritualis, dum non agitur super titulo beneficij.
- 9 Appellans ad Papam tenetur prosequi causam in Curia, vel ad eam transmittere procuratorem cum sufficiens mandato.
- 10 Iudex à quo, quando non possit procedere ad executionem suæ sententiæ.
- 11 Appellationi, quando per Iudicem, aut per partem non desertur, tunc non dicitur causa deuoluta ad Curiam, vt in ea possit tractari.
- 12 Termini sola præfixio ad prosequendam appellationem habet vim peremptoriæ.
- 13 Causæ beneficiales de sui natura per appellationem sunt tractandæ in Curia.
- 14 Appellans habet annum ad prosequendum appellationem, & ex causa biennium.

- 15 Et post hoc tempus pars amplius non auditur, nisi ex causa, saltem per viam restitutionis in integrum.
- 16 Iudex potest ex causa abbreviare terminum appellationis, à lege præfixum.
- 18 Appellationis termini præfixio est tantæ considerationis, ut ex ea solum causetur deuolutio, & edictum peremptorium absque alia dilatione.
- 19 Alij contrarium sentiunt, maxime quando appellatio interposita est à diffinitiva.
- 20 Notitia alicuius rei, quando ad aliquem non pervenit, ipse diuinare non potest.
- 21 Clem. causam de appell. expressè induxit intimationem appellationis.
- 22 Iudex delegatus non potest procedere contra absentem, absque noua citatione.
- 23 Et quando est citatus, & non comparet, tunc incipit illius contumacia, & non antea.
- 24 Iudex appellationis semper est certus. Iudex verò delegatus semper est incertus.
- 25 Causa, siue per appellationem, siue per citationem, siue ex speciali mandato sit in Curia, partes sunt citandæ ad totam causam, & singulos actus, usque ad diffinitiuam sententiam exclusiue.
- 26 Clem. ut causam, de appell. quare emanauerit.
- 27 Causam deuoluens ad Curiam Romanam, cum plena notitia principalis, tenetur intra mensem iter arripere ad Papam.
- 30 Causæ beneficiales citò debent expediri, ne ex diuturna vacatione damnum sentirent Ecclesia.
- 31 Text. in cap. 1. de elect. in 6. procedit tantum in beneficiabilibus, & num. 32.
- 33 Rot. decis. 1. de elect. in nou. & aliæ plures in quibus terminis loquantur.
- 34 Decisiones Rotæ ubi faciunt mentionem de Clem. causam. de appell. omnes debent intelligi de causis beneficiabilibus, & spiritualibus, hoc est matrimonialibus.
- 35 Statutum in causis beneficiabilibus, censetur idem statutum in causis matrimonialibus, quando agitur de fœdere matrimonij.
- 36 Clem. causam de appell. non habet locum, nisi quando agitur super titulo beneficij.
- 37 Causa matrimonialis, quando æquiparetur causæ beneficiabili.
- 38 Appellatio ad Curiam, ut teneat, requiritur; vel quod sit interposita parte presente, vel quod interuenerit intimatio. & num. 43.
- 39 Appellans iuxta formam cap. ut circa. de elect. in 6. quid seruare teneatur.
- 41 Forma inducta ad certum effectum, potest sperni, dummodò habeamus effectum.
- 42 Forma, quando respicit ordinem, & substantiam actus debet seruari, & eius omissio vitiat actum.
- 44 Speculator in §. qualiter. de appellat. num. 11. quando procedat.
- 45 Appellationis scientia debet esse plena, & certa, itant æquipolleat presentie, & intimationi.
- 46 Vital. in Clem. causam. §. intimatio de appellat. nu. 33. declaratur.
- 47 Appellationis scientiam, non præsumitur quis habuisse, ex constitutione procuratoris, si non adsit clausula restrictiua ad causas deuolutas.
- 48 Nam restrictiua ista, inducit scientiam per necessè, & vide num. 49. 50. & 51.
- 52 Causa non censetur deuoluta ad Curiam, nisi ad appellatum, eius notitia certa, & plena intra tempus præfixum peruenerit.
- 53 Appellationis scientiam non præsumitur, quis habuisse, si constituerit procuratorem, antequam sententia lata sit.
- 54 Causa deuoluta ad Curiam, postquam est commissæ, tunc sufficit partis scientia quoquo modo probata, dummodò sit plena, & certa.
- 55 Et vnus ex modis probandi istam scientiam, est quando nulliter citatus constituit procuratorem ad illam causam.
- 56 Aegid. decis. 364. declaratur.
- 57 Procurator habens generale mandatum si compareat in aliqua causa, censetur deducere illud mandatum ad speciem. & num. 58.
- 59 Scientia certa requiritur ad effectum sanandi nullitatem citationis. & num. 68.
- 60 Achill. decis. 16. de dol. & contum. intellectus.
- 61 Crescent. decis. 10. num. 1. & 5. de dol. & contum. declaratur.
- 62 Procuratoris constitutio generalis est ambigua, & indifferens, itant ex hoc non potest argui scientia appellationis, nisi aliud concurrat.
- 63 Rot. decis. 1. de procurat. in nou. & aliæ declarantur.
- 64 Card. Seraph. decis. 1441. num. 4. in quibus terminis loquatur.
- 66 Rot. decis. 500. num. 2. coram Cardin. Caualer. intellectus.
- 67 Rot. decis. 736. num. 1. par. 2. in recent. declaratur.

DECISIO CXXIV.

IN Decisione in hac causa facta 16. Februarij huius anni * fuit resolutum, quòd sententia Rotalis lata contra separationem Thori ad fauorem D. Marchionis cum inde secutus, erat nulla, ex duplici fundamento. Primò, quia processus fuit nullus, cum Iudex non haberet iurisdictionem procedendi per edictum, ut processit, & sic non præuia legitima citatione, non potuit postea processus agitari per contradictas, & quatenus Iudex habuisset talem facultatem, nihilominus processus ex alijs capitibus, non fuit legitime factus. Secundò, quia citatio prætextu procuratoris non sustinebatur, siue attendamus citationem factam Cabellæ, cum acceptauerit mandatum ad effectum substituendi tantum, siue attendamus citationem factam Lactantio substituto à dicta Cabellæ, cum nunquam substitutus onem acceptauerit ex latè deductis in dicta decisione. Ad cuiusmodi huiusmodi fundamenta, duo principaliter deducebantur, Vnum, quòd fuit lata sententia in partibus super separatione Thori ad fauorem D. Marchionis, à qua procurator D. Marchionis appellauit ad Papam, & pretenditur, quòd dicta appellatio fuerit intimata procuratori D. Marchionis, quæ sola intromissio absque alia citatione, postquam causa fuit commissæ in Curia facit, ut ad illam censeatur causa deuoluta, & habet vim peremptoriam ad totam causam, & operatur, quòd contra appellatum possit procedi absque alia citatione. Clem. causam de elect. vel ex vi banitate & secundum stylum Rotæ, per contradictas; ut per Pur. decis. 371. in fin. lib. 2. in correctis. Alterum, quòd non sit curandum, an Cabellæ, & Lactantius fuerint legitime citati, cum ex alio capite citatio per edictum, etiam nulla, suffragetur, ut contuerit procedi per contradictas, ex quo D. Marchionis, post dictam citationem per edictum, constituit Cabellam procuratorem, qui licet non fuerit specialiter constitutus ad

3 istam causam, sed generaliter, et hoc sufficit, cum produxerit mandatum in actis istius causæ, ex quibus præsumitur scientia D. Marchionis, citationis nulliter executæ. *Achill. decis. 16. de dol. & contum. Cavalier. decis. 500. num. 2. Rot. decis. 136. num. 1. par. 2. recent. cum alijs pluribus allegatis.*

Nequē dicatur nullitatem citationis factæ per edictum minimē potuisse saluari ex scientia Dominæ Marchionis, cum Iudex non haberet iurisdictionem procedendi illo modo: privati enim non possunt dare iurisdictionem non habenti. *Verall. decis. 97. num. 2. & 164. num. 1. & seqq. par. 1. Achill. decis. 2. nu. 4. & 5. super Reg. de trienn. Mandos. in reg. de annal. quest. 33. nu. 2. Lancell. de attent. lit. pudent. in prefat. num. 142. vers. quanto intelligo;* quia hoc procederet, si Iudex nullam haberet iurisdictionem, sed cum haberet iurisdictionem procedendi de iure ordinario, licet citatio per edictum esset nulla ex defectu iurisdictionis procedendi illo modo, tamen nullitas et illius citationis saluatur ex scientia D. Marchionis, quæ operatur, ut iure ordinario, Iudex potuerit procedere, cum iurisdictionem haberet, quam non reassumebat ex scientia dictæ D. Marchionis, sed ex commissione signata manu Papæ.

His tamen duobus non obstantibus Domini persisterunt in resolutis, ex rationibus deductis in dicta decisione 16. Februarii præteriti. Et pro dilucidatione primo positi, quando admissio et appellacionis habeat vim peremptorij, ita ut possit procedi absque alia citatione, & ex urbanitate per contradictas; Distinguendum est inter causas pu-
 6 nas, & inter causas beneficiales, quando agitur super titulo beneficij, & matrimoniales, quando pariter agitur de fœdere coniugij, de quibus infra dicitur; Vt utroque tamen casu iura diversimodè disponunt: Et quantum attinet ad casum

7 nostrum, in quo causa et censetur prophanæ, etiam quod sit spiritualis, cum non agatur super titulo beneficij. *Verall. decis. 99. par. 1. Bellam. decis. 617. vel non comprehenditur ad hunc effectum sub causis matrimonialibus, ut suo loco demonstrabitur, licet Iudex admiserit appellacionem, & præfixerit terminum ad faciendum fidem de introductione*

8 appellacionis, nō tamen ista sola admissio habet et vim peremptorij, potuerit ex urbanitate procedi per contradictas, sed solum operatur, ut causa dicatur esse in Curia, ut loquendo de appellacione ab interlocutoria, & diffinitiva declarant *Franc. in cap. Nicolao 64. num. 1. vers. sed quæritur primò, & vers. aliquando & quintò, & apertius Præpositus sub num. 6. de appellat. idem Franc. in cap. interposita, & eisdem not. 2. num. 2. eodem tit. de appellat. sed solum Marchio*

9 appellans et tenebatur prosequi causam in Curia, vel ad eā transmittere procuratorem, cum sufficienti mandato ad prosequendum, *Præpositus ubi supra, & si de prædictis fidem non fecisset, Iudex a quo, potuisset procedere ad executionem suæ sententiæ, et licet appellatio non censeretur deferta. Franc. in cap. personas num. 3. & 4. vers. quintò statuit, & vers. septimò aliquando de appellat. Cardinalis, num. 2. Abb. nu. 11. Alex. de Neuo. num. 38. in fin. Dec. nu. 3. Card. in cap. ex insinuatione, in fin. de appell. Rot. dec. 13. nu. 2. de appell. in nouis fin. Marant. in prax. vers. & quādoque; appellatū, num. 205. vers. septimus est terminus. Add. ad Rot. dec. 25. col. 2. num. 3. de appell. in nou. Feder. de*

11 *Sen. conf. 28. Et si appellacioni et non fuisset delatum per Iudicem, aut per partem, causa non esset deuoluta ad Curiam, ut in ea posset tractari. Franc. in cap. interposita. 70. & eisdem. not. 1. num. 1. eod. tit. de appellat. Nec etiam sola*

12 et præfixio termini ad prosequendum appellacionem, habet vim peremptorij, ita ut possit procedi per contradictas, sed solum ex ista præfixione termini, appellans tenetur impetrare, vel mittere procuratorem ad impetrandum in Curia Iudicem appellacionis, qui cognoscat in partibus, non in Curia. *Præpositus ubi supra. Franc. in d. c. interposita, & eisdem nu. 1. de appellat. Nisi tamen causa et esset benefi-*
 13 *cialis, quæ de sui natura per appellacionem sunt tractandæ in Curia. Franc. in d. c. Nicolao, nu. 4. in fin. ibi, & intellige prædicta de alijs causis, quam benefi-*

cialibus. *Præpositus num. 6. ibidem.*
 Ad effectum igitur peremptorij ad totam causam, ut potuisset procedi in causa absque alia citatione, & ex urba-

tate per contradictas, duo copulatiue requirebantur, Primū, quod Iudex, seu pars appellata detulisset appellacionem, seu illam approbasset, Secundū, quod Iudex appellanti terminum ad prosequendam appellacionem præscri-

14 pisset, licet enim et appellans ad prosequendam appellacionem habeat annum, & ex causa biennium, *c. cum sit Romana 5. de appell. & post hoc tempus non auditur nisi*
 15 *ex causa, saltem per viam et restitutionis in integrum, d. c. cum sit Romana. & c. ex ratione eod. tit. Potest tamen Iu-*
 16 *dex ex causa abbreviare dictum et terminum, prout etiam potest pars appellata. cap. reprehensibilis 26. cap. sepè. 44. cap. oblata. 57. cap. personas. 4. eodem tit. de appellat.*

Et tunc quando ista duo simul iuncta concurrunt habet
 17 vim peremptorij et ad totam causam, adeo quod absque alia citatione possit procedi ad instantiam, vnius ex partibus contra absentem, tanquam contumacem per contradictas, ut habetur extra de appell. in c. personas. 4. ibi, appellacioni sua prolixum terminum præfixerit, & in c. reprehensibilis 26. ibi, comperens ad prosequendam appellacionem terminus præfigatur, & in c. sepè. 44. ibi, post terminum appellacionis edicti peremptory vires obineat. & in cap. ex insinuatione. 50. ibi, appellacioni terminum non præfigens, & ibi, & hunc terminum appellacioni præfixit, et in c. oblata 57. ibi, quando certus terminus ab appellante, vel Iudice appellacionis præfigitur, & ibi, si verò non sit ad aliquis terminus a Iudice, vel appellante præfixus, & in c. Nicolao. 64. ibi, si vobis constituerit d. Abbatem, & Conuentum appellacioni sua terminum præfixisse, & in c. 1. de appell. in 6. ibi, tempore prosecutionis indulto, & quicquid dubitatiue dixerit, *Alex. de Neuo in d. c. sepè de appell. num. 32. 54. 57. vers. sed aduertit, hoc expresse teneant ibidem Franch. num. 7. & 13. Bellam. num. 18. Abb. num. 22. Butr. num. 22. Imol. num. 19. & in d. c. Nicolao, de appell. Abb. num. 5. Bellam. num. 2. & 3. Butr. num. 8. Rot. decis. 32. num. 5. & seqq. de appell. in nou. Specul. de appell. §. qualiter. num. 25. 26. &*
 18 *27. & est tanta considerationis et termini præfixio, ut aliqui voluerint, quod ex ea sola cauetur deuolutio, & edictum peremptorium absque alia delatione, ut per Imol. in cit. c. Nicolao, num. 2. & 14. Butr. ibid. num. 3. licet alij ibidem*
 19 *contra teneant, maxime et quando appellatio interposita est a diffinitiva. Specul. de appell. §. qualiter. num. 25. Franc. in d. cap. sepè, num. 30.*

Sed admissio, quod omnia prædicta fuissent adimpleta, quod tamen factum non fuit, adhuc D. Marchio non potuit procedere per contradictas contra D. Marchionis absentem ex duplici capite. Primò, ipsi Marchionis non fuit, ut pro parte D. Marchionis supponebatur, notificata appellatio, ut infra demonstrabitur, & propterea nō
 20 dicitur habere et vim citationis iuris, cum non teneatur appellatus diuinare, ut singulariter aduertit *Archid. in c. 1. de elect. in 6. n. 5. in fin. vers. sed in hoc intellige, qui hoc probat ex iure antiquo, cum de tempore suo nondum emanauerit,*

21 *et eam causam de elect. de qua statim dicitur, quæ et expresse induxit intimationem appellacionis, & hoc dictum sequitur Monach. ibid. num. 8. Anchar. num. 6. Io. Andr. nu. 14. in princ. & idem notauit Aegid. decis. 25. in fin. quæ incipit, Licet consensus. Secundò, quia cum causa non cognosce-*

22 *retur per Summum Pontificem, sed a Iudice per ipsum deputato, non poterat d. Iudex procedere et contra absentē absque noua citatione, quia absens non poterat diuinare*

coram quo deberet comparere, & propterea debuisset citari a d. Iudice, et tunc si non comparuisset, inciperet illius contumacia, & non ante. *Innoc. in cap. per tuas il primo, per illum text. in verb. contumacia, de appell. ibi, & non aliter, quia in nulla culpa est absens, cum non sciat hunc Iudicem, secus autem dicemus in Iudice, ad quem appellatum est, quia ibi terminus præfixus ab homine habetur pro per-*

24 *emptorio, & ibi, Ratio diuersitatis est, qui a semper et certus est Iudex appellacionis, Iudex verò delegatus semper incertus est. Hostien. ibid. per ead. verba, num. 1. 2. & 3. Io. Andr. num. 3. An. har. nu. 3. Abb. antiquus num. 1. quilibet distinguat inter causam commissam in Curia, & extra: tamen intrat eadem ratio in utroque casu, præsertim in nostro, cum appellator, & appellatus essent extra Curiam. Henric. Boich.*

ch.num. 11. Bellam. num. 4. Alex. de Neno in d. c. sap. n. 40. vers. tertia limitatio. de appell. & hinc Rot. in decis. 8. nu. 2. de testib. in antiq. dixit, quod siue causa sit per appellatio-
 25 nem, † siue per citationem, siue de speciali mādato in Curia, partes sunt citandae ad totam causam, & singulos actus, vique ad diffinitiuam sententiam exclusiue, & cum nō agatur de causa beneficiāli, quae de sui natura † in causa appellationis est tractanda in Curia, vt supra dictum fuit, valde arri det ad propositum id, quod dicit Io. Andr. in c. 1. n. 6. de appell. in 6. in illis verbis: *Hac Curia non seruat, quod cogat partes, ibi prosequi causas, quae de sui natura non sunt in Curia, etiam si altera pars id petat; Vnde oportet de gratia id impetrare a Papa, vt pars citetur ad Curiam super causa, quae de sui natura non est in Curia, & idem dicit Anchar. num. 6. col. 2. ad fin. vers. quod non tenet. Franc. in d. post hoc. num. 4. & Gemin. in d. §. num. 11. ad medium. Bellam. in d. c. Nicolao, num. 3.*

In causis verō beneficiālibus est cōclusio fundata in c. 1. de elect. in 6. cum quo concordat text. in c. cupientes, eod. tit. vt aduertit gloss. ibid. in princ. in verb. arripere, & in
 27 clem. † causam, eod. tit. quae emanauit ad declarationem d. c. 1. & cupientes, vt dicunt gloss. in d. c. 1. §. 1. in ver. infra mensem, de elect. in 6. Card. in d. clem. causam, num. 4. in fin. & num. 5. vers. quinto quaro. Imol. num. 12. & 40. Barbatia col. 2. ad medium, & col. 3. post principium. Vital. nu. 36. & seqq. & in §. intimatio, num. 39. quod appellatio iudicialis, vel extra iudicialis interposita ad Papam, vel in pra-
 28 sentia † partis, vel eius procuratoris specialis, vel vtriusq; aut alteri eorum intimata infra mensem a die interpositionis appellationis, vel saltem post mensem, quando commode fieri poterit, porrecto appellato tenore appellationis authenticis, si petum fuerit, vel perlecto illius tenore secundum formam dictae clem. vel alias deducta ad plenā, & certam notitiam ipsius principalis, deuoluit causam ad
 29 Romanam Curiam, & operatur, vt † non arripiente appellante iter ad Papa intra mensem, iuxta d. c. 1. de elect. in 6. vel appellatio iuxta d. Clemen. causam, † est contra contumacem procedi absq; alia citatione, vt probatur in dictis iuribus, & notat ibidem gloss. & DD. de elect. Rot. decis. 1. de elect. in nou. Specul. de appell. §. qualiter, num. 9. & seqq. & num. 21. & 23. ad medium, & in dictis iuribus datur bre-
 30 uior terminus ad iudicendam deuolutionem, † & expeditionem causae in beneficiālibus, quam antea contingerat, nē ex diuturna vacatione damnum sentirent Ecclesiae. Ioann. Monac. in d. c. 1. num. 1. de elect. in 6. Io. Andr. num. 13. col. 2. post principium Hostien. n. 3. 11. 12. 17. Gemin. n. 10. Rot. dec. 4. de dol. et contum. in nou. & debent ad hunc effectum seruari alia, de quibus in cap. 1. de elect. in 6. et in cap. vt circa de elect. in 6.

Prædicta autem non suffragantur D. Marchioni ex duplici fundamento: Primò, quia habent solum locum in beneficiālibus, quando agitur de titulo beneficii, & ex identitate rationis in matrimonialibus, quando agitur de fœdere matrimonij, non autem, quando agitur super separatione Thori. Secundo, quia nec fuit seruata forma dictae clem. causam. Quod autem prædicta habeant solum locum
 31 in beneficiālibus, † & ita procedere, tex. in c. 1. de elect. in 6. dicunt ibidem Hostien. nu. 21. & 22. Archid. num. 2. vbi quod sic seruat curia, & nu. 4. & 5. & nu. 6. Io. Andr. n. 3. & 13. Gemin. nu. 4. in fin. & seqq. & nu. 10. ad fin. Monac. nu. 9. in fin. et seqq. Franc. nu. 1. & in terminis dictae clem. causam. Anchar. ibid. nu. 2. vers. nota quod istud capitulum. Vital. num. 40. Barbat. col. 3. in princ. et col. 8. in fin. Aegid. decis. 222. in princ. Seraph. decis. 1123. num. 2. &
 32 quod in beneficiālibus procedat etiam † tex. in cap. 1. de appellat. in 6. dicit ibidem Hostien. num. 21. Et in beneficiālibus quando agitur de titulo beneficii, loquuntur decisiones Rotaes. † Rot. in nou. decis. 1. de elect. et ibi Adden. et decis. 22. de rescript. et 4. de dolo et contum. et 10. 13. 17. 18. 21. 22. 23. 26. de appellat. nec non addit. ad decis. 32. nu. 4. in litera A. et de dolo et contum. decis. 1. 3. §. 11. 33. nu. 3. 39. §. 8. 3. et 18. nu. 2. et de procuratoribus decis. 1. nu. 1. col. 2. in fin. et de re ind. decis. 10. nu. 1. et in antiquis in tit. de appell. decis. 36. 43. 53. 54. 56. 64. Verall. decis. 35. et 100. par. 1.

et decis. 392. par. 2. Fasol. dubio 12. & generaliter vbi decisiones † faciunt mentionem de d. clem. causam, & a ijs iuribus supra ponderatis, ad effectum deuolutionis debent intelligi de causis beneficiālibus, & spiritualibus, hoc est matrimonialibus, vt aduertit Achill. decis. §. n. 3. de appell.

Et quod prædicta etiam ex identitate rationis extendatur ad causas matrimoniales † tantū, quando agitur de fœdere matrimonij, dicunt Monac. in c. 1. nu. 10. de elect. in 6. Hostien. n. 21. & quāuis gloss. in d. cap. 1. et Gemin. n. 4. Archid. n. 6. generaliter dicant, quod prædicta extendantur ad causas matrimoniales: tamen sunt etiam ipsi intelligendi, quando agitur de fœdere matrimonij, non autem de separatione Thori, & hoc euidenti ratione. Nā sicuti dicta clem. causam, de elect. & alia iura † non habent locū, nisi quando agitur super titulo beneficii, hoc est super fœdere coniugij spiritualis, vt supra probatum fuit, ita etiam non debent habere locum, nisi agatur de fœdere coniugij matrimonialis, cum in istis † terminis causa matrimonialis æquiparetur beneficiāli, & ideo statutum in vna, debet censi statutum in alia, etiam contra iuris communis regulas, gloss. in l. si quis seruo alieno. in verbo, corrumpi. et ibi notat Bart. C. de furt. et in l. quod verò contra, ff. de legib. et in l. vt tantum, §. 1. ff. de seru. corrupt. Hart. Picton. obser. 192. num. 13. & sic iura prædicta non fauere huic causae, in qua agitur de separatione Thori.

Quod verò in omnem euentū non fuerit seruata forma dictae clem. causam de elect. satis patet, quia appellatio non fuit interposita in presentia D. Marchionissae principalis, aut eius procuratoris specialis, nec alteri eorū fuit intimata infra mensem, iuxta formam præscriptam in dicta clem. causam; nec sufficit, quod, si procurator D. Marchionissae non fuit praesens appellationi, saltem cōparuit in eadem audientia paulo post, & contradixit dictae appellationi, quod videtur sufficere, vt in his terminis, Specul. de appell. §. qualiter, nu. 11. quia etsi ex hoc constet de scientia dicti procuratoris, illa tamen non sufficit, nisi sit vno ex duobus modis super
 38 prædictis, † vel per praesentiam quādo interponitur appellatio, vel per intimationem sibi factam: quod clare probatur, nam dum in §. insinuatio dicitur sufficere etiam, quod ad appellatum plena, & certa notitia infra tempus prædictum peruenerit, dicit gloss. ibidem in ver. appellatum, non sufficere, quod scientia deuenerit ad procuratorem, ibi: *Non repetit de procuratore, per quod videtur, quod hoc casu, vbi non per modos prædictos (scilicet si procurator non fuit praesens, aut illi appellatio non fuit intimata) nō sufficiat procuratorem sciuisse, & glossam sequuntur, Cardinales in d. §. intimatio, n. 4. Imol. n. 78. Vital. nu. 30. 37. et seqq. & videmus in simili, † quod si quis appellat, iuxta formam cap. vt circa, de elect. in 6. pro forma requiritur, vt iuret duo, videlicet, quod credit obiecta esse vera, & quod credit illa posse probare, & si non iurauit specificē, appellatio corrumpit. Oldrad. cons. 304. in princ. et etiam n. 3. vers. constat enim,*
 40 vbi quod non sufficit attestatio in † genere per Notarium facta, si dicat prædictis omnibus interfui, quia debet distinctē de vtroque iuramento attestari, sequitur Aym. in consil. 88. num. 19. Et quāuis posset replicari, quod praesentia procuratoris, dum appellatur, & intimatio appellationis illi facienda requiratur ad effectum scientiae, & ideo sufficit,
 41 quod aliundē scientiam habuerit, forma enim inducta † ad certum effectum potest sperni, modò habeamus effectū ex adductis per Card. M. antiq. de tacit. et ambig. lib. 2. tit. 4. num. 45. quia haec forma non fuit inducta respectu procuratoris ad effectum scientiae, sed respicit ordinem, & substantiam, & ideo ommissio istius † formae facit corrumpere actum.
 42 Dec. in cap. de appellationibus, num. 13. & seq. eod. tit. de appellat. traximē, quia ista competunt de iure extraordinario contra dispositionem iuris communis. Dec. dicto loco n. 28. Et quod ista respiciant ordinem, & substantiam probatur, quia tex. in d. clem. causam, solum disponit sufficere, quod appellatio interponatur praesente principali, vel Procuratore, aut quod alteri eorū intimetur, dū verò agitur de plena, & certa notitia loquitur de plena, & certa notitia principalis tantum, ergo firma remanet dispositio, quod in Procuratore † requiratur praesentia, dum appellatur, vel sit intimatio
 43 tio

no ipsius appellationis, l. Imperator. ff. de postul. l. si aru liber. §. Stichum. de legat. 2. & sic prædicta respectu Procuratoris respiciunt ordinem, & substantiam, non autem effectum. Vnde dictū t̄ Specular. est intelligendum dum loquitur de scientia Procuratoris, quod loquatur cumulatim ad scientiam principalis, modò de qua in dicta clem. non autem simpliciter, quod sola scientia Procuratoris sufficiat.

Nec scientia D. Marchionissæ dictæ appellationis probatur, ad hunc enim effectum, vt dicitur in text. debet esse plena, & certa, & vt dicunt gloss. & DD. debeat esse talis, quæ æquipolleat præsentia, & intimationi, vt declarat gloss. ibi, in ver. intimatio. & in ver. plena, & certa, ibi. Nota quo non sufficit talis, qualis, &c. & plena dicit, vt notius appellationis, & omnium obiectorum in illa, notitiam habuerit, &c. certa dicit, vt indubitatum sibi sit, vel esse debeat, sic appellatum, &c. quam gloss. ibidem sequuntur, Cardinalis in §. intimatio, num. 1. & §. Imol. num. 11. & 79. Barbat. col. 5. in fin. & col. 15. Vital. in §. quod si in princ. & num. 10. & in §. verum, num. 1. & in §. intimatio num. 13. & 24. & in §. idemq. num. 4. Anchar. num. 10. Verall. decis. 35. num. 7. par. 1. Rot. decis. 26. de appell. in nou. Scientia autem, quæ deducitur ex constitutione Procuratoris generalis longè post appellationem, non videtur sufficere, nam etsi t̄ Vital. in d. clem. causam, §. intimatio, num. 33. dicat, ad hunc effectum scientiæ sufficere solam constitutionem Procuratoris postea factam, siue sit specialis, siue generalis, modò adsit in mandato clausula restrictiua, ad causas deuolutas, Rot. decis. 1. de proc. in nou. vers. secundò non obstat decisio. & in antiq. decis. 33. eodem titulo, & 13. de rescript. Cassad. decis. 2. in fin. eodem titulo.

47 Tamen ista constitutio Procuratoris generalis, t̄ nihil potest operari, cum in illius constitutione non adsit clausula restrictiua ad causas deuolutas, sed sit mandatum simpliciter generale ad omnes suas causas, cum facultate comparendi coram Iudicibus Ecclesiasticis, restrictiua enim illa, ad causas deuolutas, inducit perneceffe scientiam, cum mandatum, t̄ etsi generale, sit restrictum ad causas deuolutas, & hinc Verall. in decis. 252 num. 1. & 4. par. 1. videtur requirere ultra constitutionem Procuratoris aliquid aliud releuans, & Doctores ex alijs etiam inferunt ad scientiam,

49 vt si t̄ appellatus consulerit Aduocatū super tali appellatione, vt dicit gloss. in d. §. intimatio in verb. plena, & ibi Imol. num. 79. Vital. num. 36. Gugliel. de Monte Laudusio, num. 23. vel si t̄ idem principalis confessus fuerit, appellationem fuisse interpositam, Verall. decis. 35. num. 7. gloss. in d. clem. causam. §. intimatio. ver. plena, & ibi Imol. num. 79. Vital. num. 35. Cardinalis, num. 6. Gugliel. de Monte Laudusio, num. 23. vel quādo appellatio præsentatur alicui præsentem appellato, Achill. decis. 16. de appell. vel quando de

51 appellatione fuit habita t̄ relatio à persona, cui appellans credere tenebatur, Vital. ubi supra. num. 6. vel quando appellati amicus, vel appellantis id appellatio significauit, gloss. ubi supra, quod tamen negant ibidem Vital. num. 36. & Imol. num. 79. in fin. nisi talis amicus insinuauerit dictam appellationem, cum traditione copiarum in forma authentica, nec sola fama sufficiat.

Sed in hoc casu cessat omnis difficultas, quia secundum terminos d. clem. si sententia non feratur parte, vel Procuratore præsentem, debet alteri eorum, intra mensem ab interpositione ipsius appellationis, vel saltè post lapsum eiusdem mensis, quam cito commodè fieri poterit intimari, & in tertio casu disponitur, quod causa t̄ non censeatur deuoluta ad Curiam, nisi ad appellatum eius plena, ac certa notitia infra tempus prædictum aliter peruenerit, & ibi gloss. in §. intimatio. ver. prædictum, explicat verbum, tempus, scilicet mensis, & postquam commodè fieri posset, sed sic est, quod cum D. Marchionissa existeret in Ciuitate Ianuæ, nec probetur aliquod impedimentum, intimatio potuit fieri intra mensem, & propterea etiam infra mensem requirebatur scientia, quæ etsi t̄ induceretur ex constitutione Procuratoris non suffragatur, cum fuerit facta longè ante sententiam, cum dicta sententia fuerit lata 5. Martij 1625. & mandatum fuerit datum 25. Februarij 1623. & sic nō applicatur Pauli Rubei. Decis.

gloss. in dicta clem. causam, in d. §. intimatio, ver. tempus, & ibi Cardinalis, num. 7. Imol. num. 11. 76. in fin. & So. Rota decis. 1. nu. 1. de elect. in nou. & ibi add. in litera C. Vestr. in prax. lib. 6. cap. 6. num. 7. post medium. Felin. in cap. cum contingat, nu. 7. de rescript. Aegid. decis. 59. num. 2.

Quantum attinet ad secundum principale obiectum, An probetur scientia D. Marchionissæ, ex eo, quod post commissam causam in Rota constituit Procuratorem generalem. Pro resolutione huius articuli dixerunt Domini sufficere t̄ scientiam quoquo modo probatam, dummodò tamen sit plena, & certa, vt ex clem. causam, de elect. deducit Vestr. in prax. lib. 5. cap. 2. num. 3. in fin. & lib. 7. cap. 1. num. 1. & vnus ex modis probandi istam scientiam plenam, & certam est, quando nulliter t̄ citatus constituit Procuratorem ad illam causam, & tunc processus agnatus, cum dicto Procuratore tenet Rot. decis. 11. de dol. & contum. in nou. Achill. decis. 7. num. 3. de dol. & contum. Sarnen. in compend. vtriusque Signaturæ, num. 68. Staphil. de literis grar fol. 145. at ergo, secundum antiquam impressionem, & tit. comm. an detur, &c. num. 2. fol. 278. secundum parnam modernam impressionem. Lancell. de attent. lit. pend. in prax. num. 132. secundum ultimam impressionem, Seraph. decis. 1266. Verall. decis. 252. par. 1. Crescent. decis. 6. de causa possess. & propriet. Vant. de nullit. tit. quib. mod. sēt. nulla repar. n. 123. Aegid. decis. 238. qui sic etiam intelligendus in dec. 364. t̄ dum loquitur de Procuratore legitime constituto post citationem, qui comparuit, & fuit dictum in causa Lauden. deuolutionis 23. Maij 1594. coram bon. mem. Corduba.

Insuper dixerunt Domini sufficere, quod post citationem constituitur Procurator generalis, qui compareat t̄ in causa, hoc tamen non simpliciter, sed tali modo, vt mandatum generale, quod est indifferens, scilicet, quod potest spectare ad istam, & aliam causam, censeatur deductum ad speciem, vt inquit Seraph. in decis. 654. num. 3. quæ quidem deductio ad speciem non potest inferri in casu, de quo agitur, ex sola productione facta per Cabellam procuratorem t̄ constitutum, cum productio non fuerit facta, vt causam defenderet, sed ad effectum substituendi Lactantium, qui cum nūquam acceptauerit substitutionem, & cum D. Marchionissa haberet aliam causam in Rota super alimentis, non potest ex isto mandato, & productione prædicto modo, facta ab aliq. alio actu induci plena, & certa scientia D. Marchionissæ, introductionis lius in Rota super separatione

59 Thorii, quæ quidem plena, & certa scientia t̄ requiritur ad effectum sanandi nullitatem citationis, vt supra deductum fuit. Hinc decisiones admittentes, quod sufficiat mandatum generale ad præsumendam scientiam, videntur aliquid vltius requirere, vt illud mandatum generale censeatur deductum ad speciem, nempe t̄ Achill. dec. 16. de dol. & contum. loquitur de Procuratore generali comparente, cum protestationibus, Crescent. t̄ decis. 10. num. 1. & §. de dol. & contum. loquitur de procuratore, qui causam defendit, & 62 merito quidem, quia cum constitutio Procuratoris t̄ generalis, sit ambigua, & indifferens, vltà productionem mandati debet declarari per aliquos actus, & sine difficultate, quando Dominus constituens habet aliam causam, prout in casu isto, qui quidem actus declarant scientiam Domini, vt not. per Cassador. decis. 1. in fin. num. 1. & 2. de procur. Rot.

63 t̄ verò in nou. decis. 1. de proc. & ibi addit. num. 5. & in antiq. decis. 23. de rescript. & 33. de procur. & Cassad. decis. 2. eodem tit. in fin. nihil faciunt ad punctum, loquuntur enim de Procuratore constituto antè commissam causam, cum restrictiua ad causas deuolutas tantum, ex hoc enim constat clarè, quod ille est legitimus Procurator, quia illa causa est deuoluta, nec adest alia causa, qui nullatenus sunt re-

64 mini nostri, Seraph. decis. 1441. num. 4. t̄ non loquitur de Procuratore generali, aut speciali, sed quatenus loqueretur de generali, ibi Procurator comparuerat ad effectum excipiendi de nullitate dictarum citationum, & propterea ex illa comparitione dando de nullitate constabat de notitia,

65 & ideo stante t̄ notitia defectus nullitatis citationis, tollibatur, & allegat Myfinger. & Lancell. & sic in casu illo vltà productionem mandati, aderat protestatio, quod ci-

- 66 citationes erant nullae, *Caval. dec. 500. n. 2.* † ponit obiectum de constitutione Procuratoris specialis, vel generalis post citationem, & dicit in casu suo non ob stare, quia constitutio Procuratoris fuit facta, longè ante citationem, quare obiectum de Procuratore speciali, & generali simpliciter factum, debet tamen intelligi sano modo, *Rota verò dec. 736.*
- 67 num. 1. par. 2. in recent. † non firmat, quod sola comparitio Procuratoris generalis sufficiat absque alio actu, immo ex tenore decisionis apparet, quod aliquid egerat ille Procurator, & secundum distinctionem praedictam, decisiones non sunt contrariae, ut putant *Addentes de san. me. Greg. decis. 27. num. 14.* sed omnes sunt verae in casu suo, & in omnem eventum, cum Procurator generaliter fuerit constitutus, & D. Marchionissa haberet aliam causam in Rota super alimentis ex illa sola productione ad effectum praedictum nullatenus potest declarari indifferentia mandati, 68 ita ut inferatur † ad scientiam certam, & plenam citationis, quae, ut dictum est, ad salvandum nullitatem citationis requiritur.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* Est decis. 104. supra in hac eadem parte, & vide ibi in fine, Apostilla, in qua citantur aliae decisiones in hac causa.

R. P. D. MERLINO.

Arimineñ Fideicommissi.

Die Veneris 7. Maij 1632.

ARGUMENTVM.

Fideicommissarius ad effectum obtinendi immiſſionem remedio l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. quid sufficiat probare. Bonorum identitas quando probata dicatur. Instrumentum extractum ab Archiuiſta, quando dicatur in forma probanti.

S V M M A R I V M.

- 1 Dominij probatio ad effectum obtinendi in remedio, l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. non est necessaria, sed sufficit, quod probetur possessio.
- 2 Bona per cohæredes, quando diuiduntur ea bona, quæ obueniunt uni ex cohæredis, alius cohæres in eis amittit possessionem.
- 3 Instrumentum diuisionis bonorum hereditariorum probat contra hæredes, & successores eorum, & causam ab eis habentes.
- 4 Testis unicus bene probat identitatem bonorum iunctis adminiculis.
- 5 Diuisio facta inter cohæredes, ex quibus bene appareat, quod habuerit suum effectum, & num. 15.
- 7 Dominium censetur acquisitum ex titulo præambulo.
- 8 Notarij enunciatiua facta in testamento circa identitatem bonorum, quando plurimi facienda sit, quod ampliatur.
- 9 Instrumentum, si sit sumptum de sumpto, nullam fidem meretur.

- 10 Instrumentum, si sit extractum lite pendente, sine compulsoria, non probat.
- 11 Instrumentum extractum ab Archiuiſta, asserente se illud inuenisse inter rogatus cuiusdam Notarij defuncti, & cum suo originali collationasse, dicitur in forma probanti.
- 12 Instrumentum extractum ab Archiuiſta, ut dicatur in forma probanti, quid sufficiat.
- 13 Extractio instrumenti facta lite pendente, quando suffragetur etiam si fuerit facta absque compulsoriis.
- 14 Instrumentum extractum ab Archiuiſta probat, licet sit conscriptum aliena manu, dummodo ab Archiuiſta sit subscriptum.
- 16 Testes, si deponant, quod quis aliquid possidebat, & constet, quod ille in eo nullum habebat legitimum titulum, utique dicti testes intelligendi sunt de possessione iure familiaritatis.
- 17 Fratres, & alij inter quos intercedit sanguinis necessitudo, ut plurimum solent bona communia diuidere, ut unusquisque sciat partem suam.
- 18 Et nihilominus deinde inſimul cohabitant, & unusquisque partem alterius possidet iure familiaritatis.
- 19 Identitas bonorum probatur per duos confines.
- 20 Bonorum identitas, ut dicatur probata sufficit verificatio duorum confinium, licet in alijs adsit diuersitas, & discrepantia.

DECISIO CXXV.

Postquam præmissis in hac causa coram bon. mem. Cardinali Caualerio, quatuor decisionibus, concessa fuit immiſſio Giorginis, ex remed. l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. vigore fideicommissi in fauorem ipsorum purificati, in quam pluribus corporibus bonorum, quæ per Carolum fideicommittentem fuisse possessa vsque ad obitum, tunc satis constare visum fuit. Insurrexerunt Salicetus, & alij tertij possessores litis consortes, atque suam possessionem allegantes, bonaque per eos possessa vsque in hereditate, & bonis Caroli fideicommittentis extitisse negantes, causa mihi commissa, Interdictum retinendæ intentarunt, atque manutentionem petierunt, quod iudicium cum Dominis videretur satis turbidum, mandatum disputari super bono Iure illorum de Giorginis, quæ disputatio ad hoc tantum redigebatur, an probaretur, bona, de quibus agitur, fuisse per Carolum fideicommittentem possessa vsque ad eius obitum, in reliquis enim, nempe circa fideicommissi existentiam, & illius purificationem, immiſſio per sententiam Rotalem concessa non impugnabatur, prout & hinc inde adnitebatur † ad effectum obtinendi Immiſſionem ex remedio, l. fin. C. de edict. D. Adrian. tollen. non requirit probationem dominij, sed satis esse, quod probetur possessio fideicommittentis vsque ad tempus sui obitus, quod millies dixit Rota, ut in decis. 131. num. 1. & decis. 237. num. 1. par. 1. recent. & coram san. me. Greg. XV. decis. 194. num. 1. & in Bononiens. fideicommissi de Desiderijs, 20. Nouembris 1628. coram me, & alias passim, unde distinctè procedendum dedi Dubium, An constet de bono Iure Giorginorum, & litis consortium quoddam tria corpora, nempe quoad domum in contrata Sanctæ Agnetis, duas tornaturas, vnâ cum vinea posita in contrata Sancti Laurentij, & aliud petium Terræ in Spadarolo, quo dubio pluries proposito. Hodie Domini responderunt. Non constare de bono Iure Giorginorum, & sic, quod prædicta corpora bonorum fuerint possessa per Carolum fideicommittentem vsque ad eius obitum.

Apparet siquidè de anno 1567. diuisa fuisse per Carolum & Au-

& Augustinum omnia bona, quæ usque tunc in communi, & pro indiuisis possederunt, & in portione bonorum per dictam diuisionem assignata Augustino continentur, Domus posita in contrata Sanctæ Agnetis, vnum petium Terræ vnus tornaturæ tab. 80. posita in contrata Sancti Laurentij, atque alterum petium Terræ trium tornaturarum positum in communi Spadaroli, vt liquet ex Instrumento dato in Summario Saliceti, numero primo, vnde ex dicta diuisione, quemadmodum probatur bona prædicta fuisse in possessionem Augustini, tanquam illi 2. obuenta in eius parte, & cum clausula constitui in ipsum translata, ita excluditur possessio Caroli, quam in bonis prædictis per diuisionem à se penitus abdicauit, iuxta tradita per Ruin. conf. 40. num. 3. lib. 4. Decian. conf. 76. num. 9. lib. 3. Peregr. conf. 48. num. 6. lib. 1. Fusar. de substit. quest. 618. num. 17. Rot. coram san. mem. Gregor. XV. decis. 371. num. 9. & in Bononiensi fideicommissi de Desiderijs 5. Martij 1627. coram me, & Instrumentum prædictum diuisionis 3. probat proculdubio contra Giorginos hæredes, & successores Caroli diuidentis, & ab eo causam habentes, Ruin. conf. 40. num. 4. lib. 4. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 5. in fin. Surd. conf. 505. num. 4. Fusar. de substit. quest. 618. num. 50. & dixit Rota in præallegata Bononiensi de Desiderijs coram me. Immo quoad dicta duo petia Terræ, de quibus in dubio ultra diuisionem, cõcurrit etiam depositio vniustestis per Giorginos inducti, 4. & asserentis, illa fuisse ab Augustino possessa, qui iunctis adminiculis bene probat identitatem, Rota decis. 119. num. 4. par. 2. recent. cum alijs.

Neque dicatur diuisionem prædictam non habuisse effectum, quoniam immo, & effectuatæ, & multum adminiculata probatur diuisio, Tum ex eo quod Augustinus post factam 5. diuisionem vendidit duo corpora bonorum existentium in portione sibi assignata, nempe vnam petiam terræ tornaturarum duarum tab. 48. vendidit ipsimet Carolo Batiuo, & Consorti in diuisione, & domum sitam in regione Vergiani vendidit Francisco filio eiusdem Caroli, atque duas alias petias terræ Deto, & Dotalleuo, vt in Summario Saliceti num. 3. & 4. & 10. ac 11. signum patens, quod diuisio sortita fuit effectum, & ex titulo illius Augustinus acquisiuit dominium, quod deinde ex contractu transtulit in emptores prædictos, & faciunt tradita per Card. Seraphin. decis. 747. num. 3. Tum etiam quia Notarius, qui rogatus est de testamento Caroli explicando confines domus testatoris, in qua rogabatur testamentum, expressit, & apposuit pro confine, portionem domus Augustini, de qua in dubio, & sic deprehenditur 7. non ad Carolum, sed ad Augustinum spectasse, aliàs inepta fuisset expressio huiusmodi confinis, & hæc enunciativa Norarij in hac materia plurimi est faciendæ ad tradita per Bald. in l. cū aliquis, & ibi DD. C. de iur. deliber. Peregr. dicto art. 44. num. 19. Fusar. de substit. quest. 618. n. 26. præsertim, 8. quia talis enunciativa emanauit in testamento per Giorginos producta, & ex quo ipsi agunt, & lus suum deducunt, Ruin. conf. 141. n. 13. vers. Quinimò dici potest, lib. 5. Rota decis. 249. in fine par. 1. recent. Addent. ad san. mem. Greg. VX. decis. 238. num. 15.

Non obstat, quod Instrumentum diuisionis non sit in forma probanti, & sit sumptum 9. & sumpti, quod nullam fidem meretur, fueritque lite pendente 10. sine compulsoria extractum, quoniam immo Instrumentum visum fuit esse authenticum, vt in forma probanti, 11. & quia apparet extractum ab Archiuista asserente se illud inuenisse inter rogatus Iacobi de Angelinis Notarij prædefuncti in Archiuio Arimini, & cum suo originali collationasse, 12. & quæ sufficient pro forma probanti, Rota decis. 217. n. 1. par. 1. & decis. 749. num. 7. par. 2. recent. & huiusmodi extractio ab Archiuista, vt supra facta suffragatur etiam si fuerit facta lite pendente, 13. & absque 1. compulsorialibus Rota decis. 27. num. 1. par. 2. recent. & coram Cardinali Caualerio decis. 640. num. 2. Immo etiam si Instrumentum sit aliena manuscriptum, 14. dummodo sit ab Archiuista subscriptum, vt censuit Rota in Ariminiensi bonorum 11. Decemb. 1623. coram Reuerendissimo D. meo Decano.

Non obstant testes per Giorginos inducti, deponentes per Carolum possessa fuisse bona, de quibus est questio, 15. usque ad eius obitum, quoniam stante diuisione, & vt supra dictum fuit effectuatæ, & venditionibus de bonis diuisis per Augustinum factis, & teste per Giorginos inducto deponente de possessione Augustini, & sic constituto, quod Carolus in his bonis nullum habeat 16. & legitimum titulum, vtique testes prædicti intelligendi sunt de possessione Iure familiaritatis, DD. in l. qui Iure familiaritatis. ff. de acquir. possess. Surd. conf. 94. num. 36. Rota coram Reuerend. D. meo Decano decis. 239. num. 4. & in Romana Saluiani 10. Iunij 1626. coram R. P. D. meo Durano, quæ Interpretatio ex eo 17. etiam redditur verisimilis, quia solent 1. fratres, & alij inter quos intercedit sanguinis necessitudo, vt plurimum communia bona diuidere, vt vnusquisque sciat portionem propriam bonorum, & nihilominus deinde infimul cohabitare, 18. re, & vnusquisque partem alterius possidere Iure familiaritatis, Paris. conf. 87. num. 5. lib. 1. Surd. conf. 260. num. 17. & seqq. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano dicta decis. 239. num. 6.

Quò verò ad identitatem, nempe quod Domus, & tornaturæ terrarum possessæ per Salicetum, & in quibus Giorgini obtinuerunt immiessionem, sint eadem, quæ in diuisione, & in portionem Augustini obtigerunt, bene deducitur ex conuenientia, & verificatione confinium, & demonstrationum, 19. & quarum duas sat est iustificari, iuxta theoricam Bart. in l. demonstratio falsa, num. 14. ff. de cond. & demonstr. passim à Rota receptam, vt in decis. 275. num. 4. & decis. 313. num. 2. par. 1. recent. & coram san. me. Gregorio XV. decis. 172. num. 2. & 575. num. 4. & alibi, & quidem respectu domus omnes fines enunciati in Instrumento diuisionis, nempe via communis, bona Cæsaris del Sarto, & bona Angelæ Venetianæ Sum. num. 7. iidem fines referuntur etiam in articulis datis per Giorginos dicto Sum. nu. 7. eademque prorsus assertur probatio circa petiū terræ vnus tornaturæ posita in contrata Sancti Laurentij, & aliud petium terræ trium tornaturarum positum in communi Spadaroli, combinando confines diuisionis cum confinibus expressis in dictis articulis dicto Summario num. 11. & 15.

Non obstat, quod testes per Giorginos dati in Summario num. 6. referant aliquos fines diuersos, quia diuersitas ex eo oritur, quod isti testes expriment fines antiquos, & amplius fines etiam modernos, qui loco antiquorum subrogati fuerunt, vnde potius confirmatur identitatis probatio, 20. & 1. sufficit conuenientia duarum demonstrationum, licet in alijs adsit diuersitas, & discrepantia, Alex. conf. 84. num. 4. lib. 7. Crauet. conf. 198. num. 2. Rota decis. 407. num. 2. et decis. 706. num. 4. par. 2. recent. cum alijs.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

R. P. D. PIROVANO;

Perusina Relevationis Testamenti.

Die Veneris 7. Maij 1632.

ARGVMENTVM.

In hac decisione discutitur, & resoluitur, quod per statutum Perusinum lib. 2. cap. 135. &c. non censeatur derogatum dispositioni cap. cum esses ext. de testam. & quare. Egregia est decisio, & meritò, nam ab Auditore præclarissimo, & præstantissimo extensa est, & eius decisiones auidè quærendæ sunt, cū eas extēdat,

cum tam resoluta doctrina, & tam firma scientia, vt nihil supra.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus, si versemur in subdito ditionis Ecclesiasticae, vbi ius canonicum seruatur.
- 2 Et nedum substatinetur vbi agitur de pia causa, sed etiam fauore causae prophanae.
- 3 Testamentum confectum coram Parocho, & duobus testibus potest, & debet ad instantiam nedum haeredum, sed etiam legatariorum, & aliorum quorumcumque interesse habentium in publicam formam redigi, ad perpetuam rei memoriam.
- 4 Index ex quibus conuincatur ad concedendum petenti, vt scriptura in publica forma redigatur.
- 5 Processus examinis Parochi, & testium qui in aliquo testamento interuenerunt fieri debet coram Iudice seculari, & non autem Ecclesiastico.
- 6 Testamentum, si contineat plura legata pia potest adiri Index Ecclesiasticus etiam contra haerodem Laicum.
- 7 Priuilegiarum communicatio intrat stante communi causa, & defensione.
- 8 Cap. cum esses ext. de testam. quando non dicatur esse locus.
- 9 Cap. cum esses de testam. vt dicatur derogatum per statutum, quid requiratur.
- 10 Leges antiquae sine voluntate, nec mutantur, nec corriguntur.
- 11 Leges sine iurisdictione tolli nequeunt.
- 12 Legi Canonicae, vt dicatur derogatum per statutum semper requiritur specifica Papae confirmatio, nec sufficit generalis in forma.
- 13 Statut. Perus. lib. 2. cap. 135. circa numerum testium in testamento &c. quid disponat.
- 14 Ius Civile in testamento requirit septem testes puberes masculos, & rogatos, cum eorundem subscriptione.
- 15 In Testamentis de Iure Canonico desiderantur tantum duo testes, & non tantum mascululi, sed etiam foeminae esse possunt.
- 16 Derogatum non censetur ultra intentionem derogantis.
- 17 Testamentum, quod valeat cum minori numero septem testium, statuto induci potest.
- 18 Quod procedit etiam si tale statutum sit conditum a Civitate Superiorem non recognoscente.
- 19 Laici statuentes non possunt deuenire ad derogationem Iuris Canonici, absque Sedis Apostolicae approbatione. & num. 31.
- 20 Statutum Laicorum si potest dirigere suos effectus ad ius Civile, nec repugnet dispositioni Iuris Canonici, semper cessat voluntas derogandi illi, cessantibus verbis, & repugnantia ad inuicem disponendi.
- 21 Derogationes, est regulare, vt non multiplicentur, quando in vno casu possunt habere effectum.
- 22 Statutum, quando dicatur permissiuum non autem prohibitiuum, aut abrogatiuum, & annullatiuum actus aliter gesti.
- 23 Confirmationes augent robur, quoad ius in confirmati executione, non autem augent factum comprehendendo maiora expressis.

- 24 Statutum, quando dicatur minime prohibitiuum, & formam inducat.
- 25 Prohibitione cessante, actus sustinetur. Bald. in cons. 404. num. 4. quo casu loquatur, nu.
- 26 In Testamentis de Iure Canonico sufficiunt duo testes & Parochus.
- 27 Statuta Urbis inter Ciuies, & Incolas, & districtum seruanda sunt, & vbi statuta non disponunt seruandum est ius Civile, & in subsidium recurrendum ad ius Canonicum.
- 28 Ius Canonicum, cum in Vrbe non sit seruandum in cursu statuti, vel Iuris Civilis per implicitam mentionem, & prohibitionem, intrat derogatio per reugnantiam, cum non possint simul statuta, & ius canonicum seruari.
- 29 Decis. in Perusina Hereditatis 20. Nouemb. 1602. 12. Decemb. 1603. coram Card. Pamphil. non suffi nentur in eo, quod ibi incidenter dicitur &c.
- 30 Dec. in cons. 315. quo casu loquatur.
- 31 Statuta etiam confirmata a Papa quando non sufficiunt ad derogationem Iuris Canonici.
- 32 Concessum plus non est dicendum, quam petatum fuerit.
- 33 Testator, si reseruauerit, quod testes subscriberent testamentum, si subscriptiones secuta non fuerint, dicendum est testamentum imperfectum remansisse.
- 34 Cap. cum esses. de testam. reuocat solemnitates secundum leges humanas praescriptas in testamentis.
- 35 Solemnitates desideratae in aliquo actu, si non sint de essentia substantia, si cessent, non inuoluntant actum iam perfectum.
- 36 Testamentum ne valide conficiatur si quis praestiterit impedimentum, ei denegantur omnes actiones, si sint legitimi haeredes, siue in alio testamento scripti.

DECISIO CXXVI.

Octavius viuens disposuit de bonis, & hereditate sua coram Parocho, & duobus Testibus, eo postmodum defuncto legatarii insteterunt coram Vicario Episcopi Perusini leuari testamentum in publicam formam, qui citatos interesse habentibus pronunciauit scripturam testamenti dicti Octauij esse per publicum Tabellionem leuandam, in formam publicam, & Authenticam redigendam; Causa exinde per appellationem ad Rotam deuoluta; dubitatur fuit, an eadem scriptura, seu dispositio Octauij de Ferret sit releuanda in publicam, & authenticam formam, & affirmatiue fuit resolutum.

Quia de voluntate Octauij, quae transierit in dispositionem constat ex tenore scripturae ad monitionem dicti Vicarii productae per D. Ignatium Rectorem Parrochialis Sancti Seteri, in qua ad praesentiam dicti D. Seueri Rectoris, & D. Damasceni Pisarenfis Abbatis S. Seueri, & Dominici Grossi, idem Octavius haerodem instituit, & quamplura legata fecit rogando eum, vt de praedictis rogatus esse vellet, prout se rogatum dixit de praedicto testamento in fine eiusdem scripturae, & quae dispositio, cum versemur in subdito ditionis Ecclesiasticae, vbi ius Canonicum seruatur, valida censi debet per cap. cum esses de testam. Speculat. de Instrum. edit. & fidei. S. compendiosè, versic. item per ius Canonicum num. 11. & nedum sustinetur vbi agitur de pia causa; sed etiam & fauore causae prophanae secundum veriorè, de qua per Clar. in §. Testamentum q. 17. versic. & in primis quidem, Ioseph. Ludov. conclus. 68. post principium, Magon. decis. Lucen. 32. numero 5. Rota decis. 497. num. 3. coram bon. mem. Cardin. Canal.

Caval. Cenzil. inter suas communes q. 3. 19. Durand. de testam. ordin. cautel. 2. num. 2.

Et hæc ipsa Octauij dispositio potuit, & debuit in formâ authenticam redigi ad instantiam nedum hæredum; sed
 3 & legatariorum, & aliorum, quorumcumque habentium interesse; potuit inquam ad perpetuam rei memoriam per l. publicati. C. de testam. ubi Bald. num. 1. Bart. in l. finali, num. 17. C. de adict. diu. Adr. tollen. Specul. de instrum. edit. §. compendiosè num. 39. Castr. conf. 307. num. 1. Neui. conf. 26. num. 4. Crass. in §. testamentum, q. 61. num. 1. Simon. de Prat. de Interpretat. ultim. vol. lib. 2. interpretat. 1. dub. 2. solut. 3. num. 3. & similiter Iudex debuit Notario mandare: quia præcessit legatariorum habentium interesse petitio coram Vicario Episcopi Iudice competente, citatio hæredum in scriptura testamenti descriptorum, depositio Parochi, & testium, qui intertulerunt dispositioni Octauij formiter examinatorum, qui de voluntate eiusdem in eum modum,
 4 quo scripta reperitur, deposuerunt, ex quibus Iudex, & conuincitur ad concedendum petenti, vt scriptura in publicum redigatur, Bart. in l. testamenta, C. de testam. Conar. præst. quæst. cap. 8. num. 1. Crass. in §. testamentum d. concl. 61. n. 2. Honded. conf. 77. num. 18. lib. 1. & conf. 26. num. 9. lib. 2.

Nec controuerti potest iurisdictio Vicarij, quod scilicet
 5 processus examinis Parochi, & testium fieri debuerit coram Iudice seculari; non autem Ecclesiastico per l. consulta diuina, C. de testam. Conar. præst. quæst. cap. 8. num. 1. Carvol. de Grass. de effectu Cleric. effectu primo num. 961. Crass. d. concl. 61. num. 2. Honded. conf. 26. num. 11. lib. 2.

Quia in scriptura, de qua agitur, multa continentur legata pia, pro quibus, & potuit adiri Iudex Ecclesiasticus, etiam contra hæredem Laicum, c. relatum de testam. l. prima, C. de Episcop. audien. Tiraquell. de pia causa priuileg. 149. Gutierrez præst. quæst. cap. 44. num. 2. lib. 1. & pro alijs legatarijs intrat priuilegijs, & communicatio propter communem causam, & defensionem, l. si communem, ff. quemadmodum seruit. amittat. Felin. in c. 1. n. 6. de præscript. Natta conf. 590. num. 16. lib. 2. Thesaur. decis. 177. num. 5.

Non obstat, quod dispositioni, c. cum esset. derogatum, reperiat ex Statuto eiusdem Ciuitatis Perusij lib. 2. rubr. 135. in quo cautum reperitur, quod, & in testamentis in Ciuitate condendis adhibeantur quinque Testes, quo subsistente prædicta dispositioni, c. cum esset. non esse locum, dicebatur ex Baldo conf. 404. num. 3. volum. 4. Dec. cõs. 114. num. 4. Alex. conf. 177. num. 2. lib. 2. Magdalena. de numero Testium cap. 8. num. 24. & de supradicto Statuto idem, videatur determinatum in Perusina hæred. 20 Nouembr. 1602. & 12. Decemb. 1603. coram bo. me. Card. Hieronymo Pamphilio.

Quia ubi agitur de Statuto Laicorum abrogatorio iuris Canonici; primò constare debet de voluntate statuentium derogandi verbis expressa, vel incompatibiliter repugnant
 9 te dispositioni, c. cum esset. & secundò, quod Statutum auctoritate Sedis Apostolicæ fuerit confirmatum; altero verò vel utroq; cessante, dispositio antiqua iuris Canonici semper in suo robore, & virtute permanebit: nam sine voluntate leges antiquæ, & nec mutantur, nec corriguntur, l. precipimus in fine, C. de appellat. l. vt liberis, C. de collat. c. cum expedit. de elect. in 6. Crauet. conf. 307. num. 4. Menoch. præsumpt. 38. num. 1. & 31. lib. 6. & sine iurisdictione, & tolli pariter nequeant Alex. conf. 59. num. 9. lib. 1. Paris. conf. 19. num. 14. lib. 1. Crass. de except. in prima except. num. 7. & 8. Rota decis. 103. num. 27. par. 2. diuers. & idem fuit firmatū in Bononiensi successione 9. Decemb. 1612. coram bon. mem.
 12 Francisco Pbaldo, cum semper requiratur, & specifica Papæ confirmatio, nec sufficit generalis in forma communi.

Ex tenore autem Statuti, quod datur, neque verba, neque dispositiones contraria, c. cum esset, colliguntur; legitur
 13 enim in Testamentis, & Codicillis, & omni alia voluntate valoris librarum 100. sufficiant tres idonei Testes, à centum verò libris supra sufficiant quinque Testes, & ubi viri tempore quo fieret Testamentum non essent, sufficiant loco vnus viri duæ mulieres, & hoc locum habeat in Comitatu, in Ciuitate verò, & Burgis Perusiæ non habeat le-

cum; sed necessariò requirantur quinque, ex quibus verbis duò inferuntur.

Primò statuentium dispositionem non versari circa derogationem, c. cum esset; sed respicere moderationem rigoris iuris Ciuilis, & quod cum requirat septem Testes pu-
 14 res masculos, & rogatos, cum eorumdem subscriptione per l. hac consultißima, C. de testam. Paris. conf. 19. num. 3. vol. 3. Crass. ind. §. Testamentum, q. 54. num. 1. & Statutum contentetur vt sint quinque, & in Comitatu possint etiam mulieres adhiberi, & valeat Testamentum, etiam si Notarius non scripserit testes fuisse rogatos, iam patet, quod prædicta solemnitates, tam respectu certi numeri, quam masculinitatis, & interpellationis testium ad legem ciuilem pertinent, non autem ad Canonicam, in qua minor numerus
 15 & nempè duorum, desideratur, & non tantum masculi; sed etiam feminae possunt esse Testes nec debent esse rogati; sed sufficit, quod fuerint præsentis, prout hæc omnia colliguntur ex textu eiusdem, c. cum esset, & declarant Abbas ibidem in fine, & ceteri Canonistæ; itaut dicendum sit, nõ
 16 plus voluisse derogare statuentes, & quàm intenderint facere, moderando ius Ciuile, & addi potest, & quod potuerint facere demetiendo voluntatem à potestate, ex quo per
 17 Statutum induci potest, & quod testamentum valeat, cum minori numero Testium, Bart. in l. cunctos Populos, num. 36. C. de summa Trinit. id affirmans etiam si tale Statutum sit conditum à Ciuitate, & superiorem non recognoscente, & illum sequuntur Iason, Vasqui, & alij, quos recenset
 18 Crass. d. §. Testamentum, q. 55. num. 23. de veriori, affirmans, quod idem dici non potest, ubi agitur de derogatione iuris
 19 Canonici, & ad quod Laici manum apponere non possunt absque Sedis Apostolicæ approbatione, c. per venerabilem, qui filij sint legitimi, & notant omnes in l. omnes populi, ff. de iust. & iur. in c. cum omnes. de Constit. Paris. conf. 51. num. 23. lib. 3. propterea cum Statutum possit suos effectus dicere ad ius Ciuile, nec repugnet dispositioni iuris, & Canonici, semper cessat voluntas derogandi, cessantibus verbis, & repugnantia ad inuicem disponendi, Bart. in l. sciendū, num. 2. ff. qui satisd. cogantur, Roman. conf. 322. num. 2. Tiraq. de retract. consang. §. 10. gloss. 2. in fine, Menoch. præsumpt. 38. nu. 20. lib. 6. & est regulare, vt derogationes non
 20 multiplicentur, quando in vno casu possunt habere effectū, Roman. conf. 199. num. 6. Cephal. conf. 104. num. 17. lib. 1. Osasco. decis. 59. nu. 12. Rota decis. 432. nu. 10. par. 1. diuers. & 563. num. 1. par. 1. recent.

Secundò ex eiusdem verbis inferitur Statutum prædictum esse permissiuum non autem prohibitiuum, aut abrogatiuū,
 22 & annullatiuū actus aliter gesti, & permittit enim quod certus numerus Testium sufficiat in testamentis, & Codicillis, & omni alia vltima voluntate, & verba illa, sed necessariò requirantur quinque Testes non sunt apposita ad personas testantium: sed ad distinctionem in Comitatu, & Ciuitate, ubi testamenta conduntur; & similiter confirmationes Cardinalis Legati, & sanct. mem. Gregorij XIII. non contradicunt quāuis dicatur, affirmamus, & confirmamus, & illis inuolabilis firmitatis robur adiicimus; quia ad
 23 dunt robur quodad ius in eorum executione, & non autem, augent factum, comprehendendo maiora expressis, vt dicit Bald. in l. 3. in fine, C. si aduers. rem. iud. & Soccin. Sen. conf. 159. num. 30. lib. 2. Rota decis. 301. num. 1. par. 1. recent. & 511. num. 1. coram Papa Gregorio XV. quod si permissiuum est. inde non arctantur volentes condere testamentum; vt testentur coram quinque Testibus; sed eo modo
 24 stantibus, Statutum mandat voluntates seruari, & nec aliter emanatas, vltius procedit annullando, vel irritando, quod propriè pertineret ad modum prohibitiuum, & formam induceret alterius modis testandi exclusiuam, secundum gloss. in clem. 1. in verbo inibbentes, ubi Cardinalis, & Anchar. de Iurepatron. Natta conf. 287. num. 6. Abb. conf. 91. num. 6. par. 1. Rota decis. 34. num. 2. par. 1. recent. & cessante prohibitione, Testamentum, quod legitime est factum
 25 reperitur iuxta formam, c. cum esset, vt supra probatum, fuit, semper sustinetur.

Nec contradicunt Bald. conf. 404. nu. 4. vol. 4. dum affirmant, quod de iure Canonico sufficiant Parochus, &

duo testes, nisi per Statutum, vel consuetudines loci aliter esset sancitum: quia Bald. præsupponit; at hinc est quæstio super facto præsupposito; idem respondetur ad *Dec. conf. 315. num. 4. vers. non obstat. & decisio Romana de Stocchis 17. Maij 1588. coram bon. mem. Card. Hieronymo Pamph. loquitur in Statuto Urbis lib. 1. cap. 2. expressè subordinante formas testandi, nempe*

27 te formas testandi, nempe

28 + quod inter Cives & Incolas, & districtuales sequentur Statuta, & ubi Statuta non disponunt seruetur ius Civile, & in subsidium recurratur ad ius Canonicum, ut propterea cum ius Canonicum non sit seruandum in concursu Statuti, vel iuris Civilis per implicitam

28 + negatiuam, & prohibitionem, intrat derogatio, vel per repugnantiam, cum non possint seruari statuta, & ius Canonicum, ut plene declarat *Menoch. præsump. 38. num. 28. & seq. lib. 6. ex quibus omnibus patet non sustineri, quæ incidenter dicta fuerunt in terminis huius* + Statuti Perusini in decisionibus *Perus. hared. 20. Nouemb. 1602. & 12. Decemb. 1603. coram supradicto Card. Pamph. quod scilicet, cum dictum Statutum fuerit à Sede Apostolica confirmatum, non sit agendum de capitulo, cum esses; nam firmanatur per rationes Baldi in d. conf. 404. et Decij 315. qui loquuntur + præsupponendo Statuto iuri Communi contrario & repugnant, prout & dictæ decisiones præsupponunt; & tamen contrarium ex supradictis clarum apparet; & vltterius cessat etiam suppositum confirmationis Apostolicæ, quod est secundum requisitum responsionis supradictæ.*

Nam omisso, quod de confirmatione non est agendum ubi de voluntate statuentium expressa derogadi iuri Canonico non constat: adhuc confirmationes Pij II. Leonis X. Clementis VII. quæ dantur, cum legantur in forma Comdati, nec contineant tenorem Statutorum, aut de mandato Papæ fuerint condita, non sufficiunt ad sustinendam derogationem iuris Canonici, *glos. in cap. Pastoralis, §. præterea, in verbo ex certa scientia, de offic. deleg. Dec. in cap. Porrecta, num. 15. de confirmat. vtil. vel inutil. Gabr. conf. 183. num. 14. lib. 2. Rotæ in re. ent. decis. 192. n. 3. par. 1. decreta autem Cardinalis Urbini Legati confirmata per sanct. mem. Gregorium XII. ad Cardinalium relationem non releuant, cum nihil disponant circa ius Civile, aut Statuta seruanda in testamentis ordinandis contra ius Canonicum; Sed tantummodò sint ordinatoria iudiciorum; dñ mandant, quod post bannimenta seruentur Statuta confirmata per Sedem Apostolicam, & post præmissa, constitutiones Marchiæ, & in casibus non prouisis, ius Canonicum, vel Civile, quod in loco, vel contingentia facti præualeat; vnde cum bannimenta contineant materias iudiciorum, tam Ciuiles, quàm Criminales de Statutis contrarium disponentibus erit sensus, ut non præualeant bannimentis, non autem ut seruentur, derogando iuri Canonico in non*

32 + expressis, & confirmatio Apostolica idem continebit, nec plus concessum legitur, quàm petatum fuerit. *Dec. in l. more maiorum, num. 3. ff. de iuris d. omni. iud. Seraph. decis. 615. num. 8. & decis. 971. num. 7. Rot. decis. 555. num. 2. par. 2. recent.*

Demum non obstat, quod si seruandum sit ius Canonicum, adhuc de voluntate perfecta, quæ transierit in dispositionem non constat; dum idem testator reseruauit testamentum subscribere & adhibere alios testes, qui testamentum subscriberent ad præsentiam fratrum suorum, ut testes, qui in testamento interfuerunt in eorum examine deponunt, + quæ subscriptiones cum sequuntur non fuerint, dicebatur testamentum imperfectum remansisse.

Quia iidem Testes dicunt, quod de subscriptione nõ fuit actum cum Testatore, nisi post rogatum Testamenti ad interrogationem Rectoris, si intendebat, quod testamentum subscriberetur, ad quæ respondens, non occorre: Sed quidẽ desiderare, ut redirent tempore quo adessent eius fratres: quia intendebat illis satisfacere, ut essent presentes subscriptioni per ipsum faciendæ, & per alios etiam testes, quatenus reperiri potuissent; verum casu quo per suos fratres, vel ex alio quouis accidenti impeditus fuisset subscribere; intendebat Testamentum iam stipulatum, suum omni meliori modo effectum fortiri: atque ita, cum Testamentum absq; subscriptione post rogatum esset in statu validitatis secundum

terminos, *c. cum esses*, reicientis solemnitates secundum leges humanas præscripias, subscriptiones desideratæ inquam quod non sint de substantia testamenti, si cessant nõ inuoluntate dispositionem iam per rogatum perfectam.

Et nihilominus constat de impedimento per eosdẽ fratres præstito, de quo deponunt Rector, & illi duo testes testamentarii, scilicet ne rediret idem Rector, cum testamento ut subscriberetur; & alij testes non accederent; quare primum Testamentum in suo robore permansit ex voluntate Octauij Testatoris, & + impedimentum præstantibus denegandæ sunt omnes actiones, siue sint legitime hæredes, siue in alio testamento scripti per l. 2. ff. si quis aliquem testari prohib. *Salic. in l. 1. num. 7. C. eod. tit. Menoch. de arbit. casu 395. num. 37. Castill. controuer. iur. lib. 3. cap. 1. num. 100.*

Et ita viraquẽ &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Donationis de Castellanis.

Die Lune 10. Maij 1632.

ARGUMENTVM.

Donatio facta sponso, & eius filijs, qualiter intelligatur facta, & plura circa hanc materiam adducuntur.

SVMMA RIVM.

- 1 Donatio facta filijs alicuius, uti hæredibus patris, tunc ius habendi donationem est hypothecatum, ita ut transeat cum suo onere ad filios.
- 2 Secus verò est dicendum, si sit facta uti filijs.
- 3 Nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse habeat.
- 4 In donatione facta sponso, & eius filijs in capitulis matrimonialibus consideratur fauor prolis ex consuetudine.
- 5 Et d. filijs acquiritur ius ex persona propria, non autem ex persona patris.
- 6 Surd. in decis. 322. num. 61. & 63. declaratur.
- 7 Pater in dubio censetur stipulari filijs uti hæredibus, & non uti filijs.
- 8 Sed ab ista regula receditur, quando ex coniecturis aliud apparet, & quæ sint istæ coniecturæ. num. 9. 10. & 11.
- 12 Matrimonium dicitur causa finalis in donatione, quando fuit consideratum certum matrimonium.
- 13 Donatio posita in contractu dotalitio, dicitur respectiva ad dotem, & est pars ipsius contractus dotalitij.
- 14 Donatio posita in contractu dotalitio, dicitur reciproca respectu dotis, & quadam permutatio, & est contractus innominatus.
- 15 In nuptijs, quando aliquid datur semper causa matrimonij dicitur finalis.
- 16 Hypotheca appositæ in re emphyteotica de consensu proprietarij, ipsi præiudicat etiam post deuolutionem.
- 17 Obligatio vniuersalis omnia comprehendit.
- 18 Vocatio, quando agitur de descendens censetur facta ordine successiuo.
- 19 Instituendi necessitas non adest in transuersalibus, sed solum ordo charitatis, & dilectionis in eis consideratur.

- 20 Pater, & filius censentur simul, & semel vocati.
 31 Donatio facta filiis nascituris, etiam si sit facta ab extraneo censetur facta ordine successiuo non autem simul, & semel.

DECISIO CXXVII.

- Post resolutiones factas die 17. Iunii 1630. * & 23. Iunii anni sequentis, * quod D. Castellanus iuxta tenorem suae promissionis, de qua in capitulis matrimonialibus, ibi, *Che Monsignor Gio. Andrea Castellano debba far donazione inter viuos in forma valida, contemplatione matrimonij al Signor Bartolomeo, e suoi figliuoli di scudi venti mila*, tenebatur, facere donationem puram, & liberam contemplatione matrimonij ad fauorem Bartholomaei fratris, & filiorum, scilicet nasciturorum: de istis namque est intelligendum, cum nondum matrimonium esset contractum, cumque post obitum dicti Bartholomaei dictus D. Castellanus vigore alterius obligationis, quam vna cum fratre fecerat de dote, & lucro dotali restituendis, soluerit uxori scut. 2000. pro residuo dotis, quae ipse Bartholomaeus consumpserat necnon alia scuta 2000. pro quarto dotali, pro quibus dicta vxor cessit iura D. Castellano contra bona dicti Bartholomaei. Dubitauit an D. Castellanus posset se reualere contra d. donationem, & omisso, vt particulariter videtur de scutis 2000. solutis occasione quarti dotalis, quod ad alia scuta 2000. soluta pro residuo dotis fuit resolutum D. Castellano non posse se reualere contra d. donationem. Et tota difficultas consistit in eo, an donatio debeatur filiis Bartholomaei vti haeredibus patris, vel vti filiis; si enim debetur vti haeredibus dictum Ius habendi donationem est hypothecatum, itaut transeat cum onere suo ad filios, l. pignoris. ff. de pign. l. si conuenerit vt nomen, §. si fundus, ff. de pign. act. l. si debitor, ff. de distract. pignor. si vero debetur vti filiis secus dicendum est, quia per obitum Bartholomaei
- 1 fuit extinctum illius Ius, & omnis hypotheca si aliquo modo fuit contracta super ista donatione, l. lex vestigalis, ff. de pign. & ibi notat Bart. Castr. Salicet. & alij, l. si res 3. ff. quib. mod. pign. vel hypothec. soluat. l. vbi autem 4. §. sed si Marcellus, ff. de in diem adiect. & ibi Bart. Surd. decis. 286. & in puncto dicunt Dec. in consil. 239. num. 4. Cassan. consil. 53. num. 55. Menoch. consil. 506. num. 10. & num. 16. versic. non obstat secundum argumentum, Soccin. lun. consil. 58. per tot. volum. 2. quae habent locum etiam stante cessione,
- 3 vxoris ad fauorem D. Castellani; cum nemo plus Iuris in alium transferre possit, quam ipse habeat, l. 2. C. de pen. l. 1. C. qui pro sua iurisdic. cap. nemo potest 79. deregul. iur. in 6.
- Et articulo maturè discussio visum fuit Dominis, hanc donationem fuisse factam filiis, vti filiis, non autem vti haeredibus, ita vt ipsi dicantur secundi donatarij, cum in donatione facta sponso, & filiis in capitulis matrimonialibus consideretur fauor prolis ex eo nasciturus, & non censetur vera donatio, sed conditionata, alias pater sponsi, & sponsae, & alij consanguinei non contraxissent, Bertrand. in consil. 176. num. 4. versic. sed his non obstan. lib. 3. Dec. consil. 239. ante num. 5. versic. sed praedictis non obstan. Nat. consil. 531. num. 18. & seqq. Mastrill. decis. 211. num. 13. & seq. lib. 3. Castill. decis. 106. numer. 6. & seqq. Ioan. Franc. à Ponte consil. 25. num. 6. & consil. 80. num. 16. Giurb. de consuetud. Messanen. cap. 6. glo. 59. num. 35. Mart. vot. 215. num. 11. & seqq. Ant. de Amat. resolut. 30. num. 12. & fuit resolutum in causa Mediolanen. de Porris 12. Febr. 1599. coram Orano, & in eadem 4. Iunii 1601. coram nunquam satis laudanda mem. Hieronymo Cardinali Pamphilio, in quibus decisionibus dicitur, quod filiis acquiritur Ius ex persona propria, non autem ex persona patris, & idem firmiter fuit in causa Romana pecuniaria 30. Aprilis 1629. coram R. P. D. meo Merlino.
- 6 Neque obstat, quod t. Surd. in d. decis. 322. num. 61. & 63. teneat contrarium post Doctores, quos allegat, quia cum moueatur principaliter ex duplici fundamento. Primò,
- 7 quia pater in dubio t. censetur stipulari filiis vti haeredibus,

- non autem vti filiis ex congestis per ipsum num. 32. & alios congerit Giurb. loco proxime allegato num. 35. Secundò, quia matrimonium non est causa finalis, sed tantum impulsua ex cumulatibus per eundem num. 84. ista fundamenta non officiunt. Non quidem primò, quia & si pater in dubio censetur stipulari filiis vti haeredibus ab ista
- 8 tamen regula receditur, quando ex coniecturis aliter apparet, glo. in l. si tibi, §. si pactum, ff. de pact. quam Bartol. et communiter DD. sequuntur, idem Bart. et DD. in l. Gallus, §. quidem recte, ff. de liber. et posth. Bertrand. in puncto dict. consil. 176. num. 4. versic. praeterea, Bart. & pariter in istis terminis Io. Franc. à Ponte d. consil. 25. num. 3. Coniectura autem sunt clara quod pater voluit stipulari filiis, vti filiis,
- 9 non vti haeredibus. Primò, t. quia vt dictum est promissio donationis, de qua agitur fuit facta contemplatione certi matrimonij, & filiorum eiusdem matrimonij, vnde absurdum esset dicere, quod stipulatio fuerit facta filiis vti haeredibus, ita vt donatio possit ad alios trahere. t. Secundò, quia si donatio non spectaret ad filios, vti filios, mulier aliàs non contraxisset, nec coanguinei consensissent, vt considerat Bert. loco mox allegato, versic. et verisimiliter, & alij Doctores
- 11 supra allegati. t. Tertiò, quia, quando matrimonia contrahuntur principaliter respicitur ad filios nascituros, quod non esset si donatio non spectaret ad filios, vti filios, Rauden. resolut. 42. num. 34 et 38. Mastrill. d. decis. 211. num. 13. lib. 3. Io. Franc. à Ponte consil. 19. num. 20.
- Non obstat etiam secundum, quod matrimonium non sit causa finalis, quia contrarium est verius, cum promissio
- 12 t. donationis fuerit facta contemplatione certi matrimonij, vt abundè fuit firmatum in decis. 23. Iunii superioris anni, Monter. decis. 10. num. 11. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. glo. 1. num. 16. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. quaest. 6. num. 48. & seqq. Molfes ad Constit. Neapol. par. 4. quaest. 25. num. 7. & in addit. pariter num. 7. Gratian. discip. 924. num. 30. & probatur euidentissime, nam cum ista donatio sit posita in contractu dotalitio, dicitur correspondere
- 13 ut ad dotem, t. & est pars ipsius contractus dotalitij, & ceteris vniciis contractus, atque cum eo confunditur, debetque pariter iudicari, sicut donatio ex causa dotis, & aequaliter debet seruari, ac sustinetur velut ex quadam causa transactionis, iuxta Text. in l. cum donationis. C. de donat. Guidop. decis. 145. n. 2. versic. sed his non obstan. Vincent. de Franch. decis. 205. & 436. num. 4. & seqq. Tellius Fernand. ad l. Tauri 17. num. 37. versic. quod est adeo verum, & ibidem Gomez. Arrius, num. 18. Cusfontes num. 5. Molin. de primog. lib. 3. cap. 2. num. 18. Nat. consil. 609. num. 41. Abb. consil. 73. num. 3. Aufrer. ad Cappell. Tholos. decis. 454. num. 4. Bombinus consil. 61. per tot. & praesertim num. 16. & fuit dictum coram me in causa Romana pecuniaria 12. Nouembr. 1601. & ideo dicitur donatio reciproca respectu
- 14 dotis, t. & quaedam permutatio, & est contractus innominatus, vt late per Nat. in dict. consil. 609. num. 14. & seqq. Mastrill. d. decis. 211. num. 15. vbi, quod non est vera donatio, sed conditionata, Vincent. de Franc. d. decis. 436. num. 4. Surd. sibi contrarius in consil. 164. num. 3. & seqq. & consil. 196. num. 15. quibus locis expressè dicit, quod quando
- 15 t. aliquid datur in nuptijs, semper causa matrimonij praesumitur finalis, vt late Castill. in d. decis. 106. num. 8. in fin. cum pluribus seqq. qui meritò reprobant dictam decis. Surd. 322.
- Neque est verum, quod Bartholomaeus censetur obligasse dictum Ius donationis de consensu D. Castellani, & ideo prauidicauerit filiis, dicti Bartholomaei, vt in simili de
- 16 hypotheca apposita t. de consensu Domini directi, quod prauidicet ipsi Domino post deuolutionem, fuit resolutum in causa Romana Saluiani 20. Nouembris 1629. coram R. P. D. meo Queipo. Nam de tali consensu non constat, & dum deducitur ex eo quod, postquam D. Castellanus promissit donare, Bartholomaeus vna cum dicto D. Castellano promissit dotem restituere, & vniuersaliter obligauit bona sua; Ideoque in ista vniuersali t. obligatione, venit etiam istud Ius habendi donationem, licet post obitum patris, filiis in totum esset debitum, Surd. consil. 73. num. 61. & seqq. tamen non inde sequitur, quod interuenerit consensus

sensus D. Castellani, quia illius consensus non erat necessarius ad integrandam personam Bartholomæi se obligantis, quare si dictus Bartholomæus in vniuersali obligatione censeatur voluisse obligare, etiam istud ius donationis, non propterea inerat consensus D. Castellani, sed deberet probari, quod ipse expressè consenserit obligationi huius iuris habendi donationem.

Nequè etiam est verum, quod pecuniæ pro medietate fuerint acquisitæ Bartholomæo, ex eo, quod donatio fuerit facta ab extraneo, nam & si quando agitur de descendens tibus ꝛ vocatio censeatur facta ordine successiuo, quia non solum adest ordo charitatis, sed etiam necessitas instituendi, ꝛ dissecus tamen est, quando agitur de transuersalibus, ꝛ in quibus non adest necessitas instituendi, sed solummodo ordo charitatis, & dilectionis, & ideo pater, & filij ꝛ censeantur vocati simul, & semel, vt est communis sententia. Doct. in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de liber. & posthum. vt restatur ibi las. num. 24. & seqq. & latè Fusar. de substit. q. 476. num. 4. cum pluribus seqq. Nam fuit responsum, quicquid dicendum esset, si donatio fuisset facta patri, & filiis natis, & existentibus, in quibus terminis procedunt Doctores prædicti, vel filijs iam conceptis, vt in cap. Raynuitius de testam. Cùm in nostro ꝛ casu donatio fuerit facta filiis nascituris, etiam, quod sit facta ab extraneo, censeatur facta ordine successiuo, non autem simul, & semel. Rubens Alexand. in d. l. Gallus, §. quidam rectè, num. 55. in fin. de liber. & posthum. Mantica de coniectur. lib. 4. tit. 8. num. 27. & de communi opinione testatur Socin. l. un. consil. 136. num. 28. lib. 3. Casar. Barziz decif. Bononien 9. num. 3. & infinitos Doctores cumulat absque cōtradictione, Fusar. de substit. d. quæst. 476. num. 48. Surd. decif. 346. num. 16. Rot. decif. 579 par. 1. diuers.

Et ita conclusum vtraque parte informante &c.

* Prima est decisio 393. par. 5. recent.

* Altera est decisio 58. supra in hac eadem parte.

R. P. D. GHISILERO.

Romana Laudemij.

Die Lunæ 10. Maij 1632.

ARGVMENTVM.

Agitur de probatione emphyteusis, ad effectum solutionis Laudemij. Præstatio annua quando præsumatur fieri, ex causa emphyteusis.

S V M M A R I V M.

- 1 Laudemium, sine emphyteusi, non debetur.
- 2 In emphyteutica rei alienatione fieri. per emphyteutam, est requirendus consensus proprietarij, & illi soluendum Laudemium.
- 3 In emphyteutica rei alienatione fieri. per subemphyteutam non est requirendus consensus proprietarij, nec illi soluendum Laudemium.
- 4 Emphyteusis, qualiter aduersus emphyteutam, bene probari potest.
- 5 Bona accipiens sub qualitate emphyteusis, & soluens canonem, non potest amplius emphyteusim impugnare.
- 6 Qualitas contemporanea confessioni, & actui principali, non potest ab eo separari.
- 7 Præstatio annua de iure præsumitur ex alia causa,

quàm emphyteusis, limita hanc conclusionem, num. 8. & 9.

- 9 Præstatio annua, quod de iure præsumatur ex alia causa, quàm ex emphyteusi, ista regula procedit in dubio non autem in claris.
- 10 Confessio propria vincit omnem aliam probationem.
- 11 Præstatio annua, favore Ecclesiæ in dubio præsumitur ex causa Canonis.
- 12 Bona existentia intra fines aliorum bonorum emphyteuticorum, præsumuntur eiusdem naturæ, & sic emphyteutica.
- 13 Erroris prætextu, id quod factum est, si quis prætendat tollere, debet afferre contrarias probationes concludentes per necesse, non autem per possibile.
- 14 Bona, simul stare potest, quod quis emat tamquam libera, licet sint emphyteutica, & postea cognita veritate, emptor bonam fidem agnoscat.
- 15 Dominium, licet non transferatur ex sola confessione, probatur tamen ex ea.
- 16 Dominia, & proprietates rerum acquiri possunt ex longo temporis intervallo.
- 17 Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.
- 18 De emphyteusi, quando non agitur principaliter ad effectum deuolutionis, sed Laudemij, & sic incidenter, docetur leuioribus probationibus.

DECISIO CXXVIII.

Cùm in controuersia Laudemiorum, de quibus agitur fuerit aliàs coram R. P. D. Vbaldo sub die 30. Maij 1629. * resolutum constare de emphyteusi Capituli Sancti Petri; à quo potissimum pender resolutio controuersie prædictæ, ex ꝛ quo sine emphyteusi Laudemium non debetur Dec. consil. 138. num. 6. Rot. decif. 168. num. 1. & 4. par. 2. diu. fuit consequenter coram me in locum prædicti D. Vbaldi subrogato sub die 1. Martij 1630. stante d. decisione disputatum dubium; an in alienatione rei emphyteutica fieri, per emphyteutas; ꝛ & subemphyteutas sit requirendus consensus Capituli, & illi soluendum Laudemium, & resolutum affirmatiuè quoad primam partem, & sic ad fauorem Capituli, negatiuè verò ꝛ quoad secundam partem. Iuxta distinctionem Valasc. de iure emphyt. q. 13. num. 12. & reclamante Capitulo, prætendenteque etiam in alienationibus subemphyteutarum requiri illius consensum cùm solutione Laudemij sicut in illis, quæ sunt per emphyteutas fuit propterea datum dubium; an sit in secunda hac parte à decisio recedendum, quo pluriès proposito, nec resolutum, quia Puella recedendo ad antiquam propositionem, defectus domini, & emphyteusis impugnabant decisionem Domini mei Vbaldi prætextu quorundam Instrumentorum nouiter repertorum, de quibus infra, ideò pro faciliiori dubij resolutione placuit DD. in vltima positione die 16. Iunij ordinare, quod informeretur super d. decisione, & sic super emphyteusi, quo factò, die supradicta fuit per DD. resolutum standum in decisio, ex latè, & optimè in decisione deductis, potissimum verò ponderabant DD. tot ꝛ reiteratas, & explicitas cōfessiones emanatas, tam à Marco Antonio, dum vii emphyteuta ipsius Capituli alienando per viam subemphyteutationis medio iuramento, asseruit bona esse sub proprietate, & directo dominio eiusdem Capituli quàm à Virginia illius sorore, & hærede, quæ in ipsa datione in solutum facta puellis hæredibus q. Ioann. Baptistæ Piciolotti de subus, & canonibus in fauorem debiti hæreditarij sub eadem assertionem declarauit illos esse fundatos, super bonis emphyteuticis proprietati, & directo dominio Capituli subiectis, quò fit vt ꝛ puellæ acceptantes Canones, & bona sub dicta qualitate non possint amplius illam controuertere, aut impugnare, vt bene cōsideratur in decisione Domini mei Vbaldi, ꝛ quæ qualitas

R. P. D. MOTMANNO.

Meliuitana Feudi.

Die Luna 10. Maij 1632.

A R G V M E N T V M.

Feudalitatē qualitas, ex quibus probetur, & alia notanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Plura, quæ simul iuncta sunt, melius probant.
- 2 Scientia certa Principis concedentis, quodquæ de concessione plenè doctus, & informatus sit, ex quibus arguatur.
- 3 Sumptum de sumpto concurrentibus adminiculis probat.
- 4 Feudalitatē qualitatem probant narrata à Principe in privilegio antiquissimo.
- 5 Orationis una pars, alteram partem dubiam declarat.
- 6 Dictio, territorium, est nomen generale.
- 7 Pars, in toto continetur.
- 8 Alternativa, quando est posita inter genus, & speciem, in coniunctivam resolvitur.
- 9 Feudum, qualiter probetur.
- 10 Notario, qui aliquid annotavit, tam quàm Officiali publico, debet fides adhiberi.
- 11 Fides adhiberi debet annotationi Secretarij locorum Montium nomine publico, deputati.
- 12 Qualitatis potentior in aliqua re vincit.
- 13 Donatio non recipit naturam servitij.
- 14 Verba, teneant, & possideant pleno iure, &c. posita in instrumentis concessionum, quid importent.
- 15 Clausula, pleno iure, rejicit omnem diminutionem.
- 16 Dec. in consil. 498. num. 8. & alij declarantur.
- 17 Dictionis, itaque, natura est rem concludere, & tamquam accessoria non ampliat, nec immutat superius allegata.
- 18 Clausula, pleno iure, restringitur secundum subiectam materiam.

DECISIO CXXIX.

Domini petstendo in decisio sub die 4. Decembris 1630. * dixerunt constare de feudalitate Territorij de Gariexen ex pluribus, quæ simul iuncta, cum sint, certa probant, ad text. in l. verum, ff. de pet. hered. & in l. qui non militabat §. Lurio ff. de hered. instit. glo. ult. in l. 2. ff. de excusat. tut. Roman. consil. 121. in fin. Rot. in Sabinen. Mōris Rotundis 25. Junij 1628. coram Reuerendiss. D. meo Cocino Decano.

Nam primò Ioannes Sicilia Infans in concessione dicti Territorij non semel, sed pluribus in locis illud feudum nuncupavit, ac propterea narravit à Regia Serenitate dari solum fidelibus. Item huiusmodi concessionem cedere in excambium medietatis alterius feudi, ac velle, quod in euentum ademptionis eiusdem Territorij de alio excambio æquivalente in rebus, vel bonis feudalibus Stephano prædicto per Cameram Regiam provideretur, ac denique subiunxit hæc omnia inter ipsum, & Consiliarios, atque Collaterales suos, præuia matura deliberatione fuisse stabilita. Vnde arguitur certa scientia ipsius Principis concedentis, quodque de illa concessione fuerit plenè doctus.

qualitas vti contemporanea confessioni, & actui principali non potest ab eo separari. l. si quidam. C. de except. & maxime quia præfata confessiones non modicum recipiunt robur, & adminiculum veritatis, ex tot alijs Instrumentis ponderatis in eadem decisione.

Nec putabant Domini has confessiones, & probationes in aliquo elidi ex Instrumentis tapidis pro puellis allegatis, & nuper in actis productis, dum ex illis prætenditur probari Ioā. Baptistam de Maximis Avum Marci Antonij acquiescere aliqua ex bonis, de quibus agitur vti libera, & sic non supposita anoni, nec directo dominio Capituli, nam si benè illa considerentur, aut faciunt pro Capitulo, aut nihil concludunt pro puellis.

Duo enim ex illis rogata de anno 1510. 17. Februarij, & 1519. 21. Februarij procul dubio probant intentionem Capituli quatenus in illis fuit obtentus consensus, in primò a Cardinal. Cusentino tunc Ecclesiæ S. Iacobi Commendatario, & in secundo post unionem factam Capellæ Iulæ à Canonico illius administratore, cum expressione, quod est sub proprietate dictæ Ecclesiæ, & sub responsione annua sex barilium multi.

7 Nec attendi debet quod præstatio annua de jure præsumatur ex alia causa, quàm emphyteusis, tum quia obiectum tollitur, ex consensu prædicto qui circumscripta emphyteusi, non fuisset adhibitus, iuxta Dec. consil. 164. nu. 2. Crauert. consil. 216. Mant. de tacit. lib. 22. tit. 3. num. 16. & Rota decis. 400. num. 8. par. 1. recent. Tum quia regula

9 procedit in dubio, quod nos autem sumus in claris, ex præmissis, & ex tot confessionibus, quæ vincunt omnem aliam probationem, tum quia favore Ecclesiæ præsumptio est in contrarium, ut scilicet præstatio in dubio censetur ex causa Canonis Rota decis. 721. nu. 4. par. 4. diu. cum alys alleg. per informantes, quæ præsumptio tantò magis intrat stante motu proprio fel. rec. Sixti V. ad favorem Capituli emanato, cuius particula data fuit.

Quod attinet ad mediam petiam Canneri quatenus sit intra fines, de quibus agitur, de quo non constat, censetur intra fines præfate naturæ cuius sunt reliquæ partes, & sic emphyteutica, prout in decisione R. P. D. mei Vbaldi, & nihilominus, cum Capitulum habeat intentionem fundatam super tot confessionibus, & alijs probationibus, dum pars adversa prætendit illas tollere prætextu erroris debet asserere contrarias probationes concludentes pernece esse non autem per possibile ad l. neque natales. C. de probat. cum stare simul possint bona fuisse empta vti libera, licet præfate emphyteutica, prout non ratò sit, & cognita veritate emptor bonam fidem recognoverit, quod facere potuit, quia licet præfatum dominium non transferatur ex sola confessione, probatur tamen ex ea, iuxta decis. 290. num. 2. par. 2. recent. Ultra, quod non probatur huius acquisitionis, & aliarum si quæ sunt, effectuat, per apprehensionem possessionis, & illius continuationem tanquam de re libera cum scientia, & patientia Capituli, & in omnem casum ex longotemporis intervallo potuit Capitulum huiusmodi proprietates, & dominia, acquirere, quod sufficit ad excludendum præfatum errorem.

Acquisitio cuiusdam Plateolæ facta de anno 1579. à Magistris viarum nihil facit, Imò potius retorquetur, ut per informantes pro Capitulo, ex quo enim in duobus Instrumentis fuit exceptuata à 30. petijs, quæ dicunt sub proprietate Ecclesiæ, hæc exceptio firmat regulam in contrarium, quod ad reliqua Dec. in l. 1. nu. 32. ff. de reg. iur. Rot. decis. 355. num. 3. par. 2. recent.

Quæ eò facilius admiserunt Domini, ut constet de emphyteusi, quia de ea præfatum non agitur principaliter ad effectum devolutionis, sed Laudemij, & sic incidenter, ut fuit firmatum in decisione R. P. D. mei Vbaldi, in fin. quæ in omnibus placuit DD. & sic in decisio standum esse dixerunt, reservato, quod prosequendo disputationem captam, de reliquis videatur.

* Est decisio 262. supra par. 5. recent.

edoctus, & informatus. Mascard. de probat. conclus. 209.
num. 10.

Accedit quod idem Stephanus hoc Territorium pro
feudali agnouit, dum postea à Principe petijt licentiam il-
lud alienandi, qui actus est secundum propriam feudi natu-
ram. Et quàmuis de huiusmodi licentia petita, non doceat-
ur, nisi per sumptum de sumpto hoc est, ex processu, qui
non potest dici esse in forma probanti, † tamen concurren-
tibus præmissis tamquàm adminiculis, facit probationem.
*Capitulaquen. decis. 234. par. 1. Rota in Pistorien. Archidia-
conatus 15. Ianuarij 1629. coram R. P. D. meo Pirouano.*
Et cum hæc omnia à Principe narrata in priuilegio, ducen-
tis ab hinc annis conscripto, † propriè conferant ad ipsam
feudi concessionem, vtiquè dictam qualitatè feudalitatis,
probant, vt respondit *Alexand. in consil. 15. num. 2. volum.*
5. Ias. in consil. 235. num. 6. volum. 2. Gozzad. consil. 50. num.
27. Att. consil. 460. num. 7. volum. 2. Gabr. de feud. conclus.
ult. num. 3.

5
 6
 7
 8

Premissis autem non obstat, locutio alternatiua concessio-
 nis de territorio, siue feudulo, cuius † vna pars alteram
 orationis partem dubiam declarare debeat, l. 1. ff. de reb.
 dub. Roman. consil. 131. num. 2. Quia dictio, Territorium,
 posita in prima parte alternatiue, cum sit † nomen genera-
 le, l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. signific. Bald. in cap. 1.
 §. fin. num. 3. quib. mod. feud. amit. Ruin. consil. 22. num. 4. &
 5. volum. 1. restringitur à verbo sequenti feudulum, quod
 sub eo, tanquam species sub suo genere, vel † itaquam pars
 in toto continetur; & proinde dicta alternatiua inter ge-
 nus, & speciem posita † in coniunctiuam resoluitur, leg.
 sapa. §. 1. ff. de verb. signific. Bart. in d. l. 1. num. 5. ff. de reb.
 dub.

Subsistit etiam præsumptio feudalitatis deducta ex annotatione dicti Territorij facta inter feudalia Regni Siciliæ, quæ cum reperitur in libro nuncupato, *Secreta Medicinæ*, probat. *Aym. in consil. 276. in princ. Menoch. prælinet. p. 91. num. 50. lib. 3. & Notario* † *qui annotavit tamquam Officiali publico, debet fides adhiberi. Feder. de Sen. consil. 19. num. 5. in fin. idem Aym. in tract. de antiq. temp. sect. 4. ver. quarto limitat. num. 62. & in similibus terminis* fidei † *adhibita annotationi Secretarij locorum Montis, nomine publico deputati, est Deciso Rota in Romana Vineæ, seu Saluiani interdicti prima Iunij 1616. coram R. P. D. meo Pirouano.*

D. meo Pironano.
Prædicta igitur simul iuncta cum alijs circumstantijs in alia Decisione consideratis, nempe recognitionis, relationis ad præcedentes cōcessionis mentionis fidelitatis, ac reversionis ad Regiam Cameram, denotant concessionem esse feudalem, & consequenter excludunt donationem, cum enim præfenti concessione adfint verba clarè indicantia, non modò donationem, sed etiam feudum, † illud attendi debet, de cuius natura magis participat. *Vulg. l. queritur. ff. de stat. hom.* magis enim hic prævalet participatio de natura feudi, quàm donationis, propter sæpius repetitam mentionem feudi, fidelitatis, ac servitiorum, & quidem perfonalium, cum expressione laborum, & sudorum, quæ siue explicitè, siue implicitè sint reservata, aut promissa, non cōveniunt donationi, quia † non recipit naturam servitij, *l. i. in princ. ibi, propter nullam aliam causam, ff. de donat.*

Non obstat, quod post factam concessionem in eodem
 14 instrumento subsequantur verba, † ibi: *teneant, & possi-
 deant pleno iure, &c.* quæ videntur importare puram, &
 simplicem donationem, iuxta *Old. consil. 159.* cuius aucto-
 ritate vtuntur *Dec. in consil. 498. num. 8. Ruin. consil. 38. nu-
 2. & consil. 208. volum. 1.* attentæ vi dictæ clausulæ, pleno iu-
 15 re, † quæ cum reiiciat omnem diminutionem non conue-
 nit feudo. l. *fideicommissa, ff. de leg. 3. Ruin. d.*
consil. 38. num. 2. & Menoch. consil. 251. num. 3. Quia quic-
 quid dicendum esset, quando verba, *pleno iure*, sunt apposi-
 ta in parte dispositiua concessionis post verbum, *concedi-
 16 mus, & donamus*, in quibus terminis loquuntur † Docto-
 res præallegati in casu præsentis concessionis, dicta clausula
 legitur longè post verba dispositiua; *concedimus, & dona-
 mus*, in parte executiua, ibi: *Itaque ipse Stephanus, & sui
 heredes prædicti, dictum territorium, sine feudum et te-*

Decifio CXXIX.

neant, & possideant pleno iure, fructusq; &c. concedimus, &
17 donamus, proxime post illam dictionem, † League, cuius
proprietas est rem concludere, & sic in parte executiva,
quæ ideo tanquam accessoria non ampliat, neque immutat
superius disposita. Clem. 1. in fin. ubi omnes Doct. de prob.
Ias. in leg. lus civile, num. 8. ff. de iust. & iur. Dec. in consil.
500. num. 3. cum seq. & consil. 41. 3. etiam num. 8. Natt. consil.
382. num. 1. Aymo. in consil. pro Genero, num. 348. Menoch.
consil. 61. num. 32. Pedem. decis. 164. num. 2.

18. Atque ita procedit conclusio. † quod clausula, pleno iure, testringatur ad subiectam materiam, videlicet, possessionis, & perceptionis fructuum, cui est proxime adiecta. Bald. in l. Iulianus. ff. de rei vendic. quem sequitur Ruin. in consil. 138. num. 7. vol. 2. quod etiam sentit Rot. in Beneuentana Bonorum 18. Iunii 1594. coram bon. mem. Litt. & fuit comprobatum in præallegata Sabinen. Montis Rotundi 25. Iunii 1628. coram Reuerendiss. Domino meo Coccino Decano.

Et ita vtraque, &c.

* Vide infra hanc decisionem pro vt in indice posito in fine decisionum.

¶ In eadem causa habetur infra alia decisio sub die 30. Maij 1633. coram R. P. D. Merlino, & alia sub 27. Nouemb. 1634. coram eodem, quæ valde docta, & elegans est.

R. P. D. Q V E I P O.

Toletana Parochialis de Vargas.

Die Veneris 14. May 1632.

ARGUMENTVM.

Mandatum ad resignandum, potest reuocari, & quid si mandatarius ante scientiam reuocationis, resignet, vtrum valeat dicta resignatio, & hoc casu qualiter ista scientia reuocationis ad eum peruenire debeat, & habes nonnulla circa materiam citationum, quando quis latitat.

S V M M A R I V M.

- 1 Mandatum simpliciter ad resignandum potest reuocari,
& num. 10.
- 2 Beneficiorum permutatio est, quidam contractus inno-
minatus.
- 3 In contractibus innominatis re integra licita est peni-
tentia.
- 4 Reuocatio expressa mandati, non intimata non releuat.
- 5 Iurisdictio semel alicui competenti concessa, non cense-
tur reuocata, donec ipse reuocationis cognitionem, &
scientiam habuerit.
- 6 Beneficii collatio à Vicario reuocato, facta, ante scien-
tiam reuocationis tenet.
- 7 Mandatum de presentando à patrono factum, si reuo-
cetur, & ante scientiam reuocationis, ille presenter,
tenet talis presentatio.
- 8 Reuocatio expressa cuiuslibet mandati ad negotia, an-
te intimationem, vel scientiam non sortitur esse-
ctum.
- 9 Actus gestus, à procuratore reuocato, ante intimatio-
nem,

nem, vel scientiam reuocationis, valet, & tenet, & quare num. 11.

12 Voluntas mutatio non praesumitur.

13 Text. in cap. ult. §. ultim. de procuratoribus in 6. declaratur.

14 In rebus his, quae ab animo, & voluntate mandantis pendent, sola reuocatio absque scientia, vel intimatione, impedit effectum mandati.

15 In Matrimonio spontaneus consensus contrahentium interuenire debet.

16 Nuncij reuocatio ante sententiam, vel intimationem reddit actum, postea gestum, nullum.

17 Beneficij resignatio, siue simplex, siue ex causa permutationis, pendet à voluntate resignantis.

18 Resignatio est spontanea dimissio Iuris proprii.

19 Clem. unica, de renunciat. declaratur, quare fuerit condita.

20 Scientia absque intimatione reuocationis mandati ad resignandum, non suffragatur, & num. 23. & 24.

21 Quod procedit etiam in reuocatione iurisdictionis.

22 Citatio illegitima, cum notitia citati subsequuta, ita ligat, sicuti legitima, & perfecta citatio.

23 Scientia, cum consistat in facto, non praesumitur, nisi probetur.

24 Scientia expressa, & indubitata requiritur in praedictis.

25 Citatio potest fieri ad domum communis habitationis, vel in qua citationis tempore, precedente legitima citandi indagazione, citandus inhabitat.

Notarius copiam citationis debet relinquere, vel domi affigere, num. 27.

26 Vel publice, & palam coram seruis, vel vicinis, citationem facere, eosque certiorare, ut sic ad notitiam citati latitantis, possit citatio peruenire.

27 Citatio debet fieri ad valvas Ecclesiae Cathedralis, quando quis latitat, vel si sit Beneficiatus, ad illius Ecclesiam debet fieri.

28 Citatio ad domum non afficit existentem extra Ciuitatem.

29 Citatio ad domum est subsidiaria, quando quis per fraudem latitat, & non patitur se personaliter citari.

30 Latitans habetur pro citato.

31 Latitans praesumitur habere notitiam Citationis ad domum factae, coram seruis, vel vicinis.

32 Absens à Ciuitate non praesumitur habere notitiam citationis domi factae.

33 Latitatio est difficilis probationis.

34 Latitatio, cum sit delictum debet concludenter probari.

35 Index formam citationis à Iure praescriptam alterare non potest.

DECISIO CXXX.

Franciscus de Oyo Receptor Ecclesiae Parochialis loci de Vargas, & Ferdinandus de la Cuesta Beneficiatus in Ecclesia Parochiali Sancti Iacobi Ciuitatis Tolerae sub die 23. Ianuarij 1627. Procuratorem in Curia constituerunt ad permutandum praedicta Beneficia, in cuius mandati executione applicatio fuit Sanctissimo porrecta, illaque signata, & consensus formaliter in Camera praestitus sub die 14. Aprilis eiusdem anni 1627. litterisque expeditis executor pronunciauit, illas exequendas non esse, propter reuocationem supradicti mandati à Francisco sub die 24. Februarij dicti anni 1627. à qua sententia

fuit pro parte Ferdinandi appellatum, & causa in Rota introducta proposui Dubium; An gratia Ferdinandi esset iustificata, & per Dominos fuit responsum vacationem per resignationem esse iustificatam, cetera ad eiusdem gratiae iustificationem pertinentia, ad aliam inspectionem reijcere visum fuit.

Huius autem resolutionis difficultas ex valore praedictae reuocationis pendebat, nam, & si verum sit, quod mandatum ad resignandum simpliciter posse reuocari, Put. decis. 106. lib. 3. Ant. August. decis. 250. lib. 3. Sarnen. decis. 20 lib. 1. & late tradit Flam. Paris. de resign. lib. 9. quaest. 25. num. 1. & eademque poenitentia, & reuocandi facultas admittatur in resignatione ex causa permutationis factae, cum quod permutationis sit quidam contractus innominatus, ut tradit Rebuff. de pacif. poss. num. 145. & in specie Felin. in c. ex parte Decani num. 15. vers. amplia 3. de rescript. In contrahibus autem innominatis, re integra, locus est poenitentiae, l. si pecuniam ibi, sed cum liceat poenitere, & ibi, gloss. in verb. sed cum liceat, ff. de cond. caus. dat. l. dedi, §. 1. eod. tit. l. naturalis, §. 5. ult. l. si ibi decem, 7. ff. de praescript. verb. & in praedictis locis, Bart. & DD.

Ut autem reuocatio expressa mandati effectum fortitur, necesse est, quod intimetur, quia quod reuocatio expressa non intimata non releuat, ut in reuocatione iurisdictionis, docet tex. in l. si forte, ff. de offic. Praesid. l. hac autem, §. non defendit, ff. ex quibus caus. in poss. c. 2. de off. deleg. Ex quo us communiter traditur iurisdictionem quod semel alicui competentem non censi reuocari, donec Iudex reuocationis cognitionem, & scientiam habuerit, ut probatur etiam in c. 1. §. ex parte de concess. praeb. lib. 6. & tradunt Dec. in c. si duobus num. 12. de appell. Felin. in cap. ceterum num. 11. de rescript. & cum pluribus. Couar. pract. cap. 9. num. 7. versic. secunda conclusio, Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 30. num. 11. eaque ratione collationem beneficij quod à Vicario reuocato factam ante scientiam reuocationis valere, tulerunt, Felin. & Dec. ubi supra, Calder. cons. 4. sub tit. de offic. deleg. Rebuff. in tract. de publican. resign. glo. 18. num. 19. Couar. in d. num. 7. Flam. Paris. de resign. l. 9. q. 25. num. 24. & in mandato ad praesentan. à Patrono quod facto, idem contra Castr. defendit Couar. sequutus Lambert. & Rebuff. in d. cap. 9. num. 8. & generaliter reuocationem expressam quod cuiuslibet mandati ad negotia ante intimationem, vel scientiam non fortiri effectum, traditur in l. si mandasset, ff. mandati. & in cap. mandato de procur. cap. ex parte Decani, de rescript. quam Doctrinam pro regula tradunt Bald. in l. si quis mihi bona, 25. §. sed si postea in princ. ff. de a. qu. hered. l. as. in l. eius qui in Prouincia, §. quas vero, num. 1. ff. de reb. credit. Felin. in d. cap. ex parte Decani, num. 7. vers. secunda regula, Cassad. decis. 2. num. 13. de appell. Verall. decis. 224. par. 1. Vant. de nullit. ex def. mand. ex num. 159 Gonz. super reg. 8. glo. 56. num. 124. & glof. 63. num. 51. & in specie de reuocatione mandati ad resignandum beneficium, traditur in Clem. unica, ibi, antequam ad ipsius, vel illius notitiam reuocatio huiusmodi sit deducta, & c. sub tit. de renunciatione, & actus gestus quod à Procuratore reuocato, ante intimationem, vel scientiam reuocationis tenet, & valet ut tenet DD. supra allegati, & in resignatione praedicto modo facta, traditur in d. Clem. unica, & docet Fel. in d. cap. ex parte Decani num. 15. vers. amplia tertio, & cum pluribus Paris. in d. q. 25. num. 27. Gonz. glo. 63. ex num. 48. & in reuocatione quod mandati ad permutationem beneficiorum, tradunt Fel. Flam. & Gonz. ubi supra. Lap. in cap. ult. de procur. in 6. & ibi Gem. in fine.

11 Rationem, autem ob quam intimatio, quod vel scientia reuocationis exigitur, tradunt late Alex. cons. 169. num. 5. lib. 5. Gabr. cons. 105. num. 5. lib. 1. Mascard. de prob. concl. 1280. num. 1. Flam. Paris. in d. q. 25. ex num. 15. per text. in l. san-

12 cimus, C. de testam. ubi traditur quod voluntatis mutationem non praesumi.

13 Cui doctrina non obstat text. quod in c. ult. §. ult. de procur. lib. 6. ubi simplex reuocatio, matrimonium postea contractum ante eius intimationem, vel scientiam reddit nullum, & impedire dominij translationem, traditur in l. eius qui in Prouincia, versic. quas vero, ff. de reb. cred. ex quibus communiter

- 14 munitur docetur, quod in his rebus, quæ ab animo, & voluntate mandantis pendent sola. reuocatio absque scientia, vel intimatione impedit effectum mandati, ut in translatione domini, quæ pendet ex voluntate Domini, *l. id quod non solum*, ff. de reg. iur. & in contractu matrimonij, quod spontaneo consensu contrahentium debet fieri, ut notatur *Castro in d. l. eius qui in provincia, versic. interdum*, Bald. in l. si Procuratorem ff. mandati, & in l. si quis mihi bona, § sed si postea circa fin. ff. de acq. hered. Felin. in d. c. ex parte Decani num. 14. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 11. num. 6. quam doctrinam generaliter in Nuncio procedere, ut eius reuocatio ante sententiam, vel intimationem reddat actum, postea gestum nullum, per text. in l. si pater, versic. si autem ignorante filio, ff. de manum. vindict. l. si penitus, ff. de repud. docent Bald. in d. § sed si postea, Felin. in d. c. ex parte Decani num. 18. versic. fallit sexto, Gonz. gloss. 63. num. 42. Ant. Gomez tom. 2. var. cap. 4. ex num. 4. Sanch. ubi supra num. 7. à quibus traditur ratio differentie inter dictam Nuncij, & Procuratoris ad negotia, reuocationem, quamuis Felin. in d. c. ex parte, num. 19. aliam interpretationem referat ad text. in d. l. si pater, versic. si autem, & aliam Monoch. lib. 1. de arb. q. 69. num. 25. & 26. quem sequitur Ant. Pichard. in § recte num. 10. Inst. de mand.
- 17 Et quia iuxta superiorem doctrinam quod cum resignatio beneficii, siue simplex, siue ex causa permutationis, pendeat ex voluntate, & consensu resignantis, cum sit spontanea dimissio iuris proprii, ut trad. Paris. de resign. benefic. lib. 1. q. 1. num. 30. sola reuocatio mandati, absque intimatione, vel scientia effectum resignationis postea factæ impedire debebat, sicut impeditur matrimonium, & translatio domini. Cuius difficultatis intuitu condita fuit *Clem. unica de renunciatione*, propter rationem in eius principio expressam, de illicita illusione, & variatione in beneficialibus, ut notatur Felin. in d. cap. ex parte Decani num. 15. & cum pluribus relatis, Paris. in d. q. 25. ex num. 12.
- Eaque ratione ex defectu intimationis, vel scientie visum fuit Dominis reuocationem à Francisco factam non suffragari, nam siue sit necessaria intimatio quod reuocationis, & non sufficiat scientia, absque intimatione, in specie dictæ *Clem. unica de renunc.* secundum Parisij sententiam in d. quest. 25. num. 29. quam testatur sæpe Rotam practicasse.
- 21 & eandem in reuocatione iurisdictionis veriore iudicat Th. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 3. num. 11. & 13. & disp. 36. num. 8. siue scientia, vel notitia reuocationis sufficiat, secundum Bart. in l. 1. num. 10. C. de satisfan. Felin. in d. cap. ex parte num. 15. versic. amplia tertio, Cald. consil. 4. sub tit. de offic. deleg. Rebuff. in tract. de benefic. sub tit. de forma Vscariatus num. 210. Boer. decis. 347. colum. fin. Conuar. pract. cap. 9. num. 7. versic. secunda conclusio, in fine.
- Cui sententie fauere videtur text. in d. *Clem. unica*, ibi, notitiam reuocationis, l. 1. § sed ego, ibi, & me certior esset, ff. quod iussu, *Clem. causam* in fin. ibi, & certa notitia, de elect. Quam doctrinam Tirag. cum pluribus ab eo relatis de utroque retr. act. § 9. glo. 2. num. 16. expendit ad probandum,
- 22 quod quod citatio illegitima, cum notitia eius subsequuta, ita ligat, sicut legitima, & perfecta citatio. Gomez in reg. de non iudican. iuxta formam supplicat. num. 68. Ruin. consil. 61. num. 33. lib. 5. siue versetur in terminis d. *Clem. unica de renunc.* in qua, quod vel in Pontifice, in cuius manibus permutatio fiebat, vel in procuratore ad resignandum constituto, intimatio, vel scientia desideratur, ut notatur Felin. in d. nu. 15. lim. 1. Paris. lib. 9. de resign. quest. 26. num. 8. & 9. ubi notatur ad scientiam Pontificis inducendam satis esse reuocationem in Camera, & in Cancellaria intimare, siue in terminis huius causæ, in qua agitur de resignatione ex causa,
- 24 permutationis, quo casu sufficere quod reuocationem intimatam esse illi, cum quo fiebat permutatio, vel eius scientiam, docuit Lup. in c. fin. circa fin. de procur. in 6. Felin. in d. num. 15. lim. 1. Selu. de benef. 3. par. q. 16. num. 6. & late tradit, Paris. d. lib. 9. q. 27. ex num. 1.

Nam quod dicta reuocatio non fuerit intimata Procuratori constituto ad resignandum, neque in Camera, neque in Cancellaria, neque Ferdinando resignatario, non controuertitur, & probatum non esse ad Ferdinandi notitiam per-

- 25 uenisse, Dominis visum fuit, quod si quidem scientia, cum consistat in facto, non presumitur, l. verius, ff. de probat. l. 1. § sciam, ff. de trib. act. Palaz. Rub. in cap. per vestras, § 44. num. 36. Ioann. Garz. de nobil. gloss. 4. ex num. 19. Bouadilla 26 in Polit. lib. 1. cap. 6. ex num. 38. & in pradiudicialibus, quod expressa, & indubitata scientia requiritur, iuxta not. in l. de his, ff. de transact. gloss. in cap. concertationi, versic. sciuerit, & ibi Gem. num. 15. de appell. in 6. Surd. consil. 328. num. 28. Put. decis. 397. num. 7. lib. 2. Rotæ decis. 621. num. 1. par. 1. recent.

Et quamuis in Ciuitate Toletana duplex fuerit facta citatio, una ad domum habitationis sub diebus 26. 27. & 28. mensis Februarij, quæ in effectu, non citationis, sed diligentiarum vim obtinet; altera ad valuas sub die 2. Martij, neutrum tamen Ferdinando officere Dominis visum fuit;

27 Nam licet verum sit citationem quod posse fieri ad domum communis habitationis, vel in qua citationis tempore citatus habitat, præcedente legitima citandi indagatione secundum text. in l. 4. §. Prator ait, ff. de damn. infect. l. 1. §. per mittit, ff. de liber. agnoscent. l. aut qui aliter, §. & si forte, ff. quod vi, aut clam cap. causam, de dol. & contum. cap. ult. de eo qui mittitur in possess. Clem. causam, versic. quod si fors, de elect. tradunt Bart. Alexand. Ias. & reliqui DD. in dicto §. Prator ait, Marant. de ord. Iudic. par. 6. tit. de citat. num. 124. Iul. Clar. in prax. crimin. §. fin. quest. 31. & latissime prosequitur Tirag. de retr. lignag. glo. 2. §. 9. per tot. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. §. par. §. 9. num. 8. Guttier. pract. lib. 1. quest. 133. ex num. 1. per totam, Azue. in l. 19. num. 21. lib. 4. recop. à num. 97. Sed quia Notarius copiam citationis debuit relinquere, vel domi affigere, secundum text. in l. 4. §. notis, ff. de damn. infect. litem veniunt, §. Prator ait, ff. de pet. hered. l. sed & si pupillus, §. de quo palam, ff. de Instit. act. ut docent, Ioan. Andr. & Innoc. in cap. ultimo, de eo qui mittit in possess. Bart. in dicto §. Prator ait, in principio, Bald. in l. consentaneum nu. 38. C. quom. & quando Iudex, & cum pluribus Tiraguell. ubi supra num. 8. &

28 Guttier. ubi supra num. 6. vel publicè, quod & palam, coram seruis, vel vicinis, citationem facere, eosque certiorare, ut hoc modo ad citati notitiam posset citatio peruenire, d. cap. ultimo, bi, denunciatione publicè domi facta, de eo qui mittitur in possessionem, Rebus. in tract. de citat. art. 2. gl. 3. nu. 9. Azue. in d. l. 19. num. 101. Vant. de null. ex def. cit. num. 88. & non apparet Nuncium fecisse alterutrum, neque de eo, ipse fidem facit,

Citationem vero ad valuas, ideo non afficere Ferdinandum existimant DD. quia solum proponitur facta ad valuas Monasterij Sancti Clementis, in qua Ferdinandus nullum habeat beneficium, cum debuisset fieri quod ad valuas Ecclesiæ Cathedralis, vel Ecclesiæ in qua citatus esset Beneficiatus, secundum text. in *Clem. causam, de elect.* cuius forma in presenti reuocatione seruari debeat, ut tradit gloss. fin. in dicta *Clem. unica, de renunciatione*, & ibi Card. nu. 23. quest. 14. Paris. de resign. lib. 9. quest. 26. num. 11. & quæ facta fuit ad valuas Domini de Ygares, in qua Ferdinandus solebat habitare non fuit habita in consideratione, quia die 2. Martij quo exequuta fuit, Ferdinandus erat absens à Ciuitate Toletana, ut probatur ex testibus, qui dantur in illius Summario num. 16. & præsertim ex depositione D. Philippi Centurionis Canonici Toletani, in cuius domo Ferdinandus habitabat, & citatio quod ad domum, non afficit existentem extra Ciuitatem, Rotæ coram Reuerendissimo Domino meo Coccino decis. 74. num. 2. Vincentius de Franc. decis. 514. num. 2. Parlador. ubi supra num. 14. cum

31 citatio ad domum sit subsidiaria, quando per fraudem, quod & dolum quis latitat, vel non permittit se personaliter citari, secundum text. in l. fulcinus, §. quid si latitare, ff. ex quibus caus. in possess. cap. quoniam frequenter, §. porro, ubi glo. & Abb. num. 6. ut lit. non contest. cap. ex tunc, de Cler. non resid. Clem. causam, de elect. Vant. ubi supra nu. 90. versic.

32 ubique, & omnes DD. supra relati, vel quia quod latitans habetur pro citato, Seraph. decis. 1094. num. 3. Cresc. decis. 18. num. 2. de sent. & re iud. Aden. ad Ludon. decis. 584. num. 6. in fine, vel quia quod presumitur habere notitiam citationis ad domum facta coram seruis, vel vicinis, vel copia illius

34 illius domi relicta, & absens autem à Ciuitate prædictæ citationis scientiam habere non præsumitur, l. 1. §. domum, ff. de lib. agnos. docent Bart. in d. §. Prator ait num. 9. & ibi Alexand. num. 12. Gabr. consil. 31. num. 34. & 35. lib. 2. Parlador. dict. §. 9. numero 10. Gratian. discept. forens. cap. 103. num. 17.

Quod autem Ferdinandus latitauerit, visum fuit Dominis per testes ex aduerso examinatos non probari, nam 35 latitatio est difficilis probationis. vt docent Abb. vbi supra dicto num. 6. Tiraquell. in dicto §. 9. num. 7. & constat ex textu in d. l. fulcinus, §. quid sit latitare; Nam cum 36 sit delictum, & debent concludenter probari, l. qui accusare, C. de eden. & habet contra se Iuris præsumptionem, leg. merito, ff. pro socio, & quod Ferdinandus tempore perquisitionis palam, & publicè perambulauerit per Ciuitatē, deponunt testes in Summario illius num. 16.

Neque ob stare visum fuit DD. quod Nuncius exequutus fuerit citationem in Monasterio Sancti Clementis, iuxta 37 decretum Iudicis, quia Iudex & formam exequendi citationem à Iure præscriptam alterare non potuit iuxta Doctrin. text. in l. 2. & ibi Bart. & DD. l. 4. §. final. ff. de re iudic. Aegid. decis. 194. Cassad. decis. 1. de dol. & contum. Addem. ad decis. 5. de rescript.

Et ita vtraque parte resolutum, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Sancti Seuerini Doris.

Die Veneris 14. Maij 1632.

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, quando fructus, quos ex corporibus hæreditarijs percepit, non faciat suos, & quando è contra, ita vt nō teneatur reddere rationem, creditoribus hæreditarijs, de eis.

S V M M A R I V M.

1 Hæres, quando confecit inuentarium, in proprio grauari non potest, tanquā præseruatus à lege à quocumque damno, etiam minimo.

2 Hæres, cum beneficio l. & inuentarij adita hæreditate, fructus, quos percipit ex ea, non facit suos, sed cedere debent ad commodum creditorum.

3 Hoc tamen non intellige, quando creditores detecti non sunt, nec vrgent instant, aut interpellant hæredem, nec hæres ex dictis fructibus locupletior factus est.

Tunc enim fructus medio tempore percepti, acquiruntur hæredi, num. 3.

4 Hæres post aditam hæreditatem facit fructus suos ex titulo pro hærede, & vti de re sua perceptos.

5 Nec subiacet imputationi pro vero debito hæreditario.

6 In obligatione generali Testatoris non veniunt bona hæredis.

Fructus ex re hæreditaria percepti non dicuntur hæreditatis, num. 6.

7 Fructus ab hærede percepti ante motam litem, eidem acquiruntur concurrente titulo pro hærede, & bona fide Pauli Rubei. Decis.

fide possidendo, ignorando creditores hæreditarios extare.

8 Quocasu semper hæres facit fructus suos, tam ex bona fide, tum ex eo, quod saltem absit mala, & numero 9.

10 Hæres contra debitum detectum acquirere non potest fructus hæreditatis.

11 Hæres, de fructibus perceptis ab hæreditate, ante interpellationem creditorum non tenetur.

12 Mulier post annum potest repetere dotem, & qui potest petere dotem, non agit ad usuram.

13 Hæres de fructibus perceptis post interpellationem, tenetur reddere rationem.

DECISIO CXXXI.

I Am fuit resolutum in hac causa sub die 5. Maij 1631. * mandatum non esse relaxandum contra bona propria Santucci; nec minus contra personam pro præsens creditis dotalibus Sulpitiæ, ad quæ tenebatur Mauritius eius maritus, & nunc Santuccius illius hæres; quia hæreditatem dicti Mauritiij adiuit cum beneficio legis, & inuentarium confecit; citatus de Inuentario opposuit, & de inuentariatis rationem reddidit, & quibus stantibus in proprio grauari non potest, tanquā à lege præseruatus à quocumque damno, etiam minimo, leg. finali, §. & si præfatam, C. de iur. delib. Alex. Imola in l. penultima ff. ad Trebell. cum alijs in decisione allegatis.

Verum, quia ex parte Sulpitiæ adhuc prætendebatur Santuccium possedisse per multos annos bona hæreditaria, & fructus percepisse, nec de eisdem redditam fuisse rationem. Causa iterum proposita Domini responderunt Santuccium teneri reddere rationem fructuum hæreditatis à die interpellationis, pro solutione fructuum dotis.

2 Nam quāuis hæres cum & beneficio legis, & Inuentarij adita hæreditate, fructus, quos percipit ex corporibus hæreditarijs non faciat suos, sed cedere debeant commodo omnium creditorum, secundum veriore, quam probauerunt Guidop. de Inuent. tom. 8. par. 2. num. 17. Montic. eod. tract. & tom. cap. 6. num. 10. Peregr. de fideicommiss. art. 49. num. 77. & consil. 42. num. 27. lib. 1. Riminald. senior. consil. 396. Surd. decis. 92. num. 5. Ruin. consil. 176. num. 17. lib. 1. Grass. de Inuent. quæst. 11. num. 3. Caball. consil. 144. per tot. lib. 2. Laderch. consil. 8. num. 1. Cyriac. Niger. cautel. 294. num. 17. Franc. decis. 613. num. 19. Manent. decis. 34. num. 6. Rota decis. 279. & 280. impressis post tract. de Censib. & nouissimè eandem opinionem Rota sequuta est in Firmana, seu Ma. eratei Doris 18. Iunij 1629. coram me. in qua declarata fuit alia decisio in eadem causa 17. Maij 1620. vbi hæsitabatur de hac opinione.

3 Attamen vsquē quod creditores & detecti non sunt, nec vrgent, instant, aut interpellant hæredem, nec locupletior idem hæres ex fructibus perceptis factus est; Fructus medio tempore percepti acquiruntur hæredi; nam verè concurrunt omnia fundamenta in dicta decisione 27. Martij pro contraria opinione ponderata; videlicet quia hæres

4 & post aditam hæreditatem facit fructus suos ex titulo pro hærede, & vti de re propria perceptos, leg. in fideicommissariam, in principio, leg. mulier. §. si hæres, l. postulante, §. sed in huiusmodi, l. deducta, §. qui post ff. ad Trebell. Peregrin. de

5 fideicommiss. art. 49. num. 20. nec subiacet & imputationi pro vero debito hæreditario secundum veriore, de qua per Menoch. consil. 183. num. 50. & 292. num. 21. Surd. consilio 291. num. 11. Rota decis. 680. num. 2 par. 1. diuers. & sequitur idem Surd. decis. 92. num. 6. Secundo quia & in generali obligatione Testatoris non veniunt bona hæredis,

6 & fructus ex re hæreditaria percepti, non dicuntur hæreditatis, l. quod his verbis, in principio, ff. de legat. 2. Surd. consilio 128. num. 27. & d. decis. 92. numero 6. dicens ita in illo Seratu fuisse determinatum, ac demum quia fructus

7 & ab hærede percepti ante litem motam, eidem acquiruntur concurrente titulo pro hærede, & bona fide possi.

possidendo, ignorando creditores hereditarios extare; dum adhuc non comparuerunt, non interpellarunt; quo casu semper hæres facit fructus suos, tam ꝑ ex bona fide, quam ex eo, quod saltem absit mala, *Alciat. præsumpt. 5. num. 5. regula 3. latissime Osafo. decis. 160. num. 6. Becc. consil. 95. num. 15. Quar. variar. lib. 1. cap. 3. num. 8. Surd. consil. 115. num. 6. 340. num. 11. & 12. & decis. 281. num. 5.* & cum hac distinctione transit, *Escobar. de Ratiocin. relatis opinionibus cap. 9. num. 83.* propter titulum, & bonam fidem, quæ sola ꝑ sufficit ad acquisitionem fructuum, & hoc ipsum senserunt Domini in allegata *Firmana, seu Mace- ratiensi Dotis 18. Iunii 1629.* quamvis tunc quoad hanc partem nihil voluerint determinare suspendendo iudicium, quando casus evenisset, quod hæres bona fide fructus percepisset, & consumpsisset, aut aliàs non esset factus locupletior, & creditores diu distulissent instare contra heredem.

Non obstat, quod Santuccijs, uti hæres Mauritij est testamento ignorare non potuerit, debitum hereditarium dotis restituendæ Sulpitiæ, vxoris Testatoris, dum in Testamento de ea facta fuit mentio, & etiam in Inventario pro debito hereditario fuit descripta dos; itaut tanquam contra debitum ꝑ detectum, acquisitio fructuum sustineri non possit, secundum terminos contrariæ opinionis.

Quia si ageretur de acquirendis fructibus, ex corporibus hereditarijs perceptis ante dotem solutam; itaut ad illius satisfactionem non sufficerent stabilia; sed necesse esset de fructibus decursis, & perceptis post aditam hereditatem supplere pro extinctione debiti, bene procederet obiectum; verum quia Sulpitia reperitur prius de dote sua satisfacta per alienationem bonorum hereditariorum, & deinde fuit actum pro interusurijs Dotis; si ꝑ de fructibus perceptis ante interpellationem agitur Santuccijs non tenetur: quia ante non est debitor; nec ipsa creditrix; dum non promissit dotem, neque est in mora restituendi, *Platus de in litem iuran. §. 11. num. 24. Didac. variar. resolut. lib. 3. cap. 1. num. 3. Lup. de usur. comment. 1. §. 4. num. 90. Surd. de alimen. tit. 1. quæst. 45. num. 2. latissime compro-*
12 bans, & dicens ꝑ mulierem post annum posse petere dotem, & qui potest petere dotem non agit ad usuras, & idem fuit firmatum in *Romana Fructuum Dotis coram D. meo Decano 12. Maij 1625.* si verò contendatur de fructibus ꝑ perceptis post interpellationem, tenetur Santuccijs rationem reddere, & videndum erit, pro quibus bonis, pro quo tempore, & ad quam summam ascendant.

Et quæ dicuntur, quod Santuccijs hæres vendiderit quædam stabilia Lucio Noe, & Valerio Cancellotto; respondetur fuisse de pretio redditam rationem, quia scuta 300. fuerunt consignata Sulpitiæ, & scuta 200. fuerunt restituta emptori per eundem Santuccijs.

Et ita &c.

3 Est decisio 39. supra in hac eadem parte.

R. P. D. V E R O S P I O.

Placentina Pecuniaria.

Die Veneris 14. Maij 1632.

ARGUMENTVM.

Cambiorum interesse non bene probatur, ex sola attestazione, & confessione creditoris, etiam si adsit tale pactum, & sit iuramento vallatum. Pacta, & instrumenta suspecta de vsuris non attenduntur.

S V M M A R I V M.

- 1** Tribunalia suprema nunquam exequuntur sententias aliorum Iudicum, nisi sibi constet de illarum iustitia.
- 2** Sententia iniusta non attenduntur ad inducendum illarum conformitatem.
- 3** Cambiorum interesse, ut iuste dicatur petitum, non sufficit sola attestatio, & dictum creditoris.
- 4** Quod amplius etiam si ista attestatio esset iuramento roborata, limita num. 6. 7. & 8.
- 5** In Cambijs veritas, & eorum substantia est attendenda.
- 9** Iuramento non obstante adhuc locus est probationi contrariæ.
- 10** Pactum factum in fraudem usurarum, aut quoquomodo de usura suspectum nullius est roboris.
- 11** Inter actus prohibitos non est aliquis actus, sicut confessio in quo possit, ita facile simulatio præsumi.
- 12** Index stare non tenetur declarationi partis circa interesse, vel damna, propter dolum præsumptum.
- 13** Creditoris nimia diligentia, & cautela contra omnem consuetudinem, reddunt pactum, & instrumentum suspectum de usura.
- 14** Creditor habens pignus, vel procurare debet eius distraktionem.
- 15** Vel obtinere, ut sibi insolutum adiudicetur.
- 16** Usuræ post executionem amplius non decurrunt, quando in potestate creditoris est iudicatum exigere.
- 17** Usuræ non debentur, cessante mora debitoris.
- 19** Actuum pluralitas in dubio non præsumitur.
- 20** Pluralitas probanda est ab eo, qui in ea se fundat.
- 21** Text. in l. quingenta. ff. de probat. intellectus.
- 22** Testator se relinquat alicui in codicillis eandem quantitatem, quam ei reliquit in testamento, censetur animo duplicandi relicta, nisi hæres contrarium probet.
- 23** Pluralitas debitorum ex quibus excludatur.
- 24** Debiti identitas, ex quo bene probetur.

DECISIO CXXXII.

Dubitavi in hac causa, An constaret de tribus conformibus ad favorem Venturæ Bramerijs, occasione rescripti Signaturæ, in qua executio earundem literarum commissæ mihi fuerat sub ea conditione, quatenus dictæ sententiæ inter se conformes apparerent. Et proposito dubio negarunt Domini posse hanc conformitatem considerari propter evidentem illarum iniustitiam, cuius causa non poterat aliquis esse effectus earundem sententiarum, ex receptissima, & antiqua consuetudine huius Tribunalis, quod (sicut alia omnia ꝑ suprema Tribunalia) nunquam exequitur sententias aliorum Iudicum, nisi etiam sibi constet de illarum iustitia, ut in *decis. 5. de lit. contestat. in nou. Pur. decis. 391. lib. 1. Mohed. decis. 3. de testibus, & decis. 11. de sentent. & re iudic.* Et ita sæpius huiusmodi ꝑ rescripta Signaturæ interpretata fuit Rota, ut apud *Cardin. Seraphin. decis. 988. num. 1. & in decis. 134. num. 2. par. 1. decis. 474. num. 8. & decis. 524. num. 4. par. 2. recent. coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 294. num. 1. & in Mediolanensi rescissionis contractus 4. Iulij 1601. coram Card. Lancellotto.*

Et cum plura dictis sententijs obijcerentur ex duobus potissimum fundamentis moti fuerunt Domini, ut illas dicerent iniustas; Primum fuit quia non probabantur cambias, quorum

quorum occasione Stephanus pater Venturae egerat contra Andream Georgettum, & mandatum obtinuerat à Vicario Placentino, quod postea confirmant sententiae, de quibus querebatur. Etenim ex factis, quod propositum fuerat, constabat eundem Stephanum egisse contra Georgettum, tanquam fideiussorem Alexandri à Furno pro ducatis quadraginta, quae idem Alexander à se ad cambium acceperat, non facta aliqua liquidatione, & non iustificatis eisdem cambiis aliter, quam ex sola assertione. Quae iustificatio licet esset conformis pacto, quod positum fuit in instrumento, dum promiserunt in eo, tam Alexander debitor, quam Georgettus fideiussor de omnibus cambiis, & expensis stare fidei creditoris, tamen non poterat in iure sustineri, dum fuit in eo remissa necessitas omnis probationis, etiam assertionis iurata, quia ex sola attestazione, & dicto creditoris non poterat dici probata ea certitudo, quae requiritur, ut iuste petum dicatur hoc interesse cambiorum, iuxta doctrinam *Castr. in l. 3. §. vlt. ff. de eo, quod certo loco*, quam sequitur, & extollit *Mohed. decis. 3. de usur. Afflict. decis. 20. Rota Ianuensis. decis. 37. n. 11. & pluries secuta fuit Rota, ut in decis. 467. num. 1. par. 1. diuerset decis. 52. num. 5. par. 1. recent. decis. 559. num. 2. par. 2. recent. in Romana cambiorum de Gradis 15. Maij 1592. coram Card. Milino, in Mediolanensi pecuniaria 1. Iulij 1592. coram eodem, in Ianuensi pecuniaria 7. Iunij 1610. coram Card. Lancelotto, et in Ianuensi pecuniaria 1. Martij 1613. coram bon. mem. Valdo, immo neque potuisset ea declaratio valere, licet confirmari deberet iuramento creditoris, dum ex eo iuramento probari debebat non solum quantitas damnorum, & interesse, quae passus fuit creditor ob dilatam solutionem pecuniae à se datae, cum eo onere cambiorum, sed veritas, & ac substantia ipsorum cambiorum, ut optimis rationibus defendit *Dec. consil. 83. num. 3. post Bart. in l. Diuus, num. 2. ff. de milit. testam. & in l. si quando, num. 4. C. unde vi. Bald. in l. rogasti. §. si tibi, num. 14. ff. si certum petat. Rot. in d. Mediolanensi pecuniaria 1. Iulij 1592. coram Cardinali Milino*. Et licet haec non habere locum, stante pacto & Debitoris, qui se cum iuramento obligauerit, sequi fidem sui creditoris, visi sint voluisse aliqui relati per Plot. quietiam conclusionem communem dicit in tract. de iur. iuran. §. 48. num. 1. *Specul. in tit. de probat. §. viden. num. 7.* Et hoc propter virtutem iuramenti, quo debitor se obligauit acceptare & hanc probationem, quae debebat sequi ex attestazione iurata, sui creditoris, ut per *Afflict. decis. 91. num. 9. Alexand. consil. 54. num. 5. volum. 2. & habetur in l. iusurandum, quod ex conventionione, ff. de iur. iur.* Quicquid tamen sit de veritate huius opinionis, quam nunquam verificari posse contendat *Bartol. in l. vltima, ff. de Praetor. stipulat. num. 3.* dum duae limitationes, quae communiter dari solent, & quas posuit idem *Specul. d. num. 7.* ut scilicet non obstante iuramento, & adhuc sit locus probationi contrariae, & possit etiam Iudex hanc probationem non sequi, videantur destruere, & tollere funditus ipsam Regulam, quod etiam dixit *Bart. in consil. 168. num. 4. & in l. Theopompus, num. 13. ff. de dot. praeleg. & notauit Ioann. Andr. in Addit. ad Specul. d. num. 7. in glos. in verb. creditoris, Abb. in cap. finem litibus, num. 37. Ant. de Butr. num. 28. de dol. & contum. Aret. in §. vlt. num. 8. in l. i. de verb. obligat.* Eandem opinionem pluribus alijs modis limitat *Plot. & in proposito, & ad casum praesentis quaestionis num. 8.* vbi cumque hoc pactum factum videretur & in fraudem vsurarium, aut esset quocumque modo de vsura suspectum, idemque tradit *Afflict. d. decis. 91.* vbi in specie considerandum dicit. An persona, quae iurare debet, solita sit dare pecunias ad vsuram, Ioann. Andr. vbi supra *las. in l. iusurandum quod ex conventionione, num. 20. in 6. limit. ff. de iur. iur. Bald. in l. rogasti. §. si tibi, num. 6. & 7. ff. si cert. petat.* qui vult praeterea ad validitatem huius obligationis saltem requiri, ut hoc interesset probetur, per alias coniecturas, *Rota decis. 467. num. 6. par. 1. diuers.* & rationem adducit *Bald.* quia inter*

11 actus prohibitos non est aliquis actus, sicut confessio, in quo possit ita facile simulatio praesumi, cum autem plures coniecturae adducerentur contra hoc pactum, ex quibus illud suspectum reddebatur, satis esse putarunt

Domini ingentem summam pecuniarum, ad quam ascenderant cambia decursa, secundum declarationem Bramerii, ut non potuisset hoc casu valere illius declaratio, & Iudex non teneretur eam sequi propter dolum praesumptum, & qui semper consideratur, vbi cumque condemnatio facienda sit in summa, non modica, ut in d. decisione 467. num. 3. *Alexand. consil. 47. num. 6. & 7. volum. 1. Bart. in l. societatem §. 8. arbitrorum, num. 24. ff. pro socio, Bald. in leg. unica, num. 23. ff. de his, qui pœn. nom. & in Rub. ff. de pœn. iudic. qui male iudic. num. 2. glos. in l. si de re. ff. de recept. arbitr.*

Ut etiam, quia in idem pactum non sponte consenserant Furnus, & Georgettus debitores, sed quia non potuerunt sub alia conditione extorquere pecunias à Bramerio, ut constabat ex verbis ipsius instrumenti, in quibus ipse hoc idem expresse protestatus fuit, quod scilicet suas pecunias, non nisi sub hac conditione dedisset, hinc enim sequebatur ex parte debitoris, ut non posset de illius voluntate dici appositum hoc pactum, ex parte & verò creditoris colligebatur nimia diligentia, & cautela contra omnem consuetudinem, quae pariter suspectum reddere poterant idem pactum, & instrumentum, ut considerauit *Bald. in d. l. rogasti. §. si tibi, num. 8. ff. si cert. petat. las. in l. testamentum, num. 3. & 4. C. de testament. & in consil. 170. num. 1. volum. 2. Surd. consil. 327. num. 4. Menoch. de praesumpt. praesumpt. 122. num. 67.*

Alterum fundamentum, ex quo dubitarunt Domini de iustitia sententiarum, etiam ex facto dependebat, quia antequam Bramerus egisset contra Georgettum, & obtinuisset mandatum, quod postea sequentes sententiae confirmarunt, aliam executionem fecerat ex causa eiusdem crediti, contra Alexandrum à Furno principalem debitorem, & illam etiam perfecerat, & consumpserat per apprehensionem pignoris iudicialis, quamuis illud postea reliquerit penes Riccardum, & Franciscum de Antofijs, qui intra tres

14 menses se obligauerunt ei hoc debitum soluere, Cum & enim vtrumque facere potuisset Bramerus, vel procurare eiusdem pignoris distractionem, ut notatur in l. si creditor, leg. creditoris, ff. de distract. pignor. & in l. 1. ff. si in causam indicati, vel obtinere, ut sibi in solatium & adiudicaretur, ut etiam dicitur in l. 2. & 3. C. si in causam indicat. & in l. à Diuo Pio, §. si pignora, ff. de re iudic. non potest, dum neutrum horum fecit, imputare hoc debitori, si sui crediti satisfactionem consecutus non fuit, & post eam executionem,

16 non & potuerunt aliquae amplius vsurae decurrere, propter hanc eandem rationem, quod scilicet in potestate creditoris fuerit iudicatum exigere, quam ponit *text. in l. 1. §. solius, ff. de usur. cessante* & enim mora debitoris non erat causa, ob quam debita essent eadem vsurae, ut arguit in his terminis, *Alciat. consil. 59. & consil. 113. num. 5. lib. 5. Surd. decis. 262.* licet in casu suae decisionis contrarium sustineat, eo quia debitor impugnaret executionem, quod non est in casu huius decisionis, & fuit dictum in *Firmana, seu Maceraten. dotis 23. Ianuarij 1621. coram R. P. D. Pirouano.*

Neque huic fundamento dixerunt Domini obesse solam possibilitatem, ut hoc debitum, pro quo facta fuit executio contra Furnum, & obligatio ab illis de Antofijs, esset diuersum ab eo, & cuius causa hodie agitur contra Georgettum, cum vel ita praesumi deberet, secundum notata in leg. quingenta, ff. de probat. Vel contra hanc probationem probari saltem deberet identitas vtriusque debiti, per ipsum Georgettum. Contrarium enim in iure veriùs erat, quod scilicet haec probatio non nisi ad creditorem spectare deberet, non solum, quia & ea pluralitas debitorum non poterat de iure admitti, propter regulam, *in bello, §. facti, ff. de captiuit. & postlim. reuers. ut per glos. in l. omnium, in verb. comprobetur. C. de testam. Bart. in l. si quis seruum §. si inter duos, ff. deleg. 2. Bald. consil. 344. num. 2. lib. 2. Castr. consil. 128. num. 2. in fin. lib. 2. Menoch. praesumpt. 15. numero 7. lib. 6.* Sed cum in ea pluralitate se fundaret idem Bramerus,

20 & vnde succedebat alia iuris regula, de qua in leg. ab ea parte ff. de probat. *Aym. consil. 198. num. 4. Corn. consilio 144. num. 11. lib. 4.* & licet in casu leg. quingenta, & voluerit

- 10 *risconsultus, ut hæc probatio pertinere deberet ad debitum, hoc fuit, quia in ea quantitate, quæ ab eodem debitor petebatur, damnatus erat hæres illius quantitatæ debitor à Testatore, non solum in testamento, sed etiam in codicillis, & cum valeret utraq; dispositio, ideo respondit*
- 22 *ibi Iurisconsultus, ut hoc probare teneretur hæres, quod fuerit inane legatum relictum in secunda dispositione, prout ita eandem, interpretantur, & rationem Iurisconsulti explicant, Alexand. in l. Triticum, num. 7 ff. de verb. oblig. & in consil. 4. num. 11 lib. 1. Bart. in l. Sempronius, 47. num. 3 ff. de leg. 2. Menoch. de arbitr. cas. 213. num. 13. lib. 2. quod non est in casu, de quo agitur, cum non solum non*
- 23 *ostendatur hæc diuersitas scripturarum, & aut obligatorium, sed nequē doceatur Furnum fuisse ex alia causa debitorem, quod etiam poterat satis esse, ut præsumi deberet, quod ex causa antecedentis Cambij facta fuerit executio ex his, quæ docet Bartol. in d. l. Triticum, num. 2. & 3. Alexand. num. 6. l. mol. num. 4. ff. de verbor. obligat. l. as. consil. 70. num. 1. & 2. lib. 5. Et concurrebat in casu proposito, quod pignus, super quo facta fuit executio, & quod depositum fuit apud illos de Antosij, ceptum fuit ex causa crediti in summa scutorum quadragintium, & solidorum decem, & septem auri in auro de Marchis, ad quam*
- 24 *prorsus quantitatem ascendebat debitum Cambij, & quod dicitur factum cum Furno, & Georgetto, quod patet satis esse poterat ad probandum identitatem huius debiti, secundum eundem Bartol. in dict. leg. Triticum, num. 4. Alexand. num. 6. & 7. l. as. numero 8. ff. de verbor. obligat. Alexand. consil. 4. num. 11. lib. 1. Ruin. consil. 228. num. 2. & 3. libro 1. Rimin. sen. consil. 428. num. 3. lib. 4. Afflict. decisio 198. num. 2. Menoch. de arbitr. dict. casu 213. num. 2.*
- Et ita &c.

R. P. D. GHISILERO.

Argentini. Coadiutoria.

Die Lunæ 17. Maij 1632.

ARGUMENTVM.

Immissio Coadiutori in possessionem &c. quando sine dubio veniat concedenda, & an, & qualiter Coadiutor possit immitti in possessionem.

S V M M A R I V M.

- 1 *Literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, sine dubio habent executionem paratam.*
- 2 *Pro Literis Apostolicis iustificatis competit immissio ad instar l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll.*
- 3 *Ordinarie est agendum contra legitimum contradicteorem.*
- 4 *Coadiutor, quando immittitur in possessionem, non auferitur coadiutor, nequē titulus, nequē possessio.*
- 5 *Coadiutoris possessio est compatibilis cum possessione coadiuti.*
- 6 *Possidere possunt plures eadem rem, diuersis respectibus.*
- 7 *Coadiutorem, si quis à Papa petierit, & coadiutoria, sit ei, & Ecclesiæ utilis, non potest variando dicere se illo non egere.*
- 8 *Coadiutoria officium non habet existentiam ad cuius possessionem possit dari immissio, & an hoc sit verum, num. 9.*

- 10 *Citatio generalis suppletur per particularem in quolibet actu.*
- 11 *Affertioni Iudicis, & Notarij de actu coram se gesto, in causa sibi commissæ est omnino standum.*
- 12 *Processus remissorialis, quando dicatur valide fabricatus, & num. 13. & si adsit aliquis defectus, ex quo suppleatur, num. 14.*
- 15 *Processus, quando dicatur in forma probanti.*
- 16 *Instantia noui termini reprobatorij, non est attendenda, si calumniosè petatur, veluti si causa sit in termino ferenda sententiæ, amplia num. 17.*
- 18 *Probatio maior nulla dari potest, quam propria oris confessio.*

D E C I S I O CXXXIII.

Perente Eminentissimo D. Cardinali à Lotharingia immisionem in possessionem officij Coadiutoris, cum futura successione Abbatis Mauri Monasterij Argentin. Dioc. Quia ex decisionibus in hac causa factis satis apparet de iustificatione literarum Apostolicarum, eam concedendam, iuxta formam literarum fuit resolutum, cum indubitati iuris sit literas Apostolicas, quando sunt iustificatæ habere & paratam executionem, cap. si quando, de rescript. cap. si Capitulo, ubi gl. in verb. exequatur de concess. praben. in 6. Rota decis. 605. num. 2. & 755. num. 1. par. 2. recent. & pro illis competere & immisionem ad instar, l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. Bald. in l. 2. num. 65. C. de seruit. & aqu. Menoch. de adpiscen. remed. 6. num. 35. Seraphin. decis. 357. num. 1. san. mem. Gregor. XV. decis. 335. num. 15. & alibi sapientius fuit dictum.

Nequē potest retardari immissio sub prætextu, quod cum Abbas Coadiutus possessor Abbatiæ reuocauerit consensum antea præstitum, contra eum tanquam & legitimum Contradicteorem ordinariè sit procedendum Rota in Abulensi, & Zamoreni. Beneficiorum 17. Iuni 1604. coram Penia, in Hispalensi. & Cordubensi. Præsumtionum 14. Iuni 1600. coram Cardinali Lancellotto, quas refert. Rota decis. 423. num. 2. par. 1. recent. Quia cum Sanctissimus D. N. in vitima gratia de qua in decisione 26. Aprilis præteriti * canonizauerit dictum consensum à principio, talis gratia insufflat nouum spiritum primæ grante, & tollit posteriorem reuocationem, ut non possit amplius reuocari in dubium, sed debet perinde haberi, ac si nullo modo fuisset reuocatus in dubium, & propereâ supradictæ decisiones non faciunt ad hunc casum, & cum per immisionem, non auferatur Abbati, nequē titulus, nequē possessio.

Nam D. Cardinalis prætendit Immisionem ad Coadiutoriam, quæ est quid diuersum à Iure Abbatis, & sic cum possessio Coadiutoris & non sit incompatibilis cum possessione Coadiuti, & eandem rem duo possint in solidum possidere, diuersis tamen & respectibus, iuxta terminos, l. possideri, §. ex contrario, ff. de acq. poss. Doct. in cap. licet causam, de probat. Bart. in l. si duo, n. 4. ff. uti possid. Rot. decis. 32. n. 3. par. 1. diuers. & in terminis Coadiutoria firmavit Rot. in recent. dec. 457. & 637. par. 1. Inde sequitur Abbatem non esse legitimum Contradicteorem ad impediendam executionem literarum Apostolicarum, de consensu expeditarum, de quo constare patet ex decisionibus factis. Nec obstat, quod Abbas possideat liberè absque Coadiutore, & quia cum ipse petierit à Papa Coadiutorem, & Coadiutoria sit utilis sibi, & Ecclesiæ, non potest variando dicere se illo non egere, Clem. 1. de renunc.

Non obstat, quod officium Coadiutoria, non habeat existentiam, ad cuius possessionem & possit dari immissio. Quia sufficit, quod Papa in literis Coadiutoria creauerit istud officium ad vitam Coadiuti, & de illo sic creato prouiderit Dom. Cardinali ad supplicationem ipsiusmet Abbatis Coadiuti. Vnde existentia satis iustificatur durante vita Coadiuti, & Coadiutoris, & ex dicta auctoritate

Papa.

Papae, fulcita etiam auctoritate Canonis in *cap. 1. de Cler. agrot. in sexto.*

- Non obstant alijs opposita contra processum remissorialem; Nam defectus citationis ad viden. collationari processum tollitur ex citatione generali ab initio executi, quam
 10 supplere ꝑ defectum citationis alijs particulariter in quolibet actu requisita, fuit resolutum in hac causa 21. Februarij 1631. & ex attestazione Notarij, & Iudicis, ꝑ cuius assertioni de actu coram se gesto, in causa sibi commissa est omnino standum. *Aegid. decis. 103. num. 1. Rota decis. 483. num. 9. par. 2. recent.* apparet collationem, & auscultationem fer. fer. factam, cum ad hunc effectum deputaverit alium.
 12 Notarium adiunctum, qui cum Notario ꝑ remissorie intervenit huiusmodi collationi, & auscultationi. *Vestr. in prax. lib. 6. cap. 1. num. 14. Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 11. num. 884.* Et cum processus contineat literas remissoriales, earum, praesentationem, & acceptationem, citationes, decreta, iuramenta, testium depositiones, terminum reprobatorium,
 13 auscultationem, & collationem, ex praedictis ꝑ apparet processum fuisse bene fabricatum, itaut non obstat, quod Iudex remissorialis dicat, ob impedimenta pestis remansisse aliqua efficienda, quia talis deficientia potest verificari in 24
 14 lijs non substantialibus, ꝑ & non necessarijs, vt puta instantia pro decreto Iudicis super legalitate processus, pro clausura, & sigillo processus, eiusque obsignatione, quae omnia sup-
 15 plentur ex subscriptione Iudicis, & Notariorum cum sigillis, ꝑ ad hoc vt processus sit in forma probanti, ad trad. per
Vestr. in prax. lib. 6. cap. 1. num. 2. & seqq. bon. mem. Cardin. Caualer. decis. 335. in fin.

- Instantia noui termini reprobatorij non est attenden.
 16 tanquam calumniosa, cum ꝑ fiat in termino ferendae sententiae Bald. in l. non ignorat, num. 1. versic. si differt petere, C. de fruct. & lit. expens. Rot. in Gerunden. Augmenti 18. Iunij 1602. coram Cardinali Sacrato, in Elnen hereditatis 19. Nouembris 1620. coram R. P. D. meo Pironano, in Ferrarjen. Decimarum 27. Aprilis 1622. coram bon. mem. Vbaldo, & in Florentina Subdecanatus 30. Aprilis 1629.
 17 coram R. P. D. meo Durano, attento maxime, ꝑ quod à die, quo effluxit terminus reprobatorius parti assignatus transierunt duo anni, & ultra.

- Et haec quoad oppositiones circa processum sint dicta, ex abundantia, cum iustificatio principaliter fundetur in cōsensu Abbatis, & Monachorum, vt fuit firmatum in prima
 18 decisione * in hac causa facta, ꝑ nulla enim maior probatio datur quam propria oris confessio, *cap. per tuas, de probat. cap. si cautio. de fid. Instr. Aym. consil. 61. num. 3. Rota decis. 98. num. 2. par. 2. diuers. & 436. num. 2. par. 1. recent.* De qua constat ex deductis in eadem prima decisione, *versic. quare cum in supplicatione.*

Et ita vtraque parte &c.

* Est decisio 114. supra in hac eadem.

* Idest sub die 21. Februarij 1631. est decisio 20. pariter supra.

R. P. D. M O T M A N N O.

Cremonesi. Pensionis.

Die Veneris 21. Maij 1632.

ARGUMENTVM.

Tractantur non nulla circa materiam attentionum.

S V M M A R I V M.

- 1 Gesta post inhibitionem Rotalem omnia sunt attentata, etiam pendente disputatione super admis-

sione appellationis in Signatura.

- 2 Officium Iudicis debet quiescere, donec à Superiore fuerit reiecta appellatio.
- 3 Executio facta in partibus ad instantiam eius, qui gesta in Curia ignorauit, non est attentata.
- 4 Sed ista ignorantia excluditur, quando ille ab initio coram Iudice in Curia constituit procuratorem, & num. 5.
- 6 Principalis praesumitur certioratus à suo procuratore.
- 7 Signatura eo ipso, quod simpliciter committit causam, illius rescriptum perinde habetur, ac si declarasset usque ab initio per appellationem, inductum fuisse effectum suspensiuum.

DECISIO CXXXIV.

- D Ictum fuit constare de attentatis, quia Iudex de partibus processit ad relaxationem mandati de consignando, post interpositam appellationem pro parte Praepositi, & ad relaxationem alterius mandati executiui, ac etiam ad declaratoriam incursum censurarum post commissam causam dictae appellationis in ꝑ Rota, & post factam inhibitionem, quae omnia dubitari non potest, quin fuerint attentata, etiam pendente disputatione super admissione appellationis in Signatura, cum interea temporis, donec
 2 à superiore fuerit ꝑ reiecta appellatio, Iudicis officium co-
 quiescere debeat, vt pluribus comprobatur. *Lancelot. de attent. cap. 12. ampl. 19. & dixit Rota in Vrbeuetana attentatorum 17. Februarij 1626. coram bon. mem. Buratto, & in Mantuana Iuris pascendi 26. Iunij 1628. coram Eminentissimo D. Cardinali Virili, & in Romana, seu Tiburtina Castrorum 4. Iulij 1607. coram bona memoria Manzanedo.*

- Non obstat, quod inspecta temporis breuitate, à die 4. Martij, qua Cursor citationem, ad dicendum contra commissionem, & videndum sibi inhiberi, executus fuit contra dictam Procuratorem, usque ad diem 6. eiusdem Mensis, quo tempore mandatum in partibus ad instantiam principalis fuit relaxatum, vnus tantum, aut alter dies intercesserit; Vnde inferitur, quod executio ꝑ facta ad instantiam eius, qui gesta in Curia ignorauit, non fuerit attentata, vt per dictum Lancelotum de attent. cap. 4. limit. 27. per tot. Quia allegata ignorantia excluditur, eo ipso, quod idem
 4 principalis ab initio ꝑ coram A. C. constituerat Procuratorem, qui obtinuerat reuocari eiusdem A. C. praecedentem inhibitionem, cum dilatione quindecim dierum.
 5 Cum autem scientia ꝑ principalis de reuocatione, probetur per illius enunciationem, in decreto mandati executiui dicti Iudicis expressam, iure praesumitur certioratio commissionis causae in Rota, ex quo, instrumentum moderationis inhibitionis A. C. fuit à Curia expeditum post rescriptum Signaturae; Vnde eodem contextu, quo fuit transmissum instrumentum moderationis, potuit, & debuit à Procuratore certiorari de commissione causae simpliciter factae à Signatura in Rota, prout ꝑ verisimile est fuisse certioratum; Et nihilominus eo ipso, quod Signatura simpliciter commisit causam, illius rescriptum perinde habetur, ac si declarauerit usque ab initio, ꝑ per appellationem inductum fuisse effectum suspensiuum, ex allegatis in dicta Mantuana Iuris pascendi coram Eminentissimo D. Cardinali Virili, & in Nullius, seu Sabinen. hereditatis 17. Februarij 1631. coram me.
 Et ita vtraque, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Firmiana Saluiani.

Die Lunæ 24. Maij 1632.

A R G V M E N T V M.

Saluianum interdictum, quando detur pro fructibus decursis census, & adducuntur plura circa possessorem rei hypothecata.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum habetur pro evidenti probatione.
- 2 Clausula, constituti probat possessionem, ad quemcumque effectum.
- 3 Successor non potest respectuè impugnare confessionem sui auctoris.
- 4 In Saluiano interdicto ultimum extremum probatur, ex substantiatione litis.
- 5 Clausula, Deducens, &c. & omni meliori modo, &c. sunt aptæ deducere, & comprehendere omne ius, in eum modum, quo actori magis proficuum est.
- 6 Iudex ultimo loco pronuncians, potest ferre sententiam super ommissis ab alijs Iudicibus.
- 7 Possessori ex equitate hoc à lege indultum reperitur, ut absque pacto, aut cessione possit rem emptam retinere.
- 8 Creditor posterior, vel alius si vult repetere, vel liberare pignus, non cogitur Creditor anterior illud restituere, nisi solvatur ei totum creditum.
- 9 Creditor potest retinere pignus etiam pro minimo residuo.
- 10 Hypotheca natura est, ut in ipso contractu sit indivisa.
- 11 Possidens non tenetur dimittere glebam ad commodum creditorum, concurrentium, nisi ipso integrè satisfacto.
- 12 Possessor soluens aliquid, ad hoc ut liberet rem emptam, illud venditori compensatur, cum pretio.
- 13 Emptor non potest agere de evictione, quando ab eo non evincitur res, sed auocatur possessio.
- 14 Emptor, non potest se tueri adversus priorem creditorem inquietantem, & qualiter ei subcurratur.
- 15 Possessio plurium pro indiviso, diversis respectibus possidentium, compatibilis est.
- 16 Vendita res præsumitur iusto pretio.
- 17 Afferenti, quod aliqua res non sit vendita iusto pretio, incumbit onus probandi.
- 18 Stabilia secundum præsumptionem Iuris reddunt fructus, ad rationem quinque pro centenario.
- 19 Rem, & pretium, qui simul habere non debet.
- 20 Census impositus super re vendita, cum reservatione domini, est nullus, & num. 25.
- 21 Dominium rei venditæ non transit in emptorem, nisi soluto pretio.
- 22 Res, quæ est in alieno dominio, quis non habet potestatem eam hypothecandi.

23 Accollatio succedit loco pretij, & habet vim solutionis.

24 Clausula, Constituti, & ad habendum, de sui natura solent importare domini translationem.

DECISIO CXXXV.

Censo constituto per Paulum Bonaitam super certo suo prædio nuncupato, *le Coste*, in redditu scutorum 72. illum vendidit die 21. Octobris 1606. Baptista Bonarella de Matheuccijs prætio scut. 900. & anno 1610. 13. Iunii vendidit idem prædium censuatum Antonio Battaglino pro scutis quinque millibus, cum onere solvendi d. Baptista scuta 1300. in duabus partibus.

Aegit primo Baptista in Saluiano pro fructibus dicti Censui, & deinde petijt manuteneri in possessione exigendi dictos fructus, ac demum petijt novos fideiussores in locum demortuorum pro solutione eorumdem fructuum, super quibus emanarunt tres sententiæ ab Auditore Vicegubernatoris Firmi, & in gradu appellationis coram Capitaneo eiusdem Civitatis alia tres difformes; Causa postmodum ad Curiam delata, primus Iudex absolvit Battaglinum ab omnibus petitis per Baptistam, secundus vero Iudex reuocando ultimam sententiam pronunciauit dandam esse Immissionem Baptiste, & seu hæredibus in possessionem duarum ex quinque paribus dicti Prædij pro indiviso, donec fuerint satisfacti de fructibus Censui prædicti pro rata scut. 400. tantum, postremo eadem causa in gradu appellationis in Rota commissa Dubitatum fuit, an intret Saluianum, itaut sententia ultima sit confirmanda, & intrare Saluianum, & ultimam sententiam esse confirmandam fuit responsum.

Quia de requisitis in Saluiano ad hunc effectum visum fuit non posse dubitari, creditum enim scutorum 400. probatur ex ipso Instrumento Censui inter partes stipulato, usque de anno 1606. Hypotheca autem desumitur ex promissione solvendi fructus de semestri in semestri, cum obligatione omnium bonorum suorum, iuxta formam Cameralem, de qua in Instrumento eiusdem Censui, quod foret haberi pro evidenti probatione, cap. cum dilecti, ubi Abb. num. 2. de donat. Mant. decis. 69. num. 2. & 456. num. 2. par. 2. recent. similiter, & possessio venditoris concludenter remanet probata, tam de tempore constituti Censui, quam post, ex venditione de dicto Prædio facta per Ioannem Baptistam Lauretum, Ioanni Paulo Bonaiuto, & ab eodem Ioanne Paulo, Antonio Battaglino, & cum clausula

† constituti, quæ proculdubio probat possessionem ad quemcumque effectum, contra habentes causam ab ipsis constituentibus, cum non possint respectuè impugnare confessionem eorum auctoris. Natta consil. 439. num. 3. Tiraq. de Iure constitut. possess. par. 3. limit. 1. num. 11. in fine, Ruin. consil. 169. in fin. lib. 1. Rota decis. 491. num. 10. coram Papa Gregorio XV. ac demum possessio rei conueni est patens, dum per multum tempus litem sustinuit, & adhuc sustinet, † quod sufficit pro probatione ultimi huius requisiti, prædictis autem concurrentibus, non solet denegari Immissio. Seraphin. decis. 1200. in principio, Mant. decis. 69. num. 2. & decis. 294. num. 1. par. 1. & 324. num. 3. par. 2. recent.

Nec visum fuit posse excludi huiusmodi remedium defectu intentionis agentis, vel facultatis Iudicis pronunciantis.

Quia, & si narratiua libelli de partibus non exprimat nomen Saluiani, in verbis, clausula tamen in eo appositæ, Deducens, &c. & omni meliori modo, &c. aptæ sunt comprehendere omnem modum † agendi, itaut censeatur totum Ius deductum ad sustinendum Iudicium in eum modum, quo actori magis proficuum est potest, Papien. in praxi, in forma libelli actionis realis, in verbo deducendo num. 7. Roland. consil. 9. num. 17. lib. 1. Negus. de pignor. par. 8. membr. 3. Rota decis. 251. num. 1. 254. & 257. par. 1. divers. & Iudex ipse, qui ultimo † loco pronunciauit potuit ferre sententiam super ommissis, per alios Iudices, modo deducta fuerint ab initio.

initio, vel tamquam comprehensa sub appellatione ipsius appellantis, vel per viam adhesionis, & connexionis appellati, *Rota decis. 23. num. 2. de re iudic. in nouis, Surd. decis. 143. num. 1. & sequen. per totam, & hoc ipsum per Dominos fuit firmatum in Romana Dotis 25. Iunij 1629. coram D. Cardinali Virili.*

Non obstat, quod data etiam validitate Iudicij non possit Battaglinus amoueri à sua possessione, nisi offeratur ei, & solvatur, quod prioribus Creditoribus per eum solutum fuit, ex quo possessori & ex æquitate hoc à legi indultum reperitur, ut absque pacto, aut cessione possit rem emptam retinere, *l. qui aquirat, ff. de dol. mal. except. l. finali, C. si antiq. cred. Gabr. conf. 41. num. 9. lib. 2. Rota decis. 42. & 69. apud Card. Mantuicam, quas & ipse refert, & sequitur de contract. lib. 1. tit. 29. num. 6. Gratian. discept. 269. nu. 11. & sequen. easdem decisiones referens, & in Spoletana Saluiani 2. Aprilis 1607. coram Card. Pamphilio, quicquid autem sit, si Battaglinus non possideret, quia tunc sine pacto, aut cessione non posset agere, deficiente hypotheca, ut admittunt omnes supra relati, dicebatur autem Battaglinum soluisse sortem Censuariis sibi accollatis in emptione Prædij vique ad scuta 2700. & esse anteriores Baptista; ita ut semper obstat exceptio retentionis, donec integrè fuerit satisfactus.*

Fuit enim responsum multum referre, quod quis adeptus fuerit possessionem rei ex titulo emptionis, & soluerit anteriori Creditori de pretio rei emptæ, aut reperitur possessor tamquam hypothecarius, ut sibi soluat de fructibus rei, & ad confirmandam suam hypothecam creditori anteriori, se opponenti, soluerit cessione recepta.

In hoc posteriori casu vera est conclusio supra firmata, quia si si Creditor posterior, vel alius vult repetere, vel liberare pignus, non cogitur Creditor anterior illud restituere, nisi solvatur totum debitum, *l. his consequenter, l. si Celus, l. heredes, §. idem Iuris, ff. famil. erciscun. l. si necessarias, §. si vnus, l. si rem. §. omnis, ff. de pignor. act. & pro minimo residuo potest omnia bona obligata retinere, l. quamdiu, C. de distract. pignor. & dista. l. si rem. §. omnis, Surd. decis. 44. num. 7. quia hoc est de natura hypothecæ, quæ in ipso contractu indiuidua est, Crauet. conf. 77. nu. 15. Socin sen. conf. 135. num. 2. lib. 1. Afflict. decis. 213. nu. 4. & in Constit. Regni de restit. in integr. lib. 2. rubr. 40. n. 22. Bald. conf. 34. num. 2. vol. 2. ut idem non teneatur possidens dimittere glebam ad commodum Creditorum concurrentium, nisi ipso integrè satisfacto, seruando posterioribus tantummodo beneficium legis auocandi pignus offerendo, & soluendo Creditum integrum ipsius prioris Creditoris per l. potior, ff. qui potior, in pignor. habeantur, l. tutor, §. Lucius, ff. de usur. l. acceptam, C. eod. tit. Negus. de pignor. 3. membr. quintæ par. num. 17. Moratius latissime de secundo Creditore num. 68. vers. 9. in prædictis.*

Ceterum ubi possessor soluit & anteriori de pretio rei à debitore emptæ, qui non soluit, ut confirmet suam hypothecam, sed ut liberet rem emptam à pignore & hypothecæ, quod solum tenetur prestare venditor per textum in l. quoniam liberum, C. de compens. & l. cum tibi, C. de eiusd.

dum verè non euincitur, sed & auocatur possessio ab emptore, donec soluat Creditori pretium, aut litis æstimationem, id est valorem rei hypothecatæ, *l. si cum venditor, ff. de eiusd. glos. in l. qui rem, & in l. ex his prædij, C. eodem tit. de eiusd. Crauet. conf. 298. num. 14. Morot. de possess. offer. in principio, & tunc sublata hypotheca per liberationem*

pignoris, quia non posset se & tueri emptor aduersus alium anteriorem Creditore inquietantem, subuenitur ex æquitate, *l. qui à debitore, C. qui potior, in pign. hab. ut eatenus tueatur quatenus ad priorem Creditorem, ex pretio pecu-*

nia peruenit, propterea, quia & possessio plurium pro indiuiso, diuersis respectibus possidentium compatibilis est, *l. 3. §. si ex pluribus, ff. de acquir. possess. emptor tenetur patiri possessæ auocationem, in parte non conseruata, donec iste Creditor fuerit satisfactus, vel de residuo pretij pignus, & hypothecam liberare, & hunc sensum Domini habuerunt inhærendo æquitati d. l. qui à debitore, in Romana, seu Sabinen. Censu prius coram bon. mem. Cardin. Caualerio*

inter impressas 654. & deinde in eadem causa coram bon. mem. Francisco Valdo, inter impressas per Cincium de Censib. in 2. par. decis. 128.

Nec Battaglinus potest euitare terminos dicta l. qui à debitore, ex eo, quod valor Prædij non excedat summam solutam per eum anterioribus Censuariis, vel quod fundus ipse non sit capax pro maiori redditu, ex quo debent satisfieri possessores, secundum terminos Saluiani.

16 Quia quoad valorem, præsumptio est pro iustitia & pretij conuenti in venditionibus sequutis, primò inter Laurentum, & Bonaitam, & secundò inter Bonaitam, & ipsum Battaglinum, Bald. in l. per diuersas, num. 12. C. mandati, Roland. conf. 64. num. 18. lib. 4. Card. Mantuic. de contract. lib. 4. tit. 19. num. 21. Pinell. in l. 2. par. 3. cap. 4. num. 43. C. de rescind. vendit. Menoch. conf. 358. num. 23. & tenuit Rota decis. 524. num. 5. & 553. num. 2. coram Papa Gregorio XV.

17 & qui dicit contrarium & probare tenetur, ut dicunt, Bald. & Rolan. in locis supra allegatis, & idem sentit Rota decisione 194. numero 21. coram Papa Gregorio XV. sufficientia autem fructuum, & ipsa probatur extestibus formiter examinatis, affirmantibus fructus Prædij ascendere ad scuta 300. & quàmuis testes Battaglini discordent, concludentes de florenis 500. annuis, qui sunt scuta 250.

18 forte inhærentes præsumptioni Iuris, quod & stabilia reddant fructus ad rationem quinque pro centenario, secundum, *glas in authent. perpetua, C. de sacros. Eccles. quam Rota passim sequitur, ut in causa Romana Dotis 7. Nouëbris 1629. coram D. Cardinali Virili, ubi multæ decisiones allegantur. Attamen sequendo etiam illorum dictum respectu, ad pretium scutorum 5000. super sunt pro Censibus accollatis, duæ partes, ex quinque in sententia reseruatæ, quæ sunt scuta 150. quæ relata ad pretium, & sortem Censuum extinctorum in summa scut. 2700. excedunt metam scut. quinque, pro centenario.*

Et quæ replicantur, quod Censui non fuerint extincti, sed translati per Battaglinum empti, & fructus ad rationem octo, & decem, pro centenario, prout ab initio fuerunt constituti, capiant eandem summam fructuum totius Prædij, ita ut pro possessoribus nihil remaneat, non videntur habere fundamentum, quia ultra quod instrumenta, quæ dantur expresse loquuntur de extinctione, nihilominus, quando etiam Censuum extinctio, & seu acquisitio facta fuit de pretio rei emptæ, à debitore, Battaglinus, acquirens contra se non potest habere Censum propter incompatibilitatem, neque contra venditorem fundi, ne & simul habeat re,

19 & pretium, idem, vel cessio erit nulla, ut fuit resolutum, coram Papa Gregorio XV. decis. 68. num. 5. vel erit intelligenda de translatione Iurium, ad effectum excipiendi, prout Rota intellexit in Romana Saluiani 27. Maij 1619. & 23. Iunij 1623. coram me, recedendo à duabus decisionibus, coram bon. mem. Remboldo, in eadem causa factis, non obstante, quod etiam adessent verba positiua translationis Censuum, ad habendum, &c. & Instrumenta inciperent à verbo, cesserunt, &c.

Demum non obstat, exceptio nullitatis Censuum, vel saltem deficientis hypothecæ, dum impositus fuit per Bonaitam super fundo, qui in dominio eius non erat, sed Laurenti venditoris propter & reservationem dominij, donec integrè de pretio fuisset satisfactus, ex qua reservatione res libera non dicitur, & Censui nulliter constitutus iudicatur, Bald. in l. ea lege, num. 4. C. de cond. ob. caus. Surd. decis. 157. num. 1. cum alijs per Gratian. discept. 175. n. 1. & 14.

Quia et si reservatio dominij se conformet, cum dispositione Iuris Communi, secundum, quod & dominium rei venditæ non transit in emptorem, nisi soluto pretio, *l. traditioibus, C. de pact. l. finali, ff. de fund. dotat. & latissime comprobant Conarr. variar. resol. cap. 11. num. 5. lib. 3.*

22 Surd. decis. 220. num. 11. & dum est & in alieno dominio, deficiat potestas obligandi eandem rem, *l. prima, §. primo, ubi Bart. & alij, ff. de pignor. l. rem aliena, ff. de pignor. act.* Atamen nos versamur in Censibus, accollatis per Bonaitam, cum quietantia venditoris in eodem Instrumento, quæ

23 accollatio & cum succedat loco pretij, & habeat vim solutionis, Rota decis. 386. num. 1. coram Papa Gregorio XV.

Mastril decis. 37. num. 7. Gratian. discept. 326. num. 14. dubitari non potest de domini translatione, concurrentibus praesertim clausulis *† Constituti, & ad habendum, &c.* quae de sui natura solent importare domini translationem, unde reservatio domini, de qua in dicto Instrumento, non potest se referri ad impediendam translationem, *†* sed ad cautelam pro hypotheca, ut sensit, *Rota* sequendo *Couarr. d. cap. 11. num. 5. lib. 3. in Romana Affictus, 23. Iunij 1606. coram bon. me. Card. Marcomonio*, alias sicuti Censur sunt perpetui, ita & dominium nunquam fuisset translatum, sed perpetuo esse debebat poenes Lauretum, ac si contractus venditionis factus non fuisset, quod absurdum esset, nisi intelligatur de hypotheca conservata in casum molestiarum. Et ita, &c.

R. P. D. M. OTMANNO.

Vicem. Collegij.

Die Luna 7. Iunij 1632.

ARGUMENTVM.

Beneficiati, ad hoc, ut habeant facultatem faciendi Collegium in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, quid probare teneantur.

SVMMA RIVM.

- 1 Beneficiati, in una, eademque Collegiata Ecclesia, praeter Canonicos, debent considerari, uti singuli, qui non possunt facere Collegium.
- 2 Capitulo Ecclesiae Cathedralis valde interest, ne illius Beneficiati, & alij Clerici inferiores, ius acquirant faciendi Collegium.
- 3 Beneficiati, quod habeant privilegium faciendi Collegium in Ecclesia Collegiata, quid probare teneantur, & num. 4.
- 5 Testes, ut probent consuetudinem immemorabilem, qualiter debeant deponere.
- 6 Testes, ut probent tempus immemorabile, debent deponere de auditu à maioribus, qui dicerent se idem vidisse, aut audiuisse à maioribus suis.
- 7 Testes ad hoc, ut probent tempus immemorabile, debent deponere de publica voce, & fama, per verbum, suis.
- 8 Episcopus solus, sine consensu, vel consilio Capituli an possit Beneficiatis inferioribus concedere facultatem faciendi Collegium.
- 9 Beneficiati, ad hoc, ut habeant facultatem faciendi Collegium, non sufficit hoc docere per actus equiuocos.
- 10 Iuri suo nemo censetur velle praedjudicare per concessionem actus facultatiui.
- 11 Facultas, & licentia praesupponunt prohibitionem.
- 12 Quasi possessio iuris negativi consistit in contemptu prohibitionis, seu contradictionis praecedentis, & numero 13.
- 14 Consuetudo non inducitur per actus diffformes, & varios.
- 15 Enunciatiua unica impropria, vel erronea non attenditur.
- 16 Collegium aliquod esse, ut probetur, debet constare de arca communi, deputata ad conservandum iura ipsius Collegij, & num. 17. vide de sigillo.

Beneficiati Ecclesiae Vicem. petebant manutentionem, sed cum Dominis placuisset, ut videretur de bono iure, hodie fuit resolutum, non constare de bono iure ipsorum Beneficiorum, & consequenter denegandam esse petitionem. Quia iuri communi resistit, ut in una eademque Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, Beneficiati praeter Canonicos, aliter considerentur, quam ut singuli, qui non possunt facere Collegium. *Abb. in cap. dilecta in fin. de excess. Pralat. & in c. nobis, num. 8. de iur. patron. Cas. de Grass. decis. ult. num. 14. de his quae sunt à maior. part. Capit. Rota in Barchinonensi. Collegij coram Clemente Octavo, quae est 455. part. 1. divers. & novissime in Gerundensi. Iurisdictionis 22. Aprilis 1630. coram Reuerendissimo Domino meo Decano.* ubi dicitur, quod valde interest *†* Capitulo Ecclesiae Cathedralis, ne illius Beneficiati, & alij Clerici inferiores, ius acquirant se congregandi, & faciendi Collegium. Unde necessarium est, quod praedicti Beneficiati doceant se huiusmodi *†* ius habere ex privilegio particulari, vel ex consuetudine, iuxta doctr. Hostien. in Summ. de excess. Pralat. §. 1. vers. subditi verò, ibi, sed quomodo sciatur. & tradita per Rip. respons. 12. num. 3. vers. fin. de rescript. Felyn cons. 2. num. 3. & seqq. quorum neutrum hic est sufficienter probatum.

Non obstat, quasi possessio iuris se congregandi, probata per testes deponentes de tanto tempore, cuius initij memoria in contrarium non existat, *†* ad effectum, ut ex tali cursu temporis praesumatur privilegium, ut per Bald. in l. cum de in rem verso. num. 2. ff. de usur. Felin. in cap. cum nobis, num. 2. vers. praeterea de praescript. Alex. cons. 6. nu. 1. vol. 1. quia de consuetudine immemorabili, vel de quadragenaria cum titulo, minime constat ex testibus pro parte Beneficiorum productis.

Quod enim attinet ad immemorabilem, testes super ea examinati deficiunt in ijs *†* quae sunt praecipue requisita per gl. fin. in c. 1. de praescript. in 6. Gregor. XV. decis. 169. num. 1. non enim deponunt de auditu à maioribus, qui dicerent se idem vidisse, & audiuisse à maioribus, & *†* quod non fuerit auditum, vel visum in contrarium, iuxta Couarr. in cap. possessor, par. 2 §. 3. num. 7. Mohed. decis. 3. de iure patr. Caputaq. decis. 71 par. 2 & 273. lib. 1. Rot. in Signina Penarum 20. Novembris 1600. coram bon. mem. Ortemberg. Seraph. decis. 102. num. 4. Greg. decis. 196. & ibi Add. num. 3.

Neque etiam deponunt *†* de publica voce, & fama per verbum, fuit, quod pariter est de requisitis dicta gl. Rot. in dicta Signina penarum. Nec denique probant, quod eius initij memoria non existat, per illa verba, scilicet, articulum esse verum, quam depositionem ad hunc effectum non sufficere, dixit *Rota* coram Caputaq. decis. 291 par. 3. & in Iacem. Parrochialis 27. Iunij 1603. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio.

Quadragenariam verò non fouet titulus desumptus à licentia se congregandi per Episcopum data Beneficiatis de anno 1393. Nam omisso articulo quaestioni, an solus *†* Episcopus, sine consensu, vel consilio Capituli possit Beneficiatis inferioribus concedere facultatem faciendi Collegium, quam *Rota* in dicta decis. 155. par. 1. divers. ac etiam, in dicta Gerundensi. Iurisdictionis coram Reuerendissimo Domino meo Decano relinquit in decisam, allegata licentia, vel facultas se congregandi ad sonum campanarum, in quodam loco pro sepulturis, & concionibus, & constituendi Oeconomos, Syndicos, & Procuratores ad lites, & negotia, ac talleas pecuniarias, in certos usus conuertendi, non potest comprehendere facultatem faciendi Collegium, neque sufficienti communes tractatus ad sonum Campanulae pro expediendis negotijs, cum massa communi, cum sint signa *†* & equiuoca, eo quod possunt esse de ijs, quae spectant ad omnes, uti singulos, & non tanquam vniuersos, ut per Achil. decis. 10. num. 2. de prob. Caputaq. decis. 295. par. 1. facit decis. 673. num. 1. par. 1. recent.

Denique per dictos testes non probatur quadragenaria, quia

quia in eorum concurſu exhibentur ſcripturae, quae probat ſpatio ſere centum annorum Beneficiarios, aliquando obtinuiſſe licentiam ſe congregandi, aliquando vero illis fuiſſe denegatam, ex quibus actibus facultatiuis, ac pendentibus à libera voluntate Ordinarij, petitas licentias, dantis, ſeu recuſantis, veriùs deſtruitur, quam probetur, quaſi poſſeſſio ſe congregandi, abſque licentia, & inuito Epifcopo, qui non debet ꝑ ceneri per huiusmodi actus facultatiuos iuri ſuo voluiſſe praerudicare, vt per *Panor. in cap. Abbate. num. 10. de verb. ſignif. Innoc. in cap. cum Eccleſia. num. 5. de 11 cauſ. poſſ. & propriet.* Cum enim facultas, & licentia ꝑ preſupponat prohibitionem, l. ſin. C. de iur. emphyt. & quaſi poſſeſſio iuris negatiui conſiſtat in contemptu prohibitionis, ꝑ ſeu contradiccionis praecedentis, teſtes deponentes de actibus continuatis Congregationis Beneficiatorum, quamuis dicant eos proceſſiſſe abſque licentia, tamen cum ſubiungant aliquando Superioris authoritatem interueniſſe, non probant huiusmodi actus proceſſiſſe contemptu, 13 auctoritate Superioris, ꝑ vt in negatiuis praerſcriptionibus regulariter requiritur, *Rota deciſ. 411. num. 7. par. 1. diuerſ. & deciſ. 530. num. 3. par. 3. recent. Card. Caualer. deciſ. 91. in ſin. Add. ad deciſ. Greg. XV. 162. num. 15.*

Præterea quatenus actus huiusmodi, de quibus deponunt teſtes Beneficiatorum proceſſiſſent, abſque licentia, non tamẽ poteſt euitari ipſorum actuum deformitas, & varietas, ꝑ deducta ex praedictis licentijs conceſſis & denegatis, quae prohibet ne inducatur conſuetudo, *Bald. & Doct. in l. 1. C. de probat. Aym. in conſ. 96. num. 5. & dixit Rota coram Greg. XV. d. deciſ. 162. num. 8. & in Treuirenſi. Abbatia 24. Ianuarij 1625. coram Reuerendiſſi. D. meo Decano.*

Nequẽ obſtat enunciatiua antiqua de Collegio, contenta in inſtrumento Aggregationis cuiuſdam Beneficiarij, admiſſae per Capitulum, ibi: *Numero, & Collegio aliorum.* 15 Beneficiatorum aggregamus, quia cum ſit vnica, ꝑ & eſſentia Collegij aliter non probetur, improprie, vel erronee appoſita cenſeri debet dictio illa, Collegio, vt per *Aym. conſ. 157. num. 8.*

Minus ſuffragantur ſigna deſumpta ex Arca, & ſigillo communi. Quia teſtes deponunt de Arca in qua reponuntur depoſita, etiam extraneorum, cum tamen ad effectum 16 ꝑ Collegij debeat conſtare de Arca deputata ad conſeruandum iura ipſius Collegij, *Card. in d. cap. dilecta, de exceſſ. Pralat. Rota in Verulanſi. Abbatia 17. Iunij 1596. coram Penia,* vbi quod ad effectum Collegij non ſufficit Arca, quae habetur pro veſtimentis Eccleſiae. ꝑ Sigillum vero, quod deponunt continere inſignia, vel communitatis ipſorum Beneficiatorum, vel Capibreuij eorum exactoris, & miniſtri, cum non videatur magis deſtinatu ad actus ipſius Communitatis, quam ad actum dicti Capibreuij, pro ſigno denotante per neceſſe Collegium deſeruire non poteſt.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana, ſeu Vrbeuetana legitimæ.

Die Luna 7. Iunij 1632.

ARGVMENTVM.

Filiae foeminae excluſae à Statuto, faciunt numerum, & partem in legitima paterna, ad commodum maſculorum, & an idem procedat, quando verſamur in legitima materna.

SVMMA RIVM.

1 Filij primi matrimonij, aequaliter cum filiis ſecundi ma-

trimonij admittuntur in ſucceſſione matris.

- 2 Filij ſine dubio transmittunt legitimam, ſeu ius illam petendi ad eius filios, ſeu hæredes.
- 3 Legitima ex taciturnitate filij non amittitur, niſi ex proprio facto, vel niſi prohibitionem detractiõis approbauerit, vel aliter conſenſerit.
- 4 Legitima filiorum eſt ſemis, quando excedunt numerum quatuor.
- 5 In Legitima computatiue debet haberi ratio, tam filiorum maſculorum, quam foeminarum.
- 6 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 145. excluſit filias foeminas propter maſculos.
- 7 Statut. excluſiuum foeminarum, vt liget requiritur vtraque ſubieccio.
- 8 Filiae foeminae à Statuto excluſae à ſucceſſione matris, an faciant numerum in legitima ad fauorem maſculorum, & num. 10. & 15.
- 9 Filiae foeminae excluſae à Statuto à ſucceſſione patris, cum eis dos ſuccedat loco legitimæ, faciunt partem in maſculorum legitima.
- 11 Mater non tenetur dotare filias.
- 12 Statutum poteſt tollere legitimam foeminis ex iuſta cauſa, prout, quando aliunde ſunt dotatae.
- 13 Filiae foeminae excluſae à Statuto computantur in numero liberorum, & faciunt numerum, & partem in legitima, quando hoc filijs prodeſt.
- 15 In Filiorum electione eſt, an velint, quod filiae excluſae à ſtatuto faciant numerum in eorum legitima.
- 16 Statuentium intentio excluſentium foeminas propter maſculos, eò tendit, vt agnatio conſeruetur.
- 17 Fratres vterini non ſunt agnati ſororis vterinae, cum ſint de alia familia.
- 18 Portio, à qua excluſiditur foemina à Statuto, acquiritur maſculo, cuius contemplatione excluſiditur, ſi illi, qui ad eam concurrunt, non conſeruant agnationem.
- 19 Fratres vterini non tenentur dotare ſorores vterinas.
- 20 Statutum non faueat forenſibus, ſed ſubditis.

DECISIO CXXXVII.

Victoria decedens ex Iordano Clemetino primo viro, reliquit res filios; Octauium, Flaminium, & Lauram; & ex Comite Dulcio de Corbaria ſecundo viro, alios tres, nempe Ranutium, Leonetum, & Sulpitiam, pramiſſa ante eius obitum Donatione ſuae Dotis, & aliorum bonorum ad fauorem filiorum Comitis Ranutij filij, cum expreſſa reſeruatione legitimæ, quæ filiis ſuis de Iure naturæ debetur, & dum per DD. Ioannem Baptiſtam, & Hieronymum filios dicti Octauij eſſet petita portio de Iure ipſis debita, Dubitatum fuit an legitima debeatur, & ad quam ſummam aſcendat, cui dubio fuit per Dominos reſponſum legitimum deberi, & eſſe ſemiſſem.

Legitimam deberi viſum fuit non poſſe dubitari: quia Octauio eorum patri illa debetur in bonis Matris, cum aequaliter cum ꝑ filiis ſecundi matrimonij in ſucceſſione matris admittatur, §. illud quoque ſuper hoc, in Auth. de nupt. §. ſi quis igitur Auth. de hæred. ab inteſt. venien. Dec. conſ. 236. num. 6. Craſſ. in §. legitima, quaſt. 3. Menoch. conſ. 1126. num. 20. latiffimè comprobans etiam habita ratione bonorum ante obitum donatorum, & illa ꝑ & ſeu Ius petendi proculdubio transmittitur ad filios, & hæredes, Salyc. in l. quoniam in prioribus, num. 7. C. de inoff. teſtam. Bald. in l. 2. in fine, C. de liber. præter. Peregr. de iure fiſci lib. 5. tit. 1. num. 79. Surd. conſ. 341. num. 1. nec taciturnitate ꝑ filij poteſt tale ius amitti, niſi ex facto proprio, vel prohibitionem detractiõis approbauerit, vel aliter conſenſerit non detractiõni, in quibus terminis loquuntur Surd. conſ.

conf. 570. num. 7. & Honded. conf. 66. num. 2. lib. 2. in contrarium allegati.

De quantitate igitur est difficultas, & cum numerus filiorum excedat, quatuor regulae sunt pro DD. Clementinis, legitimam esse feminam, §. si vero ultra quatuor. Auth. de viris, & semisse, Auth. nouissima, C. de inoff. testam. & in illius computatione debet haberi ratio, tam feminarum, quam masculorum, cum aequaliter succedant matri, siue in hereditate siue in dote. Paris. conf. 17. nu. 27. & 25. num. 33. vol. 2. Dec. d. conf. 236. num. 6. Crass. in §. legitima, quest. 7. quod si singuli ex primo matrimonio filij, vel habentes respectu causam ab eis agerent in capita, & ex persona propria contra donatarios Victoriam, pro portione illos tangente, non possent iidem donatarii differre solutionem, aut bonorum pro rata restitutionem, & nec excipere de Statut. Urbis cap. 145. lib. 1. ad excludendas feminas sorores Octauij, ut exinde legitima reducat ad trientem, ex quo neque Statutum Urbis, cum ipsi sint forenses, neque Statuta Corbaria, quatenus adessent, cum DD. Clementini non sint subiecti in aliquo praedictare possent, quandoquidem requiratur utraque subiectio litigantium, ut ex dispositione Statutorum iuuari possint; alias Statuta defectu potestatis statuentium non comprehendunt forenses, Bart. in l. cunctos populos, quest. 2. num. 73. C. de summa trinitis & fid. Cathol. quem Rota semper sequitur, ut in decis. 255. coram Papa Gregorio XV. Collen. hereditatis 10. Iunij 1626. coram bo. mem. Buratto, Narnien. successione 22. Maij 1628. coram D. meo Merlino, & Ferrar. de Tassonis 18. Martij 1630. coram me.

Ceterum quia DD. Clementini volunt ex dispositione Statuti praedicti, iuuari pro consequenda tota legitima ex persona Octauij eorum patris, Flaminia, & Laura feminis exclusis, tanquam & quod faciant numerum, & partem ad commodum ipsius Octauij, videndum est an feminam praedictam ita a Statuto exclusam a successione matris faciant numerum, & partem ad commodum masculorum. Secundo an ad commodum fratrum, qui ex utroque latere sunt coniuncti tantum, vel ad commodum etiam aliorum, qui ex eadem matre, de cuius successione agitur geniti sunt.

Quantum ad primam difficultatem si ageretur de hereditate patris, & defumenda legitima filiorum ex bonis illius, quamuis plures sint Doctorum opiniones relatae per Gabr. de legitima, concl. 2. attamen quia Statutum excludit feminas maritatas, & dotatas a patre; & item non maritatas, nec dotatas; modo frater germanus, vel patruus sint parati dotare, non autem simpliciter excludat feminas, & deinde mandat illas congruenter dotari, tunc quia dos succedit loco legitimae, faciunt numerum, & & partem ad commodum masculorum, ut distinguendo determinauit, Castr. in l. Titio centum, §. Titio genero, num. 8. ff. de cond. & demonstr. & conf. 275. num. 2. par. 1. & conf. ult. num. 4. par. 2. Soccin. Sen. conf. 25. num. 22. vol. 1. & conf. 75. num. 8. vol. 3. Ludou. Moroz. antiquos recensens conf. 23. num. 2. Peregr. de fideic. art. 8. num. 23. Galuan. conf. 31. num. 12. & hanc opinionem saepius Rota sequuta est ut in decis. 540. par. 1. diuers. & 74. & 106. impress. post tract. Merlini de legitima, & resolutione in terminis Statuti Urbis 145. lib. 1. tenuit in Romana de Lante, quae est 266. par. 1. diuers. & in Ciuitatis Castellii supplementi legitima coram Card. Lancellotto 5. Martij 1604. & in Romana Dotis 4. Ian. 1628. coram D. Card. Virili.

Maiores difficultates videbatur ubi agitur, ut in praesenti de successione & matris, in qua Statutum neque priuat dotatas, & maritatas, aut eas, pro quibus, frater, vel patruus sint parati dotare, neque mandat eas dotari de bonis maternis, ex quo & mater non tenetur dotare filias, ita ut cognosci non possint, an dos succedat loco legitimae, ut propterea videantur exclusae simpliciter, & haberi, ac si natae non essent, quoad numerum, & partem, secundum distinctionem eiusdem Castr. supra relata in d. §. Titio genero, & conf. 286. num. 4. par. 1.

Verum, & hac difficultas cessare videtur: quia etsi non agatur de successione matris pro dote subrogata loco legitimae, vel pro dote constituenda in compensationem suc-

cessionis, ex eo, quod ad eam non pertineat onus dotandi, nihilominus etiam verum est, quod & Statutum potest tollere legitimam feminam ex iusta causa, prout est, quando aliunde sunt dotatae, Castr. in Auth. nouissima. n. 2. C. de inoff. testam. Dec. conf. 29. nu. 6. Gabr. conf. 11. num. 1. vol. 1. inde videndum est, an feminam favore masculorum sint exclusae, prout de huiusmodi favore in Statuto, de quo agitur dubitari non potest, & tunc & feminam exclusam computantur in numero liberorum, & faciunt numerum, & partem quando filij prodest, Rub. Alex. conf. 1. 22. lib. 3. Gabr. de legit. concl. 2. num. 7. Cephal. conf. 245. nu. 34. lib. 2. Laderch. conf. 126. num. 6. Decian. conf. 46. num. 36. & quamuis Castr. 14 in supra allegato conf. 286. num. 4. in successione & matris videatur contrarium sentire, attamen Rota eandem opinionem pro masculis sequuta est in terminis praesentis Statuti in Romana de Lante 266. par. 1. diuersorum, & magis in individuo in Ciuitatis Castellii supplementi legitima 4. Martij 1614. coram Cardin. Lancellotto, in qua agebatur de successione matris, & nihilominus resolutum fuit feminas facere partes ad commodum masculorum ad constituendam semissem.

Non obstat, quod filii secundi matrimonii dissentiant a filiis primi matrimonii, & recitent ad illorum favorem numerum, & concursum feminarum; ita ut legitima non excedat trientem.

Quia cum DD. Clementini habeant regulam de triente, & semisse ad illorum favorem, & secundum veriore possunt ex personis & sororum eligere, quod ipsi utilius existimant, non possunt DD. Com. de Corbaria mutare pro eorum voluntate Iuris dispositionem in praedictum filiorum primi matrimonij.

Superest nunc secunda quaestio, an feminam de Clementinis faciant partem ad commodum omnium masculorum, vel tantum utrinque coniunctorum, & ad commodum propriorum fratrum de Clementinis visum fuit facere partem: quia intentio statuentium, & feminas, excludentium propter masculos eo tendit, ut agnationes conseruentur, §. ceterum, Instit. de legitima agnat. success. Menoch. conf. 6. num. 11. & conf. 95. nu. 60. lib. 1. Honded. conf. 1. num. 3. lib. 2, & laxissime in terminis huius Statuti Urbis, fuit firmatum in Romana successione 15. Novembris 1630. coram D. meo Verospio; sed & fratres isti vterini non sunt agnati sororis verinae, cum sint de aliena familia, nempe de Corbaria, Bald. conf. 30. lib. 1. Soccin. Sen. conf. 24. 1. num. 10. lib. 2. Tob. Non. conf. 12. num. 5. ergo ne Statutum operetur contrarium effectum, & nihil potest acquiri fratribus vterinis propter qualitatem cognatitiam, quam habent a Statuto exclusam, Rub. Alexan. in l. pater filium num. 178. C. de inoff. testam. & in conf. 122. num. 3. Honded. conf. 1. num. 97. vol. 2. cuius potissima fuit ratio respondendi in terminis huius quaestio- nis contra Gabr. conf. 15. lib. 1. & magis Dominis placuit, & addi potest, quia & fratres vterini non tenentur sorores vterinas dotare, l. cum plures, cum tutor. de administ. & Boer. dec. 129. & vterius Domini de Corbaria sunt forenses, quibus & Statutum non fauet, sed DD. Clementinis suis subditis, ut supra fuit firmatum.

Et praedicta locum habere debent respectu bonorum consistentium in Vrbe, seu iurisdictioni Urbis supposito- rum, quo vero ad alia extra territorium Urbis consistentia, cum in loco de Corbaria succedatur de Iure communi, DD. Clementini succedere possunt tantummodo in capite, sed cum non fuerit probatum, quae bona in loco illo consistent, superflua remanet illorum praesensio.

Et ita &c.

In hac eadem causa adest infra altera decisio sub die 10. Decembris 1632. coram eodem R. P. D. meo Pirouano.

A R G V M E N T V M.

Gratia Papæ concessa, cum clausula, quatenus ad hoc idoneum reperiatur, quid operetur, Aetas, qualiter concludenter probetur. Vita, & morum honestas alicuius quomodo doceatur, & an in dubio præsumatur.

S V M M A R I V M.

1. Gratia Papæ, cum clausula, quatenus ad hoc idoneum reperiatur, concessa, cessante idoneitate, executio gratiæ, semper impeditur.
2. Aetas probatur ex partita libri Baptismi extracta.
3. Et iste est modus probandi concludenter ætatem.
4. Testes magis informati præferuntur testibus minus informatis.
5. In Teste decipi non potest sensus visus.
6. Clericatus probatur ex literis patentibus sui Ordinarij.
7. Testes, quando probent vitam, ac morum honestatem alicuius.
8. Honestas morum, & vitæ integritas præsumitur, ubi contrarium non probatur.
9. Aetas 22. annorum est legitima ad sacros Ordines Subdiaconatus, & Diaconatus suscipiendos.
10. Testes duo in omni materia sufficiunt.

D E C I S I O CXXXVIII.

Proposito Dubio, An gratia Crescentij Ronconi sit iustificata; itaut Sententia de partibus sit confirmanda, vel reuocanda; Domini responderunt, nouum examen nõ suffragari, in cæteris gratiam esse iustificatam.

Et quidem, cum agatur de qualitate in literis apposita per Papam, ibi, *quatenus ad hoc idoneum reperiatur, &c.* & in primo examine coram Ordinario, reprobus fuerit; ac demum in gradu appellationis de nouo admissus ad examen, ab Examinatoribus fuerit renunciatus idoneus ad Coadiutoriam, si Canonicatus non habeat annexam Præbendam, Curam Animarum, aut aliquid huiusmodi, videbatur non posse suffragari examen, quia si Idoneitas excluditur à præbenda, & Beneficium Coadiui habet annexam Præbendam (vt dicunt Testes dati) per consequens cessat ex eadem fide data, & idoneitas Crescentij, & executio gratiæ semper impeditur, *Felyn. in cap. finali, nu. 17. de præsumpt. & ibidem Io. And. Imol. & Abb. & idem fuit dictum in Burgen. Canonicatus coram bo. me. Cardin. Pamphilio 28. Aprilis 1592. & in Leodiens. Canonicatus Sancti Dionysij 27. Martij 1623 coram Domino meo Decano.*

Cætera verò narrata, tam respectu Coadiuti, quam ipsius Crescentij Coadiutoris bene iustificuntur.

- Nam ætas Coadiuti sexaginta septem annorum probatur ex partita libri Baptismi extracta, iuxta stylum in hoc Tribunali approbatum, in qua adnotata legitur natiuitas Alexandri Tegliacij Coadiuti in die 8. Iunii 1564. à quo
- tempore recte concluditur narrata ætas, & esse & modum probandi concludenter ætatem, admittunt, *Maurit. de rebus in integr. cap. 321. Mandos. in reg. 18. quest. 10. num. 3. cum alijs cumulatis per Modern. de prob. conclus. 672. nu. 2. Ioseph. Ludovic. decis. Perus. 55. num. 7. Rota decis. 592. nu. 2. pare. 1. recent.*

Decisio CXXXVIII.

215

Aduersæ corporis valetudines probantur per Testes fortiter examinatos, nempe Physicos, & qui assisterent curæ Coadiuti, cum infirmaretur, quibus magis deferendum est, quam alijs de visu, & aspectu, aut relatione deponentibus, *Barr. in l. quæsitum, num. 6. vers. sed qualiter, ff. de re lud. Abb. in cap. tenor. num. 2. eodem tit. de senten. & re lud. Afflict. in Constit. Regni de liter. citat. num. 27. lib. 1. rubr. 96.*

Seruitium Ecclesiæ narratum per 27. annos continuos probatur per eosdem Testes rationem concludentem afferentes: quia viderunt inferuire Ecclesiæ, toto tempore, quo possunt recordari, qui, cum sint legitimæ ætatis respectu ad depositionem per supradicta tempora, bene concludunt hanc partem per visum, cum sit & sensus, qui non potest in teste decipi, *Bald. in l. solum in principio, C. de testib.*

Quò verò ad narrata per Crescentium Coadiutorem, Clericatus probatur & literis patentibus, sui Ordinarij Grammat. decis. 81. *Felyn. in cap. post sessionem num. 17. de probat. Rota decis. 78. num. 5. coram Papa Gregorio XV.*

Vita, & morum honestas probatur ex eisdem Testibus, datis, dum deponunt, & quòd supplicantes bene nouerunt, quia cum ipso familiariter sunt conuersati, nec vnquam ab eo audiuisse, nisi, quæ optimis moribus conueniant, & nihilominus ubi contrarium non probatur, semper remanet & præsumptio firma pro honestate morum, & vitæ integritate, *cap. fin. de præsumpt. Innoc. in cap. 1. num. 3. de concess. præben. in 6. & ibidem Gemin. num. 5.*

Ætas verò narrata annorum 22. respectu temporis iustificatur & ex libro Baptismi per extractionem partitæ, quæ datur Summario num. 10. & esse & legitimam ætatem ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines suscipiendos, admittit Concilium Trident. sess. 23. cap. 12. de reform.

Denique probatur valor narratus per non excessum inducat viginti quatuor, & iunctis distributionibus quotidianis, in sexaginta, per duos Testes in Curia examinatos, qui dantur, concludentes per non excessum, & reddentes rationem, quia practici in dicta Ecclesia Metropolitana, qui numerus in omni materia sufficit, *ubi numerus, ff. de testib. Aegid. decis. 674. Rota decis. 245. num. 1. & 4 par. 1. diuersorum.*

Et ita, &c.

In eadem causa adest infra altera decisio coram eodem R. P. D. Pirovano sub die 25. Iunii 1632.

R. P. D. DVNOZETTO.

Colimbriën. Præstimoniorum.

Die Veneris 18. Iunii 1632.

A R G V M E N T V M.

Ecclesia, cum retineat apud se ciuilem possessionem bonorum, potest eius vigore naturalem possessionem recuperare, & quid si dicta possessio naturalis sit occupata, sede vacante, Colonus an possit interuerrere possessionem sui Domini, & plura circa Interdictum, vt possidetis, & vnde vi. Magistralis est decisio, & extensa est ab insigni Auditore, qui est ornatissimæ doctrinæ spectabilis, & inest ei innata ingenij claritudo.

S V M M A R I V M.

1. Ex sententiæ iniustitia resultat læsio, quæ est causare institutionis in integrum.

- 2 Et hoc multò magis procedit, quando constat de notoria iniustitia, licet sufficiat valde concludens, etiam si non sit notoria.
- 3 Et hoc multò magis habet locum in supremis Tribunalibus.
- 4 Spolio agens tenetur probare primum extremum, & quidem concludenter.
- 5 Dismembrationis effectuatio, ex quibus minime inficiari potest.
- 6 Gratia iustificatio non potest controuerti, stante lapsu longissimi temporis, iuncta obseruantia, cum litera concessionis presumantur iustificata.
- 7 Executor rite, & rectè procedendo priuat possessione.
- 8 Can. redintegranda, remedium, secundum communem sententiam est prescriptibile.
- 9 Ecclesia retinet apud se civilem possessionem.
- 10 Et ideo ex hoc sequitur, quod eadem civilis possessio non potest esse penes alium.
- 11 Possessionem naturalem, si quis tantum habebat in aliquo beneficio, illa evanescit per asecutionem alterius beneficii, & vide num. 12.
- 12 Beneficiatus potest propria auctoritate possessionem, vacantem beneficii, quando fuit sibi occupata, reassumere.
- 13 Et hoc ea ratione, qui suam possessionem inuenit vacantem, reassumit, neminem spoliare dicitur. & num. 24.
- 14 Possessionem recuperans suam, habet commodum retentionis, nec contra, tum potest competere interdictum, unde vi.
- 15 Ecclesia, cum retineat civilem possessionem, eam non perdit, ex eo, quod quis sibi occupet naturalem.
- 16 Ita ut ratione eiusdem civilis possessionis propulsare potest turbatores illisque reiectis, naturalem primariam possessionem continuare.
- 17 Et ista propulsatio, quando fieri possit.
- 18 Decretum iniustum non oppitulari.
- 19 Civilis possessio cum resideat, seu conquiescat super naturali, ideo si quis naturalem amiserit, censetur amisisse omnem possessionem.
- 20 Colonus, ut interuertat possessionem Domini, alium recognoscendo in Dominum, quid requiratur.
- 21 Colonus tradendo possessionem alteri, vel illum recognoscendo in Dominum interuertit possessionem primi Domini, & hoc de Iure antiquo.
- 22 Colonus non interuertit possessionem Domini alium recognoscendo in Dominum, vel illi tradendo possessionem, & hoc de Iure nouo.
- 23 Civilis possessio non amittitur, quando non interuenit aliqua negligentia Domini, in recuperanda naturali.
- 25 Prelatus nouus possidet bona Ecclesiae absque alia apprehensione, quia Ecclesia possidet.
- 26 Possessio bonorum Ecclesiae continuatur in Prelatum, absque noua apprehensione.
- 27 Prelatus potest nomine Ecclesiae agere Iudicio maintenance, quando aliquis Ecclesia vacante occupauit naturalem possessionem.
- 28 Prelatus, si male alienat bona Ecclesiae, potest ipsemet nomine ipsius Ecclesiae agere interdicto retinendae, & hoc plus est, quam si possessio naturalis occupetur sede vacante, num. 29.
- 30 Bona Ecclesiae, quando occupantur sede vacante, Ec-

clesiae competit interdictum, Vnde vi, & n. 4.

- 31 Interdictum, uti possidetis, habet duos effectus, alterum principalem, pro conseruatione civilis possessionis, Alterum verò consequutiuum pro recuperatione naturalis ab alio occupata, & in hoc equiparatur interdicto, recuperandae.
- 32 Interdictum, uti possidetis, habet naturam mixtam, nempe civilis retinendae, quae est penes actorem, & recuperandae naturalis ab aduersario occupatae.
- 33 Interdictum, unde vi, datur ratione naturalis possessionis amissae.
Interdictum, uti possidetis, datur propter civilem possessionem, quam aduersarius inquietat.
- 34 Interdictum, uti possidetis, licet sit retinendae possessionis, habet tamen vim recuperandae possessionis naturalis, quod est mirabile.
- 35 Decis. in Senen. Pontis Arrighi 12. Iunii 1593. coram de Rubeis, in quibus terminis loquatur, & vide num. 38. & 40.
- 36 Ecclesiae possessio non est civilissima, sed civilis, & est considerabilis ad effectum recuperandi naturalem possessionem.
- 37 Possessio naturalis posterior tertij, non est sufficiens ad effectum summarijssimi possessorij, stante possessione civili Ecclesiae anterior. & vide num. 39.
- 42 Remedium, retinendae, antiquitus raro practicabatur, & hoc probatur ex decis. Bisignet. vlt. de restit. spoliat. ubi Capitulum, cui fuerunt denegatae Candela, quas percipere solebat, intentauit iudicium spoli.
- 43 Interdictum, retinendae, cepit esse obuium, ac frequentius praticari non multis ab hinc annis, pro ut hodie passim praticatur.
- 44 Decis. 1. de restit. spoliat. & aliae decisiones in quo casu loquantur, & num. 45.
- 46 Ecclesiae possessio, dum cognoscitur an sit valida nec ne, possessor est manutenendus.
- 47 Decisiones sunt intelligendae, iuxta terminos decisionum, quas allegant.
- 48 Prelatus si fuerit negligens in recuperanda possessione naturali, per decennium, eadem naturalis possessio amittitur.

DECISIO CXXXIX.

Illustrissimus D. Dominus Rodericus de Mello obtinuit ab Ordinario Colimbrien. sub die 22. Maij 1612. reformari mandatum de manutenendo, ab eodem Ordinario die 26. Martij eiusdem anni 1612. concessum D. Petro de Figueredo, Priori parochialis Ecclesiae S. Catharinae loci de Nobra, in possessione exigendi omnes fructus dictae Ecclesiae; ita ut intelligeretur pro tertia parte fructuum, relinquendo predictum D. Rodericum in duarum aliarum partium possessione. Verum cum postmodum latae fuerint tres sententiae conformes super reintegratione dicti D. Petri, causa restitutionis in integrum commissa in Rota, & sub die 10. Decembris praeteriti; * proposito dubio an constaret de causis restitutionis in integrum: fuit dictum constare, quae resolutio, causa hodie iterum repropoſita, fuit confirmata.

Cum enim constet, de bono iure D. Roderici, euidenter sequitur claram esse iniustitiam sententiarum de partibus, quae ab Ordinario Bracharen. alijque Iudicibus super restitutione dicti D. Petri emanarunt, ex qua t quidem iniustitia resultat laesio, quae est causa restitutionis. cap. 1. ubi Abbas num. 2. de restitutione in integrum. Salicet. in leg. 1. num. 8. & seq. Cod. si aduersus rem ind. Capitaq. decis. 94. par. 3. Benintend. decis. 85. num. 9. & 10. Gniap. decis.

215. sub num. 8. & 368. Rota decis. 354. num. 1. post secundum volumen Consiliorum Farinacii: & fuit late deductum in Pistorien. Beneficij 11. Martij 1618. coram bon. me. Bu-
 2 ratto. quod maxime procedit in casu isto, in quo t. constat de notoria iniustitia, licet sufficiat valde concludens, etiam si non sit notoria. Cesar. de Grass. decis. 10. num. 12. de sent. Seraphin. decis. 251. num. 2. Rota decis. 351. num. 5. par. 1.
 3 diuers. vbi dicitur hoc magis procedere t. in supremis Tribunalibus. Rota in recent. decis. 635. in fine, par. 2. & 392. num. 1. par. 1.

Notoria autem iniustitia, vel saltem admodum concludens dictarum sententiarum, clare deprehenditur ex duobus: & Primò ex eo, quod non constat de primo extremo ad fauorem d. D. Petri Prioris. Secundò, quia in omnium euentum non poterat negari manutentio D. Roderico.

Et quantum attinet ad primum, cum D. Petrus tanquam
 4 agens Spolio, teneretur probare t. primum extremum, & quidem concludenter. Rota diuers. par. 2. decis. 165. numero 1. & par. 3. decis. 643. num. 3. & in illius probatione omnino defecit.

Nam aut nititur antiqua possessione parochialis; & illa non suffragatur, quia cum scilicet. Paulus Tertius de anno 1541. dismembrasset duas ex tribus partibus fructuum dictae parochialis, pro praestimonio in eadem Ecclesia erecto: de anno 1546. dicta dismembratio habuit effectum per prouisionem D. Domini Aluari de Mello, qui pacifice possedit usque ad annum 1580. per cuius obitum prouisus fuit D. Dominus Ioannes de Barganza, qui possedit usque
 5 ad annum 1609. ex quibus t. inficiari minime potest, dictae dismembrationis effectum, iuxta notata per Oldrad. in cons. 229. num. 2. Seraphin. decis. 1432. num. 4. Caualer. decis. 373. num. 1. & fuit dictum in causa Lauretana Iurisdictionis 2. Iunii superioris anni 1631. coram R. P. D. meo Durano. Prout neque etiam istius gratiae iustificatio potest controuerti, cum per lapsum tanti temporis, iuncta obseruantia, literae ipsius dismembrationis t. praestimantur iustificatae. Seraphin. decis. 642. num. 3. Rota decis. 534. num. 2. par. 1. diuers. & in Recent. decis. 122. num. 5. & decis. 406. sub num. 3. par. 1. & fuit resolutum in causa Osen. Pensionis coram Cardin. Lancellotto, penes Marches. de Commiss. tom. 2. fol. 538. late Garzia de benef. par. 1. cap. 5. num. 478. & sequitur. Vnde penes Ecclesiam Parochialem quoad
 7 istas duas tertias partes nulla remansit possessio, t. quia exequutor rite, & recte procedendo priuat possessione. Angelus in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, num. 2. vbi etiam Alexan. Soccinus, Iason, & alij, ff. de acquirend. possessione. Soccinus in cap. quoniam, §. quod si super, num. 152. ante medium, vers. secus autem in Iudice, ut lite non contestat. Sarnen. in regula de Annali, quast. 45. num. 2. & 3. Ferret. cons. 18. num. 10. Mohedan. decis. 10. num. 4. & 5. de restitutione spoliati. Rota decis. 802. num. 1. par. 1. & 62. num. 3. & 4. par. 2. diuers. & fuit late deductum in causa Gabrien. Beneficij 17. Iunii 1605. coram bon. mem. Horatio Cardin. Lancellotto. Et cessat omnis difficultas, quia cum remedium
 8 t. Canonis redintegranda, 3. quast. 1. secundum communem sententiam sit praescripibile, ut late per Seraphin. decis. 1360. antiquae possessioni obstatet praescriptio 40. annorum. Castren. cons. 105. sub num. 3. vers. ex quibus omnino, lib. 1. Balbus de praescriptionibus 4. par. quarta partis principalis, quast. 24. sub num. 5. vers. sed quoad Ecclesiam, Menoch. de recuperand. remed. 15. num. 247.

Aut verò nititur possessione per Sebastianum de Affonseca Priorem Parochialis capta, vacante praestimonio per obitum D. Ioannis de Barganza, cuius quidem possessionis vigore, siue ex alio titulo, de quo non constat, obtinuit idē D. Petrus mandatum de manutendo ab Archidiacono Visen. sub die 5. Aprilis 1612. & illa minus suffragatur, cū praeualeat possessio D. Roderici, qui prouisus de dicto praestimonio, eadem Parochiali Ecclesia vacante, adeptus fuit
 9 possessionem dicti praestimonij; necnon duarum ex tribus partibus fructuum eiusdem Ecclesiae: Vnde t. si praestimonium ipsum retinebat possessionem civilem, ut late fuit deductum in alia decisione, & probant Innocent. in cap. cum super, num. 4. post principium, & vers. & propter hoc Pauli Rubei. Decis.

dicimus, de causa possessionis, & propriet. & in cap. cum in off. ij. num. 6. vers. si autem solummodo de testamentis. Bart. in leg. 1. §. final. num. 4. vers. sed in Collegio Ecclesiae ff. de acquirend. possessione, & in leg. sicut, §. final. ff. quod cuiusque uniuers. nom. Bald. in l. non minus, §. hereditarium, vers. & dico quod non, ff. de hereditibus instituendis. Castren. in leg. si sorori, num. 2. circa finem, vers. sed non sic in eo, Cod. de Iure deliberan. Natta cons. 562. num. 10. in fine, vers. secundo praesuppono, cum seq. Parisius consil. 24. num. 7. & sequens volum. 1. Felinus in cap. constitutus, num. 19. vers. ista non parum, de rescript. Ripa in cap. sape, num. 57. de restitutione spoliati. Guidopap. decis. 355. Pontanus de spolijs lib. 1. num. 114. & latius lib. 3. num. 148. & 149. Castren. decis. 7. num. 13. de caus. possess. & propriet. Tiraquel. in tract. le morte. &c. prima parte in praefatione, declaratio-
 10 ne 5. Clare sequitur t. quod eadem civilis possessio non potuit esse penes dictum Sebastianum Priorem, leg. si vbi certo, §. si duobus vehiculum, vbi Gloss. in verbo dominium, & Castren. num. 7. ff. Commod. ac propterea, cum dictus
 11 Sebastianus haberet solum possessionem naturalem t. in ipso illa euauit per assequutionem alterius Parochialis, ad tradita per Alexand. cons. 94. sub num. 5. vers. & modo sic aut nos dicimus, volum. 5. Vnde praefatus D. Rodericus obtinens praestimonium penes quod residere dicta civilis
 12 possessio, ut dictum est, t. recte potuit Parochiali Ecclesia vacante, dictam possessionem naturalem capere, cap. cum dilectus, §. verum, vbi, Buerius in 4. notabili, sub num. 4. vers. sed habenti proprietatem, de ordine cognit. Alexand. dicto cons. 94. num. 6. vol. 5. & in puncto Bald. cons. 387. sub num. 1. col. 2. post medium, vers. & si diceretur, volum. 1. dicens Archidiaconum potuisse autoritate propria, possessionem naturalem vacantem, quando sibi fuerat oc-
 13 cupata, t. reassumere: ea demum ratione, quia qui suam possessionem inuenit vacantem, neminem spoliare dicitur, ex notatis in leg. si quis in tantam, Cod. Vnde vi. bene etiam Speculator. de petit. & possess. & spolijs. §. 1. num. 35.
 14 dicens ita recuperantem t. suam possessionem habere com- modum retentionis, nec contra eum posse competere Interdictum, Vnde vi. & idem dicit Paris. dicto cons. 24. num. 13. vers. stantibus istis, cum sequent. vol. 1. Rota decis. 390. par. prima diuers. Ecclesia enim retinet civilem possessionem,
 15 nem, t. quam non perdit, ex eo, quod quis sibi occupet naturalem, ita ratione eiusdem civilis, propulsare possit
 16 turbatores, illisque reiectis t. naturalem primariam continuare; iuxta Theoricam Bart. in l. prima, §. Interdictum, num. 3. vers. quandoque per illam clandestinam apprehensionem. ff. vii possidetis, & in leg. 3. §. cum igitur, num. 1. vers. ideo in istis, ff. de vi armata. Iason. in leg. clam possidere, dicto §. qui ad nundinas, num. 24. vers. est tenens, ff. de acquirend. possessione. Paris. dicto cons. 24. num. 24. vers. ita in terminis, qui alios refert, & num. 15. dicens huius-
 17 modi t. propulsationem fieri in continenti, eo ipso, quod turbatio continuauit ad civilem, quam semper Ecclesia penes se retinuit.

Aut tertio nititur mandato de manutendo obtento die 26. Martij 1612. ab Ordinario Colimbr. & illud tam-
 18 quam t. iniustum non potest oppugari; cum fuerit obtentum ex possessione dicti Sebastiani, quae non suffragatur ex deductis. Nec dicatur suffragari ex eo, quod cum dictus Ordinarius praecipisset laboratoribus bonorum, sub poena excommunicationis, ne amplius dicto D. Roderico de fructibus responderent, praefati laboratores de iisdem fructibus responderunt ante dicto Sebastiano, ac propterea cū
 19 t. possessio civilis resideat, seu conuiescat super naturali, D. Rodericus ammisit omnem possessionem, ex eo quod coloni praedictum Sebastianum in dominum recognouerunt, Soccinus Iunior, cons. 35. nu. 2. lib. 3. Decius cons. 103. per totum, Ripa in leg. prima, ff. de Interdictis. Menoch. remed. 14. de recuper. num. 43. late Surdus in consil. 407. n. 21. lib. 3. Quia huic obiecto respondetur, aduertendum esse non constare, quod coloni recognouerint in dominum, vel dictum Sebastianum, vel praedictum D. Petrum; prout
 20 nec etiam constat, quod voluerint t. interuertere possessionem D. Roderici, vel quoad effectum, ut dicatur illa-
 T tum

- tum præiudicium ipsius possessioni, concurrat alia requisita de quibus *Benintend. decis. 93. num. 3.* Sed in omnem eventum, quatenus etiam de prædictis posset constare, adhuc illa non releuarent: nam ommissio, quod licet de Iure antiquo, colonus ꝑ tradendo possessionem alteri, vel illum recognoscendo in dominum, inreuerteret primi domini possessionem, in quibus terminis loquuntur Doctores præcitati: attamen secus esse videatur hodie de Iure nouo, secundum cuius dispositionem, ꝑ colonus non interuertit possessionem domini, alium recognoscendo in dominum, vel illi tradendo possessionem. *leg. final. C. de acquirend. possessione, vbi Cast. id notat in finalibus verbis, & hanc esse communem Modernorum sententiam dicit Baldus, in cōsilio 330. num. 7. vers. sed in quantum dicit, et conf. 325. nu. 40. vers. aut tradit alteri, lib. 1. Glossa in leg. prima, in verbo domino. Cod. commun. de usucap.* Cessat omnis difficultas, quia cum dictus D. Rodericus retineret vtrunque possessionem, civilem quidem animo proprio, naturalem vero corpore colonorum, etiam quod iidem coloni voluissent, aut potuissent interuocare illius possessionem naturalem, eamque Sebastianus ꝑ fuisset ingressus, nõ propterea perdidit civilem, cum non interuenerit aliqua ipsius negligentia in recuperanda naturali. *Castren. in dicta leg. final. post principium. Cod. de acquirend. possessione. Socinus senior. conf. 266. num. 20. in fine, vers. sed illam amisit cum sequent. vol. 2.*
- Quantum verò attinet ad secundum, quod D. Roderico denegari non posset manutentio, quod duas ex tribus partibus fructuum dictæ Ecclesiæ; itaut reintegratio D. Petro concessa sit iniusta, patet euidenter, tam ex persona propria ipsius D. Roderici, quam nomine præstimonij. Ex propria quidem persona cõpetebat manutentio D. Roderico, duplici ex capite: Et primò, quia cõcepit possessionem dictorum bonorum, & quidem legitimam, vt superius probatum fuit. Secundò, quia licet Sebastianus occupasset naturalem, cum tamen illam postea dimisisset per alterius parrochialis assequutionem, possessio illa naturalis vacua remansit, ita vt ratione civilis, quæ penes præstimonium ipsum, licet ꝑ vacans residebat, adipiscendo D. Rodericus possessionem eiusdem præstimonij, consequutus fuerit possessionem etiam bonorum dicti præstimonij. *Anchar. in Regul. Beneficium, colum. vltima ante num. 12. vers. & ideo ego. & in Regul. sine possessione, num. 10 in fine, et seq. de Reg. Iuris in 6. Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 3. artic. 9. quæst. 11. num. 3. Conar. var. lib. 3. cap. 16. num. 13. Ferret. conf. 14. num. 4. et 5. volum. 1. et conf. 236. num. 10. lib. 2. cum alijs per Rotam, decis. 19. par. 2. diuers. Bart. in leg. cum heredes, num. 1. in fine, ff. de acquirend. possessione, vbi quod*
- 25 inquis Prælatus possidet, ꝑ abque noua apprehensione, quia Ecclesia possidet. *Pontanus de Spol. lib. 3. num. 149.*
- 26 vbi, quod possessio rerum Ecclesiæ, continuatur ꝑ in Prælato abque noua apprehensione. *Guidopap. decis. 355. nu. 1.* Nomine etiam præstimonij cõpetebat D. Roderico manutentio, quia vt ostensum fuit in alia decisione, potest
- 27 ꝑ Prælatus nomine Ecclesiæ agere Iudicio manutentionis, quando aliquis, Ecclesia vacante, occupauit naturalem ex Doctoribus ibidem cumulatim: & vltra illos faciunt *Bald. in disputatione incipiente; Accusatus de vi turbativa, col. 6. vers. Veniamus ad solutionem, & declarat Menoch. de retention. remed. 3. num. 507. ante finem, vers. qui ergo naturali, cum seq.* Prout etiam videmus, quod si Prælatus male
- 28 ꝑ alienat bona Ecclesiæ, potest ipsemet nomine ipsius Ecclesiæ, agere Interdicto retinendæ. *Cassad. decis. 7. num. 13. de caus. posses. et propriet. Seraph. decis. 1417. nu. 3. Adde. ad decisionem 116. num. 5. sancta mem. Gregorij XV. & fuit dictum in causa Theatina Iurisdictionis 10. Maij 1621. coram Reuerendissimo D. meo Decano. quod plus*
- 29 est, quàm ꝑ si possessio naturalis occupetur sede vacante, per ea quæ notat *Alexand. in leg. naturaliter, § nihil commune, num. 18. vbi etiam Ripa, num. 74. ff. de acquirend. posses. Seraphin. decisione 756. Mantici. decis. 332. numero primo.*
- 30 Non obstat, quod quando bona ab altero ꝑ occupantur Sede vacante, Ecclesiæ cõpetere Interdictum *Vnde vi,*

- dicant *Innoc. in cap. cum super, num. 4. vers. et si spoliatur de caus. posses. et propriet. et in dicto cap. cum in officiis, nu. 6. vers. iaco videtur, de testamentis. Speculator in titulo de petit. et posses. §. 1. num. 36. Abbas in cap. littera, num. 3. vers. et si spoliatur de dilationibus, et in dicto cap. cum super, num. 19. Felin. in cap. constitutus, num. 19. vers. similiter important, de præscriptionibus. Add. ad decisionem primam, num. 4. vers. Respondeo ad primum, de Restitutione spoliati. in nonis. Guidopap. decis. 355. num. 1. vers. Vnde dicit Natta conf. 562. num. 14. et sequent. Quia pro Respon-*
- 31 sione aduertendum est, ꝑ Interdictum, *Vti possidetis*, habere duos effectus, alterum principale pro cõseruatione civilis possessionis; alterum verò consequutiuum pro recuperatione naturalis ab alio occupatæ; & in hoc æquiparatur Interdicto, recuperandæ. *Bolognet. in Reperitione legis naturaliter, §. nihil commune, num. 43. vers. vnus est principalis, & vers. secundum habet, ff. de acquirend. possessione. Glossa in leg. clam possidere, §. qui ad nundinas, in vers. clam post medium, vers. erit ergo, vbi quod hoc*
- 32 ꝑ Interdictum *Vti possidetis*, habet naturam mixtam, nempe civilis retinendæ, quæ est penes actorem, recuperandæ naturalis ab aduersario occupatæ. *Berous, conf. 102. nu. 38. & 43. lib. 1. Menoch. de retinend. remed. 15. num. 26. Surd. conf. 160. num. 71. & 73. volum. 2. Rotæ decis. 560. num. 4. part. prima Recent.* Hinc Doctores in alia decisione allegati dicunt, dari Interdictum, *Vnde vi*, ratione ꝑ naturalis possessionis amissæ, & interdictum, *Vti possidetis*, propter civilem, quam aduersarius inquirerat; & dicunt hoc esse mirabile, quod ꝑ Interdictum, *Vti possidetis*, licet sit retinendæ possessionis, habeat tamen vim recuperandæ respectu naturalis. *Azor. in Summa, num. 12. C. Vti possidetis, Bart. in leg. vti possidetis, num. 4. vers. & aduerse. Cod. eodem titulo, vbi etiam Bald. num. 12. in fine, vers. Respondet, quorum Doctorum tanta est auctoritas, vt sola sufficiat, & in his terminis loquitur decisio in causa*
- 35 ꝑ *Senen Pontis Arrighi 12. Iunij 1593. coram D. de Rubois, parte prima diuers. decis. 390. num. 3. vsque ad finem.*
- 36 dum dicit, quod possessio Ecclesiæ nõ est civilissima, ꝑ sed civilis, & est considerabilis ad effectum recuperandæ, scilicet, naturalis, prout est sensus dictæ decisionis, dum vult,
- 37 quod possessio posterior ꝑ illius Equitis Thomasi ad effectum Summatissimi possessorij non suffragatur, stante possessione civili Ecclesiæ.
- Nec dicatur decisionem istam fuisse reuocatam 12. Decembris 1580. coram Scipione Cardinali Lancellotto,
- 38 vt in ꝑ decisione 682. parte prima diuers. in qua fuit resolutum, quod idemmet Eques Thomasi, licet agere non possit Iudicio manutentionis, poterit tamen agere Iudicio Spolij: & fuit reueruatum vt videretur, an constaret de primo extremo. Vnde per consequens dicendum vide-
- 39 tur, Ecclesiæ non cõpetere Interdictum, *retinendæ*, ꝑ quando tertius, Sede vacante, acquisiuit possessionem, ita vt si iste spoliatur, ipsi cõpetat Interdictum *recuperandæ*, ex quo fundamento deducitur Iustitia sententiarum de partibus. Nam pro responsione aduerterunt
- 40 Domini, quod in eadem causa 26. Iunij 1577. ꝑ coram eodem Scipione Cardinali Lancellotto (vt in copia decisionis, quæ data fuit manuscripta) resolutum fuit, mandatum de manutenendo relaxatum ad fauorem prædicti Equitis Thomasi fuisse iustum, & postmodum sub die 8. Martij 1578. coram sanct. memor. Clemente Octauo, vt in decisione 240. par. 2. diuers. fuit recelsum ab ista decisione Lancellotti, ea demum ratione, quod Ecclesia Sancti Leonardi, melius probabat suam possessionem.

Vnde in casu dictarum decisionum, opus erat videre, quis possessionem probaret, quia cum quidam, Ascanius vtrunque Commendam Sancti Leonardi, & Sancti Martini possideret, non constabat, an tenutam Pontis Arrighi possideret magis, ratione vnius, quàm alterius Commendæ, vt videre est in eadem decisione sub num. 2. ac propterea iure merito, in causa dictarum decisionum, debebat inspicere actualis possessio, cum non constaret, an vna, vel altera Ecclesia possideret.

Vnde

Vnde statim hac serie facti, fuit in eadem decisione 682. opportunè ordinatum, ut videretur, an constaret de primo extremo dicti Equitis Thomasi? Et tantum abest, quod in prædictis decisionibus reprobetur conclusio firmata in dicta decisione, *Senen. Pontis Arrighi 390. parte prima*.

41 *diuersorum* (nempe quod si Sede vacante, et naturalis possessio occupetur, competat Ecclesiæ manutentio,) quod imò expressis verbis confirmatur in eadem decisione 240. *part. 2. diuers. coram sanct. mem. Clemente Octauo, in fine*, dum allegatur eadem decisio sub die 12. Iunii 1573. coram D. de Rubis Decano. Et prædictæ conclusioni assentit etiā decis. 203. num. 3. apud sanct. mem. Gregor. XV. decis. 19. num. 12. et 13. *part. 2. diuers. et decis. 560. num. 4. part. 1. in recent.* quæ in alia decisione fuerunt etiam ponderatæ. Pro quorum corroboracione, fuit etiam consideratum, quod

42 antiquitus remedium *retinenda*, ratò practicabatur, ut videre est ex decisione *Bisignet. ultima, de restitut. spoliat.* ubi Capitulum, cui denegatæ fuerant Candelæ, quas percipere solebat, intentauit Iudicium spoliij, ex vnica denegacione, & hoc Interdictum *retinenda*, caput esse obuium, ac frequentius praticari non multis ab hinc annis, ut videre est apud *Puteum decis. 192. num. 3. lib. 1. et decis. 409. lib. 2. in correctis*, prout hodie passim praticatur.

Non obstat Rotæ autoritas, in decisionibus in contrarium allegatis, quia *decisioni prima de restitutione spoliat.*

44 *in nouis*, et visum fuit DD. sufficienter satisfactum in alia decisione, prout *decisioni 390. et 682. parte prima diuers.* quibus etiam ex proxime deductis patet responsio; quemadmodum ex alia decisione deducitur quoque responsio ad *decisionem Seraphini 1127. ad decisionem 171. part. 2. recent.* & ad aliam in causa *Bergomen. Bonorum 18. Ianuarij 1594. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto*. In præfatis enim decisionibus et Rota iuxta casuum diuersitatem respondit. Nam in casu dictæ *decisionis Seraphini*, clarè patet, quod dubitabatur de validitate Vnionis, & dum ea cognoscebatur et manutenendus erat possessor, prout etiam in dicta *decis. 171. par. 2. recent.* ambigebatur, an domus esset annexa Canonicali. In decisionibus verò *bon. me. Penia in causa Hypporigien. Cappella Sancti Martini 25. Maii, et 21. Octob. 1611.* agebatur idem casus, de quo in dicta *Senen. Pontis Arrighi*, quia eadem persona possederat Ecclesiam Sancti Martini in Castro, & extra Castrum, & dubium erat, cuius Ecclesiæ bona essent. Decisioni *bon. me. Cardinalis Caualerii 209.* Respondetur illam esse intelligendam et iuxta terminos *decisionum Seraphini*, & dictæ *Senen. Pontis Arrighi*, quas allegat. Rationi verò repetitæ, quod aliàs nunquam daretur præscriptio contra Ecclesiam, placuerunt DD. responsiones datæ in alia decisione ponderando, quod si Prælatus fuerit negligens in recuperanda naturali per decennium, et eadem naturalis possessio amittitur, ut in puncto dicit *Soccinus senior, allegato conf. 266. num. 20. in fine, vers. sed illam amisit, volum. 2. Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 23. de caus. posses. et propriet. Roland. conf. 50. num. 26. lib. 2. Aym. conf. 235. num. 1.*

Et ita decisum, vtraque parte Informante.

Est decisio 78. supra in hac eadem parte.

4 Et infra adsunt in hac causa aliæ decisiones coram Reuerendis. P.D. Coccino Decano nempe die 27. Iunii 1633. & 28. Aprilis 1634.

R. P. D. MERLINO.

Romana Hæreditatis.

Die Lunæ 21. Iunii 1632.

ARGUMENTVM.

Actio vna, quando est ab aliquo intentata,

an & quo casu possit redire ad aliam, & alia de quibus in sumuario.

SUMMARIVM.

- 1 Testamentum, quando ostenditur non abolutum, neque cancellatum, nec in vlla parte vitiatum, tunc heredi scripto, non potest denegari auxilium l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll.
- 2 Conditionem adimplere debens, si faciat, quantum in se ipso est, ut conditio adimpleatur, tunc habetur pro completa.
- 3 Hæres petens admissionem iuxta formam, et tenorem testamenti, satis dicitur velle adimplere, id quod testator præcepit.
- 4 Contrahentes, si aliquid voluissent, ut fieret, id expressissent.
- 5 Debitorum nomina propriè non veniunt appellatione bonorum, sed tertiam constituunt speciem.
- 6 Actor, postquam intentauit vnā actionem, tunc ad aliam redire amplius ei non est concessum.
- 7 Electio vnus via per errorem, non per hoc censetur renunciatum alteri via.
- 8 Hæres non viso, et oculariter perlecto testamento non potest illi tacite, vel expressè renunciare.
- 9 L. de his, ff. de transact. habet etiam locum in renunciationibus.
- 10 Actio vna, quando est electa, quæ secum non trahit executionem, nec ius perfectè fuit quesitum tunc licita est variatio.
- 11 Actiones alicui competentes, si ortum habeant ex diuersa causa, tunc per electionem vnus, non censetur alteri actioni renunciatum.
- 12 Immissio non impeditur per exceptionem redditionis rationis, si requirat altiore indaginem.
- 13 Actioni familiæ erciscendæ est locus, quando aliquid est diuidendum inter cohæredes.
- 14 Identitas bonorum hæreditariorum ad effectum immisionis, ex quo bene probetur.

DECISIO CXL.

Domino Casari Vannutio in testamento per Catharinam matrem heredi scripto pro indiuiso vna cum alijs cohæredibus, dandam esse Immissionem in bonis hæreditarijs dictæ Catharinæ testatricis ex *remed. l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen.* hodiè Domini censuerunt, quia produxit testamentum non abolutum, neque cancellatum, neque in vlla sui parte vitiatum, vnde et pro assequenda possessione bonorum, in quibus fuit hæres scriptus, non est illi denegandum auxilium *d. l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen.* ut communiter notant ibidem scribentes, & *Menoch de adipisc. remed. 4. numero 363. Caput aquen. decis. 351. par. 2. Rot. decis. 654. num. 1. par. 1. recent. et coram san. me. Greg. XV. decis. 206. num. 1. et alias passim.*

Nec obstat visum fuit, quod D. Casar scriptus fuerit hæres sub conditione collationis, seu accommunionis bonorum per ipsum, ex titulo donationis ab eadem testatrice factæ, acqvisitorum, ideoque non purificata hac conditione, careat exercitio actionis ex testamento. Quoniam placuit responsio, quod cum testatrix super bonis Casari donatis sibi reseruauerit vsumfructum, & dicta testatrice de anno 1626. vita functa, D. Porfirius frater possessionem omnium bonorum apprehenderit, de quo tempore

D. Cæsar iussu Principis in Castris degebat, hinc fit dicta conditioni satisfactum censi per verbalem declarationem à dicto Cæsare emissam, quod vult, atque intendit bona donata habere pro collatis, & accommunatis, nisi per fratrem cohæredem impediatur, hæcque declaratio Cæsaris videtur importare quandam renunciationem bonorum donatorum, nec desiderari ab eo potest positiua collatio bonorum, quæ à patrimonio testatricis donantis, nunquam fuerunt abdicata, neque ipsi donatario per apprehensionem possessionis incorporata, & cum Cæsar animo implendi conditionem, ꝑ fecerit quantum in ipso erat, ut impleteretur conditio, utique pro impleta haberi debet, iuxta tradita per *Soccin. Sen. in l. testam. la. 2. num. 6. ff. de condit. & demonstr. l. si pater. vers. similiter sufficit. C. de collat. Menoch. conf. 30. num. 19 Peregr. de fideicom. artic. 16. num. 122. Mantica. de consuet. ult. volunt. lib. 1. tit. 16. Dumque idem*

3 Cæsar Immissionem ꝑ petit iuxta formam, ac tenorem testamenti, satis dicitur velle bona conferre, uti præcepit testatrix, *Surd. conf. 128. num. 2. 1. Rot. decis. 262. num. 6. par. 1. recent.*

Nec subsistit, quod idem Cæsar teneatur etiam conferre creditum per Catharinam matrem ipsi Cæsari, & fororibus de anno 1602. remissum, & condonatum, quoniam imò præceptum de conferendo, & accommunando loquitur dumtaxat de bonis donatis sub die 17. Decēbris 1601. ut in sum. num. 2. Vnde solum de contentis in dicto instrumento donationis, ꝑ quæ sigillatim expressit, non autem de credito remisso, censi debet, quod voluerit collationem fieri, *arg. l. unica, §. si autem, C. de caduc. tollend. Surd. conf. 466. num. 7. Rota decis. 627. num. 6. par. 2. recent. & coram san. mem. Gregor. XV. decis. 194. num. 22. maxime, quia Immissio petitur pro indicio, qua obiecta, poterunt postea hinc inde rationes debitorum, & creditorum subduci, ex-*

13 *pungi, atque putari, & ꝑ locus erit iudicio familiaris excusandæ, iuxta tradita in Romana Palatii dell'Aquila 5. Iunii 1602. coram bon. mem. Card. Sacrato.*

De bonorum autem identitate, pro quorum Immissione agitur, visum fuit Dominis non posse dubitari, quia Porfirius cohæres, adeundo hæreditatem matris, & adipiscendo illorum, tanquam hæreditariorum, possessionem, atque vi talia in Inventario describendo, fassus fuit illa esse hæ-

14 reditaria, ꝑ & hinc remanet plenè probata identitas ad effectum obtinendi Immissionem contra Porfirium describentem dictum inventarium, *Bald. conf. 89. num. 3. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 5. & conf. 48. num. 5. lib. 1. Fusar. de substit. quest. 618. num. 1. Rot. decis. 407. num. 2. par. 2. recent. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 575. num. 3.*

Et hæc utraque parte informante, resolutum fuit.

Minus obstat, quod D. Cæsar eligendo, & intendendo actionem ex donatione, censetur renunciassse actioni ex

6 testamento, ꝑ adeò ut ad hanc redire non sit amplius illi permissum, ex l. *serui electione, ff. leg. 1. Gabr. de act. conclus. 1. in princ. Quoniam cessare visum fuit obiectum ex eo, quod non probatur, Cæsarem de tempore electæ actionis ex stipulato, seu donatione habuisse specificam scientiam hæreditatis sibi per Matrem relictæ in testamento, & claram notitiam omnium qualitarum testamenti, ac signanter optionis sibi competentis agendi, vel ad bona donata, vel ad delatam hæreditatem, qua deficiente certa scientia, prima via dicitur electa per errorem, nec per electionem ꝑ istius dicitur renunciatum alteri viæ, circa quam, cum ignoraret illam sibi competere, deliberare nusquam poterat, iuxta tradita per *Bart. in d. l. serui electione, num. 1. Alex. num. 3. Castr. num. 3. l. si. num. 6. Rip. num. 6. & 7. ff. de leg. 1. Gabr. de act. conclus. 2. num. 4. Menoch. conf. 533. num. 19. ubi quod deberet cohæres intimare testamentum, Rot. decis. 95. num. 2. & decis. 111. num. 7. par. 1. recent. & in Vrbenetana hæreditatis 14. Iunii 1623. & 22. Maij 1624. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo. Imò non ꝑ viso, & oculariter perlecto testamento, Cæsar illi tacitè, aut expressè renunciare non potuit, obstante l. *de his, ff. de transact. ꝑ quam locum etiam habere in renunciatione, tradunt post alios, Peregr. de fideicom. art. 52. num. 15. & 20. Fusar. de substit. quest. 594. num. 1. & 20 ac 21. Gratian. discepte forens. cap. 299. num. 24. Rot. in Parmen. Datij 23. Februarij 1602. coram Reuerendissimo D. meo Decano, & latè in Melenitana hæreditatis 5. Martij 1625. coram me. Ultra quod, si D. Cæsar non poterat succedere, nisi facta collatione bonorum donatorum, putauit se rectè agere pro illorum consequutione, ut deinde in exequutionem præcepti testatricis accommunaret, neque adhuc integra, &***

10 dū electio actionis ꝑ ex donatione secum nō traxerat exequutionem, neque adhuc perfectè ius fuerat acquisitum. Porfirio cohæredi, licitum fuit Cæsari variare, l. *apud Aufidium, ff. de opt. legat. Regin. Iun. consil. 693. nu. 23. Surd. conf. 264. num. 33. & 34. & conf. 413. nu. 18. Bardellon. conf. 23. num. 30. Rot. Bononien. decis. 107. num. 24. & 25. Præsertim verò, quia actiones Cæsari competentes ortum ha-*

11 bent ex diuersa ꝑ causa, quo casu per electionem vnus, nō censetur alteri renunciatum, & prior actio deferri potest, atque ad aliam haberi regressus, l. *quod in heredem, §. eligere, ff. de tribut. act. Crauet. conf. 16. num. 9. Gabr. de act. conclus. 2. nu. 17. Rot. coram san. me. Greg. XV. decis. 270. nu. 2.*

Demum nec aduersatur, quod D. Cæsar sit debitor matris in pluribus pecuniarum summis, quoniam cum debitorum huiusmodi liquidatio pendeat à discussione administrationis ipsius Catharinæ matris, & ratiocinio tutelæ per ipsam gestæ, tam ante, quam post transitum ad secundam

12 vota, hinc meritò hæc ꝑ exceptio, uti requirens altiore indagine, admitti non debet in hoc iudicio, adipiscendæ, ad retardandam Immissionem, sed ad petitorium est reijcienda, *Menoch. de adipiscend. remed. 4. num. 726. Rot. decis. 131. num. 9. & decis. 229. num. 1. par. 2. recent. & coram san. mem. Gregor. XV. decis. 194. num. 22. maxime, quia Immissio petitur pro indicio, qua obiecta, poterunt postea hinc inde rationes debitorum, & creditorum subduci, ex-*

13 *pungi, atque putari, & ꝑ locus erit iudicio familiaris excusandæ, iuxta tradita in Romana Palatii dell'Aquila 5. Iunii 1602. coram bon. mem. Card. Sacrato.*

De bonorum autem identitate, pro quorum Immissione agitur, visum fuit Dominis non posse dubitari, quia Porfirius cohæres, adeundo hæreditatem matris, & adipiscendo illorum, tanquam hæreditariorum, possessionem, atque vi talia in Inventario describendo, fassus fuit illa esse hæ-

14 reditaria, ꝑ & hinc remanet plenè probata identitas ad effectum obtinendi Immissionem contra Porfirium describentem dictum inventarium, *Bald. conf. 89. num. 3. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 5. & conf. 48. num. 5. lib. 1. Fusar. de substit. quest. 618. num. 1. Rot. decis. 407. num. 2. par. 2. recent. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 575. num. 3.*

Et hæc utraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. MERLINO.

Camerinens. Bonorum.

Die Lune 21. Iunii 1632.

ARGUMENTVM.

Sententia non subsistit, si fuerit lata non præcedente citatione specifica, præcisa, & nominatim ad eam, facta, ita quod hoc casu, nec admittantur verba æquipollentia. Legitimatio personarum in omni iudicio est faciendæ.

SVMMARIVM.

- 1 Sententia non subsistit, si nominatim non præcesserit citatio ad sententiam.
- 2 Citatio non potest dici nominatim facta ad sententiam, si ea facta fuerit ad viden. præuia reproductione omnium favorabilium, causam expediri, cum victoria expensarum, & quare, num. 6.
- 3 Expressum id satis dicitur, quod venit in necessaria, antecedentiam.
- 4 Citatio ad sententiam debet esse specifica, & præcisa verbis ad sententiam concepta. Adeò ut, nec virtualis comprehensio, nec verba sufficiant æquipollentia, num. 4.
- 5 Citatio ad videndum determinari causam, non sufficit, ad hoc, ut dicatur, quod citatio sit ad sententiam,

- 7 Index, si causam expediat per decretum, deinde parte instante, potest illud reuocare.
- 8 Pars citata, debet esse certa, quando Index vult ferre sententiam, cum agatur de re satis præiudiciali, cum amplius reuocari non possit.
- 9 Ad Expenfarum condemnationem procedi potest per decretum.
- 10 Sententia, quando est proferenda, requiritur citatio ad hoc specifica, & præcisa, cum agatur de re magni præiudicii.
- 11 Prorogatio non potest amplius operare, quam ipsa res principalis prorogata.
- 12 Stylus aliquis, ut dicatur consuetudinem introduxisse, quid requiratur.
- 13 Stylus, ut attendatur, requiritur, ut sit obtentum in contradictorio iudicio, præsertim, quando est contrarius.
- 14 Styli probatio, ut excludatur sufficit vnicus actus contrarius.
- 15 Cessionarius, ut valide agat, quid debeat docere.
- 16 Personarum legitimatio in omni iudicio, quamuis priuilegiato, plenè, & concludenter facienda est.
- 17 Notarij attestationi fidem facientis de instrumento à se rogato non statuitur.
- 18 Personarum legitimationi non dicitur satisfactum per fidem, quia dum integra non exhibentur instrumenta, non potest reus contra illa proponere exceptiones sibi competentes, & indagare quem gradum probationis contra se faciant.
- 19 Personarum valida legitimitio non dicitur facta per productionem fidei, maxime stante protestatione partis aduersæ, quod legitime fieret.

DECISIO CXLI.

Fuit per Dominos conclusum sententiam de partibus esse nullam, quia lata fuit sine citatione, quæ nominatim præcedere debet ipsam sententiam, alias sententia non subsistit, *Clem. sapè, & ibi glos. de verb. signif. Afflict. decis. 182. num. 3. Capic. decis. 1. num. 35. Rota decis. 17. de re iudic. in nou. & coram Card. M. antica decis. 291. nu. 1. cum alijs.*

Neque obstat, quod facta fuerit citatio ad videndum, præuia reproductione omnium fauorabilium causam expediri ad fauorem, cum victoria expensarum, per quam citationem, pars censeatur vocata ad videndum, ferri sententiam, ac verba prædicta nihil aliud importare posse videantur, & condemnatio expensarum non fiet, nisi post latam sententiam; Ideoque pro sustinenda sententia, sufficere huiusmodi citationem, dicendum sit, cum præcise dicatur expressum, quod venit in necessariam antecedentiam, *Rota decis. 450. num. 8. & 9. part. 1. diuers.*

Quoniam placuit responsio, quod citatio ad sententiam debet esse specifica, expressis verbis ad sententiam præcepta, adeo ut nec virtualis comprehensio, nec verba sufficiant æquipollentia, *glos. in Clem. sapè, verb. ad id. de verb. signif. Roman. conf. 369. num. 8. Gonzal. in annot. contr. null. num. 118. Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 209. num. 4. & ibi Addent. num. 7. & coram Cardinali Caualerio decis. 376. num. 1. & in recent. decis. 486. num. 7. part. 2.* ubi quod non sufficit citatio ad videndum determinari præcise causam, & in *Terdon. Pensionis 16. Ianuarij 1617. coram bon. mem. Vbaldo.* Talis autem non est præallegata citatio, quia sub illa citatione Index potuisset causam expedire per decretum, & deinde parte instante præ illud reuocare, cum cessante de appellat. l. quod iussit, ff. de re iudic. & vtrobiusque Doctores omnes, *Vestr. in prax. lib. 8. cap. 2. num. 6. Lancelot. de assent. part. 2. cap. 12. lim. 1. num. 13. & seqq. qui*

etiam de stylo Romanæ Curia testantur, & sic pars citata non reddebatur certa, quod esset ferenda præ sententia, quæ magis erat præiudicialis, quia amplius reuocari non poterat, ut per *Rotam decis. 18. num. 2. par. 1. recent.* eademque prorsus ratione per decretum potuisset procedere præ ad condemnationem expensarum, & sic satisfactum non fuit iuribus exigentibus, ut citatio sit specifica, & præcisa ad sententiam; & dicta citatio perneceesse non inferebat, quod proferenda esset sententia, prout omnino præ requiritur in re tanti præiudicii, *Rota coram san. mem. Gregorio XV. decis. 457. num. 8. & in recent. decis. 274. num. 3. par. 1. cum alijs supra allegatis.*

Nec releuat, quod in termino reproductionis dictæ citationis, facta fuerit monitio ad secundam, quia hæc monitio eodem vitio laborat, quo, citatio, nec præ magis operari potest, quam ipsa citatio, cuius est quædam prorogatio, ut per *Seraph. decis. 583. n. 1. in fine.*

Minus ad hoc suffragatur deductus stylus illarum partiū, quod citatio ad videndum causam expediri, fungatur vice citationis ad sententiam, super quo datur fides Curialium Camerinen. in summario num. 4. quoniam ex dicta fide non probatur, nec asseritur, quod vniuersimode semper ita fuerit seruatum in omnibus causis præ tanti temporis spatium, quod sufficiat ad consuetudinem inducendam, & quod ita fuerit in contradictorio iudicio obtentum, prout requiritur ad hoc, præcise attendendus, præsertim, quando est contrarius, *Anchar. conf. 178. num. 7. in fin. Alex. conf. 131. num. 9. lib. 2. Gratian. discept. forens. cap. 694. num. 56. Rota coram Reuerendissimo D. meo Decano decis. 182. num. 5.*

Imò de contrario potius apparet, in summario enim pro Venantio num. 4. datur citatio specificè conrepta ad sententiam in eodem processu, in hac causa confecto inserta, & sic excluditur probatio præfensi styli, ad quem effectum sufficit vnicus actus contrarius, *Surd. conf. 393. num. 24. Rota decis. 112. num. 5. par. 2. recent.*

Aliam quoque nullitatem in prædicta sententia Domini deprehenderunt ex eo deductam, quod Andreas interdictum, adipiscendæ, intentauit tanquam cessionarius fratru, & ac fororum, & tamen de cessione legitime non docuit, & sic personam non legitimauit, quamuis de legitimatione fuerit expresse oppositum, ut in summario Venantij n. 1. Vnde resultat nullitas, quia præ legitimitio personarum in omni iudicio quamuis priuilegiato, plenè, & concludenter est facienda, *Bart. in l. 2. num. 3. C. de edict. Div. Adrian. tollen. Rota coram san. mem. Gregorio XV. decis. 233. num. 3. & in recent. decis. 142. num. 2. par. 1.*

Nec ex fide Notarij attestantis se de instrumento cessionis rogatum fuisse, præ insurget sufficiens probatio legitimationis personæ, quia non statuitur attestationi Notarij fidem facientis de instrumento à se rogato, *Pur. decis. 15. de fid. instrum. & coram Card. Seraphino decis. 430. n. 4.* nec per fidem huiusmodi satisficit legitimationi personarum faciendæ, quia dum præ integra non exhibentur instrumenta, non potest reus contra illa proponere exceptiones sibi competentes, & indagare quem gradum probationis contra se faciant, eoque minus fides huiusmodi potest suffragari, dum post illius productionem, præ repetita fuit protestatio, de legitimatione rite faciendæ, ut in Summario Venantij num. 2.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. MOTMANN.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.

Die Lunæ 21. Iunij 1632.

ARGUMENTVM.

Probari, quando aliquid potest per scripturas, & maximè, quando aliter probari

T 3 non

non potest, remissoria finè dubio tanquam calumniosè petita denegatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Scripturæ sunt præferenda testibus, quando agitur de probandare antiqua.
- 2 Instrumentis antiquis indubitata lucis veritas, assistit.
- 3 Remissoria denegatur, quando articuli tendunt ad subuertendum id, quod per decisiones fuit firmatum. num. 8.
- 4 Codex vetustissimus originalis Moralium S. Gregorij Papæ conseruatur Casaraugustæ in Ecclesia Beatæ MARIÆ de Pilari.
- 5 Testes, ut probent immemorabilem, debent percutere tempus ante motam litem.
- 6 Immemorabilis cessat, quando actus sunt impossibilis probationis, & denegatur remissoria.
- 7 Probari, quando aliquid potest per scripturas, non est opus subire maximos labores, & sumptus remissoria.
- 9 Remissoria concessione suspicio calumnie retrahere, solet Rotam.
- 10 Scripturæ, quando sunt simplices, & emanarunt à personis suspectis non faciunt fidem.
- 11 De probatione scripturarum non est amplius quarendum, quando iam cum omnibus suis qualitatibus abundè fuerunt discussæ.

DECISIO CLXII.

Domini negarunt remissoriam propter irrelevantiam articulorum. Quæ probatur, quia primus, secundus, tertius, sextus, vndecimus, decimus tertius, decimus quartus, & decimus sextus, usque ad vigesimum tertium, continent, quod Ecclesia Sancti Saluatoris à sui initio, ac post Casaream Augustam, à Maurorum Tyrāide anno 1118. liberatam, fuit habita, & reputata pro Cathedrali, & Matrice Casaraugustana; cui donata fuerit Ecclesia Beatæ MARIÆ Virginis de Pilari. Et quod Reges pleraque concesserint privilegia. Eamque uti Matricem Prior, & Canonici dictæ Ecclesiæ B. Mariæ in publicis actibus, & functionibus, ac ritibus, & caeremonijs recognouerint. Quodque eadem Ecclesia Beatæ Mariæ post Ciuitatis recuperationem erecta, fuerit in Collegiatam, sub regula Canoniorum Sancti Augustini, cum deputatione vnius ex Canonici S. Saluatoris in Priorem. Pro cuius assertionis autoritate referuntur Historici, & rerum Hispaniarum Scriptores: cum argumentis ductis ab amplitudine templi, & situs, nec non ab insignibus, & imaginibus.

- Quæ omnia, cum non percutiant tempus anterioris, & antiquissimæ Cathedralitatis ad fauorem prædictæ Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Pilari, quæ luculenter, & ex pluribus venerandæ antiquitatis monumentis, & scripturis, firmata fuit in Decisione * Reuerendissimi Domini mei Decani, dictam anteriorem Cathedralitatem alterius Ecclesiæ nequaquam excludunt. Et quatenus etiam tenderent ad illius exclusionem: sunt improbabilia per testes: quibus in probandis antiquis, præferuntur scripturæ, glos. fin. in cap. tertio loco, de prob. Bald. in c. cum causam, num. 3. eod. tit. l. census, ff. eod. tit. Aym. conf. 54. num. 15. qui allegat Bald. dicentem, instrumentis antiquis indubitata lucis veritatem assistere: Mascard. de prob. conclus. 540. num. 13. Cum itaque ex scripturis, coram Reuerendissimo Domino meo Decano ponderatis, constet de antiquissimo statu, contrario illi, qui in articulis continetur, deneganda est Remissoria iuxta stylum Rotæ: de quo testatur Aegid. decis. 9. nu. 1. Seraph. decis. 1460. num. 3.

Alij articuli, nempe quartus, quintus, nonus, decimus, vigesimus quartus, & vigesimus quintus versantur circa probationem famæ, quod ab antiquo fuerit habita, & reputata prædicta Ecclesia Sancti Saluatoris pro Cathedrali: nec non circa probationem consuetudinis immemorabilis accedendi ad eandem, ac in ea assistendi: & propterea tendunt ad abolendam simul religiosam traditionem, quod in prædicta Ecclesia Beatæ Mariæ de Pilari, conseruetur vetustissimus Codex originalis Meruli Diui Greg. Papæ.

Hæc autem articulata, siue concernant famam, & consuetudinem immemorabilem, siue respiciant gesta ante hanc litem, quæ ab hinc ferè centum annis fuit mota, nequaquam possunt probari per testes: quandoquidem illi, subducto toto dicto tempore debeant de proprio visu, & auditu percutere tempus ante motam litem, ut requiritur Caput. q. dec. 9. & 413. p. 3. Et quando actus sunt impossibilis probationis, tunc cessare immemorabilem, & denegari remissoriam dictum fuit in causa Caput. athen. vni. 20. Maij 1594. coram bo. me. Penia, & in Burgen. iurisdictionis 3. Iulij 1595. coram Litta, & in Vlixbonen. iuris conferendi 7. Februarij 1607. coram Card. Lancellotto.

Denique contenta in reliquis articulis de privilegijs, & Regum concessionibus, ac lectionibus antiquis, cum ea possint minori impensa probari, per scripturas, non est opus subire maximos labores, & sumptus expeditionis Remissoria iuxta dictam decis. Aegid. 9. in princip. cum alijs allegatis in Florentina Subdecanatus 30. Aprilis 1629. coram R. P. D. meo Durano.

Præterea visum fuit Dominis, quod agentes pro Ecclesia S. Saluatoris figurauerint consuetudinem immemorabilem, cæterosque articulos conceperint ad euitanda fundamenta dictæ elaboratissimæ Decisionis Reuerendissimi D. Decani. Vnde oritur suspicio calumniæ, quæ Dominos à concessione Remissoria retrahere solet, ut in dictis Burgen. iurisdictionis coram Litta, & Vlixbonen. iuris conferendi coram Card. Lancellotto, ac nouissime in Craconien. iuris legendi 3. Decembris 1629. coram R. P. D. meo Ghislerio.

Non obstat, quod scripturæ, de quibus in dicta Decisione Reuerendissimi Domini mei Decani, non cõtineant factum, sed simplices assertiones, siue enunciatiuas Cathedralitatis Ecclesiæ B. Mariæ: & cum illæ emanauerint à personis suspectis, quibus non creditur, sit recurrendum ad probationes qualitatū scripturarum. Quia placuit responsio, quod postquam scripturæ cum omnibus suis qualitatibus abundè fuerint discussæ in sæpe allegata decisione huius causæ coram Reuerendissimo Domino meo Decano, non est amplius de illis inquirendum.

Et ita vtraque &c.

* Id est sub die 1. Martij 1630. est dec. 353. supra par. 5. rec.

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana Officij.

Die Lune 21. Iunij 1632.

A R G V M E N T V M.

Ciuitas, aut Collegium &c. quando obligetur ex mutuo facto per administratorem illius, & quando non. Emptor, quando possit agere de euictione. Executio, quando est facienda cōtra Vniuersitatē pro eius debitis, qualiter sit procedendum.

S V M M A R I V M.

- 1 Euictio, quando est secuta, tunc emptori est aperta via ad agendum pro recuperatione pretij soluti.

- 2 Collegium non obligatur ex mutuo facto per eius administratorem, nisi probata versione pecuniarum in utilitatem eiusdem Collegij.
- 3 Vniuersitas tota si contrahat, vel mandet cum aliquo, suo nomine contrahere, tunc ipsa obligatur, etiam non probata versione in eius utilitatem.
- 4 Forma non seruata, semper actus corrui.
- 5 In negatiua obseruationis se fundans, tenetur illam probare, alias semper præsumitur pro validitate actus.
- 7 Mandatum est nullum, & iniustum propter crediti incertitudinem.
- 8 Emptor euictare, & possessione ablata, tunc agit ad damna, quæ sunt ipsum pretium solutum.
- 9 L. hereditatum, ff. ad l. falc. quando cesset.
- 10 Venditor non tenetur de euictione, quando secuta est per Iudicis imprudentiam, vel ex facto Principis.
- 11 Sententia, quæ transitum fecit in iudicatum, pro ea præsumitur, alio non probato, quod fuerit rite lata.
- 12 Ad Emptorem spectat periculum rei venditæ, si post contractum eueniat euictionis noua causa.
- 13 Ad Venditorem spectat periculum rei venditæ, ex causa præcedenti ante contractum.
- 14 Venditor sibi imputet, si molestias de iure, & facto non amoveat emptori, illatas.
- 15 Pro Vniuersitatis debito sunt dirigenda mandata aduersus eius bona, & eis non existentibus indicenda est collecta.
- 16 Collecta indictio est modus à iure approbatus.
- 17 Præsidentes, & Administratores Vniuersitatis illam repræsentant, & habent facultatem soluendi illius debita, vel in bonis eiusdem Vniuersitatis, vel per indicationem collectæ.
- 18 Priores, & Consules Vniuersitatis, tunc pro debito illius possunt carcerari, quando sunt in mora soluendi.
- 19 Mora, in via executiua committitur, quando quis in termino mandati relaxati, non soluit.
- 20 Mora committitur, quando fuit facta interpellatio iudicialis.
- 21 Officialis Collegij Medicorum non habent facultatem imponendi collectas pro soluendis debitis eiusdem Collegij absque licentia Pontificis.
- 22 Collegij corpus repræsentatur per ipsos Officiales.

DECISIO CXLIII.

Vendito officio, de quo agitur Notariatus, & Secretariatus nuncupato, per Deputatos Collegij Medicorum Urbis, Cosmo Contino, & ad vitam Francisci eius filij, eos in pacifica possessione emolumentorum manutene promiserunt, & de euictione Officij, & defensione in forma iuris valida, & ad omnia damna in forma Camera se obligarunt. Contigit euictio per Cameram Apostolicam, & propter eam Franciscus filius, primò egit contra Lampugnani pro restitutione pretij scut. 700. qui postmodum per sententias Rotales * obtinuit declarari non esse obligatum de proprio, ex quo, Collegium venditionem ratam habuit; egit secundo loco idem Franciscus ex nouo rescripto, & mandatum obtinuit contra bona Collegij, & personas Protomedici, & Camerarij respectiue totum Collegium repræsentantes; causa postmodum appellationis commissa, cum facultate procedendi ad legitimam executionem; quæsitum fuit de vltiori Processu, & per Dominos fuit responsum.

Esse procedendum ad legitimam vltiorem executionem, nisi infra duos menses de solutione fuerit doctum.

De Iustitia Francisci Contini Agentis non fuit dubitatum, quia nictur instrumento obligatione Camerali vallato, & ratificatione subsequuta, ex quo Collegium tenetur manutene Contino in pacifica possessione percipiendi emolumenta Officij, & de euictione, & addamna, vnde cum euictio sequuta fuerit effectualiter per possessionis Officij priuationem, statim apertus est locus emptori ad agendum pro recuperatione pretij soluti, leg. si plus vel minus, ff. de euic. leg. qui rem, C. eod. tit. Crauer. consil. 682. num. 6. & 845. num. 12. dicens rem esse euictam, quando possessor fuit ablata, Surd. consil. 36. num. 22. Thesaur. decis. 85. num. 1.

2 Neque obstat defectus actionis, non probata versione pecuniarum in utilitatem Collegij per l. Ciuitas, ff. si cert. petat. Collet. de processu execut. part. 2. c. 3. num. 337. Mant. de contr. lib. 8. tit. 12. num. 2.

Quia quicquid fit in particulari de Vniuersitate, vel Officiali, aut Syndico accipiente mutuo nomine Vniuersitatis, qui tenetur probare versionem pro obliganda Vniuersitate; secus tamen est, quando tota Vniuersitas contrahit, vel mandat cum aliquo suo nomine contrahere, vt in præsentibus: quia tunc non est probanda versio, Ripa in l. si is, qui num. 10. ff. de pignor. Alciat. in d. l. Ciuitas, num. 2. Mant. de contract. lib. 8. tit. 13. num. 6. Costa de retroract. casu 4. c. 8. num. 1.

Similiter neque obstat ommissio formæ Statuti Collegij cap. 30. prohibentis nihil determinari, nisi per secreta suffragia, quod dicebatur factum non probari, in venditione præsentis Officij, vt idem forma non seruata, semper actus corrui, cap. cum dilecta. de rescript. & latissime comprobatur, Becc. consil. 12. num. 17.

Quia etsi possit dubitari de existentia statutorum, quæ dantur, & etiam Bullæ Clemens. VII. cum non sint in actis producta; atamen Collegium, qui se fundat in negatiua obseruationis, tenetur illam probare; alias semper præsumitur pro validitate actus, Innoc. in c. super his, num. 10. de accus. Bart. in l. actor. num. 6. C. de probat. Gabr. eod. tit. conclus. 6. in princ. latissime comprobans.

Nec releuans est alia exceptio, quæ deducitur ab excessu, ex eo, quod interesse emptorum restringebatur ad emolumenta officij, quæ non excedebant scuta octuaginta quolibet anno, non autem ad ipsum officium, cuius dominium non erat in ipsos translatum, nec poterat ab eis vendi, & tamen fuit relaxatum mandatum pro sorte scut. 700. & vltius cum officium fuerit venditum ad vitam Cosmi, & Francisci eius filij, & Cosmus iam decesserit, habenda erat ratio temporis decursi ad formam, l. hereditatum, ff. ad leg. Falcid. & ante liquidationem dicebatur mandatum fuisse, & esse nullam, & iniustum propter crediti incertitudinem, Bald. consil. 99. num. 1. lib. 1. Seraphin. decis. 1168. cum alijs allegat.

Quia fuit responsum Collegium promississe, nedum manutene emptores in pacifica possessione exigendi emolumenta officij, sed de euictione, & de damnis, vnde officio euicto, & possessione ablata agit Franciscus ad damna, quæ sunt ipsum pretium solutum, glos. in leg. prima, verbo, quanti, C. de his, qui à non Domino, Alex. consil. 67. num. 2. lib. 2. & de computatione, legis hereditatum, non est habenda ratio: quia officium per Cameram Apostolicam venditum fuit ad vitam vnus tantum pro scutis 2000. & vbi agitur de damno certo non est locus præsumptioni legis prædictæ l. Titius, §. fin. ff. de act. empt. Ror. decis. 13. nu. 2. & 368. num. 1. par. 4. diuers.

10 Demum non obstat, quod euictio sequuta fuerit per Iudicis imprudentiam, & ex facto Principis, quæ Collegium non potuit obligare ad restitutionem pretij.

11 Quia cum præcesserit sententia, quæ fecit transitum in iudicatum, per quam Collegium fuit priuatum dominio officij, de quo agitur, & pro ea præsumitur, alio non probato, quod fuerit rite lata Abb. in cap. quoniam contra. num. 23. de probat. Grat. consil. 77. num. 3. vol. 2. Gabr. de sent. conclus. 4. num. 2. etiam si petita fuerit restitutio in integrum, non est agendum de Iudicis imprudentia, aut de facto Principis, tanquam de contingentibus post contractum, quorum periculum

periculum solet spectare ad emptorem, quæ fuit ratio legis si per imprudentiam, ff. de euic. & fundata in l. prima, C. de peric. & commod. rei vend. & l. finali, C. de euic. sed dum causa fuit iudicialiter tractata, & officium euictum ex cau-
13a. præcedente, euictionis & periculum semper spectat ad venditorem, Angel. in l. prima, in secundo notab. C. de commod. & peric. rei vend. Olasc. decis. 48. num. 7. præterea cū Collegium teneatur vigore eiusdem obligationis instru-
14 mentalis, in se suscipere iudicium, & defendere emptores à molestationibus, & sibi, & non alijs imputet, si molestias de iure, & de facto non amouit, prout fuit dictum in Romana Doris, quæ est 180. num. 4. impress. per Scail. post suum tractat. de Saluiar.

Maiores difficultates videbatur in hac via executiua super modo exequendi mandata contra Collegium prædictum, 15 in qua multi senserunt dirigenda esse mandata contra bona Collegij, aut eis non existentibus indicendam esse collectam, cum particulares de Collegio, nequæ eorum bona teneantur pro debito Vniuersitatis per l. scilicet, §. primo, ff. quod cuiusquam vniuers. c. Imperatorum, de iur. calumn.
16 & indictio & Collectæ sit modus à iure approbatus, iuxta Bart. doctrinam in l. 4. §. actor de re iud. & cum hac opinio-
netransierunt Guttier. de Gabell. quest. 169. num. 19. Felic. de censib. lib. 2. cap. 3. num. 8. Capi blanc. de offic. Baron. lib. 2. Pragmat. 10. cap. 67. num. 2. Auedan. de execut. Mand. Reg. cap. 14. 21. & 27. & idem fuit firmatum in Anconitana
17 Florum 10. Maij 1630. coram me; alij verò existimantur dirigenda esse mandata contra Præsidentes, & Administra-
tores, grauando illos in persona, quatenus non soluerint de-
bitum, cū repræsenter totum Collegium, & & habeant fa-
cultatem soluendi, vel in bonis eiusdem Vniuersitatis, vel per indictmentem Collectæ, sequendo antiquos huius opi-
nionis auctores, nempe Bald. in l. etiam, num. 11. C. de exe-
cut. rei iud. Angel. in l. si quid, num. 1. & Castr. in leg. scilicet, num. 2. ff. quod cuiusquam vniuers. nomine, atque ita senserunt Garz. de expens. & melior. cap. 20. num. 4. idem Guttier. de Gabell. quest. 168. num. 19. Maufon. de causis executiuis ampl. 3. num. 29. Anton. Fabr. in suo Codice lib. 7. tit. 33. dif-
fin. 1. num. 4. & clarius lib. 4. tit. 7. defin. 5. nu. 2. Bobadill. in sua politica, tom. 2. lib. 2. cap. 8. num. 78. & cum hac secunda
opinione Domini transierunt in via executiua, quæ com-
petit Contino emptori Officij, vigore obligationis Cam-
18 meralis, quæ postrema opinio, verè non discordat à prima: quin Bald. in dicta l. etiam, num. 11. admittit Priores, aut
Consules Vniuersitatum posse carcerari; & ita autem si fue-
rint in mora soluendi; propterea aliter moram committunt
Priores, quando agitur via ordinaria contra eorum Vniuer-
sitates, nulla præcedente obligatione personali, secundum
formam Camerae Apostolicæ, scilicet non indicendo Col-
lectam à Iudice ordinatam; & tunc possunt carcerari ob nō
partitionem, secundum terminos decisionis Anconitana
19 Florum supra allegatæ, in qua referuntur tenentes primam
opinionem; aliter verò committitur mora in via executiua,
20 vt in præsentī, quæ statim oritur contra Priores, & quando
in termino mandati relaxati non soluant, cū habeant bo-
na Vniuersitatis sufficientia, vel Collectam indicere possint
singulis de Vniuersitate, pro debito extinguendo absque
alia Iudicis auctoritate; aliàs non esset dare distinctionem
inter viam ordinariam, & viam executiuam, & actionem
personalem ex contractu, & obligatione descendente, &
realem ex non partitione causatam, vt dicunt allegati pro
hac secunda opinione, & in his terminis potest admitti sty-
lus A. C. de quo per Salust. in suo praxi lib. 1. cap. 36. & ad-
dito, quod etsi moram fuisse commissam, ex eo probeur,
20 & quod Protomedicus, & Camerarius fuerint iudicialiter
interpellati, Dec. & Cagnol. in l. qui siue, ff. de reg. iur. Me-
noch. de arbit. cas. 220. num. 45. non tamen in instanti re-
laxationis mandati, statim videtur mora commissam ratione
subiectæ materiæ habendi pecunias à particularibus per in-
dictionem Collectæ; sed intra competentem terminum
datum ad soluendum, vt declarat idem Menoch. d. cas. 220.
num. 45. propterea Domini voluerunt non prius mādatum
esse exequendum, quàm si ultra bimestre Collegium distu-
lerit debitum soluere.

21 Non obstat, quod Officiales Collegij & Medicorum non habeant facultatem imponendi Collectas particulares pro debitis Collegij soluendis, absq; licentia Pontificis: quia nō agitur de interesse Camerae Apostolicæ soluere propria debita; sed de obligatione Collegij, & sic priuatorum, pro quo non legitur legalis prohibitio.

Nequæ ex eo, quod non essent Officiales de tempore venditionis officij possunt eximi à personali obligatione: quia non conueniuntur vt particulares de Collegio, sed tan-
22 quàm officiales & repræsentes corpus Collegij, qui semper extant sub nomine dignitatis, vt bene probant supra re-
lati pro secunda opinione.
Et ita &c.

* Decisio in hac causa sub die 18. Iunij 1631. coram bon. mem. Motmanno, est supra 56. in hac eadem parte.

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononiens. Successionis.

Die Luna 21. Iunij 1632.

ARGUMENTVM.

Renunciatio filiarum de bonis paternis, maternis, & fraternis est strictè accipienda, & prout iacet interpretanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Renunciationis materia strictè venit interpretanda.
- 2 In renunciatione ea tantum veniunt, quæ sunt expressa.
- 3 Hereditas per aditionem desinit esse, & efficitur proprium patrimonium hæredis.
- 4 In renunciatione filiarum de bonis paternis, & maternis non veniunt ea, quæ per aditionem sunt effecta proprium patrimonium fratrum &c.
- 5 Pater, quando censeatur adire hereditatem maternam filio delatam.
- 6 Hereditas solo animo aditur.
- 7 Renunciatio sororis de bonis fratrum nominatorum non extenditur ad non nominatos.
- 8 Verbum, Dictum, est personalissimum, & num. 10.
- 9 Renunciatio bonorum debet tantum, referri ad bona, & personas specificatas.

DECISIO CXLIV.

Comes Ferdinandus Barbatius de Mangioli ex persona Blanchæ Bentiuolæ eius matris prædebat ratam partem bonorum, quæ ex hereditate Peregrinæ Capellæ peruenerant ad Georgium eiusdem Blanchæ fratrem ab intestato prædefunctum. Ex aduerso autem Comes Alexander Bentiuolus frater prædictæ Blanchæ excipiebat de renunciatione facta à Blancha occasione dotis sibi à patre constitutæ; vnde proposito à me dubio: An prædicta renunciatio obstat, DD. vnanimiter negatiue respon-
derunt.

Licet enim renunciatio amplissimis verbis legatur facta, tū in narratiua ibi, Dummodò ipsa quoque renunciet, & cedat omnia, & quæcunque Iura præsentia, & futura sibi competentia, vel competitura in bonis, vel hereditate olim D. Peregrinæ eius matris, & DD. Francisci, & Alexandri eius fratrum vtrinque coniunctorum, & omnium singulorum aliorum eius ascendentium, tam ex causa successionis ab intestato &c. Tū etiam in dispositiua, ibi cessit, renun-
ciauit

altera. Vt supra, firmat *Surd. decis. 291. num. 13. Rotæ decis. 125. in fin. par. 1. recent.*
Et ita utraq; &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Afficeñ Repetitionis Dotis.

Die Luna 21. Iunii 1632.

A R G V M E N T V M.

Auus, si leget, aut promittat dotem nepti, quibus signis, & coniecturis cognoscatur, quod sit relicta contemplatione filij tantum, & non nepti, & nonnulla de quibus in summarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Filias dotandi onus spectat ad patrem.
- 2 Dos debita filia exclusæ à statuto, debetur ei tamquam extranea.
- 3 Soror, quando non habet, vnde se dotet, tunc frater in subsidium tenetur illam dotare.
- 4 Minorum bona stabilia, quando non alienantur, sed solum obligantur pro debito necessario, tunc interuenire non debent solemnitates.
- 5 Minoris bona, non possunt sine causa necessaria alienari.
- 6 Hæredes æquis portionibus tenentur ad legatum dotium filiarum ipsius testatoris.
- 7 Dos ab auo data, vel legata nepti, patre eius viuente, an censeatur legata patris contemplatione, vel solius neptis intuitu.
- 8 Pupillus non potest per tutorem obligari, ex causa voluntaria.
- 9 Auus si promittat, aut leget dotem nepti, præsumitur hoc facere, contemplatione patris.
- 10 Auus reliquisse dotem nepti eius contemplatione coniecturis, & præsumptionibus ostenditur.
- 11 Auus relinquendo dotem nepti iam natæ, & per consequens prædictæ, an eius contemplatione censeatur relicta.
- 12 Auus, licet propter filium d. ligat nepotem, hoc tamen non est sufficiens causa, vt dos ei relicta, dicatur relicta eius contemplatione, & non filij, num. 13.
- 14 Pater, præsumitur magis diligere filium, quam nepotem ex eo.
- 15 Auus si relinquat dotem nepti, quæ adhuc non est nubilis, tunc præsumitur relicta eius contemplatione, non autem filij.
- 16 Auus, legans aliquid simpliciter nepti, an illud præsumatur relictum, causa compensandi, cum dote.
- 17 Pater, vel Auus in dubio præsumitur legare filiabus pro dote.
- 18 Ruin. in consil. 72. num. 7. lib. 2. in quibus terminis loquatur.
- 19 Dos constituta nepti ab auo, quibus signis colligitur, eam reliquisse contemplatione filij, & num. 20. 21. 22. & 24.
- 23 Exceptio solet firmare regulam in non exceptis.

25 L. do-

ciauit Comiti Vlixi eius patri pro se, suisque hæredibus &c. omnia, & quæcunque iura, actiones, & cuiuscunque qualitatis, & conditionis, omneque edictum, & interdictum, quæ, quas, & quod ipsa habuit, habet, & habitura est in futurum, ex causa successionis ab intestato &c. sibi debita, seu debent in bonis, & hereditate, seu hereditariis dd. parentum, & fratrum, & cuiuslibet eorum, ex causa legati &c. quæ iura, & alia sic, vt supra. Et propterea videatur comprehendere etiam bona, quæ ex hereditate Peregrinæ peruenerant ad Georgium eius filium, tamen cum agatur de materia renunciationis, quæ strictè venit Interpretanda. *Purpurat. consil. 372. num. 4. Gabr. consil. 60. num. 6. lib. 1. Gozad. consil. 1. num. 7. Surd. consil. 432. num. 2. Causal. decis. 340. num. 1.* tantum censetur per eam renunciatum, quantum fuit in ea.

2. & specificatum, quia propter cum de ista portione Georgij nulla fuerit facta mentio, non potest dici in renunciatione comprehensa, *Surd. d. consil. 431. num. 13. & seqq. Seraphin. decis. 658. num. 2. Rot. decis. 624. num. 1. & seqq. par. 1. diuers.*

Nec ob stare visum fuit, quod ista portio Georgij prouenit ex hereditate Peregrinæ, quia cum per mortem eiusdem Peregrinæ hereditas illius statim delata fuerit ad singulos filios, & sic etiam ad Georgium pro rata, sequuta deinde additione facta per eundem Georgium non dicitur amplius hereditas, & patrimonium Peregrinæ, sed efficitur proprium patrimonium filiorum, *Menoch consil. 124. num. 5. Cephal. consil. 489. num. 73. & 74. Surd. consil. 562. in princ.*

4. Vnde licet in renunciatione fuerint & comprehensa bona materna, non tamen veniunt ista bona, quæ per additionem fuerunt effecta proprium matrimonium Georgij filij, *Alber. in l. si quam, §. illud, num. 7. C. de inoffic. testam. Dec. in l. hereditas, num. 8. ff. de reg. iur. Bald. consil. 48. lib. 2. Alba consil. 7. num. 16. Afflic. decis. 178. num. 4.*

Quod Georgius paternam hereditatem aduerit satis iustificatur. Nam cum tempore obitus patris esset infans, pater retinendo dotem, & bona mulieris, illorumque fructus exigendo & censetur nomine filiorum hereditatem mulieris adiuuasse, iuxta doctrinam, *Bart. in l. gerit, num. 28. in fin. ff. de acquir. hered. Surd. d. consil. 562. num. 7. & decis. 140. num. 1. & 10. versic. sed quia al. as.*

Quod in præfenti casu absque difficultate procedit. Ex quo, pater circa additionem dictæ hereditatis plures actus posituios fecit, nomine Georgij filij, semper ipsum matris hæredem enunciando, quod ad hunc effectum & sufficit, cum hereditas solo animo adeatur l. pro hærede, ff. de acquir. hered. glos. in l. posuit, in verb. voluntas. C. ac iur. de lib. cum alijs relatis per *Mart. de success. par. 4. quest. 14. art. 2. & 3.*

Minus obstat, quod Blancha renunciauerit hereditatibus, & bonis fratrum, & sic censetur renunciare etiam bonis Georgij fratris, quia cum in dicta renunciatione fuerint specificata nomina fratrum scilicet Comitum Francisci, & Alexandri, & renunciatio facta de bonis fratrum nominatorum, non potest extendi ad bona Georgij fratris non nominati. *Dec. consil. 379. num. 3. & 4. & consil. 419. num. 9. Bald. consil. 48. per tot. lib. 2. Arretin. consil. 161. num. 5. Eug. consil. 88. num. 52. lib. 1. Causal. decis. 340. num. 3. Gregor. decis. 15. num. 3.*

8. Ponderato maximè verbo. & Dictorum, quod est personalissimum, & demonstratiuum personarum prius nominatarum, ad quarum portiones restringit renunciationem. *las. in l. filius familias, §. Diui. in secunda lectura, num. 51. deleg. 1. Mandos. consil. 201. num. 3. Surd. consil. 464. num. 2. Rot. coram Gregor. decis. 495. num. 1. & 7. & decis. 607. num. 6.*

Denique non obstant verba generalia, ibi, Pro eo, & toto, quod prætereundum possit, quæ verba sunt apta comprehendere etiam hereditatem Georgij, quia & nihilominus referuntur ad bona, & personas specificatas. *Surd. consil. 431. num. 12.* Maximè stantibus verbis restrictiuis, & repetitiuis, ibi. Dictorum vt supra, & similibus, quæ restringunt dispositionem ad superius specificata, prout de dictione, tot. u. verbo. & Dictorum, tenent DD. proximè relati, & de

25. *L. dotem dedit. ff. de coll. bonorum, extenditur.*
 26. *Auum reliquisse dotem nepti eius contemplatione, coniecturijs vehementissimis debet ostendi.*
 28. *Statuta particularia loci sunt seruanda, non autem generalia Prouinciarum.*
 29. *Contractus antequam non est perfectus, non est executioni demandandus.*

DECISIO CXLV.

Dubitatum fuit, an sententia Rotalis sit confirmanda, & esse reuocanda Domini responderunt.

Præcesserat enim Iudicium coram A. C. in quo Franciscus Nita petijt, & obtinuit relaxari mandatum contra Bernardinum Lucatellum Iuniorem, pro residuo dotis Claræ suæ vxoris, & sororis dicti Bernardini in summa scutorum 1500. vigore pacti in Instrumento dotali appositi per Palminiam matrem, & tutricem, quod quatenus Mita confectioni non potuisset in termino triennij, dicta scuta 1500. ab hæredib. Seriatum Lucatelli fratris Papirij vigore legati Bernardini senioris communis patris Papirij, & Seriatum, tunc pupillus teneretur de proprio facta illi retrocessione legati contra dictos Seriatum hæredes, cuius quidem pacti conditiones tam respectu litis, & diligentia, quam temporis, cum adimpleræ fuissent, exinde deuentum fuit ad relaxationem mandati prædicti, & executionem, quæ in Iudicio appellationis per Signaturam fuit præseruata, quamuis postmodum per sententiam Rotalem reuocata.

Fundamentum resolutionis fuit, quia validè potuit Bernardinus Iunior obligari per Palminiam eius tutricem ad constituendam, & soluendam dotem Claræ eius sorori in summa scutorum 3000. ex quo ad eum huiusmodi necessitas dotandi pertinebat, siue ex persona Patris, & ad quem spectat onus dotandi filias, *l. final. C. de dot. promiss. l. qui liberos. ff. de ritu nupt. Hond. consil. 50. num. 16. lib. 2.* cui cum successerit filius vi hæres, in ipsum propterea transierit tale onus, *Ruin. consil. 138. num. 3. lib. 4. Phanuc. de lucro dotis, glo. 8. num. 82. Menoch. præsumpt. 109. num. 25. lib. 4.* siue ex persona propria, ita disponente Statuto Affilijs feminarum exclusio, & masculis hereditatem paternam deferente, cum onere dotandi & sorores, quibus propterea tanquam extraneis competit actio pro dote, contra fratres successores, *Brun. de Statuto, quod sitan. masculis, art. 11. principal. num. 15. Gabr. consil. 15. num. 12. & 13. lib. 2. Honded. consil. 83. num. 26. lib. 1.* ac demum prædictis cessantibus, in subsidium sustinet onus prædictum, quando & soror non habet, unde possit se dotare; *Bald. in l. finali, num. 9. C. de dot. promiss. Campeg. de dote par. 1. quest. 23. Natta consil. 658. num. 1. lib. 4. Honded. consil. 18. num. 32. volum. 1.* positi autem necessitate dotandi cessat exceptio nullitatis, ex defectu solemnitatis Iuris Communis, vel Statutorum, quando, ut hic non fuerunt alienata & stabilia pupilli, sed tantummodo obligata ad soluendum debitum necessarium, *Menoch. consil. 242. num. 1. Gratian. plenè comprobans discept. 647. num. 22. & idem fuit receptum in Maceraten. dotis 48. impressa post tract. de oblig. Camer. Mant. decis. 13. num. 4. & decis. 282. num. 1 par. 4. diuers.*

Non obstat defectus causæ necessariæ, obligandi pupillum, quæ nunquam censetur remissa de iure aut Statutorum dispositione, quandoquidem ab ea dependeat validitas decreti Iudicis, & à decreto validitas obligationis, dum sine causa necessaria & bona minorum, non possunt alienari, *l. ob as, C. de præd. minor. l. magis puto, §. non possint, ff. de reb. eor. l. 1. in princ. C. de admin. tutor. Gutier. de tutor. par. 2. cap. 6. Surd. decis. 86. num. 9.* & propterea, cum Clara filia Papirij esset dotata à Bernardino Auo, in scutis tribus millibus in testamento, cum quo decessit, dicebatur obligationem Bernardini Iunioris pupilli, tunc continere causam voluntariam, non autem necessariam, ex quo Seriatum, & Papirius fuerunt & hæres Bernardini patris, & æquis portionibus tenebantur ad legata dotium filiarum ipsius Papirij, & ita ad scuta 1500. cessã contra hæredes Seriatum, tenebantur

successores illius, non autem Bernardinus frater Claræ, & hæres Papirij, & in hoc falsitatem causæ dicebatur consistere, dum præsupposuerunt necessitatem dotandi in pupillo.

Nam etsi tam coram A. C. quam exinde in Rota fuerit principalis difficultas, prout ex decisionibus causæ colligi potest, an scilicet dos ab auo data, vel legata & nepti patris eius viuente censeatur legata patris contemplatione, vel solius neptis intuitu, quod si neptis, aut neptum intuitu mandata executiua, non poterant ab iniustitia saluari, & decisiones causæ, & ipsa sententia, erant confirmandæ, quoniam & pupillus non poterat per tutricem obligari, ex causa voluntaria, si verò patris contemplatione id actum fuerat, semper intrabat causa necessaria, & decreti validitas, ex iusta causa non poterat controuerti.

Ideo pro responsione dicebatur veram esse conclusionem dotem, aut promissam, & aut legatam nepti, contemplatione patris, & non legatarij præsumi relictam, nisi aliud appareat, & de legitima ipsi, aut portione hæreditaria patris suo debita, esse deducendam, *Bart. in l. dotem dedit, num. 2. ff. de collat. bonor. Alciat. præsumpt. 17. num. 1. Pic. in l. in quartam, num. 141. & 173. ff. ad leg. Falcid. Menoch. præsumpt. 17. num. 19. lib. 3. Gabr. de iur. dot. conclus. §. num. 2. Cephal. consil. 105. num. 23. lib. 1. Menoch. consil. 183. num. 10. lib. 2. Simon de Pratis consil. 65. per totum, Surd. consil. 219. num. 1. & plenius decis. 118. num. 6. Honded. consil. 90. num. 1. & seqq. lib. 1. & hoc ipsum fuit firmatum coram Seraphin. decis. 440. & in Romana dotis, 124. impressæ, per tract. de legitima, & admissum in decisionibus causæ.*

Nequè obstat, quod quando & ex coniecturis, præsumptionibus, & inditijs apparet Auum legasse dotes neptibus contemplatione, & intuitu ipsarum, quod tunc de sola hæreditate, & non de portione hæredum sint detrahendæ, ut admittunt supradicti omnes, & probant, *Bologn. in d. l. in quartam, num. 364. Soccin. iun. consil. 79. num. 5. lib. 3. Gabr. de iur. dot. conclus. §. num. 7. & alij allegati per Honded. consil. 90. num. 9. & plures concurrere præsumptiones præsupponebatur, in decisionibus causæ.*

Primam deducendo, ex eo, quod filia Papirij, essent iam nate, & Auo cognita, & per & consequens prædilectæ, ita, ut illarum personæ potuerint contemplari, *Decius consil. 81. num. 5. Menoch. eadem præsumpt. 17. num. 5.* cum alijs allegatis.

Verum ex ea nulla concludens deduci potest, nam si cuti pater, si illam pro se allegaret, nihil & concluderet, secundum *Alexand. consil. 8. num. 10. lib. 3. & Nattam conf. 363. num. 10.* dum non est sufficiens causa, & quod Auo propter filium diligit nepotem, ut dicit, *Bart. in l. Gallus, §. quod si is, ff. de lib. & posthum.* cum potuerit moueri etiam alijs de causis, ita nec nepos ex eo solo, quod sit natus, & Auo cognitus potest concludere in Auo, erga se ipsum maiorem & dilectionem, & excludere filij amorem, ab ordinata charitate liberorum, de qua in *l. fin. C. de verb. signifi. Surd. decis. 322. num. 51. Simon de Pratis consil. 165. num. 14. causa prima.*

Secunda coniectura subordinatur ab ætate neptum, quæ de tempore testamenti, non erant nobiles, ut exinde & cessaret necessitas in Auo dotandi neptes, filij contemplatione, & dotes dicantur aduentitiæ, quam ponderant, *Menoch. consil. 183. num. 13. & eadem præsumpt. 17. num. 10. Ruin. consil. 72. num. 7. lib. 2. cum alijs.*

Ceterum, & hæc secunda coniectura deferuire non potest ad distinguendam Aui voluntatem, quæ iam certa est, cum legauerit pro dote, nec eget vltiori declaratione per præsumptiones, quod voluerit compensare, cum debito dotis, ex dispositione legali, necessario, siue ex persona propria, siue ex persona filij, quod secus esset, si legata essent nepti scuta tria millia simpliciter, & quo casu posset dubitari de voluntate compensandi, cum debito necessario, ita *Bald. mirabiliter distinguens, in l. quod autem stipulatio, ff. de iur. dot.* cuius dictum pro notabili notat *Alex. in l. huiusmodi, §. cum pater, n. 2. ff. de legat. 1. & tunc, quando legatur 17 nepti simpliciter, quia lex & in dubio determinat, quod præsumatur.*

sumatur pater, vel Avus legare pro dote, *l. si cum dote, §. si pater, ff. solut. matrim. Auth. praeerea, C. unde vir, vel vxor, Alexand. in all. §. cum pater, num. 2. Surd. decis. 244. num. 2. & plenius consil. 112. num. 1. & 2. bene potest deferuere praesumptio contraria, ad declarandam legantis voluntatem, qui non est casus noster, & in illis terminis loquitur, *† Ruin. in quo fundat, Menoch. tam in consil. 183. quam in praesumpt. 17. & 1. in consil. 58. n. 24. & deinde in consil. 72. num. 6. volum. 2. ubi coniecturam hanc deducit ex dictis, Alexand. in l. huiusmodi, §. cum pater, num. 2. de legat. 1. qui loquitur, cum supradicta distinctione, & in consil. 68. num. 17. lib. 4. nullum verbum legitur, de hac praesumptione.**

Tertia elicitur coniectura, ex conditione in legato apposta pro omni, & toto, quod habere, petere, & consequi possint in bonis ipsius testatoris, ex quacunque causa, & ratione, ex quibus verbis *†* videtur testator voluisse consulere liberationi bonorum suorum, & non filij, *Alciat. praesumptio. 17. num. 2. reg. 1. idem Menoch. eadem praesumpt. 17. num. 13.*

Sed ex facto cessat, quia prohibitio legitur in testamento in bonis testatoris, & Papirij eorum patris, *†* quo casu ab eadem coniectura recedunt, idem *Menoch. d. praesumpt. 17. num. 13. & consil. 183. num. 18. Cephal. consil. 485. nu. 40. & 41. Hond. consil. 90. num. 10. vol. 1.*

Quarta in decisionibus causae ponderatur coniectura, *21* quod Avus, praeter dotem neptibus *†* relictam, haeredem instituit Papirium patrem dd. filiarum, quasi voluerit honorare filium titulo haereditario, & neptes legato, *Menoch. eodem consil. 183. num. 11. & praesumpt. 17. num. 18. Soccin. Lun. in consil. 33. num. 5. lib. 1.*

Verum effectus illius tollitur ex conditione, quod neptes *22* habeant legatum pro omni, *†* & toto, quod possint consequi in bonis Papirij eorum patris, & sic pro causa exonerationis necessitatis paternae, illas dotandi, non autem, ut simpliciter voluerit separare a filio, quod neptibus reliquit, ut dicit *Soccin. Lun. d. num. 5.*

Quinta fuit addita coniectura, quod cum testator ultimae filij Papirij reliquerit dotem in casum Monachationis tantum, & deinde subiunxerit, quod si voluerit nubere in saeculo, teneatur Papirius supplere, dicebatur inde, declarari voluntatem legantis, quod in reliquis ipse, & non filius *23* neatur, *†* arguendo ab exceptione, quae solent confirmare regulam in ceteris.

Et ex hac pariter coniectura, nihil inferri potest ad distinctionem voluntatis aut legantis, quod magis de tota sua haereditate, quam de portione propria de fideicommissio *24* *†* supposita, dotes detrudere deberet Papirius, sequendo dispositionem. *Authores, qua, C. com. de legat. & rationes allegatas in decisione Seraphini 440. & per Simon de Præris de ultim. volunt. lib. 4. dub. 12. num. 14. ut scilicet attento fideicommissio teneat consequentia in subsidium de portione vinculari, sed non de portione cohæredum.*

Cessantibus autem coniecturis contrariae voluntatis, remanet firma regula desumpta, ex *l. dotem dedit, ff. de collat. 25* *bonor. quæ †* procedit etiam aliquo modo possit haeritari de voluntate, ut admittunt, & probant allegati supra, pro hac conclusione, *†* ex quo, probatio per coniecturas non admittitur in hac materia, nisi illae sint vehementissimae, & necessariae. *Ang. in l. in quartam in fin. ff. ad leg. Falcid. Cephal. consil. 485. num. 3. Gabr. de iur. dot. concl. 5. nu. 7. Hond. d. d. consil. 90. num. 9. lib. 1.*

Supereff secunda exceptio, ex defectu insinuationis firmata in decisionibus causae, & requisita in Constitutione Aegidiana in contractibus minorum, cui non occurritur per iuramentum, eadem Constitutione contradicente, neque per existentiam particularium Statutorum loci contractus, aliter disponentium *†* circa ipsam insinuationem, quando cum ipsa Constitutione se compatiuntur, ut Rota *27* *declavit in Perusina fideiussionis 26. Novembris 1611. coram D. Cardinali Pamphilio, & decis. 385 part. 2. recent. quæ est in eadem causa coram bon. mem. Patriarcha Manzano.*

Sed ex facto tollitur ista compatibilitas, quia Statutum Assisij, quod datur lib. 1. rubr. 30. continet certam formam

minoribus in contrahendo praescriptam absque insinuatione, qua servata decernit contractus validos, & executioni *28* demandandos, quo *†* casu Statutum illud particulare, non autem Constitutio Aegidiana generalis ad omnes Provincias propter extensionem Pauli III. servandum est *Seraphin. decis. 343. per tot. & decis. 57. num. 5. impressa per Piccol. ad Statut. Urbis, & plenius in Recanaten. successionis 6. Iunij 1618. coram bon. mem. Buratto; ex illa enim facultate exequendi positive excluditur insinuatio, quia verè ante illam, contractus non potest executioni demandari, *†* cum non sit perfectus, *Bald. in leg. sancimus num. 2. C. de donat. Gabr. consil. 158. num. 4. & 6. lib. 1. Rim. iun. consil. 119. nu. 92. Barz. decis. Bonon. 94. num. 8.**

Et ita fuit resolutum.

R. P. D. PIROVANO.

Assisen. Crediti Dotalis.

Die Luna 21. Iunij 1632.

ARGUMENTVM.

Avus, si det, vel promittat nepti dotem, cuius contemplatione censeatur data, vel promissa, filij scilicet, vel eius propriae neptis.

SVMMA RIVM.

- 1 Haeredes pro virili, ad praestanda legata, tenentur.
- 2 Legatum ab Avo, neptibus factum contemplatione filij, non autem eius filiarum, censetur factum.
- 3 Avus, quando dat nepti dotem, vel promittit, videtur id facere, ut transeat primò ad filium, & brevi manu, ab eo, in neptem.
- 4 Avus, quando dat nepti dotem, non propter se, sed pro filio, quando filius solvere tenetur, vel propter filium, qui solvere non potest.
- 5 Et officium Aui in hac parte, circa neptem semper pendet ex officio patris, erga filium.
- 6 Avus, quando solvit dotem nepti, dicta dos provenit a patre, cuius contemplatione solvitur, vel promittitur, semper est ea imputanda in legitimam illius, debitam in bonis patris.
- 7 Avus dum dotat filiam, tenetur & ipsa imputare eam in legitimam, sibi debitam in bonis sui patris.
- 8 Avus tenetur dotare neptem ex legali necessitate.
- 9 Neptes sub nomine progemei comprehenduntur.
- 10 Avus, quando dotat neptem, an videatur eius personam principaliter contemplare.
- 11 Filias dotandi officium principaliter pertinet ad patrem, quando potest dotem dare.
- 12 Filius propriam filiam non habet in potestate vivente, Avo.
- 13 Non tamen ex hoc concludi debet, quod pater hoc casu non teneatur ad dotandam filiam.
- 14 Probationes non leves, sed vehementes adduci debent ad limitandam aliquam legalem dispositionem.

DECISIO CXLVI.

Dictum fuit haeredes Seriatii Lucatelli non teneri ad solutionem medietatis dotis Clarae vxoris Francisci Mitæ, & fororis Bernardini Lucatelli Seriatii nepotis.

Nam,

Nam, etsi Bernardinus senior mortens condiderit testamentum, in quo hæredes instituit Seriatum, & Papirium, eius filios, æquis portionibus, dote (que legauerit filiabus Papirii, tunc existentibus, nepe illis duabus, quæ nuperint in seculo secuta tria millia, pro qualibet earum: vltimæ verò dotē tantum nubenti in Domino congruam, & pro virili dicti hæredes ad præstanda legata teneantur; l. 2. C. de hæred. act. Cagnol. in l. hæredem, num. 16. ff. de reg. iur. Pinell. in l. 1. par. 3. num. 26. C. de bonis mater. Surd. decis. 90. num. 2. & 224. num. 21.

Attamen visum fuit cessare hanc obligationem in Francisco filio, & hærede Seriat, quia legatum ab auo neptibus factum, contemplatione Papirii, & non autem eius filiarum, censetur relictum, l. dotem dedit, ff. de collat. bonor. l. profectitia in princ. ff. de iur. dot. Alciac. præsumpt. 17. num. 1. regula 1. Menoch. præsumpt. 17. in princ. lib. 3. Gabr. de iur. dot. conclus. 3. in princ. Cephal. conf. 105. num. 23. lib. 1. plenissime Surd. conf. 118. num. 1. & seq. Honded. consil. 90. in princ. lib. 1. qui infinitos addunt pro hac opinione de veriori affirmantes, & prout hanc vii veriolem Rota admisit in hac eadem causa inter Bernardinum Iuniorem, & eundem Franciscum Mitam, cui fuit promissa dos per Tutricē dicti Bernardini, quando enim auus dat dotem nepti, vel promitti, videtur id facere, ut transeat primò ad filium, & breui manu ab eo in neptē, ut dicit Angel. in l. in quartam, num. 17. ff. ad l. Falcid. & semper auus dat dotem, non propter se, sed pro filio, quando filius soluere tenetur, vel propter filium, qui soluere non potest, & officium aui in hac parte circa neptē, & semper pendet ex officio patris erga filium, ut dicit textus d. l. dotem dedit, ff. de collat. bonor. & benè declarant Cephal. d. conf. 105. num. 38. & Honded. d. conf. 90. num. 1. & tunc, quia dos prouenit à patre, & cuius contemplatione soluitur, vel promittitur, semper est & imputanda in legitimam illius debitam in bonis patris, & sic in propriam rationem, non autem de tota hæreditate detrahendam, cum damno cohæredis, Cyn. in l. cum scimus, quæst. 5. C. de inoffic. testam. Crauet. consil. 219. num. 1. lib. 2. Cephal. dicto consil. 105. num. 23. lib. 1. Gabr. dicta conclus. 3. num. 2. de iur. dotum, & similiter dum peruenit ad neptem, tenetur, & ipsa imputare & in legitimam sibi debitam, in bonis sui patris, ut dicunt Angel. Alexand. & Ripa in d. l. in quartam, ff. ad leg. Falcid. & alij allegati per dictū Honded. conf. 90. num. 6. lib. 1. & per consequens semper excludatur à portione, de qua non debetur legitima.

Non obstat, quod auus & teneatur dotate neptem ex legali necessitate, per l. cognouimus, C. de hæred. instit. ibi, sed, & dotem pro filiabus, & neptibus, & in l. fin. C. de dot. promiss. ibi, pro sua dare progenie, sub qua progenie, neptes & comprehenduntur, Campeg. de dote, par. 1. q. 16. Socc. lun. in l. 1. num. 190. ff. solut. matrim. & cons. 79. num. 35. lib. 3. atque ita semper persona neptis, & non filij & principaliter videatur in legato contemplata, & cesset causa dotis profectitiæ.

Quia officium dotandi & filias principaliter pertinet ad patrem, quando potest dotem dare, ita expresse determinatur in d. l. finali, C. de dotis promiss. & in l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, & licet filius propriam filiam non habeat & in potestate, viuente auo, non tamen excluditur à necessitate dotandi, & obligatio aui accedit, tanquam accessoria, Auth. præsentia, C. de fideiuss. Burr. consil. 56. incipit Filius, Cephal. d. consil. 105. num. 39. & idem admittit Hond. dicto consil. 60. num. 26. lib. 1. quàmuis ipse moueat hanc difficultatem.

Non obstant coniecturæ voluntatis aui, quod magis contemplatione neptum, dotes legauerit, quam respectu Papirii filij, cum quibus intentionem posse declarari admittunt omnes supra allegati, pro contraria opinione, quia omnibus fuit responsum in resolutione * capta inter Bernardinum Iuniorem, & Franciscum Mitam, & ostensum, vel non releuare, vel leues esse, cum tamen debeant afferri vehementes, dum tendunt & ad limitandam præsumptionem l. dotem dedit, ff. de collat. bonor. Cephal. conf. 485. num. 32. Gabr. de iur. dot. conclus. 5. n. 7. Hond. conf. 99. n. 9. lib. 1. Et ita &c.

* De qua, vide in præcedenti decisione.

R. P. D. PIROVANO.

Senec. Coadiutoria.

Die Veneris 25. Iunii 1632.

ARGVMENTVM.

Pro integra actorum transportatione stat præsumptio, itaut contrarium asserenti incumbat onus probandi. Acta, quando dicantur verbaliter producta, & an illa sint transportanda. Contradictor legitimus, quis non dicatur.

SVMMARIVM.

- 1 Acta præsumuntur integrè transportata.
- 2 Productio, quando dicatur facta verbaliter.
- 3 Acta producta verbaliter, non egent transportatione.
- 4 Contradictor legitimus, non dicitur is, ad aliquid impediendum, dum non tangitur suum ius.
- 5 Aetas annorum 21. non est legitima ad Subdiaconatum.
- 6 Beneficium requirens aliquam qualitatem in accipiente, sufficit, quod ista habilitas interueniat intra annum, etiam à die adeptæ possessionis pacifice.
- 7 Beneficium requirens literaturam in Clerico, requiritur, quod ista qualitas interueniat de tempore examinis, & non post, vide num. 9.
- 8 Appellari potest à reprobatione examinerum.
- 10 Pars non est citanda, quando examinatur quis, ad effectum obtinendi aliquod beneficium.

DECISIO CXLVII.

Causa iterum * super eisdem proposita, dictum fuit, standum esse in decisio quoad secundam partem, & quoad primam recedendum.

Visum enim fuit gratiam Crescentij in omnibus narratis esse iustificatam, prout in decisione causæ fuit firmatum.

Nequè obstant, quæ replicantur de non integra transportatione Actorum, cum deficiant Indulta, & alia in productione specificata.

- 1 Quia regula est contra & dantem de non integra transportatione, nisi contrarium probauerit, Crauet. de antiq. temp. par. 2. num. 55. Rot. decis. 59. num. 1. coram Papa Gregorio XV. Contrarium autem probatum dici non potest eo ipso, quod non docetur de productione & reali per verba, tenoris, vel facto producti, vel animo rehabendi, vel Instrumentum incipit sic &c. quibus circumscriptis, productio & remanet verbalis, quæ in transportatione non est necessaria, Rota decis. 561. num. 10. par. 1. recent. & Add. ad supradictam decis. 59. coram Papa Gregor. XV. lausissime comprobant.

Non obstat falsitas narratiæ seruitij Ecclesiæ Coadiuti per 35. annos, nec obstat gratiam. Perinde valere, ac si expressum fuisset per 27. annos, cum non fuerit facta mentio litis, dum adhuc penderet.

- 4 Quia cum sanatio, & seu reuocatoria non tangat ius Capituli, ex quo non est & legitimus Contradictor, quando Canonicatus non vacat, ut in præfenti, tunc non est necessaria litis mentio. Innocent. in cap. mandatum num. 7. de rescript. Rota coram Papa Gregorio XV. decis. 221. num. 4. & coram bon. mem. Card. Canalcio in decis. 450. n. 3.

Denique non obstat, quod Crescentius, non habeat atatem

tem sufficientem ad Subdiaconatum ꝑ tanquã natus anno 1610. 11. Augusti, & gratia est expedita de anno 1630. 26. Augusti, itaut vix attigerit annum vigesimum primum.

6 Quia sufficit, quod habilis fuerit ꝑ ad faciendum se promoueri intra annum, etiam à die adeptæ pacificæ possessionis, cap. commissa de elect. in 6. c. si pro Clericis pauperibus de preben. cod. lib. 6. Abb. in cap. cum incunctis, §. inferiora num. 10. de elect. de qua habilitate respectu temporis hodiè dubitari non potest.

Receſſerunt autem Domini à prima parte, quia constat Crescentium fuisse examinatum, & approbatum, quatenus Canonicatus non habeat annexam præbendam Theologalem, vel Curam animarum, & ideò, cum non appareat Canonicatum habere dictas qualitates, examen suffragatur.

Non obstat, quod idem Coadiutor fuerit examinatus de mense Septembris præteriti in partibus, fueritque reprobatus; unde ad nouum examen de mense Maij sequentis in Curia non debuisset admitti, cum habilitas ꝑ requiratur de tempore examinis, non autem post, de quo tempore potuit ad discere, cap. si eo tempore cum glosa in verbo, effectus, de rescript. in 6.

Quia, & si ista qualitas litteraturæ sit talis, quæ possit superuenire, nec inferatur ex tempore præſenti in præteritum, ut dicit Menoch. de præſumpt. 24. num. 5. lib. 1. attamen quando reprobatus statim ꝑ appellauerit, & iudicem adiuuerit, & se obtulerit examini, non est, quod ei imputetur, etiam ꝑ si examen sequatur ex interuallo, Rota decif. 527. num. 3. coram Papa Gregor. XV. & 968. num. 7. coram bon. mem. Card. Seraphino, in quibus ponderatur tempus, quod consumitur in obtinenda citatione, cum inhibitione in compulſandis Actibus, in itinere de partibus ad Curiam, antequàm deueniatur ad secundum examen.

Nec releuat, quod postremum hoc examen factum fuerit absque partis citatione: quia partem ꝑ non esse citandam aperte senserunt, Innoc. in cap. finali in fine de trans. Pralat. Felin. in cap. fin. num. 36. de præſcript. & ratio est, quia huiusmodi clausulæ magis sonant in monitionem, quam in conditionem, ut aduertit idem Felin. num. 18. ut propterea magis sit satisfaciendum conscientiæ Executoris quàm parti opponenti in actu extraiudiciali.

Et ita &c.

* Causa hæc fuit proposita sub die 24. eiusdem mensis, & anni, & est decif. 138. supra in hac eadem parte.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Prænestina Censuſ.

Die Veneris 25. Iunij 1632.

ARGUMENTVM.

Pecunia numerata an requiratur in extinctione censuſ.

S Y M M A R I V M.

- 1 Compensatio admittitur in extinctione Censuſ.
- 2 In Censuſ extinctione, non requiritur pecunia numerata.
- 3 In Censuſ extinctione, licet requiratur actus retroſimilis, non tamen exigitur pecunia numerata.
- 4 Censuſ non posset cedi, permutari, aut donari, si in eius extinctione requireretur pecunia numerata.
- 5 Censuſ, creditore consentiente, potest extingui pro quacumque summa, & eo inuito pro parte considerabili.

Pauli Rubei. Decif.

6 Compensatio habet vim solutionis.

7 Compensatio est solutio.

8 Scriptura pro interesse habente, non probat.

9 In contractibus posteriora derogant prioribus.

DECISIO CXLVIII.

Censuſ venditus per Ioannem Vbertum Hieronymo Belo remansit valoris scut. 600. ut in decisione in hac causa facta 4. Martij 1630. * quare, cum dubitauerim, an integri fructus huius Censuſ deberentur, vel solum pro rata scut. 250. Rota bis censuit solum pro ista rata deberi, quæ sententia etiam hodiè placuit DD. ea demum ratione, quia vigore compensationis iste Censuſ fuit extinctus, prout eadem ꝑ compensatio admittitur in Censuſ extinctione ex allegatis in dict. decif. 4. Martij, * & in alia 14. Iunij 1630. * ad quorum corroborationem addi potest, quod in extinctione Censuſ non requiritur ꝑ pecunia numerata, ut fuit resolutum in causa Romana Censuſ 7. Februarij 1607. coram bon. mem. Atrebaten. in qua fuit dictum, quod licet in extinctione Censuſ requiratur actus retroſimilis, non autem exigitur pecunia ꝑ numerata, quia clausula illa, hanc autem saluiteram &c. de qua in Bulla Pij V. in extinctione non potest referri ad numeratæ pecuniæ interuentum, alioquin Censuſ non posset ꝑ cedi, permutari, aut donari, ut fuit etiam consideratum coram me in causa Beneuentana Censuſ 18. Martij 1613. & nouissime ponderat R. P. D. Leonardus Duratus Ord. Cler. Regul. in suo eleganti tractatu de Censibus quaest. 25. num. 59.

Quod autem Censuſ fuerit extinctus, per compensationem satis patet ex descriptione facta in libris Ioannis Vberti iuncta subscriptione, & approbatione Hieronymi de Belis.

Ad debitum enim dicti Hieronymi fuit scripta sequens partita, videlicet, Ad 9. Marzo 1590. s'è saldato il conto con il Signor Girolamo, & resta debitore di scudi 350. defalcatoſi tutti li frutti che lui haueua hauere da noi fino al dì detto, tanto del Censuſ, come del resto della dote, & altri denari spesi per noi, se n'è fatto il detto Instrumento per mano del Ricchetto, & se li sono anco menate buone le partite di ricontro. Et huic computo vna cum partis è regione de quibus statim dicitur, Hieronymus per hæc verba subscripsit. Io Girolamo Belo accetto, & confermo quanto di sopra è scritto da vna banda, & dall'altra, & affermo non solo questo conto, ma quant'ne sono in ogni altro libro di Giovanui Vberto mio Socero, quare cum ista subscriptio Belis ipsum afficiat, ut latè fuit dictum in alijs decisionibus, sequitur omnibus computatis Hieronymum remansisse debitorem in scutis 350. & sic Censum qui erat scut. 600. remansisse solum pro scut. 250. Clarum est enim, quod consentiente ꝑ creditore Censuſ potest extingui pro quacumque parte, & eo inuito pro parte considerabili, ex cumulatis in decif. facta 4. Martij 1630. versic. non obstat, quod Censuſ, quæ quidem rata in hoc casu, cum sit considerabilis, Hieronymus cogitur inuitus compensare, cum 6 compensatio ꝑ habeat vim solutionis, Cenc. de cens. part. 3. cap. 1. quaest. 3. art. 6. num. 5. & 6. & in Addit. num. 8. & 9. & est de mente Rotæ ex allegatis in decisione facta 4. Martij 1630. & quod compensatio ꝑ sit solutio, probat text. in l. si debitor. ff. qui pot. in pign. habe. latè Felin. in cap. suborta. numer. 2. de re iud. Tiraquell. de retract. consang. §. 3. glos. 3. num. 6. Crot. consil. 139. num. 7. Paris. consil. 121. num. 19. vol. 1.

Non obstat partita posita in regione ad creditum Hieronymi Belis sub 5. Martij 1590. videlicet 20. Octobris 1589. Deue hauere (scilicet Hieronymus) per vn semestre delli denari hauuti à Roma à cenſo dalui, sono stati scudi 600. delli quali n'ha hauuto fino ad hoggi scudi 367. come nelle partite si vede, di modo che restano in scudi 233. per li quali deue hauere per li frutti del semestre del dì sopradetto scudi 8. b. 74. ex quibus inferitur non esse habendam rationem istarum partitarum, cum in ista

V ad cre.

ad creditum Hieronymus remaneat creditor in solis scut. 233. nec fructus Censui correspondeant; nam pro responsione aduertebant Domini. Primò, quod ista partita est anni 1589. licet fuerit descripta s. Martij 1590. Secundò, quod eadem partita fuit descripta ante solidationem computorum, & in ipsa solidatione fuit illius habita ratio eo modo, quo debuit haberi, prout clarè deprehenditur ex dicta partita debiti Hieronymi, scripta 9. Martij. Ibi. *S'è saldato il conto con il Signor Girolamo*, & ibi. *Se li sono ancomenate buone le partite dirincontro*, & sic etiam ista partita posita è regione, vt dictum fuit.

Nequè facit, quod Hieronymus in proprijs libris descriptit se debitorem Ioann. Vberti in scut. 350. pro quibus dixit interesse non esse soluendum, hincquè constat noluisse extinguere Censum ex eo, quod si voluisset extinguere, non constituisset se debitorem, quod etiam comprobatur, dum per acta Ricchetti constituit se debitorem Ioann. Vberti. Nam omisso, quod illa scriptura tanquàm personæ interesse habent, non probat pro scribente, *leg. exemplo. l. rationes, & leg. instrumenta, C. de probat.* cum alijs per *Genu. descript. priuat. lib. 4. tit. 1. in princip.* cum dicta partita fuit scripta 9. Martij prout etiam eadem die rogatum fuit per Ricchetum Instrumentum, si dictum Instrumentum non obstat, nequè etiam obstat dicta partita, & quod dictum Instrumentum non obstat satis deprehenditur, quia de eo fuit facta mentio in partita libri approbata à Hieronymo, ex qua cum colligatur extinctio Censui pro rata scut. 350. patum refert, quod Hieronymus ante constituit se debitorem, cum hoc facere potuerit ad docem magis de suo debito, vt cautius posset per viam compensationis fieri pro illa rata extinctio Censui, & faciunt regulæ vulgares, quod in contractibus posteriora derogant prioribus, *l. pacta nouissima, C. de pact.*

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* * Prima est decisio 354. supra par. 5. recent. Altera verò tota in facto consistit.

R. P. D. MERLINO.

Romana Nullitatis Obligationis.

Die Lunæ 28. Iunij 1632.

ARGUMENTVM.

Contractus, quando non subiaceat vitio nullitatis, non obstante, quod in eius instrumento, Notarius non asseruit, quod contrahentes cognoscebat, cum hoc sit necessarium, iuxta reformationem felic. rec. Pauli V.

S V M M A R I V M.

- 1 Notarius, vel vnus ex testibus, si non cognoscat contrahentem, secundum reformat. Pauli V. contractus non sustinetur, & etiam requiritur quod de cognitione fiat mentio in instrumentis.
- 2 Et ista Constitutio nititur tantum ratione illa vt obuietur fraudibus, & suppositioni personarum, Notario ignotarum.
- 3 Ex Proemio mens, & ratio finalis Legislatoris apprimè colligitur.
- 4 Rationi finali, quæ est intrinseca, & prædominans virtus legis, quando satisficit, excluditur fraus, & con-

tractus sustinentur.

- 5 Forma aliqua in contractu, quando est inducta à lege, ad certum effectum, obuiandi scilicet fraudibus potest per equipollens adimpleri, & adimpleta, quando dicatur.
- 6 Persona suppositionis fraus, quando non possit considerari in aliquo contractu.
- 7 Fideiussor dilationem petendo à creditore, dicitur fateri fideiussoriam obligationem.
- 8 Fideiussor dicitur fateri fideiussoriam obligationem, si soluerit partem debiti.
- 9 Fideiussor aliquis, quod se obligauerit in aliquo contractu, ex quibus reddatur certum.
- 10 Contractus tunc irritantur, secundum reformat. Pauli Quinti ex omitta attestatione per Notarium, quod cognosceret contrahentem; quando negatur ab illo contrahente, in instrumento obligato se contraxisse.
- 11 Vnde cessat dispositio dñm contrahens contractum, & obligationem realem fassus est, tunc enim non sine dolo peteret annulationem contractus.
- 12 Ex Dolo, & culpa aliena, quis patrocinium non debet exquirere.
- 13 Forma substantialis in aliquo actu requisita, non potest, per equipollens adimpleri.
- 14 Forma in aliquo contractu, si sit inducta ad certum effectum, sat est, quod satisfiat menti Legislatoris illam formam inducenti, & ille ab eo cogitatus effectus sequatur.
- 15 Per Statutum, si requiratur pro forma, vt in instrumentis exprimat, nomen, agnomen, & cognomen contrahentium, satisfactum illi censetur.
- 16 Si quis nominetur, aliquo nomine singulari, ex quo æquè benè habeatur identitas personæ, & sic per equipollens.

DECISIO CXLIX.

Placebant Dominis fundamenta decisionis in hac causa, emanatæ sub die 27. Iunij anni præteriti coram me, in qua firmatum fuit obligationem Hippolyti ex eo nullam esse, quia non apparebat Notarium habuisse notitiam dicti Hippolyti obligati, nequè in instrumento attestatus fuerat, se cognoscere eundem contrahentem, prout exigitur à Constitutione felic. record. Pauli Quinti super reformatione Tribunalium, quæ procedit annullando actum, cum clausula decreti irritantis, & clausula sublata, &c. verum quia decisio prædicta emanauit Hippolyto tantum informante, hodie exhibitis iuribus pro Sauonantio, & diligentius ab eo propositis circumstantijs causæ, vtraque parte informante resolutum fuit, recedendum esse à decisio.

- Quoniam, licet clara sit dispositio reformationis Pauli V. quod ubi Notarius, vel vnus ex testibus contrahentem non cognoscit, & de huiusmodi cognitione tabello non testatur in instrumento, contractus non sustineatur; Tamen Domini animaduertent dictam Constitutionem, illam, dumtaxat niti ratione, vt obuietur fraudibus, & suppositioni personarum Notario ignotarum, alijsque imposturis provideatur, quibus fieri posset alterum pro altero in obligationis nexum non consentientem iniici, quod & habetur in proemio, ex quo mens, & ratio finalis legis apprimè colligitur, *l. 1. ff. ad M. acedon. l. fin. ff. de hered. instit.* Et propterea quocumque rationi finali, quæ est intrinseca, & prædominans virtus legis, satisficit, & excluditurque fraus, & personarum suppositio, cessare dispositionem reformationis, & obligationes atque contractus.

Etus sustineri dixerunt Domini; & quatenus etiam mentio huiusmodi cognitionis Notarij esset pro forma, cum tamen † sit inducta ad certum effectum, obuiandi, scilicet fraudibus, posse per æquipollens adimpleri, & adimpletam dici, dum intentus habetur effectus exclusionis fraudis, iuxta tradita per Cardin. Mantio. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 15. num. 42. Rota coram Cardin. Seraphin. decis. 309. num. 1. & decis. 1413. num. 3. & decis. 267. num. 6. part. 1. diuers.

In casu autem præsentis non posse considerari fraudem, 6 & personæ suppositionem † visum fuit apparere nedum ex eo, quia in instrumento, in quo deficit clausula, mihi Notario cognitus &c. reuera Hippolytus fideiussor intercessit, sed & quia idemmet Hippolytus præuia mentione præstitæ fideiussionis pro censu, consensit vnum ex fideiussoribus liberari, & Dom. Sauonantium subrogari, & sic propriam passus est, & confirmauit obligationem, vt in Summario num. 3. & † deinde dilationem ad soluendum petijt à creditore, Summario numer. 5. per quam pariter confessus fuit fideiussoriam obligationem, leg. ad solutionem, & ibi DD. C. de re iudic. Felin. in cap. quoad consultationem, numer. 7. de re iudic. Beco. consil. 106. num. 45. & seqq. & dixit Rota in Romana domus 13. Aprilis 1614. coram bon. mem. Vbaldo; & demum habita dilatione idem Hippolytus partem census, nempe scuta 100. ministerio Ioann. Francisci fratris persoluit, dict. Summ. num. 5. sicq. 8 † iterum obligationem ratam habuit, ad tradita per Crescent. decis. 1. de procurat. Surd. decis. 62. num. 13. & seqq. Cardin. Mantio. decis. 13. num. 10. Ex quibus omnibus bene deducitur reuera hunc Hippolytum fuisse illum, qui stipulante Notario, in primo instrumento fideiussor accessit; † indeque cessat omnis fraudis suspicio, & personæ suppositio, & videtur casus iste in Constitutione Pauli Quinti ommissus: ibi enim dum irritantur contractus ex omni missa per Notarium attestatione, † quod cognosceret contrahentem, præsupponitur negari ab illo contrahente in instrumento obligato, se contraxisse; vnde cessat dispositio dum contrahens contractum, & obligationem † realem falsus est, vt in casu præsentis, tunc enim non sine dolo peteret annulationem contractus, & ex culpa aliena, doloue 12 Notarij † patrocinium exquireret.

Non obstat, quod attestatio huiusmodi cognitionis Notarij, cum requiratur in actu, dicatur forma substantialis, 13 † adeo ut per æquipollens adimpleri non possit, Bart. in leg. vniuersa num. 5. C. de precib. Imper. offerend. cum alijs, quoniam immo hæc forma est inducta ad certum effectum, vt supra dictum est, & reformatio habuit scopum, vt euidentur fraudes, quemadmodum in simili censuit Rota in Romana societatis officij 5. Iulij 1627. coram me; vnde fat est, quod satisfiat menti Legislatoris † illam formam inducentis, & ille ab eo cogitatus sequatur effectus, Roman. consilio 433. numero 1. versiculo 7. considero, Ruin. consilio 137. numero 9. libro 1. Rota decisio 33. numero 4. & 5. parte 2. diuers. & in præallegata Romana societatis officij, coram me, & in his ferè terminis, quod si per Statutum requiratur pro forma, † vt in instrumentis exprimat nomen, agnomen, & cognomen contrahentium, satisfactum illi censeatur, si quis nominetur singulari aliquo nomine, ex quo æquè bene 16 † habeatur identitas personæ, & sic per æquipollens, tradit post alios Brun. in tractat. de forma, titul. quando censeatur aliquid traditum per forma, conclus. 12. colum. 5. sub S. ista ergo sunt, versic. & sic etiam procedit, & in titul. de potentia, & effect. form. versic. 3. prædicta conclusio fol. mihi 56.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

* Est decis. 62. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Clusina Parochialis.

Die Lunæ 28. Iunij 1632.

ARGVMENTVM.

Beneficia venientium ad Curiam, & recedentium ab ea, sunt reseruata, si isti decedant intra duas dietas, nulla habita distinctione Curialitatis, vel ne, quod tamen hoc non intelligitur, si talia beneficia sita sint in Vrbe.

S V M M A R I V M.

- 1 Dietæ legales solent computari viginti milliaria, pro quolibet die.
- 2 Beneficia venientium ad Curiam, & recedentium ab ea, vel decedentium intra duas dietas, sunt reseruata, & num. 12.
- 3 Et ita reseruatio habet locum, siue isti sint Curiales, siue non, & nulla habita distinctione negotiorum. vide num. 5. & num. 11.
- 4 Text. in cap. præsentis, de præben. in 6. generaliter loquitur.
- 5 Capit. præsentis. de præben. in 6. est intelligendum discretiue.
- 6 Sedes Apostolica, & Romana Curia idem est.
- 7 Cap. 2. de præben. in 6. nullam constituit differentiam ad effectum reseruationis, inter Vrbem, & Romanam Curiam, de morientibus apud Sedem.
- 8 Cap. præsentis de præben. in 6. declaratur.
- 9 Curialitatis distinctionem, Stylus Datariæ numquam attendit, quando agitur de reseruatione beneficiorum vacantium, apud Sedem, quæ non sunt sita in Vrbe.
- 10 Auditor Cameræ negari non potest, quin sit de primarijs Iudicibus Curie.
- 11 Curialitatis qualitas, requiritur in decedente apud Sedem, ad hoc vt eius beneficia sita in Vrbe, sint reseruata.
- 12 Papa, si beneficia vacantia apud Sedem intra mensem non conferat, expirat reseruatio.
- 13 Cap. Statutum, de præben. in 6. est antiquatum, & abrogatum, per Extrauag. Bonifac. VIII. prima, de præben.

DECISIO CL.

VAcante Beneficio, de quo agitur de mense Iunij 1630. de eo, ordinaria auctoritate fuit prouisus Franciscus, & postea Sebastianus illud obtinuit à Sede Apostolica, cum narratiua, quod vacauerit per obitum Dominici Ferrini, qui prius accesserat ad Vrbem, & mox recedendo intra duas dietas obiit; & ex inde idem Sebastianus obtinuit Breue de capienda possessione nomine Cameræ, ac sententiam super Immissione, & declaratoriam. Cæterum appellatione interposita rescriptum fuit cum clausula, arbitrio, super quo, cum esset suscepta disputatio, ordinatum fuit, vt videretur de bono iure, apposito sequestro, & hodie eo discusso, dictum fuit constare de bono iure Sebastiani prouisi Apostolici.

V 2 Quia

Quia ex testibus datis formiter examinatis, constat Dominicum venisse ad Urbem, & adhuc febricitantem à Curia recessisse, ac in terra Cottanella obiisse, quæ cum reperitur intra duas dietas legales, dum ab Urbe distat per 35. milliaria tantum, ut dicunt Testes dati, & Communitas eiusdem Terræ fidem facit, & dictæ autem dietæ legales soleant computari viginti milliaria, pro qualibet die, *l. vicina millia, quæ est prima, ff. si quis cau. & hoc ipsum determinat glos. in cap. presenti, in verbo legales, de prab. in 6. inde colligitur clara reservatio desumpta ex cap. presenti, in princip. de prab. in 6. in qua constitit substantia boni iuris Sebastiani, ubi reservantur Beneficia venientium & ad Curiam, & recedentium ab ea, & decedentium intra duas dietas, quæ etiam clariùs reperitur in *Extrauag. Ad regimen*, innouata per regulas, secundum *Pur. decis. 100. in fine, lib. 3. ibi, necnon quorumlibet pro quibuscunque negocijs ad Romanam Curiam venientium, seu etiam recedentium ab eadem, si in locis à dicta Curia ultra duas dietas legales non excedentibus, forsan obierit.**

Et in hac reservatione non est & constituenda differentia personarum ad Urbem venientium, aut recedentium, siue Curiales sint, vel non; nam in textu, & Legati, & Nuntij Sedes includuntur, & demùm & qui vis alij, quæ verba exponuntur per *Glos. siue Curiales, siue non, & eundem sensum habuit Gulielmus de Monte Lauduno in d. capit. presenti, & verumquæ Rota sequuta est in causa Sabinen. beneficij 24. Martij 1631. coram Domino meo Verosilio.*

Similiter nequæ distinguenda sunt & negocia, pro quibus, quis Curiam ingreditur, & ab ea recedit, scilicet peregrinationis, recreationis, negociationis, litis, & similibus, aut pro eisdem, ad quos destinantur accedentes ad Urbem, & postea recedentes, quasi in hac parte Vrbs ipsa sit distinguenda à Curia, nam si ad Urbem, nulla adfit reservatio; Si vero ad Romanam Curiam intret reservatio; prout eundem textum in *cap. presenti* discretiue & videntur intellexisse Ioan. Andr. ibidem num. 5. Gemin. num. 4. Butr. num. 5. dicentes Sedem Apostolicam, & Romanam Curiam idem & esse, & ideo posse inferri huiusmodi distinctionem, secundum qualitatem negociorum, & eorum, cum quibus negocia veniant pertractanda.

Quia sicuti in principali reservatione, de qua in *cap. 2. eiusdem tituli de prab. in 6. de morientibus*, & apud Sedem nulla constituitur ad effectum reservationis differentia inter Urbem, & Romanam Curiam, nisi in limitatione casuum expressorum in secunda parte dicti *cap. presenti*, ut plenè firmatur in eadem *decis. Sabinen. beneficij*; ita nec etiam est habenda ratio dictæ distinctionis in ampliacione reservationis, quoad accedentes, & recedentes à Romana Curia, de qua in *d. cap. presenti*, & in prima disponitur de venientibus, & recedentibus à Romana Curia, qui obierunt intra duas dietas, & de hac non est quæstio inter scribentes, quod quis veniat ad Urbem, vel ad Curiam, & stylus Dataria, semper fuit non attendere hanc distinctionem; secunda vero pars est, quæ incipit ibi, *Idem est si aliquis Curialis, & in casibus ibi expressis bene est habenda ratio Curialitatis*; sed de prædictis nunc non agitur, & quatenus daretur, ut ad qualitatem negociorum esset recurrendum pro distinctione & Curialitatis, difficultas sublata remanet per *Extrauag. ad Regimen*, semper innouatam per *Regul. Cancellaria*, ut dicit *Pur. alleg. decis. 190. lib. 3. ubi pro quibuscunque negocijs, venientes, & recedentes, & morientes intra duas dietas & includit; & nihilominus siue attendatur negocium tractatum coram A. C. siue coram Cardinali Episcopo Sabinen, de quibus deponunt Testes dati, semper negocia prædicta ad Curiam pertinent; nam quod ad A. & C. negari non potest, quin sit de primarijs Iudicijs Curia; *Clem. Ne Romani, in verbo, expirare, de elect.* quod verò ad Cardinalem Episcopum, cum habeat suas facultates, de quibus in Breui dato, exercendi iurisdictionem in Curia, non potuit Dominicus intrare Urbem, quin ad Curiam venerit, in qua negocia iudicialia tractantur. Demùm ad eundem effectum reservationis non est ha-*

benda ratio Beneficiorum vacantium per obitum prædictorum, nisi quando morientes obtinent Beneficia sita, & in loco Curia, prout sunt Cappellania, Clericatus, & Beneficiati Ecclesiarum Urbis, quæ ex clara dispositione *d. cap. presenti, §. sane*, debent morientes habere qualitatem Curialitatis ad eundem effectum reservationis, prout refert *Simonett. de reservat. quæst. 30. & exinde emanarunt infinitæ decisiones, in Romana Clericatus, Romana Beneficiatus, Romana Cappellania*, quæ recensentur in *decisione Sabinen. Beneficij*, inter quæ Beneficia, non est, de quo agitur, sed in Diocesi Clusina, ut narratur in literis Sebastiani.

Non obstat, quod obitus Domini contigerit die primo Iunij, prouiso vero Papæ legatur die 14. Iulij, & sic post 15 & mensem à quo reservatio expirat per *cap. Statutum, eod. tit. de prab. in 6.*

Quia dispositio & dicti *cap. Statutum* fuit antiquata, & abrogata per *Extrauag. Bonifacy VIII. prima, de prab. incipit Pie sollicitudinis*, de qua abrogatione testantur *Rota decis. 12. de prab. in nou. Lap. alleg. 96. Simonett. de reservat. q. 30. Gomez in reg. de triennial, quæst. 31. num. 5. & quàmvis non defuerint, qui contrarium defendant; verior tamen, & certior probatur Gonzal. super regul. 8. in proem §. 6. num. 148. Garzias de benefic. par. 5. c. 1. nu. 100. qui contrarijs satisfaciunt, & responsiones datæ placuerunt Dominis, & cum illis transferunt.*

Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Assurationis.

Die Lunæ 28. Iunij 1632.

ARGUMENTVM.

Tractatur de assuratione Nauium, quando scilicet dicatur venisse casum obligationis. Et nonnulla circa nomē Nauium. Testes in concursu, qui præferantur.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligationis casus, quando euenit, tunc statim dicitur commissa stipulatio, & ex ea agi potest.
- 2 Identitas, quando certior reddatur.
- 3 Navis qualibet suo nomine proprio nominatur, ut eui-tetur incertitudo, quæ in appellatiuis genericis causatur.
- 4 Navis, quando asscuratur, non intelligitur asscurata ea, quæ à proprietate verbi Navis discordat.
- 5 Significatio duplex, quando concurret in aliqua re, tunc magis propria est sequenda, & tenenda.
- 6 Navis nomen, certam, & indiuiduam speciem nauigij non continet, sed magis generis est, comprehendens plures species Nauium, sub se.
- 7 Probatio non debet esse possibilis, sed necessaria.
- 8 Regulam habens pro se, dicitur habere intentionem fundatam.
- 9 Testis deficiens in ratione, non probat.
- 10 Testis non informatus, de re super qua examinatur, non attenditur.
- 11 Navis nomen est genericum, & conuenit pluribus nauigijs.
- 12 Testium dicta, quæ obscurantur, & reuocentur à contrarijs probationibus non attenduntur.

13 Homines

- 13 *Homines distinguuntur inter se ex proprio nomine, quamvis toti sint homines.*
 14 *Peritis in arte statur.*
 15 *Testes, qui in suo dicto ostendunt se peritiores, & verisimilia deponunt, praferuntur alijs.*
 16 *Contractus ex conventionem partium legem accipiunt.*

DECISIO CLI.

Resolutum fuit sub die 18. Iunii 1631. factum esse locum Affecurationi Navis depradata; & hodie eadem dispositione reassumpta; idem fuit responsum.

- Quia factum depradationis non controuertitur; nec per consequens potest dubitari, quod statim fuerit commissa stipulatio, & ex ea agi possit, per *l. fenerator. versiculo si Navis. ff. de Nav. Fenor. Specul. in titulo de oblig. & solut. in principio. Castren. in leg. nauem Saiphei. num. 4. ff. de locat. & conduct. cum alijs in prima decisione allegatis*, & quaestio de certitudine nauigij affecurati videbatur sufficienter sublata ex denominatione eiusdem Navis nuncupatae l'Elefante ex Patrono, seu Gubernatore, & Magistro Iacobo de Cormeljs Belga; maxime quando, & nomen alteri Nauigio non convenit, & persona Magistri non praestit pluribus Nauibus, ut in praesenti probatur: quia tunc identitas certior redditur, *Bartol. in l. demonstratio falsa. num. 14. ff. de cond. & demonstr. cum allegatis per Gratian. discept. 883. num. 3. & 4. & magis ad rem hanc, idem Bart. in l. quod in rem 24. §. & si navem. ff. de legat. primo*, dicens, quod ideo quilibet Navis suo nomine proprio nominatur, ut euitetur incertitudo, quae in appellatiuis genericis causatur, *Stracca de Mercat. tit. de Nauibus par. 2. num. 23. & de Affecur. glos. 8. num. 1. versic. de nauibus.*

- Non obstat vnicum, & quod semper fuit principale fundamentum Affecurantium, scilicet in chirographo affecurationis esse factam mentionem de Naui, quae non genericè in contractibus affecurationum est accipienda, sed proprie, & specificè tanquam distincta ab alijs nauigijs, ut dicunt Testes examinati post extensionem Decisionis, quae reuidentur; ut propterea affecurata Naui non intelligatur affecurata Vrca, quae à proprietate verbis, Navis, discordat, & ab ea nedum in contractibus non sit recedendum, *Manic. de contr. lib. 22. titulo 14. numer. 3.* sed in concursu duplicis significationis magis propria veniat sequenda, & tenenda; ut dicit idem *Manic. dict. lib. 22. tit. 16. num. 6.*

- Quia cum dicta Testium praedictorum tendant contra regulam in prima decisione firmatam, quae nempe nomen Navis, certam & individuum speciem nauigij non continere; sed magis generis esse, comprehendens plures species Navium sub se, per *l. primam, §. magistrum autem, versic. Navem accipere debemus, ff. de exercit. Act. l. prima. §. aut Prator. ff. de Fulmin. l. 2. ff. de capt. & post lim. reu. §. l. 1. C. de manib. non excus. lib. 1. l. finali. ff. de fund. instruct. debent in dicto concludere hanc negatiuam, contra regulam, & per rationes indubitatas; alijs probatio erit possibilis: sed non necessaria, & reuelans, prout requiritur contra habentem regulam pro se, qui dicitur habere rem certam, *Bart. in l. secunda, in principio. ff. si quis in ius vocat. Becc. consil. 7. num. 17. Surd. decis. 75. num. 8. & habere fundatam intentionem, Dec. in l. prima in 2. notab. ff. de regul. iur. Socin. in l. consil. 182. num. 5. volum. 2. idem Surd. decisione 126. numer. 2. tales autem ex discussione depositionis illorum esse non videntur, non primi duo Testes absque interrogatorijs affecuratorum examinati: quia Primus super septimo dicit se nescire, quod reperitur nauigium, quod appelletur Vrca; & tamen ab omnibus alijs conuincitur, adesse; secundus verò deficit in ratione; dum super tertio, & sexto, respondit secundum suam intelligentiam, quod intelligatur facta affecuratio de Naui effectiua, quae nihil concludit, non probata, eminenti peritia ex qualitate Testium, qui sunt proxe-**

- netae, iam exclusa, praeterea confundunt intelligentiam Navium, quas dicunt effectiuas; dum asserunt, quod Barcha, Pollacha, Saettia, Tartana non sint Naues; sed non propterea argumentum à sufficienti partium enumeratione concludunt, quod scilicet Vrcae, Bertoni, & similes non sint Naues; similiter, & alij tres Testes, cum Interrogatorijs, examinati; quamvis super articulis dicant adesse Naues effectiuas ab alijs nauigijs distinctas; attamen dum interrogantur, deteguntur male informati de rebus maritimis; nam primus, iuxta nonum ignorat, quae sint nauigia de Alkobordo, & ostenso folio, in quo Vrcae sub diuersis formis erant delineatae, non recognouit illas ab alijs nauigijs; secundus verò Testis non negat nomen Navis esse genericum, & convenire pluribus nauigijs, quamvis neget nomen Navis convenire Vrcae; sed in ratione decipitur; dum dicit iuxta nonum, non convenire propter diuersitatem puppis, quam, & ipse conuincitur ignorare; dum ostenso eodem folio, in quo puppa non differunt, Vrcae pro Naui assignat; demum tertius ex praedictis ignorat, quid sit Navis Characca, & super eodem folio confundit se nuncupando vnam ex praedictis formis delineatis, Galeonum, alteram Bertonium, & tertiam Navium, quod proprie pertinet ad eos, qui ultra crepidam manum apponunt.

- Ceterum si aliquid esset deferendum praedictis Testibus, quod id totum obscuratur, & remouetur ex contrarijs probationibus Affecuratorum; nam duo Testes formiter examinati, magis distinctè, & per rationes concludentes probant, navis nomen pluribus nauigijs convenire, nec reperiri speciem nauigij, quae vni tantum conveniat; ut propterea soleant nuncupari, & appellari nomine particulari ad distinguendum individuum à sua specie; prout inter homines fit homo sicuti Petrus; & ulterius distinguunt Naues de Alkobordo ab alijs inferioris qualitatis, quae nuncupantur Vascelli, non autem Naues, cum quibus conveniunt attestaciones Consolatium Urbis, Neapolis, & Liburni, quibus Rota solet multum deferre, quod vti de re maritima bene informati, & prout verè fidem adhibuit in decis. 126. num. 1. coram Papa Gregor. XV.

- Quare si etiam ageretur de concursu, non autem ad infirmendam Affecurantium probationem, prout verè tendit hac postrema probatio; essent nihilominus praefereendi Testes Affecuratorum, quia quod Peritiores in dicto se ostendunt, verisimiliora deponunt, & cum regula iuris se conformant, *Rota decisione 748. numero 6. parte 2. recent. & 239. numero 2. 449. num. 5. 472. num. 3. coram Papa Gregor. XV.*

- Demum non obstat, quod Testes Affecurantium deponant, & concludant de consuetudine in apochis affecurationum solere exprimi qualitates particulares ipsarum Navium.

- Quia sufficit respondere non adesse legem prohibitiuam, & actus annullatiuam, si secus actum fuerit; interim autem contractus legem accipiunt ex conventionem partium, *l. prima, §. si conuenerit, ff. de positi. l. legem, C. de pact. Manic. de contract. lib. 1. tit. 14. num. 5.*
 Et ita &c.

* Est decis. 54. supra in hac eadem parte.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana de Pacificis.

Die Luna 5. Iulij 1632.

ARGUMENTUM.

De praelatione circa haeredes.

S V M M A R I V M.

- 1 Prælatio in heredibus, quando considerari possit.
- 2 Coniunctum præferri disiuncto, quando hoc dicimus, significamus etiam disiunctum esse vocatum, licet post coniunctum.
- 3 Mulier agens hypothecaria præfertur creditoribus anterioribus.
- 4 Prælatio non cadit, nisi inter personas habentes ius in eo, in quo prælatio datur.
- 5 Testatoris verba, qualiter sint intelligenda.
- 6 Personæ omnes, inter quas Testator declarat se velle servari prærogatiuam, censentur vocati ad hereditatem unam post aliam.
- 7 Prælatio non inducit ex necessitate vocationem.
- 8 Filij in conditione positi non censentur vocati.
- 9 Text. in leg. Lucius, ff. de hered. instit. declaratur, & num. II.
- 10 Filij in conditione positi, possunt aliquod commodum sperare, per accidens.
- 12 Textus in leg. cum plures. 78. §. pater. ff. de leg. 2. declaratur.
- 13 Priuatio in certo, & speciali casu, præsupponit vocationem in alijs casibus.
- 14 Inclusio vnius, est exclusio alterius.
- 15 Hoc tamen non procedit, quoad ea, in quibus, vel eadem, vel maior ratio includendi militat.

DECISIO CLII.

Tiburtius Pacificus instituit hæredes vniuersales Pacificum, Statilium, & Alexandrum filios, quos & eorum filios, & descendentes masculos legitimos, & de legitimo matrimonio natos ad inuicem substituit, exclusis semper fœminis, ita ut linea vnus alteri succedat, Quibus omnibus deficientibus sine filijs legitimis, & naturalibus, & sic in casum extinctionis lineæ masculinæ legitimæ, & naturalis, omnium, & singulorum dictorum suorum filiorum, voluit, quod succedat, & succedere debeat Agapitus Pacificus eiusdem testatoris ex fratre nepos, & eius descendentes legitimi, & naturales masculi, de legitimo matrimonio procreati, fœminis & naturalibus, & ex eis descendentes semper exclusis. Et decedente Agapito, & suis filijs, & descendentes, ut supra, si superfluit fuerint sibi filia fœminæ, & descendentes fœminei sexus, voluit, quod ipsæ non præferantur filiabus fœminis, & descendentes fœminei sexus ex dictis Pacifico, Statilio, & Alexandro, & eorum descendentes, ut supra, seu illorum altero, quinimod tali casu voluit illas, & descendentes ex eis præferri in successione, & quatenus non extarent filia filiarum filiorum, & earum descendentes, voluit isto casu naturales, seu quomodolibet illegitimos masculos ex filijs succedere, & præferri filiabus fœminis, & descendentes etiam legitimis, & naturalibus, ex fœmineo sexu ex dicto Agapito.

Post obitum Pacifici, & Alexandri, vitimo loco decessit Statilius nullis superstitis filijs, & sic extincta linea ipsius testatoris, cum iam eum prædecesserit Agapitus relictis filiabus fœminis. Dubitavi an constaret de fideicommissio ad earum fauorem, & affirmatiue fuit resolutum, quia cum Testator noluerit filias Agapiti præferri filiabus filiorum, aut illegitimis, sed voluerit filias filiorum, & descendentes ex eis, necnon illegitimos in earum defectum præferri, hæc

- 1 † prælatio in casu isto non potest considerari, nisi data omnium vocatione, §. præferuntur inst. ad Terull. sic enim,
- 2 cum dicimus coniunctum † præferri disiuncto, significamus etiam disiunctum esse vocatum, licet post coniunctum, l. unica, §. his ita definitis, C. de caduc. tollend. l. hæredes sine

partibus 63. ff. de hered. instit. l. prima, §. idem est, ff. de usu-fruct. accresc. & simili modo, cum † dicimus mulierem agentem hypothecaria præferri creditoribus anterioribus, vti quæ supponimus etiam creditores anteriores habere hypothecam, sed in ea mulierem esse potiorē, leg. vlt. C. qui potior. in pign. habeant. §. fuerat, instit. de action. §. his consequens. Auth. de equalit. dor. collat. 7. alias enim, hypothecam non haberet si frustra de prælatione disputaretur, quia

- 4 † prælatio non cadit, nisi inter personas habentes ius in eo, in quo prælatio datur, toto tit. ff. qui potior. in pign. habeantur, & propterea dicendum est, quod verba testatoris
- 5 † denotant ordinem succedendi, non verò totalem exclusionem, l. 2. §. si mater, & §. cum enim ff. ad Terull. Vnde fit, quod omnes personæ, inter quas Testator declarat, se velle seruari prærogatiuam censi debeant ad † hereditatem vocatæ gradatim, vna post aliam, ut ferè in istis terminis post rationes prædictas, considerat, Bellonus in consil. 72. num. 31. cum seq.

7 Non obstat, quod prælatio † non inducit, ex necessitate, vocationem, ut in l. Lucius, la seconda ff. de hered. instit. in qua datur prælatio respectu substituti, necdum fratri expressè vocato; sed etiam filijs fratri, positis in conditione, qui propterea † non erant vocati, ut ibi in fine: Non enim fratrem solum heredem prætulit substitutis, sed etiam eius liberos, & ibi glos. dicit, quod cum filij in conditione positi nō sint vocati tacite, præferuntur substituto, scilicet ab intestato. Nam fuit responsum hæc non applicari ad casum nostrum, cum non agatur de excludendo substituto, aut de fauore grauati iuxta casum dictæ legis † Lucius; cōditio enim si sine liberis, de qua in dicta lege, principaliter ponitur in fauorem grauati, ut minus censeatur gtauatus, ut est de natura omnium conditionem, quæ ponuntur ad suspendendam dispositionem, non autem ad disponendum. Bart. in l. illis liberis, ff. de condit. & demonstr. & in l. Lucius, ff. de aliment. & cibariis legat. Alciatus consil. 128. num. 7. & 8. & licet ipsi filij † in conditione positi possint aliquod commodum sperare, id est per accidens, si Pater grauatus voluerit illis filijs relinquere, quod non est in consideratione, ut in l. si quis neque causam, ff. si cert. petat. & sic in casu dictæ l. Lucius, la seconda, vtrique prælatio intelligitur ad exclusionem substitutorum, de qua ibi principaliter dubitabatur, Alexander Trentacinius de substitut. par. 4. cap. 11. num. 21. versic. iste textus ex dictis ponderationibus. Ludouicus de Casanate cons. 48. num. 3. sed dicta non applicantur ad casum nostrum, quia filia Agapiti non sunt posita in conditione, ad exclusionem substituti, sed solum ad effectum prælationis filiorum testatoris, & earum descendentes, & illegitimorum, quare non intrat ratio dictæ l. Lucius, quod filij in conditione positi præferuntur substituto ab intestato; si Pater grauatus voluerit illis filijs relinquere, & ut minus ille censeatur grauatus, quia in hac dispositione, licet filia Agapiti fuerint posita in conditione, id tamen non fuit fauore ipsius Agapiti ad exclusionem substituti, neque etiam eis poterat debet successio ab intestato, cum alij expressè essent vocati, etiam testator voluerit per fideicommissum præferri in successione filiabus dicti Agapiti, filias filiorum, & eorum descendentes, necnon illegitimos. Vnde dicendum est nos versari in puris terminis, quando in dispositione, vnus in successione alteri præferatur, quo casu ex supradictis omnes sunt vocati gradatim, vnus post alterum.

Et resolutio principalis confirmatur ex textus in leg. cum plures 78. §. Pater. ff. de legat. 2. vbi Pater instituta filia, sic disposuit: Peto cum morieris, licet alios quosque filios susceperis. Sempronio nepoti meo plus tribuas in honorem nominis mei, & subdit textus. Necessitas quidem restituendi nepotibus viriles partes procedere videbatur, qui quidem

- 12 † textus, licet ex hoc videatur disponere, quod comparatiuum præsupponit positium, ut ibi notat Bart. ratio tamen bene facit ad propositum, quia cum in hoc casu adsit fideicommissum ad fauorem filiarum, filiorum, & illegitimorum, quibus noluit præferri filias ipsius Agapiti, videtur per necessè resultare fideicommissum in euentum, in quem, nec filia filiorum, nec illegitimi adessent, cum testator non simpliciter

simpliciter excludat filias Agapiti, sed solum, quod non
 13 præferantur in dictis casibus, & sic ꝑ privatio in certo speciali casu, præsupponit vocationem in alijs casibus, videlicet non existentibus filiabus fœminis filiorum, & illegitimis, l. decem. 117. ff. de verbor. obligat. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata. l. nec. virilem 20. ff. ex quibus caus. maior.
 14 Neque obstat, quod ꝑ inclusio vnus, est exclusio alterius, ideoq; cum sint incluse filia filiorum, & illegitimi, resultet exclusio filiarum Agapiti, l. cum prator, ff. de iudic.
 15 Quia hæc regula non habet locum, quoad ea in ꝑ quibus, vel eadem, vel maior ratio includendi militat, glos. in d. l. cum prator, in verbo videtur, in princ. Felin. in cap. nonne, num. 5. de præsumpt. Dec. in cap. secundo requiritur, num. 7. de appellat. Benincas. in §. actionum, num. 217. instit. de action. Gerardus Mazolus conf. 10. num. 28. Scradervus conf. 14. num. 298. vol. 1. Surd. conf. 543. num. 41. in fin. vol. 4. At in casu isto, vt supra probatum fuit militat eadem ratio includendi gradatim filias Agapiti, sicuti filias filiorum, & illegitimos, cum Testator illas non simpliciter excluderit, sed solum extantibus dictis filiabus filiorum, & illegitimis.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Tridentina Decanatus, & Canonicatus,

Die Lune 5. Iulij 1632.

ARGUMENTVM.

Immissionem, si quis petat ex capite reservationis, quid probare teneatur, & quid, quando aliquis est gratiosè subrogatus, Beneficia cadunt sub reservatione, cum sua qualitate. Immissus semel in possessionem amplius immissionem petere non potest, & quando secus.

SVMMA RIVM.

- 1 Dignitates primæ in Cathedralibus sunt reservata.
- 2 Immissionem, si quis petat, ex capite reservationis, tenetur iustificare totam gratiam principalem.
- 3 Aïors probatur ex partita libri extracta per Parrochum.
- 4 Probatio nulla est maior, quam propriæ oris confessio.
- 5 Dignitates Ecclesiasticæ, quàmvis sint electivæ, nihilominus cadunt sub reservatione.
- 6 Beneficia, quæ sunt debita certo generi personarum, cadunt sub reservatione cum sua qualitate.
- 7 Privilegium concessum, motu proprio, non eget aliqua iustificatione.
- 8 Subrogato gratiosè, quando est concedenda immissio, sufficit, quod doceat de reservatione, Clericatu, & obitu defuncti in possessione.
- 9 Clericatus probatur ex literis patentibus.
- 10 Possessio instrumentalis alio non existente in possessione, satis illam probat.
- 11 Possessor semel, semper præsumitur possessor usque ad obitum.
- 12 Et hæc præsumptio habet locum, quando allegatur ab ipso possessore, vel eius successore, quod procedit etiam in subrogato gratiosè. num. 13.

- 14 Immissus semel in possessione m, non potest iterum petere immissionem.
- 15 Immissus semel in possessionem, debet agere remedio retinendæ, vel recuperandæ.
- 16 Immissio, quando non fuit effectuatâ, tunc cessat ratio, quod quis debeat agere remedio retinendæ, vel recuperandæ.
- 17 Intrusio, non datur sine possessione.

DECISIO CLIII.

Ioannes Tudeschinus, qui obtinuit à Sanctiss. D. N. prouideri de Decanatu Ecclesiæ Tridentinæ, in supplicatione narrauit, dictum Decanatum esse primam dignitatem, in subrogatione verò gratiosa, expressit reservationem ex eo, quod idem Decanatus vacauit de mense Septembris. Vnde non est agendum de reservatione ex eo, quod Decanatus sit prima dignitas, quia licet sine difficultate primæ dignitates in Cathedralibus, ꝑ sint reservata, ex deductis per Gonzal. glos. 51. num. 55. & Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 256. & fuit latè deductum in causa Burgen. Præpositura 27. Iulij 1621. coram Eminentiſſimo D. meo Card. Verospio; Autamen d. Ioannes non potest vii ista reservatione, cum non iustificet totam gratiam
 2 principalem, ꝑ prout teneretur iustificare, si ex isto capite reservationis peteret immissionem, Rota decis. 70. num. 1. & decis. 715. num. 3. par. 3. recent. & dixit distinguendo Rota in causa Burgen. de Pancorup 28. Nouemb. 1588. coram Gypf. & meis temporibus in causa Miranden. Parrochialis 17. Maij 1600. coram bon. mem. Penia, discussio tunc plenè articulo, præsertim per recol. mem. Hieronymum Cardinalem Pamphilium, tunc insignem nostri ordinis Auditorem.

Agendū est igitur de reservatione, ex vacatione de mense Septembris, quam vacationem potuit capere Ioannes, cum in eadem supplicatione diuersæ, non autem contrariæ gratiæ possint expediri, vt in causa Vallisoleana. Scholasticaria 17. Iulij 1602. coram bon. mem. Cardinali Lancelotto, & in causa Nouariens. Beneficij 5. Iulij 1610. coram me, in quibus aliæ decisiones allegantur, & passim sine difficultate feruatur. Quod autem iste Decanatus vacauerit de mense Septembris, & iste mensis sit reservatus, primum probatur ꝑ ex partita libri extracta per Parrochum, Rota in recent. decis. 70. num. 4. par. 1. & decis. 605. num. 4. par. 2. & coram me in decisione impressa 428. num. 1. maxime cum concurrat ꝑ confessio Capituli se opponentis, l. cum re, C. de transact. Rol. conf. 75. num. 25. lib. 2. Caput aq. decis. 107. num. 2. par. 3. Secundum verò, quod mensis Septembris sit reservatus, probatur ex concordatis ipsis, & non controuertitur. Vnde cum Decanatus verè sit prima dignitas in Cathedrali Tridentina, & vacauerit in mense Septembris reservato, nedum potest capi reservatio, ratione temporis, etiam quod ista ꝑ dignitas esset electiva, quia nihilominus est reservata, & fuit resolutum in causa Paderbonen. Præpositura 30. Maij 1588. coram Bubalo, quæ habetur apud Georgium Branden. in suo tractatu super concordatis n. 3. & latè ibidem Greg. quest. 7.

Ex prædictis licet firmata sit reservatio, dicebatur tamē, illam non posse suffragari Ioanni, quia ex Indulto Clem. VIII. assumendus in Decanum debet habere certas qualitates, ibi, Ac Decanus eiusdem Ecclesiæ, (scilicet Tridentina) dignitatem inibi post Pontificalem maiorem obtinens. Germanus ex utroque Parente, & linguam Germanicam sufficienter loquens, & in Sacerdotio constitutus esse debeat, & inde inferebatur, quod cum Decanatus esset ꝑ debitus certo generi personarum, cadit sub reservatione cum sua qualitate, quam non habet Ioannes, vt conciliando decis. Put. 160. lib. 2. in correctis, & Verall. mibi 314. lib. 2. in manuscript. & glos. magn. in fine, inc. cum Ecclesiæ tua, de præben. in 6. Aeneas de Falcon. tract. de reservat. quest. 3. principali, num. 22. Gasp. de Perusio tract. de reservat. cap. 2. num. 13. dixit Rota in causa Tirasonen. inuali-

validitatis presentationis 19. Ianuarij 1583. coram Robu-
sterio, & coram bon. mem. Cardinali Seraphino in decis.
1420. num. 3. & coram Penia in causa Meleuitana Bene-
ficij Sancti Marci 14. Nouembris 1605. & in causa Tole-
rana de Mozzarellis 30. Maij 1616. coram Eminentiissi-
mo D. meo Cardinali Pamphilio, & aduertit Rota in cau-
sa Ratisbonen. Canonicius 13. Ianuarij 1617. coram
R. P. D. meo Pirovano.

Hic fundamento fuit responsum, quod aliqua conten-
ta in dicto privilegio respiciunt certum genus personarum,
vt scilicet beneficium debeatur Germanis, aliqua verò re-
spiciunt qualitatem personæ, vt scilicet, quod linguam Ger-
manicam sufficienter loquatur, & quod sit Sacerdos, &
quantum attinet ad primum, Ioannes habet amplissimum
privilegium Sacre Cæs. Maiest. in quo Imperator nedum
ipsum, & eius fratres, sed eius patrem iam defunctum assu-
mit in numerum, statum, gradum, & dignitatem sui, & Sa-
cri Imperij nobilium, nobilesque dixit, & declarauit, & ab
omnibus pro veris nobilibus dici voluit, & cum huiusmodi
7 privilegium † fuerit concessum Motu proprio, non eget
aliqua iustificatione. *Put. decis. 179. num. 3. lib. 2. in correct.*
Abb. in c. dudum, num. 6. vers. item hic facit, de pras. Dec.
conf. 341. num. 5. Catalan. de abolitionibus, cap. 1. num. 43.
vnde, quod plus est, concurret etiam qualitas requisita in
Canonicatu. Licet in hoc iudicio non esset discutiendum,
vt statim dicitur; quo verò ad alias qualitates non sunt dis-
cutiendæ in hoc iudicio executiui, quia non respiciunt re-
8 seruationem, quando enim † agitur de concedenda im-
missione gratiosè subrogato sufficit, quod illam petens doceat,
de reseruatione, Clericatu, & obitu defuncti in pos-
sessione, alia enim respiciunt petitorium. *Put. in correct. de-*
cis. 208. lib. 1. & 484. lib. 2. Seraphin. decis. 1426. num. 1. Ro-
ra in recent. decis. 154. par. 1. & 197. par. 2. quæ omnia sunt
benè probata.

9 Clericatus namque est † probatus ex literis patentibus,
glos. in c. inter quatuor, de maior. & obed. Rota decis. 16.
de praben. in antiq. san. mem. Greg. decis. 78. num. 5. et de-
cis. 490. num. 6. obitus in possessione, probatur ex ipso In-
10 *strumento adeptionis possessionis, quæ † possessio Instru-*
mentalis, alio non existente in possessione, satis illam pro-
bat, l. pradia, ubi Bart ff. acquir. possess. Cassad. decis. 20. de
praben. Rota diuers. decis. 102. num. 3. par. 1. & decis. 62.
11 *num. 1. par. 2. Vnde intrat conclusio, quod semel † pos-*
seffor semper præsumatur possessor vsque ad obitum, Rota
decis. 4. de probat. in nou. Put. in correct. decis. 19. lib. 2. Al-
ciat. reg. 2. presumpt. 21. num. 5. in fine, & quamuis hæc
12 *præsumptio habeat † locum, quado allegatur ab ipso pos-*
seffore, vel eius successore. Alciat. loc. cit. num. 2. Put. de-
cis. 11. de caus. poss. et propr. Attamen cum Ioannes sit
13 *gratiosè † subrogatus, satis ad hunc effectum dicitur suc-*
cessor, san. mem. Gregor. decis. 307. per tot. et ibi additio
num. 24. & fuit resolutum in causa Meten. Cantoria 5.
Maij 1627. coram bo. mem. Patriarcha Manzanedo, et in
causa Cusentina Abbacia 20. Decembris 1628. coram Emi-
nentiissimo D. meo Cardinali Virili.

Non obstat, quod cum Ioannes fuerit semel immis-
14 † non potest denuò petere immisionem, quia cum ratio
15 huius conclusionis sit illa, quod semel immisus debet † a-
gere remedio retinendæ, vel recuperandæ, hæc propterea
16 conclusio non procedit, quando vt † in casu isto immissio
non fuit effectuatæ, cum tunc cesset ratio, ex qua debeat
agere de remedio retinendæ, vel recuperandæ; & ideo nõ
prohibetur Ioannes, denuò petere immisionem, vt fuit re-
solutum in decisione mea impressa 305. num. 6. nec officit,
quod ab A. C. fuerit obtenta manutentio, quia postmodum
idem A. C. illam reuocauit ex eo, quod non fuit effectuatæ
dictæ immisionis probata, vnde ex hoc etiam cessat, quod
Ioannes se intruserit, quia cum immissio non habuerit ef-
17 fectum, non potest † considerari intrusio, quæ non datur
sine possessione.

Et ita conclusum vtrique parte informante &c.

¶ In eadem causa habentur infra alix decisiones, nempe sub

die 26. Nouemb. 1632. & 25. Februarij 1633. coram eo-
dem Reuerendis. P. D. Coccino Decano.

R. P. D. PIROVANO.

Reatina Bonorum.

Die Veneris 5. Nouembris 1632.

ARGVMENTVM.

Fideicommissarius agens contra tertios
possessores ad vindicationem bonorum
fideicommisso subiectorum, quæ fue-
runt alienata, ex causa dotis, quid pro-
bare teneatur, Confessiones, & assertio-
nes, quando probent. Et non nulla circa
Auth. res quæ, C. comm. de legat. Sen-
tentix verba, quando sunt ambigua, à
quo recipiant interpretationem.

SVMMARIVM.

- 1 Bona subiecta fideicommisso, alienari possunt pro resti-
tutione dotium descendendum Testatoris.
- 2 Fideicommissarius agens contra tertios possessores, ad
vindicationem bonorum vinculatorum alienatorum,
ex causa dotis, debet probare adesse bona libe-
ra.
- 3 Ex possessione, quis releuatur ab onere probandi.
- 4 Iudicij origo semper attendi solet ad cognoscendam qua-
litatem Actoris, & Rei.
- 5 Possessio attentata, non admittitur ad releuationem pro-
bationis.
- 6 Confessiones, & assertiones, si sint factæ à personis in-
formatis, & sint veresimiles, probant.
- 7 Privilegium Auth. res, quæ, C. Commun. de legat. est
subsidiarium.
- 8 Actio negotiorum gestorum est personalis, & ad ter-
tios non pertinet.
- 9 Privilegium Auth. res quæ, C. comm. de legat. semper
intrat, quando agitur de restitutione dotis vxori Te-
statoris, & num. 12.
- 10 Clausula, omni meliori modo, in fine libelli posita, susti-
netur petitio, secundum verba, quæ congruentius, &
utilius exprimi debuissent, & potuissent.
- 11 Sententia verba, quando sunt ambigua recipiunt inter-
pretationem ab ipso libello, & petitione.
- 13 Protestatio remouet consensum ab actu futuro contra-
rio.
- 14 Protestatio in quolibet actu debet repeti in iudicialibus,
alias censetur ab ea recessum.
- 15 Sententia prodest tertio ratione connexitatis, & indiui-
sibilitatis.
- 16 Procuratores novos constituens, priores reuocare vult
detur.

DECISIO CLIV.

Resolutum fuit sententiam A. C. & seu deputati ab eo
esse confirmandam, quia ex deductis probatur iusta
& valida.

Et quoad iustitiam, non dubitarunt Domini de subsi-
stentia

sentia fideicommissi Vincentij senioris de Cappellectis, nec de identitate bonorum, & signanter predij del communale, & quod euenerit casus fideicommissi, ad fauorem Mansueti, & Fausti de Cappellectis, quia prædicta omnia firmata fuerunt in alia Reatina fideicommissi 11. Ianuarij 1627. coram D. meo Durano. Rursus nec fuit hæsitatum, quin bona eiusdem Vincentij potuerint alienari pro restitutione dotium, & descendendum suorum, quando bona libera, obligati, ad eandem restitutionem deficiunt, sequendo dispositionem, *Auth. res. C. commun. de legat. & prout talia bona libera, non probari adesse, iam fuit firmatum in decisionibus causæ 31. Ianuarij 1629. & 5. Martij 1632. ex quo Cappellecti fideicommissarij Agentes, ad vendicationem bonorum vinculatorum contra tertios possessorum, alia superesse bona non probarunt, & prout tenebantur, secundum veriorum in eisdem decisionibus firmatam, ex *Curt. sen. cons. 27. num. 26. & alijs cumulatim per Gratian. discept. 331. nu. 22. quam obligationem Cappellecti hodie euitare non possunt, ex eo, quod ipsi Auctore Pratore, possideant, non autem Misijs, aut Ersilia mater Ioannis Antonij grauati, à quo præteritur factam fuisse assignationem prædij controuersi pro dote dictæ suæ matris, vt propterea ex possessione & releuentur ab onere probandi, ex eisdem rationibus, quæ pro possessore in eisdem decisionibus firmatæ fuerunt, quia ad cognoscendam qualitatem & Actoris, & Rei semper solet attendi origo iudicij, *Mohed. decis. 5. de iudic. cum alijs allegatis in Tarvisina feudi 16. Decembris 1622. coram me, in qua etiam ad releuationem & probationis non admittatur possessio attentata, non tamen inferitur, quod qualibet alia possessio sit apta ad mutandam qualitatem Actoris, & Rei, propterea cum Cappellecti negare non possint qualitatem Actoris, semper sustinent onus probandi affirmatiuam existentiam bonorum liberorum, quam adhuc non probarunt, nec minus inter bona libera possunt contendere extare Censum scutorum mille, & in redditu scutorum 80. qui in decisione 5. Martij præteriti asseriebatur contineri in donatione facta per Ioannem Antonium Petronium, Portiæ, & Ersilia de Petronijs eius neptibus, in causa dotis, & matrimonij contrahendi respectu cum Saluio, & Martino de Cappellectis. Cum tamen idem cæsus fuerit creatus de anno 1582. tempore, quo patruus Donator iam decesserit, quia etiam verum sit, quod Ioannes Antonius viuens Censum prædictum non emerit, & in hac parte error facti patens sit, non tamen inter bona libera Saluij, erit admittendus, sed de iuribus dotalibus Portiæ, & Ersilia, est iudicandus, quia in Instrumento venditionis eiusdem Censui, quæ fecit Syndicus, & Procurator Ciuitatis Ducalis, legitur facta assignatio Saluio Cappellecto stipulante pro Portia Petronia de Cappellectis, vxore Martini supradicti, & pro Ersilia ipsius Saluij vxore, & asserente ducatos mille pro pretio erogatos esse de proprijs pecunijs dotalibus dictarum Portiæ, & Ersilia, & abinde citra cum ageretur de extinctione Censui, & idem de eodem pretio reinuestiendo in nouo Censu pecuniæ fuerunt solutæ per Adrianum vti Patrem Martini, & Saluij, & Socerum Portiæ, & Ersilia, cum assertionem, quod erant de proprijs pecunijs earundem Portiæ, & Ersilia, ipsi Adriano restituti ab Vniuersitate, & Hominibus Ciuitatis Ducalis per manus Syndici, & Procuratoris illius vsque dñ de anno 1592. vt in Instrumento, quod datum fuit, Communitas Reatis se redemit ab eodem Censu cõsignato pretio Adriano Patri, & Mutio Patruo Saluij, & Martini respectu matris Portiæ, & Ersilia, quæ & confessiones, & assertiones, cum factæ fuerint à personis informatis, & sint verisimiles, & cõpatibiles, cū donatione Ioannis Antonij, semper probant, *Salic. in l. mater, nu. 1. C. de contrahend. empt. qui loquitur de confessione inter virum, & vxorem, Tiracq. in l. si vnquam, in verbo donatione largitus, num. 100. C. de reuocand. donat. & pluribus comprobatur, Surd. decis. 325. num. 6. & cons. 489. num. 20. vers. secunda coniectura.****

Supererat vnica difficultas Ersiliam nempe coram Vicario, non petiisse prædij controuersi adiudicationem pro sua dote quam Saluio suo Viro consignauerat, sed pro dotibus, quas eadem Ersilia dixit soluisse Martiæ, & Virginie suis fi-

liabus, animo repetendi à viro suo, pro quo credito dicebatur nõ competere priuilegium subsidiarum, *Auth. res. qua, C. comm. de legat. sed actionem negotiorum & gestorum, quæ personalis est, & ad tertios non pertinet, Crem. sing. 146. tu scis, Camp. de dote part. 1. quæst. 8. Barbos. in l. 1. num. 3. ff. solut. matrim. Fontanel. de pact. nupt. claus. 6. glof. 2. part. 7. num. 63.*

Verum in decisione causæ 5. Martij præteriti fuit responsum in effectu Ersiliam petiisse dotem suam quæ erogauerat in soluendis dotibus filiarum suarum, nõ autem proprium creditum, & pro & dotis propriæ recuperatione semper intrare priuilegium, *d. Auth. res. qua, Seraph. decis. 678. num. 5. cum alleg. per Fusar. quæst. 532. n. 1. & seqq. & hodie hoc clarius patet, ponderatis verbis libelli, & decreti Vicarij inde subsequuti.*

Nam Ersilia in eodem libello narrauit de anno 1593. 24. Aprilis se obligasse ad fauorem Sauli Sauarelli, pro scuto 1200. pro dotanda Martia eius filia, illaque soluisse animo repetendi ab eius Viro, qui bonam fidem recognouit & de anno 1596. Monialibus Sanctæ Claræ de Reate, soluisse scuto 300. pro dote spiritali Virginie etiam eius filie, & Ioannem Antonium filium semper obtulisse consignare bona æquivalentia, pro dotibus prædictis, Ideo instetit bona sibi assignari statibus supradictis obligationibus, & solutionibus, & quodcumque decretum necessarium, & opportunitum fieri, & relaxari omni meliori modo, & c. Vnde cum obligationes Saluij, & bonæ fidei recognitiones sint fundatæ super confessione eiusdem, quod solutiones dotium filiarum factæ fuerint de pecunijs dotalibus Ersilia vxoris, pro quarum restitutione obligauit, & hypothecauit omnia bona sua, inde petita consignatio bonorum, vel erit intelligenda de parte dotis propriæ, peruentæ ad manus mariti, & consumptæ in dotandis filiabus, vel ob clausulam & omni meliori modo, in fine libelli positam, sustinebitur petitio secundum verba, quæ congruentius, & vilius, exprimi debuissent, & potuissent, *Bald. in l. quoties, num. 3. C. de hæred. inst. Soccin. in cap. 2. art. 13. n. 2. de libell. oblat. Alantic. latissime de coniect. lib. 3. tit. 14. nu. 11. Simon. de Præ. lib. 2. interpret. 2. dubit. 1. solut. 4. & ex eodem libello, seu petitione sententia Vicarij recipere debet & interpretationem, dum decreuit, quod bona consignetur Ersilia pro dotibus, vt supra solutis, scilicet ex pecunijs dotalibus ipsius assecratis, & hypothecatis super dictis bonis, sequendo glof. in cap. dudum, de decimis, Crescent. decis. 6. de sent. & re iud. Rota decis. 243. num. 2. par. 2. recent. Maximè quia, & idem decretum continet clausulam, omni meliori modo, & fideicommissio allegato non obstante, mādatur relaxauit, signū*

12 euidens, quod intellexit de credito dotali in hærente & Priuilegio *Auth. res. qua,* non autem de alio, pro quo bona vincu-

lata alienari non possunt. Quò verò ad validitatem eiusdem sententiæ ex reuolutione Actorum de ea sufficienter constat.

Nequè obstat allegatus defectus iurisdictionis ex eo, quod in locum primi Iudicis per Signaturam Iustitiæ deputati, non potuerit per A.C. subrogari secundus, qui vltimo loco pronunciauit.

Quia semper fuit consensum in iurisdictionem vltimi Iudicis deputati, dum Iacintus Corona procuratorio nomine Fausti, & Mansueti de Cappellectis in actis comparuit sub 14. & 19. Nouembris 1625. absque iurisdictionis declaratione, aut alia protestatione, per quam esset & remotus consensus, ab actu futuro contrario, prout necessarium erat, *Dec. in cap. cum M. Ferrariensis num. 98. & Ripa, num. 101. de cons. Seraph. decis. 859. num. 5. nec sufficeret facta protestatio in prima comparitione, sed in qualibet*

14 debuisset & esse repetita cum versetur in iudicialibus, *Put. decis. 213. lib. 2. in nou. Seraph. decis. 502. num. 3. 1057. num. 2. & 1169. num. 7. & nihilominus tam prima, quam secunda, quæ dantur in Summario additionali nullam continent protestationem.*

Non obstat, secunda nullitas opposita, ex defectu mandati, tam dicti Iacintii comparentis pro Fausto, & Mansueti, quam Ioannis Dominici Martij comparentis pro Sauarallis, & Misorijs.

Quia

Quia quoad Iacinthum cessat obiectum ex Instrumento mandati sub die 23. Martij 1623. in publicam formam dati, & similiter quoad Ioannem Dominicum datur in eodē Summario additionali, Instrumentum mandati de anno 1624. 30. Nouembris, cum clausulis amplissimis ad omnes, & singulas, ipsorum Sauarelli, & Ersiliae constituentium causas Ciuiles, tam motas quam mouendas.

Nec releuat, quod dictus Ioannes Dominicus sit Procurator in alia causa. In hac autem Melchiades Gualterius, vt ex Instrumento dato in Summario de Cappellectis numero 14.

Quia verum est, quod Christophorus, & alij de Sauarellis de anno 1622. 25. Octobris, constituerunt eorum Procuratorem Melchiadem Gualterium, sed itidem, verum est, quod Christophorus Sauarellus, & Ersilia Petronia, prauia reuocatione primi Procuratoris, constituerunt dictum Ioannem Dominicum Martium eorum Procuratorem de anno 1624. 30. Nouembris, & illimet in sententia A. C. nominatur tamquam necessarij defensores, & quamuis fratres Missorij constituerint eorum Procuratorem eundem Melchiadem de anno 1623. 21. Maij, non autem Ioannem Dominicum, ex hoc tamen non infertur ad diuersitatem causae, quia in eadem Missorij se defendebant, tamquam emptores, & possessores Predij controuersi, & Sauarelli, & alij litis consortes comparebant tamquam datores, & necessarij defensores, pro quorum interesse principi-
[15] paliter sustinetur sententia, & alij, prodest ratione connexitatis, & indiuiduitatis, l. si communem ff. si seruit. vend. Alex. in l. sape, num. 48. ff. de re iudic. Surd. cons. 190. num. 13. 23. 1. num. 6. & similiter mandatum Francisci Coronae, qui per Faustum, & Mansuetum dicebatur constitutus Pro-
[16] curator, expirauit per constitutionem Iacinthi Coronae, biennio post, ab eisdem deputati, l. si quis, §. final. ff. de procurator. l. Procuratoribus, C. eodem tit. Aegid. decis. 529. Vant. de nullit. sent. ex defectu mandati. num. 163.

Demum non obstat tertia nullitas, ex defectu legitimae citationis ad sententiam, quia supposito legitimo mandato Iacinthi, prout supra fuit probatum, citatio non deficit ad sententiam, quia Iacinthus verè fuit citatus, & de ea ex actis constat.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Ianueñ separationis Thori.

Die Mercurij 24. Nouemb. 1632.

ARGVMENTVM.

Ad separationem Thori, vt deueniatur, quid sit necessarium, vt probetur, Magistraliter, & doctè, declaratur.

S V M M A R I V M.

- [1] Thori separatio, vt habeat locum, requiritur seuitia, praeterita, & talis timor futura, vt mulieri trepidanti non possit prouideri per sufficientem securitatem, & num. 34.
- [2] Seuitia praeterita, ad hoc, vt suffragetur ad effectum separationis thori, requiritur, vt actus, ex quibus illa deducitur, sint plures.
- [3] Item etiam requiritur, quod sit magna, & immoderata.
- [4] Viro, praesertim ex causa, ad vxoris emendationem, modica, aut levis seuitia permittitur. & num. 18.
- [5] Testis fides augetur, ex eo, quod sit ex nobilissimo genere.
- [6] Matris testimonium admittitur pro annullando matrimonio.

- [7] Fama, quae faciat semiplenam probationem.
- [8] Verberationum frequentia viri, erga vxorem, ex quibus reddatur verisimilis, & num. 9. 10.
- [11] Subsequentia multa denotant plura antecedentia.
- [12] Vxor, quando videatur renunciaſſe actioni sibi competentī, pro separatione thori.
- [13] Verbum debet intelligi, secundum tempus verbi.
- [14] Constituto plurimum defertur.
- [15] Vxor, praesertim nobilissima, & prudens, non praesumitur, nisi ex urgentissima causa, velle ledere famam viri, & se ipsam maritalibus obsequijs viuare.
- [16] Testis famulus admittitur ad probanda ea, quae intra domesticos regressus sunt. & num. 17.
- [19] Seuitia magna, ingenuo prorsus corpore indigna arbitratur esse.
- [20] Mulier verberata à marito, licet actione iniuriarum non possit contra illum agere, ne efficiatur infamis, tamen potest agere actione in factum, vt puniatur.
- [21] Maritus non potest accusare vxorem, quoad amissionem dotis, si vxor ipsa ab eo propter illius seuitiam aufugiens, adulterium commiserit.
- [22] Vir est mulieris, animus, pater, & caput.
- [23] Inter virum, & vxorem talis societas interuenire debet, qualis est inter patrem, & filium.
- [24] Mulier prima ex latere primi parentis, non autem ex capite, aut ex pedibus efformata fuit, quia nec dominatura, nec seruitura erat viro.
- [25] Mulier prima in penam peccati fuit à Deo subiecta potestati viri in regimine aconómico.
- [26] Mulier non est nata ad seruiendum, sed in sociam, & adiutorium viri, concessa est.
- [27] Mariti, quod dent occasionem vxoribus renouandi legem repudiationis, pessima res est Reipublicae.
- [28] Mulieres verberare, Cato sacrilegij instar esse credebatur.
- [29] Seuitiae qualitas viri in vxorem, ex quibus plurimum exasperetur.
- [30] Personae qualitas vehementer aggrauat iniuriae acerbitatem.
- [31] Qualitas illa, quod quis sit natus, & educatus in nobilissima, ac libera Ciuitate, est admodum considerabilis ad augendam nobilitatis praerogatiuam.
- [32] Romana Ciuitas, olim suos Ciuēs virgarum contumelijs, atque opprobrijs eximebat.
- [33] P. Cato pro tergo Ciuium, ne cui impune insultare liceret, legem tulit.
- [35] Viri erga vxorem seuitia, quando sub qualibet cautione spes non est, quod ipse sit relicturus.
- [36] Satisfactio non mutat maleuolum animum.
- [37] Incurribilitatis praesumptio insurgit ex frequentia, & diuturna perseuerantia in male faciendo.
- [38] Mulier perhorrescens futuram, & admodum probabilem viri seuitiam, non tenetur subire illam, propter cautionis fragilitatem.
- [39] Viro non est facienda restitutio vxoris, si ipsa probet, nullam cautionem esse sibi sufficientem.
- [40] Odium capitale inter coniuges oritur ex causis seuitiae, & iniuriarum de praeterito.
- [41] Thori separatio sufficiens causa est, odia accerbissima, & capitales inimicitiae, quae superveniunt in iudicio separationis thori.
- [42] Vxoris odium in lege Mosayca de libello Repudij, an erat causa ipsius repudij.
- [43] Odium

- 43 Odium capitale, quando adest inter virum, & uxorem, tunc nulla cautio satis secuta, aut sufficiens videtur.
- 44 Thori separationis iudicium, quid mali afferat viro.
- 45 Vxor cum marito si litiget, circa maiorem partem bonorum, presumuntur inter eos contracte inimicitie capitales.
- 46 Lis gravis super maiori parte bonorum, quando est inter virum, & uxorem, verisimiliter tunc potest presumi, maritum futurum esse seniore.
- 47 Iudicis arbitrio relinquitur, an vxor sit restituenda viro sub cautione, & quæ cautio hoc casu, dicatur sufficiens. num. 48.
- 49 Testes omni exceptione maiores debent esse, quando agitur de materia separationis thori, & num. 54.
- 50 In thori separationis iudicio, ad probandos actus maritalis scuitiæ, & alia huiusmodi, quæ sunt difficilis probationis, sufficiunt testes non omni exceptione maiores.
- 51 Inter coniuges ad probanda vulnera, admittuntur servi, & ancilla.
- Testes domestici admittuntur ad probanda ea, quæ in domesticis penetralibus committuntur. & num. 51. 52. & 63.
- 53 De Matrimonio annullando, quando agitur, Rota admittit testes, qui aliis non admitterentur.
- 55 Glos. fin. in cap. in literis. de test. & in cap. 1. de maior. & obed. in quibus terminis loquantur.
- 56 Doctorum dicta recipiunt interpretationem à iuribus allegatis.
- 57 Matrimonij causa maior censetur, quando agitur de illius solutione, quoad vinculum, quam si agatur de thori separatione tantum.
- 58 Confessio Vxoris, quæ non attenditur quoad vinculi solutionem, admittitur, quoad thori separationem.
- 59 Testium qualitas suppletur ex numero.
- 60 Testes singulares nullum gradum probationis faciunt.
- 61 Decis. 278. num. 13. part. 4. diuers. & decis. 441. nu. 2. part. 1. recent. in quibus terminis procedant.
- 62 Testes singulares admittuntur, quando agitur, ad effectum probandi aliquid ex multiplicatis, ac successivis actibus in genere.

DECISIO CLV.

Vltimum fuit Dominis locum esse separationi Thori itaut recedendum sit à decisione aliis in hac causa facta sub die 31. Ianuarij 1625. * coram bon. mem. Remboldo.

Concurrit enim scuitia ꝑ præterita, & talis timor futuræ, vt mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas prouideri, quæ sunt necessaria requisita ad effectum, vt Vxor diuertens à viro, obtinere possit in iudicio separationis Thori, c. ex transmissa, c. literas, & virobique DD. & præsertim Abbas de restit. spol. cap. 1. libi; verum quia mulier dicebat, se virum habere suspectum, iuncta Glos. in eodem verbo, suspectum, vt lit. non contest. Praposit. in cap. 1. n. 2. de Diuort. Host. in Summa de restit. spol. §. in casibus, n. 4. vers. Decimo, Lup. in c. per vestras 3. notab. num. 7. de donat. inter vir. & vxor. Hippol. de Mars. in l. fin. C. ad leg. Corn. de scar. col. fin. & est tex. in l. consensu, C. de Repud. Graff. decis. aur. lib. 2. par. 1. cap. 8. num. 1 fol. 346. Ledesm. de Matrimonio, quest. 62. art. 1. ad 3. Aldobrand. conf. 71. num. 3. lib. 1. Barbof. in Rub. ff. sol. matrim. par. 2. num. 22. Ferret. conf. 203. num. 3. vers. quia respondetur. Farinac. conf. 157. num. 4. latè Conarru. de sponsalibus, par. 2. cap. 7. §. 5. num. 1. 2. & 3. Gutierrez Can. 44. lib. 1. cap. 24. num. 2.

& 9. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 18. num. 16. & admittit, Rota in causa Neapolitana Matrimonij 23. Ianuarij coram R. P. D. Merlino, & aliis sapientissimè.

Et quantum attinet ad scuitiam præteritam, ad effectum, vt illa ad Thori separationem possit suffragari, duo requiruntur; primum scilicet, quod actus, ꝑ ex quibus illa deducitur, sint plures, ac iterati, itaut constare debeat virum, consueuisse frequenter ultra modum sauire in uxorem, itaut vnicus actus, quantumuis atrox, non sufficiat. Roland. conf. 27. num. 12. lib. 3. Bertaz. cons. crimin. 228. num. 14. lib. 1. Regin. in consil. 174. num. 3. lib. 2. Aldobrand. d. consil. 71. num. 8. lib. 1. Bald. conf. 176. sub num. 3. vers. & si mulier. lib. 1. Sanchez dicta disput. 18. sub num. 16. vers. Adde ex vnica verberatione. Farinac. in prax. de delict. carnis quest. 143. §. probatio scuitiæ, num. 203. & Rot. in Romana separationis Thori 28. Ianuarij 1613. coram bon. mem. Cardin. Sacrato, apud Farinac. d. conf. 157. num. 15. & latè firmatum fuit in causa Neapolitana separationis Thori 28. Iunij 1624. coram bon. mem. Buratto. Secundo exigitur magna, ꝑ atque immoderata scuitia, Abb. in d. cap. ex transmissa, in princ. & num. 4. Aldobrand. d. consil. 71. num. 1. Farinac. d. conf. 157. num. 4. & resoluit Rota in causa Spoletina separationis Thori 5. Aprilis 1616. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in d. Romana apud Farinac. d. conf. 157. sub num. 15 & 19. & in dicta Neapolitana coram bon. mem. Buratto; itaut non satis sit modica, aut leuis quilibet scuitia, quæ potius correctionis nomen meretur, qualis propemodum viro, ꝑ præsertim ex causa, ad vxoris emendationem permittitur. Bald. d. conf. 176. nu. 7. lib. 1. Abbas in cap. cum contingat, num. 20. vers. idem de marito, vbi Felin. num. 7. de for. compet. Glos. in l. 2. §. vltimo, in verb. docenti, ff. ad leg. Aquil. & in Auth. vt lic. Mat. & Aui, §. quia verò, in verbo sufficienti, Roland. d. conf. 27. num. 13. & 17. lib. 3. Regin. conf. 174. num. 31. Aldobrand. d. conf. 71. num. 4. Farinac. d. conf. 157. num. 5. lib. 2. & de delict. carnis, d. quest. 143. num. 194. latè Tiracuell. ad leg. Connab. gloss. 1. par. 1. num. 22. Sanchez d. disput. 18. sub num. 16.

In hac autem facti specie scuitia viri in uxorem, & frequens, & magna videbatur Dominis.

Frequens quidè, quia licet sola postrema verberatio sub die 29. Iulij 1618. induxerit uxorem ad recedendum è domo mariti, & consequutiue causam dederit iuditio separationis; constat tamen eandem uxorem toto maritalis cohabitationis decursu, frequentioribus verberationibus, à viro male habitam, vt latè in processu vxoris deponunt 23. testes, qui dantur in Sumario num. 5. & præsertim mater ipsius vxoris, dictas flagellationes feriatim recensens, cuius depositioni, multum etiam Domini deferebant; quia licet sit mater, attamen est plenissime informata, & est de nobilissimo genere, ꝑ quod multum auget illius fidem. Bald. in l. testium, num. 36. C. de testibus, cum alijs per Rot. apud san. mem. Greg. 351. num. 14. vbi in fortioribus, testimonium matris admittitur pro annullando ꝑ matrimonio: Ita vt mirum non sit, si huiusmodi verberationum frequentia in communem, publicamque vulgatæ scuitiæ famam, non apud consanguineos, ac viciniores solum, sed apud omnes in Ciuitate Ianuensi transierit, vt de eadem publica voce, & fama deponunt 8. testes in eodem Sumario num. 6. quæ quidem fama ꝑ facit semiplenam probationem, Glos. in cap. 1. in verb. fama, de appell. Card. in puncto conf. 9. num. 8.

Quæ quidem verberationum frequentia redditur ad modum verisimilis. Primo ꝑ ex malencolica ipsius viri natura, faciliq; in iracundiam propensione, de qua testes in Sumario num. 3. Secundo, ꝑ ex inueterata eiusdem viri consuetudine scuiendi passim in seruos, necnon in propriam nutricem, vt dicunt testes ibidem num. 21. Tertiò, ac denique, ꝑ tam ex lamentationibus eiusdem vxoris, sepius iteratis cum proprijs consanguineis, ad not. per Card. d. conf. 9. num. 7. vers. coadiuuat etiam, quàm ex eorundem consanguineorum monitionibus amabilius viro factis, de quibus iidem testes Sumario num. 8. Iteratæ enim istæ vxoris lamentationes, & sepius repetita consanguineo,

guineorum monita, tanquam consequutiva, & habentia,
 11 causam à præfatis † verberationibus, satis in necessarium,
 antecedens illarum frequentiam, & multipliciter coadiuvant, l. ad rem mobilem. ff. de procurat.

Nec obstat, quod vxor in responsione ad positiones viri, fateatur, se ante dictam diem 29. Iulij 1618. nullam habuisse causam offensionis à viro, ibi: *E vero, che non ero altrimenti disgustata, ne poteva esser vero, ch'io fussi in quei giorni disgustata seco*, quod certè non dixisset, si continuò fuisset malè tractata, ac verberibus affecta à marito, vt ponderatur in decisione bon. mem. Remboldi; Ideoque hinc inferatur ex hac vxoris confessione, vel apertè cōvinci de falsitate huiusmodi verberationum frequentiam, vel in omnem euentum, quatenus illa etiam posset iustificari, ex ipsa vxoris declaratione satis resultare tacitam renū-

12 ciationem † scilicet præteritæ, & sic etiam renunciationem actionis sibi ante competentis pro thori separatione, ad not. per *Rimin. in conf. 174. num. 27. vers. sed ulterius. Rot. decis. 135. num. 3. & 193. pariter num. 3. post 2. vol. conf. Farinac.* Quia huic motui responsum fuit, quod vxor in responsione ad prædictas positiones, non simpliciter fatetur, se ante dictam diem 29. Iulij 1618. nullam à viro offensionis causam habuisse, itaut omne præcedentis temporis spatium excludat, sed id asserit restringendo dictum suum à tempore Sabbathi, vsque ad diem Dominicum, in quo sequuta fuit verberatio, vt clarè deprehenditur ibi: *ch'io fossi in quei giorni disgustata*, quæ verba in
 13 *quei giorni*, limitant, & restringunt ad propriam circumferentiam, responsionem vxoris ad regulam, Quod † verbum intelligitur secundum tempus verbi, cui adiungitur, l. *Rutillia Polla, ff. de empt. l. fin. ff. de legat. 2.*

Magna etiam, ac immoderata scilicet mariti in vxorem, Dominis videbatur; Ponderabant enim in primis postremam verberationem 29. Iulij 1618. tam ex constituto ipsius vxoris incontinenti facto, de mandato Iudicis in *Sum-*

14 *mario num. 12.* cui quidem † constituto plurimum tribuitur, *Card. qui loquitur in his terminis conf. 9. num. 7. vers. coadiuvant*, cum non sit verisimile; vxorem maxime nobilissimam, nec minus prudentem, talia † commenta confinxisse, vt viri famam læderet, & se ipsam maritalibus obsequiis inconsultò, & sine vehementissima causa viduaret, vt in puncto aduertit *Card. ubi supra*; Quàm ex eiusdem vxoris visitatione, ac corporali inspectione à tribus nobilibus Matronis facta ex decreto Iudicis, earumdemque Matronarum relatione in *Summario num. 13.* Nec non denique ex depositionibus testium in *Summario num. 10.* Ponderabant insuper Domini præcedentem aliam verberationem sequutam de mense Septembris anni 1617. quam referunt testes in eodem *Summario num. 5.* & signanter primus ad 19. secundus ad 34. tertius ad 27. quartus ad 17. decimus ad 12. & alij in hoc formiter conuenientes, quam verberationem, licet iidem testes deducant ex solo dicto ipsius vxoris, huiusmodi tamen dictum abundè coadiuvant vxoris gemitus, tota domo, exaudiri, prout etiam percepti collisionum strepitus per famulos; signaque, & liuores in facie, superstities, & continuæ eiusdem vxoris lamentationes, in *Summario dicto num. 5.* quæ omnia rem clanculo,

15 & remotis arbitris † intra domesticos recessus peractam, satis probant, cum testes etiam de auditu ab vxore sufficiat, *Aldobrand. d. conf. 71. num. 12. 31. & pluribus seqq. vbi in puncto aduertit Card. ubi supra*; Quàm ex eiusdem vxoris visitatione, ac corporali inspectione à tribus nobilibus Matronis facta ex decreto Iudicis, earumdemque Matronarum relatione in *Summario num. 13.* Nec non denique ex depositionibus testium in *Summario num. 10.* Ponderabant insuper Domini præcedentem aliam verberationem sequutam de mense Septembris anni 1617. quam referunt testes in eodem *Summario num. 5.* & signanter primus ad 19. secundus ad 34. tertius ad 27. quartus ad 17. decimus ad 12. & alij in hoc formiter conuenientes, quam verberationem, licet iidem testes deducant ex solo dicto ipsius vxoris, huiusmodi tamen dictum abundè coadiuvant vxoris gemitus, tota domo, exaudiri, prout etiam percepti collisionum strepitus per famulos; signaque, & liuores in facie, superstities, & continuæ eiusdem vxoris lamentationes, in *Summario dicto num. 5.* quæ omnia rem clanculo,
 16 & remotis arbitris † intra domesticos recessus peractam, satis probant, cum testes etiam de auditu ab vxore sufficiat, *Aldobrand. d. conf. 71. num. 12. 31. & pluribus seqq. vbi in puncto aduertit Card. ubi supra*; Quàm ex eiusdem vxoris visitatione, ac corporali inspectione à tribus nobilibus Matronis facta ex decreto Iudicis, earumdemque Matronarum relatione in *Summario num. 13.* Nec non denique ex depositionibus testium in *Summario num. 10.* Ponderabant insuper Domini præcedentem aliam verberationem sequutam de mense Septembris anni 1617. quam referunt testes in eodem *Summario num. 5.* & signanter primus ad 19. secundus ad 34. tertius ad 27. quartus ad 17. decimus ad 12. & alij in hoc formiter conuenientes, quam verberationem, licet iidem testes deducant ex solo dicto ipsius vxoris, huiusmodi tamen dictum abundè coadiuvant vxoris gemitus, tota domo, exaudiri, prout etiam percepti collisionum strepitus per famulos; signaque, & liuores in facie, superstities, & continuæ eiusdem vxoris lamentationes, in *Summario dicto num. 5.* quæ omnia rem clanculo,
 17 tendum est in hoc casu, in quo † testes de visu nequeant inueniri, ex eo, quod maritus ea utebatur cautela, vt famulos ex industria extra domum amandaret, vt in *Summario num. 14.*

Ex qualitate autem duarum huiusmodi verberationum inferentes Domini ad qualitatem scilicet mariti respectu etiam plurium aliarum verberationum, de quibus testes in eodem *Summario num. 5.* vt in illarum compendio, quod particulariter datum fuit, animaduertebant negari nō posse, quin dictæ percussiones ita excedant modum † honestæ correctionis, quæ viro in vxorem permittitur, vt in magnam, immoderatamque transeant scilicet; & quidem non iniuriæ solum, sed personæ etiam qualitate perspecta.

Nam quantum attinet ad iniuriam; illa non potest esse acerbior, cum percussiones, & verbera, acriter, inique, ac sepius à marito vxori inflicta, magna † scilicet, ingenuoque prorsus corpore indigna arbitrentur, l. *consensu*, ibi: *si se verberibus (quæ ingenuis aliena sunt) afficientem, probauerit. C. de Repud. Auth. de Nuptijs, §. mitiores, ante vers. si igitur mulier tale aliquid, col. 4. Auth. ut liceat matri, & auia, §. quia verò, vers. si quis contra, coll. 8. Bart. in l. cum satis, nu. 7. C. de agricol. & censit. lib. 1. Bald. in l. 1. num. 11. vbi etiam las. num. 4. de Legat. Anchar. conf. 408. num. 1. Couar. in epitim. de sponsalib. par. 2. cap. 7. §. 5. num. 1. Aldobr. d. conf. 71. num. 4. cum plur. seqq. Guidop. decis. 439. num. 6. Vinc. de Franch. decis. 244. num. 4. Thesaur. decis. 130. num. 2. Peguer. decis. 20. num. 8. Sanchez de matrim. lib. 10. dicta disp. 18. num. 14. & 16. Pont. de Leon. de matrim. lib. 9. cap. 23. num. 5. vers. adde etiam verbera.* Adeoque atrox scilicet huiusmodi verberatio-

20 nis in vxore censetur iniuria, vt mulier † verberata, licet actione iniuriarum non possit agere contra maritum, neis infamis efficiatur, possit tamen agere actione in factum, vt vir puniatur, lo. And. in add. ad Specul. tit. de iniuri. Alex. in l. diuortio, §. sicut, col. 3. ff. solut. matrim. Cotta in memorialib. in ver. actio iniuriarum, & in verb. vxor. Co-

21 nar. d. par. 2. §. 2. cap. 7. num. 2. Imò idem maritus † non possit accusare vxorem, quoad amissionem dotis, si vxor ipsa, ab eo propter illius scilicet aufugiens, adulterium commiserit, *Anchar. d. conf. 408.* cui assensit *Lup. in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 20. num. 4. & §. 64. num. 3. & in repet. cap. per vestras in 3. not. num. 7. vers. imò plus fol. mibi 342.* quod vt saltem ciuilitè procedat intelligit *Couar. ubi supra num. 4.* vbi hinc iure merito monet vigos vt cautè, comiterque tractent vxores, ea demùm ratione, quod si vi natura, ratio, diuinaque perhibendi oracula, vi-

22 est † mulieris animus, pater, & caput, talis esse debet inter illos societas, qualis inter patrem, † & filium, non cuiusmodi inter vilissimum mancipium: ac dominum, quod eleganti oratione admonere testatur Ludouicus Viues in libro, quem scripsit de officio mariti, sub capite de eligenda vxore ad finem; & faciunt doctissime ponderata per *Abulensem super Genesis cap. 13. quæst. 379. in quarta ratione*

23 vbi aduertit primam † mulierem ex latere primæ parentis, non autem ex capite, aut pedibus efformatam, quia nec dominatura, nec seruitura erat viro; licet enim eadem præstat viri in regimine æconomico, idem *Abulens. loco cit. cap. 3. quæst. 18. ad med. vers. nunc autem*, non idcò tamen nata erat ad seruiendum, sed in sociam, & † adiutorium viro concessa; Hinc propterea *Thesaur. d. decis. 130. nu. 2.* maritorum scilicet, atque in vxores inhumanitatem increpans, notat rem esse pessimam in Republica, vt mariti dent

24 causam mulieribus renouandi in † hoc capite legem repudiationis, & ex Principis rescripto, rem adeò execrabilem penæ alicuius metu compescendam, virique cauendum prudètibz, ne causam dent huic petitioni, memores, quod

25 Cato sacrilegijs instar esse credebatur, † mulierem verberare, & non immerito, cum vxor humana, diuinæque domus socia dicatur.

Huius verò iniuriöse scilicet qualitatem exasperat plurimum etiam modus, & instrumenta verberationis, corporis

26 videlicet nudatio, manus in † vincula coniectæ, vlceræ, & liuores toto corpore superstities, itaut vir ipse fateatur, se aquam roseam, aliaque huiusmodi superinfudisse, in *Summario num. 25.* subsequens abortus non sine periculo vitæ, vt in *Summario nu. 5.* Pont. de Leon. de matrim. d. lib. 9. cap. 23. num. 5. vers. si mulier, ferula, & cingulus ex corio, cum fibulis ferreis, quorum vtrumque dominorum oculis subiectum fuit.

Qualitas etiam personæ † vehementer aggrauat iniuriæ acerbicatem, quia agitur de fœmina, tam nobilitate, quam pudicitia, ac morum honestate insigni, Pont. de Leon. de matrim. lib. 9. cap. 23. num. 5. vers. si enim illa nobilis, quæ nata est, & educata in nobilissima, ac libera Ciuitate,

30 quæ qualitas † est admodum considerabilis ad augendam nobilitatis prærogatiuam, & inducendum aduersus verbera-

ta, &c.

32 ra, & flagellationes privilegium, prout olim Romana ¶
Ciuitas suos Ciues virgarum contumelijs, atque opprobrijs
eximebat, vt innuitur in dicta l. consensu, ibi, si se verberib-
us, qua ingenuis aliena sunt, C. de repud. Porcius enim
33 Cato pro tergo Ciuium, ne cui impunè in insultare liceret,
legem intulit, quam confirmauit Sempronius, itaut pro-
pterea dictae leges mutato à conditibus nomine, Porcia,
Sempronique dictae fuerint, vt est testis Alexander ab A-
lexandro Genialium dierum lib. 3. cap. 20. in princ. & ibi la-
tè Andreas Tiraquell. in add. Preterea eadem vxor, vt il-
lius contestatur aspectus, & testes in Summario num. 20. est
habitu corporis delicato, ideoque tantò magis flagellationi-
bus huiusmodi afficiebatur, itaut mirum non sit, si ex po-
sterioribus etiam verberibus sibi per virum inflictis subie-
rit periculum vitæ, vt constat ex attestationibus medicorū
in Summario num. 18. qui deponunt præfatæ corpus mu-
lieris non liuoribus solummodò affectum, sed lacerum
etiam reperisse, in quo concordat relatio Matronarum in
Summario num. 13. 15. & 19.

Quantum verò attinet ad futuræ scuitiæ timorem, itaut
34 mulieri ¶ trepidanti non possit sufficiens securitas proui-
deri, quod est alterum principale requisitum in iudicio se-
parationis Thori, vt dictum fuit in principio; talis timor
sufficenter deduci visus fuit Dominus, tam ex superius
ponderatis, quam ex depositionibus testium in Summa-
rio num. 26. qui concludunt hanc mulierem, cum qualibet
etiam cautione in viri potestate, atque consortio, nullatenus
fore securam propter iracundiam, furiosamque ipsius
35 viri naturam; Diuturna enim ¶ antea actæ maritalis coha-
bitationis experientia, quæ acerbiores mariti continuo sæ-
uientismores erga prouidam vxoris constantiam tempera-
re non potuit, satis indicat, nec virum sub qualibet etiam
cautione meliorem euasurum, cum à præterito ad futurum
optima sit argumentatio, ad regulam, semel malus, de reg.
iur. in 6. per quam ita in puncto arguit Cardin. conf. 9. in
princ. vers. illo præmissis, Abb. & alij in cap. 1. de diuortio,
Felin. in cap. scribam, nu. 1. de præsumpt. Aldobr. dicto conf.
71. num. 9. 10. 11. & 3. Sanchez allegat disp. 18. num. 16. ad
fin. Farinac. de delict. carn. dicta quæst. 142. ampl. 18. n. 145.
Gutierrez Canon. qq. lib. 1. cap. 24. num. 8. Et ideo cum
36 satisfactio ¶ non immutet maleuolum propositum, §. nouis-
sime, Instur. de suspect. ruror. gloss. in puncto in dicto cap. li-
teras, in verb. sufficiens, ad fin. de restit. spol. Aldobr. dicto
conf. 71. num. 1. Gutierrez dicto cap. 24. sub num. 2. &
37 ex frequentia, ¶ acciuturna perfeuerantia in scuitiendi,
insurgat præsumptio incorrigibilitatis, l. non omnes, §. à
Barbaris, ff. de re milit. bene ad propositum Bald. in dicto
conf. 176. col. 1. quem refert, & sequitur Aldobr. d. conf.
71. num. 10. & 11. Sumus in casu, quo vxor non committitur
remedio cautionis, Abb. & alij in dicto cap. 1. de diuortio.
propter eiusdem cautionis fragilitatem, quam mulier, fu-
38 turam, admodumque probabilem viri scuitiam ¶ perhor-
scens subire non tenetur ad text. in l. qui ita, §. 1. ibi, quàm-
uis ei caueatur propter fragilitatem cautionis, ff. ad Tre-
bellian. Et consequenter non est marito facienda restitutio
39 vxoris, cum ipsa probet nullam ¶ cautionem esse sibi suf-
ficientem, Abb. in dicto cap. ex transmissa, num. 4. Ho-
stien. num. 5. Butr. num. 7. et 9. Cardin. in princip. Anan.
num. 1. Imol. num. 1. Bald. num. 1. et 2. idem Abb. in dicto
cap. literas, num. 7. vbi Bellamer. in §. quia potest, vers. sic.
aut non obijciatur, Anchar. in 8. not. Host. in cap. 1. num. 4.
vbi etiam Bald. in fi. 1. col. vt lit. non contest. idem Abb. in
cap. quemadmodum, num. 15. de iur. iur. Felyn. in d. c. scri-
bam, num. 1. vers. ad idem, de præsumpt. Neuizan. in sylua
nuptiali lib. 1. quæst. 1. num. 42. vers. et si subsit, quem cum
alijs refert, & sequitur Marsil. in repet. l. unie. sub n. 259.
C. de Rapt. Verg. Rimin. in consil. 174. num. 3. Gabr. conf.
161. num. 7. lib. 1. Aldobr. dicto conf. 71. num. 1. 11. 23.
et seq. Mart. conf. 157. num. 1. et in fin. Gomez. var. tom.
3. cap. 6. de iure rur. num. 16. Dionysius de Francischi in-
ter matrimonialia conf. 58. num. 10. lib. 1. Menoch. de arb.
lib. 2. cent. 2. cas. 139. num. 5. Gutierrez Canon. qq. dicto
cap. 24. num. 3. 13. et 15. Rota dicta decis. 154. num. 3. post
2. vol. conf. Farinac. et decisio. 706. numero 2. pars. 1.
Pauli Rubei. Decis.

recent. Pont. de Leon. dicto cap. 23. num. 6. vers. proba-
ta autem.

Mouit etiam plurimum Dominos non solum capitale
40 odium, ¶ quod inter istos coniuges resultat ex causis scui-
tiæ, & iniuriarum de præterito, vt latè in his terminis con-
siderat Aldobr. sepius alleg. conf. 71. num. 15. cum pluri-
bus seq. Sed etiam odia acerbissima, & capitales inimici-
tiæ, quæ inter has partes in processu litis superuenerunt,
41 vt constat ex testibus in Summario num. 28. Quæ ¶ sola
causa in omnem euentum ad Thori separationem suffice-
ret, iuxta d. cap. ex transmissa, vbi gloss. in formatione
casus ad finem, & in verb. sufficiens, pariter ad fin. &
text. in dicto cap. literas in fin. de restit. spoliat. & facit
text. in cap. accedens il. 2. ibi, non debeat se credere suis ca-
pitalibus inimicis, vt lit. non contest. prout etiam ad pro-
positum conferunt tradita per Ledesm. de matrim. quæst.
42 68. art. 6. vbi disputat, an odium ¶ vxoris in lege Mosayca
de libello repudij, esset causa ipsius repudij, Sanchez de
matrim. dicta disp. 18. num. 15. itaut hoc casu nulla cautio
43 ¶ satis securæ, aut sufficiens censeatur Card. dicto conf. 9. in
princip. Aym. conf. 31. num. 4. Menoch. conf. 299. num. 3. &
10. vers. non obstat, cum pluribus seqq. Marta dicto conf.
157. num. 5. Rota dicta decis. 156. num. 1. post conf. Farinac.
Thand. decis. 13. in manuscrip. Ferret. consil. 203. num. 3.
Gutierrez à cap. 23. num. 2. & 3. Barbo. in rubr. ff. sol. ma-
trim. part. 2. num. 32. cum seqq. latè Aldobr. dicto conf.
71. num. 15.

Inimicitia autem capitalis inter istos coniuges non so-
lum potest deprehendi ex causis scuitiæ, & iniuriarum,
quæ præcesserunt iudicium separationis, vt dictum est ex la-
tè cumulatis per Aldobr. dicto conf. 71. num. 15. & plu-
44 ribus seqq. Sed etiam ex eo, ¶ quod iudicium separationis
præter laesionem, & quidem non modicam famæ viri, qui
ideo præsumitur in vxorem acerbiora, & vchementiora,
contraxisse odia, habet annexam causam omnium bono-
rum vxoris ad text. in l. etiam, C. de iur. dot. & l. inter so-
cerum, §. cum inter, de past. dot. Decian. conf. 52. num. 51.
lib. 1. cum alijs per Rot. decis. 134. sub num. 4. post 2. vol. conf.
45 Farinac. itaut intret conclusio, quod vbi vxor ¶ cum viro
litigat circa maiorem partem bonorum, præsumuntur in-
ter eos contractæ capitales inimicitia, Aym. conf. 31. quem
referunt, & sequuntur Couar. in epitom. dicta par. 2. cap. 7.
§. 5. num. 1. vbi ex eodem Aym. exemplificando casum,
46 odij, & capitalis inimicitia, asserit, quod ¶ quando inter
virum, & vxorem esset grauis lis super maiori parte bono-
rum, ex coniectura tunc potest præsumi, maritum futurum
esse scuiorem, Menoch. de arb. d. casu 239. num. 11. &
cas. 110. num. 5. Guttier. Canon. qq. lib. 1. d. cap. 24. num. 9.
Sanchez de matrim. d. disp. 18. lib. 10. tit. de Diuortio q. 1.
num. 23. Marta d. conf. 157. num. 8. Accedunt denique ca-
pitales inimicitia inter istorum coniugum familias contra-
ctæ, non solum ex causa huius iudicij, sed etiam ex causa
criminalitatis, de qua in Summario num. 27. & 28. Itaut
necessum fuerit Principis prouidentia partes compellere
ad præstandas hinc inde cautiones, de non offendendo.

Vnde his omnibustam scuitiæ, quàm capitalis odij ra-
47 tionibus maturè propensis, nullam huic ¶ mulieri cautio-
nem sufficere censuerunt Domini, quorum arbitrio relin-
quitur talis sufficiens inspectio, atque iudicium, Abb. in
dicto cap. literas, num. 7. Rol. d. conf. 27. num. 3. lib. 3. Tira-
quell. in l. si unquam, in verbo omnia, vel partem, num. 31.
C. de reuoc. donat. Paris. conf. 54. num. 36. lib. 4. Menoch.
de arb. cas. 142. & cas. 130. num. 2. & 3. & cas. 139. num. 4.
& cas. 149. num. 2. quos refert, & sequitur Cenall. comm.
cont. com. quæst. 66. num. 13. & seqq. ad fin. Couar. d. par. 2.
48 cap. 7. §. 5. num. 5. ad finem, vbi, ¶ quod discretus Iudex ar-
bitrabitur, quæ cautio in hac re sufficiens dicatur, Guttier.
Canon. qq. lib. 1. d. cap. 23. num. 10. Aldobr. d. conf. 71. n. 22.
Pont. de Leon. d. cap. 23. num. 5. vers. negari non debet.

Non obstat, quod in hac materia separationis Thori,
49 quæ dicitur grauissima, ¶ testes debeant esse omni exce-
ptione maiores, Paris. conf. 54. nu. 16. lib. 4. Nat. conf. 616.
num. 1. Roland. conf. 50. num. 1. & 12. lib. 1. Rim. in consil.
174. num. 17. Menoch. conf. 850. num. 3. Vin. opin. 470.
num. 10.

num. 10. *Berta* *col. conf. 228. num. 5.* Et tamen pleriquè testium, ex quibus prædicta omnia deducuntur, sint vxoris consanguinej affines, vel domestici; Quia respondetur, Primò magis communem, magisq; receptam, nec non æquiorè in contrarium stare opinionem, quæ voluit in iudicio separationis Thori ad probandos actus maritalis scintillæ, aut alia huiusmodi, quæ sunt difficilis probationis sufficere testes, quàmvis non omni exceptione maiores, & sic admitti consanguineos, affines, domesticos, familiares, aliosque huiusmodi, vt clarè deducitur ex *tex. in d. l. consensu, §. super plagis, C. de repud.* vbi in puncto ad probanda inter coniuges vulnera admittuntur serui, & ancillæ; ea demùm ratione, quod ea, quæ in domesticis penetrabilibus geruntur, non ita passim omnium patent oculis, nec facile per alios, quàm per domesticos possunt comprobari, & in specie hanc eandem opinionem tenent, *Card. d. conf. 9. num. 5. vers. & reddit, & num. 8. vers. venio nunc ad ultimum, & prius etiam nu. 7. vers. coadiuuat etiam, Feder. de Senis conf. 119 num. 4. per tex. in cap. veniens il 2. ad finem, vbi glos. in verb. Canonicos, de testib. Crot. conf. 131. num. 26. lib. 1. Alex. de Nemo conf. 4. num. 17. Dec. consil. 577. col. pen. vers. & prædicta, Aldobr. d. conf. 71. num. 34.*

52 *ad fin. & seq. vbi, & quod hæc de causa probationes etiam minus valde admittuntur, Farinac. d. tract. de delict. carn. q. 143. §. probatio scintillæ, num. 168. Rot. decis. 147. num. 25. par. 1. recent. & apud san. me. Greg. decis. 351. num. 6. 7. et 8. et decis. 414. num. 20. vbi in fortioribus terminis dum agitur de annullando matrimonio Rota admisit testes, qui alias non admitterentur, eam demùm ratione, quod minæ paternæ, de quarum probatione illic agebatur, erant diffiçiles probationis, tanquàm illarum domesticos parietes. Ideoque nulla habenda est ratio supradictorum, Doctorum, & aliorum quorumcunque, qui contrariam*

54 *opinionem tenuisse reperiuntur, tum quia testentur aduersus claram dispositionem text. in d. l. consensu, §. super plagis, C. de Repud. Tum quia fundantur in authoritate Paris. d. conf. 54. num. 16. & iurium ab ipso allegatorum nempe glos. fin. in cap. in literis in verb. vna de testib. et glos. in c. 1. in verb. maiores, de consang. et affinit. quatuor vtraque*

55 *expressè testatur de dissolutione matrimonij, quoad vinculum, secundum terminos d. c. in literis, et d. c. 1. non autem quoad solam Thori separationem, Felin. in rub. nu. 5. de sponsal. quem ita intelligit Soccin. iun. conf. 86. num. 6. et seq. lib. 2. Ac propterea quicquid dicat Paris. auctor contrariæ istius opinionis in iudicio separationis Thori, tam*

56 *ipse, quàm illius affectu recipiunt declarationem à prædictis iuribus, quibus innituntur ad theoriam, Bart. in l. non solum, §. liberationis, ff. de liber. legat. Bec. conf. 52. num. 97. Maior autem, grauiorq; censetur causa matrimonij, si agatur de illius solutione quoad vinculum, quam si, vt in casu isto, tractetur de solius Thori separatione, Nat. conf. 24.*

57 *num. 1. Itaut in his terminis confessio coniugis, quæ non attenditur quoad vinculi solutionem, cap. super eo, de eo, qui cog. consang. vx. su. quoad Thori separationem attendatur, c. ex literis de diuort. Nat. d. conf. 24. loc. cit. Gabr. conf. 161. num. 10. lib. 1. Secundò responsum fuit, quod quatenus etiam citra veri præiudicium testes in hoc iudicio omni exceptione maiores esse deberent, præter id, quod aliqui deesse non videntur, quando etiam decissent, qualitas*

58 *ista in hoc casu suppletur ex numero testium, Alex. conf. 47. num. 2. lib. 2. Dec. conf. 163. num. 14. Nat. conf. 16. num. 11. Casar. de Grasp. decis. 5. num. 8. de sponsalib. sanct. mem. Greg. d. decis. 351. num. 4.*

Necque etiam obstat, quod circa quamplures actus scintillæ testes videantur esse singulares, ideoque nulli faciant gradum probationis, cap. licet causam, de probat. cum vulgar.

Quia responsum fuit, Primò super singulis verberationibus plures conuenire testes, vel de auditu ab ipsa vxore, vel de proprio sensu, ex collisione in. num. & percussionum strepitu. Secundò ponderabant Domini, quod hinc non agitur de probanda in specie vnica percussione, in quibus terminis possunt procedere, test. decis. 278. num. 13. par. 4. diuerset dec. 441. num. 2. par. 1. recent. Sed agitur de proban-

da ex multiplicatis, ac successiuis actibus scintilla in genere, quo casu testes etiam singulares admittuntur, *Card. d. conf. 9. n. 5. in princ. et num. 8. ad fin. vers. modo considerandum. latissime Aldobr. d. conf. 71. num. 27. 28. 29. 30. et 35. cum plurib. seqq. Rot. d. dec. 156. nu. 2. post. 2. vol. conf. Farin. et apud sa. me. Greg. d. decis. 414. n. 21. vbi vt sapius dictum est non agitur de sola Thori separatione, sed de matrimonij nullitate, Gratian. disc. 738. num. 52. Pont. de Leon. d. c. 23. nu. 6. quæ conclusio tantò magis admittenda est in casu isto in quo agitur de probandis ijs, quæ non solum sunt domini, ter coniuges in quibus verisimiliter non potest haberi copia testium, cum natura negotij non patiat, vt plures interueniant, vt in puncto considerat Aldobr. d. num. 34. in fin. et num. 35. Sed quæ clanculò temeritè, a bitris, ac eliminatis verè, vt dictum est, domesticis, ac familiaribus à viro aduersus vxorem nimum præsentem intra penitiores domus recessus acta sunt.*

Et ita conclusum parte vtraque informante &c.

* Vide hanc decisionem infra prout in Indice posito in fine decisionum, & aliarum decisiones in hac causa, citantur in apostilla supra ad decis. 104.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Cæsaraugustana Distributionum.

Die Mercurij 24. Nouembris 1632.

ARGUMENTVM.

Testes in concursu, qui præferatur. In iudicio manutentionis sufficiunt leuiiores probationes, & in hoc iudicio non admittuntur exceptiones contra testes, & nonnulla circa testes, qui non probant.

SVMMA RIVM.

- 1 Testes, qui deponunt de certa scientia, & etiam, qui de facto proprio, tanquàm optime instructi alijs quibuscunque præferuntur.
- 2 In manutentionis iudicio sufficiunt leuiiores probationes.
- 3 Exceptiones aliquorum testium tolluntur ex numero, & habilitate aliorum.
- 4 Exceptiones contra testes non admittuntur in iudicio manutentionis.
- 5 Depositiones testium valdè adminiculate, melius probant.
- 6 Testes examinati contra formam remissoria, sunt nulliter examinati.
- 7 Testes, qui ex propria depositione sentiunt commodum, non probant.
- 8 Testes salariati pro Domino, non probant.
- 9 Testes deponentes super affirmatiua præferuntur deponentibus super negatiua.
- 10 Capitulum habens facultatem augendi, & diminuendi distributiones Portionariorum, non possunt illas diminueri, cessante legitima causa.
- 11 Facultatem, si quis habeat, aliquid augendi, aut minuendi, intelligitur secundum arbitrium boni viri.

DECISIO CLVI.

CVM Rota ob diuersitatem computorum diuersimodè etiam censuerit circa manutentionem, quam Poruo.

Portionarij petebant in possessione exigendi regalia tria, qualibet die, pro distributionibus quotidianis, & propterea die 9. Iunii 1625. voluerit, quod idem Portionarij per modum temperamenti, donec pro diminutionum iustificatione fierent computa, perciperent certam summam, hodie visis computis, & firmato quod fructus superabundant, ut fuit firmatum in decisionibus in hac causa factis, & præsertim sub die 26. Aprilis præteriti, * ex integro propositum dubium, cum scripturis datis per Capitulum sub die 17. Iunii 1630. An prædictis Portionarijs esset danda manutentio in possessione exigendi dicta regalia tria qualibet die pro distributionibus quotidianis, & Domini absque difficultate aliqua, affirmatiue responderunt, ita ut standum sit decisionibus, quæ affirmant iisdem Portionarijs deberi prædictam manutentionem; de illorum enim possessione clare constat ex dispositione quinque Testium examinatorum, vigore remissorialium, cum quibus concurrunt duo alij testes, unus videlicet examinatus in Curia, necnon alius remissorialis Canonicorum, qui bene probant, cum de certa scientia deponant, & plerique etiam de facto proprio, qui tanquam optimè instructi, & melius informati alijs quibuscunque præferuntur. *Cas. de Grass. decis. 5. num. 4. 5. & 6. de testib. Rota in recent. decis. 251. num. 2. & dec. 320. num. 7. par. 2.* quæ quidem probatio superabundat, cum, 1. ta prædictis in hoc iudicio sufficiant leuiorès probationes, *Menoch. de retinen. remed. ult. num. 34. & decis. 375. numer. 1. par. 3. lib. 3. Seraphin. decis. 624. num. 5.* & etiam vnicus testes admittatur, *Menoch. ubi sup. san. me. Gregor. dec. 438. num. 2. Rota decis. 196. num. 6. par. 1. diuers.*

Non obstant exceptiones oppositæ contra personas istorum testium; Quia ex testibus reproborarijs Capituli potius videntur approbati, & in omnem euentum præ exceptiones tolluntur ex numero, & habilitate aliorum, *Gabr. de testib. concl. 5. & 6.* prout nec etiam in iudicio manutentionis admittuntur exceptiones præ contra testes, *Rota decis. 28. num. 4. & 9. par. 1. diuers. sanct. mem. Gregor. decis. 449. num. 10. & ibi Adden. num. 11.* qui alios allegant, & cessat omnis difficultas, præ quia eorum depositiones valde adminiculantur, ex statuto super dicta summa debita Portionarijs, iuxta notata per *Parisi. in cons. 107 num. 77. lib. 1. Rota decis. 595. num. 2. par. 1. diuers.*

Non obstant Testes Capituli, quia fuit responsum, magis esse standum Testibus Portionariorum. Primo, quia, 2. Testes Capituli sunt nulliter examinati, cum prius præ super articulis, deinde super interrogatorijs examinati fuerint contra formam remissoriae, *Gonzal. super reg. 8. glos. 9. in annot. contr. null. num. 79. & 81.* Secundo, quia duo ex dictis Testibus sunt partes formales, cum sentiant commo- dum præ ex propria depositione, ex eo, quod diminuta summa debita Portionarijs, crescit alteri bursæ, ex qua ipsi participant, *Bald. cons. 127. nu. 2. lib. 5. Aym. cons. 99. num. 2.* & alij duo, qui sunt Sacrista, & Secretarius Capituli, sunt præ salariati ab eodem Capitulo, & ad illius nutum amouibiles. Tertiò, quia Testes Portionariorum deponunt super affirmatiua, Testes præ verò Capituli super negatiua, & ideo præferendi sunt Testes Portionariorum, *Farinac. de test. quest. 65. n. 200.* Quarto, quia Testes Portionariorum, ut dictum est, adminiculantur ex statuto. Quintò, quia ex decisionibus in causa factis apparet, quod non constat de diminutione fructuum, quæ suffragetur.

Non obstat, quod Capitulum ex Bulla Benedicti XIII. potest augere, & diminuire distributiones, quia hoc est intelligendum, cum legitima causa, prout firmavit Rota in hac causa 30. Aprilis 1621. quæ quidem legitima præ causa non adest, cum fructus non sint diminuti, maxime cum concurrat dispositio statuti, *Seraph. decis. 1089. num. 2.* Ita ut cesset arbitrium boni viri præ secundum, quod debet intelligi illa facultas augendi, & minuendi, *las. in l. 1. in l. 1. de iura num. 3. C. de sacros. eccles. Surd. cons. 313. n. 94. & seqq.*

Denique non obstat, quod contra Capitulum administratorem, non potest dari manutentio, quia cum agatur de administratione rei communis, Portionarij, dicuntur Cofortes, & propterea dum cognoscitur, An Capitulum potuerit diminuire dictas distributiones, Portionarij sunt ma-

nutenendi, ut fuit firmatum in dicta decisione 30. Aprilis 1621. & hodie cessat omnis difficultas, cum non constet de diminutione fructuum, quæ suffragetur, ita ut ex hoc etiã cesset temperamentum, aliàs per Rotam susceptum, donec viderentur computa, quia visis computis clare apparet, quod Portionarij nimis fuerunt grauati.

Et ita conclusum Portionarijs dandum esse mandatum, de manutenendo, in possessione percipiendi qualibet die, & pro quolibet, regalia tria pro distributionibus diurnis tantum, remanente in statu suo distributione matutinarum, & sine præiudicio prætensionis eorundem Portionariorum super Vltis, Absentijs, & alijs, ut in statuto, &c.

* Est decisio 115. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Cæsaraugustana Camerariæ.

Die Veneris 26. Nouemb. 1632.

ARGUMENTVM.

Agitur de materia exemptionis beneficij à iurisdictione Ordinarij, & nonnulla circa naturam confirmationis, & alia de quibus in Summarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficium, quando semel est exemptum à iurisdictione Ordinarij, semper remanet derogatum iuri illi competenti.
- 2 Priuilegiorum inuolutiones, confirmationes, & approbationes, nullum ius de nouo tribuunt.
- 3 Confirmatio semper præsupponit aliquid prius esse, quod confirmetur.
- 4 Priuilegia ad futura non extenduntur, & num. 16.
- 5 Clausula, & pro potiori cautela, posita in confirmatione, nihil plus tribuit, quàm ipsa confirmatio, si sit inserta ad partis supplicationem, absque causæ cognitione, & Principis certa scientia.
- 6 Concessio noua, in concessione priuilegij non suffragatur, si non constet de priuilegio confirmato.
- 7 Confirmatio etiam ex certa scientia non trahitur ad ignorata.
- 8 Confirmatio, quando dicatur emanasse ex certa scientia Principis.
- 9 Confirmatio facta ex certa scientia operatur, ut ea, quæ valuerunt approbentur, & quæ valida non sunt, recipiant robur ex confirmatione. & num. 10.
- 11 Ius quæsitum alicui de iure speciali, vel de iure communi, non potest ei tolli absque derogatione regulæ de iur. quæsit.
- 12 Verba, perpetuò, & totaliter, sunt apta comprehendere quodcunque ius.
- 13 Exemptionis gratia est de sui natura præiudicialis.
- 14 De subreptione, aut defectu voluntatis dari non potest absque oris aperiutione, quando in concessione est sublatà facultas, contrarium dicendi, vel opponendi.
- 15 Clausula, salua canonica iustitia alicuius, non operatur, ut tollat expresse concessa.
- 17 Concedentis voluntas, & propositum ex quibus deprehendatur.

- 18 Vicarius Episcopi non habet facultatem conferendi beneficia.
- 19 Dictio, omnis, est vniuersalis, & nihil excludit.
- 20 Dictio, omnis, si quid non includeret, non esset verum, dicere, quod omnia includat.
- 21 Totum, siue vniuersale, siue generale, siue integrale, infert quamlibet suam partem.
- 22 Ordinarius in Collegiatis non confert, sed vacantia beneficia sunt de simultanea collatione Prælati, & Canonicorum, & num. 23.
- 24 Ordinarius in Collegiatis, tunc solus confert, quando beneficium vacans non fuit dotatum de beneficijs ad Ecclesiam pertinentibus, sed ad aliam Ecclesiam.
- 25 Beneficia in Ecclesia Collegiata præsumuntur dotata de bonis proprijs Collegiata.
- 26 Dominium antè probatur, etiam per duas enunciativas antiquissimas.
- 27 Verbum, duximus, prolatum à Principe, significat, quod ipse adhibuerit cognitionem, in eo, quod asserit.
- 28 Verba, assigno, & in perpetuum valere concedo, quid inferant.
- 29 Beneficia sine auctoritate Ordinarij, & dotis assignatione, erigi non possunt.
- 30 Dos beneficio censetur constituta ab eo, qui tenebatur.
- 31 Obseruantia debet probari in speciali casu, de quo agitur.

DECISIO CLVII.

Censuerunt Domini, standū esse in decis. 2. Iunij 1631. Quia nedum Cameraria, de qua agitur, est exempta à iurisdictione Ordinarij vigore literarum Sixti V. sed vltèrius, quia pertinentia collationis ad eundem non spectat: cum non probetur, beneficium fuisse dotatum de alijs bonis, & seu beneficijs, quàm ad Collegiatam spectantibus.

Verba enim Bullæ Sixti sunt amplissima. Nam postquam idem Pontifex literas Apost. Clementis VII. insertas, ac aliorum Pontificum, Monasterio, Priori, & Conuentui concessas, auctoritate Apost. approbauit, confirmauit, & innouauit: ac omnes & singulos tam iuris, quàm facti defectus (si qui interuenerint) suppleto decreuit, illas perpetuò valere, & tenere, & inuiolabiliter ac perpetuò obseruari debere: & post suppressionem litis, tunc inter Collegiatam, & Archiepiscopum CasarAugustanum in Rota vertentis addidit sequentia verba: *Vltèrius pro potiori cautela, & suffragio Monasterium B. Maria, & Ecclesiam huiusmodi, ac illius Prioratum, Dignitates, Officia, nec non singula loca, & Canonicales portiones, ac beneficia: omniaque, ac singula Castra, terras, res, & bona quæcumque similiter presentia & futura: ac Priorem & Canonicos, necnon Camerarium, Capellanumque Regium, nuncupatum, omnes, & quoscumque Clericos etiam seculares, obtinentes in titulum, vel commendam quascumque Dignitates, & Officia regularia ipsius Monasterij Beata Maria: ab omni iurisdictione, dominio, & superioritate, visitatione, correctione, auctoritate, & potestate prædicti moderni, & quorumcumque Archiepiscoporum CasarAugustanorum, pro tempore existentium, suorumque Vicariorum, & Officialium perpetuò eximimus, & totaliter liberamus.*

Ex quibus verbis, cum apertè legatur Cameraria perpetuò exempta, & totaliter liberata à iurisdictione, & imperio Archiepiscopi, & semper remanet derogatum iuri Ordinario competenti, c. Abbate, ubi Panorm. num. 3. Lap. alleg. 315. num. 7. Vital. de supplen. neglig. Pralat. in rubr. num. 16. Selua de benef. par. 2. quæst. 22. num. 45. Gonzal. super reg. 8. gloss. 23. num. 20. Rota in Ferrarien. Prioratus, quæ est decis. 308. num. 4. par. 1. recent.

Non obstat, quod approbatio, confirmatio, & innoua-

tio facta per Clementem: quoad litteras Innocentij, Eugenij, & Alexandri nihil & plus tribuat, quàm quod in eisdem literis datum fuit, Cassad. decis. vnica, num. 2. de confirm. vtil. vel inutil. Rota decis. 702. num. 6. par. 1. diuers. & 229. num. 11. par. 2. recent. Dec. conf. 341. num. 7. dicens, confirmacionem semper & præsupponere aliquid prius esse, quod confirmetur: sed in eorum literis non contineri exemptionem Camerariæ, neque potuisse contineri, dum non esset tunc erecta, ex quo & priuilegia ad futura acquirenda non se extendunt, Hostien. & Io. And. in cap. cum cappella de priuileg. clausulam verò, & pro potiori cautela, insertam in eisdem literis Clementis, post approbationem, confirmationem, & innouationem literarum Pontificum prædecessorum, in qua eximitur Cameraria, de qua agitur, & positam fuisse & ad partis supplicationem, absque causæ cognitione, & Pontificis certa scientia, quæ pariter nihil plus tribuit, quàm ipsa confirmatio, in ordine ad confirmatum, Cassad. ead. decis. 1. de confirm. vtil. Bertran. conf. 181. num. 6. lib. 3. affirmans, nouam concessionem in concessionem priuilegij non suffragari, si non constet de priuilegio & confirmato, & intelligitur, saluo iure tertij, & quatenus valida sit, & recipit eandem interpretationem, & obiectiones, quas ipsa confirmatio, vt dicitur resolutum in causa Mediolanens. Decursus aquarum 28. Aprilis 1581. coram Papa Clem. VIII. & in Tirasonen. iurisdictionis de Tudela 1. Aprilis 1587. et in alia Tirasonen. 26. Iunij 1595. coram Card. Blanchetto: vltimam verò Sixti confirmationem, etiam cum clausula, pro potiori cautela, et priuilegio, quæ uis ex certa scientia propter insertionem tenoris literarum Clementis VII. dicebatur nempe plus operari, quàm Clementis confirmationem, & in forma communi emanatam, propter ius speciale conferendi Archiepiscoporum, ab utroque Pontifice ignoratum, Alex. conf. 122. num. 21. lib. 4. Rota decis. 555. num. 9. par. 2. recent. Castr. conf. 84. num. 5. et 230. num. 3. part. 2. Cresc. decis. 9. num. 4. de priuileg. Put. decis. 26. de præben. quod dicebatur tolli non posse absque derogatione regulæ de iur. quasit. non tollen.

Quia restringendo difficultatem ad Breue Sixti, fuit pro indubitato præsuppositum, illud emanasse & ex certa scientia propter insertionem tenoris literarum Clementis, gloss. in c. pastoralis, § preterea, in verbo, ex certa scientia, de offic. deleg. Dec. in c. porrecta, num. 15. de confirm. vtil. vel inutil. Gabr. conf. 183. num. 14. lib. 2. Surd. conf. 419. n. 24. & 25. & plenè fuit hæc cōclusio comprobata in causa Tolletana admissiois ad habitum, quæ est 192. num. 3. par. 1. recent. Et quando agitur de confirmatione ex certa scientia, quæ valuerunt, approbarunt: & quæ valida non sunt, recipiunt robur ex confirmatione: & quæ nullam habent relationem ad ea, quæ præcesserunt, de nouo conceduntur: ita magistraliter declarat Dec. conf. 341. nu. 7. Quod tamen prius in substantia fuit dictum per Rotam, penes Cassad. d. decis. vnica, de confirm. vtil. vel inutil. & nunc absque vlla hesitatione pro indubitato admittitur, Seraph. decis. 1432. num. 1. & in ead. decis. 192. nu. 2. par. 1. recent. In præfenti autem, quod priuilegia trium Pontificum, intrat approbatio: quia de illis constat: exemptio Camerariæ, concessa per Clementem VII. in forma communi, vti & inualida recipit robur à confirmatione Sixti: cætera autem respectu temporalis concessionis ad vitam tunc Archiepiscopi CasarAugustani, et in posterum, et in perpetuum, erit noua concessio: dum similis non reperitur, ad quam possit haberi relatio.

Neque mouere debet differentia iuris competentis, & de iure speciali, vel de iure cōmuni, quod dicebatur in Archiepiscopis, quæsum ante concessionem Sixti, & potuisse ab eo ignorari, vt propterea absq; derogatione, regulæ defendi non possit. Quia de absoluta, & determinata voluntate Papæ eximendi Camerariam à iurisdictione Archiepiscoporum, patet ex illis verbis: & perpetuò eximimus, et totaliter liberamus: quæ sunt apta comprehendere quodcumque ius, Archiepiscopis competens, Gemin. conf. 72. in princ. Vital. clem. 1. de censib. Et eo casu gratia exemptionis, cum sit de sui natura & præiudicialis, dum Papa intelligit totale præiudicium, semper sustinetur absque derogatione regulæ.

12, *Dec. cons. 113. num. 7. Cassad. de priuile. decis. 1. Seraph. decis. 762. num. 4. Rota decis. 240. num. 22. par. 1. diuers. Et cum hac distinctione Domini transferunt in Andrien. de cimarum 14. Decemb. 1607. coram bo. mem. Patriarcha. Manzanedo. in Albanen. beneficiorum 27. Iunij 1614. coram me. & in Bononien. vsusfruct. 23. Maij 1625. coram Domina meo Decano. Et quod magis est, hodie dari non potest de subreptione, aut defectu voluntatis absq; oris aperi-*

14 tione, † quia in concessione fuit derogatum, & sublata facultas contrarium dicendi, aut opponendi, & interpretandi, *Caputaq. decis. 134. num. 4. par. 3. Put. decis. 50. num. 5. lib. 1. & 377. in fine lib. 3. Seraph. decis. 351. & 764. n. 1.* Clausula autem, quae leguntur in concessionibus trium Pontificum, videlicet: *salua Canonica iustitia Episcopi Casaraugustani*: deferuere non possunt ad conseruationem iuris conferendi Camerariam. Nam quicquid sit de interpretatione praedictorum verborum, quando materiae sunt 15 compatibles cum expressis in concessione: † non autem, vt tollant expressè concessa, vt in praesenti legitur de Cameraria, *Oldrad. cons. 330. in fine. Paris. cons. 70. num. 12. lib. 1. Put. decis. 183. lib. 3. Menoch. cons. 2. num. 57.* Attamen ex alio non suffragantur: quia Cameraria tanquam fundata de anno 1195. vt partes admittunt, non praeseruatur ex clausulis anteriorum concessionum: † quae non se extendunt ad postmodum erigenda, *Hoslien. in cap. cum capella. num. 5. de priuile. & ibidem Io. Andr. num. 5. Abbas num. 5. & Card. num. 1. Alex. cons. 158. lib. 2. vbi sub num. 15.* admittit conclusionem, quando agitur de praedictio tertij.

Et eò minus releuat ponderatio, quòd huiusmodi exemptio restringatur ad iurisdictionem contentiosam, non autem ad voluntariam, prout est ius conferendi propter verba proemij, in quo mentio fit solum de iurisdictione exercendi in Monasterium, Castra, terras, homines: ex quo 17 facile desumitur voluntas, † & propositum concedentis *Decian. cons. 30. num. 9. lib. 3. Menoch. praesump. 2. num. 4. lib. 6.* ac etiam propter eorundem verborum directione, 18 in personas, nempe Vicarios, non † habentes in iure facultatem conferendi, *c. finali. de offic. Vicar. in 6. Gonzal. ad reg. 8. glos. 5. §. 3. num. 25. cum alijs.*

Quia verba amplissima litterarum tam Clementis, quam Sixti in primis literis ibi: *ab omni iurisdictione, dominio, & superioritate penitus, & omnino eximimus, & liberamus.* & in secundis ibi: *ab omni iurisdictione, dominio, & superioritate omnino, & perpetuo eximimus, et totaliter liberamus*: non patiuntur huiusmodi restrictionem, aut limitationem: dum non esset omnis iurisdictione omnino & totaliter sublata, si remaneret voluntaria, pertinens ad ius conferendi reseruata. Nam si de omni iurisdictione agatur, illa 19 dictio, † omni, est vniuersalis, & nihil excludit, *l. 1. vbi omnes. ff. de leg. 1. Dec. cons. 97. num. 1. dicens*, quod si quid 20 non includeretur, non esset verum dicere, † quòd omnia veniant, *Surd. latissime cumulat. cons. 73. num. 62. & seq.*

Et similiter si totaliter debet Collegiata esse exempta, & 21 liberata, siue totum † sit vniuersale, siue generale, siue integrale, semper infert in quamlibet suam partem, *glos. in §. 1. inst. de societ. quae de ista dictione loquitur, et in l. Lucius. ff. de fund. instr. Surd. decis. 78. num. 12. Cuman. cons. 10. in fine. Nat. cons. 160. num. 30. lib. 1. Berta. de claus. inst. claus. 27. Couar. variar. lib. 1. cap. 2. num. 5.* Nec ratione adiuncti, videlicet *Vicariorum*, mutant naturam: quia prius de Archiepiscopis habentibus facultatem conferendi facta est mentio: & deinde de Vicarijs, ad quos facultas praedicta per mandata specialia transire poterat, vt plenius Collegiatae esset consultum.

Secundo principaliter Collegiata huiusmodi fundat intentionem suam in iuris dispositione. Quia in Collegiatis 22 † Ordinarius non confert: sed vacantia sunt de simultanea collatione Praelati, & Canonicozum, *Cassad. decis. 22. de praben. num. 3. Bisign. decis. 8. eod. tit. Rota decis. 4. de concess. praben. in nou. Put. decis. 130. lib. 1. in nouis, Mohed. dec. 27. de praben. Silua de benef. par. 2. q. 22.* & idem fuit resolutum in causa Casaraugustana Canoniciatus 18. Aprilis 1603. coram Episcopo Agrebaten. & plenius in Ge-

vunden. iuris conferendi 11. Martij 1630. coram D. meo Queipo. Et eò clarius, quia versamur in Ecclesia Canonicozum Regularium S. Augustini, propter Bullam Benedicti XII. in nouo Bullario, tom. 1. fol. 197. in qua expresse 23 disponitur, quòd collatio fit simultanea † inter Praelatum, & Canonicos: & conuenit cum simili dispositione iuris, *c. finali. de regular. in 6. Abbas in cap. ea noscitur. num. 4. de his, quae sunt à Praelat. sine consensu Capituli. Silua ead. q. 22. num. 45. Gonzal. glos. 7. num. 7.*

Non obstat, quòd ab eadem conclusione communiter recedatur, quando beneficium in collegiata dotatum fuit 24 de beneficijs ad collegiatam non pertinentibus, † sed ad aliam Ecclesiam, prout dicitur in praesenti probati: vt tunc Ordinario dotanti, vt prius, remaneat facultas conferendi, *Abb. in c. suggestum. num. 3. de inre patronatus, Rota decis. 600. num. 3. par. 2. recent.* & idem videtur firmatum in *Callien. iuris conferendi 14. Maij 1621. coram bo. mem. Francisco Vbaldo.*

Quaeritur conclusio est vera: sed probatio dominij deficit. Nam si de iure contendatur, viget praesumptio contra 25 Archiepiscopum: quia in Collegiata praesumuntur † beneficia dotata de bonis proprijs Collegiatae, *Abbas in c. cum Ecclesia Vulterrana num. 8. de elect. Put. decis. 313. num. 3. lib. 3. in nou. Caputaq. decis. 226. par. 2. Silua de benef. quaest. 22. num. 13. par. 2.*

Si verò agatur de directa probatione dominij, quòd bona assignata non pertinerent ad collegiatam: & neque hoc iustificatur, sed potius contrarium quòd Ecclesiam de Magallon. & Borata apparet de anteriori dominio collegiatae, 26 ex duabus † enunciatiuis antiquissimis, quae leguntur in duobus indultis Alexandri III. vsque de anno 1171. & 1179. quae in antiquissimis solent probare, etiam quòd emanauerint ad supplicationem partis per illa verba: *vestris supplicationibus inclinati*: Nam quando Papa narrat bona, quae sub protectione Sedis Apostolicae suscipere intendit, sub 27 dendo, † quae duximus exprimenda vocabulis; quamuis *Franc. in c. si Papa. num. 4. de priuile. in 6. et Put. dec. 427. lib. 2.* dubitauerint de releuantia huius probationis: attamen veriore Rota semper sequuta est in *Spoletana bonorum 13. Iunij 1608. coram Card. Marcomontio*: & prius in eadem causa coram *Penia*, quae est 142. et 145. part. 4. diuers. & plenius in *Theatina iurisdictionis 405. et 683. par. 1. recent.* in quibus ponderatur illa clausula: *quae duximus exprimenda vocabulis.*

Haereditates verò, quae assignantur vltra dictas duas Ecclesias cum suis pertinentijs, pariter non apparent de dominio Archiepiscopi, nisi probetur, easdem fuisse prius in dominio eiusdem, propter effectum translationis dominij, qui causari non potest ab eo, qui illud non habet, *l. cum res. C. de probat. l. non est nouum. ff. de acquir. reru. domin. Specul. in titulo de act. seu petit. §. sequitur. num. 25. Afflic. decis. 40. num. 3. Surd. decis. 122. num. 4.*

Demum si fundamentum desumatur ex ipsa erectione huius Camerariae, facta per Raymundum Episcopum Casaraugustanum de anno 1195. in qua leguntur verba: † *Assigno, et in perpetuum valere concedo*: infertur dominij significationem in transferente, *Dec. cons. 640. num. 6. Paris. cons. 33. n. 16. lib. 3.* qui loquuntur de verbo: *Assigno*: et *Menoch. cons. 191. num. 8. et praesump. 34. num. 31. lib. 3.* idem affirmans de verbo: *Concedo*. Facile corruit, si attendatur, quòd Episcopus interuenit ad auctorizandam erectionem, non autem ad simpliciter consignandam dotem, ex qua ius patronatus acquiratur.

29 Beneficia † enim sine auctoritate Ordinarij, & dotis assignatione, erigi nò possunt, *c. nemo. vbi glos. in verbo veniat, et c. nullus de consecrat. dist. 1. Calderin. cons. ultimo, de inre patronatus, Rocchus eodem titulo in verbo pro eo, quòd de 30 Diocesiensi consensu.* Et eo casu dos censetur † còstituta ab eo, qui tenebatur, nēpe ab Ecclesia collegiata, quae precebat erectionē, *Alciar. reg. 1. praesump. 50. et Menoch. praesump. 18. n. 8. lib. 1.* Et haec ipsa praesumptio iunatur alijs adminiculis, supra relatis respectu Ecclesiaru de Magallon. & Borata.

Neque contraria praesumptio potest defendi pro Ordinario, ex obseruatione sublequuta. Nam collationes datae

in Summario Pauli, vel sunt de alijs beneficijs, & obser-
31 uantia non suffragatur, quia debet probari in specie ꝛ de
Cameraria, non autem de alijs in genere, *Roland. conf. 80.*
num. 10. lib. 1. Becc. conf. 96. num. 7. Surd. conf. 354. num. 26.
Aut sunt de eadem Cameraria, prout dantur, vna scilicet
de anno 1534. & alia duæ de anno 1557. Et istæ vltimæ
Lupi, & Ferdinandi Archiepiscoporum non sunt produ-
ctæ in forma probanti, nequæ effectuatæ: prima verò, quæ
fuit Francisci Archiepiscopi non sufficit; quia alia contra-
riæ superuenerunt. Ac demùm si quid roboris inferret: id
totum fuit sublatum per exemptionem Sixti V. sublequu-
tam: à qua vsque in præsentem diem non dantur collatio-
nes de hac Cameraria factæ per Archiepiscopos, quæ ef-
fectuatæ, & validæ sunt.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum.

* Est decis. 43. supra in hac eadem parte.

¶ Adeff infra altera decis. in hac causa sub die 9. Maij 1633.
coram eodem R.P.D. Pirouano.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Cambiorum.

Die Luna 29. Nouembris 1632.

ARGUMENTVM.

Pro cambijs, quid sit licitum exigere, &
qualiter eorum valor probetur. Mandans
tenetur conseruare indemnem manda-
tarium, & quando hoc non procedat.

S V M M A R I V M.

- 1 Pro cambijs, quid licitum sit exigere.
- 2 Mandans tenetur conseruare indemnem mandatarium.
- 3 Mandatarius, vt conseruetur indemnem à mandante, quid requiratur.
- 4 Mandatarius, non est releuandus à mandante, quando gessit rem minùs vtiliter, extra fines mandati, & mandantis intentionem.
- 5 Cambiorum valor probatur per testes practicos, scilicet per Mercatores.
- 6 Mandans, & mandatarius, quando ambo sunt mercatores, verba mandati sunt accipienda, iuxta id, quod est solitum inter Mercatores.
- 7 Approbare, nemo dicitur id, cuius præexistentiā, seu implementum non præsupponit.

DECISIO CLVIII.

Dominus Bernardinus Capponus de mandato D. Bran-
dani accepit ad cambium à Francisco Ferdinādo mer-
catore Lusitano Florentiæ commorante, summam scutorū
anti 2500. soluendum Olyssiponis, ad rationem 590. Rais
pro quolibet scuto. Et cum ipse peteret cambia ad ratio-
nem in mandato expressam, Brandanus verò contenderet
se ad illorum solutionem non teneri, nisi ad rationem Rais
490: iuxta solitum cambiandi per Olyssiponem, fuit dubi-
tatum, an & quæ cambia deberentur. Et Domini censue-
runt, inprimis prædictum cambium reformandum esse ad
dictam rationem Rais 490. quia pro cambijs illicitum est
exigere, quicquā vltra id, quod ipsi mercatores fori, in quo
fit cambium, tanquā boni viri, & in arte periti, attenta lo-
corum distantia, & minori copia, vel penuria pecuniæ cam-
pifibilis, ꝛ bona fide arbitrantur, à quorum arbitrio cōmu-
nis cursus cambiorum regulatur, *Navar. in manual. cap. 17.*

*num. 301. in 2. notabil. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 23. du-
bit. 3. num. 21. Rot. decis. 15. par. 1. recent.*

- Non obstat, quod D. Brandanus mandauerit D. Bernar-
dino, vt supradictam summam acciperet ad rationem 590.
2 Rais, pro quolibet scuto, eumque ꝛ tanquā ministrum, ac
mandatarium indemnem conseruare teneatur. *si verò non
remunerandi. §. si mihi, & ibi, Bald. ff. mandat. Quia cum
re vera de tempore dicti mandati cursus communis cam-
biorum per Olyssiponem, nō excederet valorem 490. Rais,*
3 pro quolibet scuto auri, ꝛ dictus mandatarius, non potest
excusari, quin teneretur accipere cambium, ad hanc ratio-
nem mandanti minùs grauem, & onerosam, iuxta *tex. in l.
4 §. si quis absentis, ff. de oblig. & act. l. si pro ea, C. mandat.
§. actionum alia. Inst. de act.* Neque pro ea rata cambio-
rum, quæ communem cursum excedit, est releuandus, at-
4 tento, quod tanquā res ꝛ minùs vtiliter gesta, extra fines
mandati, & mandantis intentionem esse censetur.

De communi autem cursu cambiorum huiusmodi ad
prædictam rationem Rais 490. tam in Vrbe, quā Floren-
5 tiæ, & alibi locorum, sufficienter constat ꝛ ex testibus, qui-
bus tanquā mercatoribus in hac Vrbe, & alibi, per Ita-
liam commorantibus, est credendum, vt similibus terminis
resoluit, *Rot. decis. 315. part. 1. recent.* deponunt enim de
facto proprio, & quod de tempore eiusdem mandati cam-
bium fuerit per Olyssiponem, ad rationem Rais 480.
vsque ad 490. Vnde probatur huiusmodi cambia, certam
summam circa illud tempus excedere nō consueuisse, quod
posse fieri admisit, *Rota in præallegata decis. 315. in Ro-
mana pecuniaria, seu cambiorum 12. Iunij 1615. coram bo-
nem. Card. Sacro.*

Non obstant testes deponentes cambia per Olyssiponem,
apud Mercatores Florentinos esse extraordinaria, & raro,
ac nisi per accidens fieri, adeoque eodem iure censenda
esse, quo cambia, quæ vulgo dicuntur, *cambij di corteggia-
no*, & fieri consueuerunt ad rationem Rais 590. Quia, cum
6 ꝛ mandans, & mandatarius prædicti ambo sint mercatores,
verba mandati sunt accipienda, iuxta id quod solitum est
inter mercatores, *argum. text. in l. Seio, §. 2. ubi Bart. ff. de
aur. de legat.*

Minus obstat, quod D. Brandanus in literis, secundo lo-
co, datis ad eundem D. Bernardinum post cōfirmationem
mandati iam traditi, vsus fuerit verbis, *al prezzo denotato*,
ex quibus inferitur, contra hentes intellexisse de cambijs, ad
rationem Rais 590. ipsi D. Brandano per D. Bernardinum
significatam, Quia dictæ literæ dum continent confirma-
tionem mandati de accipiendo ad cambium, cum repeti-
tione horum verborum, *mentre che possiate farlo*, nullo
modo extendi possunt, ad approbationem cambij nondum
7 existentis, cum ꝛ nemo dicatur approbare, id cuius præexi-
stentiā, seu implementum non præsupponit, ad not. per
*Dott. in l. nam & ff. de iniust. rupt. testam. & in cap. ad
dissoluendum, de dispensat. impub.*

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Perusina Laudi.

Die Veneris 3. Nouemb. 1632.

ARGUMENTVM.

Laudum, vt valeat in vim pacti propter e-
mologationem, quid requiratur. Igno-
rantia iuris, quando excusetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Emologatio operatur, vt laudū sustineatur in vim pacti.
- 2 Emologatio expressa deducitur ex subscriptione Laudi.
- 3 Emologatio, ex subscriptione Laudi, ante probationem nulla

nulla deducitur, si subscribens ignorabat, quid contineri deberet in Laudo.

- 4 Emologatio tacita sufficit de Iure Canonico, ut valeat in vim pacti Laudum.
- 5 Sed secus est de Iure Civili.
- 6 Emologatio tacita, ad hoc ut faciat valere Laudum in vim pacti requiritur scientia nullitatis.
- 7 Laudum, quando quis dicatur approbasse.
- 8 Ignorantia Iuris non excusat.
- 9 Ignorantia Iuris dubij valde æquiparatur ignorantia facti.
- 10 Et hoc maximè, quando agitur de damno vitando.
- 11 Subscribens censetur approbare omnia contenta in scriptura.
- 12 Sed hoc procedit, quando subscribens sciuit contenta in scriptura.
- 13 Ignorantia Iuris, habens mixturam facti, excusat.
- 14 Statut. Perus. disponens, quod debeat dari de nullitate Laudi intra decem dies, qualiter procedat.
- 15 Rota nunquam exequitur sententias neque Lauda, nisi constito de Iustitia.

DECISIO CLIX.

Resolutum fuit sententiam Rotalem esse confirmandam, quia Laudum fuit nullum, ex pluribus capitulis consideratis in decisione facta 11. Maij 1629. coram R. P. D. meo Durano, quæ nullitates non controuertebantur à parte, sed dicebatur obstare emologationem, et quæ operatur, ut Laudum sustineatur in vim pacti, cap. examinata de confirmat. vtil. vel inutil. Dec. consil. 475. numero 28.

Huic ergo fundamento respondebant Domini non constare de tali emologatione, quæ suffragetur; nam quantum attinet ad emologationem expressam, et quæ deducitur ex subscriptione Laudi, illa non afficit, cum fuerit facta, ante prolationem ipsius Laudi, ut deponunt Testes, & sic nulla induci et poterat emologatio expressa, cum subscribens ignoraret, quod contineri deberet, in illo Laudo, ex not. in l. si ita stipularus fuero, 126. §. Grisogonus, ff. de verb. oblig. & ibi not. las. num. 12.

Non obstat etiam emologatio tacita, quia et licet illa sufficiat de Iure Canonico, ut Laudum sustineatur in vim pacti, Felin. in cap. significasti, nu. 8. ad fin. de for. comp. Nat. consil. 95. num. 3. Afflict. decis. 17. num. 5. & secus, et videatur de Iure Civili, Nat. dicto loco, Calderin. consil. 8. de re iudic. Soccin. in dict. cap. significasti in 7. artic. quest. 8. Riminal. lun. consil. 281. num. 77. Aym. consil. 29. num. 6. Attamen, ut emologatio et tacita suffragetur, requiritur scientia nullitatis, Abb. consil. 61. colum. fin. versic. ad tertium lib. 1. Dec. d. consil. 475. sub num. 28. versic. sed ad hoc respondetur, Osasch. decis. 179. num. 16. Gabr. concl. 2. tit. de sentent. num. 34. & consentiunt Corn. in consil. 217. nu. 8. lib. 3. Aym. consil. 29. num. 6.

Vnde quàmuis ex traditione clauium, & consignatione quorundam bonorum scientiaque illius Laudi, et non reclamacione, immo oretentis approbatione posset induci tacita emologatio, attamen ex prædictis hoc esset verum, data scientia nullitatis, & licet replicetur, quod ista et est ignorantia Iuris, quæ non excusat. Attamen, cum sit ignorantia et Iuris, valde dubij æquiparatur ignorantia facti, Dyn. in consil. 5. in fin. num. 9. versic. præterea, maximè cum agatur et de damno vitando, Castr. consil. 298 in princip. lib. 1. Dyn. ubi supra num. 7. versic. præterea certum est.

Ignorantia autem Iuris valde dubij procedit, ex ipsa subscriptione, quia subscribens et censetur approbare omnia contenta in scriptura, d. l. si ita stipularus fuero, §. Grisogonus, & ibi not. Angel. Castr. & Alex. & Aretin. l. fideiusor, 26. §. 1. ff. de pign. §. 1. Instit. de empt. et vend. l. si ergo, §.

plane, ff. de iur. dot. l. si quis ex argentarijs, §. 1. ff. de eden. l. sicut, §. non videtur, ff. quib. mod. pign. vel hypot. solvatur. & ideo licet conclusio ista non habeat locum, nisi subscribens et sciuerit contenta in scriptura, ut supra, dixi, attamen negari non potest, quin super dicta conclusione caderet aliqua dubietas, accedit etiam, quod ista ignorantia et Iuris habet mixturam facti, quæ propterea suffragatur, ut bene in secunda decisione D. mei Durani.

Non obstat, quod primum Laudum, quod appellatur concordia, nullam habeat nullitatem, quia illud hodiè non impugnatur, sed secundum, prout nec etiam officit, quod iuxta Statutum Perusiæ debeat dari de nullitate Laudi intra decem dies, et quia illud Statutum est intelligendum, data scientia nullitatis, & quando nullitas est adeò patens, ut tergiversari non possit, & Rota nunquam et exequitur Sententias, neque Lauda, nisi constito de Iustitia, &c.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

R. P. D. PIROVANO.

Romana, seu Vrbeuetana Legitimæ.

Die Veneris 10. Decembris 1632.

ARGUMENTVM.

Filij liberè transmittunt legitimam ad eius hæredes, etiam absque agnitione, & hoc procedit siuè si in legitima paterna, siuè materna, cum ista transmissio sit fundata in particulari priuilegio legitimæ, & non in suitate.

SUMMARIVM.

- 1 De legitimæ transmissione in bonis patris, ubi agitur, tunc absque præcedenti agnitione transmissio recipitur, propter effectum suitatis.
- 2 Filius est necessarius hæres patris, in eo continuatur dominium, & ideo transmittit absque agnitione.
- 3 Filius non est in potestate matris, nec suus, ac necessarius hæres dici potest, sed verè voluntarius, & ideo iura non agnita, non transmittit, & num. 11.
- 4 Legitimæ transmissio non est fundata in potentia suitatis, aut iure patriæ potestatis, sed in particulari priuilegio legitimæ.
Legitima debetur, ipso iure, à lege vocatis, num. 4.
- 5 Filius legitimam transmittit ex iure speciali, non attento iure patriæ potestatis.
- 6 Surd. in consilio 341. num. 1. lib. 3. examinatur, & num. 10.
- 7 Suitas, quare fuit introducta.
- 8 Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quest. 8. num. 5. refellitur.
- 9 Legitimæ transmissio fit, ex speciali iure.
- 12 Legitima debetur filio, ne dum legis beneficio, sed et titulo singulari.
Legitima filiorum non est quota hereditatis, sed portio bonorum, num. 12.
- 13 Titulo singulari, & non hereditario, ea quæ competunt ex hereditate alicuius, etiam sine agnitione transmittuntur.
- 14 Bona quæcumque, quæ acquiruntur iure separato ab additione hereditatis, non requirunt agnitionem ad effectum, ut liberè transmittantur ad hæredes.

15 Legi-

- 15 Legitima titulus, licet sit singularis, attamen deferatur iure, & nomine hereditario.
- 16 Soccin. Sen. in l. 1. § 2. & Rip. num. 152. ff. de vulg. declarantur.
- 17 Legitima filiorum est semis, quando excedunt quatuor, & num. 26.
- 18 Filia femina, licet sint exclusæ à statuto ab hereditate patris, faciunt tamen numerum in legitima ad favorem filiorum, ut legitima sit pinguior, & vide num. 19.
- 20 Dispositio hominis facit cessare dispositionem legis.
- 21 Filijs debetur legitima etiam contra voluntatem parentum.
- 22 Maiori numero personarum favendum magis est, & num. 24.
- 23 Negantium melior videtur esse conditio.
- 24 Filij tam primi, quam secundi matrimonij in bonis proprijs paternis, vel maternis, æqualiter succedunt.
- 27 Sorores uterine non faciunt numerum in legitima ad favorem fratrum uterinorum.
- 28 Civilitas alicuius loci ad effectum successionis, nihil releuat, non probata habitatione, cum onerum sustentatione.

DECISIO CLX.

IN præterita disputatione * duo fuerunt resoluta; legitimam DD. Clementinis esse debitam in bonis, & hereditate Victoriz eorum Avia, & illam esse semissem; hodiè verò, cum eadem controuertentur, idem quodam utramque partem fuit responsum.

Nam legitima verè debetur Octavio, Victoriz filio, & ex eius persona iure transmissionis DD. Joanni Baptistæ, & Hieronymo eius filijs, ut in prima decisione fuit firmatum.

- 1 Nequè obstat, quòd ubi agit de transmissione † legitimæ in bonis patris, verior quidem sit opinio, ut absquè præcedenti agnitione transmissio recipiatur, propter effectum
- 2 fuitatis; dñ † filius est necessarius hæres patris, & in eo continuatur dominium, ideoque transmittat sine agnitione *l. as. in l. scimus, in princ. C. de inoffic. testam. Rodericus in l. quoniam in prioribus, declaratione Leg. Regni. limit. 3. column. antepenultima. Crass. in §. legitima, quest. 37. Surd. post alios consil. 341. num. 1. lib. 3.* Secus verò, ubi agit de transmissione legitimæ in bonis matris debita, ut in præfenti, in fecius matris potestate filius non est, nec suus, aut necessarius hæres dici potest; sed verè voluntarius qui absquè agnitione, & acquisitione iura transmittere non potest, *Bald. & Salic. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. Gomes. var. resol. c. 9. num. 24. Surd. consil. 341. num. 13. lib. 3. Moder. de legitima lib. 5. tit. 3. q. 8. num. 5.*
- 4 Quia primò fuit responsum, transmissionem † non esse fundatam in potentia fuitatis, aut iure patriæ potestatis, sed in particulari privilegio legitimæ, quæ debetur ipso iure, à lege, vocatis, *l. cum ratio, in principio, ff. de Bon. damnat. l. omnimodo, l. quoniam in prioribus, l. scimus, §. cum autem, ff. de inoffic. testament. vnde Bald. in l. si Arrogator. nu. 8. ff. de adopt. firmat omnes esse pares in iure transmittendi legitimam, ex iure speciali † non attento iure patriæ potestatis; sed speciali natura transmissionis legitimæ, & Bald. sequuti sunt *Alex. consil. 150. num. 8. lib. 2. Crauet. consil. 312. nu. 3. Soccin. sen. consil. 150. num. 24. lib. 1. Aretin. in l. ventre 83. colum. penul. versic. quarta, & vltima questio ff. de acquir. hered. Per alia in l. cum patruus, nu. 28. ff. de legat. 2. Marta de succes. par. 1. quest. 24. num. 8. & sequen. Cuccus de legitimæ in §. nec usufructu, num. 91. Surd. in dicto consil. 341. nu. 2.* ubi advertit ad eos, qui loquuntur in matre, & hanc opinionem sequitur Rota tam antiqua, quam moderna, ut in *decif. 668. par. 1. diversorum, quæ fuit coram Papa Clemente VIII. & in Ariminen. legitima de Scarpionibus §. Maij 1627. coram D. meo Durano, & hanc uti veriore propter**

rationes, & Rotæ auctoritatem sequitur *Gratian. discept. 448. num. 23.* ex quibus patet auctoritatem Surdi † non præponderare; dum fundat transmissionem in qualitate fuitatis, quòd verum non est, & in eo, quòd titulus legitimæ nō sit singularis; sed hereditarius; in quo dissentient communiter scribentes, & rationes Baldi illum conuincunt; dum in eadem *l. si Arrogator, num. 8.* dicit fuitatem † fuisse indutam de Iure Civili, favore creditorum, quibus non obligantur successores in legitima; & tamen secundum opinionem Surdi, si legitima deferretur iure, & nomine hereditario; ut præsupponit *num. 26.* essent obligati. Moderni autem † de legitima nihil plus dicunt, quam ipse *Surdus* dixerit in discursu sui *Consilij 341.* & propterea iidem Moderni in alia questione de matre transmittente legitimam filij ad hæres, eodem *lib. 3. tit. 3. quest. 8. num. 13. & 14.* conveniunt cum doctrina Baldi, reiecta opinione Surdi admittendo † specialem naturam transmissionis, in qua secundum Baldi doctrinam omnes sunt pares; & tandem ipse *Surdus* in fine sui *Consilij num. 34.* fatetur suam opinionem non esse tutam, quado sola debetur † legitima, qui est casus noster; ut tunc transmittatur non iure fuitatis; sed ex peculiari iure, & natura ipsius legitimæ; secus verò, quando filius est institutus hæres vniuersalis, vel in quota, quòd verè convenit in successione matris, voluntario heredi; dum suus, † & necessarius esse non possit, propter defectum patriæ potestatis, ut non prius transmittat, quam agnoscat, ut supra dictum fuit.

Secundò fuit etiam responsum, quòd legitima competit nē dū beneficio legis, † ut iam dictum est; sed & titulo singulari: quia non est quota hereditatis, sed portio bonorum, *l. cum a matre, cum glo. C. de rei vendic. Bald. in d. l. si Arrogator, nu. 8. ff. de adopt. Surd. eodem consil. 341. num. 3.* qui infinitos allegat, & illis accedunt *Gayl. lib. 2. obser. 120. num. 3. Mantio. de coniect. lib. 7. tit. 8. num. 5. Viuius commun. opin. in verbo legitima, num. 63. idem Surd. consil. 216. num. 13. lib. 2.* quæ verò titulo † singulari, & non hereditario deferuntur eadem etiam sine agnitione transmittuntur *Bar. in l. si Arrogator, num. 8. per illum textum, ff. de adopt. Bald. num. 8. l. as. num. 14. Castr. in l. cum antiquioribus nu. 6. C. de lute delib. Alex. consil. 150. num. 7. lib. 2. Roland. de lute dotis q. 47. Fanut. eodem tit. glo. 4. num. 8. Pinell. in l. prima, num. 36. C. de Bon. matern. Surd. accif. 138. num. 15. & idem fuit comprobatum in supra allegata *decif. 668. par. 1. divers. & deniq. Bald. in l. generaliter §. in his, C. de secund. nupt. tradit regulam generalem, quòd † quæcunque acquiruntur iure separato ab additione hereditatis, & iure vniuersali non competunt; non requirunt agnitionem ad effectum, ut liberè transmittantur ad hæres, prout ceteræ actiones.**

- Nec mouere debent, quæ ab eodem *Surdo d. suo consil. 341. num. 25.* ponuntur pro responsione ad confundendam
- 15 distinctionem tituli singularis, quòd ubi † etiam legitima titulus esset singularis, attamen deferatur iure, & nomine hereditario *Bar. in leg. pro hærede in §. primo in fine, & in leg. gerit, num. 22. ff. de acquir. hered. Soccin. sen. in l. prima num. 32. & Ripa num. 157. ff. de vulg. Cuccus de legitimæ, §. legitima est autem, num. 41* atque ita in non suo semper requiratur agnitio ante transmissionem per supradicta.
- 16 Quia *Soccin. & Ripa* in locis allegatis benè distinguūt, † quando legitima deferatur titulo hereditario; nam si filij instituantur, vel ab intestato succedere possunt, tunc iure hereditario semper deferatur: quia non possunt repudiare residuum hereditatis, & legitimam retinere; secus verò, quando ut in præfenti ubi sola deferatur tam à lege, quam ex reservatione Victoriz, in qua non potest considerari titulus hereditarius, nequè ex testamento, nequè ab intestato, & hoc casu semper in sua singulariter remanet propter legis beneficium, & privilegium.
- 17 Altera conclusio firmata in decisione, quòd † hæc legitima sit semis, visa fuit etiam indubitata, cum numerus filiorum tam primi, quam secundi Matrimonij excedat quatuor, §. si ultra quatuor, *Auth. de Triente. & semisse, Auth. Nouissima, C. de inoffic. testam. & vterius concurret electio DD. de Clementinis, ut Flaminia, & Laura, quamuis à Statuto*

R. P. D. PIROVANO.

Romana Dotis.

Die Veneris 10. Decembris 1632.

A R G V M E N T V M.

Tractatur in hac decisione, quod in executiuis licita est variatio, nō solum de principali ad fideiussorem, sed etiam de vna re, ad aliam, & de persona ad rem, &c. & quare.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum obligatione Camerali vallatū habet executionem paratam.
- 2 Iudicium vnum, quando est intentatum, & est sententia lata, ac executio consummata, tunc non licet conuolare ad aliam actionem.
- 3 Saluiani interdicti natura, quæ sit.
- 4 Variatio in executiuis, est licita de principali ad fideiussorem, de vna re ad aliam, & de persona ad rem, etiam lite pendente, vel etiam si vno modo sit facta executio, & num. 8. & num. 25.
- 5 In executiuis merita causæ, non discutiuntur, sed agitur de credito liquido, omni exceptione iuridica carente.
- 6 Creditor procedens executiue potest adire plures Iudices, donec realem executionem consequatur.
- 7 Executiua remedia, omnia tendunt ad eundem finem, & alterum ab altero non impeditur ratione præiudicii, ex diuersis sententijs resultantis.
- 9 Creditor potens agere via executiua, si intentat iudiciū ordinariū, tunc non licet eo relicto, conuenire reum in iudicio executiuo.
- 10 Saluianum interdictum, est iudicium ordinariū, quāuis summarium.
- 11 Iudicia possessoria, semper ordinaria sunt.
- 12 Sententia lata in vno iudicio, impedit ingressum de ordinario iudicio, ad executiuum.
- 13 Couarr. var. resol. lib. 3. c. 18. num. 3. reprobat.
- 14 Saluiano interdicto repugnat, quod res auocata possit vendi, cum concedatur, vt solum de fructibus illius rei, creditor sibi satisfiat.
- 15 Pignora, quando substantur, semper requiritur licentia Principis.
- 16 Hypothecariæ iudicium, est petitorium.
- 17 In creditoris facultate est, quando est auocata possessio bonorum à debitore, statim agere petitorio, & si obtineat, postea agitare pro distractione pignorum.
- 18 Executiue potest agi vigore obligationis Cameralis.
- 19 Obligatio Cameralis non transit ad tertium.
- 20 Exceptio litis finitæ, aut litis pendentiæ, quando non impedit viam executiuam, & num. 22.
- 21 Roman. in consil. 133. declaratur.
- 23 Variationi amplius non est locus, quando quis semel legit, & super re electa, Index pronunciauit faciendam esse executionem, declaratur num. 24.
- 24 Capyc. in decis. 33. num. 3. & alij declarantur.

26 Actio

18 tuto Urbis 145. lib. 1. exclusæ faciant ꝑ partem ad eorum fauorem, vt legitima sit pinguior secundum opinionem quam seruat Rota vt in Romana de Lante, quæ est 226. par. 1. diuers. & Ciuitatis Castellii supplementi legitima 5. Marij 1604. coram bo. mem. Card. Horatio Lancel. & in Romana Dotis 4. Ianuarij 1628. coram D. Card. Virili.

Non obstat, quod non versetur in exclusione fœminarum ex dispositione statutaria, in quibus terminis ꝑ dicebatur masculos habere electionem, prout sibi vilius fore existimauerint, sed in exclusione cōventionali, nempe Victoriæ posita in donatione, in qua reseruat legitimam masculis tantum, fœminis exclusis, quo casu propter dispositionem 20 ꝑ hominis, quæ facit cessare dispositionem legis; fœminæ exclusæ non faciunt partem. Paris. consil. 36. n. 28. lib. 2. Cras. in §. legitima. q. 2. num. 5. Gabr. de legitima concl. 2.

Quia Victoria in donatione, quam fecit nepotibus suis ex filio Com. Ranutio non exclusit proprias filias à legitima; sed illis tantum noluit reseruare portionem, quæ fecerunt renunciationem, & generalem quietantiam quibus voluit dari id tantum, quod eis de iure debetur, Ex quibus verbis magis fuerunt præseruata iura masculorum ex renunciationibus acquisita, quàm a portione legitime exclusionem in 21 ducere, & quatenus etiam voluisset non potuisset: quia ꝑ filiis debetur legitima contra voluntatem parentum, l. omni modo, l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. Propterea tota exclusio venit à Statuto, ex cuius dispositione dos succedit loco legitime & masculis accrescit.

Nec dicatur, quod admissa etiam electione masculorum secundum id quod vilius ipsis videtur quod ipsam legitimam augendam, adhuc filiis masculis ex Com. Dulcio de Corbaria magis vtile est, quod legitima non transeat in fœminis: quia sic remanet pinguior donatio ab eorum matre 22 facta, & magis ꝑ fauendum sit in hac electione ipsis, qui sunt duo masculi ex secundo matrimonio, quam Octauio Clementino, qui solus est ex primo matrimonio per leg. & suum heredem §. fin. cum l. sequenti, ff. de pactis, ac etiā quia 23 videatur melior ꝑ conditio negantium vulgata regula in re communi de Regul. in 6.

Quia decisio causæ respondet DD. Fratres Clementinos habere regulam pro se, attento numero excedente quatuor 24 filios, quibus magis fauendum ꝑ est; sed præterea aduertunt Domini, quod aut donatarij excipiunt de maiori utilitate, & illi non possunt: quia legitima illis non debetur; sed Comiti Ranutio eorum patri, & Com. Leonetto eorū patruo, qui se fundare non possunt in utilitate nepotum; sed in sola voluntate, cui etiam si liceret adherere contra veritatem, dum maior utilitas est in semisse, quàm in triente; non tamen releuaret: quia habent Sulpitiam vnicam sororem, quæ cum non sit subiecta Statuto Urbis defectu potestatis 25 non est exclusa ad masculorum fauorem, vt ideè, & ꝑ æqualiter succedat cum alijs filiis, siue primi, siue secundi matrimonij, §. illud quoq. super hoc Auth. de Nuprijs, §. si quis igitur Auth. de hered. ab intest. venien. Decius consil. 236. n. 6. & si fratribus iuuare non possit, dum retinet propriam portionem de iure ipsi debitam, quæ interim illis nō accrescit secundum eorum declarationem, & quod magis est si dematur etiam persona Sulpitiæ, tamquam totaliter exclusæ secundum voluntatem suorum fratrum, adhuc remanet Com. Ranutius, & Leonettus non exclusi ex secundo matrimonio, & tres ex primo, nempe Octauius, Flaminia, & 26 Laura, qui insimul excedunt numerum ꝑ quatuor pro semisse sufficiens, & Comites Corbarij de tali exclusione 27 rorum de Clementinis dare non possunt, ꝑ quia illæ non faciunt partem ad commodum masculorum vterinorum, vt in fine decisionis causæ fuit firmatum.

Demum non obstat, quod DD. Comites à Corbaria sint, & ipsi ciues Romani ex priuilegio: quia etiam eo exhibito, 28 & ꝑ nō probata habitatione, cum onerum sustentatione ad effectum successionis nihil releuaret. Afflict. decis. 384. nu. 8. & articulo discussio firmatum fuit in Cesenaten. hereditatis 18. Ianuarij 1620. coram me.

Et ita fuit resolutum, &c.

* Idem sub die 7. Iunij præteriti, est decis. 137. supra in hac eadem parte.

- 26 Actio hypothecaria numquam extinguitur, nisi creditor integrè fuerit satisfactus.
 27 Exequutio fieri non potest pro debito, cuius quantitas non est liquidata.
 28 Depositum non inducit liberationem, si non sit liberum.
 29 Afferenti plùs peruenisse ad manus alterius, incumbit onus probandi.
 30 Probatum non potest dici aliquid, si pendeant probationes, & sententia expectetur.

DECISIO CLXI.

Post subsequutam Immissionem vigore sententiarum, Rotalium in iudicio Saluiani in Castro, & tenuris Graf signani pro restitutione dotis, Illustrissimæ Dom. Dimittillæ scutorum 22. mill. & acconcio aliorum scutorum 2. mill. ac retentione eiusdem Castri, & bonorum, donec tam de dicta dote scutorum 22. mill. quàm de lucro dotis, & acconcij scutorum 6000. ac fructuum illorum fuisset integrè satisfacta, quia recuperationi prædictæ dotis, & iurum dotalium sufficienter prouisum erit. Sanctissimus D. N. instante, eadem creditrice de nouo rescripsit, vt sine præiudicio Immissionis, & retentionis obtentæ in supradictis bonis, causa obligationis Cameralis, quatenus illi locus sit, cum facultatibus A. C. contra Illustrissimam D. Iuliam Balleonam hæredem Adriani, comitteretur in Rota, cuius rescripti vigore, cum hodiè esset dubitatum, an sit locus obligationi Camerali, & relaxandum mandatum contra bona hæreditaria Adriani Balleoni, pro creditrice fuit per Dominos responsum affirmatiuè.

Quia de existentia obligationis Cameralis dubitari non potest, Adrianus namque maritus in dotali Instrumento, & dotis receptione, se obligauit secundum formam Cameralem eueniente casu dotis restituendæ, prout euenit per illius obitum, restitueret supradicta omnia, & secundum qualitatem illius, via executiua non denegatur contra hæredes, vel saltè si beneficiati reperiantur contra bona hæreditaria obligati, Cassador. decis. 1. de mut. petit. Castr. in l. post rem indicatam. in fine ff. de re iud. vbi testatur de praxi Romanæ Curie, Galles. de forma oblig. Camer. par. 1. quest. 2. num. 12. & 18. Thesaur. decis. 26. num. 11. & quotidie practicaur, Rota decis. 736. & 1455. apud Cardinalem Seraphinum, & decis. 415. num. 10. par. 1. & 686. num. 2. par. 2. recent. nec deficit Iurisdictio, quia facultates in rescripto commissionis sunt expressæ, ac demùm creditum est certum, liquidum, per sententias Rotales, præuijs decisionibus firmatum.

- Non obstat, quod iam per creditricem intentatum fuerit Iudicium in Saluiano, lataque sententia, & executio consummata sit, vnde dicebatur non licere conuolare, ad aliam actionem, leg. in delictis. §. si detracta. ff. de Noxal. Actio. Auth. qui semel. C. quomodo, & quando Iudex, Lancell. de attent. lit. pend. par. 2. c. 4. limit. vltima, Afflict. decis. 134. num. 3. latissimè, Gabr. de act. conclus. 2. num. 1. & 10. Sed cogendum expectare, donec de fructibus, quamuis minutatim percipiendis, sit integraliter satisfacta, de suo credito, sequendo naturam huius interdicti, absquè eo, quod de remedio executiuo quaratur, Scapucc. de Saluiano, lib. 3. quest. 11. num. 4. & 7. Seraphin. decis. 1100. num. 1. idem videtur firmatum in Romana executionis, coram Orano, quæ est secunda apud Statil. de Saluiano in 2. edit.

- Quia fuit responsum attenta obligatione Camerali, nos versari in executiuo, in quibus licita est variatio de principali ad fideiussorem, de vna re, ad aliam, & de persona, ad rem etiam lite pendente, vel etiam si vno modo sit facta executio, l. 1. §. quid ergo ff. de venire inspic. vbi plura remedia executiua admittuntur, contra contumacem, & ex illo texu, Bart. firmat hanc conclusionem in l. consentaneum, num. 17. C. quomod. & quando Iudex. & illum sequuntur, Castr. in l. 4. §. prater ait. versic. quid ergo si elexit vnam viam, ff. de re iud. & in l. legat. C. de in poss. legat. Alexan.

in l. hæres à debitoribus, §. quod si stipulor, ff. de fideiussor. & plenius in dicta l. 4. §. ait prator, ff. de re iud. Negus. de pignor. 3. memb. 8. partis num. 27. Lancell. de attent. lit. pend. par. 2. cap. 4. in 2. limit. num. 50. & 76. Caputag. decis. 50. num. 5. par. 1. Borgnin. decis. 1. num. 15. par. 1. Scapucc. de Saluiano, lib. 3. quest. 11. num. 4. Cancer. variar. resolut. cap. 17. de appell. num. 34. Scaccia, de appell. lib. 3. cap. 2. quest. 17. num. 48. & Iason. consil. 9. num. 41. & consil. 28. num. 8. volum. 1. rationem subiungens, quia in executiuo merita causa non discutuntur; sed agitur de credito liquido, & confessato omni exceptione iuridica carente, & tunc non prohibetur creditore adire plures Iudices, donec realem executionem consequatur. Cum omnia remedia executiua tendant ad vnum finem, & alterum, ab altero non impeditur, ratione præiudicij ex diuersis sententijs resultantis, Galles. de oblig. Camer. par. 2. in quest. 2. tertius particula, dicens haberi pro indubitato, & etiam si vno modo facta fuerit executio, & hoc nedum de iure communi per doctrinam, Bartoli supra allegatam in l. consentaneum, num. 17. quomod. & quando Iudex, sed etiam vigore pacti in ipsa formula Camerali inserti, ibi, ita tamen, quod executio vnius Curie, executionem alterius Curie, non impediat, aut retardet.

- Nec vim facere videtur prædictam conclusionem esse quidem admittendam, quatenus processus dirigatur in ipsa via executiua, agendo vigore obligationis Cameralis, secus autem, quando est prius intentatum iudicium Ordinariu, tunc enim non licere relicto iudicio Ordinario, conuenire reum in iudicio executiuo propter ius eidem litiganti quæsitum, Galles. d. q. 2. num. 4. versic. maior autem difficultas, Borgnin. decis. 1. num. 16. par. 1. Casar. de Grass. decis. 2. de sent. excomm. Gonzal. ad regul. 8. glos. 6. nu. 192. Gratian. discept. 593. num. 8. Rota decis. 551. num. 5. par. 3. diuers. & in Perusina pecuniaria, quæ est decis. 132. post tract. Zachig. de oblig. Cameral. afferendo remedium Saluiani, & esse ordinarium, quamuis summarium, Castr. consil. 224. num. 1. par. 1. dum dicit possessoria iudicia semper esse Ordinaria, quia in eis lis contestatur, ordo iuris seruatur, & sententia diffinitiva fertur.

- Quia si agatur de variatione actionis conuolando de ordinario, & summario, iam capto in Saluiano, ad executiuum ex eisdem actis per solemnem, & iudicalem pignoris subhastationem, & venditionem ad satisfactionem creditoris, & hoc casu, tam pendencia litis, & fortius sententia lata in hoc iudicio impedit transitum de ordinario ad executiuum, secundum veriorum, quàm reprobatum Couarr. variar. resolut. lib. 3. c. 18. num. 3. versic. verum hoc in capite tenuit Rota decis. 43. par. 1. diuers. & plenius in Romana Casalis Capicotte, quæ est 759 par. 2. recent. repugnat enim natura Saluiani, quod res auocata possit vendi, & cum fuerit solimodò cõcessa in causam pignoris, vt de fructibus illius creditor sibi satisfiat integrè, Aret. & Ias. in §. seruiana in fine. Instit. de Actio. Bart. in l. 1. ff. de Saluiano Scapucc. eodem tract. lib. 3. q. 11. num. 4. ideoquè ad subhastationem & pignoris, semper requiritur Principis licentia, Eugen. cons. 65. num. 86. lib. 1. Seraphin. decis. 1100. num. 1. & idem fuit firmatum in Ariminen. bonorum 4. Martij 1622. & 5. Martij 1627. coram D. meo Decano, sed de ista mutatione hodiè non agitur.

- Et eò minùs de alia, vt de possessorio summario vigore Saluiani fiat transitus ad petitorium, intertando iudicium hypothecariæ, & quod est petitorium, pro quo, & si pendencia litis, & sententia in Saluiano, non impediret exercitium hypothecariæ per quam pot. fit deueniri ad subhastationem pignoris, vt firmatur in eadem decis. 43. num. 4. & 5. par. 1. diuers. & tradit idem Scapucc. d. lib. 3. q. 11. num. 5. e ratione, & quia sit in facultate creditoris, auocata possessio bonorum à debitore, statim agere petitorio, & docere de validitate sui crediti, & obtenta victoria in petitorio, postea agere ad distraktionem pignoris, attamen creditrix nequè variavit de huiusmodi possessorio ad petitorium, sed ab eo non recedendo intentauit aliud iudicium executiuum, & tunc vigore Cameralis obligationis compatibile, & non contrarium, vt tendens ad eundem finem, scilicet creditricis satisfactionem; nam contra D. Iuliam non fuit actum vi tertiam,

R. P. D. P I R O V A N O.

Hortana Fideicommissi.

Die Mercurij 15. Decembris 1632.

A R G V M E N T V M.

Filiorum appellatione, quando veniant nepotes.

S V M M A R I V M.

- 1 Filiorum appellatione veniunt nepotes, &c. quando testatoris verba se referunt ad tempus incertum ab eo ignoratum.
- 2 Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando testator substituit quoscumque filios nascituros.
- 3 Filiarum appellatione, quando veniant nepotes etiam ulterioris gradus.
- 4 Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando alioquin extranei admittentur, exclusis ipsis nepotibus.
- 5 Cum alioquin absurdum esset includere extraneum per exclusionem descendantis.
- 6 Extensio appellatiui filiorum, numquā admittitur, quando filij cum aliqua qualitate certificante Testatoris voluntatem nominantur.
- 7 Sed hoc intellige, quando d. qualitas continet in diuiduū, puta Petrum, Ioannem, aut Franciscum, secus verò quando testator nominat filios nascituros in genere.
- 8 Persona vna in diuersis gradibus esse non potest.

D E C I S I O C L X I I.

R E s p o n s u m f u i t c o n s t a r e d e f i d e i c o m m i s s o a d f a v o r e m filiarum Bernardini, quæ sunt abnepotes Iorij fideicommittentis.

Instituitis namque filiis suis masculis Alexandro, Vincentio, & Francisco, tunc viuentibus, & Petro Paulo nepote ex Bernardino altero filio præmortuo, à quo descendunt prædictæ fœminæ, mediante persona Bernardini Iunioris eorum patris, & filij d. Petri Pauli, postquam exclusit ab eius hæreditate fœminas nascituras ex ipsomet Testatore, & superuiuentes, quàm ex supradictis eius filijs, & nepote, quas mandauit concedere dotari, subdens disposuit in modum, qui sequitur.

Et cum hac conditione, quod deficiente linea masculina quandocumque sine filijs legitimis, & naturalibus, quod in dictum casum, & euentum succedant filiz fœminæ, vt supra nascituræ proportionabiliter, & æquis porttionibus de, & pro Cippo tamen, & non ex capitibus etiam, quod plures fuerint, & deficiente linea fœminina pariter quandocumque sine liberis legitimis, & naturalibus, quod de bonis, & iuribus, & actionibus eiusdē Testatoris debeat fieri vnum Hospitale in Ciuitate Hortana arbitrio, &c.

Vnde cum defecerit linea masculina, & seu masculini ea existentes, vt probant Testes dati, succedit vocatio fœminarum in verbis, ibi succedant filiz fœminæ, vt supra nascituræ ex filijs, & nepote hæredibus institutis, quæ continuatur in neptibus, & proneptibus fœminis, quando, vt in præsentī verba se referunt ad tempus incertum à Testatore ignoratum, vt magis filij, quàm neptes de eo tempore superesse possent, ex quo linea masculina & durare poterat per centum, & vltiores annos Imol. in l. gallus, §. instituens num. 48. ff. de liber. & posth. Soccin. iun. consi. 1. num. 38. lib. 2. Peregrin. de fideicom. art. 32. num. 50. Surd. cons. 336. num. 9. Fusar. de subst. latissimè comprobans q. 320. num. 15.

Et

19 tiam, ad quam obligatio & Cameralis non transit, dum ipsa non est confessa debitum, neque consenserit in mandatum executium, prout fecit principaliter obligatus, Ruin. consil. 87. num. 1. lib. 4. Berou. consil. 47. num. 6. lib. 1. Rota decis. 330. num. 2. coram Papa Gregor. XV. sed contra eam vti hæredem Adriani filij maritice ditricis dotis, & pro bonis hæreditarijs illius, quæ ad inuicem non contrariantur, neque parant præiudiciū in actione intentata, & eo casu omnes conueniunt exceptionem & litis pendentiz, aut latę sententiz, non impedire viam executiuam, donec creditor fuerit satisfactus, Roman. consil. 133. Lancell. de arrens. lit. pend. limit. 2. num. 70. Galles. eadem q. 2. nu. 5. cuius obiectio contra 21 & Romani dictum tollitur ex compatibilitate allegata, ex quo non receditur a lite, quamuis varietur modus agendi, & Borgn. eadem decis. 1. num. 16. par. 1. transit cum hac declaratione, idem sentit Bertrand. consil. 238. num. 25. lib. 4. dicens, hanc non esse & variationem, sed accumulationem, nec creditor remaneat satisfactus, Capyc. decis. 19. num. 6. & 7. ponderans eadem ratione compatibilitatis, & finis, vt creditori satisfiat.

Nec mouit Dominos, quod in præsentī nē dum agatur de iudicio pendente in Saluiano, sed de sententia, & executione iam consummata super bonis Castri Graffignani, vt 23 ideo quando quis semel & elegit, & super re electa Iudex pronunciauit, faciendam esse executionem, non sit ampliùs locus variationi, Bart. in l. cum qui certarum, §. 1. num. 4. ff. de verbor. oblig. idem Capyc. decis. 33. num. 3. versic. secundo facit las. in l. serui elect. in princ. num. 2. ff. de legat. 1. Crocus consil. 1. num. 2. Surd. consil. 413. num. 18. vol. 3.

Quia si executio consummata trahit secum effectum liberationis, per solutionem factam & à debitore, bene procedit conclusio per Capyc. & Surd. & alios supra relatos, firmata propter ius debitori quæsitum ex liberatione, Ceterum vbi creditor non est satisfactus, ac etiam quando certum non est, quod de suo credito possit satisfieri, vt in præsentī, vbi fructus, quot annis percipiendi non sufficiunt, pro interiusurijs dotilibus, vel demū, dum discutitur, an bona in executione capta sufficiant, semper & licita est variatio de vna re ad aliam, & de re ad personam, per eandem Bart. doctrinam communiter vt supra, receptam in l. consentaneum aum. 17. C. quomod. & quando Iudex, quia actio hypothecaria nunquā extinguitur, nisi & creditor integrè fuerit satisfactus, vt dicit Capyc. ead. decis. 33. num. 2. & 129. num. 6. & bene comprobatur, ex sup. alleg.

Postremo non obstat, quod de integra solutione dotis constet, ex deposito scutorum 18. mill. per ipsam D. Iuliam facta, & ex perceptione fructuum per multos annos, ex bonis apprehensis per creditricem, cum quibus, vel solutio debita integratur, vel creditum ex eadem fructuum perceptione ita diminutum remanet, vt & incertum sit, & inexecutable, ante residui liquidationem, Bart. in l. proinde, §. notandum, ff. ad l. Aquil. Bald. in l. 2. num. 6. C. de exec. rei iud. Becc. consil. 5. num. 6. & 7. Surd. consil. 168. num. 21. & 248. num. 11. lib. 2.

Quia quoad depositum adhuc incertum est, an inducat 28 & liberationem, ex quo liberum non est, & quoad quantitatem fructuum perceptorum ex bonis apprehensis per creditricem illa liquida remaneat ex assertionem, & notula per ipsam data, & cui standum est, donec per debitorem in contrarium probetur, l. fin. §. licentia, C. de iure delib. gloss. in l. aum. de lege, ff. de prob. Rota decis. 220. num. 2. coram PP. Gregorio XV. Scapucc. de Saluian. lib. 3. q. 13. in fine, de qua 30 contraria probatione, cum adhuc non constet, sed & pendeant probationes, & sententiz liquidatoriz sint expectandæ, Alex. consil. 188. num. 1. lib. 2. Becc. d. consil. 5. num. 7. merito de ea non est habenda ratio ad executionem retardandam.

Et ita, &c.

Decisio ista omnibus Dominis votantibus fuit confirmata sub die 4. Iulij 1635. coram eodem R. P. D. Pironano, & ista decisio non habetur in hac parte.

Et hanc partem sequuta est Rota penes *Put. decis. 256. num. 5. lib. 2. § 718. num. 2. par. 2. recent. & in causa Bononien. de Desiderij 20. Martij, & 29. Iunij 1626. coram D. meo Merlino, & in Florentina de Cambijs 26. Februarij 1627. coram D. meo Duno Zetto.*

- Et hæc vocatio bene coadiuuatur ex validis coniecturis voluntatis eiusdem Testatoris ex eodem testamento desumptis, vocando foeminas nascituras, atque ita proferendo suam dispositionem infuturum euentum, & similiter aduertendo ad deficientiam linearum tam masculorum, quam foeminarum constituendo dispositionem de sui & natura habentem tractum successuum in futurum, donec durabunt, nam in primo casu trahitur ad nepotes *Menoch. præsumpt. 94. num. 28. lib. 4. Mant. de ult. volunt. lib. 8. tit. 8. num. 10.*
- 3 Similiter, & secundo casu appellatione & filiarum veniunt nepotes etiam ulterioris gradus *Peregr. de fideicom. art. 22. num. 51. Molin. de primog. lib. 1. c. 6. num. 28. & utrumque casum comprobatur latissime Fusar. ead. quest. 320. num. 24. & 28.*

- Et multò fortius stringitur ex eadem Testatoris voluntate nepotum compræhensio, dum voluit, deficiente linea foeminina, quandocunque sine liberis, quòd de bonis suis fabricetur Hospitale, nam si nepotes non compræhenderentur in vocatione, Hospitale succederet per vulgarem,
- 4 exclusis descendentibus Testatoris, & quòd de directo videtur contrariari mèti, & voluntati eiusdem, *Bart. in l. liberos, num. 5. ff. de verb. signif. Bald. consil. 487. in fin. lib. 2. Mant. de coniect. lib. 8. num. 16. qui dicit hanc coniecturam non habere difficultatem Menoch. præsumpt. 94. num. 26. lib. 4. Fusar. ead. q. 320. num. 44. ponderans & absurdum includere extraneum per exclusionem descendentes.*

- 5 Non obstat, quòd extensio & appellatiui filiorum nunquam admittatur, quando filij, cum aliqua qualitate certificante Testatoris voluntatem, nominantur *Bart. in d. liberos, num. 6. ff. de verb. signif. Gabr. eod. tit. concl. 1. n. 18. Seraph. decis. 1486. num. 10. Surd. conf. 403. n. 24. Rot. decis. 507. num. 9. par. 2. recent. & prout contigit nominatio de nascituris, ex filio, & nepote hæredibus.*

- 7 Quia vera est conclusio quando qualitas contineat & indiuiduum, puta Petrum, Ioanem, aut Franciscum, secus autem quando nominat filios nascituros in genere, qui procreari poterant à filiis, & nepote ultra primum, & secundum gradum discessuè, tanquam à stipite secundum rationes *Castr. conf. 394. num. 4. lib. 2. quòd idem euenire non potest*
- 8 in nominatione certæ personæ, & quæ in diuersis gradibus esse non potest.

Et ita fuit resolutum vtraque, &c.

- ¶ In eadem causa adest infra altera decisio sub die 3. Iunij 1633. coram R. P. D. Pirouano.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Patrocinij.

Die Mercurij 15. Decembris 1632.

ARGUMENTVM.

Procurator, qui in vna causa patrocinatus est, in eadem, pro alia parte patrocinari non prohibetur, quando ex scripturis, & ex ipsamet partis diuturna acquiescentia apparet, quòd Procurator non sit informatus de meritis causæ, & hoc multò magis sibi vsurpat locum, stante insigni integritate Procuratoris.

S V M M A R I V M.

- 1 Procurator post longum tempus eorum, quæ scripsit in aliqua causa, quoad eius merita, præsumitur oblitus.
- 2 Camillus Andrianus laudatur.
- 3 Partibus non est danda occasio supplantandi viros primarios, & sic eos excludendi ab alterius partis suscipiendo patrocinio.
- 4 Reformatio Paul. V. prohibens Procuratorem, qui patrocinatus fuit in vna causa, in eadem pro alia patrocinari, declaratur.
- 5 Procurator, an possit in eadem causa scribere in diuerso articulo pro alia parte.

DECISIO CLXIII.

MArchio Franciscus in causis, quæ pluribus ab hinc annis inter ipsum vertuntur, & Com. Alexandrum ipsius fratrem, vsus fuit patrocinio plurium Procuratorum, nempe DD. Castellani, Campidori, Soncini, Carcarasij, Vipere senioris, Bertucij, Botti, & cuiusdam Amadurij. De anno autem 1618. vsus fuit etiam opera D. Camilli Andriani, qui fecit discursum, tres inspectiones, continentem: Primam scilicet super manutentione, in qua asseruit, Marchionem non fouere bonum lus: Secundam super sequestro, in qua dixit, posse sequestrum obtineri: Tertiam super directione causæ, circa quem articulum nihil concludit, sed remittit sed ad exceptiones proponendas per Com. Alexandrum. Reperitur etiam informatio per eundem D. Andrianum facta pro Signatura de ipsomet anno 1618. vt committeretur causa à sententia Vicelegati Bononien. allegando grauamina inhibitionis ante mortem Com. Vlyxis Patris, auocationis possessionis post eius obitum, & concessio nis mandati de immittendo vt hæredi scripto, & donatario. Est què in cõfesso apud partes, quòd idem D. Andrianus nihil aliud egit in causa, prout etiam ex libereulo expensarum producto per D. Marchionem constat, ipsemet D. Andrianum habuisse tantum, & pro vnica vice honorarium 27. Iuliorum, quòd etiam non liquet, an fuerit solum pro discursu, vel pro informatione.

D. verò Com. Alexander semper adhibuit patrocinium bon. mem. Antonij Mariæ Coratij, eoquè in decrepitam, senectutem vergente, post decennium circiter, à tempore dicti discursus, & informationis, assumpsit operam præfati D. Andriani, qui per quinquennium scripsit in quibusdam ex prædictis causis, vt supra pendentibus, & ex eodem fonte manantibus coram me, & alijs, & obtinuit coram me, ipso in articulis etiam tangentibus negotium principale, sententiam, nunquam reclamante, aut aliquid opponente D. Marchione.

Post dictam sententiam, cum idem Marchio introduxerit causam coram A. C. super eo, quòd D. Andrianus deberet abstinere à dicto patrocinio; Dubitauit, An esset illi inhibendum. Et Domini Vnanimiter negatiuè responderetur: considerantes in primis, non esse verisimile, quòd si D. Andrianus fuisset informatus de meritis causæ, D. Marchio, qui aliàs in negocijs suis consuevit esse diligentissimus, passus fuisset, ipsum D. Andrianum pro alia parte contra se causas agitare, quòd fuit principale motuum Dominorum, prout verè ex superius narratis patet, quòd non erat informatus, quinimò & post tantum tempus eorum, quæ scripsit quoad merita, præsumitur oblitus.

- 1 Secundò considerabant etiam Domini optimas eiusdem Andriani qualitates. Et quemadmodum in illius animo & doctrinam, in moribus honestatem, & in ore, ac scriptis veritatem plurimum commendabant: ita habebant pro indubitato, quòd idem D. Andrianus, si de meritis causæ fuisset informatus, circa illa merita, nullatenus pro alia parte scripsisset: Prout in alijs quibusdam causis eum, licet enixis partium precibus,

precibus, frustra fatigatum sæpius fecisse, nonnulli ex Dominis testabantur.

Et prædicta eò magis placebant Dominis, stante tam varia Procuratorum mutatione ab ipsomet Marchione facta, quod debet etiam animadverti, ne detur ꝑ occasio partibus supplantandi Viros primarios, eosque excludendi ab alterius partis suscipiendo patrocinio.

Neque obstat reformatio san. mem. Pauli ꝑ Quinti prohibens Procuratorem, qui patrocinatus fuit in vna causa, in eadem, pro alia parte patrocinari, quia illa constitutio non procedit in istis terminis, quando scilicet ex scripturis, & ex ipsamet partis diuturna acquiescètia constat, quod Procurator non fuit informatus de meritis causæ, & quædo hoc etiam suadet qualitas Procuratoris.

Ex quibus, omisso simpliciter articulo illo, An ꝑ Aduocatus possit in eadem causa scribere in diuerso articulo pro alia parte; Dixerunt Domini, stante ista serie facti, agnitione veritas ipsius Marchionis, ac qualitatibus D. Andriani, nullatenus esse illi inhibendum, prout quilibet Vir prudens, omittis apicibus Iuris, ita responderet.

Et ita conclusum, parte utraq; informante.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Nouariens Bonorum.

Die Mercurij 15. Decembris 1632.

ARGUMENTVM.

Dominium, nec non identitas bonorum, feudaliū ad effectum caducitatis, ac deuolutionis, qualiter probetur.

SVMMA RIVM.

- 1 Bonorum dominium, nisi prius fuerit formatum, frustra queritur, de eorum identitate.
- 2 Dominium non probatur ex sola concessione rei, ad effectum deuolutionis.
- 3 Dominium ad effectum deuolutionis est plenè, & concludenter probandum.
- 4 Dominium, concurrentibus adminiculis, etiam per instrumentum inuestituræ probatur, tam ad effectum caducitatis, quam contra tertium.
- 5 Instrumenta plura concessionum antiqua, ac effectum sortita, concludenter probant dominium ad quemcumque effectum.
- 6 Concessio maximum adminiculum præstat ad probationem domini.
- 7 Concessionibus, & recognitionibus Authorum nocent etiam successoribus, & num. II.
- 8 Canonum solutiones per triginta annos sequutæ, probant dominium tanquam præscriptum etiam contra tertium.
- 9 Dominium bonorum rerum Ecclesiæ, non solum ad effectum recognitionis, sed etiam ad effectum deuolutionis qualiter probetur.
- 10 Antecessorum, & authorum recognitio plenè dominium probat, in præiudicium successorum.
- 12 Dominium ad effectum rei vindicationis non probatur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, aliisque huiusmodi adminiculis.
- 13 Dominium ad effectum rei vindicationis probatur ex instrumento concessionis, cōcurrentibus, adminiculis, declara. num. 14. 15. & 16.

Pauli Rubei. Decis.

- 17 Bonorum identitas ad effectum deuolutionis an probetur ad effectum recognitionis.
- 18 Castro concesso, censetur etiam concessa iurisdictio.
- 19 Iurisdictio venit appellatione iurium.
- 20 Poderium est nomen generale, tam possessionis quam agri.
- 21 Fundus unicus interdum prædium est, si partem sibi in prædio domini non discernat.
- 22 Verbum, totum, denotat omnimodam vniuersitatem.
- 23 Verbum, totum, est distributiuum particularium.
- 24 Verbum, totum, respicit corpus integrum, & vnam rem.
- 25 Verbum, totum, refertur ad vnum, & integrum consistens, ex suis partibus omnibus.
- 26 Genus comprehendit sub se multas species subiectiuè.
- 27 In emphyteusim, quando est concessum totum poderium, si proprietarius se fundet in hac generali concessione, sufficit ei illam probare.
- 28 Res in sua exceptione est actor.
- 29 Participium, spectantium, quando est positum in concessione alicuius rei, quando resoluitur in tempus præsens &c.
- 30 Bona, quando conceduntur sub generalitate, adiecta aliqua specialitate, tunc omnia censentur emphyteutica, etiam ad effectum deuolutionis. Contrarium, num. 31. declara. num. 32. 33. 35. & 36.
- 33 Feudale est, quicquid continetur intra feudum.
- 34 Feudalis, quod aliqua res sit, si quis asserat, id probare tenetur.
- 37 Identitas probatur leuioribus probationibus, & coniecturis.
- 38 Identitas, tunc maximè probatur leuioribus probationibus, quando res est antiqua, & multo magis si antiquissima sit.
- 39 Et ad istum effectum non requiritur antiquitas ultra centum annos.

DECISIO CLXIV.

Cum ad effectum recognitionis fuerit in hac causa resolutum constare non solum de Dominio Ecclesiæ coram boni mem. Horatio Cardinali Lancellotto 9. Iunij 1610. sed etiam de identitate bonorum coram me 30. Aprilis huius anni; * Dubitavi hodiè, an ad effectum deuolutionis de eadem identitate constaret, quod dubium duas continet inspectiones principales; Etenim cum de identitate frustra queratur in ordine ad deuolutionem, nisi formato prius dominio. Prima se se offert inspectio; An constet de dominio Ecclesiæ ad effectum eiusdem deuolutionis; Et quatenus sic; consequutivè venit Secunda, An scilicet rationes decisionis factæ sub dicta die 30. Aprilis circa identitatem ad effectum recognitionis ad præfatam etiam deuolutionis effectum suffragentur.

Et quantum attinet ad primam inspectionem pro illius resolutione repetentes Domini ea, quæ in anteriori decisione 30. Aprilis fuerunt ponderata, præmittebant inuestituram antiquitus fuisse factam ad certum tempus in emphyteusim Roberto Sanseuerino, ipsique postea de anno 1457. mediante beneplacito Sedis Apostolicæ sub Calisto III. fuisse eandem emphyteusim in perpetuum renouatam sub verbis hisce formalibus: Inuestiuerunt de Castro, Sedi minibus, Domibus, Molendinis, Campis, Furnis, Vincis, Pratis, Zerbis, Nemoribus, Pascuis, Rugijs, Pischerijs, honorantijs, & quibuscumque alijs iuribus, cuiuscumque qualitatibus sint, iacentibus, & situatis, tam in Territorio, & loco Villæ nouæ, quam partium immediatè circumstantium, spectantium dicto Monasterio (hoc est tam in Territorio, & loco Villæ nouæ, quam in Territorio, &

Y loco

loco partium circumstantium, scilicet in quarta parte Casoli noui, vt abundè fuit ostensum in alia decisione) & de toto Poderio dicti loci Villæ nouæ, & Territorij ipsius Diocesis Nouariensis. & prout dictum Poderium teneri consuevit nomine dicti Monasterij, & de omnibus proprietatibus, & iuribus existentibus, tam in Territorio Villæ nouæ, quam partium immediate circumstantium, vt supra, & quæ affectari consueuerunt simul cum dicto Poderio Villæ nouæ, quæ formalia verba non solum continentur in inuestitura per viam transactionis anno 1502. facta Ioanni Iacobo Triultio per Alexandrum VI. confirmata, in qua sub iisdem verbis enunciantur aliæ medio tempore concessæ Galeatio Mariæ Sfortiæ, & Ludouico Mariæ Sfortiæ, Ducibus Mediolani; Sed reassumuntur etiam in duabus alijs inuestituris successiue factis, prima nempe concessa de anno 1514. Matthæo Schinerio Cardinali Sedunensi, & alia post eiusdem Cardinalis obitum de anno 1536. Gaspari, & Ioanni eiusdem Cardinalis Fratribus, & hæredibus renouata. Quæ porro bona ex titulo legati 10000. ducatorum singulis annis à præfato Ludouico Maria Mediolani Duce, relictæ Ioanni Paulo Sfortiæ Ducis ipsius filio naturali, deuenerunt in Excellentissimum Dominum Marchionem Carauagij.

His ergo suppositis visum fuit Dominis constare de dominio Ecclesiæ, etiam ad effectum deuolutionis, quia licet regulariter ꝑ Concessio sola non probet dominium, *leg. ad probationem, C. locati. Specul. in tit. de locato. §. nunc aliqua, num. 66. versic. quinquagesimo secundo. Alex. cons. 43. num. 8. lib. 4. Afflict. decis. 14. nu. 8.* ea demum ratione, quod dominium plene, ac concludenter ꝑ probandum est, ad effectum deuolutionis, *l. officium. ff. de rei vendic. Caput. decis. 280. par. 1. add. ad Hiero. Magon. decis. Luc. 46. litera A.* Attamen concurrentibus adminiculis etiam per Instrumentum, ꝑ inuestituræ dominium probatur, tam ad effectum caducitatis, ac deuolutionis, quam contra tertium. *Bart. in d. l. ad probationem, ibi sed cum alijs sic. C. locati Socc. consil. 89. num. 11. versic. tamen quando concurrunt. lib. 1. & consil. 187. num. 2. lib. 2. Dec. consil. 146. num. 14. versic. & licet per instrumentum Rip. in l. si aliquam rem, num. 39. ff. de acquir. possess. & passim fuit resolutum, vt in causa Ciuitatis Castelli bonorum 12. Februarij 1590. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio deuolutionis 21. Aprilis 1600. coram Pacen. in Sublacen. bonorū 21. Maij 1604. coram Litta, in Ferrariensis prædij 3. Decembr. 1610. & latius in alia Ferrariensis. seu Comaclen. bonorum de Nasellis 7. Iun. 1627. coram me, & alijs sæpiissime.*

Hic autem animaduertebant Domini plura, & quidem vrgentia concurrere adminicula; Etenim, vt superius præmissum fuit: Plura adsunt instrumenta ꝑ concessionem à diuersis Notarijs rogata, non solum antiqua, sed effectum etiam sortita, quæ dominium ad quemcunque effectum concludenter probant, *Ruin. consil. 161. num. 3. lib. 1. & consil. 14. num. 7. & 9. versic. quia ergo. lib. 4. Socc. d. consil. 187. nu. 16. & seqq. lib. 2. Felin. in cap. cum causam, num. 4. de probat. Silva. consil. 57. num. 43. & 44. Aym. consil. 54. num. 10. & 11. Marcambun. consil. 52. nu. 13. & fuit resolutum in d. Ciuitatis Castelli bonorum, & in causa Sabinen. Tenuræ Tollis Rampoli 31. Maij 1593. coram Litta, & in eadem Placentina deuolutionis coram Pacen. Maxime cum præfata Instrumenta contineant clarissimas enunciativas dominij, Ecclesiæ vt in concessione facta Roberto Sanseuerino ibi: De Castro, & Poderio Villæ nouæ &c. ad dictum, Monasterium pertinen. in inuestitura facta Triultio ibi: De Castro, Sediminibus, &c. spectan. d. Monasterio, & ibi, prout dictum Poderium teneri consuevit nomine dicti Monasterij, & tandem in concessione facta Cardinali Sedunensi, ibi: De toto Poderio Villæ nouæ &c. cum iuribus, & proprietatibus, ibi adiacentibus, & ad dictum Monasterium pertinentibus, & ibi: Cum D. Maximilianus Maria Sfortia bona prædicta de Villa noua respectu vtilis dominij, & naturalis possessionis, ac melioramentorū donauerit Illustrib. & Reuerendis. D. Matthæo Schinerio S.R. Eccl. &c. Card. Sedunensi &c. & ibi, dederunt, & seu dant plenam, & amplā licentiam, & facultatem possidendi, disponere de vtili domi-*

nio, & naturali possessione, quæ facultas, atq; licentia iisdem formalibus verbis legitur etiam in renouatione concessionis factæ fratribus, & hæredibus eiusdem Cardinalis Sedunensis. Ex quibus sequitur directè, vel indirectè resolutæ, 6 apertissimam eiusdem dominij confessionem, ꝑ quæ maximum adminiculum ad dominij probationem præstat, vt in fortioribus de confessione, quamuis erronea tradit *Bart. in l. cum falsa. num. 5. & 8. C. de iur. & fact. ignor. vbi etiam Bald. num. 7. idem Bald. Imol. in l. cum tale §. falsam il. 2. ff. de condit. & demonstr. Ruin. d. consil. 161. in princ. lib. 1. & consil. 128. num. 5. & 18. lib. 2. Aym. consil. 157. num. 2. Guido. pap. decis. 272. num. 3. in fin. Rot. decis. 797. num. 8. par. 1. diuers. & fuit resolutum in d. Ciuitatis Castelli bonorum, & in Lauden. deuolutionis 13. Martij 1595. coram Pacen. & in d. Placentin. deuolutionis coram eodem, & in decis. 290. num. 2. versic. & de confessione par. 1. recent. Quæ quidem confessio dominij, Ecclesiæ fuit etiam agnita per Ipsummet Dominum Marchionem Carauagij, dum conuentus super æstimo soluendo protestatus est bona, de quibus agitur esse emphyteotica, ideòq; in solutione æstimi habendam rationem pro diminutione Canonis, quem solvebat Ecclesiæ, tamen si sufficiant ꝑ Confessiones, & recognitiones authorū, quæ nocent etiam successoribus, *Rot. decis. 249. num. 3. par. 1. recent. & in dicta Ciuitatis Castelli bonorum, cum alijs infra alleg.**

Concurrunt vterius solutiones Canonum factæ Ecclesiæ ab anno 1457. vsque in præsens, quæ quidem solutiones 8 ꝑ triginta annos sequuntur, probant dominium tanquam præscriptum etiam contra tertium, *l. si quis emptionis. C. de prescripte. 30. annorum. Spec. in tit. de emphyteusi. §. nunc aliqua. versic. 53. & vers. 57. Roman. consil. 127. sub nu. 1. vers. ad hoc tamen responderetur, Probatio autem huiusmodi solutionum satis resultat ex confessionibus, quæ super illis habentur, in ipsismet inuestituris, & plurimum adminiculatur etiam tam ex Instrumento transactionis emanato de anno 1531. super huiusmodi solutionibus anni 1527. & sequentium inter Ecclesiā, & Schinerios, quam ex pluribus quietantijs factis iisdem Schinerijs, pro anno 1543. vsque ad annum 1556.*

Accedunt insuperabilia bene pōderata in decisione bon. mem. Card. Lancel. nempe confirmationes concessionū in emphyteusim obtentæ, à Calisto III. & Alexandro VI. cum integra narratiua omnium in instrumentis contentorum; Processus facti per Commissarios, & ratificationes earundem cōfirmationum, postea factæ per Abbatem, & Monachos, quæ omnia ad probationem Dominij Ecclesiæ optimè cōferunt, ꝑ non solum ad effectum recognitionis, vt tenent *Rota in Romana domus 11. Maij 1592. coram Card. Millino*, sed etiam ad effectum deuolutionis saltem coniuncta cum alijs superius deductis, ac inferius deducendis, & in puncto cōsiderauit *Rota in causa Nullius Feudi 3. Martij 1591. coram bon. mem. Hieronymo Card. Pamphilio.*

Eiusdem Dominij probationem auge quoque bonorū huiusmodi donatio per Maximilianum Sfortiam Mediolani Ducem, Matthæo Schinerio Cardinali Sedunensi, facta cum onere soluendi canonem Abbatiz, reseruato eiusdem Ecclesiæ iure, atque consensu; Cum qua bene conueniunt eiusdem donationis confirmatio à Maximiliano Imperatore concessa, transactio super iisdemmet bonis postmodum subsequuta inter fratres de Schinerijs hæredes Cardinalis donatarij, & Franciscum Mariam Sfortiam, Ducem Mediolani, necnon etiam eorundem bonorum cessio fisco, & Cameræ Mediolani anno 1572. facta per Gaddios, in quos tanquam habentes causam à præfatis Schinerijs bona ipsa deuenerant, in qua quidem cessione prædicta omnia fuerunt expresse narrata; Prout etiam non parum tendem faciūt tres istorummet bonorum locationes, per Fiscum Ducalem factæ cum onere, quod conductor solueret Abbatie pro Canone quolibet anno lib. 1600.

Vndè quemadmodum inficiari non potest, quin recognitiones, atque confessiones, ex superius ponderatis, clarissimè resultantibus plene probent dominium Ecclesiæ contra Duces, & Camerā Mediolani, ita etiam negari non potest, quin idem dominium probent etiam contra ipsummet

D. Mar.

D. Marchionem Carauagij, habentem causam, & cessionē à Ducibus, & Camera Mediolani, cum expresso onere soluendi eundem Canonem lib. 1600. vt de recognitionibus
 10 † ab authoribus, & antecessoribus factis, quod in præiudicium successorum plenè probent dominium, dicunt Bald. in l. Censualis ante num. 1. C. de donat. Guidop. d. decis. 272. num. 3. Rot. d. decis. 290. num. 2. par. 1. recent. & de confessionibus
 11 nibus † firmant Aret. consil. 112. nu. 2. vers. quinimò. Ruin. consil. 32 num. 6. consil. 50. num. 13. lib. 1. & consil. 76. nu. 14. lib. 5. Aym. consil. 29. in princ. Surd. consil. 151. nu. 29. & decis. 71. num. 9. Cavalier. d. decis. 105. num. 4. & fuit latè deductum in dicta causa Ciuitatis Castellii bonorum 12. Februarij 1590. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in dicta nullius feudi 3. Martij 1595. coram eodem.

12. Non obstat, quod ex Instrumentis † locationum, solutionibus, confessionibus, alijsque huiusmodi adminiculis non probetur dominium ad effectum rei vendicationis, Verall. d. decis. 280. par. 1. in fine, & fuit dictum in causa Romana domus S. Agnetis 19. Iunij 1589. coram Orano, & in causa Romana domus 11. Maij 1592. coram bon. mem. Cardin. Millino. Quia vt benè huic obiecto satisfacit d. decis. 290. num. 6. par. 1. recent. Aduertendum est, quod licet innumeræ reperiantur decisiones, in quibus simpliciter, & absolute
 13 † firmatur ad effectum rei vendicationis dominium, probari ex Instrumento concessionis, concurrentibus adminiculis; Attamen reducendo ad concordiam decisiones, quæ dictam conclusionem non ita simpliciter videntur admisisse, posteriores huiusmodi decisiones veniunt intelligenda; † vt tunc demùm possint procedere, quando subesse posset suspicio, vel adesset possibilitas, quod bona in possessorem aliundè, quàm mediante Ecclesiæ dominio peruenerint, vt puta, quia transierant in plures possessores sine facto Ecclesiæ, itaut nequè identitas perspicua, neque proprietas certa appareret; Quia omnia cessant in casu isto ex deductis, cum excludatur omnis suspicio, & possibilitas, quod bona, de quibus agitur aliundè in Marchionem, & Marchionis autores, quàm mediante, vel saltem præferuato semper Ecclesiæ Dominio peruenerint. † Et insuper
 14 hinc non solum sequatur certam esse ad fauorem Ecclesiæ proprietatem, sed ex deductis in præterita decisione facta 30. Aprilis præteriti, & ex mox deducendis, clarè constat
 15 perpicuam esse bonorum † identitatem, & bona de quibus nunc agitur, possessa per D. Marchionem, esse illamet olim Roberto Sancto Seuerino per Ecclesiam concessa.

Vt enim transitum faciamus ad secundam inspectionem
 17 principalem, An scilicet ad effectum † deuolutionis probetur identitas ad effectum recognitionis latè firmata coram me in d. decis. 30. Aprilis præteriti; Quamuis firmato ex superius deductis Ecclesiæ dominio ad effectum deuolutionis, sufficeret respondere ad eundem effectum satis etiam probatam esse identitatem, cum benè ad istum etiam effectum militent rationes in eadem decisione ponderatæ. Attamen reassumentes Domini fundamenta illius decisionis animaduertebant ex relata superius inuestitura, concessa quinque fuisse, Primò, scilicet Castrum Villæ nouæ, Secundò, Sedimina, Domus, Molendina &c. ibidem enumerata. Tertiò, quæcumquè iura & hæc duo tam existentia in Territorio, & loco Villæ Nouæ, quàm in Territorio, & loco partium immediatè circumstantium (hoc est quartæ partis Casoli noui.) Quartò, Totum Poderium loci Villæ nouæ, & Territorij ipsius: Quintò, omnes proprietates, & iura existentia, tam in Territorio Villæ nouæ, quàm partium immediatè circumstantium, vt supra (hoc est quartæ partis d. Casoli noui) & quæ affectari consueuerunt, cum dicto Poderio Villæ nouæ. Vnde quoad Castrum Villæ nouæ, quod primo loco fuit concessum nulla adest difficultas, cum verba satis clara sint ad demonstrandam identitatem, tam respectu ipsius Castri, quàm etiam iurisdictionis ipsi Castro adhaerentis, quæ sub eiusdemmet Castri concessione continetur, non solum ex communi regula, quod concessio Castro, concessa cõsetur etiam iurisdictioni, sed quia in casu isto
 18 fuerunt concessæ nedum omnes proprietates, verum † etiã iura, quorum appellatione venit iurisdictioni, itaut concessio
 19 Castro cum iuribus, † vel alijs iuribus, concessa intelligatur

iurisdictioni, Aym. consil. 234. ante num. 2. vers. ideo si quis, vol. 2. Menoch. consil. 395. num. 25. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 11. num. 9. & lib. 4. tit. 14. num. 8. Ioseph. Roman. consil. 47. num. 5. & seqq. & num. 15.

Nequè etiam vlla adest difficultas respectu totius Poderij Villæ nouæ, cum ipsum totum fuerit concessum, itaut sub illius nomine, vniuersa, atquè integra præsertim compræhensione cumulato, veniant singula Prata, singulæ Vineæ, singuli Horti, & sic deinceps Oliueta, Pomaria, pascua, salicæ, nemora, venatoria, ac loca demùm piscatoria, siuè Villam, atquè ædificium, siuè Piscinam, siuè Viuaria habeant,
 20 vel non habeant; Poderium † enim est nomen generale, tam possessionis, quàm agri, itaut, qui fundum patrimoniale, vel vectigale, siuè emphyteuticum habet, prædium possideat, & totum sit tale, etiam quod pluribus consistat fundis, cum fundus in prædio sit sicuti locus in fundo, ideo
 21 quæ interdum, vnicus fundus † prædium sit, partes sibi in prædio Domini non discernat, l. locus 60. in fine, l. Urbana 198. ff. de verb. signif. l. 3. cum seqq. & l. quod si fundus 11. c. in tribus pariter seqq. ff. de fund. dor. & benè Bart. in alia decis. allegatus in l. Scia. §. Tiranna. ff. de fund. instruct. Et prædicta eo magis procedunt, quia, vt dictum est, verbo
 22 Poderium, adiecta est dictio vniuersalis, † totum, quæ denotat omnimodam totalitatem, Portius in §. 1. in vers. totorum sub num. 3. vers. in glossa. Instit. pro Socio. Aret. in §. restituta, num. 1. vers. in glossa omnes, dicens, quod verbum, † Totum, est distributiuum particularium, Bellon. ibidem num. 11. vers. notandum est. Instit. de fideicom. hareddis. l. as. in leg. si vnus, §. pactus ne peteret, num. 13. ff. de pact. Rebuff. in l. nominis. & rei col. 7. in princ. ff. de verb. signif. Et respicit corpus † integrum, & vnā rem, vt pluribus autoritatibus firmat Cald. de empt. & vendit. cap. 5. num. 50.
 23 Referturq; † ad vnum, & integrum consistens ex suis partibus omnibus, vt per Rebuff. loco proxime alleg. ad fin. Bertazzol. claus. 27. glo. 19. num. 2. vbi etiam dicit, quod accipitur totum pro vniuersali, prout genus † compræhendit sub se multas species subiectiue, itaut ad propositum nostrum, omnia superius specificata intelligantur nominatim concessa, ad tradita per Afflic. decis. 285. nu. 4. 6. & seqq. Bart. in l. si de certa num. 1. C. de transact. vbi etiam Ias. num. 3. & 5. Aym. consil. 227. num. 11. vers. 7. & num. 14.

Nec ad hunc effectum habenda sunt in consideratione verba sequentia ibi. Et prout dictum Poderium teneri consuevit nomine dicti Monasterij; Quia cū totum Poderium
 27 fuerit † in emphyteusim concessum, & in hac generali concessione se fundet hodiè Eminentissimus Dom. Cardinalis Abbas, sufficit ipsi hanc generalem concessionem probare, Bart. in l. si quidem, num. 1. C. solut. marit. Alex. consil. 27. num. 7. circummed. lib. 7. Corn. consil. 119. num. 2. lib. 1. Prout illam abundè probat ex deductis. Vnde si Excellentiss. D. Marchio præterdit, quod vno, vel altero modo Monasterium esset solitum tenere d. Poderium, ipsi † incumbit onus
 28 hoc probandi, cum in hac exceptione sit actor, l. 1. ff. de except. Abb. in cap. præsentium, num. 2. circummed. vers. alias opiniones, de testibus.

Quantum verò attinet ad quartam partem Casoli noui, ad probandam identitatem concessorum, in hac parte reassumebant Domini verba inuestitura, ibi. Inuestuerunt de Castro, Sediminibus, &c. iacentibus, & situatis tam in Territorio, & loco Villæ nouæ (quàm Territorio, & loco) partium immediatè circumstantium spectantium dicto Monasterio; & ibi. Et de omnibus proprietatibus, & iuribus existentibus, tam in Territorio Villæ nouæ, quàm (Territorio) partium immediatè circumstantium, vt supra, & quæ affectari consueuerunt simul cum dicto Poderio Villæ nouæ. Ex quibus cum citra controuersiam sit quartam partem Casoli noui immediatè circumscire Territorio Villæ nouæ; Punctus stat in eo, quod cum in inuestitura concedantur Sedimina, domus &c. tam existentia in Territorio, & loco Villæ nouæ, quàm partium immediatè circumstantium spectantium Monasterio, & participium istud, † spectantium, resoluatur in tempus præsens, ac si dictum uisset, quæ spectant Monasterio, sequitur propterea, quod ipsimet Eminentissimo

nentissimo D. Cardinali Abbati incumbat onus probandi, quod ista quarta pars Casoli noui spectaret Monasterio, *Rol. d. conf. 82. num. 18. lib. 1. Aym. d. confil. 293. num. 5. ante finem, & conf. 54. num. 9. in fin. Bellon. conf. 10. num. 11. Clar. in § feudum q. 18. num. 2. Nat. conf. 313. num. 2. Surd. conf. 311. num. 58. & fuit dictum in causa Asten. feudi de Solario 18 Iunij 1584. coram bo. me. Bubalo.*

Pro resolutione huius difficultatis animaduertebant Domini, quod quando bona ꝑ conceduntur sub generalitate, adiecta aliqua specificatione, vt in casu nostro, in quo particulariter recensentur Sedimina, Domus &c. omnia censi emphyteotica etiam ad effectum deuolutionis, vt voluerunt *Specul. tit. de locat. alias de emphyteusi. §. nunc aliqua q. 76. num. 98. Ruin. conf. 50. num. 14. & seqq. & num. 17. versic. & magis. vol. 1. Socc. Sen. conf. 167. num. 21. vers. sed contrarium. vol. 2. Petr. Gregor. de concess. feudal. par. 2. q. 7. num. 24. & seqq. & num. 29. Aym. in primo resp. pro genero, num. 430. vers. quintus casus Curr. lun. conf. 184. num. 9. lib. 2. Nat. conf. 460. num. 9. lib. 2. Ruin. conf. 108. num. 22. vers. nam omnes presenti. lib. 2. Menoch. pres. 101. num. 5. versic. hic casus. lib. 3. Alben. conf. 64. num. 7.*

31 Contrariam tamen ꝑ sententiam tenere, *Brun. confil. 1. num. 2. & quem sequitur Nat. confil. 14. num. 29. cum seqq. & confil. 520. num. 5. Aym. confil. 54. sub num. 9. & confil. 253. num. 7. Boss. in prax. Crim. tit. de Princ. num. 253. circa fin. Rol. d. confil. 82. num. 10. vbi de communi, & num. 14. ac seqq. lib. 2. & conf. 98. num. 16. & 25. lib. 3. vbi asserit contra Alb. extare communem Doctorum Scholam, & fuit dictum in præfata Asten. feudi de Solario 27. Aprilis, & 18. Iunij 1584. coram Bubalo.*

In hac autem opinionum discrepantia dixerunt Domini, 32 ꝑ vtramque sententiam veram esse, ac sustineri in casu suo. Primam quidem non simpliciter, sed quando concurrunt adminicula, *Afflic. in cap. 1. num. 287. cum seqq. Ex quibus caus. feud. amr. Rol. practicato sapius conf. 82. num. 37. lib. 2. & admisit Rota in d. causa Asten. feudi de Solario 18. Iunij 1584. coram Bubalo; Quam etiam opinionem concurrentibus adminiculis, passim aliàs amplexa est, vt in causa Fesulana bonorum 6. Februarij 1576. coram Cotta, in Regien. S. Thomæ 10. Februarij 1576. coram Oriolen. in Cinitatis Castelli bonorum 5. Martij 1597. coram bon. mem. Hieronymo Cardin. Pamphilio, & in eadem 28. Ianuarij 1605. & 28. Februarij 1611. coram Autebaten. & in Comen. bonorum 5. Martij 1603. coram Litta, & in Romana Domuncularum 21. Iunij 1619. coram bon. mem. Cardin. Sacrato, & in Nucerina prædij 20. Maij 1622. & 29. Maij 1623. coram R. P. D. Nauarro, & hoc est, quod sensit Rota in decisione in hac causa facta 30. Aprilis superioris anni.*

33 Secundam verò opinionem procedere simpliciter, ꝑ quando nullum concurrat adminiculum, cum ex communi sententia quicquid intra feudum continetur, non sit feudale, *Host. in cap. nimis, num. 4. de iur. iuran. latè Afflic. in c. 1. nu. 12. & plurib. seqq. de controuers. in r. masc. & fem. Bellon. in d. confil. 10. post num. 11. Clar. in d. §. feudum. q. 18. & in terminis emphyteusis, Rol. decis. 250. num. 5. par. 1. recent. c. 1. §. inter filiam, & §. defuncto milite, & ibidem Doctor. si de feud. fuer. controu. cum alijs allegatis per Duen. in verb. femina reg. 309. versic. 8. latè Cephal. confil. 387. nu. 8. cum seqq. & hanc sententiam tenuit Rota in præfatis elegantissimis decisionibus in causa Asten. feudi de Solario 27. Aprilis & 18. Iunij coram Bubalo.*

Vnde in hac facti specie visum fuit Dominis omnino in 35 hærendum esse primæ opinionem, ꝑ cum non solum concurrat prægnantia verborum, qua stante *Rosentall. de feud. cap. 12. conclus. 15. num. 72. versic. qua sanè ratio, contrariam licet sententiam acerrimò defendens, hanc tamen opinionem admisit: Sed etiam vt abundè ponderatum fuit in præterita decisione, plura concurrant adminicula, quæ hic commodiosè ꝑ repetebant, & quibus etiam concurrentibus, hanc eandem opinionem amplectitur, Rosentall. loco præcitato. num. 70. ibi nisi aliunde, & num. 72. versic. hoc verò, ibi nisi alia concurrant. Primò enim concurrat, quod bona ista Casoli noui fuerunt solita locari vnà cum Poderio Vil-*

la nouæ, Quæ qualitas optimè congruit tenori concessionis anni 1457. Roberto Sanseuerino factæ. De omnibus proprietatibus, & iuris existentibus, tam in Territorio Villæ nouæ, quàm partium immediatè circumstantium, & quæ afficari consueuerunt, simul cum dicto poderio Villæ nouæ. Secundò concurrat denominatio Casoli, repetita in configuratione bonorum, facta secundo Conductori, ibi. *Campo della Chiesa dentro li fossi di Casolo, & ibi. Giardino di Casolo detto di quelli di Villa Noua, quæ satis apertè demonstrant bona illa Casoli fuisse de iuribus Villæ nouæ. Tertiò accedit mentio molendinorum, tam in eadem concessione anni 1457. quàm in executione literarum Calixti Tertij facta, quæ non in bonis Villæ nouæ, sed in bonis Casoli verificatur. Quartò, ac deniquè concurrat iudicium inter Schinerios, & Ecclesiam agitarum, in quo per Ecclesiam actum fuit, nedum super Castro, ac Territorio Villæ nouæ, sed etià nominatim super Territorio partium immediatè circumstantium, ac super possessionibus eidem Territorio Villæ nouæ adiacentibus.*

37 Et prædicta eò magis placuerunt Dominis, quia ad ꝑ probandam identitatem, sufficiunt leniores probationes, & coniecturæ, *cap. cum causam vbi Doct. de probat. gloss. in c. si Papa, in versic. probata, de priuileg. in 6. Rimin. lun. confil. 254. num. 11. cum seqq. lib. 2. Decian. resp. 17. nu. 6. lib. 3. Rota decis. 459. num. 3. par. 1. recent. sanct. mem. Gregor. decis. 172. num. 6. & ibi addentes num. 10. & fuit dictum in causa Romana Vineæ 1. Iunij 1624. coram R. P. D. meo Merlino, & coram eodem in Bononiens. Fideicommissi de Desiderijs 14. Iunij 1627. Quæ conclusio eò magis præcedit in 38 casu nostro, quia nedum versamur ꝑ in antiquis, sed vt ex superius deductis patet, in antiquissimis *Socc. conf. 86. num. 2. lib. 1. Seraph. decis. 462. num. 8. & dictum fuit in præfata Domuncularum 21. Iunij 1619. coram bo. me. Card. Saerato, & in causa Bononiens. fideicommissi de Rubeis 12. Februarij 1618. coram bo. me. Francisco Vbaldo, in qua decisione 39 dictum fuit ad effectum istum, non ꝑ requiri antiquitatem ultra centum annos, & referunt addentes ad dictam decis. 172. san. me. Gregor. XV. & fuit ponderatum in præcitata Bononiens. de Desiderijs coram R. P. D. meo Merlino, & coram me in d. Ferrariens. seu Comaclen. bonorum de Nafellis 7. Iunij 1627.**

Ex quibus conclusum fuit ad effectum deuolutionis, consistere nedum de Dominio Ecclesiæ, verum etiam de identitate bonorum, non obstantibus his, quæ in contrarium possent deduci, quibus videbatur abundè fuisse satisfactum per Dominos, licet alia pars sæpius monita, non curauerit informare.

* Est decis. 120. supra in hac eadem parte.

R. P. D. MERLINO.

Conuersana Bonorum.

Die Mercurij 15. Decembris 1632.

ARGVMENTVM.

Iudex validè non potest procedere in causa, stante eius valida recusatione, tanquàm suspectus, & quæ causa sufficiat ad allegandum eum suspectum, & an sit probanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad Iudicis legitimam recusationem proponendam, quæ requirantur.
- 2 Iudex, quando legitime fuit recusatus suspectus, si ad vltiora procedat, & ferat sententiam, tunc omnia gesta sunt, ex defectu iurisdictionis, nulla.

Stante

- Stante praesertim appellatione, ultra recusationem, interposita.
- 3 Iudice suspecto recusato, suspensa est eius iurisdictio.
  - 4 Iudex suspectus recusatus, pendente recusatione, super sedere debet in causa.
  - 5 Recusationis Iudicis exceptio naturali rationi, & iuris naturalis dictamine pro hominum defensione nixa est.
  - 6 Iudex, quando allegatur suspectus non requiritur probatio causae recusationis, sed sat est, quod talis proponatur causa, quae si fuerit probata sufficiat, & sit legitima pro recusatione.
  - 7 Iudex, ut allegetur suspectus, sufficit qualibet modica causa suspicionis.
  - 8 Recusationis Iudicis materia est favorabilis.
  - 9 Inimicitiae, & iurgia oriuntur inter collitigantes ex acris, & longa lite.
  - 10 Iudex ex causa litis cum eo habita, & inimicitiae cum eo habitae, potest allegari suspectus, amplia num. 11.
  - 12 Recusationis Iudicis sufficiens causa ex quo insurgere potest.
  - 13 Inter Cives, & forenses invidia liuor regnare solet.
  - 14 Iudex, quando est conciuus collitigantis potest forensis allegare eum suspectum, quando est delegatus.
  - 15 Episcopus non videtur aequum, ut idem sit Iudex, quando agitur de causa suae Ecclesiae.
- Iudex potest allegari suspectus, si litigetur cum eo, qui est sub d. Iudicis protectione, num. 15.
- 16 Episcopo suspecto existente, recte potest etiam illius Vicarius recusari.
  - 17 Circa Iudicis recusationis materiam plurimum tribuitur arbitrio Iudicis.
  - 18 Sententia est nulla, si nominatim citatio ad eam non praecesserit.
  - 19 A Decreti Iudicis forma circa citationes faciendas, non est recedendum.
  - 20 Citationis defectus bene deprehenditur, ex inspectione, & resolutione actorum.

DECISIO CLXV.

Sententiam Vicarij Conuersani, tam ex defectu iurisdictionis, quam ex defectu citationis, nullam esse hodie Domini responderunt.

- Ex defectu iurisdictionis, quia postquam Communitas Polignani proposuit legitimam ipsius Vicarij recusationem, & iuramentum fuit praestitum, petita arbitratorum electio, causa suspicionis fuerunt deductae, atque appellatio interposita, & quae omnia requiruntur ad legitimam Iudicis recusationem, ut notant Canonistae in cap. cum speciali de appellat. & in cap. suspicionis, de offic. delegat. & Iurisconsulti in leg. apertissimi, C. de iudic. Rota decis. 93. numer. 1. part. 1. diuers. Nihilominus idem Vicarius ad ulteriora processit, & contra Communitatem Polignani sententiam tulit, unde sententia, & ac processus, ex defectu iurisdictionis fuit ipso iure nullus, stante praesertim appellatione, ultra recusationem, interposita, iuxta gloss. in cap. quatuor 2. quest. 6. & c. quia suspecti. 3. q. 5. Fran. in c. cum speciali, num. 4. 2. de appellat. Rom. consil. 220. num. 7. Rota decis. 2. num. 17. par. 2. diuers. & fuit dictum in Hispanien. Primitiarum 16. Ianuarij 1618. coram Eminentissimo D. Cardinali Pamphilio, Iudice enim suspecto recusato, & suspensa est eius iurisdictio, & per partem recusantem, ob iustam suspicionis causam, declinata, adeo ut propterea recusatione pendente & super sedere debeat in causa, cap. quoties. 2. quest. 6. Bald. in cap. suspicionis causa, nu. 1. & ibidem Imol. num. 18. de offic. delegat. Lap. allegat. 1. num. 1. Seraphin. de

privileg. iuram. privileg. 7. num. 21. Port. Imol. consil. 19. nu. 15. & seq. ubi quod exceptio recusationis, naturali ratione, & iuris naturalis dictamine, pro hominum defensione nixa est, & sequitur Menoch. de arbitr. Iud. cas. 152. num. 1. lib. 2.

- Non obstat, quod causae suspicionis, & recusationis, non fuerunt per Communitatem Polignani probatae; Quoniam Domini dixerunt non requiri probationem, & causae recusationis, sed sat esse, quod talis proponatur causa, quae si fuerit probata sufficiat, & sit legitima pro recusatione, Gloss. in l. apertissimi. verb. recusare, C. de Iud. Berou. consil. 16. num. 1. & 2. lib. 3. Paris. consil. 3. 1. num. 94. lib. 1. Gayl. obseruat. 33. num. 14. lib. 1. Mysinger. obseruat. 63. num. 1. & 2. centur. 3. Seraphin. de privileg. iuram. privileg. 7. num. 7. ubi de magis communi, Rota decis. 2. num. 15. par. 2. diuers. Immo sufficere & quamlibet leuem, & modicam causam animaduersionis fuit, & cum materia recusationis Iudicis sit favorabilis, ex gloss. in cap. postremo. verb. consanguineus de appellat. Port. Imol. consil. 19. nu. 18. Menoch. de arbitr. Iud. cas. 152. num. 9. Rota d. decis. 2. num. 13. par. 2. diuers. & in dicta Hispanien. praebeminentiarum 16. Ianuarij 1618. coram Eminentissimo D. Cardinali Pamphilio.

- In casu autem praesenti tres fuerunt propositae causae suspicionis pro recusatione; Et primo, quod cum inter Communitatem Polignani, & Conuersani, vetus, & acris pendeat controuersia super finibus, & iurisdictione, & indeque inimicitiae, & iurgia non citra cruorem, & necem Ciuium suborta fuerint, quemadmodum ex causa huiusmodi litis, & inimicitiae & Communitas ipsa Conuersani suspecta allegari posset, per text. in c. quia suspecti 2. quest. 5. glo. in cap. 2. de procur. in 6. Morant. de ordin. Iudic. par. 6. tit. de appellat. num. 47. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 38. num. 14. Rota decis. 2. num. 13. par. 2. diuers. Ita, & contra illum, qui adheret ipsi Communitati, & est de corpore ipsius Communitatis, ac sub illius & dictione, eadem vrget causa suspicionis, ex allegatis per Praeposit. in cap. postremo num. 1. 1. de appellat. Franc. ibidem, num. 20. versic. 19. quando. Aufrer. de recusat. num. 28. & 32. Conrad. in rubr. de excep. num. 9. Marant. de ordin. Iudic. par. 6. tit. de appellat. num. 40. vel saltem ratione non tuti accessus ob dictam inimicitiam, & diffidia,
- 12 insurgit & sufficiens recusationis causa, ad Clemen. unicam, & ibi glo. in verb. securae, de for. comp. Franc. in c. postremo, num. 20. versic. 4. quando de appellat. Et haec quidem causa fuit visa omnino legitima pro recusatione.

- Secundam suspicionis causam aliqui etiam ex Dominis non respuebant ex eo deductam, quod idem Vicarius est conciuus Monialium, pro quibus sententiam tulit contra Communitatem Polignani; unde cum inter ciues, & forenses inuidiae liuor regnare soleat, merito a forenses, Iudex conciuus colligantis & vi suspectus, recusari potest, quando est delegatus, ut in isto casu Speculat. in tit. de ind. deleg. superest. num. 8. Imol. in cap. postremo, num. 3. Praepos. nu. 1. Franch. num. 20. versic. secundum est. Alex. de Neuo, nu. 29. de appell. Marant. de Ordin. Iudic. par. 6. tit. de appell. num. 39. Aufrer. de recusat. num. 21. Conrad. de except. nu. 9. versic. 20. & 21.

- Tertia demum suspicionis causa deducebatur ex eo, quod cum Moniales sint sub iurisdictione, & protectione Episcopi, & non videtur aequum, ut idem sit Iudex, quemadmodum, quando agitur de causa suae Ecclesiae, posse vi suspectum recusari, scripsit, Abb. in cap. postremo, num. 6. & 7. de appell. & ibidem Franch. num. 11. Alex. de Neuo, num. 18. Marant. de ordin. Iudic. d. par. 6. tit. de appellat. num. 51. viii. opin. 866. num. 1. Laurent. de iudic. suspect cap. 5. nu. 26.
- 16 Episcopo autem suspecto existente, & recte potest etiam illius Vicarius recusari, secundum Gloss. in capit. si contra unum, verb. Episcopi de offic. deleg. lib. 2. Sbroz de offic. Vic. lib. 3. quest. 14. num. 4. Rota d. decis. 2. num. 21. par. 2. diuers.
- Quae causae, quamuis singulae aliquam fortasse pariantur difficultatem, simul tamen iunctas sufficere Dominis visum fuit pro recusatione, circa & quam plurimum tribuitur arbitrio Iudicis, Franc. in d. cap. postremo, num. 20. de appellat. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 152. num. 2. Rota d. decis. 2. num. 10. par. 1. diuers.

Ex defectu etiam citationis nullam esse sententiam, resolutum fuit, quia nominatim citatio precedere debet, aliâ sententia non subsistit, *Clem. sapè de verb. signif. Rota decis. 17. de re iud. in nou. & coram Card. Mani. decis. 291. num. 1. cum alijs.* Et eò magis, quia idem Iudex decreuerat citationem fieri ad singulos actus, ut in summario num. 3. à qua decreti forma recedendum non erat, *Put. decis. 168. lib. 1. in correc. Caputq. decis. 322. num. 3. par. 2. Rota decis. 451. num. 9. par. 2. recent.* dictus autem citationis defectus, bene deprehenditur ex inspectione, & reuolutione actuum, *Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 416. num. 5. cum alijs.*

Et ita Communitate Polignani tantum informante resolutum fuit &c.

R. P. D. MERLINO.

Florentina Iurispatronatus.

Die Luna 20. Decembris 1632.

ARGUMENTVM.

Præsentatio facta per modum prouisionis, vel lite pendente, non potest constituisse præsentantem in aliqua legitima quasi possessione præsentandi. Iurispatronatus gentilitium fundans potest præiudicare vocatis, & hoc cessat, si non simus in primo acquirente. Iurispatronatus qualitas gentilitia ex quibus remaneat probata.

SVMMA RIVM.

- 1 Literæ Apostolicæ, si non sint iustificatæ nequaquam sunt exequendæ.
- 2 Iuris præsentandi quasi possessio patris non transit ad filios, sine noua apprehensione.
- 3 Præsentatio facta per modum prouisionis, non constituit præsentantem in aliqua quasi possessione præsentandi.
- 4 Consensus conditionalis non extenditur ultra illum actum.
- Præsentatio facta per modum prouisionis non extendit vires, ultra eam præsentationem, itant, quoad futuras præsentationes nihil operetur, num. 4.
- 5 Præsentatio facta lite pendente non videtur potuisse inducere statum aliquem beneficij, & possessionem considerabilem.
- 6 Narratiuæ falsitas, si sit superflua non vitiat gratiam, quando nihilominus Papa eodem modo concessisset dictam gratiam.
- 7 Iurispatronatus, licet sit gentilitium nihilominus primus eius fundator potest sequentibus præiudicare, & illud donare, vel relinquere extraneo, qui non sit de familia, sed parentela.
- 8 Patronus, si non sit primus acquirens, & fundator iurispatronatus gentilitij, per contractum, vel ultimam voluntatem præiudicare non potest successoribus, & in extraneum transferre in præiudicium vocatorum.
- 9 Iurispatronatus gentilitij qualitas, & natura potest

probari ex longissima obseruantia, quod descendentes iure sanguinis, semper præsentarunt, amplius num. 10.

- 11 Iurispatronatus existentia, & substantia, quando non controuertitur, sed solum pertinentia, hoc casu ad illud probandum sufficiunt leuiores probationes.
- 12 Ordinariorum enunciatiuis in probatione iurispatronatus solet Rota multum deferre, quia præsumuntur scire qualitates beneficiorum.
- Atque, ut plurimum se reddunt difficiles ad instituentium.
- 13 Iurispatronatus præsumitur, quod sit gentilitium, & non hereditarium, si sint admissi ad præsentandum aliqui de familia, qui hereditatem ascendentis iam repudiauerant.
- 14 Pater, & filius, si simul sint admissi ad præsentandum, hoc non conuenit iurispatronatus hereditario.
- Filius non potest esse hæres patris uiuentis, num. 14.
- 15 Fœminæ, licet sint admissæ ad præsentandum, hoc non repugnat qualitati gentilitij iurispatronatus, cum etiam fœminæ sint de familia.
- 16 Patronus ultimus iurispatronatus gentilitij, cum amplius non extent vocati de familia, quibus inferatur præiudicium, potest in quem voluerit illud transferre.
- 17 Patronus ultimus iurispatronatus gentilitij potest de eo liberè disponere, quemadmodum primus fundator facere potuisset.
- 18 Iurispatronatus gentilitium in ipso ultimo vocato assumit qualitatem hereditariam, ac liberam, & effectum transitorium in quoscunque, quos idem ultimus vocasset, limita num. 19.
- 20 Iurispatronatus, qualitas hereditaria ex quo bene inferatur.
- 21 De filiatione, si prius sit facta mentio, & postea addatur qualitas hereditaria, ista qualitas hereditaria intelligitur, ut sermo sit de hæredibus sanguinis.
- 22 Expressæ, quæ non sunt in parte dispositiua, non alterant dispositionem.
- 23 Iurispatronatus qualitas gentilitia si sit probata ex multis præsumptionibus, non tollitur ex unica tantum præsumptione, pro qualitate hereditaria adducta.
- 24 Iurispatronatus mixtum etiam in extraneum transferri minime potest.

DECISIO CLXVI.

Sententiam Iudicis de partibus, per quam præuia reuocatione alterius sententiæ, pronunciatum fuit, literas Apostolicas, per Nicolaum Camparium, uti præsentatum à medietate Patronorum, pro derogatione alterius medietatis obtentas, esse exequendas, hodie Domini reuocandam esse censuerunt.

Quoniam, cum dictæ literæ Apostolicæ non sint iustificatæ, nequaquam sunt exequendæ, *Canonista in c. 1. de lit. contest. in 6. Cas. de Gras. decis. 2. de præb. Rot. dec. 221. n. 3. & seqq. par. 2. diuers. & in recent. decis. 251. num. 2. par. 2.*

Non iustificatur enim pacifica, quasi possessio Iuris præsentandi D. Ducis Saluiati, à quo Nicolaus fuit præsentatus, quam illud Nicolaus narrauit in literis suæ prouisionis, siue illa deducatur ex præsentatione facta de anno 1603. quæ datur in summario Malthesij num. 6. siue ex testamento Io. Baptistæ Giandonati patroni pro medietate, in quo Iacobus assertus Auius Domini Ducis Saluiati institutus fuit hæres vniuersalis, de quo in summario Nicolai num. 5.

Quò enim ad præsentationem de anno 1603. factam per patrem Dom. Ducis Saluiati moderni ipsi Dom. Ducis illa non

- 2 non suffragatur, tùm quia in terminis Iurispatronatus þ possessio Iuris præsentandi patris, non transit ad filios sine noua apprehensione, *Accbill. decis. 5. num. 3. & seqq. de caus. posses. & propr. Capuaq. decis. 420. num. 1. par. 2. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 464. sub nu. 3. atque in Lucana Parrochialis 7. Februarij 1620. coram bon. mem. Vbaldo.* Tùm & quia, quatenus etiam in ipsum D. Ducem transiisset, nec releuaret, facta enim fuit per modum þ provisionis de consensu Giandonati se verum, & legitimum, ac vnicum patronum contendentis, & ne seruitium Ecclesiæ deferretur omninò post triennalem litem D. Marchionem Saluiatum ad præsentationem admittentis cum clausulis præseruatiuis omnium suorum iurium, sapiùs repetitis, per quas, quemadmodum ipsi Giandonati tam in petitorio, quàm in possessorio iura fuerunt reseruatà, ita impedita fuit acquisitio quasi possessionis præsentandi, siue illius translatio in dictum Marchionem Laurentiũ,
- 4 quippe quod þ consensus Giandonati conditionalis nõ extenditur vltra illum actum per modum provisionis factum, & quoad futuras præsentationes nihil operatur, *Put. decis. 34. numer. 2. lib. 2. in correct. Cardin. Seraph. decis. 810. num. 1. & fuit dictum in Maioricens. Iurispatronatus 4. Octobris 1587. coram Bubalo, et in Pisana Capellania 20. Maij 1594. coram bon. me. Card. Blanchetto, relatis per Garz. de benef. par. 2. cap. 5. num. 65. et 141. dictaque præsentatio, tanquam facta lite pendente, nõ videtur þ potuisse inducere statum aliquem beneficii, & possessionem considerabilem, *Rot. coram san. mem. Gregorio XV. decis. 4. num. 2. et ibi Adden. nu. 19 et in Bononiens. professionis 14. Martij 1622. coram me.**

Minus iustificatur dicta quasi possessio ex testamẽto Io. Baptistæ Giandonati, D. Marchionem Laurentium, Patrem D. Ducis heredem instituens, siue potius cum ex dicto testamento probetur medietatem Iurispatronatus ad dictum D. Marchionem pertinere, qua posita pertinentia non est opus iustificare quasi possessionem, & salutas

6 þ huiusmodi narratiuæ, tanquam superflua non vitiet gratiam, eo quod Papa eodem modo etiam concessisset, *Rota decis. 70. de rescript. in antiq. Bellamer. decis. 4. Put. decis. 187. lib. 1. in correct. & fuit dictum in Macerataen. Iurispatronatus 6. Nouemb. 1628 coram R. P. D. meo Vbaldo.*

Quoniam cum Iurispatronatus, de qua agitur sit gentilitium, & competens soli familiæ, de Giandonatis, quamuis

7 primus fundator potuisset þ sequentibus præiudicare, & illud donare, vel relinquere extraneo, qui non esset de familia, seu parentela, *Calderin. conf. 19. de iurepatron. Lambertin. eod. tract. lib. 1. par. 2. quæst. 2. art. 6. num. 4. Rocch. in verb. ipse velis, num. 72. Rota in Lunen. Sarzanen. Iurispatronatus 5. Martij 1610. coram Ortembergo: Attamen Io. Baptista Giandonatus, qui non erat primus acquirens, & fundator, per contractum, vel vltimam voluntatem præiudicare non potuit successoribus, þ & in extraneum transferre in præiudicium vocatorum, *Anchar. in cap. unico, num. 3. Franch. num. 4. de iurepatron. in 6. Ferret. consil. 134. num. 12. & seqq. Paris. cons. 48. num. 7. lib. 4. Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 24. num. 31. & fuit dictum in Pampilonen. Capellanie de Attan. 11. Maij, & 3. Iulij 1595. coram Pena, relatis per Garz. de benef. par. 5. cap. 5. num. 142. & in Mediolanen. Iurispatronatus 18. Aprilis 1616 coram R. P. D. meo Pironano, atque in Florentina Canonatus 14. Maij 1629. coram R. P. D. meo Verospio.**

Quod autem Iurispatronatus istud sit gentilitium Domini deducebat ex diuturna obseruantia per spatium serè 200. annorum obrenta, per quod temporis spatium quoticũque vacationes contigerunt semper iure sanguinis descendentes ex familia de Giandonatis præsentatorũ, quam longissimam obseruantiam solam sufficere ad probandã þ naturam, & qualitatem patronatus gentilitiam, tradit *Franc. in cap. unico, num. 5. de iurepatron. in 6. Peregr. consil. 33. num. 21. & 25. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 521. nu. 17. & 19. Rota decis. 482. num. 6. par. 1. recent. & in Florentina de Ricafolis 10. Martij 1613. coram Lancelotto, præsertim verò þ quando, vt in casu præsentati non constat de fundatione, & dotatione, vt ponderauit Rota in præalle-*

gata Florentina de Ricafolis, & in Mediolanen. Iurispatronatus 29. Aprilis 1613. coram R. P. D. meo Pironano, et in Illerden. Iurispatronatus 10. Decembris 1615. coram bon. mem. Remboldo, & quando existentia, & substantia iurispatronatus non controuertitur, sed solum pertinentia, þ quo casu leuiore sufficiunt probationes, Rota decis. 675. num. 3. part. 1. & decis. 548. num. 2. par. 2. & in Florentina Canonatus 25. Maij 1616. coram bon. me. Buratto.

Dictaque obseruantia eo magis inhærendum esse videbatur, quia pluribus suffulta est adminiculis, nempe, quod in summario Maltesij num. 5. dantur duæ antiquæ enunciativæ Ordinariorum de anno 1550. & 1564. quod hoc iurispatronatus est de domo, & familia de Giandonatis, quibus Ordinariorum enunciativis in probatione Iurispatronatus, 12 þ solet Rota multum deferre, quia præsumuntur scire qualitates beneficiorum, atque vt plurimum se reddunt difficiles ad instituendum, *Rip. in resp. 1. nu. 6. & 7. de caus. poss. & propr. Rota decis. 11. de iurepatron. in nou. Put. dec. 243. lib. 2. Card. Seraphin. decis. 1141. num. 8. & in recent. decis. 548. num. 6. par. 2. & fuit dictum in Terracinen. iurispatronatus 10. Aprilis 1628. coram me. & ex alijs antiquis instrumentis de anno 1379. 1528. & 1583. dicto Summario num. 5. constat fuisse admissos ad præsentandum aliquos de familia, qui antea hæreditatem paternam repudiauerant,*

13 þ signum, quod iurispatronatus non hæreditarius, sed gentilitium erat. *Conar. var. resolut. cap. 18. num. 8. lib. 2. Gabr. cons. 196. num. 6. lib. 2. Gratian. discept. forens. cap. 521. nu. 35. et fuit dictum in Aretina Capellania 1. Iunij 1384. coram Bubalo, et in præallegata Florentina de Ricafolis coram Lancelotto, prout, & ex ipsdẽ instrumentis apparet,*

14 fuisse admissos þ simul, ad præsentandum Patrem, & filios, quod non conuenit Patronatui hæreditario, in quo, cum filius non possit esse hæres patris viuentis, & compatius in patronatu hæreditario, vtique dicendum est, talem patronatum esse gentilitium, *Cardin. Clem. 2. num. 8. de iurepatron. Cald. cons. 19. in fin. eod. tit. Caputaquen. decis. 284. num. 2. par. 1. & decis. 131. num. 3. par. 2. Gratian. discept. forens. cap. 521. num. 23. & fuit ponderatum in præallegatis decisionibus, Florentina de Ricafolis coram Lancelotto, & in Florentina Canonatus 25. Maij 1616. coram bon. mem. Buratto.*

Non obstat, sceminas aliquando, nempe de anno 1564. fuisse admissas ad præsentandum; Quoniam hoc non repugnat qualitati gentilitiæ iurispatronatus, þ cum etiam sceminae sint de familia, *Paris. cons. 51. num. 13. lib. 2. & cons. 35. in fin. lib. 3. Gabr. cons. 195. num. 3. lib. 1. Garz. de benef. par. 5. cap. 9. §. 1. num. 144. & fuit dictum in Parmen. Iurispatronatus 26. Aprilis 1613. coram Eminentissimo D. Cardinali Pamphilio.*

Minus obstat, quod quemadmodum hoc iurispatronatus ex familia de Giandonatis fuit translatus in familiam de Iunctis, id contingit, quia vltimus ex familia de Giandonatis adoptauit sibi nepotem ex familia de Iunctis, deditque cognomen, & insignia, & voluit non exire à descendentibus ex dicta familia inchoata in adoptio, quod rectè videtur potuisse facere, cum ille vltimus confideretur tanquã

16 þ Dominus beneficij, nec ampliùs extarent vocati de familia antiqua, quibus inferretur præiudicium, & sic gentilitia vocatio expirasset: Vnde meritò ille vltimus liberè potuit disponere, quemadmodum primus þ fundator facere potuisset, cum in ipso vltimo iurispatronatus assumpsisset qualitatem hæreditariam, ac liberam, & effectum transitorium þ in quoscunque, quos idem vltimus vocasset, *iuxta cons. 4. Calderin. de iurepatr. Anchar. cons. 81. num. 2. Rota decis. 205. num. 1. & per tot. par. 1. diuers. & coram Cardinali Seraphino decis. 364. et 378. et in Pistorien. Parrochialis 31. Martij 1628. coram me. secus autem est circa translationem in familiam de Saluiatis, quia tunc extabant descendentes de Giandonatis, quibus ius quæsitum,*

19 þ fuerat, & ex facto successoris, & non primi acquirentis non poterat tolli ex supradictis.

Demum non obstat, quod præsentatio de anno 1492. & alia de anno 1564. summario Iuliani num. 4. & 5. non sint facta in capita, sed in stirpes, alia verò præsentatio de anno

1603. dicto summano num. 7. fit facta nomine hereditario, & eodem nomine fit facta illa de anno 1564. Indeque bene inferri ad ↑ qualitatem hereditariam istius iurispatronatus; quoniam verum est, quod dictæ duæ præsentationes fuerunt factæ à duobus ex familia de Giandonatis, & ab utroque pro dimidia, sed tamen præsentarunt etiam nomine Patronorum, pro quibus promiserunt de rato, & sic adhuc in capita videtur facta præsentatio, dum autem fit mentio hæredum in præsentatione de anno 1564. vel ea fit demonstratiue, & postquam de ↑ filiatione prius fuerat facta mentio, à qua videtur declarari qualitas hereditaria, ut intelligatur de heredibus sanguinis, ad tradita per *Socin. Sen. conf. 57. num. 4. lib. 3. Peregrin. conf. 49. nu. 4. lib. 1.* vel non fit mentio ↑ in parte dispositiua, in qua verè fit præsentatio, ut in illa de anno 1603. & in omnem casum sola hæc præsumptio pro qualitate ↑ hereditaria tolleretur, tot alijs præsumptionibus supra pro qualitate gentilitia ponderatis, ad l. *Dinus, ff. de integ. restit. c. afferte, de præsumpt.* vel inferri dumtaxat posset, hoc iurispatronatus esse mixtum, quod ↑ etiam in extraneum transferri minimè potest, *Parif. cõf. 48. num. 9. & 10. lib. 3. Gabr. conf. 169. num. 5. lib. 2. Rota in Mediolanen. iurispatronatus 18. Aprilis 1616. coram R. P. D. meo Pirouano, et in Pistorien. Parrochialis 9. Februarij præteriti coram me.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

- ¶ Vide in hac causa aliam decisionem sub die Lunæ 14. Februarij 1639. coram eodem R. P. D. Merlino, quæ tamen in hac parte non habetur.

R. P. D. MERLINO.

Bononiens Successionis.

Die Lunæ 10. Ianuarij 1633.

ARGVMENTVM.

Limitatio in fine posita, referri debet ad omnia præcedentia, & totam dispositionem qualificat. Et agitur de limitatione posita in fine Statuti Bononien. lib. 4. de success. ab intestat. &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Hereditas defuncti diuiditur inter parentes, fratres, & sorores, exclusa omni differentia sexus.
- 2 Monterent. interpretatio ad statutum Bononien. lib. 4. de success. ab intest. in verbo, exceptis, respicitur.
- 3 Relatio regulariter est faciendæ ad principalem dispositionem, & num. 10.
- 4 Et hoc maximè, si id suadeat motuum eiusdem rationis.
- 5 Limitatio in fine posita, ad omnia, & singula præcedentia, referri debet, & totam qualificat dispositionem.
- 6 Clausula in fine posita, perinde est, ac si singulis capitulis sigillatim esset apposita.
- 7 Clausula, & orationes per se stantes, solent inchoari grandiori charactere.
- 8 Statutorum vna pars, aliam declarat.
- 9 Ex difformi modo scribendi, difformis etiā sensus elicitur.
- 10 Soror ex vno latere tantum coniuncta, quod esset melioris conditionis, quam ex utroque latere coniuncta, iniquum esset. & num. 20.
- 11 Et contra dictamen rationis naturalis, & iuris positivi.
- 12 Soror vtrinq; coniuncta, participat de vtraque coniunctione.
- 13 Statutum, ita interpretandum est, ut ab eo iniquitatem

arceamus, & ne à sapientibus possit iniquitatis redargui.

- 15 In statuto in dubio retinendus est ille intellectus, per quem reuertitur ad ius commune.
- 16 Statutum præferens masculo feminis est, correctorium iuris Civilis, & sic est strictè interpretandum.
- 17 Statutum, quando reddit ad dispositionem iuris communis, est latè interpretandum.
- 18 Statutum ad hereditatem fratris admittens, solum alium fratrem consanguineum, excludendo fratrem vterinum, non habet locum in maternis bonis.
- 19 Castren. in auth. itaque num. 2. C. commun. de legat. & Brun. declarantur.
- 20 Renunciationes sunt strictissimi iuris, neque vllò modo sunt extendendæ, nec subintelligendæ persone, quæ ibi oculariter non leguntur.
- 22 Clausula, quàmuis amplissima apposita in renunciationibus, non sunt extendendæ ad non nominata.
- 23 Renunciatur facilius iuri de futuro, & incertæ spei, quàm iuri quæsito, & hereditati delatæ.
- 24 Sententia, ut condemnet ad fructus, quid requiratur.
- 25 Iniustitia respectu fructuum, non influit iniustitiam in totam sententiam.
- 26 Participium resoluitur in relatiuum, & in verbum sui temporis.
- 27 Adiectiuum adiunctum substantiuo, quid operetur.
- 28 Verbum, debitum, adiectum substantiuo, ita illud qualificat, ut semper intelligatur clausula quatenus de iure, & non aliter.
- 29 Verba etiam sunt improprianda, ut enitetur iniustitia sententiæ.
- 30 Interpretatio omnis est faciendæ pro iustitia sententiæ.

DECISIO CLXVII.

DEcessit Georgius, cuius hereditas solum constabat ex bonis Peregrinæ matris, cumq; superstites essent Vlixes pater, Franciscus, & Alexander fratres, & Maria, ac Blancha sorores. Rota coram R. P. D. meo Dunozetto pronunciauit D. Blancham admittendam esse ad quintam partem d. hereditatis Georgij, iuxta dispositionem auth. defuncto. vers. sed si cum parentibus, C. ad Senatusconsult. Tertull. vbi, quod in viriles partes diuiditur hereditas ↑ inter parentes, fratres, & sorores, exclusa omni differentia sexus. Cum autem in gradu appellationis mihi fuisset commissæ causa, hodiè DD. sententiam Rotalem confirmandam esse dixerunt, illius enim iustitia innititur dispositioni d. auth. defuncto, & benè iustificatur ex decisione eiusdem R. P. D. mei Dunozetti.

Nec ob stare visa sunt Statutum Bononien. lib. 4. de success. ab intestat. ascenden. & collat. & renunciatio Blanchæ, iterum ab informantibus pro Domino Comite Alexandro obiecta.

Statutum enim prædictum, potiùs suffragatur D. Blanchæ; quia postquam exclusit sorores extantibus fratribus, & ampliationes addidit, idem Statutum tandem limitauit huiusmodi exclusionem, respectu bonorum maternorum, quæ ad fratres defunctos peruenissent, & in his bonis mandauit seruari ius commune, & sic in tali casu admisit æqualiter sorores, cum fratribus.

- 2 Nec vllò modo tollerari potest interpretatio ↑ Monterentij ad dictum Statutum in verbo, exceptis, dum existimauit hanc limitationem non esse referendam ad principalem dispositionem Statuti, excludentis sorores, extantibus fratribus, sed solum ad illam proximam ampliationem, in qua Statutum prætulit fratres consanguineos, vel vtrinq; coniunctos, fratribus, & sororibus vterinis, quoniam hæc interpretatio repugnat regulis iuris, & receptissimis conclusio-

- clonibus, & faceret Statutum ineptum, ac iniquum.
- 3 Repugnat inquam regulis, cum relatio regulariter fieri debeat ad principalem dispositionem. *l. final. §. Titia, & ibi Bart. num. 3. ff. de lib. leg. Ruin. conf. 181. num. 3. lib. 2. Menoch. conf. 334. num. 1. Surd. conf. 308. n. 47. & conf. 430. num. 20. Bellon. lun. conf. 12. nu. 72. Rota decis. 73. num. 1. et decis. 105. nu. 9 par. 1. recent.* maxime ꝑ cum id fua de motuum eiusdem rationis, quæ in præfenti Statuto magis etiã vrget, & hæc limitatio referatur potiùs ad principalem dispositionem, quàm ad immediatam ampliationem, sicut inferius dicitur, qua stante rationis identitate, seu maiori-tate, exceptio prædicta, seu limitatio referri debet non ad vterinos tantum, de quibus in proxima, & immediata ampliatione, sed, & ad vtrinque coniunctos, de quibus fit mē-tio in principali dispositione, *l. talis scriptura, §. fin. ff. de leg. 1. Menoch. d. conf. 334. num. 17. Surd. conf. 565. num. 17. & seqq.* qui loquitur in terminis huius Statuti Bononien. de quo agitur, & decis. 88. num. 13. Rota decis. 509. num. 7. in fin. par. 1. recent. & tota Statuti dispositio vna, cum ampli-ationibus vnico periodo comprehenditur, & vnico ver-
bo regitur, nempe illo verbo, *preferantur &c.* vnde limi-
tatio ꝑ in fine posita ad omnia, & singula præcedētia aq̃ue
referri debet, & totam qualificare dispositionem, *Alex. conf. 212. nu. 6. lib. 6. Natta. conf. 614. num. 2. Decian. consil. 70. num. 19. lib. 3.* vbi quod clausula in fine posita perine-
est, ac si singulis capitulis singulatim esset apposita, *Moder. Mantuan. discip. forens. cap. 247. n. 44.*
- Ex ipsaque Statuti structura hoc idem euidentius colli-
gitur, quia illa limitatio est posita, quasi per modum sepa-
ratæ orationis, grandiori caractere inchoata, ibi, *Exceptis
bonis, &c.* & tamen si hæc limitatio referenda esset ad im-
mediatam ampliationem, de vterinis dumtaxat loquētem,
continueret eadem oratio, eodemque minuto, & vni-formi
caractere fuisset exarata dicta limitatio, & proinde non si-
ne misterio Statutum vtitur in hac limitatione nouo, & grã-
diori caractere, quo clausulæ, ꝑ & orationes de per se stan-
tes solent inchoari, vt innuit *Specul. in tit. de rescript. lib. 2. §. 1. n. 5.* In alia autem parte eiusdem Statuti nempe in §.
Ascendentes; vbi etiam ponitur limitatio, ibi, *exceptis*, nō
adhibetur solemnitas, & grandior caracter, sed idem conti-
nuatur, signum, quod ibi limitatio tanquàm posita conti-
nuatue in eadem oratione referenda est, & connectenda
cum immediata, & proxima dispositione, dum verò in par-
te Statuti de qua agitur, limitatio est posita quasi per mo-
dum nouæ orationis, & grandiori caractere inchoatur,
benè arguitur non ad immediatam, sed ad principalem
vniuersam dispositionem esse referendam dictam limi-
tationem, cum ꝑ vna pars Statuti, aliam declarat, *l. 1. ff. de reb. dub. Soccin. Sen. conf. 9. num. 8. lib. 3. Ruin. conf. 201. num. 5. lib. 7. Surd. conf. 53. num. 10. Honded. conf. 8. num. 32. lib. 2. &*
- 9 ex difformi modo ꝑ scribendi, difformis etiam sensus sta-
tuentium elicitur, qui pariter confirmatur ex Summario
eiusque Statuti, posito ante principium, ex quo desumitur,
quod hæc exceptio stat principaliter, & sic refertur ad re-
gulam principalem ꝑ positam in Statuto, non autem ad
ampliationem de vterinis loquentem.
- Ineptum etiam, imò, & iniquum redderetur Statutum,
si enim contigisset, quod Georgius sororem vterinam ha-
buisset, atque etiam consanguineam, & vtrinque coniun-
ctam, hoc casu, si interpretationem Monterentij amplecte-
remur, soror vterina successisset cum masculis, exclusaque
remaneret consanguinea, & vtrinque coniuncta, quo ni-
hil esset iniquius, quia melioris foret ꝑ conditionis soror,
quæ vno dumtaxat latere esset coniuncta, quàm quæ duo-
bus, magisque profuisset vnium vinculum, nempe maternū,
12 quam duo scilicet maternum, & paternum contra ꝑ dicta-
men rationis naturalis, & iuris positui, de quo in *l. recon-
iuncti, §. præfertur, ff. de legat. 3. auth. cessante, C. de legit. hared. l. discretum, C. qui testamentum fac. poss. Surd. conf. 31. numero 6. & conf. 173. numero 28. & in his ferè terminis
benè Cephal. consil. 223. numero 57. Fort. Imol. consil. 10. num. 1. & 2. & propterea si soror vterina, iuxta etiam opi-
nionem Monterentij, successisset Georgio, multo magis
debet admitti ad successionem etiam Blancha, quæ respe-*

- ctu Peregrinæ matris erat iidem soror vterina Georgij,
quemadmodum respectu Vlixis erat consanguinea soror;
13 vtrinque enim ꝑ coniuncta participat de vtraque coniun-
ctione, vt dicebat *Castr. in auth. itaq. nu. 2. in fine. vers. nec
obstat, C. communia, de success.* quæ participatio de vtroque
latere, & duplex coniunctio, potius debet facere meliorem
conditionem sororis vtrinque coniunctæ circa successio-
nem, non autem deteriore, vt compertum est in pluribus
casibus aliorum Statutorum. Et quidem ita interpretandū
14 est hoc Statutum, vt ab eo iniquitatem ꝑ arceamus, & ne à
sapientibus possit iniquitatis redargui, iuxta not. in *l. Saluius
Aristo. ff. de leg. præstan. Rolan. conf. 72. nu. 42. lib. 3. Cephal.
conf. 765. num. 35. Rota decis. 708. num. 5. par. 1. diuers. Est.*
15 quæ in dubio ꝑ retinendus ille intellectus, per quem reuer-
timur ad ius commune, *glos. in cap. Statutum, verbo, nu-
merandum, de præb. in 6. Felin. in cap. cum accessissent nu. 5.
de constit. Surd. decis. 272. num. 34.* Et quamuis Statutum in
16 principali dispositione, dum præfert ꝑ masculos scēmis,
sit correctorium iuris communis, & sic stricte interpretan-
dum, tamen in limitatione, dum in bonis maternis mandat
seruari aequalitatem inter vtrumque sexum, redit ad dispo-
17 sitionem iuris cōmunis, ꝑ & in hac parte latè venit inter-
pretandum, *Felin. in d. cap. cum accessissent. sub num. 5. con-
stit. Soccin. lun. conf. 24. nu. 16. lib. 4. Menoch. conf. 187. nu. 36. Rota apud Mohed. decis. 1. nu. 3. de success. ab intestat.*
& in terminis huius Statuti Bononien. dixit Rota in Bono-
nien. successionis 9. Nouembris 1627. & 24. Maij 1628. co-
ram R. P. D. meo Durano.
- Quibus etiam assequimur exemplum illud ab informa-
tibus pro D. Comite Alexandro propositum potius retor-
queri contra eundem, scilicet, Statutum ad hæreditatem
18 fratris admittens ꝑ solum alium fratrem consanguineum,
excludendo fratrem vterinum, non habere locum in bonis
maternis, vt per *Castren. in auth. itaq. num. 2. C. commu-
nia, de success. & ibidem Corn. nu. 1. & alij DD. lae Brun.
de Statuto exclusiuo scēminarum, art. 8. quæst. 15. num. 19.
Laderch. conf. 57. num. 7. vers. quintus casus. Peregr. conf. 51. num. 13. lib. 1. Rot. coram bon. mem. Card. Cavalieri,*
19 decis. 50. num. 1. Quoniam vt benè obseruant *Castr. ꝑ &
Brun. in locis præalleg.* id procedit ne resultet iniquitas,
prout resultaret si ad bona materna in hereditate fratris
admitteretur frater consanguineus tantum, qui respectu
illius matris est quasi extraneus, & frater vterinus in bonis
proprie matris excluderetur, & videtur ponderare etiam
Peregr. conf. 51 sub num. 13 lib. 1. In præfenti autem casu
20 tota ꝑ iniquitas esset, vt supra dictum fuit, si ad hæredita-
tem Georgij respectu bonorum maternorum admittere-
mus solam sororem vterinam, & excluderemus vtrinque
coniunctam.
- Circa verò renunciationem luculenter in decisione R. P.
D. mei Dunozeri, fuerunt sublata omnia, quæ Dominæ
Blanchæ aduersari videbantur, stant enim duo hæc incon-
cussa. Primum, quod in illius renunciatione facta, quidem
fuit mentio de hereditate Francisci, & Alexandri, nunquàm
autem de hereditate Georgij. Secundum, quod renuncia-
21 tiones ꝑ sunt strictissimi iuris, neque vllō modo sunt ex-
tendendæ, nec subintelligendæ personæ, quæ ibi oculariter
non leguntur, *Becc. conf. 11. num. 31. Benintend. decis. 72.
num. 8. Gabr. conf. 90. num. 39. lib. 1. Surd. conf. 431. nu. 20.
& 32. Gratian. discip. forens. cap. 659. num. 30. Rota decis. 96. num. 3. par. 1. diuersor. & coram bo. mem. Cardinali
Cavalerio, decis. 340. num. 1. & in Bononiens. Hereditatis
de Armis 18. Aprilis, & 12. Decembris 1622. coram me,*
& clausulæ subsequentes: quamuis amplæ, cum stent con-
secutiue, & accessorie ad hereditates Francisci, & Alexan-
22 dri, ad illas ꝑ sunt referendæ, nec extendendæ ad hered-
tatem Georgij, qui non est nominatus, iuxta *glos. in l. si pa-
tronus, verbo, fauiana, in fin. ff. si quid in fraud. patron.*
*Gabr. de claus. conclus. 10. num. 1. Surd. consil. 453.
num. 38.*
- Præsertim, quia dari potest vrgens ratio, cur potiùs ve-
luerit renunciare futuræ hereditati Alexandri, & Francisci
viuentium, quàm Georgij, qui etiam ante dictam renun-
23 ciationem obierat, facilius enim ꝑ solet renunciari iuri de
futuro,

fuero, & incertae spei, quam iuri quaesito, & hereditati delata, l. fin. C. de acq. poss. l. qui autem, ff. de in fraud. cred. Becc. conf. 56. num. 36. Surd. conf. 351. num. 38. qualis erat hereditas Georgij.

- 24 Denique non obstat, quod sententia ¶ condemnet ad fructus, & tamen non constet de requisitis, *Castrens. in l. unica, C. de sent. qua pro eo quod interest*, nec versetur in re fructifera. Quoniam, ultra quod haec condemnatio fructuum est per Capitulum separatum, ibi, *in super, &c.* Et
- 25 ita ¶ iniustitia respectu fructuum, non influit iniustitiam in totam sententiam, *Abb. in cap. cum dilectus, num. 3. de caus. poss. & propr. Roman. conf. 281. num. 2. Put. decis. 315. nu. 1. lib. 1. in correct.* & fuit dictum in *Bononiensi. de Manzolis 16. Februarij 1629. coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Verè sententia non condemnat ad fructus, nec firmat positivè aliquos fructus deberi, sed tantum condēnat ad fructus de iure debitos, quod verbū, *debitos*, si cōsideretur tāquā ¶ participiū resolvitur in relatiū, & in verbum sui temporis, ac si diceret, ad fructus, qui de iure debentur, & sic restringit, ac limitat condemnationem ad eos tantum fructus, qui de iure debentur, iuxta *glos. in clem. 1. verbo, dignitatibus, de prebend. Alex. consil. 119 num. 3. lib. 1. plenè Surd. consil. 127. num. 46. 47. & 48. & consil. 135. num. 101. & seqq. & consil. 311 num. 58. ac consil. 416. num. 22. in fin. & 23. Rot. decis. 70. num. 8. par. 1. divers.* Siuè verbum, *debitos*,
- 27 consideretur tanquam adiectivum, ¶ itidem etiam restringit substantivum, *fructus*, ut reus dicatur, condemnatus taxativè ad illos fructus, qui de iure debentur, & sic qui debentur, extrad. per *Bero consil. 159. num. 38. lib. 2. Menoch. consil. 1. num. 194. Surd. consil. 135. num. 105. & melius conf. 36. num. 43. & 44. vbi post Alciat. & Cephal. firmat,*
- 28 adiectivum hoc, *debitos*, ¶ ita qualificare substantivum, cui adijcitur, ut semper subintelligatur clausula, quatenus de iure, & non aliter. Quod & eo magis dicendum est in casu isto, quia expressè fuit addita dicta clausula, *de iure*,
- 29 & quia hac ¶ ratione evitamus iniustitiam in sententia, ad quem effectum, verba etiam sunt improprianda, & pro
- 30 iustitia ¶ sententiæ faciendā est omnis interpretatio, l. 2. C. de offic. Iudic. *Surd. conf. 39. num. 7. Rota decis. 684. num. 1. par. 2. recent.* In quo sensu esse iustam, & sic esse intelligendam condemnationem factam in sententia Rotali, Domini censuerunt.

Et ita utraque parte informante resolutum fuit, &c.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Veneris 14. Ianuarij 1633.

ARGUMENTVM.

Tractatur materia, quando substitutio secunda censeatur facta, cum eisdem conditionibus, quæ fuerunt appositæ in prima, licet secunda videatur de per se distincta, & separata.

SVMMARIVM.

- 1 Substitutio pupillaris deficit, si filius decesserit post 14. annum.
- 2 Substitutiones plures, quando dicantur de per se perfectæ, & separatae.
- 3 Dictionis, quo verò, natura est, repetere præcedentes qualitates, exceptis ijs, quibus adversatur.
- 4 Condicio prioris substitutionis censeatur repetita in secunda,

da, quamvis secunda videatur de per se perfectæ, & separata, & num. 5.

- 6 Et quando ista repetitio facilius censeatur inducta.
- 7 Adversativa dictio non inducit repetitionem, quando ambæ orationes sunt de per se perfectæ.
- 8 Copulativa dictio, stante diversitate orationis, non est repetitiva.
- 9 Adversativa dictio, nedum, habet vim simplicis copulativæ, sed etiam coniunctivæ.
- 10 Oratio præsumitur unica, stante unica coniunctione, quamvis qualibet oratio habeat suum particularem sensum.
- 11 Substitutio secunda non continet orationem perfectam, quamvis adsit verbum, substituit, si deficiat persona, cui fit substitutio.
- 12 Tempus in prima substitutione oppositum, regulat etiam sequentem substitutionem, cui nullum tempus fuit adiectum.
- 13 Testator substituendo Monasterium, videtur illud substituisse favore animæ.
- 14 Bald. in consil. 232. lib. 5. num. 1. declaratur, & quando intret, num. 16.
- 15 Dispositio generalis, quando deficit, tunc etiam evanescent omnia eius accessoria.
- 18 Superfluitates potius sunt tolerandæ, quàm admittenda fideicommissa.
- 19 Minor potest disponere de rebus suis, cum decreto Iudicis, & auctoritate Tutoris.
- 20 Et quando tale decretum, non requiratur.
- 21 Superfluum illud non dicitur, quod aliquid etiam minimum operatur.

DECISIO CLXVIII.

DECISIO in hac causa facta sub die 19. Decembris 1631. fuit hodiè per DD. confirmata, quia conditio illa, si Carolus decesserit intra 14. suæ ætatis annum, licet solum sit appositæ in substitutione de bonis stabilibus facta ad favorem Augustini, & aliorum, attamen ea censeatur etiam repetita in secunda substitutione locorum Montium facta ad favorem Monasterij, ¶ quod propterea admitti non debet ad successionem, cum Carolus obierit post 14. annum ad quod tempus solum erat restricta substitutio, iuxta *text. in l. si qui ita, ff. de vulg. Bart. in l. si mater. §. 1. ff. eod. cum alijs in d. decis. alleg.*

- Neque obstat, quod repetitio supradictæ conditionis obitus Caroli in decimo quarto suæ ætatis anno, excludatur
- 2 in præsentī casu, ex quo ¶ utraque substitutio sit de per se perfectæ, & separata per verbum, *substituit*, *Bart. in l. iam hoc iure, §. fin. num. 1. vers. sed puto contrarium, ff. de vulg. Fusar. de subst. quaest. 450. num. 3. Honded. conf. 78. num. 28. lib. 1. Peregr. conf. 30. num. 6. in fin. vers. nec obstat, lib. 3.* quia hoc non procedit, quando secunda substitutio, quamvis facta diversis personis, & de diversis rebus per suum particulare verbum, *substituit*, fuit tamen facta per dictionem
  - 3 illam adversativam, ¶ quo verò, de cuius natura cum sit repetere præcedentes qualitates exceptis ijs, quibus adversatur, l. Saia, §. Caio, ff. de fund. instruct. *Surd. conf. 315. num. 2. Menoch. conf. 72. num. 6.* indè sequitur, quod condicio prioris substitutionis censeatur repetita in secunda, quamvis secunda videatur de per se perfectæ, & separata. ¶ ut in fortioribus terminis extat doctrina *Bart.* quæ decedit casum in l. in repet. num. 2. ff. de leg. 3. vers. pone quod Testator, admittit enim repetitionem conditionis si sine filiis decesserit, per solum verbum, item, ibi relinquo Titio centum; Item relinquo Seio fundum; Item Sempronio domum, quæ dispositiones quamvis singulæ de per se stare posse videantur, adhuc ¶ tamen omnes pendere dicuntur à con-

3 conditione posita primæ dispositioni, propter vim supradictæ aduersatiuæ, & hanc doctrinam *Bart. sequuntur, Capr. Menoch. Paris. & alij in decis. alleg. & Castr. conf. 122. num. 1. vers. sed his non obstantibus, lib. 2. Mant. de coniect. lib. 10. tit. 6. nu. 17. Peregr. de fideic. art. 19. num. 93.* & quidem repetitio eo facilius inducta censi debet in casu nostro, quia ex verisimili voluntate, & mente Testatoris respicit commodum, & liberationem hæredis gradati, ut considerat *Peregrin. ubi supra dicto num. 93.*

Non obstant Doctores in contrarium adducti, quod aduersatiua non inducat repetitionem, quando ambæ orationes sunt per se perfectæ, quia mouentur ea ratione, quod idem seruetur in aduersatiua, quod seruatur in copulatiua, in qua stante diversitate orationis repetitio excludatur, ut per *Ruin. conf. 176. num. 6. lib. 2. sed cum ista ratio non subsistat, ex quo aduersatiua nedum habet vim simplicis copulatiuæ, sed etiam coniunctiuæ, ut trad. Alex. in l. filius à patre, num. 7. de liber. & posth. Nat. conf. 570. sub num. 9.* Inde sequitur, quod stante dicta coniunctione vniuersa presumatur oratio simul iuncta, quàmuis quelibet oratio habeat suum particulare verbum, ex quo de per se stare posse videatur, & sic benè, subsistunt tradita per *Bart. in d. l. in repetendis, cum alijs supra alleg. & adduct. in decis. quæ reuocatur.*

Sed cessat difficultas, quia secunda substitutio facta ad fauorem Monasterij, nullo modo dici potest, quod contineat orationem perfectam, quàmuis habeat verbum illud, *11* *† substituit, quia deficit persona cui fit substitutio, ut ex hoc imperfectione considerat ipsemet Ruin. contra decis. alleg. dicto conf. 176. nu. 9. post med. vers. nam utroque casu, lib. 2.* & cum de necessitate sit in secunda substitutione supplenda, & subintelligenda persona Caroli, cui primo loco fuit facta substitutio, talis repetitio debet fieri cum ea conditione, quæ fuit apposta personæ eiusdem Caroli, si decederet intra 14. annum, & sic istud tempus in prima substitutione *12* *†* appositum, regulat etiam subsequenter substitutionem, cui nullum fuit tempus adiunctum, *Fusar. de substit. quest. 456. num. 4. Rot. diuers. decis. 490. par. 4. num. 7.*

Non obstat, quod Testator substituendo Monasterium videatur illud substituisse fauore animæ, cui cum expediat substitutionem fuisse factam sine vlla conditione, inde argui possit exclusio repetitionis supradictæ conditionis, si Carolus decesserit in 14. anno suæ ætatis, iuxta tradita, per *Bald. in conf. 232. lib. 5. sub num. 1. vers. in contrarium videtur verum.* Placuit enim DD. responsio, quod *Bald. †* ponit hanc conclusionem, ex diuersitate voluntatis Testatoris, in Codicillis ordinata, nam ibi petium terræ, in testamento legatum, si hæres decessisset sine filijs, & ante ætatem 20. annorum, fuit in Codicillis, de nouo relictum mediante noua dispositione, pro distribuendo in suffragium animæ Testatoris, & ideo dicit, ibi *Bald.* non esse repetitam conditionem ætatis fauore animæ, quia ista est noua dispositio, non applicatur igitur casu nostro, *conf. Bald. cum versemur in eadem dispositione testamentaria, quæ dispositio fuit etiam confirmata in Codicillis, per relationem ad testamentum, ibi, come al detto testamento.* Ita ut non plus in referente, quàm in relato contineatur, non obstante perpetuitate, in Codicillis apposta, quia ut responderetur in decisione, tunc locus erit, perpetuitati onerum si Carolus decesserit intra 14. annum, cum omnia sint accessoria, ad conditionem positam in dispositione, *Fusar. de substit. quest. 457. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 49 cum alijs in d. decis. alleg.*

Nec dicatur voluntatem Testatoris fuisse satis in eisdem Codicillis declaratam, quod non intendebat substitutioni factæ ad fauorem Monasterij, apponere supradictam conditionem, dum dixit, quod Carolus completo anno 14. suæ ætatis, remaneret in sua libertate disponendi de stabilibus, & quod ex hoc inferri possit, fuisse substitutum Monasterium, sine vlla conditione, in locis Montium, stantibus sequen. verbis Codicilli, *Remanente la disposizione fatta delli luoghi de Monti, nelli quali sustituisce il Monasterio di S. Matteo,* fuit enim per Dominos consideratum, & admissum, quod si in Codicillis, non adessent alia verba,

16 ista posset dici noua substitutio, & ideo intraret *† dictum consil. Bald. 232. lib. 5. sed cum in eisdem Codicillis addatur, sustituisce il Monasterio di S. Matteo, come nel detto testamento, & nel presente Codicillo, & senza pregiudizio delli scudi 50. lasciati in detto testamento à Maria sua sorella carnale.* Inde sequitur, per talem relationem Testatoris voluntatem fuisse, ut disposita in testamento firma remaneret, & huic dispositioni solum voluit adiungere aliqua alia onera, quæ sortiantur eandem naturam testamentariæ dispositionis, nempe, ut ea sint, per Monasterium substitutum adimpleri. in casu, quod fuisset factus locus illius substitutioni, per mortem Caroli, intra 14. annum, sic dicendum est relationem non solum respectu onerum, in testamento appositum, sed respectu etiam principalis dispositionis, quæ erat seruanda, cū oneribus apposis, tam in testamento, quàm in Codicillis, ut clarè hoc demonstrant supradicta verba Codicillorum, *ferma remanente la disposizione fatta delli luoghi de Monti,* quæ verba, ut dicitur *†* in decisione ostendunt confirmationem, & non immutationem dispositionis, quoad modum succedendi, ex *conf. Dec. 362. in princip. & per tot. & conf. Berett. 74. num. 3. et seqq.*

Non obstat, quod fuerit superflua licentia data à Testatore, ut Carolus post pubertatem alienare posset bona stabilia, nisi ex verbis subsequentibus, *ferma remanente la disposizione de luoghi de Monti, come nel testamento,* inferatur quod voluntas Testatoris, fuit ut de illis Carolus non posset aliquo tempore disponere tamquam fideicommissio subiectis, & si Carolus post pubertatem, quando cunque, decederet, tollitur enim obiectum in decisione per responsionem, quod potius sunt tolerandæ superfluitates, quam admitenda fideicommissa: præsertim, cum per informantes ostendatur dispositionem hanc testamentariam plures continere superfluitates. Vnde mirum non sit, si etiam in hac parte Testator superfluus fuit, sed si res benè perpendatur, neque potest in supradicta licentia alienandi bona stabilia post 14. annum completum, considerari absolute superfluitas, quia licet in testamento substitutio esset restricta ad tempus, si Carolus decederet intra 14. annum, & *19* ideo post 14. annum expirata substitutione, Carolus *†* posset de bonis sibi relictis liberè disponere, cū decreto Iudicis, & auctoritate Tutoris, *l. magis puro, ff. de rebus eorum,* attamen ex supradicta licentia Carolus remanebat *20* liberatus à decreto Iudicis, ut posset cum sola *†* auctoritate Curatoris alienare, *l. fin. in fin. ff. de rebus eorum, l. 3. C. quando decreto opus non est, Simoncell. de decret. tit. 6. in spec. 21* *11. num. 107. Giurb. decis. 69. num. 7.* Non enim dicitur superfluum illud, quod aliquid etiam minimum operatur, *Dec. in l. cum quidam, num. 1. C. de instit. & substit. Cephal. conf. 134. num. 19. Honded. conf. 8. num. 71. et conf. 60. numero 27. lib. 1.*

Si verò cessat superfluitas in licentia alienandi bona stabilia, & quoad loca Montium Testator voluit, ut dispositio testamentaria firma remaneret, dicendum est, quod intellexit, ut posset quidem post pubertatem, illa Carolus alienare, sed iuxta dispositionem Iuris communis, cum super illis noluerit aliquid innouare.

Et ita vtraque, &c.

† Vide in fine hanc decisionem, prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Redditionis Rationis Tutelæ.

Die Lunæ 14. Ianuarij 1633.

ARGUMENTVM.

Tutor, si aliquid indebitè soluat, quando pupillus debeat agere contra recipientem

tem dictas pecunias indebitas, actione indebiti, & quando illam vertere possit contra Tutorem indebitè soluentem, Tutoris factum, quando dicatur factum pupilli, & quando non.

S V M M A R I V M.

- 1 Tutor, si aliquid indebitè soluit, actio indebiti pupillo competens, non est dirigenda contra Tutorem, sed aduersus eum, qui pecunias pupillares accepit.
- 2 Tutoris factum reputatur factum pupilli.
- 3 Actio alicuius rei competit vero Domino, non autem gerenti eius vicem.
- 4 Text. in l. indebitum, ff. de condit. indeb. habet locum, quando adest iusta ignorantia, & secus est dicendum quando non adest.
- 5 Tutoris factum tunc dicitur factum pupilli, cum rem pupilli vtiliter gerit, secus si rem eius iactet.
- 6 Indebitum, quando quis soluit dicitur iactare. Tutori non est à lege attributa potestas iactandi bona pupilli num. 6.
- 7 Testibus in decernentibus proprium interesse de Iure fides non adhibetur, & num. 10.
- 8 Testi vnico non creditur.
- 9 Testi vnico eo magis minus creditur, si deponat de auditu.
- 10 Tutori interdictum est à lege bona minorum compromittere, absque solemnitatibus statutarijs propter periculum alienationis.
- 11 Singula, quæ non profunt, iuncta iuuant.
- 12 Adminicula imperfectam probationem validam, & perfectam reddere possunt.
- 13 Singula, quæ non profunt, tunc iuncta iuuant quando illa singula sunt in sua specie perfecta.
- 14 Erga Tutorem confidentia Testatoris debet esse, circa vtilitatem minoris, & non vt iactet patrimonium.
- 15 Liti ea, quæ causam dederunt, non sunt attendenda.
- 16 Ignorantia iusta causa circumscripta, non est amplius locus l. cum indebitum, ff. de condit. indeb.

DECISIO CLXIX.

Sententia Rotalis * condemnat Christophorum Arzsum, filium Andreæ testamentarij Tutoris Margaritæ, & Franciscæ pupillarum filiarum Sanctis Fencij Macellarij, in summa scutorum 857. & b. 65. reformando sententiam A.C. quæ in maiori summa, nempe scutorum 1625. eundem Christophorum condemnauerat, & cum hodie de validitate, & iustitia huius vltimæ sententiæ quæreretur, responsum fuit, sententiam Rotaalem esse confirmandam. Quæ validitas non controuertitur, & iustitia ex deductis in prioribus instantijs, benè probatur.

Concordarunt enim periti ab vtraque parte respectiue electi, in subducendis rationibus tutelaribus, præterquam in aliquibus partitis ad debitum pupillarum, per Tutorem posititis, & illis reiectis, emanauit sententia A.C. iterum vero in iudicio appellationis præuijs decisionibus diligenter examinatis, vna fuit admissa, nempe partita mercedis Tutoris scut. 814. b. 50. & altera reformata, prout illa scutorum 86. pro lactucis, & radicibus, reducta ad tertiam partem, reliquæ vero fuerunt reiectæ nempe scut. 21. 28. 100. 24. 17. 253. 127. ac demum illa scut. 725. vt prætendebat Tutor, soluta socio, cum parte pupillarum in negotio Macelli.

Non obstat, quod hæc vltima partita scut. 725. non sit leuanda de computis datis per Tutorem, cum sit sufficien-

ter probata societas in Macello, inter patrem pupillarum, & Ioannem Antonium de Acumulo, ac lucri possibilitas, & æstimatio per peritos, & laudum sequutum, quo casu dicebatur, actionem indebiti, per Tutorem soluti pupillis competentem non esse dirigendam contra Tutorem, sed aduersus illum, qui pecunias pupillares recepit, l. cum indebitum, vbi glos. Bart. Castr. & alij. ff. de condit. indeb. Idem Bart. in l. si procurator n. 13. & Ang. in princip. ff. eodem tit. 2 ea ratione, quia factum Tutoris reputatur factum minoris, vt dicunt, glos. in d. l. cum indebitum, in princip. & Alex. in d. l. si procurator num. 3. vt idè actio competat, verò 3 Tutori, non autem gerenti vicem illius, ne officium sit illi damnosum.

Quia, & si verba tex. in d. l. cum indebitum, videantur indefinite prolata, ibi; cum indebitum impuberis nomine, Tutor numerauit, impuberis conditio est, glos. ibidem declarando textum restringit dictum, si tamen iusta ignorantia dicatur soluisse, alioquin si sine iusta ignorantia, contrarium est dicendum, & glossam sequuntur omnes nempe, Bart. Angel. Fulgos. Castrensis, & las. afferentes tunc factum Tutoris interpretari factum impuberis, cum rem impuberis vtiliter gerit, non autem cum rem eius iactat, l. qui fundum, § si Tutor, ff. de usucap. pro emptore, sed soluendo 6 indebitum dicitur iactare, l. cum de indebito ff. de probat. ergo talis facultas Tutori non videtur à lege tributa contra pupilli vtilitatem, sequitur Crauer. per hanc rationem, conf. 132. num. 14. & Escobar. de ratiocin. cap. 23. num. 11. & seqq.

Difficultas igitur est in probanda iusta ignorantia, atque ita iustificanda causa solutionis scut. 725.

Nam si prætendatur probatam esse societatem inter Patrem pupillarum, & Ioannem Antonium de Acumulo, qui prius erat famulus in Macello, vt pro iusta causa deferre possit ad excusationem Tutoris, cum deducatur tantummodo ex depositione duorum testium, quorum alter est ipse Ioannes Antonius, qui pecunias recepit à Tutore, & quietantiam fecit tanquam creditor socialis, cui in concernentibus proprium interesse, fides de Iure non adhibetur, cap. tuas. cap. nuper. cap. insuper de testibus, Felin. in d. cap. insuper num. 6. Paris. conf. 27. num. 48. lib. 1. Alter verò sit vnicus, & deponat de auditu à multis macellarijs, vndique 8 probatio deficit, quia vnico testi non creditur, cap. veniens cap. licet vniuersis, de testibus, l. vbi numerus, ff. eod. tit. Conarr. præf. quæst. in 33. quæst. num. 3. Rot. decis. 78. nu. 3. 9 coram Papa Gregor. XV. & eo minus de auditu Tutoris deponenti, cap. licet ex quadam, de testib. Caput. decis. 264. nu. 8. part. 2. Rot. decis. 379. & 570 coram eodem Papa Greg. XV.

Si verò dicatur probatam esse societatem, & quantatem lucri d. Ioanni Antonio debitam ex laudo subsequero, & hæc probatio peccat eodem morbo, quia pro iustificatione dantur depositiones eorundem testium, nempe Ioannis Antonij interessati, & partis propter indebitum, ad quod tenetur, alter scilicet primus est vnicus, & de auditu à diuersis macellarijs deponit, quod Iulianus, & Fasciolus fuerunt electi ad terminandum varias differentias, quæ ortæ fuerunt inter supradictum Ioannem Antonium, & hæredes Sanctis Fencij, sed quid Tutor laudauerit nihil deponit, & de summa arbitrata non est standum dicto Ioannis Antonij interessati, Bald. in l. in omnibus num. 4. C. de testib. & quod peius est, si de compromisso, & laudo constaret, Tutori non suffragaretur tanquam à lege interdicto, bona minorum compromittere absque solemnitatibus statutarijs propter periculum alienationis, Lap. alleg. 102. num. 3. Paris. conf. 134. num. 15. lib. 4.

Non obstat, quod hæc probatio coadiuuetur præsumptionibus, & coniecturis, nempe ex relatione peritorum, difficultate probationis similium societatum, quæ solent sine scriptura fieri, ex confidentia Testatoris de Tutore, ex depositione matris pupillarum, ac demum quia debitum fuit relatum in libro Tutelari, & quietantia per documentum publicum sit probata.

12 Quia etiam si regula sit vera, quod quæ non profunt singula, iuncta iuuant, glos. in cap. cum causam de probat. & in cap. veniens si 1. de testib. & adminicula imper-

- 13 imperfectam ꝛ probationem validam, & perfectam reddere possunt, l. instrumenta, Cod. de probat. A.
- 14 chill. decis. 1. de confess. attamen præsumptiones, ꝛ & adminicula in sua specie debent esse perfecta, Bald. in l. spadonem, §. si Civitatis, ff. de excus. Tutor. Dec. in cap. cum causam, num. 10. de probat. Gabr. de probat. conclus. 1. num. 21. quæ tamen si singula ponderentur, deficiunt, in substantia probationis, quia relatio peritorum unico teste, & de auditu probatur, difficultas probationis magis grauat Tutorem reum, & non actorem. Confidentia Testatoris versatur circa ꝛ vilitatem minorum, non autem vt iactet patrimonium, depositio matris nihil aliud dicit, quam quod Ioannes Antonius erat creditor de quadam moneta, quod in effectu ab eadem sciri non poterat, non redditus com-
- 16 putis capsa per Ioannem Antonium, relatio ꝛ autem in libro tutelari, & solutio dederunt causam liti, tanquam male descriptæ, & solutæ.
- Ex quibus omnibus patet deficere in Tutore iustâ causam credendi, Testatorem esse debitorem Ioannis Antonij, ad quem spectabat onus probandi societatem, & ex societate lucrum, & certum creditum, vt inde parti-
- 17 talibri Tutelarîs posset dici iustificata, & iusta ꝛ causa ignorantie circumscripta vnde locus non est dispositioni, supradicta l. cum indebitum, ff. de cond. indeb. per supradicta.

Et ita, &c.

* Decisiones in hac causa coram bon. mem. Motmano, sub diebus 28. Martij 1631. & 27. Iunij eiusdem anni, & 30. Ianuarij 1632. habes supra decis. 31. 60. & 90.

¶ Et coram eodem R. P. Domino Pirovano adsunt infra alia decisiones nempe sub die 30. Maij 1633. & 16. Ianuarij 1634.

R. P. D. PIROVANO.

Mediolanens Pecuniaria.

Die Mercurij 19. Ianuarij 1633.

ARGUMENTVM.

Sententia, quando dicatur valida, & iusta, item quando è contra. Compensatio, quando admittatur, & quando non, & nonnulli circa fidem testimonij.

S V M M A R I V M.

- 1 De re iudicata dicitur constare, ob non interpositam appellationem, intra decem dies datos ad appellandum.
- 2 Sententia, quando est iusta, & valida semper cessant causa restitutionis in integrum. Restitutio in integrum non datur sine læsione. numero 2.
- 3 Sententia, quando est nulla, & iniusta, tunc locus est restitutioni.
- 4 Sententiæ nullitas probatur, quando Index processit non visis actis probatorijs. num. 5.
- 5 Præsumptio visionis actorum, vt excludatur, quid multum referat.

Pauli Rubei. Decis.

- 7 Index præsumitur cuncta egisse, quæ incumbunt minori, & officio boni Iudicis.
- 8 Sententia, quando est lata, & appellatio non fuit interposita, siue versetur circa restitutionem facti, siue processus, semper præsumitur pro Iudice.
- 9 Auditores Rotæ non possunt expedire causas, nisi dato dubio, & expectato voto Dominorum.
- 10 Constitutionis Pij IV. 83. & Reform. Tribul. Pauli V. de Aud. Rotæ, declarantur.
- 11 Compensatio excluditur quando debitum est illiquidum, & incertum, & num. 23.
- 12 Compensatio admittitur, quando debitum est certum, & indubitatum. & num. 19.
- 13 Actor tenetur probare fundamentum sue intentionis, etiamsi contineat negatiuam.
- 14 Actio, & exceptio vbi nascuntur ab eodem instrumento, semper ab actore sunt probandæ.
- 15 Negans duriori probatione tenetur.
- 16 Testes de auditu nullam fidem faciunt.
- 17 Testes, vt probent publicam vocem, & famam, qualiter deponere debeant.
- 18 Testis non concludens in suo dicto non attenditur.
- 20 Scriptura magis fides adhibetur, quam testi.
- 21 Testis referens se ad aliquas scripturas, non creditur, nisi ille producantur.
- 22 Testi inuicem similia deponenti, non statur.
- 24 Priuilegium simultaneæ expeditionis, quando intret.
- 25 Index non tenetur differre expeditionem actori, expectando finem reconuentionis.

DECISIO CLXX.

LATA Sententia contra locum pium Sanctissimi Rosarii hæredem claræ memor. Cardinalis Federici Borromæi; cum ab ea non fuisset in tempore appellatum ex nouo commissionis rescripto, quæsitum fuit, an constet de re iudicata, vel de causis restitutionis in integrum; & non constare de causis fuit responsum.

- 1 Non enim de re ꝛ iudicata fuit dubitatum, ob non interpositam appellationem intra decem dies datos ad appellandum, cap. Romana, §. si verò, de appellat. Authen. hodie. Cod. eodem tit. de appellat. cap. quodad consultationem, de re iudic. Rota decisio. 492. numero 1. coram Papa Gregor. XV. & 396. num. 1. par. 2. recentior. & dum eadem sententia ꝛ est valida, & iusta, semper cessant causa restitutionis: quia læsio non datur, super qua fundatur restitutio, Rot. decis. 1. de restitut. in integr. in antiq. & 427. in fine, part. 3. diuersor. 269. num. 7. par. 1. & 594. numero 4. par. 2. recentior.
- 3 Non obstat, si sententia ꝛ detegitur nulla, & iniusta, locus sit restitutioni, ex eisdem supra allegatis.
- 4 Nullitatem vero probari: ꝛ quia Index processit ad sententiam non visis actis probatorijs, l. properandum, §. si quidem, vbi Bart. Cod. de iudic. l. 2. vbi Cagnol. numero 68. versic. sed oppositum, Cod. de eden. Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria, num. 17. de constitut. scilicet non viso processu remissoriali post productionem accomodato Procuratori loci Pij, ꝛ & ab eo non reportato, nisi post laram sententiam, quem defectum dicitur Rota ponderasse in Aquei. pensionis, coram bon. mem. Cardin. Sacrato, penes Marches. de commiss. par. 3. fol. 25. & 27.

2

6 Quia

- 6 Quia ad excludendam præsumptionem visionis ꝛ actorum multum refert, an processus remissoralis ante latam sententiam non fuerit apertus, & in actis dimissus, prout *decisiones Aquen.* loquuntur: quia tunc cessat omnimoda cognitio causæ, ex quo processus clausi non possunt examinari, & per Iudices rimari; secus verò, ut in præfenti, ubi processus remissoralis fuit reproductus de mense Martij prævia citatione ad videndum apertum, & dicendum contra, & exinde apertus, & respectu Summarium Testium partibus datum; unde cum ab eo tempore usque ad ultimas audientias intercesserint tres menses & ultra, & nisi die 17. Maij, fuerit accommodatus processus parti, sicuti medio illo tempore potuerunt partes illum examinare; idem potuit Iudex, cessante impedimento, & ꝛ præsumitur cuncta egisse, quæ incumbant muneri, & officio boni iudicis, l. 2. C. de offic. civil. Iud. Bald. in l. iubemus, §. sanè ego addo, num. 12. C. de sacrosanct. Eccles. Alciat. regul. 3. præsumpt. 9. Menoch. præsumpt. 67. num. 1. & 68. numero 4. lib. 2. latissime comprobans & dicens, quando lata est sententia, & appellatio non fuit interposita, ꝛ siue versetur circa rectitudinem facti, quam appellamus iustitiam, siue circa rectitudinem processus, quæ respicit solemnitatem gestorum, semper præsumi pro Iudice, ad validitatem, & iustitiam sententiæ sustinendam.
- Et eo minùs pro nullitate deferuire potest omisso 9 discussionis novarum probationum ꝛ dato dubio, & voto Dominorum expectato iuxta formam Constitutionis Pij Quarti, in ordine 83. in nouo Bullario, & Reformationis Tribunalium Pauli Quinti, tit. de Audit. Rota propter insertionem Decreti irritantis nullitatem inferentis, cap. si eo tempore, de elect. in 6. Cassad. decis. 12. n. 6. super regul.
- 10 Quia constitutiones ꝛ prædictæ non arctant ad disputationem dubiorum, quæ pro qualitate causarum pendunt ab arbitrio Iudicis; sed quidem ad exquirendum, votum super expeditione causarum, siue illæ sint diffinitivæ, vel interlocutoria vim habeant, quod factum fuisse non dubitatur, antequàm Iudex in causa pronunciarer.
- Quò verò ad iustitiam visum etiam fuit de ea constare ex fundamentis decisionum causæ, in quibus firmatur creditum hæredum Com. Ioannis Baptistæ aduersus Cardinalem Federicum, & excluditur ꝛ compensatio opposita per eundem Cardinalem, tanquàm de credito incerto, & illiquido.
- Non obstat, quod Cardinalis creditum, nempe librarum 1700. ad quæ quorannis Com. Ioannes Baptista tenebatur vigore pactorum in donatione anni 1582. insertorum, sit certum, & indubitatum ob non solutionem ab eodem Com. Ioanne Baptista factam usque ad annum 12 1596. in quo ꝛ decessit, per quod absorberetur creditum eiusdem, & intrat compensatio, per l. si constat, Cod. de compensat. l. si debitor, ff. qui potior. in pign. hab. Surd. decis. 117. num. 4. & 191. num. 3. & seq.
- Quia decisio causæ 18. Iunij 1629. remouet obiectum, nam cum in eodem Instrumento donationis data fuisset facultas donatoribus easdem annuas præstationes propria auctoritate exigendi ab afflictuarijs datij Arronæ, super quo certa portio Com. Ioannis Baptista erat debita, teneatur Cardinalis, & nunc eius hæredes ꝛ probare negatiuam non vsus facultatis, tanquàm fundamentum eorum intentionis, Innoc. in cap. super his, sub num. 10. de accusat. Ias. in l. in illa, num. 14. ff. de verbor. obligat. Gabr. de probat. conclus. 6. num. 5. Rota decis. 13. num. 8. coram Papa Gregor. XV. etiam quod negatiua hæc respiceret exceptionem hæredum Cardinalis; quia 14 ubi actio, & exceptio nascuntur ꝛ ab eodem Instrumento donationis, scilicet creditum annuæ præstationis, & facultas consequendi creditum super datio Arronæ, semper ab actore est probanda, Ias. in §. actionum, num. 128. Inst. de act. Cassad. decis. 10. de rescript. numero 10.

Cephal. conf. 387. num. 13. & seq. quibus accedit non leuis præsumptio exactionis: quia mater, & tutrix tunc Cardinalis in eodem Instrumento donationis professa est se tunc fuisse in quasi possessione exigendi annuas illas præstationes, & pro illis exigendis eandem partem datij Arronæ fuisse per Com. Ioannem Baptistam sibi assignatam, quæ præsumptio operatur, ut ꝛ negans duriori probatione teneatur, Bart. in l. ei incumbit, in fine, ff. de probat. Gabr. ead. conclus. 6. num. 4. eod. tit. de probat.

Nec dissoluta probatur facultas exigendi, propria auctoritate, ex testibus ultimo loco examinatis vigore remissoralis, & non ponderatis, ut prætenditur, ante latam sententiam.

Quia ex vndecim, qui fuerunt examinati, quartus est Canonicus S. Nazarij, septimus est Primicerius Ecclesiæ Mediolani, & nepos Cardinalis; & nonus est Pater Societatis IESV; sed non dantur in Summario, quia ex eorum dictis, & personis nihil concludens desumi potest.

Ex alijs verò primus, secundus, & tertius deponunt de auditu à ministris, tam Com. Ioannis Baptistæ, quàm Com. Renati; quod post sequutam donationem de anno 1582. pro tempore, quo vixit dictus Com. Ioannes Baptista exegit suam quartam partem datij Arronæ, 16 qui ꝛ pariter nihil probant, cap. licet causam, cap. præterea, & cap. tam literis, de testib. Rota decis. 379. numero 1. 517. num. 14. & 572. num. 3. coram Papa Greg. XV. Surd. conf. 94. num. 76. & 135. num. 96. Caputaquæ decis. 279. par. 1.

Alij, nempe quintus, sextus, & decimus deponentes de publica voce, & fama exactionis quartæ illius partis datij, ultra exceptiones, quæ dantur contra permotam per verba, fuit publica vox, & fama, & illa continuauerit, asserendo etiam esse, nullum gradum probationis faciunt, cum potuerit habuisse originem ab ipsiusmet interessatis, Caputaquæ. decis. 9. part. secunda. Decian. conf. 82. numero 1. Rota decis. 335. numero 5. par. 2. recentior. Gabr. de testib. conclus. 3. numero 9.

18 Remanent octauus, & vndecimus Testes, qui in ꝛ eorum dicto nihil concludunt, octauus namquæ deponit de publica voce, & fama absque distinctione, an orta fuerit ante vel post motam litem; & quamuis subdat se vidisse aliquas quietantias factas per Dom. Ioan. Baptistam, Arrendarijs dicti datij; attamen de quantitate non concludit, ꝛ quæ necessaria, & certa debet esse, ad effectum compensationis, & quod magis est, dicit quietantias esse apud Datarios, & eorum hæredes, quæ debuissent compulsi, omisso dicto huius testis, ex quo 20 ꝛ scripturæ maior fides adhibetur, quam testi, Innoc. in cap. cum Ioannes, num. 6. de fid. instrum. Paris. conf. 104. num. 46. lib. 1. Crau. conf. 54. num. 15. Rota in recent. decis. 582. num. 6. par. 1.

Similiter, & vndecimus testis deponit de auditu ab eius patre, qui fuit Agens d. Com. Ioannis Baptistæ, & protestatur se non vidisse Instrumentum donationis anni 1582. nec locationibus interfuisse, & quoad quietantias, quas dicit inter proprias scripturas reperiisse ad numerum triginta, 21 ꝛ ei non creditur, nisi relata producantur, l. si ita scripsero, ff. de cond. & demonstr. Auth. si quis in aliquo, C. de eden. Surd. consil. 313. numero 50. ultra quod deponit ꝛ inuersionem, tam respectu existentia; quia illæ remanent penes Datarios soluentes; non autem penes Agentes; quàm quantitas, quia pro annis quindecim, quos vixit Com. Ioannes Baptista sufficiunt quindecim; non autem sunt necessarij triginta; atque ita à primo ad 23 vltimum, probatio crediti ꝛ remanet imperfecta, & insufficiens ad compensationem, & eius effectum, ut debetum sanare possit.

Circumscripta autem probatione crediti, non est immorandum super petita reconuentione, quæ & ipsa fundatur super veritate illius, & nihilominus expeditioni causæ.

se huiusmodi exceptio non obstat: neque nunc obstat; quia priuilegium ꝑ simultaneæ expeditionis intrat, quando concurrat paritas probationis, & temporis; nam si vnus fundat intentionem in Instrumento, alter verò in probatione per testes; rursus, si vnus hodiè agat, alter verò post annum proponat suam actionem, non tenetur Iudex ꝑ differre expeditionem actoris, expectando finem reconuentionis, ita declarant *Gemin. cons. 139. in princip. Felin in cap. 1. num. 1. post alios de mut. pñit.*

Quare, cum Cardinalis multo post proposuerit suam actionem ex credito, & illam ex testibus conetur probare, non erit expectandus pro simultaneâ expeditione.

Et ita &c.

¶ Adest infra altera decisio in eadem causa sub die 18. Maij 1633. coram eodem R. P. D. Piruano.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana, seu Neapolitana Hæreditatis de Proyda.

Die Mercurij 19. Ianuarij 1633.

ARGUMENTVM.

De prohibitione detractiois Trebellianicæ tractatur.

SVMMA R I V M.

- 1 Hæredi vniuersali grauato competit detractio Trebellianicæ.
- 2 Trebellianica potest prohiberi.
- 3 Trebellianica etiam filiis primi gradus potest prohiberi.
- 4 Verbum, solum, est taxatiuum, & limitatiuum.
- 5 Dictio, tantummodo, habet vim priuandi.
- 6 Filius hæres institutus, si testator iubeat, vt suâ tantum legitimam habere possit, ex hoc videtur prohibita Trebellianica, si sit grauatus restituere.
- 7 Trebellianica censetur prohibita quando testator vult, quod grauatus hæreditatem restituat sine diminutione, & integram.
- 8 Trebellianicæ prohibitio sufficit, quod fiat generaliter.
- 9 Disponentis voluntas colligitur etiam ex verbis generalibus.
- 10 Fideicommissum, si consistat in certis rebus solum, sequitur, quod illa sint subiecta fideicommissio particulari.
- 11 Ac proinde non est locus detractiois Trebellianicæ.
- 12 Trebellianica, quando non potest detrahi, quia fideicommissum est particulare, tunc detrahenda est Falcidia.
- 13 Falcidia etiam tacite prohiberi potest.
- 14 In Trebellianica, quod est dispositum, procedit etiam in Falcidia.

DECISIO CLXXI.

INsignis Iuriconsultus, primariusq. in Romana Curia Aduocatus Ginnesius Proyda Hispanus, antequam in Ciuitate Neapolitana obtineret officium Consiliarij, condidit in Vrbe Testamentum, in quo hæredem instituit Franciscum filium, adiecto in hæc verba fideicommissio: *Lascia*

herede vniuersale il suo dilettoissimo figliuolo Francesco Proyda, quale di bocca sua propria nomina vniuersale herede, però leuata la legitima; Nel resto sottopone al Fideicommissio tutti li Monti non vacabili, che esso Sig. Testatore disse tener in Roma, &c. Inferius verò concedens amplissimam facultatem suo Executori, subdit: *E questa potestà, subito che sarà morto esso Sig. Testatore, e prima che l'herede accetti l'heredità, e prima che s'habbia notizia, e duri la potestà dopo accettata l'heredità, perche non vuole che l'herede s'impacci in amministrazione veruna, ma che solamente habbia la sua legitima da assegnarsele dall' Esecutore titulo honorabili institutionis.*

Vnde cum decesserit Franciscus sine filijs, & sic factus fuerit locus fideicommissio, orta controuersia inter illius hæredes, & fideicommissarios; An Trebellianica esset debita eidem Francisco. Domini recedentes hodiè a resolutione sub die 26. Aprilis 1626. negatiuè responderunt; Quia licet ꝑ hæredi vniuersali grauato competat detractio Trebellianicæ, toto titulo, ff. ad Trebell. hoc tamen est verum quando non est prohibita, prout communior sententia est, 2 quod ꝑ Trebellianica possit prohiberi ex cumulatis per Crass. in §. Testamentum, quæst. 62. nu. 4. vers. sed an Trebellianica, itaut talis prohibitio afficiat ꝑ etiam filios primi gradus, secundum magis communem opinionem, vt testatur Bertrand. in cons. 130. num. 5. lib. 3. par. 3. Molin. de primogenit. Hispan. lib. 1. cap. 17. num. 12. vers. contrarium tamen, cum alijs, qui eandem veritiorem, & magis communem sententiam dicunt, cumulati per Crass. in d. §. Testamentum, quæst. 62. num. 5. vers. contrarium verò, quam etiã opinionem Rota sequitur, Cassad. decis. 4. de testamen. Saranen. decis. 94. Crescent. decis. 2. de testam. Simonet. decis. 89. prout ita passim Rota ipsa respondit, vt in causa Fulginatien. fideicommissi 5. Decembris 1605. coram me.

In proposito autem Trebellianica videtur prohibita. Quia cum Testator dixerit, *Mà che solamente habbia la sua legitima da assegnarsele dall' Esecutore*, dictio illa, ꝑ solamente, est taxatiua, & limitatiua. Dec. cons. 479. num. 2. lib. 2. Corn. cons. 167. num. 9. vol. 3. Paris. cons. 7. num. 12. lib. 2. ac prohibitua, & exclusiua non expressorum, l. 2. C. de patr. qui fil. suos distrax. l. 3. §. cum Titio, ff. de adm. legat. Grat. cons. 137. num. 18. lib. 2. habetque vim priuandi, sicut dictio, ꝑ tantummodo, & aliæ similes, cap. cum Eccles. de caus. possess. & propriet. Itaut cum testator voluerit, quod filius ꝑ tantum haberet suam legitimam, perinde sit ac si dixisset, hæreditatem debere restituere sine diminutione, totam, & integram ꝑ quibus casibus censeri prohibitam Trebellianicam certum est, ex Doctoribus, quos allegat Crass. in §. Trebellianica, quæst. 8. num. 3. cum alijs sequentibus, cum enim non requiratur ꝑ specifica prohibitio, sed sufficiat generalis, vt per Crass. loco modo citato num. 2. satis constat de voluntate generali Testatoris, ex quo voluit, filium debere habere solum legitimam, & propterea etiam ista prohibitio videtur expressa, cum voluntas ꝑ disponentis colligatur etiam ex verbis generalibus, Barr. in l. 1. ff. de vulgar. Galianula in l. Centurio, numero 401. ff. de vulgar. & pupillar.

Non obstant rationes alterius Decisionis, quia mouetur ex primis illis verbis testamenti, ibi; *Però leuata la legitima*, quæ iure merito respondit, de per se non esse equipollentia expressæ prohibitioni, nec per necessè dictam inducere prohibitionem, quam quidem prohibitionem necessatio inducunt verba, quæ vltius fuerunt hodie ponderata, ibi; *Mà che solamente habbia la sua legitima.*

Fuit insuper consideratum ex Inuentario, & ex Testamento satis constare, quod Testator habebat alia bona. Vnde cum ꝑ fideicommissum fuerit in solis locis Montium, sequitur quod illa sint subiecta fideicommissio particulari, ex notatis per Fusar. de substit. quæst. 268. num. 1. & seqq. ac ꝑ proinde nō sit locus detractiois Trebellianicæ, l. mulier, §. fin. ad Trebellian. Peregr. de fideicom. art. 3. num. 14. Rot. decis. 394. lib. 3. par. 3.

Nequē obstat, quod si non est detrahenda Trebellianica ꝑ ex eo, quod fideicommissum sit particulare, detrahen-

da est saltem Falcidia, ut per *Peregr. loco citato*, & firmat *Crass. in §. Falcidia, quest. 3. num. 2.* Nam omisso, quod hodie agitur de Trebellianica, quatenus etiam ageretur de detrahenda Falcidia, illa quoque censeretur prohibita ex rationibus supra ponderatis circa Trebellianicam, cum & *13* † Falcidia etiam tacite possit prohiberi, *Crass. in §. Falcidia, quest. 10 num. 2.* qui ibidem sentit id, quod dictum est *14* de Trebellianica, † procedere etiam in Falcidia, & in §. *testamentum, quest. 62. num. 2. in princ. & in fine.*

Et ita conclusum utraque parte informante.

R. P. D. MERLINO.

Urbeuetana Rescissionis Contractus.

Die Lunæ 24. Ianuarij 1633.

ARGUMENTVM.

Precium rei venditæ, si committatur in arbitrium personæ electæ, non secuta declaratione, tanquàm defecta conditione, sub qua censeretur celebratus contractus, nullo modo talis venditio sustinetur, & plura, & pulchra circa hanc materiam afferuntur. Magistralis est decisio, & legali eruditione plena, prout sunt alię omnes decisiones huius eminentissimi, ac selectissimi Auditoris, non tantum admiratione, sed potius stupore, digni.

SVMMA RIVM.

- 1 Precium rei venditæ, si conferatur in arbitrium tertij, tunc si ille noluerit, vel non potuerit premium definire, eo casu venditio pro nihilo habetur.
- 2 Locationis merces, si sit collata in arbitrium tertij, tunc si ille noluerit, vel non potuerit mercedem definire, resolvitur contractus.
- 3 Contractus emptionum, & locationum equiparantur, cum in utrisque requiratur certum premium.
- 4 Text. in l. fin. C. de contrah. empt. tanquàm singularis, & egregius à DD. valde extollitur.
- 5 Premium in venditionis contractu, est de eius substantia.
- 6 In venditione premium est essentia, & radix originalis contractus.
- 7 In venditione, quando non apponitur premium, non dicitur contractus positus in esse perfecto. Ideo cum deficiat substantia sustineri non potest. numero 7.
- 8 In venditione, quando non est appositum premium non potest dici contractam esse venditionem.
- 9 Venditio facta pro precio declarando à tertio, censetur conditionalis, idest si sequatur declaratio. Quæ conditio, si non purificetur, contractus non dicitur in esse. num. 9.
- 10 In venditione, quando premium debet declarari à persona nominata, tunc talis conditio inducit formam specificam.

- 11 Venditor, antequàm sequatur declaratio precij personæ, ad hoc electæ, nullo modo dicitur obligatus.
- 12 Iudicis officium non potest implorari, quando non adest obligatio, seu actio, cui deferuire possit.
- 13 In venditione, quando eligitur certa persona, ut declararet premium, presumitur electa illius industria, prudentia, integritas, & amor.
- 14 Vnde ab ea non est recedendum, nec recurritur ad arbitrium boni viri, in quem non potest transire animus, & iudicium personæ electæ.
- 15 Arbitri electi, ad æstimandum premium rei venditæ, non possunt cogi ad arbitrandum, dum non acceptaverunt arbitrium.
- 16 Decis. 235. coram Card. Mantica. declaratur.
- 17 Periti electi ad æstimandum premium rei venditæ, tunc si illud non definiuerint non est recurrendum ad tertium peritum, & num. 45.
- 18 Vendentes, & ementes, quando eligunt certas personas ad declarandum premium rei venditæ, tunc presumitur ipsos nolle contrahere, nisi secuta declaratione precij, per illasmet præcisas personas.
- 19 Declaratio precij rei venditæ, quando non fuit collata in personas nominatas simpliciter, sed tanquàm homines peritos. Tunc illis recusantibus æstimare, recurrendum est ad alios peritos, ab ipsis contrahentibus, vel à Iudice eligendos. num. 19.
- 20 Soccin. in l. si quis arbitrato. num. 25. & 26. ff. de verb. signif. declaratur.
- 21 In iudicando non est recedendum à communi opinione.
- 22 Contractus venditionis, quando est perfectus, tunc si remittatur aliquid accidentale contractus in arbitrium tertij, eo non arbitrante, recurritur ad arbitrium Iudicis. & num. 23. & 24.
- 25 Ad Iudicem in contractu venditionis solum recurritur, quando aliquid accessorium, non autem substantiale contractus, fuit remissum arbitrio tertij.
- 26 Dominium, quando est translatum res non dicitur integra.
- 27 Castren. opinio in l. si merces. num. 3. ff. locat. periculosa appellatur, & declaratur num. 32. Una cum Alciat.
- 28 Bald. in l. fin. num. 11. C. de contrahen. empt. declaratur.
- 29 Dominij, et possessionis translatio recipit declarationem, & restrictionem ab ipso contractu, cui adijcitur.
- 30 Dominia, & possessiones resolutibiliter transferri possunt.
- 31 In venditione translatio dominij fit per modum donationis insolutum.
- 33 Venditionis contractus ex tribus perficitur, consensu, re, & precio.
- 34 Traditio in venditione non supplet defectum, ex substantia certi precij.
- 35 Conditio declarationis precij in venditione, suspendit illius perfectionem.
- 36 Venditori, & emptori, qualiter succurratur, quando persona electa ad arbitrandum premium, illud non definiuit. & num. 44.
- 37 Venditionis contractus, non secuta declaratione precij personæ electæ, si res fuit tradita, transit in contractum innominatum.

- 38 *A Venditionis contractu ad contractum innominatum contra mentem contrahentium non licet transire.*
- 39 *Azo. in summ. titul. locati. num. 1. & sequaces declarantur.*
- 40 *Locupletari, quis non debet cum aliena iactura. & numero 42.*
- 41 *Indemnitati alicuius circa declarationem precij, quando aliter consuli non potest, tunc in subsidium debet taxari per Iudicem.*
- 43 *Remedium l. si me, & Titium, ff. si cert. pet. est omnino subsidiarium.*
- 46 *Venditio nulla, ex defectu substantialium, per obliquum, non debet suscitari.*
- 47 *Venditio ab initio, dum precium est declarandum à personis electis, habet implicitum statum validitatis.*
- 48 *Venditionis contractus pro sui essentia, & substantia requirit certum precium.*
- 49 *Partes non possunt facere perfectum illum contractum, in quo deficit substantia.*
- 50 *Contractus, quoad substantialia non potest regulari à voluntate contrahentium.*
- 51 *Partes, quod habuerint pro perfecto contractum venditionis, & deinde remiserint perfectionem eius, nempe certitudinem precij in tertium, hoc implicat contradictionem.*
- 52 *Venditio noua est facienda, quando prima non habuit effectum. & num. 53. Vbi datur casus.*
- 54 *Venditionis contractus data incertitudine precij de iure Ciuili resoluitur, sed de æquitate Canonica recurritur ad arbitrium boni viri.*
- 55 *Æquitas Canonica in terris Ecclesiæ, quod contractus venditionis non resoluitur, quando precium non est definitum à personis electis, est præferenda, etiam in materia prophana.*
- 56 *In Leg. fin. C. de contrah. empt. non potest applicari æquitas Canonica, de qua supra.*
- 57 *Æquitas Canonica, quæ non reperitur scripta non facit, ut recedatur à sanctionalibus Iuris Ciuilis.*
- 58 *Leges, ubi non sunt contrariæ Canonibus, indicandum est secundum leges etiam in terris Ecclesiæ.*
- 59 *Iuris rigor seruandus est, ubicumque æquitas non est scripta.*
- 60 *Iudices non secundum æquitatem sui capitis imaginarium debent pronunciare, sed secundum eam, quæ ex lege scripta deducitur.*
- 61 *Leges postquam sunt constitutæ, non de eis indicare licet, sed secundum ipsas.*
- 62 *Principi solum concessum est inter æquitatem, & ius scriptum interpositam interpretationem inspicere.*
- 63 *In venditionis contractu, quando precium est incertum, tunc incertitudo de iure Canonico venit declaranda per Iudicem.*
- 64 *Conditionis natura hæc est, ut sub certa conditione factum, sub contraria censetur infectum.*
- 65 *Arbiter electus ad declarandum precium rei venditæ, si illud non declaret, deficit omnino conditio appposita venditioni.*
- 66 *Æquitas non esset, sed iniquitas tollere pacta, & conditiones contrahentium.*
- 67 *Contractus substantialia contra mentem contrahentium peruertere, est omnino nephas.*
- 68 *Æquitas dum habet locum, omnino est declinandum à captione, & diuinatione.*
- 69 *Æquitas versatur in emolliendo iuris rigore, quoad solemnitates, quoad pœnas, & quoad quasdam formulas, & subtilitates.*
- Æquitas relaxat Iuris verborum angustias. numero 69.*
- 70 *Æquitas, consensum partium nunquam tangit, nec relaxat conditiones ab ipsis positas.*
- Æquitas, legibus non dubijs scriptis, nunquam aduersatur. num. 70.*
- 71 *Æquitas legibus scriptis non dubijs semper accedit, congruè interpretando & sensus veriores, sed rationi, & ipsis legibus, non contrarios, accomodat.*
- 72 *Lex, quando specialiter determinat casum, & contrahentes specialem contractui dixerunt legem, nunquam licet, ob æquitatem contrariam, à legis decisione recedere.*
- 73 *Ius quæsitum, quando est parti, nunquam ob æquitatem conuenit, illud ledere, aut auferre.*
- 74 *Æquitas est congruentia quadam, in principijs iuris naturalis fundata.*
- 75 *Pacta, ut seruentur, nihil tam naturale, & æquum est.*
- 76 *L. fin. C. de contrah. empt. quid aperte determinet.*
- 77 *Doctores in l. vendentes, C. de contrah. empt. declarantur.*
- 78 *Precium rei venditæ, quando fuit collatum in arbitrium vnus ex contrahentibus, an contractus valeat. & num. 79.*
- 80 *Ad arbitrium boni viri in terminis l. vendentis, C. de contrah. vendit. & non in casu l. fin. C. eod. est licitum recurrere.*
- 81 *Archid. in cap. nulli 1. quæst. 1. & alij declarantur. & num. 82.*
- 83 *Iudex in terminis l. fin. C. de contrahen. empt. non potest supplere defectum conditionis positæ.*
- 84 *Soccin. Menoch. Mantic. Caroc. & alij declarantur.*
- 85 *In terminis l. si quis arbitrato, ff. de verb. oblig. quare recurratur ad arbitrium boni viri, & quando hoc non procedat. num. 86.*
- 87 *Doctores in l. si domus, ff. de legat. 1. & in l. 1. ff. de leg. 2. declarantur.*
- 88 *In vltimis voluntatibus, facilius receditur à persona electa, quam in contractibus.*
- 89 *In vltimis voluntatibus, liberaliter verba Testatoris, liberalitatem exercentis, sunt accipienda.*
- 90 *In contractibus, verba strictè sunt accipienda, & non largè, prout, quando sumus in vltimis voluntatibus.*
- Quia contrahentes, ea humanitate se inuicem non prosequuntur, qua Testator hæredem, & legatarios prosequitur. num. 90.*
- 91 *In Testamentis verba benignè ex amoris dictamine accipienda sunt, in contractibus verò strictè, quia in contrahentibus deficit hæc charitas.*

DECISIO CLXXII.

Venturini vendiderunt prædia Stephanucijs, pro precio declarando, intra certum tempus à duobus Amicis de consensu Partium electis, scilicet Vincetio Rosato, & Marco Guidonio, mediante mensuratione facienda; Quibus etiam Amicis, & Peritis, facultatem dederunt eligendi tertium, quatenus ipsi in dicto precio non convenirent; Cum autem prædicti Rosatus, & Guidonius recusaverint statuere precium, Dubitatum fuit, An contractus venditionis sit resolutus, & Maior pars Dominorum, resolutum fuisse, censuit; innixa Constitutioni Iustiniani in l. finali, C. de contrahenda emptione, ubi celebrem dubitationem à Præcis prudentiæ cultoribus agitatam decidendo sancivimus; Quod si

1. Aestimator noluerit, vel non potuerit præcium definire tunc pro nihilo sit venditio, quasi nullo precio statutum, nulla coniectura, imò magis divinatione in posterum servanda, verum in personam certam, vel in boni viri arbitrium, respiciendo, contrahentes ad hæc pacta venerint; Quam, & re petijt in §. præcium instit. de empt. & vendit. Et idem
2. multò ante Iustinianum de t. mercede locationis arbitrandam per Titium responderat Caius l. C. in l. si merces. ff. locat. & fuit deinde repetitum in principio Instit. locati, in
3. quibus iuribus æquiparatur contractus locationis, & venditionis, cum in utroque requiratur certum præcium, ut etià observavit Fulgos. in d. l. fin. num. 1. Roman. in d. l. si quis arbitratu. num. 12. in fin. ff. de verb. oblig. Curt. lun. conf. 36. num. 13. in princ. Pancirol. conf. 34. num. 2.
4. Quæ Constitutio t. l. finali, quemadmodum singularis communiter dicitur à scribebantibus ibidem, & præsertim à Castrens. num. 1. & tanquam egregius textus multum extollitur à Mozz. de empt. & vendit. tit. de substantial. empt. num. 2. Itæ, & summa, cum ratione videtur edita, nempe
5. quia præcium t. est de substantia contractus venditionis, ut inquit, l. C. in l. pacta conventa, ff. de contrahen. empt. ibi, emptionis substantia consistit ex præcio, t. 2. ff. eodem, l. empti fides, C. de contrahen. empt. & quidem certum, & in quantitate determinatum, §. præcium, §. item præcium, Instit. de empt. & vend. & notat Bald. in l. in vendentis, nu. 4. & 6.
6. ubi, quod in hoc t. consistit essentia, & radix originalis contractus, Surd. conf. 225. num. 9. & 572. num. 8. Et ideo non appposito dicto præcio, non dicitur contractus positus in esse
7. t. perfectus, & tanquam defecta substantia sustineri nō potest, ut notant communiter DD. in d. l. fin. C. de contrahen. empt. Gabr. conf. 64. num. 3. lib. 1. Cornaz. decis. 9. num. 4. La-fare. de decim. vendit. cap. 2. sub num. 19. ubi, quod hoc
8. casu t. non potest dici, contractum fuisse venditionem, Molin. de contract. disp. 337. num. 9. Et hæc venditio facta pro
9. precio declarando, censetur t. conditionalis, id est, si sequatur declaratio prædictorum, qui fuerunt electi, qua conditione non purificata, contractus non deducitur in esse, Castren. in d. l. fin. Fulgos. ante num. 1. Ruin. in l. si quis arbitratu, num. 28. ff. de verb. obligat. & ibidem Soccin. lun.
10. num. 24. ubi, quod talis t. conditio inducit formam specificam, implendam per electum, non per alium; Aretin. conf. 108. num. 1. Rimin. Sen. conf. 83. nu. 3. 10. & 11. Soccin. Sen. conf. 44. num. 9. lib. 1. Gabr. conf. 64. num. 4. lib. 1. qui negat,
11. venditorem ante conditionis t. eventum, vllò modo dici obligatum, Manent. conf. 25. num. 14. lib. 1. D. Fachin. conf. 3. num. 5. lib. 2. Pancirol. conf. 34. num. 4. & 5. conf. 177. n. 11. & 14. & fuit dictum in Faventina Pecuniaria 31. Ianuar. 1620. coram Eminentiss. D. Cardinali Pamphilio. Et sic dum ob defectum conditionis non est orta vlla obligatio,
12. aut actio, consequenter, nec implorari potest t. officium Iudicis, quia nō adest actio, cui habeat deferuire, & per quod possit fieri taxatio præcij, loco Peritorum non declarantiū, ut appositè scripsit Castrens. in l. fin. num. 1. vers. si autem nullo modo, C. de contrahen. empt. & antea dixerat Bart. in l. si quis arbitratu, num. 1. & ibidem Ruin. num. 16. & 31. Roman. num. 13. vers. & diversitatis ratio, Opizon num. 35. Soccin. lun. num. 32. ff. de verb. oblig. Pancirol. conf. 177. n. 12.
13. Censeturq; in dubio t. electa industria personarum, & eorum prudentia, integritas, & amor, quibus consili contra-

hentes in eorum arbitrium remiserunt declarationem præcij, ut tradunt Soccin. lun. in l. si quis arbitratu, num. 26. Ruin. num. 15. ff. de verb. oblig. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 68. num. 11. & 12. et conf. 93. num. 3. et 4. Nicol. Moron. de fid. iregu. & pac. quæst. 92. num. 3. Unde ab ijs non est

14. t. recedendum, nec recurritur ad arbitriū boni viri, in quæ transire non potest animus, & iudicium arbitrorum, in quo substantia declarationis consistit, iuxta tradita per Bald. conf. 296. num. 1. lib. 1. Nicol. Moron. de fid. iregu. & pac. d. quæst. 92. num. 4. et 5.

15. Imò, & ipsi Arbitri t. nolentes arbitrari, nec etiam cogi possunt ad arbitrandum, dum non accepta runt arbitrium, ut notat Bald. in d. l. fin. n. 29. Cyn. in §. quæst. Angel. in vers. in glos. fin. Salyc. num. 5. C. de contrah. empt. & hoc insert text. in d. l. fin. ibi, si Aestimator noluerit &c. in quo nec

16. contradicit Cardin. t. Mantico. decis. 135. in contrarium, allegata, loquitur enim, quando iam Periti declaraverant, & agebatur, ut Tertium eligerent stante eorum discordia.

Et demum huiusmodi recursum signanter respuit Iustinianus in dicta l. finali, C. de contrahenda emptione, ibi, t. nulla coniectura in posterum servanda, verum in personam certam, an in boni viri arbitrium respexerint contrahentes, venditio pro nihilo habeatur; quasi interpretata per Imperatorem contrahentium voluntate, quod non fecit quata declaratione t. præcij in conditione posita, & præcisè faciendâ per tales amicos, ipsi non vendidissent, nec emisissent. Quod præsertim dicendum est in casu præsentis, ubi hanc definitionem præcij ab illis faciendam, partes conditionem dixerunt, ibi, etiam non adimpleta conditione, circa estimationem faciendam.

Quibus non obstant plura obiecta, & limitationes, quæ ad d. l. finalem, obijciebantur pro Venturinis.

Et primò, quod declaratio præcij non fuerit collata in personas nominatas simpliciter, & absolute, t. sed tãquam in homines Peritos, unde illis recusantibus æstimare, recurrendum sit ad alios Peritos ab ipsis contrahentibus, vel à Iudice eligendos, iuxta tradita per Soccin. Sen. in l. si quis arbitratu, num. 25. & 26. ff. de verb. oblig. Hoc enim in facto non iustificatur, licet enim appellentur Periti, in iudicium tamen est illis, ut mensurationem præmittant, & ex alijs deprehenditur propriè nō esse Peritos, sed Arbitrarios præcij. Et quicquid sit de hoc, certum est ipsis Rosato, & Guidonio fuisse remissa substantialia contractus, nempe certitudinem præcij, circa quod, non est recedendum à iudicio personarum electarum ex rationibus supra deductis. Et Soccinus

20. in loco t. præallegato, non videtur sibi constans dum sub eodem num. 25. loquitur de qualitate, non de substantia contractus remissa arbitrio tertij, & in fine numeri, ait in iudicando non t. esse recedendum à communi opinione, & deducta per ipsum esse pulchra in disputando. Veraque est, & debet intelligi doctrina Soccini (quàmvis aliqui etiam in hoc dissentiant) quando remissum fuit aliquid accidentale contractus in arbitrium tertij, ut puta mensuratio, præstatio fideiusso- rum, liquidatio, & similia, tunc enim contractus t. cum sit perfectus, semper valet, & remissio huiusmodi qualitatibus accidentalibus, quæ non substantiant, nec de substantia contractum, ut inquit Salycet. in hac l. fin. numero 4. vers. opponoq. & num. 5. rectè per Iudicem potest explicari, quasi ad ipsum, iuris intellectu, tanquam ad bonum virum referatur remissio. t. Ita procedi, text. in l. hac venditio, ff. de contrahen. empt. & notat gloss. in l. vendentis, Cod. eodem, & ibidem notat Alberic. vers. Prædicta vera sunt, Salycet. num. 8. subdensationem, quod cum t. substantia contractus non deficiat, accit ali- quid fundamentaliter sufficiens pro implorando Iudicis officio ad arbitramentum faciendum super accidentali, idem Salycet. in hac l. fin. numero 4. & 5. Bald. numero 8. Castrens. num. 4. & in l. si quis arbitratu, numero 6. ubi, & Roman. num. 9. Ruin. numero 28. Alciat. num. 25. ff. de verb. oblig. Curt. lun. conf. 36. num. 1. Menoch. conf. 93. num. 41. Cardin. Mantico. de tacit. lib. 2. tit. 1. num. 34. & benè declarat, atque ita interpretatur doctrinam Soccin. Anton. Quæta conf. 89. num. 2. & seqq.

¶ *seqq Valasch. de iur. emphyt. q. 11. num. 11. vbi quod re-*
 25 *curritur t̄ ad Iudicem solum, quando aliquid, nempe ap-*
pendix, seu accessorium, non autem substantiale contractus
fuit remissu. in arbitrio tertij.

Secundò non obstat, quod dominium fuerit translatum
 26 in Stephanuccios, & idè t̄ cum res non sit integra, & con-
 tractus ab altera partium sit impletus, recurrendum sit ad
 arbitrium boni viri, nempe ad Iudicem, qui arbitretur, *Ca-*
strensis. in l. si merces, num. 3. ff. locati, Alciat. in l. si quis arbi-
tratu, num. 27. ff. de verb. oblig. Gabr. conf. 64. num. 7. versic.
sed recurri, & adiri lib. 1. Paris. conf. 132. num. 13. 14. & 15.
lib. 4. qui ponderant hanc translationem dominij.

27 Quoniam, missa hanc opinionem *Castrensis* t̄ pericu-
 losam appellari ab *Alba. conf. 251. num. 34. vers. Huic fun-*
damento, Aduertebant Domini Baldum in hac l. fin. num.

11. *C. de contrahen. empt.* ponere casum, in quo fuerat de-
 uentum ad traditionem rei, & tamen concludit venditione

28 resoluti, si Arbitrer non declarauit precium, t̄ qui loquitur
 etiam in fortioribus terminis, nempe vbi aliqua pars precij
 fuerat statuta à contrahentibus, & residuum fuerat remis-
 sum declarationi Arbitri, & *Bald. sequitur Castrensis. in l. si*
quis arbitratu, num. 6. Roman. num. 11. & 13. de verbor. obl.

29 Et re vera translatio dominij, ac possessionis t̄ recepit de-
 clarationem, & restrictionem ab ipso contractu, cui adijci-
 tur, vnde si contractus iste est conditionalis, quatenus se-
 quatur declaratio Arbitri, conditionalis etiam erit ipsa t̄ a-
 slatio dominij, & possessionis, & sic erit dominium resolu-
 bile, iuxta tradita per *Rot. decis. 694. num. 9. par. 1. recent. nec*

30 nouum est, dominium, t̄ vel possessionem resolutibiliter
 transferri posse, l. 1. 2. & 3. *C. de donat. que sub. mod. l. fin. C.*
de legat. Fabian à Mont. de empt. & vend. q. 5. princ. num.
41. in fin. Card. Mantie. de tacit. lib. 4. tit. 3. num. 3. Præ-

31 sumum in venditione, t̄ qua fit per modum dationis in solu-
 tum, glo. in l. qui à debitore, verbo, obligatum, ff. qui potior. in
 pignor. hab. afflct. decis. 8. num. 1. & decis. 16. n. 3. vbi etiam
Vrsell. in additione, Doctoresque superius allegati, & iura
 per eos ponderata loquuntur, quando contractus est per-
 fectus, & deinde accidentaliter remittitur in arbitrium ter-
 tij diminutio, seu ad litio precij, iam inter partes statuti, vt si

post perfectam venditionem remittatur in arbitrium tertij
 alteratio precij, si sanctus reperitur emphyteoticus, vel ali-

32 ter seruitutis oneri obnoxius, ita loquitur *Castrensis*, t̄ *Al-*
ciat. in locis præallegatis, in quem sensum intelligenda sunt
 etiam deducta per *Paris. d. conf. 132. lib. 4. Gabr. conf. 64. lib.*
1. quemadmodum ita intelligit Ant. Quet. d. conf. 89. num.

4. & per tot. In casu autem præsentis tota substantia precij,
 & absolutè, non autem in certo aliquo casu, collata fuit in
 arbitrium tertij, & amplius etiam Venturini dominium sibi
 reseruauit super prædijs venditis vsquè ad integram solu-
 tionem precij, & sic res videtur adhuc integra, & contra-

ctus à neutra parte impletus; Sed quatenus etiam res non
 esset integra, sed sequuta traditio rei, & translatum domi-

33 nium, non inde sequeretur validitas contractus venditionis,
 t̄ qui ex tribus substantiis perficitur, consensu, re, &
 precio, l. consensu, ff. de actio. & oblig. §. precium, §. item pre-

34 cium, *Instit. de empt. & vend. Gomez. var. resol. tom. 2. cap. 2.*
nu. 1. & traditio non supplet defectum circa substantiam
dominium, vt inquit Valasch. de iur. emphyt. q. 11. sub num.

14. nec ex ea reuocare potest contractus iam nullus, aut
 35 purificari t̄ conditio declarationis precij, quæ suspendit
 perfectionem venditionis, iuxta tradita per *Alexan. in l. si*
quis arbitratu, num. 4. vers. est inuestigatio. ff. de verb. oblig.
Caroc. de loc. tit. de progress. & accident. locat. q. 4. num. 26.

Surd. decis. 82. num. 14. vers. tunc enim, Lasar. de decim.
vendit. cap. 5. num. 5. & in hoc casu succurreretur emptori

36 per restitutionem precij, t̄ venditori per restitutionem rei
 traditæ illasæ, cum fructibus, si qui fuerint percepti, vt dice-
 bat *Salycet. in l. fin. sub num. 7. C. de contrahen. empt. & mox*
deducetur.

37 Tertiò non obstat, quod etiam non sequuta t̄ declaratio-
 ne precij, si tamen fuit tradita res, contractus venditionis
 transeat in contractum innominatum, quasi fuerit di-
 ctum, trado rem, vt tradas mihi precium, & ita agi posse

actione in factum, vel præscriptis verbis, vt docuit *Azo in*
summa in tit. locati num. 1. versic. nota tamen, quam do-
 ctrinam multum extollit, *Bald. in l. contractus num. 16. ver-*
sicul. modò quaritur, C. de fid. instrum. Soccin. sen. consilio
44. numero 9. libro 1. Gabr. consilio 64. num. 2. lib. 1. Me-
noch. consilio 93. num. 23. & 25. Mantie. de tacit. libro 1. ti-
tulo 2. num. 33. Nicol. Moron. de fid. tregu. & pac. quæst.
97. Bertazzol. de claus. Instrument. claus. 30. glo. 4. nume-
ro 5.

38 Quoniam, vltra quod non videtur posse nos contrà t̄ vo-
 luntatem contrahentium transire à contractu venditionis,
 ad contractum innominatum, dum iidem contrahentes
 in Instrumento sæpius nuncuparunt contractum emptio-
 nis, & venditionis, vt voluit *Crot. in leg. sciendum, num. 28.*
ff. de verbor. obligat. Surd. decis. 82. num. 15. Pinell. in rubr. de
rescind. vend. parte 2. capitulo 1. sub. numero 25. in fin. Ca-
roc. de locat. tit. de progress. & accident. locat. quæst. 4. nume-
ro 26.

39 Respondebant Domini theoricam t̄ Azonis, & sequa-
 cium, procedere, quando ne dum sequuta est traditio, sed
 & perfecta exequutio totius contractus, fructus percepti,
 & res vsu consumpta, itaut non possit amplius redire in

40 pristinum statum, tunc enim, ne quis locupletetur cum t̄
 aliena iactura, & altera pars sit in damno, venditor, seu lo-
 cator potest agere, ad rem, fructus, atquè vsu quantū hac
 æstimabuntur ex æquitate, l. quoties, ff. de præscript. verb. &
 l. si me, & Titium, ff. si cert. pet. & hoc voluit re vera Azo
 dum dixit, dari hanc actionem expleto vsu, vel impleto fa-

cto, & ponderant, *Rota decis. 88. num. 24. versic. idè autem*
par. 2. diuers. atq. Salycet. in l. fin. num. 8. C. de contrahen.
empt. id què etiam melius comprobatur ex text. in leg. si tibi
polianda, ff. de præscript. verb. per Azonem deducto, ibi

enim fullo tradiderat vestimenta munda, & facta, & idè
 ne esset in damno precium congruum, per Iudicem debe-
 bat taxari, & illi erat assignandum pro mercede, aliàs ipse
 fullo fuisset in damno, & alter super lucratu fuisset operas
 fullonis, cuius indemnitati, nequè aliter succurri poterat,

41 t̄ quàm per solutionem precij operis eiusdem debiti, non
 enim separari poterat politio, & sarcitio ab ipsis vestimen-
 tis, vt bene considerant, *Salycet. & alij alleg. per Surd. de-*
cis. 82. num. 14. & quidem Soccin. sen. consil. 44. num. 9. libro
1. ac Bertazzol. de clausul. Instrum. claus. 30. glo. 4. num. 5.

Nicol. Moron. de fid. tregu. & pac. quæst. 97. signanter ob-
 seruant, constitutum, hoc esse tanquam in subsidium, ne

42 quis locupletetur cum aliena iactura, t̄ & quia indemnitati
 alterius, aliter consuli non potest, & *Pinell. in rubr. de rescin.*
vend. par. 2. cap. 1. num. 23. ponderat non traditionem, sed
operam, subsequutam facienti ius præstare ad iustam mer-

43 cedem prosequendam, suadente t̄ id æquissima regula,
 l. si me, & Titium, ff. si cert. pet. quod est remedium omni-
 nõ subsidium, vt per *Costam. de remed. subsidiar. remed.*
 12. In casu autem præsentis commodè consuli potest vendi-

44 tori, atquè emptori, huic restituendo, quicquid pro futuro
 precio declarando datum fuit, t̄ illi rem illasam cum fru-
 ctibus, iuxta dictum *Salycet. in l. fin. num. 7. C. de contrahen.*
empt. ita vt venditori competat rei vindicatio si extat, in-
quod idem verè coincidit sententia Azonis, atquè ita illam

intelligunt, *Anton. Gomez. var. resol. tom. 2. cap. 2. num. 9. Pi-*
nell. in rubr. C. de rescind. vend. par. 2. cap. 1. num. 22. Valasch.
de iur. emphyt. quæst. 11. num. 14. Caroc. de locat. tit. de pro-
gress. & accident. locat. quæst. 4. num. 28. Molin. de contrac.

disput. 337. num. 17. ad fin. vbi prudenter animaduertit, ne-
 què Valaschum discordare à Gomezio, prout nec etiam
 Gomezium dissentit ab Azone, nec à Pinello, quàmuis per-

45 peram Pinellus asserat, Gomezium dissentire ab opinione
 Azonis. Siquè aliter diceremus nimis temerè eluderetur cõ-

46 ditutio Iustiniani in d. l. finali, vbi expressè t̄ dicit contra-
 ctum nullum, omnemquè coniecturam rejicit, an partes et-
 iam fenserint de arbitrio boni viri, & admitteremus illam
 diuinationem, quàm signanter Iustinianus in d. sanctione
 refellit, vt bene per *Surd. decis. 82. num. 12. in fine, Manent.*
consil. 25. num. 6. in fin. lib. 1. Et per obliquum suscitaretur

47 venditio, aliàs nulla ex defectu substantialium, vt per *Pi-*
nell. vbi supra, num. 22.

Nequè

Neque dicatur consumptum videri precium, dum census in solum per emptorem fuerunt assignati, adeo ut non videatur posse succurri remedio predicto restitutionis predicti. Quoniam, cum ab initio contractus fuerit in implicito statu validitatis, dum postea non arbitrantibus electis, venditio pro nihilo habetur, utique census reuiviscunt, *Castrensis in l. si quis aliam. num. 4. vers. adde etiam. ff. de solut. & fuit resolutum in Romana pecuniaria 29. Iunij 1612. & 4. Maij 1618. coram R. P. D. meo Pirovano.*

Minus facit, quod partes habuerint pro perfecto contractum, dum dixerunt titulo perfectae venditionis. Quia si contractus et venditionis pro sui essentia, & substantia requirit certum precium, *hac venditio. §. 1. ff. de contrahen. emp. §. precium. §. item precium. Instit. de emp. & vendit.*

49 partes et non potuerunt facere perfectum illum contractum, in quo substantia contractus deficiebat, ex *Surd. conf. 52. num. 69.* ubi post *Dec.* tradit contractus quoad substantialia et non posse regulari a voluntate contrahentium, & applicatur deducta per *Alban. conf. 15. nu. 12.* & implicat contradictionem, quod partes habuerint pro perfecto contractum, et deinde remiserint perfectionem eiusdem contractus, nempe certitudinem precij, in Arbitros.

52 Quare non obstat, quod noua venditio et sit facienda, cum prima non habuerit effectum, iuxta, *Dec. conf. 340. nu. 4. circa med. vers. postremo Soccin. sen. in l. si quis arbitrari. num. 28. ff. de verb. oblig.* Quoniam dictum Decij, tunc demum verum est, quando praecessit promissio pura de vendendo, & deinde sequuta fuit venditio conditionalis, scilicet pro precio taxando per Titium, tunc enim Titio recusante taxationem facere, agitur vigore primi pacti, & promissionis, et eo quod per venditionem conditionalem non fuit satisfactum promissioni purae, & liberae, aliudque pro alio solum fuit, unde recte agitur, ut aliam venditionem faciat puram, & liberam, ut bene declarat *Ruin. in d. leg. si quis arbitrari. num. 37. praesertim in vers. sed quid erit tunc. ff. de verb. oblig.* & conferunt deducta in Romana de Castellanis 23. Iunij 1631. coram Reuerendis. Domino meo Decano.

54 Quinto & postremo non obstat, quod data et hac incertitudine precij, licet de Iure Civili contractus sit resolutus, tamen de aequitate Canonica recurratur ad arbitrium boni viri, *Soccin. sen. l. si quis arbitrari. num. 18. vers. postremo, Menoch. de arbitr. l. d. q. 55. num. 51. lib. 1. & consil. 93. nu. 28. Moron. de fid. tregu. & pac. q. 98. num. 1. Card. Mantica. de tacit. lib. 2. tit. 1. num. 40. Caroc. de locat. tit. de progress. & accident. locat. quaest. 4. num. 20 & 21. Cephal. consil. 159. Gratian. discept. forens. c. 34. num. 15. Rot. decis. 462. num. 2. par. 2. recent.* quae aequitas Canonica et in terris Ecclesiae, praefenda est etiam in materia prophana, ut per *Menoch. d. consil. 93. num. 28. Caroc. d. q. 4. num. 21. in fin.*

56 Quoniam responderetur in terminis, et *l. fin. C. de contrahen. emp.* non posse applicari hanc aequitatem Canonica, prout nec illam sequuta est Rota in Fauentina Pecuniaria 31. Ianuarij 1620. coram Eminentissimo. D. Card. Pamphilio, & in Romana Fideiussionis 12. Ianuarij 1632. coram R. P. D. meo Pirovano, licet in utraque decisione ageretur de causis versantibus in terris Ecclesiae. Et summa quidem cum ratione id factum est, quia haec et aequitas allegata per Veterinos, non reperitur scripta, nec ideo recedendum est a tot sanctionalibus Iuris Civilis, quae hunc contractum nullum faciunt, si non sequatur declaratio Arbitri, & ubi leges et non sunt Canonibus contrariae iudicandum, est secundum ibi, *sacrorum instituta Canonum Principum constitutionibus adiuvantur, & notat. ibid. Io. Andr. num. 5. Anch. nu. 9. Abb. num. 2. Sanchez de matrim. lib. 1. disput. 6. nu. 24.* Statque regula, quod Iuris rigor seruandus est ubicumque et aequitas non est scripta, *DD. in l. prospexit. ff. qui et a quib. Franch. decis. 219. num. 6. Gratian. discept. forens. c. 254. num. 9. Decian. consil. 36. num. 43. lib. 1.* ubi, quod Iudices et non secundum aequitatem sui capitis imaginariam debent pronuntiare, sed secundum eam, quae ex lege scripta deducitur, et postquam enim et leges constitutae sunt, non de ipsis iudicare licet, sed secundum ipsas, inquit S. Augustinus in libro

de vera religione, hocque solum Principi concessum est, *ex 62. l. 1. C. de legib. ibi, inter aequitatem, & ius scriptum et interpretatam interpretationem nobis solis, & oportet, & licet inspicere.*

Quam aequitatem non esse admittendam, ut clarius appareat, animaduertendum esse dicebant Domini, nullitatem istius contractus, non sequuta declaratione precij per Arbitros, non provenire simpliciter ex incertitudine precij, et quae incertitudo de Iure Canonico venit regulariter per Iudicem declaranda, *Ruin. in l. si quis arbitrari. num. 15. ff. de verb. oblig. Fabian. a Mont. de emp. & vend. q. 5. num. 28.* Sed ex voluntate partium, quae conditionaliter vendiderunt, scilicet quatenus sequatur declaratio per illam personam, cuius iudicium, probitas, & peritia fuit inspecta, neque intellexerunt aliter se obligare, quam prout a stimator

64 ille arbitratus fuerit, cum haec et sit natura conditionis, ut sub certa conditione factum, sub contraria censeatur infectum, *l. aliquando. ff. de cond. & demonst. Ruin. conf. 33. num. 3. lib. 3. N. art. conf. 200. num. 5.*

65 Unde postquam Arbitrarius non declaravit, et vel quia noluerit, vel quia non potuerit, & sic defecta est omnino conditio appositae venditioni, tunc ius aliquod quaesitum est venditori, ex quo libertatem assequitur, nec amplius cogi potest ad vendendum, unde non et aequitas, sed iniquitas esset tollere pacta, & conditiones contrahentium, ipsique iniuris extendere consensum ad actum contrarium, & pervertere contra et illorum intentionem substantialia contractus, quod omnino nephas est, *l. pacta conuenta. C. de contrahen. emp. & inquit Decian. conf. 36. num. 45. lib. 1.* quod non sine capione, & diuinatione contingeret, a qua, et dum aequitatem sequimur, omnino esse declinandum monuit *Pulpianus in l. si verum. §. inter dum. ff. de ijs, qui deiecer. & expresse Iustinianus vetuit in eadem l. final. & facit Decian. ubi supra num. 44.*

69 Et verum aequitas versatur et in emmolliendo Iuris rigore quoad solemnitates, quoad poenas quoad quasdam formulas, & subtilitates, & relaxat etiam verborum angustias, ut inquit *Mar. Salomon. in l. 1. sub num. 16. ff. de iust. & iur.*

70 Sed et tamen consensum partium, nunquam tangit, neque relaxat conditiones ab ipsis positas, & legibus scriptis non dubijs ipsa nunquam aduersatur, immo illis semper accedit congrue interpretando, & sensus quidem veriores, ac benigniores, et sed tamen rationi consistentes, & non contrarios ipsi legibus accommodando, ut eleganter explicat *Mar. Salomon. in d. l. 1. num. 29. ff. de iust. & iur. Bolognet. in tract. de legib. iur. & aequit. c. 31. nu. 4.* Hincque fit, quod

72 quando lex specialiter determinat casum, et prout explicitè determinat in casu praesenti, & contrahentes specialem contractui dixerunt legem, nunquam licet ob aequitatem contrariam a legis decisione recedere, ut inquit *Gambar. de potest. legat. a later. lib. 10. num. 66.* & quando ius quaesitum

73 et pactum, nunquam ob aequitatem conuenit illud laedere, aut auferre. *Bart. in extranag. ad reprimendum. verbo. videbitur. in fin. Aret. in l. si seruo. §. sequitur num. 12. vers. ex quo inferitur. ff. de verb. oblig. Corn. consil. 197. num. 5. post princ. vers. & quod notat Bart. lib. 2. Felin. in c. ex parte. il. 2. num. 2. vers. & Bart. de offic. deleg. Afflict. decis. 361. nu. 37. Card. Mantica. de tacit. lib. 1. tit. 7. num. 29.* cum enim

74 et aequitas sit congruentia quadam in principiis iuris naturalis fundata, ut definiuit *Bald. in l. si defunctus. C. de suis. & legitim. & sequuti sunt Mar. Salomon. in d. l. 1. num. 29. ff. de iust. & iur. Bolognet. 1. tract. c. 31. num. 4.* Certè nihil

75 et est tam naturale, & aequum, quam, ut pacta seruentur. *l. 1. ff. de pact. l. hoc amplius. in fin. ff. de reg. iur. c. 1. extra de reg. iur. & sic, quod non recedatur a conuentione partium circa precij definitionem, per Arbitros electos faciendam.*

Doctores verò, qui ab Informantibus pro Veterinis deducebantur, non loquuntur in terminis, *l. finalis C. de contrahen. emp.* quae tam aperte determinat contractum resolutum, ut non sit locus subterfugio aequitatis, & ubi agitur de tollenda conditione, appositae a contrahentibus, & de aufere

77 Nam scribentes et *l. si vendentis. C. de contrahen. emp. & alij alleg. per Gratian. discept. forens. c. 534. num. 15. loquuntur,*

quantur, quando precium fuit collatum in arbitrium alterius ex contrahentibus, qui contractus solùm de Iure Civili 78 si est nullus, quia cum ex tali contractu nulla videatur imponi necessitas, neque idem contrahitur obligatio, ut tradunt DD. in d. l. in vendentis, & notat Surd. decis. 82. num. 10. & conf. 68 num. 2. & 136. num. 23. Sed in tali casu non resistit contraria voluntas contrahentium, immo præsumptio est, quod promissor futura sit voluntas vendentis, ut potius remittatur precium in arbitrium boni viri, & Iudicis, qui candidiore animo taxabit precium, quàm in arbitrium ipsiusmet emptoris, de cuius interesse agitur, & nullatenus ex dispositione Iuris facilius derogari potest per æquitatem, quàm voluntati contrahentium, cum mitius agatur cum lege, quàm cum homine, l. Celsus, ff. de arbit. Neri Zan. conf. 80 2. num. 40. Menoch. conf. 227. num. 34 & t. licere in casu, l. in vendentis, recurrere ad arbitrium boni viri, non autem in casu, l. finalis præcisè notavit Opizon. in repetit. l. si quis arbitratu, num. 53. ff. de verb. oblig. Archidiaconus verò in c. si nulli 1. q. 1. Butr. inc. ex parte, num. 7. de cens. Afflict. decis. 337. num. 10. Coras. in l. qui liberos, numer. 92. versic. ad hac, de rit. nuptiar. Ceph. conf. 159 per tot. loquuntur in promissione incerta, quæ nulla est, resistente solùm Iure Civili, l. triticum, l. si ita stipulatus ff. de verb. oblig. & notat Coras. loc. præalleg. num. 88. non autem voluntate contrahentium, & sic eadem responsione tolluntur, & merito æquitas intrat in hoc casu, quia partes promittendo sit triticum, aut nani simpliciter, seu pro iusto precio simpliciter, & ubi non sit à determinata persona declarandum, certè de aliquo tritico, & nani intellexerunt, & certa est voluntas contrahentium ex dispositione legis, secundum quam, Iudex scit quale sit iustum precium, & sic etiam mentem contrahendum, dum se retulerunt ad iustum precium, ut per Bald. in l. 1. C. de commun. seru. manumiss. Roman. in leg. si quis arbitratu, num. 8. in fin. ff. de verb. oblig. Mozz. de empr. & vend. ut. de substantial. contract. empr. num. 27. neque hic adest aliqua condictio positiua, quæ resistat, quod secus est in terminis, l. finalis. C. de contrahen. empr. in quibus Iudex non potest supplere defectum conditionis positiuæ, nec inuestigare mentem contrahentium; dum ad particularem Arbitratorum definitionem se retulerunt, in quo casu æquitas aduersaretur voluntati partium, quæ Aestimatores certi declarationem voluerunt, quemadmodum è contra fuit in casu antecedenti, l. triticum, & l. si ita stipulatus. Soccinus autè, 84 t. Menoch. Card. Mantu. Caroc. Moron. superius alleg. in obiect. & Rot. decis. 462. num. 2. par. 1. recent. loquuntur in terminis l. si quis arbitratu, ff. de verb. obligat. in quo casu præcipua est ratio, ut recurratur ad arbitrium boni viri, & Iudicis, sibi enim Titius edificauerat in damnum Caij, promiserat Titius demoliri, vel refarcire damnum, iuxta declarationem faciendam à Sempronio, vnde Sempronio non 85 declarante, recurritur ad arbitrium boni viri, & ad Iudicem, non vigore promissionis factæ, sed, quia etiam circumscripta illa promissione, adhuc Titius tenebatur, vel demoliri, vel refarciri damnum, & ita aderant duo fontes obligationis, primus manabat ex delicto Titij, alter verò ex illius promissione, & sublato secundo, adhuc vigeat primus, nempe factum Titij, ex quo tenebatur, vel de opere demoliendo, vel emendatione damni: Immo in terminis etiam d. 86 l. arbitratu, t. non intrare æquitatem ex recurso ad Iudicem, quando apparet partes habuisse particularem cōfidentiam de illo Tertio, voluit Ruin. in d. l. si quis arbitratu, num. 15. versic. nisi forte dicamus.

87 Doctores demùm in t. l. si domus, ff. de legat. 1. & in l. 1. ff. de legat. secundo, & alij, non loquuntur in contractibus, sed in vltimis voluntatibus, in quibus facilius receditur à persona electa, t. quàm in contractibus, ut dixit Bald. in l. fin. num. 2. C. de contrahen. empr. & ibi Doctor. communiter, Ruin. in l. si quis arbitratu, num. 21. Soccin. lun. numer. 39. Opizon. num. 41. ff. de verb. oblig. Castill. quotid. controuerf. par. 2. c. 6. num. 48. & 50.

89 Et ratio est, quia in vltimis voluntatibus t. liberaliter verba Testatoris liberalitatem exercentis, sunt accipienda, & sic arbitrium intelligitur pro arbitrio boni viri. In contractibus verò strictè agitur, t. quia contrahentes ea humanitate

se ad inuicem non prosequuntur, quia Testator heredem, & legatarios prosequitur, & sic lex æquè famulatur, tam contrahentium, quàm Testamentum voluntati. diuersimodè accipiendi verba, t. in Testatoribus benignè ex amoris dictamine, in contrahentibus strictè, quia in his deficit hæc charitas ita Hug. Donell. in d. l. si quis arbitratu num. 5. vers. contrahentes.

Et ita utraq. parte informante post sextam disputationem resolutum fuit &c.

Confirmata fuit ista celebris decisio coram eodem R. P. D. Merlino, ut habetur infra sub die 12. Decembris 1633.

R. P. D. MERLINO.

Arboreñ Canonicatus.

Die Lunæ 24. Ianuarij 1635.

ARGUMENTVM.

Commissio facultatis absoluedi, ob recursus habitos ad Iudices Laicos, contra Clericum, cum clausulis, renūciato prius &c. parito iudicato, & resectis expensis, quando non suffragetur, & ut dictis clausulis dicatur satisfactum, quid requiratur.

SVMMA RIVM.

- 1 Clausula, parito iudicato, & resectis expensis, important conditionem.
- 2 Iurisdictio, quando est concessa sub conditione, si non doceatur de implemento conditionis perinde est, ac si nulla esset concessa iurisdictio.
- 3 Iudices Laici, sunt omnino incapaces iurisditionis in personas Ecclesiasticas, & earum causas.
- 4 Contra Clericum, qui ad Iudicem Laicum recurrit anam præbet, ut immunitas Ecclesiastica violetur, & superiorem iurisditionem spirituales, inferiori temporali, temere, iniuste, & de facto subijcere.
- 5 Clericus non potest trahi ad Iudicem Laicum cum ipse à foro seculari de Iure Diuino, ante omnem constitutionem, exemptus sit. Clericus à potestate Laicali exemptus est, non solum ex pluribus Conciliorum Canonibus, & Summorum Pontificum rescriptis, sed etiam ex Decretis diuinæ Legis, & num. 5.
- 6 Libertatem Ecclesiasticam, si quis violauerit, ut veniā, & absolutionem mereatur, quid agere debeat.
- 7 Et si non satisfecerit violatæ iurisditioni mulctari debet pœna censurarum.
- 8 Contra Recurrentes ad Iudices Laicos, ad effectum, ut non possint audiri, admittuntur probationes leuiiores, & statim scripturis etiam informibus.
- 9 Iurisditionis Ecclesiasticæ spretus ed magis insurgit, & ex duplicatis recursibus habitis ad Iudices Laicos contra clericum.
- 10 Verba non sufficiunt, ubi opus est factum.
- 11 Affirmari non dicitur, quod factis negatur.
- 12 Recursibus habitis ad Iudices Laicos, ut quis dicatur renūciasse ad effectum obtinendi absolutionem, quid

- quid requiratur, & numero 13.
- 14 *A voluntate Principis ea, quæ pendent, an reputentur impossibilia.*
  - 15 *Renunciatio verbalis, si sufficeret ad effectum obtinendi absolutionem ob recursus habitos ad Iudices Laicos, facillimè imponeretur Ecclesiastica iurisdictionem illius violatores, sub spetioso verborum cortice affectatam obedientiam præferente contumacem animum, tegerent.*
  - 16 *Obreptio, & subreptio ex quo oriatur.*
  - 17 *Commissio facultatis absoluendi, cum narratiua recursus semel tantum ad Iudices Laicos habiti, non suffragatur, dum iterum recursus noni fuerunt habiti, cum recurrens nouo excommunicationis vinculo innodatus sit.*
  - 18 *Venia minus est dignus is, qui post petitam veniam, iterum in idem crimen incidit, eandem culpam admisit.*

DECISIO CLXXIII.

Domini responderunt Didacum non esse absoluendum.

- Quoniam cum à Sanctissimo Domino nostro per Breue commissum mihi fuerit eiusdem absolutio, cum clausulis, *Renunciatio prius per Didacum attentatis in vim recursus, partitio iudicatio, & rescriptis expensis*, quæ clausulæ important conditionem, *leg. attestatore, ff. de condit. & demonstr. Paris. cons. 41. num. 14. lib. 4. Verall. decis. 150. num. 2. par. 1. Card. Seraph. decis. 655. num. 4.* Dum per Didacum non docetur de purificatione, & implemento huiusmodi conditionum, suspensa remanet mihi & data absoluendi facultas, & perinde est, ac si hodiè nulla fuerit tributa iurisdictione, *Verall. d. decis. 550. num. 5. par. 1. Rot. apud Card. Seraph. d. decis. 655. num. 1. & seqq. & apud Card. Mant. decis. 343. num. 1. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 378. num. 1.*

- De non implemento autem dictarum conditionum visum fuit constare, ex eo, quia dum Petrus Paulus instetit coram Vicario Arborei pro executione mandati Rotalis de manutenendo, idem Vicarius se excusauit à munere exequendi, ob impedimentum Saluaguardiæ affixæ existentis tam in Choro, quam in præbenda, ut in Summario eiusdem Petri Pauli num. 2. vnde non amotis Saluaguardijs non dicitur sufficienter renunciatum recursibus, indeque Didacus, qui recurrendo & ad Iudices laicos omnino incapaces iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & earum causas, *cap. si diligenter, de for. compet. cap. Sacerdotibus, 11. quæst. 4.* ansam præbuit, ut & Immunitas Ecclesiastica violaretur, & superiorem iurisdictionem spiritualement, inferiori temporali, temere, iniuste, & de facto subijcere, atque Clericum à foro sæculari de iure Diuino ante omnem humanam constitutionem exemptum & ad Iudicem laicalem, non citra nefas trahere præsumpsit, nedum contra tot Conciliorum Canones, & Summorum Pontificum rescripta, de quibus in *cap. solita, de maior. & obed. cap. denique 96. dist. cap. Iudex laicus, de sent. excomm. in sexto, cap. nouit. de Iudic. & latius cumulat per Gratian. caus. 11. q. 1. per tot. sed contra tot diuinæ legis decreta relata per eundem, Gratian. cap. continuas, cap. relatum, cap. Sacerdotibus, 11. quæst. 1. & cap. futuram, 12. quæst. 5. Merito nisi prius satisfaciatur violatæ iurisdictioni, & & libertati Ecclesiasticæ penitus retractando recursus habitos à Iudices laicos, & impedimenta per Saluaguardias executioni mandati Rotalis præstita, remouendo, ipse Didacus admittæ culpæ veniam, & absolutionem non meretur, sed & poena censurarum ab Ecclesiastica disciplina usurpata contra recurrentes ad Iudices laicos mulctari debet, iuxta *not. in cap. si autem, & cap. nihil, 11. q. 3.**

Præsertim verò, quia datur aliqualis fumus, & inditium, quòd secundus habuerit recursus ad sæcularem Magistratum,

- tum, pro obtinenda fructuum perceptione, de quibus quærelatum, & processatum fuisse per acta Notarij Auditoris Camera constat, ex fide Notarij data in Summario Petri Pauli num. 6. & in hac materia recurrentium & ad Iudices laicos, ad effectum, ut non possint audiri, admittuntur leuiiores probationes, & statur etiam scripturis informibus, & copijs, *Card. Seraph. decis. 1094. num. 2. & 1296. numer. 10. Rot. decis. 398. num. 3. post 2. volum. cons. Farinac.* Vnde maior & insurgit Ecclesiasticæ iurisdictionis spretus, & eo magis deneganda est illi absolutio, ut etiam considerauit in his terminis Rota in Olcen. Penitentiariæ die 10. Aprilis 1595. coram Card. Blanchetto.

- Non obstat renunciatio à recursibus facta per Didacum, & data in eius Summario num. 1. quoniam verbalis est illa renunciatio, verba & autem non sufficiunt, ubi opus est facto, *l. non omnes, §. final. ff. de re milit. l. peculium, in princ. ff. de pecul. cap. 1. & 2. de sequestr. possess. & fruct. nec dicitur affirmari, & quod factis negatur, ideòque non suffragatur simplex cessio, seu renunciatio verbalis, sed requiritur effectualis, & vera; itaut colligens nullum habeat impedimentum pro adipiscenda, vel retinenda possessione, & quemadmodum in his terminis, ad effectum obtinendi absolutionem, respondit Rota in Calaguritana de Brantailla 9. Iulij 1603. coram bon. mem. Cardin. Sacrato, & in Regien. & Capellæ prima Iulij 1630. coram R. P. D. Pironano; & signanter & curandum esse, ut remoueantur arma, & insignia regia, tollendaque esse omnia impedimenta; itaut nec de iure, nec de facto nocere possint; dixit Rota in Casaraugustana attentatorum coram Sarniento, relata per Lancell. de attent. c. 29. num. 41. & decis. 503. num. 4. in fin. & 5. coram san. mem. Greg. XV.*

- Nec enim excusatur ab impedimento, qui remouere potest impedimentum quemadmodum in casu præsentis Saluaguardiæ ad preces Didaci concessæ contrarias eiusdem preces facillè fuissent reuocata; nec ideò dicitur huiusmodi modi conditio, ut & consistens in voluntate Principis impossibilis, prout in simili aptè ratiocinatur, *N. att. cons. 50. num. 10. vsquæ ad fin.* alioquin si verbalis sufficeret renunciatio & facillimè imponeretur Ecclesiasticæ iurisdictioni illius violatores sub spetioso verborum cortice affectatam obedientiam præferente, contumacem animum tegerent, quod tolerandum non est, ut animaduertit in simili Rota in Gerunden. iurisdictioni, & plumborum 5. Decembris 1629. & in Colonien. Monasterij 26. Aprilis 1630. coram me, de quo contempto suspicari plurimum licet in casu præsentis, si Didacus post obtentam à Sanctissimo commissionem, pro absolutione iterum recursus habuit ad sæculares Iudices, de quibus secundis recursibus non desunt indicia, quibus datis, rescriptum etiam pro habenda absolutione redditur subreptitium, quia si Papa sciisset, post obtentam per Didacum commissionem facultatis absoluendi, ab eodem fuisse habitos nouos recursus, & illorum vigore perceptos fructus, quos se non percepisse narrauerat, pro dicta absolutione, non rescripsisset, ut absolueretur, & indeque oritur obreptio, & subreptio, *Felin. in cap. super literis, num. 8. de rescript. Cassad. decis. 12. num. 14. de prob. Sanchez. de matrim. lib. 8. disput. 21. num. 11. & 17. & disput. 25. sub num. 8. versic. quod si dicas,* Dictaque commissio facultatis absoluendi Didacum, cum narratiua recursus semel tantum ad Iudices laicos habiti suffragari non potest, & dū iterum nouos habuit recursus, indeque nouo excommunicationis vinculo innodatus remansit *ad text. in cap. cum pro causa de sent. excomm. & ibi Glos. in verb. tanquam, Butr. num. 14. Panorm. num. 6.* Minus enim est venia & dignus is, qui post veniam petitam iterum in idem crimen incidit, eandemque culpam admittit, *l. nemo. C. de Epis. aud. cum concord.*

Et ita ex defectu sufficientis renunciationis ad recursus, Didacum non esse absoluendum, utraque parte informante, hodiè per Dominos conclusum fuit.

R. P. D. MERLINO.

Taurinens Donationis.

Die Veneris 28. Ianuarij 1633.

A R G V M E N T V M.

Donatio conditionalis, an pendente conditione possit reuocari, & vtrum hoc casu pendente conditione, donatio dicatur perfecta. Donatio conditionalis, quando est purificata conditio, an retrahatur ad diem stipulatæ donationis.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententiæ validitas deducitur ex reuolutione actorum.
- 2 Acta verbaliter tantum, & non citata parte producta, non sunt transportanda.
- 3 Donatarij primi præferuntur secundis.
- 4 Donatio, quando est facta sub conditione, tunc donatario ante euentum conditionis, nullum emolumentum, seu ius acquiritur.
- 5 Donatio prima, quando est imperfecta, rectè per secundam potest reuocari.
- 6 Donatio conditionalis, an possit reuocari.
- 7 Conditio suspensiva, quando pender, nihil ponit in esse.
- 8 Ex obligatione conditionali oritur spes consequendi rem obligatam, & debitam in euentum purificatæ conditionis.
- 9 Obligatio, seu contractus conditionalis, licet sit imperfectus respectu executionis, est tamen perfectus ad effectum, vt ab eo recedi non possit.
- 10 Donatio conditionalis pendente conditione reuocari non potest.
- 11 Promissio de donando ob spem, & ius futuræ donationis ipsi Donatorio quæsitum, nec reuocari, nec ullis conditionibus medio tempore alterari potest.
- 12 Menoch. in consil. 388. num. 34. & consil. 92. num. 74. declaratur, & num. 17.
- 13 Donanti est permixtum reuocare donationem conditionalem, quia donatarius non agit de damno vitando, sed de lucro captando.
- 14 Per donationem ius transfertur magis irrevocabiliter, quam per alios contractus.
- 15 Ex dispositione quacumque conditionali ius queritur, & spes.
- 16 De donatione reuocanda, quando tractatur agitur de damno vitando.
- 18 Cephal. in consil. 312. & Milan. decis. 1. num. 66. declarantur.
- 19 Contractus conditionalis, dicitur verus, & perfectus contractus in natura sua, vt non sit locus penitentiae.
- 20 Donatio quando est conditionalis, expectandus est euentus conditionis, nec donatarius est priuandus illa spe, in qua ei fuit ius quæsitum.
- 21 Bart. opinio in l. qui Romæ S. Flavius ff. de verb. oblig. declaratur, & num. 22. Vbi, quod ista eius opinio,

habet quam plures contradictores, & non est omnino tuta.

- 23 Donatio conditionalis, postquam fuit purificata conditio, an retrahatur ad diem stipulati contractus, & num. 24. num. 26. & num. 31.
- 25 Conditio illa dicitur casualis, cuius euentus pendet a casu.
- 27 Clausula, ex nunc, pro vt ex tunc, tempus futurum retrahit ad præteritum, atque ad initium actus, & numero 32.
- 28 Retrotractio impeditur, quæ non fit in præiudicium iuris, tertio quæsito.
- 29 Retrotractio, numquam fit, quo ad dominium.
- 30 Causam ab eodem Domino, si duo habeant, melior conditio est illius, qui per traditionem rem accepit.
- 33 Clausula, ex nunc, pro vt ex tunc, operatur, vt fiat retrotractio, etiam in casibus, qui de sui natura non retraherentur.
- 34 L. quoties, C. de rei vindic. declaratur.
- 35 Donatarij merito, illi sunt præferendi, qui, & titulo, & traditione rei, sunt anteriores.
- 36 Retrotractio fit respectu hypothecæ.
- 37 Retrotractio, quo ad hypothecam fit, etiam in præiudicium tertij ad cuius fauorem facta esset alia dispositio.
- 38 Conditionis implementum, si non fiat ob eam causam, ob quam impleri debet, non dicitur conditio purificata.
- 39 Debitor, si donet suo creditori, numquam censetur donasse animo compensandi, & debitum extinguendi.
- 40 Clausula, vltra, est inclusiva, & implicatiua præcedentium.
- Dictio, vltra, confirmat, quæ fuerunt inutiliter data, & disposita, num. 40.
- 41 Dictio, vltra, posita in donatione facta à debitore creditori, excludit animus compensandi cum debito.
- 42 Augendi voluntas non debet operare diminutionem.

DECISIO CLXXIV.

Hieronymus Vagnonus de anno 1617. sub die 18. Decembris donauit Monacis Sancti Bernardi annuum censum scutorum 140. percipiendum post ipsius Donatoris obitum, casu quo de illo tempore Monaci Donatarij non possiderent redditus scutorum 800. vt in Summario Monacorum num. 1.

Deinde de Anno 1624. sub die 22. Iunij, idem Vagnonus donauit prædictum censum PP. Bernabiti.

Et demum sub die 28. Octobris eiusdem Anni 1624. ipse Vagnonus in Testamento legauit PP. Bernabitis annuum redditum scutorum 1300. præcepto adiecto, vt renunciant donationi censu eiusdem factæ sub dicta die 22. Iunij, vt in Summario Monacorum num. 6.

Defuncto Vagnono, Monaci Sancti Bernardi per sententiam Nuncij, & successiuè A. C. Meltij obtinuerunt sibi adjudicari dictum censum, donatum vsque de anno 1617. Quam sententiam, causa in Rota introducta, vt validam, & iutam, confirmandam esse hodiè Domini responderunt.

- 1 Validitas deducitur ex reuolutione actorum, ex quibus apparet fuisse seruata, omnia requisita per Caputq. decis. 260. par. 2.

Nec subsistit defectus transportationis actorum, eo quod deficiat Instrumentum, de quo in Summ. n. 5. Quoniam, cū illud Instrumentum fuisset tantum verbaliter, & non citata parte productum, non fuit opus illud transportare, vt respondit Rota decis. 561. n. 1. par. 1. recent. & onus transportationis videbatur incumbere PP. Bernabitis appellantibus.

Minus

Minus obstat defectus citationis, ex co deductus, quod fuerit citatus solus Procurator Generalis, qui non potest comparere pro cœnobijis particularibus, quoniam immo fuisse citatum etiam D. Guidum de Serguidis, qui coram A.C. produxit sententiam de partibus, & citationem cum inhibitione obtinuit, atque opposuit de non integra transportatione actorum coram A.C. apparet in extractu pag. 1.

De iustitia verò constat ex d. Instrumento donationis census factæ Monacis S. Bernardi, quæ cum sit anterior per septem ferè annos donationi factæ PP. Bernabitis iure merito, Monaci & primi Donatarii in consequutione census donati, sunt præferendi PP. Bernabitis posterioribus Donatariis iuxta l. qui potior. l. qui balneum. ff. qui potior. in pign. ha. beantur, Negus. de pign. par. 5. membr. 2. num. 5. Gomez. de contrah. tom. 2. tit. de empt. & vend. num. 20. vers. secundo deducitur, Card. Seraph. decis. 1. 87. num. 1.

Non obstat, quod donatio facta Monacis S. Bernardi esset conditionalis, quatenus scilicet non assequerentur redditum annuum scutorum 800. & quidem sub conditione suspensiva, non resoluitiva, dum substantiæ donationis, adiecta fuit assequio redditus scutorum 800. ante cuius non assequutionis euentum, Donatarii & nullum acquirerebatur ex donatione emolumentum, neque ius, sed in suspensio remanebat donatio, iuxta l. cum tale. §. 1. ff. de condit. & demonstr. Bald. consil. 219. num. 5. lib. 2. Surd. consil. 527. num. 18. Menoch. consil. 388. num. 15. & 27. qui doctè explicat vim istius conditionis suspensivæ. Et propterea pendente hac conditione, cum Monaci Donatarii nullam dicerentur habere actionem, neque ius pro censu donato, & donatio interim esset imperfecta, rectè per secundam donationem factam PP. Bernabitis, & prima illa donatio potuerit reuocari, iuxta tradita per Cephal. conf. 312. num. 104. & seqq. & 134. Menoch. conf. 92. num. 74. & d. conf. 388. num. 24. Milanens. decis. 1. num. 66. & seqq. Quemadmodum si quis donet Titio fundum, & post eius mortem, vel euentum alicuius conditionis & fundum donet Caio, donationem hanc conditionalem factam Caio liberè posse reuocari scripsit Bart. in l. qui Roma. §. Flavius. ff. de verb. oblig. quam opinionem veriorem esse, & communio rem post Menoc. & alios tradit, per Fab. de Anna Iun. conf. 52. num. 5. & seqq.

Quoniam per Dominos responsum fuit, quod, quàmuis ex obligatione conditionali, conditione suspensiva, quæ dicitur imperfecta obligatio, & & nihil ponens in esse, nullatur actio, & pendente conditione habeatur pro non facta, l. grege. ff. de pignori. l. pecuniam. ff. si cert. per. attamen, certum est, ex huiusmodi obligatione & oriri spem consequendi rem obligatam, & debitam in euentum purificationis conditionis, & talis spes purè obligata, & donata censetur, §. ex conditionale, Instit. de verb. oblig. & ibi DD. omnes, & præsertim Non. num. 1. l. spem, C. de donat. Aret. conf. 74. n. 9. vers. sed his non obstantibus, & nu. 10. Simon de Pret. conf. 72. nu. 27. vers. sed inde dicitur donata spes. Laderch. conf. 42. num. 7. Menoch. conf. 388. num. 38. & 39. Lasari. de decim. vendit. cap. 5. num. 5. & propterea huiusmodi obligationem, & contractum conditionalem, & licet imperfectam, respectu executionis, quæ ante conditionis euentum obtineri non potest, esse tamen perfectam ad effectum, ut ab ea recedi non possit, colligitur ex l. necessario. §. si ita res, ff. de peric. & commodo rei vendit. Glos. in l. 1. C. eod. tit. & tradit Bald. ac Salyc. in l. 2. C. quando liceat ab empt. disceder. Alex. conf. 40. num. 2. lib. 5. Cephal. consil. 118. num. 28. Surd. consil. 38. num. 8. & 9. consil. 268. num. 50. Giouagnon. conf. 71. num. 15. lib. 1. Bellon. Iun. conf. 85. num. 23. Et in terminis donationis conditionalis, & quod pendente conditione reuocari non possit, dixit Cuiar. var. resol. lib. 1. c. 14. num. 16. vers. & si responderis, & Rota apud Card. Seraphin. decis. 724. num. 11. Quemadmodum etiam promissio de donando & ob spem, ius futuræ donationis ipsi Donatario quæsitum, nec reuocari, nec viliis conditionibus medio temporis intervallo alterari potest, ut voluit Glos. in l. perfecta verbo. non capit, & ibid. Fulgos. nu. 1. Cyn. in verbo. Glos. fa. quarit, Salyc. in verbo, sed potest saluari, C. de donat. & fuit dictum in Romana Donationis de Castellanis 23. Iunij 1631. coram Reuerendis. D. meo Decano,

Neque ab hac conclusione recedendum videtur ex eo quod Menoch. conf. 388. num. 34. & conf. 92. num. 74. contrarium consulerit, prout, & Cephal. ac Milanens. in locis supra allegatis. Quoniam, vltra quod visum fuit aliquibus, Menochium loqui in conditione potestatiua, ut celsit Rota in Romana de Mazzatostis 23. Iunij 1617. coram Eminentiss. D. Cardin. Verospio, certè parum valida ratione videtur niti opinio Menochij, dum sub num. 40. distinguit inter donationem, & alios contractus, & putat permissum esse Donanti & reuocare donationem conditionalem, quia Donatarius non agit de damno vitando, sed de lucro capiando, & de amittendo dumtaxat beneficio munificentie Donatoris, non esse autem permissum alteri ex contrahentibus testilire, quia agitur de damno alterius, qui iacturam iuris ex causa onerosa quæsitum sentiet, si reuocetur contractus, Quoniam cum per donationem & secundum eius naturam ius transferatur magis irrevocabiliter, quàm ex alio contractu, arg. l. perfecta, C. de donat. l. penult. C. de don. que sub mod. & ex quacunque dispositione conditionali ius quæritur, & spes, ut supra dictum fuit, utique ammissio iuris quæsitum, & radicatum damnum reputatur, Dec. in l. in eo, quod velis num. 1. ff. de reg. iur. Alex. consil. 89. num. 13. & consil. 169. num. 14. lib. 2. Ipseque Donans postquam donauit, ita remanet irretitus hoc contractu, prout alio quocunque, etiam ex titulo oneroso, & proinde non minùs à donatione, quàm ab alio quocunque, contractu conditionali, pœnitentia, & recessus censeri debet prohibitus, cum & æque in donationis reuocatione agatur de damno. Sed, & in casu præfenti cessat difficultas, quia donatio ista sapit causam onerosam, cum Monaci vice versa obligarentur Donanti ad alendum certum numerum Monachorum in Monasterio, prout latius in Instrumento donationis, in quo habetur, vicissim esse obligatos Monachos, & Hieronymum, unde resultat contractus onerosus, & sic neque & aduersatur distinctio Menochij, quatenus subsisteret Cephal. verò conf. 312. & quem sequitur Milan. decis. 1. num. 166. neque obstat videtur, quia consiluit in casu, in quo contrahentes fecerant quædam pacta, & capitula intra certum tempus approbanda, & de nouo facienda, unde in vim huiusmodi reservationis, rectè fuit consultum potuisse d. pacta reuocari, & mutari, cum ex defectu voluntatis essent imperfecta, nec transiissent in contractum absolutum, quod non videtur dicendum in donatione, & contractu conditionali, qui dicitur verus, & perfectus contractus, & in natura sua æquè, ac purus contractus, ad effectum, ut non sit locus pœnitentie, Crauett. conf. 540. num. 6. Decian. conf. 3. num. 15. lib. 1. Laderch. conf. 42. num. 5. expectandusque est euentus conditionis, nec interim priuandus est & donatarius illa spe, & alea, & in qua fuit illi ius quæsitum, & quidem considerabile, & idem Cephal. loquitur, quando reuocatio facta est ex consensu vtriusque contrahentium, & postquam conditio defecit, ut num. 105. & 137. Bart. verò in l. qui Roma. §. Flavius, ff. de verb. oblig. & non applicatur, quia vult posse reuocari donationem factam tertio absenti, & non acceptanti, siquè fuerit a tertio acceptata, negat reuocari posse, ut plene declarando Bart. tradit. Crauett. conf. 19. num. 11. Menoch. consil. 489. nu. 21. atque etiam Fab. de Anna d. conf. 52. num. 6. In proposita autem facti specie Donatio facta fuit Monacis presentibus, & acceptantibus, quibus propterea ius ex tali acceptatione quæsitum tolli minimè potuit, ex supradictis, Vltra quod dicti Bartoli theoricam & quamplures habere contraditores, non esse omninò tutam monuit idem Menoch. conf. 92. num. 75. & consil. 489. num. 20. Galuan. conf. 5. num. 51. vers. sed quoniam.

Quibus positis, & firma manente conclusione, quod donatio facta Monacis pendente conditione reuocari non potuerit, non videbatur opus ingredi disputationem, an donatio conditionalis, & postquam fuit purificata conditio, retrahatur ad diem stipulati contractus, quia si pendente conditione talem firmitatem habuit, ut resisteret cuicunque posteriori donationi, & illam irritaret, donatarii primi quàmuis sub conditione, non egèr retrotractione, ad hoc, ut præferantur posterioribus Donatariis, titulum nullum validum habentibus, quippe, quod, ob spem acquisitæ, & illius respectu.

Et, donatio semper fuit pura, & simplex, quod animaduertendum est esse ad effugiendos amfactus fictionis retrotractu prudenter monuit *Simon de Pret. conf. 72. n. 27. in fin.*

Ceterum, quatenus etiam super retrotractione insistendum esset, putabatur Domini locum esse retrotractioni, quia conditio illa quatenus Monaci de tempore obitus Donatoris non haberent redditus, ascendentes ad summam scutorum 800. annuorum, et est conditio causalis, cum eius eventus penderet a casu, *l. uni, §. fin autem, & ibi DD. ff. de caduc. tollen. Card. Mant. de tacit. lib. 16. tit. 41. nu. 11.* Unde talis conditio, quae hodie est purificata, Monaci enim non sunt assequuti redditum, ut deponunt testes in Summario
26 num. 6. 7. & 8. non est dubium, quod retrotrahitur et ad diem factae donationis, ex vinculis ipsius contractus, ut inquit, *Bald. in rub. extra de summa Trinit. n. 17. Socc. Sen. consil. 41. num. 1. lib. 4. late Paris. consil. 11. nu. 70. & seqq. lib. 1. Negus. de pign. 2. memb. 5. par. principal. num. 10. & seqq. Card. Mant. de tacit. lib. 14. tit. 46. num. 1. & seqq. Laderch. consil. 42. num. 4. Rimin. lun. conf. 529. num. 50. Menoch. consil. 851. num. 38. & fuit dictum in Romana de Mazzatostis 22. Iunij 1626. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & consequenter stante, huiusmodi retrotractione, donatio anterior facta Monaci S. Bernardi ab initio in vim retrotractionis pura praeuallet omnino donationi posteriori facta PP. Bernabitis, ut supra fuit deductum.*

Quod eo facilius admittendum videtur, quia in donatione facta Monacis adest clausula, ex tunc prout ex tunc, quae tempus futurum retrahit ad praeteritum, atque ad initium actus, *Alex. consil. 111. num. 25. lib. 6. Negus. de pign. 2. memb. 2. par. num. 5. Ceph. consil. 153. num. 21. Cened. singular. 14. num. 1.*

Non obstat, quod dominium census, quod ob pendentiam conditionis in Monacos praedictos Donatarios translatum non fuerat, PP. Bernabitis pure per secundam donationem, & realem traditionem fuerat acquisitum, & hinc duo sequantur effectus, Primo, quod impeditur retrotractio, et quae non fit in praedictum iuris, tertio, quod ex trad. per *Surd. conf. 382. num. 79. Costa de retrotract. c. 8. cas. 2. num. 10. & 29. 11. neq. etiam fit inquam retrotractio, quoad dominium, ut notant DD. in l. quoties, C. de rei vendic. Marcabrun. ab Anguill. consil. 105. num. 18. Costa de retrotract. d. c. 8. cas. 19. num. 1.* Secundo, quod ex duobus habentibus et causam ab eodem Domino melior sit conditio eius, qui per traditionem rem recepit, prout sunt Bernabitis, quam alterius, licet in titulo praevenerit, ut sunt Monaci S. Bernardi, iuxta dispositionem *l. quoties, C. de rei vendic. Tiraquell. de constit. par. 1. num. 21. Cabal. consil. 2. num. 1. lib. 2.*

Quoniam quoad retrotractionem in praedictum iuris, tertio, quod si, quicquid sit respectu dominij ad effectum consequendi fructus pro tempore praeterito, pendentis conditionis, decursos, circa quod aequitas non patitur, ut fiat retrotractio, et et grauetur tertius possessor pro medio illo tempore suae possessionis, in quibus terminis loquuntur *Marcabrun. ab Anguill. d. consil. 105. num. 18. Costa d. cas. 19. nu. 19. & ita videtur procedere deducta in Romana de Mazzatostis 22. Iunij 1626. coram Reuerendissimo D. meo Decano, certe ad effectum, ut primus donatarius post purificatam conditionem, tanquam Dominus sit praefendus secundo Donatario, in consecutione rei donatae, nulla videtur repugnare aequitas, quod fiat retrotractio dominij, stante clausula, et ex tunc, prout ex tunc, quae retrahit futurum ad praeteritum, ut supra dictum est, & operatur, ut fiat et retrotractio etiam in casibus, qui de sui natura non retrotraherentur, ut animaduertit, *Card. Mant. de tacit. lib. 14. tit. 46. num. 23. Marcabrun. ab Anguill. consil. 105. num. 16.**

Quod vero ad dispositionem et quoties, C. de rei vendic. non obstat Monacis S. Bernardi, quia in vim clausulae, constituti, quamvis conditionalis iunctae clausulae, ex tunc, prout ex tunc, Instrumento donationis Monachorum inserti cesset in ipsos translata possessio, ac dominium usque ab initio contractus donationis, non secus, ac si eisdem res ipsae

35 verè actualiter, ac realiter tradita fuisset, & sic merito et ipsi sunt praefendi Bernabitis, qui, & in titulo, & in traditione rei dicuntur posteriores, ad tradita per *Oldrad. consil. 592. Pauli Rubei. Decis.*

num. 3. & conf. 139. num. 4. & seqq. Rimin. lun. 592. n. 20. & conf. 529. num. 36. & 39. Surd. consil. 221. num. 55. Gratian. discept. forens. cap. 172. num. 18. Aldobrand. consil. num. 2. lib. 2. Costa de retrotract. c. 10. num. 8. & 9. bene. Franch. decis. 213. num. 1. Cabal. consil. 2. num. 2. lib. 2. vbi post Tiraquell. ait hanc esse conclusionem adeo communem, ut vix contradicteorem habeat.

Vel in omnem casum indubitati Iuris est, retrotractio nem et omnino fieri respectu hypothecae, quae rei primo loco donatae, cum sit omnino annexa, rem ipsam sequitur in quemcumque possessorem illa transeat, & post purificatam conditionem emergit tanquam anterior, & praeuallet cuicumque posteriori hypothecae, & sic quoad hypothecam sit retrotractio etiam in praedictum tertij, ad et cuius favorem medio tempore fuisset facta alia donatio, vel dispositio, iuxta *l. si balneum, & ibi Glos. in verbo conveniens, Castren. num. 1. ff. qui potior. in pign. hab. Paris. consil. 11. num. 83. & seqq. lib. 1. Gabr. consil. 141. num. 8. lib. 1. Cardin. Mant. de tacit. lib. 11. tit. 23. num. 29. & hanc sententiam primo Rota amplexa fuit apud Mohedan. decis. 1. nu. 1. de pigno. & deinde plenius firmavit in Romana de Mazzatostis 23. Iunij 1617. coram Eminentiissimo D. Cardin. Verospio, et in eadem causa sub die 27. Iunij 1622 coram bon. mem. Patriarca Manzanedo, et demum sub die 22. Iunij 1626. coram Reuerendiss. D. meo Decano, vbi reprobatur *Gionagn. consil. 35. num. 30. & conf. 98. num. 11. lib. 1. & alij contrarium sentientes.**

Non obstat, quod cessare debeat retrotractio, eo quia, nedum non fuit purificata conditio illa, quatenus Monaci non haberent redditus annuorum scutorum 800. sed omnino defecerint, dum ipse Hieronymus Donator sub dicta conditione, postea donavit pure eisdem Monacis alium censum scut. 150. vel saltem hinc desumatur argumentum, quod donator voluerit, hanc secundam donationem compensari cum prima, & ab onere dictae prioris obligationis, factae in supplementum annui redditus scutorum 800. semet eximere, & liberare.

Quoniam placuit responsio, quod, cum ex pluribus appareat, Hieronymum donatorem non fecisse secundam donationem ad effectum extinguendi, aut perimendi conditionem argumenti redditus ad scuta 800. defecta dici non potest illa conditio, quemadmodum si implementum
38 et conditionis non fiat ob eam causam, ob quam impleri debuit, non dicitur conditio purificata, *l. 2. in fin. ff. de col. dit. & demonstrat. Cardin. Mant. de tacit. lib. 14. tit. 42. num. 18.*

Non fuisse autem secundam donationem per Hieronymum donatorem factam animo extinguendi conditionem, & compensandi cum prima donatione census, qui deinde fuit in PP. Bernabitis translatus, Domini desumebant. Tum ex eo, quod secundam hanc donationem fecit per viam simplicis, ac purae donationis inter vivos, unde bene
39 intrat regula, quod si et debitor donet suo creditori, numquam censetur donasse animo compensandi, & debitum extinguendi, *l. etiam, §. si debito, & l. si verò, ff. de bon. qua liber. Alexand. consil. 12. num. 5. lib. 2. Soccin. sen. consil. 93. num. 21. lib. 1. Menoch. praesumpt. 142. num. 2. lib. 3.* Tum quia donator in Instrumento secundae huius donationis, asseruit, se donare censum scutorum 150. ultra alios redditus, ac census iam per ipsum Monacis donatos, ut in Summario num. 5. quae dictio, ultra, et cum sit inclusiva, & impletiva praecedentium, operatur, ut in hac secunda donatione, omne id includatur, quod in prima fuerat comprehensum, *l. si ultra, C. de fideiuss. Rebuff. in l. si quis sic dixerit, versic. Idem in dictione vltra, ff. de verb. signific. Ceph. consil. 157. num. 11. Menoch. praesumpt. 145. num. 4. lib. 4. Surd. decis. 285. num. 9. & 12. vbi, quod confirmat quae fuerant inutiliter data, & disposita, & consil. 571. num. 1. Gionagnon. consil. 43. num. 18. lib. 1. Cened. singular. 40. num. 1. Et
41 quod per hanc dictionem et excludatur animus compensandi cum priori debito, consuluit *Fusar. consil. 7. num. 12.* Tum demum quia donator in Testamento, post dictam secundam donationem, condito, legavit PP. Bernabitis summam annuorum scutorum 1300. praeepto adiecto,*

ut renunciarent donationi census ipsidem factæ, etiam prius in fauorem Monachorum emanatæ, ut in Summario Monachorum numer. 4. signum, quod Testator voluit donationem census, factam Monacis, subsistere, & effectum habere, non obstante donatione facta PP. Bernabius, quam intellexit esse resolutam, indequæ excluditur præsumptio, quod Testator voluerit primam donationem cum altera compensari, è contra verò idem testator in eodem Testamento, pluries asseruit, & professus est, se velle augere introitus Monachorum ultra scuta annua mille, ut deponunt Testes in Summario num. 2. & 3. vnde congruit illi enixæ voluntati præsumptio, quod per secundam donationem non voluerit reuocare primam census donationem, ne voluntas præaugendi operetur diminutionem, contra leg. si à milite, §. 1. ff. de militar. testamento, l. legata inuiciliter, ff. de leg. 1. l. cum tale, ff. de condit. & demonstr. præsertim quia cum scutis 600. assignatis pro erectione Monasterij, iungendo utramquæ donationem, nempe primam scutorum 140. & secundam scutorum 150. conflatur fere summa scutorum mille, ad quam augere velle redditus Monachorum declarauit Testator.

Et ita utraqûe parte informante resolutum fuit.

R. P. D. DVNOZETTO.

Verulana Fideicommissi.

Die Veneris 28. Ianuarij 1633.

ARGVMENTVM.

Identitas bonorum qualiter probetur. Demonstrationes, quæ non concludant identitatem bonorum. Confusio bonorum, ex cuius facto accidit, tenetur bonorum identitatem probare.

S V M M A R I V M.

- 1 Identitas bonorum, ut probetur, sufficiunt duæ tantum demonstrationes.
- 2 Demonstrationes non concludunt identitatem certorum bonorum, si alijs bonis conueniant, & num. 3.
- 4 Bonorum confusione stante, concludens debet esse probatio identitatis.
Demonstrationes æquiuocæ, non, sufficiunt ad probandum identitatem bonorum, num. 4.
- 5 Bonorum confusio ex cuius facto processit, ei incumbit onus probandi antiqua confinia.
- 6 Auctoris dolus, non debet extendi ad successores.

DECISIO CLXXV.

Ioannes de Amatis vigore fideicommissi q. Bartholomæi eius aui paterni ex *remed. leg. final. C. de edit. Diu. Adrian. collen.* fauorabilem à D. de Rosis obtinuit sententiam, per quam ei concessa fuit immissio in possessionem Tenutæ, nuncupatæ, il Colle Mausoleo per DD. de Philonardis tertios possessores detentæ. Causa postmodum in gradu appellationis ad Rotam deuoluta, mihiqûe commissâ; Dubitavi, an dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda.

Pro infirmatione pro parte DD. de Philonardis plura allegabantur, & præcipuè ultra nullitatem ex defectu citationis, dicebatur sententiam esse iniustam.

Primò, quia non fuit probata identitas bonorum.

Secundò, quia erant prius faciendæ detractiones, quæ

Prospero filio fideicommittentis, & auctori DD. de Philonardis competebant.

Tertiò, ex quo prædictus Ioannes, uti hærese eiusdem, Prosperi venditoris bonorum controuersorum, non potuit alienationem per eum factam ad fauorem prædictorum de Philonardis impugnare, cum vires hereditatis suppetant.

Verùm DD. omisis alijs solummodò institerunt super identitate bonorum, de qua minimè constare responderunt; Ea moti ratione, quia licet ad illam probandam præ plures concurrant demonstrationes, quarum duæ tantum regulariter sufficiunt, iuxta theoricam, *Bart. in l. demonstratio falsa, num. 14. & seq. ff. de condit. & demonstrat. Crauet. consil. 112. num. 3. Surd. consil. 44. num. 20. Rota coram Gregor. XV. decis. 575. num. 4. cum seq.* Tamen, cum prædictæ demonstrationes præter etiam alijs bonis in eadem tenuta sitis conueniant, non concludunt, identitatem, quæ plenè probari debet, *decis. 295. numer. 8. & seq. parte 1. recent. Crauet. consil. 293. numer. 7. Rota in Nucerna prædij 25. Iunij 1618. coram bon. mem. Sacrato, & in Ariminen. fideicommissi 20. Iunij 1622. coram bon. mem. Buratto.*

Maxime, cum in præsentī casu contraria concurrat præsumptio ex eo desumpta, quod testes pro parte Ioannis examinati, vno ore concludunt, fideicommittentem in dicta tenuta Mausolei, vnicum tantum prædium possedisse, & tamen ex depositionibus eorundem testium ex inventario, & ex confinibus specificatis in eadem sententia, de qua agitur constat, Ioannem vnum prædium in eadem Tenuta possidere; vnde nisi doceat de titulo suæ possessionis, præter semper contra eum militat præsumptio, quod d. prædium sit illud idem, quod à fideicommittente possidebatur, *Bald. consil. 89. num. 4. lib. 1. Peregr. de fid. art. 44. num. 22. & consil. 48. num. 2. & 13. lib. 1. Nat. consil. 235. nu. 17. Rot. par. 2 recent. decis. 131. sub num. 5. Maresc. var. resolu. lib. 1. c. 12. num. 36. & 49.*

Quæ omnia eò fortius visa fuerunt in præsentī casu procedere, quia prædium super quo fuit data immissio, non reperitur distinctum, & separatum ab alijs, prout à Ioanne non controuertitur, sed illud fuisse confusum, & incorporatum cum alijs prædijs; Vnde hac stante præ confusione, concludens debet esse probatio identitatis, nec prædictæ demonstrationes uti æquiuocæ, sufficiunt, *Crauet. d. consil. 293. num. 7. Maresc. var. resolu. lib. 1. cap. 12. num. 22. & melius num. 32. & 33. Rot. d. decis. 295. num. 8. & 9. par. 1. recent.*

Nec obstat replicatio, quod confusio præ processerit facto DD. de Philonardis emptorum, quo casu eis incumbit onus antiqua confinia probandi, nisi immissionem pati velint in totum corpus bonorum, iuxta opinionem Angel. in l. si in rem. num. 4. ff. de rei vend. Fusar. de subst. q. 618. num. 49. Adde. ad Greg. decis. 575. num. 11. in fine, Rot. in Bononieu. fideicommissi de Desiderijs 7. Maij 1629. coram R. P. D. meo Merlino.

Etenim placuit responsio, quod, cum confusio primæ fuerit facta à Prospero prædicti Ioannis patre, qui plura bona emit, & simul incorporauit, illaque postea sic incorporata vendidit Philonardis, confusio prædicta non potest dd. Philonardis præiudicium asserre. Et ratio est, quia pœna, quæ per confusionem irrogatur, fundatur in dolo, vel præsumpta culpa eius, qui malitiosè confinia mutauit.

Qui præter quidē dolus, licet cadere potuerit in Prosperum emptorem dd. bonorum, non tamen extendi potest in Philonardos successores, qui propterea ad d. confinium indicationem non tenentur, *Alber. in d. l. si in rem. num. 5. in fin. ff. de rei vendic. Angel. loco supracit. num. 4. Rot. in Tudertina fideicommissi 16. Iunij 1608. coram bon. mem. Manzanedo, & in Romana de Spinosis 10. Maij 1625. coram R. P. D. Pirouano.*

Et ita utraqûe &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Faentina, seu Casenaten fideicommissi.

Die Luna 14. Februarij 1633.

ARGVMENTVM.

Agitur de materia euictionis, scilicet, quando testator promisit de euictione, an eius hæres ad hoc etiam teneatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Actiones tam actiue, quam passiue transeunt in, & contra hæreses.
- 2 De euictione, quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.
- 3 Testator, quando de euictione tenetur, tunc non solum eius hæres etiam ad hoc tenetur, sed pariter hæres hæres.
- 4 Probatio maior dari non potest, quam propria confessio.
- 5 Promissio alicuius, quando suffragetur omnibus interesse habentibus.
- 6 Dos, quando incipit à traditione, non autem à promissione, si non constet de dolo, aut mala fide, dans non tenetur de euictione.
- 7 Euictio, quando est promissa expresse, tunc sufficit, ad hoc, ut promittens obligetur.
- 8 Euictio, quando euenit ex natura rei, non venit in generali promissione de euictione.
- 9 Limita, nisi verba promissionis sint vniuersalia, & prægnantia.

DECISIO CLXXVI.

Iulia de Balneo in testamento sub quo decessit, instituit hæredem Ioann. Paulum eius filium, cui sine filiis decedenti pro medietate, substituit Lauram filiam, ac pro altera Conuentum S. Dominici de Casena: Nupsit deinde Laura Ioanni Masino, cui Ioannes de Naldis pater dedit in dotem Prædium, de quo agitur, d. fideicommissio Iulie subiectum, quod tamen liberum esse, ac defendere, & disbrigare ab omni onere promisit.

Obijt Ioann. Paulus sine filiis, obijt, etiam Ioannes de Naldis, hærede instituto Alexandro fratre: Quare, cum Conuentus prætenderet fuisse purificatum fideicommissum ad sui fauorem, egit pro vindicatione medietatis dicti Prædij contra dd. Lauram, & Masinum eius maritum, qui litem deinde intimarunt Horatio de Naldis hæredi Alexandri fratris, & hæresis dicti Ioannis, qui de euictione promiserat, qui Horatius lite in se suscepta, cum dd. fratribus concordauit, cessionemque iurium ad ipsos spectantium super dicto fideicommissio reportauit. Vita functo Horatio, Franciscus, & Alexander eius filij, & hæredes pulsati ad reddendam rationem de bonis Lauræ administratis per d. Horatium, sulti hac cessione Conuentus, exceperunt de d. fideicommissio prætendentes illius vigore medietatem d. Prædij ad ipsos spectare, & sic non teneri de illa reddere rationem. Quapropter proposito dubio, An constet de fideicommissio dictæ Iulie, quod eis suffragetur. Censuerunt DD. constare de fideicommissio, sed tamen eis non suffragari.

De fideicommissio siquidem non potest dubitari, nam de eo constat ex publico instrumento, in quo dict. Conuentus post obitum Ioannis filij testatricis sine filiis legitur substitutus in medietate prædij, de quo agitur, & hoc utraq; pars etiam videbatur admittere. Difficultas igitur reducebatur ad aliam partem dubij, nempe ad releuam d. fideicommissi, de qua, ut dixi, DD. dixerunt non constare ad fauorem dd. Cessionariorum.

- Nam cum Ioannes de Naldis pater Lauræ promiserit de euictione huius prædij, sequitur quod filij Horatij eius ut supra hæreses de tali euictione teneantur, cum t actiones tam actiue, quam passiue transeant in, & contra hæreses, ut tot tit. C. ut est. ab hæred. & cont. hæred. & sic ipsi agentibus ex dict. iure cello ad hoc prædium, & obitit huiusmodi obligatio eorum authorum ex reg. *Quem t de euict. tenet actio*, eundem agentem repellit exceptio *l. vindicantem. ff. de except. Surd. consil. 15. num. 3. & consil. 70. num. 16. Socc. lun. consil. 128. num. 11. lib. 1. & fuit dictum in una Maceraten. cessionis 17. Marty præteriti coram R.P.D. meo Merlino*: Quæ quidem conclusio locum t habet non solum in primo herede, sed etiam in herede hæresis *Barfi dec. Bonon. decis. 64. num. 50. Margil. de euict. q. 112. num. 3. Fasar. q. 57. num. 5.*

Non obstat, quod non probetur Horatium esse hæredem Ioannis, ex quo non probatur Alexandrum ex cuius persona venit Horatius fuisse dicti Ioannis hæredem, quia ultra confessionem, de qua in transactione, in qua ipse se talem fatetur, datur etiam in Summario alia confessio eiusdem Horatij, se pariter hæredem Ioannis asserentis, ex quibus duplicatis confessionibus resultat sufficiens probatio, quod sit hæres cum t nulla maior detur probatio confessione, *l. cum te, C. de transact. capitul. per tuas, de probat. capit. si cautio, de fid. instr. Rota coram Gregorio XV. decis. 143. num. 3. & decis. 98. num. 2. par. 2. recent.*

Nec obstat, quod bona Ioannis fuerint confiscata de anno 1533. & de anno 1543. dict. Alexander emerit bona à Fisco, ex quo inferitur ipsum Alexandrum fuisse successorem in bonis Ioannis vigore acquisitionis bonorum à Fisco, non autem titulo hereditario: Quia cum testamentum Ioannis in quo instituitur hæres Alexander, fuerit factum de anno 1549. & sic post dictam confiscationem, non implicat dictum Alexandrum fuisse d. Ioannis hæredem.

- Minus obstat, quod euictio fuerit promissa Ioanni Masino marito Lauræ, non autem ipsi Lauræ, ideoque talem promissionem hæredibus Lauræ non suffragari: Quia t cum d. promissio habeat clausulam, pro quibus &c. & obligatio sit in forma Cameræ, in qua Notarius stipulatus fuit pro omnibus interesse habentibus, ea suffragatur, *Gratian. consil. 12. num. 7. volum. 1. & fuit dictum in causa Rom. fid. 28. Ianuarij 1577. coram Robusterio, & apud Zaccch. decis. 97. num. 1.* Et propterea cum dicta stipulatio Lauram etiam implicite afficiat, illi etiam dict. promissio fauet, & eius hæredibus.

- Nec releuat, quod quando t dos incipit à traditione non autem à promissione si non constet de dolo aut mala fide, dans non tenetur de euictione, *l. final. C. de iur. dot.* Quia cum in hoc casu adsit expressa promissio de euictione, non est opus aggredi hanc questionem, cum sufficiat dicere euictionem t fuisse expresse promissam, & propterea promittentem ligare ad *tex. in cap. qualiter de pact.*

- Demum non obstat, quod euictio in causa fideicommissi si quàm proueniens ex natura t rei non veniat generali promissione euictionis, *Rot. decis. 152. num. 4. & decis. 211. num. 5. par. 2. diuers.* Quia quando verba promissionis sunt vniuersalia, & prægnantia, qualia sunt ista (promisit esse liberum, & defendere, liberare, & disbrigare ab omni onere, &c.) t comprehenditur etiam casus euictionis prouenientis ex fideicommissio, ut in iisdem decisionibus admittitur cum ibi alleg.

Et ita utraq; &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Cæsaraugustana Cathedralitatis.

Die Lune 14. Februarij 1633.

A R G V M E N T V M.

Remissoria in causa prophana, vt concedatur, quid sufficiat. Articuli, quando nō sint admittendi. Et afferuntur nonnulla signa ex quibus probatur, quod aliqua Ecclesia sit Cathedralis. Traditiones à maioribus confirmatæ sunt irrefragabiles, & in Ecclesijs particularibus suam habent auctoritatem, vt in iure obtinent consuetudines, moribus vtentium receptæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria in causa prophana, vt concedatur, non requiritur releuantia omnium articulorum, cum vnus releuantia sufficiat.
- 2 Remissoria in causa prophana, quando conceditur non requiritur sumus probationis.
- 3 Remissoria non denegatur propter presumptionem solum calumniæ.
- 4 Articuli non sunt admittendi, quorum probationes non concluderent ad victoriam causæ.
- 5 Festum Dedicationis Ecclesiæ in Ecclesia Cathedrali celebratur.
- 6 Decimas exigendi facultas in toto Territorio spectat ad Ecclesiam Cathedralē.
- 7 Sacramentorum omnium indistincta administratio pertinet ad Ecclesiam Cathedralē.
- 8 Observatio traditionum Ecclesiasticorum Sacrorum Canonum, ac SS. Patrum sententijs, & auctoritatibus, quanta sit.
- 9 Traditiones à maioribus confirmatæ sunt irrefragabiles.
- 10 Traditiones in Ecclesijs particularibus suam habent auctoritatem, vt in iure obtinent consuetudines, moribus vtentium receptæ.

D E C I S I O C L X X V I I.

Cum pro parte Capituli Ecclesiæ Cæsaraugustanæ pe-
teretur remissoria super articulis continentibus actus,
gesta, priuilegia, concessionem, enunciativas, ritus, & cere-
monias, denotantia illius maiorem, & prærogatiuam: die
21. Iunij superioris anni * proposui dubium: An super hu-
iusmodi articulis danda esset remissoria. Et Domini ex ra-
tionibus tunc deductis, negatiue responderunt. Verum pro-
posita sapius causa super iisdem, nonnulla videbantur sua-
dere concessionem remissoriæ: videlicet qualitas ꝑ causæ
que cum sit prophana, non exigit releuantiam omnium ar-
ticulorum: cum vnus, vel alterius articuli releuantia suffi-
ciat. Minusque requirit sumum ꝑ probationis: sed conce-
di, & expediri consuevit, etiam si probationes alterius par-
tis contrarium concludant: ea ratione, quod probatio pro-

bationem non excludit. Attento præsertim, quod causa
coram me vertatur in tertia instantia, quodque per solus
3 ꝑ calumniæ presumptionem remissoria in hoc Tribunali
non soleat denegari.

Aliqui verò ex Dominis considerabant, quod quamuis
contenta in huiusmodi articulis tenderent ad eludendum
pleraque adminicula, adducta pro parte Ecclesiæ B. Mariæ
de Pillariattamen Decisio Reuerendissimi Domini Deca-
ni, * super qua emanarunt sententiæ, videtur sustineri posse
ex alijs probationibus diuersis, à materia articulata. Ideo-
4 que ꝑ ne admitterentur articuli quorum probationes non
concluderent ad victoriam causæ, leg. ad probationem, C.
de probat. l. 1. ff. de inoffic. testam. cap. cum contingat, ubi
gloss. & Bald. numer. 1. de offic. deleg. Old. consilio 316.
num. 1.

Fuit hodie resolutum, vt circumscriptis pro nunc pro-
bationibus Ecclesiæ Beatæ Mariæ, quoad contenta in ar-
ticulis datis, iterum suscipiatur disputatio super negotio
principali.

Quamuis enim sublati Codice Moralium Sancti Gre-
gorij: denominatione Aula Valerianæ, in memoriam resi-
dentia Valerij Episcopi Cæsaraugustani ædificatæ: ac in-
scriptione apposita sub lapideo signo Agni gerentis vexil-
lum: necnon existentia Capellani Maioris, & Campanæ,
quam vocant interdicti, de quibus in dictis articulis, vi-
deantur corruere pleraque adminicula in decisione Re-
uerendissimi Domini Decani, ex præmissis congesta ad
firmandum, quod Ecclesia B. Mariæ antiquitus fuerit Ca-
thedralis. Nihilominus ex alijs, quæ in dictis articulis non
continentur, super sunt adhuc argumenta: quibus idem sta-
tus Cathedralitatis prætenditur posse probari: nimirum an-
tiqua traditio, tam Historicorum, quam aliorum Scripto-
rum narrationibus, ac testimonij comprobata: scriptura
extra Codicem Moralium considerata: simplex dicti Agni
signum, circumscripta illius inscriptione, consideratum:
enunciatiuæ in literis Apostolicis, maxime Gelasij Secun-
di, simul cum literis Petr. Librani Episcopi, ac sententijs an-
tiquis contentæ: consuetudo inueterata celebrandi Festum
5 ꝑ Dedicationis Ecclesiæ B. Mariæ ipso eodem die, quo De-
dicatio Ecclesiæ Cathedralis celebratur: facultas exigendi
6 ꝑ Decimas in Territorio Cæsaraugustano: mutua in sepe-
liendis vtriusque Ecclesiæ Canonicis officia: omnium Sa-
cramentorum, prout in Cathedrali ꝑ indistincta administra-
tio: ac denique prærogatiuarum, & præminentiarum in
processionibus, & sessionibus æqualitas: quæ omnia etiam
7 testibus iudicialiter examinatis fuerunt comprobata.

Ex his igitur videbitur, an sufficienter firmari possit
quod de traditione dictæ antiquæ Cathedralitatis Eccle-
siæ Beatæ Mariæ, quasi per manus accepta, referunt vltra
50. auctores, non modo Hispani, sed etiam aliarum natio-
num Historici, cumulari in dicta decisione Reuerendissimi
Domini Decani: quod scilicet ab aduentu Sancti Iacobi
Apostoli, & miraculosa Beatæ Mariæ, quam ipse meruit
apparitione sumptis initium. Et an huic traditioni dese-
rendum esse suadeat constans de ea Ecclesia in Hispanijs
8 professio: tunc in casu proposito ꝑ applicari possint, quæ de
observatione traditionum Ecclesiasticorum Sacrorum
Canonum, ac SS. Patrum sententijs, & auctoritatibus, vt
Sancti Augustini in Epistola ad Ianuarium, relata, in cap.
Catholica, ubi gloss. 11. distin. Sancti Hieronymi ad Lucie-
nam, relata in cap. vtinam, distin. 76. Nicolai Magni Pon-
tif. in cap. ridiculum, 12. distin. & aliorum quos cumulat
Gregor. Tholos. in repub. lib. 12. cap. 9. sub num. 4. ex Basilio
9 Magno docens, traditiones ꝑ à maioribus confirmatas, esse
irrefragabiles. Quas etiam in Ecclesijs particularibus suam
10 habere ꝑ auctoritatem, vt in iure obtinent consuetudines,
moribus vtentium receptæ, tradit Azor. Institut. Moral.
lib. 8. cap. 4. quæst. 4. & in terminis Pater Murilio lib. de
hac Ecclesia, latè prosequitur in materia capitulo 1. 2. 3.
& 5.

Quod si ex præmissis forte resultaret sufficiens probatio
Cathedralitatis dictæ Ecclesiæ, à Diuo Apostolo instru-
ctæ, quo tempore Christianis in vno eodemque loco, vel
ciuitate, neq. amplas, neq. plures Ecclesias habere permisi-
erat

erat inde facilius quoque capi poterit resolutio: Quod præsumptio primordialis ac originariæ Cathedralitatis Ecclesiæ Sancti Saluatoris, usque ab initio referri debeat ad initium illorum temporum, quæ subsequuta fuerunt statum Cathedralitatis alterius Ecclesiæ: quodque Ecclesiæ S. Saluatoris, eorundem posteriorum temporum respectu, conueniat antiquitas, de qua in denominationibus antonomasticis, & alijs in dicta decisione Reuerendissimi Domini Decani latè deductis.

Et ita utraq; &c.

* Et decisio 142. supra in hac eadem parte.

* Id est sub die 1. Martij 1630. & est decisio 353. part. 5. recent.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Cafalis de Cavalierijs.

Die Lunæ 14. Februarij 1633.

ARGUMENTVM.

Dispositio captatoria, an valeat, & quæ dicatur.

SUMMARY.

- 1 Sententia transitum facit in rem iudicatam, ob non interpositam appellationem intra tempus præfixum.
- 2 Restitutioni in integrum non est locus, quando clara est validitas, & iustitia sententiæ.
- 3 Sententiæ validitas redditur clara, ex reuolutione actorum.
- 4 Dispositio captatoria est à iure improbata.
- 5 Dispositio, quando dicatur captatoria.
- 6 Dispositio, si recipiat conseruationem agnationis, idèò tanquam facta ad bonum finem, & effectum, non censetur captatoria.
- 7 Ruin. in consil. 20. num. 10. & seqq. lib. 2. declaratur.
- 8 Bonus finis, & effectus non suffragatur ad sustinendum actum à iure improbatum.
- 9 Captatoria voluntas, nec ad fauorem piæ causæ sustinetur.
- 10 Bart. opinio rejicitur.
- 11 Text. in capit. cum tibi de testament. declaratur, & num. 12.

DECISIO CLXXVIII.

Vltimum fuit Dominis constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum. Ratio primi dicti fuit, quia cum sententia lata fuerit sub die 17. Septembris, Appellatio autem fuerit interposita sub 12. Octobris, euidenter constat dictam appellationem non fuisse interpositam intra legitima tempora, nempe intra decem dies, & consequenter dictam sententiam transitum fecisse in iudicatum *Auth. hodie, C. de appellat. cap. quoad consultatorem, de re iudic.* Ratio autem secundi dicti fuit, quia cum clara sit validitas, & iustitia eiusdem sententiæ non est locus restitutioni in integrum. *Rot. decis. 1. de restit. in integr. decis. 132. num. 1. par. 1. recent. & decis. 134. num. 1. post 2. volumen consil. Farinac. & Add. ad decis. 459. sub num. 11. san. mem. Gregorij.* Validitas tamen quidem redditur clara ex reuolutione actorum, iuxta vulgatam decis. 260. par. 2. apud *Verall.* Iustitia quoque est euidenter ex decis. in hac causa facta coram me sub die 25. Iunij superioris anni, * in qua

fuit conclusum Octauio denegandam esse immiſſionem vigore substitutionis olim factæ per Bernardinum in suo testamento cum dicta dispositio Bernardi ad fauorem filiorum Domitij concepta sub conditione quatenus Domitius similem substitutionem faceret ad fauorem filiorum ipsius Bernardi, fuerit tamen captatoria, idèòque à iure improbata ex latè deductis in eadem decis. quibus addi possunt *Castill. quotid. controuersiur. par. 2. cap. 6. num. 3. & 4. vbi contra Castren. in l. captatoria, ff. de legat. 1. & infinitos illius Affeclas, quos ipse Castill. enumerat ad finem, latè defendit solam dispositionem, de qua in casu isto, tamen dici propriè captatoriam, exclusis eis quæ in alienæ voluntatis arbitrium, vt alterius mentis secretum conferuntur, quas non esse captatorias pluribus prosequitur, cuius etiam opinionis fuit Ant. Faber de errorib. Pragmaticorū par. 3. decad. 51. error. ad med. 4. versic. Atq; in eo primum, & error. 5.*

Nec obstat, quod dicta dispositio respiceret conseruationem bonorum in agnatione; tamen Idèòque tanquam ad bonum finem, & effectum facta, non censetur captatoria, vt in puncto tenuit *Ruin. consil. 20. num. 10. 11. & 12.* Quia vel opinio ista *Ruin.* non est tuta, cum in contrarium expresse vergeat dispositio iuris, & communis Doctorum opinio; tamen Vel intelligenda est, vt possit procedere, vbi quis per viam liberè dispositionis, ac per modum consilij inuitat; non autem, quando, per viam expresse conditionis coarctat, ac elicit alterius dispositionem, sibi, vel suis fauorabilem, vt ponderatum fuit in dicta decisione. Bonus enim tamen finis, & effectus non suffragatur ad sustinendum actum à iure improbatum, prout in his terminis constat quamplurimè tenuisse captatoriam voluntatem, neque tamen etiam ad fauorem piæ causæ sustineri. *Bald. in l. captatorias, num. 2. & 7. C. de milit. testam. cum alijs quos enumerat Tiraquell. de Priuileg. piæ causæ. priuileg. 64. versic. Contrarium,* quibus addi possunt *Castill. controuersiur. par. 2. c. 5. num. 7. & Ant. Faber de error. Pragmatic. par. 3. decad. 5. d. error. 4. ante medium, versic. sicut, & fauore.*

10 Nec obstat videtur contraria opinio Bartoli, tamen quem sequitur in *d. l. captatoria, num. 2. versic. vel quia etiam, ff. de leg. 1. & alij latius enumerati per eundem Tiraquell. de Priuileg. piæ causæ, d. Priuileg. 64. in princ.* Quia Bart. fundat sententiam suam in text. cap. cum tibi, de testam. in cuius intellectu hallucinatum fuisse Bartolum, reprobata eiusdem Bartoli opinione aperte proficitur *Bald. in d. l. captatorias, d. num. 2. & 7. C. de milit. testam. ea demum ratio*

11 ne, tamen quia text. in d. cap. cum tibi, loquitur de commissione distributoria, non autem de voluntate dispositoria, ita ut ad captatoriam dispositionem nullatenus trahi possit *Castill. & Faber locis præcitatis,* à cuius quidem tamen Textus congrua interpretatione articuli istius admodum obscuri resolutionem pendere facetur ipsemet *Tiraquell. d. Priuileg. 64. in fin.*

Et ita conclusum vnica tantum parte informante, &c.

* Habes hanc decisionem infra prout in Indice posito in fine decisio num.

R. P. D. GHISILERO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Lunæ 14. Februarij 1633.

ARGUMENTVM.

Testator ex quibus præsumatur vocasse etiã fœminas ad fideicommissum. Monasterium ex persona professi succedere volens ad bona fideicommissio subiecta, quando excludatur. Monasterium non habetur loco filij veri, sed ficti.

Aa 3 S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæredum, & successorum sanguinis appellatione veniunt omnes in infinitum.
- 2 Hæredis nomen non minus fœminis conuenit, quàm masculis.
Hæredis nomen est commune, tam maribus, quàm fœminis, num. 2.
- 3 Clausula, si sine filiis, potest etiam adaptari fœminis.
- 4 Neptis ex filio facit deficere conditionem, si sine filiis &c.
- 5 Masculinum concipit fœmininum in ultimis voluntatibus, dummodò non sit habita ratio conseruandæ agnationis, & num. 7.
- 6 Agnatio per fœminas non potest conseruari.
- 8 Agnationis conseruandæ ratio, non censetur habita à testatore, dum deficientibus hæredibus, expressè substituit fœminas.
- 9 Dictio, omnis, neminem excludit.
- 10 Dictio, omnis, ita comprehendit omnia, ac si de singulis facta esset expressa mentio.
- 11 Dictio, omnis, prædicatur de pluribus, quàm de duobus.
- 12 Dictio, ut supra, est repetitiua omnium præcedentium, cum suis qualitatibus, & temporibus, & num. 13.
- 14 Testator, quoties ordinauit, quod eueniente casu substitutionis, certa pars bonorum deueniat ad causam piã, tunc Monasterium excluditur.
- 15 Confraternitas est causa pia, si sit congregatio personarum instituta ad exercitium pietatis.
- 16 Testator, quando usus est verbis denotantibus veram filiationem, & non fictam, tunc loco filij non venit Monasterium.
- 17 Monasterium, dicitur solum filius, per fictionem.
- 18 Monasterium non potest dici filius verè, & naturaliter natus ex corpore instituti, nec filius legitimus, & naturalis.
- 19 Testatoris verba verè, & naturaliter non autem fictè sunt intelligenda.

D E C I S I O CLXXIX.

Iulius Cæsar Rosatus factò fideicommissò ad fauorem filiorum masculorum, & eorum hæredum in casum, in quem eius filij, & hæredes decederent sine filiis legitimis, & naturalibus ex se natis, in medietate hæreditatis substituit filias fœminas, & earum hæredes, & successores in stirpem, in altera verò medietate residui, & sic quarta totius hæreditatis filios, & hæredes masculos q. Terentij fratris, & eorum hæredes, & successores, & in reliqua parte, hoc est alia quarta, Ven. Confraternitatem Sanctissimi Corporis Christi Terræ Vissì. Decefferunt omnes hæredes masculi Testatoris, ac demùm Daria, & Flauia professæ in Monasterio Sanctæ Margaritæ de Vrbe, per quarum obitum finita etiam linea fœminatum, DD. censuerunt purificatum fideicommissum ad fauorem Confraternitatis, & Consortum.

De existentia fideicommissi realis, perpetui, & absoluti, nedum fauore vocatorum, sed etiam, substitutorum, & sic ad fauorem Confraternitatis, & Consortum, dubitari non potest, quia ex lectura tam Testamenti, quàm Codicillorum, satis, superque apparet Testatorem voluisse constituere fideicommissum perpetuum, ut propterea omnes vocati teneantur per fideicommissum alteri restituere, donec hæreditas perueniat ad vltimum substitutum, cum cõditio, si sine filiis, fuerit adiecta non solum primis hæredibus, sed etiam vltioribus, & eorundem hæredum successoribus, ut fuit

resolutum corà R. P. D. meo Vbaldo 27. Nouembr. 1628. & 30. Aprilis 1629. in decisionibus in hac causa factis.

Vocationem verò dictarum Monialium, desumpserunt DD. non solum ex verbis Testamenti, & Codicillorum, in quibus Testator non solum vocauit filios priori loco, sed etiam eorum hæredes, & successores, quorum appellatione venire descendentes, & successores sanguinis, & in eis inductum fuisse fideicommissum descendens, firmavit Rot. in supradictis decisionibus coram R. P. D. meo Vbaldo cum

1. hæredum, & successorum sanguinis appellatione veniant omnes in infinitum, ut in specie notat *Eug. cons. 21. num. 21. & seqq. lib. 2.* mentio enim, & nomen hæredis non minus fœminis conuenit, quàm masculis, tanquàm communis ad mares, & fœminas, *Alex. cons. 140. num. 22. & seqq.* Et in indiuiduo de Daria, & Flauia, dixit Rota in hac causa 7. Nouemb. 1629. coram me ad fin. vers. *Quod autem Daria.* Sed
2. etiam ex conditione, & clausula, si sine filiis, quæ potest etiam conuenire filiabus Hercules licet fœminis, siquidem attentis verbis Testamenti, ibi, voluit, & mandauit, quod si quis dictorum eius filiorum tam notorum, quàm posthumorum moreretur, quandocumq; in pupillari ætate, vel postea quâdocumq; sine filiis legitimis, & naturalibus ex se natis, succedat vnus alteri, & alter alteri, & eorum hæredes, & successores in stirpem in omnibus & per omnia, & sine aliqua diminutione, &c. apparet fœminas descendentes ex vocatis in defectum masculorum esse admittendas ad hæreditatem, cum ut fuit firmatum in d. decis. 7. Nouemb. 1629.
3. in hac causa coram me facta, neptis ex filio facit deficere cõditionem, si institutus decesserit sine filiis, ex regula, quod in fideicommissis, & ultimis voluntatibus masculinum concipit fœmininum, dummodo non fuerit habita ratio conseruandæ agnationis, quæ non potest f conseruari per fœminam, l. pronũciatio, in fin. ff. de verb. signif. ibi, mulier autẽ familia sua, & caput, & finis est, l. familia, in fin. ibi, quia qui nascuntur patris, non matris familiam sequuntur, eod. tit. Nec de contraria mente Testatoris appareat, l. 1. C. de condit. insert. ibi, nisi alia defuncti voluntas euidenter probetur, l. si plures, ff. de vulg. & pupill. ibi, nisi forte alia fuerit mens Testatoris, quod vix credendum est, nisi euidenter fuerit expressa, l. libertas qua. §. vlt. ff. de manumiss. testam. ibi, nisi aliud sensisse patrefamilias, manifestissimis rationibus, is, à quo libertas relicta est probauerit, l. nuptura, ff. de iur. dot. ibi, nisi euidentissimè contrariũ probetur, quæ militat in præsentem, cum ex supradictis verbis non constet de contraria mente Testatoris in præiudicium fœminarũ, neq; fuerit habita f ratio conseruandæ agnationis, dum deficientibus hæredibus, & sine linea descendens fideicommittentis, expressè substituit fœminas, & confraternitatem penitus extraneam. Comprobatur etiam talis vocatio, attentis verbis Codicillis, ibi, & eorum hæredes, & successores filios ex eis descendentes, &c. cum vigore substitutionis successerint supradictæ Moniales, & ex relatis verbis pariter pòderatis in allegata decis. 7. Nouemb. apparet reciproca substitutionem comprehendere omnes descendentes ex filiis substitutis.

Supradicta tanto magis procedunt ponderando verba, quibus usus est Testator, cum ex eis de claretur ipsius mens, nam verba illa, *Et si omnes dicti eius filij, & hæredes, decederent*, ut supra, tanquàm vniuersalia sunt apta comprehendere etiam filias positas in conditione, quia illa dictio vniuersalis, f Omnes, neminem excludit, l. 1. ff. de leg. 1. & idem operatur, ac si de singulis esset facta expressio f specialis, *Bart. in l. 2. ff. de nouation. Aym. cons. 308 num. 6. Ceph. cons. 156. n. 22.* & si referretur ad institutos tantum, esset contra naturam verbi, Omnes, f quod prædicatur de pluribus, quàm de duobus, l. non distinguimus, §. si plures, ff. de arbit. Innoc. in c. quia propter. nu. 5. de elect. Item addidit verbum, ut fuit pra, f quod est repetitiuum omnium præcedentium cum suis qualitatibus, & temporibus, *Rol. cons. 56. nu. 25. lib. 3. Surd. cons. 421. nu. 16. Rota in Romana dotis 7. Febr. 1624. coram R. P. D. meo Merlino*; ita ut eodem modo censeatur intellexisse de filiis, & hæredibus in conditione, quo in dispositione præcedenti. Et quemadmodum in substitutione præcedenti, illius conditio, non legitur limitata ad tempus mortis personæ,

* Prima est decisio 216. & secunda est 269. par. 5. recent.

¶ Infra ad sunt aliæ decisiones in hac causa idest sub die 30. Maij 1633. coram eodem R. P. D. Ghislerio, & sub die 4. Decemb. 1634. coram R. P. D. Merlino.

R. P. D. MERLINO.

Clusina Hæreditatis.

Die Veneris 18. Februarij 1633.

ARGUMENTVM.

Testator, si vocauerit plures personas ad eius hæreditatem, quando censeatur eas vocasse in capita, & quando in stirpes. Filij diuersorum fratrum, quando succedant patruo in capita, & quo casu in stirpes, declaratur. Sententia non conformis, libello, & rei petitæ est nulla.

SVMMA RIVM.

- 1 Vocati, quando sunt plures ex una parte, & vnus ex altera nominatus est nomine proprio, tunc fiunt due partes hæreditatis, & tantum habet ille solus, quantum illi plures, & num. 2.
- 3 Representatio id operatur, vt filius assumat gradum succedendi, qui patri competeabat, & omnia iura gradui coherentia.
- 4 Vocatus, quando quis est ad partem censeatur regulariter ad dimidiam portionem vocatus.
- 5 Vocatio, & successio per stirpes, videtur rationalior, quam per capita.
- 6 Filij diuersorum fratrum, quando sigillatim sunt hæredes instituti, proprijs nominibus expressis, tunc non in capita, sed in virili portione singuli censeantur ad successionem inuitati, & num. 7.
- 8 Institutioni facta pluribus hæredibus, si sit adiecta dictio, æque seu pro æquali portione, & rata, eò casu successio distribuitur in viriles inter omnes vocatos.
- 9 Et hoc procedit, etiam si vnus nomine proprio, alij vero collectiuo nomine vocati sint.
- 10 Testator præsumitur in dubio, se omnino voluisse conformare, cum dispositione Iuris communis.
- 11 Filij diuersorum fratrum præmortuorum succedunt patruo ab intestato in capita, non autem in stirpes, si cum alio patruo non concurrant.
- 12 Accurs. in Auth. cessante super verb. in stirpes, C. de legit. hæred. refutatur.
- 13 Text. in l. interdum, ff. de hæred. institut. declaratur, & alij DD. num. 14.
- 15 Ad successionem, quando plures in pari gradu existentes veniunt, tunc ipsi, proprio iure, & ex propria persona dicuntur succedere, & non representatiue.
- 16 Representatio datur solum inter dispare, in gradu.
- 17 Partis appellatione, licet regulariter non expressa certa portione intelligatur de dimidia, tamen secus est, si adiungatur adiectiuo, æqualis, & num. 18.
- 19 Clausula, æqualiter, tunc importat vocationem in capita, quan.

personarum primi gradus, sed est indeterminatè elata ad tempus mortis omnium hæredum, & successorum, vt fuit resolutum in decisionibus factis coram R. P. D. meo 13 Vbaldo, ita intelligi debet vltima substitutio, vt scilicet referatur ad mortem omnium successorum cuiuscunque gradus. Si igitur ex supradictis apparet, Testatorem supra apposuisse conditionem, si sine filiis legitimis, & naturalibus ex se natis, sub eadem conditione dicendum est etiam grauasse omnes, & sic etiam dictas Dariam, & Flauiam Moniales in fideicommissio comprehendas.

Nec dicatur, quod supradictæ successerint solum tantum filia posita in conditione, non autem vt grauata, quia dum Testator dixit, quod si omnes filij, & hæredes decederent &c. deindeque dixerit, si autem omnes d. eius filij masculi, & femina decederent, vt supra &c. omnes vocauit, & omnes eodem modo grauauit, si decederent sine filiis, & eodem modo quo istæ neptes, tantum in conditione posita, & vocata, excluderunt substitutos post mortem Iulij Cæsaris vltimi grauati, eodem etiam modo videntur grauata in casu, quo & ipsæ decederent sine filiis, ne sint melioris conditionis, quam ipse Iulius Cæsar, qui primo loco successerat illis exclusis, illarum enim existentia, potuit quidem vocationem substitutorum suspendere, non autem facere deficere, ex iisdem rationibus, ex quibus nec existentia Iulij Cæsaris fecerat expirare substitutionem, etiam si vocationem substitutorum suspenderit, donec vixit.

Premissis non obstat, quod in Codicillis eiusdem Testatoris habeatur mentio de masculis, ita vt scriptura Testamenti debeat recipere interpretationem exclusiuam femininarum; Quia ex lectura eorundem Codicillorum non constat de exclusione femininarum; Nam quamuis qualitas masculinitatis sit adiecta filiis, ac nepotibus, ita vt, illis existentibus excludantur feminae, non tamen vltra processit Testator ad exclusionem femininarum, & extraneorum, illis deficientibus. Quinimò, vt supra dictum fuit, illas expresse vocauit sub nomine filiorum, & existentia masculorum non in perpetuum exclusit feminas, sed ad tempus, vt primò succedant masculi, & deinde feminae.

Non obstat, quod Monasterium S. Margaritæ, in quo dictæ Daria, & Flauia professionem emiscent, prætendat succedere ab intestato in bonis dicto fideicommissio subiectis; Quia stante fideicommissio, & clara substitutio ad fauorem Confraternitatis, & litis consortum. Monasterium remanet exclusum; Et licet in alia decisione coram me, dicatur Monasterium esse admittendum, tamen hoc debet intelligi, durante vita femininarum, post quarum obitum expirauit ius Monasterij, propter purificationem dicti fideicommissi ad fauorem prædictæ Confraternitatis. Quoties enim Testator ordinauit, quod eueniente casu substitutionis, certa pars bonorum perueniat ad piam causam, tunc Monasterium excluditur, Cur. lun. cons. 187. num. 33. Menoch. lib. 4. præsumpt. 83. num. 51. Fusar. de substitutione. quest. 429. num. 41. nec videtur posse dubitari, quin Confraternitas sit causa Pia, cum sit Congregatio personarum instituta ad exercitium Pietatis, vt dictum fuit in Bergomen. Cappellania 18. Maij 1629. coram R. P. D. meo Merlino: & in Ecclesia de consensu Episcopi, Gabr. cons. 162. num. 7. lib. 1. Fusch. de visit. lib. 2. cap. 14. n. 4. & 5. Gabr. de pia caus. conclus. 1. num. 22. & seqq.

Supradictis accedit, quod Testator vsus fuit verbis denotantibus veram filiationem, non fictam, ex quo vocauit filios legitimos, & naturales ex se natos, tam in Testamento, quam in Codicillis, quæ qualitas non potest adari prout Monasterio, quod solum dicitur filius per fictionem, Peregr. de fideicom. arc. 28. num. 78. & seqq. Rustic. in l. cum auo, lib. 5. cap. 1. num. 44. & seqq. ff. de cond. & demonstr. Manric. de coniect. vltim. volunt. lib. 1. tit. 7. num. 6. Couar. var. resol. lib. 1. cap. 19. num. 6. late Fusar. d. 9. 429. n. 27. & seqq. cum verè, & naturaliter non possit dici filius ex suo corpore natus, nec filius legitimus, & naturalis, & verba Testatoris sunt intelligenda verè, & naturaliter, non autem fictè, l. fideicommissum. ff. de cond. & demonstr.

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante, &c.

quando plures eodem verborum contextu sunt instituti aequaliter.

- 20 Clausula, pro aequalibus portionibus qualiter sit intelligenda.
- 21 Sententia non conformis libello, & super non petitis lata est omnino nulla.
- 22 Sententia non conformis libello, est adeo nulla, quod etiam si ratificata sit, non valet.
- 23 Haeredes plures, quando sunt condemnandi ad aliquid faciendum, tunc non vnus tantum est insolidum condemnandus, sed omnes pro rata.

DECISIO CLXXX.

CIOLOVS de Ciolis in testamento haeredes sibi scripsit nepotes ex duobus fratribus per hæc verba: *Institui haeredes, &c. Alexandrum, & Persium fratrem illius, natum, ex Petro de Ciolis fratre germano dicti testatoris ex vna parte, necnon etiam Augustinum de Ciolis natum ex Stephano similiter eius fratre germano pro aequali rata, & portione, &c.* Augustinus vigore d. testamenti per tres sententias conformes obtinuit Immissionem in dimidia parte hereditatis d. Cioli, & hodie causa in Rota introducta, Proposui dubium, An illa sint exequenda, & per Dominos negatiue responsum fuit.

Quamuis enim Domini non essent concordēs, An inproposita facti specie Nepotes succedere deberent Ciolo patruo in capita, & pro virili, an verò in stirpes, seu pro dimidia.

Aliqui enim existimabant successionem verè esse in duas partes diuidendam, & vnā partem assignandam esse Alexandro, & Persio, alteram verò partem Augustino, quia quando vocati sunt plures ex vna parte, & vnus ex altera parte nominatus est nomine proprio, & duæ sunt partes, & tantum habere debet iste solus, quantum illi plures, appareret enim tunc de quadam sectione hereditatis, & videntur facta duo corpora, & duæ denominationes iuxta dispositionem *tex. in l. Interdum, in fin. ff. de hered. instit. l. Titius fundi, ff. eodem, l. planè la prima, § primò, ff. de leg. 2. Peregr. de fideicom. art. 17. num. 20. & 21. Card. Mant. de coniect. ult. vol. lib. 4. tit. 11. num. 6. Laderch. consil. 18. num. 1.* siquè testator in capita vocare voluisset Nepotes in tres partes æquales hereditatem fecasset, & vnāquamque singulis viritim assignasset, sed duastantum hic fecit partes, ponderando etiam quod illa verba, *ex vna parte*, sunt appositā duobus Nepotibus Alexandro scilicet, & Persio, quos si in capita admisisset, non dixisset *ex vna parte*, sed *ex duabus*.

Ex quibus etiam deducitur, quod testator videtur Nepotes considerasse tanquam representantes eorum Patrē, & sic in stirpes, quā posita representatione, certum est duas fieri partes, nec attendi, quod ex vna parte duo extent, & ex alia vnus tantum, nam & tantum habere debet iste vnus succedens in locum sui patris, quantum illi duo succedentes pariter in locum patris, cum representatio id operetur, & ut filius assumat gradum succedendi, qui patri competebat, & omnia iura gradui coherencia, & quæ competere parentibus si viuerent, § si igitur. *auth. de hered. ab intest. venien. § cum filius. Instit. de hered. qua ab intest. defer. Menoch. conf. 413. num. 39. & presump. 95. num. 2. lib. 4. cum alijs per Castill. quorid. controuers. cap. 19. nu. 8. & seqq. per 3. latè Gabr. conf. 1. per tot. lib. 2.* Dumque ad partem quis vocatur, & regulariter ad dimidiam portionem censetur vocatus, l. nomen, § portionis, *ff. de verb. signif. Tiraq. in l. si vnquam, verbo partem, num. 8. C. de reuoc. don. Decian. conf. 41. num. 140. lib. 1. Cardin. Mant. de coniect. ultim. vol. lib. 9. tit. 2. num. 24. Sim. de Prat. de interpret. ult. volunt. fol. 388. num. 7. Surd. conf. 507. num. 1. & 508. num. 8.* & vocatio, & ac successio per stirpes videtur rationabilior, quā per capita, vt inquit, *Bald. conf. 199. sub libro num. 4. lib. 3. Riminalun. conf. 526. num. 17.*

Alij verò ex Dominis putabant, successionem defendendam esse in capita. Tum quia singillatim & dicti Nepotes instituti sunt haeredes non quidem nomine collectiuo Nepotum, sed proprijs nominibus expressis, & vniciuque eorum distributis, vnde in capita, & pro virili portione singuli videntur ad successionem inuitati, vt consuluat, *Bald. conf. 243. lib. 2. Corn. conf. 72. num. 6. lib. 2. Laderch. conf. 18. num. 8.* Tum etiam quia dicta Institutioni & adiecta est dictio, *æquè, seu pro aequali rata, & portione*, quæ distribuit successionem in viriles inter omnes vocatos, etiam si vnus nomine proprio, & alij verò collectiuo nomine vocati fuissent, vt ponderant, *Barr. Imol. & Cast. in l. fin. & presertim. Ias. num. 4. C. de impuber. & alijs, subst. Corn. conf. 75. num. 6. in fin. lib. 1. Decian. consil. 382. num. 2. & 597. num. 9. Gabr. consil. 130. num. 11. & 18. lib. 1. Cardin. Mant. de coniect. ultim. volunt. lib. 4. tit. 11. num. 6. Laderch. conf. 18. num. 2. plenè Gionag. conf. 23. num. 1. & conf. 24. nu. 11. & 12. lib. 1. Fusar. de subst. quast. 477. num. 20.*

Quæ sententia eò magis illis Dominis recipienda videbatur, quia, hac retenta, testator dicitur se omnino conformasse & cum dispositione Iuris communis, prout in dubio censi debet, ex *Barr. in l. Iuris iurandi, § si liberi, ff. de oper. libert. Alex. conf. 15. num. 5. lib. 4. Aldob. conf. 102. 11 num. 2. lib. 1.* de iure enim communi filij diuersorum & stirpium præmortuorum succedunt patruo ab intestato in capita, non in stirpes, quando cum alio patruo non concurrunt, itaut quot sunt filij, tot sint partes, prout, reiecta & Accursij opinione, & comprobata Azonij sententia, cumulatè docet post alios *Theaur. decis. 162. num. 2. & 3.* quā Iuribus, rationibus, & congestis auctoritatibus doctè defendit *Cephal. conf. 341. per tot. D. Facchin. controuers. Iur. cap. 3. per tot. lib. 6. latissimè Castill. quorid. controuers. cap. 19. num. 81. Gionag. d. conf. 23. num. 8. & sequenta fuit Rotain decis. 27. per tot. par. 1. recent. & post modern. Forolinien. de legitim. decis. 24. num. 1. & in Florentina fideicom. de Cambijs 19. Iunij 1627. coram R.P.D. meo Duno Zetto.*

Neque deducta in contrarium obstat videbantur, quia & *text. in l. Interdum, ff. de hered. instit.* procedit, quando vnus ex Nepotibus est vocatus nomine proprio, alij autem nomine collectiuo, & quando non est addita dictio, *æquè*, aut alia clausula æquipollens, & importans diuisionem in viriles, vt expressè habetur in d. l. Interdum in fine, ibi, & quæ detracta, & ita etiam loquuntur & DD. in prima sententia adducti, quemadmodum benè declarat *Gionagnon. d. conf. 23. numer. 1. & consil. 24. numero 8. ad 12.*

Quæ autem dicebantur de representatione non applicari putabant, quia quando plures & in pari gradu existentes veniunt ad successionem, tunc ipsi proprio iure, & ex sua propria persona dicuntur succedere, non autem representatione, quæ representatio & datur solum inter dispares gradu, vt puta si Nepotes vna cum patruo concurrant ad successionem alterius patris, iuxta *text. in auth. post fratres, C. de legitim. hered. § si igitur, il. 2. in fin. auth. de hered. ab intest. ven. quos textus appositè ponderat D. Facchin. controuers. Iur. d. cap. 3. vers. quod autem ex nouella lib. 6. & seqq. Castill. quorid. controuers. d. cap. 19. num. 83.* partis & verò appellatio, quāuis regulariter non expressa certa portione intelligatur de dimidia, attamen quando iungitur adiectiuo, & *æqualis*, non pro dimidia, sed viritim omnes admittit, etiam si vocatos sub nomine collectiuo, vt post *Gabr. conf. 130. num. 18. & 19. lib. 1. bonè declarat. Cost. de portione. rat. præmiss. 6. numero 7. & 8.*

Sed Domini, qui primam opinionem tuebantur, respondēbant & clausulam, *æqualiter, seu pro aequali portione*, tunc importare vocationem in capita, & pro virili, quando plures eodem verborum contextu sunt instituti æqualiter, vt puta si sit dictum, *Titius, & filij Caij æquè mihi haeredes sunt*, secus verò dum non eodemmet verborum contextu facta est Institutio, tunc enim Titius ex semisse, & filij Caij ex alio semisse intell guntur instituti, vt post *Cast.*

*Castr. in d.l. Interdum, & Dec. conf. 597. num. 9. declarat. Card. Mantica de coniect. ultim. vol. lib. 2. tit. 11. num. 6. Fufar. de subfti. quæft. 477. num. 21. & 23. Rot. decif. 308. nu. 3. parte 2. recent. Et in tali cafu claufula, pro aquis portionibus, intelligenda eft quoad corpora, non quoad perfonas, itaut Titius faciat vnum corpus, & filij Caij aliud corpus, quemadmodum intellexit *Rota decif. 770 num. 2. par. 2. diuerf.**

Ceterum, quicquid fit in hoc articulo, qui aliam, & particularem difputationem poftulat, Domini nullitatem, & iniuftitiam fententiarum, de quarum exequutione agitur, aliunde deducebant.

Nullitas ex cò defumitur, quia Auguftinus in libello, Summario num. 4. petijt cohæredes condemnari ad foluendum prælegatum fcut. 60. à Cioło teftatore fibi factum, & ad traden. medietatem bonorum nobilium eiuſdem teftatoris, narrans iam fe immiſſum in poſſeſſionem dimidia hæreditatis, Iudex verò pronunciauit Auguſtinum eſſe immitten. in poſſeſſione dimidia partis omnium bonorum relictorum in hæreditate Ciołi, vt in Summario num. 5. Vnde huiusmodi ſententia non conformis libello, & ſuper non petitis, eſt omnino nulla, l. vt fundus, ff. comm. diuid. laſ. in l. vinnu, num. 23. ff. ſi cert. pet. vbi, quod Iudex pronuncians, vltra petita in libello, dicitur fatuus, *Felin. in cap. licet Heli. num. 18. de Simon. Alex. conf. 17. num. 10. lib. 6. Ruin. conf. 62. num. 25. 22. & 26. lib. 5. vbi quod talis ſententia, ſi etiam quod ſit ratificata, non valet, Surd. conf. 273. num. 11. Rota in recent. decif. 275. num. 7. & decif. 571. num. 4. part. 1. & decif. 307. num. 3. par. 2. & apud Cenc. de cenſ. decif. 187. num. 6. & 7.*

Iniuftitia autem in dd. ſententijs reſultat ex eo, quod condemnatur ſolus Alexander ad dimittendum medietatem bonorum hæreditariorum, vna cum fructibus, & tamen Perſius, etiam vna cum Alexandro, erat inſtitutus hæres, vnde ſolus Alexander in ſolidum ſi non erat condemnandus, ſed vnuiquique pro virili, & portione hæreditaria tenebatur, iuxta text. in l. pro hæreditarijs, & ibi gloſ. & DD. C. de hæred. aſt. Bald. conf. 194. lib. 4. Gomez. var. reſol. tom. 2. cap. 19. num. 3. & 4. Surd. conf. 415. num. 14. Theſ. Inn. quæſt. Forenſ. cap. 67. num. 10. lib. 2. Rot. coram ſanctæ memoria Gregorio XV. decif. 442. num. 3. et 5.

Et ita Petro, & fratribus de Ciolis tantum informaſi reſolutum fuit, &c.

In eadem vide infra ſub die 12. Maij 1634. coram eodem R. P. D. Merlino.

R. P. D. PIROVANO,

Romana Legati.

Die Luna 14. Februarij 1633.

ARGVMENTVM.

Hæres dolosè omittens deſcribere aliqua bona in inuentario, an ex iſta omiſſione priuetur beneficio inuentarij, doctè declaratur. Procurator, ſi aliquid omittat deſcribere in inuentario, an hoc præiudicet hæredi.

S V M M A R I V M.

1 Hæres adiens hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, præſeruatur ab omni damno, itaut nec in obolo quidem teneatur. & num. 22.

2 Hæres ſi dolosè non omittit aliquid deſcribere in inuen-

tario, non priuatur beneficio inuentarij, itaut de proprio teneatur.

3 Pœnam non merentur ea, quæ per ignorantiam, per errorem, per ſimplicitatem, aut bona fide omittuntur.

4 Hæres, ſi in inuentario dolosè aliquid omittit deſcribere per occultationem, ſubreptionem, vel amotionem, cum in iſtis caſibus dolus cadat manifeſtus, d. hæres à lege non priuatur beneficio inuentarij, ſed puniendus venit tantum in duplum. & num. 5. & num. 10.

6 Text. in l. vltima, §. licentia, de iur. deliber. qualiter ſit intelligendus. & num. 9.

7 Inuentarij forma indiuidua, & in minimo violata deſicit.

8 Pœna dupli, quando hæres aliquid dolosè non deſcribit in inuentario, an ſit pœna addita, & adducta propter delictum, ad euitandas fraudes.

11 Pœna impoſita à lege ſuper aliquo delicto, non eſt multiplicanda.

12 Inuentarij forma non deſtruitur, ſi hæres aliquid dolosè omittat deſcribere in d. inuentario.

13 Hæres, vt priuetur beneficio inuentarij ob dolosam omiſſionem deſcriptionis bonorum concludenter hoc probandum eſt.

14 Ad quem effectum non ſufficit quælibet probatio.

15 Actio de dolo non poteſt dirigi contra heredem, ſi ipſe deputauit procuratorem ad conſiciendum inuentarium bonorum deſuncti, & ipſe procurator dolosè omiſit aliquid deſcribere, ſi in mandato hoc non continebatur.

16 Procurator delinquendo non poteſt præiudicare Domino, cum totum id agat ſine mandato.

17 Procuratoris negligentia in omittendo in omni materia præiudicat Domino, qui fuit in culpa ob malam perſonæ electionem.

18 Procurator in omittendo non præiudicat Domino.

19 Procuratoris omiſſio, quando eſt dolosa, non præiudicat principali.

20 Teſti non eſt credendum, ſi eius dictum contineat exonerationem propriæ culpæ.

21 Hæres, ſi aliquid omiſit deſcribere in inuentario, ſi poſtquam eſt detecta omiſſio, id non deſcribat, an per hoc amittat beneficium inuentarij.

DECISIO CLXXXI.

Reuidetur decifio Cauſæ 17. Decembris 1629 * in qua fuit firmatum, D. Marchionem non teneri ad ſolutionem Legati ſcutorum 400. ex Teſtamento paterno, cum adierit hæreditatem cum beneficio ſi Legis, & Inuentarij, & præſeruatur ab omni damno, itaut de ſuo, nec in obolo, quidem teneatur erga Legatarios, Inuentariumque ab eo, & teſu eius procuratore factum fuiſſe validum, tam quoad iuris ſolemnitatem, quam quoad omiſſorum exceptionem, & hodiè negotio partibus informantibus, iterum diſcuſſo, dictum fuit ſtandum eſſe in iam reſolutis.

Non enim fuerunt controuerſa fundamenta decifionis, quoad validitatem Inuentarij reſpectu ſolemnitatum iuris, ſed tantummodo circa ſecundam partem quoad ſcienter, & dolosè omiſſa, quæ debebant ſcribi in Inuentario, ad quorum comprobationem poſt reſolutionem ſupradictâ fuerunt per D. Coſmum examinati noui teſtes in Curia, & noua iura producta, quæ tamen adhuc non releuare viſa, fuerunt ad terminos principalis diſputationis, vt D. Marchio teneatur de ſuo in ſolidum aduerſus Creditores & Legatarios.

2 Nam certum est, ac indubitatum, quod omissionem non dolosam priuare non posse heredem beneficio Inuentarii, itaut de proprio teneatur, Angel. in l. 1. §. hac stipulatio, num. 23. vers. & si dictus heres, §. cui plus quam per l. falcid. Bald. in l. finali, §. cum igitur, num. 8. C. de iure delib. Decian. conf. 633. num. 10. Roman. conf. 276. num. 8. Bellon. conf. 30. num. 6. Menoch. conf. 471. num. 1. Honded. conf. 59. num. 15. lib. 1. Surd. decis. 222. num. 13. & cum hac opinione Rota semper transiit in Romana de Caruasschinis, Rauennaten. Saluiani, Ciuitatis Castelli bonorum, & alijs in prima Decisione allegatis, quae enim per ignorantiam, per errorem, per simplicitatem, aut bona fide omittuntur, poenam non merentur vt dicit gloss. in l. si seruus, §. prator ait, ff. de acquir. hered.

3 Praeterea si describenda in Inuentario dolose fuissent omissa describi, per occultationem, subreptionem, vel amotionem, cum in praedictis casibus, in quibus cadit dolus manifestus, & inexcusabilis, & a lege haeres non priuetur beneficio Inuentarii; sed puniendus veniat tantummodo in duplum, prout sunt verba expressa, l. ult. §. licentia, C. de iure delib. ibi: illo videlicet obseruando; vt si ex hereditate aliquid haeres subripuerit, vel celauerit, vel amouendum curauerit, postquam fuerint convicti, in duplum hoc restituere, vel hereditatis quantitati computare compellantur; certe iura, & testes de nouo produ-
4 cta nihil releuabunt ad priuationem & Privilegij prouenientis ex Inuentario, etiam quod probent dolum; quia sufficit condemnatio in duplum eius, quod dolose omis-
5 sum fuerit describi in Inuentario.

6 Non obstat, quod super intelligentia verborum dicti §. licentia sint opiniones Doctorum, vt ex poena dupli non tollatur poena amissionis beneficii Inuentarii tanquam de-
7 pendens ex forma Inuentarii, quae individua est, & in minimo violata deficiat, & hanc sequuti fuerint Accurs. in §. sancimus, in verbo non fore, ibi, non privilegium mere-
8 tur amittere, & in §. si vero, in verbo honorari, in fine, ibi, heredes surripientes careant toto, in Auth. de hered. & falcid. & alij viginti duo Doctores relati per Menoch. conf. 471. num. 37. quibus accedunt Honded. & alij ab eo allegati conf. 34. num. 4. & sequen. vol. 1. sustinendo, quod poena & dupli sit poena addita, & adaucta propter delictum contingens, & separatum ab ipsa forma a lege data in conficiendo Inuentario pro beneficio Creditorum ad fraudes euitandas, non autem, vt haeres liberetur ab alia poena nullitatis actus.

9 Quia contraria opinio Dominis visa fuit verior, & se-
10 quenda, ponderando eadem verba dicti §. licentia, quae alium sensum, quam dolosa omissionis recipere non pos-
11 sunt; nam surripere, celare, & amouere continent fraudem, & dolum implicitum, & tamen poena dupli, & non alia,
12 poena puniuntur, quae poena, alio ab ipsa lege non est expres-
13 so, non multiplicatur, & hanc opinionem sequuti sunt triginta tres Doctores enumerati per Menoch. conf. 471. num. 38. vbi articulo discusso respondet omnibus contra-
14 rijs, & signanter, quod forma Inuentarii non destruitur,
15 & quia remanent solemnitates iuris obseruanda, & fraudi-
16 bus sufficienter prouisum remanet: quia in duplo condem-
17 nantur, quod indemnitate creditorum superat, & praedi-
18 ctis accedunt Surd. decis. 222. plenè articulum examinans, Peregr. de fideicom. art. 3. num. 83. Costa de facti scien. et
19 ignor. cent. 1. dist. 37. num. 22. et Rota penes Puteum in cor-
20 rect. dec. 266. num. 8. lib. 3. et 72. num. 9. par. 2. diuers. 199.
21 n 4. impressa post secundum vol. conf. Farinac. & nouissime in Rom. de Cavalarijs coram D. meo Decano 4. Febr. 1630.

22 Et nihilominus nouiter deducta, & probata per D. Cosmum, nec alia prius producta visa fuerunt talia, ex quibus dolus circa omissa concludenter probetur, prout neces-
23 sarium est ad priuationem beneficii iam ex Inuentario quaesiti, d. l. ult. §. licentia, C. de iure delib. ibi, convicti, ad
24 quem effectum non sufficit & qualibet probatio, Bald. conf. 250. num. 1. lib. 1. Phanut. de inuent. par. 3. numero 50. Honded. conf. 35. num. 12. lib. 1. Rota decis. 169. num. 1. co-
25 ram Papa Gregor. XV. Surd. decis. 222. num. 11. Peregr. conf. 19. numero 33. lib. 4.

Praemittitur enim, Inuentarium inchoatum fuisse, & perfectum per Darium Stangam Procuratorem D. Marchionis, non autem per ipsummet Marchionem, contra
15 quem actio & de dolo dirigi non potest; quia mandatum non continet ordinem de dolose omittendo descriptiones
16 rerum hereditarium; vt propterea Procurator & delin-
quendo non possit Domino praedjudicare, cum totum id agat sine mandato, Rolan. conf. 71. num. 41. lib. 1. Paris. conf. 100. num. 7. vol. 3. & idem fuit per Rotam ponderatum in Romana de Caruasschinis 27. Iunij 1609. coram bon. mem. Penia.

Neque dicatur, quod hoc modo aperta esset via fraudi-
bus, & praedictis Creditorum, vt non ab heredibus, sed à Procuratoribus constitutis, vel constituendis conficiantur Inuentaria, itaut de dolo contra eos nunquam excipi
17 possit, & nihilominus in omni & materia negligentia Procuratoris in omittendo praedjudicat Domino, qui fuit in culpa ob malam personae electionem, Bart. in l. unica, §. si procurator, num. 4. ff. si quis ius dicenti non obtemper. l. as. in l. si procurator, num. 8. C. de procur. Crescen. decis. 3. de appell. et Surd. decis. 181. num. 3.

Quia hic non agitur de simplici omissione, prout esset si Creditores non essent citati sed de omissione, quae trahit originem ab occultatione, surreptione, & amotione rerum hereditarium, vt in consequentiam non describantur
18 quo casu & Procurator non praedjudicat Domino, vt admittit idem Surd. dec. 181. & vltius, quando omisso Procu-
19 ratoris esset etiam dolosa, Domino & non praedjudicaret, Mohed. decis. 2. de appell. cum alijs per Maresc. adductis, lib. 1. variarum, cap. 86. num. 15.

Quod autem idem Stanga Procurator in iudicio examinatus dixerit omisisse descriptionem propter iussum D. Marchionis, ita fuit responsum in prima Decisione non esse illi
20 & deferendum, cum contineat exonerationem propriae culpa, & quod magis est non poterat recusare descriptionem, quia Dominus Cosmus erat citatus, & poterat cogere illum ad describendum omnia reperta in hereditate, cum esset praesens confectioni Inuentarii.

Igitur si propter dolosam Procuratoris omissionem descriptionis rerum hereditarium praetenditur priuatio, aut amissio privilegij Inuentarii, & illa qualiscunque sit non sufficit contra D. Marchionem constituentem; aut contenditur, quod cum hodie sit detecta ommissio, & non fuerit addita in Inuentario, iuxta formam obligationis Procuratoris de addendo reperienda, & quod propterea D. Marchio ob
21 eam non factam & cadat à beneficio Inuentarii, & neque ex ista superueniente omissione perdidisse beneficium firmavit, Bald. in d. l. ult. §. cum igitur num. 5. de iure delib. Phanut. de Inuentario par. 3. nu. 46. Rolan. cod. tract. par. 3. & eo minus si à principio D. Marchio, aut non tenebatur, aut poterat se excusare ponere eadem in Inuentario, prout ex qualitate rerum, quae exponuntur in compendio bonorum omisorum visum fuit respectu non teneri, & excusari posse.

Nam quoad equos D. Marchio praetendit donationem, iocalia verò non esse hereditaria, sed materna, capiam scripturarum continere titulos, & prerogatiuas Familiae, bona Pituliani fuisse eidem Marchioni praelegata, existentiam animalium in Comitatu Pituliani, Sorani, & Caltri Viotij in genere fuisse posita in Inuentario, & in specie illorum existentiam non probari per D. Cosmum ex unico teste, & quietantia facta Serenissimo Magno Duci, cum illa repariatur facta ad bonum computum animalium, ac denique bona pignorata ad Habreos saluum esse ius partis, siue sit Creditor, siue Legatarius, cum iam sint detecta. Quae omnia cum nihil inferant ad priuationem beneficii ex Inuentario quaesiti, tanquam dolo carentia propter iuridicam D. Marchionis pretensionem, vt supra ab initio fuit firmatum, si etiam pro probatis admittantur, semper remanet firma
22 conclusio, quod D. Marchio & gaudere potest beneficio Inuentarii ad se eximendum ad obligationem soluendi legata de proprio. Et ita, &c.

Est decisio 33. 1. supra par. 5. recent.

R.P.D.

R. P. D. PANZIROLLO.

Romana prætenſe deuolutionis Domus.

Die Lunæ 21. Februarij 1633.

A R G V M E N T V M.

Emphyteota alienans bona emphyteotica in aliquem, cum consensu expreſſo proprietarij, qui voluit, vt ille, in quem est facta alienatio eum recognosceret in Dominum directum cum promissione soluendi Canones, & pactum deuolutionis in casu ceſſationis, hoc casu linea d. alienantis habetur pro extranea, & attenditur linea acquirentis.

S V M M A R I V M.

- 1 Emphyteota vendens bona emphyteutica, cum expreſſo consensu Domini directi, tunc linea ementis attendenda, & non vendentis.
- 2 Dictio, respectiue, facit, vt singula singulis sint referenda.
- 3 Venditionis vera vim, quæ verba habeant.
- 4 Emphyteuta abdicans à se omne ius super re emphyteotica, & illam in alium transferens, cum consensu domini directi, eo casu illius linea amplius non attenditur.
- 5 Et hoc procedit etiam si dict. alienatio fuerit facta, per viam sublocationis.
- 6 Sublocatio de sui natura ab alienante non aufert ius rei conductæ, in totum.
- 7 Sublocatio rei emphyteutica ab emphyteuta, quando fit, an dominium, utile sub alternatumque remanet penes eum.
- 8 Iure datoris extincto, resoluitur etiam ius acceptoris.
- 9 Cald. de extinct. emph. lib. 1. quæst. 16. num. 20. declaratur.
- 10 Dominium utile sicuti transfertur per emphyteusim, ita etiam per locationem ad longum tempus.
- 11 Bald. in l. si quas ruinas, num. 7. & 8. C. de sacros. Eccles. declaratur.
- 12 Emphyteota alienans bona emphyteotica cum consensu Domini directi, ista alienatio simul cum recognitione acquirentis, promissione Canonum, & pacto deuolutionis, habet vim renouationis.
- 13 Et ad hunc effectum iste consensus sufficit absque alia inuestitura, seu renouatione, cuius instrumentum fit ad maiorem cautelam.

DECISIO CLXXXII.

Capitulum Basilicæ Lateranensis de anno 1490. concessit in emphyteusim ad tertiam generationem Domum de qua agitur in Via Peregrini Iachetto, cuius filius nomine Gulielmus, postea de anno 1528. eandem Domum vendidit Thomæ, & Ioanni fratribus de Iunctis, quam venditionem non solum prædictum Capitulum approbavit,

sed etiam pro eodemmet Canone dictis fratribus de Iunctis ad aliam tertiam generationem de nouo concessit, & locauit.

De anno verò 1548. idem Ioannes de Iunctis vnus ex prædictis acquirentibus vendidit, & sublocauit Dominis Bernardino, & Baptista de Odeschalchis Domum prædictam, & similiter aliam Domum liberam, prout latius in Instrumento.

Extincta linea illorum de Iunctis, Capitulum capit prætereendere Domum prædictam esse deuolutam, ac DD. de Odeschalchis tantummodò fuisse concessam commoditatem percipiendi fructus durante vita Dominorum de Iunctis; & propterea moto iudicio coram Eminentissimo Cardinali dictæ Basilicæ Archipresbytero, placuit consulere Rotam super dubio; An in casu, de quo agitur sit attendenda linea DD. de Odeschalchis, vel dictorum de Iunctis.

Et Domini responderunt, esse attendendam lineam de Odeschalchis, quia alienatio prædictæ Domus in Instrumento dicti anno 1548. legitur à præfato Ioanne expreſse facta, cum consensu dicti Capituli, quod voluit etiam ab eisdem de Odeschalchis in dominum directum recognosci, cum promissione soluendi Canones, & pacto deuolutionis in euentum ceſſationis, quo casu linea dicti Ioannis alienantis habetur tanquam extranea, & attenditur linea DD. de Odeschalchis acquirentium inter quos, & dominum directum emphyteusis solum remansisse dicitur, Andr. I. fern. in cap. 1. qui succ. tenean num. 8. vers. alij dicunt, Anchar. consil. 63. in princ. vers. nam mutatione persone de consensu Domini, Castren. consil. 329. num. 2. vers. sed in secunda parte lib. 2. Socum. Sen. consil. 96. num. 1. circa fin. vers. sed his non obstantibus, & num. 2. & seqq. lib. 3. Bursat. consil. 137. num. 52. vers. ac rursus tertio, Rimin. Sen. consil. 124. num. 21. & seqq. Afflict. decis. 112. in fin. Alagon. Lucen. decis. 14. num. 44. late post alios Peregrin. consil. 31. num. 3. vers. conclusio vera esset, & num. seq. lib. 1.

Non obstat, quod cum Ioannes simul alienauerit dictam Domum emphyteoticam, ac aliam Domum liberam, in dicto Instrumento legantur huiusmodi verba, (vendidit, & sublocauit respectiue) illud verbum vendidit referri debeat Domui liberæ, verbum verò sublocauit Domui emphyteotica, de qua agitur. Nam quicquid sit an per illam dictionem, respectiue, singula singulis referenda sint, iuxta tradita per Rotam coram bon. mem. C. anal. decis. 581. num. 3.

Respondetur, quod in casu isto præter supradicta ad sunt talia verba amplissima, & sæpius geminata, nempe, dedit, cessit, concessit, tranſtulit, &c. omnia, & singula iura, omnesque actiones reales, & personales, utiles, & directas, tacitas, & expreſſas, meras, & maximas, & alias quasunque, quas dictus Ioannes habet, ac sibi competunt, & competere possunt, quomocunque in futurum super dictis domibus, cum clausula ad haberi, &c. quæ verba negari non potest, quin habeant vim veræ venditionis. Vnde fit, quod cum Ioannes omne ius super dicta Domo emphyteotica à se abdicauerit, illud quæ in Dominos de Odeschalchis tranſtulerint de consensu Domini directi, & cum recognitione, promissione Canonis, & pacto deuolutionis supradictis; linea ipsius amplius considerari non possit, sed linea Dominorum de Odeschalchis acquirentium, Castren. dicto consil. 329. num. 2. vers. nec obstat, & num. 44. Etiam quod id fuerit per viam sublocationis, Peregrin. consil. 31. num. 6. lib. 1.

Nec releuat, quod Capitulum præstiterit solum consensum contractui sublocationis, non autem venditionis, vt colligitur ex verbis consensus, & per consequens cum sublocatio de sui natura non auferat ab alienante ius emphyteoticum in totum debet attendi linea alienantis, non autem acquirentium.

Nam responderunt, quod id procederet si Ioannes sublocator iuxta naturam sublocationis retinisset apud se aliquas reliquias maioris pensionis, seu partem rei sublocatæ, & similium, tunc enim penes eundem sublocatorem

rem remansisset dominium vitale medietatum, & subalternum, ut per *Cald. de renouat. emphyt. lib. 1. quæst. 13. num. 20. & seqq.* & in DD. de Odeschalchis commoditas tantum percipiendi fructus durante linea ipsius alienantis translata diceretur, & extincto iure datoris † extingueretur ius acceptoris, iuxta *lex veltigalis, ff. de pignor. cap. nuper de donat. inter vir. & vxor.* Et in his terminis procedere debent tradita per eundem † *Cald. de extinct. emphyt. lib. 4. cap. 15. num. 17. & seqq. & cap. 21. num. 2. cum similibus,* sed in casu isto ex conuentione expressa ipsorum contrahentis Ioannem nullum ius, nullaque actio remansit, ut in venditione, ibi, *Nulla iure, nullaque actione dicto D. Ioanni, super illis quomodolibet de cetero reservatis, Soccin. Sen. consil. 96. sub num. 2. & 3. lib. 3.* Propterea cum Ioannes omnia iura, & actiones in Dominos de Odeschalchis transfulerit, cessant supradicta. Et faciat, quod sicut † per emphyteusim, ita per locationem ad longum tempus, vitale dominium transfertur, *Valasch. de iure emphyt. quæst. 29. numero 28. Seraphin. decis. 272. num. 8. & decis. 286. numero 3.* Et de sublocatione post alios *Cald. de renouat. emphyt. libro 1. dist. quæst. 13. num. 11. & pluribus sequentibus.*

Denique non obstat, quod postquam Gulielmus filius Iachetti primi emphyteutæ hanc domum vendidit supradictis fratribus de Iunctis, ipsi fratres obtinuerint à Capitulo nedum consensum, sed etiam nouam inuestituram pro se, suisque heredibus ad tertiam generationem. Et propterea idem facere tenebantur Domini de Odeschalchis, iuxta doctrinam *Baldi. in auth. si quas ruinas, num. 7. & 8. C. de sacros. Eccles.*

11 Nam respondetur doctrinam *Bildi* † esse intelligendam de alienatione facta sine consensu Domini, ut ex illius lectura apparet, & prout explicante *Castrenf. Anchar. Peregrin. & alijs* locis supra citatis. Vnde non potest applicari alienationi, de qua agitur, factæ cum consensu † Domini directi, qui simul cum recognitione ipsorum acquirentium, promissione Canonum, & pacto deuolutionis, habet vim renouationis, ut per *cap. potuit, de locat. l. ult. C. de iur. emphyt. Mantica de tacit. & amb. lib. 22. tit. 3. num. 2.* Et sufficit ad istum effectum absque alia inuestitura, seu renouatione, cuius Instrumentum fit ad maiorem cautelam, *Castrenf. dicto consil. 29. num. 2. in fin. & seq. lib. 2. Peregr. consil. 31. num. 5. lib. 1.*

Vltra quod ex abundanti dicitur, quod fratres de Iunctis potuerunt petere nouam inuestituram, quia fortasse dubitabant, quod emendo Domum à Iachetto, & ius spectans ad ipsum, eam non acquireretur nisi ad secundam generationem cum iam à die concessionis finita esset prima generatio ipsius Iachetti. Et ideo cum ipsi fratres de Iunctis vellent esse certi de concessionem usque ad tertiam generationem illam de nouo patierunt. Hoc autem cessat in Dominis de Odeschalchis cum alienans esset vnus ex primis acquirentibus, & alienatio vigeret usque ad tertiam generationem.

Et ita fuit decissum vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Tridentina Decanatus, & Canonicatus.

Die Veneris 25. Februarij 1633.

ARGVMENTVM.

Indultum non concessum in limine foundationis beneficij, an liget manus Papæ, quando beneficium vacat in mense reservato.

- 1 Immissionem, ut quis obtineat vigore subrogationis gratiosæ, quid sufficiat, quod probet.
- 2 Indultum, si non sit concessum in limine foundationis beneficij, non procedit in prouisionibus Apostolicis, & num. 6.
- 3 Garz. de benefic. par. 6. c. 6. num. 176. declaratur.
- 4 Illegitimus, quis non præsumitur, quando petit adiudicationem beneficij.
- 5 Prouisus de Prioratu Monachali, debet facere constare de professione.
- 7 Beneficium debitum certo generi personarum, cadit sub reservatione cum sua causa.
- 8 Indultum non concessum in limine foundationis beneficij, non ligat Papam, quando beneficium vacat in mense reservato.
- 9 Studium quinquennale requiritur in eo, qui Doctoratus gradum assumere vult.
- 10 Doctoratus gradum habens, illi suffragatur, etiam non docto de studio quinquennali.

DECISIO CLXXXIII.

IN Indulto Pauli Tertij concessio Ecclesiæ Tridentine quodad Canonicatus disponitur, quod ex decem, & octo Canonicis duodecim debent esse ex natione Germanica, & sex Itali, qui quidem sex Itali debeant esse subiecti Iurisdictioni Ecclesiæ Tridentine, & tres ex illis Magistri, seu Doctores, vel Licentiati, reliqui vero tres licite nobiles, vel graduati non fuerint, ex bonis tamen parentibus geniti, literisq. & bonis moribus instructi; Quod vero ad Decanatum ita disponitur. Ac Decanus eiusdem Ecclesiæ ex Germanicis, aut Italis, modo supradicto qualificatis esse debeat.

Vnde, cum per obitum Itali vacauerit Canonicatus, & Decanatus, & vigore reservationis, quæ nõ controuertitur, prout controuerti non potest ex abundè deductis coram me in alijs decisionibus * Sanctiss. D. N. prouiderit D. Ioannē Tudeschinum Italum, qui expediuit subrogationem gratiosam ad partes, Dubitauit, an ei danda esset immissio, & per

1 Dominos fuit affirmatiue resolutum, cum † probet reservationem, & Clericatum, quæ sufficiunt, ut quis obtinere possit immissionem vigore subrogationis gratiosæ, ut latè fuit deductum in alijs decisionibus.

Non obstat, quod Ioannes non probet se habere requisita in dicto Indulto Pauli Tertij, quia huic obiecto datæ fuerunt duæ responsiones, Prima est, quod cum illud † indultum non fuerit concessum in limine foundationis, nõ procedit in prouisionibus Apostolicis, ut per *Abb. in c. cum in cunctis, S. inferiora, num. 9. de elect. Rota decis. 18. de rescript. in antiq. Put. decis. 301. lib. 1. in correc. & decis. 11. de constit. & 5. in tit. de mensibus. Anton. August. in Epitom. in regula de octo mensibus, num. 15. fol. mihi 179.*

3 Nec in contrarium faciunt deducta † per *Garz. de benefic. par. 6. c. 6. num. 176.* quia loquitur, quando legitimus contradictor opponit contra prouisum petentem canonizatoriæ, seu adiudicatoriam ea, quæ sunt de necessitate ad obtinendum beneficium, videlicet, quod quis non sit legitimæ ætatis, quia hoc respicit habilitatem, aut quod est illegitimus, † quod non est præsumendum, quando quis petit adiudicationem, ut per *Rot. decis. 1. de præsumpt. in antiq.* aut quod non constat de professione, quando quis impetrat Prioratū Monachalem, quam prouisus † probare tenetur, vel quando quis impetravit tanquam filius patrimonialis, quia tunc se tale esse tenetur probare, & casus, de quo agitur, est diuersus, quia requisita in Indulto Pauli Tertij non sunt de essentia beneficij, quia † non fuerunt concessa in limine foundationis, & ideo non ligat Papam, ut teneatur conferre personis ita qualificatis, ut supra deductum fuit.

Minus

7 Minus etiam obstat, quod beneficium ꝑ debitum certo generi personarum, cadit sub reservatione cum sua causa, ut scilicet conferatur illi generi, ut per *Seraph. decis. 1420. num. 3. cum alleg. in decisione in hac causa facta 5. Julij superioris anni*, quia aliud est, quod beneficium debeat ex Indulto personis qualificatis, quia in primo casu ex natura beneficij debetur illi generi, in secundo verò casu debetur personis qualificatis ꝑ ex Indulto, quod non ligat Papam, quando beneficium vacat in mense reservato, ut supra probatum fuit.

Secundo dicto Indulto principaliter fuit responsum, quod etiam si provisio fuisset facta ab Ordinario, nihilominus sustineretur, nam respectu Canonici cum vacet per obitum Itali, & Ioannes sit Italus, siue sit ex illis tribus, qui requirunt Doctoratum, siue ex alijs tribus, Ioannes habet intentum, cum sit Doctor, nec officit, quod Indultum Pauli Tertij requirat studium ꝑ quinquennale, quod etiam est de iure, ut in *l. iubemus, & in l. peritiosis. C. de Aduoc. diu. Ind. Rebuff. de priuileg. scilicet de priuilegiis. 84.* quia quatenus hoc studium quinquennale non ꝑisset probari, nihilominus cum Ioannes habeat gradum, illi suffragatur etiam ꝑ non docto de studio quinquennale, cum non probetur alios exillere qualificados, argumento. *l. ut gradatim. ff. de muner. & honor. Rebuff. super concord. in rub. de collat. §. præterea, in verb. induerunt, ante finem, versic. & proderit illi gradus, & quodam Decanatum proderunt etiam prædicta, cum dictus Decanatus debeat conferri Germanis, aut Italis modo prædicto qualificatis, ut supra dictum est.*

Accedant alia deducta in alijs Decisionibus, à quibus propterea Domini non esse recedendum resoluerunt, &c.

* Idem die 5. Julij 1632. & 26. Nouembris pariter 1632. prima est supra decis. 53. Altera adest infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Fideicommissi de Caetani.

Die Veneris 25. Februarij 1633.

ARGUMENTVM.

Instrumentum, quando dicatur esse in forma probanti. Notariatus qualiter probetur quando in instrumento antiquo versatur, & plura circa hanc materiam, necnon circa instrumenta antiqua.

SUMMARIVM.

1 Instrumentum continens diem, mensem, annum, indictionem, Pontificatum, rogatum, ac denique publicationem, negari non potest, quin sit in forma probanti, num. 2.

3 Instrumentum dicitur antiquum, non obstante modici temporis defectu ad assequendum ad tempus 100. annorum.

4 Et isto casu nulla requiritur probatio Notariatus, aut manus recognitio.

5 Instrumentum ut antiquum dicatur de rigore requiritur lapsus 100. annorum.

6 In instrumento ad effectum probationis Notariatus, & recognitionis manus, si sit ultra 90. annos, admittuntur presumptiones, & coniecturæ.

7 Quæ presumptiones eò magis admittuntur leniores, quò magis accedit ad 100. annos.

Pauli Rubei. Decis.

8 Ex contrahentium assertione, quando oriatur concludens probatio Notariatus.

9 Confessio auctoris nocet omnibus habentibus causam ab eo.

10 Partes, quando approbant, atque auctorizant personam, & legalitatem Notarij, quod ad aliquod instrumentum, præsumitur etiam hoc velle, quò ad omnia instrumenta.

11 Scripturæ identitas ut dicatur probata, quid sufficiat docere.

12 Notarij convenientia debet verificari per duas demonstrationes.

13 Scripturæ legalitas ex quibus verisimilitudinibus plurimum augeatur, & num. 14. & 15.

16 Notariatus assertio, quando sit omnino attendenda, & censeatur verissima.

17 Instrumento, ad hoc, ut dicatur antiquum ab eo non detrahatur tempus litis, quando pro adminiculo deducitur, & num. 18.

19 Notariatus assertio, dum quæritur principaliter super eo, non probatur per simplicem enunciatiuam.

20 Notariatus substantia probata, qualitas temporis per leniores probationes probatur.

21 Pluralitas non præsumitur.

22 Actus unus recipit declarationem à verbis prolatis in alio actu, quando inuicem concordant.

23 Testes deponentes aliquem fuisse Notarium, & uti talem palam, & publice fuisse reputatum, eiusque scripturis fidem adhibitam, bene suffragantur.

24 Testium depositiones bene coadiuvantur ex adminiculis.

25 Testes recipiunt interpretationem, & declarationem, à scriptura de qua deponunt.

26 Testes in materia admodum antiqua, ut probent Notarium sufficit, quod generaliter deponant de fama diuturna.

27 In instrumentis antiquis ad probandum aliquem esse Tabellionem sufficit fama inueterata.

28 Fama, & communis opinio, quod aliquis sit Notarius, dat robur officio.

29 Cognominis ommissio, dum ceteræ demonstrationes nominis, & patriæ concurrunt, non præiudicat identitati personæ.

30 Cognomine omisso, desumuntur personarum demonstrationes, à solo nomine, & patria.

31 Plures eiusdem nominis, patriæ, ac exercitij in aliqua Urbe inuenire difficile est.

32 Observantia, maxime, cum cursu longissimi temporis coniuncta, plurimum fidei tribuit scripturæ, quod ad contenta in ipsamet scriptura, etiam informi.

33 Quod procedit præsertim contra eum, qui scripturam approbavit, ut propterea non possit illius fidem impugnare.

34 Enunciatiuæ repertæ in instrumento, etiam si non sint admodum antiquæ, faciunt tamen magnam præsumptionem.

35 Enunciatiuæ emanatæ ab interesse habentibus, si sint adminiculatæ, probant.

36 Et præsertim si emanauerint ante motam litem.

37 Præiudicium est leuissimi momenti, si pendeat à remotissima incertitudine, vix præcogitandi euentus.

38 Adminicula ea, magis operare debent, quæ primordia veritatis habent, serie facti inspecta.

Bb

39 Lace-

- 39 Laceratio non conuenit publico instrumento.
 40 Notarius, si probetur, quod non sit descriptus in Archivio Rom. illius instrumenta non probant.
 41 Notarij descriptio in matricula præsumitur ex lapsu 30. annorum iuncta obseruantia actorum, etiamsi nullibi reperiatur enunciata d. descriptio.
 42 Negatiua probanda concludenter est ab eo, qui in ea se fundat.
 43 Approbatio auctoris, non potest ab habentibus causam ab eo, reijci, aut impugnari.
 44 Partes de communi consensu possunt dare robur scripturæ, etiam informi.
 45 Notariatus, quando est probatus, tunc defectus non matriculationis, nullatenus attenditur ex equitate, ne tot, tantæq; laudabiles dispositiones pereant.
 46 Notariatu probato adhuc fides præstatur instrumentis Notarij non matriculati.
 47 Constitut. Sum. Pont. requirentes, quod Notarij debeant esse matriculati, ad hoc, ut instrumenta ab eis rogata habeant fidem, de consensu saltem tacito superiorum non fuerunt obseruata.

DECISIO CLXXXIV.

Commissa mihi causa restitutionis in integrum aduersus sententiam Rotalem ab Eminentissimo D. meo Cardinali Verospio, latam, contra existentiam fideicommissi, de quo agitur, quæ transitum fecerat in iudicium; Dubitauimus de causis præfata in integrum restitutionis consistaret; Et Domini circumscripta releuantia suis loco, & tempore videnda, hodiè responderunt Instrumentum anni 1517. esse in forma probanti; Quia cum prædictum Instrumentum contineat diem, mensem, annum, Indictionem, Pontificatum, rogatum, ac denique publicationem, ad trad. per gloss. in l. generali, in verb. seruicute, versic. item ordo, de tab. lib. 12. & latè per Bertazz. de claus. in proem. num. 3. & seqq. Negari non potest quin habeat faciem publicæ scripturæ, & sit in forma probanti, ut in puncto dixit Rota in causa Farfen. Territorij 13. Maij 1604. coram bon. mem. Card. Millino.

Nec obitare ampliùs videbantur ea, quæ aliàs coram eodem Eminentissimo D. Cardinali Verospio, ac etiam coram me, contra idem Instrumentum deducebantur circa defectum probationis Notariatus, ac recognitionis manus ser. Francisci de Alatro, qui legitur de d. Instrumento rogatus, ut in decisionibus emanatus sub die 7. Februarij 1620. & 14. Iunij 1623.

Quia hodiè animaduertebant Domini, quod aut admitimus ex lapsu 97. annorum à die confecti Instrumenti, usque ad tempus moræ litis decursum, nos versari in terminis centenariæ ad firmendam antiquitatem eiusdem Instrumenti, & non obstante defectu modici temporis trium annorum, ex eo, quod Rota simili spatio videtur aliàs fuisse contenta, ex quadam æquitate, ut apud Put. decis. 204. num. 1. & 5. & decis. 349. num. 6. lib. 2. in correctis, & decis. 193. num. 13. versic. non obstat decisio Neapolitana, par. 2. diuers. & in Florentina Canonatus 12. Decembris 1615. coram bon. mem. Buratto, in Lancianen. Archipresbyteratus 2. Maij 1616. in Ianuæ. Abbatia 13. Iunij 1625. coram eodem, in Burgi S. Donniini Iurispatronatus 20. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Merlino, & in Aliphana Iurispatronatus 4. Iulij 1629. coram R. P. D. meo Ghislerio. Et isto casu nulla prærequiritur probatio Notariatus, aut manus recognitionis, Put. decis. 146. lib. 1. in correctis, & d. decis. 349. num. 4. Rot. decis. 613. num. 3. par. 2. recent. & d. decis. 193. num. 8. par. 2. diu. sed sufficit sola fides de antiquitate scripturæ, Afflict. decis. 245. sub num. 3. & decis. 251. sub num. 6. & fuit resolutum in causa Romana fideicommissi de Valle 4. Maij 1562. coram Oradino, in Ferrarien. Palatij 3. Iulij 1602.

& in d. Farfen. Territorij 13. Maij 1604. coram Cardin. Millino, & priùs in Tudertina Castri S. Angeli coram bon. mem. Cardin. Lancelotto seniore, quam citant Add. ad decis. 389. num. 7. san. mem. Gregor. Vel quatenus etiam rigori videretur inhaerendum, & ut requireretur integrè lapsus 100. annorum iuxta terminos, decisionis in dicta causa Farfen. Territorij 19. Martij 1607. coram bon. mem. Penia, & coram Millino, cum alijs adductis per Add. ad decis. sancti. mem. Gregor. loco proximè citato, & Afflict. d. decis. 245. num. 4.

Et adhuc considerabant Domini, quod cum agatur de spatio non solum ultra 60. sed etiam ultra 90. annos ad utrumque effectum scilicet præ probationis Notariatus, & recognitionis manus admittuntur præsumptiones, coniecturæ, & adminicula, Cyn. inter consil. Bald. consil. 400. num. 5. versic. præterea illud exemplum, lib. 4. Put. d. decis. 46. lib. 1. in correctis, Caputaq. decis. 5. par. 3. Rot. decis. 693. num. 7. par. 2. recent. & decis. 683. num. 1. par. 3. diuers. Seraphin. decis. 1481. num. 2. & decis. 928. in princ. Quæ quidem adminicula eo leuiora sufficiunt, quo lapsus annorum præcentenarij magis accedit, ita ut de rigore aliquid sit dimittendum; ut notat in simili Dec. in cap. 1. sub num. 47. versic. & ista conclusio vera est, de appell. Aym. de antiq. temp. par. 1. in princ. sub num. 5. versic. placet tamen, & passim obseruasse videmus in decisionibus Putei, & alijs primo loco deductis.

Adminicula verò hic quidem plura, & vrgentia concurrere videbantur; Concurrunt enim primò Instrumentum concordie nouiter post dictam sententiam reperiit, in quo de anno 1523. idemmet Fratres de Caetanis filij Raym. ceteris omnia iura, Instrumenta, & dispositiones inter se ipsos tunc hæcenus factas per quas, & quæ dicta concordia dispositio impediretur, & contradiceretur per quemcunque Notarium rogatas, & factas, & maxime per ser. Franciscum de Alatro, quod ad dictum effectum solum, & dimittat & irritant, & annullant. Ex qua quidem contrahentium assertione non præ quidem incidenter, sed consultò ratione dispositionis, cui inhaerebat emanata, insurgit concludens probatio Notariatus præfati, ser. Francisci de Alatro, etiam ante ipsum annum 1523. maxime in præiudicium non modo eorundem contrahentium, & à quibus tanquam talis fuit approbatus, sed etiam successorum, ac ab ipsis successoribus causam habentium, quales sunt hodie heredes D. Prosperi, Ruin. consil. 141. num. 8. in fin. lib. 5. Rota decis. 776. num. 1. par. 1. diuers. & in his terminis fuit dictum in præfata Farfen. Territorij coram Penia, & etiam coram Cardin. Millino, & priùs in Ferrarien. bonorum, seu Palatij 3. Iulij 1602. coram eod. Cardin. Millino, ubi, quod huiusmodi adminiculū in instrumentis concernenti esse in forma probanti. Vnde consequenter resultat eorundem contrahentium approbasse, atque auctorizasse personam, & legalitatem eiusdemmet ser. Francisci de Alatro quod omnia instrumenta, & præsertim quodam istud antea assertione contemplatum, Bald. in l. si quis testibus, sub Alex. in consil. 133. num. 14. in eodem versic. idem si versic. 75. num. 3. & fuit dictum in præfata Farfen. coram Cardin. Millino. Quod enim Instrumentum anni 1517. fuerit in eadem assertione contemplatum, ac præcisè ab ipsis contrahentibus quod verificantur plurimæ demonstrationes, cum præ tamen ad effectum ut probata dicatur scripturæ identitas, conuenientia in duobus sufficiat ad theoricam, Bart. in l. demonstratio falsa, num. 20. versic. idem, ff. de cond. & demonstr. Alex. consil. 84. num. 4. lib. 7. Craueti. consil. 198. num. 2. Rot. decis. 457. num. 1. par. 1. recent.

Verificatur enim in primis conuenientia Notarij de illo rogati, nempe dicti ser. Francisci de Alatro & in duobus demonstrationibus, ut in puncto Afflict. decis. 245. sub num. 5. versic. ideo tale Instrumentum. Secundo verificantur dispositio;

dispositiones in dicto posteriori instrumento enunciatæ, quæ in præfato anteriori adamussim continentur, vt in dict. *Farsen. coram Cardin. Millino*. Tertiò conuenit identitas personarum, quæ sub eadem partiū formalitate diuise contraxerunt, tam in primo, quàm in secundo. Quarta conuenit conuenientia, tam quoad ætatem Christophori vnus ex contrahentibus, quàm etiam quoad curam, & dotem Catharinae matris, & quoad alias circumstantias latius ponderatas ab informantibus, Ex quibus omnibus, & verisimilitudinibus plurimum augeatur robur ad adminiculandam scripturæ legalitatem, *Rota apud bon. mem. Card. Cavalier. decis. 79. num. 2. versic. primo concurrat*.

Hoc autem adminiculum, quod desumitur ex præfata assertione Notariatus ser. Francisci de Alatro tantò fortius inualefcit, quo dictum Instrumentum anni 1523. est maximum qualificatum; Primò ratione, quod legalitatis, tanquam rogatum stipulantibus in solidum duobus Notariis cognitis, ac descriptis in Vrbe Archinio, & munitum eiusdem Archiepiscopi legalitate. Secundò respectu personarum, quæ illius fidem propria præsentia auctorizarunt, cum fuerit stipulatum non solum adstantibus sex Cardinalibus, & Conservatoribus Vrbe, sed etiam coram ipso Summo Pontifice Adriano Sexto, qui causa cognita decretum, & Apostolicam auctoritatem interposuit, itaut præfata assertio, atque approbatio Notariatus dicti Francisci de Alatro omnino non sit attendenda, & censeatur verissima recipiens maiorem legalitatem, ac fidem ex qualitate personarum auctoritatem, ac præsentiam præstantium, vt in puncto de scientia Superioris ad effectum probandi Notariatum considerat *Ioseph. Ludovic. decis. 115. num. 12. & 13*. Tertiò ratione temporis cum sit antiquissimum, & habeat ad suam fauorem plusquam centenariam, à qua tempus litis non detrahitur, cum instrumentum, & istud deducatur pro adminiculo, vt passim Rota respondit, & præcipue declarauit in dicta *Tudertina Castri S. Angeli, coram Card. Lancellotto seniori, vt testatur Add. ad d. decis. 389. num. 7. san. mem. Greg. ac propterea tantò magis, suffragatur, cum versetur in antiquis, & vt dictum est, & illud producat per viam adminiculi, vt fuit consideratum in d. *Lancianen. Archiepiscoposbyteratus 2. Maij 1616. coram bo. mem. Buratto*.*

Non obstat, quod huiusmodi assertio sit simplex enunciativa, per quam solam non potest probari notariatus enunciatus, & dum quaritur principaliter super eo, *Burr. in cap. illud. numer. 3. de prescript. Crauet. consil. 29. num. 3. versic. respondeo etiam, Dec. consil. 348 in fine*. Quia pro responsione animaduertebant Domini, quod in instrumentum istud concordia anni 1523. deducitur solummodo ad effectum, vt afferatur probatio notariatus Francisci de Alatro quæ percutiat tempus instrumenti rogati de anno 1517. de quo nunc agitur; Non autem prætenditur eam esse vim dictæ assertionis, vt ab ea sola pendere debeat probatio eiusdem notariatus, super quo non deficient depositiones testium inferius in tertio adminiculo ponderandæ, quæ quidem depositiones visæ sunt in præteritis decisionibus. Ex hoc solum non posse suffragari, quod non percuterent tempus dat. Instrumenti del 1517. Ac propterea bene intrat conclusio, quod probata substantia, & notariatus, qualitas temporis per leuiiores probationes probatur, vt late per *Surd. consil. 168. num. 7. & consil. 286. num. 11*.

Secundum adminiculum desumitur ex alio Instrumento anni 1531. nouiter in forma transumpto, quod sub die 9. Februarij proximè præteriti firmatum fuit esse in forma probanti, cum enim in præfato Instrumento per eosdem et de Caetanis cassetur omnes contractus, excepto contractu concordia, & diuisionis initæ inter Franciscum, Petrum, & Ioannem Vincentium ex vna, & Nicolaum, Honoratum, & Christophorum ex alia; admodum verisimile est huiusmodi concordiam, atque diuisionem sic exceptuatam esse contractum celebratum in prædicto Instrumento anni 1517. de quo nunc agitur, non solum quia de simili contractu inter istos nullibi constat, quàm in dicto Instrumento anni 1517. nec pluralitas præsumitur, sed etiam quia conueniunt plures demonstrationes, nempe species, & qualitas contractus, ac identitas personarum, sub ista factionum

diuisione contrahentium, ex *Bart. in d. l. demonstratio falsa, & alijs superius allegatis*.

Et quàmuis nomen notarij omisum fuerit, attamen concurrentibus demonstrationibus, ac verisimilitudinibus superius ponderatis illud clare suppletur per dictum Instrumentum anni 1523. exprimens rogium Francisci de Alatro, à quo quidem instrumento istud posterius anni 1531. recipit declarationem *Crauet. consil. 231. num. 12. Rot. decis. 91. num. 5. par. 1. recent. cum inuicem adamussim concordent ad demonstrandam legalitatem anterioris huiusce instrumenti, anni 1517. vt in dict. Farsen. coram Cardin. Millino*.

Tertium præstant adminiculum testes, & alijs examinati, qui tanquam deponentes Franciscum de Alatro fuisse notarium, & vitalem palam, ac publicè fuisse reputatum in Ciuitate Alatri, eiusque scripturis fidem adhibitam bene suffragantur ad tradita per *Castr. in l. Scriuarios, C. de testam. milit. Bald. in l. Barbarius, num. 11. & ibid. Alberic. num. 33. ff. de Offic. Præcor. Afflic. decis. 251. num. 3. in fine, & dictum fuit in præfata Farsen. coram Cardinali Millino*.

Nec obstat, quod in præteritis decisionibus fuerint reiecti ex eo, quod in proprio dicto præcisè non percutiant tempus instrumenti istius, rogati de anno 1517. Quia cum hodiè ex primo adminiculo superius ponderato resulset probatio notariatus dicti Francisci de Alatro, quæ percutit præcisè præfatum tempus anni 1517. eorundem testium,

& depositio bene coadiuuatur ex eodem et primo adminiculo, vt in simili ex *Lanfranc. de Orzano in cap. quoniam contra. cap. 19. num. 10. de probat. admittus fuit in eadem Farsen. coram Card. Millino*. A quo quidem adminiculo

testes ipsi recipiunt, & declarationem, atque interpretationem, *Burr. in cap. de audientiam, num. 12. de prescript. Farin. de testibus, quæst. 8. num. 59. quos refert, & sequitur Rot. apud bon. mem. Card. Cavalier. decis. 651. num. 4. maxime in*

hac materia admodum antiqua, in qua sufficit, & quod generaliter deponant de fama diuturna, *Bald. in d. l. Barbarius, num. 30. versic. qualiter autem probetur, ff. de offic. præ-*

*tor. vbi in instrumentis antiquis ad proban. quem esse tabellionem sufficeret fama inueterata, & fuit dictum in Toletana decimarum 8. Februarij 1588. coram Orano, & in ead. 4. Decembris 1615. coram Andrea, etiam si ad certum tempus se non restringant. Soccin. consil. 89. num. 19. lib. 1. Garz. de benef. par. 1. c. 5. nu. 480. fama enim, & communis opinio, quod aliquis sit notarius dat robur Officio, vt inquit *Bald. in d. l. Barbarius, num. 31. Afflic. d. decis. 251. num. 3. ante fin.**

Nequid etiam obstat, quod notarius, qui dicitur rogatus de hoc instrumento anni 1517. tam in articulis, quàm a testibus istis, nuncupetur Franciscus Columna de Alatro, non autem Franciscus de Alatro simpliciter, vt legitur in præfato rogitu. Quia pro responsione considerabant Domini, quod cum verba illa; *de Columna designent cognomen ipsius*, illius omisio, dat ceteræ, & demonstrationes nominis, & patriæ conueniant, non præiudicat identitati personæ ex latissime deductis per *Bertazz. de claus. claus. 3. gl. 3. num. 6. cum pluribus seqq. & in his terminis aduertit Rot. in Lunen. Sarzanen. Cappellania 5. Martij 1610. coram D. Attrebaten. & 7. Iunij 1619. coram Eminentijs. D. meo Cardinali Pamphilio; Quod maxime procedit ex stylo, &*

consuetudine Curia, cuius vsus admittit vt, & omisso cognomine desumantur personæ demonstrationes à solo nomine, & patria, vt in Alexandro Ciuitatensi, ac Angelo Balneoregensi celeberrimo, vtroque in Curia Phisico, & in Bernardino de Fara Notario, ac alijs passim seruatum videmus; ea demum ratione, quia non ita facile est inueniri

re, & hicin Vrbe plures eiusdem nominis, patriæ, ac exercitij; ex quibus duabus demonstrationibus, quæ alijs ita præcisè conuenire non possunt, vel saltem difficillimè, redditur satis certa identitas personæ, *Surd. consil. 44. nu. 14. & 18*.

Quartum deducitur adminiculum ex obseruantia ipsiusmet Instrumenti diuisionis anni 1517. successiue emanata quoad bona in eodem Instrumento contenta, cum ipsi

contrahentes, & eorum descendentes, iuxta præfatæ diuisionis Instrumentum possederint; id quæ præcipuè verificetur in Palatio Piperni, Francisco, & fratribus in eadem diuisione assignatis, quod postmodum de anno 1534. fuisse ab ipso Francisco possessum, constat ex Instrumento venditionis cuiusdam prædij, quod quidem Instrumentum legitur Actum Piperni in Palatio Illustrissimi D. Francisci

32 Caetani; Ac proinde dicta obseruantia & maxime cum cursu tantum temporis coniuncta, plurimum fidei tribuit scripturæ, quod ad contenta in ipsamet scriptura, etiam informi, Cyn. inter consil. Bald. d. consil. 400. num. 5. lib. 4. Aym. alios cumulat in consil. 101. num. 4. Grat. discept. 951. num. 8. & 9. Rot. decis. 928. in fin. apud Seraphin. & decis. 640. num. 9. & decis. 651. num. 4. & decis. 122. nu. 4. apud bon. mem. Cardin. Causal. Rot. decis. 703. num. 8. par. 2. recent. quod procedit præsertim contra eum qui scripturam approbavit, ut propterea non possit illius fidem impugnare. Bald. consil. 402. num. 9. lib. 5. Peregr. consil. 64. num. 19. lib. 1. quos refert, & sequitur Rot. in d. decis. 640. num. 10. apud Card. Causal. & decis. 502. num. 2. par. 1. recent.

Quantum denique, ac postremum adminiculum desumi posse etiam videbatur ex supplicatione per DD. Alexandrum, ac Christophorum de anno 1616. Sanctissimo portrecta pro obtinenda derogatione fideicommissi, ut prætenditur in hoc Instrumento anni 1517. contenti, quæ quidem supplicatio licet non sit admodum antiqua confiderabilem tamen probet præsumptionem ad adminiculandam ipsiusmet Instrumenti legalitatem, ut de enunciatiuis firmat Rota decis. 371. num. 3. par. 1. & decis. 694. nu. 2. vers. concurrunt etiam par. 2. recent.

Nec officit, quod illa emanauerit à personis, ut præten-

35 ditur in eodem fideicommissio vocatis, & sic omnino suspicis, quia ex alijs, quæ abundè concurrunt, ut probatum est, purgatur omnis suspicio. Achil. decis. 149. num. 1. lib. 3. Rot. decis. 75. num. 3. & decis. 91. num. 2. in fin. par. 1. recent. maxime cum emanauerit de præfato anno 1606. & sic per

36 plures annos ante litem non ab ipsis DD. Alexandro, & Christophoro, sed ab ipsomet D. Prospero motam, & sic de tempore nullatenus suspecto, cum D. Prospero tunc esset iuuenis robustissimus, & haberet non solum filios maternos iam natos, sed alios ab vxore inter fecundam adolescentiam in diem sperare posset nascituros; ita ut tunc temporis interesse DD. Alexandri, & Christophori quodam Castro per Dominum Prosperum possessa, ut erat remotissima

37 spei, sic etiam esset, nullius, vel saltem leuissimi momenti, ac considerationis, tanquam pendens à remotissima vix præcogitandi euentus incertitudine ad tex. in l. 1. C. de pact. Mant. decis. 13. num. 16. & decis. 21. num. 6. Imò cum ageretur de canonizando fideicommissio, quod æquè principaliter bona ipsorum etiam DD. Alexandri, & Christophori comprehendebat, non est verisimile, quod ad parandam, adeo sibi è longinquo actionem præsertim in actu, venditionis ipsorummet bonorum noluisent in consilio pro cunctis, & vix cogitabili incertitudine, certum sibi parare præiudicium subiiciendo, oneri fideicommissi bona, quæ erant in venditione cum diminutione precij, ac obligationibus reinnestimenti, & multiplici, necnon obtinere derogationem non sine impèsa, ac difficultate intuitu remotissimæ successione, ad quam vix poterant animo aspirare.

Non obstant inuerisimilitudines contra huiusmodi instrumentum anni 1517. ponderatæ: Quia & vel nullius sunt momenti, vel omnino tolluntur ab adminiculis superius ponderatis, quæ serie facti inspecta tanquam ventatis, habentia primordium, operari potentius videbantur.

Non etiam obstat, quod in hoc eodem Instrumento diuisionis anni 1517. non legantur insertæ Capitulationes, & præcipuè conuentio illa, ut Homines Rochæ Curge tenebantur accedere ad Molendinum Magentiæ, quam tamen conuentionem, & capitulationes non conuenerit fuisse firmata in quadam diuisione inter eosdem filios Raymundi, ac proinde resulter argumentum constare de alia diuisione ad quam dd. Instrumenta anni 1523. & 1531. referri possunt, ita, ut tam primum, quam secundum adminiculum consequenter corruat: Quia responsum fuit non probati,

quod dicta conuentio, & capitulationes fuerint in ipso diuisionis Instrumento insertæ. Immo potius, quod omnino seiunctæ fuerint, atque separatæ satis probant Epistola, bonæ memoriæ Petri Caetani, aliàs à bon. mem. Antonio Auo, & auctore Dom. Prosperi producta in causa Terracinae Iuris molendi coram bon. mem. Orano in qua idem Petrus offert se laceraturum huiusmodi capitulationes, quæ quidem & laceratio non conuenit publico Instrumento.

Secundò id ipsum comprobatur sententia condemnans præcisè eundem bon. mem. Antonium ad eandem capitulationum exhibitionem, signum euident, quod penes ipsum solum tanquam scriptura priuata, non verò publico alicui Instrumento insertæ seruabantur.

40 Non officit tandem, quod Franciscus iste de Alatro, & non probetur descriptus in Archivio Romano, ideoque illius instrumenta non probent ex decima quinta Constitutione Iulij Secundi innouata per Leonem decimum in Bullario Constitutione 6. Quia multipliciter fuit responsum. Et primò, quod cum DD. Alexander, & Christophorus habebant fundatam intentionem in notariatu, ac legalitate istius Francisci de Alatro ex superius deductis, abundè adminiculara, nec vllibi probata appareat dicta non descriptio, & immo illa præsumatur ex lapsu 30. annorum, iuncta obseruantia, de qua in quarto adminiculo, etiam si nullibi reperitur dicta descriptio enunciata, Crauet. de antiqu. temp. par. 3. sect. 1. num. 105. Put. decis. 345. num. 10. lib. 1. in correct. Seraphin. decis. 1027. num. 9. & decis. 1042. nu. 2. & 3. & bon. mem. Cardin. Causal. decis. 122. num. 3.

42 Pars aduersa tenetur concludenter & probare huiusmodi non descriptionem, cum sit fundamentum propriæ intentionis, Innocent. in cap. super his num. 10. ubi Felin. num. 16. de accus. Rot. decis. 502. num. 7. par. 1. & decis. 19. num. 2. par. 2. recent. Gabr. de probat. conclus. 1. num. 1. Secundò fuit responsum, quod cum idem Franciscus de Alatro per dd. filios Raymundi, ut supra contrahentes fuerit tanquam legalis Notarius & approbatus, prout superius latè probatum fuit in primo adminiculo non potest hodie per habentes causam ab iisdem contrahentibus tanquam minus legalis reijci aut impugnari. l. Pomponius. ff. de negot. gest. Crauet. consil. 341. num. 11. Surd. consil. 351. nu. 41. Rota decis. 776. num. 1. par. 1. diuersi & d. decis. 502. num. 2. par. 1. recent. cum alijs per Rot. d. decis. 640. num. 10. apud bon. mem. Card. Causal. Maxime & cum iura sit in iure regula, quod partes de communi consensu possunt dare fidem scripturæ etiam informi, san. mem. Gregor. decis. 292. in fin. ubi Add. num. 6.

45 Tertiò respondebatur, quod prob. to notariatu, defectus quitate, ne tot, tantæque laudabiles corruant dispositiones Maij, & 10. Maij 1610. coram bon. mem. Penia prout in puncto, quod probato & notariatu adhuc fides præstetur pti in Archivio est, Dec. Mohed. 2. & 5. de testam. & Put. 296. num. 1. lib. 1. in correct. & facit Angel. in l. vniuersos. C. de decur. lib. 10. Quartò etiam respondebatur & huiusmodi Constitutiones de consensu saltem tacito superiorum non fuisse obseruatas, ut expresse dicunt Put. d. decis. 296. lib. 1. in correct. & decis. 17. de fid. instr. Mohed. d. decis. 5. de testam. Thau. decis. 13. incip. Bulla Archinij, & fuit dictum in præfata Romana officij 10. Maij 1610. coram Penia, prout etiam aduertit Compilator Bullarj ad dictam Constitutionem 15. Iulij 11. & meminit etiam Sanctissimus Dom. Noster in Bulla Electionis Archinij 53. in impress. §. 2.

Et ita conclusum parte vtraque informante &c.

Ad sunt infra alia decisiones in hac causa, id est sub diebus 30. Ianuarij sequentis anni 1634. & 7. Iulij eiusdem coram eodem Reuerendiss. P. D. Coccino Decano.

R. P. D. MOTMANNO.

Arimineni Spolij.

Die Veneris 4. Martij 1633.

ARGUMENTVM.

Vigore mandati de auferendo bona certi valoris, in eius executione, vt illa fiat ad effectum licitationis, & subhastationis, procedendum est, non autem ad effectum immisionis in possessionem, & alia de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

- 1 Restitutionis beneficium datur, quando de lesione constat.
- 2 Mandati de auferendo bona vigore, non est procedendum ad effectum immisionis in possessionem.
- 3 Immissio ex primo decreto, ad quem effectum detur.
- 4 Possessionis vere signa, quæ sint.
- 5 Ex usu censetur quis aliquid approbare.
- 6 Immissio vigore mandati executiui iuxta subiectam materiam, est detentatio, & non vera possessio.
Decis. in causa Perusina Bonorum, coram Reuerendiss. Coccin. Decan. in quibus terminis procedat, numer. 6.
- 7 Stylus in specie facti propositi, debet probari, vt veniat attendendus.
- 8 Vitale, per inutile non vitatur.
- 9 In indiuiduis vitale vitatur per inutile.
- 10 Probationes, quæ consistunt in scriptura, testibus præualere debent.
- 11 Pars potest appellare à mandato excessiuo.
- 12 De euictione, quem tenet actio, eundem agentem, eiusque heredem repellit exceptio.
- 13 Actus agentis non debet aliquid operari, ultra eius intentionem.
- 14 Mandatum relaxatum ex falsa causa, non meretur executionem.
- 15 Fideicommissario non currit tempus consiciendi inuentarium, ante quam hereditas restituatur, & finita sit eius questio.
- 16 Hæres potest impugnare factum defuncti à iure improbatum.
- 17 Hæres tenetur approbare factum defuncti limita, vt num. 16.

DECISIO CLXXXV.

Franciscus creditor obtinuit ab A.C. relaxari mandatum executiuum sub consueta formula, auferantur de domo Sebastiani debitoris, bona valoris scutorum 3600. pro extinctione cuiusdam census, ac alia bona valoris 450. pro fructibus decursis, & non solutis. In cuius mandati executionem, fuit idem Franciscus primo loco immissus, ac associatus in possessionem duorum prædiorum, & successiue recepit sextaria 82. frumenti, ultra quandam quantitatem leguminum; Demum supradicta prædia

fecit subhastari, ac pro summa scutorum 6000. deliberari personæ suppositæ, quæ pro eodem pretio illa cessit Hieronymo.

Dicitur verò Sebastianus Spolij actionem intentauit, & coram R. P. D. meo Merlino, non solum succubuit, sed etiam causæ appellationis prosecutionem neglexit. Illius autem hæredes, presentato mihi rescripto, cum clausula restitutionis in integrum, obtinuerunt disputari dubium, An constet de causis restitutionis, ad quod Domini affirmatiue responderunt. Quia constat de iniustitia sententiæ, vnde resulat & læsio, propter quam datur beneficium restitutionis, Benintend. decis. 85. nu. 8. & fuit dictum in Recanateni Spolij 14. Aprilis 1614. coram Eminentiſſimo D. Card. Pamphilio, sententia enim absoluit Hieronymum à iudicio Spolij per Sebastianum intentato, ac propterea denegat restitutionem bonorum, quæ post captam eorum possessionem vigore mandati de auferendo bona certi valoris, fuerunt subhastata, cum tamen in huiusmodi mandati executione ita esset procedendum, vt illa fieret ad effectum licitationis, & subhastationis, & non autem immisionis in possessionem, iuxta l. 2. cum seqq. C. si in caus. iudicat. l. non est mirum, ff. de pignor. act. Grammat. decis. 51. num. 3. Rot. coram Seraphin. decis. 937. num. 2. & in Romana Spolij 2. Iunij 1595. coram Gypſio.

Non obstat, quod ex relatione Executoris constat, dictum Franciscum mediante persona Procuratoris immisum fuisse in possessionem bonorum, de quibus agitur pro summa debita, ac in mandato contenta, & consequenter, & ex primo decreto ad effectum subhastandi, non autem acquirendi possessionem, iuxta l. possidere, §. vlt. & l. si quis ante, §. 1. ff. de acquir. posses. Quia alius executor in sua relatione potius facta, profiteretur, se vigore eiusdem mandati, associasse, ac immisisse Laurentium dicti creditoris filium, vti coniunctam personam, ac Procuratorem in eorundem bonorum possessionem, claudendo, & aperiendo ianuas, & glebas, & arborum folia contrahendo, cum expulsionem colonorum in signum veræ possessionis, & præcepto ipsius colonis facto, vt ipsum, ac eius patrem in Dominos recognoscerent, quæ sunt & signa veræ possessionis, l. qui vniuersas, §. quod per colonum, ff. de solut. Aym. consil. 107. num. 2. Rot. decis. 131. num. 3. par. 1. recent. Et cum ipse creditor in prosecutione iudicij vltius & fuerit eadem posteriori relatione, illa attendi debet, l. si filiusfam. l. 2. ff. ad Senat. Consult. Maced. Bart. in l. cum tabernam, §. idem quasiuit, in fin. ff. de pign. Gorzad. consil. 23. num. 10. Rot. coram Card. Caualeſio, decis. 26. num. 4. quicquid sit de stylo, de quo attestantur Curiales Ariminenſes, quod scilicet vigore mandati executiui creditores associantur, ac immittuntur in possessionem bonorum debitoris; quæ iuxta subiectam materiam & est detentatio, non vera possessio, in quibus terminis procedit Rot. decis. in Perusina Bonorum de Alphanis 5 Iunij 1621. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & habetur in decisione huius causæ facta 9. February 1629. coram R. P. D. meo Merlino, non enim testantur de facto executoris immittentis quatenus vltius processit ad actus correspondentes veræ possessioni, iuxta receptam conclusionem, quod & stylus in specie facti propositi debeat probari, vt veniat attendendus, Seraphin. decis. 78. num. 2.

Ex præmissis cessat quoque obiectum, quod per excessum executoris non vitetur mandatum, in quo huiusmodi excessus non continetur, iuxta regulam, quod vitale per inutile non vitatur, cap. vitale, de reg. iur. in 6. Qui ad effectum Spolij sufficit creditorem possidere prædia, de quibus agitur, possessione indiuidua, vt scilicet per partem viciosa, in qua fuit excessum, altera eodem vitio censeatur infecta, & ita intrat limitatio dictæ regulæ, quod scilicet in & indiuiduis vitale vitetur per inutile, de qua per Dyn. in dicto cap. vitale num. 4. de regul. iur. in 6. & in terminis possessionis. Argel. de legit. contradict. quest. 10. art. 9. num. 148. cum seqq.

Præterea constat de iniustitia eiusdem sententiæ dum in ea declaratur, fructus per creditorem vigore prædicti mandati biennio ante subhastationem perceptos, & pecunias similiter exactas in summam debitam, non esse imputandas,

Bb 3 neque

nequē restituenda, ea scilicet ratione, quod aliqui testes deposuerint, eos perceptos fuisse per ipsummet debitore, vel quod intra triennium fuerint percepti, non præsumuntur consumpti.

Nam utrumquē obiectum remanet sublatum, ex quietationibus factis per creditorem recipientem pecunias, & fructus, & ex confessione eiusdem creditoris in positionibus emanata, ac ex tenore sententiæ arbitramentalis pro diminutione pensionis, ratione dictorum prædiorum lata, ad fauorem conductoris bonorum ipsius debitoris, & denique ex tenore sententiæ absolutoriæ creditoris à restitutione fructuum, quos ille percepit, & ab imputatione pecuniarum, quas exegit.

10 Huiusmodi autem probationes quæ consistunt in scriptura, testibus præualere debent, *l. census, ff. de probat. gloss. in cap. 1. §. procuraciones, in verbo, in scriptis, in fin. de cens. in 6. & veritati cedere debet præsumptio, leg. nuptura filio, ff. de iur. dor. & l. si extraneus, ff. de condict. caus. dat.* Dum vero eadem sententia declarat Sebastianum, suū illius heredes, non esse in totum, vel pro aliqua parte restituendos ad possessionem bonorum, quæ fuerunt distracta pro summa scutorum sex millium, controuerti non potest quin contineat magnum excessum supra summam debitam scutorum 4050. in præ mandato expressam, cuius ratione quemadmodum appellatio non fuisset denegata, *ut auctoritate Surdi in consil. 39. num. 29. probat dicta decis. huius causæ emanata 9. Februarij 1629. ita attentis omnibus præmissis debet esse locus restitutioni ad fauorem partis grauatae.*

Nequē obstat, quod heredes debitoris, qui hodie agunt, per constitutionem Procuratoris ad transigendum super fideicommissio dicti Francisci creditoris ad eorum fauorem purificato, & bonis illi suppositis, censeantur simpliciter adiuuasse eius hereditatem, ac propter confusionem actionum dictam deliberationem impugnare minime possunt, iuxta regulam, *quod præ quem de euictione tenet actio, eundem agentem, eiusque heredes repellit exceptio, leg. vendicantem, ff. de euict. l. cum à matre, C. de rei vendic.*

Quia inspecta forma dictæ constitutionis ad transigendum, cum possessoribus bonorum fideicommissi, cui non fuit satisfactum per transactionem inita cum alio, qui non possidebat, ut hereditas dicatur adita per huiusmodi constitutionem, debet, qui in ea se fundat, concludenter probare, quod omnes qualitates, sub quibus facta est constitutio, ad sint in transactione, ne fiat contra iuris regulam, *quod actus agentis non debet aliquid operari ultra eius intentionem, l. non omnis, ff. si cert. pet. l. obligationum substantia, §. ult. ff. de oblig.* Vnde mandatum A. C. vigore præ eiusdē transactionis relaxatum, non mereri executionem, dixit *Rota in Ariminen. Nullitatis Obligationis 10. Decembris 1631. & 4. Februarij sequentis anni 1632. coram Domino Quicipo.*

Nequē ante restitutam fideicommissarij hereditatem, 15 præ aut finitam illius quæstionem, potuit currere tempus conficiendi inuentarium, *ut notant Bald. in l. defensionis, num. 11. C. de iur. fisci, Paul. de Cast. in l. 1. §. an Prator num. 9. ff. de iur. deliber. Cuman. consil. 129. in fin. Roland. in tractat. de inuent. part. 3. quæst. 2. numero 3. & seqq. Phili. nut. eod. tract. part. 1. numero 31. Peregrin. de fideicommiss. artic. 4. num. 9. Et quatenus etiam absque inuentario dicerentur adiuuasse, nihilo minus supradictam defuncti deliberationem tanquam præ actum à iure improbatum impugnare possunt (ut limitando regulam) præ quod heres teneatur approbare factum defuncti in terminis dict. l. cum à matre. C. de rei vendic. & similibus, tradunt Aym. in consil. 200. num. 8. & latè Phili. in eod. tract. par. 4. num. 157. cum seqq.*

Et ita utraque, &c.

* Est decis. 248. supra par. 5. recent.

R. P. D. GHISILERIO.

Salernitana Pensionis.

Die Veneris 4. Martij 1633.

ARGVMENTVM.

Pensionis reseruatio, quando fit super beneficij Iurispatronatus, ut sustineatur, quid requiratur. Valor beneficij ex quibus probetur.

SVMMA RIVM.

- 1 Narratiua Principis non est à patre iustificanda.
- 2 Verba, ut asseris, in narratiua Principis apposita, demonstrant, quod sit narratiua partis.
- 3 Consensus patronorum necessariò debet constare, quando agitur de validitate pensionis super beneficio iurispatronatus.
- 4 Consensus necessarius patroni pro sustinenda validitate pensionis non requiritur, quotiescunq; constat Pape, beneficium super quo, fit reseruatio esse de iure patronatus.
- 5 Consensus patroni requiritur in prouisione de iure patronatus.
- 6 Resignatio iurispatronatus facta sine consensu patroni, habet statum implicitum validitatis. Itaut si ipse illam sciat, & taceat, valida manet, & firma, num. 6.
- 7 Patroni scientia de resignatione iurispatronatus, ex quibus probetur.
- 8 Locationes multe, & arrendamenta, concurrentibus adimniculis, probant valorem beneficiorum, & nu. 16.
- 9 Conducere non solent homines, res, multò plures, quam possint percipere.
- 10 Arrendamenta regulariter non probant ualorem terrarum.
- 11 Locationes, quando sunt plures, & continuatae per tempus considerabile, tunc probant valorem rerum.
- 12 Argumentum à solito procedit.
- 14 Locationes, & conductiones plures respectiue si sint inter se uniformes, præsumuntur factæ pro iusta, & consueta mercede.
- 15 Valor beneficij ad effectum iustificationis, debet probari de ductis oneribus.
- 17 Pensionarius non præsumitur, si pensio fuisset excessiua, illam soluere voluisset, & sic constituere illum, cui debetur pensio, in quasi possessione exigendi.
- 18 Resignatario non licet, quod resignanti non licebat.
- 19 De Locationum effectuatiōe non potest dubitari, quando sunt plures, & successiue.
- 20 Valor de tempore antecedenti, & subsequenti, quando probatur, idem tunc debet censerī, de valore medij temporis.
- 21 Fructus præsumuntur potius aucti, quam diminuti.
- 22 Diffio, vel circa, quid importer.
- 23 Officiali publico est credendum, super rebus, quæ spectant ad eius officium.
- 24 Diffio, semper, comprehendit omne tempus.

DECISIO CLXXXVI.

Cum dubitaretur, An per Translatarios bon. memor. Archiepiscopi Sanvitalis iustificaretur valor Abbatis Sancti Petri ad Curtim expressus in gratia pensionis reservatæ ad favorem supradicti Sanvitalis, quam deinde idem transtulit ad favorem quinquæ eius Familiarium, pro summa tantum ducatorum Regni 600. Domini, attentis locationibus, & alijs infra dicendis censuerunt valorem expressum in ducatis 710. aut de Camera probari, & sic gratiam reservationis pensionis esse iustificatam.

Primò, quia ex datis in summatio pro Translatarijs probantur narrata in literis reservationis, quod bon. mem. Sanvitalis obtinebat Secretariatum, ut ex fide Secretarij, Item Abbatiam nuncupatam Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis della Geronda, ut ex provisione in actis producta, quodquæ ei reservata erat medietas fructuum Parochialis Ecclesiæ S. Benedicti, & hoc pariter iustificatur ex reservatione, & literis desuper expeditis.

Narratur quoque in dictis literis, quod Ecclesia Sancti Petri ad Curtim sit de iure patronatus Laicorum Nobilium, sed cum hæc sit narrativa, & assertiva Papæ, dum dicit se reservare pensionem super dicta Abbacia, quæ de iure patronatus ex fundatione, vel dotatione existit, non est iustificanda à pensionarijs, qui de hoc nullum verbum, Innoc. in cap. inter dilectos, de fid. inst. Aretin. consil. 76. num. 5. Nat. consil. 160. num. 19. Seraphin. decis. 330. num. 3. Rota in recent. decis. 666. num. 5. parte 2. Neque iustificat, quod attentis illis verbis, ut assertis, sit narrativa partis, cum fuerint appposita respectu ad expressionem valoris.

Non obstat, quod non constet de consensu patronorum necessario pro sustinenda, validitate pensionis ex dispositione reg. 42. de derogat. iuris patr. & ex conditione appositæ dummodo patronorum consensus accedat, ita ut non iustificato consensu, Carolus, qui eodem resignationis die ad favorem Sanvitalis reservationi pensionis consensit, non poterit tanquam carens titulo, & possessione consentire, quia non est necessarius consensus patroni pro sustinenda validitate pensionis, quocumque conitatur Papæ Beneficium super quo sit reservatio esse de iure patronatus, Gig. de pens. quæst. 23. num. 8. Rebuff. in 3. par. signatura, in verb. ne non iuris patronatus, num. 28. & 48. Seraphin. decis. 1264. num. 1. Rota in Lucana Pensionis 4. Novembris 1579. coram de Rubeis, & in alia Lucana Pensionis 17. Februarij 1592. coram Orano, & in præsentis casu, stante prædicta assertiva Papæ de iure patronatus Laicorum, non potest dubitari, quin Papa habuerit sufficientem notitiam iuris patronatus; consensus autem patroni requiritur in provisione de iure patronatus, quæ iuxta prædictam regulam non potest fieri sine illius consensu, & semper certum est, quod resignatio facta etiam sine consensu patroni, habet statum implicitum validitatis Cardin. in Clem. 1. de supplen. neglig. Prælat. num. 11. Felin in cap. cum Bertoldus, nu. 10. & 14. de re iudic. Rot. decis. 77. par. 1. divers. cum alijs alleg. per Modern. in prax. iuris patronatus, par. 2. lib. 12. cap. 5. num. 2. & seq. Itaut si patronus illam sciat, & taceat, valida remaneat, & firma, Abb. in cap. cum Ecclesia, num. 12. de elect. Mandos. in reg. 32. quæst. 24. Put. decis. 412. lib. 1. in fin. Mohedan. decisio 27. numer. 2. de caus. possess. & propriet.

De contradictione autem patronorum nullibi constat, immo admissio, quod de ipsorum consensu non constet ex fide Notarij Cancellariæ super consensu præstito per procuratorem Lucretiæ Mormillæ, neque sufficienter probetur scientia resignationis factæ à Decio in Carolum, neque ex diuturnitate temporis, quo possedit Carolus, neque ex qualitate facti, cum ageretur de beneficio insigni, seu Abbatia Reali, & gravi ipsorum præiudicio, ex quibus probari potest scientiam tradit Corn. 268. num. 11. lib. 4. Aym. consil. 868. num. 5. Decian. respon. 10. num. 87. lib. 1. Attamen videtur cessare omnis difficultas eo ipso, quod Patroni appro-

bantes resignationem factam per Carolum in Vincentium Pignatellum in necessarium antecedens ius ipsius sciuerunt, neque contradixerunt, immo approbarunt, cum aliâ tantum ad beneficium adhuc vacans potuissent simpliciter præsentare.

Maiores tamen difficultates restringitur ad probationem valoris Abbatie expressi in literis, quem DD. sufficienter probari censuerunt ex multis locationibus, & attendentis datis pro parte Translatariorum quæ concurrentibus adminiculis probant, ut in Veronen. Pensionis 23. Martij 1607. coram bon. mem. Cardin. Sacro, allegata per Adden ad san. mem. Greg. XV. decis. 101. num. 5. attendente pluralitate locationum, quæ dantur continuatæ, unde corroboratur ratio decisionis, quod homines non solent esse fauji ad conducendum res, multo pluris, quam possint percipere, & licet regulariter attendamur non probent valorem terrarum. Sarnen. in reg. de valore. q. 1. & Seraph. decis. 1009. nu. 1. Mant. decis. 290. num. 4. Cassad. decis. 20. num. 1. super reg. san. mem. Greg. XV. decis. 359. num. 7. Attamen quoniam locationes sunt plures, & continuatæ per tempus considerabile, fallit super dicta regula, & excluditur præsumptio affectionis, quæ cadere potest in vno, vel altero homine non autem in pluribus.

Adminicula autem desumi possunt à solito, tam locatorum, quam conductorum pro eadem summa, & pro ijs, quæ fieri consueverunt, ut unde procedit argumentum à solito. Decian. consil. 66. nu. 18. lib. 3. scilicet tum autem, & consuetum, & quinquæ, vel pluribus annis citra ad effectum pensionis, & liquidationis fructuum attendendum esse censuit, Rota in Veronen. Pensionis 26. Martij 1629 coram R. P. D. meo Pirouano.

Item à præsumptione, quod cum tot conductiones, & locationes respectu sint inter se uniformes, præsumuntur factæ pro iusta, & consueta mercede, ut per Caroc. de locat. quæst. 2. num. 6.

Item, quod locationes prædictæ leguntur factæ deductis oneribus, unde probatur alterum requisitum in probatione valoris ad effectum de quo agitur. Rot. decis. 444. num. 4. in fine. par. 2. recent. san. mem. Gregor. XV. decis. 170. num. 4. ubi Adden. num. 10. ut patet ex lectura locationum de bonis sitis in Territorio Civitatis Salernitanæ in quibus deducuntur ducati 57. pro celebratione Missarum pro festivitate S. Petri ad Curtim, S. Antonij, & pro alijs servitijs, & oneribus ipsius Abbatie. Et in effectu bonorum possessorum in Territorio Nocera deducuntur ducati 8. quolibet anno solvendi Cappellano, ita ut dici non possit, quod in Arrandamentis non fuerint onera deducta.

Præterea concurrunt solutiones factæ per Carolum Caracciolum spatio multorum annorum absque tergiversatione. Rota decis. 293. nu. 2. par. 1. divers. signum evidens, quod pensio de qua agitur non erat excessiva, immo quod fructus Abbatie corrispondebant arrandamentis, cum non sit verisimile, quod si pensio fuisset excessiva iactando suum voluisset pensionarium constituere in quasi possessione exigendi: Accedit, quod Dominus Pignatellus habet causam ab ipso Carolo uti ipsius Pensionario, quo casu consensus præstitus à resignante, nocet etiam resignatario, qui non licet quod resignanti non licebat. Caput. aq. decis. 89. num. 4. par. 3. Rot. in recent. decis. 57. num. 3. par. 2.

Omnia autem supradicta magis procedunt stante effectu locationum, de qua non potest dubitari, cum sint plures, & successivæ, Menoch. de retinen. remed. 3. num. 573. Caroc. de locat. par. 6. tit. de probat. q. 11. num. 13. Seraphin. decis. 1601. num. 3. præsertim stante illarum antiquitate. Seraphin. ubi supra. Menoch. d. remed. num. 574. Soccin. consil. 89. num. 18. lib. 1.

Minus obstant, quæ deducuntur ad excludendam probationem valoris de tempore datæ gratiæ anni 1606. ex eo, quod locatio Bonorum Salerni pro ducatis 510. licet fuerit facta de anno 1606. 20. Decembris, tamen illius effectus, & sortitur nisi in anno sequenti 1607. quia proba o valore de tempore antecedenti, & subsequenti idem censeri debet de valore medij temporis non modo, quia est modicum, in quo variato cadere non potuit, verum etiam, quia fructus præsumi

21 præsumi debet potius aucti, quam diminuti, immo ex eo, quod Cōductor de anno 1606. celebrauit contractum pro futuro anno 1607. insurgit probatio, quod de eodem anno 1606. fructus ascenderent ad summam expressam in ipso Instrumento, cum ex presenti arguamus ad id, quod de proximo est futurum, præsertim in fructiferis; Accedit, quod pro parte Translatariorum fuit probatus tantum valor corporum, quæ consueverunt locari, & tamen ex Instrumentis locationum constat præter bona locata adesse alia bona, & emolumenta, quorum valor non est computatus; Legitur enim in Instrumentis locationum, Abbates ultra affectus sibi reservasse elemosynas oblatas pro Missis, & oblationes, quæ sunt Ecclesiæ S. Antonij, Coronam lignaminum, quæ ex circa possessionem della Sala, & porcos, super quibus etiam cadit pensio reservata super fructibus, & emolumentis vniuersis, qui pariter augerent valorem.

Nequæ obstant, quæ de nouo pro parte Titularis inculcatur ad destruendam iustificationem valoris narrati, quia pensio fuit verè, & realiter reservata in ducatis Regni 800. quorum valutatio facta in literis reservationis ad ducatos de Camera 560. vel circa, non videtur posse destruere probationem factam, ea ratione, quod si ducati de Regno 800. reservati pro pensione constituunt summam ducatorum 560. de Camera, consequens sit, ut ducati de Camera 710. valoris expressi per ascensum respondere debeant ducatis Regni 1014. quia pensio fuit inter partes constituta in summa certa, & fixa ducatorum de Regno, valutatio verò ad ducatos de Camera fuerit adiecta propter interesse Officialium, quibus emolumenta debentur ad rationem ducatorum de Camera, non autem ducatorum Regni, adeo ut ipsi Officiales Datarij, si quando vident in supplicatione valuationem factam præter eorum calculum particularem, tunc supplicationes in ea parte emendent, vel cogant sollicitatores, ut augeant expressionem, qui propterea consueverunt ad vere dictionem, *† vel circa*, ut excludant quantitatem quam ignorant esse certam, & propterea non videtur posse ex tali valuatione desumi aliquod argumentum ad valuationem valoris fructuum expressi per ascensum ad ducatos de Camera 710. cuius ratione Domini dixerunt standum calculo.

23 D. Rivaldi, cui *†* vti publico officiali est credendum, *Rota decis. 525. num. 5. par. 2. recent. & 573. num. 6. par. 3. diuers.* qui computat 75. ducatos de Camera pro centum Regni, non autem mercatorum, qui in huiusmodi computationibus propter interesse transmissionum, ac provisionum sunt rigorosiores.

Non obstant, quod fides D. Rivaldi sit de recenti, tantum facta de anno 1626. & sic per 20. annos post annum gratiæ, tunc quia est magis antiquus præ omnibus Officialibus Cancellariæ, & Cameræ Apostolicæ, tunc etiam quia attestatur de omnibus alijs Officialibus, & in omnibus capitibus cum dictione, *† semper*, itaut dicendum videatur, quod capiat etiam tempus gratiæ, de qua agitur, quæ quidem attestatio est tantò magis attendenda, quia in loco beneficii non currunt ducati de Camera, itaut possit dici, quod valor in reservatione expressus in ducatis intelligitur, prout currit in loco beneficii; Nequæ subsistit, quod dicta fides solum loquatur de solutione Annatarum in Curia, quia etiam attestatur quodam pensiones, ibi, *tam in solutione Annatarum in expeditione literarum Apostolicarum, Provisionum beneficiorum, seu reservationum pensionum, &c.* ex quibus resultat probatio valoris fructuum in summa ducatorum Regni 960. cum secundum stylum ducati centum monetæ Regni constituent summam ducatorum 75. auri de Camera, qui non solum æquant, sed etiam excedunt expressionem valoris ducatorum de Camera 710. factam in literis reservationis.

Et ita viraque parte informante fuit resolutum, &c.

¶ In eadem causa habetur infra altera decisio sub die 30. Maij 1633. coram eodem R. P. D. Ghislerio.

R. P. D. PIROVANO.

Aretina Commendæ.

Die Veneris II. Martij 1633.

ARGUMENTVM.

Executionem paratam habent literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ. Et quando dicantur iustificatæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Literæ Apostolicæ, si sint iustificatæ retinent privilegium via executivæ, & num. 17.
- 2 Beneficia omnia de iure præsumuntur simplicia.
- 3 Beneficium tunc multò magis præsumitur simplex, si solutum fuit obtineri per Clericos seculares.
- 4 Beneficium, quod sit de iure patronatus si narretur, ista narratiua probatur, si partes ad inuicem illud fateantur quicquid sit, si de illo canonizando ageretur.
- 5 Testes probant mortuum aliquem esse, si deponant illum vidisse mortuum.
- 6 Quæ ratio cum versetur circa obiectum visus, non eget alia eiusdem dicti expositione.
- 7 Fructuum perceptio est præcipuum signum possessionis.
- 8 Valor beneficii ad effectum iustificationis gratia probatur per testes deponentes de publica voce, & fama, tam de præterito, quàm de præsentis.
- 9 Clericatus probatur ex literis test. monialibus sui Ordinarij, & qualiter probetur idoneitas, num. 10.
- 11 Subrogatio in beneficio datur propter litem.
- 12 Lis non potest dubitari, quin sit contestata, stante commissione, & citatione, cum inhibitione decreta, & executæ, & in actis reproducta.
- 13 Lis, ut dicatur contestata per commissionem, & citationem cum inhibitione, necessarium est, ut constet de mandato illius, ad hoc, ut lis pro absente dicatur introducta.
- 14 Mandatum probari potest præsumptionibus, & coniecturis.
- 15 Scientiæ, & causæ informatio aliunde quàm ab ipso principali ortum habere non præsumitur.
- 16 Mandatum præsumitur ex impensa, non leui, veluti quia excedit summam iuliorum 10.

DECISIO CLXXXVII.

Pendente lite in Rota inter Franciscum Grazinium, & Comitem Rotellum super Cappellania S. Martini, & ea postmodum, adhuc lite non terminata, vacante per obitum dicti Comitis de mense Iunij 1630. Franciscus obtinuit subrogationem in forma commissaria per literas Apostolicas Vicario Aretino directas, à quo primum fuit pronunciatum literas pro tunc non esse iustificatas, litemq; in sacro hoc Auditorio, inter supradictos Franciscum, & Comitem non apparere legitime introductam, quæ etsi fuerit reuocata, & deinde in tertia instantia, prima etiam confirmata nihilominus ad Rotam deuoluta, quæ situm fuit. An sententia contra Grazinium lata fuit infirmanda, & affirmatiue eo solo informante per DD. fuit responsum.

Quia

Quia illarum iniustitia probatur ex iustificatione narratorum in literis, cum quibus etiam mandata de subrogando sunt exequenda, quia quando sunt iustificata retinentur privilegium vitæ executivæ *cap. si quando, de refer. cap. si capitulo, cum glos. in verb. exequatur, de concess. praben. in 6. Sarnen. in tract. Breu. num. 4. Mohed. decis. 13. ut lit. pend. Gig. de pens. q. 8 i. num. 2. Rot. decis. 506. num. 1. & 558. num. 2. par. 1. recent.*

Quod enim primò fuit narratum Cappellaniæ, de qua agitur esse beneficium simplex probatur ex tribus testibus datis in causa scientiæ benè concludentibus, quia alter eorum est frater Gratia, qui fuit Rector dictæ Cappellaniæ, alter quia per 25. annos intrabat in Monasterio Monachorum Cassinensium, in cuius Ecclesia sita est Cappellania supradicta, ultimus verò, quia in dicta Ecclesia tanquam Clericus per plures annos deseruiuit, & hæc qualitas etiam absque testibus sola iuris præsumptione remanet probata, quia de iure omnia beneficia præsumuntur simplicia, *Staphil. de lit. Grat. tit. de qualitat. & stat. benef. in princ. Bellam. decis. 675. & in recent. decis. 233. & 632. num. 4. par. 1.*

Eteadem iuris præsumptione ultra testes datos probatur secunda pars narratiæ, quod beneficium huiusmodi solum sit obtineri per Clericos seculares, *Manf. decis. 68. num. 2. & 578. num. 4. par. 1. recent.*

Tertia verò pars eiusdem narratiæ, quod idem beneficium sit de iure patronatus partes ad inuicem illud fatentur, quod sufficit ad effectum iustificandi narratiæ, quicquid sit, si de illo canonizando ageretur, *Rot. decis. 452. num. 2. coram Papa Gregor. XV. Garz. de benef. par. 12. c. 2. num. 276. cum alijs allegatis per Addent. ad d. decis. 452. num. 22.*

Obitus Comitris narratus in mense Iunii 1630. & ipse probatur ex testibus datis, qui in illorum depositionibus dixerunt vidisse illum mortuum, quæ ratio cum versetur circa obiectum visus, ut dicit *Bald. in l. solam in princ. C. de testib. non eget alia eiusdem dicti expositione, Bart. in l. 1. § si dubitetur num. 2. ff. quemadmodum, testam. aper. Menoch. de adipisc. remed. 4. num. 675. Rot. decis. 73. num. 3. coram Papa Gregor. XV.*

Possessio eiusdem Comitris dum viveret, quæ respicit quartam narratiæ similiter benè probatur ex testibus datis, qui in causa scientiæ dicunt se vidisse illum percipere fructus huius Cappellaniæ, & quod est præcipuum possessionis signum, *Sarnen. de annal. q. 47. num. 1. & 2. Cas. de Grass. de caus. possess. decis. 10. num. 3. & decis. 21. num. 1. de probationibus.*

Valor etiam concludenter probatur, quod Cappellania non excedat ducatos 24. ex eisdem testibus datis deponentibus de tempore gratiæ, & de publica voce, & fama, tam de præterito, quam de præsentis, quæ etsi levis sit probatio, ad hunc tamen effectum iustificationis gratiæ solet admitti, *Bellamer. decis. 674. & 682. Mohed. decis. 3. num. 6. de testib. Cas. de Grass. decis. 3. de prob. Verall. decis. 277. num. 7. par. 1.*

Clericatus, & idoneitas præbentur primò ex literis testimonialibus sui ordinarii, *Gram. decis. 81. secundum verò per similes literas eiusdem Vicarii, quibus semper deferitur etiam parte aduersa non citata, eum ille actus magis pertineat ad conscientiam executoris, quam ad forum iudiciale, Bald. in l. ult. num. 7. C. unde legit. & idem fuit dictum in Senen. Canonatus seu coadiutoria 4. Iunii præteriti coram me.*

Denique probatur lis narrata, quæ est fundamentum subrogationis, & seu mandati de subrogando; constat enim usque de anno 1621. huiusmodi litem in Rota super Cappellania S. Martini fuisse contestatam inter Franciscum de Graninis nunc subrogatum, & ser. Comitem de Rotellis & stante commissione, & citatione cum inhibitione decretæ, & executæ, & in actis usque tunc reproductæ, per quam litem contestari non dubitarunt, *Sarnen. in reg. de subrog. quest. 3. num. 2. Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4. in prefat. num. 48. Cassad. decis. 1. num. 4. ut lit. pend. Rot. decis. 321. num. 3. par. 1. recent. & decis. 27. num. 2. coram Papa Gregor. XV.*

13 Nequè obstat, quod non constet de mandato illius, qui tunc præsentavit commissionem, & citationem cum inhibitione obtinuit, quod tamen necessarium esse quando lis pro absente introducit firmatum fuit in causa Paderbonen. Canonatus 28. Nouembris 1608. quæ est inter impressas coram D. meo Decano 431. num. 5.

14 Quia visum fuit sufficere præsumptum mandatum, & illud probari posse coniecturis, & præsumptionibus, *Cassad. decis. 3. num. 4. de proc. Cas. de Grass. decis. 2. num. 5. & 6. de reb. Eccl. non alien. Rot. decis. 44. numer. 1. coram Papa Gregor. XV.* quæ in casu, de quo agitur multæ concurrunt, quia Montanus, qui se procuratorem gessit rescriptum appellationis obtinuit, & præsentavit, eademque citationem, quam obtinuit, & ad partes transmisit, & executæ à principali ad Curiam remissa fuit, & illam reproduxit, ex quibus duo probantur.

15 Primò scientia, & causæ informatio, quæ aliunde, quam ab ipso principali oritur habere non præsumitur, *Cassad. ead. decis. 3. num. 4. de proc. Dec. consil. 36. num. 5.*

16 Secundò impena non levis, quia excedit iulios 10. quæ solet reputari sufficiens, *Cassad. d. decis. 3. num. 3. Rot. decis. 44. num. 2. coram Papa Gregor. XV.*

Posita autem iustificatione gratiæ Grazinij inde resultat iniustitia sententiæ per Decanum ad eius favorem latæ, & per consequens iniustitia primæ per Vicarium Aretinum ac terciæ per Archipresbyterum contra eum promulgatarum de negantium immisionem, quæ tamen literis iustificans de iure erat concedenda, ut supra fuit firmatum.

Et ita, &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Censuræ, seu Canonum.

Die Veneris 11. Martij 1633.

ARGUMENTVM.

Fundus, quando appareat, quod potius sit suppositus censui, quam Canonici.

SVMMA RIVM.

- 1 Confessio ne dum contra confitentem probat, sed & contra causam habentes causam ab eo.
- 2 Confessio erronea non præiudicat confitenti, nec habentibus causam ab eo.
- 3 Error excludit consensum. Errantis nulla est voluntas, num. 3.
- 4 Error dicitur patens, dum relatum verè aliter se habet, quam in referente fuit præsuppositum.
- 5 Contrarietas, & repugnantia in contractibus, in incontinenti de iure non admittitur.
- 6 Copula, & interdum diuidit pro dimidia.
- 7 Enunciatiuæ quàmvis antiquæ non probant, quando principaliter agitur de enunciato.
- 8 Clausula, quatenus opus sit, conditionem importat, & nihil ponit in esse.
- 9 Solutiones continuatæ pro Canone per 30. annos probant rem esse emphyteuticam.
- 10 Concessio talis præsumitur, qualem demonstrat diuturna solutio.
- 11 Solutio vnica vice, & vnico contextu facta de pluribus summis, habetur pro vnica solutione tantum.
- 12 Instrumentum, quando clare loquitur, tunc non est recurrendum ad interpretationem, & coniecturas.

DECISIO CLXXXVIII.

Annuam responsionem scut. 48. ba. 45. quæ sit ex causa vineæ, de qua agitur, deberi pro censu, non autem pro canone, hodie iterum Domini responderunt, quia hoc suadent Iuris præsumptio, pacta. verba, ac denominatio expressa in Instrumentis, ut latius fuit deductum in decisione sub die 29. Martij præteriti coram me, * in qua persistendum esse fuit resolutum.

Non obstat, quod Cardinalis Detus in Instrumento celebrato de anno 1606. dato in Summario D. Octauij num. 4. falsus fuerit contractum hunc esse emphyteoticum, soluendo canones, & recognoscendo Puccios in Dominos directos, quæ confessio probat, nedum contra confidentem, 1. sed & contra causam habentes ab eo, uti est R. P. D. Vecchiarellus, *Rota apud Card. Mant. decis. 57. num. 1. & decis. 249. num. 3. par. 2. recent. cum alijs.*

Quoniam visum fuit subsistere responsionem decisionis, nempe quod huiusmodi confessio, tamquam erronea, 2. non præiudicat confidenti, neque successoribus; Error tamen excludit consensum, & errantis nulla est voluntas, *l. error. C. de iur. & fact. ignorant. Crauet. consil. 257. num. 2. Decian. consil. 54. num. 73. lib. 2. Surd. decis. 114. num. 20. & decis. 130. num. 1. Rota apud Casar. de Grassis decis. 1. nu. 2. de transact. & in Romana Domorum 9. Iunij 1617. coram bon. mem. Andrea.*

Quod autem sit erronea confessio deducitur ex eo, quia habet relationem ad Instrumentum factum de anno 1569. & de anno 1562. ibi, & alijs prout constare asseritur in Instrumento rogato 8. Iunij 1569. In quo Instrumento de anno 1562. relato, & approbato in d. Instrumento de anno 1569. Venditio istius vineæ facta fuit ad censum perpetuum, & pluries contractus enunciatur censualis, non emphyteoticus, unde error est patens, tamen dum relatum verè aliter se habet, quam in referente fuerit præsuppositum, *Alex. consil. 9. num. 12. lib. 5. Surd. decis. 114. num. 17. ad fin. Rot. decis. 158. num. 4. par. 2. recent. & in Reatina census 27. Nouembris 1617. coram bon. mem. Buratto, ubi quod hic est verus modus probandi errorem.*

Non obstat, quod Instrumentum prædictum de anno 1562. non sit attendendum, ut potè factum à Procuratore habente mandatum concedendi vineam in emphyteusm tantum, non autem ad censum, ut in Summario D. Octauij num. 9.

Quoniam immo ex inspectione d. Instrumenti colligitur Puccios Dominos directos habuisse animum concedendi vineam etiam ad censum, ibi, pro maiori eorum utilitate, ac minori dispendio, velint eam alienare, & ad perpetuum annum censum dare, & concedere, &c. & paulo antea, ibi, quæ vineæ, & bona pro maiori parte sunt data in emphyteusm, & ad censum perpetuum, &c. ac paulo post, Domini fratres de Puccijs consueuerunt, & solent annum censum recipere, &c. Quæ verba videtur satis clara, quod censualis contractus de hac vinea fieri posset.

Nec contrarium inferunt verba illa, concesserunt facultatem, &c. locandi eo modo, & forma, prout habent fere omnia alia eorum bona in Urbis Territorio existentia, &c. Quæ bona cum sint concessa in emphyteusm, ut constat ex pluribus Instrumentis datis in Summario Dom. Octauij num. 10. utique etiam hæc vinea deberet concedi in emphyteusm.

Quia, cum antea dixissent Domini directi, bona sua pro maiori parte fuisse data ad emphyteusm, & censum, & quod volebant vineam alienare, & ad perpetuum annum censum concedere, per clausulam subsequentem eo modo, & forma, &c. censi non debet restricta ad concedendum dumtaxat in emphyteusm, ne tamen detur incontinenti contrarietas, & repugnantia in contractibus, de iure non admittenda, *l. ubi repugnantia. ff. de reg. iur. Socc. lun. consil. 102. num. 35. lib. 2. Menoch. consil. 545. num. 5. 6. & 16. Surd. decis. 276. num. 3.* Et dum vna pars bonorum concedebatur ad censum, & alia pars in emphyteusm, ut inferitur ex copula, &, ibi, ad emphyteusm, & censum, quæ tamen copula inter-

dum diuidit pro dimidia, *l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg. 2. §. si plures. Instit. de hered. Instit.* Rectè Procurator potuit vineam concedere ad censum, & dicitur etiam concessisse eo modo, & forma, quo aliqua bona eorumdem de Puccijs solita erant concedi, dum ex assertione eorumdem concedebantur ad emphyteusm, & censum: Præsertim verò, quia in mandato dabatur facultas concedendi personæ, & personis, & precio, ac precijs Procuratori benè visis ad censum annuum perpetuum; unde inferitur eò magis licuisse Procuratori ad censum concedere, quia sic visum fuerit illi sic magis expedire, nec dici villo modo potest excessisse fines mandati.

Non obstant enunciativæ Instrumentorum anni 1564. & 1577 in Summ. num. 3. & 4. in quibus venduntur plures petiæ istius vineæ, posita sub proprietate Dominorum de Puccijs, cum reservatione canonis, consensus Domini directi, ac Laudemij, quia tamen huiusmodi enunciativæ, quàmvis antiquæ, non probant, quando, ut in casu præsentis, agitur principaliter de enunciato, ut pluriès dixit *Rota in decis. 405. num. 5. & decis. 606. num. 3. par. 1. & decis. 568. num. 4. ac decis. 580. num. 3. par. 2. recent.* Præsertim verò, quia non constat fuisse solum Laudemium, & præstitum consensum, prout in dictis Instrumentis fuerat reservatum, & sic effectuatæ esse illas venditiones, & in illo de anno 1577. 8. reservationi consensus adiecta est clausula, quatenus tamen opus sit, quæ conditionem importat, nihilquè ponit in esse, ut in alia Decisione dictum fuit.

Minus obstant continuatæ solutiones pro canone per 9. 300. annos, & ultra continuatæ, tamen ex quibus satis probatur rem esse emphyteoticam, iuxta tradita per *Silvan. consil. 57. num. 42. Card. Mant. decis. 57. num. 1.* Quoniam, si per singulos 30. annos singillatim dictæ solutiones factæ fuissent, posset inde resulcare aliqua probatio rei emphyteoticæ, eò quod talis præsumitur tamen confessio, qualis apparet diuturna solutio, ut inquit *Mantic. d. decis. 57.* qui non de 30. annis, sed de solutionibus longissimi temporis loquitur, sed datur solutio vna vice facta per Cardinalem Detum, pro canone 11. debito pro 30. annis præteritis, quæ haberi debet, tamen pro vnicâ solutione, dum vnicò contextu de pluribus summis, non autem diuersis temporibus, & per singulos annos, per separatos actus, non fuit facta, *Bald. in l. quicumque. num. 3. C. de apoch. public. lib. 10. l. as. in l. si certa. num. 4. versic. quarto notabiliter. C. de pact. Gabr. de præsumpt. conclus. 11. num. 13. Capell. Tholosan. quæst. 236. num. 3. Menoch. præsumpt. 139. num. 24. lib. 3. Surd. consil. 369. num. 15. Pistor. observat. 195. num. 4.* Et per R. P. D. Vecchiarellum dantur alia solutiones factæ in causam censum, ex quibus videtur tolli præsumptio, ex continuatis solutionibus deducta, & saltem eliduntur iuricem, indequè postea semper viget præsumptio Iuris, ut potius censualis, quam emphyteoticus censeatur contractus.

Deum non obstat, quod simul inogendo enunciativas de anno 1564. & 1577. datas in Summario D. Octauij num. 3. & alias de anno 1538. 1572. 1589. 1595. datas in Summario num. 10. defumatur interpretatio tamquam ex antecedentibus, & subsequentibus quod contractus sit emphyteoticus, quoniam, quoad enunciativas de anno 1564. & 1577. supra satis fuit responsum, quò verò ad alias enunciativas datas in Summario num. 10. illæ non loquuntur de hac vinea, de qua agitur, sed de alijs diuersis, & tamen non est opus recurrere ad interpretationem, & coniecturas, aut adminicula, dum in Instrumento de anno 1562. expressè confessio fuit facta ad censum, & huic expressioni ad stipulantur pacta, & Iuris præsumptio, in alia decisione latius deducta.

Et ita utraque parte informante resolutum fuit, &c.

* Est decisio 110. supra in hac eadem parte.

R. P. D. MOTMANN O.

Anconitana Iuris redimendi.

Die Veneris 11. Martij 1633.

A R G V M E N T V M.

Emens fundum ab aliquo, cum promissione illum infra certum tempus eidem retrouendendi, an iste vendens possit illud ius redimendi alteri cedere.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum.
- 2 Transmissibile, quicquid est hæredibus, alteri cedi potest, & num. 3.
- 4 Obligationis Cameralis effectus operatur etiam ad fauorem cessionarij.
- 5 Dictiones, dictus, & idem, sunt personalissimæ, declaratur, num. 6.
- 7 Ius, quod à contrahentibus effectum fuit transmissibile, cedi potest.
- 8 Iudici procedenti ad exequutionem contra obligatos in forma Camere, licet pro suo arbitrio, adhibere quæcumque remedia, contenta in ipsa obligatione.
- 9 Fructus recompensatini, quando cessent.
- 10 Dominus census præfertur in alienatione fundi, in quo est impositus census.
- 11 L. quoties, C. de rei vindic. declaratur.
- 12 Iure datoris resoluta, resoluitur etiam ius acceptoris.
- 13 Ius posterior habenti in aliqua re, non licet præoccupare alterum habentem in eadem re, ius prius petendi.
- 14 Per prouisionem hominis cessare debet prouiso legis.

DECISIO CLXXXIX.

Simon emit prædium à Polo, & Antonio Maria fratribus pro pretio scutorum 600. cum promissione illud infra certum tempus eisdem fratribus retrouendendi pro pretio scutorum 400. Postea huiusmodi prædium vendidit Bonarello ementi nomine Leonardi eius fratris, pro eodemmet pretio scutorum 600. & cum eodem onere promissæ retrouenditionis.

Deinde Bellolius idem prædium à supradictis Polo, & Antonio Maria fratribus emit pretio scutorum mille, reportauitque cessionem iurium aduersus Simonem, & alios ab eo, causam habentes, & introducto desuper iudicio obtinuit per Iudicem prioris instantiæ pronuntiatum, Instrumentum promissionis prædictæ contra Simonem fore, & esse exequen. quæ sententia per A.C. in secunda instantia etiam contra Bonarellos fratres venientes pro eorum interesse, fuit confirmata, & demum in tertia instantia coram me Domini hodie censuerunt dictam A.C. sententiam pariter tam ex capite validitatis, quam iustitiæ esse confirmandam.

- 1 Nam de validitate constat ex reuolutione actorum, in quibus continetur substantialia requisita per Caputq. decis. 260. par. 2. & nulla de ijs apud partes est controuersia, iustitia verò quoad Simonem deducitur ex eo, quod hæc posterior sententia confirmat priorem latam super executione Instrumenti promissionis de retrouendendo prædium post factam pretij restitutionem ad fauorem Bello-

- lij Cessionarij dictorum Poli, & Antonij Mariæ fratrum ad quorum, eorumque hæredum fauorem, fuerat facta promissio, quicquid enim ex ea promissione ipsis fratribus competebat, quemadmodum transmissibile erat ad eorum hæredes, l. 2. & ibi glos. in verb. sine, C. de pact. inter. empt. & vendit. l. si necessarius. §. de vendendo. ff. de pignor. act. & leg. si pactum, ff. de probat. ita & alteri cedi potuit, ut per text. in leg. ex pluribus. ff. de peric. & administr. iur. respondit Paul. de Castr. in consil. 1. num. 2. volum. 2. cuius opinionem secuti sunt Dec. in consil. 164. in fine, & consil. 614. num. 14. Aym. consil. 191. num. 2. Roland. consil. 28. num. 18. lib. 2. Cagnol in d. l. 2. num. 36 & 37. C. de pact. inter. empt. & vendit. eamque tanquam veriore, & magis communem extollunt, Tirag. de retract. lignag. §. 26. glos. 3. num. 1. & Fachin. controuers. iur. lib. 2. cap. 11. quod etiam comprobauit Rot. decis. 502. num. 2. & decis. 547. num. 1. part. 2. recent. Neque ex parte illorum de Bonarellis iustitia dictæ sententiæ controuerti potest, cum onus de obseruando pactum retrouendendi in se suscepit, cum obligatione camerali, & cuius effectus operatur etiam ad fauorem cessionarij Surd. consil. 444. num. 12. Gales. ad form. Camer. oblig. quest. 4. & quest. 5. vbi Add. cumulat. num. 2. Rot. in Perusina pecuniaria 10. Maij 1628. & in Romana exequutionis 2. Iunij sequentis coram R. P. D. meo Vbaldo.

- Non obstat, quod promissio de retrouendendo fuerit nominatim facta fratribus de Polis, cum dictione, dictis, & dictione eisdem, & quæ dicuntur personalissimæ, itaut promissio ad personam Cessionarij extendi non possit Aym. consil. 98. num. 8. cum alijs adductis per Rot. decis. 669. num. 1. par. 1. recent.
- 6 Quia obiectum procedit in dispositionibus & continentibus restrictionem ad personam solius disponentis, vel contrahentis, ut de reservatione facultatis retrahendi ad beneplacitum alienantium, habetur in casu d. decisionis 669. par. 1. recent.

In casu verò præsentis contractus constat dictam promissionem factam fuisse non solum fratribus venditoribus, sed etiam eorum hæredibus, & ideo tamquam ius, quod à contrahentibus effectum fuit transmissibile, cedi potuit Bellolio, ut per Bart. in l. si mulier. §. ex asse. ff. de iur. dot. & alios Doctores supra allegatos.

Neque obstat quod Iudex prioris instantiæ in sententia mandauerit per dictum cessionarium iuxta conuentionem solui scuta 400. Simoni, seu Bonarello, cum tamen ex eodem Instrumento constet summam scutorum 440. esse in obligatione. Nam obiectum remouetur ex tenore ipsius Instrumenti. In quo pretium venditionis verè restituendum est scutorum 40. ratione domus, tempore initi contractus ædificandæ, tunc demum fuisset debita, vbi de adimplemento dictæ ædificationis apparuisset, eo enim non sequuto nihil deberetur.

Minus dari potest de iniustitia, ex eo quod Simon fuerit condemnatus ad deponendum in sacro Monte Pietatis ex pretio sibi per Bonarellum soluto, summam scutorum 550. donec suæ promissioni de retrouendendo satisfacere, & sic contra tenorem dicti Instrumenti, in quo nulla prorsus continetur promissio de facièdo aliquod depositum. Nam

- 8 & Iudici procedenti ad exequutionem contra obligatos in forma Camere, licuit pro suo arbitrio adhibere quæcumque remedia contenta in ipsa obligatione, & cum præterea dicta condemnatio ad deponendum, in sententia habeatur tanquam Caput à condemnatione de exequendo contenta in Instrumento, distinctum, & separatum, visum fuit Dominis ipsam sententiam habita ratione fructuum recompensatiuorum & à die factæ Iudicialis oblationis pretij restituendi, esse in hac parte reformandam ut in gradu appellationis fieri debere docet Bald. in l. 1. num. 6. C. de error. calcul.

- Denique non obstat, quod Bonarelli non modò tanquam possessores prædij iuxta l. quoties, C. de rei vendic. sed etiam tanquam & Domini centus scut. 50. super eo impositi in illius alienatione sint præferendi Iux. Pij V. Constitutionem 79. in ordine Bullarum non. apud Laertium. Quia text. in d. l. quoties, procedit in re simpliciter vendita duobus, quorum

- rum alteri possessio prius fuerit tradita, secus verò quando primus emptor habebat ius, & possessionem resolutibiliter ex retractu, & ad certum tempus, quæ ultra limites in conventionem expressos, ipse in secundum transferre non potuit.
- 12 Vnde resolutum ¶ iure datoris, ex pacto retrovendi post tempus, resolutum quoque esse dicitur ius acceptoris, l. 3. ff. quib. mod. pig. vel hypot. l. lex vectigali, ff. de pignor. Dec. in l. aliud est vendere, §. ultum. ff. de reg. iur. attenta verò dicta Pij V. Constitutione. In concursu prælatio deberetur Bellolio cessionario alterius census scutorum centum super eodem prædio impositi de anno 1586. non autem Bonarellis, habentibus dictum Censum de anno 1590. & sic de tempore posteriori, ac in minori summa constitutum ¶ nemini enim habenti ius posterius, in concursu licet præoccupatæ alterum habentem ius prius petendi, ut per text. in l. in operis, ff. locat. tradit. Bart. in l. si pluribus, num. 1. ff. de legat. 1. cuius dictum in terminis retractus probavit, Rot. decis. 475. num. 14. par. 1. divers. & decis. 308. apud Modern. de Censibus. Neque Bellolio venienti ex obligatione particulari Bonarelli ad favorem dictorum fratrum eius auctori præferri posset idem Bonarellus ex dispositione legis, cum per
- 14 prouisionem ¶ hominis cessare debeat prouisio legis, ut in terminis concursus retractus fuit resolutum in Bononien. præsens Retraçtus 7. Februarij 1624. coram bon. memor. Buratto.
- Et ita utraqûe, &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Censur.

Die Veneris 8. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Census impositus super bonis minorum, si non sit celebratus cum solemnitatibus statutarijs in contractibus eorum requisitis, non subsistit, & si causa expressa in eo in partem sit nulla, in totum reputatur nullus contractus, & etiam decretum Iudicis.

S V M M A R I V M.

- 1 Contractus minorum ipso iure sunt nulli, data causæ falsitate, & perinde est, ac si nullum per Iudicem fuerit interpositum decretum, & hoc, tam ex dispositione iuris communis, quam statuti. Urb. cap. 113. & 151. lib. 1. num. 2.
- 2 Statuta Urb. cap. 113. & 151. lib. 1. ad dignoscendam validitatem contractuum minorum, & mulierum coniunctim sunt perpendenda.
- 3 Veritas rerum simulationibus instrumentorum non vitatur.
- 4 Contractus dicitur initus ad commodum illius, ad cuius manum pervenit pecunia, & ille est verus, & principalis debitor.
- 5 Causa in contractibus minorum, ad hoc ut dicatur vera, Iudici constare debet, & hoc casu non statuit assertioni Tutoris pupilli, & contrahentium.
- 6 Enunciatiuæ simplices partium, non probant.
- 7 Absurdum non tollitur ex multiplicatione absurdi.
- 8 Argumentum à solito non admittitur, quando aliquid adijcitur obligatione tertij.
- 9 Scriptura in vno vera, & in alio præsumitur vera.
- 11 Causa expressa in contractibus minorum si partim sit vera, & partim falsa, totus contractus corrumpitur, & decretum inibi interpositum remanet in totum nullum.
- 12 Quod ampliatur etiam si potuisset decretum validè ex alia causa non expressa interponi.
- 13 Mater tutrix ex præsumpta charitate in filios, & stante illius nobilitate, & integritate, non præsumitur conspirasse in deceptionem filiorum.
- 14 Ex affinitatis, vel consanguinitatis coniunctione cum pupillis, quod præsumatur contractus gestus fuisse in commodum, & utilitatem pupillorum, hoc nullo iure cauetur.
- 15 Materna charitas non releuat ab obseruantia solemnitatum, & causa à statuto exigita in contractibus minorum.
- 16 Pater, nec admittitur ad authorizandum personam filiorum, si agatur de propria utilitate, & commodo ipsius patris.
- 17 De damno pupillorum, quando clarè constat, eò, quod cum pecunijs illorum fuit extinctum debitum alienum, non est amplius insistendum super coniecturis.
- 18 Mulier ob sexus imbecillitatem seduci, & decipi potest, ad faciendum id, quod verum non est.
- 19 Ob mulierum imbecillitatem statutum Urb. libro 1. capit. 151. exigit in eorum actibus, easdem solemnitates, quas in contractibus minorum ob ætatis defectum requirit.
- 20 Ex Procuratoris scientia non rectè infertur ad scientiam principalis.
- 21 Procurator non potest tacitè ratificare actum, licet id possit facere principalis.
- 22 Contractus, quando est nullus, ad hoc, ut per eius scientiam ratificetur, requiritur, quod sit certa, & indubitata, & num. 32.
- 23 Fructus, & usuras soluens, quando contractus non subsistit, non inde sequitur ratificatio, cum præsumatur id facere ad effectum differendi restitutionem sortis principalis, quæ facilè non habebatur in promptu.
- 24 Ratificatio, ut excludatur sufficit causa metus, & quælibet alia causa levis.
- 25 De contractus ratificatione inducenda ex solutionibus dum agitur, opus est in illis adhiberi omnes solemnitates requisitas in principio illius contractus.
- 26 Contractus mulierum ratificatio easdem statuti solemnitates requirit, quas ipse contractus.
- 27 Ecclesia, si contrahat cum minoribus, vel mulieribus, cum sit æquè privilegiato non sunt necessariae solemnitates statutarie, &c.
- 28 Hanc opinionem pro constanti Rota existimat retinendam esse.
- 29 Privilegiatus, quando agit cum æquè privilegiato, potior est causa illius, qui agit de damno vitando, & convenitur.
- 30 Nam tunc is rectè opponit de privilegijs sibi competentibus.
- 31 Contractus, quando est nullus ex causa falsitatis, nunquam illius ratificatio inducitur, si non constet, quod ratificans non ignoravit nullitatem provenire ex d. falsitate.

DECISIO CXC.

Placuit DD. Decisio in hac causa facta sub die 13. Februarij 1632. coram me, * atque hodiè rursus visum fuit, impositionem Censuum factam per Virginiam Tutricem nomine filiorum Tiberij pupillorum, pro extinguendo eorundem ære alieno in Societatibus officiorum contracto, irritam esse, ac nullam, quippe quod causa æris alieni non iustificatur. & apparet in dictis Societatibus officiorum debitores fuisse Vincentium, & Felicem fratres de Americis, non autem filios Tiberij, qua posita falsitate causæ, contractus Censuum remanet ipso iure nullus, & perinde est, ac si nullum per Iudicem fuerit interpositum decretum, tam ex dispositione iuris communis in *l. minorum, leg. ob as. ff. de præd. minor. l. magis puto, § non passim, ff. de reb. eorum*, & præter allegatos in alia decisione bene Eugen. post alios *consil. 6. num. 73. lib. 2.* Quam etiam ex dispositione Statuti Urbis capit. 113. & 151. lib. 1. & pluries respondit Rota, & signanter in *decis. 34. num. 4. & decis. 41. num. 5. post Pic. ad statut. Urb. & decis. 218. per tot. par. 2. recent. vbi* quod dd. capita statuti 113. & 151. ad dignoscendam validitatem contractuum minorum, & mulierum coniunctim sunt perpendenda, & in terminis impositionis Censuum dixit Rota *decis. 385. per tot. & decis. 678. num. 2. & seqq. par. 1. & decis. 775. num. 1. par. 2. recent.*

Non obstat, quod Virginia Tutrix Censum imposuerit pro extinguendis Societatibus officiorum pro pupillorum commoditate, non autem illorum nomine factis, & ideo non videatur falsa causa ex eo, quod dictæ Societates sunt sub nomine Vincentij, & Felicis de Americis, quia adhuc pecuniæ illæ potuerunt conuerti in utilitatem pupillorum, & in eorum commodum impendi, quamvis in Instrumento sit appositum nomen alterius, *arg. l. pupillus, § fin. versic. sanè si ipse, ff. de auctor. tutor. l. cum propria, vbi Bald. num. 1. C. si quis alteri, versic. sibi, l. optimam, versic. cum itaque, C. de contrahen. & commit. stipulat.*

Quoniam, cum ex earundem Societatum instrumentis appareat, pecunias non peruenisse ad manus illorum de Americis, utique, & in eorum commodum dicitur initus contractus, ipsique sunt veri, & principales debitores, *ad l. sed Iulianus, § item si duos, ff. ad S. C. Maced. Pasett. consil. 126. num. 11. Gabr. consil. 63. num. 2. lib. 2. Rot. decis. 153. numero 6. parte 2. diuers. dumque versio pecuniarum in utilitatem ipsorum pupillorum non iustificatur, non potest dici vera causa Iudici exposita, cui de tali commoditate, & versione constare debebat, neque circa veritatem causæ standum est assertioni Tutoris pupilli contrahentium iuxta *l. magis puto, ff. de reb. eorum, l. ob as. C. de præd. minor. & notauit Dec. consil. 403. num. 22. ad fin. Card. Mant. de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 8. & latius fuit deductum in Leodien. Colonia 20. Februarij 1630. coram me.**

Neque commoditas allegata, & versio in utilitatem pupillorum probatur ex pluribus coniecturis hodiè per informantes deductis.

Prima enim desumpta à solito Virginie Tutricis, quæ cū pecunijs acceptis ad Censum extinxit alias Societates vsque ad summam scutorum 2000. in quibus erant scripti debitores Felix, & Vincentius de Americis, non autem pupilli, Summario num. 5. Nihil releuat, quia apparet alias Societates fuisse factas in renouationem aliarum Societatum in quibus debitor erat Tiberius pater pupillorum, de qua renouatione, & debito antecedenti pupillorum non constat in Instrumento Societatum, quæ per Virginiam cum pecunijs pupillaribus fuerunt extinctæ, & de quibus modo agitur, & sic non subsistit solum allegatum, immo nec probatur cum adnotationes datæ in Summario num. 5. videantur simplices & enunciatiue partium, & quatenus probaretur, non obstaret, cum ex multiplicatione & absurdi non tolleretur absurdum, & argumentum à solito non admittatur, quando aliquid & adijceretur obligationi tertij, ut post *glos. & Bartol. in leg. cum venditor, § in commissarium, ff. de leg. commiss. trad. Cardinal. Mant. de tacit. libro 3. tit. 9. numero 78. quemadmodum fieret in casu Pauli Rubei. Decis.*

præsentī, quia ex hoc imponeretur pupillis obligatio soluen. fructus.

Minus obstat secunda coniectura deducta ex eo, quod causa æris alieni per Tutricem expressa respectu Societatis Caroli Mazzei sit vera, & sic censi etiam debeat vera reo spectu Societatis Amodei, cum scriptura & vera in vna præsumatur, & in alio vera, *ex Sura. decis. 199. num. 3. qui vltra, quod nec etiam quodam dictam Societatem causa videtur satis iustificata, ex deductis in decis. sub die 13. Februarij 1632. coram me, certi iuris est, quod in contractibus & minorum, si causa expressa partim sit vera, & partim falsa, totus contractus corrumpitur, & decretum inibi interpositum in totum remanet nullum; Dec. consil. 351. num. 7. Paris. consil. 85. num. 4. lib. 3. Roland. consil. 7. num. 86. lib. 3. Cephal. consil. 207. num. 84. vbi quod hoc est verum, etiam si potuisset & decretum validè ex alia causa non expressa interponi; Manent. decis. 8. numer. 17. Modern. Mantuan. controuers. forens. cap. 2. § 7. num. 15. & seqq. & dixit Rota in decis. 352. num. 2. par. 4. diuers. cum alijs per Adden. ad san. mem. Gregor. XV. decis. 496. nu. 12. nec potest esse locus dictæ præsumptioni, quia ex publicis Instrumentis, partibus Banchi DD. de Ruspolis, & alijs in dicta decisione deductis, constat de contrario.*

Tertia nec aduersatur coniectura desumpta, tū ex affinitate illorum de Americis cum pupillis, qui cum essent auunculi, & diuites, pupilli autem pauperes, præsumendum sit, quod ipsi se constituerint principales debitores Societatum, & deinde breui manu pecunias erogauerint in nepotum utilitatem, omissa recognitione bonæ fidei, quam facere debuissent iidem nepotes: Tū etiam & ex præsumpta charitate Virginie Tutricis in filios, illiusque nobilitate, & integritate, ob quam maritus remisit redditionem rationum, adedū non sit credendum illam conspirasse in deceptionem filiorum, præsertim, quia in libro Tutelari tanquam debitum proprium pupillorum adnotauerat hanc Societatem officij.

Quoniam, omisso quod ea, quæ dicuntur de præsentia paupertate pupillorum, & diuitijs illorum de Americis in facto non satis iustificatur, nullo iure cautum reperitur ex affinitatis, vel consanguinitatis coniunctione cum pupillis præsumi contractum gestum fuisse in commodum, & utilitatem pupillorum, prout nec & materna charitas releuat ab obseruantia solemnitatum, & causa à Statuto exigita in contractu minoris, præsertim cum agatur de propria dictorum affinium utilitate, & commodum, quo posito, nec etiam & Pater admittitur ad authorizandum filij personam, ex traditis per *Paris. consil. 97. num. 21. & seqq. lib. 3. Rota apud Pic. ad Statut. decis. 59. numer. 9. & in recent. decis. 218. num. 7. par. 2.* Et dum clarè constat de damno pupillorum, eo quod cum & pecunijs illorum fuit extinctum debitum alienum, non videtur insistendum super coniecturis, *arg. l. continuus, § cum ita, ff. de verb. oblig. l. 2. C. de legib. Ipsaque Virginia mater ob sexus imbecillitatem & seduci, & decipi potuit, tam ad Censum imponendum, quam ad describendum in libro Tutelari Societatem Amodei, tanquam æs alienum pupillorum, ob quam sexus & imbecillitatem, statutum Urbis cap. 151. exigit in actibus mulierum easdem solemnitates, quas requirit in contractibus minorum ob ætatis defectum, ut appositè etiam obseruauit Rot. decis. 723. num. 13. par. 2. recent.*

Quarta demum nec officit coniectura deducta ex obseruantia istius contractus, & solutionibus fructuum per plures annos factis per Heresiliam, & Panth. fileam, post quā habuerunt notitiam de nullitate Censuum, de qua expressè opposuerat de anno 1592. & postea suscepto termino soluerunt, & continuauerunt etiam in solutione sequentibus annis, sic ratificauerunt contractum.

Quoniam de tali scientia dd. mulierum soluentium fructus non docetur, nisi ex protestatione Procuratoris facta de anno 1592. Summario num. 13. ex qua & Procuratoris scientia non rectè inferatur ad scientiam Domini litem veniunt, § petitam, & ibi DD. ff. de petit. hered. Soc. Sen. consil. 87. num. 8. in fin. lib. 3. Sura. consil. 183. num. 33. & fuit dictum in Romana hereditatis 19. Ianuarij præteriti coram

me; nec ideo inde potest induci ratificatio, & approbatio
 21 contractus, cum † Procurator non possit tacite ratificare
 actum, licet id possit facere principalis, ut dixit Rota apud
Crescent. decis. 8. num. 5. de sent. & re iud. Castill. decis. 111.
num. 14.

22 In principali verò ad hunc effectum † requiritur certa,
 & indubitata nullitatis scientia, *glos. in cap. contraventioni,*
verbo sciuerit, de appellat. in 6. Rot. in decis. 3. num. 1. post
Pic. ad Stat. Urb. cum alijs allegatis in alia decisione in hac
causa facta. Et quatenus dd. mulieres habuissent sufficientem
nullitatis notitiam, nec suffragaretur. Tùm, quia soluens
 23 fructus, & † usuras necessario ratificare non censetur sed
 præsumitur id facere ad effectum differendi restitutionem
 foris principalis, quæ facile non habebatur in promptu, ad
 tradita per *Bare. in l. si non sortem, §. 1. ff. de condit. indeb.*
Menoch. consil. 1184. num. 9. & seqq. Rot. decis. 291. num.
10. par. 4. diuers. præsertim dum, ut in casu isto, solutiones
 24 factæ fuerunt præuijs mandatis executiuis, & † sic illorum
 metu, quæ metus causa, & quolibet alia causa levis sufficit
 pro ratificatione excludenda, ut inquit *Bartol. in l. 2. num.*
10. C. de ijs qua vi, metusue caus. Gabr. consil. 36. num. 57.
lib. 1.

25 Tùm etiam quia dum agitur † de inducenda ratificatio-
 ne contractus ex solutionibus, opus fuisse in illis adhibe-
 ri solemnitates à statuto in contractibus mulierum exigi-
 26 tas, cum ratificatio contractus easdem † statuti solemnita-
 res requirat, quas ipse contractus, ut per *Innocent. in capit.*
cum dilecti, num. 1. in fin. de emp. & vendit. Surd. decisio-
ne 159. num. 7. & 21. Boccac. ad Constitut. March. glos. 8.
numer. 63. Pic. ad Statut. Urb. glos. 7. num. 86. Moder. Are-
zin. ad idem Statut. inspect. 1. parte 2. decis. 7. numero 1. &
dixit Rota apud Cardinal. Seraphin. decisione 1242. nu-
mero 1. & post Cenc. de cens. decis. 31. num. 11. & in Ro-
mana legati 22. Iunij 1607. coram bon. mem. Patriarcha
Manzanedo.

Nec visum fuit obflare, quod Censuræ fuerit impositus
 ad fauorem Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ Sancti
 Marci, & quod ipsæ fuerint factæ solutiones prædictæ,
 & sic in contractu, seu quasi in contractu mulierum, seu
 27 minorum priuilegiatorum, † cum Ecclesiæ æquæ priuile-
 giata, non fuisse necessarias solemnitates statutarias, iuxta
Verall. decis. 172. num. 9. & decis. 194. par. 3.

Quoniam, quàmuis Domini existimarent pro constanti
 28 † retinendam esse hanc opinionem Veralli, quam com-
 probant etiam *Cephal. consil. 109. num. 108. Granur. theo-*
rem. 25. num. 37. Caball. consil. 180. num. 51. lib. 1. & sequen-
ta fuit Rota decis. 461. num. 11. par. 1. recent. & in Toleta-
na Pecuniaria 26. Ianuarij 1590. coram Comitulo, & in
Romana dotis 29. Maij 1602. coram Ortembergio, quicquid
in contrarium dicat Pic. ad Statut. Urb. glos. 7. num. 81. &
Manenc. decis. 6. num. 6. & seqq. qui latissime conatur suam
sententiam probare.

Attamen visum fuit in casu præsentis intrare limitatio-
 29 nem, quod quando agitur inter † æquæ priuilegiatos, po-
 rior est causa illius, qui agit de damno vitando, & conue-
 30 niunt, is † enim rectè tunc opponit de defectu solemnita-
 tum Statuti, *Lambertengh. de contrah. minor. ad fin. num.*
125. Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 164. num. 6.
ubi Add. num. 12. & decis. 473. num. 13. & 14. & decis. 282.
num. 10. parte 4. diuers. & in recent. decisione 218. nume-
 31 *ro 6. parte 2. & semper subsistit, quod † ratificatio non*
 potuit induci, dum nullitatem ex falsitate causæ mulie-
 res ignorarunt, de qua nullitate, nec intellexit Procura-
 32 tor in protestatione † facta, ut patet ex eius lectura, ubi
 solum asseruit non teneri mulieres ad solutionem Cen-
 sus, quia non apparebat, pecunias fuisse versas in earum
 utilitatem.

Et ita utraque parte informante DD. persisterunt in
 decisio.

* Est decis. 98. supra in hac eadem parte.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO :

Ianueñ Separationis Thori.

Die Lunæ 11. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Thori separationi, ut sit locus, quid sit ne-
 cessè probare, & plura circa materiam
 testium deponentium de fœuitia viri er-
 ga vxorem.

SVMMA RIVM.

- 1 Ad thori separationem, ut deueniatur, quid requiratur,
 & num. 2. & num. 27.
- 3 Ad thori separationem, ut deueniatur sufficiunt odia,
 & inimicitia capitales, quæ superueniunt in progres-
 su litis, super tali separationem, & num. 28.
- 4 Testes de auditu, & maxime à parte aduersa, non
 probant.
- 5 Viro lenior correctio est permissa in vxorem.
- 6 Actus duo soli sufficiunt ad inducendam frequentiam.
- 7 Probationes illæ sunt admittendæ, ad probanda ea, quæ
 in secreto fiunt, & natura rei, ac negotij qualitate
 inspecta, quæ haberi possunt.
- 8 Probatio, ubi est difficilis, statur etiam attestationsi-
 bus, quæ haberi possunt de auditu, vel etiam solis
 coniecturis.
- 9 Probationes in occultis, non requiruntur in genere suo
 adeo perfectæ, & ita admodum probatæ.
- 10 Ex preparatorijs rectè infertur ad principale.
- 11 Ex subsequentibus rectè infertur ad antecedens.
- 12 Circumstantiarum consideratio dat notitiam verita-
 tis.
- 13 Ex circumstantijs desumuntur legitimæ probationes
 ad probandam fœuitiam viri in vxorem.
- 14 Aequiuocatio tollitur ex facti circumstantijs, rem ip-
 sam clarè aperientibus.
- 15 Aequiuocatio cessat ex natura rei, negotijque qua-
 litate.
- 16 Probationes, quando sunt imperfectæ, supplentur per
 publicam vocem, & famam, quæ semiplenam facit
 probationem, num. 17.
- 18 Testis vnus cum fama, concurrentibus adminiculis in
 criminalibus, & in causa matrimoniali, semiplenam
 facit probationem.
- 19 Testes, qui deponunt de fama, eorum fides non mi-
 nuitur, si non specificet, seu non referant auctorem
 famæ.
- 20 Testes probant famam, si dicant publicè audiuisse, licet
 non dicant à quibus.
- 21 Testis repellitur per exceptionem inimicitia.
- 22 Inimicitia exceptio in teste non attenditur, quando fuit
 affectata, & studiosè procurata.
- 23 Testes, qui aperte conuincuntur ab alijs testibus, non
 probant.
- 24 Domestici, & familiares sunt melius informati, de his,
 quæ domi fiunt, quàm extranei.

25 Testibus,

25 *Testibus, qui deponunt de affirmatiua, magis creditur, quam deponentibus de negatiua.*

26 *Testes, vt excusentur à vitio falsitatis fœdere distinctionis locorum, ac temporum, reduci possunt ad concordiam.*

D E C I S I O C X C I.

Persistentes hodiè Domini Vnanimiter in vltimo loco resolutis coram me sub die 24. Nouembris superioris anni, * iterum censuerunt locum esse separationi thori, itaut recedendum sit à decisione aliàs in hac causa facta sub die 3. Ianuarij 1625. coram bon. mem. Remboldo.

Etenim ex latè deductis in eadem posteriori decisione negari non potest, quin concurrat primò scuitia præterita, 1. & quidem ratione verberationum, ex quibus illa deducitur, frequens simul, ac magna; Secundò talis timor futura, vt mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas prouideri: quæ duo per necesse requiruntur ex parte vxoris, vt diuertens à Viro obtinere possit in iudicio separationem thori.

Prout etiam sufficienter constat prædictis accedere, non solum præsumptione in capitalis odij, quæ inter istos coniuges resultat ex causis scuitiæ, & iniuriarum de præterito, sed acerbissima etiam odia, & capitales inimicitias, quæ inter easdem partes in diuturnæ huius processu superueniunt, quæ sola causa etiam ad thori separationem sufficeret, prout in iure probantur hæc omnia ex iuribus, & Doctoribus in eadem postrema decisione latius cumulatis.

Nec obstat, quod verberationes, ex quibus deducitur frequentia, ac magnitudo scuitiæ præteritæ nullatenus iterata, & multiplices probentur per testes vxoris, in quo præsentis inspectionis tota vis, ac difficultas consistit.

Nam quantum attinet ad postremam verberationem, vxori inflictam de mense Iulij 1618. quemadmodum illius probatio non controuertitur, ita nec eiusdem, cæterarumque controuerti potest magnitudo, prout non iniuriæ solum, sed personæ etiam qualitate inspecta, maturè ponderatur in eadem vltima decisione. Nec Virum excusat causa resistentiæ, quæ ipsi per vxorem data prætenditur in hac postrema verberatione; Quia præter id, quod causa

prædicta nullibi iustificatur, nisi ex quibusdam testibus de auditu, quorum etiam fides tantò magis imminuitur ex eo, quod id non potuerunt audire, nisi à Viro, prædicta facili ad sui exonerationem euulgante, in omnem euentum, quatenus etiam probaretur, censebant Domini illam non posse Viro suffragari, tùm quia non est talis, quæ ipsum ad tantam atrocitatem commouere deberet, tùm quia vbi etiam talis esset, quæ vxorem senioris pœnæ, ac castigationis iudicio ream subiceret, relinquenda esset

grauior correctio Iudici, quæ partes non debet sibi vir assumere, nisi pro leuiori correctione, toto tit. vt *newini lic. se sine iudice. Aldobran. consil. 71. num. 4. Guttier. Canon. quæst. lib. 1. cap. 24. num. 12. cum alijs in prædicta decisione congestis.*

Quantum verò attinet ad præcedentem aliam verberationem mensis Septembris anni 1617. quæ secundo loco ponderatur in decisione, visum fuit Dominis illam sufficienter probari ex depositione primi, & tertij Testis in Summario Vxoris, quod hodiè datur Num. I. & II. Qui Testes inter se benè conuenientes deponunt de facto proprio, ac certa scientia super circumstantijs, quæ factum ipsius verberationis comitatus sunt, nempe super accessu mariti ad thalamum vxoris, abductione famulorum è domo, amandatione ancillarum ad cubitum, vxoris ad maniliunculas inferiores descensu, clamore, ac ploratu vxoris audito, ac deniquè super plagis, ac liuoribus incontinenti visis, super quibus quidem liuoribus concordat pariter de visu decimustertius Testis, & alij plures de auditu in eodem Summario Num. I. II. & III.

Tertia autem verberatio, omnium prima in ordine, ypotè quæ maritali huiusmodi scuitiæ initium fuit, duo-

bus post mensibus à traductione vxoris in domum viri, cingulo inflicta deducitur ex depositione primi, sexti, noni, decimi, & decimertij, & aliorum Testium in eodem Summario Num. VI. qui in circumstantijs deponunt de facto proprio, ac certa scientia prout, primus, qui hanc, & quintam, de qua inferius, verberationem iussu vxoris ad ipsiusmet vxoris patrem testatur detulisse. Sextus deponens de gemitu vxoris à se exaudito, & consanguineorum accessu ad domum viri, ac eorundem opera pro componendis dissidijs, quæ ex huiusmodi verberationibus erant inter ipsos coniuges exorta, ac tandè decimustertius deponens de eisdè dissidijs, ac dissensionibus facto proprio compositis.

Quarta, quadragesimali tempore inflicta arundine indica, & cingulo, cum comminatione strangulandi ipsam, vxorem, tunc prænantem, elicitur ex primo, secundo, tertio, quinto, octauo, decimotertio, decimoquarto, decimono, & vigesimo octauo in eodem Summ. Num. XII. quorum primus, ac tertius deponunt de sensu proprio super quibusdam verbis ab vxore prolatis, & quidem factum verberationis inferentibus, prout etiam testantur de exaudito à se clamore, & gemitu vxoris, in quo alij omnes Testes domestici concordant. Circa autem thinas suffocationis, quamuis deponant de solo auditu ab vxore: non parùm tamen illorum fides adminiculatur ex circumstantia insolite pernoctationis matris, cum ipsa vxore, vt illam à marito nocte illa, securam redderet, in quo omnes circa factum dict. pernoctationis, & causam conueniunt.

Quinta, cui causam dedit cœna cubiculariæ, probatur ex quinque Testibus, & coadiuuatur iurata ipsius vxoris depositione in eodem Summ. Num. XIV. vbi constat vxorem pognis, colaphisque hac de causa impetitam; & circumstantias deponunt, vel de facto, vel de visu, aut sensu proprio, prout de sensu auditus circa ipsas percussiones, & clamorem concordant primus, qui factum detulit ad patrem vxoris, de eiusdem vxoris mandato, & vigesimus septimus, & de compositis dissidijs, ac contentionibus, hac de causas hoc inter coniuges exortis, conueniunt de facto proprio decimustertius, & decimus quintus, qui etiam de visu concordant circa liuores.

Sexta, cui præbuit occasionem tractatus super instruendo thoro puerperij, elicitur, ex tribus Testibus in eodem Summ. Num. XVI. inter quos vigesimus secundus testatur de visu, circa alapas, & super causa verberationis, ac circa liuores concordat primus pariter de visu.

Septimam, cuius ignoratur causa, ex concludentibus facti circumstantijs probant in eodem Summ. sub Num. xvij. nouem Testes de visu, ac certa scientia circa ipsas circumstantias, quæ rem optimè aperiunt, nempe perturbatio animi, quæ se cum vxore vir in cubiculo violenter recepit, & vehemens alteratio corporis, ac lachrymæ, inter quas vxor aperto tandem cubiculo inuenta est in lecto decumbens, & implorans auxilium Confessarij, ac Medici, qui fuit accessus, vt deponunt quartus, & quintus, tumor, ac liuor non solum in oculo, in quo omnes de visu concordant, sed etià in brachio, & super humero, vt dicunt idem quintus, & decimustertius: Vestes inuenta per cubiculum sparsim proiectæ, & calce deturpata, subsecuta deniquè apud quam plures eiusdem vxoris super hoc lamentationes, vt testantur decimustertius, decimusquartus, & decimus quintus, & quamuis huiusmodi liuorum causa per ipsam vxorem relata fuerit ad lapsum in balneo, id tamen de viri mandato vxorem confinxisse constat ex his, quæ ponderant iidem omnes Testes.

Octaua verberatio sequuta de mense Maij, vt dicitur *con occasione di accommodar li manichetti*, deducitur tam ex depositione iurata ipsius vxoris, quam quatuor Testium in eodem Summ. Num. XXII. inter quos secundus de visu deponit de duabus alapis, & subsequitur eadem die de ferro aliam verberationem concludit ex pluribus circumstantijs, in quibus cum ipso concordat etiam quartus Testis.

Plures alix etiam verberationes deducuntur, quæ quamuis non adeò plenè videri possint probate, negari non potest, quin plurimum suffragentur ad adminiculandam frequentiam scuitiæ, quæ cum duo soli actus ad inducendam

frequentiam, sufficiunt, ex *Bart. in l. de pupillo. § si quis. nu. 15. ubi etiam alij ff. de non oper. nunc. Abb. in cap. fin. num. 4. versic. nunquid autem ubi pariter Dec. num. 22. versic. non tamen, de appellat. Sanchez. de matrimon. lib. 4. disp. 1. num. 22. in princ.*

Non obstat igitur, quod circa praefatas verberationes, ferre omnes deponant de simplici auditu, vel ab ipsa vxore, vel à domesticis, quia considerabant Domini.

- 7 Primò, quod cum agatur ꝑ de probatione rei clancalo, & remotis arbitris gestæ, à cuius oculari fide, ut sapienter denudata vxoris honestas, ita semper accurata viri providentia omnes excluderat, pro illius iustificatione admittendæ sunt illæ probationes, quæ natura rei, ac negotij qualitate inspectæ, haberi possunt, ex ponderatis in præterita decisione; Vbi enim difficilis est probatio, ꝑ statim etiam attestacionibus, quæ haberi possunt de auditu, vel etiam solis coniecturis, *Bald. in cap. causam matrimonij, num. 4. in fin. de offic. deleg. Berterand. consil. 26. num. 8. ad finem lib. 3. par. 2. Monter. in resp. pro vxor. amit. par. 3. num. 209. impress. post decis. 45. latè Granus. Theorem. 23. num. 15. ubi ex Alexan. consil. 24. num. 42. lib. 2. & alijs, pro constanti firmat, quod ꝑ occultis & difficilioribus probationibus non requiruntur probationes in genere suo adeò perfectæ, & ita admissim probatæ, *Menoch. de arbit. cap. 475. num. 18. cum alijs relatis per Anton. Gomez. var. resolut. 3. cap. 12. rubr. de probat. delict. num. 21. versic. item adde. Farinac. de testib. quest. 62. lim. 1. nu. 28. Quod maxime procedit in casu isto, in quo, ut visum est, iidem Testes circa ipsas circumstantias, quando factio ipsi per concomitantiam inherent de visu, facto proprio, certaque scientia deponunt; quemadmodum dùm ꝑ enim ex præparatorijs rectè inferitur ad principale, *Menoch. de præsumpt. lib. 7. præsumpt. 3. num. 4. versic. cum itaque, & inferius num. 13.***

- 11 Ita etiam ꝑ ex subsequentiis bene arguitur ad antecedens, si servus plurium, §. 1. ff. de legat. 1. cum vulgar. Cir-
12 cumstantiarum enim consideratio ꝑ dat notitiam veritatis, cap. occidit 23. quest. ultim. quem text. ad hoc ponderat Ioan. à Capistr. in Speculu Conscientia, versic. restat nunc respondere num. 69. in fine, & latè D. m. Ludovicus Carbo in suo Tract. de repacific. tit. de circumstantijs cap. 5. & in
13 puncto ex similibus circumstantijs ꝑ desumunt legitimas probationes ad scitum, *Cardin. consil. 9. num. 7. & 8. & Aldob. consil. 71. num. 49. ante finem versic. & quod ipsa, lib. 1. Nec dicatur, quod circumstantiæ vociferationum, collisionum, liorum, aliorumque huiusmodi, sint signa æquiuoca, quæ cum aliunde possint euenire, non concludunt necessarii verbera, ac percussiones à viro instictas, ut in his terminis considerat *Roland. consil. 27. num. 9. versic. aut fundamentum, lib. 3. & aduertit Rot. decis. 441. num. 3. par. 1. recent. & decis. 371. num. 9. post 2. volum. consil. Far.* Quia tol-
14 litur omnis ꝑ æquiuocatio, primo ex alijs facti circumstantijs rem ipsam clarè aperientibus, quæ per Testes ponderantur ad trad. in simili per *Farin. de testib. q. 68. §. 1. nu. 56.*
15 Secundò ex ipsa ꝑ rei natura, negotijque qualitate idem *Farin. loco alleg. num. 57.**

- Secundò, principaliter considerabāt Domini, quod quatenus etiam citrà veri præiudicium ꝑ aliqua ex præfatis probationibus imperfectæ possent videri, abundè supple-
17 rentur per publicam vocem, & famam, quæ ꝑ semiplenam facit probationem *glos. in cap. 1. in versic. fama de appellat. Card. in puncto d. consil. 9. num. 8. & innuit Bald. consil. 176. num. 2. versic. item potest esse lib. 1. & facit Verall. decis. 288. part. 3. ubi quod Testis vnus cum fama, ꝑ concurrentibus alijs adinictis in criminalibus, & in causa matrimoniali plenam facit probationem, de qua quidem publica voce, ac scintilla fama deponunt octo Testes in Summ. vxoris dati in præterita positione sub Num. VI. Nec huiusmodi testiū
19 fides ꝑ immittitur ex eo, quod auctorem famæ non referant ad tradita per *Bart. in l. de minore, §. tormenta. ff. de 20 quest.* Quia sufficit, quod iidem Testes ꝑ dicant se publicè audiuisse, licet non dicant à quibus, iuxta opinionem *Bald. in cap. præterea, colum. 1. in fine. & in prim. 2. volum. de Testib. quæ sequitur, & seruat Rota, prout testatur assad. decis. 3. de prob. & ita ratum fuisse in vna Bonozien. bonorum**

de Buchis coram Decano 20. Maij 1552. refert *Verall. decis. 7. par. 2. & repetit decis. 289. par. 3.*

- 21 Non obstat exceptio ꝑ inimicitia, quæ primo, & tertio Testibus obijciuntur, ex qua relata furti ad not. per *Farinac. de testib. quest. 53. num. 3. & seqq.* Quia præter id, quod talis inimicitia apertè negatur per eisdem Testes, assentes se esse amicos, & benevolos marito, ex detestata postmodum innocentia, ac subiecuta eorundem Testium liberatione,
22 visum fuit Dominis huiusmodi inimicitiam, ꝑ potius fuisse affectatam, & studiosè procuratam ad imminuendam ipsorum fidem, quo casu dictæ inimicitia exceptio non attenditur, ex latissimè congestis per *Farin. ead. quest. 53. num. 64.*

Alia exceptiones consanguinitatis, affinitatis, domesticitatis, ac etiam singularitatis, abundè fuerunt sublata in præterita decisione. Prout alia etiam exceptiones, quæ nimis accurata investigatione in eorundem Testium dictis vestigantur, visa sunt Dominis leuiores, quæ attentæ præsertim negotij naturæ, rei quæ qualitate, ac se ac quiori iudicio perspecta faciliè euanescent, prout etiam bene tolluntur per informantes.

- Non obstant Testes viri deponentes de bona tractatione vxoris, quia quicquid sit de exceptionibus, quæ contra illos dantur: In ꝑ omnem euentum, vel apertè conuincuntur
23 à Testibus vxoris, quibus magis standum est; Primo, qui
24 tanquam domestici, ac familiares, & ꝑ assidue coniugum lateri, ac seruitio respectiue inherentes, sunt melius informati, ad latè notata per *Farinac. de testib. quest. 5. p. 3. num. 165.* Secundò, qui super ꝑ nimia deponunt de affirmatiua contrarij verò de negatiua, *Farin. ibid. num. 200. vel vt*
26 euitetur contrarietas ꝑ ad effectum excusandi eos, cum Viri Testes à falsitate, cedere distinctionis locorum, ac temporum reduci possunt ad concordiam *Farinac. ead. quest. 65. par. 2. per totam, & præsertim num. 54. itaut cum Vxor non præterdat se perpetuò malè tractatam, sed certis temporibus tantum, de his loquantur ipsi eius Vxoris Testes, de reliquo autem tempore, Viri Testes intelligantur.*

- Vnde ex his, & alijs in præterita decisione latè ponderatis, cum non deficiat sequita præterita probatio, ac consequenter controuerti non possit talis timor futura, ut mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas pronid. ri, Domini Vnanimiter non solum ex hoc capite iterum censuerunt, locum esse separationi thori, sed tantò libentius inha-
28 serant alteri etiam fundamento decisionis, deducto ꝑ ex capitali odio, & inimicijs, qui diuturno litis processu inter pares superuenerunt.

Et ita conclusum, parte vtraque acerrimè informante, &c.

* Est decis. 155. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Donationis.

Die Lunæ 11. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Insinuatio in donatione, quando non sit necessaria, & nonnulla circa materiam donationis.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio facta ob causam respicientem conseruationem familie, sub certa lege primogenitura in infinitum, non eget insinuatione.
- 2 Donatio, quando est simplex, & non ob causam, tunc requirit insinuationem.

- 3 *Causa finalis in donatione, quando excludatur.*
- 4 *Verbum, inanimare, idem importat, quod mouere animum.*
- 5 *Causa, in donatione pro contrahendo matrimonio incerto, & euentuali, & ad libitum Donatarij, non dicitur finalis.*
- 6 *In donatione, causa, quæ respicit conseruationem familie, & legem primogenituræ iam erectæ, dicitur finalis.*
- 7 *Donatio continens mixturam, oneris, & grauaminis restituendi, declinat à propria natura exercendi liberalitatem.*
- 8 *Decis. in causa Romana de Cuppis, coram Card. Pamph. sen. & aliæ declarantur & num. 9. & 10.*
- 11 *Molin. de primog. lib. 2. cap. 8. num. 18. & alij declarantur. num. 12.*
- 13 *Verba in contractibus prolata per modum causæ, important dispositionem, & obligationem.*
- 14 *Castren. in consil. 324. num. 2. lib. 1. reprobat.*
- 15 *Donatio, quando sustineatur pro iure, quod quis habet in re donata.*
- 16 *Donatio de re aliena ignoranter facta, non valet, & inutilis remanet.*
- 17 *L. Iulianus 66. ff. de legat. 3. declaratur.*
- 18 *Donans censetur donare ius, quod habet, in re donata.*
- 19 *Affectio tanta non cadit in re pignolata, sicuti cadit in re propria.*
- 20 *Donatio, vel legatum factum de re aliena personæ coniunctæ tenet, etiam stante ignorantia rei alienæ.*

DECISIO CXCII.

Decisioni * reuidentur eadem obijciuntur, quæ in prima disputatione opponebantur, nempe defectus solemnitatis ob insinuationem, in donatione omissam, & carentia voluntatis in Ioanne Antonio donante, quibus non attentis adhuc in decisio Domini perstiterunt.

- 1 Insinuationem non fuisse necessariam ex eo, in prima decisione fuit firmatum: quia donationem hanc existimant ob causam respicientem conseruationem & familiæ, sub certa lege primogenituræ in infinitum, in qua solemnitas insinuationis necessaria non est. *Bald. in l. illud num. 8. C. de sacros. Eccles. Clar. in §. donatio q. 17. Ant. Gabr. de donat. concl. 1. num. 62. Becc. consil. 20. num. 9. Molin. de primog. lib. 2. c. 8. num. 15. Surd. consil. 361. num. 6. qui latissime hanc conclusionem comprobant.*
- 2 Non obstat, quod hæc donatio sit & simplex, non autem ob causam; quamuis in ea enuntietur causa matrimonij, & conseruationis familiæ, per continuationem primogenituræ, ex quo non continet necessitatem, aut commodum, & utilitatem ex parte donantis, quæ solent impedire effectum liberalitatis, aut expressam voluntatem, quod illa causa esset finalis, scilicet per verba significativa, vel æquipollentia,
- 3 non aliter, nec alio modo, & similia, prout hæc omnia & ad excludendam causam finalem, & denominationem donationis, ob causam respectuè ponderantur per *Oldrad. consil. 5. Crauet. consil. 85. num. 2. Surd. latissime consil. 361. numer. 14. lib. 3. Mant. de contract. lib. 13. tit. 4. num. 11. Monter. decis. 10. nu. 6. Rota in Romana de Cuppis coram bon. mem. Cardinali Hieronymo Pamphilio, quæ est 22. impressa per Picum ad Coment. Statutorum Urbis, & Interamnen. Donationis 21. Maij 1625. coram bon. mem. Buratto, & nouissime in decisionibus de Incasatis 26. Iunij 1626. & 12. Februarij 1629. coram D. meo Merlino.*

Quia aduerterunt Domini, duas tantum causas in donatione fuisse expressas, & quidem nudas, & simplices, ibi, *Anzi per inanimare il Signor Bertoldo ad accasarsi con*

*Gentildonna di qualità, promette, e si obliga, &c. alteram, ibi, per douere peruenire il sudetto Castello dopo la morte del Primogenito nel secondogenito del medesimo Signor Bertoldo, e continuare in infinito, salvo sempre la legge di primogenitura in prima ad sustinendam causam finalem, non fuit constitutum fundamentum. Quia in verbis, & in substantia apparet impulsua; nam verba, per inanimare, & idem important, quod mouere animum, quæ cum non imponant necessitatem ad contrahendum matrimonium, deficit causa finalis, *Bart. in l. 2. §. finali, num. 2. ff. de donat. Crauet. consil. 85. num. 2. & in substantia ipsa causa pro contrahendo matrimonio incerto, & euentuali, & ad libitum & Donatarij, tam respectu personæ; quam temporis, non consideratur pro finali: quia cessat interesse certæ personæ, cum qua matrimonium est contrahendum, & sola commoditas Donatarij, & honor contemplatur, & Fontanell. de pact. nuptial. clausul. 42. glos. 1. num. 16. & 17. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. cap. 12. num. 22. Gratian. discept. 984. num. 22.**

Secundam verò respicientem conseruationem familiæ, & legem primogenituræ iam erectæ verè finalem & existimant, *Port. Imol. consil. 81. num. 28. Molin. de primog. lib. 2. cap. 8. num. 18. Peregrin. de fideicom. artic. 51. num. 64. Gratian. disceptat. 924. num. 26. & 31. & in terminis primogenituræ idem senserunt Domini in causa Camerinen. bonorum de Ottonibus 17. Februarij 1623. coram bon. mem. Remboldo, & in Romana hereditatis de Matthais 21. Maij 1627. coram D. Cardin. Virili, quæ allegantur in prima decisione, & mouentur ea ratione: quia ubi donatio & continet mixturam oneris, & grauaminis restituendi, declinat à propria natura exercendi liberalitatem, ita, ut simplex & pura dici non possit, sed modalis, & qualificata, & per consequens ab ipsa solemnitate iuris exempta, & quamuis decisio & Romana de Cuppis, & aliæ duæ Romana de Incasatis supra allegatæ ponderent conseruationem familiæ, enunciatam in casibus propofitis, & nihilominus sustineant donationes tamquam puras, & simplices, & insinuationi obnoxias; in illa tamen & de Cuppis num. 13. dicitur.*

Non obstant causæ honoris familiæ, & aliæ ab informantibus ponderatæ, quæ non sunt sufficientes ad effectum, ut donatio dicatur ob causam, quæ verba cum intelligentur posita ad consequentiam donationis ob matrimonium contrahendum, sicuti causa principalis, non est finalis in eo casu, ita nec etiam consequentia honoris familiæ; secus est, quando ut in præsentī grauamen est certum, & deper se subsistens excludens fundamentum liberalitatis, in quo consistit effectus causæ finalis; aliæ verò & decisiones Donationis de Incasatis, idèd causam conseruationis agnationis non admiserunt pro finali, quia donans professus est se sponte, & ex sua liberalitate donare ob amorem, & benemerentiam fratris, & quia sic sibi placebat, & ulterius eidem donanti commodum afferebat propter onus Donatario impositum soluendi certam quantitatem Donatori singulis mensibus; ut non mirum si cetera videantur appofita ad colorandam donationem, sequendo dictum *Oldradi in dict. consil. 5.* & aliorum qui *Oldradum* sequuti sunt, & in ipsis decisionibus recensentur, quod non legitur in donatione de qua agitur, in qua nuda, & simplex causa oneris conseruationis familiæ habetur.

- 11 Non obstat *Molinam*, & & alios supra allegatos loqui, quando in ipsa donatione fuit erecta primogenitura, quod afferebatur, *Marchionem Ioannem Antonium* non fecisse, sed præsupposuisse ex vi cessionum *Montis Pietatis Florentiæ*, *Castrium* deuenire de primogenito in secundo genitos in infinitum, quod pro dispositione, & grauamine deleruire non potest, *Castren. consil. 324. num. 2. & 3. lib. 1. Peregrin. de fideicom. dict. artic. 51. num. 60.*
- 12 Quia idem & *Peregr. d. num. 60. versic. hic subsistendum puto*, reprobat *Castren. in consil. supra allegato*, firmat in
- 13 contractibus verba prolata per modum causæ importare & dispositionem, & obligationem, allegando *Paris consil. 26. num. 126. lib. 2. & Crauet. de antiq. temp. in §. ampliatur*

14 num. 46. qui *Castrensis* distinctionem ꝑ pariter reprobatur, *Man. de contrah. lib. 2. tit. 6. num. 16. Alb. consil. 223. nu. 5. Odd. consil. 64. num. 57.*

Quoad secundum decisionis fundamentum, quod donator per illa verba, *Donat irreuocabiliter omni rata, & portionibus se aspectu al predetto Sig. Marchese del sudetto Castello*, donare voluerit ꝑ etiam ius quod habebat in dote Virginiae matris, vt inde sustineatur donatio, dicebatur probari ex textu *l. Iulianus 66. ff. de legat. 3. ibi. predium Seianum omne, eam quoque partem fundi suprascripti, quasi ad se pertinentem videri per fideicommissum reliquisse, quam ex causa pignoris nactus esset, & per illum textum idem firmant Abb. in cap. filius num. 4. & Conarr. num. 2. de testam. Man. de coniect. lib. 9. tit. 1. nu. 15. Alex. consil. 47. num. 4. lib. 3.*

Non obstat, quod regula sit in contrarium in donante rem alienam, prout erat huiusmodi Castum, credens Marchio in parte esse suum, cum tamen esset Alexandri hares. 16 ditarium, ꝑ vt donatio non valeat, & inutilis remaneat, *non solum, Inst. de legat. l. vnum ex familia. §. si rem tuam, ff. de legat. 2. cum alijs in prima decisione allegatis, dispositionem autem l. Iulianus in diuersis terminis loqui asseritur, ꝑ quando scilicet legans habebat partem rei propriam, & aliam scienter hypothecata; secus verò vt in presenti quando nullam partem ratione dominij habebat, nec scientiam partis iure pignoris sibi spectantis, & sic intret totaliter defectus intentionis.*

18 Quia attempta possessione donantis rei ꝑ donata, limitatur praecedens regula, vt censeatur donans transferre ius, quod habet in ipsa re, *Rom. consil. 503. num. 10. Gomez. variar. resol. tom. 2. cap. 4. de donat. Alex. consil. 47. num. 2. lib. 3. Surd. decis. 172. num. 6. Seraph. decis. 23. num. 3. ratio autem leg. Iulianus propter vniuersalem dictionem, omnis, bene conuenit casui de quo agitur: quia Marchio possidens, si dominium habuisset in parte donata, non posset opponi defectus voluntatis, ita multò minùs in parte pignoriata, in qua non cadebat ꝑ tanta affectio, arguendo à maiori rationis, prout est sensus *Alex. in d. consil. 47. num. 4. in declaratione dictae l. Iulianus, propter effectum possessionis retinendi pignus, donec fuerit satisfactus Donatarius de rata ad Donatorem, spectante respectiue ad aestimationem Castri.**

Eandemque regulam declararunt Domini data etiam 20 scientia, aut ignorantia rei alienae, ꝑ vt legatum concurrente sanguinis coniunctione, quae non deficit in presenti inter patrum, & nepotem, vt tunc donatio sustineatur, *l. cum alienam, C. de leg. Man. de coniect. vltim. volunt. lib. 9. tit. 9. nu. 4. Menoch. de arbitr. casu 146 nu. 1. & seq. & presumpt. 116. num. 2. & seq. lib. 4. qui si loquantur in casu, quando absolute res reperitur aliena, multò magis procedere debet, quando donans ius aliquod habet in ipsa re donata.*

Et ita &c.

* Idem sub die 26. Aprilis 1632. est decis. 118. supra in hac eadem parte.

R. P. D. GHISILERO.

Bononiens. Fideicommissi de Glauatinis.

Die Veneris 15. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Heres grauatus, licet possit cogi ad praestandam cautionem, de non dilapidando bona fideicommissio subiecta, tamen hoc non procedit, quando sumus in bonis immobilibus, quia si dicta bona alienentur, vocatus habet viam executiuam, & summariam ad ea recuperanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissarius vniuersalis, aut particularis, in diem, vel sub conditione potest cogere heredem ad fideiussionem praestandam.
- 2 Hoc tamen non procedit, quando agitur de bonis stabilibus.
- 3 Cautio de bonis immobilibus, quae praestabatur ab herede ad fauorem fideicommissarii, recessit ab aula, & num. 12.
- 4 Et ratio est, propter facilitatem, quam habet vocatus, recuperandi d. bona, si fuerint alienata, & num. 5.
- 5 Cautio frustra petitur, dum ex ea, quis non est sufficienter prouisus.
Heres grauatus non potest cogi ad cauendum, nisi pro sua possibilitate, num. 6.
- 7 Satisfari vbicunque idonee non potest, tunc liberatur is, à quo petitur cautio, praestando quamcumque cautionem.
- 8 Heres, quando alienat bona subiecta fideicommissio, & sic constat de dilapidatione, tunc necessario cautio est praestanda.
- 9 Hoc tamen non intelligitur, quando dictae alienationes sunt à lege permittae.
- 10 Heres, quando dolose alienat, tunc ob metum futurae dilapidationis cogitur praestare cautionem.
- 11 Decis. in causa Romana de Formicinis 29. Maij 1630. coram Reuerendis. Durano declaratur.
- 12 Doctori attestanti de consuetudine non creditur.
- 13 Sed hoc non intelligitur, quando allegatur consuetudo passim seruata in forensibus iudicijs.
- 14 Cautionem, quis non tenetur praestare, si petenti utilitatem non afferat.
- 15 Aequalitas in iudicio est seruanda.
- 16 Actus vnicus contrarius, non tollit vniuersalem contrariam consuetudinem legitime praescriptam.

DECISIO CXCIIL.

P Ratendentibus Gaspare, Ioann. Baptista, & fratribus de Galuarinis, se fuisse vocatos ad fideicommissum Alexandri Senioris factum anno 1539. necnon ad alterum fideicommissum Alexandri Junioris, & Antonij fratris, petebant ab Equite Gherardo grauato sub praetextu, quod vsque adhuc in spretum prohibitionum, plura alienasset corpora subiecta fideicommissio, praestari cautionem de residuo non alienato conseruando, sed quicquid sit de existentia supradictorum fideicommissorum, de vocatione dd. fratrum de Galuarinis, & de detractionibus, ex quibus Eques Gherardus defendit alienationes à se factas, in prauidium vocatorum, super quibus occurrent plures articuli, in hac causa discutendi, causa supradicta die à me proposita in Rota, fuit dictum, non esse locum petiti cautioni.

- 1 Et licet fideicommissarius ꝑ vniuersalis, aut particularis in diem, vel sub conditione possit cogere heredem ad fideiussionem praestandam, cum artemidoram. C. vi in possessione legatorum, l. si is à quo, §. fin. ff. de eod. cum alijs per Peregrin. de fideicommiss. art. 40. num. 10. Cephal. consil. 381. n. 29. lib. 2. Rot. in Rom. Fideicommissi de Formicinis 29. Maij 1630. coram R. P. D. meo Durano. Attamen ꝑ agatur de bonis stabilibus, quorum respectu cautio de bonis conseruandis, & restituendis propter plera summaria, & executiua remedia, ea recuperandi, tam ab heredibus grauati

- grauati vltimi defuncti, quàm à tertijs possessoribus, quæ
 3 † de iure dantur, inutilis hodiè reputetur, & ab aula recesserit, non est præstanda cautio, per *Molin. de primog. lib. 1. cap. 15. num. 35. Peregrin. de fideicom. dist. artic. 40. num. 14. in fine, versic. hanc tamen cautionem. Gratian. discept. 822. numer. 2. & 3. Modern. Mantuan. controuers. forens. 282. num. 34. & firmavit Rota coram Eminētiss. Cardin. Virili in Romana de Sabellis 10. Aprilis 1628. in qua, Rota tunc secuta fuit attestations supradictorum, & hoc potissimum propter duas rationes, alteram supradictam, quam communiter ponunt Doctores propter facilitatem,
 4 † quam habet vocatus recuperandi bona alienata, alteram, quod à grauato, fideicommissio vniuersali, non possit exigi cautio talis, quæ sufficiat, & correspondeat valori bonorum, super quibus vltiores vocati successionem expectant, semper enim hæc cautio minor erit † securitate, quam habet vocatus recuperandi bona à quibuscunque possessoribus, & ita frustra petitur hæc cautio, dum ex ea non est
 6 sufficienter † prouisum, nec possit grauatus cogi ad cauendum, nisi pro sua possibilitate. Et licet vbiunque id necesse
 7 satisfdari non potest, liberetur is, à quo † cautio petitur, præstando quamcunque cautionem, vt *Alber. in l. de creationibus, C. de Episcopali audientia colum. 2. ad med. Molin. ubi sup. num. 18. & 19. Peregrin. de fideicom. cod. art. super alleg. num. 18. versic. pro possibilitate tamen, Cassan. super consuetud. Burgund. rubr. 6. §. 4. in fin. verb. cum cautione sufficienti*, attamen cum talis cautio non correspondeat tanquam minima, non sufficit.
 8 Et quàmuis replicetur Equitem † Gherardum alienasse plura bona, & sic constare de dilapidatione. Itaut necessariò sit præstanda cautio. Attamen cum sit possibile,
 9 alienationes fuisse factas † in casibus à lege permissis, videlicet pro debitis ipsius Testatoris pro funere, vel pro legatis ab eo relictis persoluendis, atque alijs de quibus per *Peregr. alleg. art. 40. num. 18. inde sequitur non probari Eq. Gherardum malè fuisse versatum super bonis subiectis fideicommissio. Quinimo plures ostenduntur causæ, ex quibus alienationes factæ sustineri possunt, nequæ eadem alienationes ostenduntur dolosæ, † vt opus esset ad hoc, vt dici posset hæc cautio pati ex timore futuræ dilapidationis, non obstante d. communi consuetudine in contrarium ad text. in l. Imperator, ff. ad Trebel. Immo omnes alienationes habent suam causam, vt latè deducitur in responsione per D. Campidorum.*
 11 Non obstat, quod Rota in allegata † Romana de Formicinis resolverit pro præstatione cautionis, quia procedit in mobilibus, & tempore perituris, non in stabilibus, in quibus vltus cautionis recessit ab aula ex supradictis vti one.
 12 rosè granato, † & non plene profuturæ vltiori grauato. Et in casu illius decisionis non fuerat confectum Inventarium de quo tamen in casu nostro constat ex datis in summario Equitis Gherardi, ex cuius lectura apparet bona fideicommissi subiecta consistere in stabilibus, & immobilibus, non autem in mobilibus, vel semouentibus.
 13 Non obstat, quod non credatur † Doctori attestanti de consuetudine, vt per *Gabriel. de probation. conclus. 4. num. 1. Becc. consil. 7. num. 29. & hanc opinionem tenuit Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 274. num. 5. Mohed. decis. 2. & 3. de consuet.* Quia non agitur de probanda consuetudine particulari vnius loci, in quibus terminis loquuntur
 14 auctoritates supra allegatæ, sed allegatur vniuersalis † consuetudo passim obseruata in forensibus Iudicijs, & sic intrat distinctio *Surd. consil. 74. num. 14. deducta per Adden. ad san. mem. Gregor. XV. supradicta decis. 274. num. 8. & cum supradicti Doctores sint plures, & de diuersis partibus, omnesquæ in hoc conueniant, quod petita cautio non sit in usu quodam stabilis, illorum attestations non est standum, quod ad omnes partes, & omnia loca, non tam ex consuetudine, quam ex supradicta ratione, quia hodiè propter executionem, † & summaria remedia, quæ de iure dantur, vtilitatem non affert.*
 16 Pariter nihil facit, quod ad æqualitatem † in iudicio seruandam Eques Gherardus teneatur præstare cautionem, ex eo, quia fuit præstita in simili ab aduersarijs, ex *rit. ff. quod**

quisq. iuris. Quia vnicus actus contrarius non tollit vniuersalem † contrariam consuetudinem legitimè præscriptam ext raditis per *Narr. consil. 636. num. 118. Et sibi imputent, si egeant id, ad quod de iure non poterant cogi ex supra deductis.*

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Censur.

Die Veneris 15. Aprilis 1633.

ARGVMENTVM.

Obligatio Cameralis, quam vim habeat Procurator constitutus cum amplissimis clausulis, quid possit facere. Ratificatio, quid operetur, & quando præsumatur interuenisse.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio Cameralis habet exequutionem paratam, & ius tribuit contrahentibus pro obtinendo mandato executiuo, etiam contra hæredes obligati.
- 2 Censur non constitutus in pecunia numerata, est nullus.
- 3 Papa potest supplere omnes defectus, & de hoc dubitare nefas est.
- 4 Fideiussor in censu non dicitur, qui recognouit bonam fidem, sed principalis, perinde ac si ab initio ipse censum imposuisset.
- 5 Procurator potest meliorem facere conditionem mandantis, & mandatum pinguius, & vtilius adimplere.
- 6 In mandato clausularum amplitudo operari solet, vt excessus in Procuratore considerari non possit.
- 7 Procurator constitutus cum amplissimis clausulis ea potest facere, quæ posset ipse constituens.
- 8 Ratificatio equiparatur mandato.
- 9 Ratificatio præsumitur interuenisse spatio 30. annorum.
- 10 Facto melius, quam verbis, aliquid declaratur.
- 11 In mandato mens, & effectus, verbis præferri debet.
- 12 Procurator non potest obligare Dominum ad fauorem sui ipsius.
- 13 Ratificatio supplet vices mandati, etiam in his, in quibus speciale mandatum requiritur.
- 14 Ratificatio nihil operatur, nisi data scientia, eius, quod ratificatur.
- 15 Scientia ex quibus præsumatur.

DECISIO CXCV.

Celsus de anno 1578. imposuit super quodam suo Camerali annuum Censum scutorum 38. & illum vendidit Latinis precio scut. 500. quæ scuta 500. promisit Latinis, siue eius nomine Iulianus Procurator, soluere statim, ac per Celsum præsentarentur certi fideiussores, quemadmodum inter alios, fideiussor accessit D. Comes Dulcius de Corbaria, ministerio R. P. D. Valerij fratris, & Procuratoris, & pactum inter alia fuit adiectum, de renouandocautione banchariam de triennio in triennium, vt in Summario D. Antonij Francisci num. 1. Deinde eodem anno 1578. idem D. Com. Dulcius, mediante etiam facto R. P. D. Valerij Procuratoris, recognouit bonam fidem in dicto contractu

contractu Censui, & pecunias ad suas manus peruenisse factus fuit, ut in dicto summario num. 1. in fin. Cumquæ hodie D. Catharina filia, & hæres Lauiniæ, census empiricis, instaret pro renouatione cautionis, seu cedulæ bancharia, & pro fructibus census decursis, & non solutis, dubitauit, an sit relaxandum mandatum contra hæredes Com. Dulcij de Corbaria, & fuit per DD. affirmatiuè responsum.

Quoniam Instrumentum impositionis census, in quo adest clara conuentio de renouando cautionem de triennio in triennium, & de soluendo fructus, fuit Camerali obligatione vallatum, † quæ habet exequutionem paratam, & ius tribuit contrahentibus pro obtinendo mandato executiuo, etiam contra hæredes obligati, *Gallef. de oblig. Camer. quest. 4. num. 12. & ibi Adden. num. 6. & 13. Rot. decis. 541. num. 15. par. 1. diuers. & decis. 69. num. 1. & 74. num. 10. post eundem Gallef. de oblig. Camer. cum alijs.*

2 Nequæ obstat, quod dictus Census sit nullus, † eo quia non fuit constitutus in pecunia numerata, quemadmodum in hac causa resolutum fuit sub die 12. Maij 1625. coram me. Quoniam per Sanctissimum D. N. in Signatura Gratiæ sanata fuit, & sublata hæc nullitas, & data mihi facultas procedendi ad exequutionem Instrumenti, reiecta dicta nullitate, ut in summario num. 3. adedut super ea nõ sit amplius insistendum, & de validitate dubitare sit nefas, cum Papa possit supplere omnes defectus, c. 1. *ubi DD. de transact. c. inter dilectos, de sed. instr. c. proposuit. de concess. præb. Aldobr. consil. 1. num. 56. lib. 1.*

Nec releuat, quod in Commissione sanatoria adsit clausula, *citra præiudicium fideiussorum*, quæ suffragari debet etiam Com. Dulcio fideiussori. Quoniam dicta clausula præseruat iura fideiussoribus, qui in actu numerationis, vel post eam se obligarunt, qualis non est Com. Dulcius, qui se obligauit in actu celebrationis Instrumenti, sine pecuniæ numeratione stipulati, sed nec re vera Com. Dulcius fideiussor dici † debet, cum recognouerit bonam fidem, sed principalis, perinde ac si ab initio ipse Census imposuisset, *Bart. in l. in duabus. §. fin. num. 15. ubi, & Cast. num. 2. de duob. reis, Cremenf. sing. 39. Gratian. discept. forens. cap. 701. num. 5. Rota decis. 153. num. 6. par. 2. diuers. & in Vrbenetana Censui 10. Maij 1628. coram Reu. P. D. meo Vbaldo.*

Minus obstat, quod R. P. D. Valerius frater, & Procurator Com. Dulcij, haberet solum facultatem imponendi censum super bonis proprijs mandantis, ut in Summario num. 4. & sic non potuerit recognoscere bonam fidem census, impositi super bonis alienis; Quoniam placuit responso, quod Procurator in vim dicti mandati potuit censum imponere etiam super bonis alienis, † dum meliorem faciebat conditionem mandantis, & mandatum pinguius, atque vtilius adimplebat, *Tiraq. de retract. lignag. §. 36. glof. 2. num. 59. Rot. decis. 32. num. 1. par. 2. diuers. & in Perusina ratificationis 11. Martij 1622. coram me.* Præsertim attentis clausulis amplissimis, mandato insertis, nempe, faciendi quascunque conuentiones, & quæcunque Instrumenta, cum conuentionibus, & obligationibus Procuratori beneuicis, & cum plena, ampla, libera, & omnimoda facultate, & potestate, pleno amplo, libero, generali, & omnimodo mandato, promittens, releuans &c. quæ † clausularum amplitudo operari solet, ut excessus in Procuratore considerari non possit, & quod Procurator † ea possit facere, quæ posset ipse constituens, *l. si Procurator, ubi Cast. num. 3. & 4. de Procur. Alexan. consil. 133. num. 10. lib. 6. Gratian. decis. March. 76. num. 2. & discept. forens. c. 196. num. 13. & fuit dictum in præallegata Perusina ratificationis coram me.*

Sed quatenus etiam R. P. D. Valerius non habuisset mandatum sufficiens ad recognoscendam bonam fidem census, impositi super bonis alienis, attamen cum Com. Dulcius gesta per Procuratorem postea ratificauerit, sublatus fuit omnis defectus mandati, ratificatio † enim æquiparatur mandato, *cap. ratificationem, ubi DD. de regul. iur. in sexto Dec. in l. semper quo non prohibet. num. 6. ff. de eodem. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glo. 10. num. 64. & 66. Honded. consil. 38. num. 4. lib. 1. Rota coram san. mem. Greg. XV. de-*

9 *cif. 295. num. 4. & 525. num. 4.* De qua ratificatione † satis constat, nedum ex lapsu 30. & ultra annorum, iuxta *trad. per Rot. decis. 159. num. 6. par. 1. recent.* Sed et magis ex Instrumento dato in Summario num. 5. ubi Com. Dulcius, præuia narratione impositionis census, & obligationis per eum, & alios factæ, in exequutionem pacti appositi in Instrumento census, renouauit fideiussores in locum de mortuorum, & sic propriam obligationem, † & recognitionem fidei factam per Procuratorem, iterum agnouit, & ratificauit, ut per *Dec. consil. 583. num. 4. Becc. consil. 168. num. 5. Surd. consil. 405. num. 34. Rot. coram bon. mem. Card. Cauerio decis. 100. num. 7.* quam obligationem nec villo modo videtur posse inficiari Com. Dulcius, dum pecunias recepit, & consequutus fuit effectum, ad quem, mandatum dede-

11 rat, † mens enim & effectus in mandato, verbis præserti, debet, *Bald. in rubr. de offic. deleg. num. 10. versic. nota quod verba, Tiraq. in l. si vnquam, verb. libertis num. 59. C. de reuoc. donat. Rota in Bononien. Quaderna 22. Aprilis 1611. coram Cardinal. Lancelotto, & in Bononien. Censui 10. Aprilis 1628. & 26. Februarij 1631. coram R. P. D. meo Dunozeito.*

Nec dicatur R. P. D. Valerium Procuratorem C. Dulcij omnino excessisse fines mandati, dum recognouit bonam fidem, & pecunias recepit nomine proprio, & ad sui commodum etiam, nõ autem ad commodum solius Com. Dulcij mandantis, & Procurator † non potest obligare Dominum ad fauorem sui ipsius, DD. in *leg. creditor, §. huius. ff. mandat. Rot. decis. 190. num. 1. post Cinc. de Cens.* Quoniam ratificatio Com. Dulcij subsequuta, & superius ponderata, tollit etiam hunc defectum, & supplet † vices mandati, etiam in his, in quibus speciale mandatum requiritur, *Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 525. num. 5. Adden. ad decis. 295. num. 6. coram eodem.*

14 Nec obstat, quod non possit dari † ratificatio, nisi probeatur scientia in Com. Dulcio obligationis, quæ prætenditur ratificata; quoniam in Instrumento renouationis fideiussorum, præsupponitur ipsum Com. Dulcium esse informatum, & habere plenam notitiam de præcedentibus obligationibus, & ibi dicitur, fideiussores in renouatione præstitos habuisse notitiam ab eodem Com. Dulcio de contentis in-

15 strumento Censui, summario num. 5. & ex † diuturnitate temporis, multiplicatis solutionibus fructuum, & alijs, scientia etiam bene deducitur, DD. in *c. cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & prop. Rot. decis. 685. num. 4. part. 1. recent. & coram san. mem. Gregor. XV. decis. 325. nu. 22.* siquæ pecunias verè Com. Dulcius non recepisset, & obligationes initas à Procuratore ignorasset, non certè fideiussores, & quidem proprios filios, pro renouatione conuenta, præstiuisset.

Et ita vtraquæ parte informante resolutum fuit :

R. P. D. MOTMANNO.

Lauretana Censui.

Die Veneris 15. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Libro priuato, stante verisimilitudine, & qualitate scribentis, ac quod sit scriptus ante moram litem, est deferendum.

SVMMARIVM.

- 1 Sententiæ validitas, quando sit clara, & quando eius iustitia, num. 2.
- 3 Instrumentum facit rem notoriam, & num. 4.
- 5 Libro scripto à viro fide digno, & ante motam litem est credendum.

- 6 *Liber priuatus non solum probat contra ipsum scribentem.*
 7 *Sed etiam contra eius successores.*
 8 *Nemo, quod suum est, presumitur velle iactare, sed acquirere potius, & ditari.*
 9 *Summa scutorum mille dicitur notabilis, sicuti etiam summa aureorum 500.*

DECISIO CXCV.

Cum inter Bartholomæum filium, & heredem q. Michaelis impositoris census, de quo agitur, ac Philippum eius fratrem, & cohæredem, siue Marcum ab illo causam habentem, & recusantem soluere fructus pro rata prædij censuati, ac per ipsum Bartholomæum postea redempti, orta esset controuersia super eo, quod in acti impositionis dicti census non interuenerit numeratio pecunie per Constitutionem Pij V. requisita, idem Bartholomæus sub narratiua, quod prædictus Michaelis emerat portionem hæreditariam Vlixis eius fratris pro pretio scutorum mille infra certum tempus soluendo, uni, & deinde censum super quodam prædio impositum, eidem Vlixis vendiderat pro pretio etiam mille scutorum, quæ factus fuerat sibi numerata fuisse, obtinuit per Paulum V. sel. record. referibi Vicario Episcopi Lauretani, vt constituto sibi de vero credito, instrumentum huiusmodi census etiam quoad fructus decursum perinde ac si in illius impositione pecunia coram Notario, & testibus numerata fuisset, valere, & suffragari concederet, à quo successores sententiam huiusmodi census reuocatoriam reportauit. Demum post latam ab A.C. aliam sententiam prioris confirmatoriam obtinuit in gradu appellationis exaduerso interpositæ, hodie coram me disputari dubium, An posterior hæc sententia esset confirmanda, ad quod Domini, Bartholomæo tantum informante affirmatiue responderunt, tum quia ex infra dictis est iusta, tum etiam, quia de illius validitate non dubitatur, concurrentibus omnibus substantialibus processibus, de quibus per *Ca. putaq. decis. 260. par. 2.*

- 1 Iustitia ex eo deducitur manifesta, quod constat de credito, quo verificatio controuersi non potest, quin gratia nullitatis sanatoria remoueat dictam exceptionem, vt per *Rot. apud Cenc. de Censibus decis. 73. num. 3.* Dicti autem crediti veritas probatur per Instrumentum venditionis ab Vlixis factæ, de portione hæreditatis, quod et probat, immo facit rem notoriam, l. fin. C. de reb. cred. Bald. in c. 1. de not. feud. Tirag. de retract. lignag. §. 2. glo. 1. num. 20. Greg. decis. 195. nu. 1. Et cum de solutione dictæ summe debita aliquid de non constet, præterquam ex confessione et Michaelis, qui imposuit censum, necesse est, vt in illa verificetur, attentis, quod vtrumque instrumentum, scilicet venditionis portionis hæreditariæ, ac impositionis inter easdem personas, ac eiusdem summe scutorum mille intra terminum promissæ solutionis fuit celebratum. Quibus accedit annotatio Michaelis conscripta in liberulo rationum, tam de venditione portionis hæreditariæ, quam de censu, cum relatione ad eadem instrumenta additis præterea partitis solutionum, quibus propter verisimilitudinem transmissionis ad Vlixem in Aula Principis commorantem, & et qualitatem Ioannis scribentis, ac ante motam licentiam definitum est credendum, vt per Bald. in consil. 117. vol. 2. num. 2. Rot. decis. 813. par. 1. diuers. Gregor. decis. 468. num. 11. cum seq. Dictus autem liber quamuis et sit priuatus probat non modo contra ipsum scribentem, l. penult. ff. de probat. l. generaliter in fin. C. de non num. pec. sed etiam contra et dictos Philippum, & Marcum illius successores, leg. publica §. fin. ff. de posit. Arimin. consil. 112. num. 2. Masiara de probat. conclus. 974. num. 12. Gaic. de credi. cap. 2. tit. 5. num. 975. Genoa. de script. priuat. lib. 4. tit. 1. num. 111. Et non leue præstat adminiculum veritatis scriptura conformis dictæ annotationi, in qua idem Vlixes profitetur se à Michaelis fratre summa scutorum mille pro pretio bonorum venditorum accepisse eademque scuta mille in emptionem census, de quo agitur, impendisse.

Præterea concurrunt solutiones fructuum factæ, tam per Michaelis patrem, quam per Bartholomæum eius filium, qui integram quoque restituit pretium, cum nemo, et quod tum citi iactare velle præsumatur, ad tex. in l. cum de indebito. ff. de probat. sed potius acquirere, & ditari, Mascard. conclus. §. 57. num. 2. eod. tit. attenta præsertim summa et notabili scutorum mille, vt de summa aureorum 500. respondit, Surd. in consil. 80. num. 1. Et ita vna &c.

R. P. D. MERLINO.

Bituntina Damnorum, & Interesse.

Die Lunæ 18. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Remissoria, licet soleat denegari, quando aliquid per scripturas potest probari, tamen quando id fallat, & non procedat.

SUMMARIVM.

- 1 Remissoria, quibus concurrentibus non possit denegari.
- 2 Ad damna, & interesse, quæ quis passurus erit occasione alicuius negotiationis, si aliquis se obligauerit, constituto de eis tenetur ad illorum refectionem.
- 3 Pacta, & obligationes, quam vt seruentur, atque opere compleantur nihil tam naturale est.
- 4 Officium suum nemini debet esse damnosum.
- 5 Remissoria dari solet, cessante calumnia, etiam ad probandum per testes, id quod posset probari per scripturam.
- 6 Probatio insurgens ex scripturis corroborari, & suppleri potest ex testium depositionibus.
- 7 Epistole, vt aliquid probent, omnino indigent recognitione testium, & nihil probant, si non fuerint recognita.
- 8 Scriptura, quando de per se sola aliquid non probat, sed indiget etiam probatione testium, tunc non intrat obiectum, quid remissoria denegatur, quando aliquid probari potest per scripturas.
- 9 Articulus vnus sufficit, quod sit releuans, ad hoc vt remissoria non denegetur.
- 10 Damna & interesse, quæ quis passus est, non possunt probari, nisi per testes.
- 11 Interpellatio extraiudicialis non potest probari, nisi per testes, & num. 13.
- 12 Interpellationes solent fieri in scripturis.

DECISIO CXCVI.

Dominus Comes Conuersani ad effectum probandi societatem initam cum Reuerendis Bituntino super negotiatione emptionis fructu, & obligationem eiusdem ad damna, & interesse erga ipsum D. Comitem, necnon & liquidandi damna, atque interesse pacta, petijt remissoria, quam Domini dandam esse responderunt.

- Quia veriamur in causa prophana, in prima instantia, & articuli sunt releuantes, quibus concurrentibus et nunquam denegatur remissoria. Caputq. decis. 68. par. 3. Cas. de Gras. decis. 1. de dilat. Rota coram Cardin. Cavalerio decis. 170. num. 1. & coram sac. meo. Gregorio XV. decis. 403. num. 3. & 4. cum alijs.

Quod

Quod autem articuli sint relevantes constat ex eo, quia
 2 si † D. Comes probaverit obligationem D. Episcopi ad
 damna, & interesse, occasione negotiationis frumentariae,
 & si liquidaverit damna, quae passus fuit, & interpellationem
 precessisse ostenderit, utique tenebitur ad illorum refectionem,
 3 cum † nihil sit tam naturale, quam ut pacta, & obligationes
 serventur, atque opere compleantur, l. 1. ff. de
 pact. l. cum amplius, in fin. ff. de reg. iur. c. 1. ext. de reg. iur. &
 4 officium † suum nemini debeat esse damnosum, leg. inter
 tutel. capit. cum non deceat, de elect. in 6. Surd. consil. 19.
 num. 12.

Non obstat quod societas, & obligatio praedicta Episcopi
 probari possit per epistolas, cum & per epistolas factum
 fuisse huiusmodi contractum posterit in articulis
 5 D. Comes, Quoniam cessante calumnia, quae hic † considerari
 non potest, remissoria solet dari etiam ad probandum per
 testes id, quod posset probari per scripturas, quia probatio
 6 infurgens † ex scripturis corroborari potest testium
 depositione, & suppleri, iuxta tradita per Cagnol. in l. 2.
 num. 233. C. de rescind. vend. Rota decis. 463. num. 2. part. 1.
 divers. & in Casalei domus 13. Januarij 1612. coram bon.
 mem. Vbaldo, Ex qua ratione in simili casu Rota remissoria
 non denegavit apud Cas. de Grass. decis. 1. num. 11. de
 dilat. & in Turritana bonorum, 23. Februarij 1615. coram
 bon. mem. Vbaldo, atque in Meleuitana pecuniaria
 15. Maij 1620. coram eodem: Praesertim vero quia in casu
 praesenti non agitur de probatione, deducenda ex publicis
 Instrumentorum documentis, sed ex epistolis, quae omnino

7 † indigent testium recognitione, & nihil probant, si non
 fuerint recognitae, l. rationes, l. exempla, C. de probat. Menoch.
 de arbit. iud. cas. 94. num. 9. cent. 1. lib. 2. cum alijs, Unde
 8 cum scriptura sola de per se non probeat, † sed indigeat
 etiam probatione testium pro recognitione, non intrat obiectum;
 Et in omnem casum sat est, quod unus articulus probari
 9 possit per † testes ad effectum concedendi remissoria,
 Rota in recent. decis. 677. num. 1. par. 1. & apud
 san. mem. Gregorium XV. decis. 124. num. 30. & decis. 413.
 num. 7. & quidem in casu isto, ultimus articulus continens
 damna, & interesse passa per D. Comitem, non potest probari
 10 † nisi per testes, proat etiam quintus articulus continens
 pretium grani, & secundus continens extrajudicialem
 11 † interpellationem, videntur omnino exigere testium
 probationem.

12 Nec aduersatur quod interpellatio † soleat fieri in scriptis,
 vel si sit extrajudicialis non releuet, quoniam agitur de
 probanda extrajudiciali, non autem iudiciali interpellatione,
 13 quae sine scriptis facta fuit, † & non nisi per testes
 probari potest, & dari potest casus, quod D. Episcopus teneretur
 ad damna, & interesse statim ac fuisset extrajudicialiter
 interpellatus, & sic relevancia est clara.

Et ita utraque parte informante, &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Nullitatis contractus.

Die Lunae 18. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Poenal. foeminae. C. de secund. nupt. cessat
 accedente consensu filij super transitu
 matris ad secunda vota, & an iste consensus
 eliciatur ex illius cohabitatione cum
 matre, & quid hoc casu requiratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Mater transiens ad secunda vota, quid amittat.
- 2 Text. in l. foemina C. de secund. nupt. non procedit, quan-

do filius tacite, vel expresse consensit, quod mater
 transiret ad secunda vota.

- 3 Filius, an dicatur tacite consensisse matri transeunti
 ad secunda vota, propter cohabitationem illius cum
 matre.
- 4 Filius, ad hoc, ut dicatur consensisse matri transeunti ad
 secunda vota propter cohabitationem cum illa, quid
 requiratur.
- 5 Ignorantia praesumitur ratione minoris aetatis.
- 6 Instrumentum minoris celebratum sine interuentu pro-
 ximiorum, qui commodè in illius celebratione po-
 terant interuenire, a vitio nullitatis excusari non
 potest.
- 7 Instrumentum redditur nullum ex defectu non adimple-
 menti in eo narratorum.
- 8 Rationes, sine quibus reddi non possint.

DECISIO CXC VII.

S Vb die 10. Januarij praeteriti* fuit resolutum (Aurelia
 Stanium informante) sententiam ab A. C. latam, per quam
 fuit declaratum nullum instrumentum, de quo agitur, esse
 confirmandam, quia decretum Iudicis, quod in dicto in-
 strumento interuenerat, fuerat interpositum ex falsa causa,
 quae falsitas causae ex eo deducebatur, quia fuerat suppo-
 situm, legitimam vnus ex fratribus Aureliae Religionem
 Cappuccinorum professi deuenisse ad Plautillam ma-
 trem, alteri autem fratri, qui ultimo loco decessit, Plau-
 tillam matrem, & dictam Aureliam sororem ab intestato
 successisse, quod tamen non subsistebat, ex quo ipsa mater
 1 legitimam, † & successionem per transitum ad secundas
 nuptias amiserat ex dispositione text. in leg. foemina, C.
 de secund. nupt. hodie reposita causa super eisdem,
 & altera quoque parte informante DD. steterunt in de-
 cis.

- 2 Non obstat, quod dispositio d. tex. † non procedat, quan-
 do filius tacite, vel expresse consensit, quod mater transeat
 ad secundas nuptias, ex quo propter d. consensum censetur
 remissa iniuria illata per matrem primo viro defuncto,
 iuxta opinionem gloss. aurb. de non elig. secund. nub. in ver-
 bo copulatur. Bald. in auth. ex testamento, num. 3. versic.
 modo quaritur, C. de secund. nupt. Castil. de usufruct. ca-
 pit. 2. num. 39. & 94. Gratian. disceptat. 40. num. 3. cum ibi
 3 allegat. & hic praetendatur adesse tacitum † consensum
 Aureliae, propter cohabitationem illius cum Plautilla ma-
 tre extrad. per dd. Castil. & Gratian. loco supracitat. Pa-
 ris. consil. 29. num. 84. lib. 3. Roland. consil. 81. num. 18. versic.
 item de tacit. lib. 3. Surd. inter decis. sen. Mantuan. decis.
 99. num. 12. quia quicquid sit, an in praesenti casu sufficiat
 consensus expressus, vel tacitus, fuit responsum ex sola
 4 cohabitatione elici, † non posse approbationem, seu con-
 sensum Aureliae absque scientia, & certificatione iuris sibi
 quaesiti ex dispositione d. text. Aym. consil. 142. num. 11. &
 20. Ias. consil. 55. num. 10. lib. 1. Menoch. consil. 237. num. 28.
 Rot. decis. 638. num. 6. & 8 part. 1. recent. De qua tamen
 5 scientia hic non constat, quinimo ignorantia † praesumitur,
 tam ratione sexus, l. reg. ff. de iur. & fact. ignor. Aym. dict.
 consil. 142. num. 11. Capyc. decis. 159. num. 22. Cephal. consil.
 34. num. 39. lib. 1. quam ex eo, quod eius bona ab alijs ad-
 ministrabantur.

Non obstat, quod narratiua dicti instrumenti, dum dici-
 tur, legitimam spectasse ad Plautillam, & alteri fratri, ip-
 sam, & Aureliam successisse ab intestato, debeat intelligi,
 & declarari quoad usufructum, non autem quoad pro-
 prietatem ad sustinendum actum, quia verba dicti instru-
 menti hanc declarationem non patiuntur, dum simpliciter
 dicitur in eo, quod in bonis Bernardini respectu legitima
 successit Plautilla mater, & in reliquis Franciscus frater,
 Franciscus vero defuncto, Plautilla mater, & Aurelia soror,
 & c. quae dictio (in reliquis) tanquam exceptiua denotat suc-
 cessionem Plautillae fuisse respectu proprietatis, maxime cu
 DD. &

DD. & iura semper discretinè loquantur de legitima, & de usufructu legitimæ, tanquam de diuersis.

- 6 Præterea aliquibus ex DD. videbatur, dict. Instrumentum non posse excusari à vitio nullitatis, tam ex eo, quod non fuit celebratum cum interuentu proximorum Aureliæ, cum de illo tempore ex testibus, qui dantur, constat aliquos adfuisse in Vrbe, commodèque potuisse accedere, quàm et etiam ex defectu non adimplementi narratorum, ex parte Thomæ, quia in dict. instrumento d. Thomas asseruit se reddere rationem suæ administrationis &c. & tamen apparet nullum per eum fuisse exhibitum calculum, inuentarium, & librum rationis, et sine quibus ratio reddi non poterat, *Gratian. discept. 71. num. 1. & Seraphin. decis. 1473. num. 1.*

Et ita vtraque &c.

* Vide hanc decisionem infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

- 7 In eadem causa adest infra altera decisio sub die 5. Decembris 1633. coram R. P. D. Merlino.

R. P. D. DVNOZETTO.

Firmana Fideicommissi de Carradoris.

Die Veneris 22. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Interpretatio si sit contraria verbis testamenti non est attendenda. Substitutio, quando non suffragetur. Verborum generalitas, quid operetur.

SVMMARIVM.

- 1 Interpretatio de directo contraria verbis testamenti, non est attendenda.
- 2 Relatum censetur in referente, cum omnibus suis qualitatibus.
- 3 Substitutio non suffragatur vocato post obitum alicuius, si casus nondum euenit.
- 4 Verborum generalitas nihil incomprehensum reliquit.
- 5 Dictio, supradictus, cuius sit natura.

DECISIO CXCVIII.

PER Binas Decisiones * emanatas in hac causa resolutum fuit, Ludouicam filiam Accursij vigore testamenti Mariæ non posse agere ad portionem Lelij, & Philippi, quæ perueniat filios Ludouici, ea ratione, quia cum in dicto testamento fuerint vocati tam Accursius, quàm Ludouicus, eorumque filij æquis portionibus, sequitur Ludouicam filiam Accursij esse vocatam ad portionem, quæ peruenit ad eundem Accursium, non autem ad alteram portionem peruentam ad Ludouicum, & eius filios, vt firmatur in vtraque decisione, cui resolutioni non acquiescente Ludouica; placuit DD. pro tertia vice audientiam concedere; quapropter repropósito hodie eodem dubio; DD. in decis. persisteunt ex iisdem rationibus in vtraque decisione deductis.

Quibus non visum fuit ob stare, quod substitutio ad fauorem filiorum Ludouici fuerit addita à testatrice suasionibus Philippi, qui in instrumento communionis bonorum, factæ cum fratribus pro exoneratione suæ conscientie declarauit mentem testatricis fuisse, vt filij Ludouici nihil habere deberent ex bonis Mariæ testatricis, quæ declara-

tio fuit postea à Ludouico, & eius filijs acceptata pro vera; unde iuxta illius tenorem substitutio prædicta perinde habetur, ac si facta non fuisset, & sic Ludouicam ad vtramque portionem esse admittendam.

- Nam quoad declarationem Philippi separatim sumptam, placuit responsio aliàs data in dictis duabus decisionibus, quod et cum illa sit de directo contraria verbis testamenti, non veniat attendenda ad trad. per Tiracuell. in leg. si vnam, verb. libertis, numero 13. C. de reuoc. donat. Surd. consilio 179. num. 47. Crauet. consil. 84. num. 13. & consil. 194. num. 4. Rot. decis. 229. num. 4 part. 2. recent.

- Quò verò ad acceptionem respondetur, quod cum non sit facta simpliciter, sed relatiuè ad fideicommissum conuentionale factum ad fauorem masculorum domus de Carradoris, debet et intelligi iuxta tenorem dicti fideicommissi conuentionalis, ad text. in l. cum quarit. ff. de administrat. tut. *Gratian. discept. forens. cap. 301. num. 57. Dec. consil. 47. num. 1. Ruin. consil. 127. num. 4. lib. 2. Gregor. XV. decis. 522. numero 10. & consequenter non potest Ludouicæ suffragari, et cum in eo sint vocatæ fœminæ post obitum masculorum, qui casus nondum euenit, leg. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebell. leg. in testamento, vbi glos. & Bart. ff. de condit. & demonstr. Peregrin. de fideicom. art. 16. num. 116.*

Nec obstat, quod in dicto fideicommissio conuentionali non sint comprehensa bona relicta per Mariam testatricem.

- 4 Quia immo contrarium apparet, non solum ex et generalitate verborum, ibi, tutti li beni in qual si voglia luogo, quæ nihil incomprehensum reliquit *Pedroch. consil. 6. nu. 48. & consil. 7. num. 98. Alexand. consil. 118. num. 5. lib. 5. Decian. consil. 84. num. 13. lib. 3.*

Verum etiam ex specifica mentione facta de illis, ibi, mettono in unione tutti li beni, che si ritrouassero tanto stabili &c. come quelli lasciati da Maria, & inferius. Item che tutti li sopradetti beni non si possino alienare, ma che debbano stare perpetuamente per li figli maschi della sopradetta casa de Carradori, ponderata dictione, et si li sopradetti, quæ operatur, vt bona Mariæ supranominata censeantur indiuidualiter in dicto fideicommissio conuentionali repetita, l. 1. §. hoc edito, & ibi Bart. ff. de postul. Bart. in l. talis scriptura, §. fin. versic. quæro ergo ff. de leg. 1. Crauet. consil. 98. numer. 8. Ruin. consil. 55. num. 4. lib. 3. Rot. decis. 713. num. 2. & seqq. par. 1. diuers. Seraphin. decis. 584. num. 8.

Et ita vtraque, &c.

* Vnam ex his sub die Lunæ 3. Martij 1629. habes supra decis. 275. par. 5. recent.

Alteram vide infra, prout in Indice posito in fine Decisionum.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Romana Pensionis.

Die Mercurij 27. Aprilis 1633.

ARGUMENTVM.

Obligatio Cameralis, sicuti etiam Literæ Apostolicæ habent executionem paratam. Nouatio, quando non dicatur inducta, & quando è contra. Scriptura, quando sit necessaria, vt contractus sit perfectus.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio Cameralis habet executionem paratam.
- 2 Literæ Apostolicæ, de quarum iustificatione non dubitatur, de sui natura habent executionem paratam.
- 3 Nouatio, quando non dicatur inducta.
- 4 Nouatio inducta censetur ex contractu incompatibili cum primo.
- 5 Testis, plures patiens exceptiones, nihil probat.
- 6 Testis de auditu non releuat.
- 7 Testis nihil affirmatiue, sed imaginariè deponens, non attenditur.
- 8 Ex minuta confessione necesse non infertur, quod contractus sit perfectus.
- 9 Contractus non potest dici, quod habeatur pro concluso, sed imperfectus remanet, usque ad actualem stipulationem mediante scriptura, vide num. 10.
- 10 Ad contractus perfectionem regulariter non requiritur scriptura, attamen requiritur, quando inter partes hoc fuit conuentum.
- 11 Concordia, in qua adest pactum resolutiuum, ipso iure resoluitur in totum ob non adimplementum.
- 12 Pactum resolutiuum æquiparatur pacto commissoriæ, & in omnibus contractibus fieri potest.
- 13 Consensus nouus non requiritur in gratia reuocatoria, sed sufficit primus ab initio præstitus, qui præsumitur durare, nisi contrarium probetur.

DECISIO CXCIX.

Olita controuersia inter partes super solutione pensionis, de qua agitur, fuit de anno 1626. à Dom. Michaeli Angelo Pensionario obtentum relaxari mandatum pro terminis decursis scut. 150. pro quorum solutione fuerunt eidem Michaeli Angelo per Sorbellum Titularem assignati introitus eorundem beneficiorum super quibus pensio reseruata fuit, necnon fuerunt assignatæ duæ annuæ pensiones eidem Sorbellio debitæ, ascendentes ad scut. 36. annua, & in hac assignatione Sorbellius constituit Michaellem Angelum Procuratorem irreuocabilem vti in rem propriam ad exigend. fructus dd. beneficiorum, & dd. annuas pensiones, donec fuerit de dicta summa scutorum 150. tunc decursorū, & pro tempore decurrendorum integrè satisfactus, sed cum d. assignamentum non fuisset executioni demandatum iuxta formam Instrumenti, Michael Angelus cōuenit denuò Sorbellium coram Vicario S. Mariæ Maioris, coram quo mediante compromisso, & laudo subsecuto, terminatæ fuerunt differentiæ dictæ exactionis terminorum pensionis decursorum.

Post hæc Michael Angelus conuenit d. Sorbellium coram eodem Vicario Sanctæ Mariæ Maioris, pro solutione terminorum pensionis decursorum à die compromissi citra, & obtinuit decretum relaxationis mandati, quod prætendit Sorbellius expediri non posse, tam propter d. assignamentum, quàm ob prætenfam concordiam postea inter partes subsequutam post compromissum, sed hodie coram me proposito hoc eodem dubio, an sit relaxandum mandatum pro terminis pensionis decursis, & non solutis à die compromissi citra, Domini relaxandum esse dixerunt, & moti sunt; quia Michael Angelus habet fundatam intentionem in literis reseruationis pensionis, cui consensit Sorbellius, cum obligatione Camerali, & quæ habet executionem paratam, Rot. decis. 620. numer. 1. in fin. part. 1. recent. prout illam pariter habent de sui natura literæ Apostolicæ de & quarum iustificatione non dubitatur, Gig. de pens. q. 85. num. 2. Rot. diuers. decis. 301. num. 2. par. 1. & in recent. 387. num. 1. par. 2.

Non obstat igitur supradictum assignamentum reddituum, & pensionum donec de summa terminorum decursorum, & pro tempore decurrendorum fuisset Michael Angelus integrè satisfactus, cum mandato irreuocabili, & cat.

Quia huiusmodi assignamentum, ut patet ex lectura Instrumenti, quod datur in Summario num. 2. non fuit datum in solum, sed potius pro maiori cautela pensionarij creditoris, ut facilius posset de suo credito satisfieri, ibi, ut de prædicto eius credito satisfieri possit, & in eius personam, infra scriptum procuræ mandatum facere decreuit, quo casu nec fuit inducta nouatio, nec recessus ab obligatione personali, nec à via executiua, Rot. Ianuen. decis. 2. num. 13. Modern. Perus. de censib. par. 3. cap. 1. quæst. 3. artic. 5. num. 16 fol. 235. Rot. post. d. tract. decis. 287. num. 1. in fin. cum seqq. & decis. 289. numer. 2. post med. & latè comprobatur in Mediolanen. pensionis. 17. Iunij 1630. coram D. meo Durano.

Deinde cessat difficultas, quia à prædicto contractu assignamenti, & mandati fuit recessus per compromissum, & successiue per laudum à Vicario latum, & per partes acceptatum, necnon etiam per licentiam, quam ipsemet Sorbellius petijt, & obtinuit coram Iudice deputato colendi bona dd. beneficiorum, eorundem fructus percipiendi, & pensiones exigendi, prout cum effectu sequuta fuit dd. beneficiorum locatio, & pensionum assignatio ad fauorem D. Ursini, ut ex Instrumento affixus, cuius particula datur in Summario num. 6. quæ sunt de directo contraria assignamento facto Michaeli Angelo, quod facit, & ut perinde sit, ac nunquam factum fuisset propter euidentem incompatibilitatem, quæ parit nouationem, Put. decisione 282. in fin. lib. 2. in nou. Rot. diuers. decisione 262. numero 5. par. 2.

Non obstat prætenfa concordia facta post laudum supradictum. Quia non sumus in terminis concordie conclusæ, sed solum tractatæ absque effectu, ut colligitur ex depositionibus Testium, qui dantur pro parte eiusdemmet Sorbelli ad illam probandam, nam primus quàmuis videatur deponere, non solum de tractatu, sed etiam de conclusione concordie, & acceptance partium, attamen ex lectura totius depositionis colligitur, quod nimis affectatè, & animosè deponit de hac concordia, & est unicus, & non omni & exceptione maior, cum sit Procurator, & familiaris d. Sorbellij, Aym. consil. 56. num. 4. lib. 1. Fari. nae de testib. quæst. 60. num. 203.

Secundus testis, qui fuit inductus ad iurandum à d. primo teste, & solum deponit de auditu à Sorbellio, & à d. primo teste iuxta 17. Interrogatorum, & iuxta 12. & 13. apertè dicit se nescire, an d. concordia tractatus fuerit stabilitus, quinimò deponit de non conclusione, adducendo causam auditam à Sorbellio, & Alexandro Fabrono primo teste, nempe quia non interuenerat Canonicus Terellinus, prout Sorbellius volebat.

Tertius verò testis, qui est Notarius & nihil affirmatiue, sed imaginariè deponit de conclusione in his verbis; *M'imagino che il trattato della sudetta concordia fusse ira dette parti, mediante le sudette persone stabilito, perche come hò detto di sopra, mi fecero far la minuta alla presenza delle sopradette persone*, quæ ratio nequè & concludit, cum non inferatur per necesse ex confessione minuta, quod contractus sit perfectus, cum sapè fiant minutzæ, & contractus non effectuentur, Idque tantò magis cum idem testis subiungat, *Che la minuta in continente le fu leuata dalle mani dal Procuratore del Signor Michel Angelo, che voleua mandare a detto Signor Canonico*; Et hoc ad satisfaciend. Sorbellio, qui omnino requirebat interuentum ipsius, ut colligitur ex depositione dd. testium, & præsertim tertij, iuxta 19. dum dicit, quòd Michael Angelus nõ promissit fieri, & non fecit, Canonico, sed solum, *Che l'haueria ricercato, e fatto ricercare dal Signor Agabito suo Procuratore*, quòd arguit partes non fuisse omnino còcordes, sed tractatum remansisse in suspensio, habito respectu ad interuentum dicti Canonici. Et quod re uerferemur in simplici tractatu, colligitur etiam, quia iuxta deposi-

tionem dd. testium requirebatur, ut in actu stipulationis Instrumenti concordia soluerentur scut. 250. Ideo dici non potest concordiam habitam fuisse pro conclusa, sed imperfectam remansisse usque ad actuale stipulationem, mediante scriptura, quæ licet regulariter non requiratur ad perfectionem contractus, tamen requiritur, quando inter partes hoc fuit conuentum, ut aliquid soluatur, in actu stipulationis glo. in l. contractus. C. de fid. instr. Gabr. de pact. conclus. 3. numer. 1. Rota decis. 520. num. 4. part. 2. in recent.

Accedit prædictis pactum resolutiuium in euentum in quem non soluerentur per totum mensem Ianuarij scut. 325. quæ cum non fuerint per d. Sorbellium soluta remanet concordia et in totum ipso iure resoluta, quando etiam daretur illius perfectio, & conclusio, *Cast. in l. qui absenti, §. 1. colum. fin. versic. tu potes ponere, ff. de acquir. poss. vbi* quod pactum et huiusmodi resolutiuium æquiparatur pacto, l. commissoria, & in omnibus contractibus fieri possit sequitur, *l. as. in consil. 128. vol. 5. vers. idem tenet, Paul lib. 4. Morot. resp. 6. num. 24. & 25. Rot. decis. 1. num. 4. & 5. par. 2. in recent.*

Non obstant verba illa, in executione della concordia seguita, apposita in mandato solutionis faciendæ scut. 250. Quia cum ista summa non esset soluenda, nisi post concordiam firmatam, & absolutam non poterat aliter fieri ordo, & mandatum, & ex hoc non inferitur perneceesse ad conclusionem, & perfectionem contractus.

Non obstat, quod dicitur de non expeditione literarum infra sex menses, & quod in gratia reuulatoria non interuenerit nouus consensus, quia iste nouus consensus non requiritur in gratia reuulatoria, sed sufficit primus ab initio præstitus, qui præsumitur durare, nisi contrarium probeatur, ut firmatur, *Rot. in Leodiens. Canonatus 15. Martij 1610. coram bon. mem. Cardinali Sacratio, sequendo decisionem Caputaq. 213 par. 1.*

Et ita, &c. vtraque, &c. parte informante.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Superiuentia.

Die Luna 2. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

Sententia, quando dicatur nulla, & iniusta, item etiam, quando executio, Tempus, si reperiatur præfixum in gratia, quando incipiat currere.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia est nulla, & iniusta, quando fuit lata non iustificatis, & verificatis narratis in Breui, & numero 2.
- 3 Ecclesia, licet teneatur pro expensis factis per Abbatem in ingressu Monasterij, non tamen tenetur pro excessiuis, & factis ad meram pompam.
- 4 Executio est nulla, & iniusta, si oriatur ex sententia nulla, & iniusta, & sic ex radice infecta.
- Exequutor debet ad vnguem seruare formam Breuis, num. 4.
- 5 Rescripta Papæ non capiunt personas non expressas.
- 6 Gratia impetrata à Papa de locando bona beneficij, quando locantur, quæ solemnitates requirantur.
- 7 Tempus præfixum in gratia, quando est expressum, incipit currere a die dati Breuis.
- 8 Temporis adiectio in gratijs, quando stet taxatiue.

Pauli Rubei. Decis.

9 In Beneficijs onus seruitutis non debet prorogari arbitrio tertij.

10 Et hoc maxime, si d. onus fuerit impositum, cum dictio-
ne aliqua limitatiua temporis.

11 Beneficium habere aliud est, & aliud habere eius fructus.

12 Locatio est ipso iure nulla, quando certa merces non fuit constituta.

DECISIO CC.

Cinthius Clemens sub prætextu, quod pro monachanda Maria Isabella eius filia, æs alienum contraxisset usque ad summam scut. 2000. ad effectum illud extinguendi, obtinuit à S. D. N. Urbano VIII. feliciter regnante, facultatem locari fructus quinque Beneficiorum, quæ obtinebat, per hæc verba; Nobis propterea humiliter supplicari fecisti, ut pro extinguendo dumtaxat æs alieno scut. 2000. huiusmodi per te, ut præfertur, contracto, omnia, & singula, fructus, redditus, prouentus, iura, obventiones, & emolumenta Ecclesiarum, & Beneficiorum præfatorum per te, seu Procuratorem tuum infra sex menses proximos vni, vel pluribus personis meliorem conditionem offerentibus, pro iusto tamen, & rationabili pretio, in vna, vel pluribus vicibus locare, & arrendare, seu ad annuam, seu aliam pensionem concedere &c. necnon fructus, & redditus huiusmodi &c. eisdem, qui pecuniam tibi crediderint pro dicta summa, dumtaxat obligare, & hypothecare, vel in solutum, seu alias dare &c. Cuius Breuis vigore fuit facta locatio à Procuratore Cinthij, quæ locatio non habuit effectum. Vita postea functo Cinthio, Reuerendis. D. Alterius fuit prouisus de tribus ex dd. quinque beneficijs, & biennio, postquam per ipsum fuisset adepta illorum possessio, creditores dicti Cinthij Breue ei iniunxerunt, illumque coram A. C. conuenerunt, à quo fauorabilem sententiam reportarunt pro eius executione, cuius sententiæ vigore per ipsos fuit capta possessio bonorum beneficiorum, & successiue facta noua locatio fructuum beneficiorum, sequuta etiam illorum executione, à qua sententia, & executione, cum fuisset appellatum pro parte D. Alterij, & causa mihi commissa. Dubitauit, An d. executio esset reuocanda, & DD. censuerunt esse reuocandam, via ordinaria.

Et moti fuerunt, primò ex eo, quod visum fuit constare, de euidenti nullitate, & iniustitia sententiæ A. C. quia fuit lata et non verificatis, & iustificatis narratis in Breui per d. D. Cinthium, cap. 2. ut lit. pend. Mohed. decis. 303. de renunc. Caputaq. decis. 27. num. 3. par. 1. quod præcipue iustificare debuerat in ea parte, qua narratur, debita fuisse contracta ex præcisa causa monachationis filia, adeò ut si appareant et contracta ex alia causa voluntaria successor non teneatur Innoc. in cap. an hac de solut. Burr. in cap. penult. num. 9. versic. si autem recipitur de fideiuss. Menoch. de arb. lib. 2. cent. 5. cas. 432. num. 18. Nauar. de spol. Cleric. §. 10. num. 6. bene Castrenf. consil. 337. num. 1. vbi quod licet Ecclesia et teneatur pro expensis factis per Abbatem in ingressu Monasterij, non tamen tenetur pro excessiuis, & factis ad meram pompam, & faciunt tradit. per Redoan. de spol. Cleric. q. 10. num. 38.

Fuit etiam executio nulla, & iniusta, nedum quia oriabatur ex sententia iniusta, & sic ex radice infecta, verum etiam, quia in multis exequutor excefferat formam Breuis, quæ ad vnguem erat seruanda, cum dilecta, & ibi notat. de rescript. de offic. deleg. cap. Pisanis de rest. spol. Caputaq. decis. 43. num. 5. par. 3.

Excessus autem primò deducebatur, ex quo cum facultas locandi fructus beneficiorum esset directa ipsi Cinthio, vel eius Procuratori, non poterat exerceri per eius creditores. Rescripta enim Papæ et non capiunt personas non expressas. 1. & 3. de offi. deleg. verisimiliter enim Papa voluit confidere de legitimo Titulari, aut de persona ab eo deputata circa actum locationis, qui propterea non poterat explicari per alium, arg. text. in c. fin. §. is autem & ibi notat. de offic. deleg. c. is cui 12. de rescript. in 6.

Visum est etiam fuisse excessum, quoad solemnitates omnino adhibendas in locatione, quæ iuxta formam Brevis debuisset fieri iusto, & rationabili pretio, de quo nimirum legitime et constitisset prævia affixione edictorum, pro inveniendi maiori oblato in loco beneficii, ut in terminis similis gratiæ interpretata fuit *Rota decis. 325. num. 18. post 2. vol. conf. Farinac.* ubi recenset idem fuisse dictum in *Uglienano Locationis 22. Nouembris 1600. coram bon. me. Pacen. & in Benuentana reservationis fructuum 12. Ianuarij 1609. coram bon. mem. Penia.*

Præterea locatio omnino fieri debuit infra sex menses et proximos, quod intelligebatur à die dati Brevis, iuxta *reg. text. in capit. eam te. de rescript. in 6. Oldrad. consil. 56. num. 1. & 2.* Ideo quæ lapsa dicto tempore consumpta erat facultas, nec poterat deueniri ad nouam locationem in præiudicium Titularis, quia et adiectio temporis in similibus gratijs stat taxatiue *Archid. in cap. si propter tua debita ex num. 7. de rescript.* Absurdum enim fuisset, quod creditores potuissent differendo et usum gratiæ, pro suo arbitrio prorogare onus seruitutis in beneficijs, *Ioann. Andr. in addit. ad Specul. sup. rub. de Cler. non resi. d. verb. vide Summisstas*, ubi notat hoc præcipue habere locum si, prout in casu nostro, dispositioni Papæ sit adiecta et dictio aliqua limitatiua temporis, & ponderauit *Rota d. decis. 325. num. 16. post 2. vol. conf. Farin.*

Præterea considerabant Domini in vim dicti Brevis non potuisse creditoribus decerni mandatum in possessionem bonorum beneficiorum, aliud enim est et habere fructus, & aliud possidere beneficia, ut explicat *glos. in d. cap. si propter tua debita de rescript. in 6. in verb. fructuum*, ubi *But. num. 5. venio succincte, glos. in cap. si tibi concessio, in verb. fructus*, ubi diuersificat gratiam, quæ sit de beneficijs ab ea, quæ sit de illorum fructibus, de *concess. praben. eod. lib. 6. Caput aq. decis. 34. num. 4. par. 3.*

Non obstat locatio facta per Henricum Falconium Procuratorem Cinthij adhuc viuentis, tum quia hæc non fuit effectuatæ, tum etiam, quia hæc quoque fuit ipso iure nulla, ex quo non fuit constituta et certa aliqua merces, quæ est de substantia locationis, *S. i. instit. de locat. l. si merces, ff. eod. tit. Mantie. de tacit. lib. 5. tit. 1. num. 6. & quæ in casu nostro debuerat constitui, adhibitis diligentijs pro inveniendi maiori oblato, iuxta tradit. per Rot. d. decis. 325. post 2. vol. conf. Farinac.*

Minus visus fuit ob stare consensus præstitus locationi per Reuerendissimum Alterium, cum is reseruauerit sibi expressè facultatem dandi de eius nullitate, & prosequendi iniustitiam sententiæ, & illius exequutionis in petitorio.

Ex quibus Domini vnanimis vtraque parte informante, censuerunt sententiam, & illius exequutionem esse reuocandam, via ordinaria.

R. P. D. MOTMANN O.

Romana Testamenti.

Die Mercurij 4. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

Testamentum primum, in quo adest derogatoria posterioris voluntatis, ut tollatur per secundum testamentum, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamentum primum ipso iure sublatum per secundum.
- 2 Clausula derogatoria omnium aliarum voluntatum in primo testamento appositæ, non adimit facultatem testatori ab eo recedendi.

Intellige tamen, ut nisi primum testamentum reuocetur in posteriori, deficiat voluntas, & consensus testatoris, num. 2. & 3.

- 4 Testamentum posterius, quando reddatur suspectum.
- 5 Derogatio generalis, & in confuso prolata non est sufficiens ad effectum, ut inde sumi possit coniectura mutationis voluntatis, quæ fieri debuit, cum specialitate.
- 6 Clausula, non obstante quocunque alio testamento, non sufficit ad reuocationem prioris testamenti habentis clausulam derogatoriam, & num. 7. ubi de clausula cassans, amplia num. 8.
- 9 Clausularum, & verborum generalitas non sufficit ad tollenda specialia.
- 10 Clausula, omni alio meliori modo, non sufficit ad effectum, ut per secundum testamentum reuocetur primum.
- 11 Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, ut tollatur per secundum an requiratur, ut in indiuiduo fiat mentio d. derogatoriæ.
- 12 Voluntatis prioris derogatio, ex quibus coniecturis deprehendatur.
- 13 Derogatio specialis, & expressa, quando non dicatur sublata, per alias derogationes.

DECISIO CCL.

Testator sanus corpore, & mente, nuncupatum primo loco condidit testamentum, quod Notario clausum consignauit in præsentia testium, qui vna cum ipso testatore, in plicatura exteriori, nomina sua adscripserunt. Postmodum ipse corpore infirmus aliud testamentum etiam nuncupatum, non tamen clausum condidit, sub quo decessit.

Et quàmuis regulariter primum et testamentum ipso iure sublatum esse dicatur per secundum *S. posteriore, institut. quib. mod. testam. infirm. l. 2. ff. de iust. rupt. & irrit. testam. & l. sancimus, C. de testam.* Attamen cum in primo adsit clausula derogatoria posterioris voluntatis sub his verbis. *Mi protesto, che questa mia disposizione non s'intenda mai rinocata, ancorche in altra disposizione cassassi particolarmente in specie questa con clausule derogatorie & derogatorie delle derogatorie, se in detta altra mia disposizione non vi sarà scritto l'Oratione Angele Dei, &c. & sottoscritta di propria mano*, quæ quidem oratio in dicto secundo testamento post clausulam cassans &c. non fuit descripta, neque in eo apparet subscriptio testatoris, sed id solummodò additum fuit, quod ipse testator voluit testamentum hoc posterius ceteris alijs præualere. Hinc quæsitum fuit; Vtrum prædictorum testamentorum præualeat, & proposito per me dubio, Domini hodie primum testamentum præferendum esse censuerunt.

In primo enim habetur amplissima clausula derogatoria, et quæ licet facultatem ab eo discedendi non adimit, tamen operatur, ut nisi primum expressè reuocetur in posteriori deficiat voluntas, & consensus testatoris, *l. si quis in principio testamenti, cum glos. magn. ff. de legat. 3. l. si mihi & tibi, §. in legatis. ubi glos. in verb. non valebit, & Paul. de Castr. num. 2. ff. de legat. 2. Salycet. in d. l. sancimus, numero 6. C. de testam. Nat. consil. 531. num. 38. & consilio 639. num. 3. Nenizan. consil. 63. num. 18. & seq. eamque conclusionem communiter esse receptam testantur, Clar. sentent. lib. 3. §. testamentum quæst. 99. in princ. versic. primus casus, Suarez in thesaur. comm. opin. versic. testamentum, num. 70. Vasq. de success. lib. 2. §. 17. num. 71. Molin. de iust. & iur. tract. 2. disp. 152. num. 16. Rot. apud Cas. de Grass. decis. 1. numero 1. de testam. & in recent. decis. 721. numero 1. part. 2. Ac propterea in eodem testamento sequuntur*

sequuntur illa verba, *Perche ogni altra disposizione ch'io faceffi, non farebbe mia volontà, ma ad instigatione, & compiacenza d'altri per forza*; quæ important veram causam, & rationem propter quam appositæ est clausula derogatoria futuræ dispositioni, quam rationem in similibus terminis considerant Doctor. vt *Franc. Aretin. in consil. 314. num. 2. Bart. Soccin. in l. Gallus, §. illud credendum, numer. 3. ff. de liber. & posth. in consil. 98. num. 6. volum. 3.* ac inde suspectum est reddi posterius testamentum, notat idem *Soccin. in dict. leg. si mihi, & tibi, §. in legatis num. 6. ff. de legat. 1. Gozad. in consil. 98. numer. 10. Aym. consilio 25. num. 11.*

Posterius verò testamentum, in quo habetur clausula, *casans omne aliud testamentum quomodolibet forsan factum*, cum declaratione, *quod hoc ceteris alijs præualeat omni meliori modo*, nullam facit specialem mentionem de primo testamento per quam suaderi possit, quod testator voluerit priori eius voluntati derogatum esse, & propterea Domini censuerunt non esse attendendum. Nam dicta derogatio est generalis, & in confuso prolata non est sufficiens ad effectum vt inde sumi possit coniectura mutationis voluntatis, quæ fieri debet cum specialitate, iuxta *text. in d. l. si quis in principio testamenti, ibi, nisi specialiter dixerit, ff. de legat. 3. vt post Dyn. in cap. quod semel placuit num. 22. & seqq. de reg. iur. in 6. not. Paul. de Castr. in auth. hoc inter liberos, num. 4. & 5. C. de testam. vbi de clausula, non obstante quocunque alio testamento, quam dicit non sufficere ad reuocationem precedentis testamenti habentis clausula derogatoriam, & de clausula est casans omne aliud testamentum, idem *Castrens. in consil. 408. volum. 2. ac de clausula, casans quocunque testamentum præcedens manu cuiusque Notarij, & sub quacunque verborum forma conceptum, Nat. consil. 639. etiam si clausula huiusmodi fuerit concepta per verba geminata, vel potius inculcata, vt in casu *Neuizan. dicto consil. 63. vel cum verbis voluerit hoc omnibus alijs retrofactis præualere, vt per Alexan. consil. 7. volum. 4. & Ruin. consil. 10. num. 3. volum. 2. quæ cum clausularum, & verborum generalitatem non sufficere ad tollenda specialia Oratione Angele Dei &c. & similibus, in priori testamento appositis respondit Federic. de Sen. in consil. 47. num. 1. in quibus etiam terminis quod clausula, omni alio meliori modo, non sufficiat ad effectum, vt per secundum testamentum reuocetur primum, dixit Rota coram Cardin. Seraphin. decis. 239. & hanc esse communem affirmant *Alexand. d. consil. 7. num. 8. Couarr. in rubr. de testam. par. 2. num. 19. versic. tertium, Clar. dict. quest. 99. num. 7. Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 166. num. 13. Simon de Prat. de interpret. ult. volunt. lib. 4. interpret. 3. dub. 2. num. 67. Guidop. decis. 127. versic. & quod specialis, Marr. de claus. par. 3. claus. 6. num. 7. Eamque approbavit Rota d. decis. 721. num. 1. par. 2. recent. & in Romana fideicommissi de Iacobatis 10. Aprilis 1617. coram bon. mem. Remboldo.****

Et quàmuis non requiratur, vt in indiuiduo fiat mentio derogatoriæ appositæ in priori testamento per ea, quæ late tradit *Alexand. in consil. 134. lib. 1. quem secuta est Rota coram Cas. de Grass. decis. 1. de testam. nullius tamen hic mentio facta fuit, qualitatibus veluti diei, vel Notarij, aut derogatoriæ, seu verborum dicti prioris testamenti. Vnde saltem per relationem ad aliud, et vel per circumstantias constare possit de mente Testatoris, ex directo contraria, vt requirit *Angel. in consil. 365. num. 3. & post eund. Alex. in præallegato consil. 134. lib. 1. & Soccin. qui communem dicit in consil. 163. num. 7. lib. 2. sequitur Nat. consil. 639. num. 9. & Rot. coram Cas. de Grass. d. decis. 7. de testam. & inter recent. d. decis. 721. num. 7. par. 2.**

Ex eo autem, quod in posteriori testamento dictus testator Dominicum ex secundo matrimonio, in priori verò Margaritam ex primo matrimonio filiam instituerit hæredem, quodque in eodem posteriori testamento dixerit se esse creditorem generi, quem in priori dictæ filię substituit in usufructu bonorum, talis derogatio non resultat, vt alia magis specialis non requiratur, nisi enim tot clausulæ, ac tam prægnantes in secundo inferantur quot, & quales

habentur in præcedenti, non est rationi congruum, vt per dicta simul iuncta, clausula in forma cõmuni, et generali tollatur derogatio specialis, & expressa, ad tradita per *Dec. in consil. 475. num. 12. Aym. consil. 25. num. 11. & Neuizan. d. consil. 63. num. 27.*

Nequæ obstant deducta ad probandam falsitatem prioris testamenti respectu subscriptionis testatoris eò, quod in pluribus quietantijs eius nomine confectis, ac aliena manu scriptis enuncietur eum nesciuisse scribere. Quia huiusmodi assertiones verificantur in eo, quod quietans nesciret expedite ducere calamum, vt ex inspectione protocolli in Rota exhibitæ, & ruditate characteris licuit deprehendere. Erata vtraque &c.

¶ Adest infra altera decisio in hac causa sub die 12. Decembris huius anni 1633. coram eodem bon. me. Motimanno.

EMINENTISS. ET REVER. D. CARD. VBALDO.

Leopolitani Separationis Thori.

Die Lunæ 9. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

Ad Thori separationem, vt deueniatur probanda est viri sæuitia præterita, & iustus timor futuræ, & quando dicantur hæc probata. Propter adulterium est locus separationi Thori.

SVMMA RIVM.

- 1 Thori separationi est locus, quando probatur sæuitia viri præterita, & iustus timor futuræ.
- 2 Viri sæuitia præterita, quæ pariat metum sufficientem ad Thori separationem, arbitrio Iudicis relinquatur.
- 3 Metus iustus ille dicitur, qui potest cadere in constantem virum. Quando imminet timor mortis, aut cruciatus corporis, vel vulnerationis, num. 3.
- 4 Metus probatur etiam per testes singulares.
- 5 In Metu multum inspicere debet qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt.
- 6 Metus minor sufficit in muliere, quàm in homine.
- 7 Metus semper dicitur durare, dum eius causa etiam durat.
- 8 Thori separationi est locus propter adulterium.
- 9 Adulterium, quando agitur civiliter ad effectum separationis Thori, & restitutionis dotis, probatur etiam per testes singulares.
- 10 De Causis separationis Thori satis dicitur constare, ex pluribus rebus simul iunctis, & consideratis.

DECISIO CCII.

Verunt in partibus latæ duæ sententiæ ad fauorem Domine Felicianæ, quæ prætendebat separationem Thori propter sæuitiam, & adulteria mariti, & commissa mihi causa in tertia instantia, proposui dubium, An esset locus separationi Thori, & Domini affirmatiuè responderunt. Quia ex pluribus testibus, qui dantur in Summario num. 3. probatur, & sæuitia præterita et mariti, & iustus timor futuræ, quo casu mulier non est committenda cautioni, sed separanda, vt illius securitati sufficienter provideatur, Dd 2 Abb.

Abb. in cap. ex transmissa, & cap. literas de restitut. spol. Hostien. in summa, eod. tit. §. in casibus, num. 4. versic. Decimo, Lup. in cap. per vestras in 3. not. num. 7. de donat. inter vir & uxorem. Barbosa in Rub. ff. solut. matrim. par. 2. num. 22. Couar. de spons. par. 2. cap. 7. §. 5. num. 1. 2 & 3. Sanchez. de matrim. lib. 10. dispnt. 18. num. 16. Gabr. consil. 161. num. 8. vol. 1. Aym. consil. 31. num. 4. Seraph. decis. 226. num. 3. Rot. diuers. decis. 706. num. 2. in fine, par. 1. in recent. & fuit etiam firmatum in Ianuen. Separationis Thori 24. Nouembris 1632. coram R. P. D. meo Decano.

- Constat enim ex dictis Testium deponentium de visu, & certa scientia maritum pluries minatum fuisse mortem uxori, & quod minas executioni demandasset, nisi fuisset à seruis derentus, & impeditus, idque cum maximo furore, dirigendo in eam sclopos, & fugientem illam insequendo euaginata frænea, minando etiam, quod illam volebat cōbutere, capite priuare, vel aquis suffocare, & cum quotidie rixarentur, & maritus procuraret cum hominibus armatis ingredi domum mulieris, & vice versa famuli mulieris illam defenderent gladijs, & bombardis, in huiusmodi rixatione aliquando puer eiusdem mulieris egressus, fuit multis vulneribus fauciat, & multæ bombardæ fuerunt exoneratæ in hospitium, & quartus Testis deponit, quod in hac inuasionem fuit occisus vnus famulus, & alius globo traiectus ex bombardâ; Ex quibus † sufficienter remanet probata præterita sæuitia viri, quæ parit metum sufficientem arbitrio Iudicis remissus, an sit iustus, *Parif. consil. 5. numero 162 lib. 4. & consil. 53. num. 6 lib. 4. & consil. 60. num. 25. eod. lib. Seraphin. decis. 771. num. 3. & tunc dicitur iustus etiam, qui cadere potest in constantem virum, † quando imminet timor mortis, vulnerationis, vel corporis cruciatus, vt hic, cap. cum dilectus, de his que vi met. caus. fin. Parif. consil. 53. num. 51. & consil. 58. num. 64. lib. 4. Surd. consil. 513. num. 31. Honded. consil. 29. num. 36. & 40. lib. 1. & in hac*
- † probatione sufficiunt supradicti Testes etiam si sint singulares, *Surd. post alios consil. 395. num. 26. lib. 3. & d. consil. 513. n. 33. Et cum multum inspicere soleat qualitas personarum, † quæ metum patiuntur, & incutiunt, glos. & Innoc. in cap. cum dilectus, de eo quod met. cau. Calder. consil. 1. num. 2. eod. tit. Mandel. de Alb. consil. 77. num. 2. Dec. consil. 30. num. 24 lib. 4. Honded. consil. 29. num. 28. in fin. vbi de commun. lib. 1. Menoch. de arbitr. cas. 135. num. 4. & 5. Surd. decis. 194. num. 29. & 30. Seraphin. d. decis. 771. num. 3. clare in casu nostro constat ex supradictis, maritum esse virum furiosum, terribilem, ac paratum minas executioni demandare, & Felicianam tanquam scēminam esse facilem ad metum suscipiendum, cum in † femina minor metus etiam sufficiat, *Parif. consil. 26. num. 64. lib. 3. vt experientia docuit in hac muliere: quæ propter supradictas rixationes, & minas fuit morbo apoplectico correpta, vt deponit Decimus, & Decimusprimus Testis, & cum causâ sæuienti in uxorem ea fuerit, quod ipsa noluit omnia bona sua donare marito, vt deponit Decimus, Decimusprimus, & Decimus tertius Testis, & ista causâ controuersia adhuc duret, dicendum**
- 7 est quod etiam adit, † & duret timor futuræ sæuitiæ, *Roland. consil. 2. num. 87. lib. 1. consil. 95. num. 32. lib. 1. Calder. dict. consil. 1. tit. quod caus. num. 4. Marfil. Singul. 325. Surd. consil. 301. num. 23. Honded. consil. 23. num. 41 lib. 1. Seraphin. decis. 881. num. 1. & 1177. num. 1. itaut sit locus Separationi ex supra allegatis.*
- 8 Deinde intrat Separatio Thori ex alio † capite adulterij, *Roland. consil. 50. num. 5. lib. 1. Sanchez de matrim. lib. 9. dispnt. 3. num. 6. illud enim est concludentissimè probatum per Testes, qui dantur in Summario num. 4. deponentes, quod videntur maritum dormire, & multos actus facere impudicitæ, & luxuriæ cum diuersis mulieribus, & † cum agitur ciuilitè ad effectum Separationis Thori, & restitutionis dotis, sufficiunt etiam Testes singulares, & coniecturæ, *Berta 2. consil. 20. num. 18. & seqq. & latius in consil. 273. num. 7. Farin. de testib. quæst. 64. num. 229. Parif. consil. 54. num. 62. lib. 4. & cum adulterium sit coniunctum cum supradicta mala tractatione uxoris, & nimia sæuitia ex quibus augetur odium inter coniuges, omnibus præsertim si**
- 10 mul iunctis, & consideratis visum † est Dominis satis

superque constare de causis Separationis Thori, iuxta decisionem Seraph. 226. per tot.
Et ita, &c. vna tantum, &c.

R. P. D. PANZIROLO.

Cremonesi. Donationis de Montanis.

Die Lunæ 9. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

In donatione, si sit appositum pactum reuersiuum in casu contrauentionis, quando illi sit locus, & quid si donatio, facta sit pluribus ordine successiuo, an ex vnus contrauentione, omnes alij vocati priuentur.

SUMMARIVM.

- 1 Pacto reuersiuo, quoad omnia bona donata est locus, stante contrauentione donatarij.
Siue pacta in donatione apposita importabant conditionem, siue modum, num. 1.
- 2 Et hoc procedit etiam si donatarius in minimo deficiat.
- 3 Donatio facta cum conditione de non alienando, si donatarius alienet, dominium rerum donatarum ipso iure reuertitur in donantem.
- 4 Et præsertim, quando in donatione adest clausula, non aliàs aliter &c.
- 5 Datio in solum dicitur vera alienatio, etiam in pœnibus.
- 6 Actus dicitur merè voluntatis, quando, quis ad eum minimè cogi potest.
- 7 Instrumentum publicum facit probationem probatam.
- 8 Probatio maior dari non potest, quàm propria confessio.
- 9 Donantis voluntati, quando sit contrauentum.
- 10 Identitas, vt probetur, sufficiunt duæ tantum demonstrationes.
- 11 Alienari, vbi res prohibetur, ex tacita legis dispositione, potest eadem res permutari, & in aliam rem conuerti.
- 12 Sed hoc tamen permittitur, si fiat permutatio in rem utiliore, & commodiore.
- 13 Donator, quando prohibet expressè alienationem rerum donatarum, tunc non possunt commutari, & conuerti in alias res, & vide num. 14.
- 15 Promittens, tenetur seruare pacta specificè, vt promissit, & non alio modo.
- 16 Verba in donatione, quando sint distributiue, & vniuersaliter concepta, & vide num. 17. & 18.
- 19 In donatione modus præscriptus, quando est inobseruatus, mora non potest purgari.
- 20 Mora purgari non potest, stante pacto reuersiuo.
- 21 Donatio facta alicui, eiusque filijs, & descendentiibus, præsumuntur tot donationes, quot sunt personæ.
Itaut filij habeant independentè à parte, num. 21.

- 22 Et ideo factum partis, non potest illis praeducare.
 23 Clausula, non alias, aliter, nec alio modo, conditionem inducit.
 24 In donatione facta alicui, & eius filijs, & descendenti-
 bus, quando adest pactum resolutivum, tunc nullus
 successivus vocatus potest pretendere ius sibi quae-
 situm, nisi cum dicta conditione.
 25 Donationis reuersio in casu contrauentionis, quando sti-
 pulata est per significantia conditionem, habet locum
 etiam in praedictum vocatorum.
 26 Donationis reuersio, quando non fit ratione poenae, sed so-
 lum ex defectu conditionis, vel modi, tunc non respi-
 citur illa aequitas, quae in similibus casibus ad evitan-
 dam poenam consideratur.
 27 Implementi defectus, etiam in minimo consideratur, &
 num. 28.
 29 Donatio, ut resoluitur sufficit modicus defectus.

DECISIO CCIII.

Donauerat Dominus Claudius Montanus Hieronymo filio, plures, & diuersos census sub certis pactis, & co-
 ditionibus, & inter caetera, quod in totum, nec in partem
 villo modo alienari possent, & casu quo ad aliquem aliena-
 tionis actum, vel qui naturam alienationis quoquo modo
 sapere posset, dictus Donatarius deuenire tentauerit, aut
 praesumpserit, Tunc, & eo casu dominium dictorum Cen-
 suum donatorum ipso iure, & ipso facto, ad ipsum donan-
 tem reuertatur.

- Sequuta ergo alienatione trium ex praedictis censibus,
 cepit pretendere D. Claudius contractum donationis fuisse
 in totum resolutum. Vnde proposito per me dubio, re-
 sponderunt Domini, esse et locum pacto reuersiuo, quoad
 omnia bona donata, siue pacta in donatione apposta im-
 portarent conditionem, siue modum, ut sunt text. express.
 in l. 1. C. de donat. qua sub mod. fin. C. de reuoc. donat. Bald.
 consil. 250. sub num. 1. versic. immo secundum, lib. 3. Corn.
 consil. 90. num. 5. & seq. lib. 4. Aym. consil. 151. num. 8. ver-
 sic. itaq. & consil. 659 sub num. 1. Surd. consil. 369. num. 25.
 prope fin. versic. nec minus facit, cum seqq. lib. 3. ubi ait hoc
 2 procedere et etiam si in minimo Donatarius deficiat. Becc.
 consil. 58. num. 14. versic. 3. cum seqq. lib. 1. Peregrin. consil.
 77. num. 9. & 14. lib. 3. ubi in specie loquitur de prohibitio-
 ne alienandi, & probat dominium et ipso iure reuerti in do-
 nantem. Cyriac. controu. 239. num. 2. & pluribus seqq. The-
 saur. decis. 270. num. 21. in fin. & seq. Rot. decis. 338. part. 4.
 recent. & fuit resolutum in Carpentoraten. Donationis 17.
 4 Maij 1617. coram bon. mem. Buratto. Praesertim et cum in
 donatione adfit clausula. Et non alias, aliter, & c. quo casu
 dominium reuertitur ipso iure. Surd. ubi supra. Rot. decis.
 612. par. 3. recent.

- De alienationibus autem non videtur posse dubitari,
 cum primo appareat donatarium dedisse in solum Luitio
 Bosio, vnum ex dictis censibus scut. 300. in sorte, pro parte
 5 pretij vnus praedij per ipsum empti, quae datio et in solum
 dicitur vera alienatio etiam in poenalibus. Ias. in leg.
 Senatus, quam repetit in l. caetera, §. sed si paruerit, numer.
 10. in 7. & 8. not. de leg. 1. Alber. de stat. part. 2. quaest. 2. co-
 lum. 1. versic. ex praedictis. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. glof.
 14. sub num. 3. versic. ubi probatur. Gratian. discept. 321.
 num. 8.

- Secundo retrouendit censum scutorum mille de puta-
 tis Fabricae Cappucinarum, receptis scutis septingentis, &
 pro residuo, quod est scut. 300. recepit in solum alium
 6 censum, ex qua receptione arguitur in Hieronymo et actus
 merè voluntarius, cum ad illam cogiminimè posset, iuxta
 trad. per Honded. consil. 61. num. 23. versic. & non solum cen-
 seo lib. 1.

Tertio alienauit alium censum scutorum 150. titulo pu-
 ra venditionis aliquibus de Romualdis, de quibus omni-

- 7 bus alienationibus constat ex publicis Instrumentis, et quae
 faciunt probationem probatam. Dec. consil. 36. nu. 2. Ruin.
 8 consil. 128. num. 1. lib. 4. tum etiam et ex ipsa confessione
 donatarij, qua nulla maior probatio. Item, sic C. de probat.
 cum vulg.

Nec obstat, quod dictus census scut. 1000. fuerit affran-
 catus per censuarios, & cum iste casus sit exceptus in dona-
 tione, & de iure insit, non possit considerari in donatario
 aliqua contrauentio; nam obiectum procederet, si versare-
 mur in affrancatione, & redemptione necessaria, de qua
 intellexit donator, nimirum si in illa concurrerent solem-
 nitates requisitae à Bulla Pij Quinti, sed in casu nostro ap-
 9 pareat, redemptiones fuisse merè voluntarias, et penitus
 contra formam dictae Bullae, & esse omnino contrauen-
 tum voluntati donantis, per ea, quae tradit Gratian. discept.
 636. num. 10. versic. quod autem, & facit declaratio gloss.
 in leg. cum fidei. verbo. quod, versic. vel ibi ex persona. &
 in leg. quadaam, verb. quoquo modo, Cod. de fideicommiss.
 libert. ad text. in leg. rogo. versicul. idem probandum.
 quem ibidem repetit Alber. in versic. ibi non voluntaria.
 C. eod.

Nec facit, quod non constet de identitate census ven-
 diti scut. 150. cum in alienatione asseratur censum fuisse
 venditum à Francisco Sanctis alijs Proto. Censum vero in
 donatione expressus dicitur impositus à Francisco Barto-
 lino; Quia respondetur, quod licet Hieronymus in aliena-
 tione nominauerit Franciscum sub diuerso cognomine, ta-
 men concordatis omnibus alijs expressis, tam in instra-
 mento census, quam distractionis illius, identitas patet ad
 oculum, cum in vtroque exprimat nomen Francisci de-
 bitoris, patris, & patriae, nomen, & cognomen fideiusso-
 ris obligati in ipso censu, nomen Notarij, qui de instrumento
 se rogauerat, ac demum quantitas census: ex quibus om-
 nibus indubitanter identitas resultat; cum tamen ad hunc
 10 effectum et duae tantum demonstrationes sufficerent, iux-
 ta theoricam Bartol. in l. demonstratio falsa num. 14. ff. de
 condit. & demonstratio. Farinacc. in fragment. part. 2.
 verb. identitas, numer. 12. Rota recent. part. 2. decis. 119.
 num. 2. Accedente praesertim, quod Hieronymus in hac, si-
 cut etiam in alijs alienationibus expressit se donatarium
 patris, referendo se ad instrumentum confirmationis istius
 donationis, quod non fecisset, si non ageretur de re donata.

Neque est attendendum, quod saltem Hieronymus ex
 pecunijs redactis ex ipsis censibus asseruerit, & declaraue-
 rit emisse tot bona stabilia, illaque supposuisse, & subrogas-
 se in locum praedij dictorum censuum; Quia licet ubi res

- 11 et prohibetur alienari, ex tacita legis dispositione, possit
 permurari, seu conuerti in aliam rem, iuxta doctrinam Bar-
 tol. in l. Imperator. §. cum autem de leg. 3. Attamen praeter-

12 quam, quod id non permittitur, et nisi conuersio fiat in
 rem vtiliorem, & commodiorem, quod non est in casu no-
 stro; vltius limitatur etiam praedicta regula, ut non proce-

- 13 dat, et quando adest expressa donantis prohibitio, ex Pere-
 grin. de fideicommiss. art. 40. num. 33. vel quidem prohibitio
 alienationis cadit sub certa re, ut tradit idem Peregrin.

ubi supra num. 34. Quae duae qualitates omnino concurrunt
 in casu nostro; Nam donator dedit certam, legem in casu
 necessariae affrancationis, seu redemptionis dictorum cen-

- 14 suum, iuxta quam deberet fieri reuoluntarium, scilicet
 primo in alijs censibus, secundo in bonis stabilibus, et qui
 ordo non fuit seruatus, cum tamen omnino esset seruandas,

per ea quae in proposito considerauit Rim. cons. 301. nu. 26.
 & est reg. in l. cum pater, 79 §. a te peto. ubi glof. verb. ordin.
 ff. de leg. 3. Peregrin. consil. 92. n. 199. & seqq. lib. 2. Hiero-

- 15 nymus tamen tenebatur adimplere pacta specificè, ut pro-
 misit, non autem alio modo. Surd. consil. 369. num. 3. ad fin.
 & seqq. & sub num. 45. & seqq. Rot. decis. 612. sub num. 1.
 & seqq. par. 3. recent. & in quocunque casu affrancationis,

16 et cum verba in donatione sint distributiuè, & vniuersali-
 ter concepta. Bart. in l. hoc articulo. num. 7. versic. quadaam
 sunt distributiuè, ff. de hered. instit. Ias. in l. quodcunque,
 num. 2. ff. de verb. obligat. Bart. consil. 57. num. 3. lib. 1. At-

- que ideo secuta necessaria affrancatione ad hoc, ut pecunie
 17 suam identitatem, et ac hypothecam retinerent, nec ali-

quod ius super illis à creditoribus donatarij acquirerentur, debebant statim illam reinuestiri. *Rota decis. 42. num. 1. versic. quod etiam par. 1. recent. Gratian. d. discept. 616. nu. 10. versic. predicta, usque ad finem.* Ex quibus asserta prioritatis, arg. licet, *versic. statim, ubi Bellap. in fin. & Saccard. num. 7. versic. predicta. C. qui pot. in pig. hab. Gratian. d. discept. 616. num. 15.* ultra quod nec dictum assertum reinuestimentum est pro tota summa alienata, ut latè deducitur in facto.

Nec refragatur, quod hodie saltem sit locus purgationi moræ, quia cum ex supradictis modus prescriptus in donatione fuerit inobseruatus, tam in alienando, quàm in reinuestiendo, † Domini censuerunt non esse locum huiusmodi purgationi. *Bald. consil. 250. num. 2. lib. 3. Corn. consil. 101. num. 2. prope fin. versic. tamen his minimè refragantibus, cum seqq. lib. 1. latè Cyriac. d. controuer. 239. a num. 15. in fin. versic. amplius ad num. 22. versic. discedendo.* Resoluta † etiam donatione, cessat consensus donantis, qui non potest suppleri, ex quo defectus moræ remanet impurgabilis, etiam de Iure Canonico, iuxta *decis. Pur. 66. lib. 3. Greg. decis. 559. num. 6. ubi Adent. num. 10. versic. limitatur tertio. Rota decis. 869. in fin. par. 4. diuers. & in impress. per Pacif. decis. 282. num. 10. & 11.*

Minus releuat, quod donatio fuerit facta Hieronymo, † eiusque filijs, & descendantibus masculis, & ideo † tot intelligantur factæ donationes, quot personæ, & gradus, itaut filij habeant independentem à patre, ut post alios *Grat. discept. 332. num. 5. & 751. nu. 23.* ideoquè factum Hieronymi † illis præiudicare minimè potuerit. *Rota decis. 683. nu. 9. par. 1. diuers. & decis. 494. num. 1. par. 2. recent.*

Respondetur enim nos versari in donatione facta sub † conditione reuersionis ad donatè † in casu alienationis, cum clausula: *& non aliis, aliter, nec alio modo,* quæ conditionem inducit. *Osasf. decis. 165. num. 3. Verall. decis. 82. nu. 3. par. 3. Seraph. decis. 838. num. 3. & seqq. Rot. in recent. decis. 286. num. 2. par. 2.* ex qua forma donationis nullus † successiue vocatus potest pretendere, Ius sibi quæsitum, nisi cum dicta conditione resolutua, ad text. in l. de rebus eorum, & l. si autem, cum ibi not. per Bald. & lac. de sancto Georg. ff. de pact. ex quibus *Peregrin. consil. 77. num. 8. lib. 3. ubi etiam num. 14. versic. sed tamen,* & in terminis fuit resolutum in *Carpentoracen. Donationis, 17. Maij 1617. coram bon. me. Buratto.* Et quod quando reuersio in casu contrauentionis stipulata est per verba conditionem significantia, operentur † reuersionem etiam in præiudicium sequentium. *Surd. decis. 101. num. 7. Peregr. d. consil. 77. num. 19 lib. 3. Fusar. de subtit. q. 582. num. 21.* Nec applicantur, quod in similibus casibus ad euitandam pœnam solet inspicere æquitas quædam naturalis, † quæ resolutio istius donationis non sit ratione pœne, sed solum ex defectu conditionis, & modi. *Thesaur. decis. 270. num. 25. vel ex eo, quod fuit delata cum isto onere. Rota decis. 22. num. 3. par. 1. diuers.*

Quibus ita firmatis, Domini dixerunt intrare pactum reuersionis non solum, quodad bona alienata, sed quodad omnia bona donata, cum donans voluerit dominum censuum donatorum ad se reuerti, non solum in casu veræ, & consultatæ alienationis † sed si super aliqua parte fuerit attentata alienatio. *Cuman. consil. 41. num. 4. super 3. quæst. versic. hoc tamen non obstat. Dec. consil. 667. nu. 6. Bero. consil. 122. in princ. iuncto num. 5. & seqq. lib. 1. Corn. consil. 90. num. 5. lib. 4. Surd. consil. 369. num. 36. lib. 3. ubi considerat ad hoc, defectum implementi † etiam in minimo. Peregr. d. consil. 77. num. 7. & 14. lib. 3.* loquens in specie de inobseruantia prohibitionis alienandi appositæ, in donatione habente plures conditiones. *Cyriac. controu. 239. num. 26. in fin. versic. & nihilominus cum seqq. ubi dicit sufficere † modicum defectum ad resoluendam donationem. Bellon. lun. consil. 17. num. 20. versic. tamen quando, Caputaq. decis. 313. num. 2. par. 2. Magon. decis. Flor. 19. num. 9. in fin. versic. nisi dictum. Thesaur. lun. q. forens. 50. num. 4. lib. 3. Rota d. decis. 612. sub num. 2. par. 3. recent. & fuit resolutum in Cesenaten. Bonorum 6. Aprilis 1590. coram bona memoria Plato.*

Et ita fuit conclusum parte utraque informante.

R. P. D. DVNOZETTO.

Vrbeuetana Terrarum.

Die Lune 9. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Immissio vigore Saluiani interdicti, quando denegari non possit. Transactio quid operetur, Assignatio, quando non dicatur legitime facta.

SVMMA RI VM.

- 1 Immissio denegari non potest, quando omnia extrema in Saluiano interdicto sunt iustificata.
- 2 Extremum primum in Saluiano est creditum cum hypotheca.
- 3 Extremum primum in Saluiano probatur per instrumentum.
- 4 Extremum secundum in Saluiano probatur per sustentationem litis.
- 5 Transactio non solum extinguit litem taliter, quod non dicatur amplius habere statutum.
- 6 Sed etiam adimit iurisdictionem à Iudice.
- 7 Censui, quando dicantur potius simulati, quam veri.
- 8 Assignatio non dicitur legitime facta, quando non interuenit ille, de cuius interesse agebatur.
- 9 Rectoris negligentia, nec Ecclesiæ, nec successori in beneficio potest præiudicare.
- 10 Circuitus sunt euitandi.
- 11 Rector beneficij non potest reconueniri super re, quæ antea fecit, uti persona priuata, & nomine proprio, si postea agat, uti Rector, & ex necessitate officij Rectoris.

DECISIO CCIV.

FRANCISCUS Morellus in suo, cum quo decessit testamento mandauit construi Cappellam, & pro ea expendi scuta 100. pro dote verò voluit assignari scuta 400. erogari in emptionem Censui, vel bonorum stabilium. Post dict. Francisci mortem Petrus Antonius Morellus eiusdem testatoris frater mediante concordia inita cum hærede Francisci testatoris suscepit in se onus construendi, & dotandi d. Cappellam, cui obligationi pro maiori cautela, uti principalis, & insolidum accessit Carolus Morellus alter frater, qui prædicta omnia adimplere promisit sub obligatione omnium suorum bonorum.

Cumque hodie D. Angelus Lucianus modernus Rector d. Cappellæ prætenderet Cappellam non fuisse dotatam, nec in illius constructione fuisse impensa scura 100. iuxta dispositionem testatoris, egit iudicio Salgiani pro adimplemento contra Pantaleonem de Pantaleonibus possessorem bonorum Caroli, qui ad prædicta se obligauerat. Undè propositio à me dubio, an ei esset danda immissio, DD. affirmatiue responderunt. Quia cum pro parte ipsius † omnia extrema in Saluiano requisita iustificentur, illa ei denegari non potest, *Roland. à Valle cons. 114. nu. 13. lib. 1. Rot. decis. 25. num. 4. post Statil. de Salu. Greg. XV. decis. 491. nu. 6. Seraph. decis. 685. num. 1.*

- 2 Decredito enim cum † hypotheca ad f. uorem Cappellæ, quod est primum extremum requisitum in Saluiano constat ex Instrumento dato in Summario D. Luciani nu. 3. in quo legitur d. Carolum promisisse fideiussorio nomine, mediante

mediate obligatione omnium suorum bonorum, dotare
3 dict. Cappellam, quod quidem ꝑ Instrumentum probat
primum extremum, *Rot. decis. 13. num. 1. post Scail. de sa-
lu. & decis. 34. numer. 6. & decis. 55. num. 6. post Cenc. de
Cens.*

Quod Carolus de tempore dict. obligationis posside-
ret bona controuersa, & quod hæc eadem bona nunc
possideantur à Pantaleone iustificatur ex altero Instru-
mento, in quo Carolus bona prædicta assignauit Pantaleo-
ni, vt in Summ. num. 7. iuncta etiam ꝑ substantiatione litis,
quæ omnia plenè probant secundum extremum, *Rot. de-
cis. 19. num. 2. decis. 20. num. 2. & decis. 202. num. 1. post Sta-
til. de Salu.*

Nec obstant exceptiones pro parte Pantaleonis allega-
ta, & primò non releuat defectus iurisdictionis ex eo de-
ductus, quod D. Lucianus fuerit admissus ad causam ver-
ten. inter Carolum, & Pantaleonem in statu, & terminis, in
quibus reperiebatur, quæ quidem causa fuerat antea termi-
nata per transactionem initam inter eosdem Carolum, &
Pantaleonem, & propterea idem Lucianus non possit
nunc audiri in Rota sine noua Commissione, cum tran-
5 factio non ꝑ solum extinguitur taliter, quod non dica-
tur habere amplius statum, *Mohed. decis. 3. ad transact.*
Rota coram Gregor. XV. decis. 354. numer. 7. ad med. sed
6 *adina ꝑ iurisdictionem à Iudice, Bald. in rubr. de trans-*
fact. num. 7. in decret. Rota apud Thom. de Thon. decis. 5.
incip. nam transactio. Etiam obiectum visum fuit cessare
ex facto, quia transactio non habuit effectum, ex quo causa
fuit postea prosequuta in Rota, vt patet ex decisione ema-
nata de anno 1628. 28. Iunij coram Eminentissimo Car-
dinali Virili.

Minus obstat quod Creditum cum hypotheca fuerit ex-
tinctum per dotationem factam à Morellis præuia confi-
gnatione Censuum, & bonorum stabilium, vt ex Instru-
mento, quod datur in Summario Pantaleonis num. 2. Præ-
missis enim quod de existentia dd. Censuum non constat
cum in Instrumento assignationis non enuncietur, de quo
tempore fuerint impositi, & à quo Notario fuerint rogati,
7 & sic ꝑ potius simulati, quam veri præsumuntur. Placuit
DD. responsio data per Informantes pro D. Luciano scilicet
8 d. assignationem non fuisse legitimè factam ꝑ cum in ea
non interuenerit persona legitima, scilicet Episcopus,
vel Rector Cappellæ, de cuius interesse agebatur, sed
illam fuisse factam fratribus, in quorum Ecclesia fuit fun-
datum Altare, & sic illa non potest suffragari, *Bartol. in*
leg. Theopompus, numer. 4. ff. de dot. præleg. & in l. si quis
arbitrari, ff. de verborum obligat. & consil. 154. num. 8.
lib. 1.

Nec releuat, quod Rectores antecessores nunquam
dict. assignationem impugnauerint, quia eorum negli-
9 gentia ꝑ nec Ecclesiæ, nec Successori in beneficio potuit
præiudicare, *cap. Episcopi, & ibi DD. de reb. Eccl. non alien.*
*cap. 2. de præcar. Abb. in cap. accipimus num. 5. de atar. &
qualit.*

Deniq; non obstat, quod idem Lucianus possideat præ-
dium ei venditum à Carolo, quod quidem cum esset prius
hypothecatum ad fauorem Pantaleonis, possit nunc in Iu-
dicio reconuentionis ab eo vendicari, & propterea, ꝑ vt
circuitus euitetur, veniat ei deneganda Immissio, fuit enim
respondum, quod cum ipse non habuerit prædium in
hanc causam, sed nomine proprio vti persona priuata, &
antequam esset Rector Cappellæ, non potest hodie in
hoc Iudicio Sahiani reconueniri, ꝑ dum non agit nomi-
ne proprio, sed tanquam Rector Cappellæ, & ex neces-
sitate officij Rectoris, *Butt. in capit. cum olim num. 7. de*
rest. Soccin. in cap. ex literis, num. 27. versic. & prædicta
procedunt, de mul. petit.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Cæsaraugustana Camerariæ.

Die Lunæ 9. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Ordinarius licet habeat intentionem fun-
datam super iure conferendi beneficia
existentia intra fines suæ Diocæsis, ta-
men quando dict. iuri dicatur derogat-
um. Et aliqua circa enunciatiuas, &
scripturas.

SVMMARIVM.

- 1 Exemptio personalis non extenditur ad realem.
  - 2 Genus quamlibet speciem sub se contentam, ample-
ctitur.
  - 3 Expressum eodem modo dicitur id, quod verbis genera-
libus exprimitur, ac si specialiter, & in indiuiduo
fuisse expressum.
  - 4 Enunciatiua antiquissimæ, quando probent.
  - 5 Beneficia præsumuntur dotata de bonis proprijs eius-
dem Ecclesiæ.
  - 6 Datum, censetur ab eo, qui tenebatur dare.
  - 7 Probatio plena, & concludens requiritur contra eum,
qui iam fundauit intentionem suam.
  - 8 Enunciatiua antiquissima aptæ sunt ad probandam fa-
mam, & ex fama dominium.
  - 9 Enunciatiua, quando sunt contrariæ, ad inuicem se eli-
duntur, & obscurantur.
  - 10 Fama vna destruit aliam.
  - 11 Scriptura, quando sunt diuersæ fidem ad inuicem sibi
derogant.
- Et hoc procedit, siue ab vno, siue à pluribus producatur,
num. 11.
- 12 Scripturae plures, quando producuntur, si sint inter se
compatibiles, tunc cuique statur in suis terminis.
  - 13 Constitutiones posteriores derogant prioribus.
  - 14 Obseruantia, quando in aliquo casu allegatur, in illo spe-
cialiter est probanda.

DECISIO CCV.

Domini iam resoluta sub die 2. Iunij 1631. & 26. No-
uembri 1632. * confirmarunt ex eisdem rationibus,
& fundamentis, respectiue ad vtramq; partem, exemptionis
scilicet, & dotationis, de beneficijs, & bonis ad Colle-
giatam spectantibus. Quibus non obstant, quæ hodie in cō-
trarium fuerunt replicata.

Non enim releuant, quæ ad limitandam amplissimam
exemptionem tam respectu personarum, quam bonorum,
officiorum, & beneficiorum ponderata fuerunt. Quia cum
sint eadem deducta in anteriori disputatione, ex responsio-
nibus decisionum fuit illis satisfactum. Nec vim facit, quod
in vniuersis literis tam Clementis VII. quam Sixti V. non
fuerit facta mentio de Cameraria, sed de Camerario itaut
de personali ꝑ exemptione, scilicet Camerarij non sit fa-
cienda extensio ad realem, nempe Camerariam, capit per
exemptionem, §. verum, de priuil. in 6. ubi Gemin. & Franc.
Rota decis. 156. nu. 6. par. 1. recent. Quia exceptio bene pro-
cederet, nisi aliunde Cameraria probaretur exempta, sed
in am.

in amplissima exemptione legitur comprehensa, ergo facillimè euitatur obiectum. Nam & Clemens, & Sixtus exemerunt Monasterium, Ecclesiam, Dignitates, Officia, Canonicales portiones, ac beneficia, personas, & loca ab omni iurisdictione, dominio, & superioritate, omninò, totaliter, & perpetuo, vt in secunda decisione causae, vers. *Quia verba amplissima*, fuit ponderatum. Vnde siuè Cameraria sit dignitas, siuè beneficium, siuè officium, rursus siuè beneficium collatum, & perpetuum, siuè manuale, semper in

- 2 verbis legitur comprehensa Cameraria. Quia tamen genus quamlibet speciem sub se contentam amplectitur, & eodem modo dicitur expressum id quod verbis tamen generalibus exprimitur, ac si specialiter, & in diuiduo fuisset expressum, *Bartol. in l. in principio. ff. de vulgar. Ripa post las. ibidem num. 49. 67. & 75. latissimè Menoch. consil. 287. num. 7. & seqq. declarans, & comprobans hanc conclusionem.*
- 3 Similiter nequè obstat, quæ de nouo adducuntur ad reprobendam secundam partem decisionis ex eo, quod Cameraria fuerit dotata de bonis ad Ordinarium, non autem ad Collegiatam spectantibus. Et probari dicebatur, quia Ecclesiae de Magallon. & Borata suberant Episcopo, prout enuntiantur in literis Eugenij III. sub data mensis Augusti 1147. Adriani IV. mensis Iulij 1158. Alexandri III. mensis Februarij 1171. quæ enuntiatiuæ tamen antiquissimè soleant probare, quando sunt ipsius Papæ per verba, *duximus exprimenda vocabulis, vt in Theatina Iurisdictionis*, & alijs in secunda decisione allegatis pro Collegiata, ad probandum simile dominium Collegiatæ.

Quia decisio secunda fundat se principaliter in dispositione iuris, quod in Collegiatis beneficia tamen præsumuntur dotata de bonis proprijs eiusdem Ecclesiae, *Abb. in cap. cum Ecclesia Viterbana, numer. 8. de elect. Pur. decis. 314. num. 3. lib. 2. in nou. Caput. decis. 226. par. 2. Selua de benefic. q. 22. num. 13. par. 2.*

- 4 Et eo magis, cum agatur de erectione officij, aut beneficij pro vestiario Canonico, pro quorum indigentis Collegiata, non autem Ecclesia Cathedralis tenetur prouidere, & tunc datum tamen censeatur ab eo, qui tenebatur dare, *Alciat. de presump. reg. 1. præs. 50. nu. 1. Surd. de alim. tit. 6. quæst. ult. num. 11.* Si igitur pretendatur dotatio de bonis, non pertinentibus ad Collegiatam, huiusmodi probatio debet esse plena, tamen & concludens contra eum, qui iam fundauit intentionem suam, *Aegid. decis. 563. Rot. decis. 628. num. 3. par. 1. diuers. Seraph. decis. 332. num. 2. Gayl. lib. 2. obseru. 13. num. 5.* Sed talis non affertur, qui a Bullæ Eugenij, Adriani, & Alexandri non sunt productæ, & adhuc si productæ essent, non releuant, ex quo pro Collegiata dantur indulta eiusdem Alexandri de eodem anno 1171. mensis Aprilis, & 1179. eiusdem mensis, in quibus contrarium enunciat, nempe Ecclesias de Magallon, & de Borata esse de dominio Collegiatæ. Vnde quamuis tamen antiquissimæ aptæ sint ad probandam famam, & ex fama dominium, *Cassad. decis. 2. num. 2. de probat. & decis. 432. num. 1. par. 1. recent. attamen quando sunt contrariæ, tamen ad inuicem eliduntur, & obsecurantur, ita tamen vna fama destruat aliam, Bayr. in l. is potest, n. 23. ff. de acquir. hered. Dec. in cap. 1. n. 2. de appell. Rota decis. 160. num. 12. par. 1. recent. Et quando de scripturæ sunt diuersæ, tamen fidem eodem modo sibi ad inuicem derogant, l. scriptura, C. de fid. instrum. Alex. consil. 70. num. 5. lib. 1. Bero. conf. 1. num. 36. vol. 2. Surd. consil. 141. num. 4. lib. 1. idem affirmans siuè ab vno, siuè à pluribus producantur.*

Et nihilominus, quia indulta Alexandri, producta per Collegiatam, sunt compatibilia cum Bullis Eugenij, Adriani, & eiusdem Alexandri, tamen adhuc cuiquè statuitur in suis terminis, & pro maiori probatione Collegiatæ deferuire possunt, *Salic. in d. l. scriptura, num. 4. C. de fide instrum. Surd. d. consil. 141. num. 5.* Et alijs omissis, compatibilitas facis colligitur ex eo, quod Ecclesia Cæsaraugustana potuit recipi protectione B. Petri, cum vniuersis suis, & Ecclesiarum, suæ Diocesis bonis, & tamen ex alia subsequenti exemptione suscipi etiam potuit Collegiata B. Mariæ del Pilar, cum omnibus suis bonis sub protectione B. Petri. Et prout indulta Alexandri III. tamquam posteriora data, tam eius-

dem anni 1171. quam ex alio de anno 1179. hanc de iure, 13 tamen recipiunt interpretationem, vt prioribus derogatum fuerit, l. vnus, §. pactus nē peteret. ff. de pact. l. pact. nouissima, C. eod. tit. de pact. l. cum plures, §. locator horrei, ff. locati, Surd. consil. 145. num. 24. vol. 1.

Demum non obstat obseruantia ex collationibus, quæ dantur in Summarijs Pauli. Quia decisio secunda remouet obiectum, distinguendo, quod aut agitur de collationibus aliorum beneficiorum, & obseruatiā suffragari non potest, 14 quia debet probari in specie de Cameraria, tamen non autem de alijs in genere, *Surd. consil. 354. num. 26.* cum alijs, in eadem decisione allegatis. Aut respiciunt eandem Camerariam, & ex illis dux sunt remotissimæ, & non effectuatæ, altera verò non sufficit, & vterius fuit sublata per exemptionem Sixti V. Quæ propterea deferuire non potest ad comprobendam dotationem factam ab ipso Archiepiscopo, quamuis non euenerit casus nouæ collationis post concessam exemptionem, ex quo ante illam ius Ordinarij probatum non erat.

Et ita, &c.

- * Prima est decisio 43. supra in hac eadem parte.
- * Secunda est decisio 157. pariter supra.

R. P. D. MERLINO.

Bononiens Successionis.

Die Veneris 13. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

Limitatio posita in fine Statut. Bononiens lib. 4. de success. ab intest. ascend. & coll. ad quid sit referenda declaratur, & plura circa hanc materiam adducuntur.

SVMMA RIVM.

- 1 Fratres, & sorores vocantur aequaliter, cum parentibus ad successionem fratrum defunctorum.
- 2 Monterent. interpretatio ad Statut. Bononiens lib. 4. de success. ab intestat. &c. in verb. exceptis, vt contraria regulis iuris, & multum iniqua, & inepta respuitur.
- 3 Clausula in fine posita refertur ad omnia, & singula antecedentia.
- 4 Relatio debet fieri ad omnia, quando aliqua clausula est posita in fine dispositionis, etiam, quod sint diuersa capitula, & præsertim, quando militat eadem ratio, num. 5.
- 6 Frater vtrinquè coniunctus participat, de vtraquè coniunctione, & num. 7.
- 8 Dispositum in simplici habet etiam locum in mixto, data maiori parte, vel identitate rationis.
- 9 In Statuto, mixtum continetur in dispositione de simplici, dum mens statuentium, & ratio adaptatur, num. 13.
- 10 Qualitas adiecta, & mixta tollit ius, & vim simplicis, nisi sit incompatibilis, & contraria ipsi simplici.
- 11 Vinculum paternum circa successionem non contradicit vinculo materno, sed potentius, & efficacius illud reddit.
- 12 Mixtum assumit, quod vtilius sibi, & fauorabilius est in altero simplicibus.

- 14 Funiculus duplex artius ligat, & magis debet operari.
- 15 Soror coniuncta ex uno latere, quod sit melioris conditionis, quam utrinque coniuncta, tollerari non potest, & irrationabile est, num. 23. & num. 27.
- 16 Statuta debent reduci ad iustitiam, & ita intelligi, ut iniquitatem non contineant.
- 17 Diffinitionis, vel, proprium est ampliare orationem.
- 18 Statutum, quando dubium est, tunc pro illius interpretatione recurrendum est ad ius commune.
- 19 Sorores aequaliter succedunt cum fratribus, in hereditate fratrum defunctorum.
- 20 Soror uterina habetur quasi pro extranea.
- 21 Soror utrinque coniuncta est de agnatione, & quamdiu ipsa vivit dicitur paternam agnationem retinere.
- 22 Statutum exclusivum fœminarum totum est positum in motivo conservandæ agnationis.
- 24 Differentia inter masculos, & fœminas circa successionem, est de iure communi sublata.
- 25 Statutum exclusivum fœminarum anxie solum insistit in conservatione familie, masculorum respectu bonorum paternorum.
- 26 Castren. in auth. itaque. C. comm. de legat. & alij declarantur.
- 28 Statut. Bononien. lib. 4. de success. ab intest. & c. qualiter intelligatur.
- 29 Statutum non debet esse mancum.
- 30 Alex. opinio in consil. 144. num. 12. lib. 6. uti captiosa exploditur.
- 31 Superfluum, quando aliquid non dicatur.
- 32 Renunciatio, quid sufficit, ut contineat.
- 33 Renunciationes sunt strictissime interpretandæ.
- 34 Renunciatur facilius spei futurae, quam iuri quesito.
- 35 Legitima filiorum non est quota hereditatis, sed bonorum.

DECISIO CCVI.

NON ambigebatur, quin attento iure communi Dom. Blanca admittenda esset ad quintam partem hereditatis Georgij fratris defuncti ab intestato respectu bonorum Pellegrinæ matris, iuxta dispositionem aurb. defuncto. versic. sed si cum parentibus, C. ad Senat. Conf. Tertullian. ubi fratres, & sorores ꝑ vocantur æqualiter cum parentibus ad successionem fratrum: Sed difficultatem facessere videbatur Statutum Bononia lib. 4. tit. de succession. ab intest. ascendente. & collateral. in §. dicti vero. Vbi circa successionem transversalem ab intestato decedentium sic sancitum est. Dicti vero fratres mares ex utroque parente, vel ex patre tantum coniuncti, filijque masculi eorum, seu alter ex eis præferantur sororibus defunctæ personæ etiam utrinque coniuncti, eorumque liberis etiam masculis, ac filiabus fratrum masculorum, & earum liberis, etiam masculis, & etiam fratribus, & sororibus uterinis tantum, & eorum, & earum liberis etiam masculis, Exceptis bonis, quæ ad defunctam personam pervenerint ex quocumque titulo lucrativo, ut supra à matre vel coniuncta personæ, per matrem ad sororum, vel uterinorum, in quibus talibus ius commune servetur & c. Et Monterejus interpretatus est exceptionem illam non esse referendam ad principalem dispositionem, & ad regulam generalem positam, quod à fratribus excludantur sorores, sed referendam esse ad ampliacionem immediatè positam circa uterinos; ita ut sit sensus Statuti sorores uterinas æqualiter admitti, cum fratribus ad successionem alterius fratris in bonis mater-

nis, non autem sororem utrinque coniunctam, qualis est D. Blanca.

- 2 Verum hanc interpretationem Glossatoris. ꝑ vti contrariam regulis iuris, & multum iniquam, & ineptam respuit Rota sub die 10. Ianuarij præteriti coram n. e. & hodie per omnes DD. diligenter examinato dicto Statuto, ne dum in hac causa, sed & in alia Bononiensi Doris coram R. P. D. meo Dunozet. Iterum Rota respuit d. interpretationem Monterejus, & censuit D. Blancam admittendam esse, & standum in decis. Agitur enim de succedendo fratri in bonis maternis, & sic exceptio illa Statuti intrat, ita ut servanda sit dispositio iuris communis, quamvis Dom. Blanca non sit uterina tantum, sed utrinque coniuncta, & regula est, quod clausula ꝑ in fine Statuti posita referri debet ad omnia, singula singulis referendo *glos. fin. in l. negocium. C. de negot. gest. & in l. fin. in verb. Vniuersitatis. C. de fideicom. Dec. consil. 186. num. 4. & consil. 384. num. 6. versic. illud verò gravamen. R. in. iun. consil. 31. nu. 99. Surd. consil. 379. num. 1.* ubi quod relatio ꝑ debet fieri ad omnia, etiam quando sunt plura capitula inter se distincta, & consil. 565. num. 17. & seqq. qui loquitur super Statuto Bononiæ; Unde limitatio Statuti non est restringenda ad solas sorores uterinas, immediatè ante limitationem positas, sed est referenda ad omnes sorores, de quibus in principali dispositione fit mentio præsertim, cum eadem militet ratio, immo ꝑ maior in utrinque cōiunctis, quam militet in sororibus uterinis dumtaxat, quo casu relatio fit ad omnia antecedentia, *l. fin. ff. de reb. dub. l. si tibi purè ff. de leg. 1. Crauer. consil. 149. num. 8. & consil. 155. num. 10. Menoch. cons. 334. num. 17. R. in. iun. consil. 165. num. 66. & in alia decisione latius fuit firmatum.*
- Præterea D. Blanca verè dici potest, & debet soror uterina Georgij, cum ambo ex D. Pellegrinæ vtero nati sint, nequè hæc uterinitatis qualitatem diceñ est fuisse sublatam, vel diminutam, eò, quod agnoscant in communem patrem D. Vlixem, hinc enim fit, quod sint utrinque coniuncti, non autem quod alterum vinculum scilicet maternum fuerit dissolutum, vel debilitatum, & qui ꝑ utrinque coniunctus est participat de utraque coniunctione, & sic uterinus æquè dicendus ꝑ est, ac consanguineus, ut bene per Castren. in auth. itaque. num. 2. in fin. C. commun. de success. & data maiestate, vel identitate rationis, quod est
- 8 ꝑ dispositum in simplici locum etiam habet in mixto *Alexand. in l. si extraneus, in fin. ff. de cond. ob. caus. Bologniet. in l. 2. num. 55. & seqq. & num. 72. & ibidem Alciat. num. 10. Galliaul. num. 20. ff. de verbor. signific. Sapia in repet. l. si mancipiati. num. 69. C. de collat. Surd. consil. 33. num. 29. & consil. 315. num. 58. & fuit dictum in Romana domus, seu retractus 26 Februarij 1590. coram Penia, & in rec. decis. 385. num. 4. par. 2. & interminis huius Statuti Bonon. quod*
- 9 mixtum contineatur in dispositione de ꝑ simplici, dum mens statuendum, & ratio verisimilis adaptari potest dixit *Alexand. consil. 144. num. 9. lib. 6. & consil. 141. num. 13. lib. 7. Rota Bonon. decis. 99. num. 13. & 18. Nec qualitas adiecta,*
- 10 & mixta tollit ius, ꝑ & vim simplicis, nisi sit incompatibilis, & contraria ipsi simplici, ita ut illam omnino destruat, & elidat, *l. 1. §. interdictorum. ff. de interd. l. in tribus. ff. de iudic. l. Titia Textores. §. 1. ff. de leg. 1. & dictos textus ponderando apposite doce. Bologniet. in d. l. 2. num. 46. & 54. & 65. Alciat. sub num. 23. ff. de verbor. obligat. quod non contin-*
- 11 git in casu præsentis, ꝑ in quo vinculum paternum, non contradicit vinculo materno, nec illud enervat, sed potentius, & efficacius reddit, suntque duo simplicia potius simul iuncta non repugnantia, quam novam speciem mixti simplicium destructivam constituentia, iuxta tradita per *Bologniet. d. l. 2. num. 51. & 55. ff. de verbor. obligat.* Et quatenus nova species mixti diceretur, attamen huiusmodi mixtum
- 12 ꝑ assumit, quod vilius sibi, & favorabilius est in altero ex simplicibus, ut inquit *Anchar. consil. 70. num. 1. versic. pro cuius evidentia. Tiraquell. de retract. lignag. §. 30. glos. 1. num. 30. Barbosa in leg. quia tale. 14. num. 50. ff. solut. matrim. Modern. Mantuan. controu. forens. cap. 4. num. 62.*
- 13 dumque æquitas, aut mens ꝑ statutum fugerit, continetur sub dispositione de simplici, ut bene per *Angel. consil. 257.*

confil. 257. num. 1. Alciat. in d. l. 2. num. 34. & 35. ff. de verb. oblig. vnde, si informantes pro D. Com. Alexandro admittunt in bonis maternis statutum deferre successionem æqualiter sororibus uterinis simpliciter, ergo debent etiam idem admittere in sororibus virinque cōiunctis, quæ utrinque cōiunctio est quoddam mixtum, ex ijsdem parentibus compositum.

Identitas autem, immo maioritas rationis in hoc casu
patens est, quia si soror uterina tantum, & sic per vnum
vinculum coniuncta Georgio, idem successisset cum fratri-
bus, multo magis succedere debet Blanca, quæ, & uterina,
14 est, & consanguinea, & † duplex funiculus ætius ligat, &
magis debet operari, c. 1. de regu. & pæc. si non lex, ff. de
hered. insti. l. penult. §. si vero, C. de adopt. aub. itaque, C.
commun. de success. §. affinitatis insti. de nupt. nec tolerari
15 posset illud iniquum, quod coniuncta † ex latere materno
tantum, melioris esset conditionis, & sic successura, quam
16 quæ coniuncta est ex latere materno, & paterno; Statuta †
autem reduci debent ad iustitiam, & ita intelligi, vt iniqui-
tatem non contineant.

In qua sententia eò libentius permāserunt DD. perpen-
sis, & structura verborum, in alia decisione examinata, &
epitome, seu summario, quod eidem Statuto præpositum
fuit, vbi illa limitatio, *exceptis*, non continuatè cum imme-
diata ampliatione connectitur, sed separatim per modum
nouæ orationis posita est, vt sic indicaretur, quod per illam
limitabatur principalis dispositio, & regula Statuti, non au-
tem immediata ampliatio.

Et ponderatis etiam postremis verbis Statuti ibi, *Ama-
re, vel coniuncta persona per matrem dd. sororum, vel vte-
rinorum*. Ex quibus inferitur, quod si hac limitatio Statuti
solum respiceret fauorem sororum vterinarum, sat fuisset
dicere, *vterinarum*, at dum dixit, *Dictarum sororum, vel
vterinarum*, benè assequimur Statutum intellexisse, & de
sororibus vtrinque coniunctis, & de vterinis tantum, atten-
17 ta præsertim dictione þ illa, vel, cuius proprium est amplia-
re orationem, *Cranett. consil. 326. num. 2. Rot. coram sanct.
mem. Gregor. XV. decis. 21. num. 2. & in recent. decis. 69. nu.
5. par. 1.*

18 Et quatenus Statutum esset † dubium, pro illius inter-
 19 pretatione recurrendum est ad ius commune, quo inspe-
 20 cto D. Blanca æquè succedit Georgio, † vt alij fratres, quod
 eo magis dicendum est, quia Statutum in hoc casu mandat
 seruari ius commune, ita *Bolognin. consil. 69 num. 18. Mal-*
uas. consil. 1. num. 3. vers. sed etiam, Laderch. consil. 54. nu. 7.
vers. quæritur est casus, Rota in Bonon. successionis 19. No-
uemb. 1627. coram R.P.D. meo Durano.

Non obstat diuersitas illa rationis inter sorores vterinas
tatiūm, & vtrinq̃ coniuñctas considerata pro D. Com.
20 Alexandro, quod scilicet † vterina habeatur quasi pro ex-
tranea Bald. *consil.* 30. *num.* 4. lib. 1. *Secchin. sen. consil.* 24. *nu.*
9. lib. 2. *Laderch. consil.* 54. *num.* 7. §. *quartus est casus. verſ.*
vterinus autem. Vtrinq̃ verò coniuñcta sit de agnatione,
21 & † quamdiū ipsa viuūt dicatur paternam agnationem re-
tinere, l. *pronunciatio. ff. de verbor. signific. cum concord. &*
22 *Statulum exclusiuū l. cœminarium † totum sit posiuū in*
motiuo conferuandæ agnationis, ex traditis per Menoch.
consil. 6. *num.* 11. & *consil.* 95. *num.* 60. *Ror. decif.* 461. *num.* 5.
par. 2. *recent. cum alijs.*

23 Quoniam hæc consideratio magis iniquam facit inter-
 prætationem Monterentij Glosatoris, irrationabile est enim
 est. & absonum, quod fratri in bonis maternis succedat vte-
 rinatantum, quæ est veluti extranea, & foror, quæ est vteri-
 na, & consanguinea excludatur, & sic potioris conditionis
 sit extranea, quàm agnata.

Verum observandum est, quod Statutum, dum in regula, & in principali dispositione excludit forores extantibus fratribus, innuitur quidem favore agnationis, quæ per masculos conservatur, sed eiusdem Statuti limitatio circa bona materna, in quibus mandat servari ius commune, non considerat agnationis conservationem; Ius enim commune respicit solum æqualitatem in utroque sexu, & veluti piaculum, ac naturæ reputat accusationem, differentiam constituit inter masculos, & fœminas, *l. maximum vitium,*

C. de lib. prater. l. lege 12. tabul. C. de legit. hered. Unde
ratio limitationis Statuti tota posita est, non in agnatione,
sed in quadam æquitate, & congruentia, vt bona, quæ à
fœmina scilicet à matre deriuarunt, ad fœminas etiam, &
sic sorores æquæ, ac ad masculos deferantur, Statutumque
25 anxie insistit, solum in conseruatione familiæ masculo-
rum respectu bonorum, quæ à parentibus masculis proue-
nerunt, arg. l. si vnus, §. pactus, ff. de pact. Alexand. cons. 85.
num. 17 & seq. lib. 4. Soccin. lun. consil. 23. nu. 5 2. lib. 1. Surd.
decis. 9 num. 9. & seqq. quæ congruentia, & æquitas militat
magis in sororibus vtrinque coniunctis, quam in vteri-
nis tantum.

26 Ex quibus cessat etiam motium † deductum ex *Castrens. in auth. itaque, C. communia de success. Ruin. consil. 20. num. 8. lib. 3. & alijs*, quasi quod Statutum voluerit canonizare illorum doctrinam. Quia non procedit st̃ate hoc Statuto, ex cuius contextu, verbis, & ratione supra ponderatis, apparet admisisse sorores, nedum vterinas, sed & cōsanguineas, in successione fratris respectu bonorum maternorum; & iniquitas ab eodem *Castrens.* & alijs confiderata, intollerabilis esset si admitteremus † vterinam, & excluderemus illam, quæ insimul vterina est, & cōsanguinea, vt in alia decisione fuit ponderatum, & *Castrens.* & alij loquuntur, quando agitur de succedendo matri, hic verò agitur de succedendo fratri, licet in bonis maternis, & inter hos casus est magnum discrimen.

28 Minus verò obstat, quod Statutum † hoc intelligatur de bonis, quæ à matre dotante, non autem ex successione, & titulo hæreditario pervenerint ad filium, quemadmodum super hoc Statuto Bonon. consuluit *Alexand. in consil. 144. num. 12. lib. 6.* Quoniam, hac data interpretatione, manum

29 † effect Statutum, & prouideret solum successioni filiarum, quibus mater constituisset dotem, non autem successioni masculorum, quibus des non assignatur, & ideo communiter reprobatur dicta opinio † Alexandri, & uti captiosa exploditur ab *Addentibus ibi, in verb. exceptis, & à Montre- rentio subtiliter à H. Laderch. consil. 54. num. 7. versic. quartus est casus, à Rot. Bonon. super Statut. Bonon. decis. 84. numero 3. & seqq.* sed melius, & latius à Rota in Bonon. successionis 19. Nouembris 1627. coram Ren. P. D. meo Durano.

Nec obstat renunciatio toties ab informan. pro D. Co. Alexandro obiecta, quia in hoc, decisio R. P. D. mei Du-
 31 nozzetti benè satisfacit, & superfluitatis † euitandæ argu-
 mentum est frigidum, ut per *Alciat. in l. 3. num. 3. ff. de leg. 1. Peregrin. de fideicom. art. 14. num. 21. Surd. consil. 325. num. 14.* & fat est quod renunciatio aliquid plus conteat,
 32 vel magis declaret, † vel nouum vinculum iniungat, quam quod in Statuto fuit dispositum, iuxta notata per *Eugen. consil. 88. num. 110. & 111. lib. 1.* & per *Rotam in Bonon. de Armis 18. Aprilis 1622. coram me,* & renunciaciones sunt
 33 † strictissime intelligendæ. Illudquè motiuum multum vi-
 gens visum fuit, quod D. Blanca renunciavit expressè suc-
 cessione Francisci, & Alexandri fratrum viuentium; De
 hæreditate verò iam delata Georgij non meminit, signum
 quod Blanca voluit retinere hanc successionem Georgij
 34 iam solidatam, eò quod facilius renunciatur † spei futuræ,
 quam iuri iam quæsito, totoque Cælo distat obuiare prin-
 cipio acquisitionis, mediante renunciacione hæreditatis
 deferendæ, & renunciare hæreditati delatæ, in quo cadit
 abdicatio iuris quæsiti, *Bald. in l. illud, num. 11. C. de Sa-
 crof. Eccles. & plenè fuit dictum in Signina Castorum 22.
 Ianuarij 1622. coram bono mem. Remboldo, & 13. Novem-
 bris 1630. & 14. Februarij 1631. coram Reuerendiss. D.
 meo Decano.*

Excessus demum obiectus contra sententiam, eò, quod
solum Com. Alexander fuerit condemnatus ad hanc quar-
tam partem, assignatam D. Blanca, & non Marchio Fran-
ciscus frater, non releuat, quia Marchio Franciscus solum
fuit institutus hæres legitima à Co. Vlixæ marito Dom.
Pellegrinæ, Co. verò Alexander fuit hæres vniuersalis: at
si Comes Vlixes erat debitor dotis eiusdem Pellegrinæ
ad fauorem Georgij pro eius rata, ideo huiusmodi to-
tum debitum spectabat ad eundem Com. Alexandrum
tanquam

DECISIO CCVII.

tanquam hæredem in totum Com. Vlixis patris, legitima
 35 † enim debita D. Marchioni Francisco filio nō erat quora
 hereditatis Co. Vlixis, sed bonorum, l. Papinianus, § quar-
 ta, ff. de inoffic. test. am. l. cum quaritur, l. scimus, § repletio-
 nem, C. eodem, Afflict. decis. 382. num. 2. Rot. coram bon.
 mem. Cardinali Canaler. decis. 325. numer. 2. cum alijs.
 Siq. Marchio Franciscus pro sua legitima plus detraxit,
 quam ei deberetur, attenta hac portione, debita D. Ban-
 cæ, ipse Co. Alexander experiatur iura sua pro repetitio-
 ne indebiti.

Et ita utraq; parte informante DD. steterunt in de-
 cis.

* Est decisio 167. supra in hac eadem parte.

R. P. D. DVNOZETTO.

Narnien. Iurispatronatus.

Die Veneris 13. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

Gratiam, quando dicatur, quis iustificasse.
 Iurispatronatus, quando sit transitorium
 ad quoscunq; hæredes, etiam extra-
 neos. Consensus Ordinarij in donatione
 Iurispatronatus, quando requiratur, &
 quando non.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficium, quod vacauerit per mortem alicuius, proba-
 tur ex eo, quod pars venit ex eadem vacationem.
- 2 Mors alicuius iustificatur ex fide Parochi.
- 3 Clericatus probatur ex literis patentibus Ordinarij.
- 4 Iurispatronatus transit cum Vniuersitate bonorum, pro
 rata hereditaria.
- 5 Sub donatione omnium bonorum non veniunt ea, quæ
 sunt subiecta fideicommissio, vide num. 6.
- 7 Iurispatronatus, si fuerit relictum hæredibus, & successo-
 ribus in perpetuum, est transitorium ad quoscun-
 quæ hæredes, etiam extraneos, & num. 8. vbi de di-
 cessione, in perpetuum.
- 9 Donatarius vniuersalis est loco hæredis.
- 10 Agnationis contemplatio excluditur, quando femine
 sunt vocatæ.
- 11 Clausula, necnon quæcunq; iura, & omnia bona, in do-
 natione appositæ intelliguntur de similibus rebus
 eiusdem nature.
- 12 Donatio facta per verba pregnantissima, tunc per ge-
 neralitatem verborum in ea, etiam comprehenditur
 iurispatronatus.
- 13 Dictio, qualitercunq; comprehendit omnia, ultra
 expressa.
- 14 Iurispatronatus donari non potest sine consensu Ordini-
 narij.
- 15 Sed hoc procedit in particulari donatione, puta ex lega-
 to, vel fideicommissio particulari.
- 16 Iurispatronatus, quando donatur, in vniuersali donatio-
 ne omnium bonorum, & iurium, non requiritur con-
 sensus Ordinarij.

VAcante Cappellania, de qua agitur de Iurepatronatus
 hæredum q. Nicolai Arcæ fuit de ea à Sanctissimo
 prouisus Dominicus Bonecambius, vti præsentatus à Dio-
 nyfio Castello pro medietate, Patrono, cum derogatione
 dicti Iurispatronatus pro altera medietate; Cumq; de eo-
 dem beneficio fuisset ab Ordinario institutus Romulus Ia-
 cobutius ab hæredibus Victoriæ neptis dicti Nicolai fun-
 datoris tanquam assertis in totum Patronis, Dubitauit, an
 Gratia Dominici sit iustificata, & DD. affirmatiuè re-
 sponderunt.

Existencia siquidem dicti Iurispatronatus probatur ex
 instrumento fundationis, & dotationis, nec partes in hoc
 discordant.

Vacatio verò Cappellaniæ per obitum Iulij Coronæ vl-
 timi possessoris probatur pariter ex eo † quod altera pars
 venit ex eadem vacatione per obitum dicti Iulij, Aegid.
 decis. 320. Seraphin. decis. 144. num. 9. Canal. decis. 55. num.
 2. 3. & iustificatur etiam † ex fide Parochi. Rota decisione
 321. num. 3. decis. 621. num. 4. & decis. 700. num. 4. par. 1. re-
 cent.

Clericatus patet ex † literis patentibus Eminentissimi
 Cardinalis Vicarij. Abb. in cap. nisi, num. 7. de probat. Rot.
 decis. 16. de probat. in antiq. & decis. 523. num. 1. par. 2. re-
 cent.

Valor per non excessum ducatorum 24. satis videtur iu-
 stificari ex fructibus ipsius beneficij prouenientibus ex ip-
 sa dote ascendente solum ad summam scutorum 650.
 quæ iuxta mentem fundatoris fuit inuestita in tot stabili-
 bus, & censibus, quorum fructus non excedunt dictum
 valorem.

Pertinentia deniq; dicti Iurispatronatus spectantis pro
 medietate ad dictum Dionysium, circa quam difficultas re-
 stringebatur, probatur, quandoquidem Nicolaus Arca, qui
 hoc beneficium fundari mandauit, hæredem instituit Tal-
 phinam eius sororem, eiq; substituit Victoriam, & Post-
 humiam eius ex illa neptes, quæ tamen cum prædecesse-
 rint, dictæ Talphinæ, dicta substitutio fuit caducata, & sic
 bona Nicolai remanserunt libera apud dict. Talphinam, vt
 fuit firmatum in decisione R. P. D. mei Pirouani sub die 23.
 Iunij 1631. Cumq; d. Talphina donauerit omnia sua bo-
 na præsentia, & futura, & quæcunq; iura, & actiones dd.
 Victoriæ, & Posthumie eius filiabus, & dictus Dionysius
 sit hæres dictæ Posthumie ex persona Catharinæ eius filie,
 bene sequitur per dictam donationem Iurispatronatus tran-
 sisse pro medietate in dictum Dionysium hæredem Post-
 humie, quia † Iurispatronatus transit cum Vniuersitate bo-
 norum pro rata hereditaria. Lambert. de Iurepat. par. 2. lib.
 1. quæst. 2. art. 24. num. 7. & 16. par. 3. lib. 2. quæst. princip. art.
 5. num. 5.

Non obstat, quod tempore donationis adhuc viuerent
 dd. Victoria, & Posthumia, ad quarum fauorem d. Talphi-
 na erat grauata restituere hereditatem, & sic in dicta † do-
 natione comprehendantur tantum bona propria ipsius Tal-
 phinæ, non autem illa Nicolai restitutioni subiecta Peregr.
 de fideicommiss. art. 6. num. 12. Seraphin. de is. 693. num. 6. &
 decis. 969. num. 8. par. 1. recent. Etenim obiectum istud iam
 fuit sublatum in d. decisione R. P. D. mei Pirouani, in qua
 plene fuit firmatum d. fideicommissum, quod prætendeba-
 tur adhuc extare ad fauorem filiorum Victoriæ tanquam
 in conditione positorum non obstat, reiiciendo omnes
 coniecturas pro dicto fideicommissio ponderatas, necnon
 sub dicta donatione comprehendendi etiam bona Nicolai
 stante dicta generalitate verborum, qualitercunq; spe-
 ctant, & † ex clausula, etiam si talia forent, quæ sub generali
 loquutione non venirent, & ex alijs amplissimis clausulis in
 donatione apposis, ibi, necnon omnia iura quandocunq;
 & qualiterq; competent, & competitura, in dicta decisio-
 ne ponderatis.

7 Eoque magis, quia cum dictum † Iurispatronatus fuerit re-
 lictum hæredibus, & successoribus in perpetuum, utiq; est
 transitorium ad quoscunq; hæredes, etiam extraneos, &
 sic ad

ficad d. Dionysium. *Molin. de primog. lib. 1. cap. 20. num. 7. Seraphin. decis. 364. num. 1. & decis. 378. nu. 1. Gratian. discept. 577. num. 48. Rot. decis. 707. num. 10. par. 1. recent. stan-*
 8 *te maxime ꝑ dictione, in perpetuum. Castr. consil. 239. col- lum. 1. versio. breuiter. lib. 1. Socin. consil. 266. num. 37. ver-*
 9 *ficul. secundo permessa, lib. 2. Fusar. quæst. 339. numer. 18. Donatarius autem vniuersalis ꝑ est loco hæredis. Boer. de-*
cis. 204. numero 43. Bellam. decis. 31. Cels. Vgen. consil. 13. num. 22.

Hinc non facit, quod decisio coram R. P. D. Pirouano, cum pro coniectura vocationis filiorum in conditione positorum adduceretur dicta dispositio, quod Iuspatronatus spectaret ad hæredes, & successores in perpetuum, responderit legatum esse quidem perpetuum conseruandum apud omnes hæredes testatoris, sed ex illo ad fideicommissum vniuersale non est arguendum. Quia non propterea decisio, sensit adesse fideicommissum super Iuspatronatus, sed immo illud transire ad omnes hæredes testatoris, & sic cum hæreditate vocatorum quousq; durat vocatio mox ad extraneos iuxta naturam Iuspatronatus, & vocationis
 10 *successorum in infinitum ex supra alleg. Idquæ ꝑ magis stâ-*
te etiam vocatione fœminarum, quæ excludit contempla-
tionem agnationis, & confirmat Patronatum esse hæredi-
tarium non gentiliuum. Rot. d. decis. 707. num. 6. par. 1. re-
cent. Gratian. d. discept. 577. num. 46. & in Piscen. Beneficij
 7. *Novembris 1629. coram R. P. D. Vbaldo.*

Non obstat, quod donatio loquatur de bonis prophanis, videlicet domibus, prædijs, vineis, siluis, & huiusmodi, & clausula, ꝑ necnon quacunque iura, & omnia bona, &c. intelligantur de sivilibus eiusdem naturæ, ac propterea non comprehendatur Iuspatronatus. *Conar. lib. 3. var. cap. 13. num. 4. Lambert. de Iurepatr. lib. 1. par. 2. quæst. 5. art. 14. Ro-*
 11 *tatorum Augustino par. 2. lib. 3. decis. 1152. Quia cum di-*
 12 *cta ꝑ donatio sit concepta per hæc verba prægnantissima,*
Donans omnia iura quandocunque, & qualitercunque spe-
ctant, & quomodolibet competitura, non potest censeri re-
stricta ad similia, sed propter generalitatem dd. verborum
 13 *comprehenditur etiã Iuspatronatus. Put. qui d. decis. 1152.*
declarat in decis. 341. lib. 1. Seraphin. decis. 725. num. 3. Bar-
bos d. 300. & 308 in Lugd. impress. & de dictione qualiter-
 13 *cunque, ꝑ quod comprehendat omnia ultra expressa. Se-*
raphin. decis. 317. num. 3. Barbos. d. claus. 300. num. 3. Eoque
 14 *magis, cum sub hac verborum vniuersalitate fuerit transla-*
 14 *ta in donatarium hæreditas Nicolai fundatoris, vt in d. de-*
 14 *cis. R. P. D. Pirouano firmatum fuit.*

Non obstat, quod in dicta donatione non interuenerit
 14 *consensus ꝑ Ordinarij, sinè quo Iuspatronatus donari non*
 14 *potest, Adden. ad Gregor. XV. decis. 420. cum alijs ibi cu-*
 14 *mular.*

Quia hoc procedit in particulari donatione Iuspa-
 15 *tronatus, ꝑ puta ex legato, vel fideicommissio particulari.*
Ioann. Andr. in cap. cum seculum. num. 2. de Iurepatr. Ale-
xand. de Nuo consil. 63. num. 2. Anchar. in clem. plures, de
Iurepatr. c. cum. 4. in fin. Secus autem est in donatione vni-
 16 *uersali ꝑ omnium bonorum, & iurium, in qua consensus*
 16 *Ordinarij minime requiritur. Abb. in cap. illud. num. 4. cap.*
cum seculum, & cap. ex literis, sub num. 12. de Iurepatr.
Barbos. de Episc. alleg. 71. num. 10. par. 3. Lambert. de Iure-
patr. 1. quæst. princ. num. 3. in fin. versio. sed nec hac respon-
 16 *sio, & in 2. art. 1. quæst. princ. num. 1. & 3. art. 1. quæst. princ.*
 16 *num. 1. 2. par. 1. lib.*

Neque iustificatio gratia cessat prætextu, quod præ-
 sentatio facta non fuerit in termino edicti, Quia place-
 bant responsiones datæ per Informantes, cum quibus DD.
 transferunt.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. GHISILERO.

Auénionen. Hæreditatis.

Die Mercurij 18. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Testator, si purè legatum reliquerit alicui, & postea disponat, quod ex facto, vel non facto tertij, illo priuetur, an teneat talis dispositio. Pupillus non est educandus pœnes eum, qui eidem succedere debet.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater, tamquàm legitimus administrator bonorum filij, potest pro eo transigere.
- 2 Et hoc multò magis procedit, quando transactio est utilis.
- 3 Legatum, quando est purè relictum, & postea testator disposuit, quod legatarius eo priuetur ex culpa aliena, tunc talis ademptio non tenet.
- 4 De transactionis nullitate ille dare non potest, qui non habet interesse.
- 5 Legatum si sit purum, & illius ademptio pendeat à facto tertij, non tenet talis dispositio, & num. 8.
- 6 Grauari aliquem ex facto tertij, Lex iniquum existimat.
- 7 Pœna, si apponatur inobedienti, tenet, sed si apponatur obediendi ex facto, vel non facto tertij, non tenet.
- 9 Legatum, si sit purum, & adimatur sub conditione, resolutina, non potest illa conditio resolui ex facto tertij.
- 10 Et an hoc procedat, quando ille tertius consequitur commodum, & num. 11.
- 12 Filius ex facto patris, non potest priuari hæreditate, sibi relictâ.
- Hæreditate, quis priuari non potest ex facto extranei, num. 12.
- 13 Matris voluntas attendenda est, in materia educationis filiorum, cum præsumatur melius exteris prospexisse utilitati filiorum.
- 14 Pupilli non sunt educandi pœnes eos, ad quos pertinet proxima causa successionis, & num. 15.
- 16 Pupillus, si sit educandus pœnes substitutum, lex mandat Iudici, quod inquireat, si ex successione oriri potest aliqua suspicio.
- 17 Pupillus non est educandus pœnes eum, qui ei succedere debet.
- 18 Mente capti non habent, nec velle, nec nolle.

DECISIO CCVIII.

Domini Censuerunt non esse recedendum, à decisione facta coram me 16. Ianuarij 1632. * Nam quod attinet ad primam partem concernentem transactionem, eâ validam censuerunt, quia cum sit facta per Iulium, qui tanquàm Pater & legitimus administrator bonorum ipsi Hæ-
 1 *tori, & Iacobò fratribus à Borguina Testatrice, quodad*
 1 *proprietaem relictorum, potuit benè transigere, vt ex plu-*
 1 *ribus,*

ribus, quos refert, *Surd. consil. 451. num. 20. Pascal. de patr. par. par. 1. cap. 2. num. 3.* Quod eò magis, dicendum est, quia transactio facta, est utilis, ex latè deductis in alia decisione. Verùm, cum reuocatio legati purè relictæ, filiis Borginæ mentecaptis acquisita facta sub conditione, & præcepto adimplendo à tertio per huiusmodi verba, & casu quo dicti sui filij non manerent, aut eis permissum non esset manere apud supranominatos hoc in casu, & non aliter dicta Testatrix reuocauit legatum & vsusfructus factum in fauorem filiorum, & voluit pertinere ad dictos suos hæredes vniuersales, &c. fit inualida, ad text. in l. Pater familias, ff. de hered. instit. cum alijs allegatis in decisione, & firmatis in ibi allegata Casanaten primogenituræ, 26 Iunii 1630. coram Reuerendis. D. Decano, confirmata 2. Iunii anni sequentis, non est necesse, in hoc multum immorari, nam hoc præsupposito, cum vsusfructus remaneat pœnes ipsos mentecaptos, cessat questio; An Iulius potuerit transigere, in præiudicium filiorum hæredum Borginæ matris mentecaptorum, quibus solum in casu reuocationis, & ademptionis legati, debebatur vsusfructus, & quia ademptio legati non valuit, ut fuit resolutum, propterea & nullum habet interesse, nec possunt dare de nullitate transactionis.

Quod attinet ad dictam reuocationem legati, pariter fuit confirmata decisio, cum legatum vsusfructus prius factum ad fauorem filiorum sit purum, & illius ademptio ex facto tertij non valeat per d. l. Pater familias, ff. de hered. instit. ubi Bare. & alijs, iniquum enim existimauit, & lex aliquem alterius facto pergrauari, l. si quis in suo, §. legis, C. de in offic. testam. quam sententiam sequitur, Bald. in leg. vnic. num. 10. C. de his, quæ pœn. nom. ubi distinguendo firmant, aut potuit apponi Inobedienti, & tenere, aut obediendi ex facto, vel non facto alterius inobedientis, & non valere, per dictum text. in l. Pater familias. In præsentem autem versamur in hoc casu, quia testatrix reliquit vsusfructum purè filiis suis mentecaptis, quoad vixerint, & deinde ademit in casu, quo non alerentur in domo Iulij, seu aliorum, quibus ordinauit, ut ex supra relatis verbis Testamenti, vnde dicendum est ademptionem dicti & legati fuisse nullam, & intrare dispositionem text. d. l. Pater familias, quia cum legatum sit purum, & adimatur sub conditione resolutionis, & quatenus filij non manerent, aut eis non esset permissum manere, &c. non potest illa conditio resolui ex facto tertij, & licet *Surd.* teneat contrarium quando ille tertius & consequitur commodum ex text. in l. 1. ff. de his, quæ pœn. ut in decis. 101. num. 6. & seqq. quem refert sequitur *Fusar. quest. 582. num. 22.* nihilominus & contrarium tenet *Peregrin. consil. 31. num. 15. & seqq. & in tract. de iur. comm. art. 1. num. 150. & 90.* nam certum est, quod ex facto Patris & non potest filius priuari hereditate sibi relicta, prout nec ex facto extranei, ad text. in d. l. Pater familias, ff. de hered. instit. per quem textum, ut fuit dictum supra, firmavit, Bald. in l. 1. C. de his, quæ pœn. nom. & eum sequuntur *Alexand. Ruin. Cephal. & alijs* re'ati à *Peregrin. in d. art. 1. num. 159.* nec in hoc casu intrat ratio *Surdi*, nam quoad Gabrielem Curatorem mentecaptorum nullam omnino consequitur vilitatem ex dispositione Borginæ Testatrix, in qua nullo modo fuit nominatus. Et quoad Iuliam licet ei fuisset relictum, quod supererat præfictis alimentis, attamen cum non constet quantum in hereditate remanserit, impossibile est firmare, quod ultra alimenta aliquid pro Iulio superesset.

Non obstat quod in materia educationis filiorum sit attendenda voluntas & matris, cum præsumatur semper melius exteris prospexisse utilitati filiorum, l. nec in ea, ff. de adulter. *Menoch. consil. 64. num. 12. Ioseph. Ramonius consil. 4. num. 15. & seqq.* quia cum & filij Iulij fuerint exemplariter mentecaptis substituti, iussus matris non est attendendus, & sic isti pupilli mentecapti non sunt educandi & pœnes eos, ad quos pertinet proxima causa successionis, l. 1. §. 1. versic. demique, ff. ubi pupillus educari debeat, ubi loquendo in substituto mandato, & lex Iudici quod inquirat, si ex successione oriri potest aliqua suspicio, & in l. fin. C. eod. generaliter firmatur pupillum non est & educandum pœnes eum, qui ei succedere debet, Bald. consil. 487. in prin. Pauli Rubei. Decis.

cipio, versic. secundo debet aduertere, volum. 5. *Surd. de aliment. tit. 4. quest. 13. num. 30. Idem Ioseph. Ramonius, d. consil. 4. num. 50. lib. 2.*

Quare cum conditio resolutiua ex facto tertij, si non habitauerint in domo Iulij, &c. fit nulla, & inualida, & à iure reprobata, ex supradictis, & alijs latius deductis in alia decisione, 16. Ianuarij 1632. Domini, resolverunt vtraque parte informantem eam non obstare filiis mentecaptis, & qui cum non haberent, nequè velle, nequè nolle, non poterant priuari legato sibi à Matre facto sub conditione dependente à facto tertij, &c.

* Est decis. 86. supra in hac eadem parte.

R. P. D. P I R O V A N O.

Mediolanens. Pecuniaria.

Die Veneris 18. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Creditum, quando est probatum, ut fiat executio contra debitorem, quid sufficiat allegare. Reconuentionis priuilegia, quando habeant locum, & quando non.

S V M M A R I V M.

- 1 Creditum, quando est probatum, sufficit allegare non solutionem, vel non exactionem, ut sequatur condemnatio, nisi probetur solutio.
- 2 Fundamentum intentionis suæ, quis tenetur probare.
- 3 Exceptio, quæ provenit ab eodem fonte, ex quo actio oritur, repellit agentem.
- 4 Creditum, quando est probatum, ut sequatur condemnatio, sufficit allegare non solutionem.
- 5 Exigendi facultas propria auctoritate non liberat debitorem, tanquam posita in arbitrio, non autem in necessitate creditoris.
- 6 Decis. in causa Romana Canonum coram Manzaned. declaratur.
- 7 Confessio ob verisimilitudinem probat in ijs casibus, in quibus, aliàs non probaret.
- 8 Reconuentionis priuilegia, quando non intrent, & n. 11.
- 9 Reconuentio, an habeat sua priuilegia, quando non introducit in ipsa litis contestatione.
- 10 Reconuentio gaudet suis priuilegijs, quando in ipsa litis contestatione, vel immediatè post ipsam fuit opposita.

D E C I S I O CCIX.

Vltimum fuit standum esse in decis. 19. Ianuarij præteriti: quia nullitates oppositæ sententiæ Rotali cessant ex responsionibus datis in vltima decisione, & Iustitia desumitur ex veritate crediti hæredum, Co. Io. Baptistæ quod sublatum non fuit ex credito Cardinalis non probato; & quo excipiebatur compensari, vel retentionem dari petebatur.

Non obstat, quod creditum Cardinalis probetur ex instrumento, sibi promissæ annuæ solutionis librarum 1700. stipulatio de anno 1582. in eo se fundent hæredes Cardinalis; non autem in negatiua vsus facultatis exigendi super portione Datii Arronæ ad eundem Comitem Ioannem Baptistam spectante; prout decisio videtur innuere; & propterea

1 propterea sufficiat † allegare non solutionem, vel non-
exactionem, ut sequatur condemnatio, nisi probeatur solu-
tio, ex eisdem *Innocent. & Gabr. de probat. conclus. 6. nu-
mero 5.* & alijs in decisione allegatis, & concordantibus
additis.

Quia decisio vltima non se fundat in simplici conclusio-
ne, quod haeredes Cardinalis teneantur probare negati-
uam non solutionis debitae per Com. Ioannem Baptistam,
2 tanquam † fundamentum eorum intentionis; sed in non-
usu facultatis datae, & conuentae, ac acceptae exigendi an-
nuas libras 1700. super portione Datij Arronae, & confes-
satae per Cardinalem, & nunc locum Pii eius haeredem per
productionem dicti instrumenti, ex quo desumitur actio
3 annuae solutionis librarum 1700. & † insimul exceptio ha-
redum Com. Ioannis Baptistae, ex *Cassad. decis. 10. de re-
script. l. as. in §. actionum, de action. num. 128. & Cephal. con-
sil. 387. num. 13.* itaut creditum quidem Cardinalis probe-
tur per instrumentum, sed nihilominus, & facultas exigen-
di propria auctoritate super Datij Arronae, quod respicit
exceptionem haeredum Com. Ioannis Baptistae insimul cō-
nexam, cum actione, ex eodem instrumento producto, re-
sultante, & ex hac exceptione, quam haeredes Com. Ioan-
nis Baptistae non tenentur probare, desumitur fundamen-
tum negatiuae non usus facultatis exigendi, non autem ex
negatiua non solutionis, ut Informantes pro loco Pio exi-
4 stimant, ex generali † conclusione, quod sufficiat allegare
non solutionem, quando creditum est probatum, quam
Domini non ignorant.

Nequē obstat, quod illa facultas exigendi propria aucto-
5 ritate non liberet debitorem; † tanquam posita in arbitrio;
non autem in necessitate creditoris per *l. quamuis, ff. de pi-
gnor. act. Bald. consil. 343. lib. 4. Surd. consil. 98. nu. 1.* & idem
videatur firmatum in *Romana Canonum 16. Martij 1607.*
coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.

Quia hodie non agitur, ut per assignationem, aut faculta-
tem datam liberati sint haeredes Com. Ioannis Baptistae,
tanquam ex nomine debitoris cesso, & insolutum dato; ut
6 praesupponit, † & distinguit allegata decisio Romana Ca-
nonum; sed an vti sint facultate quod ex signis, & coniectu-
ris non dubitabant Domini; quia per decennium, nempe
ab anno 1582. quo cōtingit donatio usque ad annum 1592.
quo Cardinalis recepit summam controuersam à Com.
Ioanne Baptista, & se obligauit ad restitutionem, non pro-
batur fuisse impeditam facultatem praedictam, & Mater
tutrix tunc Cardinalis passa est in eodem instrumento do-
nationis de anno 1582. se fuisse in possessione exigendi il-
las annuas praestationes super Datij Arronae, & abinde ci-
tra, quo lis mota fuit, nunquam Cardinalis conquestus est
de impedimento, & quod magis est in obligatione; dum
recipit summam praedictam, & se obligauit ad restitutio-
nem, termino annorum duodecim, nullum verbum fecit
de proprio credito, aut illius compensatione, quae omnia ex
verisimili arguunt usum facultatis datae, & probant, in casu-
7 bus, in quibus etiam alias non probarent, † ut dicitur de
confessione. *Salyc. in l. si mater. C. de contrahen. empt. T i-
rag. in l. si vnquam, in vers. donatione largitus, num. 100. C.*
de reuoc. donat. Surd. decis. 325. num. 5.

Ad quod aduertens Cardinalis, & nunc sui haeredes co-
nati sunt ex testibus vigore remissoriae examinatis, probare
eamdem summam à Com. Ioanne Baptista viuentem fuisse
exactam, ut ideo per solam assignationem nominis non re-
manserint liberati; sed eisdem testibus ponderatis in eadem
decisione, fuit responsum hanc partem non concludere;
quia de auditu, & fama recenti deponebant; & nunc addi-
tur, quod illorum depositio de auditu ab interessatis proue-
nit; & similiter fama ortum habuit ab eisdem, ut eò minùs
fides illis sit adhibenda.

Ex quibus omnibus videbatur superfluum ingredi di-
sputationem terminorum Reconuentionis; dum Cardina-
lis creditum non probatur, & nihilominus dicebatur non
8 intrare † priuilegia Reconuentionis, scilicet simultanei pro-
cessus, & sententiae; quia deficiebat paritas actionis, & tem-
poris, allegando *Gemin. consil. 139. num. 1.* non mendose
transcriptum, ut dicunt Informantes, sed minùs diligenter

ab eis examinatum, qui sub *num. 1. vers. item reconuenire,*
9 dubitat, † an Reconuentio habeat sua Priuilegia, quando
non introducit in ipsa litis contestatione, allegando *Bart.*
in Auth. & consequenter, C. quomodo, & quando Iudex, &
eandem sententiam respectu temporis ante litis contesta-
10 tionem, vel in ipsa, † vel immediate post ipsam intrent pri-
uilegia Reconuentionis, & non in quacunque parte Iudicij
opposita, tenuerunt *Felin. in cap. 1. num. 2. de mur. petit. di-*
cens hanc esse communem opinionem. Lopus alleg. 3.
vers. secundo dubitatur Maranta in praxi par. 4. distin.
6. num. 5. Marian. Soccin. in cap. 1. num. 14. de mur. petit.
ubi ad partes articulum disputat *Menoch. de arbitr. quaest.*
44. num. 3. & de paritate processus, idem firmant *Soccin. &*
Felin. locis supra citatis, & *Marant. eod. loc. num. 11.* in pro-
posito autem casu; cum appareat longè post litem conte-
statam fuisse oppositam Reconuentionem, & pares non es-
se in probatione: quia haeredes Com. Ioannis Baptistae ha-
bent creditum liquidum ex Instrumento iurato; haeredes
11 verò Cardinalis nituntur credito † ex instrumento, & te-
stibus non releuantibus; inde cessant priuilegia Reconuen-
tionis.

Non obstat, quod haeredes Com. Ioannis Baptistae re-
nunciauerint mandato A.C. & egerint ex integro.

Quia inde non sequitur, quod ante, vel statim post litis
contestationem proposuerint actionem pro suo credito
competentem; aut liquidum creditum deducant, prout fe-
cerunt supradicti haeredes.

Et ita, &c.

* Est decisio 170. supra in hac parte.

R. P. D. GHISILERO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Lunae 30. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Mulier pro restitutione suae dotis habet in-
tentionem fundatam in Authores quae.
C. comm. de leg. itaut si fideicommissa-
rij asserant adesse bona libera, eis incum-
bit onus probandi adesse talia bona, &
illorum existentiam debent probare de
tempore restitutionis dotis.

S V M M A R I V M.

- 1 Dos uxoris, quando non adsunt bona libera mariti, est
detrabenda de bonis fideicommissis subiectis, & n. 6.
- 2 Dos, quando probatur soluta marito per confessionem re-
ceptionis, praecedente promissione, tunc excluditur
praesumpta donatio in fraudem.
- 3 Fundamentum intentionis suae, quis tenetur probare.
- 4 In fideicommissis factis ab ascendente, intrat conclusio,
quod bona illi subiecta, tam pro constituenda, quam
pro restitutione dotis valde obligari, & alienari pos-
sunt, declara. num. 10.
- 5 Et hoc procedit, etiamsi grauamen fideicommissi, fuerit
impositum ante receptionem dotis.
- 7 Mulier cum habeat intentionem fundatam in Auth. res
quae. C. comm. de legat. fideicommissarijs incumbit
onus probandi existentia aliorum bonorum libero-
rum.
- 8 Fideicommissarij debent probare existentiam bonorum
liberorum

- liberorum, de tempore restitutionis dotis, ad hoc, vt non intret *Auth. res qua, C. comm. de legat.*
9. Negatiua probatur ex inspectione scripturae.
11. Prohibitio alienationis certorum bonorum, non restringit fideicommissum vniuersale, nec facit; vt particulare censeatur.
12. Ex prohibitione particulari alienationis bonorum, non censetur inductum nouum fideicommissum.
13. Alienationis expressa prohibitio per fideicommittentem facta, non impedit alienationem necessariam pro dotis restitutione.
14. Alienationes bonorum fideicommissorum, quando à testatore certis casibus sunt permixtae, nedum inducunt fideicommissum particulare, sed generale destruunt.
15. Ad Favorem alicuius ea, quae sunt inducta, non debent in eius odium retorqueri.

D E C I S I O CCX.

1. Cum Domini censuerint, dotem Rosatae Vxoris Iulij Caesaris filij Herculis, esse detrahendam de bonis fideicommissis, subiectis iuxta *Authent. Res qua, C. comm. de legat.* per consequens dixerunt, non esse concedendam immixtionem petitam pro parte fideicommissariorum in possessionem Domus alienatae pro restitutione supradictae dotis, cum hac dos probetur soluta eidem Iulio Caesari per confessionem receptionis, quae praecedente promissione, & alijs etiam concurrentibus adminiculis excludit praesumptam donationem in fraudem, l. in contractibus, §. sed quoniam, vbi Cyn. & alij, C. de non numerat. pecun. cum alijs apud san. mem. Gregor. XV. decis. 62. num. 6. & ab illo postea restituta Azonis, qui probantur haeredes Rosatae, in quorum Iure excessione sibi facta successerunt Patiani; Cum ergo iidem Patiani sint in possessione huius domus, non ut haeredes Iulij Caesaris, sed ex titulo particulari, & cessione sibi facta à tertio; Quae dicuntur super non confessione inuentarij, ultra quod in facto non subsistunt, vt ex fide, quae datur; siue de opulencia hereditatis Iulij Caesaris Senioris fideicommittentis, non possunt nocere eisdem Patianis, qui non veniunt ex persona Iulij Caesaris, sed ex cessione facta ab haeredibus Rosatae, ideo ad hunc effectum deberet prius impugnari restitutio eiusdem dotis, tanquam male, & nulliter facta in prauiudicium fideicommissi, & ad hoc necessarium esset probari, quod ex alijs bonis potuerit fieri eadem restitutio, quod controuerti non potest, quia si fundatum ipsum fideicommissariorum, ex notat. per Peregrin. de fideicommiss. art. 42. num. 73. Couar. var. resol. lib. 2. cap. 6. num. 3. & alij, qui referuntur per Fusar. de subst. quaest. 131. num. 123. vbi testatur de communi, & tenentes contrarium foedere distinctionis conciliat.
2. Vnde, cum simus in fideicommissis facto à ab Ascendentes intrat conclusio, quod bona illi subiecta, tam pro constituenda, quam pro restituenda dote valide obligari, & alienari possunt, iuxta dispositionem *Auth. res qua, C. comm. de legat.* Peregrin. de fideicommiss. art. 42. num. 1. & 3. Couar. var. resol. lib. 3. cap. 6. num. 10. Surd. decis. 62. num. 1. & 2. etiam si grauamen fideicommissi fuerit impositum ante receptionem dotis, Dec. consil. 376. num. 11. Gozad. consil. 97. nu. 10. & quamuis talis conclusio intelligatur in subsidium, quando grauatus non habet alia bona, quia si bona libera extarent, dos esset de illis detrahenda, vt probat text. in §. si vero in *Auth. de restitut. & ea quae par. ibi, aliam non habens substantiam, idem probat d. Auth. res qua ibi sed liberis portio legitima non sufficit ad dotis & c.* Attamen cum mulier pro sua dotis restitutione habeat fundatam intentionem in d. *Auth. res qua, fideicommissarijs*, vt fuit dictum supra, incumbit onus probandi existentiam aliorum bonorum, dum ipsi de ea opponunt *Curt. sen. consilio*

25. numer. 17. versic. ergo incumbit haeredibus, Rota coram Mantica. decis. 152. in fin. & decis. 66. num. 4. par. 1. recent. & talis probatio debet percutere tempus restitutionis dotis, & ita ut non sufficiat, siue ante, siue post doceatur de existentia aliorum bonorum, vt not. Paul. de Castr. in d. *Auth. res qua, versic. sed pone, idem consil. 131. Dec. consil. 519. num. 6. versic. quia ad hoc responderetur.* & firmavit Rot. in Romana Dotis de Palutis 24. Ianuarij prateriti coram R. P. D. meo Mortimanno.

Ex quibus apparet non ob stare, quod pro parte fideicommissariorum dicatur adfuisse plura bona fundatalia, ac decem alia corpora stabiliu, ex quibus potius, quam ex domo, & vinea, in quibus petitur immixtio, debebat fieri restitutio, quia non constat illud adfuisse de tempore restitutionis dotis, prout constare deberet ad effectum de quo agitur: sed ex abundanti, quod ad decem corpora stabiliu, quae Iulius Caesar de anno 1598. recuperavit à Catharina eius Amica, apparet de anno sequenti illa restituisse eidem Catharinae ex causa necessaria in executionem concordiae, & propterea satis est, quod de tempore restitutionis dotis Rosata non adessent alia bona praeter domum, & vineam, vt probatur ex fide Communitatis Terrae Vissi ex libro Catastri, asserenti Iulium Caesarem non possedisse à tempore, quo contraxit matrimonium cum Rosata, vsq; ad obitum alia bona praeter domum, & vineam, de quibus agitur, & talis fides bene probat negatiuam iuxta tradita per Bart. in l. 1. in princ. C. de exact. tribut. lib. 10. Barbat. consil. 18. num. 38. hb. 2. Crauet. consil. 615. num. 7. Surd. consil. 151. num. 35. Menoch. consil. 395. num. 14. & praesumpt. 91. num. 51. lib. 3. Vnde tanto magis fideicommissarij tenentur probare extitisse de anno 1624. alia bona libera pro dictae dotis restitutione.

10. Pariter, non obstat quod supradicta conclusio, quae procedat in fideicommissis vniuersali, non autem in particulari, & sic non applicetur casui, de quo agitur, ex quo versamur in fideicommissis particulari domus, & vineae, quia ex lectura testamenti colligitur contrarium, cum testator subiecerit fideicommissis omnia bona sua, mobilia, stabilia, actiones, & iura praesentia, & futura, & licet in dicto testamento fideicommittentis legatur expressa prohibitio alienationis bonorum, & vinearum, ex hoc tamen non sequitur, quod domus, & vinea particulari tantum, non autem vniuersali fideicommissis subiaceat, certorum enim bonorum alienationis prohibitio vniuersale fideicommissum non restringit, nec facit, vt particulare censeatur, *Curt. lun. consil. 13. num. 5. Rota decis. 67. num. 3. par. 1. recent. & 41. num. 2. par. 2.* Nec per dictam particularem prohibitionem subiequentem censetur fideicommissum nouum fideicommissum, cum regulariter illa sit consuetudina fideicommissi praecedentis iuxta consil. Dec. 636. quod sequitur Rota praecedentis decis. 44. num. 5. par. 1. recent. Nec dicta expressa prohibitio per fideicommittentem facta impedit alienationem necessariam pro dotis restitutione ex dispositione dictae *Auth. res qua*, & ibi notatis communiter per Doctores.

Quoniam cum fideicommittens voluerit, quod domus, de qua agitur, & vinea potuerint alienari inter ipsos de familia, & si ipsi de familia requisiti emere recuauerint, liceat alteri, quam inter ipsos cui voluerint vendi, & alienari, talis expressa prohibitio resoluitur hoc casu in permissionem alienandi, & sic tantum abest, quod per hanc prohibitionem testator voluerit inducere aliquod fideicommissum particulare, vt immo liqueat apertissime fuisse tantum modificatam tacitam illam generalem prohibitionem refulcantem, ex natura fideicommissi generalis, indulgendo, quod filij, & haeredes ea non obstante possent inter ipsos, & ipsis requisitis alienare cuilibet extraneo, sicut etiam permittit alienationem bonorum in casibus beneficis tutoribus filiorum de communi ipsorum quatuor tutorum interuentu, & voluntate, quae per permissiones non inducunt fideicommissum particulare, sed generale destruunt.

Difficultas excitata ex eo, quod dos Rosatae non fuerit inuestita, sicut fuerat promissum in capitulis matrimonialibus Dominis visa fuit non ob stare, quia talis conuentio

15 fuit apposta ad maiorem cautelam illorum de Azonis, & propterea inducta ad illorum fauorem, non debet in odium retorqueri ad l. quod fauore, C. de legib. l. as. in l. legata inutiliter, num. 8. & seq. ff. de legat. primo. Soccin. sen. consil. 241. num. 16 lib. 2. Ita ut omisso reinuestimenti illis præiudicet; maxime quia talis conuentio non excludit generalem hypothecam, & obligationem aliorum bonorum pro restitutione dotis, sed fuit adiecta ad maiorem cautelam, & securitatem, ut ex illis verbis (*oltre alla generale hipoteca, &c. per maggior cautela, & sicurezza, &c.*) neque ex tali omissione resultat præsumptio, quod dos verè, & realiter non fuerit soluta, possunt enim stare, quod dos fuerit soluta, inuestimentum fuerit omisum.

Quod alias detestationes dotis Prudentiæ, & melioramentorum factorum in vinea, & domo hæreditaria, de eis poterit particulariter videri, si opus erit, &c.

In eadem causa, vide aliam decisionem sub die 4. Decembris 1634. coram R. P. D. Merlino.

R. P. D. MERLINO.

Mediolanensium Bonorum.

Die Luna 30. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Emphyteusis concessa pro se, hæredibus, successoribus, cum clausula ad habendum, &c. an sit transitoria ad hæredes extraneos, & maxime si finis in emphyteusi Ecclesiastica. Emphyteusis, quando conceditur, tunc censetur semper habita relatio ad primam inuestituram. Et nonnulla circa naturam clausularum, Ad habendum, & similia. Inuestitus non potest alienare bona emphyteotica in Ecclesias, vel loca Pia.

SUMMARIVM.

- 1 Emphyteusis hæreditaria est transitoria ad hæredes etiam extraneos.
- 2 Emphyteusis concessa ex pacto, & providentia, neque in hæredes extraneos nec per generalem hæredis institutionem, in non comprehensos in inuestitura transferri potest.
- 3 In emphyteusi Ecclesiastica hæredum appellatione veniunt solum hæredes sanguinis, & descendentes.
- 4 Emphyteusis Ecclesiastica concessio si fuerit facta pro hæredibus, & successoribus, non transit in extraneos.
- 5 Relatio operatur individuum, & propriam expressionem, ac repetitionem contentorum in termino relato.
- 6 Emphyteuticarum concessionum natura est, ut semper ad propriam inuestituram, tanquam ad radicem contractus censetur habita relatio, & illa est attendenda.
- 7 Clausula, Quibus dedit, Ad habendum, & in perpetuum, posita in concessione emphyteusis, singula earum adeo substantiant emphyteusim, ut si sint ex pacto, & providentia, transfundant eam in emphyteusim hæreditariam.
- 8 Emphyteusis, quando conceditur, & prohibetur alienatio in certis casibus, tunc clausula: Quibus dedit, &c. & similes, temperantur intra terminos antecedentis stipulationis.
- 9 In emphyteusis concessione, clausula, Quibus dedit, & similes generales, ut plurimum ex stylo à Notarijs apponuntur.
- 10 In concessione emphyteusis, quando verba illa, cum patris, &c. apponuntur, stant restrictivè, ita ut vim clausula, ad habendum &c. & aliarum, omnino coerceant, & extenuent.
- 11 Clausula, ad habendum, &c. posita in concessione emphyteusis, si non sit concepta, cum verbis denotantibus facultatem alienandi, non facit emphyteusim transitoriam ad extraneos.
- 12 Clausula, ad habendum, &c. posita in concessione emphyteusis, debet intelligi secundum naturam emphyteusis.
- 13 Emphyteusis Ecclesiastica de sui natura, non est transitoria ad hæredes extraneos.
- 14 In emphyteusi Ecclesiastica per posteriores inuestituras nunquam censetur alteratum solitum antiquarum inuestiturarum, nisi de hoc fiat mentio.
- 15 Emphyteusis Ecclesiastica antiqua inuestitura, quando mutatur, & ullo modo alteratur, requiritur Beneplacitum Apostolicum.
- 16 In emphyteusi Ecclesiastica, ea interpretatio sumenda est, quæ est favorabilis ipsi Ecclesiæ concedenti, ad quam facilius bona concessa reuertantur.
- 17 Prohibitio alienationis in certis casibus, in non exceptis videtur permissa alienatio, & num. 21.
- 18 Legati titulus est singularis, & non vniuersalis.
- 19 Verbum, alienari, an restringatur ab antecedentibus, & subsequentibus verbis contrarium importantibus.
- 20 Hæredis institutio venit etiam in prohibitione alienandi.
- 22 Emphyteuta non potest alienare emphyteutica bona in locum Pium, aut Ecclesiam.
- 23 Prohibitio duplex, ubi adest, si cesset una, non tamen cessat altera.
- 24 Inclusio in prohibitione aliquorum casuum, non est exclusio aliorum casuum, si illi ex dispositione iuris sint exclusi.
- 25 In casu omisso, quando versatur eadem ratio, quæ in inclusio, ille casus dicitur etiam inclusus.
- 26 Emphyteutica bona si transferantur in loca Pia, vel Ecclesias, cessat spes reversionis, & laudemiorum. Ecclesiæ, & loca Pia nunquam moriuntur, num. 26.
- 27 In emphyteusis concessione, quando apponitur, clausula, ad habendum &c. videtur permissa alienatio in casibus non exceptis.
- 28 Alienatio, quando est prohibita, censetur etiam prohibita ea, quæ fit per hæredis institutionem.
- 29 Emphyteusis expresse prohibetur legari, & dimitti in Ecclesias, & loca Pia, & num. 32.
- 30 Et an ista bona possint transire ad Ecclesias, & loca Pia, ad effectum vendendi personæ habili, & estimationem consequendi, vide num. 35.
- 31 Prohibitio legis, quando concurrat cum prohibitione hominis,

- hominis, tunc principium acquisitionis non datur.
- 33 Emphyteusis translatio in Ecclesias, vel loca Pia, non esset nulla, si operaretur beneficium acquisitionis, & confirmationis, loco ipsius emphyteusis.
- 34 Specul. titul. de locat. §. nunc aliqua num. 143. declaratur.

DECISIO CCXI.

Capitulum, & Primicerius Mediolanensium de anno 1552. concesserunt in emphyteusim Lampugnano prædia quædam, sita in Territorio Lignani, pro se, hæredibus, & successoribus, cum clausula, ad habendum &c. pacto tamen adiecto, ne bona prædicta possint alienari, legari, vendi, donari, & cum expressa relatione ad antiquas inuestituras, in quibus adest expressa prohibitio alienandi in Ecclesias, & loca Pia, ut in Summario Capituli nam. 6. & 7. & num. 1. & 2.

Quæ bona Lignani deinde cum pactis, modis, & formis contentis in antiquis inuestituris deuenierunt in Antonium de Marchis, & ab hoc in Herculem Pagnanum, & ab Hercule in Nicolaum, ut in dicto Summario Capituli num. 8. 9. & 10. Qui Nicolaus, sine descenditibus vita functus, cum hæredem scripsisset Venerabilem Fabricam S. Celsi, Capitulum, & Primicerius egerunt ad deuolutionem ex capite lineæ finitæ, & duas sententias fauorabiles in partibus obtinuerunt, quas, causa in Rota mihi commissâ, confirmandas esse hodiè Domini responderunt.

- Non controuertebatur enim dominium directum Capituli, & Primicerij, super bonis Lignani, de quibus agitur, nec obitus Nicolai ultimi inuestiti sine descenditibus, sed difficultas restringebatur, An bona prædicta fuerint concessa in emphyteusim hæreditariam, quo casu in hæredes extraneos transire potuissent, & sic non esset locus deuolutioni, *Calderin. consil. 6. de locat. Menoch. consil. 200. num. 50. & seqq. & præsumpt. 95. num. 41. lib. 4. cum alijs.* An verò concessa fuerint in emphyteusim ex pacto, & prouidentia, & non hæreditariam, quo casu nequè in hæredes extraneos, & nec per generale hæredis institutionem in non comprehensos in inuestitura transferri potuissent, iuxta doctrinam *Bart. in l. si patroni num. 3. ff. ad Trebell. Surd. decis. 93. per tot. Rot. coram san. mem. Gregor. XV. decis. 271. num. 5. ubi Add. num. 27.* Et Dominis non esse hæreditaria visum fuit.

- Quoniam ista bona Lignani, licet concessa fuerint Lampugnano pro se, hæredibus, & successoribus, tamen, cum versetur in emphyteusi Ecclesiastica, & hæredum appellatione veniunt solum hæredes sanguinis, & descendentes, & sic emphyteusis dicitur ex pacto, & prouidentia, adeo ut in extraneos transire non possit, *Guidobon. decis. 5. in manu scripte. Ruin. consil. 160. n. 9. lib. 1. Rol. consil. 96. n. 8. lib. 1. Surd. dec. 11. n. 8. Hond. consil. 92. n. 19. & seqq. lib. 1. Grat. discept. forens. cap. 35. num. 17. Card. Menic. de tacit. lib. 22. tit. 19. num. 5. versic. & hanc, Card. Seraphin. decis. 868. num. 2.*
- Et in his terminis, si concessio fuerit pro hæredibus, & successoribus, quod non transeat ad extraneos, docuerunt *Imol. in l. quod dicitur, ff. de verb. obligat. Roland. consil. 96. num. 6. & seqq. lib. 1. Gabr. consil. 76. num. 11. & consil. 84. num. 51. & 52. lib. 2. ubi de receptioni testatur, Rumin. sen. consil. 437. num. 4. Rim. iun. consil. 44. num. 4. Beretti. consil. 32. num. 6. Caldas de nominat. emphyteut. lib. 2. q. 22. num. 27. Card. Mant. de tacit. d. lib. 22. tit. 19. num. 20.* Additumque est in inuestituris prædictis pactum expressum de non alienando, & per relationem ad antiquiores inuestituras, repetita censetur prohibitio expressa de non alienando in Ecclesias, & loca Pia, qualis est fabrica S. Celsi, relatio tamen operatur indiuiduam, & propriam expressionem, ac repetitionem contentorum in termino relato, *Crauet. consil. 45. num. 4. Menoch. consil. 1043. num. 7. Rot. apud Card. Mant. decis. 373. num. 9. & apud Card. Seraph. decis. 1496. num. 3. & 4.* præternum verò in concessionibus emphyteuticis, de quarum natura est, ut semper ad primam inuestituram,

6 t tanquam ad radicem contractus, censeatur habita relatio, & illa sit attendenda, *Bald. in l. 1. num. 39. Cod. quando non petent. part. Surd. consil. 5. num. 62. & consil. 105. num. 26. & 31. Rota decis. 555. num. 11. par. 2. recent.*

Non obstant tres clausulæ per informantes pro fabrica ponderatæ, & in concessionibus factis per Capitulum, & Primicerium, Lampugnano, insertæ, nempe clausula, *Quibus dederit, &c. clausula ad habendum, &c. & clausula in perpetuum &c.* quarum singulæ tamen adeo afficiunt substantiam emphyteusis, ut illam de emphyteusi ex pacto, & prouidentia, transfundant in emphyteusim hæreditariam, prout de clausula, *Et quibus dederit, &c.* tradit *Curt. lun. consil. 4. num. 5. Rota decis. 642. num. 4. par. 1. & decis. 152. num. 1. par. 2. recent.* & de clausula ad habendum &c. plenè *Laderch. consilio 1. per tot. Rota d. decis. 642. par. 1. & decis. 152. & 293. parte 2. recent.* Et de clausula in perpetuum, &c. est decisio 294. numero 3. parte 2. recent. & in Mediolanen. bonorum de Bufalaria 7. Iunij 1585. coram Bubalo.

Quoniam responsum fuit, quod cum in dictis inuestituris, tam per relationem ad antiquas inuestituras, quam per particularem expressionem in illis factam, distinctè, & specificè prohibeatur alienatio, ex hac prohibitione, & pacto eliditur, vel saltem ita tamen temperatur virtus d. clausulæ, ut tribuant quidem facultatem disponendi, sed intra terminos antecedentis stipulationis, & sic inter personas comprehensas, & descendentes, non autem in extraneos, estquè magis attendenda, & plùs insluit in emphyteusim prohibitio alienandi, quàm dictæ tamen clausulæ generales, ut plurimum ex stylo à Notarijs appositæ, ita *Dec. consil. 171. num. 3. versic. 4. & ult. Curt. lun. consil. 130. num. 6. Bero. consil. 66. num. 13. & 14. lib. 1. Gabr. consil. 91. num. 12. & 13. lib. 1. Menoch. consil. 61. num. 29. & consil. 93. num. 47. & fuit dictum in Romana domus, & hospitij 7. Iunij 1592. coram bon. mem. Cardin. Blanchetto, & in Imolen. bonorum 22. Iunij 1592. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in Romana domus 9. Martij 1609. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, & in Forosempronien. emphyteusis 28. Decembris 1631. coram me. Et verba illa, cum pactis, &c.*

10 t tante restrictiue, ita ut vim clausulæ ad habendum, &c. & aliam omnino coerceant, & extenuent, ut bene inquit *Alex. consil. 9. num. 9. vers. & per hoc patet, & num. seq. lib. 2. Rot. deci. 11. num. 5. vers. in secundâ par. 1. diuers. Gratian. discept. forens. c. 344. num. 11.*

Quod ed magis dicendum videtur respectu bonorum, quæ per Primicerium Mediolanen. concessa fuerunt in emphyteusim, quia in inuestitura de illis facta, & data in Summario, 7. adest solum clausula ad habendum, &c. & hæc quidem non est concepta cum verbis importantibus facultatem alienandi, sed fuit simpliciter dictum, dictus emphyteuta habeat, &c. quæ clausula sic concepta non facit emphyteusim transitoriam ad extraneos, *Gratian. consil. 17. num. 49. lib. 1. Crescent. decis. 6. num. 8. de Testam. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano, decis. 75. num. 9. & notat Marr. de claus. par. 1. claus. 5. num. 7. sed tunc talis clausula tamen intelligitur secundum subiectam materiam, & secundum naturam emphyteusis, ut habeat scilicet iure emphyteutico, *Dec. consil. 614. nu. 2. & 6. Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano d. decis. 75. num. 9.**

Hancquè intentionem ed facilius retinendam esse putabant Domini, quia versatur in Emphyteusi Ecclesiastica, & quæ de sui natura non est transitoria ad hæredes extraneos, *Alex. consil. 89. in princ. lib. 4. Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 529. num. 1. & in ipsa emphyteusi Ecclesiastica per posteriores inuestituras tamen nunquam censetur alteratum solum antiquarum inuestiturarum, nequè ab illis recessum, nisi de hoc recessu facta sit mentio, *Dec. consil. 390. num. 3. Curt. lun. consil. 108. num. 18. & fuit plenè deductum in Bononien. bonorum emphyteuticorum 18. Aprilis 1597. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio.* Immo nec solum antiquarum tamen inuestiturarum illo modo alterari potest sine Beneplacito Apostolico, & sic neque concedi facultas alienandi ex clausula, ad habendum, quæ facultas in antiquis inuestituris expressè denegata,*

fuit, & censuit *Curt. Iun. de feud. par. 2. quest. 6. Dec. in authentica. Qui rem. num. 2. & ibi Cagno. num. 58. C. de sacros. Eccles. Alexand. consil. 9. num. 2. lib. 3. & fuit dictum in Rauennaten. emphyteusis 28. Maij 1628. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Romana domus 19. Aprilis 1630. coram R. P. D. meo Durano, praesertim verò, quia hæc interpretatio est fauorabilis ipsi Ecclesiae concedenti, & ad quam facilius bona concessa reuertuntur, dum non sunt transibilia ad extraneos, vnde hæc in dubio est amplectenda, vt in his terminis tradunt, *Grat. consil. 139. num. 20. lib. 1. Cephal. consil. 345. num. 24. & 25. Magon. decis. Lucens. 12. num. 13. Bardell. consil. 41. num. 2. & 3.**

Non obstat quod prohibitio alienandi videatur limitata ad certos casus, tam in inuestitura facta per Capitulum. *Summ. num. 6. ibi, non possint vendi, obligari, alienari, donari, legari, aut in dotem dari, &c.* quàm in inuestitura facta per Præmicerium *Summ. num. 7. ibi, non possint obligari, alienari, nec donari, &c.* & propterea in his casibus non exceptis, & sic per vniuersalem hæredis institutionem concessa dicatur facultas disponendi, vt pluries respondit Rota, & signanter in *decis. 287. num. 2. par. 1. recent. & Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram bon. mem. Card. Pamphilio*, etiam si in inuestitura Capituli adfit verbum, *legari*, quod importat dispositionem ex titulo singulari, non autem ex titulo vniuersali prout est hæredis institutio, *Anch. consil. 420. sub num. 2. Gabr. consil. 76. num. 17. lib. 2. Mant. de iacit. lib. 22. tit. 19. num. 36.*

Quoniam, omisso quod non desunt Auctores, qui censuerunt verbum, *alienari*, & non restringi ab antecedentibus, aut subsequenter verbis, contractum importantibus, quippe quod illa stent potius ampliatiue, quàm restrictiue, & sic in huiusmodi prohibitione comprehendendi etiam dispositionem per vltimam voluntatem, vt consuluit *Peregr. consil. 36. lib. 5. vbi reprobatur Surd. decis. 124. Bertazzol. consil. 36. num. 21. & alij relati per Fusar. de substit. quest. 712. num. 3.* Dumquæ eadem militat ratio in dispositione per contractum, ac in dispositione per vltimam voluntatem, tunc in prohibitione alienandi, venit etiam hæredis institutio, *Parisi. consil. 7. num. 53. & seqq. lib. 1. Odd. de prohib. alien. q. 17. num. 74. & q. 24. num. 33. Fusar. de substit. q. 712. num. 22. & 35.*

At, esto etiam citrà veri præiudicium, quod prohibitio sit restricta ad certos casus, & dum non fuit & inclusa in prohibitione, dispositio per vltimam voluntatem, illa dicatur permessa, & a prohibitionem exclusa; Adhuc tamen non potuerunt inuestiti disponere ad fauorem loci Pij, aut Ecclesiarum, quia & de iure prohibita est in eas alienatio, *glos. in cap. potuit, verbo prohibetur, & ibi Abb. num. 10. Imol. num. 25. extra locati, Clar. in §. emphyteusis quest. 22. Bertazzol. consil. cin. 36. num. 1. & 2. Bursat. consil. 199. num. 42. versic. tertio.* Et propterea intrat conclusio, quod vbi adest duplex & prohibitio legis, & hominis, & sic duplex impedimentum alienationis, si cessat vnum, nempe prohibitio hominis, non tamen cessat alterum, hoc est prohibitio legis, si non lex, ff. de hæred. instit. §. affinitatis, instit. de nupt. *Alexand. consil. 62. num. 1. lib. 2. Surd. consil. 118. num. 9. & 136. num. 37.*

Et conclusio & in prohibitione aliquorum casuum, nempe venditionis, donationis, &c. non est exclusio casus dispositionis per vltimam voluntatem in loca Pia, dum hic casus alio iure, nempe ex dispositione legis, est exclusus, iuxta doctrinam *Salicet. in l. de crimine, C. qui accusar. non poss. Bezo. consil. 93. num. 24. Menoch. consil. 86. num. 30. Surd. consil. 25. num. 35. & consil. 56. num. 38.* dumquæ in casu omisso & & versatur eadem ratio, quæ in inclusio, ille etiam casus dicitur inclusus, *glos. in l. cum Prætor ff. de iudic. Parisi. consil. 111. num. 39. Becc. consil. 82. num. 16. Surd. d. consil. 25. num. 34. & consil. 56. num. 37.* Prout in præsentis facti specie eadem, immo maior militat ratio, vt bona in emphyteusim concessa non transferantur per vltimam voluntatem in Ecclesias, & loca Pia, quàm vt non transferantur per contractum in alias personas priuatas, & ordinarias, quia dum transferuntur & in Ecclesias, & loca Pia, cessat spes reuersionis, & laudemiorum, nunquam enim illæ moriuntur,

quæ ratio non vrget in alijs personis priuatis, per quarum obitum bona reuertuntur ad Dominum directum, & ob alias causas, ex quibus fit locus deuolutioni, vnde merito dicendum est, & censeri prohibitam etiam hæredis institutionem, licet prohibitio sit restricta ad certos casus, & ex vi clausulæ, *ad habendum*, & videatur permessa in casibus non exceptis, vt in his terminis consuluerunt *Ruin. consil. 143. num. 10. lib. 1. Nat. consil. 1. num. 2. & fuit de mente Rotæ in illa Imolen. bonorum 8. Martij 1596. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio impressa apud Giouagnon post consil. 43. lib. 2. nu. 78. in §. & cessat omnis difficultas, versic. per vltimam voluntatis.*

Quæ interpretatio potissimum est amplectenda respectu inuestiturae factæ per Capitulum, in qua prohibentur etiam bona legari, & prohibitum legare, nec & etiam posse hæredem instituere, explosa contraria opinione, communiter tenent *Ruin. in rubric. de legatis primò num. 17. Soccin. iun. num. 15. Torniell. num. 21. Bologniet. num. 113. Alciat. in l. legis verbis num. 4. ff. de verb. signific. Cephal. consil. 53. num. 30. Menoch. consil. 11. numer. 12. latè Gallia, ad consuetud. Alexand. in verbo legare, quest. 4. num. 1. 2. vsquæ ad fin. Modern. Neapolis. qui de communi testantur tract. de success. par. 3. quest. 12. art. 2. num. 9.* Et in antiquis inuestituris *Summ. num. 1. & 2.* bona prohibentur expressè legari, & dimitti in Ecclesias, & loca Pia, in quibus terminis prohibitam dici etiam hæredis institutionem, plenè consuluit *Bertazzol. consil. cin. 36. num. 12. & seqq. & per tot.*

Deinùm non obstat, quod bona & ista transire possint ad fabricam S. Celsi, saltem ad effectum vendendi personæ habili, & æstimationem consequendi, iuxta opinionem *Specular. tit. de locat. §. nunc aliqua, num. 143.*

Quoniam, quando ultra prohibitionem & legis concurrat prohibitio hominis, & pactum expressum in contractu, & inuestitura, tunc vis pacti resistit principio acquisitionis, adeo vt Ecclesia, & alia loca incapacia; nec etiam possint acquirere ad effectum vendendi, & æstimationem consequendi, vt plenè consuluit *Aldobrand. consil. 40. num. 9. lib. 1. Bursat. consil. 199. num. 48. lib. 2. Cauagnol. consil. 48. num. 9. & seqq. lib. 1. & sequuta fuit Rota apud san. mem. Greg. XV. decis. 529. num. 10.*

Et cum ex dispositione Iuris communis & prohibita sit translatio emphyteusis Ecclesiarum in aliam Ecclesiam, vt supradictum est, si de facto translatio fiat, vel aliqua dispositio, tunc illa remanet omnino nulla, & inefficax, ita ut & nec operari possit beneficium æstimationis recipiendæ loco ipsius emphyteusis, quæ aliàs non esset omnino nulla, ita *Soccin. iun. consil. 74. num. 17. lib. 1. Rimini. iun. consil. 454. nu. 10. & 11. Bursat. consil. 199. num. 42. versic. tertio hac, lib. 2. Cauagnol. consil. 48. num. 9. & 10.*

Et Doctrina Speculatoris vera & esse potest, respectu vocatorum, vel hæredis, qui vt adimpleant voluntatem testatoris disponentis de emphyteusi Ecclesiastica in fauorem alterius Ecclesiarum, tenentur tunc ipse hæres, vel vocati ad eandem emphyteusim, tradere eidem Ecclesiarum, in cuius fauorem fuit dispositum, vel tantundem in bonis alodialibus, & sic æstimationem consignare, vel permittere, vt alijs possit vendere, retento sibi precio; in præiudicium verò Ecclesiarum Dominæ directæ approbati nõ potest doctrina Speculatoris, quoniam si per mortem illius disponentis aperta est emphyteusis ipsi Ecclesiarum Dominæ directæ, hoc emolumentum ab ea auferri non potest, nec debet, cogendo vt tradat æstimationem, vel permittat alijs vendi, hoc enim modo priuaretur illa acquisitione, quam assequuta est per mortem disponentis, non superstitie alia persona comprehensa, & capaci, ita luculenter, & benè explicat *Bursat. d. consil. 199. num. 43. versic. quinto materia & num. 44. versic. secundo negatur, & num. 45. viden. & num. 46. & 48.* quod maximè retinendum est in emphyteusi Ecclesiastica, iuxta dispositionem *text. in cap. filius, extra de testam. quicquid* & & esset in emphyteusi laici, vt notat *Bursat. ibidem num. 45. versic. & dicam Speculatorem, & num. 47. versic. respondendo, Mastrill. decis. 128. num. 18. versic. his discussis, & idem sensit Rota in illa Ferrarien. bonorum 29. Decembris*

1611. coram Reuerendis. D. meo Decano, qua est decisio 268. nu. 4. par. 1. recent. confirmata sub die 9. Aprilis 1612. coram eodem, & sub die 3. Iunii 1619. coram bon. me. Remboldo, & in alia Ferrarien. bonorum de Schianchis 28. Aprilis 1617. coram Eminentiss. D. Cardin. Pamphilio iuniore.

Et ita utraq; parte informante resolutum fuit.

R. P. D. MERLINO.

Meleuitana Feudi.

Die Lunæ 30. Maij 1633.

ARGUMENTVM.

Territorij feudalitas, ex quibus probationibus possit excludi, itaut ad probandam allodialitatem eius rectè possit concedi remissoria.

SVMMA RIVM.

- 1 Remissoria in materia prophana regulariter sine fumo conceditur.
- 2 Et hoc maximè, quando sumus in tertia instantia, nec adhuc per testes facta est probatio.
- 3 Articulus vnus sufficit, quod sit releuans, ad hoc, vt remissoria detur, quoad omnes.
- 4 Feudalitas excluditur, posita continua possessione, & statu allodialitatis.
- 5 Concessio an sit feudum, vel mera, & simplex donatio, ex quibus dubitetur.
- 6 Obseruantia subsequente probatio, per quam declarabitur quatenus sit mens dubia contrahentium certè est admittenda.
- 7 Allodialitas territorij ex quibus inferri possit.
- 8 Territorium, quod sit solitum alienari sine alicuius licentia, hoc importat præsumptionem allodialitatis.
- 9 Obseruantia immemorabilis excluditur, datis actibus contrarijs.
- 10 Remissoria denegatur ad probandum contrarium eius, quod fuit probatum per scripturas.
- 11 Verba, quando non sunt præcisa, & clara, possunt recipere interpretationem.
- 12 Ad Cautelam ea, quæ obtinentur non præiudicant.
- 13 Territorium, quando quis alienauit, & ad cautelam obtinuit licentiam ab aliquo, illud alienandi, ex ea licentia non elicitur probatio adeò patens, vt sit inenitabilis pro feudalitate.

DECISIO CCXII.

Postquam per duas sententias Rotales firmata fuit feudalitas territorij, de quo agitur, causa in tertia instantia mihi commissa, petita fuit per Hyacinthum remissoria, ad effectum probandi allodialitatem, quam Domini, putarunt non esse denegandam.

- Versamur enim in causa prophana, in qua regulariter, etiam sine fumo ꝑ datur remissoria, *Cassad. decis. 3. de dilas. Caputaq. decis. 59. & 68. par. 3. Rota coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 124. num. 1. & decis. 403. num. 3.* sumus in tertia instantia, nequè vsquè adhuc ex parte Hyacinthi facta fuit ꝑ vlla probatio per testes, ad quam propterea est nunc admittendus, ex trad. per Card. Seraph. decis. 500. nu. 2. & coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 83. num. 5. Et articu-

- 3 li sunt releuantes, quorum tamen ꝑ sat est vnum esse talem, vt deur remissoria quoad omnes. *Rota decis. 677. nu. 1. par. 1. & decis. 661. num. 4. par. 2. recent.*

- Releuantia autem articulorum videtur patens. Primus enim, & secundus articulus continentes obseruantiam per tempus immemorabile, quod territorium istud fuit habitum pro merè allodiali, & vii tale possessum à Hyacintho, & eius antecessoribus, & reputatum, ac tentum pro tali à Magnis Magistris, & ab omnibus alijs, certè sunt releuantes, quia posita hac ꝑ continuata possessione, & statu allodialitatis, excluditur feudalitas, *Isern. in cap. 1 §. quidam tamen, sub num. 3. & de controuers. inter mascul. & femin. Menoch. consil. 395. num. 12. Bellon. lun. consil. 44. num. 11. versic. secunda verò coniectura;* Præsertim verò, quia in instrumento, ex quo deducitur feudalitas, habetur concessionem fieri pleno iure, & ex causa donationis remuneratoriæ, cum vniuersis, & singulis iuribus, reseruata solum recognitione annui census ad fauorem regie Curie, quæ verba licet non excludant omnino feudalitatem, saltem inducunt aliquam coniecturam allodialitatis, ꝑ itaut dubitari possit, an hæc concessio sit feudum vel mera, & simplex donatio, ex traditis per *Oldrad. consil. 159. per tot. Roland. consil. 50. num. 18 lib. 3. Thob. Non. consil. 1. num. 39. Peregr. consil. 16. num. 8. lib. 5. vnde tantò magis est admittenda ꝑ probatio obseruantie subsequente;* per quam declarabitur quatenus sit dubia mens contrahentium, *Bald. consil. 245. num. 2. lib. 3. Aym. consil. 101. num. 3. Rosental. de feud. c. 5. glos. 5. nu. 16. Rota decis. 499. num. 3 par. 1. recent.*

- Tertius articulus, continens alienationes istius Territorij, seu prædij factas fuisse vt de bonis allodialibus, sine licentia Regum Siciliæ, & Dominorum Insulæ Meleuitanæ, & quod emptores illud possiderunt scientibus, & patientibus Regibus, & Magnis Magistris, pariter est releuans, ꝑ quia ex hoc probato, poterit fortasse inferri allodialitas, *Isern. de feud. in c. 1. §. quidam tamen, sub nu. 3. de controuers. inter mascul. & femin. Roland. consil. 50. num. 39. lib. 3. Surd. consil. 135. num. 36. & consil. 151. num. 31. Bellon. lun. d. consil. 44. num. 12.*

- Quartus articulus etiam releuat, dū habet hoc prædium esse rusticale, & competere sine Castro, & Iurisdictione, absquè præstatione seruitij, & alia prædia huiusmodi sine licentia, & consensu Dominorum consueuisse alienari, ꝑ que conueniunt allodialibus, & important præsumptionem allodialitatis, ex traditis per *Menoch. consil. 395. n. 5. Surd. consil. 311. num. 6. Bellon. lun. consil. 44. num. 4.*

- Non obstat, quod ex instrumento inuestituræ, & ex licentia data Stephano de alienando Territorium ꝑ in suis descendentes tantum, excludatur obseruantia immemorabilis articulata in primo, & secundo articulo, & excludatur probatio tertij articuli, continens alienationes fieri sine licentia Dominorum Insulæ Meleuitanæ, & sic non sit danda remissoria ꝑ ad probandum contrarium eius, quod fuit probatum per scripturas, *Cas. de Grass. decis. 1. num. 6. de dilat. Rota decis. 714. num. 1. par. 1. recent.* Quoniam quoad inuestituram, verba illius non sunt adeò præcisa, & clara, vt probata obseruantia, ꝑ de qua in articulis, non possint ab illa recipere interpretationem pro allodialitate, iuxta tradita per *Paris. de Pur. de reintegr. feud. c. 10. num. 17. Bellon. lun. consil. 26. num. 15. & 16.* Quo verò ad licentiam ꝑ cum illa potuerit obtineri ad cautelam, & sit vnica, ex ea non elicitur probatio adeò patens, & inenitabilis, vt dicatur omnino constare ꝑ de feudalitate ad effectum excludendi contrariam probationem per testes, & eò magis, quia Hyacinthus obtinuit sententiam fauorabilem in partibus pro allodialitate, & vt supra fuit ponderatum hætenus in hoc iudicio nullas alias fecit probationes.

Et ita utraq; parte informante resolutum fuit &c.

- ¶ Vide infra in hac causa satis notabilem decisionem sub die 27. Nouembris præsentis anni 1634. coram eodem R. P. D. Merlino.

R. P. D. GHISILERO.

Salernitana Pensionis.

Die Lunæ 30. Maij 1633.

A R G V M E N T V M.

Consensus patronorum in resignatione Iurispatronatus ex quibus probetur interuenisse. Resignatio iurispatronatus facta spretis patronis, an valeat. Valor fructuum beneficij narratus in literis reservationis pensionis, qualiter iustificetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Consensus patronorum in resignatione iurispatronatus, ex quo probetur, quod fuerit præstitus.
- 2 Regul. de præstandis consensibus non est de dandis.
- 3 Consensus patroni in resignatione iurispatronatus eo ipso probatur, si doceatur patronos ei dem resignationi non contradixisse.
- 4 Patronis à die resignationis, aperitur locus præsentandi alios.
- 5 Iurispatronatus resignatio facta spretis patronis, non est ipso iure nulla, sed venit annullanda, quatenus Dominus contradicat.
- 6 Et interim dicitur habere statum implicitum validitatis.
- 7 Consensus expressus dicitur, non solum, quod verbis exprimitur, sed etiam, quando per signa exteriora demonstratur.
- 8 Consensus dicitur, etiam ille, qui resultat ex taciturnitate temporis, quo quis potuit contradicere.
- 9 Scientia præsumptiva oritur ex non reclamazione.
- 10 Patroni consensus non est necessarius in reservatione pensionis, & num. 19.
- 11 Ex resignationis nullitate inferitur ad nullitatem pensionis.
- 12 Regul. de præstan. consensibus intelligitur de habentibus ius in beneficio.
- 13 Ius in beneficio, quis non potest dicere, quod aliquem non habeat, si illud acceptauerit per eius resignationem.
- 14 Beneficium impetrans, tenetur iustificare gratiam sui auctoris.
- 15 Rot. decis. 57. num. 4. par. 2. in recent. declaratur.
- 16 Lap. allegat. 89. quando intret.
- 17 Resignans manens in possessione per triennium, non est amplius locus oppositioni alicuius defectus.
- 18 Beneficij resignatio, & reservatio pensionis sunt gratiæ omnino separate.
- 19 Valor rei regulariter non probatur ex locationibus.
- 20 Limita concurrentibus adminiculis.
- 21 Beneficium præsumitur capax pensionis super illo impositæ, si spatio plurium annorum absque tergiuersatione fuerit soluta, & num. 23.
- 22 Locationes si sint plures, & successivæ præsumuntur effectuate.
- 23 Locationum effectuatio ex quo appareat.
- 24 Pensio, si fuerit inter partes constituta in summa certa,

& determinata certarum pecuniarum, tunc respectu illius summa est attendendus valor dd. pecuniarum, inter partes conuentus.

27 Dictio, in circa, excludit certam quantitatem.

28 Officialibus Dataria emolumenta debent ad rationem ducatorum de Camera.

D E C I S I O C C X I I I.

Contra Decisionem, * in qua fuit resolutum gratiam reservationis pensionis esse iustificatam eo, quia valor expressus in ducatis 710. auri de Camera sit probatus, tria denud pro parte D. Abbatis Pignatelli opponitur, ex quibus prætendit resultare nullitatem reservationis; Primò, quod in resignatione non interuenierit consensus medietatis Patronorum, qui à Sanctissimo fuit reservatus, ibi dummodò ad hoc alterius medietatis Patronorum accedat assensus; Secundò, quod non sit iustificatus valor fructuum Abbatiæ narratus in literis reservationis in ducatis 710. auri de Camera. Tertiò, quod aliqua iura, quæ fuerunt producta pro parte translatariorum non sint in forma probanti; Prædictis tamen non obstantibus Domini censuerunt standum in decisio, sub die 4. Martij proximè præteriti.

Nam quantum attinet ad computum patronorum dicti consensus præstat probatur ex expeditione literarum, quas Officiales Cancellariæ non expediissent, nisi consensus à Papa in supplicatione requisitus, fuisset præstitus, Caput aq. decis. 120. par. 1. Pur. decis. 419. in fin. lib. 1. in correct. de bon. mem. Cardin. Canal. decis. 561. num. 4. Mart. claus. 3. num. 3. Paris. de resignat. lib. 8. quæst. 8. num. 83. & lib. 9. quæst. 22. num. 8. & idèò regula præstandis consensibus, non est de dandis, Cassad. decis. 1. num. 6. de renunciatione, Crescent. decis. 9. de Procuratoribus, Seraphin. decis. 1465. numero 7. Rota decis. 396. num. 8. par. 1. diuers. Secundò quia iste consensus præstat dicitur interuenisse eo ipso, quod probatur patronos eidem resignationi non contradixisse, quia patronis à die dictæ resignationis apertus fuit locus præsentandi alium, Garz. de benefic. parte 11. capit. 3. num. 35.

Si tamen præsentare voluerint aliàs secus, cum præstat resignatio facta spretis patronis non sit nulla ipso iure, sed venit annullanda, quatenus patronus contradicat, Aegid. decis. 87. & 163. Mohed. decis. 8. de iur. patron. & interim dicitur habere præstat statum implicitum validitatis, Felin. in capit. cum Bertoldus, num. 8. & 14. de sent. & re iudic. & in tract. quando litera Apostolica, ampliat. 9. Rocc. de iurep. in verb. ius honorificum, q. 3. num. 8. Conar. præst. q. c. 36. num. 9. Rot. decis. 4. num. 5. par. 2. recent.

Non obstat, quod propter clausulam, dummodò ad hoc alterius medietatis patronorum accedat assensus, requiratur consensus expressus, & tacitus non sufficiat, quia consensus præstat expressus, dicitur non solum, quando verbis exprimitur, sed etiam quando per signa exteriora demonstratur, Paris. de resignat. lib. 8. quæst. 10. num. 22. versic. secundo modo, & in terminis, quod consensus præstat dicitur ille, qui resultat ex taciturnitate temporis, quo quis potuit contradicere Rota decis. 336. num. 7. versic. non obstat par. 2. recent.

Nec obstat, quod ista procedant data scientia in patrono, quia ad hunc effectum sufficit scientia præsumptiva præstat oritur ex eo, quod patroni nunquā reclamarunt Garz. de benefic. p. 10. c. 3. n. 38. maxime, quod factum est notabile, cum agatur de beneficio insigni, seu Abbatiæ Regali magni valoris, & dicta clausula censetur apposita resignationi beneficij, non autem præstat reservationi pensionis, in qua non est necessarius consensus patroni, in puncto Seraphin. decis. 1264. num. 1. cum alijs adductis in decisione, quæ reuidentur versic. quod non obstat, quod non constet, & quamuis ex nullitate præstat resignationis inferatur ad nullitatem pensionis ex eo, quod remaneat reservata de consensu non habentis ius in beneficio, tamen obiectum procederet, quando adfuisset alia persona præter Carolum Caracciolum, quæ potuisset

tuisset d. pensioni consentire, secus autem, quia de illo tem-
12 pore nullus alius habuit ius in beneficio, quia regula ꝑ de
præstandis pensionibus, intelligitur de habentibus ius in be-
neficio, *Rot. in Cusentina pensionis cor. à Luta, apud Mar-*
ches par. 1. fol. 621. num. 4.

Præterea D. Abbas Pignatellus non potest allegare Ca-
13 rolum non habuisse ius in beneficio, ꝑ sed illud acceptan-
do per eius resignationem videtur ius illius magnificasse,
Rot. decis. 299. par. 1. recent. & idem impetrans beneficium
14 *teneatur ꝑ iustificare gratiam sui authoris, Put. decis. 181. &*
decis. 499 lib. 2. in correct. latè Rota in Hispanen. beneficio-
rum 10. Iunii 1611. coram Eminentissimo Cardin. Pam-
philio. Quinimò consensus Caroli reputatur consensus Pi-
15 *gnatelli, non secus, ac si ipse pensioni consensisset, ꝑ Rota*
decis. 57. num. 4. par. 2. recent. quæ loquitur in terminis pen-
sionis, quæ petebatur à Resignatario. Et in omnem euen-
tum Carolus fuit in possessione Abbatiz spatio trium an-
16 norum, & vitra, ꝑ & ita intrat allegato *Lapi. 89. Itaut ho-*
17 *die non possit dari de defectu ꝑ consensus dd. patronorū,*
nec de alio defectu, *Rota diuers. 779. num. 1. & per tot. lib.*
3. Paris. de resignat. lib. 11. quest. 6. num. 96. Marefcort. va-
riar. lib. 1. cap. 41. num. 1. Tandem magis, quia iidem patroni
de omnibus in formati consenserunt ultimæ resignationi
factæ per Carolum ad fauorem Pignatelli; bꝑ quæ eo, quod
vnquam dederint de contemptu primæ resignationis factæ
ad fauorem Caroli à Decio, dum affecutus fuit Archiepi-
scopatum Barensem; Vnde tantum abest, vt contradixerint,
quod immo potius sequitur, vt ius Caroli sciuerint, & ap-
probauerint, quod quidem non fecissent, nisi ab initio de
omnibus gestis notitiam habuissent.

18 Deinde supponendum est, quod cum resignatio ꝑ Abba-
tiz, & reservatio pensionis sint gratiæ omnino separatæ, ex
Put. decis. 98. lib. 2. & decis. 226. numer. 16. lib. 3. Rota decis.
456. num. 5. par. 1. recent. consensus erat probandus à Ca-
rolo, ad cuius fauorem resignatio fiebat, hodie verò non est
quæstio cum Carolo, vel cum patronis super validitate re-
signationis, qui nunquam reclamauerunt, sed cum moderno
19 Abbate super validitate pensionis, quæ validè dicitur ꝑ im-
posita cum potuerit fieri absquæ alio patronorum consensu,
Seraphin. & alij supra allegati.

Quantum ad verificationem valoris Abbatiz expressi in
20 ducatis 710. auri de Camera, quamuis ꝑ ille regulariter non
probetur ex locationibus, *Manic. decis. 290. num. 4. sanct.*
memor. Gregor. XV. decis. 101. num. 1. & seqq. & decis. 147.
21 *num. 2. & decis. 159. num. 7. Tamen istud limitatur ꝑ con-*
currentibus adminiculis, vt in *Veronen. pensionis 23. Maij*
1607. coram bon. memor. Cardinali Sacrato, citata per
Adden. ad dist. decis. 101. sanct. memor. Gregor. XV. nu-
mero 5.

Quod autem in casu de quo agitur, concurrant admini-
cula apparet, ex deductis in decisione, quæ reuideretur *ver-*
fic. adminicula autem, & præter illa, tunc ponderata; Alter-
rum hodie cæteris, vigentiis additur, quod scilicet pensio
reseruata ad fauorem Sanuitalis, dum resignauit Archiepi-
scopatum Barensem Decio Caracciolo fuit ducatorum 800.
& fuit soluta per dict. Carolum spatio multorum anno-
22 rum absq; tergiuerfatione, ꝑ & nihilominus cum transla-
tio non fuerit facta, nisi in ducatis 600. inde resultat clara
probatio fructus Abbatiz esse capaces nedum summæ re-
seruata, sed etiam maioris pensionis, & sic correspondere
23 arrendamenti, nam ꝑ aliàs ipse Carolus reclamasset, nec
soluisset spatio tanti temporis, *Rota in terminis decis. 293.*
per tot. par. 1. diuers.

Quod de vero valore beneficij non fuerint deducta o-
nera, in alia satis fuit responsum contrarium apparere ex
lectura ipsarum locationum, in quibus expressè onera
deducuntur.

Et quod locationes, ex quibus deducitur valor non pro-
bentur continuatæ, nec effectuatæ, tollitur, quia cum sint
24 plures, ꝑ & successiue, præsumuntur effectuatæ, ex alle-
gatis in alia decisione, quod tamò magis procedit stante
illarum antiquitate, sed cum denur locationes ab anno
1591. vsquæ ad annum 1613. quæ percutiunt, & includunt
tempus resignationis factæ de anno 1606. iunctis admi-

niculis per DD. ponderatis, iustificatio valoris benè deduci-
tur, & quia de continuatione locationum satis constat per
annos subsequentes, & successiuos; De effectuatione verò
25 apparet ex renouatione eorundem afflictuum, ꝑ facta eis-
dem afflictuarijs.

Substitut quoquæ iustificatio valoris fructuum expressi
per ascensum in summa ducatorum 710. auri de Cam-
era, ex eo; quod respondet probationi factæ in summa du-
catorum Regni 960. ad rationem ducatorum 100. de
Regno pro singulis ducatis 75. auri de Camera, iuxta at-
testationem D. Rivaldi, quæ est attendenda tam magis
certa, & fundata, super communi æstimatione, & soli-
to potius, quam fides Mercatorum, qui cursu cambiorum
pretium monetæ augent, & minuunt, & computant inter-
esse transmissi num, & prouisionum; nec est attendenda pē-
sionis expressio, in ducatis monetæ Regni 800. quia
26 cuit responsio decisionis, quod pensio ꝑ fuit inter partes
constituta in summa certa, & determinata ducatorum
Regni 800. & respectu istius summæ est attendendus va-
lor eorundem ducatorum, inter easdem partes conuentus.
Respectu verò valoris fructuum, expressè in parte inferiori
in ducatis 710. auri de Camera non est attendendus va-
lor supradictus, sed valor iuxta communem æstimationem,
vt in supradicta attestacione Rivaldi, & eò minus valor su-
pradictus est attendendus, quia partes illum non firmiter
taxatiuè, dum expressio fuit facta dubitatiuè, cum additio-
27 ne clausulæ in circa, quæ dictio, ꝑ in circa, excludit certam
quantitatem, *Ruin. consil. 10. num. 3. lib. 5. Corn. consil. 179.*
num. 4. lib. 3. Rota coram sanct. memor. Gregor. XV. decis.
290. num. 3. & 558. num. 1. Cas de Grass decis. 7. numer. 3. de
præben. Valutatio verò ad ducatos auri de Camera fuit a-
28 *dicta propter interesse officialium Datariz, ꝑ quibus e-*
molumenta debentur ad rationem ducatorum de Ca-
mera. Vnde inferri non potest, quod Papa se fundauerit in
tali æstimatione incerta, & recipiente augmentum, vel di-
minutionem.

Prout non obstat fides Officialis successoris Rivaldi,
quia ex ea nihil aliud colligitur, nisi, quod in literis sit ex-
pressio in ducatis auri de Camera, & de hoc non dubita-
tur, quomodo autem reducatur, seu æstimatur monetæ, seu
valor monetæ, aliarum partium nihil dicit, & idèò standum
est dicto communi valori ducatorum 75. auri de Camera
pro ducatis 100. Regni.

Quæ dicuntur de iuribus, quòd non sint in forma pro-
banti, fuerunt sublatæ in decisionibus super hoc particulari-
ter factis, nec translatarij viuatur iuribus informibus, sed
instrumentis authenticis in forma probanti, & canonizatis
in præcedentibus decisionibus.

Et ita consideratis oppositionibus deductis per D. Ab-
batem, iterum fuit resolutum constare de sufficienti iusti-
ficatione literarum reservationis pensionis, & sic gratiam ad
fauorem translatariorum esse iustificatam, &c.

* Idem sub die 4. Martij huius anni 1633. Est decis. 186.
supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Redditionis Rationis Tutela.

Die Lune 30. Maij 1633.

ARGVMENTVM.

Attestationibus extraiudicialibus, an ste-
tur. Confessio extraiudicialis, licet de
equitate Canonica attendatur, tamen
vbi est seruandum ius ciuile, & rigor,
non attenditur. Societas, ex quibus acti-
bus probetur.

SV M.

S V M M A R I V M.

- 1 Tutor solvens indebitum, quando non excusetur, vigore l. cum indebitum, ff. de cōdit. indebit. quo minus actio repetitionis possit aduersus eum dirigi.
- 2 Attestationes extrajudiciales adminiculatæ ex depositionibus testium, formiter examinerum, & alijs præsumptionibus sufficienter, probant.
- 3 Attestationibus regulariter non creditur.
- 4 Testibus, & non attestationibus standum est.
- 5 Attestationi extrajudiciali, standum non est, quantumvis illa sit qualificata, & iuramento roborata coram Notario, & testibus, & vide num. 6.
- 7 Testibus in concernentibus proprium interesse standum non est.
- 8 Testis de auditu, nullum gradum probationis facit, & num. 9.
- 10 Confessio extrajudicialis, facta absente parte, de rigore Iuris Civilis, non probat, licet secus sit de Iure Canonico.
- 11 Roma seruatur ius ciuile, & rigor, attento statuto Ciuitatis cap. 42. lib. 1.
- 12 Confessionem extrajudicialem, vt testes probent, requiritur, vt sint conformes de tempore, loco, & verbis.
- 13 Probationes leuiore sufficiunt, quando agitur de probando id, quod consistit in voluntate solius alicuius.
- 14 Præsumptiones in sua specie imperfectæ, quando sunt, coniungi non possunt.
- 15 Societas probatur ex actis, qui citra ius, & nomen societatis fieri nequeunt.
- 16 Procuratores, & insitiores, semper subiacent censuræ reddendæ rationis.
- 17 Administrator quilibet rei alienæ debet reddere rationem administrationis.
- 18 Lucrum, an præsumatur esse in societate.
- 19 Contra Administratorem extat præsumptio potius lucri, quam damni.
- 20 Tutor non potest cogi ad soluendum debitum Patris pupilli, si non fuerit probatum.

DECISIO CCXIV.

IN Decisio* perstiterunt Domini, quia inter Sanctem Fencium, & Ioannem Antonium de Acumulo eius famulum, non probatur societas in Macello, nec lucri quantitas, vt propterea non licuerit Tutori absq; alia crediti iustificacione, soluere scuta 72 s. Ioanni Antonio in pupillarum præiudicium, & damnum, nec tamen minus excusari per l. cum indebitum, ff. de cond. indebit. vt inde actio repetitionis dirigatur aduersus illum, qui pecunias pupillares recepit, non autem contra Tutorem.

- Non obstant, quæ denuò replicantur ad probandam societatem, primò namquæ fides, & seu attestatio trium famulorum, vsquæ de anno 1629, quæ, licet extrajudiciales, assererebatur tamen adminiculata ex depositionibus testium
- 2 t formiter examinerum, & alijs præsumptionibus, ita vt pro sufficienti probatione deseruere possit, Rot. decis. 122. num. 7. par. 1. recent. cum alijs allegat.
  - 3 Quia si de attestationibus agatur, t regulare est, quod illis non creditur, quando quidem t testibus, & non attestationibus standum est, Cas. de Grass. decis. 2. num. 12. de Sponsal. Seraphin. decis. 106. num. 3. & 260. num. 5. 298. num. 10. coram Papa Gregor. XV. quæ conclusio tenenda est etiam,
  - 5 quod fides proueniat à persona, t quantumvis qualificata, & iuramento roborata coram Notario, & testibus, Menor.

consil. 322. num. 45. dicens ideo attestationibus non est standum, quia illorum t depositio debet recipi parte citata, quod si aliter factum sit, nullam fidem faciunt, cap. in nomine Domini, de testib. ubi Felyn. num. 3. post, alios latissime comprobant.

Depositiones autem testium, non etiam pro adminiculo seruire possunt, nam ponderati in decisione, quæ reuidentur, nullam fidem faciunt, nam primus est Ioannes Antonius famulus, cum quo prætenditur contracta societas, & idem qui à tutore pecuniam recepit, & quietantiam fecit, tantumquam creditor socialis, cui t in concernentibus proprium interesse, non creditur, cap. tuas, cap. nuper. cap. insuper, de testib. Secundus verò est vnicus, & de auditu ab alijs Macellarijs, qui solus t gradum probationis non facit, cap. veniens cap. vniuersis de testib. capit. licet numerus, cod. titul. & eò minus per relationem ad t aliorum dictum capit. licet ex quadam, de testibus, Caput. decis. 264. numero 8. par. 3.

Non obstant testes de nouo dati, nempè primus coram A. C. & primus in Rota examinatus, deponentes de auditu ab eodem Sancte patre pupillarum, posuisse Ioannem Antonium in socium negotio Macelli, quæ Sanctis confessio dicebatur, quod quamuis de rigore t Iuris ciuile absente parte non probet, secus tamen esset de æquitate Canonica, Felin. in cap. si cautio, nu. 27. de fid. instrument. Gabr. de confess. conclus. 1. num. 46. Marant. in prax. par. 6. versic. quintus actus.

11 Quia in Vrbe seruatur t ius ciuile, & rigor, attento statuto Ciuitatis cap. 42. lib. 1. & vterius testes dati non sunt contestes de t loco, tempore, & verbis, & agitur de materia obligatoria, non autem liberatoria, aut de re, quæ pendeat à voluntate solius consentitis, in t quibus admittuntur leuiore probationes, vt Gabr. d. conclus. 1. num. 30. 50. & 51. de confess. latissime comprobant.

Denique si ad præsumptiones recurratur, iam dictum fuit in decisione, quæ reuidentur, t illas non releuare, & in sua specie esse imperfectas.

Non obstat, quod societas probetur etiam ex actis, qui fieri solent, non nisi t à socijs, & dominis, nec fieri possint citra ius, & nomen societatis, Castr. consil. 73. nu. 1. & seqq. par. 2. Felic. de societ. c. 11. num. 12. & probari dicebatur ex eisdem testibus asserentibus Ioannem Antonium liberè administrasse pecunias capse paruale, & omnia pro libitu suo in negotio gessisse, annuente Sancte.

Quia & prædicta conueniunt Procuratori, & insitori, t qui tamen semper subiacent censuræ reddendæ rationis, sicut quilibet administrator, rei t aut negotij alieni l. 2. ff. de negot. gest. Soccin sen. consil. 73. num. 1. & 2. Crauet. consil. 218. num. 1. Rot. decis. 30. numer. 4. & 187. numer. 1. coram Papa Gregor. XV. Magon. decis. Flor. 1. numer. 29. & 42. num. 1.

Deficiente autem probatione societatis, superfluum est querere de lucro Ioannis Antonij famuli, aut de præsumptione Iuris, t an in dubio præsumatur lucrum in societate, nisi contrarium probetur, ex Soccin. Sen. consil. 24. num. 41. lib. 1. & alijs allegatis per Felic. de Societ. cap. 20. num. 12. & sequen.

Et nihilominus hæc præsumptio vrget semper contra administratorem, non autem pro eo, dum excipit de damno, vt interim non possit impedire consocium ad recuperandum sortem in societate positam, t quia contra administratorem extat præsumptio magis lucri, quam damni.

Ex quibus omnibus iterum, Domini concluderunt, deficere in tutore iustam causam credendi, testatorem esse debitorem Ioannis Antonij, ad quem spectabat onus probationis societatem, & ex societate lucrum, t & sine probatione non poterat compelli ad soluendum debitum.

Et ita, &c.

* Id est sub die 14. Ianuarij præteriti, & vide ibi in fine alias decisiones in hac causa.

R. P. D. PIROVANO.

Hortana Fideicommissi.

Die Veneris 3. Iunii 1633.

A R G V M E N T V M.

Masculinum, quando non concipiat foemininum, & alia &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Liberorum appellatione veniunt etiam filia femina.
- 2 Fideicommissum relictum sub conditione, si sine filijs decesserint, expirat, si hæres relictis filijs decedat.
- 3 Masculinum non concipit foemininum, quando testator discretive locutus est de masculis, & postea de per se foeminis.
- 4 Qualitas non potest stare sine subiecto.
- 5 Masculinum non concipit foemininum, quando sequeretur aliquod absurdum.
- 6 Monachus, si pendente lite, si aliquod fideicommissum ad eum spectet, utrum illud etiam non agnatum transmittat ad Monasterium.
- 7 Monasterium succedit in bonis Monachi.
- 8 Inter vocatos in fideicommissio collectivè, semper inter eos intrat reciproca substitutio ad aliorum exclusionem.

D E C I S I O C C X V.

Causa iterum super eisdem proposita * Domini idem fenterunt scilicet constare de fideicommissio ex testamento Iorij de Planis ad favorem filiarum Bernardini, quæ sunt abnepotes eiusdem fideicommittentis, quia testator expressè voluit, quod deficiente linea masculina quandocunque sine liberis legitimis, & naturalibus in dictum casum, & eventum succedere debeant filia femina, ut supra nascituræ ex filijs, & nepore hæredibus institutis, quales sunt hodiè filia Bernardini, extincta iam linea masculorum vocata.

Non obstat, quod hæc foeminarum vocatio posita fuerit sub conditione deficientis lineæ masculinæ, quandocunque sine liberis legitimis, & naturalibus, quorum liberorum appellatione, cum foemina etiam ex proprietate verborum comprehendantur, l. liberorum ff. de verb. signif. Menoch. consil. 420. num. 26. Peregr. consil. 44. num. 1. lib. 1. & de fideicommiss. art. 25. num. 8. cum alijs per Fusar. quæst. 326 per tot. & Petrus Paulus ultimus ex masculis decesserit relictæ Antonina filia dicebatur vel adhuc conditionem non esse purificatam ex quo ista foemina habebant Antoninam eas excludentem, vel omnino conditionem defecisse, quia

2 Petrus Paulus decessit cum liberis scilicet Antonina filia sequendo rationes Oldrad. consil. 21. passim per Rotam receptas.

Quia ex contextu eiusdem testamenti colligitur responsio nam testator paulò supra voluit, quod tam filia ipsius natæ, & superviventes, quam ex filijs suis, & nepote hæredibus univèrsaliter institutis, vel aliquo ipsorum nascituræ quoquomodo non possint succedere in eius hæreditate, & bonis, sed dotentur. Deinde limitando eandem suam dispositionem voluit, quod deficiente linea masculina quandocunque sine liberis succedant foemina, ut supra nascituræ, ex qua discretiva dispositione, & vocatione, cum aperte constet etiam filias masculorum hæredum esse exclusas durante linea masculina vocatorum, & per consequens An-

3 toninam filiam Petri Pauli ultimi gravati exinde venire non potest sub generali comprehensione verbi collectivi, tanquam, quod fuerit illi particulariter prouisum scilicet de competenti dote, Bald. in leg. multis ff. de stat. homin. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 5. num. 55. Gabr. de verbor. signif. conclus. 6. num. 63. Peregrin. de fideicommiss. art. 25. num. 45. cum alijs relatis per eundem Fusar. quæst. 311. numero 37. & 95.

Itaque sensus erit, quod deficiente linea masculina idest ultimo gravato sine liberis masculis succedant foemina, ut evitentur absurda; quia aliàs testator vocasset foeminas ultimi masculi, & foeminas aliorum hæredum, illis non existentibus, & tamen voluit in casum extinctionis lineæ masculinæ, quod succedant foemina, nascituræ ex filijs, & nepore, in quorum numero Antonina posita est, & ita siue extaret siue non extaret diceretur vocata contra regulas non entis, cui qualitates applicari non possunt, l. eius qui in Provincia ff. si cert. per. Surd. decis. 117. num. 6. & consil. 34. num. 13. & 236. num. 15. & ad evitanda absurda semper sumitur interpretatio exclusiva foeminarum, Alex. consil. 45. num. 12. lib. 7. Ant. Gabr. ead. conclus. 6. num. 115. Menoch. præsumpt 84. num. 18. lib. 4.

Non obstat, quod adhuc his positis solæ foemina filia Bernardini non sint vocatæ, sed insimul successio Antoninæ, vel eis qui hodie eorum personam repræsentant sit debita proportionabiliter, & æquis portionibus in stirpes, & non in capita iuxta tenorem testamenti ex quo ipsa Antonina, est de foeminis hæredum, quæ post testamentum nata est, & masculis extinctis, vocata cum alijs foeminis.

Quia si excipitur de sola existentia Antoninæ cum non probetur adhuc supervivere euanescit exceptio, si vero contendatur ex persona Monasterij, in quo professionem emisit, & pendente lite tibi obijt, & ius quaesitum per Antoninam in instanti mortis patris etiam non agnatum transmissum fuit Gabr. consil. 121. num. 21. lib. 1. succedatque tamen quàm capax l. Deo nobis §. & hoc præfens Auth. de sanctis Episcopis, adhuc Monasterium dictarum sororum vocationem quoad totam hæreditatem impedire non potest Antonina mortua, quicquid esset si adhuc viveret nam dato substituto, ut in præsentibus deficeret linea foeminina succedat Hospitale, vel fiat vnum Hospitale in Civitate Hortana inter foeminas collectivè vocatas semper intrat reciproca substitutio, Monasterium excludens Castr. in l. cum ita §. in fideicommissio num. 2. ff. de legat. 2. Crauet. consil. 22. num. 24. Ruin. consil. 139. num. 12. lib. 3. Menoch. consil. 420. num. 16. Barz. decis. Bononien. 6. num. 41.

Et ita vtraque &c.

* Proposita fuit hæc causa sub die 15. Decembris 1632. est decis. 162. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Romana præposituræ.

Die Luna 6. Iunii 1633.

A R G V M E N T V M.

Tractatur de Extrauag. Iulij III. quæ est in antiq. Bullar. constit. 33. Circa apprehendentes possessionem beneficiorum à Sede Apostolica obtentorum literis non expeditis.

S V M M A R I V M.

- 1 Constitutio Iulij III. annullat omnes prouisiones inferiorum collatorum literis non expeditis, obtentas.
- 2 Benefi-

- 2 Beneficium vacat ob retentionem plurium beneficiorum absque dispensatione Apostolica.
- 3 Narrata, quando sunt plura alternativè, sufficit alterum verificare, & num. 4.
- 5 Constitut. Iulij III. in antiq. Bullar. 33. determinat, quod beneficio impetrato à Sede Apostolica, impetrans non possit ordinaria, vel quavis alia auctoritate possessionem beneficij apprehendere, nisi literis expeditis.
- 6 Et decernit eos, non possessores beneficiorum, sed meros, & nudos detentores, & violentos, ac sine titulo intrusos.
- 7 Beneficiorum impetratorum à Sede Apostolica, si possessio capiatur absque literis expeditis de iure, & facto vacant, & possunt alijs conferri, & commendari.
- 8 Constitut. Iulij III. in antiq. Bullar. 33. inficit titulum, & possessionem annalem, & triennem.
- 9 Negativa probatur ex diligentis factis in libris, ubi scriptum esse debebat, & num. 10.
- 11 Supplicationes dantur de stylo Curia sub die vacationis, etiam si post offerantur.
- 12 Ante supplicationem signatam de stylo præstatur consensus parvus.
- 13 Probatio non concludit data possibilitate contrarij.
- 14 Gratia dicitur perfecta admissa registratione.
- 15 Consensus plene probatur per rogatum Notarij.
- 16 Constitut. Iulij III. in Bullar. antiq. 33. quando cesset.
- 17 De legis casu non est hesitandum.
- 18 Decis. 369. par. 3. divers. declaratur.
Decis. in causa Placentina Capellania, declaratur, & num. 18.
- 19 Irapatronatus Laicorum regulariter non cadunt sub reservatione.
- 20 Extraneus Iulij III. quibusvis verbis generalibus concepta, non comprehendunt beneficia de irapatronatus.
- 21 Verba uniuersalia posita in lege omnia includunt.
- 22 Beneficia etiam de irapatronatus in aliquibus casibus non possunt obtineri ab Ordinario, sed à Sede Apostolica propter dispensationes pluralitatis beneficiorum, & reservationes pensionum.

DECISIO CCXVI.

Dictum fuit gratiam Marci Antonij esse iustificatam. Tria enim in suis literis narravit Primum Præposituram, de qua agitur vacare vti obtentam contra formam. 1. Constitutionis Iulij III. annullantem omnes prouisiones inferiorum collatorum post Apostolicam literis non expeditis obtentas. Secundum eandem Præposituram vacare ob retentionem 2. plurium beneficiorum absque dispensatione Apostolica, ac deum quia Paulutius tempore presentationis non erat actu Sacerdos, prout ex lege foundationis requirebatur, ex quibus si vnum ex narrata sufficit, & cum alternativè vacationes fuerint narrata sufficit, cap. in alternatiuis 70. de regul. iur. in 6. l. is, qui ducenta, §. vtrum, ff. de reb. dub. l. cum querebatur, ff. iud. sol. l. si heredi plures, ff. de cond. inst. Surd. consil. 339. num. 10. 393. num. 9. & 426. num. 26. & in his terminis sufficere & alternatam, vel æquè principalem narratam in eadem tamen gratia tenuit Rota coram me in Pacen. Canonatus 4. Iunij 1612. Iustificati autem primam vacationem sufficienter visum

fuit, quia Constitutio Iulij III. in antiquo Bullario 33. clare & determinat beneficio impetrato à Sede Apostolica, literis non expeditis, impetrantem non posse ordinaria, vel quavis alia auctoritate possessionem beneficij apprehendere & decernendo ipsorum beneficiorum non possessores, sed meros, & nudos detentores, & violentos, & sine aliquo titulo intrusos, beneficiaque ipsa & tanquam de iure, & facto vacantia alijs posse conferri, & commendari.

Et tamen Paulutius obtinuit prius supplicationem suæ prouisionis, seu institutionis Apostolicæ die 4. Iulij 1627. & die 5. immediatè sequenti consensit pensionibus in supplicatione referuatis, qui consensus ne dum probatur ex ipsa narratiua supplicationis, ibi, cuius ad hoc expressus accedit consensus, sed etiam ex rogatu Notarij à tergo supplicationis notati, ac demum pro totali expeditione eadem supplicatio die 14. eiusdem mensis Iulij fuit missa ad registrum; Post hæc autem literis neque tunc, neque in hac usque diem expeditis, sub die 19. eiusdem mensis Iulij obtinuit se institui ad eandem Præposituram per obitum Bonioannis ultimi possessoris, & die 21. eiusdem mensis Iulij possessionem beneficij adeptus est. Ex quibus omnibus cum appareat Paulutium post obtentam prouisionem Apostolicam vigore alterius prouisionis inferioris possessionem accepisse literis non expeditis, semper intrat & Constitutio supradicta inficiens titulum, & possessionem etiam annalem, & triennem, vt in terminis eiusdem Bullæ admittit Rota coram sanct. mem. Clemente VIII. in Colonien. Canonatus, quæ est 205. num. 3. par. 1. diuers. & comprobant Gonzal. ad reg. 8. gloss. 15. in princ. num. 98. & Garz. de benef. par. 4. c. 2. num. 26.

Nec dubitari potest de concludenti huius negativæ probatione, quod literis, neque tunc ante adeptam possessionem, neque in hanc usque diem fuerint expeditæ.

Qui dantur diligentia factæ in omnibus officijs vbi literæ expediuntur, & vltius in Secretaria Breuium secretorum, cum attestationibus Officialium, quod similem expeditionem non reperierint, & qui modus probandi negativam per diligentias quotidie practicatur, Dec. consil. 496. num. 7. Hercul. de prob. neg. nu. 167. & 176. Surd. decis. 231. num. 1. & 300. num. 11. Rot. decis. 139. num. 5. coram Papa Gregorio XV. & semper concludit probatio, & donec in contrarium nõ probatur, quod aliunde potuerint literæ expediti, vt firmatum fuit in decis. 287. num. 4. coram eod. Gregorio Papa XV.

Non obstat consequentiam non esse necessariam, si dicatur, legitur in supplicatione, Data sub die 5. Iulij: Ergo præcessit prouisionem Ordinarij, quæ contigit sub die 19. eiusdem, ex quo supplicationes & dantur in Curia de stylo sub die vacationis, etiam quod longè post offerantur, 12. Put. decis. 2. de probat. vel sub die præstiti consensus & parui, qui de stylo præstatur ante signatam supplicationem, 13. ita ut data possibilitate contrarij & probatio non concludat, c. in presentia. de probat. l. non hoc, C. unde legit. Rota decis. 262. coram Papa Greg. XV. cum alijs alleg.

Quia etiam quod allegatus stylus esset attendendus tam in primo, quàm in secundo casu; indubitanter tamen conuincitur veritas Datæ sub die 5. Iulij, ex eo quod supplicatio fuerit registrata die 14. dicti mensis Iulij, & sic ante institutionem, & Ordinarij prouisionem. Nam admissa registratione, & gratia dicitur perfecta, nec potest dubitari, quod aliquando supplicationes lacerentur; quia ex eunt de manibus Datarij, Sarnen. in reg. de iur. quæst. non toll. q. 6. num. 2. & q. 20. in fin. Paris. de resig. lib. 2. q. 24. num. 6. & 7. Gonzal. in reg. 8. gloss. 15. §. 2. num. 33. Gonz. de benef. par. 4. cap. 2. num. 16.

Nec euitari potest huiusmodi prauentio ad effectum constitutionis supradictæ, ex eo, quod supplicatio fuerit porrecta nomine Pensionariorum quasi Paulutio infcio, & ignorante legatur supplicatum.

Quia ex tenore supplicationis contrarium colligitur, in ea enim narratur, quæ à Pensionarijs præcogitari non poterant, nempe ipsius Paulutij ætas, Doctoratus, & Beneficia, quæ obtinebat ad Scalas sanctas, & in Mariscana Diocesi, & quod magis est super eadem supplicatione

15 tione prestitit consensum, qui t̄ plenè probatur per rogatum Notarij, *Crauet. conf. 65. num. 6. Couar. pract. quæst. cap. 20. in fin. Caput. aq. decis. 421. part. 2.*

Non obstat, quod Paulutius non obtinuerit possessionem vigore solius supplicationis signatae, sed vigore institutionis Ordinarij, nulla habita relatione ad supplicationem, & quo casu asseretur non intrare constitutionem, *Ror. dec. 369. par. 3. diuers. in Aquilana Capella 25. Iunij 1610. coram bo. me. Penia, & in Placentina Capellania 21. Maij 1601. coram Card. Hieronymo Pamphilio.*

Quia hodiè non est quæstio de vacatione ob possessionem subsequutam, cum sola supplicatione, sed de eo, qui omisso titulo Apostolico, adit Ordinarium, vel alium inferiorem Collatorem, & expresse ex prouisione postea subsequuta capit possessionem, in quibus terminis expresse loquitur Constitutio, & tanquam de t̄ casu legis non est hesitandum, *Lillam, C. de collat. d. ancilla, C. de furt. Osasch. decis. 28. num. 13. Surd. conf. 333. num. 12. Mandos. loquens de hac Constitutione regul. 27. de non ind. iuxta formam supplicat. quæst. 3. num. 3. propterea, quia in supradicta t̄ decis. 369. constabat de anteriori titulo habito ab Ordinario, & in Placentina Capellania non constabat de anterioritate tituli Apostolici, meritò in utroque casu fuit resolutum, non intrare d. Constitutionem.*

Denique fundamentum constitui non potest super qualitate beneficij de iurepatronatus t̄ laicorum, quæ regulariter non cadunt sub reservationibus Apostolicis, *Couar. pract. quæst. cap. 36. Pub. decis. 311. lib. 1. in nou. Garz. de benef. par. 5. cap. 1. num. 590. & per consequens dicebatur, nec sub constitutione prædicta, quibusuis verbis t̄ generalibus concepta, quæ non comprehendunt beneficia de iurepatronatus, Franc. in cap. 2. num. 8. de præben. in 6. Lap. alleg. 96. num. 3. cum alijs alleg.*

Quia verba Constitutionis sunt amplissima, ibi, quomodocumque, & qualitercumque qualificatorum, quæ cum posita t̄ in lege reperiuntur, indistinctè omnia beneficia comprehendunt, etiam patronalia; modo, eadem ratio concurret, *Caput. aq. decis. 36. num. 4. & seq. par. 3. Lambert. de iurepatr. par. 2. lib. 2. q. 5. art. 11. Paris. de resign. lib. 11. quæst. 3. num. 15. Concurre autem eandem rationem in beneficijs de iurepatronatus, sicut in alijs liberæ collationis, fraudandi, scilicet emolumenta Principis, dubitari non potest, quia in multis casibus, beneficia t̄ etiam de iurepatronatus non possunt obtineri ab Ordinario, sed à Sede Apostolica, propter dispensationes pluralitatis beneficiorum, & reservationes pensionum, quæ omnia in Paulatio concurrebant; propterea non potuit consumpta vacatione per supplicationem signatam, & registratam, ea omissa adire Ordinarium pro institutione, & burfale emolumentum Principis fraudare, contra formam Constitutionis, in sui ratione omnia beneficia comprehendentes.*

Quò verò ad alia narrata, scilicet Clericatù, pensiones, quibus Præpositura reperitur grauata, & quod sit secunda dignitas, nempe prima post Archipresbyteralem, personalem residentiam non requires, & iurepatronatus Excellentissimæ familiæ de Perettis ex fundatione, & dotatione, & alia de quibus in literis, visum fuit non egeat alia discussione, cum omnia iustificentur ex testibus, & authenticis scripturis datis in Summario Marci Antonij.

Et ita &c.

In eadem causa adsunt infra aliæ decisiones scilicet sub diebus 17. Martij 1634. & 7. Iunij eiusdem anni coram eodem R. P. D. Pirouano.

R. P. D. P A N Z I R O L O.

Florentina Parochialis à Sala.

Die Veneris 10. Iunij 1633.

ARGVMENTVM.

Plura notanda, circa materiam concessionis Iurispatronatus facta alicui, & ipsius filijs hæredibus, & descendantibus.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio facta filijs alicuius, qui essent etiam illius hæredes, tunc requiritur in eis utraque qualitas.
- 2 Nomen, filij, iniunctum cum nomine, hæredes, absque copula, & illud restringit, ut non possit intelligi, nisi de hæredibus sanguinis, & vide num. 8.
- 3 Descendentium appellatione, veniunt, nedum masculi descendentes, sed etiam feminae in infinitum.
- 4 Dictio, & equaliter copulatur, ut idem sit de uno, quam de altero ex copulatis.
- 5 Verbum, hæres, intelligitur, tam de hæredibus sanguinis, quam de extraneis, & num. 12.
- 6 In iurepatronatus, an succedat hæres extraneus.
- 7 Dictio, necnon, resoluitur in copulam, & repetit omnes qualitates præcedentes.
- 9 Emphyteusis Ecclesiastica, non transit ad hæredes extraneos, nisi expresse dicatur, vel ex coniecturis colligatur.
- 10 Emphyteusis Ecclesiastica ad alios, quam ad liberos transire non potest.
- 11 Hæreditaria qualitas tertio gradui adiecta, debet esse eiusdem conditionis, prout aliæ antecedentes sunt.
- 13 Correctio incontinenti non est præsumenda.
- 14 Hæredes extraneos fratrum, velle præferre hæredibus extraneis proprijs absurdum est.
- 15 Decisiones in causa Florentina Subdecanatus coram R. P. D. Durano declarantur.
- 16 Iuspatronatus gentilitium, aut mixtum, nullo modo potest transire ad hæredes extraneos.
- 17 Iuspatronatus est indiuiduum, & est apud quacunque insolidum.
- 18 Portio deficiens per ius non decrescendi debetur superstitibus de familia testatoris, non autem transit ad extraneos.
- 19 Iuri non decrescendi est locus, quando una portio deficit.
- 20 Iuspatronatus concessum alicui, & eius filijs hæredibus, & successoribus, tunc illi, qui succedere volunt, sufficit, quod sint hæredes primi donatarij.

Et hoc mediante persona suorum antecessorum, licet non sint hæredes ultimo loco defuncti. num. 20. vide numer. 21.

DECISIO CCXVII.

CVM in hac causa dubitaretur, an esset instituendus præsentatus à Dominis de Venturis, vel præsentatus à D. Octauia Cappona, & resolutio penderet ex discussione qualitatis iurispatronatus, an scilicet esset gentilitium, seu mixtum, ut prætendant Domini de Venturis,

Ff vel

vel hereditarium, ut asseritur pro parte D. Octaviae; Causa, per quinque vices proposita & maturè discussa, tandem sub die 21. Aprilis anni præteriti 1632. coram R. P. D. meo Queipo, * conclusum fuit, Casarem præsentatum à DD. de Venturis esse institutum. Cui resolutioni, cum D. Octavia non acquiesceret, & D. meus Queipus in Hispaniã redisset, proposita per me causa super eisdem, Domini cõsueverunt, standum esse in decisio, attentis, & cõsideratis verbis confirmationis Alexandri VI. de anno 1493. emanatæ ad fauorem Antonij Pucci, & Laurentij Cardinalis eius filij, qui Antonius, & Laurentius vigore donationis Parochianorum Villæ S. Bartholomæi, d. Iuspatronatus acquisierant, licet de ipsa donatione aliunde non appareat, quæ ex d. confirmatione sub verbis sequentibus concepta, nimirum. *Antonio genitori tuo, tunc in humanis agenti, & ipseus Antonij filius heredibus, & descenditibus; Nec non tibi pro te, cuiusque fratribus, eorumdemque fratribus, & cuiuslibet eorum filijs, & heredibus recipienti respectuè liberaliter donarunt.*

Et quidem, quoad primam partem d. enunciativæ, quæ dirigitur in personam Antonij, visa est, quod clarè loquatur de filiis, & qui essent etiam heredes, & sic habent vitamque qualitatem, ut tradit *Parif. conf. 48. sub num. 9. & seqq. lib. 4. Gutier. conf. 2. num. 5. & conf. 4. num. 1. Seraph. decis. 604. num. 5.* & fuit dictum in *Romana Capellania 4. Maij 1580. coram san. mem. Clemente VIII.* Autem præsertim, quod nomen, & filijs, iniunctum cum nomine heredibus, absq; copula, & illud restringit, & magis qualitat, itaut non possit intelligi, nisi de heredibus sanguinis, *Pinell. in l. 1. par. 3. num. 90. vers. inde etiam inferitur, C. de bon. mar. Arret. conf. 11. num. 15. & 22. Gabriel. conf. 69. n. 9. & 10. lib. 2. Rot. apud Reuerendiss. D. meum Coccin. decis. 137. sub num. 12. & in recent. part. 1. decis. 663. num. 17. versic. quod maxime procedit, Gratian. discept. 530. num. 44. & fuit resolutum in causa *Imolei bonorum 17. Iunij 1616. coram bon. mem. Cardinali Sacro.**

Et prædicta confirmarunt ex eo, quod fortè ad tollendum æquiuocum, An nomine filiorum veniant nepotes, & alij descendentes, post illa verba, filijs heredibus, additum est aliud verbum, & descenditibus, & quorum appellatione ex proprietate sermonis veniunt, nedum masculi descendentes, sed etiam feminae in infinitum, *Alex. conf. 160. nu. 2. vers. sed his non obstantibus lib. 2. Parif. conf. 72. lib. 4.* Quod quidem verbum intelligendum est de descenditibus heredibus, quia & dictio, & æqualiter copulat, ut idem sit de vno, ac de altero ex copulatis, *l. si mihi, & Titio, ff. de verb. oblig. & l. reos, §. cum tabulis, ff. de duobus reis, Menoch. conf. 56. num. 35. Caned. sing. 50. num. 8.* Et sic apparet donantium voluntatem fuisse etiam donandi descenditibus heredibus, cum illud verbu, heredibus, sit quodammodo colligatum, cum prædictis verbis, filijs, & descenditibus.

Tota igitur difficultas reducebatur ad illa verba, quæ loquuntur de Laurentio, ibi, *Nec non tibi pro te, cuiusque fratribus, eorumdemque fratribus, & cuiuslibet eorum filijs, & heredibus recipienti &c.* Cum enim verbum, hæres intelligatur, & tam de heredibus sanguinis, quàm de extraneis, quando agitur de re, quæ sit transmissibilis ad quoscumque heredes; Idèd contigit dubitari, quod ad succedendum in iure patronatu, & de quo agitur, sufficeret, an d. D. Octavia esset hæres extranea, non autem sanguinis, prout in emphyteusi tradit *Bart. in l. gallus, §. & si parente, ff. de lib. & posth. Alex. in l. sed si hæc §. liberos, num. 3. ff. de in ius voc. cum alijs pro parte D. Octaviae allegatis.*

Attamen, magis placuit Dominis contraria sententia in casu isto, quia prædicta verba confirmationis visa sunt continere eamdem penitus dispositionem, quæ continetur in prima nominatione. Ex eo enim, quod omnes, quibus fuit facta donatio, sunt filij, & descendentes Antonij, per necessè sequitur, quod non fuerunt contemplati, ut heredes simpliciter, sed vti liberi, & idèd, ne dicatur, dispositionem continere contrarietatem, & dictio illa, nec non, quæ resolvitur in copulam, repetit omnes qualitates præcedentes, *Bart. in l. Scio, §. Caio, ff. de fid. instr. Neu. conf. 72. nu. 14.*

Cas. de Grass. decis. 132. num. 5. Gonzal. reg. 8. glof. §. 5. 7. muser. 78. Gratian. discept. 70. num. 32. & discept. 147. muser. 18.

Cum igitur, idem contineatur in prima, quod in secunda dispositione, ipsa secunda non alteratur, ex illis verbis, *Et cuiuslibet eorum filijs, & heredibus*, ponderando dictio- nem, & & positam inter filios, & heredes; quia, in hoc etiã casu, ex prædicta ratione, verbum, *Heredibus*, censetur coniunctum, cum verbo, *Filijs*, etiam quod ad sit copula, & quia hoc loco non ampliatur dispositionem, sed potius copulat vitamque qualitatem, prout etiam censetur coniunctum stante copula, & in concessione emphyteusis Ecclesiastica, & quæ de sui natura non est transitoria ad heredes extraneos, nisi expressè dicatur, vel ex coniecturis colligatur, ut tradit *Bald. in l. 2. num. 14. & 15. de iure emphyt. Salyc. in l. 2. nu. 30. in fin. vers. inter datus conceditur, C. eodem, Couar. var. lib. 2. cap. 18. num. 3. vbi de communi, idem Bald. conf. 455. lib. 3. Parif. conf. 48. sub num. 10. lib. 4. Soccin. lun. conf. 58. num. 10. lib. 2. Dec. conf. 194. num. 4. Bero. conf. 95. num. 3. lib. 1. Alex. conf. 44. num. 1. lib. 1. & conf. 56. num. 3. lib. 2. vbi etiam de communi, *Surd. conf. 395. nu. 12. lib. 3. Corbul. de caus. priuat. ob mor. civil. num. 5. Clar. §. 10. emphyteusis, quæst. 22. num. 27. & seqq. vbi dicit quod, & ad alios, quam ad liberos transire non potest, & quæst. 2. n. 22. Mant. de coniecturis lib. 8. tit. 14. n. 11. Franc. dec. 153. num. 13. Seraphin. decis. 604. sub num. 5. vbi dicit contrariam opinionem Bartoli esse communiter damnatam, Gratian. discept. 530. sub num. 43. Marefcott. lib. 1. cap. 2. num. 19.**

Hæc autem corroborantur ex alijs virgientissimis coniecturis, quarum vna est, quod Donatores respectu Laurentij, constituerunt tres gradus successionis in illis verbis, *Tibi pro te, cuiusque fratribus, eorumdemque fratribus filijs, & heredibus*; & tamen dum loquitur de Laurentio, & fratribus, non fit mentio qualitatis hereditariæ, sed solum in tertio gradu; Signum evidens, & quod qualitas hereditaria adiuncta tertio gradui, ex intentione donantium, debuit esse eiusdem qualitatis, prout duæ antecedentes, nempe de heredibus sanguinis, *Decian. conf. 31. nu. 97. in fin. lib. 1. Parif. conf. 57. num. 10. lib. 2. Menoch. conf. 95. nu. 8. lib. 4. præsumpt. 69. num. 10. Surd. conf. 241. num. 13. Rota par. 1. recent. decis. 193. num. 4. Fusar. de substit. quæst. 339. n. 63.* Et ratio est, quia cum vocatio descenditum, & heredum extraneorum non compatiatur, sit per necessè, quod verbum hæres, & quod est commune ad extraneos, & ad heredes sanguinis, restringatur, ut significet solum heredes sanguinis, de quibus supra mēto facta fuit, ne aliàs donantes, se immediatè & correxisse videantur, quod non est dicendum. *Soccin. lun. conf. 57. num. 5. lib. 3. & fuit resolutum in Macerate. Iurispatronatus 6. Nouembris 1628. coram R. P. D. meo Valdo.*

Alia etiam coniectura desumitur ex eo, quod cum Laurentius esset Sacerdos, non fuit stipulatus pro heredibus proprijs, quod tamen verisimiliter fecisset, si voluisset vocare heredes extraneos, sed solummodò stipulatus fuit pro heredibus fratrum suorum, qui fortasse habebant uxores, & filios, & sic sub nomine heredum, voluit solum comprehendere heredes sanguinis. Aliàs sequeretur absurdum, quod Laurentius voluisset præferre & heredes extraneos fratrum, heredibus extraneis proprijs, ad quod euitandum, debet dici, intelligi debere de heredibus sanguinis, non autem de extraneis, ut tradit *Bart. in d. l. gallus, §. & si parenti, num. 5. ff. de lib. & posth.*

Nec prædictis obstat, quod Iuspatronatus duarum dumtaxat Ecclesiarum fuerit donatum Antonio, illiusque descenditibus sanguinis; reliquarum verò Ecclesiarum, Laurentio, & fratribus, eorumque heredibus, etiam extraneis, prout videtur posse colligi ex instrumento donationis dato in summatario D. Octaviae num. 2. Quia ex d. confirmatione Apostolica constat de contratio, nimirum iuspatronatus omnium Ecclesiarum fuisse donatum Antonio pro filijs, heredibus, & descenditibus, sicut etiam Laurentio, & fratribus; Vnde siue velimus, quod iuspatronatus omnium Ecclesiarum, fuerit donatum vnico instru-

instrumento, siue pluribus, hoc nihil ad rem, cum semper verum sit dicere, quod Antonio competat iuspatronatus omnium Ecclesiarum, prout cantat confirmatio Apostolica, à qua non est recedendum, nisi constet de contrario per alia instrumenta; Instrumentum verò de nouo repertum, de quo d. Summario num. 2. nihil penitus concludit, quia licet ex eo appareat, donationem duarum primarum Ecclesiarum fuisse factam Antonio, non tamen ex hoc argui potest, quod alia Ecclesia fuerint donata soli Laurentio, & pro hæredibus extraneis, nam hoc est mera diuinitio, stante d. enunciativa confirmationis Apostolicæ.

15 Nec aliquid releuant decisiones factæ in † Florentina. Subdecanatus 22. Maij, & 20. Decembris 1628. coram R.P.D. meo Durano. Quia Subdecanatus est in diuersa Ecclesia, nec est de beneficijs comprehensis in donatione, de quibus loquitur dict. confirmatio, & de quibus hodie est quæstio.

Quibus sic firmatis, crediderunt Domini, quod Rubertus de Puccis Iunior, non potuit instituere D. Octauiam extraneam, ad effectum, vt ei competat iuspatronatus gentilitium, † aut mixtum, quod nullo modo potest transire ad hæredes extraneos, quousque superest aliquis de familia. 16 Nam, † cum iuspatronatus sit indiuiduum, est apud quemcumque insolidum, *glo. in cap. 1. vbi Abb. num. 6. & 7. de iur. reparr.* Portio † enim deficiens per ius non decrescendi debetur superstitibus de familia testatoris, non autem transit ad extraneos, iuxta tradita per Ioann. Andr. in *Add. ad Specul. in rub. de feud. col. 2. versic. propter hoc, las. in leg. re coniuncti num. 272. ff. de leg. 3. vbi Rip. num. 125. & 158. & fuit dictum in Aretina Capellania 1. Iunij 1584. coram bona mem. Bubalo.*

Quæ quidem conclusio de plano procedit in casu isto, quia Donatores non diuiserunt voces; quando enim illas diuisissent, & vnā lineam alteri non substituisissent, non esset locus iuri non decrescendi, † quia tunc illi locus est, quando vna portio deficit, vt per Doctores in rub. C. quando non per part. & in l. re coniuncti, vbi las. num. 220. de leg. 3. & fuit dictum in allegata Aretina Capellania, coram bona mem. Bubalo.

Denique non obstat, quod Venturij non sint hæredes 20 Roberti Iunioris. Quia sufficit † quod sint hæredes primi Donatarij mediante persona suorum antecessorum, licet non sint hæredes vltimo loco defuncti, vt est magis communis opinio, de qua Clar. § feudum, quæst. 9. num. 5. in fin. latissime post alios, quos cumulat Blas. Robles Salzedo de representat. lib. 3. cap. 18. nu. 112. quicquid dicat Surd. consil. 317. num. 9. & consil. 475. num. 9. Et hanc opinionem tenuit Rot. in Paduana feudi 4. Februarij 1602. coram bona mem. Cardin. Lancellotto. Et opus † esset, vt ad effectum, quod non possent succedere, quod hæreditas fuisset delata, & repudiata, vt fuit resolutum in Tarusina feudi 14. Iunij 1628. coram Reuerendissimo Dom. meo Coccino Decano.

Ex quibus (parte vtraque informante) visum fuit iuspatronatus esse mixtum, & propterea Cæsarem præsentatum à Dominis de Venturis esse instituendum, cum ipsi sint ex descendentibus: non verò præsentatum à Domina Octauia, quæ est hæres extranea &c.

* Est decis. 112. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Ianueñ Abbatie.

Die Luna 13. Iunij 1633.

ARGVMENTVM.

Discutitur illa regula, quod produciens vnū titulum, ex hoc oritur præsumptio, vt

melio rem titulum non habeat. Titulorum multiplicitas, & in beneficialibus admittitur, & etiam in prophanis aliquando datur iuspatronatus qualiter probetur ex fundatione, & dotatione.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex productione vnus tituli oritur præsumptio, quod produciens non habeat meliorem, & num. 7.
- 2 Text. in cap. dudum, de decim. quando habeat locum.
- 3 Titulum melius est non producere, quam infectum, aut inuolidum producere.
- 4 Quod procedit, quando ab eodem produceretur volente titulum iustificare, secus verò si à tertio, cōtra quem potest semper excipere se alium titulum habere.
- 5 Confessio extrajudicialis de equitate Canonica, plene probat.
- 6 Quodque multò magis procedit concurrentibus adminiculis.
- 8 Actor vt probet suam intentionem, probatio debet concludere per necessè.
- 9 Confessio non releuat, quæ de necessitate non concludit.
- 10 Dominij multiplicitas non potest concurrere in eodem subiecto.
- 11 Concessio in totum dicitur gratiosa, quando illud, quod datur, non æquiualeat concessioni, num. 13. & 29.
- 12 Ecclesia etiam eo casu, quo est dotata, an admittitur acquisitio iuspatronatus ex dotatione.
- 14 Titulorum multiplicitas in beneficialibus datur, & hæc est indubitata iuris conclusio.
- 15 Titulorum multiplicitas in prophanis aliquando datur, nempe à principio, quando simul concurrunt.
- 16 Item, quando pinguius provideretur per secundam causam, quam per primam.
- 17 Item, quando dubium est de prima, an possit durare, tunc res mea potest ex noua causa acquiri.
- 18 Item, quando tituli non concurrunt, quoad ius creandum, sed ad illud confirmandum, & defendendum, quia tunc tanquam diuersa possunt concurrere, nec eliduntur vnus ab altero tanquam contrarij.
- 19 Dominus semel, non potest effici iterum Dominus.
- 20 Actor, licet non possit inuari alio titulo, quam intentato, agendo, bene poterit inuari, defendendo, & sic per viam exceptionis.
- 21 Titulorum multiplicitas admittitur, quando simul cōcurrere possunt, & non contrariantur.
- 22 Iuspatronatus bene probatur ex fundatione, & dotatione ex continuata quasi possessione præsentandi ultra 100. annos, in personis priuatis.
- 23 Patronum illum non potest negari esse, cuius antecessores iam per centum annos præsentarunt, & hæc conclusio semper in Rota fuit recepta, num. 24.
- 25 De Observantia continuata præsentandi, quando non possit dubitari.
- 26 Actus præsumitur gestus vigore tituli præambuli.
- 27 Observantia magis interpretationem recipere debet, ab alia præcedenti, & proxima, an clara, quam à præsumpta, & incognita.
- 28 Illatio numquam admittitur ex diuersis.
- 30 Iuspatronatus Laicorum, quibus non est derogatum, remanent

remanent ex fundatione, & dotatione, à regulis in eorum contextu exempta.

- 31 Privilegio concessio ex causa onerosa, quando Papa soleat derogare.
- 32 Prouisiones nullæ, & correctæ non habentur in consideratione.
- 33 Ex scripturarum coniunctione declaratur, facti veritas.
- 34 In patronatus dignoscitur fuisse concessum ex privilegio, dum in omnibus prouisionibus, dicitur ex privilegio Apostolico, vide, num. 35.
- 36 Privilegium Apostolicum impetrari potest tempore fundationis iurispatronatus pro consensu Papæ, vti Ordinarij Ordinariorum.
- 37 In Ecclesia Regulari, ad hoc ut possit reservari Inspatronatus, requiritur privilegium Apostolicum in limine fundationis.
Nec per illud tollitur qualitas fundationis, & dotationis, num. 37.
- 38 In patronatus, quod sit ex fundatione, & dotatione, præsumitur ex obseruantia, & præsentationibus.
- 39 Ab Actu, cui ius resistit, non potest sumi interruptio præscriptionis, nec cursus obseruantia.
- 40 Iuribus patronatus Laicorum ex privilegio Apostolico ratione dotationis concessio, hætenus in aliquo non reperitur derogatum, & vide num. 43. 46. 47. 48. & 50.
- 41 Possessionis causam mutare licet ex titulo superuenienti.
- 42 Possessionis causa mutari potest ex titulo superuenienti, absque alia declaratione.
- 44 Obseruantia noua aliqua non potest dici, si constet ab initio ita fuisse obseruatum.
- 45 Consuetudinis continuatio ad hoc ut releuet, debet esse clara, & certa, non autem dubia, & incerta.
- 49 Patronatibus Principum per regulas non solet derogari.
- 51 In Invepatronatus materia, stante centenaria consuetudine potest allegari privilegium Apostolicum, & quilibet titulus possibilis, & fauorabilis ad sustinendum Inspatronatus, & num. 53.
- 52 In Invepatronatus, si ab initio requireretur positina probatio dotationis, vel fundationis, stante centenaria consuetudine præsentandi, frustra recurreretur ad præsumptum titulum ex d. consuetudine.

D E C I S I O CCXVIII.

VAcante huiusmodi Abbacia de anno 1622. mense Iulij per obitum Ioannis Baptistæ Pallaucini, de eadem Dom. Ciprianus ab Ordinario Ianuen. fuit prouisus ad præsentationem Babilani Pallaucini eius Patris, vnici (vt asserabatur) patroni, possessione tunc subsequuta, & de eadem Abbacia, tanquam de reservato ratione mensis, fuit prouisus à Sede Apostolica bon. mem. Cardinalis Gozadinus, eoquæ defuncto ante adeptam possessionem, Sanctissimus D. N. illam motu proprio concessit R. P. D. Saulio; Causa postmodum in hoc sacro Tribunali introducta, eoquæ petente immitti, & D. Cipriano de patronatu excipiente, primo sub die 24. Maij 1624. * responsum fuit constare de Invepatronatus, ex literis Leonis X. de anno 1513. quare resolutione reuista, quia decisio firmabat ex productione literarum Leonis per Babilanum coram Ordinario Ianuen. facta, inde oriri consequentiam, & quod nullum meliorem titulum habebat sequendo dictum Innocent. in capit. du-

dum, de decim. Domini sub die 5. Martij 1625. * in iam resolutis permanferunt, addito tamen, posse D. Ciprianum iuuari alio titulo, de cuius releuantia referuarunt videre in separata disputatione, exinde posita hac parte reservata sub die 13. Iunij eiusdem anni 1625. * responsum fuit, constare de alio titulo, qui suffragatur Cipriano, & cum hac resolutione emanauit sententia Rotalis, de cuius validitate, & iustitia dum quæreretur in gradu appellationis, sub die 14. Decembris 1626. * propter diuersas Dominorum sententias dilata fuit resolutio, & sapius in sequentibus annis causa reposita, indecisa remansit. Denique hodiè iterum eodem dubio accuratè examinato, conclusum fuit sententiam Rotaalem esse confirmandam, quia D. Ciprianus, non obstante productione literarum Leonis in partibus coram Ordinario facta, potest alio titulo iuuari, & titulus ab eo allegatus illi suffragatur ad excludendam reservationem in hoc iudicio adpiscendæ per R. P. D. Saulium intentato.

In facto enim verum est, quod præsentatus Reus est, & possessor, & in iudicio Rotali literas Leonis X. non produxit; sed prouisus Apostolicus processum coram Ordinario, cum quo fuit Ciprianus institutus, exhibuit; vnde, eo excipiente de patronatu ex fundatione, & dotatione, diuerso à patronatu ex causa augmenti tertiæ partis, vt literæ Leonis X. concedunt, audiendus est; quia regula, & & seu præsumptio, cap. dudum, de decim. de exhibente titulo infecto, & inualido, eo tantum casu procedit, quando à possessore in eodem iudicio, & inter easdem partes, & ad eundem effectum producitur, & in eo se tueritur; non autem quando ab alio, & seu aduersario in alio iudicio, & ad fundandam ipsius intentionem pro exclusione iurium rei conuenti, exhibetur; ita distinxit Rota apud Crescen. decis. ult. de probat. dicens, & quod etsi melius sit titulum non producere, quam infectum, aut inualidum producere; attamen illud procedere, & quando ab eodem produceretur, volente titulum iustificare; secus si à tertio, contra quem potest semper excipere se alium titulum habere; & exinde cum hac distinctione in alijs causis respondit in Casar. augustana de Maella 8. Nouembris 1589. coram bon. mem. Cardin. Hieronymo Pamphilio, & 731. num. 19. par. 1. diuers. 489. num. 4. par. 2. recen. in causa Casalen. Canonicius 14. Maij 1617. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, & 353. num. 13. coram Papa Gregor. XV. Nec infortnantes pro prouiso Apostolico dissentiunt ab hac declaratione, sed se fundant in confessione, ac ratificatione, & commodo ex institutione, & possessione, literarumque Leonis X. productione per præsentatum reportata, qui actus dicebantur referendi ad tacitam exclusionem melioris tituli.

Non obstat igitur replicatio exclusionis melioris tituli ex actibus prædictis subsequitis, ex quibus quamuis extraiudicialibus, & & parte absente emanatis; nihilominus de æquitate Canonica plenè exclusio probata dicebatur, Gabr. de confess. conclus. 1. num. 46. Pur. decis. 12. lib. 2. in nou. Achill. de confess. decis. 1. maximè (vt dicebatur) & concurrentibus adminiculis, Curr. sen. consil. 70. num. 3. Nat. consil. 547. num. 24.

Quia Pallaucinus non negat Privilegium Leonis X. nequæ illius existentiam; sed impugnatur consequentiam, quod meliorem & non habeat titulum, & eo vti non possit, excipiendo contra prouisum Apostolicum, & satis operatur hæc confessio ex productione literarum prædictarum coram Ordinario resultans in agnoscendo titulum ex causa augmenti tertiæ partis, absque eo, quod desumatur exclusio alterius tituli; quia hoc non includitur & perneceßè, prout consideratur in actore ad illius intentionem fundandam, l. non hoc. C. unde legitimi, c. in præsentia, de probat. Bald. in l. ad probationem, la seconda. C. eod. tit. de probat. Nat. conf. 520. nu. 13. Becc. conf. 52. n. 101. Surd. latissime comprobans conf. 5. nu. 45. & seq. & dicens, quod & ex confessione desumi non potest fundamentum, quando assumptum non includitur perneceßè, sequendo interpretationem in fauorem confidentis, prout de iure tenemur, Butr. in c. ex literis, il primo in fine, de sponsal. Dec. consil. 278. num. 10. & 493. num. 16. Marant. in praxi par. 6. tit. de confess. num. 32.

Nequæ

Nequè potest defumi argumētum ab impossibili, quòd scilicet, dato patronatu ex causa augmenti tertiæ partis, alter dari non possit ex causa totalis, vel cœqualis dotationis, tam propter narratiuam literarum Leonis, quam incompatibilitatem ꝛ multipliciter dominij in eodem subiecto, per regulam *l. prima §. ex pluribus. ff. de acquir. poss. & c. inter dilectos, de fid. instrum.*

Nam etsi narratiua literarum Leonis videatur præsupponere dotationem primæuam, dum exprimitur valor in ducatis 150. de Camera, & prius huiusmodi Monasterium reperiatur adnotatum in libris Cameræ in florenis 42. cum duobustertijs, ac etiam fundationem, & constructionem, cum iam esset fundatum, & constructum, dum pauperes, & miserabiles personæ in hospitali recipiebantur, secundum earundem literarum narratiuam, & inde ꝛ dicatur, quòd datum æquiualeat concessioni, solum eo casu, quod Ecclesia totaliter dotatur, aliàs concessio reputatur in totum gratiosa, *Rot. decis. 457. num. 17. par. 1. diuers. & 58. num. 8. par. 1. recent.*

Attamen hoc non tollit possibilitatem tituli cœqualis dotationis, quæ defumitur ex æqualis dotis constitutione, nam eo casu, etiam quòd ꝛ Ecclesia sit dotata, admittitur acquisitio patronatus ex dotatione, propter causam onerosam, quæ prouenit ex iustitia, non autem ex gratia, ut ponderatum fuit in *Perusina de Confinio 3. Decembris 1596. coram Papa Clemente VIII.* idem fuit determinatum in *Valentina Beneficij de Carlet. 4. Maij 1601. coram Cardinali Horatio Lancellotto, & in Casaraugustana Parochialis de Maella, versicul. in nostro autem casu, 6. Novembris 1617. coram D. meo Decano, ac comprobant Garzias de benefic. par. 5. cap. 9. num. 120. & 127. ubi ponit per extensam decisionem Valentini de Carlet, & Adde ad decis. 397. Papa Gregorio XV. eadem decisiones referunt, admittuntquæ cœqualitatem dotis, nec contradicunt possibili tati huius tituli *decis. 58. & 88. par. 1. recent.* quæ fuerunt factæ in causa *Compsana Iuripatronatus coram bon. mem. Litca, & 457. par. 1. diuers.* quia firmant tantummodo, quando illud, quod datur ꝛ non æquipollet concessioni, Iuripatronatus remanet ex priuilegio, quòd admitti potest, sed quando æquipollet, non negatur acquisitio Iuripatronatus ex dotatione, prout in eum modum allegatæ decisiones declarantur in eadem *Casaraugustana de Maella.**

Cessat similiter incompatibilitas ratione multiplici tati dominij, quia in beneficiabilibus indubitata ꝛ est conclusio, dari titulorum multiplicationem, *Cassad. decis. 21. num. 5. super regul. Selua de benefic. par. 3. q. 19. num. 2. Caputq. decis. 339. num. 5. par. 1. & 305. par. 3. & pro indubitata admittit Rota in causa Mutinen. Plebis, seu Iuripatronatus, 27. Iunij 1625. coram D. meo Decano.*

In prophanis autem in multis, eadem conclusio procedit, qui conueniunt possibilitati, & vsui tituli allegati ꝛ nempe quando à principio simul concurrunt, *Bartol. in l. 3. §. ex pluribus, num. 9. ff. de acquir. poss. l. as. in §. sic itaque, num. 16. Inst. de ad. Dec. & Cagnol. in l. non ut ex pluribus, de regul. iur. Surd. consil. 305. num. 56. similiter quando ꝛ pinguius subueniretur per secundam causam, quam per primam, *Felin. in cap. inter dilectos, num. 18. de fide instrum.**

Tertiò, quòd magis conuenit casui controuerso, ꝛ quando esset dubium de prima causa, an posset durare, tunc res mea potest ex noua causa mihi acquiri, *Olrad. consil. 23. in fine Tiraquel. de retract. consang. §. 1. glos. 7. num. 69. Surd. eod. consil. 305. num. 59. ac demum, quando tituli non concurrunt quòd ad ius ꝛ creandum, sed ad illud confirmandum, & defendendum: quia tamquam diuersa possunt concurrere, nec eliduntur vnum ab altero, tamquam contrarij, *Abb. in cap. Abbate, num. 11. de verbor. signific. Dec. consil. 27. 1. In casu transmissio de Hispania, quod ponitur cum altero reddito Florentia, num. 19. & ideo si non possit te iuuari alio titulo agendo ex eo, ꝛ quòd semel Dominus non possit effici alter Dominus, bene tamen poterit iuuari defendendo, ꝛ & sic per viam exceptionis.**

Quare, siue iste materia Iuripatronatus dicatur beneficiæ, siue prophana, semper Pallaucinus poterit iuuari

alio titulo, nedum, quia prima causa ex literis Leonis redidit dubia ex *Constitutionibus Innocentij VIII. Adriani VI. & Tridentini Concilij*, verum etiam, quia se defendit, & excipit contra prouisum Apostolicum de titulo sibi competenti ex centenaria consuetudine præsentandi, qui non contrariatur concessioni Leonis X. sed ꝛ cum eo concurrere potest, ut firmat idem *Dec. d. consil. 271. num. 19. & allegata decis. Mutinen. Iuripatronatus, coram D. meo Decano, & bene comprobant Ganzal. super reg. 8. glos. 53. num. 45. & seqq.*

Principalis ergo difficultas reducitur ad probationem tituli, ex quo Pallaucinus possit iuuari ad sustinendum Iuripatronatus in regulis reservatorijs non compræhensum, quam Domini existimant cessare, ex præsentationibus effectuatæ, & obseruatæ spatio centum annorum, & vltra, nempe ab anno 1514. vique ad annum 1622. quo contigit vltima vacatio, per quam Pallaucinus obtinuit præsentationem, & institutionem ab Ordinario Ianuensi.

Vera enim est & recepta conclusio, ex continuata quasi possessione præsentandi vltra centum annos ꝛ probari Iuripatronatus ex fundatione, & dotatione, cum simus in personis priuatis, *Abb. in cap. quarelam, num. 9. in fine de elect. Federic. de Sen. consil. 234. colum. 3. versicul. sic ad propositum, dicens, negari non posse illum esse patronum cuius ꝛ antecessores iam per annos centum præsentauerunt, cuius dictum refert, & sequitur Cassad. decis. 2. num. 5. de probat. Gabr. consil. 192. num. 9. & 198. num. 5. lib. 2. Dec. consil. 174. num. 4. Paris. consil. 114. num. 4. lib. 4. & hæc conclusio in hoc sacro Tribunali ꝛ semper fuit recepta, ut patet ex *decis. 211. num. 1. 312. num. 4. part. 1. recent. & in Parmen. Prioratus, 23. Iunij 1621. coram bon. mem. Archiepiscopo Seleucensi*, in qua aliæ decisiones allegantur. Nec dubitari potest de obseruantia continuata ꝛ præsentandi, quia dantur tres præsentationes effectuatæ, nempe de anno 1514. 1528. 1583. quæ vltima durauit vique ad annum 1622. in qua Babianus pater præsentauit Ciprianum filium.*

Nequè obstat, quod tempus absque obseruantia non suffragetur, obseruantia autem ex præsentationibus deducta non possit referri ad alias literas, quam Leonis X. nedum, ꝛ ratione tituli præambuli veri, & non præsumpti, & de quo tunc non apparebat, *glos. in l. quadam, mulier. ff. de rei vendic. Becc. consil. 6. num. 6.* sed etiam ex coniecturis, & præsumptionibus, dum Babianus senior tanquam primogenitus vocatus in literis Leonis præsentat in sequentibus, & Hector ex patris descenditibus, vigore literarum eiusdem Leonis, de anno 1528. præsentatur, post sessionem subsequuta, ꝛ ita ut obseruantia magis interpretationem recipere debeat à præcedenti, & proxima, ac clara, de qua constabat, quam à præsumpta tunc incognita, *Seraphin. decis. 491. num. 1. & 626. num. 1. cum alijs allegatis.*

Quia ex eisdem supra allegatis, tunc sumitur interpretatio ex præcedenti titulo, quando non constat de alia causa, sed si de ea ꝛ constet, cessat relatio quæ nunquam admittitur ex diuersis. *l. Papinianus, §. exuli, ff. de minor. Ruin. consil. 174. num. 4. lib. 1. Rota diuers. decis. 262. nu. 1. par. 2. diuersa autem est concessio Leonis anni 1513. ex causa tertiæ partis augmenti, ab ea, quæ præsupponitur in prouisione eiusdem Leonis de anno sequenti 1514. scilicet de Iure patronatus Laicorum ex priuilegio Apostolico, cui non est hæc tendis in aliquo derogatum, nam prima subiaceret regulis, propter Constitutionem Innocentij VIII. emanatam de anno 1486. de qua fit mentio per *Modern. de re beneficiaria lib. 2. qu. 8. num. 14.* quandoquidem patronatus ex causa, tertiæ partis augmenti non æquiualeat concessioni, & ubi ꝛ non æquiualeat, concessio in totum reputatur gratiosa, & subiaceret regulis, *Rot. decis. 457. num. 17. par. 1. diuers. & decis. 58. & 88. par. 1. recent.* Secunda verò non subiaceret regulis reservatorijs, quia Iuripatronatus laicorum, quibus ꝛ non est derogatum, remanent ex fundatione, & dotatione à regulis in earum cõtextu, exempta, & ex hac assertiua Papæ, propter non derogationem, innuitur esse ex fundatione, & dotatione, ut in his terminis declarat *Paris. consil. 114. num. 4. lib. 4. Gabr. consil. 192. num. 9. lib. 2.* aliàs consequentia non tenet.*

Ff 3 ret, quia

31 ret, quia Papa in totum ꝑ derogaret, quando non habeat
supradictam qualitatem, *Put. decis. 382. in correct. lib. 2. Seraphin. decis. 518. numer. 6.* Cessant pariter coniecturae, &
praesumptiones deductae ex prouisione Hectoris, cum as-
sertiua literarum Leonis X. de anno 1513, quia tamquam
32 nulla, ꝑ & ab eodem Hectore correctae, & reuocatae, vt in-
fra dicitur, non potest certum desumi relationis argumen-
tum, maxime, quia in sublequentibus prouisionibus anni
33 1528. & 1583, idem repetitur, prout in prima, & sic ꝑ ex
coniunctione scripturarum, vt dicit *Seraphin. allegatus in
decis. 491. & 626.* declaratur facti veritas.

Quod si replicetur adhuc, patronatum dignosci fuisse
34 concessum ex privilegio, dum in omnibus ꝑ prouisionibus
dicitur, *ex privilegio Apostolico*, quod exinde reuocatum
fuit *ex regula Adriani VI.* edita de anno 1522. & ex *Conci-
lio Tridentino. cap. 9. sess. 25.*

Respondetur necessariam non esse consequentiam, pri-
35 uilegium Apostolicum fuit concessum, ergo ꝑ patronatus
non potest esse ex fundatione, aut totali, & seꝑ aequali dota-
36 tione, cum potuerit ꝑ impetrari priuilegium tempore fun-
dationis pro consensu Papae, vt Ordinarij Ordinariorum,
vt dicit *Gabr. consil. 192. num. 9. lib. 2.* sed propterea in hoc
37 necessarium ꝑ erat priuilegium, cum versetur in Ecclesia
regulari, in qua requiritur priuilegium Apostolicum in li-
mine fundationis, nec per illud tollitur qualitas fundati-
onis, & dotationis, *Put. decis. 382. lib. 2. in nou. Rota decis. 572.
num. 1. & 573. num. 3. par. 4. diuers. quod quidem etiam.*
38 praesumitur ꝑ ex obseruantia, & praesentationibus praedi-
ctis, vt in causa *Regien Prioratus 9. Maij. & 23. Iunij 1583.
coram bon. mem. Hieronymo Card. Pamphilio.*

Demum non obstat, quod iste cursus centenarius proba-
ri non possit per Pallaucinum, nec minus vniformis obser-
uantia continuata, & probatus, non possit allegari propter
qualitatem huius Abbatiae, anteriorem statum libertatis res-
picientem.

Quia quoad metam temporis centum annorum bene
probat ex tribus praesentationibus datis ab anno 1514.
vsque ad annum 1622. quo contigit vltima vacatio, quae
centenaria non fuit interrupta per Hectore de anno 1528.
institutum, vigore priuilegij eiusdem Leonis concessi de
anno 1513. ita ut ab eo anno citra numerus centenarius per-
fectus non remaneat, quia cum praesentauerit se ipsum co-
ram Ordinario, & sub illa praesentatione obtinuerit institu-
39 tionem tamquam ab ꝑ actu, cui ius resistit, *cap. finali de in-
stit. Dec. in cap. licet de euitanda, num. 18. de elect. Cassad.
decis. 18. num. 3. de praben.* non potest desumi interruptio
praescripti, neque cursus obseruantiae per regulam non praes-
tat, de regul. in 6 *Rota decis. 689. in fin. par. 1. recent. & quod
magis est, idem Hector, narrando haesitationem suae praes-
sentationis sub alia narratiua diuersa, quod Monasterium
huiusmodi esset de iure patronatus laicorum, scilicet fami-
liae Pallaucinorum ex fundatione, & dotatione, obtinuit
nouam prouisionem a Clemente VII. & deinde anno se-
quenti eandem Abbatiam resignauit Cipriano seniori,*

40 cum narratiua, quod erat ꝑ de iure patronatus laicorum, *ex
priuilegio Apostolico, ratione dotationis concessa, cui non
est haecenus in aliquo derogatum, ex quibus inferitur nedu
suum errorem correxisse, quod potuit. Put. decis. 136. lib. 3.
in nou. Rota in Mutinen. Plebis 27. Iunij 1625. coram D.
41 meo Decano, sed etiam ex hac ꝑ vltima valida prouisione,
possessione sibi mutasse, Put. decis. 441. in nou. lib. 1. Achill.
decis. 4. de caus. possess. & propr. Mantica. decis. 71. num. 1.
cum alijs allegatis in Alexandrina Archipresbyteratus,
18. Iunij, & 24. Nouembris 1627. coram D. meo Merlino,*
42 & eam ꝑ mutationem fuisse factam absque alia declara-
tione, firmatur in *Cesaraugustana de Maella 8. Nouemb.
1599. coram Card. Pamphilio seniore.*

Ex hac autem declaratione consequitur vniformis ob-
seruantia coepta de anno 1514. tamquam de patronatu lai-
43 cali, ꝑ cui per regulas non fuit derogatum, & continuata
44 vsque ad annum 1622. quae non erit noua ꝑ obseruantia at-
tento initio, quamuis possit dubitari, an sit noua possessio, ad
effectum regulae de triennali, vt existimat Probus ad Mo-
nachum in *cap. licet Episcopus num. 4. de praben. in 6.*

Nec alia deformitas in verbis ad euitandam continuatio-
45 nem consuetudinis visa fuit releuans, ꝑ quasi incertum sit,
quid fuerit obseruatum, vt ponderat *Surd. per alios consil.
393. num. 23. lib. 3.* licet enim prima institutio de anno 1514.
46 simpliciter dicat, *ex priuilegio Apostolico*, cui non ꝑ est ha-
ecenus in aliquo derogatum, sequentes vero de anno 1528.
1583. dicant *ex priuilegio Apostolico ratione dotationis*, cui
non est haecenus in aliquo derogatum, attamen illa verba
47 *ratione dotationis*, non mutant substantiam gratiae possibi-
lis, & praesumptae, sed magis illam declarant, quia ꝑ tantum
est dicere, *de iure patronatus ex priuilegio Apostolico*, cui
haecenus in aliquo non est derogatum, quantum exprime-
48 re *ex priuilegio Apostolico ratione dotationis*, ꝑ cui non
est haecenus in aliquo derogatum, quia sufficit, quod exprimi-
49 gere non possit, nisi in ꝑ patronatibus Principum, quibus
per regulas non solet derogari, vel in priuatis inferiorum
laicorum, ex priuilegio ratione dotationis, vel fundationis,
50 ꝑ quibus similiter non fuit derogatum, vt declarat *Put. de-
cis. 382. lib. 2. in nouis. Couarr. pract. q. c. 36. num. 5. Gonzal.
glos. 29. in fine ad regul. 8.*

Denique titulus possibilis ex coaequali dotatione semper
allegari poterit, etiam quod constet de statu libero anteriori,
ex quo, prout in immemorabili, concurrente centenaria
51 consuetudine, ꝑ in hac materia Iurispatronatus potest alle-
gari priuilegium Apostolicum, & quilibet titulus possibilis,
& fauorabilis ad sustinendum Iurispatronatus. *Rota decis.
254. num. 10 par. 3. diuers. & 312. num. 4. par. 1. recent.* quod
52 ꝑ si requireretur ab initio positua probatio dotationis,
aut fundationis, frustra recurreretur ad praesumptum titu-
lum ex centenaria consuetudine praesentandi desumptum,
& de possibilitate tituli ab initio dubitari non potest, quia
sicut Leo X. concessit priuilegium ex causa augmenti ter-
tiae partis dotis, ita eadem die, eodem mense, & anno potuit
aliud concedere, ex causa coaequalis dotationis, quod ho-
53 die ex ꝑ decursu temporis praesumitur, & huic familiae de
Pallaucinis Domini existimant legitime deberi.

Et ita omnibus Dominis votantibus fuit conclusum.

* Decis. istae quatuor sunt coram bon. mem. Buratto, & in-
ter eius impress. sunt decis. 792. 846. 875. & 938.

¶ Adest infra alia decis. in ead. causa sub die 2. Decembris
huius anni 1633. coram eod. R. P. D. Pirouano.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Legitimae.

Die Veneris 17. Iunij 1633.

ARGUMENTVM.

In hac decisione declaratur, quando legiti-
ma matris sit tertia pars omnium bono-
rum, & quando tertia eius portionis, quam
ipsa habitura esset ab intestato.

SVMMA RIVM.

- 1 Ad partem, qui admittitur, facit partem.
- 2 Legitima matris est tertia totius, non autem tertia eius
portionis, quam habitura esset ab intestato.
- 3 Quod procedit in casu, quo sorores, vel fratres sunt om-
nino praeteriti, vel totaliter exclusi. Secus vero si ali-
quid fuerit ei relictum, num. 4.
- 5 Legitima matris non est tertia totius, quando fratribus,
& sororibus aliquid relinquatur.
- 6 Legatum relictum fratribus, vel sororibus non titulo
institu-

- institutionis, habetur tanquam extranei, & ideo non faciunt partem in legitima matris.
- 7 Frater, vel soror, ut faciat partem in legitima matris, sufficit, ut aliquid sit ei relictum, siue titulo institutionis, siue titulo legati.
- 8 Filij, & ceteri, qui sunt necessariò instituendi, dicuntur præteriti, etiam si eis factum sit legatum.
- 9 Fratres, & alia persona, quæ non sunt necessariò instituenda, non possunt dici præteriti, si aliquid ei, etiam solo titulo legati relinquatur.
- 10 Frater, quando est necessariò instituendus, ut nō dicatur præteritus, sufficit, quod aliquid etiam solū titulo legati relinquatur.
- 11 Legitima parentibus est de iure debita.
- 12 Mater, quando non defraudetur sua legitima.
- 13 Legatum, uti debitum voluntarium detrahi debet post legitimam, uti debitum necessarium, & quando hoc procedat, num. 14.
- 15 Legitima matris in tantum illa augetur, in quantum excluditur succedens cum matre ab intestato, nō autem in quantum eidem relinquatur.
- 16 Decisiones in causa Romana de Vrsinis declarantur.
- 17 Frater ex vno latere tantum coniunctus, de iure nō concurrat in successione matris.
- 18 Legitima matris non habentis concurrentem in successione est tertia totius.
- 19 Soror à Statuto exclusa propter existentiam masculorū, si aliquid ei relinquatur, non tamen admittitur, ut faciat partem in legitima matris, secus verò si masculini non extarent, num. 20.

DECISIO CCXIX.

DEcessit Maria condito testamento, in quo instituto nuptiali hæredes Alexandro Cherubino eius marito legauit forori scuta 2000. & alia nonnulla mobilia: matri vero scuta 1000. iure institutionis pro sua legitima reliquit: Cumque d. mater ageret pro supplemento legitimæ; Dubitari quanta illa esse debeat, & an illa sit detrahenda ex tota hæreditate; an verò prius sit detrahendum legatum forori relictum; & DD. legatum prius esse de rahendum responderunt, & sic legitimam esse trientem residui.

Ratio resolutionis fuit. Quia cum soror nō fuerit à testatrice omninò præterita, vel totaliter exclusa, sed fuerit agnita mediante legato illi relictò, non potest haberi pro mortua, & sic necesse est, ut matri partem faciat in eo, quod recipit, licet diuerso iure accipiat, quia ꝑ qui admittitur ad partem facit partem, §. sed nostra institut. de success. liber. l. plane, §. si duobus, l. huiusmodi, §. si Titio ff. de legat. 1.

- Cessat etenim in hoc casu fundamentum Butrigarij dicentis contra Bartolum, legitimam ꝑ matris esse tertiam totius, non autem tertiam eius portionis, quam habitura esset ab intestato; nam eius opinio, quam aliàs, reiecta opinione ꝑ Bartoli, Rota sequitur, procedit in casu, quo sorores, vel fratres sunt omninò præteriti, vel totaliter exclusi, tunc enim quia habentur pro mortuis, nec admittuntur ad partem, non faciunt partem, ex iuribus supra allegatis, sed in casu, de quo agitur, in quo soror non fuit omninò præterita, aut totaliter exclusa, sed fuit aliquid ei ꝑ relictum, negari non potest, quin sit agnita uti soror, ac propterea res eodem modo se habet ex testamento, prout se haberet ab intestato, adeò ut, sicut d. soror matri partem faceret in causa intestati, ita partem faciat in causa testati, & matrem impediat, ne integram ꝑ tertiam omnium bonorum habeat, sicut eam impediret, si ab intestato successisset, ita Bald. in arch. nouissima, in fin. versic. & per hoc in quest. C. de inoffic. test. Corn. qui Baldum explicat in consil. 197. num. 7. libro 3. Gabr. consil. 94. num. 20. & seqq. lib. 1. ubi testatur de communi, & opinionem Butrigarij explicat Berett. con-

sil. 85. num. 3. & seqq. Decian. consil. 2. num. 128. ante med. versic. prætere alib. §. Bursatt. consil. 115. num. 6. & seqq. lib. 1. Peregrin. de fideicomm. art. 38. num. 13. versic. tertius casus, Thesaur. decis. 172. num. 6. laicè Marescot. var. lib. 1. cap. 10. num. 8. ad fin. ubi de communi. Gratian. discept. 178. num. 9. & 448. num. 18. & seqq. Mart. de success. par. 1. quest. 25. art. 2. numer. 23. Pascal. de patr. potest. par. 2. cap. 4. num. 41. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 4. quest. 7. num. 16. Cardinal. Tusc. tom. 5. pract. conclus. litt. L. conclus. 185. num. 19. versic. secus si aliquid eis est relictum, Matth. Berlich. conclus. 12. lib. 3. num. 54. versic. deinde hac assertio limitatur, & hanc opinionem tenuit Rota in Romana Legitima de Menichellis 13. Aprilis 1579. coram Vicecomite, & in Asculana legitima 2. Decembris 1588. coram Bubalo apud Merlin. de legit. decis. 39. & in decis. 421. num. 8. part. 4. diuers. & in Romana legitima 8. Novembri 1593. coram Cardin. Arrigonio apud eundem Merlin. decis. 69. num. 1. & in Perusina de Oddis 23. Maij 1594. coram Cardin. Millino.

Non obstat, quod d. legatum non fuerit relictum titulo institutionis, & sic d. soror habeatur ꝑ tanquam extranea, quæ non facit partem in legitima, Panzirol. consil. 143. numero 4. & seq. Fabian. de Gnocch. in Auth. nouiss. num. 42. in 4. quest. C. de inoffic. test. Surd. consil. 404. num. 8. cum alijs in contrarium alleg.

- Quia ad hoc ut soror dicatur agnita, & faciat partem, non attenditur, quo iure accipiat, ꝑ iure, scilicet, institutionis, aut iure legati, nam etiam si capiat iure diuerso à matre, non tamen habetur pro mortua, sed matri partem facit, eiusque legitimam minuit, ita ut tantò minùs dicatur esse in hereditate, quantum importat legatum, Gabr. d. consil. 94. num. 23. lib. 1. Berret. & Bursatt. ubi supra Thesaur. d. decis. 172. numer. 6. in 1. casu, Corn. d. consil. 150. num. 2. ad med. & in specie ponderauit Rota in d. Asculana legitima coram Bubalo, & in d. Romana de Menichellis coram Vicecomite. Quamuis enim filij, & ceteri, ꝑ qui sunt necessariò instituendi, dicantur præteriti, etiam si eis factum sit legatum: Attamen fratres, aliaque persone, quæ non sunt necessariò instituenda, ꝑ non possunt dici præteriti, si aliquid eis etiam solo titulo legati relinquatur, Dec. in l. 2. num. 5. versicul. & ulterius considerandum, C. de bon. poss. contr. tab. Tob. Non. in §. 1. instit. de exheredat. num. 8. Mart. de success. leg. par. 1. quest. 26. artic. 2. num. 20. Marescot. & Gratian. ubi supra. Immo etiam, quando frater esset necessariò instituendus, utpotè quando est instituta turpis persona, ꝑ quod non requiratur titulus institutionis, & non dicatur præteritus etiam si aliquid solum titulo legati ei relictum fuerit, tenent Nat. consil. 478. num. 13. lib. 13. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 2. quest. 20. per tot. Argel. de acquir. poss. q. 3. num. 964.

Nequè obstat absurdum ab informantibus pro matre ponderatum, nempe, quod alioquin esset in posse filiorum priuare parentes legitimam ꝑ illis de iure debita, relinquendo fratribus, vel fororibus pingue legatum; Quia pro responsione sufficit dicere, legatum, de quo agitur, esse longe infra portionem ipsi forori ab intestato debitam; ꝑ unde bene potest deduci ante legitimam matris, quia eo deducto, matri adhuc remanet tertia pars eius, quam habuisset ab intestato, ut bene ad propositum Gabr. d. consil. 94. num. 23. ad med. versic. quia dispositio testatoris, & Thesaur. d. decis. 172. num. 6. in 4. casu.

- Nec obstat, quod d. legatum uti debitum voluntarium detrahi debeat post legitimam uti debitum necessarium, Bertrand. consil. 224. num. 2. lib. 4. Gratian. discept. forens. cap. 751. num. 15. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. q. 10. num. 3. Quia hoc ꝑ procedit in legato facto extraneo, non autem in legato facto, prout hic, succedenti ab intestato cum matre intra portionem ipsi succedenti debitam, quia in hoc casu legitima matris non minuitur, regulando eam à successione ab intestato, sed solū impeditur augmentum illius, ex quo in tantum illa augetur, ꝑ in quantum excluditur succedens, cum matre ab intestato, non autem in quantum eidem relinquatur, ut tradunt DD. sup. alleg. & dixit Rota in d. decis. coram Vicecomite.

- 16 Denique non obstant decisiones in *† Romana de Vrsinis* 91. 92. & 38. post *Merlin. de legit.* in quibus licet soror fuerit agnita titulo legati, tamen Rota censuit legitimam matris esse tertiam totius hereditatis. Quia in casu duarum priorum institutus erat frater ex vno tantum latere coniunctus, *†* qui cum de iure non concurreret in successione cum matre, iuxta *auth. defuncto. C. ad Tertull.* legitima matris non habens concurrentem in successione, erat tertia.
- 17 *†* totius, quae proinde praeservata intelligitur, ut illis respondendo advertit Rota in *d. Asculana legitima*, post *Merlin. de legit. decis. 39. num. 17. firmans num. 18.* contrarium, quando fuissent instituti utrinque coniuncti. In tertia vero
- 19 fuit relictum legatum forori à *†* Statuto exclusae propter existentiam fratrum, ac propterea cum soror non potuisset ab intestato vna cum matre in successione concurrere, statibus masculis, habebatur pro mortua, & sic non poterat minuire legitimam matris, ut fuit consideratum in dict. *Asculana legitima*. Secus autem est in casu nostro, in quo
- 20 cum non adessent masculi, *†* soror non erat exclusa, sed vna cum matre ab intestato concurrebat, ac proinde, quia dictum legatum succedit loco portionis debitae ab intestato, merito viget paritas testati, & intestati supra considerata.

Et ita utraque parte informante fuit resolutum.

R. P. D. DVNOZETTO.

Faentina Vicariae.

Die Lunae 20. Iunii 1633.

ARGUMENTVM.

Beneficium nouum, quando erigitur ex fructibus alicuius beneficii, tunc beneficium nouum dicitur de Iure patronatus illius beneficii, sed secus est quando ex vnico beneficio, duo creantur, quia tunc quilibet stat per se.

SUMMARYVM.

- 1 Beneficium vnum, quando dotatur ex fructibus alterius beneficii, remanet de iure patronatus primi beneficii, declara num. 2.
- 3 Erectio duorum beneficiorum, quando fit ex vno, tunc vnum stat de per se, nec aliud pendet ab alio.
- 4 Ex praebenda vna, si duae fuerint factae, sunt duo beneficia, & vnumquodque stat de per se.
- 5 Iudicium de beneficiis nouiter erectis idem est, quod de beneficiis antiquis.
- 6 Vicaria erecta ex fructibus Rectoriae, non dicitur de nouo creata, & reputatur, ac si esset beneficium antiquum.
- 7 Beneficia si sint fundata in aliqua Ecclesia, nihilominus collatio non ad Rectorem, sed ad Episcopum spectat.
- 8 Cap. ad audientiam. el terzo de Eccl. edifican. declaratur.
- 9 Ius patronatus, demum tunc acquiritur ex dotatione, quando dos procedit ex mera liberalitate.
- 10 Beneficio, si quis dotem assignet ex causa necessaria, non acquirit illius ius patronatus.
- 11 Congrua Vicario, quando assignatur considerari debent locus, quantitas fructuum, onerum, qualitas personae, & similia.

DECISIO CCXX.

Ecclesia Plebania nuncupata S. Agathae Faentinae Diocesis, cum esset Parochialis, fuit de anno 1605. à sancto mem. Paulo V. facta beneficium simplex, & ex parte fructuum illius fuit erecta Vicaria perpetua cum cura animarum, quae antea spectabat ad dictam Parochialem S. Agathae. Hodie fuit propositum dubium, An Ius patronatus dictae Vicariae spectet ad Rectorem, siue Titularem dictae Ecclesiae, etiam quod sit beneficium simplex, DD. negatiue responderunt.

- 1 Nam licet quando vnum *†* beneficium dotatur ex fructibus alterius beneficii remaneat de iure patronatus primi beneficii, iuxta text. in c. ad audientiam. el tertio de Eccl. edific. hoc tamen procedit, quando Ecclesia, ex qua fuit facta dismembratio pro dote, remanet matrix in eodem statu, *†* at in praesenti casu non ita contingit, quia Rectoria, de qua agitur, fuit effecta beneficium simplex, & fuit erecta etiam.
  - 2 Vicaria, cui fuit assignata congrua, vnde *†* versamur potius in erectione duorum beneficiorum ex vno. Quare vnus stat de per se, nec aliud dependet ab alio, ut in c. vacante. 26. de praeben. vbi dicitur, quod si ex vna praebenda effectae fuerint duae, si legitime fuit facta separatio, sunt *†* duo beneficia, & vnumquodque stat de per se, & ideo collatio spectat ad Episcopum, prout spectabat prius, Rot. diu. decis. 17. nu. 4. & 5. par. 2. in recent. decis. 600. num. 3. & 4. par. 2. vbi ad hoc allegat Imol. in c. cum M. sub num. 1. versic. & sic non expedit.
  - 5 de constit. vbi firmat quod idem est iudicium *†* de beneficiis nouiter erectis, & de beneficiis antiquis, & Vital. in clem. fin. de rescript. vbi firmat vterius, quod Vicaria erecta ex fructibus Rectoriae, non dicitur de nouo creata, sed reputatur, *†* ac si esset beneficium antiquum, & ad idem est decisio 296. versic. nec etiam, par. 1. diuers. & hoc idem dicit Abb. in c. suggestum, num. 3. de iure patr. & in fortiori, quod licet beneficia sint fundata *†* in aliqua Ecclesia, nihilominus quod collatio non spectet ad rectorem, sed ad Episcopum, late fuit firmatum in Vrbenetana beneficii 9. Iunii 1627. coram. R. P. D. meo Durano.
  - 8 Praeterea aduertebant DD. *†* text. in d. c. ad audientiam, non habere locum in casu, de quo agitur, quia Ius patronatus tunc demum acquiritur *†* ex dotatione, quando dos procedit ex mera liberalitate dotantis, Lambert. de Iure patronatus par. 1. lib. 1. num. 4. q. 7. Rot. decis. 167. num. 5. par. 2. diuers. At hic non prouenit dos ex mera liberalitate, ex quo
  - 10 rectoria erat effecta beneficium simplex, *†* vnde opus fuit, quod daretur Congrua ex necessitate Vicario, per quam assignationem non acquiritur Ius patronatus, Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 397. per tot.
- Nec obstat, quod Congrua assignata d. Vicario, videatur excedere quantitatem taxatam à Bulla Pij V. Quia cum in assignanda Congrua debeant *†* considerari locus, quantitas fructuum, & onerum, qualitas personae, & similia, non refert si Congrua per Papam in maiori summa fuerit assignata, Rebuff. de Congr. q. 4. in princ. Rot. decis. 420. num. 3. par. 1. recent. & decis. 16. num. 1. diuers. par. 2.

Et ita utraque &c.

R. P. D. PANZIROLO.

Cremen. Archipresbyteratus.

Die Lunae 6. Iunii 1633.

ARGUMENTVM.

Ecclesia, quod sit Collegiata, quando non apparet de initio erectionis Ecclesiae, quibus signis, & coniecturis probetur, quod sit talis. Ecclesia, quando sit habitu, licet non actu Collegialis.

SVM-

S V M M A R I V M.

- 1 Collegialitas probatur etiam indicijs, & coniecturis, ubi alijs non constat de initio erectionis Ecclesiae.
- 2 Electio de nouo Canonico facta per Capitulum, & Canonicos ad hunc effectum congregatos facit indicium pro Collegialitate, & num. 11.
- 3 Eligendi ius citra Praelaturam non infert pernecessè collegium.
Actus, quando fit collegialiter, dicitur inducere ius Collegij, num. 3.
- 4 Receptio in Canonicum, & fratrem, non potest fieri citra nomen Collegij.
- 5 Ex assignatione Stalli in Choro, & loci in Capitulo arguitur collegialitas.
- 6 Enunciatiua, quamuis antiqua habent solummodò vim famae.
- 7 Enunciatiua, quando sunt numero plures, & una illarum appareat effectiuata ex lapsu temporis supra 100. annos, potest praesumi etiam, quod altera habuerit effectum.
- 8 Statu antecedenti probato, praesumitur ille continuatus, si non afferatur aliquid in contrarium.
- 9 Quod procedit, etiam quod agatur de re, multum remota.
- 10 Extremis probatis, media praesumuntur, quando in medio non adest obex, vel interruptio.
- 12 Possidere, quis praesumitur titulo praebulo, si aliud non appareat.
- 13 Collegialitas, an probetur per testes deponentes de publica voce, & fama.
- 14 Fides extraiudiciales privatae, non merentur fidem.
- 15 Attestationes testium extraiudicialiter factae absque iuramento, & partis citatione non attenduntur.
- 16 Testium attestations, quae non sunt in actis, nec apparet, de quo tempore, & à quo, & ad cuius instantiam fuerint receptae, nihil prosunt.
- 17 Cardinalibus aliquibus interdum conceduntur amplius indulta conferendi beneficia, & quid inde inferatur.
- 18 Praescriptio quadragenaria requiritur ad mutationem status.
- 19 Ecclesia, quando docet de primo statu Collegialitatis, in illo debet conseruari.
- 20 Papa censetur conferre beneficia iuxta illorum naturam.
- 21 Collegium dissoluitur tribus modis, nempe.
Vel volentibus Collegialibus.
Vel etiam inuitis, ex facto superioris.
Vel casu per mortem omnium.
- 22 Ecclesia Collegiata nunquam potest dici extincta habitu, nisi appareat de illius totali suppressione auctoritate superioris.
- 23 Et ita, & taliter, ut nullo modo possit reuiuiscere.
Cyn. & Bald. in l. non amplius, ff. de legib. in quibus terminis loquantur, num. 23.
- 24 In Senatore Urbis amplius non conseruatur dignitas antiqui Senatus habitu, cum nulla adsit spes reuersionis illius actus.
- 25 Ecclesia remanet Parochialis habitu, licet omnes Parochiani moriantur, vel recedant.

- 26 Collegialitas est apta conseruari in vno solùm, & multò magis in duobus, num. 27.
- 28 Decretum si appareat notoriè erroneum, & iniustum attendi non debet.
- 29 Episcopus non potest mutare statum Ecclesiae, & de non Collegiata, facere Collegiatam.
- 30 Episcopus non potest facere Ecclesiam Collegiatam, non Collegiatam.

DECISIO CCXXI.

VAcante Archipresbyteratu in Ecclesia Sanctae Mariae loci Offanengo Cremen. Diocesis per obitum q^r Tullij Zurlz, Fortunatus Foppa fuit de eo promissus à Sanctissimo Domino N. uti de prima dignitate in Collegiata olim actu, & nunc habitu. Et ab Ordinario, uti de simplici Parochiali Ioannes Paulus Tesinus. Vnde cum dubitaretur an gratia Fortunati esset iustificata post plures causas propositiones, Domini pro iustificatione responderunt; Quia cum Collegialitas probetur etiam Inditijs, & Coniecturis, ubi alijs non constat de initio erectionis Ecclesiae, ut per Host. 10. Andr. Abb. & alios in cap. nobis, de iure patron. Innoc. in cap. postulat, eodem tit. Alex. post alios consil. 75. sub num. 2. lib. 4. Decian. consil. 6. sub num. 1. & 2. lib. 2. Rot. diuers. decis. 584. num. 2. & 585. sub nu. 2. par. 4. diuers. Mant. decis. 315 sub num. 1.

Satis in casu isto visa sunt adesse inditia, ac signa sufficientia, ex quo in instrumento confirmationis celebrato de anno 1449. apparet, quod vacante vno ex Canonicatibus existentibus in hac Ecclesia, Canonici, & Capitulum elegerunt in locum defuncti Franciscum de Guaccijs, ac Instrumentum electionis praesentarunt Episcopo Cremen. tunc temporis dicti Loci Ordinario pro Confirmatione obtinenda, qui Ordinarius recepto d. processu postquam mandasset expediri literas, & edictum in forma, illudque affigi, facta relatione de affixione, electionem supradictam confirmauit, mandando insuper dictis Canonicis, & Capitulo, ut dictum Franciscum sic electum reciperent in fratrem, & Canonicum, assignando eidem Stallum in Choro, & locum in Capitulo, cum Iuris Canonicalis plenitudine, &c.

Hæc autem verba Confirmationis visa sunt indicare Collegialitatem, tum ꝑ ex electione facta per Capitulum, & Canonicos ad hunc effectum congregatos, Abb. dicto cap. nobis, sub num. 8. de iure patr. Decian. consil. 6. sub num. 11. lib. 2. Cassad. decis. 22. num. 3. in princ. & per tot. de praeben. Archil. decis. 10. eodem tit. licet enim ius eligendi citra ꝑ Praelaturam non inferat per necessè Collegium, tamen quando actus fit collegialiter, dicitur inducere ius Collegij, Anchar. d. cap. nobis, num. 16. column. 2. in princip. vbi Ioann. Andr. num. 9. de iure patr. Tum ex mandato Episcopi recipiendi dictum Franciscum in Canonicum, ꝑ & fratrem, quod fieri non potest citra nomen Collegij, Federic. de Sen. consil. 61. in princ. & num. 5. Ponderando praefertim illud nomen (fraternitatis) quam circumstantiam Doctores plurimi faciunt in hac materia, Anchar. d. cap. nobis, num. 18. Hostien. num. 2. column. 2. Ioann. Andr. num. 11. de iure patr. Tum denique ꝑ ex assignatione Stalli in Choro, & loci in Capitulo, ut alijs considerauit. Rota coram Mantica decis. 215 sub num. 1. his etiam accedit, & fuit in puncto decisum in Placentina Archipresbyteratus 17. Martij 1623. coram R. P. D. meo Pironano.

Et eo magis dicta narratiua est attendenda, quia apparet fuisse executioni demandata. Ex quo vacante alio ex dd. Canonicatibus dictus Franciscus Guaccijs, ut supra electus, & confirmatus, interuenit in electione Bartholomæi de Carnito, ut constat ex alia simili confirmatione Ordinarij de anno 1472.

- 6 Et quamuis ꝑ enunciatiua antiqua habeant solummodò vim famae, ad tradita per Caputaq. decis. 344. num. 2. & decis. 347. sub num. 5. par. 3. Seraphin. decis. 1025. sub num. 14. Tamen cum sint numero plures, & vna illarum appareat effectiuata ꝑ ex lapsu temporis supra centum annos, potest

potest praesumi, quod altera etiam habuerit effectum, *Alexand. dict. consil. 75. numero 3. libro 4. Decian. dict. consilio 75. num. 3. libro 4. Decian. dicto consil. 6. sub num. 6. & 7. libro 2. Et sic bene probant Seraphin. dicta decis. 1025. num. 14.*

- His accedit, quod licet ab hoc anno 1472. vsque ad annum 1552. non detur aliquis actus pro Collegialitate; attamen dum ex parte Ioannis Pauli non affertur aliquid in contrarium, et stat praesumptio pro continuatione status antecedentis. *DD in l. siue possideris. C. de probat. Rot. decis. 4. de probat. & ibi Add. & decis. 4. num. 12. par. 2. diuers. late Menoch. lib. 6. praesumpt. 64. quod procedit etiam, quod agatur de re multum reinota, Rot. in comen. decimarum 11. Marisj 1611 coram bo mem. Cardinali Sacratio circa fin.*
- Et facit regula, quod probatis et extremis media praesumuntur, quando in medio non adest obex, vel interruptio, quae impediatur continuationem, *Rota dicta decis. 4. num. 14. par. 2. diuers. Cas. de Grass. decis. 7. num. 6. de caus. & propriet.*

- Post dictum verò tempus datur quoque aliud instrumentum alterius electionis capitulariter factum a Canonicis ad fauorem Vicomercati, et ad Canonice, tunc vacantem de anno 1552 in quo enunciat, quod Archipresbyter, & tres Canonici integrum Capitulum representantes, ad sonum Campanae iuxta solitum in Choro Ecclesiae solito loco Congregationis Capituli tradiderunt actualem possessionem dicti Canonice per consignationem Stalli in Capitulo, & in Choro, traditionem vocisque coadiuuatio Canoniceorum ad sonum Campanae, ultra praedicta fuit considerata in causa *Asculana Plebania 12. Ianuarij 1624. coram R.P.D. meo Merlino.*

- Confirmatur etiam status praedictus Collegialitatis ex literis Apostolicis restitutionis in integrum ad publicandam resignationem de anno 1595. emanatis ad fauorem Ioannis Petri Zurlae, in quibus narratur promissio sibi facta de hoc Archipresbyterato Ecclesiae olim actu, nunc habitu Collegiatae; Et quamuis ex aduerso opponatur, quod Ordinarius prohibuit Zurlae quominus vteretur dicta prouisione, attamen cum Zurla continuauerit pacifice possidere ab anno 1595. vsque ad annum 1617. nec appareat de aliqua alia collatione illi facta ab Ordinario, intrat praesumptio,
- et quod possiderit titulo praebendo, & sic Apostolico, *Cas. de Grass. decis. 5. numero 5. de caus. possess. & propr. Rota diuers. parte 1. decis. 363. numero 3. & fuit dictum in Mutin. Canonice, 13. Iunijs 1614. coram bon. mem. Vbaldo.*

- Demum dantur testes examinati, tam de anno 1617. coram A.C. quam de presenti in Rota et deponentes de publica voce, & fama super Collegialitate, *Innocent. in cap. postulasti. num. 1. in princip. de iurepatr. Felin. in cap. accedentes. num. 1. versic. & nota de praescript. Roman. consilio 436. sub num. 6. Alexand. d. consil. 75. num. 14. Decian. dict. consil. 6. num. 7. vers. 5. probat. Antic. decis. 175. sub num. 2. in fine.*

- Nec dicta testium conquassantur, ex alijs attestationibus, ut praetendit Ioannes Paulus quia attestationes primo loco per ipsum allatae, non sunt depositiones testium et iudicialiter factae, sed fides priuata, quae non merentur fidem, *Menoch. consil. 322. num. 45. Seraphin. decis. 106. num. 3. Gregor. decis. 214. num. 2. Et sunt factae extraiudicialiter et absque iuramento, & partis citatione, late Gratian. discept. 677. num. 8. & seqq. Et quae fuerunt secundo loco datae in Summario numero 4. non sunt et in actis, nec apparet de quo tempore, a quo, & ad cuius instantiam fuerunt receptae.*

- Nec supra dicta, quasi possessio Collegialitatis visa est posse elidi per contrariam possessionem resultantem ex prouisionibus factis de eadem Ecclesia, ut de simplici Parochiali ab anno 1595. quia ultra quod bon. mem. Cardinalis Sanctae crucis fatetur se conferre non solum in vim potestatis Ordinariae, sed etiam suorum indultorum, quae cum aliquibus et Cardinalibus interdum concedantur magis amplius, *Cassad. decis. 3. in fin. de priuileg. potuerunt fortasse amplecti primam dignitatem; Tollitur omnino diffi-*

cultas, ex quo collationes supradictae sunt intra spatium 18 et 40. annorum, cum ab anno 1558. vsque ad annum 1595. non intercedant, nisi anni 37. *Felin. in cap. in nostra, num. 47. de rescript. Rota diuers. part. 1. decis. 208. num. 1. Seraphin. decis. 1227. sub num. 16. Gregor. decis. 434. sub num. 16. & fuit resolutum in dicta Placentina Archipresbyteratus coram Domino meo Pirouano. Vnde cum et ex praedictis, constituto de primario statu Collegialitatis in illo debet conservari *Innocent. in d. cap. postulasti. sub num. 1. Io. And. num. 8. ad fin. Anch. num. 17. in fin. tit. eod. Fed. d. consil. 61. num. 2. & 5. Decian. d. consil. 6. sub num. 12. lib. 2.**

Concurrente praesertim prouisione Apostolica de anno 1617. facta uti de prima dignitate in Collegiata Habitu, et non actu, quae licet non mutet statum, et cum Papa iuxta naturam beneficii conferre praesumatur *Felin. in cap. in nostra. numer. 45. de rescript. Seraphin. decis. 799. 1273. num. 2. Nihilominus negari non potest, quin saltem deferuiat pro declaratione Greg. decis. 77. num. 9. & 482. num. 1.*

Minus releuat, quod licet olim dicta Ecclesia fuit actu Collegiata, hodie saltem non possit dici habitu, cum Canonice reperiantur supressi per vnionem vnus ex illis, Seminario Gregoriano Cuiusvis Venetiarum, & alterius officio sanctae Inquisitionis Cremae, Nam cum tribus et modis dissoluatur Collegium, ut tradunt *DD. in cap. dilecta, de excess. pralat. nempe, vel volentibus Collegialibus, vel illis etiam inuis ex facto superioris, vel casu per mortem omnium, nullus ex his modis applicatur casui nostro. Nam quicquid sit de istis vnionibus, certum est, quod dicta Collegiata et nunquam potuit dici extincta habitu, nisi appareat de illius totali suppressione auctoritate superioris. *gloss. in cap. statutum num. 22. verbo, Collegiata, de elect. in 6. Gemin. in cap. licet, num. 6. ante fin. versic. 3. casu, eod. tit. Felin. in cap. accedentes. num. 2. versic. ponit etiam de istis signis, de praescript. Rota par. 1. recent. decis. 163. sub num. 4. Ita, & taliter et vt nullo modo possit amplius reuiviscere in quibus terminis intelligenda est doctrina Cyni, & Baldi in l. non ambigitur, de legibus ex aduerso allegata, ubi affertur exemplum Senatoris Urbis; nam in eo et non conseruatur amplius dignitas antiqui Senatus habitu, cum nulla addit spes reuersionis illius actu. In casu autem nostro non solum potest esse, quod dictae Vniones aliquando dissoluantur, itaut Ecclesia redeat ad statum Collegialitatis antiquum ex *Alexand. d. consil. 74. & 75. lib. 4. ut in simili dicitur de Parochianis, et vel mortuis, vel alias recedentibus, quod nihilominus remanet Ecclesia habitu Parochialis cum possint redire, qui recesserunt, vel alij accedere in locum defunctorum ut per Cardinalem in cap. de multa, num. 6. de praeb. Iuxta opinionem, quam dicit veriorum num. 6. a quo simili argumento ad casum nostrum Collegialitatis ibidem *Abb. num. 24.****

Sed cum in ea remanserint Archipresbyter, ut est in confesso apud partes, & vnus Canonicus, ut apparet ex partita extimi, dicendum est remanere Collegialitatem habitum; Dum enim et Collegialitas est apta conseruari in vno solum, *Innocent. in d. cap. postulasti. sub num. 1. ubi Boich. num. 5. de iurepatr. Abb. in cap. pastoralis, § quoniam num. 1. de rescript. multo et magis admittendum est conseruari in duobus *gloss. magistralis in capit. 1. verb. duo, de elect. ubi Abb. numer. 5. & seqq. & post alios Dec. ibidem num. 13. Idem Abb. consil. 25. num. 2. par. 2. Nauarr. consil. 6. de elect. Rota decis. 208. sub num. 5. par. 1. diu. & par. 3. recent. decis. 768. num. 6.**

Tandem non releuat, quod status Collegialitatis fuerit destructus ex decreto in Visitatione facta de anno 1602. in qua Episcopus declarauit Ecclesiam, de qua agitur non esse Collegiatam, sed simplicem Parochialem. Quia ultra quod dictum Decretum non potest dici destructiuum antiqui habitus Ecclesiae. Respondetur etiam, quod cum ex praedictis etis appareat et notorie erroneum, & iniustum non debet attendi, si enim Episcopus non potest mutare statum Ecclesiae, et de non Collegiata facere Collegiatam *Felin. in c. cum accessissent. sub num. 17. vers. per hoc de constit. Garza de benef. c. ult. num. 4. multo minus potuit de Collegiata facere*

30 cere † non Collegiatam, maxime quod dictum Decretum non habuit effectum, ut patet ex subsequenibus prouisionibus Apostolicis de statu Collegiatæ. *Ror. decis. diu. par. 1. decis. 438.*

Reliqua verò, quæ per Fortunatum fuerunt narrata in gratia visa sunt etiam optime iustificari, nec pars aduersa aliquid contra illa opposuit.

Et ita fuit decifum parte vtraque &c.

R. P. D. BVCCABELLA.

Vrbeuetana Pecuniaria.

Die Mercurij 22. Iunij 1633.

ARGVMENTVM.

Tractatur materia, quod, quando fideiussor soluit, debet conseruari indemnitas à principali, & quæ actiones competant fideiussori contra eum. Mandati actio, quando habeat locum, & quando secus. Obligatio de præsentando aliquem, an possit vocari fideiussio.

SVMMA RIVM.

- 1 Iudex secundus confirmans primam sententiam nullam, ipsa quoque sententia confirmatoria est nulla.
- 2 Iudicium non debet incipere à sequestro, & num. 3.
- 4 Fideiussor, ex eo, quod ipse fuit executiuè exactus, an habeat quoque ius paratæ executionis ad consequendum, id quod soluit.
- 5 Fideiussor, quando soluit, non potest aliter conseruari indemnitas, quam mediante pecuniarum solutarum, restitutione.
- 6 Fideiussor, debet à principali indemnitas seruari, etiam si ab eo, id expresse promissum non fuerit.
- 7 Fideiussor ex officio suo, & fide, damnum sentire non debet.
- 8 Fideiussor dispendium sentire debet, unde premium meruisse videtur.
- 9 Fideiussori soluenti, & illius hæredi competit actio mandati contraria aduersus principalem debitorem, ad repetendum id, quod soluit, & indemnitas consequendam.
- 10 Fideiussori ad recuperandum id, quod soluit, etiam actio negotiorum gestorum contra principalem competit.
- 11 Mandati actio non competit, quando non præcessit mandatum.
- 12 Mandati actio etiam competit, quando constat de mandato tacito, vel præsumpto, & num. 17.
- 13 Mandatum præsumptum sufficit, etiam ubi à lege vel statuto expresse requiritur.
- 14 Ablatini absoluti important conditionem.
- 15 Conditiones debent adimpleri in forma specifica.
- 16 Mandatum ex quibus præsumatur præcessisse.
- 18 Obliganti se ad negotium spectans ad alium, si non adsit, nec mandatum, nec ratificatio, competit actio negotiorum gestorum.
- 19 Obligatio de præsentando aliquem, si non ad sit obligatio principalis, non videtur proprie ac strictè fideiussio.
- 20 Fideiussio de præsentando aliquem, est proxima fideiussioni de iudicio fisci.

- 21 Obligatio de præsentando aliquem largè, & improprie potest dici fideiussio.
- 22 Fideiussor condemnatus ad soluendum, repetit à principali.

DECISIO CCXXII.

Domini censuerunt sententiam A.C. quoad scuta 500. uti validam & iustam esse confirmandam, reservato, ut quod prætenfas, expensas, damna, & interesse particulariter videatur.

- Nec visa fuerunt obstare nullitates, quæ contra sententiam, siue Decretum Prætoris Urbis Veteris obijciebantur, ex quibus inferebatur nullam † quoque fuisse dictam sententiam A. C. illius confirmatoriam, ut per *Ror. decis. 361. num. 3. par. 1. diuers. & decis. 141. num. 4. & decis. 346. num. 4. par. 2. recent.*

Siquidem prima deducta ex eo, quod cœptum fuerit à † sequestro contra dispositionem *text. in l. unica. C. de prohib. sequest. pecun. ubi glos. & Bald. num. 2. Salicet. num. 4. & alij tollitur*. Quia licet ab initio Georgius Valschensis pro assecuratione iudicij sequestrari fecerit in manibus Fabiani Depositarij pecunias ad Dom. Comes Franciscum Saracinellum spectantes, nihilominus postea mediante petitione, legitime intimata, iudicium instituit contra ipsum Dom. Saracinellum principalem debitorem, illudque fuit prosecutus, † & de suo credito sufficienter docto ser. ser. Decretum prædictum obtinuit, super ipsarum pecuniarum consignatione, iuxta tradita per *Rebuff. in Constitut. Reg. tomo 1. titul. de litter. obligator. arist. 6. glos. 3. numer. 64. & Carocc. de sequest. part. 3. quæst. 37. num. 1.*

Secunda verò ex defectu citationis cessat ex facto, constat enim illam fuisse personaliter executam cōtra Paulum Petrum Lottum eiusdem Saracinelli Procuratorem, qui tanquam talis semper in iudicio comparuit, & causam defendit, & de cuius mandato procuræ constat ex fide publica instrumenti ipsius mandati ad omnes, & singulas lites, tam ciuiles, quam criminales motas, & mouendas in eius personam facti, de anno 1615. pro parte D. Com. Polidori ultimo loco data.

Tertia, ex eo quod Valschensis neque vii filius, & hæres Iacobi fideiussoris, neque tanquam Fisci, & Camera cessionarius via executiua contra dictum Saracinellum agere potuerit, ex quo ille, nec ad dicti Iacobi, nec ad Fisci cedentis fauorem erat villo modo in forma Camera obligatus, cessat pariter ex facto, quoniam ex dicta petitione, & reuolutione processus apparet non quidem executiuè actum fuisse, sed summarie, iuxta dispositionem *Statuti Vrbeuetani lib. 2. rubr. 43. de quo in eadem petitione expressa mentio facta fuit, adeò ut non sit opus discutere, an ex eo, quod † ipse fuit executiuè exactus, ius quoque paratæ executionis habuerit ad consequendum id, quod soluit, ut affirmarunt Barr. in l. fin. in fin. C. de usur. re. iudic. Bald. in l. cum eorum. circa princip. ubi Angel. num. 3. C. de sentent. & interl. & in d. l. fin. & ibi Castr. in §. cum antiquitas num. 2. C. de usur. re. iudic. Boer. decis. 277. num. 4.*

- Quarta denique deducta ex prætenfa discordantia decreti præd. à sequestro non est considerabilis, quia in effectu, ac substantia aliqua discordantia non adest, postquam enim Valschensis soluerat non poterat aliter indemnitas releuari, † quam mediante pecuniarum solutarum restitutione, quas Iudex illi consignari mandauit, ad *text. in c. 2. & ibi glos. in verb. seruent indemnem, de fideiuss.*

De iustitia verò decreti prædicti, & sic sententiæ A. C. illius confirmatoriæ satis constat ex eo, quia cum Valschensis uti filius, & hæres dicti Iacobi fideiussoris fuisse coactus solvere Fisco dicta scuta 500. Iudex iuste decreuit, ac mandauit illas sibi restitui, & tantumdem consignari pro illius indemnitis releuatione, tam ex clara dicti Statuti Vrbeuetani, quam etiam ex iuris communis dispositione, de natura namque fideiussionis est, † ut fideiussor indemnitas à principali

principali debitore conferuetur, etiam si ab eo id expresse promissum non fuerit, vt *exte. in cap. 2. de fideiuss. doct. Bald. in leg. Constitutionibus in princip. C. de usur. Marfil. in rubr. de fideiuss. num. 193. Becc. consil. 57. num. 2. lib. 1. & fuit dictum in Romana relevationis indemnitaris 4. Februarij 1602. coram Lancellotto, non enim debent fideiussores*

7 † ex suo officio, ac fidei damnum sentire, leg. si seruus §. quod vero, ff. de furt. Gratian. discept. 459. numero 20. Nec dispendium pati vnde primum † meruisse videntur, vt inquit *text. in dist. capit. 2. de fideiuss.*

Ideoque iura illis, eorumque haeredibus per varias actiones, ac beneficia, siue remedia consuluerunt, & signanter

9 per actionem mandati contrariam, quae † fideiussori, & illius haeredi competit aduersus principalem debitorem ad repetendum id, quod soluit, & indemnitatem consequendam, l. qui fidei. & l. ex mandato, ff. mand. l. si fideiussor. C. eod.

10 §. si quid autem instituitur de fideiuss. Ac etiam per † actionem negotiorum gestorum d. l. ex mandato, §. 1. ff. mand. l. sed videamus, & l. liberto, ff. de neg. gest.

Neque obstat, quod dictus Iacobus sub poena dictorum

11 scut. 500. toties, quoties representare † promiserit dictum Saracinellum tunc absentem, & consequenter mandati actio non possit competere cum non antecesserit mandatum vt inquit *text. in d. l. ex mandato, ff. mand.* Quia hoc proceedit quando nullum mandatum intercesserit. Secus

12 vero si aliunde constat † de mandato saltem tacito, vel praesumpto iuxta *text. in l. qui patitur, ff. mand. Mantio. de Tacit. lib. 16. tit. 22. num. 33. Maur. in tract. de fideiuss. sect. 4. cap. 1. num. 12. & 13.* mandatum enim † praesumptum sufficit, etiam vbi illud à lege, vel Statuto expresse requiritur, *Cure. lun. consil. 4. num. 17. Rota apud san. mem. Greg. XV. decis. 44. num. 6. & decis. 86. num. 3.* In proposito vero satis constare visum fuit de huiusmodi mandato, quia apparet Saracinellum praeces porrexisse, & sub die 22. Ianuarij 1611. rescriptum, & gratiosam restitutionem obtinuisse, habita tamen Pace ab offenso, & solutis scutis 400. mone-
ta, ac data cautione de se representando toties quoties sub poena dictorum scut. 500. vt in Summ. Polidori num. 1. & postea die 5. Februarij dicta scuta 400. effectualiter persoluisse, & successiue die proximè sequenti d. Iacobum illum representare promississe iuxta formam supradicti rescripti, vt in eodem Summario num. 2. & gratiam suam plenariam habuisse effectum, ex quibus, & alijs facti circumstantijs DD. praesumentum existimarunt mandatum Saracinelli, vt Iacobus se obligaret pro adimplemento conditionis appo-

14 sita in rescripto per † ablatium illud absolutum, data cautione, &c. importata iuxta *text. in l. si debitor. §. 1. ff. quibus mod. pign. vel hypot. solu.* quae in forma specifica † adimpleri debebat, l. qui heredi, & leg. Menius, ff. de condit. & demonst. cum alijs per *Surd. consil. 186. num. 19.* aliàs ipse gratia praedicta nullatenus fui potuisset. Nec etiam est verisimile d. Iacobum spontè, & irrequisitum se obligasse, ex

16 † verisimilitudine autem concurrentibus praesertim alijs adminiculis, prout in casu proposito, abundè concurrere DD. censuerunt mandatum praecessisse praesumitur. *Mantio. de tacit. lib. 7. tit. 6. num. 1. Rot. coram san. mem. Gregor. XV. d. decis. 44. num. 1. & seqq. & decis. 275. num. 3.*

Praeterea cum Saracinellus d. Gratiam acceptauerit, ea-
que postea per plures annos vsus, ac gauisus fuerit, necessa-
rio etiam acceptauit, ac ratifi. auit d. Iacobi obligationem

17 pro illius adimplemento factam, ratificatio † autem postea subsequuta etiam sine alio praecedente mandato sufficit, vt per *Cast. consil. 244. num. 2. lib. 1. & per Henrig. de fideiuss. cap. 25. num. 84.*

Denique etiam si nec mandatum, nec ratificatio adesset nihilominus cum d. Iacobus se obligauerit, pro negotio ad d. Saracinellum spectante, & ad effectum, vt ipse d. gratia fui posset, in omnem euentum competisset, & compete-

18 ret † actio negotiorum gestum, vt est *text. apertus in d. l. ex mandato, §. si fideiussori, ff. mand. & in l. sed videamus, ff. de neg. gest.*

Neque obstat, quod obligatio de praesentando facta per Valschensem, cum non praecesserit, nec fuerit subsequuta o-

bligatio Saracinelli principalis non videatur posse dici pro-
19 prie, † ac strictè fideiussio, iuxta tradita per *glos. in l. 2. §. si quis, ff. qui satisf. cog. Mantio. de tacit. lib. 16. tit. 1. num. 8.* Quoniam ultra quod in terminis fideiussionis de iudicio fi-
20 sti cui proxima † est illa de praesentando ex *Cast. in l. 1. ff. si quis inius voc. non ier. Farinac. consil. 57. num. 27. lib. 1.* contrarium sentit *Barol. l. 2. §. in fideiussorem, ff. qui satisf. cog. Maur. d. tract. sect. 2. cap. 1. num. 15.* Respondetur dici
21 fideiussionem † saltem largè, & improprie, vt dicitur ipse-
met, *Mantio. vbi supra*, quod sufficit ad effectum, vt sibi competat actio negotiorum gestorum, ac etiam mandati, quando constat ex praesumptionibus illud praecessisse, vel saltem fuisse subsecutam ratificationem iuxta superius alleg. Non est enim vis in verbis, sed in eo quod se obligauit pro negotio ad alium spectante.

Demum nec etiam visa fuerunt obstat, quae dicebantur de praetensa iniustitia mandati contra d. Valschensem ad instantiam Filci relaxati pro dictorum scutorum 500. solu-
tione, nam quicquid sit de hoc ex datis in Summario bene constat Valschensem se defendisse opponendo omnes ex-
ceptiones, quas sibi competere existimauit, & deinde etià appellasse, & nihilominus his non obstantibus fuisse carce-
22 ratum, & soluere coactum, † quod sufficit ad hoc vt illud, quod soluit repetere valeat, *Bald. in l. venditor §. solet sub num. 1. versic. hunc textum, ff. de har. vel act. vendit. Salic. in l. si pro ea. num. 17. versic. sed contrarium C. mand. Marfil. in rubr. de fideiuss. q. 24. num. 186. Abb. consil. 60. num. 1. versic. 4. praesuppono. Menoch. consil. 244. nu. 65. lib. 3. Surd. consil. 345. num. 22.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

R. P. D. GHISILERO.

Bononiens. Dismembrationis.

Die Mercurij 22. Iunii 1633.

ARGUMENTVM.

Ecclesia Parochialis, si sit vnita, incorpora-
ta, applicata, & annexa alicui alteri Ec-
clesiae Parochiali, vt hoc dicatur validè
gestum quidnam sit necessarium.

S V M M A R I V M.

- 1 Dismembrationes beneficiorum, cum sapiant alienationem, in eis debet intervenire solemnitas, & causa.
- 2 In alienatione rerum Ecclesiae copulatiue requiritur, & iusta causa, & solemnitas.
- 3 In alienatione rerum Ecclesiae, si copulatiue non interuenit iusta causa, & solemnitas, indubitanter de illius nullitate dicitur constare.
- 4 Solemnitates requiruntur in alienationibus rerum Ecclesiae.
- 5 Ecclesia Parochialis, si sit vnienda, & incorporanda alteri Ecclesiae, sunt vocandi Patroni, &c. & etiam Parochiani, cum de eorum interesse principaliter agatur.
- 6 Beneficij curati dismembratio, quando remaneat nulla.
- 7 Beneficiorum diuisiones regulariter prohibentur.
- 8 Ecclesiae malo statu firmato, locus est suppressioni.
- 9 Beneficij vnio si fiat, subsistente legitima causa, an requirantur solemnitates.
- 10 Ad beneficij suppressionem deueniri non debet, si alium de ei subueniri non possit.

- 11 *Cap. ad audientiam, de Eccles. edificand. quando procedat.*
- 12 *Beneficiorum dismembrationibus ius commune resistit, & ideo habens facultatem dismembrandi hoc aliter quam, per solam assertionem probandum est.*
- 13 *Assertioni Ordinarij non creditur si sit contraria dispositioni Iuris communis.*

DECISIO CCXXIII.

DE mense Octobris 1632. Vicarius Bonon. Cardinalis Ludouisi, tunc Archiepiscopi Bonon. de licentia, iussu, ordine, & mandato, vt ipse asserit, eiusdem Cardinalis Archiepiscopi, suo diffinitiuo decreto Curam animarum subditarum Ecclesiæ Sancti Gregorij Duglioli Bonon. Diocesis, abstaxit, & dismembrauit à Rectore, seu Archipresbytero d. Ecclesiæ, & illam perpetuò vniuit, incorporauit, applicauit, & annexit Curæ Rectoris Ecclesiæ Sancti Michaelis de Mezzolatia, & declarauit imposterum curam prædictam esse, & spectare ad d. Rectorem Ecclesiæ Sancti Michaelis prædicti, prohibens dicto Archipresbytero Sancti Gregorij, ne de cætero amplius se ingereret in administratione dictæ Curæ, sed teneretur soluere quotannis Rectori Sancti Michaelis, pro administratione dictæ Curæ lib. 100 monetæ Bonon. declarans insuper, quod imposterum d. Ecclesia Sancti Gregorij Duglioli, & beneficium illius sit, & semper habeatur pro beneficio simplici, & absque cura, à quo decreto interposita appellatione à Parochianis Sancti Gregorij, à die habitæ notitiæ, & causa appellationis commissa in Rota, transportatis actis, super dicta dismembratione factis, & dato dubio super validitate supradictæ dismembrationis curæ, & eius translationis DD. eam inuvalidam, cum omnibus inde secutis, censuerunt, & cum adesset decretum factum in Visitatione de anno 1630. vt in loco apto, & ab aquarum inundationibus tuto construeretur Ecclesia, sumptibus Patronorum, Rectoris Ecclesiæ, & Parochianorum, iuxta dispositionem Conc. Trid. illud seruari resolverunt.

- Ratio resolutionis fuit, quia in dismembratione Curæ animarum non interuenit solemnitas, & iusta causa, quæ sunt necessaria in huiusmodi dismembrationibus, cum
- 1 sunt necessaria in huiusmodi dismembrationibus, cum sapiant alienationem *Lap. alleg. 66. num. 3. & 5. Abb. in cap. ad audientiam, il primo, in primo not. num. 2. de Eccles. edific. Rot. decis. 239. num. 1. par. 1. recent. vbi alia decisiones referuntur, & cum vnum absque alio non suffragetur, ¶ sed copulatiuè requirantur c. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6. Clem. prima, eod. tit. cum alijs per Rot. decis. 119. num. 12. versic. duo nempe. par. 1. recent. & in Marficana Dismembrationis penes Garz. de benefic. par. 12. cap. 3. num. 4. indubitanter*
  - 3 videtur ¶ de illius nullitate sufficienter constare *Seraph. decis. 1062. num. 1. san. mem. Gregor. XV. decis. 504. num. 4. cum seq. vbi Add. num. 8.*
  - 4 Solemnitas requisita in alienatione ¶ rerum Ecclesiæ, *Rota decis. 1. de reb. Eccl. non alien. in nou. non fuit adhibita, quia ex ijs, quæ dantur in summario apparet non fuisse vocatum Rectorem S. Gregorij, nec alios compatronos, quos Eques Bologninus vnus ex Patronis nominauit in actu oblationis per eum factæ, pro reparatione Ecclesiæ, quatenus esset locus reedificationi, nec fuerunt vocati Parochiani, ¶ de quorum interesse principaliter agebatur, sed fuit processum ad dismembrationem de facto, & ad instantiam certorum Parochianorum, qui nomine suo tantum dederunt mandata, non autem vt Syndici Communitatis, nec eorum mandatum continet præcisè, quod fiat dismembratio, sed quod aliquo modo prouideatur, ita quod ex ¶ defectu mandati procuræ, & solemnitatum, dismembratio curæ remaneat nulla.*

Causæ autem enumeratæ in ipsa dismembratione, quod scilicet Ecclesia, vna cum eius Domo adiacente minaretur ruinam, ac esset subiecta inundationibus aquarum tempore hyemali, propter quas redderetur inhabilis ad administrationem Sacramentorum; DD. non visæ fuerunt suffi-

Pauli Rubei. Decis.

- cientes ad dismembrationem Parochiæ, & illius suppressionem, quia his poterat prouideri, vel per restorationem dictæ Ecclesiæ, vel per erectionem alterius in commodiori situ, intra tamen fines eiusdem Parochiæ, non supposito inundationibus, stante quod, vt fuit dictum supra, Eques Bologninus, vnus ex patronis, qui iam obtulerat scuta 300. & protestatus fuerat contra alios Patronos, illiusque protestationes, fuerunt intimatæ, vt apparet ex summario, & propterea non erat sic de facili ad dismembrationem, & diuisionem deueniendum ¶ cum regulariter huiusmodi beneficiorum diuisio prohibeatur *c. maioribus c. vacante de prebend. c. 1. vbi glos. de reb. Eccl. non alien.*

- Nequè poterat eadem vniō facta Ecclesiæ Sancti Michaelis, & suppressio Ecclesiæ S. Gregorij iustificari ex malo statu Ecclesiæ ¶ suppressæ, itaut esse deberet locus dispositioni *ad audientiam, de Eccles. edific. cuius dispositio renouata fuit ex decreto Sac. Conc. Trid. sess. 21. de reform. c. 24.*
- 9 quasi subsistente legitima ¶ causa vniōis faciendæ, non fuerit opus aliqua solemnitate, quæ etiam præter causam de Iure communi requiritur in huiusmodi dismembratione, ex iuribus supra allegatis, quia adhuc hæc causa non potest dici iustificata, stante oblatione Equitis Bolognini de illam reedificando, & Decreto visitationis facto 3. Octobris 1630. vt dictæ Ecclesiæ ruinæ consuleretur ex sumptibus Patronorum, & Rectoris eiusdem Ecclesiæ, atque etiam Parochianorum, vnde ad ¶ hanc suppressionem deueniri non poterat, nisi quando hæc omnia cessassent, *vt fuit resolutum in Gerunden. Dismembrationis 13. Martij 1623. coram Reuerendiss. Domino meo Decano, & 19. Decembris 1625. coram R. P. D. meo Merlino.* Dispositio autem Concilij Tridentini *¶ c. ad audientiam*, non applicatur ¶ quia procedit quando aliter prouideri non potest, ideo cum per supradictum decretum Visitationis satis fuisset prouisum, nisi talis prouisio deficeret non intrabat remedium translationis.

- Non obstat, quod in eadem dismembratione ipse Vicarius asseruerit se deuenisse ad translationem vigore Indultorū, quibus tunc gaudebat bon. mem. Cardinalis Ludouisi, quia cum huic ¶ dismembrationi resisteret Iuris dispositio, aliter hæc facultas, & potestas d. dismembratione faciendi probanda erat, quàm ex assertione eiusdem Vicarij *Can. 4. in fine 12. quæst. 2. Gemin. in c. primo, de reb. Eccl. non alien. ex quo in ijs, quæ sunt contraria dispositioni*
- 13 Iuris ¶ communis non creditur assertioni Ordinarij, *Oldra. consil. 261. num. 2. Paris. consil. 36. num. 11. lib. 4.*

Ex quibus cum per decretum factum in Visitatione iuxta dispositionem Concilij, satis fuisset prouisum, in Rota fuit conclusum dismembrationem non sustineri, sed esse locum executioni decreti, &c.

* Habentur infra alia Decisiones in eadem causa sub diebus 14. Iunij 1634. 10. Nouemb. eiusdem anni, & 11. Decemb. pariter 1634. coram eodem R. P. D. Ghislerio. Et ad sunt etiam alia, sed non in hac parte, nempe sub diebus 5. Ianuarij 1635. & 19. eiusdem mensis, & anni, & 25. Iunij eiusdem anni, & 4. Iulij pariter eiusdem anni, coram eodem.

R. P. D. MERLINO.

Placentina Præcedentiæ.

Die Luna 27. Iunij 1633.

A R G V M E N T V M.

In Præminentiarum materia, quid potissimum inspiciendum sit. Rector, an possit allegare, & vt possessione suorum antecessorum, &c. Bulla aliqua, quod non sit

G g origina.

originalis, ex quibus conuincatur. Antiquitas scripturæ, quando suffragetur, & quando non.

S V M M A R I V M.

- 1 Consuetudo in materia præminentiarum totum facit, etiamsi iuris communis dispositioni repugnet.
- 2 Consuetudo in materia præminentiarum, tunc multò magis est attendenda, dum versamur in consuetudine antiquissima, & amplia num. 3.
- 4 Consuetudo in præminentiarum materia, tunc maxime seruanda est, si ei ius commune non resistat.
- 5 Prælatorum antecessorum quasi possessio, absque alia apprehensione in successore continuatur.
- 6 Rector semper nomine Ecclesiæ, si non proprio, potest insistere in possessione apprehensa, vel exercita à suis antecessoribus, & ius eiusdem Ecclesiæ, quacunque actione competente eidem Ecclesiæ, vindicare, & conseruare potest.
- 7 Actus facultatiui consuetudinem obligatoriam non constituunt.
- 8 Præsumptio facultatiua excluditur ex multiplicitate actuum per longissimum, & continuatum temporis spatium, gestorum.
- 9 Præminentiarum materia multum æstimatur.
- 10 In præminentiarum materia, an aliquid gestum sit ex facultate, multum tribuitur facti coniecturis, & arbitrio Iudicis.
- 11 Actus facultatiui præsumptio, ex quibus excludatur.
- 12 Bulla non præsumitur originalis, nec in forma probanti, si careat plumbo, & nec locus appensi plumbi inspicitur.
- 13 Bulla aliqua, quod non sit originalis suspicio multò magis augetur, si scriptura, & approbatio Pontificis, & subscriptio Cardinalium S. R. E. diuersæ ætatis, valetudinis, & nationis, uno, eodemque atramento, calamo, & caractere exarata sint.
- 14 Scriptura, ubi ab uno tantum est absoluenda, si diuerso caractere conscripta appareat, conuincitur non esse originalem.
- 15 Scriptura aliqua, quod extracta sit legitima auctoritate, & ab aliquo authentico, cum solemnitatibus debitis, quando assequi non possit.
- 16 Scriptura ex exemplari, quod non est originale, si sit sumpta, multo minùs est attendenda.
- 17 Sumptum de sumpto fidem non facit, quamuis etiam fuisset solemniter extractum.
- 18 Sumptum Bullæ multò minùs probat, si careat die, & anno.
- 19 Scripturis antiquitas non suffragatur, dum vitia illarum, sunt visibilia, & euidenter apparent.
- 20 Notarij assertioni, quod Bullæ sumptum exemplauerit ex Bulla authentica, quando non credatur, amplia num. 21.
- 22 Scripturæ antiquitas suffragari potest, constituto de obseruantia.
- 23 Scriptura ab antiquitate non potest capere robur, si numquam habita fuerit pro originali.
- 24 Negligens, quis non est præsumendus in eo, quod sibi honoris gradum, & præminentias asferre poterat.
- 25 Acquiescenti a non potest considerari non data scientia.

26 Consuetudo aliqua legitima spatio longissimi temporis induci potest, quamuis illi ius resistat; adeo ut nec titulo opus sit, sed sufficit allegare d. longissimum tempus sine titulo, num. 27.

28 Titulus ex cursu 100. annorum, in aliqua obseruantia præsumitur.

29 Ex obseruantia diuturna, censetur sublatum totum id, quod in contrarium faciebat.

DECISIO CCXXIV.

PLuries in disputationem reuocata decisione, emanata sub die prima Februarij 1623. coram me, * resolutum fuit standum esse in decisio, nempe laudum contra Rectorem S. Donini promulgatum, esse reuocandum.

Constat enim ferè per 300. annos Rectores Sancti Donini præcedentiam habuisse in Congregationibus Rectorum Placentiæ, in ipsisque tanquam Archipresbyteros, præfuisse, ut ex instrumentis à moderno Rectore exhibitis, quæ
1 consuetudo in materia præminentiarum totum facit, etiamsi iuris communis dispositioni repugnet, glos. in cap. 2. verb. *auscultetur in fine*, de offic. Archidiacon. Rota decis. 595. num. 10. par. 4. diuers. & decis. 288. num. 5. ante finem, par. 1. ac decis. 238. num. 1. & in Burgen Magistri Capelle 23. Maij 1596. coram Cardin. Blanchetto, quæ eò magis
2 sibi locum vendicant, dum versamur in antiquissima consuetudine 300. annorum, & dantur tot actus, quod ipse Rector semper præerat, priori loco nominabatur in albo
3 Rectorum congregatorum, & in pinguiora etiam emolumenta in ducendis funeribus, & in alijs actibus ipsi Rectori præstabantur, ut in prima decisione, & isti actus potissimum sunt attendendi, quia illis interfuerunt ceteri Parochi, & semper continuarunt per hoc longissimum tempus ferè
4 300. annorum, nec ius resistit huic præminentie Rectoris S. Donini.

Non obstat non dari actus præminentiarum in moderno Rectore S. Donini, quia possessio Prælatorum & antecessorum, absque alia apprehensione, in successore continuatur, Felin. in cap. *constitutus*, num. 19. de rescript. Rota coram Reuerendis. Dom. meo Decano decis. 26. num. 3. & in Theatina S. Ioannis in Venere. 10. Maij 1621. coram eodem, & luculenter fuit dictum in Colimbrien. præstimonio 10. Decembris 1631. & 18. Iunij 1632. coram R. P. D. meo Duno Zetto, semperque nomine Ecclesiæ, si non proprio nomine, potest Rector insistere in possessione apprehensa, vel exercita à suis antecessoribus, & ius eiusdem Ecclesiæ, quacunque actione competente eidem Ecclesiæ, vindicare, & conseruare, cap. *litera*, de dilat. & ibi Abb. nu. 3. Verall. decis. 170. num. 9 parte 3. Cardin. Seraphin. decis. 1417. num. 3. Adde. san. mem. Gregor. XV. decis. 116. num. 4. & 5. & fuit deductum in præallegata Colimbrien. præstimoniorum, coram R. P. D. Duno Zetto.

Nequè obstat, istos actus præminentiarum exercitos à
7 Rectoribus S. Donini, & tanquam facultatiuos, consuetudinem obligatoriam non constituisse: Nam huiusmodi præsumptio facultatiua excluditur ex
8 & multiplicitate tot actuum per longissimum, & continuatum temporis spatium gestorum, Rip. in cap. *cum Ecclesia Sutrina*, num. 55. de caus. poss. & propr. Cas. de Grass. decis. 1. num. 3. eod. tit. Cardin. Seraphin. decis. 212. num. 2. & 323. num. 4. Adde. ad sanct. memor. Gregorio XV. decis. 162. num. 16. versic. 2. excluditur, & in Toletana Confraternitatum de Pastana 2. Decembris 1611. coram bon. memor. Vbaldo seniore: Præsertim cum versetur in materia, quæ multi æstimatur, nempe & præminentiarum, & prærogatiue inter tot
9 Rectores, vix enim fieri potest, quod ex eorum humanitate processerit, ut per 300. annos tot Rectores spontè consenserint, & ut vni, & eidem Rectori Sancti Donini tot signa, & emolumenta præminentie exhiberentur, & in hac materia, an quid gestum fuerit ex facultate multum tribuitur facti coniecturis, & arbitrio Iudicis,

dicis, vt per Bald. in l. 1. sub num. 9. C. de seruit. & aqua Ripa in d. cap. cum Ecclesia Surrina, num. 55. in fin. de caus. poss. & propr. T. hesaur. decis. 16. sub num. 4. in fin. Modern. Mantuan. controuerf. forens. cap. 28. num. 23. quod & comprobatur ex eo, quia Rectores Placentini nunquam elegerunt Rectorem S. Donini in Archipresbyterum ipsorum, itaut eidem acceptas referre deberet istas præminentias Rector S. Donini, sed eo ipso, quod erat Rector S. Donini, in consequentiam præminebat in Congregatione, & illorum Archipresbyter nuncupatur, & sic excluditur præsumptio actus facultatiui.

Minus obstat asserta Bulla Alexandri III. nam quodam illam, quæ sub die 2. Decembris 1622. producta fuit, cum oculis Dominorum subijceretur, non visa fuit originalis, nec in forma probanti, & caret enim plumbo, nec locus apensi plumbi inspicitur, & ideo pro originali reputari non potest, ad tex. in cap. licet, de crim. fals. Cassad. super regulis decis. 4. num. 3. Card. Mantio. decis. 50. num. 4. Garz. de benef. par. 4. cap. 2. num. 56. & fuit dictum in Tirafonen. Parochialis de Abbtis, 4. May 1616. coram bon. mem. Andrea, & quod magis augeat suspicionem illud est, quod &

scriptura & principalis, & approbatio Pontificis, & subscriptio quatuordecim Cardinalium, & Subdiaconi S. R. E. diuerse ætatis, valetudinis, & nationis, attamen vno, eodemque atramento, calamo, & caractere exarata sunt, & ideo excluditur omnino, quod sit originale, quemadmodum vbi

scriptura ab vno & tantum est absoluenda, si diuerso caractere, & atramento scripta appareat, conuincitur non esse originalem, Felin. in cap. inter dilectos, nu. 5. de fid. instrum. Rota coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 101. num. 9.

nec assequi possumus fuisse extractam & legitimam auctoritate, & ab aliquo authentico, cum solemnitatibus, iuxta requisita in cap. fin. de fid. instrum. vt per Rotam decis. 628. per tot. par. 2. recent. & Gratian. discept. forens. cap. 268. nu. 12. & seqq.

Quo vero ad alteram copiam exhibitam de anno 1628. est simplex sumptum, eodemque visibili vitio refertum, scilicet vno, eodemque caractere conscriptum, & signanter ibi dicitur, quod & est exemplatum à scriptura precedenti producta de anno 1622. quæ vt dictum fuit, non est originalis, vnde hoc vltimum est sumptum de sumpto, & quod fidem non facit, quamuis etiam fuisset solemniter extractum, Dec. in auth. si quis in alio, num. 30. C. de edn. Caput. q. decis. 234. par. 3. qui loquitur de sumpto Bullæ Alexandri VI. Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 550. nu. 1. præsertim cum, & careat & die, & anno, Bart. in auth. ad hæc. C. de fid. instrum. Rota coram bon. mem. Cardin. Canal. decis. 193. num. 2.

Nec hisce informibus scripturis suffragatur antiquitas temporis dum & vitia illarum sunt visibilia, & euidenter apparent, Innocent. in cap. insinuatione, de appellat. Felin. in cap. sicut, num. 33. de sent. & re iud. Peregrin. consil. 60. nu. 18. lib. 2. D. Fachin. consil. 10. num. 33. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 268. num. 4. Rota coram san. mem. Grego. XV. decis. 393. num. 2. & coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 101. num. 7. nequæ assertio Notarij, quod sumptum exemplauerit ex Bulla & authentica cum plumbo pendente attendi debet, cum ille Notarius ratione sui officij non appareat, quod tale originale custodiuerit, Felin. in cap. fin. num. 13. de fid. instrum. Boer. decis. 36. num. 4. & 5. Peregrin. dist. consil. 60. num. 10. lib. 2. plenè Gratian. discept. forens. d. cap. 268. num. 34. & 35. Rota coram bon. mem. Card. Canal. decis. 25. num. 1. Eo magis, quia non constat quam auctoritate, & ad quorum instantiam hæc exemplatio facta fuerit ab illo Notario.

Sed quod tollit dubitationem, antiquitas posset suffragari, si cum ea concurreret obseruantia, iuxta trad. per Cranen. de antiq. temp. §. 4. limitatur num. 16. & consil. 101. numero 4. Cardin. Seraphin. decis. 928. num. 2. Gratian. discept. forens. d. cap. 268. num. 55. sed vice versa, dum apparet non fuisse obseruatam ab ipsis Rectoribus, quorum fauorem respiciebat dicta Bulla, hinc bene deprehenditur fidem non mereri, nec & illam recipere ab antiquitate temporis, nec vnquam habitam fuisse pro authentica, Abb. consil. 53. nu.

4. lib. 2. Natta consil. 574. num. 4. & 8. Rota decis. 703. num. 8. in fine, par. 2. recent. & in Florentina bonorum 7. M. ij 1599 coram bon. mem. Cardin. Pamphilio, quin enim crederetur potest ita segnes, & abiecti animi & fuisse tot Rectores, & indultum sibi concessum à Pontifice neglexerint, & sponte honoris gradum, & præminentias concesserint Rectoribus S. Donini.

Non obstant aliqui actus dati per Rectores, in quibus non habetur Rectorem S. Donini præfuisse, quia vltra, quod isti sunt pauci, & plures, & posteriores sunt actus gesti in fauorem Rectoris S. Donini, cessat obiectum, quia in illis actibus deductis per Rectores, non datur scientia Rectoris S. Donini, vnde remoto interuentu rectoris, & illius scientia, & non potest considerari acquiescentia, per quam dicatur sibi præiudicasse, Rota apud san. mem. Greg. XV. decis. 417. num. 2. & per Adden. ad decis. 249. num. 6. & in recent. 717. num. 3. par. 2. & coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 26. num. 4.

Aliquibus etiam ex Dominis placebat, quod etiam dato, citra veri præiudicium, Bullam esse in forma probanti, attamen non inde excluditur, quin post Bullam Rector S. Donini titulum Apostolicum, vel alium sufficientem obtinere potuerit pro istis præminentijs, vt adhuc Archipresbyter Congregationis nuncuparetur, & esset, quemadmodum in prima decisione fuit consideratum, cum spatio ferè 300. annorum, quod viguit obseruantia in fauorem Rectoris S. Donini introduci & potuerit legitima consuetudo, quamuis etiam illi ius resisteret, cap. fin. & ibi glos. in verb. legitima, de consuetud. Gabr. de præscript. conclus. 1. num. 9. 27 Rota decis. 355. num. 2. par. 1. recent. adeo vt nequæ & titulo opus sit, sed sufficiat allegare hoc longissimum tempus sine titulo, Castrenf. consil. 423. num. 2. lib. 1. Bellon sen consilio 1. num. 5. Rota apud Cardin. Mantio. decis. 227. num. 11. & in recent. decis. 11. num. 2. par. 2. qui quidem titulus ex cursu 28 nedum & centum, sed 300. annorum præsumitur, Alexan. consil. 6. num. 1. lib. 1. Gabr. de præscript. conclus. 1. nu. 7. Cardin. Seraph. decis. 707. num. 2. & in recent. d. decis. 11. num. 2. par. 2. & coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 32. num. 29 16. & ex hoc tempore, & diuina obseruantia & sublatum censi potest, quodcunque ius eligendi competens vigore dictæ Bullæ Alexand. III. ipsis Rectoribus, iuxta trad. per Bald. de præscript. par. 1. §. par. principal. q. 8. num. 5. Rota decis. 65. num. 11. par. 1. recent.

Et ita, quater disputato articulo, vtraque parte informante, resolutum fuit standum esse in decis. 1.

* Vide infra hanc decisionem, prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Legati.

Die Lunæ 27. Iunij 1633.

ARGVMENTVM.

Existencia alicuius rei de recenti penes aliquem probata, præsumitur etiam de tempore præfenti, nisi negans contrarium probauerit. Præsumptio continuationis possessionis de tempore præterito ad præfens, quando procedat. Testium singularitas, quando non attendatur, & an testes non idonei, vel patientes exceptiones, possint adiuuari præsumptionibus, & coniecturis.

S V M M A R I V M.

- 1 Amissio, seu subtractio rerum non presumitur.
- 2 Mutatio ex modico intervallo non presumitur.
- 3 Existentia de proximo recenti, penes aliquem probata consequens est, ut is, qui negat teneatur probare amissionem.
- 4 Presumptio continuationis possessionis de præterito, ad tempus præsens, quando habeat locum.
- 5 Animum alterius quis non potest declarare.
- 6 Possessio de recenti, presumitur durare, nisi negans probaverit contrarium.
- 7 Actus possibilitas impedit, ne probatio concludat per necesse.
- 8 Actus gestandi pretiosa, in muliere nota nobilitatis non momentaneus, sed propter frequentem usum, in quem fuerunt comparata, est successivus.
- 9 Testium singularitas in loco, & tempore quorum consideratio ad substantiam actus non pertinet, dicitur probatio adminiculativa, & non obstativa.
- 10 Index testibus singularibus potest fidem adhibere, si concurrant presumptiones, & coniecturæ ipsorum dicta adiuvantes.
- 11 Testes non idonei, vel patientes exceptiones coniecturis, vel presumptionibus possunt adiuvari.
- 12 In rebus mobilibus non procedit presumptio de tempore præterito, ad præsens, quotiescunque, qui habuit, negat habere.
- 13 Speculator in tit. de act. seu petit. §. sequitur, num. 32. declaratur.
- 14 Mutatio, seu amissio rerum non presumitur.
- 15 Vxor ea, quæ sub clauē custodire solet, ipsa, non autem maritus, tenetur reddere rationem.
- 16 Fontanell. in tract. de pact. nupt. claus. 6. glos. 2. par. 3. num. 17. declaratur.

DECISIO CCXXV.

Placuit Dominis decisio huius causæ, in qua sub die 9. Februarij superioris anni * dictum fuit, constare de existentia localium penes D. Comitissam ex testibus, quorum aliqui, videlicet Secundus in Curia, & alius vigore remissoria in partibus examinati, respectu quidem gemmarum deponunt, se illas penes ipsam vidisse dumtaxat ante obitum Comitis Moltæ eius viri, quod verò ad lineam Margaritarum pretiosarum, etiam post dictum obitum, & sic utrunque tempus percutiunt. Reliqui verò deponunt, se illa vidisse penes D. Comitissam, eaque sub illius custodia, cum propria clauē exitisse vno, vel duobus mensibus ante huiusmodi obitum, & sic de tempore recenti. Cum quibus concurrat assertio eiusdem Comitissæ, qui codicillando prædictæ Comitissæ, reliquit, non solum mobilia domus, sed etiam gemmas, & Margaritas, & similiter concurrat probatio desumpta ex confessione ipsius vxoris, quod localia ante prædictum obitum viri habuerit, atque gesta-uerit. Hæc autem omnia simul iuncta faciunt plenam probationem, quæ per probationes pro parte Domine Comitissæ adductas, non conquassatur. Nam dum testes ad illius instantiam examinari, deponunt de existentia localium penes ipsam, addentes nunquam vidisse illa distrahi, vel alijs tradi, inde & excluditur amissio, vel subtractio, quæ non presumitur, si creditor, C. de pign. act. cum alijs allegatis per Menoch. consil. 336. num. 10.

Et quamvis huiusmodi existentiam ex eo conuenitur excludere, quod per vnum, vel alterum mensem ante dictum obitum illa non viderint, nulla tamen inde resultat probatio aduersus presumptionem, & quod in tam modico inter-

uallo, non interuenerit mutatio, de qua Paul. de Castr. in l. siue possideris, de probat.

- 3 quem, consequens est, ut is, qui negat, teneatur probare amissionem, ut post Euerard. in Topic. in loco de tempore ad temp. num. 16. declarat addit. ad Alciat. reg. 2. presumpt. 21. à quibus non dissensit Menoch. de presumpt. lib. 6. presumpt. 64. num. 38. & seqq. ubi quamuis declarer presumptionem & continuationis possessionis de præterito, ad tempus præsens obtinere, quando ad commodum eius qui dicitur possidere, non autem, quando ad illius damnum allegatur à tertio, vel ab aduersario, & qui animum alterius partis declarare non potest.

Nihilominus dum ibi num. 46. addit, quod contra allegationem partis, ad cuius fauorem militat presumptio continuationis possessionis, usque in tempus præsens allegari potest alia presumptio, magis efficax, quod immo non possideat, utique non excludit similem presumptionem aduersus negantem, se hodie possidere iuxta limitationem de qua per Doctores communiter in d. l. siue possideris, C. de probat. quod scilicet & possessio de recenti præsumatur durare, nisi negans probauerit contrarium, ut etiam tenet glos. 4. l. 10. tit. 14. recap. part. 3. ex sententia, Cyn. Bald. & Paul. de Castr. in d. l. siue possideris, C. de probat.

- 6 Neque testes Comitissæ coarctant negatiuam existentie, dicendo fieri non posse, quin ipsi aliàs de tempore obitus, & postea huiusmodi localia viderint, eò, quod inspexerint repositoria Scriniij in quo gemmæ, & similia pretiosiora asseruabantur, quodque ad latus Comitissæ, vti eius famulæ fuissent assidue. Quia nihilominus possibilitatem repositionis in alio loco extra Scrinium, & famularum aspectu non excludunt, actus & autem possibilitas impedit, ne probatio concludat per necesse, Paul. de Castr. consil. 20. num. 2. lib. 1. Rot. decis. 323. num. 4. par. 2. recent.

Prædictis verò testibus pro parte Comitissæ Beuilaque examinatis, non obstat singularitas eò, quod singuli deponunt de temporibus, & locis, quibus viderunt Comitissam gestare localia. Quia deponunt & de actu gestandi pretiosa, quæ in muliere claræ nobilitatis, non momentaneus, sed propter frequentem usum, in quem fuerunt comparata est successivus, arg. text. in l. quamuis ibi, quibus mulieres venustatis, & ornatus causa vti cœperunt, ff. de aur. & arg. legat. in quo actu tanquam in vna substantia manifestum est omnes testes conuenire: Ita ut singularitas in loco, & tempore, quorum consideratio ad substantiam dicti actus non pertinet, dicatur probationis adminiculativa, & cumulatua: non autem obstativa, iuxta distinctionem de qua per glos. & Doct. in l. ob carmen, §. si testes, ff. de testib. Bald. in rubr. de controuers. inuestit. numer. 2. ubi addit. litera G. Felin. in cap. licet ex quadam, colum. 5. versic. est enim duplex singularitas, de testibus, quod etiam admittit Gabr. in consil. 40. lib. 2. ubi sub num. 37. concludit Iudicem & testibus singularibus posse fidem adhibere, si concurrant coniecturæ, & presumptiones ipsorum testium dicta coadiuvantes, quæ in præsentī casu non deficiunt, & in alia huius causæ decisione, quæ reuidetur, fuerunt etiam ponderata. Et quod testes etiam & non idonei, vel patientes exceptiones coniecturis, & presumptionibus coadiuvari possint, tenuit Rota coram Cas. de Grass. decis. 4. num. 2. de sponsal. & coram bon. memor. Buratto in Colimbrien. Matrimonij 14. Decembris 1615.

- 12 Denique non obstat, quod in rebus & mobilibus, ut sunt localia non procedat presumptio de tempore præterito, ad præsens, quotiescunque, qui habuit negat se habere, secundum Specul. tit. de act. seu petit. §. sequitur, num. 32. Quia opinio Speculatoris, & sequacium locum obtinet in casu illius, qui negat se hodie possidere, & oppositum non probatur, secus verò, quando ut in casu de quo agitur iustificatur probatio possessionis rei mobilis de recenti, cuius mutatio, & vel amissio non presumitur, ut contra Specul. tenet Abb. in cap. cum ad Sedem num. 15. ubi Apostill. litera D. de restit. spol. & in similis facti specie de gemmis, & rebus pretiosis repositis in Scrinio ferreo, & respondit Menoch. consil. 353. num. 18.

Præmissis adstipulatur decisio Senatus Cathalonæ, in 15 quâ habetur, quod eorum, quæ mulier sub clavi custodite solebat, ipsa, non autem maritus teneatur reddere rationem, de qua testatur *Fontanel, in tract. de pact. nuptial. clau.* 16 *glos. 2. par. 7. num. 16.* qui licet per num. sequenti subdat, in eo cautè esse procedendum attento, quod vir uxorem possit decipere, nullam tamen inde duxit præsumptionem exclusivam existentiz, sed in eo casu requirit, quod probeatur consumptio.

Hic verò omnis consumptionis, vel subtractionis suspicio cessat, dum ex eorundem testium depositionibus, iuncta ipsius Comitissæ confessione, constat, quod de tempore obitus viri, tam domi numeratæ, quam vigore mandatorum ad Bancherios in notabili summa pecuniæ erant exigendæ.

Et ita utraq; &c.

* Est decisio 97. supra in hac parte.

¶ In eadem causa adsunt infra duæ aliæ decisiones sub die 10. Februarij 1634. & sub die 26. Iunij eiusdè anni, coram eodem bon. mem. Motmanno.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO.

Colimbriën Præstimoniorum.

Die Luna 27. Iunij 1633.

ARGUMENTVM.

Possessio civilis, qualiter retineatur. Iudex, quando priuet aliquem sua possessione. Prælatus non solum potest agere nomine proprio, sed etiam Ecclesiæ, &c. Nec non plura adducuntur circa materiam possessoriam, & præsertim, quando quis dicatur, vel non dicatur amisisse possessionem civilem.

SVMMA RIVM.

- 1 Possessio civilis, quando dicatur amissa.
- 2 Possessio civilis animo retinetur, animo quidem nostro, & corpore alieno, eius scilicet, qui nostro nomine naturaliter possidet, siue detinet.
- 3 Possidendi animus deficit per obliuionem, quam longum tempus affert, idest lapsus 10. annorum.
- 4 Literæ Apostolicæ censentur iustificatæ spatio 30. annorum.
- 5 Possessione omni, quando quis dicatur priuatus.
- 6 Iudex ritè, & rectè immittendo alium in possessionem, priuat alterum sua possessione, etiam sine expulsiōe.
- 7 Et Iudicis auctoritas operatur, quod primus possessor debeat suspicari se posse repelli.
- 8 Ex præsumptione non potest oriri alia præsumptio.
- 9 Præsumptio potest oriri ex alia præsumptione, si una veniat in consequentiam alterius, & num. 12.
- 10 L. sciendum, de verb. signif. loquitur de fictione, licet extendatur ad præsumptionem.
- 11 Fictio una oritur ex alia, quando venit in consequentiam alterius.

- 13 Rector Ecclesiæ, potest agere nomine ipsius Ecclesiæ, & sic non tantum nomine proprio, & num. 14.
- 15 Possessio bonorum Ecclesiæ est penes ipsam Ecclesiam, non autem penes Prælatum simpliciter. Et ista est verior, & communior opinio, num. 16. & respectu civilis possessionis conclusio est sine contradictione, num. 17.
- 18 Ecclesiæ possessio semper dicitur plena, & nunquam vacat.
- 19 Prælato nomine Ecclesiæ debita est manutentio.
- 20 Prælato, si nomine Ecclesiæ conceditur rei vendicatio, quæ dominium præsupponit ad vendicandum Ecclesiæ bona, à fortiori debet concedi manutentio, num. 21. & 46.
- 22 Possessione naturali spoliatus, quando retinet civilem, cum per dictam spoliationem turbari dicatur in possessione civili, potest intentare interdictum, retinendæ.
- 23 A possessione deiectus, licet amittat possessionem naturalem, civiliter tamen hoc est civili interpretatione, & quod ad ius agendi non amittit eam, nisi habeat se pro spoliato, quia spem certam habet se à Magistratu in possessionem, à qua eiectus est, restituendum putat.
- 24 De possessione, si quis eiectus sit, perinde haberi debet, ac si possideret, cum interdictum, recuperandæ possessionis, scilicet, facultatem habeat.
- 25 Ecclesiæ, & pupilli non possunt perdere possessionem.
- 26 Ecclesiæ nunquam desinit possidere, & nunquam moritur.
- 27 Possidere animo, non est animum sic instituere, ut quis fingat se possidere, sed animo possidere est ea mente, atque opinione esse, ut quis se solum putet possidere.
- 28 De possessione, qui vi eiectus est, fieri non potest, ut animo non desierit possidere.
- 29 De possessione, siue etiam corpore, siue animo possidens quis deiectus est palam est etiam vi deiectum videri.
- 30 Prohibitus, si quis sit ingredi domum, è qua processit, nemine suorum relicto, à possessione dicatur eiectus.
- 31 A possessione, quando quis deiecitur, non statim animo dicitur desinere possidere, sed tunc demum si nolit, vel non possit in fundum, vel edes reuerti, quod vim maiorem vereatur.
- 32 Hoc est, si effectum, & facultatem retinendæ possessionis amittat, quod inde manifestum fiet, si omne exercitium, tam persequendæ, quam retinendæ possessionis ipso facto deponat.
- 33 Possessio sicuti nulla acquiritur, nisi animo, & corpore, ita nulla amittitur, in qua nisi utrumque actum sit, & num. 34.
- 35 In possessorij interdictis, non tam de iure, quam de facto, quæritur an videlicet quis possideat, an itinere, vel actu sit usus.
- 36 Possessio durare intelligitur, quamdiu ipsum durat possessionis exercitium, quod etiam in defendenda, & prosequenda possessione consistit.
- 37 Serui fugitivi possessionem retinemus quamdiu facilem eius recuperationem credimus, eumque prosequimur.

- 38 *Servi fugitiui ab alio possessi, tunc demum possessionem amisisse videmur, si non facilis sit eius recuperatio.*
- 39 *Interdictum, uti possidetis, non denegatur ei, qui rem vindicauit, non enim videtur possessioni renunciaſſe, qui rem vindicauit.*
- 40 *Ad possessionem perdendam requiritur taciturnitas per decennium, immo, & minus tempus sufficit, quando quis scit alium possidere, & tacet.*
- 41 *Requiritur tamen, quod suspicetur se posse repelli.*
- 42 *Interdictum, uti possidetis, datur etiam detecto, vel turbato, eunti ad Iudicem, si modò eo animo sit, quod nolit, vel nequeat repelli, sed quod per Iudicem velit manuteneri.*
- 43 *E possessione eiectus, vel turbatus, si adeat Iudicem, suam possessionem non amittit, sed continuare, & conseruare cupit, unde, & meritò manutenendus est, & de hoc nemo dubitat.*
- 44 *Reſtori nomine Ecclesia non poteſt denegari manutentio, ex eo, quia illa retinet ciuilem possessionem.*
- 45 *De bonis Ecclesia occupatis mortuo Præſato, quando agitur, Ecclesia competit interdictum, unde vi.*
- 47 *Interdictum, uti possidetis, id continet, quod deiectus à naturali possessione, tueatur in ciuili, & per conſequens reſtituatur ad naturalem.*
- 48 *E possessione deiectus, si obſtinato animo sit, & ea spe recuperandi possessionem, auctoritate propria, non excedit, sed possessionem animo retinere dicitur, & vide num. 49. & 50. & 51.*
- 52 *Ex possessione Ecclesia non cenſetur capta poſſeſſio honorum, quando Ecclesia vacante, quis cepit poſſeſſionem, sed hoc intellige verum de poſſeſſione naturali.*
- 53 *Præſatus nomine proprio impune poteſt occupare poſſeſſionem vacantem honorum Ecclesia.*
- 54 *Præſatus poteſt auctoritate propria capere poſſeſſionem vacantem, quando fuit ſibi occupata.*
- 55 *Poſſeſſionem suam vacantem, qui inuenit, si eam occupet, neminem ſpoliare dicitur, & 56.*

D E C I S I O C C X X V I.

Felicis recordationis Paulus Tertius ex prioratu Sanctæ Catharinæ loci de Nobra, anno 1541. diſmembrauit duas ex tribus partibus fructuum, illasquæ applicauit Præſtimonio in eadem Ecclesia erecto, cui quidem diſmembrationi factus fuit locus de anno 1546. quo tempore Do. Aluarius de Mello, cepit poſſeſſionem dd. duarum partium fructuum diſmembratarum, in qua ipſe, & ſucceſſores in d. Præſtimonio, cōtinuarunt vsquæ ad annum 1609. quo tempore vacante d. Præſtimonio, Sebastianus de Affonſeca tūc Prior de Nobra cepit poſſeſſionem earundem duarum tertiarum partium; Cum verò idem Sebastianus fuiſſet aſſectus aliam Parochialem Illuſtriſſi. D. Don Federicus de Mello, prouiſus de eodem Præſtimonio, vacante adhuc Prioratu cepit pariter poſſeſſionem dd. duarum tertiarum partium, quas occupauerat d. Sebastianus; Petrus autem de Figueredo, prouiſus de eodem Prioratu, egit coram Archidiacono Viſen. & obtinuit de menſe Aprilis 1612. mandatum de manutendo in poſſeſſione, in qua erat præſatus Sebastianus de Affonſeca, adiuit etiam Ordinarium Colimbrien. & obtinuit ſimile mandatum, quod d. D. Don Rodericus 22. Maij eiufdem anni obrinuit per d. Ordinarium reformari, vt illud intelligeretur pro tertia parte fructuum, & cum ſucceſſiuè idem Petrus obtinuerit tres conſormes ſuper reſtitutione ad poſſeſſionem, in qua erat d.

Sebastianus, cauſa reſtitutionis in integrum commiſſa in. Rota coram R. P. D. meo Dunozeſto, per binas deciſiones ſub diebus 10. Decembris 1631. * & 18. Iunij 1632. * fuit reſolutum, conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, & iuxta ſtylum Rotæ procedendo ad vltiora, non autem pronunciando ſuper eo, quod competat reſtitutio in integrum, idem R. P. D. meus Dunozeſtus protulit ſententiam ſuam, in qua reuocauit ſententiâs de partibus latas, ſuper reſtitutione Petri; Quare commiſſa mihi cauſa appellationis, dubitauit, An d. ſententia Rotalis eſſe confirmanda, & ſolo D. Don Roderico informante, fuit aſſeruatiuè reſolutum, ex bene, & doctè deductis in præſatis duabus deciſionibus, & ex alijs mox deducendis.

- Et pro reſolutione firmarunt primò Domini, de antiqua poſſeſſione Prioratus de tempore diſmembrationis, nullam eſſe habendam rationem ex duplici fundamento. Primò, quia cum diſmembratio habuerit effectum de anno 1546. & Præſtimonium pacificè poſſederit; vsque ad annum 1609. & ſic ſpatio 63. annorum, & ſi prætenderetur, quod poſſeſſio ciuilis remanſerit penes Prioratum, attamen cum ꝑ per tantum tempus negligens fuerit in recuperanda naturali amiſit ciuilem, quam à lege habebat, arg. *text. in l. furtum. §. vlt. ff. de vſucap. & in l. ſi de eo. §. ſi fortè. & in leg. ſi quis animo. & in l. ſi id quod. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. 1. C. de ſeru. fugit. & in l. vlt. C. unde vi. gloſ. in cap. Clerici, in verb. hoc verum, 16. quaſt. 3. Bald. conſil. 150. num. penult. verſic. capio. lib. 2. Anchor. conſil. 133. num. 3. laſ. in l. 3. §. ex contrario. num. 40. ff. de acquir. poſſeſſ. Aretin. in l. ſi de eo. §. 1. num. 18. ff. eod. Dyn. in cap. ſine poſſeſſione, ad fin. de regul. iur. in 6. Et ratio eſt ſecundùm prædictos*
- 2 DD. quia poſſeſſio ꝑ ciuilis animo retinetur, animo quidem noſtro, & corpore alieno, eius videlicet, qui noſtro nomine naturaliter poſſidet, ſiue detinet, l. 3. §. ſalutis, ff. de acqu. poſſeſſ.
- 3 qui animus deficit per obliuionem, ꝑ quam longum tempus aſſert, ideſt, lapſus decem annorum, gloſ. magna in l. 1. C. de ſeru. fugit. quam pluribus confirmat Meres de Maior. part. 3. quaſt. 6. num. 2. Velasquez de Auendano ad l. 45. Tauri. gloſ. 7. num. vltim. Chriſtophor. de Paz de Tenua. part. 1. cap. 17. num. 26. & part. 2. cap. 71. num. 2. & 3.
- 4 Secundò, quia cum adſit obſeruantia dictæ diſmembrationis vltra 30. annos, ꝑ literæ diſmembrationis præſumuntur iuſtificatæ, vt fuit reſolutum in cauſa Lucana Decanatus, 21. Maij 1578. coram ſan. mem. Clemente VIII. & in deciſ. 431. num. 10. ſan. mem. Gregor. XV. vbi Adde. num. 14. allegant concord. & ideò Prioratus fuit ꝑ omni poſſeſſione priuatus, Mohed. deciſ. 4. num. 4. de reſt. ſpol. deciſ. 141. num. 2. & deciſ. 802. num. 6. par. 1. diuerſ. Iudex enim ritè, &
- 6 rectè immittendo alium in ꝑ poſſeſſionem, priuat alterum ſua poſſeſſione, etiam abſquæ alia expulſione, Seraph. deciſ. 1325. num. 1. vbi Adde. dat plures concord. Rot. deciſ. 525. num. 3. & deciſ. 557. num. 2. par. 2. recent. Cuius etiam Iudicis auctoritas ꝑ operatur, quod primus poſſeſſor debeat ſuſpicari ſe poſſe repelli; Honded. conſil. 20. num. 18. lib. 1. Rot. deciſ. 641. nu. 7. par. 1. diu. Nec dicatur, quod hoc modò ex præſumptione ꝑ oriretur præſumptio contra regulam, de qua in l. 1. cum gloſ. C. de dor. promiſſ. Ruin. conſil. 66. num. 10. verſic. ex quo igitur lib. 3. Alexand. in leg. cum aliquam, num. 21. ff. de acquir. poſſeſſ. Quia hæc regula non procedit, ꝑ quando vna præſumptio venit in conſequentiam alterius, Chriſtophor. Caſtellion. in repet. l. ſciendum num. 9. ad finem, ff. de verb. oblig. & hoc probatur euidenti ratione, quia *text. in d. l. 1.* ex quo deſumitur, ꝑ prædicta regula loquitur de fictione, licè extendatur ad præſumptionem, Ruin. in d. conſil. 66. num. 19. lib. 3. & in conſil. 90. circa fin. lib. 1. Vnde quæadmodum vna fictio oritur ex alia, ꝑ quando venit in conſequentiam alterius, l. ſingularia, ff. ſi cert. pet. Bart. in l. ſub conditione, num. 3. ff. de ſolut. & in l. ſi quis pro emptore, nu. 71. ff. de vſucap. Bald. in l. 1. in fin. ff. quando lic. ab empt. diſced. Alex. conſil. 117. num. 3. lib. 5. Ita ſimili-
- 12 ter vna præſumptio poteſt oriri ex alia, quando ꝑ venit in conſequentiam alterius, vt in caſu iſto, prout bene atgit, Card. Mantica. in deciſ. 21. num. 3.

Hoc poſito, ſatis patet, quod ſententiæ de partibus, quæ concedunt reſtitutionem Petro, ſunt iniuſtæ; quia Præſtimonio

Præstimonio erat debita manutentio, ad quam d. D. Don
 13 Rodericus poterat ꝑ agere nomine ipsius Præstimonij,
Verall. decis. 182. num. 9. par. 3. Seraph. decis. 14. 17. num. 3. Et
 quia etiam erat debita ipsimet D. Don Roderico, ita ut
 14 posset ad illam agere, non ꝑ solum nomine Ecclesiæ, sed
 etiam nomine proprio, ut ita dicitur. Nominis quidē
 Ecclesiæ poterat agere, & obtinere, quia, ut beatus consideratur
 in decisionibus D. mei Dunozetti, possessio bonorum
 15 Ecclesiæ, ꝑ est penes ipsam Ecclesiam, non autem sim-
 pliciter penes Prælaturam, ut per DD. in l. 1. ff. de acquir. pos-
 16 sess. & de venio, ꝑ ac communiori opinione Alex. in cōf.
 81. num. 17. vol. 3. Paris. cons. 24. num. 5. vol. 1. & respo-
 17 ctu ꝑ civilis possessionis conclusio est sine contradictio-
 Bologniet. in d. l. 1. num. 3. 24. vers. in Prælato. Matthies. sin-
 gul. 166. & ibi apost. cum alijs concordantibus, qui in se-
 18 cunda decisione latissime allegantur; Et quod possessio ꝑ
 semper dicatur plena, & nunquam vacare, Rip. in c. sapē,
 19 num. 17. de restit. spol. Ideo D. Don Roderico nomine ꝑ
 Ecclesiæ erat debitum mandatum de manutenendo, Me-
 noch. de rerum possess. remed. 3. num. 127. vbi quod si Rectori
 20 conceditur rei ꝑ vendicatio, quæ dominum præsupponit,
 ad vendicandum Ecclesiæ bona, l. sancimus, C. de sacros.
 21 Eccles. à fortiori debet ꝑ concedi manutentio. Et merito
 quidem, quia spoliatus possessione naturali, quando retinet
 22 civilem, cum per dictam spoliationem ꝑ turbari dicatur
 in possessione civili, potest intentare interdictum retinen-
 dæ, Menoch. de recuper. remed. 3. num. 35. per gloss. in l. 1.
 verbo, nec vi. C. uti possidet, et per l. 1. §. vi possidere, l. vim
 facit, ff. de vi, et vi armat. et l. si duo, §. hoc interdictum et
 §. cum inquilinus, et §. item videmus, in fine, ff. quod vi,
 aut clam. Nam & si is, qui deiectus est, naturaliter amittat
 23 possessionem, ꝑ civiliter tamen, hoc est civili interpretatione,
 & quoad ius agendi, non amittit eam, nisi habeat se
 pro spoliato, quia spem certam habet, se à Magistratu in
 possessionem, à qua iniuste deiectus est, restituendum, per
 24 text. in l. si quis vi. 17. ff. acquir. poss. vbi, si quis vi de pos-
 sessione, deiectus sit, ꝑ perinde haberi debet, ac si possideret,
 cum interdictum de vi recuperandæ possessionis (scilicet
 naturalis) facultatem habeat, & bene facit Bart. in l. 1. nu.
 1. ff. uti possid. Papien. in form. libelli pro turbatione pos-
 sessionis, gloss. hodie tenet, & possidet num. 3 qui dicunt, quod
 interdictus satis habet, ut possideat, siue civiliter, siue na-
 turaliter; Et quod Præstimonium non habuerit se pro spo-
 25 liato, satis patet, ꝑ cum Ecclesia, & pupillus non possit
 perdere possessionem, Bart. in l. 1. §. si vir. uxori, num. 3.
 ff. de acquir. posses. Paris. d. cons. 24. num. 7. volum. 1. vbi
 26 quod Ecclesia nunquam, ꝑ desinit possidere, & nunquam
 moritur.

Neque obstat, quod Cuiaccius ad l. 4. vers. vacuum pos-
 27 sessionem, ff. de usucap. dicat, quod animo possidere, ꝑ non
 est animus, sic instituere, ut quis fingat, se possidere; sed
 animo possidere, est ea mente, atque opinione esse, ut quis
 se solum putet possidere, atque ideo, qui vi deiectus est fie-
 28 ri non potest, ꝑ ut animo non desierit possidere, & moue-
 tur pro l. clam possidere, 6. in fine, ff. de acquir. posses. et per
 l. 1. §. siue autem corpore, ff. de vi, et vi armat. vbi habetur,
 29 quod siue etiam corpore, siue animo possidens, quis ꝑ de-
 iectus est, palam est etiam vi deiectum videri; Idcirco quæ
 si quis de agro suo, vel de domo processisset, nemine suo-
 rum relicto, mox reuertens, prohibitus sit ingredi ipsum,
 30 prædium, vel si quis eum in medio itinere detinuerit, ꝑ &
 ipse possederit, ut deiectus videatur, ademisti enim (subdit
 Cuiaccius) et possessionem, quam animo retinebat, & si nō
 corpore; Vnde potest inferri, quod non tantum ex animo,
 quo spoliatus possessionem sibi civilem, satis diu imaginari
 posset, sed potissimum, & simul ex facto aliquo corporali
 huius interdicti, ut possidetis, possessionem metamur;
 31 Nam huic fundamento respondetur, quod, ꝑ qui deiecitur,
 non statim animo desit possidere, & iunc demum, si nolit,
 vel possit in fundum, vel ades reuerti, quod vim maiorem
 vereatur, & l. si nolit. 7. ff. de acquir. posses. Hoc est, ut potest
 32 argui ex l. seqq. si affectum, ꝑ & facultatem retinendæ pos-
 sessionis amittat, quod inde manifestum fiet, si omne exer-
 citium, tam persequendæ, quam retinendæ possessionis ip-

so facto deponat; Quemadmodum enim nulla possessio
 33 acquiri ꝑ nisi animo, & corpore potest, Put. decis. 21 §. nu-
 mer. 1. lib. 3. in correct. Ita nulla amittitur, in qua nisi utrum-
 34 quæ in contrarium actu est; ficto ꝑ enim, & indicijs hic
 opus est, quibus animus, qui aliàs in occulto, declaratur; In
 possessoris enim interdictis, non tam de iure, quam de fa-
 35 cto ꝑ queritur, an videlicet quis possideat, an itinere, vel
 actu sit usus, l. de seruitutibus, 2. §. fin. & ibi not. ff. de seruit.
 vendit. Bart. in l. solent, §. fin. ff. de offic. Proconsul. Innoc. in
 c. quarelam, in gloss. fin. de elect. Host. in sum. de censib. §. si
 quis census, vers. & cens. Conrad. ad l. vnic. C. si de mo-
 ment. poss. lim. 2. ratione mixtura. n. 14. Factum; hoc du-
 36 rare ꝑ intelligitur, quamdiu ipsum durat possessionis exer-
 citium, quod etiam in defendenda, & proseguenda pos-
 37 sione consistit; Hinc ꝑ serui fugiui pos- sionem retine-
 mus, quamdiu facilem est recuperari, nec credimus, cum-
 quæ proseguimus, l. Pomponius. 13. in principi. ff. de acq. pos-
 sess. & ita intelligenda est l. 1. §. per seruum, eod. tit. ut serui
 38 fugiui ab alio ꝑ posses. tunc domum possessionem ami-
 sisse videamur, si non facilis sit eius recuperatio, & hinc in
 l. naturaliter. 12. ff. de acquir. posses. dicitur, quod non de-
 39 negatur interdictum, ꝑ uti possidetis, et qui rem vendica-
 uit, non enim videtur possessioni renunciasse, qui rem ven-
 dicauit. Et propterea dicunt DD. ut in principio relatum
 40 fuit, quod ad perdendam ꝑ possessionem requiritur taci-
 turnitas per decennium, imò, & minus tempus sufficere, quā-
 do quis scit alium possidere, & tacet, Aym. cons. 235. num. 1.
 41 Requiritur tamen, quod suspicetur, ꝑ se posse repelli, l. si
 quis. l. quod meo ff. de acquir. posses. Et propterea omnes
 concludunt, quod etiam deiecto, vel turbato eunti ad la-
 42 dicem, ꝑ hoc interdictum, uti possidetis, detur, si modò
 iste hoc animo sit, quod nolit, vel nequeat repelli, sed quod
 43 per Iudicem velit manuteneri. ꝑ Eundo enim ad Iudi-
 cem, suam ille possessionem non amittit, sed continuare,
 & conseruare cupit, vnde, & merito manutendus est,
 Affl. et. decis. 395. nu. 7. Put. decis. 409. nu. 2. lib. 2. in correct.
 Ruin. cons. 58. num. 6. lib. 4. Mandel. cons. 78. num. 13. Me-
 noch. de rerum possess. remed. 3. nu. 22. & seqq. vbi, quod nullus de
 hoc dubitat; Quare cum D. Sebastiano ad aliam Parochialem, coepit pos-
 sessionem dictarum duarum tertiarum partium fructuum, ab
 ipso Sebastiano occupatarum, & vocatus in tempore co-
 ram Iudice se opposuerit, utique solum nomine Ecclesiæ
 44 ex eo, ꝑ quod illa retinebat civilem possessionem, non po-
 terat ei denegari manutentio, imò, & nomine etiam
 proprio ex ipsa possessione capta, Prioratu vacante, ut sta-
 tum dicitur.

Non obstat, quod cum agatur de bonis Ecclesiæ occu-
 45 patis, mortuo Prælato, ꝑ Ecclesiæ competit interdictum,
 vnde vi, cap. quarelam. vbi Abb. in fine, de elect. cum alle-
 gatis in decisionibus D. mei Dunozetti. Quia, ut rectè dicit
 Menoch. supra allegatus remed. 3. num. 127. si Prælato cō-
 46 petit rei ꝑ vendicatio, eò magis competit manutentio.
 Secundò respondetur, prout in eisdem decisionibus D.
 47 mei Dunozetti, responsum fuit, quod interdictum, ꝑ uti
 possidetis, id continet, quod deiectus à naturali pos-
 sessione netueatur in civili, & in consequentiam, quod restituatur
 in naturali, Bald. in l. uti possidetis. num. 12. in fine, vers. re-
 spondet interdictum. C. uti possid. Bart. ibid. num. 4. vers. &
 aduerte, Azor. in summ. C. uti possid. num. 12. in fine, cum
 allegatis in utraque decisione D. mei Dunozetti; quibus
 potest addi text. in l. si duo. in principi. ff. uti possid. quem in
 puncto considerat Ioannes Tamar. de interdictis, in ex-
 48 positione l. vnic. C. uti possid. num. 5. vbi si deiectus ꝑ obsti-
 nato animo sit, & ea spe recuperandi possessionem aucto-
 ritate propria, non excedit, sed possessionem animo reti-
 nere dicitur, & hoc interdictum rectè experitur, per quod
 49 consequetur, ut possessio ꝑ corporalis amissa, sibi resti-
 tuatur, & civilis, quæ solo nitebatur animo, conseruetur, &
 subdit, hanc esse sententiam, d. l. si duo. in princ. Et quod
 in hoc casu admittatur cumulatio, ut petatur, & decer-
 50 natur, ꝑ supplicentem civiliter, hoc est animo possiden-
 tem, non modo turbati, sed etiam restitui, Calcan. con-
 sil. 76. num. 3. late Menoch. de retinen. remed. 3. & seqq.
 Sed

Sed potius satius est, atque rectius, prout apud nos seruatur, quod petatur, & decernatur mandatum de manutentione, quo iubeatur aduersarius, ut supplican-tem non turber, ab eiusque possessione discedat; cum enim hoc casu supplicans possessionem non modò civilem sed & naturalem animo retineat, optimè petitur sola manutentio, nihil dicendo de restitutione, & in vtraque decisione D. mei Dunozetti, hoc fundamentum satis dilucidè tractatur.

52 & respondetur obiecto, quod ex possessione Ecclesiae non censetur capta possessio bonorum, quando Ecclesia vacante, quis cepit possessionem, quia hoc intelligitur de possessione naturali, & optimè etiam respondetur ad decisiones, quae possent allegari in contrarium, ac propterea super hoc non est immorandum.

Secundò principaliter, ut dictum est D. Don Rodericus nomine proprio potest petere manutentionem, quia cum, ut liquet ex deductis in principio, Prioratus possessionem amiserit propter dismembrationem factam à fel. rec. Paulo Tertio, & postea exequutam, licet vacante Praestimonio Sebastianus occupauerit dictas duas tertias partes fructuum, nihilominus vacante postmodum Prioratu potuit

53 D. Don Rodericus impunè occupare possessionem earumdem duarum tertiarum partium fructuum, cum ad d. Praestimonium spectarent, vigore d. dismembrationis; cap. cum dilectus, §. verum, ubi Burr. in 4. not. sub num. 4. vers. sed habenti. de ord. cognit. Alex. conf. 94. num. 6. volum. 5. Bald. conf. 387. sub num. 1. col. 2. post med. vers. & si diceretur, vol. 1. ubi, quod Praelatus potuit auctoritate propria,

54 capere possessionem naturalem & vacantem, quando sibi fuit occupata, ea ratione, quia qui inuenit suam possessionem vacantem, neminem spoliare dicitur, cum alijs benè ponderatis in secunda decisione D. mei Dunozetti.

Vtteriùs fuit consideratū, quod praestimonium ciuilitè possidebat, & Sebastianus naturaliter; Vnde postquam Sebastianus dimisit Prioratum, vacauit illa possessio naturalis; Vnde D. Don Rodericus ex possessione Praestimonij, & censetur quoque cepisse possessionem naturalem bonorum eiusdem, cum alius non possideret, Cohar. var. lib. 3. cap. 16. num. 13. Rot. decis. 19. num. 7. & 8. par. 2. diuers. quae alios DD. cumulat, & fuit consideratum in secunda decisione D. mei Dunozetti.

Ex quibus fuit conclusum sententiam Rotaalem, quae reuocat sententias de partibus prolatas, super restitutione D. Petri ad duas tertias partes fructuum dismembratorum, esse confirmandam.

* Prima est decisio 78. supra in hac parte.

* Altera est decisio 139. pariter supra.

¶ Videatur infra in eadem causa alia decisio sub die 28. Aprilis 1634. coram eodem Reuerendissimo Coccino Decano.

R. P. D. P A N Z I R O L O;

Romana Pecuniaria, seu Mercium.

Die Lune 27. Iunij 1633.

ARGUMENTVM.

Solutio facta vero Procuratori liberat debitorem, secus tamen si falso Procuratori sit facta. Creditum, quando reddatur illiquidum, &c.

S V M M A R I V M.

1 Solutio facta alicui de ordine creditoris, perinde est, ac si ipsi fuisset facta.

- 2 Solutio non facta vero Procuratori, non liberat debitorem.
- 3 Creditum, non potest dici liquidum, dum fundatur super falsitate, in qualis pendet.
- 4 Et praesertim, quando d. lis non potest intra terminum executionis faciendae, finire.
- 5 Transmissio, & receptio literarum Cambij per se sola non pariunt liberationem.
- 6 Quietantiae propter imaginarias satisfactiones fieri non solent.
- 7 Peritorum assertioni est standum.
- 8 Pactum cuique suum, & non aduersari nocere debet.
- 9 De illiquido ad liquidum non admittitur compensatio.

DECISIO CCXXVII.

CVM iam Bepini obtinuissent per duas Sententias Rotaales eorum creditum firmari contra Excellentissimam D. Catherinam, uti haeredem bon. mem. Cardinalis Deti, fuit postea coram me resolutum, esse locum Statuto Urbis de duabus conformibus; Vnde ad retardandam executionem vigore rei iudicatae, d. D. Catherina obiecit de compensatione, sub praetextu, quod cum dictus D. Cardinalis constituisset Procuratorem in Ciuitate Cremonae, Martinum Ciprianum de Rota, ad exigendos redditus Prioratus Sanctorum Stephani, & Gabrielis, dd. Bepini pro Martino Procuratore fideiusserunt, & sub obligatione Camerali promiserunt soluere quicquid ad eius manus peruenisset: Vnde cum constet Procuratorem exigisse libras quadraginta septem mille, & centum, non videbatur deneganda compensatio, dum quantitas per dictum Martinum exacta longè absorbet summam, Bepinis per sententias Rotaales, adiudicatam.

Verum, proposito dubio, Domini responderunt non esse locum compensationi, quia ex eisdemmet scripturis, per quas probatur exactio facta à Procuratore, visum est etiam constare de remissione eiusdem prorsus quantitatis ad manus dicti Domini Cardinalis, qui successiue, ac singulis vicibus, remisit literis Cambij ad manus Bepinorum, medijs quietantijs, confessus fuit habuisse, & recepisse à Bepinis summam cambiatam, & remissam, & sub eisdemmet quietantijs dedit ordinem, pro solutione faciendae à Bepinis per haec verba, *Et per noi, piacerà pagarli à Gio. Battista Sanctio nostro Mastro di Casa, &c.* qui Sanctius postea confessus fuit, recepisse à Bepinis eandem summam, itaut & dicendum sit, quòd solutio facta Sanctio, perinde liberauerit Bepinos, ac si fuisset facta D. Cardinali, l. vero Procuratori, l. qui hominem. §. si Titium. ff. de solution. Adden. ad Gregor. decis. 139. num. 7. vers. ad exigendum.

Nec obstat, quod D. Cardinalis dictas quietantias, ac ordines de soluendo Sanctio, non solum uti falsos impugnauerit, quinimò quærelam criminalem contra ipsum exposuerit, ob quam etiam nunc in carceribus detinetur, & sic solutio, uti facta & non vero Procuratori, Bepinos non liberauerit, ex not. in l. si ego, ff. de neg. gest. & in d. l. vero Procuratori. ff. de solution. Nam respondetur, quòd cum Fiscus, ac Dominus Cardinalis illi adhaerens, conati sint probare per testes dictos Ordines esse falsos, & Sanctius è contra pro sua parte peritos induxit ad probandum, quòd Ordines, qui falsi dicuntur, sunt eiusdem manus cum illis, qui pro veris habentur, clarè constat, quòd euentus Iudicij est adhuc dubius, cum ex probationibus hinc inde factis, possit Sanctius, tam à Iudice absolui, quam condemnari, atque ita haec facti dubietas, visa est satis superque sufficiens ad reddendum turbidum, & illiquidum Creditum Domini Cardinalis, dum & fundatur in falsitate, super qua lis etiam durat, Surd. conf. 246. sub num. 4. lib. 2. & fuit resolutum in Romana Pecuniaria 15. Februarij 1615. coram Eminentissimo Cardinali Verospio; Praesertim, cum dicta lis terminari non

4 † non possit intra terminum executionis faciendæ, iuxta tradita per *Felin. in cap. suborta. num. 2. vers. aduerte secundo, de re indic. DD. in l. final. & in l. si constat. de compensat. Med. de compensat. par. 1. quest. 13. num. 1. Anna alleg. 8. num. 14. lib. 2. Alexand. conf. 93. sub num. 1. & conf. 94. sub num. 3. & 4. & conf. 95. num. 3 & 4. lib. 4.*

Nec facit, quod confitit de exactiōe pecuniarum facta à Procuratore, solutio debet plenè, & concludenter probari, cum transmissio, † & receptio literarum Cambij per se solæ non pariant liberationem, iuxta *decis. Gregor. 217. sub num. 1.* Quia in casu isto, solutio, & extinctio debiti non fundatur in sola transmissiōe, & receptiōe literarum Cambij, sed in quietantijs Domini Cardinalis, ac Ordinibus de soluendo Sancto eandem summam, vt supra dictum est, & ita solutio debet dici plenè, & concludenter probata, † cum quietantiæ propter imaginarias satisfactiōes fieri non soleant, iuxta *text. in cap. 1. & ibi Abb. num. 4. de Cler. non resid. Caputaq. decis. 196. lib. 1. Rot. post Cenc. de Censibus decis. 252. num. 6. Seraph. decis. 450. num. 3. & decis. 1339. sub num. 2 & fuit resolutum in Cesarangustana Pensionis 31. Ianuarij 1589. coram bon. mem. Giptio, & in Romana Afflictus 17. Nouembris 1617. coram R. P. D. meo Pirouano.*

Minus releuat, quod dd. quietantiæ non fuerint recognitæ per Bepinos, & sic non debeant attendi: Quia respondetur quietantias originales fuisse captas à Fisco è manibus Bepinorum ad quærelam ipsius Cardinalis, vnde cum ipse quietantiarum existentiam admiserit, ac solum illarum falsitatem allegauerit, & ex alia parte, Periti supradicti illas adiudicauerint subscriptas fuisse manu Domini Cardinalis, hæc † assertio Peritorum, seu recognitio visa est sustinere ad hoc, vt creditum Domini Cardinalis, non dicatur liquidum, cum in hoc Iudicio principaliter non agatur de credito, seu de veritate quietantiarum, sed an stante Iudicio criminali, & probationibus hinc, inde factis, creditum Domini Cardinalis possit compensari cum credito resultante ex duabus conformibus. Maxime quia Bepini nunquam fuerunt requisiti ad faciendam dictam recognitionem, immò potius impossibilitati dùm quietantiæ originales fuerunt positæ in processu criminali, ad instantiam Domini Cardinalis; aliàs iniquum esset, quod ex vna parte Cardinalis ad fundandam intentionem suam contra Sanctum extrahi fecerit de manibus Bepinorum originalia, ad effectum inferendi in processu criminali, & ex alia parte hodiè obligare velit ipsos Bepinos ad ea recognoscenda in Iudicio civili, in quo produci non possunt, & sic † reportando commodum ex impedimento per ipsum pratio, ad *text. in l. factum, ff. de regul. iur. cum vulg.*

Et ex his omnibus saltem simul iunctis, visum est negari non posse, quin creditum Domini Cardinalis egeat magna discussione, quod sufficit, ne cum credito † liquido compensari possit, *l. finalis, vbi Bald. num. 4. vers. secundo, nota. Castren. num. 2. C. de compensat. Alexan. conf. 93. num. 1. lib. 4. Surd. decis. 184. num. 6. Afflict. decis. 381. num. 6. Seraph. decis. 1455. num. 1. & fuit resolutum in d. Romana Pecuniaria 13. Februarij 1615. coram Eminentijs. Cardin. Verospio.*

Et ita fuit decisum vtraque parte informante.

R. P. D. GHISILERO:

Cortonen Plebanie.

Die Veneris 1. Iulij 1633.

ARGUMENTVM.

Decretum, quando sit infirmandum. Papa est Ordinarius Ordinariorum. Suppli-

catio sola, quando probet absque literis. Dilatio, quando incipiat currere.

S V M M A R I V M.

- 1 Decretum emanatum ex falsa causa est infirmandum. & num. 10.
- 2 Prouisio Papæ facta de beneficio iurispatronatus vigore præsentationis, tanquam Ordinarij Ordinariorum, sufficit pro institutione.
- Et habet præuentionem in concursu, cum quolibet Ordinario. & num. 3.
- 4 Regul. de non iudicando, iuxta formam supplicationis, quando obstat.
- 5 Regul. de non iudicando, & clausula, verificato prius, declarantur.
- 6 Supplicatio sola absque literis probat, quando non agitur de iustificatione tituli.
- 7 Decretum est nullum, si sit factum pendente dilatiōe.
- 8 Dilatio non currit, nisi ab intimatione.
- 9 Citatus non cogitur comparere, si terminus ei præfixus sit nimis angustus.

DECISIO CCXXVIII.

Decretum Vicarij Episcopi Cortonen quo pronunciauit pro Institutione ad fauorem Bernardini de Signorellis præsentati per Vniuersitatem, & homines Villæ Ceglioli ab Plebaniam Sancti Eusebij, tanquam emanatum sub falsa causa, quod Bernardinus Bricchius primò præsentatus ad dictam Plebaniam, electionem de se factam non acceptasset, & quod eidem fuerit intimaus terminus 15. dierum ab eo præfixus ad acceptam, vel renuncian-

dum, tale † decretum infirmandum censuerunt Domini, cum corruat ex falsa causa, *Castr. in l. cum hi, §. si Prætor de transact. Rot. decis. 529. num. 1. par. 1. diuers.*

Ratio resolutionis fuit, quia ex facto, constat de acceptatione eiusdem Bricchij; primò ex assertiōe Vniuersitatis, de qua in instrumento electionis; secundò ex assertiōe Vicarij in edictis affixis, & demùm ex supplicatione ad eius fauorem per Sanctissimum signata vigore electionis, & nominationis de ipso factæ ab ipsa Vniuersitate, cum dispensatione etiam de assensu ipsius Episcopi enunciato in Breui Sanctissimi D. N. quod durante sexennio posset Plebaniam retinere per Cappellanum amouibilem, per eundem Episcopum approban. & quod interim Ecclesia non vacaret, quibus instantibus non potuerunt Patroni variare præsentando Signorellum post præsentationem factam de Bricchio, cum † prouisio Papæ, vigore dictæ præsentationis, tanquam Ordinarij Ordinariorum, sufficiat pro institutione, & habeat † præuentionem in concursu cum quolibet Ordinario, *c. dudum. §. nos igitur, & c. si a Sed Apostolica de præben. in 6. cum alijs plenè per Garz. de benef. cap. 1. num. 1. num. 9. & alijs seqq.* Neque potest dubitari de huiusmodi prouisione, cum ea probetur ex literis Apostolicis datis.

Non obstat, quod in gratia Papæ addit clausula, verificato prius coram Ordinario Iurepatronatus, & quod † non exhibitis literis, obstat regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, quia ad substantiam gratiæ non requiritur, quod literæ fuerint coram Ordinario exhibitæ, sed sufficit hodiè illas exhibere ad docen. de acceptatione præsentationis, vt decretum fundatum in eo, quod Bricchius non acceptasset, corruat ex defectu falsæ causæ. Nec obstat † regula de non iudicando, & clausula verificato prius, & c. cum principaliter non agatur de iustificatione Tituli, & Iurispatronatus in petitorio, sed solum de accepta-

6 ceptatione, † super cuius negatiua fundatur decretum Vicarij Cortonesi. *Caput aq. decis. 235. & 301. par. 3. Mantica. decis. 335. num. 2. vbi alia cumulantur san. me. Greg. XV. decis. 540. num. 6. & ibi Adde plenè num. 8.*

Præterea cum præfixio termini 15. dierum ad acceptandum fuisse facta cum conditione intimationis faciendæ, & de ea non constet, decretum est ipso iure † nullum, tanquam factum pendente dilatione, & adhuc currente tempore ad intimationem faciendam, cum dilatio non currat, † nisi ab intimatione, vt in puncto præfixionis termini cum intimatione firmavit *Rota coram Put. decis. 174. lib. 1. & in Imolen. seu Faentina bonorum 25. Iulij 1593. in fin. coram Litta impress. per Salust. in prax. lib. 3. fol. 358.* Ultra quod præfixio 15. dierum Bricchio in Vrbe commoranti, videtur nimis angusta, cum à Ciuitate Cortonæ ad Urbem propter impedimenta notoria epidymiz, non veniant Tabellarij, solita celeritate, quo † circa terminus adeo brevis non potuit ipsum arctare, *Afflict. decis. 124. nu. 3. Cassad. decis. 6. num. 3. de dol. & contumac. Caput aq. decis. 263. num. 7. par. 2. Rota in Anconitana bonorum 23. Aprilis 1622. coram R. P. D. meo Merlino*

Nec dubitari potest, quod Vicarius inductus fuerit ad pronunciandam decretum, de quo agitur cum supradictis suppositis, quia ex eiusdem decreti lectura, constat in eis 10 fecisse fundamentum, † hæc enim causa in decreto exprimitur *Alex. conf. 89. num. 12. & 14. lib. 2. Menoch. conf. 231. nu. 17.* atque ita dum Vicarius se mouit ad illud faciendum, eo quia Bricchius non acceptauerat etiam post intimationem termini assignati, & de utroque in contrarium constet, Decretum prædictum esse infirmandum, resolverunt Domini utraque parte informante, &c.

R. P. D. MERLINO.

Romana Affecurationis.

Die Veneris 1. Iulij 1633.

ARGVMENTVM.

Contractus affecurationis mercium, & illius iustitia, cum in totum, & per totum consistat in incertitudine, & in alea fortunæ, ideo æquum, & conueniens est, quod dictus contractus minimè sustineatur, data scientia, vel eius verisimili notitia interitus mercium, de tempore, quo petita fuit affecuratio &c. Singularis est decisio.

S V M M A R I V M.

- 1 Intentionis fundamentum est concludenter & omnino iustificandum.
- 2 Tempore autumnali, secundis ventis spirantibus facilis est nauigatio & expeditum est iter equitanti- bus.
- 3 Notitiæ possibilitate data de aliquo periculo mercium tempore affecurationis, non est locus promissioni in casu non habita notitiæ intra certum tempus.
- 4 Mercatorum iudicio in articulis mercaturæ, Rota deferre solet.
- 5 Conditio super facto præterito attenditur, si impossibilis erat notitia purificationis conditionis de tempore promissionis.

- 6 Ex loci distantia, & temporis intervallo & qualitate itineris, deducitur scientia tempore affecurationis, de statu mercium.
  - 7 Affecurationis contractus, & illius iustitia totus positus est in incertitudine, & in alea fortunæ, vt quippe lucrum, vel iactura istius contractus, pendet à maris, & ventorum arbitrio.
  - 8 Affecurationis contractus dicitur venditio susceptionis periculi & equiparatur iactui retis, & spon- sioni.
  - 9 In Affecurationis contractus de tempore affecurationis requiritur totalis incertitudo, de tempore affecura- tionis.
  - 10 Inter Mercatores præcipuus candor, & vndique since- ra fides, & equitas, omisissis Iuris apicibus, & ver- borum cortice, attendi debet.
  - 11 Fidei candor inter Mercatores laderetur, si levis suspicio doli daretur.
  - 12 Fraudibus modis omnibus est obuiandum, & tollenda est omnis occasio supplantandi.
  - 13 Affecurationem mercium illi, qui petunt, solent esse di- ligentiores in perquirendo notitiam mercium, quam ipsi affecuratores cum, vt plurimum de toto esse af- securati agatur, in interitu naui. & n. 14.
  - 15 Affecurationis contractus fieri potest etiam super re- iam perempta.
  - 16 Sed hoc intellige dummodò talis rei interitus tempore af- fecurationis sit incognitus.
  - 17 Affecuratio naui iam peremptæ valet, dummodò ta- men notitia deperditionis haberi non potuerit de tem- pore affecurationis.
  - 18 Affecurationis contractus non tenet, siue ille, qui petit affecurationem, sciebat iacturam mercium, siue id præsumatur.
  - 19 Affecurationis contractus, dum dicitur, quod potest fieri de re perempta, id intelligitur verum, quando adest pactum expressum, vt etiam iam peremptæ Naue, affecurator teneatur de interitu.
  - 20 Et nec hoc casu teneretur affecurator, ad integrum pre- cium mercium deperditarum.
  - 21 Affecurationis contractus non tenet, dum adest possibi- litas, ac præsumptio notitiæ, quod merces erant de- perditæ. & n. 22.
- Et insuper, si cesseret pactum expressum, quod solet appo- ni per illam clausulam, perita, vel non perita &c.
- 23 Gregor. XV. decis. 126. quo casu procedat, & n. 27.
  - 24 Naui post discessum è portu, est exposita tempestati- bus, & aliis periculis.
  - 25 Naui etiam dum in littore, vel in portu confidet, obno- xia est periculis, vt ventorum impetu quatitur, dissoluatur, incendio pereat, &c.
  - 26 Portus fallit, & ipse fidem, & sæpius auditur Naues in ipso portu quiescentes, interire.
  - 28 Valasc. decis. 64. n. 6. 9. & 10. & Molin. de contract. disput. 507. num. 4. declarantur.
  - 29 Mercium deperditarum notitia, an quis ante petitam affecurationem habere potuerit, hoc totum arbitrio Iudicis ex circumstantijs regulando, remittendum est. & vide num. 35.
  - 30 Pro Affecuratore mercium in dubio iudicandum est.
  - 31 Affecurati, dum probauerunt intentionem suam, nem-

- pe, quod venerit casus assicurationis, incumbit assurectoribus onus probandi eorum exceptionem.
- 32 Reus est actor in sua exceptione, & actor, postquam fundavit intentionem suam, non tenetur probare, id, quod est de exceptione rei.
- 33 Scientia mercium deperditorum probari potest ex sola possibilitate notitiæ &c.
- 34 Actoris probatio ita est, quod reddatur dubia ex probationibus rei, dum rei exceptio tendit non ad destruendam intentionem actoris, sed ad demonstrandam intentionem non esse fundatam, & sic ad elidendam illius probationem.
- 36 Mercatorum iudicio Rota plurimum tribuit in materia mercaturæ.
- 37 Rota Ianuen. decis. 102. quo casu loquatur.

D E C I S I O CCXXIX.

Mercatores Romani sub diebus 23. 24. 25. 26. & 27. mensis Nouemb. anni 1630. assicurauerunt lanas, caricate, o da caricarsi, e dall' hora, che saranno caricate, o cominciate a caricarsi in Alicante, super quavis Naue, exceptistarum Nauibus nuncupatis S. Pietro, e Diamante, & se obligauerunt ad solutionem precij lanarum, altero ex duobus casibus; Primo, scilicet, casu, sequero naufragio, vel alio nauum interitu; Secundo casu, se si stesse sei mesi, che di dette lane non ci fusse vera notizia.

Die 21. Octobris eiusdem anni 1630. onerata fuit Nauis S. Pauli, ballis 90. lanarum, & sub die 23. eiusdem mensis fuit onerata Nauis S. Michaelis ballis lanarum 140. Hæc Nauis Sancti Michaelis foeliciter appulit Venetias, de Naue autem Sancti Pauli adhuc incertum est, quid acciderit.

A principio Assurctoribus fuit intimatum naufragium huius Nauis S. Pauli, & protestatum, quod elapsis duobus mensibus, ipsi Assurcti volebant consequi summas assurctas. Verum postea coram A. C. pulabantur Assurctores ex secundo casu, scilicet, quod post sex menses adhuc de hac Naue S. Pauli nihil innotesceret, & per A. C. fuit decretum mandatum; A quo interposita appellacione, dum in Signatura Iustitiæ discuteretur causa, & concurs non esset Patrum opinio circa modum rescribendi, placuit Eminentissimo Domino D. meo Cardinali Antonio Barberino Præfecto, vt me proponente consuleretur Rota super iustitia mandati, quæ hodie respondit, dictum mandatum non esse relaxandum.

Quoniam neuter ex casibus comprehensis in assurctione euenit, nec commissæ est stipulatio.

Non primus circa naufragium, vel alium interitum, nulla quippe adducitur concludens probatio; Immo Informantes pro assurctis se restringunt ad secundum casum, quod scilicet de Naui S. Pauli infra sex menses non fuerit habita noticia.

Quod verò ad hunc secundum casum, nec etiam assertur plena probatio istius negatiuæ non habitæ notitiæ, & tamen cum sit fundamentum intentionis actorum, & qui sunt Assurcti, erat omnino concludenter iustificanda, l. illa. & ibi scribentes, ff. de verb. obligat. Nat. cons. 648. num. 6. Rota Ianuen. decis. 173. num. 7. Gabr. de probat. conclus. 6. num. 12. Herculan. in tract. de negatiua, num. 2. & 16.

At esto, nihil certi post tot menses allatum esse de Naui S. Pauli, atamen non intrat obligatio, nec dicitur commissæ stipulatio exsecundo hoc capite, in quo duo sunt animaduertenda; Primum, quod oneratio lanarum in Portu Alicantis processit 33. vel 38. diebus promissioni factæ hic Romæ ab Assurctoribus; Alterum quod Alicante distabat ab Vrbe nongentis miliaribus, velis rectè per altum datis, seu vt dicitur à golpho lanciato, mille verò, & ducentis longa propè litus navigatione, siue vt aiunt à costa, & quod singulis horis tria miliaria peraguntur, itaut spatio 20. dierum, vel circiter, commode nuncius, vel permuta-

tis, & concitatis equis, vel Naui ocyter permeante vectus ex Alicante Romam peruenire potuerit, & onerationem, nec non interitum aliquem Nauis S. Pauli referre Domino Lanarum, vel eius Procuratori Romæ degenti, vt apud Peritos rei nauticæ compertum est, & habetur in Capitulis Consulatus Barchinonen. & nouissimè in his terminis dixit Rota in Romana Assicuracionis Mercium 23. May præteriti coram R. P. D. meo Panziolo, præsertim verò attentò tempore autumnali, quo secundis ventis spirantibus facilis est nauigatio, & expeditum est iter equitantibus.

Data autem possibilitate notitiæ de aliquo periculo mercium tempore assurctionis, & non est locus promissioni in casu non habitæ notitiæ, intra certum tempus, quemadmodum hanc obligationem ita temperandam, & restringendam esse censuerunt Mercatores Florentini, & quorum iudicium in hoc articulo sequuta fuit Rota apud sanct. me. Gregor. XV. decis. 126. per tot. & præcipue in princip. & nu. 9. & confert text. in l. cum ad præsens, ff. si cert. per. vbi conditio super facto præterito attenditur, si impossibilis erat notitia purificationis conditionis de tempore promissionis, Strach. de assurctat. glos. 27. num. 1. & 2. vbi ex distantia loci, & temporis intervallo, & qualitate itineris deducit scientiam tempore assurctionis de statu mercium, Scacc. de commerc. par. 2. q. 7. ampliat. 10 §. 1. num. 29. ibi. Si assurctus nouerat, seu præsumatur nouisse, & idem etiam tradit Gamma decis. Lusitan. 181. num. 1. vbi ponderat distantiam itineris, & temporis spatium, & sequitur Cost ad iur. & facti scient. & ignorant. centur. 1. distinct. 71. num. 2.

Idquæ summa ratione, & æquitate solum videtur, contra tractus enim assurctionis, & illius iustitia totus positus est in incertitudine, & in alea fortunæ, vt quippe lucrum, vel iactura istius contractus pender à maris, & ventorum arbitrio, vt scripsit Castrens. in l. in nauis fasili. ff. locati. A. lex. in l. à Titio, ff. de verb. obligat. Anan. in c. nauiganti, q. 13. de usur. Dec. cons. 115. num. 2. & 4. & ideo dicitur & venditio susceptionis periculi, & æquiparatur iactui reit, & sponsoni, Molin. de contr. act. disput. 507. num. 2. & 4. Et propterea totalis incertitudo requiritur & de tempore assurctionis; itaut tunc cesser in assurcto omnis suspicio, & possibilitas notitiæ, cumquæ res versetur inter Mercatores, præcipuus candor, & vndique sincera fides, & æquitas, ommissis Iuris apicibus, & verborum corticè, attendi debet, vt per Bart. in l. fideiusor. §. quadam, ff. mandati, Dec. in l. in omnibus, num. 3. ff. de reg. iur. Strach. de mercat. in vltima parte. n. 1. Surd. cons. 382. n. 21. & cons. 528. num. 7. qui sanè fidei candor læderetur, si & & leuis suspicio doli, vel possibilitas notitiæ posset suboriri, & fraudibus modis & omnibus est obuiandum, & tollenda omnis occasio supplantandi, l. 1. ff. de dol. cap. sedes, de rescript. Clem. 1. de usur. & in his terminis notat Rota Ianuen. decis. 36 sub num. 12. & illi, qui petunt & assurctionem solent esse diligentiores in perquirendo notitiam mercium, quàm ipsi Assurctores, cum vt plurimum & de toto assurctioni agatur in interitu Nauis, vt obseruat Rota Ianuen. decis. 36. num. 12.

Non obstat, quod assurctio & fieri possit super re iam perempta; quoniam id intelligendum est, dummodò talis interitus mercium tempore assurctionis sit & ignotus. Valasch. decis. Lusit. 64. n. 6. & 8. Ricc. in collectan. decis. collectan. 838 in fin. par. 4. Gamma decis. 181. num. 1. Odd. cons. 31. n. 42. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 28 dubit. 4. num. 25. Molin. de contr. act. disput. 507. num. 3. vers. quare, Rota Ianuen. decis. 36. num. 6. & decis. 102. nu. 4. vbi refert Consulat. maris, vt valeat & assurctio Nauis iam peremptæ, dummodò tamen notitia deperditionis haberi nō potuerit tempore assurctionis, Strach. de assurctat. glos. 27. n. 1. & seqq. & Scacc. de commerc. par. 2. q. 7. ampliat. 10 §. 1. nu. 20. qui idem asserunt, & siue Assurctor sciatur iacturam mercium, siue præsumatur scire, Costa de iur. & facti scient. & ignor. cent. 2. distinct. 71. n. 4. & seqq. Et qui contrariam sequuntur opinionem, & loquuntur quando aderat pactum expressum, vt etiam iam perempta Naue, Assurctor teneatur de interitu, vt explicat Decius cons. 115. nu. 4.

- num. 4. vers. *prætereā si non*, & Rota Ianuen. decis. 102. nu.
20 4. in fin. Valasch. d. decis. 64. num. 7. Neque hoc casu tene-
retur assecurator ad integrum precium mercium deperdi-
tarum, ut per Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 28. dubit. 4. num.
26. Vnde ad casum præsentem minime applicatur obie-
21 ctum, quia & adest t. possibilitas, ac præsumptio notitiæ,
& cessat pactum expressum, quod solet apponi per clausu-
lam illam, *Perita, vel non Perita* &c. ut per san. mem. Gre-
gor. XV. d. decis. 126. num. 8.

- Verba autem illa, *caricate, o da caricarsi*, eandem in-
terpretationem, & moderamen Florentinis Mercatori-
bus, & à Rota allatam, recipiunt, ut *caricate*, intelligen-
22 tur t. dummodò ita proximè assecurationi præcesserit o-
neratio, ut in ipsa assecuratione notitia haberi non potue-
rit de statu lanarum, iuxta *text. in d. l. cum ad præsens*, &
in l. sequenti, ff. si cert. pet. ibi, *An quantum in natura ho-*
minum sit, possit sciri, & notat Seracch. de assecurat. glos.
27. num. 1. & seqq. Rota Ianuen. d. decis. 36. num. 10.

- Non obstat quod decisio 126. coram sanct. mem. Gregor.
23 XV. t. versetur in casu, quo, iam Nautis soluerat è portu,
hic verò non constat de discessu; Quoniam casuum, qui-
dem adest diuersitas aliqua, sed eadem ratio, & sic etiam
eadem recipienda est interpretatio, ibi enim promissio as-
securationis incipiebat à discessu, hic autem ab oneratione,
24 & quemadmodum post discessum è portu t. exposita est
Nautis, tempestatibus, & alijs periculis, ita & dum in litto-
25 re, vel in portu confidet t. obnoxia est itidem periculis, ut
ventorum impetu quatitur, dissoluatur, incendio pereat,
ut contigit in casu decisionis emanatæ coram R. P. D. meo
26 Panzirolo, & verè dixit aliquis, t. *fallit portus*, & ipse *fi-*
dem, sæpiusquè audiuimus Naves in ipso portu quiescen-
tes interisse.

- Nec in casu decisionis 126. san. mem. Gregor. XV. con-
27 stabat de naufragio, t. vel alia deperditione mercium, ut
ex eius lectura apparet, siquè de naufragio constitisset, per-
peram ibi, Moyses assecuratus recurrisset ad stipulationem
ex capite non habitæ notitiæ, cum ex causa naufragij facilius
fuisset victoria, & tutior.

- 28 Neque prædictis aduersantur Valasch. t. decis. Lusitan.
64. num. 6. 9. & 10. & Molin. de contratt. disput. 507. nu. 4.
vers. *quomodo* &c. quoniam isti admittunt Assecuratorem
non teneri, si Assecuratus sciebat merces fuisse deperditas,
& admittunt notitiam probari ex tempore, quod interces-
sit, non tamen rigide computando 24. leucas pro vnoquo-
què die, sed in præsentis casu computatio itineris, & tempo-
ris, quod intercessit inter onerationem, & assecurationem,
non est ita angusta, & rigida, ut à Valascho, & Molina im-
29 probari videatur, quia hoc t. totum arbitrio Iudicis ex cir-
cumstantijs regulando remittitur: Intercessit enim hoc
spatium 33. dierum, & 38. respectiue, & tamen iter con-
fici poterat 20. vel circiter diebus, tempusq. commodum
erat nauigationi, & terrestri itineri, & in dubio pro Assecu-
30 ratore t. pronunciandum esse monet idem Valasch. d. de-
cis. 64. num. 11. tunc enim neuter est in damno, & Assecu-
rator restituit mercedem acceptam pro assecuratione, ut
idem Valasch. ubi supra.

- Demum non obstat quod Assecurati, qui sunt Actores,
probauerint eorum intentionem, quæ consistit in hoc, quod
intra sex menses post onerationem Nautis, de ea notitia cer-
31 ta t. non fuit habitæ; quo probato, incumbit Assecuatori-
bus Reis, onus probandi eorum exceptionem, scilicet tem-
pore assecurationis habitam fuisse notitiam ab Assecurato
de statu Nautis, l. 1. Bart. num. 3. ff. de except. l. in exceptioni-
bus, ff. de probat. Paris. conf. 45. num. 2. lib. 1. Rota coram
sanct. mem. Greg. XV. decis. 228. num. 2. & in his terminis
32 Rota Ianuen. decis. 102. num. 3. Reus enim t. est Actor in
sua exceptione, & Actor postquam probauit suam inten-
tionem non tenetur probare id, quod est de exceptione
Rei, ex præallegatis.

- Quoniam Assecuratores opus non habent probandi po-
sitiue scientiam Assecurati de statu mercium tempore asse-
33 curationis, t. sed sufficit sola possibilitas notitiæ, quæ possi-
bilitas concludenter deducitur ex spatio temporis, quod
intercessit inter onerationem, & assecurationem, & ex di-

stantia Alicantis ab Vrbe, hæc verò sola possibilitas elidit
probationem Actoris, & temperat obligationem factam
34 in casu non habitæ notitiæ, & sat est quod probatio t. Acto-
ris reddatur dubia ex probationibus Rei, dum Rei exce-
ptio tendit non ad destruendam intentionem Actoris, sed
ad demonstrandum non esse intentionem fundatam, &
sic ad elidendam illius probationem, ut benè post Soccin.
& Ruin. declarat Surd. conf. 505. num. 6. sub vers. *nec dica-*
tur, Mandel. conf. 451. num. 3. & conf. 452. num. 44. & hanc
distinctionem in alio casu approbauit Rota in Bononien.
Fideicommissi de Desiderijs 14. Martij 1629. coram me.
Et tunc solum intraret obligatio illa in casu non habitæ no-
titiæ, & Actorum solidè fundata esset intentio, si ipsi As-
securati, qui sunt Actores, incolumitatem mercium pro-
35 basset vel tempore assecurationis, t. vel alio tam proxi-
mo assecurationi, ut in actu dictæ assecurationis de ipsis
mercibus notitia haberi non potuerit, & sic cessaret omnis
36 suspicio doli, & fraudis, & hic fuit sensus t. Mercatorum
Florentinorum, quem Rota in illa decisione 126. coram
sanct. mem. Greg. XV. & hodie coram me, plurimi fecit.
37 In casu autem decisionis 102. Rota Ianuen. t. excludeba-
tur possibilitas notitiæ de tempore assecurationis, attenta
longitudine loci, & asperitate itineris, ut ibi num. 2. in
fine.

Et ita vtraq. parte informante resolutum fuit, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DE CANO.

Ianuen. Parrochialis.

Die Veneris 1. Iulij 1633.

ARGUMENTVM.

Congrua debetur Vicario, seu Rectori
exercenti curam animarum, & ista, quan-
ta esse debeat.

S V M M A R I V M.

- 1 Congrua debetur Rectori, seu Vicario exercenti curam
animarum.
- 2 Congrua, quæ debetur Rectori exercenti curam anima-
rum, non debet esse maior 100. nec minor 50. scuto-
rum annuorum.
- 3 Computatis etiam incertis emolumentis, si habeant
quamdam certitudinem.
- 4 In congrua Rectoris exercentis curam animarum, non
imputantur emolumenta omnino incerta, ut sunt ele-
mosynæ Altaris, funeralium &c.
- 5 Venter non debet pendere ab incerto, cum venter non
patiatur dilationem.
- 6 Congrua à principio, quando semel est assignata, debet
Vicarius illa esse contentus.
- 7 Et ideò ipse sibi imputet, si accadat, quod congrua sit ni-
mis tenuis, fallit, num. 8.

DECISIO CCXXX.

A Dest res iudicata super eo, Ecclesiam S. Andreæ esse.
Regularem, & ipsam spectare ad Abbatissam, &
Moniales S. Andreæ, atq. ad easdem spectare curam ani-
marum Parrochianorum eiusdem Ecclesiæ, exercendam
per Rectorem, seu Vicarium à dictis Monialibus ad earū-
dem nutum amouibilem, & ad Archiepiscopum approba-
tionem tantum pertinere, absquè alio concursu. Vnde stā-
te istare iudicata, Dubitauit, An, & quanta congrua debea-
tur

tur Vicario prædicto, & an literæ patentes factæ eidem Vicario, per Vicarium generalem D. Archiepiscopi sint corrigendæ.

Et quantum attinet ad primum, quod ꝑ congrua debeatur Rectori, seu Vicario exercenti curam animarum, non est dubium, *c. extirpanda, §. qui verò, vbi gloss. de præben. Conc. Trid. sess. 7. cap. 7. de reform. & sess. 25. cap. 15. pariter de reform. Rebuff. de congrua qu. 4. in princ. Cas. de Grass. decis. 6. num. 7. de præben. Mant. decis. 269. num. 3. Rot. decis. 16. num. 1. par. 1. diuers. & in recent. decis. 420. num. 3. par. 1. & decis. 449. num. 5. par. 2. & fuit dictum in causa Pampilonen. congruæ 29. Ianuarij 1590. coram bo. me. Comitulo Episcopo Perusino, sanct. mem. Gregor. decis. 429. num. 1.*

Quantum attinet ad secundum, quanta scilicet debeat esse ista congrua, *sanct. me. Pius V. in sua Constitutione 45. Ad exequendum in nouo Bullario in §. 1. & 2.* quia Ordinarij excedebant mentem Concilij in assignandis congruis, 2. declarat quantitatem ꝑ congruam nõ esse debere maiorem 100. nec minorem 50. scutorum annuorum computatis etiã incertis emolumentis, & alijs obuentionibus communiter percipi solitis, quod est intelligendum de incertis, ꝑ quæ habent quamdam certitudinem, vt sunt decimæ frumenti, & vini, aliq. fructus emolumenta, & obuentiones, quæ penes Vicarium sunt incertæ, quantum ex illis percipere possit, 4. non autem, hoc est intelligendum ꝑ de omnino incertis, vt sunt eleemosynæ Altaris, funeralium, & similibus, quia ista non computantur in congruam, *Rebuff. de congrua nu. 83. & 86. Mant. decis. 269. nu. 6. Rota decis. 5. num. 3. par. 2. diuers. & d. decis. 449. num. 6. & d. decis. 420. sub num. 2.* vbi redditur ratio, quia venter ꝑ non debet pendere ab incerto, cum venter non patitur dilationem; Et ideo Domini sequendo mediam viam, cum Moniales sustineant omnes impensas, visum fuit Dominis istam congruam esse taxandam ad scuta 75. annua.

6. Nequẽ obstat, quod quando ꝑ congrua à principio semel fuit assignata, debet Vicarius illa esse cõtensus, *Mant. d. decis. 269. num. 1. Rot. d. decis. 449. num. 5. sanct. mem. Greg. decis. 429. num. 3.* vbi dicitur, quod Vicarius sibi imputare debet, si beneficium minus tenue acceptauit, ꝑ quia hoc nõ procedit, quando congrua est ita tenuis, vt Vicarius non possit se sustentare, & sustinere onera Ecclesiæ, tunc enim non habet locum illa ratio, quod sibi debeat imputare, cum non agatur solũ de præiudicio personæ, sed de præiudicio Ecclesiæ, & ordinis Clericalis, vt egregie declarat *Rota in d. decis. 420. num. 4. par. 1. in recent.* vbi dicitur ita esse intelligendum. præcitatam *decisionem sanct. mem. Greg.* & latius hoc idem dicit *Rota in d. decis. 449. sub num. 5.* Vnde cum in hoc casu Moniales sustineant omnia onera d. Ecclesiæ, & in ea huiusmodi congrua hæctenus formiter constituta non fuerit, ipsi animaduertentes ad præiudicium ordinis Clericalis super illius taxatione à scutis 50. ad scuta 100. remiserunt se iudicio Rotæ, & propterea visum fuit Dominis omnibus consideratis pro congrua deberi dicta scuta 75.

Quantum attinet ad tertium, An literæ patentes datæ per Vicarium D. Archiepiscopi Ioãni Baptistæ Stratæ moderno Rectori, seu Vicario dictæ Ecclesiæ, sint corrigendæ, visum fuit Dominis, quod sic, quia excedunt fines rei iudicatæ, & formam mandati de manutenendo Monialibus præcedenter concessi, Nam vltra approbationem processit ad institutionem, & tamen solum ei est permisum examen, & approbatio, iuxta eandem Constitutionem sanct. mem. Pij V. in §. 3. cui se conformauit res iudicata Rotalis.

Et ita conclusum &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO

Die Lunæ 4. Iulij 1633.

ARGUMENTVM.

Maritus si conueniatur ab vxore ad dotis restitutionem, quando gaudeat priuilegio, deducto, ne egeat, & quando illo spoliatur.

SVMMA RIVM.

- 1 Mulier, quando conuenit maritum propter dotis restitutionem, tunc non condemnatur, nisi in quantum facere potest.
- 2 Mulier non præsumitur habere, nisi dotem suam. Mulier, excepta dote, præsumitur pauper. num. 2.
- 3 Prima charitas incipit à se ipso.
- 4 Altare vnum non est discooperiendum, vt alterum cooperiatur.
- 5 Personæ duæ priuilegiatæ, vbi concurrunt, tunc illa præfertur, quæ tractat de damno vitando. Personis, qui tractant de damno vitando, magis fauendum est, num. 5.
- 6 Bald. in l. quod nomine, ff. de condit. indeb. defenditur.
- 7 Maritus, quando gaudeat priuilegio ne egeat, si dos debeat restituere. Actori satis est, quod contra Iuris rigorem agat modificato modo. num. 7.
- 9 Capituli diminutio non liberat quem à naturali obligatione.
- 10 Maritus gaudet priuilegio ne egeat, quando locus est restitutioni dotis, propter eius urgentiam ad inopiam.
- 11 Maritus non gaudet beneficio, ne egeat, dum Thori separatio est secuta propter eius senitiam. & numero 13.
- 12 Beneficium, ne egeat, si alicui competat, tunc illo, non potest vti, quando fuit ingratus.
- 13 Vir ingratus vxori perdit beneficium annalis restitutionis dotis, cum reliquis lucris.
- 14 Vir, quando fuit ingratus vxori, tunc illa duo equiparantur, scilicet priuatio lucris dotalis, & beneficium restitutionis, quoad tempus.

DECISIO CCXXXI.

POST latam sententiam super separatione Thori* ad fauorem D. Barbaræ, vna cum relaxatione mandati pro restitutione dotis, D. Marchio illius maritus protestatus fuit, quod cum non haberet, nisi bona in Regno Neapolitano, non poterat super illis fieri executio, ꝑ nisi deducto ne ipse, & filij egeant, iuxta textum in l. maritum, 13 ff. solut. matrim. & notant ibidem communiter DD. late Cagnagna in suo tract. deducto ne egeat. quæst. 1. per tot. & fuit resolutum in causa Recanatæn. Separationis Thori, 26. Februarii 1625. coram R. P. D. meo Pirouano. Ceterum cum feriæ instarent, hodie in vltima audientia in relationibus causarum super hoc feci verbum cum Dominis, qui visis memorialibus vtriusque partis, responderunt, quod etsi prædicta conclusio verissima sit, & approbata à Rota in casu suo. in dicta causa Recanatæn. nihilominus

non applicatur ad casum, de quo agitur, quia cum de iure
 2 † praesumatur, quod D. Barbara non habeat, nisi suam do-
 tem, & sic, quod excepta dote sit pauper. *Thessaur. decis.*
43. num. 5. Vinc. de Franc. decis. 490. num. 28. in fine, par. 3.
Castagna in istis terminis, & ad hunc effectum, d. *quæst. 1.*
fallentia 4. num. 7. Maritus non gaudet beneficio deducto,
 ne egeat: admissio etiam sine veri praesudicio, quod con-
 staret de illius paupertate, de qua tamen non constat respec-
 tui ad uxorem, cum, & ipsa uxor sit pariter pauper, nec
 habeat aliunde præter suam dotem, pro qua debet propte-
 3 reâ præferri, quia † prima charitas incipit à se ipso, l. *præ-*
ses, C. de seruit. & acq. & in pari causa necessitatis præfer-
 tur mulier, l. *affiduis, §. exceptis, C. qui pot. in pign. habeant,*
 4 & vnum † Altare non est discooperiendum, ut alterum
 cooperiatur, l. *verum, §. penult. ff. de minor.* & ita in pun-
 cto tenet *Iacob. de Arena, in l. si maritus. §. 4. numero 1. ff.*
solut. matrim. quem ibidem sequitur *Barr. num. 2. vbi etiam*
Imola num. 2. qui de veriori opinione, idem *Bald. l. mari-*
tum, 13. num. 1. eodem tit. vbi de communi testatur, prout
 de magis communi testatur etiam ibidem *Alexan. num. 1.*
ante finem, vers. & quantum. Fran. Aret. num. 1. qui ratio-
 nem ex eo deducit, quod quando concurrunt † duæ per-
 sonæ priuilegiatæ, illa præferatur, quæ tractat de damno vi-
 tando: illi enim magis est fauendum. *Bald. in l. 2. num. 5. C.*
quod cum eo, & in l. si quis crediderit, num. 1. post Guliel-
mum de Cuneo, ff. de pactis, qui expressè loquitur in puncto,
 quando mulier repetit dotem propter separationem Thori,
 idem *Bald. in l. quod nomine, num. 1. in fin. ff. de condit.*
indeb. dum arguit pro, & contra, & postea se remittit ad
 ea, quæ notat *Iacobus de Arena in d. l. si maritus,* qui tenet
 6 hanc sententiam ut supra relatum fuit, & propterea *Bald. †*
 non est sibi contrarius, ut putauit *Franc. Aret. loco supra*
citato. Padilla in d. l. præses, num. 8. ff. de seruit. & acquir.
Greg. Lopez, l. 15. in verbo Buiur, in fine tit. 10. par. 5. Co-
uar. in regula possessor, de reg. iur. in 6. par. 2. §. 2. num. 4. in
fine, vers. hinc etiam deducitur Matthæus Brun. de cessio-
ne bonorum, q. 4. principali, q. 13. num. 1. & quæst. 20. n. 30.
Campeg. de dote part. 3. q. 241. Rebuff. ad Regias Consti-
tutiones tom. 2. de lit. dilat. art. 1. num. 25. Surd. de alimen-
tis tit. 1. q. 78. num. 34. & tit. 8. quæst. 84. num. 3. vbi de ma-
 gis communi, prout de communi pluries testatur *Barbos.*
in d. l. maritum 13. num. 96. & 97. ff. solut. matrim. licet
 ipse contrarium teneat. *Marsil. sing. 99. Fontanella de pa-*
ctis nuptialibus par. 2. clausula 7. glos. 2. num. 93. Guttier. de
iuram. confirm. cap. 15. num. 4. vbi de magis communi, *Vr-*
sellus ad Afflictum decis. 221. num. 4. & decis. 222. num. 3.
 vbi quod ita fuit iudicatum, *Molfesius ad consuetud. Nea-*
politana. par. 6. quæst. 9. nu. 2. Inrigliol. de casibus conscien-
tia casu 35. num. 74. Ant. Monac. de execut. in vestibus,
cap. 12. num. 61. Castagna qui alios congerit d. limitat. 4.
per tot. & alij DD. Moderni alios congerunt.
 7 Nequæ obstat, quod propter mutationem † status de-
 bet maritus gaudere hoc priuilegio, cum satis sit actori,
 quod contra iuris rigorem agat modificato modo, ut per
Bald. in d. l. 2. num. 6 in fine. C. quod cum eo. Matthæus
Brunus locis supra allegatis. Inrigliolus de casibus conscien-
tia loco pariter supra allegato. Castagna d. limit. 4. in fine.
 8 quia hoc dictum procedit, quando propter mutationem
 status viri, mulier agit ad dotem, & ita loquuntur DD. præ-
 dicti, & ita intelligit *Bald. †* Additio ad ipsum in verbo, *iur-*
is rigor, vbi inquit, quod hoc dicit propter leg. 2. §. 1. *ff. de*
 9 *capit. dimin.* vbi dicitur, † quod capitis diminutio non li-
 berat quem à naturali obligatione, nec eum impedit postea
 ciuilitè obligari, & iste non est casus noster, quia non agi-
 tur de mutatione personæ, ut quia vir sit bannitus, aut de-
 10 portatus, & licet etiam supradicta limitatio sublimetur, †
 quando est locus restitutioni dotis ob vrgentiam viri ad ino-
 piam, ut per *Castagn. qui alios refert d. limit. 4. num. 8.* attam-
 en etiam extra istos terminos versatur.

Nec displicebat aliquibus ex DD. quod cum separatio
 11 Thori fuerit facta ob sauitiam viri, & sic † ipse fuerit in-
 gratus eiga uxorem, dum agitur contra ipsum ad restitutio-
 nem dotis, propterea non potest gaudere dicto priuilegio,
 ne egeat, ut per doctrinam *Lasonis in §. sunt præterea, in*

verbo sed si quis, num. 5. vers. prædicta intellige vera. In-
 12 *stit. de actionibus,* vbi vult quod ille, † cui cõpetit benefi-
 cium, deducto ne egeat, non potest illo uti, quando fuit
 ingratus, quia quemadmodum propter ingratitudinem
 perdit alimenta, per consequens debet perdere etiam hoc
 13 beneficium, & hoc dictum quando † vir fuit ingratus vxori,
 quod ipse vir non possit uti beneficio, ne egeat, applicat.
 ad casum nostrum. *Surd. de alim. tit. 1. quæst. 78. in fine,* vbi
 dicit hunc casum ab alijs DD. non fuisse consideratum, &
Surdum sequitur Fontanella de pactis nuptialibus, clausu-
la 7. glos. 3. num. 94. dicens hanc limitationem practicabi-
 lem, & remittit se ad ea, quæ dixit supra eadem glos. 3. num.
 14 10. vbi firmat, quod † maritus perdit beneficium annalis
 restitutionis dotis, cum reliquis lucris, quando fuit ingra-
 tus vxori, & allegat *Vinium decis. 197. num. 14. & Stephan.*
Gratian. discept. 405. per totam, & bene etiam Molinus
de ritu nuptiarum lib. 3. quæst. 42. num. 18. & meritò di-
 ctus *Fontanella* vtroque loco æquiparat istos duos casus,
 15 scilicet, † priuationis lucris dotis, & beneficio temporis
 restitutionis, quando vir fuit ingratus vxori, & similiter,
 quod vir non possit uti beneficio ne egeat, quando pariter
 fuit ingratus.

Et ita conclusum, visis, & consideratis rationibus pro
 vtraque parte deductis in relationibus causarum, &c.

* Decisiones super hac separatione Thori habes supra in
 hac parte sub diebus 24. Nouembris 1632. & 11. Aprilis
 1633. coram eodem Reuerendis. P. D. Coccino, & sunt
 decisiones 155. & 191.

R. P. D. P I R O V A N O.

Bononien. Successionis.

Die Lunæ 14. Nouemb. 1633.

ARGUMENTVM.

Filia renunciâns bonis, & hæreditati ma-
 ternæ, qualiter intelligatur facta d. renū-
 ciatio. Renunciationes, qualiter sint in-
 telligendæ. Aequalitas, ut seruetur inter
 fratres, & sorores iura semper inclinant,
 itaut hoc casu plura permittuntur, quæ
 aliàs non permetterentur. Et aliqua circa
 Statut. Bonon. lib. 4. de success. ab in-
 testat.

S V M M A R I V M.

- 1 Filia in successione bonorum matris simultaneè cum pa-
 rentibus, & fratribus vocatur. & num. 19.
- 2 Statut. Bonon. de success. ab intest. ascenden. & Colla-
 ter. lib. 4. non excludit fæminas à successione perso-
 na defunctæ, quando agitur de bonis, quæ prouene-
 runt à matre.
- 3 Interpretatio semper est strictè facienda, quando agi-
 tur de materia proprij Iuris abdicatiua, donationem,
 aut speciem illius importante.
- 4 Renunciatum tantum censetur, quantum legitur expres-
 sum, nec potest ad alia trahi.
- 5 Ex Renunciatione sola facta à filia bonis, & hæredita-
 te maternæ includuntur bona, quæ ex eadem hære-
 ditate prouenerunt ad filios, & de filijs ad filios tran-
 seunt, declara vt num. 6. & 8.

- 7 Soror, quæ renunciavit bonis paternis, non prohibetur succedere fratri in bonis, quæ ad fratrem pervenerunt ex paterna successione.
- 9 Cessante causa, cessat effectus.
- 10 Renunciatio generalis facta à filia de bonis maternis, quid comprehendat.
- 11 Renuntiatio non potest verificari in alijs bonis, quàm in expressis.
- 12 Renunciationis extensio, ut impediatur, sufficit, quid minimum.
- 13 Statut. Bononien. lib. 4. de success. ab intest. ascend. & Coll. declaratur.
- 14 Clausula in fine statuti posita referri debet ad omnia, singula singulis referendo.
- 15 Coniunctio maior non debet esse causa exclusionis.
- 16 Dictio, vel, solet repetere, & distinguere substantiam dispositionum.
- 17 Relatio fieri debet potius ad proxima, quam ad remota.
- 18 Statuta exclusiva fœminarum tanquàm fundata in ratione agnationis conservandæ, debent conservare id totum, quod pertinet ad agnationem conservandam.
- 20 Aequalitas, ut servetur inter fratres, & sorores iura semper inclinant, & urgent.
- 21 Aequalitas, ut servetur multa includuntur in dispositionibus, quæ aliàs non includerentur.
- 22 Aequalitas, ut servetur, recedendum est à proprietate verborum.
- 23 Interpretationi, & opinioni semper inhaerendum est, quæ favet aequalitati.
- 24 In Statutis exclusivis fœminarum, causa earum exclusionis ratione agnationis conservandæ, est favorabilis.
- 25 Dispositio una, & eadem diverso iure determinari non debet.
- 26 Cohæredum unusquisque tenetur ad onera hereditatis, pro portionibus hereditarijs.
- 27 Legitima non subiacet, oneribus, & debitis hereditarijs.
- 28 In hæredem uniuersalem transeunt iura actiua, & passiva.

D E C I S I O C C X X X I I .

Iam fuit resolutum sub die 27. Iunii præteriti * sententias Rotales esse confirmandas; causa super eisdem iterum posita, idem fuit conclusum.

- 1 Quia Com. Blanca in successione bonorum & Peregrinæ matris simulane cum parentibus, & fratribus vocatur per *Auth. defuncto, C. ad Tertull.* renunciatio autem per eandem facta non comprehendit casum successionis de qua agitur, & Statutum Bononiæ de success. ab intestato
- 2 ascend. & Collateral. d. lib. 4. non & excludit fœminas à successione personæ defunctæ, quando agitur de bonis, quæ prouenerunt a matre, prout hæc ipsa, quæ controuertuntur, prouenisse probantur.

Non obstant, quæ de nouo ponderantur contra verba renunciationis ad inducendam comprehensionem.

- Nam veræ sunt conclusiones in decisionibus, tam primæ, quàm secundæ instantiæ firmatæ, quod si contextus instrumenti renunciationis non comprehendit specificè bona, & hereditatem Georgij eius Com. Blanca fratris, qui iam successerat in portione bonorum Peregrinæ cõmunis matris, nequè exinde per clausulas, quàmuis amplas, & generales potuit talis hereditas includi, cum agatur de materia
- 3 & proprii Iuris abdicatiua, donationem, aut speciem illius

importante, quæ semper recipit strictam interpretationem & tantum censetur renunciatum, & quatum legitur expressum, nec potest ad alia trahi, *Nat. conf. 78. nu. 5. Becc. conf. 106. num. 45. & 111. num. 31. Surd. conf. 431. num. 15.* cum alijs allegatis in decisionibus causæ, quæ expressio hereditatis Com. Georgij, cum non legatur in dicto Instrumento, sed tantummodò Marchionis Francisci, & Alexandri dicti Co. Georgij, & Com. Blanca fratrum, conclusio inconcussa remanet.

- 5 Quæ euitari non potest ex eo, quod ex sola & renunciatione bonis, & hereditati maternæ includantur bona, quæ ex eadem hereditate prouenerunt ad filios, & de filiis ad filios transeunt, utroquè iure, tam cõmuni, quàm municipalis inspecto per *Auth. ex testamento. C. de secunda nups. Glos. in auth. post fratres, in verb. filijs eorum. C. de legit. hæred. & alijs per Grass. de success. ab intest. quest. 32. num. 1.* & in ipso Statuto Bononiæ de success. lib. 4. §. Ascendentes, in quibus respectuè dicebatur conservari nomen paternorum, maternorum, & fratrum bonorum, dum transeunt ad vringuè coniunctos, vel vterinos.

- 6 Quia dispositiones prædictæ verè sunt in suis casibus, sed ubi non disponunt & per additionem hereditatis paternæ, aut maternæ, & perinde est, quoad bona materna, ac si nūquam ad Georgium transiissent, l. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess. glos. in l. per hereditarium. ff. d. de acquir. rer. domin. l. hæres per seruum. ff. de acquir. hæred. Bart. in l. 3. in fin. princip. ff. de acquir. possess. ex quibus infert *Angel. conf. 52. colum. 2. versic. non obstat,* ad terminos nostros dicens, quod soror, & quæ renunciavit bonis paternis, non prohibetur succedere fratri in bonis, quæ ad fratrem pervenerunt ex paterna successione, & sequuntur *Castr. Dec. & alijs allegati per Surd. decis. 144. num. 15.* & quod magis est eadem Iuris communis & dispositio strictissime solet recipi, ut non nisi de immediata successione sit intelligenda, non autem de mediata, prout articulo discusso, Rota tenuit in *Romana domus 10. Iunii 1616. coram bon. mem. Andrea, & in Bononi de Arnis. 48. num. 6. inter impressas per Mordern. de legitima.* signum euident, ut indistinctè bona materna post aditam hereditatem à succedente non conservent nomen auctoris, sed in casibus tantummodò ab ipsa
- 9 lege præordinatis, igitur dum non & probatur nos versari in vno, vel altero casu, secundum ius commune, aut municipale disposito, facile cessat hæc noua ponderatio.

Et eò minus deferuire potest secunda ponderatio ex necessaria comprehensione deducta, quando scilicet generalis illa renunciatio, & pro omni, & toto in alijs bonis verificari non potest, quàm in peruentis ad Com. Georgium, ex eadem materia successione, tunc non obstante additione remaneant & comprehensa in illa generalitate, tanquàm ad speciem redacta, *Cassan. conf. 39. num. 97. & 98. Honded. conf. 63. num. 85. & seqq.* & in materia legitimæ magis priuilegiata idem dicitur resolutum in causa d. Bononien. hereditatis de Arnis impressa post tract. *Merlini de legitima 48. in ordine num. 6.*

- Nam quicquid sit de hac conclusione sufficit factum nõ
- 11 probari, quod renunciatio & in alijs bonis non possit verificari, ex quo potest operari exclusionem dotis in subsidium in bonis maternis, aut supplementum eiusdem, quando bona paterna non sufficerent, & per alia multa per informantes excitata, & tamen quid & minimum sufficeret ad impediendam extensionem renunciationis, l. cum de indebito. ff. de prob. idem fuit dictum in decisione 549. in fin. par. 1. recent.

Tota igitur difficultas reducitur ad Statutum Bononiæ lib. 4. de success. ab intest. Ascenden. & Collateral. §. dicti verò fratres, cuius verba hæc sunt formalia; dicti verò fratres mares ex utroquè parente, vel ex patre tantum coniuncti, filijq; masculi eorum, seu alter ex eis præferantur sororibus defunctæ personæ etiam vringuè coniuncti, eorūquè liberis etiam masculis, ac filiabus fratrum masculorū, & earū liberis etiam masculis, & etiam fratribus, & sororibus vterinis tantum, & eorum, & earum liberis etiam masculis, exceptis bonis, quæ ad defunctam personam prouenerint ex dote, vel titulo lucrativo, ut supra à matre, vel con-

iuncta persona per matrem dictarum sororum, vel vterinorum, in quibus talibus bonis ius commune seruetur.

Sensus verborum à verbo, exceptis, vsque ad finem pro
13 fratribus ad exclusionem Com. Blancae † exponebatur exceptionem hanc non esse referendam ad principalem dispositionem, & ad regulam generalem positam, quod à fratribus excludantur sorores, sed habere relationem ad ampliationem immediate positam circa vterinas; ita ut statutum sorores vterinas æqualiter admittat cum fratribus ad successionem alterius fratris in bonis paternis, non autem sororem vtrinque coniunctā qualis est eadem Co. Blanca.

Caterum Dominis hæc interpretatio non placuit, sed contrariam sequuti sunt in vltimis duabus causæ decisionibus, * & nunc eandem admittunt, nempe relationem esse faciendam ad principalem dispositionem, ut omnes sorores indistincte vrantur dispositione iuris communis, vbi agitur, ut in præfenti, de succedendo in bonis maternis per regulam, quod clausula † in fine Statuti posita referri debeat ad omnia singula singulis referendo, concurrente maxime eadem ratione, & etiam maiori in vtrinque coniunctis, 15 quam in vterinis dumtaxat, ne maior † coniunctio vtriusque lateris, in qua erat Com. Blanca esset causa exclusionis, gaudente vterina ex latere materno tantum coniuncta, libertate succedendi, quem sensum, & ipsi statuentes videntur habuisse in relatione qualitatis bonorum, quæ perueniunt ad defunctam personam, ibi per matrem dictarum sororum, vel vterinorum, quæ non possunt restringi ad vterinas tantum, propter relationem indistinctam personarum, & dictionem, *vel*, † quæ solent repetere, & distinguere substantiam dispositionum, quæ rationes, & fundamenta, cum in vltimis decisionibus fuerint diligentissime, & plene comprobata non egent noua repetitione, aut additione.]

17 Non obstat, quod relatio † fieri debeat potius ad proxima; quam ad remota. *Cornelius conf. 97. nu. 2. lib. 1. Ruin. conf. 64. num. 6. lib. 3. Rota decis. 384. num. 4. coram Papa Gregorio XV.* cum alijs allegatis, quia hanc conclusionem non simpliciter sustinent, sed data ratione diuersitatis.

Quod si replicetur ex pluribus probari rationem diuersitatis restringendi dispositionem ad vterinas tantum, ex quo vterina non dotantur à patre personæ defunctæ, prout dotantur vtrinque, vel ex vno latere coniunctæ, propter quam dotationem dicebatur bene posse intrare illarum exclusionem per statutum ad fauorem fratrum, & illa cessante non deberi auferri successionem vterinis, quæ de iure illis competit in hæreditate materna, postquam à patre sororum coniunctarum nihil habuerunt, sed à proprio fuerunt dotatæ; Præterea Statuta † Bononiæ fœminarum exclusiua, tanquam fundata in ratione agnationis conseruandæ, debent quidem conseruare id totum, quod pertinet ad agnationem impinguandam respectu sororum ex eodem patre coniunctarum; sed in vterinis idem non contingit, tanquam in aliena familia positæ, quæ non debent augere substantias diuersæ familiæ, & eisdem auctis, in masculorum deficientiam ad eandem successionem reintegrari non possunt deficiente vinculo agnationis.

Ultra ponderata in vltimis decisionibus ad euitandam diuersitatem, quodam primam rationem responsum fuit fundamentum exceptionis non fuisse positum in eo, quod laterales docentur, à communi patre; Vterinæ verò nihil percipiunt ab eodem patre; sed in æqualitate seruanda, ne plus percipiunt vterinæ in successione personæ defunctæ de bonis ad eandem personam ex hæreditate materna peruentis, prout perciperent remoto concursu sororum, lateralium diuidendo cum minori numero personarum, 19 † scilicet in capita cum fratribus, & ascendentibus tantum, iuxta dispositionem *Auth. defuncto, C. ad Tertull.* & in eadem inæqualitatem fœminæ coniunctæ reincident, si masculis extinctis essent reintegrandæ, ex quo plus percipere non possunt, quam ad fratres suos coniunctos perueniunt; 20 & tamen ad † æqualitatem seruandam inter fratres, & sorores iura semper inclinant, & vrgent, *l. pater. §. euitis. ff. de leg. 2. l. fin. C. vtriusque Iudic. Crauet. conf. 605. num. 1. lib. 4. Paris. conf. 2. num. 27. lib. 3.* & hinc ad sustinendam

21 † æqualitatem multa includuntur in dispositione, quæ aliis non includerentur, & à proprietate etiam verborum.
22 † receditur pro æqualitate seruanda, & interpretationi, opinionique semper est inhærendum, quæ fauet æqualitati.
23 ti, prout hæc omnia, † & alia priuilegia ponuntur, & probantur per *Honded. conf. 29. num. 95. & seq. & conf. 59. num. 60. & seq. vol. 1.*

Secunda verò ratio relata ad agnationem conseruandā, & ipsa bene euitatur ex responsione data in vltima decisione in *vers. Verum obseruandum est*, nam vbi agitur de bonis paternis, & de alijs, quæ ex illo latere perueniunt, fratres, & alij enunciat in statuto iuari possunt ratione agnationis † conseruandæ ad sustinendam causam exclusionis fœminarum, tanquam fauorabilem. *Specul. in tit. de success. ab intest. in rubr. Sfortia Odd. conf. 13. num. 22. lib. 1.* cum alijs allegatis, sed vbi agitur de secunda parte, nempe de bonis maternis, & alijs, quæ per matrem ad filios perueniunt, in qua statuentes diuerlam dispositionem fecerunt, ratio agnationis conseruandæ deseruire non potest propter eandem rationem æqualitatis, ne vterinæ sibi ipsis acquirant, consanguineæ vero à fratribus excludantur, & 25 ita vna, & † eadem dispositio diuerso iure determinetur, contra regulam *l. iam hoc iure. ff. de vulg. l. cum qui edes. ff. de vulg. ap. Menoch. conf. 200. num. 33.*

Quæ autem dicebantur contra sententias Rotaes de excessu ex eo, quod Com. Alexander solus fuerit condemnatus ad restitutionem portionis debitæ Com. Blancae, cum tamen fuerint duo hæredes Vlixis patris, & debitoris, nempe 26 pè idem Com. Alexander, & Marchio Frânciscus, ex † quo vnusquisque tenetur pro portionibus hæreditarijs, *l. pro hæreditarijs. C. de hæred. actio.* cum alijs per *Surd. conf. 415. nu. 13. lib. 3.* visa fuerunt non ob stare.

Quia Marchio Franciscus, & si inter hæredes Vlixis cõnumeretur, fuit nihilominus institutus in legitima, quæ 27 † non subiacerit oneribus, aut debitis hæreditarijs, dato alio hærede vniuersali, sed idem hæres vniuersalis † in quem iura actiua, & passiua transeunt, solus conuenitur, *Cuman. conf. 37. nu. 3. Rip. conf. 122. num. 7. Surd. conf. 7. num. 25. & 112. num. 69. lib. 1.*

Et ita vtraque, &c.

* Habetur ista Decisio infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

* Idest sub diebus 10. Ianuarij 1633. & 13. Maij eiusdem anni coram R. P. D. Merlino & sunt Decisiones 167. & 206. supra in hac parte.

R. P. D. MERLINO.

Arboreñ Canonicatus.

Die Mercurij 16. Nouemb. 1633.

ARGVMENTVM.

Beneficij possessio, quæ sit manutenibilis. Possessio Canonicatus ad hoc, ut sit manutenibilis, requiritur, quod sit capta capitulariter, & ad hoc ut dicatur capta capitulariter, quid requiratur. Possessio instrumentalis, quando non sit manutenibilis, sicuti nec etiam possessio capta auctoritate Iudicis.

S V M M A R I V M.

1 Beneficij possessio, capta à Commissario Camerae, & postea cessa, illi, qui beneficium obtinuit, est manutenibilis.

- bilis, & perinde est, ac si ab initio illam ipsemet apprehendisset.*
- 2 *Possessio instrumentalis, alio non existente in possessione, manutenibilis est.*
  - 3 *Canonicatus possessio, si non sit capta capitulariter manutenibilis non est.*
  - 4 *Canonicatus possessio, quando dicatur capta verè capitulariter, & de manu Capituli. & num. 5.*
  - 6 *Instrumenta non dicuntur in probanti forma, si non fuerint recognita.*
  - 7 *Instrumentum, quando dicatur esse in forma probanti.*
  - 8 *Iurium recognitio, de stylo Rotæ potest fieri, quando-cumque.*
  - 9 *Possessio capta lite pendente non est manutenibilis.*
  - 10 *Clausula, sine præiudicio literarum Apostolicarum, quid operetur.*
  - 11 *Possessio instrumentalis posterior capta de tempore, quo alius possidebat, non debet manuteneri.*
  - 12 *Possessio capta auctoritate Iudicis, non est manutenibilis, quando nulliter, & iniuste processit.*
  - 13 *Possidens debet citari, quando alicui in ea possessione datur immissio.*
  - 14 *Beneficii possessio tradita contra formam literarum Apostolicarum iniusta est.*

DECISIO CCXXXIII.

Fuit resolutum Didaco dandum esse mandatum de manutenendo in possessione Canonicatus, de quo agitur, non autem Petro Paulo, & sit recedendum à decisiis sub die 8. Martij 1632. coram me. *

Constat enim de possessione ipsius Didaci, nedum ex eo, quod Commissarius Cameræ sub die 4. Februarij 1631. possessionem istius Canonicatus apprehendit, iuxta formam Constitutionis Pij IV. & deinde cessit Didaco, ut in Sum. num. 1. & 3. per quam cessionem fuit in eundem Didacum translata possessio † iuxta tradita per Gonz. ad reg. 8. glos. 34. nu. 118. & fuit dictum in Neapolitana beneficij 10. Maij 1621. coram bo. mem. Remboldo, & in eadem 5. Junij 1628. coram Eminentijs. Card. Virile, & in Squillacen. Archipresbyteratus 11. Decembris 1630. coram me.

Verum etiam de possessione eiusdem Didaci capta sub die 6. Maij 1631. apparet ex publico instrumento dato in 2. Sum. num. 3. quod alio † non possidente, prout præsumitur, probat possessionem manutenibilem, iuxta l. prædia, ubi DD. ff. de acquir. possess. Caput. q. dec. 334. nu. 6. par. 2. Pur. decis. 661. num. 1. par. 1. & dec. 525. nu. 1. par. 2. rec. & decisum fuit in hac causa sub d. die 8. Martij 1632.

Non obstat, quod possessio Didaci non fuerit Capitulariter † capta, ideòq. non sit manutenenda; Quoniam de contrario docetur, tum ex instrumento dato in Sum. nu. 2. in quo habetur præsentibus omnibus Canonicis captam fuisse possessionem, † & illis amplectentibus eundem Didacum, atque in fratrem recipientibus, necnon & coram eisdem præstitum fuisse iuramentum de observandis statutis, tum & ex alio instrumento dato in responsionibus nu. 2. ex quo probatur per Didacum emissam fuisse medio iuramento fidei professionem † in manibus Canonicorum Capitulariter Congregatorum, ex quibus deprehenditur verè Capitulariter, & de manu Capituli acquisitam fuisse possessionem.

Nec subsistit, quod instrumenta prædicta non † videantur esse in forma probanti, dum non fuerunt recognita; Quoniam in Sum. cum responsionibus dato, num. 1. docetur dicta instrumenta legalitate, & sigillo Ciuitatis Callaris esse munita, habentq. subscriptionem, & signum Notarij publici, & sic dicuntur † in forma probanti, Pur. dec. 384. lib. 3. Verall. decis. 104. par. 2. Cumq. originale Dominorum oculis fuerit exhibitum, habitum fuit pro authentico; vltra quod iurium † recognitio de stylo nostri huius Tribunalis, potest fieri quandocumque, ex Cotta decis. 178. Pe-

regr. dec. 309. lib. 2. & apud san. mem. Greg. XV. decis. 442. num. 4. & in recent. decis. 522. num. 7. par. 3.

Minus obstat, quod possessio Didaci capta fuerit lite † pendente, quæ fuerat introducta vsque de anno 1630. per commissionis præsentationem; Quia † clausula, sine præiudicio executionis literarum Apostolicarum, & quod inhibitiō non afficiat, si adsint literæ Apostolicæ, præseruat possessionem Didaci à vitio attentati, iuxta notata per Gonz. ad reg. 8. gloss. 7. in annot. num. 224. Card. Seraph. decis. 1003. num. 3. Rota coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 144. num. 7. & 8.

Non est danda autem manutentio Petro Paulo, & sic recedendum est à decisis, quia in facto non subsistit, quod de tempore capte possessionis per Petrum Paulum, alius non possideret, † sed immò iustificatur per mensem ante possessionem dicti Canonicatus à Didaco apprehensam fuisse, & sic possessio instrumentalis Petri Pauli posterior capta, de tempore, quo alius possidebat, non debet manuteneri, ex vulg. l. prædia. ff. de acquir. possess. Rota coram sanct. me. Greg. XV. decis. 63. num. 1. cum alijs.

Neque Petro Paulo suffragatur, quod d. possessionem nactus fuerit auctoritate Iudicis, & vigore monitorij A. C. 12 Quoniam cum † iudex nulliter, & iniuste processerit, nec Didacus sua anteriori possessione priuatus fuit, neque Petro Paulo acquisita fuit possessio manutenibilis, Anchar. in cap. fin. num. 1. de elect. in 6. Rota coram sanct. me. Greg. XV. decis. 9. numero 4. & 8. & decis. 549. num. 5. & alias passim.

Nulliter autem iudex processit, quia Didacus in possessione existens non fuit citatus, † prout requirebatur, dum Petro Paulo concessa fuit manutentio, Caput. q. decis. 337. num. 8. par. 2. Achill. decis. 32. num. 4. de appellat. Menoch. de adipiscen. reme. 6. num. 22. Gonz. ad reg. 8. glos. 9. in annot. num. 254. & seq. Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 457. num. 3.

Iniuste etiam processit Iudex, tum quia nulla facta inquisitione Francisci Trogu, nec præuia priuatione, ut in literis Apostolicis præscribebatur, manutentionem concessit Petro Paulo. tum etiam quia eandem manutentionem concessit, quamuis Canonicatus vacaret per obitum 14 Francisci Trogu, & tamen † in literis habebatur, Canonicatum conferri Petro Paulo, dummodò tamen non vacet per obitum, ut in Sum. num. 5. Vnde possessio tradita contra formam literarum Apostolicarum, & illis non iustificatis, fuit iniusta, ex notat. per DD. in cap. 1. de lit. cont. test. in 6. Cas. de Grass. decis. 2. de probat. decis. 221. num. 3. par. 2. diuers. & decis. 251. num. 2. par. 2. recent.

Quæ dicebantur de recursibus habitis per Didacum ad Iudices laicos, & de priuatione iuris, & possessionis eiusdem, ob dictos recursus, necnon de subreptione absolutionis per Didacum obtentæ, visum fuit Dominis non esse præsentis indaginis, sed suffragari Didaco absolutionem de ordine Dominorum illi concessam præuia decisione, quæ, vtraque parte informante, emanauit, ex qua iustificatur dicta absolutio, & iuxta styllum huius Tribunalis decisio prædicta in præsentis disputatione est præsupponenda, neq. incidenter in dubium reuocari debet.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

* Est decis. 107. supra in hac eadem parte.

R. P. D. MERLINO.

Vlixboneñ Iuris nominandi vel eligenñ Concionatorem.

Die Mercurij 16. Nouemb. 1633.

ARGUMENTVM.

Concionatorem eligendi ius, seu potestas

Hh 3 non

non est penès Parochum, aut aliū quemcunque, sed benè priuatiuè penès Episcopum, cuius occasione, ad id comprobandum, firmis, optimisque fundamentis, ex pluribus à sacra pagina petitis testimonijs, sacrosanctis Conciliorum decretis, Summorum Pōtificum rescriptis, & Sanctorum Patrum, Theologorum, Canonistarum, & Legistarum sententijs, &c. non minùs egregiè & doctissime prout est perpetuum, tam excelsi Auditoris, quam indubitanter, & clarissime demonstratur, quod Episcopi sunt adstricti, & tenentur ad prædicationis onus in sua Diœcesi, itavt Episcoporum proprium munus sit, prædicatione, alias appellandi sunt canes muti non valentes latrare, &c. Item pariter habetur, quod etiam Parochus tenetur prædicare in sua Ecclesia, quod pariter multis auctoritatibus corroboratur, & quid si sit impeditus, &c. Aurea est decisio.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopi, quasi tuba cessare non debent clamare, & exaltare vocem suam, ac annunciare populo suo, peccata eorum.
- 2 Episcopus, si non annunciauerit iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu sua exquiret Deus.
- 3 Episcopus est positus speculator, seu explorator Domus Israel, & quid inde sequatur.
- 4 Episcopis magna pondus sarcina, ex quibus appareat, quod sit impositum.
- 5 De Episcopis non prædicantibus, dicitur illud Ezech. cap. 33. ex aduerso, nequè opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini.
- 6 Episcopi non prædicantes increpantur, & appellantur canes muti, non valentes latrare.
- 7 Episcopis, quod sit iniunctum onus prædicationis, benè obseruatur ex Epistol. D. Paul. 2. ad Titum (qui erat Episcopus Cretensium). c. 4. dum ait: Tu verò vigila, & in omnibus labora, opus fac Euangelistæ, ministerium tuum imple, & num. 8.
- 9 Episcopus adhortatur Paulus Apostolus ad ministerium Prædicationis, vt habetur 2. Epistolarum ad Timoth. Episcopum Ephesinum cap. 4. ibi, Testificor coram Deo, qui iudicaturus est viuos, & mortuos, prædica verbum, ista, opportunè importunè, arguè, obsecra, &c.
- 10 Episcopis non est bonum relinquere verbum Dei, & ministrare mensis.
- 11 Episcopis alloquitur S. Petrus in Epist. 1. cap. 5.
- 12 Episcoporum cura, & sollicitudo circa prædicationem, in Euangelij multa extant, sub parabolis diuina oracula, ex quibus ea designatur.
- 13 De Famulo illo, de quo apud Luc. cap. 19. cui concredita fuit pecunia, ad erogandum, hoc interpretatur diuini
- verbi dispensatio, & Euangelij pretiosa eloquia nummularij, hoc est populis Christianis, tradenda, & num. 15.
- 14 Episcopi tenentur magno prædicationis pondere.
- 16 Episcopis, qui non prædicant, potest dici, quod lucernam diuini Verbi compressam, sub modio retentarunt, & non super candelabrum, positam cunctorum oculis exposuerunt.
- 17 Episcopi necessitas circa prædicationem exaggeratur, & increpationes, & minas sacra pagina, quibus ipsi minime prædicantes subiiciuntur. expom. S. Ambros. de Dignit. Sacerd. cap. 1.
- 18 Episcopis districtè iniungitur munus prædicationis à sacrosanctis Concilijs.
- 19 Episcopus orationi, lectioni, & verbi Dei prædicationi tantummodò vacare debet; abiecta omni rei familiaris cura.
- 20 Episcoporum proprium munus est prædicatione.
- 21 Episcopi sæpe numero fuerunt excitati à Summis Pontificibus ad Pastoralem curam prædicationis.
- 22 Episcopi sunt successores Apostolorum, hoc est missi ad prædicandum. Episcopi sunt Euangelij nuncij, ac verbi Dei fideles dispensatores. num. 22.
- 23 Episcopi munus est de prædicationis ministerio semper cogitare.
- 24 De Prædicationis necessitate, quæ incumbit Episcopis fit mentio pluriès in Pontificum Epistolis decretalibus.
- 25 Episcopi proprium munus est docere Populum, & prædicare.
- 27 Episcopi, si non prædicent, eis potest dici illud Hierem. Paruuli petierunt panem &c.
- 28 Episcoporum non prædicantium pœna proponuntur, remissiue.
- 29 Episcoporum pedes calciantur in consecratione, in præparatione Euangelij, vt sint, de quibus dicitur, quàm speciosi sunt pedes euangelizantium omni creaturæ.
- 30 In Episcopi consecratione dicitur vade, & prædica Euangelium Dei.
- 31 Episcopatum, quotquot sancti gesserunt, nedum verbis, sed exemplo atquè operis implemento, salubre prædicationis officium Episcopis esse necessarium, docuerunt.
- 32 Episcopi ex officio, & officij necessitate ad prædicandum sunt adstricti.
- 33 Episcopi non minus hodiè, quàm olim tenentur ad prædicandum, quia non minus hodiè, quàm olim eis officium hoc in consecratione imponitur.
- 34 Card. Federicus Borromens edidit opus, cui de Episcopo concionante nomen dedit, & quid in eo trañet.
- 35 Episcoporum prædicatione vigente, vigent virtutes, quæ intereunt, ea cessante.
- 36 Episcopi non prædicantes simulacra, & idola sunt.
- 37 Episcopis nō prædicantibus potest dici illud Baruch. cap. ult. Lingua eorum polita à Fabro, ipsa etiam inaurata, & argentata, & non potest loqui.
- 38 Episcopis officium prædicationis esse iniunctum etiam Iurisconsulti de hoc verba faciunt.
- 39 Per Episcopum, tanquàm medicum Ecclesiæ, sibi commissæ prædicationis, vulneribus peccatorum est adhibenda medela.
- 40 Papa sicut in plenitudine potestatis, ita, & Episcopi in par-

partem sollicitudinis, in decretis Ciuitatibus, & Diocesibus, sunt assumpti.

- 41 Parochus tenetur prædicare in sua Ecclesia, sin minus assumendus est Doctor idoneus.
- 42 Parochus in Regimine Ecclesiæ Parochialis sibi, vel à Papa Episcopo vniuersali, vel à loci Episcopo commissæ, vices sustinet, & in quo.
- 43 Parochi sunt eidem prædicationis oneri obnoxij, sicut & sunt Episcopi.
- 44 Episcopi quemadmodum loco 12. Apostolorum, ita, & Parochi loco 72. Discipulorum Christi, subrogati dicuntur.
- 45 Presbyteri, seu Parochi typum gerunt 72. Discipulorum, qui in messem Domini fuerunt missi, & 46.
- 47 Apostolorum tempore omnes Presbyteri, & Rectores animarum nomine Episcopi appellabantur, sed hodie secus, & refellitur quorundam falsa opinio, nu. 48.
- 49 Parochi, quod teneantur prædicare, in hoc sunt aperti canones.
- 50 Parochus, quod non teneatur per se, vel per alium prædicare, hoc non potest consuetudine induci, quia esset animabus perniciofa.
- 51 Parochus non prædicante, assumendus est doctor idoneus, ad hoc munus obeundum, & num. 52.
- 52 Ex beneficij fructibus potest persolui congrua merces per Episcopum, assumpto ad prædicandum.
- 53 Parochus tenetur præstare alimenta prædicatori, ad explendum prædicationis munus, assumpto, etiam si redditus Ecclesiæ non sufficerent ad sui ipsius alimenta, & victum, quem sibi comparare debet laudabili aliqua arte, seu exercitio.
- 54 Parochus acceptando parochiam semel obligauit ad officium prædicationis curæ annexum, sibiq. imputare debet, si tenue beneficium acceptauit.
- 55 Parochus districtius tenetur ad prædicandum per se, vel per alium, quàm teneatur ad refectiorem propriæ Ecclesiæ, ad quam non tenetur, nisi deductis prius alimentis necessarijs.
- 56 Parochi obligatio de reparando Ecclesiam est realis, & sic quatenus suppetunt redditus Ecclesiæ.
- 57 Parochi obligatio de prædicando est personalis inducta quodammodo ex quasi contractu, dum ipse Parochus acceptauit parochiam.
- 58 Parochia semper inheret, estque ab ea inseparabile munus prædicandi.
- 59 Prædicatorem ius deputandi in qualibet Ecclesiæ suæ Diocesis, spectat ad Episcopum, & non ad parochum.
- 60 Prædicationis officium usurpantes sine licentia Episcopi, vel Sedis Apostolicæ, anathemate feriuntur.
- 61 Prædicare tantummodo possunt missi ab Episcopo.
- 62 Anachis, & quibuscunque alijs munus prædicandi sine Episcopi licentia interdictum est.
- 63 Episcopus, licet curam Parochiæ cõmiserit Parochi, adhuc tamen totius plebis suæ Diocesis curam retinet.
- 64 Et ideo ad eum spectat prædicatoris deputatio, & non ad parochum, cuius potestas est imperfecta respectu Episcopi.
- 65 Parochus naturaliter, & ex Iure Diuino subditur potestati Episcopi.
- 66 Presbyteri, & Parochi sunt opitulatores Episcoporum.
- 67 Parochi ita se habent ad Episcopum, ut Balui, vel Præpositi ad Regem.

- 68 Episcopo solum olim fuit permissum concionari, & id omnibus alijs denegatum.
- 69 Ad Episcopos solum spectat mittere, & vocare Presbyteros ad concionandum.
- 70 Prædicandi potestas per manuum impositionem usque de tempore Apostolorum ab Episcopis concedebatur.
- 71 Episcopis potestas assumendi viros idoneos ad sanctæ Prædicationis officium salubriter exequendum, à pluribus Concilijs data fuit.
- 72 Parochis nulla concessa est facultas circa ius eligendi Prædicatores in parochijs proprijs.
- 73 Et ita fuit in casu contingenti à sacra Congregatione Episcoporum decisum.
- 74 Parochus potest dare licentiam prædicandi in sua Parochia.
- 75 Sed hoc intellige, quod hoc possit causaliter, & in transitu recipere ad prædicandum in sua Ecclesia Doctorem aliquem insignem in Theologia.
- 76 Prædicationis ordinarium munus exercendi licentiam, dare non potest Parochus, sed solum Episcopus.
- 77 Prædicandi generalem licentiam, dat solus Episcopus.
- 78 Declaratio S. Congregat. Concil. quod onus eligendi Prædicatorem, incumbat Episcopo, vel Parochi, quem intellectus recipiat.
- 79 Posseßio quadragenaria eligendi Prædicatorem, vna cum titulo, nempe licentia data per Episcopum, videtur æquipollere immemorabili, quæ præseruata videtur in hoc à Concil. Trident.
- 80 Et an dicta possessio cum titulo in hoc casu æquipolleat immemorabili.
- 81 Episcopus, si det facultatem querendi elemosynam, & illam soluendi Prædicatori, non ex hoc censetur data facultas eligendi Prædicatorem, & num. 84.
- 82 Illatio non fit ex diuersis.

DECISIO CCXXXIV.

Diffidebant inter se Rector Ecclesiæ Parochialis S. Nicolai, & Officiales Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti in eadem Ecclesia existentis, super iure eligendi Concionatorem, & vnusquisque ad se, ius hoc spectare contendebat. Vnde controuersia ad Rotam delata, dubitauimus, cui dandum esset mandatum de manutendo, in quasi possessione nominandi Prædicatorem, & eo proposito dubio mandarunt Domini, ut videretur de bono Iure, super quo hodiè suscepta disputatione iidem Domini tres statuerunt conclusiones. ex quibus deinde inferbant non constare de bono Iure Rectoris, neque Confratrum. Primam, scilicet munus prædicandi in tota Diocesi, & in qualibet Ecclesia eiusdem Diocesis incumbere Episcopo. Secundam, Parochum posse, & teneri ad prædicationis officium in sua Ecclesia parochiali, si non sit impeditus, sin minus assumendum esse Doctorem idoneum. Tertiam, ius deputandi Prædicatorem in qualibet Ecclesia suæ Diocesis spectare ad Episcopum, non autem ad Parochos.

Primam conclusionem, quod ad Episcopum spectet officium prædicandi in sua Diocesi, defumebant Domini ex pluribus à sacra pagina petitis testimonijs, Sacrosanctis Conciliorum decretis, Summorum Pontificum rescriptis, & Sanctorum Patrum Theologorum, & Canonistarum sententijs.

In veteri enim testamento videntur Pastores ad prædicandum Verbum Dei, nempe apud Isaiam cap. 54. clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo, peccata eorum, quod monitum, vti ad Episcopos, editum, inserit D. Gregorius in registro Epistolarum, lib. 1.

lib. 1. epist. 24. quam de onere Pastoralis ad Ioannem Episcopum Constantinopolitanum scripsit, & refert Gratian. in cap. si rector 43. distinct. Et apud Ezechiel. cap. 13. si non
 2 † annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de
 3 manu tua requiram; & cap. 33. posui te exploratorem, † seu speculatorem domus Israel, si dixeris peccatori, morte morieris, & tu taceris, & ille in peccato suo mortuus fuerit, ille quidem in peccato suo morietur dignè, & iustè, sanguinem autem eius de manu tua requiram; quibus verbis † magna pondus sarcinæ sibi, & omnibus Episcopis impositum fuisse ponderat D. Augustinus de annuvers. Episcop. ordinat. necnon D. Prosper lib. 1. de vita contemplatiua, c. 20. & rursus apud Ezechiel. d. cap. 33. de Pastoribus, non prædicantibus conqueritur Dominus, Non ascendistis ex aduerso, neque † opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini, & apud Isaiam cap. 56. increpantur, & appellantur † canes muti, non valentes latrare, prout doctè explicat D. Greg. d. epist. 24. relata per Gratian. d. c. si Rector 43. distinct.

In nouo autem Testamento sæpius etiã Episcopis Euangelij prædicatio præcipitur, † nam D. Paulus 2. Epist. ad Tit. qui Episcopus erat Cretensium, cap. 4. ait, Tu verò vigila, † in omnibus labora, opus fac Euangelistæ, ministerium tuum imple; quibus verbis iniungi Episcopis magnum ministerium prædicandi Euangelium obseruant, ibidem Scribentes communiter, & sub testificatione metuenda, idem Apostolus ad idẽ munus hortatur Episcopos in 2. Epist. ad Timotheum Episcopum Ephesinum, cap. 4. † Testificor coram Deo, qui iudicaturus est viuos, & mortuos, Prædicauit verbum, iusta opportunè, inopportunè, arguè, obsecra, & in actibus Apostolorum, cap. 4. habetur, Non est bonum nos
 10 derelinquere verbum † Dei, & ministrare mensis, quod ad officium prædicandi Episcoporum refert Cardin. Belarmin. controuers. tom. 2. cap. 13. de Cleric. in fin. & D. Petrus in Epistola 1. cap. 5. alloquens † Episcopos ait, Seniores obsecro, confensor, & testis Christi passionum, qui, & eius, quæ in futurum reuelanda est gloriæ communicator, pascite, qui in vobis est gregem Dei, hoc est verbo, & prædicatione, quæ verum dicitur Christi fidelium pabulum. Et
 12 demùm in † Euangelij multa exstant, sub parabolis diuina oracula, quibus Pastoralis Episcoporum Cura, & sollicitudo circa prædicationem designatur, prout apud Luc. cap. 13. 19. in † famulo illo, cui concredita fuit pecunia ad erogandum, hoc est, diuini verbi dispensatio, & Euangelij pretiosa eloquia nummularijs, hoc est Populis Christianis tradenda, vt interpretantur Diuus Ioannes Chrysostomus, & Cesariensis Episcopus Arclaiensis, necnon D. Augustinus, qui propter
 14 pterea se † terreri magno hoc pondere asserit, & apud Matth. cap. 25. in eo, qui thesaurum susceptum in terra deposuit, † hoc est corde suo occultauit, nec prædicatione manifestauit, & apud eundem cap. 5. in eo, qui lucernam diuinam
 16 ni verbi compressam sub modio retinuit, & † non super Candelabrum posuit, cunctorum oculis exposuit, atque alibi pluriès, vt recensentur per D. Ambrosium in opusculo de dignitate Sacerdotali cap. 1. vbi præcepti huius necessitatem exaggerat, & † increpationis, ac minas sacræ pagine, quibus Episcopi minimè prædicantes subiiciuntur, exponit.
 In sacrosanctis etiam Concilijs, hoc idem prædicandi
 18 † munus Episcopis districtè iniungitur, prout in Concilio Lateranensi sub Alexandro II. cuius canon relatus est in cap. inter cetera, de offic. ordinari. & in Concilio Carthaginiensi 4. cap. 20. vbi, quod Episcopus lectioni, † orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo † vacare debet, abiecta omni rei familiaris cura, & relatum fuit per Gratian. in can. Episcopus nullius rei. 88. distinct. & in Concilio Arclaiensi 4. c. 1. & in Concilio Moguntino, cap. 25. & in Concilio Bracharensi 2. cap. 1. rel. per Gratian. in cap. placuit. 10. q. 1. quos canones sequuta est, & innouauit sacrosancta Synodus Tridentina cap. 2. de reformat. sess. 5. c. 4. de reformat. sess. 24. vbi prædicationis † munus Episcoporum esse præcipuum asseritur.

Et inhærendo Conciliorum decretis, septennumero etiam
 21 Summi † Pontifices ad hanc pastorem curam excitauerunt Episcopos, Urbanus enim Primus in cap. videntes, 12. quæst.

1. & Urbanus Secundus in cap. quoniam vides. 68. distinct. & Anacletus in cap. in nouo test. 21. distinct. scripserunt Episcopos
 22 pos † esse Apostolorum successores, hoc est missos ad prædicandum, & Euangelij nuncios, ac verbi Dei fideles dispensatores, & D. Gregorius in epist. 39. ad Episcopum Carthaginiensem, scripta, inquit, Episcopi † munus esse de prædicationis ministerio semper cogitare, & plenius in epist. 24. lib. 2. vt in c. si Rector 43. distinct. & Gregorius Nonus in cap. sicut, de heretic. atque alibi pluriès de necessitate prædicandi,
 24 † quæ incumbit Episcopis, fit mentio in Pontificum epistolis decretalibus.

Demùm prædictis ad stipulatur etiam autoritas SS. Patrum, Theologorum, & Pontificij Iurisquæ Cæsarij Consultorum, superius enim D. Augustini, Gregorij, & Ambrosij plura relata sunt testimonia, & D. Ambrosius etiam in
 25 lib. 1. de officijs cap. 1. disertè probat Episcopi proprium † munus esse docere Populum, & prædicare, quibus accedit, & D. Hieron. in Opusc. de septem ordinibus Ecclesiæ, cap. ult. vbi de officio Episcopi disertè, & alibi in pœnam malorum operum † Populi tribui Episcopum non prædicantem asserit, sub quo famem, & sitim patiatur populus, non famem panis, nequè sitim aquæ, sed famem audiendi
 27 di verbum Dei, iuxta illud Hieremia Patruuli † petierunt panem, &c. relatum per Gratian. in cap. audacter, 8. q. 1. & D. Bonauentura in Luc. cap. 6. §. factum est autem, versic. moraliter de hoc etiam verba facit, necnon & Athanasius Patriarcha Constantinopolitanus, in oper. de necessar. Episcoporum residentia, epist. 5. vbi Episcoporum † non prædicantium pœnas proponit vt in Bibliotheca Patrum to. 3. fol. 210. & B. Petrus Damianus par. 2. serm. 70. obseruat in
 29 consecratione Episcoporum calceari pedes † in præparatione Euangelij, vt sit, de quibus dicitur, quàm speciosi sunt pedes Euangelizantium pacem, ite, & prædicare Euangelium omni creaturæ, vt habetur Marc. cap. ult. quod reasumpsit Innocentius Tertius in cap. cum ex iniuncto. exera. de heretic. & notat Ricc. in praxi decis. 546. sub num. 1.
 30 quod in consecratione Episcopi † dicitur vade, & prædica Euangelium Dei, & prius idem tradidit Caietan. & D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 3. versic. ad hoc quidem; & quot
 31 quot Sancti Episcopatum gesserunt, nedùm verbis, † sed exemplo, atque operis implemento salubre prædicationis officium Episcopis esse necessarium docuerunt, quod idem tradunt communiter Theologi apud Magistrum in libro 4. sent. distinct. 24. & præsertim Alex. de Alexand. quæst. 108. membr. 4. art. 3. & par. 3. quæst. 68. membr. 3. art. 2. §. 3. vbi
 32 quod Episcopi ex officio, † & officij necessitate ad prædicandum sunt adstricti, & in 2. 2. D. Thoma, quæst. 185. art. 3. vbi Caietan. asserit, quod non minùs hodiè, quàm olim
 33 † tenentur Episcopi ad prædicandum, quia non minùs hodiè, quàm olim eis officium hoc in consecratione imponitur, & nouissimè præclar. mem. Federicus Cardinalis Borromæus in luculento opere, cui de Episcopo concionante nomen dedit, prædicandi obligationem, qua tenentur Episcopi, † congestis sacris auctoritatibus ex diuinis literis deductis exemplis, & politicis humanisque rationibus, demonstrauit, & concordant. Canonistæ in cap. cum ex iniuncto, & in cap. excommunicamus, §. quia verb. extra de heret. præsertim verò Io. de Anan. & in cap. inter cetera, de offic. ordinari. vbi notat. Ioan. Andr. quod vigente † Episcoporum prædicatione vigent virtutes, quæ intereunt ea cessante, Archidiacon. in cap. si Rector 43. distinct. vbi, quod Prælati
 36 non prædicantes † simulacra, & Idola sunt Prælatorum, de quibus Baruch. cap. ult. habetur, lingua † ipsorum polita à Fabro, ipsa etiam inaurata, & inargentata, & non potest loqui, & habetur etiam de his in cap. nisi, de renunc. & cap. omnes, 38. distinct. plenè Cardin. Turrecrem. in cap. placuit, num. 7. 16. quæst. 1. & alij; Ex Iuris consultis autem de hoc
 38 prædicandi officio † Episcopis iniuncto verbo faciunt, Marquard. de sus. de Iudeis, cap. 4. num. 24. & in tract. de cælibat. cap. 3. num. 11. plenè, & doctè Petrus de Baifio in directorio electionum, cap. 49. per tot. Gulielm. Duran. de modo generali. Concil. celebrand. rubr. 4. num. 56. & 60. vbi, quod per Episcopum, tanquàm medicum Ecclesiæ sibi commissæ, prædicatione † vulneribus peccatorum est adhibenda medela,

medela iuxta Canonem qui aliquanti, 72. *distin.* & in cap. canonibus, 16. *quæst.* 1. & in rubr. 7. num. 2. vbi, quod sicut
 40 Papa in plenitudinem potestatis, ita & Episcopi in partem sollicitudinis in decretis Ciuitatibus, & Diocesisbus sunt assumpti, *ut in cap. ad honorem. 2. quæst. 6. & in cap. qui se scit. 9. quæst. 4. Gig. de resident. Episcop. cap. 13. num. 4. Surd. consil. 2. § 4. sub num. 10. Leo in Thesaur. for. Eccles. c. 8. num. 1. & 2. Barbof. de potest. Episc. alleg. 76. nu. 1. & seqq. par. 3.*

Secunda conclusio, quod Parochusteneatur prædicare in sua Ecclesia, sin minus assumendus sit doctor idoneus,
 41 t qui hoc officium exequatur, quoad primam partem, comprobatur ipsdem fere iuribus, rationibus, & auctoritatibus, quibus nititur prima conclusio, nam Parochus in re-
 42 gimine t Parochialis Ecclesiæ sibi, vel à Papa Episcopo vniuersali, vel à loci Episcopo commissæ vices sustinet quoad Sacramentorum administrationem, & animarum curam eiusdem Episcopi, & Pastoris, & sic eidem prædicationis oneri est obnoxius, t suntque, & ipsi parochi in partem sollicitudinis assumpti in adificationem nostram, *ut inquit Apostolus in 2. ad Corinth. cap. 12. & quemadmodum*
 44 Episcopi loco duodecim Apostolorum, t ita, & Parochi loco 72. Discipulorum Christi subrogati dicuntur, *ut in c. Corepiscopi, 68. distin.* & in cap. in nouo, 21. *distin.* vbi,
 45 quod Apostoli videntes messem esse multam, & t operarios paucos, rogant Dominum missis, *ut mitteret operarios in messem suam, & inde electi fuerunt 72. Discipuli,*
 46 quorum typum gerunt Presbyteri, t seu parochi, & notat etiam *glos. in Luc. cap. 10 & Cardin. de Turrecrem. in can. placuit num. 8. 16. quæst. 1. & D. Thom. in 2. 2. quæst. 184. artic. 6. ad 1. & tempore Apostolorum omnes Presbyteri,*
 47 t & Rectores animarum nomine Episcopi appellabantur, *ut habetur in can. olim. 95. distin. & post D. Ioannem Chrysostomum, D. Thom. in 2. 2. quæst. 185. artic. 6. ad 1. & alios, docet Cardin. Bellarm. controuers. tom. 2. lib. 1. de Cleric. cap. 13. vbi refellit hæresim Aerij, aliorumque t ex dicta consuetudine inferentium nihil interesse inter Episcopum, & Presbyterum, & propterea testimonia ex sacra pagina, & ex Sanctorum Patrum monumentis deprompta, quibus demandatur Episcopis prædicandi officium, eadem*
 49 conueniunt t & Parochis, suntque super hoc aperti canones in cap. si Rector. 43. *distin.* cap. inter ceteras, extra, de offic. ordinari cap. quod Dei timorem, de stat. Monachorum, clement. dudum, §. verum, de sepulchris, cap. ad iudicium, 16. *quæst. 1. can. ecce 95. distin. & in S. Concilio Tridentino, c. 2. de reformat. sess. 5. & capit. 4. de reformat. sess. 24. & notant Interpretes super dictis canonibus, & Petrus de Baisio in director. election. dict. cap. 49. num. 6. & seqq. Marguerd. de sus. in tractat. de Iudæis, cap. 4. num. 24. Barbof. de offic. Parochi, capit. 14. num. 1. & seqq. plenè Surd. consil. 254. num. 10. & seqq. vbi post Rip. & alios firmat, nec posse*
 50 induci consuetudinem, t quod Parochus non teneatur per se, vel per alium prædicare, quia esset animabus perniciofa.

Quò verò ad secundam partem, *ut Parocho non prædicante assumatur doctor t idoneus ad hoc munus obeundum, decreuit Sacrosancta Synodus Tridentina d. cap. 2. de reform. sess. 5. & cap. 4. sess. 24. de reform. & prius statutum*
 52 fuerat in Concilio Lateranensi, *ut habetur in cap. inter cetera, de offic. ordinari & notat Cardin. Turrecrem. in can. placuit, num. 5. caus. 16. quæst. 1. Leo in thesaur. for. ecclesiast. cap. 8. num. 3. vbi, quod ex fructibus beneficij potest*
 53 perfolui congrua t merces per Episcopum assumpto ad prædicandum, *Barbof. de offic. paroch. cap. 14. num. 6. late Surd. d. consil. 254. num. 10. & seqq. & num. 14. vbi post Abb. & Anan. tradit Parochum teneri præstare alimenta præ-*
 54 dicatori t ad explendum prædicationis munus assumpto, etiamsi redditus Ecclesiæ non sufficerent ad sui ipsius alimenta, & victum, quem sibi comparare debet laudabili alia
 55 qua arte, seu exercitio, quippe quod acceptando t Parochiam semet obligauit ad officium prædicationis curæ annexum, sibi que imputare debet, si tenue beneficium acceptauit, & sic districtius tenetur Parochus ad prædicandum
 56 t per se, vel per alium, quam teneatur ad refectionem pro-

priæ Ecclesiæ, ad quam non tenetur, nisi deductis prius alimentis necessarijs, *ut probatur ex c. de his, de Eccles. adificand. & ibi Canonista communiter, Surd. consil. 62. num. 11. & seqq. quod ea ratione statuum videtur, quia obligatio*
 57 reparandi t Ecclesiæ est realis, & sic quatenus suppetant redditus Ecclesiæ, obligatio verò prædicandi est personalis
 58 inducta quodammodo t ex quasi contractu, dum ipse Pastor rochus accepit parochiam, cui semper coheret, estq. t ab ea inseparabile munus prædicandi, *ut supra dictum fuit.*

Tertia conclusio, quod ius deputandi prædicatorem in qualibet Ecclesia suæ Diocesis spectet ad Episcopum, non
 60 autem ad parochum, benè deducitur t ex decretali epistola Innoc. III. in c. excommunicamus, §. quia verò, de hæretic. 61 vbi anathemate feriuntur prædicationis t officium usurpantes, sine licentia Episcopi, vel Sedis Apostolicæ, & in c. 62 cum ex iniuncto, eod. tit. vbi, quod missi tantummodo t ab Episcopo prædicare possunt, quod & scripsit Gregor. IX. ad Archiepiscopum Mediolanensem in cap. sicut, eodem tit. de hæret. & S. Leo ad Episcopum Antiochenum epist. 60. rel. in c. ad iudicium, 16. q. 1. atque in Conc. Caribag. 4. in Concilio Casaraugustano, et in Concil. Valsensi 2. interdictum fuisse
 63 t Monachis, & quibuscumque alijs, munus prædicandi sine Episcopi licentia, obseruat Conrad Brun. in tract. de hæret. c. 4. num. 6. et seqq. & probat Card. Turrecrem. in c. placuit, num. 9. 16. q. 1. qui responderet contrarijs, & firmat, quod licet
 64 Episcopus t curam parochiæ commiserit Parocho, adhuc tamen totius plebis suæ Diocesis curam retinet, & ideo ad
 65 eum spectat t Prædicatoris deputatio, & non ad Parochum, cuius potestas est imperfecta respectu Episcopi, t & naturaliter, atque ex iure diuino subditur potestati Episcopi, ex D. Dionysio Areopagita, rel. per eundem Turrecrem. vbi supra, atque etiam tradit D. Thom. in 2. 2. q. 184. artic. 6. ad 2.
 67 asserens, presbyteros, & parochos esse t opitulatores Episcoporum, & D. Paul. 1. ad Corinth. 10. & ita se habere ad
 68 Episcopum, *ut t Balaui, vel Præpositi ad Regem, & participare de cura animarum, sed primario illa incumbere Episcopo, t cui, & soli olim fuisse permittum concionari, & id omnibus alijs denegatum scripsit Nicephor. Calist. lib. 1. 2. Hist. Eccles. c. 34. et Io. Iemen Histor. Eccles. lib. 2. cap. 19. et Card. Bellarm. controuers. tom. 2. lib. 1. de Cleric. c. 4. per tot. et c. 13. in fin. missionem, & vocationem presbyterorum ad*
 70 concionandū ad solos t Episcopos spectare ostendit, probatq. etiam Car. Baro. in ann. 10. 1. ad annū 44. n. 75. et seqq. vique
 71 de tempore Apostolorum ab Episcopis t prædicandi potestatem per manum impositionem dari cōtenuisse, & hoc demum statutum fuit in Conc. Lateranensi, *ut in cap. inter cetera, de offic. ordinari et in Concil. Trid. c. 2. de reformat. sess. 5. et sess. 24. c. 4. A quibus Concilijs facta fuit Episcopis potestas assumendi viros idoneos t ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum in quibuscumq. Ecclesijs, nec*
 73 Parochis t vlla conceditur facultas circa hoc, eligendi prædicatores in proprijs parochijs, t & ita fuisse in casu contingenti à S. Congreg. Episcoporum decisum, *sequè ita practicasse testatur Leo in thesaur. for. eccles. c. 8. num. 4.*

Quibus positis rectè infertur in casu præsentis, nec constare de bono iure Parochi, neque Confratrum.

Non obstat, quod Io. Andr. in c. excommunicamus, §. quia
 75 verò, num. 20. de hæretic. scripserit Parochum t posse dare licentiam prædicandi in sua Parochia: Quoniam doctrina
 76 Io. Andr. declaratur, *ut possit quidem t Parochus casualiter, & in transitu recipere ad prædicandum in sua Ecclesia Doctorem aliquem insignem in Theologia, sed dare licentiam exercendi ordinarij prædicationis munus, non potest*
 77 Parochus, t sed solum Episcopus, ita declarat Anchar. in d. §. quia verò, num. 4. Io. de Anan. num. 2. vbi, quod generale
 78 ralem prædicandi licentiam t dat solus Episcopus, Henric. Boich. in c. cum ex iniuncto, §. super eo, num. 8. de hæret. Archidiacon. in c. ad iudicium, vers. quod intelligi casualiter, 16. q. 1. Campanil. in diuers. iur. canon. rubr. 12 c. 12. num. 11. Nau. in summa, c. 25. num. 141. Henric. in sum. Theolog. moral. lib. 7. c. 28. §. 8. vers. parochus, Barbof. de offic. paroch. c. 14. n. 8. in quem intellectū incidit etiam allegata declaratio S. Congregationis t Concilij, dum habet onus eligendi Prædicatorem incumbere Episcopo, vel Parocho.

Minus obstat longæua, & quadragenaria possessio Con-
80 fratrum, quæ iuncta cum titulo, nempe licentia datâ per
Episcopum videtur æquipollere immemorabili, quæ præ-
feruata fuit à *S. Concilio Tridentino*; Quoniam, quicquid
81 sit, an in casu præfenti quadragenaria cum titulo vim ha-
beret immemorabilis, & an versetur in facultatiuis, visura
fuit Dominis non constare de allegata licentia deputandi
Prædicatorem data per Episcopum Confraternitati, nam
quæ datur in Summ. num. 2. importat quidem facultatem
82 querendi elemosynas, & illas per soluendi Prædicatori pa-
ctis, & modis bene visis, de electione autem Prædicatoris
83 nullum fit verbum, per unde ex diuersis non fit illatio, *l. Papi-
nianus, ff. de minor. cum alijs*, & pecunia illa ex piorum elee-
84 mosynis colligenda per de licentia Episcopi, eroganda erit pro
Concionatore, per eundem Episcopum, eligendo.
Et ita utraque parte informante, resolutum fuit &c.

R. P. D. GHISILARIO.

Bononien. Fideicommissi de Glauarinis.

Die Sabbati 26. Nouembris 1633.

In Rota Martiniana.

ARGVMENTVM.

Proximior de familia si sit exclusus a legato
particulari, ex hoc non inferitur, quod
censeatur etiam exclusus a substitutione
vniuersali facta a Testatore ad fauorem
proximiorum.

SVMMARIVM.

- 1 Exclusus semel à substitutione fideicommissaria, non
censetur ad eam vocatus ex voluntate Testatoris, sed
perpetuò remanere debet exclusus.
- 2 Vide hanc conclusionem, quando non procedat, & nu-
mero 3.
- 4 Persona vna, consideratur tamquam duæ sint perso-
nae, quando iura duarum personarum in ea concur-
runt.
- 5 Voluntatis mutatio strictè est intelligenda, nec trahi
potest extra suos terminos.
- 6 Ademptio solum operatur, quod relictum non censeatur
relictum, & datum non censeatur datum.
- 7 De Legato speciali ad substitutionem vniuersalem il-
latio non fit.
- 8 Exclusus ab aliquo iure, vna via, potest venire ex alia,
& tamquam alius.
- 9 Subrogatio præsupponit, quod persona substituta, seu sub-
rogata sit diuersa ab ea, in cuius locum subrogatur.
- 10 Corrigere se quis non præsumitur in continenti.
- 11 Exclusio vnius est inclusio alterius.
- 12 Roman. consil. 438. num. 5. in fin. & seqq. declaratur.
- 13 Exhereditatio non potest dari, sine causa inducente o-
dium.

DECISIO CCXXXV.

Alexander Glauatinus, Senior anno 1539. in Testa-
mento heredem instituit Gherardum filium, eiusque
descendentes masculos, quos ad inuicem substituit, quibus
deficientibus substituit descendentes foeminarum, & istis

substituit descendentes Laurentij del Carro eius ex Sorore
Nepotis, præterquam quod prædium in Villa Cadriani
nuncupatum la Ghiuarina, cum domibus, & pertinentijs
suis, quod voluit vt in dicto casu perueniret ad Ioannem
Baptistam Galuarinum, illiusque descendentes masculos
legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio natos in
infinitum, quibus deficientibus, ita quod non reperire-
tur in rerum natura aliquis de dicta progenie, tunc voluit,
bona sua distribui in operibus Pijis, prout in testamento, In
Codicillis autem Testator mutando voluntatem afferens
se penitentia ductum reuocauit Institutionem, & substitu-
tionem dicti Laurentij del Carro, ac legatum prædij Ca-
driani factum Ioanni Baptistæ, & filijs, & in eorum lo-
cum substituit proximiores de Casata ipsius D. Codicil-
lantis, videlicet, illorum de Glauarinis, tam legitimos, quam
naturales, & quis portionibus in stirpes, & non in capita, vt
in Codicillis. Testatori successit Gherardus filius, & huic
Antonius, & Alexander Iunior, quorum uterque fecit etiam
fideicommissum, & in casu deficientiæ eorum lineæ ma-
sculinæ, substituit Casarem, & Gasparem filios dicti Ioan-
nis Baptistæ. Et cum Antonius non habuerit filios, & ex fi-
lijs Alexandri Iunioris, extet hodie solum Eq. Gherar-
dus Iunior, dicti Casar, & Gaspar sub prætextu eorum vo-
cationis ad dictum fideicommissum institerunt dari cau-
tionem pro bonis fideicommissarijs, quæ cautio fuit ei de-
negata, vt in *decis. 15. Aprilis coram me.* * Et cum dubitare-
tur an stante reuocatione facta in Codicillis, & substitu-
tione ad fauorem proximiorum de Casata filij, & descen-
dentes Ioannis Baptistæ possint hodie concurrere cum pro-
ximioribus de Casata, affirmatiuè fuit resolutum, nempe
Ioannem Baptistam, & eius descendentes fuisse vocatos
sub vocatione proximiorum de Casata, de qua in Codicil-
lis, cum dictus Ioannes Baptista, & descendentes in casu se-
cuto, nempe per mortem descendendum Testatoris sit
proximior de familia, & agnationis ipsius Testatoris, prout
inter partes non controuertitur.

Neque obstat, quod Testator in testamento, quod fecit
ante dictos Codicillos substituerit Ioannem Baptistam in
prædio Cadriani, & quod deinde penitentia ductus reuo-
cauerit dictam substitutionem factam ad fauorem Ioan-
nis Baptistæ de dicto prædio, quia cum ademptio non fue-
rit facta odio Testatoris aduersus Ioannem Baptistam, sed
solum fauore proximiorum, non sequitur, quod Testator
qui ademit à Ioanne Baptista dictum legatum, non volue-
rit illum comprehendere sub nomine proximiorum, quan-
do quidem, aut Testator respexit ad proximiores de tem-
pore, quo fecit Codicillos, aut ad proximiores de tempore,
quo eueniret casus fideicommissi ad fauorem proximiorum,
si primo casu, aut non erant alij in familia Testatoris præ-
ter Ioannem Baptistam, & clarum est, quod illum voluit
vocare sub nomine proximiorum, aut erant alij, qui erant
proximiores, & hoc casu voluit Testator disponere in Co-
dicillis ad fauorem dictorum proximiorum quod prædij,
de quo in testamento disposuerat ad fauorem Ioannis Ba-
ptistæ. Itaque non absolute illum peniteret, quod vocauerit
Ioannem Baptistam, sed quod ipsum prætulerit alijs proxi-
mioribus, & solum ad hunc effectum mutauit dispositionem,
quam fecit in testamento ad fauorem Ioannis Baptistæ, ita
quod cessante dicto casu, voluerit ipsum venire appella-
tione proximiorum, quando ipse reperiretur proximior e-
ueniente casu fideicommissi. Aut verò respexit ad proxi-
miores, qui tales erunt de tempore, quo eueniret casus fi-
deicommissi, & idem dicendum est.

Non obstat quod semel exclusus à substitutione fidei-
commissaria non censetur ad eam vocatus ex voluntate
Testatoris, sed perpetuò exclusum remanere, etiam si sit
proximior, vel in æquali gradu, vt post *Soccin. consil. 249.
num. 31. post med. in tertio fundamento, versic. quæ semel
exclusa lib. 2. Rota decis. 72. sub num. 4. versic. ex hac con-
iectura parte 1. diuers. quam sequitur Surd. consil. 370. nu-
mero 16. Fusar. de substitut. quest. 484. num. 63. Gionagnon.
consil. 22. num. 86. lib. 1.* quia regula non applicatur, cum
ipsi ab vniuersali successione bonorum hereditariorum,
de qua hodie agitur, nunquam fuerint exclusi, & licet
stante

stante dicta renouatione sint exclusi à particulari legato
 2 Cadriani, tanquam filij, & descendentes Ioannis Bapti-
 stæ, non propterea sequitur esse exclusos ab vniuersali sub-
 stitutione, ad quam vti; proximiores de Casata Codicillan-
 tis sunt expressè vocati, *Ruin. consil. 153. num. 9. lib. 2. Surd. consil. 494. sub num. 6. versic. præterea licet*, non enim ve-
 niunt ad vniuersale fideicommissum omnium bonorum,
 tanquam filij, & descendentes Ioannis Baptistæ, & ex dicto
 particulari legato, sed tanquam proximiores de Casata, & Fam-
 3 lilia de Glauarinis ex vniuersali fideicommissio, ac substi-
 tutio ad eorundem fauorem facta, & sic alio nomine, &
 ex nouo, ac diuerso Iure, vt in specie aduertit *Rota d. decis. 72. sub num. 4. in fin. versic. quia responderetur*. Vnde in casu
 isto non considerantur tanquam filij, & descendentes Ioan-
 nis Baptistæ, quo casu procedere posset obiectum, sed tan-
 quam proximiores de Casata, & sic magis dilecti, & ex-
 pressè vocati, & sic non bene inferitur, quod ex eo, quod
 non possunt consequi particulare legatum tanquam filij, &
 descendentes Ioannis Baptistæ, non debeant consequi fi-
 deicommissum vniuersale tanquam proximiores de Casata
 4 ipsius Codicillantis, ac sub diuersa ratione considerati,
 & qualiter à Testatore contemplata, ac requisitam
 habentes, cum ex ista qualitate in eis concurrente, conside-
 rentur vti diuersa personæ *Cardinal. capit. cum in tua. numero 4. de decimis. Abb. in capit. Raynuitius, num. 26. de testam. Surd. decis. 153. numer. 16. & consilio 300. num. 13.*

Et licet Testator in Codicillis pœnitentia ductus, reuo-
 cauerit legatum ad fauorem filiorum Ioannis Baptistæ, &
 in eorum loco instituerit, & substituerit proximiores de fa-
 5 milia, nihilominus cum longè diuersa sit successio in hære-
 ditate, & legatum, istaque materia pœnitentiæ, & muta-
 tionis voluntatis strictè intelligatur, nec trahi possit vltra
 suos terminos *Menoch. de præsumpt. 37. num. 3. lib. 4. Pe-
 regrin. de fideicommiss. art. 18. num. 33.* Ademptio legati
 facti, non inducit exclusionem à successione, sed solum tol-
 lit prædilectionem, quæ ex legato resultabat ad fauorem
 6 legatariorum, cum ademptio solum operetur relictum
 non esse factum, & datum non intelligitur legatum, ff. de adi-
 men legat. *Caball. consil. 72. num. 18. lib. 2.* Et illa verba (pœ-
 nitentia ductus) important testatorem pœnituisse disposi-
 tionis antea in testamento factæ, per quam in casu prædi-
 cto suum patrimonium diuiserat, & proximiores de sua,
 agnatione, & Casata de Glauarinis ab vniuersali suc-
 cessione excluserat, & ad illam vocauerat Laurentium de
 Carro de aliena agnatione, ac familia, & ad successionem
 prædij Cadriani ex particulari legato simpliciter, & abso-
 lute vocauerat dictum Ioannem Baptistam eiusque filios,
 & descendentes, nulla habita consideratione, an essent
 proximiores, vel ne, ex qua mutatione voluntatis solum se-
 quitur omne Ius, quod ipsis vti dicti Ioannis Baptistæ de-
 scendentibus in vim dicti particularis legati si per dicto
 prædio Cadriani absolute competeat, siue essent proxi-
 miores, siue non, ac eum Ius, quod semper omnibus alijs
 bonis competeat Laurentij del Carro, eiusque filijs, &
 Nepotibus, ex vniuersali substitutione ad eorum fauorem
 in testamento facta fuisse ab ipsius abdicatum, & transla-
 tum in proximiores de familia, adeo vti isti descendentes
 Ioannis Baptistæ tales non essent, qui quam prætere-
 re non possint, non autem villo modo inferitur, ipsos vti proxi-
 miores, & sic in locum dictorum legatariorum, & vniuer-
 salium substitutorum subrogatos, non posse ex noua sub-
 stitutione ad proximiorum fauorem in Codicillis facta
 succedere in casu, quo testatoris descendentes deficerent,
 cum sub ista vocatione per nomen collectivum compræ-
 hendantur etiam descendentes Ioannis Baptistæ. Nec à
 7 dispositione circa legatum speciale inferitur ad substitui-
 tionem vniuersalem. *Roman. consil. 100. num. 387. versicul. Secus autem, & num. 388. Rota in Narnien. bonorum 23. Iunij 1631. coram R. P. D. meo Pirouano*, & exclusus ab
 8 aliquo iure sive vna via, potest venire ex alia, & tanquam al-
 ius, *Bartol. consilio 129. numero 3. libro 1. Socinus Senior consilio 150. numero 32. libro 1. Crauet. consilio 625. nu-
 mero 8.* nec remanet perpetuò exclusus, vbi non viget

eadem ratio *Cephal. consilio 161. numero 28.*

Neque obstat, quod illa verba in eorum loco, &c. in-
 stituit, substituit proximiores de Casata, &c. importent
 9 subrogationem, quæ præsupponit quod sive persona substitui-
 ta, seu subrogata sit diuersa ab ea, in cuius locum subro-
 gatur, vt per *Alexand. in l. & heredi in princip. in l. no-
 tab. ff. de volgar. Cephal. consil. 620. num. 17. & seqq. libro 5. Caput. q. decis. 227. in princip. par. 3.* quia nouatio, noua-
 que dispositio non negatur, ex quo, vbi fuerant in hæredi-
 tate substituti extranei, excepto prædio Cadriani, Ioanni
 Baptistæ, eiusque descendentiæ legato, reuocata in Codicil-
 lis vtraque dispositione, cum substituantur, absolute proxi-
 miores de Casata, Prædium remanet cum hæreditate, in
 qua non magis dicta descendencia, quam alij, sed absolute
 proximiores de Casata substituantur, sicque loco extraneorum
 quodam vniuersalem successionem, & loco Ioannis Ba-
 ptistæ, eiusque lineæ particularis quodam Prædium tota agna-
 tio, & parentela fuit in vniuersum considerata, & sic cum
 hæredes Ioannis Baptistæ prius essent substituti, sub no-
 mine particulari in dicto Prædio Cadriani priuatiue quodam
 alios quoscunque etiam proximiores, deinde quæ postea in
 Codicillis fuerint substituti, non vti descendentes Ioan-
 nis Baptistæ, sed sub generico nomine de Casata apparet
 personam subrogatam esse diuersam, & diuerso modo
 10 consideratam, & sic cessant absurda, quod, scilicet, in ea-
 dem parte Codicillorum excluserit, & substituerit eas-
 dem personas, sicque incontinenti se correxerit, con-
 tra textum, in l. non ad ea, ff. de condit. & demonstr. cum si-
 mil.

Nam sub diuersa consideratione, & in ordine ad diuer-
 sa id fieri potest, quinimò cum appareat testatorem ha-
 buisse rationem conseruandæ agnationis, & quod bona
 conseruarentur in familia, vt denotant illa verba, Ita quod
 non reperiatur in rerum natura aliquis de dicta Prosa-
 pia, & progenie, &c. concludendum est testatorem non
 reuocasse legatum in Codicillis, ex eo quia dictum Ioan-
 nem Baptistam, eiusque descendentes odio haberet, sed
 potius ex eo, quia illos tanquam de agnatione, & familia
 magis dilexit. Ideoque voluit non quidem particulari dun-
 taxat legato, sed vniuersali omnium bonorum successione
 honorare, casu, quo deficientibus omnibus descendentes
 proximiores esse reperirentur.

Vnde cum Ioannes Baptistæ, eiusque descendencia nun-
 11 quam fuerit exclusa à successione sive in bonis, & hæreditate
 testatoris, nisi eodem modo, quo alij de Casata, nempe ta-
 cite per vocatorem dicti Laurentij del Carro extranei,
 iuxta tradita per *Becc. consil. 54. num. 11. Surd. consil. 151. num. 55.* Ideo non obstat sive *Roman. consil. 438. num. 5. in fin. & seqq.* quia præcesserat exhereditatio, ibi enim vnus filius
 fuerat exhereditatus, sicque exclusus à successione, & odio
 habitus, vt pro fundamento deducit *num. 6. in fin. & 7.* &
 13 cum exhereditatio non possit dari sine causa inducente
 odium, si in illo casu exhereditatio facta fuisset non odij cau-
 sa, sed bono zelo, contrariū firmasset Romanus, vt ipsemet
 deducit pro argumento, quod comprehendatur, *nu. 6. vers. 2. quia exhereditatio*, contrarium firmans, quia fuit odiosus,
 quæ ratio odij ex supradictis non potest considerari in ca-
 su, de quo agitur.

Quibus sic positis cum Alexander Senior in Codicillis,
 deficientibus descendentes masculis, ipsius Testatoris
 substituerit proximiores de Casata ipsius Codicillantis, vi-
 delicet, illorum de Glauarinis, & Casar. & Gaspar, descen-
 dentes Ioannis Baptistæ, sint proximiores de Casata, causa
 quinquies proposita, & ab omnibus Dominis maturè di-
 scussa, constare de fideicommissio ad eorum fauorem, vtra-
 que parte informante, supradicta die fuit resolutum.

* Est decisio 193. supra in hac parte.

R. P. D. MERLINO.

Verulana Fideicommissi.

Die Sabbati 26. Nouembris 1633.

In Rota Martiniana.

A R G V M E N T V M.

Bonorum identitatem, quando concludenter per testes probetur. Et ad illam probandam, quot demonstrationes sufficiant. Confinis, an sit idem, quam res confinata.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes, quando benè concludant, super bonorum identitate.
- 2 Demonstrationes duæ specificæ sufficiunt ad probandam identitatem, & hanc Bartol. Theoricæ Rota passim sequitur.
- 3 Demonstratio una generalis, & altera particularis aliquando probant rei identitatem, & hoc Rota non nunquam admittit.
- 4 Possidere, est actus, qui cadit, sub sensu corporis, nempe visus.
- 5 Testes, quando deponunt, de his rebus, quæ cadunt sub sensu corporis, probant, licet rationem non reddant.
- 6 Fideicommissarius, si probetur, quod possidebat aliqua bona in eo loco, ubi sunt sita bona fideicommittentis, presumuntur ea, quæ à dicto fideicommittente possidebantur, dum non docet de titulo suæ possessionis.
- 7 Confinis, non potest dici idem cum prædio confinato. Confinis separat, & distinguit rem confinatam, num. 7.
- 8 Confinis, & res confinata sunt inter se omnino diuersa.
- 9 Confinis, & res confinata, si idem significarent, inepta esset expressio confinium, quando nominatur res confinata.
- 10 Per Confinium diuisionem discernitur, quod cuiusque est.
- 11 Confines, ubi adsunt, bona non possunt dici confusa.
- 12 Prædiorum incertitudo tollitur, quando adsunt duæ demonstrationes, licet etiam ab aliquo latere confines sunt incerti.

D E C I S I O CCXXXVI.

Proposui dubium, An esset confirmanda, vel infirmanda sententia Rotalis, in qua denegata fuit immissio Ioanni Amato in possessionem Tenutæ nuncupatæ Il Colle Mausoleo, quam idem Ioannes remedio, leg. final. C. de edict. D. Adrian. tollen. vendicare contendebat à DD. Philonardis terijs possessoribus, vti suppositam fideicommissi Bartholomæi Aui paterni eiusdem Ioannis, & cum decisis sub die 28. Ianuarij præteriti coram R. P. D. meo Dunozetto, * cui innititur sententia fundata sit in defectu probationis circa identitatem dictæ Tenutæ; Hodie visum, fuit Dominis ex nouiter deductis satis constare de identitate.

Quoniam dantur tres testes in Summario Ioannis, qui,

postquæ super articulis deposuerunt fuisse possessionem à Bartholomæo fideicommittente Tenutam positam in Colle Mausoleo, certis finibus inclusam, nempe, Primò la via pubblica. Secundò, li beni dotati della q. Lisa & Caterina. Tertiò, li beni del q. Giulio Cesare de Angelis. Quartò, li beni fideicommissarij posseduti da Giovanni Amato. Quintò, la fontana del Vallone; Deinde iisdem Testes iuxta 3. & 7. interrogatorium, & super 7. art. subdunt, che la detta possessione confinata come di sopra, & posseduta prima da Bartholomeo, dopo la morte di lui è stata posseduta dal Sig. Silio Filonardi, & successivamente hora è posseduta dal Sig. Ennio, è Germanico de Filonardi, ex quorum testium depositionibus resultat conclusio identitatis probatio, cum plures verificentur confines, & demonstrationes, non quidem generales, & alijs prædijs conuenientes, vt præsupponebatur in dicta decisione coram R. P. D. meo Dunozetto, sed sunt specificæ, & particulares, & quarum duæ tantum regulariter sufficiunt, ex Theorica Bart. in l. demonstratio falsa, num. 14. ff. de cond. & demonst. & quam passim sequitur Rota, & amplexa fuit etiam in d. decis. R. P. D. mei Dunozetti, quoniam, & aliquando Rota admittit, ad effectum probandæ identitatis, sufficere vnam demonstrationem generalem, & alteram particularem, quando hæc multum indiuiduat, vt in Romana deuolutionis 26. Maij, & 14. Nouemb. 1625. coram R. P. D. meo Pironano, & in alijs relatis in Ferrariorum seu Comaceni. bonorum 7. Iunij 1627. coram Reuerendis. D. meo Decano.

Non obstat, quod testes non reddant rationem sui dicti, & causam scientiæ, quoniam dum non apparet fuisse interrogatos, & possidere, cadat sub sensu corporis nempe visus, & satis probant, licet rationem non reddant, iuxta doctrinam Innoc. in c. cum causam, n. 2. ubi Butr. n. 18. de testib. Salic. in l. si solam, n. 3. C. de testib. Farin. cod. tract. q. 70. nu. 22. & fuit dictum in Vallisoleana prædiorum 23. Iunij 1608. coram bon. me. Patriarcha Manzanedo, & in Portugallien. decimarum 15. Aprilis præteriti coram me.

Minus obstat, quod cum ex depositionibus eorumdem Testium, & ex inuentario appareat Ioannem Actorem possidere aliqua bona in d. Tenuta, vtique contra illam militet præsumptio, quod sint eadem, quæ à fideicommittente possidebantur, dum non docet de titulo suæ possessionis, iuxta Bald. consil. 89. num. 4. lib. 1. cum alijs alleg. in d. decis. R. P. D. mei Dunozetti. Quoniam satis videtur excludi huiusmodi præsumptio, dum Testes exprimunt bona possessa per Ioannem, tanquam finem Tenutæ prius possessæ per Bartholomæum, & in modum per Dominos de Philonardis tentæ, & finis autem non potest dici idem cum prædio confinato, sed illud separat, & distinguit, suntque inter se omnino diuersa, iuxta tradita per Hieron. à Monte de finib. c. 15. num. 2. & seqq. & c. 101. num. 4. & fuit dictum in Nucerrina prædij 29. Maij 1623. coram R. P. D. Nauarro, & per se patet, siquæ fuisset idem prædium inepta nimis fuisset illius expressio pro confine, vt in simili considerauit Rota in Ariminens. fideicommissi 7. Maij 1632. coram me; In inuentario verò fit mentio de quodam vado, seu colle Mausoleo, quod nihil habet commune cum Tenuta, de qua agitur, quam testes dicunt arboribus consistam, & benè excusant.

Demum non obstat, quod dicta identitatis probatio deducta ex testibus elidatur ex eo, quod non probetur quanta esset Tenuta, imò appareat illam fuisse confusam, & incorporatam cum alijs prædijs iure dominij ad D. Philonardos spectantibus, quoniam ex assignatione particularium finium per testes facta huic Tenutæ, sublata videtur opposita confusio, & per finium enim diuisionem discernitur, quod cuiusque sit, vt habetur in c. foris, de verb. signif. & excluditur, quod alterius sit, siquæ adfuisset illa confusio, non possent Testes tam particulares confines, & demonstrationes describere, & duo Testes dati in Summ. Ioannis n. 12. deponunt Tenutam non esse auctam, neque immixtam, nec finibus immutatam, & in Summ. num. 13. exprimunt confines bonorum emptorum per Prosperum, cum quibus pretenditur facta confusio, signum patens, quod talis confusio non adest, vel faciliè possunt bona discerni, & separari, & quod est intra fines Tenutæ assignati & Ioanni, reliquo remanente D.

de Philonardis, nec ex eo, quod ab aliquo latere cōfines sint incerti, eliditur probatio identitatis, dum ceteroquin conueniunt; dux demonstrationes, & incertitudo opposita potest tolli separando à Tenuta, de qua agitur, terras emptas à D. Filonardis, quæ vix ascendunt ad vnum rubrum cum dimidio, vt de illis terris emptis nominatum, & distinctè deponunt Testes dati in Summ. Amati num. 13. & 15. quibus terris demptis certa remanet identitas, & quantitas Tenutæ ex supradictis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

* Est decis. 175. supra in hac parte.

¶ In eadem causa vide infra sub diebus 7. Iunij 1634. & 26. eiusdem mensis, & anni, & 20. Nouembris eiusdem anni coram eodem R.P.D. Merlino.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Quarti Dotalis.

Die Sabbato 26. Nouembris 1633.

In Rota Martiniana.

ARGVMENTVM.

Mulier prætendens lucrum dotale vigore Stat. Vrb. lib. I. c. 131. debet concludenter probare qualitatem ad hunc effectum à Statuto requisitam, scilicet matrimonij consummationem. Lucrum dotale non debetur, quando matrimonium est nullum ob impotentiam perpetuam.

S V M M A R I V M.

- 1 Vxor, mortuo marito, potest prætendere lucrum dotale ex dispositione Statuti Vrb. lib. I. c. 131.
- 2 Statut. Vrb. lib. I. cap. 131. vt habeat locum, requiritur matrimonij consummatio.
- 3 Mulier prætendens lucrum dotale vigore Stat. Vrb. lib. I. c. 131. tenetur concludenter probare matrimonium fuisse consummatum.
- 4 Confessio partis bene probat contra ipsam.
- 5 Matrimonium habetur pro consummato ad effectum consequendi lucrum dotale, si per coniugem superstitem non steterit, quominus matrimonium consummaretur.
- 6 Matrimonium est à principio nullum, propter impotentiam perpetuam.
- 7 Matrimonium vbi non adest, ibi nec dos, nec lucrum, seu donatio propter nuptias, esse potest.
- 8 Matrimonium, quando est nullum propter impotentiam viri, non debetur lucrum dotale.

DECISIO CCXXXVII.

Dominus Alexander Cauetanus contraxit matrimonium solemniter cum D. Diana Grotta, cum qua cohabitauit per duos menses circiter, deinde obiit, post eius obitum D. Diana vltra restitutionem Dotis ꝑ capie prætere lucrum dotale à D. Camillo Cauetano patre, & fideiussore, ex dispositione Statuti Vrbis Cap. 131. libro 1. Vnde proposito à me dubio, an ei deberetur, DD. negatiuè responderunt.

Pauli Rubei. Decis.

Nam fuit consideratum d. Statutum, in quo D. Diana se fundat, requirere matrimonij consummationem ꝑ ad effectum lucrandi quartum dotale, vt ex eius lectura euidenter apparet. Vnde D. Diana quæ est actrix, & petit dictum quartum, vigore dicti Statuti, deberet concludenter probare istam qualitatem à Statuto requisitam, & sic matrimonium verè consummatum fuisse: vt in terminis Statuti de lucro dotis. *Parif. conf. 34. num. 10. & seqq. lib. 3. & conf. 62. num. 42. lib. 4. Roland. à Val. conf. 46. num. 8. lib. 4. Bero. conf. 40. nu. 25. post med. lib. 1. Sanch. de matrim. lib. 6. disput. 19. nu. 3. & 4. Rot. decis. 101. num. 1. par. 2. diuers.*

Ex his autem, quæ pro parte d. Dianæ deducuntur tantum abest, vt probetur d. qualitas, quinimò de contrario constat, tam ex propria eius confessione, de qua in Summario num. 9. asserētis, se nunquam ab Alexandro carnaliter fuisse cognitam, quæ ꝑ confessio in histerminis contra ipsam bene probat *Rot. diuers. d. decis. 101. num. 11. par. 2. Gregor. XV. decis. 357. num. 3.* quàm ex relationibus Matronarum, quæ facta corporis inspectione post contractum matrimonium eam virginem, & incorruptam esse retulerunt.

Non obstat, quod per Dianam ꝑ non steterit quominus matrimonium consummaretur, sed per Alexandrum, ideoque in hoc casu illud haberi debeat pro consummato, quod sufficit ad effectum consequendi lucrum dotale. *Bald. in l. Deo nobis. sub num. 7. versic. sed iuxta hoc, C. de Epif. Cler. Napodan. in consuet. Neap. in tit. de Iur. quart. fol. 256. sub num. 32. & fol. 258. num. 43. Surd. de alim. tit. 1. q. 32. num. 18. Sanch. de matr. lib. 6. disp. 18. Molles. ad consuet. Neap. part. 7. tit. de Iure quart. q. 7. per tot. & in addit. à num. 15. vsque ad numerum 21. Gramm. decis. 103. sub num. 87. versic. & licet, cum seqq. Gayll. obseruat. 80. num. 11. versic. secundo limitatur, lib. 2. & in terminis Statuti Vrbis. Rota decis. 92. & 101. par. 2. diuers.* Quia de contrario apparet ex depositionibus testium pro parte Alexandri examinatorum, asserentium, d. Dianam, vt plurimum repulisse Virum ad eam accedere volentem, & persæpe ex lecto maritali ad matrem cōfugisse, ac demum maximis dissensionibus illum è domo eiecisse; Ex quibus potius constat de renitētia Dianæ, quàm de eius patientia.

Non obstant deducta ad probandam impotentiam perpetuam D. Alexandri, nam omisso, an ex illis probetur, pro ut illam probari DD. non credebant; attamen dato, quod illa esset probata, adhuc tamen non deberetur dictum lucrum, cum propter ꝑ dictam impotentiam matrimonium fuerit à principio nullum, cap. 2. & ibi DD. de frigid. & malefic. *Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 92. num. 2. cum alijs adductis per Bonac. de matrim. q. 3. punct. 13. num. 9.* quo casu cessat Statutum de lucr. dot. quia vbi matrimonium ꝑ non adest, nec dos, nec lucrum, seu donatio propter nuptias esse potest, vt in terminis, quod lucrum non debeat, quia matrimonium est ꝑ nullum propter impotentiam Viri. *Bald. in c. Iuravit, num. 1. de prob. Phanuc. de lucr. dot. glo. 3. num. 6. Gomez. ad l. 50. Tauri, num. 7. Barbof. in l. 2. ff. sol. matrim. par. 1. num. 158. Molphes. ad consuetud. Neap. tom. 1. par. 7. num. 7. & seqq.*

Et ita vtraque, &c.

¶ In eadem causa habetur infra alia decisio sub die 30. Nouembris 1634. coram eodem R.P.D. Dunozetto.

R. P. D. MERLINO.

Ferrariē. Restitutionis Dotis.

Die Sabbati 26. Nouemb. 1633.

In Rota Martiniana.

ARGVMENTVM.

Statutum loci contrahentium, vel loci vbi
Ii celebratur

celebratur contractus, quale sit attendendum, declaratur. Magistralis est decisio.

S V M M A R I V M.

- 1 In contractibus an sint adhibendæ solemnitates statuti loci contrahentium, vel statutum loci, in quo geritur contractus.
- 2 Statutum loci contrahentium, si tollat facultatem contrahendi absolute, & subditos simpliciter inhabilitet, &c. tunc quocumque vadant, semper sunt mancipati nexu iurisdictionis suæ Civitatis.
- 3 Statutum loci contrahentium, si non arctet personam, nec eam inhabilitet præcisè, sed solum det formam contractibus, & præscribat solemnitates in illis servandas, tunc non amplius illius solemnitates sunt adhibendæ, sed attendi debent solemnitates loci, in quo celebratur contractus.
- 4 Et ab ista opinione non est recedendum, & eam pluriès Rota amplexa fuit, vt num. 5.
- 6 Statutum Ferrar. lib. 2. cap. 90. non procedit in muliere extra Territorium contrahentes.
- 7 Statuentium intentio, & non cortex verborum, est attendenda, an verba statutorum dirigantur in personam, vel in contractum.
- 8 Differentia desumpta ex cortice verborum statuti, an illius verba dirigantur in rem, vel personam, est rejicienda, vide num. 9.
- 10 Fraudis suspicio ex quibus evitetur.
- 11 Mulier, quando constituit procuratorem, requiruntur eadem solemnitates, quæ in actibus à procuratore gerendis, requiruntur.
- 12 Statutum nullum extat Bononiæ, vt mulieribus contrahentibus certas solemnitates præscribat.
- 13 Mulier, si sit maior, de Iurè communi non prohibetur contrahere sine solemnitatibus, sicuti Mares.
- 14 Aegidiana nihil disponit circa contractus Mulierum.
- 15 Constitutiones particulares alicuius loci non egrediuntur Territorium illius loci.
- 16 Aegidiana constitutiones in toto statu Ecclesiastico servari debent.

DECISIO CCXXXVIII.

Nupsit Excellentissima Domina Ducissa Felix, Domino Marchioni Ernesto Beulacquæ, dotemque constituit in pecunijs, rebusque æstimatis, & Dominus Marchio promissit assecurationem, custodiam, & restitutionem dotis, & huic obligationi ministerio Procuratoris, accessit clari nominis Donna Bradamantis Estensis mater eiusdem Marchionis, à qua, & factum Procuratoris fuit ratificatum, contractusque peractus est Regij, vbi Domina Felix vidua ex primo matrimonio debebat; sequuta morte Marchionis Ernesti mariti, actum fuit nomine d. Excellentis. D. Felicis pro restitutione dotis, & pulsabatur primò Donna Bradamantes, & deinde post eius obitum Procurator Dominus litis effectus; & à D. Bottino Locumtenente Ferrariæ fuit pronunciatum pro executione dictæ obligationis Donnæ Bradamantis; cumque in gradu appellationis, causa fuisset in Rota introducta, & super executione disputaretur, informantes pro hæredibus Donnæ Bradamantis potissimum instabant super statuto Ferrariæ lib. 2. c. 90. quod præscribit in contractibus mulierum certas esse solemnitates adhibendas, nempe præsentiam, & consensum pro-

ximiorum, & illis deficientibus, præsentiam Iudicis Magistratus Sapientum Ferrariæ, quæ solemnitates in obligatione Donnæ Bradamantis non fuerunt servatæ. Vnde super hoc mandarunt Domini particulariter informati, & hodie articulo hoc discusso, responsum fuit, solemnitates statuti Ferrariæ non fuisse necessarias in obligatione Donnæ Bradamantis, quamvis ipsa Ferrariensis esset.

- Nam, omisso, quòd à pluribus annis, nec ipsa debebat Ferrariæ, sed alibi contraxerat domicilium; Dominos præcipuè movit, quod contractus gestus est in Civitate Regij, & sic extra Territorium, & Ditionem Ferrariensium statuentium. Et licet Doctores sibi non consentiant, atque acriter inter se pugnent, an in contractibus sint adhibendæ solemnitates statuti loci contrahentium, vel statuti loci, in quo geritur contractus, attamen distinctio illa, veriori, & crebriori Doctorum calculo recepta est; vt si statutum contrahentium tollat facultatem contrahendi absolute, & subditos simpliciter inhabilitet, ita vt illis omnino interdicitur contractus, & quodammodo adimat exercitium contrahendi, tunc subditi statuto, non possint, egrediendo extra Territorium statuentium, illorum iurisdictionem, & leges eludere, contrahendo in aliena Civitate, & Ditione, quia statutum impedimentum, & vinculum iniecit in ipsam personam, quæ quocumque vadat semper est mancipata nexu iurisdictionis suæ Civitatis; At si statutum non arctet personam, nec eam inhabilitet præcisè, sed solum det formam contractibus, & præscribat solemnitates in illis servandas, tunc non amplius solemnitates statuti, cui subsunt contrahentes, sunt adhibendæ, sed attendi debent solemnitates exigite à statuto illius loci, in quo celebratur contractus, ita egregie distinguit Bart. in l. cunctos populos, num. 32. C. de sacros. Eccles. Aretin. consil. 54. num. 2. versic. tertiario principalis, & consil. 73. num. 5. post med. & nu. 6. versic. tunc succedit elegans, & num. 8. vbi, quod non est recedendum à doctrina Bart. Corn. consil. 42. num. 4. lib. 2. Ruin. consil. 201. num. 8. lib. 1. vbi de veriori testatur, Crauet. consil. 27. num. 3. versic. quinto, Capra consil. 144. num. 9. & seqq. Gabr. de stat. concl. 8. num. 22. Alderan. Mascard. de gener. interpret. stat. concl. 6. num. 26. & seq. Lamberteng. de contract. glos. 2. num. 46. qui lausimè conclusionem probat, & de communiori testatur, Petr. Cabal. consil. 189. num. 44. lib. 1. qui dicit verissimam; Eugen. consil. 25. num. 46. lib. 2. Turrel. consil. 25. num. 7. lib. 1. Pic. ad stat. Urb. glos. 2. num. 51. D. Facchin. consil. 22. num. 7. & 8. lib. 3. Et pluriès amplexa fuit Rota, vt in decis. 580. num. 1. par. 1. & decis. 103. num. 19. part. 2. diuer. & coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 116. num. 2. & 7. & decis. 133. num. 2. & in rec. decis. 500. num. 4. par. 2. & 18. Romana obligationis 24 Februarij 1620. coram bon. mem. Cardin. Sacrato, & in terminis statuti Ferrariæ, quod non procedat in muliere extra Territorium contrahentem, consiluit Rim. lun. consil. 42. num. 60. ad fin. & 75. & consil. 437. num. 36. & per tot. vbi hanc distinctionem pluribus tueretur rationibus, & contrarium sentientes refellit, Bertaz. de claus. instr. claus. 7. glo. 19. num. 17. qui testatur se ita obtinuisse in casu contingenti Ferrariæ.
- Et in hac materia non cortex verborum statuti, an dirigantur in personam, vel in contractum, sed intentio statuentium inspicere debet, an scilicet voluerint tollere facultatem contrahendi, & simpliciter, atque absolute illos inhabilitari, vel solum præscribere certam formam eorum contractibus, & ipsos contractus modificare, ac illos irritare in casu certæ formæ non servatæ, disponendo principaliter, & primario de contractu, personis incidenter consideratis, vt animaduertunt Aret. d. consil. 73. sub num. 6. bene Ruin. d. consil. 201. nu. 8. lib. 1. Lamberteng. de contract. glo. 2. num. 39. & 46. ap. positè Mascard. de general. interpret. stat. d. concl. 6. num. 26. & 27. vbi docet, rejiciendam esse differentiam de sumptam ex cortice verborum, an dirigantur in rem, vel personam, Riminald. lun. d. consil. 437. num. 2. Eugen. consil. 25. num. 46. & 49. lib. 2. qui dicit esse obseruandum, an persona inhabilitetur simpliciter, vel secundum quid, Turrel. dist. consilio 25. numero 7. libro 1. D. Facchin. d. consilio 22. numer. 8. lib. 3. Rota decis. 500. num. 4. part. 2. recent.

In casu autem praesenti visum fuit Dominis, apparere de hac intentione statuentium Ferrariensium, quod noluerint inhabilitate perpetuo, & absolute subditos, sed solum dare certam formam, qua mulieres possunt contrahere adhibitis duobus consanguineis, & illis deficientibus, vel absentibus, cum praesentia Magistratus Sapientum eiusdem Civitatis Ferrariæ, vnde apparet non nisi contractus fuisse modificatos, non autem inhabilitatas personas, & proinde in contractu, de quo agitur non erant adhibendæ solemnitates statuti Ferrarien. quæ nec adhiberi poterant Regij, cum nec ibi extarent consanguinei D. Bradamantis, nec adiri posset ille Iudex Magistratus Sapientum, ut conferunt tradita per *Rimin. l. un. d. conf. 42. num. 75. Rota d. decis. 500. num. 3. par. 2. recent.*

In quam sententiam eò procliviores fuerunt Domini, quia nulla fraus considerari potest in contrahentibus, quod in Civitatem Regij secesserint, ut clanculum effugerent dispositionem statuti Ferrariensis, Domina enim Felix erat Imolensis, & ignara statuti Ferrariæ, D. Marchio multò antea Mutinæ degebat praefectus Cohorti Militum levis armaturæ pro Serenissimo Dom. Duce Mutinæ, & Donna Bradamantes Ferrariæ, sed à multis annis modò Mutinæ, modò Bononiæ commorabatur, ex quibus excluditur suspicio fraudis, ut considerant *Rimin. l. un. consil. 42. num. 54. & 56. versic. quin. & accedit, & consil. 437. nu. 4. & segg. Turrett. conf. 25. num. 7. lib. 1. D. Facchin. d. conf. 22. num. 9. & 10. lib. 3.*

Non obstat, quod saltem essent adhibendæ & solemnitates statuti Ferrariensis, dum Donna Bradamantes constituit Procuratorem ad fideiubendum pro filio ad favorem D. Felicis in casu restitutionis dotis, cum in constitutione Procuratoris requirantur eadem solemnitates, quæ in actibus per Procuratorem gerendis, ut tenuit *Rota in decis. 3. num. 4. post Pic. ad stat. Urb. & in Romana nullitatis donationis 3. Iulij 1628. coram R. D. P. meo Dunoletto*, Quia nec Ferrariæ datum fuit mandatum, nec ibi constitutus Procurator ad fideiubendum, sed Bononiæ, & sic intrant rationes supradeductæ; Bononiæ verò nullum fuit extat statutum, quod mulieribus contrahentibus praescribat certas solemnitates, ut observatum etiam fuit à *Rota in Bonon. fideicommissi de Manzolis 26. Ianuarij 1632. coram Reuendiss. D. meo Decano*; Et de iure communi mulier si est maior non prohibetur contrahere sine solemnitatibus, prout Mares, l. 2. ubi gloss. in verb. obligavit, C. ad velleian. l. sed si cum l. aliquando, l. nec interest, l. debitoris, ff. eod. tit. l. 1. C. ne uxor pro marito, l. contractus, C. locati.

Aegidiana autem nihil disponit circa contractus mulierum, & Constitutio Carpenfis dat quidem certas formulas pro mulieribus contrahentibus, sed cum Rodolphus Cardinalis Carpenfis solum Picani Legatus esset, eius Constitutiones non egrediuntur Picanum, nec à fel. recor. Paulo III. fuerunt extensæ ultra Legationem eiusdem Cardin. Carpen., prout extendit, seu potius confirmavit Constitutiones Aegidianas, Aegidius quippè Cardinalis Carillus pro tota Italia, dum Summi Pontifices degerent Auenione, Legatus fuit constitutus, vnde meritò in toto Statu Ecclesiastico servantur eius Constitutiones, ut per *Veral. decis. 226. par. 1. & decis. 780. num. 4. par. 1. din. & apud Pacifico. de Saluian. decis. 208. numer. 5. & 6. & fuit dictum in Imolen. damnorum 22. Iunij 1631. coram bon. mem. Cardin. Sacrato, & notant Aaden. ad sanct. mem. Gregor. XV. decis. 260. num. 17. & in Casenaten. pradij 29. May 1626. coram bon. memor. Patriarcha Alarjano, & in Romana dotis 20. Novembris 1630. coram Reu. P. D. meo Pirovano.*

Et ita utraqùe parte informante resolutum fuit &c.

R. P. D. PIROVANO.

Ianuen. separaionis Thori.

Die Luna 28. Novembris 1633.

ARGUMENTVM.

Ad Thori separationem devenitur, vel ex magna, & frequenti sæuitia viri, vel ex adulterio alterius coniugum, vel ex capitalibus, & grauissimis inimicitijs inter eos subortis. Et vide plura circa probationem istarum causarum.

SVMMA RIVM.

- 1 Thori separatio fit ex sæuitia viri, quando est frequēs, & magna.
- 2 Thori separatio fit, quando alter coniugum committit adulterium.
- 3 Thori separatio fit, ex inimicitijs capitalibus, & grauissimis inter coniuges subortis, & num. 26.
- 4 Sæuitia viri erga uxorem, ex quibus sufficienter ad thori separationem probetur.
- 5 Iniuria ex facto oritur.
- 6 Testes de auditu præsumptionem faciunt, & administrum.
- 7 Sæuitia, quæ sit sufficiens ad thori separationem.
- 8 Uxorem percutere pugno, non videtur immoderata sæuitia, vide num. 9.
- 9 Pugno percutere aliquem, non est levis iniuria.
- 10 Vir potest seuire in uxorem, quando ob commissum ab ea impune potest illam offendere.
- 11 Ictus cultri, cum tendat ad vulnerandum, & excedat leuem, & moderatam correctionem inter actus sæuitiæ numeratur, & admittitur ad thori separationem.
- 12 Carceratio sine magna causa, & cum cibi subtractione maritis prohibita est. Et hæc reputatur magna sæuitia, cum tendat, ad vitæ priuationem, & num. 12.
- 13 Marito cum magna causa est permissum carcerare uxorem.
- 15 Testes deponentes de sæuitia, vel non sæuitia in concursu illi prævalent, qui deponunt affirmatiue.
- 16 Testes quando sunt singulares in tempore, in aliquo non est eis credendum.
- 17 Testes singulares in tempore in materia separationis thori, semper admittuntur, dummodò in qualitate conueniant.
- 18 Testes omni exceptione maiores requiruntur in materia separationis thori, cum materia grauissima iudicetur.
- 19 Testes familiares, domestici, & consanguinei admittuntur ad probandum actus sæuitiæ maritalis, ob defectum extraneorum.
- 20 Extranei non possunt interesse gestis inter coniuges, in priuatis domibus, & cubiculis.
- 21 De actibus intrinsicis impossibile est reddere rationem.
- 22 Actus intrinsici probantur coniecturis per causas extrinsecas.

- 23 *Actus intrinseci non possunt verè probari per rerum naturam, nisi possibilis probatio admittatur.*
- 24 *Testi sunt administranda alimenta à producente, si ad effectum se examinandi degit in aliquo loco, & non per hoc minuitur eius fides, cum d. alimenta ei sint de iure administranda.*
- 25 *Exceptiones contra Testes, quæ in actis non constant, non egent responsione.*
- 27 *Thori separatione data, semper est locus restitutioni dotis, & omnium, quæ occasione matrimonij transierunt ab uxore ad manus mariti.*

DECISIO CCXXXIX.

DVbio proposito, an sit locus Separationi Thori, & restitutioni dotis, & extra dotis; Domina Principissa Benedicta sola informante; affirmatiuè per Dominos fuit responsum, quia scuitia, adulteria, & grauissimæ, ac inuitabiles inimicitia, iam contractæ; probantur; ex quibus insimul, ac etiam ex vnaquaque earum, separatio Thori non solet denegari, & inde dotes, & quicquid dotis, & extra dotis nomine maritis datum est, semper restituitur.

1 Ex scuitia separari & thorum coniugum, quando frequens est, & magna, apertè probant *cap. ex transmissa, & cap. literas cum glos. fin. in verbo sufficiens de rest. spol. cap. primum. §. verum, vbi etiam glos. in verb. suspectum, vt lit. non contest. §. mitiores auth. de nupt. Couar. de spons. par. 2. cap. 7. §. 5. num. 1. Gabr. consil. 161. num. 7. lib. 1. Surd. de alim. tit. 1. quest. 32. num. 22. Barbof. in rubr. ff. de solut. matrim. par. 2. num. 22. Lupus in cap. per vestras in tertio notab. num. 6. de donat. inter vir. & vxor. Sanchez. de matrim. lib. 10. disp. 18. num. 16. Thesaur. decis. 130. num. 1. Gratian. discept. 738. num. 47. quod idem apud Nos fuit sapissimè receptum, vt in Romana separationis Thori 2. Aprilis 1604. coram bo. mem. Penia, in Ianuen. separationis Thori 24. Nouembris 1632. coram D. meo Decano, in qua aliæ resolutiones reasumuntur.*

2 Idem determinatur, quando alter & coniugum committit adulterium, l. consensu. C. de repud. cap. 1. §. verum vbi gl. in verbo ad separationem coniugij. vt lit. non contest. cap. tua. §. si verò de procurat. vbi Abb. num. 7. & in cap. fin. numero 3. de adult. & in cap. plerumq. num. 6. de donat. inter vir. & vxor. Bald. in l. vbi adhuc. num. 41. C. de iur. dot. Cuman. consil. 175. in fin. versic. accusabit igitur, Corduba in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, num. 80. ff. de lib. agnos. Couar. d. cap. 7. §. 6. num. 6. versic. immo poterit. Barbof. in rubr. sol. matrim. par. 2. num. 17. & in l. 2. par. 1. num. 98. versic. quæ tamen eod. tit. Surd. de alim. tit. 7. quest. 25. num. 5. Osasch. decis. 124. num. 12. Gratian. discept. 738. num. 50. & ex hac eadem causa esse locum separationi Thori fuit sæpè in hoc sacro Auditorio conclusum apud Seraphin. decis. 226. num. 2. in Paceñ Matrimonij 5. Martij 1610. coram D. meo Cardinali Pamphilio in recent decis. 441. num. 1. par. 1. & in Leopoliens. separationis Thori 9. Maij præteriti coram D. meo Vbaldo.

3 Similiter inimicitia capitales; & grauissimæ inter coniuges subortæ idem operantur, & pro causa sufficienti habentur ad separationem Thori, dicto *cap. ex transmissa, §. si autem, de rest. spol. cap. accedens, il secondo, vt lit. non contest. Aldobr. consil. 71. num. 15. lib. 1. Menoch. consil. 299. per tot. Gabr. consil. 161. num. 8. lib. 1. Valenz. consil. 41. num. 34. versic. vnde succedit. Gratian. discept. 738. num. 53. Rota decis. 441. num. 1. & 706. num. 11. par. 1. recent. & in eadem decis. Ianuen. separationis Thori, versic. mouit etiam plurimum Dominos.*

4 Scuitia igitur visa fuit sufficienter, & abundè probata, cum frequenti, & iteratione actuum, ac cum magna, & immoderata qualitate, quæ ad hanc probationis speciem præcipuè solent desiderari, Aldobr. consil. 71. num. 8. lib. 1. Bertaz. consil. crim. 228. num. 14. lib. 1. Sanchez. eadem disp. 18. num. 16. Farinac. consil. 157. num. 4. cum alijs plenissimè

cumulatis in eadem decisione Ianuen. separationis Thori, versic. & quantum attinet ad scuitiam.

Primo namquè testes dati in summ. num. 3. apertè, & clavis verbis deponunt, D. Principem sæpius D. Benedictam, eius coniugem pugnis percussisse, Quartus testis super primo, ibi, è vero, che il Signor Gieronimo più volte ha battuto la Signora Benedetta con pugni, in causa sciencia, perche stauo in casa d'esso Signor Principe per Paggio; Sextus super nono, ibi, è vero, & ho visto, che il Signor Gieronimo due, ò tre volte ha dato de' pugni alla Signora Benedetta; Septimus verò, & Octauus testes idem deponunt de auditu à domesticis, quæ assertiones, cum nò vnius, sed plurium sint de visu, & comprobentur ab alijs de auditu, dubitari nò potest, quin, & factum, & scuitiam, per iniuriam, & quæ ex facto oritur, benè concludant, l. vbi numerus, ff. de rest. cap. in omni negotio, cap. licet, ibi primò eod. tit. Martij sing. 47. & comprobant Dec. consil. 342. in princ. Surd. consilio 12. num. 33. & 34. Quibus accedunt Septimus, & Octauus testes de auditu, vt supra relati, qui præsumptionem & adminiculum, quatenus in aliquo fides testium de visu diminueretur, Cas. de Grass. decis. 6. num. 7. tit. qui filij sine legitimis. Rota decis. 248. num. 6. coram Papa Gregor. XV. & hanc esse scuitiam ad thori & separationem sufficientem, responderunt Aldobr. consil. 71. num. 21. & seq. volum. 1. Valen. consil. 41. num. 15. 19. & seq. Monald. consil. 44. in princ. lib. 1. Gratian. discept. 738. num. 47. & quamvis percutere vxorem pugno, non videatur & immoderata scuitia, prout existimantur, Bertaz. consil. 228. num. 12. & 13. Thesaur. decis. 130. num. 3. Farinac. de delict. quasi. 143. num. 204. attamen idem admittunt, quando percussio illa levis iudicata, & permessa viris, consumitur & sine magna carfa, & est iterata, vt in præfenti probant testes, semper per dicitur sana, & sufficiens Aldobr. d. consil. 71. num. 4. Traq. de ll. conub. glo. prima, par. prima num. 22. Sanchez. de matrim. lib. 10. disp. 18. num. 16. & latissimè comprobatur idem Farin. d. qu. 143. num. 184. & 203.

Secundo de alapis in faciem eiusdem D. Benedictæ sæpius per virum illi illatis, de visu deponunt primus testis, ibi, quando fu smontata di bussola nel cortile, il Signor Gieronimo era lui, se gli accosto, & gli dette vn schiaffo sopra la faccia alla mia presenza, & di altri seruitori; Quartus super primo dicit, è vero, che il Sig. Gieronimo alla Signora Benedetta più volte ha battuto con schiaffi, & lo so, perche seruio di paggio; Sextus testis super nono, ho visto che il Signor Gieronimo due, ò tre volte gli ha dato de schiaffi, Septimus, & Octauus de auditu à domesticis idem affirmant, quorum depositiones in dicto plenæ sunt, vt supra firmatum fuit, & iniuriam non leuem indicant, per l. prætor ait, §. atrocem in fin. ff. de iniur. quæ attenta qualitate nobilitatis, Ciuitatis, & innocentia D. Benedictæ, reddit iniuriā grauiorem, Pont. de Leon. de matrim. lib. 9. cap. 25. num. 5. versic. si enim illa nobilis; & idem fuit ponderatum in alia Ianuen. separationis Thori 24. Nouembris 1632. coram Domino meo Decano, in versic. qualitas etiam persona; & hanc eandem inter causas scuitia ad Thori separationem admittunt Aldobr. in d. consil. 71. num. 49. Gratian. discept. 138. num. 47. Valenz. consil. 41. num. 19. Rota decis. 441. num. 3. par. 1. recent. & 20. nu. 1. & 2. par. 5. quæ saluari non potest tanquam levis, & viro permessa, ex quo non simplex, sed iterata, & ad eam infligendam maritus sine causa magna deuenit, quæ causa magna à Canonistis tantummodo iudicatur, quando & vir ob commissum à muliere impune posset illam offendere, Barbof. in repet. rubr. de solut. matrim. par. 2. num. 16. & per Hostiens. ponuntur exempla huius causæ, in cap. quemadmodum, num. 12. de iur. iur. quem sequuntur Ioan. Andr. Anchar. Butr. & alij relati per Farinac. d. quest. 143. num. 199. ita vt aut nulla sit probata, aut levis sine magna causa, semper remaneat ista atrox, & immoderata.

Tertiò idem testes nempe quartus super secundo dicit, vna volta il Sig. Gieronimo tirò vn coltello alla Sig. Benedetta, & non la colse; & sextus super nono, & io ho visto, quando il Signor Gieronimo tirò vn coltello verso la Signora Benedetta, & Octauus de auditu, ho inteso anco, che

11 *l'habbi minacciato d'un coltello*, qui ictus cultri, † tanquàm tendens ad vulnerandum, cum excedat leuē, & moderatam correctionem, & ipse inter actus scuitiæ connumeratur, & admittitur ad Thori separationem, *Aldobrand. conf. 71. n. 34. Monald. conf. 44. n. 1. lib. 1. Valenz. d. conf. 41. n. 15.*

Quartò eiusdem D. Benedictæ carceratio in particulari cubiculo, cum alimentorum denegatione, & famulis pœnali prohibitione, nè illi victum subministrarent, probatur ex depositione Quarti, & Quinti testis de visu, & prohibitionē super secundo ex articulis, secundo loco productis,

12 quæ carceratio sine magna causa, & cum cibi subtractione maritis prohibita, scuitiam acrem indicat, tanquàm subordinata ad vitæ priuationem per *l. necare, ff. de lib. agnos. Aldobr. d. confil. 71. num. 50. & 54. Monald. d. confil. 44. num. 1. Rot. decis. 706. num. 2. par. 1. recent. & Farinac. d. quæst. 143. num. 205. & 207.* referendo opiniones Canonistarum in cap. quemadmodum, de iur. iur. super facultate concessa maritis carcerandi uxores, & illas conciliando, determinat id

13 licere, † modo id fiat cum magna causa, referendo se ad exempla posita per *Glof. in d. cap. quemadmodum, & cum cibi subministratio*, quæ causâ narratâ in d. glof. non conueniunt honestati D. Benedictæ, nunquàm controuersa, & deficit cibi subministratio, vt idē nunquā fuerit licita hæc carceratio, dicens hanc esse puram veritatem, & ita seruari.

Deniquè de mala tractatione continuatis temporibus facta per Dominum Principem erga D. Benedictam, deponunt sex testes dati in summ. num. 4. vsquē ad num. 12. respectiue deponentes de verbis iniurijs, de prohibitione, ne parentes, nempe Battina mater, & Paris frater, ad eam accederent officij causa, mandata præcisa, ne famuli inferuient dictæ Benedictæ, & quod multas infirmitates passa fuit ob malam tractationem, de minis illam occidendi, de præparata nauicula in litore, vt eam abduceret in Regnum, & à parentibus separaret: † Quibus nedum in specie, sed etiam in genere, & de fama deponentibus multum esse deferendum, & credendum, respondet idē *Aldobr. d. confil. 71. Zabarell. confil. 9. n. 7. Farin. ead. q. 143. n. 175.*

Nec testes pro D. Principe examinati aliquid releuant ad euitandam prædictorum testium depositionem, dum conantur concludere D. Benedictam à D. Principe fuisse benè tractatam, ipsumquē ei dedisse potestatem administrandæ rei familiaris.

Quia ultra, quod non deponunt de continuato tempore, quod semper benè illam tractauerit, prout necessarium est ad excludendam probationem D. Benedictæ, nihilominus
15 in concursu probationum de scuitia, vel non scuitia, † magis creditur deponentibus affirmatiuam, quàm negatiuam, quando probatio non coarctatur. *Card. d. confil. 9. in fin. Farin. ead. q. 143. num. 176. & seq. Gratian. discept. 738. num. 56. & 57.*

16 Non obstat, quod testes D. Benedictæ † in tempore sint singulares, quibus propterea in aliquo non sit deferendum, *cap. licet causam, ac prob.*

Quia in hac materia separationis Thori, testes singulares
17 in tempore, modo † in qualitate facti conueniant, semper admittuntur, cum agatur non de vnico actu scuitiæ, sed de pluribus, successiuis temporibus commissis. *Card. eod. confil. 9. num. 5. & 8. Farin. d. q. 143. num. 173. Gratian. ead. discept. 738. nu. 51. & latissime fuit comprobatum in d. Ianuen. separationis Thori supra allegata in versic. quia responsum fuit circa finem.*

Nequē ex eo, quod sint domestici, & familiares aliquid
18 de eorum fide est diminuendum, quasi † omni exceptione maiores esse debeant, vbi agitur de materia separationis Thori, quæ grauissima iudicatur, *Berta Zol. confil. 220. num. 5. Menoch. confil. 850. num. 3. Rota in Ianuen. separationis Thori, 31. Ianuarij 1625. coram bon. mem. Remboldo.*

Quia, & si aliqui dissentiant, verior tamen opinio est in
19 contrarium, quod scilicet familiares, † domestici, & consanguinei admittantur in testes, ad probandum actus scuitiæ maritalis, ob defectum extraneorum, qui interesse † nō possunt gestis inter cōiuges in priuatis domibus, & cubiculis. *Card. d. confil. 9. num. 5. Farin. ead. q. 143. num. 168. & hac vū vtiorem Domini sequuti sunt in d. decis. Ianuen. sepa-*

rationis Thori coram D. meo Decano, in qua abundanter hæc opinio comprobatur rationibus, & DD. auctoritatib.

Secunda causa separationis Thori versatur circa adultēria ex parte D. Principis, cum pluribus sceminis commissis, de quibus deponunt testes dati in summ. D. Benedictæ nu. 16. nempe cum Isabella Mariana de terra Cōpiani, & quod ad hanc personam concordant Vndecimus, Duodecimus, & Decimustertius testes, & eadem Isabella fatetur adultērium, & cōmixtionem cum Principe, Secūdō cum Camilla Spario, & Antonia Moretta de Ciuitate Hieracei, & alia muliere vxore Perocelli Notarij de Nicotera de terra No-
uæ, de quib. nuncupatim deponunt, Primus, Secundus, Tertius, Quartus, & Quintus testes, & cum alia nuncupata Margarita Galla publica meretrice in ciuitate Neapoli, deponit Sextus testis, & cum Catherina quondam Pauli concludit Septimus, & Octauus testes, qui Octauus est eadem Catharina, quæ fatetur factum cum ipsa consumatum, & omnes testes in dicto concludunt de tempore post contractum matrimonium, cum D. Benedicta, quod contigit de anno 1609: & de actibus proximis ad copulam, quod sufficit, quia

21 de † intrinsecis actibus impossibile est reddere rationem dicti, vt dicunt *Bald. in l. solam, num. 1. post med. C. de test. &*

22 id tantummodò † posse probari coniecturis, & præsumptionibus per causas extrinsecas, voluerunt *Addent. ad Abbate in c. cum causam, num. 6. verb. testem, versic. adde, quod testis deponens super adulterio, & ibidem Felyn. col. 4. ante finem de testib. Modern. de probat. alios referentes conclus.*

23 *65. num. 10. & concl. 452. num. 2. & seqq.* dicentes per † rerū naturam non posse verè probari, nisi possibilis probatio admittatur, *Farin. de opp. con. test. q. 70. num. 60.*

Nec aliqua exceptione testes supradicti possunt remoueri; Quia, quod ad familiaritatem, humilemque; illorum conditionem, ac singularitatem, iam fuit supra firmatum, similes in hac specie exceptiones non releuare; Quod verò ad Thomam Socianum, Isabellam Marianam, & Catherinam pariter Marianam, quibus forsan obijci posset, quod in regno
24 Neapolitano † viuerent expensis Paradis, vt propterea e s non sit deferendum, sufficit respondere, de iure eisdem alimenta debuisse subministrari, ex quo ad instantiam D. Benedictæ in dicto Regno commorabantur, donec à Iudice remissoriali reciperentur earum depositiones c. *statutum. §. penult. de rescript. in 6. l. quoniam libri, C. de test. Surd. de alim. tit. 1. q. 62 per totam*; Aliæ verò exceptiones, quod alios testes, quod essent banniti, & eorum dictum reuocauerint, cum adhuc in actis de † prædictis nihil constet, non

25 egent alia responsione.

Tertiam causam consistentem in grauissimis, & capitalibus inimicitijs, † & impossibili, & non tutæ reconciliatio-
26 nis, subiectis, manifestis rationibus probant testes, nempe, Quartus, Quintus, Sextus, parte 2. summ. num. 17. Primò ex violenta abductione D. Benedictæ, dum rediret domum cū viro suo, & hoc de mandato Batrinæ eius matris in facto præsentis; Secūdō ex homicidio patrato in personam cuiusdam Marchionis Malaipinæ, qui mandatum suscepit ad occidendum Paridem fratrem D. Benedictæ, de quo deponunt, Primus, Secundus, & Octauus testes summ. nu. 10. Tertiò ex alio homicidio patrato in personam cuiusdam Brocherij, & alterius Io. Antonij Spinulæ, qui pro agente in causis seruiebat D. Benedictæ; Ac demum ex notorio facto in Curia, dum contra eundem Principem per Sicarios tentatum fuit illum interfici, & loco illius miserabilis quidam remanserit occisus; Ex quibus omnibus testes concludunt non posse D. Benedictam tutè se committere in manibus viri, quinimò cum indubitato suæ vitæ periculo, si hoc de mandato Iudicis sequeretur.

27 Data autē separatione Thori, semper † est locus restitutioni dotis, & omnium, quæ occasione matrimonij transierunt ab vxore ad manus mariti, per *l. consensu. §. si verò, C. de repud. Abb. in c. tue, nu. 7. de procur. & in c. fin. ad finem de adult. Bald. in c. 1. num. 3. vt lic. non contest. Roland. in confil. 50. n. 4. lib. 1. Clar. in §. fin. in verb. Adulterium, num. 15. Rot. decis. 706. num. 3. par. 1. recent. Seraph. decis. 235. num. 1. Et ita fuit per Dominos responsum, esse locum separationi Thori, & restitutioni dotis, & extra dotis.*

pertineret, notat *Greg. Lopez glos. 5. in l. 18. tit. 1. par. 4.*
Et ita vtraque, &c.

* Habetur hæc decisio infra prout in Indice posito in fine
Decisionum.

* Est decisio 49. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Ianueñ Abbatis.

Die Veneris 2. Decembris 1633.

ARGUMENTVM.

In materia Iurispatronatus, quale tempus habeat vim immemorabilis. Negligens, sibi imputet, si aliquid in tempore non expediuit. Diligentia in reuoluendis registris Dataria pro aliquid inquirendo, qualiter concedantur. Negatiua existentia scripturarum in Vrbe confectarum, ante annum 1527. non probatur ex diligentis, & quare.

S V M M A R I V M.

- 1 Tempus centum annorum in materia iurispatronatus habet vim immemorabilis.
- 2 Negligens, sibi imputet, si infra legitimum tempus, diligentias non adhibuit.
- 3 Diligentia in reuoluendis Registris Dataria vt inquiretur aliqua scriptura, expediuntur ad instar remissorie.
- 4 Scripturarum existentia negatiua, quæ emanarunt ante annum 1527. ex adhibitis diligentis non probatur propter Urbis excidium, seu deprædationem, quæ contigit de dicto anno.

DECISIO CCXLI.

Causa super eisdem de nouo proposita, & sæpius dilata ad prouisi Apostolici instantiam, hodie tandem eadem parte informante recusante, visum fuit standum esse in decisio 13. Iunij præteriti * ex eisdem rationibus, & fundamentis, quia verè constat de Iure patronatus huius familiaria de Pallauicinis ex fundatione & dotatione, desumpto ex priuilegio cœqualis dotationis enunciato in prouisionibus Apostolicis annorum 1514. 1528. & 1581. iuncta possessione præsentandi supra centum annos, † quod tempus in materia Iurispatronatus habet vim immemorabilis, *Pur. decis. 206. lib. 1. in correct. & Rot. decis. 254. nu. 10. par. 3. diuers. & alij per Garz. par. 5. cap. 9. num. 107. & in decisione quæ reuideretur, allegatis.*

Nec ad retardandam causæ expeditionem in hac secunda instantia erat indulgendum dilationi peritæ, ex eo, quod pendebant diligentia in reuoluendis Registris Dataria pro inquirendo priuilegio supradicto cœqualis dotationis, quas Magistri Registorum tam breui tempore expedire non confidebant.

Quia sibi imputet prouisus Apostolicus si fuit negligens
† in prosequendo diligentias per quinque serè menses, sed
3 præterea cum huiusmodi diligentia † expendantur ad instar remissorie eius, inspectio differtur ad tertiam instantiam, non retardata expeditione secunda, & quod magis est huiusmodi diligentia propter Urbis excidium, & seu de-

4 prædationem, quæ contigit de anno 1527. † non releuant ad probandam negatiuam existentia scripturarum, quæ ante illam emanarunt, prout in his terminis *Rota tenuit in Albanen. Prioratus coram bo. me. Penia die 17. Nouemb. 1603.*

Et ita &c.

* Est decisio 218. supra in hac eadem parte.

R. P. D. MERLINO.

Romana Nullitatis Contractus.

Die Luna 5. Decemb. 1633.

ARGUMENTVM.

Falsitas causæ in contractibus, quid opere-
tur. Mater transiens ad secunda vota,
quid amittat. Rationes vt dicantur bene
reddita, quid sit necessarium, & alia circa
text. in l. fœminæ. C. de secund. nupt.

S V M M A R I V M.

- 1 Transactio est nulla, quando causa expressa est falsa.
- 2 Falsitas causæ adimit consensum contrahentium ab actu, & perinde est, ac si nullus contractus fuisset celebratus.
- 3 Mater transiens ad secunda vota, legitimam amittit, reseruato illi dumtaxat usufructu, donec vixerit.
- 4 Rationes, sine quibus reddi non possint.
- 5 Tutor ad hoc, vt dicatur rationes reddidisse, non sufficit eius, vel pupilli assertio.
- 6 Text. in l. fœminæ. C. de secund. nupt. procedit solum in bonis immediate prouenientibus ex substantia primi mariti.
- 7 Mater binuba tenetur reseruare bona primi mariti, filijs eiusdem matrimonij.
- 8 Matri secundo nubenti debetur legitima in bonis filiorum præcedentium, quoad bona fratrum præcedentium, in quibus ipsi filij successerunt.
- 9 Filius vindicare potest bona sui patris, à matre, quæ ad secundas nuptias transiuit.
- 10 Verba, in reliquis, similitudinem important, atque implicat qualitatem, & substantiam respectiuam ad præcedentem dispositionem.
- 11 In text. l. fœminæ. C. de secund. nupt. DD. semper capiunt verbum, legitima, pro proprietate.
- 12 Causa etiam in parte falsa vitiat contractum.
- 13 Text. in l. fœminæ. C. de secund. nupt. cessat stante consensu filiorum super transitu matris ad secundas nuptias.
- 14 Consensus expressus requiritur, quando agitur de præiudicio notabili, & de renunciatione beneficij certi in Iure scripti, nam hoc casu non sufficit tacitus.
- 15 Rationes vno oculi actu reddi non possunt.
- 16 Index stante breuitate temporis non præsumitur causæ cognitionem adhibuisse.

DECISIO CCXLII.

PER duas sententias alteram R. P. D. Meltij A C. Lo. cumtenentis, alteram Rotaalem coram R. P. D. meo Dunozeito, * pronunciatum fuit, Instrumentum trans-

actionis

tionis initae inter Thomam, & Aureliam, Vidricum, & priuignam, occasione administrationis bonorū ipsius Aureliae, per dictum Thomam gestae, nullum esse, & inualidum, cumque per Thomam fuerit appellatio interposita, & adita Signatura, causa mihi fuit commissa, cum clausula confuto de duabus conformibus, & quod sit locus statuto, exequatur; Vnde super hoc proposito dubio; DD. responderunt constare de duabus conformibus.

Validitas enim, & conformitas sententiarum, nec non incolatus, & Ciuitas colligantium non controuertebatur, & quae opponebantur contra Iustitiam visum fuit non releuare.

- 1 Quoniam verè nulla fuit transactio, † dum falsa est causa expressa, quae causae falsitas adimit consensum contrahentium ab actu, & consensum Iudicis à decreto, & † perinde est, ac si nullum fuerit interpositum decretum, nec ullus celebratus contractus, l. magis puto, §. non possum, ff. de reb. eor. Dec. conf. 318. num. 2. Rot. decif. 34. num. 4. post Pic. ad stat. Urbis, & decif. 218. par. 2. recent. & fuit dictum in Romana Censur 8. Aprilis praeteriti coram me.

Falsitas autem causae ex duobus benè deducitur, primò quia Plautillae assignata fuit certa portio bonorum pro legitima illi debita, in successione Bernardini, & Francisci filiorum praefunctorum, & fratrum vtrinque coniunctorum Aureliae, & tamen † ob transitum ad secundas nuptias Plautilla Binuba dictam legitimam amiserat, reseruat illi dumtaxat usufructu donec vixerit, iuxta celebrem text. in l. femina. C. de secundis nupt. & plenè fuit deductum in Censuraten. Pradij 12. Decembris 1631. coram me, ubi nec ius Canonicum dissentire à dicta Constitutione l. femina. comprobatum fuit.

Secundo quia dicta transactio inita fuit occasione Tutelae ipsius Aureliae per dictum Thomam administratae, & redditionis rationis, & tamen nullibi apparet rationum Codicem, Inuentarium, Instrumenta, actus fuisse producos, & rationes ipsas † legendas percumctandas, & dispungendas fuisse exhibitas, prout requiritur iuxta text. in l. si quis, §. rationum. ff. de eden. l. cum seruus, ff. de condit. & demonstrat. nec enim circa veritatem causae standum est assertioni Tutoris, Pupilli, † & contrahentium in Instrumento, sed aliunde probari debet, Dec. confil. 402. num. 22. ad fin. Card. Manticae de tacit. lib. 4. tit. 6. num. 8. Card. Cauer. decif. 225. num. 5. & fuit dictum in Romana Censur 8. Aprilis praeteriti coram me.

- 2 Non obstat, quod imò Plautillae † deberetur legitima, eo quod disp. l. femina. C. de secundis nuptijs, procedit solum in bonis immediatè prouenientibus ex substantia primi mariti, quae bona tenetur † Mater Binuba reseruare filiis eiusdem primi matrimonij, qualis est Aurelia, sed quando filij primi matrimonij consequuntur portionem fratrum praecedentium, & quae ipsorum effecta fuerat Patrimonium, & deinde iidem filij praecedunt Matri, tunc cum bona non considerentur † ampliùs tamquam substantia primi mariti, ipsi matri debita sit legitima, in his bonis, vt fuit resolutum in Romana domorum 10. Iunij 1616. coram bon. mem. Andrea, quae est decif. 771. part. 3. recent. & sequuta fuit Rota in Camerinen. bonorū 10. Februarij 1620. coram Eminentiss. D. Cardinali Verospio, & in eadem 22. Aprilis 1624. coram bon. mem. Vbaldo.

Quoniam placuit responsio, quod in Instrumento transactionis asseritur, Plautillam primò successisse Bernardino, qui fratrem quidem hereditatem Laurentij consequutus fuerat, sed tamen habebat etiam propriam portionem immediatè prouenientem ex substantia Francisci Patris primi mariti Plautillae, & deinde successit etiam Francisco Iuniori filio, qui licet consequutus fuisset partem bonorum Bernardini, tamen possidebat propriam ratam immediatè ex Patris hereditate sibi obuentam, & sic respectu harum portionum Plautillae assignata fuit legitima in † bonis immediatè prouenientibus ex substantia primi mariti, quae vindicari debent ab Aurelia filia, ex eodem primo matrimonio, & sic benè applicatur text. d. l. femina. C. de secundis nuptijs.

Neque congruit interpretatio allata per Informantes

pro Thoma, quod dum in Instrumento transactionis dicitur, Plautillam successisse in bonis Bernardini, debeat intelligi respectu usufructus, quando verò dicitur successisse in bonis Francisci, debeat intelligi respectu proprietatis in illa portione obuenta Francisco ex successione Bernardini, & Laurentij, in qua iuste succedebat Plautilla, etiam quoad proprietatem, & sic sustineatur transactio, & vera sit causa expressa. Quoniam verba ipsa transactionis omnino refutunt huic intellectui, ibi, Per ingressum religionis Bernardini, in suis bonis respectu legitima successit Plautilla eius Mater, & in reliquis Franciscus eius frater, &c. si enim tam Plautilla † quam Franciscus successerunt in bonis Bernardini, vtriusque successio debet intelligi respectu proprietatis, & vtraque aequaliter determinari, ad l. iam hoc iure. ff. de vulg. Surd. conf. 242. num. 2. & seqq. ponderando praeter illam illa verba, † In reliquis, quae aequipollent verbis in alijs, & similitudinem denotant, atque implicant qualitatem, & substantiam respectuam ad praecedentem dispositionem, ad l. quidem seruus. de reb. dub. Surd. decif. 265. num. 24. Card. Seraph. decif. 716. num. 1. & 11. Vnde quemadmodum successio Francisci intelligitur respectu proprietatis itidem, & debet intelligi successio Plautillae, alioquin inepta esset loquutio si pars reseruata Plautillae non esset eiusdem speciei, cuius est reliqua pars delata Francisco, & absurdum est, vt verba illa, respectu legitima, intelligantur de usufructu, cum in his terminis, l. femina. Doct. † semper capiant verbum, legitima, pro proprietate, & contra distinguant ab usufructu, ad eò vt si dicamus nomine, legitima, posse intelligi usufructum peruertantur omnino termini quaestionis, nec subtilis haec distinctio, quae magis ingeniosa visa fuit, quam vera, censetur potuisse cadere in mentem Aureliae, quae si sciuisset non totam enunciatam legitimam deberi Plautillae matri, non ita facili transgessisset, & certum † est causam etiam in parte tantummodo falsam vitare contractum, & irritare Decretum inibi interpositum, Dec. conf. 351. num. 7. Cephal. conf. 207. num. 84. Rot. decif. 852. num. 2. part. 4. diuersi. & fuit dictum in praedicta Romana Censur 8. Aprilis praeteriti coram me.

Huncquè esse verum, & germanum transactionis intellectum videtur colligi ex euentu, & subsequuta obseruantia, quandoquidem in Instrumento praedicto Plautillae non fuit assignata legitima proportionabiliter tantum ad ratas obuentas Bernardino, & Francisco ex successione fratrum praefunctorum, quae ascendebat ad scuta annua 37. 50. dumtaxat, vt calculatur ab Informante in facto pro Aurelia, & tamen assignata illi fuerunt annua scut. 60. Imò, & in minori etiam summa, quam in scutis 37. videtur taxanda illius portio, ponderando, quod Aureliae non solum debebatur portio successione fratrum taxata in scut. 90. annuis, sed etiam legitima in bonis paternis, & maternis, & reliquatus ex causa administrationis tutelae gestae per Thomam, & tamen pro omnibus hisce causis simul iunctis solummodò scut. annua 90. assignata fuerunt.

Nec releuat, quod Thomas extinxerit debita pro scutis 450. quoniam, omisso, quod non videtur constare de veritate dicti aris alieni, quatenus verum fuisset, non totum erat referendum in portione Aureliae, sed, & pro medietate spectabat ad Plautillam haeredem pro dimidia filiorum praefunctorum, & hoc debitum erat compensandum cum credito scut. 130. quod habebat Aurelia contra Plautillam Matrem occasione redditionis rationis, vt constat ex ipsius assertione in Instrumento dictae redditionis rationis.

- 3 Minus obstat, quod filij primi matrimonij consenserint secundis nuptijs Plautillae, dum cum ea postmodum cohabitauerunt, quo posito † consensu cessat dispositio l. femina. C. de 2. nupt. Quoniam non sufficit huiusmodi consensus tacitus filiorum, † sed expressus requiritur, quia agitur de praedictio notabili, & de renunciatione beneficii certi in lure scripti, quo casu taciturnitas non sufficit, sed expressus consensus est necessarius, vt per Io. de Garonibus in rubr. de nupt. num. 2. Gutier. de matrim. cap. 109. num. 51. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 89. num. 44. Peregr. conf. 78. nu. 1. & 17. lib. 1. & resoluit Rota in d. Censuraten. Pradij 12. Decembris 1631. coram me.

Qua,

Quæ, & eò facilius procedere putabant Domini, quia ex alijs coniciebant posse suspicari de læsione Aureliæ, dum non fuit reddita ratio, & in principio Instrumenti dicitur, *volens Thomas reddere rationem, &c.* & paulò post asseritur, rationes fuisse redditas, & tamen non ita confestim, nec vno ÷ oculi ictu reddi poterant, sed diuturniorem discussionem, & disputationem exigebant, mediante librorum productione, & iustificatione partitarum, ex qua temporis breuitate ÷ deducitur per Iudicem absquæ causæ cognitione fuisse interpositum Decretum, & sic etiam nulliter, *Parif. conf. 98. num. 19. lib. 1. Rota coram bo. mem. Card. Caualerio decis. 257. num. 8.* & indicatur, quod in hæreditate Francisci Senioris extabat tria loca Montium, & creditum scut. 130. de quibus nulla fit mentio in transactione, & solum Aureliæ assignantur scuta 90. nec fuit adhibita præsentia consanguinei Agnati Aureliæ, sed quorundam Affinium, ex quibus omnibus simul iunctis augetur suspicio, quod Aurelia fuerit decepta, & læsa, & falsis per-mota causis transactioni consenserint.

Et ita vtrâquæ parte informante resolutum fuit.

* In hac causa decisiones coram dicto R. P. D. Dunozetto sub die 10. Ianuarij 1633. & sub die 18. Aprilis eiusdem anni, habens primam infra pro vt in Indice posito in fine decisionum, & altera est decisio 193. supra.

R. P. D. P A N Z I R O L O.

Meliteñ, seu Portugallieñ.

Die Lunæ 5. Decembr. 1633.

A R G V M E N T V M.

Testibus, quando adhibeatur fides, si non reddant rationem suæ depositionis, & alia circa hanc materiam depositionum testium.

S V M M A R I V M.

- 1 Testibus est adhibenda fides absquæ alia redditione rationis, si deponant de rebus, quæ cadunt sub sensu corporeo.
- 2 Testium approbatio ex quibus resultet.
- 3 Oppositiones non sunt attendendæ, quando non sunt probatæ.
- 4 Fraudibus via non est aperienda.
- 5 Pluralitas non præsumitur.
- 6 Testes, quando deponunt de re sibi nota, non est necesse, quod remoueant actum à sensu.
- 7 Testes plenè probant negatiuam sine alia coarctatione, si deponant de re valdè eis nota.
- 8 Fides, quando plenè probent.
- 9 Fides Officialium, vna cum depositionibus testium faciunt rem carere omni dubitatione.
- 10 Equites Hierosolymitani potiuntur iurisdictione passiuâ.
- 11 Testium dicta sunt interpretanda, vt contrarietas euitetur.
- 12 Testes, si deponant de certa scientia, & factò proprio, magis probant.
- 13 Absens, quando reputetur pro præsentì.

D E C I S I O CCXLIII.

Fuit resolutum constare de melioramētis factis per Dominum Commendatorem Bernardum Pereira, iuxta

stabilimenta Religionis Hierosolymitanæ, prout de illis deponunt testes examinati per Equites eiusdem Ordinis, qui processum fabricarunt de mandato Assembleæ, quæ postea legitimè congregata, eadem melioramenta Vnanimi omnium interessentium consensu approbavit. Et quidem de illis visum fuit non posse dubitari, cum testes deponant, quod antea Ecclesiæ, ac Domus Commendæ ruinam minabantur, & quod D. Commendatarius statim post adeptam possessionem summa solertia, & magno sumptu illas reparauit, & pariter, quod Cabreum, seu Inuentarium confecit de omnibus bonis ad ipsam Commendam spectantibus, qua descriptione mediante inuenit multa à Laycis occupata, illaq. recuperauit, ex qua bonorum vindicatione resultauit augmentum annui redditus scutorum octingentorum. Et de his omnibus factis cum impensa circiter scutorum quatuor millium vt gestis coram ipsis, testes ÷ deponunt, quo casu illis est adhibenda fides absquæ alia ratione, cum agatur de rebus, quæ cadunt sub sensu corporeo. *Cassad. decis. 3. num. 7. de probat. Greg. decis. 325. num. 10. Rota rec. par. 3. decis. 391. num. 4.*

Et tantò magis eorum depositio est attendenda, quia sententiæ latæ contra D. Commendatarium in Consilio Ordinario, & completo, nihil continent contra dicta melioramenta, ex quo ÷ videtur resultare eorum approbatio iuxta doctrinam *Bald. in l. i. r. i. b. u. n. s. §. cum aliquis, ff. de test. milit. num. 2. Rolan. conf. 61. num. 2. lib. 3. Surd. dec. 195. num. 3.* Sententiæ enim supradictæ continent tantummodo quasdam ÷ oppositiones factas contra D. Commendatarium, quæ cum nullo modo fuerint probatæ, visæ sunt nõ attendendæ, c. *accedens. de elect. Rota dec. 8. & 9. de Except. in nouis, & par. 2. rec. decis. 748. nu. 4.* Præsertim dum in cõtrarium deponunt testes, vt supra dictum est. Aliis enim si in similibus casibus attendi deberent simplices, ac non probatæ, & interesse habentium, oppositiones, ÷ aperiretur via fraudibus, & quotidie præcluderetur aditus benemerentibus ascendendi ad maiores Commendas, quod nullo pacto est admittendum.

Nec obstat, quod in dicto processu per Aequites fabricato, non fiat mentio cuiusdam Ecclesiæ erectæ per prædecessorem in membro de Rossos. Quia cum testes, in Summ. num. 23. deponant in supradicto membro numquàm fuisse aliam Ecclesiã, præter parochialem, erectio facta per prædecessorem, de hac debet intelligi, ÷ cum alijs pluralitas non præsumatur, *Menoch. lib. 6. præf. 15. Rota recen. par. 1. 587. num. 6.* Maximè cum testes supradicti probent negatiuam, deponendo de re ÷ illis nota, quo casu non est necesse, quod remoueant actum à sensu, vt latè *Farin. de test. q. 66. num. 229.*

Pariter non obstat, quod in Cabreo per Commendatariũ fabricato dicatur omiſsa specificatio iurisdictionis spectantis ad eandem Commendam in membro de Frossos. Hoc enim benè tollitur ex testibus, qui clarè deponunt, in dicto loco, & in alijs eiusdem Commendæ, nullam extare iurisdictionem ad Commendam pertinentem, sed totam ad Regem attinere, quæ negatiua dicitur plenè probata, ÷ sine alia coarctatione, quia pariter agitur de re valdè nota testibus, vt aduertit idem *Farin. ubi supra.* Quorum dicta non mediocriter comprobant fides Commendatariorum, idem attestantium, qui cum deponant de re, cuius curam, & administrationem habuerunt, & ÷ quæ ad eorum officium spectauit, solæ fides datæ plenè probant, *Rota recen. par. 2. decis. 525. num. 5.* Vel saltem consideratæ vnà cum depositionibus prædictorum testium, ÷ faciunt rem carere omni dubitatione, *Rota rec. par. 1. decis. 122. num. 7. & decis. 323. num. 2. post secundum vol. Conf. Farin. & dictum fuit in Caetana beneficiorum 9. Febr. 1618. coram bo. me. Buratto.*

Nec facit, quod testes dicant D. Commendatariũ acriter defendisse iurisdictionem. Quia dum ex prædictis constat, Commendam nullam habere iurisdictionem, testium depositiones debent intelligi de defensione iurisdictionis passiuæ, scilicet Exemptionum, & priuilegiiorum, quibus ÷ Aequites Hierosolymitani potiuntur, non autem iurisdictionis actiuæ, nam testium ÷ dicta sunt interpretanda, vt contrarietas euitetur, *Butr. in cap. cum te, ubi omnes, de testibus.*

stibus. Cas. de Grass. decis. 4. num. 5. de testibus. Gregor. decis. 351. num. 38. & decis. 578. num. 7.

Similiter non releuat, quod in Cabreo descriptum fuerit, Membrum Rimeon teneri soluere mensuras 983. frumenti, & aliorum leguminum, cum tamen nunquam tale onus fuerit per prædecessorem solutum. Siquidem de contrario apparet ex testibus Sum. num. 25. qui affirmant, onus huiusmodi soluendi esse antiquum, atque ab ipsis solutum, dum erant Arrendatarii tempore antecefforum; Vnde cum 12. deponant de certa scientia, ac de facto proprio, magis probant *Aym. conf. 99. num. 6. & conf. 178. num. 7. post med. Gabr. de testib. concl. 4. num. 20. & in terminis de solvente Greg. decis. 521. num. 2.*

Et denique cessat, quod obijciebatur, D. Commendatarius non resedisse per quinquennium, prout tenebatur. Quia omnes testes dati in Sum. num. 26. deponunt de resedentia facta supra quinquennium. Et licet interdum abfuerit per spatium aliquorum dierum, hoc tamen ad effectum, de quo agitur, non dicitur tempus considerabile; Maxime dum testes deponunt, quod absentia semper erat pro seruitio, ac defensione Commendæ, sicut pro ministranda iustitia partibus in Ciuitate Portugallien in causis eiusdem Religionis, quarum cognitio ad ipsum spectabat, quo casu de iure debuit haberi pro præsentia, *tex. in c. conquarente, & c. ex parte el secundo de Cler. non resed. Card. in clem. 1. quæst. 13. num. 22. de for. comp. Gonz. reg. 8. glos. 43. num. 2. & 62. Seraph. decis. 662. num. 2.*

Et ita fuit decifum informante tantum D. Commendatario Pereira, cum altera pars sæpius citata non comparuerit &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Asculana Societatis.

Die Lunæ 5. Decembris 1633.

ARGVMENTVM.

Pecunia focij, licet in dubio præsumatur propria, tamen hoc non procedit, si concurrant plura adminicula, & præsumptiones, de quibus hic in decisione, quæ suadeant, quod sit socialis.

S V M M A R I V M.

- 1 Pecunia potius præsumitur propria, quam socialis.
- 2 Pecunia focij præsumitur socialis, si concurrant præsumptiones, & coniecturæ, quæ hoc suadeant. & n. 17.
- 3 Administrator præsumitur soluere non de pecunijs proprijs, sed de pecunijs eius, cuius bona administrat.
- 4 Literarum ignarus, licet quis sit, tamen potest esse sagax, diligens, practicus, &c. in negotijs peragendis.
- 5 Socius conscribens literas cambij, sub eius nomine proprio, & consocij, oritur præsumptio, quod pecuniæ sint communes.
- 6 Exactionem nemo præsumitur sibi velle reddere difficiliorem.
- 8 Creditor non est verisimile, quod diu differat exigere.
- 9 Confessio emanata à persona de veritate facti instructa, vehementem præsumptionem facit.
- Liber pro scribente non probat contra tertium. num. 9.
- 10 Adminicula probationum desumuntur ex scripturis etiam informibus.
- 11 Stylus inter Mercatores est seruandus.
- 12 Liber, qui continet negotia socialia, inter socios plenè probat.

- 13 Quod procedit etiam si non sit scriptus à socio, sed à deputato nomine societatis.
- 14 Libri Mercatorum quibus cõcurrentibus plenè probent.
- 15 Confessio extraiudicialis dicitur concludenter probata si de ea doceatur per testes cõtestes de tempore, & loco.
- 16 Præsumptio, vt inducatur, sufficit probatio etiam per testes minùs legitimos.
- 18 Fundamentum intentionis suæ, quis tenetur probare.
- 19 Actus sequens præsumitur factus in vim præcedentis tractatus.

DECISIO CCXLIV.

Cum sub die 12. Nouembris 1632. reuiderentur decisiones emanatæ in hac causa ad fuiozem Frãscisci Bentioli firmantes ipsum non teneri reddere rationem Salarij societatis venditarum in nundinis Salerni; fuit restricta difficultas ad pecunias per eundem Bentiolum exactas in Ciuitate Anconæ, ad quarum restitutionem vtriusque societatem DD. hodie dixerunt d. Bentiolum teneri.

De exactione enim illarum visum fuit sufficienter constare per plura Instrumenta Quietantiarum, vltra, quod inter partes non controuertebatur.

- 1 Quod autem dd. pecuniæ fuerint communes, ac pertinentes ad societatem, licet Regula stet pro Bentiolo, tamen cum pecunia potius propria, quam socialis præsumatur, iuxta doctrinam *Bart. in l. 2. num. 2. C. pro soc. & in l. si patruus, num. 4. vers. aut dubitatur, C. comm. vtriusque iud. Bald. in l. in restituenda, C. de petit. heredit. n. 3. in fin. Alex. conf. 78. n. 4. lib. 2.* Attamen ab ea receditur, tamen quando (prout in præsentis casu) ex coniecturis, & præsumptionibus apparet, illam esse communem, *Anchar. conf. 149. nu. 4. vers. & licet isti am opinionem. Ioseph. Lud. concl. 53. vers. & quando non apparet, iuncto vers. seq. & latè in vers. fallit supradicta conclusio, Mantica de tacit. & ambig. lib. 6. tit. 17. nu. 3. & seq. et tit. 18. n. 8. et seq. Seraph. decis. 593. num. 4.*

Prima enim coniectura, quæ suadet pecunias, de quibus agitur, fuisse sociales, deducebatur ex qualitate societatis initæ inter Mercatores de vendendo salas in nundinis Salerni communi nomine, cuius societatis existentia aliàs firmata fuit sub die 11. Februarij 1628. coram Eminentiss. Card. Virili, de qua nunc DD. non dubitarunt iuncta deputatione facta in personas Bentioli, & Francisci Anibalis, in cuius locum fuit subrogatus Felix eius frater ad vendendum, vt patiter in eadem decisione firmatur, ex qua quidè Bentioli deputatione oritur præsumptio, quod idem pro habendis literis cambij directis mercatoribus Anconitanis soluerit de precio salarum tamen communium, non autem de proprijs pecunijs, *Aym. conf. 129. num. 3. quam sequitur Ioseph. Ludou. d. conclus. 53. vers. fallit secundo in fin.*

Cui quidem coniecturæ non visa fuit aduersari altera contraria desumpta ex imperitia, & ignorantia Bentioli, qui cum legere, & scribere nesciret, inuicibilis est, quod fuerit ab alijs deputatus: quia præterquam quod deputatione Bentioli expressè legitur in Albarano, seu contractu societatis, cessare videtur omnis scrupulus ex testibus tam pro parte Mercatorum, quam pro parte eiusdem Felicis, & Bentioli examinatis, qui deponunt, Bentiolum licet ignarum, fuisse nihilominus sagacem, diligentem, practicum, & apertum, similia, & maiora peragere negotia, ipsumque tanquam talem fuisse pluries ad vendendum deputatum, tamen vnde nihil refert, quod fuerit ignarus, dum erat sagax, & practicus, ad *tex. in l. certi iuris, et ibi DD. C. de iudic.*

Secunda oriebatur coniectura ex quo præfatas literas cambij conscribi curauit sub nomine ipsiusmet, & Anibalis consocij, & condeputari, ex qua quidem conscriptione facta communi nomine clara oritur præsumptio, quod pecuniæ fuerint communes, *Bart. in l. rura. num. 1. C. de omn. agr. desert. lib. 11. Roman. conf. 291. num. 7. Menoch. conf. 12. num. 15. Mantica de tacit. lib. 6. tit. 17. num. 30. Aym. d. conf. 129. num. 3. vers. in hac difficultate.*

Coadiuuatur ista præsumptio, ex quo Bentiuolus in dd. literis summam suarum pecuniarum non specificauit, & quod verisimiliter fecisset, si pecuniæ propriæ, & non communes fuissent, *Narr. conf. 358. num. 11. circa med. & num. 12. circa fin. Aym. d. conf. 129. num. 8. circa med. Menoch. conf. 80. num. 5.*

Quod maximè venit dicendum, ex quo Bentiuolus in negotijs peragendis erat accuratissimus, vt deponunt supradicti testes; vnde nullo modo præsumi debet, quod proprias pecunias absquæ declaratione, & specificatione quantitatis ipsum tangenti cum aliènis pecunijs commiscerit, & illarumq. exactionem per hanc commisionem difficiliorem reddere voluisset, *ad text. in l. cum de indebito, ff. de probat. Aym. d. conf. 129. num. 6.*

Tertia pariter deducebatur coniectura, ex sequestro relaxato ad instantiam aliorum sociorum iuncta negligentia eiusdem Bentiuoli, qui passus fuit pecunias per quinquennium sub d. sequestro permanere, & quod verisimiliter tãdiu non distulisset si pecuniæ propriæ, & non communes fuissent, *iuxta doct. Barr. in l. gerit, num. 21. vers. in contrarium de acquir. heredit. Alex. conf. 55. num. 2. lib. 5. Aym. conf. 106. num. 9. Rot. coram san. mem. Greg. XV. decis. 307. num. 11. & dec. 521. num. 1.*

Pro quarta coniectura allegabatur confessio P. Angeli fratris, & procuratoris Bentiuoli desumpta ex iudiciali protestatione per ipsum facta contra Mercatores socios, iuncto decreto iudicis d. procuratore præsentis, & non contradicente emanato ad instantiam sociorum de exigendo dictas literas cambij ad effectum deponendi, donec controuersia inter ipsos terminaretur, ex qua quidem confessione vti emanata à persona de veritate facti instructa, & vehementer oritur præsumptio, quod pecuniæ contentæ in d. literis fuerint communes, & non propriæ Bentiuoli, *Abb. in c. dilectus, n. 2. de procurat. Luc. de Penn. in l. 3. col. 5. vers. 155. præsumpt. C. de apoc. publ. lib. 10. Mascard. de probat. conclus. 369. num. 1.*

Quia oriebatur ex liberculo societatis scripto ab altero deputato in dd. nundinis Salerni, in quo explicitè apparet, pecunias contentas in præfatis literis cambij Mercatoribus Anconitanis directis, redactas fuisse ex pretio saiarum, illasq. ad societatem pertinere, qui quidem liber licèt regulariter pro scribente non probet contra tertium, in proposito autem non solum & facit probationem præsumptiuam, cum ad id quælibet scriptura etiam informis sufficiat, *l. instrumenta domestica, C. de probat. Causal. decis. 142. num. 4. Caputaq. decis. 334. par. 1.*

Verùm ex eo oritur probatio plena, tum quia ex consuetudine, de qua deponunt testes in Summario, ita receptum 11 & est inter Mercatores Ascolanos, *Rot. dec. 650. nu. 5. par. 1. recent.* tum quia continet solum negotia socialia, quo 12 & casu inter socios plenè probat, *Seraph. dec. 600. nu. 1. Rot. dec. 641. num. 5. par. 1. rec.* etiam quod & non sit scriptus à socio, sed à deputato nomine societatis, *Soco. conf. 291. nu. 14. lib. 2. Alex. conf. 186. num. 1. lib. 2. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 92. num. 9. Seraph. dec. 1368. nu. 4. Rot. dec. 377. num. 3. & 5. par. 1. rec.* tum etiam ex quo coadiuuatur ex deputatione antedicta, ac ex alijs præsumptionibus, de quibus supra, & infra dicitur, quo casu concludenter probat, *Causal. dec. 552. nu. 1. Greg. XV. dec. 302. num. 1. decis. 537. num. 1. & inter recent. dec. 287. num. 1. par. 2. & nouissimè fuit firmatum in Alban. vinea 5. Iunij 1632. coram R. P. D. meo Durano.*

Tum deniquè ex quo Bentiuolus in reuisione Computorum facta coram testibus mediatoribus singulas partitas in d. liberculo descriptas approbavit, vt iidem testes deponunt, vt in Summ. mercatorum num. 7.

Sexta deniquè, & vltima coniectura desumebatur ex confessione extraiudiciali eiusdem Bentiuoli, qui coram iisdem testibus mediatoribus in actu reuisionis computorum ingenuè fassus fuit, pecunias in supramemoratis literis contentas provenire ex pretio saiarum communium, easq. restitutus, quoties illi resecta fuissent pecuniæ fuito ablata in Ciuitate Neapolis, ex qua quidem confessione clarè colligitur pecunias prædictas ad manus eiusdem Bentiuoli per-

uenisse, cum aliàs eas restituere non promississet, & cum ista 15 & confessio sit probata per testes contestes de tempore, & loco, & sic admittitur pro plena probatione, iuxta opinionem *Rota coram Puteo dec. 53. num. 1. lib. 3. & inter recent. dec. 406. num. 3. & decis. 711. num. 3. par. 2.* multò magis in proposito venit admittenda ad inducendam præsumptionem, cum ad id quælibet & probatio etiam per testes minus legitimos sufficiat, *Greg. XV. decis. 427. num. 5. & 6. cum alijs ibi congestis.*

Quæ omnes coniecturæ eò clariùs probant communio- nem dd. pecuniarum, quia inter se connechtuntur, & ad in- uicem adminiculantur, & propterea simul iunctæ & con- cludentissimè probant, quòd reuera pecuniæ fuerint socia- les, *Gratian. discept. forens. cap. 505. nu. 16. cum alijs cumulat. per Crauet. d. conf. 129. n. 8. in fi. vers. ex quibus omnibus.*

Nec ob stare vitium fuit vnicum fundamentum pro parte Bentiuoli deductum, quod scilicet pecuniæ prouenerint ex alijs mercibus, quas ipse in nundinis Salerni vltra positas in societate asportauit. Quia nec ex testibus pro parte Bentiuoli examinatis, nec à scripturis cõpulsatis vitium fuit DD. id fuisse sufficienter probatum.

Testes enim, licèt probent transmissionem saiarum, non tamen deponunt quod Bentiuolus illas transmiserit ad cõputum proprium, vltra positas in societate, prout explicitè 18 hanc & qualitatem tanquã fundamentũ part is probare debebant, cum sola transmissio sine d. qualitate non releuet, *ad tradit. per Bart. in l. Falcinius, & cum hoc. num. 1. ff. quib. ex caus. in poss. eat. Dec. in cap. licet causam, num. 180. & seqq. de probat. Felin. in c. examinata, num. 5. de indic. Alex. conf. ult. nu. 2. lib. 2. Rot. Ianuen. dec. 6. num. 1.*

Partita verò extracta ex libro Gabbellæ Castri S. Aegidij probat quidem transmissionem saiarum ad nundinas, sed non concludit qualitatem pro parte Bentiuoli articulatam, nec dicit quod illas transmiserit ad computum proprium, vltra positas in societate, & sic non releuat ex iuribus supra proximè relatis.

Nec quicquam facit, quod Ballæ saiarum fuerint signata signo, seu marca propria ipsius Bentiuoli, quia cum in Albarano, seu contractu societatis nulla fuerit facta conu- uentio, quod societas aliquo particulari signo vteretur, vnus- quisque ex socijs poterat proprium signum apponere, nec ex eo necessario inferri potest ad illam qualitatem, quod Ballæ sic signatæ fuerint transmissæ ad computum propriũ, vltra positas in societate. Quæ qualitas in præfati casu nec præsumi potest, quia stante præcedenti conuentione inita inter socios de transmittendo saias ad nundinas, illasq. ven- 19 dendis communi nomine, & transmissio cum venditione inde sequuta præsumitur facta in exequutionem præceden- tis tractatus, & sic communi, non autem proprio, & parti- culari nomine Bentiuoli, *iuxta l. is, qui suis, & si ab ignoto, ff. de manumiss. larè Gratian. discept. forens. cap. 893. num. 45. Mantica. de tacit. & ambig. lib. 7. tit. 18. num. 16. Rot. decis. 104. num. 5. par. 2. diuerf.*

Erata Felice Bentiuolo, & Mercatoribus informantibus fuit resolutum &c.

R. P. D. PIROVANO.

Cæsaraugustana Camerariæ.

Die Veneris 9. Decembris 1633.

ARGVMENTVM.

Subrogato gratiosè, vt concedatur immis- sio quid probare debeat. Reseruaciones Apostolicæ, quæ beneficia capiant, & quæ non. Et alia circa beneficia manua- lia.

S V M M A R I V M.

- 1 Subrogato gratiosè, vt non denegetur immissio, debet plenè, & indubitanter probare reservationem.
- 2 Menses Aprilis, & Octobris sunt menses semper reseruati Sedi Apostolicæ, cessante alternatiua.
- 3 Reservationes Apostolicæ non capiunt beneficia, seu Officia Clausalia, & manualia ad nutum Superioris amouibilia. & num. 10.
- 4 Beneficiorum reservationem, quando Papa facit, est intelligenda de ea, quæ sit perpetuè de beneficio, non autem de temporali.
- 5 Beneficiorum collatio debet intelligi de sua natura perpetua.
- 6 Commenda licet afficiat beneficium propter appositionem manus Papæ, tamen non idèò commenda afficit beneficium.
- 7 Commenda, quando vacat per cessum, vel decessum, Commendatarij, tunc inferior Collator potest de illo providere.
- 8 Commenda cessante, beneficium vacat, vt prius.
- 9 Beneficia, ad hoc, vt cadant sub reservatione, quid sit inspicendum.
- 11 Beneficia manualia possunt fieri perpetua ex Pontificis priuilegio.
- 12 Interpretatio semper ea est sumenda, quæ conuenit subiectæ materiæ.
- 13 Regularibus de iure non est concessum habere beneficia in titulum perpetuum, cum hoc repugnet voto paupertatis, & obedientiæ.
- 14 Regularium beneficia sunt manualia.
- 15 Superiores Regulares non possunt conferre beneficia clausalia in titulum perpetuum.
- 16 Beneficia manualia de sui natura non conferuntur in perpetuum.
- 17 Beneficia manualia, licet aliquando durent ad vitam, prouisi, non idèò contingit, quia tituli sint perpetui, sed ex eo, quia à Superioribus non remouentur.
- 18 Gratia concessa ad supplicationem partis, est condicionalis, scilicet, si narrata sint vera.
- 19 Papa, quando prouidet de beneficio reseruato, censetur providere quatenus probetur reseruatum, aut affectum.
- 20 Papa non præsumitur velle mutare naturam beneficij absquè expressione.

D E C I S I O CCXLV.

Cameraria de qua agitur, per Sedem Apostolicam commendata fuit Io. Hieronymo de Funes Clerico seculari, de anno 1577. qui vixit vsquè ad annum 1619. Eoque postmodum decedente in mense Aprilis eiusdem anni, Capitulum Ecclesiæ B. Mariæ del Pilar eandem dedit in administrationem Dominico Garziæ, Canonico professore eiusdem Ecclesiæ, possessione subsequuta. Cumquè de eadem Officina in Commendam prouisus fuisset à Sede Apostolica Petrus Martel, lite iam introducta, Capitulum concordauit, certa pensione eidem reseruata: & Cameraria Garziæ remansit: sequutaquè confirmatione Apostolica, nouam possessionem assequutus fuit. Eandem autem dimittente Garzia de anno 1626. Capitulum ad illam elegit Canonicum Michaellem Perez de Cuevas, possessione subsequuta. Et per similem dimissionem à Canonico Perez de anno 1628. factam, Capitulum eandem Canonico Ioanni del Campo contulit. Obijt postmodum Garziæ mense Aprilis 1629. & Ordinarius Casaraugustanus illam con-

tulit Paulo Seccanilla, Clerico seculari, contra quem sepius fuit resolutum, * non esse illi adiudicandam Camerariam. Postremò decessit Ioannes del Campo de mense Octobris 1631. per cuius obitum Capitulum prouidit de dicta Cameraria Ioannem Cercium, Canonicum professum eiusdem Ecclesiæ, possessione subsequuta.

Deindè Laurentius, Clericus secularis eandem in Commendam obtinuit à Sede Apostolica, litteris gratiosè subrogationis ad partem expeditis, & productis. Quarum vigore cum hodiè dubitaretur: An illi esset danda immissio, negatiuè per DD. fuit responsum: † Quia reseruatium, aut affectio non probatur per Laurentium: quæ sunt præcipua ad istum effectum: & debent esse clara, & indubitata: ita vt non possit alicui inferri præiudicium, Rot. decis. 187. nu. 1. 197. num. 5. & 600. num. 1. par. 2. recent. & coram PP. Gregor. XV. decis. 58. num. 1.

2 Non obstat, quod ratione mensis reseruatium sit clara, † & indubitata, ex quo Dominicus Garziæ obiit de mense Aprilis anni 1629. & Ioannes del Campo de mense Octobris anni 1631. qui menses semper sunt Apostolici, cessante alternatiua, quæ per Regulam octauam Cancellariæ, & seu nonam in modernis S. D. N. non datur inferioribus collatoribus, vt in verbis, regula se ipsam declarat, & comprobatur Gonzal. super ead. reg. glos. 42. num. 2.

3 Quia, cum versetur in beneficio, & seu officio clausali, & manuali, ad nutum † Superioris amouibili vsquè ab initio, & in sui erectione, & institutione, quæ datur in Summario Capituli num. 1. reservationes Apostolicæ non capiunt talia beneficia, ex defectu intentionis Papæ reseruatis, Cald. conf. 26. de præben. dicens: reservationem † beneficiorum, quam fecit Papa, esset intelligendum de ea, quæ sit perpetuè de beneficio, non autem temporaliter: ex quo † collatio beneficiorum debet intelligi de sui natura perpetua, Falcon. de reseruatis. quest. 3. prin. nu. 25. Felin. in c. per tuas, num. 4. vers. intelligi, de maior. & obed. Mandos. reg. 3. quest. 11. num. 3. vers. redeunt ad principale quasitum: Addunt. ad Simonet. de reseruatis. quest. 8. num. 3. Cassad. decis. 4. num. 1. de præb. Rot. decis. 739. num. 8. par. 1. diuers. & Achill. decis. 9. de præb. Qui loquens de beneficijs commendatis, infert, quod licet † Commenda afficiat beneficium propter appositionem manus Papæ, tamen non idèò Commenda afficit beneficium manuale, quin cessante Commenda per cessum, vel decessum Commendatarij, † inferior Collator possit de illa providere. Quod idem senserunt Franc. in cap. nemo. num. 5. vers. sed quid si Commenda. de elect. in 6. Gonzal. in reg. 8. glos. 5. §. 2. num. 22. & Rot. in Pampilonen. Theauraria 13. Nouembris 1617. coram D. meo Decano. Ac demum idem fuit indultum Capitulo per Constitutionem Pij Quarti, quæ datur: vt cessantibus Commendis, beneficia secundum suas facultates conferre possit.

Nequè effectus manualitatis huius Camerariæ euitari potest ex eo, quod ex duabus antiquis prouisionibus Ordinarij, effectuatæ de anno 1513. & 1534. constat, quod hæc Cameraria collata fuerit in titulum perpetuum, & successiue de illa prouisum in Commendam: quia † cessante beneficium vt prius vacauerit, M. obed. decis. 4. nu. 1. de præb. Caputaq. dccif. 144. part. 1. Put. decis. 13. lib. 3. in nou. Gonzal. super reg. 8. glos. 5. §. 8. num. 49. atq; ita tanquam de perpetuo, non autem manuali faciendæ sit prouisio secundum regulas reseruatorias mensium.

Quia, aut fundamentum constituitur in sola collatione facta ab Ordinario, tanquam de ultimo statu collatio, qui solet inspicere ad effectum, vt videatur, † an beneficium cadat sub reservatione, Cad. l. conf. 23. de præb. Simonet. de reseruatis. quest. 70. Rot. decis. 77. num. 9. coram Gregor. XV. Et ille non est ultimus status, sed alter, qui post annum 1619. contingit per obitum Io. Hieronymi Funes. In qua vacatione Capitulum contulit Camerariam Dominico Garziæ: & effectum habuit, cedente Martello prouiso à Sede, cum Apostolica confirmatione, & possessione subsequuta. Cui exindè per dimissionem successit Canonicus Perez de anno 1626. & de anno 1628. per similem dimissionem, Capitulum, contulit Camerariam Canonico del Campo. Atque

Atque ita beneficium, & seu officium habuit vltimum, statum per dimissionem Campi; & penultimum ex persona Perez. Ex quorum personis vacationes consumptae fuerunt per possessionem, & continuationem possessionis pacificae subsequutam etiam per Laurentium ad fundandam eius intentionem allegatam. Qui duo vltimi status, cum fuerint de manuali, satis indicant Camerariam non cadere 10 † sub reservationibus Apostolicis, secundum rationes *Calderini*, & aliorum, qui supra allegati fuere.

Aut verò contenditur, ex praedictis collationibus 1513. & 1534. probari ad quemcunque effectum, statum de collatio: & conuincitur contrarium ex ipsa erectione Camerariae de anno 1195. ex Indultis Summorum Pontificum Pij IV. Clementis VII. Sixti V. ac etiam ex prouisionibus de eadem Cameraria factis à Capitulo B. Mariae del Pilar per viam electionis, & deputationis: quae omnia dantur in Summarijs Capituli, & ponderata fuerunt in decisionibus contra Seccanillam ab Ordinario prouisum factis. In quibus declaratum fuit non ius Ordinarij, & per consequens nullitas, & inualiditas dictarum collationum, cetera exemptione Collegiatae ab omni iurisdictione Ordinarij, & facultate conferendi per Summos Pontifices Capitulo indulta.

Non obstat, Indultum Pij Quarti ex parte Capituli, vt afferitur productum, in quo expressè videtur dispositum, Camerariam de qua agitur, ceteraque officia, & dignitates eiusdem Ecclesiae, conferri debere in titulum. Quod 11 dicebatur repugnare manualitati, † cum perpetua fieri possint ex Pontificis priuilegio, *Cassad. decis. 12. num. 9. de prob. Gonzal. super reg. 8. glos. 5. §. 6. num. 58. in fin.*

Quia ex Indulto, quod officia, & dignitates conferantur in titulum Canonicis Regularibus professis, necessarid non excluditur manualitas: ex quo Papa potuit intelligere de titulo perpetuo, & collatio, & de titulo vti de manuali.

12 Vnde semper sumenda est interpretatio, † quae conueniat 13 subiectae materiae, & sic qualitati Regularium, quibus † de iure non est concessum, vt possint habere beneficia in titulum perpetuum, quia repugnet Voto paupertatis, & obedientiae; sed in titulum respectu temporis Superiori arbitrium, secundum naturam beneficiorum † Regularium, quae sunt manualia: *Pur. decis. 80. num. 2. lib. 3. Gonzal. super reg. 8. glos. 8. num. 11. Paris. de resignat. lib. 11. quest. 3. num. 82. et seq.*

Sed praeterea aduerterunt Domini, Indultum respicere merum fauorem Canonicorum huius Collegiatae, & exclusionem Clericorum saecularium, quibus officinae, & seu officia claustralia antea conferebantur, & commendabantur, in graue prauiudicium Ordinis Regularis. Et indulgendo, quod Regularibus professis tantummodò conferantur; decernitur, quod eisdem in titulum per eos, ad quos spectat, iuxta iuris dispositionem conferri debeant. De iure 15 autem neque † Superiores Regularium possunt conferre beneficia claustralia in titulum perpetuum, *cap. cum ad Monasterium, §. tales autem ibi, nec alicui committatur aliqua obedientia perpetua possidenda; de stat. Monach. Moheb. decis. 10. num. 2. de caus. priu. et propriet.* Neque

16 manualia † de sui natura conferuntur in perpetuum, *Calder. alleg. conf. 26. de prob.* Ergo de collatione in titulum, prout conuenit Regulari, non autem de perpetua repugnanti, intelligendum est. Et licet manualia aliquando 17 durent † ad vitam prouisi: non ideo contigit, quia tituli sint perpetui, sed ex eo, quod à Superioribus non remouentur.

Non obstat, quod Papa intellexerit beneficium esse manuale, & voluerit conferre in titulum perpetuum, dum Laurentius narrauit in suis litteris Camerariam esse officium claustrale in Ecclesia B. Mariae del Pilar Regularis Ordinis S. Augustini, & nihilominus tanquam de reservatione contulit ratione mensis.

Quia cum versetur in gratia ad supplicationem partis, 8 † in qua Papa prouidet sub conditione, quatenus narrata sint vera, atque ita quatenus Cameraria caderet sub reservatione, vel affectione, quod impossibile non est constitutione, aut priuilegio Apostolico, de Regulari beneficio disponenti secundum *Cassad. et Gonzal. supra allegatos: ideo*

Pauli Rubei. Decis.

19 praesumitur † Papam prouidisse, quatenus Cameraria sit; & probetur reservata, aut affecta: ne incidenter mutet 20 † naturam beneficij absque expressione, praeter voluntatem suam, *c. quarimoniam, de iur. patr. Calder. conf. 26. in fin. de prob.*

Quae autem dicebantur de affectione propter litem, quae in Rota pendebat inter Campum, & Seccanillam, respectiue prouisos à Capitulo, & Ordinario Caesaraugustano: praesupposita manualitate Camerariae iam firmata, non egent alia responsione. Quia ex eisdem rationibus, & fundamentis tolluntur, quibus reservatio impugnata fuit.

Et ita &c.

* Ideo sub diebus 2. Iunii 1631. & 26. Nouembris 1632. & 9. Maij 1633. sunt decisiones 43. 157. & 205. supra in hac eadem parte.

R. P. D. MERLINO.

Meliten. Nauis.

Die Lunae 12. Decembr. 1633.

ARGVMENTVM.

Socius tenetur insolidum ex rebus gestis ab altero socio, Consocij obligantur insolidum ex contractu Instititoris. Et vide plura circa hanc materiam.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio facti alieni, dum non impletur, committitur stipulatio pro damnis, & interesse.
- 2 Insolidum, quis potest condemnari, si sit insolidum obligatus.
- 3 Verba vniuersalia, & indefinita restrictionem non recipiunt.
- 4 Fideiussor censetur se obligasse ad ea omnia, quae veniunt ex natura contractus, cui accessit.
- 5 Societatis natura est, vt quilibet ex socijs conueniri possit insolidum.
- 6 Societas, quando non est contracta, sed solum quaedam communio, & participatio, tunc ille, qui sic contraxit, non tenetur insolidum, sed pro rata, quam posuit in participatione.
- 7 Societatis substantialia sunt, sociorum consensus, res, seu negocium particulare, & lucrum commune.
- 8 Socij sunt rei obligati insolidum, ex facto Instititoris.
- 9 Socij tenentur insolidum ex contractu Instititoris, nec refert, quam quisque partem in societate habeat.
- 10 Socij ex contractu Instititoris, tenentur solum pro rata.
- 11 Socij ex contractu Instititoris, vnusquisque pro rata inter ipsos tenentur, sed hoc non procedit respectu tertij, & aliorum contrahentium.
- 12 Osasch. decis. 150. num. 8. & 9. declaratur.
- 13 Anchar. consil. 332. Paris. conf. 93. num. 32. & cons. 94. num. 26. lib. 1. & alij reprobantur.
- 14 Socius quisque proponendo societati certum Institorem, ex tunc consentit obligationibus per Institorem contrahendis.
- 15 Socij ex facto instititoris tenentur insolidum, etiam de bonis extra societatem, & ultra vires, & corpus ipsius societatis.

- 16 Solidum id dicitur, quod est integrum, & cui nihil deest.
- 17 Ias. in consil. 33. per tot. lib. 3. declaratur.
- 18 Negociationem solus, qui exercet tenetur pro debitis contractis illius occasione, non solum quatenus suppetunt iura, & bona negociationis, sed etiam aliunde.
- 19 Et sic etiam est dicendum de singulis socijs, vt teneantur etiam de bonis extra societatem.
- 20 Socio solidum soluenti, subuenitur remedio diuisionis, vel actione pro socio erga consocios, sed controuersia ista est valde nodosa. num. 21.
- 22 Rota decis. 208. par. 4. in recent. declaratur.
- 23 Socius admissus ab alijs socijs post societatem, non tenetur nisi pro rata, secus quando ab initio cum eo fuit inita societas.
- 24 In societatis contractu, verbum, participationis, intelligendum est pro societate.
- 25 Testes deponente de facto proprio plenè probant.
- 26 Probationes plures simul iunctæ, multò magis faciunt concludentem probationem.
- 27 Testes famuli pro Domino tunc admittuntur, quando veritas aliter haberi non potest.
- 28 Furti substantia probata, tunc eò facilius admittitur probatio, quoad quantitatem.
- 29 Probatio plusquam semiplena, quando est facta in materia difficilis probationis, tunc locus est delationi iuramenti.

D E C I S I O CCXLVI.

Theodorus Pirola, Paulus Attardus, & alij de mense Iunij 1630. nauim intruxerunt in Portu Melitæ, & conuenerunt, vt vnusquisque eorum omniū participantium in armamento nauis, particeps esset emolumentorum prædati nis contra Infideles faciendæ, pro rata pecuniæ in armamento collatæ, eidemque nauì regendæ præfectus fuit Theodorus Pirola, qui medio iuramento promissit damnum, aut iniuriam nullam inferre Christianis, nec eorum bona, aut merces prædari, & huic Theodori obligationi fideiussor, & ex promissor insolidum accessit Augustinus Portella, vt in Summ. Lascari, & Augustini num. 1. Soluit nauis è portu Melitæ, & alto commissa, appulit in oras Asiæ maritimas, & deprædata est aliam nauim Saicam nuncupatam, oneratam mercibus Græcorum Christianorum, Qui coram Inquisitore Melitæ conuenerunt Augustinum fideiussorem Theodori, & Paulum Attardum, vnum ex armatoribus nauis, & contra eos insolidum sententiam fauorabilem obtinuerunt pro restitutione Saicæ, & mercium; de qua in Summ. num. 2. Causaque ad Rotam delata dubitatum fuit, me proponente, An dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda; & Domini confirmandam esse responderunt.

Quicquid enim sit de nullitatibus contra sententiam oppositis, quibus de ordine Rotæ cesserunt Lascarius, & litis consortes, visum fuit sententiam esse iustam, tam respectu Augustini, quam respectu Attardi.

- Etenim quoad Augustinum, patens est eius obligatio insolidum de non deprædando naues Christianorum, cui obligationi cum fuerit contrauentum, dum Saica Lascari fuit direpta, vt deponunt testes eius Summ. num. 3. & 4. nec ab Augustino videtur controuerti, vtique commissa est stipulatio, & factus locus restitutioni Saicæ, & mercium, pro damnis, & interesse, prout pronunciatum fuit, l. stipulatio ista l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verb. oblig. Dec. cons. 592. num. 6 Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 241. num. 2. & 3. potuitque insolidum condemnari, cum sit insolidum obligatus, & correus debendi, l. reos. §. cum in tabulis, ff. de duob. reis, l. ex duobus ff. eod. Surd.

decis. 308. num. 2. Card. Seraph. decis. 1107. num. 3.

Non obstat, quod obligatio Augustini sit restricta ad navigationem faciendam in partibus Asiæ, quemadmodum fuit restricta licentia M. Magistri, ideoque non fit extendenda ad deprædationem sequutam in partibus Asiæ.

- Quoniam in obligatione Augustini non fit mentio licentia M. Magistri, à qua propterea nec recipere potest restrictionem, sed est indefinita, & verbis vniuersalibus concepta ibi; *Tam in Terra, quam in Mari*, quæ verba & allegata restrictioni resistunt, Alex. cons. 46. num. 1. lib. 1. Cornel. cons. 144. num. 10 lib. 3. Crauer. cons. 135. nu. 2. Menoch. cons. 323. num. 43. & seqq. præsertim verò, quia eadem ratio militat non diripiendi, aut deprædandi Christianorum naues, & merces, tam in oris Asiæ, quam Africæ, & hoc vbique vetitum est, tam ex iuris communis dispositione, quam Apostolicarum Constitutionum, necnon & Armamenti, vnde & dicendum est obligationem Augustini hunc casum omnino comprehendere, iuxta tradita per Crauer. cons. 45. num. 6. Surd. cons. 359. num. 33. Rota decis. recent. 370. num. 3. & 714. num. 4. part. 2.

- Quò verò ad Attardum insolidum pariter condemnatum, iusta etiam videtur sententia, quia cum ipse sit vnus ex socijs navigationis, pro gestis à Theodoro consocio, & nauis Præfecto, vtique tenetur insolidum, cum hæc sit natura societatis, vt quilibet ex socijs conueniri possit insolidum, per text. in l. si tamen plures, ff. de exercit. act. Bald. in rubr. Cod. de exercit. act. num. 26. & cons. 263. num. 3. lib. 5. Surd. decis. 213. nu. 2. Gratian. discept. forens. cap. 967. num. 35. Rota coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 302. nu. 1. & ibi Add. num. 9.

- Non obstat, quòd inter Attardum, & Theodorum non fuerit contracta societas, sed solum quædam communitio, & participatio, & sic non teneatur insolidum, sed pro rata scutorum 69. dumtaxat, quam posuit in participatione, ad text. in l. vi. sit, & in l. in conductionibus, ff. pro socio, Rota Iann. decis. 14. num. 111. et 132. Gratian. discept. forens. cap. 547. num. 27. & seqq. Costa de portio. rat. quest. 99. num. 1. & seqq. Rota decis. 208. num. 8. part. 4. recent.

- Quoniam visum fuit Dominis, nos versari in terminis veræ societatis, non autem participationis, quia concurrunt omnia societatis requisita substantialia, nempe sociorum consensus, res, seu negocium particulare, hoc est navigatio, & lucrum commune; de quibus in l. coire, l. aay. conueniunt, & l. si coita, ff. pro socio, gloss. in l. cum societas, verbo participare. eod. Hætor. Felic. de societ. cap. 2. nu. 14. & seqq. Quod & ex eo bene deducitur, quia negotiatio, seu navigationi præpositus fuit certus Institutor, scilicet exercitor, nempe Theodorus, quando autem tacite, vel expresse negotiationi præpositus est Institutor, aut exercitor, tunc dicitur vera societas, & omnes sunt Rei insolidum obligati in obligationibus per Institorem, seu exercitorem contractis, vt in his terminis navigationis sunt text. in l. 1. §. fin. & l. 2. ac l. 3. ff. de exercit. act. Bart. in l. eadem, num. 9. de duob. reis, & in Auth. hoc ita, num. 11. C. eod. Osasch. decis. 150. num. 7. vbi de communi testatur, Peregr. cons. 95. num. 8. lib. 3. Thesaur. decis. 136. num. 1. & 6. in fin. & ibi Adden. notant, ita fuisse iudicatum, Menoch. cons. 410. num. 37. & cons. 1185. num. 25. Valasch. cons. ult. 98. nu. 10. Molæ de societ. tit. de natural. societ. num. 18. vbi de communi, plenè Hætor. Felic. de societ. cap. 30. num. 31. & seqq. vbi tradit, & à Rota Iann. decis. 14. in contrarium allegata admitti num. 22. & num. 126. ac 127. socios teneri insolidum ex contractu Instititoris, seu exercitoris, nec referre quam quisque partem in societate habeat, quando Institutor fuit expresse præpositus, vt in casu præsentis liquet ex instrumento societatis Sum. num. 1. quod & firmat eadem Rota Iann. decis. 18. sub num. 15.

- Doctores autem, qui in contrarium allegabantur, & asserentes socios teneri solum pro rata, nempe Anchor. cons. 332. Paris. cons. 93. nu. 32. et cons. 94. nu. 26. lib. 1. quos sequitur Card. Mant. de tacit. lib. 6. tit. 22. num. 8. et refert. Felic. de societ. d. cap. 30. num. 32. Vel sunt intelligendi, vt socij teneantur quidem pro rata vicissim inter ipsos, non autem

- 21 autem respectu tertij, & aliorum contrahentium, † quibus unusquisque socius tenetur in solidum, vt idē Card. Mantica. admittit vbi supra num. 7. vers. & quamuis, & ita distinguendum esse, & cōcordandas opiniones post Castren. conf. 243. lib. 1. & alios, tradit Rota Ianuen. decis. 97. num. 7. & seqq. Capyc. decis. 180. num. 3. Menoch. conf. 410. num. 42. Gratian. discept. forens. cap. 279. num. 9. & c. 967. nu. 36. & seqq. & fuit dictum in Bononien. pecuniaria de Scappis 24. Nouembris 1608. ceram luso. Veleorum opinio procedit, vt quilibet socius teneatur quidem in solidum, sed tamen solummodo quatenus ascendit summa totius sortis in societate ab omnibus socijs exposita, vna cum lucris, ex dicta forte perceptis, non autem vltra corpus societatis, cuius 22 quantitatem, † & qualitatem debent inuestigare contrahentes, vt pro ratione adducunt præalleg. Doctores, signanter animaduertit Osafo. decis. 150. nu. 8. & 9. qui Osaichus propterea hinc inde ab Affectis vtriusque opinionis adducitur, vt cum admiratione notat Felic. de societ. d. cap. 30. nu. 34. & Osaichum in hoc sequuntur Adden. ad Thesaur. decis. 136. vbi quod ita fuit iudicatum. Vel demum quatenus † Doctores illi simpliciter negant, socios vsquam teneri in solidum, sed solum pro rata, certè loquuntur contra text. in l. 2. ff. de exercit. act. ibi: nec quidquam facere, quod quotam quisque portionem in nave habeat, & alios textus supra allegatos, & contra communem sententiam, & communiter reprobantur, vt docet Felic. d. cap. 30. num. 33. Verè enim quisque † socius præponendo societati certum Infitorem, ex tunc cōsentit obligationibus per Infitorem contrahendis, & radix obligationis indiuisibiliter formata in persona Infitoris vniuit, & in solidum deriuat in eos, vt inquit Bal. in rub. C. de exer. act. n. 26. in fin.

- Immo vnus ex Dominis addebat, socios teneri in solidum 23 † etiam de bonis extra societatem, & vltra vires, & corpus ipsius societatis, vt consuluit Ias. conf. 33. per tot. lib. 3. & videtur admisisse Rota d. decis. 132. num. 24. par. diuers. vbi 24 quod solidum id dicitur, † quod est integrum, & cui nihil deest, alioquin pro credito excedente vires societatis, franguntur 25 darentur creditores, intelligendo tamen Ias. † doctrinam veram esse in subsidium, non extante capitali, & effectibus societatis, & facta prius excussione nominum debitorum, & effectuum ipsius societatis, vt post Bald. conf. 263. lib. 5. & alios perbellè, & distinctè tradidit Gaspar Anton. Thesaur. quest. forens. lib. 4. cap. 30. num. 6. vbi bis ita fuisse iudicatum à Senatu Pedemontano affirmat; Nam quemadmodum qui † solus exercet negotiationem, tenetur pro 26 debitis contractis illius occasione, non solum quatenus suppetunt iura, & bona negotiationis, sed etiam aliundè; ita 27 prorsus idem videtur dicendum † de singulis socijs, vt teneantur etiam de bonis extra societatem in subsidium, & quatenus iura excussæ societatis non suppetant, & sicuti cū modico capitali possunt facere magna lucra, sic etiam damni aleam subire debent, dum societas grauat ære alieno, 28 & deinde socio † solidum soluenti, subuenitur remedio diuisionis, vel actione pro socio erga consocios, à quibus cōsequitur, etiam quod vltra suam ratam creditoribus societatis persoluit, vt inquit Rota Ianuen. decis. 14. num. 22. Felic. de societ. cap. 31. num. 2. & seqq. Sed alij Domini putabant in præsentī controuersia non esse opus ingredi hanc 29 difficultatem † nodosam, & quæ dispositionem particularem exposcerit, cum in ea Doct. satis inuolutè loquantur, vt aduertit Thesaur. d. quest. 30. bona enim istius societatis suppetunt, cum illa constet ex scut. 22000. & modo agatur solum de realibus 1170. de octo.

- Non applicantur termini participationis, de quibus Rota decis. 208. par. 4. recent. quam sequitur Gratian. d. cap. 25 47. num. 27. Quia Rota † loquitur in casu factæ locationis, post quam perfectam admissus fuerat alius ad participandum, & ex qua admissione dicit insurgere participationē, quod & prius fuit dictum in decis. 132. nu. 13. par. 2. diuers. 30 vbi quod admissus, † ab alijs socijs post societatem, non tenetur nisi pro rata, secus quando ab initio cum eo fuit in ita societas, vt in proposita facti specie, & in casu d. decis. 208. aliundè colligebatur contrahentes intellexisse solum de participatione, vt declarat Gratian. d. cap. 547. num. 30.

- 24 qui & ante num. 27. ait in contractu † societatis verbum participationis intelligendum esse pro societate, quod & adnotauit Rota Ianuen. d. decis. 14. num. 23. & 127.

Non obstat, quod non iustificetur valor Saicæ deprædata, nec quantitas mercium, & pecuniarum direptarum, quoniam imò visum fuit Dominis, quodad omnia, sufficientes afferri probationes.

Nam quodad Saicam duo testes deponunt, emptam fuisse pro realibus de octo 640. & alter deponit de facto pro 25 prio, † & numeratione pecuniæ ab eo facta, vt in Summ. additionali littera A. & sic plenè probant l. vbi numerus, ff. de testibus cap. in omni negotio cap. in vniuersis, eodem tit.

Quodad artempos 260. risorum, ac fardos tres Cassarum, linum, & alias merces valoris in totum realium centum de octo, dantur duo testes d. Summ. littera B. & quatuor alij testes examinati Alexandriæ Summ. num. 2. & alij testes examinati ad instantiam Theodori Sum. num. 3. deponunt de iisdem mercibus in genere, daturque instrumentum venditionis Saicæ, & mercium factæ Messanæ, vt in Sum. num. 6. vnde insurgit concludens probatio, ad l. vbi numerus ff. de testib. præsertim † verò ex omnibus simul iunctis, iuxta reg. l. rationes. & l. instrumenta. C. de probat. c. causam qua, eod. tit. cum alleg. per Gabr. de probat. concl. 1. nu. 1. & seqq.

- Quodad reales de octo 370. probari eorum quantitatem putarunt Domini itidem ex duobus Testibus d. Sum. littera 27 B, qui licet sint famuli † Lascari, in cuius fauorem deponunt, non tamen videntur repellendi à Testimonio ferendo in his, quæ contingunt in mari, quæ aliter probari non possunt, ad text. in l. quoties, C. de uanfrag. lib. 11. & tradit Boer. decis. 56. num. 6. in fin. Stracc. de nau. part. 5. §. item quaritur, num. 1. Berta? gol. conf. crim. 348. num. 10. lib. 2. Farin. de pen. quest. 24. num. 220. iunctis alijs Testibus deponentibus de Lascari conuersione ob d. furtum, ex qua adminiculatur depositio aliorum Testium, ad tradita per Marsil. conf. 8. num. 5. Grammar. conf. crim. 41. num. 3. Farinac. de furt. quest. 176. num. 4. Et Testibus nautis Theodori prædonis, & ab eo inductis, datis in Summ. num. 3. 28 qui de furto pecuniæ in genere † deponunt; qua furti substantia probata, eò facilius quodad quantitatem standum est dicto aliorum Testium, vt supra adminiculato, ad l. talis scriptura, §. fin. ff. de leg. 1. Nat. conf. 3. num. 11. Surd. conf. 94. num. 26. Et demum, cum exallatis probationibus de furto concludenter constet, & quodad quantitatem insurgat 29 plusquam † semiplena probatio, locus esset iuramento actoris, in hac materia difficilis probationis, ex trad. per Surd. conf. 24. num. 1. & conf. 94. num. 27. Farin. de furt. quest. 176. num. 19. & in fragm. in verb. iuramentum, num. 1239. Rota decis. 939. num. 6. part. 2. recent.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Testamenti.

Die Luna 12. Decemb. 1633.

ARGVMENTVM.

Testamentum primum, si habeat clausulam derogatoriam ad sequentia, vt per aliud testamentum censeatur illi derogatum, quid sit necessarium.

S V M M A R I V M.

- 1 Testamentum primum habens amplissimam clausulam derogatoriam ad sequentia, præualeat posteriori, non

- habenti illam specialem derogationem dictae clausulae, & num. 3.
- 2 Testamentum primum habens amplissimam clausulam derogatoriam ad sequentia non tollitur per secundum, nisi in eo inferantur specialia relativa ad dictum primum testamentum.
- Nam tunc posterior dispositio censetur facta per Testatorem apparenter, & per simulationem. num. 2.
- 4 *Gemin.* in cons. 115. & *Menoch.* lib. 4. praesumpt. 166. num. 50. declarantur, & num. 13.
- 5 Testamento posteriori multipliciter derogari solet. & vide num. 8. & 9.
- 6 Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, non tollitur per secundum, si in eo non sit facta specialis mentio primi. & num. 12.
- 7 Verba vniuersalia apposita in secundo testamento, non habent vim specialis derogationis clausularum appositarum in primo testamento.
- 10 Testamentum vltimum, si fuerit in posterioribus codicillis comprobatum, addita clausula, quod debeat valere omni meliori modo, tunc censetur derogatum primo.
- 11 Pia causa censetur magis dilecta à Testatore, quam extraneus institutus haeres.
- 15 Minor non censetur instigare Testatorem ad se instituendum heredem.
- Clausula derogatoria in primo testamento, quare à Testatoribus apponatur. num. 15.
- 16 Nouerca aduersus sanguinem suum corrumpunt maritos.
- 17 Testamento, in quo est institutus haeres filius masculus magis est fauendum, quam eo, in quo est instituta haeres filia femina.
- 18 Voluntas sine superuenientia nouae causae, non praesumitur mutata.
- 19 Testamentum magis fauorabile liberis, siue sit primum, siue sit secundum, est attendendum. vide rationem num. 20. & 21.
- 22 Et sic in hoc casu concurrat duplex derogatio una à Testatore expressa, & alia tacita à lege.

D E C I S I O CCXLVII.

Domini censuerunt non esse recedendum à Decisione huius causae in qua firmatum fuit, quod primum testamentum habens amplissimam clausulam derogatoriam ad sequentia praeualeat posteriori non habenti illam specialem dictae clausulae derogationem.

- Clausula enim illa cassans omne aliud testamentum, quomodolibet de cetero factum, & conditum &c. in posteriori tunc appositum, atque verbis vniuersalibus est conceptum, ut nullo modo possit dici per eam specialiter in primo appositae derogatum, ut per text. in l. si mihi, & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. conclusit Dyn. in cap. Quod Semel, num. 21. de reg. iur. in 6. & fuit glossa in cap. 2. in verb. indefinitum, de dol. & conium. in quibus terminis ita responderunt *Feder. de sen. consil.* 47. *Paul. de Cast.* consil. 106. vol. 1. *Alex. conf.* 7 vol. 4. *Natt. conf.* 639. num. 9. *Sum. de Prat. de interpretat.* vlt. 20. lib. 4. interpr. 3. dubit. 2. num. 66. *Cardin. Mantica. de coniect.* lib. 12. tit. 8. num. 7. qui testantur, quod magis recepta Doctorum sit opinio, ut nisi in secundo testamento inferantur specialia relativa tunc ad priorem dispositionem, posterior perinde haberi debeat, ac si Testator eam facere voluerit apparenter, & per simulationem, ut inquit *Corn. conf.* 174. num. 10. vol. 2. neque dissentit *Menoch. lib. 4. praesumpt.* 166. num. 50. cum sequ. ubi quamuis dicat clausulam, non obstante alio testamento quocunque modo facto, tanquam vniuersalem includere quemcunque

- modum, & quamcunque formam testamenti, & consequenter etiam habentis clausulam derogatoriam, hanc tamen consequentiam non ducit à dicta tunc clausula vniuersali simpliciter posita, sed cum aliqua alia adiectione, utpote imprecationis infortuniorum cuiuscunque personae, quae posteriorem dispositionem impugnare tentaret, nam ut concludat clausulam huiusmodi habere vim specialis derogationis ad futura, & inde sumi posse coniecturam pro validitate secundi testamenti, videtur autoritate *Geminiani in cons.* 115. ubi habetur casus testamenti cum clausula reuocatoria omnium aliorum testamentorum, & Codicillorum factorum scripto vel verbo, vel alio quocunque modo, per quam demonstrari intentionem Testatoris quod voluerit reuocare primum sub quouis verborum modo illud fecerit, & ideo verba huiusmodi referri ad clausulam verbaalem positam in primo testamento, probat per text. in c. dudum, de sepult. & ad magis arguendam mutationem prioris voluntatis considerat imprecationem maiorum dictae clausulae adiectam, aduersus contravenientes. Vnde patet, quod tam tunc *Geminianus*, quam *Menochius* procedunt in terminis reuocationis factae cum ampla expressione verborum, quae non sint superfluae, cum debeant aliquid operari, referenda sunt ad mutationem prioris voluntatis Testatoris pro sustinenda validitate posterioris.

- Nam sicuti multipliciter consuevit derogari secundae voluntatis, nempe generaliter, ut per clausulam annullans omne aliud testamentum tunc quod Testator faceret in futurum, vel specialiter, ut annullans omne aliud testamentum, & si aliquod fecerit nolit illud valere, nisi in eo fuerit inserta oratio &c. quos modos ponit *Gemin.* in dicto cons. 115. n. 1. Ita multipliciter fieri potest mentio huiusmodi clausulae derogatoriae in posteriori testamento, hoc est generaliter, ut per clausulam de qua in puncto, cassans omne aliud testamentum de cetero factum. Et specialiter ut cassans omne aliud testamentum non obstantibus clausulis derogatorijs in eo insertis ac in individuo, ut cassans non obstante, quod voluerit ab illo inferiorationem &c. de quibus clausulis tractant Doctores allegati per *Clar. lib. 3. Senten. in §. testamentum. quast.* 99. nu. 7. & generalem mentionem in secundo appositam sufficere ad effectum, ut reuocetur primum testamentum habens clausulam specialem derogatoriam, tunc in individuum verò non esse necessariam, sed requiri tantum specialem, communi Doctorum calculo, firmavit. *Rot. decif.* 721. num. 1. par. 2. recent.

- In casu autem testamentorum, de quibus agitur, verba secundi testamenti, ibi, Et hoc voluit esse suum vltimum testamentum, cassans, irritans, & annullans omne aliud testamentum per ipsum quomodolibet de cetero forsan factum, & conditum, vltra generalem derogationem nihil important, quod tollat specialitatem in priori testamento contentam, ibi: *dichiaro, protesto, che questa disposizione non s'intenda mai reuocata per qualsivoglia altra mia disposizione, in qualsivoglia modo, ch'io facessi, cassassi, & annullassi particolarmente, & in specie questa mia disposizione, con clausule derogatorie, & derogatorie delle derogatorie.* Se in dicta altra mia disposizione non vi sarà scritta à parola per parola questa seguente oratione *Angelle Dei &c.* Et consequenter, cum dicta verba in secundo testamento apposita ad derogationem praecedentis voluntatis, quae de iure etiā apposita subintelligerentur, non contineant illam specialem mentionem eorum, quae habentur in priori dispositione, nulla ratione suaderi potest, quod per solam clausulam generalem censetur Testatorem mutasse priorem voluntatem, quae eo ipso, quod plura continet specialia debet alteri praeualere, nulla habita ratione verborum tunc vniuersalium clausulae posterioris testamenti, quae vim derogationis specialis, communi Doctorum consensu, obtinere non possunt, nisi aliqua maior expressio habeatur in eodem secundo testamento, vel alia concurrant, ex quibus clare appareat, quod ea sit intentio Testatoris, ut ordinata in secundo praeualeant ijs, quae fuerunt disposita in priori testamento, quemadmodum ex appositione poenae liberioris non acquiescentibus posteriori voluntati eam liberatorem, tunc ac proinde magis attendendam esse, respon-

dit *Barbat. consil. 89. num. 4. vol. 4.* & similiter ex imprecatione malorum & enixam voluntatem Testatoris ad reuocationem prioris dispositionis deducunt *Gemin. & Menoch. in locis, ut supra allegatis.*

Nequē verba, quæ in dicto secundo testamento sequuntur ibi: Et hoc cæteris alijs præuallere voluit omni meliori modo, in hoc casu sunt ad eodē efficacia, ut obtineant vim reuocationis ad voluntatem præcedentem, quemadmodum in casibus suis responderunt *Paris. consil. 10. num. 21. & seqq. volum. 1.* cum alijs, quos allegat *Menoch. d. præsumpt. 166. num. 21.*

Quia allegati Doctores eam, tunc demum huiusmodi verbis tribuunt vim efficacis reuocationis ad priorem voluntatem, quando ex alijs efficacioribus verbis, seu coniecturis vehementibus, manifestè apparet de mutatione voluntatis Testatoris, ut in casu *Paris. post d. num. 22.* Vbi ponderatur, quod vltimum & testamentum in posterioribus codicillis fuerat comprobatum, addita clausula, quod testator volebat huiusmodi voluntatem valere omni meliori, & efficaciori modo, mandando ut disposita, tam in dicto vltimo testamento, quam in codicillis fortientur effectum. Vel quando ut in casu *Bursat. consil. 47. vol. 1.* instituta fuit causa pia, quæ attenta qualitate sexus mulieris Testatricis censebatur magis dilectæ, quam extraneis institutis in primo testamento, ubi etiam post verba, hoc cæteris præuallere voluit, addita fuit clausula; aut omni alio meliori modo via iure quibus melius, & efficacius &c. quæ verba propter appositionem illius dictionis, aut, omnes alios modos comprehendit, quibus valere potest testamentum, quod non operatur eadem clausula simpliciter appositæ, ut in præsentī casu appositæ sine dicta, vel alia simili dictione, aut, secuti docent idem *Bursat. in d. consil. 47. num. 21 in fin. volum. 1.* & *Tob. Non. consil. 22. num. 11.* ubi & quod ex ea clausula ita posita generalitatem inducitur reuocatio, quæ non est sufficiens.

Dicta verò Menochij & similiter procedunt in terminis clausulæ habentis aliquod verbum significatiuum præcisæ voluntatis mutandi testamentum, quod in loco præallegato num. 48. in fin. exemplificat in his verbis, volo omnino valere, quibus planè congruunt, quæ discribit *Mantic. d. l. 12. tit. 8. num. 19.*

Non obstat, quod Testatori de tēpore secundi testamenti adesset filius masculus in minori ætate constitutus, cuius propterea importunitatem, vel suggestionem Margaritæ filia ex primo matrimonio in priori testamento instituta, allegare non possit, cum ipse Testator illū non timeret. Unde quamuis aliorum instigationem, & complacentiam, ac etiam vim in primo expresserit, ut causam dictæ clausulæ derogatoriæ futuræ voluntatis, Attamen ea cessante in præsentī & casu nullus considerari posset effectus dictæ clausulæ, ut respondet *Sfort. Odd. in consil. 89. num. 84.* Quia cum simul adesset Liuiæ secunda vxor, ac dicti pupilli mater, & nouerca dictæ Margaritæ, non poterat dici sublati timor importunitatis ipsius nouercæ, & huiusmodi importunitatem, vel suggestionem adfuisse ex eo deprehenditur, quod in posteriori dispositione nulla fuit facta mentio filia prædictæ, nequē filio instituto, illa, vel alius ab ea descendens fuit substitutus, ipsa verò Nouerca omnium bonorum usufructuaria fuit relicta, ita ut licet *Odd. in præalleg. consil. 89.* responderit & respectu minoris cessare timorem importunitatis, vel suggestionis, cuius timoris causa clausulam derogatoriæ à Testatoribus adhiberi solitā dicit, nihilominus, vltra quod ex alijs etiam causis, quam ex dicta minoris qualitate in casu suo mouetur, non ideo excludit instigationes Nouercæ & quibus aduersus sanguinem suum corrumpit maritos, inquit *I. C. in l. 4. ff. de inoff. testam.*

Minus obstat, quod in primo testamento instituta fuerit & filia scēmina, in secundo verò, masculus, & huic secundo magis fauendum est, vel ratione maioris dilectionis, vel tamen facti inter liberos. Quia cū de tempore primi, adesset idem masculus, cessat ratio maioris dilectionis ad effectum arguendi mutationem voluntatis, & quæ sine superuenientia nouæ causæ non potest præsumi, ut post *Bald. in Sancimus, num. 9.* ibi noua ratione motus ad testandū, & de

test. & alios Doctores, qui eum sequuntur, considerat *Card. Mant. de coniect. d. lib. 12. tit. 8. num. 17.* Neque priuilegiū testamenti inter liberos cōuenit huic dispositioni, in qua masculus, & scēmina non fuerunt simul instituti, quo casu non procedere conclusionem de duobus testamentis factis inter liberos, quod & scilicet testamentum magis fauorabile, filiis, siue sit primum, siue secundum præferatur alteri minus fauorabili, respondit *Rim. lun. consil. 235. nu. 25.* Et quamuis *Bald. & alij DD. cum sequētes in Auth. hoc inter liberos, C. de testam.* firment dictam conclusionem propter & derogationem à iure tacitè subintellectam, tamen cum loquantur in terminis testamentorum, quorum primum caret clausula derogatoria expressa, quo casu tacita fauore liberorum de iure in vno subintellecta, operatur reuocationē alterius minus fauorabilis, & ea ratione d. & conclusio in hoc casu, in quo primum testamentum habet expressam derogationem, non procedit, quia cum tacita concurrat expressa, ita ut alterum tantum tollere non sufficiat, sicut explicando dictos Doctores respondit *Tob. Non. in d. consil. 22. nu. 8.* & 9. pro sui dicti confirmatione allegat *Alex. in consil. 163. n. 7. vol. 7.* qui in eisdem terminis considerat adesse duplicem & derogationem, idest vnam à Testatore expressam, alteram verò à lege inductam, & idēdē concludit requiri, ut in secundo testamento vtraque tollatur derogatio, quod est de mente eiusdem *Bald. in d. Auth. hoc inter liberos, in princip. obseruat. Greg. Lop. glos. 3. leg. 8. tit. 1. par. 6. & faciunt tradita per Soc. iun. in consil. 163. num. 14. vol. 2.*

Et ita vtraque, &c.

* Idest sub die 4. Maij huius anni 1633. est decisio 201. supra in hac eadem parte.

R. P. D. MERLINO.

Vrbeuetana Rescissionis contractus.

Die Lunæ 12. Decembr. 1633.

ARGVMENTVM.

Emptionis, & venditionis contractus resoluitur, si periti electi ad precium definiendum, illud definire noluerint.

SVMMA RIVM.

- 1 Venditionis contractus resoluitur, si periti electi ad definiendum precium, hoc facere recusauerint.
- 2 L. fin. C. de contrahend. empt. est vna ex 50. Constitutionibus, quibus Iustinianus dissidia veterum Iuris Consultorum diremit, & vide num. 19.
- 3 Emptionis, & venditionis contractus in suo esse constituitur, per determinatum precium.
- 4 Precium in emptionis, & venditionis contractu, est ita substantiale, sicut consensus.
- 5 Emptionis, & venditionis contractus non deducitur in esse, si periti electi ad definiendum precium, nolint estimationem obire.
- 6 Emptoris voluntas declarata circa precium, quando non adest, cessat in venditore voluntas tradendi rem.
- 7 Peritus, quando est electus ad estimandum precium rei venditæ, si ille non estimet, deficit substantia contractus, & non potest suscitari recurrendo ad alias personas, & quare, num. 13.
- 8 Arbitrium in contractibus bonæ fidei accipitur non promero arbitrio, sed pro arbitrio boni viri.
- 9 Precij taxatio in emptione, & venditione omnino exigitur, & num. 11. & 12.

- 10 Contractus, si semel conditione defecta, defecerit, iterum suscitari non potest.
- 14 Text. in l. fin. C. contrah. emptio. si recurreretur ad arbitrium Iudicis, nunquam haberet locum.
- 15 Et hoc expresse prohibet etiam d. lex.
- 16 Iudicis officio, quando non sit locus.
- 17 Iudicis officium fundatur super obligatione contractus.
- 18 Conditionis implementum, si in contractu venditionis, sit collatum in arbitrium vnius ex contrahentibus, si iste non arbitratur, perinde ac si conditio impleta esset.
- 20 Aequitas est spectantia, quando iure destituimur, non autem ad destructionem iuris clari.
- 21 Aequitas commisci non licet, quando à lege, & prudentum responsis abhorret.
- 22 Pacta obseruare naturali aequitati maxime congruit.

DECISIO CCXLVIII.

Hodie Domini, nullo dissentiente, retinuerunt sententiam firmatam in decisione si b die 24. Ianuarij præteriti coram me, * scilicet contractum venditionis fuisse resolutum, cum enim periti nominati in Instrumento emptionis recuauerint precium definire, euauit conditio, & consensus sub illa conditione æstimationis per peritos faciendæ, præstitus, & sic resolutus est contractus, iuxta insignem Constitutionem Iustiniani in l. fin. C. de contrahen. emptio. quam esse vnam ex quinquaginta Constitutionibus, quibus idem Iustinianus diffidia veterum Iuris Consultorum diremit, & de quibus meminit in Proem Codicis, obseruat Vbert. Ghifan in §. precium in versic. sed ista decisio. Instit. de empt. & vend. & ibidem Conradus Rittersbusius, in §. autem, versic. hac de re apud veteres, in qua Constitutione Iustinianus iudem approbavit opinionem Caij I. C. resolutionem contractus præteritis, relata etiam per Tribonianum, l. si merces, ff. locati, vbi Tribonianus sub nomine Caij vsus est verbis præcis d. l. fin. C. de contrahen. emptio. quemadmodum animaduertit Cuiacius in l. si quis arbitrari. 43. post med. versic. hac taxatio precij, de verb. obligat. & An. Pichard. §. precium, verbo, alioquin, num. 36. Instit. de empt. & vend.

Et verè dicta Constitutio solidissima ea nititur ratione, quod cum precium in quantitate certa determinatum, sit de substantia emptionis, & venditionis, & dicatur illius forma, & vltima differentia, & per quam in suo esse constituitur, & ab alijs contractibus discriminatur, vt per Pichard. d. §. precium, num. 7. Instit. de empt. & vendit. Vacon. declarat. iur. cap. 68. num. 6. adeo vt precium sit substantiale, & æquè ac consensus, qui sine illo dicitur infortis, nec substantiat contractum, iuxta gloss. in l. pacta conuenta, verbo, ex precio, ff. de contrahen. emptio. Didac. Perez ad l. Castell. lib. 2. tit. 4. versic. & adeo verum, Vacon. declarat. iur. d. cap. 68. sub nu. 6. inde fit, vt si Aestimatores electi à contrahentibus nolint æstimationem obire, & precium definire, contractus non deducatur in esse, nec possit dici, quod interueniat voluntas venditoris tradendi rem, dum non adest specifica, & declarata voluntas emptoris circa precium, & ex copula voluntatum venditoris, scilicet tradendi rem certam, & emptoris certum constituentis precium, consistit contractus, vt in his terminis ratiocinatur, Bald. in l. in vendentis, num. 5. & 31. C. de contrah. emptio. & propterea deficiente substantia contractus, non potest ille suscitari recurrendo ad alias personas, & ad Iudicem loco boni viri, & de iudicio enim, & industria nominatorum solum confisi sunt contrahentes, vt, præter Doctores relatos in alia decisione, belle docuit Accursius in leg. in personam, §. generaliter in gloss. mag. ff. de regul. iur. Ioann. de Plat. in §. precium, versic. 3. nota, & ibidem Francisc. Brozus, numero 2. Borholien. numero 3. Conrad. Rittersbusius, §. adeo verò,

Vbert. Ghifan. numero 2. Instit. de emptio. & vendit. Ragucl. in hac leg. final. versic. at nullius esse momenti, C. de contrahen. emptio. & bene explicat Cuiac. in leg. si quis arbitrari, circa med. versic. addenda est, ff. de verbor. obligat.

8 vbi postquam generaliter tradidit in contractibus bonæ fidei arbitrium accipi non pro mero arbitrio boni viri, & quod cum æquitas certis personis non circumscribatur, si is, cuius nomen infectum est, vel statueret, noluerit, vel æquum non statuerit, alterius arbitrio, vel Iudicis interuentu, res est peragenda; hanc deinde conclusionem idem Cuiacius limitat in terminis dict. leg. fin.

9 C. de contrahen. emptio. & ita firmat & taxationem precij, omnino exigi in emptione, & venditione, & quod irrita sit emptio, precium non definiente viro illo, ad id & per contrahentes, electo, & idem se. tit. Hugo Donell. in leg. si quis arbitrari, numero 46. & seqq. & numero 14. quod verum dicit nedum in venditione, & sed etiam in cæteris contractibus etiam bonæ fidei, & sequitur Duaren. in d. leg. quis arbitrari, versic. quid ergo, Morla in emp. iur. parte 1. quest. 9. tit. de contrah. emptio. numero 6. & seq. qui multos textus in hac materia concordat, & declarat, Benedict. Aegid. in leg. hoc iure, capit. 8. num. 37. & seqq. ff. iustit. & iur. vbi latissime materiam enucleat octo conclusionibus à num. 35. vique ad 62. & ponderat, quod si

12 tertius precium & definire recusat, illico deficit contractus, quasi semel conditione defecta, nec iterum suscitari, si postea velit declarare, Barbosa in leg. æstimationis, §. 1. sub numero 2. versic. sed his non obstantibus, ff. solut. matrim. vbi quod non potest recurri ad Iudicem, quia partes intellexerunt de & æstimatione faciendâ per homines electos, non autem per legem, aut Iudicem, alioquin si recurreret ad Iudicem, & nunquam posset habere locum dispositio dict. l. fin. Fontanel. de pact. nupt. claus. §. gloss. 8. numero 3. qui ponderat præcisam prohibitionem dictæ & constitutionis circa recursum ad Iudicem, Anton. Pichard. in §. precium, in verbo, alioquin, numero 35. 36. & 37. obseruans non esse locum officio Iudicis, & cum non adfit aliqua obligatio, nec actio, cui dictum officium Iudicis possit deservire, quod & notat Ioann. de Plat. dict. §. precium, versic. nam hoc casu asserens tertio non declarare precium,

17 non substantiari obligationem, & super qua Iudicis officium fundari possit, Helfricus Viricus in tractat. de pact. cap. 6. quest. 9. qui respondet iuribus, quæ huic Iustiniani decisioni aduersari videntur, & considerat differentiam inter casum leg. in vendentis, C. de contrahen. emptio. leg. in personam, ff. de regul. iur. & aliarum legum, & casum huius legis finalis; Hic enim conditionis implementum collatum est in extraneum, ibi verò in vnam ex contrahentibus, qui si non arbitratur, perinde est, & ac si conditio impleta fuisset, quia per eum stat, quominus ipsa conditio contractus existat, & est text. elegans in leg. hac venditio in fin. ff. de contrahen. emptio. ibi si igitur rationes potuit accipere, & non accepit, vel accepit, fingit autem non accepisse, impleta conditio emptionis est, & ex emptio venditor conueniri potest, & ponderat etiam Hugo Donell. in d. l. si quis arbitrari, numero 10. 11. & 12. quæ ratio cessat, vbi arbitrium collatum est in extraneum, vt bene per Cuiac. loco alleg.

19 Et sanè verba d. l. fin. C. de contrah. emptio. irritantis & emptionem, & venditionem, vbi præcis æstimatio collata est in tertium, & is non declarauit, adeo a pertra, & præcisa sunt, & tam distinctè, quæcumque interpretationem prohibent, vt nec colore æquitatis, nec officio Iudicis, aut alterius boni viri, nec alia ingeniosa Doctorum declinatione euitari, vel flecti possint, vt in primâ decisione latè ostensum fuit, & conferunt tradita per Ant. Fabr. lib. 12. coniect. iur. cap. 9. Hortaman. Pistor. qq. iur. lib. 3. q. 16. num. 13. & q. 32. num. 29. lib. 2. & obseruat. 222. num. 57. & 62. Conan. in comment. iur. lib. 1. cap. 11. qui Doctores monent æquitatem & esse spectandam, quando iure destituimur, non autem ad destructionem Iuris clari, cui semper famulari, & tanquam lesbia

21 regula sese accommodare debet, nec æquitare & commisceri licet, vbi à lege, & prudentum responsis abhorret, & quâdo est resolutus contractus, agiturque de violandis contrahentium

22 hentium pactis, quæ observare naturali æquitati maximè congruit, *l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur.* & in alia decisione fuit etiam deductum.
Et ita &c.

* Est decisio 172. supra in hac eadem parte.

R. P. D. GHISILERO.

Bononiens Bonorum de Barzellinis.

Die Lunæ 12. Decembris 1633.

ARGUMENTVM.

Tempus vocationis alicuius ad fideicommissum, quando dicatur venisse, & quid sufficiat, ut probet ad obtinendam immisionem. Grauamen iniunctum heredibus an censeatur repetitum in alijs vocatis. Ex alienationis prohibitione, an, & quando ad grauamen restitutionis non inferatur.

S V M M A R I V M.

- 1 In Testamento vocato debetur immisio in vim l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.
- 2 De Identitate bonorum fideicommissariorum non est dubitandum, si ea probetur ex inuentario confecto à primo instituto, & de presenti qualiter probetur, num. 3.
- 4 De Identitate personæ, quando non sit dubitandum.
- 5 Fideicommissum factum pluribus successivè, si sine filiis &c. expirat si institutus decedat cum liberis, & num. 16.
- 6 Ex Vocatione actiua non inferitur ad passiuam.
- 7 Quod maximè procedit, quando transversalis præten dit positos in conditione, esse grauatos restituere.
- 8 Heredibus institutis, si sit iniunctum grauamen, non censetur repetitum in filiis in conditione positis, etiã si filij essent vocati.
- 9 Ab Oldrad. consil. 2. licet ex coniecturis soleat recedi, tamen ad hunc effectum coniecturæ debent esse valdè urgentes, & concludentes.
- 10 Nepotes, si sint vocati ad portionem patruorum censentur etiam vocati ad portionem proprii patris, limita hoc vt num. 11.
- 12 Ex alienationis prohibitione non inferitur ad grauamen restitutionis, quando prohibitio stat consecutivè ad fideicommissum antecedens.
- 13 Alienationis prohibitio, quando non inducat novum fideicommissum.
- 14 Testator, si aliquid voluisset, id expressisset.
- 15 Ex vocatione qua inducatur grauamen in unoquoque ex vocatis.
- 17 Condicio sufficit, quod semel adimpleatur, quicquid inde postmodum euenerit.
- 18 Donatio bonorum fideicommissariorum non tenet, sicut nec etiam fideicommissi, super eis, & num. 19.
- 20 Detractio dotis uxoris ipsiusmet fideicommittentis, quãdo non impediatur immisionem fideicommissario.

21 Fideicommissario non retardatur immisio, propter detractiones oppositas, si illæ possint compensari cum fructibus perceptis, ex bonis à die purificati fideicommissi, restituendis.

Et hoc multò magis procedit, si hereditas appareat opulenta, cum tunc facilius remoueaturn dictum impedimentum.

DECISIO CCXLIX.

Cum D. Cosmus Barzellinus prætenderet esse purificatum ad eius fauorem fideicommissum, de quo in testamento Alphonfi, ei dandam esse immisionem in bonis eiusdem Alphonfi fideicommittentis hodie possessis per D. Vincentium Barzellinum, per DD. fuit resolutum, exceptis tamen Domo, & detractionibus, quæ compete bant Pyrrò, cum de eis potuerit disponere, & fecerit fideicommissum ad fauorem Vincentij.

Ea ratione, quia testamentum continet vocationem, & sunt probata omnia extrema, & requisita, ex quo decesserunt omnes instituti, & substituti ante Cosmum, vt ex partitis librorum mortuorum, qui cum fuerit expressè vocatus in testamento, in dicto casu ei consequenter debetur immisio in vim l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. super bonis in fideicommittentis hereditate reperitis, de quorum identitate non potest dubitari, & cum ea probetur ex inuentario confecto ab Horatio fratre Alphonfi primo herede instituto, eademque met bona de presenti possideri à Vincetio patet, tam ex eiusdem confessione facta in positionibus per ipsum datis, quam ex sustentatione litis, & aditione hereditatis Horatij, à quo fuit heres institutus, *Caput. decis. 369. num. 3. par. 2.* Et ex comparationibus, & citationibus, & alijsq. actis, de quibus in processu, remanet probata qualitas adiecta à testatore nomini Cosmi Astorgij, vt propterea non sit dubitandum de identitate personæ, maximè cum non appareat alium Cosmum extare in familia Barzellina, & pluralitas non præsumatur.

Nec Dominis visa fuit ob stare exceptio antiquorum fideicommissorum, quæ capiunt bona relicta etiam in testamento Alphonfi, nempe fideicommissum Virgilij, Gasparis, Pyrrì, & aliorum, de quibus infra deducta per Vincentium reum conuentum, & possessorem.

Nam fideicommissum Virgilij de anno 1529. qui filios instituit, eosque ad inuicem substituit, si filijs, &c. Ita, quòd vno decedente quodcumq. sine filijs masculis, portio illius sic decedentis deueniat ad aliũ, seu alios superuiuentes, & ipsis non extantibus ad eorũ filios in stirpes, & non in capita, & d. eius filijs quodcumq. sine filijs decedentibus, plures alias substitutiones facit, & Cum filij Testatoris obierint cum filijs, expirauit iuxta vulg. Oldrad. 21. cum ad sit in hoc fideicommissio vocatio filiorum cum reciproca substitutione inter ipsos, & deinde ad sit grauamen eorundem filiorum in fauorem Nepotum, nempe Horatij, Alphonfi, Pyrrì, & aliorum; Et quamuis isti filij sint vocati, non sunt tamen grauati restituere, cum ex vocatione actiua, non inferatur ad passiuam, *Parif. consil. 31. num. 28. lib. 2. Soccin. lun. consil. 57. num. 4. & seqq. lib. 4. Odd. consil. 66. num. 32. & seqq. Honded. consil. 60. num. 43. lib. 1. Rot. a recent. decis. 486. num. 22. par. 1. & latè fuit dictum in Bonon. fideicommissi de Turri 22. Maij 1622. cor. R. P. D. meo Merlino, præsertim quando transversalis & præten dit positos in conditione esse grauatos restituere, siquidem grauamen iniunctum institutis, & non censetur repetitum in filiis in conditione positis, etiam si filij essent vocati, l. sub conditione, ff. de hered. inst. l. si quis heres ita, ff. de acquir. hered. l. heredibus, in princ. ff. ad Senat. Consult. Trebell. Peregr. de fideicom. art. 29. num. 26. Menoch. consil. 152. nu. 34. & plur. seqq. bon. mem. Cardin. Caualer. decis. 513. num. 5. Rot. decis. 491. num. 4. par. 4. diuers.*

Et licet ex coniecturis recedatur à d. consilio Oldradi, attamen ad effectum recedendi ab eo, coniecturæ debent esse valdè urgentes, & concludentes, *Surd. consil. 448. num. 13.*

num. 13. *Fusar. consil. 17. num. 4.* & ita pluries censuit Rota, quales Dominis non visa fuerunt coniectura allegata in 10 præfenti; Dum enim dicitur, quod Nepotes, ¶ cum sint vocati ad portionem patruorum, censentur etiam vocari ad 11 portionem proprii patris, ista coniectura cessat, quia ¶ non sunt vocati simpliciter, sed in locum sui patris, & dato etiã, quod sint vocati ad portionem patris, cum agatur de successione Alphonfi, non idem sequitur, quod sit grauatus.

- 12 Neq; ex prohibitione alienationis deducit ¶ potest istud grauamen, quia dicta prohibitio stat consecutiue ad fidei- 13 commissum antecedens, non autem inducit nouum ¶ fidei- commissum, cum non sit vestita, nec vestimentum deductū suffragetur, ex eo, quo legitur respectu domus, non autem respectu residui hereditatis, dum enim Testator distinxit domum à cæteris bonis, & in ea constituit prohibitionem realem alienandi, per verba in rem directa, cum ratione, & expressa vocatione omnium descendendum in infinitum, in alijs autem bonis constituit prohibitionem nudam, & personalem, restrictam ad filios hæredes institutos, & substitutos, stante hoc discretiui modo loquendi, talis prohibitio non afficit nepotes, quos in alijs bonis dempta domo non grauauit, data præsertim ratione differentia, quia dum grauabat filios, grauabat in fauorem nepotum descendendum, si verò grauasset nepotes, hoc grauamen tenderet 14 in fauorem Transuersalium; nam si voluisset, ¶ expressisset, prout expressit in fideicommissum in domo Rota *decis. 607. num. 5. par. 1. recent.* Quando enim voluit fideicommissum perpetuum, & sic nedum vocare filios, & alios descendentes, sed etiam grauare, hoc dixit, inducendo fideicommissum 15 sum perpetuum inter descendentes, ex qua ¶ vocatione inducitur vocatio, & grauamen in vnoquoque.

Nec obstant aliæ substitutiones factæ per testatorem in infinitum, quia sunt factæ si filij, sine filijs decesserint, & pro- 16 pterea cum obierint, cum filijs, ¶ expirauit fideicommissum, & non purificata prima conditione, quod scilicet instituti decesserint sine filijs, expirant cæteræ omnes substitutiones, satis enim fuit, ¶ conditionem semel implexis, quicquid inde postmodum euenerit.

- 18 Donatio ¶ autem Bartholomæi, & fideicommissa Gasparis, & Lactantij non releuant, quia cum illi per paternum fideicommissum Virgilij præter prohibitionem alienationis quorumcunque bonorum fuerint grauati, eadem restituere proprijs filijs, de sola legitima disponere potuerunt, quam cum vnusquisque eorum consecutus sit, & speciali alienatione consumplerit, ut deducebatur in Summario partis aduersæ, num. 8. & 9. & ex actis probatur, prædicta donatio, ¶ & fideicommissa inuisionem non retardat, iuxta firmata per *san. mem. Greg. XV. decis. 580. n. 2. & per R. P. D. meum Merlinum in Bonon. fideicommiss. de Desiderijs 20. Decemb. 1628. 14. Martij, & 25. Iunij 1629.*

20 Nec obstat detractio ¶ dotis vxoris ipsiusmet fideicommittentis, ea enim, ut ex instrumento dotali colligitur, consistebat in prædio communiter dicto (il Castellino,) quod in inuentario hereditatis Alphonfi descriptum non legitur, neque per Cosmum petum fuit.

- Reliquæ verò detractioes ex aduerso oppositæ, summam librarum 2800. constituentes, vna cum impensa funeris, & 21 infirmitatis Alphonfi, compensandæ ¶ sunt cum fructibus à sexdecim annis, & ultra per Vincentium perceptis ex bonis à die purificati fideicommissi restituendis, quæ cum satis opulenta esse, ex dicto Inuentario appareat, facilius remouetur huiusmodi impedimentum inuisioni obiectum, Si- mon de Prat. de interpret. ult. volum. lib. 3. interpr. 3. dub. 5. solut. 4. num. 31. & fuit firmatum in *Parmen. status 14. Decemb. 1629. vers. quantum verò attinet, coram Reuerendis. D. meo Decauro, & in alijs allegatis in Ferrarien. de Tassonis 17. Iunij 1630. coram R. P. D. meo Pircuano.*

Vnde cum ex supradictis pateat inter nepotes Virgilij Testatoris, non adesse reciprocam fideicommissariam, sed bona apud eos remansisse libera, quia talis reciproca non legitur in testamento, nisi solum inter filios primi gradus, atque ita cum Alphonfus potuerit libere disponere, prout disposuit, Cosmo in omnibus bonis hereditarijs fideicommittentis, iuxta Inuentarium ab Horatio primo hærede-

confectum, concedenda est immissio, demptis domo, & alijs corporibus ab hereditate Pyrri prouenientibus, in quibus nec petitur à Cosmo.

Et ita vtraque parte informante, &c.

- ¶ In eadem causa ad sunt infra alia decisiones, nempe sub die 22. Martij 1634. & sub die 7. Iunij eiusdem anni coram eodem R. P. D. Ghislerio, & sub 20. Nouembr. eiusdem anni coram bon. mem. Buccabella.

R. P. D. MERLINO.

Romana lucris Dotalis.

Die Veneris 16. Decembris 1633.

ARGUMENTVM.

Forensis, vbi ducit vxorem, statim in patriam traducturus, licet circa materiam lucris dotalis, non attendatur statutum loci vxoris, sed statutum loci mariti, tamen aliter procedit, vel quando dos non est restituenda ipsi vxori discessuræ, sed Patri, vel alteri dotanti, vel quando aliter in capitulis matrimonialibus fuerit cōuentum, contrahentes quando se remittunt ad aliquod statutum, talis remissio quid operetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Mulier mortuo marito, potest petere sibi decerni lucrum dotalis, iuxta dispositionem statuti. *Vrb. lib. 1. capit. 131.*
- 2 In Statuti. *Vrb. lib. 1. cap. 131.* expresse cauetur, ut altero ex coniugibus præcedente, superstes quartam partem dotis, per viam donationis propter nuptias, seu dotalis lucris lucretur.
- 3 Et hoc pactum semper in instrumentis dotalibus censetur appositum, nisi expresse de partium consensu fuerit remissum, aut aliter conuentum.
- 4 In Instrumentis dotalibus, semper partes censentur se conformasse cum statuti. *Vrb. lib. 1. cap. 131.* dum expresse contrario pacto, remissa non appareat lucris dotalis acquisitio.
- 5 Forensis, vbi ducit vxorem, illico in patriam traducturus, non attenditur statutum loci vxoris, sed statutum loci mariti, quo mulier contractura est domicilium, limita num. 6.
- 7 Pater, seu extraneus dotans, non transfertur in forum domicilij viri, & num. 8.
- 9 A pactis contrahentium non est recedendum.
- 10 Contrahentes si referant se ad aliquod statutum, præsumitur, ut omnino se dicto statuto voluerint conformare, & se ei subijcere, quatenus eos tali casu non legasset.
- 11 Contrahentes, quando in aliquo casu referunt se ad aliquod statutum, talis relatio, quid operetur.
- 12 Contrahentes, si referant se ad aliquod statutum, perinde est, ac si deductum esset in pactum, quod disponitur à statuto.

- 13 Pactis prioribus derogatur per posteriores.
- 14 Dos, & quartum dotale differunt.
- 15 Interpretatio omnis est capienda pro evitanda contrarietate.
- 16 A conventionibus partium, in tantum dicitur recessum, in quantum disertis verbis fuit expressum.
- 17 Contrahentes semper præsumuntur permanisse in prima voluntate, & si quid est omisum in posteriori conventionione, ex errore id præsumitur.
- 18 Capitulis, & contractibus est inhærendum, potius quam instrumentis.
- Capitula, & contractus fiunt à partibus, instrumenta verò à Notarijs, num. 18.
- 19 Ad Capitula semper est recurrendum tanquam ad matricem, & originalem conventionem.
- 20 In instrumento, quando contrarium disponitur, eius quod fuit à contrahentibus prius firmatum in Capitulis, solet ut plurimum, vel in instrumento de hoc recessu fieri mentio, vel capitula deleri, aut laniari.
- 21 Statutum propriè venit appellatione iuris communis.
- 22 Circa Dotis restitutionem, nempe modum, & tempus debet attendi ius commune, circa verò acquisitionem, & quantitatem lucri dotalis attenduntur statuta locorum.
- 23 Testes examinati vigore excommunicationis non probant, nisi fuerint repetiti cum interrogatorijs.
- 24 Testis dictum eliditur ex depositione alterius testis magis informati.
- 25 Contrahentium conclusio, & nō tractatus debet attendi.
- 26 Mulieri acquiritur ius quæsitum super lucro dotali, statutibus sic conventionibus.

DECISIO CCL.

Defuncto Alexandro de Sugatroschijs Tudertino, Domina Catharina Lotteria Romana ꝑ petebat sibi decerni quartum dotale, iuxta dispositionem statuti Urbis lib. 1. c. 131. Et cum partes, me proponente, Rotæ iudicium exquirerent, hodiè responsum fuit, lucrum deberi.

Et moti sunt Domini, tam ex dispositione eiusdem Statuti, quam ex pacto in Capitulis matrimonialibus inito, de servando Statutum Urbis circa quartum dotale.

- 1 Ex dispositione Statuti, quia ꝑ ibi expressè cauetur, ut altero ex coniugibus præcedente, superstes lucretur quartam partem dotis, per viam donationis propter nuptias, seu dotalis lucri, quod pactum semper in instrumentis dotalibus censeatur appositum, nisi ꝑ expressè de partium contrahentium voluntate fuerit remissum, aut aliter conventum.
- 2 vnde insurgit præsumptio, ut partes ꝑ censeantur semper se conformasse cum huiusmodi Statuto, dum expressè contrario pacto remissa non apparet dicta lucri dotalis acquisitio, ut dixit Rota coram bon. mem. Cardinali Causal. decis. 318. nu. 3. & in Romana census 8. Novembris 1613. coram bon. mem. Cardinali Sacro, impressa apud Pacific. de Saluvian. decis. 88. nu. 5.
- 3 Et quamvis, vbi forensis ducit uxorem illicoꝑ in patriam traducturus, non amplius attendatur Statutum loci vxoris, & in quo contractum fuit matrimonium, sed attendendum sit Statutum loci Mariti, quo mulier contractura est domicilium, ad l. exigere, & ibi Scribentes communiter, ff. de iudic. Cardinal. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 1. 4. nu. 1. & seqq. Thesaur. lun. quæst. forens. q. 6. nu. 6. lib. 2. Gratian. discip. forens. cap. 609. nu. 24. Attamen hæc conclusio non sibi locum ꝑ vindicat, quotiescunque dos restituenda est non ipsi vxori discessuræ, sed patri, vel alteri dotanti, prout in casu præsentis, & sic Statutum Urbis, non Tudertinum attendi debet, cum Dominus Melchior fixas ædes Romæ habeat, nec subijciatur Statutis Tudertinis, ita Bald. in l. unica, nu.

3. versic. item non habet locum, C. de privileg. dot. asserens, id ex ea ratione procedere, quia Pater ꝑ seu extraneus dotans non transfertur in forum, & domicilium viri, Felin. in cap. 1. nu. 27. de sponsal. las. in leg. cunctos populos, in prima lectur. nu. 28. versic. tertio limita. C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol. Purpurar. qui testatur de communi in Patre, ꝑ Matre, & quouis alio, in dicta l. cunctos populos, ex num. 146. Roland. de lucr. dot. quæst. 17. numer. 2. & 3. Phanuc. eodem, tractat. gloss. 9. nume. 33. Campeg. de dot. parte 5. quæst. 10. Carpan. ad Statut. Mediolanen. capit. 298. numer. 220. Alderan. Mascard. de gener. interpretat. Statut. conclus. 7. nu. 66. vbi de communi, Menoch. consil. 672. nu. 3. Aldouin. consil. 85. nu. 30. Bim. consil. 150. nu. 72.

Sed pactum est clarum, (& hoc motium Dominis magis placebat) quia in Capitulis matrimonialibus expressè dicitur, Rimettendosi nel resto alla disposizione del Statuto in materia di successione, e del quarto; vnde ab hoc pacto non est recedendum, quicquid esset, si illud non fuisset initum, ut in specie obseruant Felin. in cap. 1. nu. 30. de sponsal. Barbat. consil. 4. nu. 7. versic. præterea est auertendum, lib. 2. Cassan. consil. 7. sub nu. 4. Suarez. ad l. Regias tit. de las gravinas, nu. 42. versic. secundo limita. Barbos. in d. l. exigere dotem 65. nu. 107. ff. de iudic. Alderan. Mascard. de gener. interpretat. Stat. dicta conclus. 7. nu. 61. ad med. Bim. d. consil. 150. nu. 56. Aldouin. d. consil. 85. nu. 11. ad fin. Cardin. Mant. de tacit. lib. 3. tit. 1. 4. nu. 9. Giurb. ad consuetud. Messan. cap. 1. gloss. 7. nu. 57. versic. declarare non procedere.

Non obstat, quod hæc remissio importet simplicem enunciationem dispositionis Statuti, & sic per pactum intelligantur partes se remisisse ad Statutum, quatenus statutum de sui natura, & in tali casu locum obtineret. Quoniam hæc interpretatio non potest admitti: hoc enim posito, relatio, & remissio ad statutum esset omnino ociosa, & frustra partes se remisissent, si etiam omisa tali remissione, & relatione, statutum adhuc eodem prorsus modo deberet attendi; sed immo, & menti, & verbis contrahentium magis congruit, ut omnino se statuto voluerint ꝑ conformare, & iuxta terminos illius pacisci acquisitionem lucri dotalis, sequè subijcere nexui iurisdictionis statuentium Romanorum, quatenus etiam aliàs ipsum statutum tali casu eos non ligasset, ut in specie considerant Alex. consil. 150. nu. 2. versic. quinimò dato, & nu. 3. lib. 2. Fulgos. consil. 203. col. 1. post med. versic. tanto magis, asserens, relationem huiusmodi operari, ac si nominatum pacto conventum sit, ꝑ quod a lege municipalis est dispositum circa lucrum dotis, Dec. consil. 195. nu. 1. ad med. Phanuc. de lucr. dot. gloss. 9. c. 35. versic. non est verum, Torniel. consil. 49. nu. 5. ad fin. vbi, quod stante huiusmodi relatione est, ac si fuerit expressè deductum in pactum, quod disponitur à statuto, quod idem scripsit Rimin. Iun. consil. 16. nu. 17. & in indiuiduo relationis habitæ ad statutum Urbis, in casu quo maritus erat forensis, respondit Rota in Romana fructuum dotis 27. Februarij 1606. coram Penia, quæ est decis. 106. nu. 3. par. 3. recent.

Quibus accedit, quod Capitula matrimonialia, Romæ fuerunt inita inter Dominum Melchiorum patrem Dominae Catherinæ, & Alexandrum maritum, & Mathæum illius fratrem, atq; etiam Aequitem Ioannem Andream mediatorem, qui pro Martio absente, patre dicti Alexandri, se subscripsit, seq; obligavit, & postquam dicta Capitula Tudertum, ut à dicto Martio subscriberentur, fuerunt transmissa, & antequam restitueretur subscripta D. Melchiori, prædictus Aequies mediator nomine Alexandri, Mathæi, & eiusdem Martij reclamavit à dicto pacto, circa quartum dotale, ut ipse mediator deponit, & tamen postea restituta fuerunt eadem Capitula D. Melchiori munita subscriptione Martij; vnde assequimur, quod quatenus etiam reclamatum fuisset à dictis Alexandro, Mathæo, & Martio, & à Statuto Urbis resistere isti tentassent, attamen deinde re-referunt ab hac reclamazione, & hæserunt Capitulis, & Statuto Urbis circa quartum dotale; alioquin, vel ea lacerassent, vel certe non restituisissent D. Melchiori subscripta ab eodẽ Martio absente; & in omnem euentum verbis non dubijs

decla-

declaſſent in inſtrumento, quod non attenderetur Statutum Vrbiſ. & dictum Capitulum circa quartum dotale expreſſe reuocaſſent.

- 13 Nequẽ obſtat, quod nouiſſimẽ in inſtrumento ꝛ dotali reſeſſum fuerit à Capituliſ, dum ibi dicitur, maritum hypothecare, promittere, conſeruare, & in quibuſcunq; caſib; dotem reſtituere, iuxta diſpoſitionem iuriſ communis, & ideo non ampliꝛ Statutum Vrbiſ, ſed ius commune attendi debeat; quoniam re vera, nec reſeſſum fuit à Capituli� matrimonialiſ, nec recedi poterat.

Non fuit reſeſſum, ſe compatiuntur enim, & inſimul cõueniunt, quod debeatꝛ quartum dotale, & in hoc attendatur Statutum Vrbiſ, vt dicitur in Capituli� matrimonialiſ, & tamen quod fiat reſtitutio dotiſ, iuxta diſpoſitionem iuriſ communis, vt dicitur in inſtrumento, nempe circa modum, & tempuſ reſtitutioni præſcriptum à iure communi.

- 14 Diſtinguuntꝛ quippe inter ſe, imò diſſerunt doſ, ꝛ quartum dotale, qua data compatibilitate ceſſat repugnantia, ex traditiſ per *Alex. conf. 193. num. 3. lib. 6. Crauet. conf. 167. num. 5. Siluan. conf. 62. num. 22. Rot. decif. 571. num. 2. par. 1.* 15 diuerſ. eſt; faciendã omniſ ꝛ interpretatio pro euitandã contrarietate inter Capitula matrimonialiã, & inſtrumentum, *Bald. conf. 465. num. 5. lib. 5. Dec. conſil. 195. ſub num. 3. Crauet. conf. 70. num. 5. & 18.*

Et opuſ eſſet, quod clariorib; verbis contrahenteſ expreſſiſſent ſe recedere à pacto inito in iſdẽ Capituli� matrimonialiſ, ꝛ à quibuſ in tantum dicitur reſeſſum, in quantum diſertis verbis fuit expreſſum, *Dec. diſto. conſil. 195. num. 3. verſ. ſed tamen prædictiſ, Paul. Montepic. conſil. 62. num. 17. ad med. & ſeqq. Torniel. conf. 49. nu. 3. 5. verſ. & diſta. & verſic. & ſi alia fuiſſet, ſemper enim cenſentur contrahenteſ permanſiſſe in prima voluntate, & ſi quid eſt*

- 17 omiſſum in poſteriori inſtrumento, ꝛ ex errore id præſumitur, & pluſ dictum, quàm ſcriptum intelligitur, *Alexan. conſil. 122. num. 2. lib. 2. & conſil. 356. num. 9. lib. 6. vbi quod* 18 Capituli�, & ꝛ contractui eſt inhærendum, quippe quod hæc propriẽ ſunt à partibuſ, inſtrumentum verò à Notario, *Card. Zabarell. conſil. 111. num. 1. Surd. decif. 71. num. 4. ſeqq. & conſil. 202. num. 19. Paul. Montepic. conſil. 52. num. 19. Adden. ad ſan. mem. Greg. XV. decif. 168. num. 8. & fuit dictum in Romana fructuum dotiſ 10. Iunij 1606. coram Penia, quæ eſt decif. 59. num. 12. par. 4. recent. & in eadem cauſa ſub die 10. Martij 1608. coram eodem Penia, vbi quod* 19 ſemper ꝛ eſt recurrendum ad Capitula tanquàm ad matricem, & originaleſ conuentionem, & vbi in inſtrumento 20 contrarium diſponitur, ꝛ quàm fuerit à cõtrahentibuſ priuſ firmatum in Capituli�, ſolet vt plurimum, vel in inſtrumento de hoc reſeſſu fieri mentio, vel ipſa Capitula deleri, aut ſaniari.

Aliquibuſ etiam ex Dominiſ placebat interpretatio, vt pro excludendã repugnantia, dum in inſtrumento dicitur, vt circa reſtitutionem dotiſ attendatur diſpoſitio iuriſ communis, intelligatur de iure communi municipali, appellatiõne ꝛ enim iuriſ communis propriẽ venit ſtatutum, vt tradunt *Bald. in l. unica, num. 22. ad fin. verſ. quinimò dico, C. de confeſſ. laſ. in l. omneſ populi, num. 5. & ff. de iuſt. & iur. Soccin. Sen. conſil. 81. ſub num. 3. ad fin. verſic. ad prædictã faciẽ, Curr. Sen. conſil. 46. num. 15 poſt med. Surd. conſil. 343. nu. 7. Modern. Foroliuien. de legitim. lib. 3. tit. 1. q. 18. num. 72. & 76. qui teſtatur de communi, & inſert ad caſum premiſſionis reſtituendæ dotiſ ſecũdum iuſ commune, & cenſuit Rota in Romana legitimã 21. Iunij 1611. coram bon. mem. Cardinali Sacrato.*

- Sed verè non adeſt repugnantia, vt ſupra dictum fuit, 22 quia ꝛ & iuſ commune circa reſtitutionem, nempe modũ, & tempuſ attendi poteſt, circa verò acquisitionẽ, & quantitatem lucri dotaliſ, ſtatutum Vrbiſ ſeruari debet, ſolumq; dicuntur contraria, quæ ita inuicem pugnant, vt mutuo ſe expellant, ad l. 1. C. de furt. *Nen. conſil. 66. num. 51. Surd. conſil. 230. num. 13. & decif. 24. num. 10. Si quẽ alier ſenſiſſet Martiuſ, nec ita ſimpliciter ſubſcripſiſſet apoche matrimonialiſ, nec ambiguſ verbis uſuſ fuiſſet in inſtrumento, dum ſciebat expreſſe in apocha matrimonialiſ cautũ eſſe, vt quod ad quartum dotale, Stat. Vrbiſ attenderetur, neq; D. Mel-*

chiori reſtituta fuiſſent dicta Capitula ab eodem etiam Martio ſubſcripta, & benẽ applicantur tradita per *Surd. d. decif. 71. num. 4. & per tot. & in d. Romana fructuum dotiſ 10. Iunij 1606. coram bon. mem. Penia.*

- Neq; obſtat depoſitio mediatoriſ metu cenſuraru facta, quod ipſe nomine Alexandri, Matthæi, & Martij reclama- 23 uerit à pacto inito, circa quartum dotale, quoniã ille ꝛ non fuit repetitꝛ cum interrogatoriſ, vt opuſ erat, iuxta tradita per DD. in c. per tuas, vbi Felin. num. 2. de teſtib. *Abb. in c. cum cauſam, n. 6. eod. tit. Coſta de iur. & fact. ſcient. & ignorant. cent. 2. diſt. 55. num. 11. Rota coram bon. mem. Cardin. Caualerio decif. 21. num. 3. & in Tiburtina dotiſ 22. Iunij 1629. coram Reuerendiſ. D. meo Decano, & illuſ dictum e-* 24 liditur ex depoſitione ꝛ alteriuſ teſtiſ magiſ informati, qui luculentiꝛ rem totam exponit, & aſſerit, reclamãſſe quidẽ Matthæum, Alexandri fratrem, qui ſe in eiſdem Capituli� ſubſcripſerat, & obligauerat, ſed ipſum D. Melchiorẽ, adhuc enixẽ reſtiſſiſſe in pacto, vt ſeruaretur Statutu Vrbiſ circa quartum dotale; & ideo depoſitio mediatoriſ non reſpicit, nec probat aliud, quàm dictã reclamationem, & 25 tractatum, miniſterio eiꝛ mediatoriſ peractum, debet ꝛ autem attendi concluſio, non tractatuſ, *Alex. conſil. 28. num. 66. lib. 5. Surd. decif. 71. num. 1. & conſil. 202. num. 5. vbi lo-*

quitur de teſte, *Rota decif. 104. num. 6. par. 2. diuerſ.* Et vt ſupra obſeruatum fuit, aſſequimur partẽ voluiſſe perſiſtere in iam conuentiſ circa quartum dotale; quia dictorum Capitulorum matrimonialiũ fuerunt confeſta duo exẽpla, quorum vnum quodq; originaliter ſubſcriptum ab alterutriſ contrahentibuſ, remaniſt poenẽ eoſ; & ſanẽ poſt reclamationem factã à mediatore nomine Matthæi, Alexandri, & Martij, non reſtituiſſent D. Melchiori capitula à Martio etiam abſente ſubſcripta, ſi à pacto circa quartum dotale reſeſſum fuiſſet.

- 26 Nec etiam potuit recedi à Capituli�, quia, ꝛ ſi iuſ quaſitum fuit D. Catharinæ per dictum pactum de acquirendo lucro, D. Melchior non potuiſſet poſtea auferre hoc iuſ, & præiudicare D. Catharinæ, l. ſi mulier dotiſ, l. cum marituſ, ff. de pact. dotal. *Gutierrez quaſt. ciuil. q. 126. num. 2. Giurb. ad conſuetud. Meſſan. c. 1. gloſſ. 8. num. 42. & fuit dictum in Romana dotiſ 1. Iulij 1611. coram Reuerendiſ. D. meo Decano, & in terminiſ benẽ Rota decif. 741. num. 2. part. 4. diuerſ.* Quod maximẽ dicendum eſt in D. Melchiorẽ, qui & patenſ eſt, & egregiuſ Iuriſconſultuſ; illum enim paternã charitaſ monebat, ne filiam vellet lædere, iuriſ ſcientia, vt intelligeret ſe non poſſe.

Et ita, vtraquẽ parte informantẽ, reſolutum fuit, &c.

R. P. D. PANZIROLLO.

Firmana Spolij.

Die Veneriſ 16. Decembris 1633.

ARGUMENTVM.

Agens actione ſpolij, vt obtineat, quid probare debeat. Alienatio rerum minoris, non ſuſtinetur, ſi cauſa reperiatur falſa. Error in contractib; quid operetur. Accollatio, quando perinde eſt, ac ſi non eſſet promiſſa.

S V M M A R I V M.

- 1 Alienatio rerum minorum facta ex falſa cauſa, nulla eſt, & num. 6.
- 2 In ſpolio primum extremum, benẽ probatur ex inſtrumento cum clauſula conſtituti.

- 3 In spolio secundum extremum probatur ex litis, sustentatione.
- 4 In spolio extrema necessaria sunt, possessio spoliati de præterito, & possessio spoliantis de præsentis.
- 6 Error in contractibus potest removere consensum ab actu.
- 7 Ita ut, nec attendatur iuramentum in eis interpositum, & hoc casu nulla admittitur limitatio.
- 8 Possessio non transfertur ex defectu consensus, & tunc agi potest remedio recuperanda, & num. 9.
- 10 Contractus minoris, an reddatur nullus, si ex pluribus causis in eo adductis, una reperiatur falsa.
- 11 Causa, in venditione, rerum minorum, si non subsistat, contractus vitatur in totum.
- 12 Clausula, constituti, transfert possessionem in emptorem.
- 13 A possessione cadens factio proprio, non potest agere remedio reintegranda, vide num. 14.
- 15 Accollatio, si sit promissa, perinde est, ac si non esset facta, si nunquam fuit deducta ad aliquam certitudinem per indicationem alicuius debiti.
- 16 Accollationi, quando non sit locus, & num. 17.
- 18 Indemnitas releuatio, quid operetur.
- 19 Et ad quæ extendatur.
- 20 Intimatio facta post actum consummatum, non potest parere aliquem effectum.

DECISIO CCLI.

Troilus Raccamadorus de anno 1587. nuptui tradidit Hieronymam eius filiam Anibali Adamo, cui pro dote soluere promisit Florenos tres, mille, & ad alios Florenos bis mille teneri voluit Alexander eius Nepos.

In exequutionem igitur suæ promissionis dictus Troilus soluit d. Anibali in pluribus vicibus Florenos 2900 itaut per totum annum 1591. solum remanserit debitor in Flor. centum, & Anibal dictas pecunias recepit, non obstante, quod usque de anno 1588. una cum Galeotto eius Patre, cessisset Marco Antonio Iuliuccio scuta mille tanquam sibi debita à Troilo ex causa prædictæ dotis Hieronymæ, & per hanc cessionem Iuliuccius de anno 1590. eundem censum assignasset in dorem Aequiti Torquato nobili, qui cum singulis annis exegerit scuta 80. annua pro fructibus, tandem de anno 1604. eundem censum retrocessit eidem Iuliuccio.

Mortuo interim Troilo, Ludouicus Raccamadorus eius Nepos, dum in decimo octauo ætatis anno reperiebatur, asserens coram Iudice, dicti Troili hæreditatem reperiiri grauata dict. censu scutorum mille, & fructibus decursis, in summa scutorum ducentorum, Intendensque illam prædicto onere liberare, vendidit eidem Iuliuccio Censuario prædium, de quo agitur pro precio estimando, ad effectum extinguendi censum præfatum, & soluendi fructus.

Verum cum postea Ludouicus maior factus certioratus fuisset, quod inter Troilum eius Auum Paternum, & Iuliucium nunquam fuerat creatus census, ac proinde alienationem dicti prædij fuisse nullam, vti factam ex falsa causa, intentauit Iudicium spoliij, & causa in Rota introducta, propositio per me dubio, Domini dixerunt Ludouicum esse reintegrandum.

Si quidem, de primo extremo non videbatur dubitandum, cum de antiquiori ipsius possessione appareat ex Instrum. o venditionis, per eum factæ ad fauorem Iuliucij cum clausula, constituti, ex quo f. tale extremum bene probatur Rota diu. decis. 776. num. 11. parte 1. Bononien. bonorum de Zaualejs 4. Iulij 1612. coram bon. memor. Valdo. Et de secundo f. constat ex ipsa litis sustentatione Soccin. Iun. consil. 18. num. 17. libro 2. Scapuccin. de vit. Salu. Interd. lib. 1. quæst. 25. sub. num. 9. parte 1. Rota recent. part. 4.

decis. 448. num. 4. Rom. Legati 11. Februarij 1602. coram bon. mem. Card. Sacro; Quæ f. duo sunt necessaria in hoc Iudicio, vt tradunt Doct. & præcipue Abb. in cap. cum ad sedem, de rest. spol. Couar. in reg. possessor par. 3. §. primo. de regul. iur. in 6. Afflict. decis. 327. num. 2. Seraphin. decis. 1055. num. 2.

5 Quod verò attinet ad causæ falsitatem; f. illa visa est indubitanter apparere, ex quo Ludouicus in minore ætate constitutus, vendidit dictum prædium Iuliuccio pro extinguendo censu, & soluendis fructibus, cum tamen hic census non reperiretur in rerum natura, vnde iste error in venditione potuit removere consensum ab actu, per text. in l. error. ff. de iur. & fact. ignor. itaut nec etiam f. attendatur Iuramentum, vt tradit Paris. consil. 20. num. 114. lib. 1. Curt. Iun. consil. 131. num. 13. versic. prout etiam, Rota decis. 540. num. 8. par. 2. recent. nec admittitur aliqua limitatio, vt signanter aduertit Dec. in l. nihil consensu, 116. §. non videtur num. 2. versic. & ista regula, ff. de reg. iur. Gregor. decis. 179. num. 5.

8 Quod circa cum ex f. defectu consensus Ludouici, possessio non potuerit transferri in Iuliucium, vt per Achill. decis. 15. num. 2. Rota diu. decis. 91. num. 2. parte 2. Seraphin. decis. 638. num. 2. & 3. & decis. 1200. num. 2. Rota in Esina prædij 20. Nouembris 1585. coram bon. memor. Cardinal.

9 Pamphilio, Agi f. potuit remedio recuperanda Curt. Iun. consil. 131. num. 13. Honded. consil. 22. num. 28. libro 1. Put. decis. 277. num. 3. & 6. parte 3. Seraphin. d. decis. 638. num. 2. & 3.

Nec refragatur, quod quando etiam causa census sit falsa, f. nihilominus contractus venditionis debeat sustineri, ex quo non reperiuntur falsæ aliæ causæ, nimirum quod hæreditas Troili esset grauata magno ære alieno, Responderetur enim quod causa census non solum fuit principalis, sed etiam vnica, dum fuit conuentum, quod precium dicti prædij ex computarentur in fortem, & fructus dicti census, & pro residuo Iuliucius emptor teneretur consignare tot census Ludouico Venditori, quæ quidem consignatio Residui in tot censibus, credendum est, in tantum fuisse deductam in stipulationem, in quantum, vel alia debita non aderant, vel saltem creditores non vrgebant, nam si instetissent pro satisfactione non fuisset pacta receptio residui in tot censibus, sed in pecunia numerata, & inde manifestè apparet, quod extinctio dict. census fuit causa vnica venditionis, f. qua propter eum non subsistat meritò contractus annullatur in totum, Roland. consil. 7. num. 86 & seqq. lib. 3. Rimin. Iun. consil. 5. num. 210. lib. 1. Ciriac. contr. 157. num. 17. & seqq.

Nec obstat, quod Ludouicus vendendo dictum prædium f. cum clausula constituti quod transfert possessionem in emptorem, videatur factio proprio à possessione cecidisse, f. cui propterea non competit remedium reintegranda Rip. in cap. sepe num. 14. & ibi Butr. Imol. & alij de rest. spol. l. cum alleg. per Menoch. de recuperand. remed. 17. num. 14. & fuit dictum in Romana Spolij domorum 4. Maij 1611. coram bon. mem. Cardin. Lancellotto, & alijs passim.

Quia respondetur hanc regulam procedere in contractu f. nullo ex defectu solemnitarum à iure requisitarum, non autem quando contractus est nullus ex defectu consensus, vt est in casu nostro, per supradicta.

Nec releuat, quod dictus Troilus Auis, & Auctor Ludouici in Capitulis matrimonialibus ad computum dd. Florenorum trium millium promissorum Anibali Auctori Iuliucij in se suscepit onus extinguendi censum in sorte scutorum mille, pro quo obligatus esset Romæ, aut alibi, Galeottus ipsius Anibalis Pater, ad rationem octo pro centenario. Quia cum ista susceptio, nunquam fuerit deducta f. ad aliquam certitudinem, per indicationem, aut interductionem census, est ac si non fuisset facta, l. sed, & quid, §. interdum, de usufr. & l. duo sunt Titij, de testam. tutel. Gratian. for. discept. 324. sub num. 16. Greg. decis. 386.

Et tollitur penitus difficultas, quia cum pecuniæ, ad quarum computum Troilus suscipiebat in se onus extinguendi censum, fuerint postea eidem Galeotto solutæ, itaut solum

rema. scilicet obligatus pro Florenis centum nō erat amplius
 16 locus ꝑ alicui accollationi ad trad. per Castr. in l. i. nu. 9. C.
 de pact. inter emp. & vend. Satis enim est fuisse solum
 17 ꝑ d. b. tum in quantitate, vt residuū illius non esset propor-
 tionatum oneri, pro quo processum fuit ad venditionem, l.
 quod si ren. ff. de in diem adiecl. Surd. consil. 104. num. 8. &
 seqq. Grarian for. discept. 301. num. 57.

Nūc facit, quod cum dictus Anibal esset Creditor Ale-
 xandri in Florenis duobus millibus, ex quo Troilus de anno
 1590. promisit releuare indemnem dictum Alexandrum;
 Quia respondetur; quod cum nihil fuerit actum nomine
 Alexandri, non potest haberi ylla ratio huius debiti, nec d.
 cessio potest vilo pacto verificari in Florenis duobus milli-
 bus debitis per Alexandrum vigore releuationis factæ per
 Troilum, Qui releuatio secuta est de anno 1590. & cessio
 facta fuit de anno 1588. de quo tempore Troilus non dum
 releuauerat, & quando etiam releuatio antecederet cessio-
 nem, nihil penitus operaretur, ex quo per illam non datur
 aliquod ius Creditori, vt vigore ipsius promissionis potue-
 rit agere contra promittentem, cum releuatio indemnitis
 18 solum ꝑ opereatur, quod ad promittentem releuare, & rele-
 uatum, Alex. consil. 114. in princ. lib. 3. Baer. decis. 22. num. 4.
 ante fin. Rota post. Cenc. de censib. decis. 33. ante primum
 n. vers. sed dato in proposito, Quod procedit etiam quod in
 releuatione adfit obligatio Cameralis, quæ habet clausulam
 19 pro omnibus, quorum interest, aut interesse poterit, ꝑ quia
 principalis Creditor in hac promissione non habet interes-
 se, sed habente interesse hæredes illius, cui facta fuit pro-
 missio releuationis indemnitis, Rota post. Cenc. d. decis. 33.
 num. 3.

Nec debet attendi, quod cum Troilus de tempore ces-
 sionis esset debitor Anibalis in Flor. 2100. post cessationem
 non potuit illos soluere cedenti, sed Iuliuicio Cessionario,
 quia hoc procederet si Iuliuicio intimasset Troilo d. cen-
 20 sionem, antequam soluerit, ꝑ sed cum intimatio facta fue-
 rit de anno 1591. & sic post solutionem dd. Flor. 2900. non
 potuit parere aliquem effectum, iuxta text. in l. 3. C. de no-
 uat. Bero. consil. 178. num. 3. & seqq. lib. 1. Gabr. consil. 155.
 num. 29. lib. 1. Surd. decis. 23. num. 5. & 6.

Et ita fuit decisum vtraque parte, &c.

R. P. D. MERLINO.

Valentina Iuris sedendi.

Die Veneris 16. Decembris 1633.

ARGUMENTVM.

Præpositi alicuius Ecclesiæ Collegiæ,
 quando habeant ius occupandi sedes
 vacuas Canoniorum absentium.

S U M M A R I V M.

- 1 Verbum, immediate, quid importet, & num. 4.
- 2 Dictio, post, designat continuationem, & adhaerentiam
 quocumque reiecto medio, ac intermedio.
- 3 Exceptio firmat regulam in actibus non exceptis.
- 5 Verba d. bent intelligi secundum subiectam materiam.
- 6 Qualitas adiecta dispositioni, illam diuersificat, & insert
 ad plura.
- 7 Præiulia omnia suppressorum, transeunt in subrogatos.
- 8 Persona subrogata dicitur eadem, cum prima in cuius lo-
 cum subrogata est, & sub eadem dispositione com-
 prehenditur.
- 9 Dictio, ad inst. r. stat causatiue.
- 10 Canonicales sedes sunt fructus Canonicatus, & ideo ad
 eos solos spectant.

- 11 Chori decentia, potissimum in materia sedendi, attenden-
 da est.
- 12 In Choro non debet esse aliqua dispersio, sed coniunctis-
 sima unitas.
- 13 Dignitatis æqualitas arguitur ex delatione æqualis ha-
 bitus, & equali ingressu.

DECISIO CCLII.

Controuertebatur inter Canonicos, & Præpositos Ec-
 clesiæ Valentiniæ præheminentia circa locum seden-
 di, & super eo; An Præpositi possent occupare sedes vacuas
 Canoniorum absentium, nūc verò in particularibus, &
 perpetuis eorum sedibus inferioribus, & distinctis à Cano-
 nicilibus residere deberent; Quia controuersia Rota de-
 cidenda commissa, responsum hodie fuit, Præpositos posse
 occupare sedes vacuas Canoniorum, quia eidem Præpo-
 sitis fauent literæ Apostolicæ, constitutiones capitulares, &
 decoris ecclesiastici ritus.

- In literis enim erectionis Præpositurarum, de quibus a-
 gitur, factæ per felicis recordationis Sixti V. disertis ver-
 bis habetur, vt Præpositi obtinere debeant stallum in Choro,
 & locum in processionibus Immediate post Canonicos, vt in
 Summario Præpositorum, num. 1. & 2. Quod verbum, Im-
 1 mediatè, ꝑ importat, vt sessio Præpositorum nullo medio
 interposito omnimodè adhaerere, & continuatè copulari
 debeat sedibus Canoniorum, Bald. in l. 1. num. 3. C. de con-
 dit. insert. Aretin. consil. 71. num. 3. in fin. vers. nam illud
 dicitur immediatum, Ruin. consil. 7. num. 7. vers. primo enim,
 lib. 4. Tiraquel. in l. si vnuquam, verb. reuertatur, num. 125.
 vers. nam & ea, C. de reuoc. donat. Decian. consil. 9. num. 10.
 lib. 2. Cassan. in cathalog. glori. mundi par. 1. considerat. 16.
 Caputq. decis. 21. num. 3. par. 3. Quam pariter continuatio-
 2 nem, & adhaerentiam, quocumque reiecto ꝑ medio, ac in-
 teruallo, insert dictio, Post, ita Gemin. in cap. 1. num. 8. de re-
 stit. spol. Tiraquel. in l. si vnuquam, verb. postea, num. 12. C. de
 reuoc. donat. Capic. decis. 37. num. 1. & 2. Et in iisdem literis
 Apostolicis Præpositis conceduntur omnes præheminen-
 3 tia, prærogatiua & priuilegia Canoniorum, exceptis Ca-
 pitalibus, quæ exceptio ꝑ firmat regulam in actibus non
 exceptis, & sic circa locum sedendi, vt scilicet sedere de-
 beant in eodem loco, & eodem modo, prout Canonici, leg.
 quasitum. S. denique ff. de fund. instruct. Ruin. consil. 41. nu. 9.
 lib. 2. Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 257. num. 4.

Non obstat, quod in literis Apostolicis Sixti V. adfit re-
 strictio illa, iuxta ordinem ad id eis præscribendum, &c.
 quia verba huiusmodi sunt referenda ad ordinem seruand-
 um inter ipsos Præpositos, inter quos Pontifex cogitauit
 posse oriri differentiam præcedentis, eo quod alij Theo-
 logi, alij essent Iuris Canonici professores, quas contro-
 uersias, prout de iure definiendas, reliquit, non autem refe-
 runtur ad ordinem sedendi respectu Canoniorum, nam
 Præpositis sedem Canonicis immediatam decreuit Sixtus
 V. vt supradictum fuit.

- Minus obstat, quod verbum, ꝑ Immediate, sit referendū
 4 ad sedes Capitulares, vt scilicet post ordinem sedum Ca-
 nonicalium subsequi deberent sedes Præpositorum, quia
 hæc interpretatio videtur repugnare verbis expressis lite-
 rarum Apostolicarum, quæ directæ sunt in persona Cano-
 nicorum, non autem in sedes Capitulares; bi, Immediate
 5 post Canonicos, Ideoque præcisè ꝑ de personis intelligi de-
 bent, iuxta tradita per Surd. consil. 453. num. 53. cum alijs.
 Præsertim verò, quia, vt mox deducetur, Canonici non ha-
 bent particulares, & proprias sedes, & ordinem sedendi ab
 alijs distinctum.

Ex constitutionibus etiam Capitalibus datis in Sum-
 mario num. 4. deducitur, Præpositos posse occupare sedes
 vacuas Canoniorum, quoniam ibi statuitur, vt Dignitates
 in proprijs iam ab antiquo designatis cathedris sedere de-
 beant, Canonici verò incontinenti post Dignitates, &
 post Canonicos Præpositi, & c. inde immediate Benefi-
 ciati; Vnde apparet solummodò Dignitatibus assignatas
 fuisse proprias, & perpetuas sedes distinctas, Canonici
 verò

R. P. D. MERLINO.

Burgenſis Iuris præſidendi.

Die Sabbati 19. Nouemb. 1633.

A R G V M E N T V M.

Plectendi potestas, cum iurisdictioni sit cōnexa, & cohereat, atque ab ea nunquam separatur, ideo cōcessa iurisdictione, dicta etiam potestas dicitur concessa, nam aliàs sine ea, iurisdictione esset inanis, & elusoria & absque ea non defenderetur à ludibrio, & contemptu non obtemperantium.

S V M M A R I V M.

- 1 Iurisdictione mandata, aut concessa transferuntur ea omnia, sine quibus iurdictio, nec esse, nec expediri potest.
- 2 Iurisdictione concessa, censetur etiam translata modica coercionis, hoc est potestas plectendi, & coercendi contumaces, & inobedientes, & eos, qui ius dicenti non obtemperant.
- 3 Iurisdictione mandata priuato, etiam imperium, quod non est merum, videtur mandari.
- 4 Imperij verborum significat modicam coercionem sine qua nulla, & inanis, & elusoria esset iurdictio.
- 5 Potestas plectendi, iurisdictioni semper coheret, nec ab ea nunquam separatur, cum sine ea iurdictio non potest expediri. num. 6.
- 7 Iurisdictione mandata censetur etiam concessa, nedum verbalis coercitio, sed & personalis, ac realis multa, vinculis, & verberibus, tanquam effectus mixti imperij, cum iurisdictione coherentis.
- 8 Pœna, & multa, iurisdictionis, & legum sunt custodes, & famulos eruditè docent.
- 9 Iurdictio non potest consistere sine multa, & sine ea magna esset peccandi illecebris transgressionum nutritrix, & bonorum etiam ingeniorum corruptela.
- 10 Ius multandi est cum iurisdictione complicatum, & necessarium est præsidium datum ius dicentibus, ad propriam iurisdictionem tuendam.
- 11 Et hoc nedum de iure civili, sed etiam de iure Canonico.
- 12 Multa est proprium remedium, ut contumax pareat, & nè ius dicentium decreta contemnantur, eorumque deludatur auctoritas.
- 13 Ius in Ecclesia, vel in Choro exercenti competit, & multa indictio.
- 14 Iurdictio etiam sine coercionem, & multa datur.
- 15 Capit. cum contingant. de for. competent. quando procedat. & num. 17. & 20.
- 16 Correctio est semper connexa iurisdictioni, & ab ea inseparabilis, quomodo acquiratur iurdictio.
- 18 Iurdictio potest competere sine coercionem spirituali.
- 19 Iurdictio nec esse, expedire potest, sine aliqua coercionem temporali.

Ll

21 Ex-

verò, & Præpositis, destinata fuit successiua, & continuatissima, non autem discreta, & separata, ita ut deberent quidem primò sedere Canonici, sed non in loco separato, & diiuncto à sessione Præpositorum, & discretiua illa, ac particularis dispositio de proprijs sedibus Dignitatum, tribuit illius dumtaxat & diuersam speciem, & qualitatem, non communem Canonici, & alijs, iuxta notata per Surd. conf. 202. num. 8. et conf. 321. num. 13. et conf. 366. num. 23. Quod suadet ex eo, quod idem est aditus Canonis, & Præpositi ad sedes, nec Præpositi ingrediuntur per diuersos gradus, sed per eisdem omnino, quibus incedunt Canonici ad sedes canonicales signum, quod nullum est discrimen inter sedes Canonicales, & Præpositorum, sed cum sint contiguæ, & annexæ sine vilo medio, rectè Præpositi subingrediuntur, & occupant sedes Canonicorum absentium ad instar ipsorum Canonicorum.

Non obstat, quod dicta constitutio loquatur de antiquis Præpositis, quoniam in modernos Præpositos subrogatos per Sixtum V. in literis erectionis Præpositis antiquis transeunt & omnia priuilegia suppressorum, ut scripserunt Petr. de Vbald. in tract. de union. cap. 2. num. 3. Garzias de benef. part. 12. cap. 2. num. 10. & persona subrogata dicitur eadem & cum prima, in cuius locum subrogata fuit, & sub eadem dispositione comprehenditur, si igitur defunctus, auct. de hered. ab intest. venien. Decian. conf. 52. num. 53. lib. 1. N. att. conf. 346. num. 3. Verbaque illa, ad instar Præpositorum antiquorum, relata in literis erectionis stant causatiue, ut scilicet Præpositi moderni debeant & sedere immediate, & incontinenti post Canonicos, quemadmodum sedebant Præpositi antiqui, ex traditis per Rotam decis. 171. n. 4. part. 1. diuers. cum alijs.

10 Nec releuat, quod sedes canonicales & sint fructus Canonicatum, & ideo ad solos Canonicos spectent, ex Seraph. decis. 953. num. 2. Quoniam admittitur ad solos Canonicos spectare, quando ipsi interfunt, sed in casu illorum absentia debent admitti Præpositi, qui nullum præstant impedimentum, aut præiudicium Canonici, nec eos ab hoc fructu sedis excludunt.

Demum Præpositis suffragatur etiam decoris Ecclesiastici ritus, quoniam cum ipsi Præpositi eundem deferat habitum cum Canonici, cumque illis incedant in processibus sine discrimine loci, nulloq. interiecto medio, & posset dari casus notabilis distantia inter Canonicos ipsos, & à Dignitatibus ob Canonicorum absentiam, utique hæc omnia repugnarent decentia Chori, & quæ potissimum in hac materia sedendi est attendenda, Rot. decis. 411. num. 2. part. 2. recent. discretaque, & distans, quæ contingere posset inter Canonicos sessio, Piorum interessentium oculis, & animo non satisfaceret, & forsitan præberet ansam inde arguendi in eisdem Canonici, & Præpositis discrepantium animorum vnum non coherentium, in & Choro autem non debet esse aliqua dispersio, sed coniunctissima vnitas, ut dixit Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 197. num. 4. Et æqualis habitus delatio, & & incesus in processibus æqualem exigit, & præheminentiam in sedendo, arguuntque Dignitatis æqualitatem, ita ut ab vno benè inferatur ad alium, ex traditis per Gemin. in cap. ut Apostolica, num. 2. vbi Franch. num. 2. de priuileg. in 6. Boer. in tract. de auctorit. magn. Concil. num. 29. et 42. Gratian. discept. forens. cap. 845. num. 5. et in Casar Augustana præheminentiarum 29. Nouembris 1627. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

9 In eadem causa habes infra aliàs decisiones idest sub die 12. Iunii 1634. coram eodem R. P. D. Merlino, & sub die 15. Decembris eiusdem anni coram R. P. D. Ghislerio.

- 21 Excommunicatio est magna coercitio.
- 22 Coercitio modica, est illa, quæ fit per pignori captionem, vel similia.
- 23 Magistratus minores, & municipales, licet multa indictmentem non habeant propriè:
- 24 Attamen habent aliquam coercionem nempe pignorum captionem, qua iurisdictionem suam expediunt, & defendunt à ludibrio, & contemptu non obtemperantium.
- 25 Magistratus etiam minores possunt irrogare incidenter multas, ad defensionem iurisdictionis sibi concessæ.
- 26 Manutentio non datur, nisi ad limites possessionis.
- 27 Iurdictio aliquid faciendi, sat est ut doceatur, ad hoc ut consecutiue veniat, & multa indictio, tanquam connexa, & coherens iurisdictioni.
- 28 Iuris multandi possessio, comprehenditur sub causa vniuersali iuris dicendi.
- 29 Ad Manutentionis effectum magis attenditur causa vniuersalis actus, & iurisdictionis actus, quam illius exercitium.
- 30 Ius, & causa vniuersalis non suffragatur ad effectum manutentionis totius, quoties alius reperitur in possessione particulari alicuius actus.
- 31 Possessio non probatur ex actibus non effectum sortitis & sine scientia eius, qui iam reperitur in possessione.
- 32 Iurdictio si non competat priuatiue alicui, alius probata eius possessione potest manuteneri cumulatue.
- 33 Archipresbyter non habet ius multandi.
- 34 Decis. 129. par. 5. diuers. declaratur. & num. 36.
- 35 Poena indictio spectat cuicumque habenti iurisdictionem, tanquam appendix, & accessorium ipsius iurisdictionis.
- 37 Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis, habet longè maiorem iurisdictionem, quam habet Archipresbyter ruralis.

DECISIO CCLIII.

PLVRIBVS decisionibus decretum fuit Decano Burgenfi mandatum de manutenendo in iure, & quasi possessione præsidendi in Choro, & silentium indicendi, sub quo mandato cum ambigeretur, an veniret etiam ius multandi, & coercendi non obtemperantes eidem Decano, ius suum exercenti, consulta Rota pro declaratione, affirmatiue respondit.

- 1 Quoniam concessa, aut mandata iurisdictione, transfertur ea omnia, & sine quibus iurdictio nec esse, nec expediri potest, ex responso *Casij l. C. relato in l. 2. ff. de iurisd. omn. iud.* & sic translata etiam censetur & modica coercitio, hoc est potestas plectendi, & coercendi contumaces, & inobedientes, & eos, qui ius dicenti non obtemperant, ut respondit *Papinian. in l. 1. §. ult. ff. de officio eius, cui mandata est iurdictio*, ibi *Paulus* notat, & Imperium, quod iurisdictioni coheret mandata iurisdictione transire, quod verius est, & dictum *Pauli* responsum habetur in *l. si. §. ff. eod. tit. ibi*, mandata iurisdictione & priuato etiam imperium, quod non est merum, videtur mandari. Cuius, Imperij, verbo tradunt & ibidem scribentes significari modicam coercionem, sine qua nulla, inanis, & elusoria esset iurdictio, ut subdit *Paulus in dict. l. fin. §. ff. de eo cui mandata est iurdictio*; Et propterea potestas plectendi iurisdictioni & semper coheret, nec ab ea vinquam separatur, quia sine ea iurdictio & expediri non potest, ut eleganter explicant *Cuiac. in leg. 1. ff. de offic. eius. Petr.*

- Faber. in l. nemo potest. ff. de reg. iur. Alciat. lib. 2. paradox. cap. 1. numer. 2. vbi contrariam antiquiorum explanationem refellit, Menoch. conf. 189. num. 16. bene Bellon. iun. de mandata iurisdictione capit. 8. quæst. 15. per tot. & præsertim num. 16. & seqq. vbi mandata iurisdictione & concessam censeri, nedum verbalem coercionem, sed & personalem, ac realem, multam, vinculis, & verberibus tanquam effectum mixti imperij cum iurisdictione coherentis plenè, probat, & Borel. de magistrat. lib. 2. cap. 8. num. 1. & seqq. qui multas, & penas iurisdictionis, & legum esse custodes, & famulos eruditè docet, & plenius *Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 343. & seqq. vbi* testimonijs à sacra pagina, & è Philosophorum monumentis depromptis firmat, & iurisdictionem non posse consistere sine multa, & sine ea magnam esse peccandi illecebram, transgressionum nutriticem, & bonorum etiam ingeniorum corruptelam, & in *Commentar. ad indult. general. capit. 18. num. 3. & 10. & seqq. post Roland. conf. 47. lib. 1. Menoch. & alios* asserit ius multandi esse cum & iurisdictione complicatum, & necessarium esse præsidium, datum ius dicentibus ad propriam iurisdictionem tuendam, nedum à iure ciuili in *l. vnica. ff. si quis ius dicenti non obtemper. & leg. 2. ff. si quis in ius vocat. non ierit, atque alijs legibus**
- 11 *suprà allegatis* verum & etiam à iure canonico in *cap. 1. de dol. & contumac. cap. ex literis, c. præterea, de offic. de leg. capit. Ghilifarius, capit. inter. 23. quæst. 4. vbi* scribentes
- 12 notant, multam esse & proprium remedium, ut contumax pareat, & ne ius dicentium decreta contemnantur, eorumque deludatur authoritas, & in terminis, de quibus agitur, quod exercenti & ius in Ecclesia, vel choro competat, & multa indictio, censuit *Rota apud Card. Seraph. decis. 639. n. 8. & apud san. mem. Greg. XV. decis. 66. n. 14.*
- 13 Neque aduersatur prædictis. *tex. in cap. cum contingat. de for. compet. vbi* Doctores communiter notant, daretur & iurisdictionem sine coactione, & sine multa, & sequutus est *Alex. in leg. 2. num. 4. ff. de iurisd. omn. iud.* Quoniam quicquid sit de responsione allata per *Abbat. ibi num. 15. & Ioan. de Imol. num. 2. quam, & amplectitur Alex. vbi supra*, ut scilicet dispositio *d. cap. cum contingat*,
- 15 & procedat in iurisdictione quæ sita per prescriptionem, vel ex iure speciali, quæ responsio non videtur tuta, quia, si
- 16 coercitio & est semper connexa iurisdictioni, & ab ea inseparabilis, quoquomodo acquiratur iurdictio, dicitur etiam competere coercitio, & multa.

Placuerunt aliæ responsiones, & primò, quod dictus *textus* 17 *iurdictio* & intelligitur de coactione spirituali, sine qua potest 18 *iurdictio* & consistere, non autem de aliqua coactione 19 *temporali*, sine qua nec esse, & nec expediri potest *iurdictio*, ita sunt interpretati dictum *text. in cap. cum contingat, Anchar. ibidem num. 6. in fin. Hostien. num. 1. verbi* coercere, *Io. Andr. n. 4. Io. de Anan. num. 2. Socc. iun. nu.*

- 20 5. qui Doctores subdunt, quod & aliter intelligendo dictus *textus* expressè repugnaret *cap. 1. & cap. ex literis. de offic. deleg. & l. fin. ff. de offic. eius & c.*
- 21 Secundo etiam arrisit responsio, ut dictus *textus* sit intelligendus de magna coactione, qualis est & excommunicatio, non autem de modica coactione, & ut per pignorum captionem, vel similem, ita *Hostien. in d. cap. cum contingat, sub num. 1. Io. Andr. numer. 4. Card. Zabarell. num. 9. Anchar. sub num. 6. Butr. sub num. 14. Soccin. iun. sub num. 5. in fin.* quemadmodum dicitur de minoribus, &
- 23 municipalibus Magistratibus, & qui licet multa indictmentem propriè non habeant, ut plenè probat *Bellon. iun. de mandata iurisdictione, cap. 8. quæst. 16. num. 21. & seqq.* attamen habent aliquam coercionem, nempe pignorum
- 24 captionem, & qua, iurisdictionem suam expediunt, & defendunt à ludibrio, & contemptu non obtemperantium, ut per *Bellon. d. cap. 8. quæst. 16. num. 68 & seqq. Mastrill. de Magistrat. lib. 3. c. 10. num. 344. & 345. vbi post* asserit etiam minores Magistratus & posse multas irrogare incidenter, ad defensionem iurisdictionis sibi concessæ.

Non obstat non probari quasi possessionem Decani, 26 multandi contumaces, & manutentio & non detur nisi a limites

limites possessionis, quoniam sat est probari iurisdictionem
 27 indicendi silentium, cum qua consecutiue ꝑ venit, & mul-
 ctæ in dictio, tanquam connexa, & coherens iurisdictioni,
 iuxta tradita per *Castrensis. consil. 110. num. 2. & 3. lib. 1. cum*
 28 alijs supra deductis, & possessio iuris ꝑ mulctandi com-
 prehenditur sub causa vniuersali, ius dicendi in Choro,
 adeo vt ad effectum manutentionis magis attendatur cau-
 29 sa vniuersalis, ꝑ iurisdictionis, quam illius exercitium,
iuxta notata per Abbat. in consil. 71. num. 2. lib. 2. Decian.
consil. 22. num. 33. & 34. lib. 1. Card. Seraph. decis. 1047. sub
num. 2. & coram san. mem. Gregor. XV. decis. 557. num. 2. vbi
Add. num. 6.

Nec subsistit, quod non suffragetur ius, & causa vniuer-
 30 salis, ꝑ quoties alius reperitur in possessione particulari ali-
 cuius actus, vt sūt quatuor Iudices in possessione iuris mul-
 ctandi; Quoniam, omisso quod non videtur probari hæc
 31 particularis ꝑ possessio ex actibus non effectum fortitis, &
 sine scientia, & patientia Decani, ex deductis in postrema
 decisione in hac causa facta coram me, esto quod probare-
 32 tur, adhuc Decano cumulatiue ꝑ danda est manutentio, cū
 in decisionibus fuerit firmatum Iudicibus non competere
 iurisdictionem vllam priuatique, sed solū cumulatiue cum
 Decano.

Minus obstat, quod Archipresbyterum cuius vices susti-
 33 net Decanus, ꝑ non habere ius mulctandi, dixerit *Rota de-*
 34 *cis. 129. post 2. volum. consil. Farinac.* Quoniam decisio ꝑ illa
 loquitur de iudiciali coactione, & punitione, non autem
 35 de multa, cuius indictio ꝑ spectat cuicumque habenti iur-
 isdictionem, tanquam appendix, & accessorium ipsius iur-
 isdictionis, vt inquit *Card. Seraphin. decis. 1040. num. 1. &*
 36 *decis. 1222. num. 4. & d. decis. 129.* loquitur in ꝑ Archipres-
 bytero rurali, & in casu præfenti agitur de Archipresbyte-
 37 ro, seu Decano Ecclesiæ Cathedralis, ꝑ qui habet lōgē ma-
 iorem iurisdictionem, quā habet ruralis, vt aduertit *Bar-*
bos. de canon. & dignit. cap. 16. num. 32.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO DECANO,

Cæsaraugustana Distributionum.

Die Veneris 13. Ianuarij 1634.

ARGUMENTVM.

Declaratoria, quibus seruatis, danda sit; Et
 an propter solam contumaciam relaxari
 possit. Declaratoria, licet non possit dari
 ante liquidationem, tamen hoc fallit in
 certis casibus, hic narratis. Quando, quis
 tenetur principaliter respectu rei, traden-
 do rem, liberatur, & qualiter hoc proce-
 dat, declaratur.

SUMMARIVM.

- 1 Declaratoria datur contra aliquem, quando ei fuerunt
intimate executoriales, prout de iure requiritur.
- 2 Citatio facta Capitulo congregato, dicitur ei legitime
facta.
- 3 Vniuersitas citatur personaliter, quando citatur in loco,
vbi congregata est.
- 4 Contumacia, vt euitetur debet constare de paritione.
- 5 Contumacia, est voluntaria inobedientia, qua quis mo-
nitionem Iudicis implere contemnit.
- 6 Declaratoria potest dari propter contumaciam.

- 7 Declaratoria, non potest dari ante liquidationem.
- 8 Declaratoria potest dari etiam ante liquidationem, quā-
do pars non comparet, vel si comparet non petit liqui-
dationem, sed aliud.
- 9 Declaratoria potest concedi ante liquidationem, etiamsi
pars compareat, & petat liquidationem, sed non con-
fecit libros rationum.
- 10 Cedendo rem, quis liberatur, si tenebatur principaliter
respectu rei.
- 11 Legatus, si sit alicui fundus, & rogatus dare Titio cen-
tum, si dicat, quod non valet tantum, & vult dare
fundum Titio, debet audiri.
- 12 Gravari in plus, quis non potest, quā commodum
sentiat.
- 13 Tiraquell. in prim. retract. numero 20. 21. & decla-
ratur.
- 14 Contra Administratorem solū actio in factum pro ra-
tione reddenda, competit, & num. 15.
- 16 Capitulum administrat bona communia intuitu Ecclesiæ
acquisita.
- 17 Capitulum habet intentionem fundatam super admini-
stratione bonorum Ecclesiæ.
- 18 Administratio perpetua bonorum Ecclesiæ est apud
Capitulum.
- 19 Gayl. observat. 20. num. 1. de pign. declaratur.

DECISIO CCLIV.

FVit per Dominos resolutum dandam esse declarato-
riam contra Capitulum, quia cum ꝑ ipsi fuerint inti-
matæ executoriales, prout de iure requiritur, *Innocent. in*
cap. fin. num. 3. versic. alias autem, de co. qui mitt. in possess.
Roman. consil. 482. num. 5. Rota decis. 15. de sentent. excomm-
 2 *mun. in antiq. & quidem legitime, ex ꝑ eo, quod intimatio*
 fuit facta Capitulo congregato, *glos. in cap. si Capitulo in*
verb. factam, de concess. praben. libro 6. & in capit. bonum, il
prim. verb. singulares de elect. Cald. consil. 11. de in rep. Bald.
in l. prima. § quod si verum. ff. quod cuiusque vniuers. nomi-
 3 *ne, vbi quod dicitur Vniuersitas citari personaliter, ꝑ quan-*
 do citatur in loco, in quo est congregata, *Alex. consil. 119.*
num. 2. & num. 11. vol. 1.

Hinc reproductis executorialibus, & seruatis quatuor
terminis ad docendum de paritione iuxta stylum Rotæ, de
quibus *Felin. in cap. Rodolphus, numer. 41. de refer. Vestr. in*
prac. cap. ultimo. lib. 8. numer. 19. Peregrin. decis. 15. num. 3.
 4 *lib. 1. cum de paritione non constet, vt deberet constare,*
 ad euitandam ꝑ contumaciam, vt fuit resolutum coram
duobus eximjs nostri olim ordinis luminibus, Cardina-
li Seraphino, scilicet in causa *Corduben. decimarum 27.*
Ianuarij 1595. & Hieronymo Cardinali Pamphilio, in
 causa *Valentina emolumentorum 30. Maij 1597.* satis di-
 5 citur constare de dicta contumacia, quæ ꝑ est voluntaria
inobedientia, qua quis monitionem Iudicis implere coh-
temnit, *leg. contumaces non videntur, ff. de ind. & propter*
 6 quam contumaciam ꝑ potest dari declaratoria, *Marian.*
Socc. in c. nulli, num. 7. de sent. excomm. Abb. in c. 1. num. 10.
de Iudic. Cassad. decis. 5. num. 7. de constit. c. absit 11. quæst. 3.
Concil. Trident. sess. 23. c. 1. de reform. vers. quod si, & sess. 25.
c. 3. de reform. vers. quod si executio.

Nec est verum, quod hic cesset contumacia ex eo, quod
non præcesserit liquidatio, quia huic fundamento respon-
sum fuit, quod licet regula ꝑ sit ante liquidationem, nõ dari
declaratoriam, vt fuit resolutum in dicta causa *Corduben.*
decimarum 27. Ianuarij 1595. coram eodem Cardin. Sera-
 7 *phino, & in Neritonen. pensionis 5. Nouembris 1601. co-*
ram Lieta, & in causa Nonarien. decimarum 16. Ianuarij
1606. coram bon. mem. Cardin. Horatio Lancellotto, hæc
 tamen regula duas habet præcipuas limitationes, quæ bene
applicantur.

8 Prima est, quando pars non ꝑ comparet, vel si comparet non perit liquidationem, sed aliud petir, *Milis in repertorio verb. excommunicatus iussu Rotæ decis. 5. de re iudic. in nou. Accbill. decis. 1. in princ. de sent. excomm. & fuit resolutum in causa Dertusen. decimarum 11. Maij 1629. coram bon. mem. Cardin. Marcomontio. Marcus Antonius Genuen. in prax. Curia Archiep. Neapol. cap. 29. num. 24. & 25. in addit. in hoc autem casu licet Capitulum comparuerit, non tamen petijt liquidationem, sed quatenus Rota stet pro solutione trium regalium offert se cessurum administrationi, cum certis conditionibus, quæ oblatio, non releuat, vt statim dicitur.*

9 Secunda limitatio est, quod potest dari ꝑ declaratoria, etiam si pars compareat, & petat liquidationem, si eadem pars tenebatur conficere libros, ex quibus poterat fieri liquidatio, *Cas. de Grass. decis. 5. num. 5. de restitut. spoliat. & fuit dictum in causa Barchinonen. consinium 18. Decembr. 1609. coram bon. mem. Card. Sacrato*, hic autem cum fuerit concessum mandatum de manutenendo in possessione percipiendi tria regalia qualibet die, vtrique, cum omnia Capitula teneant libros residentiar, ex illis liquidatio certa fieri potest, vt pro tempore residentiar soluantur residuum, vsque ad quantitatem, & rationem iuliorum trium qualibet die, & si Capitulum nõ tenuit dictos libros, quod est inuerrisimile, sibi imputet, ex rationibus prædictis: nec applicatur limitatio, de qua in eadem decisione bon. me. Sacrati, quod scilicet ad hunc effectum opus esset, vt in dictis libris essent adnotati redditus, quia in hac causa per plures decisiones firmatum fuit, quod fructus superabundant, ita ut iam sit facta liquidatio, quod introitus, & sola difficultas restringatur ad quantitatem singulis debitam, quæ de facili liquidari potest ex libris ipsius residentiar, vñ modò dictum est.

Non obstat, quod Capitulum fuit protestatum per hæc verba videlicet, quod si Dominis placuerit stare pro manutentione, Capitulum ex nunc, prout ex tunc, & e conuerso cedit administrationi burse distributionum vsque ad conclusionem causæ, exhibendo separatam reddere rationem de administratis, cum reservatione iurium in petitorio, & possessorio cõsentendo, quod Domini constituent tertium administratorem burse, qui eam administret vsque ad dictam conclusionem causæ, quia per Dominos fuit responsum, quod si huiusmodi petitio admitteretur, esset de nouo causam cognoscere, cum satis sit, vt partibus auditis, & electis calculatoribus, ac negotio maturè discusso, Rota cognouerit, quod fructus superabundant, vt patet in decisionibus in hac causa, maxima cum maturitate, factis.*

Neque refragatur, quod quando quis tenetur principaliter respectu rei, ꝑ cedendo rem, liberatur, *Bald. in l. creditor. num. 1. vers. quia ubicunque. ff. si cert. pet.* quia hic Capitulum non cedit rei, sed solum vult cedere administrationi ad tempus, & licet dicatur, hoc etiam posse facere, ex *Castren. in l. filius familias. 117. §. apud Marcellum, num. 2. ff. de leg. 1. vbi per illum text. firmat, quod si legatur mihi fundus, ꝑ & rogatus sim dare Titio decem, si dico, quod fundus non tantum valet, & volo tradere fundum parti, debeo audiri, attamen, vt innuit *Castren.* audiri debeo ad effectum, vt si tanti non valeat fundus, tradendo fundum liberer, non obstante acceptione, cum non sit æquum, vt possim in plus grauari, ꝑ quàm commodum sentiam, sed si me audito, fundus plus valet, non dicit *Castren.* quod possim illum dimittere, immo sentit contrarium, dum vult solum, quod grauatus audiatur super quantitate oneris, & in his terminis venit intelligendus ꝑ *Tiraq. in primo retract. num. 20. & 21.* In hoc autem casu, vt dictum est, Capitulum satis fuit auditum.*

14 Non obstat, quod contra ꝑ Administratorem solum competit actio in factum pro ratione reddenda, *Rot. decis. 68. apud Strail. de Saluiano*, quia fuit responsum id respicere merita causæ, quæ non venit discutienda in hoc articulo, ex abundanti tamen fuit dictum, hoc esse verum in Administratore ordinario, ꝑ secus verò dicendum esse in administratione spectante ad Capitulum, quod attenta omni dispositione iuris communis, habet intentionem funda-

tam super administratione bonorum, & reddituum Ecclesiæ, *glos. in cap. penult. in verb. Assisios de Cler. non residen. vbi Butr. num. 8. Abb. numer. 9. in fine, cap. relatum, 2. de testament. & ibi Abb. numero 1. expresse dicens, quod* 16 ꝑ Capitulum administrat bona communia intuitu Ecclesiæ acquisita, & in terminis annuierariorum est decisio *Caputag. 84 lib. 1. & fuit sapissimè resolutum, & propterea non solum Portionarij possunt petere redditionem rationis pro suo tantum interesse, non autem vt Capitulum amoueat* 17 ꝑ ab administratione, in qua de iure fundatam habet intentionem, vt dictum est, sed etiam intentare possunt remedia possessoria contra idem Capitulum, ex eo, quod administratio de iure communi est perpetua apud idem Capitulum, ita vt ab illa ꝑ non possit amoueri, quod non est in alijs Administratoribus, & ad hunc casum bene ex sui ratione potest applicari *textus in l. 1. §. penult. ff. vii possid. & ea, quæ notat Gayll. obseru. 20. num. 1. de pignor. ꝑ qui licet loquatur, quando Condominus agit contra tertium turbantem, attamen, cum Capituli administratio sit perpetua, ad hunc effectum, respectu perpetuæ administrationis, idem videtur dicendum, quod de tertio turbante.*

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* Id est sub die 9. Decembr. 1630. est decis. 412. par. 5. recent. & sub die 26. Aprilis 1632. & sub 24. Nouembris eiusdem anni, sunt decisiones 115. & 156. supra in hac parte.

¶ Vide etiam in eadem causa infra aliam decisionem sub 4. Decembris 1634. coram R. P. D. Panzirolo.

R. P. D. PIROVANO.

Romana, seu Tudertina educationis.

Die Veneris 13. Ianuarij 1634.

ARGUMENTVM.

Testatoris voluntas, apud quem eius filij impuberes sint educandi, licet seruanda sit, tamen ab ea licitum est recedere iustis de causis. Et Iudex hoc stante arbitritur, vbi sint educandi, qui omnia bene considerare debet.

SVMMA RIVM.

- 1 Testatoris dispositio, vbi pupillis educari debeat, seruanda est.
- 2 Pupillus, pænès quem sit educandus, id omne in arbitrio Iudicis commissum est.
- Qui pro rei qualitate, omnibus rectè examinatis, statuere debet, apud quem, sit educandus, num. 2. & ei est permissum in hoc recedere à voluntate patris, num. 3. & 5. & sic iuxta contingentia casuum suprema Tribunalia seruauerunt, num. 4.
- 6 Pupillus, non est educandus pænès illum, qui successurus est ei.
- 7 Pupillus non est educandus pænès ei substitutum, etiam si pater hoc disposuerit, vt remoueat maligna spes succedendi.
- 8 Text. in l. 1. §. & non numquam, ff. vbi pupill. declaratur.
- 9 Iudex, debet indicare, vt pupillus educetur in illa domo, vbi

- Vbi non adest ulla maligna suspicio successione, & num. 10. & 12.*
- 11 Pupillorum educatio, nulli magis, quam matri committenda est, & quicquid si inter agnatos adsit controuersia.
  - 13 Suspicio est illa, quae animum alicuius, aliquo leui argumento, in aliquam partem inclinat, & si non omnem excludat dubitationem.
  - 14 Suspicio est species quadam probationis, inducens animum Iudicis ad aliquid credendum.
Et non tamen habet probationis gradum, cum fixe non applicet animum Iudicis ad vnā partem, sed cum ambiguum reddit. num. 14.
  - 15 Pupillus est educandus penes matrem, cum in ea nulla cadat suspicio, propter affectionem, & charitatem.
Et hoc maxime, quando mater est summa honestatis, num. 15.
  - 17 Filius, quando non excessit aetatem trium annorum, leges inclinant, vt maternae educationi committatur, propter indigentiam lactis.
  - 18 Sed hoc non procedit, post mortem patris, quia etiam si filius excedat aetatem trium annorum, tamen apud matrem est educandus, si agnati, & ipsa concurrant.
  - 19 Mater, si contra praeceptum Testatoris aliquid fecerit, an sit priuanda educatione filiorum pupillorum, & vtrū sit committenda huiusmodi educatio alteri consanguineo, & viro probō.
  - 20 Illatio non fit ad diuersa.
  - 21 Filij impuberes, vt educantur in loco, vbi nati sunt, hoc multum conuenit, & iuri, & aequitati, ac saluti filiorum.
  - 22 Filij post mortem Patris, sunt alimentandi de eius hereditate.
  - 23 Filios alere est onus Paternum.
  - 24 Et hoc onus hereditati paternae intinctum ad quoscumque transit, tamquam passiuum, quod per mortem patris non extinguitur.

DECISIO CCLV.

Decretum A. C. à quo fuit appellatum, & de cuius validitate, & iustitia hodie queritur, tria continet; Sebastianum, & Liniam infantes educandos esse penes Catharinam eorum matrem, eidemque esse consignandos, data cautione de non abducendo eos à Ciuitate Tuderti, ac demum eidem praestanda esse alimenta de hereditate paterna: & in omnibus esse confirmandum censuerunt Domini.

Nam, etsi ex testamento Alexandri Infantum patris, constare videatur de voluntate illius, vbi filij sint educandi, dum mandauit ipsam D. Catharinam in simul, & in communem cum D. Cecilia ipsius Testatoris matre, ac Matthaeo fratre, & sororibus eiusdem, proprijsq; filijs ad vnum panem, & vnum vinum in eadem testatoris domo vivere, eamque esse seruandam determinetur in l. 1. ff. vbi pupill. educ. deb. l. 1. §. quod natum erit ff. de vent. insp. l. 1. Quincus Mutius, ff. de ann. legat. & comprobent Tib. Decian. conf. 49. num. 9. lib. 1. & conf. 8. num. 1. lib. 2. Surd. de aliment. tit. 4. q. 13. num. 2. Seraphin. decis. 1357. num. 5. & alij qui allegantur.

Attamen, in hoc etiam conueniunt, id omne Iudicis arbitrio esse commissum, qui pro rei qualitate, omnibus recte examinatis, statuere debet, penes quem melius, & securius filij sint educandi, per textum in eadem l. 1. ff. vbi pupill. educ. deb. vbi Prætor permittitur etiam recedere à voluntate patris, & clarius in leg. pen. ed. tit. si di-

sceptetur, vbi morari, vel educari pupillum oporteat (inquit textus) id Præsidem statuere oportebit, & idem repetitur in l. 1. C. eo tit. vbi pupill. educ. deb. & sequuntur Bald. confil. 472. alias 487. incip. Pupilla morari debet, vbi Iudicis aequitati, & religioni videtur, causa cognita, volum. 5. Castr. confil. 127. num. 3. parte 1. Crauet. confil. 190. num. 9. Menoch. de arbit. cas. 168. num. 1. & confil. 62. num. 15. Moros. confilio 74. numer. 15. Surd. de alim. tit. 4. quest. 13. Caualecan. de Tutor. numer. 301. Gutierrez eo tit. parte 2. cap. 3. num. 6. Molina de iust. & iure tractat. 2. disputat. 224. Port. Imol. confilio 150 num. 25. Valenzol. confilio 36. num. 35. & suprema Tribunalia in contingentia casuum semper vsi sunt huiusmodi arbitrio à Lege indulto, inherendo circumstantijs traditis per Bald. in alleg. confil. 472. volum. 5. Afflict. decis. 183. numer. 5. Grammatic. decis. 55. num. 2. Franch. decis. 350. Peregrin. decis. 28. num. 1. Massrill. decis. 230 num. 20. & Rota apud Seraphin. in Romana educationis de Columna, num. 3. quae est in ordine 1357. in quibus hoc ipsum firmatur, etiam si agatur de non obseruanda voluntate testatoris, & ad euitandum tamen pupilli periculum, & prauidium, & in Leodien educationis prolium, 3. Iulij 1628. coram D. Durano, & prius in Vrbanetana educationis 20. Martij eodem anno coram D. Cardinali Vbaldo.

Causae autem, ex quibus Domini moti fuere ad arbitrandum, Infantum educationem penes matrem, plures fuerunt, inter eas tamen praecipuae existimantur, quia Matthaeus ex testamento Matij patris ipsius, & Alexandri, legitur substitutus, & magis aperte vocatur ex statuto Tudertino, ex quo ab intestato nedum Patris succedunt nepotibus, sed & sorores carnales personae defunctae, prout sunt sorores Alexandri, cum quibus, & Matthaeo Tutore, & patre iuberetur D. Catharina cum proprijs infantibus viuere, & vbi agitur de spe succedendi pupillis, & quod eis non sit committenda custodia educationis, expressè determinauerunt Imperatores in leg. fin. C. vbi pupill. educ. deb. desumendo suspensionem ab ipsa spe succedendi. Et in l. 1. ff. eo tit. idem determinauerunt, etiam quod testator cauerit, & educandos apud substitutum, vt remoueatur maligna spes succedendi, & exinde idem arbitrati sunt Paris. confil. 56. num. 28. lib. 1. Bero. confil. 180. num. 2. volum. 2. Aretin. in §. actionum, num. 48. vers. vnum tamen tene cordi, in Insit. de A. Berer. confil. 10. num. 4. versio. quoniam respon. deo volum. 5. Menoch. confil. 62. num. 12. vers. tertio, Caualec. de Tutor. sub num. 301. Gutier. eo tit. par. 2. cap. 8. num. 8. Surd. de alim. d. q. 13. num. 30. & 31. Valenz. cod. conf. 36. ex num. 35. dicens, hanc suspensionem militare contra Patrum, & quoscumque agnatos, & exemplis malos euentus, qui ab eadem spe succedendi prouenerunt, amplissime comprobans.

8 Non obstat, quod dispositio §. 1. l. 1. §. & nonnunquam, ff. vbi pupill. non simpliciter determinet, non posse pupillos educari penes à patre substitutum, sed quod Prætor, praesentibus ceteris propinquis liberorum, aestimare debet, vt sine ulla maligna suspicione educetur pater, quae maligna suspicio ex circumstantijs dicebatur cessare, dum educatio non est absolue commissa Matthaeo substituto in sola eius domo, sed simultaneè cum Aulia paterna, & agatur de viro probō, de cuius fide Alexander pater infantum multum confusus est, deputando illum in Tutorem, & curatorem, quibus concurrentibus, Prætor aestimare debeat, vt sine ulla maligna suspicione possit in illa domo fieri educatio, iuxta patrum iudicium, Decian. ex circumstantijs motus confilio 49. numero 10. 36. & seqq. volum. 1. & confilio 8. numero 2. volum. 2.

Quia circumstantia probitatis Matthaei, quae potest absque alia probatione admitti, & ceterae de Aulia paterna, & de tuta, non sufficiunt ad eradicandam ab animo Iudicis suspensionem propter spem & succedendi nepoti, ex qua non permittitur illi, vt plus confidat de patre, vel agnatis in arbitrandae educatione, quam de matre, sunt verba eiusdem l. 1. C. vbi pupill. ibi, educatio pupillorum tuorum & nulli magis, quam matri committenda est, quod si oriatur controuersia inter agnatos, &

matrem, vel ascendentes, Praeses debet astimare eum, qui magis ad suspicionem ex spe successionis propior sit, & illum excludere, quæ pariter sunt verba l. ult. C. eo tit. ubi pupill. Dato igitur concursu Matthæi vel Auix cum matre in 12 ipsa educatione, quis poterit evitare tunc suspicionem à Lege deductam ex proximitate Matthæi in succedendo, quam suspicionem definit Bart. in l. admonendi num. 21. ff. de iure-
13 iur. esse illam quæ tunc animum Iudicis aliquo leui argumeto in aliquam partem inclinat, etsi non omnem excludat dubitationem, & Geminianus in cap. habuisse, in 3. tot. 33. dist. distinguit, suspicionem esse speciem quadam probationis,
14 inducentem animum Iudicis ad aliquid tunc credendum, non tamen habere eum probationis gradum, quo fixè applicet Iudex animum ad vnam partem, sed eum ambiguum reddere: Igitur nisi tollatur fundamentum, & radix suspicionis quæ est spes succedendi, quamvis agnatus sit Vir bonus, & eximie probitatis, & Testatori confidens, semper remanebit in Iudice illa ambiguitas, credendo aliquod, quamvis leue; In matre tunc autem nulla cadit suspicio, propter affectionem, & charitatem, maxime in D. Catharina summæ honestatis, quæ semper præponderatur ad filiorum utilitatem, ut aduertunt Salicet. in d. l. 1. & 2. ad fin. C. ubi pupill. & alios referunt Menoch. cas. 168. num. 2. de arbit. Surd. de alim. ead. quest. 13. num. 10. & seqq. & in hoc concursu
16 Iudex debet tunc capere consilium irreprehensibile, excludendo personas, in quibus potest cadere etiam levis suspicio, & decernere educationem matri omnino prorsus suspicionem carenti, sequendo Baldi præcepta in alleg. consil. 472. vers. ex quibus concludo vol. 5. quæ passim ab omnibus supra allegatis obseruantur.

Neque iustitia decreti educandi filios pœnès matrem, euitari potest ex eo quod Sebastianus filius, & hæres iam ex-
17 cesserit ætatem tunc trium annorum, quo tempore cessat indigentia lactandi filium, ad quem affectum Leges inclinarent, ut mater hæ educationi filii committantur, l. penult. C. de pat. potest. glos. in l. 1. verb. ex tempore, ff. ubi pupill. Conar. in epitom. de spons. par. 2. cap. 8 § 6. num. 13.
18 Quia hæc distinctio ætatis tunc non cadit post mortem patris, quando concurrent agnati, & mater, quia Edicta prodierint de pupillis educandis, quorum ætas proculdubio excedit metam trium annorum, ut omnes tradunt in alleg. l. 1. ff. C. ubi pupill. educ. deb.

Et cõ minus videtur excludenda à facultate educandi proprios filios propter recessum à domo mariti testatoris,
19 contra eius tunc voluntatem, & præceptum, & alteri consanguineo, vel probbo viro committenda huiusmodi educatio, per ea quæ tradit Paris. consilio 56. numer. 36. libro 1. quasi indignam se reddiderit, Decian. consil. 8. num. 15. libro 2.

Quia vltà quod recedendo à domo, sui recessus causas narravit, & protestando in scriptis, iura sua, prout de iure, sibi competebant, conseruauit, attamen præceptum & pœ-
20 na testatoris non appositæ educationi, tunc sed viufructui, à quo ad ipsam educationem filiorum inferri, aut extendi non potest, Capra consil. 72. num. 10 & seqq.

Secunda verò pars decreti de consignando infantes D. Catharinæ matri, est primæ partis executio, & consequens
21 necessarium; cautio verò de non abducendo tunc eos de Ciuitate Tuderti multum conuenit, & iuri & æquitati, ac saluti filiorum, ut benè comprobatur, & exornatur Valenz. alleg. consil. 36. num. 56. & seqq.

Tertia denique pars de infansibus alimentandis ex hæ-
22 reditate tunc paterna, ab eodem fonte iustitiæ emanauit, per l. 3. ff. ubi pupill. educ. deb. & sicut est onus paternum alere
23 filios, leg. si quis à liberis. S. si quis ex his, ff. de lib. agnosc. Specul. in tit. qui fil. sint, legit. num. 13 Surd. de alim. tit. 1.
24 q. 1. in princ. ita & onus hæreditati paternæ tunc iunctum ad quoscunque transit tanquam passiuum, quod per mortem patris non extinguitur.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Redditionis Rationis Tutela.

Die Luna 16. Ianuarij 1634.

A R G V M E N T V M.

Confessio extraiudicialis absente parte facta, licet de æquitate Canonica probet, ea tamen non attenditur, vbi ius Ciuile seruandum est, reliqua vide in Summarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio extraiudicialis parte absente facta, de rigore iuris ciuilis non releuat.
- 2 Statut. Urb. lib. 1. c. 42. disponens, quod in Vrbe seruetur ius ciuile, illud non procedit, quando per ius Canonicum est correctum, & num. 3. declaratur.
- 4 Confessio absente parte, non probat inter Romanos, inter quos est seruandum ius ciuile.
- 5 Testes deponens non de propria scientia, sed de auditu à parte aduersa recepit responsionem, quod absente parte d. confessio non probat.
- 6 Testis, si non reddat rationem scientiæ, non attenditur.
- 7 Administratio pecuniarum negotij conuenit etiam factori, & administratori.
- 8 Dictum vnius, pro dicto nullius solet reputari.
- 9 Testes, ut probent publicam vocem, & famam, debent exprimere, à quo audierunt.
- 10 Famarecens an sit sufficiens ad probandum, quod quis erat socius alicuius, & quam probationem faciat, num. 11.
- 12 Probatio solet augeri, si concurrant adminicula.
- 13 Negotiator quilibet rerum alienarum tenetur reddere rationem suæ administrationis.

D E C I S I O C C L V I.

Consuerunt Domini standum esse in decisio 30. Maij præteriti, quia nec societas Ioannis Antonij cū Sancte Fencio concludenter probatur, nec minus quantitas lucri ex eadem societate emanare, ex quibus possit Tutor debium pupillari soluisse, vel saltem recusari, ut inde actio repetitionis indebiti contra eum, ad quem pecuniæ peruenerunt.

Non obstant replicata in hac tertia positione, quia cum sint eadem, deinde unico testes, post resolutiones examinatum, & altero non dato in summarijs anteriorum resolutionum, eisdem rationibus, & responsionibus tolluntur.

Duo enim testes fuerunt examinati coram A. C. quorum alter est Ioannes Antonius, de cuius societate agitur, tres alij in Rota in secunda instantia, & vnus in hac tertia post resolutiones iam factas, & omnes fuerunt inducti ad probandum hanc societatem inter Sanctam, & Ioannem Antonium.

Si igitur societatem probari contendatur ex primo teste coram A. C. examinato, & tertio teste in Rota recepto, cuius depositio asseritur nunquam in luminario data, dicentibus, audiuisse à Sancte, quod acceperit in locum Ioannem Antonium, & hæc Sanctis confessio tunc extraiudicialis parte absente, testibus probata de rigore iuris ciuilis, quod in Vrbe

Die Lunæ 23. Ianuarij 1634.

A R G V M E N T V M.

Executor, si transgrediatur, contenta in mandato, executio nullius erit momenti, Effectus immisionis ex primo decreto, cuius sit.

S V M M A R I V M.

- 1 Ex actibus subsequentibus manifestatur qualitas actus precedentis.
- 2 Mandati forma, si dicat, quod capiantur bona valoris, &c. nequaquam est illi consona immisio in veram, & realem possessionem.
- 3 Possessio, quod sit capta Iudicis autoritate, non præsumitur in dubio.
- 4 Iudicis autoritas requiritur ad effectum immisionis in possessionem.
Et cauendum est, ne quis sine illa ingrediatur. num. 4.
- 5 Possessionem capere non potest minister publicus sine Iudicis auctoritate.
- 6 Executor prauertens contenta in mandato, facit ut executio nullius sit momenti.
- 7 Verbis non affirmatur, id quod factis negatur.
- 8 Facti repugnantia impedit, ne verba ad aliquid saluandum, possint impropriari.
- 9 Verba, quando sunt clara, tunc non est opus coniecturis.
- 10 Immisionis ex primo decreto effectus est, in actione personali, ut immissus rem cum Domino teneat.
- 11 Immisus ex primo decreto in possessionem, non ita possidet, ita ut illa priuetur Dominus, vel inde repellatur.
- 12 Immisus ex primo decreto, ita possidet, ut Dominum, veluti canis leporem sequatur, & solummodo habeat ius custodiendi.

D E C I S I O CCLVII.

CVM Hieronymus Detentor pradiorum, (de quibus Cagiur) non acquiesceret decisione, in qua sub die 4. Martij anni præteriti * fuit resolutum constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam Rotalem d. Hieronymi, aliorumq. litis Consortium absolutoriam à iudicio spolij per Sebastianum debitorem intentato, iterum proposui causam, & Domini pro maiori parte censuerunt, non esse à d. decisione recedendum.

Nam, quod attinet ad primam inspectionem, in eo versatur excessus, quod Iudex mandauit, auferri de domo Debitoris bona valoris, &c. Executor hac forma neglecta, retulit, se associasse, ac imposuisse Creditorem in realem, actualem, & corporalem possessionem pradiorum, ostia domorum claudendo, & aperiendo, Colonos inde erigendo, glebas, & folia, ac frondes arborem ibidem existentium contrectando, ac præterea se ipsam Colonis percipisse, ut d. Creditorem sit introductum in Dominum eorundem pradiorum recognoscerent, qui actus sunt signa vere possessionis: idquæ clariùs demonstrant actus postea subsequuti, quod scilicet idem Creditor noluerit approbare Colo-

Verbe seruator, non releuat ex statuto Urbis c. 42. lib. 1. & in decisionibus causæ comprobatur fuit.

Non obstat, quod huiusmodi statuti dispositio de seruando iure civili non procedat, † quando de iure canonico illud correctum reperitur, ut dicitur de hoc particulari statuto resolutum in *Perusina bonorum*. 20. Aprilis 1592. coram bon. mem. Penia.

Quia conclusio est vera, sed eiusdem † conclusionis consequentia non probatur, quod in hac parte statutum Urbis per Ius canonicum fuerit correctum, ut ex eadem decisione colligitur, quæ ponitur apud *Picum decis.* 37. num. 5. quinimò in terminis eiusdem statuti, quod confessio absente, parte non † probet inter Romanos, inter quos ex prædicto statuto seruatur ius civile, aperte Rot. sentit coram *Severaphin. decis.* 487. num. 13. & comprobant *Adden. ad decis.* 408. num. 5. coram Papa Greg. XV.

Si verò eadem probatio deducatur ex primo teste coram A. C. iuxta tertium, & primo in Rota iuxta secundum, & quintum deponentibus de eorum scientia dictum Ioannem Antonium fuisse focum in Macello cum Sancte, & isti nullum gradum probationis faciunt, quia primus coram A. C. non deponit de propria scientia, † sed de auditu à Sancte, & recepit eandem responfionem, quod absente parte nihil probet; secundus verò in Rota examinatus iuxta secundum, & iuxta quintum nullam † reddit rationem scientiæ, & super quarto allegat non concludentem, quia administrabat pecunias negotij, ex quo illa conuenit etiam factori, † & administratori, ut in secunda positione fuit responsum; atque ita nedum nihil releuant, quia alter de auditu deponit, & alter generalem reddit rationem, sed etiam quia vnicus est, † cuius dictum pro nullius dicto sollet reputari.

Demum si fundamentum constituatur in publica voce, & fama, iunctis adminiculis in alijs resolutionibus ponderatis, & in præfenti repetitis, quicquid sit an illa probeatur ex testibus datis, nempe ex primo coram A. C. iuxta tertium *che si diceu bene per tutta la Vacca, che lui fosse compagno, & ex ultimo examinato. & si diceua à voce di Popolo, che detto Gio. Antonio era compagno di Sante nel Macello*. ex quo, nec primus, nec secundus † exprimunt à quo, audierint, prout debuissent secundum multorum opinionem, qui recensentur per *Modern. de probat. concl.* 748. num. 1. & seq. & *Farinac. de testib. quest.* 47. num. 257. & 259. in fama tamen de recenti huiusmodi probatio non est conclusiva, neq. sufficiens ad probandam † societatem in Macello, quia de per se, aut coadiuuat tantummodò probationem iam factam, secundum *Bart. in l. 3. §. eiusdem. de testib. l. 10. Andr. in addit. ad Specul. tit. de not. crim. Abb. in cap. super eo. de consang. & affin. idem Modern. de probat. concl.* 750. num. 5. vel † ad summum semiplenam probationem facit per eandem l. 3. §. eiusdem quoque, cum glos. in verb. confirmat. de testib. Dec. in cap. 1. num. 36. de appellat. & latissimè comprobatur d. *Modern. ead. conclus.* 750. num. 1. & sequen. & quàmvis si † concurrant adminicula probatio soleat augeri, ut admittunt allegati in eadem conclus. num. 19. attamen, quia omnes adductæ in sua specie apparent imperfectæ, prout in prima decisione fuit responsum, & probatum, semper ista probatio de publica voce remanet insufficiens, & imperfecta.

Cui tantò difficilius Domini adhæserunt, ex quo Tutor non tenebatur soluere ei, qui societatem in prima instantia non probauit, nec in secunda, nec in tertia, sed ea supposita abstinere debebat, donec ab eo reddita fuisset ratio de administratis, ad † quam quilibet negocia gerens teneatur. *Menoch. conf.* 209. num. 1. *Rot. Ianu. decis.* 185. num. 5. *Mazon. decis.* Flor. 1. nu. 29. & decis. 42. num. 1. Ut inde Tutor scire potuisset, & quantitatem lucri, & pro quarata Ioannes Antonius ad participandum esset admittendus, absq. eo, quod à solutione, tam notabilis summa inciperet. Et ita &c.

* Est decis. 214. supra in hac eadem parte, & alias decisiones in hac causa habes in Apostilla supra ad decis. 31.

- Colonum Debitoris; neque exigere pecunias ab eius Affiliario, sed fructus sibi a Laboratoribus tradi fecerit; ipsosq; Laboratores mutauerit: ac denique Emptori prädiorum ne in eorundem prädiorum possessionem ingrederetur
- 1 prohibuit: ex quibus actibus, ac t modis vtendi possessione tradita, perspicitur, qualis in actu præcedentis immisionis fuerit voluntas immittentis, ac immissi, §. Pauonum, instir. de rerum diuis. cap. cum venissent. de instir. Nat. conf. 192. num. 4. Rot. decif. 679. num. 7. par. 1. diuers. & ex subsequentibus manifestatur qualitas actus præcedentis; Bart. in l. cetera. §. sed si separauerint, nu. 4. ff. de legat. primo, Dec. conf. 421. num. 13. Siue autem d. Creditor innitatur mandato, siue conetur substinere illius exequutionem, nullo modo euitari potest, quin malè fuerit processum:
  - 2 Quia si mandati forma inspicitur, quod caperentur bona valoris, &c. nequaquam est illi consona immissio in veram, & realem possessionem bonorum cum expulsionem Colonorum, & precepto eis facto de recognoscendo alios in Dominos. Si verò inspiciamus exequutionem, nullibi apparet, immisionem fuisse datam Iudicis autoritate,
  - 3 t quæ etiam in dubio præcessisse non præsumitur, l. 1. C. de mandat. princip. Alciat. de præsumpt. 23. præsumpt. 14. nu. 5. cum tamen ad effectum immisionis auctoritas Iudicis
  - 4 t adeò sit requisita, vt cauendum, ne quis sine illa ingrediatur, admonuerit Bart. in l. si finira, §. Iulianus, num. 21. ff. de damn. infect. quem in istis terminis allegat, & sequitur Ruin. in conf. 102. num. 11. lib. 5. Honded. conf. 82. num. 12. lib. 2.
  - 5 Nequè Minister publicus t d. possessionem capere potuit sine Iudicis commissione, sed si hac lege, §. Prator ait, ff. de in ius vocando, Bart. in l. Authent. de quest. §. si verò aliqui l. 2. num. 3. Imol. in cap. cum parati, num. 8. de appellat. qui allegat. lo. Andr. in magn. adit. ad Specul. de citat. §. sequitur. Sed quicquid egit t præuertendo contenta in mandato, exequutio nullius censetur esse momenti, Glos. in cap. quod ad consultationem in verbo exceßeris, vbi Abb. num. 24. de sent. & re iud. idem Abb. in conf. 3. nu. 7. vers. undecima questio. lib. 2. Et non potest sustineri ex eo, quod d. Exequutor, cum habuerit expressam relationem ad prædictum mandatum de capiendò bona, &c. censeatur immisisse Creditorem ex primo decreto, & sic ad effectum subhaftandi, non verò ad alium effectum, cui mandatum non poterat deferuire; quodq; nihil aliud facere voluerit, quàm quod in eodem mandato contineretur; Quia licet verbo se retulisset ad dictum mandatum, tamen
  - 7 procedendo ad actus t merè possessionis, per aliud factum, recesserat ab eodem mandato, cuius tenori repugnabat, quod à Debitore Domino rei auferretur possessio, vel ab illa ejiceretur, itaut perindè habeatur, ac si neutrum fecerit, vt per text. in l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. in istis terminis concludit Abb. d. conf. 3. num. 7. vers. non obstat lib.
  - 8 2. quæ quidem repugnantia t impedit, ne verba ad saluandam exequutionem possint impropriari, notat Felyn. in c. auditis, nu. 3. vers. hac, & similia de præscri. possess. Anchar. in conf. 33. qui addit huiusmodi regulam procedere, quotiescunque agitur de saluando actu verbis ambiguis
  - 9 concepto, non t autem quando verba sunt clara, quia tunc non est locus coniecturis. Proprius enim effectus immisionis ex primo decreto in actione personali is t est, vt immissus rem cum Domino teneat, l. Prator ait, §. 1. & d. l. si finira, §. si plures cum, seq. ff. de damn. infect. vbi ex eo, quod Creditor immissus fuerit in possessionem, non pro-
  - 11 terea dicitur missus t possidere, itaut illa priuetur Dominus, vel inde expellatur, l. is qui, in princip. ff. de in possess. legat. Specul. de primo decr. §. iam cum effectu, num. 6. Abb. in c. contingit, num. 5. de dolo, & contum. Negus. de pign. 2. memb. 3. par. num. 6. Menoch. de retin. remed. 3. num. 226. vbi communem dicit, & respondet contrarijs
  - 12 vsquè ad numerum 233. Sed potius vt cum velut t canis leporem sequatur, & solummodò ius habeat custodiendi, vt dicit Specul. in præalleg. §. iam cum effectu, num. 21. Negus. d. memb. 2. q. 3. num. 6. & faciunt latè tradita per Petr. de Grass. in tract. de prim. & secund. decr.
- Similiter subsistit alter excessus in eo, quod post factam

exequutionem d. mandati pro summa scut. 3600. ratione sortis principalis, & 450. ratione fructuum, qui vsquè ad diem immisionis erant decursi Franciscus Creditor (mediante persona Laurentij filij, habentis ab eo mandatum ad exigendum, ac in instrumento census (de quo agitur) simul cum ipso Patre obligati) exegit in pluribus partitis, videlicet, vna librarum 754. quæ constituunt summam scutorum 170. altera 250. ac tertia scutorum 276. & præterea vsquè ad diem subhaftationis percepit fructus prädiorum, quæ tunc erant locata pro annua pensione soluenda in pecunia, & nihilominus prædia huiusmodi fuerunt subhaftata pro integra summa in d. mandato contenta, perindè ac si prædictæ pecuniæ, ac fructus collecti, ex quibus summa debiti fuerat diminuta, non peruenissent ad manus d. Creditoris; cum enim pecunia (vt supra) exactæ iustificetur ex partitis datis in Summario Debitoris impresso, sub num. 5. 6. & 7. ac perceptio fructuum ex eodem Summario remaneat probata; nullo pacto controuerti potest, quin cesserint in causam debiti (de quo agitur) ita vt ex eorum imputatione, summa in mandato contenta fuerit diminuta (vt infra). Non enim admitti potest, quin omnes d. partitæ cesserint in solutionem fructuum census, qui à die relaxationis mandati, vsquè ad subhaftationem fuerunt decursi; quoniam post terminos decursos, ac compræhensos in eodem mandato, (quod fuerit relaxatum de mense Iunij 1610.) idem Creditor 27. Augusti sequentis (quo tempore aliustermis vix inceptus, non erat debitus) exegit d. scuta 170. quæ (nulla tunc subsistente causa debiti, ratione temporis nondum decursi) extenuauerant summam, de qua in d. mandato: deindè exegit prædictas duas partitas scutorum 250. & 276. de mense Aprilis 1611. & 8. Iunij sequentis, quæ quidem partitæ simul coniunctæ cum dd. fructibus prädiorum (vt supra) perceptis, constituunt summam scutorum 1920. & superant summam scutorum 600. debitam, ratione fructuum census, & quatuor terminorum, qui post relaxationem mandati, (vt supra) erant decursi. Ac postremò de mense Iunij anni 1612. obtinuit relaxari aliud mandatum exequutuum pro summa scutorum 500. pro dd. fructibus census decursis, quod exequutioni demandati curauit de mense Septembris subsequen-
tis ante subhaftationem.

Ex quibus etiam subsistit alius excessus subhaftationis duorum prädiorum separatorum, cum tamen alterum eorum, quod est tornaturarum 137. esset sufficiens; cum ad rationem scutorum 30. pro qualibet tornatura constitueret summam scutorum 4110. & nihilominus integrum debitum scutorum 4050. in mandato contentum esset solutum cum prædicto vno solo prædio.

Et ita vtraque parte informante, &c.

* Est decisio 185. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PANZIROLO.

Romana, seu Ianueñ Affecurationis.

Die Lunæ 23. Ianuarij 1634.

ARGVMENTVM.

Affecurans merces alicuius Nauis, cum obligatione reficiendi omne damnum proueniens ex causa Maris, an teneatur, si merces fuerint deterioratæ, Et si dictum damnum sit reficiendum, vtrum sit habenda ratio lucri, vel damni, necnon quado in ista materia promissio affecurationis censeatur facta in ordinè ad lucrum.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio Cameralis habet executionem paratam.
- 2 Promittens rescire omne damnum, quod habuerit aliqua merx ex causa Maris, non solum tenetur ex causa iactus, sed etiam deteriorationis mercis.
- 3 Navis assicurata, si damnum patitur, damnum est reficiendum secundum precium Ciuitatis, ad quam salua erat traducenda.
- 4 Attestationi Peritorum in arte, plurimum semper deferri debet.
- 5 Merx navis assicurata, si damnum patitur, an sit habenda ratio lucri, vel tantum ipsius damni.
- 6 Stracc. de assec. glos. 6. declaratur.
- 7 Merx, si fuerit assicurata, cum obligatione de reficiendo quodcunque damnum, an talis promissio intelligatur etiam in ordine ad lucrum, facta.

D E C I S I O CCLVIII.

Navis appellata Sanctus Iacobus, moderata à Capiteo Villamarino, fuit in Ciuitate Ianuæ onerata libris 52. mill. in tot. realibus, vt vulgo dicitur, da otto; ad effectum eundi in Arcipelagum; & emendi frumentum conducendum ad eandem Ciuitatem Ianuæ; quam Nauim euntem, & redeuntem assicurauerunt mercatores diuersorum locorum, & signanter nonnulli in Vrbe pro scutis mille auri, suscipiendo in se (prout in apocha dicitur) ogni caso di mare, di castro, o sinistro impedimento, & ogni rischio dal l'hora, che saranno carichi in sino, che saranno scarichi in terra; à buon saluamento di ritorno in esso Porto di Genua, vt latius in apocha assecurationis.

De dictis libris 52. mil. emptum fuit in Arcipelago tot frumentum; de quo eadem navis onerata; dum Ianuam petebat, in statione Romana varias passa est Maris tempestates, vt apparet ex testimonialibus Summ. D. Vinaldi num. 4. donec ad d. Ciuitatem peruenta; & ibi exonerata, inuentum fuit, frumentum ascendere ad minus 4897. & ibi valere libras 20. pro qualibet mina, itaut totum precium itius frumenti ascenderet ad libras 97. mill. Verum, quia ob dictas procellosas Maris ingruentias deterius fuerat effectum, vendi non potuit, nisi lib. 70. mil. & sic damnum fuit æstimatum in lib. 27. mil. vt ex calculo, & relatione peritorum, & Consulum Maris in eodem Summ. nu. 5. ex quibus lib. 70. mil. solutæ fuerunt pro nollu gabella, alijsque expensis lib. 60. mil. itaut remanserit pro mercatoribus assecuratis solum librarum 10. mil.

Quò circa, cum assecurati introduxissent iudiciū in partibus contra assecutores ibi degentes, illosque obtinuissent condemnari; egerunt postea contra assecutores Vrbris coram A. C. cui cum placuisset consulere Rotam, super relaxatione mandati, & pro qua summa; Responsum fuit, mandatum esse relaxandum pro damno passo ab assecuratis, secundum precium frumenti Ciuitatis Ianuæ, in qua potuisset vendi lib. 97. mil. non autem secundum precium loci, in quo fuit emptum, quod fuit librarum 52. mil.

- 1 difficultas, quia assecutores, mediante obligatione Camerali, quæ habet executionem paratam, Cassad. decis. unica num. 2. de mutui, petit. Galef. ad formam oblig. Cam. ad 4. palam q. 1. num. 1. & seqq. Anton. Canar. de execut. instr. qu. 5. 1. & seqq. expresse promiserunt rescire omne damnum, proueniens ex causa Maris, siquæne tunc dum ex causa iactus, sed etiam deteriorationis frumenti, vt per Stracc. de assecurat. glos. 19. numer. 2. Mastr. decis. 197. numer. 1. & seqq.

Quod autem summa deberet calculari habita ratione ad precium Ianuæ, scilicet lib. 97. mil. non autem loci ubi emptio frumenti facta fuit in lib. 52. mil. similiter sine difficultate res transire videbatur, cum per assecutores fuerit pro-

missa salus frumentorum per hæc verba, si fanno assecurar dal Porto di Genua, in Arcipelago, & di ritorno sino in detto Porto di Genua, & inferius si fanno assecurare dall' hora, che saranno carichi in ciascheduno di sudetti loci in sino, che saranno scarichi in terra à buon saluamento di ritorno in detto Porto.

- Ex huiusmodi enim promissionis tenore, clarè constat, frumentum ad Ciuitatem Ianuæ saluum esse traducendum, ac proinde damnum esse reficiendum secundum precium eiusdem Ciuitatis, leg. si res, ff. de condit. tit. l. si laborante, § sed in his, ff. ad leg. Rod. de iact. Stracc. de assec. glos. 6. num. 1. & 2.

Sed quando etiam obligatio assecurantium non esset adeò clara, nihilominus non aliter in casu præsentis iudicij esset statim ordinibus Consulatui maris ipsius Ciuitatis Ianuæ, si quidem in cap. 95. disponitur, quod si iactus eueniat ante quam ipsa Navis perueniat ad medium inter locum, ad quem cursum dirigit, merx quæ iacta fuit, æstimari debeat ad rationem loci, à quo discessit, sed si proiectio sequatur post medium iter, tam merx, quæ iacta fuit, quam reliqua, quæ permansit æstimari debeat secundum valorem loci, ad quem Navis appulere tenebatur; In casu autem nostro probatur, quod Navis non solum post medium iter ab Arcipelago; sed in ipsa statione Romana versus Pontiam Insulam, per tres dies acerrimam ventorum rabiem passa

- 4 est, ita vt intret dicti Consulatui maris dispositio, quæ in similibus materijs semper plurimum debet attendi, vt de Consulatu maris Barchinonæ, tenuit Rota coram Greg. XV. decis. 126. sub nu. 6. & in alia Romana Assecurationis mercium 23. May 1633. coram me.

- 5 Non obstat, quod in refectione damni, quæ passio ratio habenda sit non lucri, sed tantum ipsius damni, ac proinde non debere considerari, quanti res deperditæ, vel damnicata vendi possit, sed quanti fuerit emptæ, per text. in l. 2. § porrio, ff. ad leg. Rod. de iact. & tradit Stracc. de assec. verb. cariche, & da caricarsi, glos. 6. quia Stracc. quæ loquitur de eo, qui habuit rem suam saluam ob iactum rerum, aliorum, quo casu deperditæ debent æstimari quanti fuerint emptæ, & res saluæ, quanti valent in loco ad quem, vt damnum reficiatur,

Nos autem versamur in casu differenti, nam stante obligatione de reficiendo quodcunque damnum, promisso debet intelligi de damno in ordine ad lucrum, cum frumentum fuit promissum tunc saluum, etiam in ordine ad lucrum, vt bene distinguit idem Stracc. d. glos. 7. num. 3. & seqq. quodque videtur procedere in terminis nostris, dum assecurati non agunt de damno respectu lucri, sed de damno respectu Capitalis lib. 52. mil. Nam licet precium huius frumenti in Ciuitate Ianuæ esset librarum 97. mil. si totum saluum, ibi, peruenisset, & in loco à quo fuisset emptum in libris 52. mil. & sic supersint librarum 45. mil. Istæ tamen librarum non fuerunt omnes super lucrata, quia ex dictis lib. 97. mil. debent detrahi lib. 27. mil. pro damno passo, & lib. 60. mil. quæ fuerunt solutæ pro gabella, nollu, & alijs expensis, adeo vt pro assecuratis non remanserit nisi lib. 10. mil.

Verum in hac damni refectione, non parum contingit dubitare, nam assecutores prætendunt, quod sicut damnum frumenti calculatur secundum precium loci, ad quem, scilicet in lib. 97. mil. ita etiam super eo fieri debeat repartitio; Assecurati autem contendunt repartitionem esse faciendam super capitale librarum 52. mil. cum quo fuit emptum frumentum in Arcipelago, quia hæc est massa posita in risico ab initio, & mercatores illam assecurarunt, distribuendo inter se precium lib. 52. mil. itaut omnes simul assecurauerint totum frumentum valoris 52. mil. & receperint mercedem pro eadem quantitate: stante igitur hac diuersitate rationum, cum articulus sit exemplaris Domini mandarunt, vt particulari dispositione discutiatur,

Et ita fuit decissum partem utraque &c.

R. P. D. BVCCABELLA.

Anconitana Dotis.

Die Lunæ 23. Ianuarij 1634.

A R G V M E N T V M.

Dotis confessio facta à marito, constante matrimonio, quando præsumatur facta in fraudem donationis prohibita inter virum, & uxorem, & an talis confessio iuramento roboretur. Simulatio quando impediatur executionem obligationis Cameralis.

S U M M A R I V M.

- 1 Dotis confessio emanata constante matrimonio, & nulla præcedente promissione, veram, & realem solutionem non probat.
- 2 Donatio inter virum, & uxorem non valet, & num. 5.
- 3 Donatio excedens 500. aureos absque insinuatione non tenet.
- 4 Mulier ad secunda vota censetur transire cum eadē dote, quam in primo matrimonio constituerat.
- 5 Solutio, aut datio, quando est notabilis summa, non est verisimile, quin sit facta sine quietantia.
- 6 Mariti confessio de dote recepta, dum timet proximam confiscationem, præsumitur facta in favorem uxoris, & in fraudem Fisci.
- 7 Simulatio incontinenti probata impedit etiam executionem obligationis Cameralis.
- 8 Confessio simulata mariti de dote recepta, nec etiam iuramento roboratur.
- 9 Dotis fructus spectant ad maritum, in recompensationem onerum matrimonij.
- 10 Dotis fructus non augent ipsam dotem.
- 11 Testes, qui deponunt de eorum iudicio probationem aliquam non faciunt.
- 12 Testibus fides minus adhibetur stante inuerisimilitudine.

D E C I S I O C C L I X.

Hieronymus Fanellus de anno 1623. D. Franciscam uxorem quietavit de scutis 2250. pro tota, & integra Dote sibi oretenus promissa, & olim primo Viro constituta. De anno verò 1628. passus fuit habuisse, & recepisse pariter pro dote alia scuta 1750. à prædicta uxore prout ex Instrumento Summario dictæ Franciscæ num. 10. Hieronymo mortuo vxor superstes egit coram A. C. contra dicti secundi viri hæredes pro restitutione dotis, nempe scutorum 4000. & decretum obtinuit à quo per dd. hæredes fuit appellatum, & Signatura quodam dicta scuta 1750. cum clausula, si quid exequendum, rescripsit. Causamque mihi commissa, Et cum hodie dubitauerim an prædictum mandatum esset exequendum DD. negatiue responderunt. Quia illud fuit relaxatum in vim Instrumenti, in quo maritus post iam quinque annos à tempore contracti matrimonij elapsos confitetur dicta scuta 1750. se pro dote recepisse, quæ quidem confessio emanata constante matrimonio, nullaque præcedente promissione veram, & realem solutionem non probat, cum facta potius præsumatur simula-

2 tē in fraudem donationis, & quæ inter virum, & uxorem est prohibita, l. 1. & 3. ff. de donat. int. vir. & vxor. Bart. in l. 2. §. creditum, sub num. 5. ff. si cert. pet. Alex. cons. 142. num. 1. & seqq. lib. 5. Surd. consil. 489. num. 1. & seqq. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 20. nu. 18. vers. tertius est casus. Rot. decis. 485. nu. 1. par. 3. lib. 3. diuers. Et quidem non solum ratione personæ, sed etiam ratione rei, cum excedat 500. aureos, adeo ut cum non fuerit insinuata non possit dici confirmata per mortem viri, iuxta l. donationis, la prima vers. nam amplioris quantitas, ubi glos. in verb. confirmari, & Salic. nu. 3. vers. item nota. C. de don. int. vir. & vxor. Paris. consil. 62. num. 20. lib. 1. cum alijs per Rot. decis. 683. sub num. 10. par. 1. recent.

Et ad hoc ita præsumendum eò facilius DD. inclinarunt, quoniam plura concurrunt adminicula, & cōiecturæ. Quorum præcipua oritur ex publico Instrumento celebrato de anno 1623. inter dd. Hieronymum, & Franciscam coniuges, dum in eo præuia narratiua dotis constituta primo viro, nempe scutorum 2250. per dictam Franciscam assignantur & ceduntur dicto secundo marito omnia iura, & actiones sibi vigore dicti Instrumenti dotalis contra hæredes primi viri competentia; Quia cessante stante idem secundus maritus ipsam Franciscam de tota, & integra dote sibi verbatenus promissa exactione sequuta, cum clausula ex nunc prout ex tunc, & non alijs, quietavit. Unde clarè apparet dictam Franciscam eandemmet dotem per primi viri hæredes restituendam promississe, & assignasse 2. viro, & eò maxime, quia & mulier censetur ad secunda vota transire cum eadem dote, quam in primo matrimonio constituerat, l. si mulier. l. dotemq. l. Diuus. ff. de iur. dot. Rol. de lucr. dot. q. 75. num. 1. & seqq. Rot. decis. 156. num. 10. par. 2. diuers. & fuit dictum in Spolet. fructuum dotis 16. Maij 1633. coram Reuer. P. D. meo Panziolo. Et ideò non videtur dubitandum quin subsequuta deinde post quinquennium confessio de recepto dd. scutorum 1750. ultra scuta 2250. primo viro data, fuerit simulata, & in fraudem donationis quemadmodum benè consideravit Rot. coram san. mem. Gregor. XV. decis. 188. num. 2.

Secunda verò resultat ex eo, quod quemadmodum dicta mulier cauta, & prudens reportavit per publicum Instrumentum quietantiam dotis simpliciter verbis assignata, & nondum effectualiter tradita, ita etiam si de tempore contracti matrimonij dedisset dicta scuta 1750. procurasset id expressè in dicto Instrumento declarari, sibi que partem quietantiam fieri, nec talis datio ac solutio & est verisimilis sine quietantijs, quandoquidem summa est notabilis, ut similiter animaduertit Rot. in d. decis. 188. num. 3.

Tertia, Denique defumitur ex eo, quod Instrumentum fuit celebratum tempore quo d. Hieronymus latrabat in Conuentu S. Augustini ob grauissimam causam criminalem, pro qua timebat proximam confiscationem, & ideò ad illam euitandam, & in fraudem Fisci dicta confessio ad vxoris favorem facta præsumitur Bart. in l. post contractum, num. 2. ff. de donat. & consil. 65. num. 4. lib. 1. Farinac. q. 25. num. 133. & q. 164. num. 71. seqq. & num. 143. Honded. conf. 46. num. 19. & 25. lib. 1. quod apertius etiam suadet ex inhibitione paulò postea expedita in Tribunali A. C. vigore eiusdem dicti Instrumenti.

Nequè obstat dictum Instrumentum esse iuramento, & obligatione Camerali vallatum, quia cum simulatio ex aperta iuris præsumptione ex eodem Instrumento resultante, in quo contineri legitur simplex confessio de recepto facta per maritum constante matrimonio iunctis præsertim supradictis coniecturis sit concludenter, & incontinenti probata, impedit etiam executionem obligationis Cameralis, ex traditis per Galles. de oblig. Cam. q. 18. num. 5. & seqq. & ibi Zacch. num. 3. Farinac. q. 162. num. 63. Cas. de Cras. decis. 16. num. 10. de prob. Et operatur ut & confessio ipsa, nec etiam iuramento firmetur, ut per Soccin. in l. 1. num. 98. vers. 2. concl. ff. solut. marr. Crauet. cons. 81. in princ. Cephal. consil. 163. num. 21. Ruin. cons. 130. num. 3. lib. 1. & consil. 137. num. 3. lib. 4. Purpurat. consil. 36. num. 2. Mantica lib. 1. tit. 20. num. 20. & 27.

Minus obstat quietantia fructuum dotis per vtramque Coniugem

comprehendit omnia loca status Ecclesiastici.

S V M M A R I V M.

- 1 Mandatum de associando, quando est nullum, non modo in illius executione est super sedendum, sed etiam permissa est appellatio. num. 2.
- 3 Minor valide contrahere non potest, sine solemnitatibus requisitis per Constitutionem Marchiæ. c. 25. lib. 5.
- 4 Ægidiana constitutiones, omnia loca status Ecclesiastici comprehendunt.
- 5 Maiores 20. annis in omnibus proinde habentur, ac si essent maiores 25. annis, & hoc procedit in Vrbe, ubi viget tale statutum.
- 6 Statutum directum in personas subditas, non comprehendit personam non subditam.
- 7 Iuramentum operatur, ut minor censeatur esse maior 25. annis.
- 8 Ægidiana in contractibus minorum, requirit copulatione iuramentum, & solemnitates.
- 9 Minor, si fuerit læsus in aliquo contractu, post cursum, quinquennij post maiorem ætatem, non potest petere restitutionem in integrum declarari. num. 10.
- 10 Text. in l. fin. C. si maior. fact. alien. sine decret. in quibus terminis loquatur.
- 11 Censuræ contractus ab initio nulliter celebratus, non potest conualescere per solutiones census postea subsequutas.
- 12 Censuræ nulliter constitutus, ut conualescat per ratificationem, quid requiratur, & num. 13.
- 14 Fides baptismatis probat ætatem.
- 15 Fides baptismatis extracta lite pendente à Parocho in locum defuncti deputato probat.
- 16 Scripturæ formalis extractio, quando non requiratur.

DECISIO CCLX.

Domini responderunt non esse locum Ægidianæ ad fauorem Geraldini Domini Censuræ, de quo agitur. Quia

- 1 mandatum de associando in possessionem fundi ei concessum non est iustum, attentata nullitate impositionis dicti Censuræ. Vnde non modo in illius executione est super sedendum, Seraphin. decis. 425. num. 5. Sed etiam permissa.
- 2 et est appellatio, ut in eadem Constitutione Ægidiana legitur, & in hoc Tribunali pluries fuit resolutum.

Nam quondam Clementinus, cum esset minor nullis adhibitis solemnitatibus, constituit Procuratorem ad imponendum Censuram, quem idem dictus Clementinus tunc temporis non esset infra legitimam ætatem constitutus, valide contrahere non potuit, sine solemnitatibus requisitis per Constitutionem Marchiæ de forma seruanda in contractibus minorum c. 25. lib. 5. quæ iuxta Summorum Pontificum Sixti IV. & Pauli III. extensiones, omnia et loca status Ecclesiastici comprehendit.

- 3 Non obstat, quod constitutio dicti Procuratoris facta fuerit eo tempore quo Clementinus erat in Vrbe, ubi viget
- 5 Statutum et quod maiores viginti annis in omnibus proinde habeantur, ac si essent maiores, 25. Quia cum ipse tanquam civis Vrbeuetanus, non esset et persona subdita Statutibus, non poterat comprehendere sub dispositione dicti Statuti directi in personas subditas Bald. in l. cunctos populos. n. 92. C. de Summ. Trinit. & fid. cath. Rot. decis. 580. num. 1. par. 1. diuers. & apud Pic. ad Stat. Urb. decis. 63. n. 17.

Neque dicta impositio Censuræ fuit iusta, ex eo, quod prædicto Procuratori tradita fuisset facultas firmandi contractum iuramento in animam ipsius Constituentis, præ-

stan-

Coniugem respectiue facta interuenturij habitis à Carolo Cessionario hereditatis primi Viri in diuersis vicibus, & per manus diuersarum personarum partim ante, partim post contractum secundum matrimonium. Nam quoad fructus decursos ante matrimonium, quemadmodum ipsamet Francisca illos verisimiliter receperat, & in se alendo consumpserat; Ita etiam de ijs quietantia fecit per dictam confessionem de recepto; Vnde ex tali quietantia respectiue facta per Vxorem non solum non apparet dictam interuenturiam fuisse consignata secundo marito ad Computum dotis, sed potius elicitur contrarium: Quo vero ad interuenturiam decursam post contractum Matrimonium, quamuis illa maritus recepisse confessus fuerit, non per hoc sunt computanda in dotem, cum ad ipsum absolute spectent in recompensationem onerum matrimonij. Nec proinde potuerint dotem augere l. Dotis fructum. ff. de Iur. Dot. l. pro onerib. C. eod. Anchor. conf. 150. num. 4. vers. tamen fateor. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 45. num. 49. Rot. part. 2. recent. dec. 198. nu. 2. Seraphin. decis. 1423. n. 2.

Nec etiam releuat alia Confessio per dictum Hieronymum facta receptionis scutorum 250. à prædicto Carolo, quia illa censetur soluta ad Computum scutorum 2250. à primo Viro, & illius hereditate debitorum, de quibus hodie non agitur.

- Denique non obstant testes deponentes de asportatione mobilium, & pecuniarum ad domum secundi Viri; Quia ultra quod contra ipsorum personas plures opponebantur exceptiones, Visum fuit DD. in dicto non concludere, cum quoad pecunias nullus ex ipsis exprimat quantitatem, & alii qui solum deponant de eorum Iudicio desumpto ex fonitu intra Crumenam, ideoque probationem aliquam non faciat. Alex. conf. 74. num. 6. lib. 1. Paris. conf. 56. nu. 14. lib. 2. Pupurat. conf. 369. sub num. 4. & 5. Giurb. conf. crimin. 71. num. 15. Gual. decis. 375. num. 3. Quod vero ad mobilia non deponant de aliqua significatione per vxorem dicto Hieronymo facta in causam dotis, immo potius probare videantur oppositum ipsam scilicet clauas capсарum penes se retinuisse, & mortuo viro dicta mobilia secum tanquam propria asportasse, illaque hodie penes se habere, præsertim, quia in contrarium vrget etiam maxima inuerisimilitudo deducta ex eo, quod si dicta D. Francisca pecunias, & mobilia dicto Hieronymo eius viro in dotem effectualiter dedisset, ac consignasset, utique de hoc in dicto Instrumento anni 1623. mentionem fieri curasset iuxta
- 12 qui solum deponant de eorum Iudicio desumpto ex fonitu intra Crumenam, ideoque probationem aliquam non faciat. Alex. conf. 74. num. 6. lib. 1. Paris. conf. 56. nu. 14. lib. 2. Pupurat. conf. 369. sub num. 4. & 5. Giurb. conf. crimin. 71. num. 15. Gual. decis. 375. num. 3. Quod vero ad mobilia non deponant de aliqua significatione per vxorem dicto Hieronymo facta in causam dotis, immo potius probare videantur oppositum ipsam scilicet clauas capсарum penes se retinuisse, & mortuo viro dicta mobilia secum tanquam propria asportasse, illaque hodie penes se habere, præsertim, quia in contrarium vrget etiam maxima inuerisimilitudo deducta ex eo, quod si dicta D. Francisca pecunias, & mobilia dicto Hieronymo eius viro in dotem effectualiter dedisset, ac consignasset, utique de hoc in dicto Instrumento anni 1623. mentionem fieri curasset iuxta
- 13 superius deducta in inuerisimilitudo autem, facit, ut Testibus fides minus adhibeatur, ex Abb. in cap. quia verisimile. ad fin. & ibi Felin. de præsumpt. Soc. sen. conf. 44. num. 5. lib. 4. Decian. conf. 109. num. 64. & seqq. 10. Franc. de Ponte conf. 4. nu. 33. lib. 1. Rot. dec. 100. nu. 13. impress. post 2. volum. conf. Farinacc. & coram san. mem. Greg. XV. dec. 510. num. 4. & c.

Et ita fuit conclusum vtraque parte informante &c.

- ¶ In eadem causa vide infra alteram decisionem sub die 14. Iunij præsentis anni 1634. coram eodem bon. mem. Buccabellâ.

R. P. D. MOTMANNO.

Vrbeuetana Censuræ.

Die Luna 23. Ianuarij 1634.

ARGUMENTVM.

Mandatum de associando, quando est nullum non solum est super sedendum in executione, sed etiam est permissa ab eo appellatio Minor ut valide contrahat, sunt seruandæ solemnitates requisitæ, ad hoc per Constitutionem Marchiæ, quæ

S V M M A R I V M.

7 stando iuxta iuris communis dispositionem, quod iuramentum ꝑ operatur vt minor censeatur esse maior 25. annorum vt per *glos. & Bald. in Auth. Sacram. pub. num. 4. C. si aduers. vend.* Quia praedicta Constitutio Marchiae in huiusmodi contractibus minorum copulatiue requirit ꝑ iuramentum, & solemnitates, itaut alterum non sufficiat *l. habet plures. ff. de cond. instit. Iason. in l. 1. n. 2. ff. de iust. iur.* Et in his terminis Rota coram me in *Auximana nullitatis Donationis 2. Decembris anni praeteriti.*

9 Minus possunt suffragari taciturnitas, ꝑ & cursus quinquennij post maiorem aetatem, ad *l. fin. C. si maior. fact. alien. sine decret.* Quia inde potuit quidem suppleri defectus decreti iudicis, non autem aliarum ꝑ solemnitatum, vt in terminis *d. l. fin. intellexit Rota coram Greg. XV. decis. 260. n. 13.*

11 Neque per solutiones ꝑ Censum postea subsequutas, contractus ab initio nulliter celebratus potuit conualescere, vel
12 inde inferripotest ad illius ratificationem, ꝑ cuius praesumptio, nisi data scientia omnium qualitaturn, & defectuum, non admittitur, vt de similibus solutionibus Censum nulliter creati, fuit a *Rota resolutum decis. 3. i. num. fin. post tract. de cens. & in Romana Censum 13. Feb. 1630. coram R. P. D. meo Merlino.* Nullibi enim apparet, vel ipsum Clementinum, vel eius haeredes certam scientiam habuisse dictae nullitatis
13 Censum iniure consistentis, quare ꝑ vltra genericam facti notationem, ad effectum inducendi ratificationem requiritur, *Gregor. d. decis. 260. n. 15. vbi Add. n. 22. cum alijs allegatis in d. Rom. Censum, coram R. P. D. meo Merlino.*

Quod autem d. Clementinus tunc temporis esset minor 25. annorum constat ex collatione Instrumenti celebrati de mense Iunij 1587. cum fide baptismatis suscepti de mense Nouembris Anni 1563. Quae fides ꝑ probat minoritatem, Reuerendissimus D. Decanus *decis. 334. num. 2. & cum sit Parochi Successoris eius qui contulit baptismum, atque concurrat testimonium Vicarij Episcopi attestantis partitam huiusmodi baptismi ex libro baptizatorum esse extractam manu propria dicti successoris, eumque talem esse qualem se facit, ea est probatio sufficiens, non obstantem quod ꝑ extractio legatur facta hac lite pendente, absque literis compulsozialibus, & alterius partis citatione, Caput. *quen. decis. 351. num. 3. & 4. dictus Reuerendissimus D. Decanus decis. 89. num. 5. cum seqq. & decis. 219. num. 6. forma-*
16 lis ꝑ enim extractio requiritur quando non constat de qualitate extrahentis, vt in casu decisionis *Greg. sanct. mem. XV. 359. vbi fuerat producta fides praetensi coadiutoris Parochi, quem non constabat esse talem, neque villo modo apparebat de illius deputatione.*
Et ita vtraque, &c.*

¶ In eadem causa adest infra alia decisio sub die 23. Iunij eiusdem anni coram eod. bon. mem. Motmanno.

R. P. D. BVCCABELLA.

Tarraconen. Primitiarum.

Die Veneris 27. Ianuarij 1633.

ARGVMENTVM.

Parochus habet intentionem fundatam super perceptione primitiarum bonorum sitorum in sua Parochia. Primitiae, quae sint, & cui debeantur. Bona, quod sint sita intra fines alicuius Parochiae, qualiter probetur. Testis asserens articulum esse verum, probat.

- 1 Parochus habet intentionem fundatam super primitiis debitis ex fructibus bonorum positorum in locis sua Parochiae.
- 2 Primitiae sunt oblationes, quae sunt de primis frugibus.
- 3 Primitiae debentur Ecclesiae Parochiali, vbi praedia sita sunt.
- 4 Bona quod sint intra fines alicuius Parochiae, bene probatur ex testibus deponentibus de publica voce, & fama.
- 5 Testes probant bona aliqua adesse intra fines alicuius loci, si deponant ex certa scientia, ex eo, quod sint oriundi, & habitatores illius loci.
- 6 Testes, si simpliciter dicant, quod contenta in articulis, super quibus interrogantur sunt vera, bene probant.
- 7 Enunciatiuae antiquissimae excedentes metam centum annorum, probant.
- 8 Ius percipiendi primitias in locis sitis in aliena Parochia vt praescribantur, quid sit necessarium.

DECISIO CCLXI.

- Censuerunt DD. Parochum Loci Vimbodini habere
1 fundatam intentionem ꝑ super Primitiis debitis ex fructibus bonorum positorum in locis pro parte Parochiae specificatis, & alijs intra fines ipsius Parochiae existentibus,
2 Primitiae ꝑ enim quae sunt oblationes de primis frugibus, iuxta tradita per *S. Thom. 2. 2. quaest. 86. art. 2. not. per Doct.*
3 in cap. 1. de Decimis, debentur ꝑ Ecclesiae Parochiali, vbi praedia sunt sita, vt in puncto extat *decis. Put. 169. num. 1. et seqq. lib. 3.*

- Quod autem bona in dictis locis posita sint intra fines dictae Parochiae, bene probatur ꝑ ex Testibus datis in Summario num. 3. qui quoad illius fines deponunt etiam de publica voce, & fama, quod sufficit in hac materia, *cap. cum causam il 3. & ibi Burr. num. 4. Imol. num. 3. et 5. de prob. & fuit dictum in Bracharen. Decimarum. 19. Ianuarij 1601. coram Card. Pamphilio, & in Aprutina Iurisdictionis 15. Iunij 1626. coram bon. mem. Remboldo; Et deinde affirmat loca praedicta intra ipsos ꝑ fines contineri, idque ex certa scientia, eo, quod sunt oriundi, & habitatores Vimbodini, vt in d. Sum. num. 5.*

- Et vterius etiam deponunt moderni Rectoris antecessores, fuisse solitos huiusmodi primitias in articulatis locis exigere, asserentes non solum se eas soluisse, sed etiam fuisse solutas ab eorum antecessoribus, idque de visu, & auditu, & licet aliquando simpliciter dicant contenta ꝑ in articulis, super quibus interrogabantur esse vera, adhuc tamen bene probant *Bald. cons. 10. num. 6. lib. 5. Cassad. decis. 3. sub numer. 9. de probatio 1. Rot. decis. 8. in princip. pari. 5. diuersor. et in decis. 588. num. 3. coram sanct. mem. Gregor. XV.*

- Cui confinium probationi accedunt duae enunciatiuae in
7 duobus instrumentis ꝑ antiquissimis, vt in d. Sum. numero 4. & 24. In quibus ijdem fines enunciantur, qui in articulis continentur, & de quibus deponunt supradicti Testes, quae sole sufficerent, cum longè excedant metam 100. annorum, *Glos. in cap. cum olim in verb. instrum. de censib. Dec. cons. 146. num. 14. Rot. coram Card. Serap. decis. 507. num. 1. et decis. 1061. num. 4.*

Non obstat descriptio in Capibrevio Monachorum, & Primitiarum exactio ab eis facta. Nam quoad descriptionem illam tanquam ab ipsis procurata, & ad eorum instantiam, ac voluntatem facta, probationem aliquam non facit, nec Rectori praedicit.

Quoad exactionem, siue praetensam, quasi possessionem exigendi, illa redditur saltem valde turbida, ac dubia, ex dictorum Testium depositionibus de exactione facta ante-

antecefforibus. Moderni Rectoris, etiam ex certa scientia, & de facto proprio attestantium, & in omnem casum illa non reuelat, nec ius aliquod tribuit, cum non constet de particulari priuilegio, † aut immemorabili, vel quadragenaria cum Titulo, prout requiritur, quando agitur de iure percipiendi Primitias in locis sitis in aliena Parochia, Rot. coram Card. Seraph. decis. 899. num. 5. & coram Reuerendissimo D. meo Decano decis. 345. num. 6.

Et ita decifum Rectore tantum informante, Monachis tamen pluries citatis, & informante non curantibus &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana Pecuniaria.

Die Luna 30. Ianuarij 1634.

A R G V M E N T V M.

Iusta causa ignorandi creditum, est sufficiens, vt creditor se excusare possit à negligentia petendi creditum intra tempus ab aliquo Statutum præfixum, & ista causa ignorantia, qualis esse debeat, ad hoc, vt competat restitutio in integrum aduersus dictum Statutum. Solutio, vt præsumatur ex lapsu temporis, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

1. Causa iusta ignorantia est sufficiens, vt quis possit se excusare à negligentia petendi debitum, & ideo est restituendus.
2. Causa deducta ex propabili ignorantia crediti, debet esse iusta, & rationabilis, vt quis excusetur, à negligentia illud petendi.
3. Scientia proueniens ex sanguinis coniunctione, intelligitur quoad ea, quæ respiciunt iura sanguinis, non autem quoad alia.
4. Præsumptiones in sua specie imperfectæ non coniunguntur.
5. Iura sua, quis tenetur inuestigare.
6. Testi unico, si sit standum ad fauorem inducentis, sic etiam erit standum contra eum.
7. Statutum Urb. lib. 1. cap. 158. euatur stante interpellatione.
8. Solutio, vt præsumatur ex lapsu temporis, quid debeat interuenire. & num. 9.
10. Liberationem à debito, quis potest consequi beneficio temporis non interrupti.
11. Solutiones, quæ sunt beneficio temporis, & illæ, quæ sunt soluendo, quoad consequendam liberationem non differunt, & quoad alia in quo differant vide num. 12.
13. Solutione eius, quod debetur tollitur omnis obligatio.
14. Negligentia creditoris per Statut. Urb. lib. 1. c. 158. considerata, non pertinet ad cedentem.
15. Creditor verè post cessionem, quando quis non dicatur. & num. 16.

RESPONSVM fuit sub die 27. Iunij 1633. * Domino Crescentio competere restitutionem in integrum aduersus lapsum temporis sexdecim annorum ex Statuto Urbis 158. lib. 1. inductum ad præsumendam solutionem; Hodie iterum causa discussa, in eadem resolutione Domini permanserunt ex eisdem rationibus; & fundamentis.

Quia concurret in Salustia Cetrina vxore Octauiani, & cessionaria, & etiam Romulo administratore hereditatis Salustia; iusta causa ignorandi creditum, de quo agitur, contra Garzonium confideiussorem, quæ sufficiens † est, vt possint se excusare à negligentia petendi creditum, vt propterea restitutio in integrum non possit denegari, ex Bart. in lib. 2. §. si quis propter num. 2. ff. de iur. actuque priuati. Balb. de præscript. 4. part. 4. quæst. princ. q. 29. cum alijs allegatis in decisione.

2. Non obstat, quod huiusmodi causa deducta ex † probabili ignorantia crediti debeat esse iusta, & rationabilis, nec quælibet sufficiat, Anchar. conf. 170. num. 7. vers. tamen eius opinio. Balb. ead. quæst. 29. num. 8. Tiraquell. de retract. lig. §. 35. glof. 4. num. 34. & talem non fuisse dicebatur probari, nedum præsumptionibus, sed, & testibus, qui dantur.

Quia quoad præsumptiones illæ quidem non obstant; nam quæ desumuntur ex simultanea cohabitatione Octauiani, & Salustia Coniugium, fuit sublata in alia decisione, & viterius regula illa communiter declaratur, in consermentibus † iura sanguinis, non autem, quoad alia, & quod permanentia, & habentia tractum successuum, non autem, quoad momentanea, Surd. conf. 7. num. 53. & consil. 45. num. 51. vol. 1. & Secunda, quæ fundatur in stipulatione cessionis ab eadem Salustia non est in sua specie

3. concludens, † quia nullum verbum de credito controuerso, & generica de omnibus creditis non sufficit Mohed. decis. 4. de prob. Surd. conf. 150. in fin. lib. 1. Nec demum Tertia suffragatur, quod Salustia haberet notulam debitorum, & Romulus administrator Archiuum scripturarum; ex quibus poterant, & tenebantur † inuestigare iura sua; Quia existentia prædictorum, vnico tantum teste probatur, cuius depositioni si standum esset pro Garzonio; 6. vtique, & contra eum erit standum, dum † deponit, quod pluries fuit interpellatus ad soluendum, ex qua interpellatione † euatur rigor Statuti supradicti; quandoquidem in hac parte dicta testium scindi non possunt, Specul. de test. §. 1. num. 69. Card. in clem. 1. num. 14. cod. tit. de test. & idem fuit firmatum in Spoletana bonorum 18. Maij 1590. coram bon. mem. Penia.

Quò verò ad testes nempe primum super octauo, & secundum super primo de scientia certa nihil concludunt, quia in eorum depositionibus fatetur nescire ad fauorem quorum societates per ipsos enunciatas fuerint contractæ, nec pro qua summa recordantur, & secundus testis simpliciter deponit de auditu, quod Gaspar Garzonius erat debitor hereditatis Salustia pro debito fideiussionis per eum soluto, sed de quo tempore, & pro qua societate non distinguit.

Denique non releuant, quæ de nouo ponderantur ad sustinendam dispositionem statuti supradicti in præsumenda solutione ex lapsu sexdecim annorum, dicebatur enim, ex quo cessio facta per Octavianum de anno 1605. Cetrinae eius vxori, nunquam fuit intimata Garzonio, nec † intercessit vnum de tribus relatis in l. 3. C. de Nouat. ipseque Octavianus de anno 1592. quo soluit debitum commune cum Garzonio confideiussore superuixit vsque ad annu

9. 1618. sicuti † soluendo primo creditori fuisset liberatus, per d. l. 3. C. de nouat. l. si cum tempore, vbi Ias. ff. de pact. Specul. de procur. §. sequitur. num. 11. ita etiam potuit cō-

10. sequi † liberationem beneficio temporis non interrupti ex requisitis in d. l. 3. C. de nouat. ex quo istæ solutiones 11. quoad consequendam liberationem † inter se non differant Gratian. discept. 52. num. 18. & idem fuit firmatum in Romana Pecuniaria 10. Iunij 1624. coram Domino meo Merlino.

Quoniam prædicta non differunt effectu, sed ratione, eodem enim modo liberatur debitor beneficio temporis sicuti soluendo, sed primo modo ex præsumpta solutione, & de hoc postremo, quoad factum, quando, verè
 12 ne, ¶ secundo verò modo per actum indubitatum solutionis, & de hoc postremo, quoad factum, quando, verè
 13 actualiter soluitur debitum non est quæstio, quia ¶ solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio, l. soluen- do, ff. de neg. gest. §. 1. Insti. quib. mod. toll. oblig. l. tale pactum §. post diuisionem, vbi Castren. ff. si cert. per. Surd. dec. 113. num. 2. & 308. numer. 9. sed primo modo præsumptio, ad inducendam præsumptionem solutionis potest diuersi- modè, se haberi, per negligentiam scilicet primi creditoris & per negligentiam secundi, qui est cessionarius in pe-
 14 tendo, & exigendo creditum; Primo casu ad ¶ cedentem non pertinet negligentia in exigendo per statutum consi- derata, ibi, si creditor fuerit negligens in petendo debitum
 15 per sexdecim annos, quia ille verè ¶ non est creditor post cessionem, ex quo non habet directas actiones, & viles a se abdicauit, nec reliquæ illarum remanserunt in Octa- uiano cedente. Bart. in l. ex asse. num. 3. ff. ad Trebell. Ber- taz. claus. 26. glos. 4. Surd. cons. 22. numer. 36. lib. 1. Nec per consequens negligentia illius potest suffragari ex mente Statuti debitori non soluenti.

Nec vrget ratio in contrarium ponderata, quod hoc modo debitor cessus propter ignorantiam facti alieni remaneret deceptus soluendo debitum cedenti.

Quia vtrunque potest esse, & quod remaneat deceptus & quod statutum nihil disposuerit in eo casu, sed tantum-
 16 modo in creditore negligente, qualis ¶ non potest dici ce- dens, habens tantummodo viles actiones, ex persona al- terius creditoris, prout habebat Octavianus. Et ita, vtraque, &c.

* Vide infra hanc decisionem prout in Indice posito in fine Decisionum.

REV. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Fideicommissi de Caetanis,

Die Luna 30. Ianuarij 1634.

ARGVMENTVM.

Instrumentum, quando dicatur esse in for- ma probanti. Instrumentum habens tem- pus 100. annorum non eget alia proba- tione, nisi vt doceatur de tali antiquita- te scripturæ, In instrumento antiquo vl- tra 60. annos ad effectum tam proba- tionis Notariatus, quàm recognitionis, admittuntur præsumptiones, &c. Et ali- qua circa probationem identitatis No- tariatus.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum dicitur esse in forma probanti, si concu- rant omnia, quæ requiruntur ad effectum, vt dicantur habere faciem publicæ scripturæ.
- 2 Instrumentum habens metam centum annorum tunc in eo nulla requiritur probatio notariatus, aut manus recognitio, sed sufficit sola fides de antiquitate scri- pturæ.
- 3 Instrumentum antiquum ultra 60. annos si sit, ad effe- ctum, vt tunc probetur tam Notariatus, quàm eius

Decisio CCLXIII.

recognitio, sufficiunt præsumptiones, coniectura, & adminicula.

- 4 Enunciatiua non incidenter, sed consulto, & per viam dispositionis prolata, quid operetur, & num. 5.
- 6 Notarij identitas, vt probetur, præter nomen, requirun- tur duæ demonstrationes.
- 7 Demonstratio patriæ alicuius, est optissima pluribus conuenire.
- 8 Personæ demonstrationes ex consuetudine, & stylo Cu- ria sæpius desumuntur à solo nomine, patriæ.
- 9 Demonstrationes, licet sint generales, & aptæ pluribus conuenire in abstracto, in concreto tamen considerata scilicet inter personas, à quibus ipsemet demonstratio- nes emanarunt eam recipiunt restrictionem, ac specifi- cationem, quæ pluribus non ita facile conuenire pos- sunt.
- 10 Enunciatiua vnica, siue partium assertio, non probat notariatum dum principaliter quæritur super eo.
- 11 Notariatus substantia probata, qualitas temporis per leuiore probationes, probatur.
- 12 Notariatus, si probetur de aliquo tempore præcise, ta- lis probatio non suffragatur ad probationem eiusdem Notariatus de præterito.
- 13 Alex. in cons. 198. num. 8. vol. 7. & alij declarantur,
- 14 Ex præsentis iure merito præsumitur in præteritum.
- 15 Præfensiones, quando sunt notabiles, non est verisimi- le, quod adeò sprete fuerunt, vt etiam ex memoria ip- sa exciderent.
- 16 Adminiculo aliquo firmo remanente, à quo vitam, ac spiritum desumunt cetera adminicula, consequenter corrumpunt alia omnia, quæ aduersus illa adminicula de- ducuntur.
- 17 Adminicula, quando sunt leuiora non egent particu- lari responsione.

DECISIO CCLXIII.

S VB DIE 25. Februarij præteriti * resolutum fuit In- strumentum anni 1517. esse in forma probanti, quæ sententia hodie etiam articulo iterum mature discussio, placuit Dominis.

I. Nam, vt latè deductum fuit in decisione, quæ reui- detur, quantum attinet ad ipsum Instrumentum, concu- runt omnia; ¶ quæ requiruntur ad effectum, vt dicatur ha- bere faciem publicæ scripturæ.

II. Quantum verò attinet ad probationem Notaria- tus, ac recognitionem manus Ser Francisci de Alatro, qui legitur de eodem instrumento rogatus, Aut ex lapsu 97. annorum à tempore rogatus vsque ad diem motæ litis se- cundum equiorem quādam inter interpretationem, à qua alias non abhorruit Rota, admittimus nos versari in
 2 terminis centenariæ, & hoc ¶ casu nulla requiritur proba- tio Notariatus, aut manus recognitio, sed sufficit sola fides de antiquitate scripturæ, quæ hic quidem non defecit; Vel quatenus etiam rigori sit inherendum, vt scilicet sequamur
 3 opinionem, quæ integrè lapsum 100. annorum exigit; cū agatur de instrumento antiquo, non solum ultra 60. sed etiam 90. annos, vtrique ad effectum tam ¶ probationis Notariatus, quàm recognitionis, admittuntur præsumptio- nes coniecturæ, & adminicula, quæ sanè adminicula, & quidem vigentia non desunt in casu isto, vt latè prædicta omnia, sublati omnibus contrarijs, in prædicta decisione fuerunt latius firmata.

III. Nec obstant ea, quæ singulariter aduersus præfata adminicula deducuntur: Nam quantum attinet ad prin. u. negari non potest, quin ad comprobandum Notariatum præfati Ser Francisci de Alatro de tempore rogatus huius-
 ce

ce instrumenti de anno 1517. initi inter filios Raimundi de Caetanis insurgat vrgens adminiculum ex alio instrumento concordia inter eosdem fratres de anno 1523. celebrato in quo habetur clarissima enunciatiua dicti Notariatus, dum præceteris omnia iura, instrumenta, ac dispositiones inter se ipsos tunc hæcenus factas, per quas, & quæ dicta concordia impediretur, & contradiceretur per quemcumque Notarium, rogatas, & factas, & maxime per Ser Franciscum de Alatro, quoad d. effectum solum, & dumtaxat, &c. irritant, & annullant, quæ, quidem enunciatiua ¶ non incidenter, sed consulto, ac per viam dispositionis emanata, non solum suffragatur ad adminiculandam probationem Notariatus d. Ser Francisci de Alatro in genere, ac etiam in specie de tempore rogatus huiusce instrumenti anni 1517. ut dictum est, sed in individuo validissimum præstat ¶ adminiculum pro iustificatione rogatus eiusdem instrumenti anni 1517. tanquam præcise, contemplati in ipsa partium assertionione, ex demonstrationibus in alia decisione ponderatis.

IV. Nec obstat, quod ad inducendam ¶ huiusmodi iustificationem, opus esset, quod identitas personæ dicti Ser Francisci esset expressa per duas demonstrationes, vltra nomen, ut docet *Bart. in l. demonstratio falsa, num. 14. ff. de condit. & demonstr. quem in puncto sequitur Afflict. decis. 245. num. 5. & 6. Alex. conf. 153. num. 4. libr. 2. Dec. conf. 13. num. 9.* hic autem vltra nomen concurrat sola demonstratio ¶ patriæ, aptissima pluribus conuenire quia omisso, quod consuetudine, & stylo Curie demonstrationes personæ sæpius desumuntur ¶ à solo nomine, & patriæ ex deductis in alia decisione, fuit responsum, hic vltra nomen concurrere duas demonstrationes, nempe Patriam, & Notarium, quæ licet sint generales, & apte pluribus etiam conuenire in abstracto, in concreto tamen consideratæ scilicet inter personas, à quibus ipsæmet demonstrationes emanarunt, eam recipiunt restrictionem, ¶ ac specificationem, quæ pluribus non ita facile potest conuenire, ponderando scilicet ex *Bart. in d. l. demonstratio falsa, num. 19. vers. item ex maioribus*, maiorem notitiam, quam contrahentes habebant de persona huiusce Ser Francisci de Alatro, cum esset solitus rogari de instrumentis inter ipsos contrahentes, prout realiter sub ista dumtaxat generalium demonstrationum expressione rogatus reperitur de hoc instrumento anni 1517. indeque sequatur eo magis probatam personæ identitatem per easdem demonstrationes, quibus specificatur in instrumento, ad quod partes ipse habuerunt relationem; Vtiterius animaduertebant Domini ex demonstrationibus late ponderatis in alia decisione ad ostendendam identitatem huiusce instrumenti anni 1517. tanquam particulariter ab ipsis partibus cõtemplati in alio posteriori instrumento anni 1523. coadiuari demonstrationes, ex quibus identitas personæ d. Ser Francisci deducitur.

V. Neque officit quod sola ¶ enunciatiua, siue partium assertio non prober Notarium, dum principaliter queritur super eo, ex *Burr. in cap. iud. num. 3. de præscrip. & alijs in præf. decis. allegatis*: Quia adhuc Domini inhærent responsioni ibidem datæ, quod scilicet instrumentum istud concordia anni 1523. non deducitur ad effectum probandi simpliciter Notarium; super quo alia probationes non deficiunt, sed ad effectum ut afferatur certa alia eiusdem Notariatus probatio quæ percutiat præcise tempus instrumenti, de quo agitur, rogati de anno 1517. & sic bene iniret conclusio, quod ¶ probata substantia Notariatus, qualitas temporis per leuiiores probationes probatur, ut late per *Surd. in conf. 168. num. 7. & conf. 286. num. 11.* nec vult replicatio, quod talis enunciatiua licet possit probare Notarium de tempore, quo illud enunciat, ¶ non possit tamen suffragari ad probationem eiusdem Notariatus de præterito, maxime in diuturno intervallo sex annorum *Soccin. in conf. 95. ante num. 1. vol. 3. Alex. conf. 198. num. 8. & 4. vol. 7. Rol. conf. 3. numer. 9. vol. 2. Oasch. decis. Ledem. 117. num. 5.* Quia DD. ¶ prædicti non loquuntur, quando, ut in casu isto habetur certum instrumentum in quo d. enunciatiua, quæ ad illud re-

fertur, bene potest verificari: quo casu concurrat probabilis ratio, ex qua contra regulam per supradictos DD. firmatam ¶ ex præfati iure merito præsumitur in præteritum, ad not. per *Soccin. conf. 89. num. 19. lib. 1. Garz. de beneficiis. parti. 1. cap. 5. num. 480. Rot. decis. 766. num. 7. par. 1. diuers.*

VI. Non obstat, quod cum in hoc instrumento anni 1523. cassentur solum instrumenta, & dispositiones, per quæ concordia eiusdem instrumenti impediretur, non possit id intelligi de instrumento diuisionis anni 1517. per quod dicta concordia anni 1523. nullatenus potest impediri, ea demum ratione, quod idem instrumentum anni 1517. non comprehendit bona, de quibus in præfati alio instrumento anni 1523. Quia placuit responsio, quod licet bona contenta in instrumento d. diuisionis anni 1517. non comprehenderentur principaliter, & tanquam de substantia contractus in præfati instrumento concordia anni 1523. continebantur tamen accidentaliter, tanquam incidentia ipsius contractus principalis, ea scilicet ratione, quia fratres de Caetanis auctores litigantium, pro obseruantia eorum, quæ in eodem instrumento 1523. promittebant, Duci Sermonetæ obligabant Castro Normarum, Magentiæ, & Rocche Gurgæ, de quibus in instrumento diuisionis anni 1517. Ideoque ad istum dumtaxat effectum, ut d. obligatio adueniente casu promissionis ad fauorem Ducis, sustineretur, opus fuit, ut cassetur d. instrumentum anni 1517. in quo pacta, & conuentiones de non alienando, & alia huiusmodi, erant incompatibilia, cum dicta posteriori obligatione, ad fauorem Ducis emanata.

VII. Neque etiam officit, quod in eodem instrumento concordia anni 1523. cessio iurium Principis Sermonetæ super Castro Normarum recipiatur, tam à Frâncisco, quam à Nicolao pro se ipsis, ac fratribus, quod ræpugnare videtur d. instrumento diuisionis anni 1517. in quo Nicolaus, & tres fratres sub illius factione diuisi, excluduntur à d. Castro, quod fuit assignatum Francisco, & duobus alijs fratribus sub ipsius Francisci factione comprehensis; Quia responsum fuit, immò ex hoc clarius comprobati veritatem d. instrumenti de anno 1517. cum enim in eodem instrumento anni 1517. dictum Castrum Normarum posset dubitari fuisse suppositum fideicommissio, ad fauorem totius agnationis, iure merito d. cessio debuit fieri, simulq; recipi etiam ad fauorem Nicolai, & fratrum ipsius factionis, cum ipsi quoque possent prætere, se in eodem fideicommissio esse comprehensos.

VIII. Non obstat tandem, quod in sæpius relato instrumento diuisionis anni 1517. præfati fratres de Caetanis filij Raimundi, tunc inter se contrahentes nullam mentionem fecerint de prætensionibus, quas habebant, & iudicialiter intentauerat super Castro Sermonetæ, nec etiam vice versa de prætensionibus competentibus Duci Sermonetæ super Castro Normarum, quæ omnia ¶ cum essent notabilia, non est verisimile, quod adeò spreta fuissent, ut etiam è memoria ipsa exciderint, hincque arguatur quam parum se inuicem compatiuntur, & sibi consent duo ista instrumenta; Quia responsum fuit, quod quantum attinet ad prætensiones ipsius contrahentibus competentes, & iudicialiter motas, cum prædictum instrumentum anni 1517. contineret solam diuisionem eorum, quæ tunc ipsi possidebant, dictæ prætensiones tamquam illiquide nec commodam diuisionem admittentes, & quæ solo iure nitebantur, non veniebant sub diuisione prædicta. Quò verò ad prætensiones Duci Sermonetæ competentes, iidemet contrahentes laborassent contra proprium interesse, & commodum, si de illis mentionem fecissent, quasi Ius dicti Ducis, & bonam fidem erga ipsum agnouissent, actiones & iura passiva contra se canonizando.

IX. Firmo igitur remanente hoc adminiculo, quemadmodum ab illo ¶ vitam, ac spiritum desumunt cetera adminicula, ita consequenter corrumpunt alia omnia, quæ aduersus illa deducuntur, cum vel tamquam ¶ leuiora non egeant particulari responsione, vel satis superque fuerint sublata in præterita decisione facta sub d. die 25. Februarij

præteriti, à qua visum fuit Dominis nullatenus esse recedendum, &c.

* Est decisio 184. supra in hac eadem parte.

¶ Et in eadem causa adest infra decisio sub die 7. Iunij 1634 coram eodem Reuerendiss. P. D. Coccino Decano.

R. P. D: DVNOZETTO.

Perusina Successionis de Alphanis.

Die Mercurij 1. Februarij 1634.

ARGUMENTVM.

Statutum Perusinum sub rub. 45. de dotat. mulier. excludens filias dotatas a successione &c. intelligitur de dotatis iam tempore delatæ hæreditatis, itaut superueniens dotatio non tollat, nec auferre valeat, ius antea quæsitum, & radicatum in eis, quæ iam adiuuerunt.

SVMMA RIVM.

- 1 Sententia contra sententiam lata est nulla, contraria non reuocata.
- 2 Sententia contra sententiam lata est valida, etiam contraria non reuocata, si de eius iniustitia appareat ex actis. & num. 3.
- 4 Sorores aequaliter cum fratribus succedunt in bonis maternis.
- 5 Statutum excludens mulieres dotatas à successione parentum censetur eas excludere ob habitam dotem, ante delatam hæreditatem. num. 6. & 7.
- 8 Heres, postquam adiuit hæreditatem, si ab eo illa auferatur, non dicitur exclusus à successione, sed hæreditatis iam acquisita verè priuatus.
- 9 Pater retinendo bona materna, censetur nomine filiorum infantium hæreditatem matris eiusdem adiuisse.
- 10 Consensus præsumitur ex cursu longi temporis.
- 11 Pater, ex quibus præsumatur voluisse adire hæreditatem maternam nomine filiorum.
- 12 Possidentis assertioni statuitur, quo iure, vel nomine possideat.
- 13 Statutis, censetur, quis se conformasse.
- 14 Exclusionis qualitas, quando cessat, pariter cessat ipsa exclusio.
- 15 Statut. Perusin. sub rub. 45. de dotat. mulier. Si item si quis etiam declaratur. & num. 16.
- 17 Statut. Perus. sub rub. 45. de dotat. mul. Si item si aliquis, declaratur. & num. 22. 23. & 24.
- 18 Hæreditatis fructus, non nisi post eam aditam, debentur.
- 19 In Statutis exclusiuis fæminarum propter masculos ab hæreditate parentum, non debet fieri extensio.
- 20 Ita quod non sufficiat identitas, sed requiratur maioritas rationis.
- 21 Exceptio firmat regulam in non exceptis.
- 25 Fructus à die mortis veniunt in petitione hæreditatis.
- 26 Specificatio aliqua non dicitur superflua, etiam si tacite insit.

27 Singula singulis, congruè referenda sunt.

28 Testes, vt probent aliquam obseruantiam, quid deponeere debeant.

29 Obseruantia in materia exclusionis fæminarum ab hæreditate parentum, vt releuet debet esse certa, clara, & uniformis, in casu de quo agitur, & in contradictorio iudicio obtenta.

DECISIO CCLXIII.

OBIIT ab intestato Dianora Lamberta de Alphanis superstitibus Seüero, Martia, & Hortentia eius filijs, ac Capitaneo Raphael e eius viro, qui quidem Raphael retinendo dotem dictæ suæ vxoris longè post decennium nuptii tradidit Capitaneo Balthasari de Alexandris Martiam eius filiam cum dote scutorum 2000. postmodum ipse decessit instituto hærede vniuersali Seüero filio.

Verum cum dicta Martia portionem sibi tangentem ex hæreditate Dianoræ matris prætenderet, immisionis iudicium contra Seuerum fratrem eiusdem hæreditatis possessorem intentauit coram Locumtenente Gubernatoris Perusiæ, à quo lata fuit sententia absolutoria, sed commissa causa appellationis in Rota Perusina, fuit non facta mentione prioris sententiæ pronunciatum prout in prima, eidem Martiæ dandam esse immisionem, à qua quidem sententia appellauit Seuerus, & obtinuit à Signatura causam mihi committi, cum clausula (Constito quod sit locus Aegidianæ) Vnde dato dubio An esset locus Aegidianæ, Cum pro parte Seueri deduceretur etiam nullitas ex eo, quod non fuerit reuocata prima sententia, l. i. C. quand. prouoc. non est nece. cum alijs allegat. Domini decima Maij 1632. mandarunt informari strictè super iustitia, quia si deberet successio, & consequenter esset ex eisdè iniusta prima sententia, valida est secunda, illa non reuocata, & intrat Aegidiana, vt in terminis tenet Rota coram Pui. dec. 4. de Aegid. & in Rauenatien. coram bon. me. Iusto post Pacif. de Salu. decif. 144. numer. 4. & 5. præsertim stante clausula, quæ, & quas, in commissione appellationis adiecta Rota decif. 201. num. 1. & 2. lib. 2. part. 3. diuers. coram Card. Cauat. decif. 42. num. 3. & 5. & decif. 69. numer. 1. & 2. & in Spoletana bonorum 20. Marij 1628. coram Emineniss. Card. Virili. & hodie firmando etiam iniustitiam locum esse Aegidiana responderunt.

Iustitia enim dictæ sententiæ fundatur in dispositione iuris communis, qua attenta non poterat eidem Martiæ vi hæredi ab intestato suæ matris immisio denegari, cum ea aequaliter cum fratribus esset admittenda ad text. in l. maximum viuum. C. deliber. præur. cum concord.

Tota difficultas reducebatur ad intelligentiam Statuti Perusini exclusiui fæminarum sub rub. 45. de dotat. mulier. An scilicet illud pro exclusione filiarum à successione matris requiratur dotationem ante delatam, & aditam hæreditatem, vel sufficiat dotatio superueniens, quia si requiratur dotatio ante delatam, & aditam hæreditatem, non potuit Martia per dotationem factam à patre post delatam, & aditam hæreditatem maternam eadem hæreditate priuari, secus verò si dotatio superueniens sufficiat,

Circa quam inspectionem DD. ponderatis verbis eiusdem Statuti in principio ibi (si qua mulier fuerit, vel etiam dotata &c.) & inferius (ipsa mulier dotata) & postea (exclusa muliere dotata &c.) habita dicta dote &c. censuerunt, Statutum non excludere nisi dotatas propter dotationem, vt in terminis Statuti Perusini tenent Corn. conf. 300. numer. 7. lib. 4. Eugen. conf. 4. numer. 55. & 100. lib. 2. Rota coram sa. me. Greg. XV. decif. 565. num. 4. in Perusina bonorum 27. Iunij 1597. coram Gypso. & in Perusina fidei commissi de Grauanis 28. Iunij 1630. coram Reuerendiss. D. meo Decano Quo casu ad hoc, vt sit locus Statuto requiritur dotatio ante delatam hæreditatem, vt in terminis Statuti Perusini tenet Bart. conf. 31. numer. fin. lib. 1. Corn. conf. 74. num. 7. & 8. versic. quod etiam alia ratione libr. 1. & conf. 94. num. 12. lib. 2. & conf. 300. num. 2. libr. 4. & gener.

neraliter *Cephal. conf. 5. num. 69. Becc. conf. 102. num. 20. Roland. conf. 96. num. 10. & seq. lib. 4. Surd. conf. 95. numer. 33. in fin. & 40. & 41. Sebast. Medic. decis. Marchia 42. 9. prater ea, alijsque cumulati.*

- 7 Multo magis dicendum est, fuisse necessariam, antequam adita esset hereditas materna, ut firmant *Curt. sen. conf. 44. num. 21. Corn. conf. 188. num. 16. lib. 2. Becc. d. conf. 112. num. 2. vers. quod sine dubio. Thesaur. dec. 101. num. 2. & 6. Sebast. Medic. decis. 42. in fin. & in terminis dicti Statuti Perusini tenet Corn. d. conf. 300. numer. 2. post med. vers. & dato, quod non sufficiat, & numer. 3. cum seqq. lib. 4. ea ratione, quia post aditam hereditatem non esset exclusio a successione, de qua solum loquitur Statutum, sed esset vera priuatio hereditatis iam acquisitae, ut explicat *Las. in l. 1. §. veteres, num. 31. & 33. ff. de acq. poss. Rota in Bonon de Armis post Merin. de legit. decis. 47. num. 6.**

- Quod autem ante dotationem adita fuisset hereditas materna pro Martia visum fuit iustificari ex eo, quod de tempore obitus matris, erat in infanti aetate constituta, quia propter patrem retinendo bona materna et censebatur nomine infantis hereditatem matris eiusdem adiuisse, ad *text. in l. si infanti. C. de iur. delib. Surd. d. decis. 140. num. 10. Medic. d. decis. 42. vers. nam respondetur Morot. resp. 11. num. 1. Greg. XV. decis. 421. numer. 7. cum praecipue et retentio fuerit per longè vitra decem annos ante nuptias Martiae, ex quo tempore praesumitur etiam consensus ipsius Martiae, *Bart. conf. 129. num. 2. lib. 1. Corn. d. conf. 94. num. 12. & 15. lib. 2. Morot. d. resp. 11. numer. 11. cum alijs allegatis per Informantes.**

- Maximè attentis declarationibus factis ab ipso patre, dum in duobus Instrumentis vocauit Martiam, & alios filios heredes matris, & vii legitimis administrator illorum tanquam heredum contraxit, quae licet tunc temporis inducere non possent aditionem pro Martia, tunc non infante, demonstrant tamen ad sensum patrem retinendo bona et materna usque à principio habuisse animu adueniendi hereditatem nomine filiorum *Rota coram Greg. XV. decis. 247. num. 18. & in recent. d. c. 448. num. 4. par. 3. & in propria materia aditionis in Rom. hered. & paragi doris 20. Nouembris 1617. coram bon. mem. Buratto. Et quod stetur assertioni et possidentis, quo iure, vel nomine ipse possideat, tenent *Alex. conf. 26. num. 4. ad fin. lib. 7. Greg. XV. dec. 460. num. 12. & firmatur in Auximana spolijs 10. Februarij 1620. coram bo. me. Buratto.**

- 13 Nec releuat, quod pater stante Statuto exclusiuo et foeminarum, cui censetur se conformare, censetur adiuisse pro masculo, non autem pro foemina à dicto Statuto exclusa. Quia hoc procederet, si statutum simpliciter usque à principio filias excluderet, secus quando (prout hic) illas non excludit nisi dotatas, & post dotationem, tunc enim cum et cesset qualitas exclusionis, & hereditas de iure tam foeminae, quam masculo deferatur, praesumitur patrem tam pro masculo, quam pro foemina hereditatem adiuisse, ut in terminis similis statuti patrem ceteri etiam pro foemina adiuisse, firmant *Corn. conf. 94. nu. 14. lib. 2. Nau. conf. 74. num. 10. Morot. d. resp. 11. num. 12. Medic. loco supra citato. Et destruitur propterea obiectum attentis declarationibus patris, ut supra factis.*

- Non obstat, quod statutum in §. item si quis etiam pater. disponat, quod mulier dotata de bonis paternis, & materis exclusa remaneat ab hereditate viri usque. Quia ibi statutum loquitur tantum de dotata à patre de bonis paternis, & materis viuentis, non autem (prout hic) mortua matre, ut patet ex verbis subsequenibus, ibi (*declarat quod mater per talem dotationem non possit cogi ipsa viuentis & c.*) quae verba per viam declarationis euariantur, et clare ostendunt, et statuentes disposuisse in eiusdem terminis dotationis factae matre viuentis, non autem ea mortua. *Calder. conf. 16. in princ. de prob. Castr. conf. 338. numer. 55. vers. quinto quaro lib. 1. Dec. resp. 8. num. 211. lib. 1.*

- 17 Minus obstat, quod statutum et in §. item si aliquis pater. mandet, quod foemina etiam inuita per sint à fratribus dotari, & sic videatur comprehendere dotationem non

solum post delatam, sed etiam post aditam hereditatem, ponderatis praesertim verbis subsequentibus ibi (excludatur a successione &c. ac etiam à facultate petendi fructus pro rata suae hereditatis pro tempore tunc preterito) quae verba videntur comprehendere etiam casum aditionis, cum et fructus non nisi post aditam hereditatem debeantur.

Nam placuit responsio, quod statutum ibi loquitur particulariter de successione in bonis patris, vel aui, & ideo non potest trahi ad successionem in bonis matris, cum in his et statutis exclusiuis non debeat fieri extensio *Socc. conf. 9. num. 7. & seqq. lib. 3. Honde d. conf. 1. num. 13. & seq. & 37 lib. 1. Rota decis. 461. numer. 4. vers. & mouebantur, 20 par. 2. recent. vbi, quod non et sufficit identitas, sed requiritur maiopitas rationis, & in Narnien successionis 26. No uembris 1629. coram R. P. D. meo Merlino, & in simili statuto Medic. d. decis. 42. vers. vbi patet, sed exceptio à supra firmata regula non excludi nisi dotatas & sic de tempore delatae hereditatis facta in casibus ibi expressis firmat regulam praedictam in casibus non exceptis, & ex permissione ne dotationis post delatam et pro excludendo in dictis expressis, censetur prohibere in alijs *Hond. conf. 9. num. 4. lib. 2. Gabr. conf. 108. num. 33. lib. 2.**

Nec releuant verba subsequencia, ibi (et habita dicta dote ex tunc excludatur à successione praedictorum patris, aui, & aliarum personarum, de quibus, & prout supra dictum est. Quia et verba praedicta ibi (et aliarum personarum) debent intelligi in casu dotationis, ibi à statuto expressae, & de personis descendantibus à patre, vel aui, de quorum bonis mulier dotata fuit, à quorum descendantium successione statutum in principio limitat, prout ibi dicitur, excludit, non autem vbi sumus et extra casum dictae dotationis, ibi expressae, & de matre, ut in terminis *Statutum in hoc §. declarat Corn. conf. 74. num. 8. in fin. lib. 1. conf. 156. numer. 1. vers. & materia videtur differens lib. 2. & d. conf. 300. sub num. 4. & per tot. lib. 4.*

Ideo non videbatur opus insistere in alia responsione, quae placebat nonnullis ex Dominis, statutum neque in casu mortis patris, vel aui, in quo loquitur, in hoc §. concedere facultatem dotandi post aditam hereditatem, cum non exprimat, et longè minor sit ratio excludendi post aditionem per quam bona fuerunt effecta filiae, ut in puncto per plura firmat *Corn. d. conf. 300. num. 2. vers. & dato, & seq. lib. 4. non obstante dicta exclusionem a facultate petendi fructus, et quia cum fructus à die mortis veniant in petitione hereditatis, l. item veniunt §. fructus. ff. de petiti. hered. statuentes ad maiorem cautelam specificarunt exclusionem ab illis, quae et specificatio etiam quod tacite inesset, non dicitur superflua *Manic. de tacti. lib. 2. nu. 12. numer. 30.**

Neque facit §. et si casus euenierit. Quoniam dum loquitur quocumque masculo, vel foemina decedente, dicendo obseruetur, prout in praesenti statuto, intelligitur iuxta diuersitatem casuum supra expressorum et singula singulis congrue referendo, ut dixit in specie *Eugen. d. conf. 4. num. 56. & 8. lib. 2. adeo ut quoad successionem maternam excludatur si dotata fuerit, iuxta principium statuti, Ex quo subsistere non potest dicta verba (prout in praesenti statuto, &c.) intelligi de praecedenti §. item si aliquis pater, cum in §. praecedenti contineantur casus speciales mortis patris vel aui, & iste §. loquatur decedente quocumque masculo, vel foemina, ut dictum est; Praesertim quia statuentes vbi voluerunt se referre ad certum §. id exprimebant, ut patet ex §. item declarat in fin. ex §. si autem aliquis, & alibi.*

Nec denum obstat visa fuit praetensa contraria obsequantia. Quia non probatur et ex testibus, cum non specificet casus, ut opus est, *Alexan. conf. 45. numer. 1. lib. 1. Paris. conf. 27. num. 37. lib. 1. Rota in Caesar augustana fructuum 10. Iunij 1600. coram Corduba. & loquatur si acceptata à muliere sit dotatio de bonis paternis, & materis, vel si dotatio non acceptata excedat portionem dotatae tangentem, cum tamen et obseruantia, ut releuet in hac materia, debeat esse certa, clara, vniuersalis, in casu de*

quo agitur, & in contradictorio obtenta, iuxta plene firmata in dicta *Narnien. successionis* 22. Maij 1628. coram R. P. D. meo Merlino; & sufficiat, obseruantiam dici posse diffinientem, ne suffragetur, vt in facto, & iniure deducebatur per informantes, per quos alias exceptiones contra inmissionem tolli visum fuit Dominis.

Et ita &c. vtraque &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Legati.

Die Veneris 10. Februarij 1634.

A R G V M E N T V M.

Agens ad poenam, vt obtineat aduersarium condemnari, non sufficit probatio, per coniecturas, vel suspicionem. Ex possessione praeterita, quando oriatur suspicio possessionis de praesenti, & quando secus.

S V M M A R I V M.

- 1 Poenam, vt quis euitet statum eius iuramento, & non attenditur praesumptio, adducta per aduersarium.
- 2 Testis deponens aliquid in odium eius contra quem inducitur, non probat.
- 3 Testes, licet sint famuli producentis, tamen si sint numero plures, quam illorum aduersarij, & eorum depositiones tendant ad absolutionem poenae Domini faciunt probationem.
- 4 Ex possessione praeterita oritur praesumptio possessionis, etiam in tempus futurum.
- 5 Testes, vt probent existentiam alicuius rei apud aliquem, debent probare existentiam de tempore motae litis.
- 6 Suspicio, cum sit minus ipsa praesumptione, vim non obtinet probationis.
- 7 Suspicio ad effectum declaratoriae censurarum contra detinentes, & non releuantes, non est sufficiens. nu. 6.
- 8 Ad poenam ubi agitur, non sufficiunt coniecturae.
- 9 Ex possessione de tempore proximo, vel de recenti, tunc demum inducit praesumptionem possessionis in tempus praesens, quotiescunque iudex qualitate facti, vel personae, ac rei, cuius existentiae quaeritur probatio, id poterit arbitrari.
- 10 Uxor, praesumitur contrectasse ea, quae sunt eius mariti, iure potius familiaritatis, quam dominij.
- 11 Socij plures, si simul, & promiscue negotia gesserunt, aliquis eorum non potest condemnari, vt alteri sociorationem reddat.
- 12 Existentia aliquorum bonorum mariti, vt excludatur ea esse poenae uxorem, sufficit possibilitas, quod maritus praedicta bona alienauerit.
- 13 Persona honestate stante, est sufficiens, vt in mitiorem partem praesumatur.
- 14 Suspicio sinistra alicuius personae, remouetur stante eius honestate.

D E C I S I O C C L X V.

C V M D. Comitissa de mandato Rotae iurauerit se de praesenti non habere, neque dolo desisse habere gemmas, & iocalia, de quibus agitur. Dominus hodie visum fuit per huiusmodi iuramentum non modo purgari suspicionem, sed etiam tolli praesumptionem ex eo deductam, quod cum illa habuerit paulo ante viri sui obitum, censeatur etiam habuisse post obitum, ac de tempore motae litis, & proinde a decisionibus huius causae emanatis coram me 9. Februarij 1632. * & 27. Iunij anni sequentis esse recedendum.

Nam D. Comes Beuilacqua idem conatur per testes deponentes de praeterito probare existentiam iocalium penes D. Comitissam, vt huiusmodi probatione admittenda, obtineat contra eandem profertur sententiam declaratoriam excommunicationis contentae in monitorio expedito, & intimato pro reuelatione, & sic agit ad poenam, ad quam euitandam statum iuramento, non autem attendi praesumptionem, probat *Dec. in cap. 2. in prima lectura, vers. nisi agatur. de cons.* Sed testium alter deponens de tempore post obitum viri conuincitur, quod in odium ipsius Comitissae, quae illum e domo eiecerat, ita deposuerit, idque affirmant testes pro parte eiusdem Comitissae examinati, qui licet sint eius famuli, attamen cum sint tres, & sic numero plures, & eorum depositiones tendant ad absolutionem Comitissae, faciunt probationem, *Spec. de inquis. §. 1. vers. sed nunquid eas. num. 22. Alex. cons. §. num. 6. volum. 2.*

Alter vero testis cum indirecte deponat super eo, quod viderit lineam Margaritarum penes Comitissam existere post mariti obitum, licet ex eo oriatur praesumptio in tempus praesens, non tamen de tempore motae litis, iuxta text. cum gloss. in l. non ignorabit, in verbo, fuisse. C. ad exhibenda ad effectum, vt attenda mala fide, d. Comitissa posset conuinci de continuatione. Vnde sola remanet suspicio existentiae de tempore motae litis, quae cum sit quid minus ipsa praesumptione, & proinde vim non obtineat probationis, vt per *Menoch. cons. 354. num. 16. & seqq. ad effectum declaratoriae censurarum contra detinentes, & non reuelantes, non est sufficiens. Vbi tamen agitur ad poenam non sufficiunt coniecturae, vt per text. in l. in testamento. la prima. ff. de cond. & demonstr. notat. Bald. in l. unica sub num. 6. in 3. opposuione. C. de his quae poen. nom. Dec. in rubr. de prob. sub num. 14. vers. & ideo, ubi aliqua poena. & in l. factum, §. in poenalibus, num. 2. ff. de reg. iur.*

Tempus autem proximum, vel de recenti, tunc demum inducit praesumptionem, quotiescunque iudex qualitate facti, vel personae, ac rei, cuius existentiae quaeritur probatio, id poterit arbitrari, vt per text. in l. 1. ff. de iur. deliber. tradit *Salyc. in d. l. non ignorabit. num. 4. vers. quando autem dicatur de recenti. C. ad exhibenda, ac post eum Euerard. in loc. de temp. ad temp. sub numer. 16.* Cum vero in praesenti casu ex testibus constet fuisse propria viri, eaque extitisse, tam penes ipsum, quam etiam penes coniugem, patet & dictam Comitissam ea contrectasse iure potius familiaritatis quam dominij, vt in l. sicuti certo §. interdum. ff. commodat. & nullam ex huiusmodi promiscua contrectatione posse oriri praesumptionem, per quam super his, quae deficiunt, alter ad alterius fauorem valeat iuste condemnari, ad instar duorum sociorum, qui tamen ea ratione, quod vt alteri rationem reddat, non potest condemnari, vt respondit *Paul. de Castr. in cons. 126. num. 1. vol. 2. Rim. Sen. cons. 300. num. 59. etiam vol. 2.* Sufficit enim & possibilitas, quod maritus gemmas hodie non existentes alienauerit ad excludendam praesumptionem existentiae, gloss. 1. in l. in ciuilem. in verb. incidans. C. de fur. ubi *Bald. num. 3. ad praesumendum in mitiorem partem addit honestatem personae, cuius & qualitas consideratio in persona Comitissae*

remouet sinistram suspensionem: ad text. in cap. nisi essent. de praebend. As *enoch. cons. 214. num. 74.*

Et ita vtraque &c.

* Prima est decisio 97. supra in hac eadem parte.

* Altera

* Altera verò est decis. 225. pariter supra.
 ¶ Adest infra alia decisio in hac causa sub die 26. Iunij huius
 anni 1634. coram eodem bon. mem. Motmanno.

REVER. P. D. COCCINO DECANO.

Viceni Collegij.

Die Lune 13. Februarij 1634.

ARGUMENTVM.

Testes iidem, vel alij, an in secunda, vel
 alia instantia possint recipi super iisdem
 articulis, vel alijs directò contrarijs.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria in prophanis, in qualibet instantia, & absque fumo conceditur, si articuli sint releuantes.
- 2 Testium subornatio non minus in appellatione, quàm in principali causa est timenda.
- 3 Text. in l. per hanc diuinam. C. de tempor. appell. & alij declarantur, num. 4. 5. & 7.
- 4 Testes iidem in secunda instantia, vel alij super iisdem articulis, vel directò contrarijs non sunt admittendi. Sed hoc procedit de Iure Canonico.
- 5 Testes in secunda instantia possunt denuò recipi super iisdem articulis seu directò contrarijs, sed hoc est verum de Iure Ciuili.
- 6 Ius Canonicum in foro Ecclesie seruandum est.
- 7 Iuri Canonico in utroque foro standum est, quoties aliquid iure ciuili dubium existit, iure verò Canonico clare est definitum.
- Vel etiam si iure ciuili clarum existit, manifesto tamen iure Canonico corrigitur, num. 8.
- 9 Testes examinati, si fuerint publicati, tunc multo minus sunt iterum examinandi super iisdem articulis.
- 10 Et hoc procedit in qualibet instantia, & ad hunc effectum, nec requiritur solemnitas publicatio, sed sufficit, quod sint didicita testificata, num. 11.
- 12 Articuli diuersi, prioribus articulis indirecte, non vere directè contrarij admitti possunt in secunda instantia, & in alijs.
- 13 Remissoria Rota concedit super eisdem articulis, super quibus fuerunt examinati testes, quando continent materias, magis explicitè specificatas, & distinctas, declara, vt num. 14.
- 15 Remissoria facilius denegatur, quando inuersionis simile est, quod possit probari, id quod prætenditur.
- 16 Testes debent esse auctorum 54. vt de immemorabili deponere possint, dempto tamen tempore litis, numer. 17.
- 18 Viuere, quis præsimitur vsque ad 100. annos, sed hoc est tantum quadam præsumptio, & aliud quotidiana experientia docet.
- 19 Remissoria denegatur, quando materie videntur imaginaria, potius ad effectum, vt articuli appareant releuantes, quam quod verè ita se habeat.
- 20 Remissoria petitio præsimitur suspecta, si articuli appareant concepti ad euitandas decisiones Rotales.

DECISIO CCLXVI.

BENEFICIATI Ecclesie Viceni post reportas contra se duas sententias Rorales petebant remissoriam super duobus principaliter. Primò super iure administrandi bona, redditus missarum votuarum, ac aliorum operum piorum, etiam in concernentibus curam animarum, & celebrationem anniuersariorum, vt in primo, secundo, & tertio articulis. Secundo super signis collegialitatis, vt po re arca communi, sigillo, Sacristia, Archiuio, & similibus, ipsoque more se congregandi, vt in quarto, & ceteris articulis, super quibus omnibus articulabant immemorabilem, prætendentes non posse sibi remissoriam denegari, cum versemur † in prophanis, in quibus in qualibet instantia, & absque fumo, si articuli sunt releuantes, illa passim conceditur, *Cas. de Grass. dec. 1. num. 10. de dilai. Verall. dec. 68. par. 3. Pui. dec. 212. num. 3. lib. 1. in correct. Rot. dec. 102. num. 1. par. 1. diu. san. mem. Greg. XV. decis. 174. num. 2. Rot. aecis. 122. num. 1. in meis impress. & decis. 348. num. 1. par. 1. r. c.*

Ceterum Domini contrarium censuerunt, quia cum fuerit litigatum in partibus, & testes super iisdem articulis tunc examinati, & benè discussi in decisione facta coram R. P. D. meo Motmanno sub die 7. Iunij 1632. * in qua concluditur, ipsos nihil, quod releuet probari, in secunda instantia, vel in alia causa appellationis, alij, vel iidem testes super iisdem, vel directò contrarijs articulis sunt nullo modo recipiendi, cum non minus † in appellatione, quàm in principali causa timenda sit subornatio, *Clem. vlt. in 2. par. de testibus. Bart. in Auth. de testib. §. quoniam verò numer. 5. vers. quid autem sit dei iure Canonico. Bal. in Auth. At qui semel num. 5. vers. sed dicunt Canoniste C. de probat. Myfinger. in c. fraternitatis. num. 6. vers. sed contra hoc pugnat. & ibi etiam Felin. num. 3. & seqq. de testib. Ioannes Campeg. de testib. reg. 269. in princ. & reg. seq. lo. de Amiff. conf. 111. nu. 7. Afflict. decis. 216. in princ. Papien. in form. opponendi contra testes post publicationem. §. sum. publicati. num. 2. vers. nam de iure Canonico, & num. 3. in fine Gayl. lib. 1. obseru. 105. num. 2.*

- 3 Nec contrarium habetur † in l. per hanc diuinam. sanctionem C. de tempor. appell. vbi Bart. num. 1. & seqq. & in leius qui num. 8. ff. de appell. recip. & in d. Auth. de testib. loco cit. Bald. in d. Auth. at qui semel, loco pariter alleg. vers. Legista dicunt contrarium.
- Nam huic fundamento dupliciter fuit responsum; Primò, quod prior † conclusio firmans, quod in secunda instantia non sunt admittendi iidem testes, vel alij super iisdem articulis, vel directò contrarijs procedi de iure Canonico, secunda verò, † quod testes possint denuò recipi super iisdem articulis, seu directò contrarijs de iure ciuili, & ita loquuntur omnes DD. prædicti, & signantur Bart. in d. l. per hanc diuinam num. 3. vers. dicunt quidam, & benè declarat. Angel. conf. 155. ante num. 1. & seq. Anguisciol. conf. 55. num. 5 & 6. lib. 3. Et ideo in foro † Ecclesie seruandum est ius Canonicum, Bald. in l. eos qui. §. quid autem num. 3 & 4. & in d. l. per hanc diuinam sanctionem num. 15. C. de tempor. appell. Myfinger. cent. 1. obseru. 41. ad med. Angel. in punct. d. conf. 155. ante d. num. 1. Alberic. de Maleis. Papien. de testib. c. 7. num. 112. & seqq. Papien. loco cit. num. 4. in princ. Secundò fuit responsum, † quod cum dubium sit, an text. in d. l. per hanc diuinam sanctionem, sit correctus per d. Auth. de testib. §. quia verò, Anguisciol. d. conf. 55. sub num. 6. seruandum est ius Canonicum etiam in foro ciuili, Bart. in d. l. per hanc sub num. 5. ad finem. vers. videtis Domini. vbi, quod cum textus iuris Canonici dicat directò contrarium, in d. cap. fraternitatis de testib. ideo stare illi decretali, Rip. in l. is apud quem. numer. 43. C. de edend. Guidop. decis. 14. & decis. 347. prope finem. Castr. conf. 192. num. 3. vers. non immerit. Bart. lib. 2.
- 8 Surd. latè conf. 8. num. 10. Quoties enim † aliquid iure ciuili dubium existit, iure autem Canonico clare definitum, vel si etiam iure ciuili clarum existit, manifesto tamen iure Canonico corrigitur, tunc standum est iuri Canonico

nonico in utroque foro, *Myssinger. d. obser. 41. post princ. & in d. c. fraternitatis num. 7. c. 1. & seqq. ubi glos. & D.D. communiter de nou. oper. nunc.* Et ita in puncto dicunt, *Myssinger. d. obser. 41. ad finem, & in dict. c. fraternitatis. num. 7. & seqq. & ibi etiam Paris. num. 20. Haktman. Piffor. contraria soluens, & infinitos cumulans. q. 25. incip. In appellationis causa, num. 5. ad fin. vers. & quamuis deinde, & num. 6. ibi, alij verò contra. & numer. seq. lib. 4. late Alberic. de Maleus. d. tract. de testib. d. c. 7. sub num. 117. vers. Imolaramen. Hippolyt. de Marsil. conf. 43. numer. 26. & conf. 73. num. 20. C. roi. de testib. par. 7. nu. 43. Bellon. conf. 25. num. 7. & 8. Campeg. de testib. d. regula 270. post principum. Roland. à Valle conf. 45. num. 8. q. 14. & 20. vol. 2. ubi de communi.*

Quæ tanto magis debent procedere in casu isto, in quo
9 testes examinati in partibus fuerunt publicati, ut consideratur in d. Clem. fin. de testibus, in par. 1. d. c. fraternitatis. de testib. Auth. qui semel. C. de probat. Sord. conf. 8. num. 10. & seqq. dicens hoc ¶ procedere in qualibet instantia. Farinac. de testib. q. 75. num. 68. cum seqq. san. mem. Greg. dec. 497. num. 1. & dec. 583. num. 1. & fuit dictum in Ne-
10 pefina iure 7. Iunij 1627. coram R. P. D. meo Merlino.
11 Ad quem effectum, nec requiritur sollemnis ¶ publicatio, sed sufficit, quod didicita sint testificata Farinac. de testibus d. q. 7. num. 88. Aut quod in potestate partis remanserint depositiones testium, Bart. in d. Auth. qui semel num. 18. vers. sed propter C. de probat. Vialin. in d. Clem. 2. num. 13. cum seqq. de testib. san. mem. Greg. d. dec. 583. num. 2. vers. non enim cum seqq. & fuit dictum in causa Cremon. Prioratus 14. Ianuarij 1630. coram me.

12 Neque obstat, quod in secunda instantia, ¶ & in alijs, diuersi articuli prioribus articulis indirecte, non verò directe contrarij admitti possunt Alberic. de Maleus de testib. dec. 7. num. 114. & num. 120. Campeg. eod. tract. reg. 269. vers. 2. fallit. Bald. in d. l. per hanc diuinam num. 4. in med. vers. aut super alio Capitulo, quo probato sequitur indirecte reprobatio, ubi dicit de iure canonico hanc esse veritatem, in d. l. c. si quid autem num. 2. vers. sed Canonist. tenent contrarium. Imò Rota admittit, ¶ quod super iisdem detur remissoria, quando continent materias magis explicite specificatas & distinctas, ut est mea dec. impress. 23. num. 2. Caualer. dec. 469. num. 2. vers. neque videbatur ob stare. san. mem. Greg. decif. 191. num. 3. & fuit resolutum in causa Hispanen. iuris nominandi 28. Nouemb. 1612. coram Eminentiss. D. meo Card. Pamphilio, & coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo in causa Pacen. decimarum 12. Iunij 1615. & in causa Rauennaten. census 8. Iunij 1618.

Quia huic obiecto fuit responsum, nos non versari in terminis, quod materiae sint magis specificatae, sed versari in casu, quo idem articulatur, murato solo cortice verborum & ideo non ¶ debent villo pacto admitti huiusmodi articuli, prout non admittuntur, quando immutato solo verborum cortice primis articulis sunt contrarij, Bart. in d. Auth. at qui semel num. 24. C. de probat. Abb. in c. fraternitatis num. 8. vers. sed breuiter concludo. de testib. Aym. conf. 134. num. 47. san. mem. Greg. decif. 497. num. 3.

Et prædicta sententia tanto magis placuit Dominis, ¶ quia videtur inuicibilis, quod possit probari id ¶ quod pretendunt Beneficiati, quo casu remissoria facilius denegatur Rot. decif. 23. de testib. in antiq. Tiraquel. in l. si unquam in prefat. num. 38. in fin. C. de reuoc. aconat. Imol. in c. quia verisimile numer. 2. de presumpt. Spicul. de probat. §. nunc dicendum num. 1. Thom. de Tanis dec. 86. san. mem. Greg. decif. 414. num. 3. & fuit dictum in Toleiana portio-
15 nis 10. Maij 1595. coram bon. mem. Pacen. & in causa Valentina parochialis de Carlet. 1602. coram bon. mem. Cardin. Lancellotto.

Inuicibilis autem deducitur ex eo, quod hæc lis fuit alias iam suscitata de anno 1600. & propterea cum testes deponentes de immemorabili, quæ articulatur deponere debeant de visu per 40. annos, & ætas 14. annorum requiratur in testibus, ac ¶ proinde testes debeant esse ætatis annorum 54. ut de immemorabili possint de-

ponere Franc. in cap. 1. num. 16. de præscript. Gabr. concl. 1. numer. 83. eod. tit. san. mem. Greg. decif. 298. numer. 1. & ibi Add. Seraph. decif. 1179. & 1102. num. 5. Propterea dem
17 pto ¶ tempore litis, prout de iure demi debet, c. licet, de testib. Seraph. decif. 1460. testes deberent esse ad minus ætatis 88. annorum; Et licet possint reperiri homines tantæ ætatis, attamen valde inuicibilis est, quod reperiantur,
18 cum quotidiana experientia doceat, ¶ hodie non esse verum, quod quis viuat vsque ad 100. annos, sed quod ista est potius quædam præsumptio, ut benè considerat Menoch. præsumpt. 49. numer. 2. & 7. lib. 6. Et quatenus aliqui etiam possent in regionibus, de quibus agitur inueniri, nō est verisimile, quod isti sint appositè informati de materijs
19 quæ articulantur, Et ideo materiae ¶ videntur imaginariæ potius ad effectum, ut articuli appareant releuantes, quam quod verè res ita se habeat, ut dixit Rota in causa Hispanen. de Egeza 16. Nouemb. 1579. coram san. mem. Clem. VIII. tunc Rota Aud. san. mem. Greg. decif. 211. num. 5. Præsertim cum nullus detur sumus, quod huiusmodi testes reperiantur, ad tradita per Tiraquel. in d. l. si unquam d. num. 38. Et sic vehemens oriatur præsumptio, quod articuli dentur ad euitandas decisiones Rorales, in quibus
20 sententiæ sunt fundatæ, ¶ Vnde tanto magis materia præsumitur imaginaria, ut fuit dictum in causa Mediolanen. bonorum 9. Maij 1597. coram non satis nunquam laudanda memoria Hieronymo Card. Pamphilio & in causa Vlixbonen. iuris conferendi 7. Febr. 1607. coram bon. mem. Horatio Card. Lancellotto. Add. ad decif. 211. lit. C. san. mem. Gregorij.

Et ita conclusum remissorium non esse concedendum &c.

* Est decisio 136. supra in hac eadem parte.

R. P. D. P I R O V A N O.

Aquilana Capellæ.

Die Veneris 17. Februarij 1634.

ARGUMENTVM.

Tractatur de successione in iure patronatus mixto, scilicet pro hæredibus, & successoribus sanguinis. Et de præscriptione Iurispatronatus.

S E R M M A R I V M.

- 1 Sententiæ iniustitiæ ex eisdem actis benè probatur, & ea subsistente, restitutio semper est danda propter lesionem ab ipsa iniustitiâ causatam.
- 2 Hæredibus, & successoribus competit ius presentandi, siue ius patronatus sit mere hereditarium, siue mixtum de successoribus sanguinis, & hæredibus num. 3.
- 4 Ius patronatus potest transferri in aliquem ex testamento.
- 5 Patronus potest liberè disponere de iure patronatus hereditario.
- 6 In iure patr. mixto de successoribus sanguinis, & hæredibus non potest quis succedere, nisi habeat utramque qualitatem.
- 7 Hæres seruare tenetur factum defuncti.
- 9 Ius patronatus remanet præscriptum, prout alia actiones personales spatio 30. annorum.
- 10 Ius patronatus remanet præscriptum cum titulo ex presentationibus continuatis per 100. annos.
- 11 Centenarius cursus in præscriptione dat titulum.

12 *Sententia habet statum rei iudicatæ propter effectum subsequutum.*

13 *Sententia iniusta est reuocanda.*

DECISIO CCLXVII.

IN HAC causa duæ emanarunt sententiæ: Prima ab Ordinario Aquilano, in qua dicitur Iuspatronatus præsentandi, & nominandi Capellanum in Capellania S. Matthæi, spectare, & pertinere pro medietate ad Hectorem, Franciscum, Olimpiam, & Mariam de Ritijs, & pro alia ad Ioannem Fœlicem de Ritijs, legitime descendentes de familia, & domo Butij, nempe à Cola & Nicolao Butio vno ex quatuor filiis Rodulphi, Colæ Butij, prælegatarij, nec non eadem sententia pronunciat Rodulphum, & Franciscum Alexandri de Ritijs excludendos esse, tanquam non descendentes ex familia legitima dicti Colæ Butij, & isti pariter descendunt ab Aurelio vno ex quatuor filiis dicti Rodulphi, ex Alexandro tamen patre illegitimo, demum in eadem sententia declaratur Petrum Sanutum præsentatum à prædictis Hectore, Francisco, Olympia, & Ioanne Fœlice esse instituendum.

Secunda verò sententia Iudicis deputati ab A.C. reuocat primam vti inuolam, & iniustam, & insuper pronunciat ius præsentandi ad Capellam prædictam spectare, & pertinere ad prædictos Franciscum, & Rodulphum descendentes de familia quondam Rodulphi Senioris, & exinde Franciscum à dicto Rodulpho eius fratre præsentatum esse instituendum.

Causa ad Rotam in gradu restitutionis deuoluta quæsitum fuit, An constet de causis, & affirmat. uel sit resolutum, quia iniustitia huius secundæ † sententiæ ex eisdem actis bene probatur, & ea subsistente, restitutio semper est danda propter læsionem ab ipsa iniustitia causatam, *Benintend. dec. 85. num. 10. Rot. decis. prima de restitu. in integr. in nouis. coram Papa Gregorio XV. decis. 459. numer. 1. & ibi latissime Adden.*

Hector namque Franciscus, Olympia, & Maria fundant illorum intentionem tanquam descendentes, & successores Rodulphi Senioris prælegatarij Matthæi, qui in Codicillis suis conditis de anno 1443. 28. Nouembris mādauit, quod ius præsentandi Capellanum in dicta Capellania sit, & esse debeat in perpetuum Rodulphi filij legitimi, & naturalis Butij Colæ, Blasij de Collebrinconio minoris geniti eiusdem Butij, ac hæredibus, & successoribus ab ipso Rodulpho descendentibus; Vnde cum probauerint descendere à Nicolao Butio vno ex quatuor filiis Rodulphi prælegatarij, mediantibus personis Antonij, Petri, Aloyij, & Iosephi, & sint hæredes, † semper eis debetur ius præsentandi, siue illud sit mere hæreditarium secundum opinionem *Imola in l. quod dicitur num. 8. vers. vnde aduertit ff. de verb. oblig. Couar. var. lib. 2. cap. 18. nu. 2. Mant. de contract. lib. 2. tit. 19. num. 26.* Siue mixtum de successoribus † sanguinis, & heredibus, secundum veniorem, de qua per *Paris. consil. 48. num. 9. lib. 4. Seraph. decis. 456. num. 5. & per Rotam nouissime approbatum in causa Florentia Parochialis de Sala. primo corā D. Queipo 2. Apr. 1632. & deinde corā D. meo Panz. iolo 10. lun. præteriti.*

Non obstat, quod in d. patronatus de quo agitur iuxta tenorem secundæ sententiæ spectet, & pertineat ad Rodulphum, & Franciscum descendentes Aurelij priuatiue, quoad nominatos in prima sententia, ex quo Rodolphus Senior pater quatuor filiorum, nempe Malsimi, Nicolai, Iustiniani, & Aurelij illum prælegauit Aurelio filio minori genito in suo testamento anni 1504. per † quem actum potuit patronatum transferre, *Calder. conf. 5. & 20. de Iur. patr. Lambertin. eodem in lib. 1. part. 2. quæst. 2. art. 6. num. 9. Rota decis. 675. num. 2. par. prima recent.*

Quia plures datæ fuerunt responsiones, & pri. d. Nos non versari in iure patronatu merè hæreditario † de quo Rodolphus posset libere disponere, *Clement. plures. de Iur. patr. Couar. var. lib. 2. cap. 18. num. 6. Peregr. conf. 3. num. 3. vol. primo Rota eadem decis. 675. in princ. Sed in mixto,*

dum fundator reliquit Iuspatronatus Rodulpho, ac hæredibus, & successoribus ab ipso Rodulpho descendentibus, in cuius successione † requiritur vtraque qualitas hereditatis scilicet, & sanguinis, nec altera carente potest succedere, vt supra fuit firmatum in *vers. Siue mixtum*, quo casu Rodolphus non potuit illud relinquere soli Aurelio, exclusis Maximo, Nicolao, & Iustiniano vocatis ex pacto & prouidentia Matthæi fundatoris, *Dec. conf. 208. num. 4. Paris. d. consil. 48. num. 9. lib. 4. Pinell. in l. prima, part. 3. nu. 93. & 95. C. de bon. mater. & Clar. in §. feudum quæst. 40. vers. facienda est igitur generalis regula. Surd. conf. 63. num. 15. lib. 1.* Nec videtur implicare contradictionem, quod patronus succedere volens cum qualitate hæreditaria, non possit contrauenire facto vltimi, vel alterius, qui de patronatu particulariter contra formam datam à fundatore, disposuit.

Quia in patronatu merè hæreditario bene intrat contradictio etiam si succedens confecerit Inuentarium, nam aut prodest, & nihil reperitur in hæreditate, aut non prodest, quia patronatus est in hæreditate disponens, & † tenetur seruare factum defuncti cui successit *Menocho. consil. 89. num. 27.* qui vtitur simili argumento, & *Bellon. lun. illum sequitur, conf. 48. num. 8.* in patronatu autem mixto, prout est de quo agitur saluatur contradictio, quando hæres, & successor, vel conficit Inuentarium ex veriori, de qua per *Clar. in §. feudum quæst. 40.* & alios re-latos per eundem *Bellon. conf. præ allegato 48. num. 43.* vel quando vocatus ex præordinatione fundatoris non est hæres eius, qui contrauenit † foundationi, in qua successor-hæres sunt vocati, ex quo ille vltimus non cogitur esse hæres prædecessoris immediati, sed sufficit esse hæredem, & successorem primi fundatoris, *Pinell. in eadem l. 1. par. 3. nu. 93. & 94. C. de bon. mater. Clar. de feud. quæst. 9.* referens ita iudicatum in Senatu Mediolani, *Peregr. conf. 34. num. 1. vol. 1. & consil. 9. num. 1. volum. 2. Valasch. de iur. emphit. quæst. 4. in fin. Manic. de contract. lib. 23. tit. 3. num. 31. Surd. conf. 63. num. 21. & consil. 108. num. 9.* propterea dicit *Clar. in allegat. §. feudum quæst. 40. vers. faciendus est ergo generalis regula*, in fine, quod poterit filius, vel agnatus contrauenire facto hæredis mediati, qui sibi soli potuit præiudicare non autem alijs vocatis. Dato igitur, quod Nicolaus, à quo descendunt nominati in sententia Ordinarij Aquilani fuerit hæres Rodulphi, qui legauit Aurelio alteri filio Iuspatronatus, de quo agitur, nec doceri possit de Inuentario præseruante iura patronatus; attamen Rodolphus, & Franciscus nominati in secunda sententia, non probant Mariam, & Olimpiam, Hectorem, & Franciscum fuisse hæredes Petri Aloyij, & Iosephi respectiue eorum patrum, nec ipsos parentes Antonij patris hæreditatem adiuisse nec eundem Antonium fuisse heredem Nicolai, à quo descendit, & præiudicium infertur propter testamentum Rodulphi, in quo hæres instituitur cum ceteris fratribus: itaut nominatis in prima sententia hodie sit præclusa via omittendi hæreditatem vltimi, & se hæredem fundatoris vocari eis licere absque aliqua contradictione, iam fuit firmatum.

Secundo principaliter fuit responsum, legatum de huiusmodi patronatu, Aurelio filio per Rodulphum patrem factum non probari effectum aliquem sortitum fuisse ab anno 1504. quo idem Rodolphus testamentum condidit vsque ad annum 1613. Sed potius contrarium, dum Aurelius, vel nunquam præsentauit per centum, & ultra annos, & alios admiserunt descendentes à Nicolao fratre ad simul præsentandum, nam in summano, quod datur sub num. 5. & seq. de eodem anno in vacatione tunc occurrente idem Nicolaus, & Ioannes Bernardinus fratres Aurelij proprijs nominibus, ac nomine Aurelij eorum fratris absentes præsentant Iustinianum eorum fratrem, & filium Rodulphi communis Patris de anno 1508. & 1528. nullus expresse nominatur, qui præsentet, sed enunciatur, quod patroni præsentant, de anno autem 1594. mortuo Aurelio, Nicolaus Rodulphi, & Rodolphus quondam Aurelij præsentant simultaneè Ioannem Baptistam, Aurelij filium qui vixit vsque ad annum 1613. & in eadem vacatione

orta lite superuenit sententia Vicarij Aquilani, qui datur eodem summario num. 10. declarans, Ius patronatus spectare ad Petrum Aloysium, & Iosephum filios, & haeredes quondam Antonij filij Nicolai, qui habuit in patrem Rodolphum, & ad Alexandrum vti Legatarium Rodolphi Iunioris, & Ioannis Baptistae filiorum Aurelij, & proinde Baldassarem de Nardis esse instituendum, quae sententia suum habuit effectum, quia vltima vacatio de anno 1630. contigit per obitum dicti Baldassaris de Nardis, & ex hoc statu praesentandi bene euitantur rationes secundae sententiae.

Quia facultas agnoscendi legatum Iurispatronatus praescripta remanet, prout aliae actiones personales spatio triginta annorum praescribuntur, *homnes. l. sicut. l. acquisiti. m. C. de praescript. 30. annorum Gabr. de praescript. conclus. 6. & 7. Paul. Citadinus, Rocchus de Curie. Lambertus, & alij relati per Peregr. conf. 34. num. 14. lib. 1. qui in his terminis per non vsum coheredum late confirmant, intrare praescriptionem.*

Secundo quia ex praesentationibus continuatis per centum, & vltiores annos acquisitum praesentationis, cum titulo secundum tenorem, & vsum praesentationum, ac si constaret de fundatione, aut privilegio, ex quo ille praesentarius decursus dat titulum, *Cassad. de iur. 2. de probat. Peregr. conf. 33. numer. 21. volum. 1. Rot. decis. 211. num. 1. & 312. num. 4. par. 1. recent. & plenè fuit confirmatum in laudat. Abbatis coram me die 13. Iuni. 1633.*

Tertio, & vltimo, quia sententia Vicarij anni 1613. habet statum rei iudicatae propter effectum subsequutum ex praesentatione Baldassaris de Nardis, per cuius obitum de anno 1630. vacauit haec eadem Capellania secundum rationes *Oldr. conf. 229. passim per Rotam receptas.*

Posita autem veritate pertinentiae, & qualitate Iurispatronatus Hectoris, & Francisci, Olimpie, & Marię, Petrus ab eis praesentatus venit instituendus, & secundam sententiam, tanquam iniustam esse reuocandam, & tam patronos, quam praesentatum ab eis in integrum esse restituendos aduersus praetensam rem iudicatam.

Et ita &c.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Praepositurę.

Die Veneris. 17. Martij 1634.

ARGUMENTVM.

Possessio Beneficij impetrati a Sede Apostolica, capi non debet literis non expeditis sub pena vacationis Beneficij. Contraueniens, quando non sit dignus excusatione. Diligentiae, quando non dicantur perfectae ad effectum probandi negatiuam. Rota, quando admittat exceptionem diligentiarum, & quando non.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

1 Beneficium a Sede Apostolica impetrans litteris non expeditis, non potest ordinaria, vel quauis alia auctoritate possessionem d. beneficij apprehendere, & si alias fiat beneficium vacat.

2 Beneficium impetrans a Sede Apostolica, si omissa expeditione litterarum adeat inferiorem pro institutione,

ne, & possessionem intret, dicitur hoc proprie facere in fraudem emolumentorum Cancellariae.

3 Excusatio nulla cadere potest, quando contrauentio est clara in verbis, & in ratione legis resistentis actui.

4 Beneficia iurispatronatus Laicorum an diuerso modo conferantur, quam alia beneficia Ecclesiastica.

5 Lex generalis omnia comprehendit indifferenter.

6 Beneficia iurispatronatus Laicorum etiam comprehenduntur in cap. auaritia, de elect. in 6. & cap. 1. 2. vt lit. pend. & constit. de public. & cap. execrabilis.

7 Beneficia patrimonialia liberè absque praesentatione non possunt impetrari.

8 Diligentiae non sunt perfectae ad effectum probandi negatiuam per omissionem perquisitionis in eo loco, ubi id, quod queritur posset inueniri.

9 Rota, quando admittat, & quando secus, exceptionem diligentiarum.

10 Materia debent adaptari ad possibilia, & solita, non autem ad impossibilia, & insolita.

11 Leges solent disponere possibilia, & solita.

DECISIO CCLXVIII.

IN DECISIS * fuit resolutum; Quia Constitutio Iulij Tertij in verbis decidit casum controuersum, impetrato, scilicet praesentatione a Sede Apostolica litteris non expeditis, non posse impetrantem, ordinariam, vel quauis alia auctoritate possessionem beneficij apprehendere, decernendo, si secus fiat, beneficium vacare; Vnde cum Paulucius praedicta omnia fecerit, merito intrat vacatio, & nouae praouisionis iustificatio.

Neque obstant, quae hodie replicantur contra fundamenta decisionis, & Primo, quod nos non versemur in casu istius constitutionis, quando scilicet, vt in praesenti titulo inferioris, est quidem posterior praouisioni Apostolicae, sed praecedat possessionem, dum eadem constitutio videtur se restringere ad eos, qui possessionem ante titulum inferioris apprehenderunt, ita vt, neque titulus inferioris, neque possessio illius vigore subsequuta excludatur.

Quia constitutio praedicta ad effectum vacationis non se fundat in anteriori, vel posteriori possessione capta, sed in impetratione gratiae Apostolicae, expedita supplicatione, quae licet sufficiens esset absque alia collatione inferioris, vt aduersus quoscunque esset tutus; attamen omissa expeditione litterarum praedictae adiuit inferiorem pro institutione, & possessionem intrauit, quod proprie continet fraudem emolumentorum Cancellariae, *Gomes. super reg. Cancell. de non indic. quaest. 15. vers. pro firmo. & vers. non obstat, & hunc sensum Rota habuit in alleg. decis. 205. parte prima diuers. coram Papa Clemente VIII.*

Et in hac parte non potest cadere excusatio praesentationis, quae non admittit causam ignorantiae, aut imperitiae ad euitandam vacationem propter dolum ex mala fide, *Bald. in l. penult. C. de his. qui sibi adscrib. Felin. in cap. super litteris. num. 5. de rescript. Osasch. decis. 260. nu. 11. Surd. conf. 276. num. 24.*

Quod si replicetur excusationem fundari super probabili ratione, dum non fatue potuit Paulucius credere constitutionem non procedere, in praesentatione iurispatronatus laicorum, in quibus dicebatur militare diuersam rationem circa modum conferendi per Ordinarium non impeditum per apositionem manus Papae, *Garz. de benef. part. 5. num. 191. Rota in Firmana beneficij 13. Maij 1596. coram bon. mem. Cardinali Hieronymo Pamphilio, & in Gerunden. beneficij 4. Maij 1624. coram bon. mem. Buratto.*

Bene euitatur obiectum ex ipsa generalitate verborum constitutionis, & rationis identitate, ibi, quomodo cunque,

& qualitercunque qualicatorum, quæ tanquam posita in lege generali comprehendunt absque differentia omnia
 5 † beneficia, *Caput. q. decis. 36. num. 4. part. 3. cum alij in prima decisione allegatis*, & præter eos idem firmat *Calder. cons. i. vi. lit. penden. Crescen. decis. 6. numer. 10. de iur. patr. qui omnes loquuntur in generali dispositione, cap. primi. & secundi. vi. lit. penden. cap. auaritia de elect. in 6.*
 6 & *constit. de publicand. & cap. execrabilis*, in † quibus comprehenduntur beneficia de iure patronatus laicorum, quæ ab alijs non distinguuntur ratione modi conferendi, seu evitandi fraudem emolumentorum Cancellariæ, quando expeditiones ab eadem ratione subiectæ materiæ sunt levandæ, quæ ratio omnibus æque conuenit.

Et quamvis in eadem constitutione subdantur alia verba, † scilicet, quod huiusmodi beneficia, tam ab eorum Ordinarijs, quam à Sede Apostolica possint impetrari, quasi non sit sermo de patronalibus, qui libere absque præsentatione non possunt impetrari, non propterea separantur ista de iure patronatus per libertatem impetrandi, quæ respiciunt vacationem, & Clericos impetrantes, non autem libertatem conferendi, quæ per constitutionem non datur, & ideo in vacatione patroni presentant, & prout Marcus Antonius fuit præsentatus, & admissa præsentatio per Officiales Datarie.

8 Demum non obstat, quod diligentia † non sint perfectæ ad effectum probandi negatiuam per omissionem perquisitionis registri in atce S. Angeli.

9 Quia Rota admitit † exceptionem diligentiarum respectu locorum, in quibus solent registrari expeditiones beneficiorum, non autem attendit loca insolita ad custodiam scripturarum concernentium grauissimum interesse Sedis Apostolicæ destinata, quæ non etiam semper possunt
 10 per eosdem Officiales adhiberi, & ita materiæ † debent adaptari ad possibilia & solita, non autem ad insolita, pro
 11 ut & ipsæ leges solent disponere, *l. nam. de ea. ff. de leg. Menoch. præsumpt. 12. lib. 3. & præsumpt. 89. num. 123. lib. 4.*

Et ita vtraque, &c.

* Id est sub die 6. Iunii superioris anni 1633. est decisio 216. supra in hac eadem parte.

¶ Et in eadem causa adest infra alia decisio sub die 9. Iunii huius anni 1634. coram eod. R. P. D. Piruano.

R. P. D. PANZIROLO.

Romana de Ghezzi.

Die Veneris 17. Martij 1634.

ARGVMENTVM.

Legatarius in bonis Testatoris præfertur creditoribus hæredis. Hypotheca in legatis conditionalibus, quando incipiat currere.

S V M M A R I V M.

- 1 Creditor hæreditarius, si concurrat cum creditore hæredis est præferendus super bonis defuncti.
- 2 Hypotheca in legatis conditionalibus non incipit à die purificata conditionis, sed à die mortis Testatoris.
- 3 Quod procedit etiam in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt, ne sit in facultate hæredis eludere legatarios pendente conditione.
- 4 In Legatis conditionalibus per pendentiam conditionis non suspenditur natiuitas hypotheca, sed solum illius exercitium.

- 5 Legatum dotis filiarum relictum, etiam data facultate hæredi de negotiando in bonis testatoris, debetur, si supra dicta dos, fuit exceptuata, & num. 6.
- 7 Legata, ne reuocata præsumantur semper sumenda interpretatio.

DECISIO CCLXIX.

CAROLVS Ghezzius in schedula priuata condidit testamentum, in quo hæredes vniuersales instituit sex filios masculos, scilicet Ioannem Baptistam, & Iacobum, maiores viginti annis, Iulium, & Ioannem Antoniū minores, Angelum, & Franciscum pupillos, quatuor vero filiabus feminis reliquit dotem scut. 3000. pro qualibet, si nupterint fin autem Monasterium ingrediantur legauit dotem, quæ solet Monialibus assignari, & ultra dotem scuta 30. pro qualibet pro singulis annis, & vltius propter magnū numerum filiorum voluit, ab hæredibus continuari negocium fundacarium pro sustentatione familiaris, & postea subiunxit hæc verba; *Ricordo a mia moglie se figli di venir cauando fuori del negotio li danari per le figlie femine, e non guardino che non l'habbia fatto per essermi sempre troppo allargato ne i negotij, & hauere hauuto molte disgratie.*

- Testatore vita functo, Ioannes Baptista, & Iacobus natu maiores negocium paternum, ad quod viuente Patre se introduxerant continuantes, breui tempore decoxerunt Vnde orta lite inter Creditores fundacarios creatos tamen post mortem Caroli à prædictis filijs ex vna, & inter filias legatarias ex altera, super prælatione in bonis testatoris, DD. responderunt, filias legatarias esse præferendas Creditoribus prædictis, quia per legatum paternum euaserant Creditores † hæreditatis, quo casu concurrentes cum Creditoribus hæredum veniunt præferendæ super bonis defuncti *l. xi. in l. i. §. sciendum. ff. de separat. glof. in verb. competunt. in fin. l. eos C. qui pot. in pign. hab. Surd. decis. 310. num. 4. respondit Rota coram bon. mem. Card. Can. decis. 4. per totam, & signanter nu. 2. & seq. Item enim hypotheca † pro dictis legatis non incipit à die purificata conditionis, sed à die mortis Testatoris, *l. mol. in l. si is, qui pro emptore. num. 20. in princ. ff. de usucap. & ibi Roman. num. 25. vers. sed respondit. & l. as. num. 312. C. ror. num. 34.*
 3 etiam in præiudicium Creditorum, † qui medio tempore contraxerunt, ne sit in facultate hæredum eludere legatarios pendente conditione, *ad l. xi. in l. qui Balenum §. sed, & si hæredes, ff. qui pot. in pign. hab. ubi glof. & Dec. Dyn. in cap. 19. vlt. de reg. iur. in 6. Aretin. in l. stipulat. la grand. col. 10. vlt. ff. de verb. obligat. l. mol. in l. i. & ibi Cuman. & Ruin. sub num. 87. Paris. num. 111. vers. moderni autem. l. a cob. de Nigr. num. 135. vers. contrarium Bolognet. nu. 308. ff. de leg. 1. latè Fusar. de substit. quaest. 612. num. 2. & seq. & resolutum fuit in Bononiens. legati seu Palatij 17. Iunij 1633. coram R. P. D. meo Ghislierio; nam per pendentiam conditionis non suspenditur natiuitas hypothecæ † sed tamen illius exercitium, quod non debet attedi ad effectum inducendi proprietatem, vt in istis terminis optime ponderauit Fusar. d. quaest. 612. num. 18. & consil. 52. num. 18.**
- 5 Nec visum est ob stare, quod cum † negocium fundacarium fuerit continuatum per Ioannem Baptistam, & Iacobum, debita per ipsos postea contracta reputari debeant ipsiusmet Patris, & consequenter, esse præferenda dotibus dd. filiarum, quia fuit responsum Carolum Patrem voluisse quidem, † quod dicti filij continuarent negocium sed saluis dotibus filiarum, dum illis ordinauit, vt dotes paulatim à fundaco separarent, ita vt voluerit continuari fundacum; sed ex reliquo hæreditatis sine aliquo earum præiudicio, vt in istis terminis sensit Rota apud Can. decis. 41. 51. 112. 132. semper enim † sumenda est interpretatio ne legato reuocata præsumantur, *Alex. cons. 169. num. 3. lib. 5. Nau. cons. 483. num. 14. Cephal. cons. 62. num. 8. Menoch. cons. 254. num. 50. Manic. de coniect. lib. 17. tit. 2. num. 2.*

Nec obstat si dicatur, quod si filiabus deberentur do-

res secundum dispositionem paternam plus haberent femina, quam masculi, quia id cessare visum est ex facto dum negocium à Patre relictum ascenderet ad scuta 30. mil. & stabilia ad scut. 6000. ut deponunt aliqui Testes sum. filiarum 6.7. & 10. sed quando etiam tota hereditas reduceretur ad scuta 30. mil. ad huc masculi plus habuissent, quam femine, quia una ex illis obierat Patre adhuc vivente, & alie due ab eodem Carolo in Monasterio collocatæ fuerant cum dote scutorum 750. pro qualibet, & sic in totum habuerant scuta 1500. nec hodie aliud petere possunt, quam legatum annuum scutorum 30. pro qualibet, supersunt postea alie due filie nobiles quarum singulis est legata dos scutorum 3000. Vnde facto computo nullo modo potest dici quod femine sint habituræ plus quam masculi, &c.

Et ita parte utraque decisa fuit, &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Recanateni Saluiani.

Die Veneris 17. Martij 1634.

ARGUMENTVM.

Præscriptio ad petendam dotem incipit currere in præiudicium vxoris, quæ habebat vsumfructum in bonis mariti, statim finito vsumfructu: Melioramenta facta in fundo non possunt considerari separatim ab ipso fundo, & quando illa ad vsum Coloni sunt constructa connumerantur inter impensas vtilis, & necessarias, ita ut propter earum oppositionem retardari debeat immissio.

S V M M A R I V M.

1. *Actiōi ad consequendum creditum spatium 30. annorum præscribitur.*
2. *Præscriptio non valenti agere non currit.*
3. *Præscriptionis cursus non retardatur in præiudicium hæredis sub prætextu impedimenti, si illud ex facto Testatoris causatum sit.*
4. *Præscriptio tutus non est, qui scit, se esse debitorem.*
5. *Præscriptio fundatur in negligentia Domini negligentis recuperare rem suam, & ideo non currit in præiudicium ignorantis ius suum.*
6. *Præscriptio 30. annorum plenam possessori defensionem parat etiam contra ignorantes. Et quid de præscriptione 20. annorum, aut alia breviori ex statuto competens, num. 7.*
7. *Ignorantia in hærede præsumitur.*
8. *Mala fides præsumpta non sufficit ad tollendam præscriptionem triginta annorum, & hoc tam de iure civili, quam Canonico ex communi, num. 10.*
9. *Immissio retardari debet propter exceptionem melioramentorum oppositam.*
10. *Retentio rei melioratæ possessori datur, donec solvantur melioramenta.*
11. *Melioramenta ad vsum Colonorum constructa reputantur inter impensas vtilis, & necessarias.*

14. *Author excluso proprio interesse venire non potest ex persona successoris, & uti iuribus illius. Et quando Authoris interesse non cesset, num. 15.*

DECISIO CCLXX.

CONFIRMARUNT Domini in dubio, quod hodie proposui sententiam Rotalem, quæ confirmando aliam sententiam extra Rotam latam, reuocauit sententiam datam in partibus in iudicio Saluiani, quod Gaspar, & Minerua illius vxor mouerant contra Fabritium; Cum autem nihil obijceretur contra validitatem duarum posteriorum sententiarum, visa fuit probari illarum iustitia, ex iniustitia primæ sententiæ, quam illæ reuocarunt, ut enim latè deductum fuit in duabus decisionibus factis sub die 21. Iunij anni 1630. & 24. Maij anni 1632. coram R. P. D. meo Pirouano, qui vltimo loco pronunciauit in hac causa, non potuit ea immissio, quam Minerua simul cum Gaspare obtinuit, illis concedi, dum ei non competeat aliqua actio ratione huius crediti, eo quia illud per præscriptionem triginta annorum, & antè plius, sublatum fuisset, ad notata per Doct. in l. sicut C. de præscript. triginta, vel quadraginta annor. & in c. de quarta, de præscript.

Et non controuertebatur inter partes hoc tempus, super quo fundabatur præscriptio, cum in hoc omnes conuenirent, quod id creditum proveniret ex causa dotis, cuius Angelina auia, & auctrix Mineruæ cœpit esse creditrix vsque de anno 1590. quo per mortem Christophori sui viiri factus fuit locus restitutioni eiusdem dotis; & ita cum non nisi de anno 1628. motum fuisset iudicium per Mineruam, & Gasparem illius virum contra Fabritium possessorum prædij, quod de tempore obligationis detinebatur à Christophoro, probatum erat in hac parte fundamentum præscriptionis ex lapsu triginta, & octo annorum, qui intercedebant inter mortem Christophori, & diem moti iudicij.

Verum plura adhuc opponebantur ex parte Mineruæ, ex quibus credebatur non potuisse incipere, vel fuisse interruptum cursum eiusdem præscriptionis, quæ tamen visa fuerunt Dominis ob stare; Et prima obiectio erat, quod tam Angelina, quam Doralices, & Cornelia illius filie, & hæredes non potuerint hanc dotem petere, dum ipsa Angelina fuit à Christophoro relicta vsumfructuaria omnium suorum bonorum, eiusdem vero Angelinæ filiabus datus fuit curator in testamento matris, qui eam dotem administraret, & illius fructus conuerteret in certos vius à testatrice destinatos; Indeque tam Angelinæ durante vsumfructu, quam eius hæredibus viuentem curatore non poterit præcurrere præscriptio tamquam non valentibus, ut impeditis agere, ut notatur in l. 1. §. vltim. C. de annal. exception. c. quia diuersitatem de concess. præbend.

Sed facilis visa fuit responsio, quia respectu Angelinæ cessauit impedimentum cessante vsumfructu per eius obitum de anno 1591. Quod vero ad illius hæredes, præterquam non poterat id impedimentum retardare præscriptionis tamquam causatum ex facto ipsius Angelinæ, præterea neque poterant eadem hæredes dici impediri, dum per solutionem legatorum, quam demandauerat Testatrix administratori suæ hæreditatis, ut fieri deberet de sua dote, non fuit illis prohibitum, quin agere possent ad eiusdem dotis recuperationem.

Non etiam visa fuit ob stare secunda obiectio, quam proponebant informantes pro Minerua, vel circa malam fidem Christophori debitoris, qui cum sciret hoc suum debitum, non poterat esse tutus aliqua præscriptione, auctoritate iuris, in cap. si virgo 34. q. 1. c. vltim. de præscript. on. & notatur per Doctorem in cap. possessor. de reg. iur. lib. 6. & in c. 2. de exception. eod. lib. vbi 10. Andr. nu. 1. Geminian. nu. 8. Franc. num. 5. Vel circa præsumptam ignorantiam Doralices, & Corneliæ super hoc suo credito propter quam sicut non poterat in illis considerari aliqua negligentia, ita neque potuisset contra eas currere præscriptio, quæ solum fundatur in negligentia Domini, non

curantis recuperare rem suam *arg. text. in c. vigilanti, de præscript. & in c. quia diuersitatem de concess. præbend. & declarat Felin. in d. ca. vigilanti num. 5. Petr. de Vbald. in tract. de canon. Episc. cap. 2. numer. 25. ubi declarat l. ult. C. de præscript. long. temp. quæ videtur sustulisse hanc differentiam ignorantie, & scientie; Huic enim obiectioni responderunt Domini, quod potuit eadem præscriptio currere etiam contra ignorantes, & dum erat longissimi temporis triginta annorum, per quam data censetur plena defensio possessori, quicquid dici posset, si illa esset solius longi temporis viginti annorum, & aut etiam breuioris competentis ex dispositione particularis statuti, & notant Doctores in *authen. mala fidei. C. de præscript. longi temp. & habetur in l. si in C. de præscript. 30. vel 40. ann. notat Felin. in d. ca. vigilanti, numer. 2. de præscript. Specul. in tit. de præscript. §. 1. numer. 14. Socin. in collect. regular. reg. 33. & in l. cum filius, §. in hac, num. 9. in fin. ff. de verb. obligat. Peregr. cons. 103. numer. 43. libr. 3. Quod verò attinet ad malam fidem Christophori non potuit illa in eo considerari; Quia cum factus fuisset locus restitutioni dotis Angelinæ illius vxoris, post mortem eiusdem Angelinæ, non poterat Christophorus dici debitor d. dotis, donec vixit; in illius vero hæredibus præsumi potuit ignorantia huius debiti & eodem modo, quo supponebatur hæc ignorantia, ratione proprii crediti in hæredibus Angelinæ, præsertim, cum Christophorus iunior (qui fuit nepos ex fratre Christophori mariti Angelinæ) fuisset institutus hæres post eiusdem Angelinæ mortem, qui propterea iuste credere potuit, quod fuisset illi de suo credito satisfactum, & in omni euentum, posset in hoc Christophoro hæredem Christophori senioris, considerari solum mala fides præsumpta, quæ non sufficeret ad tollendam & præscriptionem triginta annorum, vt voluit Bart. in l. vltim. num. 11. C. unde vi. Abb. in c. si diligenti num. 16. de for. competent. & in cap. solliciti numer. 14. de restit. spoliat. Vbi quod in hac mala fide præsumpta, nulla est differentia inter Canones, & Constitutiones iuris civilis, quod etiam voluit in cap. 2. numer. 7. de præscript. & de communi opinione attestatur Ripa in cap. cum Ecclesia Sutrina. num. 99. de caus. possess. & propriet. Couar. in cap. possessor mala fidei 2. par. relector §. 8. numer. 3. Menoch. de recuper. possess. remed. 13. quest. 10. num. 70. & remed. 15. quest. 33. num. 424.**

Ex altero etiam capite visum fuit constare de iniustitia sententiæ latæ in partibus, quia scilicet fuisset concessa immissio Mineruæ, non habita ratione melioramentorum, quæ probabantur facta fuisse in hoc prædio, nam propter hanc exceptionem, quæ fuit opposita & ante immisionem concessam; retardari debuisset eadem immissio, dum licebant possessori retinere rem meliorem, donec sibi, ipsa melioramenta & restituerentur, iuxta l. si in aream. ff. de condic. indebit. notat Bart. in leg. si non sortem. §. si centum. numer. 3. Iason. numero 10. ff. eodem tit. Negusani. de pignor. §. membr. 5. par. numero 8.

Neque visa fuit subistere responsio, vt fuerit hæc immissio concessa super solis terris distinctis à domibus quæ fuerant constructæ in prædio possesso per Fabritium, licet enim in sententiâ restricta fuisset hæc immissio ad solas Terras, quæ (vt dicitur in eadem sententiâ) nudæ erant; Ex quo inferebant informantes, vt fuerint præferuata iura possessoris in parte prædij, quæ per ædificationem dd. domorum dicebatur meliorata, quia tamen eadem domus erant, non solum super eodem, & unico prædio del Piano, super quo fuerat concessa immissio, sed constructæ fuerant ad vsum Colonorum, sine quorum opera stare ipsum prædium non poterat, impossibile erat dare hanc separationem, dum illorum commodum refundebatur in totam tenutam & reputari debebant inter impensas non solum viles, sed necessarias ad culturam & eius prædij, vt probat textus in l. diuortio. §. impendia, ubi Bart. num. 2. ff. sol. matrim. l. 1. §. inter necessarias impensas, & l. impensæ. ff. de impens. in reb. dotal. fact. Alexand. cons. 162. num. 7. lib. 1.

Denum non visum fuit obstare, quod Fabritius, qui passus fuit immisionem acquireret sententiâ datâ in partibus, & immissioni in ea concessæ Mineruæ, vt non potuerit Michelina autrix Fabritij appellare ab eadem sententiâ; Nam licet videretur cessare omne interesse Michelinæ ex ea acquiescentia Fabritij, & eo interesse excluso, dicendum videretur, quod non potuisset ipsa excipere, aut vt iuribus Fabritij, *argumento text. in l. 1. C. quorum appellat, non recip. & in l. si pupilli. §. videmus. ff. de negot. gestor.* Tamen hæc difficultas ex facto remouebatur, quia vt consideratum fuit in eisdem decisionibus, non vna solum sententiâ data fuit occasione eius immisionis, quam Minerua obtinuit, sed plures, nam cum moto iudicio intimasset Fabritius molestias Andreæ Cappello, à quo ipse emerat hoc prædium, super quo petebatur immissio, & hic Andreas Cappellus eandem molestias intimasset Micheline, ad quam spectabat principalis defensio, duas sententias dedit Iudex præter eam, cui dicitur Fabritius acquiescisse, & in vna condemnauit Cappellum ad restituendum Fabritio prædium solum, in altera condemnauit Michelinam ad eiusdem præcij restitutionem faciendam Cappello, & ita cum hoc iudicium, licet cœptum esset contra Fabritium, tamen terminatum fuisset contra Michelinam, quæ alios releuare tenebatur, non poterat negari illius interesse, cui non potuit Fabritius præiudicare, non reclamando a sententiâ contra se lata, dum effectus eiusdem sententiæ & se extendebat in præiudicium alterius, prout regulam firmat Burr. in cap. si venditori. numer. 1. in fin. de empt. & vendit. & in cap. cum Ioannes. num. 33. de fideius. instrum. & probat textus in leg. ab exequutore. §. alio condemnato. ff. de appellatio. & relati. quem late explicat Couar. præct. question. capit. 15. num. 4. Et ita &c.

R. P. D. MERLINO.

Cesenateñ Prædij.

Die Veneris 17. Martij 1634.

ARGVMENTVM.

Datio in solutum facta pro maiori quantitate quam vere deberetur, an corruiat in totum, & quid stante falsitate causæ, in ea, expressæ. Mater transiens ad secunda vota, licet priuatur successione filiorum prædefunctorum, tamen hoc non intellige quoad vsufructum.

S V M M A R I V M.

- 1 Mulier eo ipso, quod transit ad secundas nuptias priuatur omni successione filiorum primi matrimonij.
- 2 Assignatio, seu datio in solutum stante falsitate causæ corruiat in totum. & num. 3.
- 4 Transactio, vitatur in totum, quando causa in ea expressa reperitur falsa.
- 5 Causa in assignatione, seu in datione in solutum, si partim reperitur falsa, & partim vera, an pro causa vera sustineatur.
- 6 Text. in l. si ex falsis, C. de transact. declaratur, & numer. 7. & 9.
- 8 Separationum separati sunt effectus. Transactiones tot esse dicuntur, quot sunt Capitula, & res distinctæ. num. 8.

- 10 *Causæ plures, quando referuntur ad celebrationem actus, tunc ex una causa, quæ sit vera, sustinetur actus.*
Quod intellige, si alioquin est sufficiens de per se ad sustinendum actum, secus, si per de se considerata sit inefficax, num. 10.
- 11 *Datio in solutum facta pro maiori quantitate, quàm re vera deberetur, vitatur in totum.*
- 12 *Matri binuba debetur ususfructus in filij prædefuncti bonis, saltem ratione legitima.*
- 13 *Mater binuba succedit in ususfructu bonorum filiorum mortuorum primi matrimonij.*
- 14 *Mater binuba an succedat in bonis primi viri, si mediât ad eam perveniant.*
- 15 *Statuta recipiunt interpretationem à Iure communi.*
- 16 *Privatio presupponit habitum.*
- 17 *Verbum, quancumque, comprehendit omne tempus.*
- 18 *Mater, quando transit ad secunda vota funestat memoriam primi viri, iniuriat illius sædus, & favoris filiorum ex d. matrimonio receptorum.*
- 19 *Transactio, quæ continet evidentem calumniam est ipsa iure nulla.*
- 20 *Concordiæ, & transactiones, ut sustineantur, iura multum favent.*
- 21 *Transactio vere non est, ubi nulla adest, lis, nec timor probabilis litis.*
In transactione requiritur, mutua recompensatio, numer. 21.
- 22 *Transactio nulla non sustinetur ex falsis, & imaginarijs causis.*
- 23 *Mater transiens ad secunda vota obliuiscitur officio, & pietate materna.*
- 24 *Transactio omnino respui debet stante dolo.*
- 25 *Dolus in transactione, quando arguatur.*

DECISIO CCLXXI.

AURELIA dum primo nupsit Camillo de Abbatis, pro dote assignavit fundum Vincilianum, æstimatum in scutis 1200. & tali æstimatione, quam facere venditionem, & inde translatum fuisse illius dominium irrevocabiliter in Camillum; pro Aurelia autem mansisse dotem in d. scutis 1200. iam fuit resolutum 16. Iunii 1631. coram me.

Postea prædefuncto Camillo marito, superstitibus filiis huius primi mariti, eadem Aurelia contraxit sponsalia cum Almerico sub die 5. Februarij 1573. ut in apocha matrimoniali, & elapsis aliquot mensibus, nempe sub die 27. Maij eiusdem anni 1573. à filiis primi matrimonij obtinuit sibi assignari, & dari in solutum prædictum fundum Vincilianum, & causæ assignationis in Instrumento fuerunt expressæ, quod scilicet tradebatur integer fundus matri pro sua dote, & pro successione filiorum Mutij, & Iulie ex primo matrimonio qui ante secundas Matris nuptias prædecesserant. In hac verò assignatione, quam contrahentes concordiam appellant, constare de excessu Rotæ respondit sub die 12. Decembris 1631. coram me, & id eadem resolutione, etiam hodie DD. permanserunt.

Excessus quippe est evidens; quia de tempore dictæ assignationis, seu concordie Aurelia erat creditrix filiorum primi matrimonij, ratione suæ dotis pro scutis solum 1200. stante dicta traditione fundi æstimari, quæ fecit venditionem, ut in prima decisione, & tamen eidem Aureliæ

transcunti ad secunda vota fuit assignatus fundus Vincilianus, qui tunc erat longe maioris æstimationis, & valoris; causa verò successione filiorum Mutij, & Iulie expressa in Instrumento, & quæ impulit filios, ut matri loco quantitatis scutot. 1200. traderent fundum Vincilianum, omnino falsa erat; neutri enim ex filiis prædefunctis successerat, & quatenus successisset, & illico quod secundas contraxit nuptias, penitus priuata fuit omni successione, nedum ex dispositione l. fœmina, C. de secund. nupt. sed etiam ex Statuto Casena lib. 1. pag. 96. vers. superinde, sub rubr. Stanibus masculis fœmina non succedant, & fuit ponderatum in secunda decis. vers. neque obstat, & vers. respectu vero. positi autem hac falsitate causæ corruit assignatio, & datio in solutum d. fundi Vincilianus, & quidem in totum, cum versamur in indiuiduis ratione consensus contrahentium, & decreti iudicis, quod fuit inibi interpositum, l. magis puto, §. non passim, ff. de reb. eorum, l. sed & si Preses, C. de præd. minor. Curt. l. un. cons. 118. num. 10. Capyc. decis. 51. num. 1. Bardello. cons. 2. num. 68. ad fin. Rot. decis. 601. num. 4. par. 3. recent. Et in terminis transactionis, si fuit erratum in parte, causæque expressæ, si in parte sit falsa, quod in totum corruat transactio, dixit Angel. in leg. qui Romæ, §. duo fratres, numero 8. ff. de verbor. obligat. & cons. 94. numer. 5. & 6. Bero. cons. 180. numer. 40. & seqq. lib. 2. Bertiaz. cons. civil. 88. numer. 56. Bardello. cons. 2. numer. 56. et seqq. Manent. decis. 137. numer. 68, et 69. Rotæ apud Cæs. de Grass. decisio. 1. numer. 1. §. et 8. de transact. et decisio. 160. numero 8. ac decis. 458. numer. 1. part. 1. diuers. et in Romana nullitatis contractus 5. Decembris 1633. coram me.

Neque dicatur, quod, qua ratione æstimatio fundi Vincilianus, dum fuit datus Camillo primo marito, fecit venditionem, & transulit dominium in eundem Camillum, ita pari ratione eiusdem fundi assignatio facta Almerico secundo viro per similem æstimationem fecerit etiam venditionem, & inde in ipsum Almericum translatum fuerit dominum, & saltem pro illa summa dotis Aureliæ debita, licet corruat assignatio, seu datio in solutum in reliquis, respectu scilicet successione Mutij, & Iulie, argument. leg. si ex falsis, C. de transact. Quoniam ex subiecta materia, & ex serie Instrumenti, Domini depræhendere debant assignationem primario, & principaliter emanasse ex illa falsa causa, nempe ex prætenso successione Mutij, & Iulie; patebat enim pro dote Aureliæ solum deberi scuta 1200. Vnde cum loco istius quantitatis datus fuerit in solutum fundus longe maioris valoris, assequimur contrahentes principaliter contemplatos fuisse illam successione filiorum prædefunctorum, & ita nec applicatur argumentum de prima assignatione ad secundam, nec text. in d. l. si ex falsis, C. de transact. super quo informantes pro Almerico multum insistebant; Non argumentum, quia per assignationem fundi factam Camillo primo marito, iuncta illa æstimatione, recte in Camillum fuit translatum dominium, & sequuta venditio, nulla quippe iniustitia, vel nullitas obstat huiusmodi primæ assignationi, quod secus est in secunda assignatione facta Aureliæ secundo nubenti; quia tunc fundus Vincilianus magnopere auctus erat in valore, & ex falsa causa hæc secunda assignatio emanavit.

Nec applicatur & textus in dict. leg. si ex falsis, Codic. de transact. quia ibi plures, & distinctæ res fuerant petite, & in transactione relaxatæ, ut puta domus, prædium, navis, & alia, & super unaquaque re fuerant exhibita distincta, & particularia Instrumenta: vnde nil mirum, si postea aliquibus, ex dictis Instrumentis falsis detectis, solum retractatur transactio in illis rebus, super quibus Instrumenta falsa appauerint, firmis alijs remanentibus, in quibus falsitas non aderat, separatorum enim separati sunt effectus, & quot sunt Capitula, & res distinctæ, tot censentur transactiones ut bene per Alciat. in d. l. si ex falsis, col. 4. §. Ita demum num.

nu. 40. Hic verò vna tantum res, nempe fundus Vincilianus fuit assignatus Aureliæ transeunti ad secunda vota; & hæc assignatio emanauit principaliter ex dicta falsa causa successionis filiorum, cum vt supra dictum est, ratione dotis creditum Aureliæ esset in scutis solū 1200. & fundus Vincilianus traditus fuit pro causa successionis, ratione enim dotis solum fuissent restituenda scuta 1200. & sic euitatur dispositio d.l. si ex falsis C. de transact. quæ etiam ita declaratur à Castr. ibid. nu. 3. vers. animaduertenti. ab Alciat. col. 4. & scite a Bellon. lun. conf. 77. nu. 11. dumq; plures causas referuntur ad celebrationem actus, tunc ex vna causa quæ sit vera, sustinetur actus, quādo illa alioquin est sufficiens de per se ad sustinendum actum, secus si de per se considerata, est inefficax, nisi sit coniuncta, & dependens, vt inquit Rip. in l. prima, num. 125. ff. sol. matr. l. as in l. Lucius, num. 18. in fin. ff. de vulg. & in terminis transactionis Crauet. conf. 720. num. 10. vers. 5. quoties, Bardellon. conf. 2. num. 68. vers. respondeatur secundo.

At cessat difficultas, quia attento augmento valoris fundi Vincilianus, certum est pro dote scut. 1200. non potuisse assignari, nec fuisse assignatum, seu datum insolutum totum fundum, sed dationem insolutum emanasse etiam ex alia causa, nempe successionis filiorum prædefunctorum, vnde intrat conclusio, quod datio insolutum facta pro maiori quantitate, quam vere deberetur, vitatur in totum iuxta text. in l. si non sortem, §. si centum, vbi Bart. nu. 6. Castr. num. 1. l. as, num. 1. ff. de condit. indeb. Ruin. conf. 136. nu. 5. lib. 1. & conf. 160. num. 25. lib. 2. Surd. decis. 45. nu. 3. Henrig. de fideiusor. cap. 6. num. 127.

Nec obstat, quod Aureliæ etiam binubæ deberetur ususfructus in bonis Mutij filij ex primo matrimonio, saltem ratione legitimæ, vt etiam admittitur in secunda decisione, & ideo in isto usufructu verificatur causa successionis expressa in transactione. Quoniam, attenta dispositione iuris communis, mater binuba succedit quidem in usufructu; At secus attento Statuto Cefenæ, quod matrem binubam excludit ab omni successione, & debito etiam iure nature, atque ab omni commodo, & successione hereditatis filiorum primi matrimonij, quæ verba comprehendunt etiam exclusionem ab usufructu, & à legitimâ.

Eadem etiam responsione tollitur, quod Aurelia licet excluderetur à successione hereditatis Mutij, in illius tamen bonis succedebat, postquam peruenerant in Iuliam, & sic mediate, non immediate proueniebant ex substantia primi viri, iuxta decisionem in Romana domorum 10. Iunij 1616. coram bon. mem. Andrea, quæ est dec. 771. par. 3. recen. quam sequuta fuit Rota in Romana nullitatis contractus 5. Decemb. 1633. coram me; Quoniam hoc verum est in terminis iuris communis, iuxta l. femina, C. de secund. nupt. sed Statutum Cefenæ excludit matrem binubam ab omni successione filiorum primi matrimonij, tam immediata, quam mediata, ibi, & à petitione portionis alterius suorum filiorum, seu liberorum præmortui quandoquæ ab intestato persona, quandoquæ eis, vel aliter eorum debita.

Nec obstat quod Mutius prædecefferit, & postea Aurelia transferit ad secunda vota, & sic illius hereditas delata, & fortasse adita fuerit ante secundum matrimonium, Quoniam in 2. decisione in hac causa emanata, vers. verum, fuit firmatum, nec de iure communi nouissimo constitutum posse differentiam, an secundæ nuptiæ antecedant, vel subsequantur mortem filiorum primi matrimonij; Et Statutum etiam Cefenæ, ultra quod recipit interpretationem à iure communi, dum excludit matrem binubam, vtitur verbo, priuamus, & sic supponit habitum, & delatam fuisse hereditatem filij, l. decem, ff. de verb. obl. l. manumissionis, ff. de iust. & iur. l. non potest, ff. de reg. iur. Surd. conf. 52. num. 57. Et vitur etiam verbo, quandoquæ; ideoq; comprehendit omne, & quodcumque tempus mortis filiorum primi matrimonij, vt per Bald. in l. si quis ad declinandum, num. 8. C. de Episc. & Cler. & l. precibus, num. 54. C. de impub. & alijs subit. Alex. conf. 145. num. 3. libr. 2. Boer. dec. 131. num. 21. & fuit dictum in Lauden. pensionis 29 Ianuarij 1601. coram Penia. Et solum excipit casum, quo mater soluto secundo matrimonio redierit ad vidui-

tatem, vnde alios casus dicitur amplecti dictum Statutum 18 & semper viget, & eadem ratio funestationis memoriæ primi viri, iniuriæ illius fœderis, & fauoris filiorum ex primo matrimonio susceptorum.

Minus obstat quod renunciatio Aureliæ in dicta assignatione sit admodum ampla; quia imò ventosa est, nec in aliquo erat profutura filiis primi matrimonij, cum nullum ius haberet Aurelia, quod cedere posset in utilitatem filiorum superstitum, à quibus tamen extorsit integrum prædium, quod precio longe excedebat illius dotem, & sic transactio continet euidentem calumniam, propter quam redditur ipso iure nulla, l. in summa, ff. de cond. indeb. Angel. conf. 94. num. 6. Magon. decis. Floren. 85. num. 4. & 6. plene Bellon. lun. conf. 79. num. 3. & 4.

Postremo, nec releuat, quod versetur in concordia, & transactione, pro qua sustinenda iura multum fauent; Quoniam verè non est transactio, Nulla enim aderat iis, nec timor probabilis litis, & filij remiserunt propria iura clara sine aliqua mutua recôpensatione cōtra naturam transactionis, l. 1. ff. de transact. l. transactio nullo dato, l. si causa cognita, C. eodem, l. ius C. de repud. hered. & vni timoris nulla est habenda ratio, vt inquit Alciat. in d. l. si ex falsis, num. 1. C. de transact. nec suffragantur falsæ, & simulatæ causæ, atque a contrahentibus confictæ ad sustinendam transactionem, Angel. conf. 94. sub num. 6. Alba conf. 310. num. 11. Surd. decis. 185. num. 10. & 11. Bardell. conf. 2. num. 59. & seqq. Manem. decis. 137. num. 84. Negusani. iun. quæst. 44. num. 28. prout confictas fuisse causas apparet in casu præsentis, & ille titulus transactionis studiose, & improprie ad colorandum contractum assignationis fuit a matre adhibitus, quæ oblita est officij, & maternæ pietatis, dum pro exiguo credito scut. 1200. auulsiit à filiis pupillis prædium magni valoris, nec sine dolo, & calliditate videtur egisse in pluribus, & præcipue dum in Instrumento assignationis istius prædij verecunde admodum asseuerat, se forsan meditaturam esse secundas nuptias, & tamen per quatuor menses ante cum Almerico apocham matrimoniale inierat; vnde hoc tempore secundæ assignationis, recenti delinita coniugio nil mirum, si maternâ erga primos filios exuerat charitatem; quo tunc stante dolo, transactio omnino respui debet, l. 1. §. fin. ff. ad Tertull. l. in summa, vers. fin. autem, ff. de condit. indeb. Bart. in l. si ex falsis, nu. 2. Bald. nu. 4. Angel. num. 1. C. de transact. Bellon. 25 iun. d. cōf. 77. nu. 3. qui dolus etiam detegitur ex eo, quod nihil in transactione filijs fuit datum, aut remissum; sique iura successionis filiorum euidentissima fuissent pro Aurelia, nihil aliud reportasset ipsa, quàm quod per illam confictam concordiam extorsit.

Et ita vtraq; parte Informâte, Domini steterunt in decis. 52.

* Prima est decisio 52. super in hac eadem parte.

* Altera verò est decisio 80. pariter supra.

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Bononiens Bonorum de Barzellinis.

Die Mercurij 22. Martij 1634.

A R G V M E N T V M.

Grauaamen iniunctum filiis, an, & quando non censeatur repetitum in nepotibus, & alijs descendentibus. Substitutio quando expirat, cessant etiam omnia eius consecutiua, & accessoria. Ex coniecturis, vt inducatur fideicommissum, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Conditiones, quae inducunt grauamen sunt stricte intelligenda.
- 2 Substitutionum gradus non sunt multiplicandi.
- 3 Substitutio facta omnibus filiis, & heredibus descendentibus sine filiis, non censetur facta filiis filiorum. Quicquid sit ubi substitutio continet fauorem, & provisionem filiorum.
- 4 Filiorum appellatione, quando tractatur de grauamine, seu onere non veniunt nepotes.
- 5 Substitutio fideicommissaria continet grauamen.
- 6 Substitutio facta filiis, quando non comprehendat nepotes.
- 7 Dictio dictis, est repetitiua precedentium, cum omnibus suis qualitatibus.
- 8 Testator ex quibus eliciatur, quod voluerit grauare tantum filios, & non nepotes.
- 9 Nepotes in dispositione non includuntur, quando fuit habitatio ad filios.
- 10 Decian. in conf. 84. num. 10. lib. 3. Paris. conf. 7. num. 27. vol. 3. & alij declarantur. & num. 11.
- 12 ad Fideicommissum, quando sunt vocati plures successiue per vulgarem, cum conditione, si sine filiis, tunc vno decedente cum filiis, cessant cetera aliae substitutiones. & num. 13.
- 14 Substitutionis digressio si sit posita in parte adiuuantum, tunc non attenditur ad effectum inducendi grauamen.
- 15 Substitutionum gradus, quando est vnicus tantum non releuat, vt recedatur a consil. Oldrad. 21.
- 16 Alienationis prohibitio, quando stat accessorie, & consecutiuè ad aliquam substitutionem, illa deficiente nihil operatur. & num. 17. & 18.
- 19 Agnationis conseruanda ratio, vt dicatur habita, non concluditur ex repetita qualitate masculinitatis.
- 20 ex Substitutione reciproca in primo gradu, non inferitur ad sequentes vocatos.
- 21 ad Fideicommissum inducendum coniectura debent esse probabiles, necessariae, & concludentes, & nu. 22.

DECISIO CCLXXII.

PROPOSITO dubio 12. Decembris preteriti, * An D. Cosmo Barzellino esset danda immisio ex testamento Alphonfi fideicommittentis, in eius bonis hodie possessis per D. Vincentium Barzellinum, affirmatiue fuit resolutum, quia constat de fideicommissio, & quod euenit casus in personam Cosmi, & ex eo, quod identitas bonorum possessorum per Alphonsum, bene probatur ex deductis in illa positione, Hodie autem reposita causa super iisdem, dicta decisio fuit confirmata, non obstante exceptione antiquorum fideicommissorum, pro quibus pretendebatur detractio, & immisionem esse retardandam, quae sunt in duplici differentia, nempe, Virgilij senioris, qui fideicommissum constituit de anno 1529. postrema vero Gasparis, Lactantij, & Bartholomaei.

Si de primo agatur, illud non obstat, quia cum reciproca substitutio legatur tantummodo inter filios Virgilij primos institutos, alij vero descendentes legantur vocati sub ea conditione, si isti primi decesserint sine filiis ipsique obierint cum filiis, utique euauit omne fideicommissum propter defectum conditionis, quae cum inducat grauamen, est stricte intelligenda de filiis tantum, nec afficit

filios filiorum, quoniam verba, id non important, & gradus substitutionum non sunt multiplicandi, per ea, quae notat Oldr. in conf. 221. Io. Andr. in Add. ad Specul. in tit. de testam. §. 1. vers. occurrit in fin. Crauet. conf. 161. per tot. lib. 1. & Nau. conf. 191. numer. 9. lib. 1. quem sequitur Cephal. conf. 433. num. 41. & seqq. lib. 3. concludens substitutionem factam omnibus filiis, & heredibus decedentibus sine filiis, non censeri factam filiis filiorum, quia quicquid sit, ubi substitutio continet fauorem, & provisionem filiorum, tamen ubi continet grauamen, & onus, appellatio filiorum non comprehendit filiorum filios, & sic nepotes, & cum substitutio fideicommissaria contineat grauamen, l. si heredi §. cum filia. ff. de vulg. & pupill. l. cum patronus. ff. de legat. 2. Ideo substitutio huiusmodi facta filiis, nepotes non comprehendit.

Neque obstat coniectura, quae allegantur pro perpetuo, & reciproco fideicommissio, quia prima deducta ex illis verbis, (& successiue dictis eius filiis, vt supra, heredibus institutis, & substitutis quodocunque decedentibus, sine filiis masculis, legitimis & naturalibus &c.) ex quibus deducunt appellatione substitutorum venire nepotes, & inde illos esse grauatos, tollitur, quoniam, illa verba bene verificantur in filiis Virgilij, qui fuerunt instituti, & reciproce substituti, nec inde potest inferri ad vllam extensionem fideicommissi, cum extensioni resistat illa dictio f (dictis) repetitiua precedentium, cum qualitatibus suis, & eorum, quae dicta sunt superius, Bar. in l. 1. §. hoc edito. ff. de postul. & in l. totalis scriptura. §. fin. vers. quero ego. ff. de leg. 1. Vnde clare elicitur f solum grauare voluisse filios, non autem nepotes, vt bene probant Ruin. Bursan. & Rimin. l. un. allegati per Honded. conf. 60. num. 55. & seqq. lib. 1. afferentes in dispositione non includi nepotes, quando f habita fuit relatio ad filios, cum illa dictione (dictos) quae stat restrictiue ad praerominatos, Decian. autem in conf. 84. num. 10. lib. 3. Paris. conf. 7. num. 27. vol. 3. f & alij in contrarium allegati loquuntur in casu, in quo verbum, substituti, non poterat aliud operari, & propterea cum in casu nostro operetur hoc, quod ostendat mentem testatoris fuisse grauare filios, nedum tanquam institutos, sed etiam tanquam substitutos, illorum dicta non procedunt, prout procedere possent, quando nepotes essent substituti per fideicommissum, non autem quando non sunt substituti, nisi per vulgarem, f vt bene Decianum declarando firmat Peregr. de fidei. c. ar. 29. num. 41. & in indiuiduo contra Decianum consuluit Fusar. conf. 98. num. 6.

Nec obstat secunda coniectura dotationis foeminarum descendenti in infinitum, desumpta ex verbis Testatoris, ibi (& casu quo extarent filiae foeminae dictorum eius filiorum, & eorum descendenti in infinitum, tunc voluit, disposuit, & mandauit eas debere dotari in ducatis mille auri, in auro pro qualibet earum, cum mobilibus, & apparatus concedentibus, &c.) Ex quibus apparet ne reddatur inutilis talis prouisio ad fauorem foeminarum, in infinitum testatorem voluisse grauare filios Gasparis perpetuo fideicommissio; Nam cum Testator postquam instituit filios aequis portionibus, eosque inuicem substituit, ita quod vno decedente quodocunque sine filiis, portio sic decedentis, deueniat ad superuenientes, & ipsi non extantibus ad eorum filios, successiue dictis eius filiis, vt supra heredibus institutis, & substitutis decedentibus quodocunque sine filiis tunc, & eo casu eisdem substituerit filias foeminas, hoc praecipuum dotandi foeminas regulatur ab illa conditione, si sine filiis, prout omnes aliae substitutiones, Ideoque cum filij primi gradus obierint cum filiis, euauit quodcumque f grauamen desumptum ex onere dotationis, & euauerunt omnes substitutiones, tanquam dependentes iuxta celebre consil. Oldrad. 21. omnes enim substitutiones, & omnia onera, seu grauamina veniunt in consequentiam non existentiae filiorum, aut eis decedentibus sine filiis, quae propterea non applicantur, cum filij primi gradus obierint cum filiis.

Altera coniectura, pro perpetuo, & reciproco fidei-

deicommissio vocationis Ioannis Galeatii, & filiorum, tollitur eadem supradicta responsione, quia ob defectum conditionis, si sine filiis, pariter euauit, prout alia de digressu ad plures remotos substitutionum gradus, quia re-
 13 stringitur ab eadem conditione, cum Testator fuerit digressus per solam vulgarem, nempe sub illa conditione (& ipsis non existentibus &c.) quae vulgarem tantum significat, & fideicommissum excludit, *l. cum propolis. C. de hered. instit. Ruin. conf. 102. numer. 5. & 11. & conf. 125. num. 6. lib. 2. Alex. conf. 170. num. 3. lib. 5. Bero. conf. 63. num. 29. lib. 2. Menoch. conf. 399. numer. 3. & 50. Rota in recent. 519. per tot. par. 1. & cum talis digressus sit in*

14 parte actiua tantum, tunc non attenditur ad effectum inducendi grauamen, siue illud ampliandi in linea descendentium fauore transuersalium, Atque ita cum ex tenore testamenti pateat Testatorem fuisse digressum ad plures gradus per solam, & meram vulgarem, tali casu, ex quo per aditionem, vel agnitionem vnus, expirant omnes vultus

15 gares subsequentes, Inde sequitur, vt non plures, sed vnus tantum sit gradus, & consequenter nihil releuare contra consilium Oldradi, vt in terminis declarant post alios. *Fusar. conf. 98. num. 3. & seqq. & Rota in Ferrarien. fideicommissi 15. Decembris 1628. coram Eminentijs. Card. Virili. interu. coniectura.*

Minus releuat coniectura deducta ex prohibitione alienationis quia, vt fuit dictum in decisione, quae reuidentur, & prohibitio sit accessorie, & consecutiuæ ad substitutionem si sine filiis, illaque deficiente nihil operatur, *Menoch. conf. 760. num. 10. & 11. Peregr. de fideic. art. 29. num. 39. Rot. decis. 300. num. 20. & decis. 486. num. 6 par. 1. recent. & decis. 236. num. 1. par. 2. cum alijs.* Nec dictio (maximè) per quam facta est arctior prohibitio super domo, extendit antecedentem genericam prohibitionem, super alijs bonis, data præsertim & diuersitate rationis, quæ ob particularem Testatoris affectum militabat, vt illa cõseruaretur in agnatione, & bene applicatur deducta per

17 *Surd. conf. 330. numer. 23. & seqq. vbi alios concordantes refert;* & ex patenti diseritua in prohibitione alienationis, dum distinxit domum à cæteris bonis, & in ea constituit prohibitionem realem alienandi per verba in rem directa, apparet prohibitionem specialem, in qua discre-
 18 tiue, ac diuersimode disposuit, non posse & extendere præcedentem generalem, prohibitionem, stante diuersitate rationis faciendi potius reale, ac perpetuum fideicommissum in domo antiqua familiæ, quàm in alijs bonis.

Vltius cum deficientibus filiis sine filiis testator pro
 19 tertiam partem substituerit feminas, nulla habita ratione agnationis, coniectura desumpta ex ratione & agnationis ob repetitam qualitatem masculinitatis, non suffragatur, *Aym. conf. 250. num. 2. Manic. de coniect. vlt. volunt. lib. 6. cap. 15. num. 9. Hond. conf. 56. numer. 14. lib. 1. Molin. de Hispan. primog. lib. 3. cap. 5. num. 50. Rota coram sa. mem. Greg. XV. decis. 433. nu. 15. & seqq. & alibi sapiens.*

Demum deducta ex reciproca substitutione inter primos vocatos, cum vocatione filiorum præmortui non
 20 militat in sequentibus gradibus, cum ex reciproca & in primo gradu non inferatur ad sequentes vocatos, vt in terminis tenuerunt *Odd. conf. 66. num. 59. & conf. 68. num. 3. & seqq. Menoch. conf. 743. sub num. 4. & seqq. Rota in recent. decis. 45. num. 5. par. 1. coram Séraph. decis. 1023. nu. 3. in d. Ferrarien. fideicommissi 15. Decembr. 1628. coram Eminentijs. Card. Virili. & in Bononien. fideicommissi de Beniuiolis 5. Maij 1611. coram Reuer. D. meo. Decano.*

21 Vnde cum ad inducendam fideicommissum & coniecturæ debeant esse probabiles, necessariae, atque concludentes, adnot. per Bald. in l. cum virum num. 20. C. de fideicommiss. Castr. conf. 58. num. 2. lib. 2. Ias. conf. 66. col. penult. vers. primo negando lib. 3. Alciat. in respons. 528. nu. 2. & ex prædictis constet supradictas non esse tales; Inde
 22 & sequitur illorum prætextu non esse recedendum à vulgato *conf. Oldr. 21.*

Postrema fideicommissa Gasparis, Lactantij, & Bartholomæi, & præsentis detractiones non releuant, vt patet nedin ex lectura alterius decisionis in hac causa fa-

ctæ; verum etiam ex publicis instrumentis hinc inde deductis in Summario, ex quibus probatur, quemlibet eorum habuisse in bonis patris portionem sibi de iure debitam, quam solam afficiunt eorum fideicommissa, neque hodie Cosmus petit bona in eisdem instrumentis descripta, sed solum immisionem super alijs bonis prouentis ad Alphonsum, quorum identitas probatur ex inuentario confecto ab Horatio auctore Vincentij, adeo, quæ dicuntur de firmando statu hæreditatis, potius deducta appateant ad retardandam, & inuoluendam immisionem debitam Cosmo.

Minusque excipi potest de confusione bonorum Horatij, Pyrrij, Virgilij iunioris, & Marci Antonij, qui fuerunt fratres Alphonsi, quia inter ipsos fratres extant diuisiones bonorum, tam patris, quam Virgilij fratris præmortui, ex quibus liquet, quænam fuerit vnus cuiusque portio, & præsertim, quæ bona fuerint per Pyrrum possessa, quæ a Cosmo non petuntur, reliqua vero eiusdem Virgilij, & Marci Antonij, qui ab intestato decesserunt, cum iure ipso partim in Alphonsum, partim in Horatium eorum fratres deuenierint, Alphonsus vtique de eisdem libere disponere potuit, & quænam illa sint liquidiissime constat, ex prædicto Inuentario confecto ab Horatio auctore ipsius Vincentij, atque ideo omnis cessat præsentis confusionis, seu dubitandi ratio.

Quare cum præter deducta in præterita ex depositione vnus testis examinatus in Curia, ex publico instrumento dotis restitutæ per Cosmum Isabellæ matri, & demum ex depositionibus trium testium examinatorum in partibus magis concludenter probetur, Cosmum esse filium Astorgij, vt propterea non possit dubitari de identitate, personæ vocatæ ad fideicommissum Alphonsi, iterum Domini pro immisionem ad eius fauorem responderunt vtrique parte informante.

* Est decisio 249. supra in hac eadem parte.

¶ Et in eadem causa, vide infra sub die 7. Iunij 1634. coram eodem R. P. D. Ghislerio, & sub die 20. Nouemb. pariter 1634. coram bon. mem. Buccabella.

R. P. D. PANZIROLO.

Placentina præsentis Successionis.

Die Veneris 31. Martij 1634.

ARGUMENTVM.

Fili nati, ex illis personis, inter quas matrimonium consistere de iure non potest, quibus concurrentibus, dicantur legitimi. In radice matrimonij, quando Papa dicatur dispensasse. Omissio sola denunciationum, an reddat matrimonium clandestinum. Doctissima est decisio, & non mirum, cum extensa sit ab Auditore vndecunque doctissimo, & inter clarissimos, & peritissimos Iuris, celeberrimo.

S. V. M. M. A. R. I. V. M.

- 1 Pro Legitimitate magna præsumptio oritur, ex institutione hæredis alicui facta vti filio legitimo, & naturali, iuncta tamen effectuatione.
- 2 De Illegitimitate, quando quis amplius dare non possit.
- 3 Filius, quando est natus in figura matrimonij palam, & publice contracti inter personas nobiles, & qualitate pares, hoc casu, vt dicatur legitimus sufficit bona fides alterius ex coniugibus.

- 4 Inter Coniuges bona fides de iure praesumitur adesse.
- 5 Matrimonium, dum fuit publice contractum in facie Ecclesiae, eo ipso praesumitur error, & ignorantia impedimenti. vide num. 29. & 30.
- 6 Actus, quando palam, & publice geritur cessat omnis suspicio fraudis.
- 7 Mariti solent expedire dispensationes &c. absque eo, quod uxores aliquid sciant ante gratiam obtentam.
- 8 Assertionibus, & attestationibus factis in commissione de stylo Rota an stetur.
- 9 Scientia non probatur, nisi constet de mandato.
- 10 Uxoris mala fides impedimenti, ad effectum illegitimitatis non attenditur, si scientia non probetur de tempore conceptionis, vel natiuitatis.
- 11 in Matrimonij radice, quando dicatur dispensatum. & num. 12. 13.
- 14 in Matrimonij radice dicitur dispensatum, si in dispensatione adsit verbum, remaneant.
- 15 in Matrimonio nulliter contracto remanendi licentia, non inducit dispensationem in radice, cum requiratur nouus consensus tacitus, vel expressus, ex quo efficitur nouum matrimonium, sed ista est opinio quorundam Doctorum reprobata, tanquam minus vera.
- 16 Filiatio suscipienda, si sit legitimata in radice matrimonij, ita etiam proles antea suscepta erit legitimata, cum diuerso iure censi non debeant.
- 17 Dictio, exinde, quid importet.
- 18 Matrimonium contrahi non potest intra constitutos intra quartum gradum consanguinitatis.
- 19 Papa sine dubio potest dispensare super matrimonio de facto contracto, remouendo impedimentum iuris tantum Canonici.
- 20 Filiorum illegitimitas, cum per legem Canonicam sit inducta, sublata dicta lege per dispensationem in radice matrimonij, filij remanent in eo statu, in quo reperirentur, si nulla adfuissent Canonica prohibitio.
- 21 Papa, sicuti prohibendo matrimonium in certis gradibus, potest facere filios illegitimos, multo magis poterit illos legitimos reddere, remouendo impedimentum.
- 22 Et ista est receptissima, & communis opinio.
- 23 Matrimonium, quod stante dispensatione in radice censeatur ab initio validum, ac quod filij nati ex illo matrimonio sint illegitimi, ista simul stare non possunt.
- 24 Gratiae conualidatio, quid operetur, & num. 25.
- 26 Praiudicium tertij, si veniat consecutiuum, quando non attendatur.
- 27 Matrimonium videtur clandestinum, si sit contractum nullis praemissis denunciationibus.
- In Matrimonio propter praesumptionem affectata ignorantia, cessat bona fides. num. 27.
- 28 Matrimonium, an reuocetur clandestinum, & tollat bonam fidem, sola omisso denunciationum, ista est valde controuersa opinio.
- 29 Matrimonium, quando fuit contractum in facie Ecclesiae praesentibus pluribus consanguineis, & nemine seriose excluso, & agitur inter personas nobiles, & conditione pares, illud non potest dici clandestinum.
- 30 Cum talis publicitas in effectu aequipolleat denunciationibus, & excludat omnem fraudis suspicionem.
- Et ista est communis opinio Theologorum, & Canonistarum, num. 31.
- 32 Matrimonio, si opponatur, quod non fuit contractum

eorum proprio Parocho, nec de eius licentia, ista oppositio tollitur ex diuturna coniugum cohabitatione. amplia num. 33.

DECISIO CCLXXIII.

MARCELLVS Marazzanus post obitum primae uxoris, ex qua plures liberos suscepit duxit in secundam uxorem Corneliam de Mancafolis de anno 1566. & postmodum detecto quarto consanguinitatis gradus impedimento, obtinuit dispensationem a sap. mem. Pio V. quae cum fuisset solum executioni demandata 4. Aprilis 1570. interim iam de mense Octobris 1569. d. Marcellus ex eadem Cornelia suscepit Carolum filium, ac tandem cum de anno 1580. detectum fuisset aliud impedimentum in 3. affinitatis gradu, propterea sel. record. Gregor. XIII. aliam concessit dispensationem; Vnde conualidato matrimonio in eo praedicti Coniuges perseverarunt vsque ad annum 1588. de quo tempore decessit Marcellus relictus post se tribus filiis ex prima uxore, & ex dicta Cornelia tantum Carolo, suscepto de tempore, quo supra illosque aequis portionibus, vti filios legitimos, & naturales haeredes instituit, iussitque suum testamentum ab illis omnino seruari, prout cum effectu seruauerunt diuidendo, inter se bona amicabiliter, & agnoscendo Carolum vti legitimum fratrem, & Marcelli filium in omnibus actibus & scripturis, prout in Summ. num. 4.

Verum de anno 1605. post obitum duorum ex filiis primi Matrimonij, scilicet Io. Baptistae, & Alexandri patris DD. Alexandri Iunioris, & Francisci, eorum Mater, & Tutrix coram Ducali Consilio intentauit iudicium contra dictum Carolum super recuperatione bonorum hereditatis paterne, quae illi in diuisione obuenerant, eo sub praetextu, quod vti illegitimus esset illorum incapax, quo iudicio postea de anno 1623. coram Ordinario Placentino reassumpto, fuit a quodam decreto pro parte filiorum Caroli appellatum, & causa ad Rotam deuoluta dubitatum fuit, An constet de illegitimitate Caroli, & DD. negatiue responderunt, moti ex pluribus fundamentis.

Et quidem Primo quia vt supra dictum est, Marcellus Pater tractauit Carolum vti filium legitimum, & naturalem instituendo illum heredem in testamento, & quod facit magnam praesumptionem pro legitimitate Caroli, iuncta effectuione subsequuta, Bald. an l. filium ff. de his qui sunt sui, vel alieni. iur. Soccin. lun. cons. 89. nu. 9. lib. 2. Mandel. cons. 180. num. 2. Mohed. decis. 3. qui fil. sint legit. Rot. in recent. par. 1. decis. 406. sub num. 5. & decis. 4. 4. num. 6. Et cum huiusmodi Testamentum paternum approbatum fuerit ab alijs filiis, & Authoribus DD. Francisci, & Alexandri, qui hodie de illegitimitate opponunt, & proculdubio conuincunt ipsos oritur praesumptio ad fauorem Caroli, per ea, quae tradit Seraphin. decis. 1000. num. 15. Gregor. decis. 247. num. 17. Rota in recent. d. decis. 434. sub num. 7. vers. accedunt etiam par. 1. & fuit dictum in Permen. Status 14. Iuni 1623. & 10. Iuni 1626. coram Reuerendiss. D. meo Decano.

Secundo, quia Carolus natus fuit in figura matrimonij palam, & publice contracti inter viros nobiles, & qualitate pares, quo casu pro legitimitate proles sufficit bona fides alterius ex coniugibus, cap. ex tempore, & ibi Gloss. qui fil. sint legit. Gabr. de legit. concl. 4. numer. 2. Capuaq. decis. 150. num. 7. & decis. 203. num. 3. par. 2. Seraph. decis. 1099. num. 2. Rota decis. 354. sub num. 3. vers. quoniam post secum dum vol. cons. Farin.

Quod autem in hoc casu adfuerit bona fides, & non solum probatur ex praesumptione iuris, Gemin. cons. 66. in 3. dub. Couar. de sponsal. par. 2. c. 8. §. 1. num. 4. Rota diuers. decis. 477. in fine par. 1. Greg. decis. 461. nu. 3. Sed etiam quia fuit probata ignorantia impedimenti, tam iuramento ipsorum coniugum, quam etiam ex depositione plurimum Testium, ac vltius, quia & dum matrimonium fuit publice contractum in facie Ecclesiae, vt supra dictum est, ex hoc ipso praesumitur error, & ignorantia, ita vt cesset omnis

Decian. conf. 5. num. 67. & seq. lib. 1. Pui. d. decis. 472. num. 2. in nou. Rota in recent. d. decis. 455. sub numer. 8. par. 1. & par. 2. decis. 687. sub num. 16. & seqq.

Minus obstat, quod matrimonium fuerit contractum nullis praemissis denunciationibus, sicque videatur clandestinum, in quo propter praesumptionem affectatae ignorantiae, cessat bona fides, iuxta ea, quae late tradit Sanchez. de matrim. lib. 3. disp. 42. num. 1. & seqq. Nam praeterquam quod hanc opinionem, quod sola omissio denunciationum reddat matrimonium clandestinum, & tollat bonam fidem valde controuersam, dixit Rota in Valentina illegitimitatis coram Eminemissimo Cardin. Pamphilio, quae est decis. 354. num. 6. post 2. vol. conf. Fari-29 nac. Et quando fuit contractum palam, & publice in facie Ecclesiae, praesentibus pluribus consanguineis, ac nemine feriosè excluso, & agitur inter personas nobiles, & conditione pares prout haec omnia concurrunt in hoc caso, illud clandestinum dici non posse, ex quo talis publicitas in effectu aequipollet denunciationibus, & excludit omnem fraudis suspicionem, tenent relati per eundem Sanchez lib. 3. disp. 1. nu. 9. & innumeri apud Mascard. de probat. concl. 1035. à nu. 4. ubi hanc dicit communem sententiam Theologorum, & Canonistarum, quam etiam ex declaratione Congregationis Interpretum Sacri Concilij Tridentini amplexa fuit Rota in decis. 71. nu. 11. par. 1. recent. & in Papien. Matrimonij 1. Iunij 1594. coram bon. mem. Cardinali Millino.

In proposito visa fuit DD. cessare omnis difficultas ex tenore primae dispensationis Pij V. in qua fuit facta mentio expressa omissionis denunciationum, ibi, punio Parocho propterea, quod exponentes non factis prius in Ecclesia denunciationibus coniuncti, & nihilominus Papa ea non obstante dispensare voluit prolem legitimam declarando ut supra.

Quae autem fuerunt opposita, quod matrimonium non fuerit contractum coram proprio Parocho, vel de eius licentia visum est DD. satis superque tolli, non solum ex diuturna coniugum cohabitatione, iuxta decis. Rot. 71. nu. 33. par. 1. recent. sed etiam penitus cessare ex eo, quod matrimonium fuit postea in facie Ecclesiae solemnizatum, & conualidatum iuxta tenorem dispensationis, quae fuit concessa in radice per supradicta.

Et ita fuit decisa parte vtriusque &c.

R. P. D. M O T M A N N O,

Faentina Dotis,

Die Luna 3. Aprilis 1634.

ARGUMENTVM.

Donatio facta absenti, præter stipulationem Notarij, vt dicatur ei ius quaesitum, est necessaria acceptatio, & an ista acceptatio praesumatur ex sola scientia, quod in donatione non merè lucratiua intellige,

S F M M A R I U M.

1. Ex Testamento, in quo nullum vitium apparet competit actio legatario.
2. Testamentorum dispositiones sunt attendenda.
3. Donationis acceptatio, vltra stipulationem Notarij, est necessaria ad effectum, vt absentibus pro quibus fuit stipulatum dicatur ius quaesitum.
4. Acceptatio in donatione non praesumitur ex sola sci-

tia, attenda donatione, non merè lucratiua, sed mixta, & possibiliter damnosa.

5. Donatio stipulata per Notarium pro absente, cum aliquo onere, obsens non astringitur ad aliquid, nisi secunda eius ratificatione.

6. Donatio facta sub conditione, alias donatio sit nulla, & pro non facta, tunc conditione non adimpleta, nullum censetur translatum dominium propter vim impeditiuam d. pacti.

7. Et consequenter rei donatae dominium non abdicatur ab ipso donante.

8. Termini discretiui in vna, eademque oratione positi solent excludere, & separare.

DECISIO CCLXXIV.

PATER primo loco omnia bona sua donauit Iosepho, & Camillo filiis absentibus, cum onere illis iniuncto de dotanda filia in summa scutorum 2000. Deinde nulla facta mentione huiusmodi donationis condidit testamentum, in quo alios instituit, ac successiue substituit, eosque praeterea grauauit, vt d. Iosepho tunc superstiti quotiescunque liberationem ab anno capitali reportasset, restituerent haereditatem, filiae verò praedictae pro dote, & paraphernis legauit summam librarum 16000. Vnde post restitutam d. Iosepho haereditatem in hac tertia Instantia, quae mihi commissa fuit coniugit dubitari, An filiae petenti huiusmodi legatum dotis suffragetur testamentum, & Domini affirmatiue responderunt.

1. Nam ex testamento in quo nullum vitium apparet, actio competit legatario. l. p. C. Comm. de legat. §. nostra.
2. Instit. cod. tit. & praedicti testamenti dispositionem attendendam esse probatur per textum expressum in auct. de nupt. §. disponat. col. 4. Dum autem nulla post dictam donationem factam filiis absentibus subsecuta fuit acceptatio, patet quod illi praualeat posterior testamenti dispositio ex eo, quod acceptatio vltra stipulationem Notarij sit necessaria ad effectum, vt absentibus pro quibus fuit stipulatum dicatur ius quaesitum l. si ego ff. de neg. gest. & in terminis donationis Paul de Cast. conf. 195. num. 2. vol. 2. Dec. conf. 598. numer. 4. Thesaur. decis. 70. numer. 3. & 10.
4. Quae quidem acceptatio ex sola scientia praesumi non potest, attenda donatione, non merè lucratiua, sed mixta, & possibiliter damnosa, vt dixit Rota in Romana donationis 18. Maij 1618. coram bona memoria Cardinali Sacrato.

Neque ad id sola Notarij stipulatio sufficit, attento dicto onere adiecto donationi, quod scilicet donatarij tenerentur quot annis donatori soluere summam scutorum 400. pro suis alimentis, nulla enim ratio admittit quemquam absentem per Notarium stipulantem alicui oneri astringi, nisi subsequatur illius ratificatio. Molin. Iurisc. de Primog. Hispan. lib. 4. cap. 2. & alter Molin. Theolog. de contract. disputat. 264. num. 12. vers. quo vero. Borgnin. decis. 40. num. 21. par. 1.

Vltra quod d. donatio perinde haberi debet, ac si non esset facta, attenda clausula immediate apposita post dictum onus de soluendo certam summam donatori, videlicet alias praesens donatio sit nulla, & pro non facta habeatur. Vnde sequitur, quod nullum censetur translatum esse dominium propter dicti pacti vim translationis impeditiuam, vt in terminis similis donationis Eugen. in consil. 29. num. 35. Rota decis. 612. numer. 2. par. 3. recent. & consequenter rei donatae dominium minime fuerit ab ipso donatore abdicatum l. nec vilem ff. ex quibus caus. maior Bar. in d. l. si ego. num. 3. ff. de negot. gest. Surd. conf. 16. num. 18. Rota in Romana donationis 29. Aprilis 1614. coram bon. mem. Vbaldo.

Neque obstat quod d. Iosephus acceptauerit haereditatem patris nam cum expressa praeservatione iurium sibi ex fideicommissis, donationibus, ac alijs quibuscumque dispositio-

sitionibus competentium, quia ex verbis subsequentibus in eadem præfatione manifeste patet, eam esse referendam ad fideicommissa Auorum, aliorumque Ascendentium, & Collateralium, non autem ad donationem Patris de cuius testamento, quod approbavit, discretiue in eodem actu fuit locutus, termini enim discretiui in vna eademque oratione positi, proprium est excludere, & separare, *Surd. conf. 426. num. 1. Rota decis. 174. num. 6. par. 4. recent. Add. ad Greg. decis. 301. num. 18.*
Et ita vtraque, &c.

REVER. P. D. COCCINO DECANO.

Colimbrien Præstimoniorum.

Die Veneris 28. Aprilis 1634.

ARGUMENTVM.

Ecclesia, quando est lesa, competit restitutio in integrum eius Prælato, vel nomine proprio, vel nomine Ecclesiæ, cum omnia iura competentia Ecclesiæ, competent etiam Prælato. Ecclesia cum nunquam desinat ciuiler possidere, ideo Prælatus propter d. ciuilem possessionem potest eijcere, & pulsare possessionem naturalem bonorum Ecclesiæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Rota in restitutione in integrum qualiter procedat.
- 2 Prælato, vel nomine proprio, vel nomine Ecclesiæ competit restitutio in integrum, quando constat de Ecclesiæ lesione.
- 3 Possidenti ciuiler debetur manutentio.
- 4 Posseio ciuiler pones duos esse non potest.
- 5 Possessor ciuiler, potest capere possessionem naturalem vacantem, efficiendo se verum possessorem.
- 6 Posseio alicuius rei adepta, censetur etiam capta possessio bonorum ad eam spectantium, & num. 19.
- 7 Ecclesiæ, competit manutentio ratione ciuiler possessionis, licet alius occupauerit possessionem naturalem.
- 8 Ecclesiæ, & pupillus sunt tales, vt non possint perdere possessionem ciuilem.
- 9 Interdictum, vnde vi, si alicui competat, multo magis competit manutentio.
- 10 Possessionem ciuilem, si quis retinuerit, ratione eiusdē possessionis pulsare potest possessorem naturalem, & illō eiecto continuare possessionem naturalem primēuā.
- 11 Interdictum, vti possidetis, quod competit pro ciuiler possessione, est quoddam iudicium habens simpliciter naturam retinendam, & in consequentiam recuperandam.
- 12 Possessor naturalis non potest desistere à turbatione, nisi restituat possessionem naturalem, habenti ciuiler cui ipse illam naturalem abstulit.
- 13 Per possessionis naturalis retentionem, turbatur altera pars in ciuiler.
- 14 Interdictum, vnde vi, datur ratione naturalis possessionis.
- 15 Interdictum, vti possidetis, datur ratione ciuiler possessionis.

16 Ecclesiæ iura omnia competentia, tam in possessorio, quam in petitorio competunt eius Prælato nomine ipsius Ecclesiæ.

17 Prælato competit manutentio nomine Ecclesiæ, etiam si ipse inutiliter cōtraxerit, & se pro spoliato habuerit.

18 Per possessionis adeptionem alicuius loci, non censetur adepta possessio bonorum ad dictum locum spectantium, quando alius medio tempore cepit possessionem naturalem dictorum bonorum.

20 Aret. in l. possideri num. 8. ff. de acquir. posses. declaratur.

21 Ex possessione ciuiler, quæ remanet penes Ecclesiam, est debita manutentio eius Prælato, nomine ipsius Ecclesiæ.

22 Posseio ciuiler censetur amissa, si per decennium, quis tacuerit.

23 Posseio antecessoris non transfertur in successorem sine noua apprehensione.

24 Gratia præsumitur iustificata stante cursu 30. vel 40. annorum.

25 Executor rite, & recte præsumitur processisse ad executionem.

Præsumptio illa est admittenda, si veniat in necessariam consequentiam alterius. num. 25.

26 Interdictum, vti possidetis, potest præscribi ex lapsu 30. vel 40. annorum.

27 Remedium recuperanda remanet præscriptum spatio 30. vel 40. annorum.

DECISIO CCLXXV.

DISMEMBRATIO, de qua agitur fuit facta per fel. rec. Paulum Tertium de anno 1541. & habuit suum effectum de anno 1546. & sine controuersia continuauit vsque ad annum 1609. de quo tempore vacante præstimonio, cui fuerat applicata dicta dismembratio, Sebastianus Prior Ecclesiæ de Nobra à qua fuerat facta dicta dismembratio cepit possessionem portionum dismembratarum. Postmodum vacante d. Prioratu, Illustris. D. Rodericus de Mello Præstimoniaris cepit possessionem dictarum portionum occupatarum. Tandem Petrus nouus Prior, per tres conformes obtinuit restitui ad possessionem, in qua erat d. Sebastianus, & propterea cum d. Præstimoniaris commiserit causam restitutionis in integrum in Rota R. P. D. meo Dunogetto, per binas decisiones * fuit resolutum constare de causis restitutionis in integrum, & hinc fuit lata sententia reuocatoria dictarum sententiarum de partibus, Rota enim sic ꝑ procedit, non enim pronunciat super ipsa restitutione, *Cas. de Gras. dec. 3. de restit. in integr. Mantio. decis. 315. num. 5.* quam quidem sententiam 27. Iunij superioris anni fuit coram me * resolutum esse confirmandam, & hodie reposita causa, Domini perstiterunt in resolutis, quia cum d. Illustris. D. Rodericus ceperit dictam possessionem vacantem, ei erat debita manutentio, & cum præstimonium ipsum ciuiler possideret, ipsi Præstimoniaris nomine ipsius præstimonij erat debita manutentio, & ideo cum ex his constet de lesione,

- 1 ipsi Præstimoniaris, vel nomine ꝑ proprio, vel nomine Ecclesiæ competit restitutio in integrum, *cap. 1. vbi Abb. numer. 2. de rest. in integr. l. nam. & postea, §. si minor. ff. de iur. iur.*
- 2 Quod autem Præstimoniaris esset debita manutentio ꝑ nomine proprio satis patet, quia cum Præstimonium ciuiler possideret, vt mox probatur, non poterat Prioratus similiter ciuiler possidere, quia ꝑ possessio ciuiler non potest esse pones duos l. si vi cerio. §. si duobus vehiculum, vbi glos. in ver. b. dominium, & Castren. num. 7. ff. commod. & propterea licet Sebastianus Prior occupasset possessionem

nam

- hem naturalem bonorum dismembratorum, tamen cum per assecutionem alterius beneficii incompatibilis possessio naturalis dictorum bonorum vacaret, Præstimoniarus potuit capere illam possessionem vacantem, et cum dicta bona ad ipsum Præstimonium spectarent, ita ut fuerit effectus verus possessor, c. cum dilectus. §. verum, ubi Buir. in 4. notab. sub. num. 4. vers. sed habenti. de ordin. cognit. Ideo cum Præstimonium civiliter possideret, & de tempore, quo ipse Præstimoniarus cepit possessionem ipsius Præstimonij, possessio naturalis vacaret ex adeptione possessionis præstimonij, censetur quoque et adepta possessio bonorum ad illud spectantium, Couar. var. lib. 3. c. 16. num. 13. Rota decis. 19. num. 7. & 8. par. 2. diuers. & fuit consideratum in dec. facta 28. Iunij 1632. coram R. P. D. Dunozeo, & in alia coram me 27. Iunij superioris anni.
- Quod verò eidem præstimoniaro competere, manutentio nomine ipsius præstimonij, satis probatur, nam etsi
- 7 Sebastianus Prior occupauerit et possessionem naturalem nihilominus præstimonium retinuit possessionem civilem, Innoc. in cap. cum super num. 4. circa principium, & vers. propter hoc dicimus. de causa poss. & propr. & in c. cum in officijs. num. 6. vers. si autem solummodo. de testam. Bart. in l. 1. §. fin. num. 4. vers. sed in Collegio Ecclesie ff. de acquir. posses. cum infinitis cumulatis in dec. facta 20. Iunij 1632. coram R. P. D. meo Dunozeo, vers. siue vero nitiur possessione Ecclesia, namque Ecclesia, et pupillus, sunt tales, ut non possint perdere possessionem civilem, idem Bart. in l. 1. §. si vir uxori. num. 3. ff. de acquir. posses. Paris. conf. 24. numer. 7. vol. 1. & propterea et fuit præstimonio competeat interdictum, unde vi, c. quarelam, ubi Abb. in fin. de elect. idem Abb. in c. littera tua numer. 3. post med. ibi, & etiam si spoliatur Ecclesia. de dilat. Rot. decis. 1. in princ. & ibi Addentes num. 4. de restit. spol. in nou. à fortiori competeat dicto præstimonio manutentio, ut dicit Menoch. de retinend. poss. rem. 3. num. 127. & merito quidem, quia cum et præstimonium retineret possessionem civilem, ut dictum est, ratione eiusdem civilis possessionis pulsare poterat d. Priorem, qui retinebat naturalem, illoque reiecto continuare possessionem primæuam naturalem, Bart. in l. 1. §. interdictum num. 3. vers. quandoque per illam clandestinam apprehensionem. ff. uti possidetis, & in l. 3. §. cum igitur num. 1. vers. ideo in istis ff. de vi, & vi armat. l. 1. in l. clam. possidere. §. qui ad nundinas. numer. 24. vers. et si tenere. ff. de acquir. posses. Paris. conf. 24. num. 24. vol. 1. Interdictum enim et uti possidetis, quod competit pro civili possessione, est quodam iudicium habens simpliciter naturam retinendam, & in consequentiam recuperandæ, quia non potest pars a et turbatione desistere, nisi alteri parti restituat naturalem possessionem, quam abstulit, per retentionem et enim naturalis, turbat aliam partem in civili Bart. in l. uti possidetis. num. 4. vers. & aduerte, ubi etiam Bald. nu. 12. in fin. vers. respondet interdictum. Azo. in summ. C. eod. tit. num. 12. ubi eleganter dicit dari interdictum, et unde vi, ratione naturalis possessionis, & dari interdictum, uti et possidetis, propter civilem, quam inquietat, & optime etiam declarat Castr. in l. clam. possidere. §. qui ad nundinas. numer. 7. ff. de acquir. posses. & bene fuit consideratum in dec. facta 10. Decembris 1631. coram R. P. D. meo Dunozeo.

- Cum igitur præstimonio competere manutentio ratione civilis possessionis, ut modo probatum fuit, manutentio erat debita ipsi præstimoniaro, quia omnia iura
- 16 et competentia Ecclesie, tam in petitorio, quam in possessorio, etiam retinendæ competent ipsi Rectori nomine ipsius Ecclesie, cap. littere, de dilat. cap. olim. 1. & 3. de restit. spol. Abb. in c. cum super num. 19. 20. & 21. de causa posses. & propr. & in d. cap. littere, nu. 3. vers. circa primum, de dilat. & ista adeo vera sunt, ut procedant etiam, quod
- 17 Prælati et inutiliter contraxerit, & se pro spoliato habuerit Bart. in l. 1. §. si vir uxori. num. 28. Bologniet. num. 64. ff. de acquir. posses. Verall. decis. 182. num. 3. par. 3. & fuit sapissime resolutum.

Neque predictis obstat, quod per adeptionem possessionis præstimonij, non censetur adepta possessio

- 18 et bonorum ipsius præstimonij, quando alius medio tempore cepit possessionem naturalem, Aretin. in l. possideri. num. 8. vers. hac tamen nota sunt. ff. de acquir. posses. Quia huic fundamento dupliciter respondetur. Primo quod, ut supra ostensum fuit, de tempore, quo Illustris. D. Rodericus Præstimoniarus cepit possessionem præstimonij, possessio etiam naturalis bonorum vacabat, et ideo per adeptionem possessionis præstimonij, censetur quoque adepta possessio bonorum. Secundo fuit 20 responsum, quod doctrina et Aretini, procedit respectu possessionis naturalis, ita ut illa non censeatur adepta, quod non facit, quia ex civili possessione, quæ remansit pænes
- 21 præstimonium, erat et debita manutentio præstimonio nomine ipsius Ecclesie, ut in puncto declarat Ancharam. in reg. sine possessione, num. 1. 2. post med. vers. ex his infero, & bene hoc fundamentum fuit euacuatum in vtraque decisione R. P. D. mei Dunozei, in quibus latissime respondetur ad decisiones, quæ in contrarium allegantur.

- Non obstat antiquior possessio Prioratus de tempore dismembrationis, factæ per Paulum III. Nam respondetur, quod, aut illa consideratur respectu Prioris, & cum
- 22 et ille tacuerit per decennium, censetur amisisse possessionem civilem Ancharam. conf. 133. num. 3. Dynus in cap. nam possessione. ad fin. de reg. iur. in 6. & si Prior de tempore, quo fuit facta dismembratio, aliquam possessionem habebat, non potest modernus Prior illa se iuuari, cum possessione et Antecessoris non transferatur in successorem sine noua apprehensione, Verall. decis. 135. & 420. par. 2. & fuit dictum in causa Ariminensis. census 10. Ianuarij 1628. coram R. P. D. meo Merlino. Aut verò consideratur respectu Prioratus, & Prioris, & dicta antiqua possessio ex duplici capite non suffragatur. Primo, quia cum adit ob
- 24 servantia dictæ dismembrationis, longe ultra 30. et annos litteræ dismembrationis præsumuntur iustificatæ, san. mem. Greg. XV. decis. 431. num. 10. ubi Addentes allegant concordantes, & ideo cum ex hoc præsumatur executorem
- 25 ritè, & rectè processisse, Prioratus fuit et omni possessione priuatus, admittenda enim est ista præsumptio, cum veniat in necessariam consequentiam alterius, Mantica. 26 dec. 21. num. 3. Secundo fuit responsum, quod ex lapsu et tanti temporis, interdictum, uti possidetis, potuit præscribi, l. 1. in princ. ff. uti possidet. prout fuit præscriptum, cum spatio 30. vel 40. annorum præscribatur, l. omnes. C. de præscript. 30. vel 40. annorum, late Menoch. de retinend. rem. 3. quæst. 85. num. 706. & seqq. prout fuit etiam præscriptum
- 27 et remedium recuperandæ Seraph. decis. 1360. Et ita fuit resolutum vna tantum parte informante, expectata alia parte per annum & ultra, quæ nec hodie curauit informare, prout nec sub die 27. Iunij superioris anni.

* Idem sub die 10. Decembris 1631. & sub 7. Iunij 1632. sunt decisiones 78. & 139. supra in hac eadem parte.

* Est decisio 226. pariter in hac parte.

REVER. P. D. COCCINO DECANO,
Imoleſi Saluani.

Die Veneris 5. Maij 1634.

ARGUMENTVM.

Remissoria, quando denegetur, Melioramenta, quando non impediunt immiſſionem, Exceptiones, quæ requirunt altioris indaginem non admittuntur in iudicio Saluiani. Remissoria in executiuis, quibus casibus concedatur.

S V M M A R I V M.

1 Articuli, quando sunt irrelevantes, remissoria non conceditur.

2 Remis-

- 7 Remissoria denegatur, quando petitur ad probandum aliquid per testes, quod per scripturas potest probari, & num. 7.
- 3 Melioramenta non impediunt immissionem, si de illis non constet.
- 4 Et hoc multo magis procedit, si pars offerat cautionem de illis reficiendis, si unquam fuerint probata.
- 5 Creditor, qui habet omnia bona debitoris pignolata, potest eligere pignus sibi bene visum.
- 6 Censu exstinguitur, quando illius dominus emit fundum illi suppositum.
- 8 Iactare suum nemo presumitur.
- 9 Articuli continentes inuersiones non sunt admittendi.
- 10 Exceptiones, quæ percutiunt defectum dominij, non pertinent ad iudicium possessorium Saluiani. & numer. 15.
- 11 Exceptiones, quæ requirunt altiore indaginem respiciuntur in iudicio Saluiani.
- 12 Remissoria in executiis conceditur, quando datur magnus sumus.
- 13 Remissoria in executiis non denegatur, quando damnum est irreparabile.
- 14 Præiudicium irreparabile non potest considerari in iudicio possessorio, cum quis iura sua, possit deducere in iudicio ordinario.

DECISIO CCLXXVI.

FVIT PER Dominos resolutum denegandam esse remissoriam, quia dum articuletur, quod Alexander erat decottus, & latitaret, hoc nihil facit cum ipse imposuerit censum, & pecunias receperit, & etiam super hoc addit sententia graduatoria; Vnde sequitur, quod istis duobus articulis obstat duo. Irrelevantia scilicet, & quod hoc possit probari per scripturas; quando enim articuli sunt irrelevantes non datur remissoria, *Verall. decis. 66. par. 3. An. August. decis. 123. lib. 1.* prout nec quando petitur ad probandum per testes, quod per scripturas potest probari. *Rot. decis. 314. num. 1. par. 1. recent. cum ibi allegatis.*

Dum verò articulantur melioramenta, hoc non facit, quia cum de illis nihil constet, non impediunt immissionem, *Paris. conf. 33. num. 53. lib. 1. Rot. dec. 312. num. 4. par. 2. divers. & decis. 610. num. 3. par. 1. in recent. & cessat omnis difficultas, si cum pars offerat cautionem, de illis reficiendis, si unquam fuerint probata. Put. decis. 461. in correct. lib. 2. Rot. decis. 140. num. 5. post Statilium de Saluiano.*

Dum etiam articuletur, quod prædium venditum D. Marchioni non sit ex censuatis, quicquid sit de hoc nihil relevat: quia cum emptores census habeant omnia bona venditoris hypothecata, possunt sibi eligere vnum ex pignoribus ipsis bene visum, *l. creditoris ff. de distr. pign. l. qui generaliter ff. qui potior. in pig. hab. Surd. decis. 44. num. 6. Arcen. conf. 155. numer. 10. Put. decis. 207. lib. 1. Negus. de pignor. 4. membr. secunda partis principalis. num. 133. Rot. decis. 294. num. 4. par. 1. recent.*

Dum verò præterea articuletur, quod ex tribus prædijs censuatis, duo fuerint data insolutum eidem Quaino, & Papottis, licet iste articulus ex se videatur relevans, quia inde est effectus extinctus census, saltem proportionabiliter, nisi tertium prædium esset capax totius census, *Cenc. de censib. par. 3. quæst. 5. num. 1. & seqq. Rot. apud eundem decis. 299. num. 1.* Attamen cum hoc possit probari per scripturas non est danda remissoria, ad hoc proban. per testes vt modo dictum fuit.

Et quando ulterius articuletur, quod Clauari acceperint possessionem, & sic fuerint satisfacti de fructibus de-

cursis, & articuletur, etiam quantitas fructuum perceptorum: cessat relevantia huius articuli, cum constet bona per Saxatellos locata fuisse annuo affictu correspondenti ad vngem quantitatem fructuum census. Vnde inuersionis est, quod conductores, voluerint iactare suum; soluendo Clauarijs maiorem quantitatem pecuniarum, quam esset illa, quæ fuerat contenta in instrumento affictus, *l. cum de indebito. ff. de prob.* Et ideo iste articulus, tanquam continens inuersiones, non est admittendus, cum etiam nullus detur sumus, *Rot. decis. 23. de test. in antiq. Tiraquel. in l. si unquam. in prefat. nu. 28. in fin. C. de reuoc. donat. l. mol. in c. quia verisimile. num. 1. de presumpt. & fuit resolutum in causa Tolet. portionis 10. Maij 1595. coram bon. mem. Pacen. & in causa Valentina Parochialis de Carlet. 8. Maij 1602. coram bon. mem. Cardinali Lancellotto, quæ est decis. 99. part. 4. divers.*

Licet insuper articuletur ingens quantitas reddituum perceptorum per Papottos, & Quainum ex prædijs per ipsos habitis, ratione dationis insolutum, & emptionis, ac venditionis, attamen, neque hic articulus est relevans, quia non potest parere imputationem fructuum in sortem, nisi præcedente particulari iudicio super nullitate dationis insolutum, & emptionis: quare cum istæ exceptiones, percutiant defectum dominij, non pertinent ad hoc iudicium, & tanquam requirentes altiore indaginem, *Statil. de Saluian. inspect. 2. cap. 2. num. 13. Scace. de iudic. lib. 1. cap. 102. num. 3.*

Et prædicta eo magis placuerunt Dominis, quia agitur in iudicio Saluiani, in quo non admittuntur exceptiones requirentes altiore indaginem, vt modo dictum fuit, *Rot. decis. 367. coram san. mem. Gregor. XV. vbi Adden. numer. 6. & fuit resolutum in causa Casenat. bonorum 28. Iunij 1596. coram bon. mem. Penia, & in causa Imolen. Saluiani coram bon. mem. Horatio Cardinali Lancellotto, vt in copia quæ data fuit. Neque huic fundamento obstat, quod commissæ fuerit in Rota causa ad instantiam partis, & ideo Marchio in partibus non potuerit facere suas probationes, quia hoc potest considerari, si daretur aliquis sumus, quo casu in *decis. Seraph. 298.* dicitur, quod etiam in executiis datur remissoria, quando datur magnus sumus, & admissio, quod etiam in hoc casu sufficeret aliquis sumus, tamen nullus hic datur. Et dum secundo dicitur etiam in executiis debere dari remissoriam, quando sequitur damnum irreparabile, vt in causa *Toletana matrimonij 7. Iunij 1549. num. 4. coram Fabio, & est decis. mea 122. ad fin. in impressis. Statil. de Saluian. inspect. 2. cap. 2. num. 80.* quia in hac facti specie non sequitur damnum irreparabile, cum in iudicio ordinario pars possit deducere iura sua, & ex prædictis cessat, quod prætenditur Papottos, & Quainum teneri refundere creditoribus Alexandri fructus perceptos ex prædijs nulliter alienatis, & ea quæ dicuntur de valore prædiorum, & fructuum perceptorum, quia ista requirunt, vt dictum est altiore indaginem.*

Et ita conclusum vtrique parte informantæ &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Ianueni separationis Thori.

Die Veneris 5. Maij 1634.

A R G V M E N T V M.

Reijciuntur nonnullæ exceptiones contra testes oppositæ, & præsertim in materia separationis Thori, & vide plura circa hanc materiam.

S V M M A R I V M.

- 1 Notario non creditur, asserenti testem iurasse.
- 2 Testes, qui extra terminum iurarunt non probant.
- 3 Probatio iuramenti testium, ex quo doceatur. & num. 4. & 6.
- 5 Notario asserenti testes iurasse creditur, licet non dixerit tactis scripturis, stantibus clausulis ceteratis, & præsumitur interuenisse iuramentum eo modo, quo debuit, amplia num. 6.
- 7 Iurandi actus, quando potuit interuenire tempore, quo Notarius enunciat iuramentum semper illa assertio probat.
- 8 Citationes ad videndum iurare testes, si sint pro singulis diebus, & horis, tanquam seruitutis speciem inducentes non videntur valide.
- 9 Declara tamen, quod susinentur pro toto termino probatorio, intra quem cessat absurdum perpetuæ seruitutis.
- 10 Et deseruiunt etiam pro toto termino prorogato. Terminus prorogatus ad primo non separatur, & pro eodem solet reputari. num. 10.
- Terminus examinandi testes, si sit prorogatus, si sit communis utrique parti, & eis innotuit, non est opus intimatione. num. 10.
- 11 Intimatio non est necessaria, stante scientia.
- 12 Testes examinati non seruata forma decreti, & ordinationis Iudicis, & protestationum partis sunt nulliter examinati.
- 13 Forma solet colligi, ex præcepto impediente actum alio modo gestum, sub pœna nullitatis.
- 14 Testes etiam nulliter examinati possunt deseruire pro adminiculo.
- 15 Testes duo in qualibet materia sufficiunt.
- 16 Testes domestici admittuntur ad probandam seuitiam viri erga uxorem.
- 17 Testes inimici eius contra quem deponere debent, non probant.
- 18 Testis amicus inimici non repellitur, nisi sit, vel subditus, vel affinis, vel ita amicus singularis, ut de eo possit suspicari, alias secus.
- 19 Testium numerus supplet diminutionem fidei. & num. 20. & 22.
- 21 Testium dicta sunt adiuvanda, & non cauillanda.
- 23 Testibus magis qualificatis, & in indiuiduo deponentibus sunt preferendi alijs.
- 24 Testes, qui non coarctant negatiuam eam non probant. vide num. 25.
- 26 Sensus ab actu, ex quibus verbis remoueatur.
- 27 Testes, illis, qui specificè deponunt præualent illis, qui generice deponunt.
- 28 Testes magis informati, præsumuntur verisimiliora deponere.
- 29 Reconciliationis necessaria consequentia, inter maritum, & uxorem, an oriatur, ex iteratis conceptibus.
- 30 Actus equiuoci, & imperfecti non possunt coniungi ad constituendam plenam probationem.
- 31 Testes recepti absque partis citatione non releuant.
- 32 Causa, quando est commixta cum clausula, quam, quas, & cum incidentibus &c. tunc omnia ad dictam causam spectantia comprehenduntur.

Decisio CCLXXVII.

- 33 Adulterium, quando vir commisit post discesum uxoris absque causa, non est deueniendum ad separationem Thori, & vir est excusandus. & num. 34.
- 35 Vir non cogitur accipere uxorem adulteram.
- 36 Paris. cons. 54. num. 4. lib. 4. Felin. in cap. irrefragabili de offic. Ord. declarantur.
- 37 Dotis restitutio semper est consecutiuæ ad causam separationis Thori.

DECISIO CCLXXVII.

CENSERVNT Domini standum in decisio in hac causa 28. Nouembris 1633. præteriti, * Quia testes Dominae Principissæ inducti ad probandam seuitiam, adulterium, & graues inimicitias subortas, sunt valide examinati, probant in dicto; illorumque fides, nec tollitur, aut diminuitur per exceptiones, contra personas oppositas, & in concursu cum examinatis per D. Principem eius maritum, præualent in ratione, & conclusione: prædictis autem probatis separatio Thori denegari non potest, prout fuit in decisione, quæ reuideretur, plene comprobatum.

Pluries pro parte D. Principissæ deuentum fuit ad examen testium; primo coram Ordinario, & seu eius Vicario Ianuen. super articulis datis de anno 1613. fuerunt examinati quindecim testes in Ciuitate Ianuæ; secundo super articulis datis de anno 1614. per litteras remissoriales eiusdem Vicarij fuerunt examinati alij octo testes in Ciuitate Neapoli; tertio coram eodem in Ciuitate pariter Ianuen. de anno 1616. recepti fuerunt quatuor testes; Denique in eadem Ciuitate, & coram eodem Vicario de anno 1517. alij duodecim fuerunt examinati.

Quoad receptos, tertio loco nihil respectu validitatis examinis opponitur, & illi non tanguit substantiam probationis seuitiæ, adulterij, & inimicitiae, sed tantummodo qualificant legalitatem testium Neapoli examinatorum.

- Non obstat igitur, quod primum examen corruat defectu iuramenti testium, ex eo quod, vel nō probatur eos iurasse, & dum non creditur Notario asserenti testem iurasse, Capuaq. decis. 46. numer. 2. par. 2. & decis. 285. & 295. par. 3. vel si credendum sit. tunc extra terminum iurarunt de tempore depositionis, & sic nulliter absque partis citatione, l. vltim. §. fin. & ibi Bari. ff. quod vi, aut clam. Crauen. cons. 122. num. 17. Capuaq. decis. 285. num. 3. par. 3. Rot. decis. 429. num. 5. coram Papa Greg. XV.
- Quia probatio iuramenti testium sufficiens iustificatur ex processu in quarta parte à fol. primo vsque ad fol. 293. vbi in qualibet depositione eorum qui iurarunt legitur &c. & suo iuramento testificando dixit, non autem testis iuratus, nam hoc secundo casu intrat enunciativa de præterito, quæ non probat. ut dicunt decisiones allegatæ; in primo vero casu probat talis assertio, & tanquam dispositiue emanata, quam distinctionem facit Rota decis. 368. num. 5. coram Papa Gregor. XV. et 393. num. 8. par. 1. recet. vbi num. 8.9. et 12. additur, quod, & si Notarius non dixerit tactis scripturis, & præsumitur nihilominus propter virtutem clausulæ ceteratæ interuenisse, eo modo, quo debuit, sequendo, l. mol. consil. 86. num. 1. et seq. et Cesar. de Grassi. decis. 13. et 15. de test. & eo magis & declarant subsistentiam iuramenti sequentia verba, et suo iuramento testificando dixit, quæ pariter in eadem decis. 393. num. 13. ponderantur, tanquam appositæ per Notarium ad maiorem certitudinem præstiti iuramenti, & quando actus ipse iurandi potuit interuenire tempore & quo Notarius enunciat iuramentum, semper illa assertio probat. Abb. in cap. per inquisitionem num. 5. de elect. de qua possibilitate dubitari non potest, dum in verbis, cum iuramento loquuntur testes, eorum iuramento testificando.

Examen vero in termino factum, acta ipsa probant, nā primus terminus probationis, & qui fuit utrique parti communis, incipit die 26. Augusti 1613. in processu fol. 43. qui pro-

prorogatus fuit Iudice decernente cum intimatione, vel citatione, aut parte præfente refpectiue de tempore in tempus per menses quadraginta, & dies tres, nempe vsque per totam diem 16. mensis Martij 1617. fol. 175. intra quod tempus, testes omnes examinati reperiuntur, ex quo vltimus testis quarti examinis in processu fol. 228. fuit receptus die 11. Martij supradicti 1617. & quamuis citationes ad videndum iurare testes indefinite legantur in eodem processu, scilicet pro singulis diebus, & horis, & tãquam seruitutis speciem inducentes de inualiditate videantur posse notari, *Put. decis. 58. num. 1. lib. 1. Crescent. decis. 10. de dol. & conum. Mohed. decis. 4. de test. attamen semper*

9 sustinentur pro toto termino probatorio intra quem cessat absurdum perpetuæ seruitutis, *Rot. decis. 393. numer. 6. par. 1. recent. Seraph. decis. 1498. num. 1. Rot. decis. 71. 429. 466. coram Papa Gregor. XV. vbi etiam firmatur defer-*

10 uire pro toto termino prorogato, qui à primo non separatur, & pro eodem solet reputari.

Nec releuat defectus intimationis prorogationum, quia tanquam communes innotuere vtrique parti, & vti sunt hinc inde terminis prorogatis, dum testes examinarunt, & tunc propter scientiam, quæ aliunde haberi non potuit, cessat onus in dictæ intimationis, prout *Rota* resoluit in causa *Legionen. Sancti Facundi* 19. Martij 1590. *coram bon. mem. Cardinali Hieronymo Pamphilio, & in Aurien. Parochialis* 11. Februarij 1604. *coram bon. mem. Card. Seraphino.*

Secundo principaliter non releuant, quæ contra examē Neapolitani receptum opponuntur, scilicet testes remissoriales fuisse examinatos non seruata forma decreti, & ordinationis Vicarij, & protestationis D. Principis, & consequenter nullitatem intrare, *Caput. decis. 143. num. 5. par. 3. Clem. 1. de vit. & honest. Cler. Rot. decis. 1. num. 1. & decis. 518. num. 3. coram Papa Gregor. XV.*

Quia litteræ remissoriales non dant hanc formam præceptuam impediendam actum alio modo gestum sub pena nullitatis, ex qua solet colligi forma. *Fely. in cap. cum dilectis, in quinto signo forme. de rescript. Dec. cons. 528. num. 11. Sarnen. in reg. de Idiom. quest. 8. in princ. nec à parte tempore examinis fuit reclamatum, protestatum, aut appellatum contra formam, & ordinem examinis, ex quibus possit inferri ad nullitatem vltioris processus, & protestationes D. Principis fuerunt admittæ sub conditione si, & in quantum, de iure sint admittende.*

Quæ autem excipiebantur contra quartum examen coram Vicario Ianuæ factum, visa fuerunt Dominis releuare; quia testes fuerunt examinati sine partis citatione, & sine eiusdem interrogatorijs, & positi ab eodem Vicario ad partes, unde super eorum dicto nullum potest constitui fundamentum, nisi in casu coadiuuandi alias probationes

14 cum possint etiam nulliter examinati deferuire pro adiminiculo. *Caput. decis. 106. nu. 6. & 108. num. 8. par. 2.*

Probare autem in dicto ex iam deductis in decisione, quæ reuidetur, satis colligi potest, & nunc repetendo eandem ex ordine probatio magis plena, & concludens redditur, & primo quoad scuitiam immoderatam, & per actus iteratos.

De pugnis deponunt de visu Secundus Nicolaus Cauaceppi super primo fol. 22. Tertius super primo, qui est Io. Baptista Machiauellus primi examinis fol. 38. Quartus super primo Petrus Antonius Bottinus fol. 58. eiusdem examinis, & ex secundo examine sextus testis Nicolaus Ardouinus super primo fol. 361. Septimus Vincentius Arpe ex eodem secundo examine fol. 421.

Alapasin faciem sæpius illatas dicunt de visu ex primo examine primus testis Bartholomæus Trabuccus super primo fol. 1. Secundus Nicolaus Cauaceppi, super primo fol. 22. Tertius super primo Io. Baptista Machiauellus fol. 38. Quartus super primo Petrus Antonius Bottinus fol. 58. Decimus quartus super primo Frater Aloysius Ceua Ordinis Minorum fol. 257. & alij ex secundo examine idem concludunt de visu, & de iteratis vicibus, & Sextus Nicolaus Ardouinus super primo fol. 361.

Item cultri de visu concludunt testes ex primo exa-

mine Ianuæ recepto, Secundus Nicolaus Cauaceppi super primo fol. 22. Quartus Petrus Antonius Bottinus super primo fol. 58. de auditu, & ex secundo examine Neapolitani facti, Quintus Andreas Cauazza super primo ex titulis secundo loco productis fol. 302. & Sextus Nicolaus Ardouinus super primo, fol. 361.

Carcerationem in priuato cubiculo domus inhabitatæ, cum denegatione alimentorum, & prohibitione subministracionis eorundem, deplorant, & probant de certa scientia testes, nempe primi examinis, Quartus Petrus Antonius Bottinus super primo fol. 59. & ex secundo examine, Quintus Andreas Cauazza super secundo fol. 305. Sextus Nicolaus Ardouinus super interrogatorijs, fol. 64. Septimus Vincentius Arpe super quinto, fol. 422.

Malam autem tractationem in genere de voce, & fama continuatis temporibus ex diuersis actibus, qui scuitiam indicant bene concludunt testes ex primo examine de visu, & certa scientia, nempe primus Bartholomæus Trabuccus super primo, fol. 10. & seq. Secundus Nicolaus Cauaceppi super primo fol. 22. Tertius Io. Baptista Machiauellus super primo fol. 38. Quartus Petrus Antonius Bottinus super primo fol. 58. Decimus quartus Frater Aloysius super primo fol. 257. & ex secundo examine Isabella Mariana, quæ est secundus testis super octauo fol. 268. & seq. Quintus Andreas Cauazza super octauo fol. 268. Sextus Nicolaus Ardouinus super sexto, & interrogatorijs fol. 345. & seq. Octauus Io. Baptista Bizagnus super octauo, & interrogatorijs fol. 455.

Secundo principaliter ad probationem adulterij cum plurius fœminis adducti fuerint testes deponentes de actibus proximis ad copulam, cum certis personis ab eisdem nominatis, & post contractum matrimonium, tam ante discessum D. Principissæ, quam post e domo sui viri; ex primo namque examine deponunt Vndecimus testis Antonius de Chio super decimoquarto fol. 1020. Duodecimus Pelegrus Rolandellus fol. 209. & seq. Decimus tertius Lazarus Rolandellus fol. 238. attentes actum sequutum cum Isabella Soriana in terra Compiani, ex secundo verò examine quoad eandem Isabellam conueniunt, & vltius cum Marietta pedissequa eiusdem D. Principissæ; Thomas Soccianus primus testis super decimoquarto fol. 3. 19. & seq. Isabella Mariana secundus testis super decimoquarto fol. 75. & seq. Tertius Catharina Socciana super decimoquarto fol. 137. & seq. Quintus Andreas Cauazza super decimoquarto fol. 269. Sextus Nicolaus Ardouinus super decimoquarto fol. 327. Septimus Vincentius Arpe super decimoquarto fol. 382. & seq.

Demum quoad capita'es inimicitias plenè concludunt casus in prima decisione enunciatos, & non tutam reconciliationem, ac manifestum propriæ vitæ periculum, ex primo examine Quartus testis Petrus Antonius Bottinus iuxta 102. responsionem fol. 74. & 102. Quintus Antonius Caprettus super decimo articulo fol. 87. & seq. Sextus Ricobonus Galiardus super decimo fol. 92. & ex secundo examine Thomas Soccianus Primus testis super decimo fol. 3. & 32. Secundus Isabella Mariana super decimo fol. 75. & 103. Sextus Nicolaus Ardouinus super decimo fol. 327. Septimus Vincentius Arpe super decimo fol. 381. & seq. Octauus Io. Antonius Bizagnus super decimo fol. 432. & 460.

Quorum omnium dicta visa fuerunt releuare, & probationem concludentem facere, quia in qualibet specie facti super qua deponunt, plures sunt, *vbi numerus. ff. de test. cap. in omni negotio cap. licet, eodem tit. cum alijs in prima decisione allegatis, & ab exceptionibus, quæ ad illorum fidem diminuendam afferuntur, facillè possunt defendi.*

Non enim obstant, quæ testibus super percussione cum pugnis deponentibus opponuntur, quod scilicet Quartus Petrus Antonius Bottinus de tempore examinis esset famulus Paridis fratris D. Benedictæ, ac capitalis inimici D. Principis; Sextus verò Nicolaus Ardouinus esset pariter famulus Paridis, & falsus, narrando contestes, qui postea

examinati negant se talia audisse; Septimus Vincētius Arpe, & Octauus Io. Antonius Bizagnus criminosi, quia prius fuit capitaliter damnatus; Secundus Ianuæ decapitatus, & in patibulo dictum reuocauit.

Quia ultra prædictos in idem conuenit Io. Baptista Machiuelius primi examinis, cum Bottino, & Ardouino, quibus obijciunt tantummodo famulatus Paradis de tempore examinis, nam tanquam domestici, & aut famuli ad probandam fæuitiam, & seu actum fæuitiæ non repelluntur ex veriori firmata in prima decisione, *vers. quia, & si aliqui dissensiant*, de qua per *Cardin. conf. 9. num. 5. Farinac. quest. 143. num. 167.* quam sequitur Rota in istis materijs difficilis probationis, & plenè comprobatur in alia *Ianuen. separationis Thori coram D. meo Decano*: Ceterum, quod saltem tanquam famuli Paradis inimici Domini, & Principis non sint admittendi, *Farinac. tangit hanc quæstionem in sua praxi quest. 53. num. 42.* & declarat ex *Salyc. Campeg. Decian. & alijs*, quod testis amicus inimici non repellitur, nisi sit, vel subditus, vel affinis, & vel ita amicus singularis, ut de eo possit suspicari, alias secus, quales non sunt supradicti testes famuli, qui ad libitum à Domino recedunt, & in omnem casum, licet minor fides esset adhibenda, non tamè repelluntur, & numerus testium supplet diminutionem illam, & fidei, quæ posset in teste considerari, *Gabr. de test. conclus. 6. Caputaquen. decis. 206. num. 5. par. 2. Rot. decis. 340. numer. 7. coram Papa Gregorio XV.* Nec aliqua falsitas potest imputari Nicolao supradicto, ex eo, quod Iulia, & Marietta datæ in contestes examinatae contrarium dicant; Quia Marietta est illa, quæ se commiscuit cum Principe, & ulterius non se restrinxit ad duas illas fœminas, sed, & alios seruos in genere nominauit.

Similiter neque obstant exceptiones datæ contra testes de alapis deponentes, qui sunt septem, tam ex primo, quàm ex secundo examine; Nam quod Bartholomæus Trabuccus conuincatur de mendacio ex eo, quod nominati in contestes, examinati contrarium deposuerunt, hoc quidem non probatur, quia illius depositio, quæ datur Summario Principis num. 12. dicit, *alla mia presenza, & altri seruitori*, & paulò infra nominat in seruos Iuliam, & Mariettam, Ioannem Baptistam, & duos alios, quorum nomina non exprimit, & tamen Iulia, Marietta, & Ioannes Baptista tantummodo fuerunt examinati, qui non negant factum per Trabuccum narratum, sed simpliciter, & in genere, quod non videntur, & tamen alij contrarium dicunt, & videntur; Exceptiones verò, quæ dantur contra alios, nempe Bottinum, Ardouinum, & Vercellum de famulatu, & inimicitia, tolluntur ex eisdem responsionibus supra datis in facto de pugnis sequuto.

Et eo minus releuant, quæ dantur contra testes, ictum cultri concludentes, inter quos impugnatur tantummodo persona Vercelli, eo quod fuerit bis examinatus, nempe pro D. Principe, & deposuerit de bono tractatu, & postmodum pro D. Benedicte deposuerit de actibus fæuitiæ, & contra cæteros allegentur exceptiones famulatus, inimicitia, & criminis, supra in alijs actibus fæuitiæ, oppositas.

Nam quoad alios quatuor tolluntur eisdem responsionibus, & de contrarietate Vercelli in diuerso examine apparente, fuit responsum eius personam non fuisse connumeratam.

Carcerationem probant Bottinus, Ardouinus, Vincētius, & Cauiazza, exceptiones, contra primo, secundo, & tertio loco examinatos, tolluntur ex responsionibus supra datis, & quoad quartum quicquid possit diminui, & de illius fide, suppletur ex numero aliorum testium, ut iam dictum est.

Rursum non obstant, quæ opponuntur contra dictum, & personas testium, super malo tractatu in genere, & voce, & fama deponentium, nempe Trabuccum, Cauacepi, Michiuelum, Bottinum, Fratrem Aloysium, Isabeliam Cauazzam, Ardouinum, & Bizagnum.

Quia quoad dicta illorum non est elaborandum in respondendo singillatim ad ponderationes factas, sed suffi-

cit dicere, quod illorum dicta, non sunt cauillanda, sed potius coadiuvanda, & concilianda, modis omnibus quantum fieri potest, & omnis possibilis interpretatio seruanda est, *Rot. decis. 230. num. 9. 309. num. 2. 344. num. 14. 351. num. 38. coram Papa Gregorio XV.* & quoad personas, cum vrantur eisdem exceptionibus, quibus supra, & similiter eisdem responsionibus occurrunt, ne eadem sæpe repetantur, & numerus & semper supplet defectum aliorum.

Denique principaliter non obstat, quod pro D. Principe examinati fuerint quatuordecim testes concorditer optimè deponentes de continuata bona tractatione, & quod illam summopere diligebat, de certa scientia, quia practicabant in domo, & videbant bonas tractationes, & actus summi amoris reciproci, & ulterius cum prædictis concurrunt alij vndecim testes examinati, quamuis sine partis citatione, ac litteræ Cardinalis Pinelli, & ipsiusmet D. Benedictæ, & plures cõceptus, quæ ab eodem pro adminiculo, & vehementi præsumptione bonæ tractationis dicebantur deferuire, & in concursu cum testibus D. Benedictæ, & vti magis qualificatis, & in indiuiduo, tempora, & actus bonæ tractationis magis specificantibus præualeant. *Paris. conf. 54. nu. 30. & 31. lib. 4. Roland. conf. 27. nu. 29. in fin. lib. 3. Bertaz. conf. 228. num. 16. Farin. conf. 157. nu. 3. Rota in Ianuen. separationis Thori coram bo. mem. Remboldo 13. Ianuarij 1625. cum alijs allegatis.*

Quia Primo fuit responsum si agatur de concursu cum testibus per Dominam Benedicte examinatis super bona tractatione in genere, & voce, & fama, & hoc casu, quia non coarctant negatiuam, remouendo sensum ab actu, quod aliter contingere non potuerit, quin ipsi audiuerint, & vidissent, aut intellexissent, semper præualeat probatio generica super affirmatiua fæuitiæ, *Cardin. conf. 9. in fine. Farinac. d. quest. 143. num. 176. Gratian. discept. 738. num. 56. & 57.*

Neque dicatur, quod prædicti testes coarctant negatiuam totius temporis, & continuati, quo D. Benedicte habitauit cū viro suo, quia demptis Barbara, & Io. Baptista, de quibus dicitur, alij testes, cū non habitaret in domo Principis, nullo modo possunt coarctare negatiuam totius temporis, & continuati, ad excludendum actus contrarios, & ex quo momenta, & tempora obseruare non potuerunt. *Bald. in l. actor. nu. 14. C. de probat. Nau. conf. 648. num. 12. Rot. decis. 325. nu. 8. coram Papa Gregorio XV.* & Barbara quicquid dicat super primo excludit temporis continuationem, dum asserit se accessisse ad seruendum D. Principi, qui per annum ante duxerat in uxorem D. Benedicte, & per alium annum continuauit in seruitijs eiusdem, & deinde inferuiuit D. Leliæ, & tamè ex articulis, & testibus datis patet quod D. Benedicte habitauit cum marito per triginta menses, & ulterius verba illius non remouent sensum ab actu, quod aliter contingere non potuerit, quia audiuerint, & intellexerint, stante enim simul, quod ipsa nunquam audiuit D. Principem male tractasse uxorem suam, & quod alij intellexerint id, quod ipsa non intellexit, & quamuis subdat, & *se l'haueffe dato disgusto, hõ fatto qualche mali irattamenti, si saria detto per casa, & io ne haueffa sentito qualche cosa*, non tamen concludit, quod mali tractatus fieri non potuerint, quin ipsa audire, & scire potuerit, & ex quibus verbis solet remoueri sensus ab actu, *Bart. in l. 1. §. hoc interdict. off. de iun. actuque priuat. Rota decis. 42. num. 5. & 325. num. 4. coram Papa Gregorio XV.* & Ioan. Baptista Pomus, detto il peggio, nihil aliud dicit, quam se nunquam vidisse, *che habbi hauuto disgusto alcuno*, quod non pertinet ad coarctationem negatiuam, quia alij potuerunt videre, quod ipse non vidit.

Secundo fuit responsum, etiam si negatiuam isti duo, nempe Barbara, & Ioanne Baptista coarctarent, in concursu tamen cum testibus de actibus fæuitiæ particulariter, & in indiuiduo deponentibus, conquassati, & infirmari, & semper præualere debent testes specificè deponentes illis, qui genericè deponunt. *Nau. consil. 572. numero 10. Seraph. decisio. 818. numero 5. Rota decis. 27. numero 8. part. 1. diuers. præsumuntur enim verisimiliora & deponere, tanquam magis*

magis informati circa factum de quo deponunt, c. *præterea de test. l. 3. cod. tit. Rot. decis. 239. numer. 2. coram Papa Gregorio XV.*

Nec fundamentum constitui potest super adnuculis aliorum testium nulliter examinatorum, litterarum Cardinalis, & epistolæ propriæ D. Benedictæ, aut iterati fetus concepti, & dotis solutionis.

Quia testes non coarctant hanc negatiuam, ideo in sua specie deficiunt, litteræ enim Cardinalis habentes datam pro toto anno 1607. non percutiunt tempus sæuitiæ, & continent tantummodo verba curialia, ceteræ autem, quæ emanarunt post annum 1607. alia continent negocia; & illa, quæ habet datam de mense Februarij 1608. non percutit totum tempus, quo actus sæuitiæ potuerunt exerceri, & solutiones pro parte dotis D. Benedictæ non potuerunt differri, nec etiam sub prætextu pendentis litis, de quo tempore D. Princeps est Dominus dotis, & epistola Dominæ Benedictæ scripta eidem viro sub data mensis Septembris 1610. ultra quod opponitur non esse sufficienter recognitam, attamen etiam recognita nihil releuaret, quia est inuitatoria ad sedandas tribulationes, non autem dispositiua super abdicatione, & renunciatione proprii iuris; ac demum iterati conceptus non probant consequentiam necessariam reconciliationis, quia mulier etiam vi cognita, quamuis raro, attamen potest concipere. *Tiraq. post alios ab eo de more allegatos, deleg. conub. ad l. 15. gloss. prima par. l. 5. num. 169.* atque ita omnes actus tanquam in sua specie respectiue imperfecti non possunt iungi alijs ad perfectam probationem constituendam. *Bald. in l. spandorem, §. si conuictis, num. 1. ff. de excus. tutor. Dec. in l. cum causam, num. 10. de probat. Gabr. cod. tit. concl. 1. numer. 31.*

Quo vero ad adulterium probatio ex testibus in decisione firmata, ex replicatis pro D. Principe euitari non potest; & aduertendum est, quod testes deponentes de crimine supra dicto omnes sunt ex primo, & secundo examine, & seruatis seruandis recepti, non autem ex quarto examine absque partis citatione examinati.

Nec potest huiusmodi probatio excludi tanquam impertinens ad iudicium super sæuitia iam ceptum, ex quo dicebatur portionem in libello esse restrictam ad sæuitiam.

Quia ex facto tollitur obiectum, nam causa est commissa in Rota cum clausula, *quam, & quas, & cum incidentibus*, ex quibus omnia capita ad separationem deferuentia possunt complecti. *Seraph. decis. 1241. num. 2. Rot. in decis. 546. num. 1. & 731. num. 1. par. 2. recent.*

Postremo non obstat in omnem casum adulteriū probari sequutum post discessum D. Benedictæ à proprio viro, & absque causa, quo casu dicebatur non posse Thorum separari, & D. Principem fore excusandum, *cap. si in abstines 37. quasi. 2. & pro hac opinione allegantur omnes allegati per Sanch. lib. 5. disp. 5. num. 7.*

Quia causa discedendi à viro iam est probata, & idem Sanchez, contrariam opinionem dicit veriozem, eadem disputatione nu. 6. & illum sequuntur *Gutierrez. de matrim. cap. 129. num. 8. Farinac. ead. quasi. 143. num. 12. per capit. signific. de diuor. ubi vir non cogitur accipere uxorem adulteram.*

Ex quibus patet confirmatio tertiæ causæ Thorum separandi propter graues inimicitias, & ad reconciliationem impossibiles, & non tutas ex allegatis in prima decisione.

Quibus non obstantibus *Paris. cons. 54. numer. 4. Felin. in cap. irrefragabili de off. ord. in.* & alij allegati contrarium asserentes.

Quia opinio eorū forte posset esse dubitabilis, si D. Benedicta absque causa recessisset à domo viri, sed ea probata, ut iam dictum est, restitutio dotis semper est consecutiua ad causam separationis. *Clar. in §. fin. §. adulteriu. nu. 15. Rot. decis. 706. num. 3. par. 1. recent. Seraph. dec. 1315. nu. 1.*

Et ita causa mature discussa, utraque parte informante, fuit resolutum standum esse in decisio.

* Est decisio 239. supra in hac eadem parte.

R. P. D. M E R L I N O.

Clusina Hæreditatis.

Die Veneris 12. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Patruus censetur vocasse ad eius hæreditatem in capita nepotes diuersorum fratrum, quando eos instituit hæredes pro æquali rata, & portione, atque hoc multo magis procedit, quando vocatio hæredum fuit facta nominibus proprijs expressis. Nepotes diuersorum fratrum, tunc succedunt patruo mortuo ab intestato, in capita, & non in stirpes, dum nemo alius patruus, cum eis concurrat.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia est nulla, si non sit conformis libello.
- 2 Cohæredes, quando sunt condemnandi ad aliquid dandum, tunc non vnus tantum in solidum, sed omnes pro sua rata hæreditaria condemnandi sunt.
- 3 Hæredes plures, quando omnes intelligantur instituti pro æquali rata, & portione. & num. 23.
- 4 Hæredes, quando sunt instituti. cū verbis, æqualibus portionibus, sine dubio eis desertur hæreditas pro virili.
- 5 Nepotes diuersorum fratrum, si ab eius patruo sint instituti hæredes, eis vocatis nominibus proprijs expressis, censetur eos instituisse æqualiter. & num. 19.
- 6 Testamenti vna pars, aliam declarat.
- 7 Testatoris prædilectio erga vnum ex cohæredibus, ex quibus arguatur.
- 8 Testator non præsumitur, quod voluerit, ut hæredes minus dilecti essent melioris conditionis, quam illi, qui sunt ab eo prædilecti.
- 9 Filij diuersorum fratrum præmortuorum succedunt patruo ab intestato in capita, & non in stirpes, quando nullus ex patruis concurrat cum eis. Explosa contraria Accursi sententia, uti nugosa, & erronea num. 10.
- 11 Testator præsumitur se conformare voluisse, cum iuris cōmunis dispositione in successione suæ hæreditatis.
- 12 Nepotes, seu plurimum fratrum præmortuorum filij, summa equitas est, cum in eis par vigeat sanguinis ratio, & natura priuilegium, ut æqualiter ad patruum hæreditate vocentur.
- 13 Omisso iure commentitiæ, & fide representationis, ne vnus solus tantum accipiat, quam plures alij simul.
- 14 Testator, quando vocauit plures ex vna parte, et vnus ex altera parte nominatus est nomine proprio, tunc hæreditas diuiditur in duas partes, & vide num. 20.
- 15 Testator, si instituerit hæredes Titium, & filios fratris d. Testatoris, tunc semissem habebit Titium, & semissem filij fratrum.
- 16 Text. in l. inter dum, ff. de hæred. instit. procedit, quando vnico verborum cont. extr. plures hæredes sunt instituti. & num. 18.

Sed secus est, quando sunt instituti separatis orationibus,
num. 17.

21 *Adiectiuium qualificat substantiuum,*

22 *Testamenti verba, quando sunt dubia recipere debent interpretationem à Iure communi, à præsumpta mente Testatoris, ab æquitate, & à posterioribus alijs verbis. d. testamenti,*

DECISIO CCLXXVIII.

PROPOSVI dubium, An sit recedendū à decisio sub die 18. Februarij 1633. coram me, & An inter Alexandrum, & Persium filios Petri, & Augustinum filium Stephani in testamento Ciolii patris heredes scriptos, sit succedendum in capita, vel in stirpes, qui articulus ob discrepantes Dominorum opiniones, non fuit definitus in prima decisione, sed disceptatus hinc inde, vt ex rationibus pro vtraque sententia ibi deductis, & hodie Domini.

Quoad primam inspectionem, seu partem dubij perstiterunt in resolutione capta, quod non sint exequendæ sententia, tam ex capite nullitatis, eo quia non sunt cōformes libello, argumēto l. vi fundus ff. communi diuid. & præter allegatos in alia decisione Rotæ apud san. mem. Greg. XV. decis. 176. num. 1. & coram Cardin. Cauerio, decis. 467. num. 3. quam ex capite iniustitiæ, quia condemnant insoludum Alexandrum, & qui tamen habebat coherentem Persium, & proinde non insoludum, sed pro sua tantum portione hereditaria erat condemnandus, ex textu in l. pro herediarijs, C. de hered. action. cum alleg. in 1. decis.

Quoad secundam inspectionem, iterum examinato articulo, Dominorum fuit sententia successionem inter nepotes in præposita facti specie faciendam esse in capita, non in stirpes, quam sententiam fulciebant verbis testamenti, mente testatoris per coniecturas elicta, æquitate, & ratione Iuris.

Verba quidem testamenti suffragantur, quæ sunt, *Institui heredes, &c. Alexandrum, & Persium fratrem illius natum ex Petro de Ciolis fratre germano dicti testatoris ex vna parte, necnon etiam Augustinum de Ciolis natum ex Stephano similiter eius frater germano pro aequali rata & portione, &c.* ponderando, quod tota hereditas institutio, & vocatio vna, & eodem verborum contextu est concepta, regiturque ab vnico verbo, *institui*. cum clausula, *pro aequali rata, & portione*, vnde elicitur hereditatem tali & verborum structura delatam, cum adiectione clausulæ æqualitatem inferentis, ex succedentium personis, & numero esset diuidenda, & cuilibet capiti æquam portionem hereditatis pro virili esse assignandam, vt bene declarat *Castrens. in l. inter dum, num. 3. ff. de hered. instit. ponderas vnitatem orationis, cum dictione, æque, Corn. conf. 240. num. 4. lib. 2. Dec. conf. 597. num. 9. Soccin. sen. conf. 108. nu. 2. lib. 3. Gabr. conf. 130. num. 10. & 11. ac 18. lib. 1. Menoch. præsumpt. 18. num. 17. lib. 4. Afflict. decis. 309. num. 1. 2. & 3. & censui Rotæ apud Celar. de Gra. decis. 4. num. 7. & 8.*

4 *de testam. vbi habetur, verba, æquis portionibus, semper* vifa fuisse tollere omnem difficultatem, & importare successionem pro virili, cū alijs deductis in prima decisione. Hancq; eandem diuisionem hereditatis pro virili, & in capita suadebat in casu præfenti, vocatio hereditatis, & in capitulis proprijs expressis, quorum singulis propterea singulis, & æquales successionis partes voluisse distribuere censeri debet, iuxta *Bald. conf. 243. lib. 2. Corn. conf. 72. nu. 6. lib. 2. Laderch. conf. 18. nu. 8. Afflict. d. decis. 309. num. 1. vbi Aden. nu. 4. Gionagnon. conf. 24. nu. 7. lib. 1. & in alia decisione fuit deducum, vers. alijs vero ex Dominis.*

Mens testatoris etiam fauet huic sententiæ, quod successio fiat in capita, & eandem portionem consequantur Alexander, nec non Persius singillatim, quam consequeretur Augustinus alter nepos, Tum quia idem testator prælegat alia bona prædictis tribus nepotibus, voluit ea partiri in tres partes æquales, & successionem fieri in capita, vnde argumentum desumi debet, quod hoc idem senserit

6 in reliqua hereditate, cum vna pars testamenti aliam declarat, *l. qui filius l. si seruus plurimum, S. vlt. ff. de leg. primo, Honded. conf. 70. numer. 9. lib. 1. cum alijs, nec diuersa ratio assignari poterat, quod aliqua bona in tres partes seuererit, alia vero in duas tantum: Tum etiam quia apparet testatorem prædilexisse Alexandrum, & Persium, dum vltra prælegatum factum eisdem, & Augustino simul, amplius ipsos honorauit alio prælegato vineæ, & columbarijs, & in casu obitus Augustini sine filijs substituit Alexandrum, & Persium, nulla facta reciproca substitutione in fauorem Augustini, semperque primo loco, proprijs nominibus Alexandrum, & Persium nuncupauit, sique benemeritos expressit, ex quibus omnibus bene inferitur & ad prædilectionem, & enixam erga ipsos voluntatem, *auth. hoc amplius. C. de fideicommissis. Menoch. præsumpt. 16. numer. 3. & 4. lib. 4. Card. Mant. de coniect. vltim. volum. lib. 5. tit. 1. num. 20. & 21. Fusar. de substit. quest. 468. num. 8. & 15.* Et propterea non est præsumendum, quod postea voluerit eisdem nepotes prædictos esse & deterioris conditionis, quam Augustinus, cui duplo maior portio hereditatis deferretur, quam illis, si successio fieret in stirpes non autem in capita.*

Demum verbis testamenti, & coniecturata testatoris voluntati adstipulantur Iuris ratio, & æquitas, de Iure enim filij & diuersorum fratrum præmortuorum succedunt patruo ab intestato in capita, non in stirpes, quando non concurrunt cum patruo, vt sunt textus, qui hanc opinionem tueri videntur, in leg. 1. ff. si pars heredit. pet. l. post consanguineos. S. hereditas, ff. de suis, & legit. hered. S. si autem defunctus, S. huiusmodi, authentica de hered. ab intest. venien. & sui opinio Azonis, quam præter alleg. in alia decisione, luculenter comprobatur *Zaf. conf. 4. per tot.*

10 vbi contrariam Accursij & sententiam explodit, vii nugosam, & erroneam, *Cabal. conf. 114. numer. 3. libro 2. Gratian. disp. For. cap. 709. numer. 30. & Rotæ perpetuo complexa fuit in decisionibus congestis in alia decisione, & præter ibi deductas, adde decis. 391. & 392. par. 4. diuers. & in Perusina successionis prima Nouembris 1615. coram Eminentissimo D. Cardinali Verospio, Cum qua*

11 Iuris communis dispositione censei debet & testatorem se conformare voluisse in successione suæ hereditatis, ad leg. cum de Lanionis, S. item caçabos, ff. de fund. instruct. Card. Manic. de coniect. vltim. lib. 1. tit. 14. numer. 15. & fuit dictum in Auximana fideicom. 4. Martij 1630. coram me, & in prima decisione huius causæ, summaque est æquitas, vt plures nepotes, seu plurimum fratrum filij, in

12 & quibus par viget sanguinis ratio, eadem gradus prærogatiua, & naturæ priuilegium, ad imparia non iudicentur, & vnusquisque eorum in illo gradu consistat, in quo natura illos constituit, veritate attenda, & omisso Iure commentitiæ, & fictæ representationis, ne vnus duntaxat

13 & in hereditate patris tantam portionem capiat, quantum plures alij insimul, vt bene ratiocinatur *Zaf. d. conf. 4. nu. 31. & seqq. Senatus Dolanus in decis. 130. num. 13. 14. & 15. cum alijs.*

Non obstant verba illa *ex vna parte, &c.* adiecta institutioni Persij, & Alexandri, ex quibus videtur & inferri testatorem voluisse secare suam hereditatem in duas partes, & dimidiam assignare Persio, & Alexandro simul, alteram dimidiam Augustino soli, argumento leg. inter dum, in fine principij, ff. de hered. instit. cum alijs deductis in prima decis. vers. Aliqui enim.

15 Quoniam vera est conclusio, & quod si Titius, & fratris mei filij heredes instituantur, semissem fratris filij, semissem Titius habebit, vt inquit *Vlpianus in princip. d. l. inter dum. in finalibus verbis*, qui textus propterea non incongrue adducebatur à sectatoribus contrariæ sententiæ in alia decisione; Sed quando addita est dictio, *æque*, (vt in casu præfenti) tunc omnes in virilibus partibus esse institutos ex Labeonis sententiæ scripsit *Vlpianus in d. leg. inter dum*, cuius textus dispositio verissima est, quando vnico verborum contextu, vt ibi fit, sunt plures æque heredes scripti, quod secus esset, si separata essent orationes, vt puta, Titium substituo, & filios

- 17 filios† Caij æqtis portionibus substituo, tunc enim equalitas refertur ad filios Caij, non autem respectu Titij, vt per *Castrensi* in d.l. *interdum* num. 3. Dec. conf. 597. num. 9. *Menoch* præsumpt. 18. num. 17. lib. 4. Card. *Manica* de coniect. vltim. volunt. lib. 3. tit. 11. num. 6. *Fusar* de substit. quæst. 477. num. 21. & 23. *Grouagnon* conf. 25. numer. 1. & conf. 24. numer. 10. & 11. lib. 1. *Rota* in recent. decis. 308. 18 num. 3. part. 2. & ita fuit† etiam declaratus hic textus in alia decisione, vers. *Neque de ducta*. & vers. *sed Domini*. Multoque magis pro virili facienda est successio, quando nepotes nomine proprio,† vt in casu isto, sunt vocati, non autem nomine appellatiuo, vt est casus propositus in d.l. *interdum*, & superius fuit ponderatum.
- 20 Verba autem illa, ex vna parte, sunt† appposita ad demonstrandam descendentiæ Alexandri, & Perij ex vno fratre, & sic ex vno Colonello prouenientes, & ad contradiſtinguendum eos ab Augustino nepote ex alio fratre tamquam ab alio Colonello separatos, non autem ad significandam diuisionem hereditatis, & successionis, quā si testator partiri voluisset in duas tantum partes, subdiſſet pro altera parte, non autem pro æquali rata, & portione, quod adiectiuum† æquali, tamquam relatiuum ad alios duos nepotes, qualificat vocem *partis*, vt non de diuidia, sed de tertia parte intelligatur, cum tres sint scripti hæredes, & implicaret contractionem, quod haberet Augustinus in medietatem, & æqualem portionem cum illa in tertia consistat, & bene applicantur deducta per *Gabr.* conf. 130. num. 18. & 19. lib. 1. *Costa* de portione ratæ, præmiss. 6. nu. 7. & 8. & fuit perpenſum in alia decisione, vers. *que autem dicebantur*, in fine.
- 22 Et quatenus dubia essent verba, recipere† debent interpretationem à lute communi, à præſumptâ mente testatoris, ab æquitate, & à posterioribus illis verbis pro æquali rata, & portione, quæ vere vnicuique nepoti æqualem, & sic tertiam† partem videtur attribuire, nec ita verba pro æquali rata, & portione, & c. aliquam relationem habent, nec respondent illis verbis ex vna parte & c. sed de per se faciunt æqualem diuisionem, cuiuslibet ex nepotibus vitilem portionem assignando.
- Et ita resolutum fuit, & c.

* Est decisio 180. supra in hac eadem parte.

R. P. D. M O T M A N N O.

Bononiens Fideicommissi de Lambertinis.

Die Luna 15. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Filiorum appellatione secundum proprietatem sermonis, non veniunt nepotes, & hoc præsertim, quando nepotes sunt transuersales. Et adducuntur nonnullæ coniecturæ, ex quibus deprehenditur, quando Testator vocando filios, non intellexit vocare, etiam nepotes.

S V M M A R I V M.

- 1 Nepotes, sub dispositione de filiis regulariter non veniunt.
- 2 Filiorum appellatio ex proprietate sermonis non comprehendit vteriores.
- 3 Nepotes, quando sunt transuersales, eo casu in substitutione etiam actiue concepta pro filiis, non veniunt.
- 4 Filiorum appellatione non veniunt nepotes, quando ex

- hoc in luceretur grauiamen filiis vocatis.
- 5 Filij fratrum defunctorum est tantum priuilegium representationis concessum, non autem nepotibus d. fratrum in linea collateralis. Et hoc casu filiorum appellatione non veniunt nepotes. & num. 6.
  - 7 Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione iuris communis.
  - 8 Filiorum appellatione ex quibus coniecturis non veniunt nepotes. & num. seqq.
  - 9 Testator, quando discretiue locutus est de filiis, & de filiis filiorum, id est nepotibus, tunc certum est, quod filiorum appellatione non veniunt nepotes.
  - 10 Testator, si semel locutus fuerit de filiis, & nepotibus, & postea fuerit aliquam substitutionem vocando tantum filios, eo casu non possunt venire nepotes. & numero 11.
  - 12 Homo, quando adhuc non est conceptus, vel natus, consequenter est ignotus.
  - 13 Affectio circa personas notas, non autem erga ignotas demonstratur.
  - 14 Nepotes fratrum, quando veniunt ad successionem patri, defertur hereditas in stirpes, & non in capita.
  - 15 Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando vocatio filiorum est collata in tempus remotissimum.
  - 16 Testatoris dispositio collata in filios, quando potest impleri, & purificari in ipsis filiis, tunc ea dispositio non extenditur, vt comprehendat etiam nepotes.
  - 17 Distio, per, est continuatiua.
  - 18 Femina, sunt de familia, & agnatione, quamuis non perpetuent conseruationem ipsius familie.
  - 19 Viuere, quis non potest vltra 100. annos.
  - 20 Vocatio facta à Testatore, si fuerit collata in remotissimum tempus libere, nec aliquo termino proximo coarctata, ad quod tempus restringatur. num. 19.
  - 20 Testator, vocans filios cum qualitate masculinitatis, videtur contemplatam fuisse agnationis conseruationem.
  - 21 Agnationis conseruanda ratio, vt censeatur à Testatore habita, debet esse certa, non præſumptâ.
  - 22 Distiones, omnes, & quicumque, tanquam vniuersales videntur operari conclusionem rerum, & personarum, quæ alias, ex propria vocabuli significatione non comprehenderentur.
  - 23 Distio, omnes, est signum vniuersale, quod etiam de duobus predicatur.
  - 24 Nepotibus ex fratribus non conuenit substitutio in capita, sed in stirpes solummodo.
  - 25 Filij legitimati, veniunt etiam appellatione filiorum legitimorum naturalium.
  - 26 Testator, non censetur vocasse omnes descendentes, ad successionem, licet vsus sit verbo, quoscunque, nisi addiderit verbum, nascituros.
  - 27 Substitutio facta filiis, si sit concepta, per verba instituit, & substituit, quæ cum sint directæ operantur, vt appellatione filiorum veniant nepotes.
  - 28 Verbum, instituit, si sit positum, gratia digressus ad plures gradus substitutionum, non autem in prima institutione, importat substitutionem.
  - 29 Clausula, omni meliori modo, appositâ sine distione copulatiua, & non alterat, uel auget dispositionem. & num. 30.
  - 31 Pro bonorum libertate est facienda interpretatio.

32 *Filiorum appellatione non ueniunt nepotes, & hoc maxime si simus in transuersalibus.*

DECISIO CCLXXIX.

FUIT resolutum non constare de fideicommissum ad fauorem Dominorum Francisci, & Cornelij de Lambertinis ex testamento Nob. q. Mulieris Dialte Lambertinae de Ludouisijs, nam verba testamenti sunt haec. In omnibus alijs suis bonis sibi haeredes vniuersales instituit Comitibus Ioannem, & Nicolaum fratres de Ludouisijs, & filios olim Comitum Hippolyti ipsius testatrix filij praedefuncti, & ex eodem Comite Hippolyto sibi nepotes aequaliter, & equis portionibus, & quoscunque eorum filios masculos legitimos, & naturales, & de legitimo matrimonio natos, quos omnes sibi inuicem substituit quodocunque vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, eiusdemque sic substitutis quodocunque decedentibus sine filijs, & decedentibus masculis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & ita ut nunquam naturales, vel alias illegitimi, & extra legitimam uxorem nati quomodolibet, etiam si legitimenrur a quocunque ad id auctoritatem habente, etiam si a Principe non comprehendantur in praesenti testamento, vel succedere debeant, & ultimo eorum sic institutorum, & substitutorum morientium absque decedentibus legitimis, & naturalibus, ut supra, & sic linea legitima, & naturali, & de legitimo matrimonio, ut supra Comitum Nicolai, & Ioannis finita, tunc & eo casu substituit D. Aldragetum de Lambertinis vulgariter & per fideicommissum, si vixerit, si non vixerit, & quodocunque naturaliter decesserit, tunc ipse D. Testatrix instituit, & substituit omnes, & quoscunque filios masculos legitimos, & naturales olim Dominorum Sertorij, & Camilli de Lambertinis, in capita, & non in stirpes, omni meliori modo.

Filij vero Sertorij, videlicet Malatesta, & Guido Antonius, ac filius Camilli idest Marcus Antonius decesserunt antequam per obitum Dominorum Comitum Ioannis, & Nicolai de Ludouisijs sine filijs, rec. me. Cardinalis Ludouisus, & Excellentissimus Princeps Venulinus fratres ex testamento eiusdem Nicolai successerint, unde haec hereditas debetur dicto Principi tanquam heredi dicti Nicolai, non autem supranominatis Dominis Francisco, & Cornelio, de quibus nulla habetur mentio in dicta substitutione Dialte facta de filijs Dominorum Sertorij, & Camilli; Quia non sunt eorum filij, sed nepotes, qui sub dispositione de filijs regulariter non continentur, *l. quod si nepotes. ff. de testam. iur. l. si. in. instit. qui testam. iur. dar. poss.* & filiorum appellatio ex propria proprietate sermonis non comprehendit vitiores, *Bar. in l. liberorum in princ. & ibi Rebuff. vers. & sic per istum tex. ff. de verb. signific. Bald. in l. Gallus. instituens. numer. 6. ff. de liber. & posthum. Paul. de Castr. conf. 97. num. 3. volum. 2. Alex. conf. 1. numer. 12. vol. 1. Dec. conf. 95. num. 6 & conf. 567. numer. 8. Gozzad. conf. 36. num. 3. Abb. conf. 3. 12. num. 30. Paris. conf. 89. num. 22. vol. 2. Nat. conf. 79. 1. num. 10. Roland. conf. 43. num. 25. & seqq. vol. 4. Sim. de Praet. de interpret. vl. volum. lib. 3. interpret. 3. dubi. 4. fol. 1. num. 36. Valasch. consulti. 40. num. 4. vbi dicit sibi magis placere hanc regulam negatiuam, eaque esse communem dicunt Gozzad. d. conf. 36. num. 11. Soccin. conf. 74. num. 19. vol. 4. Alciat. conf. 479. numer. 34. Honded. conf. 60. num. 61. volum. 1. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 62. Mart. de succ. ff. legal. par. 1. quest. 2. art. 5. numer. 23. & plures alij, quos post Menoch. in conf. 215. num. 95. recenset Fusar. de substit. cap. 3. 19. num. 3. qui eam esse etiam longe magis communem, quam contraria dicit in conf. 25. num. 14. attento praesertim, quod isti qui agunt ad fideicommissum, sunt transuersales, quo casu etiam in substitutione actiue concepta eandem opinionem negatiuam magis receptam esse dixit Rota decif. 695. numer. 4. par. 2. recent. cum alijs relatis in Bononien. fideicommissi de Desiderij. 20. Martij 1626. coram R. P. D. meo Merlino, & maxime vrget ratio euitandi abusu, quod testatrix data tali interpretatione, quod sub nomine filiorum*

4 intellexisset de nepotibus, grauasset descendentes suos proximiores ad fauorem transuersalium, non autem ipsos transuersales, ut ponderant Bald. conf. 362. vol. 4. Corn. conf. 199. numer. 34. vers. nepotes autem vol. 2. Paris. conf. 89. num. 25. vol. 2. Rota coram Card. Seraph. decif. 1486. num. 9.

Dicti autem Franciscus, & Cornelius uti nepotes dictorum quondam Sertorij, & Camilli, quos in tertio consanguinitatis gradu constat fuisse coniunctos testatrici, quatenus venient ab intestato non possint uti priuilegio representationis, quod alioquin filijs fratris defuncti tantum, non autem nepotibus in linea collateralis est concessum, *Auib. de hered. ab intest. venien. §. huiusmodi vero priuilegium. vbi Aret. num. 5. Brun. conf. 169. num. 7. & conf. 181. num. 8. volum. 2. Curt. lun. conf. 161. num. 1. qui testatur de magis communi, cum Bursat. in conf. 170. num. 26. & 30. & Oad. conf. 39. num. 27. & in hoc etiam casu nomine filiorum non comprehendunt nepotes, responderunt Alex. conf. 5. num. 17. volum. 3. Menoch. conf. 591. num. 2. & de prumpt. lib. 4. praef. 94. num. 18. Vnde sumitur coniectura efficax, quod in successione transuersalium, excepto patruo, qui testatores voluerint sese conformare dispositioni iuris communis, & sic non vocare nepotes, ut docet Bar. in l. heredes §. cum ita num. 4. ff. ad Sen. Conf. Trebell. Gabr. de verb. signif. conclus. 1. numer. 6. & post eum Card. Mant. de coniect. vlum. volum. lib. 8. tit. 8. num. 4. Sim. de Praet. lib. 3. inter pr. 3. dubi. 4. fol. 1. num. 40. & alij quos congerit Fusar. de substit. quest. 321. num. 30.*

Praeterea concurrunt hic aliae particulares coniecturae, ex quibus potest confirmari, quod voluntas testatrix ad vocationem praedictorum nepotum fuerit aliena, & quas ad firmandam supradictam conclusionem, quod appellatio filiorum non veniant nepotes, magni faciunt Bar. Alciat. Rebuff. & caeteri Doctores in l. liberatorum ff. de verb. significat. Cornel. conf. 290. numer. 3. volum. 4. Soccin. lun. conf. 14. num. 7. & conf. 30. num. 7. volum. 4. Nat. conf. 551. num. 29. Decian. conf. 47. num. 15. volum. 7. Menoch. d. conf. 215. num. 47. & prumpt. 94. numer. 3. lib. 4. Card. Mant. d. lib. 8. tit. 8. numer. 8. Rota coram Greg. decif. 514. numer. 6. vbi etiam ponderatur diuersitas personarum in diuersis substitutionibus. Dicta enim testatrix in prima vocatione Ioannis, & Nicolai fratrum eos appellauit filios quondam Hippolyti eius filij, & ex eo sibi nepotes, quibus decedentibus sine filijs, & decedentibus, secundo loco substituit Aldragetum, & huic substituit Sertorij, & Camilli filios tantum, non eorum filiorum filios, ut in priori substitutione. Vnde apparet ipsam testatricem discretiue locutam fuisse de filijs, & de filijs filiorum, adeo ut sicut in prima substitutione vocauit filios filiorum idest nepotes, ita in secunda sciuit vocare nepotes Sertorij, & Camilli, si voluisset, *l. unica, §. si autem ad deficientes. C. de caducis tollen. Rim. lun. conf. 80. num. 21. & cum non fuerint expressi, consequens est, ut prouiso facta circa filios & decedentes Ioannis, & Nicolai declararet, quod testatrix in alia substitutione nomine filiorum noluerit comprehendere nepotes, sed tantum personas primi gradus, l. si seruus plurimum §. si. ff. de leg. 1. Gozzad. conf. 29. num. 26. Soccin. conf. 152. num. 4. volum. 1. & conf. 73. numer. 21. volum. 4. Paris. conf. 86. num. 47. volum. 2. Surd. conf. 554. num. 11. Hond. d. conf. 60. num. 63. volum. 1. Fusar. in dicto tractatu de substit. quest. 320. num. 80. Rot. decif. 507. num. 8. & decif. 667. num. 5. par. 2. recent. Card. Seraph. decif. 1884. num. 12. & conferunt deducta in Florentina fideicommissi de Guidaccijs 21. Februarij 1628. coram R. P. D. meo Dunozeo relata per Fusar. post conf. 15. & sine maximum esset absurdum, quod testatrix, dum voluit vocare suos descendentes, non fuerit contenta uti solo verbo filiorum, sed addiderit, & recensuerit praecise filiorum filios nepotes, & lineam, & tamen postea dum ad transuersales transiit sub simplici, & solo filiorum nomine intellexerit de filijs filiorum, & de nepotibus.*

Neque ulla subest ratio propter quam, talis interpretatio fieri debeat, ut dicta testatrix sub nomine filiorum Sertorij, & Camilli censeatur voluisse comprehendere nepotes.

tes, iuxta l. i. in fine interpretacione ff. de verbor. significat. Quia
 12 cum dictus Franciscus, & Cornelius nepotes, et ut supra
 de tempore testamenti, & mortis ipsius testatrix non
 essent adhuc concepti, vel nati, & consequenter essent igno-
 ti, prima si quis proximior. ff. unde cognat. cessat in ijs
 13 ratio affectionis; quæ erga personas et notas, non autem
 erga ignotas demonstratur, ut ratione, & auctoritatibus
 probat Menoch. consil. 151. num. 1. & consil. 286. numer. 16.
 quo casu procedere dispositionem texti. in dicta l. quid si
 nepotem ff. de testam. iutel. responderet, ac late etiam compro-
 bat Roland. consil. 43. num. 30. volum. 4. sequitur Menoch. in
 d. consil. 215. num. 13. cum alijs copiose allegatis per Fusar.
 in consil. 95. num. 8. & de substit. d. cap. 321. num. 51. ac per
 Gratian. discept. 765. num. 5. eamque coniecturam admi-
 nit Rota in Auximana fideicommissi coram bon. mem.
 Patriarcha Manzanedo, quæ est 574. numer. 9. parte 4.
 recent.

Aliæ etiam militantes coniecturæ pro exclusionem nepo-
 tum nempe personalis vocatio Aldraghetti, qui si exstis-
 set tempore finitæ lineæ descendendum fideicommissum
 ulterius non progrediretur. Vnde ita etiam videtur dicē-
 dum de filijs Sertorij, & Camilli, itaut in solis eorum per-
 sonis restringatur substitutio.

Concurrit etiam illa vocatio in capita, & non in stirpes
 14 quia et si nepotes venirent, successio deferretur per diui-
 sionem in stirpes, & non in capita, ut ad hunc effectum
 deduxerunt Soccin. sen. consil. 104. in princ. lib. 3. Petr. Ca-
 ball. consil. 181. numer. 6. lib. 1. Rota in decis. Anconitana fi-
 deicommissi 10. Decembris 1603. coram bon. mem. Ouen-
 bergo. §. non obstat, in fine.

Et huiusmodi coniecturas pro exclusionem nepotum non
 destruit consideratio vocationis filiorum Sertorij, & Ca-
 milli collatæ post finitam lineam Comitum Ioannis, &
 Nicolai de Ludouisijs, & sic in tempus remotissimum,
 quod comprehendit nepotes, & alios gradus vltiores,
 ea ratione, quod testatrix potuerit probabiliter cogitare,
 quod tempore dictæ lineæ finitæ filij, ut supra vocati non
 15 essent exituri, et quo casu appellatione filiorum veniunt
 nepotes, iuxta doctrinam Imol. in d. l. Gallus. §. insti-
 tuens. ff. de liber. & posthum. firmavit Rota in dicta Bononien.
 fideicommissi de Desiderijs, quia testatrix hic con-
 siderauit tempus vitæ filiorum, nepotum, & descenden-
 tium, ac lineæ Dominorum de Ludouisijs, quod respectu
 ipsorum descendendum est remotissimum, respectu vero
 aliorum Dominorum de Lambertinis, cum deficientia
 dictæ lineæ contingere posset pluribus temporibus, & sic
 de proximo, fuit in consideratione testatrix non tempus
 solum remotissimum, sed medium, quo superessent Aldra-
 ghettus, vel filij Sertorij, & Camilli. Vbi autem dispositio
 16 collata in et filios potest imperi, & purificari in ipsis filijs
 primi gradus, tunc eam dispositionem non extendi, ut com-
 prehendat nepotes, sustinuit Menoch. in sapiedicto consil.
 215. num. 39. Decisio vero in dicta Bononien. de Deside-
 rijs, ideo affirmat testatorem in substitutione facta de
 transuersalibus cum clausula (& his non extantibus, eo-
 rum filios) sensisse non solum de filijs primi gradus, sed
 etiam de nepotibus, & alijs eorum descendentes, quia
 plures ibi coniecturæ efficaces concurrerunt pro vocatio-
 ne nepotum, ultra probabilem cogitationem temporis
 valde remoti, cuius tamen considerationem solum non
 sufficere dicit eadem decisio, nisi alijs concurrentibus co-
 17 necturis desumptis ex cons. ruatione agnationis in testa-
 mento expressa, & ex mentione lineæ masculinæ cum di-
 uisione et continuatiua (per) quæ coniecturæ in casu illius
 decisionis fuerunt præcipue, & valde efficaces, ut Domini
 mouerentur ad eliciendum voluntatem testatoris, quæ
 faueret nepotibus, ut ponderatur in dicta decis. R. P. D.
 mei Merlimi.

His autem omnibus caret vocatio Dominorum de
 Lambertinis facta sub nominibus proprijs Sertorij & Ca-
 milli, itaut eorum personas, non autem familiam dicatur
 testatorem fuisse contemplatam etiam respectu aliorum
 filiorum, cum in illis terminauerit vocationem, & ulte-
 rius non fuerit progressa ad perpetuandam bonorum co-

seruationem in agnatione, neque huiusmodi perpetuatio po-
 test esse causa vocationis alicuius de familia, quemadmo-
 18 dū dicitur, quod feminae sunt et de familia, & agnatione
 quamuis non perpetuent conseruationem ipsius familiæ,
 ut apud Greg. XV. decis. 239. num. 10. & seqq. & in causa
 de Desiderijs, progressio in remotissimum tempus erat
 libera, nec aliquo termino proximo coarctabatur, & re-
 19 stringitur ad tempus vitæ Aldraghetti, qui ultra et centum
 annos non poterat viuere, & loco Aldraghetti fuerunt
 subrogati filij Sertorij & Camilli, & sic ad oculum con-
 stat in hoc casu respectu transuersalium substitutorum non
 posse considerari illud remotissimum tempus, quod fuit
 consideratum in decisione de Desiderijs, quæ in suo casu
 verissima est, sed multum distat à presenti casu.

Neque ex eo, quod testatrix hic substituerit dictos fi-
 20 lios cum et qualitate masculinitatis, potest concludi, quod
 fuerit contemplata agnationis conseruationem, attenda-
 non modica differentia, quam inter dictam qualiteratem,
 & agnationem intercedere animaduertit Rota in d. decis.
 667. numer. 10. par. 2. recent. & coram Seraph. decis. 1216.
 num. 6. ac post consil. Farin. decis. 30. num. 7. Quo circa ra-
 21 tio conseruationis debet esse expressa, et non autem præ-
 sumi, ut in d. Florentina fideicommissi de Guidaccijs re-
 lata per Fusar. consil. 15. num. 25. & in Ianuen. Iurispatrio-
 natus 13. Ianuarij 1612. coram Eminent. D. Card. Pam-
 philio.

Minus obstat, quod eadem testatrix non simpliciter vo-
 22 cauerit filios Sertorij, & Camilli, sed omnes, et quoscun-
 quæ, quæ dictiones vniuersales videntur operari conclu-
 sionem rerum, & personarum, quæ alias ex propria voca-
 buli significatione non comprehendere, ut per Peregr.
 de fideicommissi. art. 22. nu. 49. & Fusar. d. quest. 320. n. 66.
 Quia cum vterque haberet filios, hoc est Sertorius vnum,
 Camillus vero plures; nulla efficax coniectura sumi po-
 test, quod testatrix respexerit ad alios, quam ad ipsos fi-
 lios, in quorum numero proprietates vocabuli, omnes, &
 quoscunque, poterat verificari, illam enim dictio, omnes,
 23 est et signum vniuersale, quod etiam de duobus prædica-
 tur, ut per Paul. de Castr. in consil. 123. volum. 1. & alia di-
 ctio quoscunque, ideo fuit appposita, quia eadem testatrix
 verbis immediate subsequenter declarauit velle eos in
 capita, non autem in stirpes succedere, vnde valida præ-
 24 sumitur coniectura exclusiua nepotum, et quibus non co-
 uenit substitutio in capita, sed solummodo in stirpes, ut
 per Soccin. lun. consil. 30. nu. 23. lib. 3. quem sequitur Card.
 Mantica. d. lib. 8. tit. 8. num. 10. Menoch. d. præf. 94. num. 13.
 & Fusar. etiam dicta quest. 321. num. 85. cum sequenti. &
 supra etiam fuit consideratum, vel etiam quia dum in supe-
 riori parte testamenti vocando descendentes Comitum
 Ioannis, & Nicolai voluit eos esse legitimos, & naturales,
 ac de legitimo matrimonio natos, itaut naturales, vel alias
 illegitimi, & nati extra legitimum matrimonium quomo-
 do libet in ea vocatione non comprehenderentur; in hac
 posteriori substituendo omnes, & quoscunque filios ma-
 sculos legitimos, & naturales Sertorij, & Camilli, cum no-
 luerit ab ea excludere filios legitimatos vsa est signo vni-
 uersali quoscunque, ut comprehenderet etiam ipsos legi-
 25 timatos, et qui veniunt appellatione filiorum legitimorum,
 & naturalium, ut ex communi Doct. sententia probat Pe-
 regr. de fideicommissi. art. 23. numer. 40. & sequenti. Et huic
 interpretationi conferunt ea, quæ in similibus terminis
 substitutionis quorumcunque filiorum tradit Doct. quod
 26 scilicet sub huiusmodi verbis et non censeantur testatores
 vocasse omnes descendentes, nisi addiderint verbum, na-
 scituros, vel nisi vnus tantum testatori superesset filius de
 tempore testamenti, in quibus casibus coniectura volun-
 tatis est testatorem sensisse de nepotibus quemadmodum
 differit Goz. ad. consil. 36. numer. 9. ad fin. versic. & licet,
 Soccin. sen. consil. 104. numer. 1. lib. 3. Card. Man. sapiedicto
 lib. 8. tit. 8. numer. 22. & comprobatur, Menoch. ead. præ-
 sumpt. 94. num. 28. lib. 4. Petr. Cabal. consil. 181. lib. 1.

His ita firmatis cessat efficacia coniecturarum suaden-
 tium, quod appellatione filiorum in hoc testamento ve-
 niant nepotes, quia ex vocatione Aldraghetti viuentis, &
 senis

senis post lineam Comitum Ioannis, & Nicolai de Ludouicis finitam, apparet testatricem cogitasse, quod deficiētia lineæ d. Ioannis, & Nicolai posset contingere post obitum eorundem sine filiis, quæ quidem possibilitas, vt supra fuit probatum, subuertit coniecturam comprehensiuam nepotum ex eo deductam, quod ipsa testatrix considerauerit tempus remotissimum, neque vocationem nepotum important dictiones omnes, & quoscunque filios, attempta pluralitate filiorum, quæ cum sit indubitata in tribus filiis legitimis, & naturalibus, ac alijs fortasse illegitimis, vt supra fuit quoque consideratum, non admittit coniecturam ad aliorum comprehensionem, præter expressos propter regulam quod in clavis cessant coniecturæ.

Neque deum obstat quod substitutio dictorum filiorum de Lambertinis fuit concepta per verba *instituunt*, & substitui, quæ cum sint directa, operantur, vt appellatione filiorum veniant nepotes l. *Lucius Titius. la secunda*, & ibi *Dof. ff. de hered. instit.* Quia verbum illud instituit tamquam positum gratia digressus ad plures gradus substitutionum, non autem in prima institutione importat substitutionem. l. *Titius*, & *Seius cum l. sequent. d. tit. ff. de hered. instit.* & l. *ultima, C. eodem*, Seraph. decis. 409. num. 16. & 749. num. 16. Et similiter ad producendum comprehensionem nepotum redditur inefficax coniectura desumpta ex clausula, *omni meliori modo*, cum per illius appositionem absque dictione copulatiua, & non alteretur, vel augeatur dispositio, Rota coram Achill. dec. 1. de verb. signifi. & coram Seraph. 1216. in fin. ac deum coram Gregor. decis. 207. num. 4.

Et tandem Domini etiam animaduertebant, quod semper debent præferri coniecturæ pro exclusionem nepotum, & pro restrictione fideicommissi, quia semper facienda est interpretatio pro libertate bonorum, & pro proprietate verborum, *Roland. conf. 43. num. 11. Regin. l. un. conf. 389. num. 49. & conf. 390. num. 12. & 49. Rota apud Card. Seraph. decis. 1486. num. 16. & 17.* cum hinc inde coniecturæ, & pro vocatione nepotum, & pro illorum exclusionem desumi possint, ad inuicem elidantur, & conquassentur; quibus omnibus sublati remanet semper inconcusca regula generalis, quod de proprietate sermone, filiorum appellatione non veniant nepotes, præsertim dum agitur de vocatione transuersalium, & de grauamine inducendo descendentes, & in qua propemodum videretur interpretatio, quod tali casu appellatione filiorum veniant nepotes, ita *Bald. conf. 362. circa med. vers. nunc in propositio lib. 4. Corn. conf. 97. numer. 4. ver sic. ego distinguo. lib. 1. Regin. l. un. conf. 75. num. 47. Menoch. d. conf. 215. numer. 22. & 25. Rota in Anconitana fideicommissi 10. Decembris 1603. coram bo. mem. Ouembergo.*

Et ita vtraque parte informante, & diligente examinato articulo per Dominos resolutum fuit non esse locum fideicommissi.

REVER. P. D. COCCINO DECANO.
Ianueni Fructuum Dotis.

Die Luna 15. Maij 1634.

ARGUMENTVM.

Separatio Thori, quando fit ex culpa mariti ob eius seuitiam, tunc ipse non tantum tenetur ad restitutionem dotis, sed quoque etiam tenetur ad restitutionem fructuum dotis, & qualiter ista taxatio fructuum sit facienda, quando in aliquo loco non adest super hoc particulare Statutum.

SUMMARIVM.

- 1 Maritus tenetur ad restitutionem dotis, quando Thori separatio ob eius seuitiam secuta est.
- 2 Lis, facit constituere quem in mala fide; & numer. 5. & 7.
- 3 Vir si commiserit in legem matrimonij, non debet ex eo aliquod commodum sentire.
- 4 Vxor non debentur fructus dotis, si postquam diuertit a viro habuerit alimenta, quando fructus dotis excedunt quantitatem alimentorum.
- 6 Rota seruat, quod quando aliquid iubet dari in diem, quod detur in causam declarandam per Rotam.
- 8 Sententia operatur, vt omnia retrahantur vsque ab initio.
- 9 Decis. in hac causa facta coram Card. Pamphil. sub die 15. Ianuarij 1621. declaratur.
- 10 Fructus dotis debentur vxori, durante lite super separatione Thori, etiamsi consistant in pecunia numerata.
Et quando hoc habeat locum. num. 10.
- 11 Mulier alibi debet de fructibus dotis, & non de proprietate.
- 12 Fructus dotis appellantur alimenta. & num. 13.
- 14 Maritus dicitur pro parte sustinere onera matrimonij, si filios aluerit.
Filios alendi onus computatur inter onera matrimonij num. 14.
- 15 Filios alere tenetur maritus, quando Thori separatio sequuta est ob eius culpam.
- 16 Vxor in subsidium solum tenetur alimenta prestare filiis.
- 17 Statut. Ianuense prohibet viro petere fructus dotis ob dilatam solutionem.
- 18 Statutum contrarium, non est extendendum vltra expressa.
- 19 Statutum particulare, ubi non adest in aliquo loco, tunc, recurrendum est ad consuetudinem Regionis, & Ciuitatis.
- 20 Pecunie in Ciuitate Ianuensi non solent manere otiose. vide num. 21. & 22.

DECISIO CCLXXX.

DVBITAVI. An, & ad quam summam debeantur, & veniant taxandi fructus dotis. Et quantum attinet ad primam partem dubij, cum separatio Thori facta sit facta culpa mariti ob illius seuitiam, vtique sicuti is tenetur ad restitutionem dotis, *Bald. in cap. 1. num. 2. vbi lit. non conest. Abb. in cap. 1. sub num. 2. de donat. inter vir. & vxor. Gutierrez. lib. 1. qq. Canonica. cap. 24. num. 14. Mardos. conf. 46. sub num. 5. Nau. conf. 616. num. 1. Valenzuol. conf. 31. num. 42. Menoch. conf. 1024. num. 3. Seraph. decis. 1315.* ita quoque tenetur ad restitutionem fructuum, & ratio est, quia dum filius durauit, fuit in mala fide, & cum non sustinuerit onera matrimonij, non fecit fructus suos, cum dentur contemplatione dictorum onerum, *Bald. in l. 1. num. 1. vers. matrimonio autem. C. de priuileg. dot. & in l. ultima in fin. C. de sen. que sine cert. quant. & in l. vlt. S. sed scimus. num. 1. vers. cur autem 3. ff. de latin. libert. coll. Regin. Sen. conf. 184. num. 47. & 48. lib. 1. post Odofredum & alios in l. cum dotem. S. sin autem in saussimo. ff. de solut. matrim. in l. cum dotem. S. sin autem in saussimo. ff. de solut. matrim. 3. Cavalier. decis. 176. num. 3. cum enim vir commiserit in legem matrimonij, non debet ex eo aliquod lucrum consequi, l. cum pater. S. libertis. ff. de leg. 2. *Bald. in l. vbi ad sine num.**

num. 21. C. de iur. dot. & in l. ab hostibus. §. fin. ff. solut. matrim. Suid. de aliment. num. 7. quest. 25. num. 2. & 3. Lupus in rubric. de donat. inter vir. & uxor. §. 64. nu. 12. Osa. scb. decis. 124. num. 12. Cordub. in l. si quis à liberis. num. 8. de liber. agnosc.

- 4 Non obstat, quod uxori non debeantur fructus dotis, si postquam diuertit à viro habuerit alimenta; si fructus dotis excedunt quantitatem alimentorum. Castrenf. conf. 65. numer. 3. circa medium. vers. secundo, quia non est verum. libr. 1. Barbof. in rubric. ff. de solut. matrim. part. 2. num. 45. Aymon. conf. 31. num. 6. quia ex supradictis, communis opinio stat in contrarium, & merito quidem, cum vir censeatur esse in mala fide post litem motam, nec sustineat onera matrimonij, quæ licet videatur sustinere, ex quo soluerit alimenta, tamen censeatur sustinuisse onus solum pro illa rata alimentorum, quæ debent excomputari inter fructus dotis pro rata, non autem hoc operatur, quod ex mala fide vir non teneatur ad integros fructus dotis, & hinc Rota perpetuo seruat, quod aliquod iubet dari in diem, quod detur in causam declarandam per Rotam. Nec ratio Barbofæ mouet, scilicet, quod lite pendente maritus sit dominus dotis, quia cum per litem motam constituitur in mala fide, & pronuncietur super separatione Thori ad fauorem mulieris, cum teneatur dotem restituere, & utique, & fructus per supradicta, sententia tamen operatur, ut omnia retrahantur vsque ad initio. Rom. conf. 454. num. 26. & 27. Nau. conf. 534. num. 12. Rot. decis. 693. num. 1. par. 1. recent.
- 5 Nec contrarium dicitur decisio in hac causa facta 15. Ianuarij 1621. coram Eminentissimo D. meo Cardinali Pamphilio, quia solum admittitur dictum Castrenf. & Barbofæ, ut procedat lite pendente, finita autem lite hoc non admittit.

Neque obstat, quod dos consistat in pecunia numerata, quia nihilominus fructus dotis durante lite debentur cum mulier non habeat aliunde ultra dotem, & fecerit diligencias pro dote habenda, stante lite mota super separatione Thori, Afflict. decis. 284. Thesaur. decis. 43. & fuit resolutum in causa Spoletana vsusfructus 18. Maij 1589. coram bo. mem. Card. Mantico. & in causa Romana, seu Cesenat. fructuum dotis 15. Iunij 1603. coram Litta, & in causa Romana fructuum dotis 12. Iunij 1606. coram bo. mem. Francisco Penia. Mulier enim debet ali de fructibus dotis, & non de proprietate. Abb. in cap. salubriter. in primo notab. de usur. & fuit dictum in causi Taurin. liquidationis fructuum 17. Nouem. 1595. coram Mai. 12 fructus tamen dotis, appellantur, alimenta. Alex. conf. 63. num. 3. lib. 1. & conf. 280. num. 7. lib. 2. & ideo sunt fauorabiles, quos propterea tolerat ius Canonicum, cap. salubriter. de usuris Rolan. conf. 55. num. 18. lib. 2. Paris. conf. 64. num. 1. & seqq. vol. 4. & fuit dictum in causa Romana fructuum dotis 9. Ianuarij 1598. coram Orano. Nec potest argumentum retorqueri, quod, si fructus dotis appellantur alimenta, mulier habuerit alimenta; & ideo intret opinio Castrenf. quia alimenta habent suam latitudinem, & cum agatur de muliere nobili, quæ fecit multas impensas, utique certum est, ei deberi integros fructus dotis.

- 14 Non enim obstat, quod in parte D. Marchio tamen sustineat onera matrimonij, cum filios aluerit. Quia fuit responsum, quod, & si certum sit, inter onera matrimonij computari onus alendi filios. Attamen cum separatio Thori fuerit facta culpa mariti, ad ipsum spectabat filios alere, & non autem ad mulierem, quæ tamen solum in subsidium tenebatur, §. illud. Auth. v. liceat matri, & auie. Auth. si quando C. de diuorij. Guiuer. Canoniarum quest. libr. 1. cap. 24. num. 19. & fuit resolutum coram me in causa Romana fructuum dotis 12. Maij 1625. Denique non obstat Statutum Ianuense, quod prohibet viro petere fructus dotis ob dilatam solutionem, quia cum hoc Statutum sit contra ius, ut patet ex prædictis, non debet extendi ad mulierem.

Quantum attinet ad secundam partem dubij: ad quam rationem fructus sint taxandi, visum fuit Dominis esse taxandos ad rationem 6. pro centenarij, & anno, quia

vbi non adest Statutum particulare; debent taxari iuxta consuetudinem Regionis, & Ciuitatis, ut fuit resolutum in causa Interamn. fructuum dotis 26. Februarij 1597. coram Gypso, & in Senogallien. fructuum dotis 20. Nouembris 1598. coram bo. mem. Horatio Lancellotto, in Asculana Predij 22. Iunij 1609. coram bo. mem. Penia, & in Perusina dotis 9. Iunij 1614. coram bo. mem. Francisco Vbaldo. Agitur enim de pecunijs debitis in Ciuitate Ianuensi, in qua non solent remanere otiosæ, & propterea visum fuit taxationem deberi ad rationem sex pro centenarij, quamuis in Perusina dotis 17. Martij, & 17. Maij 1630. coram R.P. D. meo Dunozeo; Rotæ placuerit taxari ad rationem quinque; quia dicta taxatio in Ciuitate Perusina non videtur tollerabilis, quod non videtur in Ciuitate Ianuensi, stante, quod ibi pecuniæ non soleant remanere otiosæ, ut dixi.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

R. P. D. PANZIROLO.

Firmana Dotis.

Die Mercurij 17. Maij 1634.

ARGUMENTVM.

Lesio, ut rescindat transactionem, qualis esse debeat. Transactio, ut sustineatur, quid sufficiat.

SUMMARY.

- 1 Obligationis Cameralis vis eliditur per pactum de non petendo.
- 2 Transactio, ut rescindatur per lesionem, requiritur, quod sit enormis.
- 3 Lesio, si pendeat a futuro euentu mortis alicuius iam etate consumpti, non videtur considerabilis pro rescindenda transactione.
- 4 Lis, si super aliquare pendeat incertum est, cui debeat.
- 5 Lesio excluditur per incertitudinem.
- 6 Transactio, ut sustineatur sufficit liti timor etiam ex prætensione non iuridica.

DECISIO CCLXXXI.

RESOLVERVNT Domini sententiam A.C. esse confirmandam, & ratio resolutionis fuit, quia super dotis prætensione, & fructibus viuente D. Claudio debitore D. Comes Franciscus Maria, per transactionem initam fecit pactum de non petendo, quod elidit vim obligationis Cameralis, Mohed. decis. 2. & 3. de except. Rota diuers. decis. 1159. par. 3. & post Zacch. de oblig. Cam. decis. 82. numer. 2. & fuit dictum in Romana prætense executionis contrarius 27. Maij 1594. coram bo. mem. Litta.

Nec videbatur posse dubitari de transactionis utilitate respectu Comitum transigentis, dum in ea Claudius consensit restitutioni bonorum captorum D. Comitum in pignus, ob non factam restitutionem processus originalis cum remissione pariter quarumcunque actionum, quas contra eundem habebat ea de causa, cum obligatione de illum, nec ciuilitur, nec criminaliter molestando, aut ab alijs molestari consentiendo. Et vice versa d. Comes se obligauit viuente Claudio dotem sibi promissam non petere, ac fructus iam decursos, & decurrendos eiusdem Claudij vita durante condonare; Ex quibus videtur cessare enormis lesio ad infringendam transactionem requisita,

2a. glos. in l. Lucius. §. fin. ff. ad Trebell. Bart. in l. 2. num. 7. & 8. C. de rescript. vend. late. Gratian. discept. 851. num. 4. Caus. decis. 407. num. 1. & eo facilius iuerunt Domini in hanc sententiam, ex quo huiusmodi pactum initum fuit
 3 durante vita Claudij in 7 septuagesimo suae aetatis anno constituti. Vnde cum laesio penderet à futuro euentu mortis ipsius non fuit visa considerabilis pro rescindenda transactione. Dec. conf. 352. num. 11. Bero. conf. 176. numer. 64. lib. 1.

Nec similiter aliqua laesio potuit praetendi super inter-
 4 usurijs decurulis, & in transactione remissis. Quia cum 7 super illis adhuc lis penderet, incertum erat an deberentur, per quam 7 incertitudinem laesio excluditur. Bald. in l. fin. §. sed si quis. C. com. de leg. Rolan. conf. 28. numer. 24. lib. 4. Gratian. forens. discept. 861. num. 6. & 7. Rota in Gerunden. Annuer. sarrorum 14. Nouembris 1586. coram
 6 bon. mem. Orano. vbi etiam fuit dictum, quod 7 ad sustinendam transactionem sufficit lis de facto ex praetensione non iuridica.

Et ita Claudio solum informante decisum fuit &c.
 7 Adest infra in eadem causa altera decisio coram eodem R. P. D. Panzirolo sub die Lunae 26. Iunii 1634.

R. P. D. PANZIROLO.

Vercellen. Membri.

Die Veneris 26. Maij 1634.

ARGUMENTVM.

Ex apprehensione possessionis Ecclesiae, vt dicatur etiam apprehensa possessio aliarum, rerum ad eam spectantium, quid requiratur. Ex possessione vniuersali, quando inferatur, & quando è contra ad possessionem particularem, & quando inferatur, quid requiratur.

SUMMARYM.

- 1 Manutentio concedenda est possidenti de tempore motae litis.
- 2 Possessionis actualis apprehensio probatur ex publico instrumento.
- 3 Emphyteotarum recognitio facit, vt quis praesumatur possessor.
- 4 possessio instrumentalis est manutenibilis alio non existente in possessione.
- 5 Manutentio nullo modo dari potest ei, qui dimissioni possessionis consensit.
- 6 possessio solo animo dimittitur.
- 7 Per possessionis ademptionem vnius loci, censetur etiam capta possessio omnium bonorum ad dictum locum spectantium.
- 8 Ex possessionis ademptione vnius rei, non inferatur ad possessionem alterius rei, ab illa totaliter distincta. & numer. 14.
- 9 Manutentio non potest dari, si de possessione non constet.
- 10 Ex possessione vniuersali ad particularem inferatur. Ex possessione vniuersali tunc non inferatur ad particularem, quando dubitatur rem particularem esse de pertinentibus Iuris vniuersalis. num. 10. & 14.

- 11 Ex possessione vniuersali, vt inferatur ad particularem, in primis debet constare de annexione, & incorporatione talis rei particularis.
- 12 Probatio debet concludere perneceffe.
- 13 Verbum, Grancia, ex communi vsu loquendi redditur ambiguum, cum ex eo non inferatur vnio, & incorporatio.
- 15 Separatio, & distinctio vnius rei ab alia, si plenè, & concludenter probetur tunc amplius, non est dicendum quod distares sint vnita.
- 16 Vnita, si essent aliqua bona alicui Ecclesiae, &c. non quid modicum, sed omnes fructus, ad eam spectarent.
- 17 Cum tunc potius indicatur quadam subiectio quadam vnio, & incorporatio.
- 18 In Bonis Ecclesiasticis alienari solitis non requiruntur solemnitates, nec Beneplacitum Apostolicum.
- 19 Concessio facta à Papa cum clausulis amplissimis, videtur sublata omnis alia ordinatio.
- 20 Clausula, suppletes, appositae in gratia, facit actum validum, etiam si esset inualidus.
- 21 Clausula, pro sufficienter expressis, vnita cum clausula; non obstantibus, facit vt omnia contraria censeantur sublata, etiam si egerent speciali mentione.
- 22 Clausula, pro sufficienter expressis, operatur, vt omnia contraria censeantur expressa, & inserta.
- 23 Ex clausula, pro sufficienter expressis, tollitur subreptio.

DECISIO CCLXXXII.

CVM SVB die 10. Februarij dubitasset an in Membro Prioralis S. Iacobi della Pizzata Religionis Hierosolymitanæ danda esset manutentio Domino Ciaie, vti moderno Priori Lombardiae, vel potius fratri Cesari Cagnolo, vti de eo inuestito vsque de anno 1630. à Cataliano Cafato antecessore in d. Prioratū. Domini ordinarentur vt videretur de bono Iure etiam ad effectum manutentionis. Vnde iterum hodie proposita causa, fuit resolutum fratri Cesari dandum esse 7 mandatum de manutentione, vt possidenti de tempore motae litis, vulgato §. rennen-
 1 del Inst. de Interd. Greg. decis. 6. num. 3. cum similibus. probat 7 enim actuale apprehensionem ex publico Instrumento. Rol. conf. 46. num. 18. lib. 2. & conf. 6. numer. 18. & 19. lib. 3. Natta conf. 572. num. 15. concurrente praesertim
 2 recognitione subsecuta 7 Emphyteotarum Ruin. conf. 1582. num. 22. lib. 1. Afflict. decis. 325. num. 3. Rota decis. 135. num. 2. par. 1. recem. Quae possessio instrumentalis alio in 7 ea non existente absque dubio est manutenibilis. Rota decis. 21. de restit. spol. an. antiq. Bisign. decis. 8. eodem tit. Caputaq. decis. 334. num. 5. par. 2. & alias passim.

Et eo magis Domini putarunt dictum Cesarem esse manutenendum, quoniam de illius bono Iure visum est constare ex eo quod cum de mense Februarij 1630. per obitum fratris Horatii Turigliæ dictum Membri vacasset, & per D. Catalianum Cafatum tunc repositis Priori in Lombardiae fuisset in perpetuam administrationem concessum fratri Cesari Cagnolo, cum expressa conditione, quod huiusmodi Concessio, vel à Summo Pontifice, vel à Magno Magistro confirmaretur, non solum apparet de expressa confirmatione obrenta à Sanctissimo, cum amplissimis clausulis, derogando statutis, & ordinationibus d. Religionis, etiam iuratis, ac Apostolica auctoritate roboratis, vt ex Breui dato in Summario Caesaris num. 2. Sed cum dictum Breue coram Eminentiissimo Magno Magistro eiusque Consilio fuisset praesentatum ac iustificatum, nemine discrepante, non solum decretum fuit, vt regi-

registraretur, ac debita executioni demandaretur, sed insuper Bullæ dicti Membri ad fauorem fratris Cæsaris in foram nouæ Concessionis, quatenus opus esset expedirentur, prout expeditæ fuerunt d. Summario numero 3. Et illarum vigore de anno 1632. de mense Ianuarij fuit capta possessio, vt supra dictum est. Summario numer. 4. & 5. Quò circa cum D. Antonius Maria Ciaia Modernus Prior tamquam vnus de Consilio approbauerit prouisionem factam ab Antecessore ad fauorem Cæsaris, ac consenserit executioni d. Breuis t. Apostolici, & expeditioni nouæ Concessionis factæ per D. Magnum Magistrum nullo modo potest manuteneri, vt per *Alex. conf. 92. numer. 4. & lib. 1. Paris. conf. 1. numer. 164. lib. 1. Cassad. decis. 4. numer. 6. de rest. spol. V. e. rall. decis. 172. num. 4. & 6. par. 3.* cum t. possessio solo animo amittatur l. si quis, §. differentia, ff. de acq. posses. *Alex. in l. 3. §. in omittendo, numer. 5. ff. eod. Bart. in l. cum falsa, numer. 2. vers. secus in possessione C. de iur. & fact. ignor.*

Nec ob stare visum fuit, quod cum D. Prior Ciaia cõperit possessionem Ecclesiæ Sancti Petri Commendæ Astensis, quæ dicitur Membrum dicti Prioratus, dicendum est cõpisse etiam possessionem Membri Sancti Iacobi; cum per ademptionem possessionis ipsius Prioratus, censeatur cõpisse possessionem omnium bonorum ad ipsam spectantium, per ea, quæ tradit *Innoc. in cap. cum in literis, numer. 8. de restitut. spoliat. & post alios Rot. decis. 19. numero 7. par. 2. diuers.* Quia ex ademptione possessionis Ecclesiæ Sancti Petri vti dependens t. ad Commendæ Astensi non potest inferri ad possessionem Ecclesiæ Sancti Iacobi totaliter ab ea diuersa, & separata *Gonz. ad reg. de mens. glos. 34. numero 109. Rota coram Reuerendissimo D. meo Coccino, decis. 36. numer. 3.* Et obiectum procederet, vbi constaret dictam Commendam esse in possessione Membri, de quo agitur, t. vnde cum de tali possessione non constet, non potest dari manutentio, *Aretin. in l. 3. numer. 8. vers. hæc tamen dicta, ff. de acquir. posses. Abb. in cap. 1. numero 3. vers. fecus autem, de relig. & fuit resolutum in Lucana optionis domus 24. Aprilis 1606. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, & in Pistorien. Prioratus 17. Marij 1615. coram Card. Verospio.* licet enim ex vniuersali t. possessione ad particularem interatur, id tamen locum habet, quando non dubitatur rem particularem esse de pertinentibus Iuris Vniuersalis, ex doct. *Bald. in l. 1. in 2. Lect. numero 24. vers. in dic. C. de emancip. libert. fil. in cap. auditis, numer. 19. post med. vers. ceterum quia contra hoc, de præscripi.* Et ideo ad hunc effectum deberet prius concludenter t. constare de annexione, & incorporatione, *Add. ad Gregor. decis. 54. numer. 4. & decis. 364. numer. 6. Vers. item Conclusio.*

Nec releuat, quod cum in concessione facta à dicto Cæteliano Calato, & in Breue Sanctissimi enuncietur, Ecclesiam Sancti Iacobi de qua agitur esse Membrum Commendæ Prioralis, satis dicatur probata annexio, & incorporatio. Quia hæc expressio non concludit perneceffe cum possit esse quod t. Membrum sit subiectum Commendæ, & tamen ab ea separatum, & distinctum, *Gregor. decis. 77. num. 5. vti dicitur de Gran- cia, quod ex ea non inferatur vnio, & incorporatio, cum ex communi, vsu loquendi, verbum illud reddatur equiuocum, vt fuit decifum in Caputaquen. Vnionis 24. Nouembris 1593. coram bon. mem. Penia, & in Parm. n. Prioratus 19. Aprilis 1600. coram eodem; Et sic non probata sufficienter Vnione istius t. Membri ad ipsum Prioratum non potest inferri ad possessionem istius Ecclesiæ, Rota coram Reuerendiss. Coccino Decano decis. 212. nu. 8. Sed cessat omnino difficultas, quia re vera apparet, nec Ecclesiam Sancti Petri, nec Prioratum esse in possessione bonorum, & Iurium Membri Sancti Iacobi, ex quo fuit solitum alijs dari, & concedi. Nam cum de anno 1588. reperiretur dictum Membrum possessum à personis laicis in præiudicium Religionis Hierosolymitanæ, in-*

Capitulo generali, ad preces Aequitis Nicolai Simeoni, fuit illi per dictum generale Capitulum, & Magnum Magistrum concessum sub annua recognitione scuti aurei, soluendi ipsi Priori pro tempore existentis, vt in Summario numero 6. per cuius Nicolai obitum illud postea obtinuit Frater Gabriel Simeonius, & postea per designationem fuit à Magno Magistro de eo prouisus Frater Horatius Turrigia, cum eadem recognitione vnus auri, Summario numero 7. per cuius obitum Horatij fuit demum prouisus Frater Cæsar Cagnolus, ex quibus multiplicatis Vacationibus, seu Concessionibus factis diuersis Personis, t. videtur potius plenè, & concludenter constare de totali distinctione, & separatione dicti Membri ab ipso Prioratu, vt fuit dictum in Capitulo Vnionis 27. Nouembris 1587. coram bon. mem. Bubalo. Atque hæc incorporatio, & annexio omnino excluditur, ex d. solutione vnus aurei, solita fieri quolibet anno per obtinentes dictum Membrum Priori pro tempore, nam si esset vnium, non quid modicum, sed omnes fructus spectarent ad Prioratum, vt per *Vinalin. in Clem. 1. numero 100. & seqq. de excess. Pralat.* *Adden. ad Greg. decis. 77. numero 10.* ex hac t. enim solutione potius iudicatur quadam subiectio, quam incorporatio, vt in terminis fuit resolutum in *Tarvisinum Parochialis. 31. Maij 1613. coram bon. mem. Vbaldo.* Et in omnem casum pro exclusione D. Prioris sufficeret, t. quod vnio seu annexio reddatur dubia, vt in præallegata decisione *Pistorien. Prioratus 7. Marij 1615. coram Card. Verospio.*

Et ex his cessat vltimum obiectum fundatum in eo, quod in penultimo Capitulo generali fuit condita ordinatio sub capitulo 13. de Commend. per quam generaliter fuit sublata omnis Auctoritas Prioribus, alijsque Commendatarijs concedendi Membra similia, & per consequens concessionem factam Cæsari per dictum Cateianum Calatum fuisse nullam, vti præiudiciali Camera Priorali. Quia vel dicta Ordinatio debet intelligi de Membris annexis & vnitis, non autem separatis, ac solitis concedi, cum possit esse Membrum, & tamen non vnium, neque incorporatum, vt supra dictum est; vel ordinatio debet verificari de Membris, quæ non sunt solita concedi, prout dicitur t. de bonis Ecclesiæ alienari solitis, in quibus non requiruntur solemnitates, nec Beneplacitum Apostolicum, *Hond. conf. 31. numer. 1. lib. 2. Roduan. de reb. Eccl. non alien. quest. 51. cap. 6. numer. 1. & seqq. Mohed. decis. 8. de locat. Cas. de Grass. decis. 3. numer. 4. de rebus Eccles. non alien.* Et in omnem casum cum concessio sit confirmata à Papa, cum amplissimis derogationibus videtur t. sublata dicta ordinatio. *Staphil. de expect. §. post prædicta, numero 1. Rota decisio. 41. de concessio. præb. in antiq. Rota recent. par. 1. decis. 506. numero 5.* Stante præsertim Clausula (supplementis) apposita in ipso Breui, quæ facit t. actum validum, etiam si esset inualidus, *Abb. conf. 62. numero 4. vers. & satis colligitur lib. 1. Seraph. decis. 1027. numer. 6. & decis. 1070. numer. 3. iuncta etiam t. Clausula (pro sufficienter expressis) quæ vnita cum Clausula (non obstantibus) facit vt omnia contraria censeantur sublata, etiam si specia iter fuisset narranda, vt in d. decis. 506. sub numer. 5. par. 1. recent.* Ex ea enim t. fit, vt tenor omnium Statutorum habeatur pro expresso & inserto, *Butr. conf. 2. Felin. in cap. si super literis, numer. 9. de rescripti. Gabriel. conclus. 5. numer. 1. de Clausul. Greg. decis. 109. numero. 11. latè Gonz. ad reg. de mens. glos. 36. numer. 22. & seqq.* Et ex ea t. tollitur subreptio. *Gemin. conf. 126. numer. 6. Rota in Ferrarien. de Tassonis 14. Iunij 1621. coram bon. mem. Vbaldo.*

Ex quibus parte vtraque informante, non solum visum est constare de possessione manutentibili Fr. Cæsaris, sed etiam de ipsius bono Iure, &c.

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Bononiens Bonorum de Barzellanis.

Die Mercurij 7. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum relictum sub conditione, si sine filiis &c. expirat, vno decedente cum liberis. Fideicommissum, cum sit odiosum, vt inducatur, non sufficiunt quælibet coniecturæ, & quid requiratur.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissum factum pluribus substitutis cum conditione si sine filiis aliquis obierit &c. tunc si vnus decedat relictis filiis, fideicommissum expirat, & num. 4. & 5.
- 2 Sed ista opinio non habet locum, quando adsunt coniecturæ pro fideicommissso.
- 3 Fideicommissum vt inducatur, cum sit onus, non omnes coniecturæ sufficiunt, sed illæ dumtaxat, quæ necessario concludunt, & ex verbis à Testatore prolatis colliguntur.
- 6 Fideicommissum perpetuum non inducitur ex grauamine dotandi fœminas in infinitum.
- 7 Coniectura vnicæ non est sufficiens ad inducendum fideicommissum perpetuum, vbi tot alia verba testamenti repugnant.
- 8 Prohibitio particularis alienationis non extendit genericam, stante diuersitate rationis.
- 9 Fideicommissum sine necessitate, & vi verborum non est inducendum.
- 10 Institutio cadit in hæredibus primi gradus, & respectiue substitutio, dum ad inuicem, & reciproce &c. fuerint substituti.
- 12 Fideicommissi extensio non potest fieri de filiis grauatis ad nepotes non grauatos.
- 13 Copula (&) regulariter ponitur inter diuersa.
- 14 Materia odiosa non debet intelligi extensiuè, sed restrictiue, & qualificatiue.
- 15 Copula (&) natura est repetere omnes qualitates præcedentis dispositionis.
- 16 Hæredis confessio non est attendenda, si ex testamento constet, rem aliter se habere.
- 17 Confessio nocere debet confitenti, & habentibus causam ab eo.
- 18 Confessio, si detegatur erronea, non obstat.

D E C I S I O CCLXXXIII.

ITERVM proposita causa super iisdem tertio, fuit dictum esse dandam impressionem Cosmo Barzellino in bonis ex Testamento Alphonsi fideicommittentis, quæ nunc possidentur per D. Vincentium Barzellanum, vt in decisionibus coram me factis in hac causa 12. Decembris 1633. & 22. Martij præteriti, ex quarum lectura probatur interuenire requisita necessaria, ad hoc, vt competat remedium, l. fin. C. de edict. Diu. Adu. tollen.

Nec obstat fideicommissum Virgilij senioris fuit dictum,

Decisio CCLXXXIII.

Etum, quia dum instituit Gasparem, Bartholomæum, & Lactantium filios, & eos inuicem substituit vulgariter; pillariter, & per fideicommissum, ita, quod vno decedente, quandocunque sine filiis masculis, portio illius sic decedentis deueniat ad alium, seu alios superuiuentes, & ipsis non extantibus ad eorum filios in stirpes, & non in capita. Vnus tamen ex dd. filiis institutis, & substitutis obierit cum filiis, expirauit fideicommissum, l. ex facto, §. si quis autem, vbi Castrensis ff. ad Trebell. l. cum uxorem, ff. quando dies legat. cedat, Oldrad. conf. 21. Alex. conf. 139. lib. 6. Dec. conf. 218. num. 6. & seqq. Paris. qui de communi testatur conf. 31. num. 2. circa med. lib. 2. & Aym. conf. 67. num. 8.

Neque obstat, quod huiusmodi communis opinio locum non habeat, tamen quando pro fideicommissso adsunt coniecturæ, Dec. conf. 480. num. 5. Aym. conf. 326. numer. 16. Gabr. de fideicommiss. conclus. 7. numer. 4. si quidem ad inducendum fideicommissum, quod est onus, non omnes coniecturæ sufficiunt, sed illæ dumtaxat, quæ necessario concludunt, & ex verbis à Testatore prolatis colliguntur, l. huius §. res hæredes. ad Trebell. Paris. conf. 14. num. 12. lib. 3. Manic. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 1. numer. 23. in decisionibus autem factis, nec ex verbis, nec ex mente Virgilij firmatur colligi coniecturas pro perpetuo fideicommissso, cum singulis deductis per Vincentium, fuerit abunde responsum, quia verè non concludunt continuationem fideicommissi iam tamen per susceptionem filiorum à Gaspare eiusdem fideicommittentis filio, & existentiam à de tempore eius mortis iam extincti.

Illæ enim deductæ ex vocatione filiorum, & de descenditum Ioannis Galeatij in infinitum, tollitur ex eo, quod procedit tamen data existentia, & purificatione illorum substitutionis. Ea verò deficiente ob defectum conditionis, sub qua fuit concepta non habet locum, quæ ratione cessat, tamen & altera desumpta ex grauamine dotandi fœminas in infinitum, vt in puncto respondet Dec. conf. 513. ad fin. vers. vltima non obstat, & facit Fusar. de substit. quaest. 480. num. 18. nequæ ex sola sufficiens tamen est ad inducendum perpetuum fideicommissum, vbi præsertim tot alia verba testamenti repugnant.

Prohibitio autem alienationis stat accessorie, & consequentia ad substitutionem, si sine filiis, & alia particularis prohibitio super domo, non extendit antecedentem tamen genericam prohibitionem super alijs bonis, stante diuersitate rationis, ob particularem affectionem Testatoris, vt domus conseruaretur in agnatione, iuxta ponderata in alijs decisionibus, in quibus etiam respondetur digressioni ad plures gradus substitutionum.

Non obstat, quod dictum fideicommissum Virgilij non expirauerit per obitum filiorum cum filiis, dum prætenditur nepotes etiam fuisse grauatos restituere descendentibus loc. Galeatij, si decederent sine filiis masculis, ponderando verba illa testamenti (& successiuè de deus filiis, vt supra hæredibus institutis, & substitutis decedentibus quæ docunquæ sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, quæ prætenditur non restringi ad filios hæredes testatoris, qui non substituit solum filiis hæredibus institutis, sed etiam nepotibus substitutis, quoniam imò magis congruum est, vt dictum verbum (substitutis) referatur ad ipsos filios, qui fuerant inuicem, & reciproce substituti, tum, quia per hanc interpretationem excluditur onus fideicommissi, tamen quod sine necessitate, & vi verborum, non est inducendum, tum quia verba illa (dictis, vt supra &c.) tanquam restrictiua ad supranominatos, non debent inducere ampliationem, sed potius limitationem ad filios primi gradus, iuxta tradita per Dec. conf. 377. nu. 4. in fine, & gloss. ant. Lucius ff. de hered. instit. Decian. respon. 47. numero 28. vers. quia respondeo libr. 3. Menoch. conf. 610. numer. 2. & seqq. Surd. conf. 230. numer. 25. Fusar. conf. 98. num. 6. & conf. 99. numero 1. & seqq. & maior est superfluitas, quod Testator vsus fuerit verbo, institutis, dum de filiis filiorum intellexit, quam quod verbum, substitutis, adiungeretur eisdem filiis, in quibus benè verificabatur & b reciprocam substitutionem, quia in filiis primi gradus tamen cadit in situ.

REVER. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Fideicommissi de Caetanis.

Die Mercurij 7. Iunii 1634.

A R G V M E N T V M.

Ex prohibitione alienationis bonorum, quando dicatur inductum si deicommissum absolutum, ad fauorem illorum de domo, & familia. Fideicommissum reciprocum, quando, & quid requiratur, ut censeatur inductum. Domini translatio impeditur ex prohibitione alienationis cum hypotheca, siue sit generalis, siue sit specialis hypotheca, &c Restitutio in integrum, quando post quadriennium etiam concedatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissum absolutum inducitur ad fauorem illorum de familia ex prohibitione alienationis pro conseruatione bonorum in familia. amplia, num. 2.
- 3 Alienationis prohibitio in fideicommissis, quando stat consecutiuè, licet non inducat nouum fideicommissum, nihilominus illud declarat.
- 4 Ratio continuati sermonis inducit repetitionem supradictorum.
- 5 Fideicommissum, nedum inter viuos, sed etiam in casum mortis, censetur inductum, ex prohibitione alienationis facta in infinitum.
- 6 Verbum, alienare, est generale, & potest comprehendere alienationem non solum inter viuos, sed etiam in ultima voluntate. & num. 7.
- 8 Alienationis prohibitio, si per se subsistat, & sit valida, ac efficax, etiam si non adiecta sit causa, aut vestimentum, si illa modo vestiatur, ut hic, certum est ex illa induci fideicommissum absolutum etiam in casu mortis. & num. 10. & 13.
- Et hoc non intellige, si dicta prohibitio alienationis per se non subsisteret. num. 9.
- 11 Alienationis prohibitio, tunc est inefficax per se importare fideicommissum in casu mortis, quando non est prouisum de aliqua certa persona, quæ in casu alienationis per viam ultimæ voluntatis posset ad reuocandum admitti.
- 12 Nec apparet persona cuius contemplatione dici possit prohibita alienatio per ultimam voluntatem.
- 14 Fideicommissum reciprocum, ut inducatur, requiritur expressio.
- 15 Fideicommissum reciprocum, ut dicatur inductum, opus est. Primo, quod qui hoc præten dit, sit expresse vocatus. Secundo, quod substitutio sit facta ultimo morienti. Tertio, quod sit facta in tota hereditate.
- 16 Fideicommissum reciprocum, ut inducatur sufficit tacita expressio, quæ elicitur ex coniecturis. & num. 17.

Pp

18 Fi.

tio, & respectiue substitutio; dum ad inuicem, & reciprocè vulgari ter, pupillariter, & per fideicommissum fuerint substituti altero ex dd. filijs quando unque decedente sine filijs masculis, & ideo contra *Decian. conf. 84. num. 19. lib. 3. præter Peregr. de fideicommiss. art. 29. num. 41. & Fufar. conf. 98. num. 6. allegatos in alia decisione 22. Martij in hac causa tenuerunt Dec. Menoch. & Surd. in locis supra alleg. & propterea dum in eodem testamento sequitur (& successiue dd. eius filijs, ut supra hæredibus institutis, & substitutis, decedentibus quandocunque sine filijs masculis) clare patet sermonem fuisse ex dictione (dictis) & relatione (eius) de proprijs filijs, qui verè erant instituti, & substituti, non autem de filijs filiorum, qui sunt nepotes tantummodo vocati ætine, non autem reciprocè inter ipsos; nepotes enim non grauantur, sed filij tantum, & 1 quando ad sunt verba restrictiua per dictiones demonstratiuas (dictos) & relatiuas (eius) tunc nepotes non veniunt in capite, separato substitutionis & ad hoc bene facit, quod notat *Bart. in l. Gallus §. Instituent circa finem ff. de lib. & posthum. Abb. conf. 40. lib. 1. Alex. conf. 51. in princ. lib. 3. Dec. conf. 217. numer. 9. vers. & ista conclusio, Surd. conf. 464. num. 2. Honded. conf. 60. nu. 55. & seqq. ex Ruin. Bursar. & Rimin. lun. per eum alleg. extensionem autem 12 tem fideicommissi non posse fieri de filijs grauatis ad nepotes non grauatos fuit firmatum in alijs duabus decisionibus, quæ reuidentur in prima in §. nam fideicommissum Virgilij, in secunda vero in §. Neque obstant coniecturæ, in quibus per DD. fuit resolutum, quod quando verba possunt aliquid operari nunquam fit extensio, prout bene operantur in proposito casu, dum, ut fuit demonstratum, supra, filij Virgilij Senioris respectiue sunt instituti, & ad inuicem reciprocè substituti, instituti, respectu ipsius Testatoris, substituti respectu reciproce substitutionis inter ipsos filios decedentes quandocunque sine filijs masculis.**

Pariter nihil faciunt deducta ex copulatiua, & ibi (ut supra hæredibus institutis, & substitutis decedentibus &c.) 13 sub prætextu, quod regulariter ponatur inter diuersa; Quia cum versetur in materia fideicommissi odiosa non 14 potest intelligi extensiuè, sed restrictiuè, & qualificatiue, ut late per *Honded. conf. 2. num. 25. & seqq. & consil. 8. num. 48. lib. 1. Ruin. conf. 112. num. 3. lib. 5. Rol. a Val. conf. 79. num. 45. & seqq. lib. 3. Rol. in recent. decis. 596. numer. 4. par. 1. & sic dicendum est positam inter verba Institutionis, & substitutionis copulatiue tamen ad repetendas omnes 15 qualitates præcedentis dispositionis, iuxta naturam ipsius copulæ (&) ad tex. in l. serie. §. Caio, ubi Bar. & DD. ff. de fund. instruct.*

Tandem de declarationes Horatij, & Alphonfi super perpetuitate fideicommissi nihil concludunt in præiudicium Cosmi, quia cum ex Testamentis constet rem aliter se habere, quam ex dictis confessionibus confessi fuerint Horatius, & Alphonfus non sunt attendendæ, quinimò 16 ipsis consentientibus non nocent, l. ornamentorum ff. de auro & argen. leg. Bart. in l. 1. ff. si cert. per. Surd. consil. 403. num. 76. et seqq. Soccin. lun. conf. 180. num. 82. libr. 2. & in omnem casum quatenus assertio Horatij posset nocere, noceret habentibus causam ab eo, non autem Cosmo, qui non est heres Horatij, & ita procedunt iura in contrarium relata, in quibus restringitur præiudicium ad consentientes, 18 eiusque successores, assertio verò Alphonfi emanauit in alia causa, & ad alium effectum, & ex deductis in decisionibus deregitur erronea, & ideo non obstat.

Ex quibus DD. vtraque parte informante confirmantur supradictas duas decisiones.

* Prima est decisio 249. supra in hac eadem parte.

* Altera verò est decisio 272. pariter supra in hac parte.

¶ In eadem causa adest infra altera decisio sub die 20. Nouemb. 1634. coram bon. mem. Buccabella.

- 18 Fideicommissum reciprocum inducitur ex unica coniectura, licet non sit gravis, sed levis.
- 19 Fideicommissum reciprocum censetur inductum, si fuerit dispositum, quod bona perpetuo remaneant inter illos de domo, & familia.
- 20 Fideicommissum reciprocum ex prohibitione alienationis, regulariter loquendo non inducitur.
Et ista est communis opinio, quam sequitur Rota, numer. 21.
- 22 Fideicommissum reciprocum ex prohibitione alienationis, tunc inducitur, quando d. prohibitio alienationis est facta extra familiam masculinam, & quod bona ad quemcunque transeant cum eodem onere.
- 23 Fideicommissum reciprocum ex prohibitione alienationis inducitur inter prohibitos alienari.
- 24 Cum alias voluntas disponentium suam effectum non sortiretur.
- 25 Fideicommissum, tunc inducitur, quando apparet testatorem disposuisse non ad alium finem, nisi ad effectum inducendi fideicommissum.
- 26 Fideicommissum, eo casu censetur inductum, quando si illud non induceretur, Testatoris voluntas non seruaretur.
- 27 Fideicommissum, potest fieri etiam in contractibus, Fideicommissum, quando est validum, certum est, quod ad illud vocati sunt admittendi, num. 27.
- 28 In Fideicommissis relicto familiae, succedunt proximiores, & deinde alij ordine successiuo.
- 29 ex Descendentibus testatoris in gradu successibili, si quis ostendat se esse, praesumitur etiam proximior, si alius ex consanguineis non concurrat cum ipso.
- 30 Fideicommissum, si fuerit factum ad effectum, ut bona in perpetuum remaneant inter illos de domo, & familia, si masculus de linea non adsit, tunc admittuntur masculi remotiores alterius lineae.
- 31 Alienationis prohibitio, si fuerit facta extra familiam masculinam &c. intelligi debet per necessesse de masculis.
- 32 Bona, si fuerit dispositum, quod remaneant inter illos de domo, & familia, videntur comprehensi, tam masculi, quam feminae.
- 33 Fideicommissi una pars, recipit interpretationem, & intellectum ab altera parte.
- 34 Masculi, etiam si disponatur, quod praeserantur feminis, nihilominus femina unus linea excludunt masculos alterius lineae, sed opinio ista habet suos contradictores, num. 35.
- 36 Dictio, in perpetuum, semper operatur.
- 37 Dictio, semper, ex rigore verborum, quid importet.
- 38 Factum non praesumitur, nisi probeatur.
- 39 In fideicommissis factis in contractibus, si bona eis subiecta alienentur, non impeditur translatio dominij, & alienatio non est nulla, licet alienans teneatur ad interesse erga vocatos, & num. 42. & 43.
- 40 Et hoc procedit, licet in contractu sit additum iuramentum.
- 41 Fideicommissum pro se esse clarum, quando quis ostendit, si possidens bona fideicommissaria, iactet se habere alium titulum, qui excludat titulum fideicommissi, debet probare dictum titulum.
- 42 Alienatio bonorum fideicommissi, facti in contractu non sustinetur, si cum prohibitione alienationis con-

- currat reservatio iuris in re prohibita alienari.
- 43 Et hoc casu impeditur translatio dominij, & res potest vindicari.
- 44 Dominij translatio impeditur ex prohibitione alienationis rei, cum hypotheca bonorum, & licet aliqui voluerint, quod requiratur specialis hypotheca, tamen secundum veriore, & communio rem opinionem sufficit generalis hypotheca, num. 45.
- 46 Dominij translatio ex prohibitione alienationis cum hypotheca tunc multo magis impeditur, quando adest iuramentum, & num. 47.
- 47 Verba, omnia, & singula, habent vim specificam expressionis.
- 48 Restitutio in integrum, si post lapsum quadriennij petatur, non debet dari, etiam praetextu laesionis.
- 49 Restitutio in integrum etiam post quadriennium conceditur, si de enormissima laesione constet, cum hoc casu habenda sit ratio, non ad rem, de qua agitur, sed ad totam patrimonij substantiam, declara numero 51. 52, & 53.
- 54 Laesio in restitutione in integrum non debet considerari respectu rei, quae non fuit in lite.
- 55 In Restitutione in integrum, quando suprema Tribunalia non attendant lapsum quadriennij.
- 56 Quadriennium ad petendam restitutionem in integrum est utile, & ideo non incipit currere, nisi a die, quo reperta sunt scripturae, ex quibus, quis scire potuit ius sibi competere, & num. 57.
- 38 Res indicata non afficit illos, qui non fuerunt citati.
- 59 Citatio per edictum, seu per proclama requirunt ad effectum praedictum.

DECISIO CCLXXXIV.

DVBIVM originale in hac causa est: An constet de causis restitutionis in integrum aduersus rem iudicatam Rotalem, quod proposui 25. Februarij superioris anni, * & Rota tunc respondit instrumentum, ex quo prae tendebatur fideicommissum, esse in forma probanti, reservato, quod de relevantia videretur, & iterum proposita causa 30. Ianuarij huius anni * eadem sententia placuit Dominis. Vnde hodie reassumpto dubio principali super restitutione in integrum Domini responderunt constare de causis restitutionis, quia cum ex nouiter deductis fuerit resolutum dictum instrumentum fideicommissi esse in forma probanti, & ex dicto instrumento fuisse vocatos DD. Alexandrum, & Christophorum, utique satis constat de laesione, ex qua competit restitutio in integrum, Caputq. decisio. 94. par. 3. Cas. de Graf. decis. 10. numer. 12. de sem. et re iudic. Rot. decis. 351. numer. 5. part. 1. diuers. et in recent. par. 1. decis. 492. numer. 1. et par. 2. decis. 381. num. 1. Vnde de duobus erit videndum, Primo an constet de fideicommissis. Secundo an, quatenus sic, ad illud sint vocati Domini Alexander, & Christophorus priuatiue, & ad exclusionem Dominae Magdalenae Feliae q. bonae memoriae Prosperi.

Et quantum attinet ad primum, quod ex dicto instrumento constet de fideicommissis absoluto & perpetuo, ac reciproco, satis patet, quia septem fratres filij bonae memoriae Raimundi de Caetanis venerunt de anno 1517. ad diuisionem eorum bonorum, & in portionem Nicolai, Honorati, Iacobi, & Christophori venerunt Castrum Magentiae, & Insulae, necnon prata, & possessiones in territorio Piperni situata, cum omnibus, & singulis iuribus, & pertinentijs, In portionem vero Petri,

tri, & Francisci, ac Ioannis Vincentij venerunt Norma, ac Rocca Curga, & domus posita in Piperno, necnon possessio, quæ vulgariter appellatur l'Acqua del fico, vna cum iurisdictionibus &c.

Et dicti fratres voluerunt, expresseque consenserunt, (Quod omnia, & singula bona huiusmodi in perpetuum remaneant, & remanere debeant inter illos de domo, & familia de Caetanis, & quod non possint, nec eis liceat, illa extra familiam masculinam dictæ domus de Caetanis quomodocumque, & quandocumque alienare, seu alias quomodolibet, & pro quibuscumque etiam vrgentissimis & arduis eorum, & cuiuslibet ipsorum negotijs, & necessitatibus eis incumbendis, distrahere, vel dismembrare &c.) Vnde inficiari non potest, quin ex prædictis verbis sit inductum perpetuum, & absolutum fideicommissum ad fauorem omnium de eadem domo, & familia Caetana, ponderando verba illa (quod omnia, & singula bona remaneant, & remanere debeant inter illos de domo, & familia de Caetanis &c.) Alias enim non potuissent omnia bona remanere inter illos de domo, & familia de Caetanis, l. cum iia §. in fideicommissis, leg. per. 10. §. fratre ff. de legat. 2. Curt. lun. consil. 145. num. 9. in fin. vers. 1. quando Petra de fideicommissis. quest. 5. numer. 2. et seqq. vers. stigiur. Surd. conf. 247. numer. 25. Fusar. de substit. quest. 177. num. 6. et quest. 288. num. 55. Rot. diuers. decis. 568. num. 1. et 2. cum seqq. par. 1. et decis. 121. num. 2. par. 2. et in recent. decis. 10. num. 1. et seqq. et decis. 35. num. 13. et decis. 193. numer. 2. par. 1. decis. 282. numer. 8. et decis. 681. num. 1. part. 2. recent. & in similibus terminis Seraph. decis. 874. num. 1. et coram me in Sabinen. Castri Montis Rotundi 2. Martij 1622. et 29. Maij 1623. quæ eo facilius procedunt, quod cum contrahentes expresse intulerint proprium nomen domus, & familiæ de Caetanis, Odd. conf. 46. num. 53. Fusar. de substit. quest. 52. num. 9. Gerius Spir. conf. 37. num. 2.

Et prædicta corroborantur ex prohibitione alienationis etiam, quod dici posset, quod dicta prohibitio sterit consecutiue, quod quod propterea non inducat nouum fideicommissum, quia nihilominus illud declarat Dec. conf. 636. num. 7. et seqq. & fuit dictum in causa Romana fideicommissi de Fulchris 2. Aprilis 1601. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio in dicta prohibitionem, quæ videtur vestita ex verbis antecedentibus ibi (bona in perpetuum remaneant, & remanere debeant inter illos de domo, & familia de Caetanis) dum immediate subsequuntur verba (& quod non possint, nec eis liceat illa extra familiam masculinam dictæ domus de Caetanis quomodocumque, & quandocumque alienare) ratio enim continuati sermonis inducit repetitionem, scilicet, ut bona remaneant in familia, & domo de Caetanis, l. in repetendis, & ibi Bart. ff. de legat. 3. Ramon. consil. 66. num. 11. & ex hac prohibitionem alienationis vestita inficiari non potest, quod regulariter inducatur perpetuum & absolutum fideicommissum nedum in casu alienationis inter viuos, sed etiam in casu mortis, quia verbum alienationem nedum inter viuos, sed etiam in vltima voluntate, Couarr. var. lib. 3. cap. 5. num. 4. vers. & est omnium Manic. de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. vlt. num. 13. cum in finis cumulat per Fusar. quest. 688. num. 110. & hanc opinionem Rota pluries sequuta est Seraph. decis. 1244. num. 4. & decis. 1373. num. 4. & in recent. d. decis. 681. num. 1. par. 2. & coram Cavalier. decis. 34. num. 6. & decis. 67. num. 1. & 2. & in istis terminis fideicommissi facti in instrumento diuisionis bonorum fuit dictum coram me in d. causa Sabinen. Castri Montis Rotundi 22. Martij 1622.

Et quamuis hæc opinio habeat suos contradictores ex cumulat per Fusar. loco citato num. 111. tamen ut ipse fateatur ibidem in vers. Ego consulendo, receptissima est, ut supra deductum fuit hanc opinionem Rota sequitur. Et in hoc casu cessat omnis difficultas, quia cum prohibitio alienationis per se subsistat, & sit valida, & efficax etiam quod non fuisset adiecta causa, aut vestimentum,

8 ex illa, modo præmissa, vestita sine difficultate inducitur fideicommissum absolutum etiam in casu mortis, licet 9 secus esset, si prohibitio alienationis non subsisteret absque dicto vestimento, Soccin. seu. conf. 5. num. 2. lib. 3. Curt. lun. consil. 116. in princ. Osasch. decis. 50. num. 12. Menoch. conf. 85. num. 103. lib. 1. late Vegin. conf. vlt. numero 326. & seqq. Siluan. consil. 6. Berrett. conf. 18. & latissime Riminald. lun. conf. 279. numer. 35. & seqq. libr. 3. Decian. conf. 50. num. 12. lib. 1. Cephal. conf. 17. num. 12. lib. 1. Manjic. de coniect. lib. 6. tit. 24. num. 24. Gerius Spiritus d. conf. 37. num. 3.

Quod autem dicta prohibitio alienationis per se subsisteret, & esset efficax etiam absque vestimento, & quod 10 propterea importeret fideicommissum etiam in casu mortis, stante dicto vestimento, satis patet, cum tunc dicatur inefficax, & non per se subsistens, quando non est prouisa 11 sua de aliqua certa persona, quæ in casu alienationis per viam vltimæ voluntatis posset ad reuocandum admitti 12 ti, nec apparet quod persona, cuius contemplatione dici possit prohibita alienatio per vltimam voluntatem, ut considerat Gerius Spir. d. num. 3. vers. in proposito autem, At in casu isto secus est, ex fideicommissum absoluto inducto in princ. ante ipsam prohibitionem alienationis, ut supra dictum fuit, & propterea prohibitio per se subsistere etiam sine vestimento in euentum alienationis inter viuos, quare cum sit additum vestimentum, & prouisum, quis deberet succedere in euentum alienationis in vltima 13 voluntate, vique per hanc prohibitionem alienationis vestitam inducitur fideicommissum etiam in casu mortis, ex supra deductis.

Quod autem sit inductum reciprocum fideicommissum inter omnes de domo, & familia Caetana, satis patet. Nam etsi ad inducendum quod fideicommissum reciprocum requiretur expressio, Castill. decis. 251. num. 17. par. 1. vel quod concurrant tria videlicet, quod qui præstitit reciprocum sit quod expresse vocatus Secundo, quod substitutio sit facta vltimo morienti. Tercio, quod sit facta in tota hæreditate Manic. de coniect. lib. 7. tit. 5. numer. 15. infinitos allegat Surd. conf. 315. & 329. numer. 6. 16 lib. 3. Tamen nos versamur in primo casu, quando adest expressio, quia sufficit tacita expressio, quæ elicitur ex coniecturis, quæ in hoc casu sunt euidentissimæ, ut statim dicetur, Turretus conf. 64. num. 8. & seqq. vol. 2. vbi dicit sufficere leuiore coniecturas, Bursat. conf. 227. qui alios allegat. Surd. conf. 336. numer. 14. volum. 3. Sanchez. in leg. hæredes mei §. cum iia num. 179. & seqq. par. 6. ff. ad Trebell. Menoch. conf. 1071. num. 31. vol. 1. Manic. de coniect. lib. 7. tit. 5. num. 15. vers. ex coniecturis, Rauden. conf. 22. numer. 458. vol. 1. qui dicit esse notum, 17 quod reciprocum quod fideicommissum inducatur ex coniecturis. Paulus Leonius conf. 27. num. 88. vers. idem Crauen. inter conf. vltimar. volum. lib. 2. Castill. decis. 153. numer. 5. et seqq. par. 2. et decis. 23. par. 1. vbi allegat. Peregr. conf. 62. num. 2. Decian. respons. 3. num. 48. et seqq. lib. 1. Menoch. præsumpt. 62. num. 34. lib. 4. Laderch. conf. 169. per totum. Surd. decis. 162. per tot. vbi quod hæc conclusio 18 procedit, quod etiam quod ad sit vnica coniectura, & quidem non grauis, sed leuis. late Fusar. de substit. quest. 471. num. 7.

Quod autem coniecturæ sint euidentissimæ in hoc casu, satis patet, quia fratres voluerunt, quod bona perpetuo remaneant inter illos de domo, & familia de Caetanis, & ex hoc sequitur, quod sit inductum quod perpetuum reciprocum fideicommissum cum onere restituendi superstitibus, quia aliâ bona non possent perpetuo remanere in domo, & familia de Caetanis Soccin. conf. 43. numer. 5. libro 3. Aymon. conf. 130. numer. 10. Curtius lun. conf. 145. numer. 9. in fin. Soccin. lun. conf. 140. numer. 8. libr. 3. Rolan. conf. 23. num. 21. libr. 4. & fuit dictum coram me in causa Vrbeuetana fideicommissi 27. Nouembr. 1609. & prius in causa Bonon. de Saignanis coram bon. mem. Cardinali Seraphino, quæ est supradicta decis. 1373. Secunda 20 coniectura est ex prohibitionem alienationis, quæ qua licet regulariter loquendo, non inducatur reciprocum fi-

deicommissum *Soccin. sen. conf. 69. col. penult. vers. igitur for
tus lib. 3. Ruin. conf. 96. nu. 1. lib. 2. Castil. d. decis. 251. nu.*
 21 *lib. 1. & ista est communis opinio, quæ etiam Ro-
ta sequitur, ex allegatis per Fusar. de substit. quest. 689.
num. 1. tamen hæc communis opinio non procedit in hoc*
 22 casu, Primò, quia est facta prohibitio alienationis extra
familiam masculinam de Caetanis: nam tunc ad quemcūq;
res vadat transit cum suo onere, *Bald. in l. precibus, nu. 49.
& ibi Salicet. col. penult. de impuber. & alijs substit. Alba.
conf. 87. nu. 13. Peregr. de fideicom. art. 13. nu. 81. Fusar. d.
quest. 689. num. 7.* Secundò non procedit dicta opinio in
 23 hoc casu, in quo fratres in vestimento dictæ prohibitio-
nis ut supra consideratum fuit, voluerunt, quod bona per-
petuo remaneant in familia, quia tunc inter prohibitos re-
sultat reciproca substitutio, quia alias voluntas disponen-
 24 tium quod bona perpetuo remaneant in familia non pos-
set sortiri effectum *Peregr. de fideicom. art. 13. nu. 77. post
princ. & num. 79. cum alijs cumalatis per Fusar. loco pro-
xi vè allegato nu. 12. qui post DD. quos allegat nu. 13. red-*
 25 dit rationem, quia fideicommissum inducitur, quod quando
apparet testatorem disposuisse non ad alium finem, nisi in-
ducendi fideicommissum, & quando hoc non inducere-
 26 tur, voluntas disponentis non posset sortiri effectum, ut
fuit dictum in *Perusina fideicommissi de Baptistis coram
R. P. D. meo Pirouano 27. Martij 1626.*
 Cum igitur constet de fideicommissio, quod inficiari
 27 non potest, quoniam sit validum, etiam quod fuerit factum
in contrarium, quoniam sit in rerum C. de donat. que sub mo-
do, *Surd. conf. 227. num. 3. Peregr. de fideicom. art. 1. nu. 16.
& decis. 828. num. 2.* certum est ad dictum fideicommis-
sum esse vocatos Dominos Alexandrum, & Christopho-
rum, cum ipsi sint filij Petri q. Christophori Senioris, qui
fuit vnus ex illis, qui fecerunt fideicommissum, ut patet ex
 28 iuribus in Summario datis nu. 3. In fideicommissio enim
relicto familiæ succedunt proximiores, & deinde alij ordi-
ne successiuo l. cum ita §. in fideicommissio ff. de leg. 2. *Pe-
tra de fideicom. quest. 8. nu. 199. Menoch. præsumpt. 97. nu.
6. lib. 4. Simon. de Pretis de interpr. ult. vol. fol. 290. nu. 78.
Peregr. de fideicom. art. 22. nu. 64 & conf. 46. num. 16. 17. &
18. lib. 2. Surd. conf. 247. num. 7. & 8. Fusar. de substit. quest.
358. num. 1. & seqq. & fuit resolutum in causa Asculana
fideicommissi de Pacificis 10. Decembr. 1627. coram bon.
mem. Card. Virili; quales sunt prædicti Domini Alexan-
 29 der, & Christophorus, quia sufficit, quod ipsi ostendant
esse in gradu successibili, cum alius ex consanguineis non
concurrat cum ipsis, *Alex. in l. is qui putat. numer. 15. vers.
concludo igitur ff. de acquiren. hered. Rip. in l. in illa. nu. 26.
vers. quid tenendum, ff. de verb. oblig. Corn. conf. 197. nu. 1.
vol. 4. Tiraque. de retract. lignag §. 11. glof. 1. nu. 5. & 6. &
fuit dictum in causa Arelin Cappellania 4. Iulij 1603. cor-
am bon. mem. Cardin. Pamphilio, & in causa Tiburtina
Cappellania, 16. Nouembris 1605. coram me, & nouissime
in celebri decisione in causa Papien. pensionis 17. Maij præ-
teriti coram Reuerendissimo D. meo Durano Episcopo Vr-
gellen. & alias sapissime.*
 Neque obstat, quod cum in dicto fideicommissio dictum
fuerit, quod bona in perpetuum remaneant, & remanere
debeant inter illos de domo, & familia de Caetanis, ho-
die dicta filia bonæ memoriæ Prosperi non habens ma-
 30 sculum ex eadem linea, qui concurrat cum se ad dicta,
bona debeat preferri masculis remotioribus alterius lineæ,
*Bald. in l. in multis in princ. ff. de stat. homin. Perr. de Bella-
pert. & Iacobus de Aren. in l. pater filium §. quindecim li-
berius ff. de leg. 3. Abb. in c. dilectus num. 11. de arbit. Ro-
man. conf. 98. Lupus in repet. rubrica de donat. inter vir. &
uxor. 69. num. 26. Anton. Gomez. ad leg. 40. Tauri numer.
62. Couar. var. lib. 2. cap. 5. num. 5. vers. rursus se primo. Gre-
gorius Lopez. in l. 3. tit. 3. par. 6. vers. Mugeres, Burgo de Paz
in probemio ff. Tauri num. 66. Molin. de primog. lib. 3. cap.
4. num. 4.*
 Huic fundamento, in quo tota vis huius articuli prin-
cipi liter consistit, fuit responsum, quod in dictis conuen-
tionibus post dicta verba generalia, fuerint addita infra-
scripta verba, videlicet. (Nec liceat eis bona extra fami-*

liam masculinam alienare.) Vnde si fuit prohibita aliena-
 31 tio extra familiam masculinam, ergo pari modo, quan-
do supra dictum fuit, bona in perpetuum debere remane-
re inter illos de domo, & familia de Caetanis, intelligi de-
bet perneceffe de masculis, quia licet verba primo loco
 32 prolata scilicet remaneant inter illos de domo, & fami-
lia de Caetanis videantur comprehendere tam mascu-
 33 los, quam feminas, tamen intelligenda sunt secundum
significationem, quæ reperitur in alia parte dispositionis
expressa, & prout constat disponentes accepisse, declaras-
se, & intellexisse, & sic in casu isto de masculis propter cla-
ra verba sequentis prohibitionis alienationis l. si seruus plu-
 27 ff. de vulgar. & ita in puncto per istam, & alias similes
rationes respondit *Tiber. Decian. conf. 7. num. 65. vers. 1.
quia. & num. 66. lib. 1. Bero. conf. 120. num. 12. lib. 2. Cephal.
conf. 664. num. 16. lib. 5. Gozadin. conf. 45. num. 13. vers. po-
stea ultimo loco substituit, Lauden. conf. 35. num. 60. & 83.
lib. 1. Ludovic. de Casanate conf. 47. num. 66. qui numer. 60,
& seqq. exornat conclusionem.*
 Nec istis, resistit, quod etiam si disponatur ut masculi
 34 præferantur feminis; nihilominus feminæ vnus lineæ
excludant masculos alterius lineæ, *Molin. de primog. libr.
3. cap. 5. num. 71. & cap. 8. num. 8. Parlador. quest. 1. post se-
quiscenti. different. num. 6. & alios congerit Ludovic. de Ca-
sanate d. conf. 47. num. 3.*
 35 Quia quicquid sit de hac opinione, quæ habet suos
contradictores, ut videre est apud *Parlador. loco alleg. nu-
mer. 4. vers. cuius sententia vbi allegat Couar. Greg. Lopez,
& Burg. de Paz.* Nos non versamur in istis terminis, quia
in dictis pactis fuit dictum, quod bona in perpetuum re-
maneant, & remanere debeant, inter illos de domo, & fa-
 36 milia de Caetanis, & propterea cum fuerit intellectum de
masculis, ut supra probauimus, dictio illa, in perpetuum
 37 excludit semper feminas, ut de dictione semper, quæ ex
rigore verborum semper, & in quocumque gradu, & li-
nea præferat masculos feminis, *Peregr. de fideicom. art. 27.
num. 3. & 5. dicens, ita fuisse solemniter decisum causa ple-
ne discussa Anchar. conf. 359. numer. 3. Castrensis. conf. 300.
num. 2. lib. 2. Gregor. Lopez. in l. 3. tit. 13. par. 6. in glof. vers.
Mugeres col. 7. Menoch. conf. 86. num. 16. Alba conf. 237.
num. 10. Panzir. conf. 91. numer. 10. Casanate dicto conf. 47.
num. 67. vbi respondet contrariis, & bene dicit Parlador.
loco supra allegato num. 5. hanc esse, non questionem iu-
ris, sed facti, scilicet voluntatis disponentium.*
 Neque etiam obstat, quod prædicti Alexander, & Chri-
stophorus prætendat fuisse purificatum fideicommissum
per obitum bon. mem. Prosperi qui notum est, quod de-
cessit sine filiis masculis, & tamen non constet, quod dic-
tus Prosper descenderit ab aliquo ex dictis fideicommit-
tentibus, & ex dictis iuribus in Summario adductis, pro-
betur solum, quod dictus Prosper erat filius Francisci q.
Antonij, & nullus istorum erat ex dictis septem fratribus,
qui fecerunt fideicommissum, Quia cum notum sit, ut di-
ctum est, quod Prosper obierit sine filiis masculis, & bo-
na, de quibus agitur, sint subiecta fideicommissio, ad illa
consequenda recte agunt Domini Alexander, & Christo-
phorus vti proximiores, & si possidentes dicta bona præ-
tendunt extare descendentes ex dictis fratribus diuident-
 38 bus, tenentur hoc probare, cum sit quid facti, quod non
præsumitur, nisi probetur, *Ripa in l. ex facto §. si quis au-
tem num. 9. ff. ad Trebell. & in d. l. in illa nu. 26. ff. de verb.
oblig. Iason. conf. 34. numer. 1. & 11. vol. 1. Cassan. conf. 19.
num. 12. Pui. decis. 43. lib. 1. in correct. Couar. var. lib. 2. c.
1. num. 6. vers. quando primus substituitur.*
 Neque dicatur, quod sit probanda descendencia Pro-
speri, quia cum verlemur in fideicommissio facto in con-
tractu, potuerit acquirere ex titulo emptionis, in similibus
 39 tenim fideicommissis non impeditur translatio dominij,
& alienatio non est nulla, licet alienans teneatur ad inter-
esse erga vocatos, at si quis §. ex lege, vbi glof. ff. de verbor.
oblig. l. ea lege C. de condit. ob causam, DD. in l. filius fami-
lias §. diuisi, vbi Bart. num. 14. Ripa num. 85 & de communi
 Soccin. num. 173. ff. de legat. 1. Surd. decis. 254. num. 11. vbi
dicit

40 dicit hoc procedere etiam si in contractu fuerit additum iuramentum, licet in hoc sit sibi contrarius in decis. 225. num. 6. & 7.

Huic fundamento fuit responsum, Primò, quod cum Domini Alexander, & Christophorus ostendant fideicommissum clarum, si hodie illi, qui possident dicta bona, iactant se habere alium titulum, qui excludat titulum prædictorum fratrum, debent probare dictum titulum. Secundo fuit responsum, quod dicta conclusio non habet locum, si quando cum prohibitione alienationis concurrat reservatio iuris in re prohibita alienari, puta hypotheca ad favorem prohibentis, Sicardus in l. emptorem numer. 12. circa m. d. vers. ergo si locatur. C. locati, Traque. de retr. ac. conueni. §. 3. glos. unica num. 10. hoc enim casu impeditur translatio domini, & res potest vindicari, ut est textus celebris in l. si credite §. fin. de distract. pignor. Secunda lecturam negatiuam, quæ est communis, ubi per Bart. & in d. §. diui sub num. 14. vers. est alius casus, & in l. qui absenti §. 1. ff. de acquir. possess. quiitur Opizo in d. §. diui num. 151. Loaz. num. 165. ubi ac Communi Croi. sub numer. 94. Soccin. lun. numer. 179. ubi de magis comm. Gomez. ad l. Tauri l. 40. num. 18. Corn. conf. 321. sub num. 2. lib. 4. Manic. de taci. & ambig. lib. 4. tit. 30. num. 5. & 6.

In casu autem, de quo agitur, adest hypotheca in dicto instrumento fideicommissi. bi. (Pro quibus omnibus, & singulis præmissis firmiter adimplendis, & inuolabiliter obseruandis dictæ partes hinc inde sese suosque hæredes, & successores, bona mobilia, & immobilia, præsentia, & futura ubicunque existentia in ampliori forma Cam. Apostolicæ quibus supra nominibus obligantur, hypothecarunt &c.) quæ quidem hypotheca, si licet generalis sufficiat ad hunc effectum, nam licet aliqui uoluerint requiri specialem, ex allegatis per Cenall. quæst. 673. numer. 1. tamen si quod sufficiat generalis, probatur ex textu in dicta l. creditor §. final. ff. de distract. pignor. quem ponderat Croius in d. §. diui. num. 96. Corn. d. conf. 321. col. 2. vers. sed aduertendum lib. 4. & hanc opinionem tenet Soccin. lun. in d. §. diui, ubi alios adducit num. 183. & in conf. 129. num. 3. & 4. lib. 2. Nat. conf. 474. num. 15. lib. 2. Roland. conf. 62. num. 35. & seqq. lib. 2. Alex. conf. 59. num. 6. & seq. lib. 5. & in l. qui absenti §. 1. ff. de acquir. possess. & communem ac ab ea non esse recedendum in consulendo, & aduocando dicit Gratius conf. 95. num. 12. lib. 2. & idem repetit Franciscus Beccius conf. 80. numer. 6. lib. 1. & magis communem dicit Soccin. lun. in conf. 118. numer. 20. vol. 2. & magis veram dicit Suarez in Thesaur. receptar. sentent. littera A. num. 140. & magis etiam communem dicit in littera B. num. 333. & 10. de Amicis conf. 113. imitatur de illis, qui tenent contrarium & de communi, ac veriori testatur Cenall. loco citato in fine, & hanc opinionem tenet Roia in decis. 2. circa finem de emp. & vendit. in antiq. quam allegat & sequitur Aymon. in conf. 381. num. 2.

46 Et hæc conclusio eo magis procedit, quia si una cum hypotheca adest iuramentum, in fine instrumenti, Roland. d. conf. 62. num. 39. & seqq. ubi de magis communi lib. 2. Soccin. lun. dicto conf. 129. num. 11. lib. 2. Croi. in d. §. diui. num. 97. Marius Anguisciol. conf. 216. sub num. 26. & seqq. Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 158. in fine. Polidor. Ripa, qui dicit in hoc omnes DD. conuenite singular. obseruat. 134. num. 9. & 135. num. 3. Manic. de taciur. & ambig. lib. 4. tit. 30. num. 20. ubi dicit non esse dubium, quod si iuramentum concurrat cum hypotheca generali bonorum impediatur alienationem, & prædicta eo facilius sunt admitenda quia videntur obligata omnia, & singula bona, cum partes se obligauerint in forma Camere, ut videre est in formula apud Galles. quia si dicta verba omnia, & singula habent vim specificatæ expressionis, Soccin. conf. 3. numer. 17. vers. propterea lib. 3. Ruin. conf. 76. num. 7. lib. 3. Nat. dicto conf. 474. numer. 15. lib. 2. Berretta qui alios allegat. conf. 42. numer. 13. col. 7. Manic. d. tit. 30. numer. 18.

49 Denique non obstat, quod si petatur restitutio in integrum post lapsum quadriennij, & ideo non debeat dari, etiam prætextu læsionis, cap. 1. & 2. de restit. in integr.

in 6. cum alijs, ex adductis per Giurb. decis. 106. num. 1. & 50 seqq. & num. 5. nisi si læsio sit enormissima, Giurb. dicta decis. 106. numer. 12. ubi infinitos allegat, quo casu habenda est ratio non ad rem, de qua agitur, sed ad totam patrimonij substantiam, Soccin. Senor. conf. 266. numer. 24. & seq. lib. 2. Rot. diuers. decis. 428. par. 1. Verall. decisio. 151. par. 2. Achill. decis. 84. alias 6. de restit. in integr. ubi, quod ita Rota seruat, & alias decisiones refert Gonzal. ad regul. §. glos. 21. num. 21. & 22. cum alijs per Giurb. decis. 110. num. 3. Quia fuit responsum, quod si quando agitur de recuperando ablato per rem iudicatam videtur procedere ista conclusio, quia hoc casu læsio debet considerari respectu patrimonij ablati, & remanentis, & in istis terminis procedunt autoritates prædictæ. Quando verò non agitur de recuperando si ablato, sed de acquirendo illud, quod fuit denegatum per rem iudicatam, tunc docto de enormissima læsione non obstante lapsu quadriennij datur restitutio, & in hoc casu non est consideranda læsio respectu si patrimonij remanentis, quia patrimonium non fuit læsum, sed respectu illarum rerum, quæ per rem iudicatam fuerunt denegatæ, quia in illis solum concurrat læsio, non autem in toto patrimonio remanente, quia alias si læsio consideraretur respectu rei, quæ non fuit in lite, in hoc etiam casu procedit id, quod citi solet suprema si Tribunalia non attendere lapsum quadriennij, & de stylo Curie dicit Simoneu. decis. 26. & quod in Rota non attendatur lapsus quadriennij fuit dictum in causa Burgen. legati 15. Ianuar. 1610. coram Ouembergo, & in causa Valenina iurisdictionis 10. Februarij 1620. coram Burano, & in causa Romana restitutionis in integrum 10. Iunij 1624. & 18. Aprilis 1625. coram bone memoria Patriarcha Manzanedo. Guidop. decis. 368. Casa. de Grass. dicta decis. 10. numero 12. de sentent. & re iudic. & fuit dictum in causa Auximana dotis 14. Martij 1575. coram bone memoria Cardinali Seraphino, & in causa Beneuentana Bonorum 22. Aprilis 1614. coram bone memoria Cardinali Sacra. 10.

56 Secundum fuit responsum, quod quadriennium, si quod conceditur ad petendam restitutionem est utile, & ideo non incipit currere, nisi à die, quo reperta sunt scripturæ 57 ex quibus quis scire potuit ius sibi competere, Bald. in l. fulsam, num. 3. C. ex fuls. instrum. Abb. in cap. 1. num. 1. Felin. num. 9. de præscript. Arcim. consil. 15. in fin. Tiragueli. de retr. ac. lignag. §. 3. glos. 4. num. 11. & 43. & fuit dictum in causa Calaguriana Beneficij de Nagera 12. Februa. 1590. coram Orano, & propterea cum non sit lapsum quadriennium à die, quo dicti fratres de Caetanis habuerunt notitiam instrumenti, ex quo Rota deduxit ad vinculum ad probandum, quod instrumentum fideicommissi sit in forma probanti cessat hoc fundamentum.

Tertiò fuit responsum, quod venerunt ad causam filij Domini Alexandri minores, qui cum sint vocati in eodem fideicommissio, & non fuerint citati eos si non afficit dicta res iudicata, Salic. in l. 1. num. 4. C. si aduersus rem iudic. Bald. in leg. ab eo. num. 17. C. quomodo, & quando iudex, & fuit dictum coram me in causa Pampilon. Parochialis de Stella 8. Nouemb. 1602. & ad effectum si præiudicij debuisset fieri citatio per edictum seu per proclama, Put. decis. 91. lib. 3. Peregr. de fideic. art. 53. num. 52.

Et ita consideratis etiam deductis in prima propositione dubij super restitutione in integrum fuit resolutum una tantum parte informante &c.

* Prima est decisio 184. supra in hac eadem parte.

* Altera vetò est decisio 263. pariter in hac parte.

¶ In eadem causa adest infra altera decisio sub die 17. Nouembris 1634. coram eodem Reuerendissimo.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana, seu Veneta Affecurationis.

Die Mercurij 7. Iunii 1634.

A R G V M E N T V M.

Merces alicuius navis, si sint affecuratae ab omni casu Maris, Ignis, &c. si euenerit d. casus Ignis, qualiter probetur, ite etiam qualiter identitas navis, clausula, quorum interest, adiecta in obligatione Camerali cuius sit effectus, & quid contineat.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes plenè probant incendium, si fuerint examinati in loco, ubi euenit casus incendiij.
- 2 Demonstrationes duæ sufficiunt ad probandam identitatem rei.
- 3 Demonstrationes plures, quando concurrunt, tunc ed magis probatur rei identitas.
- 4 Fideiussorum obligationis non patiuntur extensionem.
- 5 Locutio alternativæ concepta sufficit, quod in altera tantum parte verificetur.
- 6 Mandatarij factum verè, & propriè est factum mandantis.
- 7 Fraudis suspicio non cadit in scripturis Mercatorum, etiam transmissis, & quare.
- 8 Mut. decis. 3. num. 4. declaratur.
- 9 Clausula, quorum interest, adiecta in obligatione Camerali, operatur, ut sit locus executioni contra obligatos etiam ad favorem cuiuslibet interesse habentis non nominati.
- 10 Clausula, quorum interest, adiecta in obligatione Camerali, quid contineat.

DECISIO CCLXXXV.

DOMINI dixerunt Apocham Affecurationis ab omni casu Maris, Ignis, Naufragij, & aliorum, esse iustificatam. Quoniam in ea habetur mentio navis rostratae Galeone Sancti Georgij nuncupatae, ac gubernatae, seu patroneggiatae à Stephano d'Olistà illius Capitaneo, lanis oneratae, vel per manus cuiuscunque personae onerandae in portu Carthagenæ, necnon etiam fit mentio Pompei Massæ de Venetijs, ad quem, vel ad alium, lanæ huiusmodi pertinerent.

Ex Apocha verò onerationis, vel quietantia ipsius Stephani patronis Navis constat in eodem portu Carthagenæ dictam Navem Sancti Georgij ab eodem Stephano gubernatam per manus Vincenij, & Deodati de Imperialibus, de ordine, & ad computum Ioannis Baptistæ Preue, lanis prædictis fuisse oneratam, ad effectum, ut illæ Venetijs præfato Pompeo consignarentur de ordine, ac ad dispositionem eiusdem Ioannis Baptistæ. Quæ quidem Apocha fuit recognita per plures testes deponentes de visu illius confectiois, ac subscriptionis, tam eiusdem Stephani d'Olistà, quam Ioannis Torres Scribæ, & Notarij. Duo autem testes, qui ex incendio Navis evaserunt, deponunt cum supradictis circumstantijs, ac demonstrationibus, quod eadem Navis die vigesima prima Ianuarij

anni 1630. existens in Portu Alicantis, onerata ut supra, Igne quem ex seiventi Pice ad causam factandam Puppim exterius admota, vis venti Occidentalis excutauerat, ac intra ipsam Puppim, & inibi repositum puluerem tormētarium intulerat, fuit cum lanis alijsque rebus, ac pluribus etiam Nautis exusta. Qui testes cum fuerint examinati à Regio Consiliario, & Baילו loci, ubi euenit casus incendiij plenè probant, l. 2. & ibi Bari. C. de naufrag. libr. 11. Dec. cap. 2. numero. 26. de testib. Corsei. singul. Incip. Testis in loco; Gomez. var. resol. tom. 3. cap. 12. numer. 21. Rot. coram Card. Mantico. decis. 297. numer. 2. Cum quibus concurrunt aliæ demonstrationes ex alijs testibus, quorum primus vii administrator deponit de solutione Gabellæ Regi Catholico debita propter onerationem cum relatione ad librum, in quo solutio fuit annotata. Cæteri verò testes deponunt se onerasse, ac vidisse ipsam Navim prædictis lanis onerari, quamvis ad probandam rei identitatem duæ demonstrationes sufficiant; Bari. in l. demonstration. num. 13. ff. de condu. & demonstrat. & cum in præfenti casu plures concurrant, et eo magis appareat probatam esse lanarum, ac totius negocij identitatem; Alex. conf. 38. numer. 6. vol. 5. Et ex his quoque patet sufficienter constare de duobus ad iustificationem apochæ affecurationis præcipue requisitis videlicet onerationis lanarum, ac earum exustionis, iuxta Rotæ decisionem 66. inter impressas Reuerendissimi D. mei Coccini Decani.

Non obstat, quod non videatur commissa stipulatio attentis verbis, quæ in dicta apocha ita se habent. *Sia noto come il Signore Giovanni Casnedo per ordine, & conto del Signore Pompeo Massa di Venetia si fa assicurare sopra una certa quantità di lane attinenti à detto Pompeo, o à chi più veramente attenessero caricati, & da caricarsi per mano di qual si voglia persona.* Vnde apparet Affecurationem factam fuisse de ordine, & ad computum Pompei, cum tamen ex alia apocha onerationis, quæ vulgo dicitur di Carico, constet lanas oneratas fuisse de ordine, & ad computum Ioannis Baptistæ Preue. Vnde attinentiæ dictarum mercium resultet incertitudo, quæ ea ratione vitiet affecurationem, quod Affecutores sint fideiussores indemnitas, quorum obligationes non patiuntur extensionem. Rot. Ianuen. decis. 25. numer. 6. Mastril. decis. 182. num. 7. cum alijs relatis per Mut. decis. 3. num. 4. Quoniam obiectum tollitur.

Primo ex contextu eiusdem apochæ affecurationis in illis verbis ibi *sopra una certa quantità di lane attinenti à detto Signore Pompeo, o à chi più veramente attenessero.* Quæ locutio alternativæ et concepta rectè in altera tantum parte, quod scilicet spectent ad alium, id est ad prædictum Ioannem Baptistam Preue verificatur iuxta naturam alternativarum, quod in altera sui parte sustineantur. cap. in alternativis, ubi Dyn. de reg. iur. in 6. Quod autem merces spectarent ad prædictum Ioannem Baptistam probatur. Tum per litteras, quibus Pompeus non semel, sed pluries scribens de supradicta affecuratione declaravit, eam Romæ obtinuisse super lanis ipsius Ioannis Baptistæ. Tum etiam per alias litteras eiusdem Pompei ad prædictum Ioannem Baptistam, & Ioannis Casnedi ad eundem Pompeum scriptas de partitis pecuniarum, quas ipse Casnedus ad computum Pompei dedit affecuratoribus, & deinde per litteras Cambij ad ferias Placentiæ transmissas sibi restitui curavit, ac successivè dictus Pompeus in debitum præfati Ioannis Baptistæ cum eadem declaratione attinentiæ imputavit. Tum denique per solutionem nolitum, & alios actus ab eodem Ioanne Baptista re integra, hoc est ante euentum infortunii gestos, qui, important omnium pramissorum ratihabitionem, & declarant ipsum Ioannem Baptistam mandantem, Pompeum verò Casnedum fuisse mandatarios. et Quorum factum verè, & propriè est factum mandantis, Bald. in l. unica. §. ne autem, num. 9. C. de caduc. tollen.

Ex quibus cum totum huiusmodi affecurationis negocium inter mercatores esset notorium cessant quoque alia obiectio, quod dictæ litteræ Pompei ad Ioannem Bapti-

Baptistam de antidata sint suspecta, vel quod esset in facultate eiusdem Ioannis Baptistæ, cum posset non propagare negotium assecurationis commissæ Pompeo, vel etiam ipse Pompeus, eo quod lanæ ad eius computum non fuissent onerata, recedere ab assecuratione, ac solutas merces repetere, vbi Nauis salua peruenisset Venetias. Supicio enim fraudis non cadit in scripturis mercatorum etiam transmissis propter earum in libris, cum dierum continuatione, subordinatas annotationes, *Negusan. de pignoribus. 2. memb. 5. part. numero 48. Rota post 2. volum. consil. Farinac. decis. 26. numero secundo.*

8 Nec applicari possunt dicta per *Mut. decis. præallegata*, vbi habetur casus assecurationis factæ ad computum vnius, & onerationis ad computum alterius, in quo ea ratione concluditur non esse commissam stipulationem, quia effectus fideiussionis non extendatur ultra expressa; Hic enim, apocha expresse continet assecurationem lanarum spectantium non ad Pompeum, solum, sed etiam ad alium, qui est Ioannes Baptista ad cuius computum merces quoque fuerunt inuenta.

Idemque obiectum secundo loco remouetur in presenti casu per obligationem ipsorum Assecuratorum apochæ assecurationis adiectam in forma Cameræ, cuius clausula per quorum interest, operatur, vt sit locus executioni contra obligatos etiam ad fauorem cuiuslibet interesse habentis non nominati, & sic etiam dicti Ioannis Baptistæ, de cuius interesse, & quidem principali apparet ex præmissis, *Adden. ad Gallef. de obligat. Cameral. questio. 5. numero 6. Rota apud eundem decisio. 86. in fine.* Dicta enim clausula continet stipulationem Notarij pro omnibus, quorum interest, intererit, aut interesse poterit, *vt in Romana pretij officiorum 9. Iulij 1629. coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Minus obstat, quod assecuratio in priori parte Apochæ videatur limitata ad lanas Nauis in portu Carthagenæ imponendas, & nihilominus constat Nauim in portu Alicantis fuisse delatam, & ibi iuxta eius capacitatem perficeret onerationem mercium, & Assecutores, ideo non teneantur ex sua obligatione, quia forma assecurationis ex altera parte non fuerit seruata, sed illi contrauentum attentis verbis apochæ dictæ assecurationis, ibi, *Potendo la detta Nave carica con dette lane vna, & più volte entrare in ogni Porto, & luogo, & in ciascuno d'essi luoghi, stare, partire, discaricare, & ricaricare.* Quæ quidem verba non videntur admittere onerationem alibi, quam in portu Carthagenæ. Quoniam recte inspicienti totum contextum, dictæ Apochæ patet, Assecutores tradidisse amplam Nauarco facultatem, tam nauigandi sub his verbis, *Enauigare innanzi, in dietro, à destra, in sinistra, à piacimento di detto Capitano*, quam etiam onerandi in omnibus locis per illa verba ibidem subsequencia, *Da all' hora, che la detta Nave, hauerà cominciato à caricare in ciascheduno de suddetti luoghi, come sopra si dice: Superiore autem verba sunt in ogni Porto, & luogo, & in ciascuno d'essi luoghi*, quæ verba nullum ex portibus locum excludunt, neque aliarum mercium onerationem in iisdem locis, & quocunque eorum, pro Nauis capacitate incipiendam, & perficiendam prohibent, sed exonerationem, & reiteratam onerationem ad lanas tantum ibi expressas non autem ad alia non expressa limitant.

Et ita vtraque parte informante.

9 Vide infra in eadem causa decisionem sub die tertio Iulij 1634. coram eodem bon. memor. Motmanino.

R. P. D. MERLINO.

Verulana Fideicommissi.

Die Mercurij 7. Iulij 1634.

ARGVMENTVM.

Bonorum fideicommissorum identitate probata debetur immissio fideicommissario. Confine, & confinatum, & terminus terminans, & terminus terminatus an sint idem. Scripturam aliquam quod quis falsificauerit ex quibus cesset. Paupertas, vel affinitas, quando non repellat testem à testificando.

S V M M A R I V M.

- 1 Confines noui debent concordare cum antiquis, vt probent rei identitatem.
- 2 Fideicommissarius possidens bona fideicommissaria, presumuntur esse fideicommittentis, dum nouum titulum acquisitionis non exhibet.
- 3 Confine, & confinatum non potest esse idem.
- 4 Terminus terminans aliud est, & aliud terminus terminatus.
- 5 Immissio dari non potest rei incerta.
- 6 Confusio euitatur, & excluditur per indicationem specialem, & specificam omnium confinium.
- 7 Falsitatis, & abolitionis presumptio in aliqua scriptura, cessat contra aliquam personam, si illa vsa non fuerit, nec in ea se fundet.
- 8 Paupertas regulariter non repellit testem à testimonio ferendo.
- 9 Paupertas non adimit fidem testi, si aliòquin sit persona honesta.
- 10 Affinitas non adimit fidem testi, si non sit in gradu considerabili.
- 11 Affinitas solum repellit à testificando, quando est per lineam ascendentium, vel descendantium.
- 12 Testium contrarietates, quam maxime fieri potest sunt concilianda.

DECISIO CCLXXXVI.

PERMANSERVNT Domini in decisio sub die 26. Nouembris 1633. coram me, * videlicet constare de identitate Tenuræ nuncupata *il Colle Mausoleo*, in cuius possessionem *ex remed. l. fin. C. de edict. D. Adr. tol. len.* vigore fideicommissi Auii, petit immitti Ioannes Amatus neque motiua deducta ab informantibus pro DD. de Philonardis visa fuerunt releuare ad effectum recedendi ab eadem resolutione.

Primo enim non obstat, quod demonstrationes, & confinia recensita in alia decisione pro verificanda identitate Tenuræ, sint omnia ab vno tantum latere, & sic habenda pro vno confine, neque apta distinguere tenutam ab alijs prædijs, & sunt confinia iuxta præsentem statum, neque antiqua concordant cum nouis, prout requiritur, *ex Gratian. discept. forens. capit. 447. numer. 33.*

Quo-

Quoniam imò de contrario constat ex lectura depositionis eorundem testium, nempe, quod exprimunt confines Tenutæ à multis lateribus, nūm primus, & secundus testes examinati in partibus, deponunt à Bartholomæo fuisse possessum Tenutam postea nel Terri. orio di Banco in contrada detta il Colle Mausoleo, confina da una la via publica, li beni doiali delle Sig. Lisa, e Caterina figliuole delli q. Sig. Bartolomeo, & Anonella de Amatis, confinante ancora li beni del q. Sig. Giulio Cesare de Angelis, quia li beni sono posseduti adesso dal Sig. Cimbio Fuonardi, & da più late, e dande i beni del Sig. Gio. Amato, & la somaria del Vallone alla Vallerade. Et alij duo testes examinati in Curia nempe primus, & tertius, enunciant Tenutam cum istis confinibus exprimendo i la esse à pluribus lateribus, & signantei tertius ior, li loro confini di detta possessione erano questi, cioè verso Banco da basso la strada publica, confina anco col Colle Mausoleo dall'altra parte, da più late confina con la somaria del Vallone, & gli heredi d. l. Sig. Cimbio Fuonardi, &c. Ex quibus apparet enunciant continia cohuenire Tenutæ non ab uno, sed à pluribus lateribus, ut distatis verbis dicunt testes, & non solum novos fines, sed etiam antiquos esse expressos, dum pro finibus adducitur nequa la via publica, la somaria del Vallone, qui sunt antiqui, sed etiam bona, quæ primum à personis defunctis, & deinde, vel ab heredibus, vel ab alijs causam ab illis habentibus sunt possessa, & vterius tres ex dictis testibus præcisè asserunt, hanc Tenutam esse illam olim possessam à Bartholomæo fideicommittente, & quæ hodie possidetur à Dominis Philonardis, & esse arboratam, castaneis, quercubus, ac diuersis arboribus fructiferis, prout, & istis arboribus est consista Tenuta nunc possessa à DD. Philonardis; vnde ex his omnibus plene videtur probata identitas, ad quem effectum aliquando Rotæ censuit sufficere vnam demonstrationem generalem, & alteram particularem, ut fuit dictum in Romana deolutionis 28. Maij. & 14. Nouembris 1625. coram R. P. D. meo Pirovano, & in Ferrariens. bonorum de Nasellis 7. Iunij 1627. coram Reuerendiss. Domino meo Coccino Decano.

Secundo non obstat, quod ex eorundem testium depositione appareat Ioannem Amatam in Colle Mausoleo possidere prædium, & quod præsumitur esse illud idem à fideicommittente possessum, dum nouum titulum acquisitionis non exhibet.

Quoniam per eosdem testes tollitur hoc obiectum, dū prædium, seu bona possit ista per Ioannem Amatam enunciant pro confine tenutæ controuersæ, & possesse per Dominos de Philonardis, & sic & confine, & confinatum non potest esse idem & aliud est & terminus terminans, & aliud terminus terminatus, l. cum seruo, ad fin. ff. de contrab. emptio. Bald. in l. si fines agri, C. de euict. & cons. 42. post princ. vers. & ideo, lib. 4. Hieron. a monte de Finib. cap. 15. num. 2. & cap. 67. num. 4. eoque clarius remouetur difficultas, dum dicunt prædium possessum per Philonardos esse illud ipsum quod erat D. Bartholomæi, vnde cessat præsumptio, quod sit idem, quod possidetur per Ioannem, dum testes ita distincte contrariam veritatem conprobant, & vnum prædium ab alio separant, ut omnino diuersum, & quod possidetur à Ioanne est modicæ omnino quantitatatis, nec est intus Collem Mausoleum, ut deponunt testes dati in Sum. præteritæ positionis num. 10.

Tertio non obstat, quod tenura controuersa per DD. Philonardos fuerit uicia & cum alijs eorum proprijs bonis, & ex utroque emptionis acquisitis confusa, ut constat ex testibus datis in eor. in Sum. num. 2. & ex instrumentis emptionum in d. Sum. num. 3. adeo ut rei incertæ & dari non possit immissio, Alber. in l. in rem. nu. 5. ff. de rei v. d. cum alleg. in decis. R. P. D. Dumozem in hac causa facta.

Quoniam placuit responsio alterius decisionis in hac causa coram me emanatæ, quod excluditur omnis confusio & per indicationem specialem, ac specificam omnium confinium, tam antiquorum, quam recentium d. Tenutæ factam per testes, quos fines, tam sigillatim discernere, & specificare non potuissent testes, si adfuerit opposita con-

fusio, & fieri potest fuisse quidem tenutam auctam alijs terris per Philonardos emptis, sed non tamen ita confusam, quin incrementum à tenuta separari possit, & solum tenutæ coherere terras emptas, dumque adfunt instrumenta emptionum ex illis liquido poterit deprehendi, quæ sint bona tenutæ annexa, illaque etiam facile seungi ab ipsa tenuta, & sic tolli omnis confusio.

Nec releuat, quod per Ioannem Amatam in depositionibus testium fuerint cancellatæ, atque abolitæ quædam dictiones negatiuæ, Non, ex qua cassatione resultat deficere probationem confusionis, Nam ubi dicebant testes, Non si vedono li confini, deleta particula, Non, legitur, si vedono li Confini.

Quia in depositione illorum testium nullum fit fundamentum pro excludenda confusione, sed in alijs testibus datis in Summario præteritæ positionis num. 13. qui designant fines, quibus includuntur bona emptæ per Philonardos, & adiuncta tenute, quos fines designare non possent, si extaret incorporatio, & confusio, cum quibus testibus concordant etiam instrumenta emptionum, ut supra sunt ponderatum, & ideo quatenus etiam subsisteret opposita cassatio, adhuc non obstaret illis cum testibus non innitatur responsio decisionis.

Sed neque probatur cassationem fuisse factam à Ioanne, quem non constat processum originale inquam pèpè se retinuisse, & dicti testes per eum deleta dicta negatiua nunquam fuerunt deducti pro se; & sic cessat præsumptio & abolitionis, & falsitatis contra ipsum, dum illa vius non fuit, neque in ea se fundat, Bass. in l. de indic. num. 8. vers. & si dicas, Farinat. de falsi. quest. 153. numer. 211. Imò in summario præteritæ positionis num. 17. fuerunt recensiti tanquam testes inducti à DD. Philonardis sine dicta cassatione.

Minus facit, quod ex testibus inductis per Ioannem aliqui sint pauperes, alij affines eiusdem, quia paupertas regulariter non repellit testem à testimonio ferendo, neque eius dicto & fidem adimit, dum alioquin testes sunt personæ honestæ, & probatæ vitæ, cap. si quis testium de testib. Dec. cons. 163. num. 6. Crauet. cons. 249. numer. 11. affinitas vero non est in gradu & considerabili, dum alter testis deponit, in che grado mi sia parente non lo so, alter vero, mi appartiene un poco in quinto, o sexto grado, & affinitas solum repellit, quando & est per lineam ascendentium, vel descendendum, Angel. cons. 196. nu. 1. in fin. Marfil. cons. 68. num. 20. Rebuff. de reprob. test. num. 38. vers. notandum Farinat. de testib. quest. 54. num. 27.

Denique nec substitunt, quæ dicebantur de contrarietate testium, quam tolli, tota eorum depositione perlecta, visum fuit Dominis, & ex deductis in responsionibus facti per Ioannem, cum quibus transuerunt, præsertim, quia & testium contrarietates, quam maxime fieri potest sunt conciliandæ, Rot. apud Cas. de Grass. decis. 4. num. 5. de testib. & coram sanct. mem. Gregor. decis. 351. num. 38.

Et ita vtraque parte informante &c.

* Est decisio 236. supra in hac eadem parte. Et alias decisiones in hac causa vide ibi in Apostilla.

R. P. D. PIROVANO
Romana Præposituræ.

Die Veneris 9. Iunij 1634.

ARGUMENTVM.

Constitutioni Iulij III. de non capienda possessione beneficij litteris non expressitis &c. ut sit locus, quid sufficiat. Item an dicta constitutio comprehendat beneficia patrimonialia Laicorum. Et vtrum ad euitandam penam dictæ constitutionis prosit allegare ignorantiam.

S V M.

S V M M A R I V M.

- 1 Constitutio Iulij III. de non capiend. benef. possess. liter. non expedit. &c. quid requirat.
- 2 Decis. in causa Aquilana Præpositura 10. Martij 1568. coram Rubeo, & alia declarantur. & num. 3.
- 4 Beneficia patrimonialia Laicorum non cadunt sub reservationibus Apostolicis.
- 5 Verborum generalitas, iuncta identitate rationis est sufficiens omnia comprehendere.
- 6 Constitutio Iulij III. de non cap. possess. benefic. liter. nõ expedit. sui ratione conuenit omnibus beneficijs, siue libera collationis sint, siue ad prætationem Laicorum.
- 7 Beneficia de iure patronatus non comprehenduntur in Beneficiali generali, etiam per viam legis emanata.
- 8 Beneficia de iure patronatus Regum, & Imperatorum expediuntur cum solutione taxarum, & annatarum, prout cetera beneficia, absque alia exceptione emolumentorum Datarie.
- 9 Fraus in expeditione beneficiorum de iure patronatus non minus cadere potest, quam in alijs libera collationis.
- Constitutio Iulij III. de non cap. possess. benefic. lit. &c. cum sit ita prohibitua, & penalis, ac generaliter concepta equaliter debet determinare omnia, quæ subiacent solutioni emolumentorum. num. 9.
- 10 Cap. auaritia, de elect. in 6. & c. 1. & 3. vt lit. pend. quid determinent.
- 11 Const. tut. supradict. Iulij III. nedum imponit pœnam beneficiatis, sed etiam insinuat prouidet, vt beneficia per talem priuationem vacantia, tam ab Ordinarijs, quam à Sede Apostolica, possint libere impetrari. & num. 12.
- 12 Ignorantia iuris nunquam excusat.
- 13 Ignorantia iuris, tunc præbet causam excusationis, quando articulus est perplexus, & inter scribentes controuersus, ita vt super eo probabiliter potuerit dubitari.
- 14 Ignorantia iuris an admittatur in terminis cap. auaritia de elect. in 6.
- 15 Decis. Card. Scraphin. 1238. num. 10. & 546. num. 5. & 562. par. 4. diuers. declarantur.
- 16 Leges, quod succurrant dolo ignorant, nunquam est admittendum.

DECISIO CCLXXXVII.

ADVERSVS iam resoluta* tria adhuc opponebantur ad euitandam Iulij Tertij constitutionem, scilicet 1 constitutionem duo † copulatiue requirere, possessionem apprehensam litteris non expeditis, & quod eadem sit apprehensa vigore supplicationis, secundo constitutionem non comprehendere beneficia de iure patronatus, Tertio in omnem casum Paulucium esse excusandam à pœna Constitutionis.

Primum visum fuit nihil releuare, nam, & si decisiones † allegatæ Aquilana Capellania 10. Martij 1558. coram Rubeo. Aretina Parochialis 3. Martij 1561. coram Cotta. Placentina Capellania 21. Maij 1602. coram Cardinali Hieronymo Pamphilio. Calaguriana Beneficij 15. Iunij 1615. coram Remboldo, videantur hanc qualitatem desiderare, quod possessio fuerit capta vigore supplicationis, & hæc qualitas non legatur in ipso actu apprehensionis facto per Paulucium.

3 Attamen in casibus prædictarum decisionum, † non ideo includitur hæc qualitas, vt liberetur institutus à pœna constitutionis, sed vt respectiue possit, vel non possit inuari alio titulo, quando ex propria confessione, vel non cõuincitur, quod ingressus fuerit possessionem vigore supplicationis, vel quod ausus fuerit capere possessionem absque litteris, nam primo casu excipiens de constitutione tenetur probare, quod prouisus à Sede Apostolica litteris non expeditis cõuolauerit ad prouisionem Ordinarij, vel a terius subcollatoris, prout Oddo probauit Paulucium, iam impetrato beneficio à Sede Apostolica, cõuolasse ad alium Collatorem, & institutum fuisse. Secundo verò casu idem excipiens de cõstitutione, liberatur ab hac probatione, quia ingressus possessionem factus fuit eandem cepisse vigore supplicationis, quæ confessio excludit omnem casum expeditionis litterarum, iuxta formam prædictæ constitutionis.

Secundum continet minorem difficultatem, Nam decisiones causæ admittunt quidem beneficia † patronalia laicorum non cadere sub reservationibus Apostolicis, Couar. pract. cap. 36. Garz. de benef. §. 5. cap. 1. num. 590. Pui. decis. 311. in correctis. libr. 1. sed respondent eandem constitutionem cõtinere verba amplissima, videlicet quomodocunque, & qualitercunque qualificatorum, quorum generalitas iuncta † identitate rationis sufficit ad comprehendendum omnes beneficiorum species, quando, vt in præsentia, posita sunt in lege generali, Lamber. de iur. patr. par. 2. lib. 2. q. 5. art. 11. Calder. conf. 1. vi. lit. pend. Paris. de resign. lib. 1. quaest. 3. num. 15. Capuaq. decis. 36. num. 4. part. 3. Crescen. decis. 6. de iur. patron. qui num. 11. ponderat. dictiones vniuersales. cap. auaritia. de elect. in 6. ad sustinendam illius Constitutionis † pœnam, quæ in sui ratione conuenit omnibus beneficijs, siue liberæ collationis, siue ad Laicorum præsentationem.

Quæ rationes euitari non possunt ex allegata communione opinionis, etiam in constitutione generali per viam legis emanata, quod beneficia † de iure patronatus non comprehendantur, nisi de illis specialis mentio facta fuerit, de qua per Mohed. decis. 11. numer. 3. eod. in de iur. patr. & decis. 288. numer. 1. par. 4. recent. cum alijs allegat.

Quia quicquid sit, vbi agitur de materia referuatoria beneficiorum, aut iuris conferendi in quibus terminis regulæ illæ generales locum sibi vindicant. Vbi tamen constitutio versatur circa expeditionem Bullarum, sicuti beneficia † de iure patronatus etiam Regum, & Imperatorum expediuntur cum solutione taxarum, & annatarum, prout cetera beneficia absque aliqua exceptione emolumentorum Datarie, ita prohibitua, & penalis constitutio generaliter concepta, equaliter debet determinare omnia, quæ subiacent solutioni emolumentorum, ex quo fraus † non minus cadere potest in expeditione beneficiorum de iure patronatus, quam in alijs liberæ collationis, atque ita Papa non tangit ius patronorum, sed conseruat ius suum per præcepta, & pœnas, ne ab expeditoribus fraudetur, omisso litterarum expeditione, quod idem † determinatur in cap. auaritia de elect. in 6. & cap. 1. & 3. vt lit. pend. in const. de public. & cap. execrabilis, ponderatis in secunda decisione causæ, vers. bene euitatur obiectum. quæ non tolluntur per allegatam diuersitatem huius constitutionis, in

11 qua dicebatur, nedum imponi † pœnam priuationis beneficiatis, sed etiam insinuat prouideri, vt beneficia per dictam priuationem vacantia, tam ab Ordinarijs, quam à Sede Apostolica possint libere impetrari, quasi libera impetratio non requirat consensum, secundum Abb. in cap. de multa. numer. 3. de præbend. Roland. conf. 42. numer. 19. lib. 2. & per consequens de patronalibus nõ fit sermo, quæ consensu reguntur. Nam in decisionibus causæ fuit 12 responsum, libertatem † impetrandi esse referendam ad vacationem, & Clericos impetrantes, non autem ad libertatem conferendi, quæ per constitutionem non datur Collatoribus, & idem repetitur, maxime attendente noua præsentatione, & per officiales admissa, quod pro maiori declaratione potest deferri, secundum rationes

nes *Ancharan. in consil. 239. numero 1.*

- Tertium denique de excusatione à poena constitutionis, facile euitatur ex verbis eiusdem, quae clara sunt, & de constitutione dubitari non potest, Vnde semper intrat conclusio, † quod ignorantia iuris, nunquam excusat, *l. regula. ff. de iur. & fact. ignor. cap. iur. batur. 1. quaest. 4. Odd. de restit. quaest. 8. art. 1. num. 65. & consil. 75. num. 13. Seraph. decis. 1006. num. 8. nec aliter ignorantia iuris, potest praestare causam excusationis, quasi articulus fuerit perplexus & inter scribentes controuersus, itaut super eo probabiliter potuerit dubitari, capit. eum qui, cum glos. de prob. in 6. Felin. in cap. de quarta nu. 33. de praescrip. Corn. conf. 266. col. 5. lib. 4. Rot. decis. 520. numer. 565. in fin. par. 1. diuers. & talis perplexitas, aut Doctorum dissensio, super interpretatione constitutionis, adhuc ostensa non est, per quam posset probabiliter dubitari de contrauentione ad euitandam fraudem emolumentorum Datariae.*
- 15 Non obstat, quod similes excusationes soleant † admitti in terminis, *cap. auaritia. de elect. in 6. Seraph. decis. 1238. num. 10. & 546. num. 5. & 562. in fin. 4. per diuers. conf.*
- 16 Quia in eisdem decisionibus † semper praesupponitur probabile dubium iuris, super quo cadat perplexa determinatio, aliàs sequeretur leges † succurrere dolofo ignorantis, quod nunquam admittitur *Bald. in leg. penult. C. his qui sibi adscrib. in testam. Felin. in cap. super litteris. numer. 5. de rescript. Rot. decis. 121. numer. 1. par. 3. recent.*

Et ita &c.

* Ideft sub die 6. Iunij 1633. & sub die 17. Martij 1634. sunt decisiones 216. & 268. supra in hac eadem parte.

R. P. D. M E R L I N O.

Valentina Iuris Sedendi.

Die Luna 12. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

In aliqua Ecclesia Collegiata, si praeter Canonicos, adsint etiam Praepositi qui eundem cum Canonicis habitum induunt, & in pari ordine aequalem, & eiusdem generis, & materiae sedem obtinent, an, & quo casu liceat dictis Praepositis occupare sedes vacuas Canonicoꝝ in Choro non interessentium,

S V M M A R I V M.

- 1 Actus facti lite pendente nullius sunt momenti ad firmandam obseruantiam, aut aliquod ius.
- 2 Testes nullam congruam, & concludentem rationem, si non reddant sui dicti, non probant.
- 3 Ratio dat esse testimonio.
- 4 Canonicis cappa non datur, nisi in principio officij.
- 5 Testes, si indefinite loquantur, recipiunt interpretationem, & restrictionem à testibus tempus exprimentibus certum.
- 6 Actus facti lite pendente non sunt considerabiles.
- 7 Canonicales stalli, illi sunt proprie, in quibus capitur possessio.
- 8 Canonicales sedes sunt stalli Canonicoꝝ.
- 9 Canonici stallum ab alio inferioris ordinis, non potest occupari.

- 10 Butr. in cap. in litteris. num. 30. vers. & si non sint. de restit. spol. declaratur.
- 11 Canonici, dum habent sedes fixas & proprias, tunc numquam ab alijs Canonicoꝝ, quamuis contiguam, sessionem habentibus occupari possunt.
- 12 A Dignitatibus ad Canonicos, quando non bene inferatur.
- 13 Testes, si deponant de auditu, vel de credulitate, vel si fateantur se parum esse informatos in causa, ex his plurimum eorum dicta eliduntur.
- 14 Priuilegium, quando quis habet aliquid faciendi, si sit prohibitus id facere, & acquiescat, tunc potest praetendi ab eo fuisse amissum tale priuilegium.
- 15 Clausula, sublata, & decretum irritans, inficiunt contrariam quamuis obseruantiam, & possessionem.
- 16 Priuilegium concessum alicui catui, & corpori uniuersali personarum, non potest ei praedictum inferri, ex facto dictarum aliquarum personarum.
- 17 Ecclesiae nomine permissum est, tam in petitorio, quam in possessorio agere, & iura sua vindicare *Pralato*, licet ipse expresse ad contrarium consensisset.
- 18 Ordines incongruum est, ut confundantur.
- 19 In praeminentiarum materia distinctio ordinum multum est attendenda.
- 20 In Basilica Vaticana Cappellani prouisi Cappellanijs ab Innocentio VIII. erectis, quamuis diuersi, recentioris, & imparis sint ordinis, diuersos prouentus, & distributiones percipiant, tamen, quia eodem uiuentur habitu in Choro, immediate sedent post Beneficiatos, & eorum absentium sedes vacuas subingrediuntur, & occupant.
- 21 Basilica Vaticana in sacris caeremonijs, & Chori disciplina omnium est exemplar, & Magistra Ecclesiarum.
- 22 Viri literis exculti, & ceteris digniores praeposendi sunt alijs, & hoc sacri Canones passim pronuntiant.
- 23 Constitutio prior censetur abrogata per posteriorem contrariam.

DECISIO CCLXXXVIII.

STETERVNT Domini in decis. sub die 16. Decembris praeteriti coram me: * iterumque hodie responderunt, licere Praepositis occupare sedes vacuas Canonicoꝝ, Choro non interessentium, ex rationibus in dicta decisione adductis.

Quibus non obstant Testes postremo in Curia examinati, ad effectum probandi contrariam obseruantiam, & quod Canonici habent proprias sedes, quae à Praepositis nunquam occupantur: quoniam dicti testes hoc non probant, & quatenus probarent, huiusmodi etiam probatio non releuaret.

- Non probant, quia non percutiunt tempus ante motam litem, quae incepit ab anno 1597. actus † autem facti lite pendente, de quibus Testes deponunt, nullius sunt momenti ad firmandam obseruantiam, aut aliquod ius in fauorem Canonicoꝝ, iuxta tradita per *Abbatem in cap. licet ex quadam. num. 3. ubi Anchar. num. 5. de test. Dec. cons. 82. num. 1. Rota apud Caputaq. dec. 412. par. 2. & coram san. mem. Gregor. XV. decis. 325. num. 12. & decis. 382. num. 2. & per Addem. ad decis. 4. in prima addit. atque in recent. decis. 409. num. 4. par. 2. nec ullam † congruam, & concludentem reddunt rationem eorum dicti. quae ratio † dat esse testimonio, ut inquit *Abb. cons. 105. numer. 1. in fin. & 2. lib. 1. Rot. apud Card. Mant. decis. 48. num. 8.**

Non enim concludit ratio illa, quod vnus ex Canonicoꝝ

eis occuparet decimam quintam sedem, quasi quod illa esset limes, ac terminus sedium canonicalium, atque alia sedes intermediæ intra dictum numerum essent vacuæ, neque à Præpositis occuparentur; quia contingere id potuit, ex eo, quod Canonici iam aduenissent, sed non accesserint Chorum, vel recesserint à Choro statim redituri, cum primum diuina inchoarentur officia, quod & sumi videtur ex depositione tertij testis, asserentis se id vidisse, dum stabat ad portam Chori, ad effectum dandi cappam Domino suo, quæ non datur, nisi in principio officij, à quo testis dicto, certum tempus exprimentis, videntur restrictionem, & interpretationem recipere alij testes indefinitè deponentes, *Caspar. de Grass. decis. 8. num. 10. de caus. poss. & propr. Gabr. de test. concl. 6. num. 10. & 11. decis. 206. num. 5. par. 2. & coram Reuer. D. meo Decano decis. 99. numer. 3.* & ex eo, quod Canonicus existeret in decima quinta sede, quasi terminus, ne Præpositi occuparent anteriores sedes, duo videntur posse inferri, Primo quod reuera, semoto impedimento, Præpositis consueuerit liber dari aditus ad illas sedes superiores. Secundo quod actus, de quibus testes deponunt, sunt gesti post motam litem, & controuersiam super iure sedendi, & sic non considerabiles, vt supra dictum fuit.

Minus congruit alia ratio, quod dum traditur possessio alicui recenter prouiso Canonico, illa semper traditur in 15. sede, & sic quod nec illa sedes, neque anteriores possunt vnquam occupari à Præpositis, quia sunt stalli canonicales proprii, dum in his capitul. possessio, ex *Butr. in cap. in literis, num. 30. vers. & si non sint, de rest. spol. Roman. cons. 482. num. 2. Card. Caus. decis. 198. numero 1.* Quoniam non controuertitur quod sedes canonicales esse stalla Canonici, & stallum ab alio interioris ordinis regulariter occupari non posse, sed ex indulto Pontificis, & ex rationibus ponderatis in alia decisione, permixtum est Præpositis subingredi illas sedes canonicales, dum à Canonici non occupantur. Et doctrina per *Butr.* atque aliorum supra allegata procedit quando Canonici habent sedes fixas, & proprias, prout in Cathedrali hac Valentina habent Dignitates, quarum quod sedes propterea nunquam à Canonici, quamuis contiguam sessionem habentibus, occupari possunt, & à Dignitatibus quod à Canonici non bene inferitur, dum isti non habent proprias, & distinctas sedes à Præpositis, quemadmodum habent Dignitates, à Canonici.

Et demum ex dictis Testibus aliqui deponunt de auditu, aliqui de credulitate, & alij fatentur se parum informatos de prærogatiuis Præpositorum, quibus exceptionibus eorum dicta plurimum eliduntur, & nullus ex dictis Testibus asserit, Præpositos voluisse occupare sedes vacuas, & à Canonici fuisse repulso, aut prohibito, ipsique prohibitioni acquiescisse Præpositos; quibus positis reuera posset prætendi à Præpositis amissum fuisse ius, & priuilegium facultatiuum occupandi vacuas sedes Canonici, *Doct. in l. 1. C. de seru. et acq. Surd. cons. 127. numer. 21. et dixit Rota in Deriuse. Vicariis 22. April. 1624. coram me.*

Verum quatenus etiam ex testium depositione resultaret prætensa probatio, non tamen suffragaretur Capitulo aduersus Præpositos, tum quia indultum Apostolicum Sixti V. in quo decernitur, vt Præpositi sedeant inmediate post Canonicos, & sic quod occupare possint etiam sedes Canonici, dum illi absunt à Choro, habet clausulam, *sublata, &c. & decreti irritantis, &c.* per quas inficitur contraria quæuis obseruantia, & possessio, *Franch. in c. cum de beneficio, de præbend. in 6. Gabr. de claus. conclus. 3. num. 3. Rota coram Reuerend. D. meo Decano decis. 51. num. 2. & in rec. 152. num. 4. par. 2.* tum etiam, quia, cum prærogatiua hæc inmediate sessionis post Canonicos in erectione Præpositorum, fuerit ipsis Præposituris, & potuit ex facto aliquorum Præpositorum præiudicium inferri, *glos. in cap. dudum, in verb. de veritate, in fin. de elect. Rom. cons. 374. num. 5. Menoch. cons. 3. num. 55. Rota decis. 13. de procurat. in nou. & in recent. decis. 705. num. 7.*

in fin. & in Mediolanen. decimarum 9. Iunij 1610. coram R. P. D. meo Pirouano, & semper Præpositis, etiam si ex 17. præse. consensissent, quod permixtum est, tam in petitorio, quam possessorio, nomine Præpositorum agere, & illarum iura vindicare, iuxta Caput. aq. decis. 170. & 182. par. 3. Addent. ad sanct. mem. Gregor. XV. decis. 116. num. 4. & 5. & fuit dictum in Colimbrien. Præstimoniorum 10. Decembris 1631. & 18. Iunij 1632. coram R. P. D. meo Du nozel. & in eadem 27. Iunij 1633. coram Reuerend. D. meo Decano, & in Placemina præcedentia 27. Iunij 1633. coram me.

Quæ dicebantur de maioribus Canonici prærogatiuis, & quod Ordine, & Dignitate sunt superiores Præpositis, qui reputantur simplices Beneficiati, vt in Summ. Capituli num. 1. 2. & 3. ex quibus inferebatur quod incongruè esse, vt ordines confunderentur, quorum distinctio in materia præheminentiali multum est attendenda, *l. 1. & 2. C. ut dignit. ord. seruet. lib. 12. Menoch. cons. 126. numero 1. Grauan. cap. 845. num. 3.* visa fuerunt Dominis non releuare, quia in multis, Præpositi æquiparantur Canonici, & Dignitatibus, nempe in thurificationibus, in pulsatione campanarum ad funerandum, & in alijs; itaut simplices Beneficiati reputari non debeant, & antiqui Præpositi, in quorum locum sunt subrogati isti Præpositi, dicebantur in dignitatibus constituti, vt apparet ex constitutione Capitulari edita 21. Octobris 1500. Incipiens. Dudum Constitutione. Et satis est, vt Præpositi in Choro eundem cum Canonici habitum induant, & in pari ordine æqualem, & eiusdem generis, ac materiæ sedem obtineant: quæ magis proxima, & magis subordinata sunt ad ius sedendi, vt ponantur prærogatiua occupandi sedes vacuas Canonici, & imparitas respectu aliorum non videtur quicquam habere commune cum iure sedendi, nec implicat, vt Præpositi in aliquibus impares, in alijs pares sint Canonici. Quemadmodum, & in Vaticana per Principis Apostolorum Basilica compertum est, Cappellanos prouisos Capellanijs ab Innocentio VIII. erectis, quamuis diuersi recentioris, & imparis sint ordinis, diuersos prouentus, & distributiones percipiant, tamen quia eodem vtuntur habitu, in Choro sedent inmediate post Beneficiatos, & eorum absentium sedes vacuas subingrediuntur, & occupant, vt testabatur R. P. D. meus Buccabella olim Canonicus eiusdem Basilicæ S. Petri, quod exemplum, & ritum respicere debent Canonici Valentini, quod cum ipsa Vaticana Basilica in sacris caremonijs, & Chori disciplina omnium sit exemplar, & magistra Ecclesiarum. Et doctrinæ laus in Theologia, ac iure Canonico, qua præcellunt Præpositi, & in publicis profitentur gymnasijs implere potest, si quæ desunt illis ad æquandam Canonici Dignitatem: viros quippe literis excultos, ceteris digniores, & præponendos, sacri passim pronunciant canones, vt in cap. ex parte, de consti. cap. graue, de præben. cap. decorem, de Instit. Ideoque Canonici graue esse non debet, vt ipsi Præpositi eiusdem sedis consortio associantur, vltra quod super Maioritate præheminentialium inter Canonicos, & Præpositos lis etiam pendet in Sacra Congregatione Rituum.

Minus obstat putarunt Domini constitutionem sanctæ mem. Pij IV. confirmatoriam statuti Ecclesiæ Valentiniæ prohibentis, quemquam admitti ad sedes Canonicales, absque consensu Capituli, quia vel non comprehendit Præpositos eundem habitum cum Canonici gestantes, cum dicta constitutio excludat solum non indutos vestibus canonicalibus; vel per posteriorem constitutionem Sixti V. in erectione istarum Præpositorum editam, abrogata fuit, seu declarata dispositio dicti Statuti, & Bullæ sanctæ mem. Pij IV. ex traditis per Berou. cons. 147. num. 28. vers. & licet lib. 3. Roland. cons. 67. num. 26. lib. 3. Rot. decis. 506. num. 5. part. 3. recent.

Quod autem dicebatur verba illa, *iuxta ordinem ad id eis præscribendum, &c.* inferre, quod Sixtus V. intellexerit locum sedendi relinquere determinationi ipsius Capituli, visum fuit satis esse sublatum ex responsione data in alia decisione, vers. non obstat quod in literis, &c. cum qua

qua etiam hodie Domini transferunt.
Et ita utraque parte informante resolutum fuit.
* Est decisio 252. supra in hac eadem parte.

REVER. P. D. COCCINO DECANO.

Legionem Canonicatus Magistralis.

Die Luna 12. Iunii 1634.

ARGUMENTVM.

Ad Præventionis effectum, quid inter Auditores Rotæ seruetur, & quid circa hoc disponat Ius commune. Ad electionem Canonicatum in Ecclesijs Cathedralibus, ut validè procedatur, quid nam sufficiat, & opponens de inualiditate dictæ electionis, quando audiatur, & quando secus. Item etiam quo casu electus non teneatur docere de validitate suæ electionis, & quo casu è contra. Et alia plura circa hanc materiam in hac longè doctissima decisione habes.

SUMMARIVM.

- 1 Inter Rotæ Auditores ad effectum præventionis, attenditur commissionis presentatio non autem citatio.
- 2 In Rota servatur ad præventionis effectum commissionis presentatio.
- 3 Ad Præventionis effectum de iure communi attenditur citatio, & ea inspicere debet.
- 4 Et ista conclusio procedit etiam, quando unus Iudex est Auditor Rotæ, alius verò extra Rotam.
- 5 Præventio, quæ inducitur ex presentatione commissionis, non ex citatione habet tantum locum inter Rotæ Auditores.
- 6 Citationis reproductio non est necessaria ad perpetuandam actionem, sed solum, ut Iudex possit procedere.
- 7 De præventionem, si coram Iudice fuerit oppositum, tollitur processus Iudicis præventi.
- 8 Iurisdictio Iudicis delegati dicitur perpetuata per solam commissionem de citando.
- 9 Castren. in l. si quis postea. numer. 4. ff. de Iudic. declaratur.
- 10 Gratian. discept. 639. in princ. lib. 4. declaratur.
- 11 Ad Præventionis effectum, an sit opus, vel quod pars citata compareat, vel quod pars citans illi accusauerit contumaciam.
- 12 Socin. Sen. auctoritas magna est.
- 13 Contumacia non potest allegari, nisi citatio fuerit reproducta.
- 14 Signatura Iustitiæ, si nihil voluerit rescribere in materia auocationis causæ, videtur sensisse, quod remaneat, coram eo Iudice, à quo petitur auocatio.
- 15 Iudices, si sub eodem Principe contendant super præventionem, ad ipsum Principem debet recurri, eique supplicari, ne permittat partem vexari coram diuersis Iu-

Decisio CCLXXXIX.

dicibus; qui Princeps vni tantum debet causam committere, & in dubio illi per quem fiet vberior locus Iustitiæ.

- 16 Signatura Iustitiæ nomine Papa rescribit.
- 18 Attestationi Episcopi, vel alterius Collatoris non statuitur, quod in promissione Parochialis seruata fuerint debita requisita.
- 19 Siculi, nec quod interuenerint ceteræ qualitates ad hoc necessarie.
- 20 Episcopo non creditur dicenti aliquem esse filium patrimoniale.
- 21 Confessio partis non probat in patronatus in præiudicium Ecclesiæ.
- 22 Episcopus non seruans formam ei datam à Papa in facultate vniendi, unio est nulla.
- 23 De Resignatione, qui dat, tenetur docere de resignatione valida, & publicata.
- 24 Publicatio est pars resignationis.
- 25 In electione ad aliquod beneficium, regulariter loquendo, sufficit electo ostendere electionem, quam nec tenetur probare esse Canonicam.
Electio in dubio præsumitur Canonica. num. 25.
- 26 Electionem, si quis neget esse Canonicam, tenetur, iuris ordine seruato, hoc probare.
- 27 Electioni, si opponatur aliquis defectus, ut puta quod non sit factum scrutinium, vel collatio &c. ipse opponens tenetur probare hanc negatiuam.
- 28 Electus non tenetur probare validitatem suæ electionis, nisi alius possideat.
- 29 Electus non tenetur probare validitatem suæ electionis, nisi præsumptio sit contra electores.
Electus non astringitur probare validitatem suæ electionis, nisi ius præcipiat hoc, vel nisi præcipiat, ut interueniat scriptura. num. 29.
- 30 Ecclesia, quando viduatur, est seruanda in electione forma cap. quia propter. de elect.
- Electio, quando est facienda secundum c. quia propter. de elect. vota debent redigi in scriptis. num. 30.
- 31 Casus, in quibus requiritur scriptura enumerat gloss. in c. 1. §. postquam, in verb. in scriptis. de Censib.
- 32 Per Uniuersitatem ea, quæ fiunt regulariter non est opus, ut vota singulorum reducantur in scriptis.
- 33 Edicta, non possunt fieri sine scriptura.
- 34 In suprema electione Summi Pontificis non requiritur scriptura.
- 35 Arguere de maiori ad minus licet.
- 36 Appellatio in materia Electionis, cum sit extraiudicialis, debet fieri secundum cap. quia propter. de elect.
- 37 Cap. quia propter. de elect. habet etiam locum in beneficijs simplicibus.
- 38 In electionibus non est seruanda forma, cap. quia propter. de elect. sed solum, quando Ecclesia viduatur.
- 39 De electionis inualiditate opponens, quando non audiatur.
- 40 Opponens de inualiditate electionis ut audiatur, debet præcisè iurare ut disponit cap. ut circa. de elect. & numer. 41. & 78.
- 42 Appellatio, si peccet in forma, nulla est, & pro infecta, seu non emissâ habetur.
Cap. ut circa. de elect. declaratur num. 42.
- 43 Appellatio in materia electionis, si nulliter fuerit emissâ, etiam si adesset tempus appellationis, non potest iterum

- iterum appellari, cum electo sit ius quæsitum.
- 44 Et hoc habet locum quamquam appellans iuret obiectiones, quas intendit proponere ad se de nouo peruenisse, vide num. 69.
- 45 Cap. ut circa. de elect. procedit, quando appellatur ad Papam, non ad alium.
- 46 Cap. ut circa. de elect. qualiter sit intelligendum.
- 47 Appellatio non interposita intra decem dies non valet.
- 48 Ignorantia non potest allegari super aliqua re, quam quis fecit.
- 49 Appellari an possit in extrajudicialibus post decendum. & num. 50.
- 51 Textus super aliqua controuersia, quando est clarus, non est ulterius querendum.
- 52 De electionis inualiditate opponens per procuratorem in eius mandato singulariter, & clare omnia contenta in e, ut circa. de elect. exprimi debent.
- 53 Mandatum speciale requiritur, ad hoc ut procurator admittatur ad iurandum in eius animam.
- 54 Per Appellationis viam, si non possit opponi contra electionem, potest agi per viam querele.
- 55 Actus extrajudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam, si per viam querele petatur, ut retractentur.
- 56 Text. in cap. concertationi. de appellat. procedit, quando fuit contradictum.
- 57 Ius querele non est perpetuum, sed durat tantum per annum. & num. 67.
- 58 Grauari à Peraquatore habent facultatem conquærendi per annum.
- 59 Minores, & absentes Reipublicæ causa, si sint grauari à Peraquatore etiam post annum, audiuntur.
- Text. in l. qui grauatos. C. de Censib. lib. 11. declaratur. num. 59.
- 60 Peraquator rationes reddere tenetur.
- 61 Cap. concertationi. de appellat. in appellatione extrajudiciali restringit tempus ad appellandum ad decendum.
- 62 Statutum, si fuerit factum in odium alicuius certæ personæ, & illa non eligat viam appellationis ex quo non appellauit infra 10. dies, non potest post annum via querele agere, ut dictum Statutum reuocetur.
- 63 Ius querele non expirat, nisi per lapsum decennij, quando concernit interesse publicum.
- 64 Ius querele non expirat per annum, excipiendo.
- 65 Bart. in l. ambitiosa. num. 31. ff. de decret. ab ordin. facien. declaratur.
- 66 Io. Baptist. de Sanc. Seuer. in l. omnes populi. num. 171. ff. de iust. & iur. declaratur.
- 68 Decretum irritans, quando suum operetur effectum.
- 70 Iudex in materia electionis potest supplere non solum ea, quæ sunt iuris, sed etiam ea, quæ sunt facti.
- 71 Lex, quod non dicit, nec dicere nos debemus.
- 72 Capitulum, potest agere nomine Ecclesiæ.
- 73 Appellationis via, non potest agi, dum appellatio infra decem dies non fuit interposita.
- 74 Mandatum sufficiens est necessarium ad opponendum, prout requiritur de iure.
- 75 Ecclesiæ, & minor equiparantur.
- 76 Capitulum, si contra electionem se opposuit, & nihil contra electum, aut formam electionis probauit, si po-

stea intendat agere nomine Ecclesiæ nequaquam releuatur ab eodem onere probandi.

- 77 De Ecclesiæ lesione, vel statutorum, si agatur, scilicet ne quid agatur contra dispositionem iuris, vel statutorum Ecclesiæ, Capitulum potest se opponere.
- 80 Verba, quando stent conditionaliter, & non causatiue.
- 81 Vicarius ex generali mandato non potest conferre ea beneficia, cuius collationes spectant ad Episcopum, sed requiritur speciale mandatum.
- 82 Beneficij collatio faciendâ vigore electionis, videtur actus necessarius. & nam. 83.
- 84 Vicarius Capituli, sed vacante, quo casu, non possit conferre beneficia.
- 85 Capitulum sede vacante non succedit Episcopo, in collatione beneficiorum.
- 86 Vicarius Capituli, aliud est, si conferat beneficia sede Episcopali vacante, & aliud est, si sit plena.
- 88 Auditor Rotæ in causis beneficalibus pendentibus in Rota, cum succedat loco Ordinarij, collationem eorum beneficiorum facere potest.

DECISIO CCLXXXIX.

LEO DECIMVS, ampliando dispositionem Sixti Quarti, vt in Constitutionibus, de quibus apud Garziam de benefic. par. 5. cap. 4. num. 169. & seqq. statuit, quod nullus ad Canonicatus Magistrales, & Doctores, Metropolitanarum, & Cathedralium Regnorum Castellæ, & Legionis, nec non Granatæ, & Nauarræ assumatur, nisi ex electione Archiepiscopi, siue Episcopi pro vno, eius voto computato, & Capituli per vota secreta preuio Edicto apponendo, ac publico examine, ac Iuramento de eligendo magis Idoneum, vigore huius Constitutionis, cum vacaret Canonicatus Magistralis Cathedralis Legionens, præuijs Edictis, fuit factus concursus, & præelectus Doctor Ioannes Santander, qui post obrentam à Vicario Episcopi collationem, cum a Capitulo petisset admissionem, idem Capitulum voluit fieri Informationes super illius puritate iuxta Statutum Ecclesiæ à san. mem. Pio Quinto confirmatum, quibus exhibitis, ac per Capitulum electis, Ioannes appellauit, causamque appellationis introduxit coram Reuerendis. D. Nuntio Hispaniarum, qui tulit sententiâ pro puritate, à qua Capitulum appellauit, & causam Ordinatio Ouertem commisit citato Ioanne, citatione tamen non reproducta, Ioannes verò causam eiusdem appellationis, à sententiâ Nuntij interpositâ preueniendo reproductione citationis, commisit in Rota, & citauit ad dicendum contra; Vnde cum excitato apud nos articulo nedum puritatis, sed etiam incompetentiæ Iurisdictionis, & defectus formæ in electione non seruata, fuerit pronunciatum ad fauorem dicti Ioannis, hodie dubitauit, An dicta sententiâ Rotalis sit confirmanda, cumque articulus puritatis iam fuerit resolutus ad fauorem dicti Ioannis, vt in decisionibus factis 13. Iunii superioris anni corâ R. P. D. meo Mortmanno, & coram me 9. Decembris præteriti, remanebant solum alij duo articuli discutiendi, de quibus cum hodie coram me fuerit dubitatum, postquam causa fuit quater proposita, & mature discussa, capta est resolutio ad fauorem Ioannis, & dictum, Sententiâ Rotalem esse confirmandam.

Quantum enim attinet ad primum articulum incompetentiæ Iurisdictionis, pro parte Capituli dicebatur, quod licet inter Rotæ & Auditores ad effectum præuentionis attendatur Commissionis præsentatio, non autem citatio, tam ex ordine Vicecancellarij dato in die S. Stephanij post prandium, vsque de anno 1275. vt in decis. 1. de Constitut. in antiq. prout ita & seruatur Rota decis. 6. de rescript. in antiq. quam vigore Innocentianæ, vt præter Cassad & alios

mox allegandos, dicunt *Pui. decis. 460. lib. 2. in correctis, Thom. de Tanis decis. 57. An. Aug. in Epitom. in tit. de re script. § 16.* Attamen de iure communi ad effectum præuentionis, et citatio, quæ sine dubio in hoc casu præcessit coram Ouertensi, debet attendi *glos. in capit. vi. debius, in verb. assignante de appell. Cassad. decis. 5. de re script. Vestr. in praxi lib. 3. cap. 11. numer. 1. Mando. in praxi commiss. Signat. Iust. commiss. 10. Audiat qui præuenit. vers. terio pro intellectu Signaturæ præmissæ. Scacc. de Iudic. lib. 1. cap. 12. num. 58. vers. aut nemo, ubi quod hæc conclusio procedit, quando vnus Iudex est Auditor Rotæ, alius vero extra Rotam, quia præuentio, et quæ inducitur ex præsentatione Commissionis, non ex citatione, habet tatum locum inter Rotæ Auditores, & subiungebatur, quod, & si citatio coram Ouertensi non fuerit reproducta, reprodu-*

ctio et tamen non est necessaria ad perpetuandam actionem, sed solum, vt Iudex possit procedere, prout declarat *Castrea. in l. si quis postea. num. 4. vers. non tamen requiritur ff. de Iudic. Gratian. discept. 639. lib. 4. in princ. Vnde inferebatur, quod cum in Rota fuerit oppositum et de præuentione, processus Ordinarij Ouertensi præuenientis, tollebat processum Rotæ præuentæ, d. l. si quis postea ff. de Iudic. cap. proposuisti, & ibi Socc. & alij de for. compet. Gabr. conclus. 1. num. 18. in de Iudic. Pui. decis. 234. lib. 2. in correct. Rot. in recent. par. 2. decis. 451. num. 12. & 13. & post 2. vol. conf. Farinac. decisio. 287. & in Lauden. pecuniaria apud Marches. par. 3. fol. 20. num. 1. & late Scacc. de Iudic. lib. 1. cap. 12. num. 57. vers. & processus præuenientis, & num. 66.*

Huic fundamento fuit responsum, quando agitur coram Delegato, diuersum esse dicere, perpetuatam esse Iurisdictionem, & esse præuentum. Iurisdictione enim dicitur perpetuata per solam commissionem de citando; ita ut morte delegantis non expiret, *Roi. decis. 9. de dol. & conumac. in antiq. & in istis terminis loquitur et Castren. loco præcitato, & de hoc non dubitatur in hac facti specie, sed solum de præuentione, ad quem effectum requiritur citatio, quæ sit executioni demandata, Roi. decis. 9. de dol. & conum. Antonius de Matheis de prorog. iurisdic. & c. num. 3; Scac. de Iudic. loco modo allegato num. 59. vers. sed ne in prædictis decipiari; Vnde punctus stat in eo; an requiratur reproductio, vel sufficiat sola executio, circa quod nihil dicunt Doct. prædicti, quia Castren. (vt dictum est) loquitur ad effectum perpetuandi Iurisdictionem, Gratian. et vero loquitur ad effectum, quod Iudex possit procedere, si pars compareat, etiam quod citatio non sit reproducta, & quod ad effectum et præuentionis sit opus, vel quod pars citata compareat, vel quod pars citans illi accusauerit contumaciam; in puncto voluerunt Soccin. Sen. in cons. 41. Antequam ad questionem, numer. 3. lib. 1. cuius et magna est auctoritas, Villalob. in suis communibus opin. litera l. verbo, iurisdictione. num. 161. in fin. vers. & nota ad intelligentiam istius legis, Farinac. in questio. crim. lib. 1. quest. 7. num. 60. Scacc. de Iudic. loco supra allegato, num. 59. vers. imo secundum Villalob. & propterea cum nec dictus Ioannes, nec illius Procurator comparuerit coram Ouertensi, nec Capitulum accusauerit illius contumaciam, licet fuerit executæ citatio, non potest dici, fuisse præuentum, & contumacia non poterat accusari,*

nisi et fuisse reproducta citatio, vt Iudici constaret, Ioannem fuisse citatum, & contumacem esse in comparando.

Secundo fuit responsum, quod cum tam Episcopus Ouertensi, quam Rota sint sub Iurisdictione Apostolica, & pars Capituli recursum habuerit ad Signaturam Iustitiæ pro auocatione causæ a Rota. Patres illi nihil voluerunt rescribere, prout facere solent, quando, vt in casu isto, petitur auocatio, & propterea nihil rescribendo satis et videtur sensisse, quod causa remanere deberet in Rota, vel quia verum iudicauerunt dictum Soccini, & aliorum, vel quia ita voluit de absoluta potestate, vt bene considerat Bossius in tit. de for. compet. num. 104. ubi, quod si Iudices sub eodem et Principe contendant super præuentione ad ipsum Principem debet recurrere ei que supplicari, ne permittat pariem vexari coram diuersis Iudicibus, qui quidam Prin-

ceps debet vni tantum causam remittere, & in dubio, illi, per quem fiet vberior locus Iustitiæ, & propterea, cum petereetur causam remitti ad partes, & Signatura, et quæ nomine Papæ rescribit, non annuerit petitionibus Capituli, licet nihil rescripserit, censuit nihilominus, causam debere remanere in Rota, quia negando et auocationem a Rota, approbavit, quod causa in Rota deberet remanere, cap. nonne. de præsumpti.

Quantum attinet ad secundum articulum circa validitatem electionis, licet verum sit, non esse standum attestatiioni Episcopi, vel alterius Collatoris, quod et in prouisione Parochialis seruata fuerint requisita, *Rota in Panormitana Archipresbyteratus, part. 4. recent. decis. 468. nec 19 quod interuenerint et cæteræ qualitates, requisitæ in prouisione, Caputaq. decis. 308. par. 1. & decis. 289. par. 2. ubi quod non creditur Episcopo dicenti aliquem et esse filium patrimoniale, Adde. decis. san. mem. Greg. 452. ubi numer. 22. quod confessio partis non probat Ius patronatus 21 in et præiudicium Ecclesiæ, Cas. de Grass. decis. 1. de reb. 22 Eccles. non alien. num. 1. ubi, quod si Episcopus et non feruat formam datam per Papam in facultate vniendi, vniio est nulla. Et qui dat et de resignatione, tenetur docere de 24 resignatione valida, & publicata, quia publicatio est pars resignationis, & fuit resolutum coram san. mem. Clemen. VIII. in Calaguritana Thesauraria 4. Februarij 1579. & in causa Hispanen. & Corduben. Prebimoniorum 14. Iunij 1600. coram bon. mem. Card. Lancellotto, & in Meten. Canonicius 8. Marij 1609, coram R. P. D. meo Pirouano, Seraph. decis. 1309. Rota diuers. decis. 190. sub num. 2. par. 2. Nihilominus aduertendum est, quod in hoc casu versatur in materia electionis, in qua et regulariter loquendo, sufficit electio ostendere electionem, quam nec tenetur alias probare, esse Canonicam, cum talis præsumatur, & si quis et neget eam esse Canonicam, tenetur iuris ordine seruato (cum extraiudicialiter procedatur ad illam) hoc probare, vt statim dicitur *Lapus Abb. in c. licet Episcopus num. 3. & seqq. de preben. in 6. Gemin. ibid. num. 12. statim post princ. vers. & sufficit, Io. Andr. in cap. sicut. num. 11. vers. ex hoc videtur, de sent. & re iudic. ubi in puncto, quod si aliquis defectus opponatur contra electionem, vt putat, et quod non sit factum scrutinium, vel collatio, vel communis electio, ipse opponens tenetur probare hanc negatiuam, idem Io. Andr. in cap. 1. num. 1. de concess. preben. in 6. Aegid. decis. 76. num. 5. vers. modo ita. & ista adeo vera sunt, vt ipse et electus non teneatur probare validitatem suæ electionis, nisi alius possideat, Gemin. loco citato, vers. si autem possessor, & seniu Aegid. pariter loco citato, Lap. Abb. d. num. 3. vers. si autem possessor, Io. Andr. in d. cap. 1. num. 1. ubi, quod electus non et tenetur probare, nisi præsumptio sit contra Electores, & in d. cap. sicut. d. num. 11. dicit quod electus non tenetur probare, nisi Ius hoc præcipiat, vel nisi Ius præcipiat, vt debeat interuenire in electione scriptura, quia tunc Ius videtur velle, vt per electum probentur solemnitates. In casu autem nostro, nec adeo possessor, nec præsumptio est contra Electores, neque Ius, aut dd. Constitutiones Sixti, & Leonis hoc præcipiunt, nec de Iure, aut ex dictis Constitutionibus constat, quod scriptura debeat interuenire, in Iure enim solum reperitur dispositum, quod et quando Ecclesia viduatur: quod casu est seruanda in electione forma, capit. quia propter de elect. vota debeant redigi in scriptis, vt disponitur in illo textu, Abb. ibid. num. 6. & 7. vers. octauus. Ioan. Andr. num. 19. Hostien. num. 31. Innoc. num. 6. 31 Imol. num. 7. in fin. vers. in cap. redacta, & 30. casus, et in quibus requiritur scriptura, enumerat *glos. in cap. 1. §. postquam, in verb. in scriptis. de Censib. ubi in materia electionis, enumerat solum hunc casum, quando seruatur forma dicti capit. quia propter, & propterea merito dicit Abb. ibidem d. num. 6. quod debet colligi ex hoc per locum a speciali, et quod regulariter in alijs, quæ sunt per Vniuersitatem, non est opus, vt vota singulorum redigantur in scriptis. Et licet dictæ Constitutiones loquantur de edictis proponendis, et quæ non possunt fieri sine scriptura, Attamen sufficit, quod citra quantumcunque***

cumque solemnitate de illis constet, prout satis constat in casu isto, & est summopere notandum, quod nec
 34 † in suprema electione Summi Pontificis requiratur scriptura, Vnde si licet arguere † de maiori ad minus, res videtur clara, quod in hac electione, scriptura non sit necessaria.

Hinc proinde sequitur, quod licet ab initio Capitulum seruata forma Iuris appellando ad Sanctiss. D.N. coram quo, hodie causa pendet, potuisset impugnare hanc electionem, ostendendo illam minime fuisse canonicam, hodie tamen illi hoc amplius non liceat, quia cum fuisset processum ad electionem extrajudicialiter, si Capitulum praeendebat illam minus legitimam fuisse, opus erat, quod appellationem interponeret, & cum ista appellatione esset extrajudicialis, debuisset in ea seruari forma, de qua in cap. vi circa. de electio. vt habetur in cap. constitutus 41. eod. tit. in 6. quod quidem cap. vt circa, propter illa verba, & aliorum Ecclesiasticorum prouiso &c. habet † locum etiam in beneficiis simplicibus glos. ibidem in verbo, Ecclesiasticorum, Archidiaconus. numer. 1. in eodem verb. Gemin. numer. 3. vers. glos. super verb. aliorum Ecclesiasticorum, Gugliel. de Monte Lauduno in princ. verb. beneficiorum, & sic etiam quod in electione non sit seruanda forma cap. quia propter. de
 38 elect. † quod habet locum, quando Ecclesia viduatur, vt dicit Text. & omnes Doct. ibidem, & in d. cap. vi circa. disponitur per haec verba: (Vt circa electiones, postulationes, & prouisiones Ecclesiasticas, viam malitijs, prout est possibile, pracludamus, ne diutius vacent Ecclesiae, vel Personatum Dignitatum, & aliorum Ecclesiasticorum prouisio differatur, edicto perpetuo provideamus, vt si quando aliqui, electionibus, postulationibus, vel prouisionibus se opponunt, proponendo aliqua contra electionis, postulationis, seu prouisionis formam, aut personas eligentium, vel electi, siue illius, cui erat prouisio facienda, siue facta, & propter hoc contigerit appellari, appellantes in Instrumento publico, seu literis super appellatione confectis omnia, & singula exprimant, quae in formam intendunt obijcere, vel personas, coram personis authenticis, aut persona, quae super hoc testimonium perhibeant veritati corporali praestito Iuramento, quod credunt ea, quae sic exprimunt esse vera, & posse probari, alioquin tam opposites, quam tempore appellationis interpositae, vel postmodum adherentes eisdem obijciendi aliqua, quae non fuerint in huiusmodi literis, vel Instrumentis expressa, potestatem sibi nouerint interdictam;) vnde clare apparet, quod Capitulum † super inualiditate electionis non est audiendum, & concordat Text. in cap. is qui. 19. & in cap. constitutus 41. de elect. in 6. Clem. constitutionem de elect. Rot. decis. 17. in fin. de except. in antiq. & decisio. 36. de appell. 40 in non. & ita praecise debet † iurari, vt disponitur in d. cap. vi circa, ita ut alias sit deneganda audientia, & non sufficiat si opponens iuret, quod illa, quae in appellatione expressit, vel ea, quae de posse probare deberent sufficere, vera esse credebatur, † & se posse probare, cum simpliciter non iurauerit, prout disponitur in d. cap. vi circa, & ita determinatur ad literam in d. cap. is qui contra eodem tit. de electio. in 6. & refert quidam Modernus in quodam suo tractatu part. 2. cap. 13. numero 242. in terminis Constitutionum Sixti, & Leonis, quod cum non fuerit seruata forma d. cap. vi circa, vidit periclitari tres appellationes emissas in tribus electionibus
 42 Doctoralium, quia cum principale fundamentum sit appellatio, & illa peccet in forma, nulla est, & pro infecta, seu non emissa habetur, & licet in d. cap. vi circa, limiteatur illius dispositio, quod non audiantur super non expressis, nisi de nouo emergant, vel superueniant, hoc tamen intelligitur, quando fuit appellatum, & hoc etiam non simpliciter, sed prauius iuramento, quod de nouo illa superueniunt, qui non est casus noster, imò si haec procedunt interposita appellatione à mala electione, multo magis debent procedere, quando nulla fuit interposita appellatio, prout in casu isto.

Et praedicta adeo indubitata sunt, quod si Capitulum appellasset, & dictam formam omisisset, quàmuis esset infra terminum ad appellandum, non posset aliam appellationem iterato proponere, seruando in ea formam, ex
 43 quo per † primam nulliter emissam, fuisset dicto Ioanni ius quaesitum, d. Clem. Constitutionem §. pen. de elect. vbi, 44 quod pars non debet audiri, † etiam si per Iuramentum affirmet obiectiones, quas intendit probare ad se de nouo peruenisse, Bonincontr. post Mandagot. quem allegat de appell. quest. 1. vers. ad quaestiones igitur veniamus; licet secus esset, si forma seruata iurasset, vltra opposita, alia de nouo superuenisse, quae prius ignorabat, vt in modo dictum fuit, & notat Bonincontrus loco citato.

45 Non obstat, quod dispositio † cap. vi circa, procedat, quando appellatur ad Papam, non ad alium, vt in cap. 1. 46 & ibi glos. in verb. ad nos. de elect. in 6. & ita † intelligendus est text. in d. cap. vi circa, Lap. Abb. ibid. numero 1. Gugliel. de Monte Lauduno post princ. in vers. & dic appellanti, Archidiaconus. num. 1. col. 2. vers. appellans, ibi, Et sic appellari. Monachus. num. 3. Prob. num. 5. Rota decis. 13. in fin. de testib. in antiq.

Quia fuit responsum, quod ab initio Capitulum non appellauit à mala electione, neque ad Papam, neque ad alium, sed haec fuerunt excogitata ab Agentibus in Curia, solum igitur D. Ioannes appellauit ad Reuerendissimum D. Nuntium super articulo puritatis, super qua fuerat reiectus à Capitulo, & obtinuit sententiam fauorabilem, à qua licet appellauerit Capitulum, & commiserit causam Episcopo Oueten. & Ioannes ob negligentiam Capituli commiserit causam in Rota, quae commissio praevalet, vt supra dictum fuit, adhuc dicitur appellasse ad Papam: Vnde cum nihil opposuerit contra electionem, hodie contra illam nihil potest opponere, cum † non appellauerit intra decem dies à die scientiae electionis, quia non potest inficiari Capitulum dictam electionem sciuisse, † cum ab eo fuerit facta. In appellationibus enim extrajudicialibus, puta ab electionibus, prout est casus noster, postulationibus, ac prouisionibus, & si
 49 milibus debebat appellatio † interponi intra decem dies ab illato grauamine, quod quidem decendium incipit à die scientiae, cap. concertationi. de appell. in 6. Franch. in cap. bona num. 19. vers. octauo. de appellat. Lancellot. de autem. appell. pend. limit. 50. numer. 137. vers. tertio fallit, & ideo non est opus ingredi illam quaestionem, an in extrajudicialibus † possit appellari post decendium, de qua Scacc. de appell. cap. 2. quest. 12. numero. 106. cum habeamus textum † clarum, quod datur in extrajudicialibus decendium ad appellandum in d. cap. concertationi, vt considerat Scacc. loco citato, vers. quicquid dicant, sed quatenus etiam post decem dies potuisset appellari, (quod nullatenus est verum) adhuc appellatio interponenda per Procuratorem non esset admittenda, cum omnia disposita in d. cap. vi circa, deberent per ipsum Procuratorem
 52 praestari, † qui vt idoneus censetur, opus esset, quod in eius mandato singulariter, & clare omnia contenta in d. cap. vi circa, essent expressa, imò requiretur etiam speciale mandatum ad iurandum † corporaliter in eius animam, cuius Procurator existit, quod ipse credit expressa huiusmodi vera esse, & posse probari, vt habetur in c. Procurator de elect. in 6.

Neque facit, quod hodie Capitulum possit agere
 54 per viam quarelae † si non per viam appellationis, quo casu actus extrajudiciales nunquam transeunt † in rem iudicatam, & quandocumque etiam post decem dies potest peti, vt retractentur, sed tamen non per remedium appellationis, vt in istis terminis est text. in d. cap. concertationi, in fin. vbi Gemin. numero 6. Archidiaconus. numer. 3. Monachus. num. 4. & ibi Probus, Franc. in d. cap. bona, num. 19. in fin. vers. sed si agatur per viam quarelae. Lancellot. de autem. lit. pend. limit. 50. numero 74. Quia fuit responsum, quod textus praedictus procedit,
 56 † quando fuit contradictum ibi, sed si per contradictionem debitam, & glos. ibi dicit, vt si coram Superiorione debuit, vel cassatio petatur, vel his similia, & re excipitur, vel cassatio petatur, vel his similia, &

subdit textus, *vel alia Iuris remedia petant reuocari grauiamen dummodo ei medio tempore consenserit lapsus descendij non obstat.* Vnde omisso, quod medio tempore nunquam Capitulum impugnauerit electionem; sed ista sunt excogitata (vt dixi) in Curia, sat est, quod ab initio nullam contradictionem Capitulum fecerit, nec hodie aliquid ostendat, quod releuet.

- 57 Et addebat vnus ex Dominis, quod istud ius † quærelæ non est perpetuum, sed durat tantum per annum, qui longè est elapsus in hoc casu, *leg. qui grauatos*,
 58 *Cod. de Censib. libro undecimo*, vbi gradatus † à Peræquatore habet facultatem conquarendi intra annum, quò elapso non auditur vltèrius, exceptis minoribus,
 59 † & absentibus Reipublicæ causa, & licet ille textus non loquatur in perpetua peræquatione, sed in vna, quæ non durat, nisi vsque ad futurum censum, qui sæpe solebat repeti, *leg. omne territorium, Cod. eodem d. libro undecimo*, & sic in casu, quo non erat tam magnum præiudicium, & loquitur in peræquatore, † qui rationes reddere tenetur, quare merito ibi restringitur quærela illa temporaria ad annum, ne contingant rationes talium Officialium nimis perturbari, & impediri, vt notat eleganter *Addit. ad Dec. capit. cum omnes, in litera. C. de constitut.* quæ rationes bene militant in casu nostro, vt colligitur *ex d. cap. vi circa de elect. in 6. ibi, viam malitijs*, & ibi *ne diuinus vacem Ecclesiæ*, & in *d. capit. concertationi*, in quo, in appellatione † extrajudiciali restringitur tempus ad appellandum ad decendum ibi: *infra decem dies*, & in fortioribus
 62 videmus, quod si † statutum fuerit factum in odium alicuius certæ personæ, & illa non eligat viam appellationis, ex quo non appellauit infra decem dies, non potest post annum via quærelæ agere, vt dictum statutum reuocetur, vt per text. in *d. capit. qui grauatos, tenent Bart. in leg. ambuiose, num. 31. ff. de decret. ab Ordin. facien. Balb. de prescript. 4. parte princip. questio. 30. numer. 6. Dec. in capit. cum omnes, num. 18. de constitut. & in capit. consulti. 3. in fin. de appellat. Lancellos. de appellat. pend. limit. 50. numero 75. Ioan. Baptiste de Sancto Seuerino in l. omnes populi numero 171. vers. oritur mihi circa prædicia, ff. de iustitia, & iure.* & licet in terminis statuti, quando concernit interesse publicum,
 63 ius † quærelæ non expiret, nisi per lapsum decennij, vt per *Bart. loco citato*, & quando concernit interesse priuatum, agendo ius quærelæ † expiret per annum, excipiendo tamen ille, contra quem fuit factum statutum, semper sit tutus, vt voluit *Ioannes Baptista de Sancto Seuerino loco allegato*, tamen nos non versamur in istis
 65 terminis, *Bart.* † enim loquitur, quando de recenti fuit factum aliquod statutum, quod omnes tangit, & tunc potest per viam quærelæ impugnari, nisi sit lapsum decennium, & *Ioannes Baptista de Sancto Seuerino* † loquitur in simili statuto, quod tangit particulares, qui excipiendo, licet non agendo, possint etiam post annum opponere, & sic vtroque casu agitur de statuto reuocando, qui (vt dictum est) non est casus noster, cum non agatur de retrotractandis Constitutionibus Apostolicis, sed solum, An Capitulum possit hodie post lapsum annum per viam quærelæ opponere, quod dictæ
 67 Constitutiones in electione Domini Ioannis non fuerint seruatae, & ex supradictis videtur dicendum, cum † sit lapsus annus, via quærelæ non posse agere.

Ex quibus parum refert, quod Bulla Leonis habeat decretum irritans, vt voluit *Garz. d. capit. 4. numero 177.* quia dictum decretum operaretur effectum suum, si Capitulum posset † ostendere formam dictarum Constitutionum non fuisse sibi seruata, *Alex. in leg. 1. num. 11. & seqq. ff. de acquir. possess.* & fuit resolutum in causa *Parmien. Prioratus 16. Ianuarij. & 16. Februarij 1598. coram Orano, & in causa Cusenunæ Capellanie 16. Octobris 1601. coram rec. mem. Ioan. Garzia Cardinali Melino tunc Rotæ Auditore, & in causa Nullius Canonici, & Sacristie eadem ase coram bon. mem. Francisco Penia.*

Non obstat, quod prædicta tollant tantummodo probationes † faciendas; non autem factas, vel quæ possent haberi ex confessione partis, *dict. Clement. Constitutio- nem. § fin. de elect.* quo casu Iudex potest † supplere non solum ea, quæ sunt iuris, sed etiam ea, quæ sunt facti, *glos. in cap. bone. in verb. curauimus allegare, de postul. Prelat. Abb. in cap. cum nobis. de elect. Nauar. libro 1. conf. 2. num. 2. tit. de elect. in nou.* quia fuit responsum, obiectum non applicari, nam confessio in contrarium D. Ioannis non adest, nec minus alia probatio, & si enim ex scripturis prætendatur probari, non interuenisse iuramentum, & alia, nihilominus hæc probatio non sufficit, nec probat istam negatiuam, cum Constitutiones
 71 † Sixti, & Leonis non dicant, quod de huiusmodi electionibus debeat fieri scriptura, vt per *Ioan. Andr. in d. capit. sicut numero 11. de electio. in 6. & supra dictum fuit.*

72 Neque officit, quod Capitulum possit † agere nomine Ecclesiæ, *Cassad. decis. 7. num. 13. de caus. poss. & propr. Seraph. decis. 1417. num. 3. Add. ad decis. 116. num. 5. san. memor. Gregorij, & fuit pluries resolutum.* Quia fuit responsum, quod aut vult agere via appellationis, &
 73 non potest, quia infra † decem dies non fuit appellatum, prout requiritur ex supra deductis, & quatenus posset agere, non adest sufficiens mandatum ad opponendum, † prout de iure requiritur, vt etiam patet ex supra deductis, & quatenus adestet mandatum, nihil probatur, quod releuet.

Aut vult agere via quærelæ, & licet ex iam dictis, ius agendi quærela non expiret per annum fauore minoris, † & sic etiam fauore Ecclesiæ, vt supra admissum fuit, Attamen cōtra dictam electionem, vt dictum est, nihil probatur quod releuet, persona, namque electi est conspicua,
 76 & contra formam electionis nihil est deductum, & tonus opponendi ex supra deductis, sicuti incumbit Capitulo, ita & etiam incumberet Ecclesiæ.

Neque prædictis omnibus resistit, quod Capitulum vigore statuti confirmati à san. mem. Pio Quinto possit se opponere contra validitatem tituli, cum in dicto statuto inserto in dicta confirmatione habeatur, quod quotiescumque aliquis in Capitulo ad possessionem alicuius dignitatis Canoniciatus &c. petendam veniret, de quibus prouisum ei sit, *viso prius, & examinato eius titulo per Deputatos eiusdem Ecclesiæ, iuxta illius consuetudinem, & per illos in dicto Capitulo facta relatione &c.* &
 77 de iure etiam cum † agatur de latione Ecclesiæ, vel statutorum, ne scilicet quis admittatur contra dispositionem iuris, vel statutorum Ecclesiæ, Capitulum potest se opponere, *vt in causa Pacen. puritatis 11. Decembris 1609. coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo, & in causa Tullen. Coadiutoria 13. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Moimanno.* Quia fuit responsum, quod Capitulum tenetur probare obiecta, & cum versetur in electione, † eam impugnando debuisset iuris ordinem seruare, de quo supra dictum fuit, & cessante etiam materia
 79 electionis, onus probandi inualiditatem † tituli incumbet Capitulo, vt in dictis Decisionibus *Pacen. puritatis. & Tullen. Coadiutoria*, & fuit dictum etiam in causa *Ratisbonen. Canoniciatus 23. Iunij 1617. coram R. P. D. Pirouano. san. mem. Gregor. decis. 221. numero 4.* Imò cum agatur de electione vsque ab initio minus solemniter impugnata, hodie via probandi est præclusa, vt supra dictum fuit, & addebat etiam vnus ex Dominis, quod statutum non suffragabatur Capitulo, quia non probat consuetudinem, quam tenetur probare, cum verba illa, *iuxta consuetudinem*, non referantur ad verbum *Concedimus*, ex quo narrato statuto, solum Papa illud confirmat, sed ad examen facien. Vnde eadem verba stant conditiona-
 80 liter (scilicet) quatenus adsit consuetudo, † non autem cautatiue, quia (scilicet) adsit consuetudo, *vt in cap. Abbate S. Siluani 25. de verb. signific.*

Denique non obstat, quod collatio istius Canonici
 81 tus Magistralis fuerit per Vicarium facta, † qui non potuit hoc facere ex generali mandato, si collatio
 spe-

DECISIO CCXC.

spectabat ad Episcopum, sed requirebatur speciale, *ut in cap. fin. de offic. Vicar. in 6.*

- 82 Quia cum agatur de collatione facienda ꝛ vigore electionis, actus videtur necessarius, *10. Vnamus consil. 259. numer. 24. & consil. 260. num. 3. & consil. 267. num. 2. & late Garz. de benef. d. par. 5. cap. 7. numer. 55.* Et ideo
83 isto casu ꝛ facultas conferendi comprehenditur in generali mandato, ut videtur tenere, *Prob. ad Monach. in d. cap. fin. numer. 5. vers. pro premissis, & in puncto dicit Garz. de benef. d. par. 5. cap. 8. numer. 109. vers. ac consequenter, & hoc eo magis procedit, quia Vicarius Capituli ꝛ sede vacante in isto casu potest conferre, ut per Doct. allegatos per Garz. d. par. 5. cap. 7. num. 55. & tamen Capitulum ꝛ sede vacante non succedit Episcopo in collatione beneficiorum, cap. 2. ne sede vacante, & cap. unico, §. cum vero, eod. tit. in 6. & cap. 1. de institut. eodem lib. & licet posset replicari, quod adsit diuersitatis
86 ratio, quando sedes ꝛ vacat, & sedes est plena, videtur tamen eadem ratio, quando Episcopus non reclamatur, si vero electio habet in hoc casu vim collationis, ut aliqui voluerunt, prout refert Garz. de benef. par. 3. cap. 4. numer. 219. D. Ioannes habet intentum, si vero Vicarius non potuit conferre, & dicatur electionem non habere vim collationis, sed requiri, quod post electionem Episcopus, & Capitulum conferat, iuxta consuetudinem Hispaniarum, ut refert Garz. de benef. loco citato num. 221.
87 Ioannes pariter habet intentum, quia ꝛ cum causa sit deuoluta ad Rotam si dictæ collationes non suffragantur, cum non propterea sit vitiata electio, cap. si postquam. de elect. in 6. Seraph. decis. 1011. num. 3. & 4. & decis. 1274. numer. 7. attenda dicta deuolutione ad Rotam, ipse Rotæ
88 Auditor, ꝛ qui succedit loco Ordinarij potest facere collationem, ut in Clem. Auditor. de rescript.*

Et ita conclusum vtraque parte informante &c.
* Habentur istæ Decisiones infra, prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. B V C C A B E L L A.

Anconitana Dotis.

Die Mercurij 14. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Dotis confessio facta constante matrimonio quando multò magis præsumatur simulata.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes consanguinei, & affines non probant.
- 2 Testis repellitur, si sit vilis, & pauper.
- 3 Testes singulares de loco, tempore, & rebus, nullam probationem faciunt.
- 4 Probatio, ut releuet, debet concludere per necesse.
- 5 Vxor ex quibus excludatur, quod aliqua bona non dederit in dotem marito.
- 6 Vxor non potest ea in dotem dare, quæ penitus amisit.
- 7 Velle dare id non præsumitur, quod non potest habere.
- 8 Dos etiam constante matrimonio potest validè augeri.
- 9 Quod intellige, quando constat dotem fuisse verè, & realiter auctam.
- 10 Vxor non præsumitur dedisse marito notabilem quantitatem Dotis, & non curasse ab illo quietantiam reportare.

PERSTITERVNT Domini in Decisio die 23. Ianuarij præter. * ex deductis in decisione contra quæ, nihil releuans visum fuerunt probare Testes dati pro parte
1 D. Franciscæ. Tum quia aliqui ꝛ ex illis sunt ipsius consanguinei, & affines, alij verò viles, ac ꝛ pauperes, & plures alias patiuntur personales exceptiones. Tum etiam
3 quia sunt ꝛ singulares, de loco, tempore, & rebus, & ideo probationem aliquam non faciunt, *Crauet. consil. 41. numer. 7. Surd. consil. 307. num. 12. Roia decis. 261. num. 3. par. 5. diuers.* Tum demum, quia deponunt tantum de asportatione nonnullorum bonorum ad Domum viri, non autem probant effectualem consignationem illi factam ad computum Dotis, cum illa ex tali asportatione necessario non inferatur, & sic ꝛ probatio non concludat per necesse prout requiritur, ut per Mohed. decis. 2. de sentent. excomm. Seraph. decis. 137. num. 2. Præsertim cum aliqui ex ipsis dicant, quod Clauis Caprarum detinebantur ab eadem Franciscæ, & quod ipsa mortuo viro eadem bona secum ꝛ tanquam propria asportauit, illaque pœnes se retinuit, quod prætentam consignationem ad effectum de quo agitur aperte excludit.

Et Præmissa tanto magis visa fuerunt Dominis indubitanter procedere. Quia non constat, nec est verisimile D. Franciscam potuisse tot pecunias, ac bona vltra Dotem effectualiter habere, & Testes prædicti affirmare videntur, quod illa erant eademmet, quæ fuerant sibi a primo Viro iure legati in Testamento relicta, hoc autem posito secundo Viro in Dotem consignari non potuerunt. Quia illa relicta fuerant sub expressa conditione, quod ipsa monialis fieret & non alijs, & casu quo nuberet, caderet ab huiusmodi legato, vnde cum secundo nubendo
6 Ius omne, quod in illis habebat ꝛ penitus amisisset, non potuit ea tanquam propria in Dotem dare, & consequenter arguendo a potestate ad voluntatem, nec etiam censendum est voluisse, cum nemo credatur ꝛ velle, quod non potest *glos. in l. Petro. in princip. & ibi Bald. ff. de leg. 2. Crauet. consil. 76. num. 4. cum alijs per Surd. consil. 431. num. 41. & seqq.* Et vltra præmissa in contrarium etiam maxime vrgent præsumptiones, & inuersiones similitudines in alia decisione ponderatæ.

Præterea etiam si dici posset sufficienter constare de effectuali aliquarum pecuniarum numeratione & bonorum consignatione, & præsertim illorum, quæ primus Testis datus in Summario ipsius Franciscæ num. 18. dicit sibi fuisse per Hieronymum vedita cum assertionem, quod erant dotalia suæ vxoris, non tamen propterea sequerentur illa fuisse data ad computum Dotis vltra scuta 2250. cum non appareat excedere scuta 250. de quibus fuit facta particularis quietantia.

8 Neque obstat quod Dos etiam constante ꝛ matrimonio possit validè augeri, *l. si constante, & l. cum multa, & ibi Alciat. numer. 2. C. de dotat. ante nupt. Bald. consil. 477. num. 5. vol. 5. Fulgos. consil. 207. ante numer. 1. vers. cuius rei gratia.* Quia hoc procedit quando aliunde constat Dotem fuisse verè, ꝛ & realiter auctam, quod tamen in casu proposito nullo modo probatur. Imò nec etiam Instrumentum in quo D. Franciscæ se fundat loquitur de augmento Dotis postea facto, Hieronymus enim in eo asserit, ac confitetur sibi vsque ab initio, & de tempore contracti matrimonij, & sic etiam per duos annos ante confessionem primi Instrumenti Dotalis loquentis de tota, & integra dote scut. 2250. tantum fuisse sibi consignatas pecunias, & mobilia, adeò ut Dos ab initio fuerit in totum scutorum 4000. contra quam propterea assertionem maxime vrgent præsumptio, & inuersiones similitudo ex dicto primo Instrumento deducta, & in decisione ponderata.

Nec quicquam facit quod d. primum Instrumentum loquatur de tota, & integra Dote verborenis promissa, & sic non videatur excludere aliam prætentam dotem constitutam per effectualem traditionem tempore contracti

tracti matrimonij in pecunijs, & mobilibus consistentem, Quia ultra quod de effectuali traditione re vera non constat; matrimonium enim fuerat contractum antequam Francisca ad viri Domum accederet, & pecunias, ac mobilia, ut praevidetur, consignaret, & consequenter promissio facta de tempore contracti matrimonij, de qua d. Instrumentum loquitur, realiter, & cum effectu continebat totam, & integram Dotem, quae in ipsa sola promissione non autem traditione consistebat, & in omnem casum semper viget in iuris similitudo, ac praesumptio ex eo deducta, quod non est credendum D. Franciscam adeo notabilem Dotis quantitatem mediante effectuali traditione marito dedisse, & nihilominus de ea nullam omnino mentionem in Instrumento praedicto fieri, nec quicquam aliquam reportare curasse, ex traditis per Rotam san. mem. Gregor. XV. decis. 188. num. 3.

Et ita utraque parte informante conclusum fuit, &c.
* Est decisio 259. supra in hac eadem parte.

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Bononien. Dismembrationis.

Die Mercurij 14. Iunii 1634.

A R G V M E N T V M.

Ecclesia aliqua Parochialis, si sit malè, & nulliter vnita, & incorporata alteri Ecclesiae Parochiali, danda est manutentio Parochianis dictae Ecclesiae nulliter unitae in quasi possessione percipiendi Sacramenta in ea, & alias functiones Parochiales, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Parochus Sacramenta Parochianis, & Parochi ab eo recipere debent.
- 2 Priuatio praesupponit praecedentem habitum.
- 3 Prohibitum, si quis sit aliquid facere, ex hac prohibitione arguitur ad praecedentem possessionem.
- 4 Possessio transfertur etiam ex actu nullo, quando deuentum est ad realem traditionem.
- 5 De Ecclesia priuanda suo iure ex facto Rectoris, vel alterius, quando agitur, Ecclesia non dicitur priuata, sed semper potest intentare manutentionem, & illa danda est.
- 6 Rector, Ecclesia non potest praedijicare, & licet alienando bona Ecclesiae, habeat se pro spoliato, nihilominus Ecclesiae competit manutentio.
- 7 In Ecclesia speciale est, quod ex actu nulliter gesto a Rectore non remaneat priuata possessio.
- 8 Et hoc ea ratione, quia possessio non dicitur existere per nos Parochum, sed apud Ecclesiam.
- 9 Ecclesiae datur interdictum, unde vi, pro rebus male à Prelato alienatis.
- 10 Ad praedijicij effectum consensus debet esse legitimus, id est cum scientia.
- 11 Communitati sicuti non acquiritur possessio ex gestis singularum personarum, ita nec eam amittit ex actibus personarum gestis.
- 12 Actus recentes, & qui dederunt causam liti, non sunt

alicuius considerationis, nec aliquod ius considerabile tribuunt ad manutentionem obtinendam.

13 Ex possessione ciuili animo retenta, danda est possidenti manutentio.

D E C I S I O C C X C I.

POSTQVAM Rota coram me 22. Iunii 1633. * resoluit esse nullam dismembrationem factam à Vicario Archiepiscopi Bononien. Curae Animarum Ecclesiae S. Gregorij Duglioli Bononien. Diocesis, nec non vnionem, & annexionem factam dictae Curae Ecclesiae S. Michaelis de Mezzolaria, & declarationem, quod in posterum dicta Ecclesia Sancti Gregorij Duglioli, & Beneficium illius esset, & haberetur pro Beneficio simplici, & absque Cura, hodie dubitari contigit cui sit dandum mandatum de manutendo; An Communitati, & Parochianis S. Gregorij in quasi possessione percipiendi Sacramenta, & alias functiones Parochiales à Parocho dicti loci Duglioli, vel potius Rectori S. Michaelis de Mezzolaria exercere, Curam Animarum in Domibus, locis, & personis dicti loci Duglioli. Et cum in hoc iudicio manutentionis attendatur status de tempore motus litis, & ex infra dictis probetur Parochianos Duglioli recepisse Sacramenta in Ecclesia Sancti Gregorij nte decretum dismembrationis, ideo ad fauorem Communitatis, & Parochianorum S. Gregorij fuit resolutum.

- 1 Illorum namque possessio iustificatur nedum ex Iuris assistentia, cum ex libris, quae dantur in Summario, constet Ecclesiam esse Parochialem, & secundum quam Parochus Sacramenta Parochianis administrare, & Parochiani ab eo recipere tenentur, ut in cap. 1. de Celebr. Missar. & cap. cum persona. de priuileg. in 6. Iuncto praesertim antiquissimo Instrumento donationis eiusdem Ecclesiae, vsque de anno 1519. ubi legitur Parochianos loci Duglioli recepisse recipere Sacramenta in Ecclesia, de qua agitur, sed etiam ex decreto dismembrationis, in quo praesupponitur eadem possessio administrandi Sacramenta, & recipiendi respectiue, dum expresse Rectori dictae Ecclesiae S. Gregorij prohibetur futura & Sacramentorum administratio, quae priuatio praesupponit praecedentem habitum, l. manumissus. ff. de iust. & iur. l. decem. ff. de verbor. oblig. l. Titio usufructus. ff. de condit. & demonstrat. Rolan. conf. 32. num. 57. lib. 4. in terminis possessionis. Quia si in futurum non poterit administrare & Sacramenta, ex hac prohibitione arguitur ad huiusmodi praecedentem possessionem, sanc. memor. Gregor. XV. decis. 402. num. 1. & 4. 8. num. 2.

- 2 Non obstat, quod per d. dismembrationem priuati fuerint sua possessione, nec non per consensum eidem dismembrationi praestitum facto proprio ceciderint a possessione, quoniam quoad dismembrationem, cum illa fuerit nulla ex pluribus, ut censuit Rota coram me dicta die 22. Iunii 1633. inde fit non fuisse amissam per Parochianos possessionem, & licet etiam per actu nullo transferatur possessio, quando deuentum est ad realem traditionem, Grat. resp. 50. num. 10. lib. 1. Put. decis. 276. num. 5. lib. 3. in correctis. Tamen ubi agitur de priuanda & Ecclesia suo iure ex facto Rectoris, vel alterius, nullo, Ecclesia non dicitur priuata, sed manutentio semper potest intentari, & illi est danda, Caput. dec. 170. & 181. par. 3. sanc. mem. Greg. XV. decis. 116. num. 1. Rot. in recent. decis. 473. num. 2. par. 2. ubi aliae decisiones cumulantur, & fuit late deductum in Colimbrien. Praesimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18 Iunii 1632. coram R. P. D. meo Duno etto confirmata 27. Iunii 1633. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & quamuis Parochus habuerit se pro spoliato, cum non possit praedijicare Ecclesiae, nec etiam in possessione, Ecclesia competit manutentio. Seraph. decis. 1417. num. 3. Rot. in Theatina Iurisdictionis S. Ioannis in Venere 10. Maij 1621. coram Reuerendiss. D. meo Decano, est enim speciale in Ecclesia, & quod ex actu nulliter gesto à Rectore non remaneat priuata possessio; Bart. in l. si vir, uxori. l. as. num.

num. 28. ff. de acquir. possess. Capitaq. decis. 182. numero 8. par. 3. Rot. in Feyerana Parochialis 11. Februarij 1628. coram bon. mem. Cardinali Virili, ea ratione, quia possessio non dicitur existere ꝑ pœnes Parochum, sed apud Ecclesiam ex communi, & veriori, de qua per Alex. cons. 81. num. 17. lib. 3. Paris. cons. 24. num. 5. lib. 1. Rot. decis. 1. num. 1. de rest. spol. in nou. Capitaq. decis. 170. numer. 4. part. 3. & hinc est, quod datur interdictum, ꝑ vnde vi, Ecclesiæ pro rebus alienatis per Prælatum, Abb. in cap. cum super de caus. possess. & propriis. Rot. decis. 227. & 542. in antiquior.

Nec est habenda ratio consensus præstiti per Parochū dismembrationi, cum ex iam deductis pateat non potuisse præiudicare, Nec pariter potest fieri vis super consensu Parochianorum, quatenus probaretur, dum nec minus ab ipsis potuit præiudicari Ecclesiæ Communitati, lijsq; Parochianis ex gestis tum ante, quam post dismembrationem, & cum saltem non doceatur de consensu legitimo, hoc est cum scientia, & de ordine totius Communitatis, prout requiritur ad effectum, ꝑ vt illi dicatur illatum præiudicium, quoad possessionem, quemadmodum ex ipsorum gestis non acquirerebatur possessio eidem Communitati, nec è contra amissa fuit, Hond. cons. 79. num. 25. ad fin. cum seqq. lib. 1. Put. decis. 28. lib. 2. in correct. Rot. in recent. decis. 458. numer. 2. part. 1. & in specie fuit decusum in Tusculana Siluarum 6. Iunij 1616. coram Eminenss. Cardin. Verospio.

11 Non obstat actus possessorij ꝑ facti per Rectorem S. Michaelis de Mezolaria, quia sunt recentes, & dederunt causam liti, & vigore dismembrationis emanarunt, ideoque eandem nullitatis labem fortiuntur, ita ut non sint aliter cuius considerationis, ꝑ nec ius aliquod considerabile tribuerint pro manutenzione obtinenda, Rot. in Adrien. decimarum 25. Iunij 1621. coram Cordub. in Vlixbonen. 12. Nouembris 1604. coram Ortembergo, & coram sanc. mem. Gregor. XV. decis. 4. num. 2.

Quare, cum nec ab Ecclesia, nec à Communitate, seu Parochianis fuerit amissa possessio saltem ciuili animo ꝑ retenta, Communitati, & hominibus S. Gregorij est danda manutentio, §. retinenda Instit. de interdici. l. 1. §. hoc interdictum ff. vii possidet, cum alijs vulgar.

Et ita vtraque parte &c.

* Est decisio 223. supra in hac eadem parte, & habentur ibi in Apostilla aliæ decisiones in hac causa.

R. P. D. PANZIROLO.

Signina Castrorum.

Die Luna 19. Iunij 1634.

ARGUMENTVM.

Sententię plures, vt dicantur conformes, quid sufficiat. Cuius alicuius loci ex privilegio, est verè Cuius, præcipuè, vt gaudeat beneficio statutorum. Repudiatio Iuris non dum delati, sed quærendi licet regulariter non sustineatur, tamen fallit in pluribus casibus hic expressis. Insinuatio in renunciatione fideicommissi conditionalis an requiratur.

S V M M A R I V M.

1 Sententię duę dicuntur conformes, si secunda simpliciter confirmet primam.

- 2 Sententię plures dicuntur inter se conformes, quando conueniunt in effectu, & substantia.
- 3 Sententię duę conformes habent vim trium, & faciunt rem iudicatam in Vrbe, ex dispositione statuti. d. Urbis lib. 1. cap. 180.
- 4 Statutum Urbis lib. 1. capit. 180. comprehendit conformibus omnibus Curijs, & etiam in Rota seruatur.
- 5 Statutum Urbis lib. 1. cap. 180. comprehendit nedum originarios, sed etiam Cives, & num. 6.
- 7 De gratiæ validitate non potest dubitari, dum constat de voluntate, & potestate concedentis.
- 8 Cuius, ex privilegio dicitur verè, & propriè Cuius, præsertim ad effectum, vt beneficio Statutorum gaudeat.
- 9 Possidens bonam aliquo loco, dicitur Cuius illius loci.
- 10 Statutum disponens, vt duę sententię conformes habeant vim trium, est intelligendum de validis, & iustis.
- 11 Sententię validitas colligitur ex reuolutione actorum.
- 12 Iura sua remittenti, ad ea amplius non datur regressus.
- 13 Repudiatio Iuris non dum delati, & renunciatio Iuris quærendi regulariter non valet.
- 14 Repudiatio Iuris non dum delati facta cum clausula, ex nunc, prout ex tunc, & è contra postquam delatum fuerit, valet, & num. 19.
- 15 Repudiatio Iuris quærendi, facta medio iuramento sustinetur.
- 16 Repudiatio Iuris quærendi tenet, quando fit presente, & acceptante eo, ad cuius fauorem repudiatur.
- 17 Repudiatio Iuris quærendi tenet, quando fit per pactum expressum de non petendo.
- 18 Insinuatio an requiratur in renunciationibus.
- 20 Per Renunciationem Iuris quærendi solum principio acquisitionis obuiatur.
- 21 Renuncians, dum non efficitur pauperior, non potest dici vera donatio considerata in Statutis ad effectum insinuationis.
- 22 Statuta disponentia, quod in donationibus requiratur insinuatio, vt habeant locum, requiritur, quod donans fiat pauperior, & donatarius locupletior.
- 23 Insinuatio non est necessaria in renunciatione Iuris quærendi.
- 24 Fideicommissi conditionalis ius ante purificatam conditionem, dicitur pendere à futuro incerto euentu. Cum fideicommissarius etiam iunior heredem grauatum possit præcedere, num. 24.
- 25 Fideicommissio conditionalis ante aluentum conditionis renuncians, non dicitur renunciare Iuri radicato aliqua certa spe.
- 26 Insinuatio in donatione tunc multo minus requiritur, stante incertitudine futuri euentus.
- 27 Donatio annua, quæ respectu singulorum annorum nõ ascendit ad summam 500. sed respectu plurium annorum longe illam excedat, ex quo donatarius ante completum primum annum decedere potest, ideo non requirit insinuationem.
- 28 Lesio, in renunciatione iuris quærendi ex fideicommissio conditionalis considerari non potest.
- 29 Ad Lesionis effectum in renunciationibus, attenditur tempus d. renunciationis.
- 30 Bart. in l. is potest. nu. 11. ff. de acq. possess. declaratur.
- 31 Repu-

- 31 Repudiatio, seu remissio fideicommissi conditionalis, an sit donatio, ad effectum insinuationis.
- 32 Donatio respectiva, & ob causam non requirit insinuationem.
- 33 Donationes ob causam non comprehenduntur in statutis, de donationibus insinuandis.
- 35 Confessio iurata deliberatè, & geminate facta prævalet de positionibus testium.
- 36 Testes non probant valorem alicuius rei, si deponant, de particulari affectione principalis, & qualiter deponeere debeant. num. 37.

DECISIO CCXCII.

- PRO DOMINO Duce Saluiato informante Domini censuerunt, constare de duabus conformibus, quæ sint exequenda, cum enim per secundum Reuerendissimi Domini mei Decani * simpliciter confirmet primam bonæ memoriæ Remboldi, * dicuntur inter se conformes, gloss. in Clem. prima, in verb. alicuius, & ibi Doctores. de re iudic. Canaler. decis. 38. num. 1. & decis. 647. num. 1. part. 1.
2. recent. cum etiam ad hoc sufficiat, per quod conveniant in effectu, & substantia, Reu. conf. 114. numer. 10. libr. 5. Gabriel. de execut. rei iud. concl. 1. num. 33. Surd. conf. 192. numer. 8. & seqq. T. hesaur. decis. 228. num. 2. Rota decis. 98. numer. 3. part. 1. recent. & consequenter exequenda, quia duæ sententiæ habent vim trium, & faciunt rem iudicatam ad istum effectum, ex dispositione Statuti Urbis libr. 1. cap. 180. per quod in omnibus Curijs, & etiam in Rota, feruatur, ut fuit dictum in decis. 452. in princ. par. 1. diuers. d. decis. 647. num. 1. & decis. 662. numer. 2. part. 1. recent. coram Canal. d. decis. 387. numer. 2. & coram Reuerendiss.
- 5 D. meo Decano decis. 427. numer. 2. & comprehendit, per nedum D. Ducem de Comitibus originarium notorium.
- Sed etiam D. Ducem Saluiatum qui habet amplum priuilegium Leonis XI. fel. record. quod Pater, & eius successor etiam non habitantes in Vrbe. perinde ac si veri illius originarij essent & in ea domicilium continuè haberent, omnibus, & quibuscunque priuilegijs, & facultatibus gaudeant, quibus Domcelli Romani in Vrbe continue domicilium habentes de iure, & alias quomodolibet gaudent, ita ut per de voluntate, & potestate concedentis dubitari non possit, iuxta l. ciues, & ibi gloss. v. rb. electio. C. de incol. lib. 10. cum alijs adductis per Aldobr. conf. 2. num. 71. lib. 1. Decian. conf. 44. num. 64. lib. 4. Et facit, quia Ciuius per priuilegio dicitur verè, & proprie Ciuis, præcipue ad effectum, ut beneficio statutorum gaudeat, Bart. in l. si maritus §. legis Iulia sub num. 1. ff. de adult. Bald. conf. 461. Ioannes num. 3. lib. 1. Rumin. iun. conf. 56. num. 46. Bursat. conf. 198. num. 45. vers. 2. respondetur, & seqq. Aldobrand. d. conf. 2. num. 72. & seqq. lib. 1. Brun. de stat. exclus. fam. art. 6. quest. 1. num. 3. in fin. Rota in Balneoregion. bonorum §. Maij 1588. coram bon. mem. Orano.
- Et insuper idem D. Dux Saluiatus possidet Castellum Iuliani infra districtum Urbis, per cuius respectu dicitur districtualis, vti primus ipsius Castri Ciuis. Bald. in leg. obseruare §. proficisci. num. 6. vers. 8. quero, ff. de offi. c. Pro. conf. Nat. conf. 44. num. 7. lib. 1. Honded. conf. 84. num. 59. lib. 2. Serader de feud. 2. par. quest. 1. princ. sect. 3. num. 150. in fine. Carauit. v. 30. num. 21. in fin. vers. & hoc, si que etiam in dicto Statuto comprehensus, ut alias ponderatum fuit per Rotam in d. decis. 662. num. 2. par. 1. recent.
- 10 Non obstat, quod huiusmodi Statutum per de duabus conformibus, intelligatur de validis, & iustis Quia sententiæ in casu isto ex actis apparent late præcedentibus citationibus ad per sententiam, mandatis Procuratorum, & specialibus commissionibus Rotalibus, prout de iure ad illarum validitatem requiritur, iuxta decis. Capuaq. 260. part. 2.
- Iustitia verò satis clara resultare visa fuit, ex quo sententiæ declarant vexationes, & molestaciones per D. Ducem de Comitibus super Castris, de quibus agitur, D. Ducem

- Saluiato præstitas, fuisse iniustas, & indebitas, prout de iure declarare debebant; quia cum D. Dux de Comitibus iam deliberatè, & medio iuramento declarasset, se nunquam habuisse animum acceptandi substitutionem, seu legatum in dictis Castris à q. D. Maxima de Comitibus ad eius fauorem factum, illudque propterea ex nunc, prout ex tunc, & è contra postquam delatum fuerit, repudiasset, ac omni, & cuicumque iuri, tam in re, & ad rem, seu in spe de præfenti, quam alias quomodolibet sibi competenti, seu competituro ad fauorem bon. mem. Cardinalis Saluiati heredis grauatæ præfentis, & acceptantis in publicis Instrumentis renunciaasset, per non potuit postmodum amplius ad dicta iura habere regressum, tam in vim repudiationis, l. si cum & l. si quis. C. de repud. hered. quam etiam renunciationis, l. quæritur §. si venditor ff. de edil. edict. leg. Herennius in princ. ff. de eiusc. cum alijs in decisionibus sub die 24. Ianuarij 1622. coram bon. mem. Remboldo, & 13. Nouembris 1623 & 4. Aprilis 1631. coram Reuerendiss. D. meo Decano late, & bene deductis.
- 13 Neque obstat, quod repudiatio Iuris per non dum delati, & renunciatio iuris quærendi regulariter nõ valeat. Quia
- 14 placuit responsio, quod regula cessat quando repudiatio Iuris non dum delati, est facta cum clausula, ex nunc, prout ex tunc, & è contra postquam delatum fuerit prout in casu isto, quia tunc trahitur ad tempus habile, si que ad tempus purificati fideicommissi, & valet, iuxta text. in l. in tempus ff. de hered. instit. Cass. ad. decis. 3. numer. 14. in fin. vers. cui conclusioni, & num. 15. de preben. Tiraq. de iure conf. par. 3. lib. 2. num. 16. cum alijs d. die 13. Nouemb. 1623. & 4. Aprilis 1631. in decis. deductis.
- 15 Quò verò ad renunciationem Iuris per quærendi, regula similiter non procedit, quando prout in casu isto renunciatio est facta medio iuramento, quia tunc valet, l. si in l. is qui heres in princ. num. 31. ff. de acqu. hered. & in l. i. numer. 15. vers. 3. limita. vbi etiam Rip. num. 17. & alijs. C. de pact. Decian. conf. 39. num. 70. & seqq. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 52. sub num. 11. vers. aliam tradit limitationem,
- 16 Maxime per quia est facta ipsi Cardinali grauatò præfenti, & acceptanti, Decian. post alios d. conf. 39. sub numer. 64. lib. 2. Grass. in §. fideicom. quest. 62. num. 2. Peregr. de fideicom. art. 52. num. 11. & conf. 52. num. 16. & seqq. lib. 5. Fusar. de substit. quest. 587. num. 5. & per pactum expressum
- 17 per de non petendo, l. de fideicommissio. C. de transact. cum proponas, la 1. C. de pactis. cum alijs adductis per Fusar. de substit. d. quest. 587. num. 15.
- Nec subsistit, quod ex huiusmodi pacto, & similibus
- 18 per renunciatio censeri debeat donatio ad effectum, ut in ea habeat locum insinuatio, subscriptio, & latio ultra 3. ex Statuto Urbis lib. 1. cap. 148. 150. & 154. Quia ultra quod
- 19 repudiatio cum dicta clausula per ex nunc prout ex tunc, & è contra absque pacto, ipsius tamen Ducis voluntate facta sustinetur, l. si in d. l. i. numer. 1. & 3. in fine, C. de pact. Castr. conf. 252. circ. med. vers. nam repudiare lib. 1. Surd. conf. 244. sub num. 18. vers. nec dicere possumus. Placuit re-
- 20 sponsio, quod cum fuerit per renunciatio Iuris quærendi, per quam principio solum acquisitionis obuiatur, ita ut re-
- 21 nuncians non efficiatur per pauperior, non potest dici vera donatio in dictis Statutis comprehensa, pro qua duo co-
- 22 pulatiue requiruntur, scilicet, quod per donans fiat pauperior, & donatarius locupletior, iuxta l. si sponsus §. hoc autem & §. fin. & l. quod autem §. 1. ff. de donat. inter vir. & vxor. Abb. in c. donatio. num. 8. vers. 2. quæritur eodem tit. Manic. de tacit. & ambig. lib. 21. tit. 4. num. 59. cum alijs d. die 13. Nouembris 1623. in decis. adductis.
- 23 Et quod in renunciatione Iuris quærendi per non sit necessaria insinuatio, alias in donationibus requisita, ex suspensione renunciationis, tradit Bald. in l. illud numero 6. vers. quid ergo dicemus, C. de sacros. Eccles. Anon. de Canar. de insinuat. par. 2. quest. 16. num. 21. Castren. conf. 459. sub num. 1. lib. 2. Alex. conf. 29. num. 7. lib. 3. Fab. de An. conf. 112. num. 10. Gabr. de donat. conclus. 1. num. 75. Tiraquel. in l. si unquam, in verb. donatione largius. num. 147. & 180. & de renunciatione fideicommissi condit. onal. s. tradit Gomez. var. resol. tom. 2. cap. 4. sub num. 10. vers. 2. m. fero,

fero. & versilem etiam prædicta. Carpen. ad Stat. Mediol. cap. 3. 24. nu. 15. Galuan. conf. 38. in fin. vers. secus esset. Mathienf. super 5. recopil. tit. 10. lib. 7. glos. 6. num. 8. cum alijs d. die 24. Ianuarij 1622. in decisione deductis. Præsertim quia ius fideicommissi conditionalis, ante purificationem, cum fideicommissarius etiam Junior hæredem grauatim præcedere potuisset, l. nam & si parentibus, 25 in princ. ff. de inoffic. testam. itaut non tunc diceretur interim habere ius radicatum aliqua spe certa, iuxta l. substitutio. ff. de acqui. rer. domin. Et propter incertitudinem futuri euentus, tanto tunc minus insinuatio in donatione requiritur, vt de donatione annua, quæ respectu singulorum annorum, 26 non ascendit ad summam 500. sed tunc respectu plurium annorum longe illam excederet, ex quo donatarius ante completum primum annum decedere poterat, est tex. in l. sancimus. §. si quis autem talem C. de donatio. & tradit. Mathienf. super 5. recopil. tit. 6. lib. 7. glos. 3. num. 2.

28 Et supra dicta facilius procedunt, quoad læsionem tunc quam certum est in iure quærendo ex fideicommissio conditionali considerari non posse, vt per Anch. d. cap. sine possessione. num. 7. in fine de reg. iur. in 6. Rub. Alex. conf. 12. numer. 6. Pregr. dictio consil. 52. num. 3. in fin. lib. 5. Fusar. de substit. quest. 587. sub num. 19. Rota in Perusina reintegrationis 24. Aprilis 1596. coram bon. mem. Penia. Quod pro 29 cedit licet postmodum idem tunc Cardinalis prædecesserit, quia ad effectum læsionis attenditur tempus renunciationis, Menoch. conf. 1147. num. 23. Seraph. decis. 1462. num. 3.

30 Nec aduersatur Bart. tunc in l. is potest. num. 11. ff. de acqui. hered. cum alijs, qui illum sequuntur, quia nec ipse, nec alij dicunt refutationem fideicommissi, præsertim conditionalis esse donationem, nec loquuntur in statuto de donationibus, sed in terminis statuti Perusini, quod habens Instrumentum testam. alicuius rei valoris decem librarum, debeat illud insinuari facere, & querunt an comprehendatur fideicommissarius, & comprehendendi dicunt, si spes quam habet, potest esse dictæ æstimationis, & sic dicunt 31 doctrina Bart. non videtur facere ad punctum. tunc An repudiatio, & remissio fideicommissi conditionalis sit donatio ad dictum effectum, in quo negatiuam firman in specie, Gomez. var. tom. 2. d. cap. 4. num. 10. vers. 2. in foro. cum alijs supra alleg.

Præterea, placuit etiam, quod cum D. Cardinalis contemplatione, & intuitu huiusmodi renunciationis, ad eius fauorem factæ, ipsi renunciante scuta 25000. per ipsum sibi, ac eius creditoribus soluta remiserit, & condonauerit, 32 ista nullo modo dici possit proprie tunc donatio, sed correctiua, & ob causam, quæ insinuationem de iure non requirit, Soccin. conf. 48. sub numero 8. vers. 2. est aduertendum. lib. 1. Alex. conf. 20. num. 3. vers. est etiam aduertendum. lib. 3. Gratian. discip. 82. num. 25. Nec in statuto tunc de donationibus insinuandis comprehenditur, Alex. conf. 167. num. 10. lib. 7. Rot. decis. 723. num. 21. par. 2. recen. cum alijs adductis in supradictis decisionibus in hac causa factis, & facit, quia tunc lucrum tunc certum de presenti dicitur compensatum, cum damno incerto ex futuro euentu, vt per Aym. conf. 11. num. 17. & conf. 188. num. 4. Surd. de alim. tit. 9. quest. 11. num. 7. & seqq.

Minus refragatur, quod imò D. Dux de Comitibus semper magnificerit huiusmodi spem succedendi, illamque æstimauerit scutis 60000. & ultra. Quia præterquam quod testes pro D. Duce examinati, qui id deponere conantur plures patiuntur exceptiones per Informantes deductas pro responsione, ponderatum fuit, quod cum idem D. Dux de Comitibus asseruerit contrarium scilicet, quod ipsi vt de dicta substitutione, ac de alijs in dicto testamento contentis bene informati nunquam habuit animum illam, 33 seu illa acceptandi, huiusmodi tunc confessio tanquam iurata, de libertate, & geminate facta in publicis Instrumentis præualere debet testibus, Bald. in l. 2. numer. 6. C. quando Fisc. vel priuat. Cas. de Grass. decis. 6. num. 2. de testib. Verrall. decis. 28. num. 6. par. 3. Seraphin. decis. 433. num. 7. & decis. 1318. num. 1. Gregor. decis. 44. numer. 14. Cavalier.

decis. 284. num. 1. & decis. 375. num. 6. Tanto magis, quia 36 dicti Testes tunc deponunt de particulari affectione ipsius renunciantis, & aliorum, non autem de communi valore, 37 prout requiritur, Bart. in l. precia rerum sub numer. 2. vbi Alex. num. 11. ff. ad l. falcidiam. Soccin. lun. conf. 75. num. 3. lib. 2. Sarnen. reg. de valore q. fin. in fine. Rota decis. 101. num. 1. & decis. 570. num. 7. coram Papa Greg. XV. & decis. 648. num. 3. par. 1. recen.

Et ita decisum vnica tantum parte informante.

* Decisiones in hac causa coram dicto Reuerendissimo Coccino Decano, sub die 13. Nouembris 1623. & sub die 4. Februarij 1631. habes primam infra prout in Indice posito in fine Decisionum, secunda vero est decisio 12. supra in hac eadem parte.

* Decisio in hac causa coram d. bon. mem. Remboldo sub die 24. Ianuarij 1622. habetur infra prout in Indice posito in fine Decisionum.

R. P. D. V E R O S P I O.

Bononien. Fideicommissi.

Die Veneris 23. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Pœna priuationis imposita à Testatore, non potest nocere alteri, qui illius voluntati non repugnauit, neque potest hoc modo imponi, vt alium obliget, præter eum, qui eiusdem voluntati non obtemperauit, & qua ratione hoc procedat ad interpretationem leg. paterfam. ff. de hered. instit. Singularis est decisio tanquam extensa ab Auditore magni nominis, & absolutissimi, candidissimique ingenij.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæreditati nemo allegari debet, vel exheredari facto alterius.
- 2 Priuationis pœnam non incurrit ob contrauentionem Patris, Filius institutus propria contemplatione, non Patris.
- 3 Contrauentionem voluntati Testatoris excusare solet protestatio, quia dicitur non credi, quod ex tali actu, qui geritur, voluntas impugnetur.
- Contumacia, & animus delinquendi cessat, non existente dolo.
- 5 Causa qualibet etiam iniusta excusat à dolo, & pœna priuationis.
- 6 Priuationis pœna ob contrauentionem facta, considerari non potest, vbi non præcedat habitus, hoc est antecedens contrauentio.
- 7 Vocatio alicuius substituti per modum rationis, & causa facta, non videtur expressa, & absoluta dispositio, præsertim si verba rationis, seu causæ, non essent directa in personam heredis grauati.
- 8 Contrauentio ultra expressa non extenditur.
- 9 Fideicommissum pœnale non inducitur, nisi verbis expressis, quæ omnem aliam interpretationem excludant.

- 10 Copula, Et, illa est natura, ut precedens cum sequenti capitulo coniungat, & omnes illius qualitates repetat.
- 11 Dicitio, perche, ostendit causam precedentis dispositionis. & vide num. 12.
- 13 Pronomen, questi, refertur ad proxime dicta, illaque ad oculum refert.
- 14 Sequentia declarant precedentia.
- 15 Voluntatis mutatio, & contrarietas presumenda non sunt.
- 16 Priuationis pœna à Testatore adiecta favore substituti in casu contrauentionis, si ante heredis nominationem fiat, censetur adiecta ad ostendendam personam, quam illa tangere debeat, Et si post heredis institutionem repetatur adhuc probabiliter dicitur repetita ad eundem effectum.
- 17 Geminatio prohibitionis tanquam, quæ enixam prohibentis voluntatem ostendit, reprobare nequit, ut superflua.
- 18 Priuationis pœna facta filio in casu contrauentionis præcepti Testatoris mandantis bona sua non alienari, & prohibentis usum fructum Patri acquiri, restringenda est ad casum, in quo filius permiserit Patri frui usufructu, ne porrigatur ad casum, in quo filius priuaretur hereditate propter contrauentionem alterius.
- 19 Priuationis pœna semper intelligitur facta ijs, qui contraueniunt, quando id commode fieri potest, ne sequatur absurdum, vel euerfionis fideicommissi, vel quod in alterius potestate sit, heredem priuare hereditate.
- 20 Vocatus in casu contrauentionis primi heredis, si sit postus post secundum, vel ulteriore gradum heredum, non potest instare pro declaratione deuolutionis, propter contrauentionem ante aduentum suæ vocationis.
- 21 Pœna suos debet tenere authores.
- 22 Odij præsumpta ratio ob contrauentionem, propter quam verisimilis redditur priuatio successionis, cessat in eo, qui non contrauenit.
- 23 Caducitatis pœna, ut euitetur facienda est omnis interpretatio possibilis.

I. DECISIO CCXCIII.

PROPOSVI hodie dubium, super confirmatione sententiae, quæ data fuit in partibus, & in qua declaratum fuit, quod factus erat locus fideicommissio Comitiss Sigismundi Maluassæ ad fauorem Comitiss Innocentij, & Cornelij de Maluassia filiorum Herculis, quos idem Sigismundus dicebatur vocasse in suo testamento sub duplici conditione, nimirum in defectum filiorum Constantij, qui secundum gradum hæredum tenebant, & sub ea conditione si dispositis in eodem testamento contrauenissent, tam ipse Constantius, quam Franciscus Maria eiusdem Constantij frater, & Neapolio communis illorum parens, ac frater Testatoris, cum verò casus huius vocationis fauore filiorum Herculis deduceretur in ea sententia, ex secundo hoc capite, quod scilicet eidem testamento videretur contrauenisse Neapolio, dum vna cum alijs comparuit coram Iudice, & sibi adiudicari obtinuit domum, & alia bona emphyteutica, quæ licet fuissent possessa à Sigismundo, dum viueret, erant tamen subiecta alteri fideicommissio Constantij, cuius filij erant ipse, & Sigismundus; Visum fuit Dominis constare de iniustitia eiusdem sententiae ex duplici fundamento, & quia ea instantia, quam fecit Neapolio vna cum filiis non potuisset nocere heredi instituto, qui cum natus non esset eo tempore, quo Neapolio iudicium intentauit, non potuit contrauenire voluntati Testa-

toris, & quia neque hoc voluisset Sigismundus, ut censeretur sua hereditas deuoluta ad filios Herculis, in casu, quo Neapolio siue alter ex illius filiis rescindere tentasset, quæ ipsa statuerat in suo testamento.

Et primo non visum fuit, ut ex iudicio moto per Neapolionem potuerit fieri aliquod præiudicium hæredi primo loco vocato. Tres enim gradus apparebat constituisse Sigismundum in suo testamento, & in primo succedere debebat filius, qui prius nasceretur ex Constantio filio, siue Francisco Maria suis nepotibus ex Neapolione fratre. In secundo, cui locus fieri debebat per mortem sine filiis, dicti filij nascituri, vocati fuerunt Constantius alter filius Neapolionis, & illius filij, ac descendentes, & in eorum defectum in tertio gradu Cornelius, & Innocentius filij Herculis Maluassæ, quorum fauore lata fuit sententia, unde videbatur, quod locum habere posset hoc casu regula, quæ constituitur in l. pater. ff. de hered. instit. ut propter factum alterius nemo præiudicium allegari, neque exheredari possit, ut notat ibi Bart. numer. 2. quem alij sequuntur Bald. in l. unic. C. de his que pen. nomin. Imò cum filius, qui nasci debebat ex Constantio, seu Francisco Maria non fuisset institutus contemplatione proprii parentis, aut aui, sed fauore eiusdem filij, ademerit Testator illius parentibus, & aui usum fructum suæ hereditatis, inde potius probabatur contraria voluntas in Testatore, quod nolisset sua hereditate priuare heredem præiudicium propter contumaciam quam ostendissent eiusdem parentes impugnando suam voluntatem, iuxta doctrinam Bart. in l. liberorum. nu. 16. ff. de verbor. signif. quam in his terminis sequuti fuerunt. Natta in cons. 470. nu. 25. Honded. cons. 72. nu. 40. lib. 1. Burfat. cons. 113. nu. 67. lib. 1. Cephal. cons. 282. nu. 25. lib. 2. & decisum fuit in Celsenaten. primogenitura 26. Iunij 1630. coram Reuerendis D. meo Decano, & in Auenion. hereditatis 16. Ianuarij 1632. & 18. Maij 1633. coram R. P. D. meo Ghislerio. Et hæc Domini considerant super pri. no fundamento ommissis ijs, quæ dici possent pro excusanda contumacia Neapolionis, & filiorum, quia ex protestatione, quam illi præiudicium fecerunt, dum intentarunt iudicium immisionis, quod scilicet petendo bona subiecta fideicommissio Constantij, non credebant se impugnare voluntatem Testatoris, videbatur cessare omnis dolus, sine quo non poterat considerari contumacia, præiudicium autem animus contraueniendi, iuxta notata in l. si seruus. S. Prator ait. ff. de acqui. hered. & notat ibi glos. in verbo non videri, Bald. in d. l. unic. C. de his que pen. nomin. Dec. cons. 273. nu. 2. in fin. & cons. 581. nu. 11. Verall. decis. 233. numer. 7. part. 1. præsertim attento effectu, qui erat, ut censeretur incurfa pœna priuationis, à qua solet præiudicium excusare qualibet causa etiam iniusta, ut per eundem Verall. d. decis. 233. & probat textus in l. plagij criminis. 14. cum glos. ibi in verbo iusta. C. ad l. Flavianam. de plagiar. & in l. agitur. vers. & generaliter. ff. de liberal. caus. Honded. cons. 58. nu. 37. & seq. lib. 1. Rot. decis. 289. nu. 8. part. 2. recent. & coram Greg. XV. decis. 288. nu. 4.

Sed neque id visum fuit colligi ex Testamento Sigismundi, (& hoc erat alterum fundamentum huius decisionis) ut propter contrauentionem Neapolionis, siue illius filiorum; priuari deberet hæres scriptus sua hereditate, siue quod eadem hereditas deuolueretur ad filios Herculis, quod ut clarius percipi possit recensenda est dispositio Sigismundi in ea parte, in qua dicitur fuisse impositam hanc pœnam priuationis contra eos, qui illius voluntatem impugnarent, nam primò constitutum fuit in eiusdem Testamento, ut prior filius, qui nasceretur ex Constantio, siue Francisco Maria suis nepotibus, quique fuerat primo loco hæres institutus, habitare deberet vna cum eius filiis domum Testatoris seorsim ab alijs consanguineis, & illis, ac alijs substitutis prohibuit quamcumque alienationem, siue permutationem bonorum, ita ut nullus eorum, siue ex se, siue simul cum alijs vocatis contra eandem dispositionem facere, aut venire auderet declarans, ut censeretur incurfa ea contrauentio, & caducitas per quamuis compactionem, aut actum iudicalem, ex quo impediretur, vel aliquo modo retardaretur exequutio huius dispositionis etiam

etiam ex capite cuiuscumque anterioris fideicommissi, aut inuestitura, & in singulis his casibus priuauit tam eundem heredem, quam alios vocatos omni commodo suæ hereditatis, perinde ac si non fuissent in eodem Testamento scripti, aut nominati, instituendo hæredes alios substitutos, quos eisdem oneribus grauauit.

Secundo voluit Testator, vt fructus suæ hereditatis cumulari deberent, quousque primus hæres, qui natus tunc non erat, decimum quartum suæ ætatis annum expleuisset, & ideo priuauit vfructu eiusdem hereditatis, tam Neapolionem aum ipsius hæredis nascituri, quam Constantium siue Franciscum Mariam illius parentes, & post hanc prohibitionem rogauit Cornelium, & Innocentium Maluasiam, quos tertio loco substituerat, vtellent curare, vt hæc sua voluntas executioni mandaretur, adducendo rationem, quia in casu, in quo Neapolio, vel illius filij suæ voluntati contrauenirent, illos hæredes instituerat: E ne videretur hæreditas interim pendere quousque nasc. retur filius ex Francisco, aut Constantio, instituit idem Sigismundus pendente conditione huius natiuitatis tres hæredes fiduciarios, tam respectu vfructus, quam proprietatis, quibus commisit administrationem suæ hereditatis ad fauorem futuri hæredis.

Ex hoc Testamento Sigismundi, duas illius partes considerabant Innocentius, & Cornelius filij Herculis Maluasiam, in quibus dicebant contineri suam vocationem; Sed respectu primæ partis, in qua prohibitus fuerat omnis actus, ex quo deueniret ad alienationem hereditatis adiecta pena priuationis contra eos, qui hoc facere tentarent, nullum visum fuit constitui posse fundamentum pro filijs Herculis; quia ex lectura eiusdem Testamenti colligebatur solum voluisse Testatorem suam hereditatem priuare eos, qui suæ voluntati se opponerent, & ideo satis erat, quod non daretur aliqua contrauentio hæredis nascituri, nè dici posset illum commodo d. hereditatis cecidisse, siue (quod huic consequens erat), quod factus fuisset locus substitutioni aliorum hæredum, dum non poterat dari pena priuationis, nisi præcederet habitus, hoc est antecedens contrauentio eiusdem hæredis, ex regula l. decem. ff. de verb. oblig. notat Bald. in l. sub conditione. num. 2. ff. de solut. & in l. i. ff. de diuor.

Respectu secundæ partis poterat subesse aliqua dubitatio, quia vocatio Cornelij, & Innocentij videbatur in casu supponi pro indubitata in casu contrauentionis, quam fecissent siue Neapolio frater, siue Franciscus, & Constantius illius filij & nepotes Testatoris; sed neque voluit Testator aliquid in hac parte disponere, dum solum per modum rationis, & causæ declarauit se vocasse filios Herculis in casu, quo suæ voluntati contrauenirent fratres, & nepotes, non autem vocauit illos absolute, & expresse, præsertim cum ea verba non essent directa in personam hæredis grauati, ex his, quæ post glos. notant Doctores in leg. pet. §. fratre. ff. de legat. 2. Bart. ibi num. 5. l. mol. numero 2. Castr. num. 1. & alij relati per Peregr. de fideicom. art. 1. num. 48. Card. M. amic. de coniect. ultim. volunt. lib. 3. tit. 12. num. 2. Præterea alius erat sensus, & interpretatio eorum verborum, quia sicut prohibitio, quam in ea parte Testamenti fecerat Testator fratri, ac nepotibus erat respectu vfructus suæ hereditatis, cuius fructus voluit integre conseruari, & inuestiri fauore futuri hæredis, ita contrauentio, ob quam esse debebat locus substitutioni filiorum Herculis, intelligi debebat respectu eiusdem vfructus.

Et hanc quidem interpretationem plura videbantur suadere; Nam pro hærede nascituro primo virgebat, quod ageretur de fideicommissio pœnali, quod non poterat induci, nisi per verba expressa, quæ omnem aliam interpretationem excluderent, ex notat. s per Bart. in leg. pater Severinam. num. 2. & in l. multa. num. 3. ff. de conat. & demonstr. Bald. in l. cum proponas. num. 23. C. de hered. instit. Alciat. reg. 3. præsumpt. præsumpt. 45. & in his terminis considerauit Peregr. de fideicom. art. 18. num. 29. in fin. Rota decis. 429. num. 3. parti. 1. diuers. Secundo non poterat alia interpretatio admitti, considerato contextu

eorum verborum in quibus dicebatur contineri hæc vocatio, E perche contrauenendo questo mio fratello, e nepote chiamo heredi il Signor Cornelio, & Innocenzo Maluasiam, la prego a voler sapere come passa il gouerno, & aiutare questa mia volontà. Etenim non solum erat de natura eius copulæ, & coniungere præcedens capitulum Testamenti, in quo actum fuerat de vfructu cum sequenti, & in eo repetere omnes illius qualitates ex notatis in l. seia. §. Caio. ff. de fund. instr. & instrum. legat. & Bartol. ibi num. 1. & 2. & in l. si heredi. ff. de condit. institui. Felin. in cap. 2. in verbo copula. num. 22. de rescript. Sed hoc idem ostendebat dictio illa (perche) siue illa videretur reddere causam eius dispositionis & vocationis filiorum Herculis, vt in l. hac actio. ff. de calumniat. & in l. si is, qui animo. ff. de acquir. possess. notat Bart. in l. demonstratio. §. quod autem. num. 6. Socin. num. 3. ff. de condit. & demonstr. Bald. in c. quia propter num. 26. de elect. siue accipi deberet pro dictione, quando, secundum declarationem & Ang. in cons. 393. num. 2. & voluit glos. in l. vlt. in verbo quando. C. de edendo. Bald. in l. nec eos. C. de postlim. reuers. itaut gerundium contrauenendo, quod fuit immediate positum, resoluti deberet in verba futuri temporis, præsertim iuncta proprietate illius pronomini, questi, quod deinde sequebatur in eodem testamento, quodque referri solum poterat ad ea, quæ proximè dicta fuerunt eaque ad oculum referre, vt dixit idem Bart. in l. i. ff. de nou. op. nunciat. num. 12. Dec. in l. vnic. C. de sent. qua pro eo, quod int. in l. lect. num. 13. & in 2. num. 45. Paris. cons. 19. num. 7. & consil. 35. num. 20. vol. 2. Surd. cons. 308. num. 16. & decis. 125. num. 1.

Tertio demum coadiuuabatur hæc interpretatio ex alio fundamento, quod defumebatur ex verbis immediatis sequentibus. In ijs enim rogauit Testator filios Herculis, vt vacare vellent ad institutionem suæ hereditatis ac scire quomodo ea administratio procederet, quod quidem non poterat intelligi, nisi de tempore, quo hæres expleto 14. anno frui deberet hereditate, & consequenter posset à patre, aut auo turbari in perceptione vfructus, cum ante id tempus administratio eiusdem hereditatis commissæ fuisset hæredibus fiduciarijs, de quorum diligentia, & fide, apparebat testatorem confidisse, & solum in eorum defectum voluisset ipse testator, vt filij Herculis susciperent administrationem suæ hereditatis, vnde recte ex ijs sequebatur, quod non poterat alia interpretatio admitteri, nisi etiam admitteretur, aut mutatio voluntatis, aut manifesta contrarietas in testatore, contra leg. nam ad ea. ff. de conditio. & demonstrat. & leg. cum qui. ff. de probat.

Neque visæ fuerunt ob stare duæ coniecturæ, quæ pro euitanda hac interpretatione considerabantur ab Informantibus pro filijs Herculis; Quia illa, quæ primo loco adducebatur, vt testator etiam in alia parte testamenti prohibuisset Parenti futuri hæredis vsum fructum suæ hereditatis, non concludebat, quod contrauentio, ob quam voluit fieri locum vocationi eorumdem filiorum, non esset inte ligenda respectu eiusdem vfructus, cum plura adduci posset, quæ suaderet necessitatem huius nouæ prohibitionis. Etenim prior illa prohibitio legebatur facta ante nominationem, & institutionem hæredis, atque ita dum adhuc erat incerta persona, quam illa tangere debebat; Et ideo poterat probabiliter dici, quod repetita fuisset post institutionem hæredis, vt sciretur quas personas comprehendere deberet, idque ex duplici ratione. Primò ne contingeret dubitari, An testator voluerit illa etiam teneri Constantium alterum filium Neapolionis, quem substituerat in defectum nascituri. Secundo, quia in hac posteriori prohibitione fuit non solum nominata persona parentis d. futuri hæredis, quod factum fuit in prima, sed etiam persona patris, & auj, de quibus nihil in alia dictum fuerat, quibus duabus rationibus poterat, & tertia addi, vt ex hac noua & geminata prohibitione clarius, & magis enixe ostenderetur voluntas testatoris, quæ quidē ratio ex se sola sufficere poterat, vt eadem repetitio non posset reprobari tanquam superflua, ex his, quæ notat. Alciat.

Alciat. in l. hec verba. num. 3. ff. de legat. Peregr. de fideic. art. 14. num. 2. Card. Manuc. de coniect. vltim. volum. lib. 3. tit. 6. num. 6. & lib. 8. tit. 18. num. 24. & probat text. in leg. quasitum. §. vlt. ff. de fund. instrum. & in l. pediculis. §. labeo. ff. de aur. & argenti. legat.

Altera coniectura, quam considerabant In formantes, erat, quod non potuissent pater, & auus huius hæredis nascituri consequi vsumfructum ex hereditate, nisi postquâ hæres expleuisset annum 14. de quo tempore incipere debebat ius filij, & consequenter ius patris, & aui super dicto vsumfructu, vnde ne dici posset, vt ante id tempus nulla fuisset pœna imposita contra impugnantes voluntatem testatoris, inde inferebatur, quod vocatio filiorum Herculis non poterat censerī restricta ad solos casus contrauentionis respectu vsumfructus, sed quod potius intelligenda erat generaliter, & in quocumque casu, quo eidem voluntati repugnasset Neapolio, & illius filij.

Verum ex hoc fundamento visum fuit potius coadiu-
uari quam t̄ eueri interpretationem superius datam, vt
ea contrauentio, cui nominatim adiecta fuit pœna priua-
tionis, solum intelligenda esset respectu vsumfructus, cuius
mentio antea facta fuerat, Nam cum intra id tempus non
posset considerari aliqua contrauentio hæredis in permit-
tendo, quod pater, aut auus eundem vsumfructum per-
ciperet, rationabilior ex hoc reddebatur voluntas testato-
ris in priuando sua hereditate hæredem, qui patiēdo, vt
pater d. vsumfructu fruere, videbatur aliquo modo contra-
uenisse voluntati eiusdem testatoris, quam si propter
alterius culpam, cuius ille particeps nō fuisset, intelligi de-
beret priuatus ea hereditate, & ita similem prohibitionem
interpretata fuit Rota in vna Nepefina hereditatis 26.
Iannuarij 1609. coram Card. Lancellotto, quam in eisdem
terminis sequuta fuit in Casenaten. primogenitura 26. Ian-
nuarij 1630. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in ijs
19 decisionibus consideratur illa etiam ratio, quia quando t̄
id facere potuisset testator, tamen ea pena priuationis in-
telligi debebat imposita solum ijs, qui alienarent, si hoc cō-
modè fieri poterat, & notauit Mangon. in decis. Florenti-
na 138. num. 20. & 21. Modern. Mantuan. controu. forens.
lib. 2. cap. 289. num. 2. Imò tollebatur ex hoc absurdum, vt
testator videretur voluisse, quod pendere deberet ex arbitrio
fratris, aut nepotum priuare hæredem à se primo lo-
co electum, & totam illius descendentiā sua hereditate;
cum euerfione totius fideicommissi, vt considerauit in
specie Ruin. in cons. 1. 2. num. 8. vol. 2. arg. text. in leg. si ita
quis. §. is cui. ff. de leg. 2. & l. fideicommissum. ff. de condit.
& demonstr.

Et hæc Domini considerarunt ad effectum, vt ex testa-
mento Sigismundi, non posset dici priuatum fuisse hære-
ditate hæredem ab eo primo loco institutum propter cō-
tumaciam, quam ostendissent, aut illius pater, aut Neapo-
lio auus. Verum ex alio etiam capite visi fuerunt excludi
filij Herculis, ad quos dicebatur deuoluta d. hereditas, quia
scilicet illi non vocati fuissent in locum d. hæredis, sed Cō-
stantius, & eius descendentes, & ideo quando etiam ea
pœna priuationis intelligi deberet generaliter imposita
20 t̄ contra omnes, à quibus non seruaretur voluntas testa-
toris, non tamen dici poterat, quod euenisset casus, siue
conditio fideicommissi fauere eorundem filiorum Her-
culis, cum illi potuissent solum occupare vltimum locum,
& gradum heredum, in quo vocati fuerant post descen-
dentes Constantij, quod quidem probabatur ex eodem
testamento Sigismundi; Nam in prima illius parte, in qua
prohibitioni alienationis bonorum adiecta fuit pena pri-
uationis, apparebat solum impositam fuisse eam penam
contra alienantes; Vnde ex ea parte testamenti, debebat
recipere interpretationem etiam hæc posterior, in qua
dicebantur vocari filij Herculis, itaut propter contrauen-
tionem, quam fecissent filij Neapolionis testamento Si-
21 gismundi, illi solum incurrere deberent eam penam t̄
priuationis, non autem descendentes Constantij, iuxta re-
gulam, quæ generaliter ponitur in l. si filiabus. in princ. &
in l. si seruus plurium. §. vltim. ff. de leg. prim. quam in his
terminis adducit Mandell. in cons. 479. nu. 6. Cephal. consil.

Decisio CCXCIV.

282. num. 12 Modern. Mantuan. controuers. forens. c. 289.
numer. 2. Et hæc interpretatio confirmari poterat tam ex
eo, quia in filio, & descendentibus Constantij cessabat ra-
tio odij præsumpti, t̄ ex qua reddi potuisset verisimilis il-
lorum priuatio, vt fuit in specie consideratum in adducta
decis. Casenaten. primogenitura 26. Iunij 1630. coram Re-
uerendiss. D. meo Decano, & in Auenionen. hereditatis
18. Iannuar. 1632. coram R. P. D. Ghislerio, quam quia a-
gebatur de pœna caducitatis, pro cuius exclusione sumi
23 debebat omnis t̄ interpretatio possibilis, vt notatur in l.
ignitur. ff. de liberal. caus. in §. & generaliter, & fuit dictum
in Romana fideicommissi de Iacobatis 12. Maij 1606. &
5. Decembr. 1608. coram Gregor. XV. inter impress. decis.
256. num. 2. & decis. 288. num. 4. & in Maceraien. heredi-
tatis 1. Iunij 1619. coram bon. mem. Vbaldo.
Et ita &c.

R. P. D. M O T M A N N O,

Vibeuertana Censur.

Die Veneris 23. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Statuta, tunc forenses minimè comprehen-
dunt, quando eorum verba sunt directæ
in personas subditas. Forensis, quando
teneatur seruare in contractibus solem-
nitates Statuti loci vbi contrahit. Con-
stit. March. lib. 5. cap. 35. in contractibus
Minorum, quid requirat. Alia plura in
Summarijs vide.

S V M M A R I V M.

- 1 Minoris contractus celebratus sine solemnitatibus requisitis per Constit. Marchie in d. contractibus nullus est.
- 2 Minor 25. annis, reputatur maior ad effectum contrahendi sine solemnitatibus, & hoc procedit in Vrbe, sic disponente statut. d. Vrb. lib. 1. cap. 47.
- 3 Statuta directæ in personas subditas, non comprehendunt forenses.
Et ista opinio tamquam verior, æquior, ac magis communis, admittitur per plures DD. num. 4.
- 5 Statutum inhabilitans personam, non afficit forenses.
- 6 Statuta non possunt disponere de persona sibi non subdita.
- 7 Statutum loci contractus, quoad solemnitates est inspiciendum, licet contrahentes sint forenses.
- 8 Statutum loci contractus, tunc forensis tenetur seruare quando Statutum disponit circa solemnitatem actus, qui respicit iurisdictionem eius in cuius Territorio contrahitur.
- 9 Decis. in causa Roman. obligationis 14. Feb. 1620. coram Card. Sacro declaratur.
- 10 Iuramentum interpositum in contractibus minorum, non tollit efficaciam Constit. March. de contractibus minor. cap. 25. lib. 5. & num. 11.
- 12 Constituti. March. lib. 5. cap. 25. in contractibus minorum

- rum quatuor copulatiue requirit. idest. Præsentiam coniunctorum, Decretum Iudicis, ac Insinuationem, & Iuramentum.
- 13 Statutum, quando aliquas solemnitates requirit in contractibus, & ulterius procedit irritando contractus, carentes huiusmodi solemnitatibus, sequitur, quod velit, illas esse de forma. Quæ neque prætermitti, neque per equipollens adimpleri potest.
- 14 Statutum, si in contractibus duo copulatiue requiratur pro forma, utrumque adhiberi debet, & unum sine alio non sustinetur, & num. 15. & 16.
- 17 Gab. in conf. 127. num. 16. vol. 1. & Hond. conf. 42. num. 14. vol. 1. declarantur.
- 18 Statuta Laicorum, ob defectum potestatis, non possunt disponere circa Iuramenta, & alia spiritualia, in quibus seruari debet dispositio Iuris Canonici.
- 19 Constitutio Marchie, cum sit speciali confirmatione Summi Pontificis munita, dicitur Papalis.
- 20 Constitutio Marchie in contractibus minorum tollit vim non modo unius iuramenti ind. contractibus interpositi, sed etiam aliorum, si plura interuenerunt, quando aliæ solemnitates requisitæ nequaquam adhibita fuerunt, & num. 21.
- 22 Obligatio Cameralis in contractibus interposita tamquam accessoria fortius stringit, non autem ampliat dispositionem.
- 23 Obligatio Cameralis non importat aliud vinculum diuersum ab eo, quod est expressum.
- 24 Absolutio à iuramento contento in Instrumento obligatione Camerali vallato, comprehendit etiam iuramentum de non petendo absolutionem in illa inclusum.
- 25 Minor in contractibus, si iuret se esse maiorem, in penam mendacii denegatur ei beneficium restitutionis in integrum.
- 26 Minor, si contrahendo, iuret se esse maiorem, an possit opponere de inualiditate contractus ex defectu solemnitatis non seruata.
- 27 De iuramento interposito in aliquo contractu, si non appareat, perinde haberi debet, ac si non fuisset præstitum.
- 28 Contractus obseruantia deducta ex pluribus actibus per 40. annos, facit ut præsumatur adhibitas fuisse solemnitates necessarias.
- 29 Solemnitates in contractibus numquam ex cursu temporis præsumuntur adhibita, quotiescumque in celebratione contractuum, pro forma sunt requisita.
- 30 Solemnitates requisita, pro forma in contractibus, si appareat eas à principio, non interuenisse temporis cursus, non potest operari præsumptionem, ubi nulla adest probatio, & num. 31.
- 31 Præsumptiones omnes euanescent, stante contraria probatione.
- 32 De contractus obseruantia, quando frustra opponatur.

DECISIO CCXCIV.

INTERVM proposui causam, & Domini censuerunt non esse recedendum à decisione coram me emanata sub die 23. Ianuarij præteriti * in qua firmatum fuit, non esse locum Constitutioni Aegidianæ attenta iniustitia mandati de associando relaxati vigore Intrim. impossibilis

tionis Censui nulliter factæ per q. Clementinum, & quod ipse cum esset minor 25. annorum existens in Vrbe, non tamen Ciuis, vel incolâ dictæ Urbis, sed Vrbeuetanus, sic fopensis, nullis seruatis ex Constitutione Marchiæ de contractibus minor. cap. 25. lib. 5. seruandis solemnitatibus dederat Procuratori mandatum ad contrahen. Ameliæ, & deinde contractum census nullis pariter adhibitis solemnitatibus in eadem Vrbe adhuc existens ratificauerat.

- Nec visum fuit huiusmodi contractum posse sustineri
- 2 ex statuto Urbis capit. 47. libr. 1. in quo disponitur quod maior annis viginti censeatur maior annis 25. Quia illud tanquam directum in personas subditas non comprehendit forenses, qui statuentibus minimè sunt subiecti iuxta conclusionem firmatam in dicta decisione quam utiq. uerriorem, & æquiorē, ac magis communem admittunt Doctores copiose allegati per Surd. decis. 197. num. 6. & per Gratian. discept. 824. num. 32. cum seqq. & recepit Rota decis. 103. num. 21. par. 2. diuers. eadem ratione, quod
- 3 si statutum inhabilitans personam, non afficiat forensē, quia non potest si disponere de persona sibi non subdita, ut in terminis eiusdem statuti Urbis fuit firmatum in Tuderina seu Roman. nullit. obligationis 4. Iunij 1614. coram bon. mem. Buratto, & prima Iulij 1615, quæ est decis. 709. par. 2. recent.
- 7 Non obstat alia conclusio, quod statutum loci si contractus quoad solemnitates sit inspiciendum etiam si forenses ibi contrahant, de qua per Barr. in l. cunctos populos. num. 13. C. de sum. Trinit. Bald. conf. 389. vol. 1. Alex. conf. 44. num. 20. vol. 5. Quia ut iidem DD. tradunt hæc conclusio procedit in si statuto prouidente circa solemnitatem actus, qui respicit Iurisdictionem eius in cuius Territorio contrahitur, & ita præmissas conclusiones distinguit idem Barr. in d. l. cunctos populos. num. 26. C. de sum. Trinit. & distinctionem probauit Rota coram Caput. decis. 283. par. 1. ac si, quoniam sunt Rolan. conf. 24. num. 14. vol. 3. Surd. conf. 57. num. 34. & alij cumulati per Gratian. discept. 409. num. 41. & discept. 824. post num. 32. cum qua distinctione Domini dixerit debere declarari decisionem emanatam
- 9 in Romana obligationis 14. Februarij 1620. coram bon. mem. Card. Sacratio.

Neque obstat, quod in contractu census addit Iuramentum si cuius efficaciam non tollit dicta constitutio Marchiæ de contract. minor. cap. 25. lib. 5. & proinde cum illud vim suam retineat, supplet illa eiusdem Constitutionis requisita ut respondit Hieron. Gab. in conf. 127. numer. 16. vol. 1. sequitur Honded. conf. 42. num. 14. cum seqq. vol. 1. & Ant. Gab. de Iure iur. concl. 5. num. 14. Quoniam

12 responsum fuit, quod prædicta Constitutio post illa quatuor copulatiue requisita ad validitatem contractus minoris, idest PRÆSENTIAM CONIUNCTORVM. DECRETVM IUDICIS, AC INSINUATIONEM. ET IURAMENTVM ulterius procedit irritando contractus carentes huiusmodi requisitis, unde sequitur, quod si velit illa esse de forma, quæ neque prætermitti, neque per equipollens adimpleri potest, Bald. in l. 1. num. 2. ubi etiam Iason. nu. 10. ff. de libert. & posthum. Curt. lun. conf. 119. num. 12. Rota decis. 671. numer. 2. par. 1. & decis. 385. in fin. par. 2. recent. ac in Ariminen. legatorum 27. Ianuarij 1625. coram bon. mem. Man-

14 zanedo, in qua eadem ratione, quod si a Constitutione requiritur, ut copulatiue utrumque adhibeatur decim fuit iuramentum non supplere defectum insinuationis. Et

15 præterea fuit responsum quod quamuis dicta si Constitutio non impediat effectum iuramenti, ut dictum fuit in Viterbien Terræ Petrallæ 14. Martij 1614. coram R. P. D. meo Pirouano, inde tamen non sequitur, quod alijs non concurrentibus iuramentum vim suam obtineat ad effectum si sustinendi contractus, quos aliter celebratos nullam uult habere firmitatem, Hier. Gabr. verò, & Hond.

17 præallegati si loquuntur in terminis statuti laicorum, qui ob defectum potestatis non possunt disponere circa iuramenta, & alia spiritualia, in quibus seruari debet dispositio Iuris Canonici, secus autem dicendum de Constitu-

R. tione

19 tione Marchiæ speciali confirmatione Summi Pontificis munita, quæ propterea dicitur Papalis.

Minus obstat, quod in contractu census, de quo agitur adsit non modo iuramentum q. Clementini expressum pro illius obseruatione, sed etiam aliud simile de obseruando contenta in formula obligationis Cameralis, Vnde alia 20 t. insurgit consideratio, quod sicuti additio Cardinalis Carpentis ad d. Constitutionem tollit vim non modo vnius iuramenti, sed etiam aliorum, si plura in vno, eodem Instrumento fuerint à contrahentibus præstita, ita in terminis eiusdem Constitutionis, quæ t. de vnico iuramento loquitur si plura adsint iuramenta, vno cessante cetera suum operentur effectum, vt respondit *Ruin. consil. 103. num. 13. vol. 4. Paris. cons. 97. num. 18. & 54. lib. 1. Cur. lun. cons. 18. num. 4. vol. 2.*

Quia sicuti obligatio Cameralis tanquam accessoria 22 fortius t. stringitur, non autem amplius dispositionem, ita iuramentum de obseruando contenta in eadem obligatione inclusum robur addit simili iuramento in Instrumento 23 explicito, nec importat t. aliud vinculum diuersum ab eo quod est expressum idque videtur sensisse *Rota decis. 28. & p. q. apud Zacch. de obligat. Cam.* vbi habetur quod absolutio à Iuramento contento in t. Instrumento obligatione Camerali vallata comprehendat etiam Iuramentum de non petendo absolutionem in illa inclusum, Doctores vero in contrarium allegati loquuntur de iuramento minoris aff. rentis se esse maiorem, qui deinde iurauit omnia, & singula in Instrumento contenta, firma rata, & grua habere, & adimplere, quorum iuramentum vnum est de præfenti, alterum verò de futuro, & sic sunt inter se longè diuersa, & procedunt in minori petente rescindi 25 contractum non t. obstat, quod iurauerit se esse maiorem, cui in penam mendicii denegatur beneficium restitutionis in integrum t. si in alterius. C. si min. se maior. non 26 autem firmant, quod t. ille non possit dicere de nullitate contractus, ex defectu solemnitatis non seruata, vt per *Roman. consil. 12. numero. 5.* cuius dictum est in terminis d. Conit. & refert. *Ruin. in cons. 135. numero 1. vol. 1.* ac extollunt *Cyemen. singul. 162. & Hippol. de Marsil. singul. 29.*

Accedit, quod nulla ex d. Instrumento, per Constitutionem irritato, sumi potest probatio, quod interuenerit 27 iuramentum, & cum aliter t. de illo non appareat, perinde haberi debet, ac si non fuisset præstitum, vt in istis terminis respondit *Paul. de Castr. in cons. 61. numer. 1. vol. 2.* quem in simili casu allegat. *Rota decis. 8. num. 4. par. 3. diuers. & refert Grat. discet 27. num. 29.*

28 Denique non obstat obseruantia contractus t. deducta ex solutionibus fructuum census, factis spatio 40. annorū, & ultra ita ut inde oriatur præsumptio, quod in hoc contractu interuenerint solemnitates à Constitutione requisitæ, 29 Quia t. nunquam ex cursu temporis solemnitates præsumuntur adhibita, quotiescunque in celebratione contractus pro forma sunt requisitæ, neque contrahentes possunt illis renunciare, vt notat *Boccac. ad d. Constitutionem gloss. 8. num. 308. & seqq.* cum ex lectura d. Instrumenti apparet eas tempore t. contractus non interuuisse, cursus temporis non potest operari præsumptionem, Vbi que 30 namque adest t. probatio, inde omnis contrariæ præsumptio euanesce. l. cum de indebito §. 1. ff. de probat. l. nuptura filio. ff. de iur. dot. cap. qui contempta veritate §. distin. Paul. de Castr. consil. 81. num. 3. vol. 2. Nau. consil. 162. num. 29. Et in his terminis *Rota in Lucana Emphyteusis 10. Ianuarij 1625. coram R. P. D. meo Pironano.* Stante autem clara

31 t. probatione negatiuæ solemnitatum frustra opponitur de obseruantia, quam nihilominus dubiam reddunt solutiones plurimorum terminorum facta vnico t. contextu per Tutorem, & priuata adnotatio solutionum facta per creditorem n. *Serap. 1008. in fin.*

Et ita vtraque.

* Est decisio 250. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PANZIROLO.

Comeñ nullitatis, seu Attentatorum.

Die Lune 26. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Gratia, ad hoc, vt non dicatur subreptitia, est necessaria iustificatio narratorum, Præsentatio ad aliquod ius patronatus si sit facienda à pluribus coniunctim, & vti vniuersis, vt validè fiat, quid requiratur.

S F M M A R I V M.

1. *Literæ Apostolicæ dicuntur subreptitiæ ex defectu iustificationis narratorum.*
2. *Gratia non iustificata, gratiæ nomen non meretur.*
4. *Electio ad ius patronatus, quando est valida, tunc non est locus vltiori electioni.*
5. *Præsentatio ad ius patronatus, dum est faciendā à pluribus vti ab vniuersis, eo casu non suffragatur, si non sit facta conciliariter.*
6. *Communitas aliqua, quādo debet præsentare aliquem ad ius patronatus, non valet præsentatio, si homines non se congregarunt in loco solito, & ad sonum campanæ vel tube &c.*
7. *Præsentatio facta lite pendente perinde est, ac si non esset facta.*
8. *Patrono citrā vitium attentatorum non licet præsentare lite pendente.*
9. *Præsentatio, quando est faciendā à pluribus coniunctim, vt vnum corpus, non potest fieri separatim.*
10. *Præsentatio est reiicienda, si sit facta longè post tempus in edicto præfixum ad præsentandum.*
11. *Compatroni, si sint interpellati ad præsentandum, quando declarant, quod nolunt concurrere ad præsentationem,*
12. *Tunc totum ius præsentandi remanet pænes alios patronos.*
13. *Subreptio de facto proprio vitiat gratiam.*

DECISIO CCXCV.

FUIT resolutum in literas Apostolicas Massallo non suffragari ex defectu iustificationis narratorum, t. cum ex hoc literæ dicantur subreptitiæ, *Cassad. decis. 4. num. 8. de prob. Mant. decis. 188. num. 1. & decis. 358. numero 4. Rota decis. 511. num. 3. par. 4. recent.* Et gratia non iustificata t. gratiæ nomen non mereatur, vt in *Tirasonen. Cappellania 24. Aprilis 1598. coram bon. mem. Luna,* Massallus namque narrauerat Papæ, se fuisse præsentatum à maiori parte, seu medietate Patronorum, in discordia alterius medietatis, vel minoris partis, & tamen apparet potius de contratio, dum Zambellus à viginti quatuor hominibus ad sonum Campanæ in loco solito congregatis nominatus fuit, & postea Massallus tantū à tresdecim informiter congregatis, & ideo prædictis literis iuari non potest, quia t. Papa illas non concessisset, nisi Massallus vere & realiter à maiori parte, vel à medietate Patronorum præsentatus fuisset, ad tradita per *Card. cons. 69. num. 4. vers. sufficit,* & late per *Rotam diuers. dec. 167. num. 7. par. 2.*

Nec

Nec quicquam facit, quod Massallus fuerit etiam præsentatus ab alijs quatuor hominibus Comani; cum etiam, quia numerus Patronorum adhuc est infra medietatem; tum etiam quia præsentatio de persona Massalli fuit posterior: cum præsentatio Zambelli emanauerit de mane, de nona Aprilis ad sonum Campanæ in loco solito, & præsentatio Massalli partim eadem die post prandium à dictis 13. hominibus, & partim postea: unde stante priori
 4 electione ¶ valida de persona Zambelli, non erat locus ulteriori electioni *gloss. in cap. auditis, verb. irritandam. de elect. Calder. conf. 14. de rescript. Deci. in cap. ex tenore. num. 18. eod. tit. tum de iure, quia cum præsentatio esset facienda vti ab Vniuersis, nominatio facta de Massallo à dictis 13. hominibus, & postea à quatuor ¶ hominibus*
 5 Communitatis Comani non suffragatur, dum non fuit conciliariter facta, *Lamberlin. de lrepatr. lib. 2. par. 2. q. 2. art. 9. numer. 12.* Nam homines prædicti præsentantes Massillum non se congregarunt in loco solito, ¶ nec ad sonum campanæ, vel tubæ prout requirebatur, *gloss. in leg. aliud. §. referitur. ff. de regul. iur. Loscus de iure Vniuersit. part. 1. cap. 3. num. 60. & seqq. Corn. conf. 224. numer. 13. in princ. lib. 4.*

Nec releuant præsentationes factæ sub die 17. Iulij ab alijs hominibus Vniuersitatis Porzæ, qui cum fuerint decem & septem, & sint Compatroni, videtur, quod Massallus verè fuerit præsentatus à maiori parte Patronorum.
 7 Quia hæc præsentatio fuit ¶ facta lite pendente inter Massallum, & Zambellum, & ideo perinde est, ac si facta non fuisset, cum Patrono tunc citra vitium attentatorum ¶ non liceat amplius præsentare, *Cassad. decis. 3. numer. 3. vi lit. pend. Rota in Pampilonen. parochialis 2. Aprilis 1590. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Zamoren. beneficij 30. Maij 1568. coram bon. mem. Oranolatè in Lucana parochialis de Ripasacta 5. Iulij 1632. & 18. Apr. 1633. coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.* Maxime, quia cum ex alijs antiquis præsentationibus de anno 1515. & 1595. appareat homines Porzæ, & Comani præsentasse
 9 se coniunctim, vt vnum corpus, ¶ hodie homines Porzæ separatim non potuerunt præsentare *Abb. in capit. scriptum. 40. num. 6. in fin. de elect. Felin. in cap. pastoralis. numer. 9. vers. duo corpora. de rescript. Rota in Faurinen. iuriss. 23. Martij 1584. coram bon. mem. Card. Pamphilio.* Et eo magis præsentatio hominum Porzæ est reiicienda,
 10 ¶ quo fuit facta longè post tempus in Edicto præfixum ad præsentandum, *Old. conf. 1. Felin. in cap. cum Bertoldus. num. 13. vers. considerabam. de re iudic. Ricc. in prax. Eccles. resol. 145. part. 1. Rota in Valentina beneficij 27. Iunij 1607. coram bon. mem. Penia.*

11 Accedit, quod Vniuersitas prædicta ¶ Terræ interpellata ad præsentandum medijs Procuratoribus declarauit se nolle concurrere ad præsentationem cuiusvis ad
 12 hanc Ecclesiam: unde totum ius ¶ præsentandi remansit penes homines Vniuersitatis Comani, qui præsentarunt, *Abb. in cap. in causis. num. 9. de electio. Felin. in cap. pastoralis. numer. 9. vers. duo corpora. de rescript. Rota in Gerunden. Canonicatum 22. Iulij 1633. coram R. P. D. meo Aderisao.*

Et demum visum est gratiam esse pariter subreptitiam, quia Massallus narrauerat Papæ, nullos fructus ex tali Parochiali percepisse, & tamen contrarium
 13 constat, nam ista ¶ subreptio vti de facto proprio viuat gratiam, *Mohed. decis. 8. de rescript. Accoramb. decis. 17. lib. 1.*

Et ita parte vtraque &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Beneuentana Attentatorum.

Die Luna 26. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Omnia, quæ facta sunt post appellationem, sunt attentata: Quæ regula procedit quamuis causa, à qua fuit appellatum, dicatur fuisse deserta, aut transisse in iudicatum, quia huius rei cognitio non potest spectare, nisi ad Iudicem appellationis: Inhibitio facta Procuratori, quando noceat Iudici, & è contra.

S V M M A R I V M.

- 1 Attentatum dicitur quicquid geritur post introductionem cause appellationis, & inhibitionem subsequutam, Non obstante quacumque re iudicata, siue appellationis desertione. num. 2. Et quare, num. 4.
- 3 Appellatione deserta, causa redit ad primum Iudicem.
- 5 Causa an sit deserta, cognosci debet à solo Iudice, cui, commissæ fuit causam appellationis.
- 6 Index appellationis ex stylo Rom. Cur. super desertione non pronunciat, sed vel moderando inhibitionem, declarat causam esse desertam, vel procedendo ad vltiora, declarat illam durare.
- 7 Scientia partis non infert scientiam Iudicis ad effectum attentatorum: sed declara. vt num. 8.
- 9 Mandatum presumitur in eo, qui iura produxit, & rubricaturam soluit.
- 10 Mandatum, quo Procurator vtitur nomine principalis, ex equitate debet suffragari parti, vtili possit contra talem Procuratorem exequi citationes, & inhibitiones, quæ exequendæ essent contra principalem.

D E C I S I O C C X C V I.

R E S P O N D E R V N T Domini in dubio, quod hodie proposui, constare de Attentatis. Etenim actus carcerationis Constantini, qui dicebatur attentatus, exequutus fuerat ad instantiam Camillæ occasione mandati, quod illa obtinuerat ab A. C. pro credito, quod habebat occasione suæ dotis contra hereditatem Viti patris Constantini; Cum autem idem mandatum expeditum fuisset in executionem sententiæ, à qua Constantinus appellauerat, non poterat non dici attentatum, tam dictum mandatum, quam carceratio facta in illius executione, postquam introducta fuerat in Rota causa ¶ appellationis & illius vigore sequuta fuerat inhibito, vt habetur in *ca. non solum, & notat ibi gloss. in fin. de appellat. lib. 6. Rot. decis. 20. eod. tit. in nou. & decis. 2. 6. eod. tit. in antiq. Cas. de Grass. decis. 6. num. 5. de caus. poss. & propr.* Et quidem non obstante quacumque re iudicata, siue desertione appellationis,
 2 propter ¶ quam causa videretur redisse ad primum Iudicem, ¶ iuxta notata in *l. eos. C. de appellat.* quia propter
 3 solam dubietatem articuli, ¶ An causa esset deserta, poterat de eadem desertione cognoscere solus Iudex, cui fuit
 5 commissæ causa ¶ appellationis, vt notat *Bar. in l. eos. num. 8. & in l. properandum. §. illo. C. de Iudic. Vitalin. in Clementin. si appellationem. de appellat. Mohed. decis. 9. eod. tit. & decis. 3. de senent. & re iudic. in fin.* Quod maxime procedere visum fuit, attento stylo Romanæ Curie, quia
 6 cum in ea super desertione pronuntiari non soleat, ¶ nisi

quatenus vel per moderationem inhibitionis, vel per processum ad ulteriora tacite declaratur, causam aut esse desertam, aut adhuc durare, Non poterat Iudex datus super appellatione de causa iudicare, quin etiam non cognosceret super ipsa desertione, ut aduertit *Vestrius in prax. lib. 8. cap. ult. num. 9. § sed hodie, in fin. Felin. in c. ex parte 12. num. 10. vers. secundo declara. de rescript. Rot. decis. 59. de appellat. in non.*

Neque Domini dubitarunt, vtrum inhibitiō, quæ probabatur hoc casu facta Procuratori Camillæ, afficere poterit Iudicem, à quo fuerat appellatum, quia licet ex scientia partis regulariter non inferatur ad scientiam Iudicis ad hunc effectum attentatorum, ut tradit *Lancellott. de autentat. lit. pend. par. 2. capit. 12. ampliat. 15. numer. 26. post Franc. in cap. si iustus meus 73. num. 59. de appell. Hoc tamen verum est, si ipse Iudex actum fecerit ex suo officio secus si ad partis inhibitiō instantiam, ut declarat idē Lancellott. de autentat. post inhibitiōnem ampliat. 59. Lap. allegat. 38. & tenuit Rot. coram Greg. decis. 360. num. 2. & in Romana Saluiani 14. Decembris 1598. coram Card. Lancellott. Et visum fuit satis esse mandatum, quod præsumi debebat habuisse eundem Procuratorem, cui fuit inhibitiō, quia cum nomine Camillæ produxisset processum factum in partibus, & soluisset illius rubricaturam, & ex ea iurium productione, & solutione, quam fecit, poterat idē mandatum præsumi ex his, quæ notat *Iason in l. 1. numer. 12. C. de procurat. Cassad. decis. 3. num. 5. eod. titul. Roman. singul. 643. num. 4. & cons. 446. num. 11. Et æquum erat propterea, ut mandatum, quo ille usus erat ad eam productionem faciendam suffragari deberet Constantino, ut posset eundem Procuratorem citare loco ipsius Camillæ, illique inhibere, ut firmavit Rota in his terminis in decis. 185. num. 3. par. 2. recent. auctoritate textus in l. seruum quoque §. æquum. ff. de procurat. & regulam ponit *Capr. conclus. 62. num. 1. Et ita &c.***

R. P. D. M O T M A N N O,

Romana Legati,

Die Luna 26. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Negans, rem aliquam mobilem possidere conuinci non potest per illam suspiciōnem tantum, quod eam de tempore mortæ litis possideat, si existentia d. rei de præterito, apud eundem fuerit probata. Possessor negans se possidere ex hoc definit ciuilitè possidere. Amissio rerum mobilium facilis est.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio de præterito probata si fuerit, ex ea arguitur possessio eiusdem de presenti.
- 2 Mobilium rerum possessio facile, ac etiam solo animo amittitur,
- 3 Possessio apud aliquem alicuius rei, si probata fuerit, quando d. possessor negat se possidere, dicitur animo dereliquisse ante habitam possessionem,
- 4 In animo, ea, quæ consistunt, nemo verius testimonium potest ferre, quam is, de cuius animo quaeritur,

- 5 Possessio de præterito apud aliquem si fuerit probata, ex ea præsumptione tantum, conuinci non potest quod possideat si ille de presenti neget se possidere.
- 6 Possessionis rei mobilis amissio non præsumitur, nisi probetur actus intermedius aptus ad inducendam priuationem possessionis.
- 7 Limita hoc non procedere, quando de tempore mortæ litis, non constat de possessione eius, qui d. rem olim possidebat. & num. 8.
- 9 Possessor definit ciuilitè possidere, si neget se possidere.
- 10 Iocalia, ac res præciosæ frequenter ad pecunias eorum precio conficiendas, distrahi solent.
- 11 Amissio possessionis rerum mobilium facilis est.
- 12 Suspicio est debilior præsumptione.
- Neganti medio iuramento, se aliquam rem non habere, potius est credendum quam afferenti suspiciōnem tantum, existentia dictæ rei apud eundem. num. 12.
- 13 Suspicio existentia alicuius rei apud aliquem diluitur propter iuramenti vim, & potentiam, præstiti ab illo, de non existentia talis rei apud ipsum.
- 14 Ad exhibitionem rei petita, ut possit quis astringi, debet probari existentia de tempore mortæ litis. & numer. 16.
- 15 Testium depositiones, si conquassentur à testibus contrarium affirmantibus, non releuant.

DECISIO CCXCVII.

DOMINI dixerunt non esse recedendum à decisione huius causæ facta sub die 10. Februarij præteriti, in qua firmatum fuit, non constare de existentia iocalium ad effectum ut Comitissa iure valeat condemnari, Nam etsi probetur ipsam Comitissam ante obitum viri contraxisse, & gestasse iocalia, de quibus agitur, & inde videatur posse præsumi ad tempus non modo dicti obitus, & mortæ litis, sed etiam ad tempus præsens, iuxta conclusionem, quod qui olim possidebat, hodie etiam præsumitur possidere, quam latè examinat *Alciat. de presump. reg. 2. præsumpt. 21. & Menoch. in eodem tract. præsumpt. 64. lib. 2.*

6. Attamen, quia rerum mobilium possessio facilis, & ac etiam solo animo amittitur, l. 3. §. Nerva. l. si quis vi. §. differentia, & l. qui rem mobilem. ff. de acquir. vel amit. poss. gloss. ult. in l. incuilem. C. de furt. Ideo Comitissa cum neget se hodie habere, dicitur animo reliquisse & antea habitam possessionem iocalium; eorum autem, quæ in animo consistunt, nemo & verius testimonium reddere potest, quam is, de cuius animo quaeritur, c. significasti. il primo. cum gloss. in ver. si est ius, & c. significasti. il secondo, & ibi etiam gloss. margin. de homicid. ita ut alteri parti, quæ asserit, incumbat onus probandi magis concluderet, quam per præsumptionem ductam & à tempore præterito, quæ sola conuincere non potest eum, qui negat se possidere, *Butr. in cap. cum ad sedem. num. 25. vers. si non constat. de rest. spol. Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina. numer. 27. de caus. posses. & propr. Paul. de Cast. in l. si minorem. num. 4. C. de integ. rest. min. Et quamuis Abb. in d. cap. cum ad sedem. num. 15. dicat, & quod amissio possessionis rei mobilis non præsumatur, nisi probetur actus intermedius aptus ad inducendam priuationem possessionis; Nihilominus quando de tempore mortæ litis non constat de possessione eius, & qui olim possidebat, & sic quando versatur in dubio, tunc idem Abb. in loco præallegato, firmat supra dictam conclusionem exclusiuam præsumptionis existentie rerum mobilium, quam post *Vbertum de Bobio tenet Specul. tit. de act. & peti. §. sequitur num. 31. & esse veram, ac communem tenet Alciat. d. reg. 2. præsumpt. 21. num. 5. & Menoch. etiam d. præsumpt. 64. num. 27. libr. 6. vbi addit**

A R G V M E N T V M.

8 ea ratione non apparere, quod res mobilis sit apud eum, qui negat se habere, quia non constat eum naturaliter possidere, & ex eo, quod negat, statim desinit etiam ciuilitate, hoc est, animo possidere.

Plura autem in presenti casu concurrunt ad exclusionem d. præsumptionis, nempe, quod Comes, dum viueret, vno, aut altero mense ante obitum tractauerat, cum auri fabro, quodque pecunijs indigeret, ei que proposita fuisset venditio linearum margaritarum, ut deponunt testes, addentes pro causa deficientiæ pecuniarum difficultatem commeatus propter pestem, tunc temporis in pluribus Italia Ciuitatibus grassantem.

Insuper, quod ex eorundem testimoniorum depositionibus constat, gemmas, & iocalia fuisse propria d. Comitissæ, & modo penes ipsum, modo penes d. Comitissam eius uxorem extitisse.

Denique concurrunt iuramentum ab ipsa præstitum, quod iocalia non habeat, neque dolo habere desierit. Quibus attentis, qualitas personæ, ac rei, & facti non patitur, quod ab existentia mobilium de mense Ianuarij, & Februarij, ante obitum Comitissæ inferatur ad existentiam de mense Aprilis subsequenti, quo obiit, præstitum iocalium, & ac rerum pretiosarum, quæ frequenter ad pecunias ex eorum precio conficiendas distrahi solent, Ita in similibus terminis de mense Iunij, vel Iulij eadem ratione, quod possessionis rerum & mobilium facilis est amissio, quodque frumentum negotiationi frequentissime sit subiectum, Rota in Nepefina iuxta 22. April. 1622. coram bon. mem. Vbaldo, dixit non posse necessario inferri, quod idem frumentum existeret de mense Augusti subsequenti.

Cum itaque non constet, quod prædicta iocalia ed tempore obitus viri extiterint penes Comitissam, sed sola remaneat suspicio ex præcedenti eorum contrædictione, quæ suspicio est præsumptione debiliior, credendum est eidem neganti & medio iuramento se non habere, l. ult. §. sane. C. de his, qui confug. ad Eccles. l. prætor §. si seruus. ff. de edend. & per illum textum Salic. in l. ult. num. 6. C. de fid. instrument. Menoch. conf. 354. numero 16. qui num. 12. ex eadem doctrina Saliceti pro ratione addit huiusmodi & suspicionem dilui propter vim, & potentiam iuramenti, eademque repetit præsumpt. 61. numer. 7. d. libr. 6.

Non obstat, quod Comes in codicillis, sub quorum dispositione decessit legauerit eidem Comitissæ omnes gemmas, & margaritas, ac alia pretiosa. Quia inde non potest deduci consequentia necessaria ad existentiam aliorum iocalium, quam, quæ in inuentario descripta fuerunt.

Neque obstat responsio ipsius Comitissæ ad positiones in qua fatetur se habuisse iocalia. Quia ex huiusmodi confessione limitata ad duos menses ante obitum Comitissæ non sequitur necessario, quod eadem iocalia habuerit de tempore & d. obitus, & ante motam litem, ex allegatis coram bon. mem. Card. Caualer. decis. 82. num. 3.

Minus obstant testes deponentes de existentia d. iocalium penes ipsam Comitissam etiam post viri obitum, tum quia & eorum depositio per alios testes deponentes de contrario conquassatur, tum etiam, quia non percutiunt & tempus motæ litis, ac denique patiuntur exceptiones deductas in proximè dicta huius causæ decisione.

Et ita vtraque, &c.

* Est decisio 265. supra in hac eadem parte.

9 In eadem causa adsunt supra alia decisiones coram eodem bon. mem. Motmanno nempe sub diebus 9. Februarij 1632. & 27. Iunij 1634. & sunt in ordine decis. 97. & 225.

R. P. D. M E R L I N O.

Verulana Fideicommissi.

Die Lune 26. Iunij 1634.

Immissio fideicommissario quibus probatis detur. Hæres si adeat hæreditatem sine inuentario, & alienet bona, præsumuntur sufficere pro detractionibus, & si contrarium asserat ei incumbit onus probandi. Hæres, quando possit venire contra factum defuncti.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissarius, postquam docuit fideicommissi purificationem, & bonorum identitatem, potest petere immissionem, vel ex l. fin. C. de edict. D. Adr.
- 2 Vel ex vtili Saluiano, prout passim Rota respondit.
- 3 Hæres, si adiuerit hæreditatem sine beneficio legis, & inuentarij, & aliqua bona alienauerit, intrat conclusio, quod bona alienata præsumuntur absorbere portiones detrahendas.
- 4 Et si ipse, vel habens causam ab eo contrarium asserat, ei incumbit onus probandi, quod non sufficiant, numer. 3.
- 4 Hæres, non potest venire contra factum defuncti.
- 5 Hæres, cum beneficio legis, & inuentarij non confundit actiones cum defuncto.
- 6 Instrumento potius, vel rei iudicata est standum quam testibus.
- 7 Possessio præsumitur iure familiaritatis, quando non constat de altero titulo.
- 8 Hæredis assertio non potest præiudicare fideicommissario, venienti ex propria persona, & iure proprio, & ab ipso causam non habenti.

D E C I S I O CCXCVIII.

VBITABI hodie. An Ioanni de Amato esset danda immissio in possessionem tenuræ positæ in Colle Mausoleo per DD. Philonardos possessæ, & fuit affirmatiuè resolutum.

Quia de fideicommissio Bartholomæi aui, necnon de illius purificatione ad fauorem Ioannis constat ex publicis documentis, identitas tenuræ fideicommissio suppositæ, & quod illa modo sit possessa per DD. Philonardos per duas decisiones coram me * firmata fuit, vnde, vel ex remedio, l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. & vel ex vtili Saluiano concedenda est Ioanni immissio & prout passim Rota respondit, ut in decis. 131. numer. 1. par. 1. recent. & coram Reuerendis. D. Decano decis. 167. numer. 2. & in Recanatien. fideicommissi. 29. Aprilis 1630. coram me, & alibi.

Non obstat detractiones legitime, & trebellianicæ, quæ per DD. Philonardos, habentes causam à Prospero hærede grauato prætendi possunt, quoniam cum Prosper nullo confecto inuentario hæreditatem adiuerit, & multa bona alienauerit, de quibus deponunt testes in summ. num. 3. intrat conclusio, quod bona alienata præsumuntur absorbere portiones legitime, & trebellianicæ detrahendas, adeo ut hæredi grauato, vel ab eo causam habentibus, incumbat onus probandi, bona alienata non sufficere pro prætenfis detractionibus, ex Nat. cõf. 199. nu. 11. & pluries dixit Rota in decisionibus cumulatis per Addem. ad san. me. Greg. XV. decis. 266. & in Romana fideicom. de Victorijs, in Bononiens. de Desiderijs coram me, & in Perusina de Granianis coram Reuer. D. Decano relatis nuper in illa Perusina fideicommissi de Meniconibus 15. Maij præteritis coram me.

Rr 3 Non

Non obstat, quod cum Ioannes sit hæres Prosperi, non videatur posse t venire contra illius factum, quia cum sit hæres cum beneficio l. & inuent. non fuerunt confusæ actiones, t & eidem fuit præseruatum ius agendi ad fideicommissum, vti vocato per Bartholomæum fideicommissentem. l. fin. s. & si prefatam C. de iur. delib. Menoch. c. 5. 203. num. 27. Surd. conf. 7. num. 31. & fuit dictum in Romana separationis honorum 24. Ianuarij 1631. coram R. P. D. m. a Pirouano, & in Romana pecuniaria 21. Iunij 1632. coram me.

Nec releuat, quod per Ioannem possideantur bona hæreditaria patris, vt deponunt testes, quoniam imò constat illa possideri per Cæsarinam matrem Ioannis pro suis iuribus dotalibus, vt ex mandato de manutenendo dato in Summ. num. 4. Vnde vel standum est potius t instrumento, & rei iudicare, quam testibus. l. census. ff. de probat. Crauet. conf. 54. num. 5. Roia apud Card. Scrapp. decis. 339. num. 7. & in recen. decis. 91. sub num. 9. par. 1. ac decis. 266. num. 7. ac 687. num. 20. par. 2. reg. vel testium depositiones intelligendæ t sunt de possessione iure familiaritatis, iuxta doct. Ang. in l. affiduis. num. 1. C. qui pot. in pig. hab. Ruin. conf. 34. num. 13. lib. 1. Roia coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 239. numer. 4. & in Ariminensi fideicommissi 7. Aprilis, & 19. Nouemb. 1633. coram me.

Non obstat, quod filij Prosperi asseruerit tenutam, de qua agitur fuisse alienatam ex causa dotis earundem, quia nec id probatur ex illa simplici assertione filiarum, & de contrario potius constat ex subhastatione tenuræ sequuta, quæ cantat ex causa afflictus, & hoc etiam deponunt primus, & tertius testes. Atque in omnem casum hæc finitū assertio præiudicare non potest Ioanni fideicommissario venienti ex propria t persona, & iure proprio, & ab ipsis sororibus causam non habenti, leg. qui testamentum. ff. de prob. Peregr. de fideicom. art. 53. num. 6. & fuit dictum in Romana fideicommissi de Victorij 2. Iunij 1625. & in Bononiensi fideicommissi de Desiderijs 7. Maij 1629. coram me. Et ita &c.

* Id est sub diebus 26. Nouembris 1633. & 7. Iunij 1634. sunt decisiones 236. & 286. supra in hac eadem parte. In eadem causa adest supra alia decisio coram R. P. D. Dupozetto sub die 28. Ianuarij 1633. & est decisio 175. & alia habetur infra sub die 20. Nouembr. 1634. coram eodem R. P. D. Merlino.

R. P. D. V E R O S P I O.
Romana Dotis.

Die Mercurij 28. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Filia soluto matrimonio non habet actionem contra Patrem pro consignatione dotis, quam illi dederat contemplatione prioris matrimonij, nec potest agere executiuè vigore primi Instrumenti, sed debet implorare Iudicis officium via ordinaria, ex remedio Auth. sed quamuis. C. de rei vxor. action. Dos ab extraneo data, vel promissa, quando censeatur donata.

S V M M A R I V M.

1 Dos à Patre data, veluti profectitia, soluto matrimonio ad patrem reuertitur.

2 Plus iuris in alium transferre nemo potest, quam ipse habet.

3 Filia soluto matrimonio non habet actionem contra patrem pro consignatione dotis, quam Pater ei dederat contemplatione matrimonij.

4 Filia ex remedio auth. sed quamuis C. de rei vxor. action. potest via ordinaria Iudicis officio petere occasione secundarum nuptiarum eandem dotem, quam habuerat in primo matrimonio, sed non potest agere vigore primi instrumenti, & executiuè & num. 6.

5 Auth. sed quamuis, C. de rei vxor. action. habet locum, tam in dote à patre data, & ad eundem reuersa, quam in promissa.

7 Pater semper durat in necessitate dotandi filiam.

8 Dos ab extraneo, & Patre simul assignata si matrimonio soluto ad patrem reuertatur; extraneus remaneat liber ab onere assignandi, & nouus quoad eum requiritur consensus, vt teneatur dotem de nouo dare.

9 Dos ab extraneo promissa censetur donata, nisi stipuletur eam sibi reddi.

10 Filius obligando se ad dotem sorori assignandam vna cum Patre, censetur se obligasse vti fideiussor.

11 Dotis promissio ab extraneo facta non videtur animo donandi facta, si fiat sub pacto reuersionis ad fauorem eius; cui de iure restituenda erit.

DECISIO CCXCIX.

QVAESITVM fuit in dubio proposito, vtrum concedenda esset executio mandati, quod Martius ab A. C. obtinuerat, cum a Decreto eiusdem mandati appellasset Sebastianus, & mihi obtinuisset committi causam suæ appellationis, quæ signata fuit cum clausula. Si quid exequendum. Et responderunt Domini non posse concedi eam executionem, moti duplici fundamento quia scilicet actio intertata per Martium non visa fuit habere hoc priuilegium viæ executiuæ, & quia nequæ adesset aliqua obligatio Sebastiani, contra quem eadem actio mota fuit.

Et quod attinet ad primum fundamentum respectu viæ executiuæ, sciendum est, quod Martius egit vt hæres Iulij, cui tanquam hæredi Annæ suæ filiæ erat debita dos Victoriz matris eiusdem Annæ, & suæ vxoris; Eam verò dotem petebat Martius à Sebastiano, qui erat Pater Victoriz ratione obligationis, quam ille fecerat simul cum Octauiano Patre ad fauorem suæ sororis, quando illa primum nupsit Ioanni Baptista, propter cuius obitum secundas nuptias deinde contraxit cum Iulio. Ex hoc autem facto rectè visum fuit probari primum fundamentum super exceptione viæ executiuæ, quia cum per mortem Io. Baptiste dos Victoriz tanquam profectitia reuersa fuisset ad Octavianum t illius Patrem, iuxta leg. dos à Patre. C. solut. matrim. & l. vltim. C. communia viri, quæ iudic. non solum extincta erat hæc actio, quæ potuisset competere Victoriz, siue illius Viro vigore instrumenti, in quo ea dos promissa fuerat, sed expirauerat omnis promissio, & obligatio, quam fecerat Octavianus super eadem dote, ita ut sicut non potuisset pro ea agere Victoria, ita neque Martius qui erat hæres hæredis Annæ, cui ex persona suæ matris dicebatur eadem dos debita, cum Iulius author Martij non potuerit in eum plus iuris t transferre, quam sibi con. peteret, vel Annæ suæ filiæ, siue Victoriz suæ Vxoriz; Et respectu huius fundamenti, siue rationis adductæ pro illius probatione, vt Victoria non potuisset habere actionem aduersus Patrem pro consignatione eius dotis, Placuerunt Dominis rationes, quas in simili causa considerauit Roia in Romana dotis de Proyda 8. Martij anni 1613. & 29. Aprilis anni 1616. coram Eminentissimo D. meo Cardinali Verospio, cum in ijs satisficeret omnibus, t quæ

3. *†*que in contrarium adduci possent, & easdem decisiones sepius postea sequuta fuerit, & coram bon. mem. Vbaldo in decisione facta in eadem causa sub die 16. Aprilis anni 1629. & coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo in una Romana restitutionis in integrum sub die 20. Maij anni 1624. & die 16. Iunij 1628. coram Reuerendis. Vrgellen. & in Romana dotis 12. Ianuarij anni 1629. coram bon. mem. Card. Kirili.

Nec dicatur, quod saltem suffragari poterat Martio priuilegium, quod competisset Victorie petendi *†* occasione secundarum nuptiarum eam dotem, quae sibi promissa fuerat in contractu primi matrimonij, ex remedio authenticæ, sed quamuis. C. de rei vxor. action. Cum remedium eius authenticæ *†* non solum habeat locum in dote, quæ verè data fuerit, & postea reuersa ad patrem soluto matrimonio per mortem primi viri, sed etiam in dote promissa, quod accidit in casu huius decisionis, vt pluribus rationibus comprobat Dec. conf. 35. num. 14. & in l. vi liberis. num. 5. C. de collation. & notant super eadem authent. Cyn. & Salyc. num. 5. reprobata opinione glossæ, quæ contrarium ibi sustinet, l. a. in l. filia legatorum. numer. 4. C. de legat. T. itaq. de retract. conuention. ad fin. tituli. numer. 35. Huic etiam obiectioni satisfactum fuit in decisionibus factis coram bon. mem. Manzanedo, & coram Reuerendis. Vrgellen. quod licet ex dispositione eius authenticæ teneatur pater filiae secundo *†* nubenti constituere eandem dotem, quam ei dedit in contractu primi matrimonij, non tamen poterat filia illam petere vigore primi instrumenti, prout factum fuit in casu huius decisionis, sed solum implorato officio Iudicis, quod ei concedebatur ex remedio d. Authenticæ. Et hoc satis erat, vt non potuisset agi executiue, cum idem officium solum implorari potuisset in iudicio ordinario, quod tamen, neque hoc casu petitum fuit, & idem firmatum fuit in dd. decisionibus, & in specie in Romana restitutionis 16. Iunij 1628. coram Reuerendis. Vrgellen & tradit Bart. in d. leg. ne quaquam. §. ubi decretum. num. 3. ff. de off. Procons. & Leg. Spec. in tit. de libell. concep. §. 9. num. 7. Abb. in cap. 2. num. 7. de off. Iud.

Et ex his probatum erat alterum fundamentum super obligatione Sebastiani, cum etiam contra illum, actum fuisset vigore primi instrumenti, cuius effectus, & omnis obligatio, quæ in eo continebatur, expit uera. et soluto matrimonio per mortem Ioannis Baptistæ. primi mariti Victoris, prout conigit in obligatione Octauiani, & qui visa fuerunt eo magis admitti debere, quæ fuerunt considerata super dicta obligatione Octauiani, dum agebatur de obligatione in persona Sebastiani, quia non poterat huic conuenire ratio, quæ poterat considerari in Oct. ui. no erga propriam filiam, vt teneretur illi dare eandem dotem, quam habuit occasione primarum nuptiarum, si iterum matrimonio locaretur, quia scilicet in patre censeatur *†* durare eadem obligatio dotandi, vt in l. qui liberis. ff. de vi. nup. & in l. vltim. §. vtramque C. de dot. promiss. & late probat Dec. conf. 35. num. 5. Menoch. de arbit. cas. 58. lib. 2. num. 39. Non enim poterat hoc dici de dote promissa ab extraneo, quia ille præsumitur se obligasse ex causa voluntaria, & ex hac ratione requiritur in eo nouus *†* consensus, vt censeatur obligatus pro eadem dote occasione secundi matrimonij, vt voluerunt, Cyn. in d. auib. sed quauis num. 5. Salyc. num. 7. post gloss. ibi, in verbo, fortuna, & probat. text. in l. cum Maritus. §. Titius. ff. de pact. dotal. & in l. stipulatio. 64. ff. de iur. dot. & hanc differentiam inter Patrem, & extraneum, considerauit Card. Manic. de tacit. & ambig. contrauent. lib. 13. tit. 13. num. 30. Et licet in dote promissa ab extraneo videretur considerari posse altera ratio, quæ desumitur ex textu in l. vnic. §. accedit. C. de rei vxor. action. quia scilicet eadem dos præsumi debet donata, nisi qui illam dedit, *†* aut promissit, stipulatus fuerit sibi eam reddi, vt fuit consideratum in decis. coram bon. mem. Vbaldo sub die 26. Aprilis anni 1629. Quia tamen Sebastianus se obligauit simul cum Patre, ad quem spectabat onus eius dotis, non censeatur pro illa se obligare voluisse simpliciter, sed solum *†* vt i fideiusor sui Patris, ex

notatis per Gloss. in l. vlt. C. de dot. promiss. & per Bart. ibi num. 4. Aym. conf. 91. num. 2. Et ita in terminis declarat Bartol. regulam propositam in d. §. accedit. in l. vlt. C. de dot. promiss. sub eod. num. 4. Corn. conf. 316. num. 4. lib. 4. & conf. 124. num. 2. lib. 1. Bald. nouell. de dote. part. 6. priuile. 3. num. 44. Surd. conf. 290. num. 19. Præterea voluntas, & animus Sebastiani non donandi dictam dotem colligebatur ex eodem instrumento, in quo continebatur eiusdem obligatio, quia promissio in illo facta non fuit simplex, & absoluta, sed sub conditione reuersionis ad fauorem eius, *†* cui restituenda erat secundum iuris dispositionem; Vnde illa nunquam fuit liberè acquisita Victoris, sed propter obitum Ioannis Baptistæ erat restituenda Octauiano, cui secundum dispositionem iuris intelligi debebat facta ea promissio, vt declarat Castrensis in conf. 11. num. 1. lib. 1. & late comprobatum fuit in Romana dotis coram Eminenti. D. meo Card. Verospiro, præsertim in postrema decisione facta sub die 29. Febr. ar. anni 1616. & in Romana restitutionis coram bon. mem. Manzanedo sub die 18. Aprilis anni 1625.

Et ita &c.

R. P. D. P I R O V A N O,

Ianuen. Separationis Thori.

Die Lune 3. Iulij 1634.

A R G V M E N T V M.

Ad Thori separationem, si deueniatur ex culpa mariti, tunc ipse vxori non solum tenetur ad restitutionem dotis, sed etiā fructuum d. dotis. Item etiam ad restitutionem fructuum bonorum extra dotalem, quæ marito consignata fuerunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Dotis fructus de iure debentur vxori, quando separatur thorum culpa mariti.
- 2 Maritus tenetur ad restitutionem dotis, quando thori separatio accedit eius culpa.
- 3 Vxor, separato thoro ob culpam mariti, vindicat dotem ab eo, tanquam Domina contra incumbentem rei alienæ.
- Qui nedum rem ipsam, sed & etiam fructus ex ipsa re redactos tenetur restituere, ex quo, re in iudicium deducta, scientiam mala fidei possessionis accepit, numero 3. & 4.
- 5 Mala fides, quæ per litis contestationem contrahitur, impedit acquisitionem dominij fructuum, quia possessor incipit scire rem ad alium pertinere.
- 6 Vir, si contra vxorem sauiat semper vrget præsumptio, quod vir in legem matrimonij deliquerit, & inde luctum consequi leges non permittunt.
- 7 Fructus bonorum extradotalium debentur vxori a marito, quando eius culpa, sequuta est thori separatio, & hoc procedit non tam contra maritum, sed etiam contra heredes mariti, num. 9.
- 8 Dos, & augmentum dotis a pari procedunt in restitutione. & num. 10.
- 9 Intaxandis fructibus dotis sequenda est consuetudo Regionis, & Ciuitatis, si non adsit particulare statutum.

DECISIO CCC.

LATA sententia super Thori separatione, ac dotis, & extradotis restitutione, cum condemnatione, ipsius mariti in quibuscunque fructibus de iure debitis, hodie contigit dubitari, an, & ad quam rationem debeantur, & sint taxandi fructus dotis, & extradotis.

- 1 Quod fructus dotis de iure ¶ debeantur, Domini non dubitarunt, nam cum separato thoro, mariti culpa, ¶ is ad restitutionem dotis teneatur *Abb. in cap. 1. de donat. inter vir. & vxor. Bald. in cap. 1. num. 2. ut lit. non contest. Menoch. conf. 1024. num. 3. Franch. decis. 244. num. 1. & 2. Seraph. decis. 113. num. 1. cum alijs in consimili causa allegatis in Ianuen. fructuum 15. Maij 1634. coram D. meo*
- 2 *Decano*, mulier tunc vindicet dotem, ¶ tanquam Domina contra incumbem rei alienae, qui tenetur nedum rem ipsam, sed & fructus ex ipsa re redactos restituere, ex eo tempore ¶ ex quo, rei in iudicium deducta scientiam malae fidei possessionis accepit, l. litigator. C. de fruct. & lit. expen. l. certum. C. de rei vindicat. & semper mala ¶ illa fides per litis contestationem contracta impedit acquisitionem domini fructuum, quia incipit scire rem ad alium pertinere, l. sed. & si pater in fin. ff. ad Macedon. cap. si diligenti, cap. fin. de prescript. Bart. in l. illud. ff. de pet. hered. Crauet. conf. 136. num. 60. Osasch. decis. 160. num. 2. Surd. conf. 4. num. 43. & 4. vol. 1. Nec iuvari potest ¶ maritus aliqua equitate, cum semper in virum contra vxorem scruetum vrgeat, quod deliquerit in legem matrimonij, & inde lucrum consequi leges non permittunt l. cum pater § liberis. ff. de leg. 2. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 64. num. 12. Surd. de alim. quest. 25. num. 2. & seq. Osasch. decis. 124. num. 2.
- 3 De fructibus pariter ¶ extradotis, nempe librarum sex millium Ianuen. idem fuit responsum, quae cum à Paride fratre D. Principissae Benedictae D. Principi numeratae fuerint in causam, & occasionem extradotis ex Instrumento, quod datur numero secundo, & sic in augmentum, eodem modo debentur prout de dote dictum fuit, ¶ cum à pari procedant in restitutione, dos, & illius augmentum, §. 1. auth. de equal. dot. Neuizan. conf. 76. nu. 14. Negusan. de pignor. 4. memb. 2. part. prin. num. 46. Decian. confil. 52. num. 51. vol. 2. Rot. decis. 513. num. 3. par. 4. recen. & ¶ in fortioribus terminis, nedum contra maritum, sed etiam contra haeredes mariti contra Afflict. decis. 261. ut fructus de augmento debeantur ¶ vxori, attestatur Thesaurus decium in sua decisione 45. & apud Nos idem fuit determinatum in Romana donationis propter nuptias 31. Ianuarij 1601. coram bon. mem. Iusto, & in Romana dotis 3. Maij 1606. coram Card. Pamphilio.
- 4 Quae autem ratio sit ponenda in taxandis fructibus Domini arbitrati sunt eandem summam, quam taxarunt in alia Ianuen. fructuum 15. Maij praeteriti coram D. meo Decano, nempe sex pro centenarij, & anno, sequendo consuetudinem Regionis, ¶ & Ciuitatis, in qua non est particulare Statutum, prout in Vrbe, super modo taxandi fructus dotis ex mora restituendos, nam, & si aliquando taxati fuerunt ad rationem quinque, ut in Perusina dotis 17. Martij, & 12. Maij 1630. coram D. meo Dunozeo, sex cum dimidio, & aliquando octo, ut in casu Thesaur. decis. 45. num. 3. attamen sequendo medium, quod ¶ passim Rota solet amplecti in liquidatione fructuum Caputaq. decis. 299. par. 3. & idem fuit firmatum in Firmana seu Maceraten fructuum 24. Ianuarij 118. coram meo, visum fuit summam sex pro centenarij non esse excedendum, & ita fuit resolutum D. Principissa Benedicta sola Informante.

* Decisiones super hac separatione Thori, sub diebus 28. Nouemb. 1633. & 5. Maij 1634. habes supra, & sunt decisiones 239. & 277.

Die Luna 3. Iulij 1634.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario in bonis fideicommissis subiectis, quibus concurrentibus non denegetur immissio, in bonis fideicommissarijs, quando non liceat detrahi legitima, vel dos.

S V M M A R I V M.

- 1 Immissio in bonis hereditarijs non potest denegari heredi, si concurrant requisita necessaria ad hunc effectum.
- 2 Mors alicuius probatur ex fide obitus extracta ex libro mortuorum.
- 3 Sine filijs, quis praesumitur decessisse, dum contrarium non probatur.
- 4 Inventarium contra conficientem plenè probat.
- 5 De fideicommissis, si constat, & illius purificatione, atque quod bona fuerint in bonis fideicommittentis de tempore obitus, & de illorum identitate, tunc vocato non denegatur immissio contra grauatum.
- 6 Fideicommissario agenti vigore fideicommissi, competit remedium l. fin. C. de edit. Diu. Adr. toll.
- 7 In Alienationibus bonorum defuncti factis per haeredem, est imputanda eius legitima.
- 8 Precium redactum ex alienationibus bonorum hereditarium praesumitur sufficiens pro legitima, dum contrarium non probatur.
- 9 Filius, si se immiscuerit in hereditate patris, nullo confecto inventario, intrat praesumptio satisfactionis pro legitima.
- 10 In fideicommissis particulari non potest detrahi legitima.
- 11 Legitima, cum sit certa ratione loci, & quotae, non impedit immisionem pro indiuiso fideicommissario.
- 12 Bona fideicommissaria, quando sunt restituenda inter alia, debet fieri detractio dotis.
- 13 Dotis detractio super bonis fideicommissis subiectis non potest fieri, quando adsunt bona libera.
- 14 Auth. res quae. C. comm. de legat. cessat, quando adsunt bona libera.
- 15 Dos non potest detrahi ex fideicommissis particulari, & alleganti, quod bona libera non sufficiunt, incumbit onus probandi plenè, & concludenter.
- 16 Pro dote non possunt retineri bona fideicommissis subiecta, nisi prius discussis bonis liberis.
- 17 Exceptio turbida non impedit immisionem fideicommissario.
- 18 Immissio, ut fideicommissario non impediatur, non attenduntur exceptiones turbidae.
- 19 Rota concedens manutentionem in possessione bonorum, attento stylo, non extensa decisione, causa non potest proponi super immisione.

20 Possidere non dicitur is, qui petit se immitti in possessione.

DECISIO CCCI.

CVM Domini censuerint esse iustificata requisita necessaria ad effectum immisionis in vim l. fin. C. de edict. Din. Adr. toll. resolverunt Galphio, Honuphrio, & fratribus filijs, & hæredibus q. Pauli de Simonettis esse dandam immisionem in bonis subiectis fideicommissio Hectoris Simonetti, ex infra dicendis.

Quia de fideicommissio constat ex testamento Hectoris fidei committentis non abolito, non cancellato, nec in aliqua sui parte suspecto, in quo dicti Galphius, Honuphrius, & eius fratres sunt expressè vocati in casu secuto, nimirum quo alij filij Testatoris decederent sine filijs, & descendens, prout decesserunt, si quidem de morte Galphij, & Tullij filiorum fideicommissitantis sine filijs constat ex fide obitus, & extracta ex libro mortuorum, quam probare obitum, pluries fuit resolutum per Rotam in rec. decis. 321. num. 3. 621. num. 4. & decis. 770. num. 4. par. 1. & decis. 605. nu. 4. par. 2. & coram san. me. Greg. XV. decis. 78. num. 2. ex Imol. conf. 110. in fin. ex Rebuff. & alijs concordantibus, eosque decessisse sine filijs est præsumendum, dum contrarium non probatur, Alex. conf. 20. numer. 12. lib. 1. Bel lon. conf. 19. num. 3. Capyc. decis. 159. num. 11. & tenuit Rot. in recent. decis. 436. num. 3. par. 1. & licet Trinius vnus ex filijs fideicommissitantis decesserit cum filijs Clemente & Hectore iuniore, attamen cum nuper decesserint sine filijs, vt ex arbore illorum existentia non præiudicat Galphio, Honuphrio & fratribus. Obitus autè Pauli, & dd. Clementis, & Hectoris comprobatur ex instrumento compromissi facti inter Galphium, Honuphrium, & fratres, filios & hæredes Pauli ex vna, & Honuphriam vxorem & hæredem Clementis q. Trinij ex altera. Quod bona controversa fuerint in bonis fideicommissitantis, & per ipsum possessa de tempore obitus, probatur, tam ex testamento, quam ex diuisione facta inter Paulum patrem Galphij, Honuphrij, & fratrum, & Clementem autorem Honuphriæ, & Hectorem filios Trinij. Identitas, deinde probatur, quia agitur de fideicommissio particulari quatuor corporum, de quibus in dicto testamento, nempe super domo habitationis ipsius Testatoris, & domo vulgò detta l'hosteria della Corona, super Carteria, & prædio seu possessione, quæ dicitur S. Pietro in Campo, quæ ex iam dictis probatur possessa per Testatorem. Deinde verò, quod Honuphria possideat, probatur ex Inuentario bonorum Clementis facto per ipsam, vt hæredem, quod contra ipsam conficientem plene probat, l. fin. C. de arbit. nu. Castr. conf. 393. num. 2. lib. 2. Rom. conf. 102. numer. 3. vers. cum itaque, Rota in Cefenaten. de Aldinis 24. Ianuarij 1611. coram Reuerendiss. D. meo Decano, ex litis sustentatione, & ex commissione per eum obtenta.

Stante itaque quod constat de fideicommissio, & illiusque purificatione, & quod bona prædicta fuerint in bonis fideicommissitantis de tempore obitus, & de illorum identitate, Simonettis vocatis non potest denegari immissio aduersus Honuphriam, habentem causam à Clemente grauato, eo quod illis agentibus vigore fideicommissi competit remedium, l. fin. C. de edict. Din. Adr. toll. l. penult. & cum autem, ubi Bart. in fin. & alij, C. de Sen. Conf. Trebell. Gabr. conf. 44. num. 6. lib. 2. Rot. in recent. dec. 237. num. 1. par. 1. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 194. num. 1. & fuit prius dictum in Bononien. de S. Petro 4. Maij 1588. coram Plauto, in Vierbien. fideicommissi 8. Martij 1602. coram Litta, & in Montisfalsi fideicommissi 12. Maij 1603. coram bon. mem. Card. Pamphilio.

Neque Domini vix fuerunt obstat detractio, quæ dicta Honuphria vt vxor Clementis nepotis testatoris ex Trinio filio prætendit. In primis non obstat detractio legitimæ ex persona Trinij, quia versamur in fideicommissio particulari, non autem vniuersali, & constat fideicommissitanti reliquisse bona notabilis valoris, deinde probatur

7 plures alienationes factæ per Trinium, & in quibus est imputanda legitima, & precium ex eis redactum præsumitur esse sufficiens, dum contrarium non probatur, vt bene firmavit Rota in Perusina fideicommissi de Gratianis 28. Iulij 1630. coram Reuerendiss. D. meo Decano. Vnde cū addint alia bona, vt constat ex instrumentis, & in alijs iuribus, & se immiscuerint in hæreditate nullo confecto inuentario, intrat præsumptio satisfactionis, vt in Macevaten. legitima 22. Iulij 1629. & in Perusina fideicommissi de Meniconibus 3. Decembr. 1632. coram Reuerendiss. D. meo Vrgellen. in Bononien. fideicommissi de Desiderijs 20. Decembr. 1628. coram R. P. D. meo Merlino, & cum simus 10 & in fideicommissio particulari super eo non potest detractio legitima, & in omnem casum, cum legitima sit certa ratione loci & quotæ, non impedit immisionem pro in diuiso. Non etiam obstat detractio dotis quam prætendit Honuphria per text. in Auth. res quæ, C. comm. deleg. 13 quia dato etiam, quod de solutione constaret illa est detrahenda super alijs bonis liberis, non autem de bonis stabilibus subiectis fideicommissio particulari, præcipue cum constet ex inuentario hæreditatis q. Clementis, remansisse alia bona, & proinde non vindicare sibi locum dispositionem d. Authen. res quæ, pluries firmavit Rota in Forolimien. dotis 20. Iulij 1614. coram Eminentiss. Card. Pamphilio, & in Bononien. fideicommissi de Maluetijs 31. Martij 1628. coram bon. mem. Card. Virili, & cum vt fuit dictum pluries, versetur in fideicommissio particulari, quatenus Honuphria allegaret bona libera non sufficere, ipsi incumbit onus probandi, plenè & concludenter Bertrand. conf. 161. num. 26. lib. 3. par. 2. Corn. conf. 3. numer. 8. lib. 3. Aym. conf. 77. num. 4. & ita resoluit Rota pluries, ita te itaque existentia bonorum liberorum non potest Honuphria retinere bona fideicommissi pro detractioe dotis, nisi prius discussis bonis liberis. Non obstat tandem vltima detractio solutionis legatorum factorum per fideicommissitantiem, & æris alieni eiusdem factæ per Trinium patrem Clementis autorem Honuphriæ, quia de tali solutione non constat, & talis exceptio turbida non potest impedire immisionem, quæ non admittit exceptiones turbidas & altiores indaginem requirentes, Rota in Ciuitatis Castelli bonorum 9. Iulij 1598. coram bo. me. Card. Mellino, & coram san. mem. Greg. XV. decis. 194. num. 22. & alibi passim.

19 Vltierius non obstat, quod cum Rota concesserit manutentionem in possessione bonorum, de quibus agitur Honuphriæ, attentò stylo non extensa decisione, causa non potuerit proponi super immisione, quia non subsistit in facto, cum iam decisio esset extensa, & propterea imputet sibi pars si non inisterit pro relaxatione mandati de manutentione, sed quia præsens dubium immisionis nihil commune habet cum manutentione, & Galphius Honuphrius, & fratres illam non impediunt, quinimo fateantur non possidere, dum petunt immitti, Domini stantibus pluribus citationibus ad informandum, non obstante dilatione petita, immisionem supradictis concesserunt.

R. P. D. M O T M A N N O.
Romana, seu Venera Asssecurationis.

Die Luna 3. Iulij 1634.

A R G V M E N T V M.

Æqualitas in iudicio est seruanda, sed hoc non procedit stante diuersitate iudicij. Acta gesta inter alios non nocent tertio, nunquam in eo iudicio citato. Obligatio Cameralis non vulneratur per sententiam nullam.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio Cameralis habet vim confessionis, & rei iudicata.
- 2 Acta inter alios facta, non nocent tertio, nunquam in eo iudicio citato, vel nominato.
- 3 Iudicij diuersitas excludit rationem æqualitatis seruandæ in eo, & num. 12.
- 4 Appellare, si licuit vni ex colligantibus, id quoque alteri parti licere debet.
- 5 Sententia lata in diuerso iudicio, & inter alias personas, non impedit executionem instrumenti, quod ab alia persona antea non vocata, in alio iudicio, exhibetur.
- 6 Sententia est nulla, quoad non citatos, & quoad eos, nullos producit effectus.
Sententia nulla, non debet retardare executionem obligationis Cameralis, quam non vulnerauit. num. 6.
- 7 Actus ultra intentionem mandantis, vel comparentis operari non debet.
- 8 Sententia, à quibus interpretationem recipiat.
- 9 Decis. 78. inter impress. R. P. D. Coccin. Decan. declaratur, & num. 10. & seq.
- 11 Pars, quod obtinuit contra aduersarium, id quoque in ipsius personam obtinere debet ad alterius partis fauorem.

D E C I S I O C C C I I.

POSTQVAM Rota censuit Apocham Affecurationis esse iustificatam, vt in decisione huius causæ facta sub die 7. Iunii præteriti. * Dubitauit an contra Affecuratores esset relaxandum mandatum executiuum, & Domini affirmatiue responderunt. Quia Ioannes Baptista Preue mercium Dominus, qui affecuratus est, agit vigore dictæ apochæ roboratæ vinculo obligationis Cameralis, & quæ propter suspensionem censurarum, & mandati executiui, habet vim confessionis, & rei iudicatæ. *Paul. de Castr. in leg. post rem indicatam. in fine ff. de re iudic. Gallef. ad form. oblig. Camer. quest. 2. num. 13. Gabr. cons. 67. num. 3. libr. 1. Rota decis. 686. num. 1. par. 2. recent.*

Non obstat sententia absolutoria ipsorum Affecuratorum, lata à deputato A. C. contra Ioannem Casnedum, & Nicolaum Massam præsumum hæredem Pompei, per quam prætenditur dictam obligationem Cameralem esse vulneratam. Nam ex actis dictæ Instantiæ apparet, Casnedum solum incepisse litem, eamque prosequutum fuisse, addito in aliquibus citationibus nomine dicti Pompei, & post illius obitum comparuisse procuratorem Nicolai prædicti, nullo exhibito eius mandato procuræ ad lites: Sententiam verò latam, & conceptam fuisse contra dictum Casnedum, tunc absentem, non citato eius procuratore, cuius mandatum in actis fuerat exhibitum, & contra dictum Nicolaum, tanquam Pompei hæredem, & consortes, cum tamen non constaret, eum esse talem, vel vocatū, aut Pompeium vnquam in iudicio du n vueret comparuisse, per se, vel per procuratorem: Quæ sententia & propterea tanquam res inter alios gesta non afficit dictum Ioannem Baptistam Preuem, Dominum Iunarum, de quibus agitur nunquam in eo iudicio citatum, imò nec nominatum, *l. de unoquoque. ff. de re iudic. l. nam in a. ff. de adopt. & l. vltima. C. quib. res iudic. non noc. Diuersitas & autem iudicij excludit rationem æqualitatis seruandæ, quod nimirum, vbi vni partium licuit appellare, id alteri & quoque colliganti licere debeat, quocirca sententia lata in diuerso iudicio, & inter alias personas, non impedit executionem instrumenti, & quod ab alia persona antea non vocata, in alio iudicio exhibetur Rot. post dictum tract. Gallef. decis.*

Decisio CCCII.

65. num. 9. & 12. & decis. 159. num. 8. sequitur Gratian. discept. 765. num. 4. Eademque ratione dicta sententia non potest Pompeium Massam dicti Ioannis Baptistæ madatarium, quem Affecuratores in iudicio similiter nunquam vocarunt, neque Iudex prædictus in sententia nominauit, afficere, & huiusmodi sententia cum sit nulla, & quoad non citatos, nullum quoad eos producit effectum, vt propterea non debeat retardare executionem obligationis Cameralis, quam non vulnerauit Rot. apud Gallef. decis. 106. num. 1. & 2. & d. decis. 159. num. 7.

Neque prædicti Ioannes Baptista, & Pompeius possunt dici lites consortes, ex eo, quod procurator Nicolai, vnus ex hæredibus dicti Pompei notificando illius obitum, & dicti Nicolai voluntatem, de adeunda hæreditate, protestatus fuit ne Affecuratores alteri soluerent, quam dicto Nicolao eius principali, quoniam vt præfertur de madata dicti comparentis ad lites minime constat, cum limitate fuerit constitutus, ad notificandum, & faciendum protestationem, & qui actus ultra intentionem mandantis, vel comparentis operari non debet Rot. decis. 500. numer. 8. par. 2. recent. ex quibus dicta sententia & recipit declarationem, vt per Glos. fin. in cap. dudum. de decim. & Bald. in l. 2. C. de iudic.

9 Et ex his etiam cessat obiectum decisionis 78. & inter impressas Reuerendissimi D. mei Coccini Decani, in qua fuit resolutum non esse concedendam executionem vigore obligationis Cameralis, propter sententiam, & in prior instantia latam ad fauorem Affecuratorum, quamuis iniustam. Quoniam dicta decisio procedit in terminis sententiæ latæ inter easdem partes, appellantem scilicet, & appellatum, & in vtraque instantia vocatas, & nominatas inter quas ideo seruanda erat æqualitas, quia quod alter contra aduersarium obtinuit, & id quoque in ipsius persona obtinere ad alterius partis fauorem debet, iuxta leg. primam ff. quod quisque iuris. & l. vltima. C. de fruct. & l. 2. is expens. quæ ratio & in eo qui non fuit litigator eiusdem iudicij considerari non potest, quod etiam in terminis dictæ decisionis 78. sensit Rota in Veneta donationis, quæ est præallegata decis. 159. in fine apud Gallef. Et ita &c.

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Bononien. Dis membrationis,

Die Veneris 10. Nouembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Ad Declaratoriam quibus de stylo seruatis procedatur, & qualiter etiam prædictus stylus seruetur in mandato de manutenendo, vnde distinctionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Termini quatuor ad docendum de partitione, si sint seruati, & de ea non doceatur, tunc nisi infra mensem de partitione ostendatur, declaratoria contra inobedientes relaxatur de stylo. num. 2.
- 3 Et iste stylus etiam in mandato de manutenendo seruatur, declara vt infra.
- 4 Mandatum de manutenendo, si contra aliquem relaxetur, qui teneatur aliquid præstare, puta decimas &c. tunc reproducto mandato, si non constet de partitione per effectualem præstationem, datur declaratoria. vide rationem. num. 5.
- 6 Sed si ille contra quem relaxatur d. mandatum non teneatur

A R G V M E N T V M.

Fideicommittens, quando disponit, quod omnia, & singula bona in perpetuum remaneant inter illos de domo, & familia, tunc dicitur inductum absolutum, & reciprocum fideicommissum. Sub verbis de domo, & familia, femine quando comprehendantur, & quando è contra.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissum absolutum, & reciprocum inter illos de familia, quando inducatur.
- 2 Fideicommissum absolutum, & reciprocum inter illos de familia, tunc multo magis inducitur, quando ad sunt verbi importantia perpetuitatem.
- 3 Fideicommissum, quando fuit factum in contractu diuisionis per plures fratres, signum euidentis est, quod voluerint facere reciprocum fideicommissum. Alias absque eo, quod facerent fideicommissum potuissent simpliciter diuidere, & unusquisque providere propriae soboli, vel fideicommissum ad beneplacitum constituere. num. 3.
- 4 Et licet aliqui Doctor. contrarium teneant, tamen non sunt attendendi, cum loquantur contra communem.
- 5 Femina veniunt sub illis verbis, de domo, & familia.
- 6 Femina, licet veniant in fideicommissio sub vocatione eorum de domo, & familia, tamen id non procedit, quando immedia è fuit facta prohibitio alienationis extra lineam masculinam, & num. 7.
- 8 In fideicommissio facto sub illis verbis, quod bona remaneant inter illos de familia, & domo, veniunt etiam femina saltem durante vita sua.
- 9 Sed opinio ista est valde difficilis.
- 10 Femina sub nomine illorum de domo, & familia non comprehenduntur in fideicommissio, quando fideicommittens intellexit de domo, & familia masculina.
- 11 Ad fideicommissum, quando quis vocatur sub nomine agnationis, tunc non attenditur, siue sit masculus, siue femina succedens, dummodò sit agnatus, vel agnata.
- 12 Ad fideicommissum, si vocentur masculi agnati, tunc succedere volens debet esse, & masculus, & agnatus.
- 13 Alienationis prohibitio, quando subsiquitur fideicommissum intelligenda est quoad personas, & casus in fideicommissio comprehensos.
- 14 Alienationis prohibitio, si stet de per se, & sit vestita, particulare fideicommissum inducit etiã in casu mortis.

D E C I S I O CCCIV.

DOMINI perstiterunt in resolutis 7. Iunij proximi præteriti, * scilicet constare de fideicommissio reciproco inter masculos de Caetanis. In instrumento namq; diuisionis fuit conuentum, quod omnia, & singula bona in perpetuum remaneant, & remanere debeant inter illos de domo, & familia de Caetanis. Hæc enim verba importantur absolute, & reciprocum fideicommissum inter masculos de Caetanis, *Anchar. conf. 152. Plura sunt dubia. num. 9. Socin. sen. conf. 12. num. 13. & conf. 43. num. 9. lib.*

nètur aliquid præstare, sed solum pati, cum teneatur ad solam patientiam, tunc si non constet de partitione verbali, proceditur ad declaratoriam.

7 Impedimentum, quando excuset, & quando non.

D E C I S I O CCCIII.

CVM expedito mandato de manutenendo * ad fauorem Ecclesiæ S. Gregorij & Communitatis Duglioi, eoque in partibus, tam Rect. ri S. Gregorij, quam Rect. ri S. Michaelis de Mezolaria intimato, & successiue hic in actis reproducto, seruati fuerint quatuor termini soliti ad docendum de partitione, de quibus per *Vestr. in praxi lib. 8. cap. ult. num. 19.* nec de ea doctum fuerit. Visum est DD. nisi infra mensem paruerint dandam esse declaratoriam contra contumaces, & inobedientes de stylo concedi solitam, *cap. primo in fin. vi. li. non contest. Mohed. decis. in princ. de senen. ax. com. Cass. ad. decis. 6. num. 10. de caus. posses. & propriet. Rot. decis. 435. num. 1. & 478. par. 2. recent.* & passim in alijs, quem stylium & etiam in mandato de manutenendo observari constat, *extra. diis in Brixien. Clericus 26. Ianuarij 1598. coram Orano, in Alerien. beneficij 17. Iunij 1609. coram Eminentiss. D. meo Card. Pamphili, & in Vicen. Prioratus 19. Martij 1610. coram eodem, & in Cremonen. pensionis 28. Maij 1611. coram bon. mem. Vbaldo.*

Hæc tamen conclusio simpliciter non procedit in mandato de manutenendo, sed cum hac distinctione, quod aut ille contra quem relaxatur, tenetur aliquid præstare, vt decimas, pensionem, & quid simile, & tunc reproducto mandato, si non constet de partitione per effectualem præstationem datur declaratoria, & ita loquuntur decisiones prædictæ, prout etiam *Seraph. 1113. num. 3.* eo quia satis positius solutionis decimarum, seu pensionis ostendat se paruisse *Barri. & alij in l. in illa. ff. de verb. oblig.* Aut verò ille contra quem mandatum relaxatur, non tenetur aliquid præstare, sed solum pati, qui, vt est casus noster, quia fuit data manutentio in possessione Beneficij Ecclesiæ S. Gregorij, & hoc casu altera pars tenetur solum patientiam præstare, & nihil aliud. Ideoque sufficit partitio verbalis, vt per *Cauat. decis. 36. num. 7. Rot. in Theatina. seu nullius de Altissa 2. Aprilis 1618. & in Lunen. Sarzanen. beneficij 25. Iunij 163. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & cum ex deductis non constet de partitione verbali, ex prædictis, ad declaratoriam procedendum.*

Neque est attendendi, excusatio deducta, ex eo, quod Ecclesiæ S. Gregorij fuerit interdicta à Vicario Bonon propter dismembrationem de ea factam ac proinde in ea celebrari non possit; Tum quia interdictum est nullum, si cuti nulla fuit, & inualida per Rotam declarata ipsa dismembratio in decisione in hac causa facta coram me 22. Iunij 1633. * Tum quia non constat fuisse factas diligenter pro illo removendo, & & moueri non potuisse sine quibus sola impeditenti allegatio non releuat *Barrol. in l. in quibus diebus in fin. vbi Soc. num. 3. ff. de cond. & demonstr. Alex. conf. 49. num. 5. lib. 2. Nau. conf. 258. num. 6. Capuaq. decis. 72. num. 5. par. 2. Rot. coram Greg. XV. decis. 501. num. 2. & 5.*

Et ita fuit resolutum &c.

* Decisio super hac manutentione sub 14. Iunij 1634. est supra 391.

Est decisio 223. pariter supra.

Et infra in eadem causa adest altera decisio sub die 11. Decemb. 1634. coram eodem R. P. D. Ghislerio.

REV. P. D. COCCINO DECANO.

Romana Fideicommissi de Caetanis,

Die Veneris 17. Nouembris. 1634.

9. lib. 3. *Corn. conf.* 38. col. 2. lib. 1. *Dec. conf.* 23. numer. 3. & *conf.* 371. *Rip. respons.* 14. num. 24. de *substit.* ubi testatur de communi opinione. *Decian. conf.* 1. num. 278. & seqq. & *conf.* 3. num. 61. lib. 1. quae opinio eo magis procedit, ex quo ad sunt verba importantia perpetuitatem, ibi, in perpetuum, *Card. Manic. de coniect. ultim. volunt. lib.* 8. tit. 2. num. 18. & quia huiusmodi fideicommissum fuit factum in contractu diuisionis per plures fratres, signum evidens est, quod voluerint facere reciprocum fideicommissum, alias absque eo, quod facerent fideicommissum, potuissent simpliciter diuidere, & unusquisque providere suae soboli, vel fideicommissum ad beneplacitum constitueret. Neque sunt attendendi DD. tenentes contrarium, quia loquuntur contra communem, & quando non adest verbum, remaneant, prout in casu isto, ut aduertit *Fusar. de substit.* 479. num. 102. *vers. sed aduerie*, nec loquuntur quando plures fratres in instrumento diuisionis faciunt fideicommissum, prout fuit factum in casu isto.
- 5 Neque obstat, quod sub illis verbis de domo & familia de Caetanis veniant etiam foeminae, quia secus dicendum est in casu isto, ex verbis in eadem oratione immediate seqq. & quod non possit, nec eis liceat illa, scilicet, bona per extra familiam masculinam dictae domus de Caetanis, quomodocunque, & quandoque alienare, seu alias ac arduis eorum, & cuiuslibet ipsorum negotijs, & necessitatibus eis incumbenibus distrahere, & dismembrare, ex quibus dum diuidentes primo loco simpliciter dixerunt inter illos de domo, & familia, & in eadem oratione subdiderunt extra familiam masculinam, dicendum est, quod in prima parte intellexerunt de domo, & familia masculina, quicquid esset, si hoc fuisset dictum in diuersa oratione, *Odd. de compend. substit. par.* 6. *artic.* 4. num. 5. ubi dicit communiter hanc concordiam esse approbatam, & infinitos allegat *Fusar. de substit. quaest.* 404. num. 8.
- 8 Neque obstat, quod ex verbis illis remaneant, & remanere debeant inter illos de domo, & familia de Caetanis, veniant etiam foeminae, saltem durante vita sua, ex alleg. per *Fusar. de substit. quaest.* 346. num. 19. ubi exemplificat, quando sunt vocati descendentes per lineam masculinam, vel virilis sexus, vel per virilem sexum, quia quicquid sit de hac opinione, quae multum difficilis est, ut patet ex adductis per ipsum *Fusar. d. loco & num. seqq.* & per *Peregr. de fideic. art.* 26. num. 29. *vers. circa vero secundum*, in hoc casu sumus extra difficultatem, quia fratres diuidentes, ut dictum est, intellexerunt de domo, & familia masculina, & ideo indubitatum remanet feminas excludi, ut bene per *Castren. in conf.* 190. num. 4. *vers. nam interdum lib.* 2. qui inquit, quod aut quis vocatur ad aliud quod commodum sub nomine agnationis, & tunc non curatur, an sit masculus, vel femina dummodo sit agnatus vel agnata, aut vocatur aliquis nomine masculorum, & tunc requiritur ut utraque qualitas scilicet, quod sit agnatus & masculus, & hoc dictum sequitur *Peregr. d. art.* 27. num. 19. *vers. aut vocatur*.
- Neque facit, quod duo videantur fideicommissa, vnu in euentum mortis, in quo vocantur illi de familia, & domo, alterum in euentum alienationis, in quo censentur vocati masculi de domo, & familia, quia fuit responsum, quod prohibitio alienationis, cum subsequatur fideicommissum, aut est intelligenda per quoad personas, & casus in fideicommissum comprehensos, ex allegatis per *Fusar. quaest.* 683. num. 1. & solum declarat fideicommissum praecedens, & quod intellexit ad illud vocare masculos, sicut dictum est, & penitus cessat praedictum obiectum. Aut vero prohibitio alienationis censetur, stare de per se, & cum sit vestita, particulare fideicommissum inducit etiam in casu mortis, *Gabr. conf.* 123. ante numer. 1. *vers. etenim cum prohibitio*, vol. 1. *Beretti. conf.* 142. post num. 29. *vers. cum veritate Menoch. conf.* 348. numer. 43. ubi hac distinctione concordat omnes DD. inter se circa hoc dissidentes, *Petra de fideicommissis quaest.* 11. num. 560. & hanc distinctionem sequitur *Rota decis.* 23. ante num. 1. *vers. respondetur*, quod in casu *Decij. & decis.* 45. num. 3 & *decis.* 568. num. 9. pari. 1.

Decisio CCCIV.

diu. & fuit dictum in causa Ianuen. fideicommissi de Palauicinis 24. Septemb. 1586. coram bon. mem. Hieronymo Card. Pamphilio, & in causa Perusina de Bigazzinis 14. Nouemb. 1605. coram Litta, Odd. de fideicommissis quaest. 10. art. 6. num. 128. *Fusar. quaest.* 688. num. 7. & fuit tentum in causa Perusina de Baptistis 27. Marui 1627. coram R. P. D. Pirouano, & retento hoc intellectu pariter cessat obiectum.

Et ita utraque &c.

* Est decisio 284. supra in hac eadem parte, & ibialia decisiones in hac causa referuntur.

R. P. D. B V C C A B E L L A

Bononien. Bonorum de Barzellinis.

Die Luna 20. Nouembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Sententia lata contra sententiam, licet non valeat, tamen quando hoc non procedat. A sententia lata in iudicio possessorio, quando detur appellatio, & sic cesset Aegidiana.

S V M M A R I V M.

- 1 Index rite, & recte procedens priuat possessorem suae anteriori possessione, etiam absque expulsionem.
- 2 Et illam in alium transfert, etiam ad effectum retentionis.
- 3 Sententia contra sententiam lata non tenet, nisi prima infirmetur.
- 4 Index Commissarius, stante clausula, quam, & quas, in commissione posita, potest procedere, prout in prima parte non opponente. & num. 9.
- 5 Index, stante clausula, quam, & quas, potest procedere, tanquam in prima, & etiam non suspensio petitorio. & num. 6.
- 7 A sententia lata in possessorio datur appellatio, quando ea continet mixturam.
- 8 Causa semel facta appellabilis, semper remanet talis.
- 10 Appellatio est de ordinarijs Iudicij. Aegidiana in iudicio possessorio denegat appellationem. num. 10. Iudicij ordinaria, sunt seruanda iuxta locum, ubi litigatur, non obstantibus statutis loci, ubi partes sunt oriundae. num. 10.
- 11 Statutum Bononien. lib. 2. rub. de appell. non habet locum, quando fuit actum remedio l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.
- 12 Verba, in sententia lata in iudicio possessorio, quando non dicantur continere mixturam.
- 13 Aegidiana in sententia lata in possessorio intrat si non contineat mixturam.
- 14 Clausula, sine praedicio, praeservat iurisdictionem iudicis, a quo.
- 15 Clausula, cum facultate manutenendi, quem de iure quid operetur.
- 16 Possessionem pro turbida, quando habet Signatura, tunc admittit appellationem, cum facultate manutenendi, quem de iure.

- 17 Signatura, si aliquid voluisset in rescriptis, id scinisset exprimere.
 18 Argumentum ab usu, seu solito de iure valet.
 19 Signatura, quando simpliciter causam committit, tunc dicitur declarasse appellationem fuisse ab initio admittendam, & executionem nullam esse, & reuocandam.

DECISIO CCCV.

- CONCLUSVM fuit D. Cosmo dandum esse mandatum de manutenendo, quia ex deductis satis apparet ipsum obtinuisse immisionem in possessionem trium corporum bonorum, de quibus agitur, in vim sententiæ, & mandati Rotalis relaxati, pluribus præcedentibus Decisionibus, * super purificatione fideicommissi Alphonfi ad fauorem ipsius Cosmi, & alijs seruatis de iure seruandis, sicque auctoritate Iudicis rite, & recte procedētis, qui propterea bene potuit D. Vincentium etiam ꝑ absque alia expulsiōe, eius anteriori possessione priuare, *Ang. in leg. qui vniuersas s. nem cum Praior. in fin. ff. de acquir. poss. Rot. coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 9. num. 8. & decis. 69. num. 9. & seq. illamque ꝑ in dictum Cosmum transferre ad iuste poss. det. ff. de acquir. poss. etiam ad istum effectum manutentionis Rota coram eodem Gregor. d. decis. 9. num. 4. & decis. 582. num. 2. & in causa Romana vinea 25. Februarij & 14. Nouembris 1633. coram R. P. D. meo Moimanno.*
- 3 Non obstat, quod prius esset confirmanda, ꝑ vel infirmanda alia sententia de partibus, iuxta l. i. C. quand. pronoc. non est necess. Quia fuit responsum, quod cum in commissione adsit clausula, (quam, & quas,) & ꝑ pro immisiōe de rōno in Rota actum fuerit, Iudex parte non opponente bene potuit procedere tanquam in prima, prout fecit *Gabr. conf. 54. num. 8. lib. 1. Pedem. decis. 1. numer. 49. Rota in causa Bononien. Legati de Marescoris 24. Nouemb. 1627. coram R. P. D. meo Duno 2. et.* Et quod ꝑ tante commissione cum clausula (quam & quas) possit Iudex procedere tanquam in prima, fuit resolutum coram *Card. Seraph. decis. 1241. num. 2. & in causa Grolhen. decimarum coram bon. mem. Orano, v. in decisio. relata per Marches. de commiss. par. 1. fol. 74. num. 5. & in causa Perusina fideicommissi 16. Februarij 1615. coram Reuerendiss. D. meo Decano, vbi, quod hoc procedit ꝑ etiam non suspenso petitorio per doct. Bari. communiter receptam in l. naturaliter. S. nihil commune. num. 36. ff. de acquir. poss. cum alijs ibi alleg.*
- 4 Et ex his cessat, quod ab eadem prima sententia fuerit appellatum, tam in vim Statuti *lib. 2. rubric. de appell. quā*
- 7 etiam ex quo, ipsa sententia ꝑ continet mixturam, cum ꝑ condemnnet Vincentium ad reddendam rationem de nominibus debitorum Alphonfi, & ad restitutionem pecuniarum hæreditatis eiusdem, & causa ꝑ semel facta appellabilis semper duret appellabilis, ex pluribus pro Vincentio allegatis: Nam quicquid sit, an huiusmodi appellatio, & mixtura subsistant. Placuit responsio, quod dicta prima sententia, & appellatio ab ea interposita ad istum effectum amplius attendi non debeat, ex quo in Rota processum fuit tanquam in prima, quod bene ꝑ fieri potuit ex supradictis, sicque non subsistit, quod ista causa fuerit facta semel appellabilis, cum in ea vna tantum sententia Rotalis emanauerit.
- 9 Neque obstat, quod etiam ab huiusmodi sententia Rotali in possessorio lata D. Vincētius semel appellare potuerit vigore dicti Statuti Ciuitatis Bonon. *li. 2. rub. de appell.*
- 10 Quia fuit responsum, quod cum ꝑ appellatio sit de ordinarijs iudicijs, Aegidiana, qua in iudicio possessorio illam denegat stante dicta sententia in Rota lata prout in prima, est obseruanda, non obstante statuto loci, vnde partes sunt oriunda, vt per *Contard. de moment. poss. limit. 4. num. 10. & seqq. & de huiusmodi statuto tenuit Rot. coram Robusterio decis. 330. sub numer. 4. par. 2. diuers. & in*

causa Romana bonorum de Comitibus 2. Aprilis 1565. & coram Reuerendiss. D. meo Decano in alia Bononien. de Mangiolis 16. Aprilis 1627. vbi etiam fuit firmatum, ꝑ quod ꝑ huiusmodi statutum non habet locum, quando actum fuit remedio *l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen. ex pluribus latē ibi adductis.*

- Nec subsistit, quod eadem sententia Rotalis dicatur continere mixturam. Quia dum referuat Vincentio portiones bonorum Pirrhi prædefuncti, cum domo magna ibi (*Referuat portiones bonorum sigillatim descriptis in diuisionibus & c. de quibus in actis*) huiusmodi verba visa fuerunt prolata non per modum dispositionis, vel causæ, sed relatiue ad dictas diuisiones certas alias factas, & in dictis actis exhibitis, ac ꝑ etiam incidenter, & enunciatiue, quæ propterea non inducunt mixturam, *Contard. de moment. poss. limit. 2. §. 5. num. 19. Rota in causa Auenionen. seu Carpentor. en. Iuris pascendi 7. Iuni 1627. coram bon. mem. Card. Virili.* Quatenus verò eadem sententia condemnat Vincentium ad fructus perceptos à die mortis litis, & ad expensas legitime factas ponderatum fuit sententiam id facere per caput separatum ibi (*in super D. Vincentium in fructibus, & c. & in expensis condemnamus & c.*) quo casu sententia non dicitur continere mixturam quoad possessorium, & ꝑ propterea illius respectu intrat Aegidiana, vt per *Vestr. in prax. lib. 7. cap. 3. num. 8. vers. idem denique. Barz. decis. 45. num. 2. cum alijs relatis per Modern. Roman. de appellat. quest. 1. limit. 6. membr. 9. num. 35. & facium tradita per Gabr. conf. 35. sub numer. 8. vers. primo quia. lib. 1. Surd. conf. 102. num. 12. Menoch. de adpiscend. reined. 4. numer. 869. & seq. Contard. de moment. poss. limit. 1. num. 28. Crescent. decis. 5. de appell. & per d. Modern. Roman. post alios relati. d. membr. 9. sub numer. 22. vers. explica istam.*
- 13 Minus releuat, quod licet post sententiam Rotalem causa fuerit primo loco commissa cum clausula sine præiudicio mandati de immittendo, postmodum tamen in secundâ commissione adiecta fuerit clausula, cum facultate manutenendi, quem de iure. Quia pro responsione ponderatum fuit, quod executio dictorum trium corporum bonorum, de quibus agitur, fuerat legitime facta post primâ commissionem, cum dicta clausula sine præiudicio mandati de immittendo, ꝑ per quam dicebatur præseruata iurisdicção Iudicis, à quo, *Rot. decis. 182. num. 3. lib. 2. part. 3. diuers. f. Add. ad decis. Gregor. XV. 91. num. 13. & ante secundam, cum dicta clausula, cum facultate manutenendi*
- 14 quem de iure, ꝑ per quam quicquid sit, an dicatur suspensa iurisdicção præfata, quoad vltiorem executionem faciendam, quoad executionem iam factam, illa fuit visa nullo modo posse dici per dictam clausulam circumscripta, vel reuocata, nisi quatenus fuisset minus rite, & recte facta, de quo Signatura voluit, quod coram Iudice, ad quē, cognoscere debeat, & ideo rescriptisse dicitur cum dicta clausula, ꝑ quia habuit possessionem pro turbida, vt *Rota cē. sul. coram Card. Causal. decis. 615. num. 3. & ita obseruauit pro manutentione possessoris legitime immisi per Iudicem ad quem, ante commissionem, cum huiusmodi clausula in d. causa Romana vinea 25. Februarij, & 14. Nouemb. 1633. coram R. P. D. meo Moimanno.*

- Quod etiam comprobatur, quia si per secundam commissionem Signatura voluisset ꝑ circumscribi, & reuocari executionem tunc iam factam, id expressisset, prout quoad prædium Planorij, cuius possessio fuerat capta post secundam commissionem, fecit in tertia, in qua rescriptis vt circumscripta, & reuocata possessione dicti prædij in causa procedatur; argumentum ꝑ enim ab usu, seu solito de iure valet, *l. si seruus plurium. §. vltim. ff. de legat. 1. cum alijs per Rotam coram Causal. decis. 418. num. 5. vers. tertia & num. seq.* Vel simpliciter causam commisit, quo etiam casu dicitur declarasse ꝑ appellationem fuisse ab initio admittendam, & executionem nullam, & reuocandam, iuxta tradita per *Lanceliot. de arant. par. 2. capit. 12. limit. 6. num. 36. & par. 3. cap. 24. quest. 31. num. 9. cum seq. & per Rot. in causa Manuana Iuris pascendi 26. Iuni 1628. coram bon. mem. Card. Virili, & in causa Ferrarien.*

pecuniaria 7. Aprilis 1633. coram R. P. D. meo Moyman, cum alijs pro Vincentio allegatis.

Et ita utraque parte informante &c.

* Id est sub diebus 12. Decembris 1633. & 22. Martij 1634. & 7. Iunij pariter 1634. coram R. P. D. Ghislerio, sunt Decisiones 249. 272. & 283. supra in hac parte.

R. P. D. MERLINO.

Verulana Fideicommissi.

Die Luna 20. Nouembris 1634.

ARGUMENTVM.

Fideicommissario, quibus concurrentibus detur immissio. Remissoria denegatur ob calumniæ suspicionem, item in iudicijs possessorijs, item etiam bis in eadem causa si petatur, non conceditur.

S V M M A R I V M.

- 1 Fideicommissarius, dum fideicommissi existentiam, purificationem ad eius fauorem, & rei identitatem probat, tunc ei immissio non potest denegari.
- 2 Remissoria petitio, videtur calumnia, quando petitur in calculo ferendæ sententiæ.
- Remissoria denegatur ob suspicionem calumniæ. numer. 2.
- 3 Remissoria non conceditur ad impediendam immisionem ex remed. l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll.
- 4 Remissoria denegatur in causis possessorijs cum in eis non admittantur exceptiones requirentes altiore indaginem.
- 5 Remissoria petitio rejicitur in possessorio iudicio Saluiani interdicti.
- 6 Remissoria, si in prima instantia fuit concessa, si in secunda instantia iterum petatur, denegatur.
- 7 Remissoria in eadem causa bis regulariter non conceditur.

DECISIO CCCVI.

INTERVUM Domini responderunt Ioanni Amato fideicommissario Bartholomæi Aui non esse denegandum remed. l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. vel vtilis Saluiani interdicti pro adipiscenda possessione tenetæ nuncupatæ Il Colle Mausoleo, dum fideicommissi existentiam, purificationem ad sui fauorem, & identitatem tenetæ plenè, ac concludenter probauit, iuxta Rotæ opinionem perpetuo retentam, vi in decis. 131. num. 5. par. 1. recen. & in alijs relatis in decis. huius causæ sub die 26. Iunij præteriti coram me, & aique sub hac eadem die fuit dictum in Terraconen. Pannorum coram me.

Nec visum fuit obstare exceptionem sæpè à DD. Philonardis deducta, n. & per duas decisiones rejectam, nempe quod cum tenetæ, cuius possessionem adipisci Ioannes contendit, confusa fuerit inter alia bona per DD. Philonardos acquisita, consequenter immissio super re incerta, & fideicommissio in totum non supposita, concedi non possit, vel certè in adeptione possessionis oriri possit ansa scandali, dum vnusquisque controuersa bona sibi debita esse defendet, quoniam testes, & intrinseca acquisitio-num excludunt quancunque incertitudinem, & separam bona acquisita à tenetæ fideicommissio subiecta, assigna-

Decisio CCCVI.

do sigillatim proprios, & particulares confines, tam tenetæ, quam prædij, seu penijs terræ acquisitis, itaut nulla possit cadere confusio, & diffidij occasio, prout distinctè deductum fuit in decisionibus sub die 27. Nouembris 1633. & 7. Iunij decurrentis anni 1634. coram me, cum quibus etiam hodiè Domini transierunt.

Nec releuare censuerunt petitionem remissoriæ ad effectum firmandi statum hæreditatis Bartholomæi fideicommittentis, & probandi per Ioannem retineri multa bona nõ subiecta oneri fideicommissi, & sic obligata pro euietione tenetæ per DD. Philonardos acquisitæ; Quoniam huiusmodi instantia facta in calculo ferendæ sententiæ, & postquam per feriarum interstitia probationes necessarias instruere potuerunt, pluribusque diffugijs causæ propositionem distraxerunt, sapere videtur calumnia, ob cuius suspicionem denegatur remissoria, Rota dec. 322. lib. 3. par. 3. diuers. & coram san. mem. Greg. XV. dec. 356. num. 8. & alias passim. Et ad fin. pediendam immisionem, ex remed. l. fin. C. de edict. diu. Adr. toll. non esse concedendam remissoriam, quia in huiusmodi possessorijs non admittuntur exceptiones requirentes altiore indaginem, dixit Rota apud Card. Seraph. decis. 1364. numer. 1. qui loquitur de iud. ex l. final. C. de edict. diu. Adr. tollen. & in recent. decis. 212. num. 7. ac decis. 424. numer. 3. par. 1. recen. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 367. num. 1. ubi Addem. alias cumulant, & in possessorio Saluiani interdicto Rota sequuta fuit dictas decisiones nouissimè in Imolen. Saluiani s. Maij & 9. Iunij præteritis coram Reuerendiss. D. meo Decano. Maxime quia in prima instantia concessa fuit remissoria, vigore cuius sex testes examinati fuerunt, vnde intrat conclusio, quod in eadem causa remissoria regulariter bis non conceditur Rota apud san. mem. Greg. XV. decis. 367. num. 2. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 392. num. 2.

Contra alia decisionis fundamenta nihil fuit deductum ideoque Domini persistentes in decis. sub die 26. Iunij coram me, Ioanni Amato dandam esse immisionem respondunt.

* Est decisio 298. supra in hac parte.

* Sunt Decisiones 236. & 286. etiam supra in hac parte.

¶ Et in eadem causa pariter supra adest altera decisio sub die 28. Ianuarij 1633. est in ordine 175.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Quarti Dotalis.

Die Luna 20. Nouembris 1634.

ARGUMENTVM.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. vt habeat locum, debet ille, qui in eo se fundat probare matrimonij consummationem. Dictio (iuxta) quando stet similitudinariè, quando restrictiue, quando causatiue, vel demonstratiue, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 131. defert lucrum dotis post consummatum matrimonium. num. 3.
  - 2 Dotis lucrum, quando debetur ex statuto, vel pacto, an debeatur non consummato matrimonio. Questio ista inter Doctores est valde controuersa.
- Et pro vtroque casu adsunt Doctores, qui de communi restantur.

- 4 *Dictio (iuxta) stat similitudinarie, ut dictio, sicut, tanquam, ad instar, & similia.*
- 5 *Dictio (iuxta) potius censetur stare demonstratiue, quam restrictiue.*
- 6 *Dictio (iuxta) tunc multò magis dicitur stare demonstratiue, quando est adiecta dispositioni, & prolata in materia, cuius natura sit disponere.*
- 7 *Dictio (iuxta) tunc stat causatiue, non autem relatiue, & restrictiue, quando non constat de relato.*
- 8 *Dictio (iuxta), quando constat de relato, tunc similitudinarie, & restrictiue ad relatam.*
- 9 *Lucrum dotale debetur uxori vigore Statut. Urb. lib. 1. cap. 131. si per ipsam non steterit, quominus matrimonium consummaretur.*
- 10 *Statuti vigore, si aliquis pretendat aliquid ad se spectare, debet probare, quod interueniant omnes qualitates à Statuto requisitae.*
- 11 *Testibus deponentibus super affirmatiua magis credendum est.*
- 12 *Testes, si fuerint examinati in alio iudicio, & eorum depositiones non producantur, non merentur attendi.*
- 13 *Vxor debet prestare patientiam successiuam, ad hoc ut dicatur, quod per ipsam non steterit, quominus matrimonium consummaretur.*

DECISIO CCCVII.

PRAETENDENTE Diana Grotta per obitum Alexandri eius viri sine liberis, vitra restitutionem dotis sibi deberi quartum dotale iuxta dispositionem statuti Urbis cap. 131 lib. 1. Illud ei non deberi DD. sub die 26. Nouemb. 1633. * responderunt, ea moti ratione, quia statutum tunc defert lucrum dotis post consummatum matrimonium, quæ cōsummatio non probabatur, prout nec etiam hodie visa fuit DD. probari, & propterea persistenter in decisio.

- 2 *Nam licet quæstio sit multum controuersa apud DD. etiam quando lucrum tunc dotis debetur ex statuto, vel pacto, an debeatur non consummato matrimonio, ut late per Ceuall. quæst. 110. Bernard. Grenius ad Gayll. conclus. 80. per tot. lib. 2. & pro utraque opinione adfuit DD. attestantes de communi opinione; attamen in presenti casu visum fuit DD. nos versari extra istam difficultatem, quia*
- 3 *lucrum tunc dotis fuit promissum iuxta dispositionem statuti Urbis, quod ut supra dixi, defert lucrum dotis post consummatum matrimonium.*

Et quod in isto contractu partes se conformauerint cū statuto Urbis, satis dignoscitur ex ipso instrumentò dotali, in quo fuit dictum iuxta formam statuti, tunc illa siquidem dictio (*iuxta*) stat similitudinarie, ut dictio, sicut, tanquam, ad instar, & similia, l. si quis. C. de sepulcr. viol. l. 1. C. de his, qui paren. vel liber. occid. l. leges, vi generales. C. de legib. Bero. conf. 38. num. 3. vol. 1.

- 5 *Neque obstat, quod tunc ista dictio (iuxta) potius censetur stare demonstratiue, quam restrictiue, Bart. in l. Centurio. num. 39. & ibi las. num. 51. Rip. num. 173. ff. de vulg. & pupill. Rot. dec. 27. num. 7. par. 2. diu. maxime cum illa sit*
- 6 *tunc adiecta dispositioni, & prolata in materia, cuius natura sit disponere, & sicut magis stat causatiue, Rot. decif. 40. num. 3. par. 2. diu.*

Quia hoc est verum, & bene procedit, quando non constat de relato, quia, tunc dictio (*iuxta*) stat causatiue, non autem relatiue, & restrictiue, secus vero quando constat de relato, prout hic, quia constat de statuto, tunc quo casu prædicta dictio stat similitudinarie, & restrictiue ad d. statutum Bart. in extranag. ad reprimendum, vers. prout sub num. 2. Alex. conf. 106. num. 21. lib. 3. Dec. conf. 63. num. 6. & in l. edita num. 84. in fin. & num. seq. C. de eden. Cur. iun. conf. 92. num. 10. Ruin. conf. 25. num. 11. lib. 1. Socin. iun.

conf. 122. num. 33. lib. 3. Grat. conf. 105. num. 2. vol. 2. Rot. d. decif. 40. num. 4. & 5. par. 2. diuers.

- 9 *Non obstat, quod non steterit per Dianam, quominus*
- 9 *tunc matrimonium consummaretur, & propterea ei lucrum dotale denegari non possit, ex allegatis in decisione quæ reuidetur, & in his terminis statuti Urbis adfuit decif. 92. & 101. par. 2. diu. Quia (ut supra dictum est) cum istud*
- 10 *lucrum fuerit promissum iuxta literam Statuti, Diana debet tunc probare, quod interuenierint requisita à Statuto, & si ipsa pretendit per se non stuisse, quominus Matrimonium consummaretur, hoc debet concludenter probare, ut ultra alleg. in dec. tenent Surd. conf. 110. nu. 1. post med. Gratian. discip. 745. num. 57. & fuit dictum in Romana census coram Reuerendiss. D. Decano impress. apud Pic. ad stat. Urb. decif. 30. num. 4.*

Non obstant testes examinati pro parte Dianæ deponentes, quod vnanimi consensu per 40. dies isti coniuges insimul decubuerunt, & quod de meritis in tha amo clau debantur, quibus testibus uti tunc deponentibus super affirmatiua plurimum est deferendum ad probandam patientiam ipsius mulieris, Farin. de testib. quæst. 65. num. 200. & seqq. Rot. decif. 335. num. 2. par. 1. & dec. 619. num. 9. par. 3. diu.

- 12 *Quia ultra, quod dd. testes fuerunt examinati in alio iudicio, nec eorum depositiones tunc fuerunt adhuc in Rotæ reproductæ, & sic non merentur attendi, non deponunt de patientia successiuâ præstita ab ipsa Diana, quinimo constat de contratio per alios testes pro parte Camilli examinatos, qui deponunt, quod ipsa egrediebatur è lecto, & ibat dormitum cum matre, & interrogata de hoc respondebat (che così li piaceua di fare) prout deponunt tertius & quartus testes, & idem deponunt secundus, & tertius dum dicunt, quod vir fuit electus è domo; unde clarè patet, quod Diana non probat intentionem suam, ex quo dd. testes repugnant probationibus ipsius, & ex illis apparet, ipsam non perstitisse (ut dixi supra) patientiam, successiuam, tunc quam præstare tenebatur ad effectum, ut potuerit dici per eam non stetitisse, quin matrimonium consummaretur, & traditur per Calder. conf. 5. v. rs. respondebat de loc. Ben. conf. 45. sub num. 19. Soc. conf. 156. numer. 10. lib. 2. v. rs. primo enim.*
- 13 *Non obstat, quod Diana fassa fuerit se esse virginem, & quod Camillus in suis positionibus dixerit Alex. eius filiū fuisse ad uxorem, & per 40. dies cum ipsa cohabitasse, quia non exinde propterea probatur continua cohabitatio Dianæ cum Alex. toto tempore, quo durauit matrimonium. nec quod per ipsum steterit, quominus fuerit consummatum matrimonium.*

Et ita ex ijs cum alijs deductis in alia decisione utraque parte informante fuit resolutum lucrum dotis non deberi.

* Est decisio 237. supra in hac eadem parte.

R. P. D. V E R O S P I O.

Giennesi. Thesauraria.

Die Luna 24 Nouembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Coadiutoria sub pretextu infirmitatis obtentata non iustificatur, nisi morbus sit apertus impedire humanas functiones, nec sufficit quæcumquè inhabilitas, aut praua habitudo dicentis indigere auxilio Coadiutoris. Testis deponens super gravitate morbi, quomodo deponere debeat.

- 1 Probatio vnius ex duabus qualitatibus copulatiue expositis, non releuat, quamuis qualitas, qua probetur, satis esse potuisset ad gratiam obtinendam.
- 2 Coadiutoria gratia obienta sub pretextu dolorum infirmitatis, valere non potest, nisi quatenus illi sint continui, & num. 17. & 23.
- 3 Capitis dolores ex communi Medicorum schola connumerari solent inter magnos, imò pestiferos & acutos morbos.
- 4 Dolores, qui continui non sint, dicuntur cronici.
- 5 Testis deponens super magnitudine morbi, debet referre signa vehementiæ illius.
- 6 Morbi grauis signa perspicua esse debent.
- 7 Morbi magni, quales sunt acuti, magna solent producere symptomata.
- 8 Capitis dolores trahunt secum consensum totius corporis.
- 9 Testis si per magnitudine morbi deponens enumerando parasifimos in illius accessu venientes, non dicitur referre signa morbi magnitudinem significantia.
- 10 Peritua in teste perito est instar rationis, & num. 13, quod quomodo intelligatur, vide num. 14.
- 11 Testi de auditu non debetur maior fides, quam danda esset illi, à quo audiuit.
- 12 Testis deponens de rebus, quæ sub eius sensu non cadunt, sed signis externis deprehenduntur, debet referre signa, ex quibus iustificetur eius depositio.
- 13 Testis licet possit vii sua peritia in cognoscendo rem, super qua deponit, eius tamen peritia non suffragatur, quando deponit, ut testis, nec fuerit à Iudice deputatus, tanquam peritus.
- 14 Dolores, licet verè & proprie non sint morbus, sed symptomata morbi, possunt tamen illius vim, & qualitatem ostendere.
- 15 Deriuans ab aliquo, tanquam à causa, id etiam eius signum est.
- 16 Dolores, seu symptomata morbi, quæ nuncupantur læsæ actionis, vix possunt ab ipso morbo distingui.
- 17 Coadiutoria gratia, & similes valere non possunt, nisi Coadiutus nominatim exprimat talem morbum, qui sit aptus impedire humanas actiones, cum non sufficiat quæcumque inhabilitas, aut praua habitudo asserentis indigere auxilio Coadiutoris.
- 18 Morbus, nisi sit grauis, ac fonticus, non dicitur impedire humanas actiones.
- 19 Fides desumpta ex libris Capituli impugnari non possunt ab eo, qui est de gremio Capituli.
- 20 Infirmitas excusat Canonicum non solum ab onere residendi, sed etiam illi conseruat omnia priuilegia præsentium, pro lucrandis distributionibus, declara vt num. 1.
- 21 Consuetudo, secundum quam absentia Canonici non possit per alium suppleri respectu præsentia personalis in Choro, attendenda est.
- 22 Debilitas quomodo differat à morbo.
- 23 Coadiutoria vt obtineatur sub pretextu infirmitatis, quæ infirmitas requiratur.
- 24 Morbus non solum est habitus contra naturam, sed habitus, qui corporis usum deteriore reddit.

CVM ageretur de iustificatione gratiæ, in qua Christophorus Gonniz obtinuit sibi dari in Coadiutore Vitalem in administratione, & cura Thesauraria, quam idem obinebat in Ecclesia Giennenfi, visum fuit Dominis restringere difficultatem ad iustificationem narratiuæ eiusdem gratiæ in ea parte, in qua expositum fuit, quod cum ille à septem annis eidem Ecclesiæ inferuisset, non poterat amplius inferuire personaliter, vt decebat, ob varias corporis infirmitates, quas antea passus fuerat, & tunc patiebatur, & præcipue propter continuos capitis dolores, quibus ita assidue grauebatur, vt non posset ad Ecclesiam accedere in hebdomada sibi contingente, & obire alia onera eiusdem Thesaurariæ: Cum verò proposita causa sub die 21. Iunij anni 1621. non visa fuissent probari, quæ in ea narratiua continebantur. Et iterum proposita causa sub die 22. Martij anni 1624. contrarium firmatum fuisset, quod nimum gratia Christophori erat in ea parte iustificata. Placuit Leminis iterum partes audire; Et proposito hodie coram me dubio confirmantur decisionem primo loco factam, quia probationes, quæ datæ fuerunt tam pro parte Christophori, cui fuit concessus Coadiutoriam pro parte Vitalis, qui in ea gratia deputabatur in quàm pro parte Vitalis, qui in ea gratia deputabatur in Coadiutorem, non visæ fuerunt concludere, vel ipsam malam valetudinem, & egritudinem Christophori ex capitis doloribus, vel qualitate eorundem dolorum, vt nimum essent magni, & ita continui, vt non paterentur, quod posset interesse seruitio Ecclesiæ, & exercere alia munera, & onera dictæ Thesaurariæ.

Et quidem visa fuit necessaria probatio eius qualitatis, quæ fuit primo loco narrata respectu magnitudinis dolorum, non solum, quia fuit illa narrata copulatiue, ac simul cum altera qualitate, vt idem dolores essent continui, quod casu succedit regula, vt non satis sit probatio alterius qualitatis, quamuis illa per se satis esse potuisset ad ipsam gratiam obtinendam, iuxta notata per *Aegidium in dec. 116. & per Doctorem in c. exhibita de iudic. & in c. 2. de rescript. & in terminis huius gratiæ, pluries decisum fuit coram Verall. vi in illius decif. 128. 129. & 130. par. 1. & coram Pui. decif. 63. lib. 2. sed quia neque potuisset sine ea qualitate desistere seruitium Ecclesiæ, siue valere hæc gratia Coadiutoria, quam idem obtinuit, vt fuit dictum coram ead. pari. & notant Doctorem in cap. 2. de Cleric. agrotant. & in cap. 1. eod. lib. 6.*

Hæc autem grauitas, & magnitudo morbi non visa fuit probari ex depositione Testium, qui examinati fuerunt ad instantiam Christophori, & asserbant tales esse dolores, quos ille patiebatur; Læt enim dolores capitis in magnis morbis connumerantur, possunt vt docet *Galen. de sanitat. tuend. lib. 6. cap. 12. in class. 2. & cum eo omnis schola Medicorum*, ex quibus Cuius hunc morbum connumerat inter pestiferos, & acutos propter vehementes exacerbationes, quæ eum comitari solent, cum alioquin potius cronici dicendus sit, ex sententia eiusdem *Galen. vt explicat Hierem. Triuerus dictum Celsi lib. 4. ca. 2. eiusdem in tractat. de re medic.* Non tamen poterat ex eisdem testibus deprehendi ea magnitudo morbi, cum nulla referrent signa huius ægritudinis, siue vehementia ipsorum dolorum, quæ tamen signa debuissent esse perspicua, ut supposita magnitudine morbi ex quo magna symptomata prodire debuissent, vt docet idem *Galen. lib. 2. de symptomat. caus. cap. 2. class. 3. & lib. 1. de ai. b. decretorijs cap. 6. class. 4.* Exemplo morborum acutorum, qui cum magna sint, magna etiam inditia præferunt, tum habita ratione partis affectæ, quæ tanquam pars principalis trahere debebat secum consensum totius corporis; Vnde impossibile erat, vt alia partes eo dolore non afficerentur, & non darent aliqua signa huius ægritudinis.

Neque hæc signa referebantur ab eisdem testibus, quatenus, vel enumerabant parasifimos in accessu ipsius morbi, vt dicebatur facere sextus Testis super tertio articulo vel

vel quatenus in genere deponebant de vehementia eorūdem dolorum, dum septimus Testis, qui id assererat super eodem articulo, erat Medicus, qui ipsam Christophorum curauerat, cui propterea satis esse videbatur pro ratione, et sua peritia, ex n. stat. in l. *septimo mense*, ff. de stat. hom. et per Bart. in l. 2. num. 3. ff. de testam. et fuit animaduertum in 2. decis. huius causæ sub die 22. Martij anni 1624. Nam duo dicebat sextus Testis, et primò, quod illum viderat aliquādo exire a Choro antequam diuina officia expletur; sed quod causa eius discessus fuerint dolores, qui tūc temporis molesti essent, hoc, Testis referebat ex auditu ab eodē Christophoro, et cui propterea non poterat dici debita maior fides, quā illi danda esset, ut reperitur cautum in c. licet ex quadam. de testib. et notant post gloss. ibi Doctor. et in authent. si quis in aliquo C. de edend. Aym. cons. 6. numer. 67. Verall. decis. 264. num. 8 par. 3. Secundò dicebat idem Testis quod ex vehementia eorum dolorum coactus fuerit ipse Christophorus interrumpere sacrificium Missæ quod præter quam neque ipse viderat, sed ab alijs audierat, præterea non visum fuit satis esse ad ostendendam gravitatem eorundem dolorum, cum semel tātum probaretur hoc illi accidisse. Quod verò attinet ad posteriorem testem, primò eius depositio reddebatur satis incerta ex ea sola attestazione, quam faciebat, ut impossibile esset, quod Christophorus ad Ecclesiam accederet, dum vexabatur ijs doloribus, quia cum non possent cadere sub illius sensu, sed tantum et signis externis depræhendi; tenebatur referre eadem signa, ex quibus tamquam ex rebus sibi cognitis iustificaretur illius depositio, ex notatis per Doctor. in cap. cum causam. de testib. Innocent. num. 3. Bald. num. 19. et in l. solum. C. eod. tit. ubi Bald. numer. 1. Salycet. num. 3. Bart. in tractat. de testib. num. 5. Neque poterat eidem testi suffragari peritia, qua dicebatur potuisse illum cognoscere vim et magnitudinem huius morbi, ut propterea illa videretur esse instar rationis: et Quia opus fuisset, ut idem testis fuisset ad hoc electus à Iudice, et super ijs deponeret tamquam peritus, neque satis erat, ut deponeret tamquam Testis, quamvis ut potuisset sua peritia in cognoscenda magnitudine eiusdem morbi, prout conclusionem superius firmatam notabiliter limiat Felyn. in cap. proposuisti. num. 6. de probat. et in cap. significasti. num. 3. de homicid. ubi etiam Ioan. de Anan. numer. 11. Bart. in l. semel. C. de re milit. lib. 12. Ruin. cons. 58. num. 11. lib. 5. Secundò visus fuit hic Testis sibi ipsi aduersari, quatenus in sua depositione assererat, quod ter vno anno curauerat Christophorum, et quod tempore eius depositionis erant elapsi tres menses, quibus ille nullos dolores passus fuerat; licet enim tam hæc, quam ea, quæ supradicta sunt de molestia, quam Christophorus passus fuit ex ijs doloribus in sacrificio Missæ, viderentur pertinere ad alterā qualitatem, quæ fuit narrata, ut hi dolores essent continui, tamen non poterat considerari gravitas morbi, cum intermissione, et vacuitate dd. dolorum, quia licet illi priorie non essent morbus, sed symptoma a morbi, et poterant tamen ostendere illius vim, et qualitatem, ea ratione, quia quicquid et ab aliquo tanquam a causa der. uat, id etiā eius signum est, ut docet Galen. 5. de locis affect. 7. et 6. Aphorismorum 16. imò tamquam ex eo genere symptomatum, quæ dicuntur et læsæ actionis, vix poterant ab eodem morbo distingui, ut ex eodem Galen. et Auerror. declarat Fernell. lib. 2. de symptomat. caus. cap. 6. et de signis, et illorum differentijs, cap. 6. et 8. Et hinc illud obseruatū est, non satis esse quamcumque inhabilitatem, et aut prauam habitudinem illius, qui asserat se indigere opera, et auxilio Coadiutoris, ut similes gratiæ valere possint, sed nominatim requiri morbum, qui sit aptus impedire humanas actiones, ut statutum est in cap. primo. §. si vero Episcopus. de Cler. egrot. lib. 6. et fuit decisum coram Verallo in decisionib. superius adductis 130. 131. et 140. par. 1. Et generaliter receptum est in quocumque alio impedimento, quod dicatur prouenire et occasione alicuius morbi, ut non censetur tale impedimentum præstare, nisi is morbus, qui sit gravis, ac fonticus, hoc est, qui vim nocendi habeat, ut traditur in l. quæsum. ff. de re iudicat. et in l. ult. ff. de edil.

edict. et notant Cuiac. lib. 12. obseruation. cap. 18. Alciat. reg. 1. presumpt. ult. et in l. morbus, 113. de verb. signif. Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. cenitur. 1. cas. 60. Sarnen. ad regul. de infirm. resignan. quæst. 70.

Ex his excludebatur probatio alterius qualitatē, quæ etiam fuit narrata in gratia, quam obtinuit Christophorus ut essent continui dolores capitis, quibus ille afficiebatur, ad cuius qualitatis exclusionem datæ fuerunt pro parte Ecclesiæ plures aliæ probationes, sed præcæteris plurimum mouerunt Dominos duæ attestaciones desumptæ ex libris Capituli, quarum prima erat fides, quam faciebat vnus ex eodem Capitulo, cuius munus erat notare absentes à seruitio Ecclesiæ, et in hac apparebat, quod spatio duorum annorum ante obtentam gratiam quatuor solis diebus defecerat Christophorus à seruitio Ecclesiæ hoc est, semel anno 1618. et tribus diebus anno sequenti. Ab anno verò 1619. quo fuit concessa eadem gratia, apparebat ex alia attestazione Secretarij Capituli, quod idem consideratus fuerat solis diebus vigintiseptem, nepe quatuor diebus eodem anno 1619. et tribus ac viginti diebus, spatio quindecim annorum, qui elapsi fuerunt ab anno 1634. et quo fuit subscripta posterior hæc fides: Ex autem attestaciones visæ sunt plenè probare bonam valetudinem Christophori, et quod ij dolores illum non potuerint impedire quominus ad Ecclesiam accederet, cum non posset Christophorus impugnare fidem librorum, ex quibus ex attestaciones desumptæ fuerunt, dum ipse erat in gremio ipsius Capituli, ex notatis per Doctores in leg. admonendi. ff. de iur. iur. et Bart. ibi num. 54. Felyn. in cap. ad audiendum. num. 16. de prescript. Aym. de an. sig. temp. part. 1. §. quid in libro Officialis. num. 6. Verall. decis. 156. par. 2. num. 1. et in terminis probationis huius absentiæ tenuit Rot. decis. 629. num. 1. par. 2. recent.

Neque dicitur, quod vtrique ea attestatio reddi videbatur æquiuoca, dum potuit illius nomen omitti in libris Capituli propter hanc ipsam valetudinem, qua laborabat, vel quia haberi debuisset pro præsentē, quamuis vere abesset, dum eadem valetudo non solum et poterat illum excusare ab onere residendi, verum etiam ei cōcedebat omnia priuilegia præsentium, pro lucrandis distributionibus, quarum causa, notabantur absentes in eisdem libris Capituli, ut statutum est in cap. 1. de Cler. non residen. libr. 6. et consideratum fuit in decis. sub die 22. Martij anni 1624. vel etiam quia potuisset suas vices alijs committere. Prior enim dubitationem mouebatur ex declaratione facta in priorī fide super consuetudine Ecclesiæ notandi absentes ex causa infirmitatis, addito nomine eiusdem absentis verbo patitur, quo verbo dicitur in eadem fide solum fuisse designari casum absentiæ ex infirmitate. Quod verò secundò loco dicebatur, ut omisum fuisset nomē Christophori eo quia alter potuisset eius loco inscribere Ecclesiæ, tollatur ex eiusdem Ecclesiæ consuetudine, et quæ colligebatur ex eisdem attestacionibus, quia ex eis cōstabat, quod non poterat præstari ab alijs hoc seruitium respectu præsentis personalis in Choro, sed solum respectu celebrationis Missarum, et hanc consuetudinem potissimum attendi in hac materia, notant Doctor. in d. cap. 1. de Cleric. non residen. libr. 6. et tenuit Rot. coram Cassador. decis. vnic. eod. tit. Couar. var. resolut. lib. 3. cap. 13.

Demum non visa fuit obflare differentia, quam faciebant ultimo loco informantes pro Christophoro inter infirmitatem, et debilitatem, ut si prima adducatur pro causa obtinendi coadiutoriam, necesse sit, quod illa aggrauet corpus sine spe futuræ prosperitatis, infirmitas verò possit esse cum aliquo intervallo quietis, ut dicebatur tenuisse Rotam coram Verallo decis. 240. par. 1. cuius auctoritatem sequutus fuit Gonzal. super reg. §. gloss. §. 9. num. 85. Quia licet debilitas in hoc distinguatur à morbo, quod illa perpetua sit, morbus verò cum accessu, discessuque tamē debet esse perpetuum impedimentum, et quod ex eo morbo procedit ita, ut aptum sit impedire cæteras functiones corporis etiam pro tempore, quo ipse morbus non est infestus, et quod solum cōtingere potest in egrotatione graui, qualem constat non fuisse eam, qua laborabat Christophorus

vt colligitur ex eadem decisione, & patet ex definitione morbi relata per Iuriconsultum in l. prima § sed sciendum ff. de edili. edict. cum in ea dicatur morbum non solum esse habitum, sed corporis contra naturam, sed qui vsum illius faciat deteriore, quod etiam alibi dixit Iuriconsultus in l. qui tertiana § 3. & in l. vi. ff. eod. tit. & explicando verba eius edicti declarauit Aul. Gell. lib. 4. noct. act. cap. 2. quem sequuti fuerunt Alciat. in leg. inter stuprum §. verum ff. de verb. signif. Menoch. de arbit. iud. lib. 2. cent. 1. cas. 60. num. 17.
Et ita vtraque &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Gerunden Jurisdictionis.

Die Veneris 24. Nouembris 1634.

ARGUMENTVM.

Jurisdiclio statuendi super anniuersarijs, quae celebrantur in Ecclesia pertinet ad Capitulum; nec potest ad Beneficiatos pertinere, nisi probetur eorum proprietates, veluti quia anniuersaria relicta fuerint contemplatione ipsorum Beneficiatorum. Legatum relictum Ecclesiae, quando censeatur relictum Ecclesiae, vel illius Ministris ad interpretationem l. annua §. actia. ff. de annuis legat.

S V M M A R I V M.

- 1 Jurisdiclio super anniuersarijs non pertinet ad Beneficiatos, sed ad Capitulum, nisi probetur Beneficiatorum proprietates. & num. 4. & 6.
- 2 Statuta à Capitulo facta circa anniuersaria communia Capitulo, & Beneficiatis simul, non praeducant Beneficiatis.
- 3 Quod omnes tangit ab omnibus debet approbari.
- 4 Capituli appellatione Beneficiatis non continentur.
- 5 Ius statuendi supponit liberam in Statuentibus iurisdictionem.
- 6 Beneficiati ex quibus deducant ius suum, vt possint vi iurisdictione super anniuersarijs vna cum Capitulo, & num. 7. & 8.
- 9 Legata ex quibus censeantur relicta contemplatione Beneficiatorum, vel Ecclesiae.
- 10 Causa Ecclesiae tamquam coniuncta cum salute animarum, fauorabilior est quam causa particularium praetendentium administrationem legatorum piorum. Praecipue si personae praetendentium nominatae fuerint ad effectum designandi ministerium, nu. 11.
- 11 Intellectus l. annua §. actia, ff. de annuis legat. & nu. 12, 13, 17. & 16.
- 12 Administratio, seu officium, quando sunt causa, vt legata relinquuntur personae, tunc testator censetur legasse intuitu ministerij, non personae, & num. 13.
- 14 Hierophilacius idem est, quod Custos sacrorum, & latine exponitur, hoc est, Editimus, seu Edituus.
- 15 Testator ex quibus censetur legatum fecisse ratione

officij, vel persona nominatae.

- 16 Testator regulariter non videtur affectione moueri erga ignotos.
- 17 Intellectus c. requisuisti, de testam.
- 18 Legatum potius praesumitur factum personae, quam Ecclesiae in qua infernit persona, declara vt nu. 15. & 16.

DECISIO CCCIX.

CONFIRMARVNT Domini in dubio, quod hodie proposui decisionem factam coram me * in hac causa, in qua dictum fuit, vt pertinere deberet ad Abbatem, & Capitulum ius statuendi super anniuersarijs, quae celebrantur in Ecclesia S. Felicis Ciuicatis Gerundae pro expiatione, & salute animarum Defunctorum, qui legata ad hunc effectum fecerunt, sicut antea declaratum fuerat in sententia Rotali lata super eadem causa: Cum verò pluries fuisset hoc dubium propositum, & in disputatione habitum sub die 2. Decembris anni proxime praeteriti restricta fuisset difficultas ad eum articulum, vt videretur, vtrum Beneficiati huius Ecclesiae ius aliquod haberent super ijs anniuersarijs, eo quia dicta legata dicerentur relicta Protectoribus Anniuersariorum, qui illa administrabant communione Canonico, & Beneficiatorum (ex quibus duobus ordinibus, iidem Protectores eligebantur) Placuit Dominis pro decisione huius dubij considerare, fundam. enta, quae adducebant Beneficiatis, vt ea legata non agis spectarent ad Capitulum, & Abbatem. quam ad proprium ordinem, quia alioquin potuissent illi aliquod ius habere super dictis anniuersarijs, nisi probata in parte illorum proprietate, vel quia ea legata fuissent sibi in specie relicta, vel quia ipsa Anniuersaria aliquo modo constituta fuissent ex proprijs redditibus, vt decisum fuit in Barcinonensi administrationis 28. Aprilis 1552. coram Reomanno, quem sequuta fuit Rota coram Cas. de Grass. de cis. 4. de his, quae sunt à maior. part. Capituli, in quibus ea ratio considerata fuit, quia cum ius administrandi per dd. anniuersaria competere eo casu Beneficiatis vt singulis, non vt vniuersis, non poterat eis praeducium fieri ex his, quae super illis statuisset Capitulum, quamuis essent eidem Capitulo communia propter regulam, vt quod omnes tangit, per ab omnibus debeat approbari, de qua in leg. per fundum ff. de seru. urb. praed. & in c. quod omnes. de regul. iur. lib. 6. notat glos. in cap. cum omnes & ibi etiam Abb. num. 5. Felin. num. 15. in 6. fallent. Vitalin in clem. vi. hi. de arat & qual. num. 13.

Et ex duplici capite poterant Beneficiati hoc suum ius deducere circumscripta dispositione iuris communis, quae erat fauore Capituli, ex rationibus, quae fuerunt in contrarium consideratae, in d. decis. Cas. de Grass. quia scilicet cessante ea proprietate, iurisdiclio erat solus Capituli, cuius appellatione non continebantur Beneficiati, quod etiam dictum fuit coram Verall. in decis. 84. lib. 1. & in vna Val. in nuna emolumentorum 2. Decemb. 1587. coram Bualo, quam sequuta fuit Rota coram Card. Cauale. decisio. 57. num. 4. & in Vicen. legatorum 2. Decemb. 1624. coram R. D. meo Merlino, & occasione similiurn per Anniuersariorum inter Canonicos, & Beneficiatos Ecclesiae Cathedralis Gerundae decisum fuit coram Card. Seraph. vi. in illius decis. 524. § 38. & 590. Et primo data fuit sententia arbitralis lata anno 1400. inter Canonicos, & Clericos Beneficiatos huius Ecclesiae, in qua plura constituta fuerunt, quae seruare deberent in posterum, tam Beneficiatis, quam Canonici circa administrationem horum anniuersariorum, sed nihil in ea sententia declaratum fuit super iure statuendi de quo iure solum disputatur in dubio proposito; nam perlecto toto tenore eiusdem sententiae, quae in plura capita distinguebatur. Primo in illa electi fuerunt Protectores, qui administrarent ea anniuersaria in primo anno à die promulgati laudis, in secundo illius capite praescriptus fuit modus, qui in futurum seruati deberet in electione nouorum Protectorum, quae electio ex lege data in eadem sententia debebat fieri singulis binis annis, &

ad eam curam assumi duo ex ordine Canonicorum, & duo ex corpore Beneficiorum; Insequentibus verò capitibus firmata fuit auctoritas, & potestas horum Protectorum, quæ ex forma data in eadem sententia versari debebat in administratione ipsorum annuierfiorum, cum respiceret, vel exactionem pecuniarum, quæ fuerunt relicte pro ijs annuierfarijs, vel illorum distributionem faciendam inter Canonicos & Beneficiatos, à quibus eadē annuierfaria celebrabantur, vel demum defensionem, & conseruationem ipsorum legatorum, ad quem effectum. Illud etiam legebatur in ea constitutum, vt eligi deberent duo Procuratores, qui nomine Protectorum comparere tenerentur in iudicio tam pro defensione ipsorum legatorum, quoties occasio id exposceret, quam pro illis vendicandis, & exigendis, vbi eorum solutio denegaretur cū obligatione reddende rationis ipsis Protectoribus de pecunijs exactis; Vnde summa manebat ratio, super qua visum fuit semper consistere fundamentum huius causæ, vt nihil adduceretur pro parte Beneficiorum quod tangeret ipsum ius statuendi, quia ex administratione, quam solum illi probabant habere communem cum Capitulo, non poterat ad id ius inferri, dum eadem administratio poterat competere ratione participationis, quam ipsi Beneficiarij haberent super ijs annuierfarijs. Et e contra ius statuendi videretur supponere liberam jurisdictionem penes statuentes, vt fuit consideratum in decisionib. factis in hac causa coram Reuerendiss. D. meo Decano sub die 12. Decemb. 1622. * & 11. Februar. 1628. * & in d. Vicen. legatorum 4. Decembris coram R. P. D. meo Merlino, quæ sequura fuit decisiones factas in hac causa.

Poterant secundo Beneficiarij hoc suum ius deducere ex qualitate legatorum, ex quibus ea Annuierfaria cōstabat, eo quia in ijs legatis fuissent nominati & considerati eorum personæ, siue Protectorum, non autem Ecclesiæ, cui illi inferuiebant, & in qua eadem Annuierfaria debebant celebrari. Sed consideratis iuribus, quæ data fuerunt pro parte Beneficiorum, non poterat ex ijs aliquod colligi, ex quo inferretur ad id ius statuendi, de quo agebatur in hoc dubio: Data enim fuerunt plura instrumenta, in quibus exequutores, seu manumissores, vt dicitur, testamētorum, quæ continebant ea legata, assignabant Protectoribus Annuierfiorum annuos redditus, ex quibus dd. Annuierfaria peragi, & celebrari debebant, verum nihil in ijs instrumentis concedebatur Protectoribus, ex quo eorum persona dici posset considerata fuisse in assignatione dd. reddituum, & solum apparebat in illis requisita obligatio eorumdem Protectorum pro celebratione dd. Annuierfiorum habita relatione ad testamenta, & legata in illis relicta; Neque poterat hoc colligi ex ipsis legatis, siue modo, ac forma, quo illa relicta fuerunt, quia licet in ijs dicerentur nominati ipsi Protectores, tamen adhuc censerī debebant eadem legata facta Ecclesiæ, non solum quia illius causa præualere debebat particulari & interesse, quod ipsi Protectores poterant habere super ijs legatis, dum eadem causa erat cōiuncta cum salute animarum Testatorum, qui ea legata fecerunt, & fuit consideratum in decis. Card. Seraph. 1149. num. 6. & notat Bart. in l. Pater. §. Tusculanus. in fin. ff. de leg. 3. Soccin. in l. 2. numer. 14. ff. de reb. dub. Menoch. de præsumpt. lib. 4. cap. 112. numer. 7. sed quia persona Protectorum videbatur considerata & fuisse ad effectum designandi ministerium eorumdem Protectorum, qui ijs Annuierfarijs præesse debebāt, & ipsum ministerium potius, quam personas ministrorum, vt respondet Iurisconsultus in l. annua §. Actia. ff. de annuis legat. & notant ibi scribes, Bart. num. 3. Alberic. num. 1. Socc. in d. l. 2. num. 1. 2. ff. de reb. dub. Barbat. conf. 1. numer. 8. libr. 4. Quod quidem confirmari poterat ex duplici ratione, quæ considerant Doctor. in interpretatione illius textus, quarum vtrique conuenire videbatur casui proposito; Cum enim administratio, quam Protectores habebant horum Annuierfiorum, & fuerit causa, vt illis ea legata relinquerentur, ea administratio solum dici debebat considerata à Testatoribus, non autem persona ipsorum Protectorum; sicut id, quod in casu d. §. Actia. proponitur legatum fuisse

se Sacerdoti nulla habita ratione illius personæ, sed curæ factorum, & quæ poenes eum erat, vt ostendit verbum illud Hierophilaci, quod exponitur custos sacrorum, & latine id sonat, & quod Editimus, siue Edituus, quos à sacris Aedibus tuendis, appellatos dicit Imperator Iustinianus in §. Tutores. Instit. de tutel. & declarat Barn. Briss. de verb. signif. lib. 1. in verb. Edituus. Tirac. in Add. ad Alex. lib. 5. genial. dierum cap. 17. vbi ipse Alex. interpretatur hoc idem responsum Seeuolæ Iurisconsulti, & notant pro ratione illius textus Bart. d. num. 3. Cuiac. libr. 33. ff. m. 20. Berous in cap. quoniam, Abbas numer. 82. de off. & potest. Iud. delegat. Abb. conf. 93. num. 2. lib. 2. Card. Manic. de coniect. ult. volunt. lib. 8. m. 6. num. 23, & tenuit Rot. in Valentina Emolumentorum 12. Februarij 1596. coram Orano, & coram Card. Seraphin. de cis. 149. num. 7. Altera ratio erat, quia personæ Protectorum, qui legata capere debebant, non poterant esse notæ Testatori, dum ex forma data in sententia arbitrali debebant assumi noui Protectores in fine cuiuslibet biennij, quod etiam erat in casu d. §. Actia, quia legatum, quod ibi proponitur fuisse relictum libertis, non fuit relictum libertis, qui essent in Templo tempore, quo factum fuit legatum, sed ijs qui futuri erant in templo die nundinarum erga quos tanquam sibi ignotos & nulla potuit affectione moueri Testatrix, quæ id legatum fecisse proponitur, & hanc etiam esse rationem eius textus aucterunt Soccin. in l. ciuib. nu. 12. in quarta conclusionē. ff. de reb. dub. Card. Manic. de coniect. lib. 8. numer. 22. vbi ita respondet ad autoritatem decretalis 17. in cap. requisuisti. de testam. quatenus in ea id firmati videtur, vt in dubio relictum potius censetur personæ, & quam Ecclesiæ, quo etiam modo illi respondent Bart. in d. l. ciuib. Soccin. num. 12. ff. de reb. dub. Bero. in cap. quoniam Abbas. num. 82. de off. & potest. Iud. deleg.

Actum fuit in eadem decisione super alio iure, quod Beneficiarij huius Ecclesiæ asserbant etiam se habere, vt possent pro eorum necessitatibus se congregare non impetrata aliqua licentia ex Abbate, sed respectu huius iuris, & autoritatis, quam idem Abbas habebat impartendi hanc licentiam placuerunt Dominis rationes deductæ in eadem decisione, & in alijs duabus quæ fuerunt extensæ in prima instantia coram Reuerendissimo D. meo Decano.

Et ita &c.

* Id est sub die 24. Nouembris 1632. quæ decisio habetur in fra prout in Indice posito in fine decisionum.

* Primam decisionem vide infra prout in Indice posito in fine decisionum. Altera verò est decisio 145. supra part. 5. recent. In qua parte habetur etiam in hac causa altera decisio sub die 22. Aprilis 1630. quæ est in ordine 370. Et in hac parte adest alia decisio sub die 28. Martij 1631. coram eodem Reuerendiss. D. Coccino Decano, & est decisio 32.

R. P. D. MERLINO.

Meleuitana Feudi,

Die Luna 27. Nouembris 1634.

ARGVMENTVM.

Bona, licet secundum primæuum statum naturæ omnia præsumantur allodialia, & libera, tamen ab ista præsumptione, & generali regula receditur, quando adfuerint plures coniecturæ, & indicia in contrarium, quæ feudalitatem arguant, Notabilis in hac materia est decisio,

S E M M A R I V M.

- 1 Bonum in dubio censetur allodialia, & libera iuxta pri-
maum statum naturae.
- 2 Seruitus ignota erat primo statui naturae.
- 3 Castra, & Oppida in dubio praesumuntur libera, & al-
lodialia.
- 4 Iurisdictio Castri, Oppidi, &c. praesumitur libera, qua-
rum coherens rei libera sortitur eius naturam, & eam-
dem allodialitatis praesumptionem.
- 5 Pro Bonorum libertate semper praesumitur.
Hominibus ingenuis libera praesumitur rerum possessa-
rum dispositio, num. 5.
- 6 Iurisditionem, Vassallos, &c. si habeat Dominus ex
hoc bene non inferitur, quod ipse alteri superiori, vel
Domino, sit vassallus, & subditus.
- 7 Argumentum illud ab Imperio actiuo, ad passiuum est
iniquum.
- 8 Regionis, seu Prouinciae totus ambitus, si sit tributa-
rius vni soli Principi, hoc casu, nec intrat praesumptio,
ut quicquid est intra fines Regionis subsit quoad dire-
ctum dominium ipsi Principi.
Sed solum hoc intelligitur, quoad iurisditionem, & pro-
tectionem, num. 8.
- 9 Allodialitatis praesumptio tollitur, per plures, & effi-
caces coniecturas inferentes ad feudalitatem.
- 10 Territorium Gariexen, de quo agitur, originaliter fuit
concessum in feudum per Reges Siciliae.
- 11 Consuetudo Principis bona concedendi in feudum, plu-
rimum operatur, ut recedatur a praesumptione allodia-
litis, & feudalis praesumatur concessio.
- 12 Contractus talis est censendus, qualem verba pronun-
tiant.
- 13 Verba enunciativa, magnam praebent feudalitatis praes-
umptionem.
- 14 Territorium, hoc verbum in latitudine sua significa-
tionis potest comprehendere, & denotare naturam iu-
risditionis, & feudi.
- 15 Territorium, regulariter non proprietatem, & domi-
nium praediorum, ac rerum particularium, importat, sed
iurisditionem, & coercionis superioritatem.
- 16 Territorium proprie dicitur vniuersitas agrorum, seu
terrae spatium iurisditione munitum.
- 17 Territorium, ex eo dicitur, quia Magistratus, vel
Dominus ius terrendi habeat.
- 18 in Territorio inest iurisdictio, tanquam seruitus in fun-
do seruiente.
Vel tanquam nebula super palude solis calore generata,
num. 18.
- 19 Territorio concessio intelligitur etiam concessa iuris-
dictio.
- 20 Alternatiua (seu) resoluitur in declarationem verbi
generici, quoties ponitur inter genus, & speciem.
- 21 Alternatiua (seu) semper tunc stat declaratiue, &
expositiue, quando species ponitur post genus.
- 22 Alternatiua (seu) tunc etiam stat declaratiue, quan-
do ponitur inter verba idem significantia, & num. 24.
- 23 Ex verborum geminatione vere assequitur mens con-
trahentium.
- 25 Enunciativa antiquae, pro feudalitate iustificanda, mul-
tum sunt ponderandae.
- 26 Feudalitatis signum, nedum solum est, quando conce-
ditur territorium pro se, eiusque heredibus descendenti-
bus, sed etiam est signum feudalitatis ex pacto, &
promissione.
- 27 Vel saltem feudalitatis mixta ob factam mentionem
heredum.
- 28 Feudo conuenit annua recognitio.
- 29 Argumentum a praeterito, in praesens valet.
- 30 Relatio in referente indiuiduam, refert rei relatae re-
petitionem.
- 31 Allodium in aliqua re, si ad fuisset, licentiam petere il-
lam alienandi, non fuisset necesse.
- 32 Feudalitatis praesumptio surgit ex confessione, & agni-
tione Vassalli.
- 33 Feudalitatis recognitio si fiat a Vassallo non solum ei
praedudicat, sed etiam omnibus habentibus causam ab
eo.
- 34 Vassallus, dum petit licentiam alienandi feudum, pre-
sumitur hoc facere in vim praecedentis tituli, & obli-
gationis feudalis, ad hoc, ut non intret deuolutio.
- 35 Verbum (fidelis) proprie conuenit Vassallis, & feu-
datariis.
- 36 Fides, seu fidelitas semper habita fuit pro substantia
feudorum, & in his exuberantius exigitur, quam in
alijs contractibus, & quis huius rei fuerit origo. nu-
mer. 37.
- 38 Vassallo, si per Dominum remittatur fidelitas, feudum
corrumpitur, nec subsistit.
Accidens, sine subiecto subsistere non potest, num. 38.
- 39 Vassalli iurare debent fidelitatem Domino, illique au-
xilium, & tuitionem polliceri, & praestare.
- 40 Vassalli iure debent, iuxta formulam iuramenti praes-
titi per Othonem Regem Io. Papae, quae habetur in cap.
Tibi Domine, distinct. 63.
- 41 Feudum tenere, & in fide esse, idem est.
- 42 Feudale, quod sit territorium plurimum conducit di-
scuti reperiatur riptum in libro, ubi talia describun-
tur.
- 43 Territorium praesumitur feudale, si quando possessor
decessit, ad Principem reuersum fuit, quia si fuisset
allodiale spectasset ad heredes defuncti, etiam ex-
traneos.
- 44 Territorium praesumitur feudale, si fuit datum in ex-
cambium alterius territorij etiam feudalis, & nu-
mer. 45.
- 45 vni Tertio, quae equaliter se habent, equalia sunt et-
iam inter se.
- 46 Mutuo, quae sibi congruunt, sunt inter se equalia,
itaque, quod vni est, alteri quoque sit attributum.
- 47 Cambium debet esse iustum, par, & aequiualens.
- 48 Coniectura, & praesumptiones non sunt diuinae, & vna
nequeque de per se consideranda, sed coacervatim, ita-
ut vna alteram coadiuuat, & vicissim fulciantur, vim-
que & robur impartiantur sibi.
- 49 Coniectura, atque indicia etiam leuiora sufficiunt in
antiquis.
- 50 Feudalis dicitur res, stante temporis antiquitate, sola
concurrente fama.
- 51 Instrumentorum publicorum iactura facile fit, quan-
do intercessunt plurabellae, & dominantium mutatio-
nes.
- 52 Veritati tenebrae officiuntur, ita ut difficulter deinde
possit

- possit erui, stante multitudine bellorum, & dominantium mutationibus.
- 53 Coniecturæ debiliores non possunt tollere urgentiores, & efficaciores.
- 54 Referens magis est attendendum, quam relatum, ubi magis præcisè, & distinctè loquitur.
Referens est magis attendendum, quam relatum, ubi eadem facultas est in persona referente, quæ erat in illo, qui dispositionem relatum fecit. num. 54.
- 55 Verba, pleno iure, posita in concessione feudi, non repugnant illius nature.
Verba, pleno iure, recipiunt restrictionem secundum subiectam materiam. num. 55.
- 56 Feudi concessio facta, cum verbis, pleno iure, censetur concessum id totum, quod cadit sub feudo, & ut vassalus habeat in eo plenum ius Vassalli.
- 57 Verba, donamus, & concedimus, posita in concessione feudi, debent intelligi secundum subiectam materiam, id est retenta natura feudi.
- 58 Verba donationem importantia posita in concessione feudali, restringuntur ad causam feudi.
- 59 Oldrad. conf. 159. intellectus.
- 60 Testes non probant feudalitatem, vel allodialitatem, si ignorent, quid sit feudum, vel allodium.
- 61 Probatio per testes non preualet probationi per scripturas.
- 62 Veritatis lux magis affulget in antiquis, ex scripturis & instrumentis quam ex dictis testium.

DECISIO CCCX.

- P**RONVNCIATVM fuit per sententias Rotaes, Territorium de Gariexen, esse feudale, cum que in terra Instantia coram me pendente, dubitatum fuisset de Iustitia dictarum sententiarum, validitas enim à partibus non controuertebatur, resolutum fuit esse iustas, & confirmandas.
- 1 Quamuis enim in dubio bona censeantur ꝑ allodialia, & libera, iuxta primæuum naturæ statum, cui ignota fuit
- 2 quælibet seruitus, ꝑ qualis est feudalitas, cap. 1. § de functo ut. si de feud. de funct. cōtentio sit inter Dom. & Agnat. Vassal. cap. 1. ut. de controuers. inter mascul. & femina. Gabr. de feud. conclus. 3. num. 1. & seqq. Menoch. præsumption. 91. num. 1. lib. 3. & conf. 191. num. 21. Rota decis. 409. num. 4. & 508. num. 1. par. 1. recent. & in Sabinen. Montis Rotundi 25. Iunij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Decano.
- 3 Idque etiam procedat ꝑ in Castris, & Oppidis, Io. Andr. in cap. fin. de Iudic. Abb. in c. nimis, num. 1. Anchor. num. 4. de iure iur. Crauet. conf. 662. num. 11. & conf. 615. num. 5. Menoch. d. præsumpt. 91. num. 7. Rosental. de feud. cap. 12. conclus. 14. num. 15. Gratian. discept. forens. ca. 736. num. 59. & fuit dictum in Viterbien. Castrorum 7. Februarij 1620. coram Reuerendissimo D. meo Decano.
- 4 Idem respectu ꝑ iurisdictionis, quæ uti Castro cohærens, sortitur eius naturam, & eandem allodialitatis præsumptionem, ut post Hostiens. Innocent. 10. Andr. & alios consuluit Io. Andr. Georg. alleg. 10. num. 6. & Io. Franc. à Pont. decis. 2. num. 5. & seqq. ubi contrariam Castrensis sententiam in conf. 179. libr. 1. reprobatur, & hanc opinionem amplexa fuit, Rot. in dicta Sabinen. Montis Rotundi, quia semper militat ꝑ illa ratio, ut præsumatur pro libertate bonorum, & ingenuis hominibus libera sit rerum possessionum dispositio, ut scripsit Caius in leg. 2. ff. si à parem. quis
- 6 fuerit manumiss. Nec rectè inferitur, Dominus ꝑ habet iurisdictionem, Vassallos, & Subditos, ergo, & ipse alteri Superiori Domino Vassallus, & Subditus est, quemadmodum enim in fideicommissis, ita & in hac materia à iurisdictione actiua, quam quis habet in Vassallos, iniqua ꝑ est illatio

ad Imperium passiuum, ad tradita per Paris. conf. 72. numer. 54. lib. 4. Cephal. conf. 251. num. 40. lib. 2. Menoch. conf. 16. num. 3. Surd. conf. 427. num. 37. etiam ubi totus, & integer ambitus alicuius Regionis, seu Prouinciæ vni tantum, & soli Principi est tributarius, quo casu adhuc non intrat præsumptio, ut quicquid est intra fines Regionis subditæ, vel Regni, sublit quoad directum dominium ꝑ ipsi Principi, seu Regi, sed solum quoad iurisdictionem, & quamdam protectionem, prout animaduertit Petr. Gregor. de feud. par. 2. quæst. 7. vers. 3. limita. Panzirol. consil. 63. num. 26. Bolognet. conf. 23. num. 4. Rimin. lun. conf. 90. num. 22. lib. 1. Intrigliol. de feud. cent. 1. quæst. 33. num. 91. & seqq.

Attamen in præsentī casu ab hac præsumptione & vniuersali regula, Domini putarunt est recedendum, quia & verba Inuestituræ reiciebant hanc allodialitatem, & coniecturæ validissime urgebant etiam pro feudalitate, quæ coniecturæ ꝑ si plures sint, & efficaces, rectè illam inferunt, & tollunt allodialitatis præsumptionem, ut monuerunt Alex. conf. 119. num. 1. lib. 1. Roland. conf. 82. num. 37. lib. 2. Nat. conf. 450. num. 4. Card. Manic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 23. tit. 5. num. 1. Intrigliol. de feud. cent. 1. quæst. 43. num. 97. Bellon. lun. conf. 44. num. 43. Vuesembec. conf. 4. num. 19. Rota apud Card. Seraph. decis. 94. num. 1. & in Civitat. Cast. li. honorum 28. Februarij 1611. coram Oriemberge. Præsertim quia Territorium, ꝑ de quo agitur, originaliter fuit concessum per Reges Siciliæ, in quo Regno consuetudo viguit concedendi Territoria in feudum, quippe quod Monachus Emanuelis Constantinopolitani Imperatoris nepos ab Auo de anno 822. in Siciliam Vicarius missus, dominandi cupiditate allectus, postquam Regnum occupauit, ut deinde sibi Regni Procerum, Vniuersitatumque animos conciliaret, illoque in fidem, & clientelam reciperet, atque obfirmaret, feuda constituit, & Barones, ac Feudatarios creauit, & Sicaniæ Territoria, quæ prius erant Curie in feuda cōuertit, quem deinde morem, & Successores in Regno amplexi sunt, ut narrant Cuman. in prælud. feu. c. si aliquem. 40. & 4. Petr. Greg. de concess. feud. par. 1. quæst. 1. num. 12. par. 5. quæst. 1. num. 7. & 8. Intrigliol. de feud. cent. 7. quæst. 3. num. 2. mos

11 autem, & ꝑ consuetudo Principis bona concedendi in feudum plurimum facit, ut recedatur à præsumptione allodialitatis, & feudalis dicatur concessio, prout obseruant Menoch. præsumpt. 91. numer. 72. libr. 3. Intrigliol. de feud. quæst. 43. num. 110.

Verba quidem hanc feudalitatem videntur suadere, quia usque de anno 1416. ab Infante Ioanne Regni Siciliæ datum fuit hoc Territorium de Gariexen, in Insula Melitenensi positum titulo feudi, ibi, quoddam territorium, seu feudulum vocatum Gariexen. & c. idque pluribus in locis repetitur sub titulo & nomine feudi, unde ꝑ talis censendus est contractus, qualem verba pronunciant, cap. 1. ut. quid sit Inuestitura, cap. 1. in fin. de cognit. feud. Alex. conf. 15. num. 2. lib. 5. Menoch. d. præsumpt. 91. num. 40. lib. 3. Card. Manic. de tacit. lib. 23. tit. 5. num. 15. Intrigliol. de feud. d. quæst. 43. num. 43. & 62. Et antiqua Principis assertio, etiā si per ꝑ verba enunciativa emanauerit, magnam præbet feudalitatis præsumptionem, ut dixit Alex. d. conf. 15. num. 2. lib. 5. Menoch. d. præsumpt. 91. num. 45. & conf. 745. num. 8. Crauet. de antiq. temp. par. 5. in princip. num. 10. Card. Manic. d. titulo 5. num. 15. Mastrill. decis. 105. numer. 8.

Neque dicatur, non simpliciter dici feudum, sed alternatia oratione ibi, territorium, seu feudulum, & c. Quoniam cum illud verbum ꝑ Territorium in latitudinæ suæ significationis possit comprehendere, & denotare naturam iurisdictionis, & feudi, immò regulariter nō proprietatem, & dominium prædiorum, ꝑ ac rerum particulariū, sed iurisdictionem, quæ in his exercetur, & coercionis superioritatem importet, ut scripsit Bart. in l. si quam. in fin. C. de bon. vacan. lib. 1. bene Oldr. conf. 176. numer. 2. Dec. conf. 483. num. 10. Soccin. conf. 207. numer. 5. lib. 1. Menoch. conf. 43. num. 6. & seqq. Hieron. à Mont. de finib. cap. 6. num. 9. & fuit dictum in Burgen. Iurisdictionis 4. Decembris

bris 1592. coram Orano, Territorium enim proprie dici-
 16 tur et vniuersitas agorum, seu terrae spatium iurisdic-
 17 tione unitum, ab eo dictum, quod et Magistratus, vel Do-
 minus ius terrendi habeat, ut habetur in l. pupillus. §. si ter-
 ritorium. ff. de verbor. signif. Felin. in cap. Rodulphus. num.
 13. & 18. de rescript. Boer. decis. 227. num. 7. ubi quod iuris-
 18 dictio inest Territorio, tanquam seruitus in fundo ser-
 uiente, seu tanquam nebula super palude Solis calore ge-
 19 nerata, adeo ut Territorio concessio, et intelligatur etiam
 concessio iurisdic-
 20 tionis, Brisson. de verb. signif. in verbo Ter-
 ritorium. Borell. de Magistrat. cap. 1. num. 105. & de Regis
 Canonici praestantia cap. 71. num. 290. & 291. Maria de Iu-
 risdictione part. 1. cap. 48. num. 22. & seqq. Consequenter,
 dum postea subditur, seu feudulum, quod nomen est pra-
 20 cium, indicans ad oculum hoc esse feudum, illa alternati-
 21 ua, et sic, resoluitur in declarationem generici illius verbi,
 territorium, cum eius dictionis, seu, natura sit, ut quoties-
 cumque ponitur inter genus, et speciem, ut in casu isto, et
 21 species ponitur post genus, et tunc semper fiet declarati-
 ue, et expositiue, proinde, ut in cap. 1. de cognat. spiritual.
 in fin. Zabarell. in clem. 1. §. porro, ante numerum primum,
 de Summa Trinit. & Fid. Canon. Alex. conf. 125. num.
 2. lib. 7. cum alijs per Cened. singular. 15. num. 9. Card. Se-
 22 raph. decis. 393. num. 9. Eandemque recipit et significatio-
 nem, quando, ut hic, ponitur inter verba idem significa-
 tia, Cornus conf. 261. num. 16. lib. 4. Paris. conf. 22. num. 64.
 & seqq. lib. 3. Soccin. Sen. conf. 50. num. 5. lib. 4. Cened. d. sin-
 23 gular. 15. num. 10. Quod eo magis dicendum est, quia in eo-
 dem instrumento per quinque vices semper dicitur, ter-
 ritorium, seu feudulum, unde asequimur vere et concedere
 24 rem intellexisse concedere in feudum, argumento leg. Ba-
 lista ff. ad Trebell. Crauet. conf. 20. num. 2. Bec. conf. 70.
 num. 18. Surd. conf. 10. numer. 54. Hicque sensus, et mens
 Principis magis confirmatur, quia in instrumento de an-
 25 no 1330. datum Stephanus vendidit haec bona, nuncupauit
 illa absolute sub nomine feuduli, nullo adiecto verbo ter-
 ritorij, signum quod, dictio, et seu, non stabat alternative,
 sed declaratiue, et contrahentes intelligebant Territorium
 pro feudo, ut ibi, sua intentionis fuerit, et sit, feudulum pra-
 dictum vendere, &c. & ibi, Iudiciumque euictionis, et de-
 fensionis feudi praedicti, &c. & in ipsa licentia obtempera-
 26 ta anno 1426. pluries etiam asseritur simpliciter feudum de
 Gariexen, quae antiquae enunciationis et pro feudalitate iu-
 stificanda, multum sunt ponderandae, ut tradunt post Bar-
 27 bai. Brun. & alios, Menoch. praesumpt. 91. num. 74. lib. 3. In-
 trigliol. de feud. clem. 1. quae. 43. num. 112.
 Coniecturae autem pro feudalitate sunt plures, et vrgen-
 tissimae; Prima est, quia dictum Territorium, seu feudulum
 26 concessum fuit Stephano, eiusque haeredibus de suo cor-
 pore legitime descendentibus, et quod est signum nedum
 feudalitatis, sed imo feudalitatis ex pacto, et prouidentia,
 ut censuit Ifern. in cap. 1. ut. an. agnat. vel filius, Alex. conf.
 55. num. 9. lib. 4. Surd. conf. 157. num. 1. & seqq. In trigliol. de
 feud. d. quae. 17. num. 8. Schrad. de feud. part. 2. cap. 3. num.
 27 24. vel saltem feudalitatis mixtae, ob factam et mentionem
 haeredum, ut inopinati sunt alij relati per Surd. conf. 5. nu-
 17. Peregr. conf. 9. num. 9. lib. 1. plene Bellon. lun. conf. 45. nu-
 mer. 75. & seqq.
 Secunda feudalitatis coniectura est annua recognitio
 28 faciendi Regiae Camerae, et quam panter conuenire feu-
 do desinitur ex cap. 1. §. si vero, iurilo, quid sit inuestitura,
 et tradunt, Prapofu. in rubric. feud. ver. 15. nota, Alciat.
 conf. 13. num. 13. lib. 5. Handed. conf. 81. num. 9. lib. 2. Prae-
 29 scriptum quia reueruata fuit recognitio solita praestari in an-
 terius inuestituris, unde et arguitur a praeterito in praesens
 bona esse feudalia, ut per Alciat. de praesumpt. reg. 2. pre-
 sumpt. 3. ver. falli. 4. Menoch. dicta praesumpt. 91. num. 59.
 60. & 61. In trigliol. de feud. quae. 43. num. 106. & relatio
 30 illa in referente et in diuina inferit relatae feudalitatis re-
 petitionem, Bald. conf. 212. num. 5. lib. 5. Mani. decis. 236.
 num. 3. Bellon. lun. conf. 44. num. 59.
 Tertia deducitur ex eo, quod alias ab Alphonso Rege
 Aragoniae de anno 1426. fuit data licentia alienandi hoc
 feudum, et territorium, quae licentia nedum indicat ob-

seruantiam, quod possessores, et contrahentes habuerint
 31 contractum, et territorium pro feudali, quia si et alodium
 extitisset huiusmodi licentia non fuisset necessaria, cap. 1.
 de prohib. feud. alien. per Lothar. cap. 1. de prohib. feud.
 alien. per Federic. Card. Mantio. de iacit. lib. 23. tit. 5. num.
 25. Menoch. d. praesumpt. 91. numer. 44. bene Bellon. lun. d.
 conf. 44. numer. 44. 45. 46. Sed etiam importat explicitam
 confessionem, et agnitionem Vassalli, quod hoc sit feu-
 32 dum, ex qua insurgere et videtur feudalitatis probatio, ut
 dixerunt Alex. conf. 29. num. 25. lib. 5. Ruin. conf. 108. num.
 15. lib. 2. Surd. conf. 135. num. 21. Gratian. discept. forens. c.
 736. num. 54. & 55. Bellon. lun. d. conf. 44. num. 53. Roia de-
 33 cis. 349. num. 2. par. 2. recent. adeo ut huiusmodi recogni-
 tio, et nedum praedictet Vassallo recognoscanti, sed etiam
 haeredibus, et successoribus ab eo causam habentibus,
 Soccin. Sen. conf. 50. num. 8. lib. 4. Crauet. conf. 29. numer. 1.
 Rolan. conf. 2. num. 109. lib. 1. lae Gratian. discept. forens.
 cap. 912. num. 14. & seqq. Bellon. lun. d. conf. 44. num. 54. &
 fuit dictum in Ciuius Castelli bonorum 28. Febr. 1611.
 coram Ortemberg.

Nec adhibita censeri debet huiusmodi licentia ad cau-
 telam, quasi quod opus non esset, verba enim illa non reci-
 piunt istam declarationem, sed debent intelligi, ut emptor
 pro sua securitate petierit huiusmodi consensum, et licen-
 34 tiam ne a Regibus Aragoniae praetendi posset deuolutio,
 et sic in et vim praecedentis tituli, et obligationis feudalis,
 argumento l. 2. C. de acquir. poss. Menoch. conf. 395. num.
 30. Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 92. num. 5. nihil-
 que mirum si postea licentiae successiuis temporibus ali-
 quando non fuerint impetratae, haec enim omisso, bello-
 rum tumultibus adscribi debet, quibus Insula Melitenis
 saepius vexata fuit, varijs subinde Dominis succedentibus,
 unde facile ignorantia irreperit circa naturam istius Ter-
 ritorij, hincque factum est etiam, ut interdum solutio, et
 recognitio conuenta successiuis temporibus fuerit pra-
 termissa.

Quarta vrget coniectura, quia in inuestitura asseritur,
 concedi dictum Territorium, seu feudulum, quod alias
 per Regiam provisionem fidelibus dari solium est, qui ter-
 35 minus et fidelium proprie conuenit Vassillis, et Feudatarijs
 prout tali appellatione nuncupantur in cap. 1. si de in-
 uest. feud. fuer. controu. et in cap. 1. §. et quia citimus, de
 his qui feud. dar. poss. capit. 1. §. nulla, per quos fiat inuest. et
 tradunt Curt. lun. de feud. par. 1. quae. 8. num. 1. Bero. conf.
 65. num. 42. lib. 1. cum alijs per In trigliol. de feud. quae. 2.
 36 num. 28. & in eadem inuestitura adest fidelitatis reueru-
 tio, quae quidem et fides, seu fidelitas semper habita fuit
 pro substantia feudorum, et in his exuberantius exigita,
 quam in alijs contractibus, siue illorum origo auspicanda
 37 sit a more antiquo et Romanae Reipublicae, siue a Romu-
 lo, siue ab Alexandro Scuero, vel a Longobardis, ut Bu-
 dens. Zasius, et alij diuersimode putarunt, ut explicatur
 due Panzirol. in thesaur. var. lect. lib. 1. cap. 9. D. Fachin.
 38 lib. 7. controu. for. cap. 1. adeo ut si per Dominum et Vaf-
 fallo remittatur fidelitas, feudum corruiat, nec subsistere
 possit, ut accidens sine subiecto, ut dixit Curt. lun. de feud.
 39 p. 1. quae. 7. in fine, lae In trigliol. de feud. quae. 1. num. 13.
 Schrad. eodem tract. p. 2. cap. 2. num. 28. Unde etiam e-
 40 manauit et obligatio in Vassallis iurandi fidelitatem Do-
 mino illique auxilium, et tuitionem pollicendi, et praestandi,
 iux. disposit. cap. 1. de iuramento fidelitatis. ubi Afflic.
 41 num. 12. & iuxta et formulam iuramenti praestiti per O-
 thonem Regem Io. Papae, quod habetur in cap. Tibi Do-
 mine, dist. 63. & post alios prosequitur In trigliol. de feud. q.
 56. num. 179. ad 187. Budens. ad leg. Herentis. ff. de euic-
 41 ubi, quod idem est feudum et tenere, et in fide esse, et
 propterea concurrente hoc feudi substantiali, et conuen-
 tione praecisa, feudalem omnino fuisse concessionem di-
 cendum videtur.

Quinta resultat coniectura ex adnotatione istius Terri-
 torij in libris Camerae, in quibus describuntur feuda, et
 42 quidem hoc Territorium de Gariexen. describitur subti-
 tulo, et nomine feudi, quae et registratio plurimum con-
 ducit ad potitiam, quod sit feudale, Crauet. conf. 276. an.

tenum. 1. *Burfat. conf. 10. sub num. 11. & conf. 46. numer. 34. Grammatic. decis. 77. num. 12. Manic. de iacul. lib. 23. m. 6. num. 44. & 45. Ofsch. conf. 7. numer. 11. lib. 2. Inrigliol. d. quest. 43. num. 104. & fuit dictum in Asten. feudi 18. Iunij & 14. Iulij 1584. coram Bubalo, & in Sabinen. Montis Roum. 25. Iunij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Decano. Et quamuis ibidem etiam adnotarentur alia bona, quæ non erant feudalia, non inde tamen tollitur fides scripturæ, quia in illis rebus, quæ sunt merè allodiales, non apponitur qualitas feodalitatis, & sic potius apparet cum delectu, & distinctione separata fuisse allodialia à feudali-
 43 bus, sinceramque in omnibus, esse adnotationem libri. Sexia adest coniectura, quia in eodem Instrumento anni 1416. asseritur, quod hoc Territorium, seu feudulum de Gariexen. reuersum fuerat ad Cameram Regiam per obitum Henrici de Sausa, & Guillelmi de Guantier, & sic
 44 arguitur feodalitas, quia alias, tamquam allodium, spectasset ad hæredes, etiam extraneos, non autem ad Regiam Cameram, iuxta naturam allodij, de qua per *Aluaroit. in cap. 1. §. inter filiam, si de feud. controuers. fuer. inter Dom. & Agnat. Vassalli. Bald. in cap. 1. num. 1. de allod. Oldrad. consil. 49. in fine Surd. conf. 15. num. 11. cum alijs.**

Septima coniectura, missis alijs, & hæc apud Dominos erat magni ponderis, desumitur ex eo, quod eidem Stephano fuerat prius concessum feudum nuncupatum *l'Imbachari*, & hoc indubitatum est, fuisse feudum, & dicitur quod in excambium dicti feudi *l'Imbachari*, conceditur hoc Territorium, seu feudum de Gariexen, & deinde cautum est, ut si a Stephano auocaretur hoc Territorium de Gariexen, per Regiam Curiam, idem Stephanus prouideretur de æquivalenti excambio in rebus, & bonis feudali-
 45 bus, unde si & illud primum, in cuius locum subrogatur Territorium de Gariexen, est feudale, & aliud pariter, quod
 46 in casu euictionis traditur, idem est feudale, consequens est certum, quod & medium, nempe territorium de Gariexen. sit feudale, quæ enim vni tertio & æqualiter
 47 se habent, æqualia sunt etiam inter se, iuxta axioma traditum per *Euclid. Geometr. lib. 1. de Notion. commun. not. 1. & quæ mutuo sibi congruunt, sunt inter se æqualia*, & ita ut quod vni est, alteri quoque sit attributum, ut per *Euclid. vbi supra not. 8. & Menochius conf. 158. num. 49. & conferunt laicè tradita per Mandosium de privilegijs. ad instar, quest. 2. num. 3. & sequentibus*, alias enim nec excambium
 48 fuisse iustum, nec diceretur de æquivalenti recompensa prouisus Stephanus, si territorium de Gariexen. non fuisset feudale, & cambium dispar, non autem æquale, vt caueretur in dicta concessione Ioannis Infantis Regni Siciliæ
 49 & vis & cambij cum re feudali transfert qualitatē feodalitatis in re excambjata, *Afflic. in cap. 1. nu. 8. de Vassall. decrepit. Decian. conf. 53. num. 34. lib. 1. Menoch. conf. 1320. num. 47. Surd. decis. 78. num. 28. Frecc. in subinf. lib. 2. quest. 2. 1. Milan. decis. 5. num. 57. par. 1. plene Grauian. discept. foren. cap. 736. num. 51. & seqq.*

Quæ coniecturæ, & præsumptiones non sunt diuissim, & vnaquæque de per se, sed & coaceruatim considerandæ, ita vt vna alteram coadiuuat, & vicissim fulciantur, vimque, & robur sibi impartiantur, *Glos. in l. 3. §. eundem, ff. de testibus, Rom. conf. 121. in fin. Craueti. conf. 73. num. 19. Schrader. de feud. par. 9. 2. par. sect. 13. num. 141. & fuit dictum in Sabinen. Montis Roum. 25. Iunij 1627. coram Reuerendissimo D. meo Decano, Præsertim cum versemur in
 50 antiquis, in quibus leuiore etiam sufficiunt & coniecturæ, & indicia, *Soccin. conf. 205. num. 3. lib. 2. Couar. prac. quest. cap. 21. num. 7. Card. Seraphin. decis. 462. num. 9. Immo cum temporis antiquitate, sola concurrente fama, probari rem esse feudalem, voluerunt Dec. conf. 269. num. 4. Gabr. de feud. conclus. 3. num. 2. Menoch. præsumpt. 91. num. 65. lib. 3. & conf. 409. num. 70. Caphal. conf. 172. num. 13. Inrigliol. de feud. cent. 1. quest. 43. num. 50. maxime dum tot
 51 bella, & dominantium mutationes intercesserunt, quibus casibus facile fit iactura publicorum documentorum,
 52 & & veritati tenebræ officiantur, ita vt difficulter deinde possit erui.**

Nec dici potest, quod prædictæ coniecturæ cum alijs
 53 pro allodialitate deductis, conuassentur, quia cum istæ sint vrgentiores, & efficaciores, contrarias debiliores tollunt, & allodialitatis præsumptionem generalem excludunt, iuxta l. *Diuus, ff. de ingen. & manumiss. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quest. 9. Rota coram san. mem. Gregor. XV. decis. 62. num. 11. & decis. 247. num. 2. & 3.*

Non obstat, quod de anno 1372. hoc Territorium de Gariexen. concessum fuit a Federico Rege Aragoniæ Hærico de Soula, nec dictum fuerit dari in feudum, sed simpliciter enunciatum Territorium; Quoniam vel, vt dictum est supra, sub nomine Territorij potuerunt intelligere etiam concedere iure feudi, vel certe posteriores concessionis ad remouendam difficultatem explicitè dixerunt territorium, seu feudum, relationemque facta in posterioribus concessionibus ad prædictam primam concessionem Federici non stat restrictiue, neque ligauit manus Regibus, successores, quin, quod datum fuisset forsitan in allodiū, reuersum postea ad Regiam Cameram, concederetur in feudum, & referens magis est attendendum, quem relatū
 54 vbi magis præcise, & distincte loquitur, & vbi eadem est facultas in persona referente, quæ erat in illo, qui dispositionem relatam fecit, *Innoc. in cap. inter dilectos, de fid. instr. Ruin. conf. 31. num. 7. & conf. 23. 1. num. 6. lib. 1. Surd. conf. 419. num. 23. & 24. & conf. 423. num. 2. plene Castill. quondian. controuers. cap. 43. num. 28. & seqq. part. 4. Rota apud Card. Seraph. dec. 1083. num. 2.*

Minus obstat, quod concessio de anno 1416. facta fuerit pleno iure. Quoniam & verba huiusmodi non repugnant naturæ feudi, & recipiunt restrictionem à subiecta materia, ita ut censeatur concessum id totum, quod cadit & sub feudo, & in eo Stephanus haberet plenum ius Vassalli, vt bene explicant *Gozzadin. consil. 58. num. 22. Ruin. conf. 137. num. 8. lib. 2. Menoch. conf. 21. num. 26. Inrigliol. de feud. cent. 1. quest. 10. num. 31. & fuit dictum in Viterbien. Castorum 21. Iunij 1628. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Demum nec obstant verba, *donamus, & concedimus*. Quia, & hæc bene possunt applicari concessioni, & donationi iure feudi, quamuis enim vberior fuisset donatio, si Rex Siciliæ per viam allodij transulisset in Stephanum, tam vile, quam directum dominium, non inde tamē sequitur, quin sit etiam donatio, quamuis temperantur, dū
 57 solum donauit vile dominium, reseruato directo & sic secundum subiectam materiam, & retenta natura feudi, *cap. 1. §. donare, ut qualiter olim feud. pater alienat. Afflic. in cap. 1. num. 67. ex quibus caus. feud. ammu. Dec. conf. 193. num. 5. & conf. 390. num. 6. plene Bero. conf. 66. num. 8. & seqq. lib. 1. Card. Manic. de iacul. lib. 23. m. 5. num. 37. Menoch. conf. 202. num. 25. Rosen. al. de feud. cap. 6. con-*
 58 *clus. 27. num. 4. vbi, quod verba donationem & importan-*
 59 *tia restringuntur ad causam feudi, Inrigliol. eod. irac. cent. 1. quest. 43. num. 37.*

Oldradus verò in consilio 159. & quem Informantes pro Hiacynto plurimum extollebant, non multum insistit in hoc motiuo, sed descendit ad alia motiua, neque in casu illo verba, & coniecturæ vrgēbant pro feodalitate, prout hic militant, & ita considerabāt etiam *Dec. in d. conf. 390. Bero. d. conf. 66. num. 6. & seqq. lib. 1. Huicque obiecto, & alijs etiam fuit satis responsum in decisionibus R. P. D. mei Motmanni in hac causa emanatis.*

Testes autem, qui nuper fuerunt exhibiti, neque facessere videntur negotium, quia ferè omnes ignorant, quid sit feudum, & allodium, & solum deponunt de possessione illorum de Cascejs, quæ intelligenda est secundum præambulum titulum feudalis concessionis, prout sigillatim deducitur in facto pro Eminentissimo Domino Magno Magistro, & in omnem casum, constituto per scripturas, vt supra, de feodalitate, hæc probatio & præferenda est omnino probationi per testes, l. *census, ff. de probat. Rota coram bon. mem. Card. Causal. decis. 294. num. 1. & coram Reuer. D. meo Decano decis. 235. num. 17. Præsertim cum
 62 versemur in antiquis, & in quibus magis ex scripturis, & instrumentis, quam ex dictis testium lux veritatis affulget,*
 vt

vt inquit Crauet. conf. 54. num. 15. Paris. conf. 404. num. 46. lib. 3. Rota decis. 266 num. 7. par. 2. recent.

Et ita vtrique parte informante resolutum fuit, Decisio- nes in hac causa sub die 4. Decemb. 1630. & 10. Maij 1632. coram bon. mem. Mommanno habetur prima infra prout in indice posito in fine Decis. altera verò est decis. 129. su- pra in huc eadem parte. Adest etiam altera decis. coram eodem R. P. D. Merlino sub die 30. Maij 1633. est decis. 112. supra in hac parte.

R. P. D. V E R O S P I O.
Nonariensis Decimarum.

Die Veneris 1. Decembris 1634.

ARGUMENTVM.

Episcopus in exactione suæ quartæ con- currit cum Parocho iure reali, & inabdi- cabili ratione coniunctionis, & vniuer- salis curæ, quam habet in Ecclesijs sibi subiectis, & negligente Parocho illas exi- gere succurritur Episcopo officio Iudi- cis nobili contra Incolas debitores deci- marum. Solutio decimarum, quando probet Ecclesiam esse curatam.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus in exigendo quartam Pontificalem ex deci- mis, quæ solvuntur Parocho, concurrere dicitur cum eo, iure reali, & inabdicabili ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam habet in Ecclesijs sibi subiectis.
- 2 Episcopus consequitur quartam Pontificalem ex deci- mis, quæ solvuntur Parocho ex dispositione Canonum, non ex consuetudine.
- 3 Quarta Pontificalis debita Episcopo ex decimis, quæ solvuntur Parocho, præscribi non potest, nisi simul ac- cedat titulus.
- 4 Episcopus præscribit contra Parochum ius decimandi alioquin ipsi Parocho debitum.
- 5 Ius decimandi potest ex consuetudine alterari non so- lum respectu quotæ sed etiã respectu qualitatis, aut modi.
- 6 Curæ ius, licet ex sola decimarum perceptione non pro- betur, tamen quando constat de illius existentia, & so- lum dubitetur ad quem illud spectet, tunc ex decima- rum perceptione colligitur signum, ut percipiens deci- mas habeat etiam curam animarum.
- 7 Testis vnicus, sed bonæ qualitatis, & cuius depositioni faueat iuris præsumptio magnam fidem meretur.
- 8 Ecclesia matrix in Parochiam erecta, conseruat iura status antiqui in exigenda quarta funerali, iure deci- mandî & similibus, quæ iura ab ea auelli non possunt. num. 12.
- 9 Ecclesia, quod continuet statum antiquum probatur ex obseruantia interpretatiua.
- 10 Ecclesia de iuræ patronatus omnino habere debet do- tem, quæ illi constirui non potest ex decimis.
- 11 Visitationibus Ordinariorum plurimum defertur in probatione status Ecclesiæ.

CVM hæc causa in prima instantia agigaretur, pete- bat Episcopus Noariæ à Communitate, seu Inco- lis Oppidi Cameri quartam partem omnium decimarum, quæ colligebantur intra fines eius Oppidi, quam portionem illi denegabat Communitas, excipiendo de non iure Epi- scopi ex eo potissimum fundamento, quod illi non com- petebat actio directa contra Incolas pro consequutione huius quotæ, sed tantum contra Parochum, cui teneban- tur Incolæ præstare integram decimam ex dispositione factorum Canonum, & hinc Rota examinavit huiusmo- di exceptionem Communitatis, & latè discussio articulo illam comprobauit in decis. facta coram R. P. D. meo Pi- rouano sub die 17. Decembris anni 1627. * in qua reces- sum fuit ab alia decisione facta sub die 7. Maij eiusdem anni.

Ceterum, quia Agentes pro Episcopo negabant in fa- cto subsistere, ut Rector aliquas decimas exigeret, atque ita quod ille posset hanc suam quotam à Rectore obtine- re, Visum fuit Dominis eidem Episcopo succurrere per of- ficium Iudicis nobile aduersus ipsos Incolas, ne propter negligentiam, aut malitiam Rectoris, siue ex quocumque alio capite, ex quo ille negligeret, aut impediretur suam actionem proponere, Episcopus priuaretur suo iure, ac portione, quam habere debebat super his decimis, & hoc est, quod plenissime firmarunt sequentes decisiones coram eodem R. P. D. meo Pirouano sub die 5. Decembris anni 1629 11. Martij, & 10. Iunij 1630. Ad quorum formam postea lata fuit sententia, & in ea condemnata Commu- nitas, & homines Oppidi ad præstandam Episcopo hanc quotam decimarum.

Deuoluta fuit ad me causa per appellationem interpo- sitam ex parte Communitatis, & Rector Ecclesiæ Pato- chialis Oppidi Cameri duo mouit iudicia contra Episco- pum; in primo assistendo Communitati petebat retarda- ri solutionem huius decimæ: in altero ius suum principa- liter prosequabatur, ac sibi petebat solui eandem decimam, cum comparante ipso in causa videretur deficere potissi- mum fundamentum sententiæ, ut hæc portio à nemine exigeretur, ac propterea remaneret indecimata apud eam- dem Communitatem, siue illius Incolas eiusdem decime debitores, vnde postquam Domini sub die 29. Aprilis an- ni proxime præteriti 1633. * consenserunt constare de suffi- cienti interesse Rectoris, propter quod ille deberet admit- ti in causa, quæ vertebat inter Episcopum, & Communi- tatem. Dubitatum fuit super iure eiusdem Rectoris, quod sub duplici dubio comprehensum fuit, & in primo quæsi- tum, an esset confirmanda sententia Rotæ in altero, an Rectori deberetur decima, & pro qua parte.

Et proposito hodie viroque dubio, Responderunt Do- mini sententiam esse iustam, dilata decisione alterius arti- culi, an Rectori deberetur decima, ex quo visum fuit de- pendere debere confirmationem eiusdem sententiæ, & fundamentum decisionis fuit, quod licet Rector compa- reat hodie in causa, ac in se suscepit de sententiam Com- munitatis, non tamen docuit, quod ipse vnumquam exegerit decimas in loco Cameri. Vnde subsistebat fundamentum sententiæ, ut sustineretur actio Episcopi contra Incolas in defectum Rectoris non exigentis, quicquid enim sit, An idem Rector possit exigere eas decimas, (quod erat alte- rius inspectionis & propriè visum fuit pertinere ad dubium reservatum) satis erat ad implorandum officium Iudicis nobile, ut hodie de facto Rector non exigeret, etiam si id procederet ex sola illius negligentia, ne sine propria culpa Episcopus priuaretur sua quarta Pontificali, ad quam con- currebat æqualiter, cum ipso Rectore iure reali, & inabdi- cabili ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam ha- bet in Ecclesijs sibi subiectis, iuxta doctrinam Innoc. in c. requisisti de testam. sub num. 3. & notat Tyndar. in tractat. de decim. in princ. sub num. 70. & 71. Monet. eod. tractat. d. cap. 27 sub num. 24. Rot. decis. 520. num. 1. par. 1. recent.

2 adeo ut neque dicatur illam consequi ex consuetudine, sed

sed ex dispositione sacrorum Canonum, ut in proposito dixit *Rota coram Card. Seraphin. decis. 1449. num. 4.* Ex qua etiam ratione ita existimatur impræscriptibilis, nisi simul accedat titulus, ut notauit *Henric. Boich. in d. c. requisisti. num. 7. de testam. Rot. decis. 262. num. 2. & 4. par. 2. recent.*

Et quidem in præsentī disputatione non solum ex parte Rectoris probatum non fuit, quod ipse vel exigeret, vel vniquā antea exegerit decimas in hoc Oppido Camerini, quin potius ex parte Episcopi iustificatus fuit status contrarius, continuatus vsque in præsentem diem; ut scilicet ab antiquissimo tempore, participatio harum decimarum fuerit restricta inter Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Nouariæ pro maiori parte, & Episcopos antecessores pro quarta eisdem debita, quod fundamentum latè comprobatum fuit ex primo instrumento inuestituræ vnius partis decimæ spectantis ad Episcopum; in quo enunciata fuit hæc diuisio, & participatio, quam super tota decima habebant Episcopus & Capitulum. Secundò probatum fuit idem fundamentum ex indultis Apostolicis concessis Capitulo Ecclesiæ Cathedralis sub Paulo II. & Iulio II. in quibus fiebat mentio de hac possessione Capituli, & iure exigendi dictas decimas, quæ omnia fuerunt considerata in tribus decisionibus factis coram R. P. D. meo Pirouano sub die 12. Ianuarij & 19. Februarij anni 1629. & 2. Iunij anni 1631. Ex eo verò statu, & facto exactionis, quod probabatur per spatium totius temporis, certi iuris est, potuisse præscribi etiam ius decimandi contra Rectorem, quando eidem verè competere, ut probatur in cap. cum contingat. de decim. in illis verbis; *ab antiquo perineat perceptio decimarum, & gloss. ibi adnotat, & in cap. seq. cum in tua, vbi etiam notat gloss. in verbo ab antiquo, præsertim cum secundum hunc statum Episcopus semper exegerit quartam sibi debitam immediate à Laicis, & illud quoque certum sit, posse id ius decimandi alterari ex consuetudine non solum respectu quotæ, ut in cap. dilecti, & in c. in aliquibus, & gloss. in verbo loci consuetudo. de decimis. Felyn. in cap. de quarria in principio. de præscription. Rebuff. de decimis quest. 13. num. 57. sed etiam respectu qualitatis, aut modi, ut notat Hostien. in Summ. de decim. quest. 16. Card. Zabarell. conf. 146. num. 2. & seqq. quem sequuntur Felyn. in c. cum ex officio. num. 10. de præscrip. Rebuff. in tractat. de decimis quest. 13. num. 102. Couar. var. resol. lib. 1. cap. 17. num. 8. in 8. notabil.*

Ex hac possessione Capituli, ex qua excludebatur id ius in personam Rectoris, probabatur etiam, quod cura animarum in hoc Oppido olim pertinuerit ad idem Capitulum, ita indubitanter factò perceptionis ipsarum decimarum; quàmuis enim, vbi controuertitur ipsum ius curæ, non videatur illud concludenter probari ex ea sol. perceptione, ut tradit post alios *Hostiensis in cap. quia nonnulli. numer. 6. de Cler. non resid. & ibi etiam Buir. numer. 10. & reprobat Roman. in conf. 356. num. 3. censuit Rot. decis. 52. numer. 33. par. 2. diuers. tan. en. quando certum est ius in sui substantia, eò quia supponatur certa Parochia suis limitibus definita, & solum dubitetur, cui ius illud applicari debeat, tunc hæc coniectura censetur esse maioris efficaciar, & videtur inferre quodammodo signum indubitatum, quod percipiens decimas habeat etiam curam animarum prout hoc signum pluries admisit *Rota, & in specie in Pampilonen. parochialis Stella coram Card. Seraphin. inter impress. decis. 1304. num. 1. & in Vlixbonen. iuris conferendi. 12. Decemb. 1605. coram Lieta, quæ est decis. 102. numer. 3. par. 1. recent. & in eadem causa 13. Iunij 1617. coram Card. Lancellotto, & in Capuana Rectoria 21. Aprilis 1613. coram Card. Sacraio, & fuit doctrina originalis Guilielmi de Monte Lauduno in Clem. unic. de offic. Vicar. num. 7. in 6. quest. quam sequuti fuerunt Card. in eadem Clem. num. 10. quest. 9. Felyn. in cap. postulasti. num. 1. col. 2. de rescript. Rebuff. de congr. portion. num. 108. quæ certiora etiam reddebantur hoc casu, accedente depositione vnius testis eximiat in causa, qui fuerat Præpositus in Ecclesia Cathedrali, & at-**

testabatur de hoc exercitio curæ apud eandem Ecclesiam; hic enim testis licet vnicus, tamè visus fuit magnam fidem mereri, & tam ex coniectura sapius deducta, quàm etiam attenta qualitate illius personæ, ex traditis per *Barri. leg. 1. §. idem Cornelio num. 3. ff. de quest. quod regulare esse in qualibet materia tradit Cas. de Grass. decis. 3. num. 6. de probat.*

Hoc autem fundamento constituto, ut in Ecclesia Cathedrali resideret ius curæ tanquàm in Ecclesia Matrice, poterat inde inferri etiam ad causam, ob quam solutæ fuerint hæ decimæ eidem Ecclesiæ, postquàm Ecclesia Oppidi Camerini erecta fuit in nouam Parochiam; nam cum non possent ex solutiones controuerti, eò quia probarentur tum ex pluribus instrumentis locationum factis à Capitulo, tum ex depositionibus testium, qui fuerant inducti à Communitate, & deponebant de hoc solito diuidendi dd. decimas inter Capitulum, & Episcopum tam ante, quàm post erectionem Ecclesiæ filialis, præsumi debebant eadem solutiones factæ in vim statutis antiqui, & ac iuris, quod consuatum censebatur in Ecclesia matrice, non obstante erectione eiusdem Parochiæ, ut respondit *Rota in Mediolanen. decimarum de Variso 12. Ianuarij 1608. coram R. P. D. meo Pirouano, & in terminis quartæ funeralis in Casalen. quartæ 2. Februarij 1612. coram eodem, quæ est decisio 376. num. 3. par. 1. recent. in qua illud etiam dictum fuit, quod ad probandam continuationem huius iuris, poterat satis esse obseruantia interpretatiua, ut in Conchen. decimarum de Villa nuena 5. Martij 1600. coram Card. Pamphilio, quæ confirmari poterant ex eo, quia Ecclesia filialis tanquàm de iure patronatus familiæ de Testis necessariò habere debebat suam dotem, quæ non potuit illi constitui ex decimis, ut tradit *Lambertinus de iure patron. lib. 1. par. 1. questio. 5. art. 21. num. 22. Rot. coram Greg. XV. decisio. 397. ut etiam quia probabatur hæc dos consistere in alijs redditibus, quos eadem Ecclesia habebat, & fuit hoc in specie ostensum ex visitationibus Ordinatio- rum, quibus plurimum deferendum erat, & cum hæc cura ad illorum officium pertineret, ut in proposito consideratum fuit in adducta Mediolanen. de Vcriso, & in Mediolanen. decimarum S. Donati 10. Martij 1612. coram R. P. D. meo Pirouano. Imò hic casus videbatur vnus ex ijs, in quibus censi debet semper saluum ius Ecclesiæ matricis, ita ut illud nunquàm fuerit ab ea auulsum in erectione nouæ Ecclesiæ, iuxta declarationem glossæ in cap. ad audiendam in verbo obuentiones. de Eccles. adif. prout ita eadem declarationem interpretati fuerunt *Buir. in cap. cum contingat. num. 8. de decim. in vers. quandoque intra limites Ecclesie matricis. Lapsus allegat. 66. num. 5. Tyndar. in tractat. de decimis num. 81. Rebuff. eodem tractat. quest. 6. num. 22. Rota decis. 448. num. 2. par. 1. recent.***

Et ita &c.

* Prima est decisio 122. suprâ par. 5. recent.

* Altera vero est decisio 64. in eadem par. 5.

¶ Et in hac causa, in eadem parte adsunt aliæ decisiones idest sub diebus 12. Ianuarij 1629. & 19. Februarij eiusdem anni, & 5. Decembris pariter ann. 1629. & 11. Martij 1630. coram eodem R. P. D. Pirouano, & sunt decisiones 230. 253. 327. 357. Decisionem verò sub die 10. Iunij 1630. coram eodem vide infra prout in Indice posito in fine Decis.

¶ Et suprâ in hac parte in eadem causa habentur aliæ decisiones hoc est sub diebus 26. Februarij 1631. & 27. Iunij eiusdem anni coram eodem R. P. D. Pirouano, sunt decisiones 23. & 61.

* Vide eam infra prout in Indice posito in fine Decisio num.

R. P. D. MERLINO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Luna 4. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Bona fideicommissaria pro dotis constitutione, vel restitutione rectè alienantur, quod procedit etiam si testator expresse prohibuerit alienationem ex causa dotis, & siue sit hæres ascendens, siue collateralis, vel alius etiam extraneus, quod intellige etiam siue fideicommissum sit vniuersale, siue particulare.

S V M M A R I V M.

- 1 Alienatio bonorum fideicommissariorum pro dotis restitutione, dum non extant alia bona fieri permixtum est. & quare num. 2.
- 3 Dotibus plurimum lex fauet, ratione publicæ utilitatis pro replenda liberis humana societate.
- 4 Utilitas publica præponenda est priuatis hominum placitis.
- 5 Homines contemunt longas, & ambitiosas dispositiones pro conseruandis bonis per fideicommissum in familijs.
- Utilitas præponenda sunt alijs. num. 5.
- Nuptijs nihil est in hominum vita utilius, vt quæ sole homines procreare, & producere possint. num. 5.
- 6 Alienationem bonorum licet testator prohibuerit etiam in casu dotis restituendæ, vel constituendæ, adhuc tamen fideicommissa possunt distrabi.
- 7 Pater, non potest tollere obligationem suam dotando filias, prohibendo in testamento, quod bona sua, nec ex dotis constitutione alienentur, & num. 19. vbi de vtriusque communi sententia.
- 8 Testator, non potest facere, quin leges habeant, locum in suo testamento.
- 9 Auth. res quæ. C. comm. de leg. procedit tantum in portione relicta heredi ex persona testatoris, non autem in portionibus aliorum coheredum eidem ex reciproco fideicommissum peruentis.
- 10 Angel. in auth. res quæ. C. comm. de legat. in princ. vers. & hoc patet. intellectus. & num. 24.
- 11 Auth. res quæ. C. comm. de legat. solum procedit in descendens fideicommissum grauatis per ascendentes. Isti enim pro dotibus constituendis, & restituendis possunt alienare fideicommissa, cum censeantur facere id, quod fideicommittens facturum fuisset. num. 11.
- 12 Fideicommittens, quando non tenetur dotem constituere, aut restituere tunc cessat Auth. res quæ. C. comm. de legat.
- 13 Peregr. de fideicom. art. 42. num. 55. & alij reijciuntur. & num. 22.
- 14 Auth. res quæ. C. comm. de legat. procedit æquè tam in bonis mediatè, quàm in bonis immediatè prouenientibus ab ascendente.
- 15 Testator censetur voluisse, vt hæres obliget bona pro restitutione dotis ad quam ipse ascendens coactus esset si vixisset.
- 16 Utilitas publica est principalis ratio Auth. res quæ. C. comm. de legat.
- 17 Ascendentium bona sunt semper hypothecata pro dotum constitutione, & restitutione in fauorem descendens.
- 18 Ascendentium bona fideicommissum supposita, siue ad collaterales transeant, siue ad extraneos sunt obligata in subsidium pro constitutione dotis descendens.
- 20 Testator, sicuti expresse minime potest disponere ne bona sua alienentur ex causa constitutionis dotis descendens, Ita nec tacite id ei permixtum est ex substitutione in fauorem collateralis, vel extranei.
- 21 Auth. res quæ. C. comm. de legat. facile eluderetur, si non haberet locum, quando collateralis, vel extraneus substitutus esset.
- 23 Dotandi onus est reale bonis inherens panes quoscumque existentibus.
- 25 Bona fideicommissaria in subsidium veniunt in generali obligatione bonorum fauore dotis.
- 26 Bona libera, si quis asserat, quod extant, ex quibus dos detrahi possit, ei incumbit onus probandi.
- 27 Fideicommissum particulare inducitur ex prohibitione alienationis bonorum in casu alienationis.
- 28 Fideicommissum particulare non potest alienari in casu restitutionis dotis, nisi in subsidium, id est quando non adest fideicommissum vniuersale, & asserenti non extare bona vniuersali fideicommissum subiecta, incumbit onus probandi.
- 29 Alienationis prohibitio, si sit adiecta fideicommissum vniuersali, & ad maius eius robur non inducit particulare fideicommissum, sed iuxta illius terminos regulatur.
- 30 In fideicommissum etiam particulari habet locum Auth. res quæ. C. comm. de leg.
- 31 Dos etiam detrahi potest ex re particulari per testatorem expresse alienari prohibita. ex Auth. res quæ. C. comm. de legat.
- 32 Mulieris priuilegium, de qua in Auth. res quæ. C. comm. de legat. pendet non à voluntate testatoris, sed à lege, quæ dotibus fauet.
- 33 Mulier, sicuti in iura priuilegio d. Auth. res quæ. agendo contra fideicommissum vniuersale, non tenetur probare negatiuam, quod non extant bona libera, sed hoc fideicommissario alleganti incumbit.
- 34 Ita dum ex fideicommissum particulari dotem vindicare contendit, non est cogenda, vt probet non existentiam bonorum fideicommissum vniuersali subiectorum.
- 35 pro Dote distrabi potest tam fideicommissum vniuersale, quàm particulare, & ideo inter eos non est constituenda differentia.
- 36 pro Dotis constitutione, vel restitutione, tam fideicommissum vniuersale, quàm particulare in totum, vigore Auth. res quæ. C. comm. de leg. potest eueri.
- 37 Uxor, dum agit ad dotis restitutionem, ei obijci non potest, quod hæres grauatus non consecit inuentarium, sed illi remanent illa satura, & actiones, etiam si d. grauatus

- uatus non confecerit inuentarium, & suas quartas consumpserit.
- 38 Dotem uxoris, si maritus non inuestiuerit, si ad id tenebatur, & promissores dotis non procurarunt d. inuestimentum, hoc casu isti promissores non liberantur ab obligatione soluendi, & perinde est, ac si dos soluta non fuerit, & num. 39.
- 40 Contractum adimplere is tenetur, in cuius personam verba sunt directæ.
- 41 In fauorem alicuius, si aliquid sit inductum, id non debet in eius odium retorqueri.
- 42 Culpa vnius non debet imputari in culpam alterius.
- 44 In dotem, si fundus fuerit traditus, & maritus illum alienauerit, hæredes mariti si offerant dotem in pecunia, quæ mediante fundus potest recuperari, an uxor possit cogi eas accipere.
- 45 Fideicommissarius non admittitur ad vindicandam rem alienatam pro restitutione dotis oblato precio tertio possessori, vel illi, cui res in dotem fuit assignata.
- 46 Dos semel ex fideicommissis distracta ex iuris remedio remanet semper libera.

D E C I S I O CCCXII.

PER sententiam Rotalem, præmissis pluribus decisionibus coram R. P. D. meo Ghislerio emanatis, pronunciatum fuit Vener. Confraternitati Sanctissimi Sacramenti, vocata ad Fideicommissum Iulij Cæsaris Rosarii senioris, non esse dandam immisionem in possessionem Domus detentæ per Patianos, quia licet ista Domus extiterit in bonis fideicommittentis de tempore scripti fideicommissi, tamen pro restitutione Dotis Rosarii uxoris Iulij Cæsaris iunioris fuit adiudicata hæredibus eiusdem Rosarii, à quibus causam habent Patiani, & sic exempta fuit ab onere fideicommissi, iuxta dispositionem *Auth. res que, C. comm. deleg. ex qua* ¶ permittitur alienatio bonorum per patrem fideicommissum subiectorum, dum uxor filij, vel vltioris descendens petit dotis restitutionem, & non extant alia bona libera, nedum quia ¶ patris, vel aui voto, & mulieris pudicitie congruum id esse existimatur, vt in his terminis scripsit *Vulpius in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebell.* sed & multo magis ratione publicæ utilitatis ¶ pro replenda liberis humana societate, quæ propterea plurimum fauet dotibus, & præponenda est priuatis hominum ¶ placitis, qui longas, & ambitiosas pro seruandis bonis per fideicommissum, in familijs dispositiones contexunt, vt habetur in ipso text. *Auth. res que. in fin. & in Auth. de restitut. & ea, quæ parit in 11. mense §. sancimus*, vnde fuit desumpta d. *Auth. res, quæ, ibi, vt ea, quæ omnibus communiter prosunt, ijs quæ specialiter quibusdam vtilia sunt, præponantur*, & ibi maxime in notis, quibus nihil est in hominum vicia vilius, ¶ vt quæ sole homines procreare, & producere possint & c. quæ de causa scilicet publicæ utilitatis, etiam si testator expresse prohibuit alienationem bonorum in casu dotis ¶ constituendæ, vel restituendæ, adhuc tamen fideicommissa posse distrahi, iuxta dispositionem d. *Auth. res, quæ*, dum agitur de ¶ fideicommissis ascendentium, qui non possunt tollere obligationem suam dotandi descendentes, & facere ¶ quin leges locum habeant in suo testamento, tradunt post alios *Surd. decis. 62. per tot. & Doctores, quos plene congerit Fusar. de subst. quest. 531. num. 71. & quest. 532. num. r. 20. & conf. 7. num. 17. Rouit. conf. 54. num. 10. vbi catalogum facit assertorum huius opinionis, & eam late comprobat*, & sæpius Rota respondit, vt in Romana dotis 30. Aij 1618. coram Emin. nris. D. Card. Verospio, in Romana dotis 14. Ianuarij 1628. coram bon. mem. Card. Virile, & in Recanatensis fideicommissi 29. Aprilis 1630. coram me.

Hanc sententiam, cuius validitas non controuertebatur,

& iustitia deducitur ex dispositione d. *Auth. res, quæ. C. comm. deleg. hodie Domini confirmandam esse responderunt*, & quatuor obiecta, quibus impugnabatur, visum fuit non obitare.

- Primum enim non obstat, quod domus, de qua agitur, pertineret ad Iulium Cæsarem Iuniorem solum pro quarta parte, cum tres alij nempe Ioannes, Paulus, & Cinthius essent æque, ac Hercules, & successiuè etiam Iulius Cæsar Hercules filius vocati ad fideicommissum, & ideo dispositio *Auth. res, quæ. procedat solum* ¶ in portione relicta Iulio Cæsari ex persona Hercules patris, non autem in portionibus aliorum cohæredum eidem ex reciproco fideicommissio peruentis, iuxta doctrinam *Angel. in d. Auth. res, quæ, in princ. vers. & per hoc patet, quem sequitur Peregr. de fideicom. artic. 42. num. 55. Odd. de prohib. alienat. quest. 46. num. 105. Fusar. de subst. quest. 32. num. 42. & conf. 166. num. 4.*
- 10 Quoniam *Angel. ¶* cuius dicto innituntur *Peregr. & alij*, dicit, dispositionem *Auth. res, quæ*, solum procedere in descendentes fideicommissio grauatis per ascendentes, hi enim pro dotibus constituendis, & restituendis posunt sunt alienare ¶ fideicommissa, quia censentur facere id, quod fideicommittens si ¶ sturus fuisset, & quodammodo adimplere votum, & officium ascendentium erga descendentes, secus autem in collateralibus, & alijs extraneis fideicommissio grauatis, quia tunc fideicommittens non tenetur dotem constituere, aut restituere pro filiis extranei
- 12 grauati ¶ prout tenetur erga descendentes, ita Angelum bene declarat *Castren. in d. Auth. res, quæ. num. 4. & i. l. mulier. §. cum proponeretur, num. 2. & 3. ff. ad Trebell. Per. de fideic. quest. 8. num. 409. in princ. & concordantes cumulat Fusar. de subst. quest. 531. num. 95. & 114. quæ doctrina, nedum non aduersatur, sed imò prorsus fauet præsentis casui, quia Iulius Cæsar senior fideicommittens est auus Iulij Cæsaris iunioris, vnde intrat onus, & votum præsumptum ascendens pro dote in fauorem descendens.*
- 13 Perperam autem ¶ *Peregr. & alij*, ex hac conclusione Angeli inferre videntur, fideicommissum posse distrahi solum pro portione immediate relicta descendenti, qui agit de dote constituenda, vel restituendo, non autem pro portionibus cohæredum, ex fideicommissis eidem peruentis; Quoniam imò ratio ¶ *Auth. res, quæ. C. comm. deleg. quæ* viget, tam in bonis mediare, quam in bonis immediate prouenientibus ab ascendente, siue illa consideretur, quod sit præsumpta mens fideicommittentis, qui cõsetur voluisse, vt hæres ¶ obliget bona restitutione dotis, ad quam ipsemet ascendens coactus fuisset, si vixisset, *Crot. in l. filius familias. §. Diui. num. 5. ff. de leg. 1. Gabr. conf. 153. num. 1. lib. 2. Inrigliol. decis. 4. numer. 5. Fusar. de subst. quest. 531. num. 6. & 69. Rot. decis. 889. num. 3. par. 164. diuers.* siue quod sit publica ¶ utilitas, quæ verè est principalis ratio d. *Auth. & ob id bona ascendentium sunt semper* per hypothecata ¶ pro dotium constitutione, & restitutione in fauorem descendentium, vt habetur in text. d. *Auth. in fin. & in Auth. de restitut. & ea, quæ parit in 11. mense. §. quamobrem, & §. sancimus. & tradunt Castren. conf. 15. num. 2. lib. 1. Menoch. conf. 33. nu. 13. 19. & 23. Eugen. conf. 54. num. 23. lib. 1. Peregr. de fideicom. artic. 42. num. 5. Thes. decis. 151. num. 4. Surd. decis. 62. num. 22. Rouit. conf. 54. numer. 16. vtraque enim ratio suadet, vt bona fideicommissis ascendens supposita, ¶ siue ad collaterales pertranseant, siue ad extraneos, sint obligata in subsidium pro restitutione dotis datæ descendentes, à qua legis obligatione, quemadmodum expresse non potest se eximere*
- 19 testator, prohibendo ¶ alienationem fideicommissi ex causa dotis, vt ex veriori, & communiori sententia supra deductum fuit, ita nullo minus id permisum censi debet tacite ex substitutione in fauorem collateralis, vel extranei, dumque per obitum cohæredum bona omnia cõfluxerunt in Iulium Cæsarem descendentes, effectaque vnicum ipsius patrimonium vigore reciproce substitutionis, perinde habentur, ¶ ac si immediate ab auctore fideicommittente deuenierint in ipsum, & semper fuerint eius portio,

tio, iuxta tradita per *Corn. conf. 129. numer. 5. lib. 3. Paris. conf. 5. num. 27. lib. 2. Guirb. decis. 92. num. 12. & secuta fuit Rota coram san. mem. Greg. XP. decis. 337. num. 3. & 4.* Vnde merito ex vniuerso fideicommissio dos detrahi debet, non attento, an Iulius Cæsar immediatè, vel immediatè per obitum cohæredum illud acquisierit, & sanè videtur absurdum intollerabile, quod potius attendatur medium tempus, quo bona sunt penes cohæredem collateralem, quam primum tempus, & origo, quo hæc bona deriuant ab aucto ascendente, cuius totum patrimonium erat obnoxium pro restitutione dotis, & vltimum etiam tempus, quo ex voluntate eiusdem auctoris bona deuenerunt in Herculem patrem, qui etiam erat obligatus ad hanc dotis restitutionem, nimisque faciliè per huiusmodi collateralem, vel extranei substitutionem eludetur *†* dispositio *Auib. res. que*, in fauorem publicæ utilitatis fundata, vt monuit, & ita extensam Angeli doctrinam declarauit *Petra de fideicom. quest. 8. num. 409. vers. hæc tamen declaratio*, cuius interpretationem quamuis *Peregr. de fideicom. 21 d. art. 42. num. 55.* dicat *†* esse contra communem, & nullâ legis auctoritate munitam, tamen ex rationibus supra deductis satis esse suffultam Domini existimarunt, & secundum hanc sententiam ex ea ratione, quod onus *†* dotandi est reale bonis inherens penes quoscunque existentibus respondit Rota *decis. 457. nu. 2. vers. non obstat, quod hæc quæ est repetita in decis. 889. num. 7. par. 4. diuers.* ob cuius auctoritatem *Fusarius* non est ausus firmare, & consuleret pro opinione *Peregrini*, vt patet ex *quest. 531. num. 154. & conf. 38. num. 10.* & hanc opinionem secutus etiam fuit *Marescot. var. resol. lib. 2. ca. 69. num. 6. Guirb. ad consuetud. mess. cap. 13. gloss. 5. num. 17.*

Præsertim verò, quia idem *Fusar. d. quest. 532. numer. 42. & alij*, supponunt illationem *Peregr.* ex doctrina *†* Angeli eatenus esse veram, quatenus dos fuit assicurata super portione inariti, & non cohæredum, & eius portio sufficit pro restitutione, in casu autem præsentis adest obligatio Iulij Cæsaris super omnibus bonis præsentibus, & futuris, & sic cadit etiam super portionibus cohæredum vigore reciproci fideicommissi acquisitis, vel acquirendis, quæ *†* in subsidium veniunt in generali obligatione bonorum fauore dotis, ex dispositione *d. Aub. res. que, vt tradunt Cast. conf. 115. num. 2. & conf. 219. in fin. Gozadin. conf. 97. num. 10. in fin. Rol. conf. 85. num. 33. libr. 1.* nec probatur portione solam Iulij Cæsaris sufficere pro dicta dotis restitutione, quæ probatio incumbit alleganti, *†* quemadmodum dicimus asserenti extare bona libera, ex quibus dos detrahi possit, incumbit onus id probandi, vt per *Curt. lun. conf. 27. num. 17. Peregr. de fideicom. artic. 42. num. 73. Fusar. de substit. questio. 531. num. 123. & fuit dictum in decisionibus R. P. D. mei Ghislerij 30. Maij 1633. & 23. Ianuarij 1634. in hac causa emanatis*, atque etiam coram Reuerendiss. D. meo Decano decisio. 143. num. 8. & in Auximana dotis 6. Februarij 1623. coram bon. mem. Remholdo, & in Anconitana censuum 20. Februarij 1630. coram Reuerendiss. Vrgellen. quod eo magis nunc recipiendum est, dum iam pro dote fuit facta alienatio, & mulier, siue ab ea causam habentes possident, vt ponderant *Caball. consil. 111. numer. 10. lib. 2. Pascal. de patr. potest. cap. 7. num. 7. Fusar. de substit. dicta quest. 531. num. 125. Gratian. discept. forens. capit. 331. num. 21. Raudens. decis. Pisan. 29. num. 177. Jo. Baptista Costa conf. 89. num. 9. cum seqq. & fuit dictum in Reatina bonorum 11. Ianuarij 1623. coram R. P. D. meo Pironano.*

Secundum non obstat, quod super domo, de qua agitur, vltra fideicommissum vniuersale *†* fuerit etiam particulare constitutum fideicommissum resultans in casu alienationis ex præcisa prohibitione alienandi domum, *Peregr. consil. 64. num. 28. lib. 1. Fusar. de substit. questio. 688. numer. 1.* & propterea non potuerit distrahi domus supposita fideicommissio particulari, nisi in subsidium, & quatenus non extarent alia bona, subiecta vniuersali fideicommissio, quæ negatiua non existentiæ aliorum bonorum videtur probanda per mulierem, *†* vel habentes

causam ab ea, prout dicitur de hærede gratuito, dum non confecit inuentarium, iuxta *Nau. conf. 199. cum concordant.*

Quoniam visum fuit non extare huiusmodi fideicommissum particulare, & quatenus extaret, non abesse, quin ex domo dos detrahi potuerit.

Non adest fideicommissum particulare, quia, vel prohibitio, tanquam adiecta præcedenti substitutioni, & ad maius eius robur, non inducit particulare fideicommissum, sed iuxta illius terminos regulatur, *†* nec quicquam operatur vltra præcedentem substitutionem, *Alex. consil. 59. num. 8. & 9. lib. 3. Rusin. conf. 134. num. 16. lib. 3. Peregr. de fideicom. artic. 14. numer. 47. & conf. 45. numer. 8. & 22. lib. 1. Surd. conf. 448. numer. 19. cum alijs per Bellon. lun. consil. 12. num. 43. & consil. 17. numer. 90.* Vel prohibitio prædicta facta inter filios censetur extincta, dum hodie nullus extat ex ipsis, qui fuerunt vocati in casu alienationis, *leg. cum pater, §. liberis, leg. qui solidum, §. pradium, ff. de legat. 2. Bellon. lun. consil. 36. num. 52. Fusar. conf. 110. num. 14. & consil. 172. num. 5.*

Sed quatenus etiam adestet hoc fideicommissum particulare non obstat, quia dispositio *†* *Auib. res. que*, habet locum etiam in fideicommissum particulari, vt scripsit *Bald. ibid. num. 6. Castrens. num. 2. las. numer. 32. Padill. numer. 108. Peregr. de fideicom. art. 42. num. 54. Fusar. de substit. quest. 531. num. 58. & conf. 75. num. 149. Rota decis. 37. 31 num. 4. par. 1. diuers.* & in re etiam *†* particulari per testatorem expresse alienari prohibita dos detrahi potest, ex *Auib. res. que, vt consiluit Decian. conf. 38. num. 27. libr. 2. Burjat. conf. 179. num. 27. Molin. de iust. & iur. tom. 3. disput. 648. num. 2. Fusar. de substit. quest. 532. num. 20. pendet 32 enim hoc priuilegium mulieris non *†* a voluntate fideicommittentis, sed a lege quæ dotibus fauet, vnde in huiusmodi *Auib. beneficio* *†* innixa mulier, quemadmodum agendo contra fideicommissum vniuersale non tenetur probare negatiuam, quod non extant bona libera, sed hoc fideicommissario alleganti incumbit, vt supra dictum est, ita dum ex fideicommissio particulari dotem vindicare contendit, non est cogenda, *†* vt probet non existentiam bonorum fideicommissio vniuersali subiectorum, ex identitate rationis, illud, *C. de sacrosanct. Eccle. §. pari ratione, insit. quibus mod. ius patr. potest. vol. latuit*, imò cum *†* tam vniuersale, quam particulare fideicommissum pro dote possit distrahi, non videtur constituenda differentia, An potius contra vnum, vel contra 36 aliud dirigatur actio, *†* cum vtrumque pro dote etiam in totum, vbi opus sit, vigore *d. Aub. res. que*, possit eueri, vt inquit *Bald. ibid. num. 4. Castrens. num. 5. Padill. num. 119. & alij per Fusar. de substit. d. questio. 532. num. 54. & consil. 121. num. 5.**

Quæ autem dicebantur de non confectioe inuentarij, ad præsentem casum facere non videntur, quia non agit Iulius Cæsar hæres grauatus, sed vxor eius pro repetitione dotis, cui omisio inuentarij obijci non potest, sed illi remanent ille iura, *†* & actiones, etiam si Iulius Cæsar inuentarium non confecerit, & legitimum suum, ac Trebellianicam ex fideicommissio detraxerit, & consumpserit, vt consiluit *Castrens. conf. 115. num. 1. lib. 1. Gozadin. conf. 97. num. 10. Roland. conf. 85. num. 44. lib. 1. Marescot. var. resol. lib. 2. cap. 69. num. 22. Fusar. d. quest. 531. numer. 238. & conf. 7. num. 22. & 25. & dixit Rota apud Card. Seraph. decis. 68. in fin. ac decis. 678. num. 1. & decis. 457. num. 2. par. 4. diuers. ac decis. 37. num. 4. par. 1. diuers.*

Tertium non obstat, quod cum Iulius Cæsar Iunior non inuestiuerit dotem vxoris, prout tenebatur, & Azzone promissores dotis, & hæredes Rosatæ non procurauerint dictum inuestimentum, vtique ipsi Azzone liberati non fuerint ab obligatione soluendi, & *†* perinde sit, ac si dos soluta non fuerit, ad trad. per *Gratian. discept. forens. c. 45. num. 22. & 23. & in Romana dotis 7. Februar. 1624. coram me*, & consequenter dum hodie agunt pro repetitione dotis sine repellendi, vel exceptione non adimplementi, & non legitimæ solutionis dotis, vel exceptione cedent-

cedendarum, quia actiones contra alios, competentes mulieri vindicanti dotem ex bonis fideicommissis subiectis debent cessare, & ipso iure cessare intelliguntur fideicommissariis, *Fusar. conf. 52. num. 56. Rota in Perusina dotis 8. Februarij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Quoniam placuit responsio, quod obligatio, & onus inuestiendi incumberebatur soli Iulio Cæsari marito, ut expresse habetur in capitulis matrimonialibus, ubi se obligauit facere hoc inuestimentum, cum consensu, & interuentu fratrum Rositæ vxoris & verba sunt directa in ipsum maritum, & illi iniunctum onus inuestiendi in vim modi. vnde de fratres prædicti non tenebantur inuestire, nec de huiusmodi inuestimento esse solliciti, iuxta tradita per *Surd. decis. 156. per tot. Rot. coram san. mem. Greg. XV. decis. 111. num. 9. & ita loquitur, & resoluti Rota in illa Romana dotis supra allegata, atque in Recanacen. fideicommissi 29. Aprilis 1630. coram me.* Et consequenter statim, ac Azzoni dotem soluerunt, plenam sunt consecuti liberationem, præsertim quia in iisdem capitulis matrimonialibus habetur, Iulium Cæsarem se obligare ad hoc inuestimentum, ad cautelam fauore dotis restituendæ, & consensus fratrum vxoris fuit exigitus, vel ut consuleret circa qualitatem inuestimenti, vel ut inuigilarent pro indemnitate fororis, ac propria, ut semel soluta dos conseruaretur, & proinde inducta in eorum fauorem, & ad hoc, ut facilius possent repetere dotem, non debent in eorum odium retorqueri, ita ut priuentur actione dotis, nulla ratio ff. de leg. l. quod fauores. eodem, cap. quod ob grat. am. de reg. iur. in 6. & culpa Iulij Cæsaris ex commissione inuestimenti, non est in eorum poenam imputanda, ad l. sancimus C. de pen. cap. sine culpa, de reg. iur. in 6. & in his fere terminis dixit *Petra de fideicom. quest. 8. num. 457. & Fusar. quest. 551. num. 30. Rota decis. 457. sub num. 1. par. 4. diuersi.* Prout non imputatur eiisdem culpa mariti, nec in distractione ipsius dotis, sed, & propria legitimæ consumptione, qua tamen non obstatante pro repetenda dote mulieri conceditur auxilium *Auth. res. qua. C. comm. de leg. vi. supra ostensum fuit.* Et propterea cessante in Rositæ, & eius hæredibus obligatione inuestiendi, non implementi, aut cedendarum exceptione haud quaquam repelli possunt.

Quantum non obstat oblatio dotis hodie facta per Cōfraternitatem, & alios fideicommissarios in pecunia, qua mediante donum ex causa dotis distractam recuperare posse videntur, iuxta *Peregr. decis. Patani. 96. numer. 3. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 5. glof. 5. par. 2. num. 64.*

Quoniam in contrarium stat verior, & communior sententia, quod fideicommissarius non admittatur ad vindicandam rem alienatam pro restitutione dotis oblato precio, tertio possessori, vel illi, cui res in dotem fuit assignata ut docuit *Castri. in d. Auth. res. qua. numer. 6. las. num. 11. Arcin. conf. 20. num. 5. Ruin. conf. 137. nu. 9. lib. 2. Peregr. de fideicom. ar. 42. num. 22. & 23. ubi testatur ita per duas sententias fuisse obtentum, Fusar. de subst. quest. 53. 1. nu. 56. & quest. 53. 2. num. 19. res enim pro dote semel, ex fideicommissi distracta ex iuris remedio semper remanet libera, Socin. sen. conf. 23. num. 8. lib. 3. Fusar. d. quest. 53. 2. num. 19. Rota decis. 209. num. 3. par. 1. recent.*

Que dicebantur de existentia centium, & aliorum bonorum liberorum in decisionibus R. P. D. mei Ghislierij abunde fuerunt subacta. Et quod sententia Rotalis denegauerit immisionem, necum in domo, sed etiam in vinea, non subsistere in facto deprehenditur ex lectura ipsius sententiæ, quæ ad solius domus inuisionem restricta est.

Quam hodie, vtrique parte informante, resolutum fuit esse confirmandam.

* Idem sub diebus 7. Nouemb. 1629. & 14. Februarij 1633. & 30. Maij 1633. prima est decisio 317. supra par. 5. recent. Antæ duæ sunt supra in hac eadem parte decisiones 179. & 210.

In eadem causa coram Eminentiss. D. Card. Vbaldo adfuit duæ decisiones videlicet sub die 27. Nouemb. 1628. & 30. Aprilis 1629. vnde decis. 216. & 269. etiam par. 5. recent.

R. P. D. PANZIROLO.

Cæsaraugustana Distributionum.

Die Luna 4. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, &c. quando non valeat impedire executionem. Tertius veniens ad causam, quando admittatur, & quando reijciatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Iura Ecclesiæ non possunt dici neglecta si per longum tempus fuerint defensa, Patroni interesse in defensione Ecclesiæ dicitur potius secundarium, & remotum, quàm primum, & proximum. Quod procedit etiam si ageretur de magno illius præiudicio. num. 1.
- 2 De Præiudicio irreparabili non agitur, quando versamur in summarissimo iudicio.
- 3 Mandatum de manutenendo reuocari potest quancumque prout magis, vel minus de possessione constat.
- 4 Tertius veniens ad causam in terminis, & statu in quo reperitur, non potest impedire executionem, & hoc maxime stante clausula, sine præiudicio.
- 5 Clausula (sine præiudicio) præseruat facultatem exequendi iudici a quo.
- 6 Tertius veniens ad causam in statu, & terminis, &c. facit omnia acta sua.
- 7 Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, ita facit omnia acta sua perinde, ac si ipse illa fecisset.
- 8 Clausula appositæ in commissione præcedenti, quando censetur repetita etiam in subsequenti.
- 9 Tertius venire potest ad causam triplici tempore. Primo ante condemnationem, Secundo post condemnationem, sed ante actualem executionem consummatam. Tertiò post executionem factam.
- 10 Tertius veniens ad causam non citatus ante condemnationem, vel post condemnationem, sed non actualiter consummatam, dicitur constituere triangularem processum, & posse admitti non solum in prima, sed etiam in secunda instantia.
- 11 Tertius veniens ad causam post executionem non admittitur, cum res non sit integra.
- 12 Cost. de re integ. distinct. 95. num. 13. declaratur.
- 13 Rota non solet maxime extra Monies, & extra statum Ecclesiasticum relaxare mandatum, sed tantum relaxat executoriales, quibus si pars non pareat, procedit ad censurarum relaxationem.
- 14 Rota, postquam intimauit exequutoriales, & lapsum est tempus ad parendum si pars non pareat, incurrit excommunicationem, & proceditur ad declarationem absque intimatione.

- 15 *Mohed. decis. 19. de restitut. spoliat. & Put. decis. 317. lib. 2. in correct. intellectus, & quando cessent. num. 16.*
 17 *Decis. 17. part. 3. in recent. declaratur.*
 18 *Seraph. decis. 906. intellectus.*

DECISIO CCCXIII.

CVM resolutum fuisset coram Reuerendissimo Domino meo Decano & Portionarios Ecclesiae Caesaraugustanae esse manutendos in possessione exigendi tria regalia singulo die de bursa communi iuxta formam Statuti, Capitulum eiusdem Ecclesiae à mandati relaxatione appellauit, & Signatura causam mihi commisit, cum solita clausula sine prauidicio mandati de manutendo, Cumque nihilominus parere recusasset, fuit quoque relaxata Declaratoria interdicti ab ingressu Ecclesiae cum suspensione a diuinis.

Dum ergo Portionarii, propter nimiam Capituli contumaciam sollicitè instarent, pro aggrauatoria, iamque tres dignitates, & vnus Canonicus annuerent partitioni, Catholicus Hispaniarum Rex, qui in vim litterarum secularizationis dictae Ecclesiae habet nominationem ad Canonicatus vacantes in quatuor mensibus petijt, & obinuit à Sanctissimo admitti ad causam, in statu & terminis, in quibus ea reperitur, confito de interesse.

- Verum cum scribentes pro Rege praeponderent stante ipsius interesse, & admissione ad causam superfluum esse per Reuerendissimum Dominum meum Decanum in relaxatione aggrauatoriae dato super hoc particulari dubio, resolutum fuit procedendum esse ad vteriora visum est enim, quod cum mandatum de manutendo sit relaxatum pro exequendo dicto Statuto, in quo condendo interuenit auctoritas Regis Praedecessoris potius sua intererit, quod executioni demendetur, quam quod in eo superfedeatur, Idque eo magis quo haec causa fuit vsque ab anno 1611 tam coram Ordinario, ac Nuntio Hispaniarum, quam in Rota per Capitulum defensa, itaut dici non possit, quod iura Ecclesiae fuerint neglecta, praeterquam quod interesse ipsius Regis vti Patroni dicitur potius secundarium, & remotum, quam primum, & proximum in defensione Ecclesiae, etiam si ageretur, prout non agitur, de magno illius prauidicio, vt firmat *Lambert. de iurepat. quest. 2. princip. lib. 3. art. 10. num. 1. vers. dicerem bene.*

- Et ex eo etiam minus considerabile redditur interesse
 2 Regis, dum versetur in summarissimo possessorio, in quo non agitur de prauidicio irreparabili, cum mandatum de manutendo, quandoque reuocari possit, prout magis, vel minus de possessione constet, *Seraphin. decis. 1295. num. 5. Rota decis. 404. num. 3. & 4. par. 2. recent.*
 3 Praeterea his etiam omiſſis visum est, quod cum idem Rex tanquam tertius veniat ad causam adherendo condemnatis, & ad illorum defensionem in statu, & terminis, in quibus causa reperitur prout expresse dicitur in
 4 Commissione, & non possit impedire executionem stante Commissionem Capituli cum dicta clausula, sine prauidicio, &c. per quam dicitur praeseruata facultas exequendi iudici à quo, *Lancellos. de autem. cap. 2. lim. 13. num. 17. Rota decis. 609. num. 1. part. 2. recent. & sicut admissus ad*
 5 causam in statu, & terminis facit omnia acta sua *Put. decis. 71. lib. 3. in antiq. Seraph. decis. 996. sub num. 1. sic faciet etiam suam commissionem Capituli cum dicta clausula, sine prauidicio, itaut perinde sit, ac si dicta clausula fuisset apposta in Commissionem Regis, Rot. decisio. 4. 1. num. 5. & decis. 705. num. 4. part. 1. recent. & coram Gregor. XV. decis. 295. num. 1. & facit etiam quia clausula apposta in commissione praecedenti censetur repetita in subsequenti, *Aegid. decis. 45. & decis. 526. Cassad. decis. 8. num. 5. de refer. Rota decis. 321. num. 1. part. 1. diuers.**

Sed ad tollendam omnem difficultatem dixerunt Do-

- 9 mini distinguenda esse tria tempora, Primum scilicet ante condemnationem, secundum post condemnationem, sed ante actuale executionem consummatam, tertium post executionem factam, in duobus primis temporibus fuerunt in voto quod tertius non citatus veniens ad causam constituere dicatur triangularem processum, & posse admitti non solum in prima, sed etiam in secunda instantia, *Laderch. cons. 21. num. 4. Vnmes. cons. 39. post princ. vers. quam traditionem*, sed respectu tertij
 11 temporis, qui est casus noster, non admittatur, cum post factam executionem res non sit integra *Alex. in l. à Diuino Pio §. super rebus. num. 9. ff. de re iud. Magon. decisio. Florentina 104. ad fin. Cost. de re integr. distinct. 95. num. 9. & seqq. & quamvis Cost. ibidem sub numer. 13. & seqq.*
 12 videatur distinguere inter venientem ad causam, qui sciuit, vel non sciuit causam agitari, pro qua distinctione citat *Bari. Conar. & alios*, hoc tamen putarunt verum in prima, vel secunda instantia, re adhuc integra, non autem post factam actuale executionem, pro quo bene facit decisio in causa *Toletana decimarum de Capilla 19. Februarij 1593. coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, qua est decis. 17. sub num. 6. part. 3. recent.*
 Nec dicatur quod in casu isto non videatur facta actualis executio, quia contrarium est verius, cum fuerint relaxata exequutoriales, & concessa declaratoria, & hodie agatur de danda aggrauatoria, & ista censetur realis executio, secundum stylum Rotae, quae non solet, maxime
 13 extra montes, & extra statum Ecclesiasticum relaxare mandatum, sed tantum relaxat exequutoriales, quibus si pars non pateat procedit ad censuratum relaxationem, &
 14 ideo videmus; quod intimatis exequutorialibus, & lapso termino dato ad parendum, incurritur excommunicatio, & proceditur ad declaratoriam abique alia intimatione, *Putens decis. 324. sub num. 3. & 4. lib. 1. in correct. Mohed. decis. 7. col. fin. in princip. vers. nec obstat. vt li. pendem.*

- 15 Nec obstant allegata per *Mohed. decis. 19. de restitut. spoli. & Put. decis. 317. lib. 2. in correct.* in quibus dum ageretur inter duas Moniales super Abbatissatu, Rex Portugalliae vti patronus illius Monasterij veniens ad causam pro suo iure, & interesse impediuit executionem trium contortinuum dum procedebatur ad censuras contra vnā ex dictis monialibus, eo quia non paruerat litteris executorialibus: Nam fuit responsum, quod in casu illarum decisionum, Rex in tantum fuit admissus ad impediendam vteriore executionem, in quantum in contingenti ideo est ex actis, vel ex probatione facienda in Curia poterat probare suum intentum, quod tamen non datur in casu nostro, in quo solum adducitur assertus error in proprijs libris Capituli, qui tamen error euidenter excluditur ex eisdem libris compulſatis ad instantiam ipsius Capituli, & translatis ad Curiam, & ex relationibus Peritorum, ac tot decisionibus Rotalibus, & ideo cum nihil de nouo in contestanti probari possit pro retardanda executione, & cessant omnino praedictae decisiones, & potius intrat decisio *Verall. 253. ante num. 1. & seqq. part. 3.*
 17 Neque contra praedicta facit dicta *decis. 17. par. 3. recent.* quia in ea veniebat Dux iure proprio tanquam vocatus in Maioratu, deducendo particulariter ius suum, quod non habebat connexionem cum iure litiganti, & ante executionem, in quibus terminis etiam loquitur *decisio Seraphin. 906. ex aduerso allegata.*

In casu autem nostro Rex non deducit aliquod ius proprium, & à Capitulo separatum, & sic non valet retardare executionem, praesertim actualiter iam factam ex praedictis.

Et ita parte vtraque, &c.

- * Idest sub die 24. Nouembris 1632. est decisio, 156. supra in hac eadem parte, & vide etiam decisionem 254. pariter supra, ubi alia in hac causa decisiones recensentur.

R. P. D. MERLINO.

Romana Dotis, seu Filiationis.

Die Lunæ 11. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Tractatur, quod probatio filiationis desumi potest ex constanti nominatione, & ex frequentibus denominationibus patris, ex tractatu, quo quis se gerit erga aliquem ad instar patris, & ex communi fama, & reputatione. Item ex similitudinis typo filij, cum patre, cum d. similitudo non à simplici imaginatione, sed magis ab insiti temperamenti convenientia regulariter proficiscatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Filiatio ad quem effectum probetur coniecturis, & præsumptionibus.
- 2 De Filiatione naturali simpliciter, probanda, quando agitur, admittuntur leniores probationes.
- 3 Filiationis, seu sobolis magnum argumentum est publica denominatio.
- 4 Pro Filiationis iustificacione non parvi est facienda protestacio ab aliquo facta in extremo vita spiruu, quod talis sit filius suus.
- 5 Depositioni vnius viri, qui est omni exceptione maior, quamvis testis sit vnicus, plurimum deferendum est arbitrio Iudicis.
- 6 Patrem, quem esse ostendunt, ea, quæ præstantur alicui, si conueniant paternæ erga liberos pietati, & officio.
- 7 Alimenta præstita nutrici pro educatione Infantis arguunt eum, qui præstat illa esse progenitorem.
- 8 Filiationis tractatus, & probatio inducitur ex vestibus medicinis, alijsque pro vita sustentatione necessarijs exhibitis alicui.
- 9 Fama, atque opinio est quoddam totius populi testimonium.
- 10 Fama, & opinio publica plurimi fit à Doctoribus ad probandam filiationem. num. 9.
- 10 Ex similitudinis typo potest d. gnosci filium esse illius, cuius faciem, formamue refert.
- 11 Garamante, & superioris Libia populi, qui priuatim matrimoniana nesciunt, & ob reiectam ex incauti lasciuientis luxuria, castitatis disciplinam, proprios liberos ignorant ex similitudine forma solum agnoscunt.
- 12 Similitudine natorum non est leuis, sed imò vrgentissima coniectura ad probandam filiationem.
- 13 Similitudo natorum non à simplici imaginatione, sed magis ab insiti temperamenti convenientia regulariter proficiscitur.
- 14 cum Concubina, si quis continuo solum conuersauerit, & constat illam cum alijs conuersationem non habuif-

- se, ex hac conuersationis assiduitate, præsumitur, quod filius natus ex illa, sit illius, qui cum ea conuersabat.
- 16 Testes singulares non probant, quando agitur de probando certo actu speciali, sed secus si in genere, quod resultat ex actibus specialibus.
- 17 Testes etiam singulares admittuntur ad probandum illos actus, ex quibus generalitas resultat, & simul iunguntur ad plenam probationem constituendam.
- 18 De Filiatione probanda contra patrem, quando agitur, tunc solum admittuntur coniectura, & præsumptiones.
- 19 Filiatio probari debet per vrgentiores probationes, quando agitur de consequendo dotem, vel alimenta ex bonis fideicommissarijs contra tertium possessorem.
- 20 Decis. in causa Romana de Bonellis 29. Nouemb. 1613. & 28. Nouembris 1614. coram Vbaldo declarantur, & num. 26.
- 21 Per Auum, bona fideicommissa subiecta in subsidium alienari possunt pro constituenda dote nepti etiam illegitimæ.
- 22 Et hoc tam si velit nubere in seculo, quam si cogitet profiteri in Monasterio.
- 23 Bona fideicommissaria ascendentium existentia pænes collaterales, vel extraneum sunt oneri obnoxia descendentes dotandi.
- 24 Qui hæres in subsidium tenetur dotem assignare nepti spuræ.
- 25 Filiatio, vt probetur, quando non est sufficiens, tractatus, & nominatio patris, filie similitudo cum patre, & aliæ similes coniectura.
- 26 Decis. in Br nonien. de Gargantibus impress. inter recent. decis. 164. num. 7. & 8. part. 3. quando procedat.
- 27 Contra Testes deponentes de filiatione, quæ exceptiones non minuant eorum fides.

DECISIO CCCXIV.

MARGARITA ex Flauia matre orta, pulsauit D. Marcum Antonium Victorium fratrem, & possessorem bonorum bon. mem. Ioannis Baptiste Victorij, quæ progenitorem suum ipsa assererat, vt alimenta præstaret, & subinde etiam dotem; Decreto Auditoris Cameræ fuit Dominus Marcus Antonius ad huiusmodi alimentorum præstationem condemnatus, à quo cum post interposita appellationem, & causam mihi commissam, negaretur Margaritam esse filiam Io. Baptiste, dedi dubium, An constet de illius filiatione; quod per Dominos fuit hodie affirmatiue resolutum.

- Probatio enim filiationis desumpta fuit ex constanti denominatione, & ex frequentibus assertionibus eiusdem Ioannis Baptiste, quibus dum viueret, imò & in ipso mortis articulo, testatus est, puellam hanc esse suam filiam; ex tractatu, quo se gessit erga eandem ad instar patris; & ex communi omnium reputatione, quod Io. Baptista ex Flauia, hanc filiam suscepit, ex quibus, saltem simul iunctis, probari filiationem non ambigebatur, cum tunc adhuc effectum admittantur, atque sufficiant coniectura, & præsumptiones gloss. in l. Lucius. ff. de cond. & demonst. & in cap. Michael. vers. constitueri, de filiis Præb. Anch. cons. 225. num. 6. Surd. cons. 1. num. 38. & 40. & dixit Rota in Ciuitatis Castellii bonorum 8. Februarij 1602. coram bo. mem. Cardinali Lancellotto, impressa apud modernos Foroliviens. de legi. decis. 51. num. 4. cum alijs relatis in Romana de Catalanis 27. Nouembris 1630. coram me. præsertim ubi agitur de probanda filiatione simpliciter naturali, vt aduertit Natta cons. 473. num. 29. Rota in d. decis. 51. num. 4. vers. Coniectura verò.

Quod

Quod Ioannes Baptista saepe numero coram diuersis personis professus fuerit Margaritam esse suam filiam, atque illam uti filiam passim nuncupauerit palam, deponunt quinque testes, in Summario eiusdem Margaritae num. 2. quam publicam et denominationem magnum esse verae sobolis, seu filiationis argumentum tradunt, *glos. in l. etiam maris, vers. Professio, C. de probat. Bari. in l. neque professio, num. 2. Bald. num. 1. Castren. numer. 3. C. de testament. Surd. consil. 1. num. 47. Paleot. de nob. et spur. cap. 23. numer. 2. Gionag. consil. 2. 1. num. 4. lib. 1. & eo magis, quia idem Ioannes Baptista ferè in extremo vite spiritu, dum memor salutis aeternae, supremumque Dei iudicium timens, veritatem omnino asseruisse praesumi debet, Viro Religioso, cuius probata fide, & consilio in grauioribus utebatur negotijs, testatus est, hanc esse suam filiam, & exorauit, ut illam commendaret eius fratribus, & protectioni bo. mem.*

4. D. Cardinalis Burghesij, quae et protectio eo tempore emanata pro filiationis iustificatione magni facienda videtur, *arg. cap. literas de praesump. Ferretius consil. 150. num. 15. Curius Sen. consil. 69. num. 2. Crauet. consil. 6. numer. 51. Menoch. praesumpt. 3. num. 1. lib. 5. & ponderauit Roia in Romana de Bonellis 13. Februarij 1617. coram bon. mem. Vbaldo. atque in d. Romana de Catalanis coram me. Et huius viri depositioni, et ob eius integritatem, & quia videtur omni exceptione maior, quamuis testis vnici, plurimum deferendum est arbitrio Iudicis, iuxta tradita per Decian. consil. 92. num. 34. & 92. lib. 2. Farinac. de testibus quaest. 63. num. 33. Cardin. Seraph. decis. 676. num. 1. & 2.*

Tractatus, quo Ioannes Baptista prosequutus est Margaritam tantquam filiam, & se uti parentem gessit erga illam, comprobatur ex eo, quod dum haec puella sacro baptismatis lauacro fuit abluta, nomen Margaritae, quo nuncupabatur ipsius Ioannis Baptistae mater, imponi voluit, nutrici alendam tradidit, atque eidem pro alumna praestitit alimenta, & salarium, vestes, medicinas, atque omnia congrua pro decenti puellae sustentatione suppeditauit, ut de his deponunt testes dati in Summario numer. 2. quae omnia paternae erga liberos pietati, & officio conueniunt, & quem parentem esse ostendunt, prout et de nomine auito, & gentilitio indito puellae, quod filiationem indicet, tradunt *Surd. consil. 1. num. 45. Gionag. consil. 2. 1. numer. 2. lib. 1. Roia decis. 332. num. 4. par. 5. diuers. & in Romana de lauellis 13. Nouemb. 1613. coram bon. mem. Vbaldo. De alimentis praestitis nutrici, et atque educatione infantis, quod arguant eum, qui praestat, esse progenitorẽ, aduertit *Bald. in cap. per tuas, num. 1. de probat. Paris. consil. 10. num. 6. & 62. lib. 2. Surd. d. consil. 1. num. 46. Gionagnon. d. consil. 2. 1. num. 3. Roia d. decis. 332. num. 5. & 11. & in pra-allegata Romana de lauellis. Et demum ex vestibus, medicinis, alijsque pro vitae sustentatione necessarijs exhibitis, inferri tractantur, et et probationem filiationis eius, cui praedicta praestantur, scripsit *Bald. in d. cap. per tuas, num. 5. Felin. num. 15. & 17. de probat. Paris. consil. 10. num. 60. & 70. lib. 2. Riminal. lun. consil. 61. num. 30. & 33. Roia decis. 238. num. 9. par. 1. diuers. & decis. 126. numer. 13. & decis. 347. num. 2. par. 1. recent. & in Romana de Catalanis 25. Nouembris 1630. coram me.***

Praedictis ad stipulatur etiam publica vox, & fama, atque communis omnium reputatio, quod Margarita sit filia Ioannis Baptistae, de qua deponunt testes in Summario num. 2. quae fama, et atque opinio, cum sit quoddam totius populi testimonium, quemadmodum in omnibus probationibus, ita pro iustificanda filiatione a DD. plurimi sit *arg. cap. per tuas, de probat. glos. in cap. Michael. vers. confiteri, de filijs Presbyt. Castren. consil. 51. num. 1. lib. 3. Surd. consil. 1. num. 56. Gionagnon. consil. 2. 1. num. 5. Roia decis. 347. num. 2. par. 1. recent. & post modern. Foroluien. de legit. decis. 51. num. 4. iuncto etiam praecipuo, & planè paternò affectu, quo Ioannes Baptista puellam prosequabatur, de quo in genere deponunt iidem testes, necnon effigie, & expressa ferè vultus Ioannis Baptistae imagine, quam praefert haec filia, ex cuius similitudinis et typo posse dignosci filium esse illius, cuius faciem, formamue refert, voluit *Bald. consil. 390. lib. 2. Decianus consil. 1. num. 117. lib. 3. Ti-**

raq. ad l. 7. Connubial. num. 52. & seqq. & ante illos docuerunt *Aristot. l. lib. 2. polit. cap. 2. & Stobaeus sermon. 42. 11* qui referunt, Garamantas, et superiores Libiae populos, qui priuatim matrimonia nesciunt, & ob reiectam ex incestu lasciuientis luxuria, castitatis disciplinam, proprios liberos ignorant, ex similitudine formae dumtaxat agnoscere, *Gratian. discept. Foren. cap. 567. num. 29. Moed. decis. 1. & 2. qui filij sim leg. & eruaue & luculenter docet D. Paulus Zacchias q. 9. Medic. l. 10. m. 5. quaest. 4. per tot. 12* ubi monet similitudinem et natorum non esse leuem, ut aliqui ex Iureconsultis autumant, sed imò virginitissimam coniecturam, quia huiusmodi similitudo non à simplici imaginatione, sed magis et ab insiti temperamenti conuenientia regulariter proficitur, quod philosophicis rationibus ostendit.

Et eo vigentior visa est haec coniectura, quando non constat Flauiam cum alijs consuetudinem habuisse, sed continuo solum cum illa conuersatum fuisse Io. Baptistam de tempore susceptae sobolis, & ante, ut deponunt testes, 14. et ex cuius conuersionis assiduitate insurgit etiam praesumptio, quod Margarita sit verè filia Ioannis Baptistae, *Paris. consil. 10. num. 33. lib. 2. Surd. consil. 1. num. 43. Menoch. de arbir. ind. casu 89. num. 26. & fuit dictum in Romana filiationis 23. Ianuarij 1613. coram bon. mem. Card. Marquemom. atque coadiuuatur praecedens coniectura ex similitudine formae, quia itane hac continua conuersatione Io. Baptistae, Flauia verisimiliter alium imaginatione non concipiebat, cui suscepta proles posset assimilari; quae 15. omnia, quatenus et singula paterentur aliquam difficultatem, simul iuncta perfectam, atque concludentem constituunt probationem, ut monuerunt, *Anchar. consil. 22. 5. num. 6. Riminal. lun. consil. 61. 1. num. 41. Surd. consil. 1. numer. 53.**

Non obstat, quod aliqui ex deductis testibus sint singulares, quoniam, quando non agitur de probando et certo actu speciali, sed in genere, probandum est id, quod resultat ex actibus specialibus, prout est filiatio, et filiationis tractatus, ad concludendam hanc generalitatem, admittuntur etiam testes singulares deponentes de illis actibus, 17. et ex quibus generalitas resultat, et simul iunguntur ad plenam probationem constituendam, *DD. in cap. qualiter, & quando, de accusat. Crauet. consil. 73. num. 3. plene Riminal. lun. consil. 7. num. 27. & seqq. & fuit dictum in Romana filiationis 23. Ianuarij 1613. coram bon. mem. Card. Marquemom.*

Minus obstat, quod coniectura, et praesumptiones solum admittantur, ubi agitur de probanda filiatione 18. contra patrem, et secus verò ubi agitur de consequendo dotem, et alimenta ex bonis fideicommissis subiectis, contra tertium possessorem, prout est Dominus Marcus Antonius, tunc enim et requiruntur vigentiores probationes obstante etiam fideicommissio, *Rota in recent. decis. 289. num. 1. & 8. par. 1. & in Romana de Bonellis 29. Nouembris 1613. & 28. Nouembris 1614. coram bon. mem. Vbaldo.* Quoniam quoad qualitatem probationum responsum fuit, ex coniecturis in proposita facti specie, propositis insimul coaceruatis in materia filiationis, quae dicto probari non potest, resultare plenam, atque concludentem probationem contra quoscunque, ut ex iuribus, auctoritatibus, et decisionibus supra deductis. et Decisiones autem emanatas in causa d. Bonellis coram bon. mem. Vbaldo, et alias, loqui ad effectum succedendi in vniuerso fideicommissio, et excludendi vocatos, aut venientes ab intestato, qui non est casus praesens, nec ibi tot insimul cõcurrerant cõiecturae, et ita efficaces, quot hic adiungunt.

Quo verò ad fideicommissum placuit responsum, quod 21. cum bona fideicommissio subiecta per Auum, et prout erat Bernardinus fideicommittens in casu proposito, in subsidium alienari possint pro constituenda dote nepti, etiam illegitimae, qualis asseritur Margarita, *Angel. in Aub. res quaest. num. 3. Iason. num. 7. C. com. de leg. Peregr. consil. 115. numer. 3. lib. 5. Molin. de Primog. Hispan. lib. 4. cap. 8. num. 19. Fusar. de subitu. quaest. 53. 1. num. 33. Roia apud Card. 22. Seraph. decis. 58. num. 5. tam si velit nubere et in saeculo, quam*

quàm si cogitet profiteri in Monasterio *Bart. in d. Auth. res qua. num. 7. Peregr. de fideicom. art. 42. num. 57. Fufar. d. quest. 53. num. 28.* consequenter eadem bona fideicommissa subiecta tunc pœnes collateralem, vel extraneum existentia sunt eidem oneri obnoxia, & pro dote alienari possunt, non obstante fideicommissa, ut plenè, discusso articulo, resoluit *Rota in Spoletana fideicommissi sub die 4. præsentis mensis coram me. & hæredem t. Aui in subsidij teneri dorem assignare nepti spuria, consuluit Abb. cons. 115. in princip. lib. 2. Marefcou. var. resol. cap. 83. num. 38. lib. 2. Rota apud Card. Seraph. decis. 58. num. 6.*

25 Demum non aduersatur, quod tractatum, t. & nominationem patris, filia similitudinem cum patre, atque alias ex allegatis coniecturis non admiserit *Rota in Bononiensis de Garganibus impressa inter recent. decis. 164. num. 7. & 8. part. 3. & in d. decis. de Bonellis;* quoniam verum est singulas ex dictis coniecturis non sufficere, neque plenum facere gradum probationis, & singula aliquando per Rotam fuerunt reiecta, sed simul iuncta suffragantur, & doctrina, & t. decisiones, quæ in contrarium allegari possunt, vel procedunt, ubi agitur ad effectum excludendi venientes ab intestato à tota successione, vel ad excludendam præsumptionem l. miles, §. de functo, ff. de adul. de qua in illa Romana de Caralanis coram me, & ubi non apparet, quod nemo alius accessum haberet ad mulierem, quam præfatus genitor, & ubi mulier erat soluta.

Exceptiones contra testes, quod sint creditores D. Marci Antonij, & similes, t. in hac materia non minuunt fidem eorum depositioni, ut respondit *Rota in Romana filiationis 23. Ianuarij 1613. coram Card. Marquemon. & in Romana filiationis 10. Iunij 1611. coram R. P. D. meo Pirouano;* Et quod dum deponunt de conuersatione Ioannis Baptistæ cum Flauia, non percutiant tempus conceptionis, non subsistit in facto quia imò deponunt de anno 1620. & 1621. de quo anno orta est Margarita.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Bononiens Dismembrationis.

Die Luna 11. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Remissoria petitiō, quando respuatur, in Beneficiorum dismembratione coniunctim requiritur iusta causa, & solemnitas alias non sustinetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Remissoria in prophanis conceditur data releuantia vnius articuli.
- 2 Remissoria non conceditur, eo ipso, quod articuli non possunt suffragari ad victoriam causæ.
- 3 Beneficij dismembratio, ut sustineatur copulatiue requiruntur iusta causa, & solemnitas, nec vnum sine alio sufficit. & num. 6.
- 4 Remissoria petitiō reijcitur stante impossibilitate, & improbabilitate probationis.
- 5 Remissoria non conceditur, quando articuli sunt concepti ad evitandas rationes decisionum factarum.

D E C I S I O C C C X V.

DATIS articulis ad probandum malum statum Ecclesiæ, & domus Rectoris S. Gregorij de Dugliolo,

& causas propter quas fuit dismembrata cura à dicta Ecclesia S. Gregorij, & vnita Parochiali vicinæ S. Michaelis de Mezzolaria, petebatur Remissoria, & licet in prophanis t. data releuantia vnius ex articulis soleat concedi remissoria pro omnibus, *Cassad. decis. 5. in fin. de sequestr. possess. Seraph. dec. 1364. num. 3. san. mem. Greg. XV. decis. 124. num. 3. & 403. num. 3.* Attamen cum eo ipso, quod articuli suffragari t. non possunt ad victoriam causæ, remissoria non decernatur, ut tenuit *Rota in Veronen. Exempuonis 4. Maij 1594. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Papien. matrimonij 27. Februar. 1595. coram Mantica, inter eius impress. decis. 312. num. 2.* Ideo DD. examinatis articulis dixerunt remissoriam non esse concedendam.

Quia admissa probatione, quod Ecclesia, & domus, de quibus agitur sint in malo statu, quod in loco Duglioli non adsint aliæ Ecclesiæ capaces, in quibus valeant ministrari Sacramenta, quod sonitus campanæ Ecclesiæ S. Michaelis de Mezzolaria, quo prætenditur translata Parochialis Duglioli perueniat ad Incolas dicti loci Duglioli, quod Ecclesia S. Gregorij fuerit interdicta ne in futurum in ea celebretur, & quod pro maiori parte anni ab aquarum inundationibus impediatur accessus ad eandem Ecclesiam, & domum, hacque de causa multi decesserunt sine Sacramentis, cum tamen t. ad sustinendam dismembrationem, duo copulatiue requirantur solemnitas, & iusta causa, nec vnū sine alio sufficiat, *cap. primo, de reb. Eccles. non alien. cum alijs per Rot. in recent. decis. 119. num. 12. vers. duo nempe, par. 1. & in hac causa coram me 22. Iunij 1633.* Data etiam probatione ipsorum articulorum ex illorum iustificatione, non probatur, quod interuenerit solemnitas requisita pro validitate dismembrationis. Vnde concurrente t. impossibilitate, seu improbabilitate probationis intrat supradictæ resolutiones *Rota in Veronen. exemptionis coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Papien. matrimonij coram Mantica, & per consequens remissoria dene-ganda est.*

Et in hanc sententiam eo libentius inclinat DD. cum ex lectura articulorum appareant t. concepti ad evitandas rationes supradictæ decisionis coram me, in qua fuit resolutum pro inualiditate dismembrationis, ex defectu solemnitatis, & iustæ causæ, quæ t. sunt necessaria in huiusmodi dismembrationibus, quia tunc præsumitur materia imaginata, ut dixit *Rota in Mediolanen. bonorum 9. Maij 1597. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Vlix bonen. Iuris conferendi 7. Februarij 1607. coram Card. Lancelotto, & in Cracouien. Iuris legendi 3. Decembr. 1629. coram me, & in CesarAugustana Cathedralitatis 22. Iunij 1632. coram R. P. D. meo Mormanno.*

Et ita DD. visis iuribus hinc inde deductis resolverunt.

* Est decisio 223. supra in hac eadem parte, & vide in Apollilla alias in hac causa decisiones.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana Legitimæ.

Die Luna 11. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. super exclusione feminarum habet locum etiam condito testamento, licet disponat super sola successione ab intestato, & constituuntur quatuor casus pro declaratione eiusdem statuti, & conciliatione plurium decisionum Rotalium.

S V M M A

S U M M A R I U M.

- 1 Successionis causa cessante cessat actio super legitima, eiusque supplemento.
- 2 Legitima tanquam portio successionis debita ab intestato, non potest dici debita in casu, in quo iura ipsius successionis non competunt.
- 3 Filijs ad alicuius successionem venientibus per representationem matris non potest competere maius ius, quam competeret matri representata.
- 4 Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. dum nominatim excludit filiam à successionem materna propter dotem habitam à patre, fratre, aut auctore, non permittit ingredi difficultatem, an talis exclusio censeatur etiam facta ab hereditate eorum, qui dotem non dederunt.
- 5 Statutum excludens fœminas dotatas à successionem eorum, qui dotem dederunt communiter hanc recipit interpretationem, ut eatenus possint illas admittere ad hereditatem eorum, qui dotem non dederunt, quatenus statutum ulterius non progreditur, nec protrahat exclusionem etiam ad illorum hereditatem.
- 6 Statutum excludens fœminas à successionem propter dotem fortius locum habet, si persona, de cuius successionem agatur, non appareat nominata, nisi in ea parte statuti, in qua tractetur de filiarum exclusionem, aut in qua mentio fiat de personis, quæ dotem dederunt. & num. 8.
- 7 Diffusio prædicti non potest verificari, nisi in personis superius nominatis.
- 8 Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. filiam dotatam ab avunculo, non excludit à successionem paternam, & quare, numer. 9.
- Rota in decis. Romana de Corbinellis 15. Maij 1619. coram Coccino Decano declaratur, & num. 9. & 10.
- 9 Casus omisus à statuto remanet sub dispositionem iuris communis. & num. 10.
- 10 Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. procedit in successionem ab intestato.
- 11 Statuti dispositio eo magis potest vim suam operari, quo habeat pro se testatoris voluntatem.
- 12 Filia, quæ velit succedere in hereditate paternam contra testamentum patris, non debet esse melioris conditionis, quam illa, quæ petat admitti ad eandem successionem ab intestato præter illius voluntatem. & numer. 26.
- 13 Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. non obest filiabus aliquin exclusis à successionem intestatis, ne possint consequi legata in testamento relicta.
- 14 Filiorum appellationem à patre, vel alio ascendente adhibita in heredum institutione veniunt fœminæ aliquin à statuto exclusæ.
- 15 Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. non obest filiabus quamvis in testamento patris exclusis, si illæ ad paternam hereditatem admitti petant defunctis masculis.
- 16 Putei decisio, 119. & 193. lib. 2. in quibus terminis procedant.
- 17 Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. non habet locum, quando in testamento ascendens instituti fuerint extranei. Et quare num. 20. sed declara, nisi extranei instituti alijs successuri essent ab intestato, num. 27.
- 18 Card. Canalerij decisio in Romana legitima 17. Junij

1613. in quibus terminis procedat.

- 20 Statuti causa cessante cessat, & illius dispositio.
- 21 Filia non censeatur prohibita intentare bonorum possessionem contra tabulas testamenti paterni cessante dispositionem statuti, quæ alijs impediret.
- 22 Statutum Urbis cap. 145. exclusivum fœminarum tamen si disponat super sola successionem ab intestato, habet tamen locum condito testamento in quo filia sit exclusæ: Et hoc, non obstante quod super successionem ex testamento extet aliud particulare statutum, & quare numer. 23. & 24.
- 23 Exclusus ab intestato multo magis repellitur à successionem contra tabulas, & quare num. 26.
- 24 Contra testamentum paternum veniens melioris conditionis esse non debet, quam qui venit præter voluntatem patris.
- 25 Filia ex depositionem statuti exclusæ si in testamento patris sit præterita, vel illi minus legitima relinquatur, & instituta fuerint persona alijs ab intestato successura ex dispositionem statuti, non potest se opponere contra tabulas testamenti paterni. Et quare.

DECISIO CCCXVI.

DVBITATVM fuit, An filijs Sulpitiæ deberetur supplementum legitimæ ex personæ suæ matris in bonis Antoninæ Auiæ maternæ, & proposito hodiè dubio responderunt Domini, non deberi d. supplementum; Data enim fuerat Sulpitia à patre in matrimonium Bruto cū dote scutorum quatuor millium; unde propter eam dotem excluderetur non solum à successionem patris, qui illam dedit, sed etiam matris, & auiæ ex dispositionem expresse statuti Urbis in c. 145. lib. 1. † Cessante vero causa successionis in bonis auiæ, cessabat omnis actio super legitimam, siue illius supplemento, cum illa, tanquam portio successionis debita ab intestato, non posset dici † debita in casu, quo ipsi Sulpitiæ non competenter iura eiusdem successionis, ut interpretando idem statutum dixit Rota in una Romana supplementi legitimæ coram Card. Arigonio sub die 8. Februarij 1593. & notant Doctores in l. Gallus. §. & quid si tantum ff. de lib. & post. & ibi Alex. num. 17. las. num. 57. & in l. quando §. generaliter num. 11. C. de inoff. testam. Peregr. de fideic. art. 38. num. 16. neque poterat hoc casu maius ius competere filijs Sulpitiæ † in bonis Antoninæ, quam competeret eorum matri, quia cum venierent representando illius personam, non poterant admitti illa exclusæ ad eiusdem successionem, ut tenuit Rota in eadem causa coram Card. Arigonio ex doct. Bari. in leg. liberorum. ff. de verb. signifi. vbi id tradit num. 14. & in l. 2. §. ultum. in fin. ff. ad Terull. Bald. in l. maximum viuum num. 4. C. de libe. præterit. & ibi etiam Salyc. num. 5. & probat textus in l. si viua matre. C. de bon. matern. & in l. Pomponius §. cum quis ff. de acquir. possess.

Et verò exclusio Sulpitiæ legebatur in verbis ipsius statuti, quia in eo excluditur nominatim filia à successionem materna propter dotem, quam consequuta esset à patre, fratre, aut auctore, unde non opus erat hoc casu ingredi eam difficultatem, quæ communiter considerari solet à Doctoribus super interpretationem similium statutorum, an dum in ijs excluduntur fœminæ, quæ dotatæ sint, censeatur facta exclusio etiam ab hereditate eorum, qui dotem non dederunt, ita ut filia, aut soror dici debeant priuatæ omnium hereditate propter vicinam dotem, quam consequuta sint in hereditate patris, aut fratris, siue alterius in gradu ascendenti, aut laterali: Hæc enim difficultas remouebatur ex verbis ipsius statuti, quia statuentes declarant, à quarum personarum hereditate fœmina excludi deberet, quod erat conforme declarationi tradita ab eisdem Doctoribus, cum illi eatenus velint admitti posse fœminam ad hereditatem aliarum personarum, † quæ do-

dotem non dederunt, quatenus statutum ulterius non progrediatur, & exclusionem protrahi iubeat etiam ad eandem personarum hereditatem, ut constat ex dictis *Bald.* qui fuit author huius opinionis in l. 1. C. de legiti. haered. quem ita interpretatus fuit *Castrens. conf. 91. lib. 2.* & eum etiam sequutus fuit *Dec. in l. vi. liberis. num. 8. C. de collat. & in conf. 346. num. 4. Albert. Brun. super statuti. exclus. fem. art. 8. num. 64.*

Et hoc quidem præcipue dici poterat in casu huius statuti respectu successione matris, quia persona matris nunquam legebatur in illo nominata, nisi in ea parte, in qua agebatur de eius exclusione; & ita dici non poterat, quod causa, ut filia non deberet succedere in eiusdem hereditate, fuisset dos, quam ab illa habuisset, cum opus fuisset ad hunc effectum, ut ut actum esset de persona matris etiam in ea parte statuti, in qua fiebat mentio personarum, à quibus tradi debebat dos eidem filiae ita exclusæ, ut consideravit *Brun. eod. art. 8. & num. 64. Thesaur. decis. 62. num. 6.* & in terminis huius statuti tenuit *Rota coram Card. Seraph. decisio. 1291. & in Balneoregien. successione 16. Maij 1594. coram Cardin. Pamphilio*, imò non solum omisa fuit persona matris in prima parte statuti, in qua agebatur de hac qualitate dotationis; Verum in secunda parte expressè constitutum fuit, ut non deberet filia admitti ad hereditatem matris etiam in casu, quo ei fuisset tradita dos ab alijs personis, ut colligebatur ex verbis positis in fine illius capituli, quia mandabatur in illis hæc exclusio filiae, tam in bonis matris, quam auiae, etiam in casu, quo fuisset dotata ab vna ex personis prædictis, quæ verba non poterant intelligi, nisi de personis superius nominatis; in quibus mater non continebatur *arg. text. in leg. qui liberis. §. hæc verba, ff. de vulg. & notant ibi Doctor, Bart. num. 7. Alex. numer. 11. & voluit Thesaurus in deducta decisio. 62. numer. 5. Corn. conf. 123. num. 2.* Neque contrarium decifum fuit in terminis eiusdem statuti in *Romana vinea de Corbinellis* sub die 15. Maij 1619. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quia licet in ea decisione firmatum fuisset, posse filiam succedere in hereditate paterna, non obstante dote, quam consequuta fuerat ab auunculo, tamen aderat diuersa ratio in persona auunculi, cum non facta fuisset eius mentio in prima parte statuti, in qua agebatur de dotatione filiae; Vnde non poterat dos ab eo tradita operari hunc effectum, ut eius neptis excluderetur ab hereditate patris, sed tanquam casus omisus, remanere debebat sub dispositione iuris communis *arg. text. in leg. commoissime ff. de liber. & posthum. & in leg. si extraneus. ff. de condit. caus. dat. & notant ibi Bart. Bald. in l. quicumque num. 12. C. de seru. fugi. & in leg. quod vero. numer. 8. ff. de legib.* Contrarium tamen constitutum fuit tam respectu dotis datæ à patre, quam in ordine ad successionem maternam, quia non solum ex dispositione eiusdem statuti poterat satis esse dos, quam pater dedisset filiae, ut illa excluderetur ab hereditate alterius personæ, sed ut excluderetur nominatim, & in specie ab hereditate matris; neque alio argumento vsa fuit eadem decisio, ut persona filiae censeretur debet exclusæ ab hereditate patris propter dotem, quam consequuta fuerat ab auunculo, quam quia expressum hoc fuisset in statuto, quando exclusio feminae dotatæ habere debebat locum etiam in hereditate aliarum personarum, quæ dotem non dederunt.

Neque dici poterat, ut dispositio eius statuti procederet solum in successione ab intestato, ut filijs Sulpitiae nocere non deberent, quæ eodem statuto cauebantur, quò minus consequi possent supplementum huius legitimæ in hereditate auiae, cuius aderat testamentum, quamuis in eo non fuisset plenè prouisum iuri harum filiarum in consequutione legitimæ, ut dicebatur tenuisse Rot. in terminis eiusdem statuti in *vna Romana legitima 17. Iunij 1613. coram Card. Caualerio sequendo decisionem Putei 119. & 193. lib. 2.* Huic enim obiectioni visum fuit satisfieri posse considerando, quod statutum adhuc poterat habere locum in hoc casu, quoad præiudicium illa-

rum, & nepotum, qui ex ijs descendebant, quia cum testatrix virosque exclusisset à sua hereditate, videbatur voluisse adhærere exclusioni statuti, vnde dispositio statuti, eò magis poterat operari vim suam, quo videbatur habere pro se etiam voluntatem testatrix, ut tenuit *Rota in eadem Romana supplementi legi in a coram Card. Aragonio*, vbi Rota ad hunc effectum considerauit, quod non debet esse melioris conditionis filia, quæ velit contra testamentum parentis succedere in eius hereditate, quam ea, quæ petat admitti ad eandem successionem ab intestato præteritius voluntatem, & eandem opinionem tenuit in terminis huius statuti in *Romana dotis 14. Maij 1608. coram Greg. XV. inter impress. decis. 358. sub num. 4. & in Romana census de Mutis 24. Maij 1629. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Neque contrarium firmatum fuit in decisione *Cardin. Caualer. aut in decisione Putei*, quia pro declaratione huius conclusionis aliqui casus considerandi sunt: Primus est, quando statutum excludens à successione intestati adducitur in præiudicium personarum exclusarum, ne consequi possint, quæ fuerunt illis relicta, aut legata in testamento, & hoc casu verum est nihil operari statutum, cum non adimat facultatem ascendentibus quominus vocare possint ad suam successionem personas exclusas, ut fuit sententia *Bart. in leg. ultim. C. de pact. num. 8. & voluit ibi las. num. 20. Alex. conf. 131. num. 2. libr. 1. Castr. conf. 288. num. 1. libr. 2. & respondit Rota in Cese-naten. legat. 20. Febr. 1595. coram Gypso, & in Recanaten. successione 26. Iunij 1617. coram Buratto*; imò si pater, sine alius ex linea ascendentium instituent filios sibi hæredes sub generali nomine filiorum, quorum appellatione venire possunt tam masculi, quam feminae, non obesse filiabus ex hac ratione statutum, voluit singulariter *Bald. in leg. quicumque. num. 13. C. de seru. fugi. & in terminis huius statuti tenuit Rota in add. Romana dotis coram Gregor.*

16 Alius casus est, cum filia fuit exclusæ in testamento patris, & nititur dispositio ne statuti, ut possit in illius hereditate succedere, eò quia non fuerit perpetuo exclusæ, sed ad tempus nimirum quousque extarent filij masculi, & neque hoc casu habebit locum dispositio statuti, quamuis hic casus sit contrarius primo, cum adhuc in eo vigeat eadem ratio seruandæ voluntatis paternæ, & hi sunt termini, in quibus factæ fuerunt decis. *Putei 119 & 193. lib. 2. & voluit Bald. in l. 1. num. 5. C. de legit. haered. b.*

Tertius casus considerari potest, quando in testamento ad ascendens fuerunt instituti extranei, & neque etiam hoc casu poterit habere locum dispositio statuti, ut & in h. terminis procedit decisio *Cardin. Caualer. & tradunt Doctores communiter in leg. Gallus §. & quid si tantum. ff. de liber. & posth. & tradit ibi Soccin. numer. 11. Imol. num. 54. Dec. in leg. filia dotem. numer. 5. C. de collation. Roman. in l. vi. liberis. num. 6. C. eodem tit. Castrens. confil. 196. num. 3. lib. 1. & conf. 324. num. 1. eod. lib.* Et ratio ita decidendi in hoc casu est, quia cum statutum nitatur ad in fauorem agnationis, cessante illius ratione propter institutionem extraneorum, cessare debet etiam illius dispositio, vnde non poterit filia dici prohibita, quominus intentare valeat possessionem bonorum contra tabulas testamenti paterni, ut consideravit, *Soccin. in d. l. Gallus. Roman. in d. l. vi. liberis arg. text. in d. l. 2. §. sed si sint sui. ff. ad Sen. conf. Tertull. & in l. 1. §. qui habebat. ff. de bon. poss. conr. tab. & voluit vtrique Bart. Rot. in Romana de Lante 11. Maij 1576. coram Aldrobandino in 1. parti. diuers. decis. 232. num. 5.*

Quartus erit casus, qui est idem cum casu huius decisionis, quando statutum excludens feminas ab intestato, adducitur ad confirmandam dispositionem factam in testamento patris, in quo filia fuit exclusæ, & hoc casu contrarium omnes sentiunt, nimirum statutum habere locum etiam condito testamento, quamuis disponat super sola successione ab intestato, quam sententiam tenent *Doct. communiter in d. l. Gallus §. & quid si tantum, & tradit ibi Soccin. numer. 10. Castrens. numer. 10. las.*

*Inf. num. 58. Bald. in l. maximum vitium. num. 32. C. de liber. praterit. & in l. posthumus. §. si quis ex his. num. 3. ff. de inoff. testam. Alex. in d. §. & quid si tantum. num. 16. & in l. filia dō em. num. 6. C. de collation. vbi reprobatur Angel. qui tamen hanc opinionem tenuit in duobus locis, nempe in d. l. Gallus. num. 9. & in l. posthumus. §. si quis ex his. num. 3. ff. de inoff. testam. & hanc opinionem pluribus tueretur Albert. Brānus super statui. exclus. fæmin. art. 10. num. 32. & arguitur ibidem de com. nuni in vers. quia ex prædictis. Et hæc quidem procedunt quamuis ex aliud statum, quod particulariter disponat super successione ex testamento, vt facit statutum Vrbs. cum vnum videatur alteri famulari, pro stabilienda exclusione filia, vt singulariter respondit Bart. in cons. 20. num. 2. lib. 1. quia cum ius contra tabulandi sit ab intestato, ideo edictum super vno, obtinebit locum etiam super alio, & probat textus in l. prima, §. recte autem. ff. si tabula testamenti nulla extabam, & instit. de bon. poss. in princip. Ideo maior ratio dicitur subesse in persona exclusâ ab intestato, vt repellatur etiam a successione contra tabulas, ne scilicet melioris conditionis sit illa, quæ venit contra voluntatē de-
 26 functi, quam ea, quæ præter eius voluntatem, vt considerauit Rota in adducta decis. Romana supplementi legitima coram Card. Aragonio, & probat textus in d. l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoff. testam. & in l. non est ambigendum. ff. de bon. poss. In casu verò huius decisionis poterat etiam considerari alia ratio, propter quam ille distinguebatur a casu proximè superiori, quia in testamento Antonine instituta fuerunt eadem personæ, quæ vocatæ erant
 27 ex dispositione statuti, quæque alias ei successuræ fuissent ab intestato; hoc enim casu filia præterita, siue cui relictum fuit minus sua legitima in testamento, non potuit se opponere contra tabulas testamenti paterni, cum potuisset eius pater eodem modo instituere expresse venientes ab intestato, sicut potuisset illis tacite relinquere decedendo sine testamento. Vnde non habet filia, de quo quæ-
 ratur, quia quando rescindi oporteret idem testamentum siue alia ratione tolleretur patris dispositio, non tamen admitti posset ad illius hereditatem, à qua excluderetur, ex dispositione statuti, & hæc fuit ratio Bart. in l. ult. ff. ad Senat. consulti. Teruult. quem sequutus fuit Bald. in d. leg. Gallus. §. & quod si tantum. num. 9. ff. de lib. & posthum. & in d. l. maximum vitium. num. 30. C. de liber. praterit. & tradiderunt Doctor. superius relati, Imola super eadem leg. Gallus num. 54. Dec. in l. filia dō em. num. 4. C. de collation. Castrens. cons. 324. num. 1. et in cons. 276. numer. 2. lib. 1. Et hanc distinctionem inter hos duos casus, quando in testamento patris, contra quod filia se opponit, instituti fuerunt agnati, seu extranei sequutus fuit Ang. in leg. Gallus. §. et quid si tantum. num. 9. Alex. num. 16. Rom. in leg. vt liberis. num. 6. C. de collation. qui vtramque opinionem conciliare conatur Rot. coram Card. Seraph. in vna Tuderina bonorum. est decis. 885. inter impress. & eandem distinctionem sequuta fuit in terminis huius statuti in Romana de Marefcouis 14. Decemb. 1615. coram Card. Sacrato, in 2. par. recent. decisio. 770. & in eadem causa coram Renerdis. Vrgellen. sub die 15. Iunii anni 1632. Et ita &c.*

R. P. D. B V C C A B E L L A.

Meleuitana Grauaminum.

Die Veneris 15. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Tractatur, an frater seruientes armorum Religionis Hierosolymitanæ, possint gestare habitum, seu Crucem maiorem medietatis vnus Palmi, & Crucem auream,

Decisio CCCXVII.

vel deauratam, & conclusio, quoad primam partem est affirmatiua, quoad secundam, est negatiua,

S V M M A R I V M.

- 1 Precibus frustra ab alio quid à Principe impetratur, quod à Iure Communi habetur concessum.
- 2 Milites Hierosolymitani, vsque ab initio nascentis Religionis, omnes absque vlla distinctione, vniformis Crucis, gestatio fuit. & num. 7.
- 3 Dicitio (omnis) cum sit vniuersalis omnia comprehendit.
- 4 Testes deponentes de auditu, si simus in antiquis, bene probant.
- 5 Priuatio præsupponit habitum.
- 6 Ordinationes, seu renouationes, quæ non habuerunt effectum, non attenduntur.

DECISIO CCCXVII.

FVIT IN Capitulo Generali habito anno 1631. facta per sexdecim Capitulantes ordinatio, ac in ea prohibitum ne vllus ex fratribus, qui seruientes armorum appellantur habitum, seu Crucem Lineam Ordinis Hierosolymitani maiorem medietatis vnus Palmi, & Crucem auream vel deauratam deferre, aut gestare possit. Et cum dubitaretur de validitate d. ordinationis Placuit Dominis restringere disputationem ad eum articulum, vt videretur quis fuerit anterior status, quo discusso fuit resolutum nõ probari, quod ante ordinationem prædictam, dd. Fratres seruientes gestarent Crucem Auream; probari tamen gestasse Crucem lineam ordinariæ, & equalis mensuræ, cum ea, quam deferre solent Milites, qui iustitiæ appellantur, de alijs verò dictum, vt particulariter videatur.

Fundamentum autem primæ partis resolutionis fuit. Quia nulla visa est Dominis pro parte Fratrum seruientium assertio probatio, quod ipsi dictam Crucem auream gestauerint ante dictam ordinationem; Id enim deduci non potest ex Regula fratris Raymundi Podij quia in ea solū dicitur, quod omnes deferant Crucem albam, & nõ verbum quidem sit de Cruce aurea, neque ex vñ cum testes per fratres seruientes inducti nihil super hoc deponant, Immo ex parte Fratrum Militum in contrariū afferuntur aliquæ licentiæ datæ à Magno Magistro in diuersis occasionibus deferendi Crucem auream, vt patet ex Summario Militum in hac positione dato num. 4. Quæ Licentiæ minime fuissent impetratæ si potuisset ab omnibus militibus indistincte Crux aurea deferri; quia frustra petitur à Principe, quod de iure competit, leg. prima, C. de Thes. lib. 10. Ruin. consil. 136. numer. 5. vol. 2. Surd. consil. 215. numer. 25.

- Quo verò ad secundam partem circa delationem Crucis Lineæ, quod scilicet Fratres seruientes illam antiquitus deferre consueverint eiusdem magnitudinis sicut Aequies Militiæ, Visum fuit Dominis probari ex eo, quod vsque
 2 ab initio nascentis Religionis fuit inter omnes Milites vniformis dictæ Crucis gestatio, vt patet. Tum ex statuto dicti fratris Raymundi de Podio, de quo in Summario, num. 3. Ibi è conueniente tutti li fratelli dell' Ospedale siano tenuti di portare vna veste di colore negro con la Croce bianca. Illa enim dicitio omnis, vt vniuersalis comprehendit omnes fratres L. 1. et ibi DD. ff. de leg. prim. Surd. cons. 572. num. 3. Rot. coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 315. num. 11. et leg. & sic etiam Seruientes, & nulla ibi fit distinctio magnitudinis Crucis; Tum ex Testibus pro Seruientibus inductis, qui deponunt, nunquam fuisse seruatum aliquam distinctionem circa Crucis delationem inter eos, & fratres Milites, & id nõ solum de visu per sexdecim

cum annos, & si de tempore recenti, sed etiam de auditu à maioribus per annos centum, & ultra, & usque à primordio Religionis, † qui testes licet deponentes de auditu, cum finis in antiquis bene probant. *Alex. consil. 187. lib. 2. Corn. cons. 35. num. 20. lib. 1. Dec. cons. 638. numer. 8. Roi part. 4. diuers. decis. 143. num. 6.*

Quod etiam clarius probatur ex instantia facta Alexandro IV. & licentia per eundem concessa Conuentui Hierosolymitano statuendi aliquam differentiam circa vestitum, & habitum inter Aequites, & fratres Seruientes; Nam id † necessario supponit, quod inter eos nulla prius aderat differentia *ad not. in l. Decem ff. de verb. oblig. Bald. in l. licet in 3. opposit. C. de locat. Sura. cons. 407. num. 11.*

Neque dici potest saltem à d. tempore Alexandri IV. citra fuisse inductam diuersitatem delationis d. Crucis Lineæ inter Milites, & Seruientes, cum postmodum vsque ab anno 1569. fuerit in Capitulo Generali facta ordinatio super mensura huius Crucis, & renouata in alijs Capitulis quorum vltimum fuit de anno 1631. Quia ex depositione dd. Tertium patet, quod talis ordinatio, † & illius renouationes non habuerunt effectum, sed ijs non obstantibus semper fratres Seruientes Crucem lineam æqualis magnitudinis cum Militibus gesserunt, prout omnibus † ab ineunte Religione fuerunt absque vlla distinctione concessum, An autem postea per dictas ordinationes induci potuerit prætenfa diuersitas, erit particulariter videndum &c.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Tusculana Saluiani.

Die Veneris 15. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Fideiussio de dote restituenda soluto, sine liberis matrimonio, non expirat marito superstitibus liberis defuncto, quamuis argumentum à cōtrario sensu deductum hoc suadere videatur ad interpretationē l. inter focerum. §. cum inter. ff. de pact. dot. Fideiussor dotis conueniri potest in solidum, nec habet beneficium diuisionis. Creditori posteriori conceditur immissio pro indiuiso in fundo hypothecato pro rata eius quod superest de illius valore.

S V M M A R I V M.

- 1 Pro validitate sententiæ ex stylo Rotæ requiruntur citatio ad ipsam sententiam, iurisdicctio Iudicis, & mandatum vtriusque partis.
- 2 Saluiani interdicti extrema consistunt in probatione crediti actoris cum hypotheca, & probatione possessionis tam eius, ex cuius obligatione agitur, quam eius, qui conuenitur.
- 3 Soluto matrimonio dicitur venisse conditio, sub qua præcessit obligatio de dote restituenda.
- 4 Possessio eius, ex cuius obligatione agitur in iudicio Saluiani, satis censetur probata, si testes dicant vidisse

possidere.

- 5 Possessio tanquāmin facto consistens potest bene percipi à testibus.
- 6 Possessio rei conuenti satis probatur ex sola litis sustentatione cum adminiculis.
- 7 Obligationis concepta in casu, quo quis sine filijs deedit, deficere dicitur conditio, eo cum filijs mortuo.
- 8 Argumentum à contrario sensu ductum non procedit in destructionem dispositionis in sensu directo conceptæ ad fauorem alicuius, & quare.
- 9 Item non procedit, quando sequeretur absonus intellectus, & legum correctio.
- 10 Dotes saluas, & incolumes seruari publica suadet utilitas.
- 11 Pactum, quod viuentē vxore, dos maneat apud virum à iure improbat.
- 12 Pactum, ut dos soluto matrimonio cum liberis remaneat apud virum, non habet locum ea viuentē, sed solum illa defuncta.
- 13 Textus in l. inter focerum. §. cum inter. ff. de pact. dot. varias habet expositiones, remissiue; Sed secundum magis communem probat in sensu contrario, quod dos soluto matrimonio acquiratur filijs uti heredibus matris defunctæ, non quod censeatur acquisita marito. num. 14.
- 15 Exequutio pro summa à duobus debita fieri debet in bonis obligatorum pro virili; Quid in pluribus obligationibus pro restitutione dotis, eod. & num. 22. Quid in marito, & eius patre. num. 23.
- 16 Obligatio facta in accessionem alterius obligationis est paræ efficacia, cuius est principalis obligatio.
- 17 Fideiussor dotis conuenitur in solidum, & quare.
- 18 Obligationum diuisio solum habet locum inter duos reos æquè principaliter obligatos, vel inter duos fideiussores ex epistola D. Adriani. num. 20.
- 19 Textus in l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis, in quibus terminis procedat.
- 21 Epistola Diui Adriani non tribuit ius diuidendi obligationem, sed exceptionem. Textus in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. matr. intellectus.
- 22 Maritus pro restitutione dotis semper conueniri potest in solidum, quamuis non illi, sed alteri soluta fuerit dos. Quid in dote soluta socero & genero simul. num. 23. & 24.
- 25 Creditor anterior amoueri non potest à possessione rei hypothecate; quamuis valor rei possessæ superet quantitatem debitam. num. 28. sed declara, ut verum sit, si res sit indiuidua. num. 29.
- 26 Cessionarius creditorum anteriorum non solum obtinere debet in iudicio retentionis, sed etiam in concursu cum posterioribus.
- 27 Hypoteca, quam habent posteriores, non censetur sublata respectu summa, quæ deducto credito anteriorum, superest de valore rei hypothecate.
- 30 Creditori posteriori Rota solet concedere immisionem pro indiuiso in fundo hypothecato pro rata eius, quod superest de vero valore fundi hypothecati.

DECISIO CCCXVIII.

CVM ex sententia A.C. concessa fuisset Domitillæ, & Ioanni eius viro immissio pro indiuiso in possessione

Vu

sione

sione vnius domus in Ciuitate Tusculana, quæ hodie detinetur per Bartholomæum, Dubitau postquam deuoluta fuit ad me causa appellationis, quæ nomine eiusdem Bartholomæi interposita fuit, An esset ea sententia confirmanda. Et proposito hodie dubio Domini responderunt pro illius confirmatione, cum visa fuisset probari tam validitas, quam iustitia eiusdem sententiæ.

Et primò visa fuit ostendi illius validitas ex inspectione actorum, in quibus apparebant seruata fuisse ea omnia, quæ dicuntur solemnia iudicij, & requiri solent ex stylo huius Tribunalis ad validitatem sententiæ, nempe citatio ad ipsam sententiam, iurisdictio Iudicis, & mandatum virtutisque partis, iuxta *decis. Verall. 260. par. 2.* Secundò visa fuit probari iustitia eiusdem sententiæ: Cum verò illa consistere deberet in probatione eorum, quæ sunt extrema huius iudicij, & interdicti Saluiani, quod fuit intentatum nomine Domitillæ nimirum in probatione crediti cum hypoteca ad illius fauorem, & in probatione tam antiquæ possessionis auctoris Bartholomæi, ex cuius obligatione actum fuit, quam ipsius Bartholomæi, contra quem propositum fuit interdictum, iuxta notata per *Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de Saluiano, & per Angel. Aretin. in §. item seruiana. num. 15. in fin. de action.* Actum fuit primò de credito, & hypoteca, quæ visa fuerunt probari fauore Domitillæ, quia Franciscus, cuius successor est Bartholomæus in hac domo, post receptam dotem à Ioanne patruo Domitillæ se publico instrumento obligauit pro illius restitutione simul cum Antonio eius marito, & suo nepote ex filia, constituta ad hunc effectum hypoteca super omnibus suis bonis, & ita, cum factus fuisset locus restitutioni dotis propter mortem Antonij, & dicebatur euenisse conditio, sub qua Franciscus se, & sua bona obligauerat, ut notatur in *l. si quidem, & in l. dotis actione. C. sol. matrim. & in leg. unica §. allo. C. de rei vxor. action. & notat ibi glos. & in l. in rebus. C. de iur. dot.*

Probata præterea fuit possessio Francisci super hac domo, & de ea deponentes Testes examinati ad instantiam Domitillæ, qui deponent de pluribus actibus possessionis ab eo gestis in hac domo. quamuis ad hunc effectum satis esse potuisset, quod illi assererent se vidisse eundem Franciscum possidere, dum ea possessio tanquam in facto consistens bene poterat percipi ab eis testibus, secundum *glos. in l. stipulatio ista §. hac quoque. ff. de verb. oblig. quam sequuntur ibi Doctores Bart. in l. 2. numer. 2. C. de acquir. poss. & in tractat. de testib. num. 10.* Tertiò demum probatur possessio Bartholomæi, cum ad hunc effectum potuisset satis esse sola litis sustentatio, cum adminiculis, ut in *decis. Verall. 370. par. 2. & coram Cas. de Grass. decis. 4. num. 2. de restit. soliar.*

Neque hæc omnia super quibus consistebant, tam fundamentum Domitillæ agentis hoc remedio possessorio, quam etiam iustitia sententiæ, visa fuerunt tolli propter exceptiones, ex quibus Bartholomæus dicebat non constare de aliquo credito Domitillæ. Et primò non visa fuit obitare exceptio, quam ille primo loco proponebat, ut obligatio Francisci de restituenda dote esset concepta in casu, quo Antonius primus maritus Domitillæ decessisset sine filiis, ut sequuta illius morte cum filiis, videretur defecisse conditio, sub qua, ea obligatio concepta fuerat, *argum. text. in l. qui testamento. ff. de testam. & in l. 1. ff. de off. eius, & probat textus in his terminis in l. inter socrum, §. cum inter. ff. de pact. dotal.* Hæc enim dicebantur procedere ex vi argumenti à contrario sensu, quod non visum fuit posse locum habere in hoc casu, cum ex ea conditione, quando illa ita intelligenda esset, acquiri deberet dos Francisci in præiudicium Domitillæ; Vnde succedere videbantur duæ regulæ, ex quibus non poterat procedere hoc argumentum; Prima quod cum obligatio Francisci in casu, in quo concepta erat, nimirum, ut ille dotem restituere teneretur defuncto Antonio sine filiis, esset inducta fauore Domitillæ; non poterat operari contrarium effectum in casu, quo Antonius decessisset cum filiis, quamuis posterior hic casus videretur contrarius primo, ut probat textus in *l. legata inuuluer. ff. de adim. legat. & tradit Bald.*

in *l. 1. num. 3. C. de inuul. stipulat. & in d. §. cum inter. ff. de pact. dotal.* Altera quod vis eius argumenti semper censetur exclusa, quotiescunque ex eo sequi potest absonus intellectus, & aut correctio legum, ut notant *Doctores in l. 1. C. de condit. inseri. & in l. reprehendenda. C. de institui. & substit. Dec. in l. 1. num. 53. ff. de off. eius, & ibi etiam Bart. num. 7.* Vtrumque verò sequebatur si dos remanere deberet apud Franciscum viuentem Domitilla, cum id esset non solum contra publicam vtilitatem, quæ suadebat eam dotem saluam, & incolumen esse debere, ut probat textus in *l. 1. ff. solui. mar. & in l. 2. ff. de iur. dot.* sed etiam contra dispositionem iuris, ex quo reprobatum id pactum, & ut dos remanere debeat apud virum viuentem vxore, ut expressse in *l. 2. ff. de pact. dotal. & in l. 1. ff. de dot. preleg. adeo ut si conuentum sit, ut dos apud virum remanere debeat soluto & matrimonio cum liberis, non possit id pactum habere locum viuentem vxore, sed solum ea defuncta, ut notauit *glos. super eodem textu in d. l. 2. Bald. in prima lectura, Alex. in l. si socr. §. Lucius Titius ff. sol. mar. sub num. 6. & ibi etiam Imol. num. 9.* Neque contrarium probare videtur textus in *d. §. cum inter, & Quia præter varias expositiones, quæ ad eum afferri solent, quæ referuntur per *Alex. au. in l. si cum dotem. ff. solui. matrim. sub num. 15.* Illa videtur esse magis communis interpretatio, & ut in casu contrario eius textus, quo extent filij, non censetur dos acquisita marito, sicut opus esset ad effectum, ut concluderet argumentum à contrario sensu, sed ipsis filiis tanquam hæredibus matris defunctæ. Et hæc fuit opinio *La-cobi de Beluis.* quem sequuti fuerunt *Bart. in l. si cum dotem. num. 10. ff. solui. matrim. & in cons. 130 lib. 1. Alex. super eadem l. num. 15 & in l. post dotem. num. 24. ff. eodem tit. Bald. in l. quoniam nouella. num. 7. C. de in off. iustam. Cur. lun. in l. 1. ff. de off. eius. num. 59. Castr. consil. 108. num. 2. lib. 2. Ruin. consil. 132. num. 11 lib. 2. Gabr. cons. 58. num. 20. lib. 1.***

Secundà exceptio erat, ut non posset peti exequutio super hac domo, quæ hodie detinetur à Bartholomæo, & quia licet illa possessa fuisset à Francisco tempore suæ obligationis, tamen aderat etiam obligatio Antonij super restitutione dotis Domitillæ, super cuius bonis debuisset fieri exequutio saltem pro parte dimidia totius quantitatis eiusdem dotis, ex notatis in *l. reos, §. cum in tabulis. ff. de duob. reis, & in l. si cum dotem §. transgrediamur. ff. solui. mar. vbi notant Doctores in his terminis occasione restitutionis dotis, Angel. ibi numer. 4. Bald. num. 6. Imol. num. 83. Alex. num. 2. & in additione ad Bart. in leg. in duob. §. vbi duo rei. ff. de duobus res sub numer. 15. in lute-ra D.*

Sed hæc exceptio tollebat ex qualitate obligationis Francisci, cum illa tanquam facta in accessione obligationis Antonij, ad quem ea dos spectare debebat, esset paris efficacis, sicut erat obligatio Antonij principalis debitoris, & ita potuit ille conueniri in solidum pro restitutione eiusdem dotis eodem modo, quo pro ea agi potuisset contra Antonium, ut probat text. in *l. 4. cum l. seq. ff. de fideiuss. & in §. si plures. Instit. eod. tit. notant Doctores in leg. si seruum. §. nunc videamus. ff. de verb. oblig. & in leg. si duo rei. ff. de solui. Bart. in l. 1. ff. de reb. credit. num. 34.* Ea verò diuisio obligationum solum poterat habere locum inter duos reos æque principaliter obligatos, qui proprie sunt termini textus in *d. §. cum in tabulis,* vel etiam inter duos fideiussores ex epistola Diui Adriani, quæ tamen non censetur tribuere illis aliquod lus, sed solum exceptionem ut in *l. inter fideiussores ff. de fideiussor. & notat ibi glos. & in l. vlt. C. de constit. pecun.* Neque dici poterat contrarium statutum esse in *d. l. si cum dotem §. transgrediamur. ff. solui. mar.* Quia dispositio eius textus potius adduci poterat pro fundamento decisionis, cum in pluribus obligationibus pro dote solum concedatur actio contra Maritum etiam, quod ille dotem non recipisset, sed alteri solui fuerit de eius voluntate, ut super eodem textu notauit *glos. Angel. num. 2. Alex. num. 3.* Et licet in dote soluta socrero, & genero simul, uelint Doctores, qui super eo textu scripserunt, diuidi posse obligationem, ita ut quilibet eorum teneat-

Die Mercurij 15. Decembris 1634.

A R G V M E N T V M.

Observantiæ interpretatiuæ, quando sit locus, & quando non. Et quibus casibus remissoriæ petitio soleat rejici.

S V M M A R I V M.

- 1 Diffio (adinstar) quando stet causatiue non autem relative, aut conditionaliter.
- 2 Observantia interpretatiua solùm habet locum quando verba sunt dubia. & num. 3.
- 4 Observantia interpretatiua non potest induci contra verba clara Legum, & num. 14.
- 5 Observantia interpretatiua dicitur illa, per quam contenta in aliqua Constitutione, effectuantur.
- Observantia interpretatiua non dicitur illa, per quam aliud diuersum, aut contrarium a Constitutione induceretur.
- 6 Decretum irritans, & clausula sublatâ, inficiunt quamuis possessionem in contrarium.
- 7 Decretum irritans, & clausula sublatâ, non admittunt facultatem interpretandi constitutionem, secus quam in verbis expresse habetur.
- 8 Remissoria non est danda ad probandum interpretationem contrariam, ab ea, quæ alicui Constitutioni data fuit à Rota.
- 9 Verba Constitutionum, quando sunt clara, non est curandum de alia observantia.
- 10 Constitutiones Pontificiæ in Curia, & non alibi sunt interpretandæ.
- 11 Remissoria denegatur, quando materia articulata est imaginata, ut fiant articuli releuantes. & num. 13.
- 12 Remissoria petitio rejicitur, quando articuli tendunt ad euadenda fundamenta Decisionum in causa factarum. & num. 19. & 21.
- 15 Observantia aduersus Constitutiones habentes clausulam sublatâ, & decretum irritans, ut inducatur requiritur spatium 40. annorum.
- 16 Remissoria non conceditur stante improbabilitate.
- 17 Constitutionum verba, quando sunt clara, observantia contra ea, ut valeat requiritur tempus 40. annorum, cum sit correctio, non autem interpretatio.
- 18 Remissoria denegatur ad probandum id per testes, quod contrarium constat ex scripturis.
- 20 Priuilegium concessum alicui personarum cæui, non amittitur, si aliqua personæ particulares contrarium faciant.

DECISIO CCCXIX.

CV M fel. rec. Sixtus V. in bulla erectionis Præpositurarum in Ecclesia Valentina concedat nouis Præpositis habitum, & insignia per olim Præpositos mensium deferri solita, adinstar illorum stallum in Choro, necnon locum in processionibus, cæterisque actibus publicis, & priuatis omnibus, & quibuscunque (non tamen capitularibus)

teneatur pro uirili, tamen hoc procedit in persona Patris propter ius, quod ille habet in dote sui filij, cuius causa præsumptione iuris censetur ad vtramque peruenisse pecunia soluta, quod non potest dici respectu alterius personæ extraneæ, quæ se pro dote obligauerit, cum semper Maritus reputari debeat pro principali, ad quem verè ea dos spectat, vt tradit glos. in leg. reos. ff. de duob. reis. & notauit. Bari. & Angel. ibi num. 1. Baldus in l. creditor. num. 4. C. eodem tit. & ita declarauit dispositionem eius textus Bari. in l. si constante. num. 34. ff. solui. matr. Herig. de fideiussor. cap. 6. num. 151. & num. 196. Menoch. de præsumpt. libr. 3. præsumpt. 14.

Tertia exceptio consistebat super iniustitia sententiæ, eo quia non fuisset in illa habita ratio crediti, quod Bartholomæus habebat longè anterioris, quam esset hypotheca Domitillæ, cum propter idem creditum non potuisset ille amoueri à sua possessione, vt probat text. in l. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypot. sol. & in l. qui equitate. ff. de dol. mal. & met. except. & irad. Negus. de pign. par. 5. membr. 1. num. 3. Rot. coram Mannic. decis. 69. num. 1. quæ sæpius id dictum fuisse testatur, & coram Card. Seraph. decis. 337. num. 2. Et hæc exceptio eo magis non obstat poterat, cum ipse Bartholomæus non solum esset possessor, sed etiam obtinuisset cessionem à Creditoribus Francisci anterioribus, quibus de suo ære soluerat, quia propter eam solutionem videbatur successisse in locum eorumdem Creditorum, atque ita poterat uti non solum beneficio retentionis, sed agere occasione eius crediti, & obtinere in concursu posterioris Creditoris, vt probat textus in l. prima, & in l. si potiores. C. de his qui in priorum creditorum locum succed. & notant ibi Doctor. & in l. Aristo. ff. quæ res pign. oblig. poss. & dixit Rot. in Romana, seu Sabinen. census 12. Iunij 1623. coram Card. Causal. inter impress. decis. 652. num. 2.

Verùm hæc exceptio visa fuit tolli ex facto, quia licet creditum Bartholomæi esset occasione solutionis, quam ille fecit Societati Sanctissimi Sacramenti in Ciuitate Tusculana, quæ erat creditrix Francisci anterior, quam esset Domitilla; Tamen pecunia, quam ille soluit Societati non excedebat summam scutorum centum, & vnde pro reliqua summa, quæ supererat ex valore eiusdem domus, non fuit sublata hypotheca aliorum creditorum, vt probat textus in l. querebatur. ff. qui pot. in pign. hab. & in l. eum qui à debitore. ff. eod. tit. & notat ibi Bari. post glos. & in l. prima C. si antiquior. creditor. & rectè etiam concessa fuit in ea parte immisso Domitillæ, quæ solum censetur illi assignata fuisse in sententia ex ea immissione, & pro indiuiso. Neque poterat eidem Bartholomæo hoc casu suffragari possessio, quam habebat, quasi il ius occasione potuisset totam domum retinere, quamuis eius valor longè superaret quantitatem, pro qua obtinuit cessionem à societate creditricæ Francisci, iuxta notata in l. quandiu. C. de distract. pignor. & in l. moschis. ff. de iur. fisc. nam id procedit, re posita si materia non esset diuidua, vt colligitur ex eadem glos. in d. l. quamdiu, & declarauit Rota in Romana legatorum de Colonna 27. Iunij 1614. coram Cardin. Sacrat. inter recent. decis. 559. par. 1. & decis. 294. num. 14. ead. part. 1. recent. & coram Cardin. Causaler. decis. 652. num. 5. ubi in eadem decisione attestatur hanc declarationem sæpius in Rota receptam fuisse: Et hanc praxim seruare solet Rota, quotiescumque constat de iure possessoris in genere, si respectu certæ quotæ, vt contigit in petentem communem, vel in fideicommissario petente restitutionem hereditatis aduersus heredem grauatum, cui competat detractio legitimæ, aut alia, quæ sint eodem modo certa ratione quotæ, vt dictum fuit in Interamen. de Paradis. 1. Iulij 1602. coram Cardin. Pamphilio, & in Cesenaten. fideicommissi de Alais 24. Ianuarij 1611. coram Reuerendissimo D. meo Dicano, & in alia Tusculana fideicommissi 4. Ianuarij 1608. coram eodem.

Et ita vtrique &c.

ribus) dictae Ecclesiae Valentinae, immediate post illius Canonicos iuxta ordinem ad id eis praescribendum, & priuilegia, indulta, honores, praeheminentias, & immunitates, quibus Praepositi mensium huiusmodi, qui pro tempore fuerunt ratione Praepositarum suppressarum frui, & potiri poterant, frui, & potiri pariformiter, & absque ulla prorsus differentia possint. Daris articulis per Capitulum ad probandum modum sedendi obseruatum à Praepositis, & Canonicis, qui extiterunt, tam ante, quam post bullam Sixti V. & Canonicos habuisse semper proprias sedes nunquam à Praepositis occupatas petebatur remissoria; sed cum in decisionibus R. P. D. mei Merlini 16 Decembris 1633. * & 12. Iunij 1634. * in hac causa in prima instantia factis optime firmatur, quod tam vigore constitutionum Ecclesiae, quam dictae bullae erectionis Praepositarum, Praepositi debeant sedere immediate post Canonicos, itaut dictio, post, non debeat referri ad sedes, sed ad ipsos Canonicos: Domini examinatis articulis, tam ex capite irrelevantiae, quam calumniae, denegarunt remissoriam.

- Irrelevantia deducitur ex eo, quod in litteris Sixti adfunt verba clara importantia sessionem immediatam Praepositorum, non post sedes vacuas Canonicorum, sed post Canonicos absque intervallo sedis vacuae, cum directae sint in personas Canonicorum, cum dictionibus, immediate, & post, quae continuationem important, ut vnum, & idem sit corpus continuatiue, atque huic intellectui conformis est constitutio capitularis, quae postquam Dignitatibus assignauit certas sedes distinctas, Canonicis & Praepositis continuam sessionem assignat: signum evidens ex hoc discreto, & separato modo loquendi non fuisse mentem constituentium, ut Canonici, & deinde Praepositi in sedibus separatis federent, sed potius continuatiue tamquam vnum corpus; ut bene fuit firmatum in supradicta prima decisione Domini mei Merlini. Et licet haec constitutio loquatur de antiquis Praepositis, tamen cum moder ni sint subrogati in omnibus, & per omnia, exceptis actibus capitularibus, vigore bullae Sixti V. in eadem dispositione comprehenduntur, quia verba illa *ad instar antiquorum Praepositorum*, stant causatiue, & non autem relatiue, aut conditionaliter *Castr. in l. admonendi. num. 16. & l. 1. num. 17. ff. de iur. iur. Cur. lun. consil. 97. num. 3. & 4. Bari. in extrauag. ad reprimen. in verb. prout. & ad hoc facit text. in cap. Abb. S. Syluani, de verb. signif.*
- Quibus sic stantibus non solum cessat relevantia & obseruantiae interpretatiue, quae solummodo locum habet ubi verba sunt dubia, *Paul. de Castr. in l. heredes palam. §. si quid post num. 1. ff. de testam. & consil. 340. num. 1. lib. 1. Becc. consil. 3. num. 44. & seqq.* quia immediata sessio Praepositorum absque intermissione sedis vacuae post Canonicos non desumitur ex interpretatione litterarum erectionis, sed ex claro earundem tenore, siquidem verba illa *immediate post Canonicos*, directae sunt, nulla desumpta interpretatione ex proximis, vel remotis: ad personas ipsorum Canonicorum non autem ad sedes; quia litterae erectionis non dicunt post sedes Canonicorum, sed post Canonicos; & ita cum loquantur, & harum verba sint & directae in personas, litterae erectionis sunt intelligendae, quod Sixtus V. voluerit Praepositos habere loca post Canonicos, & eorum personas, non autem post sedes, alias eius verba direxisset in loca, & sedes non autem in personas, *Bari. in l. peto §. fraire num. 2. vers. dic. ergo ff. de leg. 2. cum alijs adductis.* Quapropter non est & locus obseruantiae interpretatiue in contrarium, *Iuxta tradita per Bari. in l. neque num. 2. & in l. Diuturna in princ. ff. de leg. Natur. consil. 308. num. 1. Rota in recentioribus decis. 36. num. 9. & 196. numer. 9. vers. unde non potest par. 1. & in Burgen. praeheminentiarum 1. Decembris 1614. coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Obseruantia enim interpretatiua & diceretur illa, per quam contenta in dictis litteris effectuantur, non verò illa, per quam aliud diuersum, aut contrarium induceretur, *ad notat. per Arel. consil. 115. num. 2. Rota in recent. d. decis. 136. num. 10. & decis. 196. num. 6. & 7. vers. obseruantia enim par. 1. sed etiam & propter de-*

cretum irritans, & clausulam sublata inficitur quouis possessio in contrarium *Cassad. decis. 1. de caus. poss. & propriet. Rot. in non. decis. 3. de restitui. spol. numer. 1. & coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 51. num. 2. & in recent. decis. 142. num. 4. par. 2. & in hac causa in dicta secunda decis. D. mei Merlini.* Et non admittitur & facultas interpretandi constitutionem, secus quam in verbis expressis habeatur *Card. in Clement. quia diligencia. vers. 3. quaro. de elect. Ruin. consil. 21. num. 16. lib. 1. Anchar. consil. 221. numer. 2. Marescot. var. resol. lib. 2. cap. 37. in princ.* Et ideo non est danda remissoria ad probandam interpretationem contrariam ab ea, & quae dictae constitutioni data fuit per Dominos meos in supradictis duabus decisionibus, *ut in puncto fuit resolutum in Meliten. Bauliuatus 27. Nouembris 1617. coram D. meo Dunozeo, & in recent. decis. 212. num. 1. par. 1.*

Irrelevantia primi articuli continentis, quod Praepositi antiqui sedebant in stallis separatis, & quod duodecim sedes ab vtraque parte Chori fuerunt reputatae Canonico- rum deducitur. Primo ex constitutionibus capitularibus, in quibus Praepositis antiquis conceditur sessio immediate post Canonicos. Secundo ex verbis litterarum Sixti V. in quibus Praepositis modernis est data sessio immediate post Canonicos.

Secundus articulus, circa obseruantiam constitutionum capitularium quoad sedes, & non quoad Canonicos, & quod Praepositi federunt post duodecimam sedem, est irrelevantis: quia attentis verbis & claris constitutionum obseruantia non attenditur ubi verba constitutionis sunt clara ex supradeductis, & magis est standum verbis constitutionum, quam testibus, & dum agitur & de interpretatione constitutionis Pontificiae, in Curia non alibi, est interpretanda, & eadem responsione probatur irrelevantia tertij, & quarti, articuli, maxime, quia in litteris erectionis extant clausula, sublata, & decretum irritans, de quibus fuit dictum supra. Quintus, & vltimus tamquam contrarius constitutionibus Capitularibus, & litteris erectionis Sixti V. non solum est irrelevantis, sed calumniosus ex infra dicendis.

Suspicio verò calumniae ad remissoriam denegandam deducitur ex eo, quod immemorabilis & articulata in quinto articulo videtur potius imaginata, ut fiant articuli releuantes, quam quod verè ita res se habeat, *ut fuit resolutum in causa Hispanen. de Eceza 16. Nouembris 1579. coram sanct. mem. Clemente VIII. sanct. mem. Greg. XV. decis. 211. numer. 5.* Quod autem immemorabilis fuerit articulata, ut articuli appareant releuantes satis apparet; quia ad nullum alium effectum, articulatur dicta immemorabilis & nisi ad euitanda fundamenta dictarum decisionum R. P. D. mei Merlini, in quibus latissime fuit firmatum, litteras erectionis Sixti V. Praepositarum, de quibus agitur esse claras, & expresse disponere, quod Praepositi immediate sedeant post Canonicos, ut late in dictis decisionibus firmatur, & propterea dicta immemorabilis videtur imaginata, & quo casu Rota saepe denegauit remissoriam, *ut in decisionibus allegatis in Craconien. iurif. legendi 3. Decembris 1629. coram me, & in Casaraugustana Cathedralitatis 21. Iunij 1632. coram R. P. D. meo Manno,* quae calumnia tanto magis vrget ex quo Capitulum curauit examinare testes super hac eadem materia articulata, quos nihil probare resoluuit Rota in praeregata secunda decisione 12. Iunij praeteriti coram R. P. D. meo Merlino, in qua etiam fuit firmatum, quod quatenus ex testium depositione probaretur praetensa obseruantia, non fuisset attendendum eorum dictum, quia & stante dispositione clara litterarum Sixti V. non est opus alia obseruantia interpretatiua.

Et cum aduersus dictas constitutiones & obseruantia nequeat alius suffragari, nisi praescripta spatio 40. annorum ex not. per Bari. in l. habeo. ff. de supell. leg. Socin. sen. consil. 211. num. 19. lib. 2. Put. decis. 15. num. 4. lib. 3. nec testes su- 16 per ea legitime deponentes possint & inueniri, est impro- babilis, & talis improbabilitas obstat concessionis remissoriae *ut censuit Rota apud Cardin. Seraph. decisio. 1460. num.*

numer. 2. in Caputaquen. Vnionis 20. Maij 1594. coram Penia, in Burgen. iurisdictionis 3. Iunij 1595. coram Litta, & in Florentina subdecanatus 30. Aprilis coram Reuerendis. D. Vrgellen. & quod sit improbabilis, tam respectu constitutionis, & litterarum erectionis, quam respectu testium satis probatur, nam respectu constitutionum Capitularium, quæ fuerunt editæ de anno 1576. obseruantia contraria detegitur improbabilis, quia respectu editionis dictarum constitutionum de anno 1576. vsque ad datam litterarum erectionis de anno 1585. intercesserunt tantum 9. anni, vt patet ex data constitutionum capitularium, & litterarum erectionis, quod tempus non sufficit ad inducendam aliquam obseruantiam præscriptam, quæ requiritur, cum verba constitutionum sint clara, & in isto casu prætendatur correctio, † non autem interpretatio. *Cast. conf. 340. vol. 1. Becc. conf. 3. num. 44. Surd. conf. 426. num. 45.* sed tempus 40. annorum requiritur ex supra deductis. Est pariter improbabilis respectu litterarum erectionis, ex quo à tempore datæ litterarum erectionis de anno 1585. vsque ad tempus mortis litis de anno 1597. non intercessit nisi spatium 12. annorum. Est etiam probabilis respectu testium, quia sublato tempore litis annorum 37. & tempore quo sunt editæ constitutiones capitulares, & litteræ erectionis emanatæ, testes deberent esse ætatis annorum 100. & ultra, qui non reperiuntur, sed dicta obseruantia fuit sublata ex litteris erectionis, in quibus Præpositus fuit concessa sessio immediate post Canonicos. Quoad quintum articulum, in quo Informantes pro parte Capituli vim faciunt, cum in eo prætendat probare, quod ab immemorabili tempore fuit semper obseruatum vt Canonici, seu ordo canonicalis habeat in Choro certitas, & distinctas sedes sibi soli destinatas, & separatas à Dignitatibus, & nulli alteri vnquam communicatas, siue sit Præpositus, siue Præbendatus eiusdem Ecclesiæ, & quod si quando aliqui ausi sint eas occupare fuerint à Canonici repulsi, atque prohibiti, & huiusmodi prohibitioni ac-

quieuerint, nec hunc articulum esse admittendum Domini censuerunt, quia cum iam Rota firmauerit solas Dignitates habere proprias sedes distinctas, non autem Canonicos, sed ipsis, & Præpositis destinatas fuisse successiuam, & continuam sessionem, non autem discretam, & separatam, vt in prima dicta decisione D. mei Merlini fuit ponderatum, iste articulus tamquam contrarius constitutionibus, & litteris erectionis redditur irrelevans, & cum constet de assignatione stalli facta per constitutiones capitulares, & quidem in terminis casus, de quo agitur, contra distinguendo sedes fixas Dignitatum ab alijs sedibus, non fixis nullo pacto venit concedenda † remissoria ad probandum per testes id cuius contrarium apparet ex constitutionibus, *Bald. in cap. cum causa. numer. 3. de probat. Aym. conf. 54. num. 1. Aegid. decis. 9. Put. decis. 331. & 339. lib. 2. Seraph. decis. 1460. num. 3.* Vnde iste quintus articulus præsumitur calumniosus tamquam factus ad euadendum fundamentum factum † in dicta decisione D. mei Merlini. Et dato etiam quod aliquis ex Præpositis sedisset post sedes Canonicales, non autem immediate post Canonicos, non tamen potuisset alijs Præpositis præiudicare cum priuilegium non sit concessum particularibus, sed 20 ipsis Præpositis, & toti † cæui Præpositorum: Vnde hodie contra quaecumque obseruantiam possunt vti eorum priuilegio erectionis, super quo non dubitatur ex pluribus cumulatis in dicta secunda decisione.

Quocirca cum ponderatis omnibus articulis manifeste appareat de eorum irrelevancia, quia si probaretur, quod articulus non veniret attendendum ex supradictis, & 21 non careant suspitione calumniæ, † ex quo solum tendunt ad euadenda fundamenta dictarum decisionum R. P. D. mei Merlini, Domini denegarunt remissoriam. Et ita fuit decisa vtraque parte informante, &c.

* Prima est decisio 252. supra in hac eadem parte.
* Et secunda est decisio 288. pariter in hac parte.

SEQV V N T V R NONNVLLÆ DECISIONES SACRÆ ROTÆ ROMANÆ NON DVM IMPRESSÆ

Quæ in suprâ relatis Decisionibus allegantur in
eisdem causis, factæ.

R. P. D. REMBOLDO.
Signina Castrorum.

Die Luna 24. Ianuarij 1622.

ARGVMENTVM.

Repudiatio iuris conditionalis, licet non teneat, tamen quando hoc non procedat. Repudiatio, vel renunciatio legati, vel fideicommissi nondum purificati, vt

censeatur vera, & perfecta donatio ad hoc, vt subiaceat Statutis de insinuandis donationibus, & dispositioni text. in l. si vnquam. C. de reuocand. donat. quid requiratur, & quando talia requisita non dicantur interuenire.

S V M M A R I V M.

1 Ius conditionale, vel in diem renunciari non potest.

Vu 3 2 Re-

- 2 Repudiatio iuris conditionalis, vel in diem valet, si sit facta cum iuramento.
- 3 Repudiatio iuris querendi valet, si sit facta parte praesente, quia tunc habet vim pacti.
Iuri de futuro renunciari potest in vim pacti. num. 3.
- 4 Renunciatio innititur voluntati renunciantis tantum, sed pactum innititur consensui duorum.
- 5 Obligare, quis se potest, super iure de futuro, quia obligatio est de praesenti.
- 6 Repudiatio, si transeat in donationem subiaceret statutis de donationibus insinuandis.
- 7 Repudiatio si transeat in donationem, in ea intrat dispositio l. si unquam. C. de reuocand. donat.
- 8 Renunciatio si fiat ante acquisitam hereditatem, hoc casu repudiatio, & obuiat principio acquisitionis, & tunc non est donatio saltem, ut egeat insinuatione.
- 9 Maritus institutus, si repudiauerit hereditatem animo donandi uxori, quae sibi forte erat substituta, repudiatio tenet, non obstante, quod donatio inter virum, & uxorem sit prohibita, & quare num. 10.
- 11 Renunciatio, si tollat ius confirmatum, & perfecte acquisitum, si sit gratuita, est species donationis.
- 12 Repudiatio, si non fuit gratuita, nec subiaceret statuto de insinuat. & c. nec dispositioni leg. si unquam. C. de reuocand. donat. declara. num. 13.
- 13 L. si sponsus. ff. de donat. inter vir. & uxor. loquitur de renunciatione hereditatis iam delata.
- 14 Renunciatio, ut cognoscatur an sit donatio, quid sit inspicendum.
- 16 Renunciatio, si sit facta de iure querendo, cum talis renunciatio non sit donatio, non est opus insinuatione.
- 17 Iuris querendi non habetur tanto ratio, quanta iuris quasi.
- 18 Ius querendum in nulla consideratione est, amplius. numer. 19.
- 20 Fideicommissarius, licet iunior potest praecedere heredem grauatum, licet seniore.
- 21 Renunciatio, quando est facta de re, nulla certa spe radicata, non indiget insinuatione, nec subiaceret dispositioni. l. si unquam. C. de reuocand. donat.
- 22 Insinuatio non requiritur, quando quis renunciat hereditati, seu legato, quod sperat virtute fideicommissi.
- 23 Substitutio, quae nondum competit, extra bona nostra est.
- 24 Ius, seu spes, quae renunciantur, si recipiat estimationem, & valeat plusquam aureis 500. opus est insinuatione. & num. 30. & 31.
- 25 Succedendi spes si penitus sit incerta, idem videtur indicandum de ea, quam de iactu retis, qui nullam recipit estimationem.
- 27 Hereditas etiam iam delata, sine solemnitatibus repudiari potest, quia momentanea illa acquisitio non habetur in consideratione.
- 28 Acquisitio earum rerum, quae fiunt sine facto nostro, non videntur illa in effectu acquisita, nisi mediante consensu, & ratificatione, postea subsecuta.
- 29 Ideoque, si quis nolit habere ratum, vel repudiet, videtur potius per talem repudiationem declarare acquisitionem non fuisse factam.
- 32 Repudiatio facta ad fauorem certae personae, non est donatio, si nihil transferatur, in eam personam, sed solum repudiatur aliquod ius competens.

- 33 Donare aliud est, aliud vero lucrum non accipere, seu potius repudiare antequam illud deferatur.
- 34 Verbo repudio, vel renunciatio, si quis utatur in beneficium alicuius, magna differentia est.
- 35 in Donationibus, si statutum requirat insinuationem, non habet locum in remissione, seu donatione iuris querendi.
- 36 Et hoc multo magis procedit, quando tale ius non est aliqua spe certa radicatum ideoque nec certa estimatione aestimabile.
- 37 Iuramenta seruanda sunt.
- 38 Donatio propter superuenientiam liberorum, etiam non obstante iuramento reuocatur.
- 39 L. si unquam. C. de reuocand. donat. loquitur in donatione, & non in repudiatione iuris querendi. & numer. 40.
- 41 Repudiatio quando nullo modo subiaceat statuto de insinuan. & c. & dispositioni l. si unquam. C. de reuocand. donat. etiam si esset vera, & propria donatio.
- 42 Solutio aliqua, quando fuit facta paulo post renunciationem & c. praesumitur dicta renunciatio facta sub spe solutionis sequente.
- 43 Liberatio facta per maritum praesumitur facta sub spe futurae promissionis incontinenti secutae.
- 44 Clausula, pro quibus omnibus & c. in instrumento appositae, refertur etiam ad enunciata.
- 45 a Legati petitione, legatarius repellitur, si illud vendiderit.
- 46 Clausula appositae ad maiorem cautelam, si contractus subinetur, ut intendunt contrahentes dd. clausula habentur pro non appositae.
- 47 ad Cautelam maiorem ea, quae fiunt, non debent immutare naturam precedentis dispositionis.
- 48 Donatio, quando non possit censeri vera donatio.
- 49 Donatio, quando est non gratuita, sed potius quaedam venditio non subiaceret statutis de insinuandis, nec dispositioni l. si unquam. C. de reuocand. donat.
- 50 Contractus primus reuocatur per secundum.

¶ Suprà ad Decisionem 12. coram Reuerendis. P. D. Coccino Decano, & ad Decisionem 292. coram R. P. D. Panzirolo, & infra ad Decisionem 223. coram eodem Reuerendis. Decano.

DECISIO CCCXX.

CVM Domini in disputatione dubij saepius alias propositi vtrum D. Duci agenti ad recuperationem Castrorum, de quibus agitur obstat periculum, mandassent quod d. D. Dux audiretur super ipsius iuribus dubium dedi, vtrum d. D. Duci petenti immisionem in dd. Castris vigore substitutionis a q. Maxima de Comitibus ad ipsius fauorem in eius testamento factae, obstant instrumenta die 14. Aprilis, & 14. Nouembris 1597. inter bon. mem. Cardinalem Saluiatum, & D. Ducem celebrata, quo saepius proposito, Domini tandem re mature discussa venerunt in sententiam quod dicta instrumenta D. Duci obstant.

In primo enim instrumento d. die 14. Aprilis celebrato, D. Dux ex certa scientia, & relatis verbis dictae substitutionis ad eius fauorem factae declarauit, quod nunquam habuit animum acceptandi dictam substitutionem, eamque pro-

propterea medio iuramento repudiavit, atque omni tempore, & perpetuo effici caducam voluit, & sibi nullo unquam tempore acquiri deberet, ac si nunquam facta fuisset, & ipsamque substitutionem, seu legatum, ac omnia in eo contenta per pactum expressum medio iuramento tactis, ex nunc prout ex tunc, & contra postquam delatum fuerit, refutavit, ac etiam omni, & cuicumque iuri tam in re, quam in spe, seu ad rem certam de presenti, quam quomodocunque competitori post mortem D. Cardinalis hæredis tunc viuentis ex nunc prout ex tunc, & contra etiam per Aquilianam stipulationem, & acceptilationem quatenus opus sit, & quocunque alio validiori modo renunciavit ad favorem d. D. Cardinalis præsentis, & stipulantis &c. in secundo vero instrumento 14. Nouembris celebrato, fatendo se recipisse in remunerationem dictæ repudiationis, & renunciationis à d. D. Cardinali scuta 25. mill. promissit dd. scuta 25. mill. amplius non petere, & d. renunciationi non contravenire cum obligatione Camerali, & alijs clausulis & cautelis, de quibus latius in dd. instrumentis, adeo quod non videatur dubitari posse, quin hodie D. Duci perenti legatum semel cum iuramento, & cum tot clausulis repudiatum obstitit dd. instrumenta, seu refutationes, renunciations, promissiones, & obligationes in eis contentæ.

Nec obstant quod prætenditur dictam repudiationem fuisse inualidam, nec iure teneri, cum ÷ ius conditionale, vel in diem valide renunciari non possit *ad text. in l. si ita scriptum §. si sub conditione, ff. de leg. 2. l. qui potest §. quod quis, ff. de reg. iur. leg. 1. §. decretalis, ff. de success. edict.* quia obiectum hoc non procedit, nec quando ÷ repudiatio facta est cum iuramento, prout in casu isto, nam tunc repudiatio, ratione iuramenti tenet *Cuman. in leg. is, qui hæres. num. 3. & ibi Alex. num. 7. ff. de acquir. hæred. Rip. in l. 1. num. 17. & ibid. Cagnol. num. 74. Bologniet. num. 33. C. de pact. Dec. cons. 379. num. 10. Seraph. de privileg. iuram. privileg. 109. num. 3. & seqq. cum alijs per Peregr. de fideicom. art. 52. num. 11. nec quando facta est parte ÷ præsentem, quia tunc habet vim pacti, & per viam pacti potest repudiari ius de futuro, licet repudiari non possit per viam simplicis renunciationis, quia renunciatio innititur ÷ voluntati renunciantis tantum, sed pactum innititur voluntati, seu consensui duorum, & non tendit ad abdicandum principaliter, sed ad se obligandum, potest autem quis se obligare super iure de futuro, ÷ quia obligatio est de præsentem, ita *Castren. in d. l. si ita scriptum §. si sub conditione, ff. de leg. 2. Socc. sen. cons. 114. num. 6. lib. 1. & de commun. inter alios per eos citatos testatur Peregr. de fideicom. d. artic. 52. num. 11.**

Nec obstat, quod quatenus repudiatio facta per D. Ducem sustineatur ratione iuramenti, vel etiam ex eo, quod fuit facta parte præsentem, non remanet simplex repudiatio, sed ÷ transit in donationem, sicque subiaceret statuto Urbis *cap. 149. & 150. lib. 1. vel ÷ saltem dispositioni, leg. si unquam. C. de reuocan. donat.* quia est advertendum, quod vel repudiatio sit ante acquisitionem hæreditatem, ÷ quo casu dicitur repudiatio *Afflict. decis. 350. numer. 13. Surd. cons. 244. num. 5.* & obuiat principio acquisitionis, & tunc non est donatio saltem, quæ egeat insinuatione, vel subiaceat dispositionibus loquentibus de donationibus, ut est bonus *tex. in l. si sponsus in fin. ff. de donat. inter vir. & vxor. vbi si maritus institutus repudiaverit ÷ hæreditatem animo donandi vxori, quæ sibi forte erat substituta, vel erat futura, hæres ab intestato ipsius mariti; repudiatio prodest mulieri, nec irritatur ex eo titulo prohibente donationem inter virum & vxorem, quia ÷ non dicitur maritus pauperior fieri, qui non acquirit, sed qui de patrimonio suo dimittit & declarat *Card. Mantica. de iactu. lib. 21. tit. 4. numer. 57. & seqq. post Bald. in l. illud num. 10. in fine, & seq. C. de sacros. Eccles. cum alijs relatis per Tiraquell. in l. si unquam, in verbo donatione largitus nu. 180. & seqq. C. de reuocan. donat. Gabr. de donat. conclus. 1. num. 72. & fuit dictum in Recanaten. successionis 16. Iunij 1618. coram R. P. D. meo Buratto.**

Aut renunciatio tollit ius confirmatum, & perfecte quæ-

rit situm, etiam tunc si ÷ est gratuita, est quædam species donationis, *l. si quis delegaverit, ff. de nouat. Bald. in d. l. illud. num. 11. C. de sacros. Eccles.*

Ac propterea cum in casu de quo agitur D. Dux. renunciatuerit hæreditati nondum delatæ, nedum perfecte quæsitæ, & imò ne dicta renunciatio, seu magis proprie loquendo, repudiatio fuerit gratuita, ut infra dicitur, merito ÷ non subiaceret dicto statuto, neque dictæ dispositioni, *d. l. si unquam, aut alijs de donatione loquentibus Bald. in d. l. illud sub num. 11. C. de sacros. Eccles. Soccin. sen. consil. 114. num. 8. lib. 1. Castr. cons. 419. sub num. 1. vers. sed repudians. lib. 2. Phanuc. de lucro doi. glof. 8. numer. 17. in princ. & fuit dictum in vna Vuerbien. Terra Vetralla 14. Decembris 1615. coram me.*

Nec obstat, quod dicitur prædicta procedere in renunciatioe iuris, nec re, nec spe competenti, non autem ÷ in renunciatioe iuris competentis saltem spe probabili, putà, ut in casu isto ex fideicommissio claro, & indubitato, & probabiliter purificando, *Gabr. cons. 6. num. 6. & seqq. numer. 2. cum alijs à scribentibus pro D. Duce cumulatis, 14. quia imò *tex. in d. l. si sponsus ÷ loquitur de renunciatioe hæreditatis iam delatæ, & ad dignoscendum, an renunciatio sit donatio, inspicitur ÷ tantummodò, an renunciàs abdicauerit à se ius iam sibi perfecte quæsitum, seu potius renunciatuerit ÷ iuri quærendo, nam si renunciavit iuri quærendo, tunc talis renunciatio non est donatio, sed potius ommissio lucrandi, obuiat enim principio acquisitionis d. leg. si sponsus §. si maritus, ff. de donat. inter vir. & vxor. ideoque nec in tali renunciatioe, seu repudiatione, locum habent disposita de donationibus, quia non habetur ÷ tanta ratio iuris quærendi, quam iam quæsitum, *las. consil. 236. num. 16. & seq. lib. 2. Dec. cons. 269. sub num. 6. vers. & hoc præsertim, Curt. iun. cons. 147. num. 18. & seq. Alex. consil. 196. num. 5. vers. & quia facilius, lib. 7. & imò ius quærendum in nulla ÷ propè consideratione est, *Narr. cons. 501. num. 45. in fin. Tiraquell. in d. l. si unquam in verbo donatione largitus, num. 180. & 181. cum ibi cumul.****

Quod, & tanto magis in casu isto locum sibi vindicat, ÷ quia non solum agitur de renunciatioe hæreditati nondum delatæ, & sic iuri, nec perfecte, nec imperfecte quæsitum, ut dictum est, sed etiam de renunciatioe iuri quærendo ÷ non radicato vlla spe certa, quia D. Dux licet esset ÷ ætate iunior, poterat tamen præmori Cardinali, & per consequens, nec habebat ius radicatum vlla spe certa in dicto legato, ad leg. nam, etsi parentibus, ff. de inoff. testam. *Bar. in l. post emancipationem §. illud, ff. de lib. leg. quo casu omnes admittunt, quod talis renunciatio non reuocatur ÷ per superuenientiam filiorum, nec subiaceret dispositionibus loquentibus de donationibus, *Rip. in d. l. si unquam, num. 20. & seq. C. de reuocan. donat. & in terminis, 22. quod ÷ non requiratur insinuatio, quando quis renunciat hæreditati, seu legato, quod sperat virtute fideicommissi, *Gomes var. resol. tom. 2. cap. 4. sub numer. 10. vers. 2. infero, Ant. de Canar. in tract. de insinuat. 2. par. quæst. 16. num. 25. Carpan. ad Stat. Mediolan. cap. 324. num. 25. Galuan. cons. 38 in fin. vers. secus esse, Gabr. iur. de donat. conclus. 1. 23. numer. 18. substitutio ÷ enim, quæ nondum competit, extra bona nostra est, leg. substitutio, ff. de acquir. rer. do-***

min. Nec dicatur quod tale ius, seu spes qualis, qualis illa fuerit recipiebat æstimationem, ÷ & communi æstimatione valebat plusquam aureis 500. Ideoque in eius cessione requirebatur insinuatio, & solemnitas statutaria ex alleg. per *Gabr. de donat. d. conclus. 1. num. 84. quia, ut iam dictum est, spes succedendi, quam habebat D. Dux in dd. Castris post mortem D. Cardinalis erat penitus ÷ incerta, ac propterea idem videtur iudicandum de ea, quod de iactu rebus, qui nullam recipit certam æstimationem, & videlicet nec d. spes fuit à D. Duce donata Cardinali, sed d. D. Dux declarauit cum iuramento, quod nunquam habuit animu acceptandi substitutionem ad eius favorem factam eamque repudiavit, nec villo tempore ipsi acquiri voluit, unde Doctores in contrarium pro D. Duce allegati, vel non applicantur, quia loquuntur de iure, seu spe firma de certo ÷ effectu*

effectu consequente ad causam, ex qua talis spes oritur, & quando spes ipsa seu ius ex tali causa competens donatur, ad l. *sem. cum ibi not.* C. de donat. non autem ubi spes, & quidem incerta, prout in casu isto, repudiatur.

Vel certe non sunt attendendi cum imò iuxta veriorum opinionem possit etiam hereditas iam delata sine solennitatibus repudiari, quia momentanea illa acquisitio non habetur in consideratione, ut post *Socc. conf. 53. num. 27. & 28. vol. 4.* quod Rota aliàs est amplexa, & in specie in *una Bononiensis de Papazonibus*, quae est decisio 30. inter impress. *diu. leg. 2. par. 3.* concludit *Modern. discept. forens. cap. 132. num. 20. & seqq.* Istaque opinio innititur optima ratione, quia scilicet ea, quae sine facto nostro acquiruntur, non videntur in effectu acquisita, nisi mediante consensu, & ratificatione postea subsequuta, ideòque si quis non sit habere ratum, & repudiet, videtur potius per talem repudiationem declarare acquisitionem non fuisse factam. *Dec. in l. 1. num. 22. C. de pact. nec dici potest, quod huiusmodi declaratio sit donatio ex supra alleg.*

Nec obstat si denuò replicetur praedicta procedere in repudiatione simplici, non autem in repudiatione facta ad fauorem certae personae praesentis, & acceptantis, quia tunc talis repudiatio habetur pro donatione, & si ius repudiatum sit aestimabile, ac communi aestimatione valeat plusquam 500. aureis, talis repudiatio subiaceret dispositionibus loquentibus de donationibus, nam ex supra deductis patent plures responsiones.

Et primo, quod repudiatio facta ad fauorem certae personae non est donatio, quando nihil transfertur mediante huiusmodi repudiatione in illam personam, cuius contemplatione fit repudiatio, sed uti in casu isto repudiatio declarat tantummodò, & qui dem ante apertam substitutionem eius fauore factam velle illam caducam effici, nam aliud est donare, aliud verò lucrum non accipere, seu potius repudiare antequam illud sit delatum, etiam si hoc fiat contemplatione certae personae, *d. l. si sponsus §. si maritus. ff. de donat. inter vir. & ux. l. qui autem. ff. qui in fraud. credit. Lap. alleg. 25. num. 5. Vincent. de Franch. decis. 14. num. 24.* ubi, quod magna est differentia, utrum quis utatur verbo repudio, vel renuncio, in beneficium aliquius.

Secundò, quod dato, quod talis repudiatio posset aliquo modo dici donatio tamen illa subiaceret statuto disponenti de donatione, quia statutum locum non habet in remissione, seu donatione iuris quaerendi, & tanto minus, quando tale ius non est aliqua spe certa radicatum, ideòque nec certa aestimatione aestimabile ex supra allegatis.

Tertiò, quod tria principaliter acta fuerint à D. Duce in instrumento, de quo agitur. Primum est, quod D. Dux medio iuramento declarauit nunquam habuisse animum acceptandi substitutionem, eamque propterea voluit effici caducam. Secundum, quod idem met D. Dux legatum, & omnia in substitutione contenta reseruauit ad fauorem Cardinalis praesentis, & acceptantis. Tertium, quod ius ex dicto legato competens, quatenus opus esset, eidem Cardinali donauit unde quatenus dicta reseruatio, & donatio indignissent insinuatione, atque ita ob defectum d. insinuationis D. Duci non obstat, obstat tamen repudiatio facta cum iuramento ex supra allegatis.

Nec obstat, quod ex repudiatione simplici nihil fuisset acquisitum D. Cardinali, quia imò eo ipso quod D. Dux cum iuramento declarauit nolle acquirere, bona remanserunt libera penes D. Cardinalem, & hodie petenti sibi restitui dd. bona vigore substitutionis ad ipsius fauorem post mortem Cardinalis factae obstat dictum iuramentum, quod seruare tenetur, *cap. cum contingat. de iure iuran. & in terminis renunciationis late probat Seraph. de priuileg. iuram. d. priuileg. 109. num. 3. & si qq. Peregr. de fideicom. d. ari. 52. num. 1.*

Minus obstat, quod si d. repudiatio non subiaceret statuto disponenti de donatione, censetur saltem reuocata propter superuenientiam filiorum, et etiam non obstante iuramento ad l. *si unquam. C. de reuocat. donat.* quia d. lex lo-

39 quitur de donatione, & sic non procedit in repudiatione iuris quaerendi, *Cagnol. post alios in l. 1. num. 38. vers. ad tertiam limitationem. C. de pact.* ubi quod licet fortassis pater non repudiasset si de filijs cogitasset, atque ita videatur militare et eadem ratio *l. si unquam*, tamen verba repugnant *Rum. conf. 60. num. 14. lib. 3.* & maxime quando tale ius est incertum, & pendet à futuro euentu, *Rip. in d. l. si unquam num. 2. & seq. C. de reuocat. donat.*

Et omnis difficultas tollitur, quia ex tota serie facti, & praecipue ex instrumento 14. Nouembris 1597. inter d. D. Cardinalem, & D. Ducem celebrato in quo d. series facti narratur, satis apparet quod dicta renunciatio non fuit gratuita, sed quod illa facta fuit intuitu scutorum 25. mill. quae à D. Cardinali solui debebant creditoribus D. Ducis prout in effectu soluta fuerunt.

Nam hoc stante, dubitari non potest, quia dicta repudiatio nullo modo subiaceret d. statuto, & dispositioni *d. l. si unquam*, etiam si esset vera, & propria donatio, & de re aestimabili plusquam 500. aureis facta, *Natt. conf. 609. numer. 9. & seq. Tirac. loco citato num. 130. Crescent. decis. 1. num. 6. de donat. Rot. decis. 488. num. 4. par. 1. diuers.*

Quod autem dicta repudiatio non fuerit gratuita colligitur ex pluribus, & primò quia dd. scuta 25. mill. fuerunt paulo post dictam repudiationem d. D. Duci soluta.

Secundò, quia in dicto secundo instrumento explicite narratur quod D. Cardinalis soluit dd. scuta 25. mill. in recompensationem renunciationis, sibi à D. Duce factae.

Tertiò, quia ipsemet D. Dux in d. secundo instrumento fatetur dd. scuta 25. mill. fuisse ei soluta in recompensationem d. renunciationis.

Quartò, quia constat quod D. Dux tempore d. repudiationis praemebatur magno aere alieno, ita quod etiam ad effugiendam personalem exequutionem mandatorum contra ipsum relaxatorum latitare cogeretur.

Quinto, quod idemmet Dux in eodem instrumento d. D. Cardinalem de dd. scut. 25. mill. quietat cum pacto ea amplius non petendi.

Ex his omnibus saltem simul iunctis apparet, quod nec d. D. Cardinalis ex mera eius liberalitate dictam renunciationem compensando donauit d. D. Duci scuta 25. mill. nec minus D. Dux in tali angustia constitutus gratis dictam renunciationem fecit, & maxime quia eo ipso, quod solutio fuit sequuta paulò post renunciationem, praesumitur dicta renunciatio facta sub spe solutionis sequutae *Bart. in l. penult. §. si cum. ff. solut. matrim.* ubi quod liberatio facta per maritum, praesumitur facta sub spe futuri promissionis incontinenti sequutae *Alex. conf. 148. num. 1. & ibi Apostil. lib. 5. Menoch. lib. 3. praesumpt. 12. num. 85.*

Et quia D. Dux utique non quietasset D. Cardinalem de dd. scutis 25. mill. nec promississet illa amplius non petere, si fuissent gratis soluta, & non praecessisset prius quidam tractatus, & promissio inter eos soluendi dd. scuta 25. mill.

Et in omnem euentum, quia in hoc secundo instrumento D. Dux non solum quietauit D. Cardinalem de dd. scutis 25. mill. cum pacto, ut dictum est de non amplius ea petendo, sed videlicet etiam promissit, cum insertione tenoris primi instrumenti, & renunciationi in eo factae non contrahere, cum iuramento, & obligatione Camerali, &

44 cum et clausula, pro quibus omnibus & c. quae refertur etiam ad enunciata. *Alexan. conf. 17. num. 2. lib. 1. Rot. decis. 41. numer. 2. par. 1. diu.* videtur quod saltem hanc promissionem pro dd. scutis 25. mill. fecerit seu spem succedendi

45 vendiderit, adeò quod huius nouae obligationis, seu potius venditionis vigore, possit à petitione d. legati repelli.

Et ex his patet responsio ad id quod dicitur, quod primum instrumentum continet meram donationem, quia imò, ut dictum est, continet repudiationem, ut ex verbis supra relatis apparet, & licet in eo fiat mentio de donatione, tamen hoc fuit factum ad maiorem cautelam, & cum clausula quatenus opus sit, hoc est quatenus repudiatio non teneret, ut satis ex lectura d. instrumenti apparet, ac propterea dum d. contractus sustinetur absque donatione,

46 tione, dd. clausulæ habentur † pro non appositis, vt per Modern. de clausulis par. 3. claus. 68. & fuit dictum in Mōtis Regalis iurisdictionis 16. Decembr. 1605. coram bon. mem. Penia, & in Ferrarien. bonorum 11. Martij 1616. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quod enim fuit ad maiorem firmitatem actus factum, non debet immutare
 47 † naturam præcedentis dispositionis, Bero. conf. 176. num. 51. lib. 1. nec de directo contrarium operari, faciendo repudiationem corrumpere; & in omnem euentum si contineret donationem, nihilominus talis donatio non esset
 48 donatio iuris, † nec perfectè, nec imperfectè quæsit, sed donatio iuris querendi, nec vlla spe certa radicati.
 49 Quinimò nec dici posset donatio gratuita, † sed potius quædam venditio iuris, seu speciei succedendi, & sic talis donatio nullo modo, nullaque ratione subiaceret statuto, nec dispositioni dictæ legis si vnquam.
 Et denique D. Dux repelleretur vigore nouæ obligationis factæ in secundo instrumento, quæ obligatio expresse facta fuit pro scutis 25. mil. receptis à D. Cardinali, vt dictum est, & per hunc secundum contractum, fuit primus † reuocatus ad nos. per Bart. Ias. & alios in l. iuris gentium, §. adeo autem. ff. de pactis.
 Et ita &c.

REV. P. D. COCCINO DECANO.
 Gerunden. Iurisdictionis.

Die Luna 12. Decembris 1622.

ARGVMENTVM.

Abbas, & Capitulum habent intentionem fundatam de iure communi, quòd ad ius statuendi super distributionibus annuierfiorum, & non Protectores eorundem annuierfiorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Abbati, & Capitulo competit ius statuendi super distributionibus annuierfiorum. & num. 3. & 8.
- 2 Et in hoc habent intentionem fundatam de iure.
- 3 Dictio iuxta, quando est relata ad aliquid, quod de eo constat, stat limitatiue.
- 4 Laudum est stricti iuris, nec extenditur ultra casum in eo comprehensum.
- 5 Laudi verba strictè prout iacent interpretari, & accipi debent.
- 6 Capitulum absque interuentu Beneficiatorum habet liberam dispositionem.
- 7 Administrationis exercitium, quando alicui est concessum, per hoc non censetur concessa libertas statuendi.

¶ Suprà ad Decisionem 309. coram R. P. D. Verospio.

DECISIO CCCXXI.

DVBITAVI, An Protectoribus Annuierfiorum cōmunium competat ius statuendi super distributionibus eorundem annuierfiorum. † vel potius Abbati, & Capitulo priuatiue, quoad ipsos, & DD. censuerunt quoad Protectores negatiue, affirmatiue autem quoad Abbatem, & Capitulum, ratio decisionis fuit, quia † Abbas, & Capitulum habent intentionem fundatam de iure, Glof. in c. constitutionem §. ceterum in verb. statum. vers. si vero p. a. uant. de verb. signif. in 6. ubi Franc. num. 2. & probat

text. in cap. unico. §. statum. de Clericis non residen. in 6. dicti autem Protectores nihil ostendunt, quod releuet eum, vt dictum est, ius † statuendi spectet ad Capitulum.

- Neque obstat laudum ad fauorem Protectorum, quia
 4 est restrictum per verba iuxta † formam inferius denotatam, & sic stat limitatiue ad denotata inferius, cum de his constet Alex. conf. 46. num. 9. lib. 1. Dec. conf. 63. num. 6. & in l. edita. num. 84. in fin. & seqq. C. de eden. Curt. lun. conf. 92. num. 10. Rot. decif. 40. num. 4. & 5. par. 2. diuers. & in istis terminis facultatis alicui data, fuit resolutum in causa Romana Pecuniaria 18. Iunij 1607. coram bon. mem. Franc. Penia Rota Decano, denotata autem inferius consistunt in facultate reuocandi procuratores, nouosque constituendi, eorumque computa diffiniendi, ac priuandi non intereffentes, vel negligentes retinendi clauēs Thecæ, ac demū priuandi oblationibus, quare cum in laudo nihil dicatur de facultate statuendi, non censetur cōcessa, cum laudum
 5 † sit stricti iuris, nec extendatur ultra casum in eo comprehensum, Ruin. conf. 116. num. 6. lib. 4. Roland. conf. 79. num. 13. Surd. conf. 313. num. 14. & eius † verba strictè, & prout iacent interpretari, ac intelligi debent, Paris. conf. 5. num. 19. lib. 2. Roland. conf. 79. num. 12. & 14. lib. 3.

Neque est verum, quod ex communicatione administrationis annuierfiorum censeatur quoque communicata facultas statuendi, cum hoc nullibi probetur, Capitulo enim non competit ius statuendi, ex quo habet administrationem annuierfiorum, sed quia habet liberam † dispositionem absque interuentu Beneficiatorum, Caput. i. decif. 84. par. 1. & propterea cum Protectoribus fuerit concessa tantum administratio, nihil autem fuerit concessum circa liberam dispositionem, propterea non sequitur necessario, quod ex concessione administrationis censeatur etiam concessa libera facultas statuendi † cum ipsa remanserit pœnès Abbatem, & Capitulum, ita vt Protectores possint statuere, Felin. in c. ex parte Decani. num. 1. in princip. vers. similiter considerat. de rescript. Ias. in leg. omnes populi. num. 6. ff. de iust. & iur. Pui. decif. 191. num. 1. lib. 1. in nou. & fuit in similibus terminis resolutum in causa Vicen. augmenti 16. Octobris 1589. coram bon. mem. Card. Blanchetto.

Neque prædictis resistit declaratio arbitrorum quod ubi in laudo fit mentio de Protectorum potestate intelligatur, quod plenam habeant potestatem, quia si fuit concessum nudum † exercitium administrationis, vt patet ex prædictis ista declaratio non potest opitulari, quia statuere non est de comprehensis in laudo, vt iam est probatum.

Et ita conclusum vtrique parte informante &c.

R. P. D. MERLINO.
 Placentina Præcedentiæ.

Die Mercurij 1. Februarij 1623.

ARGVMENTVM.

Laudum, quando veniat reuocandum. Præcedentia ex quibus signis, & coniecturis arguatur, & denotetur, & quid potissimum in hac materia attendatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Laudum, si contineat notoriam iniustitiam est reuocandum.
- 2 Iniustitia notoria equiparatur nullitati.
- 3 Actus conuocandi aliquos ad sui libitum, denotat signum iurisdictionis in eos.
- 4 ex Iurisdictione denotatur ius præcedendi eos super qui.

- quibus habet iurisdictionem.
- 5 *Præcedentia arguitur in eo, si eius nomen in scripturis semper preponatur alijs.*
  - 6 *Subscribens primò dignior reputatur.*
  - 7 *Præcedentia arguitur, si quis in loco digniori sedeat.*
  - 8 *Portionem duplicatam, si quis habeat ex hoc arguitur præminentia.*
  - 9 *Præcedentia denotatur in eo, qui in processibus incedit in ultimo loco.*
  - 10 *in Præminentiarum materia consuetudo solet præcipuè attendi.*
  - 11 *Testes, si conuincantur à scripturis contrarium contentibus, non probant.*
  - 12 *Scripturis, si agatur de re antiqua plus fidei est eis adhibenda, quam testibus.*
  - 13 *Testes, si sint adminiculati per scripturas eorum depositio redditur verisimilior.*
  - 14 *Testes, qui verisimiliora deponunt sunt preferendi alijs.*
  - 15 *Bulla ad hoc ut probet, debet esse in forma probanti.*
  - 16 *Consuetudo in materia præcedentiæ si sit ad fauorem alicuius plenè comprobata, in suo robore manere debet.*
  - 17 *Consuetudo in materia præcedentiæ, nedum rationabilis, verum etiam si sit repugnans iuris dispositioni, ipsa est omninò tenenda.*

¶ *Supra ad Decisionem 224. coram eodem R.P.D. Merlino.*

DECISIO CCCXXII.

OR TA controuersia inter Congregationum Rectorum Parochialium Ecclesiarum ex vna, & Andream Rectorem Ecclesiæ Sancti Donini ex altera super eo, An ipse Rector S. Donini esset Archipresbyter, & Caput Congregationis prædictæ, itaut exteris alijs Rectoribus præcederet, concordi voto dicti Congregatio, & Rector compromiserunt hanc diffinitionem in Episcopum, qui laudum protulit declarando, Rectorem Sancti Donini non esse Archipresbyterum Congregationis Rectorum, nec in illa eidem competere aliquam superioritatem, vel prærogatiuam. Et cum ab huiusmodi pronuntiatione per Andream fuerit appellatum, & appellationis causa in Rota mihi commissæ, dubitavi, An laudum Episcopi sit confirmandum, vel infirmandum; Et Domini responderunt,

- 1 illud esse infirmandum uti ¶ continens notoriam iniustitiam, quæ æquiparatur ¶ pullitati, & in laudis operatur eorum reuocationem, leg. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. Dec. conf. 475. num. 36. Corn. conf. 190. num. 1. ad fin. lib. 4. Anchar. confil. 207. num. 8. Soccin. Sen. conf. 101. numer. 5. in fin. vers. Præterea laudum, libr. 3. Fulgos. confil. 73. numer. 4.

Iniustitia verò apparebat ex quam pluribus Instrumentis, alijsque scripturis allatis pro Andrea, in quibus habetur quod ab anno 1631. Rector S. Donini fuit nuncupatus Archipresbyter Congregationis dictorum Rectorum, atque in enumeratione interuenientium in Congregationibus fuit semper nominatus primo loco, & vna cum cæteris Rectoribus de suo mandato conuocatis, & Capitulariter congregatis in claustro Sancti Donini tãquam Archipresbyter interuenit. ipsique præsentibus, & consentientibus etiam uti talis, Archipresbyter exercuit plures actus positivos constituendo Procuratores ad locandum, & dislocandum bona communia Congregationis, & alia agendo ad interesse Vniuersitatis Rectorum spectantia. Quorum actuum probatio bene concludit in fauorem di-

Decisio CCCXXII.

cti Rectoris S. Donini, quod ipse ab antiquissimo tempore existat in quasi possessione præcedendi tanquam Archipresbyter cæteris Rectoribus, nam ius prædictum conuocandi ¶ Rectores ad sui libitum satis videtur denotare aliqualem ipsius conuocantis iurisdictionem in dictos Rectores conuocatos. Ex qua iurisdictione ¶ resultat ius ipsdem præcedendi ad libitum in fin. C. de Episc. & Cler. Abb. confil. 21. num. 1. vers. ¶ primo adduco part. 1. Dec. conf. 161. numer. 2. vers. septimo ista conclusio. Villadieg. de leg. par. 1. quæst. 9. num. 59. Rot. decis. 4. num. 1. vers. Præsertim propter iurisdictionem de elect. in nou.

Prout huiusmodi præcedentia rectè etiam arguitur ex ordine solito seruati in scripturis supradictis, ut nomè Rectoris Sancti Donini semper ¶ anteponeretur nomini aliorum Rectorum arg. l. 1. ff. de alb. scriben. glof. in cap. bona quidem vers. Cumque verbo Mediolanen. 96. dist. ¶ in cap. quorumdam verbo Prædicatorum de elect. in 6. Dec. in c. Nicolao. num. 7. ¶ segg. de appell. in cap. auaritia. numer. 5. eod. tit. ¶ d. conf. 161. num. 2. vers. Nam ex ordine littera. Bald. in l. cum quidam. num. 3. C. de verb. significat. Rot. diuers. decis. 595. num. 2. par. 4.

Plurimumque vitrà prædicta suffragantur dicto Rectori Sancti Donini multæ subscriptiones exhibitæ antecessorum ipsius, quæ semper fuerunt appositæ priori loco, inferius verò consueuerunt subscribere cæteri Rectores. Pri-
mo ¶ enim subscribens dignior reputatur, Io. Andr. in c. deliberatione. num. 1. de offic. Leg. in 6. Felin. in rubric. de maior. ¶ obed. num. 10. Card. Zab. conf. 30. numer. 20. Cassan. in Catalog. glor. mund. part. 4. confid. 19. Rota d. decis. 4. num. 1. vers. Et se subscribat de elect. in nou.

Et his accedunt depositiones duorum testium examinatorum pro eodem d. Rectore deponentium de præmentia Rectoris pro tempore S. Donini in Annuario-
rum solemnibus, nedum quoad concessum ¶ in loco digniori, quam federint cæteri Rectores, verum etiam quoad distributiones, cum asserant ¶ huic tres panes, & duas candelas, illis verò vnam dumtaxat candelam pro quolibet, ac duos panes dari consueuisse; Atque insuper quoad ordinem incedendi in Processionibus deponunt, Rectorem Sancti Donini semper incesisse vltimum ¶ post omnes Rectores, qui modus incedendi bene denotat præcedentiam, Cassan. in Catalog. glor. mund. par. 4. confid. 75. Rota decis. 595. num. 3. par. 4. diuers.

Ex quibus omnibus maxime simul iunctis visum fuit Dominis, ita concludenter probatam remanere ad fauorem d. Andree Rectoris S. Donini antiquissimam quasi possessionem vique à d. anno 1351. in præfato iure præcedendi, ut inde censuerint, introductam, & præscriptam fuisse consuetudinem habendi talem præminentiam aduersus cæteros Rectores; Cui ¶ consuetudini in hac materia præcedentiæ solet præcipuè deterri, glof. in cap. legitimus. verbo Hac altera 93. dist. Innoc. in cap. 1. ante num. 1. de maior. ¶ obed. Bald. in c. cum olim. num. 1. de consuetud. ¶ in l. obseruare. §. antequam. num. 3. ff. de offic. Procôs. Dec. in l. cum quidam. num. 39. ff. si cert. pet. ¶ ibi Cognol. num. 54. Rim. Sen. confil. 95. numer. 22. lib. 1. Ruin. conf. 19. num. 6. lib. 1. Corn. conf. 193. num. 14. lib. 2. Mazzar. conf. 26. num. 34. Nau. conf. 577. num. 3. Menoch. confil. 51. numer. 49. ¶ segg. ¶ conf. 116. num. 2. ¶ 3. Bursan. conf. 343. num. 4. lib. 4. Rot. decis. 4. num. 3. de elect. in nou. apud Card. Seraph. decis. 404. num. 8. ¶ decis. 964. num. 1. in Sicuntina Præcedentia 8. Martij 1613. coram R. P. D. meo Vbaldo, ¶ in Salernitana Præcedentia 14. Martij 1614. coram R. P. D. meo Canaleria.

Nec existimatum fuit obstare testes pro Congregatione de publica voce, & fama, necnon auditu à maioribus, quod ipsa Congregatio semper fuerit recta per suos Syndicum, & Massarios absque vilo capite, seu Archipresbytero; Quoniam dicta horum testium conuincuntur, tum
11 ex scripturis authenticis pro Rectore S. Donini ¶ productis, & contrarij: ut supra dictum est omnino contentibus. Quibus scripturis cum agatur de materia anti-
12 qua plus fidei ¶ est adhibendum, quam testibus, Bald. in cap. cum causam. num. 3. ¶ ibi etiam Felin. nu. 5. de probat. Soccin.

Soggin. Senior. conf. 185. num. 18. lib. 2. Dec. conf. 146. num. 15. Crauen. conf. 54. num. 15. Paris. conf. 104. num. 46. lib. 1. Rot. decis. 266. num. 7. par. 2. recent. Tum etiam ex alijs testibus examinatis, ac deponentibus pro dicto Rectore
 13 *S. Donini; quorum testimonium attestatio uti adminiculata superius relatis scriptis verisimilior est; ac inde præferenda contrariæ dispositioni testium et examinatum pro Congregatione, cap. licet causam. vers. Ex præmissis; de probat. cap. si testes 4. quest. 3. glo. 10. Andr. & Abb. in cap. in nostra de testib. cum alijs allegatis per Gabr. conclus. 4. num. 28. de testib.*

Nec etiam obstat Bulla Alexandri Tertij de anno 1173. in qua fuit constitutum, ut diem functo Rectore, qui tunc temporis vocabatur Archipresbyter, & præerat Congregationi Rectorum Placentiæ, nullus deinceps ex successoribus dicti Rectoris munus sibi arrogaret, neque alius quispiam præter eum, quam ipsa Congregatio, vel eius maior pars eligeret. Omisso enim, quod Constitutio prædicta non fuit satis visa est in forma probanti, responsum fuit, ex eadem non excludi, quin Rector Sancti Donini post dictam Constitutionem potuerit postea eligi in perpetuum Archipresbyterum, & superiorem. Et in omnem eventum consuetudo plenè comprobata ex supra deductis stat semper in suo robore ad favorem d. Rectoris Sancti Donini; Et cum versetur in materia præcedentiæ, in qua consuetudo nedum rationabilis, verum etiam si sit repugnans iuris dispositioni, ipsa est omnino attendenda, *Felin. in cap. statumimus, num. 1. de maior. & obed. & dixit Rota in Oriolen. iuris sedendi 24. Octobris 1586. coram bon. mem. Cardinali Blanchetto allegata cum alijs apud Cardin. Seraphin. decis. 964. num. 1.*
 Et ita utraque parte informante &c.

REVER. P. D. COCCINO DECANO.
 Signina Castorum.

Die Lunæ 13. Novembris 1623.

ARGUMENTVM.

Legatum, seu fideicommissum non dum purificatum si quis repudiauerit, an, & quando sustineatur talis repudiatio, & plura habentur circa hanc materiam. Renunciationis natura qualis sit. Insinuationem si statutum requirat in donationibus, de quibus donationibus sit intelligendum, Donatio vera, quæ dicatur. Et aliqua circa materiam correspectiuitatis.

S V M M A R I V M.

- 1 Bona, si quis repudiauerit, non potest amplius ad ea redire.
- 2 Repudiatum, quod est semel non amplius reintegratur.
- 3 Hereditatem, si quis semel adiuerit, non potest amplius eam adire.
- 4 Penitentia non est amplius locus post repudiationem.
- 5 Repudiatio, & si non possit dici priuatio iuris repudiatum tamen dicitur aliquo modo priuatio.
- Repudiatio tollit facultatem acquirendi, & acceptandi. num. 5.
- 6 Hereditatem repudians non dicitur priuari hereditate.

- 7 Renunciationis effectus est priuatio illius iuris, quod a se quis per renunciationem abdicauit.
- 8 a Priuatione ad habitum non datur regressus.
- 9 Renunciati non datur regressus ad ius renunciatum.
- 10 ad Renunciatum redire absurdum est.
- 11 Renunciatio plus operatur, quam sententia.
- Renunciatio pendet a spontanea voluntate. num. 11.
- Sententia est actus a consensu inuito pendens. num. 11.
- 12 contra Cedentem potest excepti de repudiatione, & renunciatione.
- 13 Repudiatio fit de iure iam delato.
- 14 Repudiare is potest, qui potest adire.
- 15 Repudiatio, quando est nulla eueniente casu repudians potest iterum repudiare, vel adire.
- 16 Repudiatio iuris non dum delati, quando valeat.
- 17 Dictio, postquam, est conditionalis.
- 18 Dictio, ex nunc prout ex tunc, & è contra, non operatur a die datæ Instrumenti, sed solum a die purificationis conditionis.
- Sed hoc limita, si actus sit purus, ibidem. num. 18.
- 19 Repudiatio conditionalis ante purificationem conditionis nulla est.
- 20 Nomina demonstrant voluntatem.
- 21 Repudiationis natura est, ut fiat post delatam hereditatem ante acceptationem.
- 22 Repudiare verbum, refertur ad ius querendum.
- 23 Hereditas, quando alicui defertur debet acceptare, vel repudiare.
- 24 Repudiari dicitur hereditas, cum abdicatur ipsa adeundi facultas.
- 25 Insinuatio solum requiritur, quando sumus in vera, & propria donatione, non autem, quando sumus in impropria.
- 26 ad Donationis veræ effectum requiritur copulatiue, quod donans fiat pauperior, donatarius vero locupletior.
- 27 Donatio non est vera, si donans non fiat pauperior, licet donatarius efficiatur locupletior.
- 28 Donans tunc dicitur fieri pauperior quando tradit de substantia sua, ita ut diminuat patrimonium suum.
- Hereditatem, si quis repudiet, non dicitur pauperior fieri, cum non minuat patrimonium suum, num. 28.
- 29 Pauperior non dicitur quis fieri, si non acquirat.
- 30 Fideicommissum si quis repudiet ad effectum, ut remaneat penes heredem grauatum, ex hoc non dicitur quod repudians efficiatur pauperior.
- 31 Repudiatio hereditatis, quando est facta per pactum, tunc in ea requiritur insinuatio, & quod aliàs de iure non requiretur.
- 32 Clar. in §. Donatio. quest. 16. num. 2. & 3. & alij declarantur.
- 33 Repudiatio fit, quando ius est delatum, an ille cuius delatum est velit acquirere, vel non.
- 34 Repudians ius sibi delatum, fingitur illud numquam habuisse.
- 35 Repudiantis respectu, res numquam dicitur acquisita.
- 36 Acquisitio alicuius rei, ut dicatur facta, necesse est, ut hoc fiat per actus naturales, puta per voluntatem, & apprehensionem naturalem numer. 39. & tunc eius remissio donatio est.
- 37 Acquisitio propriè non inducitur per actus civiles, ut sit donatio eius remissio.

- 38 Renunciatio non potest fieri, nisi de iure iam acquisita, vel acquirendo de causa de presenti.
- 40 Refutatio est donatio.
- 41 Renunciatio iuris futuri ex causa de presenti regulariter fieri non potest.
- 42 Iuri de futuro dum renunciatur per pactum, si sit ex spe de presenti sapit donationem.
- 43 in Renunciatione iuri de futuro, quando requiratur insinuatio.
- 44 Insinuatio requiritur in repudiatione facta per pactum.
- 45 Renunciatio iuri in spe de presenti, & iuri de futuro ex dicta spe de presenti, regulariter non valet.
- 46 Renunciatio facta per pactum, vallatur consensu duorum, renunciatio vero simplex vnus tantum voluntate.
- 48 Ius futurum, licet per renunciationem non tollatur, hoc tamen fallit stante iuramento.
- 49 Remissio censetur donatio.
- 50 Remissio eget insinuatione perinde ac si res tradita fuisset ex causa donationis.
- 51 Insinuatione non est opus, quando remittitur ius futurum non dum quæsitum.
- 52 in Remissione iuris, quod est in spe non requiritur insinuatio.
- 53 Ius quæsitum, quando remittitur requiritur insinuatio.
- 54 Donatio esse intelligitur, quando remittitur ius quæsitum.
- 55 Donatio vera, & propria consistit in iuris quæsitæ remissione.
- 56 Remissio iuris quærendi non requirit insinuationem, sicut requirit iuris quæsitæ remissio.
- 57 Remissio iuris quærendi, quando requirat insinuationem.
- 58 Repudiatio, & refutatio pendent ab illa voluntate non acquirendi.
- 59 Dictio, propterea, denotat causam.
Dictio, ideo, est significatiua causæ. num. 59.
- 60 Donatio, ut censetur remissio, debet inspicere animus donandi, & liberalitatem exercendi.
- 61 Donatio ibi non videtur esse, ubi non constat de animo donandi.
- 62 Refutatio, quando non possit dici donatio.
- 63 Remissio si fiat à Tutore principaliter non animo donandi, sed pro commodo pupilli non censetur donatio, & talis remissio per Tutorem facta valet, & tenet.
- 64 Donare is tantum dicitur, qui ob nullam aliam causam donat, quam ut liberalitatem exerceat.
- 65 Refutatio legati non dicitur facta ob liberalitatem exercendam si refutans non habebat animum illud acquirendi.
- 66 Donatio non dicitur inducta ex verbo donationis, nisi principaliter intervenerit animus donandi.
Donationis verbo, si Dominus remiserit sterilitatem anni non erit donatio sed transactio. num. 66.
- 67 Verba accipiuntur ex qualitate contractus contra propriam significationem.
- 68 Contractus non debent à verbis denominari, sed à principali contrahentium intentione, & illius effectum. & num. 69.
- 70 Donatio, quando non possit negari quod sit corresponsiva.
- 71 post Donationem, si donatarius obliget se ad aliquid,

- censetur hoc fecisse contemplatione illius donationis.
- 72 Donans aliquid alicui, & eadem die donatarius se obliget ad dandum donanti decem singulis annis, censetur hoc fecisse contemplatione præcedentis donationis, ex actuum vicinitate.
- 73 Frater, licet videatur dotare, sororem animo donandi, tamen si eadem die appareat Instrumentum quietationis facta per sororem fratri, præsumitur dotasse contemplatione illius quietationis.
- 74 Præcedentia declarant subsequencia.
In Continenti ea, quæ sunt inesse videntur.
- 75 Actus præsumuntur corresponsivi, si fiant eadem die.
- 76 ad Corresponsiuitatem inducendam dicitur in continenti fieri, si fiat infra vnum diem.
- 77 Soror, si renunciet hereditati paternæ ad fauorem fratrum, & alio die fratres illam dotent, præsumuntur actus corresponsivi.
- 78 Donatio si sit corresponsiva, non eget insinuatione.
- 79 Donatio illa proprie dicitur, quæ à mera liberalitate procedit.
- 80 Statutum loquens de donatione intelligi debet, de vero donatione.
- 81 Statutorum verba debent intelligi strictè, & in propria significatione.
- 82 Donatio, si sit ob causam, & reciproca, non comprehenditur sub statuto loquente de donatione.
- 83 Insinuatio in coniunctionibus, quæ non continent donationem, non est necessaria.
- 84 in Donationibus non requiritur insinuatio, si adsit iuramentum, secundum communem opinionem.
- 85 Corresponsiuitas in actibus quando præsumatur.
- 86 Corresponsiuorum natura est, ut quod inest in vno, in sit etiam in altero.
Ita ut vnus actus iudicetur, etiam si diuersa sint natura. num. 89.
- 87 Mutuans alicui centum, si statim deponat illa penes mutuante, licet in deposito non admittatur compensatio, tamen secus est in hoc casu quia depositum pendet à mutuo ratione corresponsiuitatis, & num. 88.
- 90 Renunciatio, seu cessio potest reuocari per superuenientiam Liberatorum.
- 91 in Repudiatione non habet locum dispositio leg. si vnquam. C. de reuocand. donat.
- 92 Donatio, si non sit simplex, sed ob causam cessat text. in l. si vnquam C. de reuocand. donat.
- 93 Donatio ob causam non est vera donatio.

¶ Supra ad Decisionem 12. coram eodem Reuerendissimo P. D. Coccino Decano, & ad Decisionem 292. coram R. P. D. Panzirolo.

DECISIO CCCXXIII.

BON. mem. Maxima de Comitibus sub die 14. Aprilis de ann. 1592. reliquit Castra de quibus agitur clare mem. Antonio Mariæ Cardinali Saluato; eique post eius obitum substituit Filios legitimos, & naturales Federici de Comitibus videlicet Camillum, & Heratium, prædefuncto Horatio, Excellentissimus D. Camillus Dux Capineti sub die 14. Aprilis 1597. asserens se bene informatum de prædicto Testamento, ac substitutione, declarauit se

nun-

nunquam habuisse, neque habere animum acceptandi prædictam substitutionem, neque ius accrescendi, vel non decrescendi ex morte Horatii fratris, & propterea repudiavit, & repudiat, ut in instrumento dicitur, medio iuramento, &c. dictum ius accrescendi, vel non decrescendi, & totam dictam substitutionem fideicommissariam sibi post mortem Cardinalis heredis factam, ipsamque substitutionem, seu legatum perpetuo, & omni tempore effici caducum voluit, & sibi nullo unquam tempore acquiri debere, ac nunquam factum fuisset, ipsamque substitutionem, & seu legatum medio iuramento, &c. ex nunc prout ex tunc, & contra postquam delatum erit resitavit, & repudiavit, & cuicumque iuri tam in spe, quam in re, seu ad rem certam de presenti, quam quomodolibet competituro post mortem Cardinalis, ex nunc prout ex tunc, & contra, &c. renunciavit ad favorem prædicti Cardinalis pro se, & suis hæredibus, &c. illique fecit finem, quietantiam, remissionem, & pactum perpetuum de ulterius quicquam non petendo vigore dicti testamenti. Die sequenti, videlicet, die 15. Aprilis eiusdem anni 1597. idem Cardinalis per chirographum, seu manuscriptum promissit, & se obligavit soluere eidem Excellentissimo D. Duci scuta 20. mill. illaque numerare Creditoribus eiusdem Ducis, qui cedere respectu iura deberent eidem Cardinali, & postea sub die 4. Iunii eiusdem anni prædictus D. Cardinalis scripto declaravit suę intentionis non fuisse reuolendi se illo tempore de isto credito contra ipsum D. Ducem sed dedisse dictam summam in gratitudinem renunciationis ab eodem D. Duce factæ fideicommissio prædicto, prout hæc omnia narrata fuerunt in instrumento celebrato sub die 14. Nouembris eiusdem anni, in quo pariter dicitur quod in signum gratitudinis addebat idem Cardinalis scud. 5. mill.

His stantibus cum prædictus Excellentissimus D. Dux peteret immisionem in Castra de quibus agitur sub die 24. Ianuarij 1621. Rota resoluit coram R. P. D. meo Remboldo * obitare dicto D. Duci dicta duo Instrumenta sub diebus 14. Aprilis, & 14. Nouembris anni 1597. & lata sententia contra D. Ducem, cum mihi causa fuisset commissæ in secunda instantia Dubitavi An Senectia Rotæ esset confirmanda, vel infirmanda, & Domini censuerunt, Sententiam esse confirmandam. Quia aut agitur de repudiatione, aut de renunciatione, si de repudiatione, ¶ nullo modo fas est D. Duci ad bona repudiata redire, l. si cuius l. si quis suus, C. de repud. hered. l. 1. C. de repud. bonor. poss. l. 1. §. sed videndum est. ff. de success. edict. Aym. conf. 959. num. 2. lib. 5. quod enim semel repudiatum ¶ est redi integrari non potest, leg. fin. ad fin. C. de condit. insert. Corn. in l. bonorum, num. 26. C. qui admittit; Vnde hereditatem semel repudians ¶ non potest amplius eam adire, l. si quis suus, C. de repud. hered. ubi Fulgos. num. 5. Alber. in l. pro herede, num. 4. in fin. & num. 5. ff. de acquir. hered. Neque est ¶ amplius locus penitentia, Ang. in d. l. si quis suus, num. 3. C. de repud. hered. Nam, & si repudiatio ¶ non possit diuipinio iuris repudiat, quoniam repudians hereditatem non dicitur priuari hereditate quam nunquam ¶ habuit, & priuatio præsupponit habitum, tamen dicitur aliquo modo priuatio, quia tollit facultatem acquirendi, & acceptandi, si verò agitur de renunciatione, renunciationis ¶ effectus est priuatio illius iuris, quod a se per renunciationem abdicauit, & propterea a priuatione ad habitum ¶ non debet dari regressus, l. homo liber. ff. de stat. hom. §. quod autem, in fin. ubi Ang. num. 1. vers. nota, quod a priuatione infit. de caput. dimittit. & hinc fit quod ¶ renuntiatio non datur regressus ad ius renunciatum, leg. queritur. §. si venditor. ff. de adit. edict. l. Herennius 63. in princ. ff. de emet. l. nihil 123. §. omnibus ff. de leg. 1. l. si quis ius iurandum, l. 1. C. de reb. credit. ubi dicitur quod satis absurdum ¶ est redire ¶ ad hoc, cui renunciandum putauit, & plus operatur renunciatio ¶ quam sententia, cum renunciatio pendeat à spontanea voluntate, sententia verò est actus à consensu inuito pendens. Oldrad. conf. 227. num. 5. Decian. re spons. 39. numer. 44. lib. 2. Et propterea Rota benè resoluit obitare dicta Instrumenta, super qua resolutione fuit lata

sententia, quia contra cedentem potest excipi de repudiatione, & renunciatione, & ¶ quod propterea non competit actio, Aym. confil. 191. num. 3. Anchar. conf. 34. num. 8. & 9. vers. & maxime quia.

Quod verò in hoc casu dici possit, quod agitur de repudiatione satis patet, quia D. Dux substitutionem, seu legatum postquam delatum erit resitavit, & repudiavit, quod ¶ proprie conuenit repudiationi, ¶ nam repudiatio fit de iure iam delato, l. 1. §. decretalis. ff. de success. edict. leg. nec is. 17. in fin. ff. de acq. her. Et quamuis de tempore repudiationis legatum, seu fideicommissum non esset delatum, & ¶ idè non potuit repudiari, ¶ is enim potest repudiare, qui potest adire. l. is potest 18. ff. de acq. hered. ita ut alias repudiatio sit nulla, & eueniente casu repudians possit ¶ iterum repudiare, vel adire, l. is qui heres. 13. in princ. ff. de acquir. her. & ibid. Bart. num. 1. & 3. Imol. num. 1. las. nu. 5. Surd. conf. 398. num. 12. & conf. 446. num. 3. Nihilominus est aduertendum, quod D. Dux non repudiavit simpliciter, sed ¶ postquam dicta substitutio, seu legatum sibi esset ¶ delatum, & idè cum repudiatio sit conditionalis scilicet postquam substitutio, seu legatum erit delatum, quod denotat ¶ dictio illa, ¶ (postquam) quæ est conditionalis, Bart. in l. quibus diebus. §. Terminus, num. 6. ff. de condit. & demonstr. l. si a. 45. §. fin. ubi glof. ver. 6. ubi ea. ff. de leg. 2. l. ab hostib. 15. §. fin. ff. ex quib. caus. maior. Rota dec. 46. num. 2. ¶ 18 par. 2. in recent. dictio, ex nunc ¶ prout ex tunc, & è contra non operatur à die datæ instrumenti, sed solum à die purificatæ conditionis, ut in istis terminis clausule, ex nunc, prout ex tunc, & è contra in actu conditionali (licet secus esse dicendum si actus esset purus.) & est decisio Cassad. 3. num. 14. in fin. vers. cui conclusioni, & num. 15. per tot. de præb. Card. in clem. 1. num. 9. vers. oppono quod decreum, Imol. num. 10. de concess. præb. Paris. confil. 82. num. 17. vol. 4. Gabr. conf. 185. num. 6. vol. 1. & est iux. in clem. 1. ubi glof. in verb. ex tunc, de concess. præb. & ratio est, quia ante conditionem ¶ purificatam nulla adest repudiatio, l. labeo, 7. §. idem Tubero. ff. de suppellect. legat. ubi quod nomina ¶ 20 ¶ demonstrant voluntatem, c. is autem 22. quaest. 2. Cassad. in puncto, d. dec. 3. num. 15. de præb. Ex quibus cum repudiatio censetur facta post delatam hereditatem est valida, talis enim est ¶ natura repudiationis, ut dictum est, ut fiat post delatam hereditatem ante acceptance, d. l. 1. §. furiosi, & §. decretalis. ff. de success. edict. leg. qui potest, vers. quod quis. ff. de reg. iur. Nam repudiare verbum ¶ 22 ¶ fertur ¶ ad ius quærendum. Alciac in leg. inter diuortium. 191. num. 1. ff. de verb. signif. quare cum alicui defertur hereditas, ¶ 23 ¶ vel legatum, vel aliud simile, debet quis acceptare, vel repudiare, ne ius delatum, dum non acceptatur hereditas ¶ 24 ¶ beatur pro derelicto; Vnde repudiari dicitur ¶ hereditas, cum abdicatur ipsa adeundi facultas, ut in Rubr. C. de repud. hered. Corn. conf. 272. num. 4. lib. 3. Ruin. conf. 207. numer. 3. lib. 1.

Et quatenus tenemus hanc esse repudiationem, non est opus insinuatione, quia illa solum requiritur in vera, ¶ 25 ¶ propria donatione, non autem in impropria, Calder. conf. 2. de empt. & vendit. Curt. Iun. conf. 147. num. 7. & in nostris terminis Gomez. variar. tom. 2. cap. 4. num. 10. Azue. ad leges regias lib. 5. in c. l. §. num. 2. in fin. & numer. 3. Quod autem ista proprie, & verè non sit donatio satis patet ¶ 26 ¶ quia ad effectum veræ ¶ donationis, duo copulatiue requiruntur, alterum quod donans sit pauperior, alterum quod donatarius sit factus locupletior. Sed in hoc casu li ¶ 27 ¶ cet recipiens sit factus locupletior, ¶ tamen donans non est factus pauperior, & sic non est proprie donatio, leg. si sponsus §. §. concessa, vers. hoc autem ex eo euenit, & §. fin. incip. ubiunque. ff. de donat. int. vir. & vxor. l. quod autem §. 1. ff. eod. Rot. dec. 8. vers. in oppositum, de consuet. in antiqua laie Card. Manic. de tactu. & ambig. lib. 2. tit. 5. num. ¶ 28 ¶ 57. tunc enim donans dicitur fieri ¶ pauperior, quando tradit de substantia sua, ita ut diminuat patrimonium suum, secus verò si repudiat hereditatem, & deueniat ad substantiam ¶ 29 ¶ tutam nam tunc non ¶ acquiritur non dicitur fieri pauperior, ut habetur in d. l. si sponsus, §. si maritus, & bene declarat Abb. in cap. donatio 15. num. 8. vers. 2. queritur, de

donat. inter vir. & uxor. Mani. loco supra cit. num. 59. Et idem est in casu isto licet non agatur, ut legatum deueniat ad substitutum, † sed ut remaneat penes grauatum a quo relictum est, sicut caducum, l. 1. § pro 2. C. de cad. toll. ut bene ad propositum considerat *Castr. in cons. 135. numer. 3. vers. & si dicatur lib. 1.*

Neque obstat, quod ista repudiatio videatur facta per pactum, unde est locus insinuationi, † etiam quod aliàs de iure non requireretur, *Clar. in §. donatio, quaest. 16. num. 2. & 3. Gabr. de donat. conclus. 1. num. 19. Seraph. de priuil. iuram. priuil. 209. num. 4.* Nam fuit responsum, quod isti † Doctores loquuntur in renunciatione, secus autem dicendum est in repudiatione, & ratio differentiae est, quia cum † repudiatio fiat, quando ius est delatum, an ille cui est delatum velit acquirere, vel non acquirere pender ab eius voluntate, unde si † repudiat fingitur nunquam habuisse, ex l. ubi homo, 88. §. cum seruus, ff. de leg. 1. & sic respectu eius nunquam est res † acquisita, & quod sibi dominium sit acquisitum pender ex eius acceptance, unde non acceptando lex habuit, ut acquirendum, non ut acquisitum, quia esse acquisitum dependet etiam a potestate legis, & lex ipsa potuit fingere non acquisitum, tandem ad hoc, † ut res dicatur acquisita necesse est, quod hoc fiat per actus naturales, ut puta per voluntatem, & apprehensionem naturalem, & tunc eius remissio donatio est, † per actus vero ciuiles non inducitur ista propria acquisitio, ut sit donatio eius remissio, & hic est verus sensus, d. l. si sponsus, §. si maritus, ff. de donat. inter vir. & uxor. ita eleganter, *Add. ad decis. 119. Antonij Gama, col. 1. vers. in maiore vero.* At si † res est in renunciatione, quae non potest fieri, nisi † de iure iam acquisito, vel acquirendo, ex causa de praesenti, unde si fiat de iure acquisito, clarum est, quod ista acquisitio sit per actus naturales, † scilicet per voluntatem, & apprehensionem naturalem, & sic refutatio † est donatio, ut supra dictum est, & bene *Castren. in d. cons. 135. num. 3. vers. ex quo igitur, lib. 1.* Et idem est in renunciatione iuris futuri ex causa de praesenti, † quae cum non possit regulariter fieri, l. si ita scriptum, §. sub conditione, ff. de leg. 1. nisi fiat per pactum, l. 1. iuncta glossa magna post princ. ibi, primo, quia adhuc non competit, C. de pact. & laus infra dictum, cum renuncietur † per pactum iuri de futuro, ex spe de praesenti capit donationem, l. spem, C. de donat. *Ruin. cons. 204. num. 4. lib. 1.* & ideo nihil mirum si requiritur insinuatio, quia est donatio, & in hoc casu lex non fingit renunciantem nunquam habuisse † ius renunciatum, prout fingit repudiantem nunquam habuisse hereditatem, vel legatum repudiantem, ut supra dictum est, & cessat omnis difficultas, quia ut ex mox dicendis apparebit etiam quod in repudiatione † ex pacto requireretur insinuatio, tamen secus dicendum est in hoc casu.

Et in omnem euentum D. Duci obstat renunciatio iuri de futuro ex spe de praesenti, quae clarè colligitur ex illis verbis: Et cuiusque iuri tam in spe, quam in re, seu ad rem certam de praesenti, quam quomodolibet competituro post mortem Cardinalis, ex nunc prout ex tunc, & contra renunciauit ad fauorem praedicti Cardinalis pro se, & suis haeredibus, & cui fecit finem, quietantiam, remissionem, & pactum perpetuum de ulterius quicquam non potendo, cum iuramento, &c. unde, etsi renunciatio iuri in spe de praesenti, & iuri de futuro ex dicta spe de praesenti † regulariter non valeat, nec renunciatio tollatur, l. si ita scriptum, §. sub conditione, ff. de leg. 2. *Bart. in l. 2. num. 3. C. de post. ubi Bolognesi, num. 70. & statim de communi, per pactum tamen tollitur, Bart. in d. l. 1. num. 3. Afflict. decisio. 384. numer. 5. Alus. in repet. in q. ubi renunciari non potest iuri de futuro, Tirag. de retr. act. cons. 1. §. 1. glof. 9. num. 24.* Et ratio est, † quia renunciatio facta per pactum valatur consensu duorum, renunciatio vero simplex vnius † tantum voluntate, *Burig. in d. l. 1. in princ. vers. item oportet quod futurum, F. Iheron. Decian. respons. 39. num. 64. vol. 2. Hieron. Schurf. cons. 74. num. 9. & seq. centur. 1. l. 1. in d. l. 1. num. 14. C. de pact.* Et praedicta eo magis procedunt, quia in hoc casu adest † iuramentum, quod per se sufficeret, ut ius futurum per renunciationem tollatur, A-

lex post Cuman. in l. is qui heres 13. numer. 7. ff. de acquir. hered. *Dec. in l. 1. num. 27. C. de pactis, & cons. 31. num. 5. in princ. & cons. 379. num. 10. Ruin. cons. 16. num. 3. libr. 2. Gerard. singul. 18. num. 19. Tirag. in l. si vinquam, in praefat. num. 128. Guier. de iuram. confirm. cap. 2. §. num. 2. libr. 2. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 109. numer. 3. & per tot.*

49 Neque praedictis obstat, quod remissio † censetur donatio, l. si quis delegauerit 12. ff. de nouatio, l. si quis obligatione 115. & ibi gloss. in princ. & *Dec. numer. 2. & seq. ff. de reg. iur.* Et propterea eget insinuatione, perinde † ac si res tradita fuisset ex donationis causa, *Gros. in d. l. si quis obligatione, in princ. vers. si fiat, & in l. Modestinus 23. in princ. glof. ubi Bart. num. 1. ff. de donat. Ruin. cons. 133. num. 5. libr. 4. Roland. de lucr. dot. quaest. 11. num. 8. Busigell. in repet. l. 4. §. cato, num. 3. ff. de ver. oblig.* Nam fuit responsum, quod in hac facti specie non fuit opus insinuatione, quia illa non est opus † quando remittitur ius futurum nondum quaesitum, prout est casus noster, *Bald. in l. illud, num. 11. vers. quid ergo dicemus, C. de sacros. Eccl. Tirag. in l. si vinquam, ver. donatione, num. 180. Gomez. var. res. l. 10. cap. 10. num. 10. vers. item etiam. Alex. ad leges regias, lib. 5. §. 2. tit. 9. lib. 9. num. 2. & 3.* Neque procedit in † remissione iuris, quod est in spe, prout etiam est casus noster, *Roland. de lucr. dot. quaest. 39. num. 24. Rebuff. in consil. lib. 2. tit. de donat. insinuan. art. 1. glof. 1. numer. 30. vers. 10. Gomez. ubi supra vers. secundo infero;* secus autem † quando est ius quaesitum *Rebuff. ubi supra, Gab. cons. 1. de dona. num. 82. l. 1. tit. 23.* quia ubi ius † quaesitum remittitur, ibi donatio esse intelligitur, *Cas. in l. actione, num. 2. C. de pact. Dec. cons. 86. num. 5. vers. quantum vero, Aym. cons. 142. num. 7.* plane donatio vera, & propria in iuris † quaesiti remissione versatur, *Aym. cons. 959. num. 5. & cons. 618. numer. 3. Gabr. conclus. 127. num. 28. lib. 1. & cons. 6. in princ. lib. 2.* 56 & propterea remissio iuris † quaerendi non exigit insinuationem sicuti requiritur iuris quaesiti remissio, ut supra dictum est.

57 Et quamuis praedicta videantur esse vera, nisi alteri † cedatur spes iuris quaerendi, prout fuit factum in casu isto, cum cessio fuerit facta ad fauorem Cardinalis, *Ruin. cons. 204. num. 4. lib. 1. per tex. in l. spem, C. de donat. Socc. Sen. cons. 82. in fin. lib. 4.* Nihilominus fuit consideratum, quod D. Dux in dicto primo instrumento asseruit, se nunquam habuisse animum, nec habere substitutionem, & ius accrescendi, vel non decrescendi acceptandi, & subditur: Et propterea repudiauit, & refutauit, & c. renunciauit, & renunciat, &c. quae dictio (propterea) denotat quod propter illam causam, scilicet quia nunquam habuit animum habere substitutionem, & ius accrescendi, quae censetur finalis, & coniungit animum non acceptandi, cum repudiatione, & refutatione, ita ut repudiatio, † & refutatio pendeant ab illa voluntate non acquirendi, l. 2. ff. de iur. Bald. in l. cancellauerat, num. 1. ff. de his, quae in testam. delent. c. quia propter de elect. *Socc. Sen. cons. 156. num. 18. in princ. lib. 2. Rolan. cons. 15. num. 5. lib. 3. Seraph. decis. 183. num. 7.* 59 & praedicta dictio denotat expressam † causam repudiationis, & renunciationis, sicuti dicitur de dictione, ideo, quae idem importat. *Socc. Sen. cons. 159. nu. 21. lib. 2. Aym. cons. 192. num. 2. vers. 3. arguitur.* Unde sit, quod cum in 60 dicanda remissione, † ut ea censetur donatio debeat inspicere animum donandi, & liberalitatem exercendi, l. in adi- 61 bus 9. in princ. ff. de donat. & ubi non constat † de animo donandi, tunc non videtur ibi esse donatio ob defectum consensus, ideo cum refutatio non fuerit facta simpliciter, 62 sed in consequentiam † ex quo nunquam D. Dux habuit animum acquirendi, quod denotat dicta dictio (propterea) ista non debet censeri donatio, sed liberatio sine causa. *Ang. cons. 94. num. 7. Roman. in l. Modestinus, num. 15. ff. de donat. Burig. in l. pactum, C. de pact. vers. item opponitur, ubi quod si remissio sit principaliter animo donandi* 63 censetur donatio, † si vero sit principaliter pro com- modo pupilli non censetur donatio, & talis remissio per Tutorem facta est valida. *Rom. ibid. numer. 4.* Nam donare is 64 debet, qui dicitur, † qui ob nullam aliam causam donat, quam

quam ut liberalitatem exerceat, l. i. ff. de donat. in princip.
 65 quare cum refutatio non fuerit facta † ob liberalitatem
 excedendam, sed ex quo D. Dux non habuit animum ac-
 quirendi legatum non dicitur donatio, ita ut comprehen-
 datur sub dispositione Iuris Communis, vel Statuto de in-
 66 scriptione, etiam quod sub verbo † donationis fuisset fa-
 cta remissio, nisi principaliter interuenerit causa donandi,
 v. i. ex in l. si uno, 17. in princ. seu in l. ex conducto 16. §.
 Papinianus, ff. locati, ubi quod si verbo donationis Domi-
 67 nus † obsterit item anni remiserit idem erit dicendum
 quasi non sit donatio, sed transactio, & ibi glos. in verb. sed
 68 transactio notat quod ex qualitate contractus † verba ac-
 ciuntur contra propriam significationem & est clarum
 in iure quod contractus non debet à verbis denominari,
 69 sed à principali † contrahentium intentione, & ab illius
 effectu, l. insulam 6 ff. de praser. verb. Paris. conf. 20. num.
 62. & conf. 78 num. 1. lib. 1. Vacon. declar. iur. declarat.
 69. num. 10. Aym. conf. 20. num. 5. Ruin. conf. 107. numer. 9.
 lib. 4. Rolan. conf. 69. num. 40. & seq. lib. 3. Surd. conf. 243.
 num. 2. & 43.

Præterea si admitteremus hanc fuisse donationem, cū
 bon. mem. Cardinalis die sequenti, post factam donatio-
 nem dederit Duci scut. 20. mill. & postea alia scut. 5. mill.
 70 negari non potest quin ista solutio sit correspectiua † ad
 ipsam refutationem, seu donationem, si illam talem esse
 dicamus, ex tex. in l. 1. §. que oneranda, ff. quarum actio re-
 rum non det per quem text. post Fulgos. dicit Soccin. Sen.
 in terminis donationis, in conf. 273. numer. 1. lib. 2. quod si
 71 post donationem † donatarius obligat se ad aliquid, cen-
 setur hoc fecisse contemplatione illius donationis, & sub-
 dit quod Paulus de Castro consuluit, quod si mulier donat
 aliquid Hospitali, & eadem die Hospitali se obligat ad dā-
 72 dum Mulieri decem singulis annis, † censetur hoc fecisse
 contemplatione præcedentis donationis ex actuum vici-
 pitate, & allegat quoque Bald. concludentem, quod licet
 73 frater † videatur dotare sororem animo donandi, l. vni, §.
 accedat, C. de rei uxor. act. tamen si eadem diem appareat
 instrumentum quietationis factæ per sororem fratri, præ-
 sumitur dotasse contemplatione illius quietationis, quia
 74 præcedentia † declarant sequentia, & quæ in continenti
 sunt videntur inesse, & hoc dictum in nostris terminis do-
 nationis ad litteram sequitur lo. Iacob. Leonardus in conf.
 118. num. 3. & sequen. conf. feudalia Bruni lib. 1. Et quā-
 vis prædicti Doct. loquantur de actibus factis eodem die,
 75 nihilominus † idem obtinet in casu isto, ex quo promissio
 scut. 20. mil. tu t facta die sequenti post renunciationem,
 76 Anchar. conf. 43. num. 3. ubi quod ad inducendam † cor-
 resp. ciuitatem, dicitur in continenti fieri, si fiat infra vnū
 diem, nam si soror renunciat hereditati paternæ ad fau-
 77 tem † fratrum, & alio die fratres dotant sororem prælu-
 muntur correspect. ui actus, sequitur Aym. in conf. 356. in
 princ. Et cessat omnis difficultas ex quinque ponderatis in
 facto secundi Instrumenti in decisione coram R. P. D. meo
 Remboldo. Ex quibus clarissime colligitur ista corre spe-
 78 tiuitas. Quare cum isti actus sint correspectiui ista dona-
 tio non † est pura donatio, quæ subiaceat insinuationi re-
 quisitæ à Statuto Urbis Cap. 149. & 150. lib. 1. quod tollit
 79 etiam iuramentum, cum donatio propriè † dicatur illa,
 quæ à mera liberalitate procedit, l. i. ff. de donat. & dicit ibi
 Bari. in fin. quod Statutum de donatione loquens intelli-
 80 gitur de illa † propria donatione, quæ à mera liberalitate
 81 procedit, quia verba Statutorum † debent intelligi strictè
 & in proprii significatione, l. i. §. si quis nauem ff. de exer-
 cit. actio. l. 3. §. hac verba, ff. de neg. gest. & idem in propo-
 sito notat Bari. in l. filiusfamilias, in secunda oppositione ff.
 de donat. & Cyn. in l. vi liberis, num. 2. vers. nostri autem,
 82 C. de collat. Quare cum renunciatio † de qua agitur qua-
 tenus sit donatio, non sit ob liberalitatem, sed correspecti-
 ua, saltem ad summam scut. 20. mill. & propterea fuerit ob
 causam, & reciproca, non comprehenditur sub dicto Sta-
 tuto, Alex. in puncto conf. 167. num. 10. & 14. vers. non ob-
 stat, lib. 7. ubi concludit, quod istæ conuentiones non con-
 83 tinent donationem saltem propriè, † & quoad insinua-
 tionem de iure communi requisitam (omisso quod non

requiritur in donatione reciproca, ut de communi testa-
 tur Cur. lun. conf. 81. num. 5. Clar. in §. donatio, questio. 16.
 num. 5. vers. sed nunquid) cessat omnis difficultas, quia cū
 84 interuenerit † iuramentum non requiritur insinuatō se-
 cundum magis communem opinionem, de qua Iaf. conf.
 169. num. 16. lib. 4. Alex. and. consil. 20. num. 4. vers. posses
 etiam dici, lib. 3. & conf. 133. num. 10. vers. quinimo etiam,
 lib. 7. Clar. in d. §. donatio, questio. 18. vers. contrariam au-
 tem.

Neque ista correspectiuitas cessat, ex quo Cardinalis
 promisit numerare scut. 20. mill. Creditoribus D. Ducis,
 qui cedere deberet iura ad fauorem ipsius Cardinalis, quæ
 iura cum Cardinalis possit exercere contra Ducem cessat
 correspectiuitas, cum Dux semper remaneret debitor. Nā
 fuit responsum quod cum ex prædictis præsumatur corre-
 85 spectiuitas Cardinalis † non poterat vi iuribus cessis cō-
 tra Ducem, jicet alias posset, ut bene ad propositum, Bald.
 in conf. 317. incip. Ad euidentiam præmittendum per tot. &
 maxime in fin. lib. 3. ubi quod natura correspectiuorum
 86 est, † ut quod inest in vno, inest alteri, ita ut vnus actus iu-
 dicetur, etiam si sint diuersæ naturæ, nam si quis mutuauit
 87 alicui centum, & statim † illa deposuit penes mutuantem
 licet in deposito, non admittatur compensatio, l. fin. C. de
 compens. tamen fallit in casu isto, quia depositum pendet à
 88 mutuo † ratione correspectiuitatis, & coniunctionis con-
 tractuum, sic in proposito licet solutio facta per Cardina-
 lem Creditoribus Ducis cum repotatione cessionis ope-
 retur, quod Cardinalis posset vi illis iuribus cessis cō-
 tra Ducem, tamen secus est in isto casu, ex quo solutio facta
 Creditoribus fuit correspectiua ad renunciationem factam
 per Ducem, Vnde Cardinalis non poterat vi iuribus ces-
 89 sis contra ipsum, cum † solutio facta Creditoribus ratione
 correspectiuitatis esset eiusdem naturæ, prout renunciatio
 facta per Ducem, l. si cum, §. final. leg. qui in iuria, ff. si quis
 caution. Bald. ubi supra ante fin. vers. quia istud depositum.
 Et cessat omnis difficultas cum die 4. Iunii eiusdem anni
 1597. Cardinalis agnoscendo veritatem per aliam scrip-
 turam declarauerit suæ intentionis non fuisse reualendi se
 villo tempore de isto credito contra ipsum D. Ducem, aut
 contra aios pro eo, sed dandi Excellentie suæ d. sum-
 mam scut. 20. mill. in gratitudinem renunciationis ab eo-
 dem D. Duce factæ fideicommissio q. D. Maximæ, & c. ut
 etiam habetur in Instrumento celebrato die 14. Nouem-
 bris 1597.

Neque denique facit, quod propter superuenientiam si
 90 liorum D. Dux potuit † reuocare istam cessionem, seu re-
 nunciationem, ex l. si unquam C. de reuoc. donat. Nam fuit
 responsum, quod, aut agitur de repudiatione, aut de renū-
 91 ciatione, sit de repudiatione non est locus reuocationi ex
 dispositione, d. l. si unquam, ut notat ibidem Ripa, num. 21.
 & ibidem etiam Tiraquel. in verb. donatione largitus, nu-
 mer. 180. & sequen. Soccin. Sen. in leg. 1. in fin. C. de pact. ubi
 quod hoc est nouum dictum, Gomez. variar. tom. 2. cap.
 4. numer. 24. vers. septimo infero, qui dicit solum Soccinum
 hoc tenere. Si verò agitur de renunciatione, quæ habet
 92 vim donationis, cum ista non sit donatio simplex, † sed ob
 causam, ut supra probatum est, cessat in ea dispositio, l. si
 unquam, Alex. conf. 29. num. 16. lib. 3. Dec. conf. 180. in fin.
 23 Paris. conf. 28. num. 62 lib. 3. quia † ista non est propriè ve-
 ra donatio, ut supra dictum est, ex Alex. and. conf. 167. nu-
 mer. 14. in fin. lib. 7.

Et ita conclusum solo D. Marchione informante.

* Est decisio 320. supra in hac eadem parte.

R. P. D. REMBOLD O.

Ianuē Separationis Thori.

Die Veneris 31. Ianuarij 1625.

A R G V M E N T V M.

Mulier, si agat contra eius virum ad effectum separationis Thori, ob illius sauitiam cum tractetur de re grauissima, & ardua, & ne aperiatur via passim diuertendi cum raro sint coniuges inter quos aliquae dissentiones non oriantur, ideo vt in hoc iudicio obtineat, non sufficit probatio cuiuslibet scuitiae, & qualis requiratur, & probanda veniat doctè explicatur in decisione.

S V M M A R I V M.

- 1 Mulieri alleganti sauitiam viri incumbit onus probandi.
- 2 Mulier si alleget sauitiam viri ad effectum separationis Thori, debet eam plenè, & concludenter probare.
- 3 Testes deponentes super sauitia viri contra uxorem, debent esse omni exceptione maiores.
- 4 Thori separationis causa grauis est, & ardua.
- 5 Thori separationis causa reputatur causa status.
- 6 Verberatio leuis permessa est viro in uxorem, praesertim ex causa.
- 7 Sauitia mariti erga uxorem non inducitur ex vnico actu.
- 8 Mulier si dicat, quod fuit verberata semel in decem annis à marito ista non est sauitia, sed correctio.
- 9 Vir sapiens debet diutius malos mores corrigere, ne transeant in consuetudinem.
- 10 ad Thori separationem, vt deueniatur propter sauitiam viri, debet constare quod vir, sit solitus frequenter seuire vltimodum in uxorem.
- 11 ad Thori separationem vt deueniatur non sufficit sauitia praeterita, sed necesse est, quod adsit probabilis timor, quod etiam in posterum vir etiam sauiat in uxorem.
- 12 Et etiam requiritur, quod etiam mulieri trepidanti non possit per sufficientem cautionem prouideri.
- 13 Testes viles, & patientes plures exceptiones non probant in materia separationis Thori.
- 14 Testis singularis non probat.
- 15 Alaparum duarum inflictio, non est verberatio atrox, & qualis requiritur ad separationem Thori.
- 16 Alapis si maritus bis ceciderit uxorem, ex hoc non potest dici, quod sit solitus eam alapis cecidere.
- 17 Testes deponentes de eorum iudicio nullum gradum probationis faciunt.
- 18 Testes de auditu non relevant.
- 19 Testes, si non reddant sufficientem causam scientiae, non possunt deferuere ad effectum plenae, & concludentis probationis.
- 20 Probatio praesumptiua non releuat in materia separationis Thori.
- 21 Fama non dicitur probata, si testes super ea deponentes, non sint tales, quales requiruntur ad eam probandam.

- 22 Maritus ex quibus praesumatur, quod bene tractauerit suam uxorem, & nam. 23. & 30.
- 24 Maritus, si percusserit uxorem, quando ista percussio non fit censenda atrox, ita vt non sit inferendum ad sauitiam.
- 25 Sauitia mariti contra uxorem ad effectum separationis Thori debet esse magna, & talis ex qua probabiliter mortis periculum timeatur.
- 26 Maritus ex causa potest punire uxorem.
- 27 Diortium, seu Thori separatio fit propter timorem futuri damni, ac propterea, vxor quae diuertit à viro ad eundem redire debet, data cautione & c.
- 28 Maritus si semel percusserit uxorem ex hoc potest desumi probabile argumentum, quod etiam in posterum sauiat in ipsam.
- 29 Maritus, si semel percusserit uxorem, si dicta percussio non fuerit acris, & prouenerit ex insolita ira accensione, cui vxor causam dedit, cessat coniectura, quod in posterum etiam crudelis contra eam sit futurus.
- 30 ad Thori separationis effectum requiritur, quod adsit timor magni mali, quodque sit talis, qui capat in constantem virum.
- 31 Thori separatio est res grauissima, ac propterea non est concedenda ob cuiuscumque mali timorem.
- 32 Et hoc ea de causa, quia daretur ansa passim diuertendi, cum rari sint coniuges, inter quos aliquae dissidia non oriantur.
- 33 Timoris rei leuis nulla habetur consideratio in iure.

¶ Supra ad Decisiones 155. & 191. coram Reuerendis. P. D. Coccino Decano.

DECISIO CCCXXIV.

- D**OMINI dixerunt non constare de sauitia D. Marcelli ad effectum separationis Thori: Onus enim probandi sauitiam viri incumbit mulieri alleganti sauitiam, Paris. conf. 54. num. 13. in fin. lib. 4. Nat. consil. 616. in princip. Roland. conf. 27. num. 2. lib. 3. cum alijs late congestis per Farinac. in tract. de delict. carn. quaest. 143. §. probatio sauitiae. num. 163.
- 1 Et requiritur ad d. effectum plena, & concludens probatio, Paris. d. conf. 54. num. 15. Roland. d. conf. 27. numer. 10. Nat. d. conf. 616. sub num. 1. vers. & in ea requiruntur, Bertaz. conf. 228. num. 1.
  - 2 Quodque testes de ea deponentes sint omni exceptione maiores, Felin. in rub. de sponsal. numer. 5. Soc. Jun. conf. 86. num. 7. & seqq. lib. 2. Hipp. Rimin. conf. 174. num. 17. Nat. d. conf. 616. sub num. 1. Quia causa separationis est causa gratuita, & ardua, Hipp. Rim. d. conf. 174. numer. 16. & reputatur causa status, Farinac. loco citato. numer. 164. Rot. decis. 441. num. 2. par. 1. in recent. in Romana separationis Thori 28 Ianuarij 1613. coram bon. mem. Card. Saeraio; Ideoque etiam sauitia ad inducendam separationem debet esse magna, Abb. in cap. ex transmissa. in princ. & num. 4. de restit. spol. Aldobr. conf. 71. num. 1. lib. 1. Far. conf. 157. num. 4. lib. 2. & fuit dictum in Spoletana separationis Thori 15 Aprilis 1616. coram bon. mem. Card. Saeraio, & in Neapolitana separationis Thori 28 Iunij anni praeteriti coram R. P. D. meo Buratto. Leuis namque verberatio est permessa viro, praesertim ex causa, Bald. consil. 176. num. 7. lib. 1. Roland. d. conf. 27. num. 13. & 17. lib. 3. Hipp. Rimin. d. conf. 174. num. 31. Aldobr. d. conf. 1. num. 4. Farinac. d. conf. 157. num. 5. & in d. tract. de delict. carn. d. quaest. 143. num. 194. Sanchez de matr. lib. 10. disp. 18. sub

sub num. 16. cum alijs latè adductis per *Tiracq. de legib. con-*
nub. glos. 1. par. 1. num. 22.

- 7 Neque dicta sæuitia inducitur ꝑ ex vnico actu, *Roland. d. conf. 27. num. 1. 2. Aldobr. dicto conf. 71. nu. 8. lib. 1. Bald. d. conf. 176. sub num. 3. vers. & si mulier:* Vbi, quod si mulier dicat, quod fuit verberata semel in decem annis, ista non fuit sæuitia, ꝑ sed correctio, quodque vir sapiens debet dietim malos mores ꝑ corrigere, ne transeant in consuetudinem, cum alijs per *Sanchez. d. disp. 18. sub num. 16. vers. adde ex unica verberatione:* Sed debet constare, ꝑ quod vir sit solitus frequenter sæuire vltà modum in vxorem *Farinac. d. quest. 143. num. 103. & fuit firmatum in d. Neapolitana separationis Thori coram R. P. D. meo Buratto.*

- Quinimò nec sufficit sæuitia præterita, & sic, quod præterito tempore sæuierit atrociter ꝑ in vxorem, sed necesse est, quod adsit probabilis timor, quod etiam impotestum vir sæuiat in vxorem *Abb. in d. cap. ex transmissa numer. 2. de restit. spol. Sanchez. d. disp. 18. sub num. 16. vers. secundo existimo.*

- 12 Et denique requiritur, quod mulieri trepidanti ꝑ non possit sufficiens securitas prouideri, *cap. in liueras 13. in fin. & cap. ex transmissa, & vtrobique Doct. de restit. spol. Aldobr. d. conf. 71. num. 3. lib. 1.*

In casu autem isto non probatur talis sæuitia: Nam quoad tempus ante diem 29. Iulij 1618. vt apparet ex Summario, & iuribus alijs datis pro parte Domine Barbaræ coram R. P. D. meo Pirouano, & ex toto processu deficit probatio d. prætenfæ sæuitiæ in omnibus; neque enim ex toto processu constat, quod vel semel sæuierit D. Marcellus in D. Barbaram ante dictam diem 29. Iulij 1618.

- Nec obstant testes, qui conantur deponere de aliquibus actibus sæuitiæ. Quia ex dd. Testibus, duo tantum deponunt de visu, alij vero de auditu, & qui deponunt de visu sunt mulierculæ viles, ꝑ & patiuntur plures alias exceptiones, sicque non sunt testes idonei ad probandam sæuitiam: Ad hunc enim effectum requiruntur testes omni exceptione maiores, vt in puncto tradit post *Paris. & alios supra relatos Farinac. d. conf. 157. num. 2. & dicta quest. 143. num. 166. Roland. conf. 50. num. 1. & 12. lib. 1.*

- Præterea dato etiam, quod dd. testes essent idonei, Prima deponit tantummodo de duabus alapis, & quidem semel etiam tantum inflictis, & est singularis: Secunda vero deponit de duabus alijs alapis alia vice inflictis, & pariter ꝑ est singularis, vnde nec dicta verberatio est probata, *cap. licet, cap. veniens, & cap. iuraturan. de testib. l. iur. iurandi. C. eod. tit. l. 1. in l. si quando num. 11. C. Vnde ꝑ:* Nec quatenus esset probata, potest inde inferri ad prætenfam sæuitiam, quia dicta verberatio non est verberatio atrox, & qualis, vt supra dictum est, requiritur, Neque ex eo, quod Dominus Marcellus semel, ꝑ aut bis ceciderit alapis D. Barbaram resultat, quod dictus D. Marcellus sit solitus eadem D. Barbaram sine causa alapis excipere, quodque subest timor, quod impotestum etiam eandem alapis cæderet, ꝑ aut quod saltem non possit securitati D. Barbaræ mediante cautione prouideri: Sicque deficiunt omnia requisita necessaria ad probandam sæuitiam, qualis requiritur ad effectum separationis, vt supra probatum est.

- Alij autem testes deponunt de eorum tantum iudicio ꝑ qui propterea nullum faciunt gradum probationis, *Bald. in l. de quibus num. 17. ff. de leg. Dec. conf. 256. num. 5. Decian. resp. 27. num. 6. lib. 4. Paris. conf. 104. nu. 37. lib. 1. Alex. conf. 74. num. 6. lib. 1. Cur. iur. conf. 165. num. 17. Vel de au ditu ꝑ ab ipsa D. Barbara, siue ab eius consanguineis, Aym. conf. 41. num. 2. & conf. 112. num. 13. Farinac. d. cõf. 157. num. 6. lib. 2. & in tract. de testib. quest. 69. num. 85. Beriaz. d. conf. 228. num. 2 in fin. Paris. d. conf. 54. num. 17. & 24. lib. 4. Rot. coram Cardinali Mantica decis. 162. num. 8. & decis. 170. num. 2. coram san. mem. Gregor. XV. & decis. 762. num. 6. par. 2. in recent. Nec reddunt sufficientem causam scientiæ, ideoque non possunt deferuire ad effectum plenæ, & concludentis probationis, prout requiritur, *glos. in leg. solam. C. de testib. Felin. in cap. cum causam. numer. 3. eodem tit. Bald. conf. 219. numer. 2. lib. 4. Aym.**

consil. 2. numer. 4. & consil. 115. numer. 9.

Nec obstat, quod iidem testes, vel saltem aliqui eorum dicant se vidisse liuores, & audiuisse ploratum Domine Barbaræ, & sonitum verberum: Quia, vltà alia supra dicta, quodque dd. testes patiuntur plures exceptiones, de quibus in Summario impresso Domini Marcelli, dicti liuores, ploratus, & sonitus non probant sæuitiam, cum potuerint provenire ex alijs causis, quam ex percussionibus mariti, nec præsumi potest, quod dicti liuores, quatenus essent probati provenirent ex percussionibus, & sæuitia D. Marcelli, sed imò adscribendi essent causis latè in facto pro D. Marcello deductis, & sufficienter probatis: Et in omnem eueniunt, nec ista probatio ꝑ præsumptua releuaret, cum ad probandam sæuitiam non sufficiat aliqua indicia sæuitiæ apparere, eamque præsumptiue probari, *Paris. d. conf. 54. num. 13. in fin. & seq. lib. 4. Rot. decis. 371. num. 3. post secundum vol. conf. Farinac. cum alijs per eundem Farinac. in d. tract. de delict. car. d. quest. 143. numer. 164.*

Nec aliquid facit asserita fama, quod D. Barbara fuerit male tractata a D. Marcello: Quia nec dicta asserita fama probatur, cum sex testes de ea deponentes ꝑ non sint quales ad effectum probandi famam requiruntur, iuxta trad. per *las & alios congestos per Surd. conf. 151. num. 77. Honded. conf. 102. num. 70. lib. 1. Menoch. conf. 149. num. 40. & seq.*

Et omnis scrupulus tollitur ex quinquaginta testibus longè dignioribus pro parte D. Marcelli examinatis, alijsque probationibus ab eo factis: Ex illis, namque apparet D. ꝑ Marcellum semper bene tractasse D. Barbaram, etique summum semper honorem, & amorem exhibuisse, quod etiam verum esse demonstrat soboles ex D. Barbara susceptæ, necnon, & aspectus D. Marcelli, morumque suauitas satis etiam in hac Vrbe omnibus nota: Quibus multum adstipulatur propria etiam confessio D. Barbaræ in responsionibus ad positiones D. Marcelli, quod est verum, quod ante dictam diem 29. Iulij 1618. non habebat causam villam offensionis, aut ꝑ ex qua ipsa potuisset contristari, ibi, *E vero: che non ero altrimenti disgustata, nè potuua offer vero, che io fossi in quei giorni disgustata seco,* quod certe non dixisset D. Barbara, si continuo fuisset male tractata a D. Marcello, ac verberibus affecta.

Nec obstat, quod saltem probetur sæuitia ex nimia, & immoderata percussione D. Barbaræ d. die 29. Iulij 1618. Quia veritas est, eamque ipse Dominus Marcellus ingenuè fatetur, quod orta quadam rixa inter dd. Nobiles coniuges d. die 29. Iulij D. Marcellus percussit quadam ferula Dominam Barbaram; quam eadem D. Barbara voluit in act. s. penes Notarium conseruari, cum expressa protestatione, quod illa non remitteretur. Verum ex dicta percussione ꝑ non resultat talis sæuitia, quæ possit præbere iustā causam separationi, quia licet fuerit a scribentibus pro D. Barbara multum alias amplificata, tamen considerata rei veritate, & instrumento quo dicta D. Barbara fuit percussa, quod fuit oculis DD. subiectum, non potest dicta percussio atrox percussio centeri, & sic non potest ex ea ad prætenfam sæuitiam inferri, quæ ad effectum d. separationis debet esse ꝑ magna, vt supra probatum est, & vt plures sentiunt, talis, ex qua possit probabiliter mortis periculum timeri, ita post *Ferret. & alios Barbof. in rubr. ff. solut. matr. 2. par. num. 3. & seq.* quo certe periculo nemo dixerit subesse Dominam Barbaram eò, quod semel fuerit d. ferula percussa.

Præterea minus potest d. percussio deferuire ad probandam d. sæuitiam. Quia omisso, quod prætenditur D. Barbaram non fuisse percussam absque causa, quo casu licitū est viro ꝑ vxorem punire, vt supra dictum est, constat ex facti circumstantijs D. Barbaram prouocasse ad iram D. Marcellum, quodque ipse sic accensus ira eam percussit, vnde talis percussio non provenit ex praua quadam consuetudine D. Marcelli sæuendi in Vxorem, sed ex magna animi commotione, quo casu non attenditur, quia percussio mulieris quantumvis sit atrox non attenditur, quando illa contingit casu, vel ex ira, aut alia insolita animi commotione.

- 27 tione, nec subest † timor similis percussione impofterum: Diuortium enim, seu Thori ſeparatio fit propter timorē futuri damni, ac propterea etiam tenetur vxor, quæ diuertit à viro, ad eundem redire data ſibi ſufficienti futuræ incolumitatis cautione, d. c. per liueras, & c. ex tranſmiſſa, de reſt. ſpol. laïe Sanchez. d. diſput. 18. ſub num. 10. poſt med. verſ. ſecundo exiſtimo.
- 28 Non obſtat, quod etiam ex d. vnica † percuffione poſteſt attentata D. Marcelli natura, probabilis coniectura deſumi fore, vt etiam impoſterum ſæuiat in D. Barbaram. Quia, quod D. Marcellus fit crudelis, & pronus ad ſæuitiam non probatur, neque id colligi poteſt ex d. percuffione, cum, vt dictum eſt, illa † non fuerit acris percuffio, & prouenerit ex inſolita iræ accenſione, cui eadem Domina Barbara cauſa n dedit: Quinimò, quod Dominus Marcellus † fit naturæ placidæ apparet, vt ſupra dictum eſt, ex ipſius aſpectu, & moribus, & ex eo etiam, quod conſtat eum ſemper in honore, & amore habuiſſe D. Barbaram: vnde ceſſat penitus cauſa timoris ſeutiæ impoſterum, qui poſſet in conſtantem virum cadere.
- Et nihilominus D. Marcellus ad remouendum omnē ſcrupulum, ſpontē ſua obtulit cautionem de bene tractādo D. Barbaram, qua ſtante nullus certē ſuperſeſſe poteſt timor, nec leuis quidem mali, cum tamen ad effectum ſeparationis requiratur, quod † adſit timor mali magni, quodque ſit talis timor, qui cadat in conſtantem virum, vt per Sanchez. d. diſput. 18. num. 10. Vbi quod diuertere eſt res † grauiffima, ac propterea non eſt concedendum ob cuiuſcunque mali timorem, † quia daretur anſa paſſim diuertendi, cum rari ſint coniuges inter quos aliqua diſcordia non oriantur, & † timoris rei leuis nulla habetur conſideratio in iure, l. meus. ff. de eo quod mei. cauſ. cum ſimilibus &c.

R. P. D. G H I S I L E R I O.

Parmenſi Nullitatis Ordinum.

Die Luna 19. Iunij 1628.

A R G V M E N T V M.

De nullitate ſuſceptionis Ordinum ſacrorum, ex eo quod per metum ſuſcepti fuerint, quādo quis dat, vt Iudex validē procedat ad annullationem quid requiratur. Et vt quis admittatur ad cauſam propter eius intereſſe, qualiter ſufficiat, vt illud probet.

S U M M A R I V M

- 1 Clericus in feudum ſuccedere non poteſt.
- 2 Feudorum Laicorum incapaces ſunt conſtituti in ſacris Ordinibus.
- 3 Princeps concedendo alicui feudi inueſtituram, non cenſetur velle præiudicare in ea vocatis, niſi expreſſe hoc dicat.
- 4 Principis inueſtitura de aliquo feudo præſumitur conceſſa ſine præiudicio tertij.
- 5 Sententia eſt nulla ex defectu iuriſdictionis.
- 6 Ordines ſacros, dato, quod quis ſuſceperit per metum, quando dicatur purgatus talis metus.
- 7 Ordines ſacros ſi quis ſuſceperit per metum, ſi poſtea ſponte adminiſtret, dicitur purgatus metus.
- 8 Clauſula, vocatis vocandis, quid operetur.

- 9 Ad Intereſſe docendum, ad effectum ad mittendi alium ad cauſam ſufficit, vt de eo apparenter doceatur.
- 10 Intereſſe leuioribus probationibus ſufficit, vt doceatur, ad effectum admiſſionis ad cauſam.

¶ Suprà ad Deciſionem 40. coram eodem R. P. D. Ghiflerio, & infrà ad Deciſionem 331. & 343. coram eodem.

D E C I S I O CCCXXV.

A SENTENTIA de partibus ad fauorem Marchionis Malaſpinæ ſuper nullitate ſuſceptionis Ordinū, & licentia nubendi interpoſita appellatione, Marchio Ludouicus obtinuit mihi committi cauſam reſtitutionis in integrum cum clauſula, conſtituto de illius intereſſe, vnde cum de eo dubitarem, Domini affirmatiue reſponderunt, quoniam ex deductis in Summ. num. 2. apparet illum eſſe comprehenſum in inueſtitura Caſtrorum Baſtiæ, Terræ Rubæ, & pertinentiarum, ac proinde ſua intereſt, quod Marchio Hippolytus remaneat in ſacris Ordinibus, vel vt ipſo adhuc viuente, inueſtitura dicatur tranſiſſe in ſui perſonam attenda confirmatione Imperiali, per quam cum præcipue reſpiciat ſeruitia præſtandā ſacro Imperio, † Clerici cenſentur excluſi, iuxta text. in cap. 1. de feud. ſæmin. & in cap. ſi Clericus, ſi de feud. defunct. fuerit controuerſ. cum alijs per Roſenial. de feud. cap. 7. conſul. 29. num. 1. & ſeqq.

Nec obſtat, quod Marchio Hippolytus, quamuis aliàs in ſacris Ordinibus conſtitutus, † & ſic incapax feudi, de quo agitur, fuerit ad illud admiſſus ab Imperatore, vt in Summ. Marchionis Hippolyti numer. 7. Nam vltra quod admiſſio Imperatoris non apparet, ceſſat obiectum, quia Marchio Ludouicus, vt dictum eſt, vocatus fuit in præcedentibus inueſtituris; nec Princeps cenſetur † velle præiudicare ſic vocatis, niſi expreſſe dicat, Roſenial. de feud. cap. 6. conſul. 69. & in gloſ. litera R, ad finem, cum alijs ibi allegatis, quinimò præſumitur † conceſſa ſine præiudicio tertij, Anchai. conſ. 174. num. 5. Bero. conſil. 69. numer. 19. lib. 1.

Non obſtat ſententia ſuper nullitate Ordinum. Primò, quia prætenditur nulla ex † defectu iuriſdictionis ex quo cauſa fuit auocata ab Ordinario, & commiſſa in Rotā. Secundò, quia teſtes de metu, deponunt de tempore aſſeſſionis Canonici, non autem ſuſceptionis ordinis, & ex retentione Canonici, perceptione † fructuum per plures annos, nec non ex reſignatione cum penſione prætenditur purgatio metus, nam ex ſpontanea † adminiſtratione, metus purgatur, Hoſtien. in caput. maiores, num. 38. de Baptiſmo. Ioan. Andr. num. 17. Bui. nu. 8. in fin. Boich. num. 7. vbi ſupra, tandem aderat clauſula, † vocatis &c. & Ludouicus erat certus cōtradictor, cum Hippolytus cum ipſo fecerit concordiam ſuper bonis feudalibus, & tamen non fuit citatus, ſuper quibus omnibus poſt admiſſionem ad cauſam, erit plenē diſcutiendum.

Quare cum non agatur de intereſſe principaliter, ſed incidenter ad effectum admiſſionis huiusmodi, ſuccedit conſuſio, quod † ad docendum de intereſſe, in hoc caſu ſufficit apparenter docere de iure, & dare ſummum † cum admittantur leuioribus probationes, Felin. poſt Cardin. in cap. ſuper. num. 2. de off. deleg. & in cap. ſuper. num. 14. & 16. de ſem. & re iudic. Odd. de reſt. in integr. par. 1. queſt. 36. nu. 6. Roſa deo. 11. de reſcr. in antiq. Biſignei. deciſ. 1. eod. tit. Et ita vti que &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Vineæ de Capoccephalis.

Die Veneris 26. Ianuarij 1629.

A R.

A R G V M E N T V M.

Manutenibilis non est possessio capta pendente termino dato ad appellandum. Aegidiana in rebus emphyteuticis Ecclesiasticis non intrat. Pro spoliato non dicitur, quis se habere, si petat manutentionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Manutentio danda est ei, de cuius possessione constat de tempore motæ litis.
- 2 Possessio bene probatur ex confessione partis aduersæ.
- 3 Possessio capta pendente termino ad appellandum est nulla, & attentata.
- 4 Possessio attentata non est manutenibilis.
- 5 Appellatio in iudicijs possessorijs non datur ex dispositione Aegidiana.
- 6 Aegidiana non intrat, quando simus in re Ecclesiastica.
- 7 Decretum transit in rem iudicatam ob non interpositam à parte appellationem.
- 8 Decreto contra se lato, videtur quis acquiescisse, si ab eo non appellauit.
- 9 Manutentionem, quis petere non potest, si habuit se pro spoliato.
- 10 pro Spoliato ex acquiescentia alicuius decreti, contra se lati, ut non dicatur, quis se habuisse, sufficit, quod à die notitiæ reclamauerit, quando domi dimissa copia, & non personaliter ad illud fuerit citatus.

¶ Suprà ad Decisionem 46. coram eodem R.P.D. Dunogetto. & infrà ad decisionem 330. coram eodem.

D E C I S I O CCCXXVI.

CENSUIT Rota Capocephalis, dandum esse mandatum de manutenendo in possessione Vineæ, de qua agitur, quia de eorum possessione tempore motæ litis visum fuit constare, nedum ex depositione testis pro Strinis ex aduerso examinatis; † quæ sola sufficit ad effectum manutentionis, Menoch. de retinen. rem. vlt. numer. 34. Rota coram Greg. XV. decis. 438. num. 2. verum etiam ex confessione eorundem de Strinis de sumpta ex † positionibus, seu articulis per ipsos exhibitis, Crauet. consil. 150. num. 5. Rota coram Greg. XV. decis. 458. num. 4. & 5. & aliàs sapissimè.

Non obstat possessio dd. de Strinis capta auctoritate Iudicis vigore decreti, seu mandati de immittendo, quia cum à d. decreto daretur appellatio possessio inde sequuta † pendente termino ad appellandum dicitur nulla & attentata cap. non solum. de app. in 6. Rota coram Greg. XV. decis. 503. num. 1. & decis. 618. num. 2. par. 2. recen. & consequenter † non est manutenibilis, Rota decis. 225. num. 4. par. 2. recen. & in Rom. melioramentorum 1. Decemb. 1616. coram D. meo Vbaldo.

Quod autem à decreto predicto daretur appellatio patet, nam licet fuerit actus possessorio, ex interdicto † quorum bonorum, in quo ex dispositione Aegidiana non datur appellatio, tamen cum ageretur de vinea emphyteo-

tica Ecclesiastica, prout inter partes non controuertitur, 6 † cessabat Aegidiana, & dabatur appellatio, Rota decis. 32. num. 2. par. 1. & decis. 472. par. 2. recen. & in Romana domus ad S. Honusfrum 29. Apr. 1626. & 16. Martij 1627. coram R.P.D. Durano.

7 Minus obstat, quod † decretum predictum ob non interpositam appellationem per dd. de Capocephalis transierit in iudicatum, & sic videantur acquiescisse, † & se habuisse pro spoliatis, & propterea non possint nunc † petere manutentionem, quia responderetur, quod cum Capocephali non fuerint personaliter citati, sed tantum domui dimissa † copia, satis est ad hoc ut non censeantur se habuisse pro spoliatis, quod à die habitæ notitiæ reclamauerint & petierint manutentionem, Rota coram Greg. XV. decis. 307. num. 12. & decis. 546. num. 14. & decis. 555. numer. 1.

Erità vtraque &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Tullen. Reformationis.

Die Veneris 30. Martij 1629.

A R G V M E N T V M.

Approbationis narratiua quando dicatur iustificata. Religionum reformatio cui sit commissa. Narratiua quando sufficiat, quod de facto iustificetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Instrumentum facit probationem probatam.
- 2 Narratiua aliqua bene iustificari potest ex instrumento publico.
- 3 Approbationis narratiua, ex quo bene dicatur iustificata.
- 4 Narratiua ea, quod reformatio alicuius Religionis absque Sedis Apostolicæ beneplacito secure subsistere non possit, non eget iustificatione.
- 5 Reformatio Religionum totaliter pendet à nutu Capituli generalis.
- 6 Capitula generalia Religionum, quoad obseruantiam Regulæ habent omnimodam potestatem.
- 7 Narratiua ea sufficit, ut de facto iustificetur, si neque principalis intentio Papæ non consistat.
- 8 Papa presumitur habuisse plenam notitiam de his, quæ in literis Apostolicis concessionis insertæ sunt.
- 10 Narratiua Papæ non est iustificanda, cum eius assertioni sit standum.

¶ Suprà ad Decisionem 4. coram eodem R.P.D. Dunogetto, & ad sequentem.

D E C I S I O CCCXXVII.

CVM moderni Abbates, & Conuentus Sanctæ Mariæ Maioris nuncupatæ Oppidi Musiponti, Iustimontis, ac Saliuæ vallis Meten. & Tullen. Dioc. respectiue Præmonstraten. Ordinis, Reformationem antiquæ eiusdem Ordinis austeritati, conformem suscepissent, & dubitarent ne huiusmodi Reformationis negotium destrueretur cum à Capitulum generalium eiusdem Ordinis nutu totaliter penderet, & vix stare posse existimarent, nisi Sedis Apostolicæ auctoritate muniretur à se. re-

cor.

cor. Paulo Quinto Bullam Confirmatoriam huiusmodi negocij obtinuerunt, & quia cum post professionem dicti Abbates, & Conuentus nonnullas leges, & Constitutiones, & Ordinationes ad conseruationem dictæ Reformationis tulissent, dubitabant pariter ne huiusmodi Constitutiones eiusdem Capituli generalis censuris subia cerēt easdem à san. mem. Greg. XV. obtinuerunt confirmari, sed quia Abbas, & Capitulum generale Præmonstraten, dictas Bullas impugnabant vti nulliter, & subreptitiæ obgentas, Dubitatu An dictæ Bullæ essent iustificatæ, & Domini vnanimi consensu responderunt pro illarum iustificatione.

Et primò quoad Bullam Pauli Quinti ea visa fuit in omnibus iustificata, in ea enim primò narrabatur, quod Abbas & Conuentus Oratores, ante aliquot annos Reformationem antiquæ eiusdem Ordinis auctoritati conformem de consensu tunc existentis Abbatis Generalis eiusdem Ordinis susceperunt. Secundò, quod iam Abbates, & Conuentus pro illius reformationis obseruantia Statuta, & ordinationes condiderunt. Tertiò quod idem in ipsa Reformatione illucisq; cum consensu, & approbatione moderni Abbatis Generalis dicti Ordinis perseverarunt. Quartò, & vltimo, quod Reformatio huiusmodi sine Sedis Apostolicæ auctoritate vix stare possit cum, à dicto Capituli generalis nutu penderet eam destruere, quæ omnia visa fuerunt bene iustificari.

Nam quoad primum, nempe quod Abbas, & Conuentus Oratores ante aliquot annos hanc Reformationem de consensu tunc existentis Abbatis generalis eiusdem Ordinis amplexi fuerint, illud abunde iustificatur ex approbatione Constitutionis dictæ Reformationis Communitatis antiqui rigoris facta de anno 1611. ab Abbate generali tunc temporis, in qua enunciatur tam Institutio dictæ Reformationis, quam etiam conformitas primeuo Ordinis Instituto, vt ex Instrumento publico dato in Summario Communitatis Num. 4. ex quo cum faciat probationem probatam, l. cum precibus, C. de prob. Rot. decisio. 60. num. 1. & decisio. 590. num. 1. par. 1. recent. bene remanet iustificata & narratiua, quod Reformatio fuerit introducta, de consensu Abbatis Generalis, & secunda quod fuerint condita Statuta, & Constitutiones.

Quoad tertiam verò narratiuam etiam ea bene iustificatur, quia D. Petrus Grossetus modernus Abbas Generalis dicti Ordinis de anno 1616. Constitutiones dictæ Reformationis examinauit, & approbavit, necnon censuit illius & professores ad earum obseruantiam esse hortandos vt in Instrumento approbationis, quod datur in eodem Summario Num. 5. ex quo bene remanet iustificata dicta tertia narratiua, Rot. decisio. 17. num. 7. par. 2. recent.

Quoad quartam & vltimam narratiuam, nempe quod huiusmodi reformatio & absque Sedis Apostolicæ auctoritate secure subsistere non posset, non indiget alia iustificatione, cum hoc sit satis notum, & ex quo dicta Reformatio totaliter penderat à nutu Capituli generalis, cui etiā Sac. Conc. Trid. quoad & obseruantiam Regulæ dedit omnimodam potestatem cap. 1. sess. 25. de regul.

Quò verò ad iustificationem Bullæ Greg. XV. in qua pariter tria, aut quatuor narrantur ea visa fuit clara.

Si quidem in eo, primò narratur, quod literæ Pauli Quinti propter nonnulla impedimenta suum sortiri effectum non potuerunt. Secundò, quod disciplina veteris rigor à Capitulis generalibus antea approbatus, & singulis Religiosis & integris Monasterijs primum permissus, deinde curæ Abbatis generalis traditus fuerit. Tertiò, quod idem Abbas generalis in visitatione quasdam Leges, & Ordinationes edidit sub beneplacito Sedis Apostolicæ, quæ Ordinationes per extensum in dictis literis sunt insertæ. Quartò, & vltimo narratur votum Congregationis Regularium super dictis Ordinationibus.

Quoad primum, quod dictæ literæ non fuerint exequutioni demandatæ non indiget alia iustificatione, & quia in hoc principalis intentio non consistit, & sufficit, quod de facto verificetur Rota decisio. 410. numer. 4. par. 1. recent. & hoc inter partes non controuertitur.

Secunda narratiua iustificatur, quia de anno 1618. Capitulum generale approbavit easdem Constitutiones Reformationis, & concessit facultatem omnibus Religiosis, & Monasterijs integris eiusdem Ordinis amplectendi reformationem, vt constat ex Instrumento dictæ Concessionis in eodem Summario Num. 8. ex quo bene iustificatur narratiua facta in his literis Gregor. quod disciplina veteris rigor à Capitulo generali antea fuerit approbatus, & permissus.

Tertia narratiua, quod Abbas generalis ex visitatione Monasteriorum Communitatis ediderit quasdam leges pro regimine, & manutentione Reformationis probatur etiam ex publico Instrumento, quod datur in Summario num. 6. nec non ex quo dictæ Leges, seu Constitutiones fuerunt insertæ in litteris Apostolicis, vnde apparet & Papam de illis habuisse plenam informationem. Soccin. conf. 266. num. 27. verif. confirmatur, libr. 2. Alex. conf. 14. numer. 2. lib. 5.

Vltima denique narratiua de approbatione articulorum, & ordinationum Reformationis facta à Sacra Congregatione non eget aliqua probatione cum sit narratiua ipsius Pontificis, cui assertioni est standum Rota decisio. 361. num. 1. decisio. 612. num. 3. in fin. par. 2. recent.

Et ita vtraque, &c.

R. P. D. DVNOZETTO

Tullen. Reformationis.

Die Lune 18. Iunij 1629.

ARGUMENTVM.

Traetatur de iustificatione narratiuæ, quando scilicet benè dicatur iustificata, Reformationis alicuius Religionis approbatio per Monachos, ex quibus deduci possit.

S Y M M A R I V M.

- 1 Approbatio supponit existentiam rei, quæ approbatur, alias non potuisset approbari.
- 2 Scriptura non dicitur in forma probanti, si sit extracta à Notario de ea non rogato.
- 3 De actu extraiudiciali sibi commissio, si quis attestetur, ab ei credatur sine testibus.
- 4 Notarij legalitas censetur à partibus approbata, si sine solita eo vti in extrahendis scripturis.
- 5 Episcopi informatio super aliqua re sibi commissæ, presumitur integra, donec contrarium probetur.
- 6 per Scripturæ subscriptionem approbantur omnia, & singula in eo contenta.
- 7 Negatiua est probanda per eum, qui in ea se fundat.
- 8 Reddita ad ius antiquum facilius est.
- 9 Disciplina vetus, & regularis ubi collapsa est, instauranda venit.
- 10 Consensus præstitus ab Abbatibus, Prioribus & c. censetur præstitus non solum vti singuli, sed etiam communiter.
- 11 Scripturis magis standum est, quam testibus.
- 12 Probatio per scripturas in concursu cum testibus debet præualere.
- 13 Gratia, quando presumatur obtenta ab eo, cuius nomine cantat.

14 *Monachus in aliquo Monasterio professus potest de licentia Superioris ad aliud Monasterium de transferri.*

¶ Supra ad Decisionem 4. coram eodem R. P. D. Dunozetto.

DECISIO CCCXXVIII.

LITTERAS Reformationis scilicet. rec. Pauli Papæ V. & Gregorij XV. iustificatas esse Domini sub die 30. Martij præteriti, * & hodiè repropósito dubio super eisdem unanimiter responderunt per rationes ponderatas in præcedenti decisione, non obstat. ultimo loco deductis pro parte Abbatis, & Capituli non acquiescentium decisione prædictæ.

Non obstat, quod narratiua susceptæ Reformationis de consensu Abbatis non possit iustificari, ex Instrumento confecto de anno 1611. in Summario Communitatis in alia positione dato num. 4. cum Statuta videantur condita de anno 1616. Quia obiectum cessat ex facto, ex quo re vera statuta emanauerant de anno 1611. quo tempore Abbas Reformationi consensit; De anno verò. 1616. illa reuista, & approbata fuerunt à Generali, quæ tamen approbatio, & reuissio præsupponit eorundem Statutorum præexistentiā, cum aliās non potuerint approbari, nec augeri, leg. nam. & ff. de iniust. rupt. test. capit. ad dissoluendum, ibi not. de sp. m. in cap. 1. & 2. de confirm. unil. vel inutil. & in c. ex parte de cons. Guidop. decis. 629. num. 12. vers. quia, quod non est.

Non obstat, quod scriptura in qua nititur decisio, quæ reuidetur pro iustificatione primæ narratiuæ non sit in forma probanti, tanquam extracta à Notario tamen de illa nõ rogato, quia hodiè datur originalis Informatio Episcopi Virdunen. capta de ordine Cõgregationis Episcoporum, & Regularium, in qua est inserta de verbo, ad verbum dicta scriptura, quæ præteritur informis, cui originali informationi Episcopi fides est adhiben. etiam si testibus careret, cum Episcopus attestetur de actu tamen extrajudicialiter sibi commissio à Congregatione, Bero. conf. 88. numer. 2. i. lib. 1. Neuz. consil. vlt. num. 3. & 10. Menoch. consil. 114. num. 10. Præsertim, quia extracta fuit à Notario solito extrahere Instrumenta etiam producta pro Abbate, & Capitulo, tamen ita ut illius legalitas censeatur à partibus approbata. Card. Causal. decis. 640. num. 10. Quæ informatio Episcopi præsumitur integra, donec per Abbatem, tamen & Capitulum contrarium probetur, Rot. decis. 64. numer. 1. par. 1. diuers. Card. Causal. decis. 335. num. 1. & decis. 572. num. 7. Greg. XV. decis. 59. num. 1. & ibi Adden.

Narratiua, quod Abbas & Conuentus Iustimontis, & Saliuæ vallis susceperint Statuta, probatur ex eadem informatione Episcopi; item ex mandato procuræ facto Fratri Aegidio Martino nomine Conuentus Iustimontis ad acceptandam huiusmodi Reformationem, cuius vigore postmodum per modernum Abbatem generalem prædictus Conuentus fuit adiunctus prædictæ Communitati, & Reformationi, cui adiunctioni etiam dictus Abbas Iustimontis consensit, & cum omnibus Religiosis eiusdem Conuentus se subscripsit, ut ex libris in Summario Communitatis in hac positione dato numer. 4. & 5. per tamen quam subscriptionem utique acceptarunt omnia, & singula contenta in mandato, Gabr. concl. 3. nu. de præsumpt. Seraph. decis. 973. num. 1.

Non obstat, quod quam plura, ex his quæ fuerunt statuta non sint conformia antiquo rigori, & non fuerint obseruata, quia contrarium apparet ex dicta relatione Episcopi Virdunen. cui tamen est deferendum, nisi contrarium probetur quamuis consistat in negatiua. Alex. conf. 37. num. 13. lib. 2. Rot. decis. 362. num. 2. par. 1. in recen. Causaler. decis. 15. num. 5.

Non obstat, quod si d. cti Summi Pontifices sciuissent prout ipsis fuit tacitum, Statuta antiqua fuisse modificata per Iulium Secundum, quoad esum carniū, utique dicta

Reformationem non confirmasset; Quia imò à dicta cõfirmatione non se retraxissent, tamen cum facilius sit reditus ad ius antiquum, glos. in c. statutum, in verb. numerandum, de praben. in 6. Sac. Concil. Trid. sess. 25. cap. 1. de regul. in illis verbis (ubi collapsa est vetus, tamen & regularis disciplina instauratur.)

Non obstat, quod non doceatur de consensibus Conuentualiter præstitis à Conuentibus Saliuæ vallis, & Iustimontis, quia contrarium apparet ex iuribus datis in Summario Communitatis num. 5. in quo legitur, quod Abbates, & Conuentus prædicti dederunt mandatum procuræ ad obtinen. à Sede Apostolica confirmationem dictæ Reformationis, in quo mandato sunt subscripti dicti Abbates, & Priores, & omnes alij Fratres dd. Conuentuum. Qui tamen consensus propterea censetur præstiti, non solum uti singuli, sed etiam Conuentualiter. Gabr. concl. 1. num. 3. & 9. de cuiusque vniuers. nom.

Neque obstant testes in Curia nuper examinati pro parte Abbatis, & Capituli ad proban. nõ interuenisse consensum Abbatum, & Conuentuum, quia magis tamen est standum scripturis, quàm testibus, & præsertim magis est credendū dictæ informationi datæ per Episcopum Virdunen. de ordine Congregationis, prout magis est standum Cõfirmationi Statutorum factæ per Abbatem Generalem, tamen & hæc probatio per scripturas in concursu cum testibus debet præualere l. Cens. ff. de probat. consil. 54. num. 15. Rot. decis. 58. num. 6. par. 1. recenior.

Non obstat, quod obijciatur contra litteras Gregorij nõ probari Abbatem dedisse mandatum ad supplican. quia cum expeditio non potuerit fieri absque expensa, & sine Abbatis consensu, gratia esset difficilis concessionis, istis concurrentibus gratia præsumitur obtenta ab eo, cuius nomine cantat, iuxta decisiones relatas ab Add. ad decisio. Greg. 331. num. 19. stante maxime executione dd. litterarum tamen tamen subsecuta in partibus ad instantiam dicti Abbatis qui hoc modo easdem litteras approbavit, & se fuisse oratorem fastus fuit, l. filius familias ff. ad Maced. Bart. in l. cum tabernam, §. idem quæ sunt, in fine, ff. de pign. Causal. decis. 26. sub num. 4.

Denique, non obstat, quod non possit iustificari narratiua, quod Petrus, Claudius, & alij essent Monachi S. Pauli, & Saliuæ vallis, cum doceatur istos emisisse professionē in alijs Monasterijs, quia tamen Monachus in aliquo Monasterio professus potest de licentia Superioris ad aliud Monasterium transferri, cap. licet quibusdam, de regul. & sic cessat impotentia ex aduerso allegata.

Et ita vtraque, &c.

Est Decisio 327. supra, quæ est præcedens.

R. P. D. MERLINO.

Narnien. Successionis.

Die Luna 26. Nouembris 1629.

ARGUMENTVM.

Statutum exclusiuum foeminarum, licet in dubio interpretandum veniat, ne foemina propter vnam dotem repellatur etiā ab hæreditate eorum, qui eam non dotarunt, & hoc ad euitandum magnum absurdum, & quasi intollerabile, quod aliās sequeretur. Tamē quando id concipi potest ex eisdem statutis, & hoc præsertim ad interpretationē Statut. Narnien. c. 40.

S P M M A R I U M.

- 1 Statutum excludens dotatam censetur in dubio solum excludere eam ab hereditate dotantis,
- 2 Sed hoc non procedit, quando ulterius progreditur, & ex contextu ipsius statuti appareat eas voluisse excludere à cuiuscunque hereditate,
- 3 Ità ut exclusio predicta non sit respectiva ad dotem, quodque una dos operetur omnium hereditatum iacturam.
- 4 Femina exclusa à statuto à successione, ut excludatur ab omnium hereditate, non sufficit, quod statutum enumeret plures personas, à quarum successione inducitur exclusio.
- 5 Castren. in cons. 91. num. 2. lib. 2. declaratur.
- 6 Bald. in l. 1. numer. 4. C. de legit. hered. declaratur. & num. 18. & 20.
- 7 Statutum feminas excludens ab hereditate, censetur solum excludere ab hereditate dotantis, etiamsi plures recenseret personas.
- 8 Quia hoc casu etiam viget illa aequitas, quod singula singulis referenda sunt.
- 9 Femina, ut excludatur tantum à statuto ab hereditate dotantis semper facienda est interpretatio, nisi verba statuti valde, vel ex toto, repugnent.
- 10 Quod procedit etiamsi verba sint valde praegnantia.
- 11 Statutum si alternativè loquatur, alternativè debet intelligi, singula, singulis referendo, & num. 17.
- 12 pro Femina in dubio pronunciandum est, quod non sit exclusa à statuto.
- 13 Statutum excludens feminas à successione aliquarum personarum non extenditur ad personas, quae in verbis non sunt expressae.
- 14 Et nec habet locum, nisi casus sit à statuto formaliter expressus, tam ad effectum exclusionis, quàm inclusionis.
- 15 Alternativè natura est, ut uno contentetur, nec omnium concursus exposulat.
- 16 Copula, & natura est omnia simul connectere, & comprehendere.
- 17 Statutum exclusivum feminarum si in dotatione, & in exclusione loquatur alternativè, qualiter sit intelligendum, & num. 18.
- 19 Alternativè absonum esset, quod in una parte acciperetur divisiim, & in alia verò coniunctim.
- 21 Statutum si simpliciter dicat, mulierem dotatam non succedere Patri, vel Matri, & alijs, tunc non recipit restrictionem ad hereditatem dotantis, cum de nullo dotante mentionem faciat.
- 22 Et hoc casu sufficit, ut ab hereditate cuiuscunque dicatur exclusa, ut ab aliquo sit dotata, nec perquirendum est à quo sit dotata, & quare, num. 23.
- 24 Femina exclusa à statuto, ab illius hereditate censetur exclusa, à quo fuit dotata, & quando id procedat.
- 25 Statutum si sit correctorium iuris communis, in eo, non sunt intelligendae persona ibi non expressae.
- 26 In statutis omissum habetur pro omissio.
- 27 Exclusio ab hereditate fratris, non est admittenda in statutis exclusivis feminarum, nisi de hoc fiat mentio in dictis statutis.
- 28 Exhereditatio non infertur, nisi ubi non inativè exprimitur.

- 29 Statutum, quando dicatur temperare rigorem exclusionis feminarum.
- 30 Dictio, talis, est demonstrativa ad oculum, & restringit dispositionem.
- 31 Dictio, dummodò, coarctat dispositionem secundum qualitates appositae.
- 32 in Statutis exclusivis feminarum absurdum esset ingens, si vellemus addere exclusionem ab hereditate fratris, quae non legitur in ipso statuto.
- 33 Statutum Narvici exclusivum feminarum intelligendum est divisiim, id est quod femina, ab illius tantum hereditate excludatur, à quo fuit dotata, & non ab alijs.
- 34 Statutum exclusivum feminarum, si ad eas excludendas contentetur una dote, absurdum esset, ut pro inducenda totali exclusione earum, exigamus bis, ter, quater, & pluries dotes.
- 35 Femina exclusa à statuto, absurdum esset, ut propter unam solam dotem excludatur à plurium hereditatibus.
- 36 Statutum, si mandet, quod filia unica dote contenta sita procedat in bonis eiusdem personae, quae dotavit.
- 37 de Lucro captando agens minus fauorabile est, quam agens de damno vitando.
- 38 Dotatio est actus reiterabilis.
- 39 Dos est loco legitime portionis, quae circumscripto statuto, debetur feminae.
- 40 Statutum, si excludat feminam ab hereditate patris, & aliorum si sit dotata à fratre, quid inde inferatur, & num. 41.
- 42 Feminis successio fratris minus debita est, quàm successio parentum.
- 43 Femina, ut censeatur exclusa ab hereditate dotantis, sic disponente statuto, vis non consistit in hoc, quod pater, vel frater, vel nepos dotaverit, sed ex quibus bonis dotem praestiterint.
- 44 Pater tenetur dotare filiam, & hoc munus, & obligatio propriè inhæret illi.
- 45 Patris bona sunt obnoxia obligationi dotandi filias, & cum hoc onere transiunt in heredem.
- 46 Dos habetur loco legitime portionis filiae debita ex successione patris.
- 47 Frater, quando ex bonis paternis dotat sororem, hoc non dicitur fecisse ex propria liberalitate, sed ex debito paterno.
- 48 Frater, si ex bonis paternis dotet sororem, licet extrinsece sit dotata à fratre, tamen verè censetur dotata à patre.
- 49 Filia dotata à patre, sicuti non succedit patri, ita dotata à fratre, excluditur itidem ab hereditate patris, quia ex eius bonis dotata fuit.
- 50 Statutorum dispositiones referri debent ad id, quod frequentius accidunt.
- 51 Soror, si sit dotata à fratre de bonis suis Castrensibus, hoc casu exclusa remanet ab hereditate fratris, non autem exclusa remanebit ab hereditate patris, & aliorum, qui non dotantur.
- 52 Femina censetur exclusa tantum ab illa hereditate, in qua habuit recompensam, scilicet dotem receptam à defuncto.
- 53 Statuta excludentia feminas dotatas interpretanda sunt, ut feminae non succedant dotantibus.

54 Et potius debet admitti suppletio verbi, quam admit-
tatur illud absurdum, quod femina ab vno dotata ex-
cludatur ab omnium successione, ad quam de iure erat
vocata.

55 Frater est in primo grado. Patruus verò in secundo.

56 Sorori, magis debita est successio fratris, quam patruus.

57 Frater in subsidium tenetur dotare sororem.

58 Patruus non tenetur dotare neptem fratris, & hoc se-
cundum opinionem aliquorum.

59 Filius illico sequuta aditione hereditatis paternæ, bo-
nanon considerantur amplius, ut paternæ, sed ut pro-
prium patrimonium filij.

60 Successio ab intestato regulariter fit per quotas, vel in
vniuersum, non autem per genera bonorum, & quare.

61 Matrimonium potest esse sine dote.

62 Matrimonia, ut plurimum non solent esse sine dote.

63 Statutum referri non debet ad casum insolitum.

64 Verbum maritare resoluitur in dotationem.

65 Statuta exclusiua feminarum, si sint corresponsiua ad
dotem, ut dicatur eis satisfactum, quid requiratur.

¶ Nè admireris, quod Decisio ista repli-
cetur, quia ut non ignoras iam eam im-
pressi in altera parte, quæ in ordine est
decisio 321. Sed, & quia ea, casu, & cul-
pa Typographorum enormiter fuit mu-
tilata, & quia singularis est tanquam Do-
ctissimi Auditoris, ideò illa, pristino ni-
tori restituta, hoc in loco, læta fronte,
fruere.

DECISIO CCCXXIX.

CONCORDIBVS suffragijs Dominis approbatunt
etiam hodiè resolutionem emanatam sub die 7. Fe-
bruarij proximè præteriti coram me, * Helenæ scilicet, &
Magdalene fororibus dandam esse immiſſionem in pos-
ſeſſionem bonorum q. Iacobi eorum Fratris, vna cum Pe-
tro pariter fratre; Nec statutum Narnienſe cap. 40. in quo
totum difficultatis momentum positum erat, obſtare.

Verissimum est enim, & à nemine in controuersiam
reuocatur axioma, quod statutum ꝑ excludens dotatam
censetur in dubio ſolum excludere ab hæreditate dotan-
tis, ut in decisione firmatum fuit; & quamvis huiusmodi
conclusio communiter limitetur, quando statutum pro-
greditur vterius, & ex contextu ipsius statuti ꝑ apparet
statuentes voluisse à cuiuscunque hæreditate excludere
feminas, ꝑ nec exclusionem inductam corresponsiua
esse ad dotem, quodque vnica dumtaxat dos operetur
omnium hæreditatum iacturam, ut per *Castr.* consil. 91.
num. 2. lib. 2. *Aldobr. latè* consil. 2. num. 123. & seqq. lib. 1. &
alii in decisione etiam congesti, vers. & quamvis.

Attamen aduertendum est, non ſufficere ad inducen-
dam hanc exclusionem ab omnium hæreditate, quod sta-
tutum enumeret ꝑ plures personas, à quarum hæreditate
inducit exclusionem, ut videtur ſenſiſſe *Castr.* d. consil.
91. Quoniam *Bald. in l. prima*, num. 4. C. de legitim. hered.
qui huius opinionis antesignanus est, & quo *Castr.* d. ꝑ
innuitur, hoc non dixit, sed docuit statutum accipiendum
eſſe cum hoc temperamento, quod ſolum excludat ab hæ-
reditate dotantis, niſi vterius progrediatur, Et ideò *Bald.*
intelligi ꝑ debet, quando ex modo, vel ex forma enume-
rationis, vel aliunde appareret, ſtatuentes ſenſiſſe exclu-
dere feminas à cuiuscunque hæreditate, etiam non do-

tantis, ut bene perpendit *Franc. Niconit. alleg.* 6. num. 37.

7 & *Crauet. consil.* 581. num. 2. vers. ſecundo crebrior, vbi, quod
statutum ꝑ excludens feminas ab hæreditate, censetur
ſolum excludere ab hæreditate dotantis, etiam ſi plures
recenſeret personas, quia, & hoc caſu adhuc videtur illa.
8 æquitas, ut ſingula ꝑ ſingulis referantur, *Brun. de statut.*
excluſiu. femin. art. 8. num. 63. vbi firmat, quod & ſi verba
9 atuti valde repugnent, niſi ex toto repugnent ꝑ ſemper faci-
enda eſt interpretatio, ut femina excludatur tantum ab
hæreditate dotantis *Pafeib. conf.* 69. num. 12. vbi etiam ſi
10 ſtatuti verba ꝑ ſint valde prægnantia, & idem videtur cen-
ſuiſſe *Rota in Auximana bonorum* 17. Februarij 1620. co-
ram bon. mem. *Remboldo*, vers. *Atque hoc magis.*

In ſtatuto autem Narnienſi, Domini non aſſequabantur
hanc voluntatem, & mentem excludendi feminas à cu-
iuſcunque hæreditate, licet enumeret plures personas. Im-
mò ex multis, ſaltem ſimul iunctis, deſumi videbatur po-
tius exclusionem inductam eſſe diſiunctim, & diuiſim
ſingula ſingulis referendo, ut dotata à patre, non ſuccede-
ret patri, dotata à matre, ab eiuſdem matris hæreditate
excluderetur, & ſic de ceteris.

Primò, quia ſtatutum in parte excludente loquitur al-
ternatiue, ibi, nulla Mulier debeat habere regressum ad
11 bona paternæ, vel matris vel patruus, vnde ꝑ alternatiue
intelligi debet, & diſiunctim, ſingula ſingulis referendo,
prout in alia dec. ſione, vers. *Nihilominus*, & c. vbi multi
congeruntur Doctores, quibus addi poſſunt, *Corn. consil.*
48. num. 9. lib. 2. *Paris. consil.* 49. num. 17. lib. 3. *Niconit. alleg.*
6. num. 31. *Io. Vinc. Anna alleg.* 70. num. 32. *Gabr. de statut.*
concluſ. 5. num. 2. vers. *Contrarium*, & num. 9. *Brun. de sta-*
ut. excluſiu. femin. dicto art. 8. quaſtio. 16. numer. 67. cum
ſeqq. & rationes etiam in eadem decisione fuerunt pon-
derate.

Quibus pariter accedit, quod filia feminae cauſa vide-
tur fauorabilior, cum ipſa habeat intentionem fundatam
in diſpoſitione iuris communis, & illius excluſio non le-
12 gatur in ſtatuto, & ꝑ in dubio pro femina, quod ſcilicet
à ſtatuto non ſit excluſa, pronuncianum eſt, ut plene per
Alex. Raudenſ. conf. 56. num. 20. lib. 1. *Barz. deciſ.* Bononi.
98. num. 22. & ſeqq. Et ſtatutum excludens feminas à ſuc-
13 ceſſione aliquarum perſonarum ꝑ non extenditur ad per-
ſonas, quæ in verbis non ſint expreſſæ, ut per *Bald. in leg.*
ſed. & *Milues. num.* 3. vers. & facit, ff. de excuſat. iuror.
cuius dictum notandum eſſe dixit *Marz. consil.* 29. num. 20.
& *conſil.* 30. num. 14. *Alb. conſil.* 49. num. 10. lib. 2. *Purpur.*
conſil. 145. num. 3. lib. 1. *Manenti. conſil.* 4. num. 5. lib. 1. *Mo-*
dern. Mani. controuerſ. forenſ. lib. 2. cap. 400. num. 28. Nec
14 ꝑ habet locum, niſi caſus ſit à ſtatuto formaliter expreſſus
tam ad effectum excluſionis, quam incluſionis, *Purpur.*
d. conſil. 145. num. 3. lib. 1. *latè Honded. conſil.* 8. num. 13. &
ſeqq. lib. 1.

Secundò, quicquid ſit de prædicta opinione, quæ pluri-
mos habet contradictores, ut fuit animaduерſum in deci-
ſione, vers. *Nec Dominos fugit* & c. In qua Doctorem
diſſenſione, nec hodiè Domini putarunt opus eſſe aliquid
deſinire; In ſtatuto Narnienſi, videtur ex pluribus circun-
ſtantijs iam ponderatis in decisione, facilius reſolutio pro
femina, quia ſtatutum loquitur alternatiue, nedum in par-
te excludente, ſed etiam in parte, vbi de dotatione agitur,
& quemadmodum ſi in parte dotante loqueretur alter-
15 native in excluſione verò coniunctiue, tunc ſufficeret ꝑ
vna dos, quia alternatiue natura eſt; ut vno contentetur,
nec omnium concuſum expoſtulat, leg. ſi quis iia ſtipula-
tus, ff. de verb. oblig. cap. in alternatiuis, de reg. iur. in 6. Ità
etiam excluſio reſultaret in omnium nominatorum here-
16 ditatibus, ꝑ virtus enim copulæ eſt omnes in ſimul con-
nectere, & comprehendere, d. l. ſi quis iia ſtipulatus, ff. de
verb. obligat. prout in hiſterminis ratiocinatur. *Bald. conſil.*
73. Incipien. *De iure communi nullum*, vers. & eſt conſide-
randum lib. 4. *Surd. conſil.* 100. num. 9. *Bellon. l. un. conſil.* 74.
num. 48. Sic etiam pari ratione, cum, & in dotatione, &
17 in excluſione, ſtatutum Narnienſi loquatur alternatiue, ꝑ
interpretari debet, ut pars excludens reſpondeat parti do-
tandi, & inſimul cohereant, & ſic, ſingula ſingulis referen-
do,

do, statutum diuifim fit accipiendum, vt dotata à patre nō succedat patri, & dotata à matre, ab eiuſdem hæreditate ſolummodo excluſa cenſeatur, vt per *Becc. conf. 53. num. 3. verſ. nāz. reſpondeur.* & *conf. 112. num. 22. verſ. & maxime. lib. 1. Brun. de ſtatut. excluſ. femin. d. art. 8. num. 68.* Et certe hoc videtur ſenſiſſe *Bald. d. conf. 73. lib. 4.* dum ponit 18 derat vim alternatiuæ ꝑ in parte, vbi de dotatione agitur, quia eiuſdem virtutis eſſe debet eadem alternatiua in parte, vbi de excluſione agitur, & idem dixit *Niconi. d. alleg. 6. num. 31. Pariſ. conf. 47. num. 3. lib. 3. bene Alciat. qui ita Bald. exponit. conf. 5. num. 12. lib. 2. Gabr. de ſtatut. concluſ. 19 5. numer. 9.* cum alijs: Et abſonum eſſet, ꝑ quod eadem alternatiua in parte dotante acciperetur diuifim, in parte verò, vbi de excluſione agitur, interpretaretur coniunctim.

Tertiò, quia ſtatutum Narnienſe in parte, vbi de dotatione agit, non loquitur in rem, in quibus terminis loquitur, ꝑ *Caſtr.* vbi ſtatutum ſimpliciter dicebat, mulierem dotatam non ſuccedere patri vel matri, & alijs, quia tunc 20 ſtatutum ꝑ non poteſt recipere reſtrictionem ad hæreditatem dotantis, cum de nullo dotante mentionem faciat, 21 Et hoc caſu, vt mulier dicatur excluſa ab hæreditate ꝑ cuiuſcunque ſufficiat eſſe dotatam ab aliquo, nec perquirendum à quo fuerit dotata, cum, & ſtatutum ipſum hoc neglexerit, & verba dirigat in rem, ſcilicet dotationem, non autem in perſonas, hoc eſt dotantes, vt bene conſiderat *Caſtr. in dicto conf. 91. num. 2. laſ. in l. vi liberis, numer. 6. verſ. ſecus ſi ſtatutum, C. de collat. Alex. conf. 29. num. 6. lib. 1. Corn. conf. 134. num. 2. lib. 2. Brun. de ſtatut. excluſ. d. art. 8. quaſt. 16. num. 67. plenè Menoch. conf. 87. . num. 11. verſ. tertius eſt caſus.* & plenius *Aldobrand. d. conf. 2. num. 127. & ſeqq.* At ſecus eſt in caſu præſenti, quia ſtatutum e- 23 numerat perſonas, nedum in parte, vbi de excluſione ꝑ diſponit, ſed etiam in parte, vbi diſponit de dotatione, & ſic vim facit in perſona dotantis, & conſequenter videtur admittenda æquitas illa, quod eatenus femina cenſeatur excluſa, quatenus ab eodem fuerit ꝑ dotata, vt etiam videntur innuere præalleg. Doctores.

Quartò, quia ſtatutum non facit mentionem de fratre in illa parte, vbi de excluſione agitur, & cum ſtatutum fit 25 correctorium ꝑ iuris communis, nec in eo exprimitur ratio conſeruatiōis agnationis, niſi urgente aliqua cauſa, non ſunt ſubaudiendæ perſonæ, ibi non expreſſæ, vt in terminis ponderabat *Capr. conf. 73. num. 4. & 5. in fine Corn. conf. 97. num. 8. poſt med. & in fine, ac num. 9. lib. 1. & conf. 305. num. 4. & 8. lib. 4.* & latius ruit ponderatum in alia de- 30 catione, verſ. *Altera circumſtantia & conſert. Addit. ad Theſ. deciſ. 63. in princip. verſ. cæterum.* Præſertim, quia de 26 fratre, ſtatutum mentionem facit in prima ꝑ parte, vnde ſi omiſit in ſecunda parte, pro omiſſa haberi debet, ad leg. *unicam. 9. ſin. autem, C. de caduc. tollen. Honded. conf. 4. numer. 77. lib. 1.* & cum miſterio hoc feciſſe dicendum eſt, vt 27 meritorius probabitur, cumque excluſio ab hac hæreditate ꝑ fratris non legatur in ſtatuto, non videtur vilo modo faci- 28 endam aliquā extenſio, hæc enim excluſio habetur loco exhæredationis, ꝑ quæ non inferitur, niſi vbi nominatim exprimitur, leg. 1. & 2. ff. de liber. & poſthum. & ita arguit poſt *Alciat. conf. 53. num. 23. Capr. d. conf. 39. num. 1. s. Menoch. conf. 873. num. 8.*

Quintò, in quo potiffimum vim faciebant Domini, quia ſtatuentes, vt mitigarent rigorem excluſionis feminarum eatenus ſolum huiusmodi excluſionem ipſarum decreuerunt, quatenus duo concurrerent. Primum, quod extarent filij maſculi illius, de cuius ſucceſſione agitur; Alterum quod idem deſunctus dotauerit feminam, quam maſculi intendunt excludere, ibi, dummodo ex tali patre, aut matre ſubſim filij maſculi, vel nepotes maſculi ex filio, & patruos ſubſim filij, vel ex fratre talis patris maritantis, 29 exiſtentes filij maſculi, quæ verba plurimum temperant, ꝑ & reſtringunt excluſionem feminarum, ponderando di- 30 ctionem illam (de tali patre) quæ ꝑ dictio (talis) eſt demonſtratiua ad oculum, & reſtringit diſpoſitionem, *Dec. conf. 500. numer. 14. verſ. & reſſumendo, Cardin. Seraph. 31 deciſ. 822. num. 2.* Et dictio ꝑ (dummodo) etiam ipſa coar-

ctat diſpoſitionem ſecundum qualitates appoſitas, l. cum ab eo, ff. de contrahend. empi. *Dec. in cap. ex literis, num. 51. verſ. vnde 2. melius, & num. 52. de Conſt. Rot. deciſio. 777. num. 6. par. 2. diuerſ.* & verba illa (talis patris maritantis) præciſe indicant ſolam excluſionem feminarum induc- 32 fuiſſe in hæreditate perſonæ maritantis, & ita etiam perpendit, *Corn. d. conf. 305. num. 6. poſt med. verſ. Item poteſt, lib. 4.* Et ſane abſurdum eſſet ingens, ꝑ ſi vellemus addere ſtatuto excluſionem ab hæreditate fratris, quæ non legitur in ſtatuto, atque etiam ſeparare qualitatem illam, quatenus dotauerit, quæ in verbis exprimitur à ſtatuentibus, & vtrumque requiſitum hic deficit, quia nec extant filij maſculi Iacobi, nec ipſe dotauit ſorores.

Sextò, quia *Capr. conſil. 73. per tot. & Corn. conf. 97. numer. 8. lib. 1. & conf. 305. num. 4. & ſeqq. lib. 4.* reſponderunt, 33 hoc ſtatutum ſignanter Narnienſe intelligendum ꝑ eſſe diuifim, itaut, dotata à patre non ſuccedat patri, dotata à matre, non ſuccedat matri, & dotata à patre, ſiue matre, adhuc ſuccedat fratri in iſdem bonis, quæ à patre in fratrem deueniunt, & per additionem eiuſdem, fratris bona effecta ſunt, vt per eos, & *Corn. dicto conſil. 305. num. 8. verſ. Nec obſtat. ultimo. lib. 4.* bene declarat hoc ſtatutum cap. 40. non poſſe dici ſuperfluum, & aliquid operari vltra illud ſtatutum cap. 32.

Quibus non obſtat, quod abſonum videatur, vt pro inducenda totali excluſione ꝑ feminarum, exigamus filiam bis, ter, quater, & pluries dotari, cum tamen ſtatutum cõ- 34 teneatur vna dote, prout *Aldobr. d. conf. 2. num. 134. verſ. alias. lib. 1. Theſaur. deciſ. 62. num. 4. & alij dixerunt.* Quoniam immò magis abſurdum, & intollerabilius videtur, 35 quod filia, quæ ꝑ de iure nature, & ciuili æquè concurrunt cum maſculo ad ſucceſſionem Patris, ob vnā ſolam dotem excludatur à plurium hæreditatibus, *Anchar. d. conf. 80. num. 2. Angel. conf. 126. num. 3. vbi hoc dicit abſurdum & iniquum, Rimin. lun. conf. 31. num. 84. Alciat. conſil. 1. num. 46. lib. 2. Bott. conf. 70. num. 8. Brun. d. art. 8. numer. 68. 36 verſ. uem quia, & ſeqq.* Et dum ſtatutum ꝑ mandat filiam vnica dote contentam eſſe, procedit in bonis eiuſdem perſonæ, quæ dotauit, *Corn. conf. 57. num. 5. verſ. ſed animadu- uerio. lib. 2. Barz. deciſ. Bononien. 98. num. 18.* Et eo minus hoc abſurdum permitti debet, quia femina, dum concurrunt cum maſculo, & inſtat illius excluſionem reſtringi ad hæreditatem dotantis, agit de damno vitando, quia alias, vt dicebatur, ipſa de iure æquè concurrunt cum maſculo, dum verò is maſculus intendit excludere feminam ab omnium 37 hæreditate, ꝑ agit de lucro captando, quod minus fauorabile eſt, leg. non debet, vbi *Dec. num. 1. ff. de reg. iur. Alex. conf. 55. num. 18. lib. 5. Craueti. conf. 120. num. 2.* In modo nec eſt ita ingens abſurdum, quod ſemel dotata iterum dote- 38 tur, ꝑ cum dotatio ſit actus reiterabilis, vt per *Surd. conſil. 402. num. 34. verſ. eſt. & aliud.* maxime ad effectum exclu- 39 ſionis, quia dos eſt loco legitime portionis, ꝑ quæ circumſcripto ſtatuto, deberetur feminæ.

Non obſtat, quod ſtatutum in parte dotante faciat mentionem de fratre ibi, à Patre, Matre, Auo, & fratre, in alia verò parte, vbi de excluſione agitur, non meminerit de fratre, & inde deprahendatur, quod data à fratre, ſal- 40 tem dici debeat ꝑ excluſa ab hæreditate Patris, & aliorum & conſequenter verum fit, ſtatutum intellexiſſe propter dotem acceptam ab vno, excludere etiam ab hæreditate alterius, quod motiuum magni fecit *Curt. lun. conf. 69. numer. 3. verſ. præterea & fortius, Alb. conf. 98. numer. 4. verſ. mouetur etiam, Aldobr. conf. 2. numer. 131. Brun. de ſtatut. excluſ. d. art. 8. quaſt. 16. num. 66. verſ. & ſimile ſtatutum, Honded. conf. 10. num. 45. lib. 2.* Et Informantes pro Petro 41 obiectum augebant ex eo, quod ſi feminam ꝑ dotatam à fratre excludere vult ſtatutum ab hæreditate Patris, vel al- terius Aſcendentis, multo magis dicendum eſt, & femi- 42 nam dotatam à Patre excluſiſſe ab hæreditate fratris, cum tamen, *Ruin. conf. 43. num. 5. & 6. lib. 3. Put. deciſ. 127. in fin. lib. 3. Surd. conf. 535. num. 1. s. & ſeqq.*

Quoniam pro reſponſione, admittitur quidem assumptum, quod filia dotata à fratre excludatur ab hæreditate Patris,

Patris, nam verè filia dotata, etiam à fratre, excluditur ab hæreditate Patris, sed in hac materia, vt mulier censeatur
 43 exclusa ab hæreditate, † dotantis, vis non consistit in hoc, quod Pater, vel frater, vel nepos dotauerit, verum ex quibus bonis dotem præstiterint, vt per *Bald. in l. neque Mater, numer. 5. § 6. in fin. C. de iur. dot. Crauct. consil. 142. numer. 10. § vers. deo statuum, Paris. consil. 68. numer. 7. libr. 2. Surd. conf. 402. numer. 35. § seqq. Bout. consil. 70. numer. 7. in fin. § numer. 10.* sed clariùs in proposito *Franc. Niconit. d. alleg. 6. numer. 37. Brun. de Statut. exclus. d. artic. 8. quest. 16. numer. 59. § seqq. Thesaur. decis. 63. numer. 3. in princip. § numer. 8.* Vnde, cum Pater teneatur dotare
 44 filiam, † & hoc munus, & obligatio propriè inhæreat illi, leg. qui liberis. ff. de rit. nuptiarum, leg. fin. C. de dot. promiss. *Seraph. decisio. 451. numer. 9.* bonaque Patris sunt huic obligationi obnoxia, & transeunt in filium affectu, hoc † eodem onere dotandi sororem, ex ipsis bonis
 45 paternis, arg. leg. si quis à liberis. §. uem rescriptum, ff. de lib. agnoscent. *Castr. in leg. si maritus, §. si volumine, ff. solut. matrim. Card. Manic. de tactu. §. ambig. lib. 1. in. 18. num. 7. § seqq.* quippè quod dos habetur loco † legitimæ
 46 portionis filiae debitæ ex successione Patris, leg. quoniam nouella, C. de in off. test. *Castr. in leg. Diuocentum, §. Titio genero, numer. 8. in fin. ff. de condit. § demonstr. Alex. consil. 13. numer. 12. lib. 3. Paris. consil. 36. numer. 4. § seqq. libr. 3. latè Tirac. in leg. si vnquam, in verbo, suscepit, numer. 112. C. de reuoc. donat.* Et frater, quando dotauit
 47 sororem, hoc non dicitur fecisse ex propria liberalitate, † sed ex debito paterno, dotemque hanc soror haud acceptam refert fratri, sed Patri, adeò vt propterea, licet
 48 extrinsecè, filia sit dotata à fratre, tamen verè censeatur dotata à Patre, iuxta Doctores præallegatos, Statutum namque considerat ius, & commodum reale, quod con-
 49 sistit in bonis paternis pro † dote filiae traditis, non autem actum nudi ministerij, quod præstatur per fratrem, soluendo dotem ex bonis paternis, vt egregiè docet *Bald. in d. leg. neque Mater, numer. 5. § 6. in fin. C. de iur. dot.* Ex his sequitur, quod, quemadmodum filia dotata à Pa-
 49 tre non succedit Patri, ita, & dotata † à fratre, excludatur itidem ab hæreditate Patris, quia ex eius bonis fuit dota-
 50 ta, vt benè per *Odd. conf. 86. numer. 2. § 3.* & hinc assequimur Statuentes, cum misterio in parte excludente non
 51 meminisse, nec de fratre, nec de nepote ex filio, sed solum de Patre, Matre, vel Patruo, quia pro vno, & eodem habuerunt Statuentes, quod filia fuerit dotata à Patre, vel
 52 à filio, seu à nepote, præsupposuerunt enim istos fuisse semper dotare ex bonis paternis, & ideo itidem semper exclu-
 53 derunt ab hæreditate Patris, siue à patre, siue ab illius descendenti: bus femina fuerit dotata; statutorumque † dispo-
 54 sitiones referri debent ad id, quod frequentius contingit, ad l. nam ad ea, ff. de legib.

Si vero, frater ex proprijs bonis (quod de raro contin-
 51 git) nempe ex peculio, Castrensi, † seu à io simili dotasset sororem, hoc casu exclusa quidem censebitur ab hæredi-
 52 tate fratris, quia ex bonis proprijs dotauit, non autem exclusa erit ab hæreditate Patris, vel aliorum, qui non dota-
 53 runt, hoc enim suadet illa iuris æqua interpretatio, quod singula singulis referantur, & quod femina exclusa cen-
 54 seatur tantum ab illa hæreditate, in qua habuit † recom-
 55 pensam, scilicet dotem acceptam à defuncto, & huiusmodi statuta excludentia feminas dotatas sic interpretanda
 56 sunt, † vt femina non succedant dotantibus, *Odd. d. conf. 86. numer. 1. Manent. conf. 4. numer. 19. lib. 1.* cum alijs; & ita in hac parte Statutum Narniæ intelligit *Corn. d. conf. 305. numer. 3. vers. confert. § c. lib. 4. § ibidem post Afflict. iradit. Thes. decis. 63. numer. 8.* Et potius admitti debet sup-
 57 pletio verbi, quàm hoc magnum absurdum, † quod à Do-
 58 ctoribus etiam iniquum appellatur, vt femina ab vno do-
 59 tata, excludatur à successione alterius non dotantis, ad quam de iure erat vocata.

Non obstat, quod ab hæreditate Patruï excludat fœminam, ne dum ob existentiam filiorum eiusdem Patruï, sed etiam fratris ipsius Patruï, ibi, & Patruo subsint filij, vel ex fratre talis Patruï maritantis existeret filij ma-

sculi, vnde, qua ratione excluditur filia fœmina ab hereditate Patruï ob existentiam filij fratris eiusdem Patruï, ita ob existentiam fratris exclusa censeatur ab hereditate alterius fratris; Quoniam non æqua est ratio inter fratrem, & Patruum, † frater enim est in primò gradu, Patruus
 55 verò in secundo, & minùs † debita est successio, Patruï, † quàm fratris, atque frater in subsidium † tenetur dotare sororem, *Bald. in leg. fin. C. de dot. promiss. numer. 9. Siluan. conf. 13. numer. 9. Barbof. in leg. 1. par. 4. numer. 128. ff. 58 solut. matrim. Thes. decisio. 192. numer. 7.* non autem † Patruus neptem ex fratre, secundum opinionem aliquorum, *Alex. consil. 66. numer. 3. lib. 4. Rip. in leg. prima, numer. 86. ff. solut. matrim. Rom. consil. 413. numer. 6. § aliorum,* Præterea semper virget motium, quod statutum non excludit fœminam ab hereditate cuiuscumque Patruï, sed Patruï dumtaxat maritantis, & obiectum fortasse intraret, si Iacobus frater dotasset Helenam, & Magdalenam.

Non obstat, quod bona Iacobi sint eadem materiali-
 59 ter, quæ erant bona Andreæ Patris, & ideo, cum statutum excludat à bonis Patris, intelligatur, & ab his bonis, quæ in Iacobum deuenerunt, exclusisse feminas; Quia non considerantur amplius tamquam bona paterna, & illi-
 60 co sequuta aditione Iacobi, † effecta sunt bona eiusdem, resolutio penitus pristino statu, vt in leg. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess. *Barb. in leg. fin. §. 1. numer. 1. § 3. ff. ad Terullian. § in his terminis Fab. de Anna consil. 45. numer. 73.* Et rectè dixit *Corn. consil. 97. numer. 9. lib. 1. § consil. 305. numer. 6. libr. 4.* quod regulariter ab intestato
 61 succeditur per quoras, † vel in vniuersum, non autem per genera bonorum, quia origo bonorum non attenditur, sed status de tempore delatæ successiois, vt latè fuit in prima decisione firmatum, & in terminis statuti Narnien. hoc idem dixit *Capr. d. conf. 73. numer. 4.*

Denique non obstat, quod illud verbum, maritan-
 62 tis, non importet dotationem, sed solum collocationem in matrimonio, † cum & matrimonium esse possit sine dote, vt per *Brun. de Statut. exclusu. art. 6. quest. 18. numer. 184.* Quoniam, cum regulariter, & vt plurimum,
 63 matrimonium † non soleat esse sine dote, statutum re-
 64 ferti debet ad id, quod frequentius † contingit, non autem ad casum insolitum, d. leg. nam ad ea, ff. de leg. Et
 65 quod verbum † maritare resoluitur in dotationem, dixerunt *Isernia*, relatus à Bruno vbi supra, *Gabr. consil. 140. numer. 25. libr. 2. Bardellon. consil. 4. numer. 90. § 95. in fin. Bellon. lun. consil. 74. numer. 41. § Corn. d. consil. 305. numer. 6. § 8. libr. 4.* intelligit verbum illud statui, maritantis, pro verbo, dotantis, & necessariò sumi debet hæc Interpretatio, quia exclusio ab hæredi-
 66 tate est corespectiva † ad dotem, & quod puella fuerit in matrimonio collocata sine dote, non æquiualeat exclusioni hæreditatum, & faciunt tradita per *Bardellon. d. consil. 4. numer. 94.* Et demùm nec constat, quod Iacobus, de cuius hæreditate modò agitur, in matrimonium collocauerit Magdalenam, & Helenam, sed patet ipse collocauit, vnde nullo modo suffragantur verba statuti, Patruï maritantis, &c. Neque sat fuisset sorores in matrimonio collocatas, & dotatas fuisse, quia vt dictum est,
 67 † opus erat, quod à Iacobo, de cuius hæreditate agitur, fuissent dotatæ, vt per *Bald. in d. leg. neque Mater, numer. 5. § 6. in fin. C. de iur. dot. Surd. consil. 45. numer. 36. § seqq. Manent. conf. 4. numer. 19. lib. 1.* Et hoc idem importat genitiuus ille statuti, talis Patruï maritantis, infert enim, quod defunctus ipse, de cuius hæreditate agitur, dotauerit feminas, &c.

Et ita, vtraque parte Informante, vnanimiter Domini steterunt in decisio.

* Est decisio 247. supra parte 5. recent.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Vineae de Capocephalis.

Die Lune 14. Ianuarij 1630.

A R G V M E N T V M.

Possessio capta pendente termino ad appellandum, licet non sit attentata, si pars non appellauerit, tamen est nulla, & talis nullitas operatur, vt non sit manutenibilis, &c.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessio probari potest ex depositione vnius testis & ex confessione partis aduersae.
  - 2 Possessio capta intra terminum datum ad appellandum est attentata, & sic non manutenibilis.
  - 3 Possessio capta intra terminum datum ad appellandum non est attentata, si postea a parte non fuerit appellatum.
  - 4 Possessio pendente termino ad appellandum capta, licet ob non interpositam appellationem non sit attentata.
- Tamen ex quo fuit capta intra dictum terminum remanet nulla. num. 4.
- 5 Possessionis nullitas operatur, vt ea non sit manutenibilis.
  - 6 pro Spoliato. si quis se habuerit, veluti si acquiescat possessioni captae a parte, non potest petere manutentionem.
  - 7 pro Manutentione, si quis instet, non potest dici, quod habuerit se pro spoliato.
  - 8 Actus, qui non habuerunt effectum, non nocent.

¶ Ad Decisionem 46. coram eodem R. P. D. Dunozetto,

D E C I S I O C C C X X X.

PLACUIT DD. decisio emanata in hac causa coram me sub die 26. Ianuarij praeteriti, * qua firmatum fuit Capocephalis, dandum esse mandatum de manutenendo in possessione vineae de qua agitur, quia de eorum possessione visum fuit constare ex depositione & vnius testis ex aduerso pro Strinis examinati, ac pariter, ex confessione dd. de Strinis, ex iuribus in d. decis. citatis.

Nec obstat visa fuit possessio dd. de Strinis capta vigore decreti, seu mandati de imittendo, quia vt alia decisione dicebatur. cum a dicto decreto daretur appellatio possessio & inde sequuta infra terminum datum ad appellandum dicitur nulla, & attentata, & sic non manutenibilis, Rot. decis. 225. num. 4. par. 1. recent. cum alijs allegatis.

- 3 Nec releuat, quod a dicto decreto de imittendo non fuerit per Capocephalos appellatum, & propterea possessio inde sequuta etiam intra & terminum ad appellandum, non dicatur attentata, quia licet possessio antedicta, ob non interpositam appellationem non esset attentata, & tamen ex quo fuit capta intra terminum datum ad appellandum remansit nulla, Mohed. decis. 1. num. 2. vers. & licet post-

Decisio CCCCXXX.

modum, de preben. Cas. de Grass. decis. 2. num. 4. vers. sed placuit de appell. Seraph. decis. 229. num. 4. quae quidam nullitas possessionis operatur, vt ea non sit manutenibilis, Purp. conf. 43. num. 14. lib. 1. Guidop. conf. 208. post num. 3. Menoch. de retinen. poss. rem. 1. num. 2. Cassad. decis. 1. in fin. de iurepar. Rot. decis. 41. num. 1. par. 2. diuers.

Minus obstat, quod dd. Capocephali post possessionem captam per supradictos de Strinis passi fuerint deputati ab A. C. alios Iudices, in eodem statu & terminis in quibus & causa reperiebatur, & sic tacite acquieverint dictae possessioni captae per dictos de Strinis, & ita se habuerint pro spoliatis, Quia placuit responsio, quod cum praedictae deputationes fuerint ad effectum cognoscendi super manutentione, & Capocephali coram eisdem Iudicibus semper & insteterint pro manutentione non potest inde praesumili illos se habuisse pro spoliatis. Rota coram Greg. XV. decis. 555. num. 1. & ibi Addent. num. 11. per iorum.

Denique non obstat, quod altera ex dictis de positionibus iudicium facta fuerit ab A. C. ad effectum cognoscendi, super peritorio, cum clausula firmo remanente mandato de manutentione ad fauorem dd. de Strinis relaxato quod obiectum visum & fuit cessare ex facto, ex eo, quia dicta deputatio non habuit effectum, cum idem A. C. eos ab ea repoluerit, & causam alteri Iudici simpliciter commiserit. Et ita vtraque &c.

* Est decisio 326. supra in hac eadem parte.

R. P. D. GHISILERO.

Parmensi Nullitatis Ordinis.

Die Lune 11. Martij 1630.

A R G V M E N T V M.

Descendentia ab aliquo qualiter probetur. Filiationis probatio ex quibus coadiuuetur, Et reijciuntur nonnullae exceptiones contra testium depositiones oppositae.

S V M M A R I V M.

- 1 Descendentia alicuius ab aliquo ex quo remaneat iustificata.
- 2 Filius alicuius, an quis sit probatur ex fide baptismi, quod intellige si sit adminiculata. num. 3.
- 4 Filiationis probatio coadiuuatur per testes deponentes de publica voce, & fama.
- 5 Successio in bonis paternis est actus proportionabilis conducent ad probationem filiationis.
- 6 Filij naturales tantum non admittuntur in successione feudorum.
- 7 ad Successionem admissio, quae competit filijs solis, probat legitimationem. & num. 8.
- 9 Persona identitas bene probatur ex identitate nominis, & cognominis.
- 10 Et hoc maxime si adiungantur indicia, & coniecturae vergentissima.
- 11 Oppositiones contra testes non releuant, si illorum fides ex alijs probationibus sufficienter adminiculatur.
- 12 Testium contrarietas dum dicunt, aliquando se nescire, & non cognouisse, & postea dicant se cognouisse, & scire &c. potest saluari sic, quod nesciebant de

de certa scientia, & scire de auditu.

13 Testium dicta non sunt cauillanda, sed coadiuvanda, itaut ad concordiam reducantur, & contrarietas euitetur.

14 ad Descendentiam probandam ad effectum successionis admittuntur leuiiores probationes.

¶ Suprà ad Decisionem 40. coram eodem R. P. D. Ghislerio, & infrà ad Decisionem 343. coram eodem.

DECISIO CCCXXI.

COMMISSA causa restitutionis in integrum cum clausula constituto de interesse aduersus sententiam d. partibus super nullitate susceptionis ordinum & licentia nubendi, DD. 19. Iunij 1628. resoluunt non stare de interesse Ludouici ad effectum admissionis ad causam. Sed cum in propositione dubij, An constaret de causis restitutionis in integrum, Domini voluerint quod legitimeretur persona Ludouici, hodie proposui, An constet de eius descendentiis, & de ea constare fuit resolutum, cum probetur Ludouicum esse filium legitimum Iulie Malaspinae, & Iulium esse filium Floramontis, ac fratrem Camilli Conradi, Fabricij, & Ascanij de Malaspina, qui de anno 1574. constituerunt primogenituram super feudis Bastia, & Terræ Rubæ, & pertinentiarum, Imperiali auctoritate, confirmatim.

Quod Ludouicus sit filius Iulij Malaspinae, probatur
2. ex fide baptismi, quæ datur in Sum. nu. 2. Rebuff. in tract. reg. seu lib. baptismi, glo. vnic. vers. & sic pater, quæ adnunciatula probat, Rota coram bon. m. m. Cardin. Caualer. decis. 128. num. 2. & coram san. mem. Greg. XV. decisio. 78. num. 1. & aliis sapè. Neque desunt adnunciatula, quoniam id deponunt plures testes, de quibus in eius Sum. num. 3. & 4. qui deponunt de visu, tractatu, & cognitione Ludouici, & quod fuit com. noster, & habitus, tractatus, & reputatus tanquam filius legitimus, & naturalis Iulij, & Eutridicis eius vxoris, & vt talis fuit educatus, vocatus, & tractatus ab eius parentibus, & quod talis erat publica vox, & fama, ex quibus probari docet tex. in l. filium eum definimus. ff. de his qui sum sui vel alien. iur. l. non epistolis. C. de probat. c. per tuas. eod. iur. c. transmissa. qui filij sint legitimi, & pro hac descendentiâ facit successio in bonis paternis, quæ est actus proportionabilis conducentis ad probationem filiationis, Bald. in cap. ex transmissa. num. 4. de restit. spol. Felyn. in cap. per tuas. num. 17. de probat. Rot. decis. 406. num. 5. par. 1. recent. Ad quam vti feudale non potuisset admitti si fuisset illegitimus, iuxta text. in §. naturales. l. 2. si de feud. defunct. fuer. controuer. Rosental. de feud. cap. 7. concl. 19. num. 1. Admissio autem ad successionem in solis filijs competentem probat legitimitatem, Bero. conf. 19. num. 7. lib. 2. Menoch. de presumpt. presumpt. 54. num. 38. lib. 6. & conf. 490. nu. 1. & 14. bon. mem. Card. Caualer. decis. 123. num. 4. Rota decis. 434. numer. 7. par. 1. recent.

8. Quod autem Iulius pater Ludouici fuerit filius Marchionis Floramontis, & frater Camilli, & Fabricij, probatur ex secundo teste num. 3. & ex primo, & secundo teste num. 4. & ex alijs num. 7. qui deponunt de filiatione Iulij ex Floramonte, & coadiuvatur ex primogenitura, in qua filius Floramontis, & frater Camilli, & aliorum expresse appellatur, & ex literis institutionis, & collationis Cappellaniæ, necnon ex instrumentis collationis eiusdem Cappellaniæ, ad quam simul cum alijs supradictis presentauit, deinde quæ ex identitate nominis Iulij, & cognominis Malaspinae bene probatur identitas personæ, Bari. in leg. hac consultißima, vbi last. testatur de communi, & ibi Dec. num. 18. C. qui testam. fac. poss. Aym. conf. 269. num. 3. bon. mem. Card. Caualer. decis. 128. num. 3. quibus adiunguntur indicia, & coniecturæ vrgentißimæ, ex alijs a-

ctibus ad id proportionatis desumptæ.

Nec Domini visa fuerunt releuate deducta contra 11 testes, cum illorum fides ex alijs probationibus sufficienter adminiculetur, Cas. de Grass. decis. 3. num. 6. de probat. Achil. decis. 1. de confess. san. mem. Greg. XV. decisio. 247. num. 6. Rot. in recent. decis. 598. num. 6. & 772. num. 4. par. 2. Quapropter stantibus tot probationibus non obstat testium præsumpta contrarietas ex eo quod aliquando dixerint se nescire, & non cognouisse, & postea dicant se cognouisse, & scire, quia possunt bene saluari nescire de certa scientia, & scire de auditu, Rota in recent. decis. 321. num. 1. & 371. num. 3. par. 2. san. mem. Greg. XV. decis. 487. num. 2. & 3. & 547. num. 5. & 5. num. 8. quoniam dicta 13 testimonia non sunt cauillanda, sed coadiuvanda, itaut ad concordiam reducantur, & contrarietas euitetur, Paris. conf. 138. num. 18. lib. 4. san. mem. Greg. XV. d. decis. 487. numer. 2. & 547. num. 2.

Vnde prædicta sufficere ad probandam descendentiâ 14 censuerunt Domini, cum leuiiores probationes ad effectum successionis sufficiant, Gemin. conf. 27. numer. 8. & seqq. & conf. 16. num. 5. & 6. & firmanit Rota in Parmen. status 26. Iunij 1628. coram Reuerendiss. D. meo Dicano, vbi plura cumulantur.

Et ita vtraque &c.

* Est decisio 325. supra in hac eadem parte.

R. P. D. GHISLERIO,
Neapolitana Legati.

Die Lune 15. Aprilis 1630.

ARGUMENTVM.

Fatalia, si non prorogentur, sententia transit in rem iudicatam. Breue emanatum lite pendente, quando laboret vitio subreptionis. Et quando Breuia intelligenda veniant sine præiudicio tertij.

S V M M A R I V M.

- 1 Sententia transit in iudicatum, si fatalia non prorogentur.
- 2 Sententia ob lapsum fatalium a desertione excusari non potest.
- 3 de Fatalium prorogatione si non constet, succedit regula text. in l. properandum, C. de iudic.
- 4 Sententia, quæ transiit in rem iudicatam est exequenda, si constet de eius validitate, & iustitia.
- 5 Sententia lata contra id, quod testator disposuit est nulla.
- 6 Breue emanatum lite pendente laborat vitio subreptionis, si non fuerit narrata lite pendente.
- 7 Rescriptum corrumpit stante obreptione.
- 8 Breue, si sit expeditum in forma Communi, & nec in eo fuerit derogatum regul. de iur. quasi. non toll. non tollitur alteri iam perfectè quæsitus.
- 9 Rescripta simpliciter emanata, non operantur in præiudicium tertij.
- 10 Concessio facta a Papa in forma communi absque derogatione regul. de iur. quasi. &c. intelligitur sine præiudicio tertij.

¶ Suprà ad Decisionem 11. coram eodem R. P. D. Ghislerio.

IACOBVS Cafalex in suo testamento mandauit se sepelli in Ecclesia S. Mariae de Pilar Regularium Sanctissimae Trinitatis Redemptionis Captiuorum, postquam completa esset aedificari, cui iure legati reliquit ducatos 800. quorum 400. deberent conuerti in construendo Altare maius, quatenus sibi permitteretur à Regularibus dictae Ecclesiae, sin minus in construenda alia Cappella in eadem Ecclesia, reliqua verò mandauit inuestiri, vt cum redditibus eorum celebrentur Missae perpetuae pro eo, & suis. Verum quia Fratres Ordinis Eremitarum S. Augustini obtinuerunt Breue à fel. rec. Sixto V. quo cauebatur, vt dictum legatum applicaretur propriae Ecclesiae, in qua cadauer dicti Iacobi depositum reperiatur; Pro executione dicti Breuis, ab Archiepiscopo Neapolitano exectore delegato, obtinuerunt fauorabile decretum, sed cōmissa causa nullitatis Illustrissimo Cardinali Pamphilio tunc temporis Nuntio, primam sententiam nullam pronunciauit Commutationem voluntatis cum omnibus inde secutis, & dictum Legatum spectauisse, & spectare ad Ecclesiam S. Mariae del Pilar, quae t̄ cum transitum fecerit in iudicatum non prorogatis fatalibus, dubitauit an constaret de re iudicata, quae esset exequenda iuxta formam executorialis mihi directae, De qua constare fuit resolutum, cum sententia ob lapsum fatiale t̄ a desertione excusari non possit, *cap. cum sit Romana de appellat. Aul. ei qui, & leg. fin. C. de tempor. appell. Pui. decis. 320. num. 2. Rota decis. 156. num. 4. part. 2. recent.* Adest enim transcursum annorum ferè octo, ex quo dicta sententia lata fuit die 10. Augusti 1622. Ideoque cum non appareat de prorogatione t̄ fatiale, succedit *reg. text. in l. properandum, de Iudic. ubi Doct.*

Eamque exequendam resolverunt Domini, quia de eius validitate t̄ constat ex reuolutione processus. Et de iustitia apparet ex ipso testamento, & ex declaratione facta ab vxore, dum in vltima sua voluntate mandauit seruari dispositionem Iacobi viri, & propterea iure merito fuit per eandem sententiam pronunciatum legatum debitum Monasterio Trinitatis, & t̄ nullam esse commutationem factam de voluntate Testatoris.

Breue Sixti V. quod impetrarunt Fratres Eremitari, cuius vigore voluntas Testatoris fuit commutata, & dictum legatum applicatum propriae Ecclesiae nihil operatur propter t̄ subreptionem, quae consistit in taciturnitate litis pendentis, dum in eo non fuit narrata lis, & iudicium super consecutione dicti legati coram Officialibus Fabricae, *Imoc. in cap. vi. vi li. pend. Aegid. decis. 102. num. 3. & in terminis Breuis, Rota in recent. decis. 228. num. 3. part. 1.* & magis expresse propter obreptionem, quia t̄ narratum fuit Pontifici legatum fuisse relictum Ecclesiae del Pilar in tempus, quo extitisset aedificata, & tamen contrarium apparet ex lectura Testamenti, ex quo constat ducatos 400. relictos fuisse ad altare maius faciendum, vel ad aliam Cappellam in eadem Ecclesia construendam, & alios 400. nullam habere dilationem, ideò rescriptum corruit, *ex text. in cap. 2. & cap. super literis. de rescript.*

Denique considerabant Domini dictum Breue fuisse expeditum t̄ in forma communi, neque in eo derogatum regulae de iure quæst. non toll. quod iam erat perfectæ quæsitum Monasterio per obitum Testatoris *Sarnen. de iur. quæst. non tollen. quæst. 4. num. 12.* Sicque t̄ non potuisset operari in præiudicium tertij, *Caf. de Graf. decisio. 1. de verbor. sign. Rota diuers. decis. 574 & 614. num. 9. part. 1. in recent. decis. 664. num. 3. & 767. numer. 2. part. 1.* concessio enim in forma communi absque supradicta t̄ derogatione intelligitur sine præiudicio tertij, *cap. quamuis, in fin. de rescript. in 6. leg. 2. d. merito, & §. si quis à Principe. ff. ne quid in flumin. vel loco public. Ro. in recent. dec. 229. num. 11. part. 2.*

Et ita conclusum Informantibus tantum legataris, &c.

Tullen Reformationis.

Die Luna 22. Aprilis 1630.

ARGUMENTVM.

Essentia Religiosi professi in quibus votis consistat. Et quando stabilitas in aliquo loco non sit de essentia professionis. Clausula derogatoriæ qualiter sint intelligendæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Religiosi professi essentia, in quibus votis consistat.
- 2 Stabilitas in loco certo non cōcernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendorum.
- 3 Stabilitas in aliquo ordine, quando non sit de essentia professionis.
- 4 per Clausulam, non obstantibus quibuscunque, censetur derogatum omnibus in contrarium facientibus.
- 5 Clausula derogatoriæ debent intelligi, quod derogent, nisi contrarium in dispositione caueatur de ali-quare.
- 6 Scriptura si non sit in forma probanti, non probat, & maxime si sit suscepta de falso.
- 7 Acceptatio, & approbatio induci potest ex scientia, & patientia.

¶ Supra ad Decisionem 4. coram eodem R. P. D. Dunozetto.

DECISIO CCCXXXIII.

CV M per duas decisiones * conformes fuisset firmitum Bullas scilicet rec. Pauli V. & Gregorij XV. obtentas à Communitate antiqui rigoris Præmonstratensium super Reformatione esse iustificatas, nihilominus, quia dum pro parte ipsius Communitatis peteretur huiusmodi iustificationem canonizari per sententiam, nonnulli motiua fuerunt in memorialibus pro retardanda expeditione pro parte Capituli, & Abbatis generalis datis, excitata, Placuit Dominis pro tertia vice ipsis Capitulo, & Abbati concedere audientiam super istis motiuis; Vnde propositum à me dubio, An capita deducta in dictis memorialibus, quae ad duo præcipue reducebantur, obstarent, quominus ad dictam expeditionem deueniri posset, Domini negatiue responderunt.

Nam quoad primum, nempe quod formula professionis Reformatum non sit conformis primitiue regulæ, & antiquo rigori, prout requiritur in dictis Bullis, & fuit etiam decisa à Sacra Congregatione Regularium, cum inter alia, quae præcipiuntur Religiosis per dictam primitiuam regulam præcipiatur ipsis, vt affilientur illi Ecclesie, à qua recipiuntur, & promittant stabilitatem in illo loco, quod non præstant moderni Reformati, sed genericam solum stabilitatem promittunt in vniuersa Communitate.

Quoniam cum non differat in votis substantialibus pauperatis, videlicet, castitatis, & obedientiae, quae emittere debent Reformati, iuxta Bullam Iulij II. in quibus tribus t̄ votis consistit essentia Religiosi professi, cum ad Monasterium de stat Monach. & docet S. Thom. 2. 2. quæstio.

R. P. D. PIROVANO.

Nouarien. Decimarum.

Die Luna 10. Iunij 1630.

A R G V M E N T V M.

Episcopus qualiter possit agere contra Laicos ad hoc, vt consequatur quartam decimarum, ei debitam, & an Episcopo competat ista quarta, & vtrum contra eum illa possit præscribi.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus potest agere officio Iudicis nobili contra Laicos ad quartam decimarum sibi debitam.
- 2 Officium Iudicis nobile semper intrat, ne quis ius suum amittat pro carentia actionis.
- 3 Quarta decimarum præscribi potest contra Episcopum.
- 4 Episcopo, quod debeat quartam decimarum, Rota nunquam dubitauit.
- 5 Parochiani in nihilo grauantur soluendo decimas potius Episcopo, quam Rectori, & vide num. 9. & 10.
- 6 De iure tertij regulariter non licet dari.
- 7 De iure tertij dare potest, quando est exclusiuium ipsa iure intentionis agentis.
- 8 Qualitas iuris exclusiua ab allegante probari debet.
- 11 Episcopus habet intentionem fundatam in parte decimarum retenta, etiamsi ageretur contra ipsum Rectorem.

¶ Suprà ad Decisionem 23. & 61. coram R. P. D. Pirovano, & infra ad decisionem 311. coram R. P. D. Verospio.

DECISIO CCCXXXIV.

- T**ERTIO * causa posita dictum fuit standum esse in decisio, scilicet Episcopum posse officio Iudicis nobili agere contra homines Terræ Cameræ ad quartam decimarum sibi debitam, quia illi debetur, & Parochus illam non percepit; homines verò prædicti adhuc illam retinent, & hinc Rectore non agente, aut non valente agere, semper intrat officium Iudicis nobili, ne quis ius suum amittat ob carentiam directæ actionis, vt plenè fuit firmatum in decisionibus causæ 5. Decembris, * & 11. Martij 1630. *

- Non obstat, quod non constet de aliquo iure Episcopi Rectore non citato, nec audito, qui potest deducere iura sua, & in specie præscriptionem, cap. de quarta de præscript. Couar. in reg. possessor. in 2. relect. §. 2. num. 3. de regul. in 6. vel si de aliquo constet, non potest ex eo agere pro integra decima contra Rectorem, nec per consequens contra parochianos actione subsidiaria Iudicis officio nobili, dum idem Rector non percipit totam decimam; sed alia Ecclesia, nempe Capitulum duas partes ex tribus, pro qua rata Episcopus non potest fundare intentionem contra Rectorem non possidentem, sed contra Capitulum, a quo verè percipiuntur, debet suas actiones dirigere.

- Quia de pertinentia istius quartæ Rota nunquam dubitauit, siue titulus deducatur ex canone cap. quoniam, c.

Yy 3 dudum,

186. ar. 9. Sanch. super Decalog. lib. 5. cap. 1. num. 16. & lib. 6. cap. 4. num. 9. Nulla potest dici adesse discrepantia, nec stabilitas in loco, ¶ concernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendorum, Sanch. super Decalog. supra cit. 10. Quod tanto magis suadet in præsentī Religione Præmonstraten. needum ex d. Bulla, cuius vigore conceditur facultas Ordini Præmonstraten. totaliter mutandi Statuta, sed etiam ex concessione ipsiusmet Capituli generalis de anno 1618. quod singuli Religiosi possint transire ad Monasteria Reformata quemadmodum reuera multi translati fuerunt, quod etiam firmatum fuit à Rota in decisione sub die 18. Iunij 1629. signum euidens, ¶ quod dicta stabilitas in hoc ordine non est de essentia professionis.

Et cessat omnis difficultas dum in literis san. mem. Gregorij XV. derogatur dictæ stabilitati in loco, & expresse disponitur per hæc verba, quod Religiosi Communitatis antiqui rigoris sint ita communes, vt nullus magis huius, quam illius Monasterij dicatur, & habeatur profectus, cum clausula non obstantibus Constitutionibus quibuscunque, & speciali stabilitate promissa in professione, ex quibus satis censetur derogatum dictæ stabilitati in loco, Bero. cons. 147. num. 28. lib. 3. Mart. de claus. concl. 5. num. 12. Gonz. glos. 36. num. 23. Rot. decis. 506. num. 5. part. 1. recent.

Non obstant verba apposita in literis Gregorij XV. ibi: seruetur formula solita cum additione antiqui rigoris, quia illa debent intelligi perterquam de illis, quæ in contrarium expresse in ipsis disponuntur, Oldr. consil. 330. in fin. Paris. consil. 70. numer. 12. lib. 1. Mart. consil. 33. in fin. de claus. par. 3. claus. 157. num. 3. Put. decisio. 183. lib. 3.

Quò verò ad secundum caput circa approbationem Reformationis, & eius acceptionem factam à Capitulo, & Conuentibus, de qua non dicitur constare, nisi ex instrumento concessionis Reformationis factæ per Abbatem generalem de anno 1618. quod prætenditur non esse in forma probanti, sed esse simplicem copiam suspectam de falso, eo quia contexta fuit super folio albo subscripto ab Abbate, sine vero eius sigillo, illud etiam non releuare Domini dixerunt.

Nam visum fuit sufficienter constare de prædicta acceptione, & approbatione, nedum ex dicta attestatio Abbatis, sed etiam ex alia fide Secretarij Capituli, & ex pluribus actibus Capitularibus datis in Sum. numer. 4. & 6. iuncta obseruantia Statutorum Reformationis ¶ scientibus & patientibus Abbate, & Capitulo generali usque ad annum 1628. de quo tempore fuit mota lis, l. semper qui non prohibet, ff. de reg. iur. Soccin. iun. consil. 139. numer. 14. lib. 3. Surd. consil. 28. num. 22.

Neque obstat, quod imò appareat de expressa contradictione Capituli, & Abbatis generalis usque de anno 1618. vt in Sum. Capituli num. 2. 3. & 4. Quoniam contradictio Capituli in eo versabatur, ne scilicet per Reformationem obtentam in literis Pauli V. constitueretur vnum caput speciale præter Abbatem generalem, & recederetur ab vnitatem, & iurisdictione Ordinarij, ad quod euitandum fuit decretum, vt Abbas S. Mariæ Mussipontanæ renunciare deberet huiusmodi prætensionibus, & se submitteret Capitulo generali, prout renunciavit, & postea cessante huiusmodi suspitione diminutionis auctoritatis Abbatis generalis, & defectionis ab vnitatem, & iurisdictione Ordinarij, vtique cessarunt etiam contradictiones supradictæ, & emaparunt secundæ literæ Gregorij XV. supplicationem, & iurisdictionem Abbati generali referantes.

Non obstant alia deducta in dictis memorialibus, quia illis visum fuit Dominis sufficienter satisfactum ex responsionibus datis in primis decisionibus, cum quibus transferunt.

Et ita vtraque, &c.

* Idem sub die 30. Martij 1629. & sub die 18. Iunij 1629. Prima est decisio 327. & altera 328. in hac eadem parte.

dudum, de decim. cap. conquarente. de offic. ordin. Rot. decis. 31. num. 5. par. 2. diuers. siue ex dominio, & proprietate, quam habent Episcopi Nouarienses in ista decima; sed tantummodò hæsitatum fuit, an Episcopo competeret actio agendi directè contra laicos pro ista quarta; propterea si parochiani exciperent de carentia actionis Episcopi ex eo, quod Rector exegit totam decimam, essent audiendi: quia neque actio, neque officium Iudicis daretur contra parochianos per solutionem legitimè Rectori factam, liberatos, sed iste non est casus noster, si verò contenderent, quando Rector decimas non perceperit, & penes eodem adhuc remanet eadem quantitas per Episcopum prætenfa, & hoc casu, qui verè est, de quo agitur Iudicis officium denegari non potest quia parochiani in nullo grauantur soluendo potius Episcopo, quam Rectori. Cæterum quod tanquam debitores decimarum excipiant ad exclusionem Episcopi de iure Rectorum ex possibilitate præscriptionis, vel de integra decima penes Rectorem non existente, facile repelli possunt: quia regulariter dari non potest de iure tertij, *leg. loci corpus, §. competit. ff. si seru. vend. l. si quis empuonis, §. si verò nullum, C. de præscript. Thesaur. decis. 4. in princ. Cas. de Grass. decis. 3. num. 1. de constit. Rot. decis. 131. num. 10. par. 2. diuers. & quamuis a regula soleat recedi, & quando est exclusiuium ipso iure intentionis agentis, quasi excipiat non de iure Rectoris, sed de non iure Episcopi agentis, *leg. finali, C. de rei vend. Tiraq. in l. si unquam in verbo reuertatur, num. 356. C. de reuoc. donat. idem Thesaur. decis. 4. num. 2. Surd. conf. 415. num. 16. & 17. attamen & qualitas iuris exclusiua ab allegante probari debet, Cyn. in l. cum seru. post medium, C. de seru. fugit. Surd. eod. conf. 415. ante num. 18. nec sufficeret si altiorum requireret indaginem, Menoch. de adips. rem. med. 4. num. 595. & 596. vers. declaratur hic casus, vnde cum in præsentī homines de Camero non probent Rectorem, aut præscripsisse hanc quartam, aut esse penes aliam Ecclesiam in quantitate prætenfa per Episcopum, exceptione prædicta iuari non possunt, & tamen eo minus si contrarium probatur per Episcopum, prout videtur iustificatum fuisse penes Capitulum ex indultis Pauli II. & Iulij II. & sententijs Rotalibus, de quibus fit mentio in decisio. 98. & 104. par. 1. diuers. & in alia Nouariens. decimarum 16. Ianuarij 1604. coram Card. Lanceloto iuniore, & ex instrumentis locationum datis in positione 7. Maij 1627. ex quibus apparet, quod Capitulum perceperit duas ex tribus partibus pro indiuiso, illasque locauit Cõmunitati prædictæ pro faccis annuis 280. blandatum, & libris 500. lini, Episcopi vero per tempora locarunt eorum partem eisdem hominibus pro libris 70. vt patet ex Instrumentis per eandem Cõmunitatem exhibitis pro annis 1543. vsque ad 1608. ac demum ex instrumento concordie anni 1478. in quo enunciat diuisio istius decimæ inter Capitulum, & Episcopum nulla mentione facta de parochiali Ecclesia oppidi de Camero, ex quibus bene inferitur in erectione dictæ parochiæ decimam hanc remansisse penes Capitulum, & Episcopum, & tamen non mirum, si Rectores non egerint, aut agere potuerint contra homines prædictos pro consequenda decima alteri Ecclesiæ debita.**

Et ex prædictis tollitur vltima difficultas, quod intentio Episcopi censeatur fundata tantummodò in quarta eius quantitatis, quæ Rectori debetur, & sic in duodecima, postquam octo aliæ partes soluuntur Capitulo: quia detegitur æquiuocum, quando vt in præsentī ista quota remanet penes Episcopum, & parochiali Ecclesiæ non probatur quesita in eius erectione, tunc tamen enim Episcopus semper fundat intentionem in parte retenta, etiam si ageret contra ipsum Rectorem vt in his terminis firmavit Rota in Mediolanen. decimarum de Varisio 12. Ianuarij 1618. coram me.

Et ita, &c.

Primò, proposita fuit sub die 7. Maij 1627.

Secundò, sub die 17. Decembris eiusdem anni, &

Tertiò, sub die 12. Ianuarij 1629. & sunt decisiones 64.

122. & 230. sup. par. 5. recent.

* Prima est decisio 327. ead. par. 5. recent.

* Altera est decisio 357. ead. part. 5.

R. P. D. GHISILERO.

Romana Nullitatis Contractus.

Die Mercurij 26. Iunij 1630.

ARGUMENTVM.

Dotis receptionis confessio, licet non probet actualement, & realem dotis solutionem tamen hoc fallit, quando pro solutione concurrunt adminicula, & præsumptiones, de quibus hic.

SVMMA RIVM.

- 1 Confessio de recepto regulariter non probat veram solutionem.
- 2 Confessio de recepto probat veram solutionem, quando pro ea concurrunt coniecturæ, & adminicula.
- 3 Confessio de receptione dotis probat realem solutionem si præcesserit dotis promissio.
- 4 Quæstante non solum contra maritum, & hæredes probatur vera dotis numeratio.
- 5 Verum etiam contra quoscumque etiam tertios creditores.
- 6 Confessio de dote recepta, probat solutionem, si fuerit facta cum decreto Iudicis.
- 7 Confessio de dote recepta comprobatur solutionem, si adsit receptio facta pro residuo.

¶ Supra ad Decisionem 55. coram eodem R. P. D. Ghisilerio.

DECISIO CCCXXXV.

POST contractum matrimonium inter Leonardum Castellatum, & Lauiniam Gherlam, idem Leonardus coram Iudice ratificando omnia à se gesta ante dictum matrimonium confessus fuit habuisse scuta 59. bonon. 50. monetæ pro integra, & finali solutione scutorum 500. sibi in dotem promissorum, & prætendens non potuisse obligari ex contractu, qui tendebat ad illius læsionem, contigit dubitari, An constaret de tali solutione, quæ ad fauorẽ Lauiniæ suffragetur, de qua constare DD. censuerunt ex instrumento ab eo facto videlicet 5. Februarij 1627. in quo fatetur ad bonum computum scutorum 500. monetæ sibi pro dote promissorum habuisse, & recepisse ab eius cognato scuta 300. monetæ, de quibus &c. quietauit &c. & per pactum &c. & ad cautelam renūciauit &c. Et ex quietantia finali, qua probatur maritum pro integra solutione dictæ summæ coram Iudice, Notario, & testibus 1. Martij 1627. recepisse scuta 59. bon. 50. pro residuo supradictorum scutorum 500. sibi in dotem promissorum, quæ in totiuslijs, & testimonibus argenteis ad se traxit, tractaque de eis &c. se bene cõtentum vocauit. & de illis quietauit &c. quamuis scut. 300. probentur per confessionem de recepto, quæ regulariter non probat veram solutionem, hoc tamen non procedit, quando pro ea concurrunt coniecturæ, & adminicula, ita voluit Bald. in rubr. C. de primil. Soc. conf. 122. num. 7. lib. 3. At in casu nostro plures concurrere coniecturas fuit resolutum, extrat primò promissio dotis præcedens, *san. mem. Greg. XV. decisio. 62. num. 6* adducendo legem in contractibus. §. sed quoniam, ubi Cyn. & alij. C. de non numer. pecun. qua stante non solum contra maritum,

DECISIO CCCXXXVI

- 4 & heredes ꝑ probatur vera dotis numeratio. *Gabr. de iur. dot. conclus. 4. num. 1. verum etiam contra quoscunque*
 5 ꝑ etiam tertios creditores. *Ruin. conf. 183. num. 4. lib. 1. Castr. in l. 1. sub num. 8. ff. sol. matr. Guidop. decis. 224. num. 1. Afflict. decis. 402. num. 9. san. mem. Greg. XV. ubi supra numer. 6. Alia coniectura defumitur, ex ꝑ solutione partis, facta cum decreto Iudicis, quam Rota magnificat coram Greg. XV. d. decis. num. 7. Dec. conf. 563. numer. 10. Soccin. conf. 82. num. 2. lib. 3. Item concurret responsio patris eiusdem Leonardi ad positiones de dote à filio habita, & impenſa in necessarijs.*

Tandem comprobatur hæc eadem confessio ex allegata ꝑ receptione facta pro residuo. Et ex his DD. resolverunt constare de reali numeratione, an autem constet de nullitate, vel validitate contractus; in hoc nihil fuit firmatum &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Romana Redditionis Rationis.

Die Mercurij 26. Iunij 1630.

A R G V M E N T V M.

Tutor, si soluat indebitum, non pupillis, sed ipsi imputari debet, ita vt eis tenetur soluere summam indebitè solutam. Tutor, quando soluendo debitum pupillorum, possit agnoscere bonam fidem erga creditorem. Tutor debita tantum soluere debet.

S V M M A R I V M.

- 1 Scriptura priuata, si contineat inuereſimilia, non est credendum.
- 2 Consuetudo est inter Laniones Vrbiſ non conficiendi scripturam inter eos, & eorum famulos, sed eis tantum intra certum quid tempus soluunt ſalarium.
- 3 Pecunias alicuius, si quis in ſua poteſtate habebat, dato, quod iſte eſſet illius creditor, intrat præſumptio, quod de huiusmodi pecunijs, ſibi ipſi ſatisfecerit de ſuo credito.
- 4 Tutor ſoluendo debitum pupillorum licitè, poteſt agnoscere bonam fidem.
- 5 Quod intellige, quando debitum ſtante ſcriptura priuata, ſeu publica, aut confeſſione; aut teſtibus, vel denique ſententia iudicialiter lata, nullo modo tergierſari poteſt.
- 6 Tutor non poteſt plus dare legatario, quàm teſtator ei reliquit.
- 7 Frater non tenetur dotare filiam fratris, vel ſororis.
- 8 Tutor munera nuptialia miſſa agnatis pupillorum ipſis pupillis imputare non debet.
- 9 Legatum, quando eſt ſolutum in vita Teſtatoris, legatum ipſum cenſetur ademptum.
- 10 Teſtator non præſumitur voluiſſe duplicare legatum.
- 11 Tutor, quod non eſt debitum, ſoluere non debet.

ꝑ Suprà ad Deciſionem 31. coram eodem bon. mem. Motmanno.

QVAESITVM fuit, an ſententia A.C. condemnans hæredem Tutoris ad ſoluendum pupillis ſummam ſcutorum 1625. monetæ eſſet confirmanda, & die 25. Februarij præteriti Domini ſignarunt partitam ſcutorum 814. ratione ſalarij ponendam eſſe ad creditum Tutoris, & conſequenter à ſumma prædicta eſſe detrahendam. Hodie verò proſequendo diſputationem conſueuerunt ſententiam prædictam eſſe confirmandam quæ ſummas hic expreſſas, quarum partitæ pupillis imputari non debent.

- Nam de ſumma ſcutorum 725. quæ Tutor ſcripſit ſoluiſſe vt debita inſtitutori patris defuncti nulla ratio haberi debet, quia huiusmodi ſcripturæ, cum ſit ꝑ priuata propter inuereſimilia, quæ continet, non eſt credendum, vt in terminis dixit *Bald. conf. 117. num. 2. lib. 2. Tiraquel. qui alios refert, in l. ſi vnquam in præſat. num. 52. C. de reuoc. donat.* non enim eſt veriſimile, quod ſue iſ fuerit ſamulus, ſue fuerit ſocius defuncti in exercitio Macelli, ſumma huiusmodi illi eſſet perſoluenda, quia ipſemet inſtitutor examinatus depoſuit, durante eius ſamulatu ſalaria in ſingulas hebdomadas, vel ad ſummum in ſingulos meſes ſibi à defuncto fuiſſe numerata, & idem cum alijs fieri ſolutum fuiſſe deponunt teſtes. Vnde probatur obſeruantia, quæ facit præſumi ſolutionem pecuniarum, de quibus idem teſtes
- 2 ꝑ etiam affirmant, non eſſe moris inter laniones. Vrbiſ, vt conficiatur ſcriptura ad tradita per *Corn. conf. 81. num. 11. verſ. & auento quod. lib. 4. Joſeph. Ludou. concl. 38. verſ. inferiur. 144.*

Quatenus verò ipſe inſtitutor fuit in ſocietate cum idem depoſuerit, penes ſe extuiſſe clauſes capſulæ, in qua recondebantur pecuniæ, cui depoſitioni conformia dixerunt idem teſtes examinati, affirmantes dictum inſtitutorem adminiſtraſſe rem macellariam, ac habuiſſe facultatem apertendi, & claudendi arculam numma. iam, inde ꝑ inſtitutor præſumptio, quod ex huiusmodi pecunijs ſibi ipſi ſatisfecerit de ſuo credito, l. *peculium. §. præterea, verſ. nam vt eleganter. ff. de pecul. Afflict. decis. 3. numer. 16. Surd. qui plura congerit ad propoſitum conf. 290. num. 33. lib. 2. Seraph. deciſ. 1455. num. 5. verſ. in illis enim Gratian. diſcept. forenſ. cap. 129. ſub numer. 21. verſ. nam conſtat. lib. 1. & fuiſſe actum in Interamnem. Legatorum 16. Iunij 1625. coram Reuerend. ſſ. D. meo Coccino Decano.*

- 4 Neque obſtat, quod Tutor ſoluendo debitum ꝑ pupillorum licitè agnouerit bonam fidem erga inſtitutorem cum nemo id facere prohibeatur leg. *quoties. §. ſicut. in fin. ff. de adminiſtr. Tutor. l. ſi rem quam, an princ. ff. de euiſt. Manric. deciſ. 339. num. 7.* Quia conſuſio præcedit, quando debitum, ſtante ꝑ ſcriptura publica ſeu priuata fidem faciente, aut confeſſione, vel teſtibus legitime receptis, vel denique ſententia iudicialiter lata, nullo modo tergierſari poſteſt, per ea, quæ dixit *Rot. in Romana de Ruſpolis 5. Iulij 1599. coram bon. mem. Liua.*

Minus admittenda eſt partita vnus ſumma ſcutorum 21. & alterius ſcutorum 28. 52. leg. quæ Tutor ſimiliter in libro tutelari ſcripſit impendiſſe pro ſeruitio ꝑ Cæcilie neptis Teſtatoris ex ſore, tum quia ipſe teſtator poſtquam ei legauit ſcuta 300. ad aliud minimè tenebatur, nec vilo iure reperitur cautum, quod frater teneatur dotare filiam fratris, vel ſororis *Rip. qui alios allegat. in l. 1. num. 86. ff. ſolut. matrim. & hoc patere ex text. in l. neque mater. C. de iur. dot. trad. Alex. conf. 66. ſub nu. 2. lib. 4.* tum etiam quia Tutor munera ꝑ nuptialia miſſa agnatis pupillorum, ipſis pupillis imputare non debet. l. *Tutor ſecundum. §. in ſoluendis, verſ. neque nuptiale. de adminiſtr. Tutor. & in l. 1. §. ſed & ſi munus nuptiale. ff. de tutel. & ration. diſtrib. Eſcubar. de ratiocin. caput. 22. numer. 47. ver. non tamen Tutor.*

Neque prædictis pupillis imputari debet ſumma ſcutorum 100. quæ Teſtator reliquerat Margaritæ filiæ ipſius Tutoris, cum ex eodem libro tutelari conſtet ea fuiſſe per eundem Teſtatorem adhuc viuente ſoluta ipſi Margaritæ

garita dum nupsit, vnde orta postmodum iudiciali controuersia fuit lata sententia absolutoria pupillarum, quia per solutionem legati factam in vita Testatoris legatum ipsum censetur ademptum *l. Lucius Titius ff. de legat. 2. l. filia legatorum, C. de legat.* neque presumitur quod Testator illud voluerit duplicare, *leg. Scia, ff. de aur. & arg. legat. Rota coram san. mem. Greg. XV. 236. numer. 1. cum seqq.*

Nulla similiter habenda est ratio scutorum 44. quibus idem Tutor etiam scripsit se reliquisse alterius pignora, neque scutorum 17. exactorum a debitoribus pupillarum in tot vino, quia respectu primae summae non constat huiusmodi pignora fuisse hebrais tradita pro debito hereditatis, vel in usum pupillarum, & quod non est debitum, Tutor solvere non debet, *d. l. Tutor secundum § in soluendis*, ibi, ne cui non debitum soluat, *ff. de administ. & peric. Tut.* Respectu vero secundae summae non erat ponenda ad debitum tamquam erogata in emptionem vini, nisi etiam posita esset ad creditum tamquam exacta ex creditis pupillarum. Denique visum fuit Domini ex summa scutorum 86. pro oleribus, seu lactucis emptis in usum pupillarum in libro tutelari descript. tertiam partem adimendam esse. Et ita vtrique parte fuit decisum.

Plures decisiones in hac causa, vide supra ad d. decisio- nem 31.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana Fideicommissi de Epis.

Die Veneris 21. Iunii 1630.

ARGUMENTVM.

Manutentio concedi debet ei, qui doceat de sua possessione exigendi, vel ex pluribus solutionibus titulo praebulo confirmatis, vel ex confessione partis aduersae, nec retardatur exceptione fideicommissi.

S U M M A R I V M.

- 1 Manutentio competit probanti suam possessionem exigendi, vel ex solutionibus pluries factis in vim tituli praebuli, vel ex confessione partis aduersae, num. 2.
- 3 Exceptio fideicommissi tamquam ea, quae altiore indagine requirit non admittitur in iudicio manutentionis.
- 4 A bonis maternis tamquam a diuersis non inferitur ad bona paterna.
- 5 Legitima grauari non potest onere fideicommissi.
- 6 Pater adiiciens fideicommissum in bonis filio relictis non praesumitur voluisse filium grauare in legitima, nisi hoc expresse dixerit.

Supra ad Decisionem 35. coram eodem R. P. D. Verospio.

DECISIO CCCXXXVII.

EX testamento Melchioris de Epis. & ex lege data in eodem testamento, inuestiri debebant scuta mille, & quingenta ex pecunijs illi debitis pro dote materna

super precio casalis venditi Lauretio Rogerio, vt ex eiusdem inuestimenti, & pecuniarum fructibus soluerentur quotannis scuta sexaginta pro dote vnus puella, & nominauit idem Melchior exequutorem huius suae voluntatis Lucam Antonium de Fabijs, qui ex facultate, quam habuit ab eodem Testatore reliquit ius nominandi puellas Societati S. Mariae de Carmine, & Archiconfraternitati Sanctissimi Crucifixi, habuit exequutionem Testamentum, & Rogerius debitor pretij Casalis, consentiente haerede Melchioris, soluit semper ea scuta sexaginta, vt docuit Archiconfraternitas ex pluribus solutionibus sibi factis, sed cum anno 1617. solutum fuisset a Rogerio integrum pretium Casalis, illud inuestitum fuit simul cum alijs pecunijs, e quibus emptus fuit annuus census a Dominis de Natis pro summa scutorum decem millium, & ex hoc etiam inuestimento exigit Archiconfraternitas summam scutorum sexaginta, cum quibus dotauit puellam quotannis iuxta mentem Testatoris, Cum autem Ludouicus haeres substitutus Melchiori ex fideicommissio Barthelini illius patris commisisset in Rota causam iactionis, Domini de Natis ceperunt apud Sacrum Montem Pietatis deponere pecunias, quae alias soluerant vtrique Societati, Vnde petijt Societas Crucifixi manuteneri in sua possessione, & disputato hodie dubio Domini affirmatiue, & pro eadem Societate responderunt.

Non enim poterat negari possessio Archiconfraternitatis, & illa eam ostendebat, tam ex solutionibus sibi factis, quae poterant satis esse in hoc iudicio, cum essent numero plures, & confirmarentur ex titulo, qui ostendebatur ex testamento Melchioris ex notatis per Ripam in capitulo cum Ecclesia Surina num. 55. de causis possess. & propriet. & in l. naturaliter § nihil commune num. 100. ff. de acquir. possess. Bald. in leg. data opera num. 69. C. de his qui accipiunt non poss. Rot. decis. 17. num. 1. par. 2. diuers. & coram Greg. decis. 412 num. 2. quam ex confessione patris, quia in instrumentis census, quem Domini de Natis imposuerunt, & vendiderunt Ludouico vt haeredi Melchioris, acceptauit idem Ludouicus conditionem, quae continebatur in illius testamento, vt soluerentur dotes puellarum ex pretio scutorum mille, & quingentorum, quorum creditor erat occasione dotis matris; Et haec etiam confessio poterat satis esse in hoc iudicio, vt notant Doctores in capitulo cum venissent de integ. restit. & ibi Innoc. num. 2. Imol. num. 1. Rot. decis. 561 num. 2. par. 1. recent. & coram Greg. decis. 365 num. 1. & decis. 458 num. 6.

Neque obstat poterat fideicommissum Bartholini, quod adductum fuit pro Ludouico, Quia haec exceptio fideicommissi non solet admitti in hoc iudicio post solutionem, tamquam ea, quae videtur requirere altiore indaginem, vt notant Doct. in l. vlt. C. de edic. du. Adu. & ibi Bart. num. 22. Dec. num. 48. Rip. in Rub. ff. de pign. num. 19. Menoch. de adpisc. possess. remed. 4. num. 538. & num. 630. Praeterea nihil obstat poterat idem fideicommissum, quia inuestitum, quod Melchior fieri praeeperat, factum fuit ex pretio casalis, super quo consistebat pars dotis matris, quae tamquam proprium patrimonium Matris Melchioris nihil commune habebat cum bonis, ex patrimonio Bartholini illius Patris. argum. text. in leg. 3. §. sed utrum ff. de minor. 25. annorum, & tradit Aym. consil. 29. num. 4. Socin. sen. consil. 25. numer. 20. lib. 1. Metochi. cons. 238. num. 4. & cons. 286. num. 28. Et quamuis Casale esset in hereditate patris, adhuc dispositio Melchioris sustineri poterat ratione legitimae, quae non potuit grauari eo onere fideicommissi, vt notatur in l. quoniam in prioribus, & in l. scimus § cum autem. C. de inoff. testam. & in l. si pater, & ibi gloss. C. de insti. & substit. & talis etiam praesumi debebat fuisse voluntas patris, dum non constabat de contraria illius voluntate, quod si voluerit grauare filium in legitima, arg. text. in l. si pater ff. quae in fraud. cred. di. & tradit Dec. in cons. 81. num. 1. & in cons. 18. num. 3. Card. Manuc. de coniect. vlt. volunt. lib. 7. in. 8. num. 4. Et ita &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana Fideicommissi de Guidis.

Die Veneris 28. Iunij 1630.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissarius potest agere contra hæredem grauatum, vt sibi restituat hæreditatem, quàmuis habeat alios anteriores in gradu, quibus ipse ex substitutione facta à testatore succedere debet in fideicommissio, si habeat cessionem ab anterioribus vocatis.

S U M M A R I V M.

- 1 Fideicommissarius si habeat cessionem ab anterioribus agere potest, vt sibi fiat restitutio hæreditatis, quàm debet recipere nomine cedentis, & postea retinere poterit iure proprio ex vtilibus actionibus, quæ continentur etiam in cessione.
- 2 Idem facere poterit ex vi delegationis, quæ etiam continetur in cessione, ex qua cogere poterit hæredem, vt restituat hæreditatem fideicommissario ad propriam utilitatem.
- 3 Identitas personarum ex quibus probetur, item ex quibus probetur identitas bonorum. num. 6.
- 4 Exceptio, tu habes parem in gradu, non potest proponi à possessore contra vocatum, aut venientem ex illius persona, cum illa respiciat ius tertij.
- 5 Presumptio iuris, vt non viuat persona, à qua actor excluderetur, iuuat ipsum actorem, quando reus non opponat existentiam, aut mortem talis persone.
- 7 Confessio in alio iudicio, & ad alium effectum facta, imò etiam extraiudicialis impugnari nequit, si presumptionibus, & adminiculis iuuetur.

¶ Suprà ad Decisionem 5. coram eodem R. P. D. Verospio.

D E C I S I O CCCXXXVIII.

POST ultimam decisionem, quæ facta fuit in hac causa sub die 25. Iunij anni præteriti, in qua dictum fuit, quod Io. Lucas de Fabijs, & alij descendentes ex filiabus Antonij Guidi Testatoris probauerant euenisse casum sue vocationis, Dubitatum hodiè fuit, an illis esset concedenda immissio, & Domini affirmatiuè responderunt ex rationibus, quæ in eadem decisione, & alijs sæpius deductæ fuerunt, quia probabatur fideicommissum ex testamento Antonij, & quod euenisset conditio, sub qua iidem descendentes ex feminis vocati erant; nam licet illi vocati essent in defectum omnium agnatorum, tamen habebant cessionem iurium ab ijs agnatis, qui eos debebant in gradu præcedere.

Ex qua cessione sublata erant omnia, quæ in hac disputatione repetebat Franciscus de Alexandris, cui tanquam reo & possessori satis erat quocunque modo excludere hos substitutos; ex ea enim cessabat tam illa exceptio, vt adessent alij anteriores in gradu, (quæ exceptio dicebatur

probata ex sententia A. C. lata contra eosdem descendentes ex feminis, qui hodiè agunt) quam alia, vt posset Franciscus proponere eandem exceptionem, dum illa videbatur respicere, & concludere non ius agentis; nam licet ex ea sententia, quæ tamen non iustificabatur ex actis, videretur desumi probatio huius existentie, tamen non poterat suffragari Franciscò, quia hi descendentes poterat obtinere ex persona eorum, quorum fauore dicebatur extitisse conditio eiusdem fideicommissi, à quibus ipsi habebant cessionem, siue id contingeret propter exercitium directorum actionum, quod eis dabat eadem cessio, cum ex ijs actionibus obtinere possent, vt sibi fieret restitutio hæreditatis, quam recipere debebant nomine cedentis, & postea ex vtilibus actionibus iure proprio retinere, vt tradit Ang. in l. si usufructus. ff. de nouation. Bart. in l. qui ita. §. i. ff. ad Senat. Cons. Trebell. & in l. si stipulatus 76. num. 7. ff. de verb. obligat. Alex. super ead. l. num. 8. & in leg. apud Iulianum §. virum num. 1. ff. ad Trebell. & ibi etiam Imola. num. 10. vers. in ead. glossa, siue hoc procederet ex delegatione, quàm habebat occasione eiusdem cessionis, ex qua poterat cogere hæredem, vt restitueret hæreditatem fideicommissario ad propriam tamen utilitatem, vt probat text. in l. seruo in iure §. vlt. ff. ad Trebell. & tradit Cagnol. in l. 2. num. 39. C. de pact. Peregr. de fideicommiss. art. 31. num. 33. Gabr. cons. 121. num. 48. & 49. lib. 1.

Nequè Domini dubitarunt, an illi, qui approbati fuerunt in sententia tanquam de agnatione Testatoris, essent iidem, qui iura sua cesserunt fauore horum descendentiū ex feminis, præter vnum Vincenium, cuius mors probata fuit; cum appellaretur eisden denominationibus, quæ fuerunt expressæ in sententia, nimirum patris, patriæ ac duplici cognomento familie Berniæ de Guidis, quæ satis esse poterant ad probationem identitatis personarum, ex doctr. Bart. in l. demonstratio. ff. de cond. & demonstr. & tradit Menoch. de presumpt. præsumpt. §. num. 40. & 45. lib. 6. Præsertim in vna eademque agnatione, & familia, vt considerauit Cephal. cons. 90. num. 17. lib. 1. Viu. decis. 324. num. 1. lib. 2. Imò ex ijs probatur aliud fundamentum decisionis, quia cum ex vocatis, & quorum fauore impleta erat conditio fideicommissi, adessent, qui illud peterent, non poterat Franciscus eos excludere, aut venientes ex illorum persona. Dicit enim probarentur alij existere præter eos, quos declarauit sententia esse de agnatione Testatoris, quod tamen nunquam probatum fuit, tamen nõ poterat negare Franciscus restituere fideicommissum ijs, qui illud petebant, cum hæc exceptio, vt adfint alij pares in gradu, tanquam respiciens ius tertij non possit proponi à possessore, vt tenuit Rot. in Tiburtina Castri S. Angeli 26. Nouemb. 1616. & in Vierbien. fideicommissi 4. Decembris 1624. coram Card. Sacratio, & nouissimè in Romana domus & Saluiani 23. Ianuarij, & 18. Martij 1630. coram R. P. D. meo Queippo: Et poterat etiam probabiliter dubitari, an existentia horum agnatorum esset probata, dum illa nunquam fuit iustificata ex actis; sicut etiam dubitari poterat an illa obesse deberet descendenti bus feminarum, quia cum illi non opponerent existentiam eorumdem agnatorum, neque se fundarent in eorum morte, iuuati poterant presumptione iuris, vt non supersent alij agnati, aut descendentes ex masculis, a quibus ipsi excluderentur, vt tradit Ripa in l. ex facto §. si quis autem num. 9. ff. ad Senat. Cons. Trebell. & in l. in illa. numer. 26. ff. de verb. obligat. Cassan. cons. 19. num. 12. Put. decis. 43. libr. 1. Rot. decis. 862. numer. 1. par. 3. diuers. & decisio. 436. par. 1. recent.

6 Non etiam poterat dubitari de identitate bonorum, super quibus petebatur immissio, quia datæ fuerunt acquisitiones omnium corporum factæ à Testatore, & primò ex tribus domibus, quæ hodiè à Franciscò possidentur deponebant testes examinati in causa de duabus, quod illæ possessæ fuerunt ab Antonio, & deinde à Io. Baptista illius filio, ac patre Antonij Iunioris, à quo ipse Franciscus causam habet, expressis omnibus illarum finibus; tertia verò, quæ est sub proprietate Dominorum de Sorbellonibus probabatur ex eisden testibus eodem modo possessa à Te-

Testatore, ac præterea ex libito Domini directi, ex quo apparebat illam primum concessam fuisse Antonio seniori, & per aliorum successorum manus deriuatam hodie possideri à Francisco. Præterea probabatur hæreditarius census scutorum quadraginta quatuor, cum ille emptus fuisset ex pretio vineæ hæreditariæ, & expresse in illius locum subrogatus. Tertio probabantur prouenire ab eodem fideicommissio loca viginti septem Mōrium ex quibus sexdecim erant Montis Fornesij, vndecim Montis Sixti secundæ Erektionis, nam in mutatione literarum patentium, quam idem Franciscus curauit fieri ad sui fauorem tanquam hæres Antonij expresse referuatæ fuerunt omnia onera, & conditiones fideicommissi Antonij Guidi senioris, quod etiam confessus fuit idem Franciscus, dum tanquam tutor Antonij negauit illum esse hæredem Io. Baptistæ patris, aut alia boni possid. re, ex fideicommissio, & dispositione aut, quum confessionem non poterat hodie impugnare ꝑ Franciscus, quasi illa facta fuisset in alio iudicio, aut ad alium effectum nimirum contra creditores pupilli, cum confirmaretur al. ꝑ præsumptionibus, & administrulis. quo casu probare solet etiam confessio extraiudicialis, vt tenuit Rota apud Achill. in decis. 1. de confess. & in decis. 177. num. 4 par. 2. diuers. & fuit dictum in Romana Laudi seu participationis 17. Aprilis 1617. coram bon. mem. Buratto.

Et ex his dixerunt Domini dandam esse immisionem, quam hodie petunt hi descendentes ex filiabus Antonij Testatoris pro indiuiso, & saluo iure detractionum, quæ competereht Antonio auctori Francisci ex persona Io. Baptistæ sui patris, & filij Testatoris, cum probatum esset fideicommissum, & casus successionis fauore eorundem descendendum, ac demum possessio Testatoris super ijs bonis, super quibus peritur immisio, quæ solum solet existimari necessaria ad effectum obtinendi in hoc iudicio, & interdicto possessorio, vt notatur in leg. vlt. C. de edict. Diu. Adr. & tradit ibi Bart. num. 9. & 11. Menoch. de adp. ꝑ ꝑoss. ꝑ. reme d. 4. num. 56.

Et ita &c.

In eadem causa adest supra altera decisio sub die 29. Maij 1628. coram eodem R. P. D. Verospio, & est decisio 180. par. 5. recent.

R. P. D. MERLINO,

ALBEN. GABELLAE, SEV ONERVVM.

Die Veneris 28. Iunij 1630.

ARGVMENTVM.

Tractatur, quod bona Ecclesiastica, & Ecclesiasticorum libera sunt, & immunia à collectis, tributis, & oneribus impositis per Communitates, & Principes Laicos, & perpulchrè, & clarè demonstratur, quod immunitas Ecclesiastica, non à iure positiuo, vt quidam minus verè putarunt, sed à iure ipso Diuino originem suum agnoscit, &c. Et insuper tradita docta, & marmorea distinctione deciditur, quando Ecclesia teneatur, & quando secus, ad solutionem tributorum de bonis, in quibus imposita erant tributa Lai-

calia antea quàm ad eam transierent.

Et nota, quod Sacra Congregatio Immunitatis Ecclesiasticæ, in hac materia passim cum hac decisione transit, & cum alia decisione in causa *Brundusina Gabelle* 13. Februarij 1604. coram bon. memor. Reuerendiss. Pegna Decano, quæ etiam allegatur in præsentì decisione, & extollitur sub num. 56.

Rota etiam hanc R. P. D. Merlini decisionem pluriès sequuta est, & præsertim coram Reuerendiss. P. D. Coccino Decano in causa *Barchinonen. exemptionis* 20. Iunij 1636. Vbi testatur, quod materia ista in hac decisione non minus doctè, quàm latissimè fuit deducta.

Magistralis, & Famigerata est ista decisio, & in hac materia singularis, cum & extensa sit à perquàm doctissimo Auditore, & ab acerrimo Defensore Immunitatis Ecclesiasticæ, ita vt in dicta Sacra Congregatione Immunitatis Ecclesiasticæ non immeritò sedeat, & in ea inter RR. PP. DD. Prælatos dignissimus Decanus existat.

S V M M A R I V M.

- 1 Bona Ecclesiastica immunia sunt, & libera ab oneribus & tributis impositis per Communitates, & Principes Laicos.
- 2 Consules, & alij Magistratus, si Ecclesiasticis, & eorum bonis collectas, & pedagia imponant, anathemate feriuntur.
- 3 Pontifices Romani quotannis in Bulla Cene §. 18. imponentes, & exigentes pedagia ab Ecclesiasticis censuris coercent.
- 4 Constantinus primus Imperatorum palam Christianis immunitatem Ecclesiasticam, siue potius illius vsum exhibuit.
- 5 ex Imperatoribus oriboloxis, & illibata Religionis, nemo tributum ex bonis Ecclesiarum exegit.
- 6 Iustinianus Imperator etiam Clericorum immunitatem respectu bonorum edicto sancit.
- 7 Immunitas Ecclesiastica etiam respectu bonorum, non à iure positiuo & Imperatorum liberalitate, sed immediate à iure Diuino originem habuit.
- 8 Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, & res ipsorum, non solum iure humano, quinimò, & diuino, à secularium personarum exactionibus sunt immunes.
- 9 Immunitas Ecclesiastica Dei ordinatione, & Canonici sanctionibus instituta est.

- 10 Immunitas Ecclesiastica, quod non sit de iure Diuino, ista opinio quorundam, refellitur.
- 11 de Iure Diuino, ut aliquid dicatur esse sat est, quod ex testimonijs, vel exemplis ex ipsa sacra pagina de promptis, vel traditione Ecclesiae deducatur.
- 12 Ioseph Prorex Pharaonis, Sacerdotes, & eorum agros etiam eis à Rege traditis, in primaui libertate admisit.
- 13 Quamuis reliquos totius populi, seruituti Regis subegerit.
- 14 Ecclesiam non decet minus liberam esse de tempore Principum Christianorum, quam fuerit tempore Pharaonis.
- 15 Ethnici, Flamines, Augures Salios, Feciales, aliosque Sacerdotes, una cum bonis ipsorum immunes, & liberos à tributis reddebant.
- 16 Christus, qui est filius Regum Regis eximitur à Tributo Principis, ut patet apud Matt. cap. 17.
- 17 Ecclesia, & Ecclesiastica personae tanquam sponsa, familiaresque, & domestici Christi, potius debent eadem prerogatiua, scilicet exemptione à solutione tributorum.
- 18 Immunitas Ecclesiastica circa solutionem tributorum est de iure Diuino.
- 19 Bona dum Ecclesiae traduntur eo ipso eximuntur à dominio, & per testatè Laicorum, & ex speciali iure, domino Christi Domini constituuntur.
- 20 Christi dominium in rebus Ecclesiarum est proximum & immediatum, illique dicitur acquisitum, tanquam principali Domino.
- 21 Christus Dominus si omnino immunis fuit à Tributis, consequens est etiam bona Ecclesiarum, quae subsunt immediato, & proximo domino Christi Domini immunita esse à Tributis.
- 22 Et hoc est valè conueniens Diuinitati, & Excellentiae personae suae, ibidem num. 22.
- 23 Clericorum bona patrimonialia etiam Laicalia sunt immunita ab oneribus Laicalibus, ob dignitatem personarum, quae dignitas personae influit immunitatem in ipsa bona.
- 24 Clerici personae non potest dici plene, & perfecte exempta à Tributis Laicorum, nisi etiam illius bona exempta sint.
- 25 Bona Ecclesiarum perpetuo sunt Ecclesiastica, & in Diuinum Cultum per se ordinantur.
- 26 Ecclesiarum bona sunt ipsius Domini patrimonium.
- 27 Clericorum bona patrimonialia, sunt quidem sub eorum dominio, sed hoc dominium illis competit, uti ciuibus non autem uti Clericis, & tamen propter sacram qualitatem coherentem personae dicta bona sunt immunita à tributis Laicorum.
- 28 Clerici antiquitus aliquando constat soluisse tributa Principibus Laicis, hancque exactionem cessasse iisdem Principibus indulgentibus.
- 29 Sed hoc intellige verum, de tempore quo, non dum Principes sacro Euangelij in eo ceruices subegerant.
- 30 Immunitatis Ecclesiasticae usus, seu exercitium emanant à Principum Orthodoxorum sanctionibus, & declarata, ut num. 31.
- 31 Principes Christiani non vere, & proprie Ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt, sed potius detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserunt.
- 32 inter Res Diuinas, & humanas faciendum est discrimen, & rebus Diuinis competens prerogatiua celesti fauore, conseruanda est.

- 33 Immunitatem Ecclesiasticam Imperator Iustinianus annuit non à sua munificentia, quam alijs in rebus, & locis saepius gloriosus commemorat, sed à dictamine Diuino, & à natura effuxisse.
- 34 in Bonis, quae transeunt in Ecclesiam si olim imposita erant tributa Laicalia transeunt cum eodem onere.
- 35 Reintegratio tantum debet restituere, quantum abstulit distractio.
- 36 Reintegratio retrahenda est perinde, ac si nunquam fuisset facta distractio, & num. 37.
- 38 Bona semel à Laicis, etiam legitime possessa, non semper cum onere tributis, & vectigalis transeunt ad Ecclesiam, sed cum distinctione de qua distinctione vide usque ad finem.
- 39 Bona, quae possidet Ecclesia iure spirituali, & Diuino, ut decima, oblationes & c. ista semper, ac perpetuo immunita sunt à quibuscunque oneribus secularibus, tam praeteritis, quam futuris, & quare.
- 40 Bona, quae à priuatis habuit Ecclesia, quae tamen sunt destinata ad Cultum Diuinum, & officium spirituale, ut situs Ecclesiarum, & Coemiterium, haec sunt immunita ab omnibus, & quibuscunque oneribus, & quare.
- 41 Bona, quae possidet Ecclesia sorte temporali, & Iure Ciuili, ut tituli, emptionis, legati, & c. si tempore, quo sunt apud Ecclesiam, onera imponantur, certum est, quod gaudent immunitate Ecclesiastica.
- Et hoc casu non potest dari aliqua cautela, quod Clericis seu Ecclesijs pro eorum praedijs imponatur collecta, & qui contrarium sentiret graue piaculum committeret, num. 41. & 51.
- 42 Laici non possunt edere leges, per quas libertas Ecclesiastica infringatur, & hoc omnes scriptores admittunt.
- 43 Bart. in l. rescripto, §. fin. ff. de minor. dum dat cautelam, ex qua posset infringi libertas Ecclesiastica, fallitur & contraeum sunt omnes, cum non dicat verum, & illius cautela non valet vnam festucam, & tandem eius dictum est damnatum per omnes, & numer. 48. & 49.
- 44 contra Libertatem Ecclesiasticam indirectè non est permittendum quod est directè prohibitum.
- 45 Territorium dum sit tributarium pro collectis imponendis, quid in hoc tacitè insit.
- 46 Bona ad effectum, ut transeant ad Ecclesiam cum suis oneribus, dicta onera debent esse certa.
- 47 Tributum non potest considerari, nisi post indictionem, & specificationem.
- 50 Fraudis suspicione non caret, volens fingere, id quod non est.
- 52 Collecta dum imponitur, tunc proprie vinculum iniectum est.
- 53 Tributaria non dicitur res, nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus.
- Actus, quando dicatur perfectus, & consumatus, numer. 53.
- 54 Bona postquam peruenerunt ad Ecclesiam, Laici super eis non possunt imponere collectas, ex eo, quod à principio Territorium totum effecerunt tributarium pro collectis imponendis, quia res deuenit ad statum à quo incipere non potest.
- 55 Ecclesia tenetur ad onera imposita praedijs, antequam

ea ad Ecclesiam pervenirent, & ad hoc requiritur. Quod onera sint realia, vera, prædijs infixa, imposita super bonis sint propter bona, non autem personis propter bona, ibidem num. 55.

56 Et quod sint perpetua, certa, & invariabilia, non autem pro aliquibus urgentibus causis, & illis cessantibus, remouenda.

57 Cap. Tributum, 23. quest. 8. in quibus terminis loquatur.

58 Urbanus I. in cap. tributum 23. quest. 8. loquitur iuxta morem sui temporis, quo Imperatores erant Ethnici, & Ecclesia non dum sibi libertatem actu vindicauerat.

59 Ecclesia, dum soluit collectas de prædijs, quibus iam impositæ erant, quando ad eam pervenerunt, non soluit vi tributum, vel in recognitionem superioritatis, sed ob conditionem inherentem rei, & inseparabilem,

60 Et quemadmodum erga priuatas personas solueret census, & teneretur ad hypothecas, quæ ab authoribus Laicis prius impositæ essent,

61 Ita pari ratione tenebitur Ecclesia ad Tributa, quæ vel ex pacto, vel alia ex causa, & conventionione, Princeps dum prædia possessa à Laicis sub eius erant potestate, infixit.

62 Bona translata in Ecclesiam tunc demum retinet onus & obligationem soluendi tributum, quatenus hoc Tributum à Principe prius impositum fuerit, expresso pacto, inter ipsum, & priuatos, inito illud soluendi, &c.

63 Secus tamen est, si illud exigeret ex sola vi Regiæ potestatis, & iurisdictionis.

64 Ecclesia tenetur ad collectas bonorum, ratione, pacti, vel conditione adiecta in legato, vel contractu, ad quas aliter non teneretur, & vide num. 66. & 67.

65 In Catastro Laicorum si bona Ecclesia reperiuntur descripta, illius Rector tenetur ad collectas, sed declara, ut num. 72.

66 Ecclesia, si faciat æstimum tenetur ad collectas in vim sui consensus, non autem ex vi iurisdictionis Laicorum,

67 Sed hoc intellige si adsit consensus, & auctoritas Summi Pontificis.

68 Papa interest communibus Ecclesiarum utilitatibus providere.

69 Bald. in auth. sed, & periculum numer. 2. vers. hoc verum, nisi Ecclesia, & sine censu, vel relique, &c. declaratur.

70 Ecclesiæ non præiudicat solutio Tributorum facta à Laicis, de illis bonis, quæ postea ad eam pervenerunt, cum cesset ratio subiectionis, quæ in Laicis militabat.

71 Status rei mutatur, mutata persona.

72 Res, quando non transeat cum suo onere.

73 Ecclesiæ, Rector non potest tollere privilegium libertatis Ecclesiasticæ.

74 Immunitas Ecclesiastica non est privilegium personale, sed ipsi Ordini Ecclesiastico, & ipsis bonis Ecclesiarum concessum, cui gesta priuatorum præiudicare non possunt.

75 Tributum Laicis, si de bonis Ecclesiæ soluat Rector, non inde tamen priuatus censetur sua immunitate quæ de Iure ei competit.

D E C I S I O CCCXXXIX.

INDEX Taurinensis condemnauerat Archipresbyterum Ecclesiæ Gorzenij ad onera realia, ordinaria, certa, & invariabilia, in fauorem Communitatis dicti loci, pro prædijs eiusdem Ecclesiæ, quam sententiam in hac parte omnino reuocandam esse Domini censuerunt. Certa est enim Theologorum, Canonistarum, & Iurisperitorum proposuero, quam, & nemo ex Catholicis audet impugnare, bona Ecclesiastica immunitate esse, & libera ab oneribus, & tributis impositis per Communitates, & Principes Laicos, ita definitum est in Concilio Lateranensi sub Alexandro III. par. 1. cap. 19. sub Innocentio III. cap. 46. & habetur in cap. non minus, ubi Consules, & alij Magistratus, Ecclesiasticis, & eorum bonis collectas, & pedagia imponentes, anathemate feriuntur, & in cap. aduersus, de immuni. Eccles. & in cap. 1. & 3. eodem tit. in 6. & in cap. quamquam, de censibus, in 6. & in Clem. unica, de immuni. Eccles. quæ Sanctiones innouatæ fuerunt per sacrum Concilium Tridentinum sess. 25. cap. 20. de reformatione. Romanique Pontifices, quotannis in Bulla Cœne 5. 18. huiusmodi pedagia imponentes, & exigentes censuris coercent, & Constantinus primus Imperatorum palam Christianis immunitatem hanc Ecclesiasticam, siue potius illius usum exhibuit, ut apud Eusebium lib. 10. histor. Ecclesiast. cap. 7. & in orat. de laudibus Constantini; Sublatique Ethnicis, neminem ex orthodoxis, & illibatæ Religionis Imperatoribus tributum de bonis Ecclesiarum exegisse obseruat Cardin. Baron. tom. 3. Annal. sub ann. 387. num. 13. & Iustinianus, & etiam hanc Clericorum Immunitatem, vel respectu bonorum edicto sancit, ut in l. sancimus, 20. C. de sacros. Eccles. & Federic. in auth. Item nulla Communitas, C. de sanctiss. Epis. Nec à iure positiuo, & Imperatorum liberalitate, sed immediate à Iure Diuino ortum habuisse huiusmodi Immunitatem respectu etiam bonorum fatendum est, ut disertis verbis asseritur in cap. quamquam, de censib. ibi, Ecclesiæ, & Ecclesiastica quæ persona, & res ipsorum, non solum iure humano, quoniam, & Diuino, à secularium personarum exactionibus sunt immunes, & in Concilio Tridentino dicta sess. 25. cap. 20. de reformatione dicitur Immunitas hæc, & Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus instituta est, quibus verbis aperte diluitur callida quorundam interpretatio, qui putarunt verba, de quibus, in d. c. quamquam, ibi, de Iure Diuino, & humano, intelligi posse de Iure positiuo, scilicet Canonico, & Ciuili.

Nihilque refert hanc Immunitatem respectu bonorum oculanter non legi scriptam in sacris Scripturis, quia ut iuris Diuini dicatur, fat est quod ex testimonijs, vel exemplis ex ipsa sacra pagina depromptis, vel traditione Ecclesiæ, deducatur, & prout egregie hæc Immunitas deducitur ex Genes. 47. ubi Ioseph Prorex Pharaonis Sacerdotes, & eorum agros, etiam eis à Rege traditos, in primæua libertate dimisit, & quàmuis reliquos totius populi seruituti Regis subegerit, & meminit etiam Ioseph de antiquit. Iudaic. lib. 2. cap. 4. & Diodor. Sicul. in 2. lib. histor. & Herodot. in Euterpel. lib. 2. Hinc apposta in dicto Concilio Lateranen. de quo in cap. non minus, de immuni. Eccles. in 6. inferitur, non decere Ecclesiæ Dei minus liberam esse tempore Principum Christianorum, quàm fuerit tempore Pharaonis immo, & addi potest, tempore etiam Ethnicorum, qui Flamines, Augures Salios, Feciales, & aliosque Sacerdotes una cum bonis ipsorum immunes, & liberos à tributo reddebant, ut obseruat, & inde ad propositum nostrum arguit, Præpositos in cap. si tributum, num. 5. & ibidem Card. 11. quest. 1. & sequitur Io. Anon. de Nigro in repet. extr. auag. unica, numer. 245. de vii. & honest. Cler. Plot. in addit. ad ult. conf. Laudens. sub num. 8. Aliaque exempla deduci possunt ex primo Esdr. cap. 7. & Numer. cap. 3. & luculentius testimonium patet apud Matth. cap. 17. ubi filius Regis, qualis est Christus, & qui est filius Regum Regis, eximitur à tributo Principis, Ecclesiam autem & Ecclesiasticas personas, tanquam sponsam, & familiæque,

liatresque, & domesticos Christi, eadem potiri prerogativa, inferunt *D. Hieronym. ibidem, & D. Augustin. lib. 1. qq. Evangelic. quaest. 22. Io. Anton. de Nigr. in repet. extranag. unica, nu. 223. de vit. & honest. Cleric. & doct. Suarez. ad Regem Angliae de Immunit. Eccles. lib. 4. cap. 5. num. 12. & cap. 8. num. 16.* quae testimonia, & exempla ad hanc rem recte perpendunt. *Card. Bellarm. Controuers. tom. 2. lib. 1. de Cleric. cap. 28. in 4. & 5. propositione, vbi pluribus comprobatur, hanc immunitatem esse de Iure Diuino, & idem firmanunt Io. Montaigne de collat. parlam. par. 2. num. 11. Bursar. conf. 42. num. 1. lib. 1. & conf. 186. nu. 8. lib. 2. Borell. conf. 74. num. 1. Plot. in addit. ad vlt. conf. Landens. num. 8. Euerard. conf. 30. num. 23. ad fin. Cenal. comm. contra commun. quaest. 899. num. 39. & 42. Cabed. decis. 83. num. 19. part. 2. Thon. Bozz. de iur. stat. Eccles. libert. lib. 4. cap. 5. plenè Paulus Comiul. respons. moral. lib. 1. cap. 97. num. 6. & seqq. Suarez. ad Regem Angliae d. li. 4. cap. 8. num. 9.* qui alios plures enumerat, & bona, dum
 19 Ecclesijs traduntur, eo ipso eximuntur à dominio, & potestate Laicorum, & ex speciali iure sub dominio Christi Domini constituuntur, nec per metaphoram, sed per omnimodam proprietatem, ita vt tale dominium Christi, in his bonis Ecclesiarum sit proximum, & immediatum, illique dicatur acquisitum, tanquam principali Domino, vt per Innocent. in cap. cum super, num. 3. de caus. poss. & propriet. & in cap. verum. nu. 2. de for. comp. afflic. decis. 361. num. 22. & seqq. & post Suarez. d. l. 4. cap. 17. num. 9. & cap. 18. num. 5. & 7. & cap. 21. num. 5. pluribus comprobatur *Comiul. respons. moral. l. 1. c. 70. & 71.*
 21 Vnde, si Christi Dominus omnino immunis fuit à Tributis, vt ad litteram habetur apud *Matth. 17. & ibi notant SS. Hieronym. Chrysost. & Ambros.* atque alij per Suarez. d. lib. 4. cap. 5. num. 1. in fin. consequens est etiam bona Ecclesiarum, quae subsunt immediato, & proximo Dominio Christi Domini, immunita esse ab omnibus Tributis, vt per eundem Suarez. lib. 4. cap. 18. num. 5. & 7. &
 22 cap. 21. num. 5. vbi, quod hoc est valde contentaneum Diuinitati, & excellentiae personae suae; Praeterea si bona patrimonialia Clericorum, etiam laicalia, sunt immunita ab oneribus laicalibus ob dignitatem personarum, quae dignitas personae insluit immunitatem in ipsa bona,
 24 illa enim adherent personae Clerici, & nec persona dici potest plenè, ac perfectè exempta, nisi etiam illius bona exempta sint, ita *Abb. Dec. Felin. & alij Canonista communiter in cap. Ecclesia Sanctae Mariae, & in cap. quae in Ecclesiis de Consti. Bald. in l. 2. c. de Episc. & Cleric. & alios refert, ac sequitur Suarez. d. lib. 4. cap. 25. num. 4. & seqq.* Ergo multo magis erit in bonis Ecclesiis
 25 rum, tum quia perpetuo sunt Ecclesiastica, & in Diuinum Cultum per se ordinantur; tum quia non Clericorum qui Christi famulatum agunt, sed ipsius Domini
 26 patrimonium sunt, & vt dictum est, sub immediato Dominio Dei, patrimonialia verò bona Clericorum, sunt quidem sub eorum Dominio, sed hoc Dominium illis
 27 competit vt ciuibus, & non autem vt Clericis, & tamen propter sacram qualitatem, coherentem personae, bona sunt immunita, quae ratio fortius viget in bonis Ecclesiis, vt perpendit Suarez. vbi supra cap. 16. num. 11. & cap. 17. num. 1.

Nec quicquam verò facit antiquitas aliquando Clericos soluisse tributa Principibus & Laicis, hancque exactionem cessasse iisdem Principibus indulgentibus; quoniam id accidit tempore, quo nondum Principes sacro
 29 Euangelij iugo ceruices subegerant, & facultas ipsa, seu immunitas à collectis, & tributis Clero competebar quidem de iure, sed adhuc de facto, & malè exigebatur,
 30 & sic ipsa immunitas à Iure Diuino profecta est, & Immunitatis autem vfus, seu exercitium emanauit à Principum Orthodoxorum sanctionibus, qui Principes Christiani non verè, & propriè Ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt, sed potius detexerunt, & in eam à Deo concessam conseruerunt, illiusque exercitium iussere, & hoc benè agnouit *Iustinianus d. l. sancimus 20. c. de sacros. Eccles. ibi, cur enim non facimus discrimen inter*

32 res diuinas, & humanas? & cur competens prerogatiua Caesari fauori non conserueur? Et sic annuit hanc immunitatem, non à sua munificentia, quam alijs in rebus, & locis saepius gloriosus commemorat, sed à dictamine Diuino, & à natura effluxisse, & benè ratiocinatur *Comiul. respons. moral. l. 1. dicto cap. 96. num. 11.* vbi etiam antiquam traditionem, & populorum mores circa hanc immunitatem recenset, & ita pariter respondet Suarez ad Reg. Angliae dict. lib. 4. de Immunit. Eccles. cap. 6. num. 4. cap. 21. num. 3. & 8.

Nec obstat potissimum fundamentum Communitatis, quod haec onera olim imposita essent istis praedijs, quae postea in Ecclesiam peruenerunt, & ideo transiuisse affecta tributaria, & cum eodem onere ad quoscumque, quamuis priuilegiatos successores, atque etiam in ipsas Ecclesias, iuxta *Can. tributum, 23. quaest. 8.*

Quoniam pro responsione duo sumenda sunt, vnum in facto; alterum in iure; in facto, quod antiquitus haec praedia erant eiusdem Ecclesiae Archiepiscopaleri Gorze-
 34 nsi; & paucis solummodò abhinc annis distracta in Laicos, à quibus in Catastro Communitatis redacta sunt, detecta autem nullitate alienationis iure merito Ecclesia, & pro ea Archiepiscopus modernus in iudicio spolij fuit re-integratus, & propterea, vt reintegratio suum plenarium consequatur effectum, opus est, quod Ecclesia recuparet praedia libera, & immunita à quibuscumque oneribus, pro-
 35 ut erant antequam ab Antecessore distraherentur, & consequenter reuocanda sunt, & descriptio in Catastro, & impositio onerum, quae tempore usurpationis Laicorum

35 sequuta sunt, tantum enim restituere debet reintegratio quantum abstulit distractio, l. fin. §. fin. & ibi *Bart. ac alij. C. de sent. pass. l. quod si minor, §. restitutio, ff. de minor. & notat. Odd. de restit. in integr. part. 1. quaest. 44. art. 5. num. 23. & seqq.* & retrorhenda est haec reintegratio, perinde ac si semper penes Ecclesiam praedia permansissent, ad l. §. vlt. ff. de quaest. l. 1. c. de sent. pass. *Bald. in leg. post editum, num. 1. C. de impub. & alijs substit. Costa de re-
 37 trotract. cap. 8. cas. 17. num. 2. & seqq.* quae si permansissent neq; relata in Catastro, neq; onera fuissent imposita.

In iure autem illud notandum est, quod bona semel à Laicis, etiam legitime possessa, non semper cum onere tributi, & veltigilis transierunt ad Ecclesiam; sed cum distinctione trium specierum bonorum.

Prima est species bonorum, quae habet, & possidet Ecclesia Iure spirituali & Diuino vt Decimae, oblationes, & haec semper, ac perpetuo immunita sunt à quibuscumque oneribus secularibus, tam praeteritis, quam futuris, quia immediate habet à Deo, nec commiscenda cum Laicis, vt in *Numer. cap. 18. & notant Canonistae communiter in cap. si tributum, 11. quaest. 1. & in cap. secundum, 23. qu. 8.*

Alia sunt bona, quae à priuatis quidem habuit Ecclesia, sed ad Cultum Diuinum, & officium spirituale sunt destinata, & vt situs Ecclesiarum, & Coemeterium pro sepulturis, hortus iuxta Ecclesiam, & sunt haec pariter immunita semper ab omnibus tributis, & oneribus, nedum publicis, & Regijs; sed quod magis est, etiam priuatis, & praesistentibus ob eorum specialem sanctitatem, vt habetur in d. cap. secundum, 23. quaest. 8. & per *Bald. in l. omnes, num. 12. C. de sacros. Eccles. & doctè tradit Turrecrema. cap. si tributum, 11. quaest. 1. & in Summa de Eccles. lib. 1. c. 98. in responsione ad 7. argumentum, Io. Anton. de Nigr. in repet. extranag. unica, n. 242. de vit. & honest. Cler. Suarez. ad Reg. Angl. de Immunit. Eccles. lib. 4. cap. 17. num. 6. & 7. & cap. 19. num. 2. & 8. & latius cap. 20. nu. 17.*

Tertia est species bonorum, quae possidet Ecclesia forte temporalis, & iure ciuili, vt titulo venditionis, legati, vel alio simili, &c. Et in his etiam subdistingendum est, & quoad onera imposita de tempore, quo penes Ecclesiam
 41 bona reperiuntur, & certum est ipsi omnino suffragari immunitatem, ex superius deductis. & *Bart. in l. rescripto. §. fin. num. 5. vers. videte, ff. de minor. ingenuè fatetur, nullum dari remedium, seu cautelam quod Clericis, seu Ecclesijs
 42 pro eorum praedijs imponatur collecta, cum & Laici non possint edere legem, per quam libertas Ecclesiastica in-*

fringatur, & Scriptores omnes Catholicos sine dissensionem hoc admittere monet *Suarez. ad Reg. Angl. d. lib. 4. cap. 20. num. 2.*

Fallitur autem idem *Bart. d. loco*, dum subdit, posse Lai
43 cos à principio efficere tributaria, & affecta tñ oneribus
omnia pradia eorum Territorij, ita vt agri, qui postea ad
Ecclesias peruenerint, obnoxij sint collectis imponendis,
44 quia indirecte permitteretur contra tñ libertatem Eccle-
siasticam, quod directe omnino prohibitum est, *cap. quæ
in Ecclesiarum, de constit. Aub. Cassa, C. de Sacros. Ec-
cles. & alibi*, & licet eo tempore, quo vniuersum Territo-
rium efficitur tributarium, pradia sint sub iurisdictione
Laicorum, attamen hoc tempus inspicere non debet, sed il-
lud, quo ipsa collecta imponuntur, tunc enim formam
habent, & solummodo radicem aliquam causalem, & re-
motam habuerunt à Statuto, quod etiam dum facit Ter-
45 ritorium tributarium pro collectis imponendis, tñ habet
tacitam conditionem, scilicet, si imponatur, quæ conditio
cum sit potestatiua, non retrahitur in præiudicium Ec-
clesiæ, quæ medio tempore acquisiuit nec tunc subiacent
iurisdictioni Laicorum, ita eleganter *Bartolus* impugnā-
do, arguit *Bald. in l. omnes, num. 12. 13. & 14. cum seqq. C.
sine cens. vel reliq. fund. compar. non poss. & in l. placet, nu.
10. vbi quod *Bart.* in casu, quem posuit non dicit verum,
C. de sacros. Eccles. & in l. neminem, num. 4. C. eodem, vbi
quod hæc onera tunc nec certa essent, prout tamen requi-
46 ritur ad effectum, tñ vt ad Ecclesiam transcant pradia,
cum suis operibus, & infra dicitur, & *conf. 112. num. 7. lib.
47 2. vbi quod, Bart.* contra omnes, & non bene loquitur, tñ
neque dicit verum, & quod illius cautela non valet vnam
festucam, quia non potest considerari tributum, nisi post
48 tñ iurisdictionem, & specificationem, quæ fieri nequit, post-
quam res fecit transitum ad Ecclesiam, *Abb. in cap. fin.
num. 13. de vit. & honest. Cleric. las. in d. l. placet, num. 21.
49 vbi quod dictum Bart. est falsum, & damnatum per om-
nes, & idem testatur *Guidopap. quest. 381. Ruin. conf. 117.
num. 8. lib. 4. Felin. in cap. Ecclesia Sancta Maria, num.
76. de constit. Flor. in addit. ad conf. vltim. Laudens. num.
10. & 13. qui testatur ita fuisse declaratum à Senatu Me-
diolani pro Monialibus Sanctæ Claræ Nouariæ, Alba
conf. 8. num. 4. & seqq. vbi, quod huiusmodi Statutum vo-
50 lens tñ prouidere oneribus quæ adhuc non sunt in rerum
natura, & volens fingere id, quod non est, non caret sus-
pitione fraudis, *Siluan. conf. 9. num. 29. & conf. 33. num.
11. Mascambrun. conf. 40. num. 29. vbi dicit, communem
esse hanc opinionem. Paseth. conf. 31. num. 8. Vegg. conf. 7.
num. 11. Grass. commun. opin. lib. 1. cap. 18. quest. 2. qui pa-
riter de communi testatur, Remig. Gony. de charit. subfid.
quest. 62. num. 16. vbi quod hæc tutior opinio, Card. Al-
ban. de Immunit. Eccles. num. 92. asserens hanc esse opinio-
51 nem Legistarum, validissimis rationibus tñ confirmatam,
& quod graue pinculum committeret quicumque con-
trarium sentiret, *Ceual. commun. contra commun. quest.
899. num. 72. & 106 qui plures alios cumulat, Rimin. lun.
conf. 25. num. 23. Azor. instit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 13.
quest. 1. T. besaur. decis. 234. num. 5. 10. Anton. Niger. in re-
petit. extrauag. unica, de vit. & honest. Clericorum, num. 190.
Alphons. de Montalu. in foro legum Castell. lib. 1. leg. 2.
vers. in contrarium, Mauien. qui alios congerit, ad ll. Hi-
span. lib. 5. l. 11. gloss. 5. num. 5. Guvier. pract. quest. lib. 2.
quest. 132. num. 5. vbi de veriori, & communiori opinio-
ne testatur, P. Sanchez resp. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 57.
num. 6. vbi plures hanc *Bartoli* cautelam dampnantes cum-
ulat.*****

Nec potest dici Statuentes tunc vinculum iniectisse,
dum Territorium effecerunt tributarium, quo tempore
iurisdictionem habebant in prædijs, quæ postea ad Eccle-
siam peruenerunt, & sic trāsire cum suo onere; quoniam
52 vinculum tñ propriè iniectum est, dum collecta imponi-
tur, tunc enim declaratio illa de toto Territorio tributa-
rio suum sortitur effectum, cum tributum imponitur, &
53 res non dicitur esse tributaria, tñ nisi quando re vera, &
ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus, &
contributio, vt, post alios, tradit, *Alba conf. 8. num. 5. &*

seqq. & tunc solum dicitur actus perfectus, & consumma-
tus, declarat *Card. Alban. de Immunit. Eccles. num. 70.
& 71.* hoc autem tempore bona sunt extra iurisdictionem
54 nem Laicalem, & subiectum est inhabile tñ ad recipien-
da onera Laicalia, resque dicitur deuenisse ad casum, à
quo non posset incipere, & conferunt tradita per *Bald.
conf. 112. num. 7. lib. 2. Alexan. conf. 210. num. 11. & conf.
211. num. 4. lib. 2. Ruin. conf. 204. num. 11. lib. 1. Surd. decis.
20. num. 8. Alba d. conf. 8. num. 4. Cardin. Alban. vbi su-
pra num. 70.*

Quò autem ad onera imposita, priusquam pradia ad
Ecclesiam peruenerint, ad hæc tunc solummodo tenetur
55 Ecclesia, quando copulatiuè hæc omnia concurrunt, tñ
quod scilicet onera sint vera, realia, ipsis fundis infixæ im-
posita sint bonis propter bona, non autem personis pro-
56 pter bona, tñ quod sint perpetua certa, & inuariabilia,
non autem ex aliquibus causis vrgentibus, & illis cessan-
tibus remouenda, ita docent Canonistæ in *d. cap. 1. de im-
munitat. Ecclesia. in 6. vbi præcipue Gemin. num. 9. Abb.
in cap. fin. num. 12. de vit. & honest. Cleric. Turrecremat.
in cap. si tributum, 11. quest. 1. vers. alia verò, Barbat. ple-
nè conf. 1. per tot. lib. 3. Felin. plenissime conf. 46. in 4. dub.
Niger. in repet. extrauag. unica, de vit. & honest. Cleric.
num. 247. cum pluribus seqq. Comitul. respons. Moral. lib.
1. cap. 94. num. 3. vbi omnia ista recenset requisita, & fat
est allegare Magistralem decisionem in *Brundisina Ga-
bella 13 Februarij 1604. coram bon. mem. Penia*, quam
& Passim sequitur Sacra Congregatio super Controuer-
sijs Iurisdictionalibus per Sanctissimum D. N. Urbanum
VIII. magno Reipublicæ Christianæ bono, instituta, &
57 in his terminis loquitur, tñ *text. in cap. tributum, 23. quest.
8. ibi, de Exterioribus Ecclesia, quod constitutum est anti-
quius* (nempe illud, quod antequam ad Ecclesiam peru-
enerint pradia) *persoluedum est, & in cap. si tributum,
11. quest. 1. vbi per Turrecrem. & per Comitul. respons.
moral. lib. 1. q. 93. num. 16. Cenal. commun. contra commun.
quest. 899. num. 106. Alphons. de Montalu. in for. leg. Ca-
stell. lib. 1. d. l. 2. vers. ad quorum corroboracionem, fol. 13.
col. 3. & Suarez ad Reg. Angel. dist. lib. 4. cap. 2. num. 13.
qui etiam obseruat, vbi Urbanus Primum loqui in xtra
58 morem sui temporis, tñ quo Imperatores erant Ethnici,
& Ecclesia nondum sibi libertatem actu vindicauerat ab
huiusmodi tributis, & in hoc casu, dum Ecclesia soluit
59 collectas, non soluit vti tributum, tñ & in recognitionem
60 Dominij, vel superioritatis, quam regulariter tñ indicat
tributi exactio, vt ex *cap. 2. de censibus*; sed ex conditio-
nem inhaerentem rei, & inseparabilem, & quemadmo-
dum erga priuatas personas solueret census & teneretur
61 ad hypothecas, quæ ab eius tñ authoribus Laicis prius im-
positæ essent, ita pari ratione tenebitur Ecclesia ad tribu-
62 ta, quæ vel ex pacto, vel alia ex causa, & conuentione, tñ
Princeps dum pradia possessa à Laicis sub eius erant po-
testate, infixit istdem prædijs, vt bene per *Fr. lo. de Nea-
pol. Ordin. Predic. in quest. Parisien. quest. 39. puncto 3. ad
quartum argumentum.***

Immo Cardinal. Albanus de Immunit. Eccles. Gutie-
rez. pract. quest. lib. 1. quest. 3. num. 15. vers. pretereà, &
fusius Suarez d. lib. 4. cap. 20. num. 6. quest. 11. & seqq. vs-
que ad fin. & videtur conuenire P. Sanchez resp. moral.
lib. 2. cap. 4. dub. 57. num. 3. asseuerant, tunc demum bona
translata in Ecclesias retinere onus, & obligationem sol-
63 uendi tributum, quatenus hoc tributum tñ à Principe
prius impositum fuerit, expresse pacto, inter ipsum, &
priuatos, inito, vel ex peculiari Dominio illius prædijs,
ita vt ipse in priuatos transtulerit, hac sibi reservata pen-
64 sione, censu, seu collecta, non autem si exegisset tñ ex
sola vi Regiæ potestatis, & iurisdictionis, hæc enim tunc
pænitus expirat, cum bona ad Ecclesias peruenerint, &
res deuenit ad statum, qui incapax est illius subiectionis tri-
buri erga Principem Laicum, quod secus est in pactis, &
conuentionibus, per viam contractus initis, quia vis illo-
rum transit, & continuat in quibuscumque personis, quo-
modocumque exemptis, & privilegiatis, *Felin. in capit.
Eccles. S. Maria, num. 77. de constit. Vegg. conf. 7. num. 5.*

Et seqq. Bellon. consil. 40. numer. 4. & 5. Festas de Collect. part. 4. cap. 2. num. 31. Alderan. Mascard. de gen. interpret. stat. conclus. 1. numer. 100. Azor. Instit. moral. par. 1. libr. 5. cap. 13. quæst. 1. vers. secundo sciendum est, vbi, quod ratione pacti, vel conditione adiecta in legato, siue contractu, 65 Ecclesia tenetur ad collectas bonorum, ad quas alias non teneretur, P. Sanchez d. dub. 57. numer. 4. 8. 9. & per Suarez vbi supra num. 6. & 15. in fin. num. 28. vbi respondet ad motiuum, quod res transit cum suo onere, & num. 9. prudenter indicat quomodo probari possit prædia fuisse sub particulari Dominio Principis, vel tributum solui ex conventionione, non autem ex solo iure vniuersali Principatus, quibus consequens est, ut cum onera, de quibus 67 agitur, non sint antiqua, nec infixæ essent, dum ad Ecclesiam primò hæc bona transiuerunt, & conuentio omnino excludatur, nullatenus Ecclesia ad illa onera teneatur.

Non obstat, hæc prædia descripta esse in Catastro Laicorum, ex quo regulatur taxa ænerum, & inde præ Archiepresbyterum teneri ad collectas, iuxta doctrinam Bald. in auth. sed, & periculum, num. 2. vers. hoc verum nisi Ecclesia, C. sine censu, vel reliq. & c. vbi, quod si Ecclesia facit 69 æstimum, tenetur ad collectas in vim sui consensus, non ex vi iurisdictionis Laicorum, quoniam hæc descriptio in Catastro non fuit facta de consensu Rectoris, sed illorum Laicorum, qui Ecclesiam hisce bonis spoliarent, ut supra dictum fuit; immò, etiam si facta fuisset de Rectoris consensu, hoc præiudicaret Ecclesiæ, sed opus fuisset auctoritate, & assensu Summi Pontificis, cuius interest com 71 munibus Ecclesiarum utilitatibus prouideri, ut in cap. aduersus, de immuni. Eccles. Sanchez d. leg. 2. resp. moral. cap. 4. dub. 55. num. 27. qui dicit hanc sententiam omnino tenendam, & in Concilio Lateranen. sub Leone X. idem fuisse iussum, & in puncto Abb. in d. cap. aduersus num. 1. & 4. & in cap. non minus, numer. 18. eod. tit. & consil. 13. numer. 1. & 2. lib. 2. Marant. consil. 99. numer. 2. Nat. consil. 203. numer. 4. & seqq. vbi declarat, doctrinam Baldi proce- 72 dere præ data legitima descriptione in æstimo, seu Catastro, nempe quod accesserit auctoritas Sedis Apostolicæ.

73 Non obstant solutiones factæ, quoniam aut præ processerunt à Laicis, & tunc non præiudicant Ecclesiæ, Laici quippe, tanquam subiecti, tenebantur ad collectas, dum verò exeat persona immunis cessat ratio subiectionis, & 74 sic etiam obligatio, præ mutata enim persona mutatur status rei, l. C. de impos. lucr. de lib. 10. Gemin. in cap. 1. numer. 9. de immuni. Eccles. in 6. Anchar. consil. 129. sub num. 2. Niger. in repet. extrauag. quica, de vii. & honest. Cleric. num. 224. Marant. d. consil. 99. numer. 3. & 4. Guier. pract. quæst. num. 1. quæst. 3. num. 15. vbi post Maniez. dicit hunc 75 esse casum mirabile, quo res non transit cum suo onere, P. Sanchez. resp. moral. leg. 2. cap. 4. dub. 57. numer. 3. atque, ut supra dictum fuit, reintegratio concessa Rectori, debet abolere quicquid post alienationem gestum est in præiudicium Ecclesiæ.

Aut vero solutiones præiudicantur factæ à Rectore, 76 & tunc nec etiam præiudicant, cum Rector non potuerit tollere priuilegium libertatis Ecclesiæ, non enim est personale beneficium, sed ipsi ordini Ecclesiastico, & ipsis bonis Ecclesiarum concessum, cui gesta priuatorum 77 præiudicare non possunt, & in hoc casu opus fuisset assensu Summi Pontificis, ut dictum fuit, & notatur à Castr. consil. 423. numer. 2. libr. 2. Cenal. comm. contra commun. quæst. 899. numer. 107. ad fin. Sanchez. d. l. 2. dub. 55. numer. 27. & Modernus Rector, quatenus soluisset, 78 non indetamen priuatus censetur sua immunitate præ ab hisce collectis, & oneribus quæ da iure sibi competit, ad text. in l. voluntarie, C. de excusator. Alex. consil. 33. numer. 2. vers. sed ea mihi, lib. 5. Castr. d. consil. 423. numer. 2. Nat. consil. 447. num. 16.

Et ita bis diligenter examinato articulo resolutum fuit.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Simulationis Contractus.

Die Luna 1. Iulij 1630.

ARGUMENTVM.

Contractus venditionis ex quibus probetur, quod veniat rescindendus ex capite iniustitiæ precij.

S V M M A R I V M.

- 1 Precij iniustitia vltra tertiam partem est sufficiens ad rescindendum contractum, & hoc secundum Statut. Urb. lib. 1. cap. 154.
- 2 Pensio domus non probat concludenter valorem domus.
- 3 Pensio, si calculetur ad rationem quinque pro centenario pro ut calculari solet, clarè monstrat valorem rei, ad dictam quantitatem ascendere.
- 4 Precij iniustitia in contractu emptionis, & venditionis, ex quibus augeatur.

¶ Suprà ad Decisionem 17. coram eodem R. P. D. Dunozetto.

DECISIO CCCXL.

PROPOSITO à me Dubio: An Contractus Venditionis domus intus inter D. Bartholomæum Quadrium, & Claudium Maonum sit simulatus, Domini omisso pro nunc Articulo simulationis responderunt. Illum ex capite iniustitiæ precij esse rescindendum.

Iniustitia enim precij visa fuit patens, nedum vltra tertiam partem præ quæ sufficit ad rescindendum contractum iuxta Statutum Urbis cap. 154. lib. 1. verum etiam vltra medietatem, quia Don. userat valoris scutorum trium millium, & vltra, & tamen Quadrius illam emit pro solis scutis 1300.

Quod autem esset valoris scutorum trium millium desumitur ex pensione scutorum 150. pro qua eadem domus locati solet, ut ex fide locationum, & pensionis solutionum extracta ex libris publicis Cameræ Apostolicæ, in Sum. Ioannis num. 3. Quæ præ quidem Pensio, licet de per se non probet concludenter verum valorem, tamen ea calculata ad rationem quinque pro Centenario, vt calculari solet, iuxta tradita per Nat. consil. 198. numer. 6. & seqq. Guid. Pap. consil. 180. num. 1. Paris. consil. 54. numer. 68. libr. 1. Rota in Romana domus de Prouanis Luna 31. Ianuarij 1611. coram Reuerend. D. meo Decano, satis clarè demonstrat valorem illius ascendere ad dictam quantitatem.

Maximè, quia dicta domus, non tota, sed pars illius tantum fuit locata, cum Quadrius retinuerit pro se stabulum, & locum aptum ad reponendum Currum, vulgò la rimesa, quæ si essent locata, vtique maiorem redderent pensionem, & consequenter eiusdem domus maiorem ostenderent valorem, ut patet ad sensum.

Vltra quod iniustitia dicti precij augeatur etiam ex pluribus pactis in dicto præ contractu appositis, scilicet quod maior pars dicti precij scutorum 1300. erogaretur in utilitatem eiusdem domus venditæ, & quod Claudius venditor adhuc teneretur soluere medietatem Canonum, & Laudemij.

Et ita vna tantum &c.

R. P. D: DVNOZETTO.
Firmanæ Fideicommissi de Carradoris.

Die Mercurij 11. Nouembris 1630.

ARGUMENTVM.

Verba posita in substitutione, quando nequaquam sunt etiam ad institutionem referenda. Fæminæ, si sint vocatæ, deficientibus masculis, quando dicatur factus locus huic vocationi.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba, quando ad immediatè coherentia tantum referenda sint.
- 2 Verba in substitutione, non sunt referenda ad institutionem, si dicta relatio commodè fieri non possit.
- 3 Per mortem filiorum, quando dicatur purificatum fideicommissum ad fauorem filiarum, &c.
- 4 Verba subsequenti non est inconueniens, ut declarent præcedentem substitutionem, & simul augendo ponant nouam successiuam vocationem.
- 5 Fideicommissum dicitur conditio.
- 6 Verbum, deficientibus, ex sui propria natura successiuam deficientiam per mortem, & vocationem per fideicommissum significat.
- 7 Vocatio alicuius per fideicommissum, quando clarè pateat.
- 8 Clausula, & omni meliori modo, vertit etiam vulgarem substitutionem in fideicommissariam.
- 9 Testator, si disposuerit, quod filia fæmina succederent deficientibus masculis, inter masculos resultat reciproca substitutio.
- 10 Et idem est, ac si dicta substitutio facta esset ultimo, in toto eo quod eis fuit relictum, & vide num. 11. & 12.
- 13 Fæmina, si sint vocata deficientibus masculis, non succedunt decedente quolibet ex masculis, sed expectanda est mors omnium.
- 14 Verba illa, deficientibus masculis fæmina succedant, intelliguntur discretiue, & non coniunctiue, & sic sufficit decedisse filios masculos testatoris licet adsint filij filiorum, nam tunc fæminæ intrant.
- 15 Et hoc sine dubio est verum in transuersalibus, & amplia num. 16.

¶ Ad Decisionem 198. coram eodem R. P. D. Dunozetto.

DECISIO CCCXLI.

CORAM bon. me. Buratto sub die 10. Martij 1623. fuit in hac causa resolutum, constare de fideicommissio Mariæ eiusque purificatione ad fauorem Ludouicæ filia Accursij, & sororis Baptistæ, nisi obstarèt superextantia Iosephi. Proponente me causam super eisdem, & super referuatis sub die 5. Martij 1629. DD. procedendo distinctè dixerunt, Ludouicam hodie non posse agere ad portionem Iosephi, nec ad portionem Leij, & Philippi, quæ peruenit ad filios Ludouici, sed posse agere ad portionem

eorundem Lælij, & Philippi, quæ peruenit ad Baptistam, de portione verò Accursij mandarunt particulariter videri. Concessa partibus super eisdem audientia, causa (vt facilius discuteretur) per articulos diuisa, placuit DD. vt prius videretur, An Ludouica posset agere ad portionem Lælij, & Philippi patruorum, quæ peruenit ad Baptistam, ita vt circa hoc esset standum, vel recedendum à decisio, quo dubio proposito DD. Steterunt in hac parte in decisio coram bon. mem. Buratto, & coram me.

Mouebatur, quia verba (ac etiam adiecta conditione, quod deficientibus masculis fæmina succedant non solum modo prædicto, sed etiam alio meliori modo) non referuntur ad institutos, sed ad filios Accursij, & Ludouici discretiue substitutos vt in dicta decisione coram me firmatum fuit, tanquam immediate coherentia dictæ substitutioni filiorum, ex allegatis in ea, & per Surd. confil. 315. num. 9. & 10. & quia distinctio, & relatio commodè fieri non potest circa institutos, vt in eadem decisione, & post alios Surd. d. confil. 315. num. 9. & ex alijs in ea consideratis quæ DD. placuerunt.

Nec potest inde fieri, vocationem filiarum fæminarum fuisse restrictam ad idem tempus vocationis filiorum masculorum, imò per dicta verba, DD. concluderunt, filias fæminas Accursij, & Ludouici fuisse discretiue per fideicommissum vocatas post mortem filiorum masculorum cuiusque atque ita per mortem Baptistæ ultimi filij Accursij, quod ad portionem Lælij, & Philippi, quæ ad eum peruenierat, fideicommissum fuisse ad fauorem Ludouicæ purificatum, ex rationibus in decisio coram bon. mem. Buratto deductis, & in alia coram me confirmatis.

Vltra quod prædicta restrictio clare tollitur ex verbis, sub quibus vocatio fæminarum concepta legitur, nempe. Primò ex verbis ibi (ac etiam adiecta) quæ sunt augmentatiue, & ampliatiue, & singula ponderando firmatur in prima, & comprobatur in secunda decisione, nec est inconueniens per illa verba declarari præcedentem substitutionem, & simul augendo poni nouam successiuam vocationem, l. ea tamen adiectio, ff. de leg. 3. & in Roman. fideicommissio, de Gallis 19. Martij 1596. coram bon. mem. Card. Pamph. prout nec repugnat verbum (conditio) cum, & fideicommissum dicatur conditio leg. 1. c. de pact. ubi Bart. in 1. not. Fulgos. num. 1. in 2. not. Grai. confil. 9. num. 24. lib. 2. Secundò tollitur ex verbo ibi (deficientibus) quod ex sui propria natura successiuam deficientiam per mortem, & vocationem per fideicommissum significat ex allegatis in vtraque decisione, & per Menoch. in consil. 106. num. 342. Ceph. confil. 150. num. 15. Rim. lun. confil. 412. numer. 73. & seq. Fusar. confil. 68. num. 4. & confil. 183. num. 27. in fin. & 28. Tertiò tollitur etiam ex verbis, ibi (non solum modo præmissis, sed etiam alio meliori) nani dum modò præmissis vocantur fæminæ, & præmissis in præcedenti clausula continet expresse per fideicommissum, clara patet vocatio illius per fideicommissum, Seraph. decisio 934. num. 11. cum vigore huius clausulæ vertatur etiam vulgaris ipsa in fideicommissariam, ex allegatis in decisio coram bon. mem. Buratto vers. ponderabatur, & coram me vers. nec obstat. & demum clausula prædicta ne dum est ampliatiua, sed habet proprium verbum dispositiuum, succedant, & orationem perfectam.

Non obstat quod ex Accursio dicatur extitisse Felix, & Baptista, & sic portionem Lælij, & Philippi pro medietate ab initio ad vtrumque peruenisse, & per mortem Felicis ad Baptistam. Quia vbi hoc esset, dum Testatrix voluit, quod filie fæminæ succederent deficientibus filijs masculis, inter filios masculos cuiusque & sic inter Felicem, & Baptistam resultat reciproca, cum sint vocati, & substitutio non facta illis deficientibus, quod idem est, ac si esset facta ultimo, & in toto eo, quod illis erat relictum bonis diuisis in duas medietates Ias. confil. 33. numer. 4. per tot. libr. 1. Menoch. confil. 397. num. 12. Surd. confil. 344. numer. 17. qui ibi, & num. 18. confirmat reciprocam ab absurdo exaduerso ponderato, si decedente quolibet ex filijs masculis admitti debuisset fæmina, & in Romana seu Ferariensis fideicommissio 29. Ianuarij 1626. coram bon. mem. Buratto. Vnde rueret

¶ Suprà ad Decisionem 10. coram eodem^m

R. P. D. Ghislerio.

DECISIO CCCXLII.

PRO liquidandis expensis factis à Commendatore Taurello, occasione perturbationis Iurisdictionis Baiuliuatus sancti Stephani fuerit electus D. Hieronymus Valentinus procurator Curialis iuxta resolutiones in hac causa factas 28. Maij 1629. & prima Martij 1630. Cuius relationi standum esse censuerunt Periti à Rota deputati partibus consentientibus, ad tradita per Bart. in l. 2. num. 10. & ceteros scribenes. C. de Iur. Fisc. lib. 10. Nat. conf. 489. num. 3. lib. 3. Paris. conf. 96. num. 32. lib. 1. Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 220. numer. 4. Regula enim est, quod relationibus Peritorum in arte sua standum est omnino est, dum de errore non constat. leg. 3. C. fin. regund. cap. proposuisti, ubi Abb. num. 4. Felin. num. 6. de probat. Rota coram san. mem. Greg. XV. decis. 161. numer. 8. & 3. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Merlino in Bonon. pecuniaria, cui regulæ eo magis inhærendum esse visum fuit in præsentis casu, quia Peritus retulit utraque parte informante, & cum ex hac relatione appareat expensas liquidas ascendere ad summam ducatorum 3569. 1. 15. fuit resolutum eas deberi Domino Commendatori. Quia iam censuerunt Domini 20. Decembris 1628. Priorem Mazzingum teneri ad expensas factas occasione dictæ Iurisdictionis cum appareat de generali mandato, scientia, approbatione, & ratificatione, ut propterea teneatur ad dictas expensas, ex lex. cap. cum pro causa, de procur. & leg. etiam. C. de mandati. Et licet in alijs decisionibus fuerit firmatum pro expensis ordinarijs suæ personæ, dum vacavit in Vrbe negocijs Baiuliuatus, sibi debere scuta 50. quolibet mense, Attamen cum ultra victum prætendat salarium, Domini arbitrati sunt quolibet mense durante domicilio in Vrbe deberi scuta 60. Pro seruitio autem præstito in partibus scuta 50. quolibet mense, cum non possit negari salarium esse debitum in aliqua summa Commendatori, qui in defensione Iurisdictionis, & administratione Baiuliuatus operam suam impendebat Mazzingomandanti; neque facit, quod ei non debeat, & ex quo non probet esse solitum locare operas suas; Quia obiectum non procedit in Commendatore, qui nunquam antea operas suas locauit ad hoc, ut teneatur solitum probare. Non obstat, quod quatenus debeat salarium sit taxandum ad summam scutorum 25. contentam in Epistola Prioris Mazzinghi, quia, & si Prior in ea promittat soluere dictam summam pro salario, tamen dicta Epistola non obstat, cum non constet de acceptatione Commendatoris. Veram quia ex hac diuersitate salarij hincinde præsentis; apparet difficultatem inter partes versari, tantummodo in quantitate, non autem in eo, an debeat, Domini ita fuerunt arbitrari referuato, ut videatur pro quo tempore, & de alijs partibus illiquidis ad effectum, ut melius possint testificari. Et ita utraque &c.

R. P. D. GHISILERIO.
Parment Nullitatis Ordinis.

Die Luna 2. Decembris 1630.

ARGUMENTVM.

Causa aliqua, si à Iudice coram quo pedit fuerit à Papa auocata, & commissa in Rota. Iudex à quo non potest amplius in ea se intromittere sub pena nullitatis absque nouo rescripto Papæ. Ordines sacros quādo non dicitur quis per metū suscepisse.

Zz 3

SV M-

rueret præsentio, quod portio Felicis libera peruenerit ad Baptistam, sed adhuc tota medietas veniret in restitutione fideicommissi ad fauorem Ludouicæ, Menosch. præsum. 193. num. 15. & 16. & 21. lib. 4. Fusar. de subst. quest. 440. num. 15. & 16.

Præter ea dicebant aliqui ex DD. etiam ubi posset de reciproca dubitari, & Ludouica non potuisset fortasse admitti portionem Felicis viuentis Baptista; Tamen parifistæ, Ludouicam admittendam esse ad totum, quasi cuilibet fratri substitutam, suspensio effectui in tempus mortis omnium, Ruin. conf. 134. num. 10. vers. quiniemo & ad fin. vers. sed tunc, & num. 11. vers. nec obstat lib. 3. Zanch. in l. heredes mei. §. cum ita. num. 625. Decian. resp. 26. num. 59. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 13. num. 9.

Nec facit extantia filiorum Ludouici, ex quo inter lineas facta non fuit reciproca & dicta verba (deficientibus masculis fœminæ succedant) intelliguntur discretiue, & non coniunctiue, sicque sufficit defecisse filios masculos Accursij, ut admittatur Ludouica illius filia, & non linea Ludouici, ut Rota in utraque decisione intellexit; & per Manic. de coniect. lib. 7. tit. 5. sub numer. 17. vers. sed multum, & ubi dicit esse sine dubio in transuersalibus, de quibus hic agitur, Fusar. de subst. quest. 379. numer. 45. & 56. Rota decis. 316. num. 4. par. 1. recent. præcipue cum præcedens substitutio diuisa fuerit in stirpes, & duas medietates, ita que habeat verba, modo prædicto, Crauen. conf. 68. num. 2.

Alijs obiectionibus visum fuit sufficienter responsum in dictis duabus decisionibus, Quas in ista positione DD. confirmarunt.

Et ita utraque &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Meliuitana Expenfarum.

Die Mercurij 13. Nouembris 1630.

ARGUMENTVM.

Relationi Peritorum omnino standum est donec contrarium non doceatur, & maxime, si sit facta utraque parte informante. Mandatarius debet seruari indemnitas à mandante, & eidem debetur salarium ex opera sua pro defensione iurium mandantis.

S V M M A R I V M.

- 1 Relationi Periti electi à Iudice partibus consentientibus, standum est.
- 2 Peritorum relationibus in arte sua standum est omnino, dum de errore non docetur.
- 3 Et eo magis ista regula procedit, quando Peritus retulit utraque parte informante.
- 4 Mandans tenetur ad expensas factas per mandatarium.
- 5 Salarium debetur ei, qui operam suam nauat in defensione iurisdictionis alicuius.
- 6 Salarium non debetur procuratori, si non probet, se esse solitum locare operas suas.
- 7 Sed hoc non procedit in eo, qui nunquam antea operas suas locauit ad hoc, ut teneatur probare hoc solitum.

S V M M A R I V M.

- 1 Restitutio in integrum, ut obtineatur aduersus sententiam, sufficit, ut doceatur de eius nullitate, & iniustitia, etiamsi non sit notoria.
- 2 Sententia nulla, & iniusta nunquam transit in iudicatum.
- 3 Causa aliqua, si à Iudice coram quo pendet fuerit auocata, & commissa in Rotam Iudex amplius non cognoscit super ea.
- 4 Citatio ad dicendum contra commissionem requiritur, ad hoc ut commissio dicatur effecta communis.
- 5 Causa auocationis vis non stat in facto impetrantis, aut scientia Iudicis à quo, sed in appositione manus Papae.
- 6 Papa ligat inferiorem absque alia inhibitione.
- 7 Papa si ab aliquo Iudice auocauerit causam, ille absque nouo rescripto Papae, non poterit amplius causam cognoscere.
- 8 Iudicium soluitur, ut ante eo, qui iudicare iussit.
- 9 Iudex commissarius formam rescripti praecise seruare debet.
- 10 Contradictor, quando est certus, tunc non suffragatur citatio per edictum contra interesse putantes, sed requiritur citatio personalis.
- 11 Iniustitia sententiae bene concludi potest ex nullitate processus.
- 12 de Timore vano non est curandum.
- 13 Metus non praesumitur, nisi iustificetur.
- 14 Clausula, confitito, requirit probationes in suo genere concludentissimas.
- 15 Testes nulliter examinati sine citatione partis non probant.
- 16 Testes, quando non probent, quod quis per metum susceperit sacros Ordines.
- 17 Ordines sacros, ad hoc, ut quis dicatur suscepisse per metum, requiritur talis metus, ut cadat in constantem virum.
- 18 Ordines sacros non potest dici, quod quis per metum suscepit si tantum ad id fuerit persuasus.
- 19 Metus non est considerabilis, si facile poterat remoueri.
- 20 Loci qualitas, potest remouere praesumptionem metus.
- 21 Ordines sacros, dato, quod quis per metum suscepit, ex quibus dictus metus dicatur purgatus.
- 22 Metus purgatur ex actis libere gestis absque ullo coactione.

¶ Suprà ad Decisionem 40. corameodem R.P.D. Ghislerio.

DECISIO CCCXLIII.

POSTQVAM DD. censuerunt constare de interesse Marchionis Ludouici ad effectum admissionis ad causam, deindeque etiam resolverint probari eius descenditiam à Iulio filio Floramontis, ut ex decisionibus 19. Iunij 1628. & 11. Martij 1630. Hodie quoque ad eius fauorem responderunt constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam de partibus latam ad fauorem Marchionis Hippolyti super nullitate suspensionis ordinu,

& licentia nubendi, cum doceatur de nullitate, & iniustitia dictae sententiae, quae sufficit ad hunc effectum qualicumque sit, etiam non notoria, Rota decis. 1. de restit. in integr. in nou. Cas. de Grass. decis. 10. num. 12. de sent. & re iudicat. Seraph. decis. 251. num. 2. Capuaq. decis. 94. par. 3. Rota in recent. decis. 492. num. 1. par. 1. & 507. num. 1. par. 2. quo casu nunquam transit in iudicatum, ut per Pui. decis. 401. In causa Toleiana in fin. lib. 1. Seraph. decisio. 988. num. 6. Cas. de Grass. decis. 2. num. 8. de solut.

Nullitas visa est patens ex pluribus, & maxime quia causa iam in Rota commissa reperiebatur vigore commissionis auocatoriae à quibuscunque Iudicibus ad instantiam D. Hippolyti, qua auocatione stare à primo Iudice absque noua commissione amplius in causa citra vitium nullitatis, & iurisdictionis defectu, procedi non potuit, Innoc. in c. vi nostrum, de appell. Gemin. conf. 4. num. 1. Barbat. in c. cum M. Ferrarierum, num. 186. ad fin. de constit. nec potest sustineri ex eo, quod commissio non fuerit facta communis, cum non fuerit facta citatio ad dicendum contra commissionem, quia talis citatio requiritur quidem ad effectum, ut secundum rescriptum efficiatur commune, non autem ad effectum auocationis à primo Iudice, vis enim auocationis non stat in facto impetrantis, aut scientia Iudicis à quo, sed in appositione manus Papae, cap. pastoralis. de offic. deleg. cap. vi nostrum, de appell. quae ligat inferiorem absque alia inhibitione, noi. Doct. in cap. 1. de confirm. uil. vel inuul. Gabr. conf. 166. num. 6. lib. 1. Adeo ut sine nouo rescripto Papae non potuerit causam cognoscere, dictis iuribus supra allegatis; soluitur enim iudicium eo vetante, qui iudicare iussit l. iudicium soluitur. ff. de iudic. Gemin. d. conf. 47. num. 1.

Et quatenus potuisset procedi vigore primae commissionis adhuc nihilominus huiusmodi nullitas non potest excusari ex defectu citationis, attento quod non fuerunt vocati vocandi, nec verificata verificanda iuxta formam rescripti praecedentis commissionis, quae praecise seruanda erat, l. diligenter. ff. mandati. c. cum dilecta, ubi omnes, de rescript. Abb. conf. 41. num. 3. lib. 1. Gozzad. conf. 67. num. 2. Seraphin. decis. 337. num. 6. debebat enim citari Ludouicus, cuius persona fuerat approbata per Hippolytum mediante concordia inita cum ipso super bonis feudilibus, ita firmavit Rota 19. Iunij 1628. in hac causa, & propterea cum esset certus contradictor, citatio per edictum contra interesse praetendentes non suffragatur, sed requirebatur citatio personalis, l. de unoquoque, ubi glos. & Doct. ff. de re iudic. Abb. in cap. ex iur. num. 3. de Cleric. non resid. Rot. decis. 8. de dol. & consumac. in nou. Capuaq. decis. 117. num. 1. par. 1. Seraph. decis. 972. num. 4. & 1276. numer. 4. Rota decis. 624. num. 8. par. 1. recent.

Iniustitia vero non solum concluditur ex nullitate processus per supra deducta, sed praeter ea non constat de metu, aut certe de tali metu, qui cadere potuerit in constantem virum, ut requiritur, si alioquin de vano metu non est curandum, c. consilium qui, & cap. veniens. de despons. impuber. & non praesumitur, nisi ab allegante iustificetur, l. cum re. l. metu. ubi Doct. C. de his, quae vi. metu. ne causa finit Innoc. in c. causa matrimonij, num. 1. in fine. de offic. deleg. Surd. conf. 329. num. 47. lib. 3. Capuaq. decis. 221. numer. 1. par. 2. Manic. decis. 142. num. 1. Rota in recent. decis. 463. num. 3. par. 2. & cum in commissione addit clausula confitito, quae requirit probationes in suo genere concludentissimas, Felyn. in rubr. de probat. num. 3. ubi Dec. num. 4. metus erat necessarius probandus.

Testes deponentes de metu non releuant, tum quia nulliter examinati sine citatione partis, l. si quando. §. sed cum minime oporteat. ibi glos. in ver. noluerit, & Bart. numer. 7. & 8. C. de testib. c. 2. ubi Doct. communiter eod. tit. Farinac. de opposit. contra examen. quest. 72. num. 1. tum quia nihil releuans deponit circa metum respectu susceptionis ordinis facti, sed solum de persuasionibus, & minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus in l. interpositas, cum ibi noi. C. de transact. & quod fuerint illatae ab illo, qui solet exequi minas, & tamen ad hunc effectum requiritur metus cadens in constantem virum,

Ant.

*Ant. de Burr. in c. consultationi. in 4. not. ubi Præpos. in vlt. notab. Abb. num. 4. de sponsal. Dec. in cap. causa matrimo-
nij. num. 7. de offic. deleg. imò respectu susceptionis ordinis
18 sacri non deponunt, nisi de persuasionibus, quæ nullum
pariunt effectum in casu, de quo agitur; neque deponunt
eum fuisse tempore susceptionis ordinis sacris in loco ju-
risdictionis fratris, sed quia vivebat cum plena libertate in
Ciuitate Parmæ, ubi residebant Princeps Episcopus, &
19 supremi Magistratus, & ad quos facilis erat recursus pro
20 remouendo metu, ob loci qualitatem militat præsum-
ptio iuris in contrarium. Rolan. cons. 135. num. 12. libr. 4.
Seraph. decis. 236. num. 4. Insuper dictos testes plures pati
difficultates consueverunt DD. latè deductas per informan-
tes in facto.*

Quatenus autem metus probaretur, ex retentione Ca-
21 nonicatus, & perceptione fructuum per plures annos, nec-
non ex resignatione cum pensione præstenditur purgatio
metus, ita fuit resolutum in hac causa in allegata decisione
19. Junij 1628. per quos actus subsequentes ab Hippolyto
22 libere & gestos absque vlla coactione, metus purgatur,
Bart. in l. 2. num. 2. C. de his, quæ vi, metusque caus. si. Alex.
cons. 98. num. 7. libr. 3. quia supradicti actus non poterant
fieri citrà approbationem, & ratificationem suscepti or-
dinis.

Et ita fuit resolutum Ludouico tantum informan-
te &c.

* Prima est decisio 325. suprà in hac parte.
Altera est decisio 331. pariter suprà.

R. P. D. M O T M A N N O.

Meliuitana Feudi.

Die Mercurij 4. Decembris 1630.

ARGVMENTVM.

Territorium aliquod ex quibus arguatur,
quòd sit potius feudale, quàm allodiale,
Principis concessio de aliquo territorio,
quando dicatur feudalis, & non titulo
donationis facta.

S V M M A R I V M.

- 1 Verba concessionum, quando sunt clara, non est ab eis
recedendum.
- 2 Assertioni Principis præsertim in antiquis plurimum
deferendum est.
- 3 Territorium præsumitur feudale, si reperiatur descri-
ptum in libro, ubi bona alicuius Regni descripta sunt.
- 4 Territorium præsumitur feudale, si ad Cameram reuer-
sum est, propter obitum Vasalli.
- 5 Territorium præsumitur feudale, si fuerit datum cum
eadem recognitione, quæ solita erat dari ab alijs.
- 6 De Principis mente, quòd voluerit dare aliquod terri-
torium in feudum, ex quibus arguatur, & num. 7.
- 8 Territorij concessio non dicitur feudalis, si sit facta sub
annua præstatione tumulorum sex victualium, &c.
sed potius dicitur contractus innominatus, vide nu-
mer. 9.
- 10 Concessio Territorij, si sit facta per verba, quæ indi-
cant liberalem Principis concessionem non debent in-
dicare, quòd dicta concessio sit feudalis.
- 11 Verba, damus, donamus, tradimus ex causa donatio-

nis &c. important veram, & realem donationem.

12 Territorij concessio, quando arguatur, quòd sit potius
concessio feudalis, quàm donatio, licet adsint verba im-
portantia donationem.

13 Donatio secundum subiectam materiam debet intelli-
gi.

14 Donare, verbum etiam adaptari potest ad concessio-
nem feudalem.

15 Verba, pleno iure, arguunt rem liberam esse traditam,
non autem in feudum concessa, declara vt num. 16.

17 Territorium præsumitur allodiale, si tamquam libe-
rum à pluribus fuerit possessum.

18 Observantia, ad hoc vt declaret præcedentem alicuius
voluntatem, quid requiratur.

19 Canonum solutiones, sunt sufficientes, pro retentione,
& conseruatione status præcedentis feudalitatis.

20 Quamuis ad acquirendum de nouo huiusmodi actus
non sufficerent.

¶ Suprà ad decisionem 129. coram eo-
dem bon. mem. Motmanno, & ad deci-
siones 212. & 310. coram R. P. D. Mer-
lino.

DECISIO CCCXLIV.

IOANNES olim Regni Siciliae Infans dedit cuidam
Militi medietatem feudi l'imbaccari nuncupati, ac post-
modum certior factus, quòd eadem medietas spectabat
ad Stephanum ex concessione Regis Ferdinandi patris
sui, in illius vicem, & excambium dedit eidem Stephano,
eiusque hæredibus de suo corpore legitime descendenti-
bus, Territorium seu feudulum vocatum de Gariexen. in
Insula Melitensi situm. Quam concessionem declarauit so-
facere eodem iure, & cum eisdem legibus, cum quibus
alij, per quorum obitum, vel deficientiam erat facta deuo-
lutio, idem feudulum obtinuerunt. Nuper verò inter M.
Magistrum Militum Sancti Ioannis Hierosolymitani in-
sulæ prædictæ Dominum, & Hyacinthum Clericum, Ter-
ritorij de quo agitur possessorem, orta est controuersia su-
per feudalitate dicti Territorij coram Ordinario, ad effe-
ctum cognoscendi de deuolutione, qui declarauit conces-
siones factas de dicto Territorio, non importare statum
feudalitatatis.

Deinde introductam coram me causa appellationis, du-
bitavi, An dictum Territorium de Gariexen. sit allodiale,
vel feudale. Et Domini pro feudalitate responderunt; Nam
Principes in pluribus locis dictæ concessionis, huiusmodi
Territorium nomine & feudi nuncupauit, quæ verba cum
sint clara, ab eis non est recedendum, l. non aliter. ff. de le-
gat. 3. gloss. in cap. ad abolendam in verbo. In secularibus,
circa med. vers. sed à propria, de fil. præsb. Corn. consil. 16.
circa princ. lib. 1. Alex. cons. 15. num. 2. lib. 5. Aymon. cons.
276. in princ. & num. 1. Roman. cons. 70. num. 2. Nat. cons.
460. num. 7. Card. Mani. de tacit. & ambig. libr. 23. tit. 5. nu-
mer. 15. ac præterea attestatus fuit illud à Regibus in feu-
dum dari solitum fidelibus; Principis autem assertioni, præ-
sertim & in antiquis plurimum esse deferendum, probat
Ias. in cons. 65. numer. 15. vers. quando forniur, in aesti-
tione Regis, lib. 3. quem sequitur Aym. d. cons. 276. numer.
1. vers. Imò plus valet testimonium. Ruin. cons. 108. num.
20. lib. 2.

Hanc attestationem confirmat descriptio eiusdem Ter-
ritorij inter feudalalia Regni Siciliae annotati. Vnde proba-
tur rem, vel & fundum feudalem esse, vt ex Ifern. in cap. 1.
in fin. Ex quibus caus. feud. amii. & ibid. Afflict. num. 77.
respondit Menoch. cons. 395. num. 88. vers. septima, & vlti-
ma coniectura.

Item

Item ex ipsa concessione apparet dictum Territorium fuisse reuersum ad Regiam Cameram ꝑ per obitum Vasali sine filio hærede, iuxta *xxi. in cap. 1. de benef. frat. & in cap. 1. §. hoc quoque de success. feud.* Unde oritur præsumptio, quod sit feudale. *Afflict. in cap. 1. num. 79. vers. Item præsumitur ex quibus caus. feud. amit. Menoch. præsumpt. 91. num. 69. lib. 3. Manuc. d. lib. 23. tit. 5. num. 16. Rosen. in tract. de feud. c. 6. concl. 74. num. 10.*

Et hanc præsumptionem augent alia verba concessionis relatiua ad præcedentem qualitatem, ibi (cùm eadem recognitione, cum qua, & prout, alij ex Regia ꝑ prouisione, huiusmodi Territorium possiderunt) ex quibus sublequens prouisio declaratur. *arg. l. si ego, §. quod tamen. ff. de publ. in rem. act. l. si seruus plurimum, §. fin. ff. de legat. 1. Goz. 2. ad. cons. 84. num. 5. Vrill. ad. Afflict. decis. 195. numer. 6.* & apparet de mente Principis, quod ipse sequens vestigia ꝑ maiorum voluerit dare in feudum, vt considerat, *Goz. 2. ad. d. cons. 84. num. 5. vers. quinto.*

Accedit, quod idem Infans non modo dictam suam concessionem subrogauit in locum alterius feudi, per obitum vltimi possessoris sine liberis ad Regiam Cameram deuoluti, sed etiam iussit, quod in euentum ademptionis feudi ita subrogati, de alio excambio æquivalenti in rebus seu bonis feudalibus ab eadem Regia Camera ipsi Stephanus vel eius hæredibus prouideretur, quæ subrogatio, & prouisio arguunt ipsius Infantis constantem, & enixam voluntatem concedendi cum omnibus qualitatibus, & conditionibus rei deficientis, *l. legatum sub conditione, ff. de adm. legat. Dec. cons. 433. num. 20.*

Præmissis ita firmatis non obstat, quod concessio fuerit facta sub annua præstatione tumulorum ꝑ sex victualium qualem non esse feudum, sed potius alium contractum innom inatum, notat *Bald. in l. liberti, num. 42. C. de oper. liberti.* Placuit enim responsio, quod impositio præstationis realis non inconuenit feudo, ꝑ de cuius substantia ex alijs constat, vt post *Præpos. in feud. respondit Hond. cons. 81. num. 9. lib. 2.*

Non obstant verba apposita in eadem concessione quæ indicant liberalem Principis donationem pleno iure factam non congruentem concessionem factam in feudum, ꝑ & sic ob causam, *iux. Old. cons. 159. num. 3. & seqq. ac alios allegatos in decis. 672. num. 2. in fin. par. 2. recent.* Quia fundamentum consultationis Oldradi consistit in verbis, damus ꝑ donamus, tradimus ex causa ꝑ donationis proprii motus, quæ important veram, ac propriam, re, & nomine donationem, & alij Doctores post ipsum loquuntur de concessionibus, in quibus præualent, & magis vrgent media de donatione, quam verba, ꝑ quæ feudum designent, vt videtur etiam sentire *Menoch. consil. 202. numer. 25.* In casu verò præsentis concessionis, non modò nomen feudi fuit pluries repetitum; sed præterea concurrunt plurimæ circumstantiæ supra ponderatæ; videlicet denominatio ipsius Principis, descriptio, recognitio, relatio ad præcedentes concessionem, fidelitas, reuersio ad Cameram, ꝑ quæ omnia conueniunt feudo, ac præualent præsumptioni donationis, cuius denominatio in hac concessione propterea non venit aliter attendenda, quam eo modo, quo potest intelligi de donatione cum qualitate feudalitatis, & aliorum, quæ denotant feudum, cum præsertim ꝑ verbum donare etiam adeptetur concessionem feudali, *c. 1. donare, qual. olim poss. feud. alien. cap. 1. §. huius. in quib. caus. feud. amit. & faciunt tradita per Dec. consil. 412. num. 5.*

Neque obstat, quod verba pleno iure, arguant rem liberam, quod omnia sine villa retentione, sicut reservatione esse donatam, non autem in feudum concessam, vt per *Ruin. cons. 219. num. 1. in fin. cum seq. lib. 1.* Quia licet dicta verba impotent vtriusque dominij translationem attamen concessio in ꝑ alijs per huiusmodi clausulam non alteratis, sortita est naturam feudi, sicut irregularis, *iux. cap. 1. de feud. non habent. prop. natur. Dec. in cap. ceterum. num. 23. in fin. cum seq. de iudic. & in cons. 192. nu. 5. lib. 1. Paris. in cons. 23. num. 26. etiam lib. 1.*

Minus obstat, quod hoc Territorium à pluribus personis per longissimum temporis spatium ꝑ tanquam allo-

diale fuerit possessum, & ad manus Hyacinthi modernæ possessoris à prædictis ita possidentibus deuenit sine villa Principis licentia, & inuestitura, vnde deducitur obseruantia pro alodialitate, vt consiliat *Alciat. in cons. 199. numer. 28.* quem allegat, & etiam sequitur *Menoch. consil. 191. num. 19. & Sord. cons. 311. num. 10.* Quia non releuat obiectum, dùm nulla affertur probatio alienationum, quæ non modò fuerint factæ sine licentia successorum Regum Siciliæ, & Dominorum Insulæ Meleuitanæ, sed etiam, quod ipsis scientibus & patientibus dictæ personæ possiderint ad effectum inducendi ꝑ talem obseruantiam, quæ declararet præcedentem voluntatem, vt requirunt Doctores allegati per *Roman. cons. 171. num. 3. & Menoch. cons. 349. num. 15.* Quinimò constat de contrario ex licentia semel data eidem Stephano de Anno 1426. alienandi in hæredes tantum de suo corpore legitime descendentes, & non alias, de qua in Summario num. 2.

Denique allegata prescriptio cessat ex eo, quod fuerunt soluti canones, quorum præstatio ꝑ est sufficiens pro retentione, & conseruatione status præcedentis, ꝑ quamvis ad acquirendum de nouo actus huiusmodi non sufficerent, vt in similibus terminis ad conseruandum præcedentem statum regularem Ecclesiæ, arguit *Rota decis. 208. numer. 5. & in fin. par. 1. diuers.*

Et ita vtraque parte informante fuit decisum.

R. P. D. PIROVANO.

Montis falisci Pensionis.

Die Luna 31. Martij 1631.

ARGUMENTVM.

Pensionis reservatio facta ab Ordinario quando sustineri non possit. Statuta confirmata à Papa, nisi ab eodem possunt tolli.

SUMMARYM.

- 1 Pensionis reservatio facta ab Episcopo ad fauorem eius qui non est in lite, & cum onere perpetuo Commendæ sine Beneplacito Apostolico non sustinetur.
- 2 Statuta aliqua si sint confirmata à Papa cum clausula sublata, & decreto irritanti, sola Sedis Apostolicæ auctoritate tolli possunt.

¶ Suprà ad Decisionem 94. coram eodem R. P. D. Pirouano.

DECISIO CCCXLV.

INFORMANTIBVS tantummodò DD. Priore Gattinara, & Commendatore Filicaia, responsum fuit, pensionem scut. 130. auri in auro fratri Francisco Lanfreducio nepoti alterius fratris Francisci Lanfreducij in concordia reservatam, esse inualidam.

Quia reservatio pensionis ad fauorem nepotis, qui non erat in lite, ꝑ & cum onere perpetuo Commendæ sine Beneplacito Apostolico non sustinetur, *cap. cum prædem. de pact. cap. constituimus. cap. super. de transact. Couarr. var. lib. 1. cap. 5. num. 6. Garzias de Benef. par. 1. cap. 5. numer. 343.* cum allegatis in alia decisione huius causæ 19. Iunij præteriti, Beneplacita autem Linguae, & Magni Magistris non suffragantur, ex quo agitur de persona, quæ non est in lite, & in multis etiam eget dispensatione ratione ætatis, non residentie in Cōuentu, & professionis quæ enun-

entantur in ipso Instrumento Concordiæ, pro quibus facultates Lingue, aut Magni Magistri non sufficiunt, ubi agitur de derogatione Statutorum, & Capituli generalis per Papam confirmati cum decreto irritanti, & clausula sublata, quæ sola Sedis Apostolicæ auctoritate tolli possunt. *Gigas de pens. quæst. 5. in princip. Rebuff. de pacif. possessor. num. 131. Garzias ead. part. 1. cap. 5. num. 323.*

Præterea concurrunt omnia fundamenta pro inualiditate huius pensionis, quæ pro nullitate augmenti eiusdem usque ad scuta 300. auri in auro fuerunt deducta in alia decisione 10. Iunii præteriti, ex quibus de clara, & indubitata inualiditate hæsitari non potest.

Et ita, &c.

* Est decis. 386. suprà parte 5. recent.

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana Pecuniaria.

Die Luna 5. Maij 1631.

ARGUMENTVM.

Statutum Vrb. lib. 1. cap. 158. habet etiam locum in fideiussore, qui pro alio confideiussore soluit, & hoc non obstante præceden. Statut. in cap. 157. & quare. Mulier quando non restituatur aduersus præscriptionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Statutum Vrbis lib. 1. cap. 158. disponit, quod si creditor ex causa mutui, depositi, vel cuiuscunque generis contractus, per annos 16. fuerit negligens in petendo creditum, præsumatur iuris præsumptione facta solutio, nisi &c.
- 2 Statutum in aliquo casu, quando intrat tamquam casus legis potest allegari.
- 3 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 158. procedit etiam in contractibus iuratis, & obligatione Camerali munitis, & quare. num. 4.
- 4 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 158. adimit fidem, quibuscunque scriptis, ex quibus creditum probari possit.
- 5 Præscriptio cepta contra cedentem currit etiam contra cessionarium, & post obitum eius continuat contra successores.
- 6 Præscriptio, quæ currit contra non potentem creditum, inhaeret credito, & non personæ.
- 7 contra Hereditatem etiam iacentem currunt tempora ad implendam præscriptionem.
- 8 Statuti Vrb. lib. 1. cap. 158. ratio posita est in negligentia creditoris in non exigendo creditum.
- 9 In creditore maior negligentia consideratur, si iam obtinuit mandatum contra debitorem, ita ut nihil remaneat, nisi illud exequatur, & id neglexerit.
- 10 super Ommissione executionis mandati potest noua incobari præscriptio Stat. Vrb. lib. 1. cap. 158.
- 11 Mulieres, ordinaria restitutione in integrum subueniuntur aduersus præscriptionem, & hoc propter sexus imbecillitatem.
- 12 Sed hoc non procedit, in facto proprio ipsius mulieris.

- 13 Mulier, si habitet cum eo, à quo notitiam verisimiliter alicuius rei habere potuit, cessat excusatio ad effectum obtinendi restitutionem in integrum.
- 14 Dotis casus est exceptus in statut. Vrb. lib. 1. cap. 158. de præscript.
- 15 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 157. procedit, nedum quando fideiussor soluit pro debitore principali, sed etiam si pro confideiussore.
- 16 Achill. decis. 1. de præscript. & decis. in Romana saluiani Interdicti coram Pegn. declarantur.
- 17 L. 2. C. de nouat. non habet locum in eo qui necessario, soluit ex causa onerosa, & quare. num. 19.
- 18 Actionum cessio non liberat debitorem, ut ideo ceden ti possit solui præterquam, in tribus casibus scilicet. Si litem, sit contestatus. Si partem debiti receperit, ac demum si denunciauerit debitori, ut sibi cessionario soluerit.
- 20 Tertius non potest contra creditorem principalem cui solutum fuit allegare præsumptam solutionem, ex forma Statut. Vrb. lib. 1. cap. 15.
- 21 Præscriptio statutaria aduersus non petentem creditum, non procedit si fideiussor soluerit, & eidem fideiussori fuerint cessæ actiones.
- 22 Fideiussor, si soluat pro confideiussore, & reportet cessionem contra quoscunque obligatos, an contra eum, si diu negligat exigere intret statut. Vrb. lib. 1. cap. 158. Obligationi alienæ accedentes in solidum censentur unus contemplatione alterius se obligasse, & inuicem fideiussisse. num. 21.
- 23 Statuti Vrb. lib. 1. cap. 157. verba de principali debitore loquentis conueniunt cuilibet personæ principalis debitoris representantis.
- 24 Argumentum ab identitate rationis regulariter non procedit quando in eadem ratione colligitur casuum difformitas.
- 25 Fideiussor soluendo, & reportando cessionem, verè efficitur creditor, & comprehenditur sub Statut. Vrb. lib. 1. cap. 158.
- 26 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 158. præsumit solutionem aduersus creditorem negligentem in agendo.
- 27 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 157. excipiens casum fideiussoris soluentis, non præseruat iura illius contra quoslibet debitores, sed contra eos qui eum indemnem seruare tenentur.
- 28 Fideiussor non tenetur seruare indemnem alterum confideiussorem à toto credito, sed dempta illius portione.
- 29 Debitor principalis tenetur indemnem seruare fideiussorem ab omni damno, & sic etiam à portione propria.
- 30 Indemnitate seruatio, quid importet.
- 31 Statut. Vrb. lib. 1. cap. 157. non loquitur de eis, qui non tenentur conseruare confideiussores indemnes.

¶ Suprà ad Decisionem 262. coram eodem R. P. D. Pirouano, & infrà ad Decisiones 353. & 360. coram eodem.

DECISIO CCCXLVI.

GA SPAR Garzonius, Aequus Octavianus Crescentius, Ioannes Lilius vsque de Anno 1588. sese principaliter, & in solidum obligarunt in nonnullis societatibus officio.

officiorum, pro Fabio Vrsino, postea de Anno 1592. idem Aequus Octavianus Crescentius soluit totum debitum, cessione contra obligatos reportata, mandatumque obtinuit contra Gasparem Garzonium, & ex inde nihil actum fuit usquequo de Anno 1623. Administrator Salustiae Cerrinae, cui de Anno 1605. dictus Aequus iura cesserat, coepit virgere D. Ioannem Baptistam filium, & heredem dicti Gasparis pro solutione dicti crediti, dempta ipsius confideiussoris parte, & cum exciperetur de praesumpta solutione ex statuta Urbis cap. 158. lib. 1. Dubitatum fuit an mandatum ab A. C. relaxatum esset exequendum, & Domini negativè responderunt.

- Quia clara sunt verba praedicti statuti 158. ibi si creditor ex causa mutui, & depositi, vel cuiuscumque generis contractus per annos sexdecim fuerit negligens in petendo creditum, praesumatur iuris praesumptione facta solutio, nisi contrarium per creditorem legitime probetur, vel nisi contraria praesumptio praeponderans, ac praevalet adducatur, unde cum de lapsu temporis sexdecim Annorum dubitari non possit ab Anno 1592. usque ad Annu 1623. statutum tamquam & casum legis allegari potest, l. *Anticilla. de furtis* Qsasc. decis. 28. num. 13. *Surd. decis.* 195. num. 2. *Crauet. conf.* 317. num. 1. *Lancell. Gall. conf.* 83. num. 6. quod proculdubio etiam & in contractibus iuratis, & obligatione Camerali vallatis procedit, cum tollat fidem quibuscumque & scripturis, ex quibus creditum probari possit, ita ut semper deficiat probatio assistentiae iuramenti, *Surd. conf.* 361. num. 12. *Seraph. decis.* 718. num. 1. & 3. *Bonius de statuti Urbis praescripti. glos.* 19. num. 2. *Pui. decis.* 16. de consuet. Rota decis. 104. num. 2. part. 2. diuers. & idem fuit firmatum in Romana donationis coram D. meo Duno, etto die 3. Iulij 1628.

- Neque iste lapsus temporis sexdecim Annorum videtur interruptus de Anno 1605. aut 1608. quia & si Aequus Octavianus intra tempus sexdecim Annorum nempe de Anno 1605. cesserit iura Salustiae Cerrinae ex cuius persona nunc agit Crescentius non propterea cessauit cursus temporis contra cedentem, qui superuixit usque ad Annum 1618. quia & praescriptio coepta contra cedentem currit contra cessionarium, *Bald. in leg. per diuersas, num. 2. C. mand. Cepoll. in l. Creditores, num. 2. C. de verb. signific. Bonius de statuti Urbis praescripti. glos.* 19. num. 48. & post obitum Salustiae cessionariae continuauit contra successores illius, tamquam inherens & credito, & non personae *Castren. in l. eaque, §. si quando, num. 52. de temp. in integr. restit. Socin. sen. conf.* 61. num. 19. vol. 1. *Balbus de praescripti. 1. part. sexta, & vltima part. num. 48. & idem Bonius d. glos.* 19. num. 85. nec refert quod eadem Salustia decesserit de anno 1608. & hereditas, usque; nunc etiam sub Administratore iaceat: quia adhuc intrant anni sexdecim per statutum requisiti, & nihilominus etiam contra & hereditatem iacentem currunt tempora ad implendam praescriptionem, & seu statuti praesumptionem, *Bald. in l. licet, C. de iure delib. & conf.* 48. lib. 1. *Socin. sen. conf.* 61. num. 19. lib. 1. *Duram. de arte testan. cau. 6. de acquir. hered. Castren. in leg. eaque, §. si quando, num. 5. C. de temp. in integ. restit. Bonius eadem glos.* 19. num. 85. nec ex eo, quod Aequus Octavianus de eodem Anno 1592. obtinuerit mandatum contra Garzonium euitari potest statuti dispositio, quasi cesset illius ratio posita in negligentia petentis creditum, ibi si per sexdecim Annos fuerit negligens in petendo debitum, quod tamen verum non est, sed magis aggrauatur & negligentia cum nihil superesse pro credito consequendo, quam ipse actus exequendi, & nihilominus creditor neglexerit vltiorem diligentiam super qua & omissione nouam etiam posse inchoari praescriptionem praesentis statuti, fuit resolutum in Romana pretij viri darij 26. Nouembris 1618. & Romana pecuniaria 20. Nouembris 1619. coram bon. mem. Cardinali Sacrato, & nouissime in alia Romana pecuniaria, 10. Iunij 1624. coram Domino meo Merlino.

Et quamuis haec cessio facta de Anno 1605. dici possit intra tempus sexdecim Annorum, ut supra admittebatur, & quidem Salustiae Cerrinae, quae ob sexus fragilitatem,

praetendere videatur, saltem in integrum esse restituendam, pro ut in ordinaria restitutione regulariter & subueniuntur mulieres, attamen, quia agitur de facto proprio ipsius mulieris & non autem alieno, cum ipsa receperit cessionem & dicti crediti, non intrat excusatio ad effectum restitutionis; *Paris. conf.* 16. num. 139. volu. 2. & eo magis cessat excusatio, quia habitabat cum viro a quo recepit cessionem, & verisimiliter & potuit certiorari, *Ancharan. conf.* 92. num. 2. *Balbus de praescripti. 4. part. 4. part. principalis quast.* 29. num. 8. *Menoch. praesumptio.* 24. lib. 6.

Demum non obstat nos versari in fideiussore, qui pro suo debitore soluit, qui & casus dicebatur in verbis exceptus ab ipso statuto, ibi exceptis dotibus, & eo quod supra de fideiussoribus dictum est, nempe in praecedenti statuto 157. ibi, & si soluerit fideiussor non obstante temporis longinquitate, similiter principales, & eorum haeredes cogere teneantur, scilicet Senator, & eorum Iudices, & eadem statuti dispositionem procedere & ne dum quando fideiussor soluit pro debitore principali sed etiam si pro confideiussore soluerit, ut in praesenti, cum militet eadem ratio, iuxta *Achill. decis.* 1. de praescripti. & Romana Saluiani 22. Maij 1599. coram bon. mem. Paenia, qua est impressa per Statul. de Saluiano.

- Quia decisio Achillis & pro ut altera Saluiani interdicti, quae illam simpliciter refert, & sequitur, vel non agit de comprehensione fideiussoris pro confideiussore soluentis, vel caret ratione ad id probandum, in prima enim parte ponit idem quod dicit statutum 157. quod praescriptio statutaria aduersus non petentem debitum non procedit si fideiussor soluerit, & ei fideiussori cessae sint actiones de hoc non dubitatur, sequitur exinde ampliandum dictum etiam quod de solutione non fuerit facta intimatio debitori, asserendo rationem quia & lex. 2. C. de nouat. non habet locum in necessario, solvente ex causa onerosa, quod est verum: quia non lex 2. sed tertia, quae disponit quod cessio actionum non liberat debitorem, ut ideo cedenti possit solui, praeterquam in tribus casibus positis in d. l. 3. si creditor & litem fuerit contestatus, si partem debiti receperit, ac demum si denunciauerit debitori, ut sibi cessionario soluat, verè locum & non habet in solvente ex necessitate, & ex causa onerosa, iuxta communem doctrinam, *Alex. & Iaf. in l. si cum empir. & hic casus in sua extensione non est noster, quia non agitur de sustinenda cessione aduersus debitorem cedentis etiam quod non concurrant requisita d. l. 3. sed de fideiussore agente contra confideiussorem ex iure cesso, portione sua detracta, in secunda verò parte eiusdem decisionis, quod etiam locum habet in quolibet solvente pro tertio, ut & tertius non possit contra creditorem principalem, cui solutum fuit allegare praesumptam solutionem ex forma statuti, & haec pars aut continet extensionem prioris ampliationis, & non pertinet ad casum de quo agitur, aut est ampliatura primae propositionis scilicet quod praescriptio statutaria aduersus non & petentem debitum non procedat si fideiussor soluerit, & idem fideiussori cessae sint actiones, ut etiam habeat locum in quolibet solvente pro tertio, & nos non versamur in alio solvente, qui non sit fideiussor ita ut ex hac decisione Achillis, & Romana Saluiani nihil firmari possit quod pertineat ad comprehensionem fideiussoris & pro confideiussore soluentis, & cessionem reportantis contra quoscumque obligatos, ut contra eum excipi non possit de praesumpta solutione pro ut a principali debitore dari non posset.*

Non obstat igitur vnicum fundamentum ex identitate rationis deductum, quod sicuti & accedentes alienae obligationi in solidum censeantur vnus contemplatione alterius se obligasse, & inuicem fideiussisse, *Caphal. conf.* 220. num. 9. *Alex. conf.* 41. num. 1. lib. 5. semper in propria portione dicantur principales debitores quamuis fideiussores, & verba statuti 157. de principali debitore loquentis conueniant cui libet personae principalis debitori representantis.

- Quia argumentum ab identitate & rationis regulari-

ter non procedit quando in eadem ratione colligitur casuum diffinitas.

- 25 In præfenti autem fideiussor soluendo; † & cessionem reportando verè efficitur creditor, & comprehenditur sub statuto 158. præsumente † solutionem aduersus creditorem negligentem in agendo, *Bald. in l. per diuersas, num. 21. & Salsic. ibidem num. 14. C. mand. Roman. consil. 142. & 102. num. 1. Dec. in l. 1. in 1. lect. num. 31. & in secunda num. 99. ff. si cert. petatur affirmans hanc esse veriorem opinionem. Statutum autem 157. excipiens casum † fideiussoris soluents non præseruat iura illius contra quoslibet debitores principales, sed contra illos, à quibus potest, & debet indemnitas conseruari, quæ verba non conueniunt confideiussori, pro quo fideiussor soluit, † postquam ille non tenetur cōseruare indemnem alterum confideiussorē à toto credito, sed dempta illius portione residuum soluere, l. vi fideiussor. ff. de fideiussoribus, l. cum alter. C. eodem tit. Roncibegall. in l. reos in principio, num. 34. Enrig. de fideiussor. cap. 27. part. 3. num. 10. Rot. decis. 732. num. 1. part. 2. recent. & decis. 190. num. 4. vbi Ad-den. coram Papa Greg. XV. principalis autem tenetur fideiussorem releuare † ab omni damno, & sic à portione etiam propria, cum hoc importet † conseruatio indemnitas à statuto præscripta. *Surd. consil. 150. num. 5. & 6. lib. 1. Q. scilicet. decis. 48. num. 8. Couar. variar. lib. 3. cap. 17. num. 7. atque ita cum exceptio de principali debitore, qui 31 teneatur conseruare indemnem † fideiussorem firmet regulam contrariam in alio quouis modo creditore, merito aduersus illos qui non tenentur præseruare confideiussores indemnes currere debet statutaria præscriptio, cum de illis statutum 157. non loquatur.*
Et ita, &c.*

R. P. D. GHISILERIO.

Salernitana Pensionis.

Die Veneris 27. Iunii 1631.

ARGVMENTVM.

Processus compulsorialis, quibus attentis nō possit dubitari de eius inualiditate, & reijciuntur quædam oppositiones, contra eum.

S V M M A R I V M.

- 1 Iura, bene dicuntur compulsata, si fuerint exhibita coram Iudice, & in suis manibus posita, & pars aduersa fuit citata ad dicendum contra iura producta, & ad eorum exemplationem faciendam, & videri collationari, & interueniente decreto Iudicis.
- 2 Quibus seruatis non potest dubitari de validitate processus compulsorialis.
- 3 Iura, quando compulsantur, eorum copia non datur, sed in Iudicijs datur.
- 4 Iudex compulsorialis non tenetur tradere copiam scripturæ compulsandæ parti, si id in litteris non continetur.
- 5 Processui compulsoriali non officit, quod iura non fuerint per Iudicem diligenter inspecta, cum satis sit, ut ea coram Iudice compulsentur.
- 6 Testes, quando non possit dici, quod iurarunt sine citatione partis.

¶ Suprà ad Decisiones 76. & 113. coram eodem R. P. D. Ghislerio.

DECISIO CCCXLVII.

Translatarij bon. mem. Archiepiscopi Sanuitalis ad effectum iustificationis gratiæ reseruatiōis pensionis super fructibus Abbatie Sancti Petri ad Curtim Salerni, Processum compulsoriam ultimo loco factum, produxerunt, quem esse validum fuit resolutum.

- Quia Protocolla, & alia iura fuerunt exhibita coram Iudice, & in suis manibus posita, & pars aduersa fuit citata ad dicendum contra iura producta, & ad eorum exemplationem faciendam, & videri collationari, & † interueniente Iudicis decreto fuerunt exemplata, & extracta iuxta requisita in cap. vi. de fid. Instr. vbi gloss. & tradita per Couar. pract. cap. 21. num. 3. Reuerendissimus D. meus Decanus decis. 36. num. 8. Rota decis. 703. part. 2. recent.
- 1 quibus attentis † non potest dubitari de validitate extractionis, sed seruatis seruandis dicuntur extracta, *santa mem. Greg. XV. decis. 292. num. 2. vbi Ad-den. num. 5. Rot. decis. 355. num. 11. par. 1. recent.*

Non obstat protestatio, quod iura non exemplarentur, nisi tradita copia ad effectum opponendi, quia copia datur in Iudicijs, † non autem in compulsionem iurium, & cum Iudex de partibus esset tantum merus executor mandati Rotalis; † bene processit ad exemplationem sine traditione copiarum, nec facere potuisset, cum in litteris compulsoriaribus non contineretur, sed quod Iudici exhiberentur, qui ea compulsari faceret, & collationari ad effectum transmittendi, prout nec releuat, quod † iura non fuerint per Iudicem diligenter inspecta, satis enim est, quod iura extrahenda coram Iudice compulsentur, ut in cap. fin. de fid. Instr. & in Anconitana, seu Auximana Flo. rum 15. Decembris 1617. coram bon. me. Buratto.

Decretum factum die 10. Februarij, quod procedere-tur ad vltiora, & quod testes iurarent subsistit, quia citatio ad videndum iurare Testes fuit executata die 7. propriam die, & seqq. Die vero 10. testes ad delationem Iudicis iurarunt in vim supradictæ citationis, & cum semel fuerit citatus Procurator ad primam diem cum sequentibus, recte mandauit Iudex procedi ad vltiora, & recte detulit testibus iuramentum sine alia citatione.

Et ita fuit resolutum vtraque parte, &c.

EMINENTISS. ET REV. CARDIN. VBALDO.

Spoletana Fideicommissi.

Die Veneris 19. Decembris 1631.

ARGVMENTVM.

Substitutio, si sit facta sub conditione, deficiente conditione euanesceat substitutio cum omnibus oneribus. Fideicommissa noua ne dicantur inducta facienda est interpretatio, & potius est admit-tenda superfluitas, & repetitio eiusdem.

S V M M A R I V M.

- 1 Substitutio, si sit restricta ad certum tempus, ultra non extenditur, & eo elapso penitus euanesceat.
- 2 Conditio aliqua, quando est appositae post secundam substitutionem, quando sit referenda ad primam,

- Et secundam substitutionem.*
- 3 *Conditio in prima substitutione appositæ, quando sit referenda etiam ad secundam.*
  - 4 *Substitutio si sit facta sub conditione, si conditio euanesceat, expirat etiam substitutio cum omnibus suis oneribus.*
  - 5 *Quia ea censentur appositæ eueniente casu substitutionis, à qua dependent.*
  - 6 *Referens plus continere non potest, quàm relatum.*
  - 7 *Ex Codicillorum scriptura referente, non potest quis plus consequi, quàm ex scriptura relata testamenti.*
  - 8 *Testator, quando non presumatur velle immutare dispositionem testamentariam in codicillis.*
  - 9 *Ex Mutatione, seu adiectione aliquorum onerum facta in codicillis non infertur ad mutationem substitutionis factæ in testamento sub conditione.*
  - 10 *Testatoris voluntatem claram, quando habemus, non ulterius ambigendum est.*
  - 11 *Verba in dubio presumuntur stare demonstratiuè, & non dispositiuè.*
  - 12 *Testatores soliti sunt multa dicere, quæ abundant.*
  - 13 *Argumentum à superfluitate verborum, non concludit per neceße, & est debile argumentum.*
  - 14 *Fideicommissum nouum, vt non inducatur, potius est admittenda superfluitas, & repetitio eiusdem.*

Suprà ad Decisionem I 68. coram eodem
Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardin.
Vbaldo.

DECISIO CCCXLVIII.

ANGELVS Lactantius in testamento, cum quo decessit, instituit heredem Carolum eius filium tunc in pupillari ætate constitutum, & si dictus Carolus decesserit vsque ad annos quatuordecim suæ ætatis, & completos, vt sunt verba testamenti, tunc & eo casu substituit in bonis stabilibus tantum Augustinum Coccium, & nonnullos alios, quo verò ad loca montium ad summam scut. 4000. substituit in eis, Monasterium Sancti Matthei, cum oneribus, de quibus in testamento; Deinde Testator fecit codicillos, in quibus facta explicita mentione de dispositis in testamento: modo quo suprà ad fauorem Augustini, & Monasterij subiungit. *Item vole, & dichiara, che subito che detto Carlo hauerà compiuto li 14. anni della sua età sia libero, e possa disporre delli beni stabili di esso Codicillante à suo beneplacito, ferma remanente la disposizione fatta delli 4000. scudi in circa, e luoghi de monti, nelli quali sostinisse il Monasterio, come in detto testamento, &c.*

Istis sic stantibus decessit Carolus iam pubes effectus in 18. anno suæ ætatis, relicto sibi heredem in testamento D. Antonio Fido, contra quem moto iudicio ad instantiam Monasterij super immissione dictorum locorum montium vigore supradictæ substitutionis, & introducta causa in Rota coram me, hodie proposui dubium, An ex testamento, vel codicillis dicti Angeli resulter fideicommissum, quod Monasterio suffragetur, & Domini negatiuè responderunt non adesse fideicommissum, quod suffragetur Monasterio, nec in testamento, nec in codicillis.

Cum enim in testamento Monasterium fuerit substitutum Carolo si decederet vsque ad 14. annum eius ætatis completum, & Carolus dictam ætatem fuerit egressus, & obierit in 18. anno, sequitur, vt substitutio ꝑ ad illud certum tempus restricta vltra non extendatur, sed eo elapso penitus expirauerit, iuxta text. in leg. si quis ita. ff. de

vulg. Bart. in leg. si mater. §. 1. ff. eodem. Menoch. conf. 679. num. 6. Mantica. de coniectur. vlt. vol. lib. 3. tit. 19. num. 12. Peregr. de fideicom. art. 1. num. 37. & art. 52. num. 3. Surd. conf. 363. num. 7. Fusar. de substit. quaest. 457. num. 1. Rota. decis. 19. num. 1. par. 1. in recent. san. mem. Greg. XV. decis. 338. num. 3.

Nec obstat, quod conditio ætatis 14. annorum sit appositæ primæ substitutioni factæ Carolo in bonis stabilibus, non autem sit repetita in secunda substitutione facta ad fauorem Monasterij de locis montium, quia cum secunda substitutio sit facta immediate post præcedentem sine expressione alterius casus, & personæ, & per dictionem illam aduersatiam: Quò verò ad loca montium, &c. inde sequitur conditionem prædictam ætatis 14. annorum non solum referri ad substitutionem stabilium, sed etiam ad substitutionem locorum montium, & quod propterea ꝑ vtrique substitutio facta censetur si Carolus decesserit infra dictum tempus annorum 14. ex doctr. Barto. quæ decidit casum in leg. repetendis. col. 2. vers. pone quod testator. ff. de leg. 3. Capr. conf. 60. num. 3. & seqq. Menoch. præf. 180. num. 21. & seqq. lib. 4. Paris. conf. 87. num. 36. & seqq. lib. 2. Soccin. lun. conf. 83. num. 10. & seqq. lib. 1. Ruin. conf. 111. num. 4. & seqq. lib. 3. Crauet. consil. 208. num. 3. Rot. decis. 450. num. 1. & seqq. par. 4. diuers.

Nec dictio illa, tunc, & eo casu restringit tempus pubertatis ad primam substitutionem, ꝑ cum ex supradictis conditio in prima substitutione appositæ censetur repetita in secunda, l. 1. ff. de vulg. Rol. conf. 70. num. 49. volu. 3. Surd. conf. 236. num. 46. & 47.

Non obstat perpetuitas onerum Monasterio impositorum, ex qua post substitutionem pupillarem censetur etiam inducta fideicommissaria, quia cum onera sint posita accessorie, & consequentiuè ad substitutionem Monasterij, quæ dependent ab illa conditione, si Carolus decesserit in pupillari ætate, deficiente conditione prædicta euanescent etiam onera, quæ intelliguntur appositæ eueniente casu substitutionis ꝑ à qua dependent. Cephal. conf. 17. num. 9. vers. tertio igitur loco, cum pluribus seqq. lib. 1. Fusar. de substit. quaest. 457. num. 4. Rot. diuers. decis. 490. num. 1. & seqq. par. 4. & in recent. decis. 19. num. 3. & seqq. & decis. 486. num. 7. & seqq. par. 1.

Hoc igitur firmato, quod in testamento non adsit fideicommissum, neque illud deduci potest ex codicillis qui habent relationem ad ipsum testamentum ibi: *ferma remanente la disposizione fatta delli luoghi de monti, nelli quali substituisse il Monasterio, come in detto testamento;* non enim debet plus continere referens quam ꝑ relatum, nec ex scriptura referente codicillorum potest plus consequi ꝑ Monasterium quàm ex scriptura relata testamēti, Peregrin. de fideicom. art. 16. num. 111. Rot. diuers. decis. 555. sub num. 7. par. 2. in recent. & bene ad hoc proposuimus Curt. lun. conf. 92. num. 8. lib. 2. Cels. Vgon. conf. 42. num. 8. vers. respondeo. Menoch. conf. 459. num. 19. vers. respondeur primo, & vers. hic primum dicimus. Et ex hac relatione penitus excluditur, quod testator voluerit facere in codicillis nouam substitutionem, aut nouum fideicommissum, stantibus præsertim prædictis verbis *ferma remanente dispositione, &c.* quæ ostendunt ꝑ dispositionem testamentariam minime fuisse immutatam, imò confirmatam, quod ad modum succeden. Dec. conf. 362. in princ. & per tot. Beretti. conf. 74. num. 33. & seqq. nec ex mutatione, seu adiunctione aliquorum onerum ꝑ facta in codicillis infertur ad mutationem substitutionis factæ in testamento sub illa conditione, si Carolus decesserit infra 14. annum, vt suprà text. in l. alumna. §. qui filias, ff. de alim. leg. & ibi Bart. Rol. conf. 31. num. 23. vol. 4. Paris. conf. 108. num. 51. & seqq. lib. 3. laic. Menoch. conf. 452. num. 11. Nat. conf. 476. num. 14. in fin. & seqq. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 49.

Non obstat quod ex licentia alienandi stabilia post pupillarem ætatem videatur testator in locis montium voluisse inducere fideicommissum, quia hoc procederet obiectum nisi codicillans statim, quod ad loca montium adiecißet relationem ad ipsum testamentum, ex qua relatio-

ione, cum habeamus † claram voluntatem testatoris non est ulterius de hoc ambigen. & ex hoc tollitur etiam aliud obiectum defumptum ex verbo substituit, nam statim subiungit, *come in detto testamento*; & sic dicendum est huiusmodi verba stare demonstratiue pro demonstran. prio

11 *ri testamentaria dispositione † circa loca montium, non autem stare dispositiue, prout etiam in dubio hoc idem dicendum esset. Bartol. in l. centurio, num. 4. ff. de vulg. Menoch. conf. 106. num. 100. & seqq.*

Non obstat, quod retenta hac interpretatione superflua fuerit declaratio, quod firma remanere deberet dispositio testamentaria circa loca montium; quia testes soliti sunt multa etiam adicere, quæ abundant, l. *testamentum non ideo, C. de testam. l. non solent, ff. de reg. iur. Mant. decis. 14. numer. 18.* & in iisdem codicillis testator superflue, etiam declarauit, quod Carolus post 14. annum posset de bonis stabilibus disponere, dum hoc etiam facere poterat vigore testamenti, ut supra ostensum fuit.

13 non est igitur facienda visin hoc † argumento defumpto à superfluitate, cum non concludat perneceffe, & sit debile argumentum, *Mant. de conect. lib. 3. tit. 6. num. 4. & 8. Peregr. conf. 57. num. 13. lib. 5. & potius tolleraretur*

14 *superfluitas, † & admittatur repetitio eiusdem, quam nouum fideicommissum inducatur. Alciat consil. 36. num. 16. vers. fin. lib. 9. Rot. decis. 490. num. 7. vers. Nec etiam obstat par. 4. diuersor.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. V E R O S P I O.

Vrbeuetana Successionis.

Die Luna 24. Maij 1632.

A R G V M E N T V M.

Traditur interpretatio Statuti Vrbeuetani à quo, data certa forma succedendi ab intestato post lineam descendentium, & agnatorum vsque ad tertium gradum secundum computationem Iuris Canonici, vocantur proximiores consanguinei ex latere patris in ipsius patrimonio, & in portione matris proximiores matri.

S V M M A R I V M.

- 1 Statuto ad successionem vocante, eueniente vocationis casu, vocato competit interdictum quorum bonorum.
- 2 Consanguinei, vox ista variam habet in iure significationem, in lata sui significatione continet quamcunque cognationem, siue illa proueniat à masculis siue à feminis, sed in stricta, non nisi solis fratribus conuenit, & quare num. 2. & 3.
- 3 Fratres tantum dicuntur eodem sanguine geniti.
- 4 Agnati soli sub appellatione consanguineorum comprehenduntur.
- 5 Cognati, reprobata sententia Imola, non continentur sub appellatione consanguineorum, & num. 6. & 9.
- 7 Lineæ vox qualiter sit interpretanda.
- 8 Dictio, Ex, quid significet.

- 10 Agnati dici non possunt, qui sunt positi in aliena familia.
  - 11 Auunculus respectu nepotis ex sorore non est consanguineus, & quare, & num. 12. & 13.
  - 14 Agnationis, & cognationis differentia de iure communi non consideratur inter pares in gradu.
  - 15 Aretinus in conf. 99. declaratur, & num. 23.
  - 16 Mater iuris benignitate non excluditur à luctuosa filij successionem.
  - 17 Agnatorum, & cognatorum ad successionem alicuius concurrentium, quæ ratio habenda sit, ubi statutum disponit, adhibita distinctione bonorum paternorum à maternis.
  - 18 Statutum quando in successionem diuidit bona paterna à maternis, ea videtur mens statuentium ut bona conseruentur in eadem agnatione, & familia.
  - 19 Agnationis iura non nisi à patre descendunt.
  - 20 Agnationis nomen descendentes ex femina non conuenit.
  - 21 Statutum vocans proximiores ad successionem patris, an loquatur de proximioribus ex parte, an verò ex linea patris.
  - 22 Proximiorum ex parte patris appellatione, tunc omnino soli agnati veniunt, quando illis opponuntur consanguinei ex parte matris.
  - 24 Femina, familia, in qua nubit, principium facit.
  - 25 Femina ad intestatorum successionem admitti possunt, & tanquam proximiores, & tanquam agnate defunctorum.
  - 26 Filij in successionibus, quando nequeant occupare locum matris per representationem.
  - 27 Representationis ius in transuersalibus non porrigitur ad ulteriorem gradum à tertio.
  - 28 Statutum vocans proximiores ad successionem alicuius intelligi debet de proximitate vera, non autem de ea, quæ fictè inducitur per representationem, & num. 29.
  - 30 Femina non solum possunt retinere denominationem agnationis, & familia, sed & eiusdem agnationis dignitatem conseruare.
  - 31 Statuti una pars altera declarat.
  - 32 Agnatorum nomine intelliguntur comprehensæ, etiam feminae quæ sunt de agnatione.
  - 33 Cessionario competunt omnia iura, quæ competeabant cedenti.
  - 34 Cessionarius hereditatis potest cedentis nomine obtinere immiessionem illi debitam, & postquam sibi fuerit restituta hereditas, potest illam retinere.
  - 35 Minor in pupillari ætate decedens non potest proprie dici decessisse, sine testamento, sed intestabilis.
- Statutum Vrbeuetanum loquens de successionibus defunctorum ab intestato locum habet, & in successionibus decedentium in pupillari, num. 35. Vbi de ratione remissiue.

D E C I S I O CCCXLIX.

ACTVM fuit in hac causa super interpretatione Statuti Vrbeuetani, à quo, post lineam descendentium, & agnatorum vsque ad tertium gradum, quibus data fuit certa forma succedendi ab intestato, vocabantur proximiores consanguinei ex latere patris in patrimonio, & in matrimonio, & portione matris

Aa pro-

proximiores eidem matri: Cum enim mortuo Iosepho de aua montijs ab intestato, quatuor contenderent super illius successione, & introducta coram me causa, peterent omnes sibi concedi immisionem in possessione bonorum eiusdem Iosephi, siue ex interdicto quorum bonorum † quod competere ad fauorem vocati ex statuto, dictum fuit in *Ferrariensis de Tassonis* 18. *Maij* 1630. coram R.P. D. meo *Pirouano, in Rauennaten. hereditatis* 14. *Aprilis* 1606. coram Card. *Pamphilio, & in Rauennaten. bonorum* 22. *Aprilis* 1616. coram bo. mem. *Vbaldo*: siue ex conditione eiusdem statuti, quod alijs exclusis d. bar hanc successionem proximioribus consanguineis cum ea qualitate, vt essent ex latere patris. Ex quibus pendere visa fuit decisio huius dubij, quod hodie proposui super immisione concedenda in possessione bonorum dicti Iosephi; quid scilicet intelligi deberet sub eo nomine proximiorum ex parte patris, quos inuitabat statutum ad paternam hereditatem defuncti in casu, quo non existeret aliquis ex agnatis intra tertium gradum, & quibus ex his, qui eandem immisionem petebant, conueniret ea qualitas requisita à statuto.

Et quantum ad primam inspectionem, à qua dependebat etiam posterioris decisio, quàmuis notio, siue vis, & vsus huius vocis consanguinei, varia sit in iure nostro, † cum possit eadem vox in lata sui significatione continere quamcunque cognitionem, siue illa proueniat à masculis, siue à feminis, quo modo communis vsus loquendi consanguineos appellat, vt tradit *Bariol. in leg. cum quidem*, §. quod dicitur num. 1. ff. de acquir. heredit. *Curt. lun. conf.* 46. num. 4. & *conf.* 5. num. 16. *Bero. conf.* 95. num. 10. volum. 2. & pluribus auctoritatibus re-latis firmat *Peregrin. de fideicommissis. artic. 22. num. 35. Tiraqu. de retract. lign.* §. 1. glof. 9. num. 4. cum plurib. sequ. *Capr. conf.* 37. sicut strictius sumptum idem nomen solis fratribus videtur conuenire, qui solum dici possunt eodem sanguine geniti, † in quo sensu idem nomen usurpatum reperitur in *auth. de consang. & uterin.* & in *leg. post consanguineos.* ff. de suis, & legit. in princ. & in §. 1. & per glof. in *leg. 1. §. post suos.* ff. eod. tit. & in *leg. amica Cod. comm. de succession.* Quod tamen soli agnati sub ea appellatione † propriè contineantur fuit Pauli sententia in *leg. Iurisconsultus*, §. 1. ff. de gradibus, & *Ulpian. in leg. si spurius*, ff. unde cognati, vt illum textum ponderat *Peregrin. de fideicommissis. artic. 22. numero 35.* Vbi circumscripto communi vsu dubitat, quæ sit vera huius vocis significatio in iure, & dicit non contineri † in ea cognatos reprobata sententia *Imola in leg. cum quidam*, §. quod dicitur ff. de acquir. heredit. quam etiam dicit reiecit *Aretin. in dist. leg. cum quidam notab.* 2. *Mandell. conf.* 69. num. 2. *Bero. eodem. conf.* 95. num. 10. Et in terminis statuti vocantis consanguineos, ita hoc nomen intellexerunt *Cornel. conf.* 13. num. 15. lib. 2. & *conf.* 222. num. 2. lib. 3. *Brun. super statuto femina. exclus. art. 12. num. 269.* *Simon de Præ. de interpret. vlt. volum. lib. 3. fol. 11. num. 24.* Quod in casu, de quo agitur, verius visum fuit, cum propter eam diuisionem patrimoniorum, ex † qua videbatur quoque distincta, vtique linea agnationis, & cognitionis ex latè deductis per *Bal. conf.* 104. lib. 2. Tum propter aliam qualitatem, quæ fuit etiam ex statuto requisita in his consanguineis qui in patrimonio, & paternâ defuncti hereditate succedere debebant, vt scilicet essent ex latere patris, cum sub ea descriptione non posset venire, † nisi sola eiusdem patris linea; interpretando hanc vocem lineæ, vel quatenus conuenire potest his solum, qui ab eodem patre descendunt, prout illam interpretatus fuit *Bald. in consil. 321. lib. 1.* Cum hoc ostendere videatur dictio illa, Ex, per quam significatur † quædam quali origo, & principium in ipso patre, vt sequendo hoc idem consilium *Baldi* voluerunt *las. in rubr. ff. de non. oper. nunciat. numero 5.* *Ruin. conf.* 23. num. 1. vers. videndum est, lib. 3. *Paris. conf.* 20. numero, 38 lib. 3. *Meno. conf.* 234. numero 7. & 12. vel si etiam extendi debeat ad alios transfusales, qui quàmuis non sint ex eadem linea, conti-

nentur tamen in ea linea, sub qua est etiam parens, vt non egrediat illius familiam, & agnationem, cum ea adiectio non solum restringere possit nomen consanguinei, sed etiam declarare nomen cognati, † quasi vnum sit expositiuum alterius, vt considerauit *Curt. conf.* 5. numero 16. & 21. & *conf.* 176. numero 6. arg. tit. institui. de legi. agnat. tutela & de legi. agnat. succession. *Ruin. conf.* 15. num. 4. & 11. in princip. lib. 3. *Grat. conf.* 27. num. 24. lib. 1. *Gabr. conf.* 20. num. 1. lib. 2. Vbi quod ex eadem adiectione censetur penitus remota omnis dubitatio, & in proprijs terminis huius statuti *Vrbeuetani* consuluit *Ang. conf.* 99. num. 4. *Corn. conf.* 224. vol. 2.

Cum ergo quaereretur, quibus, ex his, qui dictam immisionem petebant, conueniret hæc qualitas, quam requirebat statutum; excluderentur primo secundum hanc distinctionem fratres de Testificis, qui cum non nisi ex persona *Lucretiæ* matris *Iosephi*, & cuius ipsi erant fratres, essent eidem *Iosepho* coniuncti, non poterant dici illius agnati, † tanquam positi in aliena familia, iuxta text. in §. ultimo, institui. de patr. potest. & in §. 1. institui. de legi. agnat. success. & in proprijs terminis de auunculo dixit *Bald. consil.* 269. numero secundo, volum. 3. *Angel. conf.* 263. num. 4. † quod scilicet respectu nepos, & filij suæ sororis non sit illi consanguineus, & 12 considerat optimam huius rei rationem, quod † cum auunculus sit ex aliena familia non potest in eo considerari ratio, ex qua videntur moti Statuentes, quod etiam tradit *Peregrin. de fideicommissis. artic. 22. num. 35.* imò neque dici poterant proximiores eidem *Iosepho* ex latere patris, habito respectu ad patrem, † de cuius successionem agebatur cum proximitas, quam habebant cum *Iosepho*, deriuaretur à *Lucretia* illius matre, quæ in eodem statuto expresse distinguebatur à proximitate, quæ à persona patris causaretur, & ita similia statuta interpretanda esse dixit *Ruin. in adducto consil.* 15. numero 18. cum pluribus sequentibus, lib. 3. *Mandell. conf.* 495. num. 12.

Neque hæc proximitas requisita à statuto cum ea qualitate, vt essent ex latere patris, poterat intelligi in paritate gradus, sicut contendebant fratres de Testificis ea potissimum ratione, vt quam minimum fieri posset, derogaretur dispositioni iuris communis, † ex quo non seruatur hæc differentia agnationis, & cognitionis inter pares in gradu, vt in *authent. post fratres, secunda in ordine, Cod. de legitimi. hereditibus*. & in terminis similibus statutorum dicebant idem tenuisse *Castren. conf.* 47. lib. 1. *Grat. conf.* 19. num. 42. & 43. lib. 1. *Honded. conf.* 1. num. 33. lib. 2. *Surd. conf.* 316. num. 12. & alij relati per *Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 71.* contrarium enim voluit *Bald. in terminis similis statuti*, in quo fiat hæc diuisio bonorum paternorum, & maternorum in *consil.* 104. lib. 2. cum data ea bonorum distinctione, censentur Statuentes constituere voluisse duas successionum causas omnino diuersas, & separatas, inter quas non poterat dari hic concursus: nec † in contrarium erat auctoritas *Angeli*, qui ita consuluisset dicebat super hoc statuto *Vrbeuetano in cons.* 99. cum solum ibi concludat in fauorem matris, nè illa excluderetur à luctuosa sui filij successionem, † in quam partem inclinauit etiam tanquam in partem humaniorem; in concursu vero agnatorum, & cognatorum inter se, † teret præferri ordinem agnatorum, vt videre est ex numero 5. Quod etiam considerauit *Brun. super statuto. femina. exclus. artic. 6. num. 163.* & hoc idem visum fuisse *Paris. conf.* 20. numero 40. volum. 2. *Ruin. consil.* 15. numero 18. libro 3. *Honded. consilio* 12. numero 6. & 26. libro 1. & in terminis consuetudinis Neapolitanæ huic statuto omnino similis *Molpkes. ad dista. consuetud. parte quarta sub titul. de succession. ab intestat. question. 45. numero 25.* & *consil.* 59. numero 12. & 1010 eo *consil.* *Ioan. Francis. à Pome. consil.* 61. numero 63. & consuetudinis Dolanæ, *Crimell. decis.* 109. num. 20. & 25. qui omnes mouentur vna ea ratione, quod propter eam distinctionem patrimoniorum videtur fuisse † mens Statu-

tuentium, vt bona conferrentur in eadem agnatione & familia, & hanc rationem considerauit *Rota coram Greg. decis. 293. num. 7. & inier recent. decis. 417. num. 4. par. 1.*

Excludebatur secundo loco Galeacius Albericus, qui licet tanquam frater Alphonſæ vxoris Attilij de Auimontijs cõtenderet se esse proximiorẽ Iosepho ex parte patris, cum esset idem Ioseph nepos Attilij, & Franciscus pater Iosephi filius eiusdem Attilij, & Alphonſæ, non tamen habebat eam proximitatẽ, quam requirebat statutum; quod enim proximitas, quam ab Alphonſa deriuabat, Galeacius non posset dici eadem cum illa, quam considerantur statuentes in casu huius statuti, præter hæc, quæ dicta iam sunt, ex eo præterea deduci poterat, quia quando sub eo nomine proximiorum ex parte patris intelligi possent vocati descendentes ex sceminis, atque ita etiam cognati, cum agnationis iura, nisi a patre descendant, vt in §. *vulgo. inst. de cognat. success.* & in l. *Iuriconsultus. §. 1. vers. cognationis origo. ff. de gradibus*, tamen hoc non poterat intelligi, nisi de his, qui ex sceminis agnatis descenderent, in quorum numero sunt filij Amitæ, quæ est patris soror, seu filij sororum aui, aut proauj, quæ Amitæ magis, aut Proamita dicuntur, non autem de his, qui eidem patri, a o, aut proauo coniuncti sunt per sceminas, cum illis nuptas, vt erat Galeacius, quia hoc casu non solum non posset dictis descendentes conuenire nomen agnationis, sed neque etiam dici possent iidem descendentes ex linea, siue ex parte patris, dum persona, per quam iunguntur ipsi patri, aut aui, neque erat eisdem agnata, vt bene ¶ declarat Napodanus super eam constitutione Neapolitanã cuius initium est *si quis vel si quia in rubr. de success. ab intest. in verbo ex parte patris num. 167. Rota decis. 3. 6. numero 1. & 8. par. 1. diu. f.*

Neque contrarium poterat colligi ex eodem statuto, quatenus hos consanguineos, quos voluit succedere in portione bonorum paternorum defuncti ab intestato posuit, post expressam agnatorum vocationem, & in casu in quo iidem agnati non extarent. Etenim quatuor successum casus, & gradus apparet consideratos fuisse in eodem statuto. Primo descendendum, in quo voluit, vt masculi sceminis præferri deberent sub ea tamen conditione, vt iidem masculi sceminas dotare tenerentur. Secundum, in quo solæ sceminæ descendentes superessent, & ab illis voluit excludi tam agnatos, quam cognatos. In tertio casu, in quo nulli descendentes extarent siue masculi, siue sceminæ, vocauit agnatos vsque ad tertium gradum, ea etiam adiecta conditione, vt sceminæ in paritate gradus deberent à masculis excludi. Post agnatos verò vsque ad tertium gradum, & in quarto casu vocauit in bonis paternis, & patrimonio defuncti proximiores consanguineos ex parte patris, in matrimonio, seu bonis maternis proximiores consanguineos ex parte matris; vnde licet in tertio casu, & gradu successum fuerint vocati agnati, non bene inferitur, quod eisdem agnatos noluerint comprehendere statuentes in quarto gradu, & capite successum, dum in eo vocant proximiores consanguineos ex parte patris, cum illis solum viderentur conuenire verba, quibus vsi sunt, ad quem effectum præter iam dicta considerantur Domini, quod non solum non poterat constitui discrimin aliquod, vtrum ex statuto vocati essent ¶ proximiores ex parte an verò ex linea patris, vt supponit *Bariol. in consil. 10. quem in hoc sequuti fuerunt Curt. iun. in sapius adducto cons. 5. num. 4. Ruin. cons. 23. num. 4. lib. 3. & reprobatur Castren. in cons. 111. tenuit Rota coram Cardin. Caualer. decis. 9. num. 2.* Sed quod ijs, qui in casu huius statuti vocati erant ad bona paternam sub ea descriptione, vt esse deberent ex parte patris, fuerunt oppositi alijs consanguineis ex parte matris, sub quo nomine cum non possent contineri, nisi soli cognati, ita etiam nomine proximiorum ex parte patris solæ agnati intelligi poterant, ¶ vt arguit in his terminis idem *Curt. in eodem cons. 5. num. 16. & 21. Rot. in Me-*

diolanẽ Iurispatronatus 20. Nouembris 1616. coram R. P. D. meo Pironano, & explicando verba huius statuti sensu Angel. in consil. 99. numer. 5. Et in hoc visum fuit quod posset postremus hic gradus successum distingui à superiori, quod scilicet eidem gradui non omnia bona defuncti reseruata fuerint, sed solum ea bona, quæ idem defunctus haberet à patre, atque etiam, quia qui in eodem gradu futuri erant, non poterant eodem modo excludere n acrem, sicut agnati intrã tertium gradum, ¶ qui est casus, super quo consuluit. *Angelus in adducto consil. 99. interpretando hoc idem statutum.*

Non poterant tertio loco admitti Flaminius, & Faustus de Mancinis, qui ex persona Portiæ eorum matris se iunctos dicebant Iosepho, cum eadem Portia fuissent soror Hectoris, qui fuit pater Attilij, & proauus eiusdem Iosephi; nam & hæc illorum parentela tanquam ea, quæ descendebat à scemina, quæ nupta in aliena familia ¶ eidem familiæ principium fecerat, neque poterat dici, quod haberet qualitates requisitas à statuto, vt habetur in leg. *pronunciatio. in fin. & in leg. familiæ appellatione. §. sceminarum. ff. de verborum significat. & in leg. assumptio. §. filius. ff. ad municipal. quicquid dici posset respectu ipsius Portiæ, quæ licet scemina ¶ potuisset admitti ad hanc Iosephi hereditatem ex utroque capite, & tamquam proximior, & tamquam agnata, vt in verbis decidit *textus in leg. consanguinitatis. Cod. de legit. hered. & dicitur infra cum ageretur de iuribus Flaminia, quæ p. riter aspirabat ad hanc Iosephi hereditatem.**

Neque in hac successione poterant hi filij iuuari ex persona suæ matris, ita vt quamuis iure proprio excluderentur tamquam alterius agnationis, occupare ¶ tamen possent per representationem illius locum, & gradum iuxta notat in §. *cum filius instituit. de hereditat. quæ ab intestat. defer.* Non enim poterat esse locus huic iuri representationis, tùm quia illud non datur ¶ in transuersalibus in vltiori gradu à tertio, vt habetur in *authent. post fratres. Cod. de legit. hereditat. & declarat præter alios Angel. in §. reliquum. Authent. de heredit. & Falcid. num. 6. Menoch. præsumpt. 95. num. 13. lib. 4. tùm quia in contrarium erat dispositio ipsius statuti, tam dum vocabat proximiores, cum eo casu tradant communiter Doctores non posse attendi, nisi naturalem proximitatem, ¶ non autem eam quæ fictè inducitur ex representatione, vt apparet, ex relatis per *Conar. pract. quest. cap. 33. num. 4. Crass. in §. fideicommissum. questio. 11. num. 9. Cardin. Mant. de coniectur. vltim. volum. lib. 8. titul. 9. num. 10. quàm dum apparebat spectatam ab eo fuisse paternam lineam defuncti, vt respondit in his terminis *Granat. cons. 97. num. 8. lib. 1. & est generale.***

¶ quando præter ¶ gradum, in quo succeditur, assumi etiam debet altera qualitas, quam habebat persona, quæ representatur, ex ratione considerata per *Bariol. in leg. liberorum, num. 13. ff. de verbor. significat. quam sequuti fuerunt Castr. in cons. 47. in 2. dubi. num. 1. Ias. consil. 221. in 2. col. vers. secundo mouetur lib. 2. Soccin. sen. cons. 296. num. 4. lib. 2.*

Vltima inter hos omnes competitores, erat Flaminia de Auimontijs, quæ erat nepos ex fratre alterius Hectoris senioris, qui fuit auus Hectoris patris Attilij, & sexto gradu distabat à Iosepho: & huic Domini dixerunt dandam esse in missionem, siue ex illius persona Comiti Petro de Auimontijs, cui eadem Flaminia iura suauersificari poterat ea qualitas, proximioris, quam primo loco requirebat statutum in persona, cui non existentibus agnatis intrã tertium gradum defererebat hereditatem defuncti, & alteri qualitati, quam etiam requirebat statutum, vt ea proximitas esse deberet ex latere patris, obstat non poterat sola qualitas sexus, dum ¶ per eandem Flaminiam licet sceminam, ¶ poterat non solum retineri denominatio agnationis, & familiæ, sed eiusdem agnationis dignitas conseruari, ex cumulatis per *Peregrin. de fideicommiss. artic. 22. num.*

S V M M A R I V M.

34. *art. 14. nu. 37. Brun. de stat. exclus. scem. art. 6. num. 75. & 80. vbi de veriori, & magis communi opinione, & per Rot. in decis. 587. num. 1. par. 1. & decis. 282. num. 2. par. 2. recent. & coram Greg. decis. 293. num. 7. & 23. vbi Adden. alias complures referunt. Quod cum generaliter procedat vbicunque materia existimatur indifferens sicut constat esse hanc causam successionis, quæ non magis conuenit masculis, quam sceminis, clarius etiam fiebat hoc casu ex verbis ipsius statuti, quatenus in tertio capite, & gradu successionis in quo soli agnati vocabantur, concedebatur prælatio masculis aduersus sceminas; hinc enim colligere licebat, quæ fuerit mens statuentium in hoc quarto gradu successionis, in quo considerati fuerunt omnes alij agnati, qui essent post tertium gradum, dum in superiori capite, in quo mentio fiebat etiam de agnatis non fuit dubitatum, vtrum sub ea appellatione venire posset linea sceminina agnatorum, & vna pars statui, & alteram declarare poterat, vt considerauit in his terminis Baldus ad effectum scilicet, vt sub nomine agnatorum & intelligantur comprehensæ etiam sceminæ, quæ sint de agnatione in *conf. 97. lib. 5. Saccin. iun. conf. 12. num. 12. volum. 2. his vero iuribus Flaminia, & omnibus illius prærogatiuis, quorum causa & debebatur illi hæc successio, poterat iuari Comes Petrus, cum ex ea iurium cessione, quam obtinuerat, non abdicauerit à se Flaminia directas actiones, sed solum illarum exercitium transfuisset in Petrum, ex quo potuit idem nomine ipsius Flaminia cedentis obtinere & immisionem illi debitam, sicut ex vtilibus, quas etiam ex eadem cessione fuit consequutus, poterit hanc eandem Iosephi hereditatem retinere, postquam illa sibi fuerit restituta, vt declarat *Ang. in leg. si ususfructus, ff. de nouation. Bari. in l. qui ita 66. §. etiam, n. 2. ff. ad Senat. consuli. Trebell. Alexand. in leg. apud Iulianum 11. §. vtrum numero 1. Imol. num. 10. ff. eod. tit. Peregrin. de fideicom. art. 31. nu. 33. & fuit dictum in Tiburtina Castrorum 15. Marij 1619. coram bon. memor. Buratto, & in Romana fideicommissi de Guidis 28. Iunij 1630. coram me.***

Neque dubitarunt Domini, vt habere posset locum id statutum in hac Iosephi hereditate, quia quamuis loqueretur idem statutum de decedentibus ab intestato, & ipse Ioseph, qui in pupillari ætate decessit, proprie non, 35 posset dici & decessisse sine testamento, sed potius intestabilis, vt videtur voluisse I. C. in leg. 1. §. plane, ff. de suis, & legit. Adhuc tamen in eo locum habebat dispositio ipsius statuti propter rationes, quas considerauit *Bari. in ead. leg. 1. num. 2. & in conf. 141. lib. 1. in quo respondit super hoc eodem statuto Vrbeuetano, Angelus, qui pariter interpretatus fuit hoc statutum in conf. 99. lib. 2. & conf. 211. num. 4. & hanc opinionem magis communem & veriore esse attestati fuerunt *Gabr. conf. 14. nu. 14. & 19. lib. 1. Roman. in conf. 32. num. 4. & in conf. 4. num. 5. Grass. in §. successio ab intestato. questio. 1. num. 2. Menoch. plures referens pro eadem opinione in consil. 569. num. 12.**

Et ita omnibus informantibus &c.

REVER. P. D. COCCINO DECANO,
Romana De Caualerijs.

Die Veneris 25. Iunij 1632.

A R G V M E N T V M.

Captatoria dispositio, quæ dicatur, & an valeat. Et an substitutio captatoria non sub conditione, sed sub modo an teneat. Substitutio facta inter agnatos, per modum consilij an dicatur captatoria.

- 1 Captatoria dispositio est à iure reprobata, tam in institutionibus, quam in legatis, & fideicommissis, & num. 13.
- 2 Dispositio secunda facta intuitu captatoria non sustinetur tanquam dependens, & consecutina ad actum improbatum.
- 3 Dispositio, quando clare dicatur captatoria.
- 4 Dispositio captatoria dicitur, si conferatur omnino in voluntatem alterius, vt puta, instituo te, si Titius voluerit.
- 5 Dispositio dicitur captatoria, si quis mandauerit Titio, vt pro eo testetur, & Titium heredem instituat.
- 6 Testamentum debet fieri per ipsum testatorem.
- 7 Voluntas, seu dispositio nostra non debet pendere, ab alieno arbitrio.
- 8 Legata, licet non possint pendere ab aliena voluntate, ex alieno tamen arbitrio, quod ad arbitrium boni viri reducitur, pendere possunt.
- 9 Testamentorum iura ab alieno arbitrio pendere non licet.
- 10 *Ruin. in consil. 20. num. 6. vol. 2. reprobatur, & nu. 15. & 18. declaratur.*
- 11 Captatoria dicitur dispositio, si quis instituat, quem Titius voluerit.
- 12 Captatoria dispositio est, quando quis aliquem instituit, vel substituit, sub spe reciproce institutionis, vel substitutionis.
- 14 Substitutio captatoria facta non sub conditione, sed sub modo, an teneat.
- 16 Substitutio facta ad bonum finem, & honestum pro conseruatione familie non videtur captatoria.
- 17 Fideicommissum reciprocum, quando duo faciunt, tenet talis dispositio.
- 19 Substitutio inter agnatos facta per modum consilij non potest dici captatoria, & num. 20.
- 20 Actus, qui respicit publicam vtilitatem, si ab initio sit à iure reprobatus, licet contrarietatis ex aliqua causa excusari possit à pœna, non tamē actus, etiam parium consensus approbatus, valet.
- 21 Actus à iure reprobatus, quando fit, pro non factis habetur.

¶ Suprà ad Decisionem 178. coram eodem Reuerendiss. P. D. Coccino Decano.

D E C I S I O C C C L.

DOMITIVS de Caualerijs de anno 1584. heredes vniuersales instituit Antonium, Pompeium, & Octauium filios, quos ad inuicem substituit filios, & descendentes Bernardi de Caualerijs. Ità, tamen, quod idem Bernardus in suo testamento similem substitutionem facere deberet in fauorem masculorum ipsius Domitij, & ab ei descendentiū, & non alias, aliter, nec alio modo: De anno 1599. dictus Bernardus suum condidit testamentum, in quo heredes vniuersales instituit Iacbum, Horatium, & Fidericum filios, quos ad inuicem substituit, infertque tenore testamenti Domitij eisdem modo, & forma, substituit filios, & descendentes

centes illius, hac tamen adiecta conditione, quod si fortè dispositio, & substitutio facta à Domitio non posset locum habere, & fortiri effectum de iure, quouis modo, & causa in fauorem dictorum filiorum, & descendendum ipsius Bernardi, pariter dicta dispositio, & substitutio facta ab ipso Bernardo in fauorem filiorum, & descendendum dicti Domitij effectum non fortiretur, & pro non facta haberetur. Decefferunt omnes prædicti superstitite tantum D. Octauio de Caualerijs eoque post obitum Federici ultimi ex Bernardi filijs prætendente inmissiōem vigore substitutionis in dicto testamento Bernardi factæ, Domini censuerunt, illi esse denegandam, quia cum dispositio † Domitij fuerit captatoria, & sic à iure reprobata, tam in institutionibus, quam etiam in legatis, & fideicommissis, ut de institutiōibus est *text. in l. captatorias* & l. si quis Sempronium, ff. de hered. instit. l. captatoria ff. de leg. 1. l. captatorias. C. de testam. l. virum, §. cum quidam, ff. de reb. dub. & de legatis, & fideicommissis, est *text. in d. leg. captatoria*, ff. de leg. 1. d. leg. virum, ff. de reb. dub. leg. legatum ff. de leg. 1. gloss. & D. D. in l. 1. ff. de leg. 2. leg. nonnunquam, ff. de condit. & demonstr. in fin. clarè sequitur, quod nec Bernardi dispositio sustineatur, siue sequamur opinionem, quod secunda † dispositio facta institui captatoriæ non sustineatur tanquam dependens, & consecutiva ad actum improbum, leg. non dubium, Codic. de leg. Alex. in leg. cum donationis, num. 2. Cod. de donat. quo casu res est clara, siue sequamur contrariam sententiam, quod de iure, secunda dispositio teneat, de quibus R. P. D. meus Duran. in suo tract. de condit. impossib. par. 3. cap. 5. num. 26. & seqq. & isto etiam casu res est clara, quia Bernardus noluit suam dispositionem valere, si dispositio Domitij contingeret, ut supra relatum est, ad *text. in leg. fin. ff. de constitut. pecun. Rom. conf. 175. num. 4. Socc. conf. 97. ante finem, vers. ex quibus postremo inferitur, lib. 3. Fusar. de substit. quest. 444. num. 3. & seqq.*

Quod autem dispositio Domitij fuerit captatoria, non potest controuerti; pro cuius inspectionis intelligentia prænotandum est, captatoriam voluntatem tripliciter dici. Primo † si dispositio conferatur omnino in voluntatem alterius ut putà, instituo, si Seius voluerit; talis enim institutio à iure reprobat, leg. illa institutio, ff. de hered. instit. leg. captatorias, Cod. de milit. testam. vbi gloss. in verb. captatorias communiter recepta, ut dicit Dec. ibidem num. 5. cum pluribus seqq. & sub hoc membro includitur etiam dispositio, in qua † quis mandauerit Titio, ut pro eo testetur, & Titium heredem instituat, dicta leg. si quis Sempronium, ff. de hered. instit. Bald. in leg. exequiorem, num. 4. vers. restat querere, C. de execut. rei iud. per d. l. illa institutio. Suarez in tractat. de captator. voluntate, num. 3. & ratio est, quia testamentum † debet fieri per ipsum Testatorem, non per alium; cum testamentum sit nostræ, non alienæ voluntatis iusta sententia, ut in leg. 1. ff. de Testam. & voluntas, † seu dispositio non debeat ab alieno pendere arbitrio, d. l. illa institutio ff. de hered. instit. Matienz. lib. 5. m. 4. l. 1. gloss. 1. num. 2. R. P. D. meus Duran. in d. tract. de condit. impossib. par. 3. cap. 5. num. 9. vers. quare idem Paulus, Ioan. Deckerus lib. 1. disertat. 1. num. 7. In legatis autem licet eorum dispositio pendere non debeat ab aliena voluntate, † ex alieno tamen arbitrio, quod ad arbitrium boni viri reducitur, pendere potest, ut probat Padill. in leg. 1. ff. de leg. 2. num. 49. vbi numeris sequentibus limitat, & licet Ruin. in consil. 20. num. 6. volum. 2. teneat quod ista dispositio non sit captatoria, eam tamen vitiosam esse agnoscit, cum non liceat † testamentorum iura ab alieno arbitrio pendere d. l. illa institutio, ff. de hered. instit. & in omnem euentum † Ruin. reprobant Couar. in cap. si tibi, num. 3. vers. quare in re cauendum est à Carolo Ruino, de testam. Matienz. loco supra allegato, num. 3. ante finem. Fusar. quest. 503. & seqq. vbi validissima fundamenta, & Doctorum cumulat. Secundo modo † captatoria dicitur dispositio, si quis instituat quem Titius voluerit, gloss. in d. leg. captatorias, in eodem vers. Cod. de milit. testam.

vbi Dec. num. 11. & 12. & ista est communis sententia. 12 Tertio captatoria dicitur dispositio, quando quis † alium instituit, vel substituit sub spe reciproce institutionis, vel substitutionis, ut instituo te heredem, vel substituo, si me institueris, vel substitueris; hæc est enim est captatoria voluntas. leg. ille autem, ff. de hered. instit. gloss. & Doctorum communiter in d. leg. captatorias, Cod. de milit. testam. teste Dec. ibidem, num. 14. Couar. in d. cap. cum tibi, num. 1. & seqq. de testam. cum possit Testator alterum decipere reuocando testamentum, ac propterea dispositio † ista tanquam captatoria reprobat, Castrenf. in d. leg. captatorias, num. 4. R. P. D. Duran. in d. tract. de condit. impossib. par. 3. cap. 5. num. 28. ante fin. vbi de communi testatur, & clarissimè Fusar. alios allegans dicta quest. 103. num. 1. vbi de communi lo. Deckerus loco allegato.

In hoc autem postremo casu nos versamur, cum Domitius substituit filios, & descendentes Bernardi, quatenus ipse similem dispositionem fecerit.

14 Non obstat, quod Domitius non fecit † substitutionem sub conditione, sed sub modo, ideoque dispositio tenet, secundam sententiam Ruin. in dict. cons. 20. num. 4. volum. 2. Peregrin. de fideicommiss. artic. 33. num. 63. & seqq. vbi dicit, quod hæc declaratio inuaret per viam exceptionis, & cons. 3. 4. num. 3. & seqq. lib. 3. quia contra Ruin. tenent Couar. in d. cap. cum tibi, num. 18. vers. hæc tamen à viro doctissimo. Sarmien. selectarum inter pretat. lib. 2. capit. 4. num. 4. & sequentibus. Surd. decis. 68. in fin. R. P. D. meus Duran. dict. tract. de condit. impossib. par. 5. cap. 1. num. 20. usque ad fin. Fusar. de substitutionibus, dict. quest. 503. num. 32. & hanc sententiam tenuit Rota apud Seraphin. decis. 364. in fine, vbi dicitur quod DD. dixerunt sententiam Couarruiæ 15 verissimam esse, & quod Ruinus † fallitur in explicatione captatoriæ, quæ decisio Seraphin. habetur etiam par. 1. diuers. decis. 643.

Neque obstat, quod Domitius ad bonum, & honestum finem fecerit dictam substitutionem pro † conseruatione agnationis, & ideo non videtur captatoria, ut in puncto consuluit Ruin. in dict. cons. 20. num. 10. 11. & 12. lib. 2. cui neminem contradixisse in hoc adharendo, dicit Menochius consilio 1233. num. 7. quia pro repositione aduertendum est: quod licet verissimum, sit quando duo † faciunt fideicommissum reciprocum, dispositionem tenere, ut est *text. in leg. captatorias*, ff. de hered. instit. Bartol. in leg. 1. circa fin. & ibi alij. Doctorum. Cod. de his, qui pro non script. habent. Bald. in l. licet. C. de pact. cum alijs per Fusar. d. quest. 503. num. 25. 18 Ista tamen conclusio cui Ruin. † innititur, procedit quando id sit inter agnatos per modum consilij, non autem per viam captatoriæ, prout fuit factum in casu isto, & 19 in his terminis, quando † scilicet fuit per modum consilij, non autem captatoriæ, potest saluari dictum Ruin. in sapius prealleg. cons. 20. num. 11. & Peregrin. in cons. 34. num. 2. in fin. lib. 5. dum volunt, quod ex intervallo possit inter duos fieri fideicommissum reciproci, prout eos allegat Fusar. loco prealleg. num. 26. si enim quis dicat disposui ad fauorem agnationis, ita quoque disponere debes; nulla adest captio, & propterea ex prædictis dispositio sustinetur, ut bene declarat Antonius August. emend. lib. 4. cap. 15.

Denique non obstat, quod cum testamentum Domitij per 30. fere annos præcedat testamentum Bernardi, clarè patet, quod Domitius noluit decipere Bernardum, prout verè non decipit, cum testamentum non reuocauerit, fueritque in arbitrio Bernardi acceptare, & non acceptare testamentum Domitij, prout ille uoluit acceptare, licet conditionaliter, quia in hac materia, † quæ respicit publicam utilitatem, sufficit quod actus ab initio fuerit à iure reprobatus, quo caso contraveniens, licet ex aliqua causa possit 20 excusari à pœna, non tamen actus etiam partium † consensu approbatus valet, Feder. de Sen conf. 8. num. 4. cum tamquam à iure reprobatus pro non facto habeatur, à l. non dubium, C. de leg.

Et ita conclusum causa ter proposita, matureque discussa.

R. P. D. V E R O S P I O.

Gerundenſi Iurisdictionis.

Die Mercurij 24. Nouembris 1632.

ARGVMENTVM.

Ius statuendi super anniuersarijs spectat ad Capitulum; Et quando illud ius pretendi possit à Beneficiatis. Ius se congregandi quare non habeant Beneficiati.

S V M M A R I V M.

- 1 Capitulum habet intentionem fundatam statuendi super illis rebus, quæ propriæ Ecclesiæ statum respiciunt, & num. 5.
- 2 Beneficiati non representant capitulum, sed sunt tamquam serui, & ministri Ecclesiæ.
- 3 Ius statuendi super anniuersarijs non spectat ad Beneficiatos, si non doceant ea constare, ex particularibus legatis sibi relictis.
- 4 Legans aliquid Ecclesiæ in genere, censetur potius spectasse fauorem, & cultum Ecclesiæ, quam particulare interesse illorum de Ecclesiæ.
- 5 Annuersariorum administratio communis Beneficiatis, & Capitulo, non infert ad proprietatem ipsorum anniuersariorum in personis Beneficiatorum.
- 6 Ius statuendi supponit liberam in statuente administrationem.
- 7 Obseruantia, aut consuetudo, quæ adducitur pro solâ declaratione actus dubij non eget præscriptione.
- 8 Consuetudo interpretatiua cessat, quando ex ea recedi debet ab expresse iuris dispositione.
- 9 Consuetudo in quo potissimum differat à præscriptione.
- 10 Ius publicum sicuti ex consuetudine constitui debet, ita etiam per eam omnibus acquiritur, sine detrimento certarum personarum.
- 11 Beneficiati, quia ex se vnum corpus non constituunt sed considerantur, ut singuli, habere non possunt ius se congregandi.
- 12 Ius se congregandi competit solum Vniuersitati, & Capitulo.
- 13 Beneficiati non possunt facere Congregationes, quia in hoc versatur interesse Capituli, cui ipsi Beneficiati subiacent.
- 14 Confirmationis gratia propter vitium subreptionis non prodest.

¶ Supra ad Decisionem 309. coram eodem R. P. D. Verospio.

D E C I S I O CCCLI.

DVO erant capita sententiæ Rotalis, de cuius confirmatione actum fuit in dicto, quod hodie propo-

sui, sicut duo erant iura, quæ Beneficiati Ecclesiæ Collegiata S. Felicis asseriebant se habere in eadem Ecclesiæ: Continebatur in primo capite ius statuendi super anniuersarijs, quod ius dictum fuit in eadem sententia pertinere ad Abbatem, & Capitulum priuatiuè ad Protectores dicto anniuersariorum, qui nomine Beneficiatorum eadem anniuersaria administrabant: In altero, & secundo capite firmatum fuit aliud ius Abbatis super licentia concedendâ Beneficiatis, ut se possent congregare, quàm licentiam iidem habere asseriebant ex duabus concessionibus sibi factis anno 1578, & anno 1581. à Benedicto, & Iacobo Episcopis Gerundenſi, & illarum confirmatione Apostolica sequuta anno 1604.

Et quantum ad primum caput, & ius, quod Capitulum habere dicebat vnâ cum Abbate super eo iure statuendi, non poterat negari, quod super eodem iure haberet Capitulum fundatam intentionem, cum in his, quæ præ propriæ Ecclesiæ statum respiciunt (ut censi debent hæc anniuersaria) sicut iurisdictione erat solius Capituli iuxta distinctionem glossæ in cap. constitutionem, §. ceterum num. 3. Felin. in cap. cum omnes num. 10. vers. quariò est aduertendum, de constit. ita non poterat idem ius pertinere ad Beneficiatos, à quibus Capitulum non prærepresentatur, cum illi tamquam ministri, & serui Ecclesiæ non faciant partem, cum Capitulo, ut dicit alia gloss. in cap. penult. in verbo assitos. de Cler. non residen. & ex ea notant. Abb. in cap. noui. in princ. de his, quæ fiunt à Pralat. Andr. de Butr. in cap. penult. num. 8. de Cler. non resi. d. & cons. 51. num. 1. Verall. decis. 84. par. 1. Rot. decis. 16. & decis. 183. num. 1. par. 1. recent. Et de Ecclesiæ Gerundenſi dictum fuit apud Cesar. de Grass. decis. 4. de his, quæ fiunt à maior. par. caput.

Neque ostendebant Beneficiati, quod ea anniuersaria constarent ex particularibus legatis, quæ fuissent relictæ ipsis Beneficiatis, siuè Protectoribus itaut super eisdem anniuersarijs tamquam communibus etiam Beneficiatis cessare prævideretur ratio superius considerata, & omnis autoritas Canonorum, & Abbatis iuxta decisionem Vitalin. in Clem. vi. hi, qui nu. 14. de etat. & quali. quam sequutus fuit in his terminis Cesar. de Grass. d. decis. 4. de his, quæ fiunt à maior. par. caput. Paris. cons. 90. num. 12. lib. 4. & fuit dictum in Vicen. legatorum 4. Decembris 1624. & 24. Nouembris 1625. coram R. P. D. meo Merlino. Etenim legata, ex quibus eadem anniuersaria constituiebantur, quorum aliqua data fuerunt in hac disputatione, non apparebat, quod fuissent ipsis Beneficiatis expressè relictæ, sed solum Ecclesiæ in genere, quod præfatis erat, ut ipsa Ecclesiæ dici deberet considerata potius, quam personæ Beneficiatorum, quia quamuis ea legata fuissent illis nominatim relictæ, adhuc censi debere rei spectatus cultus, & fauor ipsius Ecclesiæ, tamquam coniunctus, cum salute animæ eorum, qui eadem legata fecerunt potius quam particulare interesse eorumdem Beneficiatorum, ex rationibus consideratis per Anchar. in cap. officij, num. 16. Imol. num. 27. Barbat. num. 35. de testam. & per Abbat. in cap. requisisti num. 27. post Gloss. ibi in verbo secus autem, eod. tit. de testam. Petr. de Vbald. in tract. de Canon. Episc. cap. 7. num. 56. Lapus de portion. Canon. cap. 12. num. 1. Ex administratione verò eorumdem anniuersariorum, quam Beneficiati habebant communem cum Capitulo, multò minus inferri poterat ad proprietatem dicto anniuersariorum, ut arguebant informantes pro Beneficiatis; Quia sicut consideratum fuit in decisione factâ in hac causa sub die 12. Decembris anni 1622. non competebat Capitulo hoc ius statuendi propter administrationem, quia idem haberet dictorum anniuersariorum, præ cum ea administratio respiceret solum vsum, & exercitium dictorum legatorum, & potuisset Beneficiatis competere ex causa participationis, quam ipsi habebant super eisdem legatis, ut consideratum fuit in dicta Vicen. legatorum 4. Decembris 1624. 4. Nouembris 1625. & 25. Februarij 1630. coram R. P. D. meo Merlino. ipsum verò ius statuendi supponere liberam iurisdictionem apud statuentes, iuxta notata per Bart. in leg. omnes populi,

populi, in prima questione. ff. de iust. & iur. l. as. num. 6. & alios, & dixit in his terminis. *Felin. in cap. ex parte Decani. 33. numer. 1. de rescript. Put. decis. 353. lib. 1. & decis. 191. num. 1. lib. 2.*

Ex hac eadem ratione nihil facere poterat obseruantia, quæ à Beneficiatis adducebatur ad interpretationem dictorum legatorum, dum ipsa administratio tamquam diuersa à Iure statuendi, nihil ad illius declarationem conferre poterat, & ex alio etiam capite videri poterat inutilis eadem obseruantia, quia scilicet illa non ostendebatur legitime præscripta, licet enim. †. vbicumque obseruantia, aut consuetudo pro sola declaratione adducitur, & ad interpretationem actus dubij, non sit opus præscriptione, & satis sit, quod ita aliquo tempore obseruatum reperitur, cum eadem obseruantia tunc non deducatur, nisi ut ex ea probetur, ac declaretur, quid verè actum fuerit, ut notat *Decius post alios in cap. cum M. Ferrariensis. numer. 26. de constitu. & in cap. si Clerici. num. 75. de iudic. Aret. cons. 1. num. 4. in fin. Corn. cons. 188. num. 11. volum. 4.* Tamen aliud seruatur vbi in iure cautum reperitur contrarium eius, quod dicitur inductum à consuetudine, quia hoc casu cessat omnis interpretatio, dum ex eadem † consuetudine debet recedi ab expressa iuris dispositione, ut voluit *idem Dec. cons. 11. num. 16. & cons. 114. num. 5. vol. 1. Cur. Sen. cons. 79. num. 3. in fin. Castrensis. in leg. hæredes palam. §. si quid. num. 5. de testam. Rot. coram Greg. decis. 162. num. 4. & decis. 112. num. 2. par. 2. recent. ad notata per Gloss. & alios in cap. ultim. in verbo legitime, de consuetud. & propriè conueniebant hic, termini præscriptionis, cum ageretur de auferendo iure statuendi à Capitulo, eoque dando Beneficiatis, quæ differentia considerari solet inter præscriptionem, & consuetudinem, cum sicut ex consuetudine † ius publicum constitui debet, ita etiam per eam omnibus acquiritur † sine detrimento, aut præiudicio certarum personarum, ut post Doctores communiter in d. cap. ultim. de consuetud. notat. *Aymon. de antiq. temp. par. 4. §. 1. num. 22. Card. Seraph. decis. 410. numer. 1. & fuit decisa in Cordubensi Redecimarum 14. Martij 1608. coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Et hæ fuerunt rationes, & fundamenta primæ partis huius decisionis, sub qua tamen Domini noluerunt comprehendere Beneficiatorum super administratione dictorum annuatiariorum, & ne à statutis, quæ fierent à Capitulo huic Iuri præiudicari posset, In altero, & particulari dubio reseruatum videre quomodo idem Capitulum de dictis annuatiarijs statuere, aut disponere deberet.*

In altero capite super iure se congregandi, ipsius iuris communis dispositio visa fuit esse contraria, & resistebat Beneficiatis, dum illi non constituiebant vnum corpus in Ecclesia, sed solum poterant considerari tamquam † singuli in eadem Ecclesia, ut post Gloss. Abb. notauit in cap. dilect. de excess. pralat. num. 5. & in cap. nobis num. 8. de iur. patron. Rot. decis. 455. part. 1. diuers. & fuit decisa nouissime in Vicen. Collegij 7. Iunii 1632. coram R. P. D. meo Motmano, neque poterat eis prodesse, quod vellent ad solum honestum finem in vnum conuenire, & se congregare, quia hæc causa poterat illos excusare à pœna, non autem aliquod ius eisdem tribuere, ita ut censeantur habere hanc facultatem iure proprio, quæ solum competit Vniuersitati, & Collegio, ut his † terminis respondit *Aym. cons. 4. num. 14. & 20. Bald. cons. 320. num. 12. vol. 2. & notatur in l. 1. ff. de colleg. & corpor. illiciti. & in leg. 1. ff. quod cuiusque vniuersit. nomin. Bald. in leg. nulli. num. 2. Bart. num. 7. ff. eod. tit. Quæ eò magis procedunt, quando potest considerari alterius præiudicium, aut interesse, ne hæ congregationes fiant, sicut poterat id præiudicium, considerari hoc casu respectu Capituli, cui Beneficiatis † subiacebant, ut fuit dictum in Valentina iuris congregandi 23. Ianuarij 1595. coram Card. Pamphilio, & in alijs relatis in decisione facta coram Reuerendiss. D. meo Decano 22. Aprilis 1630, quam sequuta fuit Rota in d. Vicen. Collegij. Et de Beneficiatis Ecclesiæ Gerunden. dixit *Cesar de Grassis decis. 4. numer. 14. de his, quæ fiunt à Pralat. sine consens. capiti.* Neque pro hac licentia pote-*

rat eis deferre facultas, quam illi ostendebant sibi fuisse datam à duobus Episcopis Gerunden. Benedicto de Tocco anno 1578. & 1581. & à Iacobo Cassadaro anno 1588. quia ius concedendi hanc facultatem spectabat ex sententia Arbitrali ad Abbatem, ut fuit dictum in adducta decisione 22. Aprilis anno 1630. In qua decisione præterea responsum fuit ad confirmationem Apostolicam, 14. quam iudem Beneficiatis ostendebant earum duarum concessionum, ut non potuerit ex ea præiudicium fieri iuribus Abbatis, & Capituli propter subreptionem gratiæ eiusdem confirmationis, Et ita, &c.

Coram R. P. D. Coccino Decano, est decis. 321. supra in hac eadem parte.

REVER. P. D. COCCINO DECANO.

Tridentina Decanatus, & Canonicatus.

Die Veneris 26. Nouembris 1632.

ARGUMENTVM.

Subrogato gratiosè, quibus concurrentibus danda est immissio, Capitulum fundans se in Statuto Ecclesiæ requirente certam qualitatem in Canonicis, est legitimus contradictor.

SVMMA RIVM.

- 1 Subrogato gratiosè debetur immissio probata reservatione, possessione defuncti, & Clericatu ipsius subrogati.
- 2 Dignitates primæ in Cathedralibus post Pontificalem sunt reseruata.
- 3 Singula singulis referenda sunt.
- 4 Capitulum, quando se fundat in Statuto Ecclesiæ requirente certam qualitatem in Canonicis est legitimus contradictor, & non alijs, & num. 6.
- 5 Attamen onus probandi incapacitatem incumbit ipsi Capitulo.
- 7 Priuilegijs omnibus in contrarium facientibus censetur derogatum, stante clausula, non obstantibus priuilegijs.

¶ Suprà ad Decisionem 183. coram eodem Reuerendiss. Coccino Decano.

DECISIO CCCLII.

CVM VACAVERIT de mense Septembris vnus ex Canonicis simul cum Decanatu Ecclesiæ Tridentinæ, & Sanctissimus D. N. de illis prouiderit Ioan. nẽ Tudeschinum, qui expediuit literas subrogationis gratiosæ ad partes, quæsitum fuit, An ei deberetur immissio, & Domini affirmatiuè responderunt, cum sint iustificata tria ad hunc effectum requisita, † reservatio scilicet, possessio defuncti, & Clericatus impetrantis. *Seraph. decis. 1426. num. 1. Rota in recent. decis. 154. num. 1. par. 1. & 197. num. 1. par. 2.* De possessione defuncti, & Clericatu impetrantis satis constat ex deductis in alia decisione.*

Reservatio etiam est clara, nam Canonicatus vacauit in mense Septembris, qui est reseruatus vigore concordato.

2 datorum, Decanatus verò est † prima dignitas post Pontificalem, & ideo est reseruata vigore *Extranae. ad Regimen.* & concordatorum, quae in hoc sunt conformia regulae 4. Cancellariae.

Non obstant late deducta circa qualitatem nobilitatis requisitae, quia quicquid sit, an Ioannes Tudeschinus probet istas qualitates, fuerunt datae huic fundamento plures responsiones, Prima fuit quod respectu Canonatus ex 18. Canonicis Tridentinis, duodecim debent esse ex Natione Germanica, & sex Itali, vt in Constitutione Pauli III. & quicquid dicendum esset de Germanis, de sex Italis in praedicta Constitutione disponitur, quod debeant esse subiecti iurisdictioni Ecclesiae Tridentinae, & tres ex istis, Magistri, seu Doctores, vel Licentiat, reliqui verò tres licet nobiles, seu graduati non fuerint, ex bonis tamen parentibus generis, litterisque, & bonis moribus sint instructi.

Et ideo ex praedictis inferebatur, quod cum non sit probanda nobilitas, quando agitur de Canonicis Italis, ex deductis Ioannes probat, Canonatum vacare per obitum Itali, seque ipsum Italum esse, & subditum Episcopo, ac Iuris vtriusque Doctorem, vt in privilegio, quod modo datur in Summario, Quare siue Canonatus sit ex primis tribus, qui debentur Italis cum qualitate Doctoratus, siue ex tribus secundis, qui non requirunt hanc qualitatem, Ioannes habet intentionem, quia non repugnat, quando etiam Canonatus esset vnus ex tribus secundo loco enumeratis, vt non posset illum obtinere si esset Doctor, imò magis ei debuisset conferri, & hoc etiam innuit Constitutio Pauli Tertij, ibi, *reliqui tres licet nobiles, seu graduati non fuerint.*

Quantum verò attinet ad Decanatum, nec etiam respectu Italo rum requiritur nobilitas, vt colligitur ex dicta Constitutione Pauli Tertij, ibi, *Ac Decanus eiusdem Ecclesiae ex Germanis, aut Italis, modo supradicto qualificatis omnino esse debeat*, cum enim † singula, singulis sint referenda. *Aym. consil. 80. num. 11.* verba illa, modo supradicto qualificatis important, quod Germani, qui volunt obtinere Decanatum habeant qualitates in Germanis requisitas, Itali vero habeant qualitates in Italis requisitas, quas habere Ioannem supra ostensum fuit.

Secundo fuit responsum, quod, & si verum sit, quod 4 quando Capitulum se fundat in Statuto † Ecclesiae requiritente certam qualitatem, sit legitimus Contradictor, & non alias, attamen onus probandi † incapacitatem incumbit ipsi Capitulo, vt in causa *Ratisbonen. Canonici* 23. Iulij 1617. coram R. P. D. meo Pironano, *Adden. ad dec. 221. num. 11. Jan. mem. Gregor. XV. & in causa Meleuitana Coadiutoria* 27. Nouembris. 1624. coram R. P. D. meo Merlino, & in causa *Basilien. Canonici* 17. Martij 1631. coram R. P. D. meo Dunozeio, in casu autem isto admissio, etiam sine veri praedictio, quod Capitulum possit se † opponere immixtioni petite vigore subrogationis gratiosae, tantum abest, quod Capitulum probet suas exceptiones provenientes ex Indulto Apostolico, quod imò Ioannes ex praedictis plenè probat suam intentionem.

Tertio fuit responsum, quod in gratia Ioannis adest clausula, non obstantibus privilegijs Apostolicis eidem Ecclesiae, illiusque Superioribus, & personis sub quibusvis tenoribus, & formis, & cum quibuscumque clausulis, & decretis, quibus omnibus etiam si de illis specialis mentio habenda foret Papa derogauit, & propterea, per viam, 7 derogationis censentur sublata omnia privilegia, † quae possent contra prouisionem Apostolicam facere. *Barthol. in Extranae. ad reprimen. in verb. non obstantibus, num. 11. Iaf. conf. 250. num. 9. lib. 1. Ruin. conf. 163. num. 17. & 18. lib. 5. Bero. conf. 147. num. 128. lib. 3. Rol. conf. 67. num. 62. lib. 3. & in praedicto fuit resolutum in causa Ratisbonen. Canonici* 13. Ianuar. 1617. coram R. P. D. meo Pironano.

Et ita conclusum in vtraque parte informante.

* Idem sub die 5. Iulij praetere niti est decis. 153. supra in hac eadem parte.

R. P. D. PIROVANO.

Romana Pecuniaria.

Die Mercurij 15. Decembris 1632.

A R G V M E N T V M.

Fideiussor, si soluat pro alio fideiussore, & negligat exigere hoc creditum per 16. annos, intrat Statutum Urb. lib. 1. cap. 158. tùm quia iste casus non excipitur in eo, tùm quia statutum praecedens id est 157. non loquitur in fideiussore, sed in principali, qui non obstante quauis temporis longinquitate tenetur indemnem seruare fideiussorem pro eo soluentem.

S V M M A R I V M.

- 1 Creditor, si per sexdecim annos negligat exigere creditum, attenta dispositione statuti Urb. lib. 1. capit. 158. praesumitur solutum.
- 2 In Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. non fuit praeservata confideiussorum obligatio, & num. 5.
- 3 Fideiussor, si soluerit pro principali non obstante temporis longinquitate, principales, & eorum haeredes cogere potest, ad eum seruandum indemnem, vt habetur in statuto Urb. lib. 1. cap. 157. & num. 7.
- 4 Debitor principalis tenetur seruare indemnem fideiussorem, & num. 15.
- 6 De Fideiussoribus prouisio, similiter conuenit confideiussoribus cessionem iurium à principali debitore habentibus, cuius cessionis vigore fideiussor debet, & ipse indemnem conseruari, cum censeantur accesssione mutui periculi, & contemplatione.
- 8 Indemnitas conseruatio determinata à statuto Urb. lib. 1. cap. 157. quid importet.
- 9 Fideiussor, si agat contra confideiussores tanquam tertius, vigore cessionis de credito sibi facta, & hoc casu potest agere pro tota summa.
- 10 Et si agat tanquam fideiussor non nisi propria portione dempta potest experiri.
- 11 Fideiussor à confideiussore non debet seruari indemnitas.
- 12 Cum teneatur solummodò dempta propria portione residuum soluere.
- 13 Indemnitas indulta à statuto lib. 1. cap. 157. fideiussori aduersus principalem non conuenit eidem fideiussori aduersus alterum fideiussorem non de lucro sed de communi damno certantem.
- 14 Indemnitas fideiussori ab altero fideiussore pro parte dari potest.
- 16 Hereditas iacens tanquam persona ficta, & immaginaria non comprehenditur sub statuto inducente praescriptionem.
- 17 Statutum, quando loquitur de persona puta, quicumque,

que, &c. tunc persona ficta non comprehenditur nec collegia, *Uniuersitates* &c. num. 18.

19 Prescriptio contra hereditatem iacentem currit, & ista est verior opinio, quando prescriptio est inchoata cum defuncto; aut datus est curator hereditati, nam tunc hereditas adita videtur. & num. 20.

21 In Statut. Urb. lib. 1. cap. 158, comprehenditur etiam persona ficta, & quare num. 22.

23 Statut. Urb. lib. 1. cap. 178. loquens de duabus sententijs conformibus executioni mandandis, comprehendit *Uniuersitates*, & collegia.

24 Quia non repugnat proprietati verborum, quin de Collegijs, & *Uniuersitate* dicantur, & ipsi *Ciues*.

25 Presumptio solutionis negatiue, quando preualeat affirmatiue solutionis.

26 Probatio extraiudicialis facit semiplenam probationem.

27 Solutionis negatiua, ad effectum euitandi statutum Urb. lib. 1. cap. 158. non sufficit, vt probetur per vnicum testem, sed plene est probanda.

28 Probatio imperfecta non potest impleri, ex illis adminiculis, si illa, quæ in contrarium deducuntur ea conquassent, & in equiuoca ponant.

¶ Suprà ad Decisionem 262. coram eodem R. P. D. Pirouano, & infra ad Decisionem 360. coram eodem.

D E C I S I O CCCLIII.

VLSVM fuit Dominis standum esse in decisio sub die 5. Maij 1631. * ex eisdem rationibus, & fundamentis, quia creditum D. Crescentij pro soluto habetur, attendita dispositione statuti Urbis 158. lib. 1. solutione præsumente, si per sexdecim annos non fuerit, prout non fuit per creditorem petitam, & cum obligatio confideiussorum non sit præseruata in eodem statuto 158. nec excepta in statuto antecedenti 157. per illa verba, & si soluerit fideiussor non obstante temporis longinquitate, similiter principales, & eorum heredes cogere teneantur; idè statuti præsumptio semper intrat, cum non versemur inter fideiussorem, & debitorem principalem, cui præstanda est indemnitas per eundem principalem ex tenore statuti 157. sed inter confideiussores, pro quibus statuta nihil prouiderunt.

Non obstat, quod prouiso de fideiussoribus similiter conueniat confideiussoribus cessionem iurium à principali debitore habentibus, cuius cessionis vigore fideiussor debet, & ipse indemnitas conservari, cum censeantur accessisse mutui periculi causa, & contemplatione, *Gabr. conf. 63. num. 14. lib. 2. Rot. in Romana societatis 24. Februarij 1612. coram bon. memor. Cardinali Sacratio, quæ est 17. apud Zacchiam de societate offic. & dec. 502. num. 1. coram PP. Gregor. XV.*

Quia siue soluens reporter cessionem tanquam tertius, siue tanquam fideiussor, & v. gore cessionis agat contra principalem debitorem, aut eius heredes semper præ tota summa agit non obstante quacumque temporis longitudine; quia debet indemnitas à quocumque damno præseruari etiam à portione propria, cum hoc importet cessionem indemnitas à statuto determinata, *Surd. conf. 150. num. 5. & 6. lib. 1. & Ofsce. decis. 48. num. 8.* si verò agit contra alium fideiussorem, tunc refert quidam an experiatur tanquam tertius, qui emit creditum, an casu potest pro tota summa agere, vel tanquam fideiussor, & non nisi propria portione dempra expediti potest, & hæc est questio, quam examinant supra allegatæ decisiones, & melius discutitur per *Add. in decis. 190. nu.*

1. eiusdem PP. Greg. XV. sed prædicta non pertinent ad casum controuersum, in quo non agitur de fideiussore solvente, & præseruato aduersus principalem, & agente contra eundem, sed de fideiussore facto creditore propter cessionem reportatam, & urgente contra confideiussorem, à quo non debet conservari indemnitas, neque ex statuentium intentione, neque ex iuris dispositione, quando quidem teneatur solummodo dempta propria portione residuum soluere, l. vi fideiussor. ff. de fideiussor. leg. cum alter, C. eodem titulo, Ronchegall. in l. Reos in principio, num. 54. ff. de duobus reis, & hæc est ratio distinctionis posita in decisione causæ, quæ euitari non potest, ex quo indemnitas à statuto indulta fideiussori aduersus principalem non conuenit eidem fideiussori aduersus alterum fideiussorem non de lucro; sed de communi damno certantem, non dicatur, quod indemnitas etiam pro parte deberi possit, *Surd. conf. 150. num. 74.* & in ea conueniat altero fideiussori partem suam soluenti, quia vera est conclusio, sed consequentia non tenet inter confideiussores; sed quidem bene respectiue contra principalem pro vniuscuiusque indemnitate.

Non obstat, quod si euitari non possit comprehensio ad præsumendam solutionem; adhuc deficiat qualitas à statuto requisita, nempe tempus sexdecim annorum, quod lapsum non est pro tempore iacentis hereditatis, quæ hereditas, tamquam persona ficta, & imaginaria non comprehenditur sub statuto inducente prescriptionem, *Bald. in l. omnes populi, num. 91. ff. de inst. & iur. Carpan. ad statut. Mediol. cap. 112. num. 47. par. 1. aduertentes,* 17 quando statuta loquuntur de persona, puta quicumque, & in nostro statuto de verbo, si creditor *Barbat. in addit. ad Bald. in rubr. de success. edit. in littera B. in verbo secundum decretum*, vt tunc ficta persona non comprehendatur, prout nec Collegia, & *Uniuersitates* connumerantur, *Roman. conf. 436. num. 3. Gonzal. ad regul. 8. gloss. 37. num. 2. & seq.*

Quia quod contra hereditatem iacentem currit prescriptio, & si aliqui dubitauerint, verior tamen est opinio illorum, qui tenuerunt prescriptionem currere, *Specul. de prescript. in princip. num. 8. vers. quid si possedi, Bal. & Castr. in l. licet, C. de iure delib. Corn. conf. 97. num. 9. volum. 2. & conf. 60. num. 3. vol. 1. Bonius de prescript. gloss. 19. num. 85. Felin. in cap. de quarta, in secunda fallentia, num. 21. eod. tit. de prescript. nempe quando prescriptio est inchoata cum defuncto, aut datus est curator hereditati, vt hic; nam tunc hereditas adita videtur, vt expresse dicit *Bald. in conf. 48. in fin. lib. 1.* Secundo, quod hæc hereditas tanquam persona ficta in statuto 158. fit comprehensa verius etiam Domini existimantur: quia verba statuti prædicti, quæ dicunt si creditor, non sunt adeò abstracta à titulo hereditatis, quin possint illi conuenire; dum non refert, quod plures sint creditores ex persona representata, vel vnus ex persona propria sit creditor, & per hanc rationem statutum 158. lib. 1. loquens de duabus sententijs conformibus executioni mittendis, comprehendit *Uniuersitates*, & Collegia; quia non repugnat proprietati verborum, quin de Collegijs, & *Uniuersitate* dicantur, & ipsi *Ciues*, *Barlot. in leg. 1. num. 12. ff. de municip. & incol. Gonzal. eadem gloss. 37. num. 41. & idem fuit firmatum in decis. 380. num. 2. par. 1. recent. in qua decisione aliæ referuntur.**

Demum nec impeditur cursus prescriptionis ex mente eiusdem statuti per contrarium presumptionem preponderantem, ac prævalentem desumptam ex depositione vnus testis asserentis Romulum administratorem hereditatis Salustie Cerrine cessionariæ, & D. Crescentium sollicitasse Gasparem Garzonium ad soluendam portionem suam uti confideiussorem, qui iunctis alijs admini-

25 culis dicebatur constituere præsumptionem prævalentem negatiue solutionis etiam quod interpellatio esset extraiudicialis, *Azened. ad leg. Hispan. lib. 4. tit. 15. num. 43. lib. 9.*

Quia si de fundamento negatiue solutionis ex responsione agendum est, ex quo desumenda sit probatio semiplena

26 plena † extrajudicialis confessionis Gasparis confide-
 27 ius foris vnicus testis non sufficit; sed † est plene proban-
 da, *Ani. Gabr. de testibus conclus. 1. in princip. Hieron.*
Gabr. conf. 40. num. 57. lib. 2. Casar. de Grass. decis. 4. nu.
4. de sen. & re iudicat. & hoc ipsum fuit firmatum etiam
in Rauennaten. Cambij 21. Aprilis 1625. coram D. meo
Merlino; si verò probano est implenda ex adminiculis
 ponderatis, & illa non releuant propter concursum alio-
 rum, quæ in contrarium deducta fuere, ex quibus † prio-
 ra conquassantur, & in æquiuoco ponuntur; *l. pacta no-*
uissima, Cod. de pactis, Surd. conf. 145. num. 24 conf. 202.
num. 1. & conf. 230. num. 8.

Cætera autem; quæ pro restitutione in integrum fue-
 runt replicata, cum sint eadem prius deducta, Domini
 transferunt, cum responsionibus in prima decisione datis;
 Quare &c.

* Est decisio 345. supra in hac parte.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Nullitatis Contractus.

Die Luna 10. Ianuarij 1633.

ARGUMENTVM.

Decretum Iudicis ex falsa causa interposi-
 tum, corrui. Mater si transeat ad secun-
 das nuptias non potest pretendere le-
 gitimam in bonis mortuorum, & quan-
 do, & qualiter.

SVMMA RIVM.

- 1 Iudicis decretum interpositum ex falsa causa est in-
 ualidum, & nullum.
- 2 Mater, si de tempore obitus filiorum conuolauit
 ad secundas nuptias, ei non debetur legitima,
- 3 Et hoc intellige existentibus alijs filijs de primo ma-
 trimonio,
- 4 Et hoc casu mater habebit solum usufructum in ea,
 qui usufructus per eius obitum expirat.

¶ Supra ad Decisionem 197. coram eo-
 dem R. P. D. Dunogetto, & ad Deci-
 sionem 242. coram R. P. D. Merlino.

DECISIO CCCLIII.

CVM decessisset Franciscus Sangallus relictis tribus
 filijs n. asculis, & Aurelia femina, Plautilla eius Vxor
 secundo nupsit Thomæ Iusto, qui dictorum filiorum cu-
 ram suscepit, ac bona administravit, ex quibus masculis
 duobus postea vita functis, & altero in religionem Cap-
 puciorum ingresso, sola Aurelia hæres remansit.

Decessit quoque Plautilla, relictis dicta Aurelia ex pri-
 mo, & alijs filijs ex secundo matrimonio, quos omnes in
 sola legitima instituit, instituto hærede dicto Thoma Iu-
 sto eius secundo viro, qui à dicta Aurelia quietantiam per
 Instrumentum publicum de administratis extorsit, nec
 non sibi assignari fecit scuta 60. ex annua responsione
 scuta 150. dicto Francisco Sangallo eius Patri debita.

Cum autem Aurelia pro nullitate dicti Instrumenti ab
 A. C. sententiam reportasset, fuit ab ea appellatum, &
 causa mihi commissa dubitanti, an dicta sententia sit con-
 firmanda, vel infirmanda; & DD. pro confirmatione re-
 sponderunt,

Decisio CCCLIV.

Fundamentum resolutionis fuit, quia decretum Iudi-
 cis, quod in dicto instrumento interuenit, † fuit inter-
 positum ex falsa causa, & sic illud remansit inualidum, &
 nullius roboris *l. sed, & si Praes. C. de præd. min. l. 1. §. hac*
verba, ff. ne fiat ei Bari. in l. iust. ff. de acquir. posses. Alex.
conf. 69. num. 3. lib. 3. Greg. decis. 496. num. 11.

Falsitas verò causæ sitis elucescit, quia fuit suppositum,
 quod legitima fratrum Aureliæ vtriusque coniunctorum
 iam prædefunctorum ab intestato deuenerat ad Plautil-
 lam Matrem, quod tamen non subsistit, quia cum † iam
 ipsa de tempore eorum obitus ad secundas nuptias con-
 uolasset, dicta legitima ipsi non erat amplius debita, exi-
 stente † dicta Aurelia filia ex primo Viro, vt disposit
 text. in leg. femina, §. illud. C. de secundis nup. §. hinc nos
 ver. quod si intestatus. Auth. de nup. Aret. conf. 40. Alex.
 conf. 6. num. 2. lib. 5. late Menoch. conf. 237. num. 7. & se-
 quent. solum enim in hoc casu † habere debebat usum-
 fructum, qui per illius obitum expirauit *d. leg. femina. C.*
de secundis nup. leg. Maier C. ad Terrull. Bald. conf. 340.
lib. 4. Crau. conf. 13. & 23.
 Et ita vnà tantum &c.

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Dotis de Paluzzis.

Die Luna 24. Ianuarij 1633.

ARGUMENTVM.

Filij viuentibus parentibus, nullam spem
 probabilem habent in legitima eis de-
 bita post illorum mortem, & quare. Le-
 gitimè, & lege approbante ea, quæ iam
 facta sunt, non sunt amplius retractan-
 da.

SVMMA RIVM.

- 1 Mulieri petenti dotem ex bonis fideicommisso su-
 biectis iuxta dispositionem authent. res quæ Cod.
 comm. de leg. obstat, quod ipsa habeat aliunde vn-
 de possit dotari.
- 2 Nepti debetur legitima in bonis Auiæ, in locum de-
 mortui patris ingressæ.
- 3 Filijs nullum ius competit in bonis parentum viuen-
 tium.
- 4 Et hoc propter possibilitatem, quod filij parentibus
 præmorientur.
- 5 Filius viuentis parte non potest habere probabilem
 spem, in eo quod sibi debetur pro legitima.
- 6 Legitima, si viuis parentibus filijs deberetur, tale
 ius qualiter tantum posset considerari.
- 7 Sub conditione ea, quæ debentur, propter spem illa
 ad hæredes suos transmitti possunt.
- 8 Filius, si viuentis patre decedat, non transmittit le-
 gitimam ad suos hæredes.
- 9 Filius, viuis parentibus, si decedat nullum ius etiam
 conditionaliter ratione legitime in illorum ei bonis
 competit.
- 10 Parentes possibile est, quod ante obitum bona consu-
 ment, & de illis ad libitum disponant, & sic spes
 quæ habet filius in legitima post eorum mortem, nul-
 lomo modo est certa, & quia etiam ipse potest ei præce-
 dere.

- 11 Bonis liberis super venientibus post dotationem effectuatam in bonis fideicommissi, debet fieri reintegratio, contrarium vide num. 15.
 12 Legitima imputatio an admittenda sit, quando mulier consecuta est dotem, post contractum matrimonium, & num. 14.
 13 Actus constituti ex iusta causa, & lege approbante, non sunt amplius retractandi.
 15 Effectus statim cessare debet, cessante causa.
 Sed ista regula non precedit in iure iam quesito, quod etiam cessante existentia causæ, retinetur. num. 16.

¶ Suprà ad Decisionem 240. coram eodem bon. mem. Motmanno.

DECISIO CCCLV.

IN præcedentibus huius causæ disputationibus * fuit resolutum Hieronymæ petenti dotem ex bonis subiectis fideicommissio Angeli Senioris Proavi † iuxta dispositionem aulh. res qua. Cod. Commu. delegat. ob stare quod ipsi haberet unde possit dotari, nempe legitimam ei debitam in bonis matris defunctæ, cum fructibus eiusdem legitimæ, ac censum scutorum duorum millium, & centum. Hodie prosequendo disputationem super alijs partitis in decisione referuatis videlicet legitima Victoriz Auiæ paternæ, quarto dotali, eiusdem Victoriz per mortem q. Iacobi coniugis ipsi super lucrato, ac censu scutorum 300. ad fauorem hæredum eiusdem Iacobi constituto, nec non totæ hæreditate Siluiæ matris, Domini responderunt in huiusmodi dotem imputandum esse censum prædictum scutorum 300. non autem legitimam Victoriz Auiæ referuato, vt de quarto dotali, & hæreditate Siluiæ particulariter videretur.

Nam de dicto censu imposito ad fauorem hæredum q. Iacobi prædicti, & sic Angeli eius filij, cui Hieronyma filia, & hæres successit, manifestè constat ex Instrumento publico, de quo apud partes nulla est controuersia.

- Quò verò ad legitimam in bonis prædictæ auiæ paternæ debitam eidem † Hieronymæ in locum demortui patris ingressæ, ideo visum fuit illius rationem non esse habendam in consideratione dotis, de qua agitur, quoniam aui adhuc viuente nupsit Hieronyma, quo tempore nullum † ius ei competebar ad bona parentum viuentium, l. 1. §. si impubere. ff. de collat. bonor. l. 2. §. interdum ff. de vulg. l. Papinianus. §. quarta autem. ff. de inoff. testam. l. cum queritur. Cod. eod. tit. Auth. si qua mulier, vbi Jos. & Doct. Codic. de sacrosanct. Eccles. propter possibilitatem, quod filius parenti † præmoriatur, vt ibidem considerat Bartol. num. 2. sequitur Abb. in cap. in pr. glen. num. 58. de probat. Felyn. in cap. Iudei, il. 2. num. 2. de iudeis. Salicet. in l. 2. in fin. num. 286. C. de pact. vbi sub num. sequenti addit filium † viuente patre non posse habere spem probabilem in eo, quod sibi debetur pro legitima, & allegat dictum Paul. de Castr. in cons. 32. in antiqu. alias 2. lib. 2. quod † si viuentibus parentibus legitima filijs deberetur, tale ius aliter considerari non posset, nisi tanquam debitum sub conditione † nimirum si parentes ipsi filijs præmorerentur, quodque ea, quæ conditionaliter debentur propter spem ad hæredes suos transmittantur, §. ex condicionali, inst. de verbor. obligat. & l. condionales. ff. de verb. significat. Verum dum pater viuit, mortuo, † aut de medio sublato filio, legitima ad suos hæredes ab eo non transmittitur, sed locus fit sequenti gradui, vel alijs venientibus ab intestato per text. in l. si qua pœna. ff. de his, qui sunt sui, vel alien. vir. eaq. ratione Castr. vbi supra concludit verius, & magis propriè dici, quod viuis † parentibus nullum ius etiam conditionaliter ratione legitimæ in illorum bonis competat filijs, & auctoritatem Doctorum aliter sententium non.

posse præualere asserit Pinell. in l. 1. num. 75. vers. ex numero autem scribendum, Cod. de bon. mat. ac per aliam rationem dicti iuris exclusiuam quod scilicet † possibile sit parentes ante obitum bona consumere, & de illis prohibitu disponere idem sentit Aym. in cons. 114. num. 13. & apud Doct. communem esse sententiam testantur Vasq. de success. part. 3. lib. 2. §. 20. num. 283. Marant. dispui. 10. num. 22. Sual. in thesaur. recept. sent. in verbo, legitima, num. 67. Merlin. de legi. lib. 5. tit. 3. quæst. 1. in princip. & apud eundem Rota decis. 55. num. 22.

- Non obstat, quia sicuti superuenientibus bonis liberis † post dotationem † effectuatam in bonis fideicommissi debet fieri reintegratio eiusdem fideicommissi ex bonis, quæ grauato aliunde superuenerunt Ruin. cons. 137. num. 19. volum. 2. Petr. de fideicom. quæst. 8. num. 461. Peregrin. eod. tit. art. 42. num. 70. & alij Doctores allegati per Fusar. de substit. quæst. 531. num. 53. ita in præsentī casu admit-
 12 tenda sit imputatio legitimæ, † quam mulier consecuta est post contractum matrimonium in dotem. Quia motiuum quoad coniuges non procedit attenda iuris re-
 13 gula, quod semel constituta ex iusta causa, & † lege approbante, non sunt retractanda, cap. factum legitime, de reg. iur. sed tantummodo locum habet respectu Patris do-
 14 tantis † aut filiz, quæ se ipsam dotauit, vt distinguit Peregrin. auct. art. 42. num. 70. Neque ex eo, quod mulieri iam nuptæ bona superuenerunt statim debuit cessare ef-
 15 fectus dotis sibi † quæ sita sub prætextu, quod cessante causa subsidij cesset quoque illius effectus, hæc enim re-
 16 gula non procedit in iure iam † quesito, quod etiam cessante existentia causæ retinetur, l. cum uxori, Codic. quando dies legat. l. fin. ff. unde lib. Bald. in leg. filia, ff. de Senator. Tiraq. in tract. cessante causa limit. 11. num. 1. & in istis terminis Menoch. lib. 4. præsumpt. 289. num. 198. Et ita vtraque, &c.

* Id est sub diebus 14. Ianuarij 1628. & 7. Iunij 1630. coram bon. mem. Card. Virili, & sub die 13. Iunij coram eod. bon. mem. Motmanno. Primæ duæ sunt suprà decisiones 128. & 239. par. 5. recent, altera est decisio 49. in hac eadem parte.

R. P. D. VEROSPPIO,

Pratensis, seu Nullius Parochialis.

Die Veneris 11. Martij 1633.

ARGUMENTVM.

Testamentum carens numero septem testium est inualidum, cum dictus numerus non tantum pro solemnitate, & probatione requiratur, sed pro forma. Testamenti solemnitas, vt remittatur tempore pestis quid sit necesse. In testamento, vel codicillis nemo potest sibi ipsi adscribere legatum sub pœna, leg. Corneliæ de fals.

SUMMARIVM.

- 1 Clausula conditionem inferentes plenior proba-
 tionem requirunt.
 2 Testamentum, quod caret legitimo numero testium, ostendere non potest, quæ fuerit Testatoris voluntas.

- 3 *Testium legitimus numerus in testamento non ad solam solemnitatem, aut probationem, sed pro forma requiritur.*
- 4 *Testamenti solemnitas, & numerus testium in eo requisitus, propter instantem necessitatem calamitosi temporis pestis, censetur remissus.*
- 5 *Testamenti solemnitas, ut dicatur remissa propter pestem, quid requiratur.*
- 6 *In Testamentis factis tempore pestis, ut remittatur legitimus numerus testium, quid sit necesse.*
- 7 *Testamentum tempore pestis factum, ut valeat, numerus testium non debet esse minor quinque, secundum veriore, & magis equam sententiam, numero 8.*
- 9 *Testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus valet, secundum text. in cap. cum esset. de testam.*
- 10 *Textus in cap. cum esset. de testam. ut locum habeat plura requiruntur, remissive.*
- 11 *In Testamento, vel codicillis nemo potest sibi ipsi legatum adscribere prohibente hoc Senatus Consulto, Libonian.*
- 12 *Legatum sibi adscribens in Testamento, vel Codicillis tenetur poenal. Corneliae de Falsis, tamen effugiet eam; si patiatur rejci dictum legatum.*
- 13 *Legatum potest quis sibi adscribere in Testamento nuncupativo. Et quare num. 14. & 15.*
- 16 *Iurispatronatus non potest alicui relinqui titulo particulari sine confirmatione Ordinarii.*
- 17 *Iurispatronatus alienationi, ut Episcopus per Vicarium consensisse dicatur constare in primis debet de speciali mandato.*
- 18 *Clausula, si & in quantum, quae sit virtus.*
- 19 *Confirmationis natura est, ut semper illa intelligatur facta sine alterius praedictio.*
- 20 *Rot. decis. 17. de Iurepatr. in antiq. declaratur, & de veritate conclusionis in ea firmata dubitatur, num. 21.*
- 22 *Heres impugnare non potest factum defuncti.*

D E C I S I O CCCLVI.

DVBITAVI in hac causa, an esset iustificata gratia Collationis Apostolicae, quam obtinuerat Paulus Cyprianus, una cum derogatione medietatis vocum de hoc Beneficio, quod dicitur esse de Iurepatronatus Laycorum, postquam ad idem Beneficium presentatus fuerat à Ioane Cypriano, & Thoma de Medices, & cum in dubio, quod proposui 19. Ianuarij praeteriti, Domini restringendo difficultatem mandassent, ut strictè informaretur super pertinentia vocum, quas dicebantur habere Ioannes, & Thomas; Proposito hodie iterum dubio, contra Paulum responderunt, quod scilicet illius gratia non esset iustificata. Nam quantum ad vocem, & ius Ioannis super hoc patronatu illam deducebat Paulus ab eo presentatus ex legato eiusdem vocis facto ipsi Ioanni à q. Bertino de Guardianis, qui in eodem Patronatu dicebatur successisse ex quarta parte, quae olim probabatur fuisse apud Petrum de Quartuccijs, cum ille eam reliquisset in casu, quo sua descendencia ex linea masculina deficeret, Petro q. Thomae Lazzari fratri suo Vterino, & illius descendentes, & ab hoc Petro causam habere diceretur alter Bertinus senior de Guardianis, qui fuit Avus Bertini auctoris Cypriani; Quicquid enim dici potest super probatione, siue pertinentia huius Iurispatronatus, siue etiam quasi possessione aliorum, qui fuerunt ante Ber-

tinum propter clausulam illam, quae posita legebatur in litteris, & gratia Pauli, ut verificato prius Iurepatronatus ex fundatione, & dotatione, posset Ordinarius, cui directae fuerunt eadem litterae hanc Ecclesiam Paulo conferre, & cum eadem clausula videretur inferre conditionem, & propterea plenior probacionem requireret, ex notatis in l. Lucius, ff. de condition. & demonst. & per Felin. in cap. si constituti, num. 5. de accusat. & in cap. vltim. num. 33. de presump. Decius in rubr. de probation. num. 154. Visum fuit ex eodem testamento Bertini, in quo legata fuit Ioanni haec vox, deduci non ius Ioannis, & excludi iustificatio gratiae Pauli, cum idem Testamentum, tamquam carens legitimo numero testium, non solum ostendere non posset, quod ea fuerit voluntas Bertini, ut in l. hac consultiissima, §. ex imperfecto, C. de testam. Verum ex eodem Testamento numquam potuerit ea vox transferri in Ioannem de Cyprianis, dum hic numerus testium non ad solam solemnitatem, & aut probationem, sed pro forma ipsius Testamenti requirebatur, ut post Bari. in leg. nemo potest, ff. de legat. 1. & Bald. in leg. cum quis, Cod. de iur. & facti ignor. tenet Couar. in expositione, cap. cum esset, num. 8. de testam. Clar. in §. testamentum, quaest. 56. num. 2. & fuit dictum, in decis. 734. num. 8. part. 1. diuers. quae decisio attestatur de communi, & veriori opinione.

Neque visum fuit suffragari posse Ioanni de Cyprianis, siue Paulo ab eo presentato, ut testamentum Bertini conditum fuerit tempore, quo pestilentia grassabatur in terra Prati, & ab ipso Bertino eadem peste laborante, quae colligi dicebantur ex testibus, qui fuerant examinati in alia causa inter Ioannem de Cyprianis legatarium Bertini, & Mariam illius heredem; Ut enim ea solemnitas, & numerus Testium, quae requiruntur ex dispositione Iuris Civilis in testamentis, ut in l. hac consultiissima, Cod. de testamen. & in §. sed cum paulatim instit. eod. tit. remissa censeatur propter necessitatem temporis tam calamitosi, plura requirunt Doctores, ut apparet ex notatis per Clar. in §. testamentum, quaest. 56. num. 3. Rip. in tracta. de pest. in tit. de privileg. vltim. volunt. Primo ut ea lues magna sit, ita ut non censeatur satis esse sola suspicio contagij, ut inter ceteros adiecit idem Ripa sub dict. tit. de privileg. vltim. volunt. num. 10. in fin. Boer. decis. 228. num. 11. Ad quem effectum Domini considerabant tam ea, quae colligebantur ex testamento eiusdem Bertini, in quo non solum narrata fuit haec sola suspicio, verum etiam quod idem Bertinus in lecto decumberet ex febre, quae poterant confirmari ex depositione eorundem Testium, cum ex Summario dato constaret, quod duo ex ijs, qui se dicto testamento subscripserunt, accessissent ad Testatorem tamquam ad amicam occasione illum visitandi, & quod ibi reperirentur, cum alij duo testes accessit fuerint, ut eidem testamento interessent. Secundo requirunt Doctores, ut maior Testium numerus haberi non possit, ut tenuerunt Iason. in l. vltim. num. 3. Co. de testam. Alex. conf. 177. num. 8. lib. 2. Clar. ead. quaest. 56. num. 3. Et in hoc poterat etiam considerari tam qualitas terrae Prati, quod inter quatuor praecipua Italiae oppida numerat Lander Albertus in sua descriptione Italiae, & non amplius quam decem miliaribus distabat à Ciuitate Florentiae, quam quod in omnibus testamentis, quae facta fuerunt eodem Anno 1631. quo decessit Bertinus, semper adhibiti fuerint septem testes, ut constabat ex attestacione plurium Notariorum eiusdem Oppidi, Tertiò demum requiritur, quod hic numerus non sit minor quinque testibus, ut apparet ex notatis per eundem Clarum, qui licet dicat contrariam opinionem esse in iure veriore, ut Testium numerus neque in tempore pestilentiae minui possit, & hanc tamen opinionem, quod quinque requirantur testatur magis aequam, & fuit originalis Baldus, ut ipse Clarus testatur in leg. vltim. Cod. de testam. eamque sequuti fuerunt Io. Annibal. in repetit. leg. nemo potest, nu. 61. in fine cum alijs sequentibus. ff. de leg. 1. Angel. in §. vlt. Instit. de testam. Dec. conf. 284. num. 3. in fin. Rip. sub eod. tit. de privileg. vlt. volunt. num. 12. Betran. consil. 170. lib. 1. part.

par. 2. num. 1. & 2. Afflict. decis. 25. num. 2. & plures quos refert Boer. in d. decis. 228. num. 9. & 10. Mascard. de probation. conclus. 1352. num. 23. & Rota apud Pui. decis. 382. num. 1.

Neque potuisset idem testamentum sustineri ex auctoritate, caput. cum esset, de testam. cum ex forma data in ea Decretali, legitimum fuit testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus, etiam quod nullapessis in loco deficiat, ut notarunt, Boer. in adducta decis. 224. Mascard. eodem conclusione 1352. numer. 27. Etenim plura requirebantur, ut posset esse locus dispositioni fuit eius Decretalis, ut apparet ex deductis per eundem Boer. in dicta decis. 228. num. 11. & Clar. in 9. testamentum quest. 57. Et quando idem testamentum sustineretur illius auctoritate adhuc dubitari poterat, an valeret legatum huius patronatus, quod in eodem Testamento Bertini relictum fuerat Ioanni Cypriano; Quia cum manu ipsius Cypriani fuisset conscriptum Testamentum, requirebat particularem subscriptionem Testatoris, qui legatum à se factum in specie confirmaret propter prohibitionem Senatus consultum Liboniani, ne quis possit sibi ipsi adscribere fuit legatum in Codicillis, vel Testamento, quæ dictante Testatore propria manu conscripserit, ut in leg. si testator, & ibi Salycet. in princ. Cod. de his qui sibi ascrib. in testam. leg. prima. §. ad testamentum, & ibi gloss. in verbo, inter filium, & in leg. diuus §. plane, in verbo, specialiter, ff. ad leg. Corn. de fals. Duran. de art. testam. ut. 6. caut. 1. num. 2. Adeo ut non aliter possit ignorans effugere pœnam, leg. Cornelia, quæ ab eodem Senatus Consulto, & Diui Claudij edicto irrogatur, fuit quàm si patitur reiici huiusmodi legatum, ut in leg. Senatus Consulto, Codic. de his qui sibi ascrib. testam. notat glossa in verbo, dederunt, & in dict. leg. si testator in verbo ascriptum, & in leg. Diuus, §. Tuius, ff. ad leg. Corn. de fals. Et licet hanc fuit dispositionem non habere locum in testamento nuncupatio voluerint Odofred. & Cyn. in dict. leg. 1. §. inter filium, ff. ad leg. Corn. Specul. in tit. de instrum. edition. §. instrumentum, num. 28. versic. quid ergo, quos refert Salycet. in d. leg. si testator, num. 4. Alexand. conf. 50. num. 3. lib. 3. et scilicet ratione, quia posset, qui sibi in dicto testamento legatum scripsit suam innocentiam probare per Testes, fuit qui audierunt Testatoris voluntatem, quam rationem etiam considerauit Bald. in d. leg. si testator in fine. Cuman. conf. 79. num. 2. Duran. de art. testam. caut. 1. tit. 6. num. 3. Tamen ea voluntas Testatoris, fuit & veritas eiusdem legati non aliter probaretur hoc casu, quàm ex scriptura ipsius testamenti, unde idem omnino dicendum de eo erat, quod de testamento in scriptis, ut post Cyn. in d. leg. 1. Cod. de his qui sibi ascrib. in testam. notauit Bartol. in leg. 1. §. ex illa num. 1. ff. ad leg. Corn. de fals. Salycet. in d. leg. si testator num. 5. Bald. in d. leg. dict. antibus, num. 5. Cod. de testam. Roman. consil. 185. num. 12. & 13. ubi de commun. Duran. dict. caut. 1. numero 3.

Præter hanc nullitatem, quæ ex testamento Bertini proveniebat, considerauit præterea Domini aliam rationem, ut Cyprianus succedere non potuerit in ea portione, & voce, quam dicebatur habuisse Bertinus super hoc patronatu, cum illa non fuerit relictæ Cypriano extitulo vniuersali institutionis, fuit sed ex iure particularis legati, quod sine confirmatione Ordinarij fieri non potuit cap. quod autem, §. cetero, cap. illud, cap. nullus Laycus, de Iure patron. & notant communiter Doctores in cap. cum saculum, & in cap. illud eodem tit.

Neque visa fuit remoueri hæc obiectio ex duabus confirmationibus, quas Paulus ostendebat huius legati, & vocis relictæ Ioanni de Cyprianis; deducebat enim primò hanc confirmationem ex admissione facta à Vicario suæ præsentationis, cuius nullus poterat esse effectus ex duplici capite, fuit & quia deficiebat in eodem Vicario mandatum speciale, quod ante omnia necessarium erat, ut per eam admissionem dici posset consensisse alienationi, ut hæc erat Iuris patronatus iuxta notata, in cap. 1. de

off. Vicar. lib. 6. & per Calder. conf. 1. eod. tit. Ferrer. conf. 377. numer. 7. & fuit dictum in Pistorien. Patronatus 31. Martij 1628. coram R.P. D. meo Merlino, & quia præter defectum potestatis, neque etiam apparebat de voluntate eiusdem Vicarij recipiendi eam præsentationem, cum non admitteret illum simpliciter, sed cum clausula, fuit & in quantum, cuius effectus erat, ut fuit ea præsentatio censereur eatenus admissa, quatenus esset admittenda, ut super eadem clausula notat Bartol. in leg. si quando, num. 4. Angel. num. 2. Imol. num. 1. ff. de leg. 1. Roland. in l. g. 1. num. 17. C. quomodo, & quando lud. Et in proprijs terminis præsentationis admissæ cum hac clausula, voluit Rota apud Cardin. Seraphin. decis. 499. num. 2. & coram Greg. decis. 417. num. 2.

Altera etiam confirmatio ostendebatur eiusdem Vicarij in executionem approbationis factæ, ab Ordinario huius legati, in quo hoc Ius patronatus relictum fuit Ioanni, sed neque poterat eadem confirmatio valere, quia tempore, quo illa superuenit, aderat præsentatio aliorum patronorum, quæ operabatur, ut confirmatio tunc relictæ non posset in præiudicium Tertij, cuius fauore facta fuit præsentatio, cum hæc sit natura confirmationis, ut semper facta intelligatur, fuit sine alterius præiudicio, cap. quamuis, caput. si pro te, de rescript. & notat post alios Bald. in cap. 1. num. 10. de confirm. vtil. vel inuul. 10. And. in cap. sine culpa, num. 2. in 2. princip. question. in solutione ad contraria de regul. iur. lib. 6. Dec. in cap. ultimo, num. 57. de constitut. Imò obtinuerat Paulus hanc suam gratiam, in qua derogabatur medietati vocum, quod etiã satis erat, ne posset dici iustificata eadem gratia, cum tempore, quo illa obrenta fuit, non adesset hæc confirmatio, & quod huic consequens erat, non verificaretur, quod Paulus fuisset præsentatus à medietate Patronorum, dum Ioanni, qui eum præsentauerat, adhuc quæsitum non fuerat Ius patronatus.

Neque in contrarium fuit facere visa fuit autoritas Rota in decis. 17. de Iure patronatus, in antiqu. in qua decisio fuit, quod ex consensu Episcopi sequuto confirmari potuit donatio, quam etiam in præiudicium filij hæredis donatoris in casu illius decisionis quidam fecerat patronatus à se possessi. Vnde ex ea inferebatur ad euersionem vtriusque huius fundamenti, quod consideratum fuit pro nullitate huius secundæ confirmationis, & approbationis factæ ab Ordinario; Quia præterquam de veritate conclusionis firmata fuit in ea decisione visa fuit dubitasse Rota coram Puteo in decis. 18. lib. 2. dum dixit contrarium sensisse Abbatem in sua disputatione, cui initium est, Augerio, quem cum argumentis, & rationibus in ea disputatione adductis refert, & sequitur Lambertin. de Iure patronatus, par. 2. question. 1. principal. numer. 17. Aliam præterea apparet fuisse rationem eius decisionis, ut considerat eadem decisio coram Puteo, quàm sequuta fuit Rota coram Reuerendissimo Domino meo Decano in vna Pienina Iuris patronatus 23. Maij. 1610. inter recent. par. 2. decis. 337. numer. 7. quia scilicet tempore, quo superuenit ea confirmatio Ordinarij, nondum venisset casus vacationis, neque filius aliquem præsentasset, cum illud solum in ea decisione statuatur, ut in concursu præsentationis factæ à filio hærede Donatoris, & præsentationis factæ à Donatario, præferri deberet illa Donatarij; Cui rationi addi potest tertia, quæ desumitur ex eadem decisione 17. quod cum Ius filij super eo patronatu proveniret ex dispositione Patris, qui non potuisset venire contra donationem à se factam, eodem modo neque potuerit fuit filius impugnare eamdem donationem, dum erat sui patris hæres.

Et ita, &c.

R. P. D. V E R O S P I O,

Nouariens Decimarum,

Die Veneris 29. Aprilis 1633.

A R G V M E N T V M.

Tertius admissus ad causam cum clausula, constituto de interesse, in statu, & terminis, & sine retardatione solutionis, quomodo docere debeat de iure suo, & an possit impedire executione sententiae latae fauore alterius ex litigantibus.

S U M M A R I V M.

- 1 Clausula constituto de interesse, satis iustificatur ex eo, quod interesse alleganti assistat ius commune super negotio controuerso.
- 2 Clausula, constituto de interesse, continet conditionem, cui ut satisfactum dicatur, non requiritur probatio omnino certa, aut necessario concludens; sed sufficit praambula quaedam probatio conducent ad praeparationem causae, & qua summarie, & apparenter doceatur de interesse num. 3. Imò satis est, quod de eo constet sola iuris praesumptione numero 4.
- 3 Clausula, sine retardatione solutionis, quae sit virtus.
- 6 Tertio venienti iure proprio, & diuerso ad exclusionem duorum simul litigantium, quamuis acta inter eos facta non praediucent; non tamen licebit exceptione sua impedire, aut differre expeditionem causae expedienda fauore unius litigatoris, qui ius suum probauit, & quare num. 7. & 8.
- 9 Clausula, in statu, & terminis facit, ut quis censeatur admissus ad actus impofterum faciendos, non autem, ut cum eo repeti debeant acta iam facta.
- 10 Item operatur, ut denegata censeatur facultas appellandi, si causa erat in statu, ut non posset esse locus appellationi.

¶ Suprà ad Decisionem 311, coram eodem R. P. D. Verospio,

D E C I S I O CCCLVII.

POSTQVAM in hac causa firmatum fuit, ut ad Episcopum Nouariensem spectaret quarta pars decimarum, quae colligebantur in Territorio Oppidi de Camero, & in decisionibus factis coram R. P. D. meo Piroua no sub die 5. Decembris anni 1629. * 11. Martij anni 1632. * & 10. Iunij anni 1630. * lata fuit sententia fauore Episcopi contra Communitatem, & homines eiusdem Oppidi debitores dictorum decimarum, cuius executioni se opposuit Rector Ecclesiae Parochialis, & deuoluta ad me causa per appellationem interpositam nomine Communitatis, petebat se admitti ad prosecutionem eiusdem causae; Vnde datum fuit dubium, an constaret de aliquo interesse Rectoris, quod cum hodie coram me proponeretur, Domini responderunt constare de

Decisio CCCLVII.

tali illius interesse, ut possit in hoc iudicio appellationis deducere iura, quae habebat pro consecutione huius decimae, non retardata executione sententiae late fauore eiusdem Episcopi.

- Etenim petebat ille admitti ad causam vigore commissionis, quam obtinuerat ex speciali rescripto Signaturae, quae signata fuit cum duplici clausula, nimirum, *constitudo de interesse eiusdem Rectoris, & sine retardatione solutionis*; pro implemento autem primae, satis visa fuit esse assensu iuris, quam idem Rector pro se habebat super decimis, quae colligebantur intra fines suae Parochiae, ut notatur in cap. cum contingat, & in cap. cum in tua. de decimis. & in cap. significauit. de paroch. & in capit. ad decimas, de restitu. spoliar. lib. 6. Quia ut diceretur satisfactum conditioni, quae continetur sub eadem clausula, non requirebatur probatio, quae esset omnino certa, aut necessario concluderet; sed ea dumtaxat, quae esset praebula, & conduceret ad praeparationem causae, & satis erat, ut de eo interesse summarie doceretur, & apparenter, ut notam Doct. in cap. veniens. vbi Abb. num. 9. Felin. num. 13. & 38. de testib. idem Felin. in cap. cum super. num. 2. de off. delegat. & in cap. cum super. num. 13. de sent. & re iudicat. Vam. de nullit. iii. quis dicere possit de nullitat. num. 24. Rot. decis. 1. de rescript. in antiquior per Bisignet. Imò satis erat, si de eo constaret ex sola iuris praesumptione, ut fuit dictum in Elngen. Beneficij 1. Iulij 1615. coram Reuerendis. Seleuten. & in his terminis de cimarum Parocho competentium in Taurinen. decimarum 22. Aprilis 1608. coram bon. mem. Manzanedo, & in decis. 193. num. 5. part. 2. recent.

- Ut verò diceretur satisfactum conditioni, quae continetur sub alia clausula, sine retardatione solutionis, non poterat impediri eiusdem causae cursus, & effectus sententiae latae fauore Episcopi; Ad quem effectum Domini considerant, quod licet exceptio, quam Rector proponebat, non respiceret defensionem Communitatis, quam Episcopus obtinuit condemnari ad sibi praestandam partem decimae, sed veniret ipse Rector iure proprio, & diuerso à iure Communitatis excludendo, tam Episcopum ab exactione eiusdem decimae, quam Communitatem ab illius retentione, quo casu acta facta inter Episcopum, & Communitatem non poterant eidem Rectori praediuicare, ut distinguunt Barol. in leg. si pro lusorio iudicio, §. sed & agere causam. ff. de appellat. Bald. in leg. si eo tempore, Cod. de remission. pignor. quos sequitur Couar. pract. question. cap. 13. & cap. seq. num. 3. Tamen propter hanc illius exceptionem non potuisse differri expeditionem causae fauore Episcopi dum ille probauerat ius suum aduersus Communitatem, ut tradit Barol. in d. leg. si pro lusorio iudicio, §. sed & agere. ff. de appellat. & in l. a Diuo Pio, §. si super reb. ff. de re iudic. & notam Doct. in cap. veniens, 38. de testibus vbi Innoc. & Host. num. 1. Abb. num. 6. & rationem ibi considerant, quia hoc casu, quo ius tertij sit diuersum à iure aliorum, nullum sit illi praediuicium in expeditione causae fauore vnius ex litigantibus, cum non possit sua interesse, utrum res super qua litigatur, sit potius apud vnum, quam apud alium, ut considerat Felin. in dict. cap. veniens, num. 9. Rot. decis. 4. de iudic. in antiqu. Achill. decis. 5. de exception. & late, ac pluribus relatis tradit Couar. in adducto cap. 14. pract. quest. numer. 4. & cap. 16. in toto eo cap. & idem suadebat hoc casu alia clausula, in statu & terminis, quae legebatur in commissione, quam Rector obtinuit, quia illius effectus erat, ut censeatur admissus solum ad actus, qui fieri debebant impofterum in causa, non autem ut cum eo repeti deberent acta iam facta, & sententia lata fauore Episcopi, ut notat gloss. in c. 2. vi li. pend. Franc. num. 4. Innoc. in c. cum super. n. 6. de sent. & re iud. & ibi etiam Felin. n. 17. Cassador. decis. 1. nu. 3. de exception. Put. decis. 71. n. 1. lib. 3. ad eod. per admissionem hoc modo concessam.
- ¶ censeatur denegata facultas appellandi, si causa erat in eo statu, ut non posset esse locus eidem appellationi, ut infert Put. d. decis. 71.

Et ita &c.

* Sunt

* Sunt decisiones 327. 357. par. 5. recent. altera est. 337. supra in hac eadem parte, & plures Decisiones in hac causa, vide ad dictam decisionem 311.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana Donationis.

Die Luna 6. Iunij 1633.

ARGUMENTVM.

Donatio remuneratoria stante statuto Urbis dicitur læsiva, si vel merita non probentur aliunde, quàm ex instrumento donationis, vel illa non æquent valorem bonorum donatorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio reciproca nullam de iure solemnitatem ex-
pescit.
- 2 Donatio remuneratoria propriè non est donatio, sed
quædam accepti servitij permutatio.
- 3 Donatio remuneratoria ut fiat, nulla cogit necessitas,
sed naturalis ratio impellit.
- 4 Statutum de donatione generaliter loquens non com-
prehendit donationem ob causam.
- 5 Quid in statuto Urbis.
- 6 Donare prohibitus propter fraudes, & damna, quæ
in donatione contingere possunt, censetur etiam
prohibitus facere donationem propter benemerita,
cum in his dupliciter errari potest, vel circa eo-
rum estimationem, vel circa estimationem rei, quæ
donatur.
- 7 Statutum Urbis requirit probationem meritorum
aliunde, quàm ex sola donatoris assertionem.
- 8 Donatio ob causam facta à persona non prohibita do-
nare, secundum communem, non requirit aliam
probationem, quam eam, quæ ex sola donatione
colligitur, quia quando propter defectum proba-
tionem meritorum, non subsisteret, sustineretur ta-
men in vim iuramenti promissory in instrumento
donationis adiecti.
- 9 Secus est in terminis statuti Urbis.
- 10 Instrumento sublato, iuramentum quoque in eo con-
tentum, ut corruat, necesse est.
- 11 Statutum Urbis non admittit donationes remunera-
torias, quatenus merita sunt inferiora valore bo-
norum donatorum, & quare num. 12.
- 13 Gratiæ natura non est, ut illa patiatur se coerceri in-
tra limites servitij accepti.
- 14 Statutum Urbis improbens donationes mulierum, &
minorum sine certis solemnitatibus faciendas, non
inducit solemnitates ad restringendam facultatem
donandi propter benemerita, sed ut in eorum ex-
cessu habeatur ratio personarum, quæ possint æsti-
mare valorem meritorum.
- 15 Merita, propter quæ fit donatio, secundum termi-
nos statuti Urbis debent esse de præterito non au-
tem de futuro, & quare.

16 Gratia postquam est collata, pro levi re solet ha-
beri.

17 Ingratorum infinitus est numerus.

18 Læsisio considerabilis est in donatione remuneratoria,
quando merita ex dispositione statuti sunt æstima-
nda.

19 Servitia magna considerationis sustinere possunt do-
nationem factam ad favorem personarum, quæ aliàs
servire tenebantur.

20 Meritorum æstimatio Iudicis arbitrio relicta est.

¶ Infra ad Decisionem 363. coram eo-
dem R. P. D. Verospio.

D E C I S I O CCCLVIII.

CVM quæreretur in dubio hodie per me proposito de validitate donationis, quàm Virgilia dicebatur fecisse Liuiæ, ad duas difficultates visum fuit Dominis restringi posse decisionem eiusdem dubij, An scilicet necessaria fuerint aliquæ solemnitates in hac donatione, quæ in instrumento super ea confecto inter partes dicebatur facta ob causam, & in remunerationem servitiorum, quæ per ipsam Liuiam exhibita fuerant donatrici, & an probarentur eadem servitia, quæ fuerunt causa eiusdem donationis.

Et quantum ad primam difficultatem, siuè validitatem ipsius donationis, poterat de hac quæstione dubitari, vel attentata dispositione iuris communis, vel habita ratione statuti Urbis, cuius dispositioni subiacebant tam Virgilia, quæ donationem fecit, quàm ipsa Liuiæ, cui donatum fuit: In primo casu, ubicumque donatio ex sola dispositione iuris communis, legem accipere debeat, est ferè communis omnium sententia, ut nullis solemnitatibus opus sit in donatione reciproca, quam t post gloss. in leg. Aquilus Regulus. ff. de donatione, tenuerunt ibi Bartol. num. 3. Imol. num. 1. Bald. in leg. si donatione, ff. de collation. Ias. in leg. ex hoc iure, num. 53. ff. de iust. & iur. & in leg. mandata. num. 9 ff. de offic. eius, & alij, qui referuntur per Tiraquei. in leg. si unquam, in verbo donatione largitus, num. 109. C. de reuocand. donat. Clar. in §. donatio quæst. 3. Vin. commun. opinion. lib. 1. opin. 222. num. 2. qui omnes mouentur vna ea ratione, quod donatio remuneratoria non sit propriè donatio, sed potius quædam permutatio servitij accepti, quia licet nulla necessitate ad eam donationem, quis cogi possit, satis tamen est, ut ex naturali ratione ad eam sit obligatus videatur, ut considerauit inter ceteros Alexan. conf. 43. nu. 31. lib. 4. Curt. iun. conf. 67. num. 6. par. 1. Nat. conf. 609. num. 38. volum. 4. Conar. in cap. cum in officiis, num. 9. de testam. Card. Man. qui de venori, & in agis communi opinione testatur de iacii & ambig. lib. 13. tit. 2. num. 9. & ut. 15. num. 19.

Hoc idem fenserunt Domini in secundo casu, & de ea donatione, quæ regulis, & dispositioni statuti subiacebat, debebat ex eadem ratione, quod in statuto generaliter loquente de donatione non possit contineri t donatio ob causam, ut inter ceteros voluerunt Oldrad. conf. 139. num. 14. Alexand. conf. 43. num. 31. lib. 4. Nat. conf. 609. num. 9 & 38. Becc. conf. 55. num. 19. lib. 1. Put. decis. 416. lib. 1. Carpan. super statuti. Mediol. cap. 328. num. 5. par. 1. & in terminis huius statuti Romani. Crescen. decis. 1. de donation. num. 6. Rot. in Romana donationis de Cupis 5. Iunij. 1602. coram Cardin. Pamphilio & notissime in vna Romana donationis de Castellanis 17. Martij 1630. coram Reuerendissimo D. nico Decano. Verum super hoc statuto aliquando dubitauit Rota, an illud comprehenderet hoc genus donationis t reciproca propter rationem, quæ ab eodem statuto considera-
batur fraudis, & damni, quod minori, aut meliori con-

tingere posset ex ea donatione; quæ ratio, negari non poterat, quin conveniret etiam donationi remuneratæ, & ita decisum fuit in una Romana hereditaria, & pariter in datis 12. Iunij 1615. & in una Romana nullitatis donationis 4. Maij. 1616. coram h. mem. Buratto, imò maiori cautione videbatur indigere ea donatio, quæ facta affereretur ob benemerita, dum poterat in ea dupliciter errari, & circa æstimationem ipsorum maritorum, & circa æstimationem rei, quæ donatur, ut etiam Rota consideravit in decis. 102. num. 7. par. 2. divers. & coram Pui. decis. 55. numer. 7. lib. 3. & voluerunt præterea Bariol. in conf. 90. num. 2. lib. 1. Cornel. conf. 161. numer. 8. lib. 3. & in conf. 197. num. 11. lib. 4. Mandell. conf. 81. num. 55. Unde in hac opinio, & decisionum diversitate, quæ ex hoc Tribunali prodierunt ex diversis causarum, aut factorum circumstantijs, ita visum fuit Dominis posse hanc quæstionem terminari, & componi inter se: utramque sententiam, si nihil constituto super ipsa donatione in uniuersum, sed solum consideratis, quæ cuiusque controuersie propria sunt, attendatur qua ratione in vnaquaque donatione, aut causa euitari possit ratio ipsius statuti, quod fieri posse considerantur tribus potissimum concurrentibus.

Et primum requiri dixerunt, ut hæc merita aliunde probentur, quam ex sola assertione ipsius donatoris, quæ licet in donatione facta à persona, quæ non sit prohibita donare, non requiratur alia probatio præter eam, quæ colligitur ex ipsa donatione, ut communem opinionem esse testatur Clar. in §. donatio. quest. 3. num. 2. Menoch. conf. 100. num. 76. Card. Manic. de iacui. & ambig. convention. lib. 13. tit. 15. num. 42. Gabr. de donat. conclus. 1. num. 63. Hoc tamen idè contingit, quia potest donatio, quam illa fecit, sustineri in vim iuramenti promissoris positi in instrumento eiusdem donationis, quando non subsisterent merita, quorum mentio facta fuerat in eo instrumento, ut consideravit idem Card. Manic. d. num. 42. Corn. conf. 104. num. 13. Gra. conf. 63. num. 2. 4. Rip. in respons. prim. de donat. num. 1. quæ ratio non potest conuenire ei donationi, quæ ex dispositione statuti certas solemnitates requirat, si (prout contingit in casu statuti huius Urbis) in eo tollatur omnis probatio instrumenti, in quo donatio facta sit, cum sublato eodem instrumento, necesse sit etiam, ut corrumpatur iuramentum, quod in illo continetur, ut fuit doctrina originalis Bart. in l. omnes populi. num. 25. ff. de iust. & iur. quam sequuti fuerunt Abb. in cap. cum contingat. num. 26. Imol. num. 73. de iur. iuran. & fuit sæpius decisum in hoc Tribunali, ut in d. Romana donationis de Cupis 5. Iunij 1602. coram Card. Pamphil. & in alijs relatis in decis. 153. num. 3. par. 1. recent. & in una Romana donationis 3. Iunij 1628. coram R. P. D. meo Dunozeo, & in Bononiens. census 5. Iunij 1629. coram R. P. D. meo Ghislerio.

Secundo dixerunt requiri, ut merita donatarii non sint inferiora valore bonorum donatorum, cum in ea parte, in qua et eadem bona superabunt quantitatem dictorum meritorum, retinere debeat donatio nomen puræ, ac simplicis donationis, ut pluribus relatis comprobauit Cardin. Manic. de iacui. & ambig. convention. lib. 13. tit. 15. num. 28. Tiraq. in l. si vnquam, in verbo aonatione largitus, num. 8. C. de reuoc. donat. Cardin. Seraph. decis. 416. num. 20. & decis. 1170. num. 5. & distinguit hic etiam Cardin. Manic. utrum ipsa donatio possit per se valere, quamuis nulla merita præcessissent, An verò sustineri debeat propter sola merita donatarii, ex qua distinctione, responderi poterat ad objectionem, quæ mouetur à Tiracuell. quod non hæc videatur esse natura gratiæ, ut se coerceri patiatur intra limites seruitij accepti, dum potius cum quodam quasi scænore respondere debet ei, qui primo beneficium dedit, exemplo agrorum fertilium, qui multo plus reddere solent, quam acceperunt, quia æquum est, quod et in hoc meritorum excessu habeatur ratio etiam personarum à quibus illa æstimari possunt, ad quem effectum censeri debent requisitæ huiusmodi solemnitates à statuto non autem ad restringendam aut limitandam fa-

cultatem donandi, ut bene, & in proposito considerauit Cef. de Grass. decis. 2. num. 19. de donat. Rip. in l. si vnquam in 15. quest. num. 31. Cod. de reuoc. donat.

Tertio demum visum fuit necessarium esse, ut non possit donationi obesse ratio huius statuti, quod illa facta fuerit ob benemerita, & seruitia, quæ præcesserint, non autem propter ea seruitia, quæ donator sibi polliceatur in futurum ab eo, cui donauit, cuius rei licet plures rationes afferri possent, vna tamen satis erat, quæ magis conuenire visa fuit terminis huius decisionis, quia scilicet facilius dubitari potest de læsione in æstimatione dictorum meritorum, quæ pendere debent ex futuro euentu, cum in ea non solum haberi deberet ratio personarum, quibus donatur, eo quia nihil leuius sit gratia, postquam facta est, quam rationem visus est considerasse Pic. in terminis huius quæstionis, dum dixit infinitum esse numerum ingratorum, in gloss. 7. num. 36. super cap. 151. stat. Urb. sed etiam ipsius euentus futuri, dum plura contingere possunt, ob quæ non sit permixtum donatario dicta seruitia rependere, ut in specie contingit in casu huius donationis, quæ cum contineret utramque causam videlicet seruitiorum, quæ ipsa donatrix à Liua receperat, & quæ ab eadem in futurum sperabat, hæc tamen futura seruitia non potuerunt per Liuiam exhiberi donatrici, dum eadem donatrix non vixit longiori tempore, quam trium mensium post donationem à se factam, & cum his requisitis visum fuit Dominis declarationi posse utrumque sententiam, dum supposita probatione, & æqualitate meritorum, nihil officere posset contraria ratio, quæ colligebatur ex statuto, ut scilicet possibilibus esset læsio, etiam in ea donatione, quæ facta esset intuitu, aut contemplatione meritorum, ut in specie considerauit Rota coram Caf. de Grass. decis. 2. de donat. & coram Card. Seraphin. decis. 1170. num. 8.

Hæc autem, quæ ita firmata fuerunt super prima quæstione, & natura donationis in genere, necessaria fuerunt etiam ad declarationem donationis, de qua agebatur in hoc dubbio, quia pluribus modis illa oppugnabatur ab hæredibus Virginie; nam præter necessitatem, quam dicebant habuisse eam donationem, ut in illa seruata fuissent solemnitates statuti, præterea negabant, quod extaret alia probatio super meritis donatariæ, præter eam, quæ colligebatur ex instrumento ipsius donationis, & quod eadem merita responderet valori bonorum donatorum, unde utrumque necessarium fuit statuere, quali scilicet probatione opus esset, ut diceretur constare de dictis meritis, & qualia, & quanta deberent esse eadem merita, ut donationi, de qua quæritur, non videretur conuenire nomen puræ, ac simplicis donationis; & prime objectioni visi fuerunt satisfacere testes dati à Liua, dum deponebant super seruitijs, quæ illi præstuit Virginie spatio quinque annorum occasione valetudinis, ex qua non solum in lecto semper dicto tempore decubuit, sed ita grauata fuit, ut neque ex eodem lecto mouere vnquam se posset, neque cibum proprijs manibus sumere, qui testes reddebant plenissimam causam suæ scientiæ, quod scilicet pluries illam vidissent in lecto iacentem, & Liuiam, dum illam curabat, & ita inter ceteros asseriebant tertius, & quartus testes examinati in prima instantia, & genus seruitiorum, quæ illi narrabant, exhibita fuisse donatrici in infirmitate grauissima, ac molestissima satis esse poterat ad sustinendam donationem etiam inter eas personas, quæ ad eadem seruitia ex propria obligatione reuerentur, nimirum inter patrem, & filium, maritum, & uxorem, sicut post Dec. in conf. 202. num. 6. & Paris. conf. 90. num. 13. lib. 3. signat Tiraq. in leg. si vnquam in verbo, donatione largitus, num. 108. C. de reuoc. donat. Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 7. par. 2. num. 11.

Super qualitate meritorum, quæ dicebantur fuisse causa huius donationis, Domini dubitarunt, utrum illa dici possent æqualia bonis donatis, tum habita ratione valoris eorumdem bonorum, quæ in ipsa donatione continebantur tum etiam considerata alia donatione, quam Liua obtinuerat in summa scutorum ducentorum, & ultra à Cinthio nepote ex fratre donatricis propter eandem causam.

causam seruitorum, quæ ipsa Liuia præstabat amittæ, & ideo tam ex hoc capite, quàm quia ad futura etiam seruicia visa est respicere donatrix, quæ postea non recepit. Negarunt quod posset eadem donatio in omni sui parte sustineri; & considerato tempore, quo fuit Liuia occupata in dictis seruicijs, Domini arbitrati fuerunt, quod illa solum confirmari deberet pro scutis trecentum, & quinquaginta, siue pro dimidia parte vnius census, qui eidem Liuiæ donatus fuit à Virginia, & pro omnibus bonis mobilibus, quæ etiam continebantur in eadem donatione, scilicet quando in hoc arbitrium, quod relictum est † Iudici in æstimatione dd. meritorum, vt testatur *Clar. in §. donatio. quest. 3. num. 4. in commun. opin. lib. 1. opin. 222. num. 13. Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. cent. 2. cas. 232. num. 7.* Et ita &c.

R. P. D. M O T M A N N O.

Legionem puritatis sanguinis.

Die Luna 13. Iunii 1633.

ARGUMENTVM.

Capitulum, si elegerit aliquem in Canonicum, non potest deinde dictam electionem impugnare. Episcopo, de legitima collatione parochialis Ecclesiæ, attestanti, quando credatur, & quando non. Sanguinis puritas alicuius, quando concludenter dicatur probata.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficij collatio presumitur canonicè facta.
- 2 Canonici Tridentini, si eligant aliquem in Canonicum, ista electio non indiget superioris confirmatione.
- 3 Canonicatus collatio censetur facta iuxta formam statuti Ecclesiæ.
- 4 Beneficij collator non potest venire contra factum proprium.
- 5 Quod procedit etiam in eo, qui velit impugnare electionem, ratione formæ non seruata.
- 6 Episcopo attestanti de collatione parochialis Ecclesiæ facta præuio concursu, & seruata forma Concilij Tridentini, non est standum.
- 7 Sed hoc intellige verum, quando constat de contrario, veluti si constet concursum habitum fuisse coram duobus tantum examinadoribus.
- 8 Ad Parochialem Ecclesiam electio, quando est nulla patenter ex defectu formæ, cessat contraria attestatio Episcopi.
- 9 Post electi confirmationem, opponens, an audiatur contra formam electionis, & vide num. 10.
- 10 Anchar. in cap. cum dilectis, num. 1. de elect. quo casu loquatur.
- Compromissarij possunt dare de nullitate persone electæ, si contra formam compromissi fuerit electa.
- 11 Canonicatus collatio, quando fit à Capitulo, debet constare, quinam Canonici erant presentes.
- 12 Exemplo est standum, si pars aduersa habet in pote-

state originale, & illud non vult exhibere, & num.

13. ubi de instrumento controuerso inter priuatum, & Canonicos.

- 14 Sanguinis puritas in dubio presumitur.
- 15 Testes ex quibus probent sanguinis puritatem alicuius, amplia num. 16.
- 17 Testes deponentes de bona fama alicuius, preferuntur contrarium deponentibus.
- 18 Sanguinis puritas bene probari potest per famam.
- 19 Testes deponentes super fama debent exprimere, à quo audierunt, & num. 22.
- 20 Filiationis probatio coadiuuari potest ex fide Baptismi, in qua asseritur, quod quis est filius talis, &c.
- 21 Descendentia legitima probatio, ex quibus resultat.
- 23 Descendentia, consanguinitas, & parentela probari potest per instrumenta, in quibus de illa enunciatiue agitur.
- 24 Ad descendentiam probandam statim enunciatiuis personarum coniunctarum, propter scientiam eius rei, quam habere presumuntur.
- 25 Ad Sanguinis puritatem probandam, multum facit, quasi possessio puritatis.
- 26 Testes, qui conuincuntur de mendacio non sunt attendendi.
- 27 Sententiæ iudicialiter, & rigorose late in causa status faciunt ius, quoad omnes.

¶ Suprà ad Decisionem 289. coram Reuerendissimo D. Coccino Decauo, & infra ad Decisionem 362. coram eodem.

DECISIO CCCLIX.

VACANTE Canoniaru Magistrali Ecclesiæ Legionem Capitulum, & Canonici elegerunt D. Ioannem Santander, qui dicti Canonicatus ab eisdem successiue collationem obtinuit, deinde commissum fuit examini super qualitatibus requisitis à statuto dictæ Ecclesiæ, de Clericis, nisi ab antiquis, & puris Christianis progenitis recipiendis, quo peracto ei possessionem tradere recusarunt unde alijs testibus pro parte electi coram Sedis Apostolicæ Nuncio in illis paribus commorante examinatis, idem electus sententiam suæ puritatis declarationiam reportauit. Hodie vero in gradu appellationis mihi commissæ, quæsitum fuit An constet de bono iure d. Ioannis, & DD. affirmatiue responderunt.

Nam ex instrumento publico decretorum Capitularium constat, quod Capitulum primo loco elegit Ioannem, dixitque electionem esse Canonicam, deinde adhibito ministerio Vicarij generalis, qui ex Bulla Leonis X. habet facultatem conferendi Canonicatum Magistrale, ac Primicerij, per bireti impositionem electo contulit Canonicatum quæ quidem † collatio tanquam actus perfectus, iuris autem præsumi canonica, *Hostien. in c. sicut col. 2. de sen. & reind. licet Episcopus, num. 12. vers. & sufficit. de præbend. in 6.* quod etiam dixit Rota in Tridentina Canonica 15. Decembris 1603. & 13 Febr. 1604. coram Cardin. Mellino in terminis electionis ad Canonicatum Ecclesiæ Tridentinæ, quæ non indegebat † Superioris confirmatione, vt testatur *Moder. de reb. benef. lib. 2. quest. 18. num. 60. cum seqq.* neque ab ipso Capitulo impugnari potest sub prætextu quod non fuerint seruata solemnitates in constitutionibus Sixti

Papae Quarti, & Leonis X. de proponendi edictis examine praemittendi, ac de iumento Canonico eligentium requisita. Tam quia actus collationis + censetur factus iuxta formam statuti Ecclesiae, & dictorum constitutionum, in quibus concessa est Vicario generali facultas eligendi personam idoneam, & conferendi Canonatum, de quo agitur, vt per *Abb. in cons. 41. num. 2. lib. 1. Card. Zabari cons. 118. num. 6. Rot. dec. 309. in fin. par. 1. diuersum* etiam quia collator + contra factum proprium venire non potest *capit. diuersis fallacijs, cum glos. in verb. non per te, de cler. conting. cap. cum non ignores. de preben. cap. null. & ibi etiam glos. in verb. impugnare. de elect. in 6. vbi Franc. numer. 1.* notat conclusionem procedere etiam in eo, + qui velit impugnare electionem ratione formae non seruatae.

Non obstat, quod attentata forma in dictorum constitutionibus tradita, non sit standum attestationi Canonico eligentium, quod electio sit canonica quemadmodum + Episcopo attestanti de collatione parochialis Ecclesiae facta prauius concursu, & seruata forma Sacri Concilij Tridentini ita non esse, dixit *Rota in Panormitana Archiepiscopatibus 28. Iunij 1627. coram bon. memor. Buratto*, quia id procederet si constaret + de contrario, vt in terminis concursus habiti cum duobus tantum examinatis, *Rota in Panormitana Archiepiscopatibus* dixit per huiusmodi nullitatem patentem ex defectu formae + cessaret contrariam attestationem. Eademque responsione tollitur aliud obiectum, quod post electi confirmationem audiat + opponens contra formam electionis, quod notat *Ancharan. in cap. cum dilecti. num. 1. de elect. cum ex ea lectura in principio manifestum sit dictum illius Doctoris + procedere in casu electionis factae per Compromissarios de persona, quae contra compromissi formam electa appareat.*

Neque obstat, quod ex dict. electionis instrumento non constet, quia Canonici fuerint + in Capitulo praesentes, cum nomina singulorum in ea non legantur a Notario expressa *ad not. per Bald. in l. 1. sub num. 2. ff. de magist. conu.* quia instrumentum, de quo agitur non continet assertionem aliquam Notarii, sed solummodo attestationem Secretarii ipsius Capituli de actibus Capitularibus per ipsum in executionem mandati Iudicis extractis, in quorum primo habentur huiusmodi verba, scilicet hac praedicta die praefati DD. ad electionem, ex quibus licet deprehendere singulorum nomina in alia scriptura fuisse expressa. Cum autem protocollum originale electionis dicitur, & praesumatur esse in potestate Capituli, & Canonico, donec illud + producant, fides exemplo debet adhiberi *Bald. in l. publicati. num. 8. Cod. de testam. & in similibus terminis de instrumento controuerso + inter priuatum, & Canonicos Ecclesiae Cathedralis respondit Dec. in cons. 36. ante num. 3.*

Cum itaque Ioannes habeat fundatam intentionem, in actu electionis a Capitulo approbatae, & examinatis quampluribus testibus satisfecerit statuto Ecclesiae requisiti + sanguinis puritatem, pro qua militat iuris praesumptio, *cap. vltim. vbi Felyn. num. 1. de presump. glos. fin. in cap. vnic. de scriuin. in ord. fac. Rota. coram Greg. XV. decisi. 498. numer. 1. cum alijs sibi per Add. cumulatim* visum fuit de illius bono iure, quod qualitatem requisitam non posse dubitari, produxit enim 83. testes quinquagenarios, & sexagenarios, locique originarios deponentes de publica voce & fama, & de communi reputatione, quod ipse ex puro sanguine nulla macula suorum maiorum tam per lineam paternam, quam per lineam matris nam ascendentium in factum + sit oriundus, quodque a suis maioribus idem dici audierunt, & si contrarium esset verum, non potuisset fieri quin ipsi id scirent vidissent, aut audissent, Horum autem testium depositiones concludunt, quod praedictus Ioannes de Santander sit filius legitimus, & naturalis Alphonso de Santander Iunioris, & Catharinae de Apparitio, quodque dictus Alphonso procreatus fuit ab Alphonso Seniore, & Francisca de Quiedo coniugibus, qui sunt dicti Ioannis aui paterni, & quod

dicta Catharina de Apparitio mater ipsius Ioannis fuit filia legitima, & naturalis Francisci de Apparitio, ac Lucia Garzia Palomo, qui sunt aui materni eiusdem Ioannis. Item, quod omnes supranominati ex puris, & antiquis parentibus Christianis fuerunt progeniti; quibus testibus tanto magis est credendum, quod 20. alij testes ex parte Capituli examinati etiam septuagenarii, & octuagenarii ex + nobilioribus, & antiquioribus loci eandem puritatis famam, & communem existimationem suis depositionibus comprobant, & attento potiori numero, ac prerogatiua famae + bonae, de qua attestantur in concursu aliorum testium Capituli deponendi, de contrario, sunt preterendi, *leg. 3. §. 1. & l. ob carmen. §. si testes, cum glos. ff. de test. Corn. cons. 176. circa fin. vol. 4. Put. dec. 2. numer. 20. lib. 3. & in similibus terminis Gregor. XV. dec. 455. num. 4. Mant. dec. 254. num. 11. & 317. num. 15. Reuerendiss. D. meus Coccinus Decanus dec. 68. num. 17. & per famam* + sufficienter probari sanguinis puritatem in terminis eiusdem statuti saepe dixit *Rota. vi coram Mantis. d. decisi. 274. & 317. & coram Greg. alleg. dec. 910. num. 4. & nominissime in Legionen. priuatus 26. Maij 1631. coram D. meo Queippo.*

Non obstant testes affirmantes, quod d. Mater Ioannis non vocaretur Catharina de Apparitio, sed Catharina de Rupero, ex eo quod huiusmodi cognominis de Rupero esset Franciscus illius pater, quamvis propter seuitatem in domo Alphonso, & Christophori de Apparitio praestitam assumpsisset postea cognomen de Apparitio, quare testes praedicti deponunt de simplici auditu ab alijs sine expressione nominum eorum a quibus id audierunt, + & praeterea conuincuntur de mendacio a testibus pro Ioanne, deponentibus dictum Franciscum fuisse ex familia de Apparitijs Oppidi de Olmedo, ac ipsum vti talem, & ab eadem stirpe descendente sese habuisse, ac tractasse cum alijs suis consanguineis cognominatis de eadem familia de Apparitijs eosque fuisse habitos, & reputatos, tanquam ex puro sanguine antiquorum Christianorum nulla macula infecto genitos, ac ipsum Ioannem ab eisdem quoque vti consanguineum haberi, & reputari, cognomen vero de Rupero neque inter ipsos, neque in toto oppido praefato vllò vnquam tempore fuisse, vel esse, aut dici audiuisset.

Similiter de mendacio conuincuntur testes pro parte eiusdem Capituli examinati, deponentes, quod Lucia aua materna non fuit cognominata de Garzia, sed de Barnabe de Palomo, quod cognomen sit familiare Hebraeis, nam alij testes Ioannis affirmant a suis maioribus audiuisset, quod N. Palomo mater Lucia, & vxor Antonij Garzia Barnabae eius patris ducebat originem ex loco Nauas de Oro, quodque tam ibi, quam alibi idest in Oppidis S. Mariae de Nieba, & de Olmedo omnes eiusdem familiae de Palomo descendentes fuerunt habitae, & reputatae, ac reputantur pro natis ex puro sanguine, parentibusque Christianis, & antiquis. Et praeterea dictum Lucia matrem vnus ex eisdem testibus Ioannis Septuagenarius, ac familiae de Palomo deponit se nouisse, ac vocatam fuisse Mariam de Palomo, ac illius patrem fuisse Sebastianum de Palomo, quibus adminiculatur attestatio de Baptismate, + eiusdem Mariae, tanquam filiae dicti Sebastiani ex libro Baptismatorum d. Oppidi Nauas de Oro. Vnde + resultat sufficiens probatio descendendae, vt dictum fuit in *Regien. Prioratus 22. Aprilis 1592. coram bon. memor. Card. Mullino.*

Neque puritatem ex parte Franciscae de Quiedo, aui paternae Ioannis commaculant dd. testes Capituli, dum sine expressione + a quibus audierunt, sed simpliciter, nullamque sui dicti reddentes rationem deponunt, quod illa vocaretur Francisca de la Rexia, quodque tanquam nata ex Ancilla de genere Maurorum fuerit exposita, iuxta domum Mariae de Quiedo, quae ex commiseratione eandem enutritur. Quia testes pro parte eiusdem Ioannis producti in eo conueniunt, quod praedicta Francisca erat neptis Mariae de Quiedo, quae mulier cum esset nobilis nupserat Ioanni Troche perpetuo Oppidi de Olmedo.

do Gubernatori, ipsamque Franciscam neptem nuptui tradidit prædicto Alphonso de Santander d. Ioannis, aucto paterno tanquam Christiano antiquo, & puri sanguinis, & veritatem harum depositionum confirmat obligatio ipsius Mariæ de tradendo eidem Alphonso dotem dictæ Franciscæ de Ouiedo. Clari autem iuris est descendentiæ consanguinitatem, † & parentelam probari per instrumenta in quibus de illa enuntiatiue agatur *glos. in c. senes. in verb. instrumentum, de test. Mascard. de probat. concl. 411. num. 20.* maxime attendita persona dictæ Mariæ eius amitæ, cuius enuntiatiua tanquam coniuncta est de-

23 tiam consanguinitatem, † & parentelam probari per instrumenta in quibus de illa enuntiatiue agatur *glos. in c. senes. in verb. instrumentum, de test. Mascard. de probat. concl. 411. num. 20.* maxime attendita persona dictæ Mariæ eius amitæ, cuius enuntiatiua tanquam coniuncta est de-

24 feren propter scientiam, quam † personæ coniunctæ dicuntur habere gradus, & descendentiæ. *Barol. in l. qui duos, num. 2. de test. Rol. cons. 3. num. 110. lib. 1. Surd. decis. 145. num. vlt.*

25 Accedit quasi possessio puritatis † in qua idem Ioannes docet se existere per attestations de huiusmodi suæ qualitatibus, informationibus captis, & admissi à duobus alijs Collegijs, in quibus idem puritatis recipiendorum inquisitio est requisita.

Nō obstat, quod idem Ioannes à Collegijs Oxomēn, & de los Verdes, ac etiam S. Mariæ Magdalena non fuerit admissus, cuius rei causam prædicti testes Capituli in suis depositionibus retulerunt ad sanguinis impuritatem, quia huiusmodi depositiones † de mendacio similiter conuincuntur per attestations ipsorum Collegialium, aliorumque testium, in quibus continetur expressa admissio per beneficium eiusdem Ioannis super puritate, & exclusio refertur ad alias causas, quia ipse scilicet erat, vel ætate aduultior, vel opulenter, vel diuersæ nationis, aut Prouinciæ, quàm à statutis, & Constitutionibus eorumdem Collegiorum permitteretur, vel etiam quod relictae priori oppositione illico, seu ad aliud Collegium opposuerit, quod obtinuit.

Neque obstant testes deponentes de exclusionem Hieronymi de Villescusa cognati ex latere materno à Capitulo loci de Olmedo & de admissione Francisci de Santander fratris germani ipsius Ioannis, quia vtrumque obiectum tollitur ex sententijs pro eorum puritate iudicialiter, & rigorosè prolatis, quæ cum sint super statu ad fauorem dicti Ioannis, & suæ familiæ † ius faciunt inter omnes. *Lingennum. ff. de statut. hom. gloss. in cap. quàmuis, de sent. & de re iudic. cum alijs allegatis per Rot. decis. 494. num. 5. part. 1.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. P I R O V A N O.

Romana Pecuniaria.

Die Mercurij 27. Iuni 1633.

ARGUMENTVM.

In Hærede, & Administratore hæreditatis cum præsumatur iusta causa ignorantia, cum succedant in ius alterius, ideo aduersus præscriptionem, datur eis restitutio in integrum. Et aliqua circa ignorantiam iuris. Quadriennium ad petendam restitutionem in integrum, quando ab initio non currit.

S V M M A R I V M.

1 In Hærede, siue in Administratore hæreditatis, si concurrat iusta causa ignorandi aliquod creditum,

aduersus eius præscriptionem, datur eis restitutio in integrum.

- 2 Cessio generalis creditorum facta alicui, omnia credita comprehendit.
- 3 Scientia ad effectum amittendi, id quod suum est, debet esse indubitata, & non velata.
- 4 Et ad hunc effectum non sufficit coniectura simultaneæ habitationis, cum eo, qui verisimiliter certiorare poterat de negotio &c.
- 5 Oblitio, quanto tempore præsumatur etiam in facto proprio.
- 6 In Hærede, & Administratore, cum succedant in iure alterius in eis præsumitur iusta ignorantia, ad effectum, ut restituatur in integrum.
- 7 Omissio descriptionis bonorum in inuentario, quando non præsumatur dolosa.
- 8 Ignorantia ex iusta causa præsumitur ratione difficultatis materiae.
- 9 Achill. decis. 1. de præscript. & Pegn. decisio in Romana Saluiani, quem intellectum diu retinuerunt.
- 10 Iuris dubij ignorantia, seu error solet equiparari ignorantia, & error facti.
- 11 Ignoranti factum alienum, sicuti datur restitutio ob iustam causam ita, & ignoranti ius perplexum, & obscurum.
- 12 Restitutio in integrum, si alicui competeat, & tacerit per quadriennium, amplius non auditur.
- 13 Restitutio in integrum ubicumque datur ex clausula generali, ob aliquam iustam causam, quadriennium ab initio non currit.
- 14 Et ratio est, quia aliis esset dare restitutionem ad restitutionem obtinendam.

¶ Supra ad Decisionem 262. coram eodem R. P. D. Pirouano.

DECISIO CCCLX.

IN Decisionibus causæ s. Maij 1631. * & 15. Decembris 1632. * plura fuerunt firmata; nempe Equitem Octavianum Crescentium soluisse de anno 1592. totum debitum quorundam societatum officiorum, in quibus coobligati erant Gaspar Garzonius, & Ioannes Lilius, cessione contra omnes obligatos reportata, ac mandato obtento contra Ioannem Baptistam filium, & hæredem dicti Gasparis, nihilque actum fuisse vsque ad annum 1623. secundo obstat D. Crescentio petenti creditum dempta ipsius confideiussoris parte, statutum Urbis 158. lib. 1. solutionem præsumens lapsis sexdecim annis à dicto anno 1592. vsque annum 1623. Tertiò cursum præscriptionis non fuisse impeditum ob iacentiam hæreditatis Sallustia Cerrina cessionaria Equitis Octauiani, & auctricis D. Crescentij, ac demum aduersus lapsum huiusmodi temporis sexdecim annorum nullam competere restitutionem in integrum, Hodie admissa super eisdem noua disputatione, censuerunt Domini competere D. Crescentio restitutionem in integrum, & in hac parte tantum esse recedendum à decisis.

In facto enim verum est, quod Eques Octavianus de supradicto anno 1592. soluit commune debitum, & de anno 1605. creditum cessit Sallustia Cerrina eius uxori, quæ decessit de anno 1608. relicto hærede, & hæreditate sub potestate Administratorum, ac demum ipse Eques Octavianus diem suum clausit de anno 1618. quibus statibus omnes conueniunt, si concurrat causa in hærede, aut Administratoribus se excusandi à negligentia petendi

- 1 di + creditum restitutionem in integrum non esse denegandam, *Bart. in l. 2. §. si quis propter, nu. 2. ff. de iun. act. n. q. priu. Felin. in cap. vigilanti. num. 2. de prescrip. Bald. conf. 48. vers. & tunc aut prescriptio lib. 1. Balb. de prescript. 4. par. quarta par. principalis. quest. 29. Rot. decis. 11. num. 10. & 171. post. tract. de Saluian. impress. in 1. editione, & decis. 90. in 2. editione num. 6.*

Etiā causam ignorantia, & negligentia visum fuit sufficienter probari ex eo, quod in cessione facta per Æquitem Octavianum Salustia uxori suæ, nullum verbum de credito contra Garzonium, & Liliū, & quamuis cessio + illa esset generalis, & apta comprehendere creditum prædictum; Attamen ista scientia debebat esse indubitata, non autem vel ita, & implicita + ad effectum præiudicii, *glos. in cap. conuersationi in verbo, sciuerit; de appell. in 6. Becc. conf. 7. num. 23. O. asc. decis. 176. numer. 3. Surd. decis. 216. num. 42. & conf. 150. in fine lib. 1. nec sufficit coniectura vnica simultanea habitatio his, cum viro suo cedente; vt verisimiliter + potuerit ab eo certiorari de mandato obtento, & credito non exacto, Ancharan. conf. 92. num. 2. Bald. de prescript. 4. par. quarta par. principalis. quest. 29. num. 8. Menoch. præsumpt. 4. lib. 6. quæ allegantur in prima decisione causæ; quia pugnat cum alia præsumptione, quod sicuti Æques Octavianus ab anno 1592. quo soluit totum debitum, & mandatum obtinuit contra Garzonium soluit, & tacuit per tresdecim annos vsque ad annum 1605. quo contigit cessio; ita potuerit oblitus sui iuris filere, & tacere per triennium vsque ad annum 1608. In quo ipsa Salustia decessit cum minori tempore tresdecim + annorum obliuio præsumatur etiā in facto proprio *glos. Bart. & Bald. in l. 1. C. de seru. fugit. Crauen. conf. 65. num. 10. Surd. decis. 222. num. 17. latissime comprobans; præterea nedum requiritur scientia, & negligentia in Salustia cessionaria; sed & in hærede, aut administratoribus hæreditatis illius, ex quo ipsa decessit ante completum tempus sexdecim annorum, & præscriptio impleta est de tempore hæredis, & Administratorū,**

6 in quibus + regulariter concutitur iusta causa nempe ignorantia tanquam succedentes in factum alienum, *leg. qui in alterius locum, de regul. iur. vbi Dec. & Cagnol. Rot. decis. 300. numer. 7. apud eundem tract. de Saluian. in secunda edit. Odd. de restitui. quest. 8. art. 9. per totam quorum iusta causa maximè coadiuuatur: quia inuentarium fecerunt mortui Salustia, & in eo diligentes fuerunt in describendis corporibus, & iuribus hæreditarijs nec huiusmodi creditum descripserunt; hanc verò omissionem + non dolo-*

7 sam; sed per ignorantiam ex facto alieno, omnes admittunt, *Surd. decis. 222. num. 14. Rot. decis. 169. num. 3. coram Papa Gregor XV.*

Demum hæc iusta causā, ex alio suadet, tam in Salustia, quam in hærede, & Administratoribus hæreditatis illius, + nempe ratione difficultatis materię; nam decisio *Achillis prima de prescript. & coram Pena in Romana Saluiani 22. Maij. 1599* vsque in hanc diem, quo declarata fuerunt, receperunt eum sensum, statutum non obstat; nedum, quando fideiussores soluit pro debitor principali, sed etiam quando soluit pro + confide. ussore; vnde ratione iuris dubij, quod solet + æquiparari errori, & ignorantia facti, *Felin. in cap. de quarta, num. 22. de prescript. Put. decis. 118. num. 19. lib. 2. O. asc. decis. 160. num. 10. Odd. de restitui. quest. 8. art. 8. num. 41. licuti ignorant factum datur + restitutio ob iustam causam iustā & ignorantia ius perplexum, obsecrum, Oda. eadem quest. 8. & art. 8. in fine, Rot. decis. 603. num. 14. part. 2. recent.*

Denique non obstat, quod in omnem casum lapsum, sit quadriennium ad petendam + restitutionem in integrum, ita ut omnino veniat denegandum huiusmodi remedium,

Quia ubicunque datur restitutio in integrum, ex clausula generali ob aliquam + iustam causam, quadriennium ab initio non currit, *Soccin. Sen. conf. 266. num. 22. lib. 2. Odd. de restitui. quest. 20. art. 5. num. 59. rationem assignans;*

14 quia + aliā esset dare restitutionem ad restitutionem,

Decisio CCCLX.

obtinendam, contra l. interdum, ff. de minor. & l. primam C. si sep. restit. postul. Et ita, &c.

* Prima est decisio 346. supra in hac ead. parte. * Altera verò est decisio 353. pariter supra.

R. P. D. P I R O V A N O.

Bononiens Successionis.

Die Luna 14. Nouembris 1633.

A R G V M E N T V M.

Sententia iusta, & valida venit confirmanda, & ex quibus probetur dicta validitas, & iustitia, &c.

S U M M A R I V M.

- 1 Sententia iusta, & valida, sunt confirmanda.
- 2 Ex Actorum resolutione probari solet validitas, vel inualiditas sententia.
- 3 Sententia iustitia bene ostendi potest ex pluribus decisionibus in causa factis.
- 4 Sorores per masculos fratres, vigore statuti Bononiæ de success. ab intestat. & c. à successionē matris sunt exclusæ.
- 5 Pro Sententiarum confirmatione, quando meritò responderi potest, etiam altera parte, tantum informante.

¶ Suprà ad Decisionem 232. coram eodem R. P. D. Pirouano.

DECISIO CCCLXI.

CAUSA per binas sententias iam terminata ad factum Comitis Ferdinandi Barbatæ, & in hac tertia instantia iterum examinata, solo Domino Comite informante censuerunt Domini easdem esse confirmandas, + quia validæ, & iustæ ex actis, & deductis probantur. De validitate ex resolutione actorum constat, + ex quibus probari solet negatiua inualiditatis, quæ opponi posset, *Bart. in l. finali, C. de reb. cred. Alcia. præsumpt. 16. regul. 3. Hercul. de p. obat. negatum. num. 167. & 176. Becc. conf. 40. num. 2.*

3 Iustitia similiter est patens + ex decisionibus in causa factis, in quibus firmatum fuit partibus accertimè informantibus renunciationem Blanca matris Comitis Ferdinandi, eidem agenti pro quinta parte ex persona matris ad hæreditatem Comitis Georgij Bentiuoli filij non obstat, + nec similiter sorores per masculos fratres vigore statuti Bononiæ de success. ab intest. ascend. & collateral. lib. 4. à successionē matris fuisse exclusas, & cum hodie contra fundamenta, & rationes vtriusque propositionis, aut data opera non informando nihil fuerit oppositum, aut forsitan nihil releuans potuerit opponi, dum omnibus contrarijs clarè, & lucidè, + & concludenter fuit satisfactum, vt ex lectura vltimæ, * & penultimæ * decisionis colligi potest, meritò etiam altera tantum parte informante fuit + solutum pro confirmatione sententiarum.

Et ita, &c.

* Vltima est sub die 1. Maij 1633. coram R. P. D. Merlino, penultima est sub die 10. Ianuarij et. ann. 1633. coram eodē. & sunt decisiones 206. & 167. supra in hac eadem parte,

Reue-

REVER. P. D. COCCINO DECANO.

Legionen, Canonatus Magistralis, & puritatis sanguinis.

Die Veneris 9. Decembris 1633.

A R G V M E N T V M.

Sanguine purus, quilibet de Iure præsumitur, & quando sanguinis puritas positivè bene dicatur probata, & quando quis releuetur ab ista positiva probatione. In quasi possessione puritatis sanguinis, quando quis dicatur esse.

S V M M A R I V M.

- 1 Sanguine purus quilibet secundum presumptionem iuris censetur.
- 2 Sanguinis puritas positivè probatur ex publica voce, & fama.
- 3 Sanguinis puritas si sit probata per publicam vocem, & famam, ista probatio vehementer administratur, si quis sit in quasi possessione puritatis.
- 4 Quæ quasi possessio excusat a positiva probatione.
- 5 In Sanguinis puritate, quasi possessione, quis dicitur esse, si eius maiores functi sint officiis, & muneribus, quæ non nisi puris, & nobilibus demandari solent.
- 6 In quasi possessione sanguinis puritatis quis dicitur esse, si sit admissus ad aliquod Collegium ad quod solum sanguine puri admittuntur.

¶ Suprà ad Decisionem 289. coram eodem Reuerendiss. P. D. Coccino Decano.

D E C I S I O CCCLXII.

CAUSA ista in gradu appellationis mihi commissum dubitarem, an sententia Rotalis esset confirmanda vel infirmanda, Domini pro nunc responderunt constare de puritate Ioannis, omisso vt de reliquis videatur.

Præfatus enim Ioannes suam ostendit puritatem, nedum præsumtivè, & ex vulgata scilicet presumptione Iuris, quæ quilibet purus esse censetur ad text. in l. ab ea parte ff. de probat. & in cap. final. de presumptio. Guierez pract. quæst. lib. 3. quæst. 14. num. 3. & passim in his terminis admittit Rota, vt apud *Manic. decis. 274. numero 1. & 307. num. 2. & decis. 182. num. 4. part. 1. recent.* sed etiam & positivè respectu Ascendentium sui ipsius ex publica voce, & fama. *Manic. decis. 317. num. 2. sanct. mem. Greg. decis. 98. num. 4. Rot. d. decis. 8. num. 1. & 9. part. 1. recent.* de qua per gradus distinctos concludenter deponunt innumeri testes latè in precedenti instantia ad firmandam eandem puritatem ponderati coram R. P. D. meo Motmanno in decisione facta sub die 13. Iunii superioris anni.

Quæ quidem publica vox, & fama puritatis vehementer administratur ex eo, quod idem Ioannes, tam respectu eorumdemmet suorum ascendendum, ac etiam

transuersalium ab eodem originario Ioannis stipite descendendum, quàm & sui ipsius, est in quasi possessione puritatis, quæ excusat à positiva probatione. *Manich. d. decis. 274. num. 3. post. princ. vers. quod multo magis, & d. decis. 317. num. 4. & fuit dictum in Corduben. dimidia portionis 11. Februarij 1628. coram R. P. D. meo Durano.*

Respectu quidem Ascendentium, n. ac aliorum Collateralium Ioannis, vt suprà, deducitur præfata quasi possessio, Quia iidem, & dicuntur functi officiis, ac muneribus, & quæ non nisi puris, & nobilibus demandari consueverunt, *Rot. dec. 182. num. 8. par. 1. & decis. 335. num. 4. par. 2. recent. Manic. d. decis. 317. num. 3. 4. & 9. sanct. mem. Gregor. decis. 498. num. 10. vbi Aden. sub num. 18. & fuit alibi etiam sæpius admissum, vt in Legionen. Canonica num. 14. Iunii 1621. coram recol. me. Alphonso Patriarcha Manzanedo, in alia Legionen. puritatis 26. Maij 1631. coram R. P. D. Queippo, & nuper in simili Legionen. puritatis 23. Maij præteriti coram R. P. D. meo Panzirolo.*

Respectu verò personæ ipsius Ioannis eadem, quasi possessio deducitur ex eo quod ipse fuit receptus in Collegium Sanctæ Mariæ Magdalene Salamantin. & à quo vigore similitudinis Statutorum impuri omnino excluduntur. *Manic. in dictis decis. 274. num. 2. & decis. 285. num. 4.* prout hæc omnia bene deducuntur ex eisdemmet testibus puritatis famam, vt suprà concludentibus.

Non obstant in contrarium deducta. Quia cum admissum repetantur omnia aliàs opposita coram R. P. D. meo Motmanno, remanent abunde sublata ex responsionibus datis in prædicta Decisione sub die 13. Iunii præteriti, quæ adhuc placuerunt Dominis, ideoque cum aduersarius illas & nihil noui afferat, superfluum est illas transcribere, &c.

Et ita conclusum parte vtraque informante, &c.

* Est decisio 359. suprà in hac eadem parte.

R. P. D. V E R O S P I O.

Romana Donationis.

Die Veneris 2. Iunii 1634.

A R G V M E N T V M.

Donatio remuneratoria, & ob causam nõ requirit aliquas solemnitates, si verè talis sit, neque vitiatur, si eæ solemnitates fuerint requisitæ à contrahentibus, aut non rectè seruatæ; & aliqua traduntur super interpretatione Statuti Urbis c. 149. 150. & 151. lib. 1.

S V M M A R I V M.

- 1 Donatio remuneratoria secundum magis communem opinionem non exposcit solemnitates, quæ alias requirerentur in donatione gratuita.
- 2 Statutum Urbis volens adhiberi certas solemnitates, vt occurratur fraudibus, & simplicitati mulierum & minorum, non habet locum in contractu, in quo lesio considerari nequeat.
- 3 Donatio in se, & intrinsecè lesionem continere dicitur, & à statuto Urbis connumeratur inter contractus suapte natura lesiuos.
- 4 Donatio ob causam verè donatio non est.

5 Sta-

- 5 Statuti ratione cessante non solum cessat eius dispositio, sed ab ea ratione statutum interpretationem recipere debet.
- 6 Statuti lex, & effectus dispositionis illius consistere dicitur in ratione in eo expressa.
- 7 Statuti Urbis fraudibus occurrere volentis ratio generalis est, & comprehendit donationes etiam reciprocas, quatenus mulier, & minor circumveniri possunt in aestimatione meritorum, & aestimatione rei donatae.
- 8 Donatio lesionem continere nequit, quando merita alium probantur, quam ex assertione contrahentium, illaque inferiora non sint valore bonorum donatorum, & denique non pendeant a futuro eventu, sed iam praestita fuerint.
- 9 Donatio reciproca solemnitates a statuto Urbis in ceteris contractibus requisitas non expescit.
- 10 Solemnitas, quam contrahens vult adhiberi, secundum aliquos dicitur necessaria, & significat illius mentem fuisse, ut noluerit aliter contrahere. Sed contrarium verius est in iure num. 11, & quare, num. 12.
- 12 Actus validitas, quae pendere debet ex alijs causis, non irritatur ex omissione solemnitatum, vel non seruatarum, vel minus apte adhibitaram.
- 13 Ratio fundata in sensu corporeo testis, necessario concludit.

¶ Suprà ad Decisionem 358. coram eodem R.P.D. Verospio.

DECISIO CCCLXIII.

CONFIRMARUNT Domini in dubio, quod hodie proposui decisionem, quae facta fuit coram me sub die 6. Iunii anni proxime praeteriti super validitate donationis, quam Luia ostendebat sibi factam à Virginia in remunerationem seruitorum, quae illi praestiterat, quae donatio impugnabatur ab haeredibus Virginiae tanquam destituta solemnitatibus, quas dicebant fuisse in ea necessarias tam inspecta dispositione statuti Urbis, quam qualitate contractus; & personarum inter quas, ille celebratus fuit: & quia duo fuerunt in ea decisione firmata, ipsa videlicet summa, intra quam visum fuit hanc donationem confirmari debere, & validitas donationis intra dictam summam, de horum duorum fundamentorum veritate, actum fuit etiam in hoc dubio, cum utrumque impugnaretur ab haeredibus donatricis, hoc est validitas donationis in summa taxata, & ipsum taxationis arbitrium.

- Et quidem rationes, quae fuerunt consideratae in decisione, non solum concludebant validitatem huius donationis, inspecta dispositione iuris communis, secundum quam in donatione facta in remunerationem meritorum non requiruntur solemnitates, quae alias fuissent necessariae, si ageretur de donatione absoluta, & merè gratuita, ex magis communi Doctorum sententia, qualem eam profitentur esse Clar. in §. donatio quest. 3. num. 2. Couar. in cap. cum in officijs, num. 9. de testam. Vin. com. mun. opin. cap. 22. num. 6. sed etiam concludebant, ut huic donationi non videretur ob stare dispositio statuti Urbis, cuius dispositioni subiacebant tam donatrix, quam Luia donataria, dum non poterat in ea considerari aliqua lesio, in cuius causa requirebantur ex solemnitates à statuto, ut fuit opinio semper recepta in hoc Tribunali, & patet ex ratione expressa in eodem statuto occurrendi fraudibus, & simpliciter minoris, aut mulierum, prout fuit consideratum in eadem decisione Crescent. 4. de constit.

- ¶ coram Pui. decis. 158. lib. 1. & decis. 55. numer. 5. lib. 3. Rot. decis. 619. num. 5. par. 2. recent. Et licet donatio in se, & intrinsece contineret hanc lesionem, in specie nominata simul, cum alijs tribus contractibus refutationis, quietationis, & pacti de non petendo, quibus eodem modo videbatur ex propria cuiusque natura inesse eadem lesio; hoc tamen intelligi debebat respectu eius donationis, cui verè id nomen in conueniret, qualis non poterat dici donatio ob causam, cum cessante ratione statuti non solum cessare videretur illius dispositio, sed ab ea ratione, quae legis anima dicitur, idem statutum interpretationem recipere deberet, secundum Bar. in probemo. ff. in §. hac autem tria, num. 3. & in l. non dubium num. 10. Cod. de ll. imò in eadem ratione videbatur consistere lex ipsa, & effectus dispositionis eiusdem statuti, ut habetur in l. cum ratio ff. de bonis damnat. & in l. nominis. ff. de verb. signif. notat Abb. in cap. ratio nulla. de prebend. Dec. in cap. secundo requiris num. 4. de appellat.

- Neque visa fuit ob stare distinctio, quam faciebant in formantes pro haeredibus Virginiae inter subscriptionem, & insinuationem, quae duae solemnitates requiruntur in donationibus factis à minore, aut muliere ex dispositione statuti in cap. 149. & 150. lib. 1. & solemnitatem decreti Iudicis, & praesentiae proximorum, quas idem statutum requirit in cap. sequen. 151. non solum in donatione, sed etiam in alijs contractibus ibi expressis, ut nimirum respectu duorum priorum solemnitatum, quae requiruntur in donatione, procedere videantur ea, quae in donatione, praeterita obseruata fuerunt circa naturam donationis reciprocae, non autem respectu posteriorum, quae communes erant etiam alijs contractibus. Haec enim distinctio non visa fuit probari, neque auctoritate, neque ratione, quia licet ratio vitandi fraudes, quae fuit per statutum considerata in tantum generalis videretur late patere, & comprehendere etiam donationem reciprocam, dum poterat in ea minor, aut mulier laedi, tamen in aestimatione meritorum, quam in aestimatione rei donatae, ut in eadem decisione consideratum fuit, huius tamen lesionis possibilitas excludebatur in casu, in quo in donatione concurrent ea, quae requisita fuerunt in decisione, si nimirum probarentur merita aliunde, quam ex assertione contrahentium, si illa non essent inferiora valore bonorum donatorum, & demum si non penderent a futuro eventu, sed praestita iam fuissent donatori, quae satis visa fuerunt esse pro confirmatione praesentis dubij, cum talis aestimata fuerit donatio facta à Virginia, ut dicitur in secunda parte decisionis super arbitrio in taxatione eiusdem donationis.

- Neque poterat haec distinctio colligi, vel ex decisionibus, quae datae fuerunt vel ex auctoritate aliorum Doctorum, cum omnes loquerentur generaliter, neque se restringerent ad solam insinuationem, vel loquerentur in terminis solemnitatis decreti, & consensus proximorum, quae nominatim requiruntur in d. cap. 151. & generaliter hoc firmavit Rota in causa Romana donationis de Serrano, ut nimirum in non requirantur aliqua ex dictis solemnitatibus in donatione reciproca, quae decisio est. 2. sub tit. de donat. apud Cas. de Grass. & in Porruen. bonorum de Columna 16. Octobris 1569. coram Cardin. Seraph. impress. apud eundem decis. 416. sub num. 7. & in 2. par. divers. decis. 488. sub num. 4. idem Card. Seraph. decis. 1107. num. 4. Pui. dec. 416. lib. 1. & pluribus auctoritatibus adductis Alexan. conf. 43. nu. 31. lib. 4. Menoch. conf. 1095. num. 26. lib. 11. Nau. conf. 609. num. 38. lib. 4. Becc. conf. 55. num. 19. lib. 1. in specie vero, & de omissione decreti loquebantur. Ias. in leg. mandata num. 9. ff. de officio eius. Bero. conf. 61. num. 21. & 33. vol. 1. Vin. com. opin. cap. 22. num. 2. & in terminis eiusdem cap. 151. apparebat facta decisio in causa Romana nullitatis donationis 4. Maij 1626. coram bon. mem. Buratto, & in Romana hereditatis, & parajj donis coram eodem inter recent. decis. 723. par. 2. quae posteriores decisiones non poterant dici in hoc articulo contrariae decisionis huius causae, quia licet in utraque firmatum fuisset, necessarias esse eas solemnitates.

tes, aliam tamen apparet fuisse illarum rationem, quia scilicet donationes, de quibus agebatur, non erant ob causam, sed puræ, non autem quod eadem solemnitates fuissent necessariae etiam in donatione reciproca.

Neque poterant eadem solemnitates dici necessariae, eo quia donatrix illas adhibere voluisset, quasi videretur constare de illius animo, aliter non contrahendi, ut existimavit *Abb. in cap. ultimo, de procurat. num. 9. Felyn.* qui pluribus id comprobat *in cap. cum ordinem, de rescript. num. 2.* & de hac voluntate donatricis dicebatur apparere ex ipso instrumento donationis, tam in prima illius parte, in qua postquam narratae fuerunt causae, ex quibus illa dixit se motam fuisse ad eam donationem faciendam, declaravit quod tanquam mulier, & subiecta dispositioni statuti non potuisset contrahere non seruatis solemnitatibus, quæ eodem statuto requirebantur, quam in parte dispositiua, & reliquo instrumento eiusdem donationis, in qua constat fuisse eas solemnitates aliquo modo seruatas, licet nulliter; contrarium enim verius erat in iure, ut non fuissent eae solemnitates necessariae propter solam voluntatem testatricis, ut latè probat *Felyn. in d. cap. cum ordinem, de rescript. sub eod. num. 2.* quia cum validitas eius donationis pendere deberet ex alijs causis, non poterat non valere, eo quia non fuissent seruatae eae solemnitates, aut etiam minus apte adhibitæ fuissent, & notant *Doct. in l. 1. C. de rei uxor act. & auctoritate eiusdem text. 1. as. in l. vinum. num. 33. ff. si certi. per. Rip. in l. 1. §. fuit questum. num. 3. ff. ad Sen. Cons. Trebell. Socc. sen. con. 99. num. 5. & cons. 101. num. 20. lib. 4. Roman. cons. 497. nu. 7. Rot. decis. 647. num. 6. par. 2. recent.*

Demum non visa fuerunt ob stare, quæ adducebantur contra arbitrium, quod Rota interposuit in æstimari. hac donatione; impugnabatur enim idem arbitrium ex duplici ratione, & quia non probarentur merita Liuiæ ex testibus, qui ab illa dati fuerunt, & quia Virginia non vixisset, nisi spatio trium mensium, postquam donationem fecit, cum tamen in ea habita fuisset ratio non solum præteritorum seruitiorum, sed etiam eorum, quæ sibi in futurum pollicebatur,

Sed quod attinet ad excessum donationis, non poterat illæ deduci, eo quia Liuiæ non potuisset diutius inseruire donatrici, quia ideò illam Rota moderata fuit in scutis tercentum, & quinquaginta ex scutis septingentis, quæ fuerunt donata Liuiæ; neque poterat dici, ut arbitrium, quod in ea moderatione adhibitum fuit, contineret excessum, considerata, tam qualitate seruitiorum, quæ Liuiæ ante donationem præstiterat donatrici, tam illius infirmitate, ac senectute, ex quibus eadem non potuisset diutius vivere, aut longiori tempore indigere opera, & cura Liuiæ. Quod verò attinet ad testes non visa fuit posse negari probatio, quæ ex illis desumebatur, cum essent & plures numero, & ratio, quam iidem adducebant, quod scilicet viderent Virginiam decumbentem in lecto, ac Liuiam illi inseruientem, videretur necessariò concludere, tanquam fundata in sensu corporeo, ex notatis per gloss. in l. solam. Cod. de testibus, & tradit *Innoc. in cap. cum causam, num. 3. eod. tit. Specul. in tit. de test. §. nunc tractandum, nu. 14. Bari. in tract. de test. num. 13.*

Et ita &c.

F I N I S.

INDEX DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ IN HOC VOLVGINE ADDITARVM QVÆ ALLEGANTVR IN IPSIS DECISIONIBVS IN EISDEM CAVSIS FACTARVM.

- A**
Alben Gabellæ, seu Onerum. Veneris 28. Iunij 1630. Merlino. Decif. 339.
- B**
Bononiens Successionis. Lunæ 14. Nouembris 1632. Pirovano. Decif. 361.
- F**
Firmanæ Fideicommissi de Carradoris. Mercurij 11. Nouembris 1630. Dunogetto. Decif. 341.
- G**
Gerunden Administrationis. Lunæ 12. Decembris 1622. Coccino. Decif. 321.
Gerunden Iurisdictionis. Mercurij 24. Nouembris 1632. Verospio. Decif. 351.
- I**
Ianuens separationis Thori. Veneris 31. Ianuarij 1625. Remboldo. Decif. 324.
- L**
Legionens Canonatus. Magistralis. Veneris 9. Decembris 1633. Coccino. Decif. 362.
Legionens Puritatis sanguinis. Lunæ 13. Iunij 1633. Motmano. Decif. 359.
- M**
Meleuitana Feudi. Mercurij 4. Decembris 1630. Motmano. Decif. 344.
Meleuitana expensarum. Mercurij 13. Nouembris 1630. Ghislerio. Decif. 342.
Montis Falisci Pensionis. Lunæ 31. Martij 1631. Pirouano. Decif. 345.
- N**
Narniens Successionis. Lunæ 26. Nouembris 1629. Merlino. Decif. 329.
Neapolitana Legati. Lunæ 15. Aprilis 1630. Ghislerio. Decif. 332.
Nouariens Decimarum. Die Lunæ 10. Iunij 1630. Pirouano. Decif. 334.
Nouariens Decimarum Veneris 29. Aprilis 1633. Verospio. Decif. 357.
- P**
Parmens Nullitatis Ordinum. Lunæ 19. Iunij 1628. Ghislerio. Decif. 325.
Parmens Nullitatis Ordinis. Lunæ 11. Martij 1630. Ghislerio. Decif. 331.
Parmens Nullitatis Ordinis. Lunæ 2. Decembris 1630. Ghislerio. Decif. 343.
Placentina Præcedentiæ. Mercurij 1. Februarij 1633. Merlino. Decif. 322.
Praten seu Nullius Parochialis. Veneris 11. Martij 1633. Verospio. Decif. 356.
- R**
Romana Donationis. Die Lunæ 6. Iunij 1633. Verospio. Decif. 358.
- Romana Donationis. Die Veneris 2. Iunij 1634. Verospio. Decif. 363.
Romana de Caualerijs. Veneris 25. Iunij 1632. Coccino. Decif. 350.
Romana Dotis de Paluzzis. Lunæ 24. Ianuarij 1633. Motmano. Decif. 355.
Romana Fideicommissi de Epif. Veneris 21. Iunij 1630. Verospio. Decif. 337.
Romana Fideicommissi de Guidis. Veneris 28. Iunij 1630. Verospio. Decif. 338.
Romana Nullitatis contractus. Mercurij 26. Iunij 1630. Ghislerio. Decif. 335.
Romana Nullitatis contractus. Lunæ 10. Ianuarij 1633. Dunogetto. Decif. 354.
Romana Pecuniaria. Die Lunæ 5. Maij 1631. Pirouano. Decif. 346.
Romana Pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1632. Pirouano. Decif. 353.
Romana Pecuniaria. Die Veneris 27. Iunij 1633. Pirouano. Decif. 360.
Romana Redditionis Rationis. Mercurij 26. Iunij 1630. Pirouano. Decif. 336.
Romana Simulationis contractus. Lunæ 1. Iulij 1630. Dunogetto. Decif. 340.
Romana Vineæ de Capocephalis. Veneris 26. Ianuar. 1629. Dunogetto. Decif. 326.
Romana Vineæ de Capocephalis 14. Ianuarij 1630. Dunogetto. Decif. 330.
- S**
Salernitana Pensionis 27. Iunij 1631. Ghislerio. Decif. 347.
Signina Castrorum. Lunæ 24. Ianuarij 1622. Remboldo. Decif. 320.
Signina Castrorum. Lunæ 13. Nouembris 1623. Coccino. Decif. 323.
Spoletana Fideicommissi. Veneris 19. Decembris 1631. Card. Vbaldo. Decif. 348.
- T**
Tridentina Decanatus, seu Canonatus. Veneris 26. Nouembris 1632. Coccino. Decif. 352.
Tullen Reformationis. Veneris 30. Martij 1629. Dunogetto. Decif. 327.
Tullen Reformationis. Lunæ 19. Iunij 1629. Dunogetto. Decif. 328.
Tullen Reformationis. Lunæ 22. Aprilis 1630. Dunogetto. Decif. 333.
- V**
Vrbeuetana Successionis. Lunæ 24. Maij 1632. Verospio. Decif. 349.

INDEX ARGVMENTORVM DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ QVÆ IN PRÆSENTI VOLVGINE CONTINENTVR

VNA CVM INDICE CAVSARVM.
PRO VT IN VOLVGINE IACENT.

Bononiens. Pecuniaria de Blâchetis. *Mercurij 15. Ianuarij*
1631. COCCINO. decif. 1.

Argumentum.

Restitutionem in integrum aduersus rem iudicatam petens,
cum ille, qui hoc petit, dicatur actor, ideo ipse tenetur fun-
date intentionem suam & quid probare grauetur, vt au-
diatur. Liber scribentis, licet pro scribente nequaquam
probet, tamen concurrentibus quibusdam adminiculis
pro eo probat, & quando non obstantibus dictis admini-
culis, talis illi fides non adhibetur, &c.

Romana separationis Bonorum. *Veneris 24. Ianuarij 1631.*
PIROVANO. decif. 2.

Argumentum.

Hæres, qui confecit inuentarium validè, & ritè, & sufficien-
ter reddidit rationem de omnibus bonis inuentarij, non
potest molestari, nec grauari ultra vires hæreditarias, nec
in bonis, nec in persona.

Romana Reditionis Rationis. *Veneris 24. Ianuarij 1631.*
MERLINO. decif. 3.

Argumentum.

Tutor finita tutela, conueniri potest actione administratæ
tutelæ, ad reddendas rationes, & hoc procedit etiam in
eo, qui de facto tutorio nomine administruit, nulla præ-
cedente confirmatione Iudicis, quæ videtur necessaria,
ad hoc vt validè administret, & qualiter hoc intelligatur.

Tullen. Reformationis. *Veneris 10. Ianuarij 1631.* DVNO-
ZETTO. decif. 4.

Argumentum.

Referuntur tres species professionum, & tractatur quam ex
dictis tribus speciebus professionum dicatur emitte per
reformatos Communitatis Ordinis Præmonstratensium.
Romana de Guidis. *Luna 13. Ianuarij 1631.* VEROSPPIO.
decif. 5.

Argumentum.

Legitima, quando semel fuit soluta, non potest iterum præ-
tendi. Trebellianica etiam filijs primi gradus potest prohi-
beri, & quando censetur interdicta per prohibitionem a-
lienationis, & alia circa repræsentationis ius in materia
successionis.

Giennen. Beneficij. *Luna 13. Ianuarij 1631.* VEROSPPIO.
decif. 6.

Argumentum.

De causis restitutionis in integrum, quando dicatur consta-

re, Narratiua, quando egeat pleniori iustificatione. Vnio
qualiter probetur. Erectio noui Beneficij, quando non sit
necessaria, & quando secus.

Cæsaraugustana Dismembrationis. *Veneris 24. Ianuarij.*
1631. GHISILERIO. decif. 7.

Argumentum.

Gratia sub conditione concessa, ea non adimpleta, gratia e-
uaneſcit. Vnio facta pro augmento Cultus Diuini non
subiacet Regulæ reuocatoria Unionum. Erectiones Be-
neficiorum, quando sint suppositæ Regulis reuocatorijs,
&c.

Romana Dotis, seu Saluiani. *Veneris 24. Ianuarij 1631.*
QVEIPO decif. 8.

Argumentum.

Clausula, sine præiudicio legitimæ executionis, cuius sit na-
turæ, executor quando dicatur excedere in executione.
Spoleana Legitimæ. *Veneris 24. Ianuarij 1631.* VERO-
SPPIO. decif. 9.

Argumentum.

Exclusus ab intestato ille, qui est, nequaquam poterit, legiti-
mam aliquam prætere, cum legitima sit portio succes-
sionis ab intestato. Testator si reliquerit filiæ dotem, quā-
do ipsa nupsisset, & usufructum, quando remansisset in-
nupta, certè non est dicendum, copulatiuè ea voluerit re-
linquere, sed alterum ex eis, secundum electionem status.
Meleuitana Expenſarum. *Veneris 31. Ianuarij 1631.* GHI-
SILERIO decif. 10.

Argumentum.

Procuratori, constituto de mandato principalis æquum, &
honestum est, vt à principali reficiantur omnes expensæ,
quas occasione litis necessariò fecit, & quando dicatur de
illis constare.

Neapolitana Legati. *Veneris 1. Februarij 1631.* GHISILE-
RIO decif. 11.

Argumentum.

Papæ intentio, qualis sit, si Iudici delegato rescribat, quod
suam moderetur inhibitionem, &c. Sententia nulla, & in-
iusta nequaquam in iudicatum transire potest.

Signina Caſtrorum. *Luna 4. Februarij 1631.* COCCINO
decif. 12.

Argumentum.

Fideicommissum nondum purificatum, si quis ex nunc, pro-
ut ex tunc, postquam delatum esset, cum iuramento re-
pudia-

Index Argumentorum.

puclauerit, nequaquam poterit eius hæres ad illud aspirare, & latè tractatur de validitate istius renunciationis.
Singularis est ista decisio, prout cætera aliæ huius reuerendissimi, Doctissimi, & Eruditissimi; Romanj Arcopagi, Decani, & Splendoris, cuius nobilissimum ingenium ita ad summum peruenit, ut mirabile sit dictu, in tantu quod non minus iste obstupescere facit, quam antea acutissimus ille Papinianus faciebat.

Elnen. Eremitorij. *Veneris 7. Februarij 1631. MERLINO* decif. 13.

Argumentum.

Mors alicuius, ex quo remaneat iustificata. Beneficium Ecclesiasticum, ut quis validè impetret, quid probare grauetur, Beneficij vltimus status, quando semper veniat attendendus, & quando id fallat.

Romana Laudemij. *Luna 10. Februarij 1631. GHISILERO* decif. 14.

Argumentum.

In hac Decisione latè discutitur, & fitmatur, quod quando contractus non est emphyteuticus, sed locatio ad longum tempus, Laudemium non debetur ob illius alienationem, cum Laudemium solvatur ex ipsa natura contractus emphyteutici, & aliud est emphyteusis, & aliud locatio ad longum tempus.

Cæsaraugustana Præminentiarum. *Veneris 14. Februarij. 1631. COCCINO* decif. 15.

Argumentum.

Connexitatis natura, quæ sit. Obligatus aliquem recipere honorifice, qualiter ista receptio sit facienda. In præminentiarum materia valdè attenditur consuetudo.

Cæsaraugustana Vicariæ. *Veneris 14. Februarij. 1631. GHISILERO* decif. 16.

Argumentum.

Vnio, qualiter sufficienter possit probari. Ecclesia Parochialis, si vniatur cum alia Ecclesia, quando providenda est de rectore, non est locus concursui, sed Prælatus Ecclesiæ vnitæ debet nominare, & instituere dictum Rectorem absque alio concursu.

Romana Simulationis Contractus. *Veneris 14. Februarij. 1631. DVNOZETTO* decif. 17.

Argumentum.

Contractus, quando dicatur simulatus, pactum de retrovendendo, quando minuat valorem rei venditæ in tertia parte, & quando contrarium verum sit.

Tarvisina Feudi. *Veneris 14. Februarij. 1631. QVEIPO* decif. 18.

Argumentum.

Remissoria denegatur, quando articuli omnes sunt irreuelantes, prout etiam denegatur in alijs casibus, de quibus in summarijs.

Mediolanen Decimarum. *Luna 17. Februarij. 1631. MERLINO* decif. 19.

Argumentum.

Papa, si alicuilibere concesserit decimas cuiusdam loci, & hoc fecerit in recompensationem laborum, & ut eum refarciret de expensis, & oneribus ab eo passis, ad effectum iura usurpata alicuius Ecclesiæ recuperandi, si moriatur ante exactionem dictarum decimarum, an illæ spectent ad eius hæredem.

Argentina Goadiutoria. *Veneris 21. Februarij. 1631. GHISILERO* decif. 20.

Argumentum.

In Coadiutoria gratia narrata, ex quibus bene dicantur iustificata, & præsertim, quando ad effectum eam impetrandi dicatur, quod interius nerit consensus capituli, & reijciatur non nullæ exceptiones circa validitatem examiniestiam &c.

Ianuen Parochialis. *Veneris 21. Februarij 1631. COCCINO* Decif. 21.

Argumentum.

Ecclesia Parochialis, quando est Curata, deputatio Curati, ad quem spectet. Ecclesia quando præsumatur Regularis. Camarinen. Hereditatis. *Veneris 21. Februarij 1631. MERLINO* decif. 22.

Argumentum.

Institutus post mortem usufructuarij, censetur purè, & libere institutus, ita quod potest hæreditatem transmittere, licet præcedat usufructuario, & solum durante vita usufructuarij suspenditur ei petitio usufructus, in gratiam, & utilitatem eiusdem usufructuarij.

Rota secuta est pluries hanc singularem decisionem, & præsertim eam canonizavit coram Reuerendiss. P. D. Cocchino Decano in Romana Bonorum 4. Iulij 1631. Vbi testatur, quod præsens Decisio est doctissima, more solito huius Auditoris.

Novarien. Decimarum. *Mercurij 26. Februarij. 1631. PIROVANO* decif. 23.

Argumentum.

Decimarum quota, ut præscribatur, quid sit necessarium, & an ista quota possit minui consuetudine, aut præscriptione. Præscriptionis principium est ipsa possessio.

Romana Assecurationis Navis. *Mercurij 26. Februarij 1631. GHISILERO* decif. 24.

Argumentum.

Assecuratio navium, si sit promissa verbis generalibus, & in forma amplissima, tunc assecuratores tenentur ad omnem riscum, & periculum, per quod impedi possit transportatio mercium ad locum conventum, quod multo magis habet locum, quando casus infortunii specialiter expressus, evenient.

Romana Domus. *Mercurij 26. Februarij 1631. MERLINO* decif. 25.

Argumentum.

Ad deuolutionem, & caducitatem agens, quid probare grauetur. Emphyteusis quando sit transitoria ad hæredes extraneos, etiam si sit ecclesiastica. Alienans bona emphyteutica, irrequisito Domino directo, quod non incurrat in caducitatem.

Romana Murui, seu Pecuniaria. *Veneris 14. Martij. 1631. MERLINO* decif. 26.

Argumentum.

Obligatio carcerati ad fauorem illius, qui carcerationem procurauit, quando sustineatur, & quando nullius sit momenti. Iudex, Officialis, vel Baro an possint contrahere cum carcerato, & quid cum subdito in plena libertate constituto.

Confirmata fuit à Rota ista decisio, in hac eadem causa sub die 27. Iunij eiusdem anni 1631. coram Reuerendiss. P. D. Cocchino Decano, ubi præsens hæc decisio R. P. D. Merlini tanquam doctissima, & elegantissima extollitur &c.

Et ut ingenuè loquar. Omnes ferè huius Celebrissimi Auditoris, præcondissimum, & felicissimum illud ingenium, singularem doctrinam, mirabilem eruditionem, & mellifluam quandam suauitatem, summa cum dignitate, copulatam admirantur, & mirifice obseruant. O Vir summo dignus honore.

Basilien. Canonicatus. *Luna 17. Martij 1631. DVNOZETTO* decif. 27.

Argumentum.

Literæ Apostolicæ, ut habeant executionem paratam, quid requiratur, in Ecclesia receptitia non datur vacatio, nec potest fieri resignatio, & si fiat in manibus Papæ, quando sustineatur.

Sabinen. Beneficij. *Die Luna 24. Martij 1631. VEROSPPIO* decif. 28.

Argumentum.

Agitur de reservatione Beneficiorum vacantium apud Sedem, scilicet qualiter, & quibus casibus habeat locum ista reservatio.

Cæsaraugustana Distributionum. *Veneris 28. Martij 1631. VEROSPPIO* decif. 29.

Argumentum.

Constitutiones Fundamentales Apostolicæ alicuius Ecclesiæ omnino attendendæ sunt. Portiones duplicatas, quis prætereendere non potest, si vnicum tantum habeat officium, & alia de quibus in summarijs.

Augustana Decimarum. *Veneris 28. Martij 1631. CARD. VBALDO* decif. 30.

Index Argumentorum.

Argumentum.

Tractatur in hac decisione, quando Ecclesia Parochialis incorporatur Monasterio, quid in illud transeat. Et aliqua circa transactionem super decimis.

Romana Redditionis Rationis. *Veneris 28. Maij 1631. MOTMANNO. decif. 31.*

Argumentum.

Socius quilibet tenetur ad solidationem computorum, & antequam non constet de dicta solidatione, nihil socius potest pretendere ab altero socio, cum non possit cognosci an sit debitor, vel creditor.

Gerunden. Iurisdictionis. *Veneris 28. Maij 1631. COCCINO. decif. 32.*

Argumentum.

Beneficiati, qui Collegium minimè constituunt, vtrum sine licentia Superioris possint se congregare, & an Episcopus talem licentiam eis dare possit.

Romana, seu Aquilana Nullitatis Donationis. *Luna 31. Maij 1631. DVNOZETTO. decif. 33.*

Argumentum.

Donatio, & pactum de hereditate viuentis non valet, & est omni iure improbatum, ita quod nec iuramento roboratur. Et quando dicta donatio, & pactum sustineatur.

Camarinen. Donationis de Calcalaris. *Luna 7. Aprilis 1631. DVNOZETTO. decif. 34.*

Argumentum.

Mandatum de associando, licet regulariter detur, vigore clausulæ, constituti, tamen quando hoc non procedat. Agens ad donationem, vt obtineat quid probare teneatur.

Romana Fideicommissi de Episc. *Veneris 4. Aprilis 1631. VEROSPPIO. decif. 35.*

Argumentum.

Fideicommissi dispositio quando non valet. Fideicommissi exceptio, quo casu non sit potens ad impediendam manutentionem, & alia &c.

Argentin. Coadiutoria. *Veneris 2. Maij 1631. GHISILERO. decif. 36.*

Argumentum.

Electio ad hoc, vt vitietur, quid sufficiat. Capitulum totum, si fuerit vocatum, si aliqui non compareant, an gesta per comparentes valeant. Locus certus an sit de substantia Capituli, & vtrum possit fieri in quolibet loco. Citationes in principio iudicii possunt fieri absque causæ cognitione.

Fesulana Parochialis. *Luna 12. Maij 1631. PIROVANO. decif. 37.*

Argumentum.

Inspatronatus hereditarium qualiter deferatur. Successori an suffragetur quasi possessio præsentandi defuncti, Mandati procuratoris præsumptio ex quo intret. Sententiæ publicatio, si differatur, quando postea publicatur, an requiratur noua citatio.

Regien. Pensionis. *die Luna 5. Maij 1631. DVNOZETTO. decif. 38.*

Argumentum.

Papa, si concedat facultatem alicui, vt possit transferre pensiones, quas habet, in vnam, vel plures personas Ecclesiasticas per ipsum nominandas, an si transferat eas in personas incertas, ex certis, nominandas arbitrio alicuius, an valeat translatio, & plura circa materiam subdelegationis habes.

Sancti Seuerini Dotis. *die Luna 5. Maij 1631. PIROVANO. decif. 39.*

Argumentum.

Contra heredem, quando possit agi via executiua, tam contra bona, quam contra propriam personam. Inuentariu, quid profit heredi.

Parmen. Nullitatis Ordinis. *Luna 12. Maij 1631. GHISILERO. decif. 40.*

Argumentum.

Ordines sacros, vt dicatur quis suscepisse per vim, & metum, quid sit probandum. Et dato, quod probaretur, quod per viam coactiuam, quis eos suscepit, hoc non officit, si constet de eius spontanea ratificatione.

Romana Censuræ. *die Veneris 16. Maij 1631. MERLINO. decif. 41.*

Argumentum.

Discutitur, quando habeat locum text. in l. Modestinus. ff. de solut. & quando non. Notabilis est ista decisio, in qua egregiè, more solito tanti Auditoris, agitur, vt declinetur nimia subtilitas l. c. Modestini in d. l. Modestinus, cum prædicta Lex subtilitatibus, & Iuribus ambagibus nitatur, & digna sit ethnico non autem pio, & litium olore Legislatore.

Rauenaten. Emphyteusis. *Veneris 28. Maij 1631. MERLINO. decif. 42.*

Argumentum.

Discutitur, & deciditur in hac insigni decisione, quod Iudex Laicus non est competens Iudex, si agatur de emphyteusi Ecclesiastica, quod procedit etiam si lis agatur inter solas emphyteotas, & super solo dominio vtilis, quod pænes Laicos existit.

Cæsaraugustana Camerariæ. *Luna 2. Iunij 1631. PIROVANO. decif. 43.*

Argumentum.

Ordinario, licet competat ius conferendi. Beneficia vacantia intra fines suæ Diocesis, tamen dicto iuri censetur derogatum per priuilegium exemptionis, &c.

Sancti Seuerini Dotis. *Veneris 2. Iunij 1631. MERLINO. decifio 44.*

Argumentum.

Pater, si filio contemplatione certi matrimonij aliquid donet, vt commodius onera matrimonij sustinere possit, cum ista donatio sit pars matrimonij, ideo etiam nuntius acquiri ius, itaut in eius præiudicium non possit reuocari, vel alterari etiam cum consensu mariti.

Elnen. Canoniciatus. *Veneris 6. Iunij 1631. GHISILERO. decif. 45.*

Argumentum.

Subrogato gratiosè quibus concurrentibus detur immissio. Beneficij affectio in Coadiutorijs ex quo pendeat, Aetas, & infirmitas alicuius ex quibus probetur.

Romana Vineæ de Capocephalis. *Veneris 13. Iunij 1631. DVNOZETTO. decif. 46.*

Argumentum.

Præscriptio obstat Domino, si vindicare intendat rem suam, & ea stante, cum bona fide, & legitimo titulo, non potest illius possessorem perturbare. Vxor, si urgente viro ad inopiam, accipiat aliqua bona d. viro pro sua dote, censetur ea accepisse pro satisfactione dotis, non autem in pignus, & hoc multo magis procedit, si accipiat ipsam dotem. Valior rerum, qualiter augeatur.

Ciuitatis Castelli Supplementi legitimæ. *Veneris 13. Iunij 1631. PIROVANO. decif. 47.*

Argumentum.

Legitimæ titulus potest remoueri ex formali usufructu filio a patre relicto, & per filium acceptato. Et an, & qualiter hoc casu sit faciendæ computatio &c.

Romana Hereditatis. *Veneris 13. Iunij 1631. GHISILERO. decif. 48.*

Argumentum.

Immissio in possessionem bonorum hereditarium defuncti ab intestato, danda est eius proximioni, & ei competit interdictum. Quorum bonorum, contra eum, qui pro herede, vel pro possessore possidet. Matertera succedit eius nepoti defuncto ab intestato, exclusis consobrinis.

Romana Dotis de Paluzzis. *Veneris 13. Iunij 1631. MOTMANNO. decif. 49.*

Argumentum.

Dotes mulieribus, quando sunt constituendæ, quid sit inspicendum, Remedium Auth. res quæ. C. comm. delegat. est in totum subsidiarium.

Tarvisina Feudi. *die Veneris 13. Iunij 1631. QVEIPO. decif. 50.*

Argumentum.

Feudum, quando quis obtrinit ex gratia, seu causa lucratiua, tunc ipse non potest præiudicare vocatis, licet secus esset dicendum, si deriuaret ex causa onerosa, & quando non dicatur, acquisitum ex causa onerosa, & quid sit concess-

2 2 sum

Index Argumentorum.

- sum ex causa meritorum.**
Bononien. Fideicommissi de Mazolis. *Luna* 16. *Iunij* 1631. COCCINO. decif. 51.
Argumentum.
- Filiatio, qualiter sufficienter probetur. In contrahibus minorum quando non requirantur solemnitates necessariae. De contractus nullitate, quis possit dare.
Cesenant. Prædij. *Die Luna* 16. *Iunij* 1631. MERLINO. decif. 52.
Argumentum.
- Marito, quando in actu traditionis dotis fuit datum prædij æstimatum, dominium illius ei irrevocabiliter acquiritur, & soluto matrimonio prædium vxori non restituitur, sed illius æstimatio, & hoc procedit, ex quadam fictione venditionis inter virum, & vxorem.
Cremonen. Beneficij. *Mercurij* 18. *Iunij* 1631. COCCINO. decif. 53.
Argumentum.
- Collatio Beneficiorum vacantium per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, quando spectet ad Datariam, & non ad Cardinalem Patronum.
Romana Assecurationis. *Mercurij* 18. *Iunij* 1631. PIROVANO. decif. 54.
Argumentum.
- Locus, quando dicatur factus assecurationi Navis &c. & aliqua circa denominationes Navium.
Romana nullitatis contractus. *Mercurij* 18. *Iunij* 1631. GHISILERIO. decif. 55.
Argumentum.
- Maritus non probatur, quod actualiter receperit dotem, si nihil aliud non adducitur præter eius confessionem de recepto, quæ confessio non probat numerationem. In contrahibus minorum sunt seruandæ solemnitates statutarie, ad hoc ut valeant, & alia circa donationem inter virum & vxorem.
Romana Officiorum. *Mercurij* 18. *Iunij* 1631. MOTMANNO. decif. 56.
Argumentum.
- Contractum, quando quis celebravit nomine alieno, & promissit de rato &c. quando dicatur satisfecisse suæ promissionis. Ratificatio ex quibus actibus concludenter iustificetur.
Elnen. Eremitorij. *Die Luna* 23. *Iunij* 1631. MERLINO. decif. 57.
Argumentum.
- Præsumptio, quod beneficium in dubio præsumatur collatum ex quibus corroboretur. Prouisiones Apostolicæ, ut immutent statum beneficij, quid requiratur.
Romana Donationis de Castellanis. *Luna* 23. *Iunij* 1631. COCCINO. decif. 58.
Argumentum.
- In donationibus, quando possint apponi pacta, & cõditiones, & quando non. Iuramentum est præcisè seruandum. Pactum nudum de donando an efficax sit. Statuta Urbis, quando liget Clericos. Donatio sine insinuatione, quoniam sustineatur.
Atininen. Domus. *Luna* 23. *Iunij* 1631. DVNOZETTO. decif. 59.
Argumentum.
- Agens Saluiano interdicto, quid probare teneatur. Saluianum interdictum, licet spatio 10. annorum præscribatur, tamen hoc, quando non procedat.
Romana Redditionis Rationis. *Veneris* 27. *Iunij* 1631. MOTMANNO. decif. 60.
Argumentum.
- Testator si alicui dotem reliquit, eamque in vita soluit, amplius non debetur. Tutor soluens id, ad quod non teneatur, ad eius debitum imputatur. Sententia, quæ in iudicatum transiit, quid operetur.
Nouarien. Decimarum. *Veneris* 27. *Iunij* 1631. PIROVANO. decif. 61.
Argumentum.
- Episcopus, ne circa quartam decimarum ei debitam, ius obcarentiam directe actionis amittat, qualiter ei succurratur, & resoluuntur nonnullæ obiectiones circa hanc materiã in casu præsentis.
Romana Nullitatis Obligationis. *Veneris* 27. *Iunij* 1631. MERLINO. decif. 62.
Argumentum.
- Notarij secundum reformationem Pauli V. super Tribunalibus Urbis nequaquam possunt rogare, seu stipulari instrumenta, nisi noscant contrahentes, & de hoc mentionem facere debent in instrumentis, alias condemnantur ad damna, & interesse parti læsæ, & dicta instrumenta remanent sub vitio nullitatis.
Cremonen. Præposituræ. *Veneris* 27. *Iunij* 1631. MOTMANNO. decif. 63.
Argumentum.
- Beneficium dicitur reservatum, stante eius resignatione facta in manibus Papæ. Et quando Beneficij resignatio dicatur sortita suum effectum, licet mandatarius non serauerit formam mandati in resignando.
Romana Assecurationis Navis *Veneris* 27. *Iunij* 1631. GHISILERIO. decif. 64.
Argumentum.
- Causa obligationis circa materiam assecurationis Navium, quando dicatur evenisse. Onus probandi implementum ad quem pertineat. Procurator in dubio cuius vigore aliquid gessisse censetur.
Camatinen. Donationis de Calcalaris. *Veneris* 4. *Iulij* 1631. DVNOZETTO. decif. 65.
Argumentum.
- Vigore clausulæ, constituti, regulariter conceditur mandatum de associando. Insinuatio in quibus donationibus requiratur, & in quibus non. Donatio, quando dicatur correptiua ad aliquem contractum.
Romana restitutionis in integrum. *Veneris* 4. *Iulij* 1631. COCCINO. decif. 66.
Argumentum.
- Restitutio in integrum, ut habeat locum, quid requiratur. Testes singulares, quando probent, Testium primo dicto statui, & alia, de quibus in Summarijs.
Romana Bonorum. *Veneris* 4. *Iulij* 1631. COCCINO. decif. 67.
Argumentum.
- V usufructus si sit relictus alicui donec vivit, & vnico contextu alius sit institutus, hæres in proprietate, is censetur pure hæres institutus, & quare.
Romana, seu Spoletana successione. *Veneris* 4. *Iunij* 1631. MERLINO. decif. 68.
Argumentum.
- Statuta ex defectu iurisdictionis non possunt extendi extra Territorium, & tractatur hic, quod Statutum Urbis exclusum feminatum requirit subiectionem respectu succedere volentis, & etiam respectu bonorum, ad effectum, ut habeat locum.
Ferrarien. Spolij. *Veneris* 4. *Iulij* 1631. MERLINO. decif. 69.
Argumentum.
- Sententia, quando dicatur, quod transierit in rem iudicatã, ita ut nihil aliud remaneat, nisi, quod exequatur. Citatio ad sententiam non circumducitur ex sola protestatione partis.
Romana Cambiorum. *Veneris* 4. *Iulij* 1631. MOTMANNO. decif. 70.
Argumentum.
- Mandatarius est seruandus indemnitas à mandante, in eo, quod causa mandati agit, Cambiorum realitas licet probetur per literas, & partitas librorum mercantiliter tentorum, tamen quando id non procedat.
Dertusen. Parochialis. *Veneris* 14. *Novembris* 1631. VBALDO. decif. 71.
Argumentum.
- Breue, ut executioni demandetur, quid requiratur. Breue de capienda possessione nomine Cameræ, in quo fundetur, executor præsumitur processisse ad executionem, cum debitis requisitis. Subrogatio gratiosa, ad hoc, ut habeat locum, quid sufficiat.
Gerunden. Iuris conferendi. *Luna* 24. *Novembris* 1631. QVEIPO. decif. 72.

Index Argumentorum.

Argumentum.

Electio Canonicorum, in Ecclesijs Regularibus & Collegiatis ad quem spectet.
Bononien. Dotis, seu Attentatorum. *Luna 24. Nouembris 1631. MERLINO. decif. 73.*

Argumentum.

Pecuniæ, quæ dantur Marito pro dote, ei plenè acquiruntur, remanente vxori tantum actione ad dotè consequendâ.
Hæredi vniuersali an sit licitum pendente lite possessione capere bonorum hæreditariorū absque vicio attentatorū.
Forosempronien. Emphyteusis. *Veneris 28. Nouembr. 1631. MERLINO. decif. 74.*

Argumentum.

Emphyteusis, quando est finita, an renouatio sit faciendâ proximioribus agnatis, vel hæredibus, debet inspicì qualiter sit facta concessio. Et plura circa clausulam, ad habendum, in concessione emphyteusis appositis.
Vlisbonen. erectionis Monasterij. *Veneris 5. Decembr. 1631. GHISILERO. decif. 75.*

Argumentum.

Iudex post inhibitionem Rotaalem non potest ad vltiora procedere, etiam si inhibito nulliter emanauerit, cum semper timenda sit suæ iusta, suæ iniusta. De attentatis post re iudicatam commissis, pendente appellatione, quando non possit dari, & quando secus.
Salernitana Pensionis. *Veneris 5. Decembris. 1631. GHISILERO. decif. 76.*

Argumentum.

Tractatur, quando processus compulsorialis sit validus. Et alia circa officium Compulsoris.
Romana Pecuniaria. *Mercurij 10. Decembris 1631. MERLINO. decif. 77.*

Argumentum.

Agere contra aliquem, quando quis non possit. Tutor non potest præiudicare pupillo. Secretarij. Locorum Montium, si audeat liberè admittere resignationem Locorum Montium, vinculatorum, in quam poenam incurrant, & an eâ ab aliquo possint repetere.
Colimbrien. Præstimoniorum. *Mercurij 10. Decembris, 1631. DVNOZETTO. decif. 78.*

Argumentum.

Prælatus nomine Ecclesiæ, & Prælatuæ potest agere, tam in possessorio, quam in petitorio, & tam recuperandæ, quam retinendæ, quod habet locum etiam si ipse faciat contractum inuilem, & habuerit se pro spoliato. Vigore possessionis civilis, quis potest recuperare naturalem.
Ariminen. Nullitatis Obligationis. *Mercurij 10. Decembris 1631. QVEIPO. decif. 79.*

Argumentum.

Habetur in hac decisione, quod procurator debet diligenter fines mandati custodire, ad hoc vt princip. lis obligetur, & alia de quibus in summarijs.
Cæsetanen. Prædij. *Veneris 12. Decembris 1631. MERLINO. decif. 80.*

Argumentum.

Tractatur in hac decisione materia, quando mater transit ad secundas nuptias quid amittat. Item etiam de consensu filiorum, quando per matrem sit iste transitus.
Beneuentana Molendini. *Veneris 12. Decembris 1631. MERLINO. decif. 81.*

Argumentum.

In contractibus minorum sat non est, quod interuenerit iudex, sed necesse est, vt ipse suum interponat decretum, qui tamè defectus dicitur remissus, si minor maior factus per quadriennium tacuerit. Minor an possit interuenire in contractu alterius minoris tanquam proximior.
Cremouen. Præpositura. *Luna 15. Decembris 1631. MOTMANNO. decif. 82.*

Argumentum.

Resignatio quâdo valeat, & sustineatur, licet procurator in resignando non seruauerit formâ mandati. Ratificatio, quid operetur, & quando æquipolleat præbule mādato.
Romana Bonorum. *Veneris 19. Decembris 1631. COCCINO. decif. 83.*

Argumentum.

Hæres, quâdo dicatur tantum institutus in vusu fructu, & non nulla circa hanc materiam. Creditor, quis dicatur.
Messanen. Archibresbyteratus. *Veneris 9. Ianuarij 1632. MOTMANNO. decif. 84.*

Argumentum.

Mandatum de manutendendo, vt alicui concedatur, quid sufficiat probare Executor mixtus partes iudicis assumere debet, & nulliter procedens ad sententiam adiudicationis, & immisionis, non priuat aliquem sua possessione.
Cæsaraugustana Cathedralitatis. *Luna 12. Ianuarij 1632. CARD. VBALDO. decif. 85.*

Argumentum.

Iudex, quam iurisdictionem habeat, quid sit inspiciendum. Commissiones sunt strictissime interpretandæ. Gesta coram aliquo Iudice, pendente iudicio coram alio, quâdo valeant.
Auenionen. Hæreditatis. *Veneris 16. Ianuarij 1632. GHISILERO. decif. 86.*

Argumentum.

Transactio quid operetur, & cuius sit vis. Pater an, & quando possit pro filijs transigere. Testatoris ordinatio quod stante contrauentione tertij, legatarius cadat à legato ei relicto, an valeat, & quo casu sustineatur, & quando non.
Singularis est decisio, tanquâ extensa, ab Auditore, qui est doctrina admirabili clarissimus, & in magno Iurisprudentiæ theatro, sibi suo quodâ iure celebritatè magnâ vindicauit.
Romana Restitutionis in integrum. *Veneris 23. Ianuarij 1632. CARD. VBALDO. decif. 87.*

Argumentum.

Confessio extraiudicialis de Iure Canonico probat, & in ea confessione admittitur singularitas testium adminiculatiua, Testes singulares, quando probent, item etiam quando vnicus testis probet.
Bononien. Fideicommissi de Manzolis. *Luna 26. Ianuarij 1632. COCCINO. decif. 88.*

Argumentum.

Immisio petita à fideicommissario, quando, & quibus ex causis ei est deneganda. Mulier maior de Iure communi absque aliqua solemnitate potest contrahere, & alia de quibus in Summarijs.
Ianuen. Iuris Honorifici. *Luna 26. Ianuarij 1632. PIROVANO. decif. 89.*

Argumentum.

Tractatur in hac decisione materia successionis in Iure honorifico, & an in eo succedere possint descendentes ex fœminis.
Romana Redditionis Rationis. *Veneris 30. Ianuarij 1632. MOTMANNO. decif. 90.*

Argumentum.

Tutor, quando soluit aliquam pecuniarum summam, quo casu pupillis non sit imputanda, sed ei.
Cæsaraugustana Cathedralitatis. *Mercurij 4. Februarij 1632. CARD. VBALDO. decif. 91.*

Argumentum.

Præcedentia ex quibus capitibus oriri potest. In actis ea, quæ non sunt non habentur in consideratione, Protestatio debet repeti in quolibet actu, alias censetur ab ea recessum. Processus coram secundo Iudice quando sustineatur, non obstante pendencia coram alio.
Colimbrien. Canonicatus. *4. Februarij 1632. MERLINO. decif. 91.*

Argumentum.

Beneficium, quando vacet per obitum resignantis, itaut si ex dicto capite quis illud impetret, valide dicatur de eo promissus.
Ariminen. Nullitatis Obligationis. *Mercurij 4. Februarij 1632. QVEIPO. decif. 93.*

Argumentum.

Fideicommissarij plures, quando re sunt coniuncti, tunc licet stante negligentia, vel mora aliquorum, reliqui possint petere totum fideicommissum tamen partem fociorum non possunt alienare, & sic non valent constituere procuratorem ad totum illud alienandum. Mandata qualiter sint intelligenda.

Index Argumentorum.

Montis Falisci Pensionis. *Veneris 6. Februarij. 1632. PIROVANO. decif. 94.*

Argumentum.

Contractus conditionalis, donec conditio non purificetur, remanet pro non facto, & inualido. Conuentiones super beneficio Ecclesiastico, quando sint improbæ, & simoniacæ. Et Ordinarius, quando motu proprio, possit referuare pensiones, & quando non.

Tullen. Reformationis. *Veneris 6. Februarij. 1632. MOTMANNO. decif. 95.*

Argumentum.

Derogationum natura, quæ sit. Res qualiter geri debeant. Et nonnulla circa transitum Religiosorum de vno, ad aliud Monasterium.

Pistorien. Parochialis. *Luna 9. Februarij. 1632. MERLINO. decif. 96.*

Argumentum.

Iuspatronatus, quando est hæreditarium, non potest conuenire ei, qui non est hæres, veluti si hæreditatem repudiauerit &c. & quando non obstante dicta repudiatione nihilominus sit capax huius iuspatronatus.

Romana Legati. *Die Luna 9. Februarij. 1632. MOTMANNO. decif. 97.*

Argumentum.

Contra testes, quo casu non possit opponi exceptio singularitatis. Confessio qualificata quando diuidi possit, & alia de quibus in summarijs.

Romana Censur. *Veneris 13. Februarij. 1632. MERLINO. decif. 98.*

Argumentum.

Census, quando imponitur super bonis minorum, vt valide constituitur, quidnam sit necessarium, declaratur.

Romana Censur. *Veneris 13. Februarij. 1632. MERLINO. decif. 99.*

Argumentum.

Census, si sit nullus, fructus recipi non possunt, & imputantur in sortem ex legis ministerio, cum tunc fors remaneat purum mutuum, in quo non cadit fructuum perceptio.

Cremonen. Preposituræ. *Veneris 13. Februarij. 1632. MOTMANNO. decif. 100.*

Argumentum.

Declarationis natura, quæ sit. Referuatio ex resignatione, qualiter plenè iustificetur. Clausula, non alias, aliter, nec alio modo, cuius sit proprietatis. Mandati verba qualiter interpretantur, licet sint præcisa.

Suessana Beneficij. *Veneris 13. Februarij. 1632. MOTMANNO. decif. 101.*

Argumentum.

Gratiam, quando dicatur, quis iustificasse Iuspatronatus in antiquissimis qualiter sufficienter probetur.

Casaraugustana Cathedralitatis. *Veneris 13. Februarij. 1632. CARD. VBALDO. decif. 102.*

Argumentum.

Attentata cessant, stante acquiescentia patris, & Iudicis. De attentatis illa pars dare nequit, si declinare tentauit iurisdictionem Iudicis. Mandati defectus ex quibus causis tollatur.

Lucana Successionis. *Luna 16. Februarij. 1632. PIROVANO. decif. 103.*

Argumentum.

Banniti nostri temporis, quocumque modo sint banniti, non æquiparantur, deportatis, aut relegatis. Bannitus amittit tantum iura Ciuitatis bannientis.

Ianuen. Separationis thori. *Luna 16. Februarij. 1632. COCCINO. decif. 104.*

Argumentum.

Iudex, vt possit procedere per edictum, quid requiratur, & quando per dictum modum potest procedi, quæ sint necessaria, & alia de quibus in summarijs.

Tarusina Feudi. *Veneris 5. Martij. 1632. QVEIPO. decif. 105.*

Argumentum.

Instrumento publico, vt adhibeatur fides, quæ sint necessaria. In restitutione in integrum aduersus rem iudicatam,

ad effectum audientiae, quid sufficiat probare.

Ariminen. Fideicommissi. *Veneris 5. Martij. 1632. DVNOZETTO. decif. 106.*

Argumentum.

Testator, quando non habuit rationem conseruandæ agnationis, tunc conditio si sine masculis descendentibus, verificatur etiam in masculis ex femina. Et quando non dicatur habita ista ratio.

Arboren. Canonicatur. *Luna 8. Martij. 1632. MERLINO. decif. 107.*

Argumentum.

Recurrans ad Iudices Laicos excommunicationis vinculo innodatur, & si agat, à limine iudicii repellitur, & incapax remanet iuris agendi, etiam ad effectum manutentionis. Et iste recursus ad effectum denegandi audientiam qualiter probetur.

Ianuen. alimentorum. *Luna 8. Martij. 1632. PIROVANO. decif. 108.*

Argumentum.

Mulier, quæ ob viri seuitiam discessit ab eius domo, cum licentia Ordinarij, non potest cogi inuita ad intrandum Monasterium, & cui sit committenda.

Valentina Pensionis. *Luna 15. Martij. 1632. GHISILERIO. decif. 109.*

Argumentum.

Gratia sub se plura continens, tunc ex effectuatione vnius partis censetur in totum effectuatæ, & quare. Regula reuocatoria vnionum non habet locum in vnione ex causa necessaria.

Romana Canonum, seu censuum. *Luna 29. Martij. 1632. MERLINO. decif. 110.*

Argumentum.

Emphyteoticus contractus, à contractu censuali, qualiter discernatur.

Bononien. de Manzolis. *Luna 16. Aprilis. 1632. COCCINO. decif. 111.*

Argumentum.

Referuntur nonnulli casus, in quibus solet denegari remissoria.

Florentina Parochialis à Sala. *Mercurij 21. Aprilis. 1632. QVEIPO. decif. 112.*

Argumentum.

Iuspatronatus concessum alicui, & ipsius filijs hæredibus, & descendentibus, an dicatur gentilitium, vel hæreditariū.

Salernitana Pensionis. *Luna 26. Aprilis. 1632. GHISILERIO. decif. 113.*

Argumentum.

Instrumentum, vt dicatur in forma probanti, quid requiratur instrumenta subsequencia quando dicantur habere eadem solemnitates, quæ sunt in instrumentis precedentibus, Et aliqua circa protocolla Notariorum.

Argentinen. Coadiutoria. *Luna 26. Aprilis. 1632. GHISILERIO. decif. 114.*

Argumentum.

Princeps, quando concedit gratiam alicui, si illam declaret, eius declarationi est standum. Papa potest derogare Concordatis, & quare. Derogatio regulæ de iur. quæ sit non tolli non est necessaria, quando gratia est præiudicialis.

Casaraugustana Distributionum. *Luna 26. Aprilis. 1632. COCCINO. decif. 115.*

Argumentum.

Capitulum, de quo hic in decisione, an prætextu diminutionis fructum Bursæ, potuerit in præiudicium Portionariorum diminuere portiones solitarum distributionum. Et fuse examinatur an constet de supradicta diminutione fructuum.

Romana Saluiani. *Die Luna 26. Aprilis. 1632. MERLINO. decif. 116.*

Argumentum.

In melioramentorum materia, quid sit attendendum. Melioramenta, & ædificia cedunt Domino soli, & quando hoc procedat. Census an, & quando possint constitui super melioramentis, vide distinctionem, cum nonnullis alijs circa hanc materiam.

Romana

Index Argumentorum.

- Romana Hereditatis.** *Luna 26. Aprilis 1632. CARDIN. VBALDO* decif. 117.
Argumentum.
- Agitur de interpretatione Statuti Vrb. lib. 1. cap. 131.**
Romana donationis de Vrfinis. *Luna 26. Aprilis 1632. PIROVANO.* decif. 118.
Argumentum.
- Scriptura priuata trino teſte ſubſcripta, quam vim habeat.**
Donatio, quando non egeat inſinuatione, & reliqua circa materiam donationis.
- Leodiſen Fructuum.** *Veneris 30. Aprilis 1632. MOTMANNO.* decif. 119.
Argumentum.
- Sententia lata contra ſententiam, vt ſuſtineatur, requiritur,**
quod ſententia, quæ inſirmatur, reuocetur, alias non ſuſtinetur, & quando hoc non procedat. Beneficia plura a quibus retinere poſſit. Priuilegia ita debent intelligi, vt gratiam contineant.
- Novariſen Bonorum.** *Veneris 30. Aprilis 1632. COCCINO.* decif. 120.
Argumentum.
- Diſcutitur materia, quando aliqua bona dicantur compræhenſa, in conſeſſione emphyteuſis, & quando e contra.**
Identitas bonorum emphyteuſicorum qualiter probetur.
- Ciuitatis Caſtelli ſupplementi Legitimæ.** *Veneris 30. Aprilis 1632. PIROVANO.* decif. 121.
Argumentum.
- Exceptio ſupplementi legitimæ non eſt valens ad impediendam immiſſionem petitæ a fideicommiſſario.** Poſſeſſio habita, cum clauſula, ſine præiudicio iurium vtriuſque partium &c. qualiter intelligatur data. Monialis, quod emiſerit profeſſionem, ex quibus arguatur. Religioſus ſi deſcedat extra clauſtra omnia eius bona tranſeunt in Cameram Apoſtolicam, & qualiter hoc procedat.
- Ciuitatis Caſtelli Bonorum.** *Mercurij 5. Maij 1632. GHISILARIO.* decif. 122.
Argumentum.
- Appellationi interpoſitæ, ſi quis renunciauerit quid operetur talis renunciatio.** Obligatio facta in carceribus, quando valeat. In executiuis licita eſt variatio, donec creditor conſequatur ſuum creditum.
- Romana Tutelæ.** *Die Mercurij 5. Maij 1632. PIROVANO.* decif. 123.
Argumentum.
- Iudex, ſi remoueat tutorem, vti ſuſpectum, vel interloquatur ſuper eius legitimæ excuſatione, ſemper erit locus tutelæ datiuæ, & non legitimæ, & quare.**
- Ianuen Separationis Thorii.** *Mercurij 5. Maij 1632. COCCINO.* decif. 124.
Argumentum.
- Appellans ad Romanam Curiam, ad hoc, vt in ea cauſa tractetur, quid ſit neceſſarium.** Appellationis notitia quando, & in quibus caſibus, cenſetur deueniſſe ad partem aduerſam, & ſtante dicta ſcientia, quid pars peragere debeat. Notabilis eſt decifio.
- Ariminen. Fideicommiſſi.** *Veneris 7. Maij 1632. MERLINNO.* decif. 125.
Argumentum.
- Fideicommiſſario ad effectum, obtinendi immiſſionem remedij. ſin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. quid ſufficiat probare.** Bonorum identitas, quando probata dicatur. Inſtrumentum extractum ab Archiuſta, quando dicatur in forma probanti.
- Peruſina Releuationis. Teſtamenti.** *Veneris 7. Maij 1632. PIROVANO.* decif. 126.
Argumentum.
- In hac decifione diſcutitur, & reſoluitur, quod per Statutum Peruſinum lib. 2. cap. 135. &c. non cenſeatur derogatum diſpoſitioni cap. cum eſſes ext. de teſtam. & quare.**
- Egregia eſt decifio, & merito, nam ab Auditore præclarifſimo, & præſtantifſimo extenſa eſt, & eius decifiones auidè querendæ ſunt. cum eas extendat, cum tam reſoluta doctrina, & tam firma ſcientia, vt nihil ſupra.**
- Romana Donationis de Caſtellanis.** *Luna 10. Maij 1632. COCCINO.* decif. 127.
Argumentum.
- Donatio facta ſponſo, & eius filijs, qualiter intelligatur facta, & an ſcilicet ſit facta filijs, vti filijs, an autem vti hæredibus, & plura circa hanc materiam adducuntur.**
- Romana Laudenſij.** *Die Luna 10. Maij 1632. GHISILARIO.* decif. 128.
Argumentum.
- Agitur de probatione emphyteuſis, ad effectum ſolutionis.** Laudenſij. Præſtatio annua quando præſumatur fieri, ex cauſa emphyteuſis.
- Meliuitana Feudi.** *Die Luna 10. Maij 1632. MOTMANNO.* decif. 129.
Argumentum.
- Feudalitatſis qualitas, ex quibus probetur, & alia noranda.**
- Tolerana Parochialis de Vargas.** *Veneris 14. Maij 1632. QVEIPO.* decif. 130.
Argumentum.
- Mandatum ad reſignandum, poteſt reuocari, & quid ſi mædatarius ante ſcientiam reuocationis reſignet, vtrum valeat dicta reſignatio, & hoc caſu qualiter iſta ſcientia reuocationis ad eum peruenire debeat, & habes nonnulla circa materiam citationum, quando quis latitat.**
- Sancti Seuerini Dotis.** *Veneris 14. Maij 1632. PIROVANO.* decif. 131.
Argumentum.
- Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, quando fructus, quos ex corporibus hæreditarijs percepit, non faciat ſuos, & quando e contra, ita vt non teneatur reddere rationem, creditoribus hæreditarijs, de eis.**
- Placentina Pecuniaria.** *Veneris 14. Maij 1632. VEROSPPIO.* decif. 132.
Argumentum.
- Cambiorum intereſſe non bene probatur, ex ſola atteſtatione, & confeſſione creditoris, etiam ſi adſit tale pactum, & ſit iuramento vallatum. Pacta, & inſtrumenta ſuſpecta de uſuris non attenduntur.**
- Argentina Coadiutoria.** *Luna 17. Maij 1632. GHISILARIO.* decif. 133.
Argumentum.
- Immiſſio Coadiutori in poſſeſſionem &c. quando ſine dubio veniat concedenda, & an, & qualiter Coadiutor poſſit immiti in poſſeſſionem.**
- Cremonen. penſionis.** *Veneris 21. Maij 1632. MOTMANNO.* decif. 134.
Argumentum.
- Tractantur nonnulla circa materiam attentatorum.**
- Firmana Saluiani.** *Die Luna 24. Maij 1632. PIROVANO.* decif. 135.
Argumentum.
- Saluianum interdictum, quando detur pro fructibus decurſis cenſus, & adducuntur plura circa poſſeſſorem, rei hypothecaræ.**
- Vicen. Collegij.** *Die Luna 7. Iunij 1632. MOTMANNQ.* decif. 136.
Argumentum.
- Beneficiati, ad hoc, vt habeant facultatem faciendi Collegiũ in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, quid probare teneantur.**
- Romana, ſen Vrbeuetana legitimæ.** *Luna 7. Iunij 1632. PIROVANO.* decif. 137.
Argumentum.
- Filiæ ſeeminae excluſæ à Statuto, faciunt numerum, & partem in legitima paterna, ad commodum maſculorum, & an idem procedat, quando verſamur in legitima materna.**
- Senen. Coadiutoria.** *Luna 14. Iunij 1632. PIROVANO.* decif. 138.
Argumentum.
- Gratia Papæ conceſſa cum clauſula, quatenus ad hoc idoneum reperiatur, quid operetur, Aetas, qualiter concludenter probetur. Vita, & morum honeſtas alicuius quomodo doceatur, & an in dubio præſumatur.**
- Colimbriſen. Præſtimoniorum.** *Veneris 18. Iunij 1632. DVNOZETTO.* decif. 139.
Argumentum.

Index Argumentorum.

Argumentum.
Ecclesia, cum retineat apud se civilem possessionem bonorum, potest eius vigore naturalem possessionem recuperare, & quid si dicta possessio naturalis sit occupata, sede vacante. Colonus an possit interuere possessionem sui Domini, & plura circa interdictum, vti possideris, & ynde vi.
Magistralis est decisio, & extensa est ab insigni Auditore, qui est ornatissima doctrinae spectabilis, & inest ei innata ingenij claritudo.
Romana Hereditatis. *Luna 21. Iunij 1632. MERLINO. decif. 140.*

Argumentum.
Actio vna, quando est ab aliquo intentata, an & quo casu possit redire ad aliam, & alia de quibus in summarijs.
Camerinen. Bonorum. *Luna 21. Iunij 1632. MERLINO. decif. 141.*

Argumentum.
Sententia non subsistit, si fuerit lata non precedente citatione specifica, precisa, & nominatim ad eam, facta, ita quod hoc casu, nec admittantur verba æquipollentia. Legitimationis personarum in omni iudicio est facienda.
Cæsaraugustana Cathedralitatis. *Luna 21. Iunij 1632. MOTMANNO. decif. 142.*

Argumentum.
Probari, quando aliquid potest per scripturas, & maxime, quando aliquid probari non potest, remissoria sine dubio tanquam calumniose petita denegatur.
Romana Officij. *Die Luna 21. Iunij 1632. PIROVANO. decif. 143.*

Argumentum.
Ciuitas, aut Collegium &c. quando obligetur ex mutuo facto per administratorem illius, & quando non. Emptor, quando possit agere de euictione. Executio, quando est facienda contra vniuersitatem pro eius debitis, qualiter sit procedendum.
Bononien. Successionis. *Luna 21. Iunij 1632. DVNOZETTO. decif. 144.*

Argumentum.
Renunciatio filiarum de bonis paternis, maternis, & fraternis est strictè accipienda, & prout iacet interpretanda.
Alsissen. repetitionis Dotis. *Die Luna 21. Iunij 1632. PIROVANO. decif. 145.*

Argumentum.
Auius, si leger, aut promittat dotem nepti, quibus signis, & coniecturis cognoscatur, quod sit relicta contemplatione filij tantum, & non nepti, & nonnulla, de quibus in summarijs.
Alsissen. crediti Dotalis. *Luna 21. Iunij 1632. PIROVANO. decif. 146.*

Argumentum.
Auius, si det, vel promittat dotem nepti, cuius contemplatione censeatur data, vel promissa, filij scilicet, vel eius solum neptis.
Senen. coadiutoria. *Veneris 25. Iunij 1632. PIROVANO. decif. 147.*

Argumentum.
Pro integra actorum transportatione stat præsumptio, ita ut contrarium asserenti incumbit onus probandi. Acta, quando dicantur verbaliter producta, & an illa sint transportanda. Contradictor legitimus, quis non dicatur.
Prænestina census. *Die Veneris 25. Iunij 1632. COCCINO. decif. 148.*

Argumentum.
Pecunia numerata, an requiratur in extinctione census.
Romana nullitatis obligationis. *Luna 28. Iunij 1632. MERLINO. decif. 149.*

Argumentum.
Contractus, quando non subiaceat vitio nullitatis, non obstante, quod in eius instrumento, Notarius non asseruit, quod contrahentes cognoscebat, cum hoc sit necessarium, iuxta reformationem sel. rec. Pauli V. &c.
Clusina Parochialis. *Luna 28. Iunij 1632. PIROVANO. decif. 150.*

Argumentum.
Beneficia venientium ad Curiam, & recedentium ab ea, sunt reseruata, si isti decedant intra duas dias, nulla habita distinctione curialitatis, vel ne, quod tamen hoc non intelligitur, si talia beneficia sita sint in Vrbe.
Romana Assecurationis. *Luna 28. Iunij 1632. PIROVANO. decif. 151.*

Argumentum.
Tractatur de assecuratione Nauium, quando scilicet dicatur venisse casum obligationis. Et nonnulla circa nomen Nauium. Testes in concursu, qui præferantur.
Romana de Pacificis. *Die Luna 5. Iulij 1632. COCCINO. decif. 152.*

Argumentum.
De praelatione circa heredes.
Tridentina Decanatus, & Canonicatus. *Luna 5. Iulij 1632. COCCINO. decif. 153.*

Argumentum.
Immissionem, si quis petat ex capite reservationis, quid probare teneatur, & quid, quando aliquis est gratiosè subrogatus. Beneficia cadunt sub reservatione, cum sua qualitate, Immissus semel in possessionem amplius immissionem petere non potest, & quando secus.
Reatina Bonorum. *Veneris 5. Nouembris 1632. PIROVANO. decif. 154.*

Argumentum.
Fideicommissarius agens contra tertios possessores ad vindicationem bonorum fideicommissi subiectorum, quæ fuerunt alienata, ex causa dotis, quid probare teneatur. Cofunctiones, & asseritiones, quando probent. Et nonnulla circa Auth, res quæ, C. comm. de legat. Sententiæ verba, quando sunt ambigua, à quo recipiant interpretationem.
Ianuen. separationis Thorii. *Mercurij 24. Nouembris 1632. COCCINO. decif. 155.*

Argumentum.
Ad separationem Thorii, vt deueniatur, quid sit necessarium, vt probetur, Magistraliter, & doctè, declaratur.
Cæsaraugustana Distributionum. *Mercurij 24. Nouembris 1632. COCCINO. decif. 156.*

Argumentum.
Testes in concursu, qui præferantur. In iudicio mentionis sufficiunt leuiiores probationes, & in hoc iudicio non admittuntur exceptiones contra testes, & nonnulla circa testes, qui non probant.
Cæsaraugustana Camerariæ. *Veneris 26. Nouembris 1632. PIROVANO. decif. 157.*

Argumentum.
Agitur de materia exemptionis beneficij à iurisdictione Ordinarij, & nonnulla circa naturam confirmationis, & alia de quibus in summarijs.
Romana Cambiorum. *Luna 29. Nouembris 1632. MOTMANNO. decif. 158.*

Argumentum.
Pro cambijs, quid sit licitum exigere, & qualiter eorum valor probetur. Mandans tenetur conservare indemnem mandatarium, & quando hoc non procedat.
Perusina Laudi. *Veneris 3. Nouembris 1632. COCCINO. decif. 159.*

Argumentum.
Laudum, vt valeat in vim pacti propter emologationem, quid requiratur. Ignorantia iuris, quando excuset.
Romana, seu Vrbeuetana legitimæ. *Veneris 10. Decembris 1632. PIROVANO. decif. 160.*

Argumentum.
Filij liberè transmittunt legitimam ad eius heredes, etiam absque agnatione & hoc procedit siue simus in legitima paterna, siue in materna, cum ista transmissio sit fundata in particulari priuilegio legitimæ, & non in iustate.
Romana Dotis. *Veneris 10. Decembris 1632. PIROVANO. decif. 161.*

Argumentum.
Tractatur in hac decisione, quod in executiis licita est variatio, non solum de principali ad fideiussorem, sed etiam de vna re, ad aliam, & de persona ad rem, &c. & quare.
Ho-

Index Argumentorum.

Hortana Fideicommissi. *Mercurij 15. Decembris 1632. PIROVANO. decif. 162.*

Argumentum.

Filiorum appellatione, quando veniant nepotes. Romana Patrocinij. *Mercurij 15. Decembr. 1632. COCCINO. decif. 163.*

Argumentum.

Procurator, qui in vna causa patrociniatus est, in eadem, pro alia parte patrociniari non prohibetur, quando ex scripturis, & ex ipsamet partis diuturna acquiescentia apparet, quod Procurator non sit informatus de meritis causæ, & hoc multo magis sibi usurpat locum, stante insigni integritate Procuratoris.

Novarien. Bonorum. *Mercur. 15. Decembris 1632. COCCINO. decif. 164.*

Argumentum.

Dominium, necnon identitas bonorum feudalium ad effectum caducitatis, ac devolutionis, qualiter probetur.

Conversana Bonorū. *Mercurij 15. Decembris 1632. MERLINO. decif. 165.*

Argumentum.

Iudex validè non potest procedere in causa stante eius valida recusatione, tanquam suspectus, & quæ causa sufficiat ad allegandum eum suspectum, & an sit probanda.

Florentina Iurispatronatus. *Die Luna 20. Decembris 1632. MERLINO decif. 166.*

Argumentum.

Præsentatio facta per modum provisionis, vel lite pendente, non potest constituere præsentantem in aliqua legitima quasi possessione præsentandi. Iurispatronatus gentilitium fundans potest præiudicare vocatis, & hoc cessat, si non simus in primo acquirente Iurispatronatus qualitas gentilitia ex quibus remaneat probata.

Bononien. Successionis. *Die Luna 10. Ianuarij 1633. MERLINO. decif. 167.*

Argumentum.

Limitatio in fine posita, referri debet ad omnia præcedentia, & totâ dispositione qualificat. Et agitur de limitatione posita in fine Statuti Bonon. lib. 4. de success. ab intestat. &c. Spoletana Fideicommissi. *Veneris 14. Ianuarij 1633. CARO. VBALDO. decif. 168.*

Argumentum.

Tractatur materia, quando substitutio secunda censeatur facta, cum eisdem conditionibus, quæ fuerunt appositæ in prima, licet secunda videatur de per se distincta, & separata. Romana Redditionis Rationis Tutelæ. *Luna 14. Ianuarij 1633. PIROVANO. decif. 169.*

Argumentum.

Tutor, si aliquid indebitè soluat, quando pupillus debeat agere contra recipientem dictas pecunias indebitas, actione indebiti, & quando illam vertere possit contra Tutorem indebitè soluentem, Tutoris factum, quando dicatur factum pupilli, & quando non.

Mediolanen. Pecuniaria. *Mercurij 19. Ianuarij 1633. PIROVANO. decif. 170.*

Argumentum.

Sententia, quando dicatur valida, & iusta, item quando è contra. Compensatio, quando admittatur, & quando non, & nonnulla circa fidem testium.

Romana seu Neapolitana Hæreditatis de Proydæ. *Mercurij 19. Ianuarij 1633. COCCINO. decif. 171.*

Argumentum.

De prohibitione detractionis Trebellianicæ tractatur. Vrbevetana Rescissionis contractus. *Luna 24. Ianuarij 1633. MERLINO. decif. 172.*

Argumentum.

Precium rei venditæ, si committatur in arbitrium personæ electæ, non secuta declaratione, tanquam defecta conditione, sub qua censetur celebratus contractus, nullo modo talis venditio sustinetur, & plura, & pulchra circa hanc materiam afferuntur.

Magistralis est decisio, & legali eruditione plena, prout sunt aliæ oēs decisiones huius eminētissimi, ac selectissimi Auditoris, nō tantum admiratione, sed potius stupore digni.

Arboren. Canonicatus. *Luna 24. Ianuarij 1633. MERLINO. decif. 173.*

Argumentum.

Commissio facultatis absoluendi, ob recursus habitos ad Iudices Laicos, contra Clericum, cum clausulis, renunciata prius &c. parito iudicato, & resectis expensis, quando nō suffragetur, & vt dictis clausulis dicatur satisfactum, quid requiratur.

Taurinen. Donationis. *Veneris 28. Ianuarij 1633. MERLINO. decif. 174.*

Argumentum.

Donatio conditionalis, an pendente conditione possit reuocari, & vtrum hoc casu pendente conditione, donatio dicatur perfecta. Donatio conditionalis, quando est purificata conditio, an retrahatur ad diē stipulatæ donationis. Verulana Fideicommissi. *Veneris 28. Ianuarij 1633. DVNOZETTO. decif. 175.*

Argumentum.

Identitas bonorum qualiter probetur. Demonstrationes, quæ non concludant identitatem bonorum. Confusio bonorum, ex cuius facto accidit, is tenetur bonorum identitate probare.

Faentina, seu Cesenaten. fideicommissi. *Luna 14. Februarij 1633. DVNOZETTO. decif. 176.*

Argumentum.

Agitur de materia euictionis, scilicet, quando testator promittit de euictione, an eius hæres ad hoc etiam teneatur.

Cæsaraugustana Cathedralitatis. *Luna 14. Februarij 1633. MOTMANO. decif. 177.*

Argumentum.

Remissoria in causa prophana, vt concedatur, quid sufficiat. Articuli, quando non sint admittendi. Et afferuntur nulla signa ex quibus probatur, quod aliqua Ecclesia sit Cathedralis. Traditiones a maioribus confirmatæ sunt irrefragabiles, & in Ecclesijs particularibus suam habent auctoritatem, vt in iure obvenit consuetudines, moribus videntur receptæ.

Romana Casalæ de Cavalarijs. *Luna 14. Februarij 1633. COCCINO. decif. 178.*

Argumentum.

Dispositio captatoria, an valeat, & quæ dicatur. Spoletani Fideicommissi. *Luna 14. Februarij 1633. GHISLERIO. decif. 179.*

Argumentum.

Testator ex quibus præsumatur vocasse etiam fœminas ad fideicommissum. Monasterium ex persona professi succedere volens ad bona fideicommissi subiecta, quando excludatur. Monasteriū non habetur loco filij veri, sed ficti. Clusina Hæreditatis. *Veneris 18. Februarij. 1633. MERLINO. decif. 180.*

Argumentum.

Testator, si vocaverit plures personas ad eius hæreditatem, quando censeatur eas vocasse in capita, & quando in stirpes. Filij diuerforum fratrum, quando succedant patruo in capita, & quo casu in stirpes, declaratur. Sententia non cõformis, libello, & rei petitæ, est nulla.

Romana Legati. *Die Luna 14. Februarij 1633. PIROVANO. decif. 181.*

Argumentum.

Hæres dolosè omittens describere aliqua bona in inuentario, an ex ista omissione priuetur beneficio inuentarij, doctè declaratur. Procurator, si aliquid omittat describere in inuentario, an hoc præiudicet hæredi.

Romana prætensæ devolutionis domus. *Luna 21. Februarij 1633. PANZIROLO. decif. 182.*

Argumentum.

Emphyteota alienans bona emphyteotica in aliquem, cum consensu expresso proprietarij qui voluit, vt ille, in quē est facta alienatio eū recognosceret in Dominum directum cum promissione solvendi canones, & pacti devolutionis in casu cessationis, hoc casu linea d. alienantis habetur pro extranea, & attenditur linea in eius, in quem alienatur.

Tridentina Decanatus, & Canonicatus. *Veneris 25. Februarij 1633. COCCINO. decif. 183.*

Index Argumentorum.

Argumentum.
Indultum non concessum in limine foundationis beneficii, an liget manus Papæ, quando beneficium vacat in mense referuato.
Romana Fideicommissi de Caetanis. Veneris 25. Februarij 1633. COCCINO. decif. 184.

Argumentum.
Instrumentum, quando dicatur esse in forma probanti. Notariatus qualiter probetur, quando in instrumento antiquo versatur, & plura circa hanc materiam, necnon circa instrumenta antiqua.

Ariminen. Spolij. Die Veneris 5. Martij 1633. MOTMANO. decif. 185.

Argumentum.
Vigore mandati de auferendo bona certi valoris, in eius executione, vt illa fiat ad effectum licitationis, & subhastationis, procedendum est, non autem ad effectum immisionis in possessionem, & alia de quibus in decisione.

Salernitana Pensionis. Veneris 4. Martij 1633. GHISILERIO. decif. 186.

Argumentum.
Pensionis referuatio, quando fit super beneficii Iuspatronatus, vt sustineatur, quid requiratur. Valor beneficii ex quibus probetur.

Arerina Commenda. Veneris 11. Martij 1633. PIROVANO. decif. 187.

Argumentum.
Executionem paratam habent litteræ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ. Et quando dicantur iustificatæ.

Romana Censuræ, seu Canonum. Veneris 11. Martij 1633. MERLINO. decif. 188.

Argumentum.
Fundus, quando appareat, quod potius sit suppositus censui, quam Canoni.

Anconitana Iuris redimendi. Veneris 11. Martij 1633. MOTMANO. decif. 189.

Argumentum.
Emens fundum ab aliquo, cum promissione illum infra certum tempus eidem retrouendendi, an iste vendens possit illud ius redimendi alteri cedere.

Romana Censuræ. Die Veneris 8. Aprilis 1633. MERLINO. decif. 190.

Argumentum.
Censuræ impositus super bonis minorum, si non sit celebratus cum solemnitatibus statutariis in contractibus eorū requisitis, non subsistit, & si causa expressa in eo in parte sit nulla, in totum reputatur nullus contractus.

Ianuen Separationis Thori. Luna 11. Aprilis 1633. COCCINO. decif. 191.

Argumentum.
Thori separationis, vt sit locus, quid sit necesse probare, & plura circa materiam testium deponentium de fornicatione viri erga uxorem.

Romana Donationis. Luna 11. Aprilis 1633. PIROVANO. decif. 192.

Argumentum.
Insinuatio in donatione, quando non sit necessaria, & nonnulla circa materiam donationis.

Bononien. Fideicommissi de Glauariis. Veneris 15. Aprilis 1633. GHISILERIO. decif. 193.

Argumentum.
Heres grauatus, licet possit cogi ad præstandam cautionem, de non dilapidando bona fideicommissi subiecta, tamen hoc non procedit, quando sumus in bonis immobilibus, quia si dicta bona alienentur, vocatus habet viam executionis, & summariam ad ea recuperanda.

Romana Censuræ. Veneris 15. Aprilis 1633. GHISILERIO. decif. 194.

Argumentum.
Obligatio Cameralis, quam vim habeat procurator constitutus cum amplissimis clausulis, quid possit facere. Ratificatio, quid operetur, & quando præsumatur interuenisse.

Laurentana Censuræ. Veneris 15. Aprilis 1633. MOTMANO. decif. 195.

Argumentum.
Libro priuato, stante verisimilitudine, & qualitate scribentis, ac quod sit scriptus ante motam litem, est deferendum. Bituntina Damnorum, & Interesse. Luna 18. Aprilis 1633. MERLINO. decif. 196.

Argumentum.
Remissoria, licet soleat denegari, quando aliquid per scripturas potest probari, tamen quando id fallat, & non procedat.

Romana Nullitatis contractus. Luna 18. Aprilis 1633. DVNOZETTO. decif. 197.

Argumentum.
Pena l. feminae. C. de secund. nuptijs cedat accedente consensu filij super transitu matris ad secunda vota, & an iste consensus eliciatur ex illius cohabitatione cum matre, & quid hoc casu requiratur.

Firmana Fideicommissi de Carradoris. Veneris 22. Aprilis 1633. DVNOZETTO. decif. 198.

Argumentum.
Interpretatio si sit contraria verbis testamenti non est attendenda. Substitutio, quando non suffragetur. Verborum generalitas, quid operetur.

Romana Pensionis. Mercurij 17. Aprilis 1633. CARD. VBALDO. decif. 199.

Argumentum.
Obligatio Cameralis, sicuti etiam litteræ Apostolicæ habent executionem paratam. Nouatio, quando non dicatur inducitur, & quando contra. Scriptura, quando sit necessaria, vt contractus sit perfectus.

Romana Superuenientiae. Luna 1. Maij 1633. DVNOZETTO. decif. 200.

Argumentum.
Sententia, quando dicatur nulla, & iniusta, item etiam, quando executio. Tempus, si reperiatur præfixum in gratia, quando incipiat currere.

Romana Testamenti. Mercurij 4. Maij 1633. MOTMANO. decif. 201.

Argumentum.
Testamentum primum, in quo adest derogatoria posterioris voluntatis, vt tollatur per secundum testamentum, quid requiratur.

Leopoliensis Separationis Thori. Die Luna 9. Maij 1633. VBALDO. decif. 202.

Argumentum.
Ad Thori separationem vt deueniatur, probanda est viri fornicatio præterita, & iustus timor futurae, & quando dicantur hæc probata. Propter adulterum est locus separationi Thori.

Cremonensis Donationis de Montanis. Luna 9. Maij 1633. PANZIROLO. decif. 203.

Argumentum.
In donatione, si sit appositum pactum reuersum in casu contrauentionis, quando illi sit locus, & quid si donatio facta sit pluribus ordine successiuo, an ex vnius contrauentione, omnes alij vocati priuentur.

Verbeuerana Terrarum. Luna 9. Maij 1633. DVNOZETTO. decif. 204.

Argumentum.
Immissio vigore Saluiani interdicti, quando denegari non possit. Transactio quid operetur. Assignatio, quando non dicatur legitime facta.

Cæsaraugustana Cameralis. Luna 9. Maij 1633. PIROVANO. decif. 205.

Argumentum.
Ordinarius, licet habeat intentionem fundatam super iure conferendi beneficia existentia intra fines suæ Diocesis, tamen quando di. iuri dicatur derogatum. Et aliqua circa enunciatiuas, & scripturas.

Bononien. Successionis. Veneris 13. Maij 1633. MERLINO. decif. 206.

Argumentum.
Limitatio posita in fine Statuti Bononien. lib. 4. de success. ab intest. ascend. & coll. ad quid sit referenda, declaratur, & plura circa hanc materiam adducuntur.

Narnien. Iuspatronatus. Veneris 13. Maij 1633. DVNOZETTO.

Index Argumentorum.

ZETTO. decif. 20.

Argumentum.

Gratiam, quando dicatur quis iustificasse, Iuspatronatus, quando sit transitorium ad quosunque hæredes, etiam extraneos. Consensus Ordinarij in donatione Iuspatronatus, quando requiratur & quando non.

Agenionen. Hæreditatis. *Die Mercurij 18. Maij 1633.*

GHISILERIO. decif. 208.

Argumentum.

Testator, si purè legatum reliquerit alicui, & postea disponat, quod ex facto, vel non facto tertij, illo priuatur, an teneat talis dispositio. Pupillus non est educandus pœnes eum, qui eidem succedere debet.

Mediolanen Pecuniaria. *Veneris 18. Maij 1633.* PIROVANO. decif. 209.

Argumentum.

Creditur, quando est probatum, vt fiat executio contra debitorem, quid sufficiat allegare. Reconuentionis priuilegia, quando habeant locum, & quando non.

Spoletana Fideicommissi. *Luna 30. Maij 1633.* GHISILERIO. decif. 210.

Argumentum.

Mulier pro restitutione suæ dotis habet intentionem fundatam in Auth. res quæ. C. comm. de leg. itaur si fideicommissarij asserant adesse bona libera, eis incumbit onus probandi adesse talia bona, & illorum existentiam debent probare de tempore restitutionis dotis.

Mediolanen. Bonorū. *Luna 30. Maij 1633.* MERLINO. decif. 211.

Argumentum.

Emphyteusis concessa pro se, hæredibus, & successoribus, cum clausula ad habent. &c. an sit transitoria ad hæredes extraneos, & maxime si simus in emphyteusis Ecclesiastica. Emphyteusis, quando conceditur, tunc censetur semper habita relatio ad primam inuestituram. Et nonnulla circa naturam clausularum, ad habent. & similia. Inuestitus non potest alienare bona emphyteotica in Ecclesias, vel loca Pia.

Meleuitana Feudi. *Die Luna 30. Maij 1633.* MERLINO. decif. 212.

Argumentum.

Territorij feudalitas, ex quibus probationibus possit excludi, itaur ad probandam alodialitatem eius rectè possit cōcedi remissoria.

Salernitana Pensionis. *Luna 30. Maij 1633.* GHISILERIO. decif. 213.

Argumentum.

Consensus patronorum in resignatione Iuspatronatus ex quib. probetur interuenisse. Resignatio iuspatronatus facta spretis patronis, an valeat. Valor fructuū beneficij narratus in litteris reservationis pensionis, qualiter iustificetur. Romana Redditionis rationis Tutelæ. *Luna 30. Maij 1633.* PIROVANO. decif. 214.

Argumentum.

Attestationibus extrajudicialibus, an stetur. Confessio extrajudicialis, licet de æqualitate Canonica attendatur, tamen ubi est seruandum ius ciuile, & rigor, non attenditur. Societas, ex quibus actibus probetur.

Hortana Fideicommissi. *Veneris 3. Iunij 1633.* PIROVANO. decif. 215.

Argumentum.

Masculinum, quando nō concipiat femininum, & alia, &c. Romana Præposituræ. *Die Luna 6. Iunij 1633.* PIROVANO. decif. 216.

Argumentum.

Tractatur de Extrayag. Iulij III. quæ est in antiq. Bullar. conffit. 33. circa apprehendentes possessionē beneficiorum à Sede Apostolica obtentorum, litteris non expeditis.

Florentina Parochialis à Sala. *Veneris 10. Iunij 1633.* PANZIROLO. decif. 217.

Argumentum.

Plura notanda, circa materiam concessionis Iuspatronatus facta alicui, & ipsius filijs hæredibus, & descendētib. Ianuen. Abbatæ. *Die Luna 13. Iunij 1633.* PIROVANO.

decif. 218.

Argumentum.

Discutitur illa regula, quod producens vnum titulum, ex hoc oritur præsumptio, vt meliorem titulum non habeat. Titulorum multiplicatas, & in beneficialibus admittitur, & etiam in prophanis a quando. Iuspatronatus qualiter probetur ex fundatione, & dotatione.

Romana Legitimæ. *Veneris 17. Iunij 1633.* DVNOZETO. decif. 219.

Argumentum.

In hac decisione declaratur, quando legitima matris sit tertia pars omnium bonorum, & quando tertia eius portio nis, quam ipsa habitura esset ab intestato.

Fauentina Vicariæ. *Die Luna 20. Iunij 1633.* DVNOZETO. decif. 220.

Argumentum.

Beneficium nouum, quando erigitur ex fructibus alicuius beneficij, tunc beneficium nouum dicitur de Iurepatronatus illius beneficij, sed secus est, quando ex vnicō beneficio, duo creantur, quia tunc quilibet stat de per se.

Cremon. Archipresbyteratus. *Luna 6. Iulij 1633.* PANZIROLO. decif. 221.

Argumentum.

Ecclesia, quod sit Collegiata, quando non apparet de initio erectionis Ecclesiæ, quibus signis, & coniecturis probetur, quod sit talis. Ecclesia, quando sit habitu, licet non actu Collegialis.

Vrbeuetana Pecuniaria. *Die Mercurij 22. Iunij 1633.* BVCABELLA. decif. 222.

Argumentum.

Tractatur materia, quod, quando fideiussor soluit, debet conseruari indemnis à principali, & quæ actiones competant fideiussori contra eum. Mandati actio quando habeat locum, & quando secus. Obligatio de præsentando aliquem, an possit vocari fideiussor.

Bononien. Dismembrationis. *Mercurij 22. Iunij 1633.* GHISILERIO. decif. 223.

Argumentum.

Ecclesia Parochialis, si sit vnica, incorporata, applicata, & annexa alicui alteri Ecclesiæ Parochiali, vt hoc dicatur validdè gestum quidnam sit necessarium.

Placentina Præcedentiæ. *Luna 27. Iunij 1633.* MERLINO. decif. 224.

Argumentum.

In Præminentiarum materia, quid potissimum inspiciendū sit rector, an possit a legare, & vt i possessione suorum antecessorum, &c. Bulla aliqua, quod non sit originalis, ex quibus conuincatur. Antiquitas scripturæ, quando suffragetur, & quando non.

Romana Legati. *Die Luna 27. Iunij 1633.* MOTMANNO. decif. 225.

Argumentum.

Existentia alicuius rei de recenti pœnes aliquem probata, præsumitur etiam de tempore præsentis, nisi negans contrarium probauerit. Præsumptio continuationis possessionis de tempore præterito ad præsens, quando procedat. Testium singularitas, quando non attendatur. Et an testes non idonei, vel patietes exceptiones, possint adiuuari præsumptionibus, & coniecturis.

Colimbrien. Præstimoniorum. *Luna 27. Iunij 1633.* COCCINO. decif. 226.

Argumentum.

Possessio ciuilis, qualiter retineatur. Index. quando priuatur aliquem sua possessione. Prælati non solum potest agere nomine proprio, sed etiam Ecclesiæ, &c. Necnon plura adducuntur circa materiam possessoriam, & præsertim, quando quis dicatur, vel non dicatur amisisse possessionem ciuilem.

Romana Pecuniaria, seu Mercium. *Luna 27. Iunij 1633.* PANZIROLO. decif. 227.

Argumentum.

Solutio facta vero Procuratori liberat debitorem, secus tamen si falso Procuratori sit facta. Creditum, quando redatur illiquidum, &c.

Index Argumentorum.

Corronen. Plebania. Veneris 1. Iulij 1633. GHISILERIO,
decif. 228.

Argumentum.

Decretum, quando sit infirmandum. **Papa est Ordinarius**
Ordinarius. **Supplicatio sola**, quando probet absque
litteris. **Dilatio**, quando incipiat currere.

Romana Afsecurationis. Veneris 1. Iulij 1633. MERLINO
decif. 239.

Argumentum.

Contractus afsecurationis mercium, & illius iustitia, cum in
rotum, & per totum consistat in incertitudine, & in alea
fortunæ. ideo æquum, & conueniens est, quod dictus nō
tractus minime sustineatur, data scientia, vel eius verifimi
li notitia interitus mercium, de tempore, quo petita fuit
afsecuratio, &c. Singularis est decifio.

Ianuen. Parrochialis. Veneris 1. Iulij 1633. COCCINO.
decif. 230.

Argumentum.

Congrua debetur Vicario, seu Rectori exercenti curam ani
marum, & ista, quanta esse debeat.

Ianuen. Separationis Thori. Luna 4. Iulij 1633. COCCI-
NO. decif. 231.

Argumentum.

Maritus si conueniatur ab vxore ad dotis restitutionem, quā
do gaudeat priuilegio, deducto ne egeat, & quando illo
spolietur.

Bononien. Successionis. Luna 14. Nouembris 1633. PIRO
VANO. decif. 232.

Argumentum.

Filia renuncians bonis, & hereditati maternæ qualiter intel
ligatur facta d. renunciatio. **Renunciatio**, qualiter sint
intelligendæ Aequalitas, vt feruetur inter fratres, & for
res iura semper inclinant, itaut hoc casu plura permittun
tur, quæ alias non permitterentur. Et aliqua circa Statut.
Bonon. lib. 4. de success. ab intest.

Arboren. Canonatus. Mercurij 16. Nouembris 1633.
MERLINO. decif. 233.

Argumentum.

Beneficij possessio, quæ sit manutenibilis. **Possessio Canoni-**
catus ad hoc, vt sit manutenibilis, requiritur, quod sit capta
capitulariter, & ad hoc vt dicatur capta capitulariter, quid
requiratur. **Possessio instrumentalis**, quando non sit ma
nutenibilis, sicut nec etiam possessio capta auctoritate
Iudicis.

Vixbonen. Iuris nominandi, vel eligen. Concionatorem.
Mercurij 16. Nouembris 1633. MERLINO. decif. 234.

Argumentum.

Concionatorem eligendi ius, seu pot. stas non est pœnes Pa
rochum, aut alium quemcunque, sed bene priuatè pœnes
Episcopum, cuius occasione, ad id comprobandū, firmis,
optimisque fundamentis, ex pluribus à sacra pagina peti
tis testimonijs, sacrosanctis Conciliorum decretis, Sum
morum Pōnificum rescriptis & Sanctoꝝ Patrum, Theo
logorum, Canonistarum & Legistarum sententijs, & non
minus egregiè, & doctissimè prout est perpetuum, ita ex
cessi Auditoris, quā indubitanter, & clarissimè demonstrat
tur, quod Episcopi sunt adstricti, & tenentur ad prædica
tionis onus in sua Diocesi, ita vt Episcoporum proprium
munus sit, prædicatio, aliàs appellandi sunt canes muti nō
valentes latrare, &c. Item pariter habetur, quod etiam Pa
rochus tenetur prædicare in sua Ecclesia, quod pariter mul
tis auctoritatibus corroboratur, & quid si sit impeditus.
Aurea est decifio.

Bononien. Fideicommissi de Glauarinis. Sabbati 26. Nouē-
bris 1633. In Rota Martiniana GHISILERIO. decif. 235.

Argumentum.

Proximiore de familia si sit exclusus à legato particulari, ex
hoc non inferitur, quod ceseatur et exclusus à substitutio
ne vniuersali facta à Testatore ad fauorem proximiorū.
Verulana Fideicommissi. Sabbati 26. Nouembr. 1633. In Ro-
ta Martiniana. MERLINO. decif. 236.

Argumentum.

Bonorum identitas, quando concludenter per testes probe
tur. Et ad illam probandam, quor demonstrationes suffi

cient, Confinis, an sit idem, quā res confinata.

Romana Quarti Dotalis. Sabbati 26. Nouembris 1633. In
Rota Martiniana. DVNOZETTO. decif. 237.

Argumentum.

Mulier prætendens lucrum dotale vigore Statut. Vrb. lib. 1.
c. 13. 1. debet concludenter probare qualitatem ad hunc
effectum à Statuto requisitam, scilicet matrimonij con
summationem. **Lucrum dotale non debetur**, quando ma
trimonium est nullum ob impotentiam perpetuam.

Ferrarien. Restitutionis Dotis. Sabbati 26. Nouembr. 1633.
In Rota Martiniana. MERLINO. decif. 238.

Argumentum.

Statutum loci contrahentium, vel loci vbi celebratur con
tractus, quale sit attendendum, declaratur. **Magistralis**
est decifio.

Ianuen. separationis Thori. Luna 28. Nouembris 1633. PI-
ROVANO. decif. 239.

Argumentum.

Ad Thori separationem deuenit, vel ex magna, & frequē
ti fauitia viri, vel ex adulterio alterius coniugum, vel ex ca
pitalibus, & grauissimis inimicitijs inter eos, subortis. Et vi
de plura circa probationem istarum causarum.

Romana prætelæ Dotis. Veneris 2. Decembris 1633. MOT
MANO. decif. 240.

Argumentum.

Lucrū dotale debitū vxori in bonis defuncti mariti, vigore
alicuius statuti, an imputetur in eius dotem, declaratur.

Ianuen. Abbatia. Veneris 2. Decembris 1633. PIROVA-
NO. decif. 241.

Argumentum.

In materia Iuspatronatus, quale tempus habeat vim imme
morabilis. **Negligens**, sibi impute, si aliquid in tempore
non expediuit. **Diligentiæ** in reuoluendis registris Data
riæ pro aliquid inquirendo, qualiter concedatur. **Negati**
ua existentia scripturarum in Vrbe confectarum ante an
num 1527. non probatur ex diligentijs, & quare.

Romana Nullitatis Contractus. Luna 5. Decembris. 1633.
MERLINO. decif. 242.

Argumentum.

Falsitas causæ in contractibus, quid operetur. **Mater transiēs**
ad secunda vota, quid amittat. **Rationes** vt dicantur bene
reddita, quid sit necessarium, & alia circa text. in l. femi
næ. C. de secund. nupt.

Meliten. seu Portugalien. Die Lune 5. Decembris 1633.
PANZIROLO. decif. 243.

Argumentum.

Testibus, quando adhibeatur fides, si non reddant rationē
suz depositionis, & alia circa hanc materiam depositio
num testium.

Asculana Societatis. Luna 5. Decemb. 1633. DVNOZET-
TO. decif. 244.

Argumentum.

Pecuniaria socij, licet in dubio præsumatur propria, tamen
hoc non procedit si concurrant plura adminicula, & præ
sumptiones, de quibus hic in decifione, quæ luadeant,
quod sit socialis.

Cæsaraugustana Camerariæ. Veneris 9. Decembris 1633.
PIROVANO. decif. 245.

Argumentum.

Subrogato gratiosè, vt concedatur immissio quid probare
debeat. **Reseruaciones Apostolicæ**, quæ beneficia capiāt,
& quæ non. Et alia circa beneficia manualia.

Meliten. Nauis. Die Lune 12. Decembris. 1633. MERLI-
NO. decif. 246.

Argumentum.

Socius tenetur in solidum ex rebus gestis ab altero socio,
Consocij obligantur in solidum ex contractu Institonis. Et
vide plura circa hanc materiam.

Romana Testamenti. Luna 12. Decembris 1633. MOT-
MANO. decif. 247.

Argumentum.

Testamentum primum, si habeat clausulam derogatoriam
ad sequentia, vt per aliud testamentum cunseatur illi de
rogatum, quid sit necessarium.

Vrbe-

Index Argumentorum.

Urbeuetana Rescissionis contractus. Luna 12. Decembris 1633. MERLINO. decif. 248.

Argumentum.

Emptionis & venditionis contractus resoluitur, si periti electi ad precium definiendum, illud definire noluerint.

Bononiensis Bonorum de Barzellinis. Veneris 12. Decembris 1633. GHISLERIO. decif. 249.

Argumentum.

Tempus vocationis alicuius ad fideicommissum, quando dicitur venisse, & quid sufficiat, ut probet ad obtinendam immisionem. Grauiamen iniunctum hæredibus an censeatur repetitum in alijs vocatis. Ex alienationis prohibitione, an, & quando ad grauiamen restitutionis non inferatur.

Romana lucris Dotalis. Die Veneris. Luna Decembris 1633. MERLINO. decif. 250.

Argumentum.

Forensis, ubi ducit uxorem, statim in patriam traducturus, licet circa materiam lucris dotalis, non attendatur statutum loci uxoris, sed statutum loci mariti, tamen aliter procedit, vel quando dos non est restituenda ipsi uxori discessura, sed Patri, vel alteri dotati, vel quando aliter in capitulis matrimonialibus fuerit conuentum, Contrahentes quando se remittunt ad aliquod statutum, talis remissio quid operetur.

Firmana Spolij. Veneris 16. Decembris 1633. PANZIROLO. decif. 251.

Argumentum.

Agens actione spolij, ut obtineat, quid probare debeat. Alienatio rerum minoris, non sustinetur, si causa reperiatur falsa. Error in contractibus, quid operetur, Accollatio, quando perinde est, ac si non esset promissa.

Valentina Iuris sedendi. Veneris 16. Decembris 1633. MERLINO. decif. 252.

Argumentum.

Præpositi alicuius Ecclesiæ Collegiatae, quando habeant ius occupandi sedes vacuas Canonicorum absentium.

Cæsaraugustana Distributionum. Mercurij 13. Ianuarij. 1634. COCCINO. decif. 254.

Argumentum.

Declaratoria, quibus seruatis, danda sit; Et an propter solam contumaciam relaxari possit. Declaratoria, licet non possit dari ante liquidationem, tamen hoc fallit in certis casibus hic narratis. Quando, quis tenetur principaliter respectu rei, tradendo rem, liberatur, & qualiter hoc procedat, declaratur.

Romana, seu Tudertina educationis. Veneris 13. Ianuarij. 1634. PIROVANO. decif. 255.

Argumentum.

Testatoris voluntas, apud quem eius filij impuberes sint educandi, licet seruanda sit, tamen ab ea licitum est recedere iustis de causis, & iudex hoc stante arbitratibus, ubi sint educandi, qui omnia bene considerare debet.

Romana Redditionis Rationis Tutelæ. Luna 16. Ianuarij 1634. PIROVANO. decif. 256.

Argumentum.

Confessio extrajudicialis absente parte facta, licet de æquitate Canonica probet, ea tamen non attenditur, ubi ius civile seruandum est, reliqua vide in summarijs.

Ariminen. Spolij. Die Luna 23. Ianuarij 1634. MOTMANO. decif. 257.

Argumentum.

Executor, si transgrediarur, contenta in mandato, executio nullius erit momenti, Effectus immisionis ex primo decreto, cuius sit.

Romana, seu Ianuen. Assesurationis. Luna 23. Ianuarij 1634. PANZIROLO. decif. 258.

Argumentum.

Assesurans merces alicuius Nauis, cum obligatione reficiendi omne damnum proueniens ex causa Maris, an teneatur, si merces fuerint deteriorata, & si dictum damnum sit reficiendum, utrum sit habenda ratio lucris, vel damni, necnon quando in ista materia promissio assesurationis censeatur facta in ordinem ad lucrum.

Anconitana Dotis. Luna 23. Ianuarij 1634. BVCCABELLA. decif. 259.

Argumentum.

Dotis confessio facta à marito, constante matrimonio, quando præsumatur facta in fraudem donationis prohibite inter virum & uxorem, & an talis confessio iuramento roboretur. Simulatio quando impediatur executionem obligationis Cameralis.

Urbeuetana Censuum. Luna 23. Ianuarij 1634. MOTMANO. decif. 260.

Argumentum.

Mandatum de associando, quando est nullum non solum est super sedendum in executione, sed etiam est permessa ab eo appellatio. Minor ut valide contrahat, sunt seruanda solemnitates requisitæ, ad hoc per Constitutionem Marchiæ, quæ comprehendit omnia loca status Ecclesiastici.

Tatraconen. Primitiarum. Veneris 27. Ianuarij. 1634. BVCCABELLA. decif. 261.

Argumentum.

Parochus habet intentionem fundatam super perceptione primitiarum bonorum sitorum in sua Parochia. Primitiæ, quæ sint, & cui debeantur. Bona, quod sint sita intra fines alicuius Parochiæ, qualiter probetur. Testis asserens articulum, esse probat.

Romana Pecuniaria. Luna 30. Ianuarij 1634. PIROVANO. decif. 262.

Argumentum.

Iusta causa ignorandi creditum, est sufficiens ut creditor se excusare possit a negligentia petendi creditum intra tempus ab aliquo statutum præfixum, & ista causa ignorantia, qualis esse debeat, ad hoc, ut competat restitutio in integrum aduersus dictum statutum. Solutio, ut præsumatur ex lapsu temporis, quid requiratur.

Romana Fideicommissi de Caietanis. Luna 30. Ianuarij 1634. COCCINO. decif. 263.

Argumentum.

Instrumentum, quando dicatur esse in forma probati instrumentum habens tempus 100. annorum non eget alia probatione, nisi ut doceatur de tali antiquitate scripturæ, in instrumento antiquo ultra 60. annos ad effectum tam probationis Notariatus, quàm recognitionis, admittuntur præsumptiones &c. Et aliqua circa probationem idem Notariatus.

Perusina Successionis de Alphanij. Mercurij 1. Februarij 1634. DVNOZZETTO. decif. 264.

Argumentum.

Statutum Perusinum sub rub. 45. de dotat. mulier. excludens filias dotatas à successione &c. intelligitur de dotatis iam tempore delatæ hereditatis, ita ut superueniens dotatio non tollat, nec auferre valeat ius antea quæ situm, & radicatum in eis, quæ iam adiuuerunt.

Romana Legati. Veneris 10. Februarij 1634. MOTMANO. decif. 265.

Argumentum.

Agens ad poenam, ut obtineat aduersarium condemnari, non sufficit probatio per coniecturas, vel suspicionem. Ex possessione præterita, quando oriatur suspicio possessionis de præsentis, & quando secus.

Vicen. Collegij. Die Luna 13. Februarij 1634. COCCINO. decif. 266.

Argumentum.

Testes iidem, vel alij, an in secunda, vel alia instantia possint recipi super iisdem articulis, vel alijs directo contrarijs.

Aquilana Capellæ. Veneris 17. Februarij 1634. PIROVANO. decif. 267.

Argumentum.

Tractatur de successione in iure patronatus mixto, scilicet pro hæredibus, & successoribus sanguinis. Et de prescriptione iuris patronatus.

Romana Præposituræ. Veneris 17. Martij. 1634. PIROVANO. decif. 268.

Argumentum.

Possessio beneficij impetrati à Sede Apostolica, capi non debet literis non expeditis sub pena vacationis Beneficij. Contraueniens, quando non sit dignus excusatione. Diligentia, quando non dicantur perfectæ ad effectum probationis negatiuam. Rota, quando admittat exceptionem diligentiæ, & quando non.

Index Argumentorum.

Romana de Ghezzi. *Veneris 17. Martij 1634.* PANZI-
ROLO. decif. 269.

Argumentum.

Legatarius in bonis Testatoris præfertur creditoribus hære-
dis. Hypoteca in legatis conditionalibus, quando incipiat
currere.

Recanatens. Saluiani. *Veneris 17. Martij 1634.* VERO-
SPIO. decif. 270.

Argumentum.

Præscriptio ad petendam dotem incipit currere in præiudi-
cium vxoris, quæ habebat vsumfructum in bonis mariti,
statim finito vsumfructu. Melioramenta facta in fundo non
possunt considerari separatim ab ipso fundo, & quando
illa ad vsum Coloniarum constructa connumerantur inter
impensas vtilis, & necessarias, itaut propter earum opposi-
tionem retardari debet immissio.

Cesinatens. Prædij. *Veneris 17. Martij 1634.* MERLINO.
decif. 271.

Argumentum.

Datio in solutum facta pro maiori quantitate quàm verè de-
beretur, an corruat in totum, & quid stante falsitate cau-
se, in ea, expressæ. Mater transiens ad secunda vota, licet
priuetur successione filiorum prædefunctorum, tamen
hoc non intelligit quoad vsumfructum.

Bononien. Bonorum de Barzellinis. *Mercurij 22. Maij.*
1634. GHISILERIO. decif. 272.

Argumentum.

Graumæn inunctum filiis, an, & quando non censeatur re-
petitum in nepotibus, & alijs descendens. Substitutio
quando expirat, cessant etiam omnia eius consecutiva, &
accessoria. Ex coniecturis, vt inducatur fideicommissum,
quid requiratur.

Placentina præsentis Successionis. *Veneris 31. Martij 1634.*
PANZIROLO. decif. 273.

Argumentum.

Filij nati, ex illis personis, inter quas matrimonium consiste-
re de iure non potest, quibus concurrentibus, dicantur le-
gitimi. In radice matrimonij, quando Papa dicatur dispen-
sasse. Omissio sola denunciationum, an reddat matrimo-
nium clandestinum. Doctissima est decisio, & non mirum,
cum extensi sit ab Auditore vndeunque doctissimo, &
inter clarissimos, & peritissimos Iuris, celeberrimo.

Faentina Dotis. *Die Lune 3. Aprilis 1634.* MOTMAN-
NO. decif. 274.

Argumentum.

Donatio facta absenti, præter stipulationem Notarij, vt dica-
tur ei ius quæsitum, est necessaria acceptatio & an ista ac-
ceptatio præsumatur ex sola scientia, quod in donatione
non merè lucratiua intelligit.

Colimbrien. Præstimoniorum. *Veneris 28. Aprilis 1634.*
COCCINO. decif. 275.

Argumentum.

Ecclesia, quando est læsa, competit restitutio in integrum eius.
Prelato, vel nomine proprio, vel nomine Ecclesiæ, cum
omnia iura competentia Ecclesiæ, competant etiam Prelato.
Ecclesia cum nunquam definit ciuilitè possidere,
ideo Prelatus propter d. ciuilem possessionem potest ei i-
cere, & pulsare possessorem naturalem bonorum Ecclesiæ.

Imolens. Saluiani. *Die Veneris 5. Maij 1634.* COCCINO.
decif. 276.

Argumentum.

Remissoria, quando denegetur. Melioramenta, quando non
impediant immisionem. Exceptiones, quæ requirunt al-
tiorè indaginem non admittuntur in iudicio Saluiani.

Remissoria in executiuis, quibus casibus concedatur.
Ianuens. separationis Thorij. *Veneris 5. Maij 1634.* PIROVA
NO. decif. 277.

Argumentum.

Reijciuntur nonnullæ exceptiones contra testes oppositæ, &
præsertim in materia separationis Thorij, & vide plura cir-
ca hanc materiam.

Clusina Hæreditatis. *Veneris 2. Maij 1634.* MERLINO.
decif. 278.

Argumentum.

Pater cæsetur vocasse ad eius hæreditatem in capita nepo-

tes diuersorum, fratrum quando eos instituit hæredes pro æ-
quali rata, & portione, atque hoc multo magis procedit,
quando vocatio hæredum fuit facta nominibus proprijs
expressis. Nepotes diuersorum fratrum, tunc succedunt pa-
trui mortuo ab intestato, in capita, & non in stirpes, dum
nemo alius patruus, cum eis concurrat.

Bononien. fideicommissi de Lambertinis. *Luna 15. Maij*
1634. MOTMANNO. decif. 279.

Argumentum.

Filiorum appellat. ione secundum proprietatem sermonis, nõ
veniunt nepotes, & hoc præsertim, quando nepotes sunt
transversales. Et adducuntur nonnullæ coniecturæ, ex qui-
bus deprehenditur, quando Testator vocando filios, non
intellexit vocare, etiam nepotes.

Ianuens. Fructuum dotis. *Luna 15. Maij 1634.* COCCI-
NO. decif. 280.

Argumentum.

Separatio Thorij, quando fit ex culpa mariti ob eius scitiam,
tunc ipse non tantum tenetur ad restitutionem dotis, sed
quoque etiam tenetur ad restitutionem fructuum dotis,
& qualiter ista taxatio fructuum fit facienda, quando in
aliquo loco non adest super hoc particulare Statutum.

Firmana Dotis. *Die Mercurij 17. Maij 1634.* PANZIRO-
LO. decif. 281.

Argumentum.

Læcio, vt rescindat transactionem, qualis esse debeat. Tran-
sactio, vt sustineatur, quid sufficiat.

Vercellen. Membri. *Veneris 26. Maij 1634.* PANZIRO-
LO. decif. 282.

Argumentum.

Ex apprehensione possessionis Ecclesiæ, vt dicatur etiã ap-
prehensa possessio aliarum rerum ad eã spectantium, quid
requiratur. Ex possessione vniuersali, quando inferatur, &
quando è contra ad possessionem particularem, & quan-
do inferitur, quid requiratur.

Bononien. Bonorum de Barzellinis. *Mercurij 7. Iunij 1634.*
GHISILERIO. decif. 283.

Argumentum.

Fideicommissum relictum sub cõditione, si sine filiis &c. ex-
pirat vno decedente cum liberis. Fideicommissum, cū sit
odiosum, vt inducatur, non sufficiunt quælibet coniectu-
ræ & quid requiratur.

Romana Fideicommissi de Caetanis. *Mercurij 7. Iunij*
1634. COCCINO. decif. 284.

Argumentum.

Ex prohibitione alienationis bonorum, quando dicatur indu-
ctum fideicommissum absolutum, ad fauorẽ illorũ de do-
mo, & familia. Fideicommissum reciprocum, quando, &
quid requiratur, vt censeatur inductum. Dominij translatio
impeditur ex prohibitione alienationis cum hypoteca, si-
ue sit generalis, siue sit specialis hypoteca, &c. Restitutio
in integrum, quando post quadriennium etiam conceditur.

Romana, seu veneta Asscuracionis. *Mercurij 7. Iunij 1634.*
MOTMANNO. decif. 285.

Argumentum.

Merces alicuius nauis si sint asscuratæ ab omni casu Maris,
Ignis, &c. si euenerit d. casus ignis, qualiter probetur, irẽ et
qualiter identitas nauis. Clausula, quorũ interest, adiecta
in obligatione Camerali cuius sit effectus, & qd cõtineat.
Verulana Fideicommissi. *Die Mercurij 7. Iunij* MERLI-
NO. decif. 286.

Argumentum.

Bonorum fideicommissorum identitate probata debetur im-
missio fideicommissario. Cõfines, & confinatum, & termi-
nus terminas, & terminus terminatus an sint idẽ. Scripturã
aliquã, quod quis falsificauerit ex quibus cesset Patrimonia,
vel affinitas, quando non repellat testem à testificando.

Romana Præposituræ. *Veneris 9. Iunij 1634.* PIROVA-
NO. decif. 287.

Argumentum.

Constitutioni Iulij III. de non capiendâ possessione beneficij
literis non expeditis &c. vt si locus, quid iuri ciat. Item
an dicta constitutio comprehendat beneficia patrimonialia
Laicorum. Et vtrum ad euitandam penã dictæ Cõ-
stituti-

Index Argumentorum.

stitutionis proſit allegare ignorantiam.

Valentina Iuris ſedendi. *Luna 12. Iunij. 1634. MERLINO. decif. 288.*

Argumentum.

In aliqua Eccleſia Collegiata, ſi præter Canonicos, adſint etiam Præpoſiti, qui eundem cum Canonicis habitum induunt, & in pari ordine æquales, & eiſdem generis, & materiæ ſedem obtinent, an, & quo caſu liceat dictis Præpoſitis occupare ſedes vacuas Canonicoꝝ in Choro non intereſſentium.

Legionen. Canonicatus Magiſtralis. *Luna 12. Iunij 1634. COCCINO. decif. 289.*

Argumentum.

Ad Præuentionis effectum, quid inter Auditores Rotæ ſeruetur, & quid circa hoc diſponat ius commune. Ad electionem Canonicatum in Eccleſijs Cathedralibus, vt valide procedatur, quid nam ſufficiat, & opponens de inualiditate dictæ electionis, quando audiatur, & quando ſecus, item etiam quo caſu electus non teneatur docere de validitate ſuæ electionis, & quo caſu e contra. Et alia plura circa hanc materiam in hac longè doctiſſima deciſione habes.

Anconitana Dotis. *Mercurij 14. Iunij 1634. BVCCABELLA. decif. 290.*

Argumentum.

Dotis conſeſſio facta conſtante matrimonio, quando multò magis præſumantur ſimulata.

Bononien. Diſmembrationis. *Mercurij 14. Iunij 1634. GHISILERIO. decif. 291.*

Argumentum.

Eccleſia aliqua Parochialis, ſi ſit male, & nulliter vnita, & incorporata alteri Eccleſiæ Parochiali, danda eſt manutentio Parochianis dictæ Eccleſiæ nulliter vnitæ in quaſi poſſeſſione percipiendi Sacramenta in ea, & alias functiones Parochiales &c.

Signina Caſtorum. *Die Luna 19. Iunij 1634. PANZIROLLO. decif. 292.*

Argumentum.

Sententiæ plures, vt dicantur conformes, quid ſufficiat. Cuiſ alicuius loci ex privilegio, eſt verè ciuis, præcipuè, vt gaudeat beneficio ſtatutorum. Repudiatio Iuris nondum delati, ſed querendi licet regulariter non ſuſtineatur, tamen ſalutis in pluribus caſibus hic expreſſis. Inſinuatio in renunciatione fideicommiſſi conditionalis an requiratur.

Bononien. Fideicommiſſi. *Veneris 23. Iunij 1634. VEROSPIO. decif. 293.*

Argumentum.

Pœna priuationis impoſita à Teſtatore, non poteſt nocere alteri, qui illius voluntati non repugnavit, neque poteſt hoc modo imponi, vt alium obliget, præter eum, qui eiſdem voluntati non obtemperavit, & quæ ratione hoc procedat ad interpretationem l. paternam ff. de hæc. inſtit.

Singularis eſt deciſio tanquam extenſa ab Auditore magni nominis, & abſolutiſſimi, candidiſſimique ingenij.

Vrbeuetana Cenus. *Veneris 23. Iunij 1634. MOTMANNO. decif. 294.*

Argumentum.

Statuta, tunc forenſes minime comprehendunt, quando eorum verba ſunt directa in perſonas ſubditas. Forenſis, quando teneatur ſeuare in contractibus ſolemnitates Statuti loci vbi contrahit. Conſtit. March. lib. 5. capit. 35. in contractibus Minorum, quid requirat. Alia plura in Summarijs vide.

Comen. nullitatis, ſeu Attentatorum. *Luna 26. Iunij 1634. PANZIROLLO. decif. 295.*

Argumentum.

Gratia, ad hoc, vt nõ dicatur ſubreptitia, eſt neceſſaria iuſtificatione narratorum. Præſentatio ad aliquod iuſpatronatus ſi ſit faciendæ à pluribus coniunctim, & vt vniuerſis, vt valide fiat, quid requiratur.

Beneuentana Attentatorum. *Luna 26. Iunij 1634. VEROSPIO. decif. 296.*

Argumentum.

Omnia, quæ facta ſunt poſt appellationem, ſunt attentata: Quæ regula procedit quàmuis cauſa, à qua fuit appellatum, dicatur

ſuiſſe deſerta, aut tranſiſſe in iudicatum, quia huius rei cognitio nõ pòt ſpectare, niſi ad Iudicem appellationis: Inhibito facta Procuratori, quâdo noceat Iudici, & e contra. Romana Legati. *Die Luna 26. Iunij 1634. MOTMANNO. decif. 297.*

Argumentum.

Negans, re aliquam mobilem poſſidere conuinci non pòt per illam ſuſpicionem tantum, quod eam de tempore mortis litis poſſideat, ſi exiſtentia d. rei de præterito, apud eundem fuerit probata. Poſſeſſor negans ſe poſſidere ex hoc deſinit ciuilitè poſſidere. Amiſſio rerum mobilium facilis eſt.

Verulana Fideicommiſſi. *Luna 26. Iunij 1634. MERLINO. decif. 298.*

Argumentum.

Immiſſio fideicommiſſario quibus probatis, detur. Hæres ſi adeat hæreditatem ſine inuentario, & alienet bona, præſumuntur ſufficere pro detractationibus, & ſi contrarium aſſerat ei incumbit onus probandi. Hæres, quando poſſit venire contra factum deſuncti.

Romana dotis. *Die Mercurij 18. Iunij 1634. VEROSPIO. decif. 299.*

Argumentum.

Filia ſoluto matrimonio non habet actionem contra patrem pro conſignatione dotis quam illi dederat, contemplatione prioris matrimonij, nec poteſt agere executiuè vigore primi inſtrumenti, ſed debet implorare Iudicis officium via ordinariæ ex remedio Auth. ſed quamuis. C. de rei vxor. action. Dos ab extraneo data, vel promiſſa, quando cenſetur donata.

Ianuen. ſeparationis Thorii. *Luna 3. Iulij 1634. PIROVANO. decif. 300.*

Argumentum.

Ad Thorii ſeparationem, ſi deueniatur ex culpa mariti, tunc ipſe vxori non ſolum tenetur ad reſtitutionem dotis, ſed etiam fructuum dictæ dotis. Item etiam ad reſtitutionem fructuum bonorum extradotalium, quæ marito conſignata fuerunt. Interamnen. Fideicommiſſi de Simonetis. *Luna 3. Iulij 1634. GHISILERIO. decif. 301.*

Argumentum.

Fideicommiſſario in bonis fideicommiſſo ſubiectis, quibus concurrentibus non denegetur immiſſio in bonis fideicommiſſarijs, quando non liceat detrahi legitima, vel dos.

Romana, ſeu Veneta Aſſecurationis. *Luna 3. Iulij 1634. MOTMANNO. decif. 302.*

Argumentum.

Aequalitas in iudicio eſt ſeruanda, ſed hoc non procedit ſtante diuerſitate iudicij. Acta geſta inter alios non nocent tertio, nunquam in eo iudicio citato. Obligatio Cameralis nõ vulneratur per ſententiam nullam.

Bononien. Diſmembrationis. *Veneris 10. Nouembris 1634. GHISILERIO. decif. 303.*

Argumentum.

Eccleſia Parochialis ſi ſit male, & nulliter vnita, & incorporata alteri Eccleſiæ Parochiali, danda eſt manutentio Parochianis dictæ Eccleſiæ nulliter vnitæ in quaſi poſſeſſione percipiendi Sacramenta in ea, & alias functiones Parochiales &c.

Romana Fideicommiſſi de Caetanis. *Veneris 17. Nouembris 1634. COCCINO. decif. 304.*

Argumentum.

Fideicommittens, quando diſponit, quod omnia, & ſingula bona in perpetuum remaneant in illos de domo, & familia, tunc dicitur inductum abſolutum, & reciprocum fideicommiſſum. Sub verbis de domo, & familia, fæminæ quando comprehendantur, & quando e contra.

Bononien. Bonorum de Barzellanis. *Luna 20. Nouembris 1634. BVCCABELLA. decif. 305.*

Argumentum.

Sententia lata contra ſententiam, licet non valeat, tamen quando hoc non procedat. A ſententia lata in iudicio poſſeſſorio, quando detur appellatio, & ſic ceſſet Aegidiana.

Verulana Fideicommiſſi. *Luna 20. Nouembris 1634. MERLINO. decif. 306.*

Index Argumentorum.

Argumentum.

Fideicommissatio, quibus concurrentibus detur immissio. Remissoria denegatur ob calumnie suspicionem, item in iudicijs possessorijs, item etiam bis in eadem causa si petatur, non conceditur.

Romana Quarti Dotalis. *Luna 20. Nouembris 1634. DV-NOZETTO. decif. 307.*

Argumentum.

Statutum Vrbis lib. 1. cap. 13, vt habeat locum, debet ille, qui in eo se fundat probare matrimonij consummationem. Dictio (iuxta) quando stet similitudinarie, quando restrictiue quando causatiue, vel demonstratiue, &c.

Giennen. Thesauraria. *Luna 25. Nouembris 1634. VERO-SPIO. decif. 308.*

Argumentum.

Coadiutoria sub pretextu infirmitatis obrenta non iustificatur, nisi morbus sit aptus impedire humanas functiones, nec sufficit quacunque inhabilitas, aut praua habitudo dicentis indigere auxilio Coadiutoris. Testis deponens super grauitate morbi, quomodo deponere debeat.

Gerunden. Iurisdictionis. *Veneris 14. Nouembris 1634. VERO-SPIO. decif. 309.*

Argumentum.

Iurdictio statuendi super anniuersarijs, quæ celebrantur in Ecclesia pertinet ad Capitulum, nec potest ad Beneficiarios pertinere, nisi probetur eorum proprietas, veluti, quia anniuersaria relicta fuerint contemplatione ipsorum Beneficiatorum. Legatum relictum Ecclesie, quando censeatur relictum Ecclesie, vel illius ministris ad interpretationem l. annua §. actia. ff. de annuis legat.

Meleuitana Feudi. *Luna 27. Nouembris 1634. MERLINO. decif. 310.*

Argumentum.

Bona, licet secundum primæuum statum naturæ omnia præsumantur allodialia, & libera, tamen ab ista præsumptione, & generali regula receditur, quando ad sunt plures coniecturæ, & indicia in contrarium, quæ feudalitatem arguant. Notabilis in hac materia est decisio.

Nouariensis Decimarum. *Veneris 1. Decembris 1634. VERO-SPIO. decif. 311.*

Argumentum.

Episcopus in exactione suæ quartæ concurrat cum Parocho iure reali, & inabdicabili ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam habet in Ecclesijs sibi subiectis, & negligente Parocho illas exigere succurritur Episcopo officio. Iudicis nobili contra Incolas debitores decimarum. Solutio decimarum, quando probet Ecclesiam esse curatam.

Spolemana Fideicommissi. *Luna 24. Decembris 1634. MERLINO. decif. 312.*

Argumentum.

Bona fideicommissaria pro dotis constitutione, vel restitutione recte alienantur, quod procedit etiam si testator expresse prohibuerit alienationem ex causa dotis, & siue sit hæres ascendentes, siue collateralis, vel alius etiam extraneus, quod intellige etiam siue fideicommissum sit vniuersale, siue particulare.

Cæsaraugustana Distributionum. *Luna 4. Decembris 1634. PANZIROLO. decif. 313.*

Argumentum.

Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, &c. quando non valeat impedire executionem. Tertius veniens ad causam, quando admittatur, & quando rejiciatur.

Romana dotis, seu Filiationis. *Luna 11. Decembris 1634. MERLINO. d. cil. 314.*

Argumentum.

Tractatur, quod probatio filiationis desumi potest ex constanti nominatione, & ex frequentibus denominationibus patris, ex tractatu, quo quis se gerit erga aliquem ad instar patris, & ex communi fama, & reputatione. Item ex similitudinis typo filij, cum patre, cum dissimilitudo non à simplici imaginatione, sed magis ab insiti temperamenti conuenientia regulariter proficiatur.

Bononiensis Dismembrationis. *Luna 11. Decembris 1634. GHISILERIO. decif. 315.*

Argumentum.

Remissoria petitio, quando respicitur in Beneficiorum dismembratione coniunctim requiritur iusta causa, & solemnitas, alias non sustinetur.

Romana Legitima. *Luna 11. Decembris 1634. VERO-SPIO. decif. 316.*

Argumentum.

Statutum Vrbis cap. 145. lib. 1. super exclusione feminarum habet locum etiam condito testamento, licet disponat super sola successione ab intestato, & constituuntur quatuor casus pro declaratione eiusdem statuti, & conciliatione plurimum decisionum Rotalium.

Meleuitana Grauinum. *Veneris 15. Decembris 1634. BVC-CABELLA. decif. 317.*

Argumentum.

Tractatur, an fratres succedentes armorum Religionis Hierosolymitanæ, possint gestare habitum, seu Crucem maiorem medietatis vnius Palmi, & Crucem auream, vel deauratam, & conclusio, quoad primam partem est affirmatiua, quoad secundam est negatiua.

Tuiculana Saluiam. *Veneris 15. Decembris 1634. VERO-SPIO. decif. 318.*

Argumentum.

Fideiussio de dote restituenda, soluto sine liberis matrimonio, non expirat marito superstite liberis de functo, quævis argumentum à contrario sensu deductum hoc suadere videatur ad interpretationem linter socerum §. cum inter, ff. de pact. dor. Fideiussor dotis conueniri potest in solidum, nec habet beneficium diuisionis. Creditori posteriori conceditur immissio pro indiuiso in fundo hypothecato pro rata eius quod superest de illius valore.

Valentia iuris sedendi. *Mercurij 15. Decembris 1634. GHISILERIO. decif. 319.*

Argumentum.

Obseruantia interpretatiua, quando sit locus & quando non, & quibus casibus remissoria petitio soleat rejici.

Signina Castrorum. *Luna 24. Ianuarij 1622. REMBOLDO. decif. 320.*

Argumentum.

Repudiatio iuris conditionalis, licet non teneat, tamen quando hoc non procedat. Repudiatio, vel renunciatio legati, vel fideicommissi nondum purificati, vt censeatur vera, & perfecta donatio ad hoc, vt subiaceat Statutis de insinuatione donationibus, & dispositioni text. in l. si vnquam. C. de reuocand. donat. quid requiratur, & quando talia requisita non dicantur interuenire.

Gerunden. Iurisdictionis. *Luna 12. Decembris 1622. COCCINO. decif. 321.*

Argumentum.

Abbas, & Capitulum habent intentionem fundatam de iure communi, quoad ius statuendi super distributionibus anniuersariorum, & non Protectores eorundem anniuersariorum. Placentina Præcedentia. *Mercurij 1. Februarij 1623. MERLINO. decif. 322.*

Argumentum.

Laudum, quando veniat reuocandum. Præcedentia ex quibus signis, & coniecturis arguatur, & denotetur, & quid potissimum in hac materia attendatur.

Signina Castrorum. *Luna 13. Nouembris 1623. COCCINO. decif. 323.*

Argumentum.

Legatum, seu fideicommissum nondum purificatum si quis repudiauerit, an, & quando sustineatur talis repudiatio, & plura habentur circa hanc materiam. Renunciatio nis natura qualis sit. Insinuationem si statutum requiratur in donationibus, de quibus donationibus sit intelligendum. Donatio vera, quæ dicatur. Et aliqua circa materiam correspondenti.

Ianuen. separationis Thori. *Veneris 31. Ianuarij 1623. REMBOLDO. decif. 324.*

Argumentum.

Mulier, si agat contra eius virum ad effectum separationis Thori, ob illius sequiam, cum tractetur de re grauissima, & ardua, & ne aperiatur via passim diuertendi, cum rari sint coniu-

Index Argumentorum.

cōiuges, inter quos aliqua diffensiones non oriuntur, ideo ut in hoc iudicio obtineat, non sufficit probatio cuiuslibet scititiae, & qualis requiratur, & probanda veniat, doctè explicatur in decisione.

Parmen. Nullitatis ordinis. *Luna 19. Iunij 1628.* GHISILERO. decif. 325.

Argumentum.

De nullitate suspensionis Ordinum sacrorum, ex eo quod per metum suscepti fuerint, quando quis dat, ut Iudex validè procedat ad annulationem quid requiratur, & ut quis admittatur ad causam propter eius interesse, qualiter sufficiat ut illud probet.

Romana Vineæ de Capocephalis. *Veneris 26. Ianuarij 1629* DVNOZETTO. decif. 326.

Argumentum.

Manutenibilis non est possessio capta pendente termino dato ad appellandum. Aegidiana in rebus emphyteuticis Ecclesiasticis non intrat. Pro spoliato non dicitur, quis se habere, si petat manutentionem.

Tullen. Reformationis. *Veneris 30. Martij 1629.* DVNOZETTO decif. 327.

Argumentum.

Approbationis narratiua quando dicatur iustificata. Religio-num reformatio cui sit commissæ. Narratiua quando sufficiat, quod de facto iustificetur.

Tullen. Reformationis. *Luna 18. Iunij 1629.* DVNOZETTO. decif. 328.

Argumentum.

Tractatur de iustificatione narratiuæ, quando scilicet bene dicatur iustificata. Reformationis alicuius Religionis approbatio per Monachos, ex quibus deduci possit.

Narrien. Successionis. *Luna 26. Novembris, 1629.* MERLINO. decif. 329.

Argumentum.

Statutum exclusivum feminarum, licet in dubio interpretandum veniat, ne femina propter unam dotē repellatur etiā ab hæreditate eorum, qui eam non dotarunt, & hoc ad euitandum magnum absurdum, & quasi intollerabile, quod alias sequeretur. Tamen quando id concipi possit ex eisde statutis & hoc præsertim ad interpretationem Statuti. Narrien. cap. 40.

Romana Vineæ de Capocephalis. *Luna 14. Ianuarij 1630* DVNOZETTO. decif. 330.

Argumentum.

Possessio capta pendente termino ad appellandum, licet non sit attentata, in pars non appellauerit, tamen est nulla, & talis nullitas operatur, ut non sit manutenibilis &c.

Parmen. Nullitatis Ordinis. *Luna 11. Martij 1630.* GHISILERO. decif. 331.

Argumentum.

Descendentia ab aliquo qualiter probetur. Filiationis probatio ex quibus coadiuvetur, Et reiiciuntur nonnullæ exceptiones contra testium depositiones oppositæ.

Neapolitana Legati. *Luna 15. Aprilis 1630.* GHISILERO, decif. 332.

Argumentum.

Fatalia, si non prorogentur, sententia transit in rem iudicatum. Breue emanatum lite pendente, quando laboret vicio subreptionis. Et quando breuia intelligenda veniant sine præiudicio tertij.

Tullen. Reformationis. *Luna 22. Aprilis 1630.* DVNOZETTO. decif. 333.

Argumentum.

Essentia Religiosi professi in quibus votis consistat. Et quando stabilitas in aliquo loco non sit de essentia professionis. Clausulæ derogatoriæ, qualiter sint intelligendæ.

Novarien. Decimarum. *Luna 10. Iunij 1630.* PIROVANO. decif. 334.

Argumentum.

Episcopus qualiter possit agere contra Laicos ad hoc, ut con-sequatur quartam decimarum, ei debitam, & an Episcopo competat ista quarta, & utrum contra eum illa possit præscribi.

Romana Nullitatis contractus. *Mercurij 26. Iunij 1630.*

GHISILERO. decif. 335.

Argumentum.

Dotis receptionis confessio, licet non probet actualem, & realem dotis solutionem, tamen hoc fallit, quando pro solutione concurrunt adminicula, & præsumptiones, de quib. hic. Romana Redditionis Rationis. *Die Mercurij 26. Iunij 1630.* MOTMANO. decif. 336.

Argumentum.

Tutor, si soluat indebitum, non pupillo, sed ipsi imputari debet, itaut eis tenetur soluere summam indebitè solutam. Tutor, quando soluendo debitum pupillorum, possit agnoscere bonam fidem erga creditorem, Tutor debita tantum soluere debet.

Romana Fideicommissi de Episc. *Die Veneris 21. Iunij 1630* VEROSPPIO. decif. 337.

Argumentum.

Manutentio concedi debet ei, qui docet de sua possessione exigendi, vel ex pluribus solutionibus titulo præambulo confirmatis, vel ex confessione partis aduersæ, nec retardatur exceptio fideicommissi.

Romana Fideicommissi de Guidis. *Veneris 28. Iunij. 1630.* VEROSPPIO. decif. 338.

Argumentum.

Fideicommissarius potest agere contra hæredem grauatum, ut sibi restituat hæreditatem, quāvis habeat alios anteriores in gradu, quibus ipse ex substitutione facta à testatore succedere debet in fideicommissio, si habeat cessionem ab anterioribus vocatis.

A L B E N. G A B E L L A E, S E V O N E R V M. *Veneris 28. Iunij 1630.* MERLINO. decif. 339.

Argumentum.

Tractatur, quod bona Ecclesiastica, & Ecclesiasticorum libera sunt, & immunita à collectis, tributis, & oneribus impostis per Communitates, & Principes laicos, & per pulchrè, & clarè demonstratur, quod Immunitas Ecclesiastica, non à iure positivo, ut quidam minus verè putarunt, sed à iure ipso Diuino originem suam agnoscit, &c. Et insuper tradita doctæ, & maiore distinctione deciditur, quando Ecclesia teneatur, & quando secus, ad solutionem tributorum de bonis, in quibus imposita erant tributa laicalia, antequā ad eam peruenirent.

Et nota, quod Sacra Congregatio Immunitatis Ecclesiasticæ in hac materia passim cum hac decisione transit, & cum alia decisione in causa *Brundisina Fabellæ 14. Februarij. 1604. coram bon. mem. Reuerendiss. Regna Decano*, quæ etiam allegatur in præsentī decisione, & extollitur sub nu. 56. Rota etiam hanc R. P. D. Merlini decisionem pluries sequuta est, & præsertim coram *Reuerendiss. P. D. Coccino Decano in causa Barchinonen. exemptionis 20. Iunij. 1636.* Vbi testatur, quod materia ista in hac decisione non minus doctè, quam latissimè fuit deducta.

Magistralis, & famigerata est ista decisio, & in hac materia singularis, cum & extensa sit à per quam doctissimo Auditore, & ab acerrimo Defensore Immunitatis Ecclesiasticæ, ita ut in d. Sacra Congregat. Immunitatis Ecclesiasticæ non immerito sedeat, & in ea inter RR. PP. DD. Prælatos, dignissimus Decanus existat.

Romana Simulationis contractus. *Luna 1. Iulij 1630.* DVNOZETTO. decif. 340.

Argumentum.

Contractus venditionis ex quibus probetur, quod veniat rescindendus ex capite iniustitiæ precij.

Firmana Fideicommissi de Carradoris. *Mercurij 13. Novembris 1630.* DVNOZETTO. decif. 341.

Argumentum.

Verba posita in substitutione, quando nequaquam sunt etiā ad institutionem referenda. Femina si sint vocatæ, deficientibus masculis, quando dicatur factus locus huic vocationi. Meleuitana Expenfarum. *Mercurij 13. Novembris 1630.* GHISILERO. decif. 342.

Argumentum.

Relationi Peritorum omnino standum est, donec contrariū non doceatur, & maxime, si sit facta vtraque parte informante. Mandatarius debet seruari indemnitas à mandante,

Index Argumentorum.

& eidem debetur salarium ex opera sua pro defensione iurium mandantis.

Parment. Nullitatis Ordinis. Luna 2. Decembris 1630. GHISILERO. decif. 343.

Argumentum.

Causa aliqua, si a Iudice coram quo pendet fuerit à Papa aucta, & comissa in Rota. Iudex à quo non potest amplius in ea se intromittere sub pena nullitatis absque nouo rescripto. Pape. Ordines sacros quando non dicatur quis per metum suscepisse.

Meleuitana Feudi. Mercurij 4. Decembris 1630. MOTMANO. decif. 344.

Argumentum.

Territorium aliquod ex quibus arguatur, quod sit potius feudale, quam allodiale. Principis concessio de aliquo territorio, quando dicatur feudalis, & non titulo donationis facta. Montisfalici pensionis. Luna 31. Marij 1631. PIROVANO. decif. 345.

Argumentum.

Pensionis reservatio facta ab Ordinario quando sustineri non possit. Statuta confirmata à Papa, nisi ab eodè possunt tolli. Romana pecuniaria. Die Luna 5. Maij 1631. PIROVANO. decif. 346.

Argumentum.

Statutum Urb. lib. 1. cap. 158. habet etiam locum in fideiussore, qui pro alio confideiussore soluit, & hoc non obstante præceden. Statut. in cap. 157. & quare. Mulier quando non restituatur aduersus præscriptionem.

Salernitana pensionis. Veneris 27. Iunij 1631. DVNOZETTO. decif. 347.

Argumentum.

Processus compulsorius, quibus attentis non possit dubitari de eius invaliditate, & reiiciuntur quædam oppositiones, contra eum.

Spoletana Fidei commissi. Veneris 19. Decembris 1631. CARDIN. VBALDO. decif. 348.

Argumentum.

Substitutio, si sit facta sub conditione, deficiente conditione evanescit substitutio cum omnibus oneribus. Fidei commissi noua ne dicantur inducta faciendæ est interpretatio, & potius est admittenda superfluitas, & repetitio eiusdem.

Vibenerana Successionis. Luna 24. Maij 1632. VEROSPPIO. decif. 349.

Argumentum.

Traditur interpretatio Statuti Vrbeuetani à quo, data certa forma succedendi ab intestato post linuam descendentiæ, & agnatorum vsque ad tertium gradum secundum computationem Iuris Canonici, vocantur proximiores consanguinei ex latere patris in ipsius patrimonio, & in portione matris proximiores matri.

Romana de Caualerijs. Veneris 25. Iunij 1632. COCCINO. decif. 350.

Argumentum.

Captatoria dispositio, quæ dicatur, & an valeat. Et an substitutio captatoria non sub conditione, sed sub modo facta an teneat. Substitutio facta inter agnatos, per modum consilij an dicatur captatoria.

Gerunden. Iurisdictionis. Mercurij 24. Nouembris 1632. VEROSPPIO. decif. 351.

Argumentum.

Ius statuendi super anniuersarijs spectat ad Capitulum. Et quando illud ius prætendi possit à Beneficiatis. Ius se congregandi quare non habeant Beneficiati.

Tridentina Decanatus, & Canonicatus. Veneris 26. Nouembris 1632. COCCINO. decif. 352.

Argumentum.

Subrogato gratiose, quibus concurrentibus danda est immisio, Capitulum fundans se in Statuto Ecclesiæ requirente certam qualitatem in Canonicis, est legitimus contradictor. Romana Pecuniaria. Mercurij 15. Decembris 1632. PIROVANO. decif. 353.

Argumentum.

Fideiussor, si soluat pro alio fideiussore, & negligant exigere hoc creditum per 16. annos, intrat Statutum Urb. lib. 1. cap.

158. tum quia iste casus non excipitur in eo, tum, quia statutum præcedens idest 157. non loquitur in fideiussore, sed in principali, qui, non obstante quauis temporis longinquitate, tenetur indemnè seruare fideiussorem pro eo soluente.

Romana Nullitatis Contractus. Luna 10. Ianuarij 1633. DVNOZETTO. decif. 354.

Argumentum.

Decretum Iudicis ex falsa causa interpositum, corrui. Mater si transeat ad secundas nuptias non potest prætere legittimam in bonis mortuorum, & quando, & qualiter.

Romana Dotis de Paluzzijs. Luna 24. Ianuarij 1633. MOTMANO. decif. 355.

Argumentum.

Filij viuentibus parentibus, nullam spem probabilem habent in legitima eis debita post illorum mortem, & quare. Legitimæ, & lege approbante ea, quæ iam facta sunt, non sunt amplius retractanda.

Praten. seu Nullius Parochialis. Veneris 11. Marij 1633. VEROSPPIO. decif. 356.

Argumentum.

Testamentum carens numero septem testium est inualidum, cum dictus numerus non tantum pro solemnitate, & probatione requiratur, sed pro forma. Testamenti solemnitas, vt remittatur tempore pestis quid sit necesse. In testamento, vel codicilis nemo potest sibi ipsi adscribere legatum sub pœna, l. Cornelia de fals.

Nouatien. Decimarum. Die Veneris 29. Aprilis 1633. VEROSPPIO. decif. 357.

Argumentum.

Tertius admissus ad causam cum clausula, confitit de interesse, in statu, & terminis, & sine retardatione solutionis, quo modo docere debeat de iure suo, & an possit impedire executione sententiæ latæ fauore alterius ex litigantibus.

Romana Donationis. Die Lune 6. Iunij 1633. VEROSPPIO. decif. 358.

Argumentum.

Donatio remuneratoria, stante statuto Urbis, dicitur la sua, si vel merita non probentur aliunde, quam ex instrumeto donationis, vel illa non æquent valorem bonorū donatorum.

Legionen. puritatis sanguinis. Luna 13. Iunij 1633. MOTMANO. decif. 359.

Argumentum.

Capitulum, si elegerit aliquem in Canonicum non potest deinde dictam electionem impugnare. Episcopo, de legitima collatione parochialis Ecclesiæ, attestanti, quado credatur, & quando non. Sanguinis puritas alicuius, quando concludenter dicatur probata.

Romana Pecuniaria. Mercurij 27. Iunij 1633. PIROVANO. decif. 360.

Argumentum.

In Hærede, & Administratore hæreditatis cum præsumatur iusta causa ignorantie, cum succedant in ius alterius, ideo, aduersus præscriptionem, datur eis restitutio in integrum. Et aliqua circa ignorantiam iuris.

Bononien. Successionis. Die Lune 14. Nouembris 1633. PIROVANO. decif. 361.

Argumentum.

Sententia iusta, & valida venit confirmanda, & ex quibus probetur dicta validitas, & iustitia, &c.

Legionen. Canonicatus Magistralis, & puritatis sanguinis. Veneris 9. Decembris 1633. COCCINO. decif. 362.

Argumentum.

Sanguine purus, quilibet de Inre præsumitur, & quando sanguinis puritas positiuè bene dicatur probata, & quando quis releuetur ab ista positiua probatione. In quasi possessione puritatis sanguinis, quando quis dicatur esse.

Romana Donationis. Veneris 2. Iunij 1634. VEROSPPIO. decif. 363.

Argumentum.

Donatio remuneratoria, & ob causam non requirit aliquas solemnitates, si verè talis sit, neque vitiatur, si ex solemnitates fuerint requisitæ à contrahentibus, aut non rectè seruata, & aliqua traduntur super interpretatione Statuti Urbis c. 149. 150. & 151. lib. 1.

A R G V M E N T O R V M F I N I S .

INDEX

I N D E X
RERVM, ET MATERIARVM
LOCVPLETISSIMVS.
SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
DECISIONVM
A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO
SELECTARVM.
ALPHABETICO ORDINE DIGESTVS.

A B B A S.

BBAS, si in ingressu Monasterij fecerit aliquas impensas, ad eas tenetur Ecclesia. decif. 220. num. 3. *Dunozetto*.
Quod intellige, nisi sint excessivæ, vel factæ ad meram pompam. ibidem.
Abbas non potest præiudicare Monasterio. decif. 30. num. 9. *Vbaldo*.
Abbati, & Capitulo competit ius statuedi super distributionibus annuierariorum. decif. 321. nu. 1. 3. & 8. *Coccino*. & in hoc habent intentionem fundatam de iure. ibid. num. 2. Et quando hoc ius possint prætere de Beneficiari. decif. 309. num. 1. 4. & 6. *Verospio*, & decif. 351. nu. 3. eodem.

ab Abbatibus, Prioribus &c. consensus præstitus non censetur uti singuli tantum præstitus, sed etiam conventualiter. decif. 328. num. 10. *Dunozetto*.

ABBATISSAE munere monialis fungi non potuisset, nisi antea expressam professionem emisisset. decif. 121. num. 14. *Pirouano*.

A B S E N S.

Absens reputatur pro præsentis, si causa eius absentia, sit servitium, & defensio sui officij. decif. 243. nu. 13. *Panzirolo*.

Absens à Civitate non præsumitur habere noticiam citationis eidem domi factæ. decif. 130. num. 34. *Queipo*.

Absente parte, si sit facta confessio, non probat inter Romanos, cum inter eos servetur ius civile. decif. 256. numer. 4. *Pirouano*.

pro Absente, si per Notarium stipulata fuerit donatio cum aliquo onere absens, nõ astringitur ad aliquid, nisi secuta eius ratificatione. decif. 274. num. 5. *Mormanno*.

pro Absente, ut lis dicatur contestata, quid requiratur. decif. 187. num. 13. *Pirouano*.

Absentes à Curia solent citari in Curia, & huiusmodi citationes archat eos, ac si fuissent apprehensi, & quando hoc procedat. decif. 104. num. 27. *Coccino*.

Absente parte, si sit facta confessio de rigore iuris civilis non relevat. decif. 56. num. 1. *Pirouano*.

Absenti, pro quo fuit stipulata donatio, ut dicatur ei ius quasi situm ultra stipulationem Noranij, requiritur eius acceptatio. decif. 274. num. 3. *Mormanno*.

ABSENTIA Canonici, quod non possit suppleri per alium, respectu personalis residentia in Choro, si adsit ista consuetudo, attendenda est. decif. 308. nu. 21. *Verospio*.

A B S O L V T I O.

Absolutio à iuramento contento in instrumento obligatione Camerali vallato, comprehendit etiam iuramentum de non petendo absolutionem in illa inclusum. decif. 294. nu. 24. *Mormanno*.

A B S V R D V M.

Absurdum non tollitur ex multiplicatione absurdi. decif. 190. num. 8. *Merlino*.

Absurdum, & indecens est, quod Ecclesia sit minus libera de tempore Principum Orthodoxorum, quam fuerit de tempore Pharaonis. decif. 339. num. 14. *Merlino*.

Cum Ioseph Prorex Pharaonis. Sacerdotes, & eorum agros, etiam eis à Rege traditos in prima libertate dimisit. ibidem num. 12.

Quamvis reliquos agros totius populi, servituti Regis subegerit. ibidem num. 13.

Immo, & tempore Ethnicorum, Flamines, Augeres, alijque Sacerdotes, una cum bonis ipsorum erant liberi, & immunes à solutione Tributorum. ibid. num. 15.

Absurdum esset ingens, si in statutis exclusivis feminarum, vellemus addere exclusionem feminarum ab hæreditate fratris, si ea non legatur in ipso statuto. decif. 329. num. 32. *Merlino*.

Absurdum videtur, & quasi intollerabile, ut femina exclusa à statuto, propter unam solam dotem excludatur ab hæreditatibus omnium eorum, ad quas de iure vocatur. ibidem num. 35.

A C C E P T A T I O.

Acceptatio mandati procuræ est necessaria. decif. 104. nu. 26. *Coccino*.

Acceptatio expressa, ex quibus verbis dicatur facta. decif. 12. num. 29. *Coccino*.

Acce-

Acceptatio, & approbatio induci potest ex scientia, & patientia. decif. 337. num. 7. *Dunozeilo*.

Acceptatio donationis ultra stipulationem Notarij est necessaria, ad hoc vt dicatur absentibus ius quæsitum. decif. 274. num. 3. *Motmano*.

Acceptatio in donatione non præsumitur ex sola scientia, attempta donatione non inere lucratiua, sed mixta, & possibiliter damnosa. ibid. num. 4.

Acceptare, quis dicitur, si taceat in suum commodum. decif. 12. num. 29. *Coccino*.

intra ACCEPTI seruitij limites gratiæ natura non est vt se coerceat. decif. 358. num. 13. *Verospio*.

Accepta postquam est gratia pro leui re solet haberi, ibidem num. 10.

ACCOLLATIO.

Accollatio, si sit promissa, perinde est, ac si non esset facta, si nunquam fuit deducta ad aliquam certitudinem per inclinationem alicuius debiti. decif. 251. nu. 15. *Panzirolo*.

Accollationi, quando non sit locus. ibid. nu. 16.

Accollatio succedit loco precij, & habet vim solutionis. decif. 135. num. 23. *Pirouano*.

Acquiescentia non potest considerari non data scientia. decif. 224. num. 25. *Merlino*.

ACQVISITIO.

Acquisitio earum rerum, quæ sunt cum facto nostro, non videntur illa in effectu acquisita, nisi mediante consensu, & ratificatione postea subsecuta. decif. 320. nu. 28. *Remboldo*.

Ideoque, si quis nolit habere ratum, vel repudiet, videtur potius per talem repudiationem declarare acquisitionem non fuisse factam. ibidem num. 29.

Acquisitionem dominij fructuum, impedit mala fides, quæ per litis contestationem contrahitur, quia possessor incipit scire rem ad alium pertinere. decif. 300. num. 5. *Pironano*.

per Acquisitionem possessionis vnius rei censetur etiam capta possessio omnium bonorum ad eam rem spectantium. decif. 282. nu. 7. limita. nu. 8. 10. & 14. *Panzirolo*.

Acquisitioni iuris, cum solum obuietur, quando renunciatur iuri querendo, ideo non est donatio. decif. 12. numero 16. *Coccino*.

Acquisitionis initium non datur, si prohibitio legis cõcurrat, cum prohibitione hominis. decif. 211. num. 31. *Merlino*.

Acquisitio alicuius rei, vt dicatur facta, necesse est, vt hoc fiat per actus naturales, puta per voluntatem, & apprehensionem naturalem, & tunc eius remissio donatio est. decif. 323. num. 36. & 39. *Coccino*.

Acquisitio propriæ non inducitur per actus ciuiles, vt sit donatio eius remissio. ibid. num. 37.

ACQVIRERE potius, & dari i quis præsumitur velle, & non suum iactare. decif. 195. num. 8. *Motmano*.

non Acquirere, seu non augere aliud est, & aliud non diminueret. decif. 12. num. 28. *Coccino*.

Acquiratur, vel detur alij, nostra non interest. decif. 93. num. 3. *Queipo*.

ACTA.

in Actis, si non sint testium attestaciones, nec appareat de quo tempore, & à quo, & ad cuius instantiam fuerint receptæ, nihil profunt. decif. 221. num. 16. *Panzirolo*.

Acta verbaliter tantum, & non citata parte producta, non sunt transportanda. decif. 174. num. 2. *Merlino*.

Acta præsumuntur integrè transportata. decif. 147. num. 1. *Pirouano*.

in Actis illæ scripturæ, quæ non sunt, non attenduntur. decif. 91. num. 6. *Vbaldo*.

Acta producta verbaliter non egent transportatione. decif. 147. num. 3. *Pirouano*.

ex actis eisdem benè probatur iniustitia sententiæ, & ea subsistente semper est danda restitutio propter lationem ab ipsa iniustitia causatam. decif. 267. num. 1. *Pirouano*.

in Actis, si non sint exceptiones contra testes, non egent responsione. decif. 239. num. 25. *Pirouano*.

Acta probatoria, quando iudex non vidit, ex hoc probatur nullitas sententiæ. decif. 170. num. 4. *Pirouano*.

ex Actorum reuocatione probatur, an in sententia interuenerint omnia requisita, & ex quo appareat de eius iustitia, de-

cif. 7. num. 1. & 2. *Ghislerio*.

Acta, quando non possint dici nulla. decif. 76. num. 27. *Ghislerio*.

in Actis producuntur scripturæ de stylo Mediolani, & postea reportantur. decif. 120. nu. 23. *Coccino*.

in Actis, quæ non ponuntur aliquid non faciunt, decif. 91. nu. 9. *Vbaldo*.

Acta inter alios facta, non nocent tertio, nunquam in eo iudicio citato, vel nominato. decif. 392. num. 2. *Motmano*.

ex Actis declaratur sententia, ad quæ refertur. decif. 14. nu. 44. *Ghislerio*.

Acta iam facta non debent repeti, quando quis est admissus ad causam in statu, & terminis in quo reperitur. decif. 357. num. 2. *Verospio*.

A C T I O.

Actio de dolo non potest dirigi contra hæredem, si ipse deputauit procuratorem ad conficiendum inuentarium bonorum defuncti, & ipse procurator dolose omisit aliquid describere, si in mandato hoc non continebatur. decif. 181. num. 15. *Pirouano*.

Actio mandati contraria datur fideiussori soluenti, aduersus debitorem ad repetendum id, quod soluit, & ad indemnisationem consequendam. decif. 222. num. 9. *Buccabella*.

Actio etiam negotiorum gestorum competit fideiussori contra principalem ad recuperandum id, quod soluit. dec. 222. num. 10. *Buccabella*.

Actio negotiorum gestorum competit obliganti se ad negotium, ad alium spectans, si non adsit, nec mandatum, nec ratificatio. decif. 222. num. 18. *Buccabella*.

Actiones administratæ tutelæ sunt dirigendæ contra verum tutorem. decif. 3. num. 3. *Merlino*.

Actiones administratæ tutelæ dirigendæ sunt cõtra eum, qui de facto administrauit tutorio nomine. decif. 3. numero 4. *Merlino*.

Actio solummodo in factum pro ratione reddenda competit contra administratorem. decif. 254. num. 14. *Coccino*.

Actione iniuriarum, licet mulier verberata à marito, non possit agere contra eum, ne efficiatur infamis, tamen agere valet actione in factum, vt puniatur. decif. 155. numero 20. *Coccino*.

Actio mandati etiam competit, quando constat de mandato tacito vel præsumpto. decif. 222. nu. 12. *Buccabella*.

Actionem vnam, quando actor intentauit, tunc ad aliam redire amplius ei non est concessum. decif. 240. nu. 6. *Merlino*.

Actionum cessio non liberat debitorem, vt ideo cedenti possit solui, præterquam in tribus casibus scilicet.

Silitem, sit contestatus.

Si partem debiti receperit, ac demum,

Si denunciauerit debitori, vt sibi cessionario soluerit. decif. 346. nu. 18. & 19. *Pirouano*.

Actiones, licet secundum aliquos connumerentur inter bona immobilia, nihilominus stiles non sunt, nec de sui natura fructiferæ. decif. 116. num. 17. *Merlino*.

Actiones, & iura non veniunt appellatione mobilium, & immobilium. decif. 83. num. 16. *Coccino*.

Actio hypothecaria nunquam extinguitur, nisi creditor integre fuerit satisfactus. decif. 161. nu. 26. *Pirouano*.

Actio fideicommissarij, quando sit sufficiens ad impediendam manutentionem. decif. 35. num. 4. & 5. *Verospio*.

Actionem nullam, quando quis habet contra aliquem, nimirum neque personalem, nec hypothecariam, nec actionem subsidariam, nec demum actionem ex dolo non potest contra eum aliquid prætere. decif. 77. n. 1. & 2. *Merlino*.

Actioni sibi competenti pro separatione Thori, quando videatur vxor renunciaisse. decif. 155. num. 12. *Coccino*.

Actio, seu obligatio, quando non adest, Iudici s officium non potest implorari, cum non adsit, cui deferuiat. decif. 272. num. 12. *Merlino*.

ad Actionem aliam non licet conuolare, quando vnum iudicium est intentatum, & est sententia lata, & executio consummata. decif. 161. num. 2. *Pirouano*.

Actionem nullam, quis non potest prætere. contra eum, si inter ipsos nulla intercessit obligatio, nullus factus est contractus, & proinde nulla oriri potuit personalis obligatio. decif. 77.

decif. 77. num. 5. *Merlino*.
 Actio alicuius rei competit vero Domino, non autem geren-
 ti eius vicem. decif. 169. num. 3. *Pirouano*.
 Actio merè personalis non potest impedire immiffionem fi-
 dei commiffarijs. decif. 9. num. 7. *Verospio*.
 Actiones, tam actiue, quam paffiue, tranfeunt in, & contra
 hæredes. decif. 176. num. 1. *Dunozello*.
 ex Actione quacunque, cui aliquid debetur, creditor is dicitur.
 decif. 93. num. 17. *Coccino*.
 Actionem non parit pactum nudum, de iure ciuili. decif. 58.
 num. 2. *Coccino*.
 Actionem vllam, fi quis non habebat contra defunctum ad
 aliquid dandum, ideo neque id poterit prætere de contra
 eius hæredem. decif. 77. num. 3. *Merlino*.
 Actio fubfidiana numquam habet locum, quando adfunt a-
 lia remedia. decif. 77. nu. 17. *Merlino*.
 fine Actione personali non datur hypotheca. decif. 77. nu. 18.
Merlino.
 per Actionem personalem retentio, aut immiffio impediri nõ
 potest. decif. 5. num. 4. *Verospio*.
 Actio omnis realis, & personalis fpatio 30. annorum petimi-
 tur. decif. 52. nu. 22. *Merlino*.
 Actione directali cõt Epifcopus non poffit laycos ad folutio-
 nem decimarum cogere officio tamen Iudicis nobili fub-
 ueniendum eft ei, ne ius fuum amittat. decif. 61. num. 1.
Pirouano.
 Actio, & exceptio vbi nafcuntur ab eodem inftrumento, fem-
 per ab actore funt probandæ. decif. 177. nu. 14. *Pirouano*.
 Actioni ad confequendum creditum fpatio triginta annorũ
 præfcribitur. decif. 270. num. 1. *Verospio*.
 Actiones humanas non dicitur impedire morbus, nifi fit gra-
 uis, & fonticus. decif. 18. num. 18. *Verospio*.
 Actio, & paffio non cadunt in eodem fubiecto. decif. 22. nu.
 32. *Merlino*.

A C T O R.

Actor, cum fit ille, qui petit reftitutionem in integrum, ideo
 quid probare grauetur. decif. 1. num. 5. *Coccino*.
 Actor prius tenetur fundare intentionem fuam. decif. 115. nu.
 1. *Coccino*.
 Actore non probante reus, & fi nihil præfiterit abfoluendus
 eft. decif. 05. num. 1. *Queipo*.
 Actoris probatio fatis, quod reddatur dubia ex probationi-
 bus, dum reus exceptio tendit non ad destruendam intẽ-
 tionem actoris, fed ad demonftrandam intentionem non
 eade fundatam, & fic ad elidendam illius probationem. de-
 cif. 229. num. 34. *Merlino*.
 Actor in executius, potest omiffa via fubhaftationis bono-
 rum, procedere ad capturam perfonæ. decif. 122. num. 17.
Ghifilerio.
 Actor in executius, potest relinquere viam inceptam, & ad
 aliam recurrere. decif. 122. nu. 6. *Ghifilerio*.
 Actor tenetur probare fundamentum fuz intentionis, etiam fi
 contineat negatiuam. decif. 170. nu. 13. *Pirouano*.
 Actor poftquam plene fundauit intentionem fuam, reus pari-
 ter tenetur probare exceptionem fuam. decif. 37. num. 2.
Pirouano.
 Actor licet non poffit iuvari alio titulo, quàm intentato agen-
 do, bene poterit in eam defendendo & fic per viam exce-
 ptionis. decif. 218. num. 20. *Pirouano*.
 Actor fatis eft, quod contra iuris rigorem agat modificato
 modo. decif. 231. num. 7. *Coccino*.
 Actor, vt probeat fuam intentionem, probatio debet conclu-
 dere per neceffe. decif. 218. nu. 8. *Pirouano*.

A C T V S.

Actus, ita fieri debent, ne à fapientibus redargui poffint. decif.
 95. num. 4. *Mormanno*.
 ad Actum certum, fi fit reftictum mandatum non potest pro-
 curator extra illud quicquam facere. decif. 20. numero 30.
Ghifilerio.
 Actus gellandi preciofa, in muliere notæ nobilitatis non mo-
 mentaneus, fed propter frequentem vfum, in quem fuerit
 comparata, eft fucceffiuus. decif. 225. num. 8. *Mormanno*.
 Actus poffidendi cadit fub fenfu corporis, nempe vfus. decif.
 236. num. 4. *Merlino*.

pro Actus validitate femper præfumitur, ideo fundans fe in
 negatiua obferuationis, tenetur illam probare. decif. 143.
 num. 5. *Pirouano*.
 Actus retrofimus licet requiratur in extinctione census non
 tamen requiritur pecunia numerata. decif. 148. numero. 3.
Coccino.
 Actum validum, etiam fi effer inualidus, facit claufula fupplẽ-
 tes, in gratia appofita. decif. 282. nu. 20. *Panzirolo*.
 Actus a iure improbarus, vt fuflineatur, non fuffragatur bo-
 nus finis, & effectus. decif. 178. nu. 8. *Coccino*.
 ex Actum multiplicitate per longiffimum, & continuatum
 temporis fpatium geftorum, excluditur præfumptio facul-
 tatiua. decif. 224. num. 8. *Merlino*.
 per Actus difformes, & æquiuocos non inducitur confuetu-
 do. decif. 136. num. 14. *Mormanno*.
 ex Actibus, qui citrius, & nomen focietatis fieri nequeunt,
 probatur focietas. decif. 214. nu. 15. *Pirouano*.
 Actus æquiuoci, & imperfecti non poffunt coniungi ad confi-
 tuendam plenam probationem. decif. 277. nu. 30. *Pirouano*.
 Actus facti lite pendente non funt confiderabiles. decif. 285.
 num. 6. *Merlino*.
 Actus facti lite pendente nullius funt momenti ad firmandam
 obferuantiam, aut aliquod ius. decif. 288. nu. 1. *Merlino*.
 Actus facultatiui confuetudinem obligatoriam non confi-
 tuunt. decif. 22. num. 7. *Merlino*.
 ad Actus celebrationem, quando plures referuntur caufæ, tũc
 ftante veritate vnius caufæ, fuflineatur actus, quod intellige,
 fi illa de per fe fit fufficiens ad fufinendum dictum actum,
 fecus vero fi de per fe confiderata fit inefficax. decif. 271.
 num. 10. *Merlino*.
 Actus geftus à procuratore reuocato, ante intimationem, vel
 fcientiam reuocationis valet, & tenet, & quare. decif. 130.
 num. 9, & 11. *Queipo*.
 Actus vnus contrarius non tollit vniuerfalem contrariam
 confuetudinem legitime præfcriptam. decif. 193. num. 17.
Ghifilerio.
 Actus vnicus cenfetur, res plures, quando funt factæ eodem
 contextu. decif. 110. num. 11. *Merlino*.
 Actus inrandi, quando potuit interuenire tempore, quo No-
 tarius enunciat iuramentum, femper illa assertio probat.
 decif. 277. num. 7. *Pirouano*.
 in Actibus illis operatur rati habitio, qui ab initio non funt nul-
 li, fed in fufpenfo remanent. decif. 82. nu. 13. *Mormanno*.
 Actus poffibilitas impedit, ne probatio concludat per neceffe.
 decif. 25. num. 7. *Mormanno*.
 Actus, quando fit collegialiter, dicitur inducere ius Collegij.
 decif. 221. num. 3. *Panzirolo*.
 Actus, quando palam, & publice geritur, ceffat omnis fufpi-
 cio fraudis. decif. 73. nu. 6. *Panzirolo*.
 de Actu ex iudiciali libi commiffio, fi quis atteftetur, an ei
 credatur fine teftibus. decif. 328. nu. 3. *Dunozello*.
 ex Actu etiam nullo transfertur poffeffio, quando deuentũ
 eft ad realem traditionem. decif. 91. nu. 4. *Ghifilerio*.
 Actus extraiudiciales funt, fcribere, & informare in caufa. de-
 cif. 104. nu. 4. *Coccino*.
 Actus femper corrumpit, forma non feruata. decif. 143. num. 4.
Pirouano.
 Actibus contrarijs datis, excluditur obferuantia immemora-
 bilis. decif. 212. nu. 9. *Merlino*.
 Actus fuflineatur, ceffante prohibitione. decif. 216. numer. 25.
Pirouano.
 in Actu aliquo, fi certæ folempnitates de fiderentur, fi non fint
 de eius fubftantia, fi non fuerint obferuatæ, non inualidant
 actum iam perfectum. decif. 126. num. 35. *Pirouano*.
 Actum tacite non potest procurator ratificare, licet id poffit
 facere principalis. decif. 190. nu. 21. *Merlino*.
 ab Actu, fenfus ex quibus verbis remoueatur. decif. 227. num.
 26. *Pirouano*.
 Actus vitatur, ex omiffione formæ, quando ea refpicit or-
 dinem, & fubftantiam actus. decif. 124. nu. 42. *Coccino*.
 ab Actu cui ius refiftit non potest fumi interruptio præfcri-
 ptionis, nec curfus obferuantia. decif. 218. nu. 39. *Pirouano*.
 Actus præfuntur correfpectiui, fi fiant eadem die. decif.
 323. num. 75. *Coccino*.

post Actum consummatum, si alicui fuerit facta intimatio, non potest parere alicui effectum. decif. 251. nu. 2. *Panzirolo*.
 Actus aliud est fieri capitulariter, & aliud fieri in loco Capituli. decif. 36. num. 9. *Ghislerio*.
 ex Actu quocunque, siue proueniat ex facto, siue non facto, siue dicto, siue scripto, elicitur animus alicuius volentis hæreditatem. decif. 22. num. 42. *Merlino*.
 Actus, qui respicit publicam utilitatem, si ab initio sit à iure reprobatus, licet contraveniens ex aliqua causa excusari possit à pena, non tamen actus etiam partiū consensus approbatus, valet. decif. 350. num. 20. *Coccino*.
 Actus constituti ex iusta causa, & lege approbante, non sunt amplius retractandi. decif. 355. num. 13. *Motimanno*.
 pro Actu dubij declaratione, si adducatur aliqua consuetudo, vel obseruantia, non eget præscriptione. decif. 351. nu. 7. *Verospio*.
 Actus à iure reprobatus, quando fit, pro non facto habetur. decif. 350. num. 21. *Coccino*.
 Actus intrinseci non possunt verè probari per rerum naturam, nisi possibilis probatio admittatur. decif. 239. num. 23. *Pirouano*.
 Actus conuocandi aliquos ad sui libitum, denotat signum iurisdictionis in eos. decif. 32. nu. 3. *Merlino*.
 Actus, quando dicatur perfectus, & consummatus, decif. 339. num. 53. *Merlino*.
 Actus acceptationis instrumenti, vna cum scientia præcedenti plurimū facit ad eiusdem instrumenti ratificationem. decif. 56. nu. 5. *Motimanno*.
 Actus renunciationis, si sit posterior ipsa protestatione, dicendum est, quod ex eadem renunciatione, tanquam protestationi contraria, sublata fuerit protestatio. decif. 29. num. 20. *Verospio*.
 Actus an dicatur factus collegialiter, licet sit factus in Collegio, si ad illum actum particulariter Collegium non fuerit intimatum. decif. 6. num. 9. *Motimanno*.
 ex Actibus subsequentibus manifestatur qualitas actus præcedentis. decif. 257. num. 1. *Motimanno*.
 Actus vnus recipit declarationem à verbis prolatis in alio actu, quando inuicem concordant. decif. 184. numer. 22. *Coccino*.
 Actus dicitur merè voluntarius, quando quis ad eum minimè cogi potest. decif. 203. num. 6. *Panzirolo*.
 Actus recentes, & qui dederunt causam liti, non sunt alicuius considerationis, nec aliquid ius considerabile tribuunt ad manutentionem obtinendam. decif. 291. nu. 12. *Ghislerio*.
 Actus agentis non debet aliquid operari, vltra eius intentionem. decif. 135. num. 13. *Motimanno*.
 Actus alio modo gestus sub pena nullitatis si impediatur, ex hoc satis dicitur inducta forma. decif. 277. nu. 13. *Pirouano*.
 Actui conditionali, si sit adiecta clausula, ex nunc, prout ex tunc, quid operetur. decif. 12. num. 44. *Coccino*.
 in Actu aliquo forma substantialis requisita non potest per æquipollens adimpleri. decif. 149. num. 13. *Merlino*.
 Actus vnicus contrarius sufficit, vt excludatur styli probatio. decif. 141. num. 14. *Merlino*.
 Actus causa in habentibus causam vniuersalem magis attenditur, quam illius exercitium. decif. 109. nu. 13. *Ghislerio*.
 Actus præsumitur gestus vigore tituli præambuli. decif. 218. num. 26. *Pirouano*.
 Actus sequens censetur factus in executionem præcedentis tractatus. decif. 120. num. 8. *Coccino*.
 Actuum pluralitas in dubio non præsumitur. decif. 134. num. 19. *Verospio*.
 Actus facultatiui præsumptio, ex quibus excludatur. decif. 224. num. 11. *Merlino*.
 Actus sequens præsumitur factus in vim præcedentis tractatus. decif. 244. num. 19. *Dunozeito*.
 ad Actum vitandum, & annullandum, superflua non sunt apta. decif. 63. num. 9. *Motimanno*.
 de Actu à se gesto, si attestetur Papa, ei creditur. decif. 20. nu. 1. *Ghislerio*.
 Actus intrinseci probantur coniecturijs per causas extrinsecas. decif. 239. num. 22. *Pirouano*.
 Actus conditionalis fieri non potest ante euentum conditio-

nis. decif. 7. num. 4. *Ghislerio*.

Actus vltra intentionem mandantis, vel comparentis operari non debet. decif. 302. num. 7. *Motimanno*.

Actus agentium vltra eorum intentionem effectum non producant. decif. 93. num. 5. *Queipo*.

Actus extraiudiciales nunquam transeunt in rem iudicatam, si per viam quærelæ petatur, vt retractentur. decif. 289. nu. 53. *Coccino*.

de actibus intrinsecis impossibile est reddere rationem. decif. 239. num. 21. *Pirouano*.

Actus aliquis, si debeat fieri cum licentia alicuius, si fiat sine licentia illius, non tamquam attentatus, sed vt male gestus redargui potest. decif. 73. num. 6. *Merlino*.

Actus, vbi per se non valet absque confirmatione, si sequatur confirmatio, attenditur tempus confirmationis, & non ipsius actus. decif. 27. num. 9. *Dunozeito*.

Actus duo soli sufficiunt ad inducendam frequentiam. decif. 191. num. 6. *Coccino*.

Actus necessarii minorum sine solemnitatibus subsistentur. decif. 77. nu. 13. *Merlino*.

Actus validitas, quæ pendere debet ex alijs causis, non irritatur ex omissione solemnitatum, vel non seruatarum, vel minus aptè adhibitarum. decif. 358. num. 12. *Verospio*.

in Actu necessario, quando simus sufficit consensus maioris partis Capituli. decif. 20. num. 12. *Ghislerio*.

A D E M P T I O.

Ademptio solum operatur, quod relictum non censetur relictum, & datum non censetur datum. decif. 235. numer. 6. *Ghislerio*.

A D I E C T I V V M.

Adiectiuum qualitat substantiuum. decif. 278. numer. 21. *Merlino*.

Adiectiuum adiunctum substantiuo quid operetur. decif. 167. num. 27. *Merlino*.

A D I M P L E M E N T V M.

ob non Adimplementum contractus ipso iure resoluitur, quando adest pactum resolutiuum. decif. 199. numero 11. *Vbaldo*.

ob non Adimplementum incurfa caducitas censetur remissa ex multiplicatis receptionibus. decif. 25. num. 7. *Merlino*.

Adimplere satis dicitur velle hæres, id quod præcepit testator, si petat immiſsionem iuxta formam, & tenorem testamenti. decif. 140. num. 3. *Merlino*.

A D I T I O.

per Additionem hæreditatis obligatio peronalis non contrahitur, vltra vires hæreditarias. decif. 2. num. 19. *Pirouano*.

per Additionem, hæreditas non est amplius hæreditas, & efficitur proprium patrimonium hæredis. decif. 144. num. 3. *Dunozeito*.

Aditio hæreditatis, nec in filio præsumitur. cum habeat beneficium abstinenti, & ideo aditio probari debet. decif. 96. num. 4. *Merlino*.

Vide infra in verbo Hæreditas.

A D I V D I C A T I O.

ad Adiudicationis sententiam, si executor nulliter procedat, non priuat quem sua possessione. decif. 84. num. 6. *Motimanno*.

Adiudicatio, & immiſsio tradita per executorem intra terminum datum ad appellandum, & successiue capta per partem non solum est nulla, sed insuper attentata. decif. 84. nu. 7. *Motimanno*.

A D M I N I C V L V M.

Adminiculo aliquo firmo remanente, à quo vitam, ac spiritum desumunt cetera adminicula, consequenter corrumpunt alia omnia, quæ aduersus illa adminicula deducuntur. decif. 263. num. 16. *Coccino*.

Adminicula ad probandam identitatem coniunguntur. decif. 120. num. 20. *Coccino*.

Adminicula ea, magis operare debent, quæ primordia veritatibus habent, serie facti inspecta. decif. 184. nu. 38. *Coccino*.

Adminiculis stantibus, testes singulares admittuntur. decif. 87. num. 6. *Vbaldo*.

Adminicula probationum desumuntur ex scripturis etiam informibus. decif. 244. num. 10. *Dunozeito*.

Admi-

Adminicula, quando sunt leuiora non egent particulari respon-
sione, decif. 263. num. 12. *Coccino*.

pro adminiculo, quando deducitur aliquod instrumentum
ad hoc, vt illud dicatur antiquum, non detrahitur tempus
motæ litis, decif. 184. nu. 17. & 18. *Coccino*.

Adminiculis concurrentibus testes singulares sufficiēter pro-
bant, decif. 66. num. 2. *Mormanno*.

Adminiculum magnum defumi potest ex testibus examinā-
tis ante moram litem, decif. 47. nu. 2. *Ghislerio*.

Adminicula imperfectam probationem validam, & perfe-
ctam reddere possunt, decif. 169. num. 13. *Pirouano*.

ADMINISTRATIO.

Administratio, si vnus ex pluribus tutoribus datis, susce-
perit, ille primo excutiendus est, decif. 1. nu. 15. *Merlino*.

Administratio pecuniarum negocij, conuenit etiam factori,
& administratori, decif. 256. nu. 7. *Pirouano*.

Administratio rerum suarum interdicta est minoribus, pro-
pter fragile, & infirmum illius ætatis consilium multis ca-
pionibus suppositum, multorumque insidijs expositum,
decif. 81. num. 10. *Merlino*.

Administratio si non sit decreta à Iudice, tutor non dicitur
validè administrare, & qualiter hoc procedat, vide distin-
ctionem, decif. 3. nu. 11. & 12. *Merlino*.

Administratio perpetua bonorum Ecclesiæ est apud Capitū-
lum, decif. 234. num. 18. *Coccino*.

Administratio indistincta omnium Sacramentorum perti-
net ad Ecclesiam Cathedralem, decif. 177. num. 7. *Mot-
manno*.

Administrationem tutelæ, si tutores inter se diuiserint, adhuc
tamen pupillus potest alterum eorum conuenire, decif. 3.
num. 16. *Merlino*.

Administrationis suæ tenetur reddere rationem, tutor finita
tutela, decif. 3. num. 1. *Merlino*.

Administratio, seu officium quando sunt causa, vt legata re-
linquuntur personæ, tunc testator censetur legasse intuitu
ministerij, non personæ, decif. 309. nu. 12. & 13. *Verospio*.

Administrationis exercitium, quando alicui est concessum,
per hoc non censetur concessa libertas statuendi, decif.
321. num. 9. *Coccino*.

Administrationem liberam supponit ius statuendi, in eo, qui
statuit, decif. 351. num. 6. *Verospio*.

Administrationis diuisio inter tutores, si non fuerit, nec à In-
dice facta, sed ab eisdem tutoribus, non valet in præiudi-
cium pupilli, decif. 3. num. 18. *Merlino*. Itaque ea non obstat
te, quilibet eorum tenetur in solidum, ibid. num. 19.

ADMINISTRATOR.

Administratore præsumitur iusta ignorantia ad effectum re-
stitutionis in integrum, decif. 360. nu. 6. *Pirouano*.

Administratores Vniuersitatis ipsam repræsentant, & habent
facultatem soluendi illius debita, vel in bonis ipsius vni-
uersitatis, vel per indicationem Collectæ, decif. 143. nu. 17.
Pirouano.

contra Administratorem extat præsumptio magis lucri, quā
damni, decif. 214. num. 9. *Pirouano*.

Administrator, curator, vel tutor, si constituent procurato-
rem, finita eorum administratione per mortem, aut la-
psum temporis, expirat mandatum, etiam re non integra,
decif. 38. num. 66. *Dunezetto*.

Administrator quilibet tenetur reddere rationem suæ admi-
nistrationis, decif. 54. num. 13. *Pirouano*.

Administrator legitimus est pater bonorum filij, decif. 86.
num. 12. *Ghislerio*.

Administrator præsumitur soluere, non de pecunijs proprijs,
sed de pecunijs eius, cuius bona administrat, decif. 244.
num. 3. *Dunezetto*.

Administratores, quando reddunt rationem, debent assigna-
re causam expensarum, decif. 115. num. 16 & 17. *Coccino*.

per Administratorem, mutuo facto non obligatur Colle-
gium, nisi probata versione pecuniarum in utilitatem eius-
dem Collegij, decif. 143. num. 2. *Pirouano*, sed hoc limita-
tum, 3.

Administrationem tutelæ, ille qui suscepit absque decreto Iu-
dicis, si eximeretur ab onere reddendi rationes, quid inde
sequeretur, decif. 3. num. 10. *Merlino*.

Administrator, & tutor donationem, sargitionem, vel libera-
tatem de rebus administratis exercere non valent, decif.
115. num. 10. *Coccino*.

Et hoc procedit etiam in Syndico Reipublicæ, ac in quoli-
bet alio Administratore, ibid. num. 11. & 12.

Administratores non possunt conuertere res administratas
in alium vsum, quàm in destinatum, decif. 115. num. 13. &
14. *Coccino*.

Administrator quilibet rei alienæ debet reddere rationem
administrationis, decif. 214. nu. 17. *Pirouano*.

A D V E R S A R I V S.

Aduersarium trahens coram alio Iudice, non potest allega-
re pendentiam litis, sub prætextu, quod continentia cau-
sarum diuidi non debeant, decif. 91. num. 17. *Vbaldo*.

Aduersario nocere non debet factum alterius partis, sed sibi
nocere debet, decif. 217. num. 8. *Panzirolo*.

Aduersario suo pars non debet contra se ipsum facere expen-
sis, decif. 115. num. 18. *Coccino*.

contra Aduersarium pars, quod obtinuit id quoque in ipsius
personam obtinere debet ad alterius partis fauorem, decif.
302. num. 11. *Mormanno*.

A D V L T E R I V M.

Adulterium, quando agitur ciuilitè ad effectum separatio-
nis thori, & restitutionis dotis, probatur etiam per testes
singulares, decif. 201. num. 9. *Vbaldo*.

ob Adulterium fit locus separationi thori, decif. 202. num. 8.
Vbaldo.

Adulterium, quādo vir commisit post discessum vxoris abs-
que causa, non est deueniendum ad separationem thori,
& vir est excusandus, decif. 277. num. 33. *Pirouano*.

A E D I F I C I V M.

Aedificium cedit Domino, & proprietario, decif. 116. num.
5. *Merlino*.

Aedificans scienter in re aliena nec dominium acquirit, nec
expensas reperit, decif. 116. num. 6. *Merlino*.

Aedificans scienter in fundo alieno, ædificium cedit Domi-
no fundi, & nihil potest repeti, decif. 116. nu. 44. *Merlino*.

A E G I D I A N A.

Aegidiana in iudicio possessorio denegat appellationē, decif.
305. num. 10. *Buccabella*.

Aegidiana in sententia lata in possessorio intrat, si non conti-
neat mutam, decif. 305. num. 13. *Buccabella*.

Aegidiana nihil dponit circa contractus mulierum, decif.
238. num. 14. *Merlino*.

Aegidiana in contractibus minorum, requirit copulatiuè iu-
ramentum, & solemnitates, decif. 260. nu. 8. *Mormanno*.

Aegidiana constitutiones omnia loca Status Ecclesiastici
comprehendunt, decif. 260. num. 3. *Mormanno*.

Aegidiana non intrat, quādo sumus in re Ecclesiastica, decif.
3. 6. num. 6. *Dunezetto*.

Aegidiana, vt non sit locus, opus est, vt sententia sit nulla,
vel iniusta, decif. 88. num. 2. *Coccino*.

Aegidiana constitutiones in toto Statu Ecclesiastico serua-
ri debent, decif. 238. num. 16. *Merlino*.

A E Q V A L I T A S.

Aequalitas dignitatis arguitur ex delatione æqualis habitus,
& ex æquali in cefu, decif. 252. num. 13. *Merlino*.

Aequalitas, vt seruetur multa includuntur in dispositionibus,
quæ aliàs non includerentur, decif. 232. nu. 21. *Pirouano*.

Aequalitatem casuum, denotat dictio, similiter, decif. 49.
num. 12. *Mormanno*.

Aequalitas, vt seruetur, inter fratres, & sorores iura semper
inclinant, & vrgent, decif. 232. num. 20. *Pirouano*.

Aequalitas in iudicio est seruanda, decif. 193. numero 16.
Ghislerio.

Aequalitas vt seruetur, recedendum est à proprietate ver-
borum, decif. 232. num. 22. *Pirouano*.

Aequalitati, si aliqua interpretatio, & opinio faueat, ei inhæ-
rendum est, decif. 232. num. 23. *Pirouano*.

Aequales in gradu, simul succedunt æqualiter in bonis defun-
cti, decif. 89. num. 5. *Pirouano*.

A E Q V I T A S.

secundum Aequitatem non sui capitis imaginariam debent
iudices pronuntiare, sed secundum eam, quæ ex lege scri-
pta

pta deducitur. decif. 172. num. 60. *Merlino.*
 Aequitas est fpectanda, quando iure deſtituimur, non autem ad deſtructionem iuris clari. decif. 248. nu. 20. *Merlino.*
 Aequitas, & ſincera vndique fides, & præcipuus candor inter Mercatores omiſſi iuris apicibus, & verborum cortice, attendi debet, decif. 228. num. 10. *Merlino.*
 Aequitas Canonica in Terris Eccleſiæ, quod contractus venditionis non reſoluatur, quando precum nõ eſt diſinitum à perſonis electis, eſt præferenda, etiam in materia prophana. decif. 172. num. 55. *Merlino.*
 Aequitas, & ius canonicum in contractibus bonæ fidei ſervari debet etiam in Terris Imperij. decif. 58. numero 40. *Coccino.*
 Aequitas Canonica, quæ non reperitur ſcripta non facit, vt recedatur à ſanctionalibus iuris civilis, decif. 172. nu. 57. *Merlino.*
 Aequitas commiſſei non licet, quando à lege, & prudentum reſponſis abhorret. decif. 248. num. 21. *Merlino.*
 Aequitas eſt congruentia quædam in principiis iuris naturalis fundata. decif. 172. num. 74. *Merlino.*
 Aequitas in contractibus bonæ fidei exuberare debet. decif. 58. num. 41. *Coccino.*
 Aequitas legibus ſcriptis non dubijs ſemper accedit, congruè interpretando, & ſenſus vberiores, ſed rationi, & ipſiſ legibus non contrarios accomodat. decif. 172. nu. 71. *Merlino.*
 ob Aequitatem nunquam convenit lædere, aut auferre ius quæſitum alicui. decif. 172. num. 73. *Merlino.*
 Aequitas dum habet locum, omnino eſt declinandum à capitione, & diuinatione. decif. 172. num. 68. *Merlino.*
 Inter Aequitatem, & ius ſcriptum interpoſitam interpretationem inſpicere hoc, ſoli Principi conceſſum eſt. decif. 172. num. 62. *Merlino.*
 Aequitas vbiicumque ſcripta non eſt, iuris rigor ſeruandus eſt. decif. 172. num. 59. *Merlino.*
 Aequitas, conſenſum partium nunquam tangit, nec relaxat conditiones ab ipſiſ poſitas. decif. 172. num. 70. *Merlino.*
 Aequitas non eſſet, ſed iniquitas tollere pacta, & cõditiones contrahentium. decif. 172. num. 66. *Merlino.*
 Aequitas legibus non dubijs ſcriptis, nunquam aduerſatur. decif. 172. num. 70. *Merlino.*
 Aequitas verſatur in emolliendo iuris rigore, quoad ſolemnitates, quoad pœnas, & quoad quaſdam formulas, & ſubtilitates. decif. 172. num. 69. *Merlino.*
 Aequitas relaxat iuris verborum anguſtias. decif. 172. nu. 69. *Merlino.*

AEQVIVOCATIO.

Aequiuocatio tollitur ex facti circumſtantijs rem ipſam clare aperientibus. decif. 191. num. 14. *Coccino.*
 Aequiuocatio ceſſat ex natura rei, negotijque qualitate. decif. 191. num. 15. *Coccino.*
 AES alienum ſemper minuit hæreditatem. decil. 2. num. 16. *Pirouano.*

AETAS.

Aetas probatur ex partita libri Baptiſmi extracta. decif. 138. num. 2. *Pirouano.*
 Et iſte eſt modus probandi concludenter ætatem. ibidem. numero 3.
 Aetas 21. annorum, non eſt legitima ad ſubdiaconatum. decif. 147. num. 5. *Pirouano.*
 Aetas 22. annorum, eſt legitima ad ſacros ordines Subdiaconatus, & Diaconatus, ſuſcipiendos. decif. 138. numero 9. *Pirouano.*
 Aetas probatur per fidem baptiſmatis. decif. 260. numer. 14. *Motmano.*
 Aetatem, vt probet fides baptiſmi, debet eſſe extracta à Parocho, aliàs non releuat. decif. 45. nu. 15. *Ghiſlerio.*
 Aetas in teſte debet attendi de tempore mortis litis. decif. 74. num. 18. *Merlino.*
 Aetas benè probant teſtes, ſi deponant de iudicio ſuo, vel per aſpectum. decif. 41. num. 12. & 13. *Ghiſlerio.*
 in Aetate pupillari non poteſt conſiderari dolus. decif. 77. numero 30. *Merlino.*
 Aetatis probatio, quæ deducitur, ex libro patris, non dicitur

concludens probatio, ſed ſolum præſumptio, aut ſemiple na probatio. decif. 81. num. 18. & 19. *Merlino.*
 Aetas probari poteſt per teſtes ſingulares. decif. 45. num. 11. *Ghiſlerio.*

AESTIMATIO.

Aeſtimatio nudæ proprietatis fieri, & ea vendi poteſt. decif. 240. num. 13. *Motmano.*
 Et vſufructuarius dictæ alienationi patientiam præſtare debet. ibid. num. 4.
 Aeſtimatio facta à perito non releuat, ſi facta ſit à perito electo à parte abſque decreto Iudicis, & citatione partis. decif. 17. num. 1. *Dunozeſto.*
 Aeſtimatio rei in ſolum acceptæ debet, fieri ſecundum tẽpus, quo creditor eam accepit. decif. 46. nu. 8. *Dunozeſto.*
 Aeſtimatio bonorum immobilium fieri ſolet ad rationem quinque pro centenario. decif. 81. nu. 31. *Merlino.*
 Aeſtimatio meritorum Iudicis arbitrio remiſſa eſt. dec. 358. num. 20. *Verofpio.*
 circa Aeſtimationem meritorum, & circa æſtimationẽ rei, quæ donatur poteſt errari, quando ſumus in donatione remuneratoria. decif. 358. num. 6. *Verofpio.*
 Et ideo donare prohibitus propter fraudes, & damna quæ in donatione contingere poſſunt, cenſetur etiam prohibitus ſimpliciter facere donationes propter benemerita. ibidem. num. 6.
 Aeſtimi liber non probat in præiudicium tertij. decif. 120. numero 25. *Coccino.*

AFFECTO.

Affectio tanta non cadit in re pignoratã, ſicuti cadit in re propria. decif. 192. num. 19. *Pirouano.*
 Affectio circa perſonas notas, non autem erga ignotas demonstratur. decif. 279. num. 13. *Motmano.*

AFFINITAS.

Affinitas non admit fidem teſti, ſi non ſit in gradu confiderabili. decif. 286. num. 10. *Merlino.*
 Affinitas ſolum repellit à teſtificando, quando eſt per lineã aſcendentium, vel deſcendentium. ibidem. nu. 11.
 ex Affinitatis, vel conſanguinitatis coniunctione cum pupillis, quod præſumatur contractus, geſtus fuiſſet in commercio, & vtilitatem pupillorum, hoc nullo iure cauetur. decif. 190. num. 14. *Merlino.*
 Affines ſi ſint teſtes non probant. decif. 290. numero 1. *Bucabella.*
 Affirmari non dicitur, quod factis negatur. decif. 173. nu. 1. *Merlino.*
 per AFFIXIONEM citatio non ſuffragat, ſi fiat in loco, vbi adefſt procurator. decif. 20. num. 22. *Ghiſlerio.*
 ab AGENDO, & ab excipiendo repellit exceptio, tua non intereſt. decif. 93. num. 7. *Queſpo.*

AGNATIVS.

Agnati proximiores, deficientibus deſcendentibus, & aſcendentibus, ſuccedant deſuncto. decif. 89. num. 3. *Pirouano.*
 Agnati ſoli, tunc omnino ſolum veniunt appellatione proximiorum, quando illis opponuntur conſanguinei ex parte matris, decif. 349. num. 22. *Verofpio.*
 Agnatis proximioribus, & non hæredibus faciendã eſt reſolutio emphyteuſis ex pacto, & prouidentia. decif. 74. nu. 2. *Merlino.*
 Agnatorum, & cognatorum ad ſucceſſionem alicuius currentium, quæ ratio habenda ſit, vbi ſtatutum diſponit adhibita diſtinctione bonorum paternorum à maternis. decif. 349. num. 17. *Verofpio.*
 Agnati dici non poſſunt, qui ſunt poſiti in aliena familia. decif. 349. num. 10. *Verofpio.*
 Agnati ſoli ſub appellatione conſanguineorum comprehenduntur. decif. 349. num. 4. *Verofpio.*
 Agnatorum nomine intelliguntur comprehenſæ, etiam ſceminæ, quæ ſunt de agnatione. decif. 349. numero 30. *Verofpio.*
 Agnatus non eſt frater vterinus ſorori vterinæ, cum ſit de aliena familia. decif. 37. num. 17. *Pirouano.*

AGNATIO.

Agnationis denominationem, non ſolum ſeminæ poſſunt tenere, ſed & eiufdem agnationis dignitatem conſervare. decif.

decif. 349. num. 30. *Verospio*.
 de Agnatione est foror utrinque coniuncta, & quamdiu ipsa
 vivit dicitur paternam agnationem conservare. decif. 206.
 num. 21. *Merlino*.
 Agnatio per fœminas non potest conservari. decif. 179. num.
 6. *Ghislerio*.
 Agnationis conservandæ ratio, ut censeatur in testatore ha-
 bita, debet esse certa, non autem præsumi. decif. 279. num.
 21. *Motamanno*.
 Agnationis secundum, vel tertium gradum, fœmina non po-
 test constituere, cum careat qualitate masculina. decif. 89.
 num. 8. *Pirouano*.
 in Agnatione, si se nubet mulier, nec familiam amittit, nec
 gradum relinquit. decif. 89. num. 7. *Pirouano*.
 Agnationis conservandæ ratio, an censeatur habita à testato-
 re, si prætulit nepotem ex fratre, nepoti ex propria filia.
 decif. 106. num. 2. *Dunozetto*.
 Agnationis conservandæ ratio, ut dicatur habita, non conclu-
 ditur ex repetita qualitate, masculinitatis. decif. 272. num.
 19. *Ghislerio*.
 Agnationis conservandæ ratio, quando fuit habita, tunc ma-
 sculinum concipit femininum in ultimis voluntatibus. de-
 cif. 179. num. 5. & 7. *Ghislerio*.
 Agnationis contemplatio excluditur, quando fœminæ sunt
 vocatæ. decif. 207. num. 10. *Dunozetto*.
 Agnatio, ut conservetur, extendit intentio statuentium exclu-
 dentium fœminas. decif. 173. num. 16. *Pirouano*.
 de Agnatione, & familia sunt fœminæ, quamvis non perpet-
 uent conservationem ipsius familiæ. decif. 279. numero. 18.
Motamanno.
 Agnationis conservandæ ratio, non fuit habita à testatore,
 dum deficientibus hæredibus, expresse substituit fœminas.
 decif. 179. num. 8. *Ghislerio*.
 Agnationis iura non nisi à patre descendunt. decif. 349. num.
 19. *Verospio*.
 Agnationis nomen descendentibus ex fœmina non convenit.
 ibid. num. 20.
 Agnationis conservandæ ratio, quando non fuit habita, tunc
 conditio, si sine descendentibus masculis, &c. verificatur
 etiā in masculis ex fœmina. decif. 106. nu. 1. & 5. *Dunozetto*.
 ubi Agnationis nomine, quando quis vocatur ad fideicom-
 missum, tunc non attenditur, an sit masculus, vel fœmina,
 succedens, dummodo sit agnatus, vel agnata. decif. 304.
 num. 11. *Coccino*.
 Agnationis conservandæ votum, non cadit erga defunctum,
 sed erga superstitem. decif. 68. num. 11. *Merlino*.
 Agnationem censeatur Testator contemplasse, si vocavit fi-
 lios, cum qualitate masculinitatis. decif. 279. numero 20.
Motamanno.
 Agnatio conservatur per vivos, & non per mortuos. decif.
 68. num. 14. *Merlino*.
 Agnationis conservationem, si respiciat dispositio, ideo tam-
 quam facta ad bonum firmam, & effectum, non censeatur
 captatoria. decif. 178. num. 6. *Coccino*.
 in Agnatione masculina, si testator dixerit in testamento,
 quod vult, ut bona remaneant, & postea in codicillis dixe-
 rit in familia, nihilominus de masculina erit intelligen-
 dum. decif. 89. num. 24. *Pirouano*.
 Agnationis, & cognationis differentia de iure communi non
 consideratur inter pares in gradu. decif. 349. numero 14.
Verospio.
 ex Agnatione, & confessione Vasalli, insurgit præsumptio
 pro feodalitate. decif. 310. num. 32. *Merlino*.
 absque Agnatione transmittuntur ea, quæ competunt ex hæ-
 reditate alicuius titulo singulari, & non hæreditario. decif.
 160. num. 13. & num. 14. *Pirouano*.
 AGR I fertiles multo plus reddere solent, quam acceperunt.
 decif. 358. num. 13. *Verospio*.
 A L A P A.
 Alapis, si maritus bis ceciderit uxorem, ex hoc non potest, di-
 ci, quod sit solius eam alapis cecidere. decif. 324. num. 16.
Remboldo.
 Alaparum duarum inflictio, non est verberatio atrox, & qua-
 lis requiritur ad separationem Thori. decif. 324. numero. 15.

Remboldo.

in ALEA fortunæ, & in certitudine positus est totus affectu-
 rationis contractus, & illius iustitia, decif. 228. numero 7.
Merlino.
 ALIENATIO RERVM ECCLESIASTICAR.
 in Alienatione rerum Ecclesiæ ex lapsu temporis omnia præ-
 sumuntur rite, & legitime gesta. decif. 14. nu. 42. *Ghislerio*.
 Alienari, si sint solita bona Ecclesiastica, tunc non requiruntur
 solemnitates, nec Beneplacitum Apostolicum. decif. 282.
 num. 18. *Panzirolo*.
 Alienatio bonorum Ecclesiæ, facta sine Beneplacito Aposto-
 lico est nulla. decif. 120. num. 24. *Coccino*.
 in Alienatione rerum Ecclesiæ, si copulativè non interuenerit
 iusta causa, & solemnitas indubitanter de illius nullitate di-
 citur constare. decif. 223. num. 3. *Ghislerio*.
 in Alienatione rei pertinentis ad Ecclesiā, si postea obtineat
 Beneplacitum Apostolicum super illius confirmatione,
 non est necessarium novus consensus partium. decif. 82. nu.
 10. *Motamanno*.
 Alienatio bonorum Ecclesiæ, absque Beneplacito Apostoli-
 co habet implicitum statum validitatis, saltem Ecclesia nō
 reclamante. decif. 82. num. 11. *Motamanno*.
 in Alienatione rerum Ecclesiæ copulativè requiritur, & iusta
 causa, & solemnitas. decif. 223. num. 2. *Ghislerio*.
Vide infra in verb. Bona Ecclesiastica.
 ALIENATIO IN PROPHANIS.
 Alienationis in prohibitio, tunc est in efficax per se importare
 fideicommissum in casu mortis, quando non est prouisum
 de aliqua certa persona, quæ in casu alienationis per viam
 ultimæ voluntatis posset ad repocandum admitti. dec. 284.
 num. 11. *Coccino*.
 Nec apparet persona cuius contemplatione dici possit prohi-
 bita alienatio per ultimam voluntatem. ibid. num. 12.
 Alienationis prohibitio, quando non inducat novum fidei-
 commissum. decif. 249. num. 13. *Ghislerio*.
 Alienatio de iure non est prohibita. decif. 178. numero 18.
Pirouano.
 Alienationis prohibitio, si sit adiecta fideicommissum uniuersa-
 li, & ad maius eius robur non inducit particulare fideicom-
 missum, sed iuxta illius terminos regulatur. decif. 312. num.
 29. *Merlino*.
 Alienatio emphyteusis facta irrequisito Domino directo,
 non inducit caducitatem, si ea fuerit necessaria, nimirum si
 sit facta auctoritate iudicis. decif. 25. nu. 12. *Merlino*.
 Alienationem bonorum, licet testator prohibuerit etiam in
 casu dotis restituendæ, vel constituendæ, adhuc tamen fi-
 deicommissa possunt distrahi. decif. 312. num. 6. *Merlino*.
 ex Alienationibus bonorum hæreditariorum precium reda-
 ctum, præsumitur sufficiens pro legitima, dum contrarium
 non probatur. decif. 301. num. 8. *Ghislerio*.
 Alienus bona subiecta fideicommissum, facti in cōtractibus,
 non impediunt translationem domini bonorum, & alienatio
 non est nulla, licet alienans teneatur ad interesse erga voca-
 tos. decif. 284. nu. 39. 41. & 41. *Coccino*.
 Alienatio bonorum fideicommissarium, pro dotis restitutio-
 ne, dum non extant alia bona fieri permixtum est, & quare-
 decif. 312. num. 2. *Merlino*.
 ex Alienationis prohibitione certorum bonorum, non cense-
 tur inductum novum fideicommissum. decif. 210. nu. 12.
Ghislerio.
 in Alienationis prohibitione venit hæredis institutio. decif.
 211. num. 20. *Merlino*.
 Alienationis particularis prohibitio non extendit genericam
 prohibitionem, stante diuersitate rationis. decif. 283. nu. 8.
Ghislerio.
 ex Alienationis prohibitione inducitur fideicommissum inter
 prohibitos alienari. decif. 284. num. 23. *Coccino*.
 Alienatio, quando est prohibita, censeatur etiam prohibita ea,
 quæ fit per hæredis institutionem. decif. 211. numero 28.
Merlino.
 Alienationis prohibitio in certis casibus, in non exceptis vide-
 tur permixta alienatio. decif. 211. num. 17. & 21. limita nu.
 24. *Merlino*.
 Alienationis prohibitio, quando subsequitur fideicommissum,

- sum, intelligenda est quoad personas, & casus in fideicommisso comprehensos, decif. 304. num. 13. *Coccino*.
- Alienationis prohibitio**, si sit de per se, & sit vestita, particulare fideicommissum inducit etiam in casu mortis. ibidem. num. 14.
- Alienationis species est impositio census**, decif. 98. num. 1. *Merlino*.
- Alienationis prohibitio certorum bonorum**, non restringit fideicommissum vniuersale, nec facit, vt particulare censetur. decif. 210. nu. 11. *Ghislerio*.
- in Alienationibus bonorum defuncti factis per heredem**, est imputanda eius legitima, decif. 301. num. 7. *Ghislerio*.
- Alienationes bonorum fideicommissorum**, quando à testatore certis casibus sunt permixtae, nedum inducunt fideicommissum particulare, sed generale destruant. decif. 210. nu. 14. *Ghislerio*.
- Alienationis expressa prohibitio per fideicommittentem facta**, non impedit alienationem necessariam pro datus restitutione. d. 210. nu. 13. *Ghislerio*.
- Alienatio bonorum**, si sit enixe prohibita à Testatore, ex hoc censetur prohibuisse Trebellianicæ detractionem. decif. 5. nu. 9. *Verospio*.
- ex Alienationis prohibitione**, tunc censetur inductum fideicommissum, quando d. prohibitio alienationis est facta extra familiam masculinam, & quod bona ad quemcumque, cum eodem onere transeant. decif. 284. num. 22. *Coccino*.
- Alienari, verbum**, an restringatur ab antecedentibus, & subsequenter verbis contrarium importantibus. decif. 211. nu. 19. *Merlino*.
- ex Alienationis prohibitione**, impeditur translatio domini, & res potest vindicari, & licet aliqui voluerint, quod requiratur specialis hypoteca, tamen secundum veriolem, & communiolem sententiam, sufficit generalis hypoteca. decif. 284. num. 44. *Coccino*.
- Alienationis prohibitio**, quando stat accessorie, & consecutiue ad aliquam substitutionem, illa deficiente nihil operatur. decif. 272. nu. 16. 17. & 18. *Ghislerio*.
- Alienationis prohibitio**, si per se subsistat, & sit valida, ac efficax, etiam si non adiecta sit causa, aut vestimentum, si illa modo vestiatur, vt hic, certum est ex illa induci fideicommissum ab oblutum etiam in casu mortis. decif. 284. nu. 8. 10. & 13. *Coccino*.
- Et hoc non intellige**, si dicta prohibitio alienationis per se non subsisteret. ibidem. nu. 9.
- Alienari**, vbi res prohibetur, ex tacita legis dispositione, potest eadem res permutari, & in aliam rem conuerui. decif. 203. nu. 11. *Panzirolo*.
- Quod hoc tamen permittitur**, si fiat permutatio in rem vtiliorem, & commodiorem. ibid. nu. 12.
- Alienationis prohibitio**, si fuerit facta extra familiam masculinam, &c. intelligi debet perneceffe de masculis. decif. 284. nu. 31. *Coccino*.
- ex Alienationis prohibitione non infertur ad grauamen restitutionis**, quando prohibitio stat consecutiue ad fideicommissum antecedens. dec. 249. nu. 12. *Ghislerio*.
- Alienatio bonorum fideicommissi facti in contractu non sustinetur**, si cum prohibitione alienationis concurrat reservatio iuris in re prohibita alienari. decif. 284. nu. 42. *Coccino*.
- Et hoc casu impeditur translatio domini**, & res potest vindicari. ibid. nu. 43.
- Alienationis prohibitio in fideicommisso**, quando stat consecutiue, licet non inducat novum fideicommissum, nihilominus illud declarat. dec. 284. nu. 13. *Coccino*.
- Vide infra in verb. Fideicommissum.*
- Alienationi feudi**, qui tantum consensit, non tenetur de euietione, nec ipse, nec eius haeredes. decif. 50. num. 12. & 13. *Queiro*.
- Alienatio fundi dotalis**, si sit facta per maritum, haeredes mariti, si offerant dotem in pecunia, qua mediante fundus potest recuperari, an vxor possit cogi ad eas recipiendas. decif. 312. nu. 44. *Merlino*.
- ex Alienationis iusta causa**, quod alienentur bona minoris, non probatur ex eo, quod alienans asserat alienare ad effectum extinguendi aliquod debitum, sed aliunde debet probari. decif. 98. nu. 5. *Merlino*.
- in Alienatione bonorum minoris**, quando causa est falsa, reddit alienationem, & minoris obligationem, ac Iudicis decretum desuper interpositum, ipso iure, nullum. decif. 98. nu. 6. *Merlino*.
- in Alienatione bonorum minoris**, quod non interuenerit decretum Iudicis aperte dignoscitur ex lectura instrumenti. decif. 81. num. 2. *Merlino*.
- Alienationis causam**, diligenter inspicere debet Iudex, quando rogatur interponere decretum in alienationibus rerum minorum. decif. 98. nu. 18. *Merlino*.
- in Alienatione bonorum minori pro validitate**, copulatiue requiritur, vtilitas vna cum decreto Iudicis. decif. 81. num. 29. *Merlino*.
- in Alienatione rerum minoris**, si quis asserat constare de causa necessaria, & de versione in vtilitate minoris, ei incumbit onus probandi. decif. 98. num. 22. *Merlino*.
- in Alienatione rerum minoris requiritur decretum Iudicis**. decif. 81. nu. 1. *Merlino*.
- Alienatio rerum minoris**, vt valeat sat non est, quod Iudex in celebratione contractus interuenerit. decif. 81. num. 3. *Merlino*.
- Alienatio rerum minorum facta ex falsa causa**, nulla est. decif. 251. nu. 1. *Panzirolo*.
- in Alienatione rerum minoris Iudex non debet moueri ad interponendum decretum**, ex sola attestatione consanguineorum asserentium, se in illa non habere interesse. decif. 98. nu. 20. *Merlino*.
- in Alienatione rerum pupilli**, si causa expressa sit in aliqua parte falsa in totum reputatur nulla. decif. 98. num. 16. *Merlino*.
- Et hoc propter decreti indiuiduitatem**, ibidem.
- Vide infra in verb. Minor.*
- ab Alienante non aufertur ius rei conductæ in totum per sublocationem**. decif. 182. nu. 6. *Panzirolo*.

A L I M E N T A.

Alimenta si non constet, quod maritus subministrauerit vxori, ex hoc praesumitur, quod ei non fuerit fuit numerata dos ab eo confessata. decif. 55. nu. 2. *Ghislerio*.

Alimenta praestare tenetur filijs, mater non solum in subsidium. decif. 280. nu. 16. *Coccino*.

Alimenta praestita nutrici pro educatione Infantis arguunt eum, qui praestat illa esse progenitorem. decif. 314. nu. 7. *Merlino*.

Alimenta appellantur fructus dotis. decif. 280. nu. 12. & 13. *Coccino*.

Alere tenetur filios maritus, & non vxor, quando thori separatio sequuta est, ob culpam mariti. decif. 280. nu. 15. *Coccino*.

A L L O D I A L I T A S.

Allodialitas Territorij, ex quibus interiri possit. decif. 213. num. 7. *Merlino*.

Allodialitatis praesumptio oritur, ex quo Territorium, sit solitum alienari sine licentia alicuius. decif. 212. num. 8. *Merlino*.

Allodialitatis praesumptio tollitur, per plures, & efficaces coniecturas inferentes ad feudalitatem. decif. 310. nu. 9. *Merlino*.

Allodialitatis statu firmato excluditur feudalitas. decif. 212. num. 4. *Merlino*.

ab Allodialitatis praesumptione, vt recedatur plurimum operatur, consuetudo Principis bona concedendi in feudum. decif. 310. nu. 11. *Merlino*.

Allodialitatem testes non probant, si nesciant, quid sit allodium. decif. 310. nu. 60. *Merlino*.

Vide infra in verb. Feudum, & in verb. Territorium.

AL T A R E vnum non est discooperiendum, vt alterum cooperiatur. decif. 231. nu. 4. *Coccino*.

A L T E R N A T I V A.

Alternatiua (seu) resoluitur in declarationem verbi generici, quoties ponitur inter genus, & speciem. decif. 310. num.

num. 20. *Merlino*.

Alternatiua (seu) semper tunc stat declaratiue, & expostitiue, quando species ponitur post genus. ibidem numero 21.

Alternatiua (seu) tunc etiam stat declaratiue, quando ponitur inter verba idem significatiua. ibidem, numero 22.

Alternatiuæ natura est, ut vno contentetur, nec omnium concursum expostulat. dec. 329. nu. 15. *Merlino*.

Alternatiua, quando est posita inter genus, & speciem, in coniunctiuam resoluitur. decisio. 62. num. 8. *Motmano*.

Alternatiua absonum esset, quod in vna parte acciperetur diuisim, & in alia verò coniunctim. dec. 329. num. 19. *Merlino*.

A M O R.

Amor, prudentia, integritas, industria, &c. censetur electa, in persona electa a partibus ad æstimandum precium rei venditæ. dec. 172. nu. 13. *Merlino*.

Vnde ab ea non est recedendum, nec recurrendum est ad arbitrium boni viri, in quem non potest transire animus, & iudicium personæ electæ. ibid. num. 14.

ex Amoris dictamine benignè verba in testamentis sunt accipienda, in contractibus verò strictè, quia in contrahentibus deficit hæc caritas. dec. 172. nu. 92. *Merlino*.

A M I S S I O.

Amissio, seu subtractio rerum non præsumitur. dec. 425. nu. 1. *Motmano*.

Amissio possessionis rei mobilis non præsumitur, nisi probe ractus intermedius aptus ad inducendam priuationem possessionis. dec. 297. nu. 6. *Motmano*.

A N I M A.

Animarum curam, si Rector, seu Vicarius exerceat, ei debetur congrua. dec. 230. nu. 2. *Coccino*.

Animarum curam, licet habeant Vicariæ unitæ, quando de Rectore sunt prouidenda, non exigitur concursus, sed deputatur ab eo, qui præest Ecclesiæ, cui est facta unio. dec. 16. nu. 12. *Ghislerio*.

Animarum cura annexa Ecclesiæ, alicui concessa, cum omnibus suis pertinentiis, sine dubio etiam ex dicitur concessa. dec. 21. nu. 6. *Merlino*.

Vide infra in verb. Rector.

A N I M U S.

Animo possidere, non est animum sic instituere, ut quis fingat, se possidere, sed animo possidere, est ea mente, & opinione esse, ut quis se solum possidere putet, dec. 226. num. 27. *Coccino*.

Animo, quis non statim dicitur desinere possidere, si eiiciatur à possessione, sed tunc demum, si nolit, vel non possit in iundum, vel edes reuerti, quod vim maiorem vereatur. ibidem num. 31. Et declara, ut nu. 32.

Vide infra in verb. possessio.

Animus, pater, & caput mulieris, est vir. dec. 155. nu. 22. *Coccino*.

Animus delinquendi, & contumacia cessat non existente dolo. dec. 293. nu. 3. *Verospio*.

ab Animo, & voluntate mandantis ea, quæ pendent sola reuocatio mandati, absque scientia, vel intimatione reuocationis impedit effectum mandati. dec. 130. num. 14. *Queipo*.

Animus maleuolus non mutatur per satisfactionem. dec. 155. nu. 36. *Coccino*.

Animo solo adiri potest hereditas. dec. 144. num. 6. *Dunozetio*.

Animum mouere idem importat, quàm inaninare. dec. 192. nu. 4. *Pirouano*.

Animum a terius, quis non potest declarare. dec. 225. nu. 5. *Motmano*.

Animo solo possessio dimittitur. dec. 282. nu. 6. *Panzyrolo*.

Animus vnius non potest transire in alium. dec. 172. nu. 14. *Merlino*.

in Animo, ea, quæ consistunt, nemo verius testimonium potest ferre, quam is, de cuius animo quaeritur. dec. 297. num. 4. *Motmano*.

ANNIVERSARIA.

super Anniversarij ius statuendi non spectat ad Beneficiarios, si non doceant, ea constare ex particularibus legatis sibi relictis. dec. 351. nu. 3. *Verospio*.

Anniversariorum administratio communis Beneficiatis, & Capitulo, non infert ad proprietatem ipsorum anniversariorum in personis Beneficiatorum. dec. 351. num. 5. *Verospio*.

per Annulum, si quis possessionem Ecclesiæ capiat, ad quæ bona restringatur dicta possessio. dec. 78. num. 37. *Dunozetio*.

Annorum confessio eius de cuius ætate quaeritur, multum concludit. dec. 45. nu. 14. *Ghislerio*.

Annus Pontificatus in instrumento publico, non est necessarius. dec. 105. nu. 7. *Queipo*.

ante Annum 25. quis non potest promoueri ad Presbyteratus Ordinem. dec. 45. nu. 26. *Ghislerio*.

ANTECEDENS.

Antecedentia plura denotantur ex plurimis subsequentiis. dec. 155. nu. 11. *Coccino*.

ex Antecedentibus, & subsequentibus colligitur, quo animo aliquid sit gestum. dec. 64. nu. 9. *Ghislerio*.

Antecedentia etiam censentur commissa, quando alicui sunt commissa subsequentiis. dec. 64. nu. 7. *Ghislerio*.

Antecedens velle id necessario videtur, qui vult consequens. dec. 51. nu. 6. *Coccino*.

Antecedente destructo corrumpit etiam illud, quod venit in consequentiam. dec. 38. nu. 5. *Dunozetio*.

Amecessorum, & authorum recognitio plenè dominium probat in præiudicium successorum. dec. 104. num. 10. *Coccino*.

Antecessoris possessio non transfertur in successorem sine noua apprehensione. dec. 75. nu. 23. *Coccino*.

ANTIQUITAS.

ab Antiquitate scriptura non potest capere robur, dum numquam habita fuit pro originali. dec. 224. num. 23. *Merlino*.

in Antiquis veritatis lux, magis affulget ex scripturis, & instrumentis, quam ex dictis testium. dec. 310. num. 62. *Merlino*.

Antiquitas scripturis non suffragatur, dum vitia illarum sunt visibilia, & euidenter apparent. dec. 224. num. 19. *Merlino*.

Antiquitate temporis stante, res dicitur feudalisi, sola concurrente fama. dec. 310. nu. 50. *Merlino*.

Antiquitas scripturæ suffragari potest, consilio de obseruantia. dec. 224. nu. 22. *Merlino*.

in Antiquis sufficiunt coniecturæ, ac indicia, etiam leuiora. dec. 310. nu. 49. *Merlino*.

Antiquum dicitur instrumentum, non obstante modici temporis defectu ad assequendum tempus 100. annorum. dec. 184. nu. 3. *Coccino*.

Et hoc casu nulla requiritur probatio Notariatus, aut manus recognitio. ibidem nu. 4.

Vide infra in verb. Instrumentum.

Apotham receptæ creditor de necessitate iuris tenetur facere debitori soluenti. dec. 77. nu. 12. *Merlino*.

Apotharum priuatarum recognitio de stylo Curie, qualiter fiat. dec. 76. nu. 32. *Ghislerio*.

APOSTOLI.

Apostolorum successores sunt Episcopi idest missi ad prædicandum. dec. 134. nu. 22. *Merlino*.

Apostolorum duodecim loco, sicuti sunt Episcopi, ita & Parochiloco 72. Discipulorum Christi subrogati dicuntur. dec. 234. nu. 44. *Merlino*.

Apostolus causas Ecclesiasticas ad Ecclesiam præcepit deferri, & ibi determinari. dec. 42. nu. 2. *Merlino*.

Apostolorum tempore omnes Presbyteri, & Rectores animarum nomine Episcopi appellabantur, sed hodiè secus, & refellitur quorundam falsa opinio. dec. 234. num. 47. *Merlino*.

APPELLATIO.

Appellatio requiritur à breuitate temporis in citatione appoliti. dec. 104. nu. 24. *Coccino*.

Quod tamen intellige, quando citatio fuit personalis, vel per edictum, & verisimile sit, quod deuenit ad notitiam citati. *ibid.* nu. 14.

Et si de neutro constet, tunc nulla requiritur appellatio, & citatio remanet nulla, & non ardet citatum ad comparandum, nec in termino, nec post *ibid.* nu. 15.

Appellationis termini præfixio est tantæ considerationis, ut ex ea solum causetur deuolutio, & edictum peremptorium absq; alia dilatione. *dec. 124. nu. 18. Coccino.*

Alij tamen contrarium sentiunt, maximè quando appellatio interposita est à diffinitiva, *ibid.* nu. 19.

Appellans iuxta formam cap. ut circa de elect. in 6. quid seruare teneatur. *dec. 124. nu. 39. & 40. Coccino.*

Appellatio intra decem dies de iure est interponenda. *dec. 69. nu. 1. Merlino.*

Appellationis scientia debet esse plena, & certa ita ut æquipolleat præsentia, & intimationi. *decif. 124. numero 45. Coccino.*

Appellare debet pars, si aliquid decernatur a Iudice, qui caret iurisdictione. *decif. 1. num. 21. Ghislerio.*

Et quando id procedat. *ibidem* nu. 21.

ad Appellationem prosequendam termini sola præfixio, habet vim peremptorij. *dec. 124. nu. 12. Coccino.*

Appellatio in iudicijs executiuis non adimit iurisdictionem Iudicis à quo, circa executionem ipsius sententiæ. *dec. 8. nu. 12. Queipo.*

Appellans ad Papam tenetur prosequi causam in Curia, vel ad eam transnittere procuratorem, cum sufficienti mandato. *decif. 124. nu. 9. Coccino.*

Appellatio regulariter utrumque effectum habet, deuolutiuum scilicet, & suspensiuum. *dec. 8. nu. 11. Queipo.*

Appellari an possit in extrajudicialibus post decendum. *decif. 289. nu. 49. Coccino.*

Appellans habet annum ad prosequendam appellationem, & ex causa biennium. *dec. 124. nu. 14. Coccino.*

Et post hoc tempus pars amplius non auditur, nisi ex causa, saltem per viam restitutionis in integrum. *ibidem* numero 15.

Appellationis scientiam non præsumitur quis habuisse ex constitutione procuratoris, si non adsit clausula restrictiua ad causas deuolutas. *decif. 124. num. 40. Coccino.*

Nam restrictiua ista inducit scientiam perneceffe. *ibidem* nu. 49. 50. & 51.

Appellatio, si peccet in forma nulla est, & pro infecta, seu non emissa habetur. *dec. 289. nu. 42. Coccino.*

Appellationi, quando per Iudicem, aut per partem non deferretur, tunc non dicitur causa deuoluta ad Curiam, ut in ea possit tractari. *dec. 124. nu. 9. Coccino.*

Appellatio est de ordinarijs Iudicijs. *decif. 305. nume. 10. Buccabella.*

Appellationis scientia non potest argui ex constitutione generali procuratoris. *dec. 124. nu. 62. Coccino.*

Appellatio deferta, causa redit ad primum Iudicem. *decif. 369. nu. 3. Verospio.*

Appellatio datur ab Executore, si probetur, quod excesserit in exequendo. *decif. 8. nu. 5. Queipo.*

Appellationis, ut non sit locus propter Aegidianam, requiritur, ut sententia, sit nulla, vel iniusta. *decif. 88. num. 2. Coccino.*

Appellationis Iudex semper est certus, Iudex vero delegatus semper est incertus. *dec. 124. nu. 24. Coccino.*

Appellationis, quando principalis censetur habuisse notitiam. *decif. 124. nu. 3. Coccino.*

Appellationis via, non potest agi, dum appellatio infra decem dies non fuit interposita. *decif. 289. nume. 73. Coccino.*

Appellationis intimationem expresse induxit. Clem. causam. de appellatione. *dec. 124. nu. 21. Coccino.*

Appellatio in iudicijs possessorijs non datur ex dispositione Aegidianæ. *dec. 326. nu. 5. Dynozeno.*

Appellare, si licuit vni ex colligantibus, id quoque alteri parit licere debuit. *dec. 302. nu. 4. Moimanno.*

Appellabilis, si semel facta sit causa, semper remanet talis. *decif. 305. nu. 8. Buccabella.*

Appellationis scientiam non præsumitur quis habuisse, si constituerit procuratorem, antequam sententia lata sit. *decif. 124. nu. 13. Coccino.*

Appellationis Iudex ex stylo Romanæ Curia super defensione non pronunciat, sed vel moderando inhibitionem declarat causam esse desertam, vel procedendo ad vltiora, declarat illam durare. *decif. 296. numero 6. Verospio.*

Appellationis terminum à iure præfixum Iudex potest ex causa abbreviare. *dec. 124. nu. 16. Coccino.*

Appellationi, si pars aduersa renunciauerit, non potest amplius de nullitate opponere, de gestis ab altera parte, cum tunc de dicta appellatione non sit habenda ratio, ac si numquam interposita fuisset. *decif. 122. numero 3. Ghislerio.*

Appellationem ab initio esse admittenda, tunc dicitur hoc declarasse ignauria, si simpliciter causam commisit. *decif. 305. nu. 15. Buccabella.*

Appellatio non interposita intra decem dies non valet. *decif. 289. nu. 47. Coccino.*

Appellationis admissio, quando habeat vim peremptorij. *decif. 124. nu. 6. 8. & 17. Coccino.*

Appellationis effectus suspensiuus perinde est, ac si ab initio esset inductus, eo ipso, quod Signatura simpliciter committit causam. *decif. 134. nu. 7. Moimanno.*

Appellatio datur à sententia lata in possessorio, quando continet mixturam. *dec. 305. nu. 7. Buccabella.*

Appellationis causa, cui est commissa, is solum potest cognoscere, an causa sit deserta. *decif. 296. num. 5. Verospio.*

Appellationem denegat Aegidiana in iudicio possessorio. *dec. 305. nu. 10. Buccabella.*

Appellatio, quando interponitur ab aliquo incidenti, tunc in commissione solet interponi clausula, vna cum toto negotio principali. *dec. 104. nu. 38. Coccino.*

Appellandi facultas censetur denegata ei, qui est admissus ad causam, in statu, & terminis &c. si causa sit in eo statu, ut non posset esse locus appellationi. *decif. 457. num. 10. Verospio.*

Appellari potest à reprobatione examinerum. *decif. 147. num. 8. Pironano.*

Appellatio in materia Electionis, cuius sit extrajudicialis, debet fieri secundum cap. quia propter de elect. *dec. 289. nu. 36. Coccino.*

Appellatio in materia electionis, si nulliter fuerit emissa, etiam si adesset tempus appellationis, non potest iterum appellari, cum electio sit ius quæsitum. *decif. 289. nu. 43. Coccino.*

Et hoc habet locum quamquam appellans iuret oblationes, quas intendit proponere ad se de nouo peruenisse. *ibidem* nu. 44. & 69.

Appellatione bonorum stabiliū veniunt etiam loca monasterij. *decif. 83. nu. 15. Coccino.*

Appellatione consanguineorum, qui veniunt in hoc variæ sunt opiniones. *dec. 349. nu. 3. & seq. Verospio.*

Appellatione descendentiū, veniunt nedum masculi descendentes, sed etiam feminae in infinitum. *decif. 217. nu. 3. Panzirolo.*

Appellatione filiorum, tunc maximè non veniunt nepotes, quando sumus in transuersalibus. *decif. 279. numero 32. Moimanno.*

Appellatione filiorum, ex proprietate sermonis non veniunt vltiores, sed solum ipsi filij. *decif. 279. num. 2. 8. 9. 10. & 15. Moimanno.*

Appellatione filiorum, non veniunt nepotes, quando iniungeretur grauamen filij vocatis. *decif. 279. num. 4. Moimanno.*

Appellatione filiorum, non veniunt nepotes, quando tractatur de grauamine, seu onere. *decif. 272. numero 4. Ghislerio.*

Appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, veniunt etiam filij legitimati. *decif. 279. numero 25. Moimanno.*

Appellatione heredum, in emphyteusi Ecclesiastica veniunt solum

7. solum hæredes sanguinis, & descendentes, decif. 211. nu. 3.

Merlino.

Appellatione mobilium, & immobilium, non veniunt actiones, & iura. decif. 83. nu. 6. *Coccino.*

Appellatione Laicorum, in Lusitania apud Idiotas, veniunt etiam Clerici, qui in sacris Ordinibus non sunt constituti. dec. 13. nu. 29. & 31. *Merlino.*

A P P R O B A T I O.

Approbatio auctoris, non potest ab habentibus causam ab eo, reijci, aut impugnari. decif. 84. nu. 43. *Coccino.*

Approbatio privilegij nullum ius de nouo tribuit. decif. 157. nu. 2. *Pirouano.*

Approbatio præsumitur ex vsu. d. 185. nu. 5. *Motmanno.*

Approbatio non dicitur facta, stante nullitate, & falsitate contractus, nisi constet de certa scientia. decif. 98. nu. 28. *Merlino.*

Approbatio supponit existentiam rei, quæ approbatur, alias non potuisset approbari. decif. 328. num. 1. *Dunozello.*

Approbationis narratiua, ex quo bene dicatur iustificata. dec. 327. nu. 3. *Dunozello.*

Approbatione stante, testium dicta probant contra producentes dictos testes. dec. 48. nu. 9. *Ghislerio.*

de Approbatione, & ratificatione gestorum per procuratorem, probari potest ex literis principalis. decif. 10. num. 2. *Ghislerio.*

Approbari debet ab omnibus, quod omnes tangit. dec. 309. nu. 3. *Verospicio.*

Approbare, nemo dicitur id cuius præstentiam, seu implementum non præsupponit. decif. 158. num. 7. *Motmanno.*

Approbare omnia in scriptura censetur eam de subscribens. decif. 159. nu. 12. *Coccino.* quod intellige, quando sciuit contenta in d. scriptura. ibid. nu. 12.

Approbare laudum, quando quis dicatur. decif. 159. num. 7. *Coccino.*

Approbatum semel, amplius non potest reprobari. dec. 51. num. 7. *Coccino.*

Approbasse sine dubio, is censetur contractum gestum eius nomine, si pecunias ex eo provenientes acceperit. dec. 56. nu. 3. *Motmanno.*

A R B I T E R.

Arbitri electi ad æstimandum precium rei venditæ, non possunt cogi ad arbitrandum, dum non acceptarunt arbitrium. dec. 172. nu. 15. *Merlino.*

Arbiter electus ad declarandum precium rei venditæ, si illud non declarat, deficit omnino conditio apposita venditioni. dec. 172. nu. 5. *Merlino.*

A R B I T R I V M.

in Arbitrium tertij, si aliquid accidentaliter remittatur, postquam contractus emptionis est perfectus, tunc eo non arbitrantur, recurrendum ad arbitrium Iudicis. decif. 172. nu. 22. 23. 24. & 25. *Merlino.*

ad Arbitrium Iudicis si recurretur in terminis l. fin. C. de contrend. empt. nunquam ista lex locum habet. decif. 248. n. 14. & hoc etiam expresse d. l. prohibet. ibid. nu. 15. *Merlino.*

Arbitrium Iudicis remittit rigorem iuris. decif. 104. num. 18. *Coccino.*

ab Arbitrio ventorum, & maris pendet lucrum, & iactura contractus assecurationis nauium. decif. 229. num. 7. *Merlino.*

Circa hanc materiam, vide supra in verbo Assecuratio, & infra in verbo Nautis.

Arbitrio Iudicis relicta est meritorum æstimatio. decif. 358. num. 20. *Verospicio.*

Arbitrium relaxat rigorem iuris si æquitate suadente, & hoc maxime quando dirigitur iurisdictionem habenti. decif. 108. nu. 2. *Pirouano.*

ab Arbitrio boni viri recurrendum de æquitate Canonica, quando peritus electus ad definiendum precium in venditione, illud non vult definire. decif. 172. nu. 54. *Merlino.*

Arbitrium intelligitur de arbitrio boni viri. decif. 38. nu. 18.

Dunozello.

in Arbitrio Iudicis manet, ubi pupillus debeat educari. decif. 255. nu. 2. 3. & 4. *Pirouano.* & ubi existimare debet, vt educetur. ibid. nu. 9. 10. & 12.

Arbitrium à iure est regulandum. dec. 108. nu. 1. *Pirouano.* Arbitrium non potest alteri committi, sed bene aliquid certum à se prius declaratum, & quando id procedat. dec. 38. num. 31. *Dunozello.*

Arbitrio Iudicis, an probet peritus, si se remittat. dec. 10. num. 11. *Ghislerio.*

Arbitrium in contractibus bonæ fidei accipitur non pro merito arbitrio, sed pro arbitrio boni viri. decif. 248. num. 8. *Merlino.*

Arbitrium regulatur à iure. decif. 71. nu. 1. *Vbaldo.*

in Arbitrium tertij, si conferatur precium rei venditæ, tunc si ille noluerit, aut non poruerit precium definire, eo casu venditio pro nihilo habetur. dec. 172. nu. 1. *Merlino.*

ad Arbitrium boni viri in terminis l. vendentis, C. de contrah. vendit. & non in casu, l. fin. C. eod. est licitum recurrere. dec. 172. nu. 8. *Merlino.*

Arbitrium, vel nudum factum à se prius declaratum, quando dicatur alicui commissum, remissum. decif. 38. nu. 29. *Dunozello.*

in Arbitrium vnus ex contrahentibus si sit collatum precium rei venditæ an contractus valeat. decif. 172. nu. 78. & 79. *Merlino.*

ad Arbitrium boni viri, quare recurratur in terminis, l. si quis arbitratu, ff. de verbor. obligat. decif. 172. nu. 85. & 86. *Merlino.*

A R C H I V I V M.

in Archiuio Romano, si Notarius non reperiatur descriptus, illius instrumenta non probant. decif. 184. num. 40. *Coccino.*

ab Archiuio, si sit extractum instrumentum fidem meretur, & probat etiam lite pendente, & absque solemnitate exemplatum. dec. 47. nu. 14. *Pirouano.*

ab Archiuio si sit extractum instrumentum, vt dicatur in forma probanti, quid sufficiat. decif. 125. n. 12. *Merlino.*

ab Archiuista, si sit extractum instrumentum dicitur esse in forma probanti, si asserat se illud inuenisse inter rogatus cuiusdam Notarij defuncti. dec. 125. nu. 11. *Coccino.*

ab Archiuista, si sit extractum instrumentum probat, licet sit conscriptum aliena manu, & solummodo ab Archiuista sit subscriptum. dec. 125. nu. 14. *Merlino.*

A R C H I P R E S B Y T E R.

Archipresbyter non habet ius mulctandi. decif. 253. nu. 33. *Merlino.*

Archipresbyter Ecclesiæ Cathedralis habet longe maiorem iurisdictionem, quam habet Archipresbyter ruralis. decif. 253. nu. 37. *Merlino.*

A R G V M E N T V M.

Argumentum illud ab Imperio actiuo ad passiuum, est iniquum. decif. 310. nu. 7. *Merlino.*

Argumentum, quando valeat de Falcidia ad Trebellianicam. decif. 5. num. 10. *Verospicio.*

Argumentum à contrario sensu ductum, non procedit in destructionem dispositionis in sensu directo conceptæ ad fauorem alicuius, & quare. dec. 318. nu. 8. *Verospicio.*

Item non procedit, quando sequeretur absonus intellectus, & legum correctio. ibid. nu. 9.

Argumentum ab identitate rationis regulariter non procedit, quando in eadem ratione colligitur casuum difformitas. dec. 346. nu. 24. *Pirouano.*

Arguere de maiori ad minus licet. dec. 289. nu. 35. *Coccino.*

Argumentum à præterito in præsens valet. dec. 310. nu. 29. *Merlino.*

Argumentum à solito procedit. dec. 186. nu. 12. *Ghislerio.*

Argumentum à solito non admittitur, quando aliquid adiicitur obligationi tertij. dec. 190. nu. 9. *Merlino.*

Argumentum à superfluitate verborum non concludit per se necesse, & est debile argumentum. decif. 38. num. 13. *Vbaldo.*

Argumentum ab vsu, seu solito de iure valet. decif. 305. nu. 18. *Buccabella.*

ARTICVLVS.

Articuli, quando sunt irrelevantes, remissoria non conceditur. decif. 276. nu. 1. *Coccino*.

Articuli continentes inuicem similia non sunt admittenda. decif. 276. nu. 9. *Coccino*.

in Articulis contenta, si testes simpliciter dicant, quod sint vera, bene probant. dec. 261. nu. 6. *Buccabella*.

Articuli diuersi, prioribus articulis indirecte, non vere directe contrarii, admitti possunt in secunda instantia, & in alijs. decif. 266. nu. 12. *Coccino*.

Articulus vnus sufficit, quod sit reueans, ad hoc vt remissoria non denegetur. decif. 196. nu. 9. *Merlino*.

Articuli, si appareant concepti ad euitandas decisiones Rotaes, remissoria videtur calumniose petita. decif. 266. nu. 20. *Coccino*.

Articulus vnus sufficit, quod sit reueans, ad hoc, vt remissoria admittatur, quoad omnes. decif. 212. nu. 3. *Merlino*.

Articuli non sunt admittendi, quorum probationes non concluderent ad victoriam causae, decif. 177. num. 4. *Mormanno*.

ARRENDAMENTA regulariter non probant valorem terrarum. decif. 186. nu. 10. *Ghislerio*.

ASCENDENS.

Ascendentium bona sunt semper hypothecata pro dotium constitutione, & restitutione in fauorem descendentium. decif. 312. nu. 17. *Merlino*.

Ascendentium bona fideicommissis supposito, siue ad collaterales transeant, siue ad extraneos, sunt obligata in subsidium pro constitutione dotis descendentibus. ibidem num. 18.

ASSECVRATIO.

in Assecuratione Nauium, si sint apposita illa verba, (& fuisse come si voleffe, o interuenisse,) sunt adeo ampla, vt restrictionem aliquam non recipiant. decif. 24. num. 8. *Ghislerio*.

Assecurationi Nauis est factus locus, probata eius deprædatione & statim commissa dicitur illius stipulatio, & ex valide potest agi. decif. 54. nu. 1. *Pirouano*.

Et hoc procedit etiam si eadem Nauis à Piratis recuperata sit. ibidem num. 2.

Assecurationis casus non dicitur euenisse, quando merces non sunt deperditæ. dec. 24. nu. 5. *Ghislerio*.

Assecurationis contractus non tenet, dum adest possibilitas, ac præsumptio notitiæ, quod merces erant deperditæ. decif. 229. nu. 21. & 22. *Merlino*.

Et insuper, si cesset pactum expressum, quod solet apponi per illam clausulam, perita, vel non perita, &c. ibid.

Assecratio Nauis, de vna Naui ad aliam non debet extendi. decif. 54. nu. 3. *Pirouano*.

Assecurationis contractus non tenet, siue ille, qui petit assecurationem sciebat iacturam mercium, siue id præsumatur. decif. 229. nu. 18. *Merlino*.

in Assecuratione Nauium, dum susceptum fuit omne impedimentum, & omne riscum, quo vsque ad locum competentem peruenirent merces, ea verba nullum casum excludere videntur. decif. 24. nu. 10. *Ghislerio*.

Assecurationis tempore, data notitia de aliquo periculo mercium, non est locus promissioni factæ ab assecurante. decif. 229. nu. 3. *Merlino*.

Assecurationis contractus fieri potest etiam super re iam perempta.

Sed hoc intellige dummodo talis rei interitus tempore assecurationis sit incognitus. decif. 29. nu. 16. *Merlino*.

Assecratio Nauis iam peremptæ valet, dummodo tamen notitia deperditionis haberi non potuerit de tempore assecurationis. decif. 229. nu. 17. *Merlino*.

Assecrata, si sit merx, si damnum patiatur, an sit habenda ratio lucri, vel tantum ipsius damni. decif. 258. num. 5. *Panzirolo*.

Assecurationis contractus, dum dicitur, quod potest fieri de re perempta, id intelligitur verum, quando adest pactum expressum, vt etiam iam perempta Naue assecrator reneatur de interitu. decif. 229. nu. 19. *Merlino*.

Et ne hoc casu teneretur assecrator ad integrum precium mercium deperditarum. ibid. nu. 20.

Assecurationis tempore deducitur notitia de statu mercium, ex loci distantia, & temporis interuallo, & qualitate itineris. decif. 229. nu. 6. *Merlino*.

Assecrata, si fuerit merx, cum obligatione de reficiendo, quodcumque damnum, an talis promissio intelligatur facta etiam in ordine ad lucrum. decif. 258. num. 7. *Panzirolo*.

Assecurationis contractus & illius iustitia totus positus est in incertitudine, & in alia fortuna, vt quippe lucrum, vel iactura istius contractus pendet à maris, & ventorum arbitrio. decif. 229. nu. 7. *Merlino*.

Assecratio Nauis quando est facta ab aliquo, si damnum patitur, illud debet reficere secundum precium Ciuitatis, ad quam salua erat traducenda. decif. 258. num. 3. *Panzirolo*.

in Assecurationis contractu de tempore assecurationis requiritur totalis incertitudo de tempore assecurationis. decif. 229. nu. 9. *Merlino*.

Assecurationis contractus dicitur venditio susceptionis periculi, & æquiparatur iactui retis, & sponsioni. dec. 229. num. 8. *Merlino*.

Assecurationem mercium illi, qui petunt solent esse diligentiores in perquirendo notitiam mercium, quam ipsi assecratores, cum vt plurimum de toto asse assecrati agatur, in interitu Nauis. decif. 229. nu. 13. *Merlino*.

Assecrati, dum probauerunt intentionem suam, nempe, quod venerit casus assecurationis, incumbit assecratoribus onus probandi eorum exceptionem. dec. 229. nu. 31. *Merlino*.

pro Assecratore mercium in dubio iudicandum est. decif. 229. nu. 30. *Merlino*.

ASSERTIO.

per Assertionem alterius non potest immutari, aut alterari natura contractus iam celebrati. decif. 14. num. 40. *Ghislerio*.

ex Assertionem contrahentium, quando non probantur merita donatorij, sed aliunde, & illa merita non sunt inferiora valore bonorum donatorum, & denique non pendeant à futuro euentu, sed iam præstita fuerunt, tunc in donatione non potest considerari læsio. decif. 363. nu. 8. *Verospio*.

Assertionibus, & attestationibus factis in commissione de stylo Rotæ, an stet. dec. 273. nu. 8. *Panzirolo*.

Assertioni possidentis statuitur, quo iure, vel nomine possideat. decif. 264. nu. 12. *Dunozetto*.

per Assertiones eorum, qui habent potestatem vniendi cum possessio subsecuta, sufficienter probatur vnio. decif. 16. nu. 3. *Ghislerio*.

Assertio donatoris circa probationem meritorum, non sufficit secundum statum. Vrb. sed aliunde requirit hanc probationem. decif. 358. nu. 7. *Verospio*; & quando statuitur tali assertioni, ibidem.

Assertio Notariatus, quando omnino veniat attendenda. decif. 184. nu. 16. *Coccino*.

Assertioni iudicis, & Notarij de actu coram se gesto, in causa sibi commissa, est omnino standum. decif. 133. nu. 11. *Ghislerio*.

Assertio pupilli non sufficit, ad hoc vt tutor dicatur reddidisse rationes. decif. 242. nu. 5. *Merlino*.

Assertioni Ordinarij non creditur, si sit contraria dispositioni iuris communis. dec. 223. nu. 13. *Ghislerio*.

Assertioni Principis præsertim in antiquis, plurimum deferendum est. decif. 344. nu. 2. *Mormanno*.

Assertioni Principis standum est. dec. 81. nu. 3. *Merlino*.

Asserenti, quod aliqua res non sit vendita iusto precio, incumbit onus probandi. decif. 135. nu. 17. *Pirouano*.

Asserenti plus peruenisse ad manus alterius, incumbit onus probandi. decif. 161. nu. 29. *Panzirolo*.

ASSIGNATIO.

Assignatio, seu datio in solutum, stante falsitate causæ, corrumpit in totum. decif. 271. nu. 2. & 3. *Merlino*.

Assignatio non dicitur legitime facta, quando non interuenit

pirille, de cuius interesse agebatur. decif. 204. nume. 8.

Dunozetto.

Assignatio ex falsa causa emanata non sustinetur. decif. 80. num. 1. *Merlino.*

in Assignatione, seu in datione in solutum, si causa expressa, reperiatur partim falsa, & partim vera, an pro causa vera sustineatur. decif. 271. nu. 5. *Merlino.*

ex Assignatione stalli in Choro, & loci in Capitulo arguitur collegialitas. decif. 221. nu. 5. *Panzirolo.*

de ASSOCIANDO mandatum, quando est nullum, non modo in illius executione est super sedendum, sed etiam est permixta appellatio. decif. 260. num. 1. *Motmanno.*

ATTENTATIVUM.

ad Attentatorum effectum, scientia partis non infert ad scientiam Iudicis. decif. 296. nu. 7. sed declara, vt num. 8. *Verospio.*

Attentata debent reuocari, attentata facultate ea reuocandi, de qua in commissione. decif. 75. nu. 8. *Ghislerio.*

Attentatum dicitur quicquid geritur post introductionem causa appellationis, & inhibitionem subsequutam, non obstante quacunque re iudicata, siue appellatione, & quare. decif. 296. nu. 1. & 2. *Verospio.*

absque Attentatorum vitio licitum est hæredi vniuersali lite pendente capere possessionem bonorum defuncti, & continuare ius, quod transiit in se ipsum, prout erat apud defunctum. decif. 73. nu. 3. *Merlino.*

Attentata sunt omnia gesta post inhibitionem Rotalem, etiam pendente disputatione super admissione appellationis in Signatura. dec. 134. nu. 1. *Motmanno.*

Attentare, quando non dicatur hæres capiendopossessionem bonorum defuncti, lite pendente, decif. 73. num. 3, & 4. *Merlino.*

Attentata non dicitur executio facta in partibus ad instantiam eius, qui gesta in Curia ignorauit. decif. 134. num. 3. *Motmanno.*

citra Attentatorum vltimum, patrono non licet præsentare lite pendente. decif. 295. nu. 8. *Panzirolo.*

de Attentatis commissis appellatione pendente post rem iudicatam dari non potest. decif. 75. num. 6. *Ghislerio.* & qualiter hoc procedat. vide ibid. num. 7.

de Attentatis ob litis pendentiâ, vel ob spretum Iudicis, is dare non potest, qui eiusdem Iudicis iurisdictionem voluit declinare, pro vt dicitur de contumace. decif. 102. nu. 2. *Vbaldo.*

Attentati vitium cessat per acquiescentiam partis, quæ procedendo in causa, præsumitur attentatis renunciâsse. decif. 102. nu. 1. *Vbaldo.*

Attentatis renunciâsse censetur Iudex, si ad vltiora processerit. decif. 102. nu. 3. *Vbaldo.*

ATTESTATIO.

Attestationes extrajudiciales adminiculatæ ex depositionibus testium formiter examinatorum, & ex alijs præsumptionibus sufficienter probant. decif. 214. num. 2. *Pirouano.*

Attestationes testium extrajudicialiter factæ absque iuramento, & partis citatione non attenduntur. decif. 221. nu. 15. *Panzirolo.*

Attestationi Episcopi, vel alterius collatoris non statuitur, quod in promissione Parochialis seruata fuerint debita requisita. decif. 289. nu. 18. *Coccino.*

Sicuti, nec quod interuenerint ceteræ qualitates ad hoc necessariae. ibidem nu. 19. *Coccino.*

Attestationi extrajudiciali standum non est, quantumvis illa sit qualificata, & iuramento roborata coram Notario, & testibus. decif. 215. nu. 5. & 6. *Pirouano.*

Attestationibus regulariter non creditur. decif. 214. num. 3. *Pirouano.*

AUCTOR.

Auctoris dolus, non debet extendi ad successores. decif. 175. nu. 6. *Dunozetto.*

Auctoris factum successor tenetur sequi, decif. 5. num. 13. *Verospio.*

Auctor exclusio proprii interesse venire non potest ex per-

sona successoris & vti iuribus illius. Et quando Auctoris interesse non celsit. decif. 270. num. 14. & 15. *Verospio.*

AUCTORITAS.

Auctoritate propria, potestas exegendi creditum, non liberat debitorem, tamquam posita in arbitrio, non autem in necessitate creditori. decif. 209. num. 5. *Pirouano.*

Auctoritate propria, quando quis potest aliquid facere, tunc non interest siue per se, siue per alium faciat. decif. 38. nu. 55. *Dunozetto.*

sine Auctoritate Ordinarij, & dotis assignatione, beneficia sine dubio non possunt erigi. decif. 157. num. 29. *Pirouano.*

Auctoritatem absolutissimam certum est, quod Papa habet in beneficalibus. decif. 29. nu. 2. *Verospio.*

Auctoritatem, quando quis non habet in rebus suis proprijs gerendis, eam certe non poterit præstare in rebus alienis. decif. 81. nu. 12. *Merlino.*

Auctoritatem tantam non habet tutor in bonis pupilli, quam tam habet in bonis filij, pater. decif. 86. num. 16. *Ghislerio.*

Auctoritate legitima, quod aliqua scriptura extracta sit, & ab aliquo authentico, cum debitis solemnitatibus, quando alsequi non possit. decif. 224. nu. 5. *Merlino.*

Auctoritas ius dicentium ne contemnatur, & deludatur multa est proprium remedium. decif. 253. nu. 12. *Merlino.*

Auctoritas accersoris non debet esse maior, quam illa principalis. decif. 38. nu. 68. *Dunozetto.*

Auctoritas Iudicis requiritur ad hoc, vt quis immittatur in possessionem, & cauendum est, ne quis sine illa ingrediat. decif. 257. nu. 4. *Motmanno.*

Auctoritate Iudicis, quod possessio sit capta, hoc non præsumitur in dubio. decif. 257. nu. 3. *Motmanno.*

ad Audientiam effectum pro restitutione aduersus rem iudicatam, quid sufficiat docere. decif. 105. num. 9. & 10. *Queipo.*

Auditor Camera negari non potest, quin sit de primarijs Iudicibus Curie. decif. 150. nu. 13. *Pirouano.*

AUDITOR ROTÆ.

Auditores Rotæ omnes faciunt vnum corpus, & vnus dicitur alterius loco subrogatus. dec. 8. nu. 4. *Queipo.*

Auditores Rotæ non possunt expedire causas, nisi dato dubio, & expectato voto Dominorum. decif. 170. num. 9. *Pirouano.*

Auditores Rotæ faciunt vnum Tribunal, & commissiones deseruiunt pro simplici distributione causarum. decif. 85. nu. 9. *Vbaldo.*

Auditor Rotæ in causis beneficalibus pendētibus in Rota, cum succedat loco Ordinarij, collationem dd. beneficiorum facere potest. decif. 289. num. 88. *Coccino.*

Vide infra in verbo Rota.

AVGENDI voluntas non debet operare diminutionem. decif. 174. nu. 42. *Merlino.*

AVGUMENTUM.

Augumentum, & dos à pari procedunt in restitutione. decif. 300. nu. 8. & 9. *Pirouano.*

pro Augumento cultus diuini, si sit facta vnio non subiacet regulæ reuocatoriæ vnionum. decif. 7. num. 7. *Ghislerio.*

Augumentum dotis Ecclesiæ, vt dicatur iuxta opinionem, quam seruat Rota, factum non debet esse ad maiorem commoditatem, sed ex causa necessaria. dec. 109. nu. 15. *Ghislerio.*

Authenticarum aliquarum declarationem habes infra in calce Indicis.

AVVS.

Auus paternus, quando adoptat nepotem ex filio emancipato, vel auus maternus adoptat nepotem ex filia, filius adoptatus transit in potestatem aui propter duplex vinculum civile scilicet, & naturale. decif. 88. nu. 1. *Coccino.*

per Auum bona fideicommisso subiecta in subsidium alienari possunt pro constituenda dote nepti etiam illegitimæ. Et hoc tam si velit nubere in sæculo, quam si cogitet profiteri in Monasterio. decif. 314. nu. 22. *Merlino.*

Auum

- A**uum reliquisse dotem nepti eius contemplatione, coniecturis, & præsumptionibus ostenditur. decif. 145. nu. 10. *Pirouano.*
- A**uus relinquendo dotem nepti iam natæ, & per consequens prædilectæ, an eius contemplatione censetur relicta. ibid. num. 11.
- A**uus, licet propter filium diligat neptem, hoc tamen non est sufficiens causa, vt dos ei relicta, dicatur relicta eius contemplatione, & non filij. ibidem. nu. 13.
- A**uus, legans aliquid simpliciter nepti, an illud præsumatur relictum, causa compensandi, cum dote. ibid. nu. 13.
- A**uus si relinquat dotem nepti, quæ adhuc non est nubilis, tunc præsumitur relicta eius contemplatione. ibidem. num. 15.
- A**uus, vel pater in dubio præsumitur legare filiabus pro dote. ibid. nu. 17.
- A**uum reliquisse dotem nepti eius contemplatione, coniecturis vehementissimis debet ostendi. ibid. nu. 26.
- A**uo legatum factum neptibus, censetur relictum contemplatione filij, non autem ipsarum. decif. 146. num. 2. *Pirouano.*
- A**uus, quando dat nepti dotem, vel promittit eam, videtur id facere, vt transeat primò ad filium, & breui manu, ab eo in neptem. ibid. nu. 3.
- A**uus, quando dat nepti dotem, non propter se, sed pro filio, quando solius eam soluere tenetur, vel propter filium, qui soluere eam non potest. decif. 146. num. 4. *Pirouano.*
- E**t officium Aui in hac parte, circa neptem semper pendet ex officio patris erga filium. ibid. nu. 5.
- A**uus, quando soluit dotem nepti, dicta dos prouenit à patre, cuius contemplatione soluitur, vel promittitur, & semper est imputanda in legitimam illi debitam in bonis patris. ibid. nu. 6.
- A**uus dum dotat filiam, tenetur, & ipsa imputare eam in legitimam sibi debitam in bonis sui patris. ibid. nu. 7.
- A**uus tenetur dotare neptem ex legali necessitate. ibidem. num. 8.
- A**uus, quando dotat neptem, an videatur eius personam, principaliter contemplare. ibid. nu. 10.
- A**uo viuentem, pater non habet in potestate suos filios. ibid. num. 12.
- Non tamen hinc concludi debet, quòd hoc casu non teneatur dotare filias. ibid. nu. 13.
- A**uus, si promittat, aut leget dotem nepti, præsumitur hoc facere contemplatione patris. decif. 145. num. 9. *Pirouano.*
- A**ui hæres in subsidium tenetur dotem assignare nepti spurie. decif. 314. nu. 24. *Merlino.*
- A**uunculus respectu nepotis ex sorore, non est consanguineus. decif. 349. num. 11. & quare, & num. 12. & 13. *Verospicio.*

B

BANNITVS.

- B**annito existente patre, si filius nascatur, an faciat deficere conditionem, si sine filiis, &c. decif. 103. nu. 3. *Pirouano.*
- B

**B

**B

**B

**B

B**********

- B

BPirouano.

B**

BAPTISMVS.

- B

Quamuis dicatur, eum, qui eam extraxit fuisse presbyterum, & Vicarium loci, si non constet, quod dictus presbyter, & vicarius custodierit librum, nec ex eius persona potest accipere robur dicta fides. decif. 45. num. 17. & 18. *Ghislerio.*

**B

**B

BGhislerio.******

BARO.

- BMerlino.**
- cum Barone potest contrahere carceratus, postquam è carcere est liberatus, & in plena libertate constituto. ibidem. num. 34.
- B**

BASILICA.

- BMerlino.**
- in Basilica Vaticana Cappellani prouisi Cappellanijs ab Innocentio Octauo erectis, quamuis diuersi, recentioris, & imparis sint Ordinis & diuersos prouentus distributiones percipiant, tamen quia eodem vtuntur habitu à Choro, immediate sedent post beneficiatos, & eorum absentium sedes vacuas subingrediuntur, & occupant. ibidem. nu. 20.

BENEMERITA.

- BQueipa.**
- BVerospicio.**
- B

*Vide infra in verb. Donatio.***

BENEFICIATVS.

- BMotmano.**
- BMotmano.**
- BDunozetto.**
- BCoccino.**
- BGhislerio.**
- BVerospicio.**
- BCoccino.**
- Benefici-*

Beneficiati, ad hoc, vt habeant facultatem faciendi Collegium, non sufficit hoc docere per actus æquiuocos. decif. 136. num. 9. *Mormanno.*

Beneficiati non repræsentant Capitulum, sed sunt tamquam ferui, & ministri Ecclesiæ. decif. 351. nu. 2. *Verospicio.*

Beneficiati, quia ex se vnum corpus non constituunt, sed considerantur, vt singuli, habere non possunt ius se congregandi. decif. 351. num. 11. *Verospicio.*

Beneficiati non possunt facere Congregationes, quia in hoc versatur interesse Capituli, cui ipsi Beneficiati subiacer, decif. 351. num. 12. *Verospicio.*

Vide infra in verb. Portionarij.

B E N E F I C I V M.

Beneficium habere aliud est, & aliud habere eius fructus. decif. 200. num. 11. *Dunozetto.*

Beneficia plura, quis retinere non potest. decif. 119. num. 4. *Mormanno.*

Beneficium, in dubio præsumitur beneficium Ecclesiasticum. decif. 13. num. 10. *Merlino.*

Beneficium, quod sit Ecclesiasticum, quando ista præsumptio multo magis intret. decif. 57. num. 1. *Merlino.*

Beneficium, requirens aliquam qualitatem in accipiente, sufficit, quod ista habilitas interueniat intra annum etiam à die adeptæ possessionis pacificæ. decif. 47. nu. 6. *Pirouano.*

Beneficium requirēs literaturam in Clerico, requiritur, quod ista qualitas interueniat de tempore examinis, & nō post. ibidem. num. 7.

Beneficiorum sunt incapaces Laici. decif. 19. n. 16. *Merlino.* in Beneficijs tantum habet locum Regula de valore. decif. 13. num. 12. *Merlino.*

Beneficij affectio in coadiutorijs pender à validitate, & iustificatione causæ, per quam fuit motus Papa ad concedendam coadiutoriam. decif. 45. num. 5. *Ghislerio.*

Beneficium ex oppositione manus Papæ, ita remanet affectum, vt nullus inferior se circa illud possit se intromittere. decif. 45. num. 21. *Ghislerio.*

Beneficia Clausuralia in utulum perpetuum, non possunt conferre Superiores Regulares. decif. 245. nu. 15. *Pirouano.*

Beneficia claustralia, manualia, & ad nutum Superioris amouibilia non cadunt sub reservationibus Apostolicis. decif. 245. num. 3. & 10. *Pirouano.*

ad Beneficij collationem sustinendam, quando non attendatur vltimus status. decif. 13. num. 21. *Merlino.*

ad Beneficij collationem sustinendam sufficit vltimus status. Et prouisus, non est remouendus etiam si postea detegatur beneficium non esse conferibile. decif. 13. num. 16. & 17. *Merlino.*

Neque collatio infringitur, aut retractatur ex superuenienti probatione veræ qualitatis, & proprietatis beneficij. ibidem. num. 17.

in Beneficiorum collatione, & in quasi possessione conferendi, habet etiam locum cap. consultationibus de Iurepatr. licet loquatur in præsentatione. decif. 13. num. 20. *Merlino.*

Beneficij collatio à Vicario reuocato, facta ante scientiam reuocationis tener. decif. 130. num. 6. *Queipo.*

Beneficiorum collatio debet intelligi de sui natura perpetua. decif. 245. num. 5. *Pirouano.*

ad Beneficij collationem sustinendam sufficit vltimus status resultans ex quasi possessione. decif. 57. num. 3. *Merlino.*

Beneficij collatio facienda vigore electionis, videtur actus necessarius. decif. 289. num. 82. *Coccino.*

Beneficij collator non potest venire contra factum proprium. decif. 359. num. 4. *Mormanno.*

Quod procedit etiam in eo, qui velit impugnare electionem ratione formæ non seruata. ibid. nu. 5.

Beneficia conferre non potest Vicarius Episcopi. decif. 157. num. 18. *Pirouano.*

Beneficium est de collatione illius Ordinarij intra cuius fines Diœcesis sita sunt. decif. 43. nu. 1. *Pirouano.*

Beneficia si sint fundata in aliqua Ecclesia &c. nihilominus collatio non ad Rectorem, sed ad Episcopum spectat. decif. 220. num. 7. *Dunozetto.*

Beneficij collatio præsumitur canonicè facta. decif. 359. nu. 20. *Mormanno.*

Beneficia censetur Papa conferre iuxta naturam eorum. decif. 221. num. 20. *Panzirolo.*

Beneficij dismembratio, vt sustineatur copulatiuè requiruntur ista causa, & solemnitas, nec vnum sine alio sufficit. decif. 315. num. 3. *Ghislerio.*

Beneficiorum dismembrationes, cum sapiant alienationem, in eis debet interuenire, & iusta causa, & solemnitas. decif. 223. num. 1. *Ghislerio.*

Beneficij curati dismembratio, quando remaneat nulla. dec. 223. num. 6. *Ghislerio.*

Beneficiorum dismembrationibus ius commune resistit, & ideo habens facultatem dismembrandi, hoc aliter quam per solam assertionem probandum est. decif. 223. num. 12. *Ghislerio.*

Beneficiorum diuisiones regulariter prohibentur. decif. 223. num. 7. *Ghislerio.*

ab Beneficia plura obtinenda, si quis fuerit dispensatus, si in dispensatione apponatur clausula, quod beneficia debitis non priuentur obsequijs, quid ex hac clausula inferatur, & qualiter sit intelligenda. decif. 119. num. 6. & 7. *Mormanno.*

Beneficiorum duorum erectio, quando fit ex vno, tunc stat de per se, nec vnum pender ab alio. decif. 220. nu. 3. *Dunozetto.*

ad Beneficij noui erectionem sola causa augendi numerum vnus beneficiati satis non est, nisi fuisset hic numerus præcisè necessarius ad seruitium eiusdem Ecclesiæ. decif. 6. nu. 11. *Verospicio.*

Beneficia in Ecclesia Collegiata præsumuntur dotata de bonis proprijs dictæ Ecclesiæ Collegiata. decif. 157. nu. 25. *Pirouano.*

Beneficium si sit erectum ab Episcopo, & dotatum de alijs bonis seu beneficijs, quam ad Ecclesiam Collegiatam spectant, non intrat simultanea collatio. decif. 43. numero. 2. *Pirouano.*

Et eidem Episcopo remanet facultas conferendi. ibid. nu. 3. Beneficiorum erectio, vbi non est necessaria, semper in tant regulæ reuocatoria. decif. 7. nu. 8. 9. & 15. *Ghislerio.*

Beneficio dos censetur constituta ab eo, qui ad id tenebatur. decif. 157. num. 30. *Pirouano.*

Beneficia præsumuntur dotata de bonis proprijs eiusdem Ecclesiæ. decif. 205. num. 5. *Pirouano.*

Beneficio, si quis dotem assignet ex causa necessaria, nō acquirit illius ius patronatus. decif. 220. nu. 0. *Dunozetto.*

Beneficium, quando semel est exemptum à iurisdictione Ordinarij, semper remanet derogatum iuri illi competenti. decif. 157. num. 1. *Pirouano.*

Beneficiorum fructus in statu Mediolani, tam in testamento, quam ab intestato, transmittuntur in hæredes. decif. 19. num. 12. *Merlino.*

Benedicti fructus, si impetretur à Papa, vt possint locari, quæ solemnitates requiruntur, quando locantur. decif. 200. nu. 6. *Dunozetto.*

ex Beneficij fructibus potest persolui congrua merces per Episcopum absumpto ad prædicandum. decif. 234. num. 53. *Merlino.*

Beneficiorum fructus inexacti pertinent ad successorem in Ecclesia. decif. 19. num. 5. *Merlino.*

Beneficium à Sede Apostolica impetrans, literis non expeditis, non potest ordinaria, vel quauis alia auctoritate possessionem d. beneficij apprehendere, & si alias sit, beneficiū vacat. decif. 268. num. 1. *Pirouano.*

Beneficia impetrans per obitum familiarium Cardinalium, tenetur exprimere nomen, & cognomen, & titulum Cardinalis patroni, & debet adhibere consensum dicti Cardinalis patroni. decif. 53. num. 7.

Beneficium impetrans à Sede Apostolica, si omissa expeditione literarum adeat inferiorem pro institutione, & possessionem intret, dicitur hoc propriè facere in fraudem emolumentorum Cancellariæ. decif. 268. nu. 2. *Pirouano.*

Beneficiorum impetratorum à Sede Apostolica, si possessio capiatur absque litteris expeditis de iure, & facto vacant, & possunt alijs conferri, & commendari. decif. 216. nu. 7. *Pirouano.*

Beneficio impetrans, tenetur iustificare gratiam sui authoris.

ris. decif. 213. num. 13. *Ghislerio*.
 Beneficium impetrans à Sede Apostolica non potest ordinaria, vel quavis alia auctoritate possessionem beneficij capere, nisi literis expeditis. decif. 216. nu. 5. *Pirouano*.
 Beneficia sine auctoritate Ordinarij, & dotis assignatione erigi non possunt. decif. 157. num. 29. *Pirouano*.
 Beneficium vnum, quando dotatur ex fructibus alterius beneficij, remanet de iure patronatus primi beneficij. decif. 220. num. 1. & 2. *Dumozeto*.
 Beneficia etiam de iure patronatus in aliquibus casibus non possunt obtineri ab Ordinario; sed à Sede Apostolica vt propter dispensationes pluralitatis beneficiorum, & reservationes pensionum. decif. 216. num. 22. *Pirouano*.
 Beneficia iuris patronatus Laicorum etiam comprehenduntur in cap. avaritiæ. de elect. in 6. & in c. 1. & 2. vt lit. pend. & in constit. de public. & in c. execrabilis. decif. 268. num. 6. *Pirouano*.
 in Beneficiorum de iure patronatus expeditione, fraus non minus cadere potest, quam in alijs liberæ collationis. decif. 287. num. 9. *Pirouano*.
 Beneficia iuris patronatus Laicorum an diuerso modo conferantur, quam alia beneficia Ecclesiastica. decif. 268. num. 4. *Pirouano*.
 Beneficia de iure patronatus non comprehenduntur in constitutione beneficii generali, etiam per viam legis emanata. decif. 287. num. 7. *Pirouano*.
 Beneficia de iure patronatus Regum, & Imperatorum expediuntur cum solutione taxarum, & annatarum prout cetera beneficia, absque alia exceptione emolumentorum Datariæ. decif. 287. num. 8. *Pirouano*.
 Beneficium, quod sit de iure patronatus, si narretur, ista narratio probatur, si partes ad inuicem illud fateantur, quicquid sit, si de illo canonizando ageretur. decif. 187. num. 4. *Pirouano*.
Vide infra in Verbo Ius patronatus.
 Beneficia manualia, licet aliquando durent ad vitam prouti, non ideo contigit, quia tituli sint perperui, sed ex eo, quia à superioribus non remouentur. decif. 245. num. 16. *Pirouano*.
 Beneficij naturam Papa non præsumitur mutare voluisse absque expressione. decif. 245. nu. 20. *Pirouano*.
 Beneficia manualia possunt fieri perpetua ex Pontificis privilegio. decif. 245. num. 11. *Pirouano*.
 Beneficia manualia de sui natura non conferuntur in perpetuum. decif. 245. num. 16. *Pirouano*.
 Beneficia patrimonialia. Laicorum non cadunt sub reservationibus Apostolicis. decif. 287. num. 4. *Pirouano*.
 Beneficia patrimonialia libere absque præsentatione non possunt impetrari. decif. 268. num. 7. *Pirouano*.
 Beneficium præsumitur capax pensionis super illo impositæ, si spatio plurium annorum absque tergiversatione fuerit soluta. decif. 213. nu. 22. & 23. *Ghislerio*.
Vide infra in verbo Pensio.
 in Beneficijs onus seruitutis non debet prorogari arbitrio tertij. decif. 200. num. 9. *Dumozeto*.
 Et hoc maxime, si d. onus fuerit impositum, cum dictione aliqua limitatiua temporis. ibid. num. 10.
 Beneficiorum permutatio est quidam contractus innominatus. decif. 130. num. 2. *Queipo*.
 Beneficium, si quis possederit triennio pacifice, intrat præsumptio cuiuscumque iuris melioris de mundo. decif. 119. nu. 4. *Motmano*.
 Beneficij possessionem si quis capiat quando spoliatur, restituitur in integrum ad d. beneficium. decif. 78. numer. 36. *Dumozeto*.
 Beneficij possessio capta à Commissario Camerae, & postea cessa, illi, qui beneficium obtinuit, est manutenibilis, & perinde est, ac si ab initio illam ipsemet apprehendisset. decif. 233. num. 1. *Merlino*.
 Beneficij possessio tradita contra formam literarum Apostolicarum iniuncta est. decif. 233. num. 14. *Merlino*.
 de Beneficio, prout suffragatur quasi possessio collatoris, cum bona fide conferendi. decif. 13. num. 18. *Merlino*.
 de Beneficio proutis, vt probetur, quod sit de origine loci,

ubi abest beneficium, probatur per testes de p. onentes de publica voce, & fama. decif. 92. num. 6. *Merlino*.
 Beneficium dicitur reservatum, stante eius resignatione facta in manibus Papæ. decif. 63. num. 1. *Motmano*.
 Beneficia, quæ sunt debita certo generi personarum, cadunt sub reservatione cum sua qualitate. decif. 153. numero 6. *Coccino*.
 Beneficia venientium ad Curiam, & recedentium ab ea, & decedentium intra duas dietas, sunt reservata. decif. 150. num. 2. & 12. *Pirouano*.
 Et ista reservatio habet locum, siue isti sint Curiales, siue non, & nulla habita distinctione negotiorum. vide ibid. num. 5. & num. 11.
 de Beneficio reservato; quando Papa prouidet, censetur prouidere, quateus probetur, quod sit reservatum, aut affectu. decif. 245. num. 19. *Pirouano*.
 super Beneficio aliquo, si Papa apponat manus ex causa narratorum, si narrata non sunt vera, Papa non intendit præiudicare collatoribus. decif. 45. num. 7. *Ghislerio*.
 Beneficiorum reservationem, quando Papa facit, est intelligenda de ea, quæ sit perpetuo de beneficio, non autem de temporali. decif. 245. num. 4. *Pirouano*.
 Beneficium, vt possit impetrari, & cadat sub reservatione, probandum est, quod sit vacabile, & conferibile clerico, & erectum in titulum beneficij. decif. 13. num. 7. *Merlino*.
 Beneficium debitum certo generi personarum, cadit si b. reservatione cum sua causa. decif. 183. nu. 7. *Coccino*.
 Beneficiorum reservatio, quæ vacant apud Sedem, est indubitata, & antiquissima. decif. 28. num. 1. *Verospio*.
 Et hoc non solum per inueteratam consuetudinem verum etiam, quia eadem consuetudo est redacta in ius scriptum, vt habetur in c. 2. de præben. ibid. num. 2. & 3.
 Beneficia, ad hoc vt cadant sub reservatione, quid sit inspiciedum. decif. 245. num. 9. *Pirouano*.
Vide infra in verbo reservatio.
 in Beneficiorum resignationibus non habet locum ratificatio. decif. 82. num. 4. *Motmano*.
 Beneficium esse conferibile indicat resignatio. decif. 13. nu. 11. *Merlino*.
 Beneficium resignatum, quod resignatarius possederit, ex quibus satis superque doceatur. decif. 63. n. 5. *Motmano*.
 Beneficij resignatio, siue simplex, siue ex causa permutationis, pendet à voluntate resignantis. decif. 130. num. 17. *Queipo*.
 Beneficij resignatio, & reservatio pensionis, sunt gratiæ omnino separatae. decif. 213. num. 18. *Ghislerio*.
 Beneficij resignationis publicatio bene dicitur facta intra terminum requisitum, data eius prorogatione. decif. 63. n. 12. *Motmano*.
 Beneficia, quæ resignantur, si resignans in fra viginti dies decedat, cadunt sub Regul. Cancell. de viginti, & quando incipiunt currere isti 20. dies. decif. 100. nu. 12. *Motmano*.
 Beneficium resignanti, quando dicatur penitus sublata potestas pœnitendi. decif. 82. nu. 14. *Motmano*.
Vide infra in Verbo Resignatio.
 Beneficiorum simplicium sunt capaces clerici, qui non sunt in sacris Ordinibus constituti. decif. 13. nu. 30. *Merlino*.
 Beneficium tunc multo magis præsumitur simplex, si solitum fuit obtineri per Clericos seculares. decif. 187. numer. 3. *Pirouano*.
 Beneficia omnia de iure præsumuntur simplicia. decif. 187. num. 2. *Pirouano*.
 Beneficij vltimus status semper attenditur, quando agitur inter ipsos proutis, vel præsentatos.
 Verum tamen est, si detegatur contrarius status, ita vt ad alium pertineat ius conferendi, imposterum reservatur tale ius vero collatori. decif. 13. nu. 22. 23. & 24. *Merlino*.
 Beneficij vltimus status, vt non veniat attendendus ad effectum sustinendi collationem, opus est probatione incontinenti, & liquidissima, scilicet pro rem iudicatam, vel per confessionem partis. decif. 13. num. 20. *Merlino*.
 Beneficij status antiquus & de præterito præsumitur similis vltimo, & semper talis continuatur, non confutatur contrario. decif. 57. num. 10. *Merlino*.

de Beneficij ultimo statu collatio, quando non possit dubitari. decif. 57. num. 4. *Merlino*.
 Beneficij statum non mutant prouisiones beneficij. decif. 57. num. 6. *Merlino*.
 Beneficij ultimus status, ex quo doceatur. decif. 16. num. 6. *Ghislerio*.
 Beneficij ultimus status, & quasi possessio insurgens ex prouisione, quæ per 40. annos habuit effectum, sine dubio suffragatur pro validitate collationis, & sufficit pro eius iustificatione. decif. 57. num. 12. *Merlino*.
 Beneficij statum, vt dicatur Papam voluisse immutare, debet constare de eius scientia. decif. 57. num. 5. *Merlino*.
 Beneficia in titulum perpetuum non est concessum habere Regularibus, cum hoc repugnet voto paupertatis, & obedientiæ. decif. 245. nu. 3. *Pirouano*.
 Beneficia regularia, regularibus conferenda sunt. decif. 43. num. 1. *Pirouano*.
 Beneficia regularium sunt manualia. decif. 245. numer. 14. *Pirouano*.
 Beneficia vacantia per obitum familiarium Cardinalium sunt reseruata per regulam 3. hodie 4. Cancellar. decif. 53. num. 1. *Coccino*.
 Beneficium vacat, vt prius cessante commendat. decif. 24. num. 8. *Pirouano*.
 Beneficij vacatio in Curia resultat ex resignatione facta in manibus Papæ. decif. 63. num. 2. *Motmano*.
 Beneficium non vacat per mortem resignantis, si ille viuens iam ad fauorem alterius resignauerit. decif. 92. num. 12. *Merlino*.
 Beneficia vacantia apud Sedem, si Papa non conferat intra mensem, expirat reseruatio. decif. 10. num. 15. *Pirouano*. sed hoc hodie est antiquatum. num. 16.
 Beneficium, quando probetur, quod vacauerit per mortem alicuius. decif. 101. num. 1. *Motmano*.
 Beneficium, quod vacauerit per mortem alicuius, probatur ex eo, quod pars venit ex eadem vacationem. decif. 207. num. 1. *Dunozetto*.
 Beneficium vacat ob retentionem plurium beneficiorum absque dispensatione Apostolica. decif. 216. nu. 2. *Pirouano*.
 Beneficia quæ vacant per obitum in loco Curia, indistinctè dicitur vacare apud Sedem. decif. 28. num. 7. *Verospio*.
 Beneficij prouisio facit consumere vacationem. decif. 71. numero 4. *Vbaldo*.
 Beneficium dicitur vacare apud Sedem, si is, per cuius obitum in Curia vacat Beneficium, fuerit, vel necne Curialis. decif. 28. num. 5. 10. & 13. *Verospio*.
 Beneficij valor ad effectum iustificationis, debet probari deductis oneribus. decif. 186. num. 15. *Ghislerio*.
 Beneficij valor, si sit taxatus in libris Camerae, non eget alia iustificatione. decif. 20. num. 20. *Ghislerio*.
Vide infra in verbo Valor.
 Beneficia plura si fuerint vnita, & vnio, quoad vnū effectuatā fuerit, hoc sufficit ad hoc vt etiam ad reliqua beneficia dicatur effectuatā vnio, & qualiter hoc procedat. decif. 109. num. 4. *Ghislerio*.
 Beneficiorum vnio in diuiduitas, in quo consistat. decif. 109. num. 12. *Ghislerio*.
 in Beneficialibus attenditur ultimus status, dum agitur inter prouisos, non autem inter collatores, & si principaliter nō agatur super statu, sed iure prouisi. decif. 57. nu. 2. *Merlino*.
 in Beneficialibus status ultimus collectus ex prouisionibus Apostolicis, & quasi possessione ex eisdem collectus, quando attendatur. d. 57. num. 9. *Merlino*.
 in Beneficialibus tantum procedit cap. 1. de elect. in 6. decif. 124. num. 30. *Coccino*.
 Beneficiali causæ, quando æquiparetur causa matrimonialis. decif. 124. num. 37. *Coccino*.
 Beneficium restitutionis in integrum perdit minor, si iuret se maiorem esse, & hoc in penam mendacij. decif. 293. num. 25. *Motmano*.
 Beneficium, ne egeat, si alicui competat, tunc illo, non potest vti, quando fuit ingratus. decif. 23. num. 12. *Coccino*.
BENEPLACITVM.
 Beneplacitum Apostolicum præsumitur interuenisse in alie-

nationibus rerum Ecclesiæ ex cursu 30. annorum, & hoc siue fuerit reseruatum, siue non, in instrumento venditionis. decif. 5. num. 11. *Merlino*.
 Beneplacitum Apostolicum vbi requiritur præsumitur interuenisse spatio 30. annorum. decif. 32. num. 3. *Coccino*.
 sub Beneplacito Apostolico, si sit celebratus contractus, si illud non obtineatur remanet contractus conditionalis, & pro non facto, & inualido. decif. 94. num. 1. *Pirouano*.
 Beneplacitum Apostolicum, si post alienationem bonorum Ecclesiæ obtineatur non est necessarius nouus consensus partium. decif. 82. num. 10. *Motmano*.
BO NA ECCLESIASTICA.
 Bona Ecclesiastica immunia sunt, & libera ab oneribus, & tributis impositis per Communitates, & Principes Laicos. decif. 339. num. 1. *Merlino*.
 Bonis Ecclesiasticis, si Magistratus pedagia imponunt, anathemate feriuntur. ibidem num. 2.
 Bona dum Ecclesijs traduntur, eo ipso eximuntur à dominio, & potestate Laicorum, & ex speciali iure dominio Christi Domini constituuntur. ibidem num. 19.
 Bona Ecclesiastica, sunt ipsius Domini patrimonium ibidem num. 26.
 Bona semel à Laicis, etiam legitime possessa, non semper cum onere tributi, & vectigalis transeunt ad Ecclesiam, sed cum distinctione. ibidem num. 36. de qua distinctione vide vsque ad finem.
 Bona, quæ possidet Ecclesia iure spiritali, & Diuino, vt decimæ oblationes, &c. ista semper, ac perpetuò immunia sūt a quibuscunque oneribus secularibus, tam præteritis, quæ futuris, & quare. ibidem num. 39.
 Bona, quæ à priuatis habuit Ecclesia, quæ tamen sunt destinata ad Cultum Diuinum, & Officium spirituale, vt situs Ecclesiarum, & Cœmeterium &c. hæc sunt immunia ab omnibus, & quibuscumque oneribus, & quare. ibidem num. 40.
 Bona, quæ possidet Ecclesia forte temporali, & iure ciuili, vt titulo emptionis, legati &c. si tempore, quo sunt apud Ecclesiam onera imponantur, certum est, quod gaudent immunitate Ecclesiastica. ibidem num. 41.
 Et hoc casu non potest dari aliqua cautela, quod Clericis, seu Collegijs pro eorum prædijs imponatur collecta, & qui contrarium sentiret graue piaculum committeret. ibidem num. 41.
 Bona ad effectum, vt transeat ad Ecclesiam cum suis oneribus dicta onera debent esse certa. ibidem num. 45.
 Bona postquam peruenierunt ad Ecclesiam, Laici super eis non possunt imponere collectas, & nec eo, quod à principio Territorium totum effecerunt tributarium pro collectis imponendis, quia res deuenit ad statum à quo incipere non potest. ibidem num. 54.
 Bona translata in Ecclesiam, tunc demum retinent onus, & obligationem soluendi tributum, quatenus hoc tributum à Principe prius impositum fuerit, expresso pacto inter ipsum, & priuatos initio illud soluendi, &c. ibidem num. 63.
 Secus tamen est, si illud exigeret ex sola vi Regiæ potestatis, & iurisdictionis. ibidem num. 64.
Vide infra in verbo Immunitas.
 circa Bona Ecclesiastica Laici quicquam statuere nequeunt ex defectu potestatis. decif. 42. num. 4. *Merlino*.
 Bonorum Ecclesiæ possessio dicitur plena, & numquam vacat. decif. 78. num. 9. *Dunozetto*.
 Bonorum Ecclesiæ possessio ciuili, est pœnes ipsam Ecclesiam. decif. 78. num. 9. *Dunozetto*.
 pro Bonis Ecclesiasticis in Lusitania etiam soluuntur decimæ. decif. 13. num. 33. *Merlino*.
 de Bonis Ecclesiæ occupatis mortuo Prælato, quando agitur, Ecclesiæ competit interdictum, vnde vi. decif. 226. nu. 45. *Coccino*.
 in Bonis Ecclesiasticis alienari solitis, non requiruntur solemnitates nec Beneplacitum Apostolicum. decif. 282. num. 18. *Panzirolo*.
 Bona Ecclesiæ, si Prælatus nulliter alienet, & habeat se pro spoliato, potest tamen agere nomine Ecclesiæ. decif. 78. num. 25. *Dunozetto*.
Vide infra in verbo Ecclesia, & in verbo Prælatus.
 Bona

Bona Ecclesiæ, si occupentur per tertium Sede vacante, Ecclesiæ competit interdictum, Vnde vi. decif. 78. num. 11. & 20. *Dunozeito.*
in Bonorum Ecclesiæ alienatione ex lapsu temporis omnia præsumuntur rite, & legitime gesta. decif. 14. numer. 42. *Ghislerio.*
Bona Ecclesiarum perpetuo sunt Ecclesiastica, & in Diuinum Cultum per se ordinantur. decif. 3. 9. num. 25. *Merlino.*
Bonorum Ecclesiæ possessio est penes ipsam Ecclesiam, & non simpliciter penes Prælatum. dec. 78. nu. 8. *Dunozeito.*
Bona aliqua, si alicui Ecclesiæ essent vnita non quidmodicū, sed omnes fructus ad eam spectarent. decif. 282. num. 6. & 7. *Panzirulo.*
Bonorum Ecclesiæ possessio præsumitur a depta, ex adeptio- ne possessionis Ecclesiæ, vel Dignitatis. nisi tertius, Ecclesiæ, vel dignitate vacante ceperit, possessionem. decif. 78. nu. 30. *Dunozeito.*
Bona Ecclesiastica, nec indirecte subiiciuntur iurisdictioni, & iudicio Laicorum. decif. 42. nu. 10. *Merlino.*
Bonorum Ecclesiæ possessio continuatur in Prælatum abs- que apprehensione. decif. 139. num. 26. *Dunozeito.*
in Bonis Monachi semper succedit Monasterium. dec. 215. num. 7. *Pirouano.*

BONA IN PROPHANIS.

Bona quæcunque, quæ acquiruntur iure separato ab aditione hæreditatis, non requirunt agnitionem ad effectum, vt liberè transmittantur ad hæredes. decif. 160. nu. 14. *Pirouano.*
in Bonis, nec in persona sunt grauandi hæredes cum benefi- cio legis, & inuentarij. decif. 2. num. 7. *Pirouano.*
Bonorum occultationis præsumptio, si opponatur hæredi, ipse tueri se potest ex inuentario. decif. 39. nu. 17. *Pirouano.*
Bonis fratrum nominatorum, si renunciet soror, ista renun- ciatio non debet extendi ad bona fratrum non nominatorum. decif. 144. num. 7. *Pirouano.*
pro Bonorum libertate semper præsumitur. decif. 310. num. 5. *Merlino.*
Bonorum immobilium æstimatio solet fieri ad rationem quin- que pro centenario. decif. 81. nu. 31. *Merlino.*
Bona, si quis repudiauerit, non potest amplius ad ea redire. decif. 323. num. 1. *Coccino.*
Bonorum mobilium, & immobilium appellatione non ve- niunt iura, & actiones. decif. 83. nu. 16. *Coccino.*
inter Bona immobilia, licet secundum aliquos, connumerentur actiones, nihilominus stabiles non sunt, nec de sui natura fructifera. decif. 116. num. 17. *Merlino.*
ex Bonis stabilibus fructiferis præsumuntur percepti fructus. decif. 2. num. 8. *Pirouano.*
in Bonis maternis filia debetur legitima. decif. 49. numer. 5. *Motmano.*
in Bonis defuncti, æquales in gradu simul succedunt æqualiter. decif. 89. num. 5. *Pirouano.*
à Bonis maternis tamquam à diuersis non infertur ad bona paterna. decif. 337. num. 4. *Verospio.*
cum Bonis datis femina transeunt in alienas familias. decif. 49. num. 10. *Motmano.*
Bona, quæ sunt partes circumstantes, vel de pertinentijs bonorum emphyteuticorum dicuntur comprehensa in eorum concessione. decif. 120. num. 22. *Coccino.*
Bona, quando conceduntur sub generalitate, adiecta aliqua specialitate, tunc omnia censentur emphyteutica etiã ad effectum deuolutionis. dec. 162. num. 30. *Pirouano.* contra rium vide num. 31. & declar. vt nu. 32. 33. 35. & 36.
Bona communia solent fratres, & alij inter quos intercedit sanguinis necessitudo, vt plurimum diuidere, vt vnusquisque sciat partem suam, & nihilominus deinde simul cohabitare, & vnusquisque partem alterius possidet iure familiaritatis. decif. 125. num. 17. & 18. *Merlino.*
Bonorum insolutorum datorum æstimatio, debito fieri de tẽ- pore, quo creditor ea insolutorum accepit. decif. 46. num. 8. *Dunozeito.*
Bona per hæredes, quando diuiduntur ea bona, quæ obue- niunt vni ex cohæredibus, alius cohæres in eis amittit possessionem. decif. 125. num. 2. *Merlino.*
Bona capta pro executione, si fuerint subhastata, & tradita

emptori, non potest iterum creditor via executiua contri- eundem debitorem agere, ex eodem contractu. decif. 122. num. 13. *Ghislerio.*
de Bonis patrimonialibus, & non intuitu Ecclesiæ quæsitis, Clericis licitum est habere hæredes legitimos, & testamentarios. decif. 112. num. 12. *Queipo.*
Bona, quod sint intra fines alicuius Parochiæ, bene probatur ex testibus deponentibus de publica voce, & fama. decif. 261. num. 4. *Buccabella.*
cum Bonorum vniuersitate transit ius honorificum. decif. 89. num. 4. *Pirouano.*
in Bonis, si quis sit institutus, ad vtendum, & fruendum, quid importet talis institutio. d. 83. nu. 7. *Coccino.*
Bona non sunt dici consula, quando adfunt confines. decif. 236. num. 11. *Merlino.*
Bonis paterni si filia renunciauerit, non prohibetur succede- re fratri in bonis iisdem, quæ ad eum ob paternam successionem deuenerunt. decif. 232. num. 7. *Pirouano.*
Vide in verbo filia, & in verbo renunciatio.
Bonorum appellatione propriè non veniunt nomina debitorum sed tertiam speciem constituunt. decif. 140. n. 5. *Merlino.*
in Bonis alijs non potest verificari renunciatio, quàm in ex- pressis. decif. 232. num. 11. *Pirouano.*
Bona materna pater retinendo censetur nomine filiorum infantium hæreditates eorum matris aduiffe. decif. 264. num. 9. *Dunozeito.*
Bonorum renunciaciones debent tantum intelligi de bonis, & personis specificatis. decif. 144. num. 9. *Dunozeito.*
de Bonis testatoris, dum quis nullum commodum sentit, cẽ- setur executor tantum voluntatis. decif. 35. nu. 8. *Verospio.*
Bonorum certam quantitatem ostendens emphyteuta, quæ sit proportionata Canoni, tunc petens maiorem quantitatem probare eam tenetur. decif. 120. num. 14. *Coccino.*
de Bonis quæ administrantur nemo potest exercere liberali- tatem. decif. 115. num. 10. & 11. *Coccino.*
in Bonis filiorum defunctorum mater succedit post patrem, decif. 52. num. 24. *Merlino.*
Bona omnia debitoris, si creditor habeat pignorata, potest eligere pignus sibi bene visum. decif. 276. num. 5. *Coccino.*
Bonorum hæreditatorum fructus, quando veniant imputan- di in credito dotis. decif. 5. num. 14. *Verospio.*
Bona beneficio temporis possunt augeri, & deteriorari. decif. 120. num. 15. *Coccino.*
Bonorum dominium, nisi prius fuerit formatum, frustra que- ritus eius identitate. decif. 164. num. 1. *Coccino.*
cum Bonorum vniuersitate transit ius patronatus, pro rata he- reditaria. decif. 207. num. 4. *Dunozeito.*
Bona adesse intra fines alicuius loci, quando testes benè pro- bent. decif. 261. num. 5. *Buccabella.*
Bona existentia intra fines aliorum bonorum emphyteuti- corum præsumuntur eiusdem naturæ, & sic emphyteutica. decif. 128. num. 12. *Ghislerio.*
Bona emphyteutica vendens, cum expresso consensu domi- ni directi, tunc linea ementis, & non vendentis attendi debet. decif. 282. num. 1. *Panzirulo.*
Bona accipiens sub qualitate emphyteutis, & soluens cano- nem, non potest amplius emphyteusum impugnare. decif. 128. num. 5. *Ghislerio.*
Bona, simul stare potest quod quis emat tamquam libera, li- cet sint emphyteutica, & postea cognita veritate emptor bona si fidem agnoscat. decif. 128. nu. 14. *Ghislerio.*
Vide infra in Verbo Emphyteusis.
Bonorum fideicommissariorum cessio ratione commodi- tatis valde fieri potest, non obstante alienationis prohibitione. decif. 5. num. 17. *Verospio.*
Bonis liberis superuenientibus post dotationem effectuatã in bonis fideicommissi, debet reintegratio fieri. decif. 355. num. 11. *Motmano.*
in Bonis fideicommissis subiectis census substinere potest quã- do, vel est impositus ab eo, cui cõpetunt detractiones, vel est impositus in parte libera. decif. 116. num. 24. *Merlino.*
Bona, si fuerit dispositum, quod remaneant inter illos de do- mo, & familia, videntur comprehensi, tam, masculi, quàm femina. decif. 284. num. 32. *Coccino.*

Bona fideicommissaria, quando sunt restituenda inter alia debet fieri detractio dotis. decif. 301. num. 2. *Ghislerio*.
 Bona libera adesse probare debet fideicommissarius, quando agat contra tertios possessores ad vendicationem bonorum vinculatorum alienatorum ex causa dotis. decif. 254. num. 2. *Pirouano*.
 Bona fideicommissaria in subsidium veniunt in generali obligatione bonorum favore dotis. dec. 312. nu. 25. *Merlino*.
 Bona libera hæreditaria, quando adsunt, tunc ea sunt imputanda in dotem, antequam sit locus Authores. quæ C. com. de legat. decif. 240. num. 7. 8. 9. *Motmano*.
 Bona fideicommissaria non sunt tota exhaurienda in dotibus contra expressam mentem fideicommittentis. decif. 49. num. 11. *Motmano*.
 Bona fideicommissio subiecta non possunt retineri pro dote, nisi prius discussis bonis liberis. dec. 301. nu. 16. *Ghislerio*.
 Bona fideicommissaria ascendentium existentia pœnes collaterales vel extraneum sunt oneri obnoxia descendentes dotandi. decif. 14. num. 23. *Merlino*.
Vide infra in verb. Fideicommissum.
 Bona hæreditaria debitoris, quando creditor retinet, si ea æquent sortem, facit fructus suos. dec. 46. num. 6. *Dunozetto*.
 Bonorum hæreditariorum fructus spectant ad hæredem. decif. 51. num. 13. *Coccino*.
 Bonorum hæreditariorum identitas, ad effectum immisionis, ex quo bene probetur. decif. 140. num. 14. *Merlino*.
Vide infra in verbo Hæreditas.
 Bonorum identitas, ut dicatur probata sufficit verificatio duorum confinium, licet in alijs adsit diuersitas, & discrepantia. decif. 125. num. 20. *Merlino*.
 Bonorum identitas ad effectum deuolutionis an probetur ad effectum recognitionis. decif. 164. num. 17. *Coccino*.
Vide infra in verbo Identitas.
 Bona libera, si quis asserat, quod extant, ex quibus dos detrahi possit, ei incumbit onus probandi. decif. 312. num. 26. *Merlino*.
 Bona libera, quando adsunt, cessat remedium Auth. res quæ, C. com. de legat. decif. 301. num. 14. *Ghislerio*.
 Bona in dubio censentur allodialia, & libera, iuxta primeum statum in naturæ. decif. 310. num. 1. *Merlino*.
Vide supra in verbo Allodialitas, & infra in verbo Feudum, & in verbo Territorium.
 Bona minorum, quando non alienantur, sed obligantur pro debito necessario, tunc non debent interuenire solemnitates requisitæ in eorum alienationibus. decif. 145. num. 4. *Pirouano*.
 super Bonis minoris, quando census imponuntur, sunt seruandæ eadem solemnitates, quæ requiruntur in alienatione dictorum bonorum, & sic iusta causa, & solemnitates, decif. 98. num. 5. *Merlino*.
 Bona minorum non possunt sine causa necessaria alienari. decif. 145. num. 5. *Pirouano*.
 Bona minorum, quando alienantur copulatiuè requiritur utilitas, vna cum decreto iudicis. decif. 81. nu. 29. *Merlino*.
 super Bonis minorum, quando apponitur hypoteca etiã sit plex, debent adhiberi solemnitates statutarie. decif. 77. num. 22. *Merlino*.
 super Bonis minorum, census imponi non debent ad soluendum debita eorum, si adsit ex quibus illa solui possunt. decif. 98. num. 17. *Merlino*.
Vide infra in verbo Contractus, & in verbo Minor.
 Bonorum filij, pater est legitimus administrator. decif. 86. num. 12. *Ghislerio*.
 Bonorum separatio ex causa legitime, si non expleat integrum eiusdem legitimæ creditum, illius supplementum tantum per potest conditione ex lege. decif. 5. num. 3. *Verospio*.
 Bonorum separatio ob legitimam, si fuerit facta per sententiam, præsumitur facta pro integra legitima. decif. 5. num. 2. *Verospio*.
 à Bonorum propriorum confusione præseruantur hæredes, & à quocumque damno, data inuentarij validitate. decif. 2. num. 3. *Pirouano*.
 Bonorum confusione stante, concludens debet esse probatio identitatis. decif. 175. num. 4. *Dunozetto*.

Bonorum confusio ex cuius facto processit, ei incumbit onus probandi antiqua confinia. decif. 175. num. 5. *Dunozetto*.

B R E V E.

Breue non est exequendum, nisi præuia illius iustificatione. decif. 71. num. 2. *Valdo*.

Breua de capienda possessione nomine Camerae, fundantur in totum super reservatione. ibid. num. 3.

Breue vtens in iudicio, non potest illud impugnare, quamuis eius nomine impetratum non sit. decif. 51. nu. 8. *Coccino*.

Breue aliquod, quod fuerit productum, ex quibus bene dicatur constare. decif. 111. num. 10. *Ghislerio*.

Breuis formam executor debet ad vnguem seruare. decif. 200. num. 14. *Dunozetto*.

Breue, si sit expeditum in forma communi, & nec in eo fuerit derogatum regul. de iur. quæsit. & c. non tollit ius alteri iam perfectè quæsitum. decif. 312. num. 8. *Ghislerio*.

B V L L A.

Bulla non præsumitur originalis, nec in forma probanti, si careat plumbo, & nec locus appensi plumbi inspiciatur. dec. 224. num. 12. *Merlino*.

Bulla aliqua, quod non sit originalis suspicio ista multo magis augetur, si scriptura, & approbatio Pontificis, & subscriptio Cardinalium S. R. E. diuersæ ætatis, valetudinis, & nationis, vno eodemque atramento, calamo, & caractere exarata sint. ibid. num. 13.

Bullæ sumptum multò minus probat, si careat die, & anno. ibid. num. 18.

Bullæ sumptum, quod sit exemplatum, ex Bulla authentica, si Notarius hoc asserat, quando ei non credatur. ibid. nu. 20. & amplia. num. 21.

Bulla ad hoc, ut probet, debet esse in forma probanti. ibidem. numero 15.

Bullorum aliquarum declarationem habes infra in calce Indicis.

C

C A D U C I T A S.

ad Caducitatem agens oblineam finitam, dictum finem probare grauatur. decif. 25. numero 2. & 3. *Merlino*.

ad Caducitatem agens, eam regulariter debet probare. decif. 25. num. 1. *Merlino*.

Caducitas incurta ob non adimplementum, censetur remissa ex multiplicatis receptionibus Canonum. decif. 25. nu. 7. *Merlino*.

Caducitas non inducitur ex alienatione emphyteusis facta iurequisito Domino directo, si dicta alienatio fuerit necessaria. decif. 25. num. 12. *Merlino*.

Caducitas non incurritur ex alienatione necessaria facta vigore Bullæ Iuris congrui. decif. 25. num. 13. *Merlino*.

Caducitatis pena, ut euitetur facienda est omnis interpretatio possibilis. decif. 393. num. 25. *Verospio*.

à Caducitatis pena, quis excusatur ex iusta ignorantia. decif. num. 15. *Merlino*.

C A L V M N I A.

Calumniæ suspicio solet retrahere Rotam à concessione remissoria. decif. 142. num. 9. *Motmano*.

Calumniæ præsumptio cessat contra eum, qui obtinuit sententiam fauorabilem. decif. 70. num. 9. *Motmano*.

Calumniæ suspicio, quotiescumque intrat remissoria denegatur. decif. 111. num. 2. *Coccino*.

Calumniam euidentem, si contineat transactio, est ipso iure nulla. decif. 271. num. 19. *Merlino*.

Calumniæ suspicio leuis, quando adest non denegatur remissoria, sed secus est, quando non est leuis, & probabilis. decif. 111. num. 3. *Coccino*.

Vide infra in verbo Remissoria.

C A M B I A.

Cambiorum interesse, ut iuste dicatur penum, non sufficit sola attestatio, & dictum creditoris. dec. 134. n. 3. *Verospio*.
 Quod amplia etiam si ista attestatio esset iuramento roborata. ibid. num. 4. limita. num. 6. 7. & 8.

Cambiorum realitas regulariter probatur per literas, & paritas librorum mercantiliter tentorum. decif. 70. numer. 2. *Motmanno.*

Sed hoc non procedit, quando altera pars negat realitatem partitæ, & contendit eam cum Mercatore vere non fuisse factam. ibid. num. 3.

Cambiorum realitatis probatio, quando non prohibeatur fieri etiam per testes. decif. 70. num. 4. *Motmanno.*
in Cambijs veritas, & eorum substantia est attendenda. decif. 134. num. 5. *Verospio.*

Cambiorum valor probatur per testes practicos, scilicet per Mercatores. decif. 158. num. 5. *Motmanno.*
in Cameram Apostolicam transeunt omnia bona, & iura religioſi decedentis extra clauſtra. decif. 121. nu. 17. *Pirouano.* & qualiter hoc intelligatur, vide num. 18. & 19.

C A N O N

Canonem, niſi emphyteota demonſtret pro quibus bonis ſoluat, tunc bona omnia præſumuntur emphyteotica. decif. 120. num. 13. *Coccino.*

Canonum ſolutiones per triginta annos ſequutæ probant dominium tamquam præſcriptum etiam contra tertium. decif. 164. num. 5. *Coccino.*

Canonis vox ſolet, quandoque confundi cum cenſu, & ſynonimè accipi. decif. 110. num. 12. *Merlino.*

Canonum ſolutiones, ſunt ſufficientes, pro retentione, & conſervatione ſtatus præcedentis feudalitatis. decif. 344. num. 19. *Motmanno.*

Quamvis ad acquirendum de nouo huiusmodi actus non ſufficerent. ibidem num. 22.

Canonibus, quando leges non ſunt contrariæ, iudicandum eſt ſecundum leges, etiam in terris Eccleſiæ. decif. 172. nu. 58. *Merlino.*

C A N O N I C A T V S.

Canonicatus collatio cenſetur facta iuxta formam ſtatuti Eccleſiæ. decif. 359. num. 3. *Motmanno.*

Canonicatus collatio, quando fit à Capitulo, debet conſtare, quoniam Canonici erant præſentes. decif. 359. num. 11. *Motmanno.*

Canonicatus poſſeſſio, quando dicatur capta verè Capitulariter, & de manu Capituli. decif. 233. num. 4. *Merlino.*

Canonicatus poſſeſſio, ſi non ſit capta capitulariter manutenuibilis non eſt. decif. 233. num. 3. *Merlino.*

Canonicatus valor computatis diſtributionibus, quod non excedat ſummam narratam, comprobari poteſt tū ex teſtibus, tum ex confeſſione aduerſarij emanata in litteris ſuæ prouiſionis. decif. 92. num. 9. & 10. *Merlino.*

Canonicales ſtalli, illi ſunt propriè, in quibus capitur poſſeſſio. decif. 288. num. 7. *Merlino.*

Canonicales ſedes ſunt ſtalli Canoniorum. decif. 288. num. 8. *Merlino.*

C A N O N I C V S.

Canoniciſ cappa non datur, niſi in principio Officij. decif. 288. num. 3. *Merlino.*

Canoniorum electio in Eccleſijs Regularibus ad Capitulum, & Prælatus ſimul pertinet. decif. 72. num. 1. *Queſpo.*

Canonicus, qui poſt adeptam poſſeſſionem Canonicatus, reperit occupantem, poteſt eum violenter expellere. decif. 78. num. 33. *Dunozeſto.*

Canoniorum duorum contumacia non poteſt impedire actiones, & acta Capitularia, ſed eis eſt imputandum, ſi non venerint. decif. 35. num. 5. *Ghiſlerio.*

Canonicæ ſedes ſunt fructus Canonicatus, & ideo ad eos ſolos ſpectant. decif. 252. num. 10. *Merlino.*

Canonici, dum habent ſedes fixas & proprias, tunc nunquā à Canoniciſ quimvis contiguam ſeſſionem habentibus occupari poſſunt. decif. 288. num. 11. *Merlino.*

Canonici ſtallum ab alio inferioris ordinis, non poteſt occupari. decif. 288. num. 9. *Merlino.*

Canonici, & Portionarij nō faciunt vnum Collegium. decif. 115. num. 19. *Coccino.*

Canonicus propter infirmitatem non tantum ab onere reſidendi excuſatur, ſed etiam præſeruantur ei omnia iura præſentium pro luſtandis diſtributionibus. decif. 308. num. 20. *Verospio.*

Canoniorum electio in Eccleſijs Collegiaſis eſt etiam ſimul taneſ inter Capitulum, & Prælatum. decif. 72. num. 2. 3. & 4. *Queſpo.*

Canoniciſ, & Portionarijs diſtributiones debitaſ, ſic appellatur, cum ſint ſtipendium quotidie debitum præſentibus, & intereſſentibus. decif. 115. num. 23. *Coccino.*

in Canonium, & fratrem receptio, non poteſt fieri citra nomen Collegij. decif. 221. num. 4. *Panzirolo.*

Canoniciſ Tridentini, ſi eligant aliquem in Canonium, iſta electio non indiget ſuperioris conſtitutione. decif. 359. num. 2. *Motmanno.*

C A P I T V L V M.

Capitulum, quando ſe fundat in ſtatuto Eccleſiæ requirente certam qualitatem in Canoniciſ eſt legitimus contradicſor, & non alias. decif. 352. num. 4. & 6. *Coccino.*

Attamen onus probandi in capacitatem incumbit ipſi Capitulo. ibid. num. 7.

Capituli habet intentionem fundamentam ſuper adminiſtratione bonorum Eccleſiæ. decif. 234. num. 17. *Coccino.*

Capitula duo ſi ſimul conueniant, tamquam vnum corpus, non tamquam duo corpora conſiderantur. decif. 15. nu. 6. *Coccino.*

Capitulum poteſt impedire immiſſionem vigore litterarum Apoſtolicarum, quando allegat exceptionem reſultantē ex indulto Apoſtolico. decif. 27. num. 14. *Dunozeſto.*

Capitulum habet intentionem fundatam ſtatuendi ſuper illis rebus, quæ propriæ Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt. decif. 351. num. 1. *Verospio.*

Capituli appellatione, Beneficiati non continentur. decif. 309. num. 4. *Verospio.*

Capitulo congregato, ſi ſit facta citatio, dicitur legitimè ei facta. decif. 254. num. 2. *Coccino.*

Capitulum ſede vacante non ſuccedit Epifcopo in collatione beneficiorum. decif. 289. num. 85. *Coccino.*

Capitulum abſque interuentu Beneficiatorum habet liberā diſpoſitionem. decif. 321. num. 7. *Coccino.*

ad Capitulum, & Prælatum ſimul ſpectat electio Canoniorum in Eccleſijs Regularibus. decif. 72. nu. 1. *Queſpo.*

in Capituli loco fieri actus aliud eſt, & aliud fieri capitulariter. decif. 36. num. 9. *Ghiſlerio.*

Capitulum, ſi debeat honorificè recipere aliud Capitulum, quid facere debeat. decif. 15. num. 8. *Coccino.*

Capitulum, ſi contra electionem ſe oppoſuit, & nihil contra electum, aut formam electionis probauit, ſi poſtea intendat agere nomine Eccleſiæ nequaquam releuatur ab eodem onere probandi. decif. 289. num. 76. *Coccino.*

Capitulum, poteſt agere nomine Eccleſiæ. decif. 289. nu. 72. *Coccino.*

Capitulo Eccleſiæ Cathedralis valdè intereſt, ne illius Beneficiati, & alij clerici inferiores, ius acquirant faciendi Collegium. decif. 136. num. 2. *Motmanno.*

Capitulum, ut dicatur legitimus contradicſor ad impediendam immiſſionem, ſufficit, quod alleget impedimentum reſpiciens obſeruantiam ſtatutorum Eccleſiæ. decif. 27. num. 16. *Dunozeſto.*

Capituli maioris partis conſenſus ſufficit, quando non verſamur in actu voluntario, ſed in neceſſario. decif. 20. num. 12. *Ghiſlerio.*

Capitulum habens facultatem augendi, & diminuendi diſtributiones Portionariorum, non poteſt illas diminuerè, ceſſante legitima cauſa. decif. 156. num. 10. *Coccino.*

Capituli duæ partes conſtituunt maiorem, & ſaniorem partem. decif. 36. num. 3. *Ghiſlerio.*

Capituli totius conſenſus requiritur, quando agitur de præiudicio Eccleſiæ, & de actu voluntario. decif. 20. numero. 5. *Ghiſlerio.*

Capitulum adminiſtrat bona cōmunia intuitu Eccleſiæ acquiſita. decif. 234. num. 16. *Coccino.*

Capitulum ſi non poſſit fieri in loco ſolito, propter aliquam iuſtam cauſam, non propterea minus poteſt conuocari in alio loco. decif. 36. num. 8. *Ghiſlerio.*

de Capituli ſubſtantia certus locus non eſt. decif. 36. num. 7. *Ghiſlerio.*

Capitulum eſt adminiſtrator perpetuus bonorum Eccleſiæ.

fiat. decif. 254. num. 18. *Coccino.*
 Capitulum totum, quando fuit vocatum, si aliqui non veniant, tota potentia Capitularis, remanet in illis, qui venerunt. decif. 36. num. 4. *Ghislerio.*
 Et gesta illius valent, tamquam gesta à Capitulo. ibid. nu. 4.
 Capitulariter, quod aliquid fuerit concessum, ex quo probetur. decif. 36. num. 10. *Ghislerio.*
 Capitulariter, si Notarius attestatur, quod aliquid gestum sit, creditur. decif. 20. num. 6. *Ghislerio.*
 Capitula generalia Religionum, quoad obseruantiam Regulae habent omnimodam potestatem. decif. 27. numero 6. *Dunoz. eno.*
 Capitulis, & contractibus est inhærendum. decif. 250. nu. 18. *Merlino.*
 ad Capitula semper est recurrendum tamquam ad matricem, & originalem conuentionem. ibid. num. 19.
 Capitula, & contractibus fiunt à partibus, instrumenta verò à Notarijs. decif. 250. num. 18. *Merlino.*
 Capitulum aliquorum declarationem habes infra in calce Indicis.

CAPUT.

Capitis dolores ex communi Medicorum schola connumerari solent inter magnos, imo pestiferos & acutos morbos. decif. 308. num. 3. *Verospio.*
 Capitis dolores trahunt secum consensum totius corporis. decif. 308. num. 8. *Verospio.*
 Capitis diminutio non liberat quem à naturali obligatione. decif. 231. num. 9. *Coccino.*
 Caput, quando est impetiniens, nunquam habendum est in consideratione, quoad effectus producendos. decif. 89. num. 10. *Pirouano.*

CAPELLA.

Capellam dotanti acquiritur ius patronatus, & ius honorificum. decif. 89. num. 25. *Pirouano.*
 pro Capella fabricanda, si restator aliquid reliquerit, hoc præsupponit existentiam Ecclesiæ. decif. 11. nu. 23. *Ghislerio.*
 Capellania, quod sit beneficium Ecclesiasticum probari potest ex multis simul iunctis. decif. 13. num. 25. *Merlino.*
 Capellania, quod sit conferibilis, ex quo arguitur. decif. 13. num. 13. *Merlino.*
 Capellania in dubio præsumitur beneficium Ecclesiasticum. decif. 13. num. 10. *Merlino.*
 Capellaniæ, quæ fundantur in Hispania ad celebrandas Missas, non cadunt sub regula referuatoria. decif. 13. numer. 8. *Merlino.*
 Quia non sunt tituli beneficiales, nisi probetur, quod sint erecti in titulum beneficii. ibid. num. 9.
 Captatoria dispositio, vide infra in verb. Dispositio captatoria.
 ad Capturam, quando Iudex non dicatur iuste processisse. decif. 26. num. 10. *Merlino.*

CARCER.

Carceris iniustitia, non solum desumitur ex eo, quod carceratus debitor non est, nec reus obiecti criminis, sed etiam quando licet sit debitor, & reus, non tamen iuris ordine seruato, captus fuit. decif. 26. num. 7. & 8. *Merlino.*
 in Carceribus, si facta sit renunciatio præsumitur facta per metum, & ideo non sustinetur. decif. 122. num. 6. *Ghislerio.*
 in Carceribus, quantumuis sit facta obligatio, sustinetur, si quis fuerit iuste carceratus. decif. 122. num. 12. *Ghislerio.*
 in Carcere intelligitur esse, qui sub fida custodia manet. dec. 26. num. 41. *Merlino.*

CARCERATIO.

ad Carcerationem, quod Iudex iuste processerit, ista præsumptio ex quibus cesset. ibid. num. 11.
 Carceratio uxoris sine magna causa, & cura cibi subtractio, natiuitas prohibita est. decif. 239. num. 12. *Pirouano.*
 Et hæc reputatur magna sæuitia, cum tendat, ad vitæ priuationem. ibid. nu. 12.
 Carceratio in dubio præsumitur iusta pro facto Iudicis. decif. 26. num. 9. *Merlino.*
 Carceratio si sit iniusta, & obligatio tendat in fauorem illius, qui carcerationem procurauit, tunc talis obligatio est ipso iure nulla, nec enam iuramento validatur. decif. 26. nu.

mero 5. & 43. *Merlino.*
 Carceratio iniusta probat metum cadentem in constantem virum. decif. 26. num. 5. *Merlino.*
 Carcerari tunc possunt Priores, & Consules Vniuersitatis pro debito illius, quando sunt in mora soluendi. decif. 143. num. 18. *Pirouano.*
 Carcerari pro debito, si statutum caueat, vt debeat debitor, idem dicendum est de hærede eius, quamuis nulla in statuto fiat mentio de hæredibus. decif. 39. num. 2. *Pirouano.*
 Carcerati contractus cum Officiali irritatur ob duplicem metum subiectionis scilicet, & carcerationis. decif. 26. nu. 21. *Merlino.*
 Carcerati obligatio valida est, & sustinetur, quoties quis iuste fuit carceratus. decif. 26. num. 1. *Merlino.*
 Carcerati obligatio ad fauorem Iudicis, vel Officialis etiam si iusta sit carceratio, non tenet. decif. 26. num. 12. *Merlino.*
 Carcerati testamentum factum ad fauorem Iudicis, vel Officialis non tenet. decif. 26. num. 13. *Merlino.*
 Carcerati obligatio est valida, & sustinetur, quoties quis iuste fuit carceratus. decif. 122. num. 7. *Ghislerio.*
 Carceratus probabilius formidat indignationem Baronis, quam Iudicis, vel Officialis. decif. 26. nu. 23. *Merlino.*
 Carceratus postquam è carcere est liberatus, & est in plena libertate constitutus potest contrahere cum Barone. dec. 26. num. 34. *Merlino.*
 in Carcerato metum iustum ad contrahendum cum Barone, quæ iuducant. decif. 26. num. 38. *Merlino.*
 Carceratus, vt quis dicatur, quid sufficiat. decif. 26. num. 40. *Merlino.*

CARDINALIS.

Cardinales in proprijs Ecclesijs habent iurisdictionem ordinariam. decif. 28. num. 20. *Verospio.*
 Cardinales absentes à curia, vt participant de medijs annatis, necesse est licentia abessendi cum prærogatiuis præsentium, quam Summi Pontifices non multum libenter concedunt. decif. 53. num. 16. *Coccino.*
 Quia non est iustum, quod remaneant soli, & quod non possint habere consilium, maxime in arduis. ibid. num. 16.
 Cardinalibus aliquibus interdum conceditur magis ampla facultas conferendi beneficia, quam potestas ordinaria sit. decif. 221. num. 17. *Panzirolo.*
 Cardinalibus, qui non sunt præsentibus in Curia, etiam si resident in suo Episcopatu, non opitulatur Regulæ. 32. Cancellar. decif. 53. num. 13. *Coccino.*
 Cardinalibus non suffragatur Regulæ. 33. Cancell. si indultum non habeant. decif. 53. num. 11. *Coccino.*
 de Cardinali, quando est in Curia, præsens, loquitur Regulæ. Cancellariæ 32. decif. 53. num. 12. *Coccino.*
 Cardinales absentes à Curia non participant de medijs annatis. decif. 53. num. 15. *Coccino.*
 Cardin. Federicus Borromeus edidit opus, cui de Episcopo concionante nomen dedit, & quid in eo tractet, decif. 234. num. 34. *Merlino.*
 Caribufiani retinent stabilitatem in loco, tamquam in perpetuum carcerem. decif. 95. num. 9. *Mormanno.*
 Charitate materna destituuntur filij, dum mater transiit ad secundam vota. decif. 80. num. 23. *Merlino.*

CASTRUM.

Castro concesso, censetur etiam concessa iurisdicção. decif. 164. num. 18. *Coccino.*
 Castra, & Oppida in dubio præsumuntur libera, & allodialia. decif. 210. num. 3. *Merlino.*
 in Catastro Laicorum, si bona Ecclesiæ reperiatur descripta, illius Rector tenetur ad collectas. decif. 339. numer. 68. & intellige, vt num. 72. *Merlino.*

CASVS.

Casus certos si conductor expleserit, in alijs omnibus teneatur. decif. 24. num. 2. *Ghislerio.*
 Casu aliquo excepto, reliqui omnes comprehenduntur. decif. 24. num. 3. *Ghislerio.*
 Casus in quibus requiritur scriptura enumerat glos. in c. 1. §. postquam in verb. in scriptis, de censibus. decif. 289. num. 31. *Coccino.*
 Casus omissus à statuto remanet sub dispositione iuris communis.

munis. decif. 316. num. 9. & 10. *Verofpicio.*
 Cato credebatur adinstar facriligis esse, mulieres verberare. decif. 155. num. 28. *Coccino.*
 C A V S A.
 Causas non possunt expedire auditores Rotæ, nisi dato dubio, & expectato voto Dominorum. decif. 170. numer. 9. *Pirouano.* sed declarata ut num. 10.
 Causa matrimonialis, quando equiparetur causæ beneficiæ. decif. 124. num. 37. *Coccino.*
 Causa deducta ex probabili ignorantia crediti, debet esse iusta, & rationabilis, ut quis excusetur, à negligentia illud petendi. decif. 262. num. 2. *Pirouano.*
 Causa etiam in parte falsa viciat contractum. decif. 242. num. 13. *Merlino.*
 Causa in venditione rerum minorum, si non subsistat, contractus vitiatur in totum. decif. 251. nu. 1. *Panxiolo.*
 Causæ informatio aliunde quam ab ipso principali ortum habere non præsumitur. decif. 187. num. 15. *Pirouano.*
 Causa, & ratio adducta per testes, si non subsistat, corrumpit eorum dictum. decif. 6. num. 7. *Verofpicio.*
 Causa, siue per appellationem, siue per citationem, siue ex speciali mandato fit in Curia, partes sunt citandæ omnino ad totam causam, & singulos actus, usque ad definitivam sententiam. decif. 124. num. 25. *Coccino.*
 Causa finalis in matrimonio illa dicitur, quæ respicit certum matrimonium, non autem in genere contrahendum. decif. 118. num. 10. *Pirouano.*
 Causa posteaquam fuit commissæ in Curia, censetur ad illam, causa deuoluta, & habet vim peremptoriæ ad totam causam, præcedere intimatione, absque alia citatione, & quid seruetur de stylo Rotæ. decif. 124. nu. 1. & 2. *Coccino.*
 in Causa eadem, remissoria bis regulariter concedi non solet. decif. 306. num. 7. *Merlino.*
 Causa semel facta appellabilis semper remanet talis. decif. 305. num. 8. *Buccabella.*
 de Causis separationis thori satis dicitur constare, ex pluribus rebus simul iunctis, & consideratis. decif. 202. numer. 10. *Vbaldo.*
 Causam ab eodem Domino, si duo habeant, melior conditio est illius, qui per traditionem rem accepit. decif. 174. nu. 30. *Merlino.*
 Causæ auocationis vis non stat in facto impetrantis, aut in scientia iudicis à quo, sed in appositione nunc Papæ. decif. 343. num. 5. *Ghislerio.*
 Causa aliqua, si à Iudice coram quo pendet fuerit auocata, & commissæ in Rotam, ille Iudex amplius non cognoscit super ea. decif. 343. num. 3. *Ghislerio.*
 Causa Ecclesiæ tamquam coniuncta cum salute animarum favorabilior est, quam causa particularium prætendentium administrationem legatorum piorum, & præcipue si personæ prætendentes nominatæ fuerint ad effectum designandi ministerium. decif. 309. num. 10. *Verofpicio.*
 Causam deuoluens ad Curiam Romanam, cum plena notitia principalis, tenetur intra mensem iter accipere ad Papam. decif. 124. num. 29. *Coccino.*
 Causa expressa in contractibus minorum si partim sit vera, & partim falsa, totus contractus corrumpit, & decretum inibi interpositum remanet in totum nullum. decif. 190. nu. 11. *Merlino.*
 Quod ampliatur etiam si potuisset decretum valide ex alia causa non expressa interponi. ibid. num. 12.
 Causæ plures, quando referuntur ad celebrationem actus, tunc ex vna causa, quæ sit vera sustinetur actus. decif. 271. num. 10. *Merlino.*
 Quod intellige, si illa alioquin est sufficiens de per se ad sustinendum actum, secus, si per de se considerata sit inefficax. ibid. num. 10.
 Causa an sit deserta, cognosci debet à solo Iudice, cui commissæ fuit causa appellationis. decif. 296. num. 5. *Verofpicio.*
 ex Causa necessaria ea, quæ sunt non subiacent regulis iuratoriis. decif. 119. num. 17. *Ghislerio.*
 Causæ merita non discutuntur in executionis, sed agitur de credito liquido omni discussione iudica carere. decif. 161. num. 6. *Pirouano.*

Causæ falsitate stante, transactio non sustinetur. decif. 32. nu. 23. *Merlino.*
 Causam posse expediri, quando dubitatur, si tunc petatur remissoria, talis petitio rejicitur. decif. 111. nu. 6. *Coccino.*
 Causa falsa in alienatione rerum minoris, reddit alienationem, ac minoris obligationem, & Iudicis decretum desuper interpositum ipso iure nullum. decif. 98. num. 6. *Merlino.*
 in Causa impulsiva etiā cadit subreptio. decif. 6. nu. 13. *Verofpicio.*
 ad Causam veniens tertius iure proprio, & diuerso ad exclusionem duorum simul litigantium, quamvis acta inter eos facta non præiudicent ei, non tamen eidem licebit exceptione sua impedire, aut differre expeditionem causæ expediendæ ad fauorem vnius litigantis, qui ius probauit. decif. 357. nu. 6. & quare ibidem num. 7. & 8. *Verofpicio.*
 Causæ cognitionem Iudex non præsumitur adhibuisse stante breuitate temporis. decif. 242. num. 17. *Merlino.*
 Causa aliqua, quando suum plenarium effectum habuit, nulla super est executio faciendæ. decif. 111. num. 6. *Ghislerio.*
 Causa alienationis iusta alienandi bona minorum non probatur, ex eo, quod alienans asserat alienare ad effectum extinguendi aliud debitum, sed aliunde probari debet. decif. 98. num. 5. *Merlino.*
 Causa iusta est sufficiens, ut quis possit se excusare à negligentia petendi creditum, & ideo est restituendus. decif. 262. num. 1. *Pirouano.*
 Causa, quando est omnino Ecclesiastica ab Iudice Ecclesiastico, non autem à Laico, est definienda. decif. 42. num. 1. *Merlino.*
 Causa antiqua, quando complicatur cum noua, tunc eadem exclusiua censetur repetita, quatenus quis velit prosequi causam antiquam, secus è contra. dec. 104. num. 7. *Coccino.*
 Causa expressa in alienatione rerum pupilli, si in aliqua parte sit falsa in totum redditur nulla, propter decreti Iudicis indiuiduitatem. decif. 99. num. 16. *Merlino.*
 Causa in contractibus minorum, ad hoc ut dicatur vera, Iudici constare debet, & hoc casu non statuitur assertioni tutoris, pupilli, & contrahentium. decif. 190. num. 6. *Merlino.*
 ex Causa onerosa dicitur facta donatio, si facta sit ob bene merita. decif. 50. num. 4. *Quespio.*
 Causa falsitate stante, & mala fide, præscriptio 40. annorum non attenditur. decif. 80. num. 27. *Merlino.*
 Causa finalis in donatione, quando excludatur. decif. 192. num. 3. *Pirouano.*
 Causæ expressæ veritas præsumitur. decif. 98. nu. 7. *Merlino.*
 in Causa non potest esse testis procurator. decif. 66. num. 14. *Moymanno.*
 in Causa, scripturæ, & informationes, ut plurimum non solent fieri à procuratoribus, qui habent mandatum ad causam. decif. 104. num. 45. *Coccino.*
 Causa expensarum assignare debent administratores, quando reddunt rationem. decif. 115. num. 16. & 17. *Coccino.*
 Causa non censetur deuoluta ad Curiam, nisi ad appellatum, eius notitia certa, & plena, intra tempus præfixum peruenit. decif. 124. num. 52. *Coccino.*
 Causa censetur prophana etiam quod sit spiritualis, dum nõ agitur super titulo Beneficii. decif. 124. num. 7. *Coccino.*
 ex Causa vtili Ecclesiæ & pro bono pacis, potest ordinarius reservare pensiones, motu proprio. dec. 94. nu. 6. *Pirouano.*
 Causa deuoluta ad Curiam, postquam est commissæ, tunc sufficit partis scientia quoquo modo probata, dummodo sit plena, & certa. decif. 124. num. 54. *Coccino.*
 Et vnus ex modis probandi istam scientiam, est quando nullo citatis constituit procuratorem ad illam causam. ibidem num. 55.
 Causa dicitur solum super eo pendere, de quo principaliter fuit actum, non autem super eo, quod incidenter fuit deductum. decif. 85. num. 7. *Vbaldo.*
 Causa in assignatione seu in datione insolutum si partim reperitur falsa, & partim vera, an pro causa vera sustineatur. decif. 271. num. 5. *Merlino.*
 Causa in donatione pro contrahendo matrimonio incerto, & euentuali, & ad libitum Donatarij, non dicitur finalis. decif. 192. num. 5. *Pirouano.*
 Causa pia, quando est substituta, Trebelianica non detrahitur.

- hincur. *decif. 83. num. 4. Coccino.*
 Causa, quando est commissa cum clausula, quam, & quas, & cum incidentibus &c. tunc omnia ad dictam causam spectantia comprehenduntur. *decif. 277. num. 32. Pirouano.*
 Cessante Causa cessat effectus. *decif. 23. nu. 9. Pirouano.*
 ex Causa lucratiua, quando dicatur concessum feudum. *dec. 50. num. 2. Queipo.*
 Causæ cognitio non requiritur in citationibus, quæ emanant in principio iudicii. *decif. 36. num. 13. Ghislerio.*
 ex Causa valde remota non inducitur metus. *decif. 40. num. 5. Ghislerio.*
 Causæ beneficiales de sui natura per appellationem sunt tractandæ in Curia. *decif. 124. num. 13. Coccino.*
 Causæ beneficiales citò debent expediri, ne ex diurna vacatione damnum sentirent Ecclesiæ. *decif. 124. nu. 30. Coccino.*
 Causas Ecclesiasticas Apostolus ad Ecclesiam præcipit deferri, & ibi determinari. *decif. 42. num. 2. Merlino.*
 Causæ Ecclesiasticæ, quod à Iudice Ecclesiastico sint determinandæ, nullus vnquam Orthodoxus dubitauit. *dec. 42. num. 3. Merlino.*
 Et si qui ausi sunt impugnare merito semper ab Ecclesia fuerunt damnati. *ibid. num. 3.*

CAUTE LA.

- ad Cautelam maiorem ea, quæ sunt, non debent immutari naturam præcedentis dispositionis. *decif. 320. num. 47. Remboldo.*
 ad Cautelam ea, quæ obtinentur non præiudicant. *decif. 212. num. 12. Merlino.*

CAVTIO.

- Cautio de bonis immobilibus, quæ præstatur ab hærede ad fauorem fideicommissarii, recessit ab Aula. *decif. 193. num. 3. & 12. Ghislerio.*
 Et ratio est propter facilitatem, quam habet vocatus recuperandi bona, si fuerint alienata. *ibid. num. 4. & 5.*
 Cautio frustra petitur dum ex ea, quis non est sufficienter prouisus. *decif. 193. num. 6. Ghislerio.*
 ad Cauendum non potest cogi hæres grauatus, nisi pro sua possibilitate. *decif. 193. num. 6. Ghislerio.*
 Cautio, quando necessario præstanda sit ab hærede grauato. *decif. 193. num. 8. & 9. Ghislerio.*
 Cautionem, quis non tenetur præstare, si perenti vtilitatem non afferat. *decif. 193. num. 15. Ghislerio.*
 Cautio nulla satis secuta, aut sufficiens videtur, quando adest odium capitale inter virum, & uxorem. *decif. 155. nu. 43. Coccino.*

CENSVS.

- Census, quando dicatur potius simulati, quam veri. *dec. 204. num. 7. Dunozeuo.*
 Census non potest imponere vsufructuarius super meliora mentis factis in re vsufructuaria. *dec. 116. nu. 0. Merlino.*
 Census nullitate data, attamen debentur fructus pro tempore, quo res habuit implicitum statum validitatis, & sic ante oppositionem de nullitate. *decif. 41. num. 26. Merlino.*
 Census nulli, fructus, si sint soluti, rectè repeti, possunt per cōditionem indebiti. *decif. 99. num. 6. Merlino.*
 Census sustineri potest super re fideicommissio subiecta, quando vel est in parte libera, vel est impositus ab eo, cui compentunt detractiones. *decif. 116. num. 24. Merlino.*
 Census impositus super re empti, cum reservatione dominij ad fauorem venditoris est nullus. *decif. 135. num. 20. & 25. Pirouano.*
 Census, quando imponitur super bonis minorum requiruntur ea omnia, quæ sunt necessaria in alienationibus dictorum bonorum.
 Et sic iusta causa, & solemnitates. *dec. 98. n. 2. & 3. Merlino.*
 Census non constituitur in pecunia numerata, est nullus. *dec. 194. num. 2. Merlino.*
 Census contractus ab initio nulliter celebratus non potest conualescere per solutiones census postea subsequitas. *decif. 260. num. 11. Motmanno.*
 Census in re aliena imponi minimè potest. *decif. 116. nu. 12. & 34. Merlino.*
 pro Census nulli, fructibus, si sint receptæ pecuniæ tanquam vsura, nunquam transeunt in dominium recipientis, ex

- communi sententia Theologorum & canonistarum. *decif. 99. num. 4. Merlino.*
 Census impositio est species alienationis. *decif. 98. numer. 1. Merlino.*
 Census imponi potest super melioramentis, quando is, qui ea fecit interim est Dominus rei meliorata, & pleno iure & bona fide possidet. *decif. 116. num. 20. Merlino.*
 Census super re aliena rectè non constituitur. *decif. 116. nu. 18. Merlino.*
 in Census extinctione admittitur compensatio. *decif. 148. numero 1. Coccino.*
 Census constitui non potest super credito. *decif. 116. num. 14. Merlino.*
 in Censu regulariter solet respondere fructibus rei censualis, solutio. *decif. 110. num. 3. Merlino.*
 Census super credito non fructifero constitui non potest. *decif. 116. num. 39. Merlino.*
 ex Censu appellatione non potest inferri contractum esse emphyteoticum. *decif. 14. num. 33. Ghislerio.*
 ex Censu nullo, fructus aliqui citra labem vsurariæ prauitatis recipi nequaquam possunt. *decif. 99. nu. 1. Merlino.*
 Census nomen est genericum, & comprehendit quicquid alicui soluitur in recognitionem præsenti, & primæui dominij. *decif. 14. num. 32. Ghislerio.*
 in Censu extinctione, licet requiratur actus tetro similis, non tamen exigitur pecunia numerata. *decif. 148. nu. 3. Coccino.*
 Census creditore consentiente, potest extinguì pro quacumque summa, & eo inuito pro parte considerabili. *dec. 148. num. 5. Coccino.*
 in Censu extinctione nõ requiritur pecunia numerata. *dec. 148. num. 2. Coccino.*
 Census non posset cedi, permutari, aut donari, si in eius extinctione requireretur pecunia numerata. *decif. 148. nu. 4. Coccino.*
 Census, quando est nullus, fors remanet purum mutuum, in quo non cadit fructuum perceptio. *dec. 99. nu. 3. Merlino.*
 Census imponi potest ab emphyteuta, à feudatario, & grauato per fideicommissum, & ab alijs, qui ad restitutionem bonorum melioramentorum non tenentur. *decif. 116. nu. 19. Merlino.*
 in Censu transfertur vtrumque dominium. *decif. 14. nu. 31. Ghislerio.*
 Census, si fuerit nulliter impositus, non attenditur obseruantia deducta ex fructuum solutionibus. *decif. 98. num. 26. Merlino.*
 Census nulli, fructus si sint soluti, possunt repeti, nec contraria consuetudo in hoc nullo pacto releuat. *decif. 99. num. 7. Merlino.*
 Census nulliter constitutus, vt conualescat per ratificationem, quidam requiratur. *decif. 260. num. 12. Motmanno.*
 Census extinguitur, quando illius Dominus emit fundum illi suppositum. *decif. 276. num. 6. Coccino.*
 Census, super bonis minorum imponi non debent ad solvendum eorum debita, si adsit ex quibus illa solui possint. *decif. 98. num. 17. Merlino.*
 Census Dominus præfertur in alienatione fundi, in quo est impositus census. *decif. 189. num. 10. Motmanno.*
 in Censu fideiussor non ille, qui recognouit bonam fidem, sed principalis. *decif. 193. num. 4. Merlino.*
 Census non est validus, si sit constitutus super iuribus. *decif. 16. num. 15. Merlino.*
 Census nulli, si uctus, nec etiam à soluentibus recipi possunt. *decif. 99. num. 5. Merlino.*
 Census debet imponi super re immobili, & de sui natura fructifera. *decif. 116. num. 16. Merlino.*

CESSIO.

- Cessio generalis creditorum facta alicui, omnia credita comprehendit. *decif. 360. num. 2. Pirouano.*
 Cessionem iurium etiam ex intervallo post solutionem potest reportare fideiussor soluens pro principali. *decif. 40. num. 1. Merlino.*
 Cessio bonorum fideicommissariorum ratione commoditatis valde fieri potest, non obstante alienationis prohibitione. *decif. 5. num. 17. Versipio.*

per Cessionem plus iuris, quàm competit cedenti non transit in cessionarium decif. 77. num. 4. *Merlino*.
 contra Cedeniem potest excipi de repudiatione, & renunciatione. decif. 323. num. 8. *Coccino*.
 Cedendo rem, quis liberatur, si tenebatur principaliter respectu rei. decif. 254. num. 10. *Coccino*.
 Cedi potest ius, quod à contrahentibus fuit effectum transmissibile. decif. 199. num. 7. *Mormanno*.
 Cedi potest quicquid est transmissibile est ad hæredes. decif. 189. num. 3. *Mormanno*.

CESSIONARIUS.

Cessionarius creditorum anteriorum non solum obtinere debet in iudicio retentionis, sed etiam in concursu cum posterioribus. decif. 349. num. 26. *Verospio*.
 Cessionarius repræsentat personam cedentis. decif. 88. num. 5. & 10. *Coccino*.
 Cessionarius succedit in iuribus cedentis, & consequitur omnia eius iura. decif. 88. num. 11. *Coccino*.
 Et potest omnia, quæ cedenti licebant, & sic exigit à debitoribus etiam inuitis, id quod cedenti erat debitum. ibid. num. 12.
 ad Cessionarij etiam fauorem operatur obligatio Cameralis. decif. 182. num. 4. *Mormanno*.
 Cessionario competunt omnia iura, quæ competeant cedenti. decif. 349. num. 33. *Verospio*.
 Cessionarius hæreditatis potest cedentis nomine obtinere immisionem illi debitam, & postquam sibi fuerit restituta hæreditas, potest illam retinere. decif. 349. num. 34. *Verospio*.

CHORVS.

Chori decencia potissimum in materia sedendi, attendenda est. decif. 252. num. 11. *Merlino*.
 in Choro non debet esse aliqua dispersio, sed coniunctissima vnitas. decif. 252. num. 12. *Merlino*.
 in Choro ius exercenti, ei competit ius mulctæ. decif. 253. num. 16. *Merlino*.
 in Chori disciplina, & in sacris cæremoniis Basilica Vaticana est exemplaria, & magistra Ecclesiarum. decif. 288. num. 2. *Merlino*.

CHRISTVS.

Christus, qui est Filius Regum Regis eximitur a Tributo Principis, ut patet apud Matth. cap. 17. dec. 339. num. 16. *Merlino*.
 Christi dominium in rebus Ecclesiarum est proximum, & immediatum, illique dicitur acquisitum, tanquam principali Domino. decif. 339. num. 20. *Merlino*.
 Christus Dominus, si omnino immunis fuit a Tributis, consequens est etiam bona Ecclesiarum, quæ subsunt immediato, & proximo dominio Christi Domini, immunita esse a Tributis. decif. 339. num. 21. *Merlino*.
 Et hoc est valde conueniens Diuinitati, & Excellentie personæ suæ. ibid. num. 22.
 Cir cūstantiarum consideratio dat notitiam veritatis decif. 191. num. 1. 2. *Coccino*.

CITATIO.

Citatio ad dicendum contra commissionem requiritur, ad hoc ut commissio dicatur effecta communis. decif. 343. num. 4. *Ghislerio*.
 Citationes ad videndum iurare testes, si sint pro singulis diebus, & horis tanquam seruitutis speciem inducentes non videntur validæ. decif. 277. num. 8. *Pirouano*.
 Declara tamen, quod sustinentur pro toto termino probatorio, intra quem cessat absurdum perpetuæ seruitutis. ibidem. num. 8.
 Et deseruiunt etiam pro toto termino prorogato. ibidem. num. 9. & 10.
 Citatio nisi præuia, contra heredem non est agendum via executiua. decif. 39. num. 4. *Pirouano*.
 Citatio illegitima, cum notitia citati subsequuta, ita ligat, sicut legitima, & perfecta citatio. decif. 130. num. 22. *Queipo*.
 Citationis copiam nuncius debet relinquere, vel domi affigere, vel publicè, & palam coram seruis, & vicinis citationem facere, eosque certiorare, ut sic ad notitiam ci-

tanq̃s latitantis deuenire possit. decif. 130. num. 27. & 28. *Queipo*.
 Citationis reproductio non est necessaria ad perpetuandam actionem, sed solum, ut Iudex possit procedere. dec. 289. num. 6. *Coccino*.
 Citatio facta Capitulo congregato, dicitur ei legitime facta. decif. 254. num. 2. *Coccino*.
 Citatio à nullitate saluatur, si procurator citatus compareat. decif. 104. num. 19. & 20. *Coccino*.
 in Citationibus, quæ fiunt per edictum, duplicatur terminus dari solitus in alijs citationibus. decif. 104. numer. 17. *Coccino*.
 Citatio debet fieri ad valuas Ecclesiæ Cathedralis, quando quis latitat, vel si sit Beneficiatus, ad illius Ecclesiam debet fieri. decif. 130. nu. 29. *Queipo*.
 Citationes factæ in audientia Summ. Pont. aut in Aula eius Palatii, postmodum affigendæ sunt Ianuæ Maioris Ecclesiæ loci, in quo Romana Curia residet. decif. 104. nu. 22. *Coccino*.
 Citatio, si fuerit facta parti, pro determinata hora, si compareat post dictum terminum, & Iudex iam interposuit decretum, præsumitur, quod fuerit interpositum in termino citationis, & non antea. decif. 76. numer. 28. *Ghislerio*.
 Citationis nullitas saluatur ex scientia citati. decif. 124. num. 5. & 65. *Coccino*.
 in Citationem debet dari competens terminus ad compar enim secundum locorum distantiam. decif. 104. num. 13. *Coccino*.
 Citationis nimis generalis, & vagæ defectus suppletur, per alias citationes particulariter in actu factas. decif. 20. nu. 31. *Ghislerio*.
 Citationis formam à iure præscriptam, Iudex non potest alterare. decif. 130. num. 37. *Queipo*.
 Citatio ad videndum determinari causam non sufficit, ad hoc ut dicatur, quod citatio sit facta ad sententiam. decif. 152. num. 5. *Merlino*.
 Citatio generalis suppletur per particularem in quolibet actu. decif. 133. num. 10. *Ghislerio*.
 circa Citationes faciendas non est recedendum à forma decreti Iudicis. decif. 165. num. 19. *Merlino*.
 Citationes in principio Iudicij possunt fieri etiam extra Territorium. decif. 36. num. 14. *Ghislerio*.
 Citationis formula, quando iura sunt exemplanda traditur. decif. 76. num. 6. *Ghislerio*.
 pro Citato habetur latitans. decif. 130. num. 32. *Queipo*.
 Citatio originalis, quando legitur, non est dimittenda copia. decif. 104. num. 11. *Coccino*.
 Citatio non potest fieri extra Territorium. decif. 36. nu. 12. *Ghislerio*.
 Citatio etiam defectuosa, si per illam citandus certificatus est, perinde arctat, ac si ille legitime citatus esset. decif. 56. num. 10. *Mormanno*.
 Citationes in duobus locis Curie debent fieri, quando proceditur per edictum. decif. 104. num. 8. & vide num. 9. & 10. *Coccino*.
 Citatio eorum, de quorum interesse agitur, quando non sit necessaria in legitimatione filiorum naturalium. decif. 51. num. 9. *Coccino*.
 in Citationem non attenditur locus, ubi est decreta, sed locus pro quo fit ad comparandum. decif. 36. numer. 15. *Ghislerio*.
 Citatio noua, quando non requiratur, si post aliquod tempus fuit dilata publicatio sententiæ. decif. 37. numer. 10. *Pirouano*.
 in Citationibus emanantibus in principio Iudicij non requiritur causæ cognitio. decif. 36. num. 13. *Ghislerio*.
 Citationis defectus suppletur per monitionem Iudicis partibus presentibus facta. decif. 37. num. 11. *Pirouano*.
 Citationis defectus bene deprehenditur ex inspectione, & resolutione actorum. decif. 165. num. 20. *Merlino*.
 Citationes in principio Iudicij, possunt fieri etiam ab eo, qui non habet iurisdictionem. decif. 36. numer. 13. & 14. *Ghislerio*.

- Citatio per affixionem non suffragatur, si fiat in loco, ubi adest Procurator, dec. 20. nu. 22. *Ghislerio*.
- Citatus per contradictas, quando quis est, si compareat eius Procurator, ipse deinde est citandus in quolibet actu. decif. 20. nu. 33. *Ghislerio*.
- Sed hoc limita, si comparuit, non ut citaretur, neque cum mandato ad defendendum, sed ad insinuandam cedulam recusationis Iudicis, quo casu non requiritur alia citatio. ibidem num. 34.
- Citatio potest fieri ad domum communis habitationis, vel in qua citationis tempore, præcedente legitima citandi indagatio, habitat. dec. 130. nu. 27. *Queipo*.
- Citatio ad domum est subsidiaria, quando quis per fraudem latitat, & non patitur se personaliter citari. decif. 130. num. 31. *Queipo*.
- Citatio ad domum non afficit existentem extra Ciuitatem. decif. 130. nu. 30. *Queipo*.
- Citationis ad domum factæ coram seruis, & vicinis, latitans præsumitur habere notitiam. decif. 130. num. 33. *Queipo*.
- Citatio per edictum, seu per proclama. requiritur ad effectum præiudicij. decif. 284. nu. 59. *Coccino*.
- Citatio personalis, si fuerit facta in iudicio contradictarum, tunc aliæ possunt omitti, & si fiant, id ex honestate, & verbanitate fit. dec. 20. nu. 32. *Ghislerio*.
- Citatio personalis, quando præcessit, vel citationes fuerunt factæ per edictum, tunc potest procedi per contradictas. decif. 104. nu. 4. & 25. *Coccino*.
- Citatio dicitur fieri personaliter Vniuersitati, quando citatur in loco, ubi congregati, est decisio. 254. num. 3. *Coccino*.
- Citatio ad sententiam, si non præcesserit nominatim, sententia non subsistit. decif. 141. nu. 1. *Merlino*.
- Citatio non potest dici nominatim facta ad sententiam, si ea facta fuerit ad viden. præuia reproductione omnium fauorabilium causam expediri cum victoria expensarum. decif. 141. nu. 2. & quare nu. 6. *Merlino*.
- Citatio ad sententiam non circumducitur ex sola protestatione partis, ita ut sitat Iudex, quin ferat sententiam, sed eius decretum requiritur. decisio. 69. num. 5. & 6. *Merlino*.
- post Citationem ad sententiam, si Iudex admittat protestationem partis aduersæ, frustra ab eo petitur, ut sententiam proferat. dec. 69. nu. 8. *Merlino*.
- Citatio ad sententiam debet esse specifica, & præcis verbis ad sententiam concepta. dec. 141. nu. 4. *Merlino*.
- Adeo ut nec virtualis comprehensio, nec verba sufficiant æquipollentia. ibid. num. 4.
- Citatus non cogitur comparere, si terminus ei præfixus sit nimis angustus. decif. 228. nu. 9. *Ghislerio*.
- Citati, & vocati, si non sint interese habentes, & feratur sententia, eis ea non nocet. dec. 11. nu. 28. *Ghislerio*.
- Citari non debet pars, quando examinatur quis ad effectum obtinendi aliquod beneficium. decif. 147. num. 10. *Pirouano*.
- Citari debet possidens, quando alicui in ea possessione datur immissio. decif. 233. nu. 13. *Merlino*.
- Citare aliquem non tenetur executor merus. decif. 11. nu. 29. *Ghislerio*.
- Ciuis possessio. vide in verbo Possessio.

C I V I S.

- inter Cives, & forenses inuidiæ liuor regnare solet. dec. 165. num. 13. *Merlino*.
- Ciuis illius loci dicitur, qui in eo possidet bona. decif. 292. num. 9. *Panzirolo*.
- Ciues suos olim Romana Ciuitas virgarum contumelijs, & alijs opprobrijs eximebat. dec. 115. nu. 32. *Coccino*.
- Ciuis, ex priuilegio dicitur verè, & ptoprie Ciuis, præsertim ad effectum, ut beneficij statutorum gaudeat. decif. 292. nu. 8. *Panzirolo*.
- Ciuitas alicuius loci ad effectum successionis, nihil releuat, non probata habitatione, cum onerum sustentatione. dec. 160. nu. 28. *Pirouano*.
- à Ciuitate absens non censetur habere notitiam citationis

domi factæ. decif. 130. num. 34. *Queipo*.

extra Ciuitatem existentem citatio ad domum non afficit. decif. 130. nu. 30. *Queipo*.

sub *Clauē*, ea, quæ vxor custodire solet, ipsa, & non maritus rationem reddere debet. decisio. 225. numero. 15 *Motmanno*.

C L A V S V L A.

- Clausula antecedens in qualibet scriptura explicatur, & intelligitur per sequentem. decif. 79. nu. 7. *Queipo*.
- Clausulæ appositæ ad maiorem cautelam, si contractus sustinetur, ut intendunt contrahentes dd. clausulæ habentur pro non appositæ. decif. 320. nu. 46. *Remboldo*.
- Clausula in fine posita, perinde est, ac si singulis capitulis singillatim esset appositæ. dec. 167. nu. 6. *Merlino*.
- Clausulæ, & orationes per se stantes, solent inchoari grandiori charactere. decif. 167. nu. 7. *Merlino*.
- Clausula derogatoria omnium aliarum voluntatum in primo testamento appositæ non admittit facultatem testatori ab eo recedendi. decif. 201. nu. 2. *Motmanno*.
- Intellige tamen, ut nisi primum testamentum reuocetur, in posteriori deficiat voluntas, & consensus testatoris. ibidem nu. 2. & 3.
- Clausulæ derogatoriæ, debent intelligi, quod derogent, nisi contrarium in dispositione caueatur de aliqua re. decif. 333. nu. 5. *Dunozello*.
- Clausula derogatoria in primo testamento, quare à testatoribus apponatur. dec. 247. nu. 15. *Motmanno*.
- Clausularum, & verborum generalitas, non sufficit ad tollenda specialia. dec. 201. nu. 9. *Motmanno*.
- Clausula in fine posita, quando ad omnia superius relata non possit referri. decif. 62. num. 9. *Merlino*.
- Clausulis ad sui fauorem apposis; pars potest renunciare. decif. 91. nu. 24. *Vbaldo*.
- Clausula imoderatoria in fine posita, restringit dispositionem alioquin amplissimam. decif. 53. nu. 2. *Coccino*.
- Clausulæ conditionem inferentes plenior probationem requirunt. decif. 356. nu. 1. *Verospicio*.
- Clausulæ præseruatiuæ, conseruant alicui omne ius illæsum. decif. 110. nu. 14. *Merlino*.
- Clausulæ, quamuis amplissimæ, appositæ in renunciationibus, non sunt extendendæ ad non nominata. decif. 167. nu. 22. *Merlino*.
- Clausula in fine statuti posita, referri debet ad omnia, singula singulis referendo. dec. 232. nu. 14. *Pirouano*.
- Clausula in fine posita refertur ad omnia, & singula antecedentia. decif. 206. nu. 3. *Merlino*.
- Clausulæ appositæ in prima commissione præcedenti, quando censeantur repetitæ etiam in subsequenti. decif. 313. nu. 8. *Panzirolo*.
- Clausulæ appositæ in prima commissione, censentur repetitæ in alijs, dummodo de commissione, non sit de medio sublata. decif. 104. nu. 6. *Pirouano*.
- cum Clausulis amplissimis si sit constitutus procurator an possit ea, quæ principalis. dec. 194. nu. 7. *Merlino*.
- Clausula, ut habeatur pro iurato, in instrumento appositæ, habet vim iuramenti. decif. 26. num. 42. *Merlino*.
- Clausula generalis antecedens debet intelligi persequentem immediatam. decif. 70. nu. 6. *Queipo*.
- Clausula, ad habendum, si ponatur in concessione emphyteusis operatur, vn concessio videatur facta pro quibuscumque. decif. 74. nu. 6. *Merlino*.
- Clausula, ad habendum, posita in concessione emphyteusis, operatur ut ea sit transitoria ad extraneos, etiam si emphyteusis sit ex pacto, & prouidentia. ibid. nu. 7.
- Clausula, ad habendum, in concessione emphyteusis appositæ, restringitur inter terminos comprehensos. ibidem num. 9.
- Clausula, ad habendum, in concessione emphyteusis posita, debet interpretari strictè, & sufficit, ut quid minimum operetur. ibid. nu. 10.
- Clausula, ad habendum, posita in concessione emphyteusis, si non sit concepta, cum verbis deuotantibus facultatem alienandi, non facit emphyteusim transitoriam ad extraneos. ibid. num. 11.

Clausula, ad habendum, in emphyteusi ex pacto, & prout
 dentia posita, seruit de vento ibid. num. 11.
Clausula, ad habendum, posita in concessione emphyteu-
 sis, debet intelligi secundum naturam emphyteusis. de-
 cis. 211. nu. 12. *Merlino*.
Clausula, ad habendum, virtus penitus euacuatur, & eli-
 ditur, per prohibitionem alienationis emphyteusis. decif.
 74. nu. 15. *Merlino*.
Clausula, constio, requirit probationes in suo genere con-
 cludentissimas. dec. 343. nu. 13. *Ghislerio*.
Clausula, constio de interesse, satis iustificatur ex eo, quod
 interesse alleganti assistat ius commune super negotio
 controuerso. dec. 357. nu. 1. *Verospio*.
Clausula, constio de interesse, continet conditionem, cui
 ut satisfactum dicatur, non requiritur probatio omnino
 certa, aut necessariò concludens; sed sufficit præambula
 quedam probatio conduens ad præparationem causæ,
 & qua summarie, & apparenter doceatur de interesse,
 imò satis est, quod de eo constet sola iuris præsumptione.
 decif. 357. nu. 2. 3. & 4. *Verospio*.
Clausula, constiui, vigore regulariter conceditur manda-
 tum de associando. dec. 65. nu. 1. *Dunozetto*.
ex Clausula, constiui, denegatur mandatum de associan-
 do, quando constitutarius post mortem constituentis est
 negligens in apprehendendo possessionem naturalem,
 & patitur per alium occupari. decisio, 34. numero 2.
Dunozetto.
Clausula, constiui, transtert possessionem in emptorem.
 decif. 251. nu. 12. *Panzirolo*.
Clausula, constiui, probat possessionem constituentis ad-
 uersus habentes causam ab eo. decisio, 59. numero 4.
Dunozetto.
Clausula, constiui, inutilis efficitur propter negligentiam.
 decif. 65. nu. 2. *Dunozetto*.
Clausula, constiui, probat possessionem ad quemcumque
 effectum. decif. 135. nu. 2. *Pirouano*.
Clausula, constiui, vigore regulariter datur mandatum
 de associando. decif. 34. nu. 1. *Dunozetto*.
Clausula, constiui, & ad habendum de sui natura solent
 importare dominij translationem. decif. 132. num. 24.
Pirouano.
Clausula, cum annexis, & connexis, &c. in commissione
 apposita debet intelligi de his, quæ sunt eiusdem naturæ,
 cuius est ipsa causa. dec. 104. nu. 41. *Coccino*.
Clausula, cum facultate manutendi, quem de iure, quid
 operetur. decif. 305. nu. 15. *Buccabella*.
Clausula, Deducens &c. & omni meliori modo, &c. sunt
 aptæ deducere, & comprehendere omne ius, in eum mo-
 dum, quo actori magis proficuum est. dec. 135. num. 5.
Pirouano.
Clausula, dumtaxat, omnia excludit, præter expressa. de-
 cif. 29. nu. 6. *Verospio*.
Clausula, & omni meliori modo, vertit etiam vulgarem sub-
 stitutionem in fideicommissariam. decif. 341. numero 8.
Dunozetto.
Clausula, & omni meliori modo, &c. posita in sententia ope-
 ratur, ut sustineatur eo modo, quo est uilius. decif. 123.
 nu. 15. *Pirouano*.
Clausula, & propriori cautela, posita in confirmatione, ni-
 hil plus tribuit, quam ipsa confirmatio, si sit inserta ad par-
 tis supplicationem, absque causæ cognitione, & Principis
 vera scientia. decif. 157. nu. 5. *Pirouano*.
Clausula, ex mera, pura, & gratuita voluntate, &c. ex sty-
 lo Notariorum solet opponi in qualibet donatione. decif.
 65. nu. 1. *Dunozetto*.
Clausula, ex mera pura, & gratuita voluntate, &c. non fa-
 cit donationem puram, non solum, quando causa donan-
 di est expressa. ibid. nu. 11.
 Sed etiam quando non est specialiter expressa, dummodo
 aliter assignari possit causa. ibidem nu. 12.
Clausula, ex nunc, prout ex tunc, operatur, ut fiat retrotra-
 ctio, etiam in casibus, qui de sui natura non retrorahen-
 rentur. decif. 174. nu. 33. *Merlino*.
Clausula, ex nunc, prout ex tunc, si sit addita actui condi-

tionali qui operetur. dec. 12. nu. 44. *Coccino*.
Clausula, ex nunc, prout ex tunc, transfundit tempus præ-
 sens, in futurum. dec. 7. nu. 6. *Ghislerio*.
Clausula, ex nunc, prout ex tunc, tempus futurum retrorahit
 ad præteritum, atque ad initium actus. decif. 174. nu.
 27. & 32. *Merlino*.
Clausula, in statu, & terminis, facit ut quis censeatur ad-
 missus ad actus imposterum faciendos, non autem, ut
 cum eo repeti debeant acta iam facta. decif. 357. num. 9.
Verospio.
 Item operatur, ut denegata censeatur facultas appellandi,
 si causa erat in statu, ut non posset esse locus appellatio-
 ni. ibidem num. 10.
Clausula, iuramenti, parit quidem effectum civilem iura-
 menti erga hominem, sed non inducit Sacramentum
 iuramenti formalis erga Deum. decif. 26. numero 49.
Merlino.
Clausula, iure proprio, & in perpetuum, important dominij
 translationem. dec. 52. nu. 11. *Merlino*.
Clausula, omni alio meliori modo, non sufficit ad effectum,
 ut per secundum testamentum reuocetur primum, &
 quando hoc procedat. dec. 201. nu. 10. *Maimanno*.
Clausula, omni meliori modo, apposita sine dictione copu-
 lativa, & non alterat, vel auget dispositionem. dec. 279.
 nu. 29. *Maimanno*.
Clausula, necnon quacunque iura, & omnia bona, &c. in do-
 natione appositæ intelliguntur de similibus rebus eiusdem
 naturæ. dec. 207. nu. 11. *Dunozetto*.
Clausula, non alias, aliter, vel alio modo, conditionem im-
 plicitam. dec. 203. nu. 23. *Panzirolo*.
Clausula, non alias, aliter, vel alio modo, est adeò præcisa,
 ut ex sui natura nullam interpretationem admittat à ver-
 bis separatam. dec. 109. nu. 7. *Maimanno*.
Clausula, non alias, aliter, vel alio modo, tollit consensum
 ab actu, perinde ac si non esset gestus. decif. 104. nu. 34.
Coccino.
per Clausulam, non obstantibus quibuscunque, censeatur de-
 rogatum omnibus in contrarium scientibus. decif. 333.
 nu. 4. *Dunozetto*.
Clausula, non obstante quocumque alio testamento, non suffi-
 cit ad reuocationem prioris testamenti habentis clausu-
 lam derogatoriam. dec. 291. nu. 6. & 7. *Maimanno*. vbi
 de clausula cassans, & amplia nu. 8.
Clausula, non obstantibus quibuscunque constitutionibus,
 quid importet. dec. 4. nu. 9. *Dunozetto*.
Clausula, non tamen iudicialiter illatarum, apposita in com-
 missione iactationis, & iactationum, limitat, & restringit
 iurisdictionem ad molestaciones extraiudiciales ei il-
 latas. dec. 91. nu. 1. *Vbaldo*.
Clausula, parito iudicio, & resectis expensis, important
 conditionem. dec. 173. nu. 1. *Merlino*.
Clausula, parito iudicio, & resectis expensis, sunt dilato-
 riæ, non autem peremptoriæ. dec. 91. nu. 25. *Vbaldo*.
Clausula, pleno iure, reiecit omnem diminutionem. dec. 129.
 nu. 15. *Maimanno*.
Clausula, pleno iure, restringitur secundum subiectam mat-
 riam. ibid. nu. 18.
Clausula, predictis, cuius sit natura. decif. 29. numero 5.
Verospio.
Clausula, pro expressis, habet vim individualis expressionis.
 decif. 114. nu. 8. *Ghislerio*.
Clausula, pro quibus omnibus, &c. in instrumento apposi-
 ta, refertur etiam ad enunciata. decif. 320. numero 44.
Remboldo.
Clausula, pro sufficienter expressis, vnita cum clausula, non
 obstantibus, facit ut omnia contraria censeantur sublata,
 etiam si egerent speciali mentione. decif. 282. numero 2.
Panzirolo.
Clausula, pro sufficienter expressis, operatur, ut omnia con-
 traria censeantur expressa, & inserta. ibid. nu. 22.
ex Clausula, pro sufficienter expressis, tollitur subreptio. ibid.
 num. 23.
Clausula, quatenus opus sit, est salutaris. decif. 12. num. 43.
Coccino.

Clausula, *quam*, & *quas*, si adsit in commissione, potest Iudex Commissarius procedere, prout in prima, parte non opponitur, dec. 305. nu. 4. & 9. *Buccabella*.

Clausula, *quam*, & *quas*, in commissione apposita, operatur, ut omnis causa ad speciem deducta videatur, dec. 85. nu. 5. *Verbaldo*.

Clausula, *quatenus opus sit*, conditionem importat, & nihil ponit in esse, dec. 188. nu. 8. *Merlino*.

Clausula, *Quibus dederis ad habendum*, & in perpetuum, posita in concessione emphyteusim, singula earum adeo substantiant emphyteusim, ut si sit ex pacto, & providentia, transfundant eam in emphyteusim hereditariam, dec. 211. nu. 7. *Merlino*.

Clausula, *quorum interest*, adiecta in obligatione Camera-
li, operatur, ut si locus executioni contra obligatos, etiam ad favorem cuiuslibet interesse habentis non nominati, dec. 285. nu. 9. *Mormanno*.

Clausula, *quorum interest*, adiecta in obligatione Camera-
li, quid contineat, dec. 285. nu. 10. *Mormanno*.

Clausula, *quorum tenores*, operatur, ut non ipsa narratiua attendatur, sed id ad quod, fit relatio, dec. 14. num. 43. *Ghislerio*.

Clausula, *salva canonica iustitia alicuius*, non operatur, ut tollat expresse concessa, dec. 157. nu. 15. *Pirouano*.

Clausula, *si*, & *in quantum*, quae sit virtus, dec. 356. nu. 18. *Verospio*.

Clausula, *sine praeiudicio*, praeservat iurisdictionem Iudicis, a quo, dec. 305. nu. 14. *Buccabella*.

Clausula, *si sine filiis*, potest etiam adaptari feminis, dec. 179. nu. 3. *Ghislerio*.

Clausula, *sine*, est privatiua, negatiua, & exclusiva, dec. 115. nu. 28. *Coccino*.

Clausula, *sine praeiudicio*, praeservat facultatem exequendi Iudici a quo, dec. 313. nu. 5. *Panzirolo*.

cum Clausula, *sine praeiudicio iurium utriusq; partium*, &c. si sit data alicui possessio, quid operetur dicta clausula, dec. 121. nu. 7. *Pirouano*.

Clausula, *sine praeiudicio legitima executionis*, praeservat iurisdictionem Iudicis, a quo, dec. 8. nu. 1. & 13. *Queipo*. Et ad illum spectat cognitio, an fuerit modus excessus in exequendo, ibid. nu. 2.

Clausula, *sine praeiudicio litterarum Apostolicarum*, quid importet, dec. 233. nu. 10. *Merlino*.

Clausula, *sine praeiudicio*, quid operetur, dec. 15. nu. 27. *Coccino*.

Clausula, *sine praeiudicio*, an tollat iurisdictionem Iudicis, ad quem, dec. 8. nu. 9. *Queipo*.

Clausula, *sine retardatione solutionis*, quae sit virtus, dec. 357. nu. 5. *Verospio*.

Clausula, *sublata*, & *decreto irritanti*, stantibus, Iudex non potest procedere in causa, sine aperitione oris, dec. 109. nu. 18. *Ghislerio*.

Clausula, *sublata*, & *decretum irritans*, inficiunt contrarium quamvis observantiam, & possessionem, dec. 288. nu. 3. *Merlino*.

Clausula, *sublata*, Iudici aufert facultatem aliter iudicandi, dec. 62. nu. 8. *Merlino*.

Clausula, *suppletiva*, apposita in gratia facit actum validum, etiam si esset invalidus, dec. 282. nu. 20. *Panzirolo*.

Clausula, *verificatio prius*, quid importet, dec. 228. num. 5. *Ghislerio*.

Clausula, *ultra*, est inclusiva, & implicativa praecedentium, dec. 174. nu. 40. *Merlino*.

Clausula, *vocatis, vocandis*, quid operetur, dec. 325. nu. 8. *Ghislerio*.

Clausula, *vocatis vocandis*, facit executorem mixtum, dec. 84. nu. 4. *Mormanno*.

CLERICATUS.

ex Clericatu solo non deducitur capacitas pensionis, sed etiam pia, & rationalis causa requiritur, dec. 38. nu. 11. & 50. *Dunozeto*.

Clericatus probatur ex literis testimonialibus sui Ordinarii, & qualiter probetur idoneitas, dec. 187. nu. 9. *Pirouano*.

Clericatus probatur ex literis patenibus Ordinarii, qui con-

tulit ei Tonsuram Clericalem, dec. 101. num. 2. *Mormanno*.

Clericatus probatur ex literis patentibus sui Ordinarii, dec. 20. num. 18. *Ghislerio*. dec. 45. num. 2. eodem dec. 92. num. 5. *Merlino*, dec. 138. num. 6. *Pirouano*, dec. 113. num. 9. *Coccino*, & dec. 203. nu. 3. *Dunozeto*.

CLERICVS.

contra clericum, qui ad Iudicem Laicum recurrit, ansam praebet, ut immunitas Ecclesiastica violetur, & superiorem iurisdictionem spiritualem, inferiori temporali temere, iniuste, & de facto subijcere, dec. 42. nu. 4. *Merlino*.

clericus non potest trahi ad Iudicem Laicum, cum ipse a Foro Saeculari de Iure Divino, ante omnem constitutionem, exemptus sit, ibidem nu. 5.

clericus a potestate Laicali exemptus est, non solum ex pluribus conciliorum canonibus, & Summorum Pontificum rescriptis, sed etiam ex Decretis Divinae Legis, ibidem num. 5.

clerici forum sequitur socius clerici, ibid. nu. 23.

clerici, fructus, quos acquisierunt ex propria industria, & labore, & non ex beneficio, aut contemplatione Ecclesiae ad instar distributionum, ad haeredes suos transmittunt, dec. 91. nu. 14. *Merlino*. & vide nu. 15.

clericis de bonis patrimonialibus, & non intuitu Ecclesiae quaesitis, haeredes legitimos, & testamentarios licitum est habere, dec. 112. nu. 12. *Queipo*.

clericus, fructus, qui non habent dependentiam a titulo beneficiorum, potest transmittere ad haeredes, alias non, dec. 19. nu. 10. *Merlino*.

clerici, qui non sunt in sacris Ordinibus constituti sunt capaces beneficiorum simplicium, decisio. 13. numero 30. *Merlino*.

clericus in feudum succedere non potest, dec. 325. num. 1. *Ghislerio*.

COADIUTOR.

Coadiutor, quando immittitur in possessionem, non auferatur coadiuto, neque titulus, neque possessio, dec. 133. nu. 4. *Ghislerio*.

coadiutoris possessio est compatibilis cum possessione coadiuti, dec. 133. num. 5. *Ghislerio*.

coadiutorem, si quis a Papa petierit, & coadiutoria sit ei, & Ecclesiae utilis, non potest variando dicere se illo non agere, dec. 133. nu. 7. *Ghislerio*.

COADIUTORIA.

Coadiutoria datur pro necessitate Ecclesiae, & non personae, cui conceditur coadiutoria, dec. 114. numer. 13. *Ghislerio*.

coadiutoria datur pro necessitate Ecclesiae, & non personae, cui conceditur coadiutoria, decisio. 20. num. 11. *Ghislerio*.

coadiutoriae officium non habet existentiam ad cuius possessionem possit dari immissio, dec. 133. nu. 8. *Ghislerio*. & an hoc sit verum vide ibidem nu. 9.

in coadiutorijs beneficij affectio pender a validitate, & iustificatione causae, per quam fuit motus Papa ad concedendam coadiutoriam, dec. 45. num. 5. *Ghislerio*.

per coadiutoriam providetur indemnitati Ecclesiae stante infirmitate Praelati, dec. 20. num. 7. *Ghislerio*.

coadiutoriae gratia obtenta sub praetextu dolorum infirmitatis, valere non potest nisi quatenus illi sint continui, dec. 308. num. 2. 17. & 23. *Verospio*.

pro coadiutoria obtinenda, sufficit consensus duarum partium ex tribus capituli.

Quae duae partes constituunt maiorem, & saniores partem, dec. 20. num. 8. *Ghislerio*.

coadiutoria, ut obineatur sub praetextu infirmitatis, quae infirmitas requiratur, dec. 308. num. 23. *Verospio*.

coadiutoriae causa cessante, cessare etiam debet ipsa gratia coadiutoriae, dec. 45. num. 6. *Ghislerio*.

coadiutoria non subiacer regul. de iure, quae non toll. cum sit gratia praedictalis, dec. 114. num. 12. *Ghislerio*.

per coadiutoriam providetur Ecclesiae indemnitati, dec. 35. num. 2. *Ghislerio*.

coadiutoriae gratia, & similes valere non possunt, nisi Co-

adiutus

diutius nominatim exprimat talem morbum, qui sit aptus impedire humanas actiones, cum non sufficiat quæcumque inhabilitas, aut prava habitudo assentis indigere auxilio Coadiutoris. decif. 308. num. 17. *Verospio*.

Codex vetustissimus originalis Moralium S. Gregorij Papæ conseruatur Cesaraugustæ in Ecclesia BEATÆ MARIÆ de Pilar. decif. 142. num. 5. *Moimanno*.

CODICILLVM.

in codicillis, si testator relinquat eandem quantitatem aliqui, quam relinquit in testamento, censetur animo duplicandi relicta, nisi hæres contrarium probet. decif. 132. num. 22. *Verospio*.

in codicillis, quando confirmatur testamentum, tunc illorū vigore non censetur recessum ab eo, nisi in sola parte alterata, & confirmata, dec. 51. nu. 2. *Coccino*.

ex codicillorum scriptura referente, non potest quis plus consequi, quam ex scriptura relata testamenti. decif. 348. num. 7. *Vbaldo*.

Coerctio magna est excommunicatio. decif. 253. num. 21. *Merlino*.

coerctio modica, est illa, quæ fit per pignorum capionem, vel similia. decif. 253. nu. 22. *Merlino*.

COGNATIO.

Cognationi si aliquid relictum sit, idem est, ac si cognatis relictum sit. decif. 38. nu. 7. *Dunozetto*.

cognatio non est vniuersitas, quæ vnā personam repræsentet, ideo si aliquid eis relictum sit, censetur vti eis particularibus relictum. dec. 38. nu. 8. *Dunozetto*.

cognati, reprobatā sententia imolæ, non continentur sub appellatione consanguineorum. decisio. 349. num. 5. *Verospio*.

Cognominis omisso, dum cæteræ demonstrationes nominis, & patriæ concurrunt, non præiudicat identitati personæ. dec. 184. nu. 29. *Coccino*.

Cognomine omisso, desumuntur personarum demonstrationes a solo nomine, & patriā. decisio. 184. numero 39. *Coccino*.

COHÆRES.

Cohæredes vnusquisque tenetur ad onera hæreditatis proportionibus hæreditariis. dec. 232. nu. 26. *Pirouano*.

cohæredes, quando sunt condemnandi ad aliquid dandum, tunc non vnus tantum infolidum, sed omnes pro sua rata hæreditaria condemnandi sunt. decif. 278. numero 2. *Merlino*.

Vide infra in verbo Hæres.

inter Collaterales ius repræsentationis dumtaxat habet locum, quando agitur de successione patrui, & propterea non debet ad alios gradus extendi. decif. 48. numero 17. *Ghislerio*.

Collatoribus Papa non intendit præiudicare, quando ex causa narratorum apponit manus super aliquo beneficio, & narrata non reperiuntur vera. decisio. 45. numero 7. *Ghislerio*.

COLLECTA.

Collecta dum imponitur, tunc propriè vinculum in iectum est. decif. 329. nu. 52. *Merlino*.

collecta pro soluendis debitis Vniuersitatis, quando sit indicenda. dec. 143. nu. 15. *Pirouano*.

ad collectas, & onera realia non tenentur Emphyteutæ Ecclesiæ, si sint imposita per Statuta Laicorum, &c. dec. 42. nu. 17. *Merlino*.

collectæ indictio est modus à iure approbatus, &c. dec. 143. nu. 16. *Pirouano*.

COLLEGIALITAS.

Collegialitas probatur etiam in indicijs, & coniecturis, vbi alias non constat de initio erectionis Ecclesiæ. decif. 221. nu. 1. *Panzirolo*.

pro collegialitate indicium facit, electio de nouo Canonico facta per capitulum, & Canonicos, ad hunc effectum congregatos, ibidem nu. 2. & 11.

collegialitas arguitur ex assignatione stalli in Chori, & loci in capitulo. ibid. nu. 5.

collegialitas an probetur per testes deponentes de publica voce, & fama. ibid. nu. 13.

de collegialitatis Ecclesiæ primo statu, quando constat in illo debet conseruari. ibid. nu. 19.

collegialitas Ecclesiæ, vt dicatur extincta, quid requiratur, num. 22. & 23. ibidem.

collegialitas est apta conseruari in vno solum, & multo magis in duobus. dec. 221. nu. 26. & 27. *Panzirolo*.

collegialiter an dicatur factus actus, licet sit factus in Collegio, si ad illum actum particulariter Collegium non fuerit intimatum. dec. 56. nu. 9. *Moimanno*.

COLLEGIVM.

Collegium litigans cum aliquo de Collegio, ad hoc, vt ille teneatur contribuere ad expensas litis, quid requiratur. decif. 115. nu. 20. *Coccino*.

collegij Officialis, si vendat aliquid nomine d. Collegij, & promittat de rato, &c. quando dicatur liberatus à sua promissione, dec. 56. nu. 1. *Moimanno*.

collegium non obligatur ex mutuo facto per eius administratorem, nisi probata versione pecuniarum in utilitatem eiusdem Collegij. dec. 143. nu. 2. *Pirouano*.

collegium dissoluitur tribus modis, nempe,

Vel volentibus Collegialibus.

Vel etiam iniuris, ex facto Superioris.

Vel casu per mortem omnium. decif. 221. num. 21. *Panzirolo*.

collegium aliquod esse, vt probetur debet constare de arca communi, deputata ad conseruandum iura ipsius Collegij. decif. 136. nu. 16. *Moimanno*. & num. 17. vide de sigillo.

collegij corpus repræsentatur per ipsos Officiales. decif. 143. nu. 21. *Pirouano*.

collegij ius inducitur ex actu, qui fit collegialiter. decif. 221. num. 3. *Panzirolo*.

collegium facere non possunt Beneficiati, in vna, eademq; Ecclesia collegiata, cum considerentur vt singuli. decif. 136. nu. 1. *Moimanno*.

collegium, si non constituent Beneficiati, an possint se congregare sine licentia Superioris. decisio. 32. num. 1. *Coccino*.

collegium vnum non faciunt Canonici, & Portionarij. decif. 115. nu. 19. *Coccino*.

Colligantium narratiua importat eorum confessionem. decif. 101. nu. 4. *Moimanno*.

inter colligantes inimicitia, & iurgia oriuntur ex acris, & longa lite. dec. 165. nu. 9. *Merlino*.

COLONVS.

Colono vsufructuarij denegatur repetitio melioramentorum factorum in re conducta. decisio. 116. numero 8. *Merlino*.

colono vsufructuarij denegatur repetitio melioramentorum factorum in re conducta, quia præspicere debebat resolubilitatem iuris ipsius vsufructuarij. decif. 116. num. 44. *Merlino*.

colonus, vt interuertat possessionem Domini, alium recognoscendum in Dominum, quid requiratur. decif. 139. nu. 20. *Dunozetto*.

colonus tradendo possessionem alteri, vel illum recognoscendo in Dominum interuertit possessionem primi Domini, & hoc de iure antiquo. ibid. nu. 21.

colonus non interuertit possessionem Domini, alium recognoscendo in Dominum, vel illi tradendo possessionem, & hoc de iure nouo. ibid. nu. 22.

COMMENDA.

Commenda, licet afficiat Beneficium propter appositionem manus Papæ, tamen non ideo commenda afficit Beneficium. dec. 245. nu. 6. *Pirouano*.

commenda, quando vacat per cessum, vel decessum commendatarij, tunc inferior collator potest de illa provide- re. dec. 245. nu. 7. *Pirouano*.

commenda cessante, Beneficium vacat, vt prius. dec. 245. nu. 8. *Pirouano*.

COMMISSARIVS.

Commisarius potest eligere incertum de certis, quod tamen procedit in dispositione hominis, non autem legis. decif. 38. num. 33. *Dunozetto*.

à Commissario Camerae, si sit capta possessio beneficij, & postea cessa ei fuerit, qui illud obtinuit, perinde est, ac si ipsemet illa à principio obtinuisset. d. 233. n. 1. *Merlino.*

C O M M I S S I O.

Commissio facultatis absolendi cum narratiua recursus semel tantum ad Iudices Laicos habiti, non suffragatur, dum iterum recursus noui fuerunt habiti, cum recurrens nouo excommunicationis vinculo innodatus sit. decif. 173. nu. 17. *Merlino.*

in commissione, si adsit clausula, quam & quas operatur, vt omnis causa ad speciem deducta videatur. decif. 85. nu. 5. *Vbaldo.*

commissionis tenor debet semper attendi ad effectum cognoscendi, quam iurisdictionem habeat Iudex. decif. 85. nu. 1. *Vbaldo.*

in commissione, si adsit clausula, cum annexis, connexis, &c. debet intelligi de his, quæ sunt eiusdem natura, cuius est causa ipsa. decif. 104. nu. 41. *Coccino.*

commissio, perinde est ac si non emanasset, si Iudici delegato fuerit rescriptum, vt suam moderetur inhibitionem. dec. 17. nu. 5. *Ghislerio.* Et propterea deinde gesta ab eo, sunt nulla, ibid. nu. 5.

commissio lationis, est ipso iure nulla, ob non factam mentionem litis pendentiæ. dec. 91. nu. 33. *Vbaldo.*

commissio loquens de facultate procedendi per contradiclas, non extenditur ad facultatem procedendi per edictum. dec. 104. nu. 3. *Coccino.*

commissiones sunt stricti iuris, & strictissime interpretandæ, adeo vt id tantum comprehendant, quod in eis expressum, reperitur. dec. 85. nu. 4. *Vbaldo.*

in commissione prima, clausulæ appositæ, censentur in alijs commissionibus repetitæ, dummodo dicta commissio non sit de medio sublata. dec. 104. n. 6. *Coccino.*

in commissione, si sit positum verbum, annexis, de per se, importat negotium principale causæ, super qua fuit appellatum. decif. 104. nu. 42. *Coccino.*

commissiones in Rota ad quid de feruiant. decif. 85. num. 9. *Vbaldo.*

à commissionis tenore pendet Iudicis delegati iurisdictionio. decif. 91. nu. 18. *Vbaldo.*

commissio non est subreptitia ipso iure, nisi à parte opponatur. decif. 91. nu. 34. *Vbaldo.*

commissio etiam surreptitia tribuit iurisdictionem. dec. 91. nu. 35. *Vbaldo.*

Commodum non debet quis consequi ex propria culpa. decif. 91. nu. 16. *Vbaldo.*

commodum aliquod sperare possunt per accidens, filij in conditione positi. decif. 152. nu. 10. *Coccino.*

commodum, si sentiat testis ex propria depositione, non probat. dec. 156. nu. 7. *Coccino.*

ex commodi perceptione, & scientia, ratificationis probatio corroboratur. dec. 56. nu. 4. *Mormanno.*

Communicatio priuilegiõrum intrat stante communi causa, & defensione. dec. 126. nu. 7. *Pirouano.*

Communitas aliqua, quando debet præsentare aliquem ad iurisdictionem, non valet præsentatio, si homines non se congregarunt in loco solito, & ad sonum campanæ, vel Tubæ, &c. dec. 95. nu. 6. *Panzirolo.*

communitati sicuti non acquiritur possessio ex gestis singularum personarum, ita nec eam amittit ex dictarum personarum gestis. dec. 291. nu. 11. *Ghislerio.*

Comparere non tenetur citatus, si terminus ei præfixus, sit nimis angustus. decif. 228. nu. 9. *Ghislerio.*

C O M P E N S A T I O.

Compensatio excluditur quando debitum est illiquidum, & incertum. dec. 170. nu. 11. *Pirouano.*

compensatio habet vim solutionis. decisio. 148. numero 6. *Coccino.*

compensatio non intrat, quando adhuc non constat de liquidatione facta. dec. 10. nu. 17. *Ghislerio.*

compensatio admittitur in extinctione census. decif. 148. num. 1. *Coccino.*

compensatio admittitur, quando debitum est certum, nec non indubitatum. dec. 170. nu. 12. *Pirouano.*

compensatio est solutio. decif. 148. nu. 7. *Coccino.*
compensandum, licet veniat aliquod creditum, non tamen, ex hoc est dicendum, quod non sit creditor ille, qui compensare debet. dec. 10. num. 18. *Ghislerio.*

C O M P R O M I S S V M.

Compromissio debet esse conforme laudum. dec. 49. nu. 13. *Mormanno.*

compromissarij possunt dare de nullitate personæ electæ, si contra formam compromissi fuerit electa. dec. 359. nu. 10. *Mormanno.*

compromittere prohibitum est tutori bona minorum sine debitis solemnitatibus, & hoc propter periculum alienationis. dec. 169. nu. 11. *Pirouano.*

C O M P V L S A T I O.

Compulsatio, vt sit valida, sufficit sola productio iurium, parte presente, vel citata absque traditione copie. dec. 76. nu. 23. *Ghislerio.*

Vide infra in verbo Iura, & in verbo Instrumenta.

Compulsor est merus executor. dec. 76. nu. 9. *Ghislerio.*

compulsor sufficit, quod iura extrahenda inspiciat ad effectum, vt exemplentur cum designationibus signorum, & vitiorum, quæ sunt in originali. dec. 76. nu. 10. *Ghislerio.*

compulsor, vt recte procedat ad scripturas compulsandas, sufficit, quod adimpleat formam sibi præscriptam. dec. 76. nu. 11. *Ghislerio.*

C O M P V T A.

ad computorum solidationem, quis tenetur siue sit socius, siue institutor. dec. 31. nu. 1. *Mormanno.*

de computorum solidatione, dum non constat, sciri non potest, an socius sit creditor, vel debitor. decif. 31. num. 2. *Mormanno.* *Vide infra in verbo Socius.*

computorum solidatione nisi facta, socius à socio nihil prætereendere potest. dec. 31. nu. 3. *Mormanno.*

C O N C E S S I O.

Concessio in totum dicitur gratuita, quando illud, quod datur, non æquiualeat concessioni. decif. 218. nu. 11, 13. & 29. *Pirouano.*

per concessionem actus facultatiui non censetur, quis velle sibi præiudicare. dec. 136. nu. 10. *Mormanno.*

concessio facta à Papa in forma communi absque derogatione regul. de Iur. quæsit. &c. intelligitur sine præiudicio tertij. dec. 332. nu. 10. *Ghislerio.*

concessio ad tertiam generationem inagis conuenit emphyteusi, quam locationi. dec. 14. nu. 6. *Ghislerio.*

Vide infra in verbo Emphyteusis.

concessionis, & priuilegia ita debent interpretari, vt gratiam contineant. dec. 119. nu. 9. *Mormanno.*

concessio debet sortiri suum effectum. decif. 119. num. 10. *Mormanno.*

concessio an sit facta ex titulo oneroso, vel non, habenda est ratio originis, & causa primordialis. decif. 19. num. 8. *Merlino.*

concessionis validitas, quando consistit in aliqua narratiua, ea est plenè iustificanda. dec. 6. nu. 2. *Verospicio.*

concessio talis præsumitur, qualem demonstrat diuturna solutio. dec. 188. nu. 10. *Merlino.*

concessio noua, in concessione priuilegij non suffragatur, si non constet de priuilegio confirmato. decif. 157. nu. 6. *Pirouano.*

concessio personalis non egreditur personam, & sic ad eius hæredem non transit. dec. 19. nu. 20. *Merlino.*

Sed hoc non procedit, quando hæres non petit id quod est concessum, iure proprio, sed ex persona defuncti tamquam ipsimet debitum, quod facere non est prohibitum. ibid. nu. 21.

concessio personalis, dum eadem persona fuit causa illius concessionis non potest extendi, aut trahi ad successores. dec. 29. nu. 12. *Verospicio.*

concessio an sit feudum, vel mera, & simplex donatio, ex quibus dubitetur. dec. 212. nu. 5. *Merlino.*

concessio Territorij, si sit facta per verba, quæ incant liberalem Principis concessionem non debent indicare, quod dicta concessio sit feudalis. decif. 344. num. 9. *Mormanno.*

concedentis voluntas, & propositum ex quibus deprehendatur, decif. 157. nu. 17. *Pirouano.*
 concessa expresse non tolluntur per clausulam, salua canonica iustitia alicuius. dec. 157. nu. 15. *Pirouano.*
 concessum ex perpetuo privilegio competit ex officio, non ex ministerio. decif. 38. nu. 39. *Dunozetto.*
 concessum plus non est dicendum, quam petutum fuerit. decif. 126. nu. 32. *Pirouano.*

CONCILIUM.

Contra Concil. Trident. quando Papa disponit, non habet opus, illi derogare, sed sufficit, quod contra Concilium disponat, decif. 71. nu. 9. *Vbaldo.*

Concil. Trident. tradita, & præscripta sunt custodia librorum in quibus baptizatorum nomina describuntur, decif. 45. nu. 21. *Ghislerio.*

Conciliorum aliquorum declarationem habes infra in Calce Indicis.

CONCORDATA.

Concordatis Papa potest derogare. decif. 114. numero 3. *Ghislerio.*

concordatis non videtur Papa taliter, & ita assensisse, ut sibi penitus manus ligauerit. ibid. nu. 4.

in concordatis, licet adsit decretum irritans, illud tamen ligat Papam. ibid. nu. 5.

CONCORDIA.

Concordia, & transactiones, ut sustineantur, iura multum fauent. decif. 273. nu. 20. *Merlino.*

concordia erronea non est attendenda, nec officit transigentibus, nec habentibus causam ab eis. dec. 110. nu. 10. *Merlino.*

concordia, in qua adest pactum resolutivum, ipso iure resolvitur in totum, ob non adimplementum, decif. 199. num. 11. *Vbaldo.*

Concubina, si quis continuo solum conuersauerit, & constat illam cum alijs conuersationem non habuisse ex hac conuersationis assiduitate, præsumitur, quod filius natus ex illa, sit illius, qui cum ea conuersabatur, decif. 134. num. 4. *Merlino.*

CONCURSVS.

ob concursum non factum, gratia de beneficio Parochiali est nulla. decif. 71. nu. 8. *Vbaldo.*

concorvus non requiritur in Vicaria vnita, quando est providenda de Rectore, cum deputetur ab eo, qui præest Ecclesiæ, cui est facta vnio, decisio. 16. numero 12. *Ghislerio.*

CONDITIO.

sub conditione ea, quæ debentur, propter spem ad hæredes suos transmittuntur. dec. 355. nu. 7. *Mormanno.*

conditionem importat, & nihil ponit in esse dictio, quatenus opus sit, decif. 289. nu. 8. *Merlino.*

conditio, quando certum est, quod est casura non impedit transmissionem, decif. 22. nu. 47. *Merlino.*

conditio, si sine descendentibus masculis, verificatur etiam in masculis ex femina, quando non fuit habita ratio agnationis. decif. 106. nu. 1. *Dunozetto.*

ante conditionis purificationem, repudiatio nulla est, decif. 12. nu. 53. *Coccino.*

conditio negantium melior esse videatur. decif. 160. nu. 23. *Pirouano.*

conditiones in donatione appositæ, ut valeant, requiruntur, ut incontinenti sint appositæ. dec. 58. nu. 43. *Coccino.*
Vide infra in verbo Donatio.

conditio aliqua, quando est appositæ post secundam substitutionem, quando sit referenda ad primam, & secundam substitutionem. decif. 343. nu. 2. *Vbaldo.*
Vide infra in verbo Substitutio.

conditionis natura hæc est, ut sub certa conditione factum, sub contraria censeatur infectum. decif. 172. nume. 64. *Merlino.*

conditio in prima substitutione appositæ, quando sit referenda etiam ad secundam. decif. 343. num. 3. *Vbaldo.*
 & quando non. ibidem.

conditionis implementum, si non fiat ob eam causam, ob quam impleri debet, non dicitur conditio purificata.

decif. 174. nu. 38. *Merlino.*

conditionis implementum, si in contractu venditionis, sit collatum in arbitrium vnus ex contrahentibus, si iste non arbitratur, perinde est, ac si conditio impleta esset. decif. 248. nu. 18. *Merlino.*

conditionis deteriorationis, quod sit mater, quam filij, iura valde abhorrent. decif. 106. nu. 7. *Dunozetto.*

conditionem inducit, dictio, postquam. decif. 7. nume. 3. *Ghislerio.*

conditiones, quæ inducunt grauamen, sunt strictè intelligendæ. decif. 272. nu. 1. *Ghislerio.*

conditio sufficit, quod semel adimpleatur, quicquid inde postmodum euenerit. decif. 249. nu. 17. *Ghislerio.*

conditio illa dicitur causalis, cuius euentus pendet à causa. decif. 174. nu. 25. *Merlino.*

conditio prioris substitutionis censetur repetita in secunda, quamuis secunda videatur de per se perfecta, & separata. decif. 168. nu. 4. *Vbaldo.*

Et quando ista repetitio facilius censeatur inducta. ibidem num. 6.

conditiones appositæ in donatione iam perfecta, non reuertuntur. decif. 58. nu. 42. *Coccino.*

conditiones debent adimpleri in forma specifica. dec. 222. num. 15. *Buccabella.*

conditiones in donatione, quando dicantur incontinenti appositæ, dec. 58. nu. 44. *Coccino.*

conditio causalis, quando est sublata, cessat etiam id quod eius vigore dispositum fuit. dec. 86. nu. 40. *Ghislerio.*

conditio suspensiva, quando pendet, nihil ponit in esse. decif. 174. nu. 7. *Merlino.*

conditio in dubio potius præsumitur, quam pena, quæ supponit actum purum. decif. 86. nu. 42. *Ghislerio.*

conditionem si verba importent, ex eis non probatur consensus. dec. 20. nu. 3. *Ghislerio.*

conditio declarationis precij in venditione, suspendit illius perfectionem. dec. 172. nu. 35. *Merlino.*

conditio super facto præterito attenditur, si impossibilis erat notitia purificationis conditionis de tempore promissionis. decif. 229. nu. 5. *Merlino.*

conditiones, & pacta licitum est apponere in donatione, quando adhuc non est perfecta. decif. 58. num. 1. *Coccino.*

ante conditionis euentum non potest fieri actus conditionalis. dec. 7. nu. 4. *Ghislerio.*

conditionem importat, dictio, quatenus. decif. 12. nu. 37. *Coccino.*

CONDUCTOR.

Conductor, si certos casus expresserit, in alijs omnibus teneatur. dec. 24. nu. 2. *Ghislerio.*

conducere non soluent homines res, multo plures, quam possint percipere. decif. 186. nu. 9. *Ghislerio.*

CONFESSIO.

Confessio annorum eius, de cuius ætate queritur, multum concludit. dec. 45. nu. 14. *Ghislerio.*

confessio nocere debet contenti, & habentibus causam ab eo. dec. 283. nu. 17. *Ghislerio.*

confessio emanata a persona de veritate facti instructa, vehementer præsumptionem facit. decisio. 244. nume. 9. *Dunozetto.*

confessio, si detegatur erronea, non obstat. dec. 283. nu. 18. *Ghislerio.*

confessio partis non probat ius patronatus in præiudicium Ecclesiæ. dec. 289. nu. 21. *Coccino.*

confessio emanata in precibus plenè probat contra confidentem. dec. 85. nu. 10. *Vbaldo.*

in confessione nullum omnino est faciendum fundamentum, quando constat, quod sunt erroneæ. dec. 14. nu. 36. *Ghislerio.*

confessio nedum contra confidentem probat, sed & contra habentes causam ab eo. dec. 188. nu. 1. *Merlino.*

confessio facta in iudicio criminali, concurrentibus administris in iudicio civili magni est momenti, & nocet tertio. decif. 69. nu. 9. *Merlino.*

confessio non releuat, quæ de necessitate non concludit. decif.

decif. 218. num. 9. *Pirouano*.
 Confessio in alio iudicio, & ad alium effectum facta, imò etiam extraiudicialis impugnari nequit, si præsumptionibus, & adminiculis iuuetur. decifio. 298. numero 7. *Verospio*.
 Confessiones, & recognitiones Autorum nocent etiam successoribus. decif. 164. nu. 7. & 11. *Coccino*.
 Confessio, quæ ex productione iurium resultat, non potest reuocari, nisi docto de errore. decifio. 88. numero 23. *Coccino*.
 ex confessione sola, licet non transferatur dominium, probatur tamen ex ea. dec. 128. nu. 15. *Ghislerio*.
 confessio partis, & Rotæ autoritas sufficiunt ad sustinendum iudicium, & ad excusandis partes cur potius coram vno Auditore, quam coram alio prosequuta fuerit lis. decif. 85. nu. 12. *Vbaldo*.
 confessio, quando est acceptata semper operatur effectus suos. decif. 24. nu. 13. *Ghislerio*.
 ex confessione propria alicuius, si constet, quod aliquid ad eum non pertinebat, non potest deinde id prætere. decif. 5. nu. 16. *Verospio*.
 confessio probat contra confitentem. decifio. 39. num. 12. *Pirouano*.
 confessio ob verisimilitudinem probat in ijs casibus, in quibus alias non probaret. decif. 209. nu. 7. *Pirouano*.
 confessio auctoris nocet omnibus habentibus causam ab eo. dec. 184. nu. 9. *Coccino*.
 confessio maximum adminiculu præstat ad probationem dominij. decif. 164. num. 6. *Coccino*.
 confessio erronea non præiudicat confitenti, nec habentibus causam ab eo. decif. 188. nu. 2. *Merlino*.
 confessionis vim, & rei iudicatæ habet obligatio Cameralis. decif. 302. nu. 1. *Motimanno*.
 confessio propria vincit omnem aliam probationem. decif. 128. nu. 10. *Ghislerio*.
 confessio propria facit cessare omnem præsumptionem. decif. 60. nu. 2. *Motimanno*.
 confessio iurata deliberatè, & geminatè facta præualet depositionibus testium. decifio. 292. numero 3. *Panzirolo*.
 confessio hæredis non est attendenda, si ex testamento constet rem aliter se habere. decifio. 283. numero 16. *Ghislerio*.
 confessio partis bene probat contra ipsam. decif. 237. nu. 4. *Dunozetto*.
 confessio facta in testamento pecuniæ receptæ, vel debitæ ab eo, vel ei cui Testator legare non potest, minime valida est donatio, & legatum præsumitur factum in fraudem legis. decif. 55. nu. 11. *Ghislerio*.
 confessionem, & narrata in sua gratia, quis impugnare non potest. dec. 92. nu. 1. *Merlino*.
 confessio absente parte, non probat inter Romanos, inter quos est seruandum ius ciuile. decif. 256. numero 4. *Pirouano*.
 confessio adminiculata probat etiam in præiudicium Ecclesiæ. decif. 15. nu. 16. *Coccino*.
 confessionem extraiudicialem, vt testes probent, requiritur, vt sint conformes de tempore, loco, & verbis. decif. 214. num. 12. *Pirouano*.
 confessio extraiudicialis parte absente facta, de rigore iuris ciuilis non releuat. decif. 256. num. 1. *Pirouano*.
 confessio extraiudicialis de æquitate Canonica probat contra confitentem, & eius hæredes, etiam parte absente. decif. 87. nu. 2. *Vbaldo*.
 confessio extraiudicialis facta absente parte de rigore iuris ciuilis non probat, licet secus de iure Canonico. dec. 214. nu. 10. *Pirouano*.
 confessio extraiudicialis dicitur concludenter probata, si de ea doceatur per testes contestes de tempore, & loco. decif. 244. nu. 15. *Dunozetto*.
 confessio extraiudicialis de æquitate Canonica, plenè probat. decif. 218. nu. 5. *Pirouano*.
 Quodque multò magis procedit concurrentibus adminiculis, ibidem num. 6.

confessio de receptione dotis probat realem solutionem, si processerit dotis promissio. decifio. 335. numero 3. *Ghislerio*.
 Qua stante non solum contra maritum, & hæredes probatur vera dotis numeratio. ibid. nu. 4.
 Verum etiam contra quoscunque etiam tertios creditores. ibid. nu. 5.
 confessio de dot recepta, probat solutionem, si fuerit facta cum decreto iudicis. decif. 335. nu. 6. *Ghislerio*.
 confessio de dote recepta comprobatur solutionem, si adsit receptio facta pro residuo. dec. 335. nu. 7. *Ghislerio*.
 confessio, qualificata diuidi potest, stante vehementi præsumptione iuris in contrarium. decifio. 97. numero 4. *Motimanno*.
 confessio qualificata non potest sine qualitate acceptari, quando præambula confessio fuit ratio qualitatis. decif. 38. nu. 15. *Dunozetto*.
 confessio Prælati de actu gesto à se ipso præiudicat Ecclesiæ. decif. 15. nu. 17. *Coccino*.
 confessio de recepto probat solutionem ob implicitam, confessionem partis super ipso facto solutionis, & hoc multi magis procedit, si adsit stylus. decif. 109. num. 6. *Ghislerio*.
 confessio de recepto regulariter non probat numerationem. decif. 55. nu. 1. *Ghislerio*.
 confessio de recepto regulariter non probat veram solutionem. decif. 335. nu. 1. *Ghislerio*.
 confessio de recepto facta à procuratore non præiudicat Domino, nisi constet de reali solutione. decif. 109. nu. 5. *Ghislerio*.
 confessio de recepto probat veram solutionem, quando pro ea concurrunt coniecturæ, & adminicula. dec. 335. nu. 2. *Ghislerio*.
 confessio simulata mariti de dote recepta, nec etiam iuramento roboratur. decif. 259. nu. 9. *Buccabella*.
 confessiones factæ de tutoribus non debent præiudicare minoribus. decif. 35. nu. 12. *Verospio*.
 confessio vxoris, quæ non attenditur quoad vinculi solutionem, admititur quoad thori separationem. decifio. 155. nu. 58. *Coccino*.
 Confidentia Testatoris erga tutorem debet esse circa utilitatem pupilli, & non vt iactet patrimonium. decif. 169. nu. 15. *Pirouano*.

C O N F I N I S .

Confinis separat, & distinguit rem confinatum, decif. 236. num. 7. *Merlino*.
 Confinis non potest dici idem cum prædio confinato. decif. 236. nu. 7. *Merlino*.
 Confinis, & res confinata sunt inter se omnino diuersa. decif. 236. nu. 8. *Merlino*.
 confines, & res confinata, si eadem significarent, inepta esset expressio confinium, quando nominatur res confinata. dec. 236. nu. 9. *Merlino*.
 per confinium diuisionem discernitur, quod cuiusque est. decif. 236. nu. 10. *Merlino*.
 confines, vbi adsunt, bona non possunt dici confusa. decif. 236. nu. 11. *Merlino*.
 confines noui debent concordare cum antiquis, vt probent rei identitatem. decif. 286. nu. 1. *Merlino*.
 confine, & confinatum non possunt esse idem. decif. 286. num. 3. *Merlino*.

C O N F I R M A T I O .

Confirmationis natura est, vt semper illa intelligatur facta sine alterius præiudicio. dec. 356. nu. 19. *Verospio*.
 Confirmationis natura est, robur solum addere confirmato, non autem illud ad ea, quæ in confirmato non reperiuntur, extendere. decif. 58. nu. 30. *Coccino*.
 Confirmationem à Iudice, si tutor postquam sciuit, se tutorem datum negligat petere, & nec suscipiat administrationem pupilli, dicitur esse in culpa, & ideo eum tenetur seruare indemnem. decif. 3. nu. 13. *Merlino*.
 Confirmatio facta est certa scientia operatur, vt ea, quæ valuerunt approbentur, & quæ valida non sunt recipiant robur ex confirmatione. decif. 157. nu. 9. *Pirouano*.

Confir-

confirmationes augent robur, quoad ius in confirmati executione, non autem augent factum comprehendendo maiora expressis. decif. 126. nu. 23. *Pirouano*.
 confirmatio semper præsupponit aliquid prius esse, quod confirmetur. decif. 157. num. 3. *Pirouano*.
 confirmatio, quando dicatur emanasse ex certa scientia Principis. decif. 157. num. 8. *Pirouano*.
 confirmatio nihil de nouo concedit, sed tantum, pro vt est, confirmat. decif. 58. num. 29. *Coccino*.
 confirmatio etiam ex certa scientia, non trahitur ad ignorata. decif. 157. num. 7. *Pirouano*.
 confirmationis gratia propter vitium subreptionis non prodest. decif. 351. num. 14. *Verospio*.
 Confraternitas est causa pia, cum sit congregatio personarum instituta ad exercitium pietatis. decif. 179. numer. 15. *Ghislerio*.

CONFUSIO.

Confusione bonorum stante, concludens probatio identitatis sine dubio esse debet. decif. 175. numer. 4. *Dunozetto*.
 confusio euitatur, & excluditur per indicationem specialem, & specificam omnium confinium. decif. 286. nu. 6. *Merling*.
 confusio bonorum ex cuius facto processit ei incumbit onus probandi antiqua confinia. decif. 175. numer. 5. *Dunozetto*.
 à confusione bonorum priorum præseruantur hæredes, & à quocumque damno, data inuentarij validitate. dec. 2. num. 3. *Pirouano*.

CONGRUA.

Congrua debetur Rectori, seu Vicario exercenti curam animarum. decif. 230. num. 1. *Coccino*.
 congrua tantum debetur Vicario deputato à Monasterio ad exercendam curam animarum. decif. 30. numer. 7. *Vbaldo*.
 congrua Vicario, quando assignatur, considerari debent locus, quantitas fructuum, onerum, qualitas personæ, & similia. dec. 220. num. 11. *Dunozetto*.
 congrua à principio, quando semel est assignata, debet Vicarius illa esse contentus. decif. 230. num. 7. *Coccino*.
 Et ideo ipse sibi imputet, si accidat quod congrua sit nimis tenuis, sed falli. vt ibid. num. 8.
 congrua, quæ debetur Rectori exercenti curam animarum non debet esse maior 100. nec minor 50. scutorum annuorum. decif. 230. num. 2. *Coccino*.
 computatis etiam incertis emolumentis, quæ habent quandam certitudinem. ibidem. num. 3.

CONIECTURA.

Coniecturæ debiliores non possunt tollere vrgentiores, & efficaciares. decif. 310. num. 53. *Merlino*.
 per coniecturas & indicia probari potest ætas. decif. 45. nu. 9. *Ghislerio*.
 coniectura vnica non est sufficiens ad inducendum fideicommissum perpetuum, vbi tot alia verba testamenti repugnant. decif. 1283. num. 7. *Ghislerio*.
 per coniecturas recte etiam inducitur ratificatio. decif. 56. num. 8. *Motmanno*.
 per coniecturas, vt inducatur fideicommissum, debent esse clare, probabiles, necessariae, & concludentes. decif. 272. num. 21. *Ghislerio*.
 coniecturæ, atque indicia etiam leuiora sufficiunt in antiquis. decif. 310. num. 49. *Merlino*.
 coniecturis probatur furtum, stante difficultate probationis. decif. 87. num. 16. *Vbaldo*.
 coniecturæ, & præsuppositiones non sunt diuissimæ, & vnæquæque de per se consideranda, sed coacta, ita vt vna alteram coadiuuet, & vicissim fulcianitur, vniue & robur impatiuntur. decif. 310. numer. 48. *Merlino*.
 coniecturæ debiliores tolluntur per validiores. decif. 22. num. 33. *Merlino*.

CONIUNX.

inter Coniuges ad probanda vulnera admittuntur serui, & ancillæ. decif. 155. num. 51. *Coccino*.

coniuges rari sunt inter quos aliqua diffidia non oriuntur. decif. 324. num. 33. *Remboldo*.
Vide infra in verbo Marius, & in verbo Thoris separatio, & in verbo Vxor.

CONIUNCTIO.

Coniunctio maior non debet esse causa exclusionis. decif. 232. num. 15. *Pirouano*.
 Coniunctum præferri disiuncto, quado hoc dicimus, significamus etiam disiunctum esse vocatum, licet post coniunctum. decif. 152. num. 2. *Coccino*.

CONNEXITAS.

Connexitas, & complicatio maior est inter dominium directum, & vtile, quam sit inter proprietatem, & possessionem. decif. 42. num. 14. *Merlino*.
 connexitatis ratione idem debet esse iudicium, de vno connexorum, quam de alio. decif. 15. num. 3. *Coccino*.
 connexitatis ratio non intrat, quotiescumque per consuetudinem aliqua dissimilitudo inter connexa militat. decif. 15. num. 5. *Coccino*.

CONSANGVINEVS.

Consanguinei, vox ista variam habet in iure significationem, in lata sui significatione continet quamcunque cognationem, siue illa proueniat à masculis siue à foeminis, sed in stricta, non nisi solis fratribus conuenit. decif. 349. num. 2. & 3. *Verospio*.
 consanguineorum appellatione non veniunt cognati. decif. 349. num. 4. 5. 6. & 9. *Verospio*.
 in Consecratione Episcopi dicitur vade, & prædica Euangelium Dei. decif. 234. num. 3. *Merlino*.
Vide infra in verbo Episcopus.

CONSENSVS.

Consensus spontaneus contrahetum in matrimonio requiritur. decif. 130. num. 15. *Queipo*.
 consensus expressus requiritur, quando agitur de præiudicio notabili, & de renunciatione beneficii certi in iure scripti, nam hoc casu non sufficit tactus. decif. 242. num. 15. *Merlino*.
 consensus expressus est necessarius, quando agitur de præiudicio notabili, & de renunciatione beneficii certi. decif. 80. num. 21. *Merlino*.
 consensus excluditur ab errore. decisio. 189. numer. 3. *Merlino*.
 de consensu habente vim resignationis ex quibus constet. decif. 20. num. 2. *Ghislerio*.
 consensus præsumitur ex cursu longi temporis. decif. 264. num. 10. *Dunozetto*.
 consensus plene probatur per rogatum Notarij. decif. 216. num. 15. *Pirouano*.
 consensus perinde est, ac si ab initio interuenisset, si subsequatur ratificatio. decif. 82. nu. 6. *Motmanno*.
 consensus præstitus ab Abbatibus, Prioribus, &c. censetur præstitus non solum vti singuli, sed etiam conuentualiter. dec. 328. nu. 10. *Dunozetto*.
 consensus nouus non requiritur in gratia reuocatoria, sed sufficit primus ab initio præstitus, qui præsumitur durare, nisi contrarium probetur. decisio. 199. numero 13. *Vbaldo*.
 consensus, quando est omnino nullus, non potest per ratificationis actum conuallidari, ad effectum transferendi ius, quod non fuerat abdicatum. decif. 82. num. 21. *Motmanno*.
 consensus expressus dicitur, non solum quod verbis exprimitur, sed etiam, quando per signa exteriora demonstratur. decif. 215. nu. 7. *Ghislerio*.
 ex consensu defectu possessio non transfertur, & tunc agi potest remedio recuperandi. decisio. 251. num. 8. & 9. *Panzirolo*.
 consensus non probatur ex eo, quod quis nominatur pro optatore in gratia. dec. 20. nu. 13. *Ghislerio*.
 consensus adimitur ex falsitate causæ. decif. 242. numero 2. *Merlino*.
 consensus non probatur, per verba conditionalia. decif. 20. nu. 3. *Ghislerio*.
 consensum ab actu, perinde ac si non interuenisset remouet clausula

clausula non alias aliter, nec alio modo. decif. 104. nu. 34. *Coccino.*
 Consensus debet esse legitimus, idest cum scientia ad effectum præiudicij. dec. 291. nu. 10. *Ghislerio.*
 Consensus conditionalis non extenditur ultra illum actum. decif. 166. nu. 4. *Merlino.*
 consensus dicitur etiam ille, qui resultat ex taciturnitate temporis, quo quis potuit contradicere. decif. 213. nu. 8. *Ghislerio.*
 consensus præsumitur durare. decisio. 38. numero 83. *Dunozello.*
 Consensu caret infans. dec. 47. nu. 16. *Pirouano.*
 consensus filiorum, quando mater transit ad secunda vota, requiritur, quod sit expressus, & non sufficit citatus. decif. 80. num. 20. *Merlino.*
 consensus expressus pupilli non sufficit, ad effectum inducendi renunciationem iurium pro eo introductorum. dec. 80. num. 22. *Merlino.*
 consensus impuberis cum licentia Tutoris, non sufficit, quando graue præiudicium inferitur ipsi impuberi. dec. 80. nu. 24. *Merlino.*
 consensus maioris partis Capituli sufficit, quando non versamur in actu voluntario, sed in necessario. dec. 20. nu. 12. *Ghislerio.*
 consensum proximorum in contractu minorum, si Statutum requirat, intelligendum est de habentibus intellectum perfectum, & non de defectuosus. decif. 81. nu. 14. *Merlino.*
 consensus patronorum in resignatione iuris patronatus, ex quo probetur, quod fuerit præstitus. decif. 213. nu. 1. *Ghislerio.*
 de consensu patronorum necessario debet constare, quando agitur de validitate pensionis, super beneficio iuris patronatus. decif. 186. nu. 3. *Ghislerio.*
 consensus patroni in resignatione Iuris patronatus eo ipso probatur, si doceatur patronos eidem resignationi non contradixisse. decif. 213. nu. 3. *Ghislerio.*
Vide infra in verbo Resignatio.
 consensus necessarius patroni pro sustinenda validitate pensionis non requiritur, quotiescumque constet Papæ, beneficium super quo fit reservatio esse de iure patronatus. decif. 186. nu. 4. *Ghislerio.*
 consensus patroni quoad resignationem, quando dicatur effectuat. decif. 101. nu. 9. *Motmano.*
 consensus patroni requiritur in prouisione beneficij de iure patronatus. decif. 186. nu. 5. *Ghislerio.*
Vide infra in verbo Ius patronatus, & in verbo Patronus.
 consentire voluntariè quodammodo quis censetur, quoties iuste cogitur ad aliquid. decif. 26. nu. 4. *Merlino.*
 Consilio alieno, cum indigeat minor, ideo ipse non potest intervenire ad validandum contractum alterius minoris. decif. 81. nu. 9. *Merlino.*
 Consobrinus est in quarto gradu. decisio. 48. numero 3. *Ghislerio.*
 consobrinus, ut succedatur, non datur representatio. decif. 48. nu. 20. *Ghislerio.*
 Consors minoris, aut pupilli, ratione iuris consortij gaudet priuilegijs ipsius pupilli, & minoris. decisio. 42. num. 24. *Merlino.*
 Constantinus primus Imperatorum palam Christianis immunitatem Ecclesiasticam, siue potius, illius usum exhibuit. decif. 339. nu. 4. *Merlino.*
 Consules, & alij Magistratus, si Ecclesiasticis, & eorum bonis, collectas, & pedagias imponant, anathemate feriuntur. decif. 339. nu. 2. *Merlino.*

CONSTITUTIO.

Constitutiones Pontificiæ in Curia, & non alibi sunt interpretandæ. dec. 319. nu. 10. *Ghislerio.*
 constitutionum verba, quando sunt clara, non est curandum de aliqua obseruantia, decisio. 319. numero 9. *Ghislerio.*
 constitutionum verba, quando sunt clara, obseruantia, contra ea, ut valeat requiritur tempus 40. annorum, cum

sit correctio, non autem interpretatio. decif. 319. nu. 17. *Ghislerio.*
 in constitutione aliqua se fundans omnia eius requisita probare tenetur ad hoc, ut illa iuuetur. decif. 121. num. 20. *Pirouano.*
 constitutio prior censetur abrogata per posteriorem contrariam. decif. 288. nu. 23. *Merlino.*
 constitutiones Sum. Pont. requirentes, quod Notarij debeant esse matriculati, ad hoc, ut instrumenta ab eis rogata habeant fidem, de consensu factem tacito Superiorum non fuerunt obseruata. dec. 184. nu. 47. *Coccino.*
 constitutio aliqua omnino debet seruari, si contineat decretum irritans, cum clausula sublata. decif. 16. num. 13. *Ghislerio.*
 constitutio aliqua, si habeat decretum irritans valens est ne dum inficere titulum, sed etiam ipsam possessionem. decif. 16. num. 17. *Ghislerio.*
 constitutiones posteriores derogant prioribus. decif. 205. nu. 13. *Pirouano.*
 constitutio moderatiora Indultorum Cardinalibus concessorum, circa collationem beneficiorum suorum familiarum Pauli V. in quo habeatur pro perpetua dec. 53. nu. 3. *Coccino.*
 constitutio fundamentalis alicuius Ecclesiæ est attendenda. decif. 29. num. 1. *Verospio.*
 constitutiones variæ circa mulieres, secundo nubentes editæ fuerunt, propter inconstantiam Tribuniani. decisio. 80. nu. 12. *Merlino.*
 constitutio Marchiæ, cum sit speciali confirmatione Summi Pontificis munita, dicitur Papalis. decif. 294. num. 19. *Motmano.*
 constitutiones particulares alicuius loci non egrédiuntur Territorium illius loci. dec. 238. nu. 15. *Merlino.*
Constitutionum aliquarum declarationem habes infra in Calce Indicis.
 per constitutionem procuratoris ad aliquid defendendum, etiam inducitur ratificatio. decisio. 56. numero 7. *Motmano.*

CONSVETUDO.

circa Consuetudinis probationem alicuius loci deferendum est in Curialibus, & Ciuibus illius loci, tamquam verisimiliter informatis. decisio. 119. numero 11. *Motmano.*
 consuetudo, si sit contra Ius, & præiudicialis Ecclesiæ, debet stricte interpretari, nec debet extendi. dec. 74. num. 25. *Merlino.*
 consuetudinis continuatio ad hoc, ut releuet, debet esse clara, & certa, non autem dubia, & incerta. dec. 218. nu. 45. *Pirouano.*
 de consuetudine, si testetur Doctor, quando ei credatur. decif. 193. nu. 14. *Ghislerio.*
 consuetudo, in quo potissimum differat à præscriptione. decif. 351. nu. 9. *Verospio.*
 consuetudo aliqua legitima spatio longissimi temporis induci potest quamuis illi ius resistat; adeo ut nec titulo opus sit, sed sufficit allegare dictum longissimum tempus, sine titulo. decif. 224. nu. 26. *Merlino.*
 consuetudine, aut præscriptione decimarum quota potest minui. decif. 23. nu. 3. *Pirouano.*
 consuetudo, secundum quam absentia Canonici non possit per alium suppleri respectu præsentia personalis in Choro, attendenda est. de c. 308. nu. 21. *Verospio.*
 per consuetudinem quotiescumque aliqua dissimilitudo inter connexa militat, cessat ratio connexitatis. decif. 15. nu. 5. *Coccino.*
 consuetudo Principis, bona concedendi in feudum, plurimum operatur, ut recedatur à præsumptione allodialitatis, & feudalis præsumatur concessio. decif. 310. nu. 11. *Merlino.*
 consuetudo est inter Laniones Urbis non conficiendi scripturam inter eos, & eorum famulos, sed eis tantum intra certum quid tempus, soluunt salarium. dec. 336. nu. 2. *Motmano.*
 consuetudo, ut dicatur introducta per aliquem styllum,

quid requiratur. decif. 141. num. 12. *Merlino*.
 Consuetudo, aut præscriptio, non potest firmari sub titulo locationis. decif. 23. nu. 2. *Pirouano*.
 consuetudinem obligatoriam non constituunt actus facultatiui. decif. 224. nu. 7. *Merlino*.
 consuetudo non inducitur per actus diffformes, & varios. decif. 136. nu. 14. *Motmano*.
 consuetudo interpretatiua cessat, quando ex ea recedi deberet ab expressa iuris dispositio. decif. 351. numero 8. *Verospio*.
 consuetudo immemorabilis non probatur, nec probari potest, quando constat de initio. decif. 115. nu. 15. *Coccino*.
 consuetudo immemorabilis non probatur per testes suspectos. decif. 74. num. 21. *Merlino*.
 consuetudinem in immemorabilem testes, vt probent qualiter deponere debeant. decif. 136. numero 5. & 6. *Motmano*.
 Consuetudo plurimum attenditur in materia præminentiarum. decif. 15. nu. 13. *Coccino*.
 consuetudo in materia præminentiarum totum facit, etiam si iuris communis dispositioni repugnet. decif. 224. nu. 1. *Merlino*.
 consuetudo in materia præcedentiæ, si sit ad fauorem alicuius plenè comprobata, in suo robore manere debet. decif. 322. nu. 16. *Merlino*.
 consuetudo in præminentiarum materia tunc maximè seruanda est, si ei ius commune non resistat. dec. 224. nu. 4. *Merlino*.
 consuetudo valdè attenditur in præminentiarum materia. dec. 85. nu. 2. *Vbaldo*.
 Consuetudo in materia præminentiarum, tunc multo magis est attendenda, dum versamur in consuetudine antiquissima. decif. 224. num. 2. & amplia. numero 3. *Merlino*.
 consuetudo in materia præcedentiæ nedum rationalis, verum etiam, si sit repugnans iuris dispositioni, ipsa est omnino tenenda. decif. 322. nu. 17. *Merlino*.
 consuetudo vniuersalis legitime præscripta non tollitur ex vnico actu contrario. decif. 193. nu. 7. *Ghislerio*.
 Continere, quis tenetur, licet per viam coactiuam ordines suscepit, si cessante metu ratificauerit, id quod gestum est. dec. 40. nu. 10. *Ghislerio*.
 Veluti, si semel indutus spontè cantauit Epistolam. ibidem num. 11.
 Et quid si nesciebat nullitatem ordinis. ibid. num. 12.
 Continuationem, & adhaerentiam significat dictio, post, quocumque reiecto medio, vel intermedio. decif. 252. nu. 2. *Merlino*.

CONTRACTVS.

Contractus, & obligationes inuentæ sunt, vt vnusquisque acquirat, quod suum est. dec. 9. nu. 8. *Queipo*.
 Contractus, quoad substantialia non potest regulari à voluntate contrahentium. dec. 173. nu. 30. *Merlino*.
 contractus non debent à verbis denominari, sed à principali contrahentium intentione, & illius affectu. decif. 323. nu. 68. & 69. *Coccino*.
 in contractu, si aliquid appositum sit, quod non conueniat effectui contractus, pro non appposito habetur. decif. 52. num. 16. *Merlino*.
 contractus tunc irritantur, secundum reformat. Pauli V. ex omiffi. attestatione per Notarium, quod cognosceret contrahentem; quando negatur ab illo contrahente in instrumento obligato, se contraxisse. decif. 149. nu. 10. *Merlino*.
 Vnde cessat dispositio, dum contrahens contractum, & obligationem realem falsus est, tunc enim non sine dolo peteret annulationem contractus. ibid. nu. 11.
 contractus talis debet censi, qualis à partibus nominatur & non diuersus. decif. 14. nu. 4. *Ghislerio*.
 in contractibus, si sit apposita obligatio Cameralis, tamquā accessoria fortius stringit, non autem ampliat dispositionem. decif. 293. nu. 22. *Motmano*.
 contractus à conuentione partium legem accipiunt. dec. 24.

num. 4. *Ghislerio*.
 contractibus verba prolata per modum causæ important dispositionem. decif. 192. nu. 13. *Pirouano*.
 in contractibus error potest remouere consensum ab actu, ita vt nec attendatur iuramentum in eis interpositum, & hoc casu nulla admittitur limitatio. decif. 251. nu. 6. & 7. *Panzuolo*.
 contractus obseruantia non suffragatur, quando constat de nullitate contractus, & obligationis, & sic de titulo vitioso, & de veritate principij infecti. decif. 98. num. 25. *Merlino*.
 ad contractus perfectionem regulariter non requiritur scriptura, attamen requiritur, quando inter partes hoc fuit contentum. decif. 199. nu. 10. *Vbaldo*.
 contractus dicitur initus ad commodum illius, ad cuius manum peruenit pecunia, & ille est verus, & principalis debitor. dec. 190. nu. 5. *Merlino*.
 in contractibus an sint adhibendæ solemnitates statuti loci, contrahentium, vel statutum loci in quo geritur contractus. dec. 238. nu. 1. *Merlino*.
 contractus ex conuentione partium legem accipiunt. decif. 151. nu. 16. *Pirouano*.
 contractus denominatur, secundum qualitatem pactorum, quæ magis inferunt vnum, quàm alium contractum. decif. 14. nu. 6. *Ghislerio*.
 in contractibus verba strictè sunt accipienda, & non largè, prout quādo sumus in vltimis voluntatibus. Quia contrahentes ea humanitate se inuicem non prosequuntur, quā testator hæredem, & legatarios prosequitur. decif. 172. nu. 90. *Merlino*.
 contractus commodum ad quem pertinet, ille dicitur principalis alij vero dicuntur fideiussores. decif. 41. num. 10. *Merlino*.
 in contractibus, si fiat expressio hæredum, non importat, nisi quamdam mentionem eius, quod tacitè inest. dec. 12. nu. 34. *Coccino*.
 ex contractu inito super re hæreditaria probatur aditio hæreditatis. decif. 22. nu. 44. *Merlino*.
 ex contractu inutili non transfertur possessio bonorum Ecclesiæ. dec. 78. nu. 3. *Dumozetio*.
 contractus non potest dici, quod habeatur pro concluso, sed imperfectus remanet, vsque ad actuale stipulationem mediante scriptura. decif. 199. nu. 9. & vide nu. 10. *Vbaldo*.
 in contractibus nulla melior capi potest interpretatio, quàm ea, quæ prouenit ex interpretatione partium. dec. 24. num. 11. *Ghislerio*.
 contractus, & pacti vigore ea, quæ spectant, eorum effectus tam actiue, quàm passiue transit in hæredes. dec. 19. nu. 9. *Merlino*.
 contractus, & capita sunt à partibus instrumenta vero à Notariis. decif. 250. nu. 18. *Merlino*.
 contractus vnus transit in alium ex iuris ministerio. decif. 52. nu. 4. *Merlino*.
 ad contractus speciem cognoscendam pacta potissimum sunt inspicienda. decif. 110. nu. 2. *Merlino*.
 contractum adimplere is tenetur, in cuius personam verba sunt directæ. dec. 312. nu. 40. *Merlino*.
 contractus talis est censendus, qualem verba pronunciant. decif. 310. nu. 12. *Merlino*.
 contractus primus reuocatur per secundum. dec. 320. nu. 50. *Remboldo*.
 contractus obseruantia deducta ex pluribus actibus per 40. annos, facit, vt præsumatur adhibitas fuisse solemnitates necessarias. dec. 294. nu. 28. *Motmano*.
 in contractibus potius inspicitur debet effectus, & illud, quod conuenit naturæ ipsius contractus, quàm nominatio, & verba. dec. 52. nu. 15. *Merlino*.
 iuxta contractus naturam verba sunt intelligenda. decif. 79. num. 11. *Queipo*.
 contractus, quod sit perfectus, perneceffe non infertur ex minutæ confectione. dec. 199. nu. 8. *Vbaldo*.
 contractus talis iudicandus est, qualem, nedum pacta, & effectus, sed & verba expressa, ac partium denominatio demon-

demonstrat. decif. 110. num. 7. *Merlino*.
 Contractus ad hoc, vt cognoscatur an sit utilis, vel necne, est attendendum tempus præcisum contractus. decif. 81. nu. 34. *Merlino*.
 Contractus iam celebrati natura non potest per alterius assertionem alterari, aut immutari. decifio. 14. numero 40. *Ghislerio*.
 Contractus, quando stipulatur sub beneplacito Apostolici, eo si illud non obtineatur remanet contractus conditionalis, & pro non facto, & inualido. decif. 94. num. 1. *Pirouano*.
 Contractus, quando est imperfectus, ex defectu substantiæ, tunc partes non possunt facere illum perfectum. dec. 172. nu. 49. *Merlino*.
 Contractus si sit celebratus nomine alieno, ille sine dubio dicitur d. contractum approbasse, si pecunias ex eo prouenientes acceperit. dec. 56. nu. 3. *Motmano*.
 ad contractum specificandum, quando quid exprimitur, illud attenditur, etiam quod illa specificatio esset causa, quod contractus non valeret. decifio. 38. numero 17. *Dunozeio*.
 in contractu eodem, & coram eodem Notario, & testibus, quando est facta donatio censetur facta ex causa eiusdem contractus. dec. 65. nu. 8. *Dunozeio*.
 contractus substantialia contra mentem contrahentium, peruertere est omnino nephas. decifio. 172. numero 7. *Merlino*.
 in contractibus omnibus potest apponi pactum resolutiuum. decif. 199. nu. 12. *Vbaldo*.
 in contractibus etiam potest fieri fideicommissum. dec. 284. nu. 27. *Coccino*.
 in contractibus loco denominationes multum sunt attendendæ. decif. 54. nu. 8. *Pirouano*.
 in contractibus bonæ fidei æquitas exuberare debet. dec. 58. num. 41. *Coccino*.
 in contractibus bonæ fidei arbitrium non accipitur pro merito arbitrio, sed pro arbitrio boni viri. decif. 248. num. 8. *Merlino*.
 contractus habetur pro censuali, tunc, quando fundus venditur, alienatur, &c. & omne ius reperitur translatum; decif. 110. nu. 5. *Merlino*.
 contractus censualis, & emphyteuticus valde inter se differunt. decif. 14. nu. 34. *Ghislerio*.
 contractus in dubio censetur potius censualis, quam emphyteuticus. dec. 110. nu. 1. & 13. *Merlino*.
 contractus conditionalis, licet sit imperfectus respectu executionis, est tamen perfectus ad effectum, vt ab eo recedi non possit. dec. 174. nu. 9. *Merlino*.
 contractus conditionalis, dicitur verus, & perfectus contractus in natura sua, vt non sit locus pœnitentiæ. decif. 174. nu. 19. *Merlino*.
 in contractu dotalitio si sit facta donatio, dicitur correspondere ad dotem, & est pars ipsius contractus dotalitij. decif. 127. nu. 13. *Coccino*.
 in contractu emphyteutis disposita, non debet trahi ad contractum locationis perpetuæ. decifio. 14. num. 26. *Ghislerio*.
 contractum esse emphyteuticum, non potest inferri ex census appellatione. ibid. nu. 33.
 ex contractu emphyteutici natura soluitur laudemium. ibidem nu. 46.
Vide infra in verbo Laudemium.
 contractus emptionum, & locationum æquiparantur, cum in vtriusque requiratur certum pretium. decif. 172. nu. 3. *Merlino*.
Vide infra in verbo Precium.
 in contractu filij familias non sunt adhibendæ solemnitates, quando ei est utilis. decif. 88. nu. 6. *Coccino*.
 contractus locationis in perpetuum, & emphyteutis admodum inter se differunt. dec. 14. nu. 18. *Ghislerio*.
Vide infra in verbo Emphyteutis.
 contractus locationis in perpetuum habet naturam distinctam, & separatam à contractu emphyteutico. decif. 14. nu. 19. *Ghislerio*.

in contractibus innominatis re integra licita est pœnitentia. decif. 30. nu. 3. *Queipo*.
 contractus minoris, an reddatur nullus, si ex pluribus causis in eo adductis, vna reperitur falsa. d. 251. n. 10. *Päziolo*.
 in contractibus minorum vigore statui Urbis non potest deueniri ad constitutionem curatoris, nisi in defectum proximorum consanguineorum, & patris minoris. decif. 55. nu. 5. *Ghislerio*.
 Et neque propter impedimentum patris, vel consanguineorum ad curatoris constitutionem deueniri potest, nisi a probata à Iudice causa, & iustitia impedimenti. ibidem nu. 6.
 contractus minoris sui consanguinei, alius minor non potest autorizare, nè scilicet ambo propter ætatis lubricum, & imbecillitatem intellectus in eandem foueam cadant. decif. 81. nu. 12. *Merlino*.
 in contractibus minorum, & mulierum non sunt seruandæ solemnitates statuti, quando in dictis contractibus non potest considerari læsio. decifio. 363. numero 2. *Verospio*.
 cocontractus minorum ipso iure sunt nulli, data causæ falsitate, & perinde est, ac si nullum per Iudicem fuerit interpositum decretum, & hoc tam ex dispositione iuris communis, quam statuti. Vr. c. 113. & 151. lib. 1. dec. 190. nu. 1. *Merlino*.
 contractus minoris, quando nedum est nullus ex decreti defectu, sed etiam ex quauis alia specie nullitatis, intrat dispositio l. fin. C. si maior factus. decif. 81. num. 16. *Merlino*.
 Et ista opinio est verior, & communior. ibid. nu. 17.
 in contractibus minorum si sit interpositum iuramentum, non tollit efficaciam Constitut. Marchiæ de tract. minor. cap. 25. lib. 5. decifio. 293. nume. 10. & 11. *Motmano*.
 contractus celebratus cum minori sine solemnitatibus statuti, quamuis sit utilis minori, adhuc non sustinetur. dec. 98. nu. 23. *Merlino*.
 Quæ conclusio est indubitata, quando de utilitate euidenter non constat. ibidem num. 24.
Vide infra in verbo Minor.
 contractus mulierum ratificatio easdem statuti solemnitates requirit, quas ipse contractus. decifio. 190. nume. 26. *Merlino*.
 contractus nullitate, & falsitate stante, approbatio, & ratificatio non dicitur facta, nisi constet de vera, & certa scientia. decif. 98. nu. 28. *Merlino*.
 Contractus, quando est nullus ex causa falsitatis, nunquam illius ratificatio inducitur, si non constet, quod ratificans non ignorauit nullitatem prouenire ex dicta falsitate. decif. 190. nu. 31. *Merlino*.
 contractum nullum ex defectu decreti Iudicis, minor dicitur ratificasse, si maior factus per quinquennium tacuerit. decif. 81. nu. 6. 7. & 8. *Merlino*.
 de contractus nullitate, ille solus potest dare, ad cuius fauorem contractus est nullus. decifio. 52. numero 4. *Coccino*.
 contractus, quando est, nullus, ad hoc, vt per eius scientiam ratificetur, requiritur, quod sit certa, & indubitata. decif. 190. nu. 22. *Merlino*.
 de contractus obseruantia, quando frustra opponatur. decif. 294. num. 32. *Motmano*.
 contractus initus cum Officiali ipso iure est nullus, & metriculus censetur, cum contrahens possit ab Officiali compelli. dec. 26. nu. 19. *Merlino*.
 contractus initus cum Officiali, nec etiam iuramento firmatur, quod procedit etiam si sit renunciatum legibus id prohibentibus. decif. 26. nu. 20. *Merlino*.
 contractus Principis, & Baronis cum iniuste carcerato celebratus, non tenet. decif. 26. nu. 37. *Merlino*.
 de Contractus ratificatione inducenda ex solutionibus dum agitur, opus est in illis adhiberi omnes solemnitates requisitas in principio illius contractus. decif. 190. num. 25. *Merlino*.
 in contractibus solemnitates nunquam ex cursu temporis præsu-

præsumuntur adhibita, quotiescumque in celebratione contractuum, pro forma sunt requisita. decif. 293. nu. 29. & 30. *Mormanno*.

contractus, qui ob non seruatas solemnitates, favore certæ personæ requisitas non est nullus, nisi demum eadem persona volente, si ipsa velit, quod actus sustineatur, non tenetur ei nouum consensum adhibere. decif. 82. num. 9. *Mormanno*.

in contractibus, si statutum requirat aliquas solemnitates, & ulterius procedat irritando contractus carentes huiusmodi requisitis, sequitur, quod velit illas esse de forma. decif. 293. num. 13. *Mormanno*.

in contractibus, si statutum duo copulatiue requirat pro forma, utrumque debet interuenire, & si alterum deficiat, corrumpitur contractus. decisio 17. numer. 3. *Mormanno*.

contractus venditionis, quando est perfectus, tunc si remittatur aliquid accidentale contractus in arbitrium tertij, eo non arbitrate recurritur ad arbitrium iudicis. decif. 172. num. 22. 23. & 24. *Merlino*.

contractus vitatur etiam ex causa in parte falsa. decif. 242. num. 13. *Merlino*.

CONTRADICTÆ.

per contradictas procedi potest, vel quando præcessit citatio personalis, vel citationes fuerint factæ per edictum. decif. 104. num. 4. *Coccino*.

in contradictatum iudicio, si sit facta citatio personalis, tunc alia possunt omitti, & si fiant, id fit ex urbanitate. decif. 20. num. 32. *Ghislerio*.

per contradictas, quando quis est citatus, si compareat eius procurator, ipse deinde est citandus in quolibet actu. decisio. 20. numero. 33. *Ghislerio*. & limita pro ut numer. 34.

CONTRADICTOR.

contradictor, quando est certus, tunc non suffragatur citatio per edictum contra interesse putantes, sed requiritur citatio personalis. decif. 343. num. 10. *Ghislerio*.

contradictor legitimus, non dicitur is, ad aliquid impediendum, dum non tangitur suum ius. decif. 147. numer. 4. *Pirouano*.

contradictor legitimus, quando non adest, & possessio est vacans, executor potest se extraiudicialiter informare. decif. 71. num. 6. *Vbaldo*.

contra contradictorem legitimum ordinariè est agendum. decif. 13. nu. 3. *Ghislerio*.

à contradictione, ut quis repellatur, sufficit, quod semel consenserit. decif. 88. num. 5. *Coccino*.

CONTRAHENTES.

contrahentes si referant se ad aliquod statutum, præsumitur, ut omnino se d. statuto voluerint conformare, & se ei subicere, quatenus eos tali casu non ligasset. decif. 250. nu. 10. *Merlino*.

contrahentes, quando in aliquo casu se referunt ad aliquod statutum, talis ratio, quid operetur. decif. 250. nu. 11. *Merlino*.

contrahentium notitiam antè confectionem instrumenti Notarius de iure communi non est necesse, ut habeat. decif. 6. num. 1. *Merlino*.

Vide infra in verbo Notarius.

contrahentium mens verè assequitur ex geminatione verborum. decif. 310. num. 3. *Merlino*.

contrahentes, si referant se ad aliquod statutum, perinde est, ac si deductum esset in pactum, quod disponitur à statuto. decif. 250. num. 12. *Merlino*.

ex contrahentium assertionem, quando oritur concludens probatio Notariatus. decif. 184. num. 8. *Coccino*.

contrahentes semper præsumuntur permansisse in prima voluntate, & si quid est omisum in posteriori conventionem, ex errore id præsumitur. decif. 230. numer. 17. *Merlino*.

contrahentium conclusio, & non tractatus debet attendi. decif. 210. num. 2. *Merlino*.

à contrahentium voluntate non potest regulari contractus, quoad substantialia. decif. 172. num. 50. *Merlino*.

CONTRARIETAS.

contrarietas evitanda est. decif. 15. num. 10. *Coccino*.
contrarietas, ut evitetur capienda est omnis interpretatio. decif. 250. num. 15. *Merlino*.

contrarietas & repugnantia in contractibus, in incontinenti de iure non admittitur. decif. 188. num. 5. *Merlino*.

contrarietas est effugienda. decif. 106. num. 4. *Dunozeito*.

CONTRAVENTIO.

contrauentio ultra expressa non extenditur. dec. 393. num. 8. *Verospio*.

in contrauentionis casus primi hæredis vocatus, si sit positus post secundum, vel ulteriorem gradum hæredum, non potest instare pro declaratione deuolutionis propter contrauentionem, ante aduentum suæ vocationis. decif. 294. num. 20. *Verospio*.

contrauentio, quando est clara, excusatio nulla cadere potest. decif. 268. num. 3. *Pirouano*.

contrauentionem voluntati Testatoris excusare solet protestatio, ut si dicatur non credi, quod ex tali actu, qui geritur, voluntas impugnetur. decisio. 273. numer. 3. *Verospio*.

CONTUMACIA.

contumacia, & animus delinquendi cessat, non existente dolo. decif. 393. num. 3. *Verospio*.

contumacia, est voluntaria inobedientia, qua quis monitionem iudicis implere contemnit. decif. 254. num. 5. *Coccino*.

contumacia non potest allegari, nisi citatio fuerit reproducta. decif. 289. num. 13. *Coccino*.

contumacia duorum Canonicorum non potest impedire actiones, & acta capitularia, sed eis est imputandum, si non venerint. decif. 36. num. 5. *Ghislerio*.

Vide supra in verbo Capitulum.

contumacia, ut evitetur debet constare de partitione. decif. 254. num. 4. *Coccino*.

CONTUMAX.

contumax, ut pareat proprium remedium est multa. decif. 253. num. 12. *Merlino*.

contumax non potest dare de attentatis ob litis pendentiam, vel ob spreum iudicis. decif. 102. num. 2. *Vbaldo*.

CONVENTIO.

Conuentiones de per se super beneficio Ecclesiastico ad fauorem eius, qui non est in lite, & cum onere perpetuo commenda semper sunt improbae, & simoniacæ. dec. 94. nu. 2. *Pirouano*.

à conuentionibus partium in tantum dicitur recessum, in quantum discretis verbis fuit expressum. decif. 250. nu. 16. *Merlino*.

conuentio legitima illa dicitur, quæ à lege confirmata est. decif. 58. nu. 15. *Coccino*.

COPIA.

Copia iurium productorum parti petenti est danda. dec. 76. nu. 18. *Ghislerio*.

copiam rei productæ decernere aduersario, partes sunt iudicis, non autem executoris. decisio. 76. numero 24. *Ghislerio*.

COPULA.

Copula, & interdu diuidit pro dimidia. decif. 188. nu. 6. *Merlino*.

copula (&) regulariter ponitur inter diuersa. decif. 283. nu. 13. *Ghislerio*.

copula, & si non ponatur inter verbum filium, & verbum hæredes, non ponitur augmentatiue, sed qualificatiue. decif. 112. nu. 5. *Queipo*.

copula, & quando est posita inter genus, & speciem, & causam, & causarum exponitur pro idest. decif. 38. nu. 12. *Dunozeito*.

copula, & illa est natura, ut præcedens cum sequenti capitulo coniungat, & omnes illius qualitates repetat. decif. 293. nu. 10. *Verospio*.

copula, & quando apponitur in eadem oratione, efficit, ut qualitas in alio videatur repetita. decif. 112. numero 6. *Queipo*.

copula, & natura est omnia simul connectere, & comprehendere.

hendere. decif. 29. num. 16. *Merlino.*

Copula, & posita inter verba, lis, quæstio, & differentia stat declaratiue. decif. 38. num. 14. *Dunozeuo.*

copula (&) natura est repetere omnes qualitates præcedentis dispositionis. decif. 283. num. 15. *Ghislerio.*

copula, & posita inter illas duas dictiones maior, & sanior pars, exponitur pro idest. decif. 38. num. 13. *Dunozeuo.*

CORRECTIO.

Correctio est semper connexa iurisdictioni, & ab ea inseparabilis quoquo modo acquiratur iurisdictioni. decif. 253. num. 16. *Merlino.*

correctio leuior permiffa est viro in vxorem. decif. 191. num. 5. *Coccino.*

Vide infra in verbo Marius.

correctio incontinenti non est præsumenda. decif. 217. num. 3. *Panzirolo.*

corrige se, quis non præsumitur incontinenti. decif. 4. num. 11. *Dunozeuo.* & decif. 235. num. 10. *Ghislerio.*

Correi, & plures rei debendi dicuntur illi, qui accesserunt principaliter, & in solidum, fuscipiendo in se alienam obligationem. decif. 41. num. 6. *Merlino.*

CORRESPECTIVITAS.

Correspctiuorum natura est, vt quod inest in vno, in sit etiã in altero. decif. 323. num. 86. *Coccino.*

Ita vt vnus actus iudicetur, etiam si diuersæ sint naturæ. ibid. num. 86. & 89.

correspctiuitas cessat, stante longo temporis interuallo inter vnum contractum, & alium. dec. 90. nu. 2. *Motmano.*

ad Correspctiuitatem inducendam dicitur incontinenti fieri, si fiat infra vnum diem. decif. 323. num. 76. *Coccino.*

correspctiuitas in actibus, quando præsumatur. decif. 323. num. 85. *Coccino.*

CREDITOR.

Creditor is dicitur, cui aliquid debetur ex quacunque actione. decif. 83. num. 17. *Coccino.*

creditoris loco accipitur is, cui ex contractu, vel ex delicto, vel ex populari causa aliquid debetur ante litem contestatam. decif. 83. num. 18. *Coccino.*

creditor, si pecuniam sibi debitam in extinctionem sui crediti, receperit, illamque bona fide consumpserit, & quod suum est sequutus fuit, ad restitutionem pulsari nullatenus potest. decif. 77. num. 31. *Merlino.*

creditoribus anterioribus præfertur mulier agens hypothecaria. decif. 152. num. 3. *Coccino.*

creditori suo, si debitor aliquid donet, nunquam censetur donasse animo compensandi, & debitum extinguendi. decif. 174. num. 39. *Merlino.*

creditor immisus ex Saluiano, postquam ex fructibus satisfactus fuit, tenetur rem restituere. decif. 8. nu. 15. *Queipo.*

creditor, quando probauit suum creditum, licet illud veniret compensandum, non ex hoc est dicendum, quod non sit creditor. decif. 10. num. 18. *Ghislerio.*

creditores posteriores differunt à fideicommissariis, quoad acquisitionem domini per hæredes in ipsa aditione hæreditatis cum beneficio, l. & inuentarij. decif. 2. num. 14. *Pirouano.*

in Creditoris facultate est, quando est auocata possessio bonorum à debitor, statim agere petitorio, & si obtineat, postea agitare pro distractione pignorum. decif. 161. nu. 17. *Pirouano.*

creditores, quando scit adesse hæres cum beneficio legis, & inuentarij, non facit fructus suos. dec. 2. nu. 9. *Pirouano.*

ad Creditorum commodum concurrentium possidens non tenetur dimittere glebam, nisi ipso integrè satisfacto. decif. 135. num. 11. *Pirouano.*

creditor potest retinere pignus etiam pro minimo residuo. decif. 135. num. 9. *Pirouano.*

creditor de necessitate iuris tenetur debitori soluenti facere recepturam, & quietationem. decif. 77. num. 12. *Merlino.*

creditores non solum, illi dicuntur, qui pecuniam crediderunt, sed omnes illi, quibus ex quacunque causa aliquid debetur. decif. 83. num. 18. *Coccino.*

creditor immisus vigore Saluiani, antequam restituat, debet creditum vsque ad obulum sibi satisfacere. decif. 8. num.

16. *Queipo.*

creditor si habeat bona debitoris sequestrata, potest tamen petere creditum, quia non est sibi satisfactum.

Et hoc maxime procedit stante obligatione Camerali, ex tritissimo, & vsitato stylo. decif. 122. numero 18. & 19. *Ghislerio.*

in Creditore maior negligentia consideratur, si iam obtinuit mandatum contra debitorem, statim nihil remaneat nisi illud exequatur, & id neglexerit. decif. 346. nu. 9. *Pirouano.* creditor quãdo aliquid accepit insolutum, æstimatio bonorum, debet fieri de tempore, quo creditor ea accepit. dec. 46. num. 8. *Dunozeuo.*

creditor anterior amoueri non potest à possessione rei hypothecatae, quamuis valor rei possessæ superet quantitatem debitam. decif. 318. num. 25. & 28. sed declara, vt verum sit, si res sit indiuidua. num. 29. *Verospio.*

creditor hæreditatis, si concurrat cum creditore hæredis est præferendus super bonis defuncti. decif. 269. numero 1. *Panzirolo.*

erga Creditorem in reo, nulla potest considerari reuerentia, prout datur erga Iudicem, & Superiorem suum. decif. 26. num. 15. *Merlino.*

creditor potens agere via executiua, si intentet iudiciũ ordinariũ, tunc non licet illi eo relicto, conuenire reum in iudicio executiuo. decif. 161. num. 9. *Pirouano.*

creditoris nimia diligentia, & cautela contra omnem consuetudinem reddunt pactum, & instrumentum suspectum de vsura. decif. 132. num. 13. *Verospio.*

creditor, si bona hæreditaria debitoris retineat, si æquent creditum, facit fructus suos. dec. 46. num. 7. *Dunozeuo.*

creditor testatoris, si sit hæres, potest personam creditoris repræsentare. decif. 2. num. 18. *Pirouano.*

creditor posterior, vel alius si velit repetere, vel liberare pignus, non cogitur creditor anterior illud restituere, nisi solutorum creditum. decif. 135. num. 8. *Pirouano.*

creditori posteriori Rota solet concedere immisionem pro indiuiso in fundo hypothecato pro rata eius, quod superest de vero valore fundi hypothecati. decif. 318. numero. 30. *Verospio.*

creditor, qui habet omnia bona debitoris pignoratata potest eligere pignus sibi bene visum. decif. 276. nu. 5. *Coccino.*

creditor non est verisimile, quod diu differat exigere, decif. 244. num. 8. *Dunozeuo.*

creditor habens pignus, vel procurare debet eius distractionem. decif. 132. num. 14. *Verospio.*

Vel obtinere, vt sibi insolutum adiudicetur. ibid. num. 15.

creditor nisi sit integer satisfactus, numquam extinguitur, actio hypothecaria. decif. 161. num. 26. *Pirouano.*

creditor procedens executiue potest adire plures Iudices, donec realem executionem consequatur. decif. 161. nu. 6. *Pirouano.*

in Creditoris potestate, quando est iudicatum exigere, post executionem non currunt amplius vsuræ. decif. 132. num. 16. *Verospio.*

CREDITVM.

Creditum hæredum, si superet statum hæreditatis, non possunt hæredes in dictis bonis, nec in persona molestari. decif. 2. num. 15. *Pirouano.*

in Credito dotis, quando veniant imputandi fructus bonorum hæreditariorum. decif. 5. num. 14. *Verospio.*

crediti incertitudine stante, si relaxetur mandatum est nullum, & iniustum. decif. 143. num. 7. *Pirouano.*

creditum potest petere creditor, licet habeat bona debitoris sequestrata, quia per hoc non est sibi satisfactum. decif. 122. num. 18. *Ghislerio.*

creditum, & debitum tanquam connexa, & conglutinata iudicanda sunt, & tanquam vnum corpus. decif. 115. nu. 7. 20. & 30. *Coccino.*

creditum, non potest dici liquidum, quando fundatur super falsitate, super qua lis pendet. decif. 227. num. 3. *Panzirolo.*

Et præsertim, quando dicta lis non potest intra terminum executionis faciendæ finire. ibid. num. 4.

ad Creditum consequendum actio, spatio 30. annorum præscribitur. decif. 270. num. 1. *Verospio.*

Creditum soluens, mediante solutione, & precio numerato dicitur emere nomen, & actionem creditoris, decif. 77. num. 33. *Merlino*.
 Itaut habita cessione possit deinde contra alios reos debendi agere, ibid. num. 33.
Creditum, quando est probatum, vt sequatur condemnatio, sufficit allegare non solutionem, decif. 209. nu. 4. *Pirouano*.
Creditum, quis nō potest pretendere quod ad eum spectet, si ex propria eius confessione, appareat ad se non spectare, decif. 5. num. 16. *Verospio*.
Creditum, cum hypotheca probatur ex instrumento, decif. 59. num. 2. *Dunozeto*.
Creditum, quando est probatum, sufficit allegare non solutionem, vel non exactionem, vt sequatur condemnatio, nisi probetur solutio, decif. 209. num. 1. *Pirouano*.

C V L P A.

in **Culpa** dicitur esse tutor, si postquam sciuit se tutorem datum, negligat petere confirmationem à iudice, & administrationem pupilli suscipere, decif. 3. num. 13. *Merlino*.
 in **Culpa** dicitur esse tutor, si habeat aliquam exculationem, vt se à tutela excuset, & eam negligat proponere, & ideo tenetur seruare indemnem seruare pupillum, decif. 3. nu. 14. *Merlino*.
Culpa vnius non debet imputari in culpam alterius, decif. 312. num. 4. *Merlino*.
 ex **Culpa** propria non debet quis commodum consequi, decif. 91. num. 16. *Vbaldo*.
 ex **Culpa** aliena, quis patrociniū non debet exquirere, decif. 149. num. 12. *Merlino*.
CVLTRIctus, cum tendat ad vulnerandum, & excedat leuem, & moderatam correctionem, inter actus scilicet numeratur, & admittitur ad thori separationē, decif. 239. num. 11. *Pirouano*.
 pro **CVLTVS** diuini augmento, quando vno est facta, nō inurant regulæ reuocatoria, decif. 7. num. 7. *Ghislerio*.
Vide infra in verbo Vnio.
CVRAM, vel tutelam aliorum minor subire, aut gerere prohibetur, decif. 81. num. 11. *Merlino*.
Cure ius, licet ex sola decimarum perceptione non probeatur, tamen quando constat de illius existentia, & solum dubitetur ad quem illud spectet, tunc ex decimarum perceptione colligitur signum, vt percipiens decimas habeat etiam curam animarum, decif. 311. num. 6. *Verospio*.

C V R A T O R.

Curator, si constituit procurator in, finita eius administratione per mortem, aut lapsum temporis expirat mandatū, etiam re non integra, decif. 38. num. 66. *Dunozeto*.
 ad **Curatoris** constitutionem in contractibus minorum vigore statuti Urbis, quando possit deueniri, decif. 55. num. 5. & 6. *Ghislerio*.
Curator non dicitur legitimus, si inuentarium non confecerit, decif. 81. num. 20. & 22. *Merlino*.
Curator furiosus potest pro eo, transigere, decif. 86. numer. 11. *Ghislerio*.

C V R I A.

ad **Curiam**, quando censeatur deuoluta causa, decif. 124. nu. 1. & 2. *Coccino*.
 ad **Curiam** appellatio, vt teneatur, requiritur, vel quod sit interposita parte presente, vel quod interuenerit intimatio, decif. 124. num. 38. & 43. *Coccino*.
 ad **Curiam**, vel ad **Vrbem**, an quis veniat, hanc distinctionē stylus Dataria, nunquam attendi, quando agitur de reservatione beneficiorum vacantium apud Sedem, quæ non sunt sita in Vrbe, decif. 50. num. 10. *Pirouano*.
Curia Romana, & Sedes Apostolica idem est, decif. 50. nu. 7. *Pirouano*.
 in **Curia** causa beneficiales per appellationem sunt tractande, decif. 124. num. 13. *Coccino*.

C V R I A L I T A S.

Curialitatis distinctionem stylus Dataria non obseruat, nisi in beneficijs sitis in loco Curia, quoad reservationem Beneficiorum vacantium apud Sedem, decif. 28. numer. 17. *Verospio*.
 Et dat provisiones indistincte, vt de vacantibus apud Se-

dem, ibidem num. 17.

Curialitatis qualitas requiritur in decedente apud Sedem, ad hoc, vt eius beneficia sita in Vrbe, sint referuata, decif. 150. num. 14. *Pirouano*.
Curialibus, & Ciuibus est deferendum circa probationem consuetudinis alicuius loci, tamquam verisimiliter informati, decif. 119. num. 11. *Motmano*.
 sub **CVSTODIA** fida, qui est, intelligitur esse in carcere, decif. 26. num. 41. *Merlino*.
 ex **Custodia** susceptione alicuius rei, per aliquem facta, arguitur, quod nisi probet, se restituisse, nō potest dici, quod liberationem fuerit consequutus, dec. 97. n. 7. *Motmano*.

D

D A M N V M.

DAmnum non debet sentire fideiussor ex suo officio, & fide, decif. 222. num. 7. *Buccabella*.
Damnum fideiussor sentire non debet, vbi præmium meruit se videtur, decif. 222. num. 8. *Buccabella*.
 de **Damno** vitando, qui tractant magis fauendum est, decif. 231. num. 5. *Coccino*.
Damnum nē sentiat mandatarius ex susceptione mandati, honestum est, decif. 10. num. 5. *Ghislerio*.
Damnum irreparabile, quare non possit considerari in iudicio possessionis, decif. 276. num. 14. *Coccino*.
Damna, & interesse, quæ quis passus est, non possunt probari, nisi per testes, decif. 196. num. 10. *Merlino*.
 ad **Damna**, & interesse, quæ quis passurus erit occasione alicuius negotiationis, si aliquis se obligauerit, constato de eis tenetur ad illorum refectionem, decif. 196. nu. 2. *Merlino*.
 ad **Damnum** totum vnusquisque ex pluribus tutoribus datis tenetur, decif. 1. num. 19. *Merlino*.
Damnum omne, quod patietur aliqua merx ex causa maris, si quis promittat reficere, non solum tenetur ex causa iactus, sed etiam deteriorationis mercis, decif. 258. num. 2. *Panzirolo*.
 circa **Damna**, & interesse Iudex non tenetur stare declarationi partis propter dolum præsumptum, decif. 132. num. 12. *Verospio*.
 de **Damno** hæredum, quando tractatur, semper suffragatur inuentarium, decif. 2. num. 4. *Pirouano*.
Vide infra in verbo Inuentarium.
 à **Damno** etiam minimo præferuatur hæres, qui inuentariū confecit, decif. 131. num. 1. *Pirouano*.
 de **Damno** pupillorum, quando clarè constat, eo, quod cum pecunijs illorum fuit extinctum debitum alienum, non est amplius insistendum super coniecturis, decif. 190. num. 17. *Merlino*.
 à **Damno** quocumque præferuantur hæredes, data validitate inuentarij, decif. 2. num. 3. *Pirouano*.
 de **Damno** vitando agitur, quando tractatur de reuocanda donatione, decif. 174. num. 16. *Merlino*.
Damnosum nemini debet esse officium suum, decif. 196. nu. 4. *Merlino*.
Damnosum non debet esse mandatario, id quod nomine mandantis gessit, decif. 70. num. 7. *Motmano*.

D A T A R I A.

Dataria stylus nunquam attendit distinctionem an quis veniat ad Urbem, vel ad Curiam quando agitur de reservatione beneficiorum vacantium apud sedem, decif. 150. num. 10. *Pirouano*.
Dataria Officialibus debentur emolumenta ad rationem Ducatorum de Camera, decif. 213. num. 28. *Ghislerio*.
DATVM, vel factum reputatur, ex quo statim ad faciendū, vel dandum quis compellitur, decif. 58. nu. 11. *Coccino*.
DATIO IN SOLVTVM.
Datio in solutum facta pro maiori quantitate, quàm re vera deberetur, vitatur in totum, decif. 271. nu. 11. *Merlino*.
Datio in solutum dicitur vera alienatio, etiam in pœnalibus, decif. 203. num. 5. *Panzirolo*.
Datio in solutum, & in pagamentum, est loco pecuniæ, decif. 52. num. 8. *Merlino*.

Datio insolutorum stante falsitate causæ corrumpit in totum. decif. 271. num. 2. & 3. *Merlino*.
 Datio in solutum verè, & propriè facit emptionem, & transfert dominium. decif. 52. num. 10. *Merlino*.
 DEBILITAS quomodo differat à morbo. decif. 308. num. 22. *Verospio*.

DEBITOR.

Debitor, si statuto caueatur, quod debeat pro debito carcera-
 ri eodem modo dicendum est, de hærede defuncti debi-
 toris, quàm nulla in statuto fiat mentio de hæredibus. de-
 cif. 39. num. 2. *Pirouano*.
 Debitor, si donet suo creditori, numquam censetur donasse
 animo compensandi, & debitum extinguendi. decif. 174.
 num. 39. *Merlino*.
 Debitor principalis tenetur indemnem seruare fideiussore
 ab omni damno, & sic etiam à portione propria. decif.
 346. num. 29. *Pirouano*.
 Debitori soluenti creditor de necessitate Iuris tenetur face-
 re receptam, & quietationem. decif. 77. nu. 12. *Merlino*.
 Debitor non liberatur, si soluat non vero procuratori. decif.
 227. num. 2. *Panzyrolo*.
 Debitoris mora cessante, vsuræ amplius non debentur. dec.
 132. num. 17. *Verospio*.
 Debitor principalis tenetur seruare indemnem fideiussorem.
 decif. 353. num. 4. *Pirouano*.
 Debitorum pluralitas, ex quibus benè excludatur. decif. 132.
 num. 2. *Verospio*.
 Debiti liquidatio debet præcedere, ante relaxationem man-
 dati etiam in obligationis Cameralis vim. decif. 24. num.
 16. *Ghislerio*.
 Debitor ille dicitur, ad quem, peruenit pecunia, & pertinet
 commodum contractus, alij verò dicuntur fideiussores.
 decif. 41. num. 10. *Merlino*.
 Debitorem, si quis sciat se esse, præscriptione non est tutus.
 decif. 270. num. 4. *Verospio*.
 Debitor, vel creditor, an sit socius non potest sciri ante com-
 putorum solidationem. decif. 31. num. 2. *Molmanno*.
 Debitor spoliatus re sua non debet iterum via executiua pro
 eodem debito alijs bonis spoliari. decif. 122. numero 14.
Ghislerio.

DEBITVM.

Debitis hæreditarijs non subiacet legitima. decif. 232. num.
 27. *Pirouano*.
 Debitum patris tutor non potest cogi ad soluendum, si non
 fuerit probatum. decif. 114. num. 20. *Pirouano*.
 Debitum, & creditum tamquam connexa, & conglutinata
 iudicanda sunt, tamquam vnum corpus. decif. 115. num.
 7. *Coccino*.
 Debiti identitas ex quo bene probetur. decif. 134. numer. 24.
Verospio.
 pro Debito Vniuersitatis sunt dirigenda mandata aduersus
 eius bona, & eis non existentibus, indicenda est collecta.
 decif. 143. num. 15. *Pirouano*.
 à Debito liberationem quis consequi potest beneficio tem-
 poris non interrupti. decif. 262. num. 10. *Pirouano*.
 pro Debito, non liquido non potest fieri executio. decif. 161.
 num. 27. *Pirouano*.

DECIMA.

Decimæ datæ in feudum secularibus, earum causæ, discutie
 de sunt coram Iudice Ecclesiastico, licet dominium hu-
 iusmodi decimarum scilicet fructuum illorum omnino
 spectet ad Laicos, & feudum censeatur secularare. decif. 42.
 num. 15. *Merlino*.
 Tamen, quia oritur, & dependet à iure spirituali, & Eccle-
 siastico, non potest Iudex Laicus de illis cognoscere. ibid.
 num. 42.
 Decimæ, si sint concessæ alicui à Papa titulo oneroso, tunc
 in eis non intrat Bulla Iulij III. de qua hic, nec dispositio
 iuris communis, nempe quod si illæ non fuerint exactæ in
 vitam, non transeant in hæredem. decif. 19. numero 7.
Merlino.
 Decimarum non sunt capaces Laici, si proueniant ex titulo
 beneficij Ecclesiastici. decif. 19. num. 18. *Merlino*.
 Decimas omnes indistinctè recipere debet Parochus ratio-

ne curæ. decif. 30. num. 2. *Vbaldo*.
 à Decima sibi debita, vt excludatur Barochus, quid requira-
 tur. decif. 30. num. 13. *Vbaldo*.
 Decimas exigendi facultas in toto Territorio spectat ad Ec-
 clesiam Cathedralē. decif. 177. num. 6. *Molmanno*.
 Decimæ, quando sine dubio dicantur ad aliquem spectare iu-
 re dominij. decif. 10. num. 1. *Merlino*.
 Decimarum sua portione non est Parochus priuandus, vt E-
 piscopo quarta soluatur. decif. 61. num. 3. *Pirouano*.
 Decimæ de iure spectant ad Ecclesiam Parochialem, decla-
 ra. decif. 61. num. 16. *Pirouano*.
 Decimæ concessæ alicui à Papa, quando dicantur acquisitæ
 ex propria industria, & labore. decif. 19. num. 13. *Merlino*.
 Decimæ, si alicui fuerint debitæ ex titulo beneficij Ecclesiasti-
 ci, hoc casu ad hæredes transmitti nequeunt, si sint in exa-
 ctæ. decif. 19. num. 18. *Merlino*.
 in Decimarum materia præscriptio, vt dicatur probata, quid
 requiratur. decif. 23. num. 4. *Pirouano*.
 Decimæ pro bonis Ecclesiasticis etiam soluantur in Lusita-
 nia. decif. 13. num. 33. *Merlino*.
 Decimæ non dicuntur debitæ ex titulo beneficij Ecclesiasti-
 ci, si quis eas habuit à Papa in recompensationem laborum,
 & sic ex titulo oneroso. decif. 19. num. 9. *Merlino*.
 ex Decimis omnibus, & oblationibus debetur quarta Epi-
 scopo. decif. 6. num. 9. *Verospio*.
 Decimarum quota, vt præscribatur, non sufficit sola posses-
 sio, sed requiritur implicitus titulus per immemorabilem,
 cum fama priuilegij. decif. 23. *Pirouano*. num. 1. & num. 2.
 vbi, quod saltem requiritur explicitus, cum quadragen.
 Decimarum quota potest minui consuetudine, aut præscri-
 ptione. decif. 23. num. 3. *Pirouano*.
 Decimarum fructus bene possunt Laicis ex causa concedi.
 decif. 19. num. 17. *Merlino*.
 super Decimis non potest transigere Vicarius deputatus per
 Monasterium ad curam animarum, cum ad hoc non ha-
 beat auctoritatem. decif. 30. num. 6. *Vbaldo*.

DECISIO.

Decisiones Rotæ vbi faciunt mentionem de Clem. causam,
 de appell. omnes debent intelligi de causis beneficialibus,
 & spiritualibus, hoc est matrimonialibus. decif. 124. num.
 33. *Coccino*.
 Decisiones sunt intelligendæ iuxta terminos decisionum,
 quas allegant. decif. 139. num. 47. *Dunoz. etio*.
 Decisio aliqua non obstat, licet aliquid in ea asseratur, dum
 postea appareat indubitanter probatum contrarium. decif.
 121. num. 16. *Pirouano*.
 Decisionum aliquam declarationem habes infra in Calce
 indicis.

DECLARATIO.

Declaratio pretij rei venditæ, quando non fuit collata in per-
 sonas nominatas simpliciter, sed tamquam homines peri-
 tos. decif. 172. num. 19. *Merlino*.
 Tunc illis recusantibus æstimare, recurrendum est ad alios
 peritos, ab ipsis contrahentibus, vel à Iudice eligendos.
 ibid. num. 19.
 Declarationi mandantis, & præsertim in dubijs standum est.
 decif. 63. num. 7. *Molmanno*.
 Declaratio ita inhæret rei declaratæ vt censeatur perinde, ac
 si in eadem re, & eodem tempore ab initio emanasset. de-
 cif. 100. num. 1. *Molmanno*.
 Declarationi Principis gratiam concedentis est omnino stā-
 dum. decif. 114. num. 1. *Ghislerio*.
 Declaratio S. Congregat. Concil. quod onus eligendi Prædi-
 catorem incumbat Episcopo, vel Parocho, quem intelle-
 ctum recipiat.
 Declarare quis non potest animum alicuius. decif. 225. nu. 5.
Molmanno.

DECLARATORIA.

Declaratoria, quibus seruatis de stylo, relaxetur. decif. 203.
 num. 1. & 2. *Ghislerio*, & vide num. 4. 5. & 6.
 Declaratoria datur contra aliquem, quando ei fuerint inti-
 mata executoriales, prout de iure requiritur. decif. 254.
 num. 7. *Coccino*.
 Declaratoria potest dari etiam ante liquidationem, quando
 pars

pari non comparet, vel si comparet non petit liquidationem, sed aliud. decif. 254. num. 8. *Coccino*.
 Declaratoria potest concedi ante liquidationem, etiam si pars compareat, & petat liquidationem, sed non conficit libros rationum. decif. 254. num. 9. *Coccino*.

DECRETVM.

Decretum Iudicis, quod non interuenerit, in contractu minoris, aperte d'gnoscutur ex lectura instrumenti, si illud in eo non legatur. decif. 81. num. 2. *Merlino*.
 Decretum Iudicis in alienatione rerum minorum, non sufficit quod sit interpositum solum super admissione, & presentia proximorum. decif. 81. num. 5. *Merlino*.
 pro Decreto Iudicis semper presumitur, vt omnia presumantur solemniter gesta. decif. 76. num. 13. *Ghislerio*.
 per Decretum si Index causam expediat, potest deinde parte instante illud reuocare. decif. 141. num. 6. *Merlino*.
 Decretum Iudicis, si fuerit omissum in contractu minoris, quando iste defectus dicatur remissus. decif. 81. nu. 26. 27. & 28. *Merlino*.
 à Decretum Iudicis forma circa citationes faciendas non est relegendum. decif. 165. num. 19. *Merlino*.
 Decretum Iudicis requiritur, vt tutor valide administret. decif. 3. num. 2. *Merlino*. & hoc qualiter procedat, vide ibid. num. 11. & 12.
 Decretum Iudicis requiritur in alienatione bonorum minoris. decif. 81. num. 1. *Merlino*.
 pro Decreto Iudicis stat presumptio. decif. 98. n. 8. *Merlino*.
 Decretum Iudicis, & utilitas requiruntur in alienationibus bonorum minorum. decif. 81. num. 29. *Merlino*.
 Decretum transit in rem iudicatam ob non interpositam à parte appellationem. decif. 326. num. 7. *Dunozetto*.
 Decretum aliquod, quod sit scriptum à Notario in libro, sed non interpositum à Iudice, ex quo argui potest. decif. 69. num. 7. & 8. *Merlino*.
 Decretum est nullum, si sit factum pendente dilatione. decif. 228. num. 7. *Ghislerio*.
 Decretum iniustum non opitulatur. decif. 139. numer. 18. *Dunozetto*.
 Decretum emanatum ex falsa causa est instmandum. decif. 228. num. 1. *Ghislerio*.
 Decretum irritans radicatus inficit actum aliter gestum. dec. 62. num. 6. *Merlino*.
 Decretum irritans, & clausula sublata, non admittunt facultatem interpretandi Constitutionem, secus quam in verbis expressis habetur. decif. 319. num. 7. *Ghislerio*.
 Decretum irritans cum clausula sublata, si aliqua constitutio contineat, est omnino seruanda. decif. 16. n. 13. *Ghislerio*.
 Decretum irritans, licet addit in Concordatis, tamen illud non afficit Papam. decif. 114. num. 5. *Ghislerio*.
 Decretum irritans, quando suum operetur effectum, decif. 289. num. 68. *Coccino*.
 Decretum irritans corruit tanquam accessorium, quando gratia principalis non sustinetur. decif. 32. num. 12. *Coccino*.
 ex Decreto primo immixtus in possessionem qualiter dicatur possidere. dec. 257. nu. 10. 11. & 12. *Mormanno*.
 Decreta ius dicentium ne contemnantur, & ne eorum desudatur auctoritas, multa est proprium remedium. dec. 253. num. 12. *Merlino*.
 Decreto contra se lito, videtur quis acquiescisse, si ab eo non appellauit. decif. 326. num. 8. *Dunozetto*.
 Decretum, si apparet notorie erroneum, & iniustum, attendi non debet. decif. 221. num. 28. *Panzirolo*.
 ex DEFECTU intentionis Principis gratia non suffragatur. decif. 3. num. 11. *Coccino*.

DEFUNCTVS.

Defunctus, licet fuisse incola Urbis, & subicius Statuto Romano, non inde Urbis statutum exclusiuius sennarum porrigitur ad personas exterarum succedere volentes, que non cadunt sub prudentia statuentium Romanorum. decif. 68. num. 10. *Merlino*.
 Defunctorum voluntates vt seruentur, debet sumi omnis interpretatio. decif. 103. num. 1. *Pirouano*.
 contra Defunctum, si quis non habebat actionem vllam, non poterit aliquid pretendere contra eius heredem. dec. 67.

num. 3. *Merlino*.

Defunctus non conseruat agnationem, sed viuus. decif. 68. num. 14. *Merlino*.
 Defuncto ab intestato, eius proximior habet ius succedendi. decif. 48. num. 4. *Ghislerio*.
 Et competit ei interdictum, quorum bonorum, contra alios, qui non sunt heredes. ibid. num. 5.
 Defunctus si decedat ab intestato tunc danda est immissio proximiori heredi, sublata omni sexus differentia, decif. 68. num. 1. *Merlino*.
 Defuncti factum, est ipsius heredis factum. decif. 39. nu. 3. *Pirouano*.
 Defunctorum voluntates, quando interpretantur mordice, non debet insisteri scrupulositati seu cortici, & calumnie verborum, & subtilitatibus iuris. decif. 22. num. 36. *Merlino*.
 Et vide infra in verb. *Voluntates Defunctorum*.
 DELEGARI potest solum factum nudum. decif. 38. nu. 21. *Dunozetto*.
 DELEGATIONIS sue fines executor excedendo, dicitur nulliter processisse. decif. 11. num. 19. *Ghislerio*.
 ex DELIBERANDI capite, vt transmittatur hereditas non adita, quid requiratur. decif. 22. num. 41. *Merlino*.

DELICTVM.

Delictum cum sit latitatio concludenter est probanda. decif. 130. num. 36. *Queipo*.
 ob Delictum filij, quod pater priuetur feudo, si fiat tale pactum, non tenet. decif. 86. num. 54. *Ghislerio*.
 Delictum si sapiat materia articulata, Rota solet denegare remissionem. decif. 18. nu. 4. *Queipo*.
 Delicta de iure non presumuntur, nisi probentur. decif. 33. num. 10. *Dunozetto*.

DEMONSTRATIO.

Demonstratio vna generalis, & altera particularis aliquando probat rei identitatem, & hoc Rota nonnumquam admittit. decif. 236. num. 3. *Merlino*.
 Demonstratio patrie alicuius, est aptissima pluribus conuenire. decif. 263. num. 7. *Coccino*.
 Demonstrationes equiuocae non sufficiunt ad probandam identitatem bonorum. decif. 175. num. 4. *Dunozetto*.
 Demonstrationes plures quando concurrunt, tunc eo magis probatur rei identitas. decif. 285. nu. 3. *Mormanno*.
 Demonstrationes duae sufficiunt ad probandam identitatem rei. decif. 285. num. 2. *Mormanno*.
 Demonstrationes duae specificae sufficiunt ad probandam identitatem, & hanc Bart. Theoricam Rota passim sequitur. decif. 130. num. 2. *Merlino*.
 Demonstrationes non concludunt identitatem certorum bonorum, si alijs bonis conueniunt. decif. 175. num. 2. & 3. *Dunozetto*.
 per Demonstrationes duas tollitur praediorum incertitudo. decif. 236. num. 12. *Merlino*.
 DENOMINATIONES in loco contractus multum sunt attendendae. decif. 54. num. 8. *Merlino*.
 DENUNCIATIONVM sola omissio, an reddat matrimonium clandestinum, & tollat bonam fidem ista est valde controuersa opinio. decif. 273. numero. 28. *Panzirolo*.
 Denunciationibus nullis praemissis, si sit contractum matrimonium, videtur clandestinum. decif. 273. num. 27. *Panzirolo*, & limita hoc vt ibid. num. 29. 30. & 31.
 DEPORTATI amittebant iura ciuilia, & Ciuitatem, banni nostri temporis amittunt tantum Ciuitatem. decif. 103. num. 4. *Pirouano*.
 DEPOSITIONES testiu valde adminiculatae, melius probant. decif. 156. num. 5. *Coccino*.
 Depositioni vnus viri, qui est omni exceptione maior, quam testis sit vnicus, plurimum deferendum est arbitrio Iudicis. decif. 314. num. 5. *Merlino*.
 Depositum non inducit liberationem, si non sit liberum. dec. 161. num. 28. *Pirouano*.
 Depositum quando est conditionale, & non liberum, non suffragatur. decif. 122. num. 20. *Ghislerio*.
 DERIVANS ab aliquo tanquam à causa, id etiam eius figuratur. decif. 308. num. 15. *Verospio*.

DEROGATIO.

Derogationis natura ea est, ut licet non ampliet gratiam, neque suppleat defectum intentionis, attamen declarat voluntatem, & intentionem Principis confirmantis, seu concedentis. decif. 95. num. 2. *Motmano.*

Derogationes est regulare ut non multiplicentur, quando in vno casu possunt habere effectum. decif. 126. numero. 21. *Pirouano.*

Derogatio generalis, & in confuso prolata non est sufficiens ad effectum, ut inde sumi possit coniectura mutationis voluntatis, quæ fieri debuit cum specialitate. decif. 201. num. 5. *Motmano.*

Derogatio specialis, & expressa, quando non dicatur sublata per alias derogationes. decif. 201. num. 13. *Motmano.*

Derogatio non est opus in gratia de sui natura præiudiciali. decif. 114. num. 11. *Ghislerio.*

Derogatio regulæ de iure quæsitæ non est necessaria, quando versatur in gratia de sui natura præiudiciali. decif. 11. num. 25. *Ghislerio.*

Derogatio regulæ de iur. quæsitæ non toll. est necessaria in gratia facta lite pendente ad narrationem partis. decif. 14. num. 10. *Ghislerio.*

ad Derogationem iuris Canonici, Laici statuentes non possunt deuenire absque approbatione Sedis Apostolicæ. decif. 126. num. 19. & 31. *Pirouano.*

Derogatum ut dicatur iuri Canonico per statutum, requiritur specifica Papæ derogatio, & non sufficit generalis in forma. ibid. num. 12.

Derogatum non censetur ultra intentionem derogantis. decif. 126. num. 16. *Pirouano.*

DESCENDENS.

Descendentes suos agnatos, impossibile est quod habeat mulier. decif. 89. num. 15. *Pirouano.*

ex Descendentibus testatoris in gradu successibili, si quis ostendat se esse, præsumitur etiam proximior, si alius ex consanguineis non concurrat cum ipso. decif. 284. numero. 29. *Coccino.*

Descendentes ex fœminis non veniunt appellatione familiæ paternæ. decif. 89. num. 17. *Pirouano.*

Descendentes omnes non censetur testator vocasse ad successionem, nisi addiderit verbum, nascituros. decif. 279. num. 26. *Motmano.*

de Descendentibus quando agitur, vocatio censetur facta ordine successiuo. decif. 127. num. 18. *Coccino.*

Descendentium vocatio simplex non potest confundi cum vocatione qualificata. dec. 89. num. 21. *Pirouano.*

Descendentium est prima causa successionis de iure communi, reiecta omni sexus differentia. decif. 5. numero. 25. *Verospio.*

Descendentibus, & ascendentibus deficientibus succedunt defuncto ab intestato agnati proximiores. decif. 89. num. 3. *Pirouano.*

Descendentium appellatione veniunt & descendentes ex fœminis. decif. 89. num. 16. *Pirouano.*

Descendentium appellatione, veniunt nedum masculi descendentes, sed etiam fœminæ in infinitum. decif. 217. num. 3. *Panzirolo.*

Descendentium appellatione non veniunt transuersales. decif. 68. num. 16. *Merlino.*

Descendentium masculorum appellatione, quando veniunt filij ex fœmina, si mater viuat. decif. 106. numero. 6. *Dunozeio.*

DESCENDENTIA.

Descendentia legitima probatio ex quibus resulter. dec. 359. num. 21. *Motmano.*

Descendentia alicuius ab aliquo, ex quo erat iustificata. decif. 331. num. 1. *Ghislerio.*

ad Descendentiam probandam stantibus enunciatiuis personarum coniunctarum, propter scientiam eius rei, quam habere præsumuntur. decif. 359. num. 24. *Motmano.*

ad Descendentiam probandam ad effectum successionis, admittuntur leuiiores probationes. decif. 331. numero. 14. *Ghislerio.*

Descendentia, consanguinitas, & parentela probari potest

per instrumenta, in quibus de illa enunciatiue agitur. decif. 359. num. 22. *Motmano.*

Descendentia verbum non differt ab ipso nomine familiæ. decif. 79. num. 21. *Pirouano.*

DESTITVTIO ad quem pertinet, ad eundem etiam debet pertinere institutio. decif. 123. num. 5. *Pirouano.*

DETENTATIO.

Detentatio pro possessione habetur. decif. 35. numero. 17. *Verospio.*

Detentatio habet sua remedia possessoria, ut sunt officium Iudicis, ad effectum tam retinendæ, quam recuperandæ possessionis, & interdictum, Vnde vi. decif. 135. num. 18. *Verospio.*

Detentionem nudam acquirit, minoris rem occupans. decif. 35. num. 16. *Verospio.*

Detentatio est, & non vera possessio, immixtio vigore mandati executiui. decif. 185. num. 6. *Motmano.*

ex DETENTIONE rei ad vsum fructum permixta, non censetur concessa usufructuario proprietatis. decif. 240. num. 4. *Motmano.*

DEVLVTIO.

ad Deuolutionis effectum, dominium non probatur ex sola concessione. decif. 164. num. 2. *Coccino.*

ad Deuolutionem, & caducitatem agens regulariter eam probare tenetur. decif. 25. num. 1. *Merlino.*

ad Deuolutionem agens, ob non pacti adimplementum, dictum non adimplementum ipse omnino probare tenetur. decif. 25. num. 5. & 6. *Merlino.*

Deuolutio, quando non iustificetur. decif. 25. num. 8. *Merlino.*

ad Deuolutionem agens ex vno capite, ut non obtineat sufficit, quod eam ex illo capite non iustificet. decif. 25. num. 16. *Merlino.*

DEVS.

DEI ordinatione, & Canonicis sanctionibus instituta est immunitas Ecclesiastica. decif. 339. num. 9. *Merlino.*

DEVS multitudine sacrificiorum non propitiatur. *DEPORTATIS*, an æquiparentur banniti nostri temporis. decif. 103. num. 4. & num. 6. *Pirouano.*

DICTIO.

Dictiones aduersatiuæ nedum habent vim simplicis copulatiuæ, sed etiam coniunctiuæ. decif. 168. num. 9. *Valdo.*

Dictiones vniuersales nihil prorsus excludunt. decif. 120. num. 5. *Coccino.*

Dictio, *adinstar*, stat similitudinariæ, decif. 307. numero. 4. *Dunozeio.*

Dictio, *adinstar*, quando stet causatiue, non autem relatiue, aut conditionaliter. decif. 219. num. 1. *Ghislerio.*

Dictio, *adinstar*, stat causatiue. decif. 252. num. 9. *Merlino.*

Dictio, *dummodo*, coarctat dispositionem secundum qualitates appositæ. decif. 329. num. 31. *Merlino.*

Dictiones, *dictus*, & *idem*, sunt personalissimæ, declarata. dec. 289. num. 5. *Motmano.*

Dictio, & *ex*, æqualiter copulat, ut idem sit de vno, quam de altero ex copulatis. decif. 217. num. 8. *Pirouano.*

Dictio, & *ex*, stante diuersitate orationis, non est repetitiua. decif. 168. num. 8. *Valdo.*

Dictio, *ex*, quid significet. decif. 349. num. 8. *Verospio.*

Dictio, *exinde*, quid importet. decif. 273. num. 17. *Panzirolo.*

Dictio, *ex nunc*, prout *ex tunc*, & e contra, non operatur à die date instrumenti, sed solum à die purificatæ conditionis. decif. 323. num. 18. *Coccino.*

Sed hoc limita, si actus sit purus. ibid. num. 18.

per Dictionem, *foran*, quando aliquid est narratum, quo casu dicta narratiua sit iustificata. decif. 6. numero. 22. & 15. *Verospio.*

Dictio, *in circa*, excludit certam quantitatem. decif. 213. num. 27. *Ghislerio.*

Dictio, *ideo*, est significatiua causæ. decif. 323. num. 59. *Coccino.*

Dictionis, *itaque*, natura est rem concludere, & tanquam accessoria non ampliat, nec immutat superius allegata. decif. 129. num. 17. *Motmano.*

Dictio, *in perpetuum*, semper operatur. decif. 284. numero. 36. *Coccino.*

Dictio, *iuxta*, quando est relata ad aliquid, quod de eo constat,

stat, stat limitatiuè, decif. 321. num. 4. Coccino.
Dictio, iuxta, stat similitudinariè, vt dictio, sicut, tamquam, ad instar, & similia. decif. 307. num. 4. Dunozeito.
Dictio, iuxta, potius censetur stare demonstratiuè, quam restrictiue. decif. 307. num. 5. Dunozeito.
Dictio, iuxta, tunc multò magis dicitur stare demonstratiuè, quando est adiecta dispositioni, & prolata in materia, cuius natura sit disporre. ibid. num. 6.
Dictio, iuxta, tunc stat causatiuè, non autem relatiuè, & restrictiue, quando non constat de relato. ibid. num. 7.
Dictio, iuxta, quando constat de relato, tunc stat similitudinariè, & respectiue ad relatum. ibid. num. 8.
Dictio, nec non, resoluitur in copulam, & repetit omnes qualitates præcedentes. decif. 217. num. 7. Panziolo.
Dictio, non, aduersatiua inducit repetitionem, quando ambe orationes, sunt de per se perfectè. decif. 168. n. 7. Vbaldo.
Dictio, omnis, prædicatur de pluribus, quam de duobus. decif. 179. num. 11. Ghislerio.
Dictio, omnis, ita compræhendit omnia, ac si de singulis facta esset expressa mentio. decif. 179. num. 10. Ghislerio.
Dictio, omnis, neminem excludit. decif. 179. numero 9. Ghislerio.
Dictio, omnis, si quid non includeret, non esset verum dicere, quod omnia includat. decif. 157. num. 20. Pironano.
Dictio, omnis, est vniuersalis, & nihil excludit. decif. 157. num. 19. Pironano.
Dictio, omnis, cum sit vniuersalis, omnia compræhendit. decif. 317. num. 3. Buccabella.
Dictiones, omnes, & quicumque, tamquam vniuersales videntur operari inclusionem rerum, & personarum, quæ alias, ex propria vocabuli significatione non compræhenderentur. decif. 276. num. 22. Moimanno.
Dictio, omnes, est signum vniuersale, quod etiam de duobus prædicatur. decif. 279. num. 23. Moimanno.
Dictio, Perche, ostendit causam præcedentis dispositionis. decif. 393. num. 11. & 12. Verospio.
Dictio, postquam, inducit conditionem. decif. 7. numero 3. Ghislerio.
Dictio, postquam, est conditionalis. decif. 323. numero 13. Coccino.
Dictio, prædicti, non potest verificari nisi in personis superius nominatis. decif. 316. num. 7. Verospio.
Dictio, propterea, denotat causam. decif. 321. numero 59. Coccino.
Dictio, qualitercumque, comprehendit omnia, ultra expressa. decif. 207. num. 13. Dunozeito.
Dictio, quatenus, conditionem importat. decif. 12. num. 37. Coccino.
Dictio, quatenus, est modificatiua, & intelligitur in quantum sit opus. decif. 12. num. 38. Coccino.
Dictio, quo verò, natura est repetere præcedentes qualitates ijs, quibus aduersatur. decif. 168. nu. 3. Vbaldo.
Dictio, post, designat continuationem, & adhaerentiam, quocumque reiecto medio, ac intermedio. decif. 252. num. 2. Merlino.
Dictio, respectiue, facit vt singula singulis sint referenda. decif. 182. num. 1. Panziolo.
Dictio, semper, ex rigore verborum quid importet. decif. 284. num. 37. Coccino.
Dictio, semper, compræhendit omne tempus. decif. 186. num. 24. Ghislerio.
Dictio, sicut, stat similitudinariè, decif. 307. numero 4. Dunozeito.
Dictio, similiter, natura est, vt denotet casuum æqualitatem. decif. 49. num. 12. Moimanno.
Dictio, supradictus, cuius sit naturæ. decif. 198. numero 5. Dunozeito.
Dictio, talis, est demonstratiua ad oculum, & restringit dispositionem. decif. 329. num. 3. Merlino.
Dictiones, tam, & quam, stant augmentatiuè. decif. 120. num. 1. Coccino.
Dictio, tamquam, stat similitudinariè. decif. 307. numero 4. Dunozeito.
Dictio, tantum, est taxatiua. decif. 117. num. 7. Vbaldo.

Dictio, tantummodo, habet vim priuandi. decif. 171. num. 5. Coccino.
Dictio, taxatiua, tantum, virtus est, vt vno inclusio reliqua excludat. decif. 240. num. 5. Moimanno.
Dictio, tunc, denotat temporis extremitatem. decif. 12. num. 5. Coccino.
Dictio, tunc, operatur, vt dispositio collata in tempus sustineatur. decif. 12. num. 49. Coccino.
Dictio, vel, proprium est ampliare orationem. decif. 12. num. 17. Merlino.
Dictio, vel circa, quid importet. decif. 186. numero 22. Ghislerio.
Dictio, vel, solet repetere, & distinguere substantiæ dispositionem. decif. 232. num. 16. Pironano.
Dictio, vltra, posita in donatione facta à debitore creditori, excludit animum compensandi cum debito. decif. 174. num. 41. Merlino.
Dictio, vltra, confirmat, quæ fuerunt inutiliter data & disposita. decif. 174. num. 40. Merlino.
Dictio, vltra, est inclusiva, & implicatiua antecedentium, cum subsequenibus. decif. 62. num. 13. Merlino.
Dictio, vsuprà, est repetitiua omnium præcedentium, cum suis qualitatibus, & temporibus. decif. 179. numero 12. Ghislerio.
DIETAE, legales solent computari viginti millaria, pro quolibet die. decif. 150. num. 1. Pironano.

DIGNITAS.

Dignitates primæ Cathedralibus post Pontificalem sunt reseruatae. decif. 353. num. 2. Coccino.
Dignitates Ecclesiasticæ, quamuis sint electiue, nihilominus cadunt sub reseruacione. decif. 154. num. 5. Coccino.
Dignitatis æqualitas arguitur, ex delatione æqualis habitus, & æquali incessu. decif. 252. num. 13. Merlino.

DILATIO.

Dilationem non patitur venter. decif. 230. num. 5. Coccino.
Dilatione pendente, si sit factum decretum, est nullum. decif. 228. num. 7. Ghislerio.
Dilatio non currit, nisi ab intimatione. decif. 228. numero 8. Ghislerio.

DILIGENTIA.

ex Diligentis factis in libris, vbi id quod quaritur, scriptum esse debebatur, probatur negatiua. decif. 216. num. 9. & 10. Pironano.
Diligtis in reuoluendis registris Darariæ, pro inquirenda aliqua scriptura, expediuntur ad instar remissionis. decif. 241. num. 3. Pironano.
Diligentiæ non sunt perfecte ad effectum probandi negatiua per omissionem perquisitionis in eo loco, vbi id, quod quaritur, posset inueniri. decif. 368. num. 8. Pironano.
Diligtiarum exceptionem quando Rota admittat, & quædo non. decif. 268. num. 8. Pironano.
Diligentiæ, si quis non adhibuit intra legitimum tempus, sibi imputet. decif. 241. num. 2. Pironano.
DIMINVERE aliud est, & aliud non augeri, siue non acquirere. decif. 12. num. 28. Coccino.
DISCIPLINA vetus, & regularis, vbi collapsa est, instauranda est. decif. 328. num. 9. Dunozeito.

DISMEMBRATIO.

Disembrationes beneficiorum, cum sapiant alienationem, in eis debet interuenire solemnitas, & causa, decif. 223. num. 1. & 12. Ghislerio.
Disembrationis effectus, ex quibus minimè inficiari potest. decif. 139. num. 4. Dunozeito.
Disembrationibus beneficiorum, cum ius commune refertur, ideo habet facultatem disembrandi, hoc aliter, quàm per solam assertionem probandū. decif. 223. num. 12. Ghislerio.

DISPENSATIO.

ex Dispensatione, non licet arguere à maiori rationis. decif. 94. num. 5. Pironano.
Dispensatio non debet remanere sine effectu. decif. 119. num. 8. Moimanno.
Dispensatus, si quis sit ad effectum obinendi plura beneficia, si in dispensatione apponatur clausula quod beneficiis debitis non priuentur obsequiis quid ex hac clausula inferatur,

ratur, & qualiter sit intelligenda. decif. 119. numer. 6. & 7.

Moimanno.

DISPOSITIO.

Dispositio duplex, quando adest, & quis gerit duplicem personam, quid in hoc casu sit agendum. d. 53. n. 5. *Coccino.*
Dispositio, si respiciat conseruationem agnationis, ideo tamquam facta ad bonum finem, & effectum, non censetur captatoria. decif. 178. numer. 6. *Coccino.*

Dispositio restringitur ex verisimilibus, quæ ex mente, & intentione partium desumuntur. decif. 100. n. 1. *Moimanno.*

à Dispositione iuris communis non est recedendum, propter obseruantiam informem. decif. 74. numer. 22. *Merlino.*

Dispositionis vna pars alteram declarat. decif. 89. numer. 23. *Pirouano.*

Dispositio exorbitans solet strictam recipere interpretationem, & nisi in quantum verba patiantur admittenda est extensio. decif. 94. numer. 4. *Pirouano.*

Dispositio non alteratur per ea, quæ tacite insunt. decif. 12. numer. 35. *Coccino.*

Dispositio hominis facit cessare dispositionem legis. decif. 160. numer. 20. *Pirouano.*

Dispositio vna, & eadem diuerso iure determinari non debet. decif. 232. numer. 25. *Pirouano.*

Dispositio de vtroque simplici facta seorsum, & de per se, habet locum etiam in casu mixto. decif. 53. numer. 6. *Coccino.*

in Dispositione qualibet, nullum verbum sine effectu manere debet. decif. 112. numer. 11. *Queipo.*

Dispositio non alteratur, per ea, quæ narrata sunt in parte dispositiua. decif. 166. numer. 22. *Merlino.*

in Dispositionibus, quæ diem, & conditionem continent, propter diem non admittitur retractio, secus tamen, quando vna cum die adest conditio. decif. 12. numer. 51. *Coccino.*

Dispositio in tempus collata substituitur, cum ditione, tunc. decif. 12. numer. 49. *Coccino.*

Dispositiones longas, & ambitiosas contexunt homines pro conseruandis bonis per fideicommissum in familijs. decif. 312. numer. 5. *Merlino.*

ex Dispositione quacumque conditionali ius queritur, & spes. decif. 174. numer. 15. *Merlino.*

ad Dispositionem aliquam legalem iimitandam non debet adduci probationes leues, sed vehementes. decif. 146. numer. 14. *Pirouano.*

Dispositio generalis, quando deficit, tunc etiam euanescent omnia eius accessoria. decif. 168. numer. 15. *Vbaldo.*

Dispositio generalis antecedens restringitur, per specialem sequentem. decif. 79. numer. 9. *Queipo.*

Dispositio generalis limitatur, & restringitur per specialem antecedentem. decif. 79. numer. 10. *Queipo.*

DISPOSITIO CAPTATORIA.

Dispositio captatoria est à iure improbata. decif. 178. numer. 4. & 5. *Coccino.*

Dispositio secunda, facta intuitu captatoriæ non sustinetur tamquam dependens, & consecutua ad actum improbatum. decif. 350. numer. 2. *Coccino.*

Dispositio captatoria dicitur, si conferatur omnino in voluntatem alterius, ut puta, intuitu, si Titius voluerit. dec. 350. numer. 3. *Coccino.*

Dispositio dicitur captatoria, si quis mādauerit Titio, ut pro eo testetur, & Titium hæredem instituat. decif. 350. numer. 5. *Coccino.*

Dispositio dicitur captatoria, si quis instituat, quem Titius voluerit. decif. 350. numer. 11. *Coccino.*

Dispositio est captatoria, quando quis aliquem instituit, vel substituit sub spe reciproce institutionis, vel substitutionis. decif. 350. numer. 12. *Coccino.*

DISTRIBUTIONES.

Distributiones Portionariorum, si facultatem habeat Capitulum augendi, aut minuendi, non potest illas diminuire cessante legitima causa. decif. 156. numer. 10. *Coccino.*

Distributiones ex eo, appellantur, quia distribuere, est suum unicuique tribuere. decif. 115. numer. 21. *Coccino.*

Distributiones quotidianæ debite Canonici, & Portionarijs, sic appellantur, cum sint stipendium quotidie debitum presentibus, & interuentibus. decif. 115. numer. 23. *Coccino.*

Distributionum portio, quænam, cuique horæ Canonica, diuinoque Officio, & Ecclesiasticis functionibus assignanda sit, Episcopo spectat statuere. decif. 115. numer. 24. *Coccino.*

DIVERSITAS excludit cōprehensionem vnius rei, in alia. decif. 90. numer. 3. *Moimanno.*

DIVINARE, quis non potest. decif. 124. numer. 20. *Coccino.*

DIVISIO.

Diuisio facta inter cohæredes, ex quib. bene appareat, quod habuerit effectum. decif. 125. numer. 5. & 13. *Merlino.*

in Diuisione bonorum inter fratres, si sit factum fideicommissum, signum euidentest, quod voluerint facere reciprocum fideicommissum. decif. 304. numer. 3 & 4. *Coccino.*

Diuisiones beneficiorum regulariter prohibentur. decif. 223. numer. 7. *Ghislerio.*

Diuisionis beneficiorum potest opponere tutor, qui in solidum etiam pro alijs tutoribus fuit conuentus ad soluendum. decif. 3. numer. 21. *Merlino.*

DIVORTIVM, seu Thori separatio sit propter timorem futuri damni, ac propterea, vxor quæ diuertit à viro ad eum dem redire debet, data cautione, &c. decif. 324. numer. 27. *Remboldo.*

Vide infra in verbo Thori separatio.

DOCERE Populum, & prædicare proprium munus est Episcopi. decif. 284. numer. 25. *Merlino.*

Vide infra in verbo Episcopus.

DOCTOR.

Doctor idoneus ad prædicandum assumendus est, Parochæ non prædicante. decif. 234. numer. 51. *Merlino.*

Doctorum distinctio in l. principalibus, ff. si cert. pet. improbat. decif. 26. numer. 29. *Merlino.*

Doctorum dicta recipiunt interpretationem à iuribus allegatis. decif. 155. numer. 56. *Coccino.*

Doctori attestanti de consuetudine non creditur. decif. 193. numer. 13. *Ghislerio.*

Sed hoc non intelligitur verum, quando allegatur consuetudo passim seruata in forensibus iudicijs. ibid. numer. 14.

Doctorum aliquorum declarationem habes infra in calce Indicis.

Doctoratus gradus assumere, qui, vult, requiritur studium quinquennale. decif. 183. numer. 9. *Coccino.*

Doctoratus gradum habens, illi suffragatur, etiam nõ docto de studio quinquennali. decif. 183. numer. 10. *Coccino.*

DOLOR.

Dolores, qui continui non sunt, dicuntur cronici. decif. 308. numer. 4. *Verospio.*

Dolores seu symptomata morbi, qui nuncupantur læsæ actionis vix possunt ab ipso morbo distingui. decif. 308. numer. 16. *Verospio.*

Dolores, licet verè, & propriè non sint morbus, sed symptomata morbi, possunt tamen illius vim, & qualitatem ostendere. decif. 308. numer. 14. *Verospio.*

sub Dolorum infirmitatis prætextu, si sit obtenta coadiutoria, valere non potest, nisi dolores, sint continui. decif. 308. numer. 2. *Verospio.*

Dolores capitis trahunt secum consensum totius corporis. decif. 308. numer. 8. *Verospio.*

Dolores capitis inter quos dolores connumerari soleant. decif. 308. numer. 3. *Verospio.*

Vide supra in verbo caput, & infra in verbo Morb.

DOLVS.

Dolus tutoris non debet nocere pupillo. decif. 77. numer. 28. *Merlino.*

Dolo stante, transactio omnino respui debet. decif. 271. numer. 24. *Merlino.*

Dolo stante non intrat dispositio, l. fin. C. si maior fact. decif. 81. numer. 23. *Merlino.*

Quod procedit nedum in dolo verò, sed etiam in dolo præsumpto, pro vt est dolus à statuto, vel à lege præsumpto. ibid. numer. 24.

Doli præsumptio cessat, & intrat præsumptio bonæ fidei stante diuturna possessione. decif. 41. numer. 27. *Merlino.*

à Dolo, & pena priuationis, causa qualibet etiam iniusta excusatur. decif. 294. numer. 5. *Verospio.*

Vide supra in caducitas, & infra in verbo Pæna.

t ex Do.

- ex Dolo, & culpa aliena, quis patrocinium non debet exquirere. decif. 149. num. 12. *Merlino*.
- Dolo non existente cessat contumacia, & animus delinquendi. decif. 294. num. 4. *Verospicio*.
- Dolo facere dicitur usufructuarius, quando meliorat re usufructuariam, & quate. decif. 116. num. 3. 2. *Merlino*.
- Dolo non existente, cessat contumacia, & animus delinquendi. decif. 293. num. 3. *Verospicio*.
- Dolus in transactione, quando arguatur. decif. 271. num. 25. *Merlino*.
- Doli levis suspicio, si daretur, inter Mercatores fidei candor lederetur. decif. 229. num. 1. *Merlino*.
- Dolus auctoris non debet extendi ad successores. decif. 175. num. 6. *Dunozeo*.
- Dolus non potest considerari in ætate pupillari. decif. 77. nu. 30. *Merlino*.
- DOMESTICI, & familiares sunt melius in formari, de his, quæ domi sunt, quam extranei. decif. 191. nu. 24. *Coccino*.
- D O M I N V S.
- Dominus fundi, non potest molestare illius possessores, si ad eorum favorem sit legitima præscriptio, cum bona fide, & iusto titulo. decif. 46. num. 2. *Dunozeo*.
- Dominus semel, non potest effici iterum Dominus. decif. 218. num. 19. *Pirouano*.
- Domino volenti vindicare rem suam, si ab alio, ea res fuerit legitime præscripta, talis præscriptio ei obstat. decif. 46. nu. 1. *Dunozeo*.
- Dominus absolutus alicuius rei, si quis effectus fuerit tam in vita, quam in morte, merito idem dominium censetur translatum in hæredes. decif. 19. num. 11. *Merlino*.
- Domino non potest præiudicare Procurator delinquendo, cum totum id agat sine mandato, decif. 181. numero 16. *Pirouano*.
- Dominus census præfertur in alienatione fundi, in quo est impositus census. decif. 189. num. 10. *Mormanno*.
- Vide supra in verbo Census.*
- D O M I N I V M.
- Dominij translationem solent importare clausulæ, constituti, & ad habendum. decif. 135. num. 24. *Pirouano*.
- Dominium utile est verè, & propriè vna, eademque res, cum dominio directo, & eius naturæ, ut directum semper sequatur. decif. 42. num. 9. *Merlino*.
- Dominium sequuntur fructus. decif. 47. num. 26. *Pirouano*.
- Vide infra in verbo Fructus.*
- Dominium ad effectum devolutionis est plenè, & conclusèter probandum. decif. 164. num. 3. *Coccino*.
- Dominij pars non est usufructus, ut servitus, via, iter, &c. decif. 67. num. 5. *Coccino*.
- ad Dominij probationem confessio plurimum operatur. decif. 164. num. 6. *Coccino*.
- Dominij probatio ad effectum obtinendi in remedio l. fi. C. de edict. D. Adr. toll. non est necessaria sed sufficit, quod probetur possessio. decif. 125. num. 1. *Merlino*.
- Dominium non acquirit, nec expensas repetit, ille, qui ædificat scienter in re aliena. decif. 116. num. 6. *Merlino*.
- Dominium utile semper transfertur in locatione ad longum tempus. decif. 14. num. 3. 5. *Ghislerio*.
- Dominij pars in multis est usufructus. decif. 67. numer. 15. *Coccino*.
- Dominium utile Vassalli subijcitur, & famulatur directo domino Domini principalis. decif. 42. num. 19. *Merlino*.
- Dominio cessante fructus deberi non possunt. decif. 47. num. 25. *Pirouano*.
- Dominium utile sequitur dominium directum, sicuti incrementum illuvionis, & insulæ. decif. 4. numero 9. *Merlino*.
- in Dominij directi recognitionem in emphyteusi, quid minimum soluitur. decif. 110. num. 3. *Merlino*.
- Dominij utilis translatio repugnat naturæ locationis perpetue, in qua non transfertur dominium. decif. 14. num. 29. *Ghislerio*.
- Dominium censetur acquisitum titulo præambulo. dec. 125. num. 7. *Merlino*.
- Dominium rei emptæ acquiritur emptori itreuocabiliter per emptionem. decif. 52. num. 5. *Merlino*.
- Dominium tamquam præscriptum etiam contra tertium probatur ex Canonum solutionibus per 30. annos secutis. decif. 164. num. 8. *Coccino*.
- Dominium utile est complicatum, & connexum cum dominio directo. decif. 42. num. 9. *Merlino*.
- inter Dominium directum, & utile est maiora connexitas, & complicatio, quam sit inter proprietatem, & possessionem. decif. 42. num. 14. *Merlino*.
- Dominia & proprietates rerum acquiri possunt ex longo temporis intervallo. decif. 128. num. 16. *Ghislerio*.
- Dominium bonorum rerum Ecclesiæ, non solum ad effectum recognitionis, sed etiam ad effectum devolutionis qualiter probetur. decif. 164. num. 9. *Coccino*.
- Dominium, licet non transferatur ex sola confessione, probatur tamen ex ea. decif. 28. num. 15. *Ghislerio*.
- Dominia, & possessiones resolubiliter transferri possunt. decif. 172. num. 30. *Merlino*.
- Dominium antèrius probatur etiam per duas enunciatiuas antiquissimas. decif. 137. num. 2. 5. *Pirouano*.
- Dominium ad effectum rei vindicationis probatur ex instrumento concessionis, concurrentibus adminiculis. decif. 164. num. 13. declara. ut num. 14. 15. & 16. *Coccino*.
- Dominium utile inhæret dominio directo, inseparabiliter tamquam in prima causa, sine qua nec subsistere potest. dec. 42. num. 20. *Merlino*.
- Dominium rei venditæ non transit in emptorem, nisi soluto precio. decif. 135. num. 21. *Pirouano*.
- Dominium non probatur ex sola confessione rei, ad effectum devolutionis. decif. 164. num. 2. *Coccino*.
- Dominium utile residet in materia, & re directa, veluti in suo subiecto. decif. 42. num. 22. *Merlino*.
- in Dominij pristini recognitionem quid soluitur, comprehenditur sub nomine census. decif. 14. num. 32. *Ghislerio*.
- Dominium utrumque transfertur in censu. decif. 14. nu. 31. *Ghislerio*.
- Dominium directum reservatur domino principali, in emphyteutico contractu. decif. 110. num. 6. *Merlino*.
- Dominij iure, quando alicui dicantur spectare decimæ. decif. 19. num. 1. *Merlino*.
- Dominij multiplicitas non potest concurrere in eodem subiecto. decif. 218. num. 10. *Pirouano*.
- Dominium, quando est translatum, res non dicitur integra. decif. 172. num. 26. *Merlino*.
- Dominium ad effectum rei vindicationis non probatur ex Instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, alijsque huiusmodi adminiculis. decif. 164. nu. 12. *Coccino*.
- Dominium plenè probatur in præiudicium successorum ex recognitionibus antecessorum. decif. 164. numero 10. *Coccino*.
- Dominij, & possessionis translatio recipit declarationem, & restrictionem ab ipso contractu, cui adijcitur. decif. 172. num. 29. *Merlino*.
- Dominij translatio ex prohibitione alienationis cum hypotheca, tunc multo magis impeditur, quando adest iuramentum. decif. 284. num. 46. & 47. *Coccino*.
- Dominij translationem important clausulæ, iure proprio, & in perpetuum. decif. 52. num. 11. *Merlino*.
- Dominium utile saltem actualiter non potest separari ab ipso dominio directo. decif. 42. num. 9. *Merlino*.
- Dominium utile sicuti transfertur per emphyteusim ita etiam per locationem ad locum tempus. d. 182. n. 10. *Panzirolo*.
- Dominium concurrentibus adminiculis etiam per instrumentum inuestiturae probatur, tam ad effectum caducitatis, quam contra tertium. decif. 164. num. 4. *Coccino*.
- Dominium rerum subiectarum fideicommissis, ipso iure fideicommissariis acquiritur. decif. 83. num. 4. *Coccino*.
- Dominium ad quemcumque effectum concudenter probatur ex pluribus antiquis instrumentis concessionum, & effectum sortis. decif. 164. num. 5. *Coccino*.
- Dominij translatio impeditur ex prohibitione alienationis rei, cum hypotheca bonorum, & licet aliqui voluerint quod, requiratur specialis hypotheca, tamen secundum veriorè, & communiorè opinionem sufficit generalis hypotheca. decif.

D O N A T I O.

decif. 284. num. 44. & 45. *Coccino*.
 Dominium rerum, quæ liberis primi matrimonij seruantur, defuncta matre binuba, vindicantur à liberis primi matrimonij, & solum vsufructus matri, dum vixerit referuatur. decif. 80. num. 4. *Merlino*.
 Et hoc procedit etiam aucta Iuris Canonici dispositione. ibid. num. 5.
 Dominium directum, cum sit dignus, & potentius debet trahere ad eius iudicem, & forum discussionem super dominio vtili. decif. 42. num. 21. *Merlino*.
 Dominium solet importare clausula libere. decif. 19. num. 2. *Merlino*.
 Dominium transfert datio insolutum. decif. 52. numero 10. *Merlino*.
 quoad Dominium numquam fit retractio. decif. 174. num. 29. *Merlino*.
 Dominium vtile, & possessio, transfertur in locatione perpetua, sicuti in emphyteusi. decif. 14. num. 14. *Ghislerio*.
 de DONANDO pactum de iure antiquo erat in efficax, sed secundum ius nouum efficax est. decif. 58. nu. 47. *Coccino*.
 de Donando pactum, idem operatur, quam ipsa donatio. decif. 118. num. 9. *Pirouano*.
 de Donando pactum nudum à lege confirmatur, & vtile erit, quamuis fuerit simplex. decif. 58. num. 17. *Coccino*.

D O N A N S.

Donans rem, quam quis nesciebat esse alienam, non valet. decif. 118. num. 20. *Pirouano*.
 Donans tunc dicitur fieri pauperior, quando tradit de substantia sua, itaut diminuat patrimonium suum. decif. 323. num. 28. *Coccino*.
 Donans aliquid alicui, & eadem die donatarius se obliget ad dandum donanti decem singulis annis, censetur hoc fecisse contemplatione præcedentis donationis, ex actuum vincinitate. decif. 323. num. 72. *Coccino*.
 Donans censetur donare ius, quod habet, in re donata. decif. 192. num. 18. *Pirouano*.
 Donantis voluntati, quædo fit contrauentum. decif. 203. num. 9. *Panzirolo*.
 Donanti est permittum reuocare donationem conditionalem, quia donatarius non agit de damno vitando, sed de lucro captando. decif. 174. num. 13. *Merlino*.
 Donare, quando prohibet expressè alienationem rerum donatarum, tunc non possunt commutari, & conueri in alias res. decif. 203. num. 3. *Panzirolo*.
 Donare is tantum dicitur, qui ob nullam causam donat, quæ ut liberalitatem exerceat. decif. 323. num. 64. *Coccino*.
 Donare prohibitus propter fraudes, & damnâ, quæ in donatione contingere possunt, censetur etiam prohibitus facere donationem propter benemerita, cum in his duplicetur errari potest, vel circa eorum æstimationem, vel circa æstimatorem rei, quæ donatur. decif. 358. numero 6. *Verospio*.
 Donare, verbum etiam adaptari potest ad concessionem feudalem. decif. 344. num. 14. *Mormanno*.
 Donare aliud est aliud verò lucrum non accipere, seu potius repudiare, antequam illud deferatur. decif. 220. num. 33. *Remboldo*.
 Donari etiam potest spes. decif. 2. num. 31. *Coccino*.

D O N A T A R I V S.

Donatarius, dum potest incumbere rei, donec fuerit satisfactus de ipsa donatione, semper intrant termini. l. Iulianus, ff. de legat. 3. decif. 188. num. 25. *Pirouano*.
 Donatio per pactum de donando vestitum ex cohærentia alicuius contractus, acquiritur ius quæsitum. Et an hoc procedat in actionibus bonæ fidei, vel stricti iuris. decif. 58. num. 20. *Coccino*.
 Donatarius vniuersalis est loco hæredis. decif. 207. numero 9. *Dunozetto*.
 Donatarij primi præferuntur secundus. decif. 174. numero 3. *Merlino*.
 Donatarij meritò, illis sunt præferendi, qui, & titulo, & traditione rei sunt anteriores. decif. 174. num. 35. *Merlino*.
 Donatarius non potest ius auferri, quando ei fuit irreuocabiliter acquisitum. decif. 58. num. 45. *Coccino*.

Donatio non est promissio de donando. decif. 58. numero 3. *Coccino*.
 ad Donationis veræ effectum requiritur copulatiuè, quod donans fiat pauperior, donatarius verò locupletior. decif. 323. num. 26. *Coccino*.
 in Donatione Castorum Constitut. Sixt. V. requirens licentiam Papæ, quando procedat. decif. 118. numero 17. *Pirouano*.
 Donatio illa propriè dicitur, quæ à mera liberalitate procedit. decif. 323. num. 79. *Coccino*.
 Donatio facta ad fauorem personarum, quæ alias seruire tenebantur sustinet stantibus seruitijs magnæ considerationis. decif. 358. num. 19. *Verospio*.
 Donatio non dicitur inducta ex verbo donationis, nisi principaliter interuenerit animus donandi. decif. 323. num. 66. *Coccino*.
 Donatio non est, nec potest dici, si renunciatur ius quærendum. decif. 12. num. 12. *Coccino*.
 Donatio, ut censetur remissio, debet inspicere animus donandi, & liberalitatem exercendi. decif. 323. num. 60. *Coccino*.
 Donatio hodiè solo nudo pacto perficitur, etiam de iure ciuili. decif. 58. num. 14. *Coccino*.
 Donationis verbo, si Dominus remiserit sterilitatē anni, non erit donatio, sed transactio. decif. 323. num. 66. *Coccino*.
 Donatio de re aliena tenet, quando fuit facta coniuncta personæ, licet donator ignorauerit rem esse alterius. decif. 118. num. 27. *Pirouano*.
 Donatio prima, quando est imperfecta, rectè per secundā potest reuocari. decif. 147. num. 5. *Merlino*.
 Donatio in totum corrumpitur ex defectu voluntatis. decif. 118. num. 23. *Pirouano*.
 Donatio intelligitur esse, non solum si fiat per verba præsentis temporis, sed etiam futuri. decif. 58. num. 13. *Coccino*.
 in Donatione, quod interuenerit stipulatio, ex quo probetur. decif. 118. num. 14. *Pirouano*.
 Donatio facta verbis vniuersalibus sustinetur pro iure, quod donans habet in re donata. decif. 118. num. 21. *Pirouano*.
 Donatio, quando sustineatur pro iure, quam quis habet in re donata. decif. 192. num. 15. *Pirouano*.
 in Donatione qualibet, ex stylo Notariorum solet apponi clausula, ex mera, pura, & gratuita voluntate, &c. decif. 65. num. 10. *Dunozetto*.
 Donatio, quando non possit negari, quod sit correlative. decif. 323. num. 69. *Coccino*.
 in Donatione, causa, quæ respicit conseruationem familiæ, & legem primogenituræ iam erectæ, dicitur finalis. decif. 192. num. 6. *Pirouano*.
 in Donatione modus præscriptus, quando est inobseruatus, mora non potest purgari. decif. 203. num. 19. *Panzirolo*.
 Donatio de re aliena ignoranter facta non valet, & inutilis remanet. decif. 192. num. 16. *Pirouano*.
 Donatio ob causam non est vera donatio. decif. 323. nu. 93. *Coccino*.
 Donatio propter superuenientiam liberorum, etiam cum iuramento, reuocatur. decif. 320. num. 38. *Remboldo*.
 Donatio ob causam verè donatio non est. decif. 363. nu. 4. *Verospio*.
 Donatio continens mixturam oneris, & grauaminis restituēdi, declinat à propria natura exercendi liberalitatem. dec. 192. num. 7. *Pirouano*.
 post Donationem, si donatarius obliget se ad aliquid, censetur hoc fecisse contemplatione illius donationis. dec. 223. num. 71. *Coccino*.
 Donationis reuersio, quando non fit ratione pænæ, sed solum ex defectu conditionis, vel modi, tunc non respicitur illa æquitas, quæ in similibus casibus ad euitandam penā consideratur. decif. 203. num. 26. *Panzirolo*.
 Donatio quando non possit cenferi vera donatio. decif. 320. num. 48. *Remboldo*.
 Donatio quando est perfecta, conditiones ex interuallo in ea appositæ non tenent. decif. 58. num. 42. *Coccino*.
 de Donatione reuocanda quando tractatur, agitur de damno vitando. decif. 174. num. 16. *Merlino*.

- ad Donationis executionem non sufficit, ut quis agat, nisi probetur illam esse validam. decif. 34. num. 4. *Dunozetto.*
- Donatio, ex quo resultat, quod non sit simplex. decif. 65. num. 6. *Dunozetto.*
- Donatio facta in aliquo contractu censetur facta contemplatione illius contractus, etiam si donatio fuerit posita in articulo separato. decif. 65. num. 9. *Dunozetto.*
- Donatio, secundum subiectam materiam debet intelligi. decif. 344. decif. 13. *Mormanno.*
- Donatio esse intelligitur, quando remittitur ius quæsitum. decif. 323. num. 54. *Coccino.*
- in Donationibus, si statutum requirat insinuationem non habet locum in remissione, seu donatione iuris quærendi. decif. 320. num. 35. *Remboldo.*
- Et hoc multo magis procedit, quando tale ius non est aliqua spe certa radicatum, ideoque nec certa æstimatione æstimabile. ibid. num. 36.
- Donationes ob causam non comprehenduntur in statutis, de donationibus insinuandis. decif. 292. num. 33. *Panzarolo.*
- Donatio, quando est simplex, & non ob causam, tunc requirit insinuationem. decif. 192. num. 2. *Pirouano.*
- Donatio si non fit ob liberalitatem, sed correspectiva ad aliquid à donante receptum, non est insinuanda. decif. 12. num. 43. *Coccino.*
- Donatio respiciens conservationem familiæ sub certa lege primogenituræ, reputatur ob causam finalem, & exempta ab onere insinuationis remanet. decif. 118. numero 11. *Pirouano.*
- Donatio, si fit facta alicui, & donatarius eodem die se obligat ad dandum donanti decem singulis annis, cæsetur hoc fecisse contemplatione præcedentis donationis. decif. 65. num. 7. *Dunozetto.*
- Donatio excedens 500. aureos absque insinuatione non tenet. decif. 259. num. 3. *Buccabella.*
- Donatio facta ob causam respicientem conservationem familiæ, sub certa lege primogenituræ in infinitum non eget insinuatione. decif. 192. num. 1. *Pirouano.*
- in Donationibus non requiritur insinuatio, si adsit iuramentum, secundum communem opinionem. decif. 323. num. 84. *Coccino.*
- Donatio si sit correspectiva, non eget insinuatione. decif. 323. num. 78. *Coccino.*
- in Donationem transit renunciatio mixta cum insinuatione. decif. 12. num. 39. & 41. *Coccino.*
- in Donatione an nihil operetur iuramentum, stante statuto copulativè requirente iuramentum, & insinuationem. decif. 58. num. 57. *Coccino.*
- Donationis vim si habeat renunciatio, non tenet, si careat insinuati one. decif. 12. num. 11. *Coccino.*
- Donatio, quando est impropria, non eget insinuatione. decif. 34. num. 6. *Dunozetto.*
- Donatio ex defectu insinuationis, est nulla. decif. 65. num. 3. *Dunozetto.*
- Donatio non insinuata, non valet. decif. 58. num. 47. *Coccino.*
- Donatio cum non sit renunciatio iuris quærendi, non indiget insinuatione. decif. 12. num. 16. *Coccino.*
- Donatio non valet, si careat insinuatione de iure requisita in donationibus excedentibus summam legalem. decif. 118. num. 5. *Pirouano.*
- Donatio respectiva, & ob causam, non requirit insinuationem. decif. 292. num. 32. *Panzarolo.*
- Donatio, quando sustinetur absque insinuatione propter iuramentum in præiudicium tertij. decif. 58. num. 55. *Coccino.*
- Donatio ex defectu insinuationis est nulla. decif. 34. num. 5. *Dunozetto.*
- Donatio in se, & intrinsecè læsionem continere dicitur, & à statuto Urbis connumeratur inter contractus suapte natura læsivos. decif. 363. num. 3. *Verospio.*
- Donatio læsionem continere nequit, quando merita aliunde probantur, quam ex assertione contrahentium, illaque inferiora non sint valore bonorum donatorum, & denique non pendeant à futuro euentu, sed iam præstita fuerint. decif. 363. num. 8. *Verospio.*
- Donationes mulierum, & minorum Statutum. Urb. impro-
- bans, nisi sint cum certis solemnitatibus, non inducit solemnitates ad restringendam facultatem donandi propter benemerita, sed ut in eorum excessu habeatur ratio personarum, quæ possint æstimare valorem meritorum. decif. 358. num. 14. *Verospio.*
- de Donatione, si generaliter loquatur aliquod statutum, non comprehendit donationem ex causa. decif. 358. num. 4. *Verospio.* & quid in statuto Urbis. ibid. num. 5.
- Donatio reciproca solemnitates à statuto Urbis in cæteris contractibus requisitas non exposcit. decif. 363. numero 9. *Verospio.*
- Donatio reciproca nullam de iure solemnitatem exposcit. decif. 358. num. 1. *Verospio.*
- Donatio si fit ob causam, & reciproca, non comprehenditur sub statuto loquente de donatione. decif. 323. n. 82. *Coccino.*
- Donatio absque alia probatione dicitur remuneratoria, si in ea merita specificè, & expressè referantur. decif. 50. num. 7. *Queipo.*
- Præterquam ubi incapacitas in donatario, vel donante reperitur, & legis fraus præsumatur ibid. num. 8.
- Donatio, quando est facta ex mera, pura, & gratuita voluntate, & quia sic voluit donans, non potest referri ad actum correspectivitatis, & sic non potest dici ob causam. decif. 34. num. 7. *Dunozetto.*
- Donatio, si non sit simplex, sed ob causam, cessat tex. in l. si unquam, C. de reuocand. donat. decif. 323. nu. 29. *Coccino.*
- Donatio omnis ob merita, & servitia facta, connumeratur inter titulos onerosos. decif. 50. num. 4. *Queipo.*
- Donatio remuneratoria, quatenus servitorum æstimationem excedat, simplex, & libera donatio dicitur. decif. 50. num. 6. *Queipo.*
- in Donatione remuneratoria læsio considerabilis est, quando merita secundum dispositionem statuti sunt æstimanda. decif. 358. num. 18. *Verospio.*
- Donatio remuneratoria secundum magis communem opinionem non exposcit solemnitatem, quæ alias requirentur in donatione gratuita. decif. 363. num. 1. *Verospio.*
- Donatio remuneratoria propriè non est donatio, sed quedam accepti servitij permutatio. decif. 358. num. 2. *Verospio.*
- Donatio remuneratoria ut fiat, nulla cogit necessitas, sed naturalis ratio impellit. decif. 358. num. 3. *Verospio.*
- Donatio ob causam facta à persona non prohibita donare, secundum communem, non requirit aliam probationem quam eam, quæ ex sola donatione colligitur, quia quando propter defectum probationum meritorum non subsisteret, sustineretur tamen in vim iuramenti promissorij in instrumento donationis adiecti. decif. 358. numero 8. *Verospio.*
- Secus est in terminis statuti Urbis. ibid. num. 9.
- Donatio ut dicatur ex causa onerosa, & non gratuita, & ex mera liberalitate donantis, ob generalem meritorum expressionem, est necessaria eorum probatio. decif. 50. nu. 9. *Queipo.*
- Donatio non recipit naturam servitij. decif. 129. numero 13. *Mormanno.*
- Donationis reuersio in casu contrauentionis, quando stipulata est per verba significantia conditionem, habet locum etiam in præiudicium vocatorum. decif. 203. num. 25. *Panzarolo.*
- Donatio inter virum, & uxorem licet sit prohibita, id tamen procedit in iure quæsito, non autem in iure quærendo. decif. 12. num. 13. *Coccino.*
- Donatio inter virum, & uxorem, si sit simulata, & omnino præsumpta, iuramento non confirmatur. decif. 55. num. 15. *Ghislerio.*
- Donatio, quæ purè à marito collata est in uxorem ipso iure non valet. decif. 12. num. 28. *Coccino.*
- Donatio inter virum, & uxorem prohibita est, & nulla. decif. 55. num. 13. *Ghislerio.*
- Donatio inter virum, & uxorem valet, si is, qui donat non efficiatur pauperior, id est, si nihil diminuat de bonis suis. decif. 12. num. 2. *Coccino* & vide num. 26. & 27.
- Donatio inter virum, & uxorem non valet. decif. 259. nu. 2. *Buccabella.*

- Donatio ibi non videtur esse, ubi non constat de animo donandi. decif. 323. num. 61. *Coccino*.
- Donatio non est vera, si donans non fiat pauperior, licet donatarius efficiatur locupletior. decif. 323. numero. 27. *Coccino*.
- Donatio vera, & propria constitit in iuris quæsti remissione. decif. 323. num. 55. *Coccino*.
- Donatio quando est facta in eodem contractu, & coram eodem Notario, & testibus, censetur facta ex causa d. contractus. decif. 67. num. 8. *Dunozetto*.
- Donationis vim habet promissio de donando. decif. 58. num. 12. *Coccino*.
- Donatio, ut resoluatur, sufficit modicus defectus. decif. 203. num. 29. *Panzirolo*.
- Donatio facta per verba prægaantissima, tunc per generalitatem verborum in ea, etiam comprehenditur ius patronatus. decif. 207. num. 12. *Dunozetto*.
- Donatio, vel legatum factum de re aliena personæ coniunctæ, tenet, etiam stante ignorantia rei alienæ. decif. 192. num. 20. *Pirouano*.
- de Donando promissio, ob spem, & ius futuræ donationis ipsi donatario quæsitum, nec reuocari, nec ullis conditionibus medio tempore alterari potest. decif. 174. num. 11. *Merlino*.
- Donatio facta ex causa onerosa dicitur, si ob benemerita dicitur facta. decif. 50. num. 3. *Queipo*.
- in Donatione, quando causa finalis excludatur. decif. 192. num. 3. *Pirouano*.
- Donationis & permutationis appellatione, non venit hypothecæ. dec. 118. num. 19. *Pirouano*.
- Donatio subtrahi non potest ex defectu stipulationis, & acceptationis pro absente, & nondum nato. decif. 118. num. 13. *Pirouano*.
- Donatio non efficitur plura ex clausula, ex mera, pura, & gratuita voluntate, &c. quando adest causa donandi expressa. decif. 65. num. 11. *Dunozetto*.
- Et hoc procedit, etiam si specialiter non esset expressa, dum causa aliter assignari potest. ibid. num. 12.
- Donationis acceptatio ultra stipulationem Notarii, est necessaria ad effectum, ut absentibus, pro quibus fuit stipulata, dicatur is quæsitum. decif. 274. num. 3. *Mormanno*.
- Donatio stipulata per Notarium pro absente cum aliquo onere, absens non astringitur ad aliquid nisi secuta eius ratificatione. decif. 254. num. 5. *Mormanno*.
- Donatio facta sub conditione, alias donatio sit nulla, & pro non facta, tunc conditione non adimpleta, nullum censetur translatum dominium, propter vim impeditivam d. pacti. decif. 274. num. 6. *Mormanno*.
- Et consequenter rei donatæ dominium non abdicatur ab ipso donante. ibid. num. 7.
- Donatio conditionalis, quando censeatur sublata. decif. 12. num. 9. & 40. *Coccino*.
- Donatio facta cum conditione de non alienando, si donatarius alienet, dominium rerum donatarum ipso iure reuertitur in donantem. decif. 203. num. 3. *Panzirolo*.
- Et præsertim, quando in donatione adest clausula, non aliàs, aliter &c. ibid. num. 4.
- Donatio conditionalis, an possit reuocari. decif. 174. num. 6. *Merlino*.
- in Donatione conditiones appositæ, ut valeant, requiritur quod in continenti sint appositæ. decif. 58. numero. 43. *Coccino*.
- Donatio quando est conditionalis, expectandus est euentus conditionis, nec donatarius est priuandus illa spe, in qua ei fuit ius quæsitum. decif. 174. num. 20. *Merlino*.
- in Donatione dicuntur in continenti conditiones appositæ, quando in ipso contractu, vel post ipsum contractus successiue, nullo medio temporis interuallo inferuntur. decif. 58. num. 44. *Coccino*.
- Donatio, quando est facta sub conditione, tunc donatario ante euentum conditionis nullum emolumentum, seu ius acquiritur. decif. 174. num. 4. *Merlino*.
- Donatio, quando non est perfecta, tunc in ea licitum est apponere pacta, & conditiones. decif. 58. num. 1. *Coccino*.
- Donatio conditionalis, pendente conditione retiocari non potest. decif. 174. num. 10. *Merlino*.
- Donatio conditionalis, postquam fuit purificata conditio, an retrahatur ad diem stipulati contractus. decif. 174. num. 23. & num. 14. num. 26. & num. 31. *Merlino*.
- Donatio per pactum seu promissionem de donando, ita dicitur perfecta, ut non nisi de consensu donatarii in ea conditiones apponi possint. decif. 58. num. 46. *Coccino*.
- Donatio facta filiis alicuius, qui essent etiam illius hæredes, tunc requiritur in eis utraque qualitas. decif. 217. num. 1. *Panzirolo*.
- Donatio facta alicui, eiusque filiis, & descendantibus, præsumuntur tot donationes, quot sunt personæ. decif. 203. num. 21. *Panzirolo*.
- Ita ut filij habeant independentem à patre. ibid. num. 21.
- Et ideo factum patris, non potest illis præiudicare. ibidem num. 22.
- Donatio facta filiis alicuius, uti hæredibus Patris, tunc ius habendi donationem est hypothecatum, ita ut transeat cum suo onere ad filios. decif. 127. num. 1. *Coccino*.
- Secus verò est dicendum, si sit facta uti filiis. ibid. num. 2.
- Donatio facta filiis nascituris, etiam si sit facta ab extraneo, censetur facta ordine successiue non autem simul, & semel. decif. 327. num. 21. *Coccino*.
- Donatio facta à patre filio contemplatione certi matrimonij, non potest reuocari etiam cum consensu filij in præiudicium coniugis. decif. 44. num. 4. *Merlino*.
- in Donatione facta alicui, & eius filiis, & descendantibus, quando adest pactum resolutivum, tunc nullus successiue vocatus potest prætere ius sibi quæsitum, nisi cum dicta conditione. decif. 203. num. 24. *Panzirolo*.
- Donationes insinuari non debent, quando fiunt ex causa matrimonij. decif. 58. num. 5. *Coccino*.
- Donatio, quando est non gratuita, sed potius quædam venditio, non subiacer statuti de insinuandis, nec dispositioni l. si vnquam, C. de reuocand. donat. decif. 320. numer. 49. *Remboldo*.
- in Donationibus puris, & simplicibus requiritur insinuatio, non autem in factis ob causam. decif. 65. num. 2. *Dunozetto*.
- Donatio annua, quæ respectu singulorum annorum non ascendit ad summam 500. sed si respectu plurium annorum longè illam excedat, ex quo donatarius ante completum primum annum decedere potest, non tamen requirit insinuationem. decif. 292. num. 27. *Panzirolo*.
- in Donatione an requiratur insinuatio stante iuramento ardua est quæstio. decif. 58. num. 52. *Coccino*, & quæ sit communis, & magis communis ibid. num. 53. & 54.
- Donatio inter virum, & uxorem tunc iuramento confirmatur, quando sumus in vera donatione, non autem in simulata, & præsumpta, quæ resultat ex confessione dotis receptæ. decif. 55. num. 16. *Ghislerio*.
- Donatio inter virum, & uxorem, si sit iurata, ex iuramenti virtute videtur confirmata remanere. decif. 55. numero. 14. *Ghislerio*.
- Donatio pura, seu directa inter maritos, non valet. decif. 12. num. 23. *Coccino*.
- Donatio causa mortis inter virum, & uxorem tenet. decif. 12. num. 23. *Coccino*.
- Donatio facta contemplatione futuri matrimonij in genere, vel extra capitula matrimonialia, an egeat insinuatione. decif. 58. num. 49. *Coccino*.
- Donatio facta contemplatione matrimonij, recepit naturam ipsius matrimonij, cuius respectu facta fuit. decif. 44. num. 6. *Merlino*. & quare. num. 7.
- in Donatione matrimonium dicitur causa finalis, si certum matrimonium fuerit consideratum d. 127. n. 12. *Coccino*.
- in Donatione facta sponso, & eius filiis in capitulis matrimonialibus, consideratur fauor prolis ex eo nascituræ. decif. 127. num. 4. *Coccino*.
- Et dd. filijs acquiritur ius ex persona propria, non autem ex persona patris. ibid. num. 5.
- Donatio posita in contractu dotalitio dicitur correspectiua ad dotem, & est pars ipsius contractus dotalitij. decif. 127. num. 13. *Coccino*.

Donatio posita in contractu dotalitio, dicitur reciproca respectu dotis, & quædam permutatio, & est contractus in nominatus. decif. 127. num. 13. *Coccino*.

Dorem si quis assignet beneficio ex causa necessaria, & non ex mera liberalitate, non acquirit illius iurispatronatus. decif. 220. num. 9. & 10. *Dunozetto*.

Dotis Ecclesiæ augmentum, ut dicatur, iuxta opinionem, quam seruat Rota, non debet esse ad maiorem commoditatem, sed ex causa necessaria. decif. 109. num. 15. *Ghislerio*.

Dos beneficio censetur constituta ab eo, qui te nebat. decif. 157. num. 20. *Pirouano*.

D O S.

Dos est soluenda ipsi marito, pro oneribus matrimonij. decif. 52. num. 17. *Merlino*.

in Dotem si fundus fuerit traditus, & maritus illum alienauerit, hæredes mariti si offerant dotem in pecunia, qua mediante fundus potest recuperari, an vxor possit cogi eas accipere. decif. 312. num. 44. *Merlino*.

Dotem sibi datam esse, quantumvis maritus fateatur in instrumento, nihilominus potest opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. decif. 55. num. 19. *Ghislerio*.

Dos quando constituitur mulieri, spectandum est quid fuit datum personis similiū familiarum illius Urbis. decif. 49. num. 3. *Motimanno*.

Dotis contractum, & donationem propter nuptias, nou enumerat Statut. Urb. lib. 1. cap. 151. inter contractus lætiosos. decif. 55. num. 7. *Ghislerio*.

Dos, quando incipit à traditione, non autem à promissione, si non constat de dolo, aut mala fide, dans non tenetur de euictione. decif. 176. num. 6. *Dunozetto*.

Dotem vxoris si maritus non inuestiuerit, si ad id tenebatur, & promissores dotis non procurarunt d. inuestimentum, hoc casu isti promissores non liberantur ab obligatione soluendi, & perinde est ac si dos soluta non fuerit. decif. 312. num. 38. *Merlino*.

Detractio dotis vxoris ipsiusmet fideicommittentis, quando non impedit immisionem fideicommissario. decif. 249. num. 20. *Ghislerio*.

Dos vxoris, quando non adfuit bona libera mariti, est detrahenda de bonis fideicommissio subiectis. decif. 210. num. 1. & 6. *Ghislerio*.

Dotem loco legitimæ, habet filia exclusa à Statuto. decif. 9. num. 10. *Verospio*.

Dotes saluas, & incolumes seruari, publica suadet utilitas. decif. 318. num. 10. *Verospio*.

quoad Dotis amissionem, maritus non potest vxorem accusare, si ipsa ab eo, propter illius sæuitiam aufugiens commiserit adulterium. decif. 155. num. 21. *Coccino*.

Dos est loco legitimæ portionis, quæ, circumscripto statuto, debetur fæminæ. decif. 329. num. 39. *Merlino*.

Dos, quæ datur ex dispositione statuti filiabus exclusis à successione, quando non succedat loco legitimæ. decif. 9. num. 3. & 4. *Verospio*.

Dotibus plurimum lex fauet, ratione publicæ vilitatis pro replenda liberis humana societate, decif. 312. numero 3. *Merlino*.

Dos, & quartum dotale differunt. decif. 250. num. 14. *Merlino*.
Dotis, & matrimonij contractus sunt bonæ fidei contractus. decif. 58. num. 24. *Coccino*.

Dotem suam tantum mulier præsumitur habere. decif. 231. num. 2. *Coccino*.

Dotem post annum mulier potest repetere, & qui potest petere dotem, non agit ad usuram. decif. 131. numero 12. *Pirouano*.

Dos nec lucrum, nec donatio propter nuptias esse potest, ubi matrimonium non adest. decif. 237. num. 7. *Dunozetto*.

Dotis fideiusor conuenitur in solidum. decif. 318. numero 8. *Verospio*.

Dotis confessio emanata constante matrimonio, & nulla præcedente promissione, veram, & realem solutionem non probat. decif. 259. num. 1. *Buccabella*.

in Dotem, quando in actu traditionis dantur res æstimatæ, non dicuntur res dotales, & soluto matrimonio non redduntur ipsæ res vxori, sed ipsarum rerum æstimatio. decif. 52. numero 2. *Merlino*.

52. numero 2. *Merlino*.

Dos, quando probatur soluta marito per confessionem receptoris, præcedere promissione, tunc excluditur præsumpta donatio in fraudem. decif. 210. num. 2. *Ghislerio*.

Dotis detractio debet fieri, quando bona fideicommissaria sunt restituenda. decif. 311. num. 12. *Ghislerio*.

Dos, quando mulieribus est constituenda, inspiciendum est, quid cum mulieribus de eadem familia obseruatum fuit. decif. 49. num. 2. *Motimanno*.

Dos, & augmentum dotis, à pari procedunt in restitutione. decif. 300. num. 8. *Pirouano*.

in Dotem, ea, mulier non potest dare, quæ pœnitus amisit. decif. 299. num. 6. *Buccabella*.

Dos debita alicui, solum est præstanda contractis nuptijs, & non antea. decif. 80. num. 2. *Merlino*.

Dos etiam constante matrimonio potest valide augeri. decif. 290. num. 8. *Buccabella*.

Quod intellige, quando constat dotem fuisse verè, & realiter auctam. ibid. num. 9.

Dotis notabilem quantitatem vxor non præsumitur dedisse, si in instrumento dotali nulla sit facta mentio. decif. 290. num. 10. *Buccabella*.

Dotis lucrum, quando debetur ex statuto, vel pacto, an debeatur non consummato matrimonio. Quæstio ista inter Doctores est valde controuersa. decif. 307. num. 17. *Dunozetto*.
Et pro vtroque casu adsunt Doctores. qui de communi testantur. ibid.

Dos, sine matrimonio non debetur. decif. 9. num. 5. *Verospio*.
ex Dotis sola constitutione non dicitur constare de reali enumeratione. decif. 55. num. 2. *Ghislerio*.

de Dotis actuali solutione quando non constat, si eius ratificatio fuerit facta constante matrimonio, dicta confessio intelligitur donationis causa facta à marito. decif. 55. num. 10. *Ghislerio*.

Dotis casus est exceptus in Statut. Urb. lib. 1. c. 158. de præscript. decif. 346. num. 14. *Pirouano*.

Dos ab extraneo, & patre simul assignata, si matrimonio soluto ad patrem reuertatur, Extraneus remanet liber ab onere assignandi, & nouus quodam eum requiritur consensus, ut teneatur dotem de nouo dare. decif. 299. num. 8. *Verospio*.

de Dotis actuali enumeratione, quando non dicatur apparere. decif. 55. num. 3. *Ghislerio*.

Dos habetur loco legitimæ portionis filiarum debitæ ex successione patris. decif. 329. num. 46. *Merlino*.

in Dotis causa, quando minor se obligat, non sunt necessarie solemnitates statutarie. decif. 55. num. 7. *Ghislerio*.

Dos, non est verisimile, quod fuerit liberè soluta marito iuueni, & minori, cum de facili potuisset eam consumere. decif. 55. num. 23. *Ghislerio*.

Dos ab auctore data, vel legata nepti, patre eius viuente, an censetur legata patris contemplatione, vel solius neptis intuitu. decif. 141. num. 7. *Pirouano*.

Dos constituta nepti ab auctore, quibus signis colligitur eam reliquisse contemplatione filij. decif. 145. num. 12. 20. 21. 22. & 24. *Pirouano*.

Vide supra in verbo Auct.

Dos non potest detrahi ex fideicommissio particulari, & alleganti, quod bona libera non sufficiunt, incumbit onus probandi, & concludenter. decif. 301. num. 16. *Ghislerio*.

pro Dote non possunt retineri.

pro Dote distrahi potest tam fideicommissum vniuersale, quam particulare, & ideo inter eos non est constituenda differentia. decif. 312. num. 35. *Merlino*.

Dos, antea quam possit detrahi ex bonis fideicommissio subiectis, quid sit inspiciendum. decif. 49. num. 1. *Motimanno*.

Dos etiam detrahi potest ex re particulari per testatorem expressè alienari prohibita, ex d. Auth. res quæ. decif. 312. num. 31. *Merlino*.

Dotis detractio super bonis fideicommissio subiectis non potest fieri, quando adsunt bona libera. decif. 301. num. 13. *Ghislerio*.
in Dotem prius sunt computanda bona, antequam deueniatur ad remedium Auth. res quæ. C. commun. de legat. decif. 240. num. 7. *Motimanno*.

de Dote restituenda vxori quando agitur, semper intrat privilegium

uilegium Auth. res quæ C. comm. de legat. decisio. 154. nu. 9. & 12. *Pirouano*.

pro Dotis constitutione, vel restitutione, tam fideicommissum vniuersale, quam particulare in totum vigore Auth. res quæ. C. commun. de leg. potest eueri. decis. 312. nu. 36. *Merlino*.

in Dotibus non sunt exhaurienda bona fideicommissaria contra expressam mentem fideicommittentis. decis. 49. nu. 11. *Motmano*.

in Dotem, quando dantur res æstimatæ, ex ipsa æstimatione insurgit quædam venditio inter coniuges. decisio. 52. nu. 3. *Merlino*.

Quia censetur se ipsa per mulierem, vel eius parentes vendi v. g. fundum sponso, & precium eiusdem fundi singitur solutum vxori, & illico ex causa dotis idem precium breui manu datum marito. ibidem numero 3. 13. 18. & 19.

Dos, quando fuit tradita in fundo æstimato, dicitur reuera consistere in quantitate pecuniarum prædij æstimati, & non in prædij. decis. 52. nu. 6. *Merlino*.

Dos à patre data, veluti profectitia, soluto matrimonio ad patrem reuertitur. dec. 299. nu. 1. *Verospio*.

Dos debita filia excusæ à statuto, debetur ei tanquam extraneæ. decis. 145. nu. 2. *Pirouano*.

Dotandi onus est reate, bonis paternis inhærens penes quos cumque existentibus. decis. 312. nu. 23. *Merlino*.

ad Dotes filiarum testatoris, hæredes tenentur æquis portionibus. decis. 145. nu. 6. *Pirouano*.

pro Dote præsumitur pater legare filiabus. decis. 145. nu. 17. *Pirouano*.

Dotis fructus debentur vxori pendente lite super separatione thori, licet dos consistat in pecunia numerata. decis. 280. nu. 10. *Coccino*.

Dotis fructus spectant ad meritum in recompensationem onerum matrimonij. decisio. 259. numero 10. *Bucabella*.

Dotis fructus spectant ad maritum, & ideo vxor in eis non habet interesse. decisio. 44. numero 11. 14. & 15. *Merlino*.

de Dotis fructibus ali debet mulier, & non de proprietate. decis. 280. nu. 11. *Coccino*.

Dotis fructus non debentur marito de tempore non supplantationis onerum matrimonij. decisio. 240. num. 12. *Motmano*.

in Dotis fructibus taxandis, sequenda est consuetudo Regionis, si super hoc non adsit in Ciuitate Statutum. decis. 300. nu. 11. *Pirouano*.

in Dotis credito, quando veniant imputandi fructus bonorum hereditariorum. decis. 5. nu. 14. *Verospio*.

Dos ab extraneo promissa censetur donata, nisi stipuletur eam sibi reddi. decis. 269. nu. 9. *Verospio*.

Dotis promissio ab extraneo facta non videtur animo donandi facta, si fiat sub pacto reuersionis ad fauorem eius, cui de iure restituenda erit. decisio. 299. numero 11. *Verospio*.

ad Dotis receptionem Moniales accedere, neque in Monasterium ingressa adstringi potest ad illam soluendam, ante professionem, & quare decisio. 121. numero 12. *Pirouano*.

Dotis receptio certissimum est, quod subiacer exceptioni non numeratæ dotis. decis. 55. nu. 18. *Ghislerio*.

de Dotis receptione confessio facta à marito, non constituto de vera eius numeratione, eam vxori donare videtur in fraudem legis prohibentis donationem inter virum, & vxorem. dec. 55. nu. 12. *Ghislerio*.

Dotis receptio, si fuerit à marito confessata, præsumitur quod illa non fuerit numerata, si non constet quod ipse vxori subministrauerit alimenta. decisio. 55. nume. 21. *Ghislerio*.

Dotis receptionis iudicium est vniuersale. decis. 73. num. 5. *Merlino*.

Dos, si consistat in fundo dotali, & vxori soluto matrimonio sit restituendus, non est acquirendus pro hæredibus mariti. decis. 52. nu. 12. *Merlino*.

pro Dotum ascendentium restitutione alienari possunt bona fideicommissaria. dec. 153. nu. 1. *Pirouano*.

ad Dotis restitutionem tenetur maritus, quando thori separatio accidit eius culpa. dec. 300. nu. 2. *Pirouano*.

circa Dotis restitutionem, nempe modum, & tempus, debet attendi ius commune: circa verò acquisitionem, & quantitatem lucris dotalis, attenduntur statuta locorum. dec. 250. nu. 22. *Merlino*.

ad Dotis restitutionem tenetur maritus, quando thori separatio secuta est ob eius faultum. decis. 280. nume. 1. *Coccino*.

Dotis restitutio semper est consecutiuæ ad causam separationis thori. dec. 277. nu. 37. *Pirouano*.

Dotis solutio censetur facta principaliter marito, contemplatione tamen vxoris. decis. 52. nu. 14. *Merlino*.

de Dotis vera, & reali solutione facta marito, licet adsit eius confessio receptionis, quando non constet. decis. 55. nu. 20. *Ghislerio*.

Dotum solutiones cum conditione inuestiendi eas, fere semper ad effectum dotes assicurandi fieri solent. dec. 55. nu. 2. *Ghislerio*.

Dotatio est Actus reiterabilis. decisio. 329. numero 38. *Merlino*.

E

E B R I E T A S.

Ebrietas, vt adimat fidem testibus, necessario debet probari, quod de tempore examinis erant ebrij. decis. 45. num. 27. *Ghislerio*.

E C C L E S I A.

de Ecclesiæ præiudicio quando agitur, & de actu voluntario, requiritur consensus totius Capituli. dec. 20. num. 5. *Ghislerio*.

Ecclesia non comprehenditur sub statuto Vrb. lib. 1. ca. 124. in quo disponitur, quod emphyteusi finita bona relocentur successoribus. dec. 59. nu. 31. *Coccino*.

Ecclesia non comprehenditur sub statuto Vrb. lib. 1. cap. 154. in quo habetur quod ad rescindendum contractum, sufficiat docere de læsione ultra tertiam partem. decis. 58. num. 32. *Coccino*.

Ecclesia non comprehenditur sub statuto Vrb. lib. 1. cap. 157. in quo disponitur, quod fideiussor possit petere se liberari à fideiussione, etiam quod non steterit in obligatione. dec. 58. nu. 33. *Coccino*.

pro Ecclesiæ necessitate datur coadiutoria, & non personæ, cui conceditur coadiutoria. decisio. 20. numero 11. *Ghislerio*.

Ecclesia, licet teneatur pro expensis factis per Abbatem in ingressu Monasterij, non tamen tenetur pro excessiuis, & factis ad meram pompam. decisio. 200. numero 3. *Dunozetto*.

Ecclesiæ malo statu firmato, locus est suppressioni. dec. 223. nu. 8. *Ghislerio*.

Ecclesiæ, aut dignitatis nomine potest Prælatus manutentionem obtinere in his, quæ non sunt separabilia à iuribus eiusdem Ecclesiæ, aut dignitatis, & hoc etiam quod eorundem Iurium possessionem numquam apprehenderit. dec. 29. nu. 13. *Verospio*.

Ecclesiæ bonorum dominium non solum ad effectum recognitionis, sed etiam ad effectum deuolutionis, qualiter probetur. dec. 161. nu. 9. *Coccino*.

Ecclesiæ vni, si testator aliquid reliquerit, dato quod Papa disponat, quod illud alteri Ecclesiæ tribuatur, optimè dicitur Papam scire præiudicium, quod infertur dictæ Ecclesiæ. dec. 11. nu. 27. *Ghislerio*.

Ecclesiæ indemnitati prouidetur per coadiutoriam. dec. 36. num. 2. *Ghislerio*.

Ecclesia, vel dignitate vacante si bona occupentur per tertium, Ecclesiæ competit interdictum Vnde vi. decis. 78. num. 11. & 20. *Dunozetto*.

Ita quod non competat Ecclesiæ, vel dignitati manutentio. ibidem num. 12.

Ecclesia est talis, vt non possit perdere possessionem, pro vt est

- ut est pupillus . decif. 78. num. 5. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ nomine potest Prælatus agere tam in possessorio, quam in petitorio, quod procedit etiam si ipsemet Prælatus fecerit contractum inutilem, & habuerit se pro spoliato. dec. 78. nu. 2. & 3. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ possessio non est civilissima, sed civilis, & est considerabilis ad effectum recuperandæ naturalem, dec. 139. nu. 36. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ possessio dum cognoscitur, an sit valida nec ne, possessor est manutenendus. decisio, 139. numero 46. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ nomine potest Prælatus ex vi possessionis civilis, quam Ecclesia apud se retinet, recuperare naturalem, & occupatorem expellere, dec. 78. num. 38. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ iura omnia competentia, tam in possessorio, quam in petitorio, competunt eius Prælato nomine ipsius Ecclesiæ. dec. 27. nu. 16. *Coccino*.
- Ecclesiæ Rector non potest præiudicare; & licet alienando bona Ecclesiæ habeat se pro spoliato, nihilominus Ecclesiæ competit manutentio, decisio, 291. numero 6. *Ghislerio*.
- in Ecclesiæ rebus, Christi dominium est proximū, & immediatum, illique dicitur acquisitum, tamquam principali Domino, decif. 139. nu. 20. *Merlino*.
- Ecclesiæ nomine Prælatus potest agere iudicio manutentionis, quando aliquis Ecclesia vacante occupavit naturalem. dec. 139. nu. 27. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ bona si Prælatus male alienet, potest ipsemet nomine ipsius Ecclesiæ agere interdicto retinendæ. dec. 139. nu. 28. *Dunozetto*.
- Ecclesia, quando est concessa alicui cum omnibus suis pertinentiis, certum est quod venit etiam cura animarum ipsius Ecclesiæ annexa. dec. 21. nu. 6. *Coccino*.
- in Ecclesiæ suæ præiudicium non creditur Prælato, nisi in quantum relata producantur, & ex se probent, decif. 23. nu. 9. *Pirouano*.
- de Ecclesiæ utilitate, & necessitate quando agitur, consensus Capituli sufficit, quod detur a maiori parte. decif. 20. num. 9. *Ghislerio*.
- Ecclesia, si contrahat cum minoribus, vel mulieribus, cum sit æque privilegiata, non sunt necessariae solemnitates statutarie. dec. 190. nu. 27. *Merlino*.
- Hanc opinionem pro constanti Rota existimat retinendam esse. ibid. nu. 28.
- Ecclesiæ Rector non potest tollere privilegium libertatis Ecclesiasticæ, dec. 39. nu. 76. *Merlino*.
- Ecclesiæ identitati prouidetur per Coadiutoriam, stante infirmitate Prælati. dec. 20. nu. 7. *Ghislerio*.
- in Ecclesijs particularibus traditiones, quam vim habeant. decif. 177. nu. 10. *Mormanno*.
- Ecclesiæ expedit habere magis vnum emphyteutam, quam alium. decif. 42. nu. 25. *Merlino*.
- Ecclesiæ possessionem qui consequitur, etiam possessionem bonorum Ecclesiæ consequitur, decif. 78. num. 31. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ fauore præstatio annua præsumitur ex causa Canonis. decif. 23. nu. 11. *Ghislerio*.
- Ecclesiæ existentia præsupponenda, etsi testator aliquid reliquit pro Capella fabricanda, decisio. 11. numero 23. *Ghislerio*.
- in Ecclesiæ foro ius Canonicum seruandum est. decif. 266. nu. 6. *Coccino*.
- Ecclesiæ, ne ex diuturna vacatione damnum sentirent, ideo cause beneficiales citò sunt expediendæ. dec. 224. nu. 30. *Coccino*.
- Ecclesiæ pacto præiudicali, quando teneatur stare Prælatus, & illi præiudicet idem pactum, quamuis nocere non possit Ecclesiæ. dec. 29. nu. 6. *Verospio*.
- Ecclesiæ dedicationis festum in Ecclesia cathedrali celebratur. dec. 177. num. 5. *Mormanno*.
- Ecclesiæ nominæ competit Prælato manutentio, etiam si ipse inutiliter contraxerit, & se pro spoliato habuerit. decif. 275. nu. 17. *Coccino*.
- Ecclesia, quando vidua tur, est seruanda in electione forma
- cap. quia propter de elect. dec. 289. nu. 30. *Coccino*.
- Ecclesiæ nomine permissum est, tam in petitorio, quam in possessorio agere, & iura sua vindicare Prælato, licet ipse expressè ad contrarium consensisset. decif. 288. nu. 17. *Pirouano*.
- de Ecclesia priuanda suo iure ex facto Rectoris, vel alterius, quando agitur, Ecclesia non dicitur priuata, sed semper potest intentare manutentionem, & illi danda est. decif. 291. nu. 5. *Ghislerio*.
- Ecclesiæ dotis augmenti necessitas, ex quibus probetur, decif. 109. nu. 16. *Ghislerio*.
- de Ecclesiæ læsione, vel Statutorum si agatur, scilicet ne quid agatur contra dispositionem Iuris, vel Statutorum Ecclesiæ, Capitulum potest se opponere. dec. 289. nu. 77. *Coccino*.
- apud Ecclesiam, mortuo Prælato, remanet possessio civilis, & considerabilis. dec. 27. nu. 9. *Dunozetto*.
- de Ecclesiæ suarum rebus præsumitur informatus Episcopus. dec. 30. nu. 11. *Vbaldo*.
- Ecclesiæ Bona Prælatus nouus possidet absque apprehensione, cum Ecclesia possideat. decisio. 139. numero 25. *Dunozetto*.
- Ecclesiæ statum præcedentem Ordinarius non potest immutare. dec. 27. nu. 10. *Dunozetto*.
- Ecclesia etiam eo casu, quo est dotata, an admittatur acquisitio iuris patronatus ex dotatione, decif. 218. numero 12. *Pirouano*.
- Ecclesia est pars integralis, & necessaria ad constituendum Monasterium. decif. 21. nu. 4. *Coccino*.
- Ecclesia nunquam desinit possidere, & nunquam moritur. decif. 78. nu. 6. *Dunozetto*.
- Ecclesia de iure patronatus omnino habere debet dotem, quæ illi constitui non potest ex decimis. dec. 31. num. 10. *Verospio*.
- in Ecclesia speciale est, quod ex actu nulliter gesto à Rectore non remaneat priuata possessio, decif. 291. num. 7. *Ghislerio*.
- Et hoc ea ratione, quia possessio non dicitur existere penes Rectorem, sed apud Ecclesiam. ibid. num. 8.
- Ecclesiæ datur interdictum. Vnde vi. pro rebus male à Prælato alienatis. dec. 291. nu. 9. *Ghislerio*.
- in Ecclesijs Monialium habet etiam locum cap. 1. de Capell. Monach. dec. 21. nu. 10. *Coccino*.
- Ecclesiæ præiudicat confessio Prælati de actu gesto à se ipso. dec. 15. nu. 17. *Coccino*.
- Ecclesia, & pupillus non possunt perdere possessionem. decif. 226. nu. 26. *Coccino*.
- Ecclesia, & minor æquiparantur. dec. 289. nu. 75. *Coccino*.
- Ecclesia retinet apud se civilem possessionem. dec. 139. numero 9. *Dunozetto*.
- Et ideo ex hoc sequitur, quod eadem civilis possessio non potest esse penes alium. ibid. num. 10.
- Ecclesiæ & loca Pia nunquam moriuntur. dec. 211. nu. 26. *Merlino*.
- Ecclesia, quod contineat statum antiquum, probatur ex obseruantia interpretatiua. dec. 311. nu. 9. *Verospio*.
- in Ecclesiæ præiudicium confessio adminiculata etiam probat. dec. 15. nu. 6. *Coccino*.
- Ecclesia, cum retineat civilem possessionem, eam non perdit ex eo quod quis sibi occupet naturalem. decif. 139. numero 15. *Dunozetto*.
- Ita ut ratione eiusdem civilis possessionis propulsare possit turbatores illisque reiectis naturalem primariam possessionem continuare. ibid. num. 16.
- Et ista propulsatio, quando fieri possit. ibid. num. 17.
- Ecclesiæ possessio semper dicitur plena, & nunquam vacat. dec. 226. num. 18. *Coccino*.
- Vide supra in verbo Bona, & in verb. Clericus, & infra in verb. Immunitas.
- ad Ecclesiam Cathedralē spectat facultas exigendi decimas in toto Territorio. dec. 177. nu. 6. *Mormanno*.
- ad Ecclesiam Cathedralē pertinet Sacramentorum omnium indistincta administratio. decisio. 177. numero 7. *Mormanno*.

Ecclesiæ Cathedralis Capitulo valde interest ne illius Beneficiati, & alij Clerici inferiores ius acquirant faciendi Collegium. decif. 136. nu. 2. *Motmano*.

Ecclesiæ, quando docet de primæuo statu Collegialitatis, in illo debet conseruari. decif. 221. nu. 19. *Panzirolo*.

Ecclesiæ Collegiata nunquam potest dici extincta habitu, nisi appareat de illius totali suppressione auctoritate Superioris. ibid. nu. 22.

Et ita, & taliter, vt nullo modo possit reuiuiscere. ibidem num. 23.

Ecclesiæ, si non sit Collegiata, Episcopus facere non potest vt sit Collegiata: ita etiam si sit Collegiata, facere pariter non potest, vt non sit Collegiata. ibidem num. 29. & 30.

in Ecclesijs Collegiatis electio Canonorum ad quem spectet. decif. 72. nu. 2. 3. & 4. *Queipo*.

in Ecclesijs Collegiatis, quando solus Ordinarius conferat. decif. 157. nu. 24. *Pirouano*.

Ecclesiæ Collegiata beneficia censentur dotata de bonis proprijs ipsius Ecclesiæ, decisio 157. numero 25. *Pirouano*.

Ecclesiæ, quando non est curata, & postea efficitur Parochialis, &c. ad eam decimæ transire non possunt in præiudicium Episcopi Parochi vniuersalis, nisi cum expressa mentione decimarum. dec. 61. nu. 6. *Pirouano*.

Ecclesiæ Parochialis, si sit vnienda, & incorporanda alteri Ecclesiæ, sunt vocandi Patroni, &c. & etiam Parochiani, cum de eorum interesse principaliter agatur. decif. 223. nu. 5. *Ghislerio*.

Ecclesiæ remanet Parochialis habitu, licet omnes Parochiani moriantur, vel recedant. decisio. 221. numero 25. *Panzirolo*.

Ecclesiæ Parochialis incorporata Monasterio, in illud transit cura animarum eiusdem Parochiæ, cum omnibus suis iuribus. dec. 30. nu. 1. *Vbaldo*.

in Ecclesiæ Parochiali Episcopus, quid possit visitare. decif. 21. nu. 9. *Coccino*.

Ecclesiæ Parochiali debentur primitiæ fructuum, vbi prædia sita sunt. dec. 261. nu. 3. *Buccabella*.

Ecclesiæ Parochialis quando est regularis, deputatio Curati spectat ad Monachos. dec. 21. nu. 1. *Coccino*.

in Ecclesiæ Parochiali beneficiati duo satis sunt. dec. 6. num. 10. *Verospio*.

Ecclesiæ matrix in Parochiam erecta, conseruat iura status antiqui in exigenda quartæ funerali, iure decimandi, & similibus, quæ iura ab ea uelli non possunt. decif. 311. num. 8. *Verospio*.

ad Ecclesiæ parochialem de iure spectant decimæ. dec. 61. nu. 16. *Pirouano*.

in Ecclesijs Regularibus electio Canonorum pertinet ad Capitulum, & Prælaturam simul. decisio. 72. numero 1. *Queipo*.

Ecclesiæ, si sit sita intra septa Monasterij, præsumitur regularis. decif. 21. nu. 3. *Coccino*.

in Ecclesiæ Regulari, ad hoc vt possit reseruati ius patronatus, requiritur priuilegium Apostolicum in limine foundationis. dec. 218. nu. 37. *Pirouano*.

Nec per illud tollitur qualitas foundationis, & dotationis. ibid. num. 37.

in Ecclesiæ regulari exercitium curæ animarum, quando est Parochialis, potest exerceri per Vicarium sæcularem. decif. 21. nu. 8. *Coccino*.

in Ecclesiæ receptitia non datur vacatio, nec potest fieri resignatio. decif. 27. nu. 5. *Dunozetto*.

Ecclesiæ vnita probatio, ex quo bene deducatur. decif. 16. num. 8. *Ghislerio*.

Ecclesiæ vnita omnino suppressa remanet, & efficitur prædium Ecclesiæ, cum qua est vnita. decif. 16. numero 14. *Ghislerio*.

E D I C T V M.

per Edictum potest procedere ex sua auctoritate Iudex Ordinarius de iure ciuili. decisio 104. numero 1. *Coccino*.

Attamen hoc limita de iure Canonico, quia ad hoc requi-

ritur speciale rescriptum Papæ. ibid. num. 2. *Coccino*.
per Edictum non potest citari, stante generali mandato Papæ de citando, sed requiritur specialis mentio. dec. 104. nu. 5. *Coccino*.

per Edictum quando proceditur, tunc citationes debent fieri in duobus locis in Curia. dec. 104. nu. 8. *Coccino*.

Neonon in duobus locis vicinis in partibus, etiam si non sint de vicinioribus. ibid. num. 9.

Et citationes originales debent affigi, legi, & dimitti affixæ per aliquot horas, & ista affixio debet fieri in Valuis Ecclesiæ maioris. ibid. num. 10.

Edicta non possunt fieri sine scriptura. decif. 289. num. 33. *Coccino*.

EDVICATIONE filiorum an sit priuanda mater, si contra præceptum Testatoris aliquid faciat. decif. 255. nu. 19. *Pirouano*.

Vide infra in verbo Pupillorum educatio.

E L E C T I O.

Electio personæ incertæ, de certis potest committi, & sustinetur. decif. 38. nu. 19. & 20. *Dunozetto*.

Electio in dubio præsumitur Canonica. decif. 289. num. 27. *Coccino*.

Electio si opponatur aliquis defectus, vt puta, quod non sit factum scrutinium, vel collatio &c. ipse opponens tenetur probare hanc negatiuam. ibid. nu. 27.

in Electione suprema Summi Pontificis non requiritur scriptura. ibid. nu. 34.

in Electionibus non est seruanda forma cap. quia propter de elect. sed solum, quando Ecclesiæ viduatur. ibidem num. 38.

de Electionis inualiditate opponens per procuratorem, in eius mandato singulariter, & clare omnia contenta in c. vt circa de elect. exprimi debent. ibid. num. 52.

Electio Canonorum in Ecclesijs Collegiatis est simultanea inter Capitulum, & Prælaturam. decif. 72. num. 2. 3. & 4. *Queipo*.

Electio ad ius patronatus, quando est valida, tunc non est locus vltiori electioni. decif. 295. nu. 4. *Panzirolo*.

de Electionis inualiditate opponens, quando non audiat. dec. 289. nu. 39. *Coccino*.

Electio vitatur per contemptum solum vnius. decisio. 36. nu. 1. *Ghislerio*.

Electio de nouo Canonico facta per Capitulum, & Canonicos ad hunc effectum congregatos, facit indicium pro Collegialitate. dec. 221. nu. 2. & 11. *Panzirolo*.

Electioem viæ inutilis si quis fecerit, sibi imputet. decif. 7. num. 10. *Ghislerio*.

post Electionis confirmationem, opponens, an audiat contra formam electionis, & vide nu. 10. decif. 359. num. 9. & 10. *Motmano*.

Electus non tenetur probare validitatem suæ electionis, nisi alius possideat. dec. 289. nu. 28. *Coccino*.

Electus non tenetur probare validitatem suæ electionis, nisi præsumptio sit contra electores. ibidem numero 9. *Coccino*.

E L I G E N D I status ex quibus videatur legitime stabilitus. decif. 72. nu. 5. *Queipo*.

Eligendi facultas data ab homine de eligendo certum de incertis tenet, & quare. dec. 38. nu. 37. *Dunozetto*.

Eligendi ius citrà Prælaturam, non infert per neccesse Collegium. dec. 221. nu. 3. *Panzirolo*.

Eligere, est vnum, vel plures voluntariè capere. dec. 38. nu. 8. *Dunozetto*.

Eligere incertum de certis, quando Commissarius possit id facere. dec. 38. nu. 3. *Dunozetto*.

E F F E C T V S.

Effectus statim cessare debet cessante causa. dec. 355. nu. 15. *Motmano*.

Sed ista regula non procedit in iure iam quæsito, quod etiam cessante existentia causæ retinetur. ibidem numero 11.

Effectus in contractibus potius inspicitur debet, & illud quod conuenit naturæ ipsius contractus, quam nominatio, & verba. dec. 52. nu. 15. *Merlino*.

Effectum

Effectum dummodo habeamus, sperni potest forma, dum dicta forma inducta est ad certum effectum, decif. 124, num. 41. *Coccino*.
 Effectum non producant actus agentium ultra eorum intentionem, decif. 93, num. 5. *Queipo*.
 de Effectuatione locationum non potest dubitari, quando sunt plures, & successivæ decif. 186, num. 19. *Ghislerio*.
 E M E N S loca Montium, & sciens quod sunt vinculata, quid ex hac scientia inferatur, decif. 77, numer. 16. & 29, *Merlino*.

E M O L O G A T I O.

Emologatio operatur, ut laudum sustineatur in vim pacti. decif. 159, num. 1. *Coccino*.
 Emologatio expressa deducitur ex subscriptione laudi. ibid. num. 2.
 Emologatio, ex subscriptione laudi ante prolationem nulla deducitur, si subscribens ignorabat quid contineri deberet in laudo. ibid. num. 3.
 Emologatio tacita sufficit de iure Canonico, ut valeat in vim pacti laudum. ibid. num. 4.
 Sed secus est de iure Civili. ibid. num. 5.
 Emologatio tacita, ad hoc ut faciat valere laudum in vim pacti, requiritur scientia nullitatis. ibid. nu. 6.
 EMOLVMENTVM est usus fructus, licet in iure, & non in parte consistat. decif. 67, nu. 10. *Coccino*.
Vide infra in verbo, Usus fructus.

EMPHYTEUSIS ECCLESIASTICA.

Emphyteusis Ecclesiastica non transit ad hæredes extraneos, nisi expressè dicatur, vel ex coniecturis colligatur, decif. 227, num. 9. *Panzirolo*.
 in Emphyteusi Ecclesiastica, hæredum appellatione veniunt solum hæredes sanguinis, & descendentes. decif. 211, nu. 3. *Merlino*.
 Emphyteusis Ecclesiasticæ concessio si fuerit facta pro hæredibus, & successoribus, non transit in extraneos, ibid. num. 4.
 Emphyteusis Ecclesiastica de sui natura, non est transitoria ad hæredes extraneos. ibid. num. 13.
 in Emphyteusi Ecclesiastica per posteriores inuestituras nunquam censetur alteratum solitum antiquarum inuestiturarum, nisi de hoc fiat mentio. ibid. num. 14.
 Emphyteusis Ecclesiasticæ antiqua inuestitura, quando mutatur, & vilo modo alteratur, requiritur Beneplacitum Apostolicum. ibid. num. 15.
 Emphyteusis expressè prohibetur legari, & dimitti in Ecclesias, & loca pia. ibid. num. 29. & 32.
 Et an ista bona possint transire ad Ecclesias, & loca pia, ad effectum vendendi personæ habili, & æstimationem consequendi. ibid. num. 30. & 35.
 Emphyteusis translatio in Ecclesias, vel loca Pia, non esset nulla, si operaretur beneficium acquisitionis æstimationis, loco ipsius emphyteusis. ibid. num. 33.
 Emphyteusis Ecclesiastica ad alios, quam ad liberos transire non potest. decif. 217, num. 10. *Panzirolo*.

EMPHYTEUSIS IN PROPRIANIS.

in Emphyteusis concessione, quando apponitur clausula, ad habendum &c. videtur permessa alienatio in casibus non exceptis. decif. 211, num. 27. *Merlino*.
 in Emphyteusis concessione, clausulæ, quibus dedit, & similes generales, ut plurimum ex stylo à Notariis apponuntur. decif. 211, num. 9. *Merlino*.
 Emphyteusis secunda concessio, & inuestitura regulari debet ad normam, & exemplum primæ inuestituræ. decif. 74, num. 4. *Merlino*.
 in Emphyteusis concessione, si ponatur clausula, ad habendum, operatur, ut concessio videatur facta pro quibuscumque. decif. 74, num. 6. *Merlino*.
 Emphyteusis concessio, cum clausula, ad habendum, efficitur transitoria ad extraneos etiam si emphyteusis sit ex pacto & providentia, dec. 74, num. 7. *Merlino*.
 Emphyteusis concessa alicui, & eius filijs, & hæredibus, est hæreditaria, & ad hæredes extraneos transitoria. dec. 112, nu. 2. *Queipo*.
 Contrarium vide num. 4.

Emphyteusis hæreditaria est transitoria ad hæredes etiam extraneos. decif. 211, num. 1. *Merlino*.
 Emphyteusis hæreditariæ renouatio est facienda hæredibus, & non agnatis. dec. 74, num. 3. *Merlino*.
 Emphyteusis dicitur ex pacto, & providentia, quando concessa est pro filijs, & nepotibus, omissa mentione hæredum. decif. 74, num. 1. *Merlino*.
 Emphyteusis ex pacto, & providentia renouatio est facienda agnatis proximioribus, non autem hæredibus. dec. 74, num. 2. *Merlino*.
 in Emphyteusis concessione ex pacto, & providentia, si sit apposita clausula, ad habendum, deseruit de vento. decif. 74, num. 11. *Merlino*.
 Emphyteusis ex pacto, & providentia, proximioribus agnatis est renouanda. decif. 74, num. 23. *Merlino*.
 Emphyteusis concessa alicui, & eius filijs, & hæredibus, vel ex pacto, & providentia, vel mixta saltem est, decif. 112, num. 4. *Queipo*.
 Emphyteusis concessa ex pacto, & providentia, neque in hæredes extraneos, nec per generalem hæredis institutionem, in non comprehensos in inuestitura transferri potest, decif. 211, num. 2. *Merlino*.
 Emphyteusis, & locatio ad longum tempus, valde inter se differunt. decif. 14, num. 18. *Ghislerio*.
 Emphyteusis renouatio ex iuris æquitate, fit proximioribus agnatis, atque eiusdem generis, & conditionis personis. decif. 74, num. 12. *Merlino*.
 Emphyteusis si locetur ad longum tempus, debetur laudemium, eo quia locatio ad longum tempus, dicitur alienatio. decif. 14, nu. 51. *Ghislerio*.
 Cum per eam dominium transferatur, & propterea ex ea locatione debetur laudemium. ibid. nu. 52.
 Emphyteusis quando conceditur, & prohibetur alienatio in certis casibus, tunc clausulæ, quibus dedit &c. & similes, temperantur intra terminos antecedentis stipulationis. decif. 211, num. 8. *Merlino*.
 in Emphyteusis prima inuestitura, quando fuit neglecta qualitas hæreditaria, de illa nec est curandum in secunda. dec. 74, num. 5. *Merlino*.
 Emphyteusis probari potest per solutiones continuatas pro canone per 30. annos. dec. 189, num. 9. *Merlino*.
 Emphyteusis cognoscitur ex modica pensione, ex magna vero præsumitur locatio. dec. 14, num. 25. *Ghislerio*.
 Emphyteusis, qualiter aduersus emphyteutam bene probari potest. decif. 128, num. 4. *Ghislerio*.
 in Emphyteusi, si sit apposita hypotheca de consensu proprietarij, ipsi præiudicat etiam post devolutionem. decif. 127, nu. 16. *Coccino*.
 in Emphyteusi &c. solent homines, hæredes appellare descendentes, & agnatos eos, quos sperant successuros in re, de qua agitur. dec. 112, nu. 8. *Queipo*.
 sub Emphyteusis qualiter recipiens bona, & non solvens Canonem, non potest amplius emphyteusim impugnaver. dec. 128, nu. 5. *Ghislerio*.
 Emphyteusim, licet partes nominent concessionem aliquam, cuius pensio correspondet fructibus rei concessæ, nihilominus reputatur locatio. decif. 14, numero 12. *Ghislerio*.
 per emphyteusim sicuti transfertur dominium vile, ita etiam transfertur per locationem ad longum tempus. dec. 182, num. 10. *Panzirolo*.
 de Emphyteusi quando non agitur principaliter ad effectum devolutionis, sed Laudemij, & sic incidenter, docetur leuioribus probationibus. decif. 128, numero 18. *Ghislerio*.
 Emphyteutica bona si sint translata in aliquem cum consensu Domini directi sine præfinitione temporis, & neque fuit restricta ad vitam, neque generationem, sed titulo perpetuæ emphyteusis iure proprio; tunc effecta est transitoria ad hæredes etiam extraneos, & hoc procedit etiam si emphyteusis sit Ecclesiastica. dec. 25, nu. 9. & 10. *Merlino*.
 Emphyteuticus quando est contractus, ob eius alienationem sine dubio debetur Laudemij. dec. 14, nu. 1. *Ghislerio*.
 Emphy-

Emphyteoticum præsumitur quicquid inter limites emphyteutis continetur. decif. 120. nu. 10. *Coccino*.
 cum Emphyteutico contractu, locatio perpetuum habet magnam similitudinem, decifio. 14. numero 13. *Ghislerio*.
 ab Emphyteutico contractu, locatio in perpetuum habet naturam distinctam, & separatam. decifio. 14. num. 19. *Ghislerio*.
 Emphyteutici contractus propriam habent naturam, neque ad locationem, neque ad venditionem inclinant, sed suis pactationibus fulciti sunt. decifio. 14. numero 21. *Ghislerio*.
 Emphyteuticus contractus licet in multis conueniat cum contractu locationis perpetuæ, non tamen in omnibus, & per omnia sunt similes. dec. 14. nu. 27. *Ghislerio*.
 cum Emphyteutico contractu non concordat locatio perpetua. dec. 14. nu. 47. *Ghislerio*.
 Emphyteutica bona ex pacto, & prouidentia non sunt de sui natura alienabilia, & sic non in pleno, & libero dominio disponendis. dec. 74. nu. 2. *Merlino*.
 Emphyteutica bona si transferantur in loca Pia, vel Ecclesias, cessat spes reuersionis, & Laudemiorum. decif. 21. num. 26. *Merlino*.
 in Emphyteuticæ rei alienatione fieri per sub emphyteutam, non est requirendus consensus proprietarij, nec illi soluendum Laudemium. decifio. 128. numero 3. *Ghislerio*.
 Emphyteotico contractu conuenit pactum deuolutiuum in quantum non solutionis per triennium. decif. 110. nu. 10. *Merlino*.
 Emphyteuticus dicitur contractus, si in venditione fundi referretur consensus Domini proprietarij, limita. decif. 110. nu. 9. & 13. *Merlino*.
 Emphyteuticus si non sit contractus, sed concessio ad longum tempus, si sequatur alienatio, non debentur Laudemium. dec. 14. nu. 2. *Ghislerio*.
 Emphyteuticarum concessionum natura est, vt semper ad primam inuestituram, tanquam ad radicem contractus censeatur habita relatio, & illa est attendenda. dec. 211. nu. 6. *Merlino*.
 in Emphyteotico contractu dominium directum reservatur domino principali. dec. 110. nu. 6. *Merlino*.
 in Emphyteuticæ rei alienatione fienda per emphyteutam, est requirendus consensus proprietarij, & illi soluendum Laudemium. decif. 128. nu. 2. *Ghislerio*.
EMPHYTEUTA.
 Emphyteutarum recognitio facit, vt quis præsumatur possessor. dec. 282. nu. 3. *Panzirolo*.
 Emphyteuta non potest alienare emphyteutica bona in locum Pium, aut Ecclesiam. dec. 11. nu. 22. *Merlino*.
 Emphyteutæ Ecclesiæ non tenentur ad collectas, & onera realia per statuta Laicorum super rebus, & bonis imposita, & hoc ratione connexitatis dominij vtilis cum directo, & ista est æqua, & secuta opinio. decif. 42. num. 17. *Merlino*.
 Emphyteutam vnium Ecclesiæ magis expedire, quam aliū. decif. 42. nu. 25. *Merlino*.
 Emphyteuta, si non ostendat pro quibus rebus soluat canonem, tunc bona omnia præsumuntur emphyteotica. dec. 120. nu. 13. *Coccino*.
 Emphyteuta vendens boni emphyteutica, cum expresso consensu Domini directi, tunc linea ementis attendenda, & non vendentis. decif. 182. nu. 1. *Panzirolo*.
 Emphyteuta abdicans à se omne ius super re emphyteotica, & illud in alium transferens, cum consensu domini directi; eo casu illius linea amplius non attenditur. decif. 182. nu. 4. *Panzirolo*.
 Et hoc procedit, etiamsi dicta alienatio fuerit facta per viam sublocationis. ibid. num. 5.
 Emphyteuta alienans bona emphyteutica cum consensu Domini directi, simul cum recognitione acquirentis, & promissione Canonum, & pacto deuolutionis, habet vim renouationis. dec. 182. nu. 12. *Panzirolo*.
 Et ad hunc effectum iste consensus sufficit absque alia in-

uestitura, seu renouatione, cuius instrumentum fit ad maiorem cautelam. ibid. num. 13.

EMPTIO.

Emptionis, & venditionis contractus in suo esse constituitur, per determinatum precium. decifio. 248. numero 3. *Merlino*.

Emptionis, & venditionis contractus non deducitur in esse si periti electi ad definiendum precium, nolint æstimationem obire. decif. 248. nu. 5. *Merlino*.

Emptionem propriè facit datio in solutum, & transfert dominium. decif. 52. nu. 10. *Merlino*.

EMPTOR.

Emptoris voluntas declarata circa precium, quando nõ adest cessat in venditoris voluntas tradendi rem. decif. 248. num. 6. *Merlino*.

in Emptorem secundum, quando transeunt Loca Montium, liberè, & absque alio onere transeunt; & hoc prouisum est, ne publicum, & liberum eorum impediatur commercium. decif. 77. nu. 20. *Merlino*.

Emptori est aperta ad agendum pro restitutione precij soluti quando euictio est secuta. decifio. 143. numero 1. *Pirouano*.

Emptor euicta re, & possessione ablata, tunc agit ad damna, quæ sunt ipsum precium solutum. decif. 143. num. 8. *Pirouano*.

ad Emptorem spectat periculum rei venditæ, si post contractum eueniat euictionis noua causa. decif. 143. nu. 12. *Pirouano*.

Emptori molestias illatas, si de iure, & facto non amoueat venditor, sibi imputet. dec. 143. nu. 14. *Pirouano*.

Emptori acquiritur dominium rei emptæ, irrevocabiliter per emptionem. decif. 52. nu. 5. *Merlino*.

Emptor non potest agere de euictione, quando ab eo non euincitur, sed auocatur possessio. decif. 135. num. 13. *Pirouano*.

Emptor non potest se tueri aduersus priorem creditorem inquietantem, & qualiter ei succurratur. dec. 135. nu. 14. *Pirouano*.

ENUNCIATIVA.

Enunciatiuæ, quamuis antiquæ, habent solummodò vim famæ. decif. 221. nu. 6. *Panzirolo*.

Enunciatiuæ duæ antiquæ in diuersis instrumentis excedentes centum annos, probant plenè, etiam contra tertium. decif. 105. nu. 12. *Queipo*.

Enunciatiuæ, quamuis antiquæ non probant, quando principaliter agitur de enunciato. decifio. 188. numero 7. *Merlino*.

Enunciatiua antiqua supra centum annos, quando habeat vim famæ ad implendam aliquam probationem. dec. 61. num. 8. *Pirouano*.

Enunciatiuæ antiquæ, pro feudilitate iustificanda, multum sunt ponderandæ. dec. 10. nu. 25. *Merlino*.

Enunciatiuæ repertæ in instrumento, etiamsi non sint admodum antiquæ, faciunt tamen magnam præsumptionem. dec. 184. nu. 34. *Coccino*.

Enunciatiuæ antiquissimæ aptæ sunt ad probandam famam, & ex fama dominium. decif. 205. num. 8. *Pirouano*.

Enunciatiua vnica antiquissima semiplenam probationem facit, & concurrentibus adminiculis, plenam inducit fidem. dec. 105. nu. 1. *Queipo*.

Enunciatiuæ antiquissimæ excedentes metam centum annorum probant. dec. 261. nu. 7. *Buccabella*.

Enunciatiuæ antiquissimæ, quando probent. dec. 205. nu. 4. *Pirouano*.

ex Enunciatiuis antiquissimis ultra centum annos vnio ipsa sufficienter probatur. decif. 16. nu. 2. *Ghislerio*.

Enunciatiuæ in diuersis instrumentis contentæ, & metam ducentorum annorum excedentes probant famam, & consequenter dominium. dec. 201. nu. 7. *Mormanno*.

Enunciatiua vnica, siue partium assertio nõ probat Notariatum, dum principaliter queritur super eo. decifio. 263. num. 10. *Coccino*.

Enunciatiua vnica impropria, vel erronea non attenditur. decif. 136. nu. 15. *Mormanno*.

Enunciatiua aliqua, si contineatur in certa scriptura, si sit ad litem accidentalis, & incidenter deducta, non requirit talis scriptura exactam probationem. decif. 18. num. 8.

Quesp.

Enunciatiua non incidenter, sed consulto, & per viam dispositionis prolata, quid operetur. decifio. 263. num. 4.

Coccino.

Enunciatiua, quando sunt contrariae, ad inuicem se elidunt, & obscurantur. decif. 205. nu. 9. *Pirouano.*

Enunciatiua, quando sunt numero plures, & vna illarum appareat effectiuata ex lapsu temporis supra 100. annos, potest praesumi etiam, quod altera habuerit effectum. decif. 221. nu. 7. *Panzarolo.*

Enunciatiua simplices partium, non probant. dec. 190. nu. 7. *Merlino.*

Enunciatiua emanata ab interesse habentibus, si sint adnunciatæ probant. dec. 184. nu. 35. *Coccino.*

Et praesertim, si emanauerint ante motam litem. ibidem. num. 36.

EPISCOPVS.

Episcopi, quasi tuba cessare non debent clamare, & exaltare vocem suam, ac annunciare populo suo peccata eorum. dec. 234. nu. 1. *Merlino.*

Episcopus si non annunciauerit iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu sua exquiret Deus. ibidem numero 2.

Episcopus est positus speculator, seu explorator domus Israel, & quid inde sequatur. ibid. num. 3.

Episcopus magnæ pondus sarcinae, ex quibus appareat quod sit impositum. ibid. num. 4.

de Episcopis non praedicantibus dicitur illud *Ezech. c. 33.* Ex aduerso neque opposuisti murum pro domo Israel, ut staretis in prelio in die Domini. ibid. num. 5.

Episcopi non praedicantes increpantur, & appellantur Canes muti non valentes latrare. ibid. nu. 6.

Episcopis quod sit iniunctum onus praedicandi, bene obseruatur ex *Epistol. D. Paul. 2. ad Titum.* (qui erat Episcopus Cretensium.) cap. 4. Tu vero vigila, & in omnibus labora: opus fac Euangelistæ, ministerium tuum imple. ibid. nu. 7. & 8.

Episcopos adhortatur *Paulus Apostolus* ad ministerium praedicationis, ut habetur 2. *Epistola ad Timoth. Episcopum Ephesinum* cap. 4. ibi: Testificor coram Deo, qui iudicaturus est viuos, & mortuos, praedica verbum, in ista opportune, importune argue, obsecra &c. ibidem num. 9.

Episcopis non est bonum relinquere verbum Dei, & ministrare mensis. ibid. nu. 10.

Episcopos alloquitur *S. Petrus in Epistol. 1. cap. 5.* ibidem num. 11.

Episcoporum cura, & sollicitudo circa praedicationem, in Euangelij multa extant, sub parabolis Diuina oracula, ex quibus ea designatur. ibid. nu. 12.

Episcopi tenentur magno praedicandi pondere. ibidem numero 14.

Episcopis, qui non praedicant, potest dici, quod lucernam diuini Verbi compressam sub modio retentarunt, & non super candelabrum positam cunctorum oculis exposuerunt. ibid. num. 16.

Episcopi necessitas circa praedicationem exaggeratur, & increpationes, & minas sacrae paginae, quibus ipsi minime praedicantes subiunguntur, exponit *S. Ambros. de Dignit. Sacerd. cap. 1.* ibid. num. 17.

Episcopis districte iniungitur munus praedicandi à sacrosanctis Concilijs. ibid. num. 18.

Episcopus orationi, lectioni, & verbi Dei praedicationi tantummodo vacare debet; abiecta omni rei familiaris cura. ibid. nu. 19.

Episcoporum proprium munus est praedicatio. ibidem numero 20.

Episcopi saepenumero fuerunt excitati à Summis Pontificibus ad pastorem curam praedicationis. ibidem numero 21.

Episcopi sunt successores Apostolorum, hoc est missi ad

praedicandum. ibidem numero 22.

Episcopi sunt Euangelij nuncij, ac verbi Dei fideles dispensatores. ibid. num. 22.

Episcopi munus est, de praedicationis ministerio semper cogitare. ibid. nu. 23.

Episcopi proprium munus est docere Populum, & praedicare. ibid. num. 25.

Episcopi si non praedicent, eis potest dici illud *Herem.* Paruuli petierunt panem &c. ibid. nu. 27.

Episcoporum non praedicantium penæ proponuntur remissae. ibid. num. 28.

Episcoporum pedes calciantur in consecratione, in praeparatione Euangelij, ut sint, de quibus dicitur. Quam speciosi sunt pedes Euangelizantium omni creaturae. ibidem num. 29.

in Episcopi consecratione dicitur, Vade, & praedica Euangelium Dei. ibid. num. 30.

Episcoporum quotquot Sancti gesserunt, nedum verbis, sed exemplo atque operis implemento salubre praedicationis officium Episcopis esse necessarium docuerunt. ibidem num. 31.

Episcopi ex officio, & officij necessitate ad praedicandum sunt adstricti. ibid. num. 32.

Episcopi non minus hodie, quam olim, tenentur ad praedicandum, quia non minus hodie, quam olim, eis officium hoc in consecratione imponitur. ibid. num. 33.

Episcoporum praedicatione vigente vigent virtutes, quae intereunt ea cessante. ibid. nu. 35.

Episcopi non praedicantes, simulacra, & idola sunt Praetatorum. ibid. num. 36.

Episcopi non praedicantibus potest dici illud *Baruch cap. vi.* Lingua eorum polita à fabro, ipsa etiam inaurata, & argentata. & non potest loqui. ibid. num. 37.

Episcopis officium praedicandi esse iniunctum, etiam Iuris Consulti de hoc verbo faciunt. ibid. nu. 38.

per Episcopum, tanquam medicum Ecclesiae, sibi commissae praedicationis, vulneribus peccatorum est adhibenda medela. ibid. nu. 39.

Episcopi quemadmodum loco 12. Apostolorum, ita & Parochi loco 72. Discipulorum Christi subrogati dicuntur. ibid. num. 44.

Episcopus, licet curam Parochiae commiserit Parocho, adhuc tamen totius Plebis suae Diocesis curam retinet. ibid. num. 64.

Et ideo ad eum spectat Praedicatoris deputatio, & non ad Parochum, cuius potestas est imperfecta respectu Episcopi. ibid. num. 65.

Episcopo solum olim fuit permissum concionari, & id omnibus alijs denegatum. ibid. num. 69.

ad Episcopos solum spectat mittere, & vocare presbyteros ad concionandum. ibid. num. 70.

Episcopis potestas assumendi viros idoneos ad sanctae praedicationis officium salubriter exequendum, à pluribus Concilijs data fuit. ibid. nu. 72.

Episcopus, si det facultatem quaerendi eleemosynam, & illam soluendi praedicatori, non ex hoc censetur data facultas eligendi praedicatorem. ibid. nu. 84.

Vide infra in verbo Praedicatori.

Episcopus in exigendo quartam Pontificalem ex decimis, quae soluuntur Parocho, concurrere dicitur cum eo, iure reali, & inabdicabili, ratione coniunctionis, & vniuersalis curae, quam habet in Ecclesijs sibi subiectis. decif. 311. nu. 1. *Verospio.*

Episcopus consequitur quartam Pontificalem ex decimis quae soluuntur Parocho, ex dispositione Canonum, non ex consuetudine. decif. 311. nu. 2. *Verospio.*

Episcopus praescribit contra Parochum ius decimandi alioquin ipsi Parocho debitum. decif. 311. nu. 4. *Verospio.*

Episcopus potest agere officio Iudicis nobili contra Laicos ad quartam decimarum sibi debitam. decif. 334. num. 1. *Pirouano.*

Episcopo, quod debeat quartam decimarum, Rota nunquam dubitauit. decif. 334. nu. 4. *Pirouano.*

Episcopus habet intentionem fundatam in parte decimarum

rum retenta, etiam si ageretur contra ipsum Rectorem. decif. 334. nu. 11. *Pirouano*.

Episcopus, quamvis directa actione Laicos conuenire non possit pro exactione decimarum, officio tamen Iudicis nobili subueniendum est ei ne ius suum amittat ob carentiam directæ actionis. decif. 61. num. 1. *Pirouano*.

Episcopus fundat intentionem de iure in quarta integræ decimæ, non autem in quarta quartæ Rectori debita. decif. 61. nu. 2. *Pirouano*.

Episcopo vt soluatur quarta decimarum, non est Parochus priuandus sua portione. decif. 61. nu. 3. *Pirouano*.

Episcopus officium Iudicis, quod implorat contra Parochianos pro consecutione decimarum, restringi debet ad id, quod alias exigeret ab ipso Parocho. decif. 61. num. 4. *Pirouano*.

Episcopo semper remanet integra actio pro sua quarta decimarum, saltem officio Iudicis nobili, contra possessores quorundam prædiorum decimatoriorum, dum sunt debitores, cum agatur de onere reali. decif. 61. num. 7. *Pirouano*.

ad Episcopum spectat executio piarum voluntatum, & hoc tam de iure communi, quam vigore Concilij Tridentini. dec. 32. nu. 7. *Coccino*.

Episcopus non potest facere Ecclesiam collegiatam, non Collegiatam. decif. 221. nu. 30. *Panzuolo*.

Episcopo creditur dicenti aliquem esse filium patrimoniale. dec. 289. nu. 20. *Coccino*.

Episcopus non seruans formam ei datam à Papa in facultate vniendi, vniio est nulla. dec. 289. nu. 22. *Coccino*.

ab Episcopo si sit erectum beneficium aliquod, & donatum de alijs bonis, seu beneficijs, quam ad Collegiatam spectant, hoc casu non intrat simultanea collatio, & eidem Episcopo remanet facultas conferendi. decif. 43. num. 2. & 3. *Pirouano*.

Episcopo attestanti de collatione Parochialis Ecclesiæ facta præuio concursu, & seruata forma Concilij Tridentini, non est standum. dec. 359. nu. 6. *Motmano*.

Sed hoc intellige verum, quando constat de contrario, veluti si constet si concursum habitum fuisse coram duobus tantum examinatoribus. ibid. num. 7.

Episcopus in Ecclesia Parochiali, nedum potest visitare Sacraissimum Eucharistiæ Sacramentum, & alia concernentia curam. dec. 21. nu. 9. *Coccino*.

Sed etiam corpus ipsius Ecclesiæ, & ordinare reparationes ordinarias. ibid. nu. 9.

Episcopus an possit dare licentiam Beneficiatis se congregandi. decif. 32. nu. 2. *Coccino*.

Episcopus solus, sine consensu, vel consilio Capituli potest Beneficiatis inferioribus concedere facultatem faciendi Collegium. dec. 136. nu. 8. *Motmano*.

Episcopo spectat itauere, quamnam portio distributionum, cuique horæ canonicæ, diuinoq. officio, ecclesiasticæue functioni, assignanda sit. dec. 115. nu. 23. *Coccino*.

Episcopus non potest mutare statum Ecclesiæ, & de non Collegiata, facere Collegiatam. decif. 221. numero 29. *Panzuolo*.

Episcopus non videtur æquum, vt idem Iudex sit, quando agitur de causâ suæ Ecclesiæ. decisio. 165. numero 15. *Merlino*.

Episcopi informatio super aliqua re sibi commissa, præsumitur integra, donec contrarium probetur. decisio. 328. nu. 5. *Dunozetto*.

Episcopo suspecto existente, rectè potest etiam illius Vicarius recusari. decif. 16. nu. 16. *Merlino*.

Episcopus præsumitur informatus de rebus suarum Ecclesiarum. decif. 30. nu. 11. *Vbaldo*.

Vidi infra in verbo Ordinarius.

EPISTOLA.

ex Epistola responsua arguitur præcedens epistola ante scripta. decif. 64. nu. 8. *Ghislerio*.

Epistolæ, vt aliquid probent, omnino indigent recognitione testium, & nihil probant, si non fuerint recognitæ. decif. 196. num. 7. *Merlino*.

Epistola Diui Adriani non tribuit ius diuidendi obligationē,

sed exceptionem. decif. 18. num. 21. *Verospicio*.

E R E C T I O.

Erectio beneficiorum vbi non est necessaria, semper intrant regulæ reuocatoriæ. dec. 7. nu. 8. 9. & 15. *Ghislerio*.

Erectio duorum beneficiorum, quando fit ex vno, tunc vnum stat de per se, nec aliud pendet ab alio. decif. 220. num. 3. *Dunozetto*.

E R R O R.

Error dicitur patens, dum relatum verè aliter se habet, quam in referente fuit præsuppositum. decif. 188. nu. 4. *Merlino*.

de Errore donec non docetur, peritis iudicialiter electis credendum est. decif. 2. nu. 6. *Pirouano*.

Error in contractibus potest remouere consensum ab actu. decif. 251. nu. 6. *Panzuolo*.

Itaut nec attendatur iuramentum in eis interpositum, & hoc casu nulla admittitur limitatio. ibidem numero 7.

Error excludit consensum. dec. 188. nu. 3. *Merlino*.

Error non potest constituere in quasi possessione aliquem ad aliquid faciendum. decif. 16. nu. 18. *Ghislerio*.

Error in indictione non vitiat, nec adimit fidem instrumenti. dec. 105. nu. 6. *Quicipo*.

Erroris prætextu, id quod fecit, si quis prætentat tollere, debet asserere contrarias probationes concludentes per necessè, non autem per possibile. decisio. 128. num. 13. *Ghislerio*.

per Errorem si fit facta electio vnius viæ, non censetur renunciatum alteri viæ. dec. 140. nu. 7. *Merlino*.

de Errore confessionis quando constat, nulla ratio de ea est habenda. dec. 14. nu. 36. *Ghislerio*.

Error Notarij non debet nocere parti. decif. 119. num. 3. *Motmano*.

Errant si nulla est voluntas. decif. 188. nu. 3. *Merlino*.

E T H N I C I, Flamines, Augures, Salios, Fœciales, alique Sacerdotes vna cum bonis ipsorum, Immunes, & liberos à tributis reddebant. decif. 339. num. 15. *Merlino*.

E V I C T I O.

Euictio, quando est promissa expresse, tunc sufficit ad hoc, vt promittens obligetur. decisio. 176. numero 7. *Dunozetto*.

de Euictione non potest agere emptor, quando ab eo non renunciat, sed auocatur possessio. decisio. 135. num. 13. *Pirouano*.

de Euictione non tenetur, qui tantum consensit alienationi feudi. decif. 50. nu. 3. *Quicipo*.

de Euictione non tenetur venditor, quando secuta est per Iudicis imprudentiam, vel ex facto Principis. decif. 143. num. 1. *Pirouano*.

de Euictione, quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. decif. 176. nu. 2. *Dunozetto*.

de Euictione quando testator tenetur, tunc non solus eius hæres etiam ad hoc tenetur, sed etiam hæres hæredis. decif. 176. nu. 3. *Dunozetto*.

de Euictione dans dotem non tenetur quando dos incipit à traditione, non autem à promissione, si non constet de dolo, aut mala fide. decif. 176. nu. 6. *Dunozetto*.

Euictio quando est secuta, tunc emptori est aperta via ad agendum pro recuperatione pretij soluti. decif. 143. num. 1. *Pirouano*.

Euictionis causa quando accidit ex causa præcedenti ante contractum, ad venditorem spectat periculum rei venditæ. decif. 143. nu. 13. *Pirouano*.

Euictio quando euenit ex natura rei, non venit in generali promissione de euictione. decif. 176. nu. 8. *Dunozetto*.

Limita, nisi verba promissionis sint vniuersalia, & prægnantia. ibid. num. 9.

Euictionis noua causa si euenit post contractum, ad emptorem spectat periculum rei, venditæ. decif. 143. nu. 12. *Pirouano*.

de Euictione, quem tenet actio, eundem agentem, cuiusque hæredem repellit exceptio. decisio. 185. numero 12. *Motmano*.

Eiusta re, & possessione ablata, emptor tunc agit, ad damna, & interesse, quæ sunt ipsum precium solum. decif. 143. num. 8. *Pirouano*.

E X A C T I O.

Exactorem nemo præsumitur sibi velle reddere difficultorem. decif. 244. num. 6. *Dunoz etio*.

Exactum semel, quod iterum exigatur bona fides non patitur. decif. 5. num. 1. *Verospio*.

Exigendi facultas propria auctoritate, non liberat debitorem, tanquam posita in arbitrio, non autem in necessitate creditoris. decif. 209. nu. 5. *Pirouano*.

Exigere non verisimile, quod diu differat creditor. decif. 244. num. 8. *Dunoz etio*.

ab Examinatorum reprobatione appellari potest. decif. 147. num. 8. *Pirouano*.

E X C E P T I O.

Exceptio declarat mentem Principis aliquid concedentis. decif. 95. num. 6. *Motmanno*.

Exceptiones, quæ requirunt altiore indaginem, respuuntur iudicio Saluiani. decif. 276. num. 11. *Coccino*.

Exceptio firmat regulam in non exceptis. decif. 264. nu. 21. *Dunoz etio*.

per Exceptionem totalem à iurisdictione, & imperio Ordinarij, semper remanet derogatum iuri Ordinatio competentis. decif. 43. num. 3. *Pirouano*.

Exceptio, & reservatio vnius casus, operatur comprehensionem aliorum casuum. decif. 24. num. 1. *Ghislerio*.

Exceptiones contra Testes, quæ in actis non constant, non egent responsione. decif. 219. num. 25. *Pirouano*.

Exceptiones post rem iudicatam non admittuntur contra sententias confirmatas. decif. 12. nu. 13. *Coccino*.

Exceptiones plures si patiatur testis, non probat. decif. 199. num. 5. *Vbaldo*.

Exceptio, quæ provenit ab eodem fonte, ex quo actio oritur, repellit agentem. decif. 209. nu. 3. *Pirouano*.

Exceptiones, quæ percutiunt defectum dominij, non pertinent ad iudicium possessorum Saluiani. decif. 276. num. 10. & 5. *Coccino*.

Exceptiones aliquorum testium tolluntur ex numero, & habilitate aliorum. decif. 156. nu. 3. *Coccino*.

Exceptio turbida non impedit immissionem fideicommissario. dec. 301. num. 17. *Ghislerio*.

Exceptiones incontinenti probatæ admittuntur in quolibet iudicio quantumcumque summario, & executiuo. decif. 86. num. 10. *Ghislerio*.

Exceptio incontinenti probata impedit immissionem ex remedio l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. decif. 88. numero 3. *Coccino*.

Exceptiones contra testes non admittuntur in iudicio manutentionis. decif. 156. num. 4. *Coccino*.

Exceptio irrelevans non debet retardare expeditionem causæ. decif. 8. num. 14.

Exceptio an bona alienata æquent valorem detractionum, non admittitur in iudicio manutentionis. decif. 35. nu. 6. *Verospio*.

Exceptio fideicommissi, tanquam ea, quæ altiore indaginem requirit, non admittitur in iudicio manutentionis. decif. 337. num. 1. *Verospio*.

Exceptio litis pendentiæ, non est peremptoria, sed declinatoria fori. decif. 91. num. 26. *Vbaldo*.

Exceptio litis finitæ, aut litis pendentiæ, quando non impedit viam executivam. decisio 121. numero 20. *Pirouano*.

Exceptionem litis finitæ, cum contingat transactio, ideo impedit litis ingressum. decif. 86. num. 1. *Ghislerio*.

Exceptioni non numeratæ dotis certissimum est, quod subiacet dotis receptio. decisio. 55. numero 18. *Ghislerio*.

Exceptionem non numeratæ pecuniæ potest opponere maritus, quantumcumque factus sit in instrumento dotali, dotem sibi datam esse. decisio. 55. numero 19. *Ghislerio*.

Exceptio periurij non obstat, quando fuit obtenta absolutio. decif. 55. num. 17. *Ghislerio*.

Exceptio peremptoria potest opponi quândocumque ante sententiam. decif. 91. num. 27. *Vbaldo*.

per Exceptionem redditionis rationis non impeditur immisio, si requirat altiore indaginem. decif. 140. numer. 12. *Merlino*.

Exceptio singularitatis contra testes non admittitur, quando deponunt de facto successivo. decif. 97. numero 1. *Motmanno*.

Exceptio, tua non interest, repellit ab agendo, & ab excipiendo. decif. 93. num. 7. *Queipo*.

Exceptio, tu habes parem in gradu, non potest proponi à possessore contra vocatum, aut venientem ex illius persona, cum illa respiciat ius tertij. decif. 308. num. 4. *Verospio*.

EXCESSVS in executione sententiæ non percutit sententiam, sed ipsam executionem. decif. 8. nu. 7. *Queipo*.

E X C L U S I O.

Exclusionis qualitas quando cessat, pariter cessat ipsa exclusio. decif. 264. num. 14. *Dunoz etio*.

Exclusio ab hereditate fratris, non est admittenda in statutis exclusivis sceminarum, nisi de hoc fiat mentio in dictis statutis. decif. 329. num. 27. *Merlino*.

Exclusio vnius est inclusio alterius. decif. 235. numer. 11. *Ghislerio*.

Exclusus ab aliquo iure vna via, potest venire ex alia, & tanquam alius. decif. 235. num. 8. *Ghislerio*.

Exclusus semel à substitutione fideicommissaria, non censetur ad eam vocatus ex voluntate Testatoris, sed perpetuo remanere debet exclusus. decif. 2, 5. numero 1. *Ghislerio*.

Declarata hanc conclusionem, quando non procedat. ibid. num. 2. & 3.

Exclusus ab intestato multo magis repellitur à successione contra tabulas. decif. 316. numer. 25. & quare numer. 26. *Verospio*.

EXISTENTIA aliquorum bonorum mariti ut excludatur ea esse penes uxorem, sufficit possibilitas, quod maritus prædicta bona alienaverit. decif. 265. num. 11. *Motmanno*.

Existentiæ alicuius rei apud aliquem, ut testes probent, debent deponere de existentia de tempore motæ litis. decif. 265. num. 5. *Motmanno*.

EXCOMMUNICATIO est magna coercitio. decif. 253. num. 21. *Merlino*.

Excommunicatus repellitur à limite iudicij. decif. 107. num. 5. *Merlino*.

EXCVSATIO nulla cadere potest, quando contravenitio est clara in verbis, & in ratione legis resistentis actui. decif. 268. num. 3. *Pirouano*.

Excusatio in aliquam, si tutor datus habeat, & negligat eam proponere, dicitur esse in culpa, & tenetur indenim. præstare pupillum. dec. 3. nu. 14. *Merlino*.

E X E C U T I O.

Executio fieri non potest pro debito, cuius quantitas non est liquidata. decif. 161. num. 27. *Pirouano*.

in Executionem præcedentis tractatus, censetur factus actus sequens. dec. 120. num. 8. *Coccino*.

Executio nulla remanet facienda, quando causa aliqua suum plenarium effectum habuit. decisio 11. num. 6. *Ghislerio*.

Executioni non est demandandus contractus, antequam non sit perfectus. decif. 145. num. 29. *Pirouano*.

Executionem non meretur mandatum, quando est relaxatum ex falsa causa. decif. 185. num. 14. *Motmanno*.

in Executione, iudex non debet procedere pendente lite in Rota, & post inhibitionem Rotalem. decif. 75. numer. 2. *Ghislerio*.

Executionem paratam sine dubio habent literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ. decisio 133. numero 1. *Ghislerio*.

Executionem solum expectat res iudicata. decif. 69. num. 3. *Merlino*.

Executio est nulla, & iniusta, si oriatur ex sententia nulla, & iniusta, & sic ex radice infecta. decif. 200. num.

numero 4. *Dunozetto*.
Executio pro summa à duobus debita, fieri debet in bonis obligatorum pro virili. decif. 318. num. 15.
 Quid in pluribus obligatis pro restitutione dotis, & nu. 22.
 Quid in marito. num. 22. Quid in marito, & eius patre. num. 23. *Verospio*.
Executio etiam trium conformium post inhibitionem est attentata. decif. 75. nu. 5. *Ghislerio*.
 pro **Executione** si fuerint capta bona, & subhastata, & tradita fuerint emptori, non potest iterum creditor via executionis contra eundem debitorem agere ex eodem contractu. decif. 122. nu. 13. *Ghislerio*.
Executio facta in partibus ad instantiam eius, qui gesta in Curia ignoravit, non est attentata. decif. 134. numero 3. *Motmanno*.
 Sed ista ignorantia excluditur, quando ille ab initio coram Iudice in Curia constituit procuratorem. ibid. numero 4. *Motmanno*.
 ad **Executionem** donationis non sufficit ut quis agat, nisi probet illam esse validam. decisio. 34. numero 4. *Dunozetto*.
Executio piarum voluntatum, tam de iure communi, quam vigore Concilij Tridentini, spectat ad Episcopum. decif. 32. nu. 7. *Coccino*.
Executionis moderatio in ea parte in qua fuit excessum, debet fieri. decif. 8. nu. 8. *Queipo*.
 post **Executionem**, usque amplius non currunt, quando in potestate creditoris est, iudicatum exigere. decif. 132. num. 16. *Verospio*.
IN EXECUTIVIS.
 in **Executionis** licita est variatio de principali ad fideiussorem, de vna re ad aliam, & de persona ad rem, etiam lite pendente, vel si vno modo sit facta executio. decif. 161. num. 4. & 5. *Pirouano*.
 in **Executionis**, quando concedatur remissoria. decif. 276. nu. 12. & 13. *Coccino*.
 in **Executionis** potest actor relinquere viam inceptam, & ad aliam recurrere. dec. 122. nu. 16. *Ghislerio*.
 in **Executionis** merita causæ non discutiuntur, sed agitur de credito liquido omni exceptione iuridica carente. decif. 161. nu. 5. *Pirouano*.
 in **Executionis** mora committitur, quando quis in termino mandati relaxati non soluit. decisio. 143. num. 19. *Pirouano*.
EXECUTIVE si fideiussor fuerit exactus, ipse quoque habebit ius paratæ contra principalem ad consequendum id, quod pro eo soluit. decisio. 122. num. 4. *Buccabella*.
Executio potest agi vigore obligationis Cameralis. decif. 161. num. 18. *Pirouano*.
Executio procedi potest stante obligatione Camerali. decif. 44. nu. 3. *Merlino*.
EXECUTOR.
Executor prauertens contenta in mandato, executio nullius est momenti. dec. 257. nu. 6. *Motmanno*.
Executor præsumitur omnia bene gessisse. decif. 71. num. 7. *Vbaldo*.
Executor nulliter procedens ad sententiam adiudicationis, & immisionis, non priuat quem sua possessione. dec. 84. nu. 6. *Motmanno*.
Executor præsumitur processisse ad executionem, præuia iustificatione omnium narratorum. decisio. 71. num. 5. *Vbaldo*.
Executor potest se extrajudicialiter informare, quando possessio est vacans, & non adest legitimus contradictor. decif. 71. nu. 6. *Vbaldo*.
Executor excedendo fines suæ delegationis, dicitur nulliter processisse. decif. 11. nu. 19. *Ghislerio*.
Executor ritè, & rectè procedendo priuat possessione. decif. 139. nu. 7. *Dunozetto*.
Executor voluntatis Testatoris quis censetur, dum nullum commodum de bonis ipsius sensit. decif. 35. numero 8. *Verospio*.
Executor in xius partes Iudicis tenetur assumere. decif. 84.

num. 5. *Motmanno*.
Executor debet exequi per se, & non potest circa illud facere subexecutorem. dec. 38. nu. 30. *Dunozetto*.
 ab **Executore** si probetur, quod sit commissus excessus, ab eo datur appellatio. decif. 8. nu. 5. *Queipo*.
Executor datus à Papa, ut provideat Ecclesiæ non expressa persona, non potest subdelegare cum censeatur electa, industria personæ. decif. 38. nu. 28. *Dunozetto*.
Executor constitutus ad nominandum aliquos de familia, si illos non declarat, omnes de familia veniunt. decisio. 38. num. 63. *Dunozetto*.
Executor ritè, & rectè præsumitur processisse ad executionem. decif. 275. nu. 25. *Coccino*.
Executor merus est compulso. decisio. 76. numero 9. *Ghislerio*.
 ad **Executionem** suæ sententiæ, quando Iudex à quo non possit procedere. dec. 124. nu. 10. *Coccino*.
Executor dicitur modò in exequendo excedere, quando in alia re in sententia non comprehensa executionem fecit. decif. 8. num. 6. *Queipo*.
Executor debet ad vnguem seruare formam Brevis. decif. 200. num. 4. *Dunozetto*.
Executor datus à Papa, ut provideat certæ personæ, subdelegare potest. decif. 37. nu. 28. *Dunozetto*.
Executor merus de subreptione allegata cognoscere minime potest. decif. 11. num. 18. *Ghislerio*.
Executor merus non tenetur assumere partes Iudicis, nec aliquem citare. dec. 11. nu. 29. *Ghislerio*.
Executorem mixtum facit clausula, vocatis vocandis. decif. 83. nu. 4. *Motmanno*.
Executor testamentarius bene potest inducere obseruantiam interpretatiuam ad hoc, ut assequatur voluntas Testatoris. decif. 35. nu. 21. *Verospio*.
executoribus testamentariis si Testator iubeat, ut sibi intra certum tempus Capellam construant, & si non construxerit hæres, debeat dare 1000. hoc præceptum tamquam irrationabile, non ligat hæredem. decif. 86. num. 51. *Ghislerio*.
EXEMPLUM est standum, si pars aduersa habet in potestate originale, & illud non vult exhibere. dec. 359. nu. 12. & 13. *Motmanno*.
EXEMPTIO.

Exemptionis gratia est de sui natura præiudicialis. dec. 157. nu. 13. *Pirouano*.
Exemptio debet restringi ad nominata tantum. decisio. 30. nu. 4. *Vbaldo*.
Exemptio personalis non extenditur ad realem. decif. 205. num. 1. *Pirouano*.
EXHÆREDATIO non inferitur, nisi vbi nominatim exprimitur. decif. 320. nu. 28. *Merlino*.
Exhæredatio non potest dari, sine causâ inducente odium. decif. 235. nu. 13. *Ghislerio*.
 ad **EXHIBITIONEM** rei petita ut possit quis astrigi, debet probari existentia de tempore motæ litis. decif. 297. nu. 14. *Motmanno*.
EXISTENTIA de proximo recenti penes aliquem probata, consequens est, ut is, qui negat, teneatur probare amissionem. decif. 225. nu. 3. *Motmanno*.

EXPEDITIO.

Expositio causæ non debet retardari per exceptionem irrelevantem. decif. 8. nu. 14. *Queipo*.
 in **Expositione** beneficiorum de iure patronatus fraus non minus cadere potest, quam in alijs liberæ collationis. decif. 287. nu. 9. *Pirouano*.

EXPENSÆ.

ad **Expensarum** refectionem, mandatario tenetur mandans. decif. 10. nu. 4. *Ghislerio*.
Expensarum causam assignare debent administratores, quando reddunt rationem. decisio. 155. num. 16. & 17. *Coccino*.
 ad **expensarum** condemnationem procedi potest per decretum. decif. 141. nu. 9. *Merlino*.
Expensis factis in edificio usufructuariis potest recuperare, quatenus res est facta locupletior. decisio. 116.

num. 36. *Merlino*.

Expensas factas in re usufructuaria non repetit usufructuarius, si fuerint ad sui ipsius utilitatem. decif. 116. nu. 42. *Merlino*.

Expensas necessarias, quando principalis non possit controuertere, quin eius procurator facere potuerit. decisio. 10. num. 6. *Ghislerio*.

Expensas factas in aliqua re, si sit effectus pretiosior, quilibet tertius possessor potest repetere. decif. 116. nu. 36. *Merlino*. & de veritate huius opinionis. Vide nu. 38.

Expensas factas occasione litis, procurator ut prætere possit, eas concludenter probare tenetur. decif. 10. nu. 7. *Ghislerio*.

Expensæ litis debentur procuratori, si respiciant interesse causæ. decif. 10. nu. 10. *Ghislerio*.

Expensæ litis debentur procuratori, si pro defensione causæ eas fecerit. dec. 10. nu. 8. *Ghislerio*.

Expensas litis contra se ipsum aduersario suo, quis non tenetur facere. dec. 155. nu. 18. *Coccino*.

EXPOSITIO non diuersificat essentiam nominum, sed eandem significat. decif. 54. nu. 10. *Pirouano*.

EXPRESSVM.

Expressum eodem modo dicitur id, quod verbis generalibus exprimitur, ac specialiter, & in indiuiduo fuisse expressum. decif. 205. nu. 3. *Pirouano*.

Expressum dicitur comprehensum per verba generalia. decif. 15. nu. 2. *Coccino*.

Expressum id satis dicitur, quod venit in necessariam antecedentiam. dec. 141. nu. 3. *Merlino*.

Expressa ea, quæ non sunt in parte dispositiua, non alterant dispositionem. decif. 166. nu. 22. *Merlino*.

Expressio vis indiuidualis vim habet clausulæ pro expressis. decif. 114. nu. 8. *Ghislerio*.

EXTENSIO non est admittenda in dispositionibus exorbitantibus, cum soleant recipere strictam interpretationem. dec. 94. nu. 4. *Pirouano*.

EXTENSIO appellatiua filiorum nunquam admittitur, quando filij cum aliqua qualitate certificante Testatoris voluntatem nominantur. decisio. 162. numero 6. *Pirouano*.

Sed hoc intellige, quando dicta qualitas continet indiuiduum, puta Petrum, Ioannem, aut Franciscum secus vero quando Testatur nominat filios nascituros in genere. ibidem num. 7.

EXTRACTIO.

Extractionem iurium si aliquis petat, nihil interest vtrum iste sit malæ famæ, cum hoc totum pendeat à protocollo. decif. 18. nu. 2. *Queipo*.

Extractio instrumenti facta lite pendente, quando suffragetur, etiam si fuerit facta lite pendente, & absque compulso-rialibus. decif. 125. nu. 13. *Merlino*.

Vide infra in verbo lura.

EXTRANEVS.

Extraneus penitus excluditur in iure patronatus gentilitio. decif. 112. nu. 3. *Queipo*.

Extranei non possunt interesse gestis inter coniuges in priuatis domibus, & cubiculis. decisio. 239. numero 20. *Pirouano*.

EXTREMA.

Extremum primum in Saluiano, est creditum cum hypotheca. dec. 204. nu. 2. *Dunozeito*.

Extremum secundum in Saluiano probatur per sustentationem litis. dec. 204. nu. 4. *Dunozeito*.

Extremum primum in Saluiano probatur per instrumentum. decif. 204. nu. 3. *Dunozeito*.

Extremis probatis media præsumuntur, quando in medio non adest obex vel interruptio. decisio. 221. numero 10. *Panzirolo*.

F

FACTVM.

Factum nudum, vel arbitrium à se prius declaratum, quando dicatur alicui commissum. decif. 38. nume. 29.

Dunozeito.

ex Facto superioris extinguitur Collegium, etiam multis collegialibus. dec. 221. nu. 21. *Panzirolo*.

ex Facto oritur iniuria. dec. 239. nu. 5. *Pirouano*.

ob Factum tertij an legatarius possit priuari legato. dec. 86. nu. 7. *Ghislerio*.

Factum defuncti hæres potest impugnare, si sit à iure improbatum. dec. 185. nu. 16. *Mormanno*.

Facto melius, quam verbis, aliquid declaratur. decif. 194. nu. 19. *Merlino*.

ex Facto ipso bene probatur infirmitas alicuius, si ille ex ea decesserit. dec. 45. nu. 30. *Ghislerio*.

Factum excedens centum annos improbabile est per testes. dec. 18. nu. 11. *Queipo*.

de Facto proprio si testes deponant, ceteris alijs præferuntur. decif. 156. nu. 1. *Coccino*.

Factum quando quis promittit, ei incumbit onus probandi, quod id adimpleuit, & agenti ad implementum sufficit negatiuam proponere. dec. 44. nu. 21. *Merlino*.

Facto alterius, iniquum est quod quis prægrauetur. dec. 86. nu. 49. *Ghislerio*.

Factum auctoris, successor tenetur sequi. decif. 5. num. 13. *Verospio*.

Factum defuncti, hæres cum beneficio leg. & inuentarij tenetur ratum habere, quantum vires hereditariæ suppetunt. dec. 83. nu. 26. *Coccino*.

ex facto tertij nemo hereditate priuari, aut exhæredari conuenit. dec. 86. nu. 45. *Ghislerio*.

Facti repugnantia impedit, ne verba ad aliquid saluandum possint impropriari. dec. 257. nu. 8. *Mormanno*.

Factum, vel datum reputatur, ex quo statim ad faciendum, vel dandum quis compellitur. decif. 58. nume. 11. *Coccino*.

de Facto antiquo probando quando agitur, scripturæ sunt præferendæ testibus. dec. 142. nu. 1. *Mormanno*.

Factum tutoris reputatur, factum pupilli. decif. 169. num. 2. *Pirouano*. & vide quando id precedat. num. 5.

Factum cuique suum sibi, & non aduersario nocere debet. dec. 227. nu. 8. *Panzirolo*.

Factum mandatarij verè, & propriè dicitur factum mandantis. dec. 285. nu. 6. *Mormanno*.

Factum proprium non potest quis impugnare. decif. 30. nume. 14. *Vbaldo*.

in Facto cum consistat scientia, cum non præsumatur, idè venit probanda. dec. 130. nu. 25. *Queipo*.

Factum, vel non factum mente captis non potest tribui. decif. 86. nu. 36. *Ghislerio*.

de facto successiuo si deponant testes, præsumuntur contestes. decif. 97. nu. 2. *Mormanno*.

Facto proprio si quis cadat à possessione, non potest agere remedio reintegrandæ. dec. 21. num. 13. & vide nu. 14. *Panzirolo*.

Factum non præsumitur, nisi probetur. decif. 284. num. 38. *Coccino*.

Factum nudum solum potest delegari. decif. 38. nume. 21. *Dunozeito*.

Facere aliquid per alium, per se ipsum facere videtur. decif. 38. nu. 58. *Dunozeito*.

FACULTAS.

Facultas exigendi propria auctoritate non liberat debitorem, tamquam posita in arbitrio creditoris, non autem in necessitate. dec. 209. nu. 5. *Pirouano*.

Facultas data ab homine ad eligendum incertum de certis, tenet, quia in vltimis voluntatibus causa efficiens est solus testator. decif. 38. nu. 37. *Dunozeito*.

Facultatem si quis habeat aliquid augendi, aut minuendi, intelligitur secundum arbitrium boni viri. dec. 156. num. 11. *Coccino*.

Facultas, & licentia præsupponunt prohibitionem. dec. 136. num. 11. *Mormanno*.

FALCIDIA.

in Falcidia etiam procedunt, disposita in Trebellianica. decif. 171. nu. 14. *Coccino*.

Falcidia etiam tacite prohiberi potest. decif. 171. nume. 13. *Coccino*.

Coccino.
de Falcidia ad Trebellianicam, quando valeat argumen-
tum. decif. 5. num. 10. *Verospio.*

F A L S I T A S.

Falsitate contractus stante, vt inducatur eius ratificatio,
quidnam sit necessarium. decifio. 190. numero 31.
Merlino.

Falsitas causae adimit consensum contrahentium ab actu, &
perinde est, ac si nullus contractus fuisset celebratus. de-
cif. 242. nu. 2. *Merlino.*

Falsitas narratiuæ, quando non vitiet gratiam. decif. 166.
num. 6. *Merlino.*

Falsitate causae stante, & mala fide, præscriptio 40. anno-
rum non attenditur. decif. 80. nu. 27. *Merlino.*

Falsitatis, & abolitionis præsumptio in aliqua scriptura ces-
sat contra aliquam personam, si illa ysa non fuerit, nec in
ea se fundat. dec. 286. num. 7. *Merlino.*

Falsitas, & contrarietas in teste solum attenditur in substan-
tialibus. decif. 87. nu. 7. *Vbaldo.*

F A M A.

Famam probant, & consequenter dominium, enun-
ciatiuæ in diuersis instrumentis contentæ, & metam-
ducentorum annorum excedentes. decifio. 101. num. 7.
Mormanno.

Fama probari potest per enunciations antiquissimas, & ex
fama dominium. decif. 205. nu. 8. *Pirouano.*

Fama vna destruit aliam. decif. 205. nu. 10. *Pirouano.*

Famæ vim solummodo habent enunciations, quamuis anti-
quæ. decif. 221. nu. 6. *Panzirolo.*

Fama debet habere originem à personis fide dignis. dec. 18.
nu. 12. *Queipo.*

Fama recens an sit sufficiens ad probandum, quod quis erat
socius alicuius, & quam probationem faciat. decif. 256.
num. 10. *Pirouano.*

Probatio solet augeri, si concurrant adminicula. ibidem.
num. 12.

Famam testes probant, si dicant publice audiuisse, licet non
dicant à quibus. dec. 191. nu. 20. *Coccino.*

Famæ vim quando habeat enunciations antiqua supra cen-
tum annos, ad inferendam aliquam probationem. decif.
61. nu. 8. *Pirouano.*

Fama, quæ faciat semiplenam probationem. dec. 155. nu. 7.
Coccino.

Fama, & communis opinio, quod aliquis sit Notarius, dat
robur officio. decif. 184. nu. 28. *Coccino.*

Fama affirmatiua, vel praualet negatiua, vel illam conuas-
fat. decif. 18. nu. 13. *Queipo.*

Famam, & publicam vocem vt testes probent, debent de-
ponere à quo audiuerunt. decif. 256. nu. 9. *Pirouano.*

Fama, atq; opinio est quoddam totius populi testimonium.
dec. 314. nu. 9. *Merlino.*

Fama, & opinio publica plurimi fit à Doctoribus ad pro-
bandam filiationem. dec. 314. nu. 9. *Merlino.*

Fama non dicitur probata, si testes super ea dponentes, non
sint tales, quales requirantur ad eam probandam. decif.
324. num. 21. *Remboldo.*

Famam sui viri non præsumitur vxor voluisse lædere, & se
ipsam maritalibus obsequiis viuare; & hoc præsertim,
quando est nobilissima, & prudens. decif. 155. num. 15.
Coccino.

Famam, & publicam vocem, vt testes probent, qualiter
deponere debeant. dec. 170. nu. 17. *Pirouano.*

Fama antiquissima iuris patronatus habetur pro titulo. de-
cif. 101. nu. 6. *Mormanno.*

F A M I L I A.

Familiæ appellatione venite etiam intelliguntur foeminae, &
eius descendentes. dec. 101. num. 13. *Mormanno.*

à Familiæ nomine, non differt verbum descendentiæ. decif.
89. num. 21. *Pirouano.*

in Familiæ paternæ appellatione foeminae non sunt compræ-
hense. decif. 89. num. 19. *Pirouano.*

Familiæ paternæ appellatione non veniunt descendentes ex
foeminis. decif. 89. nu. 17. *Pirouano.*

de Familia omnes veniunt, si executor constitutus ad nomi-

nandum aliquos de familia, neminem nominauit. de-
cif. 38. nu. 63. *Dunozetto.*

de Familia, & agnatione sunt foeminae, licet non confer-
uent conseruationem ipsius familiæ. decif. 279. num. 18.
Mormanno.

Familiæ conseruationem respiciens donatio sub certa lege
primogenituræ, reputatur ob causam finalem, & exem-
pta remanet ab onere insinuationis. decif. 118. num. 11.
Pirouano.

in Familia aliena, quando mulier se nubit, tunc est finis li-
næ; alias non. dec. 89. num. 13. *Pirouano.*

per Familiarium Cardinalium obitum beneficia vacan-
tia sunt reseruata per regulam Cancelli, hodie quartam.
decif. 53. numero 1. *Coccino.* & vide in verbo *Benefi-
cium.*

in Familiam aliquid transferens, censetur in omnes de fami-
lia transfuisse. dec. 38. nu. 6. *Dunozetto.*

in Familias alienas vna cum bonis transeunt foeminae dec. 49.
num. 18. *Mormanno.*

de F A M V L O illo, de quo apud Luc. cap. 19. cui concre-
dita fuit pecunia ad erogandum, hoc interpretatur Di-
uini Verbo dispensatio, & Euangelij pretiosa eloquia,
nummularijs, hoc est populis Christianis tradenda. decif.
234. nu. 13. & 15. *Merlino.*

Famulus admittitur ad probanda ea, quæ intra domesticos
regressus fiunt. decif. 155. nu. 16. *Coccino.*

de F A T A L I V M protogatione si non constet, succedit
regula text. in l. properandum, C. de iudic. decif. 332.
num. 3. *Ghislerio.*

F A V O R.

ad Fauorem alicuius ea, quæ sunt inducta, non debent in-
eius odium retorqueri. dec. 210. nu. 15. *Ghislerio.*

Fauori pro se inducto quilibet potest renunciare, & renun-
ciatum censetur, quando non fuit facta necessaria opposi-
tio. decif. 91. nu. 2. *Vbaldo.*

Fauori suo, quilibet potest renunciare. decif. 91. numero 28.
Vbaldo.

in Fauorem alicuius, si aliquid sit inductum, id non debet
in eius odium retorqueri. dec. 312. nu. 41. *Merlino.*

F E S T V M Dedicationis Ecclesiæ in Ecclesia Cathedrali
celebratur. decif. 177. nu. 5. *Mormanno.*

F E V D V M.

Feudorum Laicorum incapaces sunt, constituti in sacris Or-
dinibus. dec. 325. nu. 2. *Ghislerio.*

Feudum non apertum, & ex gratia concessum primus inue-
stitus non potest reuocare in præiudicium vocatorum. de-
cif. 50. nu. 1. *Queipo.*

Cum non ab ipso, sed à Domino inuestiente ius succeden-
di consequantur. ibid. nu. 1.

Feudum si sit concessum ex causa onerosa, tunc primo
inuestito licitum est præiudicare vocatis. ibidem nume-
ro 2.

Feudum tenere, & in fide esse, idem est. decif. 310. nu. 41.
Merlino.

Feudi concessi facta, cum verbis pleno iure, censetur
concessum id totum, quod cadit sub feudo, & vt vas-
sallus habeat in eo plenum ius vassalli. decif. 310. nu. 56.
Merlino.

Feudum, qualiter probetur. decifio. 129. numero 9. *Mot-
manno.*

in Feudum si decimæ dentur secularibus, nihilominus ear-
um causæ sunt cognoscendæ coram Iudice Ecclesiastico,
& quare. decif. 42. nu. 1. & 42. *Merlino.*

in Feudo mixto hæres primi inuestiti alienantis, alienatio-
nem reuocare non potest, & quando id non procedat
dec. 50. nu. 11. 12. & 13. *Queipo.*

Feudi alienationi, qui tantum consensit, non tenetur de
euctione, nec ipse, nec eius hæres. decif. 50. nume. 12.
Queipo.

Feudum dicitur concessum ex causa lucratiua, si appareat,
in compensationem pecuniam, neque datam, neque
promissam, nec conuersam fuisse, cum sit necessaria, ad
hoc vt dicatur ex causa onerosa acquisitum. dec. 50. nu. 3.
Queipo.

à Feudo, quod pater cadat ob delictum filij, si fiat tale pactum, non tenet. dec. 86. nu. 54. *Ghislerio*.
 Feudo couenit annua recognitio, decisio, 310. nume. 28. *Merlino*.
 Feudale est, quicquid continetur intra feudum decisio. 164. nu. 3. *Coccino*.
 Feudalis dicitur res, stante temporis antiquitate, sola concurrente fama. decif. 310. nu. 50. *Merlino*.
 in Feudali concessione, si sint posita verba donationem importantia, intelligi debent secundum naturam feuda. dec. 310. nu. 56. *Merlino*.
 Feudalis quod aliqua res sit, si quis asserat, id probare tenetur. dec. 164. nu. 34. *Coccino*.
 Feudale, quod sit territorium, plurimum conducit, si reperitur descriptum in libro, ubi talia describuntur. decif. 310. num. 42. *Merlino*.
 Feudalitem testes non probant, si nesciant, quid sit feudum. decif. 310. nu. 60. *Merlino*.
 Feudalitis præsumptio surgit ex confessione, & agnitione Vassali. decif. 10. nu. 32. *Merlino*.
 eu qualitatis recognitio si fiat à Vassallo, non solum ei præiudicat, sed etiam omnibus habentibus causam ab eo. dec. 310. nu. 33. *Merlino*.
 Feudalitis signum, nedum solum est, quando conceditur territorium pro se eiusque hæredibus descendentibus, sed etiam est signum feudalitatis ex pacto, & prouisione.
 Vel saltem feudalitatis mixtæ ob factam mentionem hæredum. decif. 301. nu. 26. & 27. *Merlino*.
 pro Feudalitate non elicitur probatio inuitabilis, si quando territorium fuit alienatum, ad cautelam obtentam fuit licentia ab aliquo illud alienandi. decisio. 212. numero 13. *Merlino*.
 Feudalitis qualitatem probant narrata à Principe in priuilegio antiquissimo. dec. 129. nu. 4. *Motmano*.
 Feudalitis præsumptionem magnam præbent, verba enunciantia pro feudalitate. decif. 301. nume. 13. & 25. *Merlino*.
 Feudalitis excluditur, posita continua possessione, & statu allodialitatis. dec. 212. nu. 4. *Merlino*.
 Feudatarijs proprie conuenit verbum, fidelis. decisio, 310. nu. 35. *Merlino*.

F I C T I O.

Fictio vna oritur ex alia, quando venit in consequentiam alterius. decif. 226. nu. 11. *Coccino*.
 per Fictionem monasterium dicitur solum filius, decif. 179. num. 17. *Ghislerio*.

FIDEICOMMISSARIVS.

Fideicommissarius, cui est facta prohibitio alienationis, permittendo detractionem Trebellianicæ, alienando censetur alienare in ipsum hæredem. decisio. 5. numero 11. *Verospio*.
 Fideicommissarij actio quando sit sufficiens ad impediendam manutentionem. dec. 35. nu. 4. & 5. *Verospio*.
 Fideicommissarij actio, quando est turbida, tunc si reus, & possessor aliquid alienauerit, satis est ei respondere quod bona, quæ dicebantur alienata, sibi non sufficiunt pro suo credito legitimæ. decif. 35. nu. 5. *Verospio*.
 Fideicommissarius possidens bona fideicommissaria, præsumuntur esse fideicommittentis, dum nouum titulum acquisitionis non exhibet. dec. 286. nu. 2. *Merlino*.
 Fideicommissarij debent probare existentiam bonorum liberorum de tempore restitutionis dotis, ad hoc vt non intret Auth. res quæ C. comm. de legat. decif. 210. nu. 8. *Ghislerio*.
 Fideicommissarius vniuersalis, aut particularis, in diem, vel sub conditione, potest cogere hæredem ad fideiussores præstandum. decif. 193. nu. 1. *Ghislerio*.
 Hoc tamen non procedit, quando agitur de bonis stabilibus. ibid. num. 2.
 Fideicommissarius, dum fideicommissi existentiam, purificationem ad eius fauorem, & rei identitatem probat, tunc ei immissio non potest denegari. decif. 306. num. 1. *Merlino*.
 Fideicommissario non retardatur immissio, propter detractiones oppositas, si illæ possint compensari cum fructibus perceptis ex bonis à die purificati fideicommissi restituendis. dec. 249. nu. 21. *Ghislerio*.
 Et hoc multo magis procedit, si hæreditas appareat opulenta, cum tunc facilius remouetur dictum impedimentum. ibid. nu. 21.
 Fideicommissarius, si probetur, quod possidebat aliqua bona in eo loco, ubi sunt sita bona fideicommittentis, præsumuntur ea, quæ à dicto fideicommittente possidebantur, dum non docet de titulo suæ possessionis. decif. 236. num. 6. *Merlino*.
 Fideicommissario non potest concedi immissio, nisi prius hæres grauius fecerit suas detractiones. decif. 88. nu. 4. *Coccino*.
 Fideicommissario agenti vigore fideicommissi, competit remedium l. fi. C. de edict. Diu. Adr. toll. decif. 301. nu. 6. *Ghislerio*.
 Fideicommissario non potest impediri immissio per eum, qui titulum nullum habet. dec. 67. nu. 21. *Coccino*.
 Fideicommissariorum bonorum identitas, ex quo probetur. dec. 120. nu. 16. 17. & 18. *Coccino*.
 Fideicommissarius, postquam docuit fideicommissi purificationem, & bonorum identitatem, potest petere immisionem, vel ex l. fi. C. de edict.
 Vel ex vili Saluiano, prout passim Rota responder. decif. 298. nu. 2. *Merlino*.
 Fideicommissarijs non est impedienda immissio, per oppositionem actionis personalis. dec. 9. nu. 7. *Verospio*.
 Fideicommissario agenti ad immisionem, non est ei illa deneganda, si hæres se opponat pro legitima, & multo minus pro illius supplemento. decif. 121. nume. 1. *Pirouano*.
 Fideicommissarius, quando immittitur in possessionem pro indiuiso cum grauato, quia detractiones sunt faciendæ, potest restituere eas in pecunia numerata: & quando id procedat, & quando. dec. 88. nu. 32. *Coccino*.
 Fideicommissario non potest impediri immissio per exceptionem supplementi legitimæ, & quare. dec. 121. nu. 9. *Pirouano*.
 Fideicommissario debetur immissio in bonis defuncti probata eius possessione, absque eo quod discutatur dominium eorundem bonorum decisio. 67. numero 25. *Coccino*.
 Fideicommissario datur immissio pro indiuiso, quando detractiones sunt certæ. decif. 88. nu. 29. *Coccino*.
 Et hoc intellige, quando datur certitudo generalis ratione loci, & quoræ, alias non datur immissio. ibidem numero 4.
 Fideicommissario datur immissio in bonis testatoris probata eorum identitate. decif. 93. nu. 13. *Coccino*.
 Fideicommissario non est impedienda immissio per oppositionem inuvalidam. decif. 121. nu. 10. *Pirouano*.
 Fideicommissario quis non potest impedire immisionem, si in eo deficiat fundamentum, id est titulus. dec. 47. nu. 3. *Pirouano*.
 Fideicommissario competit remedium l. fi. C. de edict. Diu. Adr. toll. decif. 83. nu. 2. *Coccino*.
 Fideicommissarijs differunt posteriores creditores, quoad acquisitionem domini per hæredes in ipsa aditione hæreditatis cum beneficio legis, & inuentarij. decif. 2. nu. 14. *Pirouano*.
 Fideicommissarius licet iunior, potest præcedere hæredem grauatum licet seniore. decif. 320. numero 20. *Remboldo*.
 Fideicommissi repudiatio, si fuerit facta tempore inhabili, scilicet antequam illud fuerit delatum, si eius effectus fuerit collatus in tempus habile, sustinetur. decif. 12. nu. 48. *Coccino*.
 Fideicommissum si quis repudiet ad effectum, vt remaneat penes hæredem grauatum, ex hoc non dicitur, quod repudiens efficiatur pauperior. decif. 323. nu. 30. *Coccino*.
 Fideicommissario non currit tempus cõficiendi inuentariū, antequam

antequam hereditas restituatur, & finita sit eius questio. decif. 185. num. 15. *Mormanno*.

Fideicommissarius si habeat cessionem ab anterioribus, agere potest, ut sibi fiat restitutio hereditatis, quam debet recipere nomine cedentis, & postea retinere poterit iure proprio ex utilibus actionibus, quæ continentur etiam in cessione. decif. 398. num. 1. *Verospio*.

Idem facere poterit ex vi delegationis, quæ etiam continetur in cessione, ex qua cogere poterit heredem, ut restituat hereditatem fideicommissario ad propriam utilitatem. decif. 398. num. 2. *Verospio*.

FIDEICOMMISSO.

Fideicommissum absolutum, & reciprocum inter illos de familia, tunc multo magis inducitur, quando adfunt verba importantia perpetuitatem. decif. 304. num. 2. *Coccino*.

Fideicommissum absolutum, & reciprocum inter illos de familia, quando inducitur. decif. 304. num. 1. *Coccino*.

Fideicommissum absolutum inducitur ad fauorem illorum de familia ex prohibitione alienationis pro conseruatione bonorum in familia. decif. 284. num. 1. & amplia. num. 2. *Coccino*.

Fideicommissum in bonis filio relictis, si pater constituat, non præsumitur filium velle grauare in legitima, nisi id expresse dixerit. decif. 337. num. 6. *Verospio*.

Fideicommissum dicitur conditio. decif. 341. numero 5. *Dunozello*.

Fideicommissio conditionali ante aduentum conditionis renuncians, non dicitur renunciare iuri radicato aliqua certa spe. decif. 292. num. 25. *Panzirolo*.

Fideicommissi conditionalis ius ante purificatam conditionem, dicitur pendere à futuro incerto euentum. decif. 292. num. 24. *Panzirolo*.

Cum fideicommissarius heredem grauatum præcedere possit. ibid. num. 24.

ex fideicommissio particulari dos non potest detrahi, & alleganti, quod bona libera non sufficiunt, incumbit onus probandi plene, & concludenter. decif. 301. numero 15. *Ghislerio*.

Fideicommissum perpetuum non inducitur ex grauamine dotandi feminas in infinitum. decif. 83. num. 6. *Ghislerio*.

Fideicommissum poenale non inducitur, nisi verbis expressis, quæ omnem aliam interpretationem excludant. decif. 393. num. 9. *Verospio*.

Fideicommissum particulare inducitur ex prohibitione alienationis bonorum in casu alienationis. decif. 12. num. 27. *Merlino*.

Fideicommissum particulare non potest alienari in casu restitutionis dotis, nisi in subsidium, id est quando non adest fideicommissum vniuersale: & afferenti non extare bona vniuersali fideicommissio subiecta, incumbit onus probandi. ibid. num. 28.

ex fideicommissio particulari non potest detrahi dos, & alleganti, quod libera bona non sufficiunt, incumbit onus probandi. decif. 301. num. 15. *Ghislerio*.

de fideicommissio si constet, & illius purificatione, atque quod bona fuerint in bonis fideicommittentis de tempore obitus, & de illorum identitate, tunc vocato non denegatur immissio contra grauatum. decif. 301. numero 5. *Ghislerio*.

Fideicommissum reciprocum ut inducatur, sufficit tacita expressio, quæ elicitur ex coniecturis. decif. 284. num. 16. & 17. *Coccino*.

Fideicommissum reciprocum inducitur ex vnica coniectura, licet non sit grauis, sed leuis. decif. 284. numero 18. *Coccino*.

Fideicommissum reciprocum, ut inducatur, requiritur expressio. decif. 284. num. 14. *Coccino*.

Fideicommissum reciprocum, quando duo faciunt, tenet talis dispositio. decif. 350. num. 17. *Coccino*.

Fideicommissum reciprocum ex prohibitione alienationis, tunc inducitur, quando dicta prohibitio alienationis est facta extra familiam masculinam, & quod bona ad quemcumque transeant cum eodem onere. decif. 284. num. 22. *Coccino*.

Fideicommissum reciprocum ex prohibitione alienationis regulariter loquendo non inducitur. decif. 284. num. 22. *Coccino*.

Et ista est communis opinio, quam sequitur Rota. ibidem num. 21.

Fideicommissum reciprocum censetur inductum, si fuerit dispositum, quod bona perpetuo remaneant inter illos de domo, & familia. decif. 284. num. 19. *Coccino*.

Fideicommissum reciprocum, ut dicatur inductum, opus est, Primo, quod qui hoc præterit, sit expresse vocatus: Secundo, quod substitutio sit facta ultimo morienti. Tercio, quod sit facta in tota hereditate. decif. 284. num. 15. *Coccino*.

Fideicommissi renunciatio non potest dari, antequam illud deferatur. decif. 12. num. 54. *Coccino*.

ad fideicommissum, si vocentur masculi agnati, tunc succedere volens debet esse, & masculus, & agnatus. decif. 304. num. 12. *Coccino*.

à fideicommissio detrahi debet dos tamquam æs alienum. decif. 35. num. 11. *Verospio*.

Fideicommissum sine necessitate, & vi verborum non est inducendum. decif. 283. num. 9. *Ghislerio*.

in fideicommissio valet pactum de non succedendo, & quare. decif. 12. num. 7. *Coccino*.

Fideicommissum potest fieri etiam in contractibus. dec. 284. num. 27. *Coccino*.

in fideicommissio relicto familiæ, succedunt proximiores, & deinde alij ordine successiuo. decif. 284. num. 28. *Coccino*.

Fideicommissum, quando est validum, certum est quod ad illud vocati, sunt admittendi. decif. 284. nu. 27. *Coccino*.

Fideicommissum tunc inducitur, quando apparet testatorem disposuisse non ad alium finem, nisi ad effectum inducendi fideicommissum. decif. 284. num. 25. *Coccino*.

Fideicommissum, eo casu censetur inductum, quando si illud non induceretur, testatoris voluntas non seruaretur. decif. 284. num. 26. *Coccino*.

Fideicommissi vna pars, recipit interpretationem, & intellectum ab altera parte. decif. 284. num. 33. *Coccino*.

ad fideicommissum inducendum coniecturæ debent esse probabiles, necessariæ, & concludentes. decif. 272. nu. 21. & 22. *Ghislerio*.

Fideicommissio bona subiecta ratione commoditatis valide cedi possunt, non obstante alienationis prohibitione. decif. 5. num. 17. *Verospio*.

per fideicommissum vocatus non succedit grauato, sed testatori. decif. 83. num. 3. *Coccino*.

Fideicommissum in ultimo de familia expirat. decif. 88. nu. 9. *Coccino*.

Fideicommissio non potest grauari legitima. decif. 35. nu. 2. *Verospio*.

Fideicommissum factum pluribus successiue, si sine filiis, &c., expirat si institutus decedat cum liberis. decif. 249. num. 3. & 10. *Ghislerio*.

Fideicommissum si consistat in certis rebus solum, sequitur, quod illa sint subiecta fideicommissio particulari. dec. 171. num. 10. *Coccino*.

Ac proinde non est locus detractioni Trebellianicæ. ibid. numero 11.

Fideicommissa ut non admittantur, potius sunt tolerandæ superfluitates. decif. 168. num. 18. *Vbalda*.

Fideicommissum nouum, quando non inducatur ex prohibitione alienationis. decif. 249. num. 13. *Ghislerio*.

Fideicommissum nouum non censetur inductum ex prohibitione particulari alienationis bonorum. decif. 210. num. 12. *Ghislerio*.

ex fideicommissio antea quam dos possit detrahi, quid sit inspicendum. decif. 49. num. 1. *Mormanno*.

Fideicommissi extensio non potest fieri de filiis grauatis ad nepotes non grauatos. decif. 283. num. 12. *Ghislerio*.

ad fideicommissum, quando quis vocatur sub nomine agnationis, tunc non attenditur, siue sit masculus, siue femina succedens, dummodo sit agnatus, vel agnata. decif. 304. num. 11. *Coccino*.

Fideicommissi conditionalis remissio an dicatur donatio ad effectum.

effectum infirmationis. decif. 292. num. 31. *Panzirolo*.
 Fideicommissum nondum agnatum, an Monachus transmittat ad Monasterium. decif. 215. num. 6. *Pirouano*.
 in Fideicommissum, seu leg. ato conditionali per fideicommissum, non supersit, sed defuncto succeditur. decif. 12. nu. 6. *Coccino*.
 Fideicommissum subiecta non veniunt in donatione omnium bonorum. decif. 208. num. 5. & 6. *Dunozetto*.
 in Fideicommissum, quando omnes re coniuncti sunt, tunc quilibet ex socijs stante sociorum mora, vel negligentia potest totum fideicommissum petere. dec. 93. n. 1. *Queipo*.
 Sed hoc tamen intellige, quod non possit sociorum partem alienare, neque ad alienandum procuratorem constituere ibidem num. 2.
 Fideicommissum etiam inducitur in casu mortis, ex prohibitione alienationis, si iter de per se, & sit vestita. decif. 304. num. 14. *Coccino*.
 Fideicommissum, quando fit factum in contractu diuisionis per plures fratres, signum evidens est, quod voluerint facere reciprocum fideicommissum. decif. 394. nu. 3. *Coccino*.
 Alias absque eo, quod facerent fideicommissum, potuissent simpliciter diuidere, & unusquisque prouidere propriæ soli, vel fideicommissum ad beneplacitum constituere, ibidem num. 3.
 Et licet aliqui Doctor. contrarium teneant, tamen non sunt attendendi, cum loquantur contra communem. ibid. n. 4.
 Fideicommissum relictum sub conditione, si sine filijs decederint, expirat si hæres relictis filijs decedat. decif. 215. num. 2. *Pirouano*.
 Fideicommissum nouum vt non inducatur, potius est admitrenda superfluitas, & repetitio eiusdem. decif. 348. num. 14. *Vbaldo*.
 Fideicommissum remanet extinctum in personam hæredis vltimi vocati decif. 89. num. 20. *Pirouano*.
 in Fideicommissum id tantum, quod hæres grauatus inuenit, tenetur restituere. decif. 88. num. 27. *Coccino*.
 in Fideicommissis factis in contractibus, si bona eis subiecta alienentur, non impeditur translatio domini, & alienatio non est nulla, licet alienans teneatur ad interesse eroga vocatos. decif. 284. num. 39. 42. & 43. *Coccino*.
 Et hoc procedit, licet in contractu sit additum iuramentum, ibidem num. 40.
 Fideicommissum factum pluribus substitutis cum conditione si sine filijs aliquis obierit &c. tunc si vnus decedat relictis filijs, fideicommissum expirat. decif. 283. num. 1. 4. & 5. *Ghislerio*.
 Sed ista opinio non habet locum, quando ad sunt coniectura pro fideicommissum. ibid. num. 2.
 Fideicommissum, si fuerit factum ad effectum, vt bona in perpetuum remaneant inter illos de domo, & familia, si masculus de linea non adsit, tunc admittuntur masculi remotionis alterius lineæ. decif. 284. num. 30. *Coccino*.
 Fideicommissum, nedum inter viuos, sed etiam in casum mortis, censetur inductum, ex prohibitione alienationis facta in infinitum. decif. 284. num. 5. *Coccino*.
 Fideicommissum reciproci ex prohibitione alienationis inducitur inter prohibitos alienari. dec. 284. n. 23. *Coccino*.
 Cum alias voluntas disponentium suum effectum non fortiteretur. ibid. num. 24.
 Fideicommissi onere legitima non potest grauari. decif. 37. num. 5. *Verospio*.
 ad Fideicommissum, quando sunt vocati plures successiue per vulgarem cum conditione, si sine filijs, tunc vno decedente cum filijs, cessant ceteræ alæ substitutiones. decif. 272. num. 12 & 13. *Ghislerio*.
 Fideicommissum vt inducatur, cum sit onus, non omnes coniecturae sufficiunt, sed ille dumtaxat, quæ necessario concludunt, & ex verbis a Testatore prolatis colliguntur. decif. 283. num. 1. *Ghislerio*.
 Fideicommissi exceptio, tanquam ea, quæ requirit altiore indaginem, non admittitur in iudicio manutentionis. decif. 37. num. 3. *Verospio*.
 in Fideicommissum facto sub illis verbis, quod bona remaneant inter illos de familia, & domo, veniunt etiam feminae, sal-

tem durante vita sua. decif. 304. num. 8. *Coccino*.
 Sed opinio est ista est valde difficilis. ibid. num. 9.
 ad Fideicommissum inducendum non sufficit coniectura vnica, maxime si verba testatoris ad hoc repugnent. decif. 283. num. 7. *Ghislerio*.
 Fideicommittens, quando non tenetur dotem constituere, aut restituere, tunc cessat Auth. res quæ. C. comm. de leg. decif. 312. num. 12. *Merlino*.
 FIDEI V S S I O.
 Fideiussio de præsentando aliquem, est proxima fideiussioni de iudicio fisci. decif. 222. num. 20. *Buccabella*.
 FIDEI V S S O R.
 Fideiussor si soluat pro confideiussore, & reportet cessionem contra quosunque obligatos, an contra eum, si diu negligat exigere, intret Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. decif. 346. num. 2. 1. *Pirouano*.
 Fideiussor soluendo, & reportando cessionem, verè, efficitur Creditor, & comprehenditur sub Statut. Urb. lib. 1. c. 158. decif. 346. num. 25. *Pirouano*.
 Fideiussores, & rei debendi, differunt inter se: illi tenentur accessorie, hi autem principaliter. decif. 41. num. 7. *Merlino*.
 Fideiussor in dubio non præsumitur voluisse tollere, nisi propriam obligationem, alioquin in soluendo grauiter sibi præiudicasset. decif. 41. num. 12. *Merlino*.
 Fideiussori soluenti, & illius hæredi competit actio mandati contraria aduersus principalem debitorem, ad repetendum id, quod soluit, & indemnitate consequendam. dec. 222. num. 9. *Buccabella*.
 Fideiussor soluens pro principali, potest reportare cessionem iurium etiam ex intervallo post solutionem. decif. 42. num. 1. *Merlino*.
 Fideiussor non tenetur seruare indemnem alterum confideiussorem à toto credito, sed dempta illius portione. decif. 346. num. 28. *Pirouano*.
 Fideiussor, si agat contra confideiussorem tamquam tertius, vigore cessionis de credito sibi factæ, hoc casu potest agere pro tota summa. decif. 353. num. 9. *Pirouano*.
 Et si agat tamquam fideiussor, non nisi propria portione dempta potest experiri. ibid. num. 10.
 Fideiussor soluens pro principali, talis solutio est potius precium emptæ actionis, quam liberatio debitoris. decif. 41. num. 3. *Merlino*.
 Fideiussor à confideiussione non debet seruari indemnitas. decif. 353. num. 11. *Pirouano*.
 Cum teneatur solummodo dempta propria portione residuum soluere. ibid. num. 12.
 Fideiussori ad recuperandum id quod soluit, etiam actio negotiorum gestorum contra principalem competit. decif. 222. num. 10. *Buccabella*.
 Fideiussor quando soluit nomine tantum fideiussionis, & non intellexit aliorum obligationem eradicare, & interimere, non intrat dispositio. Modestinus, ff. de fideiussor. decif. 41. num. 21. *Merlino*.
 Fideiussor, quando soluit, non potest aliter conseruari indemnitas, quam mediante pecuniarum solutarum restitutione. decif. 222. nom. 5. *Buccabella*.
 Fideiussor, si soluent pro principali, non obstante temporis longinquitate principales, & eorum hæredes cogere, potest, ad eum seruandum indemnem, vt habetur in Statut. Urb. lib. 1. cap. 157. decif. 353. num. 3. *Pirouano*.
 Fideiussor soluens creditori, non censetur pecuniam illam dare in solutum, & in extinctionem iuris creditoris, sed potius emere nomen debitoris. decif. 41. num. 2. *Merlino*.
 de Fideiussoribus prouiso, similiter conuenit confideiussoribus cessionem iurium à principali debitore habentibus: cuius cessionis vigore fideiussor debet & ipse indemnitas conseruari, cum censentur accessisse ratione mutui periculi, & contemplatione. decif. 353. num. 6. *Pirouano*.
 Fideiussor debet a principali indemnitas seruari etiam si ab eo id expresse promissum non fuerit. decif. 222. numero 6. *Buccabella*.
 Fideiussor postquam soluit, adhuc obligationis substantia durat & viuit, & debitor tantum eximitur respectu creditoris, sed debitum non eradicatur, illiusque actio in soluentem

rem transfertur. decif. 41. num. 18. *Merlino.*
 Fideiussor, si sit accessorie obligatus, si soluat, illi cessio potest fieri post solutionem ex interuallo. decif. 41. numer. 4. *Merlino.*
 Fideiussor soluens expressè nomine proprio ad extinguendam, & eradicandam propriam obligationem, non autem principalis, hoc casu non intrat dispositio l. Modestinus. ff. de solut. decif. 41. num. 15. *Merlino.*
 Fideiussor in dubio, dum soluit nullo expresso nomine, censetur solvere nomine proprio, & ad sui utilitatem. decif. 41. num. 5. *Merlino.*
 Fideiussor dotis conuenitur in solidum. decif. 318. numer. 17. *Verospio.*
 Fideiussor dilationem petendo à creditore, dicitur fateri fideiussoriam obligationem. decif. 349. num. 7. *Merlino.*
 Fideiussor dicitur fateri fideiussoriam obligationem, si soluerit partem debiti. decif. 149. num. 8. *Merlino.*
 Fideiussor aliquis quod se obligauerit in aliquo contractu, ex quibus reddatur certum. decif. 149. num. 9. *Merlino.*
 Fideiussor soluens, mediante solutione emit actiones creditoris aduersus principale debitorem, & confideiussores. decif. 41. num. 14. *Merlino.*
 Et ideo iure potest, quando cumque lubet, petere, ut cedantur sibi actiones numerato pretio venditæ. ibid. num. 14.
 Fideiussorum obligationes non patiuntur extensionem. decif. 285. num. 4. *Motmanno.*
 Fideiussor censetur se obligasse ad ea omnia, quæ veniunt ex natura contractus, cui accessit. decif. 246. nu. 4. *Merlino.*
 Fideiussor iniuste condemnatus ad soluendum repetit à principali. decif. 220. num. 22. *Buccabella.*
 Fideiussor ex eo, quod ipse fuit executiue exactus, habet quoque ius paratæ executionis ad consequendum id, quod soluit. decif. 222. num. 4. *Buccabella.*
 Fideiussor dispendium sentire non debet, unde præmium meruisse videtur. decif. 222. num. 8. *Buccabella.*
 Fideiussor in censu non dicitur, qui recognouit bonam fidem, sed principalis, perinde ac si ab initio ipse censum inposuisset. decif. 194. num. 4. *Merlino.*
 Fideiussor ex officio suo, & fide damnum sentire non debet. decif. 222. num. 7. *Buccabella.*
 FIDELITATEM Domino vassali iurare debent. decif. 310. num. 39. *Merlino.*
 F I D E S.
 Fides sincera vndique, & præcipuus candor inter mercatores, ommissis iuris apicibus, & verborum cortice, attendi debet. decif. 229. num. 10. *Merlino.*
 Fides Baptismi si non extrahatur à Parocho, ut probet, saltè debet extra cum compulsoria parte citata. decif. 4. nu. 19. *Ghislerio.* & vide supra in verbo Baptismi.
 Fides adhiberi debet annotationi Secretarij Locorum Montium nomine publico deputati. decif. 129. num. 11. *Motmanno.*
 Fides bona in eo negari non potest, si non sit in lite, nec eam sciuit. decif. 39. num. 9. *Verospio.*
 Fides bona non patitur, ut quis petat id, quod subitus habet. decif. 64. num. 11. *Ghislerio.*
 Fides bona non patitur, ut bis idem exigatur. decif. 5. num. 1. *Verospio.*
 Fidem nullam quando non facit scriptura, perinde est ac si non adefset. decif. 51. num. 5. *Coccino.*
 Fidei bonæ præsumptio intrat, & cessat præsumptio doli, stante diuturna possessione. decif. 41. num. 17. *Merlino.*
 Fidem non faciunt scripturæ, quando sunt simplices, & à personis suspectis emanarunt. decif. 142. nu. 10. *Motmanno.*
 Fides testis augetur ex eo, quod sit ex nobilissimo genere. decif. 155. num. 5. *Coccino.*
 fidei candor inter Mercatores laedere si levis suspicio doli daretur. decif. 229. num. 11. *Merlino.*
 fides desumpta ex libris Capituli impugnari non possunt ab eo, qui est de gremio Capituli. decif. 3. num. 19. *Verospio.*
 fide mala, & falsitate causæ stante præscriptio 40. non attenditur. decif. 80. num. 27. *Merlino.*
 fides bona inter coniuges de iure præsumitur adefsa. decif. 273. num. 4. *Panzarolo.*

fides seu fidelitas semper habita fuit pro substantia feudorū, & in his exuberantius, exigitur, quam in alijs contractibus: & quis huius rei fuerit origo. decif. 310. nu. 36. *Merlino.*
 fides baptismatis probat ætatem. dec. 260. n. 14. *Motmanno.*
 fides, quando plenè probent. decif. 243. num. 8. *Panzarolo.*
 fides, qui deponunt de fama, eorum fides non minuitur, si non deponant aut referant auctorem famæ. decif. 191. num. 19. *Coccino.*
 fidem & ipse portus fallit, & sæpius auditur Naues in ipso portu quiescentes interire. decif. 229. num. 26. *Merlino.*
 mala Fides præsumpta non sufficit ad tollendam præscriptio nem triginta annorum, & hoc tam de Iure Ciuili, quam Canonico ex communi. decif. 270. num. 9. *Verospio.*
 fides baptismi, ut releuet, debet esse extracta à Parocho, alias non releuat. decif. 45. num. 15. *Ghislerio.*
 fides baptismatis extracta lite pendente à Parocho in locum defuncti deputato, probat. decif. 260. nu. 15. *Motmanno.*
 fides Officialis publici in forma probanti, probat. decif. 24. num. 17. *Ghislerio.*
 fides Officialium, vna cum depositionibus testium faciunt rem carete omni dubitatione. decif. 243. nu. 9. *Panzarolo.*
 fides extraiudiciales priuatæ, non merentur fidem. decif. 221. num. 14. *Panzarolo.*
 fides non potest in totum abrogari testibus. decif. 87. num. 8. *Vbaldo.*

FILIATIO.

Filiatio ad quem effectum probetur coniecturis, & præsumptionibus. decif. 314. num. 1. *Merlino.*
 de Filiatione naturali simpliciter probanda, quando agitur, admittuntur leuiore probaciones. decif. 314. numero 2. *Merlino.*
 filiationis, seu sobolis magnum argumentum est publica denominatio. decif. 314. num. 3. *Merlino.*
 pro Filiationis iustificatione non parui est facienda protestatio ab aliquo facta in extremo vitæ spiritu, quod talis sit filius suus. decif. 314. num. 4. *Merlino.*
 filiationis tractatus, & probatio inducitur ex vestibus, medicinis, alijsque pro vitæ sustentatione necessarijs exhibitis alicui. decif. 314. num. 8. *Merlino.*
 filiatio probari debet per vigentiores probaciones, quando agitur de consequendo dotem, vel alimenta ex bonis fideicommissarijs contra tertium possesorem. decif. 314. num. 19. *Merlino.*
 de Filiatione probanda contra patrem quando agitur, tunc solum admittuntur coniecturæ, & præsumptiones. decif. 314. num. 18. *Merlino.*
 filiatio, ut probetur, quando non est sufficiens tractatus, & nominatio patris, filiarum similitudo cum patre, & aliarum similes coniecturæ. decif. 314. num. 25. *Merlino.*
 filiationis probatio coadiuuatur per testes deponentes de publica voce, & fama. decif. 331. num. 5. *Ghislerio.*
 filiationis probatio coadiuuari potest ex fide baptismi, in qua asseritur quod quis est filius talis, &c. decif. 359. num. 20. *Motmanno.*
 filiatio sufficienter probatur, ex actu nominationis filij cum institutione hæredis. decif. 51. num. 1. *Coccino.*
 de Filiatione si prius sit facta mentio, & postea addatur qualitas hæreditaria, ista qualitas hæreditaria intelligitur, ut sermo sit de hæredibus sanguinis. decif. 166. numero 21. *Merlino.*

FILIÆ.

Filiarum appellatione, quando veniant nepotes etiam vterioris gradus. decif. 162. num. 3. *Panzarolo.*
 filiarum feminarum, appellatione liberorum etiam veniunt. decif. 215. num. 2. *Pirouano.*
 filias dotandi onus spectat ad patrem. decif. 145. numero 1. *Pirouano.*
 filias dotare tenetur pater, licet ipse sit sub potestate sui patris. decif. 146. num. 13. *Pirouano.*
 filia dotata à patre, sicuti non succedit patri, ita dotata à fratre, excuditur item ab hæreditate patris, quia ex eius bonis dotata fuit. decif. 329. num. 49. *Merlino.*
 filia dotata, si renunciet in manibus patris futuræ illius successioni cum iuramento, hæredes Patris non tenentur istam

istam renunciationem insinuare. decif. 12. nu. 17. *Coccino*.
 Cum dicta renuntiatio obuiet principio acquisitionis, &
 non est donatio: ibid. num. 18.
 Filia solutio matrimonio non habet actionem contra patrem
 pro consignatione dotis, quam Pater ei dederat contem-
 platione matrimonij. decif. 299. num. 3. *Verospio*.
 filia exclusa à statuto habet suam dotem loco legitimæ, decif.
 9. num. 10. *Verospio*.
 filia ex depositione statuti exclusa, si in testamento patris sit
 præterita, vel illi minus legitima relinquatur, & institutæ
 fuerint personæ alias ab intestato successuræ ex dispositio-
 ne Statuti, non potest se opponere contra tabulas testamē-
 ti paterni. Et quare. decif. 316. num. 27. *Verospio*.
 filia in successione bonorum matris, simulaneæ cum paren-
 tibus, & fratribus vocatur. decif. 237. nu. 1, & 19. *Pirouano*.
 filia exclusa à statuto debetur dos, tamquam exuaneq. decif.
 145. num. 2. *Pirouano*.
 filia femina, licet sine exclusa à statuto ab hæreditate patris,
 faciunt tamen numerum in legitima ad fauorem futurorū,
 vbi legitima sit pinguior. decif. 160. nu. 18. & 19. *Pirouano*.
 filia femina exclusa à statuto à successione patris cum eis
 dos succedat loco legitimæ, faciunt partem in masculorū
 legitima decif. 137. num. 9. *Pirouano*.
 filia femina exclusa à statuto computantur in numero libe-
 rorum, & faciunt numerum, & partem in legitima, quan-
 do hoc filijs prodest decif. 137. num. 3. *Pirouano*.
 filia debetur legitima in bonis matris. decif. 49. numero 5.
Mormanno.
 filia exclusa à statuto, à successione patris ob existentiam fi-
 liorum, non potest in eius bonis prætereundere legitimam,
 decif. 9. num. 2. *Verospio*.
 filia femina à statuto exclusa à successione matris an faciat
 numerum in legitima ad fauorem masculorum. dec. 137.
 num. 8. 10. & 15. *Pirouano*.
 filia ex remedio auth. sed quamuis C. de rei vxor action. po-
 test via ordinaria iudicis officio petere occasione secun-
 darum nuptiarum eandem dotem, quam habuerat in pri-
 mo matrimonio, sed non potest agere vigore primi insti-
 tuti, & executi. decif. 299. num. 4. *Verospio*.
 filia, quæ velit succedere in hæreditate paternâ contra te-
 stamentum patris, non debet esse melioris conditionis,
 quam illa, quæ petat admitti ad eandem successionem ab
 intestato præter illius voluntatem. decif. 316. num. 13. &
 26. *Verospio*.
 filia non censetur prohibita intentare bonorum possessionem
 contra tabulas testamenti paterni, cessante dispositione sta-
 tuti, quæ alias impediret. decif. 316. nu. 21. *Verospio*.
 filijs dotandi officium principaliter pertinet ad patrem quan-
 do potest dotem dare. decif. 146. num. 1. *Pirouano*.
 filia an conferre teneatur suam dotem commodo sororis,
 dum habuit vsumfructum a testatore titulo particularis le-
 gati, non autem tamquam illius hæres. decif. 9. numero 9.
Verospio.
 ex Filia propria nepos est magis dilectus secundum ordinem
 charitatis, quam nepos ex fratre. decif. 106. numero 3. *Du-
 noz etto*.
 inter Filiam, & patrem, quando aliquid gestum est, præsumi-
 tur quod fuerit omissa quietatio. decif. 31. n. 4. *Mormanno*.
 filia, si renunciauerit bonis, & hæreditati maternæ, an inclu-
 dantur etiam bona, quæ ex eadem hæreditate peruenerunt
 ad filios, & de filijs ad filios, transeunt. decif. 232. num. 5.
 6. & 8. *Pirouano*.
 filias mater non tenetur dotare. decif. 127. nu. 11. *Pirouano*.
 F I L I V S.

Filiorum appellatione veniunt nepotes, quādo vocatio filio-
 rum est collata in tempus remotissimum. decif. 279. num.
 15. *Mormanno*.
 filiorum appellatione veniunt nepotes, quādo testatoris ver-
 ba se referunt ad tempus incertum ab eo ignoratum. de-
 cif. 162. num. 1. *Pirouano*.
 filiorum appellatio ex proprietate sermonis non comprehē-
 dit vltiores. decif. 279. num. 2. *Mormanno*.
 filiorum appellatione non veniunt nepotes, & hoc maxime,
 si finis in transuersalibus. decif. 239. nu. 3. *Mormanno*.

filiorum appellatione ex quibus coniecturijs non veniant ne-
 potes. decif. 279. num. 8. *Mormanno*.
 filiorum appellatione non veniunt nepotes, quando ex hoc
 induceretur grauamen filijs vocatis. decif. 279. numer. 4.
Mormanno.
 filiorum appellatione veniunt nepotes, quando testator sub-
 stituit quoscumque filios nascituros. decif. 162. numero 2.
Pirouano.
 filiorum appellatione à patre, vel alio ascendente adhibita
 in hæredum institutione, veniunt feminae alioquin à Sta-
 tuto exclusæ. decif. 316. num. 15. *Verospio*.
 filiorum appellatio extensio, quando numquam admittatur.
 decif. 162. num. 6. *Pirouano*.
 filius, si loco legitimæ acceptauerit ius formalis usufructus,
 non tamen dicitur renunciasse legitimæ quin possit ad il-
 lius supplementum aut implementum agere. decif. 47. nu.
 21. *Pirouano*.
 Propterea in æstimando usufructu, vel non est habenda ra-
 tio portionis fructuum legitimæ. ibid. num. 22.
 Vel ipsum ius usufructus formalis & in hæreditate confi-
 stens, tamquam augens hæreditatem, ad commodum eius
 est imputandum. ibid. num. 23.
 filius hæres institutus, si testator iubeat, vt suam tantum legi-
 timam habere possit, ex hoc videtur prohibita Trebellia-
 nica, si sit grauatus restituere. decif. 171. num. 6. *Coccino*.
 filij ex taciturnitate an amittant legitimam. decif. 137. num. 3.
Pirouano.
 filij impuberes, vt educantur in loco vbi nati sunt, hoc mul-
 tum conuenit & iuri, & æquitati, ac saluti filiorum. decif.
 255. num. 21. *Pirouano*.
 filij legitimati, veniunt etiam appellatione filiorum legitimo-
 rum, & naturalium. decif. 279. num. 25. *Mormanno*.
 filios alendi onus computatur inde onera matrimonij. decif.
 280. num. 14. *Coccino*.
 filiorum acquiescentia, quando mater transit ad secunda vo-
 ta, non operatur, vt dicatur remissum damnum, & iactura,
 quæ ipsi filijs irrogaretur, si bona eorum patris cede-
 rent in vilitatem noueræ, ac vitrici. decif. 80. numero 19.
Merlino.
 filiorum consensu stante super transitu matris ad secunda
 vota, non procedit textus in l. femina C. de secund. nupt. de-
 cif. 242. num. 14. & qualis debeat esse consensus. ibid. nu.
 15. *Merlino*.
 in filiorum deceptionem non censetur conspirasse mater tu-
 trix, ex præscripte charitate in eos. decif. 190. num. 13. 14.
 & 15. *Merlino*.
 filius, quando consentit tacite, vel expresse vt eius mater tra-
 seat ad secunda vota, tunc non intrat l. femina C. de se-
 cund. nupt. d. 197. num. 2. *Dunoz etto*.
 filijs primi matrimonij, mater, quando transit ad secunda vo-
 ta, tenetur conferre, quicquid habuit à primo viro, vel à
 filijs eiusdem matrimonij. decif. 52. num. 25. *Merlino*.
 filius, an dicatur tacite consensisse matri transeunti ad secun-
 da vota, propter cohabitationem illius cum matre. decif.
 197. num. 3. *Dunoz etto*.
 filiorum acquiescentia, quando mater transit ad secunda vo-
 ta, operatur quo ad remissionem iniuriæ, & contumeliæ,
 quæ afficiuntur eidem filijs. decif. 80. num. 17. *Merlino*.
 filiorum etiam expresse consensus in transitu parentis ad se-
 cunda vota, non tollit beneficium l. femina C. de secun-
 dis nupt. nisi expresse sit renunciatum eidem legi. decif. 80.
 num. 14. *Merlino*.
 filij, quando consentiunt, vt mater transeat ad secunda vota,
 cessat l. femina C. de secund. nupt. decif. 80. numero 13.
Merlino.
 filij, quādo parentes transeunt ad secunda vota, propter te-
 nuerant eide debitam non audent contradicere. dec.
 80. num. 16. *Merlino*.
 filij detrahunt matrem charitate, quando mater transit ad
 secundas nuptias. decif. 80. num. 23. *Merlino*.
 filios alere est onus paternum. decif. 255. num. 23. *Pirouano*.
 Et hoc onus hæreditati paternæ iniunctum ad quoscum-
 que transit, tamquam passiuum, quod per mortem patris
 non extinguatur. ibid. num. 24.

in Filio, nec etiam presumitur aditio hereditatis, cum habeat beneficium abstinendi, & ideo aditio probari debet. decif. 96. num. 4. *Merlino*.
 filius ex facto patris non potest priuari hereditate, sibi relicta. decif. 208. num. 12. *Ghislerio*.
 in Filiorum electione est, an velint, quod filiae exclusae à statu faciant numerum in eorum legitima. decif. 137. nu. 15. *Pirouano*.
 filij in conditione positi, possunt aliquod commodum sperare, per accidens. decif. 152. num. 10. *Coccino*.
 filij fratrum defunctorum representare debent in successione personam patris. decif. 5. num. 22. *Verospio*.
 filio adoptiuo debetur legitima in bonis patris adoptantis. decif. 51. num. 11. *Coccino*.
 filius in fideicommissio, cuius dies cessit viuentis patre, ex quo admittatur ad commoditatem fructuum, qui in vita eius patris decurrerunt. decif. 5. num. 18. *Verospio*.
 filijs primi gradus prohiberi potest detractio Trebellianicae non solum expressè, sed etiam tacite. decif. 5. num. 6. *Verospio*. & de communi testatur. num. 7.
 filius non potest esse haeres patris viuentis. decif. 166. nu. 14. *Merlino*.
 filiorum consensus, quando mater transiit ad secunda vota, requiritur quod sit expressus, & non sufficit tacitus. decif. 80. num. 20. *Merlino*.
 filius non est in potestate matris, nec suus, ac necessarius haeres dici potest, sed verè voluntarius, & ideo iura non agnita non transmittit. decif. 160. num. 3. *Pirouano*.
 filijs fratrum defunctorum est tantum priuilegium representationis concessum non autem nepotibus dd. fratrum in linea collateralis. Et hoc casu filiorum appellatione non veniunt nepotes. decif. 279. num. 5. *Motmano*.
 filij post mortem patris, sunt de eius hereditate alimentandi. decif. 255. num. 22. *Pirouano*.
 filius praesumitur à patre magis dilectus, quam nepos ex eo. decif. 145. num. 14. *Pirouano*.
 filios si pater aluerit, dicitur pro parte substinuisse onera matrimonij. decif. 280. num. 14. *Coccino*.
 filius vindicare potest bona sui patris, à matre, quae ad secundas nuptias transiuit. decif. 242. num. 9. *Merlino*.
 filius obligando se ad dotem sorori assignandam vna cum patre, censetur se obligasse vti fideiussor. decif. 299. num. 10. *Verospio*.
 filius si sit legatus vsusfructus non acquiritur patri, cum non detur seruitus seruitutis. declara. decif. 86. num. 26. 27. 28. & 32. *Ghislerio*.
 filius, dum personam patris ingreditur, ex eiusdem quoque persona succedere videtur, vt praeseruetur gradus, & non corumpatur. decif. 5. num. 23. *Verospio*.
 in Filij familias contractu, si interuenerint decretum Iudicis, praesumitur acti cautè gestum. dec. 86. nu. 23. *Ghislerio*.
 filiorum appellatione veniunt nepotes, quando alioquin extranei admitterentur exclusis ipsis nepotibus Cum alioquin absurdum esset includere extraneum per exclusionem descendens. decif. 162. num. 4. & 5. *Pirouano*.
 filijs etiam primi gradus prohiberi potest detractio Trebellianica. decif. 5. num. 5. *Verospio*.
 filij tam primi, quam secundi matrimonij, in bonis proprijs paternis, vel maternis aequaliter succedunt. decif. 160. nu. 24. *Pirouano*.
 pro Filijs censetur pater vtiliter transegiisse, si ita transegit pro se, sicut pro filijs. decif. 86. num. 5. *Ghislerio*.
 filius legitimam non agnitam transmittit ex iure speciali, non attento iure patriae potestatis. dec. 160. nu. 5. *Pirouano*.
 filius est necessarius haeres patris, & in eo continuatur dominium, & ideo transmittit absque agnitione. decif. 160. nu. 2. *Pirouano*.
 filio si pater promittat aliquid contemplatione certi matrimonij, sequitur ius irrevocabile quassitum esse, nedum filio, sed etiam nurui. decif. 44. num. 1. *Merlino*.
 filios alere tenetur maritus, quando thori separatio sequuta est ob eius culpam. decif. 280. num. 15. *Coccino*.
 filijs spectant lucra nuptialia de iure, licet non sint haeredes patris, vel matris. decif. 117. num. 10. *Valdo*.

ad Filios, quando tuit habita ratio in dispositione, non comprehenduntur nepotes. decif. 272. num. 9. *Ghislerio*.
 filij, & ceteri, qui sunt necessario instituendi, dicuntur praeteriti, etiam si eis factum sit legatum. decif. 219. num. 8. *Dunozio*.
 pro Filio absente, & nascituro pater stipulare potest. decif. 118. num. 16. *Pirouano*.
 filij diuersorum fratrum praemortuorum succedunt patruo ab intestato in capita, non autem in stirpes, si cum alio patruo non concurrant. decif. 180. num. 11. *Merlino*.
 filius, quando est infans, tunc patri administratio illius bonorum admittitur, quamuis non habeat vsusfructum. decif. 103. num. 16. *Pirouano*.
 filius, quando est natus in figura matrimonij palam, & publice contracti inter personas nobiles, & qualitate pares, hoc casu, vt dicatur legitimus, sufficit bona fides alterius ex coniugibus. decif. 273. num. 3. *Panzirolo*.
 filius illico sequuta aditione hereditatis paternae, bona non considerantur amplius vt paterna, sed vt proprium patrimonium filij. decif. 329. num. 59. *Merlino*.
 filius, quando non excessit aetatem trium annorum, leges inclinant, vt maternae educationi committatur, propter indigentiam lactis. decif. 255. num. 17. *Pirouano*.
 Sed hoc non procedit, post mortem patris, quia etiam si filius excedat metam trium annorum, tamen apud matrem est educandus, si agnati, & ipsa concurrant. ibid. nu. 18.
 filiorum legitima non est quota hereditatis, sed bonorum. decif. 206. num. 35. *Merlino*.
 filios tantum, & non nepotes, ex quibus deprehendatur, quod testator voluerit grauare. decif. 272. num. 8. *Ghislerio*.
 filius alicuius an quis sit, probatur ex fide baptismi. decif. 331. num. 2. *Ghislerio*. quod intellige si sit adminiculata. ibid. numero 3.
 pro Filio nemo praesumitur capere vtilius consilium, quam eius pater. decif. 86. num. 19. *Ghislerio*.
 filijs ad alicuius successionem venientibus per representationem matris, non potest competere maius ius, quam competet matri representatae. decif. 316. nu. 3. *Verospio*.
 filius verè, & naturaliter natus ex corpore instituti, nec filius legitimus & naturalis, potest dici Monasterium. dec. 179. num. 18. *Ghislerio*.
 filius si viuentis patre decessat, non transmittit legitimam ad suos haeredes. decif. 355. num. 8. *Motmano*.
 filijs nullum ius competit ab bona parentum viuentium. decif. 355. num. 3. *Motmano*.
 Et hoc propter possibilitatem, quod filij parētibus praerogantur. ibid. num. 4.
 filius viuentis patre non potest habere probabilem spem in eo, quod sibi debetur pro legitima. decif. 355. numero 5. *Motmano*.
 sine Filijs quis praesumitur decessisse, dum contrarium non probatur. decif. 301. num. 3. *Ghislerio*.
 filius, si se immiscuerit in hereditate patris, nullo confecto inuentario, intrat praesumptio satisfactionis pro legitima. decif. 301. num. 9. *Ghislerio*.
 filijs si sit relictus vsusfructus, censetur potius relictus contemplatione filiorum, quam patris. decif. 86. numero 26. *Ghislerio*.
 filiorum legitima est semis, quando excedunt numerum quatuor. decif. 137. num. 4. *Pirouano*.
 filijs nascituris, si sit facta donatio, etiam si ab extraneo facta sit, censetur facta ordine successiuo, non autem simul, & semel. decif. 127. num. 21. *Coccino*.
 filius, & pater censentur simul, & semel vocati. decif. 127. nu. 20. *Coccino*.
 filius succedit loco patris defuncti tantum, quando agitur de successione aui, vel patru, non autem si agatur de successione alterius transuersalis. decif. 48. num. 19. *Ghislerio*.
 ad Filiorum personam authorizandam non admittitur pater, si agatur de proprio commodo patris. decif. 190. nu. 16. *Merlino*.
 filij, quando sunt plus quam quatuor, legitima est semis, & sunt tot partes, quot sunt filij. decif. 447. num. 27. 28. & 29. *Pirouano*.

Filius debetur legitima, nedum legis beneficio, sed & titulo singulari, decif. 160. num. 12. *Pirouano.*
 filij in successione, quando nequeant occupare locum matris per representationem, decif. 349. numero 26. *Verosio.*
 filijs debetur quartum dotale ex statuto, Urb. lib. 1. cap. 13. vti heredibus, & non vti filijs. decif. 117. num. 5. 6. & 7. *Vbalda.*
 filio defuncto ab intestato mater post patrem succedit. decif. 52. num. 24. *Merlino.*
 filij primi matrimonij, & qualiter cum filijs secundi matrimonij admittuntur in successione matris. decif. 137. num. 1. *Pirouano.*
 filij sine dubio transmittunt legitimam, seu ius illam petendi, ad eius filios, seu hæredes, decif. 137. num. 2. *Pirouano.*
 filijs alicuius si sit facta donatio, vti heredibus patris, tunc ius habendi donationem est hypothecatum, ita ut transeat cum suo onere ad filios; secus vero si sit facta vti filijs. decif. 127. num. 1. & 2. *Coccino.*
 filijs debetur legitima, etiam contra voluntatem patris, decif. 160. num. 21. *Pirouano.*
 filius viuis parentibus si decedat, nullum ius etiam conditionaliter ratione legitimæ in illorum bonis competit, decif. 355. num. 9. *Moimanno.*
 filijs si sit facta substitutio, quando non comprehendat nepotes. decif. 272. num. 6. *Ghiflerio.*
 per Filiorum superuenientiam non reuocatur renunciatio iuris quærendi. decif. 12. num. 19. *Coccino.*
 filiorum illegitimitas, cum per legem Canonicam sit inducitur, sublata d. lege per dispensationem in radicem matrimonij, filij remanent in eo statu, in quo reperirentur, si nulla ad fuisset Canonica prohibitio. decif. 273. numer. 20. *Panzirolo.*
 filij in conditione positi non censetur vocati. decif. 152. num. 2. *Coccino.*
 filius, propriam filiam non habet in potestate, viuentis auctoris. decif. 146. num. 1. *Pirouano.*
 Non tamen ex hoc concludi debet, quod pater hoc casu non teneatur ad dotandam filiam. ibid. num. 13.
 filij naturales tantum, non admittuntur in successione feudorum. decif. 331. num. 5. *Ghiflerio.*
 filij verbum iniunctum cum nomine, hæredes, absque copula, & illud restringit ut non possit intelligi, nisi de heredibus sanguinis. decif. 217. num. 2. & 8. *Panzirolo.*
 F I N I S.

Bonus Finis, & effectus non suffragatur ad sustinendum actum à iure improbatum. decif. 178. num. 8. *Coccino.*
 F O E M I N A.

Feminae si sunt vocatae, excluditur ratio conferuandæ agnationis. decif. 207. num. 10. *Dunozeito.*
 femina exclusa à Statuto à successione, vt excludatur ab omnium hereditate, non sufficit quod statutum enumeret plures personas, à quarum successione inducit exclusionem. decif. 349. num. 4. *Merlino.*
 in Fœminarum statutis exclusiuis propter masculos ab hereditate parentum, non debet fieri extensio ex identitate rationis, sed requiritur maioritas rationis. decif. 274. num. 19. & 20. *Dunozeito.*
 fœmina exclusa à Statuto, absurdum esset, vt propter vnam solam dotem excluderetur à plurium hereditatibus. decif. 329. num. 35. *Merlino.*
 fœminas, si Statutum excludat omnino non solum à successione ab intestato paterna, sed etiam ab ipsa legitima, & omni illius supplemento, non potest dici, quod loco legitimæ succedat dos. decif. 9. num. 3. *Verosio.* Quam idem Statutum dari volebat fœminis ita exclusis. ibidem numero 4.
 fœmina exclusa à Statuto, ab illius hereditate censetur exclusa, à quo fuit dotata, & quando id procedit, decif. 329. num. 24. *Merlino.*
 fœmina, vt excludatur tantum à Statuto ab hereditate dotantis, semper facienda est interpretatio, nisi verba statuti valde, vel ex toto repugnent. decif. 329. numero 9. *Merlino.*

Quod procedit etiam si verba sint valde prægnantia. ibid. numero 10.
 fœminatum statutum est positum in motiuo conferuandæ agnationis. decif. 206. num. 22. *Merlino.*
 in Fœminarum exclusionis materia ab hereditate parentum, obseruantia vt releuet, debet esse certa, clara, vniuersalis, in casu de quo agitur, & in contradictorio iudicio obrenta. decif. 264. num. 29. *Dunozeito.*
 fœminæ licet sint admittæ ad præsentandum, hoc non repugnat qualitati gentilitiæ iurispatronatus, cum etiam fœminæ sint de familia. decif. 166. num. 15. *Merlino.*
 fœminæ etiam veniunt in fideicommissio facto sub illis verbis, quod bona remaneant inter illos de familia, & domo. decif. 304. num. 8. *Coccino.*
 fœminæ licet veniant in fideicommissio sub vocatione eorum de domo, & familia, tamen id non procedit, quando immediate fuit facta prohibitio alienationis extra lineam masculinam. decif. 304. num. 6. *Coccino.*
 fœminæ veniunt sub illis verbis, de domo, & familia. decif. 304. num. 5. *Coccino.*
 fœminæ si sint vocatae deficientibus masculis, non succedunt decedente quolibet ex masculis, sed expectanda est mors omnium. decif. 341. num. 13. *Dunozeito.*
 fœminæ sub nomine illorum de domo, & familia non comprehenduntur in fideicommissio, quando fideicommissus intellexit de domo, & familia masculina. decif. 304. num. 10. *Coccino.*
 fœminæ gradus non est in consideratione, vbi masculus pro cedit. decif. 89. num. 9. *Pirouano.*
 fœminam propter patruelem Statutum Urbis exclusiuum fœminarum non excludit. decif. 68. num. 3. *Merlino.*
 fœminæ, & eius descendentes veniunt etiam appellatione familiæ. decif. 101. num. 13. *Moimanno.*
 fœminæ etiam possunt esse testes in testamento, de iure Canonico. decif. 126. num. 15. *Pirouano.*
 pro Fœmina in dubio pronunciandum est, quod non sit exclusa à Statuto. decif. 329. num. 12. *Merlino.*
 fœminatum statutum exclusiuum, vt liget, requiritur vtraque subiecto. decif. 137. num. 7. *Pirouano.*
 fœmina, vt censetur exclusa ab hereditate dotantis, sic disponente Statuto, vis non consistit in hoc quod pater, vel frater, vel nepos dotauerit, sed ex quibus bonis dotæ præstiterint. decif. 329. num. 43. *Merlino.*
 fœminæ non sunt comprehendæ in familiæ paternæ vocatione. decif. 89. num. 19. *Pirouano.*
 ex Fœminis descendentes, veniunt etiam appellatione descendendum. decif. 89. num. 16. *Pirouano.*
 per Feminas non potest confirmari agnatio. decif. 179. num. 6. *Ghiflerio.*
 fœminæ sunt de familia, & agnatione, quamuis non perpetuent conferuationem ipsius familiæ. decif. 279. num. 18. *Moimanno.*
 fœmina non potest intrare ad constituendum secundum, vel tertium gradum agnationis, cum careat qualitate masculina. decif. 89. num. 8. *Pirouano.*
 fœminæ cum bonis datis transeunt in alienas familias. decif. 49. num. 10. *Moimanno.*
 fœmina non est finis lineæ, nisi quando nupit in aliena familia. decif. 89. num. 13. *Pirouano.*
 fœmina familiæ, in qua nubit, principium facit. decif. 349. num. 24. *Verosio.*
 fœminæ ad intestatorum successionem admitti possunt, tanquam proximiores, & tanquam agnatæ defunctorum. ibidem num. 25.
 fœminæ non solum possunt retinere denominationem agnationis, & familiæ, sed & eiusdem agnationis dignitatem conferuare. ibid. num. 30.

F O R E N S I S.

inter Forenses, & Ciues inuidiæ liuor regnare solet, decif. 165. num. 13. *Merlino.*
 forenses debent seruare solemnitates Statuti loci in eorum contractibus. decif. 293. num. 7. & vide. num. 8. *Moimanno.*
 forenses non afficit Statutum, si verba Statuti directæ sint in personas subditas, & ista est verior, & communior opinio.

nio. decif. 293. num. 4. & 5. *Mormanno*.
 Forenses non subiacent Statuto Romano circa exclusionem
 feminarum, etiam si bona in interiorio Romano existat.
 decif. 68. num. 5. *Merlino*.
 Forensis ubi ducit uxorem, illico in patriam traducturus, non
 attenditur Statutum loci uxoris, sed Statutum loci mariti,
 quo mulier contractura est domicilium. decif. 250. num. 5.
Merlino.

F O R M A.

Forma in aliquo contractu. si sit inducta ad certum effectum,
 sat est quod satisfiat menti Legislatoris illam formam in-
 ducentis, & ille ab eo cogitatus effectus sequatur. decif.
 149. num. 14. *Merlino*.

Forma aliqua in contractu, quando est inducta à lege ad cer-
 tum effectum, obuiadi scilicet fraudibus, potest per æqui-
 pollens adimpleri, & adimpleta, quando dicatur. decif. 149.
 num. 5. *Merlino*.

Formam quando Statutum minimè inducat. decif. 126. nu.
 24. *Pirouano*.

Forma inuentarij est indiuidua, & ideo in minimo violata
 deficit. decif. 181. num. 7. *Pirouano*.

Forma substantialis in aliquo actu requisita, non potest per
 æquipollens adimpleri. decif. 149. num. 13. *Merlino*.
 in forma specifica seruari debet iuramentum. decif. 58. nu. 6.
Coccino.

Forma inducta ad certum effectum potest sperni, dummo-
 do habeamus effectum. decif. 124. num. 41. *Coccino*.

Forma requisita in contractibus, neque prætermitti, neque
 per æquipollens potest adimpleri. decif. 293. numero 13.
Mormanno.

Forma non seruata, semper actus corrumpit. decif. 143. nu. 4.
Pirouano.

Forma solet colligi ex præcepto impediente actum alio mo-
 do gestum, sub pœna nullitatis. decif. 277. n. 13. *Pirouano*.

Forma quando respicit ordinem, & substantiam actus, de-
 bet seruari, & eius omisso vitiat actum. decif. 124. num.
 42. *Coccino*.

Forma literarum remissorialium est seruanda. decif. 36. nu.
 11. *Ghislerio*.

Forma specifica debent adimpleri conditiones. decif. 222.
 num. 14. *Buccabella*.

FORVM fortiri, & Statutis ligari, paria sunt. decif. 42. num.
 7. *Merlino*.

Forum Clerici sequitur focus Laicus ipsius clerici. decif. 42.
 num. 23. *Merlino*.

F R A T E R.

Frates, & alij, inter quos intercedit sanguinis necessitudo,
 vt plurimum solent bona communia diuidere, vt vnus-
 quisque sciat partem suam. Et nihilominus deinde in-
 simul cohabitant, & vnusquisque partem alterius & possi-
 det iure familiaritatis. decif. 125. numero 17. & 18.
Merlino.

Frates, & sorores vocantur æqualiter cum parentibus ad
 successionem fratrum defunctorum. decif. 206. num. 1.
Merlino.

Frater vtrique coniunctus participat de vtraque coniun-
 ctione. decif. 206. num. 6. & 7. *Merlino*.

Frater tenetur in subsidium dotare sororem. decif. 145. nu.
 7. *Pirouano*.

Frater si sit paratus dotare sororem, ipsa excluditur ab hære-
 ditate fratris, secundum Statut. Vrb. lib. 1. cap. 145. decif.
 83. num. 23. *Coccino*.

Frater non tenetur dotare filiam fratris, vel sororis. decif.
 336. num. 7. *Mormanno*.

Frater ex vno latere tantum coniunctus, de iure non concur-
 rit cum successione cum matre. decif. 219. numero 17.
Dunozetto.

Frater licet videatur dotare sororem animo donandi, tamè
 si eadem die appareat instrumentum quietationis factæ
 per sororem fratri, præsumitur dotasse contemplatione
 illius quietationis. decif. 323. num. 73. *Coccino*.

Frater quando est necessarius instituendus, vt non dicatur præ-
 teritur, sufficit quod aliquid etiam solum titulo legati relin-
 quatur. decif. 219. num. 10. *Dunozetto*.

Frater in subsidium tenetur dotare sororem. decif. 329. num.
 57. *Merlino*.

Frater, quando ex bonis paternis dotat sororem, hoc non di-
 citur fecisse ex propria liberalitate, sed ex debito paterno.
 decif. 329. num. 47. *Merlino*.

Frates tantum dicuntur eodem sanguine geniti. decif. 349.
 num. 3. *Verospicio*.

Frates, & aliæ personæ, quæ non sunt necessario instituendæ,
 non possunt dici præteritæ, si aliquid ei etiam solo titu-
 lo legati relinquatur. decif. 219. num. 9. *Dunozetto*.

Frater si ex bonis paternis dotes sororem, licet extrinsece sit
 dotata à fratre, tamen verè censetur dotata à patre. decif.
 329. num. 48. *Merlino*.

Frater est in primo gradu, patruus vero in secundo. decif. 329.
 num. 55. *Merlino*.

Frater, vel soror, vt faciat partem in legitima matris, sufficit
 vt aliquid sit ei relictum, siue titulo institutionis, siue titulo
 legati. decif. 219. num. 7. *Dunozetto*.

Frates germani, siue patrui, secundum Statutum Vrb. cap.
 145. lib. 1. tenetur dotare sorores, vel neptes de paraggio. de-
 cif. 49. num. 4. *Mormanno*.

Frates vterini non tenentur dotare sorores vterinas. decif.
 137. num. 19. *Pirouano*.

Frates vterini non sunt agnati sororis vterinæ, cum sint de
 alia familia. decif. 137. num. 17. *Pirouano*.

Fratrum, & sororum gradum non egreditur ius representationis
 inter collaterales. decif. 48. num. 18. *Ghislerio*.

Fratrum defunctorum filij representare debent in successio-
 ne personam patris. decif. 5. num. 22. *Verospicio*.

inter Frates, & sorores, vt æqualitas seruetur, iura semper
 inclinant, & fauent. decif. 232. num. 21. *Pirouano*.

propter Fratrem si statutum excludat sororem, intelligitur de
 fratre primi gradus, non autem de fratribus patruelibus.
 decif. 68. num. 4. *Merlino*.

sub Fratrís, vel matris potestate, quis non est. decif. 40. num.
 6. *Ghislerio*.

F R A V S.

Fraus in expeditione beneficiorum de iure patronatus non
 minus cadere potest quam in alijs liberæ collationis. dec.
 187. num. 9. *Pirouano*.

Fraus suppositionis personæ, quando in aliquo contractu non
 possit considerari. decif. 149. num. 6. *Merlino*.

Fraudis suspicio non cadit in scripturis Mercatorum, etiam
 transmissis, & quare. decif. 285. num. 7. *Mormanno*.

Fraudis omnis suspicio cessat, quando actus geritur palam,
 & publicè. decif. 273. num. 6. *Panzirolo*.

Fraudis suspicio ex quibus euitetur. decif. 238. numero 10.
Merlino.

Fraudis suspicione non caret, volens fingere id quod non est,
 decif. 339. num. 50. *Merlino*.

Fraudes le gibus multæ sunt sub mutui contractu. decif. 26.
 num. 27. *Merlino*.

Fraudibus modis omnibus est obuiandum, & tollenda om-
 nis occasio supplantandi. decif. 229. num. 12. *Merlino*.

Fraudibus via non est apperienda. decif. 243. numero 4.
Panzirolo.

ad FREQUENTIAM inducendam sufficiunt duo actus so-
 li. decif. 191. num. 6. *Coccino*.

F R V C T V S.

Fructus, quos percepit hæres cum beneficio legis, & inuen-
 tarij, an faciat suos, vel cedant in commodum creditorum.
 decif. 131. num. 2. & 3. *Pirouano*.

Fructus præsumuntur potius aucti, quam diminuti. decif.
 186. num. 21. *Ghislerio*.

Fructus hereditatis non potest hæres acquirere post dictum
 debitum. decif. 131. num. 10. *Pirouano*.

Fructus aliqui citra labem vsurariæ præiudicis, ex censu nullo
 recipi non possunt. decif. 99. num. 1. *Merlino*.

Fructus constituunt duplicatam sortem in 20. annis. decif. 2.
 num. 10. *Pirouano*.

Fructus quæsti à Clericis ex industria, & labore, & non ex
 beneficio, aut contemplatione Ecclesiæ percepti, ad instar
 distributionum pertinent ad hæres defuncti. decif. 19.
 num. 14. *Merlino*.

Et hoc siue succedant ab intestato, siue ex testamento, & non ad successorem in beneficio. ibidem num. 15.
 Fructus non debentur, cessante dominio. decif. 47. num. 25. *Pirouano.*
 Fructus ad rationem quinque pro centenariio reddunt stabilita, secundum praesumptionem Iuris. d. 135. n. 18. *Pirouano.*
 Fructus suos non facit haeres beneficio legis, & inuentarij, quando scit adesse creditores. decif. 2. n. num. 9. *Pirouano.*
 Fructus non gignunt iura de perse. decif. 116. n. 15. *Merlino.*
 Fructus qua ratione pro tempore sufficienti a possessione rei fructiferae percepti aquant sortem. dec. 47. n. 33. *Pirouano.*
 Fructus, ex bonis stabilib. fructiferis praesumuntur percepti. decif. 2. num. 8. *Pirouano.*
 Fructus sequuntur dominum. decif. 47. nu. 26. *Pirouano.*
 Fructus, & vfuras soluens, quando contractus non subsistit, non inde sequitur ratificatio, cum praesumatur id facere ad effectum differendi restitutionem sortis principalis, quae facile non habebatur in promptu. dec. 190. nu. 24. *Merlino.*
 Fructus ex corporibus haereditarijs ille praesumitur percipisse, qui ea possedit. decif. 47. num. 19. *Pirouano.*
 Fructus ab haerede percepti ante motam litem, eidem acquiruntur concurrente titulo pro haerede, & bona fide possidendo, ignorando creditores haereditarios extare. decif. 131. num. 7. *Pirouano.*
 Quo casu semper haeres facit fructus suos, tum ex bona fide, tum ex eo, quod scilicet absit mala ibid. num. 8. & 9.
 Fructus ex re haereditaria percepti non dicuntur haereditarij. decif. 131. num. 6. *Pirouano.*
 Fructus census nulli soluti, recte repeti possunt per codictionem indebiti. decif. 99. num. 6. *Merlino.*
 Fructus census nulli, si sint soluti, possunt repeti, nec contraria consuetudo in hoc nullo pacto releuat. decif. 99. num. 7. *Merlino.*
 Fructus imputantur in sortem, data nullitate census, & hoc ex legis ministerio, & sine facto hominis. decif. 99. nu. 2. *Merlino.*
 Fructus bonorum haereditariorum, quando veniant imputandi in credito dotis. decif. 5. num. 14. *Verospio.*
 Fructus recompensariui, quando censent. decif. 189. num. 9. *Motmanno.*
 Fructus beneficiorum in statu Mediolani, tam in testamento, quam ab intestato, transmittuntur in haeredes. decif. 19. num. 12. *Merlino.*
 Fructus bonorum haereditariorum spectant ad haereditatem. decif. 51. num. 13. *Coccino.*
 Fructus beneficiorum inexacti non spectant ad haereditatem defuncti. decif. 19. num. 6. *Merlino.*
 Fructus, qui non habent dependentiam a titulo beneficiorum, clericus potest transmittere ad haeredes. decif. 19. nu. 10. *Merlino.*
 Fructus census debentur, etiam data eius nullitate, pro tempore tamen, quo res habuit implicitum statum validitatis, & sic ante oppositionem de nullitate. decif. 41. num. 26. *Merlino.*
 Fructus bonorum extradotalium debentur vxori a marito, quando eius culpa, sequuta est Thori separatio, & hoc pro cedit non tam contra maritum, sed etiam contra haeredes mariti. d. cif. 300. num. 7. *Pirouano.*
 Fructus a die mortis veniunt in petitione haereditatis. decif. 264. num. 25. *Dinozetto.*
 Fructus beneficiorum inexacti pertinent ad successorem in Ecclesia. decif. 19. num. 5. *Merlino.*
 Fructus census nulli, nec etiam a solventibus recipi possunt. decif. 99. num. 5. *Merlino.*
 Fructus dotis de iure debentur vxori quando Thori separatio fit culpa mariti. decif. 300. num. 1. *Pirouano.*
 Fructus dotis spectant ad maritum, & ideo vxor in eis non habet interesse. decif. 44. num. 11. 14. & 15. *Merlino.* sed contra vide num. 12.
 Fructus dotis appellantur alimenta decif. 280. n. 12. *Coccino.*
 Fructus dotis debentur vxori, durante lite super separatione Thori, etiam si consistat in pecunia numerata. decif. 280. num. 10. *Coccino.*
 Et quando hoc habeat locum. ibid. num. 10.

Fructus dotis non augens ipsam dotem. decif. 259. num. 11. *Buccabella.*
 de Fructibus perceptis post interpellationem haeres tenetur reddere rationem. decif. 131. num. 13. *Pirouano.*
 in Fructum liquidatione Rota passim solet amplecti mediū. decif. 300. num. 12. *Pirouano.*
 in Fructibus non licet patri legitimam filio assignare. decif. 47. num. 5. *Pirouano.*
 de Fructibus dotis ali debet mulier, & non de proprietate. decif. 280. num. 11. *Coccino.*
 in Fructibus legitimae consumptio, stante sic praeepto testatoris, indubitanter intrat per perceptionem fructuum spacio 27. annorum, cum minori spatio impleatur fors. decif. 47. num. 7. *Pirouano.*
 in Fructibus dotis taxandis sequenda est consuetudo Regionis. decif. 300. num. 11. *Pirouano.*
 ex Fructibus rei postquam creditor immixtus vigorem Saluiani fuit satisfactus de suo credito, tenetur rem restituere. decif. 8. num. 15. *Queipo.*
 Fructum perceptio est praecipuum signum possessionis. decif. 187. num. 7. *Pirouano.*
 Fundamentum suae intentionis, quis tenetur probare. decif. 115. num. 6. *Coccino.* & decif. 209. nu. 2. *Pirouano.* & 210. num. 3. *Ghislerio.* & decif. 244. num. 18. *Pirouano.*

F V N D A T I O.

ex Fundatione Ecclesiae acquiritur ius patronatus, etiam si non sit facta reservatio. decif. 89. num. 2. *Pirouano.*

F V N D V S.

Fundus vnicus interdum praedium est, si partes sibi in praedio Dominij non discernat. decif. 164. num. 21. *Coccino.*
 Fundum totum nostrum esse dicimus licet vfusfructus alienus sit. decif. 67. num. 5. *Coccino.*
 FVNICVLVS duplex arctius ligat, & magis debet operari. decif. 206. num. 14. *Merlino.*
 FYNTERIS impensas haeres grauatus non potest detrahere, si de eis non constet in actis. decif. 5. num. 15. *Verospio.*
 FVRIOSI curator potest pro eo transigere. decif. 86. nu. 11. *Ghislerio.*
 FVRTI substantia probata, tunc eo facilius admittitur probatio, quoad quantitatem. decif. 246. numero 27. *Merlino.*

G

GARAMANTAE POPVLLI

Garamantae, & superioris Libyae populi, qui primatim matrimonio nesciunt, & ob reiectam ex incestu lasciuientis luxuria, castitatis disciplinam, proprios liberos ignorant, ex similitudine formae solum agnoscunt. decif. 314. nu. 11. *Merlino.*

G E M I N A T I O.

ex Geminatone verborum vere assequitur mens contrahentium. decif. 310. num. 23. *Merlino.*
 Geminatio prohibitionis tamquam, quae enixam prohibentis voluntatem ostendit, reprobare nequit, ut superflua. decif. 393. num. 17. *Verospio.*

G E N V S.

Genus qualibet speciem sub se contentam, amplectitur. dec. 205. num. 2. *Pirouano.*
 Genus est in qualibet specie, & in quolibet indiuiduo. decif. 54. num. 6. *Pirouano.*
 Genus comprehendit sub se multas species subiectiue. decif. 164. num. 26. *Coccino.*
 Generi per speciem derogatur in omni genere negotiorum. decif. 79. num. 8. *Queipo.*
 inter Genus, & speciem si sit appositae alternatiua, in coniunctiuam resoluitur. decif. 129. numero 8. *Motmanno.*
 GESTA ab aliquo nomine alieno, quando dicatur, ab eo id ratificatum. decif. 56. num. 2. *Motmanno.*
 Gesta post inhibitionem Rotalem omnia sunt attentata, etiam pendente disputatione super admissione appellationis in Signatura. decif. 134. num. 1. *Motmanno.*

G R A T I A.

- Gratia non iustificata, gratiæ nomen nõ meretur. decif. 295. num. 2. *Panzirolo*.
- Gratia Perinde valere, non fubiacet regul. de iur. quæfito nõ toll. quando est merâ præiudicialis. decif. 114. numero 14. *Ghislerio*.
- Gratia præfumat iustificata ftante curfu 30. vel 40. annorum. decif. 275. num. 24. *Coccino*.
- Gratia impetrata à Papa de locando fructus beneficii, quando locantur, quæ folemnitates requirantur. decif. 200. nu. 6. *Dunozetto*.
- Gratia dicitur perfecta, admiſſa registratione. decif. 216. nu. 14. *Pirouano*.
- in Gratia, quado tempus præfixum eſt expreſſum, incipit currere à die dato Breuis. decif. 200. num. 7. *Dunozetto*.
- Gratia coadiutoriæ ceſſare debet ceſſante cauſa, ob quã coadiutoria fuit conceſſa. decif. 45. num. 6. *Ghislerio*.
- Gratia exemptionis eſt de fui natura præiudicialis. decif. 157. num. 13. *Pirouano*.
- Gratia non fuffragatur ex defectu intentionis Principis. decif. 32. num. 11. *Coccino*.
- Gratia, quæ nõ iustificatur, eſt nulla. decif. 27. n. 4. *Dunozetto*.
- in Gratia reualidatoria an requiratur nouus conſenſus. decif. 199. num. 13. *Valdo*.
- Gratia, quæ continet meram declarationem facti, non fubiacet regul. de iur. quæſit. non toll. decif. 114. numer. 15. *Ghislerio*.
- Gratia vna, ſi plures gratias contineat, & nihil inter fe habeant cõmune, tunc ex validitate ſeu effectuatiõne vnus non poteſt inferri ad validitatem, ſeu effectuatiõnem alterius. decif. 109. num. 9. & 10. *Ghislerio*.
- Gratia emanata motu proprio nõ indiget iuſtificatione. decif. 109. num. 21. *Ghislerio*.
- Gratia plures res continens dicitur quoad modum vniuerſalitatem continere, ita vt effectuatiõ in vna re propter vniuerſalitatem cauſa dicatur omnes alias comprehendere. decif. 109. num. 2. *Ghislerio*.
- Gratia, quando non poſſit eſſe in parte valida, & in parte nõ decif. 109. num. 10. & 11. *Ghislerio*.
- in Gratia præiudiciali, non eſt opus derogare regulæ de Iure quæ ſit. non tollend. decif. 114. num. 11. *Ghislerio*.
- in Gratia, licet quis nominetur pro Oratore, non tamen ex hoc probatur eius conſenſus. decif. 20. num. 14. *Ghislerio*.
- Gratia Papæ per ſolam Signaturam perficitur, & literæ requiruntur tantum ad probationem gratiæ. decif. 38. num. 80. *Dunozetto*.
- Gratia Papæ, cum clauſula quatenus ad hoc idoneum repereris, conceſſa, ceſſante idoneitate, executio gratiæ ſemper impeditur. decif. 138. num. 1. *Pirouano*.
- Gratiam vt contineant, ita debent interpretari priuilegia, & conceſſiones. decif. 119. num. 9. *Motmanno*.
- in Gratia de fui natura præiudiciali quando verſamur, non eſt neceſſarium derogare Regulæ de Iure quæſito nõ tollendo. decif. 11. num. 25. *Ghislerio*.
- Gratia amplius de ſubreptione non poteſt impugnari, quando conſtat de poteſtate, & voluntate Principis. decif. 114. num. 7. *Ghislerio*.
- Gratia, quando eſt plenè iuſtificata, prouiſo eſt concedenda immiſſio & litteris Apoſtolicis executio. decif. 92. nu. 11. *Merlino*.
- Gratia ſecunda, vt valeat, ſufficit quod ſint narrati defectus, quos patiebatur prima gratia. decif. 114. nu. 9. *Ghislerio*.
- Gratia, quando præſumatur obtenta ab eo, cuius nomine cantat. decif. 328. num. 13. *Dunozetto*.
- Gratia, ſi labore vitio ſubreptionis, non prodeſt. decif. 351. num. 14. *Veroſpio*.
- Gratia poſtquam eſt collata, pro leui re ſolet haberi. decif. 358. num. 16. *Veroſpio*.
- Gratia de beneficio Parochiali eſt nulla, ob non factum concurſum. decif. 71. num. 8. *Valdo*.
- Gratia, quando corruit, corruit quoque decretum irritans in ea poſitum, tamquam acceſſorium. decif. 32. numero 12. *Coccino*.
- Gratia tota, & validitas conceſſionis, quando in aliqua nar-

- ratia conſiſtit, ea eſt plenè iuſtificanda. decif. 6. numero 2. *Veroſpio*.
- Gratia conceſſa ad ſupplicationem partis, eſt conditionalis, ſcilicet narrata ſint vera. decif. 245. num. 18. *Pirouano*.
- Gratie iuſtificatione non poteſt controuerti ſtante lapſu longiſſimi temporis, iuncta obſeruantia, cum literæ conceſſionis præſumantur iuſtificatæ. decif. 139. numero 6. *Dunozetto*.
- Gratiæ conualidatio, quid operetur. decif. 273. numero 24. *Panzirolo*.
- Gratiam alicui Princeps concedendo, ſi aliquid voluiſſet, vt adimpleretur id expreſſiſſet. decif. 114. numero 16. *Ghislerio*.
- Gratiam totam principalem tenetur iuſtificare, qui petit immiſſionem ex capite reſeruationis. decif. 153. numero 2. *Coccino*.
- de Gratiæ validitate non poteſt dubitari, dum conſtat de voluntate, & poteſtate concedentis. decif. 292. numero 7. *Panzirolo*.
- in Gratia ſua, narrata, quis impugnare non poteſt. decif. 92. num. 1. *Merlino*.
- in Gratia non eſt facienda mentio de ea lite, quæ agitur inter diuerſas perſonas, & de re diuerſa. decif. 11. numero 17. *Ghislerio*.
- in Gratijs temporis præfixio, quando ſtet taxatiuè. decif. 200. num. 8. *Dunozetto*.
- per Gratiæ viam, quando Papa procedit, & ſcit, quod alicui præiudicat, non poteſt dari de eius ignorantia. decif. 11. num. 26. *Ghislerio*.

G R A V A M E N.

- Graumæn ultra vires hæreditarias non poteſt inferri hæredibus cum beneficio legis, & inuentarij. decif. 2. numer. 17. *Pirouano*.
- Graumæn, ſi inducant conditiones, ſtriçtè ſunt intelligendæ. decif. 272. num. 2. *Ghislerio*.
- Graumæn hæredibus inſtitutis ſi ſit iniunctum, non cenſetur repetitum in filijs in conditione poſitis, etiam ſi filij eſſent vocati. decif. 249. num. 8. *Ghislerio*.
- ex Graumæne dotadi filias in infinitum, inducitur fideicommiſſum perpetuum. decif. 283. num. 6. *Ghislerio*.
- GRAVAR I aliquem ex facto tertij, lex iniquum exiſtimat. decif. 208. num. 6. *Ghislerio*.
- Graumri in plus, quis non poteſt, quam commodum ſentiat. decif. 204. num. 12. *Coccino*.

G R A V A T V S.

- Graumatus reſtituere, & emphyteuta priuarentur dominio, & iure vtendi re, ſi eis in illis bonis interdictum eſſet imponere cenſus. decif. 116. num. 27. *Merlino*.
- Graumati à Peræquatore habent facultatem conquerendi per annum. decif. 289. num. 58. *Coccino*.
- S. GREGOR II Papæ codex vetuſtiſſimus originalis Morallium conſeruatur Ceſaræguſtæ in Eccleſia S. MARIE de Pilari. decif. 142. num. 4. *Motmanno*.

H

H A E R E D I T A S.

- Hæreditas defuncti diuiditur inter parentes, fratres, & ſorores, excluſa omni diferentia ſexus. decif. 167. num. 1. *Merlino*.
- Hæreditas ſemper minuitur ab ære alieno. decif. 2. numer. 16. *Pirouano*.
- Hæreditas ſolo animo aditur. decif. 144. num. 6. *Dunozetto*.
- Hæreditas per adiõnem deſinit eſſe, & efficitur proprium patrimonium hæredis. decif. 144. num. 3. *Dunozetto*.
- Hæreditas non adita non poteſt tranſmitti. decif. 22. num. 39. *Merlino*.
- Hæreditas non adita in aliquibus caſibus tranſmittitur, nempe iure ſuitatis, iure ſanguinis, & iure deliberandi. decif. 22. num. 40. *Merlino*.
- Hæreditas ſolo animo aditur, & animus hoc caſu elicitur ex quocumque actu, ſiue proueniat ex facto, ſiue nõ facto,

siue dicto, siue scripto. decif. 22. num. 43. *Merlino*.
 Hæreditas non adita, vt transmittatur ex capite iuris delibe-
 randi, quid requiritur. decif. 22. num. 41. *Merlino*.
 Hæreditas, quando alicui deferitur, debet acceptare vel repu-
 diare. decif. 323. num. 23. *Coccino*.
 Hæreditas iacens, tanquam persona ficta, & imaginaria non
 comprehenditur sub Statuto inducente præscriptionem.
 decif. 353. num. 15. *Pirouano*.
 Hæreditas etiã iam delata, sine solemnitatibus repudiari po-
 test, quia momentanea illa acquisitio non habetur in con-
 sideratione. decif. 320. num. 27. *Remboldo*.
 ab Hæreditatis aditione iure separato bona quæcumque que
 acquiruntur, non requirunt agnitionem, ad effectum, vt
 liberè transmittantur. decif. 160. num. 14. *Pirouano*.
 Hæreditatis aditio probatur ex contractu initio super re hæ-
 reditaria. decif. 22. num. 44. *Merlino*.
 Hæreditatis transmissio non impeditur per conditionem,
 quæ est omnino casura. decif. 22. num. 47. *Merlino*.
 Hæreditatis aditio probatur ex actu, qui citra ius, & nomen
 hæredis expediri non potest. decif. 22. nu. 42. *Merlino*.
 Hæreditatis aditio, quando præsumatur. decif. 101. num. 17.
Motmano.
 Hæreditatis fructus, non nisi post eam aditam, debentur.
 decif. 264. num. 18. *Dunozetto*.
 Hæreditati nemo alligari debet, vel exhæredari facto alte-
 rius. decif. 393. num. 1. *Verospio*.
 Hæreditatem repudians non dicitur priuari hæreditate. de-
 cif. 323. num. 6. *Coccino*.
 Hæreditatis repudiatio intra triennium potest reuocari. dec.
 96. num. 11. *Merlino*.
 Hæreditatem si quis semel adiuerit, non potest amplius eam
 redire. decif. 323. num. 3. *Coccino*.
 Hæreditatem, si quis repudiet, non dicitur pauperior fieri, cū
 non minuat patrimonium suum. decif. 323. numero 28.
Coccino.
 Hæreditate quis priuari non potest ex facto extranei. decif.
 208. num. 12. *Ghislerio*.
 ad Hæreditatem vna post aliam, quando persona consean-
 tur vocatæ. decif. 152. num. 6. *Coccino*.
 contra Hæreditatem etiã iacentem currunt tempora ad
 implendam præscriptionem. decif. 346. nu. 7. *Pirouano*.
 cum Hæreditate ipsa transit ius patronatus, quando est hæ-
 reditarius. decif. 96. num. 8. *Merlino*.
 de Hæreditate viuents pacta sunt inualida, etiã inter filios,
 & quoad filios, quamuis sint iuramento firmata. decif. 33.
 num. 6. *Dunozetto*.
 de Hæreditate viuents pactum non valere, nisi ille viuens cō-
 sentiat, & in eodem consensu vsque ad mortem perseue-
 rauerit. decif. 33. num. 1. *Dunozetto*.
 de Hæreditate viuents pactum, est omni iure improbatum,
 ideo iuramento validari non potest. decif. 33. numero 7.
Dunozetto.
 de Hæreditate coniuncti ex latere materno, quando agi-
 tur, tunc exceptio illegitimitatis non releuat. decif. 48. nu.
 15. *Ghislerio*.
 in Hæreditate patris, si filius se immiscuerit nullo confecto
 inuentario, intrat præsumptio satisfactionis pro legitima.
 decif. 301. num. 9. *Ghislerio*.
 per hæreditatis aditionem obligatio personalis, stante inuen-
 tario, non contrahitur ultra vires hæreditarius. decif. 2. nu.
 19. *Pirouano*.
 super Hæreditate viuents pactum affirmatiuum ad differen-
 tiam renunciationis, non validatur iuramento. decif. 33.
 num. 9. *Dunozetto*.
 Hæreditaria corpora si quis possederit, præsumptio est, quod
 omnes fructus perceperit. decif. 47. num. 19. *Pirouano*.
 Hæreditaria qualitas tertio gradui adiecta debet esse eiussdē
 conditionis, prout aliæ antecedentes sunt. decif. 217. num.
 11. *Panzirolo*.
 Hæreditaria qualitas, quando in prima inuestitura emphy-
 teusis est neglecta de illa nec est curandum in secunda. de-
 cif. 74. num. 5. *Merlino*.

H A E R E S.

Hæres ob alterius culpam non potest hæreditate priuari, sed

ex sua mera voluntate. decif. 86. num. 58. *Ghislerio*.
 Hæres institutus post mortem alicuius intelligitur, si super vi-
 xerit. decif. 22. num. 5. *Merlino*.
 Hæres, hoc verbū, intelligitur tam de hæredibus sanguinis,
 quam de extraneis. decif. 217. num. 5. & 12. *Panzirolo*.
 Hæres præseruatur à quocumque damno per inuentarij con-
 fectionem. decif. 39. num. 10. *Pirouano*.
 Hæres hæredis proprietarij, finito vsu fructu per mortem vsu
 fructuarij, hæreditatem capit non iure transmissionis seu
 fideicommissi, sed iure deuolutionis, seu consolationis. de-
 cif. 22. num. 20. *Merlino*.
 Hæres institutus purè, & directè per mortem mulieris reli-
 ctæ vsu fructuariæ, etiã si prædeceserit dictæ vsu fructua-
 riæ, potest hæreditatem transmittere ad hæredem. decif.
 22. num. 17. *Merlino*.
 Hæres grauatus, nisi prius fecerit suas detractiones, non pōt
 concedi immissio fideicommissario. dec. 88. nu. 4. *Coccino*.
 Hæres si quis sit institutus ab aliquo, & iubeat, vt pater eius
 non eum molestat, & in casu molestiæ priuet eum hæredi-
 tate, huiusmodi priuatio non tenet. d. 86. nu. 53. *Ghislerio*.
 Hæres si quis non sit, non potest præsentare, si ius patrona-
 tus sit hæreditarium. decif. 96. num. 16. *Merlino*.
 Hæres, qui non adiuit hæreditatem, non potest illam trans-
 mittere, sed dicitur caducatum ius illius. decif. 22. num. 6.
Merlino.
 Hæres grauatus non potest detrahere funeris impensas, si de
 eis non constet in actis. decif. 5. num. 15. *Verospio*.
 Hæres licet sit certus, tamen si testator eum non nominet, &
 talis nominatio requiratur pro forma, non sufficit talis cer-
 titudo, nisi expresse sit nominatus. decif. 38. numero 34.
Dunozetto.
 Hæres cum beneficio l. & inuentarij tenetur ratum habere
 factum defuncti, quantum vires hæreditariæ suppetunt.
 decif. 83. num. 26. *Coccino*.
 Hæres non potest impugnare confessionem testatoris. decif.
 60. num. 3. *Motmano*.
 Hæres si dolose omittat aliquid describere in inuentario, nō
 per hoc inuentarij forma destruitur. d. 181. n. 12. *Pirouano*.
 Hæres, postquam adiuit hæreditatem, non potest se eximere
 ab obligatione contracta, ex eo quod hæreditas non sit
 notoriæ soluendo. decif. 39. num. 5. *Pirouano*.
 Vel quod probauerit ad eum nihil peruenisse, vel quia ipse
 sit creditor hypothecarius Testatoris, pro quo actiones
 non confunduntur. ibid. num. 5.
 Sed hæc possunt opponi contra fideicommissarios, non au-
 tem legatarios, & creditores. ibid.
 Hæres, si in inuentario dolose aliquid omittit describere, per
 occultationem, subreptionem, vel amotionem, cum in istis
 casibus dolus cadat manifestus, d. hæres à lege non priua-
 tur beneficio inuentarij sed puniendus venit tãtum in du-
 plum. decif. 181. num. 5. & 10. *Pirouano*.
 Hæres grauatus non potest cogi ad cauendum, nisi pro sua
 possibilitate. decif. 93. num. 6. *Ghislerio*.
 Hæres adiens hæreditatem cum beneficio legis, & inuenta-
 rij, præseruatur ab omni damno, ita ut nec in obolo quidē
 teneatur. decif. 181. num. 1. *Pirouano*.
 Hæres post aditam hæreditatem facit fructus suos ex titulo
 pro horede, & vti de re sua perceptos. decif. 141. numer. 4.
Pirouano.
 Nec subiacet imputationi pro vero debito hæreditario. ibi-
 dem num. 5.
 Hæres quando dicatur attentare. decif. 73. num. 4. *Merlino*.
 Hæres vniuersalis censendus est ille, non autem simpliciter
 substitutus, licet aliquis sit relictus hæres vsu fructuarius, &
 vniuersalis contextu ille sit relictus hæres vniuersalis proprie-
 tatis. decif. 67. num. 3. *Coccino*.
 Quod procedit etiã si adsint verba, post mortem, quia cen-
 sentur apposta, vt vsu fructuarius libere fruatur vsu fructu.
 ibidem num. 3.
 Hæres de fructibus perceptis ab hæreditate, ante interpella-
 tionem creditorū non tenetur. decif. 131. n. 1. *Pirouano*.
 Hæres contra debitum detectum acquirere non potest fru-
 ctus hæreditatis. decif. 131. num. 10. *Pirouano*.
 Hæres de fructibus perceptis post interpellationem, tenetur
 reddere

- reddere rationem. decif. 131. num. 13. *Pirouano*.
 Hæres, quando dicatur institutus tantum in usufructu. decif. 83. num. 6. *Coccino*.
 Hæres si confecerit inuentarium, quid probare debeat, ad hoc, vt contra eum non possit agi via executiua. decif. 39. num. 9. *Pirouano*.
 Hæres grauatus tantum, id tenetur restituere, quod inuenit in fideicommissio. decif. 88. num. 27. *Coccino*.
 Hæres, quando confecerit inuentarium, in proprio grauati nō potest, tamquā præseruatus à lege à quocumque damno, etiam minimo. decif. 131. num. 1. *Pirouano*.
 Hæres, cum beneficio l. & inuentarij adita hæreditate, fructus quos percipit ex ea, non facit suos, sed cedere debent ad commodum creditorum. decif. 131. num. 2. *Pirouano*.
 Hoc tamen non intellige, quando creditores de tecti non sunt, nec virgent, instant, aut interpellant hæredē, nec hæres ex dd fructibus locupletior est factus. ibid. num. 3.
 Tunc enim fructus medio tempore percepti, acquiruntur hæredi. ibidem num. 3.
 Hæres impugnare non potest factum defuncti. decif. 356. num. 22. *Verospicio*.
 Hæres aduersus exceptionem præsumptionis occultationis bonorum tueri se potest ex inuentario. decif. 39. num. 17. *Pirouano*.
 Hæres adeundo hæreditatem non potest impugnare testamentum defuncti. decif. 80. num. 25. *Merlino*.
 Hæres, quando omittit aliquid describere in inuentario, pœna dupli quare fuerit introducta. decif. 181. numero 8. *Pirouano*.
 Hæres usufructuarius tenetur conficere inuentarium. decif. 85. num. 25. *Coccino*.
 Hæres institutus sub conditione, si iurat se facturum aliquid, vel daturum, est hæres, statim quod iurauit. decif. 58. num. 10. *Coccino*.
 Hæres patris necessarius est filius, & in eum continuatur dominium, ideoque transmittit, absque agnitione. dec. 160. num. 2. *Pirouano*.
 Hæres, si sit creditor testatoris, potest personam creditoris re præsentare. decif. 2. num. 18. *Pirouano*.
 Hæres, si non confecerit inuentarium, vel si minus legitime confecerit, potest agi contra eius bona, & personam eadem via, & modo, quo poterat agi contra defunctum. decif. 38. num. 1. *Pirouano*.
 Hæres, licet sit liberatus à præsentatione fideiussionis, & à confessione inuentarij, non tamen ex hoc dicitur institutus in proprietate. decif. 83. num. 11. *Coccino*.
 Hæres proprietarius quis dicitur ex eo, quod testator cōcessit facultatem alienandi stabilia. decif. 83. num. 8. *Coccino*.
 Hæres an dicatur proprietarius, si testator illum liberauerit ab omni fideiussione, & confessione inuentarij. decif. 83. num. 10. *Coccino*.
 Hæres cum beneficio inuentarij non facit fructus suos, quādo scit adesse creditores. decif. 2. num. 9. *Pirouano*.
 Hæres vniuersalis incontinenti est hæres, licet alius sit relictus usufructuarius. decif. 67. num. 4. *Coccino*.
 Hæres, cum beneficio legis, & inuentarij, non confundit actiones cum defuncto. decif. 298. num. 5. *Merlino*.
 Hæres, si aliquid omisit describere in inuentario, si postquā est detecta omisso, id non describat, an per hoc amittat beneficium inuentarij. decif. 181. num. 21. *Pirouano*.
 Hæres, si confecerit inuentarium, quo ad euitandum damnum perinde est, ac si hæreditatem non adui. decif. 39. num. 11. *Pirouano*.
 Hæres non potest venire contra factum defuncti. decif. 298. num. 4. *Merlino*.
 Hæres, postquam adiuuit hæreditatem, si ab eo illa auferatur, non dicitur exclusus à successione, sed hæreditatis iam acquisitæ verè priuatus. decif. 264. nu. 8. *Dunozetto*.
 Hæres, si adiuuerit hæreditatem sine beneficio legis, & inuentarij, & aliqua bona alienauerit, intrat conclusio, quod bona alienata præsumantur absorbere portiones detrahendas.
 Et si ipse, vel habens causam ab eo contrarium asserat, ei incumbit onus probandi, quod non sufficiant. decif. 198. numero 3. *Merlino*.
 Hæres, quando dolosè alienat, tunc ob metum futuræ dilapidationis cogitur præstare cautionem. decif. 193. nu. 10. *Ghislerio*.
 Hæres extraneus non potest admitti ad ius patronatus, si extet aliquis hæres ex familia testatoris, quado vtraque qualitas in eius successione requireretur. d. 93. n. 18. *Merlino*.
 Hæres potest impugnare factum defuncti à iure improbatum. decif. 185. num. 16. *Mormanno*.
 Hæres, quando alienat bona subiecta fideicommissio, & sic constat de dilapidatione, tunc necessario cautio est præstanda. decif. 193. num. 8. *Ghislerio*.
 Hoc tamen non intellige, quando dictæ alienationes sunt à lege permisse. ibid. num. 9.
 Hæres, si dolosè non omittit aliquid describere in inuentario, non priuatur beneficio inuentarij, ita vt de proprio teneatur. decif. 181. num. 2. *Pirouano*.
 Hæres, vt priuetur beneficio inuentarij, ob dolosam omissionem descriptionis omnium bonorum, concludenter hoc probandum est. decif. 181. num. 13. *Pirouano*.
 Ad quem effectum non sufficit quælibet probatio. ibidem numero 14.
 Hæres tenetur approbare factum defuncti. decif. 185. num. 17. *Mormanno*. & limita, vt num. 16.
 Hæredis confessio non est attendenda, si ex testamento constet rem aliter se habere. decif. 283. num. 16. *Ghislerio*.
 Hæredis assertio non potest præiudicare fideicommissario venienti ex propria persona, & iure proprio, & ab ipso causam non habenti. decif. 298. num. 8. *Merlino*.
 Hæredis bona non veniunt in generali obligatione Testatoris. decif. 131. num. 6. *Pirouano*.
 Hæredis mentio quoties fit, nō videtur electa industria personæ. decif. 38. num. 61. *Dunozetto*.
 Hæredis institutio venit etiam in prohibitione alienandi. decif. 211. num. 20. *Merlino*.
 Hæredis nomen non minus fœminis conuenit, quam masculis. decif. 79. num. 2. *Ghislerio*.
 Hæredis nomen est commune tam maribus, quam fœminis. ibid. num. 2.
 Hæredi vniuersali grauato competit detractio Trebellianicæ. decif. 171. num. 2. *Coccino*.
 Hæredi vniuersali licitum est pendente lite, possessionem bonorum defuncti, absque vitio attentatorum apprehendere, & continuare ius, quod transiit in se ipsum, prout erat pœnes defunctum. decif. 73. num. 3. *Merlino*.
 Hæredi immissio in quibus bonis sit dāda, & ex quibus probetur, quod aliqua bona erāt testatoris. decif. 67. num. 28. *Coccino*.
 Hæredi vniuersali cum onere restituendi post mortem, competit detractio legitimæ. decif. 22. num. 29. *Merlino*.
 Hæredi à se ipso legari non potest. decif. 22. nu. 32. *Merlino*.
 Hæredi si sit facta remissio confessionis inuentarij, & liberatio præstationis fideiussoris de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, non substat, quia daretur occasio delinquendi. decif. 83. num. 12. *Coccino*.
 Hæredi, vt competat immissio super certis bonis defuncti, sufficit quod fuerit possessa ab ipso defuncto. decif. 67. nu. 30. *Coccino*.
 Hæredi competit interdictum, Quorum bonorum, contra eum, qui pro hærede vel pro possessore possidet. decif. 48. num. 6. *Ghislerio*.
 Hæredi non potest denegari immissio, si exhibeat testamentū nō abolitū, neque cancellatum. decif. 67. nu. 1. *Coccino*.
 Hæredi non potest denegari immissio propter ea, quæ requirunt altiore indaginem. decif. 67. num. 26. *Coccino*.
 Hæredi datur immissio vigore leg. fin. C. de edict. D. Adr. toll. decif. 3. num. 1. *Merlino*.
 Hæredi, quando non possit denegari auxilium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. decif. 140. num. 1. *Merlino*.
 Hæres extraneos fratrū, velle præferre heredibus extraneis proprijs, absurdum est. decif. 217. num. 14. *Panzirolo*.
 Hæres æquis portionibus tenentur ad legatum dotium filiarum ipsius testatoris. decif. 135. num. 6. *Pirouano*.
 Hæres, qui ostendunt testamentum non absolutū, nec cā-

- cellatum, competit remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. decif. 83. num. 7. *Coccino*.
- Hæredes plures, quando omnes intelligantur instituti pro æquali rata & portione. decif. 278. num. 3. *Merlino*.
- Hæredes pro virili, ad præstanda legata tenentur. decif. 146. num. 1. *Pirouano*.
- Hæredes, quando sunt instituti cum verbis, æqualibus portionibus, sine dubio eis defertur hæreditas pro virili. decif. 278. num. 4. *Merlino*. ibid. num. 5.
- Hæredes plures, quando vnico verborum contextu instituti sunt, habet locum l. interdum ff. de hæred. instit. secus vero.
- Hæredes cum beneficio l. & inuentarij adeundo hæreditatem, per imaginariam solutionem præsumuntur sibi ipsis satisfecisse de corporibus hæreditarijs. decif. 2. num. er. 11. *Pirouano*.
- Et fructus faciunt suos ratione dominij. ibid. nu. 12.
- Hæredes si Testator instituerit Titum & filios fratris dicti Testatoris, tunc semissem habebit Titius, & semissem filij fratrum. decif. 278. num. 15. *Merlino*.
- Hæredes cum beneficio inuentarij, si omitant reddere rationem, vel si eam sufficienter non reddant, non inuantur inuentario. decif. 2. num. 5. *Pirouano*.
- Hæredes plures quando testator vocauit ex vna parte, & vnus nominatus est ex altera parte nomine proprio, tunc hæreditas diuiditur in duas partes. decif. 278. num. 14. & 20. *Merlino*.
- Hæredes cum beneficio l. & inuentarij ultra vires hæreditarias grauari, aut conueniri non possunt. decif. 2. num. 17. *Pirouano*.
- Hæredes patris non tenentur insinuare renunciationem factam à filia dotata cum iuramento de hæreditate Patris. decif. 12. num. 17. *Coccino*.
- Hæredes cum beneficio legis, & inuentarij non sunt grauandi neque in bonis, nec in persona. decif. 2. numer. 6. *Pirouano*.
- Hæredes plures, quando non sunt instituti, non procedit ius accrescendi. decif. 83. num. 21. *Coccino*.
- Hæredes legitimos, & testamentarios clericis licitum est habere, de bonis patrimonialibus, & extra intuitu Ecclesiæ quæstis decif. 112. num. 12. *Queipo*.
- Hæredum, & successorum sanguinis appellatione veniunt omnes in infinitum. decif. 179. num. 1. *Ghislerio*.
- Hæredum expressio in cō. ractibus non importat, nisi quamdam mentionem eius, quod tacite inest. decif. 12. numer. 34. *Coccino*.
- Expressio eius, quod tacite in est, non alterat dispositionem. decif. 12. num. 35. *Coccino*.
- Hæredum creditum, si superat statum hæreditatis, non possunt hæredes in d. bonis, nec in persona molestari. decif. 2. num. 15. *Pirouano*.
- Hæredibus, & successoribus competit ius præsentandi, siue iuspatoratus sit merè hæreditarium, siue mixtum de successoribus sanguinis, & hæredibus. decif. 267. num. 2. & 3. *Pirouano*.
- Hæredibus institutis si sit iniunctum grauamen, non censetur repetitum in filijs in conditione positi, etiam si filij essent vocati. decif. 249. num. 8. *Ghislerio*.
- Hæredibus pluribus institutione factæ si sit adiecta dictio, æque, seu pro æquali portione, & rata, eo casu successio distribuitur in viriles inter omnes vocatos. decif. 180. nu. 8. amplia num. 9. *Merlino*.
- Hæredibus suis, etiam quis præsumitur voluisse prouidere. decif. 12. num. 32. *Coccino*.
- Hæredibus semper suffragatur inuentarium, vbi contingit tractari de damno eorundem. decif. 2. num. 4. *Pirouano*.
- Hæredes præseruantur à confusione bonorum propriorum, & à quocumque damno, data inuentarij validitate. decif. 2. num. 3. *Pirouano*.
- Hæredibus, & non agnatis facienda est renouatio emphyteusis hæreditariæ. decif. 74. num. 3. *Merlino*.
- ab Hærede, cuius illi que præstabatur ad fauorem fideicommissarij de bonis immobilibus, recessit ab Aula. decif. 193. numer. 3. & 12. *Ghislerio*. & quare vide ibidem. numer. 4. & 5.
- ab Hærede tantum petendum est legatum illud, cuius vfus fructus alienus est. decif. 67. nu. 9. *Coccino*.
- ab Hærede fructus percepti ante motam litem eidem acquiruntur, concurrente titulo pro hærede, & bona fide possidendo, ignorando creditores hæreditarios spectare, quo casu semper hæres facit fructus suos, tum ex bona fide, tum ex eo, quod saltem absit mala. decif. 131. nu. 7. 8. & 9. *Pirouano*.
- ad Hæredem non transit concessio personalis. decif. 19. num. 20. *Merlino*.
- ad Hæredem spectant fructus bonorum hæreditariorum. decif. 51. num. 12. *Coccino*.
- ad Hæredes non transmittitur portio non adita. decif. 96. nu. 5. *Merlino*.
- ad Hæredes potest clericus transmittere ea, quæ non habent dependentiam à titulo beneficiorum. decif. 19. numer. 10. *Merlino*.
- ad Hæredes etiam extraneos, quando emphyteusis Ecclesiastica sit transitoria. decif. 25. num. 9. & 10. *Merlino*.
- ad Hæredes extraneos non transit emphyteusis Ecclesiastica. decif. 217. num. 9. *Panzirolo*.
- ad Hæredes, si non sit transitorium aliquod mandatum, per mortem mandantis, etiam re non integra expirat. decif. 38. num. 66. *Dunozetto*.
- ad Hæredes, & contra hæredes stipulatio omnis transit. decif. 12. num. 33. *Coccino*.
- ad Hæredes non pertinent fructus beneficiorum inexacti. decif. 19. num. 16. *Merlino*.
- contra Hæredem non potest dirigi actio de dolo ob omissionem descriptionis bonorum in inuentario, si ipse deputauit procuratorem ad talem actum, & ipse sine mandato omiserit describere. decif. 181. num. 15. *Pirouano*.
- contra Hæredem non est agendum via executiua, nisi præuia citatione. decif. 39. num. 4. *Pirouano*.
- contra Hæredem etiam via executiua agi potest, licet inuentarium fuerit confectum, & quando id procedat. ibidem num. 7. & 8.
- de Hæredis re, potest testator expresse disponere. decif. 83. num. 24. *Coccino*.
- in Hærede, siue in administratore hæreditatis, si concurrat iusta causa ignorandi aliquod creditum, aduersus eius præscriptionem datur eis restitutio in integrum. decif. 360. num. 1. *Pirouano*.
- in Hærede, & Administratore, cum succedant in iure alterius, in eis præsumitur iusta ignorantia, ad effectum, vt restituantur in integrum. ibid. num. 6.
- in Hærede præsumitur ignorantia. decif. 270. numero 8. *Verospro*.
- in Hæredes extraneos emphyteusis Ecclesiastica de sui natura non transit. dec. 211. nu. 13. *Merlino*.
- in Hæredem vniuersalem transeunt iura actiua, & passiua. decif. 132. nu. 28. *Pirouano*.
- in Hæredes Clericorum transmittuntur fructus beneficiorum in Statum Mediolani, tam in testamento, quam ab intestato. dec. 19. nu. 12. *Merlino*.
- in Hæredes actiue, & passiuè transeunt ea, quæ competunt vigore contractus, vel pacti. ibid. nu. 9.
- in Hæredes etiam extraneos est transitoria emphyteusis hæreditaria. dec. 211. nu. 1. *Merlino*.
- in Hæredibus primi gradus cadit institutio, & respectiue substitutio, si ad inuicem, & reciproce fuerint substituti. decif. 283. nu. 10. *Ghislerio*.
- in Hæredibus, quando prælatio non possit considerari. decif. 152. nu. 2. *Coccino*.
- per Hæredes quando bona diuiduntur, tunc ea, quæ obueniunt vni ex cohæredibus, alius cohæres in eis amittit possessionem. decif. 125. nu. 3. *Merlino*.
- HIEROPHILACIUS idem est, quod Custos sacrorum, & latine exponitur, hoc est, Editimus, seu Edituus. decif. 309. nu. 14. *Verospro*.
- H O M O.
- Homo quando adhuc non est conceptus, vel natus, consequenter est ignotus. decif. 279. nu. 12. *Motmanno*.
- Homi-

Homines contextunt longas, & ambitiosas dispositiones pro conseruandis bonis per fideicommissum in familijs. decif. 312. nu. 5. *Merlino*.

Homines distinguuntur inter se ex proprio nomine, quamuis toti sint homines. decif. 151. nu. 13. *Pirouano*.

Hominibus ingenuis libera præsumitur rerum possessionum dispositio. decif. 310. nu. 5. *Merlino*.

HONESTAS morum, & vitæ integritas præsumitur, ubi contrarium non probatur. decif. 138. numero 8. *Pirouano*.

Honestatem morum alicuius, quando testes probent. ibid. num. 7.

HOSPITALIS libro consuetum est adhiberi fides ad effectum probandi mortem alicuius. decif. 13. numero 4. *Merlino*.

HYPOTHECA.

Hypotheca, quam habent posteriores, non censetur sublata respectu summæ, quæ deducto credito anteriorum, superest de valore rei hypothecata. decif. 318. numero 27. *Verospio*.

Hypotheca in legatis conditionalibus non incipit à die purificationis conditionis, sed à die mortis Testatoris. decif. 269. nu. 2. *Panzirolo*.

Quod procedit etiam in præiudicium creditorum, qui medio tempore contraxerunt, ne sit in facultate hæredis eludere legatarios pendente conditione. ibidem numero 3.

Hypotheca appositæ in re emphyteuticæ de consensu proprietarij, ipsi præiudicat etiam post deuolutionem. decif. 127. nu. 16. *Coccino*.

Hypotheca non venit appellatione permutationis, & donationis. decif. 118. nu. 19. *Pirouano*.

Hypotheca etiam simplex, quando imponitur super bonis minorum, debent adhiberi solemnitates statutarie. decif. 77. nu. 22. *Merlino*.

Hypothecæ respectu sit retrotractio. decif. 174. nume. 36. *Merlino*.

Hypothecæ natura est, vt in ipso contractu sit indiuidua. decif. 135. nu. 10. *Pirouano*.

Hypothecam non recipiunt Loca Montium, dum libere resignantur, & in emptorem absque vilo onere transferuntur. decif. 77. nu. 19. *Merlino*.

Hypothecaria, si agat mulier, præfertur creditoribus anterioribus. decif. 152. nu. 3. *Coccino*.

Hypothecariæ iudicium est petitorium. decif. 161. num. 16. *Pirouano*.

Hypothecare quis non potest ea, quæ sunt sub alieno dominio. decif. 135. nu. 22. *Pirouano*.

I

IDENTITAS.

Identitas vt probetur, sufficiunt duæ tantum demonstrationes. decif. 203. num. 10. *Panzirolo*.

Identitas bonorum fideicommissi subiectorum probatur ex eo, quod grauati possident in loco, in quo Testator possidebat, præsumptione scilicet tituli præambuli contractuum. decif. 120. num. 16, 17. & 18. *Coccino*.

Identitas, tunc maxime probatur leuioribus probationibus, quando res est antiqua & multo magis si antiquissima sit. dec. 164. num. 38. *Coccino*.

Et ad istum effectum non requiritur antiquitas vltra centum annos ibid. num. 39.

Identitas bonorum vt probetur, sufficiunt duæ tantum demonstrationes. decif. 175. num. 1. *Dunozeito*.

Identitas bonorum bene probatur per duos confines. decif. 39. num. 5. *Dunozeito*.

Identitas probatur, & verificatur ex duabus demonstrationibus, etiam si alijs adsit diuersitas, sine discrepantia. dec. 98. num. 8. & 10. *Merlino*.

Identitas probatur leuioribus probationibus, & coniecturis. decif. 94. num. 7. *Coccino*.

Identitas quando certior reddatur. decif. 151. numero 2. *Pirouano*.

Identitas bonorum probatur per duos confines. decif. 125. num. 19. *Merlino*.

Identitas bonorum emphyteoticorum qualiter probetur. decif. 120. num. 9. *Coccino*.

Identitas bonorum recte arguitur ex bene congruenti qualitate. ibid. num. 19.

Identitas debiti, ex quo bene probetur. decif. 132. num. 24. *Verospio*.

Identitas Notarij, vt probetur præter nomen, requiruntur duæ demonstrationes. decif. 263. num. 6. *Coccino*.

Identitas personarum ex quibus probetur, item ex quibus probetur identitas bonorum. decif. 398. num. 3. *Verospio*.

Identitas bonorum frustra queritur, dum non constat de bonis. decif. 164. num. 1. *Coccino*.

Identitatem bonorum non concludunt demonstrationes illæ, quæ conueniunt alijs bonis. decif. 175. numero 2. *Dunozeito*.

ad Identitatem bonorum probandam non sufficiunt demonstrationes æquiocæ. decif. 175. num. 4. *Dunozeito*.

ad Identitate probandam adminicula coniunguntur. decif. 120. nu. 20. *Coccino*.

ad Identitatem probandam sufficit vna demonstratio generalis, & altera particularis, & hoc Rota nonnunquam admittit. decif. 236. num. 3. *Merlino*.

circa Identitatem bonorum, enunciatiua Notarij facta in testamento, quando plurimi facienda sit. decif. 125. num. 7. & 8. *Merlino*.

de Identitate personæ, quando non sit dubitandum. decif. 249. num. 4. *Ghislerio*.

in Identitate bonorum probanda, sufficiunt leuiiores probationes, & hoc maxime si simus in materia antiquissima. decif. 58. num. 14. *Coccino*.

IGNORANTIA.

Ignorantia Iuris habens mixturam facti, excusat. decif. 159. num. 3. *Coccino*.

Ignorantia Iuris nunquam excusat. decif. 287. numero 13. *Pirouano*.

Ignorantia præsumitur in succedente in ius alterius. decif. 25. num. 14. *Merlino*.

Ignorantia Iuris non excusat. dec. 159. num. 8. *Coccino*.

ex Ignorantia iusta quis excusatur à pœna caducitatis. decif. 25. num. 15. *Merlino*.

Ignorantia ex iusta causa præsumitur ratione difficultatis materiæ. decif. 360. num. 8. *Pirouano*.

Ignorantia præsumitur ratione minor ætatis. decif. 197. num. 5. *Dunozeito*.

Ignorantia Iuris dubij valdè æquiparatur ignorantie facti. decif. 159. nu. 9. *Coccino*.

Et hoc maxime, quando agitur de damno vitando ibid. num. 10.

Ignorantia, quando est probabilis, & iusta, datur restitutio in integrum. decif. 59. num. 9. *Dunozeito*.

Ignorantia non potest allegari super aliqua re, quam quis fecit. decif. 289. num. 48. *Coccino*.

Ignorantia iusta quando adest tunc habet locum l. indebitum. ff. de condit. indeb. decif. 169. num. 4. *Pirouano*.

Ignorantia an admittatur in terminis cap. iuris auaritiæ de elect. in 6. decif. 287. num. 15. *Pirouano*.

Ignorantia non præsumitur in persona qualificata. decif. 40. num. 14. *Ghislerio*.

Ignorantia Iuris, tunc præbet causam excusationis, quando articulus est perplexus, & inter scribentes controuersus, itaut super eo probabiliter potuerit dubitari. decif. 287. num. 14. *Pirouano*.

Ignorantiæ iusta causa circumscripta, non est amplius locus l. cum indebitum. ff. de condit. indeb. decif. 169. numer. 17. *Pirouano*.

per Ignorantiam ea quæ fiunt, pœnam non merentur. decif. 181. num. 3. *Pirouano*.

Ignoranti dolo, quod leges succurrant, nunquam admittendum est. decif. 287. nu. 17. *Pirouano*.

Ignoranti factum alienum, sicuti datur restitutio ob iustam causam, ita & ignorantia ius perplexum, & obcurum. dec. 360. num. 11. *Pirouano*.

ILLATIO.

- Illatio non fit ad diuersa. decif. 255. nu. 20. *Pirouano*.
 Illatio à diuerfis, & separatis non fit. decifio. 7. numero 11. *Ghislerio*.
 Illatio numquam admittitur ex diuerfis. decif. 218. num. 28. *Pirouano*.
 Illatio non fit ad diuersa. decif. 116. nu. 46. *Merlino*.
 Illatio, & coniunctio antecedentis cum subsequenti dispositione, quando reddatur elusoria. decif. 98. numero 21. *Merlino*.

ILLEGITIMITAS.

- Illegitimitas filiorum, cum per legem Canonicam sit inducitur, sublata dicta lege per dispensationem in radice matrimonij, filij remanent in eo statu, in quo reperirentur, si nulla adfuisset Canonica prohibitio. decif. 273. nu. 20. *Panzirolo*.
 de Illegitimitate quando quis amplius dare non possit. ibidem num. 2.
 Illegitimus quis non præsumitur, quando petit adiudicationem beneficij. decif. 183. nu. 4. *Coccino*.
 Illegitimitatis exceptio non releuat, si agatur de hereditate coniuncti ex latere materno. decifio. 48. numero 15. *Ghislerio*.

- de ILLIQUIDO ad liquidum non admittitur compensatio. decif. 227. nu. 9. *Panzirolo*.

IMMEMORABILIS.

- Immemorabilis cessat, quando actus sunt impossibilis probationis, & denegatur remissoria. decif. 142. numero 6. *Mormanno*.
 Immemorabilem vt probent testes, debent percutere tempus ante motam litem. ibid. nu. 5.

IMMISSIO.

- Immissio dari non potest rei incertæ. decif. 285. numero 5. *Merlino*.
 Immissio vigore mandati executiui, iuxta subiectam materiam est detentatio, & non vera possessio. decifio. 185. nu. 6. *Mormanno*.
 Immissio denegari non potest, quando omnia extrema in Saluano interdicto sunt iustificata. decifio. 204. num. 1. *Dunozeo*.
 Immissio in veram, & realem possessionem nequaquam est consona formæ mandati, quod capiantur bona valoris &c. decif. 257. nu. 21. *Mormanno*.
 Immissio impediri non potest per actionem personalem. decif. 5. nu. 4. *Verospio*.
 Immissio fideicommissario non potest concedi, nisi prius hæres grauatus fecerit suas detractiones. decif. 33. num. 4. *Coccino*.
 Immissio ex primo decreto, ad quem effectum decurrit. decif. 185. nu. 3. *Mormanno*.
 Immissio debetur hæredi in bonis defuncti, probata eius possessione abique eo, quod discutiatur dominium eorumdem bonorum. decif. 67. nu. 25. *Coccino*.
 Immissio non potest impediri fideicommissario per exceptionem inuolidam. decif. 121. nu. 10. *Pirouano*.
 Immissio hæredi in quibus bonis sit danda, & ex quibus probetur quod aliqua bona erant Testatoris. dec. 67. nu. 28. *Coccino*.
 Immissio vt competat hæredi super bonis defuncti, sufficit quod fuerit possessi ab ipso defuncto. ibidem num. 30. *Coccino*.
 Immissio vt fideicommissario non impediat, non attenduntur exceptiones turbidæ. decifio. 301. numero 18. *Ghislerio*.
 Immissio ex remedio l. fin. C. de edict. D. Adria. toll. impeditur per exceptionem incontinenti probatam. dec. 88. num. 3. *Coccino*.
 Immissio admittitur l. fin. C. de edict. D. Adria. toll. datur, quando literæ Apostolicæ sunt iustificatæ. decif. 133. num. 2. *Ghislerio*.
 Immissio retardari debet propter exceptionem melioramentorum oppositam. decif. 270. nu. 11. *Verospio*.
 Immissio in bonis hereditarijs non potest denegari hæredi, si concurrant requisita necessaria ad hunc effectum. de-

cif. 301. nu. 1. *Ghislerio*.

- Immissio fideicommissarijs non est impedienda per actionem personalem. decif. 9. nu. 7. *Verospio*.
 Immissionis, ex primo decreto effectus est, in actione personali, vt immisus rem cum Domino teneat. decif. 257. num. 10. *Mormanno*.
 Immissio pro legitima, vel Trebellianica, quando hereditas restituitur, conceditur pro indiuiso, quando sunt certæ ratione loci, & quotæ; alias non. decif. 51. num. 15. *Coccino*.
 Immissio quando non impediatur ob exceptionem melioramentorum. decifio. 276. num. 3. amplia numero 4. *Coccino*.
 Immissioni petitiæ semper obstat transactio, donec per tres sententias conformes fuerit rescissa. decif. 86. num. 9. *Ghislerio*.
 Immissionem petens insurgit præsumptio, quod antea non possideret. decif. 7. nu. 4. *Ghislerio*.
 Immissionem si quis petat, ex capite reservationis, tenetur iustificare totam gratiam principalem. decif. 153. num. 2. *Coccino*.
 Immissionem vigore Literarum Apostolicarum Capitulum potest impedire quado allegat exceptionem resultantem ex Indulto Apostolico. decif. 27. nu. 14. *Dunozeo*.
 Immissionem vt quis obtineat vigore subrogationis gratiosæ, quid sufficiat, quod probet. decif. 183. numero 1. *Coccino*.
 ad Immissionis effectum didentitas bonorum hereditariorum ex quibus bene probetur. decifio. 104. numero 14. *Merlino*.
 ad Immissionis effectum, principale requisitum est possessio. decif. 118. nu. 1. *Pirouano*.
 ad Immissionem in possessionem proceditur vigore mandati de auferendo bona. dec. 185. nu. 2. *Mormanno*.
 Immissus ex primo decreto in possessionem, ita possidet, vt Dominus, sed veluti Canis Leporem sequatur, & solummodo habeat ius custodiendi. decif. 257. num. 12. *Mormanno*.
 Immissus semel in possessionem, debet agere remedio retinendæ, vel recuperandæ. decif. 153. nu. 15. *Coccino*.
 Immissus ex primo decreto in possessionem, non ita possidet, itaut illa priuatur Dominus, vel inde repellatur. decif. 257. nu. 11. *Mormanno*.
 Immissus in possessionem per substationem, præiudicis auctoritate, iuste possidet. decifio. 122. numero 2. *Ghislerio*.
 IMMOBILIUM appellatione non veniunt iura. decif. 116. nu. 15. *Merlino*.
 Immobilibus comparantur res mobiles pretiosæ. decif. 97. num. 11. *Mormanno*.
 IMPEDIMENTUM si quis præstiterit, ne valide conficeretur testamentum, ei denegantur omnes actiones, siue sint legitimi hæredes, siue scripti in alio testamento. decif. 126. nu. 36. *Pirouano*.
 IMPENSVM id, quod verè fuit in melioramentis, solū recuperatur, & attenditur id quod minus est. dec. 116. nu. 2. *Merlino*.
 Impensas funeris hæres grauatus non potest detrahere, si de eis non constet in actis. dec. 5. nu. 15. *Verospio*.
 IMPERIUM.

- Imperium etiam concessum præsumitur, si iurisdicctio alicui sit concessa. decif. 253. num. 3. *Merlino*.
 Imperij verbum significat modicam correctionem, sine qua nulla, & inanis, & elusoria esset iurisdicctio. dec. 252. num. 4. *Merlino*.

IMPLEMENTUM.

- ad Implementum agentis sufficit negatiuam proponere, nam ad promittentem incumbit onus probandi quod adimpleuit. decif. 44. num. 21. *Merlino*.
 Implementum defectus etiam in minimo consideratur. decif. 203. nu. 27. & 28. *Panzirolo*.
 implementum probandi onus pertinet ad adimplere debentem. decif. 64. nu. 1. *Ghislerio*.
 INCERTVM, & nullum æquiparantur. dec. 37. numero 9.

mero 4. *Dunozetto*.

Incertitudo in appellatiuis genericis causatur. decif. 151. numero 3. *Pirouano*.

INCENDIVM testes plenè probant, si fuerint examinati in loco, vbi casus incendiæ euenit. decif. 285. num. 1. *Motmanno*.

INCLUSIO in prohibitione aliquorum casuum, non est exclusio aliorum casuum, si illi ex dispositione iuris sint exclusi. decif. 211. nu. 24. *Merlino*.

Inclusio vnius est exclusio alterius. decifio. 152. numero 14. *Coccino*.

Hoc tamen non procedit quoad ea, in quibus, vel eadem, vel maior ratio includendi militat. ibid. nu. 15.

INCORRIGIBILITATIS præsumptio insurgit ex frequentia, & diuturna perseverantia in male faciend. decif. 155. nu. 36. *Coccino*.

INDEBITVM si tutor soluat, quando non excusetur vigore l. cum indebitum ff. de condit. indebit. quominus actio repetitionis possit aduersus eum dirigi. dec. 214. nu. 1. *Pirouano*.

Indebitum, quando quis soluit, dicitur iactare. decifio. 169. num. 6. *Pirouano*.

Indebitè si tutor aliquid soluat, contra quem actio indebiti fit dirigenda. decif. 169. nu. 1. *Pirouano*.

INDEMNITAS.

Indemnitas fideiussori ab altero fideiussore, pro parte deberi potest. decif. 353. nu. 14. *Pirouano*.

Indemnitas releuatio, quid operetur. decif. 151. num. 18. *Panziralo*.

Indemnitas alicuius circa declarationem pretij, quando aliter consuli non potest, tunc in subsidium debet taxari per Iudicem. decif. 172. nu. 41. *Merlino*.

Indemnitas conseruatio, quid importet. decif. 346. nu. 30. *Pirouano*.

Indemnitas conseruatio determinata à Statut. Urb. lib. 1. cap. 157. quid importet. decif. 353. nu. 8. *Pirouano*.

Indemnitas indulta à Statuto lib. 1. cap. 157. fideiussori aduersus principalem, non conuenit eidem fideiussori aduersus alterum fideiussorem non de lucro, sed de communi damno certantem. decif. 353. nu. 13. *Pirouano*.

in INDIVIDVIS vtile vitatur per inutile. decif. 185. num. 8. *Motmanno*.

INDULTVM.

Indultum habens ad aliquid faciendum, quando euenit casus, non est opus nouo indulto. decifio. 94. numero 3. *Pirouano*.

Indulta etiam cum amplissimis clausulis concepta non capiunt beneficia vacantia apud Sedem, nisi sit facta præcisa mentio. dec. 28. nu. 23. *Verospio*.

Indultum si non sit concessum in limine foundationis beneficii, non procedit in prouisionibus Apostolicis. decif. 183. num. 2. *Coccino*.

Indultum non concessum in limine foundationis beneficii, non ligat Papam quando beneficium vacat in mense reseruato. decif. 183. nu. 8. *Coccino*.

ex Indulto Apostolico, si Capitulum alleget exceptionem, est valens impedire immisionem vigore litterarum Apostolicarum. decif. 27. num. 14. *Dunozetto*.

INDVSRTIA.

Industria persone non videtur electa, quoties fit mentio hæredis. decif. 38. num. 61. *Dunozetto*.

Industria personæ, quando est electa, tunc non intrat regula, Quod possum per me decifio. 38. numero 54. *Dunozetto*.

Industria personæ, ad hoc vt dicatur electa, requiritur, quod negotium sit magnum, non autem paruum. decifio. 38. nu. 44. & 46. *Dunozetto*.

Industria personæ, vt ex commissione nudi ministerij censeatur electa, requiritur quod ministerium sit industriale decif. 38. num. 48. *Dunozetto*.

Industria personæ quando est electa, tunc illud ministerium non potest alteri committi. decifio. 38. num. 24. *Dunozetto*.

Industria personæ censetur electa, quando agitur de eligen-

da persona incerta. decif. 38. nu. 36. *Dunozetto*.

INFERIOR non potest reuocare, nec moderari ea, quæ sunt disposita à Superiore. decifio. 115. numero 26. *Coccino*.

INFIRMITAS.

Infirmitas excusat Canonicum non solum ab onere residenti, sed etiam illi conseruat omnia priuilegia præsentium, pro lucrandis distributionibus. decifio. 308. numero 20. *Verospio*.

Infirmitas alicuius benè dicitur probari ex facto ipso, scilicet si ille ex ea decesserit. decifio. 45. numero 30. *Ghislerio*.

Infirmitas alicuius bene probatur ex testibus, & maxime si inter eos adsunt medici, qui illum curarunt. decif. 45. num. 28. *Ghislerio*.

INGRATVS.

Ingratus quando fuit vir vxori, perdit beneficium annalis restitutionis cum reliquis lucris decifio. 231. num. 13. & 14. *Coccino*.

Ingratus si quis fuit, si in restitutione alicuius competeat ei beneficium ne egeat, tunc illo spoliatur. decifio. 233. num. 12. *Coccino*.

INHIBITIO.

Inhibitio Rotalis siue iusta, siue iniusta sit, semper est timenda. decif. 75. num. 4. *Ghislerio*.

Inhibitionem moderari, quando Pontifex Iudici delegato ordinauit, perinde est ac si priores litteræ, & commissio non emanasset. Et inde colligitur intentio Pontificis fuisse tollere in totum iurisdictionem in primis literis demandatam. decif. 11. nu. 7. *Ghislerio*.

post Inhibitionem est attentata executio etiam trium conformium. decif. 75. nu. 5. *Ghislerio*.

pro Inhibitionis moderatione, quando quis semper instituit, non dicitur in iurisdictionem Iudicis consensisse. decif. 11. num. 22. *Ghislerio*.

INIMICITIÆ.

Inimicitia exceptio in teste non attenditur, quando fuit affectata, & studiosè procurata. decifio. 191. numero 22. *Coccino*.

Inimicitia capitales censentur contractæ inter coniuges, si vxor cum marito litiget circa maiorem partem bonorum. decif. 155. num. 44. *Coccino*.

Inimicitia, & iurgia oriuntur inter colligantes es acri, & longa lite. decif. 165. nu. 9. *Merlino*.

per Inimicitia exceptionem testis repellitur. dec. 191. nu. 21. *Coccino*.

INIQUITATIS alterius instrumentum non debet esse Iudex, cum ius, & iustitiam administrare teneatur. decif. 26. nu. 47. *Merlino*.

Iniquitatis, & malitiæ vinculum non debet esse iuramentum. decif. 33. nu. 8. *Dunozetto*.

INIURIA.

Iniuria levis non est, percutere aliquem pugno. decif. 239. num. 9. *Pirouano*.

Iniuria ex facto oritur. decif. 239. nu. 5. *Pirouano*.

Iniuriam, quam facit mater filiis propter transitum ad secunda vota, leges valde detestantur. decif. 80. numer. 18. *Merlino*.

Iniuriæ accerbitas vehementer aggrauatur ex personæ qualitate. decif. 155. num. 30. *Coccino*.

INIVSTITIA.

Iniustitia notoria æquiparatur nullitati. decif. 322. numer. 2. *Merlino*.

de Iniustitia rei iudicatæ confitio, datur restitutio in integrum. decif. 1. num. 1. *Coccino*.

de Iniustitiæ rei iudicatæ summo tenetur docere petens aduersus eam restitutionem integrum. decif. 1. num. 3. *Coccino*. & ista est communis opinio. ibid. num. 4.

Iniustitia sententiæ bene concludi potest ex nullitate processus. decif. 343. num. 11. *Ghislerio*.

Iniustitia respectu fructuum non influit iniustitiam in totam sententiam. decif. 167. num. 25. *Merlino*.

INOBEEDIENS.

Inobedienti, si pœna apponatur tenet, sed secus si apponatur obe-

obedienti ob factum, vel non factum inobedientis. decif. 86. num. 50. *Ghislerio*.

Inobedienti pena ad eius incommodum recte iniungi potest. decif. 86. num. 61. *Ghislerio*.

Inobedientia voluntaria est contumacia, qua quis monitionem Iudicis implere contemnit. decif. 254. numer. 6. *Coccino*.

INOUILIVS proprie ille dicitur, qui inhabitat mediante contractu locationis, & conductionis. decif. 14. num. 3. *Ghislerio*.

INSOLIDVM, quis potest condemnari, si sit insolidum obligatus. decif. 246. num. 2. *Merlino*.

INSTANTIA noui termini reproborij, non est attendenda, si calumniose petatur, veluti si causa sit in termino ferendae sententiae. decif. 133. num. 16. *Ghislerio*.

ad Instantiae restitutionis effectum pars non est audienda, si nihil releuans ad hunc effectum deducat. decif. 1. nu. 6. *Coccino*.

I N S T R V M E N T V M.

Instrumentum obligatione Camerali vallatum habet executionem paratam. decif. 161. num. 1. *Pirouano*.

Instrumentum extractum ab Archiuiista probat licet sit conscriptum aliena manu, dummodo ab Archiuiista sit subscriptum. decif. 125. num. 14. *Merlino*.

Instrumentum extractum ab Archiuiio vt dicatur in forma probanti, quid sufficiat. decif. 125. num. 12. *Merlino*.

Instrumentum alienationis bonorum pupilli Iudex, qui interposuit decretum, non praesumitur vidisse, si dies, & annus, ac nomina & cognomina Notariorum fuerint in albo relicta. decif. 98. num. 19. *Merlino*.

Instrumentum publicum facit probationem. decif. 203. nu. 7. *Panzuolo*.

Instrumentum, si sit sumptum sumpti, nullam fidem retur. decif. 125. num. 9. *Merlino*.

Instrumentum facit probationem probatam. decif. 327. nu. 1. *Dunozetto*.

Instrumentum non in forma probanti exhibitum non probat. decif. 47. num. 13. *Pirouano*.

Instrumentum dicitur esse in forma probanti, si concurrant omnia, quae requiruntur ad effectum, vt dicatur habere faciem publicae scripturae. decif. 263. num. 1. *Coccino*.

Instrumentum habens meram centum annorum, tunc nulla requiritur probatio Notariatus, aut manus recognitio, sed sufficit sola fides de antiquitate scripturae. dec. 263. num. 2. *Coccino*.

Instrumentum extractum ab Archiuiista, asserente se illud inuenisse inter rogatus cuiusdam Notarij defuncti, & cum suo originali collationasse, dicitur in forma probanti. dec. 125. num. 11. *Merlino*.

Instrumentum, si sit extractum lite pendente sine compulsoria, non probat. decif. 125. num. 10. *Merlino*.

Instrumentum, quando dicatur esse in forma probanti. dec. 233. num. 7. *Merlino*.

Instrumentum continens diem, mensem, annum, indictionem, Pontificatum, rogatum, ac denique publicationem, negari non potest, quia sit in forma probanti. decif. 184. num. 1. & 2. *Coccino*.

Instrumentum dicitur antiquum, non obstante modici temporis defectu, ad assequendum ad tempus centum annorum.

Eiusto casu nulla requiritur probatio Notariatus, aut manus recognitio. decif. 184. num. 3. & 4. *Coccino*.

Instrumentum, facit probationem probatam. dec. 122. nu. 1. *Ghislerio*.

Instrumentum habetur pro euidenti probatione. decif. 136. num. 1. *Pirouano*.

Instrumentum vt antiquum dicatur, de rigore requiritur lapsus 100. annorum. decif. 184. num. 5. *Coccino*.

Instrumentum redditur suspectum de usura propter nimiam diligentiam, & cautela contra omnem consuetudinem creditoris. decif. 132. num. 12. *Verosio*.

Instrumentum antiquum ultra 60. annos si sit, ad effectum, vt tunc probetur tam Notariatus, quam eius recognitio, sufficiunt praesumptiones, coniecturae, & adminicula. de-

cif. 263. num. 3. *Coccino*.

Instrumentum publicum facit rem claram, & manifestam. decif. 59. num. 3. *Dunozetto*.

Instrumentum, quando clare loquitur, tunc non est recurrendum ad interpretationem, & coniecturas. decif. 188. num. 12. *Merlino*.

Instrumentum minoris celebratum sine interuentu proximorum, qui commode in illius celebratione poterant interuenire, a vitio nullitatis excusari non potest. decif. 197. num. 6. *Dunozetto*.

Instrumentum redditur nullum ex defectu non adimplementi in eo narratorum. decif. 197. num. 7. *Dunozetto*.

Instrumentum diuisionis bonorum hereditariorum probat contra haeredes, & successores eorum, & causam ab eis habentes. decif. 125. num. 3. *Merlino*.

Instrumentum extractum ab Archiuiio fidem meretur, & probat etiam lite pendente, & absque solemnitate exemplatum. decif. 47. nu. 14. *Pirouano*.

Instrumenti fidem non vitiat, nec adimit in Indictione error. decif. 105. num. 6. *Queipo*.

Instrumenti extractio facta lite pendente, quando suffragetur, licet sit facta sine compulsoria. decif. 125. numer. 13. *Merlino*.

Instrumento sublato, iuramentum quoque in eo contentum, vt corruat, necesse est. decif. 358. numero 10. *Verosio*.

Instrumento publico non conuenit laceratio. decif. 184. nu. me. 39. *Coccino*.

Instrumento potius, vel rei iudicatae est standum, quam testibus. decif. 298. nu. 6. *Merlino*.

in Instrumento publico Pontificatus annus non est necessarius. decif. 105. nu. 7. *Queipo*.

Instrumento non aequipollent litterae missivae. decif. 100. nu. 9. *Mormanno*.

Instrumento plena fides adhibetur, si sit confectum a Notario publico, & diem, mensem, annum, testes, & Notarij signum contineat. decif. 105. nu. 1. *Queipo*.

Instrumenta subsequencia rogata cum praesentia Iudicis, & Testium descriptorum in alijs instrumentis immediate praecedentibus, dicuntur habere easdem solemnitates, quas habent d. instrumenta praecedentia. decif. 113. num. 13. *Ghislerio*.

Quod intellige, si praedicta instrumenta concordarent in data cum instrumentis immediate praecedentibus, vel si continerent verba repetitiua earundem solemnitarum in eis contentarum: secus si e contra. ibidem numero 4. & 5.

Instrumenta, vt substineantur, requiritur secundum declarationem reformationis Pauli V. vt Notarius, vel vnus ex testibus cognoscat alterum ex contrahentibus. decif. 62. nu. 11. *Merlino*.

Instrumenta ad effectum, vt dicantur in forma probanti, opus est, vt constet de Notariatu illius, qui rogauit ea, & eius manus recognoscat. decif. 113. numero 12. *Ghislerio*.

Instrumenta publica indubitanter faciunt probationem probatam, & manifestam. decif. 16. num. 1. *Ghislerio*.

Instrumenta non dicuntur in probanti forma, si non fuerint recognita. decif. 133. nu. 6. *Merlino*.

Instrumenta plura concessionum antiqua, ac effectum sortita, concludenter probant dominium ad quemcumque effectum. decif. 164. num. 5. *Coccino*.

Instrumenta, quasi ad nihilum deducerentur, si Notarius deberet cognoscere contrahentes. decif. 62. numero 3. *Merlino*.

Instrumenta dicuntur esse in forma probanti, si habeant requisita necessaria, scilicet annum, mensem, testes, & Iudicem. decif. 113. nu. 2. *Ghislerio*.

Instrumenta dotalia non solent fieri clam, prout nec ipsum instrumentum. dec. 58. nu. 50. *Coccino*.

Instrumentorum imbreuiaturae, quando rediguntur in publicam formam, tunc in eis omnia necessaria supplentur per Notarium. decif. 113. nu. 10. *Ghislerio*.

Instrumentorum publicorum iactura facile fit, quando intercesserunt

- tercefferunt plura bella, & dominantium mutationes. decif. 310. nu. 51. *Merlino*.
- in Instrumentis antiquis indubitata lucis veritas afficit. decif. 147. nu. 2. *Motmano*.
- in Instrumentis requiritur subscriptio Iudicis, & Testium secundum constitut. Reg. Neapolitani. decif. 13. nu. 9. *Ghislerio*.
- ad Instrumentum aliquod se obligans per relationem, cogi potest ad implendum id, quod in eo continetur. dec. 77. num. 21. *Merlino*.
- ab Instrumento, ad hoc ut dicatur antiquum, non detrahitur tempus litis, quando pro adminiculo deducitur. decif. 184. nu. 17. *Coccino*.
- ad Instrumenti perfectionem necessarium requisitum, est verbum, Actum. decif. 113. num. 6. *Ghislerio*.
- de Instrumento à se non rogato, si Notarius faciat fidem, non statuitur eius attestatiōi. decifio. 141. numero 17. *Merlino*.
- ex Instrumento publico bene dicitur constare de mandato dato alicui, ad aliquid peragendum. decifio. 10. num. 1. *Ghislerio*.
- ex Instrumento probatur creditum cum hypotheca. dec. 59. num. 1. *Dunozetto*.
- in Instrumento ad effectum probationis Notariatus, & recognitionis manus, si sit ultra 90. annos, admittuntur presumptiones, & coniecturæ. decifio. 134. numero 6. *Coccino*.
- Quæ presumptiones eo magis admittuntur leuiore, quo magis accedit ad 100. annos. ibid. num. 2.
- in Instrumento, rediculum est, quod utrique parti data sit facultas absque villa causâ refiliendi à contractu. decif. 52. num. 20. *Merlino*.
- in Instrumento, quando contrarium disponitur, quod fuit à contrahentibus prius firmatum in Capitulis, solet ut plurimum, vel in instrumento de hoc recessu fieri mentio, vel capitula deleri, aut laniari. decifio. 250. num. 20. *Merlino*.
- in Instrumentis antiquis ad probandum aliquem esse Tabellionem, sufficit fama inueterata. decifio. 184. num. 27. *Coccino*.
- in Instrumentis dotalibus, semper partes censentur se conformasse cum Statut. Urb. lib. 1. cap. 131. dum expresse contrario pacto remissa non apparet lucris dotalis acquisitionis. decif. 250. nu. 4. *Merlino*.
- in Instrumentis concessionum, si sint posita verba illa, teneant, & possideant, quid oportent &c. dec. 129. nu. 14. *Motmano*.
- In instrumentis, si per statutum requiratur pro forma, ut exprimat nomen, agnomen, & cognomen contrahentium, satisfactum illi censetur, si nominentur contrahentes, aliquo nomine singulari, ex quo æquè bene habeatur identitas personæ, & sic per æquipollens. decif. 149. nu. 15. & 16. *Merlino*.
- Per Instrumentum publicum præsentationis probatur, an quis sit præsentatus in tempore. decifio. 101. numero 3. *Motmano*.

I N T E N T I O.

- Intentionis fundamentum est concludenter, & omnino iustificandum. decif. 229. nu. 1. *Merlino*.
- Intentionem suam quilibet tenetur probare, non per presumptiones, sed plenè, & concludenter. decif. 27. nu. 14. *Dunozetto*.
- Intentionem fundatam dicitur habere, qui nititur transactione. decif. 86. nu. 3. *Ghislerio*.

I N T E R D I C T V M.

- Interdictum Quorum bonorum competit hæredi contrarium, qui pro herede, vel pro possessore possidet. decif. 48. nu. 6. *Ghislerio*.
- Interdictum Retinendæ, cœpit esse obuium, ac frequentius praticari non multis ab hinc annis, prout hodie passim praticatur. decif. 139. nu. 43. *Dunozetto*.
- Interdictum Retinendæ, antiquitus raro praticabatur, & hoc probatur ex decif. Bisignet. vitum. de restitut. spoliati. ubi Capitulum, cui fuerunt denegatæ can. dele, quas

percipere solebat, intentauit iudicium spoli. decif. 139. num. 42. *Dunozetto*.

- Interdictum, Vnde vi, quando alicui competit, an possit petere manutentionem. dec. 78. nu. 15. *Dunozetto*.
- Interdictum, vnde vi, datur Ecclesiæ, pro rebus à Rectore malè alienatis. decif. 291. nu. 9. *Ghislerio*.
- Interdictum, vnde vi, datur ratione naturalis possessionis amissæ: & interdictum, ut possidetis, ratione ciuili. decif. 78. nu. 19. *Dunozetto*.
- Interdictum, vnde vi, si alicui competat, multo magis competit ei manutentio. dec. 275. nu. 9. *Coccino*.
- Interdictum, vnde vi, datur ratione naturalis. ibidem numero 14.
- Interdictum, vnde vi, datur ratione naturalis possessionis amissæ. decif. 139. nu. 33. *Dunozetto*.
- Interdictum, ut possidetis, datur propter ciuilem possessionem, quam aduersarius inquietat. ibid. nu. 33.
- Interdictum, ut possidetis, potest præscribi ex lapsu 30. vel 40. annorum. decif. 275. nu. 26. *Coccino*.
- Interdictum, ut possidetis, habet duos effectus, alterum principalem pro conseruatione ciuili possessionis. Alterum vero consequutium pro recuperatione naturalis ab alio occupatæ. Et in hoc æquiparatur Interdicto recuperandæ. decif. 139. nu. 31. *Dunozetto*.
- Interdictum, ut possidetis, licet sit retinendæ possessionis, habet tamen vim recuperandæ possessionis naturalis, quod est mirabile. ibid. nu. 34.
- Interdictum, ut possidetis, habet naturam mixtam, nempe ciuili retinendæ, quæ est penes actorem, & recuperandæ naturalis ab aduersario occupatæ. dec. 192. nu. 32. *Dunozetto*.
- Interdictum, ut possidetis, non datur possidenti. decif. 78. num. 23. *Dunozetto*.
- Interdictum, ut possidetis, competit ratione ciuili possessionis. ibid. nu. 16.
- Interdictum, ut possidetis, id continet, quod deiectus à naturali possessione tueatur in ciuili, & per consequens restituatur ad naturalem. dec. 226. nu. 47. *Coccino*.
- Interdictum, ut possidetis, quod competit pro ciuili possessione, est quoddam iudicium habens simpliciter naturam retinendæ, & in consequentiam recuperandæ. decif. 275. nu. 11. *Coccino*.
- Interdictum, ut possidetis, competit ratione ciuili possessionis. ibid. num. 15.
- Interdictum, ut possidetis, non denegatur ei, qui rem vindicauit, non enim videtur possessioni renunciassè, qui rem vindicauit. decif. 226. nu. 39. *Coccino*.
- Interdictum, ut possidetis, datur etiam deiecto, vel turbato eunti ad Iudicem, si modò eo animo sit, quod nolit, vel nequeat repellì, sed quod per Iudicem velit manuteneri. decif. 226. nu. 42. *Coccino*.
- Interdictum, ut possidetis, licet si retinendæ possessionis, habet vim recuperandæ, quod est mirabile. decif. 78. num. 18. *Dunozetto*.
- INTENTIONEM fundatam dicitur habere, qui habet pro se regulam. dec. 151. nu. 8. *Pirovano*.
- ultra intentionem agentis actus non debet operari. dec. 302. num. 7. *Motmano*.

I N T E R E S S E.

- Interesse leuioribus probationibus sufficit ut doceatur ad effectum admissionis ad causam. decif. 323. nu. 9. & 10. *Ghislerio*.
- Interesse cambiorum ut iuste dicatur petendum, non sufficit sola attestatio, & dictum creditoris, quod procedit etiam si attestatio esset iuramento roborata. decif. 132. num. 3. & 4. & vide nu. 6. 7. & 8. *Verospio*.
- Interesse si quis non habeat, non potest dare de nullitate transactionis. decif. 208. nu. 4. *Ghislerio*.
- Interesse liquidatio, quando non sit necessaria. decif. 58. num. 26. *Coccino*.
- ad Interesse tenetur, qui promissa non adimplet. decif. 58. nu. 25. *Coccino*.
- circa Interesse, vel damna Iudex non tenetur stare declarationi partis, propter dolum præsumptum. decifio. 132. nume-

numero 12. *Verospio.*

de Interesse Parochianorum agitur, quando Ecclesia Parochialis est vnienda alteri Ecclesiae: & ideo, quando hoc faciendum est, sunt vocando dd. Parochiani. decif. 223. num. 5. *Ghislerio.*

INTERPELLATIO.

Interpellatio extraiudicialis non potest probari, nisi per testes. dec. 196. nu. 11. *Merlino.*

Interpellatio iudicialis, quando fuit facta, tunc mora committitur. dec. 143. nu. 19. *Pirouano.*

Interpellatione stante, euitatur Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. dec. 262. nu. 7. *Pirouano.*

Interpellationes solent fieri in scriptis. decif. 169. nume. 12. *Merlino.*

INTERPRETATIO.

Interpretatio omnis est sumenda, vt voluntates defunctorum seruentur. decif. 103. nu. 1. *Pirouano.*

Interpretatio omnis est facienda pro iustitia sententiae. decif. 177. nu. 30. *Merlino.*

Interpretationem recipere possunt verba, quando non sunt praecisa, & clara. decif. 212. nu. 11. *Merlino.*

Interpretatio facienda est, ne legata censeantur reuocata. dec. 269. nu. 7. *Panzirolo.*

Interpretatio ea videtur capienda, ne testator videatur, incontinenti se correxisse. dec. 9. nu. 11. *Verospio.*

Interpretatio omnis est capienda pro euitando contrarietate. decif. 250. nu. 15. *Merlino.*

Interpretatio nulla melior capi potest in contractibus, quam ea, quae prouenit ex declaratione contrahentium. dec. 24. nu. 11. *Ghislerio.*

Interpretationi, & opinioni semper inhærendum est, quae fauet æqualitati. decif. 232. nu. 23. *Pirouano.*

Interpretatio semper est strictè facienda quando agitur de materia proprii iuris abdicatiua, donationem aut speciem illius importante. decif. 232. nu. 3. *Pirouano.*

Interpretatio præsumptiua non est admittenda, quando verba sunt clara, & pluries repetita. decif. 14. nume. 5. *Ghislerio.*

Interpretatio vnius partis testamenti desumitur ex altera parte. dec. 5. nu. 26. *Verospio.* & quando idem non probetur. ibid. num. 27.

Interpretatio ea capienda est, per quam sustinetur transactio. decif. 86. nu. 4. *Ghislerio.*

Interpretatio de directo contraria verbis testamenti, non est attendenda. decif. 198. nu. 1. *Dunozetto.*

ad Interpretationem aliquam assequendam, multum confert obseruantia. decif. 15. nu. 11. *Coccino.*

Interpretationem nullam à verbis separatam non admittit clausula, non aliàs, aliter, nec alio modo. decif. 100. nu. 7. *Mormanno.*

INTIMATIO.

Intimatio non est necessaria, stante scientia. decif. 277. nume. 11. *Pirouano.*

Intimatio facta post actum consummatum, non potest parere aliquem effectum. dec. 251. num. 20. *Panzirolo.*

Intimationem appellationis expresse induxit Clem. causam appellationis. dec. 124. nu. 71. *Coccino.*

INTROITVS est annexus exitui, itaut ab eo separari non possit. dec. 155. nu. 9. *Coccino.*

INTRVSIO non datur sine possessione. decif. 153. nu. 17. *Coccino.*

INVENTARIUM.

Inuentarium contra conficientem plenè probat. decif. 301. num. 4. *Ghislerio.*

Inuentarium hæredibus semper suffragatur, vbi contingit dubitari de damno eorundem. dec. 2. nu. 4. *Pirouano.*

Inuentarium si hæres confecerit, quid probare debeat ad hoc, vt contra eum non possit agi via executiua. dec. 39. num. 9. *Pirouano.*

Inuentarium vfufructuarij non potest suffragari proprietario. limita ibid. nu. 14. & 15.

Inuentarium tenetur conficere hæres vfufructuarius. decif. 83. num. 25. *Coccino.*

Inuentarium si non confecerit curator, non dicitur legiti-

mus. decif. 81. num. 20. *Merlino.* & limita, vt ibidem num. 22.

Inuentarium si confecerint hæredes, non sunt grauandi nec in bonis, nec in persona. dec. 2. nu. 7. *Pirouano.*

Inuentarium ad hoc vt dicatur valide confectum, quid requiratur. ibid. num. 12.

Inuentarium conficiendi tempus non currit fideicommissario, antequam hæreditas restituatur, & finita sit eius quaestio. dec. 185. nu. 15. *Mormanno.*

Inuentarium quando hæres conficit, in proprio grauari non potest, & seruatur à quocumque damno, etiam minimo. decif. 131. nu. 1. *Pirouano.*

Inuentarij beneficio vt priuetur hæres ob dolosam omissionem descriptionis, hoc est concludenter probandum. decif. 181. nu. 13. & 14. *Pirouano.*

Inuentarij confessionis remissio, & liberatio præstationis fideiussoris de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, si sit remissa hæredi, non sustinetur, quia daretur occasio delinquendi. decif. 83. nu. 12. *Coccino.*

Inuentarij forma indiuidua, & in minimo violata deficit. decif. 181. nu. 7. *Pirouano.*

Inuentarij beneficium præseruat hæredem à quocumque damno. dec. 39. nu. 10. *Pirouano.*

Inuentarij præsumptio habet locum tam in reo, quam in actore. ibid. num. 16.

Inuentarij validitate data, hæredes præseruantur à confusione bonorum propriorum, & à quocumque damno. decif. 2. nu. 3. *Pirouano.*

Inuentarij forma non destruitur, si hæres aliquid dolosè omittat describere in d. inuentario. decif. 181. num. 12. *Pirouano.*

ex Inuentario hæres tueri potest aduersus exceptionem præsumptionis occultationis bonorum. decif. 39. num. 17. *Pirouano.*

Inuentario, si hæres dolosè omittat describere aliqua bona, qua pœna afficiatur. decif. 181. numero 4. 5. & 10. *Pirouano.*

Inuentario confecto etiam potest agi via executiua contra hæredem, non solum, quoad bona hæreditaria, sed etiam contra bona, & personam hæredis. decif. 39. nu. 7. *Pirouano.*

Quod intellige, si ex sua mora, & contumacia non comparuerit, se defendendo, opponendoque de beneficio inuentarij. ibid. nu. 8.

Inuentario non iuuantur hæredes, si omittat reddere rationem, vel si eam sufficienter non reddant. decif. 2. num. 5. *Pirouano.*

Inuentario non confecto, vel minus legitime, potest agi contra bona, & personam hæredis, eadem via executiua, & modo, quo poterat agi contra defunctum. dec. 39. num. 1. *Pirouano.*

de Inuentarij subsistentia non est dubitandum, quando illud constat per publica documenta. ibid. nu. 13.

in Inuentario si hæres dolosè omittat aliquid describere, nõ priuatur beneficio inuentarij, itaut de proprio teneatur. decif. 181. nu. 2. *Pirouano.*

in Inuentario confecto de rebus tempore oblitus testatoris, in hæreditate repertis, per suam declarationem non potest tutor quicquam propria auctoritate addere, vel detrudere. decif. 90. nu. 16. *Mormanno.*

INVESTITURA.

Inuestitura concessa de bonis omnibus existentibus in Territorio, tunc omnia censentur concessa, nisi prius à priuatis fuissent possessa. decif. 120. nu. 12. *Coccino.*

Inuestituram ex causa lucratiua acquisitam, primus acquirens non potest alterare in præiudicium vocatorum. decif. 50. nu. 10. *Queipo.*

per Inuestituræ instrumentum probatur dominium concurrentibus adminiculis, tam ad effectum caducitatis, quam contra tertium. decif. 164. nu. 4. *Coccino.*

INVESTITVS primus non potest reuocare feudum ex gratia concessum in præiudicium vocatorum. dec. 50. nu. 5. *Queipo.* & quare. vide ibid. nu. 1.

IOCALIA, ac res preciose frequenter ad pecunias ex eorū precio

precio conficiendas distrahi solent. decif. 297. numer. 10. *Motmano.*
IOSEPH Prorex Pharaonis Sacerdotes, & eorum agros, etiam eis à Rege traditis in primæua libertate dimisit. dec. 339. num. 12. *Merlino.*
 Quamuis reliquos totius populi, seruitutis Regis subegerit. ibid. num. 13.

I V D E X.

Iudex formam citationis à iure præscriptam alterare non potest. decif. 130. num. 37. *Queipo.*

Iudex stante clausula, quam, & quas, potest procedere, tanquam in prima, & etiam non suspenso petitorio. dec. 305. num. 5. *Buccabella.*

Iudex quando est conciuis colligantis, potest forensis allegare eum suspectum, quando est delegatus. decif. 165. nu. 14. *Merlino.*

Iudex quando allegatur suspectus, non requiritur probatio causæ reculationis, sed sat est, quod talis proponatur causa quæ si fuerit probata sufficiat, & sit legitima pro recusatione. ibid. num. 6.

Iudex compulsorialis non tenetur tradere copiam scripturæ compulsiuæ parti, nisi id in literis non continetur. decif. 347. num. 4. *Ghislerio.*

Iudex ritè, & rectè procedens priuat possessorem sua anteriori possessione, etiam absque expulsiōe. decif. 305. nu. 1. *Buccabella.*

Et aliam in alium transfert, etiam ad effectum manutentionis. ibid. nu. 2.

Iudex commissarius formam rescripti præcisè seruare debet. dec. 343. num. 9. *Ghislerio.*

Iudex non tenetur differre expeditionem actoris expectando finem reconuentionis. dec. 170. nu. 25. *Prouano.*

Iudex præsumitur, quod fuerit diligens in suo officio. decif. 76. num. 8. & 30. *Ghislerio.*

Iudex pronuncians ultra petita, dicitur fatuus. dec. 180. nu. 21. *Merlino.*

Iudex in materia electionis potest supplere non solum ea, quæ sunt iuris, sed etiam ea, quæ sunt facti. dec. 289. n. 70. *Coccino.*

Iudex Laicus non potest cognoscere super emphyteusi Ecclesiasticæ, etiam si inter solos emphyteutas agatur, & super solo dominio vili, quod penes Laicos existit. decif. 42. num. 8. *Merlino.*

Iudex suspectus recusatus, pendente recusatione supersedere debet in causa. decif. 165. nu. 4. *Merlino.*

Iudex ultimo loco pronuncians, potest ferre sententiam, super omisiss ab alijs iudicibus. decif. 135. numero 6. *Prouano.*

Iudex vt cognoscatur, quam habeat iurisdictionem, semper tenor commissionis inspicere debet. decif. 85. num. 1. *Vbaldo.*

Iudex si post citationem ad sententiam admittat protestationem partis aduersæ, si ultra ab eo petatur, vt sententiam proferat, cum d. citatio sit circumducta. decif. 69. numer. 8. *Merlino.*

Iudex potest allegari suspectus, si litigetur cum eo, qui est sub d. iudicis protestatione. decif. 165. nu. 15. *Merlino.*

Iudex moueri non debet ad interponendum decretum in alienatione rerum minoris ex sola attestacione contigui-
 neorum asserentium se in illa non habere interesse. decif. 98. num. 20. *Merlino.*

Iudex quando dicatur non ritè processisse ad capturam. dec. 26. num. 10. *Merlino.*

Iudex debet existimare, vt pupillus educetur in illa domo, vbi non adest vlla maligna suspicio successionis. decif. 255. nu. 9. 10 & 12. *Prouano.*

Iudex diligenter inspicere debet iura extrahenda. dec. 76. nu. 7. *Ghislerio.*

Iudex in terminis. fin. C. de contrahen. empr. non potest supplere defectum conditionis positæ. decif. 172. num. 83. *Merlino.*

Iudex ritè, & rectè immittendo alium in possessionem, priuat alterum sua possessione, etiam sine expulsiōe. decif. 226. num. 6. *Coccino.*

Et Iudicis auctoritas operatur, quod primus possessor debeat suspicari se posse repelli. ibidem num. 7.

Iudex testibus singularibus potest fidem adhibere, si concurrant præsumptiones, & coniecturæ ipsorum dicta adiuvantes. decif. 225. num. 10. *Motmano.*

Iudex vt allegetur suspectus, sufficit qualibet modica causa suspicionis. decif. 165. num. 7. *Merlino.*

Iudex semper præsumitur rectè processisse, & contrarium dicenti incumbit onus probandi. decif. 76. numer. 14. *Ghislerio.*

Iudex non debet procedere ad vltiora in executione, pendente lite in Rota, & post inhibitionem Rotalem. decif. 75. num. 2. *Ghislerio.*

Iudex infer. or non potest cognoscere de iuribus inhibitionis Iudicis superioris. ibid. num. 3.

Iudex stare non tenetur declarationi partis circa interesse, vel damna, propter dolum præsumptum. decif. 134. num. 12. *Verospio.*

Iudex si causam expediat per decretum, deinde parte instanti potest illud reuocare. decif. 141. num. 6. *Merlino.*

Iudex quando legitime fuit recusatus suspectus, si ad vltiora procedat, & ferat sententiam tunc omnia gesta, sunt ex defectu iurisdictionis nulla. dec. 165. nu. 2. *Merlino.*

Stante præsertim appellatione vltra reculationem interposita. ibid. num. 2.

Iudex secundus confirmans primam sententiam nullam, ipsa quoque sententia confirmatoria est nulla. dec. 222. nu. 7. *Buccabella.*

Iudex delegatus non potest procedere contra absentem, absque noua citatione. dec. 124. num. 22. *Coccino.*

Iudex potest ex causa abbreviare terminum appellationis à lege præfixum. ibid. num. 16.

Iudex si remoueat testamentarium tutorem, vel vti suspectum, vel quia se legitime excusauerit, hoc agit vt alium det tutorem, non autem vt aperiat locus legitimo tutori. decif. 123. num. 4. *Prouano.*

Iudex commissarius, stante clausula, quam, & quas, in commissione posita, potest procedere, prout in prima, parte non opponente. decif. 305. num. 4. *Buccabella.*

Iudex si non habeat iurisdictionem per processum ad vltiora ex inuaido processu non potest sequi tacita valida pronunciatio. dec. 11. nu. 20. *Ghislerio.*

Iudex ex causa litis cum eo habitæ, & inimicitie cum eo habitæ, potest allegari suspectus. dec. 165. num. 10. *Merlino.* & amplia num. 11.

Iudex a quo, quando non possit procedere ad executionem suæ sententiæ. decif. 124. num. 10. *Coccino.*

Iudex appellationis semper est certus, Iudex verò delegatus semper est incertus. ibid. num. 24.

Iudex testibus singularibus, quando possit adhibere fidem. decif. 225. num. 10. *Motmano.*

Iudex si grauauerit partem super aliquo incidenti, & appellatur, tunc Iudex ad quem, potest etiam cognoscere super negotio principali. dec. 104. num. 39. & 40. *Coccino.*

Iudex ex quibus conuincatur ad concedendum petenti, vt scriptura in publica forma redigatur. decif. 126. numer. 4. *Prouano.*

Iudex procedens ad vltiora, censetur attentatis renunciasset. decif. 102. num. 3. *Vbaldo.*

Iudex Ordinarius de iure civili potest ex sua auctoritate procedere per edictum. decif. 104. num. 1. *Coccino.*

Attamen hoc limita de iure Canonico, quia ad hoc requiritur specia e rescriptum Papæ. ibid. nu. 2.

Iudex appellationis ex stylo Röm. Cur. super desertione non pronunciat, sed vel moderando inhibitionem, declarat causam esse desertam, vel procedendo ad vltiora, declarat illam durare. dec. 306. nu. 6. *Verospio.*

Iudex præsumitur cuncta egisse, quæ incumbunt muneri, & officio boni Iudicis. decif. 170. num. 7. *Prouano.*

Iudex quando interloquitur super excusatione tutoris, semper est locus tutele datiuæ. decif. 123. numer. 12. *Prouano.*

Iudex in decernendo tutorem pupillis, si vult potest sequi consilium

- consilium matris ad deputandum eis tutorem, deferendo ei propter amorem erga filios. *ibid.* nu. 14.
- Iudex non presumitur vidisse instrumenta alienationis rerum minoris, si dies, & annus, ac nomina & cognomina Notariorum fuerunt in albo relicta. *decif. 98. nu. 19. Merlino.*
- Iudex quando non habet iurisdictionem, si aliquid statuat, pars debet ab eo appellare, & quando id locum habeat. *dec. 11. nu. 21. Ghislerio.*
- Iudex non potest moueri ex ijs, quæ extra acta existunt. *decif. 91. nu. 7. Vbaldo.*
- Iudex quando interponere rogatur decretum in alienatione rerum minorum, diligenter cognoscere debet causam alienationis. *decif. 98. nu. 18. Merlino.*
- Iudex quod ad capturam iute processerit, ex quibus ista præsumptio cesset. *dec. 26. nu. 11. Merlino.*
- Iudex qui ius, & iustitiam ministrare tenetur, instrumentum alterius iniquitatis esse non debet. *decifio. 26. nu. 47. Merlino.*
- Iudex stante clausula, sublata, & decreto irritanti, non potest procedere sine apercitione oris. *dec. 109. numero 18. Ghislerio.*
- Et hoc intellige verum, quando constat, quod casus de quo agitur comprehenditur sub constitutione, in qua adest dicta clausula, sublata, & decretum irritans. *ibid. num. 19.*
- Iudicis partes executor mixtus debet sumere. *decif. 83. nu. 5. Moimanno.*
- Iudicis officium non potest implorari, quando non adest obligatio, seu actio, cui deferuire possit. *dec. 172. nu. 12. Merlino.*
- Iudicis partes sunt, non autem executoris, decernere copiam parti rei productæ. *dec. 76. nu. 24. Ghislerio.*
- Iudicis decretum interpositum ex falsa causa, est inualidum, & nullum. *decif. 354. nu. 1. Dunozeito.*
- Iudicis arbitrio relinquitur, an vxor sit restituenda viro sub cautione, & quæ cautio hoc casu dicatur sufficiens. *decif. 155. nu. 17. Coccino.*
- per Iudicis monitionem partibus præsentibus factam, quod tali die feret sententiam, suppletur defectus citationis. *decif. 37. nu. 11. Pirouano.*
- Iudicis Laici sententia in materia Ecclesiastica non est attendenda. *decif. 37. nu. 7. Pirouano.*
- Iudicis decretum si interuenient in contractu filij familias, facit præsumtum actum fuisse cautè factum. *decif. 86. nu. 23. Ghislerio.*
- Iudicis, vel Officialis maiestas maiorē incutit timorem reo, quam creditor. *decif. 26. num. 14. Merlino.*
- Iudicis arbitrio relinquitur in negotium sit magnum, vel paruum. *decif. 38. nu. 47. Dunozeito.*
- Iudicis partes non tenetur assumere, nec aliquem citare executor merus. *decif. 11. nu. 29. Ghislerio.*
- Iudicis recusatio non tenet, si tantum sit facta coram Notario, & testibus, & sine iuramento, quod omnino ad hoc est necessarium. *decif. 20. nu. 26. Ghislerio.*
- Et nec post præsentam recusationem fuit appellatum ab ulteriori processu. *ibid. nu. 27.*
- Iudicis delegati iurdictio pender à tenore commissiois. *decif. 91. nu. 18. Vbaldo.*
- Iudicis delegati iurdictio non expirat mortuo mandante, re non integra. *decif. 38. nu. 71. Dunozeito.*
- Iudicis non ministerio, quando cessat tutela, an tunc sit locus tutelæ legitimæ. *decif. 123. nu. 12. Pirouano.*
- Iudicis, & testium subscriptio requiritur, secundum Constit. Regn. Neapolit. in instrumentis. *decif. 113. num. 8. Ghislerio.*
- Iudicis officio, quando non sit locus. *decif. 248. num. 16. Merlino.*
- Iudicis officium fundatur super obligatione contractus. *decif. 248. nu. 17. Merlino.*
- Iudicis recusatio non attenditur, si tanquam friuola, & calumniosa fuerit eiecta. *decif. 20. nu. 25. Ghislerio.*
- Iudicis, & Notarij assertioni de actu coram se gesto est omnino standum. *dec. 133. nu. 11. Ghislerio.*
- Iudicis officium debet quiescere, donec à Superiore cognoscatur, an sit admittenda appellatio. *decif. 134. nu. 2. Moimanno.*
- Iudicis secundi processus valet, non obstante litis pendentia coram alio Iudice, parte non opponente. *decif. 91. num. 10. Vbaldo.*
- Iudicis recusationis exceptio naturali ratione, & iuris naturalis dictamine pro omnium defensione nixa est. *dec. 165. nu. 5. Merlino.*
- Iudicis præsentia non sufficit, vt valida dicatur alienatio bonorum, sed positiuè requiritur eius decretum. *decif. 81. nu. 5. Merlino.*
- Iudicis auctoritas requiritur ad effectum immiissionis in possessionem. *decif. 257. nu. 4. Moimanno.*
- Et cauendum est, ne quis sine illa ingreditur. *ibidem numero 4.*
- Iudicis ministerio, si tutor agat ad se eximendum ab onere tutelæ, tunc Index vtrumque agit, nam exigit, & de alio prouidet. *decif. 123. nu. 9. Pirouano.*
- Iudici delegato, quando fuit rescriptum vt suam moderetur inhibitionem perinde est ac si primum rescriptum non emanasset. *dec. 11. nu. 5. Ghislerio.*
- Iudici procedenti ad executionem contra obligatos in forma Camere, licet pro suo arbitrio adhibere quæcunque remedia contenta in ipsa obligatione, *decif. 189. num. 8. Moimanno.*
- Iudice suspecto recusato, suspensa est eius iurdictio. *decif. 165. nu. 3. Merlino.*
- Iudices Laici, sunt omnino incapaces iurisdictionis in personis Ecclesiasticas, & earum causas. *decif. 173. num. 3. Merlino.*
- Iudices non secundum æquitatem sui capitis imaginariam debent pronunciare, sed secundum eam, quæ ex lege scripta deducitur. *dec. 173. nu. 60. Merlino.*
- Iudices, si sub eodem Principe contendant super præuentione, ad ipsum Principem debet recurri, eique supplicari ne permittat partem vexari coram diuersis Iudicibus, qui Princeps vni tantum debet causam committere, & in dubio illi, per quem fiet vberior locus iustitiæ. *decifio. 289. nu. 15. Coccino.*
- Iudicibus delegatis de stylo solet committi, ne impediatur executio, quod moderentur Inhibitiones, quo ad effectum suspensiuum. *decif. 11. num. 8. Ghislerio.*
- à Iudice carente iurisdictione, si sit lata sententia, non est attendenda, & maxime, si ab ea fuerit appellatum. *decifio. 57. nu. 14. Merlino.*
- à Iudice adimitur iurdictio per transactionem. *decif. 204. num. 6. Dunozeito.*
- à Iudice Ecclesiastico omnino causa est cognoscenda, quando est Ecclesiastica. *decifio. 42. numero 1. Merlino.*
- à Iudice Ecclesiastico, causæ Ecclesiasticæ sunt determinandæ, & qui ausi sunt dicere contrarium, semper ab Ecclesia fuerunt damnati. *decifio. 41. numero 3. Merlino.*
- à Iudice, cui causa appellationis fuit commissæ, cognosci debet, an causa sit deserta. *dec. 297. nu. 5. Verospio.*
- à Iudice Ecclesiastico etiam possessorum matrimonij est definiendum. *decif. 42. nu. 16. Merlino.*
- ad Iudicis legitimam recusationem proponendam, quæ requirantur. *dec. 165. nu. 1. Merlino.*
- ad Iudicem in contractu venditionis solum recurritur, quando aliquid accessorium, non autem substantiale contractus, fuit remissum arbitrio Tertij. *decif. 172. nu. 25. Merlino.*
- ad Iudicem primum reuertitur, quando causa appellationis est deserta. *decif. 297. nu. 3. Verospio.*
- ad Iudices Laicos clericus recurrens excommunicatus est. *dec. 107. nu. 4. Merlino.*
- coram Iudice, apud quem causa non pender, gesta substantiuntur, si pars non opponat de pendentia iudicij coram alio Iudice. *dec. 85. nu. 8. & 10. Vbaldo.*
- coram Iudice debent interponi appellationes. *decif. 20. num. 29. Ghislerio.*

coram Iudice compulfore, quare producantur iura, dec. 76. num. 2. *Ghislerio*.

coram Iudice iura producantur ad effectum probationis, decif. 76. nu. 20. *Ghislerio*.

coram Iudice illo sunt faciendæ probationes, qui causam cognoscit. dec. 8. nu. 3. *Queipo*.

per Iudicem, tutor est confirmandus, vt validè administret. decif. 3. nu. 2. *Merlino*.

pro Iudicis decreto semper præsumitur, vt omnia præsupponantur solemniter acta. dec. 76. nu. 13. *Ghislerio*.

I V D I C I V M.

Iudicium soluitur, vetante eo, qui iudicare iussit. decif. 343. num. 8. *Ghislerio*.

Iudicium de beneficijs nouiter erectis, idem est, quod de beneficijs antiquis. decif. 220. nu. 5. *Dunozetto*.

Iudicium non debet incipere à sequestro. decif. 222. num. 2. & 3. *Buccabella*.

Iudicium vnum, quando est intentatum, & est sententia lata, ac executio consummata, tunc non licet conuolare ad aliam actionem. decif. 161. nu. 2. *Pirouano*.

Iudicium vbi est captum, ibi debet terminari. dec. 91. nu. 19. *Vbaldo*.

Iudicium factum contra quoscumque, omnibus interesse habentibus potest nocere, & prodesse. decif. 48. num. 10. *Ghislerio*.

Iudicium ordinarium est Saluanum interdictum, licet summarium. decif. 161. nu. 10. *Pirouano*.

Iudicium hypothecariæ est petitorium. decif. 161. num. 16. *Pirouano*.

Iudicium repetitionis dotis, est iudicium vniuersale. dec. 73. nu. 5. *Merlino*.

Iudicij diuersitas excludit rationem æqualitatis seruandæ in eo. decif. 302. nu. 3. & 12. *Motmanno*.

Iudicij ordinatoria, sunt seruanda iuxta locum, vbi litigatur non obstantibus Statutis loci, vbi partes sunt oriundæ. decif. 305. nu. 9. & 10. *Buccabella*.

Iudicij viam inutilem, si quis elegerit, sibi impuret. decif. 7. nu. 10. *Ghislerio*.

à Iudicij limine repellitur excommunicatus. decif. 107. nu. 5. *Merlino*.

in Iudicij principio citationes etiam possunt fieri ab eo, qui non habet iurisdictionem. decif. 36. numero 13. & 14. *Ghislerio*.

in Iudicio manutentionis non admittuntur exceptiones contra testes. dec. 156. nu. 4. *Coccino*.

in Iudicio summarissimo, & executiuo non discutiuntur ea, quæ requirunt altiore indaginem. decif. 4. num. 28. *Merlino*.

in Iudicio possessorio non potest considerari damnum irreparabile, cum quis iura sua possit deducere in iudicio ordinario. decif. 276. nu. 14. *Coccino*.

in Iudicio quolibet quantumcumque summario, & executiuo, exceptiones incontinenti probatæ admittuntur. decif. 86. nu. 10. *Ghislerio*.

in Iudicio Ciuili magni est momenti, & nocet tertio, confessio facta in iudicio criminali, concurrentibus administris. decif. 69. nu. 6. *Merlino*.

in Iudicijs executiuis appellatio non adimit iurisdictionem iudicis à quo circa executionem ipsius sententiæ. decif. 8. num. 12. *Queipo*.

in Iudicatum si transierit sententia, pro ea præsumitur, alio non probato, quod rite fuerit lata. decif. 143. num. 11. *Pirouano*.

in Iudicando non est recedendum à communi opinione. decif. 172. nu. 21. *Merlino*.

Iudicio proprio, & non certitudinaliter si deponant testes, non probant. dec. 66. nu. 12. *Motmanno*.

Iudicia possessoria semper ordinaria sunt. decif. 161. nu. 11. *Pirouano*.

Iudicia vniuersalia non impediunt particularia. decif. 73. num. 2. *Merlino*.

I V R A M E N T V M.

Iuramentum confirmatorium tractatus non operatur in præiudicium Tertij. decif. 58. nu. 56. *Coccino*.

Iuramentum in donatione an nihil operetur, stante Statuto requirente copulatiue iuramentum, & insinuationem. decif. 58. nu. 57. *Coccino*.

Iuramentum est omnino necessarium in recusatione Iudicis. decif. 39. nu. 26. *Ghislerio*.

Iuramentum in donatione, quando adest, non requiritur insinuatio, etiam si per statutum illa requiratur. dec. 118. num. 7. *Pirouano*.

Iuramentum non potest esse vinculum malitiæ, & iniquitatis. decif. 3. nu. 7. *Dunozetto*.

Iuramentum debet seruari in forma specifica. decif. 58. numero 6. *Coccino*.

Iuramentum operatur, vt minor censeatur esse maior 25. annis. decif. 260. nu. 7. *Motmanno*.

Iuramentum, quod sine dispendio æternæ salutis seruari potest, Iudicis officio compelli quis debet, vt exequatur. decif. 26. nu. 48. *Merlino*.

Iuramentum omne, quod sine dispendio salutis æternæ seruari potest, seruandum est. decif. 58. nu. 7. *Coccino*.

Instrumentum necesse est vt corruat, sublato instrumento, in quo illud continebatur. dec. 358. nu. 10. *Verospio*.

Iuramentum interpositum in contractibus minorum non tollit efficaciam Constitut. March. de contractibus minorum cap. 25. lib. 5. decif. 294. numero 10. & 11. *Motmanno*.

Iuramenti vim habet clausula in instrumento apposta, vt habeatur pro iurato. dec. 26. nu. 42. *Merlino*.

Iuramenti materia, quando tractatur, etiam si agatur in terris Imperij, est seruandum Ius Canonicum. decif. 58. num. 38. *Coccino*.

Iuramento non potest firmari pactum de hereditate viuensis, cum omni iure sit improbatum. decif. 33. numero 7. *Dunozetto*.

Iuramento non obstante adhuc locus est probationi contrariæ. decif. 134. nu. 9. *Verospio*.

Iuramento non firmatur donatio inter virum, & uxorem, si sit omnino simulata. decif. 55. numero 15. & 16. *Ghislerio*.

Iuramento si sit vallatum pactum nudum, parit actionem nedum de Iure Canonico, sed etiam de Iure Ciuili. decif. 58. nu. 18. *Coccino*.

Iuramento firmatur donatio inter virum, & uxorem. decif. 55. nu. 13. *Ghislerio*.

Iuramenta seruanda sunt. dec. 320. nu. 37. *Remboldo*.

à Iuramento contento in obligatione Camerali de non petendo absolutionem, comprehenditur etiam in absolutione à iuramento, quæ obtinetur ab Instrumento in obligatione Camerali contento. decif. 293. num. 24. *Motmanno*.

circa Iuramentum, Statuta Laicorum non possunt disponere ex defectu iurisdictionis. dec. 293. nu. 18. *Motmanno*, cum Iuramento promittens, se obligaturum ad decem, dicitur se obligasse. decif. 58. nu. 8. *Coccino*.

de Iuramento interposito in aliquo contractu, si non appareat, perinde haberi debet, ac si non fuisset præstitum. decif. 294. nu. 27. *Motmanno*.

I V R A R I debet omne verum, & non falsum. decif. 58. num. 9. *Coccino*.

Iurandi actus, quando potuit interuenire tempore, quo Notarius enunciat iuramentum, semper illa assertio probat. decif. 277. nu. 7. *Pirouano*.

I V R G I V M nouum non debet suscitari ex sopita iam materia. decif. 86. nu. 6. *Ghislerio*.

I V R I S D I C T I O.

Iurisdicctio censetur concessa, concessio Castro. decif. 164. num. 18. *Coccino*.

Iurisdicctio, qualiter concessa intelligatur. decif. 32. num. 8. *Coccino*.

Iurisdicctio si non competat priuatiue alicui, alius probata eius possessione potest manuteneri cumalatiue. dec. 253. nu. 32. *Merlino*.

Iurisdicctio aliquid faciendi, sat est vt doceatur, ad hoc vt consecutiue veniat & multæ indictio, tamquam connexa, & coherens iurisdictioni. dec. 253. nu. 27. *Merlino*.

- Iurisdicção** nec esse, nec expediri potest, sine aliqua coercionē temporali. decif. 253. num. 19. *Merlino.*
- Iurisdicção** Iudicis delegati dicitur perpetuata per solam commissionem de citando. decif. 289. nu. 8. *Coccino.*
- Iurisdicção** potest competere sine coercionē spirituali. decif. 253. num. 18. *Merlino.*
- Iurisdicção** venit appellatione iurium. decif. 164. numer. 19. *Coccino.*
- Iurisdicção**, quando est concessa sub conditione, si non doceatur de implemento conditionis, perinde est, ac si nulla esset concessa iurisdicção. decif. 173. nu. 2. *Merlino.*
- Iurisdicção** etiam sine coercionē, & multa datur. dec. 253. num. 14. *Merlino.*
- Iurisdicção** non potest consistere sine multa, & sine ea magna esset peccandi illecebris transgressionum nutritrix, & bonorum etiam ingeniorum corruptela. decif. 253. nu. 9. *Merlino.*
- Iurisdicção** semel alicui competentī concessa, non censetur reuocata, donec ipse reuocationis cognitionem, & scientiam habuerit. decif. 130. num. 5. *Queipo.*
- Iurisdicção** tribuitur etiam ex commissione subreptitia. decif. 91. num. 35. *Vbaldo.*
- Iurisdicção** tota est Papæ, in Rota. decisio. 91. numer. 35. *Vbaldo.*
- Iurisdicção** Iudicis delegati, pendet à tenore commissionis. decif. 91. num. 18. *Vbaldo.*
- Iurisdicção** super annuatiariis non pertinet ad Beneficiatos, sed ad Capitulum, nisi probetur Beneficiatorum proprietates. decif. 309. nu. 1. 4. & 6. *Verospina.*
- Iurisdicção** adest in Territorio, tamquam seruitus in fundo seruiente, vel tamquam nebula super palude, solis calore generata. decif. 310. num. 18. *Merlino.*
- Iurisdicção** etiam censetur concessa, concessio Territorio. dec. 310. num. 19. *Merlino.*
- Iurisdicção** Castri, Oppidi, &c. præsumitur libera, quæ uti coherens rei liberæ, fortitur eius naturam, & eandem allodialitatis præsumptionem. decif. 310. num. 4. *Merlino.*
- Iurisdicção** Iudicis delegati non expirat, mortuo mandante re non integra. decif. 38. nu. 71. *Dunozetto.*
- Iurisdicção** nullitatis defectus, euitari non potest. decif. 91. num. 2. *Vbaldo.*
- Iurisdicção** defectus protestatio non potest opponi post sententiam latam. decif. 91. num. 14. *Vbaldo.*
- Iurisdicção** nullitas dicitur manifesta, si Iudex de partibus aliquid cognouerit stante commissione reuocatoria, à quibuscumque Iudicibus de partibus. decif. 40. numer. 2. *Ghislerio.*
- Iurisdicção** Ecclesiasticæ spretus eo magis insurgit, ex duplicatis recursibus habitis ad Iudices Laycos contra clericum. decif. 173. num. 9. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem non habenti, priuati non possunt dare. decif. 124. num. 4. *Coccino.*
- Iurisdicção** nem non habens officialis potest libere contrahere cum subditis, dummodo ratione officij non possit compellere contrahentes ad sic faciendum. decif. 26. num. 25. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem habenti, quando dirigitur arbitrium, tunc multo magis relaxat rigorem iuris. decif. 108. num. 2. *Pirouano.*
- Iurisdicção** nem Iudicis à quo, an tollat clausula, sine præiudicio, &c. decif. 8. num. 9. *Queipo.*
- Iurisdicção** nem Iudicis à quo, in iudicijs executiuis non adimit appellatio, circa executionem ipsius sententiæ. decif. 8. num. 12. *Queipo.*
- Iurisdicção** nem Iudicis à quo, præferant clausula sine præiudicio legitimæ executionis. decif. 8. num. 1. & 13. *Queipo.*
- Iurisdicção** nem & ad illum spectat. num. 14.
- Iurisdicção** nem, vassallos &c. si habeat Dominus, ex hoc bene non infertur quod ipse alteri Superiori, vel Domino sit vassallus, & subditus. decif. 310. numer. 6. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem concessa censetur etiam translata modica coercionē, hoc est potestas plectendi, & coercendi contumaces, & inobedientes, & eos, qui iudicanti non obtemperant. decif. 252. num. 2. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem mandata censetur etiam concessa, nedum verbalis coercionē, sed & personalis, ac re alius multa vinculis, & verberibus, tamquam effectus mixti imperij cum iurisdicçãoe coherens. decif. 253. num. 7. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem si careat Iudex, & ferat sententiam, talis sententia non est attendenda, & maxime si ab ea fuerit appellatum. decif. 57. nu. 14. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem mandata priuato, etiam imperium, quod non est merum, videtur mandari. decif. 252. nu. 3. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem mandata, aut concessa transferuntur ea omnia, sine quibus iurisdicção, nec esse, nec expediri potest. decif. 253. num. 1. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem pender sub delegandi potestas. dec. 38. num. 26. *Dunozetto.*
- Iurisdicção** nem, & imperio Ordinarij si sit quis totaliter exēpius, semper remanet derogatum iuri Ordinario competenti. decif. 43. num. 4. *Pirouano.*
- Iurisdicção** nem defectu in sententia quando dicatur constare. decif. 11. num. 4. *Ghislerio.*
- Iurisdicção** nem denotatur ius præcedendi eos, super quibus habet iurisdicçãoem. decif. 322. num. 4. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem defectu statuta non possunt extendi extra territorium. decif. 68. num. 8. *Merlino.*
- Iurisdicção** nem defectu protestatio debet repeti in quolibet actu. decif. 91. num. 13. *Vbaldo.*
- Iurisdicção** nem Iudicis non dicitur quis consensisse, si semper in stetit pro moderatione inhibitionis. decif. 11. nu. 22. *Ghislerio.*
- Iurisdicção** nem non datur remissoria. decif. 11. numer. 1. *Coccino.*
- Iurisdicção** nem leges tolli nequeunt. decif. 126. numer. 11. *Pirouano.*

I V S P A T R O N A T V S.

- Iuspatronatus** non potest alicui relinqui titulo particulari sine confirmatione Ordinarij. decisio. 356. numer. 16. *Verospina.*
- Iuspatronatus**, quando est hæreditarium, & reale, cum ipsa hæreditate transit. decif. 98. nu. 8. *Merlino.*
- Iuspatronatus** non acquiritur ex modico legato relicto alicui Capellæ. decif. 101. num. 11. *Motmanno.*
- Iuspatronatus** gentilitij qualitas, & natura potest probari ex longissima obseruantia, quod descendentes iure sanguinis semper præsentarunt. decif. 166. num. 9. & amplia. nu. 10. *Merlino.*
- Iuspatronatus** qualitas hæreditaria ut probetur, quid requiritur. dec. 101. nu. 16. *Motmanno.*
- Iuspatronatus** bene probatur ex fundatione, & dotatione, ex continuata quasi possessione præsentandi ultra 100. annos in personis priuatis. decisio. 218. numero 22. *Pirouano.*
- Iuspatronatus** existentia, & substantia quando non controuertitur, sed solum pertinentia, hoc casu ad illud probandum sufficiunt leuiiores probationes. decif. 166. nu. 11. *Merlino.*
- Iuspatronatus** gētilitium in ipso ultimo vocato assumit qualitatem hæreditariam, ac liberam, & effectum transitorium in quoscumque, quod idem ultimus vocasset. decif. 166. num. 18. *Merlino.*
- Iuspatronatus** transit cum Vniuersitate bonorum, pro rata hæreditaria. decif. 207. num. 4. *Dunozetto.*
- Iuspatronatus** potest transferri in aliquem ex testamento. decif. 267. num. 4. *Pirouano.*
- Iuspatronatus** remanet præscriptū, prout aliæ actiones personales spatio 30. annorum. decif. 267. nu. 9. *Pirouano.*
- Iuspatronatus** remanet præscriptum cum titulo ex præsentationibus continuatis per 100. annos. decif. 267. num. 10. *Pirouano.*
- Iuspatronatus**, quando est hæreditarium, quis non potest præsentare, nisi sit hæres. decif. 93. num. 16. *Merlino.*
- Iuspatronatus** hæreditarium non potest transire ad hæreses extraneos, donec superest aliquis de agnatione, stante sic præcepto fundatoris. decif. 93. num. 17. *Merlino.*

In Iurepatr. mixto de successoribus sanguinis, & hæredibus non potest quis succedere, nisi habeat vtramque qualitatem. decif. 267. nu. 6. *Pirouano.*

Iuspatronatus, licet sit gentilitium, nihilominus primus eius fundator potest sequentibus præiudicare, & illud donare, vel relinquere extraneo, qui non sit de familia. seu parentela. dec. 166. nu. 7. *Merlino.*

Iuspatronatus gentilitij vltimus patronus potest illud transferre in quem voluerit. dec. 166. nu. 16. *Merlino.*

Iuspatronatus resignatio facta sine consensu patronij habet implicitum statum validitatis, itaut si ipse illam sciat, & taceat, valida maneat, & firma. decisio. 186. num. 6. *Ghislerio.*

Iuspatronatus hæreditarium defertur in stirpes, & non in capita. decif. 37. nu. 1. *Pirouano.*

Iuspatronatus qualitas gentilitia si sit probata ex multis præsumptionibus, non tollitur ex vnica tantum præsumptione pro qualitate hæreditaria adducta. decif. 166. num. 23. *Merlino.*

Iuspatronatus probatur ex pluribus enunciatiuis antiquissimis, ac instrumentis publicis, quæ iunctis præsentationibus spatio 100. annorum effectiuis probant illius titulum. dec. 101. nu. 5. *Motmano.*

Iuspatronatus potest transire in aliquem per ius accrescendi. decif. 96. nu. 6. *Merlino.*

Iuspatronatus qualitas hæreditaria ex quo bene inferatur. decif. 166. num. 20. *Merlino.*

Iuspatronatus gentilitium, aut mixtum nullo modo potest transire ad hæredes extraneos. decisio. 217. numero 16. *Panzirolo.*

Iuspatronatus dignoscitur fuisse concessum ex priuilegio, dum in omnibus prouisionibus dicitur, ex priuilegio Apostolico. decif. 218. nu. 34. & 35. *Pirouano.*

Iuspatronatus donari non potest sine consensu Ordinarij. decif. 207. nu. 14. *Dunozetto.*

Sed hoc procedit in particulari donatione, puta ex legato, vel fideicommissio particulari. ibid. nu. 14.

Iuspatronatus, quando donatur, in vniuersali donatione omnium bonorum, & iurium, non requiritur consensus Ordinarij. decif. 207. nu. 16. *Dunozetto.*

Iuspatronatus est indiuiduum, & est apud quemcumque insolidum. decif. 217. nu. 17. *Panzirolo.*

Iuspatronatus, tunc acquiritur ex dotatione, quando dos procedit ex mera liberalitate. decisio. 220. numero 9. *Dunozetto.*

Iuspatronatus mixtum etiam in extraneum transferri minime potest. decif. 166. nu. 24. *Merlino.*

Iuspatronatus, si fuerit relictum hæredibus, & successoribus in perpetuum, est transitorium ad quoscumque hæredes, etiam extraneos. decif. 207. nu. 7. *Dunozetto.* & vide num. 8. vbi de dictione, in perpetuum.

Iuspatronatus concessum alicui, & eius filijs hæredibus, & successoribus, tunc illi, qui succedere volunt, sufficit quod sint hæredes primi donatarij. decif. 217. num. 20. *Panzirolo.*

Ethoc mediante persona suorum antecessorum, licet non sint hæredes vltimo loco defuncti. ibidem numero 20. & num. 21.

Iuspatronatus in dubio præsumitur hæreditarium. dec. 89. num. 1. *Pirouano.*

Iuspatronatus acquiritur ex fundatione Ecclesiæ, etiam si non sit facta reservatio. dec. 89. nu. 2. *Pirouano.*

Iuspatronatus, quando aliquis acquirat, etiam sine fundatione, & dotatione. decif. 101. nu. 12. *Motmano.*

Iuspatronatus, quando est hæreditarium, non potest conuenire ei, nec eius hæredi, quando in eis deficit qualitas hæreditaria. decif. 96. num. 1. *Merlino.*

Iuspatronatus, quando est hæreditarium, citra ius, & nomen hæredis non potest de eo disponi. decif. 96. nu. 10. *Merlino.*

Iuspatronatus quis non acquirit, si assignet dotem alicui beneficio ex causa necessaria. decisio. 220. numero 10. *Dunozetto.*

Iuspatronatus præsumitur, quod sit gentilitium, & non hæ-

reditarium, si sint admissi ad præsentandum alicui de familia, qui hæreditatem ascendens iam repudiauerant. decif. 166. nu. 13. *Merlino.*

Iuspatronatus semper competit hæredibus, & successoribus, siue sit merè hæreditarium, siue mixtum de successoribus sanguinis, & hæredibus. dec. 267. nu. 2. & 3. *Pirouano.*

Iuspatronatus, quando comprehendatur in donatione generali. decif. 207. nu. 12. *Dunozetto.*

Iuspatronatus, quod sit ex fudatione, & dotatione, præsumitur ex obseruantia, & præsentationibus. decif. 218. nu. 38. *Pirouano.*

Iuspatronatus laicorum licet non sit proprie spirituale, attamen quia est connexum spiritualitati, ideo super illo Iudex Ecclesiasticus solum iudicat. decisio. 42. numero 12. *Merlino.*

Iuspatronatus alienationi, vt Episcopi per Vicarium consensisse dicatur, constare in primis debet de speciali mandato. dec. 356. nu. 17. *Verospicio.*

Iuspatronatus laicorum beneficia, an diuerso modo conferantur, quam beneficia Ecclesiastica. decif. 268. nu. 4. *Pirouano.*

Iuspatronatus pertinentia bene probatur per confessionem partis aduerse, quæ probat contra consistentem, & hæredes, iuncta quasi possessione præsentandi. decisio. 96. nu. 14. & 15. *Merlino.*

Iuspatronatus status firmatur, quoad omnes per sententiam. decif. 96. nu. 13. *Merlino.*

Iuspatronatus fama antiquissima habetur pro titulo. decif. 101. nu. 6. *Motmano.*

Iuspatronatus resignatio facta spretis patronis, non est ipso iure nulla, sed venit annullanda, quatenus Dominus contradicat. decif. 213. nu. 5. *Ghislerio.*

Iuspatronatus gentilitio non præiudicat, quod foeminae sint admittæ ad præsentandum, cum etiam si foeminae sint de familia. decif. 166. nu. 15. *Merlino.*

Iuspatronatus laicorum etiam comprehenduntur in cap. avaritiæ de elect. in 6. & in cap. 1. & 2. vt lit. pend. decif. 268. nu. 6. *Pirouano.*

Iuspatronatus laicorum, quibus non est derogatum, remanent ex fundatione, & dotatione, à regulis in eorum contextu exempta. decif. 18. nu. 30. *Pirouano.*

Iuspatronatus laicorum regulariter non cadunt sub reservatione. decif. 216. nu. 19. *Pirouano.*

Iuribus patronatus laicorum ex priuilegio Apostolico ratione dotationis concessa, hætenus in aliquo non reperitur derogatum. decif. 218. num. 40. & 43. 46. 47. 48. & 50. *Pirouano.*

ad Iuspatronatus præsentatio, quando est facienda à pluribus vniuersis, qualiter sit facienda. decif. 295. num. 5. & 6. *Panzirolo.*

ad Iuspatronatus non potest admitti hæres extraneus, si extet aliquis hæres ex familia testatoris, quando vtraque qualitas in eius successione requirebatur, nempe quod sit hæres, & agnatus. decif. 96. nu. 18. *Merlino.*

de Iurepatronatus constat ex successiuis præsentationibus, & institutionibus. decif. 101. nu. 10. *Motmano.*

de Iuspatronatus beneficio prouisio facta à Papa, vigore præsentationis, tanquam Ordinarij Ordinarium, sufficit pro institutione. dec. 228. nu. 2. *Ghislerio.*

de Iuspatronatus beneficia in certis casibus non possunt obtineri, nisi à Sede Apostolica. decisio. 216. num. 22. *Pirouano.*

de Iurepatronatus hæreditario patronus potest liberè disporre. dec. 267. nu. 5. *Pirouano.*

de Iurepatronatus si narretur, quod sit aliquod beneficiū, ista narratiua probatur, si partes inuicem illud fateantur, quicquid sit, si de illo canonizando ageretur. decif. 187. nu. 4. *Pirouano.*

in Iuspatronatus materia tempus centum annorum habet vim immemorabilis. dec. 241. nu. 1. *Pirouano.*

in Iurepatronatus an succedat hæres extraneus. decif. 217. num. 6. *Panzirolo.*

in Iuspatronatus materia stante centenaria consuetudine, potest alle gari priuilegium Apostolicum, & quilibet titulus

- Ius possibilis, & fauorabilis ad sustinendum ius patronatus. decif. 218. nu. 51. & 53. *Pirouano.*
- in Iure patronatus, si ab initio requiratur positua probatio donationis, vel foundationis, stante centenaria consuetudine presentandi, frustra recurretur ad præsumptum titulum ex d. consuetudine. dec. 218. nu. 52. *Pirouano.*
- in Iure patronatus, in emphyteusi &c. solent homines hæredes appellare descendentes, & agnatos eos, quos sperant successuros in re, de qua agitur, non attendentes ad alia bona, nec ad nomen hæredis. dec. 122. nu. 8. *Queipo.*
- in Iure patronatus gentilitio extraneus penitus excluditur. decif. 112. nu. 2. *Queipo.*
- I V S.**
- Ius honorificum transit ad vocatos. decif. 89. numero 26. *Pirouano.*
- Ius honorificum transit cum vniuersitate bonorum. dec. 89. num. 4. *Pirouano.*
- Ius honorificum non transit ad fideicommissarios, sed remanet penes primum hæredem. decif. 89. numero 27. *Pirouano.*
- Ius conditionale, vel in diem renunciari non potest. decif. 320. nu. 1. *Remboldo.*
- Ius percipiendi primitias in locis sitis in aliena Parochia, vt præscribatur, quid sit necessarium. decif. 261. numero 8. *Buccabella.*
- Ius representationis, super quo fit fundatum. decif. 5. nu. 21. *Verospio.*
- Ius statuendi supponit liberam in statuente administrationem. decif. 351. nu. 6. *Verospio.*
- Ius querelæ non expirat per annum; excipiendo. decif. 289. nu. 64. *Coccino.*
- Ius querelæ non est perpetuum, sed durat tantum per annum. dec. 289. nu. 57. & 67. *Coccino.*
- Ius querelæ non expirat, nisi per lapsum decennij, quando concernit interesse publicum. decif. 289. num. 63. *Coccino.*
- Ius quæsitum alicui de iure speciali, vel de iure communi, non potest ei tolli absque derogatione regulæ de iur. quæsit. dec. 157. nu. 1. *Pirouano.*
- Ius quæsitum quando est parti, nunquam ob æquitatem, conuenit illud lædere, aut auferre. decif. 172. numero 73. *Merlino.*
- Ius quæsitum acquiritur mulieri super lucto dotali, stantibus sic conuentionibus. dec. 150. nu. 26. *Merlino.*
- Iuris quæsitum renunciatio est talis donatio, quæ indiget insinuatione. decif. 12. nu. 5. *Coccino.*
- Ius accrescendi non procedit, quando plures hæredes non sunt instituti. decif. 83. nu. 21. *Coccino.*
- Ius decimandi potest ex consuetudine alterari non solum respectu quotæ, sed etiam respectu qualitatis, aut modi. decif. 311. nu. 5. *Verospio.*
- Ius plus consequi non potest successor, quam suus auctor obtinere potuisset. dec. 5. nu. 8. *Verospio.*
- Ius nondum delatum repudiari non potest. decif. 12. nu. 4. *Coccino.*
- Ius representationis inter collaterales non egreditur gradum fratrum, & sororum. dec. 48. nu. 18. *Ghislerio.*
- Ius querendi in nulla consideratione est. dec. 320. nu. 18. & 19. *Remboldo.*
- Ius de nouo nullum tribuunt innouationes, confirmationes, & approbationes utiullegiorum. decif. 157. num. 2. *Pirouano.*
- Ius, quod habet usufructuarius, est multo debilius, quam ius emphyteutæ, & grauati. decif. 116. nu. 29. *Merlino.*
- Ius mulctandi est cum iurisdictione complicatum, & necessarium est præsidium datum iis dicentibus ad propriam iurisdictionem tuendam. decif. 253. nu. 10. *Merlino.*
- Et hoc nedum de iure Ciuili, sed etiam de iure Canonico. ibid. num. 11.
- Ius omne illud conservant clausulæ præseruatiuæ. decif. 110. nu. 4. *Merlino.*
- Ius inter partes facit sententia, si transierit in iudicatum. decif. 60. nu. 4. *Mormanno.*
- Ius patriæ potestatis est de iure Ciuili Romanorum. decif. 103. num. 9. *Pirouano.*
- Ius quæsitum quando remittitur, requiritur insinuatione. decif. 323. num. 53. *Coccino.*
- Ius, seu spes, quæ renunciatur, si recipiat æstimationem, & valeat plus quam aureis 500. opus est insinuatione. decif. 320. nu. 24. & 31. *Remboldo.*
- Ius futurum licet per renunciationem non tollatur, hoc tamen fallit stante iuramento. decif. 343. nu. 48. *Coccino.*
- Ius in Ecclesia, vel in Choro exercenti, competit & mulctæ indictio. decif. 253. nu. 13. *Merlino.*
- Ius, & causa vniuersalis non suffragatur ad effectum manutentionis toties, quoties alius reperitur in possessione particulari alicuius actus. decif. 253. num. 30. *Merlino.*
- Ius quodcumque aptum est comprehendere verbum, perpetuo, & totaliter. decif. 157. nu. 12. *Pirouano.*
- Ius, quod resultat ex vnione, est vniuersale ac indiuiduum. decif. 109. num. 3. *Ghislerio.*
- Ius, quod a contrahentibus effectum fuit transmissibile, cedit potest. dec. 189. nu. 5. *Mormanno.*
- Ius omne comprehendere, & deducere in eum modum, quo actori magis proficuum est, aptæ sunt clausulæ, deducens &c. & omni meliori modo. decif. 135. num. 5. *Pirouano.*
- Ius in re, dat supplicatio signata, si sit in forma gratiosa. decif. 92. nu. 8. *Merlino.*
- Ius posterius habenti aliqua re, non licet præoccupare alterum habentem in eadem re, ius prius petendi. dec. 189. nu. 13. *Mormanno.*
- Ius queritur, & spes ex dispositione quacumque conditionali. decif. 174. num. 15. *Merlino.*
- Ius queritur interesse habenti in contractu ex stipulatione Notarij, pro omnibus, quibus interest, contenta in obligatione Camerali. decif. 44. nu. 19. *Merlino.*
- Ius se congregandi competit solum Vniuersitati, & Capitulo. decif. 351. num. 12. *Verospio.*
- Ius statuendi supponit liberam in statuentibus iurisdictionem. decif. 308. num. 5. *Verospio.*
- Ius statuendi super annuencijs non spectat ad Beneficiarios, si non doceant ea constare ex particularibus legatis sibi relictis. decif. 351. nu. 3. *Verospio.*
- Ius transfertur per donationem magis reuocabiliter, quam per alios contractus. decif. 174. nu. 14. *Merlino.*
- Iuris exequutio nec matum, nec iniuriam incutit. decif. 26. nu. 3. *Merlino.*
- Iuris negatiui quasi possessio consistit in contemptu prohibitionis, seu contradictionis præcedentis. decif. 136. nu. 12. & 13. *Mormanno.*
- Iuris querendi non habetur tanta ratio, quanta iuris quæsit. decif. 20. nu. 17. *Remboldo.*
- Iuris dubij ignorantia, seu error, solet æquiparari ignorantie, & errori facti. dec. 360. nu. 10. *Pirouano.*
- Iuris proprij spontanea dimissio, est resignatio. decif. 130. nu. 18. *Queipo.*
- Iuris querendi renunciatio non potest reuocari per superuenientiam liberorum. decif. 12. nu. 19. *Coccino.*
- Iuris querendi renunciatio ex fideicommissio conditionali, sustinetur. dec. 12. nu. 4. *Coccino.*
- Iuris presentandi quasi possessio patris non transit ad filios sine noua apprehensione. decif. 166. nu. 2. *Merlino.*
- Iuris mulctandi possessio, comprehenditur sub causa vniuersali iurisdictioni. dec. 253. nu. 28. *Merlino.*
- Iuris cuiuscumque melioris de mundo inter præsumptio, si quistriennio possederit beneficium. decif. 119. num. 4. *Mormanno.*
- Iuri de futuro dum renunciatur per pactum, si sit ex spe de presenti, sapit donationem. dec. 323. nu. 42. *Coccino.*
- Iuri non decrescendi est locus, quando vna portio deficit. decif. 217. nu. 19. *Panzirolo.*
- Iuri de futuro renuncian potest in vim pacti. decif. 3. nu. 3. *Remboldo.*
- Iuri nondum delato pendente conditione potest renunciari, & super eo pacisci. decif. 12. nu. 5. *Coccino.*
- Iuri suo nemo censetur velle præiudicare per concessionem actus facultatiui. dec. 136. nu. 10. *Mormanno.*

Iure datoris resoluta, resolutur etiam ius acceptoris. decif. 189. num. 12. *Motimanno*.
 Iure datoris extincto, resolutur etiam ius acceptoris. decif. 182. num. 8. *Panzirolo*.
 Iure diuerso possessor non potest habere rem eandem. dec. 110. num. 8. *Merlino*.
 ad iuris destitutionem æquitas spectanda est. decif. 248. num. 19. *Merlino*.
 de iure tertij dari potest, quando est exclusiuium ipso iure intentionis agentis. decif. 334. num. 7. *Pirouano*.
 de iure tertij regulariter non licet dari. decif. 334. numero 6. *Pirouano*.
 ex iuris ministerio contractus vnus transit in alium. decif. 52. num. 4. *Merlino*.
 inter ius quæsitum, & quærendum iura constituunt differentiam. decif. 12. num. 14. *Coccino*.
 per ius accrescendi potest ius patronatus transire in aliquem. decif. 96. num. 6. *Merlino*.
 per ius non decrescendi portio deficiens cui debeatur. decif. 218. num. 18. *Panzirolo*.
 ad ius remissum renuncianti non datur regressus. decif. 12. num. 3. *Coccino*.
 plus iuris in alium transferre nemo potest, quam ipse habet. decif. 299. num. 1. *Verosio*.
I V R A.
 Iura exemplanda, praxis non requirit, vt designentur parti aduerse in citatione ad dicendum contra. decif. 76. num. 5. *Ghislerio*.
 Iura coram Iudice producuntur ad effectum probationis. decif. 76. num. 20. *Ghislerio*.
 Iura per se fructus non gignunt. decif. 116. num. 15. *Merlino*.
 Iura extrahenda, debent per Iudicem diligenter inspicere. decif. 76. num. 1. *Ghislerio*.
 Iura sua per renunciationem, si quis amittat, hinc oritur exceptio litis finitæ. decif. 92. num. 16. *Merlino*.
 Iura quæ producta, & rubricaturam soluit, præsumitur mandatum in eo. decif. 297. num. 10. *Verosio*.
 Iura sua renunciantibus non datur amplius regressus ad illa. decif. 122. num. 5. *Ghislerio*.
 Iura, quæ non sunt de actis, nec in forma probanti, non relevant. decif. 67. num. 27. *Coccino*.
 Iura coram Iudice compulsores producuntur ad effectum solius extractionis, & transumptionis. decif. 76. num. 21. *Ghislerio*.
 Iura originalia iuxta formam compulsores non sunt exhibenda parti, sed Iudici. decif. 76. num. 19. *Ghislerio*.
 Iura Ecclesiæ non possunt dici neglecta, si per longum tempus fuerint defensa. decif. 13. num. 1. *Panzirolo*.
 Iura quando compulsa sunt, eorum copia non datur, sed in iudicijs datur. decif. 347. num. 3. *Ghislerio*.
 Iura, & actiones non veniunt appellatione bonorum mobilium, & immobilium. decif. 83. num. 16. *Coccino*.
 Iura omnia cedentis transeunt in cessionarium. decif. 88. num. 11. *Coccino*. & potest omnia, quæ cedenti liceant, & sic exigat à debitoribus etiam inuitis, id quod cedenti erat debitum. ibid. num. 12.
 in Teste, tempus antiquum est quando agitur de probatione 60. annorum. decif. 88. num. 16. *Coccino*.
 Iura duarum personarum quando in vna concurrunt, considerantur tanquam duarum personarum. decif. 235. numero 4. *Ghislerio*.
 Iura extrahenda sufficiunt, quod compulsores inspiciat ad effectum, vt exemplentur, cum designationibus signorum, & viorum, quæ sunt in originali. decif. 76. numero 10. *Ghislerio*.
 Iura, quando extrahuntur, si pars sit præsens, non est opus attestatione quod Iudex illa viderit. decif. 76. numero 16. *Ghislerio*.
 Iura non veniunt appellatione immobilium. decif. 116. num. 15. *Merlino*.
 Iura bene dicuntur compulsa, si fuerint exhibita coram Iudice, & in suis manibus posita, & pars aduersa fuit citata ad dicendum contra iura producta, & ad eorum exemplationem faciendam, & videri collationari, & interue-

niente decreto Iudicis.
 Quibus seruatis, non potest dubitari de validitate processus compulsores. decif. 347. num. 1. & 2. *Ghislerio*.
 Iura sua remittenti, ad ea amplius non datur regressus. decif. 292. num. 12. *Panzirolo*.
 Iura sua quis tenetur inuestigare. decif. 262. num. 5. *Pirouano*.
 Iurium productio si fuerit facta nimis generaliter, an valeat. decif. 76. num. 1. *Ghislerio*.
 Iurium compulsaio vt sit valida, quid sufficiat. decif. 76. num. 23. *Ghislerio*.
 Iurium extractionem si quis petat, nihil interest, an iste sit malæ fidei. decif. 18. num. 2. *Queipo*.
 Iurium productio recipitur, etiam si producantur iura in sacculo existentia. decif. 76. num. 4. *Ghislerio*.
 ex Iurium productione illa confessio, quæ oritur, non potest reuocari nisi docto de errore. decif. 88. num. 23. *Coccino*.
 Iurium productorum copia parti petenti danda est. decif. 76. num. 18. *Ghislerio*.
 Iurium recognitio de stylo Rotæ potest fieri quandocumque. decif. 333. num. 8. *Merlino*.
 Iurium appellatione venit Castrum. dec. 164. nu. 19. *Coccino*.
I V S CANONICVM ET CIVILE.
 Ius Canonicum in foro Ecclesiæ seruandum est. decif. 266. num. 6. *Coccino*.
 Ius Canonicum, & æqualitas in contractibus bonæ fidei seruari debet etiam in Terris Imperij. decif. 58. numero 40. *Coccino*.
 Ius Canonicum, cum in Vrbe non sit seruandum in concursu Statuti, vel Iuris Ciuilis, per implicitam negatiuam, & prohibitionem intrat derogatio per repugnantiam, cum non possint simul statuta, & ius Canonicum seruari. decif. 126. num. 28. *Pirouano*.
 Iuri Canonico in vtroque foro standum est, quoties aliquid iure Ciuili dubium existit, iure vero Canonico clare est definitum. decif. 266. num. 8. *Coccino*.
 Vel etiam si iure ciuili clarum existit, manifesto tamen iure Canonico corrigitur. ibid. num. 8. *Coccino*.
 de Iure Diuino vt aliquid dicatur esse, fat est, quod ex testimonijs, vel exemplis ex ipsa sacra pagina depromptis, vel traditione Ecclesiæ deducatur. decif. 339. nu. 11. *Merlino*.
 Ius Ciuile in testamento requirit septem testes puberes masculos, & rogatos, cum eorumdem subscriptione. decif. 126. num. 14. *Pirouano*.
 Ius Ciuile seruandum est inter Ciues Romanos, & incolas. decif. 58. num. 2. & 27. *Coccino*.
 Ius Ciuile, & rigor Romæ seruatur, attento Statuto. Ciuitatis cap. 42. lib. 1. decif. 214. num. 11. *Pirouano*.
 Ius publicum sicuti ex consuetudine constitui debet, ita etiam per ea omnibus acquiritur, sine detrimento ciuitatum personarum. decif. 351. num. 10. *Verosio*.
 Iuris communis appellatione proprie venit Statutum. decif. 250. num. 21. *Merlino*.
 Iuris rigor seruandus est, vbicumque æquitas non est scripta. decif. 172. num. 59. *Merlino*.
 Iuris ambagibus, & subtilitatibus solum nititur l. Modestinus ff. de solut. & digna est ethnico, non autem pio, & litium osore legislatore. decif. 41. num. 23. *Merlino*.
 contra Ius si sit consuetudo, est stricte interpretanda, & non debet extendi. decif. 75. num. 25. *Merlino*.
 iuxta Iuris communis dispositiones, si Statutum dicat, quod aliquid sit faciendum, debet intelligi de illa dispositione iuris, quæ loquitur in terminis statuti. decif. 117. num. 11. *Vbaldo*.
 IVSTE quoties quis cogitur, censetur quodammodo voluntarie consentire. decif. 26. num. 4. *Merlino*.
 IVSTIFICATIO gratiæ, quando non possit controuerti. decif. 139. num. 6. *Dumozeto*.
 Iustificatione non indiget gratia emanata motu proprio. dec. 109. num. 21. *Ghislerio*.
 IVSTINIANVS Imperator etiam Clericorum immunitatem respectu bonorum edicto fanciuit. decif. 339. num. 6. *Merlino*.
I V S T I T I A.
 pro Iustitia carcerationis præsumitur. d. 122. nu. 11. *Ghislerio*.
 ad lu-

ad Iustitiam debent reduci statuta, & ita interpretari, vt ab eis arceatur iniustitia. decif. 206. num. 16. *Merlino.*
Iustitia distributiva dicitur, quia iuxta vniuscuiusque qualitates, & merita distribuit. decif. 115. num. 22. *Coccino.*
in Iustitiæ satisfactionem, quoties aliquid fit, non est dicendum, quod incuriatur metus. decif. 26. num. 2. *Merlino.*

L

LACERATIO.

Laceratio non conuenit publico instrumento. decif. 184. num. 39. *Coccino.*

L A E S I O.

Læsio excluditur per incertitudinem. decif. 281. numero 5. *Panzarolo.*

Læsio si pendeat à futuro euentu mortis alicuius iam atate consumpti, non videtur considerabilis pro rescindenda transactione. decif. 281. num. 3. *Panzarolo.*

Læsio in renunciatione iuris quærendi ex fideicommissio conditionali considerari non potest. decif. 292. numero 28. *Panzarolo.*

Læsio in restitutione in integrum non debet considerari respectu rei, quæ non fuit in lite. decif. 284. num. 54. *Coccino.*

Læsio aduersus sententiam opponi non potest, si constet de eius iustitia, & validitate. decif. 69. num. 10. *Merlino.*

Læsio est fundamentum restitutionis in integrum. decif. 66. num. 1. *Motmano.*

Læsio quando nõ dicatur contineri in donatione. decif. 363. num. 8. *Verospio.*

Læsio considerabilis est in donatione remuneratoria, quando merita ex dispositione Statuti sunt æstimanda. decif. 378. num. 18. *Verospio.*

ad **L**æsionis effectum in renunciationibus, attenditur tempus dictæ renunciationis. decif. 292. num. 29. *Panzarolo.*
per **L**æsionem vt rescindatur transactio, requiritur quod sit enormis. decif. 287. num. 2. *Panzarolo.*

L A I C V S.

Laicus socius Clerici, sequitur forum eiusdem Clerici. decif. 242. num. 23. *Merlino.*

à **L**aico nullo potest cognosci causa Ecclesiastica. ibidem numero 2.

Laici super bonis Ecclesiasticis ius dicere, & sententiã proferre non possunt. ibid. num. 6.

Laici quidquam statuere nõ possunt circa bona Ecclesiastica, ex defectu iurisdictionis, & potestatis. ibid. num. 4.

Laici non possunt edere leges, per quas libertas Ecclesiastica infringatur, & hoc omnes Scriptores admittunt. decif. 339. num. 42. *Merlino.*

Laici sunt incapaces beneficiorum. d. 19. nu. 16. *Merlino.*

Laici non sunt capaces decimarum, si proueniant ex titulo beneficij Ecclesiastici. ibid. num. 18.

Laici statuentes non possunt deuenire ad derogationem Iuris Canonici absque Sedis Apostolicæ approbatione. decif. 126. num. 19. & 31. *Pirouano.*

Laici statuentes super bonis Ecclesiasticis, anathematis pœna feriuntur. decif. 42. num. 6. *Merlino.*

Laicorum appellatione apud Idiotas in Lusitania, veniunt etiam Clerici, qui in sacris Ordinibus non sunt constituti. decif. 13. num. 29. & 31. *Merlino.*

Laicorum iudicio, & iurisdictionis bona Ecclesiastica non subijciuntur, nec indirecte. decif. 42. num. 10. *Merlino.*

Laicorum ius patronatus, licet non sit propriè spirituale, attramen quia est cõnexum spiritualitati, ideo super illo Iudex Ecclesiasticus solum iudicat. ibid. num. 12.

Laicis ex causa rectè possunt concedi fructus decimarum. decif. 19. num. 17. *Merlino.*

Laicis etiam Religiosis obsequendi necessitas relicta est, nõ auctoritas imperandi, nullaque de rebus Ecclesiæ disponendi attributa est potestas. Et in his quæ ad Ecclesiam spectant, discere debent, non docere. decif. 42. num. 5. *Merlino.*

L A T I T A T I O.

Latitatio est difficilis probationis. dec. 130. nu. 35. *Queipo.*

Latitatio cum sit delictum, debet concludenter probari. decif. 130. num. 36. *Queipo.*

LATITANS præsumitur habere notitiã citationis ad domum factæ coram seruis, vel vicinis. d. 130. nu. 33. *Queipo.*
Latitans habetur pro citato. decif. 130. nu. 32. *Queipo.*

L A V D E M I V M.

Laudemium soluitur ex ipsa natura contractus emphyteutici. decif. 14. num. 2. *Ghislerio.*

Laudemium non debetur, quando concessio non est emphyteutica, sed ad longum tempus. decif. 14. nu. 2. *Ghislerio.*

Laudemium sine dubio debetur, quando sumus in concessione emphyteutica. decif. 14. num. 1. *Ghislerio.*

Laudemium sine emphyteusi non debetur. decif. 128. num. 1. *Ghislerio.*

Laudemium est soluendum proprietario, quando emphyteusis alienatur. decif. 128. num. 2. *Ghislerio.*

Laudemiorum, & reuersionis spes cessat, quando bona emphyteutica transeunt in Ecclesias, & loca pia. decif. 211. num. 26. *Merlino.*

ad **L**audemij solutionem quando agatur, tunc emphyteusis probatur leuioribus probationibus. decif. 128. numero 18. *Ghislerio.*

L A V D V M.

Laudum quando quis dicatur approbasse. decif. 159. num. 7. *Coccino.*

Laudum vt sustineatur in vim pacti, operatur emologatio. decif. 159. num. 1. *Coccino.*

Laudum nullum vt valeat in vim ex tacita emologatione, requiritur scientia nullitatis. decif. 159. num. 6. *Coccino.*

Laudum debet esse conforme compromisso. decif. 49. num. 13. *Motmano.*

Laudum si contineat notoriam iniustitiam, est reuocandum. decif. 322. num. 1. *Merlino.*

Laudum est stricti iuris, nec extenditur ultra casum in eo comprehensum. decif. 321. num. 5. *Coccino.*

Laudi verba strictè prout iacent interpretari, & accipi debent. ibidem num. 6.

Laudi subscriptio quando sit nulla. decif. 159. nu. 3. *Coccino.*
ex **L**audi subscriptione deducitur expressa emologatio. ibid. num. 2.

LEGATARIVS.

Legatarius tunc facto tertij potest priuari legato, si ante tertij quæsitam factum sit adimplendum per tertium; quo casu si tertius non adimpleat, cessat legatum. decif. 86. nu. 38. *Ghislerio.*

Legatarius an possit priuari legato ob factum tertij. decif. 86. num. 37. *Ghislerio.*

Legataria solum censetur vxor, si ei à marito sit relictus vsu fructus, & hoc siue titulo institutionis. decif. 22. numer. 8. *Merlino.*

L E G A T V M.

Legatum quando est solum in vita Testatoris, legatum ipsum censetur ademptum. decif. 336. num. 9. *Motmano.*

Legatum potius præsumitur factum personæ, quam Ecclesiæ, in qua interuit persona. decif. 309. num. 18. declara vt num. 15. & 16. *Verospio.*

Legatum sibi adscribens in testamento, vel codicillis tenetur pœna l. Corneliæ de Falsis. tamen effugiet eam, si patitur reijci dictum legatum. decif. 356. num. 12. *Verospio.*

Legatum, cuius vsufructus alienus est ab hærede, tamen petendum est. decif. 67. num. 9. *Coccino.*

Legatum potest quis sibi adscribere in testamento nuncupatio. decif. 356. num. 13. & quare num. 14. & 15. *Verospio.*

Legatum si testator alicui pure reliquerit, & faciat deinde præceptum tertio de aliquo faciendum, & casu, quo illud non faciat, disponat quod legatarius priuetur legato, an valeat tale præceptum. decif. 86. num. 41. *Ghislerio.*

Legatum vsufructus quando dicatur purum, & nullo modo suspensum in conditionem causalem. decif. 86. nu. 41. *Ghislerio.*

Legatum factum de re aliena personæ coniunctæ valet, etiã stante ignorantia d. rei alienæ. decif. 192. nu. 20. *Pirouano.*

Legatum quando est pure relictum, & postea testator disposuit, postea legatarius eo priuetur ex culpa aliena, tunc talis

- lis ademptio non tenet. decif. 208. num. 3. *Ghislerio*.
 Legatum purè, & simpliciter si testator alicui reliquerit, & deinde subiunxit, quod si Titius hoc, vel illud fecerit, vel non &c. illud adimo: modo si Titius non adimpleuerit voluntatem Testatoris, an legatarius veniat priuandus. decif. 86. num. 44. *Ghislerio*.
 Legatum relictum ad certum effectum, si testator ipse in vita adimpleuit, non debetur. decif. 60. num. 1. *Motimanno*.
 Legatum dotis filiae relictum, etiam data facultate hæredi de negociando in bonis testatoris, debetur si supradicta dos fuit exceptata. decif. 269. num. 5. *Panzirolo*.
 Legatum ab Auo nepotibus factum, contemplatione filij, non autem eius filiorum censetur factum. decif. 146. num. 2. *Pirouano*.
 Legatum si sit purum, & adimatur sub conditione resolutionis, non potest illa conditio resolui ex facto tertij. dec. 208. num. 9. *Ghislerio*.
 Et in hoc procedat, quando ille tertius consequitur commodum. ibid. num. 11.
 Legatum si sit purum, & illius ademptio pendeat à facto tertij, non tenet talis dispositio. decif. 208. numero 5. & 8. *Ghislerio*.
 Legatum, & debitum voluntarium, & detrahi debet post legitimam, vti debitum necessarium: & quando hoc procedat. decif. 219. num. 13. *Dunozetto*.
 Legatum relictum fratribus, vel sororibus non titulo institutionis, habentur tanquam extranei, & ideo non faciunt partem in legitima matris. decif. 219. num. 6. *Dunozetto*.
 Legati titulus est singularis, & non vniuersalis. decif. 211. num. 18. *Merlino*.
 Legati Ecclesie facti translatio valet, in pœnam administrationis ipsius Ecclesie; qui testatoris iussa non adimpleuerunt. decif. 86. num. 59. *Ghislerio*.
 Legati temporalis natura, quæ sit. dec. 122. num. 21. *Merlino*.
 Legati refutatio non dicitur facta ob liberalitatem exercendam, si refutans non habebat animum illud acquirendi. decif. 323. num. 65. *Coccino*.
 Legata ex quibus censentur relictæ contemplatione Beneficiatorum, vel Ecclesie. decif. 99. num. 9. *Verospio*.
 Legata, ne reuocata præsumantur semper sumenda interpretatio. decif. 269. num. 7. *Panzirolo*.
 Legata plura si testamentum contineat, potest adiri ludec Ecclesiasticus etiam contra hæredem Laicum. decif. 126. num. 6. *Pirouano*.
 Legata licet non possint pendere ab aliena voluntate, ex alio tamen arbitrio, quod ad arbitrium boni viri reducit, pendere possunt. decif. 350. num. 8. *Coccino*.
 Legati petitione legatariorum repellitur, si illud vendiderit. decif. 310. num. 45. *Remboldo*.
 ad Legata præstanda hæredes pro virili tenentur. decif. 146. num. 1. *Pirouano*.
 de Legato speciali ad substitutionem vniuersalem illatio non fit. decif. 235. num. 7. *Ghislerio*.
 ex Legato modico relictæ alicui Capellæ non acquiritur ius patronatus. decif. 101. num. 11. *Motimanno*.
 in Legatis conditionalibus hypotheca non incipit à die purificationis conditionis, sed à die mortis testatoris. decif. 169. num. 2. & amplij. num. 3. *Panzirolo*.
 in Legatis conditionalibus per pendentiam conditionis non suspenditur natiuitas hypothecæ, sed solum illius exercitium. decif. 269. num. 4. *Panzirolo*.
 Legatus si sit alicui fundus, & rogatus dare Titio centum, si dicat, quod non valet tantum, & vult dare fundum Titio, debet audiri. decif. 254. num. 11. *Coccino*.
 LEGANS aliquid Ecclesie in genere, censetur potius spectasse fauorem, & cultum Ecclesie, quam particulare interesse illorum de Ecclesia. decif. 351. num. 4. *Verospio*.
 Legans, seu donans rem, sciens non esse suam, sed sibi hypothecam, substat pro iure, quod habet in re. decif. 118. num. 22. *Pirouano*.
 LEGATVS Sedis Apostolicæ priuileg. regul. 32. Cancell. non gaudet. decif. 53. num. 14. *Coccino*.
 L E G I T I M A.
 Legitima si implenda sit per vsumfructum, qui si deficiat, cessat & subiectum satisfactionis eiusdem legitimæ. decif. 47. num. 32. *Pirouano*.
 à Legitima, & omni eius supplemento si Statutum excludat fœminas, non potest dici, quod illius loco succedat dos, quam idem Statutum assignat fœminis ita exclusis. decif. 9. num. 3. & 4. *Verospio*.
 Legitima semel soluta, non potest valor æstimatus ex futuro euentu variari, & non attenditur quid ex post facto sequitur. decif. 47. num. 11. *Pirouano*.
 Legitima debetur filiæ in bonis maternis. decif. 49. num. 5. *Motimanno*.
 Legitima si viuis parentibus filiis deberetur, tale ius qualiter tantum posset considerari. decif. 355. num. 6. *Motimanno*.
 Legitima fideicommissio grauari non potest. decif. 35. num. 2. *Verospio*.
 Legitima est certa ratione loci, & quotæ. decif. 51. num. 14. *Coccino*.
 Legitima, cum sit portio successionis ab intestato, cessat cessante intestati successionem. decif. 9. num. 1. *Verospio*.
 Legitima debetur filio adoptiuo in bonis patris adoptantis. decif. 51. num. 11. *Coccino*.
 Legitima tanquam portio successionis debita ab intestato, non potest dici debita in casu, in quo iura ipsius successionis non competunt. decif. 316. num. 2. *Verospio*.
 Legitima non potest detrahi in fideicommissis particulari. decif. 301. num. 10. *Ghislerio*.
 Legitima, cum sit certa ratione loci, & quotæ, non impedit immiſsionem pro indiuiso. decif. 301. num. 11. *Ghislerio*.
 Legitima non prius debetur, quam deducto ære alieno. dec. 121. num. 2. *Pirouano*.
 Et ideo semper expectatur liquidatio, vt sciri possit, quantum debeatur ab hærede, nec filius, nec habens causam ab eo, potest non facta liquidatione agere. ibid. num. 3.
 Legitima est quota bonorum, & non hæreditatis. ibid. num. 3.
 Legitimæ deductionis oppositio, quando sit valens ad impediam immiſsionem petitam à fideicommissario. dec. 121. num. 3. *Pirouano*.
 Legitima detrahi non potest ex fideicommissis particulari. decif. 301. num. 9. *Ghislerio*.
 Legitima debetur filiis etiam contra voluntatem parentum. decif. 160. num. 21. *Pirouano*.
 Legitima siue sit quota bonorum, siue etiam hæreditatis, semper vsumfructus formalis ratione temporis æquat sortem in quantitate debitam. decif. 42. num. 18. *Pirouano*.
 Legitima filiorum est semis, quando excedunt quatuor. dec. 160. num. 17. *Pirouano*.
 Legitima matris in tantum illa augetur, in quantum excluditur succedens cum matre ab intestato, non autem in quantum eidem relinquitur. decif. 219. num. 18. *Dunozetto*.
 Legitima matris non habentis concurrentem in successionem, est tertia totius. decif. 219. num. 18. *Dunozetto*.
 Legitima matris est tertia totius, non autem tertia eius portionis quam habitura esset ab intestato. decif. 219. num. 2. *Dunozetto*.
 Quod procedit in casu, quo sorores, vel fratres sunt omnino præteriti, vel totaliter exclusi, secus vero si aliquid fuerit ei relictum. ibid. num. 4.
 Legitima, tamquam æs alienum, à fideicommissis detrahi debet. decif. 35. num. 11. *Verospio*.
 Legitima ex ætate filij non amittitur, nisi ex proprio facto, vel nisi prohibitionem deductionis approbauerit, vel aliter consenserit. decif. 137. num. 3. *Pirouano*.
 Legitima parentibus est de iure debita. decif. 219. num. 11. *Dunozetto*.
 Legitima filiorum non est quota hæreditatis, sed portio bonorum. decif. 160. num. 12. *Pirouano*.
 Legitima non subiacet oneribus, & debitis hæreditariis. dec. 232. num. 27. *Pirouano*.
 Legitima filiorum est semis, quando excedunt numerum quatuor. decif. 137. num. 4. *Pirouano*.
 Legitima filiorum non est quota hæreditatis, sed bonorum. decif. 206. num. 35. *Merlino*.
 Legitima debetur filio, ne dum legis beneficio, sed & titulo singulari. decif. 160. num. 12. *Pirouano*.

- Legitima debetur ipso iure à Lege vocatis.** decif. 160. num. 4. *Pirouano.*
- Legitima matris non est tertia totius,** quando fratribus, & sororibus aliquid relinquitur. dec. 219. num. 5. *Dunozetto.*
- Legitima est femis,** quando sunt plus quam quatuor filij, & fiunt tot partes de ea, quot sunt filij. decif. 47. num. 27. 28. & 29. *Pirouano.*
- Legitimæ debitum potest extinguì ab usufructu percepto in executionem voluntatis ipsius testatoris.** decif. 9. num. 6. *Verospina.*
- Legitimæ transmissio non est fundata in potentia fuitatis, aut iure patriæ potestatis, sed in particulari priuilegio legitimæ.** decif. 160. num. 4. *Pirouano.*
- Legitimæ transmissio fit ex speciali iure.** decif. 160. numer. 9. *Pirouano.*
- Legitimæ titulus, licet sit singularis, attamen defertur iure,** & nomine hæreditario. decif. 160. num. 15. *Pirouano.*
- Legitimæ titulus potest remoueri ex formali usufructu per Testatorem filio relicto.** decif. 47. num. 1. *Pirouano.* contrarium vide num. 15.
- Legitimæ imputatio an admittenda sit, quam mulier consecuta est post contractum matrimonium in dotem.** decif. 355. num. 12. & 14. *Motmano.*
- Legitimæ loco si pater reliquerit filio usufructum formalem, si filius hoc acceptauerit, cum designat esse Dominus legitimæ, non est habenda ratio de fructibus.** decif. 47. num. 25. & 30. *Pirouano.*
- Legitimæ consumptio in fructibus, stante sic præcepto testatoris, indubitate intrat per perceptionem fructuum spatio 27. annorum, cum minori spatio impleant sortem.** decif. 47. num. 7. *Pirouano.*
- Legitimæ loco, si filius acceptauerit ius formalis usufructus, non tamen dicitur renunciaſſe legitimæ quin possit ad illius supplementum, vel implementum agere.** decif. 47. num. 21. *Pirouano.*
- Et vide num. 22. & 23.*
- Legitimæ substantia euacuatur spatio 20. annorum.** decif. 47. num. 10. *Pirouano.*
- Legitimam neque mater binuba, in bonis filiorum præmorum, nisi quoad usufructum retinet.** decif. 80. num. 6. *Merlino.*
- Legitimam non agnitam filius transmittit ex iure speciali, non attento iure patriæ potestatis.** decif. 160. numero 5. *Pirouano.*
- Legitimam, seu ius illam petendi, siue dubio filij transmittunt ad eius filios, seu heredes.** decif. 137. num. 2. *Pirouano.*
- Legitimam scæminis Statutum potest tollere ex iusta causa, prout, quando aliundè sunt dotatæ.** decif. 137. num. 12. *Pirouano.*
- Legitimam non potest prætereendere filia in bonis patris, si Statutum eam excludat à successione illius ob existentiam filiorum.** decif. 9. num. 2. *Verospina.*
- ad Legitimam etiam debitam in bonis filij matri, extenditur l. femina C. de secund. nupt.** decif. 80. num. 8. *Merlino.*
- ex Legitimæ causa si fuerit facta separatio bonorum, si ea bona non sufficiant pro credito legitimæ, tunc illius supplementum tantum peti potest conditione ex lege.** decif. 5. num. 3. *Verospina.*
- de Legitimæ transmissione in bonis patris ubi agitur, tunc absque præcedenti agnitione transmissio recipitur propter effectum fuitatis.** decif. 160. num. 1. *Pirouano.*
- in Legitimam imputatur usufructus legatus, non autem imputantur fructus.** decif. 51. num. 12. *Coccino.*
- in Legitima sorores vterinæ non faciunt partem ad fauorem fratrum vterinorum.** decif. 160. num. 27. *Pirouano.*
- in Legitimæ computatione debet haberi ratio, tam filiorum masculorum, quam feminarum.** dec. 137. nu. 5. *Pirouano.*
- ob Legitimam si fuerit facta separatio bonorum per sententiam, præsumitur facta pro integra legitima.** decif. 5. num. 2. *Verospina.*
- LEGITIMATIO.**
- Legitimationi personarum, quando non dicatur satisfactum.** decif. 141. num. 18. & 19. *Merlino.*
- Legitimatio personarum in omni iudicio quamuis priuilegiato plenè, & concludenter facienda est.** decif. 141. num. 16. *Merlino.*
- in Legitimatione filiorum naturalium, quando non sit necessaria citatio eorum, de quorum interesse agitur.** dec. 51. num. 9. *Coccino.*
- LEGITIMVM quis debet se probare, si intendebat succedere defuncto ab intestato, tamquam proximior.** decif. 48. num. 13. *Ghislerio.*
- pro LEGITIMITATE magna præsumptio oritur ex institutione hæredis alicui facta uti filio legitimo, & naturali, iuncta tamen effectuatione.** decif. 273. num. 1. *Panzivola.*
- Lex, quando specialiter determinat casum, & contrahentes specialem contractui dixerunt legem, nunquam licet ob æquitatem contrariam, à legis decissione recedere.** decif. 172. num. 72. *Merlino.*
- Lex generalis omnia comprehendit indifferenter.** decif. 268. num. 5. *Pirouano.*
- Lex quod non dicit, nec dicere nos debemus.** decif. 289. num. 71. *Coccino.*
- Lex longe plus tribuit patri, quam tutori.** decif. 86. num. 15. *Ghislerio.*
- Legis virtus dominans, & intrinseca, & ratio finalis.** dec. 149. num. 4. *Merlino.*
- Legi Canonice ut dicatur derogatum per Statutum, semper requiritur specifica Pape confirmatio, nec sufficit generalis in forma.** decif. 126. num. 12. *Pirouano.*
- Leges valde abhorrent iniuriam, quam facit mater filijs propter transitum ad secunda vota.** decif. 80. numero 18. *Merlino.*
- Leges postquam sunt constitutæ, non de eis iudicare licet, sed secundum ipsas.** decif. 172. num. 61. *Merlino.*
- Leges, quod succurrant doloso ignoranti, nunquam est admittendum.** decif. 287. num. 17. *Pirouano.*
- Leges, ubi non sunt contrariæ Canonibus, iudicandum est secundum leges, etiam in terris Ecclesiæ.** decif. 172. num. 58. *Merlino.*
- Leges sine iurisdictione tolli nequeunt.** decif. 126. num. 11. *Pirouano.*
- Leges solent disponere possibilia, & solita.** decif. 268. num. 11. *Pirouano.*
- Leges antiquæ sine voluntate, nec mutantur, nec corriguntur.** decif. 126. num. 10. *Pirouano.*
- à Lege quando est inducta aliqua forma in contractibus ad certum effectum, scilicet ut obuietur fraudibus, potest per æquipollens adimpleri, & adimpleta, quando dicatur.** dec. 149. num. 5. *Merlino.*
- de Legis casu non est hæsitandum.** dec. 216. n. 17. *Pirouano.*
- in Lege si sint posita verba vniuersalia, omnia includunt.** decif. 216. num. 21. *Pirouano.*
- Legum aliquarum declarationem, vide in Calce indicis.*
- LIBER.**
- Liber priuatus non solum probat contra ipsum scribentem.** decif. 195. num. 6. *Motmano.*
- Sed etiam contra eius successores.** ibid. num. 7.
- Liber æstimi non probat in præiudicium tertij.** decif. 120. num. 25. *Coccino.*
- Liber scribentis pro scribente probat concurrentibus adminiculis, veluti,**
- Legalitas scribentis.**
- Morsillius.**
- Iustificatio maioris partis descriptorum in dicto libro, & similia.** decif. 1. num. 8. *Coccino.*
- Liber quando probatur quod continet partitas duplicatas, in cæteris etiam partitis fidem admittit, etiam quod defectus per errorem imputetur.** decif. 1. num. 10. *Coccino.*
- Liber scribentis non probat pro scribente, licet ad sint aliqua adminicula, quæ suadeant, ut illi pro eo credatur, quando probatur quod est defectuosus.** decif. 1. num. 9. *Coccino.*
- Liber scribentis non probat pro scribente, & hæc est certa conclusio.** decif. 1. num. 7. *Coccino.*
- Liber priuatus, quando cum eo concurrunt adminicula, bene probat.** decif. 13. num. 6. *Merlino.*
- Liber, qui continet negotia socialia, inter socios plene probat.** decif. 244. num. 12. *Dunozetto.*

Quod procedit etiam si non sit scriptus à socio, sed à deputato nomine Societatis. ibidem num. 13.

Liber pro scribente non probat contra tertium. decif. 244. num. 9. *Dunozetto*.

libro Hospitalis consuetum est adhiberi fides ad effectum probandi mortem alicuius. decif. 13. num. 4. *Merlino*.

libri Mercatorum quibus concurrentibus plene probent. decif. 244. num. 14. *Dunozetto*.

librorum custodia, in quibus baptizatorum nomina describuntur, tradita, & præscripta fuit à Concil. Trident. decif. 45. num. 21. *Ghislerio*.

per Librum Confratrum probari potest mors alicuius, si ad eos spectent opus sepeliendi mortuos. decif. 13. num. 1. & 3. *Merlino*.

in Libro quod Notarius scripserit decretum, & quod illud à Iudice non fuerit interpositum, ex quibus argui potest. decif. 69. num. 8. *Merlino*.

LIBELLO si non sit conformis sententia, est nulla. decif. 278. num. 1. *Merlino*.

ex LIBERALITATE mera, dos debet procedere, quando dotatur beneficium, ad hoc ut acquiratur eius ius patronatus. decif. 220. num. 9. *Dunozetto*.

LIBERATIO.

Liberationem non patiunt de per se literarum cambij transmissio, & receptio. decif. 227. num. 5. *Panzirolo*.

liberatio non inducitur ex deposito non liquido. decif. 161. num. 28. *Pirouano*.

liberatio facta per maritum præsumitur facta sub spe futuræ promissionis incontinenti secutæ. decif. 320. numero 43. *Remholdo*.

liberationem à debito, quis potest consequi beneficio temporis non interrupti. decif. 262. num. 10. *Pirouano*.

LIBERII.

ad Liberostantum potest transire emphyteusis Ecclesiastica. decif. 217. num. 10. *Panzirolo*.

liberorum appellatione veniunt etiam filiae foeminae. decif. 215. num. 1. *Pirouano*.

LIBERTAS.

pro Libertate bonorum, facienda est interpretatio. dec. 279. num. 31. *Motimanno*.

libertatem Ecclesiasticam si quis violauerit, ut veniam, & absolutionem mereatur, quid agere debeat, & si non satisfecerit violatæ iurisdictioni, mulctari debet poena censuratum. decif. 173. num. 6. *Merlino*.

contra Libertatem Ecclesiasticam Laici non possunt edere leges. decif. 339. num. 42. *Merlino*.

contra Libertatem Ecclesiasticam indirectè non est permitendum, quod est directè prohibitum. decif. 339. num. 40. *Merlino*.

LICENTIA.

Licentia præsupponit prohibitionem. decif. 136. numero 11. *Motimanno*.

licentia simpliciter data, concessa intelligitur cumulatiue. decif. 32. num. 9. *Coccino*.

cum Licentia alicuius si debeat fieri aliquis actus, si sine ea fiat non tanquam attentatus, sed uti male gestus redargui potest. decif. 73. num. 6. *Merlino*.

LINEA.

Lineæ vox qualiter sit interpretanda. decif. 349. numero 5. *Verospio*.

lineæ inuestiti defectus probari debet ab eo, qui agit ad dissolutionem. decif. 25. num. 4. *Merlino*.

ob Lineam finitam ad caducitatem agens, dictum finem probare teneatur. decif. 25. num. 2. & 3. *Merlino*.

LIMITATA causa, limitatum producit effectum, & ad illud restringitur. decif. 93. num. 4. *Queipo*.

LIQUIDATIO.

Liquidatio debiti debet præcedere ante relaxationem mandati, etiam in obligationis Cameralis vim. decif. 24. num. 16. *Ghislerio*.

liquidatio circa interesse non est necessaria, si promissio sit de certa quantitate pecuniarum. decif. 58. num. 26. *Coccino*.

ante Liquidationem non potest dari declaratoria. decif. 254. num. 7. *Coccino*. & quando possit dari, vide ibid. n. 8. & 9.

de Liquidatione quando adhuc non constat, non potest intrare compensatio. decif. 10. num. 17. *Ghislerio*.

in Liquidatione fructuum Rota passim solet amplecti medium. decif. 300. num. 2. *Pirouano*.

L I S.

Lis si super aliqua re pendear, incertum est, cui debeat. decif. 281. num. 4. *Panzirolo*.

lis, ut dicatur contestata per commissionem, & citationem cum inhibitione, necessarium est, ut constet de mandato illius, ad hoc ut lis pro absente dicatur introducta. decif. 187. num. 13. *Pirouano*.

lis non potest dubitari in sit contestata, stante commissione, & citatione, cum inhibitione decreta, & executi, & in actis reproducta. decif. 187. num. 12. *Pirouano*.

lis facit constituere quem in mala fide. decif. 280. numero 2. *Coccino*.

lis seu controuersia non potest amplius moueri super his, quæ continentur in sententia, quæ transiit in iudicatum. decif. 60. num. 5. *Motimanno*.

lis super titulo beneficij opus est, quod sit ad validitatem subrogationis gratiosæ. decif. 71. num. 10. *Vbaldo*.

lis sufficit, ut eo modo iustificetur, quo fuit narrata ad effectum ut subrogatio gratiosa habeat locum. decif. 71. num. 12. *Vbaldo*.

lis grauis super maiori parte bonorum, quando est inter virum, & uxorem, ex coniectura tunc potest præsumi maritum futurum esse fauiorem. decif. 155. num. 46. *Coccino*.

lis ubi non adest, nec probabilis timor litis, transactio verè non est. decif. 271. num. 21. *Merlino*.

lis adeo extinguitur per transactionem, ut non dicatur amplius statum. decif. 204. num. 5. *Dunozetto*.

litis expensæ debentur procuratori, si respiciant interesse causæ. decif. 10. num. 10. *Ghislerio*.

litis finitæ exceptio oritur ex eo, quod quis renunciavit iuribus suis. decif. 92. num. 16. *Merlino*.

litis ingressum impedit transactio, cum sit exceptio litis finitæ. decif. 86. num. 1. *Ghislerio*.

litis timor ex prætensione etiam non iuridica, sufficit ut sustineatur transactio. decif. 281. num. 6. *Panzirolo*.

lite pendente coram vno Iudice, non potest procedi coram alio. decif. 91. num. 20. *Vbaldo*.

lite pendente, licitum est hæredi vniuersali capere possessionem bonorum defuncti, & continuare ius quod transiit in se ipsum, prout erat penes defunctum. decif. 73. num. 3. *Merlino*.

lites non sunt instaurandæ, si semel per transactionem fuerint extinctæ. decif. 86. num. 5. *Ghislerio*.

à Lite qui eximitur, satis lucratur. decif. 86. num. 21. *Ghislerio*.

à Lite eo ipso quod disceditur, probatur utilitas transactionis. decif. 86. num. 20. *Ghislerio*.

de Lite ea, in gratia non est facienda mentio, quæ agitur inter diuersas personas, & de re diuersa. decif. 11. num. 17. *Ghislerio*.

in Lite si quis non est, nec eam sciuit, non potest negari in eo bona fides. decif. 35. num. 9. *Verospio*.

LITERÆ APOSTOLICÆ.

Literæ Apostolicæ, si non sint iustificatæ, nequaquam sunt exequendæ. decif. 166. num. 1. *Merlino*.

literæ Apostolicæ, si sint iustificatæ, retinent privilegium viæ executiue. decif. 187. num. 1. *Pirouano*.

literæ Apostolicæ dicuntur subreptitiæ ex defectu iustificationis narratorum. decif. 295. num. 1. *Panzirolo*.

literæ Apostolicæ censentur iustificatæ spatio 30. annorum. decif. 226. num. 4. *Coccino*.

literæ Apostolicæ, de quarum iustificatione non dubitatur, de sui natura habent executionem paratam. decif. 199. num. 2. *Vbaldo*.

literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, sine dubio habent executionem paratam. decif. 13. num. 1. *Ghislerio*.

literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, vel pro talibus habentur, non est locus clausulæ arbitrio, propter paratam executionem. decif. 109. num. 22. *Ghislerio*.

literæ Apostolicæ propter sui reuerentiam habent executionem paratam. decif. 27. num. 1. *Dunozetto*.

Litteræ Apostolicæ tunc habent executionem paratam quando sunt iustificatæ. decif. 27. num. 2. *Dunozetto*.
litterarum Apostolicarum vigore, immissionem Capitulum potest impedire, si alleget exceptionem resultantem ex Indulto Apostolico, decif. 27. num. 14. *Dunozetto*.
litteris Apostolicis danda est executio, & prouiso immissio, quado gratia est plenè iustificata. decif. 92. n. 11. *Merlino*.
pro Litteris Apostolicis iustificatis competit immissio ad instar l. si. C. de edict. D. Adr. toll. decif. 13. nu. 2. *Ghislerio*.
in Litteris prouisionis beneficii resignati non fit mentio de conditionibus ad fauorè resignatis, sed talis mentio fit in litteris reseruatiõis pensionum, decif. 63. nu. 11. *Mormanno*.
Et iste est stylus Officialium Curie, qui stylus attendendus est. ibid. num. 11.
litterarum remissorialium forma est seruanda. decif. 36. num. 11. *Ghislerio*.
litterarum Cambij transmissio, & receptio, de per se non pariunt liberationem. decif. 227. nu. 5. *Panzirolo*.
litteras Cambij si socijs scribat sub eius nomine, & consocij, ex hoc oritur præsumptio, quod pecuniæ sint communes. decif. 244. num. 5. *Dunozetto*.
per Litteras & partidas librorum mercantiliter rentorum regulariter probatur realitas cambiorum. decif. 66. num. 2. *Mormanno*. & quando id non procedat. vide ibidem numero 3.
litteræ missiuæ non æquivalent instrumento. decif. 100. nu. 9. *Mormanno*.
litteræ plenè probant intentionem scribentes. decif. 10. nu. 3. *Ghislerio*.
litteræ missiuæ plenè probant contra scribentem. decif. 20. nu. 19. *Ghislerio*.
per Litteras missiuas potest fieri ratificatio. decif. 82. num. 5. *Mormanno*.
litterarum ignarus, licet quis sit, tamen potest esse sagax, diligens, practicus, &c. in negocijs peragendis. decif. 244. num. 4. *Dunozetto*.
LITERA TVRAM in Clerico si requirat beneficium, requiritur, quod ista qualitas interueniat de tempore examinationis, & non post. decif. 147. num. 7. *Pirouano*.

L O C A .

Loca Montium, quando qui emit, vel insolutum recipit, & scit, quod sunt vinculata ad fauorem tertij, ex tali notitia solum inferri potest. Quod recipiens non valeat excipere de re sibi libere non tradita: non autem, quod personaliter ad dictum onus se obligauerit. decif. 77. num. 16. & 20. *Merlino*.
loca Montium veniunt etiam appellatione bonorum stabilium. decif. 83. num. 15. *Coccino*.
locorum Montium vinculatorum liberam resignationem, si Secretarij admittant, in quam poenam incurrant. decif. 77. num. 34. 35. & 36. *Merlino*.
locorum Montium Secretarij. vide infra in verbo Secretarij *Locorum montium*.
loca Montium transeunt in secundum emptorem libere absque vllõ onere: & hoc prouisum est, ne publicum, & liberum eorum impediatur commercium. decif. 77. num. 20. *Merlino*.
loca Montium dum libere resignantur, hypothecam non recipiunt, & in secundum emptorem absque vllõ onere transferuntur. decif. 77. num. 19. *Merlino*.
loca Pia, & Ecclesiæ, nunquam monuntur. decif. 211. num. 26. *Merlino*.

L O C A T I O .

Locatio censetur facta pro pensione correspondente fructibus, & sic præsumendum est, dum contrarium non probatur. decif. 14. num. 10. *Ghislerio*.
Et tunc intrat præsumptio pro contractu locationis, non autem emphyteutici. ibidem num. 12.
locatio licet aliqua concessio repuretur, tamen est emphyteusis, si locatio fuerit facta pro modica pensione. ibid. numero 8.
Et hoc vi sit verum, debet probari dicta modica pensio. ibidem num. 9.
locatio si potest fieri in perpetuum, multo magis poterit fieri

ad tempus, scilicet ad tertiam, & quartam generationem. ibid. num. 7.
locatio est quædam concessio in emphyteusim viribus, & effectu. ibidem num. 15.
locatio perpetua non concordat cum contractu emphyteutico. ibidem num. 47.
locatio in perpetuum, & emphyteusis ex precio annuo, seu annua pensione, differunt, & cognoscuntur. ibidem numero 24.
locatio est ipso iure nulla, quando certa merces non fuit constituta. decif. 200. num. 12. *Dunozetto*.
locationes si sint plures, & successiuæ, præsumuntur effectuatæ. decif. 213. num. 24. *Ghislerio*.
locationes multæ, & arrendamenta, concurrentibus adminiculis probant valorem beneficiorum. decif. 186. num. 8. & 16. *Ghislerio*.
locatio nis, & conductionis contractu mediante, qui domum inhabitat, propriè dicitur inquilinus. decif. 14. numer. 3. *Ghislerio*.
locatio in perpetuum habet magnam similitudinem cum contractu emphyteutico, adeo vt de vtroque promiscuè loquantur iuris conditores. ibid. nu. 13.
Et id procedit, quia vtriusque eadem est ratio. ibidem numero 14.
locationis contractus si partes conficere voluerint, minimè contractus ille emphyteuticus erit, neque eius legibus subijciatur. ibid. num. 20.
locationis perpetuæ naturæ repugnat translatio vtilis dominij. ibidem num. 20.
locationi naturæ an conueniat reseruatio directi dominij. ibidem num. 28.
locationi perpetuæ conuenit reseruatio dominij directi, in qua non transfertur directum sed vtile tantum dominium. ibidem num. 30.
locationis naturæ optime congruit promissio faciendi in domo repartitiones, & ne cessaria melioramenta. ibid. num. 37. 38. & 39.
locationi non propriè conuenit concessio ad longum tempus, sed bene emphyteusi. ibid. num. 6.
locationis merces, si sit collata in arbitrium tertij, si tunc ille noluerit, vel non potuerit mercedem diffinire, resoluitur contractus. decif. 172. num. 2. *Merlino*.
locationes, quando sunt plures, & continuatæ per tempus considerabile, tunc probant valorem rerum. decif. 186. num. 11. *Ghislerio*.
locationes, & conductiones plures respectiuè si sint inter se vniiformes, præsumuntur iactæ pro iusta, & consueta mercede. ibid. num. 14.
locationes perpetuæ sunt contractus emphyteutici nostri temporis. decif. 14. num. 23. *Ghislerio*.
locationum effectuatio ex quo appareat. decif. 213. num. 25. *Ghislerio*.
locationum, & exactionum actus potest fieri in qualibet parte loci generalis: & ideo, quando super hoc celebratur instrumentum, non videtur de necessitate exprimendus locus loci particularis. decif. 11. num. 7. *Ghislerio*.
ad Locationem perpetuam non debet trahi id quod est dispositum in emphyteusis contractu. decif. 14. numero 26. *Ghislerio*.
de Locationum effectuatione non potest dubitari, quando sunt plures, & successiuæ. decif. 186. num. 19. *Ghislerio*.
ex Locationibus non probatur verus valor rerum. decif. 146. num. 1. *Dunozetto*.
ex Locatione in perpetuum transfertur possessio, & vtile dominium, sicut accidit in emphyteusi. decif. 14. num. 16. & 17. *Ghislerio*.
in Locatione perpetua non habet locum l. fin. C. de iure emphyt. ibid. num. 22.
LOCATOR non sibi, sed Domino possidet. decif. 23. num. 7. *Pirouano*.
LOCUPLETARI quis non debet cum aliena iactura. decif. 172. num. 40. & 42. *Merlino*.
locupletior, & ditior, quis præsumitur in dies effici. dec. 1154. num. 3. *Coccino*.

L O C V S.

- L**ocus, ubi est decreta citatio, non attenditur, sed locus, pro quo fit ad comparandum. dec. 36. nu. 15. *Ghislerio*.
Locus certus non est de substantia Capituli. ibid. nu. 7.
Locus omnis, ubi Capitulum congregati est, dicitur Capitularis, dummodo sit honestus. ibid. nu. 6.
Loci statuta particularia sunt seruanda non autem generalia Prouinciarum. dec. 145. nu. 28. *Pirouano*.
Loci qualitas potest remouere presumptionem metus. dec. 343. nu. 20. *Ghislerio*.
Loci origine, ubi quis impetrauit beneficium, quod sit probatur per testes deponentes de publica voce, & fama. dec. 91. nu. 6. *Merlino*.
Loci distantia, & temporis interuallo, & qualitate itineris deducitur scientia tempore assurationis de statu mercium. dec. 229. nu. 6. *Merlino*.
In Loco solito si non possit congregari Capitulum propter aliquam iustam causam, non propterea minus potest conuocari in alio loco. dec. 36. nu. 8. *Ghislerio*.
LOCVTIO alternatiue concepta sufficit quod in altera tantum parte verificetur. dec. 285. nu. 5. *Motmano*.

L V C R V M.

- L**ucrum ab onere formatur, & descendit. dec. 19. num. 8. *Merlino*.
Lucrum an presumatur esse in societate. dec. 214. num. 18. *Pirouano*.
Lucrum dotale debetur vxori vigore Statuti Urb. lib. 1. cap. 131. si per ipsam non steterit, quominus matrimonium consummaretur. dec. 307. nu. 9. *Duno Zetto*.
Lucrum dotale non debetur, quando matrimonium est nullum ob impotentiam viri. dec. 237. nu. 8. *Duno Zetto*.
Lucrum dotale præterdens vxor vigore Statuti Urb. lib. 1. cap. 131. concludenter tenetur probare matrimonij consummationem. dec. 237. nu. 3. *Duno Zetto*. & vide nu. 5. 6. 7. & 8.
Lucrum dotale vxor præterdere potest mortuo marito, stante Statuto Urbis lib. 1. c. 131. dec. 237. nu. 1. *Duno Zetto*. & dec. 250. nu. 1. *Merlino*.
Lucra nuptialia spectant de iure ad filios, licet non sint hære des patris, vel matris. dec. 117. nu. 10. *Vbaldo*.
Lucrum dotale semper debetur vigore Statuti Urb. lib. 1. c. 131. nisi expresse sit remissum. dec. 250. nu. 3. & 4. *Merlino*.
Lucrum dotale, & dos differunt. dec. 250. nu. 14. *Merlino*.
Lucro captando agens minus fauorabile est, quam agens de damno vitando. dec. 329. nu. 37. *Merlino*.
Lucratur satis, qui eximitur à lite. decisio, 86. numero 21. *Ghislerio*.

M

M A G I S T R A T V S.

- M**agistratus etiam minores, possunt irrogare incidenter multas ad defensionem iurisdictionis sibi concessæ. dec. 254. nu. 25. *Merlino*.
Magistratus minores, & municipales, licet multæ indictionem non habeant propriæ. dec. 253. nu. 23. *Merlino*.
Atramen habent aliquam coercionem, nempe pignorum captionem, quæ iurisdictionem suam expediunt, & defendunt à ludibrio, & contemptu non obtemperantium. ibid. num. 24.

M A I O R.

- M**aiores 20. annis in omnibus proinde habentur, ac si essent maiores 25. annis, & hoc procedit in Vrbe, ubi viget tale statutum. dec. 266. nu. 5. *Motmano*.
Maiori numero personarum fauendum magis est. dec. 160. nu. 32. & 29. *Pirouano*.

M A N D A N S.

- M**andans tenetur ad expensas factas per mandatarium. dec. 342. nu. 4. *Ghislerio*.
Mandans regulariter tenetur ad refectionem expensarum mandatario. dec. 10. nu. 4. *Ghislerio*.
Mandans, qui postquam procuratorem suum constitutum ad acceptandum beneficium certi valori, sciuit acceptasse beneficiū minoris, & fructus illius exegit, dicitur consen-

senfisse tali acceptationi. dec. 82. num. 4. *Motmano*.

Mandans, & mandatarius, quando ambo sunt mercatores, verba mandati sunt accipienda, iuxta id, quod est solitum inter mercatores. dec. 158. nu. 6. *Motmano*.

Mandans tenetur conseruare indemnem mandatarium. dec. 158. nu. 2. *Motmano*.

Mandantis declarationi standum est, & maximè in dubijs. dec. 63. num. 7. *Motmano*.

Mandantis mens quando est probata, si in mandato adfint verba directè contraria eius menti, pro non apposisit sunt habenda. dec. 63. nu. 8. *Motmano*.

MANDATORES per procuratorem non obligantur, nisi circa contenta in mandato. dec. 79. num. 12. *Queipo*.

M A N D A T A R I V S.

Mandatarius fines mandati excedens aliud negotium gere-re videtur, ad quod mandatum non habet. dec. 79. num. 3. & 16. *Queipo*.

Mandatarius id quod nomine mandantis gessit, non debet ei esse damnosum. dec. 70. nu. 7. *Motmano*.

Mandatarius debet seruari indemnus in eo, quod soluit causa mandati. dec. 70. nu. 1. *Motmano*.

Mandatarij factum verè, & propriè est factum mandantis. dec. 285. nu. 6. *Motmano*.

Mandatarius, qui suscepit, ex adimpleuit mandatum, non est honestus ut damno afficiatur. dec. 10. nu. 5. *Ghislerio*.

Mandatarius non est releuandus à mandante, quando gessit rem minus vtiliter extra fines mandati, & mandantis intentionem. dec. 158. nu. 4. *Motmano*.

Mandatarius vt conseruetur indemnus ad mandante, quid requiratur. dec. 158. nu. 3. *Motmano*.

M A N D A T V M.

Mandatum presumitur ex impensa non leui, veluti quia excedit summam iuliorum 10. dec. 187. nu. 16. *Pirouano*.

Mandatum procuratoris, si sit restrictum ad certum actum, extra illum non potest quicquam facere. dec. 20. nu. 30. *Ghislerio*.

Mandatum de associando, regulariter vigore clausulæ constituti conceditur. dec. 65. nu. 1. *Duno Zetto*.

Mandatum de associando regulariter conceditur vigore clausulæ constituti. dec. 34. nu. 1. *Duno Zetto*.

Mandatum de associando, ex clausula constituti denegatur quando constitutarius post mortem constituentis est negligens in apprehendendo possessionem naturalem, & patitur per alium occupari. dec. 34. nu. 2. *Duno Zetto*.

Mandatum de re, quæ non est transitoria ad hæredes, per mortem mandantis etiam re non integra, expirat. dec. 38. nu. 66. *Duno Zetto*.

Mandatum probari potest presumptionibus, & coniecturis. dec. 187. nu. 14. *Pirouano*.

Mandatum simpliciter ad resignandum potest reuocari. dec. 130. nu. 1. & 30. *Queipo*.

Mandatum de præsentando à patrono factum, si reuocetur, & ante scientiam reuocationis ille præsentet, tenet talis præsentatio. dec. 130. nu. 7. *Queipo*.

Mandatum potest acceptare procurator non simpliciter, sed ad effectum substituendi. dec. 104. nu. 35. *Coccino*.

Mandatum potest procurator pinguius, & vilius adimplere, faciendo meliorem conditionem Domini. dec. 194. num. 5. *Merlino*.

Mandatum sufficiens est necessarium ad opponendum, pro-ut requiritur de iure. dec. 289. nu. 74. *Coccino*.

Mandatum speciale requiritur, ad hoc vt procurator admit-tatur ad iurandum in eius animam. decisio, 289. nu. 53. *Coccino*.

Mandatum de associando, quando est nullum, non modo in illius executione est superdendum. dec. 260. num. 1. *Motmano*.

Sed etiam est permessa appellatio. ibid. num. 2.

Mandatum est nullum, & iniustum propter crediti incertitudinem. dec. 143. nu. 7. *Pirouano*.

Mandatum presumitur ex productione iurium, & impensa. dec. 104. nu. 43. *Coccino*.

per mandatum generale de citando à Papa, factum non potest

- per edictum citari, sed requiritur specialis mentio. decif. 104. num. 5. *Pirouano*.
- mandatum præsumptum sufficit, etiam ubi à lege, vel statuto expresse requiritur. decif. 222. nu. 13. *Buccabella*.
- mandatum relaxatum ex falsa causa non meretur executionem. decif. 185. num. 14. *Motmanno*.
- mandatum si procurator susceperit, cogi potest ad illud exequendum. decif. 64. num. 3. *Ghislerio*.
- mandatum ex quibus præsuntur præcessisse. decif. 222. nu. 16. *Buccabella*.
- mandatum datum alicui ad aliquid peragendum, benedicitur constare ex instrumento publico. decif. 10. numer. 1. *Ghislerio*.
- mandatum sufficit ut impleatur, quomodo possibile est, si aliter impleri non possit. decif. 64. nu. 5. *Ghislerio*.
- mandatum generale habens procurator, si compareat in aliqua causa, censetur deducere illud ad speciem. decif. 124. nu. 57. & 58. *Coccino*.
- mandatum si procurator non acceptauerit, nec est in causa, potest esse testis in ea. dec. 166. num. 14. *Motmanno*.
- mandatum debet retrungi ad id, quod fieri potest. decif. 93. num. 2. *Queipo*.
- mandatum potest procurator pinguius, & utilius adimplere. decif. 64. num. 6. *Ghislerio*.
- mandatum procuræ præsuntur ex notabili impensa per comparantem facta, & ex productione iurium. decif. 17. nu. 8. *Pirouano*.
- mandatum contra assecutores nauium obligatos in forma Camera relaxatur quando non fuit impia promissio. decif. 24. nu. 15. *Ghislerio*.
- mandatum per compulsum procuratores cauti produciunt, & postea illud in certa causa acceptant. decif. 134. num. 33. *Coccino*.
- mandatum ad eligendum personam incertam de certis, expirat morte mandantis. decif. 38. num. 70. *Dinozetto*.
- mandatum de manutenendo reuocari potest quodcumque, prout magis, vel minus de possessione constat. decif. 313. num. 3. *Panzirolo*.
- mandatum re integra reuocari potest. d. 24. nu. 12. *Ghislerio*.
- mandatum præsuntur in eo qui iura produxit, & rubricaturam soluit. decif. 396. num. 9. *Verospio*.
- mandatum quo Procurator vitur nomine principalis, ex æquitate debet suffragari parti, ut illa possit contra talem Procuratorem exequi citationes, & inhibitiones, quæ exequendæ essent contra principalem. decif. 396. num. 10. *Verospio*.
- mandatum in vim obligationis Cameralis non potest relaxari, nisi præcedat liquidatio debiti. decif. 24. numer. 16. *Ghislerio*.
- mandati vices sustinet ratificatio, etiam in his, quæ requirunt speciale mandatum. decif. 194. nu. 13. *Merlino*.
- mandati procuræ acceptatio est necessaria. dec. 104. num. 36. *Coccino*.
- mandati expressa reuocatio non intimata non releuat. decif. 130. num. 4. *Queipo*.
- mandati defectus bene tollitur ex pluribus comparisonibus, & ex impensa facta in prosecutione litis. dec. 102. num. 4. *Vbaldo*.
- mandati fines si procurator excesserit, quando principalis dicatur id ratum habere. decif. 82. nu. 3. *Motmanno*.
- mandati actio etiam competit, quando constat de mandato tacito, vel præsumpto. decif. 222. nu. 12. *Buccabella*.
- mandati actio non competit, quando non præcessit mandatum. decif. 222. nu. 11. *Buccabella*.
- mandati de auferendo bona vigore, non est procedendum ad effectum immisionis in possessionem. decif. 185. nu. 2. *Motmanno*.
- mandati forma, si dicat, quod capiantur bona valoris &c. nequaquam est illi confona immissio in veram, & realem possessionem. dec. 257. nu. 2. *Motmanno*.
- mandati formam procurator diligenter observare debet, ad hoc ut valide agat. decif. 79. num. 4. *Queipo*.
- mandati fines, quando procurator excedit, non remanet obligatus Dominus. decif. 79. num. 1. *Queipo*.
- mandati ad negotia expressa reuocatio, ante intimationem, vel scientiam non sortitur effectum. dec. 130. n. 8. *Queipo*.
- mandati verbis, quando liceat procuratori præferre mentem ipsius mandantis. decif. 63. nu. 6. *Motmanno*.
- mandato præambulo quando multo magis æquipollet ratificatio. dec. 82. num. 8. *Motmanno*.
- mandati fines per procuratorem non sunt negligendi. decif. 81. nu. 2. *Motmanno*.
- mandato præambulo æquipollet ratificatio. decif. 82. num. 7. *Motmanno*.
- mandato æquiparatur ratificatio. decisio. 194. numer. 8. *Merlino*.
- à mandato excessiuo pars appellare potest. decif. 185. nu. 11. *Motmanno*.
- ad mandati limites præsuntur restricta aliqua obseruantia, quando ad illud obseruandum, quis fuit compulsum per censuras. dec. 15. num. 12. *Coccino*.
- ex mandati defectu sententia non annullatur, si de eo mandato ex coniecturis constet. decif. 1. num. 12. *Coccino*.
- in mandati præcedentis vim præsuntur procurator omnia in dubio gessisse. dec. 64. num. 4. *Ghislerio*.
- Et hoc procedit etiam si de dicto mandato non sit facta mentio. ibid. num. 4.
- in mandato mens, & effectus, verbis præferri debet. decif. 194. num. 11. *Merlino*.
- in mandato contenta, si executor præuertat, executio nullius est momenti. decif. 257. num. 6. *Motmanno*.
- in mandato aliquo verba, quantumvis præcisa, debent regulari secundum mentem mandantis. dec. 100. n. 8. *Motmanno*.
- in mandato clausularum amplitudo operari solet, ut excessus in procuratore considerari non possit. decif. 194. num. 6. *Merlino*.
- in mandato, si sit apposita verba illa, & generaliter omnia &c. restringuntur, per illa, in præmissis necessaria. dec. 79. num. 13. *Queipo*.
- MANVALIA Notariorum sunt, quæ diuerforum manibus sunt conscripta, & continent acta, & protestationes iudiciales. decif. 113. num. 1. *Ghislerio*.
- MANVS Notarij recognosci debet, ut instrumentum dicatur esse in forma probanti. decif. 113. nu. 12. *Ghislerio*.
- manus dextræ concessionem vitrum necessario importet receptio honorifica. dec. 15. num. 7. *Coccino*.
- MANUTENTIO.
- manutentio danda est ei, de cuius possessione constat de tempore motæ litis. decif. 26. nu. 1. *Dinozetto*.
- manutentio non datur, nisi ad limites possessionis. dec. 253. num. 26. *Merlino*.
- manutentio concedenda est possidenti de tempore motæ litis. decif. 282. num. 1. *Panzirolo*.
- manutentio possessori non potest denegari. dec. 107. num. 2. *Merlino*.
- manutentio datur ad limites possessionis. decif. 15. num. 13. *Coccino*.
- manutentio competit Prælato nomine Ecclesiæ, etiam si ipse inutiliter contraxerit, & habuerit se pro spoliato. decif. 275. nu. 17. *Coccino*.
- manutentio non potest dari, si de possessione non constet. decif. 282. nu. 9. *Panzirolo*.
- manutentio nullo modo dari potest ei, qui dimissioni possessionis consensit. dec. 282. nu. 5. *Panzirolo*.
- manutentio debetur possidenti ciuilitur. decisio. 275. nu. 3. *Coccino*.
- manutentio cōpetit Ecclesiæ ratione ciuilis possessionis, licet alius occupauerit naturalem. decif. 275. nu. 7. *Coccino*.
- manutentio cōpetit probanti suam possessionem exigendi, vel ex solutionibus pluries factis in vim tituli præambuli, vel ex confessione partis aduersæ. dec. 337. nu. 1. *Verospio*.
- manutentionis effectus per quas exceptiones non impediatur. decif. 35. nu. 3. *Verospio*.
- in manutentionis iudicio non admittuntur exceptiones contra testes. dec. 1. 6. nu. 4. *Coccino*.
- manutentionem an possit petere ille, cui competit interdictum, vnde vi. decif. 76. nu. 13. *Dinozetto*.
- manutentionem quis petere non potest, si habuit se pro spoliato.

spoliato. decif. 326. num. 9. *Dunozetto*.
 à manutentione petita vt quis repellatur, fufficit renunciatio,
 vicumque facta. decif. 122. nu. 8. *Ghislerio*.
 ad manutentionem ea quæ refpiciunt, in his fufficit vnicus
 testis. dec. 15. nu. 14. *Coccino*.
 ad manutentionem obtinendam nullum ius tribuunt actus
 recentes, & qui dederunt caulam liti. decif. 191. num. 12.
Ghislerio.
 ad manutentionis effectum non fuffragatur ius, & caufa vni
 uerfalis, quoties alius reperitur in poffeffione particulari
 alicuius rei. dec. 253. nu. 30. *Merlino*.
 ad manutentionem impediendam quando actio fideicom-
 miffarij fit fufficiens. dec. 35. nu. 4. & 5. *Veroſpio*.
 ad manutentionis effectum magis attentur caufa vniuerfa-
 lis actus, & iurisdictionis actus, quam illius exercitium.
 decif. 253. num. 29. *Merlino*.
 in manutentionis iudicio, exceptio an bona alienata æquet
 valorem detractionum, non admittitur. decif. 35. num. 6.
Veroſpio.
 in manutentionis iudicio fufficiunt leuiore probationes.
 decif. 156. nu. 2. *Coccino*.
 pro manutentione fi quis inſtet, non poteſt dici, quod ha-
 buerit ſe pro ſpoliato. decif. 330. nu. 7. *Dunozetto*.
 MANUTENENDA non eſt poſſeſſio vitioſa. dec. 84.
 num. 8. *Motmano*.

M A R I T V S.

Maritus dicitur pro parte ſubſtituiſſe onera matrimonij, ſi fi-
 lios aluerit. dec. 280. nu. 14. *Coccino*.
 maritus tenetur ad reſtitutionem dotis, quando Thori ſepa-
 ratio accidit eius culpa. dec. 300. nu. 2. *Pirouano*.
 maritus tenetur ad reſtitutionem dotis, quando Thori ſepa-
 ratio ob eius ſauitiam ſecuta eſt. decifio. 280. numero 2.
Coccino.
 maritum diuitem intereſt vxori habere, vt ſibi poſſit pin-
 gliora alimenta, & honeſtorem ornatum ſuppeditare.
 decif. 44. nu. 12. *Merlino*.
 maritus, licet fateatur ſe recepiſſe dotem, tamen quando nō
 conſtet de eius vera, & reali ſolutione. decif. 55. nu. 20.
Ghislerio.
 maritus non gaudet beneficio, ne egeat, dum Thori ſepara-
 tio eſt ſecuta propter eius ſauitiam. dec. 231. n. 11. *Coccino*.
 maritus non poteſt accuſare vxorem, quo ad miſſionem do-
 tis, ſi vxor ipſa ab eo, propter illius ſauitiam auſugiens,
 adulterium commiſerit. dec. 155. nu. 21. *Coccino*.
 maritus gaudet priuilegio ne egeat, quando locus eſt reſti-
 tutioni dotis, propter eius vergentiam ad inopiam. decif.
 231. nu. 10. *Coccino*.
 maritus, quando gaudet priuilegio ne egeat, an dotem de-
 beat reſtituere. decif. 231. nu. 7. *Coccino*.
 maritus quantumcunque conſiteatur in inſtrumento dotan-
 di dotem ſibi datam eſſe, poteſt nihilominus exceptio-
 nem non numeratæ pecuniæ opponere. dec. 55. nu. 19.
Ghislerio.
 maritus ex quibus præſumatur, quod bene tractauerit ſuam
 vxorem. decif. 323. nu. 22. 23. & 30. *Remboldo*.
 maritus ex cauſa poteſt punire vxorem. decif. 324. num. 16.
Remboldo.
 maritus ſi percuſſerit vxorem, quando iſta percuſſio non fit
 cenſenda atrox, ita vt non fit inferendum ad ſauitiam.
 ibid. num. 24.
 maritus ſi ſemel percuſſerit vxorem, ex hoc poteſt deſumi
 probabile argumentum, quod etiam in poſterum ſauiet
 in ipſam. ibid. num. 28.
 maritus inſtitutus, ſi repudiauerit hereditatem animo donan-
 di vxori, quæ ſibi ſorte erat ſubſtituta, repudiatio tenet, nō
 obſtante, quod donatio inter virum, & vxorem, fit pro-
 hibita, & quare. dec. 320. nu. 9. & 10. *Remboldo*.
 maritus ſi ſemel percuſſerit vxorem, ſi dicta percuſſio non
 fuerit actis, & prouenerit ex inſolita iræ accenſiones,
 cui vxor cauſam dedit, ceſſat coniectura, quod in po-
 ſterum etiam crudelis contra eam ſit futurus. decif. 324.
 num. 29. *Remboldo*.
 maritus pro reſtitutione dotis ſemper conueniri poteſt inſo-
 lidum, quamuis non illi, ſed alteri ſoluta fuerit dos. Quid

in dote ſoluta ſocero, & genero ſimul. decif. 318. num. 21.
 23. & 24.
 mariti bona, vxor cenſetur contrectaſſe potius iure familia-
 ritatis, quam dominiij. dec. 265. nu. 9. *Motmano*.
 mariti confeſſio ſimulata de dote recepta, nec etiam iura-
 mento roboratur. dec. 259. nu. 10. *Buccabella*.
 mariti confeſſio facta de receptione dotis, non conſtituto
 de vera era eius numeratione, eam quantitatem vxori do-
 nare videtur in fraudem legis prohibentis donationem
 inter virum & vxorem. decif. 55. nu. 12. *Ghislerio*.
 mariti confeſſio de dote recepta, dum timet proximam cō-
 fiſcationem, præſumitur facta ad fauorem vxoris, & in
 fraudem fiſci. dec. 259. nu. 7. *Buccabella*.
 mariti ſolent facere expedire diſpenſationes, & c. abſque eo
 quod vxores aliquid ſciant ante gratiam obtentam. de-
 cif. 273. nu. 7. *Panzirolo*.
 mariti, quod dent occaſionem vxoribus renouandi legem
 repudiationis, peſſima res eſt Reipublicæ. decifio. 155.
 nu. 27. *Coccino*.
 mariti aduerſus ſanguinem ſuum corrumpuntur à nouer-
 cis. decif. 247. nu. 16. *Motmano*.
 marito non præſumitur fuiſſe numeratam dotem ab eo
 confeſſatam, ſi non conſtet, quod ipſe vxori ſubminiſtra-
 uerit alimenta. dec. 55. nu. 21. *Ghislerio*.
 marito iuueni, & minori non eſt verifiſimile, quod libere fit
 ſoluta dos, cum de facili potuiſſet eam conſumere. de-
 cif. 55. nu. 23. *Ghislerio*.
 marito vergente ad inopiā ſi vxor accipiat aliqua bona dicti
 mariti, cenſetur ea non in pignus accepiſſe, ſed in ſatiſſa-
 ctionem ſui crediti dotalis. dec. 46. nu. 5. *Dunozetto*.
 marito ipſi eſt ſoluenda dos pro operibus matrimonij. de-
 cif. 52. nu. 17. *Merlino*.
 marito non debentur fructus dotis de tēpore non ſupporta-
 tionis onerum matrimonij. dec. 240. nu. 12. *Motmano*.
 marito cum magna cauſa eſt permiſſum carcerandi vxor-
 em. dec. 239. nu. 13. *Pirouano*.
 marito cenſetur facta principaliter dotis ſolutio, contempla-
 tionem tamen vxoris. decif. 52. nu. 12. *Merlino*.
 maritum quādo mulier conuenit, vt ei reſtituit dotem, tunc
 non condemnatur niſi in quantum facere poteſt. decif.
 231. nu. 1. *Coccino*.
 à marito ſi pure fit collata donatio in vxorem, eſt ipſo iure
 nulla. decif. 12. nu. 28. *Coccino*.
 ad maritum ſpectant fructus dotis in recompensationem
 onerum matrimonij. dec. 259. nu. 10. *Buccabella*.
 ad maritum ſpectant fructus dotis, & ideo vxor in eis non
 habet intereſſe. decif. 44. nu. 11. 14. & 15. *Merlino*. Sed
 contra vide num. 12.
 inter maritum, & vxorē reconciliationis neceſſaria cōſequen-
 tia an oriatur ex iteratis cōceptibus. d. 277. n. 29. *Pirouano*.
 M A S C V L I N V M.

Maſculinum non concipit ſcēminum, quando teſtator di-
 ſcretiue locutus eſt de maſculis, & poſtea de per ſe de ſcē-
 minis. decif. 215. nu. 3. *Pirouano*.
 maſculinum non concipit ſcēminum, quando ſequeretur
 aliquid abſurdum. decif. 215. nu. 5. *Pirouano*.
 maſculinum concipit ſcēminum in vltimis voluntatibus,
 dummodo non ſit habita ratio conſeruandæ agnationis.
 dec. 179. nu. 5. & 7. *Ghislerio*.
 ex MASCVLINITATIS qualitate repetita non conclu-
 ditur, quod fuerit habita ratio ad cōſeruationem agnatio-
 nis. decif. 272. nu. 19. *Ghislerio*.
 M A S C V L V S.

in Maſculis etiam ex ſcēmina verificatur conditio, ſi ſine de-
 cendentibus maſculis, & c. quando non fuit habita ratio
 conſeruandæ agnationis. dec. 106. nu. 1. & 5. *Dunozetto*.
 maſculi, etiam ſi diſponatur, quod præferantur ſcēminis, ni-
 hilominus ſcēminæ vnius lineæ excludunt maſculos alterius
 lineæ: ſed opinio iſta habet ſuos contradictores. de-
 cif. 284. nu. 34 & 35. *Coccino*.
 inter maſculos, & ſcēminas differentia circa ſucceſſionem,
 eſt de iure communi ſublata. dec. 206. nu. 24. *Merlino*.
 M A T E R.

Matet tranſiens ad ſecunda vora legitimā amittit, reſeruato
 k 2 illi

- illi dumtaxat vsuturi sunt donec vixerit. decif. 242. numer. 3. *Merlino.*
- Mater; quicquid consequitur ex substantia primi viri & ex successione filiorum primi matrimonij, tenetur referuare eisdem filijs primi matrimonij, non autem filijs alterius matrimonij. decif. 80. num. 3. *Merlino.*
- Mater binuba tenetur referuare bona primi mariti, filijs eiusdem matrimonij. decif. 242. num. 7. *Merlino.*
- Mater tutrix ex præsumpta charitate in filios, & stante illius nobilitate & integritate, non præsuntur conspirasse in deceptionem filiorum. decif. 100. num. 13. *Merlino.*
- Mater binuba succedit in vsufructu bonorum filiorum mortuorum primi matrimonij. decif. 271. num. 13. *Merlino.*
- Mater binuba an succedat in bonis primi viri, si mediatè ad eam perueniant. decif. 271. num. 14. *Merlino.*
- Mater binuba, nec etiam legitimam in bonis filiorum pramortuorum, nisi quoad vsufructum, retinet. dec. 80. nu. 6. *Merlino.*
- Mater transendo ad secunda vota, funestatur primi proles, & deseritur. decif. 80. num. 9. *Merlino.*
- Mater non tenetur dotare filias. decif. 137. numer. 11. *Pirouano.*
- Mater, quādo funditus desijt esse tutrix filiorum, alium tutorem nominare non potest. decif. 123. num. 13. *Pirouano.*
- Mater, quando viuit, appellatione descendendum masculorū non veniunt filij ex femina. dec. 106. num. 6. *Dunozetto.*
- Mater, quando transit ad secunda vota, tenetur conseruare filijs primi matrimonij quicquid habuit à primo viro, vel à filijs eiusdem matrimonij. decif. 80. num. 9. *Merlino.*
- Matre exclusa, omnes sunt exclusi, qui per matrem coniunguntur. decif. 89. num. 11. *Pirouano.*
- Mater, quod sit deterioris conditionis, quam filij, iura valde abhorrent. decif. 106. nu. 7. *Dunozetto.*
- Mater transiens ad secunda vota tenetur semper referuare quicquid consequuta est ex bonis primi viri, filijs eiusdem matrimonij, siue secunda nuptiæ præcedant, siue subsequantur mortem dd. filiorum. decif. 80. nu. 10. *Merlino.*
- Mater succedit in bonis filiorum defunctorum post patrem. decif. 52. num. 24. *Merlino.*
- Mater, si contra præceptum Testatoris aliquid fecerit, an sit priuanda educatione filiorum pupillorum, & vtrum sit committenda huiusmodi educatio alteri consanguineo, & viro probato. decif. 255. num. 19. *Pirouano.*
- Mater transiens ad secunda vota obliuiscitur officio, & pietate materna. decif. 271. num. 23. *Merlino.*
- Mater, quando transit ad secunda vota, funestatur in memoriam primi viri, iniuriat illius fœdus, & fauorem filiorum ex d. matrimonio receptorum. decif. 271. num. 18. *Merlino.*
- Mater transiens ad secunda vota, quid imitat. dec. 197. nu. 1. *Dunozetto.*
- Mater, dum transit ad secunda vota, filij destituuntur materna charitate. decif. 80. num. 23. *Merlino.*
- Mater, quando non defraudetur sua legitima. dec. 219. nu. 12. *Dunozetto.*
- Mater iuris benignitate non excluditur à luctuosa filij successione. decif. 349. nu. 16. *Verospio.*
- Mater, quando transit ad secunda vota, filiorum acquiescentia operatur quoad remissionem iniuriæ, & contumeliæ, qua afficiuntur ipsi filij. decif. 80. num. 17. *Merlino.* & vide ibid. num. 19. 20. & seqq.
- Mater, si de tempore obitus filiorum conuolauerit ad secundas nuptias, ei non debetur legitima d. 354 n. 2. *Dunozetto.* Et hoc intellige existentibus alijs filijs de primo matrimonio. ibid. num. 3.
- Et hoc casu mater habebit solum vsufructum in eo, qui per eius obitum expirat. ibid. nu. 4.
- Matris legitima non habens concurrentem in successione, est tertii totius. dec. 219 nu. 18. *Dunozetto.*
- Matris legitima, quando non sit tertii totius. decif. 219. nu. 5. *Dunozetto.*
- Matris legitima in tantum augetur, in quantum excluditur succedens cum matre ab intestato, non autem in quantum eidem relinquitur. decif. 219. num. 15. *Dunozetto.*
- matris voluntas attendenda est in materia educationis filiorum, cum præsuntur melius exteris prospexisse vtilitati filiorum. decif. 208. nu. 13. *Ghislerio.*
- matris testimonium admittitur pro annullando matrimonio. decif. 155. num. 6. *Coccino.*
- in matris legitima, quando fratres, & sorores non faciant partem. dec. 219. num. 6. & 7. *Dunozetto.*
- in matris successione æqualiter filij primi matrimonij cum filijs secundi matrimonij admittuntur. decif. 137. num. 1. *Pirouano.*
- sub matris, vel fratris potestate quis non est. decif. 40. num. 6. *Ghislerio.*
- matri secundo nubenti debetur legitima in bonis filiorum prædecessentium, quoad bona fratrum prædecessentium, in quibus ipsi filij successerunt. decif. 242. numer. 8. *Merlino.*
- matri potius, quam nulli alij est committenda educatio pupillorum, & quid si inter agnatos sit controuersia. dec. 255. num. 11. *Pirouano.*
- matri binubæ debetur vsufructus in filij prædefuncti bonis, saltem ratione legitimæ. decif. 271. num. 12. *Merlino.*
- matris legitima, quanta sit. decif. 219. num. 2. 3. & 4. *Dunozetto.*
- apud matrem est educandus pupillus & quare. decif. 255. nu. 15. *Pirouano.*
- MATERNA charitas non releuat ab obseruantia solemnitatū, & causa à Statuto exacta in contractibus minorum. decif. 190. num. 15. *Merlino.*
- MATERTERA est in tertio gradu, consobrinus vero in quarto. decif. 48. num. 3. *Ghislerio.*
- matertera præferenda est in successione nepoti ab intestato defuncti, cum sit prior in gradu filijs aliarum materterarum inferioris gradus. decif. 48. num. 21. *Ghislerio.*
- MATERIA.
- materia debet adaptari ad possibilia, & solita, non autem ad impossibilia, & insolita. decif. 268. nu. 10. *Pirouano.*
- ex materia iam sopita non debet nouum iurgium suscitari. decif. 86. num. 6. *Ghislerio.*
- in materia probatoria singula, quæ non profunt, simul collectæ iuuant. decif. 88. num. 13. *Coccino.*
- materia odiosa non debet intelligi extensiuè, sed restrictiuè & qualificatiuè. decif. 283. nu. 14. *Ghislerio.*
- MATRIMONIUM.
- matrimonium ubi non adest, ibi nec dos, nec lucrum, seu donatio propter nuptias esse potest. d. 237. nu. 7. *Dunozetto.*
- matrimonium, quando est nullum propter impotentiam viri, non debetur lucrum dotale. dec. 237. nu. 8. *Dunozetto.*
- matrimonium est à principio nullum propter impotentiam perpetuam. ibid. num. 6.
- matrimonium dicitur causa finalis in donatione, quando fuit consideratum certum matrimonium. dec. 127. nu. 12. *Coccino.*
- matrimonium propter bannum non dissoluitur, sed subsistit. dec. 103. nu. 5. *Pirouano.*
- matrimonium an reddat clandestinum, & tollat bonam fidem sola omisso denunciationum, ista est valde controuersia opinio. decif. 273. num. 28. *Panzirolo.*
- matrimonium contrahi non potest intra constitutos intra 4. gradum consanguinitatis. ibid. num. 18.
- matrimonium videtur clandestinum, si sit contractum nullis præmissis denunciationibus. ibid. num. 27.
- matrimonium, & instrumenta dotalia non solent fieri clam. decif. 58. num. 50. *Coccino.*
- matrimonium potest esse sine dote. decif. 29. n. 61. *Merlino.*
- matrimonium, dum fuit publice contractum in facie Ecclesiæ, eo ipso præsuntur error, & ignorantia impedimenti. decif. 273. nu. 5. 29. & 30. *Panzirolo.*
- matrimonium, quod stante dispensatione in radice censetur ab initio validum, ac quod filij nati ex illo matrimonio sint illegitimi, ista simul stare non possunt. decif. 273. num. 23. *Panzirolo.*
- matrimonium sicut reuocari non potest, ita nec assignatio facta eius contemplatione. decif. 44. num. 5. *Merlino.*
- matri-

Matrimonium, ad hoc vt dicatur, quod per vxorem non sterit, quominus consummaretur, debet ipsa præstare patientiam successiuam. decif. 307. nu. 13. *Dunozetto*.

Matrimonium, quando fuit contractum in facie Ecclesiæ præsentibus pluribus consanguineis, & nemine seriose excluso, & agitur inter personas nobiles, & conditione pares, illud non potest dici clandestinum. decif. 273. nume. 29. *Panzirolo*.

Cum talis publicitas in effectu æquipolleat denunciationibus, & excludat omnem fraudis suspicionem. ibid. nu. 30.

Matrimonium habetur pro consummato ad effectum consequendi lucrum dotale, si per coniugem superstitem non sterit, quominus matrimonium consummaretur. decif. 237. num. 5. *Dunozetto*.

post Matrimonium consummatum ex Statut. Urb. lib. 1. c. 13. 1. debetur lucrum dotis. dec. 307. nu. 1. & 3. *Dunozetto*.

Matrimonij causa maior censetur, quando agitur de illius solutione, quo ad vinculum, quam si agatur de thori separatione tanta. decif. 155. nu. 57. *Coccino*.

Matrimonij futuri contemplatione si sit facta donatio, an egeat insinuatione. dec. 58. nu. 49. *Coccino*.

Matrimonij causa semper censetur finalis, quando aliquid in nuptijs datur. decif. 127. nu. 15. *Coccino*.

Matrimonij contractus, & dotis sunt bonæ fidei contractus. decif. 58. num. 24. *Coccino*.

Matrimonij certi vigore, si pater aliquid donet filio, etiam ipsa Nurus habet actionem, vt ipsa donatio suam habeat effectum, & perseueret. decif. 44. nu. 2. *Merlino*.

Matrimonij occasione si fuerit appositum pactum de donando, & fuerit factum in ipso tractatu, censetur pars illius tractatus, & cum eo confunditur. dec. 58. nu. 39. *Coccino*.

Matrimonij possessorium, quamuis agatur inter personas mere laicas, quia habet admixtam causam, & titulum spiritualitatis, definiendum est à Iudice Ecclesiastico. decif. 42. nu. 16. *Merlino*.

Matrimonij consummatio requiritur, vt Statutum Urbis lib. 1. c. 13. 1. habeat locum. dec. 237. nu. 2. *Dunozetto*.

de **Matrimonij sedere** quando agitur, tunc statutum in causis beneficialibus habet etiam locum in eo. dec. 124. nume. 35. *Coccino*.

ex **Matrimonij causa** si sit facta donatio, non eget insinuatione. decif. 58. nu. 58. *Coccino*.

in **Matrimonij radice**, quando dicatur dispensatum. decif. 273. num. 11. 12. & 13. *Panzirolo*.

in **Matrimonij radice** dicitur dispensatum, si in dispensatione adsit verbum Remaneant. ibid. nu. 14.

in **matrimonio** legem si vir commiserit, non debet ex eo aliquid commodum consequi. decif. 280. nu. 4. *Coccino*.

inter **Matrimonij onera** computatur onus alendi liberos. decif. 280. nu. 14. *Coccino*.

pro **Matrimonij oneribus** marito ipsi est soluenda dos. decif. 52. nu. 17. *Merlino*.

Matrimonio constante dos valide potest augeri: quod intellege quando constat dotem fuisse vere, & realiter auctam. decif. 290. nu. 8. & 9. *Buccabella*.

Matrimonio si opponatur, quod non fuit contractum coram proprio Parocho, nec de eius licentia, ista oppositio tollitur ex diuturna coniugum cohabitatione. decif. 273. num. 32. *Panzirolo*.

in **Matrimonio** propter præsumptionem affectatæ ignorantie, cessat bona fides. ibid. nu. 27.

in **matrimonio** illa dicitur causa finalis, quæ respicit certum matrimonium, non autem in genere contrahendum. decif. 118. nu. 10. *Pirouano*.

in **Matrimonio** spontaneus consensus contrahentium interuenire debet. dec. 130. nu. 15. *Queipo*.

de **Matrimonio annullando** quando agitur, Rota admittit testes, qui alias non admitterentur. decif. 155. num. 53. *Coccino*.

sine **Matrimonio** non debetur dos. decif. 9. nu. 5. *Verospio*.

pro **Matrimonio annullando** admittitur matris testimonium. decif. 155. nu. 6. *Coccino*.

in **Matrimonio** nulliter contracto remanendi licentia, non inducit dispensationem in radice, cum requiratur nouus

consensus tacitus, vel expressus, ex quo efficitur nouum matrimonium. Sed ista est opinio quorundam Doctor. reprobata, tanquam minus vera. dec. 273. nu. 19. *Panzirolo*. in matrimonij radice si sit legitimata filiatio, ita etiam proles antea suscepta erit legitimata cum diuerso iure censi non debeant. ibid. nu. 16.

matrimonia, vt plurimum non solent esse sine dote. decif. 329. nu. 62. *Merlino*.

M E D I C I.

Medicorum Collegij officiales, non habent facultatem imponendi Collectas, pro soluendis debitis eiusdem Collegij, absque licentia Pontificis. dec. 143. nu. 21. *Pirouano*.

vltra **M E D I E T A T E M** emptor, quando dicatur læsus. decif. 81. nu. 31. *Merlino*.

M E L I O R A M E N T A.

Melioramenta facta à grauato in bonis fideicomisso subiectis non veniunt in restitutione fideicommissi, sed per viam detractionis remanent penes ipsum. decif. 116. nume. 23. *Merlino*.

melioramenta donec soluantur, datur possessori retentio rei melioratæ. dec. 270. nu. 12. *Verospio*.

melioramenta ad usum Colonorum constructa reputantur inter impensas viles, & necessarias. d. 270. nu. 13. *Verospio*.

melioramenta, quæ sunt ab emphyteuta, vel feudatario facta, non dicuntur feudalia, aut emphyteutica, etiam si principale subiectum sit feudale, vel emphyteuticum. decif. 116. nu. 25. *Merlino*.

Sed transeunt ad hæredes, & successores emphyteutæ, vel feudatarij meliorantis. ibid. nu. 26.

melioramenta non impediunt immisionem, si de illis non constet. decif. 276. nu. 3. *Coccino*.

Et hoc multo magis procedit, si pars offerat cautionem de illis rescindendis, si vnquam fuerint probata. ibid. num. 4.

melioramentorum factorum in re conducta repetitio denegatur colono usufructuarij. decif. 116. nu. 8. *Merlino*.

ob **melioramentorum** exceptionem retardari debet immissio. dec. 270. nu. 11. *Verospio*.

ex **melioramentis** in rebus factis augetur earum valor. decif. 46. nu. 11. *Dunozetto*.

in **melioramentis** solum recuperatur id, quod vere fuit impensum, & non id quod inutiliter fuit erogatum. decif. 116. nu. 3. *Merlino*.

in **melioramentis**, si minus impensum sit quàm melioratum, solum debetur, & attenditur id quod minus est. ibid. nu. 2.

in **melioramentorum materia** non attenditur quod impensum fuit, sed quid fuit melioratum. ibid. nu. 1.

super **melioramentis** census imponi potest, quando is qui ea fecit interim est Dominus rei melioratæ, & pleno iure & bona fide possidet. decif. 116. nu. 20. *Merlino*.

meliorationes, & ædificium cedunt Domino, & proprietario soli. decif. 116. num. 5. *Merlino*.

ex **M E M B R O R V M** deformium confusione inducitur monstruositas. dec. 15. nu. 4. *Coccino*.

in **M E N D A C I I** pœnam, si minor iuret se esse maiorem, perdit beneficium restitutionis in integrum. decif. 293. nu. 25. *Mormanno*.

M E N S E S Aprilis, & Octobris sunt menses semper reseruati Sedi Apostolicæ, cessante alternatiua. decif. 245. num. 2. *Pirouano*.

M E N T E C A P T I S non potest tribui factum, vel non factum. decif. 86. nu. 36. *Ghislerio*.

mente capti non habent nec velle, nec nolle. dec. 208. nu. 18. *Ghislerio*.

M E R C A T O R.

Mercatores æquiuocè, & synonymè proferunt nomina Nauis, & Vrcæ. decif. 54. nu. 9. *Pirouano*.

inter **mercatores** stylius est seruandus. decif. 244. nume. 11. *Dunozetto*.

inter **mercatores** præcipuus candor, & vndique sincera fides, & æquitas, omisus Iuris apicibus, & verborum cortice, attendi debet. decif. 229. nu. 10. *Merlino*.

per **mercatores** probati potest cambiorum valor. decif. 158. num. 5. *Mormanno*.

mercatorum Libri regulariter non probant pro tertio contra

tra tertium. decif. 98. nu. 13. *Merlino*.
 Mercatorum libri quando sunt adimniculati, probant. decif. 98. nu. 14. *Merlino*.
 Mercatorum iudicio Rota plurimum tribuit in materia mercaturæ. decif. 229. nu. 36. *Merlino*.
 Mercatorum iudicio in articulis mercaturæ Rota deferre solet. decif. 229. nu. 4. *Merlino*.
 in Mercatorum scripturis non cadit suspicio fraudis, etiam transmissis. decif. 285. nu. 7. *Mormanno*.
M E R I T A.
 Merita propter quæ fit donatio, secundum terminos Statuti Urbis debent esse de præterito, non autem de futuro, & quare. decif. 358. nu. 15. *Verospio*.
 Merita in donatione si specificè, & expresse referuntur, non est opus alia probatione ad docendum, quod d. donatio sit remuneratoria. decif. 15. nu. 7. *Queipo*. & intellige, vt num. 8. & 9.
 Meritorum æstimatio Iudicis arbitrio relicta est. decif. 358. num. 20. *Verospio*.
 Meritorum probatione aliunde, quam ex assertione Donatoris requirit Statutum Urbis. decif. 358. numero 7. *Verospio*.
 ob Meritorum generalem expressionem vt donatio dicatur ex causa onerosa, & non gratuita, quid requiratur. decif. 50. nu. 9. *Queipo*.
M E R X.
 Merx si fuerit assecurata, cum obligatione de resciendo quodcumque damnum, an talis promissio intelligatur etiam in ordine ad lucrum facta.
 Merx nauis assecurata, si damnum patiatur, an sit habenda ratio lucri, vel tantum ipsius damni.
 Merces quando sunt deperditæ minimè, nõ dicitur euenisse casum assecurationis. decif. 24. nu. 5. *Ghislerio*.
 Mercium deperditarum notitia probari potest ex sola possibilitate notitiæ. decif. 229. nu. 33. *Merlino*.
 Mercium deperditarum notitia an quis ante penitam assecurationem habere potuerit, hoc totum arbitrio Iudicis ex circumstantiis regulando remittendum est. decif. 229. num. 29. & 35.
 pro Mercium assecuratore in dubio iudicandum est. decif. 228. nu. 30. *Merlino*.
 Mercium assecuratio si fuerit facta super vna, & certa Naui, si merces fuerint delatæ super diuersa, & merces fuerint deprædatæ, contra assecurantem agi non potest. decif. 54. num. 18. *Pironano*.
M E T V S.
 Metus non potest dici incuti, quoties aliquid in satisfactione iustitiæ fit. dec. 26. nu. 2. *Merlino*.
 Metus probatur etiam per testes singulares. dec. 202. num. 4. *Vbaldo*.
 Metus non est considerabilis, si facile poterat remoueri. decif. 343. nu. 19. *Ghislerio*.
 Metus minor sufficit in muliere, quam in homine. dec. 202. num. 6. *Vbaldo*.
 Metus iustus ille dicitur, qui potest cadere in constantem virum: veluti, Quando imminet timor mortis, aut cruciatus corporis, vel vulnerationis. decif. 202. numero 3. *Vbaldo*.
 Metus talis, vt cadat in constantem virum, requiritur ad hoc, vt Ordines sacri dicantur nulliter suscepti. decif. 40. nu. 3. *Ghislerio*.
 Metus non inducitur ex causa valde remota. ibid. nu. 5.
 Metus non probatur, si non allegetur causa metus, vt cruciatus carceris, mortis, priuationis alicuius hæreditatis, vel similis. ibid. nu. 5.
 Metus semper dicitur durare, dum eius causa etiam durat. decif. 202. nu. 7. *Vbaldo*.
 Metum iustum non inducunt sola Principis dignitas, & iurisdicctio & reuerentia subditi erga ipsum, sed etiam minæ requiruntur. decif. 26. nu. 36. *Merlino*.
 Metus causa, edictum Prætor edidit afflatu diuino. decif. 26. num. 6. *Merlino*.
 Metum sufficientem indicit sola Principis præsentia absque minis, quando adest timor coactionis, ad annullandum

contractum cum ipso initum. decif. 26. numero 39. *Merlino*.
 Metum iustum in carcerato ad contrahendum cum Barone, quæ inducant. dec. 26. nu. 38. *Merlino*.
 Metum cadentem in constantem virum probant carcera- tio iniusta. decif. 26. nu. 5. *Merlino*.
 Metum cadentem in constantem virum testes, quando non probent. decif. 40. nu. 4. *Ghislerio*.
 in Metu multum inspicere debet qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt. dec. 202. nu. 5. *Vbaldo*.
 Metu quod factum est, eatenus retractatur, quatenus contra iustitiam id processit. dec. 26. nu. 3. *Merlino*.
 Metu causatio si sint suscepti sacri Ordines, quid inde sequatur. dec. 40. nu. 16, 17. & 18. *Ghislerio*.
 Metum esse talio non dicitur, cuius non potest vlla pars dici alterius. decif. 67. nu. 6. *Coccino*.
M I L I T E S Hierosolymitani vsque ab initio nascentis Religionis, omnium absq. vlla distinctione, vniformis Crucis gestatio fuit. decif. 317. nu. 2. *Buccabella*.
MINISTROS plures, non semper expedit habere. decif. 6. nu. 12. *Verospio*.
MINISTERIALIS nudus indistinctè non potest subdelegare potestatem sibi competentem. decif. 38. nu. 32. *Dunozerio*.
MINISTERIVM nudum habens non potest subdelegare. dec. 38. 27. *Dunozerio*.
M I N O R.
 Minor in pupillari ætate decedens non potest propriè dici decessisse sine testamento, sed intestabilis dec. 349. nu. 35. *Verospio*.
 Minor non potest auctorizare contractum alterius minoris sui consanguinei, ne scilicet ambo propter ætatis lubricum, & imbecillitatem intellectus in eandem foueam cadant. decif. 81. nu. 12. *Merlino*.
 Minor si contrahendo, iuret se esse maiorem, an possit opponere de inualiditate contractus ex defectu solemnitatis non seruata. decif. 294. nu. 26. *Mormanno*.
 Minori in contractibus, si iuret esse maiorem, in poenam mendacij denegatur beneficium restitutionis in integrum. decif. 294. num. 25. *Mormanno*.
 Minor non potest interuenire in contractu alterius minoris, cum ipse etiam indigeat alieno consilio. decif. 81. numero 9. *Merlino*.
 Minor non censetur infligasse testatorem ad se instituendum heredem. decif. 247. num. 15. *Mormanno*.
 Minor si maior factus tacuerit per quinquennium, dicitur ratificasse contractum nullum ex defectu decreti Iudicis, celebratum in minori ætate. decif. 81. num. 6. 7. & 8. *Merlino*.
 Minor aliorum curam, aut tutelam subire, & gerere prohibetur. dec. 81. nu. 11. *Merlino*.
 Minor in contractu quando appareat læsus. decif. 81. num. 30. *Merlino*.
 Minor quando recipit in solutum bona immobilia obligationibus, & hypothecis implicata cum eius læsione, adhibendæ sunt solemnitates Statutorum. decif. 77. num. 14. *Merlino*.
 Minor vt præferatur maiori in aliquibus casibus, inconueniens non est. decif. 85. nu. 3. *Vbaldo*.
 Minor potest disponere de rebus suis, cum decreto Iudicis, & auctoritate Tutoris.
 Et quando tale decretum non requiratur. decif. 77. nu. 19. & 20. *Merlino*.
 Minor valide contrahere non potest sine solemnitatibus requisitis per Constitutionem Marchiæ cap. 25. lib. 5. decif. 260. nu. 3. *Mormanno*.
 Minor aliquando etiam præfertur maiori. decif. 91. num. 4. *Vbaldo*.
 Minor vt censeatur maior 25. annis, operatur iuramentum. decif. 260. nu. 7. *Mormanno*.
 Minor qui adultus est, & minor qui pupillarem ætatem non excedit, differunt. dec. 35. nu. 13. *Verospio*.
 Minor quando se obligat ex causa dotis, sunt necessariae solemnitates statutarie. decif. 55. nu. 7. *Ghislerio*.

Minor fuerit læsus in aliquo contractu, post cursum quinquennij post maiorem ætatem non potest petere restitutionem in integrum. decif. 260. nu. 9. *Mormanno*. declarata vt num. 10.

Minoris contractus celebratus sine solemnitatibus requisitis per Constit. Marchiæ in d. contractibus, nullus est. decif. 294. nu. 1. *Mormanno*.

Minoris contractus an reddatur nullus, si ex pluribus causis in eo adductis vna reperiatur falsa. decifio. 151. num. 10. *Panzirolo*.

Minoris ætatis ratione ignorantia præsumitur. decifio. 197. num. 6. *Dunozetto*.

Minoris instrumentum, quando non possit saluari à vicio nullitatis. decif. 197. nu. 8. *Dunozetto*.

Minoris rem occupans acquirit saltem detentionem nudam. decif. 35. nu. 16. *Verospio*.

Minoris contractus, quando nedum est nullus ex defectu decreti Iudicis, sed in quavis etiam alia specie nullitatis, intrat dispositio l. fin. C. si maior factus. decif. 81. nu. 16. *Merlino*.

Minoris bonorum alienatione, si quis asserat constare de causa necessaria, & de versione in vilitatem minoris, ei incumbit onus probandi. decif. 98. nu. 22. *Merlino*.

Minoris consors, ratione iuris consortij gaudet priuilegijs ipsius minoris. dec. 24. nu. 24. *Merlino*.

Minoris bona non possunt sine causa necessaria alienari. decif. 145. nu. 5. *Pirouano*.

in Minoris contractu si defecerit tantum decretum Iudicis, iste defectus quando dicatur remissus. decif. 81. num. 26. 27. & 28. *Merlino*.

cum Minori si sit celebratus contractus sine solemnitatibus statutarijs, quamuis sit vilis minori, adhuc non sustinetur. decif. 98. nu. 23. *Merlino*.

Minores, & absentes Reipublicæ causa, si sint grauati à Peraquatore, etiam post annum audiuntur. decifio. 289. nu. 59. *Coccino*.

Minorum contractus vt valeat, requiritur iusta causa, & solemnitates requisitæ, itaut altero deficiente alterum corruat, neque vnum suppletur ab altero. dec. 77. nu. 10. *Merlino*.

Itaut si minor pulsetur à contrahente ad præstandū id, quod est promissum, recte insistat nullitati obligationis, & pulsantem repellat. ibid. nu. 11.

in Minorum bonorum alienatione, quando Iudex rogatur interponere decretum, debet diligenter inspicere causam dictæ alienationis. decif. 98. nu. 18. *Merlino*.

in Minorum contractus causa vt dicatur vera, Iudici hoc constare debet, & non est standum in hoc assertionibus Tutoris pupilli, & contrahentium. decif. 190. numero 6. *Merlino*.

Minorum bonorum alienatio vt valeat sat non est præsentia Iudicis, sed potius decretum eius requiritur. decifio. 81. num. 3. & 4. *Merlino*.

Minorum bona quando alienantur, pro validitate requiritur copulatiue vtilitas, vna cum decreto Iudicis. decif. 81. num. 29. *Merlino*.

Minorum bona si alienentur sine auctoritate curatoris, dicta alienatio est nulla. dec. 81. nu. 21. *Merlino*.

Minorum contractus necessarij, sine solemnitatibus sustinentur. decif. 77. nu. 13. *Merlino*.

Minorum bona stabilia, quando non alienantur, sed solum obligantur pro debito necessario, tunc interuenire non debent solemnitates. dec. 145. nu. 4. *Pirouano*.

Minorum contractus vt valeant, debent in eis seruari solemnitates Statutariæ. dec. 55. nu. 4. *Ghislerio*.

in Minorum contractus non requiruntur solemnitates necessariæ, quando sunt eis viles. decifio. 55. numero 3. *Coccino*.

in Minorum contractibus, si Statutum requirat consensum proximorum, intelligitur de habentibus intellectum perfectum, & non de defectuosis. decif. 81. numer. 14. *Merlino*.

in Minorum contractibus Ægidiana copulatiue requirit iuramentum, & solemnitates. dec. 260. nu. 8. *Mormanno*.

in Minorum contractu an adsit vilitas nec ne, est præcise attendendum tempus contractus. decif. 81. numero 34. *Merlino*.

in Minorum contractibus non requiruntur solemnitates necessariæ, quando sunt eis viles contractus. decif. 51. numero 3. *Coccino*.

in Minorum contractibus, si causa expressa sit partim vera, & partim falsa, contractus corruit in totum, & decretum inibi interpositum remanet nullum. decif. 190. nu. 11. & amplia nu. 12. *Merlino*.

in Minorum contractibus Constituitur, Marchiæ lib. 5. cap. 25. quatuor copulatiue requirit.

Idest præsentiam coniunctorum, Decretum Iudicis, Infiruationem, & iuramentum. decifio. 293. numero 12. *Mormanno*.

super Minorum bonis, quando hypotheca etiam simplex apponitur, debent adhiberi solemnitates Statutariæ. decif. 77. nu. 22. *Merlino*.

Minoribus est interdicta administratio rerum suarum propter fragile, & infirmum illius ætatis consilium multis captionibus suppositum, multorumque insidijs expositum. decif. 81. nu. 10. *Merlino*.

Minoribus plura priuilegia à Iure concessa sunt. decifio. 52. nu. 21. *Merlino*.

Minoribus non debent præiudicare confessiones tutorum. decif. 35. nu. 12. *Verospio*.

cum Minoribus si Ecclesia contrahat, non sunt seruandæ solemnitates Statutariæ. decif. 190. nu. 27. *Merlino*.

ex MINVTÆ confessione per necesse nõ inferitur, quod contractus sit perfectus. decif. 199. nu. 8. *Vbaldo*.

MIXTVM sub dispositione de simplici, quando contineatur in Statuto. decif. 206. nu. 9. & 13. *Merlino*.

Mixtum assumit, quod vtilius sibi, & fauorabilius est in altero ex simplicibus. decif. 206. nu. 12. *Merlino*.

MOBILIVM rerum possessio facile, ac etiam solo animo amittitur. decif. 297. nu. 2. *Mormanno*.

res Mobiles pretiose comparantur immobilibus. decif. 97. num. 11. *Mormanno*.

MODERATIO executionis in ea parte in qua fuit excessum debet fieri. decif. 8. nu. 9. *Queipo*.

ex difforma MODO scribendi, difformis etiam sensus eliciunt. decif. 167. nu. 9. *Merlino*.

MONACHVS.

Monachus, si pendente lite, an aliquod fideicommissum ad eum spectet, vtrum illud etiam non agnitus transmittat ad Monasterium. dec. 215. nu. 6. *Pirouano*.

Monachus in aliquo Monasterio professus potest de licentia Superioris ad aliud Monasterium transferri. decifio. 328. nu. 14. *Dunozetto*.

Monachis, & quibuscumque alijs munus prædicandi sine Episcopi licentia interdictum est. decif. 234. numero 63. *Merlino*.

ad Monachos spectat deputatio Curati, quando Ecclesia Parochialis est regularis. decif. 2. nu. 1. *Coccino*.

MONASTERIVM.

Monasterium substituendo testator, videtur illud substituisse fauore animæ. decif. 168. nu. 13. *Vbaldo*.

Monasterium non potest dici filius verè, & naturaliter natus ex corpore instituti, nec filius legitimus, & naturalis. decif. 179. nu. 18. *Ghislerio*.

Monasterium, dicitur solum filius per fictionem. decif. 179. nu. 17. *Ghislerio*.

Monasterium succedit in bonis Monachi. decif. 215. num. 7. *Pirouano*.

Monasterium non venit loco filij, quando Testator vsus est verbis denotantibus veram filiationem, & non fictam. decif. 179. nu. 16. *Ghislerio*.

intra Monasterij septa si adsit Ecclesia, præsumitur regularis. dec. 21. nu. 3. *Coccino*.

Monasterio si sit incorporata Ecclesia Parochialis, in illud transit cura animarum eiusdem Ecclesiæ, cum omnibus suis iuribus. dec. 30. nu. 1. *Vbaldo*.

Monasterio non potest præiudicare Abbas. decifio. 30. numero.

numero 9. *Vbaldo*.

ad Monasterium constituendum Ecclesia est necessaria. decif. 21. nu. 4. *Coccino*.

ad Monasterium invita cogi non potest intrandum mulier, quæ ob viri sæuitiam, cum licentia Ordinarij recessit ab eius domo. dec. 108. num. 3. *Pirouano*.

Sed committenda est honestæ matronæ, vel socianda suis parentibus, vel consanguineis. ibid. nu. 3.

M O N I A L I S.

Monialis professæ semper caret facultate testandi decif. 121. num. 11. *Pirouano*.

Monialis munere Abbatissæ fungi non potuisset, nisi expressam ante professionem emisisset. decif. 121. num. 14. *Pirouano*.

Moniales oblata non astringuntur ad emittendam professionem, & clausuram obseruandam. decif. 121. num. 15. *Pirouano*.

M O N S T R O S I T A S inducitur ex deformium membrorum confusione. decif. 15. nu. 4. *Coccino*.

M O N T I V M loca. Vide supra Loca Montium.

M O N V M E N T V M facere quando quis iurauit, illud cum effectu teneretur extruere. decifio. 58. numero 9. *Coccino*.

M O R A.

Mora debitoris cessante, vsuræ amplius non debentur. decif. 132. nu. 17. *Verospio*.

Mora in via executiua committitur, quando quis in termino mandati relaxati non soluit. decifio. 143. nume. 19. *Pirouano*.

Mora committitur, quando fuit facta interpellatio iudicialis. decif. 143. nu. 19. *Pirouano*.

Mora purgari non potest, stante pacto reuersiuo. dec. 203. nu. 20. *Panzirolo*.

M O R A L I V M Codex originalis vetustissimus S. Gregorij. Papæ, conseruatur Cæsaraugustæ in Ecclesia Beatae **M A R I A E** de Pilar. dec. 142. nu. 4. *Motmano*.

M O R B V S.

Morbus, nisi sit grauis, ac fonticus, non dicitur impedire humanas actiones. dec. 308. nu. 18. *Verospio*.

Morbus non solum est habitus contra naturam, sed habitus, qui corporis vsum deteriore reddit. decif. 308. num. 24. *Verospio*.

Morbus, licet vere, & proprie non sint dolores, sed symptomata morbi, possunt tamen illius vim, & qualitatem ostendere. dec. 308. nu. 14. *Verospio*.

Morbi grauis signa perspicua esse debent. decif. 3. nume. 6. *Verospio*.

Super Morbi magnitudine si testes deponant, debent referre signa vehementiæ illius. dec. 308. nu. 5. *Verospio*.

à Morbo ipso vix distingui possunt dolores seu symptomata morbi, quæ nuncupantur lesæ actiones. decif. 308. nume. 16. *Verospio*.

à Morbo, quomodo differat infirmas. decif. 308. num. 21. *Verospio*.

inter Morbos magnos, imo pestiferos, & acutos connumerari solet dolor capitis. decif. 308. nu. 3. *Verospio*.

M O R S.

Mors alicuius probari potest per Librum confratrum, si ad eos spectet opus sepeliendi mortuos. decif. 13. nu. 1. & 3. *Merlino*.

Mors alicuius probatur ex partita libri illius, ad quem spectat onus sepeliendi mortuos. decifio. 57. numero 15. *Merlino*.

Mors alicuius probatur ex fide obitus, extracta ex libro mortuorum. decif. 301. nu. 2. *Ghislerio*.

Mors probatur ex partita libri extracta per Parochum. decif. 153. nu. 3. *Coccino*.

Mors alicuius iustificatur ex fide Parochi. decif. 207. num. 2. *Dunozetto*.

Mortem Parochiani adnotanti creditur Parocho, quia ad eum spectat adnotatio. decif. 13. nu. 2. *Merlino*.

Mortem sui consanguinei bene probat consanguineus, si pro ratione assignet quod propter illius mortem pulla veste fuit indutus. decif. 13. nu. 5. *Merlino*.

per Mortem omnium de Collegio extinguitur Collegium. decif. 221. nu. 21. *Panzirolo*.

per Mortem etiam ciuilem extinguitur vsusfructus, puta maxima, & media capitis diminutione. decif. 67. nu. 20. *Coccino*.

post Mortem alicuius si quis fuerit institutus hæres, intelligitur, si superuixerit. decif. 22. num. 5. *Merlino*. & vide nu. 9. 10. & 11.

per Mortem vsusfructuarij extinguitur vsusfructus. decif. 67. nu. 19. *Coccino*.

per mortem habentis pensionem, si extinguatur illa, non tenet illius translatio. dec. 38. nu. 1. *Dunozetto*.

per Mortem filiorum quando dicatur purificatum fideicommissum ad fauorem filiarum, &c. decif. 341. numero 3. *Dunozetto*.

Morte vsusfructuarij, vsusfructus finitur & non ad hæredes transmittitur. decif. 116. nu. 2. *Vbaldo*.

M O T V S P R O P R I V S.

Motu proprio si sit concessum priuilegium, non eget iustificatione. decif. 153. nu. 7. *Coccino*.

Motu proprio si gratia emanata sit non indiget iustificatione. decif. 109. nu. 21. *Ghislerio*.

M V L C T A E, & pœnæ, iurisdictionis, & legum sunt custodes, & famulos erudite docent. decifio. 153. num. 8. *Merlino*.

Multa est proprium remedium, vt contumax pareat, & tunc dicendum decreta contemnantur, eorumque deludatur autoritas. decif. 253. nu. 12. *Merlino*.

M V L I E R.

Mulier relicta Domina, Patrona, Massaria, ista verba de sui natura important absolutum dominium. decif. 22. nume. 34. *Merlino*.

Mulier relicta Domina, Patrona, &c. si ista verba restringantur a verbo vsusfructuaria, vel donec vixerit, censetur relictum ei dominium vile, & liber dispositio fructuum, cum præeminetia. decif. 22. nu. 35. *Merlino*.

Mulier non præsumitur habere, nisi dotem suam. dec. 231. nu. 2. *Coccino*.

Mulieres dotatas si Statutum excludat à successione parentum, censetur eas excludere ob habitam iam dotem, ante delatam hæreditatem. decifio. 263. numero 5. 6. & 7. *Dunozetto*.

Mulier quare renunciare possit Veleiano. decif. 91. nu. 32. *Vbaldo*.

Mulier, cum habeat intentionem fundata in Auth. res quæ C. comm. de legat. fideicommissarijs incumbit onus probandi existentiam aliorum bonorum liberorum. dec. 210. nu. 7. *Ghislerio*.

Mulier non est nata ad seruiendum, sed in sociam, & adiutorium viri concessa est. dec. 156. nu. 26. *Coccino*.

Mulier excepta dote, præsumitur pauper. decif. 231. num. 2. *Coccino*.

Mulier si sit maior, de iure communi non prohibetur contrahere sine solemnitatibus, sicuti Mares. decif. 238. numero 13. *Merlino*.

Mulier, quando constituit procuratorem, requiruntur eadem solemnitates, quæ in actibus à procuratore gerendis requiruntur. decif. 238. nu. 11. *Merlino*.

Mulier instituta vsusfructuaria, donec vixerit, consequitur dumtaxat vsumfructum morte finiturum. decif. 22. nume. 24. *Merlino*.

Mulier agens hypothecaria præfertur creditoribus. dec. 152. nu. 3. *Coccino*.

Mulier instituta in vsusfructu, multo magis censetur instituta in proprietate, si ei vsusfructus sit relictus titulo legati. decif. 22. nu. 3. *Merlino*.

Mulier relicta Domina, & patrona, ista verba videntur importare idem, ac si esset relicta hæres proprietaria. decif. 22. nu. 4. *Merlino*.

Mulier sicuti innixa priuilegio Auth. res, quæ agendo contra fideicommissum vniuersale, non tenetur probare negatiuam quod non extent bona libera, sed hoc fideicommissario aleganti incumbit. decifio. 312. numero 33. *Merlino*.

atque dum ex fideicommissio particulari dotem vindicare cō-
tendit, non est cogenda, vt probet non existentiam bo-
norum fideicommissio vniuersali subiectorum. *ibidem*,
num. 34.
Mulier post annum potest repetere dotem, & qui potest
dotem petere, non agit ad vsuram. *decis. 13 r. nu. 12.*
Pirouano.
mulier si senubar in agnatione, nec gradum, nec familiam
amittit. *dec. 89. nu. 7. Pirouano.*
mulier ob sexus imbecillitatem seduci, & decipi potest, ad
faciendum id, quod verum non est. *decis. 190. nume. 18.*
Merlino.
mulier impossibile est, quod habeat suos descendentes agna-
tos. *decis. 89. nu. 15. Pirouano.*
mulier maior de iure communi absque aliqua solemnitate
potest contrahere. *decis. 88. nu. 7. Coccino.*
mulier, si dica, quod fuit verberata semel in decem annis
a marito, ista non est scintilla, sed correctio. *decis. 324.*
ritu. 1. Remboldo.
mulier si habiter cum eo, a quo notitiam verisimiliter alicu-
ius retinere potuit, cessat excofatio ad effectum obti-
nendi restitutionem in integrum. *decisio. 346. num. 13.*
Pirouano.
mulier si alleget scintillam viri ad effectum separationis Tho-
ri; debet eam plenè, & cōfidenter probare. *dec. 324.*
nu. 2. Remboldo.
mulier ali debet de fructibus dotis, & non de proprietate.
decis. 280. nu. 11. Coccino.
mulier mortuo marito potest petere sibi decerni lucrum do-
tale iuxta dispositionem Statut. Vrb. lib. 1. cap. 131. *de-*
cis. 250. nu. 1. Merlino.
mulier ad secunda vota censetur transire cum eadem dote,
quam in primis matrimonio constituerat. *dec. 259. nu. 4.*
Buccabella.
mulier relicta vsufructuaria, donec ipsa vixerit vita natura-
li; non debet extendi ad ipsius hāredem. *dec. 22. nu. 23.*
Merlino.
mulier eo ipso, quod transit ad secundas nuptias, priuatur
omni successione filiorum primi matrimonij. *decis. 271.*
num. 1. Merlino.
mulier familiæ suæ, & caput, & finis est. *decis. 89. num. 18.*
Pirouano.
mulier verberata a marito, licet actione iniuriarum non
possit contra illum agere, ne efficiatur infamis tamen po-
test agere actione in factum, vt puniatur. *dec. 155. nu. 20.*
Coccino.
mulier pretendens lucrum dotale vigore Statut. Vrb. lib. 1.
cap. 131. tenetur concludenter probare matrimonium
fuisse consummatum. *decis. 237. nu. 3. Dunozeno.*
mulier perhorrescens futuram, & admodum probabilem vi-
ri scintillam, non tenetur subire illam propter cautionis fra-
gilitatem. *dec. 155. nu. 38. Coccino.*
mulier quando ob viri secundam recessit ab eius domo, si la-
bore diuersis infirmitatibus, que egent diligenti cura,
tunc non solum liberatur a clausura. *decis. 108. nume. 5.*
Pirouano.
Sed si esset iam ingressa, deducenda esset, & liberè ad suos
consanguineos remittenda propter naturalem propriæ
vita defensionem, & curam. *ibid. nu. 6.*
mulier maior de iure communi potest contrahere sine vlla
solemnitate, & hoc non obstante Constit. Marchia, cum
loquatur de minore. *dec. 88. nu. 8. Coccino.*
Et additio, quæ loquitur de mulieribus, est Cardinalis
Carpæ quæ non habet locum extra Prouinciā Mar-
chia. *ibid. num. 81.*
mulier prima ex latere primi parentis, non autem ex ca-
pite, aut ex pedibus efformata fuit, quia nec dominatūra,
nec feminitas erat viro. *decis. 155. nu. 2. Coccino.*
prima mulier in penam peccati fuit a Deo subiecta pote-
stati viri in regimine æconomico. *decis. 155. num. 25.*
Coccino.
mulier instituta in vsufructu solummodo, si ei nullus alius cohæ-
res in vita datus fuerit, censetur hāres in totum, tam in
vsufructu, quam in proprietate. *dec. 22. nu. 1. Merlino.*

Et ista quæstio est valde anceps, & DD. ingenia multum
torfit. *ibid. num. 7.*
mulier quæ ob viri scintillam cum licentia Ordinarij, recessit
ab eius domo, non potest inuita cogi ad intrandum Mo-
nasterium. *decis. 108. nu. 3. Pirouano.*
Sed committenda est honestæ matronæ, vel socianda suis
parentibus, vel consanguineis. *ibid. nu. 3.*
Periti iudicio in arte sua est standum. *decis. 108. num. 4.*
Pirouano.
mulieris animus, pater, & caput est vitæ. *decis. 155. num. 22.*
Coccino.
mulieris priuilegium, de qua in Auth. res quæ, C. comin.
de legat. pendet non a voluntate Testatoris, sed a lege,
quæ dotibus fauet. *decis. 312. nu. 32. Merlino.*
mulieri acquiritur ius quæsitum super lucro dotali stan-
tibus sic conuentionibus. *decisio. 250. numero 26.*
Merlino.
mulieris petenti dotem ex bonis fideicommissio subiectis iux-
ta dispositionem auth. res quæ, C. comin. de de leg. ob-
stat, quod ipsa habeat aliunde vnde possit dotari. *decis.*
355. nu. 1. Motmanno.
mulieri siue titulo legati, siue titulo institutionis fuerit reli-
ctus vsufructus, censetur sic lummodo legataria. *dec. 22.*
nu. 8. Merlino.
in muliere minor metus requiritur quam in homine. *decis.*
202. num. 6. Vbaldo.
mulieres dum contractus ratificant, quæ solemnitates sint
necessariæ. *decis. 190. nu. 26. Merlino.*
mulieres verberare, Cato sacrilegi instar esse credebatur. *de-*
cis. 155. nu. 28. Coccino.
mulieres ordinaria restitutione in integrum subueniuntur
aduersus præscriptionem, & hoc propter sexus imbecilli-
tatem. *dec. 346. nu. 11. Pirouano.*
Sed hoc non procedit in facto proprio ipsius mulieris. *ibi-*
dem num. 12.
mulierum obligatio sine solemnitatibus statutaris non te-
netur. *decis. 98. nu. 29. Merlino.*
contra mulierum contractus Aegidiana nihil disposuit. *de-*
cis. 328. nu. 4. Merlino.
ob mulierum imbecillitatem Statutum Vrb. lib. 1. cap. 131.
exigit in eorum actibus easdem solemnitates, quas in
contractibus minorum ob ætatis defectum requirit. *de-*
cis. 190. nu. 19. Merlino.
mulieribus quando est constituenda dos, inspiciendum est,
quid cum mulieribus de eadem familia obseruatum est.
decis. 49. nu. 2. Motmanno.
Mutatio voluntatis strictè est intelligenda, nec trahi potest
erga suos terminos. *decis. 325. nu. 5. Ghislerio.*
mutatio voluntatis, & contrarietas præsumenda non sunt.
decis. 294. nu. 5. Verospio.
mutatio ex modico intervallo non præsumitur. *decis. 225.*
nu. 2. Motmanno.
mutatio, seu amissio rerum non præsumitur. *ibid. nu. 14.*
mutatio voluntatis non præsumitur. *decis. 130. numero 12.*
Queipo.
mutationis voluntatis præsumptio non datur sine noua causa.
decis. 247. num. 18. Motmanno.
ex mutatione personæ, non mutatur titulus, & possessio,
quam quis acquisiuit. *decis. 35. nu. 14. Verospio.*
ex mutatione, seu adiectione aliquorum onerum facta
in codicillis, non inferitur ad mutationem substitutionis
factæ in testamento sub conditione. *decis. 348. num. 9.*
Vbaldo.
M. V. T. V. V. M.
Mutuum purum remanet fors census, quando est nullus,
in quo non cadit fructuum perceptio. *decis. 99. nu. me. 3.*
Merlino.
mutui contractum iura valde abhorrent in obligationibus
subditorum, & carcerati erga officiales. *decis. 26. nu. 26.*
Merlino.
sub mutui contractu multa illicita committuntur, & sub
illius nomine fraudes legibus fiunt. *decis. 26. numero 27.*
Merlino.

MVTVANS alicui centum, si statim deponat illa penes mutuantem, licet in deposito non admittatur compensatio, tamen secus est in hoc casu, quia depositum pendet à mutuo ratione correspondentiæ. decif. 323. num. 87. & 88. *Coccino*.

N

NARRATA.

Narrata in gratia quando omnia videantur correspondere facta, ita ut gratia dicatur iustificata. decif. 20. numero 13. *Ghislerio*.

Narrata in gratia ut iustificetur, admittuntur leuiiores probationes. decif. 63. nu. 3. *Mormanno*.

Narrata in Breui si non iustificetur, & feratur sententia, ea est nulla, & iniusta. dec. 200. nu. 1. & 2. *Vbaldo*.

Narrata quando sunt plura alternatiue, sufficit alterum verificare. dec. 216. nu. 3. *Pirouano*.

ad Narrata in gratia iustificanda sufficit quælibet leuis probatio. dec. 20. nu. 22. *Ghislerio*.

in Narratorum iustificationis materia sufficit semiplena probatio. decif. 20. num. 17. *Ghislerio*.

Narratorum omnium præuia iustificatione, præsumitur executor processisse ad executionem. decif. 71. num. 5. *Vbaldo*.

NARRATIVA.

Narratiua Principis non est à parte iustificanda. decif. 186. nu. 1. *Ghislerio*.

Narratiua aliqua bene iustificari potest ex instrumento publico. decif. 327. nu. 2. *Dunozetto*.

Narratiua etiam si consistat in negatiua, est iustificanda. decif. 27. nu. 21. *Dunozetto*.

Narratiua ea sufficit, ut de facto iustificetur, si in ea principalis intentio non consistat. decif. 327. numero 7. *Dunozetto*.

Narratiua quælibet est ante omnia iustificanda. decif. 27. num. 3. *Dunozetto*.

Narratiua ea, quod reformatio alicuius religionis absque Sedis Apostolicæ beneplacito secure subsistere non possit, non eget iustificatione. decif. 327. numero 3. *Dunozetto*.

Narratiua ipsa non est attendenda, sed id ad quod fit relatio, stante clausula, quorum tenores &c. dec. 14. nu. 43. *Ghislerio*.

Narratiuæ falsitas si fit superflua, non vitiat gratiam quando nihilominus Papa eodem modo concessisset dictam gratiam. decif. 166. nu. 6. *Merlino*.

in Narratiua Principis, verba, ut asseris, apposita demonstrant, quod sit narratiua partis. decif. 186. numero 2. *Ghislerio*.

NAVIS.

Navis quando assicuratur, non intelligitur assicurata ea, quæ à proprietate verbi Navis discordat. decif. 151. nu. 4. *Pirouano*.

Navis quælibet suo nomine proprio nominatur, ut euitetur incertitudo, quæ in appellatiuis genericis causatur. decif. 151. nu. 3. *Pirouano*.

Navis post discessum à portu, est exposita tempestatibus, & alijs particularibus. decif. 229. nu. 24. *Merlino*.

Navis etiam dum in littore, vel in Portu confidet, obnoxia est periculis, ut ventorum impetu quatitur, dissoluatur, incendio pereat, &c. dec. 229. nu. 25. *Merlino*.

Navis assicurata, si damnum patitur, damnum est reficiendum secundum precium Civitatis, ad quam salva erat traducenda. decif. 258. nu. 3. *Panzirolo*.

Navis nomen certam, & individuum speciem naugij non continet, sed magis generis est, comprehendens plures species Navium sub se. dec. 151. nu. 6. *Pirouano*.

Navis denominatio in conventionem apposita, ex sui proprietate non respicit speciem, aut individuum, sed pro nomine generico accipitur. decif. 54. nu. 4. *Pirouano*.

Navis nomen est genericum, & convenit pluribus Naugijs. decif. 151. nu. 11. *Pirouano*.

Navis, & Vircæ nomina Mercatores æquivoce proferunt. decif. 54. nu. 9. *Pirouano*.

Navis expressio in contractu apposita non distinguit qualitatem à qualitate, sed omne genus Naugij apta comprehendere, dummodo apta sit, &c. decif. 54. numero 7. *Pirouano*.

Naues deferunt tormenta bellica, & milites in maiori numero, & quantitate, quam Vircæ. decif. 54. num. 11. *Pirouano*.

Navium Assesores procul dubio magis difficiles redditi fuissent ad assicurandam Vircam ex qualitate Naugij minus tutam, quam Navium. decif. 54. numero 12. *Pirouano*.

NAVIGATIO tempore autumnali secundis ventis spirantibus facilis est, & expeditum est iter equitantibus. decif. 229. nu. 2. *Merlino*.

NECESSITAS augmenti dotis Ecclesiæ ex quibus probetur. decif. 109. nu. 16. *Ghislerio*.

NEGANS duriori probatione tenetur. decif. 170. nu. 15. *Pirouano*.

Neganti medio iuramento, se aliqua rem non habere potius est credendum, quam afferenti suspicionem tantum, existentia dictæ rei apud eundem. decif. 297. nu. 12. *Mormanno*.

Negantium melior videtur esse conditio. decif. 160. nu. 23. *Pirouano*.

NEGATIVA.

Negatiua est probanda per eum qui in ea se fundat. dec. 328. nu. 7. *Dunozetto*.

Negatiua non existentia scripturarum, probatur ex reuolutione actorum. decif. 91. nu. 5. *Vbaldo*.

Negatiua probanda concludenter est ab eo, qui in ea se fundat. decif. 184. nu. 42. *Coccino*.

Negatiua quod aliquid non addit in aliqua scriptura, probatur ex eius inspectione. dec. 85. nu. 6. *Vbaldo*.

Negatiua probatur ex inspectione scripturæ. dec. 210. nu. 9. *Ghislerio*.

Negatiua probatur ex diligentibus factis in libris, ubi scriptum esse debebat. dec. 216. nu. 9. & 10. *Pirouano*.

Negatiua quando testes probent sine aliqua coartatione. decif. 243. nu. 6. *Panzirolo*.

ad Negatiuam probandam, quando diligentia non dicitur perfecta. decif. 268. nu. 8. *Pirouano*.

in Negatiua observationis se fundans, tenetur illam probare, alias semper præsumitur pro validitate actus. dec. 143. nu. 5. *Pirouano*.

NEGLIGENS sibi imputet, si infra legitimum tempus, diligencias non adhibuit. decif. 241. numero 2. *Pirouano*.

Negligens quis non est præsumendus in eo, quod sibi honoris gradum, & præminentias asserere poterat. dec. 224. nu. 24. *Merlino*.

NEGLENTIA.

Negligentia creditoris per Statut. Urb. lib. 1. ca. 158. considerata non pertinet ad cedentem. decif. 262. numero 14. *Pirouano*.

Creditor verè post cessionem quando quis non dicatur. ibid. nu. 15.

Negligentia Receptoris, nec Ecclesiæ, nec successori potest præiudicare. dec. 204. nu. 9. *Dunozetto*.

propter Negligentiam efficitur inutilis clausula constituti. decif. 65. nu. 2. *Dunozetto*.

à Negligentia petendi creditum, si quis iuste se excuset, restituendus est. decif. 262. nu. 1. *Pirouano*.

ex Negligentia censetur amissa possessio, quæ in solo animo contrahentium suam habet essentiam. decif. 34. nu. 3. *Dunozetto*.

in Negligentia Domini negligentis recuperare rem suam fundatur præscripto, & ideo non currit in præiudicium ignorantis ius suum. dec. 270. nu. 5. *Verospina*.

NEGOTIUM.

Negotium aliud gerere videtur procurator, si excedat fines mandati, ad quod mandatum non habet. dec. 79. nu. 3. & 16. *Queipo*.

Negotium an sit magnum, vel paruum, relinquitur arbitrio iudicis. dec. 38. nu. 47. *Dunozetto*.
 Negotium alienum nemo præsimitur gerere. dec. 93. nu. 9. *Queipo*.
 Negotium aliquod, si alicui spectabat tantum pro medietate, nisi pro illa parte præsimitur voluisse mandatum dare, & se obligare. ibid. nu. 10.
 Negotium sibi commissum quis potest subdelegare, partes consentiunt. decif. 38. nu. 45. *Dunozetto*.
 Negotia duo, quando sunt inter se distincta, indeque tanquam duo officia, quæ ad vnum finem tendunt, non prohibetur vnus simul exercere. decifio. 10. numero 14. *Ghislerio*.
 Negotia duo, quando quis gerit duo salaria consequi debet. decif. 10. nu. 13. *Ghislerio*.
 in Negotijs peragendis, quis potest esse sagax, diligens, practicus &c. licet sit literarum ignatus. decif. 244. numero 4. *Dunozetto*.
 in Negotijs omnibus generi per speciem derogatur. dec. 79. num. 8. *Queipo*.
NEGOTIATIONEM solus quis exercens tenetur pro debitis contractis illius occasione, an solum quatenus suppetunt iura, & bona negotiationis, sed etiam aliunde. decif. 246. num. 18. *Merlino*.
 Et sic etiam est dicendum de singulis socijs, vt teneantur etiam de bonis extra societatem. decifio. 246. num. 19. *Merlino*.
NEGOTIATOR quilibet rerum alienarum tenetur reddere rationem suæ administrationis. decif. 256. nu. 13. *Pirouano*.
NEMO, quod suum est, præsimitur velle iactare, sed acquirere potius, & ditari. decifio. 195. numero 8. *Motmanno*.
 Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habeat. decif. 127. nu. 3. *Coccino*.
NEPOS.
 Nepos ex propria filia est magis dilectus secundum ordinem naturalis charitatis, quam nepos ex fratre. decifio. 106. num. 3. *Dunozetto*.
 Nepos ex filio emancipato, quando ab auo adoptatur, transit in potestatem aui ex duplici vinculo, scilicet ciuili, & naturali. decif. 88. nu. 1. *Coccino*.
 Nepotes non veniunt appellatione filiorum, & hoc maxime, quando sumus in transuersalibus. decif. 279. nu. 32. *Motmanno*.
 Nepotes, quando sunt transuersales, eo casu in substitutione etiam actiue concepta pro filijs, non veniunt. ibidem num. 3.
 Nepotes in dispositione non includuntur, quando fuit habitata ratio ad filios. decif. 272. nu. 9. *Ghislerio*.
 Nepotes fratrum, quando veniunt ad successionem patris, defertur hæreditas in stirpes, & non in capita. decif. 279. nu. 14. *Motmanno*.
 Nepotes si sint vocati ad portionem patruorum, censentur etiam vocati ad portionem proprii patris. dec. 249. nu. 10. sed limita nu. 11. *Ghislerio*.
 Nepotes, quando veniant appellatione filiorum. decif. 162. nu. 1. & per tot. *Pirouano*.
 Nepotes veniunt appellatione nepotum, quando vocatio filiorum est collata in remotissimum tempus. decifio. 279. nu. 15. *Motmanno*.
 Nepotes, sub dispositione de filijs regulariter non veniunt. ibid. num. 1.
 Nepotes, seu plurius fratrum præmortuorum filij, summa æquitas est, cum in eis par vigeat sanguinis ratio, & naturæ privilegium, vt æqualiter ad patris hæreditatem vocentur.
 Omissio iure commentitiæ, & fictæ representationis, ne vnus solus tantum accipiat, quantum plures alij simul. decif. 276. num. 13. *Merlino*.
 Nepotes diuersorum fratrum, si ab eius patris sint instituti hæredes, eis vocatis nominibus proprijs expressis, censetur eos instituisse æqualiter. decif. 278. num. 5. & 19. *Merlino*.

Nepotibus ex fratribus non conuenit substitutio in capita, sed in stirpes solummodo. decif. 279. nu. 24. *Motmanno*.
NEPTIS.
 Neptis ex filio facit deficere conditionem, si sine filijs, &c. decif. 179. nu. 4. *Ghislerio*.
 Neptis est dotanda ab auo ex legali necessitate. decif. 146. num. 14. *Pirouano*.
 Nepti debetur legitima in bonis auiæ, in locum demortui patris ingressæ. decif. 355. nu. 2. *Motmanno*.
 Neptes sub nomine progenici comprehenduntur. dec. 146. num. 9. *Pirouano*.
 Nepti si sit legata potius contemplatione patris, vel ipsius neptis. decif. 144. nu. 7. *Pirouano*.
 Et vide supra in verb. *Anus*.
NOBILITATIS prærogatiua admodum agatur ex quo quis sit natus, & educatus in nobilissima, & libera Ciuitate. decif. 155. nu. 31. *Coccino*.
NOMEN.
 Nomen filij iniunctum cum nomine hæredes, absque copula, & illud restringit, vt non possit intelligi, nisi de hæredibus sanguinis. decif. 217. nu. 2. & 8. *Panzirolo*.
 Nomine alieno quando quis aliquid gessit, casu quo dicatur id ratificatum ab eo. dec. 56. nu. 2. *Motmanno*.
 Nomine proprio distinguuntur homines inter se, quamuis toti sint homines. dec. 151. nu. 13. *Pirouano*.
 Nomina debitorum proprie non veniunt appellatione bonorum, sed tertiam constituunt speciem. dec. 142. nu. 5. *Merlino*.
 Nomina demonstrat voluntatem. decif. 323. numero 20. *Coccino*.
 Nominum essentia non diuersificatur ex expositione. decif. 54. nu. 10. *Pirouano*.
NOMINANDI facultas per se competens ex gratia Principis, non potest per alium explicari, cum sit personalis. decif. 38. nu. 62. *Dunozetto*.
NOMINATIO.
 Nominatio, quando est facienda in materia indifferenti, debet specificè fieri. decif. 38. num. 2. *Dunozetto*.
 ex Nominationis actu, cum institutione hæredis, sufficienter probatur filiatio. decif. 51. nu. 1. *Coccino*.
 Nominationem puellarum nominandarum si testator alicui reliquerit, debet intelligi relicta cum effectu. dec. 35. num. 20. *Verespio*.
NOSTRA non interest, vt alijs detur, vel acquiratur. decif. 93. nu. 8. *Queipo*.
NOTARIATVS.
 Notariatus non probatur per vnicam enunciatuam, dum principaliter agitur super eo. decifio. 263. numero 10. *Coccino*.
 Notariatus, quando est probatus, tunc defectus non matriculationis nullatenus attenditur ex æquitare, ne tot tantæque laudabiles dispositiones pereant. decif. 184. nu. 45. *Coccino*.
 Notariatus si probetur de aliquo tempore præciso, talis probatio non suffragatur ad probationem eiusdem Notariatus de præterito. dec. 263. nu. 12. *Coccino*.
 Notariatus officium assumi, & exerceri debet impleta pubertate. decif. 105. nu. 4. *Queipo*.
 Notariatus assertio quando sit omnino attendenda, & censetur verissima. dec. 184. nu. 16. *Coccino*.
 Notariatus substantia probata, qualitas temporis per leuiiores probationes probatur. ibid. num. 20.
 Notariatus assertio, dum quaritur principaliter super eo, non probatur per simplicem enunciatuam. ibidem numero 19.
 Notariatus substantia probata, qualitas temporis per leuiiores probationes probatur. decif. 263. nu. 11. *Coccino*.
 Notariatus probato adhuc fides præstat instrumentis Notarij non matriculati. dec. 184. nu. 46. *Coccino*.
 de Notariatu illius qui rogauit instrumentum constare debet, & eius manus debet recognosci, ad hoc, vt instrumentum dicatur in forma probanti. dec. 113. nu. 12. *Ghislerio*.
NOTARIVS.
 Notarius, vel vnus ex testibus sufficit, quod cognoscat alterum

- terum ex contrahentibus, ut instrumenta nra sustineantur, & hoc secundum declarationem Reformat. Pauli V. decif. 62. nu. 11. *Merlino*.
- Notarius, quod apposuerit aliquod decretum in Libro, & quod à iudice non fuerit interpositum, ex quibus argui potest. dec. 69. nu. 7. & 8. *Merlino*.
- Notarius, si probetur quod non sit descriptus in Aruo Rom. illius instrumenta non probant. decif. 184. nu. 40. *Coccino*.
- Notarius de iure communi sat est, quod habeat notitiam contrahentium eo modo, quo haberi potest videndo personas ipsorum asserentium, & tales. decif. 62. num. 7. *Merlino*.
- Notarius, si deberet cognoscere contrahentes, esset quasi ad nihilum deducere instrumenta. ibid. nu. 3.
- Notarius solus potest apponere manum in protocollis. decif. 113. nu. 9. *Ghislerio*.
- Notarius an quis sit, probatur ex matricula Notariorum. decif. 18. nu. 3. *Quicipo*.
- Notarius fidem facere debet, quod iura extrahenda, fuerint à iudice diligenter visa, & recognita. decif. 76. nu. 12. *Ghislerio*.
- Sed hoc de consuetudine non sequatur. ibid. nu. 13.
- Notarius de iure communi non est necesse ut habeat notitiam contrahentium ante confectionem instrumenti. decif. 62. num. 1. *Merlino*.
- Notarius, vel unus ex testibus, si non cognoscat contrahentem, secundum Reformat. Pauli V. contractus non substat, & requiritur quod de cognitione sit mentio in instrumentis. dec. 149. nu. 1. *Merlino*.
- Et ista constitutio nititur tantum ratione illa, ut obuietur fraudibus, & suppositioni personarum Notario ignotarum. ibid. num. 2.
- Notarius copiam citationis debet relinquere, vel domi affigere. decif. 130. nu. 27. *Quicipo*.
- Vel publice, & palam coram seruis, vel vicinis, citationem facere, eosque certiorare, ut sic ad notitiam citati latitantis possit citatio peruenire. ibid. nu. 28.
- Notarij assertioni, quod Bullæ sumptum exemplauerit ex Bulla authentica, quando non credatur. dec. 204. nu. 20. & 21. *Merlino*.
- Notarij enunciativa facta in testamento circa identitatem bonorum, quando plurimi facienda sit. decif. 125. nu. 7. & 8. *Merlino*.
- per Notarij rogatum consensus plenè probatur. decif. 216. nu. 15. *Pironano*.
- Notarij error non debet nocere parti. decisio. 119. nu. 3. *Motmanna*.
- Notarij attestationi fidem facientis de instrumento à se non rogato, non statuit. decif. 141. nu. 17. *Merlino*.
- Notarij identitas ut probetur, præter nomen requiruntur duæ demonstrationes. dec. 263. nu. 6. *Coccino*.
- Notarij conuenientia debet verificari per duas demonstrationes. decif. 184. nu. 12. *Coccino*.
- Notarij descriptio in matricula præsumitur ex lapsu 30. annorum iuncta obseruantia actorum, etiam si nullibi reperiatur enunciata d. descriptio. decisio. 184. numero 41. *Coccino*.
- Notarij stipulatio pro omnibus, quorum interest, regulariter extenditur etiam ad enunciativas instrumenti. decif. 77. nu. 6. *Merlino*.
- Notarij stipulatio pro omnibus quibus interest facit ut contractus possit minime reuocari in præiudicium interesse habentis. decif. 104. nu. 20. *Merlino*.
- Notarij iniuria non debet nocere parti. decif. 104. num. 31. *Coccino*.
- Notarij legalitas censetur à partibus approbata, si sint solita eo vi in extrahendis scripturis. decisio. 328. num. 4. *Dunozetto*.
- ex Notarij assertionem, qui extraxit scripturam, probatur eius existentia. decif. 18. nu. 7. *Quicipo*.
- Notarij secundum reformationem Pauli V. non possunt rogare, seu stipulare obligationes aliquas, vel contractus, nisi bene noscant contrahentes. decisio. 62. numero 4. *Merlino*.
- Et de tali cognitione in instrumentis facere debent mentionem. decif. 62. nu. 5. *Merlino*.
- Notarij ex stylo solent in qualibet donatione apponere clausulam, ex pura, mera, & gratuita voluntate, &c. dec. 65. num. 10. *Dunozetto*.
- Notarij, quod debeant cognoscere contrahentes, secundum reformationem Pauli V. copulatiue dicta constitutio continet pœnam damnorum, & interesse respectu Notarij, & annulationis actus respectu partium. ibidem num. 12.
- Notario non creditur asserenti testem iurasse. decisio. 277. nu. 1. *Pironano*.
- Notario, si attestetur, quod aliquid capitulariter fuerit factum, creditur. decif. 20. nu. 6. *Ghislerio*.
- Notario, qui aliquid annotauit, tanquam Officiali publico debet fides adhiberi. dec. 129. nu. 10. *Motmanna*.
- Notario creditur de gestis coram eo, & non ab eo. dec. 113. nu. 12. *Ghislerio*.
- Notario asserenti testes iurasse creditur, licet non dixerit tactis scripturis, stantibus clausulis ceteris, & præsumitur interuenisse iuramentum eo modo quo debuit. amplia. dec. 277. nu. 5. *Pironano*.
- Notario creditur, si deponat de his, quæ ad eius officium spectant. decif. 75. nu. 1. *Ghislerio*.
- Notariorum manualia, quæ sint. dec. 113. nu. 1. *Ghislerio*.

N O T I T I A.

- Notitia maior dari non potest, quam illa, quæ per demonstrationes fuit descripta, & quæ alteri rei conuenire non potest. decif. 54. nu. 13. *Pironano*.
- Notitia alicuius rei quando ad aliquem non peruenit, ipse diuinare non potest. dec. 124. nu. 20. *Coccino*.
- Notitiæ possibilitate data de aliquo periculo mercium tempore assecurationis, non est locus promissioni in casu non habitæ notitiæ intra certum tempus. decif. 229. nu. 3. *Merlino*.

N O V A T I O.

- Novatio inducta censetur ex contractu incompatibili cum primo. dec. 199. nu. 4. *Vbaldo*.
- Novatio, quando non dicatur inducta. decif. 199. num. 2. *Vbaldo*.
- NOVERCÆ aduersus sanguinem suum corrumpunt maritos. decif. 247. nu. 16. *Motmanna*.

N V L L I T A S.

- Nullitas ex defectu iurisdictionis evitari non potest. dec. 91. num. 2. *Vbaldo*.
- Nullitas sententiæ ex defectu mandati non obstat, si ex coniecturis de illo appareat. decif. 11. nu. 12. *Coccino*.
- Nullitas iurisdictionis dicitur manifesta, si iudex de partibus aliquid cognouerit, stante commissione auocatoria à quibuscumque iudicibus de partibus. decif. 40. num. 2. *Ghislerio*.
- Nullitas ordinis susceptionis, ut valide declaretur, requiritur metus talis, qui cadat in constantem virum. decif. 40. num. 3. *Ghislerio*.
- Nullitatis professionis ordinis per vim, & metum, ignorantia ista non præsumitur, cum sit ignorantia iuris. dec. 40. num. 15. *Ghislerio*.
- à Nullitatis vitio sententia posterior lata contra priorem saluari non potest, si fuerit lata nulla facta mentione, vel reuocatione prioris. decif. 119. nu. 1. *Motmanna*.
- ad Nullitatem citationis sanandam ex causa scientiæ requiritur, quod sit certa. dec. 124. nu. 19. *Coccino*.
- de Nullitate primæ, vel secundæ sententiæ confirmatæ dari non potest post rem iudicatam. decisio. 1. numero 13. *Coccino*.
- de Nullitate sententiæ ex defectu iurisdictionis, quando dicitur constare. decif. 11. nu. 4. *Ghislerio*.
- de Nullitate transactionis ille dare non potest, qui non habet interesse. decif. 208. nu. 4. *Ghislerio*.
- à Nullitate saluatur citatio, si procurator citatus compareat. dec. 104. nu. 19. *Coccino*. declara. nu. 20.
- de Nullitate contractus, quis dare possit. decif. 51. num. 3. *Coccino*.

de Nullitate census antea quam detur, debentur fructus. dec.

41. num. 26. *Merlino.*

NVLLVM, & incertum æquiparantur. decif. 38. numer. 4.

Dunozetto.

NVMERATIO regulariter non probatur per confessionem de recepto. decif. 55. num. 1. *Ghislerio.*

de Numeratione reali dotis non dicitur constare ex sola dotis constitutione. decif. 55. nu. 2. *Ghislerio.*

NVMERVS ingratorum est infinitus. decif. 258. num. 17.

Verospio.

NVNCTII reuocatio ante sententiam, vel intimationem reddit actum postea gestum nullum. decif. 130. num. 16.

Queipo.

N V P T I Æ.

Nuptijs contractis, & non antea, soluenda est dos debita alicui. decif. 80. num. 2. *Merlino.*

Nuptijs nihil est in hominum vita vtilius, vt quæ solæ homines procreare, & producere possint. decif. 312. numer. 5.

Merlino.

in Nuptijs, quando aliquid datur, semper causa matrimonij dicitur finalis. decif. 127. nu. 15. *Coccino.*

O

O B I T V S.

Obitum alicuius testes probant, si deponant quod illum viderunt mortuum. decif. 187. nu. 5. *Pirouano.*

Obitus beneficiati in possessione beneficij probari potest ex confessione aduersarij, quæ probatio superat omnes alias probationes. decif. 45. num. 5. *Ghislerio.*

ex Oblationibus, & decimis omnibus debetur quarta Episcopo. decif. 6. num. 9. *Verospio.*

O B L I G A T I O.

Obligatio de præsentando aliquem, si non adsit obligatio principalis, non videtur propriè, ac strictè fideiussio. decif. 222. num. 16. *Buccabella.*

Obligatio non tribuitur efficax, ex pacto. decif. 58. num. 16. *Coccino.*

Obligatio nulla personalis, quando non oriatur. dec. 77. nu. 5. *Merlino.*

Obligatio facti alieni dum non impletur, committitur stipulatio pro damnis, & interesse. decisio. 246. numer. 1. *Merlino.*

Obligatio carcerati est valida, & sustinetur, quoties quis iuste fuit carceratus. dec. 122. nu. 7. *Ghislerio.*

Obligatio quantumvis in carceribus facta sustinetur, si quis iuste fuerit carceratus. decif. 122. num. 12. *Ghislerio.*

Obligatio tutorum est indiuidua, & omnes, & singuli tenentur in solidum. decif. 3. num. 17. *Merlino.*

Obligatio, seu contractus conditionalis, licet sit imperfectus respectu executionis, est tamen perfectus ad effectum, vt ab eo recedi non possit. decisio. 174. numer. 9. *Merlino.*

Obligatio de renunciando, idem operatur, quod ipsa renunciatio. decif. 118. num. 8. *Pirouano.*

Obligatio vniuersalis omnia comprehendit. dec. 127. nu. 17. *Coccino.*

Obligatio mulierum sine solemnitatibus Statutarijs non tenet. decif. 98. num. 29. *Merlino.*

Obligatio carcerati valida est, & sustinetur, quoties quis iuste fuit carceratus. decif. 25. num. 1. *Merlino.*

Vide in verb. Carceratus.

Obligatio Carcerati ad fauorem Iudicis, vel Officialis non tenet, etiam si carceratio sit iusta. decisio. 26. numer. 12. *Merlino.*

Obligatio secunda, quando possit dici transfusa in secundam. decif. 29. num. 7. *Verospio.*

Obligatio personalis per aditionem hæreditatis, stante inuentario non contrahitur ultra vires hæreditarias. dec. 2. nu. 19. *Pirouano.*

Obligatio facta in accessionem alterius obligationis est paris efficaciz, cuius est principalis obligatio. decif. 38. nu. 16. *Verospio.*

Obligatio de præsentando aliquem, largè, & impropiè

potest dici fideiussio. decif. 222. num. 21. *Buccabella.*

Obligationis casus quando euenit, tunc statim dicitur commissa stipulatio, & ex ea agi potest. decisio. 151. numer. 1. *Pirouano.*

Obligationis conceptæ in casu, quo quis sine filijs decedit, deficere dicitur conditio, eo cum filijs mortuo. decif. 318. num. 7. *Verospio.*

Obligationi alienæ accedentes in solidum censentur vnus contemplatione alterius se obligasse, & inuicem fideiussisse. decif. 346. num. 22. *Pirouano.*

Obligationi tertij quando aliquid adijcitur, non admittitur argumentum à solito. dec. 190. nu. 9. *Merlino.*

Obligationem fideiussoriam, fideiussor dicitur fateri, si petat solutionis dilationem à creditore. decif. 149. numer. 7. *Merlino.*

Obligationem propriam solum censetur fideiussor soluendo, voluisse tollere, alioquin grauitur sibi præiudicasset. decif. 41. num. 12. *Merlino.*

ad Obligatione naturali quis non liberatur propter capitis diminutionem. decif. 231. num. 9. *Coccino.*

ad Obligatione contracta per aditionem hæreditatis hæres non potest se eximere. decif. 39. num. 5. *Pirouano.*

in Obligatione necessaria non habet locum Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. dec. 55. nu. 9. *Ghislerio.*

in Obligatione generali Testatoris non veniunt bona hæredis. decif. 131. num. 6. *Pirouano.*

ex Obligatione condicionali oritur spes consequendi rem obligatam, & debitam in euentum purificatæ conditionis. decif. 174. num. 8. *Merlino.*

Obligationes fideiussorum non sunt extendendæ. dec. 285. num. 4. *Motmano.*

Obligationes, & contractus inuentæ, vt vnusquisque acquirat, quod suum est. decif. 93. num. 6. *Queipo.*

Obligationes recipere, & contrahere prohibetur Officialis cum subditis. decif. 26. num. 16. *Merlino.*

Obligationum diuisio solum habet locum inter duos reos æque principaliter obligatos, vel inter duos fideiussores ex epistola D. Adriani. decif. 318. num. 18. & 20. *Verospio.*

in obligationibus subditorum, & carceratorum iura valde abhorrent contractum mutui erga Officiales. dec. 26. nu. 26. *Merlino.*

Obligatio Cameralis, & stipulatio Notarij pro omnibus quorum interest, regulariter extenditur etiam ad enunciatiuas instrumenti. dec. 77. num. 6. *Merlino.*

Ita vt per dictam stipulationem Notarij acquiratur ius, & actio tertio ibid. num. 7. & 8.

Obligatio Cameralis habet vim confessionis, & rei iudicatæ. decif. 307. num. 1. *Motmano.*

Obligatio Cameralis habet executionem paratam. dec. 199. num. 1. *Valdo.*

Obligatio Cameralis non vulneratur per sententiam nullam & ideo vigore illius sententiæ non potest impediri eius executio. dec. 302. nu. 6. *Motmano.*

Obligatio Cameralis habet executionem paratam. dec. 258. num. 1. *Panzirolo.*

Obligatio Cameralis non transit ad tertium. dec. 161. nu. 19. *Pirouano.*

Obligatio Cameralis habet executionem paratam, & ius tribuit contrahentibus pro obtinendo mandato executiuo, etiam contra hæredes obligati. decif. 194. numer. 1. *Merlino.*

Obligatio Cameralis in contractibus interposita tamquam accessoria fortius stringit, non autem ampliat dispositionem. dec. 294. num. 22. *Motmano.*

Obligatio Cameralis non importat aliud vinculum diuersum ab eo, quod est expressum. decisio. 294. numer. 23. *Motmano.*

Obligationis Cameralis effectus operatur etiam ad fauorem cessionarij. decif. 189. num. 4. *Motmano.*

Obligationis Cameralis vis eliditur per pactum de non petendo. decif. 181. nu. 1. *Panzirolo.*

Obligationis Cameralis vigore potest agi executiue. decif. 161. num. 18. *Pirouano.*

in Obligationis Cameralis vim, non potest relaxari mandatum,

tum, nisi præcedat liquidatio debiti. decif. 24. numer. 16. *Ghislerio.*

Obligatione Camerali stante executiue procedi potest. dec. 44. num. 3. *Merlino.*

ex Obligatione Camerali stante executiue procedi potest. decif. 44. num. 3. *Merlino.*

ex Obligatione Camerali ius quæritur interesse habenti in contractu ex stipulatione Notarij, pro omnibus quibus interest. decif. 44. nu. 19. *Merlino.*

in Obligatione Camerali, si sit apposita clausula, quorum interest, operatur, ut sit locus executioni contra obligatos etiã ad fauorem cuiuslibet interesse habentis non nominati. decif. 285. nu. 9. & 10. *Motmano.*

O B L I G A T V S.

Obligatus, quando est insolidum, potest insolidum condemnari. decif. 246. num. 2. *Merlino.*

Obligati quando sunt plures principaliter, si vnus soluat per se tantum, non tollit obligationem alterius ipso iure, & soluenti fieri potest cessio, etiam ex intervallo. decif. 41. num. 16. *Merlino.*

Obligati, quando sunt plures in eadem scriptura pro re diuina, tunc intelliguntur obligati singuli pro virili. decif. 79. num. 14. *Queipo.*

Et ut insolidum singuli obligati existant, requiritur, vel quod adijciatur verbum, insolidum, vel quod caueatur promissores esse correos debendi. ibid. nu. 15.

contra Obligatos in forma, si Iudex procedat licitum est ei pro suo arbitrio adhibere quæcumque remedia contenta in ipsa obligatione. decif. 189. num. 8. *Motmano.*

Obligans se per relationem ad aliquod instrumentum, cogi potest ad adimplendum id quod in eo continetur. dec. 77. nu. 21. *Merlino.*

Obliganti se ad negocium spectans ad alium, si nõ adsit nec mandatum, nec ratificatio, comperit actio negotiorum gestorum. decif. 222. nu. 8. *Buccabella.*

Obligare Dominum ad sui fauorem non potest procurator. decif. 194. num. 12. *Merlino.*

Obligare quis se potest, super iure de futuro, quia obligatio est de presenti. decif. 320. nu. 5. *Remboldo.*

Obligasse se ad ea omnia censetur fideiussor, quæ veniunt ex natura contractus, cui accessit. decif. 246. numer. 4. *Merlino.*

OBLIVIO, quanto tempore præsumatur etiam in facto proprio. decif. 360. num. 5. *Pirouano.*

O B S E R V A N T I A.

Observantia, aut consuetudo, quæ adducitur pro sola declaratione actus dubij, non eger præscriptione. dec. 351. nu. 7. *Verospio.*

Observantia plurimum confert ad aliquid interpretandum. decif. 15. num. 10. *Coccino.*

Observantia immemorabilis excluditur, datis actibus contrarijs. decif. 212. num. 9. *Merlino.*

Observantia debet probari in speciali casu, de quo agitur. decif. 157. num. 3. *Pirouano.*

Observantia magis interpretationem recipere debet ab alia præcedenti, & proxima, ac clara, quam à præsumpta, & incognita. dec. 218. nu. 27. *Pirouano.*

Observantia non præsumitur excessiua. sed restricta ad limites mandati, quando ad illud obseruandum quis fuit compulsum per censuras. decif. 15. nu. 12. *Coccino.*

Observantia noua aliqua non potest dici, si constet ab initio ita fuisse obseruatam. decif. 218. nu. 44. *Pirouano.*

Observantia erronea, veritati non potest præiudicare. decif. 16. num. 16. *Ghislerio.*

Observantia quando in aliquo casu allegatur, in illo specialiter est probanda. dec. 205. nu. 14. *Pirouano.*

Observantia contractus non suffragatur, quando constat de nullitate contractus, & obligationis, & sic de titulo vitioso, & de veritate principij infecti. decif. 98. numer. 25. *Merlino.*

Observantia stante, difficilius rescinditur transactio. decif. 86. num. 8. *Ghislerio.*

Observantia contractus deducta ex pluribus actibus per 40. annos facit, ut præsumatur adhibitas fuisse solemnitates

necessarias. decif. 293. nu. 28. *Motmano.*

Observantia deducta ex fructuum solutionibus non attenditur, si census fuerit nulliter impositus. decif. 98. nu. 26. *Merlino.*

Observantia ad hoc ut declaret præcedentem alicuius voluntatem, quid requiratur. dec. 344. nu. 18. *Motmano.*

Observantia aduersus Constitutiones habentes clausulam sublatam, & decretum irritans, ut inducatur requiritur spatium 40. annorum. decif. 319. nu. 5. *Ghislerio.*

Observantia in materia exclusionis tæminarum ab hæreditate parentum, ut releuet, debet esse certa, clara, vniformis, in casu de quo agitur, & in contradictorio iudicio obferta. decif. 264. nu. 29. *Dunozetto.*

Observantia maxime cum cursu longissimi tæporis coniuncta, plurimũ fidei tribuit scriptura, quoad contenta in ipsamet scriptura, etiã informi. dec. 184. num. 3. 2. *Coccino.*

Quod procedit præsertim contra eum, qui scripturam approbavit, ut propterea non possit illius fidem impugnare. ibid. num. 33.

Observantia interpretatiua solum habet locum quando verba sunt dubia. decif. 319. nu. 2. *Ghislerio.*

Observantia interpretatiua non potest induci contra verba clara legum. ibid. nu. 4. & 14.

Observantia interpretatiua dicitur illa, per quam contenta in aliqua Constitutione effectuantur. ibid. nu. 5.

Observantia interpretatiua non dicitur illa, per quam aliud diuersum, aut contrarium à Constitutione induceretur. ibid. num. 5.

Observantiæ nulla est vis, dum non probatur conformis. decif. 29. nu. 8. *Verospio.*

Observantiæ subsecutæ probatio, per quam declarabitur, quatenus sit mens dubia contrahentium, certe est admitenda. decif. 212. num. 6. *Merlino.*

Observantiã interpretatiuam bene potest inducere executor testamentarius, ad hoc ut assequatur voluntas Testatoris. dec. 35. num. 21. *Verospio.*

ad Observantiã firmandã, seu aliquod ius, nullius sunt roboris actus facti lite pendente. decif. 288. nu. 1. *Merlino.*

Observantia difformi stante, non est recedendum à dispositione Iuris communis. dec. 74. num. 22. *Merlino.*

de Observantia quando constat, tunc multo minus venit rescindenda transactio. dec. 86. num. 7. *Ghislerio.*

de Observantia continuata præsentandi quando non possit dubitari. dec. 218. nu. 25. *Pirouano.*

ex Observantia diuturna, censetur sublatum totum id, quod in contrarium faciebat. decif. 224. nu. 29. *Merlino.*

OBSERVATIO traditionum Ecclesiasticarum, sacrorum Canonum, ac SS. Patrum sententijs, & auctoritatibus, quanta sit. dec. 177. nu. 8. *Motmano.*

in Observationis negatiua se fundans tenetur illam probare, alius semper præsumitur pro validitate actus. decif. 143. num. 5. *Pirouano.*

O C C V P A T O R.

Occupator si reuertentem dominum non admisit, et magis videtur possidere, quam clam. decif. 78. num. 21. *Dunozetto.*

Occupatores expellere, & recuperare naturalem possessionem, potest possessor vigore possessionis civilis. decif. 78. num. 24. *Dunozetto.*

OCCVPANTEM si Canonicus post adeptam possessionem Canonicatus reperiat, potest eum violenter expedire. decif. 78. nu. 33. *Dunozetto.*

O D I V M.

Odiu capitale inter coniuges oritur ex causis sæuitiæ, & iniuriarum de præterito. dec. 155. num. 40. *Coccino.*

Odiu capitale quando adest inter virum, & vxorem, tunc nulla cautio satis secuta, aut sufficiens videtur. decif. 155. num. 43. *Coccino.*

Odiu vxoris in Lege Mosayca de libello Repudij, an erat causa ipsius repudij. decif. 155. nu. 42. *Coccino.*

Odi præsumpta ratio ob contrauentionem, propter quam verisimilis redditur priuatio successionis, cessat in eo, qui non contrauenit. decif. 393. nu. 22. *Verospio.*

in Odiu eius, contra quem inducitur, si testis deponat non probat,

probat. decif. 265. num. 2. *Motmano.*
 Odia acerbissima, & inimicitia capitales, quæ oriuntur in iudicio separationis Thori, sunt causæ sufficientes, ut deueniatur ad Thori separationem. decif. 155. numero 41. *Coccino.*

O F F I C I A L I S.

Officialis quod metu inducat ad contrahendum, lex semper suspicatur, & præsumitur ex parte subiecta deesse liberum consensum. decif. 26. num. 17. *Merlino.*
 Officialis non habens iurisdictionem liberè potest contrahere cum subditis, dummodo ratione officij non possit compellere contrahentes ad sic faciendum. decif. 26. num. 25. *Merlino.*
 Officialis dum videt se esse perpetuum, facilius inducitur in tyrannidem. ibid. num. 31.
 Officialis prohiberetur contrahere, & obligationes recipere à subditis, ne dum quando sunt carcerati, sed etiam quando in plena libertate existunt. ibid. num. 16.
 Officialis perpetuus est magis formidabilis quam temporalis, qui breue est remouendus, & syndicanus. ibidem. num. 30.
 Officialis alicuius Collegij, si vendat aliquid nomine d. Collegij, & promittat de rato, &c. quando dicatur liberatus à sua promissione. dec. 56. nu. 1. *Motmano.*
 Officialis perpetuus si habet interdictionem commercium de non contrahendo cum subdito, pœnæ quodammodo addictus videretur. decif. 26. nu. 32. *Merlino.*
 Officialis prohibitio, quod non possit contrahere cum subdito, ubi posita est. ibid. num. 4.
 Officialis maiestas maiorem inquit timorem Reo, quam creditor. ibid. num. 14.
 Officiali publico est credendum, super rebus, quæ spectant ad eius officium. dec. 186. nu. 23. *Ghislerio.*
 Officiali publico creditur in his, quæ spectant ad eius officium. decif. 64. nu. 10. *Ghislerio.*
 Officiali perpetuo assimilatur Baro, non autem temporali. decif. 26. nu. 28. *Merlino.*
 ab Officiali semper præsumitur terror inferri. ibidem numero 18.
 cum Officiali si sit initus contractus, ipso iure est nullus, & meticulousus censetur, si contrahens poterat ab Officiali compelli. ibid. nu. 19. & ampia num. 20. & 21.
 Officiales simplices habent vltorem Dominum, seu Baronem. ibid. num. 22.
 Officiales Collegij Medicorum non habent facultatem imponendi Collectas pro soluendis debitis eiusdem Collegij absq; licentia Pontificis. dec. 143. nu. 21. *Pirouano.*
 per Officiales ipsos repræsentatur corpus Collegij. dec. 143. num. 22. *Pirouano.*
 Officiali contractus cum subditis leges reprobantes quando cessent. dec. 26. nu. 35. *Merlino.*
 per Officialium attestationem quando aliquid probari potest, denegatur remissoria. decif. 8. nu. 9. *Quipo.*
 Officialibus Dataria emolumenta debentur ad rationem ducatorum de Camera. dec. 213. nu. 28. *Ghislerio.*

O F F I C I V M.

vnde vi. decif. 35. num. 18. *Verospio.*
 Officio Iudicis, quando non sit locus. decif. 248. num. 16. *Merlino.*
 Officio, & pietate materna obliuiscitur mater, dum transit ad secunda vota. decif. 271. nu. 23. *Merlino.*
 in Officio suo Iudex præsumitur quod fuerit diligens. decif. 76. num. 8. & 30. *Ghislerio.*
 ob Officium publicum tutor se excusare potest à munere tutelæ. decif. 123. nu. 1. *Pirouano.*

O M M I S S I O.

Omissio descriptionis bonorum in inventario, quando non præsumatur dolosa. decif. 360. nu. 7. *Pirouano.*
 super Omissione executionis mandati potest noua inchoari præscriptio Statuti Urb. lib. 1. cap. 158. decif. 346. nu. 10. *Pirouano.*
 ab O N E R E formatur, & descendit lucrum. decif. 19. num. 8. *Merlino.*
 ad Onera realia, & collectas non tenentur emphyteutæ Ecclesiæ, si sint imposita per Statuta Laicorum. decif. 42. num. 17. *Merlino.*
 ab O P I N I O N E communi non est recedendum in iudicando. decif. 272. num. 21. *Merlino.*

O P P O S I T I O.

Oppositiones contra testes non releuant, si illorum fides ex alijs probationibus sufficienter adminiculetur. decif. 331. num. 10. *Ghislerio.*
 Oppositiones contra testes non sunt attendendæ, quando non sunt probatæ. decif. 43. nu. 3. *Panzirolo.*
 O P P O N E N S de inualiditate Electionis ut audiatur, debet præcisè iurare ut deponit c. ut circa de elect. decif. 289. nu. 40. 41. & 78. *Coccino.*

O R A T I O.

Oratio imperfecta perficitur ex præcedenti, vel sequenti, si hoc congruè fieri potest. decif. 120. nu. 2. *Coccino.*
 Oratio præsumitur vnica stante vnica coniunctione, quamuis qualibet oratio habeat suum particularem sensum. decif. 168. num. 10. *Vbaldo.*
 Orationis vna pars, alteram partem dubiam declarat. decif. 129. num. 5. *Motmano.*
 Orationi, lectioni, & verbi Dei prædicationi Episcopus tantummodo vacare debet, abiecta omni rei familiaris cura. decif. 134. num. 19. *Merlino.*

O R D I N A R I V S.

Ordinarius pro bono pacis, & ex causa vtili Ecclesiæ potest moui proprio reseruantes pensiones. decif. 94. numero 6. *Pirouano.*
 Ordinarius non potest ex se, immutare præcedentem statum Ecclesiæ. decif. 27. nu. 6. *Dunozeto.*
 Ordinarius præsumitur bene informatus de qualitate personarum resignantium. dec. 27. nu. 13. *Dunozeto.*
 Ordinarius in Collegiatis, tunc solus confert, quando beneficium vacans non fuit dotatum de beneficijs ad Ecclesiam pertinentibus, sed ad aliam Ecclesiam. decif. 157. num. 24. *Pirouano.*
 Ordinarius in Collegiatis non confert, sed vacantia sunt de simultanea collatione Prælati, & Canonicorum. dec. 157. nu. 22. & 23. *Pirouano.*
 Ordinarius non potest reseruare pensiones ad fauorem eorum, qui non sunt resignantes, sed omnino requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas. dec. 94. nu. 8. *Pirouano.*
 Ordinarius non potest reseruare pensiones pacto contrahentium firmatas, sed egent tanquam improbæ auctoritate Apostolica. decif. 94. nu. 7. *Pirouano.*
 Ordinarij assertioni non creditur, si sit contraria dispositioni iuris communi. dec. 223. nu. 13. *Ghislerio.*
 Ordinarij consensus non requiritur in donatione iurispatronatus, quando sumus in donatione omnium iurium, & bonorum. decif. 207. nu. 16. *Dunozeto.*
 ab Ordinarij iurisdictione quando beneficium semel est exemptum, semper remanet derogatum iuri competenti. decif. 157. nu. 1. *Pirouano.*
 de Ordinarij illius collatione est illud beneficium, intra cuius fines Diocæsis sita sunt. dec. 43. nu. 1. *Pirouano.*
 Ordinarij præsumuntur bene informati de statu, & qualitate

rate beneficiorum suar. Diocesis. decif. 13. numer. 14. *Merlino.*

Ordinariorum enunciatiuis in probatione iurispatronatus solet Rota multum deferre, quia presumuntur scire qualitates beneficiorum. decif. 166. nu. 12. *Merlino.*

Atque, ut plurimum se reddunt difficiles ad instituendum. ibidem.

Reliqua vide in verbo Episcopus.

ORDINARIE est agendum contra legitimum contradic-
torem. decif. 133. num. 3. *Ghislerio.*

ORDINATIONES, seu renouationes, quæ non habue-
runt effectum, non attenduntur. decifio. 317. numer. 6. *Buccabella.*

ORDINATORIA Iudicii sunt seruanda iuxta locum ubi
litigatur, non obstantibus statutis loci, ubi partes sunt
oriundæ. decif. 305. num. 10. *Buccabella.*

de Ordinarijs Iudicij est appellatio. decif. 305. numer. 10. *Buccabella.*

O R D O.

Ordines incongruum est, ut confundantur. decif. 288. nu. 18. *Merlino.*

Ordines ut dicantur nulliter suscepti, requiritur metus talis,
ut cadat in inconstantem virum. decifio. 40. numer. 5. *Ghislerio.*

Ordines sacri, si constaret quod fuerint suscepti per metum,
hoc non officit, si pariter constet de ratificatione. decif. 40.
num. 18. *Ghislerio.*

Ordines sacros, quando, licet quis suscepit per viam co-
actiuam, teneatur continere. decifio. 40. num. 10. & seq. *Ghislerio.*

Ordines sacros si quis suscepit per metum, si postea sponte
administret, dicitur purgatus metus. decif. 325. numer. 7. *Ghislerio.*

Ordines sacros, dato quod quis suscepit per metum, quan-
do dicatur purgasse talem metum. decif. 325. numero 6. *Ghislerio.*

Ordines sacros ad hoc ut quis dicatur suscepisse per metum,
requiritur talis metus, ut cadat in constantem virum. dec.
343. num. 17. *Ghislerio.*

Ordines sacros non potest dici quod quis per metum susce-
perit, si tantum ad id fuerit persuasus. ibid. nu. 18.

Ordines sacros dato, quod quis per metum suscepit, ex qui-
bus dictus metus dicatur purgatus. decif. 343. num. 21. *Ghislerio.*

Ordines sacros suscipiens per vim, & metum causatiuum,
ordinatur quidem, sed non tenetur continere. decif. 40.
num. 16. *Ghislerio.*

Et propterea si post ordinem taliter susceptum semel vta-
tur, & sine cautione aliqua puta si semel indutus solemniter
cantauit Epistolam, clausa est sibi porta contradicen-
di. ibidem num. 17.

Ordinum character non imprimitur stante coactione præ-
cisa, sed si sit conditionalis, imprimitur. decif. 40. num. 7. *Ghislerio.*

Ordinum distinctio in preminentiarum materia multum
attendenda est. decif. 288. nu. 19. *Merlino.*

Ordines suscipiens, si character imprimatur, an teneatur con-
tinere, si per viam coactiuam eos suscepit. decif. 40. nu. 8.
& 9. *Ghislerio.*

ORIGINALIS quod non sit aliqua Bulla, ex quibus bene
deducatur. dec. 224. nu. 12. & 13. *Merlino.*

P

P A C T V M.

Pactum nudum de Iure Ciuili non parit actionem. decif.
58. num. 2. *Coccino.*

Pactum de solutione in euentum non solutionis per trien-
nium, conuenit contractui emphyteotico. decif. 110. nu.
17. *Merlino.*

Et etiam tale pactum apponi potest in contractu censuali,
cum non sit contra naturam substantialem census. ibidem
num. 18.

Pactum de non succedendo in fideicommissio valet, & qua-

re. decif. 12. num. 7. *Coccino.*

Pactum factum in fraudem vsurarum, aut quo quomodo
de vsura suspectum, nullius est roboris. decif. 134. num. 10. *Verospio.*

Pactum resolutiuum æquiparatur pacto l. commissoriae, &
in omnibus contrahibus fieri potest. decif. 199. numer. 12. *Vbaldo.*

Pactum non valet, quod pater cadat à feudo propter delictum
filij. decif. 86. nu. 54. *Ghislerio.*

Pactum, quod viuente vxore dos maneat apud virum, à iure
improbatur. dec. 318. num. 11. *Verospio.*

Pactum, ut dos soluto matrimonio cum liberis remaneat
apud virum, non habet locum ea viuente, sed solum illa
defuncta. decif. 318. num. 12. *Verospio.*

Pactum nudum, iuramento vallatum, nedum de Iure Cano-
nico, sed etiam de Iure Ciuili parit actionem, & obligatio-
nem. decif. 58. nu. 18. *Coccino.*

Pacta apposta in donatione iam perfecta, non tenent. ibid.
num. 42.

Pactum nudum de donando, à lege confirmatur, & vtile
erit, quamuis fuerit simplex. ibid. num. 17.

Pactum ut quis seruet, non solum de Iure Canonico, sed
etiam de Iure Ciuili compelli potest. ibid. nu. 4.

per Pactum de non petendo eliditur vis obligationis Came-
ralis. decif. 281. num. 6. *Panzirolo.*

Pactum redimendi, est onus imponens seruitutem rei. decif.
17. num. 8. *Dunozetto.*

Et facit eam minus valere, quam sibi libera vendita esset.
ibid. num. 8.

Pactum de donando idem operatur, quod ipsa donatio. dec.
118. num. 9. *Pirouano.*

Pacta potissimum sunt inspicienda, ad cognoscendam spe-
ciem contractus. decif. 110. num. 2. *Merlino.*

Pactum de retrouendendo minuit valorem rei venditæ in
tertia parte. decif. 17. num. 4. *Dunozetto.*

Pactum de retrouendendo temporale, non minuit valorem
rei in tertia parte, quando est limitatum in damnum ven-
ditoris. ibid. num. 7.

Pactum de hæreditate viuents est omni iure improbatum,
ideo iuramento validari non potest. decifio. 33. numer. 7. *Dunozetto.*

Pactum de retrouendendo minuit valorem rei in tertia par-
te, quando est perpetuum, & liberum quancumque ad
libitum venditoris. decif. 17. num. 5. *Dunozetto.*

Pactum affirmatiuum ad differentiam renunciationis super
hæreditate viuents, non validatur iuramento. decif. 33.
num. 9. *Dunozetto.*

Pactum solum de donando, de iure antiquo erat inefficax,
sed secundum nouum ius efficax est. decif. 58. numer. 47. *Coccino.*

Pactum de donando, si fuerit appositum occasione ma-
trimonii, & fuerit factum in ipso tractatu, censetur
pars illius tractatus, & cum eo confunditur. ibidem
num. 39.

Pactum de retrouendendo temporale, minuit etiam valo-
rem rei in tertia parte, habita ratione temporis. decif. 17.
num. 6. *Dunozetto.*

Pactum redditur suspectum de vsura, stante nimia diligen-
tia, & cautela partis contra omnem consuetudinem. decif.
132. num. 12. *Verospio.*

Pactum de hæreditate viuents non valet, nisi ille viuens
consentiat, & in eodem consensu vsque ad obitum pers-
euerauerit. decif. 33. num. 1. *Dunozetto.*

Et ex tali consensu nullum ius parti acquiritur, & quan-
do censeatur reuocatus, nu. 3. & an sufficiat tacita reuoca-
tio, numero 4. & vtrum ista procedant stante iuramento
num. 5.

per Pactum de donando vestitum ex coherencia alicuius
contractus, donatario acquiritur ius quæsitum. decif. 58.
num. 20. & 21. *Coccino.*

Pactio præiudiciali Ecclesiæ, quando Prelatus teneatur stare,
decif. 29. num. 16. *Verospio.*

Pactio nudo hodie donatio perficitur etiam de Iure Canonico.
decif. 58. num. 14. *Coccino.*

ex Pacto, & prouidentia dicitur emphyteusis, quando concessa est pro filiis, & nepotibus, omiſſa mentione hæredum. decif. 74. nu. 1. *Merlino.*
 ex Pacto regulariter tribuitur obligatio efficax. decifio. 54. num. 16. *Coccino.*
 in Pacto de retrouendendo, pro tempore, quo res vendita non poteſt redimi, nullum poteſt conſiderari onus, & conſequenter nulla poteſt fieri diminutio veri valoris. dec. 17. nu. 9. *Dunozetto.*
 Pacto reuerſus, quoad omnia bona donata eſt locus, ſtante contrauentione donatarij. dec. 203. nu. 1. *Panzirolo.*
 Siue pacta in donatione appoſita importarent conditionem, ſiue modum. ibidem.
 Et hoc procedit etiamſi donatarius in minimo deficiat. ibid. num. 2.
 ex Pacto patris filius non poteſt priuari hæreditate ſibi relicta. decif. 208. nu. 12. *Ghiſlerio.*
 Pacta vt ſeruentur, nihil tam naturale, & æquum eſt. decif. 172. nu. 75. *Merlino.*
 Pacta, & conditiones licitum eſt apponere in donatione, quando non eſt perfecta. dec. 58. nu. 1. *Coccino.*
 Pacta, & obligationes, quam vt ſeruentur, atque opere compleantur, nihil tam naturale eſt. decif. 196. num. 3. *Merlino.*
 Pacta dicuntur pars pretij. dec. 77. nu. 15. *Merlino.*
 Pacta debent custodiri. decif. 58. nu. 5. *Coccino.*
 Pacta obſeruare naturali æquitati maximè congruit. decif. 240. nu. 22. *Merlino.*
 Pacta de hæreditate viuents ſunt inualida etiam inter filios, & quoad filios, quamuis ſint iuramento firmata. decif. 33. nu. 6. *Dunozetto.*
 ex Pactorum qualitate inſpicitur qualis contractus ſit celebratus à contrahentibus. dec. 14. nu. 6. *Ghiſlerio.*
 Pactis prioribus derogatur per poſteriora. decif. 250. nu. 13. *Merlino.*
 à Pactis contrahentium non eſt recedendum. decifio. 250. num. 9. *Merlino.*
 ex Pactis inſolitis contra naturam contractus detegitur ſimulatio. decif. 17. nu. 10. *Dunozetto.*
 Pacti, & contractus vigore ea quæ ſpectant, eorum effectus tam actiue, quam paſſiue tranſeunt in hæredes. decif. 19. nu. 9. *Merlino.*
 P A P A
 à Papa ſi quis coadiutorem petierit, & coadiutoria ſit ei, & Eccleſiæ vtilis, non poteſt variando dicere ſe illo non ege-
 re. dec. 133. nu. 7. *Ghiſlerio.*
 Papa ſi alicui concedat decimas, quando dicantur acquiſi-
 tæ ex propria induſtria, & labore. decif. 19. numero 13. *Merlino.*
 Papa, ſi ordinet Iudici delegato, vt moderetur ſuam inhi-
 bitionem, perinde ac ſi priores literæ non emanaffent,
 quid præſumitur, quod Papa voluerit. decif. 11. numero 7. *Ghiſlerio.*
 Papa ſine dubio poteſt diſpenſare ſuper matrimonio de fa-
 cto contracto, remouendo impedimentum iuris tantum
 Canonici. dec. 273. nu. 19. *Panzirolo.*
 Papa non præſumitur velle mutare naturam beneficij abſq;
 expreſſione. decif. 245. nu. 20. *Pirouano.*
 Papa, ſicut prohibendo matrimonium in certis gradibus,
 poteſt facere filios illegitimos, multo magis poterit illos
 legitimos, reddere remouendo impedimentum. decif.
 273. nu. 2. *Panzirolo.*
 Eriſta eſt receptiſſima, & communis opinio. ibidem nu-
 mero 22.
 Papa, ſi beneficia vacantia apud Sedem intra menſem
 non conferat, expirat reſeruatio. decif. 150. numero 15. *Pirouano.*
 Papa poteſt ſupplere omnes defectus, & de hoc dubitare
 neceſſe eſt. decif. 194. nu. 3. *Merlino.*
 Papa, quando prouidet de beneficio, reſeruato, cenſetur
 prouidere quatenus probetur reſeruatum, aut affectum.
 decif. 245. nu. 19. *Pirouano.*
 Papa præſumitur habuiſſe plenam notitiam de his, quæ in
 literis Apoſtolicis conſeſſionis inſerta ſunt. decif. 327.

num. 9. *Dunozetto.*
 Papa cenſetur conferre beneficia iuxta illorum naturam. decif. 221. nu. 20. *Panzirolo.*
 Papa ſicut in plenitudine poteſtatis, ita & Epifcopi in patte ſollicitudinis, in decretis Ciuitatibus, & Diœceſibus ſunt aſſumpti. decif. 234. nu. 40. *Merlino.*
 Papa ligat inferioreſ abſque alicuius inhibitione. decifio. 343. num. 6. *Ghiſlerio.*
 Papa, ſi ab aliquo Iudice auocauerit cauſam, ille abſque no-
 uo reſcripto Papæ, non poterit cauſam cognoscere. ibi-
 dem num. 7.
 Papa, vt dicatur voluiſſe immutare ſtatum beneficij, debet doceri de eius præciſa ſcientia, animo, & intentione. decif. 57. nu. 7. & 8. *Merlino.*
 Papa in beneficialibus habet omnimodam poteſtatem. decif. 38. nu. 76. *Dunozetto.*
 Papa non habet opus, quando diſponit contra Concil. Tri-
 dent. illi derogare, ſed ſufficit, quod contra Concilium diſponat. dec. 71. nu. 9. *Vbaldo.*
 Papa ſi committat alicui, vt conferat beneficium Titio, iſte poterit ſubdelegare, cum perſona ſit certa. dec. 38. nu. 41. & 42. *Dunozetto.*
 Papa poteſt derogare concordatis. decifio. 114. numero 3. *Ghiſlerio.*
 Papa in beneficialibus habet omnimodam poteſtatem. ibi-
 dem num. 2.
 Papa non videtur taliter aſſenſiſſe Concordatis, vt ſibi peni-
 tus manus ligauerit. ibid. num. 4.
 Papa, ad hoc vt dicatur immutaſſe ſtatum beneficij, debet conſtare de eius ſcientia. dec. 57. nu. 5. *Merlino.*
 Papa non dicitur alteraſſe teſtatoris voluntatem, ſed potius fauiſſe eius diſpoſitioni, in accelerando ordinata ab eo. decif. 11. nu. 14. *Ghiſlerio.*
 Papa in beneficialibus certum eſt, quod habet abſolutiſſi-
 mam auctoritatem. dec. 29. nu. 2. *Veropio.*
 Papa, ſi per viam gratiæ diſponat, vt legatum relictum à Te-
 ſtatore vni Eccleſiæ, alteri Eccleſiæ tribuatur, dicitur op-
 timè ſcire præiudicium, quod ſit dictæ Eccleſiæ. dec. 11. num. 27. *Ghiſlerio.*
 Papa quando ex cauſa narratorum manus apponit ſuper
 aliquo beneficio, ſi narrata non ſunt vera. Papa non
 intendit præiudicare collatoribus. decif. 45. numero 7. *Ghiſlerio.*
 Papa per ſolam citationem executam in Curia, & nulla alia
 præcedente citatione, arctat citatum ad comparandum. decif. 104. nu. 30. *Coccino.*
 Et hoc procedit pariter in alio, qui hoc ſpeciali mandato
 Papæ hoc facit. ibid. num. 31.
 Papæ gratia per ſolam Signaturam perficitur, & literæ re-
 quiruntur tantum ad probationem gratiæ. dec. 38. nu. 80. *Dunozetto.*
 Papæ ſpecifica confirmatio, & non ſufficit generalis in for-
 ma, vt per Statutum dicatur derogatum Iuri Canonico. dec. 126. nu. 12. *Pirouano.*
 Papæ prouiſiones non mutant ſtatum beneficij. decif. 57. num. 6. *Merlino.*
 de Papæ poteſtate non eſt dubitandum. decif. 102. num. 8. *Vbaldo.*
 de Papæ ignorantia dari non poteſt, vbi procedit per viam
 gratiæ, & ſcit per ſimiles actus alicui ſemper præiudica-
 ri. decif. 11. nu. 26. *Ghiſlerio.*
 in Papæ manibus ſi ſiant reſignationes de Eccleſijs re-
 ceptiſſis, quando ſubſtineantur. decifio. 27. numero 6. *Dunozetto.*
 Papæ creditur, ſi atteſtetur de actu coram ſe geſto. dec. 20. num. 1. *Ghiſlerio.*
 Papæ repræſentat Signatura. decif. 102. nu. 7. *Vbaldo.*
 ad Papam appellans, quid facere debeat. decif. 124. num. 9. *Coccino.*
 per Papam benè committantur vltimæ voluntates, ſi non
 poſſint adimpleri in certo caſu. decif. 11. num. 12. & 13. *Ghiſlerio.*
 P A R E N S.
 Parentes quando tranſeunt ad ſecunda vota, filij propter
 reue-

reuerentiam eisdem debitam, non audent contradicere. decif. 80. nu. 16. *Merlino*.

Parentes possibile est, quod ante obitum bona consumant, ut de illis ad libitum disponant: & sic spes quam habet filius in legitima post eorum mortem, nullo modo est certa, & quia etiam ipse potest eis præcedere. dec. 355. nu. 10. *Molmanno*.

PARIA sunt aliquid non fuisse factum, vel non habuisse effectum, dec. 7. nu. 13. *Ghislerio*.

de PARTITIONE debet constare, ut contumacia cui-
tetur, dec. 254. nu. 4. *Coccino*.

PAROCHIA.

Parochia curam licet Episcopus commiserit Parocho, adhuc tamen totius plebis suae Diocesis curat retinet. decif. 234. nu. 64. *Merlino*.

Parochia semper inheret, estque ab ea inseparabile munus prædicandi. dec. 234. nu. 59. *Merlino*.

PAROCHIALIS.

in Parochiali Ecclesia beneficiati duo satis sunt. decisio. 6. num. 10. *Verospio*.

ad Parochialem Ecclesiam electio quando est nulla pater-
ter ex defectu formae, cessat contraria attestatio Episco-
pi. decif. 359. num. 8. *Molmanno*.

PAROCHIANI.

Parochiani in nihilo grauius soluendo decimas potius Episcopo, quam Rectori. dec. 334. nu. 5. *Pirouano*.

Parochiani licet omnes moriantur, vel recedant, nihilomi-
nus Ecclesia remanet parochialis habitu. dec. 221. nu. 25. *Panzuolo*.

Parochiani sunt vocandi, quando Ecclesia parochialis est
vnienda alteri Ecclesiae, quia agitur de eorum interesse. decif. 223. nu. 5. *Ghislerio*.

PAROCHVS.

Parochus Sacramenta Parochianis, & Parochi ab eo acci-
pere debent. dec. 291. nu. 1. *Ghislerio*.

Parochus tenetur prædicare in sua Ecclesia, si minus assu-
mendus est Doctor idoneus. dec. 234. nu. 41. *Merlino*.

Parochus naturaliter, & ex iure Diuino subditur potestati
Episcopi. ibid. nu. 66.

Parochus in Regimine Ecclesiae parochialis sibi, vel à Papa
Episcopo vniuersali, vel à loci Episcopo commisit vices
sustinet, & in quo. ibid. nu. 42.

Parochus quod non tenetur per se, vel per alium prædica-
re, hoc non potest consuetudine induci, quia esset anti-
mabus perniciosus. ibid. nu. 50.

Parochus tenetur præstare alimenta Prædicatori ad explen-
dum prædicationis munus assumpto, etiam si redditus Ec-
clesiae non sufficerent ad sui ipsius alimenta, & victum,
quem sibi comparare debet laudabili aliqua arte, seu exer-
citio. ibid. num. 54.

Parochus, & duo testes de iure Canonico sufficiunt in testa-
mentis. decif. 126. nu. 26. *Pirouano*.

Parochus ratione curae debet indistinctè recipere omnes de-
cimas. decif. 30. nu. 2. *Vbaldo*.

Parochus non est priuandus sua portione decimarum ut quat-
ta Episcopo soluantur. dec. 61. nu. 3. *Pirouano*.

Parochus ut excludatur à decima sibi de iure debita, quid re-
quiratur. decif. 30. num. 13. *Vbaldo*.

Parochus potest dare licentiam prædicandi in sua Parochia
decif. 234. nu. 73. *Merlino*.

Sed hoc intellige, quod possit casualiter, & intransitu re-
cipere ad prædicandum in sua Ecclesia Doctorem ali-
quem insignem in Theologia. ibid. nu. 76.

Parochus habet intentionem fundatam super primitiis de-
bitis ex fructibus bonorum positorum in locis suae Para-
chiae. decif. 261. nu. 1. *Buccabella*.

Parochus distinctus tenetur ad prædicandum per se, vel
per alium, quam tenetur ad refectionem propriæ Ec-
clesiae, ad quam non tenetur, nisi deductis prius alimentis
necessariis. dec. 234. nu. 56. *Merlino*.

Parochus acceptando Parochiam se inter obligauit ad offi-
cium prædicationis curae annexum, sibi que imputare de-
bet, si tenue beneficium acceptauit. ibid. nu. 55.

Parochi obligatio de prædicando est personalis, inducta

quoadmodo ex quasi contractu, dum ipse Parochus
acceptauit Parochiam. ibid. nu. 58.

Parochi obligatio de reparando Ecclesiam est realis, & sic
quatenus suppetunt redditus Ecclesiae. ibid. nu. 57.

Parochi, & testium processus examinibus, qui in aliquo testa-
mento interuenerunt, fieri debet coram Iudice sæ-
culari, non autem Ecclesiastico. dec. 126. nu. 5. *Pirouano*.

Parochi adnotanti mortem Parochiani creditur, quia ad
illum spectat adnotatio. dec. 13. num. 2. *Merlino*.

Parochi non prædicante, assumendus est Doctor idoneus
ad hoc munus obeundum. dec. 234. nu. 51. *Merlino*.

coram Parocho, & duobus testibus si sit confectum testa-
mentum, potest, & debet ad instantiam ne dum hæredum,
sed etiam legatariorum aliorum quorumcunque in publi-
cam formam redigi ad perpetuam rei memoriam. decif.
126. nu. 3. *Pirouano*.

coram Parocho, & duobus testibus si sit factum testamen-
tum, si versetur in subdito ditionis Ecclesiasticae, ubi ius
Canonicum seruetur, nedum sustinetur ubi agitur de pia
causa, sed etiam fauore causae prophanae. decif. 126. nu. 1,
& 2. *Pirouano*.

coram Parocho proprio, nec de eius licentia, si opponatur
quod sit contractum matrimonium, ista oppositio tolli-
tur ex diuturna coniugum cohabitatione. dec. 273. nu. 32.
amplius num. 33. *Panzuolo*.

Parochi quod teneantur præiudicare, in hoc sunt aperti Ca-
nones. dec. 234. nu. 49. *Merlino*.

Parochi ita se habent ad Episcopum, ut Baliai, vel Præpo-
siti ad Regem. dec. 234. nu. 68. *Merlino*.

Parochi sunt eidem Prædicationis oneri obnoxii, sicut &
sunt Episcopi. dec. 234. nu. 43. *Merlino*.

Parochis nulla concessa est facultas circa ius eligendi Præ-
dicatores in Parochiis propriis. decif. 234. numero 73.
Merlino.

Et ita fuit in casu contingenti à sacra Congregatione Epi-
scoporum decif. ibid. nu. 74.

PARS.

Pars si non opponat de pendentia litis coram alio Iudice ge-
sta coram Iudice, coram quo causa non pendet, valent,
decif. 85. nu. 8. & 10. *Vbaldo*.

Pars si petat instantiae restorationem, si nihil releuans de-
ducat, repellenda est. dec. 1. nu. 6. *Coccino*.

Pars potest renunciare clausulis ad sui fauorem apposis,
decif. 91. nu. 24. *Vbaldo*.

Pars potest appellare à mandato excessiuo. dec. 185. nu. 11,
Molmanno.

Pars non est citanda, quando examinatur quis, ad effectum
obtinendi aliquod beneficium. decisio. 147. numero 10.
Pirouano.

Pars citata debet esse certa, quando Iudex vult ferre senten-
tiam, cum agatur de re satis præiudiciali, cum amplius re-
uocari non possit. decif. 141. nu. 8. *Merlino*.

Pars si sit præsens, quando iura extrahuntur, non est opus
attestatione, quod Iudex illa viderit. decif. 76. num. 16.
Ghislerio.

Pars quod obtinuit contra Aduersarium, id quoque in ip-
sius persona obtinere debet ad alterius partis fauorem.
decif. 302. nu. 11. *Molmanno*.

Pars si fuerit citata pro determinata hora, quando compa-
ret post dictum terminum, & Iudex iam interposuit de-
cretum, tunc præsumitur interpositum in termino citatio-
nis, & non antea. dec. 76. nu. 28. *Ghislerio*.

Pars citata, si intra determinatum tempus non compareat,
si perquiratur, hoc fit ex vrbantate. decif. 76. num. 26.
Ghislerio.

Pars non debet aduersario suo contra se ipsum facere expen-
sas litis. decif. 155. nu. 18. *Coccino*.

Pars in toto continetur, dec. 129. nu. 7. *Molmanno*.

Partis sola protestatio non potest circumducere citationem,
ita ut Iudex sistat quin ferat sententiam. decif. 69. num. 5.
Merlino.

Partis scientia non infert scientiam Iudicis ad effectum
attentatorum. decisio. 297. numero 7. & declara num. 8.
Verospio.

ad Partis supplicationem si Papa concedat aliquam gratiam, est conditionalis, scilicet, si narrata sint vera. decif. 245. nu. 18. *Pironano*.

Parti ita clausula, sublata, claudit os, vt nec admitti possit ad probandum contrarium. decifio. 62. numero 7. *Merlino*.

Parti non debet nocere error Notarij. decifio. 119. num. 3. *Moimanno*.

Parti decernenda est copia iurium productorum, cum termino opponendi ad effectum, vt illa probent. decif. 76. num. 22. *Ghislerio*.

ad Partem quando quis est vocatus, censetur regulariter vocatus ad dimidiam. dec. 180. nu. 4. *Merlino*.

ad Partem qui admittitur, facit partem. decif. 219. num. 1. *Dunozetto*.

in partem mitiorem, vt præsumat, sufficiens est personæ honestas. decif. 265. nu. 12. *Moimanno*.

Partes, quod habuerint pro perfecto contractum venditionis, & deinde remiserint perfectionem eius, nempe certitudinem pretij in tertium, hoc implicat contradictionem. decif. 172. num. 51. *Merlino*.

Partes, quando approbant, atque auctorizant personam, & legalitatem Notarij, quo ad aliquod instrumentum, præsuntur etiam hoc velle, quo ad omnia instrumenta. decif. 184. nu. 10. *Coccino*.

Partes de communi consensu possunt dare robur scripturæ, etiam in formi. dec. 184. nu. 44. *Coccino*.

Partes, si consenserunt in peritum electum à Iudice, standum est ei. dec. 10. nu. 12. *Ghislerio*.

Partes non possunt facere perfectum illum contractum, in quo deficit substantia. decif. 172. nu. 49. *Merlino*.

à partibus qualis nominatur contractus, talis debet censi, & non diuersus. dec. 14. nu. 4. *Ghislerio*.

Partibus non est danda occasio suplantandi Viros primarios, & sic eos excludendi ab alterius partis suscipiendo patrocinio. decif. 163. nu. 3. *Coccino*.

PARTICIPIVM resoluitur in relatiuum, & in verbum sui temporis. decif. 167. nu. 26. *Merlino*.

Participium præsentis temporis resoluitur in relatiuum, & verbum præsentis temporis, & importat conditionem, & præcedentem dispositionem restringit. decif. 164. nu. 29. *Coccino*.

Participia quando resoluuntur in verbum præsentis temporis cum suo relatiuo, non important conditionem. decif. 120. nu. 6. *Coccino*.

PATER, & filius censentur simul, & semel vocati. decif. 127. num. 20. *Coccino*.

Pater, & filius, si simul sint admissi ad præsentandum, hoc non conuenit iuri patronatus hæreditario. decifio. 166. num. 14. *Merlino*.

Pater tanquam legitimus administrator habens vsumfructum in bonis filij, potest nomine eius transigere. decif. 86. nu. 14. *Ghislerio*.

Pater potest stipulari pro filio absente, & pro nascituro. decif. 118. nu. 16. *Pironano*.

Pater non habet vsumfructum in bonis filij, si filius veniat ex priuatione patris. decif. 103. nu. 15. *Pironano*.

Pater semper durat in necessitate dotandi filiam. decif. 299. nu. 7. *Verospio*.

Pater vsumfructum habens in bonis filiorum, si quid in eis impendat, vel ædificet, non sibi acquirit, sed melioratum, & ædificatum spectat ad filios. decif. 116. num. 11. *Merlino*.

Pater ex quibus præsumat voluisse adire hæreditatem materiam nam nomine filiorum. decif. 264. numero 11. *Dunozetto*.

Pater vtiliter, & prudenter censetur pro filijs transigisse, si ita transigit, pro se, sicut pro filijs. decif. 86. num. 25. *Ghislerio*.

Pater retinendo bona materna, censetur nomine filiorum infantum hæreditatem matris eiusdem adiuisse. dec. 264. num. 9. *Dunozetto*.

pater præsuntur magis diligere filium, quam nepotem ex

eo. decif. 145. nu. 14. *Pironano*.

Pater quando censetur adire hæreditatem maternam filio delatam. decif. 144. nu. 5. *Dunozetto*.

Pater, nec admittitur ad authorizandum personam filiorum, si agatur de propria vtilitate, & commodo ipsius patris. decif. 190. nu. 16. *Merlino*.

Pater in dubio censetur stipulari filij vti hæredibus, & non vti filijs. dec. 127. nu. 7. *Coccino*.

Sed ab ista regula receditur, quando ex coniecturis aliud apparet, & quæ sint istæ coniecturæ ibidem num. 8. 9. 10. & 11.

Pater, tanquam legitimus administrator bonorum filij, potest pro eo transigere. decif. 208. nu. 1. *Ghislerio*.

Et multo magis procedit, quando transactio est vilis. ibidem num. 2.

Pater, vel Auus in dubio præsuntur legare filiabus pro dote. decif. 145. num. 17. *Pironano*.

Pater, si intuitu certi matrimonij contrahendi promittat aliquid filio, sequitur ius irrevocabile quæsitum fuisse, nedum filio, sed etiam Nuri. dec. 44. nu. 1. *Merlino*.

Pater adiiciens fideicommissum in bonis filio relictis non præsuntur voluisse filium grauare in legiima, nisi hoc expresse dixerit. decif. 337. nu. 6. *Verospio*.

Pater est legitimus administrator bonorum filij. decifio. 86. num. 12. *Ghislerio*.

Pater, si donet aliquid filio contemplatione certi matrimonij, non valet pater postea eam reuocare etiam cum consensu ipsius filij. dec. 44. nu. 8. & 9. *Merlino*.

Pater, si aliquid donet filio pro contrahendo certo matrimonio, dicta donatio non potest reuocari etiam cum consensu filij in præiudicium coniugis. decif. 44. num. 4. *Merlino*.

Pater si vigore certi matrimonij aliquid donet filio, etiam ipsa Nurus habet actionem, vt ipsa donatio suam habeat effectum, & perseueret. dec. 44. nu. 2. *Merlino*.

Pater, tenetur dotare filiam, & hoc minus, obligatio proprie inheret illi. decif. 329. nu. 44. *Merlino*.

Pater, seu extraneus dotans non transfertur, in forum domicilij viri. decif. 250. num. 7. & 8. *Merlino*.

Pater, si aliquid donet filio contemplatione certi matrimonij, non solum eam reuocare non potest consentiente etiam filio, sed nec non conditio adijci potest, per quam deterior aliquo modo fieret conditio vxoris. decifio. 44. nu. 10. *Merlino*.

Pater, animus, & caput mulieris est vir. decif. 155. num. 22. *Coccino*.

Pater, si aliquid donet filio contemplatione certi matrimonij, tunc donatio non potest reuocari, neque ex ingratitudine per filium commissa. dec. 44. nu. 16. *Merlino*.

Neque per crimen à filio perpetratum in fiscum transit, ob præiudicium vxoris, cui irrevocabiliter fuit ius quæsitum: & ad hunc effectum, quid sufficiat, vt dicatur eis ius quæsitum. ibid. num. 18.

Pater, si loco legitimæ reliquerit filio formalem vsumfructum, si filius hoc acceptauerit, cum destinat esse Dominus legitimæ, non est habenda ratio de fructibus. dec. 47. nu. 25. & 30. *Pironano*.

Pater quod cadat à feudo, propter delictum filij, si fiat tale pactum non tenet. dec. 86. nu. 54. *Ghislerio*.

Pater non potest tollere obligationem suam de dotando filias, prohibendo in testamento, quod bona sua, nec ex dous constitutione alienentur: vbi de veniori, & communiori sententia. decifio. 312. numero 7. & num. 19. *Merlino*.

Patris bona sunt obnoxia obligationi dotandi filias, & cum hoc onere transeunt in hæredem. decif. 329. nu. 45. *Merlino*.

Patris bona filius vindicare potest à matre, quæ ad secunda vota tranfuit. decif. 241. nu. 7. *Merlino*.

Patris quasi possessio iuris præsentandi non transit in filium sine apprehensione. dec. 166. nu. 2. *Merlino*.

Patris defuncti loco, tunc tantum succedit filius quando agitur de successione aui, vel patris, non autem si agatur de successione alterius transuerfalis. dec. 48. nu. 19. *Ghislerio*.

Patris

Patri permittitur administratio bonorum filij infantis, quāvis non habeat vsumfructum in eius bonis. decif. 103. numero 16. *Pirouano.*
 Patri longē plus tribuitur, quam tutori. decif. 86. num. 15. *Ghislerio.*
 Patrino licet assignare legitimam filio in fructibus. dec. 47. nu. 5. *Pirouano.*
 Patrem quem esse ostendunt, ea quæ præstantur alicui, si conueniant paternæ erga liberos pietati, & officio. decif. 314. nu. 6. *Merlino.*
 ad Patrem spectat onus dotandi filias. decif. 145. num. 1. *Pirouano.*
 inter Patrem, & filium, quando aliquid actum est, præsumitur, quod fuerit omiſſa quietatio. decif. 31. numero 4. *Molmanno.*
 Patre existente bannito, si filius nascatur, an faciat deficere conditionem, si sine filijs, &c. decif. 103. numero 3. *Pirouano.*
 PATRIA potestas sola non sufficit, vt habeat pater à lege plenissimum mandatum agendi in iudicio, nisi simul habeat vsumfructum in bonis filij. decisio. 103. num. 14. *Pirouano.*
 Patriæ potestatis ius est de iure Ciuiſi Romanorum. dec. 103. nu. 9. *Pirouano.*
 PATRIÆ alicuius demonstratio est aptissima pluribus conuenire. decif. 263. nu. 7. *Coccino.*
 PATRIMONIUM proprium hæredis efficitur hæreditas, postquam eam adiuit. decisio. 144. numero 3. *Dunozetto.*
 Patrimonium mulieris, si sit effecta dos, irrevocabiliter apud eam manere debet. decif. 35. nu. 10. *Verospio.*
 PATRONVS.
 Patronus potest libere disponere de iure patronatus hæreditario. decif. 267. nu. 5. *Pirouano.*
 Patronus, si non sit primus acquirens, & fundator iuris patronatus gentilitij, per contractum, vel vltimam voluntatem præiudicare non potest successoribus, & in extraneis transferre in præiudicium vocatorum. decif. 166. num. 8. *Merlino.*
 Patronus vltimus iuris patronatus gentilitij, cum amplius non extent vocati de familia, quibus inferatur præiudicium, potest in quem voluerit illud transferre. decif. 166. nu. 16. *Merlino.*
 Patronus vltimus iuris patronatus gentilitij potest de eo libere disponere, quemadmodum primus fundator facere potuisset. decif. 166. nu. 17. *Merlino.*
 Patroni consensus necessarius, pro sustinenda validitate pensionis super beneficio iuris patronatus, quando non requiratur. decif. 186. nu. 4. *Ghislerio.*
 Patroni interesse in defensione Ecclesiæ dicitur potius secundarium, & remotum, quam primum, & proximum. decif. 314. nu. 1. *Panzirolo.*
 Quod procedit, etiam si ageretur de magno illius præiudicio. ibidem.
 Patroni scientia de resignatione iuris patronatus, ex quibus probetur. decif. 186. num. 7. *Ghislerio.*
 Patroni consensus non est necessarius in reservatione pensionis. dec. 213. nu. 10. *Ghislerio.*
 Patroni consensus, quoad resignationem quando dicatur effectus. decif. 101. nu. 9. *Molmanno.*
 Patrono citra vitium attentatorum non licet præsentare litependente. dec. 195. nu. 8. *Panzirolo.*
 Patronum illum non potest negari esse, cuius antecessores iam per centum annos præsentantur: & hæc conclusio semper in Rota fuit recepta. decisio. 218. numero 23. *Pirouano.*
 Patronorum consensus in resignatione iuris patronatus, ex quo probetur quod interuenerit. decisio. 213. numero 1. *Ghislerio.* & vide num. 3. & 5.
 de Patronorum consensu necessario constare debet, quando agitur de validitate pensionis, super beneficio iuris patronatus. decif. 186. nu. 3. *Ghislerio.*
 Patronis à die resignationis, aperitur locus præsentandi alios. decif. 223. nu. 4. *Ghislerio.*

COMPATRONI, si sint interpellati ad præsentandum, quando declarant, quod nolunt concurrere ad præsentationem. decif. 295. nu. 11. *Molmanno.*
 Tunc totum ius præsentandi remanet penes alios patronos. ibid. num. 12.
 PATRONATIBVS Principum per regulas non solet derogari. decif. 218. nu. 49. *Pirouano.*
 propter PATRVELEM, Statutum Urbis exclusiuium feminarum, non excludit feminam. decif. 68. numero 3. *Merlino.*
 PATRVVS non tenetur dotare neprem fratris, & hoc secundum opinionem aliquorum. decif. 329. numero 58. *Merlino.*
 Patruj, siue fratres germani, secundum Statut. Urb. cap. 15. lib. 1. tenentur dotare neptes, seu sorores de paragio. decif. 49. nu. 4. *Molmanno.*
 PAVLSI. C. in l. 36. ff. de fideiussor. improbat dictum Modestini, eo quod fideiussor solvens creditori, non censetur pecuniam illam dare in solutum, & in extinctionem iuris creditoris, sed potius emere nomen debitoris. decif. 41. nu. 2. *Merlino.*
 PAVPER præsumitur mulier excepta dote. dec. 31. nu. 2. *Coccino.*
 Pauperior non dicitur quis fieri, si non acquirat. decif. 323. num. 29. *Coccino.*
 Pauperior non fit, qui non acquirit, sed qui de patrimonio suo disposuit. decif. 12. num. 13. *Coccino.*
 PAVPERTAS non adimit fidem testi, si alioquin sit persona honesta. dec. 286. nu. 9. *Merlino.*
 Paupertas regulariter non repellit testem à testimonio ferendo. decif. 286. nu. 8. *Merlino.*
 PECCANDI magna esset illecebris, transgressionum nutritrix, & bonorum etiam ingeniorum corruptela, si iurisdicctio staret sine multa. decisio. 253. numero 9. *Merlino.*
 PECVNIA.
 Pecuniam sibi debitam, in extinctionem sui crediti quando quis recepit, illamque bona fide consumpsit, & quod suum est sequutus fuit, ad restitutionem pulsari nullatenus potest. decif. 77. nu. 31. *Merlino.*
 Pecunia numerata non est necesse in extinctione census, licet requiratur actus retrosimilis. decisio. 148. numero 3. *Coccino.*
 Pecunia numerata non requiritur in extinctione census. decif. 148. nu. 2. *Coccino.*
 Pecunia numerata, si requireretur in extinctione census, daretur etiam, quod census non posset vendi, permutari, aut donari. decif. 148. num. 4. *Coccino.*
 Pecunia potius præsumitur propria, qua socialis. decif. 244. num. 1. *Dunozetto.*
 Pecuniæ loco est datio in solutum, & pagamentum. dec. 52. num. 8. *Merlino.*
 pro Pecunia mutuo petita, consensu partium potest tradi iumentum, & adhuc mutuum est, & pecunia est restituenda. decif. 52. num. 9. *Merlino.*
 in Pecunia numerata si non sit constitutus census, est nullus. decif. 193. nu. 2. *Ghislerio.*
 Pecuniæ in Ciuitate lanueni non solent manere otiosæ. decif. 280. nu. 20. 21. & 22. *Coccino.*
 Pecuniæ si dentur marito pro dote, ei acquiritur plenum dominium, remanente vxori duntaxat actione ad consequendam dotem. decif. 73. nu. 1. *Merlino.*
 Pecuniæ præsumuntur subtractæ ab eo, in cuius cubiculo, & in cuius posse reperiuntur. decisio. 87. numero 11. *Vbaldo.*
 Pecuniæ receptæ pro fructibus census nullius, tanquam vsuræ, nunquam transeunt in dominium recipientis, ex communi sententia Theologorum, & Canonistarum. dec. 99. num. 4. *Merlino.*
 Pecuniarum solutarum restitutione mediante, solum fideiussor potest conseruari indemnis. decif. 222. num. 5. *Buccabella.*
 Pecunias alicuius, si quis in sua potestate habebat, dato quod iste esset illius creditor, intrat præsumptio, quod de huiusmodi-

huiusmodi pecunijs sibi ipsi satisfecerit de suo credito. decif. 336. num. 3. *Mormanno.*

P E N S I O.

Pensio, si fuerit inter partes constituta in summa certa, & determinata certarum pecuniarum, tunc respectu illius summæ est attendendus valor dd. pecuniarum. decif. 213. num. 26. *Ghislerio.*

Pensionis translatio si non sit perfecta, non potest post mortem transferentis perfici. decifio. 38. numero 81. *Dunozetto.*

Pensio, si calculetur ad rationem quinque pro centenario, prout calculari solet, clare monstrat valorem rei, ad dictam quantitatem ascendere. decif. 340. nu. 3. *Dunozetto.*

Pensio domus non probat concludenter valorem domus. ibid. num. 2.

Pensionis reservatio facta ob Episcopo ad fauorem eius, qui non est in lite, & cum onere perpetuo Commendæ, sine Beneplacito Apostolico non sustinetur. decif. 345. num. 1. *Pirouano.*

Pensionis, non omnes sunt capaces. decif. 38. numero 10. *Dunozetto.*

Pensionis reservatio, & beneficii resignatio, sunt gratiæ inter se distinctæ. decif. 213. nu. 18. *Ghislerio.*

Pensionis capacitas non deducitur ex solo Clericatu, sed etiam ex causa pia rationabilique. decif. 38. numero 11. *Dunozetto.*

Vel propter paupertatem, vel propter benemerita, aut utilitatem, quam Ecclesia sperat à pensionario. ibidem numero 11. & 50.

Pensionis impositæ super aliquo beneficio, quando dicatur capax. decif. 215. nu. 22. & 23. *Ghislerio.*

Pensionis translatio est transportatio de persona ad personam. decif. 8. nu. 22. *Dunozetto.*

Pensionis translatio facta cum clausula, si, & postquam, Clericali caractere fuit insignitus, non expirat morte transferentis, & quando hoc procedat. decif. 38. num. 74. & 75. *Dunozetto.*

Pensionis translatio non tenet, quando pensio per mortem habentis pensionem extinguitur. ibid. nu. 1.

in Pensionis translatione consensus potest præstari per procuratorem etiam post obitum. ibid. nu. 77.

Pensionem translatarius non consequitur à transferente, sed immediate à Papa, qui ius antiquæ pensionis extinguit. ibid. num. 23.

Pensiones pacto contrahentium firmatas Ordinarius non potest reservare, sed egent tanquam improbæ auctoritate Apostolica. dec. 94. nu. 7. *Pirouano.*

ad Pensionis nullitatem inferitur ex nullitate resignationis. dec. 213. nu. 11. *Ghislerio.*

ex Pensione annua differunt, & cognoscuntur locatio in perpetuum, & emphyteusis. decifio. 14. numero 24. *Ghislerio.*

Pensiones non potest reservare Ordinarius ad fauorem eorum qui non sunt resignantes, sed omnino requiritur Sedis Apostolicæ auctoritas. dec. 94. nu. 8. *Pirouano.*

Pensiones motu proprio potest reservare Ordinarius pro bono pacis, & ex causa vili Ecclesiæ. decif. 94. num. 6. *Pirouano.*

PENSIONARIUS non præsumitur, si pensio fuisset excessiua, illam soluere voluisse, & sic constituere illum, cui debetur pensio, in quasi possessione exigendi. decif. 186. nu. 17. *Ghislerio.*

PERÆQVATOR rationes reddere tenetur. dec. 289. num. 60. *Coccino.*

P E R I T V S.

Peritus, quando est electus ad æst. mandum pretium rei venditæ, si ille non æstimet, deficit substantia contractus, & non potest suscitari recurrendo ad alias personas: & quare. decif. 248. nu. 7. & 13. *Merlino.*

Peritus an prober, si se remittat arbitrio Iudicis. decif. 10. num. 11. *Ghislerio.*

Periti æstimatio non releuat, si sit facta à Perito electo à parte, absque decreto Iudicis, & citatione partis. decif.

17. num. 1. *Dunozetto.*

Perito electo à Iudice, & in quem partes consensum præstiterunt, standum est. decif. 10. nu. 12. *Ghislerio.*

Periti electi ad æstimandum pretium rei venditæ, tunc si illud non definiuerint, non est recurrendum ad tertium peritum. decif. 172. nu. 17. *Merlino.*

Periti electi ad aliquid referendum, debent facere id quod habent in mandatis. decif. 115. nu. 8. *Coccino.*

Peritorum relationibus in arte sua standum est omnino, dum de errore non docetur. decifio. 342. numero 2. *Ghislerio.*

Et eo magis ista regula procedit, quando Peritus retulit utraque parte informante. ibid. num. 3.

Peritorum assertioni est standum. decifio. 227. numero 7. *Panzirolo.*

Peritis in arte statum. decif. 151. nu. 14. *Pirouano.*

Peritis in arte est fides adhibenda. decifio. 105. numero 8. *Queipo.*

Peritis iudicialiter electis credendum est, donec de errore non doceatur. decif. 2. nu. 6. *Pirouano.*

PERITIA in teste perito est instar rationis. decif. 308. nu. 10. & nu. 13. quod quomodo intelligatur, vide nu. 14. *Verospio.*

PERIVRI exceptio non obstat. quando fuit obrenta absolutio. dec. 55. nu. 15. *Ghislerio.*

ob Periurium commissum, testes non probant. decifio. 66. num. 6. *Mormanno.*

P E R M V T A T I O.

Permutatio beneficiorum est quidam contractus innominatus. decif. 130. nu. 2. *Queipo.*

ex Permutationis titulo oneroso, si sit facta vnio, non cadit sub regulis reuocatorijs. dec. 30. nu. 12. *Vbaldo.*

Permutationis, & donationis appellatione non venit hypothea. decif. 118. nu. 19. *Pirouano.*

PERPETVVM dum se videt Officialis, facilius inducitur in tyrannidem. decif. 26. nu. 31. *Merlino.*

ex PERSEVERANTIA in male agendo, insurgit præsumptio incorrigibilitatis. decifio. 155. numero 37. *Coccino.*

P E R S O N A.

Persona quando est electa ad providendum aliquem de certo beneficio, tunc solum agitur de executione circa factum. decif. 8. nu. 43. *Dunozetto.*

Persona vna, considerantur tanquam duæ sint personæ, quando iura duarum personarum in ea concurrunt. decif. 235. nu. 4. *Ghislerio.*

Persona vna in diuersis gradibus esse potest. dec. 162. nu. 8. *Pirouano.*

Persona Ecclesiastica non comprehenditur sub statuto Laicorum. decif. 58. nu. 28. *Coccino.*

Personarum numero maiori fauendum magis est. dec. 160. num. 22. & 29. *Pirouano.*

Personarum qualitas multum inspicitur in metu probando. decif. 202. nu. 5. *Vbaldo.*

Personarum valida legitimatio non dicitur facta per productionem fidei, maxime stante protestatione partis aduersæ, quod legitime fieret. dec. 141. nu. 19. *Merlino.*

Personam duplicem quando quis gerit, & adeit duplex dispositio, qualiter hoc casu sit agendum. decif. 53. num. 5. *Coccino.*

Persona subrogata dicitur eadem cum prima, in cuius locum subrogata est, & sub eadem dispositione comprehenditur. decif. 252. nu. 8. *Merlino.*

Personæ identitas ex quibus bene remaneat probata. decif. 48. nu. 12. *Ghislerio.*

Personæ demonstrationes ex consuetudine, & stylo Curiae sapius desumuntur à solo nomine, & patria. decif. 263. num. 8. *Coccino.*

Personæ honestate stante, est sufficiens ut in mitiorem partem præsumatur. dec. 265. nu. 12. *Mormanno.*

Personæ industria ut dicatur electa, quid requiratur. decif. 38. nu. 44. *Dunozetto.*

Personæ coniunctæ si sit facta donatio rei alienæ, valet, licet donator ignorauerit rem esse alienam. decif. 118. nume.

numero 27. *Pirouano*.
 Personæ sinistra suspicio remouetur stante eius honestate. decif. 265. nu. 13. *Motmanno*.
 Personæ qualitas vehementer aggrauat iniuriæ acerbitem. decif. 155. nu. 29. *Coccino*.
 Personæ industria, vt ex commissione nudi ministerij censetur electa, requiritur quo ministerium sit industriale. decif. 38. nu. 48. *Dunozetto*.
 Personas identitas bene probatur ex identitate nominis, & cognominis. decif. 331. nu. 8. *Ghislerio*.
 Et hoc maxime si adiungantur indicia, & coniecturæ vrgentes. ibid. num. 9.
 Personæ suppositionis fraus, quando non possit considerari in aliquo contractu. decif. 149. nu. 6. *Merlino*.
 Personæ demonstrationes ex consuetudine, & stylo Curiae sæpius desumuntur à solo nomine, & patria. decif. 263. num. 8. *Coccino*.
 Personæ incertæ electio de certis, potest committi, & sustinetur. decif. 38. num. 19. & 20. *Dunozetto*.
 ex Personæ mutatione, non mutatur titulus, & possessio, quâ quis acquisiuit. decif. 35. num. 14. *Verospio*.
 Personæ dux priuilegiatæ vbi concurrunt, tunc illa præferitur, quæ tractat de damno vitando. dec. 231. numero 5. *Coccino*.
 Personam cedentis repræsentat Cessionarius. decif. 88. num. 5. & 10. *Coccino*.
 Personæ industria quando est electa, tunc illud ministerium non potest alteri committi. decisio. 38. numero 24. *Dunozetto*.
 Personam creditoris potest hæres repræsentare, si sit creditor testatoris. dec. 2. nu. 18. *Pirouano*.
 de Personæ identitate, quando non sit dubitandum. decif. 249. num. 4. *Ghislerio*.
 Personam non egreditur concessio personalis, dum eadē persona fuit causa eiusdem concessionis. decif. 29. nu. 12. *Verospio*.
 Personam certam si testator nominet ad faciendam certam eleemosynam pauperibus, censetur electa industria personæ. decif. 38. nu. 35. & 64. *Dunozetto*.
 Personam si inhabilitat statutum, non comprehendit forensem. decif. 293. nu. 4. & 5. *Motmanno*.
 in Persona, nec in bonis sunt grauandi hæredes cum beneficio legis, & inuentarij. decif. 2. nu. 7. *Pirouano*.
 in Persona qualificata non præsumitur ignorantia. dec. 40. num. 14. *Ghislerio*.
 de Persona ad personam non extenditur statutum, sed coarctatur ad personas ibi expressas. decif. 68. num. 17. *Merlino*.
 Personæ omnes, inter quas Testator declarat se velle seruari prærogatiuam, censetur vocatæ ad hæreditatem vna post aliam. decif. 152. nu. 6. *Coccino*.
 Personarum legitimationi non dicitur satisfactum per fidā, quia dum integra non exhibentur instrumenta, non potest reus contra illa proponere exceptiones sibi competentes, & indagare quem gradum probationis contra se faciant. decif. 141. nu. 18. *Merlino*.
 Personarum, & rerum inclusionē videntur operari dictiones, omnes, & quicumque, tanquam vniuersales, licet aliud dicendum esset, si attenderet vocabuli significatio. dec. 279. nu. 22. *Motmanno*.
 Personarum legitimatio in omni iudicio, quamuis priuilegiato, plene, & concludenter facienda est. dec. 141. nu. 16. *Merlino*.
 Personis, qui tractant de damno vitando, magis fauendum est. decif. 231. num. 5. *Coccino*.
 Personas non expressas Breuiæ Papæ non capiunt. dec. 200. num. 5. *Dunozetto*.
 ad Personas, & bona specificata tantum debent referri renunciationes. decif. 144. nu. 9. *Dunozetto*.
 in Personas subditas si sit directum statutum, non comprehendit personam non subditam. decif. 260. num. 6. *Motmanno*.
 à Personis fide dignis debet habere originem fama. decif. 18. num. 12. *Queipo*.

PETERE id, quod quis subtrahit, bona fides hoc non patitur. decif. 64. nu. 11. *Ghislerio*.
 PETITIO substatitur secundum verba, quæ congruentius, & vtilius exprimi potuissent, stante clausula, omni meliori modo, posita in fine libelli. decif. 154. num. 10. *Pirouano*.

P I G N V S.

Pignus potest retinere creditor, etiam pro minimo residuo. decif. 135. nu. 9. *Pirouano*.

Pignus si creditor habeat, vel procurare debet eius distractionem, vel obtinere vt sibi adjudicetur. dec. 132. nu. 14. & 15. *Verospio*.

Pignora quando subhastantur, semper requiritur licentia Principis. decif. 161. nu. 15. *Pirouano*.

PIA causa censetur magis dilecta à Testatore, quam extraneus institutus hæres. decisio. 247. numero 11. *Motmanno*.

P L V R A L I T A S.

Pluralitas non præsumitur. decif. 243. nu. 5. *Panzirolo*. & decif. 184. num. 21. *Coccino*.

Pluralitas probanda est ab eo, qui in ea se fundat. dec. 134. nu. 20. *Verospio*.

Pluralitas debitorum ex quibus excludatur. dec. 134. nu. 23. *Verospio*.

Pluralitas in dubio non præsumitur. decif. 98. numero 11. *Merlino*.

PLURES eiusdem nominis, patriæ, ac exercitij in aliqua Vrbe inuenire difficile est. decisio. 184. numero 31. *Coccino*.

Plura quando obstant, si vnum remoueatur, attamen alia remanent. decif. 24. nu. 7. *Ghislerio*.

PODERIVM est nomen generale, tam possessionis, quam agri. decif. 164. num. 20. *Coccino*.

P O E N A.

Pœna suos debet tenere authores. decif. 393. numero 21. *Verospio*.

Pœna l. foeminae, C. de 2. nupt. extenditur etiam ad legitimam debitam matri in bonis filij. decisio. 80. num. 8. *Merlino*.

Pœna tenet culpæ authores, non alios. decisio. 86. num. 52. *Ghislerio*.

Pœna si apponatur inobedienti, tenet, sed secus apponatur obedienti ob factum, vel non factum alterius inobedientis. decif. 86. nu. 50. *Ghislerio*.

Pœna Anathematis damnantur Laici statuantes super bonis Ecclesiasticis. decif. 42. nu. 6. *Merlino*.

Pœna imposita à lege super aliquo delicto, non est multiplicanda. decif. 181. num. 11. *Pirouano*.

Pœna dupli, quando hæres aliquid dolose non describit in inuentario, an sit pœna addita, & adducta propter delictum, ad euitandas fraudes. decif. 181. nu. 8. *Pirouano*.

Pœna si apponatur inobedienti, tenet, sed si apponatur obedienti ex facto, vel non facto tertij, non tenet. dec. 208. num. 7. *Ghislerio*.

Pœna priuationis ob contrauentionem, quando non possit considerari. decif. 294. nu. 6. *Verospio*.

Pœna inobedienti ad eius incommodum recte iniungi potest. dec. 86. nu. 60. *Ghislerio*.

Pœnam non merentur ea, quæ per ignoratiam, per errorem, per simplicitatem, aut bona fide omittuntur. decif. 181. num. 3. *Pirouano*.

Pœnæ indictio spectat cuicumque habenti iurisdictionem, tanquam appendix, & accessorium ipsius iurisdictionis. decif. 253. num. 35. *Merlino*.

Pœnam impositam à lege si quis soluat, si postea eam posset ab alijs repetere, certe illam ipse haud lueret. decif. 77. nu. 38. *Merlino*.

Pœnam vt quis euitet, statuitur eius iuramento, & non attenditur præsumptio adducta per aduersarium. decisio. 265. num. 1. *Motmanno*.

ad Pœnam vbi agitur, non sufficiunt coniecturæ. dec. 265. num. 7. *Motmanno*.

à Pœna caducitatis quis excusatur ex iusta ignorantia. decif. 25. nu. 15. *Merlino*.

Pœnæ, & mulctæ, iurisdictionis, & Legum sunt custodes, & famulos erudit docent, dec. 253. nu. 8. *Merlino*.
in **POENA LIBVS** solutio, quid operetur. decisio. 77. num. 37. *Merlino*.

P O E N I T E N T I A.

Pœnitentia est licita in contractibus innominatis, dec. 130. nu. 3. *Queipo*.

Pœnitentiæ non est amplius locus post repudiationem, dec. 323. nu. 4. *Coccino*.

Pœnitentiæ non est locus in contractu conditionali, cum ad hunc effectum dicatur perfectus. decisio. 174. nume. 19. *Merlino*.

PONTIFICES Romani quotannis in Bulla Cœnæ, §. 18. imponentes, & exigentes pedagia ab Ecclesiasticis, censuris coercent. dec. 339. nu. 3. *Merlino*.

Pontificatus annus in instrumento publico non est necessarius. dec. 105. nu. 7. *Queipo*.

P O R T I O.

Portio portioni accrescit, & non personæ. dec. 96. nu. 7. *Merlino*.

Portio deficiens per ius non decrescendi debetur superstitis de familia testatoris, non autem transit ad extraneos. dec. 217. nu. 18. *Panzirolo*.

Portio non adita ad hæredes non transmittitur. decisio. 96. num. 5. *Merlino*.

Portio à qua excluditur fœmina à Statuto, acquiritur masculo, cuius contemplatione excluditur, si illi, qui ad eam concurrunt, non conservant agnationem. dec. 137. nu. 18. *Pirouano*.

Portioni similis est usufructus, licet non sit portio. dec. 67. nu. 16. *Coccino*.

Portionem duplicatam quis prætereendere non potest, si vinctum habeat officium. dec. 29. nu. 3. & 4. *Verospio*.

POR TVS fallit & ipse fidem, & sapius auditur Naues in ipso Portu quiescentes interirere. dec. 229. num. 26. *Merlino*.

in Portu, vel in littore etiam dum Naues confidet, obnoxia est periculis, ut ventorum impetu quatiatur, dissolvatur, incendio pereat. ibid. num. 25.

P O S S E S S I O.

Possessio bonorum Ecclesiæ non transfertur ex contractu inutili. dec. 78. nu. 5. *Dunozetto*.

Possessio bonorum Ecclesiæ est penes ipsam Ecclesiam non autem penes Prælatum simpliciter, & ista est verior, & communior opinio num. 16. & respectu civilis possessionis conclusio est sine contradicte. dec. 226. num. 15. & 17. *Coccino*.

Possessio posterior præsumitur clandestina, & vitiosa. dec. 84. nu. 3. *Mormanno*.

Possessio solo animo dimittitur. decisio. 282. numero 6. *Panzirolo*.

Possessio sicuti nulla acquiritur, nisi animo, & corpore, ita nulla amittitur in qua nisi utrumque actum est. dec. 226. nu. 33. & 34. *Coccino*.

Possessio capta auctoritate Iudicis, non est manutenibilis, quando nulliter, & iniuste processit. dec. 233. num. 12. *Merlino*.

Possessio instrumentalis posterior capta de tempore, quo alius possidebat, non debet manuteneri. ibid. nu. 11.

Possessio capta lite pendente non est manutenibilis. ibidem num. 9.

Possessio præsumitur iure familiaritatis, quando non constat de alterius titulo, dec. 298. nu. 7. *Merlino*.

Possessio plurium pro indiviso diuersis respectibus possidentium comparabilis est. dec. 135. nu. 15. *Pirouano*.

Possessio bonorum præsumitur adepta, ex adeptione possessionis Ecclesiæ, vel dignitatis, nisi tertius Ecclesia, vel dignitate vacante ceperit possessionem. dec. 78. nu. 30. *Dunozetto*.

Possessio bonorum Ecclesiæ continuatur in Prælato absq; noua apprehensione. dec. 139. nu. 26. *Dunozetto*.

Possessio durare intelligitur, quamdiu ipsum durat possessionis exercitium, quod etiã in defendenda & prosequenda possessione consistit. dec. 226. nu. 26. *Coccino*.

Possessio rerum, quæ solo temporis cursu non consumuntur, semel probata, utique illa de præsentis præsumitur. dec. 97. nu. 5. *Mormanno*, amplia num. 6.

Possessio de præterito probata si fuerit, ex ea arguitur possessio eadem de præsentis, dec. 297. nu. 1. *Mormanno*.

Possessio manutenibilis probatur ex publico instrumento, alio non existente in possessione. dec. 107. numero 1. *Merlino*.

Possessio quod sit capta Iudicis auctoritate, non præsumitur in dubio. dec. 257. nu. 3. *Mormanno*.

Possessio apud aliquem alicuius rei, si probata fuerit quando dictus possessor negat se possidere, dicitur animo reliquisse ante habitam possessionem, decisio. 297. nume. 3. *Mormanno*.

Possessio de præterito apud aliquem si fuerit probata, ex ea præsumptione tantum conuinci non potest si ille de præsentis negat se possidere. dec. 297. nu. 5. *Mormanno*.

Possessio instrumentalis alio non existente in possessione, manutenibilis est. dec. 233. nu. 2. *Merlino*. & dec. 282. num. 4. *Panzirolo*.

Possessio non probatur ex actibus, non effectum fortitis, & sine scientia eius, qui iam reperitur in possessione. decisio. 233. nu. 31. *Merlino*.

Possessio civilis censetur amissa per decennium, si quis tacuerit. dec. 275. nu. 22. *Coccino*.

Possessio instrumentalis alio non existente in possessione, satis illam probat. dec. 153. nu. 10. *Coccino*.

Possessio bonorum Ecclesiæ non transfertur ex inutili contractu. dec. 78. nu. 3. *Dunozetto*.

Possessio naturalis cum civili remanet consolidata quando usufructus cessat. dec. 121. nu. 5. *Pirouano*.

Possessio omni quando quis dicatur priuatus. dec. 226. num. 5. *Coccino*.

Possessio civilis, quando dicatur amissa. decisio. 226. num. 1. *Coccino*.

Possessio rei spiritualis, licet sit mere temporalis, & laicalis, attamen etiam de possessione solum cognoscit Iudex Ecclesiasticus, quemadmodum de ipsa proprietate, non autem Laicus. dec. 42. nu. 13. *Merlino*.

Possessio civilis penes duos esse non potest. dec. 275. num. 4. *Coccino*.

Possessio sufficienter probatur ex publico instrumento, alio non existente in possessione. decisio. 84. numero 1. *Mormanno*.

Possessio civilis animo retinetur, animo quidem nostro, & corpore alieno, eius scilicet qui nostro nomine naturaliter possidet, siue detinet. dec. 226. nu. 2. *Coccino*.

Possessio de recenti præsumitur durare, nisi negans probauerit contrarium. dec. 225. nu. 6. *Mormanno*.

Possessio transferatur stante nullitate contractus, & an ista exceptio admittatur in iudicio manutentionis. dec. 35. num. 15. *Verospio*.

Possessio, quando est vacans, & adest legitimus contradicte, tunc executor potest se extrajudicialiter informare. dec. 71. num. 6. *Vbaldo*.

Possessio quadragenaria eligendi Prædicatorem, vna cum titulo, nempe licentia data per Episcopum, videtur equipollere immemorabili, quæ præseruata videtur in hoc à Concilio Tridentino. dec. 234. nu. 80. *Merlino*.

Etan dicta possessio cum titulo in hoc casu æquipolleat immemorabili.

Possessio capta intra terminum datum ad appellandum non est attentata, si postea à parte non fuerit appellatum. dec. 330. nu. 3. *Dunozetto*.

Possessio attentata non est manutenibilis. dec. 326. num. 4. *Dunozetto*.

Possessio capta pendente termino ad appellandum est nulla, & attentata. ibid. num. 3.

Possessio capta pendente termino ad appellandum, licet nõ sit attentata, si pars non appellauerit, tamen est nulla, & talis nullitas operatur, ut non sit manutenibilis, &c. ibidem num. 4.

Possessio probari potest ex depositione vnius testis, & ex confessione partis aduersæ. dec. 330. nu. 1. *Dunozetto*.
possef-

- Possessio antecessores non transfertur in successorem sine noua apprehensione, decif. 275. nu. 23. *Coccino*.
- Possessio pendente termino ad appellandum capta, licet ob non interpositam appellationem non sit attentata, decif. 330. nu. 4. *Dunozetto*.
- Tamen ex quo fuit capta intra dictum terminum, remanet nulla, ibid. nu. 4.
- Possessio bene probatur ex confessione partis aduersæ, decif. 26. nu. 2. *Dunozetto*.
- Possessio naturalis potest recuperari ex vi ciuilibus, decif. 78. nu. 34. *Dunozetto*.
- Possessio capta intra terminum datum ad appellandum est attentata, & sic non manutenibilis, decif. 330. numero 2. *Dunozetto*.
- Possessio ciuilibis cum non resideat, seu conquescat super naturali, ideo si quis naturalem amiserit, censetur amisisse omnem possessionem, decif. 139. nu. 19. *Dunozetto*.
- Possessio rei conuenti satis probatur ex sola litis sustentatione cum administris, decif. 18. nu. 6. *Verospio*.
- Possessio eius, ex cuius obligatione agitur in iudicio Saluiani, satis censetur probata, si testes dicant vidisse possidere, decif. 8. nu. 4. *Verospio*.
- Possessio ciuilibis non amittitur, quando non interuenit aliqua negligentia Domini, in recuperanda naturali, decif. 139. nu. 23. *Dunozetto*.
- Possessio tanquam in facto consistens potest bene percipi a testibus, decif. 18. nu. 5. *Verospio*.
- Possessio bonorum Ecclesiæ est penes ipsam Ecclesiam, & Prælaturam, & non simpliciter penes Prælatum, decif. 78. nu. 8. *Dunozetto*.
- Possessio ipsa est in titulum præscriptionis, decif. 23. numero 8. *Pirouano*.
- Possessio censetur amissa ex negligentia, quæ a solo animo contrahentium suam habet essentiam, decif. 34. nu. 3. *Dunozetto*.
- Possessio est principale requisitum ad effectum immisionis, decif. 18. nu. 1. *Pirouano*.
- Possessio, & titulus, quem quis acquisiuit, non mutatur ex personæ mutatione, decif. 35. nu. 14. *Verospio*.
- Possessio habita cum clausula, sine præiudicio iurium vtriusque partium &c. operatur, ut immissus non habeatur pro possessore ad præiudicium partis de iure suo probantis, decif. 121. nu. 7. *Pirouano*.
- Possessio bonorum Ecclesiæ dicitur plena, & nunquam vacat, decif. 78. nu. 10. *Dunozetto*.
- Possessio sufficit probari ad effectum obtinendi in remedio l. fin. C. de edict. D. Adr. decif. 125. nu. 1. *Merlino*.
- Possessio ciuilibis bonorum Ecclesiæ est penes ipsam Ecclesiam, decif. 78. nu. 9. *Dunozetto*.
- Possessio ciuilibis spari 10. annorum perditur, ibid. nu. 41.
- Possessio iunior non est manutenenda, cum præsumatur clandestina, & turbatiua, ibid. nu. 1.
- Possessio amittitur per renunciationem coactam, & renuncians debet agere ad rescindendum, quod est sub illo metu factum, ex edicto Quod metus causa, decif. 122. nu. 9. *Ghislerio*.
- Possessio, & vile dominium transfertur in locatione perpetua, sicuti accidit in emphyteusi, decif. 14. nu. 15. *Ghislerio*.
- Possessio ciuilibis minori spacio, quam decem annorum præscribitur, quando quis est capax voluntatis, & scit alium possidere, & tacet, decif. 78. nu. 42. *Dunozetto*.
- Possessio naturalis posterior tertij non est sufficiens ad effectum summarissimæ possessionis, stante possessione ciuili Ecclesiæ anteriori, decif. 139. numero 37. & 39. *Dunozetto*.
- Possessio vitiosa non est manutenibilis, decif. 84. nu. 8. *Motmanno*.
- Possessio transfertur etiam ex actu nullo, quando deuentum est ad realem traditionem, decif. 291. numero 4. *Ghislerio*.
- Possessio non transfertur ex defectu consensus, & tunc agi potest remedio recuperandæ, decif. 251. nu. 8. & nu. 9. *Panzirolo*.
- Possessio semel probata præsumitur continuata usque ad obitum, & suffragatur successoribus ad effectum obtinendi subrogationis gratiosæ immisionem, decif. 45. nu. 4. *Ghislerio*.
- Possessio, quæ nunquam vacat, semper eadem est, & variationi non subijcitur, decif. 29. nu. 15. *Verospio*.
- Possessionis rei mobilis amissio non præsumitur, nisi probetur actus intermedius aptus ad inducendam priuationem possessionis, decif. 297. nu. 6. *Motmanno*.
- Possessionis præcipuum signum est fructuum perceptio, decif. 187. nu. 7. *Pirouano*.
- Possessionis ciuilibis ratione competit interdictum, unde vi, decif. 78. nu. 16. *Dunozetto*.
- Possessionis veræ signa, quæ sint, decif. 185. numero 4. *Motmanno*.
- per Possessionis adeptionem alicuius loci, non censetur adepta possessio bonorum ad dictum locum spectantium, quando alius medio tempore cepit possessionem naturalem dictarum rerum, decif. 75. nu. 18. *Coccino*.
- per Possessionis adeptionem vnius loci, censetur etiam cepta possessio omnium bonorum ad dictum locum spectantium, decif. 282. nu. 7. *Panzirolo*.
- Possessionis actualis apprehensio probatur ex publico instrumento, ibid. nu. 2.
- ex Possessionis adeptione vnius rei, non inferitur ad possessionem alterius rei, ab illa totaliter distincta, ibidem numero 8.
- Possessionis dimissioni si quis consenserit, nullo modo potest ei dari manutentio, ibid. nu. 5.
- Possessionis nullitas operatur, ut ea non sit manutenibilis, decif. 330. nu. 5. *Dunozetto*.
- Possessionis causa mutare licet ex titulo superuenienti, decif. 218. nu. 41. *Pirouano*.
- Possessionis causa mutari potest ex titulo superuenienti absque alia declaratione, decif. 218. nu. 42. *Pirouano*.
- Possessionem si quis coactè renunciauerit, non debet agere possessorio ad recuperandum, sed actione. Quod metus causa, ad illum actum rescindendum, decif. 122. nu. 9. *Ghislerio*.
- Possessionem capere non potest minister publicus sine Iudicis auctoritate, decif. 257. nu. 5. *Motmanno*.
- ad Possessionem perdendam requiritur taciturnitas per decennium, imo & minus tempus sufficit, quando quis scit alium possidere, & tacet, decif. 226. numero 40. *Coccino*.
- Requiritur tamen, quod suspicetur se posse repelli, ibidem nu. 41.
- Possessionem recuperans suam, habet commodum retentionis, nec contra eum potest competere interdictum. Unde vi, decif. 139. nu. 14. *Dunozetto*.
- Possessionem suam vacantem, qui inuenit, si eam occupet, neminem spoliare dicitur, decif. 226. numero 55. & 56. *Coccino*.
- Possessionem ciuilem si quis retinuerit, ratione eiusdem ciuilibis possessionis pulsare potest possessorem naturalem, & illo eiecto continuare potest possessorem naturalem primariam, decif. 275. nu. 10. *Coccino*.
- in Possessionem semel immissus, debet agere remedio retinendæ, vel recuperandæ, decif. 153. numero 15. *Coccino*.
- in Possessionem quando mittitur coadiutor, non aufertur coadiutor, neque titulus, neque possessio, decif. 133. numero 4. *Ghislerio*.
- Possessionem ciuilem apud se retinet Ecclesia, & quid inde sequatur, decif. 139. nu. 9. & 10. *Dunozetto*.
- Possessionem ut probent testes, debent deponere de tempore preciso dictæ possessionis, decif. 46. numero 4. *Dunozetto*.
- Possessionem ad quemcumque effectum probat clausula constituti, decif. 135. nu. 2. *Pirouano*.
- Possessionem bonorum defuncti, licitum est heredi vniuersali capere lite pendente absque vitio attentatorum, & continuare ius quod transiit in se ipsum, prout erat penes defunctum, decif. 73. nu. 3. *Merlino*.

Possessionem Ecclesiæ qui consequitur, bonorum possessionem etiam eiusdem Ecclesiæ consequitur. decif. 78. nu. 31. *Dunozetto*.

Possessionem suam vacantem qui reassumit, neminem spoliare dicitur. decif. 139. nu. 13. & 24. *Dunozetto*.

Possessionem naturalem, si quis tantum habebat in aliquo beneficio, illa euanesceat per affectuionem alterius beneficii. decif. 139. nu. 11. *Dunozetto*, & vide num. 12.

de Possessione eiectus, vel turbatus, si adeat Iudicem, suam possessionem non amittit, sed continuare, & conseruare cupit, unde & merito manutenendus est; & de hoc nemo dubitat. dec. 226. num. 4. *Coccino*.

ex Possessione de tempore proximo, vel de recenti, tunc demum inducitur præsumptio possessionis in tempus præsens, quotiescumque Iudex qualitate facti, vel personæ, ac rei, cuius existentia queritur probatio, id poterit arbitrari. decif. 265. num. 8. *Motmano*.

Possessione naturali spoliatus, quando retinet ciuilem, cum per dictam spoliationem turbati dicatur in possessione ciuili, potest intentare interdictum retinendæ. decif. 67. nu. 6. *Coccino*.

à Possessione deiectus, licet amittat possessionem naturalem, ciuilitatem tamen, hoc est ciuili interpretatione, & quoad ius agendi non amittit eam, nisi habeat se pro spoliato, quia spem certam habet se à magistratu in possessionem, à qua eiectus est, restituendum. decif. 226. num. 23. *Coccino*.

de Possessione si quis eiectus sit, perinde haberi debet, ac si possideret, cum interdictum recuperandæ possessionis scilicet facultatem habeat. decifio, 226. numero 24. *Coccino*.

Possessione alicuius rei adepta, censetur etiam cœpta possessione bonorum ad illam spectantium. decif. 75. num. 9. & 19. *Coccino*.

ex Possessione Ecclesiæ non censetur capta possessio bonorum, quando Ecclesia vacante, quis cœpit possessionem. Sed hoc intellige verum de possessionem naturali. decif. 226. num. 52. *Coccino*.

Possessione habita, auctore Præatore quis inuari potest. decif. 121. num. 6. *Pirouano*.

de Possessione deiectus, si obstinato animo sit, & ea spe recuperandi possessionem, auctoritate propria, non excedit, sed possessionem animo retinere dicitur. decif. 226. nu. 48. & vide num. 49. 50. & 51. *Coccino*.

sine Possessione non datur intrusio. decif. 153. numer. 17. *Coccino*.

ex Possessione ciuili, quæ remanet penes Ecclesiam, est debita manutentio eius Prælato, nomine ipsius Ecclesiæ. decif. 275. num. 21. *Coccino*.

de Possessione, siue etiam corpore, siue animo possidens quis deiectus est, palam est etiam vi deiectum videri. dec. 226. num. 29. *Coccino*.

in Possessione ciuili non potest quis queri sine restitutione possessionis. decif. 18. num. 17. *Dunozetto*.

Possessionem pro turbida quando habet Signatura, tunc admittit appellacionem, cum facultate manutenendi quem de iure. decif. 305. num. 16. *Buccabella*.

ex Possessione vniuersali tunc non inferitur ad particularem, quando dubitatur rem particularem, esse de pertinentibus vniuersalis. decif. 282. numer. 10. & 14. *Panzirolo*.

ex Possessione vniuersali vt inferatur ad particularem, in primis debet constare de annexione, & incorporatione talis rei particularis. ibidem. nu. 11.

à Possessione cadens facto proprio, non potest agere remedio reintegrandæ. vide dec. 1251. num. 13. *Panzirolo*.

Ex possessione vniuersali ad particularem inferitur. dec. 282. num. 10. *Panzirolo*.

Ex possessione præterita oritur præsumptio possessionis etiã in tempus futurum. decif. 265. nu. 4. *Motmano*.

Possessione ablata, & euicta, tunc emptor agit ad damna, quæ sunt ipsum pretium solutum. decif. 143. num. 3. *Pirouano*.

de Possessione qui vi eiectus est, fieri non potest vt

animo non desierit possidere, decifio. 26. numero 28. *Coccino*.

ex Possessione ciuili animo retenta, danda est possidenti manutentio. decif. 291. nu. 13. *Ghislerio*.

de Possessione amplius queri non potest, probato defectu proprietatis. decif. 35. nu. 1. *Verospio*.

de Possessione alicuius si testes deponant, & constet, quod ille nullum habebat titulum possessionis, vique dicti testes intelligendi sunt de possessione iure familiaritatis. decif. 125. nu. 18. *Merlino*.

à Possessione quando quis deiecit, non statim animo dicitur desinere possidere, sed tunc demum si nolit, vel non possit in fundum, vel ad se reuerti, quod vim maiorem vereatur. decif. 226. nu. 31. *Coccino*.

Hoc est, si affectum, & facultatem retinendæ possessionis amittat: quod inde manifestum fiet, si omne exercitium, tam persequendæ, quam retinendæ possessionis ipso facto deponat. ibid. num. 32.

POSSESSOR.

Possessor soluens aliquid, ad hoc vt liberet rem emptam, illud venditori compensatur cum pretio. decif. 135. nu. 2. *Pirouano*.

Possessor quilibet tertius repetere potest expensas factas in aliqua re, si res sit effecta pretiosior. decifio. 116. numero 36. & de veritate huius opinionis, vide numero 38. *Merlino*.

Possessor vigore possessionis ciuilis potest recuperare naturalem, & expellere occupatores. decifio. 79. num. 24. *Dunozetto*.

Possessor naturalis non potest desistere à turbatione, nisi restituat possessionem naturalem habenti ciuilem, cui ipse illam naturalem abstulit. decifio. 275. num. 12. *Coccino*.

Possessor desinit ciuilitatem possidere, si neget se possidere. decif. 297. nu. 9. *Motmano*.

Possessor tertius potest opponere exceptione, quod melioramenta, super quibus appositus est Censur, non sunt de dominio imponentis. decifio. 116. numero 12. *Merlino*.

Possessor non potest diuerso iure habere rem eandem. decif. 110. nu. 8. *Merlino*.

Possessor est manutenendus, dum cognoscitur an possessio sit valida. decif. 139. nu. 46. *Dunozetto*.

Possessor semel, semper præsumitur possessor vsque ad obitum. decif. 153. nu. 11. *Coccino*.

Et hæc præsumptio habet locum, quando allegatur ab ipso possessore, vel eius successore: quod procedit etiam in subrogato gratiose. ibid. num. 12.

Immissus semel in possessionem, non potest iterum petere immisionem. decif. 153. nu. 14. *Coccino*.

Possessor ciuilis potest capere possessionem naturalem vacantem, efficiendo se verum possessorem. decif. 275. numero 5. *Coccino*.

Possessori defensionem plenam parit præscriptio 30. annorum, etiam contra ignorantes. decif. 270. nu. 6.

Et vide num. 7. *Verospio*.

Possessori ex æquitate hoc à lege indultum reperitur, vt absq; pacto, aut cessione possit rem emptam retinere, & quando id procedat. decif. 135. nu. 7. *Pirouano*.

Possessorem suam anteriorem possessionem priuat Iudex rite, & recte procedens & hoc etiam absq; expulsionem. decif. 305. num. 1. *Buccabella*. & illam in alium transfert etiam ad effectum manutentionis, ibid. nu. 2.

in Possessore etiam, & reo, sola præsumptio non transfert onus probandi in aduersarium. dec. 37. nu. 6. *Pirouano*.

Possessores Dominus fundi non potest molestare, si ad eorum fauorem sit legitima præscriptio cum bona fide, & iusto titulo. decif. 46. nu. 2. *Dunozetto*.

POSSESSORIUM.

Possessoria remedia habet detentatio, vt sunt officium Iudicis, ad effectum tam retinendæ, quam recuperandæ possessionis, & interdictum, unde vi. decif. 35. numer. 18. *Verospio*.

in Possessorijs interdictis, non tam de iure, quam de facto,

quæritur, an videlicet quis possideat, an itinere, vel actu sit vsus. decif. 226. nu. 35. *Coccino*.

POSSIDENS.

Possidens non tenetur dimittere glebam ad commodum creditorum concurrentium, nisi ipso integre satisfacto. decif. 135. nu. 11. *Pironano*.

Possidens debet citari, quando alicui in ea possessione datur immissio. decif. 233. nu. 13. *Merlino*.

Possidens bona in aliquo loco, dicitur Cuius illius loci. decif. 292. nu. 9. *Panzirolo*.

Possidentis assertioni statuitur, quo iure, vel nomine possideat. decif. 264. nu. 12. *Dunozetto*.

possidenti ciuilitur debetur manutentio. decif. 275. nu. 3. *Coccino*.

aduersus possidentem pro hærede, vel pro possessore, datur remedium, quorum bonorum. decif. 68. nu. 2. *Merlino*.

POSSIDERE animo, non est animum sic instituere, vt quis fingat se possidere est ea mente, atque opinione esse, vt quis se solum putet possidere. decif. 226. nu. 27. *Coccino*.

possidere possunt plures eandem rem diuersis respectibus. decif. 133. nu. 6. *Ghislerio*.

possidere quis præsumitur titulo præambulo, si aliud non appareat. decif. 221. nu. 12. *Panzirolo*.

possidere non dicitur is qui petit se immitti in possessionem. decif. 301. nu. 20. *Ghislerio*.

possidere nunquam definit Ecclesia, & numquam moritur. decif. 68. nu. 6. *Dunozetto*.

possidere, est actus, qui cadit sub sensu corporis, nempe visus. decif. 236. nu. 4. *Merlino*.

possidere vi dicitur occupator, si reuertentem dominum non admiserit. decif. 78. nu. 21. *Dunozetto*.

possidere vt quis possit, sufficit certitudo generalis. dec. 88. nu. 32. *Coccino*.

possidendi animus deficit per obliuionem, quam longum tempus affert, idest lapsus 10. annorum. decif. 226. nu. 3. *Coccino*.

POTESTAS.

Potestas subdelegandi debet à iurisdictione. decif. 38. nu. 26. *Dunozetto*.

sub potestate matris, vel fratris quis non est. decif. 40. nu. 6. *Ghislerio*.

potestas plectendi iurisdictioni semper cohæret, nec ab ea nunquam separatur, cum sine ea iurdictio non potest expediri. decif. 253. nu. 5. *Merlino*.

ex PRÆBENDÀ vna si duæ fuerint factæ, sunt duo beneficia, & vnumquodque stat de per se. dec. 220. nu. 4. *Dunozetto*.

PRÆCEDENTIA.

Præcedentia arguitur in eo, si eius nomen in scripturis semper præponatur alijs. decif. 322. nu. 5. *Merlino*.

præcedentia declarant subsequencia. decif. 323. numero 34. *Coccino*.

præcedentia denotatur in eo, qui in processibus incedit in vltimo loco. decif. 322. nu. 9. *Merlino*.

præcedentia arguitur, si quis in loco digniori sedeatur. dec. 322. nu. 7. *Merlino*.

præcedentia ex pluribus capitibus oriri potest. decisio. 91. nu. 3. *Vbaldo*.

PORTIONEM duplicatam si quis habeat, ex hoc arguitur præeminentia. ibid. nu. 8.

PRÆDICATIO.

Prædicatio est proprium munus Episcoporum. decif. 234. nu. 20. *Merlino*.

prædicationis Officium vsurpantes sine licentia Episcopi, vel Sedis Apostolicæ, anathemate feriuntur. decif. 264. nu. 61. *Merlino*.

prædicationis ordinarium munus exercendi licentiam dare non potest Parochus, sed solum Episcopus. decisio. 234. nu. 77. *Merlino*.

prædicandi generalem licentiam, dat solus Episcopus. decif. 234. nu. 78. *Merlino*.

de prædicationis ministerio semper cogitare est munus Epi-

scopi. ibidem nu. 23.

prædicatione Episcoporum vigente, vigent virtutes, quæ intereunt, ea cessante. ibid. nu. 35.

PRÆDICARE tantummodo possunt missi ab Episcopo. ibid. nu. 62.

prædicandi potestas per manum impositionem vsque ad tempore Apostolorum ab Episcopis concedebatur. ibidem nu. 71.

de prædicandi necessitate, quæ incumbit Episcopis, fit mentio pluries in Pontificum epistolis decretalibus. decif. 232. nu. 24. *Merlino*.

PRÆDICATORE Mius deputandi in qualibet Ecclesia suæ Diocesis spectat ad Episcopum, & non ad Parochum. decif. 234. nu. 60. *Merlino*.

PRÆDIORVM incertitudo tollitur, quando adsunt duæ demonstrationes, licet etiam ab aliquo latere confines sint incerti. decif. 236. nu. 12. *Merlino*.

PRÆEMINENTIA.

Præeminentiarum materia multum aestimatur. decif. 224. nu. 9. *Merlino*.

in præeminentiarum materia distinctio ordinum multum est attendenda. decif. 288. nu. 9. *Merlino*.

in præeminentiarum materia consuetudo solet præcipue attendi. decif. 322. nu. 10. *Merlino*.

in præeminentiarum materia consuetudo totum facit, etiam si iuris communis dispositioni repugnet. decif. 224. nu. 1. *Merlino*. & vide ibid. nu. 3. 4.

in præeminentiarum materia consuetudo valde attenditur. decif. 85. nu. 2. *Vbaldo*.

in præeminentiarum materia, an aliquid gestum sit ex facultate, multum tribuitur facti coniecturis, & arbitrio Iudicis. decif. 224. nu. 10. *Merlino*.

in præeminentiarum materia consuetudo plurimum attenditur. decif. 15. nu. 14. *Coccino*.

PRÆIUDICIUM.

Præiudicium tertij, quod venit consecutiuè, quando non attendatur. decif. 173. nu. 26. *Panzirolo*.

præiudicium irreparabile non potest considerari in iudicio possessorio, cum quis iura sua possit deducere in iudicio ordinario. decif. 26. nu. 14. *Coccino*.

præiudicium est leuissimi momenti, si pendeat à remotissima incertitudine vix præcogitandi euentus. decisio. 184. nu. 37. *Coccino*.

ad præiudici effectum consensus debet esse legitimus, idest cum scientia. decif. 291. nu. 10. *Ghislerio*.

de præiudicio quando agitur, requiritur scientia certa & indubitata. decif. 130. nu. 26. *Queipo*.

de præiudicio notabili quando agitur, est necessarius consensus expressus. decif. 80. nu. 21. *Merlino*.

de præiudicio irreparabili non agitur, quando versamur in summarissimo iudicio. decisio. 313. numero 2. *Panzirolo*.

de præiudicio perpetuo Ecclesiæ agitur, quando bona vnius beneficij applicantur nouo beneficio erecto. dec. 6. nu. 3. *Verosio*.

præiudicialis est de sui natura materia commutationis vltimæ voluntatis. decif. 11. nu. 25. *Ghislerio*.

PRÆLATIO.

Prælatio in hæredibus, quando considerari non possit. decif. 152. nu. 1. *Coccino*.

prælatio non inducit ex necessitate vocationem. decif. 152. nu. 7. *Coccino*.

prælatio non cadit, nisi inter personas habentes ius in eo, in quo prælatio datur. decif. 152. nu. 4. *Coccino*.

ex PRÆPARATORIIS recte inferitur ad principalem. decif. 191. nu. 10. *Coccino*.

PRÆLATUS.

Prælatus potest nomine Ecclesiæ agere iudicio manutentionis, quando aliquis Ecclesia vacante occupauit naturalem possessionem. decif. 139. nu. 27. *Dunozetto*.

prælatus nomine proprio impune potest occupare possessionem vacantem bonorum Ecclesiæ. decif. 226. nu. 53. *Coccino*.

prælatus potest auctoritate propria capere possessionem vacan-

vacantem, quando fuit sibi occupata. decif. 226. nu. 54. *Coccino.*

Prælati potest nomine Ecclesiæ, aut dignitatis obtinere manutentionem in his, quæ non sunt separabilia à iuribus eiusdem Ecclesiæ, aut dignitatis, & hoc etiam si eorumdem iurium possessionem nunquam apprehendisset. decif. 29. num. 13. *Verospio.*

prælati, si fuerit negligens in recuperanda possessione naturalis per decennium, eadem naturalis possessio amittitur. decif. 139. nu. 47. *Dunozetto.*

prælati quando teneatur stare pacto, etiam quod habeat se pro spoliato potest agere nomine Ecclesiæ. decif. 78. nu. 25. *Dunozetto.*

prælati potest agere nomine Ecclesiæ, & expellere occupatorem, & ex vi possessionis civilis recuperare naturalem. decif. 78. nu. 38. *Dunozetto.*

prælati quando teneatur stare pacto præiudiciali Ecclesiæ, & illi donec vixerit præiudicat idem pactum, quamvis nocere non possit Ecclesiæ. decif. 29. num. 16. *Verospio.*

protestatio nihil præferre potest, si nihil est, quod præferretur. ibid. num. 17.

prælati nomine Prælati, & Ecclesiæ, potest petere manutentionem. decif. 78. nu. 4. *Dunozetto.*

prælati si male alienet bona Ecclesiæ, potest ipsemet nomine ipsius Ecclesiæ, agere interdicto retinendæ: & hoc plus est, quam si possessio naturalis occupetur Sede vacante. dec. 139. nu. 28. *Dunozetto.*

prælati nomine Ecclesiæ, & Prælati agere potest tam in petitorio, quam in possessorio, nedum recuperandæ, quam retinendæ. dec. 78. nu. 2. *Dunozetto.*

prælati nouus possidet bona Ecclesiæ absque alia apprehensione, quia Ecclesia possidet. decif. 139. numero 25. *Dunozetto.*

prælati infirmitate stante prouidetur indemnitati Ecclesiæ per coadiutoriam. dec. 20. nu. 7. *Ghislerio.*

prælati, & tutores substituunt vices Ecclesiæ, & pupilli. decif. 86. nu. 60. *Ghislerio.*

prælati confessio de actu gesto à se ipso, præiudicat Ecclesiæ. decif. 15. nu. 17. *Coccino.*

prælati nomine Ecclesiæ debita est manutentio. decif. 222. nu. 19. *Coccino.*

prælati nomine Ecclesiæ competit restitutio integrum. decif. 78. nu. 7. *Dunozetto.*

prælati mortui, penes Ecclesiam remanet possessio civilis, & conspirabilis. dec. 78. nu. 13. *Dunozetto.*

Et hoc sufficit ad effectum interdicti recuperandæ possessionis. ibid. num. 14.

prælati, vel nomine proprio, vel nomine Ecclesiæ, competit restitutio in integrum, quando constat de Ecclesiæ læsione. dec. 275. nu. 2. *Coccino.*

prælati competit manutentio nomine Ecclesiæ, etiam si ipse inutiliter contraxerit, & se pro spoliato habuerit. decif. 275. nu. 17. *Coccino.*

prælati non creditur in præiudicium suæ Ecclesiæ, nisi in quantum relata producantur, & ex se probent. decif. 23. num. 9. *Pirouano.*

prælati si nomine Ecclesiæ conceditur rei iudicatio, quæ dominium præsupponit ad vendendum Ecclesiæ bona, à fortiori debet concedi manutentio. dec. 226. nu. 20. 21. & 46. *Coccino.*

apælatus, & Capitulum simul spectat electio Canonico- rum in Ecclesia Regulari. decif. 72. nu. 1. *Queipo.*

prælatorum antecessorum quasi possessio absque alia apprehensione in successorem continuatur. decif. 224. num. 5. *Merlino.*

PRÆLATI, & Ecclesiæ, prout pupilli, sunt tales, ut non possint perdere possessionem. decif. 78. nu. 5. *Dunozetto.*

PRÆSCRIPTIO.

Præscriptio 30. annorum plenam possessori defensionem parat, etiam contra ignorantes. Et quid de præscriptione 20. annorum, aut alia breuiori ex statuto competen. decif. 279. nu. 6. & 7. *Verospio.*

præscriptio, quæ currit contra non petentem creditum, inhæret credito, & non personæ. decif. 346. numer. 6.

Pirouano.

præscriptio cepta contra cedentem currit etiam contra cessionarium. dec. 346. nu. 5. *Pirouano.*

Et post obitum eius continuatur contra successores. ibidem.

præscriptio non valenti agere non currit. decif. 270. num. 2. *Verospio.*

præscriptio statutoria aduersus non petentem creditum, non procedit fideiussor soluerit, & eidem fideiussori fuerunt cessæ actiones. dec. 346. nu. 21. *Pirouano.*

præscriptio 40. annorum non attenditur stante falsitate causæ, & mala fide. dec. 80. nu. 26. *Merlino.*

præscriptio quadragenaria requiritur ad mutationem status. dec. 221. nu. 18. *Pirouano.*

præscriptio, aut consuetudo non potest firmari sub titulo locationis. dec. 23. nu. 6. *Pirouano.*

præscriptio interruptitur ex actibus contrariis. decif. 72. num. 6. *Queipo.*

præscriptio in materia decimarum, ut dicatur probata, quid requiratur. dec. 23. nu. 4. *Pirouano.*

præscriptio non datur sine possessione. decif. 23. num. 5. *Pirouano.*

præscriptio obstat Domino volenti vindicare rem suam. decif. 46. nu. 1. *Dunozetto.*

præscriptio legitima si ster pro possessoribus fundi, illius Dominus non poterit eos molestare. decif. 46. numero 2. *Dunozetto.*

præscriptio contra hæreditatem iacentem currit, & ista est verior opinio, quando præscriptio est inchoata cum defuncto, aut datus est curator hæreditati, nam tunc hæreditas adita videtur. decif. 353. numero 19. & 20. *Pirouano.*

præscriptionis cursus non retardatur in præiudicium hæredis sub prætextu impedimenti, si illud ex facto Testatoris causatum sit. decif. 270. nu. 3. *Verospio.*

præscriptione tutus non est, qui scit, se esse debitorem. ibidem num. 4.

præscriptio fundatur in negligentia Domini negligentis recuperare rem suam, & ideo non currit in præiudicium ignorantis ius suum. ibid. num. 5.

præscriptioni Saluiani Interdicti spatio decem annorum non est locus quando sumus in non valente agere, vel quando competit restitutio in integrum ex capite ignorantie. decif. 59. nu. 7. & 8. *Dunozetto.*

ad præscriptionem 30. annorum tollendam mala fides præsumpta non sufficit, & hoc tam de Iure Civili, quam Canonico. dec. 270. nu. 9. *Verospio.*

præscriptione, aut consuetudine decimarum quota potest præscribi. dec. 23. nu. 3. *Dunozetto.*

in præscriptione dat titulum cursus centenarius. decif. 267. num. 11. *Pirouano.*

PRÆSCRIPTIBILE est can. reintegrandæ remedium. secundum communem sententiarum. decif. 139. num. 8. *Dunozetto.*

PRÆSENTATIO.

Præsentatio facta per modum prouisionis, non constituit præsentantem in aliqua quasi possessione præsentandi. decif. 166. nu. 3. *Merlino.*

præsentatio est reiicienda, si sit facta longe post tempus in edicto præfixum ad præsentandum. decif. 295. num. 10. *Panzirolo.*

præsentatio facta lite pendente, perinde est, ac si non esset facta. decif. 295. nu. 7. *Panzirolo.*

præsentatio facta per modum prouisionis non extendit vires ultra eam præsentationem, itaut quoad futuras præsentationes nihil operetur. decif. 166. num. 4. *Merlino.*

præsentatio quando est faciendâ à pluribus coniunctim, ut vnum corpus, non potest fieri separatim. dec. 275. nu. 9. *Panzirolo.*

præsentatio facta lite pendente non videtur potuisse inducere statum aliquem beneficii, & possessionem considerabilem.

decis. 166. num. 5. *Merlino*.

præsentatio ad ius patronatus dum est facienda à pluribus uti ab vniuersis, eo casu non suffragatur, si non sit facta conciliariter. decis. 295. nu. 5. *Panzirolo*.

in præsentatione licet loquatur cap. consultationibus de Iurepatron. habet tamen etiam locum in collatione, & in quasi possessione conferendi. decisio. 13. nume. 20. *Merlino*.

ex præsentationibus continuatis per 100. annos, remanet præscriptum ius patronatus cum titulo. 267. numero 10. *Pirouano*.

ex præsentationibus successiuis, & institutionibus dicitur consistere de Iurepatronatus. decis. 101. numero 10. *Mormanno*.

absque præsentatione beneficia patrimonialia liberè non possunt impetrari. decis. 268. nu. 7. *Pirouano*.

P R A E S E N T A T V S.

Præsentatus ab eo, qui est in quasi possessione præsentandi, est instituendus. decis. 16. nu. 5. *Ghislerio*.

præsentatus quod aliquis fuerit intra tempus à iure præfixum, probatur per publicum instrumentum præsentationis. decis. 101. num. 3. *Mormanno*.

præsentatio quando non possit denegari institutio. dec. 112. num. 1. *Quicipo*.

PRÆSENTARE ad ius patronatus quando Communitas vult, quid requiratur. dec. 295. nu. 6. *Panzirolo*.

ad præsentandum post repudiationem, quando quis est admisus, non potest amplius obijci, quod non sic patronus. decis. 96. nu. 12. *Merlino*.

præsentandi quasi possessio defuncti an suffragetur successor. decis. 37. nu. 3. *Pirouano*.

ad præsentandum si sint interpellati compatroni, si declarent, quod nolunt concurrere ad præsentationem, tunc totum ius præsentandi remanet pœnes alios patronos. decis. 295. nu. 11. *Panzirolo*.

PRÆSENTIA Iudicis non sufficit, ut valida dicatur alienatio bonorum minoris, sed positius requiritur eius decretum. decis. 81. nu. 3. & 4. *Merlino*.

ex PRÆSENTI iure mentò præsumitur in præteritum. decis. 263. nu. 14. *Coccino*.

pro præsentati quando absens reputetur. decis. 243. num. 13. *Panzirolo*.

PRÆSIDENTES, & Administratores Vniuersitatis illam repræsentant, & habent facultatem soluendi illius debita, vel in bonis eiusdem Vniuersitatis, vel per indicationem collectæ. decis. 143. nu. 17. *Dunozetto*.

PRÆSTATIO annua fauore Ecclesiæ, in dubio præsumitur ex causa canonis. dec. 128. nu. 11. *Ghislerio*.

præstatio annua de iure præsumitur ex alia causa, quam emphyteusis. decis. 110. nu. 7. *Ghislerio*.

Sed limita hoc, si circumscripta emphyteusi, illa non fieret. ibid. num. 8.

Et illa regula procedit in dubio, non autem in claris. ibidem num. 9.

P R A E S V M P T I O.

Præsumptio iuris, ut non viuat persona, à qua actor excluderetur, iuuat ipsum actorem, quando reus non opponat existentiam, aut mortem talis personæ. decisio. 398. num. 5. *Verospio*.

præsumptio illa est admittenda, quæ venit in necessariam consequentiam alterius præsumptionis. decis. 275. nu. 25. *Coccino*.

præsumptio stat pro decreto Iudicis. decisio. 98. numero 8. *Merlino*.

præsumptio pro Iudice, quod carceratio præsumatur iusta, cessat, quando constat Iudicem iniuste, & non seruato iuris ordine processisse. decis. 26. nu. 11. *Merlino*.

præsumptio sola, etiam in reo, & possessore, non transfert onus probandi in aduersarium. decis. 37. numero 5. *Pirouano*.

præsumptio facultatiua excluditur ex multipliciitate actuum per longissimum, & continuatum temporis spatium gestorum. dec. 224. nu. 8. *Merlino*.

præsumptio calumniæ cessat contra eum, qui reportauit sen-

tentiam fauorabilem. dec. 70. nu. 9. *Mormanno*.

præsumptio omnis cessat, stante confessione parus. dec. 60. num. 2. *Mormanno*.

præsumptio ut inducatur, sufficit probatio etiam per testes minus legitimos. decis. 244. nu. 16. *Dunozetto*.

præsumptio potest oriri ex alia præsumptione, si vna veniat in consequentiam alterius. dec. 226. nu. 9. *Coccino*.

præsumptio solutionis negatiuæ, quando præualeat affirmatiuæ solutionis. decis. 353. nu. 25. *Pirouano*.

præsumptio continuationis possessionis de præterito ad tempus præsens, quando habeat locum. decis. 225. nume. 4. *Mormanno*.

præsumptio in rebus mobilibus non procedit de tempore præterito ad præsens, quotiescumque qui habuit, negat habere. decis. 225. nu. 12. *Mormanno*.

præsumptio existentia rerum de præsentati ex eo, quod olim existentem apud eandem personam, non procedit in mobilibus. decis. 97. nu. 9. *Mormanno*.

Sed hoc non intellige in rebus preciosis, quarum possessio non potest dici vilis, & neglecta. ibid. nu. 10. & 12.

præsumptio de tempore præterito ad præsens, non habet in rebus mobilibus locum, quotiescumque qui habuit, negat habere. decis. 225. nu. 12. *Mormanno*.

præsumptio visionis actorum, ut excludatur, quid multum referat. decis. 170. nu. 6. *Pirouano*.

præsumptio vehemens oritur ex confessione emanata à persona de facti veritate instructa. decis. 244. numero 9. *Dunozetto*.

præsumptiones cessant in claris. decisio. 86. numero 43. *Ghislerio*.

præsumptiones omnes euanescent, stante contraria probatione. dec. 294. nu. 31. *Mormanno*.

præsumptiones in sua specie imperfectæ quando sunt, coniungi non possunt. dec. 214. nu. 14. *Pirouano*.

præsumptiones in sua specie imperfectæ non coniunguntur. decis. 262. nu. 4. *Pirouano*.

ex præsumptione non potest oriri alia præsumptio. dec. 226. num. 8. *Coccino*.

ex præsumptionibus, & coniecturis probari potest mandatum. dec. 1. nu. 12. *Coccino*.

PRÆTENSIONES quando sunt notabiles, non est verisimile, quod adeo sprete fuerint, ut etiam ex memoria ipsa exciderent. decis. 263. nu. 15. *Coccino*.

prætendere quis non potest aliquid ab eo, si contra eum nullam actionem habet nimirum neque personalem, nec hypothecariam, nec actionem subsidiariam.

Nec demum actionem ex dolo. decisio. 77. num. 1. & 2. *Merlino*.

PRÆTOR afflatu diuino, edictum, Quod meus causa, edidit. decis. 26. nu. 6. *Merlino*.

PRÆVENTIO, quæ inducitur ex præsentatione commissionis, non ex citatione, habet tantum locum inter Rotæ Auditores. decis. 289. nu. 5. *Coccino*.

de præuentione si coram Iudice fuerit oppositum, tollitur processus Iudicis præuenti. ibid. num. 7.

ad præuentionis effectum, an sit opus, vel quod pars citata compareat. vel quod pars citans illi accusauerit contumaciam. ibid. num. 11.

ad præuentionis effectum de iure communi attenditur citatio, & ea attendi debet. ibid. nu. 3.

Et ista conclusio procedit etiam, quando vnus Iudex est Auditor Rotæ, alius vero extra Rotam. ibidem num. 4.

PRECIBVS frustra aliquid à Principe impetratur, quod à iure communi habetur concessum. decisio. 317. num. 1. *Buccabella*.

P R E C I V M.

Precium in venditionis contractu est de eius substantia. decis. 172. nu. 5. *Merlino*.

precium rei venditæ, si conferatur in arbitrium tertij, tunc si ille noluerit, vel non potuerit precium definire, eo casu venditio pro nihilo habetur. decisio. 172. nume. 1. *Merlino*.

precium, & rem, quis simul habere non debet. decis. 135. num.

num. 19. *Pirouano*.
 Precium in emptionis, & venditionis contractu, est ita substantiale, sicut consensus. decif. 248. nu. 4. *Merlino*.
 Precium certum quando non est constitutum, tunc locatio est ipso iure nulla. decif. 200. nu. 12. *Dunozetto*.
 Precium redactum ex alienationibus bonorum hereditarium, præsumitur sufficiens pro legitima, dum contrarium non probatur. dec. 301. nu. 8. *Ghiflerio*.
 Precium rei venditæ, quando fuit collatum in arbitriū vnius ex contrahentibus, an contractus valeat. decif. 172. nume. 78. & 79. *Merlino*.
 Precium, quando non succedat loco rei. decif. 77. num. 32. *Merlino*.
 Precij taxato in emptione, & venditione omnino exigitur. decif. 248. nu. 9. 11. & 12. *Merlino*.
 Precij pars dicuntur pacta. dec. 77. nu. 15. *Merlino*.
 Precij iniustitia ultra tertiam partem est sufficiens ad rescindendum contractum, & hoc secundum Statut. Vrb. lib. 1. cap. 154. decif. 340. nu. 1. *Dunozetto*.
 Precij iniustitia in contractu emptionis, & venditionis, ex quibus augeatur. decif. 340. nu. 4. *Dunozetto*.
 Precij loco succedit accollatio, & habet vim solutionis. decif. 135. nu. 23. *Pirouano*.
 Precij paucitate stante, & pacto de retrouendendo, contractus dicitur simulatus. decif. 17. nu. 3. *Dunozetto*.
 Precio iusto quod res non sit vendita, si quis hoc asserat, ei incumbit onus probandi. decisio. 133. numero 7. *Pirouano*.
 per Precium determinatum, contractus emptionis, & venditionis constituitur in suo esse. decif. 248. numero 3. *Merlino*.
 Precio iusto res censetur vendita. decisio. 135. numero 16. *Pirouano*.
 ex Precio annuo, seu annua pensione differunt, & cognoscuntur locatio in perpetuum, & emphyteusis. decif. 14. num. 24. *Ghiflerio*.
 pro Precij soluti recuperatione agere potest emptor, sequuta euictione. decif. 143. nu. 1. *Pirouano*.
 Precia rerum in dies variantur. decisio. 46. numero 10. *Dunozetto*.
PRESBYTERI, seu Parochi typum gerunt 72. Discipulorum, qui in messem Domini fuerunt missi. decif. 234. nu. 45. & 46. *Merlino*.
 Presbyteri, & Parochi sunt opitulationes Episcoporum. decif. 234. nu. 6. *Merlino*.
PRESBYTERATVM alicuius testes bene probant, si pro causa scientiæ deponant, quod viderunt instrumentum ordinationis Sacerdotij suscepti ab eo, de quo deponunt. decif. 63. nu. 4. *Motmanno*.
 ad Presbyteratus ordinem promoueri quis non potest ante 25. ætatis annum ex dispositione S. Concil. Trid. dec. 45. num. 23. *Ghiflerio*.
PRIMITIÆ.
 Primitiæ sunt oblationes, quæ fiunt de primis frugibus. decif. 261. nu. 2. *Buccabella*.
 Primitiæ debentur Ecclesiæ parochiali, vbi prædia sita sunt. decif. 261. nu. 1. *Buccabella*.
 Primitias percipiendi ius in locis sitis in aliena parochia, vt præscribatur, quid requiratur. ibid. num. 8.
 super Primitijs fructuum suæ parochiæ, parochus habet intentionem fundatam. ibid. nu. 1.
PRINCEPS.
 Princeps concedendo gratiam alicui, si voluisset vt aliquid adimpleretur, id expressisset. decisio. 114. numero 16. *Ghiflerio*.
 Princeps aliquid concedendo, censetur sibi maiorem potestatem reservasse. decif. 114. nu. 6. *Ghiflerio*.
 Princeps iubens quod statuta aliqua obseruentur, hoc intelligitur præteritum in ijs, quorum contrarium fuit specificè expressum. decif. 4. nu. 10. *Dunozetto*.
 Princeps concedendo alicui feudi inuestituram, non censetur velle præiudicare in ea vocatis, nisi expressè hoc dicat. decif. 325. nu. 3. *Ghiflerio*.
 Principis licentia semper requiritur, quando pignora subha-

stantur. decif. 161. num. 15. *Pirouano*.
 Principis assertioni standum est. decisio. 81. numero 33. *Merlino*.
 Principis declarationi gratiam concedentis est omnino standum. decif. 114. nu. 1. *Ghiflerio*.
 ex Principis defectu intentionis, gratia non suffragatur. decif. 32. nu. 11. *Coccino*.
 à Principis voluntate ea quæ dependent, an reputentur impossibilia. decif. 173. nu. 14. *Merlino*.
 à Principis tributo, Christus, qui est Filius Regum Regis, eximitur, vt patet apud Matth. cap. 17. decif. 339. nu. 16. *Merlino*.
 de Principis mente, quod voluerit dare aliquod territorium in feudum, ex quibus arguatur. decif. 344. num. 6. & 7. *Motmanno*.
 Principis mens aliquid concedentis declaratur ex exceptione. decif. 95. nu. 6. *Motmanno*.
 ex Principis certa scientia, quando dicatur emanasse confirmatio. decif. 157. nu. 8. *Pirouano*.
 Principis concedentis certa scientia, & quod de concessione plenè doctus, & informatus sit, ex quibus arguatur. decif. 129. nu. 2. *Motmanno*.
 Principis inuestitura de aliquo feudo præsumitur concessa si ne præiudicio tertij. decif. 325. nu. 4. *Ghiflerio*.
 Principis sola dignitas, & iurisdictio, & reuerentia subditi erga ipsum, non inducunt iustum metum, sed etiam minæ requiruntur. decif. 26. nu. 36. *Merlino*.
 Principi solum concessum est, inter æquitatem, & ius scriptum interpositam interpretationem inspicere. decif. 172. nu. 62. *Merlino*.
 à Principe, vel cum Principis auctoritate fiunt repræsentatiæ. decif. 24. nu. 8. *Ghiflerio*.
 Principes Christiani non verè, & propriè Ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt, sed potius detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserunt. decif. 339. nu. 31. *Merlino*.
 Principum Christianorum tempore non licet Ecclesiam minus liberam esse, quam fuit tempore Pharaonis. decif. 339. num. 14. *Merlino*.

PRINCIPALIS.

Principalis censetur habuisse notitiam appellationis interpositæ, si eius procurator producat mandatum in actis illius causæ. decif. 124. nu. 3. *Coccino*.
 Principalis præsumitur certioratus à suo procuratore. decif. 134. nu. 6. *Motmanno*.
 Principalis quando non possit controuertere, quin eius procurator necessarias expensas facere potuerit. decisio. 10. num. 6. *Ghiflerio*.
PRIORES, & Consules Vniuersitatis, tunc pro debito illius possunt carcerari, quando sunt in mora soluendi. decif. 143. nu. 18. *Pirouano*.

PRIVATIO.

Priuatio præsupponit præcedentem habitum, decisio. 291. num. 2. *Ghiflerio*.
 Priuatio præsupponit habitum. decisio. 271. numero 16. *Merlino*.
 Priuatio præsupponit habitum. decisio. 317. num. 5. *Buccabella*.
 Priuatio est finis, seu effectus priuationis. decif. 12. num. 1. *Coccino*.
 Priuatio nihil in renunciatione relinquit. decisio. 12. num. 1. *Coccino*.
 Priuatio in certo, & speciali casu, præsupponit vocationem in alijs casibus. decif. 152. nu. 13. *Coccino*.
 Priuationis pœna à Testatore adiecta fauore substituti in casu contrauentionis, si ante hæredis nominationem fiat, censetur adiecta ad ostendendam personam, quam illa tangere debeat: Et si post hæredis institutionem repetatur, adhuc probabiliter dicitur repetita ad eundem effectum. decif. 393. nu. 16. *Verospio*.
 Priuationis pœna ob conuentionem facta, considerari non potest, vbi non præcedat habitus, hoc est antecedens contrauentio. ibid. num. 6.
 Priuationis pœnam non incurrit ob contrauentionem

- Patris, filius institutus propria contemplatione, non Patris. *ibid.* num. 7.
- Priuationis poena semper intelligitur facta ijs, qui contrahunt, quando id commodè fieri potest, ne sequatur absurdum, vel euerfionis fideicommissi, vel quod in alterius potestate sit, heredem priuare hereditate, *ibidem* num. 19.
- Priuationis poena facta filio in casu contrauentionis præcepti Testatoris mandantis bona sua non alienari, & prohibentis vsum fructum patri acquiri, restringenda est ad casum, in quo filius permiserit patri frui vusu fructu, ne porrigatur ad casum, in quo filius priuaretur hereditate propter contrauentionem alterius. *ibid.* num. 18.
- à Priuationis poena, quælibet causa etiam iniusta excusat, *decif. 294. num. 5. Verospio.*
- à Priuatione ad habitum non datur regressus, *decifio. 323. num. 8. Coccino.*
- à Priuatione ad habitum non datur regressus, *dec. 12. nu. 2. Coccino.*
- PRIVANDI vim habet dictio, tanquam modo, *dec. 171. num. 5. Coccino.*
- PRIVATI non possunt dare iurisdictionem non habent. *decif. 124. nu. 4. Coccino.*
- PRIVILEGIUM.
- Priilegium simultaneæ expeditionis, quando intret, *decif. 170. nu. 24. Pirouano.*
- Priilegium, quando est mere personale, tunc eius occasione expedienda non possunt alteri committi. *decif. 38. num. 61. Dunozeito.*
- Priilegium, quando est transitorium ad successorem dignitatis, non videtur electa industria personæ, *dec. 38. nu. 60. Dunozeito.*
- Priilegium concessum alicui personarum cætui, non amittitur, si aliquæ personæ particulares contrarium faciant, *decif. 319. num. 20. Ghislerio.*
- Priilegium concessum motu proprio non eget aliqua iustificatione, *decif. 153. nu. 7. Coccino.*
- Priilegium concessum alicui cætui, & corpori vniuersali personarum, non potest ei præiudicium inferre ex facto aliquarum personarum, *decifio. 288. numero 16. Merlino.*
- Priilegium quando quis habet aliquid faciendi, si sit prohibitus id facere, & acquiescat, tunc potest prætendi ab eo fuisse amissum tale priilegium. *decif. 28. numero 14. Merlino.*
- in Priilegij confirmatione si sit apposita clausula, & pro potiori cautela, nihil plus tribuit, quam ipsa confirmatio, si sit inserta ad partis supplicationem, absque causæ cognitione, & Principis certa scientia, *decif. 157. num. 5. Pirouano.*
- Priilegio introducto fauore publico, non potest quis renunciare. *decif. 61. nu. 31. Vbaldo.*
- Priilegio, ne egeat, quando maritus gaudeat, si dotem debeat restituere. *decif. 231. nu. 7. Coccino.*
- Priilegio introducto secundario propter fauorem publicum, quis potest renunciare, *decifio. 91. numero 32. Vbaldo.*
- Priilegio concessio ex causa onerosa, quando Papa solet derogare. *decif. 218. nu. 31. Pirouano.*
- Priilegio ne egeat, non gaudet maritus, si Thori separatio secuta est propter eius leuitiam, *decif. 231. num. 11. & 13. Coccino.*
- ex Priilegio perpetuo concessum competit ex officio, non ex ministerio. *decif. 38. nu. 39. Dunozeito.*
- Priilegia omnia suppressorum transcunt in subrogatos. *decif. 52. num. 7. Merlino.*
- Priilegia, & concessiones ita debent interpretari, vt gratiam contineant, *dec. 119. nu. 9. Motmano.*
- Priilegia plura minoribus concessa sunt. *decif. 52. num. 21. Merlino.*
- Priilegia ad futura non extenduntur, *decifio. 157. num. 4. 16. Pirouano.*
- Priilegiorum communicatio intrat, stante causa, & defensione, *dec. 126. nu. 7. Pirouano.*
- Priilegiorum innouationibus, confirmationes, & approbationes, nullum ius de nouo tribuunt, *dec. 157. num. 2. Pirouano.*
- Priilegijs omnibus in contrarium facientibus censetur derogatum, stante clausula, non obstantibus priilegijs. *decif. 382. nu. 7. Coccino.*
- Priilegijs ipsius minoris, vel pupilli gaudet consors minoris, vel pupilli. *dec. 42. nu. 24. Merlino.*
- PRIVILEGIATVS, quando agit cum æque priilegiato, potior est causa illius, qui agit de damno vitando, & conuenitur, *dec. 190. nu. 29. Merlino.*
- Nam tunc is recte opponit de priilegijs sibi competentibus. *ibid.* num. 30.
- Priilegijs suis quando gaudeat reconuentio, *decifio. 209. num. 8. 9. & 10. Pirouano.*
- Priilegium Apostolicum impetrari potest tempore foundationis iurispatronatus pro consensu Papæ, vt Ordinarij Ordinatum, *decif. 218. nu. 36. Pirouano.*
- PROBATIO.
- Probatio maior dari non potest, quam propria confessio. *decif. 64. num. 2. Ghislerio.*
- Probatio ratificationis corroboratur ex commodi perceptione, & scientia. *decif. 56. nu. 4. Motmano.*
- Probatio per scripturas in concursu cum testibus debet præualere. *decif. 328. num. 12. Dunozeito.*
- Probatio, quæ per necesse non concludit, attendi non debet. *decif. 91. num. 8. Vbaldo.*
- Probatio non debet esse possibilis, sed necessaria, *dec. 151. num. 7. Pirouano.*
- Probatio, quæ resultat ex publico instrumento, dicitur probatio probata. *decif. 92. num. 2. Merlino.*
- Probatio maior nulla dari potest, quam propria oris confessio. *decif. 133. num. 18. Ghislerio.*
- Probatio imperfecta non potest impleri ex vllis adminiculis, si illa, quæ in contrarium deducuntur, eam conquassent, & in æqui uoco ponant. *decifio. 353. numero 28. Pirouano.*
- Probatio, si respiciat tempus, quod hominum memoriam existere non potest, est improbabilis, *decif. 18. num. 11. Queipo.*
- Probatio per testes non præualet probationi per scripturas. *decif. 310. num. 61. Merlino.*
- Probatio plusquam semiplena, quando est facta in materia difficilis probationis, tunc locus est delationi iuramenti. *decif. 246. num. 29. Merlino.*
- Probatio maior dari non potest, quam propria confessio. *decif. 203. nu. 8. Panzirolo.*
- Probatio non concludit data possibilitate contrarij. *dec. 216. nu. 13. Pirouano.*
- Probatio nulla est maior, quam propria oris confessio. *decif. 153. num. 4. Coccino.*
- Probatio iuramenti testium, ex quo probetur. *decifio. 277. num. 3. & 6. Pirouano.*
- Probatio debet concludere per necesse. *decif. 282. nu. 12. Panzirolo.*
- Probatio per vnicum testem est sufficiens concurrentibus adminiculis. *decif. 87. num. 12. Vbaldo.*
- Probatio semiplena sufficit in materia iustificationis narratorum. *decif. 20. nu. 17. Ghislerio.*
- Probatio præsumptiua de iure per necesse non concludit, & ea non sufficit ad obrinendum per viam actionis. *de. 115. num. 5. Coccino.*
- Probatio plena, & concludens requiritur contra eum, qui iam fundauit intentionem suam, *decif. 205. numero 7. Pirouano.*
- Probatio insurgens ex scriptura corroborari potest testium depositione, & suppleri. *decif. 196. nu. 6. Merlino.*
- Probatio ætatis, quæ deducitur ex libro patris, an dicatur concludens. *dec. 81. nu. 18. & 19. Merlino.*
- Probatio vbi est difficilis, statur etiam attestationibus, quæ haberi possunt de auditu, vel etiam solis coniecturis. *decif. 191. num. 8. Coccino.*
- Probatio vnius ex duabus qualitatibus copulatiue expositis, non releuat, quamuis qualitas, quæ probetur, facis esse potuit.

potuisset ad gratiam obtinendam. decif. 308. numero 1. *Verospio.*
 Probatio probationem non excludit, & hoc procedit etiam in terminis remissoriae. decif. 70. nu. 8. *Motimanno.*
 Probatio maior dari non potest, quam propria confessio. decif. 176. num. 4. *DunoZotto.*
 Probatio praesumptiua non releuat in materia separationis Thori. dec. 324. num. 20. *Remboldo.*
 Probatio plena inducit ex enunciatiuis duabus antiquis diuersorum instrumentorum excedentibus centum annos. decif. 105. nu. 12. *Queipo.*
 Probatio melior dari non potest, quam propria confessio. decif. 107. nu. 7. *Merlino.*
 Probatio per scripturas, testibus praualere debet. decif. 95. num. 12. *Motimanno.*
 Probatio extrajudicialis facit semiplenam probationem. decif. 353. nu. 26. *Pirouano.*
 Probatio, ut releuet, debet concludere per necesse. dec. 290. num. 4. *Buccabella.*
 Probationis nullum grauium faciunt testes examinati sine valida citatione. decif. 20. nu. 24. *Ghislerio.*
 Probationis difficilis est aetas de sua natura. decif. 45. num. 8. *Ghislerio.*
 ad Probationis effectum iura coram Iudice producuntur. decif. 76. nu. 20. *Ghislerio.*
 Probationis vim non obtinet suspicio, cum sit minus ipsa praesumptione. decif. 265. nu. 6. *Motimanno.*
 Probationi contrariae adhuc est locus, iuramento non obstante. decif. 132. nu. 9. *Verospio.*
 Probationem in contrarium nullam admittit sententia, quae transiit in iudicatum. decif. 60. num. 6. *Motimanno.*
 Probationem nullam faciunt testes, si sint singulares de loco, tempore, & rebus. decif. 290. nu. 3. *Buccabella.*
 ad Probationem contentorum in scriptura priuata trino teste subscripta sufficit si reperiatur recognita. decif. 118. num. 4. *Pirouano.*
 Probationem semiplenam facit enunciatiua vnica antiquissima, & concurrentibus adminiculis, plenam inducit fidem. decif. 115. nu. 11. *Queipo.*
 circa Probationem consuetudinis alicuius loci deferendum est Curialibus & Ciuibus illius loci, tamquam verosimiliter informatis. decif. 119. nu. 11. *Motimanno.*
 Probationes, quando sunt imperfectae, supplentur per publicam vocem, & famam, quae semiplenam facit probationem. decif. 191. nu. 16. & 17. *Coccino.*
 Probationes non leues, sed vehementes adduci debent ad limitandam a quam legalem dispositionem. decif. 146. num. 14. *Pirouano.*
 Probationes leuiore suffiunt quando non agitur de substantia rei, sed de quantitate. decif. 87. numero 13. *Vbaldo.*
 Probationes in occultis, non requiruntur in genere suo adeo perfectae, & ita adamussim probatae. decif. 191. num. 9. *Coccino.*
 Probationes non sunt coangustandae ad scripturas tantum. decif. 70. nu. 6. *Motimanno.*
 Probationes inuicem se adminiculantur, & implentur, etiam si aliquae deficiant in aliquo. decif. 47. numero 17. *Pirouano.*
 Probationes, quae consistunt in scriptura, testibus praualere debent. decif. 185. nu. 10. *Motimanno.*
 Probationes plures simul iunctae multo magis faciunt concludentem probationem. decif. 246. nu. 27. *Merlino.*
 Probationes illae sunt admittendae, ad probanda ea quae in secreto sunt, quae natura rei, ac negocij qualitate inspecta haberi possunt. decif. 191. nu. 7. *Coccino.*
 Probationes actoris, quando satis sit, quod reddatur dubia, ex probationibus rei. decif. 229. nu. 34. *Merlino.*
 Probationes sunt faciendae coram eo Iudice, qui causam cognoscit. decif. 8. num. 3. *Queipo.*
 Probationes concludentes per necesse, & per possibile afferre debet ille, qui praetendit aliquid fecisse praetextu erroris. decif. 128. nu. 13. *Ghislerio.*

Probationes leuiore suffiunt, quando agitur de probando, id, quod consistit in voluntate solius alicuius. dec. 214. num. 13. *Pirouano.*

de Probatione scripturarum non est amplius quarendum, quando iam non omnibus suis qualitatibus abunde fuerunt discussae. decif. 142. nu. 1. *Motimanno.*

Probationum copia non est restringenda. dec. 18. numer. 1. *Queipo.*

PROBARI quando aliquid potest partim per testes, & partim per scripturas, tunc non solet denegari remissoria. decif. 70. nu. 5. *Motimanno.*

Probari, quando aliquid potest per scripturas, non est opus subire maximos labores, & sumptus remissoriae. dec. 142. num. 7. *Motimanno.*

ad Probandi onere, quis releuatur ex possessione. decif. 154. num. 3. *Pirouano.*

Probari debet actio, & exceptio ab actore, ubi nascuntur ab eodem instrumento. dec. 170. nu. 14. *Pirouano.*

ad Probandum aliquid, quod est difficile probatu, tunc suffiunt testes, qui non sint omni exceptione maiores. decif. 87. nu. 15. *Vbaldo.*

Probantum non potest dici aliquid, si pendeant probationes, & sententia expectetur. decif. 161. nu. 30. *Pirouano.*

PROCESSVS.

Processus remissorialis, quando dicatur valide fabricatus, & nu. 13. & si adsit aliquis defectus, ex quo suppleatur. decif. 133. nu. 12. *Ghislerio.*

Processus quando dicatur in forma probanti. dec. 133. nu. 15. *Ghislerio.*

Processus qui extra territorium factus est, non valet. dec. 36. num. 12. *Ghislerio.*

Processus examinis Parochi, & testium, qui in aliquo testamento interueniunt, fieri debet coram Iudice saeculari, non autem Ecclesiastico. decif. 126. numero 5. *Pirouano.*

Processus secundi Iudicis valet, non obstante litis pendentia coram alio, parte non opponente. decif. 91. num. 10. *Vbaldo.*

Immo nedum requiritur oppositio, sed etiam necessaria est appellatio ab vltiori processu. ibid. num. 11.

de Processus essentia, & substantia per contradictas, quid sit. decif. 104. nu. 24. *Coccino.*

Processui compulsoali non officit quod iura non fuerint per Iudicem diligenter inspecta, cum satis sit ut ea coram Iudice compulsentur. decif. 347. nu. 5. *Ghislerio.*

ex Processu inordinato, non potest lequi tacita valida pronuntiatio. decif. 11. nu. 20. *Ghislerio.*

PROCURATOR.

Procuratoris negligentia in omitendo, in omni materia praedicit Domino, qui fuit in culpa ob malam personae electionem. decif. 181. nu. 17. *Pirouano.*

Procurator ut negotium iuxta mandatum perficiat, eius formam diligenter obseruare debet. decif. 79. numero 4. *Queipo.*

Procurator si terminos mandati excedat, nulliter agit. decif. 93. num. 11. *Queipo.*

Procurator in omitendo an praedicit Domino. dec. 181. num. 18. *Pirouano.*

Procurator pinguius, & vilius adimplere potest mandatum. decif. 64. nu. 6. *Ghislerio.*

Procurator non potest esse testis in causa. decif. 66. num. 3. *Motimanno.*

Procurator an possit in eadem causa scribere in diuerso articulo pro alia parte. decif. 163. nu. 5. *Coccino.*

Procurator quando excedit fines mandati tunc Dominus non remanet obligatus. dec. 79. nu. 1. *Queipo.*

Procurator, ut possit praetendere sibi deberi expensas factas occasione litis, vel de ordine principalis, id concludenter debet probare. dec. 10. nu. 7. *Ghislerio.*

Procurator praesumitur omnia gessisse in dubio vigore praecedentis mandati, quamuis de illo non fuerit facta mentio. decif. 64. nu. 4. *Ghislerio.*

Procurator qui mandatum suscepit, cogi ad illud exequendum potest. ibid. num. 3.

- Procurator** quin expensas necessarias facere potuerit, quando principalis id controuertere non possit, decif. 10. nu. 6. *Ghislerio.*
- Procurator** quando non potest omnia adimplere per seipsum, quæ erant necessaria pro seruitio litis. ibidem numero 9.
- Ita ut opus fuerit id adimplere per interpositas personas, id sufficit pro iustificatione expensarum occasione illarum personarum factarum. ibid. nu. 9.
- Procurator** qui non acceptauit mandatum, & non est in causa, potest esse testis in ea. decifio. 66. numero 14. *Molmanno.*
- Procurator** potest meliorem facere conditionem mandantis, & mandatum pinguius, & utilius adimplere. decifio. 194. nu. 5. *Merlino.*
- Procurator** si fines mandati excesserit, quando principalis dicatur id ratum habuisse, decifio. 82. numero 3. *Molmanno.*
- Procurator** delinquendo non potest præiudicare Domino, cum totum id agat sine mandato, decif. 181. numero 16. *Pirouano.*
- Procurator** constitutus, cum amplissimis clausulis ea potest facere, quæ potest ipse constituens. decif. 194. nu. 7. *Merlino.*
- Procurator** non potest tacite ratificare actum, licet id possit facere principalis. decif. 190. nu. 21. *Merlino.*
- Procurator** habens generale mandatum, si compareat in aliqua causa, censetur deducere illud mandatum ad speciem. dec. 124. nu. 57. & 58. *Coccino.*
- Procurator** de omnibus censetur cerciorem fecisse suum principalem. decif. 102. nu. 5. *Vbaldo.*
- Procurator** constitutus ad resignandum, si non reseruauerit formam sibi præscriptam, resignatio corrumpit. decifio. 82. nu. 1. *Molmanno.*
- Procurator** post longum tempus eorum, quæ scripsit in aliqua causa, quoad eius merita, præsumitur oblitus. decif. 163. nu. 1. *Coccino.*
- Camillus Andrianus** laudatur. ibid. nu. 2.
- Procurator** potest acceptare mandatum non simpliciter, sed ad effectum substituendi. decif. 104. numero 35. *Coccino.*
- Procurator** habens mandatum ad transigendum, si illius fines excedat, Dominus non obligatur. decif. 79. nu. 2. & 6. *Queipo.*
- Procurator** non potest obligare Dominum ad fauorem sui ipsius. decif. 194. nu. 12. *Merlino.*
- Procurator** fines mandati excedendo, aliud negotium gerere videtur, ad quod mandatum non habet. decifio. 79. nu. 3. & 16. *Queipo.*
- Procuratoris** constitutio generalis, est ambigua, & indifferens, ita ut ex hoc non possit argui scientia appellationis, nisi aliud concurrat. decif. 124. nu. 62. *Coccino.*
- Procuratoris** omisio, quando est dolosa, non præiudicat principali. decif. 181. nu. 19. *Pirouano.*
- per Procuratoris** constitutionem ad aliquid defendendum, etiam inducitur ratificatio. decifio. 56. nume. 6. *Molmanno.*
- Procuratoris** mandatum, si sit restrictum ad certum actum, extra illum non potest quidquam facere, decif. 20. nu. 30. *Ghislerio.*
- Procuratoris** promissio extra fines mandati emanata, Domino nocere non debet. dec. 100. nu. 11. *Molmanno.*
- ex Procuratoris** scientia non recte inferitur ad scientiam principalis. dec. 190. nu. 20. *Merlino.*
- Procuratori** non vero si fuerit facta solutio, non liberat debitorem. decif. 227. nu. 2. *Panziolo.*
- Procuratori** quando liceat verbis mandati præferre mentem ipsius mandantis. decif. 63. nu. 6. *Molmanno.*
- Procuratoris**, & institores semper subiacent censuræ reddendæ rationis. decif. 214. nu. 16. *Pirouano.*
- Procuratores** cauti producantur mandatum, per compulsum, & postea in certa causa illum mandatum acceptant. decif. 104. nu. 33. *Coccino.*
- Procuratori** debentur expensæ litis, si respiciant interesse
- causæ. decif. 10. nu. 10. *Ghislerio.*
- Procuratori** debentur expensæ factæ occasione litis, quæ super defensione iurium sui principalis pendebat. ibidem nu. 8.
- Procuratorem** quando mulier constituit, requiruntur eadem solemnitates, quæ in actibus à procuratore gerendis requiruntur. decif. 238. nu. 11. *Merlino.*
- per Procuratorem** mandatores non obligatur, nisi circa contenta in mandato. decif. 79. nu. 12. *Queipo.*
- per Procuratorem** quis potest id facere, quod potest per se ipsum. decif. 38. nu. 52. *Dunozeito.*
- per Procuratorem** gesta, quod ipse principalis ratificauerit, probari potest ex eiusdem literis. decifio. 10. numero 2. *Ghislerio.*
- à Procuratore** si sit facta confessio de dote recepta, non præiudicat Domino, nisi constet de reali solutione. dec. 109. nu. 5. *Ghislerio.*
- à Procuratore** suo principalis censetur cercioratus. dec. 134. nu. 6. *Molmanno.*
- à Procuratore** reuocato actus gestus, ante intimationem, vel scientiam reuocationis valet, & tenet, & quare. decif. 9. nu. 11. *Queipo.*

P R O D V C T I O.

Productio Iurium, si sit facta nimis genere aliter, an valeat. decif. 76. nu. 1. *Ghislerio.*

Productio quando dicatur facta verbaliter. decif. 147. nu. 2. *Pirouano.*

Productio ab aliquo facta, ei, & non tertio debet præiudicare. decif. 14. nu. 41. *Ghislerio.*

Productio facta per compulsum non præiudicat in iuribus alienis: sed hoc non procedit, si sic producat dd. iuribus si sit vsus. decif. 88. nu. 22. *Coccino.*

Productio Iurium recipitur, etiam si producantur iura in sacculo existentia. decif. 76. nu. 4. *Ghislerio.*

P R O D V C E N S scripturam non propriam, sed alienam, sibi non præiudicat. dec. 104. nu. 32. *Coccino.*

Producens aliquas scripturas fatetur, quod omnia in eis contenta sunt vera. decif. 88. nu. 20. *Coccino.*

Quod procedit etiam in productione facta à procuratore. ibid. nu. 21.

ex Productione vnius tituli oritur præsumptio, quod producat non habeat meliorem. decifio. 218. numero 1. *Pirouano.*

ex P R O E M I O mens, & ratio finalis legislatoris apprimè colligitur. decif. 129. nu. 3. *Merlino.*

P R O F E S S I O.

ad Professionem emittendam, & clausuram obseruandam; Moniales oblata non attinguntur. decifio. 121. nu. 15. *Pirouano.*

Professio aliqua est, quando quis Deo vouet in manibus Episcopi, aut alterius Superioris, se obseruaturum religionem, quod ad tria vota substantialia. decif. 4. nu. 1. *Dunozeito.*

Professio non nulla est, quæ fit in individuo, id est quoad certam Regulam, & certum Monasterium. decif. 4. nu. 4. *Dunozeito.*

Professio nulla non ratificatur ab eo, qui illius nullitatem ne sciebat. decif. 40. nu. 1. *Ghislerio.*

Professio alia est, per quam quis proficitur non quidem in genere, sed in specie promittendo, se obseruaturum certam aliquam Regulam. decif. 4. nu. 3. *Dunozeito.*

Professio quando fit certa Regula, & certo Monasterio, ista professio implicat stabilitatem in loco præciso Monasterij, cui Religiosus adscribitur in limine professionis. decif. 4. nu. 6. *Dunozeito.*

ante Professionem emissam, Monialis cogi non potest ad soluendum dotem, & quare. decifio. 121. nume. 12. *Pirouano.*

de Professione debet facere constare ille qui est prouisus de Prioratu Monachali. decif. 183. nu. 5. *Coccino.*

P R O H I B I T I O.

Prohibitio legis quando concurrat cum prohibitione hominis, tunc principium acquisitionis non datur. decif. 211. nu. 31. *Merlino.*

- Prohibitio alienationis in certis casibus**, in non exceptis videtur permessa alienatio. dec. 211. nu. 17. *Merlino*.
- Prohibitio particularis alienationis non extendit genericam prohibitionem**, stante diuerſitate rationis. decif. 283. numero 8. *Ghislerio*.
- Prohibitio alienationis certorum bonorum**, non restringit fideicommissum vniuersale, nec facit vt particulare censetur. decif. 210. nu. 11. *Ghislerio*.
- Prohibitio duplex vbi adest**, si cesset vna, non tamen cessat altera. decif. 211. nu. 23. *Merlino*.
- Prohibitionis geminatio**, tanquam quæ enixam prohibentis voluntatem ostendit, reprobari nequit, tanquam superflua. decif. 294. nu. 17. *Verospio*.
- Prohibitionem præsupponunt facultas, & licentia**. dec. 136. num. 11. *Motmano*.
- Prohibitione cessante, actus subſtinetur**. decif. 126. nu. 25. *Pironano*.
- ex Prohibitione particulari alienationis bonorum non censetur inductum nouum fideicommissum**. decif. 210. nume. 12. *Ghislerio*.
- PROHIBITVS** si quis sit aliquid facere, ex hac prohibitione arguitur ad præcedentem possessionem. decif. 291. num. 3. *Ghislerio*.
- Prohibitus si quis sit ingredi domum, è qua processit, nemine suorum relicto, à possessione dicitur eiectus**. dec. 236. num. 30. *Coccino*.

P R O M I S S I O.

- Promissio de donando ob ſpem, & ius futuræ donationis, ipſi Donatario, quaſitum, nec reuocari, nec vllis conditionibus medio tempore alterari poteſt**. decif. 174. nu. 11. *Merlino*.
- Promissio de donando, non eſt donatio**. decif. 58. num. 3. *Coccino*.
- Promissio de donando habet vim donationis**. dec. 58. nume. 12. *Coccino*.
- Promissio procuratoris extra fines mandati emanata, Domino nocere non debet**. decifio. 100. num. 11. *Motmano*.
- Promissio alicuius, quando ſuffragetur omnibus intereſſe habentibus**. decif. 176. nu. 5. *Dynozello*.
- Promissio faciendi in domo repartitiones, & neceſſaria melioramenta, optimè congruunt naturæ locationi**. decif. 14. num. 37. 38. & 39. *Ghislerio*.

P R O M I T T E N S.

- Promittens tenetur ſeruare pacta ſpecificè, vt promiſit, & non alio modo**. decif. 203. nu. 15. *Panzirolo*.
- Promittens cum iuramento ſe obligaturum ad decem dicitur ſe obligare**. decif. 58. nu. 8. *Coccino*.
- Promittens reſcire omne damnum, habuerit aliqua merx ex cauſæ maris, non ſolum tenetur ex cauſa iactus, ſed etiam deteriorationis mercis**. decifio. 258. num. 2. *Panzirolo*.
- Promittens alicui aliquid facere, ſi promiſſum non adimpleat, tenetur ad intereſſe, tanti ſcilicet, quanti eius intereſt, cui promiſſio fuit facta**. decifio. 58. num. 25. *Coccino*.
- Promittens aliquid adimplere, ſi faciat quantum in ſe ipſo eſt, vt promiſſionem obſeruet, perinde eſt ac ſi adimpleuiſſet**. dec. 140. nu. 2. *Merlino*.
- Promittens aliquid ratificaturum, non tenetur id procurare, ſi poſtea reperitur, & deregatur in inſtrumento, vel mandato, id quod promiſit**. decifio. 100. numero 10. *Motmano*.

- PRONOMEN, queſti**, reſertur ad proximè dicta, illaque ad oculum reſert. dec. 393. nu. 13. *Verospio*.

P R O P R I E T A S.

- Proprietas quando abſorbebat quaſi poſſeſſionem**. dec. 13. num. 27. *Merlino*.
- Proprietas quod accreſcat vſufructui, impoſſibile reputatur**. decif. 22. nu. 19. *Merlino*.
- Proprietas non cenſetur conceſſa vſufructuario, ex detentione rei ad vſumfructum permiſſæ**. decif. 240. num. 4. *Motmano*.
- Proprietatis nudæ æſtimatio fieri poteſt, & vendi, & vſu-**

fructuarius tali alienationi patientiam præſtare debet. ibid. num. 13. & 14.

- Proprietatis defectu probato, de poſſeſſione amplius, quaeri non poteſt**. decif. 35. nu. 1. *Verospio*.
- inter proprietatem, & poſſeſſionem non eſt tanta connexitas, & complicatio, quanta eſt inter dominium directum, & vtile**. decif. 42. num. 14. *Merlino*.
- cum Proprietate conſolidatur vſufructus, quando finitur**. decif. 117. num. 13. *Vbaldo*.
- in Proprietate non dicitur inſtitutus hæres, licet ſit liberatus à Præſtatione fideiuſſionis, & à confeſſione inuentarij**. decif. 83. num. 11. *Coccino*.
- in Proprietate hæres inſtitutus dicitur, ſi teſtator ei dederit facultatem alienandi bona ſtabilia**. decifio. 83. nume. 8. *Coccino*.

- Sed intellige prout**. ibid. num. 9.
- Proprietates, & dominia rerum, poſſunt ex longo temporis ſpacio acquiri**. decif. 128. nu. 16. *Ghislerio*.
- PROPRIETARIO non ſuffragatur inuentarium vſu fructuarij**. decif. 39. num. 14. *Pironano*. & limita prout num. 15.
- ad Proprietarium etiam ignorantem reuertitur vſufructus, quando finitur**. decif. 240. num. 3. *Motmano*.
- PROROGATIO non poteſt amplius operari, quam ipſa res principalis prorogata**. decifio. 141. numero 11. *Merlino*.

P R O T E S T A T I O.

- Proteſtatio in quolibet actu debet repeti**. decif. 29. num. 19. *Verospio*.
- proteſtatio ex defectu iuriſdictionis debet repeti in quocunque actu**. decif. 91. num. 13. *Vbaldo*.
- proteſtatio ex defectu iuriſdictionis non poteſt opponi poſt ſententiam latam**. ibid. num. 14.
- proteſtatio generalia contra, præſeruat ius excipiendi quandoque**. ibid. num. 15.
- proteſtatio nihil operatur, ſi clam fuerit facta**. dec. 29. nu. 18. *Verospio*.
- proteſtatio ſola partis non poteſt circumducere citationem ita vt Iudex ſiſtat, quin ferat ſententiam**. decif. 69. num. 5. *Merlino*.
- Sed requiritur decretum Iudicis**. ibid. num. 6.
- per proteſtationem tolli quando poſſit renunciatio**. dec. 29. num. 21. *Verospio*.
- PROTESTANS ſi non repetat in omnibus actibus proteſtationem, cenſetur ab ea reſceſſiſſe**. decif. 91. nu. 12. *Vbaldo*.
- in PROTOCOLIS nemo poteſt apponere manum, præter ipſum Notarium**. decif. 213. nu. 9. *Ghislerio*.
- in Protocolli principio ſi extet generalis ſubſcriptio ſcilicet, in hoc protocollo ſubſcribentur inſtrumenta à Notario rogata, non requiritur particularis ſubſcriptio**. ibidem. num. 11.

P R O V I S I O.

- Prouiſio Papæ facta de beneficio Iuriſpatronatus vigore præſentationis tanquam Ordinarij Ordinariorum, ſufficit pro inſtitutione**. decif. 228. nu. 2. *Ghislerio*.
- Et habet præuentionem in concurſu cum quolibet Ordinario**. ibid. num. 3.
- in prouiſionis Beneficij reſignati literis non fit mentio de conditionibus ad fauorem reſignantis, ſed talis mentio fit in literis reſeruationis penſionum**. decif. 63. nu. 11. *Motmano*.
- prouiſio de beneficio ſuffragatur quaſi poſſeſſio collatoris cum bona fide conferendi**.
- In qua quaſi poſſeſſione eſt conſonendus, nec attenditur præcedens ſtatus contrarius, quatenus adest, quia collatio interim ſpectat ad poſſeſſorem tanquam fructus Iuris conferendi**. decif. 13. nu. 18. & 19. *Merlino*.
- per prouiſionem hominis ceſſare debet prouiſio legis**. decif. 189. num. 14. *Motmano*.
- prouiſionis nullæ, & correctæ, non habentur in conſideratione**. decif. 218. nu. 31. *Pironano*.
- PROVISVS de Prioratu Monachali, debet facere conſtare de poſſeſſione**. decif. 183. nu. 5. *Coccino*.

proui-

Provisus ab Ordinario de Beneficio vacato apud Sedem, non habet titulum coloratum. decisio. 28. numero 4. *Verospio.*

inter provisos ipsos, vel presentatos quando agitur, semper attenditur ultimus status beneficii. decisio. 13. numero 22. *Merlino.*

PROVIDERE quis praesumitur velle sibi, & haeredibus suis. decisio. 12. nu. 32. *Coccino.*

P R O X I M V S.

Proximorum ex parte patris appellatione, tunc omnino soli agnati veniunt, quando illis opponuntur consanguinei ex parte matris. decisio. 349. nu. 22. *Verospio.*

proximitas praeter gradus praerogativam spectari oportet in successioneibus, & fideicommissis. decisio. 5. nume. 24. *Verospio.*

proximior defuncto quis praesumitur, si sit in gradu successibili, & nullus alius consanguineus cum eo concurrat. decisio. 284. nu. 29. *Coccino.*

PUBLICATIO resignationis beneficii bene dicitur facta intra terminum requisitum, data eius prorogatione. decisio. 63. nu. 12. *Motmanno.*

publicatio sententiae si differatur, quando postea publicatur, est necessaria nova citatio. decisio. 37. nu. 9. *Pirouano.* & quando talis citatio non requiratur. ibid. nu. 10.

publicatio est pars resignationis. decisio. 289. numero 24. *Coccino.*

PUBLIVS Cato pro tergo Civium, ne cui impunè insultare liceret, legem tulit. decisio. 155. numero 33. *Coccino.*

PVELLARVM dotandarum nominationem si testator alicui reliquerit, debet ista nominatio intelligi cum effectu relicta. decisio. 35. nu. 20. *Verospio.*

PVGNU percutere aliquem, non est levis iniuria. decisio. 239. nu. 9. *Pirouano.*

pugno percutere uxorem non videtur immoderata seuitia. decisio. 239. nu. 8. *Pirouano.*

P V P I L L V S.

Pupillus est educandus penes matrem, cum in ea nulla cadat suspicio, propter affectionem, & charitatem. decisio. 255. nu. 15. *Pirouano.*

Et hoc maxime quando mater est summæ honestatis. ibidem num. 15.

pupillus non est educandus penes illum, qui successurus est ei. decisio. 255. num. 6. *Pirouano.*

pupillus non est educandus penes ei substitutum, etiam si pater hoc disposuerit, ut remoueat maligna spes succedendi. decisio. 255. nu. 7. *Pirouano.*

pupillus non est educandus penes eum qui ei succedere debet. decisio. 208. nu. 17. *Ghislerio.*

pupillus non potest per tutorem obligari ex causa voluntaria. decisio. 145. nu. 8. *Pirouano.*

pupillus si sit educandus penes substitutum, lex mandat Iudici, quod inquirat, si ex successione oriri potest aliqua suspicio. decisio. 208. nu. 16. *Ghislerio.*

pupillus, & Ecclesia sunt tales, ut non possint perdere civilem possessionem. decisio. 275. nu. 8. *Coccino.*

pupillus nec tacite, nec expresse potest se obligare per tutorem ad evictionem praestandam in fauorem tertij, sine iusta causa, & solemnitatibus statutorum. decisio. 77. nu. 9. *Merlino.*

pupillus penes quem sit educandus, id omne in arbitrio Iudicis commissum est. decisio. 255. nu. 2. *Pirouano.*

Qui pro rei qualitate, omnibus rectè examinatis, statuere debet, apud quem sit educandus. ibid. num. 2. & ei est permissum in hoc recedere à voluntate patris. ibidem. num. 3. & sic iuxta contingentiam casuum suprema Tribunaia seruauerunt. ibid. num. 4.

pupilli bona iactare non potest tutor. decisio. 169. numero 6. *Pirouano.*

pupilli, aut minoris confors ratione iuris consortij gaudet priuilegijs ipsius pupilli, & minoris. decisio. 42. numero 2. *Merlino.*

pupilli pecunias, quando tutor praesumatur conuertisse in proprium usum. decisio. 90. nu. 1. *Motmanno.*

pupilli consensus, cum licentia Tutoris non sufficit, quando graue prauidicium infertur ipsi pupillo. decisio. 80. nu. 24. *Merlino.*

pupilli expressus consensus non sufficit, ad effectum inducendi renunciationem iurium pro eo introductorum. decisio. 80. nu. 22. *Merlino.*

pupillo non debet nocere dolus tutoris. decisio. 77. numero 28. *Merlino.*

pupillo acquirit tutor, si contrahat nomine, & pecunijs ipsius pupilli. decisio. 49. num. 6. *Motmanno.*

pupillum tenetur praestare indemnem tutor, si postquam sciuit se tutorem datum, negligat petere se confirmari à Iudice, & administrationem pupilli suscipere, cum dicatur esse in culpa. decisio. 3. nu. 13. *Merlino.*

pupilli non sunt educandi penes eos, ad quos pertinet proxima causa successionis. decisio. 208. num. 14. & 15. *Ghislerio.*

pupillorum educatio nulli magis, quam matri committenda est, & quid si inter agnatos adsit controuersia. decisio. 255. num. 11. *Pirouano.*

pupillos quod tutor noluerit defraudare, hoc infertur stante eius probitate. decisio. 90. nu. 6. *Motmanno.*

de pupillorum damno quando constat, non amplius insistendum est super coniecturis. decisio. 190. nume. 17. *Merlino.*

Q

Q V A D R I E N N I V M.

Quadiennium ad petendam restitutionem in integrum est vile, & ideo non incipit currere, nisi à die, quo incipit scriptura, ex quibus quis scire potuit ius sibi competere. decisio. 284. nu. 56. & 57. *Coccino.*

Q V A L I T A S.

Qualitas adiecta dispositioni, illam diuersificat, & infert ad plura. decisio. 252. nu. 6. *Merlino.*

Qualitas non potest stare sine subiecto. decisio. 215. num. 4. *Pirouano.*

Qualitas illa quod quis sit natus, & educatus nobilissima, ac libera Ciuitate, est admodum considerabilis ad augendam nobilitatis praerogatiuam. decisio. 155. numero 31. *Coccino.*

Qualitas naturalis, seu ratio naturalis consideranda est, & non accidentalis. decisio. 112. nu. 9. *Queipo.*

Qualitas contemporanea confessioni, & actui principali, non potest ab eo separari. decisio. 128. nu. 6. *Ghislerio.*

Qualitas iuris exclusiua, ab allegante probari debet. decisio. 334. num. 8. *Pirouano.*

Qualitas potentior in aliqua re vincit. decisio. 129. numero 12. *Motmanno.*

Qualitas seuitiae viri erga uxorem, ex quibus plurimum expectetur. decisio. 155. nu. 29. *Coccino.*

Qualitas iurispatronatus gentilitij, qualiter potest probari. decisio. 166. nu. 9. *Merlino.*

Qualitas haereditaria iurispatronatus ut probetur, quid requiratur. decisio. 101. nu. 16. *Motmanno.*

Qualitas feudalitatis an probetur ex narratis à Principe in antiquissimo priuilegio. decisio. 129. numero 4. *Motmanno.*

Qualitas exclusionis quando cessat, cessare etiam debet ipsa exclusio. decisio. 264. nu. 14. *Dunozetto.*

Qualitas adiecta, & mixta tollit ius, & vim simplicis, nisi sit incompatibilis, & contraria ipsi simplici. decisio. 206. nu. 10. *Merlino.*

Qualitatem aliquam si beneficium requirat in accipiente, sufficit quod ista qualitas interueniat intra annum à die adeptae possessionis pacificae. decisio. 147. numero 6. *Pirouano.*

cum Qualitate sua cadunt beneficia sub reservatione. decisio. 153. nu. 6. *Coccino.*

Qualitates statuti quilibet tenetur probare, qui in eo se fundat. decisio. 307. nu. 10. *Dunozetto.*

ex Qualitatibus duabus copulatiue expositis probatio vnius non releuat; quamuis qualitas, quae probatur, facit esse

esse potuisset ad gratiam obtinendam. decif. 308. num. 1. *Veroſpio.*

Q V A N T I T A S certa excluditur per dictionem in circa. decif. 213. nu. 27. *Ghiſlerio.*
de Quantitate, & non de ſubſtantia rei, quando agitur, tunc probationes leuioreſ ſufficiunt. decif. 87. nume. 13. *Vbaldo.*

Q V A R T A.

Quarta Pontificalis debita Epifcopo ex decimis, quæ ſoluuntur Parocho, præſcribi non poteſt, niſi ſimul accedat titulus. decif. 311. nu. 3. *Veroſpio.*

Quarta decimarum præſcribi poteſt contra Epifcopum. decif. 334. nu. 3. *Pirouano.*

Quarta ex omnibus decimis, & oblationibus, Epifcopo debetur. decif. 6. nu. 9. *Veroſpio.*

Q V A R T V M dotale ex Statuto Urb. lib. 1. cap. 131. debetur filiis, ut hæredibus, & non uti filiis. decif. 117. nume. 3. & 6. *Vbaldo.* & vide rationem nu. 7.

Q V A S I P O S S E S S I O.

Quaſi poſſeſſio Prælatorum anteriorum abſque apprehenſione in ſucceſſorem continuatur. decif. 224. numero 5. *Buccabella.*

Quaſi poſſeſſio amittitur per renunciationem. decifio. 122. num. 4. *Ghiſlerio.*

Quaſi poſſeſſio, quando abſorbeatur à proprietate. dec. 13. num. 27. *Merlino.*

Quaſi poſſeſſio iuris negatiui conſiſtit in contemptu prohibitionis, ſeu contradictionis præcedentis. dec. 136. nu. 12. *Motmano.*

in Quaſi poſſeſſione ſanguinis puritatis quis dicitur eſſe, ſi ſit admiſſus ad aliquod Collegium, ad quod ſolum ſanguine puri admittuntur. decif. 362. nu. 6. *Coccino.*

in Quaſi poſſeſſione quis non conſtituitur ad aliquid faciendum, ſi id quod factum fuit, per errorem fuit factum. decif. 16. nu. 18. *Ghiſlerio.*

Q V I E T A N T I A E propter imaginarias ſatiſfactiones fieri non ſolent. decif. 227. nu. 6. *Panzirolo.*

ſine Quietantia non cenſetur quis ſoluiſſe notabilem ſummam pecuniarum. decif. 259. nu. 6. *Buccabella.*

Q V I E T A T I O præſumitur, quod fuerit omiſſa, quando aliqua res fuit acta inter patrem, & filium. decif. 31. num. 4. *Motmano.*

R

R A S V R A.

Rasura, & mendæ ſunt designandæ in ſcripturis compulſatis, prout ſunt in earum originalibus. decifio. 76. num. 29. *Ghiſlerio.*

R A T I F I C A T I O.

Ratificatio etiam per coniecturas rectè deducitur. decif. 56. num. 8. *Motmano.*

Ratificatio tunc multo magis æquiualeat præambulo mandato, quando actus non erat omnino nullus, ſed habebat implicitum ſtatim validitatis pendens à futuro conſenſu. decif. 82. nu. 8. *Motmano.*

Ratificatio, & approbatio non dicitur facta ſtante nullitate, & falſitate contractus, niſi conſtet de certa ſcientia. decif. 98. nu. 28. *Merlino.*

Ratificatio æquiualeat præambulo mandato. decif. 82. nu. 7. *Motmano.*

Ratificatio inducitur ſtante longo temporis ſpatio, quo quis aliquo uſus ſit. decif. 56. nu. 7. *Motmano.*

Ratificatio æquiparatur mandato, decifio. 194. numero 8. *Merlino.*

Ratificatio contractus nulli ex cauſa falſitatis, ut inducatur, quid requiratur. decif. 190. nu. 31. *Merlino.*

Ratificatio reſignationis factæ per tertium abſque mandato ad conſentiendum, non admittitur. decif. 82. num. 17. *Motmano.*

Ratificatio etiam inducitur per conſtitutionem procuratoris ad aliquid defendendum. decif. 56. nu. 7. *Motmano.*

Ratificatio contractus nulli, an inducatur ex ſolutione fructuum, & uſurarum. dec. 190. nu. 23. & 25. *Merlino.*

Ratificatio in neceſſariam conſequentiam venit ex uſu. decif. 88. num. 26. *Coccino.*

Ratificatio operatur ut conſenſus poſtea præſtitus, perinde habeatur ac ſi ab initio interueniſſet. decif. 82. numero 6. *Motmano.*

Ratificatio inducitur ex uſu, decif. 88. nu. 24. *Coccino.*

Ratificatio non habet locum in reſignationibus beneficiorum. decif. 82. num. 15. *Motmano.*

Ratificatio nihil operatur, niſi data ſcientia eius, quod ratificatur. dec. 194. nu. 14. *Merlino.*

Ratificatio poteſt fieri per literas miſſiuas. decif. 82. num. 5. *Motmano.*

Ratificatio ut excludatur, ſufficit cauſa metus, & quælibet alia cauſa leuis. decif. 190. num. 24. *Merlino.*

Ratificatio præſumitur interueniſſe ſpatio 30. annorum, decif. 194. num. 9. *Merlino.*

Ratificatio ſupplet vices mandati, etiam in his, in quibus ſpeciale mandatum requiritur. ibid. num. 13.

Ratificationis probatio corroboratur ex commodi perceptione, & ſcientia. decif. 56. nu. 4. *Motmano.*

Ratificationem alicuius rei, ſi quis ab aliquo promittat procurare, non tenetur eam procurare, ſi poſtea reperiatur, & detegatur quod id factum fuit. decif. 100. numero 10. *Motmano.*

ad ratificationem contractus nulli, quæ ſcientia ſit neceſſaria. decif. 190. num. 22. *Merlino.*

ad Ratificationem instrumenti celebrati ab aliquo nomine alieno, plurimi faciunt actus acceptionis eiſdem, una cum ſcientia præcedenti. decif. 56. numero 5. *Motmano.*

per ratificationem, ut conualeſcat contractus cenſus nulliter conſtituti, quid requiratur. decif. 260. num. 12. & 13. *Motmano.*

de Ratificatione, & approbatione geſtorum per procuratorem, probari poteſt per litteras principalis. decif. 10. nu. 2. *Ghiſlerio.*

de Ratificatione ſufficienti, quando non poſſit dubitari. decif. 56. num. 11. *Motmano.*

ex Ratificatione ut inducatur reſignatio, requiritur auctoritas Papæ. decif. 82. nu. 18. *Motmano.*

R A T I H A B I T I O operatur in actibus, qui cum ab initio non ſint omnino nulli, in ſuſpenſo remanent. ibidem num. 13.

R A T I O.

Ratio naturalis, ſeu qualitas naturalis eſt conſideranda, & non accidentalis. decif. 112. nu. 9. *Queipo.*

Ratio fundata in ſenſu corporeo teſtis, neceſſario concludit. decif. 363. num. 13. *Veroſpio.*

Ratio dat eſſe teſtimonio, decif. 288. nu. 3. *Merlino.*

Ratio continuati ſermonis inducit repetitionem ſupradictorum. decif. 284. nu. 4. *Coccino.*

Ratio adducta à teſte ſi corruat, corruit etiam eius dictum. decif. 6. nu. 7. *Veroſpio.*

Ratio eadem cenſetur inducta, ubi eadem militat diſpoſitio. decif. 91. num. 23. *Vbaldo.*

Rationis reddendæ cenſuræ ſemper ſubiacent procuratores, & inſtitutores. decif. 214. nu. 16. *Pirouano.*

per Rationis modum, ea quæ deducuntur non diſponunt. decif. 49. num. 14. *Motmano.*

per Rationis redditionis exceptionem immiſſio non impeditur, ſi requiratur altiore indaginem. decif. 140. nume. 12. *Merlino.*

Rationi finali, quæ eſt intrinſeca & prædominans virtus legis, quando ſatiſfit, excluditur fraus, & contractus ſubſtinentur. decif. 149. nu. 4. *Merlino.*

Rationem, ut focus alteri focio reddat, non poteſt condemnari, ſi ſimul, & promiſcuè negotia geſſerunt. decif. 265. num. 10. *Motmano.*

Rationem adminiſtrationis ſuæ, tutor tenetur reddere finita tutela. decif. 3. nu. 1. *Merlino.*

Rationem adminiſtrationis, quilibet adminiſtrator rei alienæ tenetur reddere. decif. 214. nu. 17. *Pirouano.*

Rationem reddere ſi omittant hæredes, vel ſi eam ſufficienter non reddant, eis non ſuffragatur inuentarium. decif.

decis. 2. num. 5. *Pirouano*.
 ad Rationem reddendam administrationis cogi potest ut ille reddat, qui pro tutore se gessit. decisio. 3. numero 6. *Merlino*.
 Rationes, sine quibus reddit non possint. decis. 242. num. 4. *Merlino*.
 Rationes vno oculi ictu reddi non possunt. ibid. num. 16.
 Rationes, sine quibus reddi non possint. decis. 197. num. 8. *Dunozetto*.
 Rationibus tutoris credendum est, inspecta eius persona, & stante verisimilitudine. decisio. 31. numero 5. *Motmano*.
RECEPTIO in Canonicum, & fratrem, non potest fieri citra nomen Collegij. decisio. 221. numero 4. *Panzirolo*.
 Receptio honorifica utrum necessario importet concessio- nem manus dexteræ. dec. 15. num. 7. *Coccino*.
RECEPVTAM, & quietationem de necessitate iuris tenetur facere creditor, debitori soluenti. decis. 77. nu. 12. *Merlino*.
RECOGNITIO annua conuenit naturæ feudi. decis. 310. nu. 28. *Merlino*.
 Recognitio apocharum priuatarum, de stylo cur Curia qua- liter fiat. decis. 76. nu. 32. *Ghislerio*.
 Recognitione non egent scripturæ antiquissimæ. decis. 105. num. 3. *Queipo*.
RECONCILIATIONIS necessaria consequentia inter maritum & uxorem, an oriatur ex iteratis concepti- bus. decis. 277. nu. 29. *Pirouano*.
RECONVENTIO.
 Reconuentionis priuilegia, quando non intrent. dec. 209. num. 10. & 11. *Pirouano*.
 Reconuentio an habeat sua priuilegia, quâdo non introduci- tur in ipsa litis contestatione. ibid. nu. 9.
 Reconuentio gaudet suis priuilegijs, quando in ipsa litis contestatione, vel immediate post ipsam fuit opposita. ibid. num. 10.
RECTOR.
 Rector Ecclesiæ, potest agere nomine ipsius Ecclesiæ, & sic non tantum nomine proprio. decis. 226. nu. 23. & 14. *Coccino*.
 Rector Ecclesiæ non potest præiudicare, & licet alie- nando bona Ecclesiæ habeat se pro spoliato, nihilomi- nus Ecclesiæ competit manutentio. decisio. 291. num. 6. *Ghislerio*.
 Rector semper nomine Ecclesiæ, si non proprio, potest insistere in possessione apprehensa, vel exercita à suis antecessoribus, & ius eiusdem Ecclesiæ quacumque actio- ne competente eidem Ecclesiæ vindicare, & conseruare. decis. 224. nu. 6. *Merlino*.
 Rector beneficij non potest reconueniri super re, quam an- tea fecit, ut persona priuata, & nomine proprio, si po- stea agat ut Rector, & ex necessitate officij Rectoris. decis. 204. nu. 11. *Dunozetto*.
 Rectoris negligentia, nec Ecclesiæ, nec successori in bene- ficio potest præiudicare. ibid. num. 9.
 Rectori congrua quæ debetur, quanta esse debeat. dec. 130. num. 2. 3. 4. 5. *Coccino*.
 Rectori nomine Ecclesiæ non potest denegari manutentio, ex eo, quia illa retinet ciuilem possessionem. decis. 226. num. 44. *Coccino*.
RECVSATVS.
 Recursus ad Iudices laicos præsumitur factus de ordine, & mandato eius, qui est nominatus in literis, & cuius in- te rest. decis. 107. nu. 6. *Merlino*.
 Recursibus habitis ad Iudices laicos, ut quis dicatur renun- ciasse ad effectum obtinendi absolutionem, qui requira- tur. decis. 173. nu. 12. *Merlino*.
 contra **REGVRRENTES** ad Iudices laicos, ad effe- ctum ut non possint audiri, admituntur probationes leuiore, & statur scripturis etiam informibus. ibidem num. 8.
RECVSATIO.
 Recusatio Iudicis legitima ut proponatur, quid requiratur,

decis. 165. nu. 1. *Merlino*.
 Recusatio Iudicis non attendenda est, si tanquam friuola, & calumniosa fuerit reiecta. decisio. 20. numero 25. *Ghislerio*.
 Recusationis Iudicis sufficiens causa ex quo insurgere pos- sit. decis. 165. nu. 12. *Merlino*.
 Recusationis Iudicis intinatio non habet vim appellatio- nis coram Iudice interponendæ. decisio. 20. numero 28. *Ghislerio*.
 Recusationis Iudicis exceptio, naturali ratione iuris natu- ralis dictamine, pro hominum defensione nixa est, de- cis. 165. nu. 5. *Merlino*.
 Recusationis Iudicis materia est fauorabilis. dec. 165. nu. 8. *Merlino*.
RECVSATVS legitimè quando fuit Iudex, si ad vltè- riora procedat, omnia sunt nulla ex defectu iurisdic- tionis. ibid. nu. 2.
 in Recusatione Iudicis omnino est necessarium iuramen- tum. decis. 20. nu. 26. *Ghislerio*.
REDITVS.
 Redituum diminutio est quoddam accidens, & propterea non præsumitur. dec. 115. nu. 2. *Coccino*.
 Redituum diminutio non præsumitur: sed hoc intellige, si præsumptio non sit in contrarium. decis. 115. num. 4. *Coccino*.
 Reditus ad ius antiquum facilius est. decis. 328. numero 8. *Dunozetto*.
REFERENS.
 Referens magis est attendendum, quam relatum, vbi ma- gis præcisè, & distinctè loquitur. decis. 310. num. 54. *Merlino*.
 Referens plus continere non potest, quam relatum. dec. 348. num. 6. *Vbaldo*.
 Referens est magis attendendum, quam relatum, vbi ea- dem facultas est in persona referente, quæ erat in illo, qui dispositionem relatum fecit. decisio. 310. numer. 52. *Merlino*.
DEFORMATIO Pauli V. prohibens Procuratorem, qui patrocinatus fuit in vna causa, in eadem pro alia pa- trocinari, declaratur. decis. 163. nu. 4. *Coccino*.
 Reformatio Religionum totaliter pender à nutu Capituli generalis. decis. 327. nu. 5. *Dunozetto*.
 Reformatio Pauli V. super commissionibus iactationum, quid requirat. decis. 91. nu. 30. *Vbaldo*.
REFVTATIO est donatio. decisio. 323. numero 40. *Coccino*.
 Refutatio, quando non possit dici donatio. ibid. nu. 62.
REGIONIS, seu Prouinciæ totus ambitus, si sit tribu- tarius vni soli Principi; hoc casu, nec intrat præsumptio, ut quicquid est intra fines Regionis, subistat quoad dire- ctum dominium ipsi Principi. decisio. 310. numero 8. *Merlino*.
 Sed solum hoc intelligitur, quoad iurisdictionem, & pro- tectionem. ibidem.
REGRESSVS non datur renuncianti, ad ius remissum. decis. 12. nu. 3. *Coccino*.
REGVLAR.
REGVLAM habens pro se, dicitur habere intentionem fundatam. decis. 151. nu. 8. *Pirouano*.
REGVLARIBVS sunt conferenda beneficia regula- ria. decis. 43. nu. 1. *Pirouano*.
 Regularium beneficia sunt manualia. decis. 245. num. 14. *Pirouano*.
 Regularibus de iure non est concessum habere beneficia in titulum perpetuum, cum hoc repugnet Voto paupertatis, & obedientiæ. dec. 245. nu. 13. *Pirouano*.
REINTEGRATIO reuocanda est perinde ac si nunquam fuisset facta distractio. decis. 339. numero 36. *Merlino*.
 Reintegratio tantum debet restituere, quantum abstulit di- stractio. decis. 339. nu. 35. *Merlino*.
REIPVBLICAE pessima res est, quod mariti dent oc- casionem vxoribus renouandi legem repudiationis. de- cis. 155. num. 27. *Coccino*.

R E L A T I O.

Relatio fieri debet potius ad proxima, quam ad remota. decif. 232. nu. 17. *Pirouano*.
 Relatio in referente indiuiduam refert rei relatæ repetitionem, decif. 310. nu. 30. *Merlino*.
 Relatio regulariter est faciendæ ad principalem dispositionem.
 Et hoc maxime, si id suadeat motuum eiusdem rationis. decif. 167. nu. 3. 4. & 10. *Merlino*.

Relatio regulariter fit ad proxima, & immediate præcedentia, non ad ea, quæ longe distant. decif. 62. num. 10. *Merlino*.

Relatio operatur indiuiduam, & propriam expressionem, ac repetitionem contentorum in termino relato. decif. 21. num. 5. *Merlino*.

Relatio debet fieri ad omnia, quando aliqua clausula est posita in fine dispositionis, etiam quod sint diuersa capitula, & præsertim, quando militat eadem ratio. decif. 106. num. 4. & 5. *Merlino*.

Relationi periti electi à Iudice, partibus consentientibus, standum est. decif. 342. nu. 1. *Ghislerio*.

RELATIVM censetur in referente cum omnibus suis qualitatibus. decif. 198. nu. 2. *Dunozetto*.

Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. decif. 14. nu. 45. *Ghislerio*.

Relatum dicitur esse in referente cum omnibus suis qualitatibus. decif. 76. nu. 2. *Ghislerio*.

R E L I G I O.

Religionis Hierosolymitanæ solitum est, quod unicuique excutenti plura distincta, & separata officia, diuersa assignentur salaria. decif. 10. nu. 16. *Ghislerio*.

Nec Religio miscet propria cum negotijs particularium equitum. ibid. num. 16.

R E L I G I O S V S.

Religiosus, si decedat extra claustra, omnia eius iura, & bona transeunt in Cameram Apostolicam. decif. 121. nu. 17. *Pirouano*.

Religiosus, quod non sit magis vnus Monasterij, quam alterius, hoc repugnat stabilitati in loco, cuius vigore Religiosus ascribitur vni præciso Monasterio priuatiue quo ad aliud. decif. 4. nu. 7. *Dunozetto*.

Religiosi professi essentia, in quibus votis consistat. decif. 333. nu. 1. *Dunozetto*.

Religiosi tanto magis exercent officia promptæ obedientiæ, quo pluribus successiue superioribus in diuersis locis coguntur obedire. decif. 95. nu. 11. *Motmano*.

Religiosi, qui non promittunt stabilitatem in loco, sed claustrum obseruant, ex obedientia à superiore iniuncta, varijs de causis permittitur transitus de vno loco ad alium. decif. 95. nu. 10. *Motmano*.

Religiosorum scissuris est tempestiue occurrendum. ibidem num. 7.

R E M E D I V M.

Remedium Auth. res quæ C. comm. de leg. est subsidiariū, quatenus mulier non reperiatur dotata. decif. 49. num. 7. *Motmano*.

Quod procedit etiam si fideicommittens expresse iussisset dotari de bonis ipsius fideicommissi. ibidem numero 8. & 9.

Remedium l. si me, & Titium. ff. si cert. petat. est omnino subsidiarium. decif. 172. nu. 43. *Merlino*.

Remedium, quorum bonorum, datur aduersus possidentem pro hærede, vel possessore. decif. 68. nu. 2. *Merlino*.

Remedium recuperandæ remanet præscriptum spatio 30. vel 40. annorum. decif. 275. nu. 27. *Coccino*.

Remedia aliqua quando adfunt, nunquam datur actio subsidiaria. decif. 7. nu. 27. *Merlino*.

Remedia executiua omnia tendunt ad eundem finem, & alterum ab altero non impeditur ratione præiudicij ex diuersis sententijs resultantis. decisio. 161. numero 7. *Pirouano*.

Remedia plura si quis habeat, eligendo vnum non præcludit sibi viam ad aliud. decisio. 122. numero 15. *Ghislerio*.

R E M I S S I O.

Remissio iuris querendi, quando requirat insinuationem. decif. 23. nu. 57. *Coccino*.

Remissio censetur donatio. ibid. num. 49.

Remissio iuris querendi non requirit insinuationem, si cur requirit iuris quæsi remissio. decisio. 23. num. 56. *Coccino*.

Remissio eget insinuatione, perinde ac si res tradita fuisset ex causa donationis. ibid. num. 50.

Remissio si fiat à Tutore principaliter non animo donandi, sed pro commodo pupilli, non censetur donatio, & talis remissio per Tutorem facta valet, & tenet. ibidem num. 63.

in Remissione iuris, quod est in spe, non requiritur insinuat. ibid. nu. 52.

R E M I S S O R I A.

Remissoria non conceditur ad probandum id, quod postquam fuit probatum, non releuat. decif. 18. num. 14. *Queipo*.

Remissoria denegatur propter vehementem calumniæ suspicionem resultantem ex diuturni temporis taciturnitate. decif. 111. nu. 4. *Coccino*.

Remissoria denegatur ei, qui diu litigauit in partibus & non probauit, cum verisimile sit, quod si potuisset probare in partibus, vtrique probasset. ibid. nu. 5.

Remissoria denegatur, quando aliquid potest probari per scripturas. decif. 18. nu. 6. & 16. *Queipo*.

Remissoria non datur sine iurisdictione. decif. 111. num. 1. *Coccino*.

Remissoria in causa prophana vt concedatur, non requiritur releuantia omnium articulorum, cum vnus releuantia sufficiat. decif. 177. nu. 1. *Motmano*.

Remissoria denegatur, quando materiæ videntur imaginariæ, potius ad effectum, vt articuli appareant releuant, quam quod vere ita se habeat. decisio. 66. num. 19. *Coccino*.

Remissoria in executiuis conceditur, quando datur magnus fumus. decif. 276. nu. 12. *Coccino*.

Remissoria in executiuis non denegatur, quando damnum est irreparabile. ibid. nu. 13.

Remissoria denegatur, quotiescumque intrat suspicio calumniæ. decif. 111. nu. 2. *Coccino*.

Remissoria non conceditur ad impediendam immisionem ex remed. l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. decif. 306. numero 3. *Merlino*.

Remissoria denegatur ob suspicionem calumniæ. decif. 306. num. 2. *Merlino*.

Remissoria, si in prima instantia fuit concessa, si in secunda instantia iterum petatur, denegatur. decif. 306. num. 6. *Merlino*.

Remissoria denegatur ad probandum contrarium eius, quod fuit probatum per scripturas. decif. 212. num. 10. *Merlino*.

Remissoria in eadem causa bis regulariter non conceditur. decif. 306. nu. 7. *Merlino*.

Remissoria in causa prophana, quando conceditur, non requiritur fumus probationis. decisio. 177. numero 2. *Dunozetto*.

Remissoria denegatur in causis possessorijs, cum in eis non admittantur exceptiones requirentes altiore indagationem. decif. 306. nu. 4. *Merlino*.

Remissoria denegatur, quando articuli tendunt ad subuertendum id quod per decisiones fuit firmatum. decif. 142. num. 3. *Motmano*.

Remissoria facilius denegatur, quando inuerisimile est, quod possit probari id quod prætenditur. decif. 266. num. 15. *Coccino*.

Remissoria denegatur, quando petitur ad probandum aliquid per testes, quod per scripturas potest probari. decif. 276. nu. 2. *Coccino*.

Remissoria non conceditur, eo ipso, quod articuli non possunt suffragari ad victoriam causæ. decisio. 315. num. 2. *Ghislerio*.

Remissoria in prophanis conceditur data releuantia vnus articu-

- articuli, decif. 315. num. 1. *Ghislerio*.
 Remifforia non conceditur, quando articuli sunt concepti ad euitandus rationes decisionum factarum. ibidem. num. 5.
 Remifforia, quibus concurrentibus non possit denegari. decif. 196. nu. 1. *Merlino*.
 Remifforia dari solet, cessante calumnia, etiam ad probandum per testes, id quod posset probari per scripturam. decif. 196. nu. 5. *Merlino*.
 Remifforia præsumitur suspecta, si articuli appareant concepti ad euitandas decisiones Rotaes. decif. 266. num. 20. *Coccino*.
 Remifforia non denegatur propter simplicem suspensionem calumniae, sed secus est, quando est vehemens, & probabilis. decif. 111. nu. 3. *Coccino*.
 Remifforia non denegatur cessante calumnia. dec. 70. nu. 10. *Moismanno*.
 Remifforia denegatur, quando articuli, super quibus petitur, non faciunt ad causam. decif. 111. nu. 9. *Coccino*.
 Remifforia denegatur, quando probatio fieri potest per attestationem Officialium. dec. 18. nu. 9. *Queipo*.
 Remifforia non datur ad probandum id per testes, quod probari potest per scripturam. decifio. 111. numero 10. *Coccino*.
 Remifforia non debet concedi, ad probandum id, quod postquam fuerit probatum, non releuat. ibidem numero 8.
 Remifforia non est danda ad probandam interpretationem contrariam ab ea, quæ alicui Constitutioni data fuit à Rota. decif. 319. nu. 8. *Ghislerio*.
 Remifforia non conceditur stante improbabilitate. dec. 319. num. 16. *Ghislerio*.
 Remifforia denegatur ad probandum id per testes, quod contrarium constat ex scripturis. decif. 319. numero 18. *Ghislerio*.
 Remifforia denegatur, quando materia articulata est imaginata, ut fiant articuli releuantes. decifio. 319. num. 11. & 13. *Ghislerio*.
 Remifforia denegatur ad probandum id, quod per historias, vel familia documenta probari potest. decif. 18. num. 15. *Queipo*.
 Remifforia in prophanis, in qualibet instantia, & absque fumo conceditur, si articuli sint releuantes. decifio. 266. num. 1. *Coccino*.
 Remifforia non denegatur propter præsumptionem solius calumniae. decif. 177. nu. 3. *Moismanno*.
 Remifforia, quando non denegatur ad probandum per testes, id quod potest per scripturas probari. decif. 196. num. 8. *Merlino*.
 Remifforia in materia prophana regulariter sine fumo conceditur. dec. 212. nu. 1. *Merlino*.
 Et hoc maxime, quando sumus in tertia instantia, nec adhuc per testes facta est probatio. ibid. nu. 2.
 Remifforia conceditur stante releuantia vnius tantum articuli. dec. 18. nu. 1. *Queipo*.
 Remifforia non conceditur, ad probandum, quod aliquid ita fuit decifum in Rota, cum hoc probari possit per exhibitionem decisionum Rotalium. ibid. nu. 10.
 Remifforiae petitio rejicitur, si fuerit petita, quando dubitatur causam posse expediri. decifio. 111. numero 6. *Coccino*.
 Remifforiae petitio rejicitur stante impossibilitate, & improbalitate probationis. decif. 315. nu. 4. *Ghislerio*.
 Remifforiae maximos labores, & sumptus non est opus subire, dum aliquid probari potest per scripturas. decif. 142. nu. 7. *Moismanno*.
 Remifforiae petitio rejicitur in possessorio iudicio Saluiani interdicti. decif. 306. nu. 5. *Merlino*.
 in Remifforiae etiam terminis, procedit illa regula, quod probatio probationem non excludit. decif. 70. numero 8. *Moismanno*.
 Remifforiae petitio in calculo sententiae ferendae præbet vehementem suspensionem calumniae. decif. 111. num. 7. *Coccino*.
- Remifforiae petitio rejicitur, quando articuli tendunt ad euitanda fundamenta Decisionum in causa factarum. decif. 319. nu. 12, 19. & 21. *Ghislerio*.
 contra Remifforiae formam si testes sint examinati, dicuntur nulliter examinati. dec. 156. nu. 6. *Coccino*.
 Remifforiae petitio videtur calumniosa, quando petitur in calculo ferendae sententiae. dec. 306. nu. 2. *Merlino*.
 à Remifforiae concessione suspicio calumniae retrahere solet Rotam. dec. 142. nu. 9. *Moismanno*.
 Remifforiam Rota solet denegare in materia, quæ sapit delictum. decif. 18. nu. 4. *Queipo*.
 Remifforiam Rota concedit super eisdem articulis, super quibus fuerunt examinati testes, quando continent materias, magis explicitè specificatas, & distinctas. declar. decif. 266. nu. 13. *Coccino*.
- REN OVATIO.**
- Renouatio emphyteusis quibus personis sit facienda decif. 74. nu. 12. *Merlino*.
 Renouatio emphyteusis hereditariae facienda est hæredibus, non autem agnatis. dec. 74. nu. 3. *Merlino*.
 Renouatio emphyteusis ex pacto, & prouidentia est facienda agnatis proximioribus, non autem hæredibus. dec. 74. num. 2. *Merlino*.
 REN VNCIANS dum non efficitur pauperior, non potest dici vera donatio considerata in statutis ad effectum insinuationis. dec. 292. nu. 21. *Panzirolo*.
 Renunciandi non datur regressus ad ius renunciatum. dec. 3. num. 9. *Coccino*.
 Renunciandi ad ius remissum non datur regressus. decif. 12. num. 3. *Coccino*.
 de Renunciando obligatio, idem operatur, quod ipsa renunciatio. decif. 118. nu. 8. *Pirouano*.
 REN VNCIARE expresse, vel tacite hereditati, non potest hæres, nisi viso, & oculariter perlecto testamento. decif. 149. nu. 8. *Merlino*.
 Renunciare fauori pro se inducto quilibet potest renunciare, & renunciatum censetur, quando non fuit facta necessaria oppositio. decif. 91. nu. 22. *Vbaldo*.
 Renunciatur facilius iuri de futuro, & incertæ spei, quam iuri quæsito, & hereditati delatæ. decifio. 167. num. 23. *Merlino*.
 Renunciatur, vel paciscitur quoquomodo de rebus futuris, quæ nondum nobis delatæ sunt. decif. 12. num. 10. *Coccino*.
 Renunciatur facilius spei futuræ, quam iuri quæsito. decif. 206. nu. 33. *Merlino*.
 Renunciari potest iuri nondum delato, pendente conditione. decif. 12. nu. 5. *Coccino*.
 Renunciari potest priuilegio introducto secundario propter fauorem publicum. decif. 91. nu. 32. *Vbaldo*.
 Facillime imposeretur Ecclesiasticæ Iurisdictioni, dum illius violatores, sub specioso verborum cortice affectatam obedientiam præferente, contumacem animum tegerent. decif. 173. nu. 15. *Merlino*.
- REN VNCIATIO.**
- Renunciatio non potest verificari in alijs bonis, quam in expressis. decif. 232. nu. 11. *Pirouano*.
 Renunciatio iuris ex fideicommissio conditionali quærendi substatetur. decif. 12. nu. 4. *Coccino*.
 Renunciatio ut cognoscatur an sit donatio, quid sit inspicendum. dec. 320. nu. 15. *Remboldo*.
 Renunciatio iuris quærendi non potest reuocari per superuenientiam liberorum. dec. 12. nu. 19. *Coccino*.
 Renunciatio iuris quæsiti est talis donatio, quæ indiget insinuatione. decif. 12. nu. 15. *Coccino*.
 Renunciatio innititur voluntati renunciantis tantum, sed pactum innititur consensui duorum. decif. 320. num. 4. *Remboldo*.
 Renunciatio si habeat vim donationis, non tenet, si careat insinuatione. decif. 12. num. 11. *Coccino*.
 Renunciatio si sit facta de iure quærendo, cum talis renunciatio non sit donatio, non est opus insinuatione. decif. 320. nu. 16. *Remboldo*.
 Renunciatio non potest fieri, nisi de iure iam acquisito, vel

- vel acquirendo de causa de presenti. decif. 323. num. 38. *Coccino.*
- Renunciatio si tollat ius confirmatum, & perfectæ quasi-
tum, si sit gratuita, est species donationis. decif. 320. nu-
me 11. *Remboldo.*
- Renunciatio pendet à spontanea voluntate, dec. 323. nu. 11. *Coccino.*
- Renunciatio quando est facta de re, nulla certa spe radica-
ta, non indiget insinuatione, nec subiacet dispositioni,
1. si vnquam, C. de reuocat. donat. decif. 320. nu. 21. *Remboldo.*
- Renunciatio facta per pactum vallatur consensu duorum,
renunciatio verò simplex vnius tantum voluntate. decif.
323. nu. 46. & 47. *Coccino.*
- Renunciatio iuris quærendi, cum non sit donatio, non eget
insinuatione. decif. 12. nu. 15. *Coccino.*
- Renunciatio fideicommissi non potest dari, ante quam il-
lud deferatur, & quando id non procedat. ibidem
num. 54.
- Renunciatio cum sit odiosa, & stricti iuris, non inducitur
nisi verbis, vel si necessario ex antecedenti inferatur. de-
cif. 80. nu. 15. *Merlino.*
- Renunciatio quid sufficit vt contineat. decif. 206. num. 32. *Merlino.*
- Renunciatio generalis facta à filia de bonis maternis quid
comprehenda. decif. 232. nu. 10. *Pirouano.*
- Renunciatio fororis de bonis fratrum nominatorum non ex-
tenditur ad non nominatos. dec. 144. nu. 7. *Dunozeito.*
- Renunciatio facta in carceribus præsumitur facta per metum,
& ideo non sustinetur. decif. 122. nu. 6. *Ghislerio.*
- Renunciatio bonorum debet tantum referri ad bona &
personas specificatas. dec. 144. nu. 9. *Dunozeito.*
- Renunciatio iuris sub conditione quærendi valet, nec est,
nec potest esse donatio. decif. 12. nu. 12. *Coccino.*
- Renunciatio iuri in spe de presenti, & iuri de futuro ex di-
cta spe de presenti, regulariter non valet. decif. 323. nu-
mero 45. *Coccino.*
- Renunciatio iuris futuri ex causa de presenti regulariter fie-
ri non potest. ibid. num. 41.
- Renunciatio, seu cessio potest reuocari per superuenien-
tiam liberorum. ibid. nu. 90.
- Renunciatio plus operatur, quam sententia. ibidem nu-
mero 11.
- Renunciatio si fiat ante acquisitam hæreditatem, hoc casu
repudiatio, & obuiat principio acquisitionis, & tunc non
est donatio, saltem vt egeat insinuatione. decif. 320. nu-
me. 8. *Remboldo.*
- Renunciatio vtcumque facta, sufficit vt quis repellatur à pe-
tita manutentione. dec. 122. nu. 8. *Ghislerio.*
- per Renunciationem coactam mittitur possessio, & renun-
cians debet agere ad rescindendum, quod est sub il-
lo metu factum ex edicto. Quod metus causa. ibidem
num. 9.
- Renunciationis extensio vt impediatur, sufficit quid mini-
mum. decif. 232. nu. 12. *Pirouano.*
- Renunciationis materia strictè venit interpretanda. dec. 144
num. 1. *Dunozeito.*
- Renunciationis finis, seu effectus est priuatio. decif. 12.
num. 1. *Coccino.*
- Renunciationis effectus est priuatio illius iuris, quo à se
quis per renunciationem adicauit. decif. 323. num. 7.
Coccino.
- Renunciationis actus si sit posterior ipsa protestatione, di-
cendum est, quod ex eadem renunciatione tanquam pro-
testationi contraria sublatâ fuerit protestatio. decif. 29.
num. 20. *Dunozeito.*
- ad Renunciationem iurium pro pupillis competentium, nõ
sufficit eorum expressus consensus. decif. 80. numero 22.
Merlino.
- per Renunciationem iuris quærendi solum principio ac-
quisitionis obuiatur. decif. 292. nu. 20. *Panzirolo.*
- per Renunciationem iura sua, si quæ habet renunciâns,
amittit, & hinc oritur exceptio litis finitæ. dec. 92. nu. 16.
Merlino.
- per Renunciationem amittitur quasi possessio. decif. 122.
num. 4. *Ghislerio.*
- per Renunciationem iuris quærendi cum solum obuenie-
tur acquisitioni iuris, non est donatio. decif. 12. num. 16.
Coccino.
- de Renunciatione Beneficij certi, quando agitur, est necessa-
rius consensus expressus. dec. 80. nu. 21. *Merlino.*
- ex Renunciatione sola facta à filia bonis, & hæreditati ma-
ternæ, includuntur bona, quæ ex eadem hæreditate pro-
uenerunt ad filios, & de filiis ad filios transeunt. dec. 232.
nu. 5. 6. & 8. *Pirouano.*
- in Renunciatione iuri de futuro, quando requiratur insi-
nuatio. decif. 323. nu. 43. *Coccino.*
- in Renunciatione iuris quærendi fideicommissi condi-
tionalis, non potest considerari læsio. decif. 292. nu. 28.
Panzirolo.
- in Renunciatione priuatio nihil reliquit. dec. 12. numero 1.
Coccino.
- in Renunciatione ad effectum læsionis considerari de-
bet tempus dictæ renunciationis. dec. 292. numero 29.
Panzirolo.
- in Renunciatione ea tantum veniunt, quæ sunt expressæ.
decif. 44. num. 2. *Dunozeito.*
- in Renunciatione filiarum de bonis paternis, & maternis
non veniunt ea, quæ per aditionem sunt effecta proprii
patrimonij fratrum. decif. 144. nu. 4. *Dunozeito.*
- Renunciationes sunt strictissime interpretandæ. decif. 206.
num. 3. *Merlino.*
- Renunciationes sunt strictissimi iuris, neq. vilo modo sunt
extendendæ, nec subintelligendæ personæ, quæ ibi ocu-
lariter non leguntur. decif. 167. nu. 21. *Merlino.*
- in Renunciationibus etiam habet locum l. de his. ff. tran-
sact. decif. 140. nu. 9. *Merlino.*
- in Renunciationibus an requiratur insinuat. dec. 292. nu-
me. 18. *Panzirolo.*
- RENUNCIATIO tantum censetur, quantum legi-
tur expressum, nec potest ad alia trahi. decif. 232. num. 4.
Pirouano.
- ad Renunciatum redire absurdum est. decif. 323. num. 10.
Coccino.
- REPETITIO non inducitur per dictionem aduersati-
uam, quando ambæ orationes sunt de per se perfectæ.
decif. 168. nu. 7. *Vbaldo.*
- REPLICATIO quando emanat ab eodem fonte, à
quo deducitur exceptio rei, quid operetur. decif. 61. nu. 5.
& 9. *Pirouano.*
- REPRÆSALIÆ fiunt à Principe, vel cum Principis
auctoritate. decif. 24. nu. 8. *Ghislerio.*
- REPRÆSENTATIO.
- Repræsentatio id operatur, vt filius assumat gradum succe-
dendi, qui patri competeat, & omnia iura gradui cohar-
rentia. decif. 180. num. 3. *Merlino.*
- Repræsentatio non datur, quando minime agitur de suc-
cessionem patris qui est in tertio gradu, sed de succe-
dendo consobriño, qui est in quarto gradu. decif. 48. nu-
me. 20. *Ghislerio.*
- Repræsentationis ius admittitur semper in hæreditate ascen-
dentis, quocumque modo illa ex dispositione legis, aut
hominis deferatur. decif. 5. nu. 20. *Verospio.*
- Repræsentationis ius in transuersalibus non porrigitur
ad vltiorem gradum à tertio. decif. 349. num. 27.
Verospio.
- Repræsentationis ius, super quo sit fundatum. dec. 5. nu. 20.
Verospio.
- Repræsentationis ius, quibus tantum sit concessum decif.
279. nu. 5. & 6. *Mormanno.*
- Repræsentationis ius inter collaterales non egreditur
gradum fratrum, & fororum. decif. 48. numero 28.
Ghislerio.
- Repræsentationis effectus est, vt dum filius personam pa-
tris ingreditur, ex eiusdem quoque persona succedere
videatur, vt præseruetur gradus, & non corrumpatur.
decif. 5. nu. 23. *Verospio.*
- Repræsentationis ius inter collaterales dumtaxat habet
n 2 locum

- locum quando agitur de successione patris, & propterea non debet ad alios gradus extendi. decif. 48. numero 17. *Ghislerio.*
- REPUDIANS** ius sibi delatum, fingitur illud nunquam habuisse. decif. 323. nu. 34. *Coccino.*
- Repudiantis respectu, res nunquam dicitur acquisita. ibid. num. 35.
- REPUDIARE** verbum, refertur ad ius quærendum. ibid. num. 22.
- Repudiari dicitur hæreditas, cum abdicatur ipsa adeundi facultas. ibid. num. 24.
- Repudiare is potest, qui potest adire. ibid. num. 14.
- Repudiari non potest ius nondum delatum. decif. 12. nu. 4. *Coccino.*
- REPUDIATIO.**
- Repudiatio in iure consistit. decif. 12. nu. 9. *Coccino.*
- Repudiatio infringit, & penitus tollit qualitatem hæreditariam. decif. 96. nu. 2. *Merlino.*
- post Repudiationem, quando quis est admissus ad præsentandum, non potest amplius obijci, quod non sit patronus. ibid. nu. 12.
- Repudiatio mixta cum donatione indiget insinuatione. ibidem num. 36.
- Repudiatio hæreditatis intra triennium potest reuocari. decif. 96. nu. 1. *Merlino.*
- Repudiatio nulla adest, ante purificationem conditionis. decif. 12. nu. 53. *Coccino.*
- Repudiatio fideicommissi facta tempore inhabili, scilicet antequam illud fuerit delatum, si eius effectus fuerit collatus in tempus habile, substituitur. ibid. nu. 45.
- Repudiatio mixta cum donatione ex pacto de non petendo operatur, ut renunciatio transeat in donationem. ibid. num. 39. & 41.
- Repudiatio conditionalis, ante purificationem conditionis nulla est. decif. 323. nu. 19. *Coccino.*
- Repudiatio hæreditatis, quando est facta per pactum, tunc in ea requiritur insinuatio, & quod alias de iure non requireretur. ibid. nu. 31.
- Repudiatio si trahatur in donationem, subiacet statutis de donationibus insinuandis. decif. 320. nu. 6. *Remboldo.*
- Repudiationis natura est, ut fiat post delatam hereditatem ante acceptationem. decif. 323. nu. 21. *Coccino.*
- in Repudiatione non habet locum dispositio l. si vnquam. C. de reuocand. donat. ibid. nu. 91.
- Repudiatio iuris quærendi valet, si sit facta parte præsentem, quia tunc habet vim pacti. dec. 320. nu. 3. *Remboldo.*
- Repudiatio, & refutatio pendent ab illa voluntate non acquirendi. decif. 323. nu. 58. *Coccino.*
- Repudiatio iuris nondum delati quando valeat. decif. 323. num. 16. *Coccino.*
- Repudiatio facta ad fauorem certæ personæ, non est donatio, si nihil transferatur in eam personam, sed solum repudiatur aliquod ius competens. decif. 320. numero 32. *Remboldo.*
- Repudiatio fit, quando ius est delatum, an ille cui ius delatum est, velit acquirere, vel non. decif. 323. numero 33. *Coccino.*
- Repudiatio quando nullo modo subiaceat statuto de insinuand. & c. & dispositioni d. l. si vnquam C. de reuocand. donat. etiam si esset vera, & propria donatio. decif. 320. num. 41. *Remboldo.*
- Repudiatio fit de iure delato, decisio. 323. numero 13. *Coccino.*
- Repudiatio tollit facultatem acquirendi, & acceptandi. ibidem num. 5.
- Repudiatio etsi non possit dici priuatio iuris repudiati, tamen dicitur aliquo modo priuatio. decif. 323. numero 5. *Coccino.*
- Repudiatio, quando est nulla, eueniente casu repudians potest iterum repudiare, vel adire. ibid. nu. 5.
- Repudiatio si transeat in donationem, in ea intrat dispositio l. si vnquam C. de reuocand. donat. decif. 320. num. 7. *Remboldo.*
- Repudiationem iam factam, quis potest reuocare, re adhuc integra. decif. 96. nu. 9. *Merlino.*
- Repudiatio iuris quærendi tenet, quando fit præsentem, & acceptante eo, ad cuius fauorem repudiatur. decif. 292. num. 16. *Panzuolo.*
- Repudiatio iuris nōdum delati facta cum clausula, ex nunc, prout ex tunc, & contra, postquam delatum fuerit valet. ibid. num. 14.
- Repudiatio iuris quærendi tenet, quando fit per pactum, expressum de non petendo. ibid. nu. 17.
- Repudiatio iuris quærendi, facta medio iuramento substituitur. ibid. num. 15.
- Repudiatio, seu remissio fideicommissi conditionalis fit donatio ad effectum insinuationis. ibid. nu. 31.
- Repudiatio iuris nondum delati, & renunciatio iuris quærendi regulariter non valet. ibid. nu. 13.
- Repudiatio iuris conditionalis, vel in diem valet, si sit facta cum iuramento. decif. 320. nu. 2. *Remboldo.*
- Repudiatio, si non fuit gratuita, nec subiacet statuto de insinuand. & c. nec dispositioni l. si vnquam. C. de reuocand. donat. ibid. nu. 12. & 13.
- REPUDIATUR** tantum id, quod nostrum est, vel nobis delatum, vel acquisitum est de præsentem. dec. 12. nu. 9. *Coccino.*
- REPUDIATVM** quod est semel, non amplius reintegratur. decif. 323. nu. 2. *Coccino.*
- R E S.**
- Res iudicata, hoc solum expectat, ut executioni demandetur. decif. 69. nu. 3. *Merlino.*
- Res iudicata non afficit illos, qui non fuerunt citati. decif. 284. nu. 58. *Coccino.*
- Res iudicata non solum obstat super negotio principali, sed etiam super causa, & quando. decif. 32. numero 5. & 6. *Coccino.*
- de Rei iudicatæ iniustitia constituto, datur restitutio in integrum. decif. 1. nu. 1. *Coccino.*
- de Rei iudicatæ dicitur constare, ob non interpositam appellationem intra decem dies datos ad appellandum. decif. 170. num. 1. *Pironano.*
- post Rem iudicatam non potest opponi amplius de nullitate primæ, vel secundæ sententiæ confirmatæ. dec. 1. nu. 13. *Coccino.*
- post Rem iudicatam non potest dari de attentatis commissis, appellatione pendente. decif. 75. nu. 6. *Ghislerio.*
- Quod intellige, si in specie non fuerit causa super re iudicata, & reuocatione attentatorum, secus vero si specialiter fuerit commissa. ibid. nu. 7.
- Res, quæ est in alieno dominio, quis non habet potestatem eam hypothecandi. decif. 135. nu. 22. *Pironano.*
- Res inter alios acta, non nocet tertio. decif. 51. numero 10. *Coccino.*
- Res, quando non transeat cum suo onere. decif. 339. nu. 75. *Merlino.*
- Res mea, mihi seruire non potest. decisio. 67. numero 12. *Coccino.*
- Res non substituitur, quando venit ad casum, à quo incipere non potest. decif. 38. nu. 73. *Dumozeto.*
- Res communis mihi seruire non potest. decif. 67. numer. 13. *Coccino.*
- Rei loco, quando non succedat pretium. decif. 77. num. 32. *Merlino.*
- Rem, & pretium, quis simul habere non debet. decif. 135. num. 19. *Pironano.*
- in Re aliqua, quando duplex significatio concurret, illa est attendenda, & sequenda, quæ est magis propria. decif. 151. nu. 5. *Pironano.*
- super Re aliena recte non constituitur census. decisio. 116. num. 18. *Merlino.*
- Res ita fieri debent, ne à sapientibus redargui possint. decif. 95. nu. 4. *Motimanno.*
- Res æstimatæ, quando dantur in dotem soluto matrimonio, non redduntur ipsæ res, sed ipsarum æstimatio. decif. 52. nu. 2. *Merlino.* & vide supra.
- Res plures, quando sunt factæ eodem contextu, censetur vnica. Actus. decif. 110. num. 11. *Merlino.*

Rerum existentia præsumptio, de præfenti ex eo, quod olim existerent apud eandem personam, non procedit in mobilibus. decif. 97. num. 9. *Mormanno.* & limita vt num. 10.

inter Res diuinas, & humanas faciendum est discrimen, & rebus diuinis competens prærogatiua celestis fauore, conferuanda est. dec. 339. nu. 32. *Merlino.*

de Rebus futuris, quæ nondum nobis delata sunt, renunciatur, vel pacificatur quoquo modo. decifio. 12. num. 10. *Coccino.*

in Rebus his, quæ ab animo, & voluntate mandantis pendente, sola reuocatio mandati absque scientia, vel intimatione impedit effectum mandati. decif. 130. nu. 14. *Queipo.*

in Rebus suis, quando quis non habet auctoritatem, eam certe non poterit præstare in rebus alienis. decif. 81. nu. 12. *Merlino.*

RES CRIPTVM.

Rescriptum verificatione non eget stantibus geminatis confessionibus, & in eo vtraque pars est supplicans. decif. 20. nu. 16. *Ghislerio.*

Rescriptum corrumpit stante obreptione. decif. 332. numero 7. *Ghislerio.*

Rescripta Papæ non capiunt personas non expressas. decif. 200. nu. 5. *Dunozetto.*

Rescripta simpliciter emanata non operantur in præiudicium tertij. decif. 132. nu. 9. *Ghislerio.*

RESERVATIO.

Reservatio dicitur notoria, ex reservatione beneficii in manibus Papæ. decif. 100. nu. 6. *Mormanno.*

Reservatio directi dominij an repugnet naturæ locationis. decif. 14. nu. 28. *Ghislerio.*

Reservatio cap. 2. de præben. multo fortius procedi in loco ipsius Curia. decif. 28. nu. 11. *Verospio.*

Reservatio vacationis apud Sedem, non requirit qualitatem Curialitatis in defuncto, & hæc est firma, & perpetuò constans opinio Rotæ. decif. 28. numer. 18. *Verospio.*

Quod non intellige, quando agitur de Beneficijs sitis in loco Curia. ibid. num. 19.

Reservatio, & exceptio vnius casus operatur comprehensionem aliorum casuum. dec. 24. nu. 1. *Ghislerio.*

Reservationis ex reservatione iustificatio plena resultat, firmata validitate consensus semel præstiti. decif. 100. nu. 4. *Mormanno.*

ad Reservationis effectum, capit. 2. de præben. in 6. nullam constituit differentiam inter Urbem, & Romanam Curiam de morientibus apud Sedem, nisi in limitationibus ibi positis in secunda parte. dec. 150. nu. 8. *Pirouano.*

ex Reservationis capite, si quis petat immiſſionem tenetur iustificare totam gratiam principalem. decif. 153. num. 2. *Coccino.*

ad Reservationem probandi effectum testes de publica voce, & fama probant obitum, quando non agitur contra prouisum ab Ordinario. decif. 92. nu. 3. *Merlino.*

sub Reservatione cum sua qualitate cadunt beneficia. decif. 153. nu. 6. *Coccino.*

sub Reservationem non cadunt iurapatronatus laicorum. decif. 216. nu. 19. *Pirouano.*

sub Reservationem cadunt dignitates Ecclesiasticæ, quamuis sint electi. decif. 153. nu. 5. *Coccino.*

sub Reservationem clausa in corpore iuris, cadunt beneficia, quæ vacant in Curia. decif. 63. nu. 2. *Mormanno.*

sub Reservationem, vt cadat aliquod beneficium, quid sit probandum. decif. 13. nu. 7. *Merlino.*

sub Reservationem cadunt beneficia cum sua causa. dec. 183. num. 7. *Coccino.*

sub Reservationem, vt cadunt beneficia, quid sit inspiciendum. decif. 245. nu. 9. *Pirouano.*

super Reservationem fundantur in totum Breuia, de capienda possessione nomine Cameræ. decifio. 71. numero 3. *Vbaldo.*

Reservationes Apostolicæ nō capiunt beneficia, seu Officia

Clauſtralia, & manualia, ad nutum superioris amouibilia. decif. 245. nu. 3. & 10. *Pirouano.*

Reservationes factæ ex causa dotis, vel eius augmenti, excipiuntur à regula reuocatoria vnionum. decif. 109. nu. 15. *Ghislerio.*

sub Reservationibus Apostolicis non cadunt beneficia patrimonialia Laicorum. decif. 287. nu. 4. *Pirouano.*

Reservatum sufficit quod sit beneficium, ad validitatem subrogationis gratiosæ. decif. 71. nu. 11. *Vbaldo.*

Reservata sunt beneficia venientium ad Curiam, & recedentium ab ea, & decedentium intra duas dietas, & hoc absque vlla distinctione personarum, & negotiorum. decif. 150. nu. 2. & 3. *Pirouano.*

RESIGNANS.

Resignans beneficium, si non ceciderit a iure suo, neque resignatario fuerit nullum ius quæſtum dubitari non potest, quin per obitum eiusdem resignantis vera inducta fuerit vacatio. decif. 92. nu. 15. *Merlino.*

à Resignantis voluntate pendet beneficii resignatio siue sit simplex, siue ex causa permutationis. decif. 130. nu. 17. *Queipo.*

per Resignantis mortem non vacat beneficium, si ille uiuens iam ad fauorem alterius resignauerit. dec. 92. nu. 12. *Merlino.*

Resignanti beneficium, quando dicatur sublata penitus facultas penitendi. decif. 82. nu. 14. *Mormanno.*

à Resignante beneficium ius non dicitur abdicatum, si resignatio non fuit effectuatæ. decifio. 92. num. 3. *Merlino.*

ad Resignandum si sit datum mandatum, an possit reuocari. decif. 130. nu. 1. *Queipo.*

RESIGNATARIVS.

Resignatarius manens in possessione per triennium, non est amplius locus oppositioni alicuius defectus. dec. 213. num. 17. *Ghislerio.*

Resignatarius, quod possederit beneficium resignatum, ex quibus satis superque probetur. decifio. 63. numero 5. *Mormanno.*

Resignatario non licet, quod resignanti non licebat. decif. 186. nu. 18. *Ghislerio.*

RESIGNATIO.

Resignatio beneficii, si sit nulla, ista nullitas, quando incontinenti probatur, est apta impedire immiſſionem. dec. 27. num. 8. *Dunozetto.*

Resignatio corrumpit, si formam præscriptam in resignando, procurator non seruauerit. decif. 83. nu. 1. *Mormanno.*

Resignatio iurispatronatus facta sine consensu patroni, habet statum implicitum validitatis. decif. 186. numero 6. *Ghislerio.*

Ita vt si ipse illam sciat, & taceat, valida maneat, & firma. ibid. num. 6.

Resignatio, vt inducatur ex ratificatione, requiritur auctoritas Papæ. decif. 82. nu. 18. *Mormanno.*

Resignatio est spontanea dimissio iuris proprii. decif. 130. num. 18. *Queipo.*

Resignatio indicat beneficium esse conferibile. decifio. 13. num. 11. *Merlino.*

Resignatio facta à Procuratore non seruata forma mandati, si resignans eam ratificauerit, post subsecutam ratificationem prout ex tunc suum sortitur effectum. decif. 82. num. 12. *Mormanno.*

Resignatio beneficii, quando est nulla, ista nullitas, si incontinenti probetur, est apta impedire immiſſionem. dec. 27. num. 8. *Dunozetto.*

Resignatio beneficii, quando sortita fuit suum effectum, omne ius dicitur abdicatum à resignante, ita vt nihil dicatur apud ipsum remansisse, quod possit vacare per eius obitum. decif. 65. nu. 10. *Mormanno.*

Resignationis ratificatio facta per tertium, absque mandato ad consentiendum, non admittitur. decif. 82. num. 17. *Mormanno.*

Resignationis beneficii publicatio bene dicitur intra terminum requisitum, data eius prorogatione. dec. 63. nu. 12. *Mormanno.*

Resignationis gratia, quando fuit expedita in forma Dignum, per eam datur solum mandatum de providendo, quatenus resignatarius reperiat idoneus. dec. 92. nu. 13. *Merlino*.

Et nullum tribuitur resignatario ius in re, nec a resignante ius primæum abdicatur, nisi postquam gratia mediante collatione facta resignatario, fuerit executioni deman data. ibid. num. 14.

ex resignationis nullitate infertur ad nullitatem pensionis, decif. 213. nu. 11. *Ghislerio*.

Resignatione beneficii stante in manibus Papæ, dicitur dictum beneficium reservatum. decifio. 63. numero 1. *Molmanno*.

de Resignatione qui dat, tenetur docere de resignatione valida, & publicata. decif. 289. nu. 2. *Coccino*.

ex Resignatione facta in manibus Papæ, resultat vacatio beneficii in Curia, quæ cadit sub reservatione clausa in corpore iuris, decif. 63. num. 2. *Molmanno*.

ex Resignatione beneficii facta in manibus Papæ, resultat vacatio in Curia. decif. 100. nu. 5. *Molmanno*.

Resignationes de Ecclesijs receptiis factæ in manibus Papæ, quando substineantur. decif. 27. nu. 6. *Dunozetto*.

in Resignationibus beneficiorum non habet locum ratificatio. decif. 82. nu. 15. *Molmanno*.

RESTITUTIO.

Restitutio in integrum non datur sine læsione. decifio. 87. num. 1. *Vbaldo*.

Restitutio in integrum, si post lapsum quadriennij petatur, non debet dari, etiam prætextu læsionis. decif. 284. numero 49. *Coccino*.

Restitutio in integrum non datur sine læsione. decif. 170. num. 2. *Pirouano*.

Restitutio in integrum, ut obtineatur aduersus sententiam, sufficit ut doceatur de eius nullitate, & iniustitia, etiam si non sit notoria. decif. 343. nu. 1. *Ghislerio*.

Restitutio in integrum non datur, quando non constat de læsione. decif. 21. nu. 2. *Coccino*.

Restitutio in integrum ex capite iustæ, & probabilis ignorantie concedi solet. decif. 59. nu. 9. *Dunozetto*.

Restitutio in integrum non denegatur ubicunque adest nullitas, vel iniustitia. decif. 40. nu. 1. *Ghislerio*.

Restitutio in integrum si alicui competebat, & tacuerit per quadriennium, amplius non aditur. decif. 360. numero 12. *Pirouano*.

Restitutio in integrum, constituto de iniustitia rei iudicatæ, tunc multo magis datur si constat, quod sententia sit etiam nulla ex defectu mandati procuratoris. decifio. 1. num. 2. *Coccino*.

Restitutio in integrum ubicunque datur ex clausula generali, ob aliquam iustam causam, quadriennium ab initio non currit. decif. 360. num. 14. *Pirouano*.

Et ratio est, quia alias esset dare restitutionem ad restitutionem obtinendam. ibidem num. 14.

Restitutio in integrum etiam post quadriennium conceditur, si de enormissima læsione constet, cum hoc casu habenda sit ratio, non ad rem, de qua agitur, sed ad totam patrimonij substantiam. decif. 284. nu. 50. 51. 52. & 53. *Coccino*.

Restitutio non datur sine læsione. decifio. 69. numero 9. *Merlino*.

Restitutio rei habitæ vigore Saluiani antequam fiat à creditore, debet sibi satisfacere usque ad obolum. decifio. 8. num. 16. *Queipo*.

Restitutio in integrum datur constituto de iustitia rei iudicatæ. decif. 1. nu. 1. *Coccino*.

Restitutio dotis semper est consecutiva ad causam separationis Thori. decif. 277. nu. 37. *Pirouano*.

Restitutio vxoris non est facienda viro, si ipsa probet, nullam cautionem esse sibi sufficientem. decif. 155. nu. 39. *Coccino*.

Restitutionis in integrum fundamentum est læsio. dec. 66. num. 1. *Molmanno*.

Restitutionis in integrum beneficium perdit minor, si iuret se esse maiorem, & hoc in pœnam mendacij. decif. 293.

num. 25. *Molmanno*.

Restitutionis beneficium datur, quando de læsione ne constet. decif. 185. nu. 1. *Molmanno*.

Restitutionis in integrum causæ semper cessant, quando sententia est iusta, & valida. decifio. 170. numero 2. *Pirouano*.

Restitutioni in integrum non est locus, quando clara est validitas, & iustitia sententiæ. decif. 178. nu. 2. *Coccino*.

Restitutioni in integrum ut sit locus, requiritur, ut de iniustitia sententiæ, & læsione plenè constet. decif. 66. nu. 7. *Molmanno*.

Restitutionem in integrum petens, cum in hoc ille, qui petit sit actor, propterea ipse tenetur probare hanc suam intentionem, scilicet ex qua causa ei competat restitutio in integrum. decif. 1. nu. 5. *Coccino*.

Restitutionem in integrum petens aduersus rem iudicatam, ut audiatur debet docere de fumo iniustitiæ rei iudicatæ. ibid. num. 3.

Et ista est communis opinio. ibid. num. 4.

ad Restitutionem in integrum petendam quadriennium est vile, & ideo non incipit currere, nisi à die, quo repertæ sunt scripturæ, ex quibus, quis scire potuit ius sibi competere. decif. 284. nu. 56. *Coccino*.

circa Restitutionem dotis, nempe modum, & tempus, debet attendi ius commune circa vero acquisitionem, & quantitatem lucri totalis attenduntur statuta locorum. decif. 250. nu. 22. *Merlino*.

ad Restitutionem nullatenus creditor pulsari potest, si pecuniam sibi debitam in extinctionem sui crediti receperit, illamque bona fide consumpserit, & quod suum est consecutus fuit. decif. 77. nu. 31. *Merlino*.

in Restitutione aduersus rem iudicatam ad effectum audientie, sufficit docere de bono iure, etiam semiplene. decif. 105. nu. 9. *Queipo*.

Immo sufficit constare de bono fumo causæ, vel etiam læsionis fumus satis est. ibid. nu. 10.

in Restitutione in integrum, quando suprema Tribunalia non attendant lapsum quadriennij. decif. 284. num. 55. *Coccino*.

in Restitutione in integrum Rota qualiter procedat. decif. 275. nu. 1. *Coccino*.

RESTITVERE id solum tenetur hæres grauatus, quod inuenit in fideicommissio. decifio. 88. numero 27. *Coccino*.

RESTRICTIONEM non recipiunt verba vniuersalia, & indefinita. decif. 246. nu. 3. *Merlino*.

RETENTIO aut immixtio impediri non potest per actionem personalem. dec. 5. num. 4. *Verospio*.

Retentio rei melioratæ possessori datur, donec soluantur melioramenta. decif. 270. nu. 12. *Verospio*.

RETROTRACTIO.

Retrotractio fit respectu hypothecæ. decif. 174. num. 36. *Merlino*.

Retrotractio impeditur, quæ non fit in præiudicium iurister tio quæstui. ibid. num. 28.

Retrotractio quoad hypothecam fit, etiam in præiudicium tertij, ad cuius favorem facta esset alia dispositio. ibid. num. 37.

Retrotractio nunquam fit, quoad dominium, ibidem. num. 29.

REVOcare quis potest repudiationem iam factam re adhuc integra. decif. 96. nu. 9. *Merlino*.

Reuocari an possit donatio conditionalis. dec. 174. num. 6. *Merlino*.

REVOCATA non censetur iurisdictio alicui data, donec ipse reuocationis cognitionem, & scientiam habuerit. decif. 130. nu. 5. *Queipo*.

REVOCATIO.

Reuocatio vnionum, ut impediatur, sufficit gratiam esse in parte effectuatam. dec. 109. num. 1. *Ghislerio*.

Reuocatio expressa mandati non intimata non releuat. decif. 130. nu. 4. *Queipo*.

Reuocatio expressa cuiuslibet mandati ad negocia, ante intimationem, vel scientiā non fortitur effectū. ibid. nu. 8.

REVO-

REVOCATORII regulis vnionum, non subiacent ea, quæ sunt ex causa necessaria. decif. 109. numer. 17. *Ghislerio.*

R E V S.

Reus in sua exceptione est actor. decifio. 164. numero 28. *Coccino.*

Reus est actor in sua exceptione, & actor postquam fundauit intentionem suam, non tenetur probare id quod est de exceptione rei. decif. 229. nu. 32. *Merlino.*

Reo maiorem inquit timorem maiestas Iudicis vel officialis, quam creditor. decif. 26. nu. 14. *Merlino.*

in **Reo** etiam, & possessore sola præsumptio non transfert onus probandi in aduersarium. decifio. 37. numero 6. *Pirouano.*

in **Reo** erga creditorem nulla potest considerari reuerentia, prout datur erga Iudicem, & Superiorem suum. decif. 26. num. 15. *Merlino.*

Rei plures debendi quando adsunt, tunc vno solvente liberantur cæteri alij. decif. 41. nu. 8. *Merlino.*

Rei plures debendi, & correi, qui dicantur. ibid. nu. 5.

Rei debendi, & fideiussores differunt inter se, nam illi tenentur in solidum, hi autem principaliter. ibid. nu. 7.

ROMÆ seruatur Ius Ciuile, & rigor attento Statuto Ciuitatis cap. 42. lib. 1. dec. 214. num. 11. *Pirouano.*

Romana Ciuitas olim suos Ciues virgarum contumelijs, atque opprobrijs exinebat. decifio. 155. numero 32. *Coccino.*

Romana Curia, & Sedes Apostolica idem est. decif. 150. num. 7. *Pirouano.*

Romanorum statuentium partes non sunt consulere exteris agnationibus. decif. 68. nu. 7. *Merlino.*

inter **Romanos** Ciues, & incolas seruandum est Ius Ciuile. decif. 58. nu. 2. & 27. *Coccino.*

R O T A.

Rota concedit remissoriam super articulis eisdem, super quibus testes fuerunt examinati, quando continent materias magis explicite specificatas, & distinctas. decif. 266. nu. 13. *Coccino.* declara nu. 14.

Rota nunquam exequitur sententias neque lauda, nisi confitto de iustitia. decif. 159. nu. 15. *Coccino.*

Rota seruat quod quando aliquid iubet dari in diem, quod detur in causam declarandam per Rotam, decifio. 280. nu. 6. *Coccino.*

Rota in restitutione in integrum qualiter procedat. decifio. 275. nu. 1. *Coccino.*

Rota concedens manutationem in possessione bonorum, attento stylo, non extensa decifione, causa non potest proponi super immiffione. decifio. 301. numero 19. *Ghislerio.*

Rota quando admittat, & quando secus, exceptionem diligentiarum. decif. 268. nu. 9. *Pirouano.*

Rota postquam intimauit exequutoriales, & lapsum est tempus ad parendum, si pars non pareat, incurrit excommunicationem, & proceditur ad declaratoriam absque intimatione. decif. 313. nu. 14. *Panzirolo.*

Rota non exequitur sententias aliorum Tribunalium nisi cogita earum iustitia, & validitate. decifio. 69. num. 4. *Merlino.*

Rota solet deferre Mercatorum iudicio in articulis mercaturæ. decif. 229. nu. 4. *Merlino.*

Rota solet denegare remissoriam, quando materia sapit delictum. decif. 18. num. 4. *Queipo.*

in **Rota** quod aliquid ita decifum fuit, non conceditur remissoria ad id probandum, cum hoc probari possit per exhibitionem decifionum Rotaliū. ibid. nu. 10.

Rota in liquidatione fructuum passim solet amplecti medium. decif. 300. nu. 12. *Pirouano.*

Rota retrahi solet à concessione remissoriæ ob suspensionem calumniæ. decif. 142. nu. 9. *Mormanno.*

in **Rota** etiam seruatur Statut. lib. 1. c. 180. de duabus conformibus. decif. 292. nu. 4. *Panzirolo.*

Rota non solet, maxime extra Montes, & extra Statum Ecclesiasticum relaxare mandatum, sed tantum relaxat executoriales, quibus si pars non pareat procedit ad cen-

surarum relaxationem. decif. 313. num. 13. *Panzirolo.*

Rotæ Auditores vnum faciunt Tribunal, & commissiones deferunt pro simplici distributione causarum. decif. 91. num. 37. *Vbaldo.*

Rotæ omnes Auditores faciunt vnum corpus, & vnus dicitur alterius subrogatus. decif. 8. nu. 4. *Queipo.*

Rotæ autoritas, & confessio partis sufficiunt ad sustinendum iudicium, & excusandas partes, cur potius coram vno Auditore, quam coram altero, prosecuta fuerit lis. decif. 85. nu. 12. *Vbaldo.*

inter **Rotæ** Auditores ad effectum præuentionis, attenditur commissionis præsentatio, non autem citatio. decif. 289. num. 1. *Coccino.*

in **Rota** seruatur ad præuentionis effectum commissionis præsentatio. ibid. num. 2.

in **Rota** tota iurisdictio est Papæ. decifio. 91. numero 36. *Vbaldo.*

S

S A C E R D O S.

Sacerdotes, & eorum agros Ioseph Prorex Pharaonis in primæua libertate dimisit, & etiam eos à Rege traditos, quamuis reliquos totius populi seruituti Regis subegerit. decif. 339. nu. 12. & 13. *Merlino.*

SACRAMENTORVM omnium indistincta administratio pertinet ad Ecclesiam Cathedralē. dec. 177. num. 7. *Mormanno.*

SACRIFICIORVM multitudine **DEVS** non prociatur. decif. 6. nu. 12. *Versipio.*

in **SACRIS** constitutus, quis non præsumitur, nisi probetur, cum sit quid facti. decifio. 27. num. 12. *Dunozio.*

S A E V I T I A.

Sæuitia viri erga vxorem, ex quibus sufficienter ad Thori separationem probetur. dec. 239. nu. 4. *Pirouano.*

Sæuitia magna, ingenuo proflus corpore indigna arbitratu esse. decif. 155. nu. 19. *Coccino.*

Sæuitia leuis, & modica permiffa est marito ex causa ad vxoris emendationem. ibid. num. 4.

Sæuitia, quæ sit sufficiens ad Thori separationem. dec. 239. num. 7. *Pirouano.*

Sæuitia mariti contra vxorem ad effectum separationis Thori debet esse magna, & talis, ex qua probabiliter mortis periculum timeatur. dec. 324. nu. 25. *Remboldo.*

Sæuitia mariti erga vxorem non inducitur ex vnico actu. decif. 324. nu. 7. *Remboldo.*

Sæuitia præterita, ad hoc vt suffragetur ad effectum separationis Thori, requiritur vt actus, ex quibus illa deducitur, sint plures. decif. 155. nu. 2. *Coccino.*

Item etiam requiritur quod sit magna, & immoderata. ibidem num. 3.

Sæuitiæ qualitas viri in vxorem, ex quibus plurimum exasperetur. ibid. num. 29.

Sæuitiæ viri in vxorem legitime probationes desumuntur ex circumstantijs. decif. 191. nu. 13. *Coccino.*

ex **Sæuitiæ**, & iniuriarum causis de præterito, oritur odium capitale inter coniuges. dec. 155. nu. 40. *Coccino.*

S A L A R I V M.

Salarium debetur ei, qui operam suam nauat in defensionem iurisdictionis alicuius. decif. 342. nu. 5. *Ghislerio.*

Salarium non debetur procuratori si non probet, se esse solitum locare operas suas. dec. 342. nu. 6. *Ghislerio.*

Sed hoc non procedit in eo, qui nunquam antea operas suas locauit, ad hoc vt teneatur probare hoc solitum. ibid. num. 7.

in **Salarij** constitutione solitum est attendendum. decif. 10. num. 15. *Ghislerio.*

Salaria duo quis tenetur consequi, si duo negotia gerat. ibidem num. 13.

S A L V I A N V M.

Saluianum Interdictum est iudicium ordinarium, quamuis summarium. dec. 161. nu. 10. *Pirouano.*

Saluianum interdictum, quibus probatis intret. decif. 9. num. 1.

num. 1. *Dunozetto*.
 Saluianum Interdictio spacio decem annorum præscribitur, ibid. num. 6.
 Sed hoc non procedit contra valentem minime agere. ibidem num. 7.
 Nec quando competit restitutio in integrum ex capite ignorantie. ibid. nu. 8.
 Saluiani Interdicti extrema consistunt in probatione crediti actoris cum hypotheca, & probatione possessionistam eius, ex cuius obligatione agitur, quam eius, qui conuenitur. decif. 318. num. 2. *Verospio*.
 Saluiani interdicti natura, quæ sit. decifio. 161, numero 3. *Pirouano*.
 Saluiani vigore in aliqua re quando creditor est immisus, debet creditum vsque ad obolum sibi satisfacere. dec. 8. num. 16. *Queipo*.
 Saluiano Interdicto repugnat quod res auocata possit vendi, cum concedatur, vt solum de fructibus illius rei creditor sibi satisfiat. dec. 161. nu. 14. *Pirouano*.
 in Saluiano Interdicto vltimum extremum probatur ex subitatione litis. decif. 135. num. 4. *Pirouano*.
 ex Saluiano si creditor sit immisus, tenetur rem restituere postquam ex fructibus fuit satisfactus. decif. 8. nu. 15. *Queipo*.
S A N G V I S.
 Sanguinis iure hæreditas etiam non adita transfinitur. decif. 12. nu. 40. *Merlino*.
 Sanguinis puritas bene probari potest per famam. dec. 359. num. 18. *Mormanno*.
 Sanguinis puritas in dubio præsumitur. ibid. num. 13.
 Sanguinis puritas si sit probata per publicam vocem, & famam, ista probatio vehementer adminiculatur si quis sit in quasi possessione,
 Quæ quasi possessio excusat à positiua probatione. decif. 362. num. 4. *Coccino*.
 Sanguinis puritas positiue probatur ex publica voce, & fama. decif. 362. num. 2. *Coccino*.
 ad Sanguinis puritatem probandam, multum facit quasi possessio puritatis. dec. 359. nu. 25. *Mormanno*.
 in Sanguinis puritatis quasi possessione, quis dicitur esse, si eius maiores functi sint officijs, & muneribus, quæ non nisi puris, & nobilibus demandari solent. decif. 362. nu. 5. *Coccino*.
 Sanguine purus quilibet secundum præsumptionem Iuris censetur. ibid. num. 1.
S A T I S D A R I vbicumque idonee non potest tunc liberari, à quo petitur cautio, præstando quamcumque cautionem. decif. 193. nu. 7. *Ghislerio*.
S A T I S D A T I O non mutat maleuolum animum. decif. 155. nu. 36. *Coccino*.
S C I E N T I A.
 Scientia partis non infert scientiam Iudicis ad effectum attemptatum. dec. 396. nu. 7. & 8. *Verospio*.
 Scientia proueniens ex sanguinis coniunctionibus, intelligitur quoad ea, quæ respiciunt iura sanguinis non autem quoad alia. decif. 262. nu. 3. *Pirouano*.
 Scientia certa, & indubitata requiritur ad ratificationem contractus nulli. dec. 190. nu. 22. & 23. *Merlino*.
 Scientia cum consistat in facto, non præsumitur nisi probeatur. decif. 130. nu. 25. *Queipo*.
 Scientia expressa, & indubitata requiritur in præiudicialibus. ibid. num. 26.
 Scientia absque intimatione reuocationis mandati ad resignandum non suffragatur. ibid. nu. 20. 23. & 24.
 Quod procedit etiam in reuocatione iurisdictionis. ibidem num. 21.
 Scientia præsumptiua oritur ex non reclamatione. dec. 213. num. 9. *Ghislerio*.
 Scientia certa requiritur ad effectum sanandi nullitatem citationis. decif. 124. num. 59. *Coccino*.
 Scientia certa Principijs concedentis quodque de concessionem plenè doctus, & informatus sit, ex quibus arguatur. decif. 129. num. 2. *Mormanno*.
 Scientia ex quibus præsumatur. dec. 194. nu. 15. *Merlino*.

Scientia non probatur nisi constet de mandato. decif. 273. num. 9. *Panzirolo*.
 Scientia nisi detur eius, quod ratificatur, tunc ratificatio nihil operatur. dec. 194. nu. 14. *Merlino*.
 Scientia Papæ debet constare, ad hoc vt dicatur immutasse statum beneficii, decifio. 57, numero 6. *Merlino*. & vide num. 8.
 Scientia non data, non potest considerari acquiescentia. decif. 224. nu. 25. *Merlino*.
 Scientia mercium deperditarum probari potest ex sola possibilitate notitiæ, &c. decif. 229. nu. 33. *Merlino*.
 Scientia appellationis debet esse certa, & plena, itaut æquipolleat præsentia, & intimationi. decif. 124. num. 45. *Coccino*.
Vide in verbo Appellatio.
 Scientia certa requiritur ad Citationis nullitatem sanandam. dec. 124. nu. 59. *Coccino*.
 Scientia ad effectum amittendi id quod suum est, debet esse indubitata, & non velata. decifio. 360. numer. 3. *Pirouano*.
 Et adhuc effectum non sufficit coniectura simultaneæ habitationis cum eo, qui verisimiliter certiorare poterat de negocio, &c. ibid. nu. 4.
 Scientie, & causæ informatio aliunde quam ab ipso principali ortum habere non præsumitur. decifio. 187. num. 15. *Pirouano*.
 Scientiam citationis defectuosæ si citatus habuerit, perinde arctat, ac si legitime esset citatus. decif. 56. num. 10. *Mormanno*.
 Scientia stante non est opus intimatione. decif. 277. nu. 11. *Pirouano*.
 de Scientia certa si non constet, ratificatio, & approbatio non dicitur facta stante nullitate, & falsitate contractus. decif. 98. nu. 28. *Merlino*.
 ex Scientia citati, saluatur citationis nullitas. dec. 124. nu. 5. & 65. *Coccino*.
 ex Scientia procuratoris non recte infertur ad scientiam principalis. decif. 190. nu. 20. *Merlino*.
 ex Scientia sola an præsumatur acceptatio in donatione. decif. 274. nu. 4. *Mormanno*.
 ex Scientia, & commodi perceptione, ratificationis probatio corroboratur. decif. 56. nu. 4. *Mormanno*.
S C R I B E N S.
 Scribentis intentionem plenè probant literæ. decif. 10. nu. 3. *Ghislerio*.
 Scribentis liber, pro eo non probat, & hæc est certa conclusio. decif. 1. nu. 7. *Coccino*. & vide num. 8. vbi quando pro eo probet.
 contra Scribentem plenè probant literæ missiæ. decif. 20. num. 19. *Ghislerio*.
 SCRIBERE in causa, & informare, sunt actus extraiudiciales. decif. 104. nu. 44. *Coccino*.
S C R I P T V R A.
 Scriptura si petatur, vt redigatur in publicam formam, quando Iudex ad hoc concedendum conuincatur. decif. 126. num. 4. *Pirouano*.
 Scriptura priuata trino teste subscripta, de iure dicitur solemnis. decif. 118. nu. 2. *Pirouano*.
 Scriptura pro interesse habente non probat. decif. 148. num. 8. *Coccino*.
 Scriptura aliqua quod extracta sit legitima auctoritate, & ab aliquo authentico, cum solemnitatibus debitis, quando assequi non possit. dec. 224. nu. 15. *Merlino*.
 Scriptura quando de per se sola aliquid non probat, sed indiget etiam probatione testium, tunc non intrat obiectum, quod remissoria denegatur, quando aliquid probari potest per scripturas. dec. 196. nu. 8. *Merlino*.
 Scriptura in vno vera, etiam in alio præsumitur vera. decif. 190. nu. 10. *Merlino*.
 Scriptura priuata trino teste subscripta dicitur publica, si partes conueniant, & vim publici instrumenti habeat. decif. 118. nu. 3. *Pirouano*.
 Scriptura ab antiquitate non potest capere robur, si nunquam habita fuerit pro originali. decif. 224. nu. 23. *Merlino*.
 Scriptu-

Scriptura non requiritur ad contractus perfectionem, nisi hoc sit conuentum inter partes. decif. 199. numer. 10. *Vbaldo.*

Scriptura exemplari, quod non est originale, si sit sumpta, multo minus est attendenda. decif. 224. numero 16. *Merlino.*

Scriptura si non sit in forma probanti non probat, & maxime si sit suspecta de falso. decifio. 333. numero 7. *Dunozetto.*

Scriptura ubi ab vno tantum est absoluenda, si diuerso caractere conscripta appareat, conuincitur non esse originalem. decif. 224. nu. 14. *Merlino.*

Scriptura in qua continetur aliqua enunciatiua, si sit ad litteram accidentalis, & incidenter deducta, non requirit exactam probationem. decif. 18. nu. 8. *Queipo.*

Scriptura perinde est, ac si non adesset, quando nullam fidem facit. decif. 51. nu. 5. *Coccino.*

Scriptura non dicitur in forma probanti, si sit extracta à Notario de ea non rogato. decifio. 328. numero 2. *Dunozetto.*

Scripturæ antiquitas suffragari potest, constito de obseruantia. decif. 214. nu. 22. *Merlino.*

Scripturæ existentia probata, & stante interesse partis, quis cogitur exhibere. decif. 97. nu. 8. *Mormanno.*

Scripturæ identitas vt dicatur probata, quid sufficiat docere. decif. 184. nu. 11. *Coccino.*

Scripturæ formalis extractio, quando non requiratur. decif. 260. nu. 16. *Mormanno.*

Scripturæ legalitas ex quibus verisimilitudinibus plurimum augeatur. decif. 184. nu. 13, 14 & 15. *Coccino.*

Scripturæ existentia probatur ex assertionem Notarij, qui illam extraxit. decif. 18. nu. 7. *Queipo.*

Scripturæ productio facta ab aliquo, ei, & non tertio debet præiudicare. decif. 14. nu. 41. *Ghislerio.*

per Scripturæ subscriptionem approbatur omnia, & singula in eo contenta. decif. 328. nu. 6. *Dunozetto.*

Scripturæ præcisæ, & authenticæ magis standum est. decif. 23. nu. 10. *Pirouano.*

Scripturæ magis fides adhibetur, quam testi. dec. 170. nu. 20. *Pirouano.*

Scripturam non propriam, sed alienam producents, non sibi præiudicat. decif. 104. nu. 32. *Coccino.*

in Scriptura priuata trino teste subscripta contenta, vt dicantur probata, quid sufficiat. decifio. 118. numer. 4. *Pirouano.*

in Scriptura eadem, si plures sint obligati, intelliguntur obligati singuli pro virili. decif. 79. num. 14. *Queipo.* & vt dicantur obligati in solidum, quid requiratur. ibidem num. 15.

in Scriptura qualibet, clausula antecedens debet explicari, per sequentem. decif. 79. nu. 7. *Queipo.*

Scripturæ etiam informi partes possunt de communi consensu dare robur. decif. 184. nu. 44. *Coccino.*

Scripturæ sunt præferendæ testibus, quando agitur de probando re antiqua. decif. 142. nu. 1. *Mormanno.*

Scripturæ priuata si contineat inuersionem, non est credendum. decif. 336. nu. 1. *Mormanno.*

Scripturæ, & informationes in causa vt plurimum non solent fieri à procuratoribus, qui habent mandatum ad causam. decif. 104. nu. 45. *Coccino.*

Scripturæ plures quando producantur, si sint inter se comparabiles, tunc cuique statuitur in suis terminis. decifio. 205. num. 12. *Pirouano.*

Scripturæ, quæ non reperiuntur in actis, non attenduntur. decif. 91. nu. 6. *Vbaldo.*

Scripturæ de stylo Mediolani producantur in actis, & postea reportantur. decif. 120. nu. 23. *Coccino.*

Scripturæ antiquissimæ non egent recognitione. decif. 105. num. 3. *Queipo.*

Scripturæ, quando sunt simplices, & emanarunt à personis suspectis non faciunt fidem. decifio. 142. numer. 10. *Mormanno.*

Scripturæ, quando sunt diuersa, fidem ad inuicem sibi derogant. decif. 205. nu. 11. *Pirouano.*

Et hoc procedit, siue ab vno, siue à pluribus producantur. ibidem.

Scripturarum existentia negatiua, quæ emanarunt ante annum 1527. ex adhibitis diligentis non probatur propter Urbis excidium, seu deprædationem, quæ contigit de d. anno. decif. 241. nu. 4. *Pirouano.*

de Scripturæ probatione non est amplius querendum, quando iam cum omnibus suis qualitatibus abunde fuerunt discussæ. dec. 142. nu. 11. *Mormanno.*

ex Scripturarum coniunctione declaratur facti veritas. decif. 218. nu. 33. *Pirouano.*

Scripturis antiquitas non suffragatur, dum vitia illarum sunt visibilia, & euidenter apparent. decifio. 224. numero 19. *Merlino.*

Scripturis, si agatur de re antiqua, plus fidei est eis adhibenda, quam testibus. decif. 322. nu. 12. *Merlino.*

Scripturis magis est standum, quam testibus. decif. 32. nu. 4. *Coccino.*

Scripturas aliquas producents fatetur, quod omnia in eis contenta sunt vera. decif. 88. nu. 20. *Coccino.* quod procedit etiam in productione facta à procuratore. ibidem num. 21.

ad Scripturas compulandas, vt compulsores rectè procedat, sufficit quod adimpleat formam sibi præscriptam. dec. 76. num. 11. *Ghislerio.*

ad Scripturas tantum non sunt coangustandæ probationes. decif. 70. nu. 6. *Merlino.*

ex Scripturis etiam informibus desumuntur adminicula probationum. decif. 244. nu. 10. *Dunozetto.*

in Scripturis compulatis sunt designandæ rasuræ, & mendæ, quæ sunt in earum originalibus. decif. 76. num. 29. *Ghislerio.*

Scripturis magis standum est, quam testibus. decif. 328. num. 11. *Dunozetto.*

SECRETARII.

Secretarij Locorum Montium, secundum reformationem Pauli V. admittendo liberè resignationem Locorum Montium vinculatorum, efficiuntur principales debitores locorum resignatorum. decifio. 77. numero 34. *Merlino.*

Et quidem ex propria culpa, & maleficio contrahendo dispositioni legis. ibid. nu. 35.

Hinc est quod soluendo proprium debitum ex delicto contractum, non possunt reportare cessionem translatiuam iurium, & acquirere facultatem repetendi solutum ab alijs obligatis ex contractu, vel quasi. ibid. num. 36.

Secretarij locorum Montium annotationi, est fides adhibenda. decif. 129. num. 9. *Mormanno.*

Secretarij Locorum Montium liberè admittendo resignationem Locorum Montium formalitas pænæ eis impositæ à Paulo V. consistit in amissione rei propria. dec. 77. num. 39. *Merlino.*

SEDES Apostolica, & Romana Curia idem est. dec. 150. num. 7. *Pirouano.*

in SENATORE Urbis amplius non conseruatur dignitas antiqui Senatus habitu, cum nulla adsit spes reuersionis illius actus. decif. 221. nu. 24. *Panzirolo.*

SENSVS ab actu ex quibus verbis remoueatur. dec. 277. num. 26. *Pirouano.*

SENTENTIA.

Sententia contra sententiam lata est valida, etiam contraria non reuocata, si de eius iniustitia appareat ex actis. decif. 264. nu. 2. & 3. *Dunozetto.*

Sententia operatur, vt omnia retrotrahantur vsque ab initio. decif. 280. nu. 8. *Coccino.*

Sententia contra sententiam lata est nulla, contraria non reuocata. decif. 264. nu. 1. *Dunozetto.*

Sententia iniusta est reuocanda. decifio. 267. numero 13. *Pirouano.*

Sententia quando est lata, & appellatio non fuit interposita, siue versetur circa rectitudinem facta fuit processus, semper præsumitur pro Iudice. decifio. 170. numero 8. *Pirouano.*

Sententia habet statum rei iudicatæ propter effectum subsequutum.

- quatum . decif. 267. nu. 12. *Pirouano.*
 in Sententia lata in iudicio poffefforio verba quando non dicantur continere mixturam . decifio. 305. numero 12. *Buccabella.*
 Sententia lata non vocatis, nec citatis intereffe habentibus, eis non nocet. decif. 11. nu. 28. *Ghiflerio.*
 Sententia lata in vno iudicio impedit ingreffum de ordinario iudicio ad executiuum . decifio. 161. numero 12. *Pirouano.*
 Sententia eft actus à confenfu inuito pendens. decifio. 323. num. 11. *Coccino.*
 Sententia pofterior lata contra priorem, à vitio nullitatis defendi non poteft, fi fuerit lata nulla facta mentione, vel faltem reuocatione prioris, decifio. 119. num. 1. *Moimanno.*
 Sententia vt condemnet ad fructus, quid requiratur. decif. 167. nu. 24. *Merlino.*
 Sententia lata contra id, quod testator difpofuit, eft nulla. decif. 332. nu. 5. *Ghiflerio.*
 Sententia, quæ tranfuit in rem iudicatam, eft exequenda, fi conftet de eius validitate & iuftitia. decif. 332. num. 4. *Ghiflerio.*
 Sententia ob lapfum fatalium à defertione excufari non potest. *ibid.* num. 2.
 Sententia tranfit in iudicatum, fi fatalia non prorogentur. *ibid.* num. 1.
 Sententia Iudicis laici in materia Ecclefiaftica non eft attendenda. decif. 37. num. 7. *Pirouano.*
 Sententia, ex quibus interpretationem recipiat. decif. 302. num. 8. *Moimanno.*
 Sententia nulla, & iniufta nunquam tranfit in iudicatum. decif. 443. nu. 2. *Ghiflerio.*
 Sententia declaratur ex actis, ad quæ refertur. decif. 14. num. 44. *Ghiflerio.*
 Sententia contra sententiam lata non tenet, nifi prima infirmetur. decif. 305. nu. 3. *Buccabella.*
 Sententia nulla, & iniufta non poteft transfire in rem iudicatam. decif. 11. nu. 1. *Ghiflerio.*
 Sententia, quando eft nulla, & iniufta, funt locus eft reftitutioni. decif. 170. nu. 3. *Pirouano.*
 Sententia eft nulla, fi non fit conformis libello, decifio. 278. num. 1. *Merlino.*
 Sententia lata pro vno, & pofterior lata pro alio, ac ex diuerfa caufa, fi pofterior fit contraria priori, non eget reuocatione. decif. 119. num. 2. *Moimanno.*
 Sententia tranfitum facit in rem iudicatam, ob non interpofta n appellatorem intra tempus præfixum. decif. 178. num. 1. *Coccino.*
 Sententiæ validitas redditur clara ex reuolutione actorum. *ibid.* num. 3.
 Sententia, quæ tranfitum fecit in iudicatum, pro ea præfumitur, alio non probato, quod fuerit ritè lata, decif. 143. num. 11. *Pirouano.*
 Sententia requiritur vt fit iniufta, vel nulla, ad hoc vt non fit appellatorem propter Aegidianam. decif. 88. numer. 2. *Coccino.*
 Sententia nulla, & iniufta non poteft transfire in rem iudicatam, nec meretur à Rota executionem. decif. 11. nu. 30. *Ghiflerio.*
 Sententia, quando eft iufta, & valida, femper ceffant caufæ reftitutionis in integrum. decifio. 170. numero 2. *Pirouano.*
 Sententia non fubfiftit, fi nominatim non præcefferit citatio ad sententiam. decif. 141. nu. 1. *Merlino.*
 Sententia quando eft proferenda, requiritur citatio ad hoc fpecifica, & præcifa, cum agatur de re magni præiudicii. decif. 141. nu. 10. *Merlino.*
 Sententia fi fit nulla ex defectu mandati procuratoris, tunc multo magis danda eft reftitutio in integrum, confuto de eius iniuftitia. decif. 1. nu. 2. *Coccino.*
 Sententia fauorabilis ab aliquo obtenta, contra eum ceffat præfumptio calumniæ. decif. 70. nu. 9. *Moimanno.*
 Sententia nulla, non debet retardare executionem obligationis Cameralis, quam non vulnerauit. decif. 302. nu. 6. *Pirouano.*
Moimanno.
 Sententia lata in diuerfo iudicio, & inter alias perfonas, non impedit executionem instrumenti, quod ab alia perfonâ antea non vocata, in alio iudicio exhibetur. *ibidem* num. 5.
 Sententia eft nulla, quoad non citatos, & quoad eos, nullos producit effectus. *ibid.* nu. 6.
 Sententia fi reuocet commutationem aliquam testamentariam, eft nulla, fi fuerit facta vigore Breuis Apostolici. decif. 11. nu. 11. *Ghiflerio.*
 Sententia, quæ tranfuit in iudicatum, habetur pro veritate, & facit ius inter partes. decifio. 60. numero 4. *Moimanno.*
 Sententia tranfit in iudicatum, fi pars intra biennium non fuerit profecuta appellatione. dec. 69. nu. 2. *Merlino.*
 Sententia ob lapfum fatalium à defertione excufari non potest, adeo vt intrare videatur res iudicata. dec. 11. nu. 2. *Ghiflerio.*
 Sententia eft nulla ex defectu iurisdictionis. decif. 325. nu. 5. *Ghiflerio.*
 Sententia, quæ tranfuit in iudicatum, operatur, vt super in ea contentis non poffit amplius moueri controuerfia. decif. 60. nu. 3. *Moimanno.*
 Sententia lata, quando eft nulla, vel iniufta, nunquam tranfit in rem iudicatam. decif. 11. nu. 3. *Ghiflerio.*
 Sententia lata à Iudice carente iurisdictione non eft attendenda, & maxime, fi ab ea fit appellatum. dec. 57. nu. 14. *Merlino.*
 Sententia eft nulla, & iniufta, quando fuit lata non iustificatis, & verificatis narratis in Breui. decif. 200. nu. 1. & 2. *Dumozeto.*
 Sententia fi tranfuit in iudicatum, nullam in contrarium admittit probationem. decif. 60. nu. 6. *Moimanno.*
 Sententia eft nulla, fi nominatim citatio ad eam non præcefferit. decif. 165. nu. 18. *Merlino.*
 ex Sententiæ iniuftitia refultat læfio, quæ eft caufa reftitutionis in integrum. decif. 139. nu. 1. *Dumozeto.*
 Et hoc multo magis procedit, quando conftat de notoria iniuftitia, licet fufficiat valde concludens, etiam fi non fit notoria. *ibid.* num. 3.
 Et hoc multo magis habet locum in fupremis Tribunalibus. *ibid.* nu. 3.
 Sententia, fi fuerit lata ex deductis, & profequentis per modum caufæ, & super d. caufa lis fuerit conteftata, tunc obftat res iudicata non folum super negotio principali, fed etiam super caufa. decif. 32. nu. 5. *Coccino.*
 Licet fecus effet, fi principaliter pars non fuiffet profequuta deducta per modum caufæ. *ibid.* num. 6.
 Sententia, fi fit lata in vim commiffionis iactationis, & iactationum, &c. fi reum vocat actorem, non argui debet de aliquo defectu. decif. 102. nu. 9. *Vbaldo.*
 Quia in hoc iudicio, ille, qui impetrauit commiffionem, dicitur reus, & altera pars tamquam diffamans dicitur actrix. *ibid.* nu. 10.
 Sententiæ iuftitia bene oftendi poteft ex pluribus decifionibus in caufa factis. decif. 361. nu. 3. *Pirouano.*
 Sententiæ nullitas ex defectu mandati non obftat, quando concurrunt diuerfæ præfumptiones, & coniecturæ ad effectum illud præfumendi. decif. 1. nu. 12. *Coccino.*
 Sententiæ iniuftitia ex eisdem actis bene probatur, & ea fubfiftente reftitutio femper eft danda propter læfionem ab ipsa iniuftitia caufatam. decif. 267. nu. 1. *Pirouano.*
 Sententiæ iuftæ, & validæ, funt confirmandæ. decif. 361. num. 1. *Pirouano.*
 Sententiæ duæ conformes habent vim trium, & faciunt rem iudicatam in Vrbe ex difpofitione Stat. d. Urbis lib. 1. cap. 180. decif. 292. nu. 3. *Panzirolo.*
 Sententiæ publicatio fi d. feratur, quâdo poftea publicatur, eft neceffaria noua citatio. dec. 37. nu. 9. *Pirouano.*
 Sententiæ iniuftæ non attenduntur ad inducendam illorum conformitatem. decif. 134. nu. 2. *Verofpro.*
 Sententiæ nullitas probatur, quando Iudex proceffit non vifis actis probatorijs. decifio. 170. numero 4. & 5. *Pirouano.*

Sententiæ validitas deducitur ex reuolutione actorum . decif. 174. nu. 1. *Merlino*.
 Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum . decif. 189. nu. 1. *Motmano*.
 Sententiæ duæ dicuntur conformes, si secunda simpliciter confirmet primam. decif. 292. nu. 1. *Panzirolo*.
 Sententiæ, quando sunt validæ, & iustæ, sunt confirmandæ. dec. 7. nu. 5. *Ghislerio*.
 Sententiæ validitas, quando sit clara, & quando eius iustitia. decif. 195. nu. 1. *Motmano*.
 Instrumentum facit rem notoriam. decif. 195. nu. 3. & 4. *Motmano*.
 Libro scripto à viro fide digno, & ante motam litem, est credendum. ibid. num. 5.
 Sententiæ duæ conformes habent vim trium. dec. 11. nu. 9. *Ghislerio*.
 Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum . decif. 292. nu. 1. *Panzirolo*.
 Sententiæ plures dicuntur inter se conformes, quando conueniunt in effectu, & substantia, decifio. 292. num. 2. *Panzirolo*.
 Sententiam primam nullam, si Iudex confirmet, ipsa etiam sententia confirmatoria erit nulla. decif. 222. numero 1. *Panzirolo*.
 Sententiam super omiſſis ab alijs Iudicibus potest ferre Iudex vltimo loco pronuncians. decifio. 135. numero 6. *Pirouano*.
 Sententiam quando Iudex fert, pars citata debet esse certa, cum agatur de re satis præiudiciali, cum amplius reuocari non possit. dec. 141. nu. 8. *Merlino*.
 Sententiam non percutit excessus in executione eiusdem, sed ipsam executionem percutit. decifio. 8. numero 7. *Queipo*.
 ad Sententiam quando non possit dici citatio nominatim facta decif. 141. nu. 2. *Merlino*.
 ad Sententiam citatio debet esse specifica, & præcisè verbis ad sententiam concepta; adeo vt. nec virtualis comprehensio, nec verba æquipollentia sufficiant. decif. 141. num. 4. *Merlino*.
 ad Sententiam citatio non circumducitur ex sola protestatione partis, ita vt Iudex sistat, quin ferat sententiam, sed eius decretum requiritur. decif. 69. numero 5. & 6. *Merlino*.
 Sententia iudicialiter, & rigoroſe lata in causæ status faciunt ius quo ad omnes. decif. 359. nu. 22. *Motmano*.
 per Sententiam firmatur iurpatronatus, quo ad omnes. decif. 96. nu. 13. *Merlino*.
 per Sententiam si fuerit facta separatio bonorum ob legitimam præsumitur facta pro integra legitima. dec. 5. nu. 2. *Verospio*.
 pro Sententiæ validitate in dubio præsumi debet. decif. 85. num. 13. *Vbaldo*.
 pro Sententiarum confirmatione, quando merito responderi potest, etiam altera parte tantum informante. decif. 361. nu. 5. *Pirouano*.
 de Sententiæ nullitate ex defectu iurisdictionis, quando dicatur constare. dec. 11. nu. 4. *Ghislerio*.
 de Sententiæ primæ, vel secundæ confirmatæ nullitate dari non potest postrem iudicatam. decif. 12. numero 13. *Coccino*.
 de Sententijs validis, & iustis intelligendum est Statutum, si disponat, quod sententiæ duæ habeant vim trium. decif. 292. nu. 10. *Panzirolo*.
 à Sententia lata in possessorio datur appellatio, quando continet mixturam. dec. 305. nu. 7. *Buccabella*.
SEPARATIO, & distinctio vnius rei ab alia, si plene, & concludenter probetur, tunc amplius non est dicendum, quod dictæ res sint vnitæ. decif. 282. num. 15. *Panzirolo*.
 Separatio bonorum pro legitima, si fuerit facta per sententiam, præsumitur facta integra legitima. decif. 5. num. 2. *Verospio*.
 Separatio bonorum ex causa legitimæ, si non expleat integrum legitimæ creditum, illius supplementum tan-

tum peti potest conditione ex lege. decifio. 5. num. 3. *Verospio*.

SEPARATIO THORI.

SEPARATIONIS Thori causa reputatur causa status. decif. 324. nu. 1. *Remboldo*.

ad Separationem Thori vt deueniatur, quid requiratur. decif. 191. nu. 1. 2. & 27. *Coccino*.

ad Separationis Thori effectum requiritur, quod adsit timor magnus, quodque sit talis, qui cadat in constantem virum. decif. 324. nu. 31. *Remboldo*.

ad Separationem Thori fauicia præterita vt suffragetur, quid requiratur. decif. 155. nu. 2. *Coccino*.

Vide infra in Verb. Thori separatio.

SEPARATORVM separati sunt effectus. dec. 271. num. 8. *Merlino*.

SERVI fugitiui ab alio possessi, tunc demum possessionem amisisse videmur, si non facilis sit eius recuperatio. 226. nu. 38. *Coccino*.

Serui fugitiui possessionem retinemus, quandiu facilis eius recuperationem credimus, eumque prosequimur. decif. 226. nu. 37. *Coccino*.

Serui, & ancillæ admittuntur ad probanda vulnera inter coniuges. decif. 155. nu. 51. *Coccino*.

SERVIRE mihi non potest res mea. decif. 67. num. 12. *Coccino*.

Seruire mihi non potest res communis. ibid. nu. 13.

SERVITII naturam donatio non recipit. dec. 129. num. 13. *Motmano*.

SERVITIA magnæ considerationis sustinere possunt donationem factam ad fauorem personarum, quæ alias seruire tenebantur. dec. 358. nu. 10. *Verospio*.

SERVITUS.

Seruitus, cum sit vfructus, impossibile est impossibilitate iuris, quod sit pars rei. decifio. 67. num. 11. *Coccino*.

Seruitus personalis est vfructus. decifio. 67. numero 14. *Coccino*.

Seruitus ignota erat primæuo statui naturæ. decif. 310. nu. 2. *Merlino*.

Seruitutis iure, & non iure domini, vfructuarius dicitur frui re ipsa. decif. 116. nu. 28. *Merlino*.

Seruitutis onus in beneficijs non debet prorogari arbitrio tertij. decifio. 200. numero 9. & amplia numero 10. *Dunozetto*.

SEQUENTIA declarant præcedentia. dec. 393. nu. 14. *Verospio*.

à **SEQUESTRO** iudicium non debet incipere. decif. 222. nu. 2. & 3. *Buccabella*.

SIGNATURA.

Signatura Iustitiæ, nomine Papæ rescribit. dec. 289. nu. 16. *Coccino*.

Signatura repræsentat Papam. decifio. 102. numero 7. *Vbaldo*.

Signatura, si aliquid voluisset in rescriptis, id sciuisset exprimere. decif. 305. nu. 17. *Buccabella*.

Signatura quando simpliciter causam committit, tunc dicitur declarasse appellationem fuisse ab initio admittendam, & executionem nullam, & reuocandam. ibidem num. 19.

Signatura, quando habet causam pro turbida, tunc admittit appellationem cum facultate manutenendi, quem de Iure. ibid. num. 16.

Signatura Iustitiæ, si nihil voluerit rescribere in materia auocationis causæ, videtur sensisse, quod remaneat coram eo Iudice, à quo petitur auocatio. decif. 289. numero 14. *Coccino*.

Signatura eo ipso quod simpliciter committit causam, illius rescriptum perinde habetur, ac si declarauerit vsque ab initio per appellationem inductum fuisse effectum suspensionis. dec. 134. nu. 7. *Motmano*.

SIGNIFICATIO duplex quando, concurrat in aliqua re, tunc magis propria est sequenda, & tenenda. decif. 151. nu. 5. *Pirouano*.

SIGNVM etiam eius est, deriuans ab aliquo tamquam à causa. decif. 308. nu. 15. *Verospio*.

SIMILITUDO natorum non est levis, sed imo vrgentissima coniectura ad probandam filiationem. decif. 14. num. 12. *Merlino.*

Similitudo natorum non à simplici imaginatione, sed magis ab infiti temperamenti convenientia regulariter proficiscitur. ibid. num. 13.

Similitudinem important verba, in reliquis. dec. 242. nu. 11. *Merlino.*

dictio, SIMILITER, posita post copulam, nullam magis congruam expositionem recipere potest, quam iuxta casum præcedentem, vel eum de quo principaliter agitur. decif. 49. nu. 15. *Motmano.*

ex similitudinis typo potest dignosci filium esse illius, cuius faciem formamve refert. decif. 3. 4. nu. 10. *Merlino.*

per SIMPLICITATEM ea quæ fiunt, pœnam non merentur. decif. 181. nu. 3. *Pirouano.*

SIMVLACRA, & idola sunt Episcopi non prædicantes. decif. 234. nu. 36. *Merlino.*

SIMVLATIO.

Simulatio incontinenti probata, impedit etiam exequutionem Obligationis Cameralis. decisio. 259. numero 8. *Bucghella.*

Simulatio degetitur stantibus pactis insolitis contra naturam contractus. decif. 17. nu. 10. *Dunozetto.*

Simulationis præsumptio in nullo actu cadere potest magis, quam in confessione. decif. 132. nu. 11. *Verospina.*

Simulationibus rerum veritas non vitatur. decif. 190. nu. 4. *Merlino.*

SINGVLA singulis referenda sunt. decif. 352. num. 3. *Coccino.* & dec. 264. nu. 27. *Dunozetto.*

Singula, quæ non pro sunt, tunc iuncta iuvant, quando illa singula sunt in sua specie perfecta. decif. 169. num. 14. *Pirouano.*

Singula, quæ non profunt, iuncta iuvant. decif. 169. nu. 12. *Pirouano.*

SINGVLARITAS testium adminiculativa etiam admittitur in confessione extrajudiciali. decif. 87. num. 4. *Phaldo.*

Et hoc non solum procedit ad effectum probandi, sed etiam ad effectum inducendi obligationem, si concurrant adminicula. ibid. nu. 5.

Socini senioris auctoritas magna est. decisio. 289. num. 12. *Coccino.*

SOCIALIS in dubio non præsumitur pecunia Socij. decif. 244. nu. 1. *Dunozetto.*

SOCIETAS.

Societas talis inter virum, & uxorem debet esse, qualis est inter filium, & patrem. decif. 155. nu. 23. *Coccino.*

Societas probatur ex actis, qui citra ius, & nomen societatis fieri nequeunt. decif. 214. nu. 15. *Pirouano.*

Societas, quando non contracta, sed solum quædam communio, & participatio; tunc ille, qui sic contraxit, non tenetur in solidum, sed pro rata, quam posuit in participatione. dec. 246. nu. 6. *Merlino.*

Societatis natura est, ut quilibet ex socijs conveniri possit in solidum. ibid. num. 5.

Societatis substantialia sunt sociorum consensus, res seu negotium particulare, & lucrum commune. ibidem. num. 7.

in Societatis contractu, verbum, participationis, intelligendum est pro societate. decif. 246. num. 24. *Merlino.*

in Societate an præsumatur lucrum. dec. 214. nu. 18. *Pirouano.*

SOCIIVS.

Socius alicuius an aliquis sit, virum possit probari ex fama recenti. decif. 256. nu. 10. *Pirouano.*

Socius à socio nihil petere potest, nisi facta solidatione computorum. decif. 31. nu. 3. *Motmano.*

Socius admissus ab alijs socijs post societatem, non tenetur nisi pro rata, secus quando ab initio cum eo fuit inita societas. dec. 246. nu. 23. *Merlino.*

Socius quisque proponendo societati certum Institorem, ex tunc consentit obligationibus per Institorem contrahendis. dec. 246. nu. 14. *Merlino.*

Socius conscribens literas Cambij, sub eius nomine præ-

prio, & confocij, oritur præsumptio, quod pecuniæ sitæ communes. decif. 244. nu. 5. *Dunozetto.*

Socius, dum non conitat de solidatione computorum, sciti non potest an creditor, vel potius debitor sit. decif. 31. num. 2. *Motmano.*

Socius siue quis sit, siue institor, tenetur ad solidationem computorum. dec. 31. nu. 1. *Motmano.*

Socij pecunia præsumitur socialis, si concurrunt præsumptiones, & coniecturæ, quæ hoc suadeant. decif. 244. nu. 2. *Dunozetto.*

Socio solidum soluenti, subuenitur remedio diuisionis, vel actione pro socio erga confocios: sed controuersia ista est valde nodosa. decif. 246. nu. 20. *Merlino.*

Socij sunt rei obligati in solidum ex facto institoris. dec. 246. num. 8. *Merlino.*

Socij ex contractu institoris, tenentur solum pro rata. decif. 246. nu. 10. *Merlino.*

Socij ex contractu institoris, vnusquisque pro rata inter ipsos tenetur, sed hoc non procedit respectu tertij, & aliorum contrahentium. dec. 246. nu. 11. *Merlino.*

Socij plures si simul, & promiscue negotia gesserunt, aliquis eorum non potest condemnari, ut alteri socio rationem reddat. dec. 265. nu. 10. *Motmano.*

Socij ex facto Institoris tenentur in solidum etiam de bonis extra societatem, & ultra vires, & corpus ipsius societatis. decif. 246. nu. 15. *Merlino.*

Socij tenentur in solidum ex contractu institoris, nec refert, quam quisque partem in societate habeat. decif. 246. nu. 9. *Merlino.*

inter Socios, liber, qui continet negotia socialia plenè probat: quod procedit etiam si non sit scriptus à socio, sed à deputatio nomine societatis. decif. 244. num. 12. & 13. *Dunozetto.*

SOLEMNITAS.

Solemnitas, quam contrahens vult adhiberi, secundum aliquos dicitur necessaria, & significat illius mentem fuisse, ut non uenerit aliter contrahere. decisio. 163. numero 10. *Verospina.*

Sed contrarium verius est in iure. ibidem num. 11. & quare num. 12.

absque Solemnitate aliqua mulier maior potest de iure communi contrahere. decif. 88. nu. 7. *Coccino.*

Et quid secundum Constitut. Marchiæ. Vide nu. 8.

Solemnitates desideratæ in aliquo actu, si non sint de eius substantia, si cessent non inuolunt actum iam perfectum. decif. 126. nu. 35. *Pirouano.*

Solemnitates non sunt adhibendæ in contractu minorum, quando eis est utilis. dec. 88. nu. 6. *Coccino.*

Solemnitates in contractibus nunquam ex cursu temporis præsumuntur adhibita, quotiescunque in celebratione contractuum, pro forma sunt requisitæ. dec. 294. n. 29. *Motmano.*

Solemnitates statutarie non sunt necessariae, quando minor obligat se ex causa dotis. decisio. 55. numero 7. *Ghislerio.*

Solemnitates aliquas quando statutum in contractibus pro forma requirit. decif. 293. nu. 13. *Motmano.*

Solemnitates requiruntur in alienationibus rerum Ecclesiæ. decif. 223. nu. 14. *Ghislerio.*

Solemnitates statutorum sunt adhibendæ in contractibus minoris, quando recipit in solutum bona immobilia, obligationibus, & hypothecis implicita, cum eius latione. decif. 77. nu. 14. *Merlino.*

Solemnitates, secundum leges humanas præscriptas in testamentis, reijcit cap. cum esset, de testam. decisio. 126. num. 14. *Pirouano.*

Solemnitates requisitæ pro forma in contractibus si appareat eas a principio non interuenisse, temporis cursus non potest operari præsumptionem, ubi nulla ad est probatio. decif. 294. nu. 30. *Motmano.*

sine Solemnitatibus de iure communi mulier maior potest contrahere, sicuti mares. dec. 28. nu. 13. *Merlino.*

SOLIDATIO computorum. Vide supra in verbo Computa.

OLIDVM id dicitur, quod est integrum, & cui nihil deest. decif. 246. num. 16. *Merlino.*

SOLITVM in constitutione salarij est attendendum. decif. 10. num. 15. *Ghislerio.*

SOLVENS pœnam impositam à lege, si postea eam ab alijs possit repetere, certè illam ipse haud lueret. decif. 77. num. 38. *Merlino.*

Soluens quis indebitum, dicitur iactare. decif. 169. num. 6. *Pirouano.*

SOLVERE administrator præsumitur non de pecunis proprijs, sed de pecunijs eius, cuius bona administrat. decif. 244. num. 3. *Dunozetto.*

Soluisse non dicitur is, qui ita soluit, vt statim recuperet, absque eo quod venditori commodum obueniat. decif. 17. num. 2. *Dunozetto.*

Solui non debet aliud pro alio. decisio. 52. numero. 7. *Merlino.*

ad Soluendum si fideiussor fuerit iniuste condemnatus, repetitur à principali. decif. 222. num. 22. *Buccabella.*

S O L V T I O.

Solutio, aut datio, quando est notabilis summæ, non est verisimile, quin sit facta quietantia. decif. 259. num. 6. *Buccabella.*

Solutio vt præsumatur ex lapsu temporis, quid debeat interuenire. decif. 262. num. 8. *Pirouano.*

Solutio facta à fideiussore pro principali, talis solutio est potius pretium emptæ actionis, quam liberatio debitoris. decif. 41. num. 3. *Merlino.*

Solutio in pœnalibus, quid solum operetur. decif. 77. num. 37. *Merlino.*

Solutio fructuum census, facta à muliere, non saluat contractum à nullitate resultante ob non seruatas solemnitates statutarias. decif. 98. num. 27. *Merlino.*

Solutio est quid facti, ideo cum non præsumatur, venit probanda. decif. 5. num. 12. *Verospio.*

Solutio vnica vice, & vnico contextu facta de pluribus summis, habetur pro vnica solutione tantum. decif. 188. nu. 11. *Merlino.*

Solutio facta alicui de ordine creditoris, perinde est, ac si ipsi fuisset facta. decif. 227. num. 1. *Panzirolo.*

Solutio non facta vero procuratori non liberat debitorem. ibidem num. 2.

Solutio præsumitur facta in vim præcedentia conuentionis, & tractatus. decif. 98. num. 2. *Merlino.*

Solutio facta, per quam hæres præsumitur sibi satisfecisse, habet vim iudicialis solutionis, cum auctoritate Iudicis. decif. 2. num. 13. *Pirouano.*

Solutio aliqua, quando fuit facta paulo post renunciationem, &c. præsumitur dicta renunctio facta sub spe solutionis sequente. decif. 320. nu. 42. *Remboldo.*

Solutio dotis principaliter censetur facta marito, contemplatione tamen vxoris. decif. 52. num. 14. *Merlino.*

Solutio probatur ex confessione de recepto ob implicitam confessionem partis super ipso facto solutionis: & hoc multò magis procedit, si adest stylus. decif. 109. num. 67. *Ghislerio.*

Solutionis vim habet accollatio. decisio. 135. numer. 23. *Pirouano.*

Solutionis vim habet compensatio. decisio. 149. numer. 7. *Coccino.*

Solutionis negatiua, ad effectum euitandi statutum Vrb. libr. 1. capit. 158. non sufficit vt probetur per vnicum testem, sed plenè est probanda. decif. 353. numer. 27. *Pirouano.*

propter Solutiones imaginarias solent fieri quietantiæ. decif. 227. num. 6. *Panzirolo.*

Solutionem sufficit allegare, quando est probatum creditum, ad hoc vt sequatur condemnatio, nisi probetur solutio. decif. 209. num. 1. *Pirouano.*

post Solutionem etiam ex intervallo potest reportare cessionem fideiussor soluens pro principali. decif. 40. numer. 1. *Merlino.*

per Solutionem imaginariam præsumuntur sibi ipsis satisfecisse hæredes cum beneficio legis, & inuentarij, &

faciunt fructus suos ratione dominij. decif. 2. nu. 11. & 12.

Pirouano.

Solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio. decif. 262. nu. 13. *Pirouano.*

de Solutione actuali dotis quando non constat, si eius ratificatio fuerit facta constante matrimonio, dicta confessio intelligitur donationis causa facta à marito. dec. 55. nu. 10. *Ghislerio.*

Solutiones dotium cum cōditione eas inuestiendi, ferè semper fieri solent, & hoc ad effectum, vt dotes affecurentur. decif. 55. num. 22. *Ghislerio.*

Solutiones continuatæ pro canone per 30. annos probant rem esse emphyteuticam. decif. 188. nu. 9. *Merlino.*

per Solutiones census postea subsecutas non potest conualescere contractus census ab initio nullus. decif. 260. num. 11. *Mormanno.*

Solutiones, quæ fiunt beneficio temporis, & illæ, quæ fiunt soluendo, quo ad consequendam liberationem non differunt, & in quo differant. decif. 262. numer. 11. *Pirouano.* Et vide num. 12.

SOLVTO matrimonio dicitur venisse conditio, sub qua præcessit obligatio de dote restituenda. decif. 318. num. 3. *Verospio.*

in Solutum quando minor recipit bona immobilia, obligationibus, & hypothecis implicita, cum eius læsione, adhibendæ sunt solemnitates statutorum, decif. 77. num. 14. *Merlino.*

S O R O R.

Soror, quæ renunciauit bonis paternis, non prohibetur succedere fratri in bonis, quæ ad fratrem peruenerunt ex paterna successione. dec. 232. num. 7. *Pirouano.*

Soror vtrinque coniuncta est de agnatione, & quamdiu ipsa viuit, dicitur paternam agnationem retinere. decif. 206. num. 21. *Merlino.*

Soror, si renunciât hæreditatis paternæ ad fauorem fratrum, & alio die fratres illam dotent, præsumuntur actus correctiui. dec. 323. nu. 77. *Coccino.*

Soror de iure communi succedit fratri ab intestato mortuo, vna cum fratribus. decif. 83. num. 22. *Coccino.*

Soror vterina habetur quasi pro extranea. decif. 206. nu. 20. *Merlino.*

Soror à statuto exclusa propter existentiam masculorum, si aliquid ei relinquatur, non tamen admittitur, vt faciat partem in legitima matris: secus verò, si masculi non extarent. dec. 219. num. 19. & 20. *Dunozetto.*

Soror si excludatur à statuto propter fratrem, intelligitur de fratre primi gradus, non autem de fratribus patrueilibus. decif. 68. num. 4. *Merlino.*

Soror vtrinque coniuncta participat de vtraque coniunctione. decif. 167. num. 13. *Merlino.*

Soror, quando non habet vnde se dotet, tunc frater in subsidium tenetur illam dotare. decif. 145. num. 3. *Pirouano.*

Soror coniuncta ex vno latere, quod sit melioris conditionis, quam vtrinque coniuncta, tolerari non potest, & irrationabile est. dec. 206. nu. 15. & 24. *Merlino.*

Soror ex vno latere tantum coniuncta, quod esset melioris conditionis quam ex vtroque latere coniuncta, iniquum esset. decif. 167. num. 11. *Merlino.*

Et contra dictamen rationis naturalis, & iuris positiui. ibidem numer. 12.

Soror, si sit dotata à fratre de bonis suis castrensibus, hoc casu exclusa remanet ab hæreditate fratris, non autem exclusa remanebit ab hæreditate patris, & aliorum, qui non dotarunt. dec. 329. num. 51. *Merlino.*

Soror censetur exclusa tantum ab illa hæreditate, in qua habuit recompensam, scilicet dotem receptam à defuncto. ibidem num. 52.

Sororis renunciatio de bonis fratrum nominatorum nō extenditur ad non nominatos. dec. 144. num. 7. *Dunozetto.*

Sorori vterinæ frater vterinus non est agnatus, cum sit de alia familia. decif. 137. num. 17. *Pirouano.*

Sorori magis debita est successio fratris, quam patruj. decif. 329. num. 56. *Merlino.*

Sororem si frater sit paratus dotare, ipsa excluditur ab hæreditate

ditate fratris secundum Statut. Vrb. decif. 83. numero 23. *Coccino.*

Sorores vterinas frater vterinus non tenetur dotare. decif. 137. nu. 19. *Pirouano.*

Sorores æqualiter cum fratribus succedunt in bonis matris. decif. 264. nu. 4. *Dunozetto.*

Sorores, & fratres æqualiter vocantur cum parentibus ad successionem fratrum defunctum. decif. 206. numero 1. *Merlino.*

Sorores vterinæ non faciunt numerum in legitima, ad fauorem fratrum vterinorum. dec. 160. nu. 27. *Pirouano.*

Sorores æqualiter succedunt cum fratribus in hæreditate fratrum defunctorum. dec. 206. nu. 19. *Merlino.*

Sorores per masculos fratres vigore Statuti Bononiæ de success. ab intest. &c. à successione matris sunt exclusæ. decif. 36. num. 4. *Pirouano.*

S O R S duplicata constituitur in 20. annis. decif. 2. nu. 10. *Pirouano.*

Species multas sub se subiectiue continet genus. decif. 164. num. 26. *Coccino.*

Specierum enumeratio declarat, & restringit rem, de qua agitur. decif. 15. nu. 9. *Coccino.*

in Specie qualibet est genus, & in quolibet indiuiduo. decif. 54. nu. 6. *Pirouano.*

S P E C I F I C A T I O aliqua non dicitur superflua, etiam si tacite insit. dec. 264. nu. 26. *Dunozetto.*

S P E S etiam donari potest. decif. 12. nu. 31. *Coccino.*

S P O L I A T V S res sua si sit debitor, non debet iterum via exetua pro eodem debito alijs bonis spoliari. dec. 122. num. 14. *Geislerio.*

S P I R I T V A L I T A T I S qualitas, qualitatem temporalitatis absorbet, & ad se trahit. decif. 42. nu. 13. *Merlino.*

pro S P O L I A T O si quis se habuerit, veluti si acquiescat possessioni capte à parte, non potest petere manutentionem. dec. 330. nu. 6. *Dunozetto.*

pro Spoliato ex acquiescentia alicuius decrieri contra se latum, ut non dicatur quis se habuisse, sufficit quod à die notitiæ reclamauerit, quando domi dimissa copia, & non personaliter ad illud fuerit citatus. decif. 3. 6. numer. 10. *Dunozetto.*

S P O L I V M.

Spolio agens tenetur probare primum extremum, & quidem concludenter. decif. 139. nu. 4. *Dunozetto.*

in Spolio primum extremum bene probatur ex instrumento, cum clausula constituti. decif. 251. nu. 2. *Panzirolo.*

in Spolio secundum extremum probatur ex litis substantiatione. ibid. nu. 3.

in Spolio extrema necessaria sunt, possessio spoliati de præterito, & possessio spoliantis præsentis. ibidem num. 4.

S P O N S O, & eius filijs si sit facta donatio in capitulis matrimonialibus, quid in ea donatione censeatur consideratum. dec. 127. nu. 4. & 5. *Coccino.*

S P O N S Æ nobiles, attenta Vrbis consuetudine post celebrationem nuptiarum solent permanere per aliquot dies apud suos parentes. decif. 240. num. 11. *Motimanno.*

S T A B I L I A secundum præsumptionem iuris redunt fructus ad rationem quinque pro centenario. decif. 135. num. 18. *Pirouano.*

S T A B I L I T A S.

Stabilitas requirit perpetuam permanentiam. dec. 65. nu. 3. *Motimanno.*

Stabilitas in loco certo non concernit substantiam trium votorum à Religiosis emittendorum. decif. 333. numer. 2. *Dunozetto.*

Stabilitas in aliquo ordine, quando non sit de essentia professionis. ibid. nu. 3.

S T A L L V M Canonici ab alio inferioris Ordinis non potest occupari. dec. 288. nu. 9. *Merlino.*

Stalli Canoniorum, sunt sedes Canonicales. ibid. nu. 8.

S T A T V E N T I V M intentio, & non cortex verborum est attendenda, an verba statutorum dirigantur in personam, vel contractum. decif. 238. nu. 7. *Merlino.*

Statuentium, intentio excludentium feminas propter ma-

sculos, eo tendit, ut agnatio conferuentur. decif. 137. num. 16. *Pirouano.*

S T A T V S.

Status vltimus in beneficialibus collectus ex prouisionibus Apostolicis, & quasi possessio ex eisdem collecta, quando attendatur. decif. 57. nu. 9. *Merlino.*

Status rei mutatur, mutata persona. dec. 339. n. 74. *Merlino.*

Status vltimus resultans ex quasi possessione, sufficit ad substinendam beneficii collationem. decif. 57. numero 4. *Merlino.*

Status vltimus, quando non attendatur, etiam ad effectum substinendi collationem beneficii decif. 13. num. 21. *Merlino.*

Status vltimus in beneficialibus, quando non attendatur. decif. 13. nu. 26. *Merlino.*

Status antiquus, & de præterito beneficii præsumitur similis vltimo, & semper talis continuatus, non constituto de contrario. dec. 57. nu. 10. *Merlino.*

Et tunc prouisiones Apostolicæ huiusmodi vltimum statum potius corroborant, & declarant. ibid. nu. 11.

ad Status mutationem requiritur præscriptio quadragennaria. decif. 221. nu. 18. *Panzirolo.*

Statum præcedentem Ecclesiæ Ordinarius non potest ex se immutare. decif. 2. nu. 10. *Dunozetto.*

Statu antecedenti probato, præsumitur ille continuatus, si non afferatur aliquid in contrarium. decif. 221. numer. 8. *Panzirolo.*

Quod procedit etiam quod agatur de re multum remota. ibid. num. 9.

S T A T V T V M.

Statutum si sit correctorium iuris communis, in eo non sunt intelligendæ personæ ibi non expressæ. decif. 329. num. 5. *Merlino.*

Statutum non extenditur de persona ad personam, sed coarctatur ad personas ibi expressas. decif. 68. numero 17. *Merlino.*

Statutum, quando dicatur temperare rigorem exclusionis fœminatum. decif. 329. nu. 29. *Merlino.*

Statutum si alternatiue loquatur, alternatiue debet intelligi, singula singulis referendo. decif. 329. numer. 11. & 17. *Merlino.*

Statutum in aliquo casu quando intrat, tanquam casus legis potest allegari. decif. 46. nu. 2. *Pirouano.*

Statutum referri non debet ad casum insolitum. decif. 329. num. 63. *Merlino.*

Statutum, si simpliciter dicant, mulierem dotatam non succedere patri, vel matri, & alijs, tunc non recipit restrictionem ad hæreditatem dotantis, cum de nullo dotante mentionem faciat. ibid. num. 21.

Et hoc casu sufficit, ut ab hæreditate cuiuscumque dicatur exclusa, quod ab aliquo sit dotata, nec perquirendum est à quo sit dotata, & quare. ibid. num. 22. & 23.

per Statutum si requiratur pro forma, ut in instrumentis exprimitur nomen, agnomen, & cognomen contrahentium, satisfactum illi censetur, si quis nominetur aliquo nomine singulari, ex quo æquè bene habeatur identitas personæ, & sic per æquipollens. decif. 149. nu. 15. & 16. *Merlino.*

Statutum directum in personas subditas, non comprehendit personam non subditam. dec. 260. nu. 6. *Motimanno.*

Statutum in causis beneficialibus, censetur idem statutum in causis matrimonialibus, quando agitur de fœdere matrimonij. dec. 124. nu. 35. *Coccino.*

Statutum non fauet forensibus, sed subditis. decif. 137. num. 20. *Pirouano.*

Statutum inhabilitans personam, non afficit forenses. decif. 294. nu. 5. *Motimanno.*

Statutum quando dicatur minime prohibitium, & nec formam inducat. decif. 126. nu. 24. *Pirouano.*

Statutum ita interpretandum est, ut ab eo iniquitatem arceamus, & ne a sapientibus possit iniquitatis redargui. decif. 167. nu. 14. *Merlino.*

Statutum particulare ubi non adest in aliquo loco, tunc recurrendum est ad consuetudinem Regionis, & Ciuitatis.

tatis. decif. 280. num. 19. *Coccino*.
 Statutum quando redit ad dispositionem iuris communis, est latè interpretandum; dec. 167. nu. 17. *Merlino*.
 Statutum, quando dicit, quod aliquid sit faciendum iuxta dispositionem iuris communis, debet intelligi de illa dispositione iuris, quæ loquitur in terminis statuti. decifio. 117. num. 11. *Valdo*.
 Statutum quando dicatur permissuum, non autem prohibituum, & annullatiuum actus taliter, gesti. decifio. 126. nu. 22. & 24. *Pirouano*.
 Statutum loci contractus, quoad solemnitates est inspiciendum, licet contrahentes sint forenses. decif. 294. num. 7. *Mormanno*.
 Statutum, quando dubium est, tunc pro illius interpretatione recurrendum est ad ius commune. decif. 206. num. 18. *Merlino*.
 Statutum potest tollere legitimam fœminis ex iusta causa, prout quando aliunde sunt dotatae. decif. 137. numer. 12. *Pirouano*.
 Statutum non debet esse mancum. decifio. 206. numero 29. *Merlino*.
 Statutum contra ius, non est extendendum ultra expressa. decif. 280. num. 18. *Coccino*.
 Statutum propriè venit appellatione iuris communis. decif. 250. num. 21. *Merlino*.
 Statutum si fuerit factum in odium alicuius certæ personæ, & illa non eligat viam appellationis, ex quo non appellat infra 10. dies non potest post annum via querelæ agere, vt dictum Statutum reuocetur. decif. 289. numero 62. *Coccino*.
 Statutum Laicorum si potest dirigere suos effectus ad ius ciuile, nec repugnet dispositioni iuris Canonici, semper cessat voluntas derogandi illi, cessantibus verbis, & repugnancia ad inuicem disponendi. decif. 126. numero 20. *Pirouano*.
 Statutum loci contractus, tunc forensis tenetur seruare, quando statutum disponit circa solemnitatem actus, qui respicit iurisdictionem eius, in cuius Territorio contrahitur. decif. 294. nu. 8. *Mormanno*.
 Statuti vna pars alteram declarat. decifio. 349. numero 31. *Verospio*.
 Statutum excludens dotatas, censetur in dubio solum excludere ab hæreditate dotantis. decifio. 329. numero 1. *Merlino*.
 Sed hoc non procedit, quando vltèrius progreditur, & ex contextu ipsius Statuti appareat eas voluisse excludere à cuiuscunque hereditate. ibid. num. 2.
 Ita vt exclusio prædicta non sit correspectiua ad dotem, quodque vna dos operetur omnium hæreditatum iacturam. ibid. num. 3.
 Statutum excludens fœminas dotatas à successione eorum, qui dotem dederunt, communiter hanc recipit interpretationem, vt eatenus possit illas admittere ad hæreditatem eorum, qui dotem non dederunt, quatenus Statutum vltèrius non progrediatur nec protrahat exclusionem etiam ad illorum hæreditatem. decif. 316. num. 5. *Verospio*.
 Statutum vocans proximiorum ad successionem alicuius, intelligi debet de proximitate vera, non autem de ea, quæ fictè inducitur per repræsentationem. decif. 340. num. 28. *Verospio*.
 Statutum quando in successione diuidit bona paterna à maternis, ea videtur mens statuentium, vt bona cõseruentur in eadem agnatione, & familia. ibid. nu. 18.
 Statutum disponens, vt duæ sententiæ conformes habeant vim trium, est intelligendum de validis, & iustis. decif. 292. nu. 10. *Panzirolo*.
 Statutum nullum extat Bononiæ, quod mulieribus contrahentibus certas solemnitates præscribat. dec. 238. nu. 12. *Merlino*.
 Statutum excludat fœminam ab hæreditate Patris, & aliorum, si sit dotata à fratre, quid inde inferatur. decif. 329. num. 40. & 41. *Merlino*.
 Statutum excludens mulieres dotatas à successione parentum,

censetur eas excludere ob habitam iam dotem, ante delatam hæreditatem. decif. 264. nu. 5. *Dunozetto*.
 Statutum exclusiuum fœminarum si in dotatione, & in exclusione loquatur alternatiue qualiter sit intelligendum. decif. 329. nu. 17. & 18. *Merlino*.
 Statutum ad hæreditatem fratris admittens solum alium fratrem consanguineum, excludendo fratrem vterinum non habet locum in maternis bonis. decif. 167. numero 18. *Merlino*.
 Statutum, si in contractibus duo copulatiue requirat pro forma vtrumque adhiberi debet, & vnum sine alio non subfinetur. decif. 294. nu. 14. *Mormanno*.
 Statutum exclusiuum fœminarum totum est positum in motiuo conseruandæ agnationis. decif. 206. numer. 22. *Merlino*.
 Statutum præferens masculos fœminis, est correctorium iuris Ciuilis, & sic est stricte interpretandum. decifio. 167. nu. 16. *Merlino*.
 Statutum, quando aliquas solemnitates requirit in contractibus, & vltèrius procedit irritando contractus carentes huiusmodi solemnitatibus, sequitur, quod velit illas esse de forma.
 Quæ neque prætermitti, neque per æquipollens adimpleri potest. decif. 294. nu. 13. *Mormanno*.
 Statutum loci contrahentium, si non arctet personam, nec eam inhabilitet præcise, sed solum det formam contractibus, & præscribat solemnitates in illis seruandas, tunc nõ amplius illius solemnitates sunt adhibendæ, sed attendi debent solemnitates loci, in quo celebratur contractus. decif. 238. nu. 3. *Merlino*.
 Et ab ista opinione non est recedendum & eam pluries Rotæ amplexa fuit. ibid. num. 4.
 Statutum exclusiuum fœminarum, si ad eas excludendas contentetur vna dote, absurdum esset, vt pro inducenda totali exclusione earum exigamus bis, ter quater, & pluries dotes. decif. 329. nu. 34. *Merlino*.
 Statutum fœminas excludens ab hæreditate, censetur solum excludere ab hæreditate dotantis, etiam si plures recenseret personas. decif. 329. nu. 7. *Merlino*.
 Quia hoc casu etiam viget illa æquitas, quod singula singulis referenda sunt. ibid. num. 8.
 Statutum requirens consensum proximiorum in contractu minorum, intelligitur de habentibus intellectum perfectum, & non de defectuosis. decifio. 81. num. 14. *Merlino*.
 Alias non intrat l. fin. C. si maior factus. ibidem numero 15.
 Statutum si excludat filiam à successione patris, ob existentiam filiorum, non poterit ipsa filia in eius bonis præterdere legitimam. dec. 9. nu. 2. *Verospio*.
 Statutum, si excludat omnino fœminas non solum à successione ab intestato, sed etiam ab ipsa legitima, & omni illius supplemento, non potest dici quod illius loco succedat dos. decif. 9. nu. 3. *Verospio*.
 Quam idem Statutum dari volebat filiabus ita exclusis. ibidem num. 4.
 Statutum, quando loquitur de persona, puta, quicumque, &c. tunc persona ficta non comprehenditur, prout nec Collegia, Vniuersitatis. decif. 353. num. 17. *Pirouano*.
 per Statutum vt dicatur derogatum cap. cum esses, detestam. quid requiratur. dec. 126. nu. 9. *Pirouano*.
 Statutum vocans proximiores ad successionem patris, an loquatur de proximioribus ex parte, an vero ex linea patris. decif. 349. nu. 21. *Verospio*.
 Statutum si mandet, quod filia vnica dote contenta sit, procedit in bonis eiusdem personæ, quæ dotauit. decif. 329. num. 36. *Merlino*.
 Statutum exclusiuum fœminarum, cui bona subiecta sunt, non potest connecti cum alio statuto, cui personæ ad successionem contententes sunt subditæ. decifio. 68. num. 9. *Merlino*.
 Statutum exclusiuum fœminarum vt liget requiritur vtrique subiectio. decif. 137. nu. 7. *Pirouano*.

- Statutum excludens sororem, & vocans fratrem; intelligitur de fratre primi gradus, non autem de fratribus patrue libus. decif. 68. nu. 4. *Merlino.*
- Statutum excludens feminas à successione aliquarum personarum non extenditur ad personas, quæ in verbis non sunt expressæ. decif. 329. nu. 13. *Merlino.*
- Et nec habet locum, nisi casus sit à statuto formaliter expressus tam ad effectum exclusionis, quam inclusionis. ibid. num. 14.
- Statutum excludens feminas à successione propter dotem, fortius locum habet, si persona, de cuius successione agitur, non appareat nominata, nisi in ea parte statuti, in qua tractetur de filiarum exclusione, aut in qua mentio fiat de personis, quæ dotem dederunt. decif. 316. numero 6. *Verospio.*
- Statuto ad successionem vocante, eueniente vocationis casu, vocato competit interdictum Quorum bonorum. decif. 349. nu. 1. *Verospio.*
- Statuto exclusiuo foeminarum quando defunctus est subiectus, sed successionem prætendentes, sunt forenses, tunc foemina non excluditur à masculis. decif. 68. nu. 11. *Merlino.*
- Statuta disponentia, quod in donationibus requiratur insinuatio, vt habeant locum, requirunt quod donans fiat pauperior, & donatarius locupletior. decif. 292. num. 22. *Panzirolo.*
- Statuta exclusiua foeminarum, si sint correspectiua ad dotem, vt dicatur eis satisfactum, quid requiratur. dec. 329. nu. 65. *Merlino.*
- Statuta exclusiua foeminarum, tanquam fundata in ratione agnationis conseruandæ, debent conseruare id totum, quod pertinet ad agnationem conseruandam. decif. 232. num. 18. *Pirouano.*
- Statuta excludentia foeminas dotatas interpretanda sunt, vt foemina non succedat dotantibus. decif. 329. num. 53. *Merlino.*
- Et potius debet admitti suppletio verbi, quam admittatur illud absurdum, quod foemina ab vno dotata excludatur ab omnium successione, ad quam de iure erat vocata. ibid. num. 54.
- in Statutis de insinuandis donationibus non comprehenduntur donationes ob causam. decif. 292. nu. 33. *Panzirolo.*
- in Statutis exclusiuis foeminarum absurdum esset ingens, si vellemus addere exclusionem ab hæreditate fratris, quæ non legitur in ipso statuto. ibid. num. 32.
- in Statutis exclusiuis foeminarum, causa earum exclusionis, ratione agnationis conseruandæ, est fauorabilis. decif. 232. nu. 24. *Pirouano.*
- Statuto potest induci, quod testamentum factum coram minori numero quam septem testium, valeat. decif. 126. num. 17. & vide num. 18. *Pirouano.*
- Statuto si caueatur, quod debitor carcerari debeat pro debito, eodem modo dicendum erit de hærede illius, quamuis nulla in Statuto fiat mentio de hæredibus. decif. 39. num. 2. *Pirouano.*
- sub Statuto Laicorum non comprehenditur persona Ecclesiastica. decif. 8. nu. 28. *Coccino.*
- in Statuto in dubio retinendus est ille intellectus, per quem reuertitur ad ius commune. decif. 167. numero 15. *Merlino.*
- in Statuto mixtum continetur in dispositione de simplici, dum mens statuentium, & ratio adaptatur. decif. 206. num. 9. & 13. *Merlino.*
- Statuta aliqua si Princeps iubeat quod obseruentur, hoc intelligitur præterquam in ijs, quorum contrarium fuit specificè expressum. decif. 4. nu. 10. *Dunozeio.*
- Statuta aliqua si sint confirmata à Papa cum clausula sublata, & decreto irritanti, sola Sedis Apostolicæ auctoritate tolli possunt. dec. 345. nu. 2. *Pirouano.*
- Statuta confirmata à Papa, dicuntur Papalia. dec. 115. nu. 25. *Coccino.*
- Statuta etiam confirmata à Papa quando non sufficiunt ad derogationem iuris Canonici. decif. 126. numero 31. *Pirouano.*
- Statuta directa in personas subditas non comprehendunt forenses. decif. 214. nu. 3. *Merlino.*
- Et ista opinio tanquam verior, æquior, ac magis communis admittitur per plures. ibi. num. 4.
- Statuti vis, & effectus dispositionis illius consistere dicitur in ratione in eo expressa. dec. 136. nu. 6. *Verospio.*
- Statuti ratione cessante non solum cessat eius dispositio, sed ab ea ratione statutum interpretationem recipere debet. decif. 363. nu. 5. *Verospio.*
- Statuti dispositio eo magis potest vim suam operari, quo habet pro se testatoris voluntatem. decif. 316. numero 12. *Verospio.*
- Statuti vigore si aliquis prætendat aliquid ad se spectare, debet probare, quod interueniant omnes qualitates à statuto requisitæ. decif. 307. nu. 10. *Dunozeio.*
- Statuti recipiunt interpretationem à iure communi. decif. 271. nu. 15. *Merlino.*
- Statuta particularia loci sunt seruanda, non autem generalia Prouinciarum. decif. 145. nu. 28. *Pirouano.*
- Statuta debent reduci ad iustitiam, & ita intelligi, vt iniquitatem non contineant. dec. 206. nu. 16. *Merlino.*
- Statuta non possunt disponere de persona sibi non subdita. decif. 294. nu. 10. *Mormanno.*
- Statuta Laicorum, ob defectum potestatis, non possunt disponere circa iuramenta, & alia spiritualia, in quibus seruari debet dispositio Iuris Canonici. decif. 294. num. 18. *Mormanno.*
- Statuta non possunt extendi extra suum territorium ex defectu iurisdictionis. decif. 68. nu. 8. *Merlino.*
- Statuta exclusiua foeminarum, anxie solum insistant in conseruatione familiæ masculorum respectu bonorum patrum. decif. 206. nu. 25. *Merlino.*
- Statutorum verba debent intelligi strictè, & in propria significatione. decif. 323. nu. 8. *Coccino.*
- Statutum loquens de donatione, intelligi debet de vera donatione. decif. 323. nu. 80. *Coccino.*
- Statutorum dispositiones referri debent ad id, quod frequentius accidit. decif. 329. nu. 10. *Merlino.*
- Statutorum vna pars aliam declarat. decif. 167. numero 8. *Merlino.*
- Statutis censetur quis se conformasse. decif. 264. num. 13. *Dunozeio.*
- in Statutis omisum habetur pro omisso. decif. 329. num. 6. *Merlino.*
- in Statutis exclusiuis foeminarum propter masculos ab hæreditate parentum, non debet fieri extensio. Ita quod non sufficiat identitas, sed requiritur maioritas rationis. decif. 264. nu. 19. & 20. *Dunozeio.*
- ad Statutum aliquod si se referant contrahentes, præsumitur, se cum illo conformare voluisse, & ei subicere quatenus tali casu eos non ligasset. decif. 250. nu. 10. *Merlino.* & vide nu. 11. & 12.
- Circa Statutorum diuersorum locorum declarationem, Vi de in calce indicis.

STIPULATIO.

- Stipulatio statim dicitur commissæ, eueniente casu obligationis, & ex ea agi potest. dec. 151. nu. 1. *Pirouano.*
- Stipulatio ex quo probetur, quod in donatione interuenierit. decif. 118. nu. 14. *Pirouano.*
- Stipulatio omnis tam ad hæredes, quam contra hæredes transit. decif. 12. nu. 33. *Coccino.*
- Stipulatio committitur pro damnis, & interesse, dum obligatio facti alieni non impletur. decif. 246. numero 1. *Merlino.*
- Stipulatio Notarij pro omnibus quibus interest, facit, vt contractus possit minime reuocari in præiudicium interesse habentis. decif. 44. nu. 20. *Merlino.*
- Stipulationem sine dubio importat verbum, promitto, si reperiatur in instrumento publico. decif. 118. num. 15. *Pirouano.*
- STVDIVM quinquennale requiritur in eo, qui Doctoratus gradum assumere vult. dec. 183. nu. 9. *Coccino.*
- S T Y L V S.
- Stylus in specie facti propositi debet probari, vt veniat attenden-

attendendus. decif. 185. num. 7. *Motmano.*

Stylus vt attendatur, requiritur vt fit obtentus in contradictorio iudicio, præferim quando est contra ius. decif. 141. num. 13. *Merlino.*

Stylus inter Mercatores est seruandus. decif. 244. numer. 11. *Dunozetto.*

Stylus aliquis, vt dicatur consuetudinem introduxisse, quid requiratur. decif. 141. num. 12. *Merlino.*

ex Stylo, vt plurimum Notarij solent instrumentis concessionis emphyteufis apponere clausulas quibus dederis, ad habendum, & similes. decif. 211. num. 9. *Merlino.*

SVBDELEGARE non potest habens ministerium nudum dec. 38. num. 27. *Dunozetto.*

Subdelegare quis potest negotium sibi commissum, si partes consentiant. decif. 38. num. 45. *Dunozetto.*

Subdelegare non potest executor datus à Papa, vt prouideat Ecclesiæ, non expressa persona, & quare. decif. 38. nu. 29. *Dunozetto.*

Subdelegare potest executor datus à Papa, vt prouideat certæ personæ. decif. 38. nu. 28. *Dunozetto.*

Subdelegandi potestas pendet à iurisdictione. decif. 38. nu. 26. *Dunozetto.*

Subdelegandi potestas, quando prætenditur à lege, non intrat, quando concessio facta ab homine requirit industriam. dec. 38. num. 39. *Dunozetto.*

à SVBDITIS, officialis prohibetur recipere obligationes, & cum eis contrahere. decif. 26. num. 16. *Merlino.*

SVBHASTATIO pignorum quando fit, semper requiritur licentia Principis. decif. 161. num. 15. *Pirouano.*

Subhastationis bonorum via omiffa, potest actor in executionis procedere ad capturam personæ. decif. 122. num. 17. *Ghislerio.*

per Subhastationem immiffus in possessionem præuia Iudicis auctoritate, iuste possidet. decif. 122. nu. 2. *Ghislerio.*

SVBIECTA sunt talia, qualia demonstrant prædicata. dec. 88. num. 19. *Coccino.*

SVBLOCATIO de sui natura, ab alienante non aufert ius rei conductæ in totum. decif. 182. num. 6. *Panzirolo.*

Sublocatio rei emphyteuticæ ab emphyteuta facta quando dominium utile, subalternatumque remaneat penes eum. decif. 182. num. 7. *Panzirolo.*

SVBORNATIO, seu corruptio testis deducta ex depositione ipsius testis, qualiter fit probanda. decif. 66. num. 8. *Motmano.*

SVBREPTIO.

Subreptio tollitur ex clausulis pro sufficienter expressis. decif. 482. num. 23. *Panzirolo.*

Subreptio ad hoc vt euitetur, quid sufficiat. decif. 95. num. 1. *Motmano.*

Subreptio non inducitur ex taciturnitate earum rerum, quæ si narrata fuissent, facilius gratiam concessisset. decif. 11. num. 16. *Ghislerio.*

Subreptio quando cesset. decif. 102. num. 14. *Motmano.*

Subreptio de facto proprio vitii gratiam. decif. 295. nu. 12. *Motmano.*

Subreptionis vitio laborant literæ Apostolicæ, si non iustificentur. decif. 295. nu. 1. *Panzirolo.*

de Subreptione, vel de Papæ ignorantia dari non potest, vbi Papa procedit per viam gratiæ, & scit per similes actus alicui semper præiudicari. decif. 11. numer. 26. *Ghislerio.*

de Subreptione allegata executor merus cognoscere non potest. ibid. num. 18.

de Subreptione gratia amplius non potest impugnari, quando constat de potestate, & voluntate Principis. decif. 114. num. 7. *Ghislerio.*

ad Subreptionem inducendam, quando taciturnitas aliqua non sit habenda in consideratione. decif. 11. num. 15. *Ghislerio.*

de Subreptione, aut defectu voluntatis dari non potest absque oris peritione, quando in concessione est sublata facultas contrarium dicendi, vel opponendi. decif. 157. nu. 14. *Pirouano.*

SVBROGATIO.

Subrogatio in beneficio datur propter litem. decif. 187. nu. 11. *Pirouano.*

Subrogatio præsupponit, quod persona substituta, seu subrogata, sit diuersa ab ea, in cuius locum subrogatur. decif. 235. num. 9. *Ghislerio.*

Subrogatio non potest conseruare ea, quæ repugnant conditioni eius, qui fuit subrogatus. decif. 29. numer. 11. *Verospio.*

Subrogatio quidquam non potest operari circa ea, quæ fuerunt extincta, & suppressa. ibid. num. 10.

Subrogatio gratiosa vt habeat locum, sufficit quod lis eo modo iustificetur, quo fuit narrata. decif. 71. num. 12. *Vbaldo.*

ad Subrogationis gratiosæ validitatem sufficit beneficium, esse reseruatum. decif. 71. num. 10. & 11. *Vbaldo.*

SVBROGATVS.

Subrogatus assumuit naturam eius in cuius locum subrogatur. decif. 123. num. 8. *Pirouano.*

Subrogato gratiosè danda est immiffio, probato clericatu, obitu defuncti, possessione beneficii, & eiusdem beneficii affectione. decif. 45. num. 1. *Ghislerio.*

Subrogatus efficitur eiusdem naturæ eius, in cuius locum fuit subrogatus. decif. 29. num. 9. *Verospio.*

Subrogato gratiosè debetur immiffio, probata reservatione, possessione defuncti, & clericatu ipsius subrogati. dec. 352. num. 1. *Coccino.*

Subrogato gratiosè vt non denegetur immiffio, debet plenè & indubitanter probare reservationem. decif. 245. num. 1. *Pirouano.*

Subrogato gratiosè, quando est concedenda immiffio, sufficit quod doceat de reservatione, Clericatu, & obitu defuncti in possessione. decif. 153. num. 8. *Coccino.*

in Subrogatos transeunt priuilegia omnia suppressorum. decif. 252. num. 7. *Merlino.*

SVBSCRIBENS primò dignior reputatur. dec. 322. num. 6. *Merlino.*

Subscribens censetur approbare omnia contenta in scriptura. decif. 159. num. 11. *Coccino.*

Sed hoc procedit, quando subscribens sciuit contenta in scriptura. ibid. num. 12.

SVBSCRIPTIO generalis si adfit in principio protocolli, idest, In hoc protocollo subscribentur à me Notario rogata, non requiritur particularis subscriptio. decif. 113. nu. 11. *Ghislerio.*

SVBSEQUENTIA multa denotant plura antecedentia. decif. 155. num. 11. *Coccino.*

Subsequentia quando alicui sunt commissa, censentur etiam commissa antecedentia. decif. 64. nu. 7. *Ghislerio.*

Ex subsequentiis rectè inferitur ad antecedens. decif. 191. nu. 11. *Coccino.*

de SVBSTANTIA rei quando non agitur, sed de qualitate, probationes leniores sufficiunt. decif. 87. num. 13. *Vbaldo.*

SVBSTITVTI alicuius vocatio per modum rationis, & causæ facta, non videtur expressa, & absoluta dispositio. decif. 249. num. 7. *Verospio.*

SVBSTITVTIO.

Substitutio facta omnibus filiis, & hæredibus descendenti- bus sine filiis, non censetur facta filijs filiorum. decif. 272. num. 3. *Ghislerio.*

Quicquid sit vbi substitutio continet fauorem, & prouisionem filiorum. ibid. num. 3.

Substitutio facta filijs, quando non comprehendat nepotes. dec. 272. nu. 6. *Ghislerio.*

Substitutio pupillari deficit, si filius decesserit post 14. annum decif. 168. num. 1. *Vbaldo.*

Substitutio secunda non continet orationem perfectam, quamuis adfit verbum, substituit, si deficiat persona, cui fit substitutio. decif. 168. num. 11. *Vbaldo.*

Substitutio facta filijs, si sit concepta per verba, instituit, & substituit, quæ cum sint directa operantur, vt appellatione filiorum veniant nepotes. decif. 279. numer. 27. *Motmano.*

Substitutio non suffragatur vocato post obitum alicuius, si casus nondum euenit. *decif. 198. nu. 3. Dunozeio.*
 Substitutio reciproca ad exclusionem aliorum semper intrat inter vocatos collectivè. *decifio. 215. numero 8. Pirouano.*
 Substitutio inter agnatos facta per modum consilij, non potest dici captatoria. *decifio. 350. numero 19. & 29. Coccino.*
 Substitutio, quæ non dum competit, extra bona nostra est. *decif. 32. nu. 23. Remboldo.*
 Substitutio captatoria facta non sub conditione, sed sub modo, an teneat. *decif. 350. nu. 14. Coccino.*
 Substitutio fideicommissaria continet grauamen. *decif. 272. num. 5. Ghislerio.*
 Substitutio in capita non competit nepotibus ex fratribus, sed in stirpes. *dec. 279. nu. 24. Moimanno.*
 Substitutio facta ad bonum finem, & honestum pro conseruatione familiæ, non videtur captatoria. *dec. 350. nu. 16. Coccino.*
 Substitutio quando remaneat pura institutio. *decif. 67. nu. 2. Coccino.*
 Substitutio si sit restricta ad certum tempus, vltra non extenditur, & eo elapso penitus euanesceat. *dec. 348. num. 1. Vbaldo.*
 Substitutio si sit facta sub conditione, si conditio euanesceat, expirat etiam substitutio cum omnibus suis oneribus. *ibidem num. 4.*
 Quia ea censetur apposita eueniente casu substitutionis, à qua dependet. *ibid. num. 5.*
 Substitutionis digressio si sit posita in parte actiua tantum, tunc non attenditur ad effectum inducendi grauamen. *decif. 272. nu. 14. Ghislerio.*
 Substitutionis prioris conditio quando censeatur in secunda repetita. *decif. 68. nu. 4. 5. & 6. Vbaldo.*
 à Substitutione fideicommissaria semel exclusus, non censetur semper exclusus. *decif. 235. num. 1. & declara prout num. 3. Ghislerio.*
 in Substitutione, si apponantur verba, pleno iure, quid operentur. *decif. 22. nu. 27. Merlino.*
 in Substitutione prima, si tempus sit appositum, regulat etiam secundam substitutionem, si nullum tempus in ea sit appositum. *decif. 168. nu. 12. Vbaldo.*
 in Substitutione etiam actiue concepta pro filiis, non veniunt nepotes, quando sunt transuersales. *decif. 279. nu. 3. Moimanno.*
 ex Substitutione reciproca in primo gradu non inferitur ad sequentes vocatos. *dec. 272. nu. 20. Ghislerio.*
 Substitutiones plures, quando dicantur de per se perfectæ, & separate. *decif. 168. nu. 2. Vbaldo.*
 Substitutionum gradus non sunt multiplicandi. *decif. 272. num. 2. Ghislerio.*
 Substitutio gradus quando est vnicus tantum; non releuat, vt recedatur à consil. Oldrad. 12. ibi. d. nu. 15.
S V C C E D E N D I spes si penitus sit incerta, idem videtur iudicandum de ea, quod de iactu retis, qui nullam recipit estimationem. *dec. 320. nu. 25. Remboldo.*
 ius Succedendi defuncto ab intestato habet eius proximior. *decif. 48. num. 4. Ghislerio.* & ei competit interdictum, quorum bonorum, contra alios, qui non sunt hæredes. *ibid. num. 5.*

S V C C E S S I O.

Successio per stirpes videtur rationabilior, quam per capita. *decif. 180. nu. 5. Merlino.*
 Successio ab intestato regulariter fit per quotas, vel in vniuersum, non autem per genera bonorum, & quare. *decif. 329. nu. 60. Merlino.*
 Successio in bonis paternis est actus proportionabilis conducent ad probationem filiationis. *decifio. 331. num. 4. Ghislerio.*
 Successionis causa cessante cessat actio super legitima, eiusque supplemento. *decif. 316. nu. 1. Verospio.*
 Successionis prima causa de iure communi, est descendendum, reiecta omni sexus differentia. *decifio. 5. num. 25. Verospio.*

Successionem liberam tam in proprietate, quam in vsufructu absque aliqua de tractione, denotant verba, pleno iure. *decif. 22. nu. 28. Merlino.*

ad Successionem admissio, quæ competit filiis solis, probat legitimationem. *decif. 331. nu. 7. Ghislerio.*
 circa Successionem differentia inter masculos, & fœminas de iure communi est sublata. *decifio. 206. numero 24. Merlino.*

Successione intestati cessante, cessat petitio legitimæ, cum ea sit portio successionis ab intestato. *decifio. 9. num. 1. Verospio.*

à Successione patris, si filia exclusa sit à statuto ob existentiam filiorum, non potest prætere legittimam in bonis paternis. *ibid. num. 2.*

à Successione hæres non dicitur exclusus, si postquam aduerit hæreditatem, ab ea fuerit exclusus sed hæreditatem iam acquisita priuatus. *decif. 254. nu. 8. Dunozeio.*

in Successione quando alius non concurret, tunc satis est, quod succedere volens, ostendat se esse in gradu successibili. *dec. 101. nu. 15. Moimanno.*

in Successionibus, & fideicommissis præter gradus prærogatiuam est separanda proximitas. *decifio. 5. numero 24. Verospio.*

S V C C E S S O R.

Succesor tenetur sequi factum antecessoris. *decif. 5. nu. 13. Verospio.*

Succesor non potest respectiue impugnare confessionem sui auctoris. *decif. 135. nu. 3. Pirouano.*

Succesor plus iuris consequi non potest, quam suus auctor obtinere potuisset. *dec. 5. nu. 18. Verospio.*

Successori an suffragetur quasi possessio præsentandi defuncti. *dec. 37. nu. 3. Pirouano.*

Successori etiam suffragatur possessio defuncti semel probata, cum ea præsumatur continuata vsque ad obitum, & hoc præsertim ad immisionem obtinendam, vigore subrogationis gratiosæ. *decifio. 45. numero 4. Ghislerio.*

ad Successorem dignitatis, quando priuilegium est transitorium, non videtur electa industria persona. *decifio. 38. num. 60. Dunozeio.*

ad Successorem in Ecclesia pertinent fructus beneficiorum inexacti. *decif. 19. nu. 5. Merlino.*

S V I T A S quare fuit introducta. *decifio. 160. numero 7. Pirouano.*

Suitatis iure hæreditas, etiam non adita transmittitur. *decif. 22. nu. 40. Merlino.*

in Suitatis potentia, aut iure potestatis non est fundata legitimæ transmissio absque agnitione, sed in particulari priuilegio legitimæ. *decif. 160. nu. 4. Pirouano.*

S V M M A scutorum mille dicitur notabilis, sicuti etiam summa aureorum 500. *dec. 195. nu. 9. Moimanno.*

S V M P T V M.

Sumptum desumpto, concurrentibus ad miniculis, probat. *decif. 129. nu. 3. Moimanno.*

Sumptum de sumpto fidem non facit, quamuis etiam fuisset solemniter extractum. *decif. 224. nu. 17. Merlino.*

Sumptum Bullæ multò minus probat, si careat die, & anno. *ibid. num. 18.*

S E P E R F L V M quando aliquid non dicatur. *decif. 206. num. 31. Merlino.*

Superfluum illud non dicitur, quod aliquid etiam minimum operatur. *decif. 206. nu. 32. Merlino.*

Superflua non sunt apta ad annullandum, & vitandum actum sed potius ipsa vitantur. *decifio. 63. numero 9. Moimanno.*

S V P E R F L V I T A T E S potius sunt tolerandæ, quam admittenda fideicommissa. *decifio. 206. num. 33. Merlino.*

S V P E R I O R E S Regulares non possunt conferre beneficia claustralia in titulum perpetuum. *dec. 245. nu. 15. Pirouano.*

Superioris sola præsentia absque minis, quando adest timor coactionis, sufficientem inducit metum, ad annullandum contractum cum ipso initum. *dec. 26. nu. 28. Merlino.*
 a Supe-

à Superiore ea quæ sunt disposita, non potest inferior reuocare. decif. 155. nu. 26. *Coccino*.

S V P P L I C A T I O.

Supplicatio sola absque literis probat, quando non agitur de iustificatione tituli. decifio. 228. numero 6. *Ghislerio*.

Supplicatio, quando ab Oratore videatur porrecta. dec. 20. num. 15. *Ghislerio*.

Supplicatio signata, si sit in forma gratiosa, dat ius in re, decif. 92. nu. 8. *Merlino*.

ad Supplicationem partis si Papa concedat aliquam gratiã, est conditionalis, scilicet, quatenus narrata sint vera. decif. 245. nu. 18. *Pirouano*.

ante Supplicationem signatam de stylo præstatur consensus partis. dec. 216. nu. 12. *Pirouano*.

Supplicationes dantur de stylo Curie sub die vacationis, etiam si post offerantur. ibid. nu. 11.

ad S V P P R E S S I O N E M Beneficij deueniri debet, si aliunde ei subueniri non possit. decif. 223. numer. 10. *Ghislerio*.

S V S P E C T V S quando allegatur Iudex, an requiratur probatio causæ recusationis. decifio. 165. numero 6. *Merlino*.

S V S P I C I O.

Suspicio sinistra alicuius personæ remouetur, stante eius honestate. decif. 265. nu. 7. *Motmanno*.

Suspicio ad effectum declarationis censurarum contra detinentes, & non reuelantes, non est sufficiens decifio. 265. num. 6. *Motmanno*.

Suspicio est debiliior præsumptione. decif. 297. numero 12. *Motmanno*.

Suspicio existentie alicuius rei apud aliquem diluitur propter iuramenti vim, & potentiam, præstiti ab illo, de non existentia talis rei apud ipsum. ibid. num. 13.

Suspicio omnis fraudis cessat, quando actus geritur palam, & publicè. decif. 273. nu. 6. *Panzirolo*.

Suspicio cum sit minus ipsa præsumptione vim non obtinet probationis. dec. 265. nu. 6. *Motmanno*.

Suspicio est illa, quæ animum alicuius aliquo leui argumento in aliquam partem inclinat, etsi non omnem excludat dubitationem. decif. 255. nu. 13. *Pirouano*.

Suspicio est species quædam probationis inducens animum Iudicis ad aliquod credendum. ibid. num. 14.

Et non tamen habet probationis gradum, cum fixè non applicet animum Iudicis ad vnã partem, sed eum abiguum reddit. ibid. nu. 14.

Suspicionis qualibet modica causa sufficit vt Iudex allegetur suspectus. decif. 165. nu. 7. *Merlino*.

Suspicionem fraudis non caret, volens fingere id, quod non est. decif. 339. nu. 50. *Merlino*.

S Y M P T O M A T A morbi, licet sint dolores, tamen illius vim, & qualitatem ostendere possunt. decifio. 308. num. 14. *Verospio*.

Symptomata magna producere solent morbi magni, quales sunt acuti. ibid. nu. 7.

Symptomata morbi, quæ vocantur læsæ actionis, vix possunt ab ipso morbo distingui. ibid. nu. 16.

S Y N D I C V S Reipublicæ, sicut quilibet alius administrator, non valet exercere liberalitatem de bonis administratis. decif. 155. nu. 11. *Coccino*.

T

T A C E N S.

T Acens quis in suum commodum, assentisse, & acceptasse videtur. decif. 12. nu. 29. *Coccino*.

T A C I T V R N I T A S, quando non sit habenda in consideratione ad effectum inducendi subreptionem. decif. 11. nu. 15. *Ghislerio*.

ex Taciturnitate earum rerum non inducitur subreptio, quæ si narratæ fuissent, Papa facilius gratiam concessisset. ibid. num. 16.

T E M P E S T A T I B V S, & alijs periculis exposita est nauis, post discessum à Portu. dec. 2. 9. nu. 24. *Merlino*.

T E M P V S.

Tempus omne includit dictio, semper. decifio. 186. nu. 24. *Ghislerio*.

Tempus præsens in futurum transfudit clausula, ex nunc, prout ex tunc. decif. 7. nu. 6. *Ghislerio*.

Tempus futurum retrahit ad præteritum, clausula, ex nunc, prout ex tunc. decifio. 17. 4. numero 27. & 32. *Merlino*.

Tempus antiquum in teste dicitur quando agitur de probatione 60. annorum. decif. 88. num. 16. *Coccino*.

Tempus quod sufficiat pro æquanda sorte secundum dispositionem l. hæreditatem. ff. ad l. Falcid. decif. 47. num. 15. *Pirouano*.

Tempus si excedat memoriam hominum, est per testes improbabile. decif. 18. nu. 11. *Quicipo*.

Tempus præfixum contractus est attendendum, ad cognoscendum an sit utilis nec ne. decifio. 81. num. 34. *Merlino*.

Tempus omne comprehendit verbum, quodcumque. decif. 271. nu. 17. *Merlino*.

Tempus in prima substitutione appositum, regulat etiam sequentem substitutionem, cui nullum tempus fuit adiectum. decif. 168. nu. 12. *Vbaldo*.

Tempus centum annorum in materia iurispatronatus habet vim immemorabilis. dec. 241. nu. 1. *Pirouano*.

Tempus præfixum in gratia, quando est expressum, incipit currere à die datæ Breuis. decifio. 200. numero 7. *Dunozetto*.

Temporis non interrupti beneficio, quis potest consequi liberationem à debito. dec. 262. nu. 10. *Pirouano*.

Temporis beneficio valores rerum augeri possunt. decif. 46. num. 9. *Dunozetto*.

Temporis longo spatio stante, quo aliquis aliquo vsus est, inducitur ratificatio. decif. 56. nu. 8. *Motmanno*.

Temporis adiectio in gratijs, quando stet taxatiuè. dec. 200. num. 8. *Dunozetto*.

Temporis extremitatem denotat dictio, tunc. decifio. 12. num. 50. *Coccino*.

à Temporis breuitate ad comparandum in citatione appositum, requiritur citatio. dec. 104. nu. 14. *Coccino*. intellige vt ibid. & nu. 15. & 16.

ex Temporis taciturnitate, quo aliquis potuit contradicere, & non contradixit dicitur resultare consensus. decif. 213. num. 8. *Ghislerio*.

ex Temporis lapsu vt præsumatur solutio, quid debeat interuenire. decif. 262. nu. 8. & 9. *Pirouano*.

intra Tempus determinatum, si pars citata non compareat, si postea perquiratur, hoc fit ex urbanitate. dec. 76. nu. 26. *Ghislerio*.

Tempore autumnali, secundis ventis spirantibus, facilis est nauigatio, & expeditum est iter equitantibus. decif. 229. num. 2. *Merlino*.

de Tempore præciso possessionis testes deponere debent ad hoc, vt illam probent. decifio. 46. numero 4. *Dunozetto*.

T E R M I N V S.

Terminus præfixus ad comparandum si sit nimis angustus, citatus non teneretur comparere. decifio. 288. numero 9. *Ghislerio*.

Terminus examinandi testes, si sit prorogatus, si sit communis vtrique parti, & eis innotuit, non est opus intimatione. decif. 277. nu. 10. *Pirouano*.

Terminus prorogatus, à primo non separatur, & pro eodem solet reputari. ibid. num. 10.

Terminus terminans aliud est, & aliud terminus terminatus. decif. 286. nu. 4. *Merlino*.

Terminus competens ad comparandum secundum locorum distantiam, debet dari in citatione. decif. 104. nu. 13. *Coccino*.

Terminus dari solitus citatis ad comparandum in citationibus, quæ sunt per edictum duplicatur. ibid. nu. 17.

Termini sola præfixio ad prosequendam appellationem habet vim peremptorij. decif. 124. nu. 12. *Coccino*.

Termini appellationis præfixio, quantæ sit considerationis. ibid.

ibid. num. 18. & 19.

Termini noui reprobatorij instantia non est attendenda, si calumniosè petatur, veluti si instantia sit in termino ferenda sententiæ. decisio. 137. numero 16. amplia nu. 17. *Ghislerio*.

intra Terminum requisitum dicitur facta publicatio resignationis beneficij, si sit facta intra terminum prorogatum. decisio. 63. nu. 12. *Motmano*.

Termini discretiui in vna, eademque oratione positi solent excludere, & separare. dec. 274. nu. 8. *Motmano*.

Termini quatuor ad docendum de partitione, si sint seruati, & de ea non doceatur, tunc nisi infra mensem de partitione offendatur, declaratoria contra inobedientes relaxatur de stylo. decisio. 303. nu. 1. & 2. *Ghislerio*.

Et iste stylus etiam in mandato de manutenendo seruatur, declara vt nu. 3.

TERRITORIUM.

Territorium præsumitur feudale, si fuit datum in excambium alterius territorij etiam feudalis. decisio. 310. nu. 44. *Merlino*.

Territorium præsumitur feudale, si quando possessor decessit, ad Principem reuersum fuit, quia si fuisset allodiale, spectasset ad hæredes defuncti, etiam extraneos. decisio. 310. nu. 41. *Merlino*.

Territorium Gariexen originaliter fuit concessum in feudum per Reges Siciliae. ibid. num. 10.

Territorium dum sit tributarium pro collectis imponendis, quid in hoc tacite insit. dec. 339. nu. 45. *Merlino*.

Territorium, dictio hæc, est nomen generale. decisio. 129. num. 6. *Motmano*.

extra Territorium, banni effectus non porrigitur. dec. 103. num. 11. *Pirouano*.

Territorium præsumitur feudale, si fuerit datum cum eadem recognitione, quæ solita erat dari ab alijs. dec. 344. num. 5. *Motmano*.

Territorium præsumitur feudale, si reperiatur descriptum in libro ubi bona alicuius Regni descripi sunt. ibidem num. 3.

Territorium præsumitur allodiale, si tamquam liberum à pluribus fuit possessum. ibid. nu. 17.

Territorium præsumitur feudale, si ad Cameram reuersum est propter obitum vassalli. ibid. nu. 4.

Territorium, hoc verbum, in latitudine suæ significationis potest comprehendere, & denotare naturam iurisdictionis & feudalis. dec. 310. nu. 14. *Merlino*.

Territorium, quod sit solum alienam sine alicuius licentia, hoc importat præsumptionem allodialitatis. decisio. 212. num. 8. *Merlino*.

Territorium quando quis alienauit, & ad cautelam obtinuit licentiam ab aliquo illud alienandi, ex ea licentia non elicitur probatio adeo patens, vt sit inuitabilis pro feodalitate. ibid. nu. 13.

Territorium, regulariter non proprietatem, & dominium prædiorum, ac rerum particularium importat, sed iurisdictionem, & coercionis superioritatem. ibid. nu. 15.

Territorium proprie dicitur vniuersitas agrorum, seu terræ spatium iurisdictione munitum. ibid. nu. 16.

Territorium ex eo dicitur, quia Magistratus, vel Dominus ius terrendi habeat. ibid. num. 17.

Territorij concessio quando arguatur, quod sit potius concessio feudalis, quam donatio, licet adsint verba importantia donationem. decisio. 344. nu. 12. *Motmano*.

Territorij concessio non dicitur feudalis, si sit facta sub annua præstatione famulorum sex, victualium, &c. sed potius dicitur contractus innominatus. ibid. nu. 8. & 9.

extra Territorium etiam possunt fieri citationis in principio iudicij. decisio. 39. nu. 15. *Ghislerio*.

extra Territorium bannientis, bannius non prohibetur agere. decisio. 103. nu. 10. *Pirouano*.

extra Territorium citatio non potest fieri. decisio. 46. num. 13. *Ghislerio*.

in Territorio inest iurdictio, tanquam seruitus in fundo seruiente.

Vel tanquam nebula super palude Solis calore generata;

decisio. 310. num. 18. *Merlino*.

Territorio concessio intelligitur etiam concessa iurdictio. ibid. num. 19.

Dictio Territorium, est nomen generale. decisio. 129. nu. 6. *Motmano*.

TERTIVS.

Tertius veniens ad causam post executionem non admittitur, cum res non sit integra. decisio. 313. numero 11. *Panzirolo*.

Tertius veniens ad causam in statu, & terminis &c. facit omnia acta sua. ibid. num. 6.

Tertius non potest contra creditorem principalem, cui solum fuit, allegare præsumptam solutionem, ex forma Statut. Urb. decisio. 34. nu. 20. *Pirouano*.

Tertius possessor potest opponere exceptionem, quod melioramenta super quibus est appositus census, non sunt de dominio imponentis. decisio. 116. nu. 12. *Merlino*.

Tertius venire potest ad causam triplici tempore.

Primò ante condemnationem,

Secundò post condemnationem, sed ante actuale executionem consummatam.

Tertiò post executionem factam. decisio. 313. numero 9. *Panzirolo*.

Tertius admissus ad causam in statu, & terminis, ita facit omnia acta sua, perinde ac si ipse illa fecisset. ibidem num. 7.

Tertius veniens ad causam in terminis, & statu in quo reperitur, non potest impedire executionem; & hoc maxime stante clausula, sine præiudicio. ibid. num. 4.

Tertius veniens ad causam non citatus ante condemnationem, vel post condemnationem, sed non actualiter consummatam, dicitur constituere triangularem processum, & posse admitti non solum in prima, sed etiam in secunda instantia. ibid. num. 10.

Tertij præiudicium, quod venit consecutiue, quando attendendum non sit. decisio. 273. nu. 26. *Panzirolo*.

Tertio venienti iure proprio, & diuerso ad exclusionem duorum simul litigantium, quamuis acta inter eos facta non præiudicent, non tamen licebit exceptione sua impedire, aut differre expeditione causæ expediendæ fauore vnius litigatoris, qui ius suum probauit, & quare. decisio. 357. num. 6. & 7. *Verospio*.

Tertio non nocent acta inter alios facta, si nunquam in eo iudicio fuit citatus, vel nominatus. decisio. 302. num. 2. *Motmano*.

ad Tertio non pertinet actio negotiorum gestorum, cum sit personalis. decisio. 154. nu. 8. *Pirouano*.

TESTAMENTVM.

Testamentum, quod valeat cum minori numero setem testium, statuto induci potest. decisio. 126. num. 17. *Pirouano*.

Quod procedit etiam si tale statutum sit conditum à Civitate superiorem non recognoscente. ibid. nu. 18.

Testamentum primum habens amplissimum clausulam derogatoriam ad sequentia, præiudicat posteriori non habenti illam specialem derogationem dictæ clausulæ. dec. 247. num. 1. & 3. *Motmano*.

Testamentum vltimum, si fuerit in posterioribus codicillis comprobatum, addita clausula, quod debeat valere omni meliori modo, tunc censetur derogatum primo. ibidem num. 10.

Testamentum tempore pestis factum vt valeat, numerus testium non debet esse minor quinque, secundum veriorum & magis æquam sententiam. decisio. 356. num. 7. & 8. *Verospio*.

Testamentum, quod caret legitimo numero testium, ostendere non potest, quæ fuerit Testatoris voluntas. decisio. 356. nu. 2. *Verospio*.

Testamentum debet fieri per ipsum testatorem. decisio. 350. num. 6. *Coccino*.

Testamentum confectum coram Parocho, & duobus testibus, potest, & debet ad instantiam nedum heredum, sed etiam legatariorum, & aliorum quorum cumque interesse habentium in publicam formam redigi ad perpetuam rei memoriam.

- memoriam. decif. 126. nu. 3. *Pirouano.*
- Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, vt tollatur per secundum, an requiratur, vt in indiuiduo fiat mentio d. derogatoriæ. decif. 201. numero 11. *Mormanno.*
- Testamentum carcerati factum ad fauorem Iudicis, aut officialis, non tenet. decif. 126. nu. 13. *Merlino.*
- Testamentum primum ipso iure tollitur per secundum. decif. 201. nu. 2. *Mormanno.*
- Testamentum ne vallydè conficiatur si quis præstiterit indimentum, ei denegantur omnes actiones, siue sint legitiimi hæredes, siue in alio testamento scripti. decif. 126. num. 36. *Pirouano.*
- Testamentum si contineat plura legata pia, potest adiri Iudex Ecclesiasticus etiam contra hæredem Laicum. decif. 126. nu. 6. *Pirouano.*
- Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, non tollitur per secundum, si in eo sit factus specialis mentio primi. decif. 247. nu. 6. & 12. *Mormanno.*
- Testamentum posterius, quando reddatur suspectum. decif. 201. num. 4. *Mormanno.*
- Testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus valet, secundum text. cap. cum esset, de testam. dec. 356. num. 9. *Verospio.*
- Testamentum primum habens amplissimam clausulam derogatoriam ad sequentia, non tollitur per secundum, nisi in eo inferantur specialia relatiua ad d. primum testamentum. dec. 247. nu. 2. *Mormanno.*
- Nam tunc posterior dispositio censetur facta per Testatorem app. tenter, & per simulationem, ibid. nu. 2.
- Testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus, si versetur in subdito ditionis Ecclesiasticæ, vbi ius Canonicum seruatur. decif. 126. nu. 1. *Pirouano.*
- Et ne dum substatinetur, vbi agitur de pia causa, sed etiam fauore causæ prophanæ ibid. nu. 2.
- Testamentum magis fauorabile liberis, siue sit primum, siue sit secundum, est attendendum: vide rationem. decif. 247. nu. 19. 20. & 21. *Mormanno.*
- Et sic in hoc casu concurrit duplex derogatio, vna à testatore expressa, & alia tacia à lege. decif. 247. numer. 22. *Mormanno.*
- Testamenti solemnitas, vt dicatur remissa propter pestem, quid requiratur. decif. 356. nu. 5. *Verospio.*
- Testamentum dispositionem quando sententia aliqua commutat, si per aliam sententiam illa reuocetur, dicta sententia est nulla, si prædicta commutatio vigore Breuis Apostolici sit facta. decif. 11. nu. 11. *Ghislerio.*
- Testamenti verbis quando interpretatio est directo contraria, reiicienda est. decif. 198. nu. 1. *Dunozerto.*
- Testamenti vna pars, aliam declarat. decisio. 278. num. 6. *Merlino.*
- Testamenti solemnitas, & numerus testium in eo requisitus propter instantem necessitatem calamitosi temporis pestis, censetur remissus. dec. 356. nu. 4. *Verospio.*
- Testamenti verba, quando sunt dubia, recipere debent interpretationem à iure communi, à præsumpta mente Testatoris, ab æquitate, & à posterioribus alijs verbis d. testamenti. dec. 278. nu. 22. *Merlino.*
- Testamenti vna pars non potest alteri interpretationem dare, si aliquam liceat diuersitatis rationem inter vtramque constituere. decif. 5. nu. 17. *Verospio.*
- ex Testamenti vna parte desumiur alterius interpretatio. decif. 5. nu. 26. *Verospio.*
- Testamento posteriori multipliciter derogari solet. decif. 247. nu. 5. 8. & 9. *Mormanno.*
- Testamento, in quo est institutus hæres filius masculus, magis est fauendum, quam illi, in quo est instituta hæres filia femina. ibid. nu. 17.
- Testamento, nisi viso, & oculariter perlecto, non potest hæres nec tacite, nec expresse renunciare hereditati. decif. 140. num. 8. *Merlino.*
- ex Testamento, in quo nullum vitium apparet, competit actio legatario. decif. 274. nu. 1. *Mormanno.*
- in Testamento vocato debetur immissio in vim l. fi. C. de
- edict. D. Adr. toll. decif. 240. nu. 1. *Ghislerio.*
- in Testamento primo, si sit apposta clausula derogatoria omnium aliarum voluntatum, ex hoc non adimitur facultas testatoris de eo reuocando. decif. 201. nu. 2. & vide nu. 3. *Mormanno.*
- in Testamento ius ciuile requirit septem testes puberes, masculos & rogatos, cum eorumdem subscriptione. decif. 126. nu. 14. *Pirouano.*
- ex Testamento in aliquem potest transferri ius patronatus. decif. 267. nu. 4. *Pirouano.*
- in Testamento, vel codicillis nemo potest sibi ipsi legatum adscribere, prohibente hoc Senatus Consult. Liboniam. decif. 356. nu. 11. *Verospio.*
- in Testamento primo, clausula derogatoria, quare à testatoribus apponatur. decif. 257. nu. 15. *Mormanno.*
- in Testamento, si sit facta confessio de pecunia recepta, vel debita ab eo, vbi ei, cui Testator legare non potest, minime valida est donatio & legatum præsumitur factum in fraudem legis. decif. 55. nu. 11. *Ghislerio.*
- contra Testamentum paternum veniens melioris conditionis esse non debet, quam qui venit præter voluntatem patris. decif. 316. nu. 26. *Verospio.*
- Testamentorum dispositiones sunt attendendæ. decif. 274. num. 2. *Mormanno.*
- Testamentorum iura ab alieno arbitrio pendere non licet. decif. 350. nu. 9. *Coccino.*
- in Testamentis factis tempore pestis, vt remittatur legitimus numerus testium, quid sit necesse. decif. 356. num. 6. *Verospio.*
- in Testamentis verba benigne ex amoris dictamine accipienda sunt in contractibus vero stricte, quia in contractibus deficit hæc charitas. decisio. 172. numero 91. *Merlino.*
- in Testamentis de iure Canonico sufficiunt duo testes, & Parochus. decif. 126. nu. 26. *Pirouano.*
- in Testamentis nuncupatiuis, respectu primi hæredis sunt necessaria verba, ore proprio. decisio. 22. numero 25. *Merlino.*
- in Testamentis de iure Canonico desiderantur tantum duo testes, & non tantum masculi, sed etiam fœminæ esse possunt. decif. 126. nu. 15. *Pirouano.*
- TESTANDI facultate caret monialis profess. dec. 121. num. 11. *Pirouano.*
- TESTATOR.
- Testator, quando vocauit plures ex vna parte, & vnus ex altera parte nominatus est nomine proprio; tunc hereditas diuiditur in duas partes. decif. 278. num. 14. & vide num. 20. *Merlino.*
- Testator, si pure reliquerit legatum, & postea illud sub conditione facti alterius adimat, non tenet talis ademptio. decif. 86. nu. 54. *Ghislerio.*
- Testator si seruauerit, quod testes subscriberent testamentum, si subscriptiones secutæ non fuerint dicendum est testamentum imperfectum remanisse. decif. 126. nu. 33. *Pirouano.*
- Testator non censetur vocasse omnes descendentes ad successionem; licet vsus sit verbo, quoscumque, nisi addiderit verbum nascituros. dec. 279. nu. 26. *Mormanno.*
- Testator si relinquat alicui in codicillis eandem quantitatem, quam ei reliquit in testamento, censetur animo duplicandi relicta, nisi hæres contrarium probet. decif. 134. num. 22. *Verospio.*
- Testator quoties ordinauit, quod eueniente casu substitutio nis, certa pars bonorum deueniat ad causam piam, tunc Monasterium excluditur. decisio. 179. numero 14. *Ghislerio.*
- Testator, quando vsus est verbis denotantibus veram filiationem, & non fictam; tunc loco filij non venit Monasterium. decif. 179. nu. 16. *Ghislerio.*
- Testator, si faciat me hæredem & iubeat quod pater meus non me molester, & in casu molestiæ priuet me hereditate, huiusmodi priuatio non tenet. decisio. 86. num. 53. *Ghislerio.*
- Testator an præsumatur hæredem in proprietate instituisse, si il-

- si illum liberauerit ab omni fideiussione, & confectione inuentarij. decif. 83. nu. 10. *Coccino*.
- Testator, vocans filios cum qualitate masculinitatis, videtur contemplatam fuisse agnationis conseruationem. decif. 279. num. 20. *Mormanno*.
- Testator, quando de euictione tenetur, tunc non solum eius hæres etiam ad hoc tenetur, sed pariter hæres hæredis. decif. 176. num. 3. *Dunozetto*.
- Testator, si alicui reliquerit legatum pure, & simpliciter, & deinde subiunxit, quod si Caius hoc, vel illud fecerit, vel non, &c. illi iadimo; modo si Caius non adimpleuerit voluntatem testatoris, ante legatarius veniat priuandus legato. decif. 86. num. 44. *Ghislerio*.
- Testator si in testamento dixerit, bona velle quod remaneant in agnatione masculina, & postea in Codicillis dixerit in familia, nihilominus de masculina erit intelligendum. dec. 89. num. 24. *Pirouano*.
- Testator si aliquid voluisset, id expressisset. dec. 249. num. 14. *Ghislerio*.
- Testator, si aliquid reliquerit pro Capella fabricantia, hoc præsupponit existentiam Capellæ. decif. 11. numer. 23. *Ghislerio*.
- Testator, si alicui reliquerit nominationem puellarum dotandarum, debet intelligi relicta cum effectu. decif. 35. num. 30. *Verospio*.
- Testator ex quibus pateat, quod voluerit ut filia eius contenta esset, aut dote, aut vsufructu eidem relicto. decif. 9. nu. 8. *Verospio*.
- Testator, si non concedat absolutam facultatem alienandi, sed limitatam; hoc non inducit coniecturam institutionis in proprietate. decif. 83. nu. 9. *Coccino*.
- Testator non præsumitur voluisse duplicare legatum. decif. 3. 6. num. 10. *Mormanno*.
- Testator, non potest facere quin leges habebant locum in suo testamento. decif. 312. num. 8. *Merlino*.
- Testator, si instituit hæres Titium, & filios fratris d. Testatoris, tunc semissem habebit Titius, & semissem filij fratrum. decif. 278. nu. 15. *Merlino*.
- Testator ex quibus censetur legatum fecisse ratione officij, vel personæ nominatæ. decif. 309. nu. 15. *Verospio*.
- Testator censetur voluisse ut hæres obliget bona pro restitutione dotis, ad quam ipse ascendens coactus esset si vixisset. decif. 312. num. 15. *Merlino*.
- Testator regulariter non videtur affectione moueri erga ignotos. decif. 309. num. 16. *Verospio*.
- Testator, quando non præsumatur velle immutare dispositionem testamentariam in Codicillis. decif. 348. numer. 8. *Vbaldo*.
- Testator solus in vltimis voluntatibus est causa efficiens. dec. 38. num. 37. *Dunozetto*.
- Testator si reliquerit aliquid legatum ad certum effectum, & ipse in vita illud adimpleuerit, illud amplius non debetur. decif. 60. num. 1. *Mormanno*.
- Testator, si aliquid reliquerit vni Ecclesiæ, & Papa per viam gratiæ disponit quod illud alteri Ecclesiæ tribuatur, bene dicitur Papam scire præiudicium, quod dictæ Ecclesiæ infertur. decif. 11. num. 27. *Ghislerio*.
- Testator si iubeat executoribus testamentarijs, ut sibi intra certum tempus Capellam construant, & si non construxerint, hæres debeat dare 1000. hoc præceptum tanquam irrationabile non obligat hæredem. decif. 86. numer. 51. *Ghislerio*.
- Testator præsumitur in dubio, se omnino voluisse conformare cum dispositione iuris communis. decif. 180. nu. 10. *Merlino*.
- Testator si nominet certam personam ad faciendam certam elemosynam pauperibus, censetur electa industria personæ. decif. 38. num. 53. & 64. *Dunozetto*.
- Testator præferens nepotem ex fratre, nepoti ex propria filia, an ex hoc censetur habuisse rationem conseruandæ agnationis. decif. 106. num. 2. *Dunozetto*.
- Testator non censetur instigatus à minore, ad faciendum se instituere hæredem. decif. 247. num. 15. *Mormanno*.
- Testator censetur prohibuisse detractionem Trebellanicæ, si iusserit quod eius bona perpetuo fideicommissio subiecta sint, addita prohibitione alienationis ex quacumque, etiam vrgentissima causa, tam à suis hæredibus, quam ab eorum successoribus, &c. decif. 5. num. 8. *Verospio*.
- Testator, si disposuerit, quod filia: fœminæ succederent deficientibus masculis, inter masculos resultat reciproca substitutio. dec. 341. nu. 9. *Dunozetto*.
- Et idem est, ac si facta substitutio esset vltimo, in toto eo, quod eis fuit relictum. ibid. num. 10. 11. & 12.
- Testator, sicuti expresse minime potest disponere ne bona sua alienentur ex causa constitutionis dotis descendantibus. decif. 312. num. 20. *Merlino*.
- Ita nec tacite id ei permittum est ex substitutione in fauorem collateralis, vel extranei. ibid. nu. 20.
- Testator, si semel locutus fuerit de filiis, & nepotibus, & postea fecerit aliquam substitutionem vocando tantum filios; eo casu non possunt venire etiam nepotes. dec. 279. num. 10. & 11. *Mormanno*.
- Testator, quando discretiue locutus est de filiis, & de filiis filiorum, id est nepotibus, tunc certum est, quod filiorum appellatione non veniunt nepotes. ibid. num. 9.
- Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione iuris communis. ibid. nu. 7.
- Testator substituendo Monasterium, videtur illud substituisse fauore animæ. decif. 168. num. 13. *Vbaldo*.
- Testator præsumitur se conformare voluisse cum iuris communis dispositione in successione suæ hæreditatis. decif. 278. num. 11. *Merlino*.
- Testator non præsumitur, quod voluerit, ut hæres minus dilecti, essent melioris conditionis, quam illi qui sunt ab eo prædilecti. ibid. num. 8.
- Testator, ne dicatur incontinenti se correxisse, capienda est ea interpretatio. decif. 9. nu. 11. *Verospio*.
- Testator non præsupponens nomen hæredis, quando nominat vsufructuarium, & illud præsupponens, quando nominat institutum post illius mortem, tunc ille censetur iure institutus. decif. 22. num. 31. *Merlino*.
- Testator expresse potest disponere de rebus hæredis. dec. 83. num. 24. *Coccino*.
- Testator non potest decedere pro parte testatus & pro parte intestatus. ibid. num. 20.
- Testator ex quibus eliciatur quod voluerit grauare tantum filios, & non nepotes. decif. 272. num. 8. *Ghislerio*.
- Testator si instituerit aliquem hæredem proprietarium, & alteri reliquerit vsufructum, & in casu contrauentionis disposuerit, quod vsufructus pertineat ad hæres proprietarios.
- Stante contrauentione, vsufructus non spectabit hæredibus iure legati, sed iure consolidationis. decif. 86. num. 28. & 29. *Ghislerio*.
- Testator postquam pure legatum alicui reliquerit, & faciat deinde præceptum tertio de aliquo faciendo, & casu quo illud non faciat, adimere vult legatum legatario.
- Stante contrauentione, an deficiat legatum: & omnes excepto Menoch, & alijs, quos ipse allegat, tenent ademptionem esse nullam. decisio. 86. numero 47. & 48. *Ghislerio*.
- Testatoris voluntatem non dicitur Papa alterasse, sed potius fauuisse eius dispositioni, in accelerando ordinata ab eo. decif. 11. nu. 14. *Ghislerio*.
- Testatoris voluntatem ut assequatur executor testamentarius, bene potest inducere obseruantiam interpretatiuam. decif. 35. nu. 21. *Verospio*.
- Testatoris creditor si hæres sit, potest personam creditoris representare. decif. 2. nu. 18. *Pirouano*.
- Testatoris prædilectio erga vnum ex cohæredibus, ex quibus arguatur. dec. 278. nu. 7. *Merlino*.
- Testatoris dispositio, vbi pupillus educari debeat, seruanda est. decif. 215. nu. 1. *Pirouano*.
- Testatoris dispositio collata in filios, quando potest impleri, & purificari in ipsis filiis, tunc ea dispositio non extenditur, ut comprehendat etiam nepotes. decif. 279. num. 16. *Mormanno*.
- Testatoris assensio probat contra hæredem. decisio. 97. num. 3.

num. 3. *Mormanno.*

Testatoris verba vere, & naturaliter non autem ficte sunt intelligenda. decif. 179. nu. 19. *Ghislerio.*

Testatoris dispositio, vt eligatur incertus de certis, quare sufficit. decif. 38. nu. 38. *Dunozetta.*

Testatoris voluntatem claram, quando habemus, non ulterius ambigendum. dec. 348. nu. 10. *Vbaldo.*

Testatoris verba, qualiter sint intelligenda. decif. 152. nu. 5. *Coccino.*

Testatoris voluntas si non possit adimpleri in certo casu, bene per Papam commutatur. decifio. 11. num. 12. & 13. *Ghislerio.*

Testatore censetur magis dilecta causa pia, quam hæres extraneus. decif. 247. nu. 11. *Mormanno.*

Testatorum verba liberaliter sunt accipienda, cum liberalitatem exerceat. decif. 172. nu. 89. *Merlino.*

Testatores soliti sunt multa dicere, quæ abundant. dec. 348. num. 12. *Vbaldo.*

T E S T I S.

Testis consanguineus plene probat mortem sui consanguinei, si pro ratione assignet, quod propter illius mortem pulla veste fuit indutus. decif. 13. nu. 5. *Merlino.*

Testis famulus admittitur ad probanda ea, quæ intra domesticos regressus fiunt. decif. 155. nu. 16. *Coccino.*

Testis potest esse procurator in causa, si non acceptauerit mandatum, & non sit in causa. decif. 66. numer. 14. *Mormanno.*

Testis non potest esse procurator in causa. ibid. nu. 13.

Testis vnicus, sed bonæ qualitatis, & cuius depositioni faueat iuris præsumptio, magna fidem meretur. decif. 311. num. 7. *Verospio.*

Testis deponens super magnitudine morbi, debet ferre signa vehementiæ illius. decif. 308. nu. 5. *Verospio.*

Testis super magnitudine morbi deponens enumerando parafismos in illius accessu venientes, non dicitur referre signa morbi magnitudinem significantia. ibid. nu. 9.

Testis licet possit vi sua peritia in cognoscendo rem, super qua deponit, eius tamen peritia non suffragatur, quando deponit vt testis, nec fuit à Iudice deputatus tanquam peritus. ibid. nu. 13.

Testis deponens de rebus, quæ sub eius sensu non cadunt, sed signis externisprehenduntur, debet referre signa, ex quibus iustificetur eius depositio. ibid. num. 12.

Testis singularis non probat. decifio. 324. numero 14. *Remboldo.*

Testis nihil affirmatiue, sed imaginarie deponens non attenditur. decif. 199. nu. 7. *Vbaldo.*

Testis plures patiens exceptiones nihil probat. ibidem numero 5.

Testis vnicus bene probat identitatem bonorum, iunctis adminiculis. decif. 125. nu. 4. *Merlino.*

Testis de auditu non releuat. dec. 199. nu. 6. *Vbaldo.*

Testis vnicus sufficit in his, quæ manutentionem respiciunt. decif. 15. nu. 14. *Coccino.*

Testis vnus cum fama, concurrentibus adminiculis in criminalibus, & in causa matrimoniali plenam facit probationem. decif. 191. nu. 18. *Coccino.*

Testis vnus concurrentibus adminiculis plene probat. decif. 87. nu. 9. *Vbaldo.*

Testis repellitur, si sit vilis, & pauper. decifio. 290. num. 2. *Buccabella.*

Testis si non reddat rationem scientiæ, non attenditur. decif. 256. nu. 6. *Pirouano.*

Testis amicus inimici non repellitur, nisi sit, vel subditus, vel affinis, vel ita amicus singularis, vt de eo possit suspicari, alias secus. dec. 277. nu. 18. *Pirouano.*

Testis deponens non de propria scientia, sed de auditu à parte aduersa, recipit responsum, quod absente parte d. confessio non probat. decif. 256. nu. 5. *Pirouano.*

Testis deponens aliquid in odium eius, contra quem inducitur, non probat. decif. 170. nu. 2. *Mormanno.*

Testis non concludens in suo dicto, non attenditur. decif. 170. nu. 18. *Pirouano.*

Testis repellitur per exceptionem inimicitiae. decif. nume-

ro 21. *Coccino.*

Testis dictum eliditur ex depositione alterius testis magis informati. decif. 250. nu. 24. *Merling.*

Testis subornatio, siue corruptio deducta ex depositione ipsiusmet Testis, est concludenter probanda. dec. 66. nu. 8. *Mormanno.*

Testis de auditu nullum gradum probationis facit. dec. 214. num. 8. *Pirouano.*

Testis non informatus de re super qua examinatur, non attenditur. decif. 151. nu. 10. *Pirouano.*

Testis fides augetur, ex eo, quod sit ex nobilissimo genere. decif. 155. nu. 5. *Coccino.*

Testis deficiens in ratione, non probat. decif. 151. num. 9. *Pirouano.*

Testis referenti se aliquas scripturas, non creditur, nisi illæ producantur. dec. 170. nu. 21. *Pirouano.*

Testi sunt administranda alimenta à producente, si ad effectum se examinandi degit in aliquo loco, & non per hoc minuitur eius fides, cum d. alimenta ei sint de iure administranda. decif. 239. nu. 24. *Pirouano.*

Testi de auditu non debetur maior fides, quam danda esset illi, à quo audiuit. decif. 08. num. 11. *Verospio.*

Testes magis informati præsumuntur verisimilia deponere. decif. 277. num. 28. *Pirouano.*

Testi vnico non creditur. decif. 169. nu. 8. *Pirouano.*

Testi vnico eo magis minus creditur, si deponat de auditu. ibid. num. 9.

Testi vnico si sit standum ad fauorem inducentis, sic etiam erit standum contra eum. decif. 262. nu. 6. *Pirouano.*

Testis non est credendum, si eius dictum contineat exonerationem propriæ culpæ. decif. 181. nu. 20. *Pirouano.*

Testi inuermilia deponenti non statuitur. decif. 170. nu. 22. *Pirouano.*

per Testem vnicum probatio est sufficiens concurrentibus adminiculis. decif. 87. nu. 12. *Vbaldo.*

in Teste falsitas, & contrarietas solum admittitur in substantialibus. ibid. num. 7.

Teste trino si scriptura priuata sit subscripta, de iure dicitur sollemnis. decif. 118. nu. 2. *Pirouano.* & vide nu. 3.

in Teste ætas debet attendi de tempore motæ litis. decif. 74. num. 18. *Merlino.*

in Teste decipi non potest sensus visus. decif. 138. numer. 5. *Pirouano.*

Testes duo in omni materia sufficiunt. ibid. nu. 10.

Testes magis informati præferuntur testibus minus informatis. ibid. num. 4.

Testes de auditu, & maxime à parte aduersa, non probant. decif. 191. nu. 4. *Coccino.*

Testes examinati contra formam remissoriæ, sunt nulliter examinati. dec. 156. nu. 6. *Coccino.*

Testes recipiunt interpretationem, & declarationem à scriptura, de qua deponunt. decifio. 184. numero 25. *Coccino.*

Testes vt probent tempus immemorabile, debent deponere de auditu à maioribus, qui dicerent se idem vidisse, & audiuisse à maioribus suis. decifio. 136. numero 6. *Mormanno.*

Testes in secunda instantia possunt denuo recipi super iisdem articulis, seu directo contrarijs: sed hoc est vt rum de iure Civili. decif. 266. nu. 5. *Coccino.*

Testes de auditu probant in antiquis. decif. 88. numero 17. *Coccino.*

Testes singulares sufficienter probant concurrentibus adminiculis. decif. 66. nu. 2. 3. & 9. *Mormanno.*

Testes viles, & patientes plures exceptiones, non probant in materia separationis thori. decifio. 324. numero 13. *Remboldo.*

Testes si deponant de certa scientia, & facto proprio magis probant. decif. 243. nu. 12. *Panzirolo.*

Testes debent esse annorum 54. vt de immemorabili deponere possint, dempto tamen tempore litis. decif. 266. num. 16. *Coccino.*

Testes vt probent immemorabilem, debent percutere tempus ante motam litem. dec. 142. nu. 5. *Mormanno.*

Testes

- Testes domestici admittuntur ad probandam seuitiam viri erga uxorem. decif. 177. nu. 16. *Pirouano.*
- Testes iidem in secunda instantia, vel alij super iisdem articulis, vel directo contrarijs, non sunt admittendi. decif. 266. nu. 4. *Coccino.*
- Sed hoc procedit de iure Canonico. ibid. nu. 4.
- Testes plene probant negatiuam sine alia coarctatione, si deponant de re valde eis nota. decifio. 243. numero 7. *Panzirolo.*
- Testes qui in suo dicto ostendunt se peritiores, & verisimilia deponunt, præferuntur alijs. decif. 151. numero 15. *Pirouano.*
- Testes qui deponunt de eorum iudicio, probationem aliquam non faciunt. decif. 259. nu. 12. *Buccabella.*
- Testes si deponant, quod quis aliquid possidebat, & constet, quod ille in eo nullum habeat legitimum titulum, utique dicti testes intelligendi sunt de possessione iure familiaritatis. decif. 125. nu. 16. *Merlino.*
- Testes quando deponunt de his rebus, quæ cadunt sub sensu corporis, probant, licet rationem non reddant. decif. 236. nu. 5. *Merlino.*
- Testes recepti abique partis citatione non releuant. dec. 277. num. 31. *Pirouano.*
- Testes quando probent vitam, ac morum honestatem alicuius. decif. 118. nu. 7. *Pirouano.*
- Testes famuli pro Domino tunc admittuntur, quando veritas aliter haberi non potest. decifio. 246. numero 27. *Merlino.*
- Testes illi, qui specificè deponunt, prævalent illis, qui genericè deponunt. decif. 277. nu. 27. *Pirouano.*
- Testes melius informati, debent præferri alijs. decifio. 45. num. 25. *Ghislerio.*
- Testes probant famam, si dicant publice audiuisse, licet non dicant à quibus. decif. 191. nu. 20. *Coccino.*
- Testes, qui aperte conuincuntur ab alijs testibus, non probant. decif. 191. nu. 23. *Coccino.*
- Testes, ut excusentur à vitio falsitatis, fœdere distinctionis locorum, ac temporum reduci possunt ad concordiam. ibid. nu. 26.
- Testes, ad hoc ut probent tempus immemorabile, debent deponere de publica voce, & fama per verbum, fuit. decif. 136. nu. 7. *Mormanno.*
- Testes salariati pro Domino, non probant. decif. 156. nu. 8. *Coccino.*
- Testes, qui ex propria depositione sentiunt commodum, non probant. decif. 156. nu. 7. *Coccino.*
- Testes domestici admittuntur ad probanda ea, quæ in domesticis penetralibus admittuntur. decif. 155. nu. 51. 52. & 63. *Coccino.*
- Testes deponentes de facto successiuo, præsumuntur contra testes. decif. 97. nu. 2. *Mormanno.*
- Testes deponentes super affirmatiua, præferuntur deponentibus super negatiua. dec. 156. nu. 9. *Coccino.*
- Testes deponentes de seuitia, vel non seuitia in concursu illi prævalent, qui deponunt affirmatiuè. dec. 239. nu. 15. *Pirouano.*
- Testes, quando deponunt de re sibi nota, non est necesse, quod remoueant actum à sensu. decifio. 243. numer. 6. *Panzirolo.*
- Testes, qui extra terminum iurarunt, non probant. decif. 277. nu. 2. *Pirouano.*
- Testibus, quando sunt singulares in tempore, in aliquo non est credendum. decif. 239. nu. 16. *Pirouano.*
- Testes, ut probent existentiam alicuius rei apud aliquem, debent probare existentiam de tempore mortis litis. decif. 265. nu. 5. *Mormanno.*
- Testes, si simpliciter dicant, quod contenta in articulis, super quibus interrogantur, sint vera, benè probant. decif. 261. nu. 6. *Buccabella.*
- Testes deponentes de facto proprio plenè probant. dec. 246. num. 25. *Merlino.*
- Testes, ut probent publicam vocem, & famam, qualiter deponere debeant. decifio. 196. numero 17. *Pirouano.*
- Testes de auditu nullam fidem faciant. decif. 1170. nu. 16. *Pirouano.*
- Testis, si non deponit certitudinaliter, sed proprio iudicio, non probat. decif. 66. nu. 12. *Mormanno.*
- Testes, ut probent publicam vocem, & famam, debent exprimere à quo audiuerunt. decifio. 256. numero 1. *Pirouano.*
- Testes de publica voce, & fama probant obitum ad effectum probandi reservationem, quando non agitur contra profumum ab Ordinario. decif. 92. nu. 3. *Merlino.*
- Testes, si deponant de facto successiuo, contra eos non admittitur exceptio singularitatis. decifio. 97. numero 1. *Mormanno.*
- Testes de auditu præsumptionem faciunt, & adminiculum. decif. 239. nu. 6. *Pirouano.*
- Testes deponentes aliquem fuisse Notarium, & uti talem palam, & publicè fuisse reputatum, eiusque scripturis fidem adhibitam, bene suffragantur. decif. 184. num. 23. *Coccino.*
- Testes examinati vigore excommunicationis non probant, nisi fuerint repetiti cum interrogatorijs. decif. 250. nu. 23. *Merlino.*
- Testes examinati non seruata forma decreti, & ordinationis iudicis, & protestationum partis, sunt nulliter examinati. decif. 277. nu. 24. *Pirouano.*
- Testes, qui non coarctant negatiuam, eam non probant. ibid. nu. 24. & 25.
- Testes duo in qualibet materia sufficiunt. decif. 277. nu. 15. *Pirouano.*
- Testes, si deponant de auditu, vel de credulitate, vel si fateantur se parum esse informatos in causa, ex his plurimum eorum dicta eliduntur. decifio. 288. numero 13. *Merlino.*
- Testes plene probant incendium, si fuerint examinati in loco, ubi euenit casus incendij. decifio. 285. numero 1. *Mormanno.*
- Testes etiam nulliter examinati possunt deservire pro adminiculo. decif. 277. nu. 14. *Pirouano.*
- Testes probant mortuum aliquem esse, si deponant illum vidisse mortuum. dec. 187. nu. 5. *Pirouano.*
- Quæ ratio cum versentur circa obiectum visus, non eget alia eiusdem dicti expositione. ibid. nu. 6.
- Testes nullam congruam, & concludentem rationem si non reddant sui dicti, non probant. decif. 288. num. 2. *Merlino.*
- Testes inimici eius contra quem deponere debent, non probant. decif. 277. nu. 17. *Pirouano.*
- Testes singulares de loco, tempore, & rebus, nullam probationem faciunt. dec. 290. nu. 3. *Buccabella.*
- Testes, licet sint famuli principalis, tamen si sint numero plures illorum aduersarij, & eorum depositiones tendant ad absolutionem pœnæ Domini, faciunt probationem. decif. 265. nu. 3. *Mormanno.*
- Testes, si indefinitè loquantur recipiunt interpretationem, & restrictionem à testibus tempus exprimentibus certum. decif. 228. nu. 5. *Merlino.*
- Testes probant bona aliqua adesse intra fines alicuius loci si deponant ex certa scientia, ex eo, quod sint oriundi, & habitatores illius loci. decif. 261. nu. 5. *Buccabella.*
- Testes, ut probent aliquam obseruantiam, quid deponere debeant. decif. 264. nu. 28. *Dunozetto.*
- Testes consanguinei, & affines non probant. dec. 290. nu. 1. *Buccabella.*
- Testes, qui deponunt de certa scientia, & etiam, qui de facto proprio, tamquam opumè instructi, alijs quibuscunque præferuntur. decif. 256. nu. 1. *Coccino.*
- Testes omni exceptione maiores non requiruntur in probando furto noctis tempore commissio. decif. 87. nu. 14. *Vbaldo.*
- Testes non omni exceptione maiores sufficiunt ad probandum aliquid, quod aliter probari non posset. ibid. nu. 15.
- Testes omni exceptione maiores debent esse, quando agitur de materia separationis thori. decif. 55. num. 49. & 54. *Coccino.*

Testes, quando non concludant metum cadentem inconstantem virum, & quando eius vigore aliquid est annullandum, de tempore præciso, quo id actum est, deponere debent. decif. 40. nu. 4. *Ghislerio*.

Testes, vt probent consuetudinem immemorabilem, qualiter debeant deponere. decif. 136. nu. 5. *Motmanno*.

Testes qui deponunt dubitativè, nec concludunt, non releuat. decif. 45. nu. 25. *Ghislerio*.

Testes examinati sine valida citatione, nullum gradum probationis faciunt. decif. 20. nu. 24. *Ghislerio*.

Testes, qui verisimilia deponunt, sunt præferendi alijs. decif. 322. nu. 14. *Merlino*.

Testes, vt probent manum alicuius, sufficit vt deponant se habere notam illius manum. dec. 76. nu. 3. *Ghislerio*.

Testes singulares admittuntur, quando agitur ad effectum probandi aliquid ex multiplicatis, ac successivis actibus in genere. decif. 55. nu. 62. *Coccino*.

Testes singulares nullum gradum probationis faciunt. decif. 155. nu. 6. *Coccino*.

Testes, vt probent consuetudinem immemorabilem, debent esse ætatis 54. annorum. dec. 74. nu. 17. *Merlino*.

Testes non probant mortem alicuius, si deponant de eius credulitate, & hoc maxime si detur fides in contrarium. decif. 48. nu. 11. *Ghislerio*.

Testes deponentes super fama debent exprimere, à quo audierunt. decif. 359. nu. 19. & 22. *Motmanno*.

Testes de auditu non releuant. decisio. 324. numero 18. *Remboldo*.

Testes, si non concludatur in suo dicto, non probant. decif. 46. nu. 4. *Dunozetto*.

Testes ex quibus probent sanguinis puritatem alicuius. decif. 359. nu. 15. *Motmanno*. ampla nu. 16.

Testes, qui conuincuntur de mendacio, non sunt attendendi. decif. 356. nu. 26. *Motmanno*.

Testes, quando non probent, quod quis per metum suscepit sacros ordines. dec. 343. nu. 16. *Ghislerio*.

Testes, quando non potest dici, quod iurarunt sine citatione partis. dec. 347. nu. 6. *Ghislerio*.

Testes nulliter examinati sine citatione partis non probant. decif. 343. nu. 15. *Ghislerio*.

Testes deponentes super scuitia viri contra vxorem, debent esse omni exceptione maiores. decif. 324. num. 3. *Remboldo*.

Testes non probant feudilitatem, vel alodialitatem, si ignorent quid sit feudum, vel allodium. decif. 310. num. 60. *Merlino*.

Testes deponentes de eorum iudicio, nullum gradum probationis faciunt. dec. 324. nu. 17. *Remboldo*.

Testes ad hoc vt probent possessionem, debent deponere de tempore. dec. 45. nu. 3. *Dunozetto*.

Testes propter commissum peritium non probant. decif. 66. nu. 6. *Motmanno*.

Testes duo tantum in testamento desiderantur de iure Canonico, & non tantum mares, sed etiam feminae esse possunt. dec. 126. nu. 15. *Pirouano*.

Testes non probant valorem alicuius rei, si deponant de particulari affectione principalis, & qualiter deponere debeant. dec. 292. nu. 36. *Panzirolo*.

Testes familiares, domestici, & consanguinei admittuntur ad probandum actus scuitiæ maritalis, ob defectum extraneorum. decif. 239. nu. 19. *Pirouano*.

Testes singulares in tempore in materia separationis thori, semper admittuntur, dummodo in qualitate conueniant. ibid. num. 17.

Testes omni exceptione maiores requiruntur in materia separationis thori, cum materia grauissima iudicetur. ibidem nu. 18.

Testes singulares non probant, quando agitur de probando certo actu speciali, sed secus si in genere, quod resultat ex actibus specialibus. decisio. 314. numero 16. *Merlino*.

Testes deponentes de auditu, si simus in antiquis, bene probant. decif. 317. nu. 4. *Buccabella*.

Testes etiam singulares admittuntur ad probandum illos

actus, ex quibus generalitas resultat, & simul iunguntur ad plenam probationem constituen tam. dec. 314. nu. 17. *Merlino*.

Testes, si fuerint examinati in alio iudicio, & eorum depositiones non producantur, non merentur attendi. dec. 307. num. 12. *Dunozetto*.

Testes producens solum videtur eius personas approbare, non vero eius dictum. dec. 48. nu. 7. *Ghislerio*.

Testes, si non reddant sufficientem causam scientiæ, non possunt deferuire ad effectum plenæ, & concludentis probationis. decif. 324. nu. 19. *Remboldo*.

Testes in materia admodum antiqua vt probent esse Notarium, sufficit quod generaliter deponant de fama diuturna. dec. 184. nu. 25. *Coccino*.

Testes, si sint adminiculati per scripturas, eorum depositio redditur verisimilior. dec. 222. nu. 13. *Merlino*.

Testes, si conuincantur à scripturis contrarium continentibus, non probant. dec. 322. nu. 11. *Merlino*.

Testes non idonei, vel patientes exceptiones, coniecturis, vel præsumptionibus possunt adiuuari. decif. 225. nu. 11. *Motmanno*.

Testes bene probant ætatem, si deponant de iudicio suo, & per aspectum. dec. 45. nu. 12. & 13. *Ghislerio*.

Testes, quando plenè probent. decisio. 48. numero 1. *Ghislerio*.

Testes deponentes de bona fama alicuius, præferuntur contrarium deponentibus. dec. 359. num. 17. *Motmanno*.

Testes bene probant Presbyteratum alicuius, si pro causa scientiæ deponant, quod viderunt instrumentum ordinationis Sacerdotij suscepti ab eo, de quo deponunt. decif. 63. nu. 4. *Motmanno*.

Testes præsumuntur testes, nisi contrarium doceatur. decif. 87. nu. 3. *Vbaldo*.

Testes singulares admittuntur stantibus adminiculis. ibid. num. 6.

Testes vt probent consuetudinem immemorabilem, qualiter deponere debeant. decif. 74. numero 16. 19. & 20. *Merlino*.

Testes suspecti non probant immemorabilem consuetudinem. ibid. num. 21.

Testes quando sunt in eorum dicto singulares, non probant. decif. 66. nu. 10. & 11. *Motmanno*.

Testes examinati, si fuerint publicati, tunc multò minus sunt iterum examinandi super eisdem articulis. dec. 266. num. 9. *Coccino*.

Et hoc procedit in qualibet instantia, & ad hunc effectum, nec requiruntur solemnitas publicatio, sed sufficit, quod sint didicita testificata. ibid. nu. 10. & 11.

Testium dicta bene coadiuuantur ex alijs probationibus. decif. 45. nu. 24. *Ghislerio*.

Testium dicta contra producentem probant, stante eius approbatione. dec. 48. nu. 9. *Ghislerio*.

Testium approbatio ex quibus resultat. decif. 243. num. 2. *Panzirolo*.

de Testium examinis validitate, quando merito dubitari possit. decif. 13. nu. 28. *Merlino*.

Testium legitimus numerus in testamento non ad solam solemnitatem, aut probationem, sed pro forma requiritur. decif. 356. nu. 3. *Verospio*.

Testium primo dicto regulariter statuitur, non autem secundo in præiudicium partis, cuius quæsitum esse dicitur. decif. 66. nu. 4. *Motmanno*.

Testium depositiones quam maxime fieri potest sunt conciliandæ. decif. 286. nu. 12. *Merlino*.

Testium dicta non sunt cauillanda, sed coadiuuanda, itaut ad concordiam reducantur, & contrarietas euitetur. decif. 331. nu. 12. *Ghislerio*.

Testium dicta quæ obscurantur, & reuouentur à contrarijs probationibus, non attenduntur. decif. 151. num. 12. *Pirouano*.

Testium exceptiones tolluntur ex numero, & habilitate. decif. 153. nu. 3. *Coccino*.

Testium dicta, ex usu, quis censetur comprobasse. dec. 48. num. 8. *Ghislerio*.

Testium singularitas adminiculatiua etiam admittitur in confessione extraiudiciali, & hoc non solum procedit ad effectum probandi, sed etiam ad effectum inducendi obligationem, si non concurrunt adminicula, decif. 87. nu. 4. & 5. *Vbaldo*.

Testium tunc multò magis statur primo dicto, quando pro secundo nulla concurrunt adminicula, decif. 66. num. 5. *Mormanno*.

Testium subornatio non minus in appellatione, quàm in principali causa est timenda, decif. 266. nu. 2. *Coccino*.

Testium depositiones bene coadiuvantur ex adminiculis, decif. 184. nu. 24. *Coccino*.

Testium depositiones eliduntur à contrarijs testibus numero maioribus decif. 15. nu. 18. *Coccino*.

Testium primo dicto est standum, decif. 87. numero 17. *Vbaldo*.

Testium dicta sunt adiuvanda, & non cauillanda, decif. 277. num. 21. *Pirouano*.

Testium numerus supplet diminutionem fidei, ibid. nu. 19. 20. & 22.

Testium depositiones, si conqassentur à testibus contrarium affirmantibus, non releuant, decif. 297. numero 15. *Mormanno*.

Testium qualitas suppletur ex numero, decif. 155. num. 59. *Coccino*.

Testium, & Iudicis subscriptio, requiritur secundum Constit. Regn. Neapolit. in instrumentis, decif. 113. num. 8. *Ghislerio*.

Testium singularitas in loco, & tempore, quorum consideratio ad substantiam actus non pertinet, dicitur probationis adminiculatiua, & cumulatiua & non obstatiua, decif. 225. nu. 9. *Mormanno*.

Testium attestaciones, quæ non sunt in actis, nec apparet, de quo tempore, & à quo, ac ad cuius instantiam fuerint receptæ, nihil profunt, decif. 221. numero 16. *Panzirolo*.

Testium dicta sunt interpretanda, vt contrarietas cuitetur, decif. 243. nu. 11. *Panzirolo*.

Testium contrarietas, dum dicunt aliquando se nescire, & non cognouisse, & postea dicunt se cognouisse, &c. potest saluari sic, quod nesciebant de certa scientia, & scire de auditu, decif. 331. nu. 11. *Ghislerio*.

Testibus vt fides adimatur propter ebrietatem, necessario debet probari quod de tempore examinis erant ebrij, decif. 45. nu. 27. *Ghislerio*.

Testibus deponentibus super affirmatiua, magis credendum est, decif. 307. num. 11. *Dumozetto*.

ex Testibus examinatis ante litem contestatam, potest desumi magnum adminiculum, decif. 48. nu. 2. *Ghislerio*.

ex Testibus bene probatur infirmitas alicuius, & maxime si inter eos adsint testes, qui infirmum curarunt, decif. 45. num. 28. *Ghislerio*.

Testibus in concernentibus proprium interesse standum, non est, decif. 214. nu. 7. *Pirouano*.

Testibus non potest in totum fides abrogari, decif. 87. nu. 8. *Vbaldo*.

Testibus fides minus adhibetur, stante inuerisimilitudine, decif. 259. nu. 13. *Buccabella*.

Testes magis qualificari, & in indiuiduo deponentes sunt præferendi alijs, dec. 277. nu. 33. *Pirouano*.

Testibus in decernentibus proprium interesse, de Iure fides non adhibetur, dec. 169. nu. 7. *Pirouano*.

Testibus est adhibenda fides absque alia redditione rationis, si deponant de rebus quæ cadunt sub sensu corporeo, decif. 243. nu. 1. *Panzirolo*.

Testibus & non attestationibus standum est, dec. 214. nu. 3. *Pirouano*.

Testes periti circa id quod deponunt, magis quam alijs probant, dec. 45. nu. 29. *Ghislerio*.

Testibus qui deponunt de affirmatiua, magis creditur quam deponentibus de negatiua, decif. 191. numero 35. *Coccino*.

ex Testibus vnus, vel Notarius sufficit, quod cognoscat alterum ex contrahentibus, ad hoc vt instrumenta substi-

neantur, & hoc secundum declarationem reformationis Pauli V. decif. 62. nu. 11. *Merlino*.

per Testes solum potest probari, an quis passus est damna, & interesse, dec. 196. nu. 10. *Merlino*.

per Testes singulares probari potest ætas, decif. 45. nu. 10. *Ghislerio*.

contra Testes deponentes de filiatione, quæ exceptiones non minuant earum fidem, dec. 14. nu. 27. *Merlino*.

per testes quando non prohibeatur probatio realitatis cam-biorum, dec. 70. nu. 4. *Mormanno*.

per Testes partim, & partim per scripturas, quando aliquid probari potest, tunc remissoria non est deneganda, ibidem num. 5.

THORI SEPARATIO.

Thori separatio fit, quando alter coniugum committit adulterium, decif. 239. nu. 2. *Pirouano*.

Thori separatio sufficiens causa est, odia acerbissima, & capitales inimicitie, quæ superueniunt in iudicio d. separationis Thori, dec. 155. nu. 41. *Coccino*.

Thori separatio, vt habeat locum, requiritur scuitia præterita, & talis timor futuræ, vt mulieri trepidanti non possit prouideri per sufficientem securitatem, ibidem num. 1. & 34.

Thori separatio fit ex scuitia capitalibus, & grauissimis inter coniuges subortis, decif. 239. num. 3. & 26. *Pirouano*.

Thori separatio fit ex scuitia viri, quando est frequens, & magna, ibid. nu. 1.

Thori separatio cum sit materia grauissima, ideo in hoc iudicio testes debent esse omni exceptione maiores, ibid. num. 18. & vide nu. 19.

Thori separatio est res grauissima, ac propterea non est concedenda ob cuiuscunque mali timorem, decif. 324. num. 32. *Remboldo*.

Et hoc ea de causa, quia daretur ansa passim diuertendi, cum rari sint coniuges, inter quos aliqua dissidia non oriantur, ibid. num. 33.

Thori separationis causa grauis est, & ardua, ibidem numero 4.

Thori separationis iudicium, quid mali afferat viro, decif. 155. nu. 34. *Coccino*.

de Thori separationis materia quando agitur, testes omni exceptione maiores esse debent, decif. 155. nu. 49. & 54. *Coccino*.

in Thori separationis iudicio ad probandos actus maritalis scuitiæ, & alia huiusmodi, quæ sunt difficilis probationis, sufficiunt testes non omni exceptione maiores, ibidem num. 50.

Thori separationi est locus propter adulterium, decif. 202. num. 8. *Vbaldo*.

Thori separationi est locus, quando probatur scuitia viri præterita, & iustus timor futuræ, ibid. num. 1.

ad Thori separationem vt deueniatur, sufficiunt odia, & inimicitie capitales, quæ superueniunt in progressu litis super tali separatione, dec. 191. nu. 3. *Coccino*.

ad Thori separationem vt deueniatur propter scuitiam viri, debet constare quod vir sit solitus frequenter scuire ultra modum in vxorem, decif. 324. nu. 10. *Remboldo*.

ad Thori separationem vt deueniatur, non sufficit scuitia præterita, se necesse est quod adsit probabilis timor, quod etiam in posterum vir scuiet in vxorem, ibidem num. 11.

Et etiam requiritur, quod etiam mulieri trepidanti non possit per sufficientem cautionem prouideri, ibidem num. 12.

Thori separationem data, semper est locus restitutioni dotis, & omnium quæ occasione matrimonij transferunt ab vxore ad manus mariti, dec. 239. nu. 27. *Pirouano*.

per Thori separationem actioni sibi competenti, quando vxor videatur renunciaffe, decif. 155. nu. 15. *Coccino*.

de TIMORE vano non est curandum, decif. 343. nu. 12. *Ghislerio*.

Timoris rei leuis nulla habetur consideratio in iure, decif. 324. nu. 34. *Remboldo*.

T I T V L V S.

- Titulus legati est singularis, & non vniuersalis. decif. 211. num. 18. *Merlino*.
- Titulus ex cursu 100. annorum, in aliqua obseruantia præsumitur. decif. 224. nu. 28. *Merlino*.
- Titulus legitimæ licet sit singularis, tamen deferitur iure, & nomine hereditario. decif. 160. nu. 15. *Pirouano*.
- Titulus neque possessio aufertur coadiuto, quâdo in possessionem mittitur coadiutor. dec. 133. nu. 4. *Ghislerio*.
- Titulus implicitus per immemorabilem cum fama priuilegij requiritur, vt decimarum quota præscribatur. decifio. 23. num. 1. & 2. *Pirouano*.
- Titulum si quis non habeat, non est valens ad impediendam immisionem fideicommissario. decif. 67. num. 21. *Coccino*.
- Titulus, & possessio, quam quis acquisiuit, non mutatur ex personæ mutatione. dec. 35. nu. 14. *Verospio*.
- de Tituli iustificatione quando agitur, sufficit sola supplicatio absque literis, dec. 228. nu. 6. *Ghislerio*.
- Titulo præcedenti quis præsumitur possidere, si aliud non appareat. dec. 221. nu. 12. *Panzarolo*.
- Titulo singulari, & non hereditario, ea quæ competunt ex hereditate alicuius, etiam sine agnitione transmittuntur. decif. 180. nu. 13. *Pirouano*.
- Titulum apparentem si quis habeat, potest immisionem heredi impedire, nisi incontinenti appareat huiusmodi apparentem titulum esse nullum. decifio. 67. numero 24. *Coccino*.
- Titulum dat cursus centenarius in præscriptione. dec. 167. num. 11. *Pirouano*.
- Titulum si quis non habeat, vel non parem, non est legitimus contradictor aduersus eum, qui venit cum titulo. decif. 67. nu. 2. *Coccino*.
- Titulum melius est non producere, quam insectum, aut inualidum producere. dec. 218. nu. 3. *Pirouano*.
- Quod procedit, quando ab eodem produceretur volente titulum iustificare, secus si à tertio, contra quem potest semper excipere se alium titulum habere. ibidem num. 4.
- Titulum si quis non habeat, nequaquam potest impedire fideicommissario petitam immisionem. decif. 47. nu. 3. *Pirouano*.
- ex Titulo oneroso, vel non, an aliquid sit concessum, habenda est ratio originis, & causæ primordialis. decif. 18. num. 8. *Merlino*.
- ex Titulo præambulo censetur acquisitum dominium. decif. 125. nu. 7. *Merlino*.
- ex Titulo oneroso si sit facta vno, non cadit sub regulis reuocatorijs. decif. 30. nu. 12. *Vbaldo*.
- super Titulo beneficij dum non agitur causa, quamuis sit spiritalis, nihilominus censetur prophana. decifio. 124. num. 7. *Coccino*.
- super Titulo beneficij quando agitur, habet locum solum Clem. causam, de appellat. ibid. num. 26.
- super Titulo beneficij requiritur, quod sit lis, ad effectum validitatis subrogationis gratioræ. decif. 71. numero 10. *Vbaldo*.
- super Titulo locationis firmari non potest præscriptio, aut consuetudo diuersa ab effectu locationis, vt scilicet finita locatione Dominus non possit vti iure suo. decifio. 23. num. 6. *Pirouano*.
- Titulorum multiplicitas quando admittatur. dec. 21. nu. 11. & 12. *Coccino*.
- Titulorum multiplicitas admittitur, quando simul concurrere possunt, & non contrariantur. decif. 218. numero 21. *Pirouano*.
- inter Titulos onerosos connumeratur donatio omnis obmerita, & seruata. decif. 0. nu. 4. *Queipo*.
- Titulorum multiplicitas in beneficialibus datur, & hæc est indubitata iuris conclusio.
- Titulorum multiplicitas in prophanis aliquando datur, nempe à principio, quando simul concurrunt. decifio. 218. num. 15. *Pirouano*.
- Item, quando pinguius prouideretur per secundam cau-

sam, quam per primam. ibid. num. 16.

Item, quando dubium est de prima, an possit durare, tunc res mea potest ex noua causa acquiri. ibidem numero 1.

Item, quando tituli non concurrunt, quoad ius creandū, sed ad illud confirmandum, & defendendum, quia tunc tanquam diuersa possunt concurrere, nec eliduntur vnus ab altero tanquam contraria. ibid. num. 18.

TORMENTA bellica, & milites naues deferunt in maiori quantitate quam Vircæ. decifio. 54. numero 11. *Pirouano*.

TOTVM, siue vniuersale, siue generale, siue integrale infert quamlibet suam partem. decifio. 157. numero 21. *Pirouano*.

TRADITIO in venditione non supplet defectum ex substantia certi pretij. decif. 172. nu. 34. *Merlino*.

Traditiones a maioribus confirmatæ, sunt irrefragabiles. decif. 177. nu. 9. *Mormanno*.

Traditiones in Ecclesijs, particularibus suam habent auctoritatem, vt in iure obtinent consuetudines, moribus vtentium receptæ. ibid. num. 10.

T R A N S A C T I O.

Transactio non sustinetur stante falsa causa. dec. 52. nu. 23. *Merlino*.

Transactio tunc multo minus venit rescindenda, si constet de obseruantia. dec. 86. nu. 7. *Ghislerio*.

Transactio semper obitat immisioni petitiæ, donec per res sententias conformes fuerit rescissa. decif. 86. nu. 9. *Ghislerio*.

Transactio vt rescindatur per lationem, requiritur quod sit enormis. decif. 281. nu. 2. *Panzarolo*.

Transactio non solum extinguit litem taliter quod non dicatur amplius habere statum. decifio. 204. numero 5. *Dunozetti*.

Sed etiam adimit iurisdictionem à Iudice. ibid. nu. 6.

Transactio vitatur in totum, quando causa in ea expressa reperitur falsa. decif. 71. nu. 4. *Merlino*.

Transactio non debet extendi de vno casu ad alium. decif. 30. nu. 3. *Vbaldo*.

Transactio in dubio præsumitur vtilis. decif. 86. numero 22. *Ghislerio*.

Transactio, seu assignatio ex falsa causa emanata, non sustinetur. dec. 80. nu. 1. *Merlino*.

Transactio, quæ de iure ciuili inualid. est, si sit firmatur iuramento, valet vt nudum pactum iuramento vallatum. decif. 58. num. 19. *Coccino*.

Transactio omnino respui debet stante dolo. dec. 271. nu. 23. *Merlino*.

Transactio, quæ continet euidentem calumniam, est ipso iure nulla. ibid. nu. 19.

Transactio vt sustineatur, sufficit litis timor etiam ex prætensione non iudica. decif. 281. nu. 6. *Panzarolo*.

Transactio vere non est, vbi nulla adest lis, nec timor probabilis lris. dec. 271. nu. 21. *Merlino*.

Transactio est nulla, quando causa expressa est falsa. decif. 242. num. 1. *Merlino*.

Transactio impedit remedium l. fin. C. de edict. Diui Adr. toll. decif. 86. nu. 2. *Ghislerio*.

Transactio nulla non sustinetur ex falsis, & imaginarijs causis. dec. 271. nu. 22. *Merlino*.

Transactio vt valeat, & sustineatur, capi debet interpretatio. dec. 86. nu. 4. *Ghislerio*.

Transactio vt veniat rescindenda propter lationem, probanda est quod sit enormissima. ibid. nu. 24.

Transactio cum contineat exceptionem litis finitæ, impedit litis ingressum. ibid. nu. 1.

de Transactionis nullitate ille dare non potest, qui non habet interesse. dec. 208. nu. 4. *Ghislerio*.

Transactiois utilitas eo ipso probatur, quod à lite disceditur. dec. 86. nu. 20. *Ghislerio*.

per Transactionem, si semel sunt extinctæ lites, non sunt denuo instaurandæ. ibid. nu. 5.

Transactio qui nititur, dicitur habere intentionem fundatam. ibid. num. 3.

in Transactione requiritur mutua recompensatio. dec. 271. num. 21. *Merlino*.
 in Transactione dolus quando arguatur. ibid. nu. 25.
 pro Transactione rescindenda non videtur considerabilis latio quæ pender à futuro euentu alicuius iam ætate consumpti. dec. 281. nu. 3. *Panzarolo*.
 Transactiones vt sustineantur, iura multum fauent. dec. 271. num. 20. *Merlino*.
 Transactiones factæ super decimis non tenent sine auctoritate Apostolica. dec. 30. nu. 8. *Vbaldo*.
 Transactiones tot esse dicuntur, quot sunt capitula, & res distinctæ. dec. 271. nu. 8. *Merlino*.
 Transactiones factæ super decimis, non tenent sine auctoritate Apostolica. dec. 30. nu. 8. *Vbaldo*.
 TRANSEGISSE vtiliter, & prudens censetur pater pro filiis, si ita transegit pro se, sicut pro filiis. dec. 86. nu. 25. *Ghislerio*.
 Transigere potest pater pro filio, tanquam legitimus administrator habens vsum fructum in bonis eius. ibidem numero 14.
 Transigere si potest tutor de bonis pupilli in re dubia, ergo & etiam patri licebit. ibid. nu. 17. & 18.
 Transigere pro filiis potest pater tanquam legitimus administrator bonorum filiorum. dec. 208. nu. 1. *Ghislerio*.
 Transigere potest curator furiosi pro eo. dec. 86. num. 11. *Ghislerio*.
 TRANSIGENTIBVS nec habentibus causam ab eis non officit concordia erronea. dec. 110. nu. 10. *Merlino*.
 ad TRANSIGENDVM si procurator mādātum habeat, si illius fines excedat, non obligatur Dominus. dec. 79. nu. 2. & 6. *Quespio*.
 TRANSFERENDI facultatem quis habens etiam quod dicatur, per se, potest transferre per procuratorem. dec. 38. nu. 51. *Dunozello*.
 TRANSMISSIO, & receptio literarum cambij per se solæ non pariunt liberationem. dec. 227. numero 5. *Panzarolo*.
 Transmissio hæreditatis non impeditur per conditionem, quæ est omnino casura. dec. 22. nu. 47. *Merlino*.
 TRANSMISSIBILE quicquid est hæreditibus, alteri cedi potest. dec. 180. nu. 2. *Mormanno*.
 TRANSPORTATIONE non egent acta verbaliter facta. dec. 147. nu. 2. *Pirouano*.
Vide supra in verbo Acta.
 TRANSVERSALES non veniunt appellatione descendentium. dec. 68. nu. 16. *Merlino*.
 in Transuersalibus non adest necessitas instituendi, sed solum ordo charitatis, & dilectionis consideratur. dec. 127. num. 19. *Coccino*.
 TREBELLIANICA.
 Trebellianica non detrahitur, quando pia causa fuit substituta. dec. 83. nu. 5. *Coccino*.
 Trebellianica, quando non potest detrahi, quia fideicommissum est particulare, tunc detrahenda est Falcidia. dec. 171. nu. 12. *Coccino*.
 Trebellianica censetur prohibita, quando testator vult, quod grauatus hæreditatem restituat sine diminutione, & integram. ibid. nu. 7.
 Trebellianica etiam filiis primi gradus potest prohiberi. ibidem num. 3.
 Trebellianica videtur prohibita, si pater filio hæredi instituto iubeat, vt habere possit suam tantum legitimam. ibidem num. 6.
 Trebellianica filiis primi gradus non solum expresse, sed etiam tacite prohiberi potest. dec. 5. nu. 6. & 7. *Verospio*.
 vbi de communi.
 Trebellianica etiam filiis primi gradus prohiberi potest. dec. 5. nu. 5. *Verospio*.
 Trebellianica potest prohiberi. decisio. 171. numero 2. *Coccino*.
 Trebellianicæ prohibitio sufficit, quod fiat generaliter. dec. 171. nu. 8. *Coccino*.
 Trebellianicæ detractio censetur interdicta, stante enixa testatoris prohibitione circa alienationem bonorum.

dec. 5. num. 9. *Verospio*.
 Trebellianicæ detractio non est locus in fideicommissis particulari. dec. 171. nu. 11. *Coccino*.
 Trebellianicæ detractio competit hæredi vniuersali grauato. dec. 171. nu. 11. *Coccino*.
 Trebellianicæ detractio competit hæredi vniuersali cū onere restituendi post mortem. dec. 22. nu. 29. *Merlino*.
 Trebellianicæ detractio si fideicommissarius, cui est facta prohibitio alienationis, permittat, alienando censetur alienare in ipsum hæredem. dec. 5. numero 11. *Verospio*.
 Trebellianicæ detractio censetur testator prohibuisse, si iusserit, quod eius bona perpetuo fideicommissis subiecta sint addita prohibitione alienationis ex quacumque etiam vrgentissima causa, tam à suis hæreditibus, quam ab eorum successoribus. ibid. nu. 8.
 in Trebellianica quod est dispositum, procedit etiam in Falcidia. dec. 171. nu. 14. *Coccino*.
 TRIBVNALIA saprema nunquam exequuntur sententias aliorum Iudicum, nisi sibi constet de illarum iustitia. dec. 134. nu. 1. *Verospio*.
 ob TRIBVNIANI inconstantiam Constitutiones variæ circa mulieres secundo nubentium editæ fuerunt. dec. 80. nu. 12. *Merlino*.
 TRIBVTVM.
 Tributum non potest considerari, nisi post indictionem, & specificationem. dec. 339. nu. 48. *Merlino*.
 Tributum Laicis si de bonis Ecclesiæ soluat Rector, non inde tamen priuatus censetur sua immunitate, quæ de iure ei competit. ibid. nu. 78.
 à Tributo Principis eximitur Christus, qui ex est Filius Regum Regis, vt apud Matthæum cap. 17. dec. 339. nu. 16. *Merlino*.
 à Tributorum solutione, si Christus fuit omnino immutis, consequens est, vt bona Ecclesiarum, quæ subsunt sub immediato, & proximo dominio Christi Domini, pariter sint immunia à tributis. decisio. 339. numero 21. *Merlino*.
 TRIBVTARIA non dicitur res, nisi quando re vera, & ipso facto debita est solutio suis singulis temporibus. dec. 339. nu. 52. *Merlino*.
 TVTELA.
 Tutela datua, quando cessat, non Iudicis ministerio, puta morte ciuili, vel naturali, tunc locus est tutelæ legitimæ. dec. 123. nu. 11. *Pirouano*.
 Tutela datua expirata, quando succedat legitima. dec. 123. num. 7. *Pirouano*.
 Tutelam, vel curam aliorum minor subire, aut gerere prohibetur. dec. 81. nu. 11. *Merlino*.
 Tutelæ administratæ rationes sunt dirigendæ contra eum, qui de facto administrat tutorio nomine. dec. 3. nu. 4. *Merlino*.
 Tutelæ administratæ actione, sunt dirigendæ contra verum tutorem. dec. 3. nu. 3. *Merlino*.
 Tutelæ administrationem ille, qui suscepit absque decreto Iudicis, si eximeretur ab onere reddendi rationem, seque retur, vitiosum, & intrusum administratorem, melioris esse conditionis, quam esset legitimus administrator. dec. 3. nu. 10. *Merlino*.
 in TYRANNIDEM facilius inducitur Officialis, dum videt se perpetuum. dec. 26. nu. 31. *Merlino*.
 TVTOR.
 Tutor se excusare potest à munere tutelæ propter officium publicum. dec. 123. nu. 1. *Pirouano*.
 Tutor finita tutela, administrationis suæ tenetur reddere rationem. dec. 3. num. 1. *Merlino*.
 Tutor, vt valida tutela gerat, requiritur quod confirmetur per decretum Iudicis. dec. 3. nu. 2. *Merlino*.
 Tutor, cui à Iudice non fuit decreta administratio, quod valide administrare non possit. dec. 3. nu. 11. *Merlino*.
 Hoc intelligi debet, quo ad damnum pupilli, sed quo ad ipsum gesta valent, licet potuisset vti suspectus remoueri. ibid. num. 12.
 Tutor non habet tantam auctoritatem in bonis pupilli, quan-

quantam habet pater in bonis filiorum. decif. 86. num. 16. *Ghislerio*.
 Tutor, si potest transigere de re dubia pupilli, ergo & etiam patri licebit. decif. 86. num. 17. & 18. *Ghislerio*.
 Tutor legitimus donec adest, non est locus datiuo, & quando ista regula non procedat. decif. 123. numer. 19. *Pirouano*.
 Tutor, & administrator, donationem, largitionem, vel liberalitatem de rebus administratis exercere non valent. dec. 115. num. 10. *Coccino*.
 Tutor, quando præsumatur pecunias pupilli conuertisse in proprium vsum. decif. 90. num. 1. *Motmanno*.
 Tutor, quandoque corrigere potest errorem ex obliuione, seu incuria in inuentario commissum. decif. 90. num. 4. *Motmanno*.
 Tutor, quod non est debitum, soluere non debet. decif. 336. num. 11. *Motmanno*.
 Tutor, si egeat iudicis ministerio ad se eximendum ab onere tutelæ, tunc iudex verumque agit, nam eximit, & de alio prouidet. decif. 123. num. 9. *Pirouano*.
 Tutor ad hoc vt dicatur rationem reddidisse, non sufficit eius, vel pupilli assertio. decif. 242. num. 5. *Merlino*.
 Tutor munera nuptialia missa agnatis pupillorum ipsis pupilis imputare non debet. decif. 336. num. 8. *Motmanno*.
 Tutor non potest plus dare legatario, quam testator ei reliquit. decif. 336. num. 6. *Motmanno*.
 Tutor non potest cogi ad soluendum debitum patris pupilli, si non fuerit probatum. decif. 214. num. 20. *Panzuolo*.
 Tutor soluendo debitum pupillorum, licite potest agnoscere bonam fidem. decif. 336. num. 4. *Pirouano*.
 Quod intellige, quando debitum stante scriptura priuata, seu publica, aut confessione, aut testibus, vel denique sententia iudicialiter lata, nullo modo tergiuerfari potest. ibidem num. 5.
 Tutor assertus, quoties non simpliciter vt administrator, seu negotiorum gestor, sed tanquam tutor se gessit, licet non constet de confirmatione Prætoris, nihilominus tutelæ iudicio tenetur. decif. 3. nu. 8. *Merlino*.
 Tutor postquam sciuit se tutorem datum, si negligat petere confirmationem tutelæ à Iudice, & administrationem pupilli suscipiat, dicitur esse in culpa, & tenetur indemnem præstare pupillum. decif. 3. num. 13. *Merlino*.
 Tutor, quando postquam sciuit se esse tutorem datum, si quam habeat excusationem proponere negligat, dicitur esse in culpa, & tenetur indemnem præstare pupillum. dec. 3. num. 14. *Merlino*.
 Tutor non potest in inuentario confecto de rebus tempore obitus Testatoris in hæreditate repertis, per suam declarationem, quicquam propria auctoritate addere, vel detrahere. decif. 90. nu. 5. *Motmanno*.
 Tutor si constituat procuratorem, finita eius administratione, per mortem, aut per lapsum temporis expirat mandatum etiam re non integra. decif. 38. numer. 66. *Dumozio*.
 Tutor contrahendo nomine, & pecunijs pupilli, ipsi pupillo acquirit. decif. 49. num. 6. *Motmanno*.
 Tutor soluens indebitum, cum non excusetur, vigore l. cum indebitum. ff. de condit. indebit. quo minus actio repetitionis possit aduersus eum dirigi. decif. 214. num. 1. *Pirouano*.
 Tutor, si aliquid indebitè soluit, actio indebiti pupillo competens non est dirigenda contra tutorem, sed aduersus eum, qui pecunias pupillares accepit. decif. 169. num. 1. *Pirouano*.
 Tutoris factum reputatur factum pupilli. ibid. nu. 2.
 Tutoris dolus non debet nocere pupillo. decif. 77. num. 28. *Merlino*.
 Tutoris persona inspecta, & stante verisimilitudine, credendum est ipsius rationibus. decif. 31. numer. 5. *Motmanno*.
 Tutori factum tunc dicitur factum pupilli, cum rem pupilli vtiliter gerit, secus si rem eius iactet. decif. num. 5. *Pirouano*.
 Tutoris probitate stante, ex hoc inferitur ad verisimilitudi-

nem, quod noluerit defraudare pupillos, decif. 290. nu. 6. *Motmanno*.
 cum Tutoris licentia, impuberis consensus, non sufficit, quando graue præiudicium inferitur ipsi impuberi. decif. 80. nu. 24. *Merlino*.
 cum Tutoris auctoritate, & decreto Iudicis minor potest disponere de rebus suis. decif. 168. numero 19. *Vbaldo*.
 Et quando tale decretum non requiratur. ibidem. numero 20.
 Tutori non est à lege attributa potestas iactandi bona pupilli. decif. 169. num. 6. *Pirouano*.
 Tutori non tantum tribuit lex, quam patri. decif. 56. num. 15. *Ghislerio*.
 Tutori interdictum est a lege bona minorum compromittere absque solemnitatibus statuarijs propter periculum alienationis. decif. 169. num. 11. *Pirouano*.
 Tutori datiuo, & non legitimo est locus, si semel tutela deuoluta sit tutorem testamentarium, & ipse se cum legitime excusauerit. decif. 123. num. 2. *Pirouano*.
 Et hoc casu alicuius similis est dandus. ibid. num. 3.
 Tutorem non potest nominare mater, quando funditus desit esse tutrix filiorum. decif. 123. num. 13. *Pirouano*.
 Tutorem testamentarium si remoueat iudex, vel vt suspensum, vel quia se legitime excusauerit, hoc agit, vt alium det tutorem, non autem vt aperiatur locus legitimo tutori. dec. 123. num. 4. *Pirouano*.
 contra Tutorem verum sunt dirigendæ actiones administratæ tutelæ. decif. 3. num. 3. *Merlino*.
 erga Tutorem confidentia Testatoris debet esse, circa vtilitatem minoris, & non vt iactet patrimonium. decif. 169. num. 15. *Pirouano*.
 in Tutore decernendo pupillis, si iudex velit potest sequi consilium matris, deferendo ei propter amorem erga eos. decif. 123. nu. 14. *Pirouano*.
 in Tutore testamentario, quando non sumus. decif. 123. num. 6. *Pirouano*.
 per Tutorem pupillus nec tacite, nec expressè potest se obligare ad euictionem præstandam in fauorem tertij sine iusta causa, & solemnitatibus statutorum. decif. 77. numer. 9. *Merlino*.
 pro Tutore ille qui se gessit, compelli potest ad reddendam rationem administrationis. decif. 3. nu. 6. *Merlino*.
 pro Tutore si quis se gesserit, præsumitur ipse tutelam, accepisse, & confirmatum fuisse a Iudice, licet de confirmatione non constet. decif. 3. num. 4. *Merlino*.
 pro Tutore ille, qui negotia gerit, licet tutor esse non possit, eandem fidem, & diligentiam præstare tenetur, quam tutor præstaret. decif. 3. num. 9. *Merlino*.
 Tutores plures quando fuerunt dati, si vnus ex his conueniatur in solidum, antequam soluat, si alij contutores administrauerint, & sint soluendo, beneficium diuisionis opponere potest. decif. 3. nu. 21. *Merlino*.
 Tutores plures quando fuerunt electi, si vnus ex his soluat solidum, potest beneficio cessionis, vel vtili actione tutelæ tutores collegas conuenire pro eorum rata. decif. 3. nu. 20. *Merlino*.
 Tutores plures quando sunt dati, si vnus tantum administrauerit, ille primo excutiendus est. decif. 3. numer. 15. *Merlino*.
 Tutores omnes, & singuli tenentur in solidum, eorumque obligatio est indiuidua. decif. 3. num. 17. *Merlino*.
 Tutores si inter se diuiserint administrationem, adhuc tamen pupillus alterum ex illis solummodo virgere potest. dec. 3. num. 16. *Merlino*.
 Tutores sustinent vices pupilli. decif. 86. numero 60. *Ghislerio*.
 Tutorum confessiones non debent nocere pupillis. decif. 35. num. 12. *Verospio*.
 inter Tutores diuisio administrationis si non fuerit facta, nec a Iudice, vel a testatore, sed ab ipsdem tutoribus, non valet præiudicium pupilli. decif. 3. num. 18. *Merlino*.

V

VACATIO.

Vacatio consumitur propter prouisionem de beneficio factam. decif. 71. nu. 4. *Vbaldo.*

Vacatio in Curia resultat ex resignatione beneficii facta in manibus Papæ. decif. 100. nu. 6. *Motmano.*

Vacatio non datur de Ecclesia recepticia, & sic nec de ea potest fieri resignatio. dec. 27. num. 5. *Dunozetto.*

VALIDITAS.

Validitas inuentarii bonorum hereditariorum, in quo consistat. decif. 2. nu. 1. & 2. *Pirouano.*

pro Validitate sententiæ stat præsumptio. decif. 85. nu. 13. *Vbaldo.*

pro Validitate sententiæ ex stylo Rotæ requiruntur citatio ad ipsam sententiam, iurisdictio Iudicis, & mandatum, utriusque partis. decif. 318. nu. 1. *Verospio.*

de Validitate vnionis, quando non sit dubitandum. decif. 16. num. 10. *Ghislerio.*

VALOR.

Valor rei regulariter non probatur ex locationibus. dec. 213. num. 18. *Ghislerio.*

Limita concurrentibus adminiculis. ibid. nu. 21.

Valor rei acceptæ in solum, debet æstimari secundum tempus, quo creditor eam recepit. decif. 46. numero 8. *Dunozetto.*

Valor beneficii ad effectum iustificationis gratiæ, probatur per testes deponentes de publica voce, & fama, tam de præterito, quam de præsentis. decif. 187. numero 8. *Pirouano.*

Valor beneficii si sit taxatus in libris Cameræ, non est opus alia iustificatione. dec. 20. nu. 20. *Ghislerio.*

Valor de tempore antecedenti, & subsequenti, quando probatur, idem tunc debet censeretur de valore medij temporis. decif. 86. nu. 20. *Ghislerio.*

Valor beneficii ad effectum iustificationis, debet probari deductis oneribus. ibid. nu. 15.

Valor rei, tunc probatur per locationes, quando sunt plures, & continuatæ per tempus considerabile. ibidem num. 11.

Valor beneficii probari potest ex locationibus multis, adminiculis concurrentibus. ibid. nu. 8. & 16.

Valor beneficii obtenti, ex quibus probetur. decif. 92. nu. 7. *Merlino.*

Valor verus rerum, ex locationis non probatur. decif. 46. num. 12. *Dunozetto.*

Valoris beneficii expressio per taxam in libris Cameræ, sufficit propter fidem, quæ adhibetur dictis libris. decif. 20. num. 21. *Ghislerio.*

Valorem rei, etiam in tertia parte minuit pactum de retrouendendo temporale, habita ratione temporis. decif. 17. num. 6. *Dunozetto.*

Valorem rei minuit in tertia parte pactum de retrouendendo, quando est perpetuum, & liberum quandoque ad habitum venditoris. decif. 17. num. 17. *Dunozetto.*

Valorem rei in tertia parte minuit pactum de retrouendendo. decif. 17. nu. 4. *Dunozetto.*

Valores rerum beneficio temporis augeri possunt. decif. 46. num. 9. *Dunozetto.*

Valores rerum augentur ex melioramentis in eis factis. decif. 46. num. 11. *Dunozetto.*

VARIATIO.

Variationi amplius non est locus, quando quis semel elegit, & super re electa Iudex pronunciauit faciendam esse executionem. decif. 161. nu. 23. *Pirouano.*

Variatio est licita, quando via electa si cum non traxit executionem, nec ius perfectum fuit acquisitum. decif. 140. num. 10. *Merlino.*

Variatio in executiuis est licita de principali ad fideiussorem, de vna re ad aliam, & de persona ad rem, etiam lite pendente, vel si vno modo sit facta executio. dec. 161. num. 4. & 8. *Pirouano.*

VASSALLVS.

Vassallus dum petit licentiam alienandi feudum, præsumitur hoc facere in vim precedentis tituli, & obligationis feudalis, ad hoc vt non intret deuotio. dec. 130. nu. 34. *Merlino.*

Vassallo si per Dominum remittatur fidelitas, feudum corrumpitur, nec subsistit. ibid. nu. 38.

Vassalli iurare debent fidelitatem Domino, illique auxilium, & tuitionem polliceri, & præstare. ibid. nu. 39.

Vassalli iurare debent, iuxta formulam iuramenti præstiti per Othonem Regem lo. Papæ, quæ habetur in c. Tibi Domine distinct. 63. ibid. num. 40.

Vassallis proprie conuenit verbum, vassallis, ibidem numero 35.

Vassalli dominium vtile subijcitur, & famulatur directo dominio principalis. decif. 41. num. 19. *Merlino.*

VELLE dare id non præsumitur, quod non potest habere. decif. 290. nu. 7. *Buccabella.*

VELLEIANO quare mulier possit renunciare. dec. 91. num. 32. *Vbaldo.*

Vendentes, & ementes quando eligunt certas personas ad declarandum precium rei venditæ, tunc præsumitur ipsos nolle contrahere, nisi secuta declaratione precij, per per illasmet præcitas personas. decif. 172. numero 18. *Merlino.*

VENDITA res præsumitur iusto precio. decif. 135. numero 16. *Pirouano.*

Venditæ rei periculum spectat ad emptorem, quando post contractum euenit noua causa euictionis. decif. 143. num. 12. *Pirouano.*

Venditæ rei valor minuitur in tertia parte, stante pacto de retrouendendo. dec. 17. nu. 4. *Dunozetto.*

VENDITIO.

Venditio ab initio, dum precium est declarandum à personis electis, habet implicitum statum validitatis. decif. 162. nu. 47. *Merlino.*

Venditio nulla, ex defectu substantialium, per obliquum non debet suscitari. dec. 172. nu. 16. *Merlino.*

Venditio facta pro precio declarando à tertio, censetur conditionalis id est si sequatur declaratio. decif. 172. nu. 9. *Merlino.*

Quæ conditio si non purificetur, contractus non dicitur in esse. ibid. num. 9.

Venditio noua est facienda, quando prima non habuit effectum. decif. 172. nu. 52. *Merlino.* vbi datur casus.

Venditio bonorum minoris sine auctoritate Curatoris, est nulla. dec. 81. nu. 21. *Merlino.*

Venditionis veræ vim, quæ verba habeant. decif. 182. nu. 3. *Panzirolo.*

Venditionis contractus, non secuta declaratione precij personæ electæ, si fuit tradita, transit in contractum innominatum. decif. 172. nu. 37. *Merlino.*

Venditionis contractus resoluitur, si periti electi ad definiendum precium, hoc facere recusauerint. decif. 248. num. 1. *Merlino.*

Venditionis contractus pro sui essentia, & substantia requirit certum precium. decif. 172. nu. 48. *Merlino.*

Venditionis contractus data incertitudine precij, de Iure Ciuili resoluitur, sed de æquitate Canonica recurritur ad arbitrium boni viri. ibid. nu. 54.

in Venditionis contractu, quando precium est incertum, tunc incertitudo de Iure Canonico venit declaranda per Iudicem. ibid. nu. 65.

Venditionis contractus ex tribus perficitur, consensu, re, & precio. ibid. nu. 33.

à Venditionis contractu ad contractum innominatum contra mentem contrahentium non licet transire. ibid. nu. 38.

in Venditionis contractu si conditionis implementum sit collatum in arbitrium vnus ex contrahentibus, si iste non arbitratur, perinde est, ac si conditio impleta esset. decif. 248. num. 8. *Merlino.*

in Venditione rerum minorum, si causa non subsistat, contractus vitatur in totum. dec. 251. nu. 11. *Panzirolo.*

in Venditione precium est essentia, & radix originalis contractus.

tractus. decif. 172. num. 6. *Merlino.*
 in Venditione translatio dominij fit per modum dationis in solutam. ibid. nu. 31.
 in Venditione quando precium debet declarari à persona nominata, tunc talis conditio inducit formam specificam. ibid. num. 10.
 in Venditione quando eligitur certa persona, vt decaret precium, præsumitur electa illius industria, prudentia, integritas, & amor. ibid. num. 13.
 Vnde ab ea non est recedendum, nec recurritur ad arbitrium boni viri in quem non potest transire animus, & iudicium persone electæ. ibid. nu. 14.
 in Venditione quando non apponitur precium, non dicitur contractus positus in esse perfecto. ibid. nu. 6.
 Ideo cum deficiat substantia, substineri non potest. ibidem num. 7.
 in Venditione quando non est appositum precium, non potest dici contractum esse venditionem. ibid. nu. 8.
V E N D I T O R.
 Venditor antequam sequatur declaratio precij persone ad hoc electi, nullo modo dicitur obligatus. dec. 172. nu. 11. *Merlino.*
 Venditor quando dicatur læsus ultra medietatem. decif. 81. num. 32. *Merlino.*
 Venditor sibi imputet, si molestias de Iure, & Facto non amoveat emptori illatus. dec. 143. nu. 14. *Pirouano.*
 Venditor non tenetur de euictione, quando secuta est per iudicis imprudentiam, vel ex facto Principis. ibid. nu. 10.
 Venditori non dicitur aliquid solutum, est si emptor ita soluat, vt statum recuperet, absq; eo quod aliquod commodum proueniat venditori. dec. 17. nu. 2. *Dunozetto.*
 Venditori, & emptori qualiter succurratur, quando persona electa ad arbitrandum precium, illum non definiuit. decif. 172. nu. 36. & 44. *Merlino.*
 ad Venditorem spectat periculum rei venditæ ex causa præcedenti ante contractum. dec. 143. nu. 13. *Pirouano.*
V E N I A minus est dignus is qui post petitam veniam, iterum in idem crimen incidit & eandem culpam admisit. decif. 173. nu. 18. *Merlino.*
V E N T E R non debet pendere ab incerto, cum venter non patitur dilationem. decif. 230. num. 5. *Coccino.*
V E R B A L I T E R quando dicatur facta productio. decif. 147. nu. 2. *Pirouano.*
V E R B E R A R E mulieres, Cato sacrilegij instar esse credebatur. decif. 155. nu. 28. *Coccino.*
 Verberatio legis permessa est viro in vxorem, præsertim ex causa. decif. 324. nu. 6. *Remboldo.*
 Verberationum frequentia viri erga vxorem, ex quibus redatur verisimilis. dec. 155. nu. 8. *Coccino.*
V E R B V M.
 Verbum nullum in dispositione qualibet sine effectu manere debet. decif. 112. nu. 11. *Queipo.*
 Verbum debet intelligi secundum tempus verbi. dec. 155. num. 13. *Coccino.*
 Verbum, quando cumque, comprehendit omne tempus. decif. 171. nu. 17. *Merlino.*
 Verba in contractibus strictè sunt accipienda, & non large, prout quando sumus in ultimis voluntatibus decif. 172. num. 90. *Merlino.*
 Quia contrahentes ea humanitate sese inuicem non prosequuntur, qua testator heredem, & legatarios prosequitur. ibid. nu. 9.
 Verba, quando ad immediate coherentia, tantum referenda sint. decif. 341. nu. 1. *Dunozetto.*
 Verba constitutionum, quando sunt clara, non est curandum de aliqua obseruantia. dec. 319. nu. 9. *Ghislerio.*
 Verba etiam sunt impropianda, vt eurent iniuncta sententia. decif. 167. nu. 29. *Merlino.*
 Verba enunciativa, magnam præbent feudalitatis præsumptionem. dec. 310. nu. 1. *Merlino.*
 Verba donationem importantia posita in concessione feudali, restringuntur ad causam feudi. decif. 310. num. 58. *Merlino.*
 Verba concessionum, quando sunt clara, non est ab eis re-

cedendum. decif. 344. num. 1. *Motmanno.*
 Verba in dubio præsumuntur stare demonstratiue, & non dispositiue. decif. 348. nu. 11. *Vbaldo.*
 Verba in substitutione, non sunt referenda ad institutionem, si dicta relatio commodè fieri non possit. dec. 341. num. 2. *Dunozetto.*
 Verba accipiuntur ex qualitate contractus contra propriam significationem. dec. 321. nu. 67. *Coccino.*
 Verba directo contraria menti mandantis, si adsint in mandato, pro non apposis habentur. decif. 63. numero 8. *Motmanno.*
 Verba clara, & pluries repetita præsumptiuam interpretationem non admittunt. dec. 14. nu. 5. *Ghislerio.*
 Verba subsequencia non est inconueniens, vt declarent præcedentem substitutionem, & simul arguendo ponant nouam successiuam vocationem. decif. 341. numero 4. *Dunozetto.*
 Verba intelligi debent, iuxta naturam materiæ subiectæ. decif. 4. nu. 7. *Dunozetto.*
 Verba testatoris, quando sunt dubia, à quo recipere debent interpretationem. decif. 278. nu. 22. *Merlino.*
 Verba conditionalia non probant consensum. dec. 20. nu. 3. *Ghislerio.*
 Verba, quando stent causatiue, ibid. nu. 4.
 Verba, quando non sunt præcisa, & clara, possunt recipere interpretationem. decif. 212. nu. 11. *Merlino.*
 Verba, quando sunt clara, tunc non est opus coniecturis. decif. 257. nu. 9. *Motmanno.*
 Verba quantumuis præcisa in aliquo mandato, debent regulari secundum mentem mandantis. decif. 100. numer. 8. *Motmanno.*
 Verba in contractibus prolata per modum causæ, important dispositionem, & obligationem. decif. 192. num. 13. *Pirouano.*
 Verba non sufficiunt, vbi opus est facto. decif. 173. nu. 10. *Merlino.*
 Verba quæ habeant vim veræ venditionis. dec. 182. nu. 3. *Panzirolo.*
 Verba sententiæ, quando sunt ambigua, recipiunt interpretationem ab ipso libello, & petitione. decif. 154. nu. 11. *Pirouano.*
 Verba testatoris verè, & naturaliter non autem fictè, sunt intelligenda. decif. 179. nu. 19. *Ghislerio.*
 Verba vniuersalia posita in lege, omnia includunt. dec. 216. num. 2. *Pirouano.*
 Verba in donatione, quando sint distributiue, & vniuersaliter concepta. dec. 243. nu. 6. 17. & 18. *Panzirolo.*
 Verba, quando stent conditionaliter, & non causatiue, decif. 289. nu. 80. *Coccino.*
 Verba in qualibet dispositione, & contractu, debent intelligi secundum naturam illius dispositionis, seu contractus. decif. 79. nu. 1. *Queipo.*
 Verba debent intelligi secundum subiectam materiam. decif. 252. nu. 5. *Merlino.*
 Verba vniuersalia apposita in secundo testamento, non debent vim specialis derogationis clausularum appositarum in primo testamento. decif. 247. nu. 7. *Motmanno.*
 Verba vniuersalia, & indefinite restricta non recipiunt. decif. 246. nu. 3. *Merlino.*
 Verba, quando important tractum successiuum, quid significant. dec. 86. nu. 46. *Ghislerio.*
 Verborum generalitas nihil incomprehensum relinquit. decif. 298. nu. 4. *Dunozetto.*
 à Verborum proprietate recedendum est, ad hoc vt æqualitas seruetur. decif. 232. nu. 22. *Pirouano.*
 Verborum generalitas, iuncta identitate rationis, est sufficiens omnia comprehendere. dec. 28. nu. 5. *Pirouano.*
 Verbis vniuersalibus si sit facta donatio, sustinetur pro iure, quod donans habet in re donata. decif. 118. numero 21. *Pirouano.*
 Verbis non affirmatur, id quod factis negatur. decif. 257. num. 7. *Motmanno.*
 ex Verborum geminatione verè assequitur mens contrahentium. decif. 310. nu. 23. *Merlino.*

per Verba generalia id quod comprehenditur, dicitur expressum. decif. 15. num. 2. *Coccino*.
 Verbum, Aeternum, est necessarium requisitum ad perfectionem instrumenti. decif. 13. nu. 6. *Ghislerio*.
 Verbum, alienare, est generale, & potest comprehendere alienationem non solum inter vivos, sed etiam in ultima voluntate. decif. 284. nu. 6. *Coccino*.
 Verbum, alienari, an restringatur ab antecedentibus, & subsequentibus verbis contrarium importantibus. dec. 211. nu. 18. & 19. *Merlino*.
 Verbum, annexis de per se in commissione appositum, importat negotium principale causae, super qua fuit appellatum. decif. 104. nu. 42. *Coccino*.
 Verbum, antiquus, in quo verificetur. decif. 88. nu. 18.
 Verbum, debitum, adiectum substantiuo, ita illud qualificat, ut semper intelligatur ei usula, quatenus de iure, & non aliter. decif. 167. nu. 28. *Merlino*.
 Verbum deficientibus, ex sui propria natura successivam deficientiam per mortem & vocationem per fideicommissum significat. decif. 341. nu. 6. *Dunozetto*.
 Verbum, Dictum, est personalissimum. decif. 144. num. 8. *Dunozetto*.
 Verbum, Duximus, prolatum à Principe, significat, quod ipse adhuc cognitionem in eo, quod asserit. dec. 157. num. 27. *Pironano*.
 Verbum, fidelis, proprie convenit vassallis, & feudatariis. decif. 310. nu. 35. *Merlino*.
 Verbum, Gracia, ex communi usu loquendi redditur ambiguum, cum ex eo non inferatur unio, & incorporatio. decif. 282. nu. 13. *Panzirolo*.
 Verbum, haeres, intelligitur tam de haeredibus sanguinis, quam extraneus. decif. 117. nu. 5. *Panzirolo*.
 Verbum, immediate, quid importet. decif. 252. nu. 1. & 4. *Merlino*.
 Verbum, inanimare, idem importat, quod mouere animum. decif. 192. nu. 4. *Pironano*.
 Verbum instituit, si sit positum gratia ingressus ad plures gradus substitutionum, non autem in prima institutione, importat substitutionem. dec. 279. nu. 28. *Motmano*.
 Verbum, liberè, remouet omnem impedimentum, & omnem contradictionem. dec. 19. nu. 3. *Merlino*.
 Verbum, liberè, importare solet dominium ab omni onere, seruitute, & conditione absolutum. dec. 19. nu. 2. *Merlino*.
 Et omnimodam libertatem, ac dispositionem a quacumque necessitatis obseruantia abstracta. ibid. nu. 2.
 Verbum, maritare, resoluitur in dotationem. decif. 329. num. 64. *Merlino*.
 Verbum, Poderium, denotat vniuersitatem bonorum. decif. 120. nu. 3. *Coccino*.
 Verbum, promitto, in instrumento publico si reperiatur, sine dubio importat stipulationem. decif. 118. numero 15. *Pironano*.
 Verbum, solum, est taxativum, & limitativum. decif. 171. num. 4. *Coccino*.
 Verbum, totum, est distributivum particularium. dec. 164. num. 23. *Coccino*.
 Verbum, totum, respicit corpus integrum, & vnam rem. ibid. num. 24.
 Verbum, totum, refertur ad vnum, & integrum consistens ex suis partibus omnibus. ibid. nu. 25.
 Verbum, totum, denotat omnimodam vniuersitatem. ibidem num. 22.
 inter Verbum, filijs, & verbum haeredibus, si non ponatur copula, & tunc verbum, haeredibus, non ponitur augmentatiue, sed qualificatiue. dec. 112. nu. 5. *Queipo*.
 Verba, assigno, & in perpetuum valere concedo, quid inferant. decif. 157. nu. 28. *Pironano*.
 Verba illa, deficientibus masculis feminae succedant, intelliguntur discretiue, & non coniunctiue, & sic sufficit decessisse filios masculos testatoris, licet adsint filij filiorum; nam tunc feminae intrant. decif. 341. numero 14. *Dunozetto*.
 Et hoc sine dubio est verum in transuersalibus, & amplia. ibid. num. 15. & 16.

Verba, damus, donamus, tradimus ex causa donationis &c., important veram, & realem donationem. decif. 344. num. 11. *Motmano*.

Verba, donamus, & concedimus, posita in concessione seu di, debent intelligi secundum subiectam materiam, id est reuera natura feuda. dec. 310. nu. 56. *Merlino*.

Verba, & fosse come si volesse, o interuenisse, posita in assecutione nauium, sunt adeo ampla, ut restrictionem aliquam non recipiant. decif. 24. nu. 8. *Ghislerio*.

Verba illa in mandato apposita, scilicet, & generaliter omnia &c. restringuntur per illa, in praemissis necessaria. decif. 79. nu. 13. *Queipo*.

Verba in reliquis, similitudinem important, atque implicat qualiter, & substantiam respectiuam ad praecedentem dispositionem. dec. 242. nu. 11. *Merlino*.

Verba, omnia, & singula, habent vim specificae expressio- nis. decif. 284. nu. 48. *Coccino*.

Verba, ore proprio, necessaria sunt in testamentis nuncupatiuis, respectu primi haeredis. dec. 22. nu. 25. *Merlino*.

Verba, perpetuo, & totaliter, sunt apta comprehendere quodcumque ius. dec. 157. nu. 12. *Pironano*.

Verbi, pleno iure, in substitutione apposita, quid operetur. decif. 22. nu. 27. *Merlino*.

Verba, pleno iure, denotant plenam successionem, tam in proprietatem, quam in usufructu, absque alia detractio- ne, & diminutione. ibid. nu. 28.

Verba, pleno iure, arguunt rem liberam esse traditam, non autem in feudum concessam. declara, vt nu. 16. dec. 344. num. 15. *Motmano*.

Verba, pleno iure, recipiunt restrictionem secundum subie- ctam materiam. dec. 310. nu. 55. *Merlino*.

Verba, pleno iure, posita in concessione feudi, non repu- gnant illius naturae. ibid. nu. 55.

Verbo, repudio, vel renuncio, si quis utatur in beneficium alicuius, magna differentia est. decif. 320. numero 34. *Remboldo*.

Verba, teneant, & possideant pleno iure, &c. posita in in- strumentis concessionum, quid importent. decif. 129. num. 13. *Motmano*.

Verba, vt asseris, in narratiua Principis apposita, demon- strant, quod sit narratiua partis. dec. 186. nu. 2. *Ghislerio*.

Verba illa, vt praefertur, quid importent. decif. 53. num. 9. *Coccino*.

VERISIMILIA quae sunt menti, & intentioni par- tium, dispositionem restringunt. decif. 100. numero 1. *Motmano*.

VERITAS.

Veritas rerum simulationibus non vitatur. decif. 190. nu. 4. *Merlino*.

Veritas, & eorum substantia in cambijs est attendenda. de- cif. 132. nu. 5. *Verospio*.

Veritatis notitia dat cum constantiarum consideratio. 191. num. 12. *Coccino*.

Veritatis lux magis affulget in antiquis, ex scripturis, & in- strumentis, quam ex dictis testium. decif. 310. num. 62. *Merlino*.

Veritati non potest pra iudicare obseruantia erronea. dec. 16. num. 16. *Ghislerio*.

Veritati tenebrae officiuntur, itaut difficulter deinde possit erui, stante multitudine bellorum, & dominantium mu- tationum. decif. 310. nu. 52. *Merlino*.

pro Veritate habetur sententia, quae transiit in iudicatum. decif. 60. nu. 4. *Motmano*.

VIA executiua quando non impediatur per exceptionem litis finitae, aut litis pendente. decif. 161. numero 20. *Pironano*.

per Viam appellationis, si non possit opponi contra electio- nem potest agi per viam querelae. decif. 289. numero 54. *Coccino*.

Via, & usufructus partes fundi sunt. decif. 67. numero 7. *Coccino*.

VICARIIVS.

Vicarius ex generali mandato non potest conferre ea bene- ficia, cuius collationes spectant ad Episcopum, sed requiritur

ritur speciale mandatum. decif. 289. nu. 81. *Coccino*.
 Vicarius Capituli, aliud est, si conferat beneficia sede Episcopali vacante, & aliud est, si sit plena. decif. 289. nu. 86. *Coccino*.
 Vicarius Capituli, sede vacante, quo casu non possit conferre beneficia. decif. 289. nu. 84. *Coccino*.
 Vicarius Episcopi non habet facultatem conferendi beneficia. decif. 157. nu. 18. *Pirouano*.
 Vicarius debet esse contentus congrua sibi assignata à principio, & sibi imputet, si accadat, quod dicta congrua sit nimis tenui. decif. 230. nu. 6. & 7. *Coccino*. & limita pro-ut. ibid. num. 8.
 Vicarius Episcopi rectè potest allegari suspectus, suspecto existente Episcopo. decif. 165. nu. 16. *Merlino*.
 Vicarius per Monasterium deputatus ad exercendam curam animarum non habet auctoritatem transigendi super decimis. decif. 30. nu. 6. *Vbaldo*.
 Vicario deputato per Monasterium ad exercendam curam animarum debetur solum congrua. decisio. 30. num. 7. *Vbaldo*.
 deputatio Vicarij ad nutum amouibilis est actus pertinens ad habentem curam animarum. decisio. 21. numero 7. *Coccino*.
 per Vicarium secularem potest exerceri cura animarum in Ecclesia regulari parochiali. dec. 21. nu. 8. *Coccino*.
 Vicario congrua quando assignatur, considerari debent, locus, quantitas fructuum, onerum, qualitas personarum, & similia. decif. 220. nu. 11. *Dunozetto*.
 à Vicario reuocato, si sit facta collatio beneficij, ante scientiam reuocationis tenet. dec. 130. nu. 6. *Queipo*.
VICARIA erecta est fructibus Rectoriarum, non dicitur de nouo creata, & reputatur, ac si esset beneficium antiquum. decif. 220. nu. 6. *Dunozetto*.
 in Vicarijs vnitis, licet habeant curam animarum actualem, non exigitur concursus, sed Vicarij perpetui deputandi sunt ad electionem, & nominationem eorum, quorum Ecclesijs sunt factæ vniques. decif. 16. nu. 12. *Ghislerio*.
VINCULUM paternum circa successionem non contradicit vinculo materno, sed potentius, & efficacius illud reddit. decif. 206. nu. 11. *Merlino*.
 V I R.

Vir nihil interest an sit malæ famæ si petat extractionem iurium, cum hoc tutum pendeat à fide protocolli. dec. 18. num. 2. *Queipo*.
 Vir, quando commisit adulterium post discessum vxoris ab eo, absque causa, non est deueniendum ad separationem Thori, sed est excusandus. decif. 277. nu. 33. & 34. *Pirouano*.
 Vir, si commiserit in legem matrimonij, non debet ex eo aliquod commodum sentire. dec. 280. nu. 3. *Coccino*.
 Vir, quando fuit ingratus vxori, tunc illa duo æquiparantur, scilicet priuatio lucris dotalis, & beneficium restitutionis, quoad tempus. dec. 231. nu. 14. *Coccino*.
 Vir sapiens debet diem malos mores corrigere, ne transcant in consuetudinem. decif. 324. nu. 9. *Remboldo*.
 Virob commissum à muliere, impune potest illam offendere. decif. 239. nu. 10. *Pirouano*.
 Vir ingratus vxori perdit beneficium annalis restitutionis dotis, cum reliquis lucris. decif. 231. nu. 13. *Coccino*.
 Vir non cogitur accipere vxorem adulteram. dec. 277. num. 35. *Pirouano*.
 Vir est mulieris animus, pater, & caput. decif. 155. nu. 22. *Coccino*.
 Vir, si contra vxorem sæuiat, semper vrget præsumptio, quod Vir in legem matrimonij delinquerit, & inde lucrum con sequi leges non permittunt. decif. 300. num. 6. *Pirouano*.
 Viri frequentia verberationem erga vxorem ex quibus reddatur verisimilis. decif. 155. nu. 8. *Coccino*.
 Viri sæuitia præterita, quæ pariat metum sufficientem ad thori separationem, arbitrio Iudicis relinquatur. dec. 202. num. 1. *Vbaldo*.
 Viri erga vxorem sæuitiam, quando sub qualibet cautione spes non est, quod ipse sit relicturus. decisio. 155. nu-

mero 33. *Coccino*.
 ob Viri sæuitiam, si mulier recefferit ab eius domo, si laboret diuersis infirmitatibus, quæ egent diligenti cura, tunc non solum liberatur à clausura, sed si esset iam ingressa educenda esset, & libera ad suos consanguineos remittenda propter naturalem propriæ vitæ defensionem, & curam. decif. 108. nu. 5. & 6. *Pirouano*.
 in Viri sociam, & adiutorium mulier concessa est, & non est nata ad seruiendum. dec. 155. nu. 26. *Coccino*.
 Viri literis exculti, & cæteris digniores præponendi sunt alijs, & hoc sacri Canones passim pronunciant. dec. 288. num. 22. *Merlino*.
 Viro leuior correctio est permessa in vxorem. dec. 191. nu. 5. *Coccino*.
 Viro, quid mali afferat iudicium separationis Thori. decif. 155. nu. 44. *Coccino*.
 Viro præsertim ex causa, ad vxoris emendationem modica, aut levis sæuitia permittitur. decif. 155. numero 4. *Coccino*.
 Viro non est facienda restitutio vxoris, si ipsa probeat, nullam cautionem esse sibi sufficientem. decif. 155. num. 39. *Coccino*.
 inter Virum, & vxorem talis societas interuenire debet, qualis est inter patrem, & filium. decif. 155. numero 23. *Coccino*.
 inter Virum, & vxorem licet sit prohibita donatio, id tamen procedit id iure quæsito, non autem in iure quærendo. decif. 12. nu. 13. *Coccino*.
VIS sunt plures species. decif. 78. nu. 21. *Dunozetto*.
VISITATIONIBVS Ordinariorum plurimum deferunt in probatione status Ecclesiæ. decif. 311. num. 11. *Perospio*.
VIVERE quis non potest vltra 100. annos. decif. 279. num. 19. *Mormanno*.
 Viuere quis præsumitur vsque ad centum annos. dec. 105. num. 5. *Queipo*.
 Viuere quis præsumitur vsque ad 100. annos, sed hoc est tantum præsumptio, & aliud quotidiana experientia docet. decif. 266. nu. 18. *Coccino*.
 in **VLTIMIS** voluntatibus, liberaliter verba Testatoris liberalitatem exercentis sunt accipienda. decif. 172. num. 89. *Merlino*.
 in **VLTIMIS** voluntatibus facilius receditur à persona electa, quam in contractibus. dec. 172. num. 88. *Merlino*.
Vide supra in verbo Testamentum.
 V N I O.

Vnio quod emanauerit ob iustam, & rationabilem causam, ex quibus appareat. decif. 16. nu. 11. *Ghislerio*.
 Vnio est contraria scissura. decif. 95. nu. 8. *Mormanno*.
 Vnio facta pro augmento cultus diuini, non subiaceret regulæ reuocatoriarum vnionum. decif. 7. nu. 7. *Ghislerio*.
 Vnio beneficij, si fiat subsistente legitima causa, an requirantur solemnitates. decif. 223. nu. 9. *Ghislerio*.
 Vnio ipsa sufficienter probatur ex enunciativis antiquissimis vltra centum annos. decif. 16. nu. 2. *Ghislerio*.
 Vnio sufficienter probatur per assertiones eorum, qui habent vniedi potestatem, cum possessione subsequuta. decif. 16. nu. 3. *Ghislerio*.
 Vnio quando effectuarum dicatur. dec. 30. nu. 9. *Vbaldo*.
 Vnio facta ex titulo oneroso permutationis, non cadit sub regula reuocatoria. decif. 30. num. 12. *Vbaldo*.
 Vnio probari potest ex collationibus, & institutionibus factis ab eo cui beneficium fuit vnium. decif. 16. num. 4. *Ghislerio*.
 Vnionis reuocatio vt impediatur, sufficit gratiam in parte effectuatam esse. decif. 109. nu. 1. *Ghislerio*.
 Vnionis beneficiorum indiuiduitas in quo consistat. decif. 109. num. 12. *Ghislerio*.
 de Vnionis validitate non est dubitandum, si constet de potestate vnientis, & de causa legitima. decif. 16. num. 10. *Ghislerio*.
 ex Vnione ius, quod resultat, est vniuersale, & indiuiduum. decif. 109. nu. 3. *Ghislerio*.
 Vnionum regulis reuocatorijs, non subiacent ea, quæ sunt ex cau-

V O C A T V S.

in Voluntate prima semper præsumuntur permanisse con-
trahentes, & si quid est omissum in posteriori conventio-
ne,

ne ex errore id præsumitur. decif. 250. num. 17. *Merlino*.
 sine Voluntate, leges antiquæ nec mutantur, nec corriguntur. decif. 126. num. 10. *Pirouano*.
 Voluntates defunctorum vt seruentur, capienda est omnis interpretatio. decif. 103. num. 1. *Pirouano*.
 Voluntates defunctorum quando interpretantur, mordice non debet inisci scrupulositati, seu cortici, & calumniæ verborum, & subtilitatibus Iuris. dec. 22. nu. 36. *Merlino*.
 Voluntates defunctorum sæpius perniciosè obumbrantur, impediuntur, & circumueniuntur. dec. 22. nu. 37. *Merlino*.
 Voluntatum piarum executio, tam de Iure communi, quam vigore Concilij Tridentini, spectat ad Episcopum. dec. 32. num. 7. *Coccino*.

V S V R E.

Vsura post executionem amplius non decurrunt, quando in potestate executionis est iudicatum exigere. decif. 134. num. 16. *Verospicio*.
 Usura non debentur, cessante mora debitoris. *ibid.* num. 17.
 ad Usuram dotis non potest mulier agere, si potest dotem repetere. decif. 131. num. 12. *Pirouano*.
 de Usura redditur suspectum instrumentum, & pactum, propter nimiam diligentiam, & cautelam partis. dec. 132. num. 12. *Verospicio*.
 in Usurarum fraudem pactum factum, aut quoquomodo de usura suspectum, nullius est roboris. *ibid.* num. 10.

V S V S.

Vsus inducit ratificationem. decif. 38. nu. 44. *Coccino*.
 ex Vsu in necessariam consequentiam venit ratificatio. decif. 88. num. 26. *Coccino*.
 ex Vsu quis censetur dicta testium comprobasse. dec. 48. nu. 3. *Ghislerio*.
 ex Vsu censetur quis aliquid approbare. decif. 185. num. 5. *Mormanno*.
 in Vsum alium, quam in destinatum, administratores non possunt conuertere res administratas. decif. 115. num. 13. *Coccino*.

V S V S F R V C T V S.

Vsufuctus post vsufuctuarij obitum reuertitur ad proprietatem. decif. 240. num. 2. *Mormanno*.
 Vsufuctus quando finitur reuertitur ad proprietariū etiam ignorantem. dec. 240. num. 3. *Mormanno*.
 Vsufuctus si sit relictus vxori, siue sit relictus titulo legati, siue titulo institutionis, censetur solummodo legataria. decif. 22. num. 8. *Merlino*.
 Vsufuctus per mortem vsufuctuarij consolidatur cum proprietate. dec. 240. num. 6. *Mormanno*.
 Vsufuctus relictus filiis censetur potius relictus contemplatione filiorum quam patris. decif. 86. num. 26. *Ghislerio*.
 Vsufuctus cessat per mortem vsufuctuarij. decif. 121. nu. 4. *Pirouano*.
 Vsufuctus quando finitur, consolidatur cum proprietate. decif. 117. num. 13. *Vbaldo*.
 Vsufuctus quando recedit ab vsufuctuario, consolidatur cum proprietate. decif. 86. nu. 13. *Ghislerio*.
 Vsufuctus fundi nostri, licet sit alienus, tamen totum nostrum esse dicimus. decif. 67. nu. 5. *Coccino*.
 Vsufuctus legatum, quando dicatur purum, & nullo modo suspensum in conditionem casualem. decif. 86. numer. 41. *Ghislerio*.
 Vsufuctus nihil aliud est, quam seruitus personalis. dec. 67. num. 1. *Coccino*.
 Vsufuctus si sit legatus filiis, eius pater non acquirit vsufuctum, cum non detur seruitus seruitutis. dec. 86. nu. 26. 27. 28. & 2. *Ghislerio*.
 Vsufuctus ne dum extinguatur per mortem naturalem, sed etiam per civilem, puta maxima, & media capitis diminutione. decif. 67. num. 20. *Coccino*.
 Vsufuctus licet in iure, & non in parte consistat, emolumentum tamen est. decif. 67. nu. 10. *Coccino*.
 Vsufuctus cum sit seruitus, impossibile est impossibilitate iuris quod sit pars rei. decif. 67. num. 11. *Coccino*.
 Vsufuctus potest extinguere debitum legitimæ, dum perceptus fuit in executionem voluntatis ipsius testatoris. dec. 9. num. 6. *Verospicio*.

Vsufuctus legatus imputatur in legitimam, non autem imputantur fructus. decif. 51. num. 12. *Coccino*.
 Vsufuctus vniuersalis quando legatur alicui donec vixerit, tunc ille, qui ei est substitutus intelligitur pure, & non conditionaliter institutus. decif. 22. num. 48. *Merlino*.
 Vsufuctus non est pars dominiij, sed seruitus, vt via, & iter, dec. 67. nu. 5. *Coccino*.
 Vsufuctus vt imputetur in legitimam, est habenda ratio ad quantitatem fructuum per filium viuente patre perceptorum. decif. 47. num. 4. *Pirouano*.
 Vsufuctus si decreseat in quarta parte non sufficiunt 23. anni pro æquanda sorte, si augendi sunt respectiue, & proportionabiliter ad annos 28. *ibid.* num. 24.
 Vsufuctus debetur matri binubæ in bonis filij prædefuncti saltem ratione legitimæ. dec. 271. num. 12. *Merlino*.
 Vsufuctus quando cessat, tunc naturalis possessio cum civili remanet consolidata. decif. 121. num. 5. *Pirouano*.
 Vsufuctus qui finitur morte vsufuctuarij, redit ad proprietatem, & cum ea consolidatur, seu trahitur, & absorbetur vbicunque, & penes quemcumque ipsa proprietas reperitur. dec. 22. nu. 22. *Merlino*.
 Vsufuctus dicitur similis portioni, licet non sit portio. dec. 67. nu. 16. *Coccino*.
 Vsufuctus in multis pars dominiij est. *ibidem* nu. 15.
 Vsufuctus morte vsufuctuarij finitur, & ad hæredes non transmittitur. decif. 127. num. 2. *Vbaldo*.
 Vsufuctus, & via partes fundi non sunt. decif. 67. numer. 7. *Coccino*.
 Vsufuctus relictus filiis censetur relictus contemplatione patris, si eius nomen fuerit expressum, quo casu ille vsufuctus acquiritur patri, etiam si alias regulariter non acquireretur. decif. 86. num. 33. *Ghislerio*.
 Vsufuctui quod accrescat proprietas, hoc impossibile reputatur. decif. 22. num. 19. *Merlino*.
 Vsufuctum in bonis filiis pater non habet, si filius veniat ex priuatione patris. decif. 103. num. 15. *Pirouano*.
 Vsufuctum fundi stipulans similis est ei, qui partem fundi stipulatur. decif. 67. num. 17. *Coccino*.
 Vsufuctum in bonis filij quamuis pater non habeat, nihilominus quando filius est infans, ei committitur administratio illius bonorum. decif. 103. num. 16. *Pirouano*.
 per Vsufuctum si sit implenda legitima, si ille cessat, cessare etiam debet subiectum satisfactionis eiusdem legitimæ. dec. 47. nu. 32. *Pirouano*.
 Vsufuctu resoluta per mortem vsufuctuariæ, si non adsit institutus, tamen eiusdem hæres capit hæreditatem. decif. 22. num. 18. *Merlino*.
 Vsufuctu finito sit ipso iure consolidatio cum proprietate. dec. 67. num. 22. *Coccino*.
 ex Vsufuctu formali filio a patre relicto, potest renoueri titulus legitimæ. dec. 47. nu. 1. *Pirouano*.
 in Vsufuctu tantum, quando hæres dicatur institutus. decif. 83. num. 6. *Coccino*.
 in Vsufuctu si sit institutus hæres, nullo ei dato cohæredere, censetur hæres tam in vsufuctu, quam in proprietate. dec. 22. nu. 1. *Merlino*.

V S V F R V C T V A R I V S.

Vsufuctuarius dicitur habere ius tantum in re. dec. 116. nu. 28. *Merlino*.
 Vsufuctuarius dicitur sui re ipsa non iure dominiij, sed iure seruitutis. *ibid.* num. 28.
 Vsufuctuarius habet ius multo debilius quam ius emphyteutæ, vel hæredis grauati. *ibidem* nu. 29.
 Vsufuctuarius repetit expensas ne cessarias, quæ ad perpetuam proprietarij vtilitatem pertinent. decif. 116. num. 41. *Merlino*.
 Vsufuctuarius, si ædificet in re sibi concessa in vsufuctu, sibi imputet, si id quod fecit tollere non possit propter ornatum Urbis. dec. 116. num. 9. 10. & 35. *Merlino*.
 Vsufuctuarius meliorans rem vsufuctuariam, dicitur dolo facere, & quare. decif. 146. nu. 32. & 33. *Merlino*.
 Vsufuctuarius non potest imponere censum super melioramentis ab eo factis in re vsufuctuaria. decif. 116. num. 30. *Merlino*.

- V usufructuarius expensis in edificio factas recuperare potest, quatenus domus est effecta preciorum. dec. 116. num. 36. *Merlino*.
- V usufructuarius Dominus non est. decif. 67. nu. 8. *Coccino*.
- V usufructuarius non repetit expensas factas in re usufructuaria ad sui ipsius vtilitatem. decif. 116. num. 42. *Merlino*.
- V usufructuarius nunquam est Dominus melioramentorum ab eo in re factorum, sed statim quoad dominium, & proprietatem acquiruntur Domino fundi. decif. 116. nu. 31. *Merlino*.
- V usufructuarij partes sunt tueri, quod acceperit, & non novum facere, etiam in fauorem Domini. decif. 116. nu. 43. *Merlino*.
- V usufructuarij inuentarium non potest suffragari proprietario. decif. 39. num. 14. *Pirouano*. & limita prout num. 15.
- V T I L I T A S.
- Vtilitas publica praeponenda est priuatis hominum placitis. decif. 32. num. 4. *Merlino*.
- Vtilitas publica est principalis ratio Auth. res quae C. comm. delegat. decif. 312. num. 16. *Merlino*.
- Vtilitas transactionis eo ipso probatur, quod à lite disceditur. decif. 86. num. 20. *Ghislerio*.
- Vtilitas una cum decreto cupulariue requiritur in alienatione bonorum minorum. decif. 81. nu. 29. *Merlino*.
- Vtilitas an addit in contractu minoris, necne, est attendendum tempus praefixum contractus. decif. 81. numer. 34. *Merlino*.
- V T I L I S in dubio praesumitur transactio. decif. 86. num. 22. *Ghislerio*.
- Vtile, per inutile non vitiatur. decif. 185. num. 8. *Motmano*.
- Vtilia praeponenda sunt alijs. decif. 312. num. 5. *Merlino*.
- V X O R.
- Vxor, eorum, quae sub clauē custodire solet, ipsa, non autem maritus tenetur reddere rationem. decif. 225. numer. 15. *Motmano*.
- Vxor, quando conuenit maritum propter dotis restitutionem, tunc non condemnatur, nisi in quantum facere potest. decif. 231. num. 1. *Coccino*.
- Vxor praesumitur contrectasse ea quae sunt eius mariti iure potius familiaritatis quam dominij. decif. 265. numer. 9. *Motmano*.
- Vxor, mortuo marito, potest praetendere lucrum dotale ex dispositione Statuti Urb. lib. 1. cap. 131. decif. 237. num. 1. *Dunozetto*.
- Vxor in subsidium solum tenetur alimenta praestare filijs. dec. 280. num. 16. *Coccino*.
- Vxor, quando videatur renunciaſſe actioni sibi comperenti pro separatione thori. decif. 155. num. 12. *Coccino*.
- Vxor ex quibus excludatur, quod aliqua bona non dederit in dotem marito. decif. 290. num. 5. *Buccabella*.
- Vxor non potest ea in dotem dare, quae penitus amisit. decif. 290. num. 6. *Buccabella*.
- Vxor cum marito si litiget circa maiorem partem bonorum, praesumuntur inter eos contra ctas inimicitiae capitales. decif. 155. num. 44. *Coccino*.
- Vxor praesertim nobilissima, & prudens, non praesumitur nisi ex vrgentiſſima causa, velle laedere famam viri, & se ipsam maritalibus obsequijs viduare. decif. 155. num. 15. *Coccino*.
- Vxor, si vergente marito ad inopiam accipiat aliqua bona mariti, censetur ea non in pignus accepisse, sed in satisfactionem sui crediti dotalis. decif. 46. num. 5. *Dunozetto*.
- Vxor non praesumitur dedisse marito notabilem quantitatem dotis, si non curauit ab illo quietantiam reportare. decif. 290. nu. 10. *Buccabella*.
- Vxor debet praestare patientiam successuam ad hoc. vt dicatur, quod per ipsam non steterit, quominus matrimonium consummaretur. decif. 307. num. 13. *Dunozetto*.
- Vxor transiens ad secunda vota priuatur proprietate eorum, quae fuit superlucrata ex donatione propter nuptias, & acquiruntur ipso iure filijs primi matrimonij. decif. 117. num. 13. *Valdo*.
- Vxor an sit restituenda viro sub cautione, & quae cautio hoc casu dicatur sufficiens, hoc arbitrio Iudicis remittitur. dec. 155. num. 17. *Coccino*.
- Vxor, si vergente marito ad inopiam, accipiat dotem suam, sine dubio censetur eam accepisse, vt rem suam, non autem tanquam pignus. decif. 46. num. 6. *Dunozetto*.
- Vxor relicta Domina, Patrona, & Massaria ista verba, quid importent. dec. 22. nu. 34. *Merlino*.
- Vt vide in verbo Mulier.
- Vxor, dum agit ad dotis restitutionem, ei obijci non potest, quod haeres grauatus non confecit inuentarium, sed illi remaneant illa iura, & actiones, etiam si d. grauatus non confecit inuentarium, & suas quartas consumpserit. dec. 312. num. 37. *Merlino*.
- Vxor, separato thoro ob culpam mariti, vindicat dotem ab eo, tamquam Domina contra incumbentem rei alienae. decif. 300. num. 3. *Pirouano*.
- Qui nedum rem ipsam, sed & etiam fructus ex ipsa re relictos tenetur restituere, ex quo re in iudicium deducta scientiam malae fidei possessionis accepit. ibid. nu. 3. & 4.
- Vxoris interest habere maritum diutem, vt sibi possit pinguiora alimenta, & honestiorem ornamē suppeditare. decif. 44. num. 12. *Merlino*.
- Vxoris confessio, quae non admittitur quoad vinculi solutionem, admittitur ad thori separationem. decif. 155. num. 58. *Coccino*.
- Vxoris dos, quando non adsunt bona libera mariti, est detrahenda de bonis fideicommissarijs. decif. 210. num. 1. & 6. *Ghislerio*.
- Vxoris carceratio mariti an sit permissa. decif. 239. num. 12. & 13. *Pirouano*.
- Vxoris odium in lege Mosayca de libello Repudij, an esset causa ipsius repudij. decif. 155. num. 42. *Coccino*.
- Vxoris mala fides impedimenti, ad effectum illegitimitatis non attenditur, si scientia non probetur de tempore conceptionis, vel natiuitatis. decif. 273. num. 20. *Panzireto*.
- Vxori non debentur fructus dotis, si postquam diuertit à viro, habuerit alimenta, quando fructus dotis excedunt quantitatem alimentorum. decif. 280. num. 4. *Coccino*.
- Vxorem percutere pugno, non videtur immoderata saeuitia. decif. 239. num. 8. & 9. *Pirouano*.
- Vxorem adulteram maritus non cogitur accipere. dec. 277. num. 35. *Pirouano*.
- ad Vxorem cum non spectent fructus dotis, ideo in eis non habet interesse. decif. 44. num. 11. 14. & 15. *Merlino*, sed contra vide num. 12.
- per Vxorem si non steterit, quominus matrimonium consummaretur, ei debetur lucrum dotale vigore Statuti Urb. lib. 1. cap. 131. decif. 307. num. 9. *Dunozetto*.
- Vxoribus, quod mariti dent occasionem renouandi legem repudiationis, pessima res est. decif. 155. num. 27. *Coccino*.

INDEX DECLARATIONVM DIVERSORVM CAPITVLORVM VARIARVM CONSTITVTIONVM

Regularum Cancellariæ, Legum, Statutorum Decisionum,
& Doctorum, quæ in hoc Volumine continentur.

C A P I T V L A.

CAP. ad audientiam el. 3. de Eccl. ædifican. declaratur. decif. 220. nu. 8. *Dunozetto*.
Cap. ad audientiam de Ecclef. edificand. quando procedat. decif. 223. num. 11. *Ghislerio*.
Cap. auaritiæ, de elect. in 6. dispositio an admittat ignorantiam Iuris. decif. 287. num. 15. *Pirouano*.
Cap. auaritiæ, de elect. in 6. cap. 1. & 3. vt lit. pend. quid determinant. ibid. num. 10.
Clem. causam de appell. expresse induxit intimationem appellationis. dec. 124. num. 21. *Coccino*.
de Clem. causam, de appellat. quando decisiones Rotæ faciunt mentionem, qualiter sint intelligendæ ibidem num. 34.
Clem. causam de appell. non habet locum, nisi quando agitur super titulo beneficii. ibid. num. 36.
Cap. concertationi de appellat. procedit, quando fuit contradictum. decif. 289. num. 56. *Coccino*.
Cap. concertationi de appellat. in appellatione extraiudiciali restringit tempus ad appellandum ad decennium. ibid. num. 61.
Cap. consultationibus de iurepatron. licet loquatur in præsentatione, habet tamen locum etiam in collatione, & quasi possessione conferendi. decif. 13. numer. 20. *Merlino*.
Cap. consulti de regular. in quibus terminis loquatur. dec. 4. num. 2. *Dunozetto*.
Cap. cum contingat, de foro competent. quando procedat. decif. 253. num. 15. 17. & 20. *Merlino*.
Cap. cum esses, extra de testam. quando non dicatur esse locus. decif. 126. num. 8. *Pirouano*.
Cap. cum esses de testam. vt dicatur derogatum per statutum, quid requiratur. dec. 126. nu. 9. *Pirouano*.
Cap. cum esses de testam. rejicit solemnitates secundum leges humanas præscriptas in testamentis. ibidem numer. 34.
Cap. cum esses de testam. vt locum habeat plura requiruntur remissiue. decif. 356. num. 10. *Verospio*.
Cap. cum tibi, de testament. declaratur. decif. 178. num. 11. & 12. *Coccino*.
Clem. dudum de Iudic. declaratur. decif. 104. num. 26. & 9. *Coccino*.
Cap. dudum de decim. quando habeat locum. decif. 218. num. 2. *Pirouano*.
Cap. 1. in Ecclesijs, de Capell. Monach. habet locum etiam in Ecclesijs Monialium. decif. 21. numer. 10. *Coccino*.
Extrauag. iniunctæ, de dol. & contum. declaratur. dec. 104. num. 26. *Coccino*.
Cap. licet 2. de præben. in 6. nullam constituit differentiam ad effectum reservationis inter Urbem, & Romanam Curiam, de morientibus apud Sedem decif. 150. num. 8. *Pirouano*.
Cap. 2. de præben. loquitur indistincte nulla habita ratione curialitatis. decif. 28. num. 6. *Verospio*.
Cap. 2. de præben. declaratur. ibid. nu. 7.
Dispositio cap. 2. de præben. salua, & firma remanet in casibus non exceptis. ibid. num. 22.

Clem. literas vnica, de renunciat. declaratur, quare fuerit condita. decif. 130. num. 19. *Queipo*.
Cap. præsentis de præben. in 6. est intelligendum discretiue. decif. 50. nu. 6. *Pirouano*.
Cap. præsentis de præben. in 6. declaratur. decif. 150. num. 9. *Pirouano*.
Cap. præsentis, de præben. in 6. generaliter legitur decif. 150. num. 4. *Pirouano*.
Cap. vltim. procurator. § vltim. de procuratoribus in 6. declaratur. dec. 130. num. 13. *Queipo*.
Limitationi cap. præsentis, §. sane de præben. quando non fit locus. decif. 28. nu. 21. *Verospio*.
Cap. præsentis, §. sane de præben. declaratur. ibidem numer. 28.
Cap. præsentis, §. sane de præben. venit limitatiue ad cap. 2. eodem tit. ibid. num. 15.
Cap. præsentis, §. sane de præben. est localis, nec comprehendit alia beneficia, quam illius loci. ibid. num. 16.
Cap. quia propter, de elect. habet etiam locum in beneficijs simplicibus. decif. 289. num. 37. *Coccino*.
Cap. qui facit de reg. iur. in 6. declaratur. decif. 38. num. 57. *Dunozetto*.
Cap. qui potest de regul. iur. in 6. declaratur. decif. 38. nu. 57. *Dunozetto*.
Cap. quoniam fin. §. vltim. de offic. de leg. quando habeat locum. decif. 38. num. 25. *Dunozetto*.
Intellectus Cap. requisiti de testam. decif. 309. numer. 17. *Verospio*.
Cap. reintegrandæ remedium secundum communem sententiam. est præscriptibile. decif. 139. num. 8. *Dunozetto*.
Cap. Statutum de præben. in 6. est antiquatum, & abrogatum per extrauag. Bonif. VIII. prima de præben. decif. 150. num. 16. *Pirouano*.
Cap. si instrumenta fin. de fid. instrum. declaratur. decif. 76. nu. 15. *Ghislerio*.
Cap. statutus 1. de elect. in 6. procedit tantum in beneficiis. dec. 14. nu. 31. & 32. *Coccino*.
Cap. super eo. de regular. in quibus terminis loquatur. decif. 4. nu. 2. *Dunozetto*.
Cap. Tributum. 23. quæst. 8. in quibus terminis loquatur. decif. 339. num. 57. *Merlino*.
Urbanus 1. in cap. tributum 23. quæst. 8. loquitur iuxta morem sui temporis, quo Imperatores erant Ethnici, & Ecclesia nondum sibi libertatem actu vindicauctat. dec. 339. num. 58. *Merlino*.
Cap. vt circa de elect. declaratur. decif. 289. numer. 42. *Coccino*.
Cap. vt circa de elect. procedit, quando appellatur ad Papam, non ad alium. decif. 289. nu. 45. *Coccino*.
Cap. vt circa de elect. qualiter sit intelligendum. decif. 289. num. 46. *Coccino*.
Clem. vt causam, de appellat. quare emanauerit. decif. 124. num. 27. *Coccino*.

CONSTITVTIONES.

Constitutio Gregor. 13. in nouo Bullar. 43. disponens quod omnia iura, & bona Religiosi decedentes extra claustra transseant in Cameram Apostolicam &c. nō autem ius
q ante

Index Declarationum.

ante ingressum Monasterijs quæsitum. decif. 121. nu. 18. *Pirouano.*
 Sed tantummodo defert Camera Apostolicæ, quod acquiritur per Religiosum de tempore, quo viuit extra claustra, etiam ex causa testatæ, vel intestatæ successionis. ibidem num. 19.
 Bulla Iulij III. circa fructus beneficiorum inexactorum, quando non habeat locum. decif. 19. nu. 7. *Merlino.*
 Constitutio Iulij III. annullat omnes prouisiones inferiorum collatorum, literis non expeditis obtentas. decif. 216. num. 1. *Pirouano.*
 Constitut. Iulij III. in antiq. Bullar. 33. determinat, quod beneficio impetrato à Sede Apostolica, impetrans non possit ordinaria, vel quauis alia auctoritate possessionem beneficii apprehendere, nisi literis expeditis. ibidem numero 5.
 Et decernit eos, non possessores beneficiorum sed meros, & nudos detentores, & violentos, ac sine titulo intrusos. ibid. num. 6.
 Constitut. Iulij III. in antiq. Bullar. 33. inficit titulum, & possessionem annalem, & triennalem. ibid. nu. 8.
 Constitut. Iulij III. in Bull. antiq. 33. quando cesset. ibid. num. 16.
 Extrauag. Iulij III. quibusuis verbis generalibus concepta non comprehendit beneficia de iure patronatus. ibidem num. 20.
 Constitutio Iulij III. de non capiend. benef. posses. liter. non expedit. &c. quid requirat. decifio. 287. numero 1. *Pirouano.*
 Constitutio Iulij III. de non cap. posses. benef. liter. expedit. sui ratione conuenit omnibus beneficijs, sine liberæ collationis, siue ad præsentationem Laicorum. ibidem num. 6.
 Constitutio Iulij III. de non cap. posses. benef. liter. &c. cum sit ita prohibitum, & pœnalis, ac generaliter concepta æqualiter debet determinare omnia, quæ subiacent solutioni emolumentorum. ibid. nu. 9.
 Constitut. supradict. Iulij III. nedum imponit pœnam beneficiatis, sed etiam in simul prouidet, vt beneficia per talem priuationem vacantia tam ab Ordinarijs, quam à Sede Apostolica, possint libere impetrari. ibidem numero 11. & 12.
 Constitut. Paul. V. quod Notarij debeant cognoscere contrahentes, copulatiue continet pœnam damnorum, & interesse respectu Notarij, & annulationis actus respectu partium. decif. 62. nu. 12. *Merlino.*
 Constitutiones Pij IV. & Reform. Tribunal. Pauli Quinti de Audit. Rot. declarantur. decifio. 170. numero 10. *Pirouano.*
 Constitut. san. mem. Sixt. V. requirens licentiam Papæ in donatione Castorum, quando procedat. decif. 118. num. 17. *Pirouano.*
 Constitutio Marchie in contractibus minorum tollit vim non modo vnus iuramenti in d. contractibus interpositi, sed etiam aliorum, si plura interuenerunt, quando alia solemnitates requisitæ nequaquam adhibita fuerunt. decif. 294. nu. 20. & 21. *Mormanno.*
 Constitut. March. lib. 5. cap. 25. in contractib. minorum quatuor copulatiue requirit, idest, præsentiam coniunctorum, Decretum Iudicis, ac insinuationem, & iuramentum. decif. 294. nu. 12. *Mormanno.*

REGVLÆ CANCELLARIÆ.

Reg. 32. Cancell. non opitulatur Cardinalibus, qui non sunt præsentés in Curiam, etiam si resideant in suo Episcopatu. decif. 53. nu. 3. *Coccino.*
 Reg. 32. Cancell. priuilegio nec gaudet Legatus Sedis Apostolicæ. decif. 53. nu. 14. *Coccino.*
 Reg. 32. Cancell. vt in collatione Beneficiorum familiarij Cardinalium debeat præstari consensus dicti Cardinalis, loquitur quando Cardinalis est præsens in Curia. dec. 53. num. 12. *Coccino.*
 Reg. 33. Cancell. loquitur, quando Cardinalis collator ha-

bet Indultum, & vult quod in concursu Cardinalis patroni præteratur Cardinalis ordinarius Collator Indultum habens. decif. 53. nu. 10. *Coccino.*
 Reg. 33. Cancell. non suffragatur Cardinalibus, si indultum non habeant. dec. 53. nu. 11. *Coccino.*
 in Reg. 33. Cancell. quid præsupponatur. decif. 53. num. 8. *Coccino.*
 Reg. de non indicando, & clausula, verificato prius declarantur. decif. 228. nu. 5. *Ghislerio.*
 Regula de præstandis consensibus, intelligitur de habentibus ius in Beneficio. decif. 213. nu. 12. *Ghislerio.*
 Regulæ de iure quæsitum non tollendo, derogatio est necessaria in Gratia facta lite pendente, ad narratiuam partis. decif. 114. nu. 10. *Ghislerio.*
 Regulæ de præstandis consensibus, non est de dandis. decif. 213. nu. 2. *Ghislerio.*
 Regulæ de iure quæsitum non tollen. quando est necesse vt derogetur. decif. 11. nu. 25. *Ghislerio.*
 Regula reuocatoria vnionum excipiuntur reservationes factæ ex causa dotis, vel augmenti dotis. decif. 109. nu. 14. & 20. *Ghislerio.*
 sub Regula reuocatoria non cadunt Capellanæ, quæ fundantur in Hispania ad celebrandas Missas. decif. 13. nu. 8. *Merlino.* & quare nu. 9.
 sub Regulis reuocatorijs non cadit vnio, si sit facta ex titulo oneroso permutationis. decif. 30. nu. 12. *Vbaldo.*
 Regula de valore non habet locum, nisi in beneficijs. decif. 13. nu. 12. *Merlino.*
 Regulæ reuocatoriæ semper intrant, vbi erectio beneficiorum non est necessaria. decif. 7. nu. 8. & 15. *Ghislerio.*

L E G E S.

Intellectus 1. an huius, §. Actia, ff. de ann. legat. decif. 309. num. 11. 12. 13. 15. & 16. *Verospio.*
 L. cognatis, ff. de reb. dub. quando procedat. decif. 38. nu. 9. *Dunozetto.*
 L. cum dubitabatur, si. C. de iur. emphyt. non habet locum in contractibus nostri temporis, cum talis contractus non sint emphyteutici, sed locutionis perpetuæ. dec. 14. nu. 23. *Ghislerio.*
 L. cum dubitabatur, si. C. de iur. emphyt. non habet locum in locatione perpetua. decif. 14. nu. 22. *Ghislerio.*
 L. cum heredes, ff. de acquir. posses. non habet locum in possessione non vacabili. decif. 29. nu. 14. *Verospio.*
 L. cum pures 78. §. pater, ff. de leg. 2. declaratur. decif. 152. num. 12. *Coccino.*
 L. dotem dedit, ff. de coll. bonor. extenditur. dec. 145. nu. 24. *Pirouano.*
 L. edicto, si. C. de edict. D. Hadr. tollen. remedium, impeditur per transactionem. decif. 86. nu. 2. *Ghislerio.*
 L. edicto fin. C. de edict. D. Adr. toll. remedium competit etiam fideicommissario. dec. 83. nu. 2. *Coccino.*
 L. ex contractu, 2. C. de reuocat. non habet locum in necessario, qui soluit ex causa onerosa, & quare. dec. 346. nu. 18. *Pirouano.*
 L. scemina, C. de secund. nupt. non procedit, quando filius tacite, vel expresse consensit, quod mater transfret ad secunda vota. decif. 197. nu. 2. *Dunozetto.*
 L. scemina, C. de secund. nupt. beneficium non tollitur etiam per expressum consensum filiorum in transitu parentis ad secunda vota, nisi expresse sit renunciatum dictæ leg. 1. decif. 80. nu. 14. *Merlino.*
 L. scemina, C. de secund. nupt. quid disponat. decif. 80. nu. 26. *Merlino.*
 L. scemina, C. de secund. nupt. procedit solum in bonis immediate prouenientibus ex substantia primi mariti. decif. 242. nu. 6. *Merlino.*
 L. scemina, C. de secund. nupt. DD. semper capiunt verbum legiti. næ pro proprietate. decif. 242. nu. 12. *Merlino.*
 L. scemina, C. de secund. nupt. cessat stante consensu filiorum super transitu matris, ad secundas nuptias. decif. 242. num. 14. *Merlino.*
 L. generaliter. C. de secund. nupt. declaratur. decif. 117. num. 12.

Index Declarationum.

- num. 12. *Vbaldo*.
- L. hæc ratio 3. ff. de donat. in vir. & vxor. qualiter procedat. decif. 12. nu. 21. *Coccino*.
- L. hereditarium. ff. ad l. Falcid. quando cesset. dec. 143. nu. 9. *Pirouano*.
- Auth. hæres, C. de secund. nupt. intellectus. dec. 117. nu. 12. *Vbaldo*.
- L. idemq. 14. ff. de donat. inter vir. & vxor. qualiter procedat. decif. 12. nu. 12. *Coccino*.
- L. indebitum. ff. de condit. indeb. habet locum, quando adest iusta ignorantia, & secus est dicendum quando nõ adest. decif. 269. nu. 1. *Pirouano*.
- L. inter focum. §. cum inter. ff. de pact. dotal. varias habet expositiones, remissiue: Sed secundum magis communem probat in sensu contrario, quod dos soluto matrimonio acquiritur filiis vti hæredibus matris defunctæ, non quod censeatur acquisita marito. decif. 318. nu. 13. & 14. *Verospio*.
- L. interdum, ff. de hæred. instit. procedit, quando vñico verborum contextu plures hæredes sunt instituti. dec. 278. num. 16. & 18. *Verospio*.
- Sed secus est, quando sunt instituti separatis orationibus. ibid. num. 17.
- L. interdum. ff. de hæred. instit. declaratur. decif. 180. num. 13. *Merlino*.
- L. Iuliani. ff. de legat. 3. termini semper intrant, dum donatarius potest incumbere rei, donec fuerit satisfactus de ipsa donatione. dec. 118. nu. 15. *Pirouano*.
- L. Iulianus 66. ff. de legat. 3. declaratur. decif. 192. num. 17. *Pirouano*.
- L. Iulianus. ff. de leg. 4. declaratur. decif. 118. numero 24. *Pirouano*.
- L. Lucius. ff. de hæred. instit. declaratur. decif. 152. nu. 9. *Coccino*.
- L. Modestinus. ff. de solut. motiuum in quo consistat. decif. 41. nu. 9. *Merlino*.
- d. L. Modestinus. loquitur solum in casu speciali tutorum. ibid. num. 20.
- d. L. Modestinus non procedit, vbi fideiusor soluit tantum nomine fideiussionis, & non intellexit aliorum obligationem interimere, & eradicare. ibid. num. 21.
- d. L. Modestinus, solum subtilitatibus, & iuris ambagibus nititur, & digna est ethnico, non autem pio, & liuium osore legislatores. ibid. nu. 23.
- d. L. Modestinus, quantum fieri potest est declinanda; immo est correctæ ex l. 36. ff. de fideius. ibidem numero 24.
- in L. Modestinus. ff. de solut. terminis, officium Iudicis non est denegandum ex æquitate, & epicheia quadam. decif. 41. nu. 25. *Merlino*.
- L. Paterfamilias, ff. de hæred. institued. quando intret. decif. 86. nu. 56. *Ghislerio*.
- L. per hanc diuinam. C. de temp. appellat. declaratur. decif. 266. nu. 3. *Coccino*.
- L. perfecta. C. de donat. intellectus. decif. 58. numero 42. *Coccino*.
- L. qui filium vltima. §. licentia. ff. de iur. deliber. qualiter sit intelligenda. decif. 181. nu. 6. & 9. *Pirouano*.
- L. qui grauatos. C. de censib. lib. 11. declaratur. decif. 289. num. 59. *Coccino*.
- L. qui post. fin. C. si maior. fact. alien. sine decret. in quibus terminis loquatur. decif. 260. nu. 10. *Mormanno*.
- L. quingenta. ff. de probat. intellectus. decif. 134. num. 21. *Verospio*.
- L. quoties. C. de rei vendic. declaratur. decif. 189. num. 10. *Mormanno*.
- L. quoties. C. de rei vendic. declaratur. decif. 174. num. 34. *Merlino*.
- L. reos. §. cum in tabulis. ff. de duob. reis, in quibus terminis procedat. decif. 318. nu. 19. *Verospio*.
- Auth. res quæ. C. comm. de leg. procedit tantum in portione relicta hæredi ex persona testatoris, non autem in portionibus aliorum, cohæredum eidem ex reciproco fideicommissio peruentis. decif. 312. nu. 2. *Merlino*.
- Auth. res quæ. C. comm. de leg. solum procedit in descendibus fideicommissio grauitis per ascendentes.
- Isti enim pro Dotibus constituendis, & restituendis possunt alienare fideicommissa, cum censeantur facere id quod fideicommittens, facturus fuisset. decif. 312. numer. 11. *Merlino*.
- Auth. res quæ. C. com. de legat. procedit æquæ tam in bonis mediare, quam in bonis immediate prouenientibus ab ascendente. dec. 312. nu. 14. *Merlino*.
- Auth. res quæ. C. com. de legat. facile eluderetur si non haberet locum quando collateralis, vel extraneus substitutus esset. decif. 312. nu. 22. *Merlino*.
- Auth. res quæ. C. comm. de legat. locum etiam habet in fideicommissio particulari. decif. 312. nu. 30. *Merlino*.
- Auth. res quæ. C. comm. de legat. vt non intret, creditores debent probare existentiam bonorum liberorum. decif. 210. nu. 8. *Ghislerio*.
- Auth. res quæ. C. comm. de legat. est in totum subsidaria. decif. 49. nu. 7. & 8. *Mormanno*.
- Auth. res quæ. C. comm. de legat. cessat, quando ad sunt bona libera. decif. 301. nu. 14. *Ghislerio*.
- L. sciendum, de verb. signif. loquitur de fictione, licet extendatur ad præsumptionem. dec. 226. nu. 10. *Coccino*.
- L. sed & si quid. ff. de vñufr. declaratur. decif. 116. num. 7. *Merlino*.
- Auth. sed quamuis. C. de rei vxor. action. habet locum, tam in dote à patre data, & ad eundem reuerfa, quam in promissa. decif. 318. nu. 5. *Verospio*.
- L. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. matr. intellectus. decif. 118. nu. 11. *Verospio*.
- L. si ita fuerit. ff. de manumiss. testam. licet in particularibus relictis loquatur, communiter tamen trahitur ad institutiones vniuersales. decif. 86. nu. 39. *Ghislerio*.
- L. si ita fuerit. ff. de commiss. testam. quo casu loquatur. decif. 86. nu. 55. *Ghislerio*.
- L. si me, & Titium. ff. si cert. per. quid disponat. Et eius dispositio diuina, & nobilis appellatur. decif. 77. num. 13. *Merlino*.
- L. si me, & Titium. ff. si cert. per. habet dumtaxat locum contra eum, qui recepit ex titulo lucratiuo, ne locupletetur cum aliena iactura. decif. 7. nu. 25. *Merlino*.
- In terminis l. si quis arbitratu. ff. de verb. oblig. quare recuratur ad arbitrium boni viri, & quando hoc non procedat. decif. 172. nu. 95. *Merlino*.
- L. si quando fin. C. si maior. fact. & c. non intrat, stante dolo. dec. 81. num. 21. *Merlino*. quod procedit nedum in dolo.
- L. si sponsus. ff. de donat. inter vir. & vxor. loquitur de renunciatione hæreditatis iam delatæ. decif. 320. num. 14. *Remboldo*.
- L. si sponsus. §. si maritus. ff. de donat. inter vir. & vxor. procedit in simplici renunciatione, non autem in renunciatione facta ad fauorem tertij, & an hoc sit verum. decif. 12. nu. 28. *Coccino*.
- L. si vnquam. C. de reuocand. donat. loquitur in donatione, & non in repudiatione iuris querendi. decif. 320. num. 59. *Remboldo*.
- L. solet 1. §. & nonnunquam. ff. vbi pupilli, & c. declaratur. decif. 255. nu. 8. *Pirouano*.
- L. super rebus fin. C. de contrahen. empt. tanquam singularis, & egregia à DD. valde extollitur. decif. 172. num. 4. *Merlino*.
- L. super rebus fin. C. de contrahen. emptio. si recurretur ad arbitrium Iudicis, nunquam haberet locum. dec. 248. num. 15. *Merlino*.
- L. super rebus fin. C. de contrahend. emptio. non potest applicari æquitas Canonica, de qua hic. decif. 172. num. 56. *Merlino*.
- L. super rebus fin. C. de contrahen. emptio. quid aperte determinet. decif. 172. nu. 76. *Merlino*.
- L. super rebus, C. de contrahen. emptio. est vna ex 50. constitutionibus, quibus Iustinianus dissidia veterum Iuris Consultorum diremit. decif. 248. num. 2. & 19. *Merlino*.

Index Declarationum.

L. usufructu. ff. de usufruct. & alia iura conciliantur. dec. 67.
num. 18. *Coccino.*

S T A T V T A.

- Statutum Bononiense de success. ab intest. ascendendum, & collateralium, lib. 4. non excludit feminas à successione personarum defunctarum, quando agitur de bonis, quae proveniunt à matre. decisio. 232. numero 2. & 13. *Pirouano.*
- Statutum Bononiense lib. 2. rubr. de appellat. non habet locum, quando fuit actum remedio l. fin. C. de edict. D. Adr. tol. decis. 305. nu. 11. *Buccabella.*
- Statut. Bononiense lib. 4. de success. ab intest. &c. qualiter intelligatur. dec. 200. nu. 28. *Merlino.*
- Statut. Ferrarie lib. 2. cap. 90. non procedit in muliere extra Territorium contrahente. decisio. 238. numero 6. *Merlino.*
- Statutum lanuense prohibet vico petere fructus dotis ob dilata. solutionem. dec. 280. nu. 17. *Coccino.*
- Statutum lanuense lib. 4. cap. 23. quid disponet. dec. 89. nu. 6. *Pirouano.*
- Statutum Narquense exclusivum feminarum intelligendum est divinum, id est, quod femina ab illius tantum hereditate excludatur, à quo fuit dotata, & non ab alijs. decis. 329. nu. 33. *Merlino.*
- Statutum exclusivum feminarum Nursinum, quid disponat. dec. 68. nu. 15. *Merlino.*
- Statut. Perus. sub rubr. 45. de dotat. mul. §. item si aliquis, declaratur. decisio. 264. numero 17. 22. 23. & 24. *Dinozetto.*
- Statut. Perus. sub rubr. 45. de dotat. mulier. §. item si quis etiam declaratur. decis. 264. numero 15. & 16. *Dinozetto.*
- Statut. Perus. lib. 2. cap. 135. circa numerum testium. in testamento, qui disponat, decisio. 116. numero 13. *Pirouano.*
- Statutum Perusiae disponens, quod debeat dari de nullitate laudi intra decem dies, qualiter procedat, decisio. 159. num. 14. *Coccino.*
- Statutum Vrbevetanum loquens de successione defunctorum ab intestato locum habet & in successione decedentium in pupillari. dec. 340. nu. 34. & 35. *Verospio.*
- Vbi de ratione remissionis.
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 31. non loquitur de eis, qui non tenentur conservare confideiussores indemnes. dec. 346. nu. 31. *Pirouano.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 42. disponens, quod in Vrbe servetur Ius civile, non procedit, quando per Ius canonicum est correctum. decis. 256. num. 2. & numero 3. declaratur. *Pirouano.*
- Statut. Urb. cap. 113. & cap. 151. lib. 1. vnum ab altero suppletur. decis. 98. nu. 4. *Merlino.*
- Statut. Urb. cap. 113. & 151. lib. 1. ad dignoscendam validitatem contractuum minorum, & mulierum coniunctim sunt perpendenda. dec. 19. nu. 3. *Merlino.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 124. in quo disponitur, quod emphyteusi finita, bona relinquantur successoribus, non comprehendit Ecclesiam. dec. 58. nu. 31. *Coccino.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 131. disponit, quod marito decedente superstitie vxore cum liberis, vxor quartam partem dotis ad usufructum tantum, de bonis mariti lucretur. decis. 117. nu. 1. *Vbaldo.*
- Statutum Urbis lib. 1. cap. 131. defert lucrum dotis post consummatum matrimonium. decis. 307. num. 1. & 3. *Dinozetto.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 131. vt habeat locum, requiritur matrimonij consummatio, decisio. 237. numero 2. *Dinozetto.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 131. §. si vero maritus, declaratur. decis. 240. nu. 1. *Matanna.*
- in Statut. Urb. lib. 1. cap. 131. expresse capitur, vt altero ex coniugibus praecedente, superstites lucretur quartam partem dotis per viam donationis propter nuptias, seu dotis lucris. decis. 250. num. 2. *Merlino.*
- Et hoc pactum semper in instrumentis dotalibus censetur appositum, nisi expresse de partium consensu fuerit remissum, aut aliter conventum. ibid. nu. 3.
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. exclusivum feminarum post non excludit feminam propter patrualem. decis. 68. nu. 3. *Merlino.*
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. exclusivum feminarum, non habet aliud motuum, quam ipsam conservationem familiarum. dec. 68. nu. 6. & 15. *Merlino.*
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. non obest filiabus, quamvis testamento patris exclusis, si illae ad paternam hereditatem admitti petant defunctis masculis. decis. 316. nu. 16. *Verospio.*
- Statutum Urbis cap. 145. exclusivum feminarum, tamen si disponat super sola successione ab intestato, habet tamen locum condito testamento, in quo filia sit exclusa: Et hoc non obstante quod super successione ex testamento extet aliud particulare statutum. decisio. 316. num. 22. & quare num. 23. & 24. *Verospio.*
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. non habet locum, quando in testamento ascendenti instituti fuerint extranei. dec. 316. num. 18. & quare nu. 20. Sed declara, nisi extranei instituti alias successuri essent ab intestato. nu. 27.
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. non obest. filiabus alioquin exclusis à successione intestati ne possint consequi legata in testamento relicta. dec. 316. nu. 14. *Verospio.*
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. dum nominatim excludit filiam à successione materna propter dotem habitam à patre, fratre, aut avo, non permittit ingredi difficultatem, an talis exclusio censetur etiam facta ab hereditate eorum, qui dotem non dederunt. dec. 316. nu. 4. *Verospio.*
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. procedit in successione ab intestato. dec. 310. nu. 11. *Verospio.*
- Statutum Urbis cap. 145. lib. 1. filiam dotatam ab avunculo non excludit à successione paterna, & quare. decis. 316. num. 8. & quare, nu. 9. *Verospio.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 145. excludit filias feminas propter masculos. dec. 37. nu. 6. *Pirouano.*
- Statutum Urbis lib. 1. cap. 151. volens adhiberi certas solemnitates, vt occurratur fraudibus, & simplicitati mulierum, & minorum, non habet locum in contractu, in quo laesio considerari nequeat. decis. 363. num. 2. *Verospio.*
- Statuti Urbis lib. 1. cap. 151. fraudibus occurrere volentis ratio generalis est, & comprehendit donationes etiam reciprocas, quatenus mulier, & minor circumveniri possint in aestimatione meritorum, & aestimatione rei donatae. decis. 363. nu. 7. *Verospio.*
- Statutum Urb. lib. 1. cap. 151. enumerando contractus laesivos non comprehendit contractum dotis, & donationem propter nuptias. dec. 55. nu. 7. *Ghislerio.*
- Statutum Urb. lib. 1. cap. 151. non procedit in obligatione necessaria. dec. 55. nu. 9. *Ghislerio.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 154. in quo habetur, quod ad rescindendum contractum sufficiat docere de laesione ultra tertiam partem, non comprehendit Ecclesiam. decisio. 58. num. 30. *Coccino.*
- Statutum Urb. lib. 1. cap. 157. in quo disponitur, quod fideiussor possit perire se liberari à fideiussione, etiam quod non steterit in obligatione, non habet locum in Ecclesia. decis. 58. nu. 33. *Coccino.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 157. procedit nedum quando fideiussor soluit pro debitore principali, sed etiam si pro confideiussore. dec. 346. nu. 15. *Pirouano.*
- Statuti Urb. lib. 1. cap. 157. verba de principali debitore loquentis, conveniunt cuilibet personae principalis debitoris representantis. decis. 346. nu. 2. *Pirouano.*
- Statut. Urb. lib. 1. cap. 157. excipiens casum fideiussoris soluentis, non praeservat iura illius contra quoslibet debitores, sed contra illos qui eum indemnem servare tenentur. dec. 346. nu. 27. *Pirouano.*
- Statutum Urbis lib. 1. cap. 158. disponit, quod si creditor ex causa mutui, depositi, vel cuiuscunque generis contractus

Index Declaration um.

Hus per annos 16. fuerit negligens in petendo creditum ,
 præsumatur iuris præsumptione facta solutio, nisi &c.
 decif. 346. nu. 1. *Pirouano.*
 Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. procedit etiam in contractibus
 iuratis, & obligatione Camerali munitis, & quare. decif.
 346. num. 3. *Pirouano.*
 Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. adimit fidem, quibuscumque
 scripturis, ex quibus creditum probari potest. decif. 346.
 num. 4. *Pirouano.*
 Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. ratio posita est in negligentia cre-
 ditoris in non exigendo creditum. decif. 346. numero 8.
Pirouano.
 Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. præsumit solutionem aduersus
 creditorem negligentem in agendo. decif. 46. num. 26.
Pirouano.
 Statutum Urb. lib. 1. cap. 158. euitatur stante interpellatio-
 ne. decif. 262. nu. 7. *Pirouano.*
 in Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. non fuit præseruata confide-
 iusorum obligatio. dec. 353. nu. 2. *Pirouano.*
 in Statut. Urb. lib. 1. cap. 158. comprehenditur etiam
 persona ficta, & quare. decif. 3. 3. num. 21. & 22.
Pirouano.
 Statutum Urbis lib. 1. cap. 178. in quo disponitur, ne in vna
 eademq. causa, secundo liceat appellare, est seruandum
 in omnibus Curijs inter Ciues Incolas, & districtuales
 Urbis, dec. 58. nu. 34. *Coccino.*
 Statutum Urbis lib. 1. cap. 178. loquens de duabus senten-
 tijs conformibus executioni mandandis, comprehendit
 Vniuersitates, & Collegia: Quia non repugnat proprie-
 tati verborum, quin de Collegijs, & Vniuersitatibus di-
 cantur, & ipsi Ciues. decif. 353. num. 2. 3. & 24.
Pirouano.
 Statutum Urbis lib. 1. cap. 180. comprehendit nedum ori-
 ginarios, sed etiam Ciues. decif. 292. numero 5. & 6.
Panzuolo.
 Exseruatur in omnibus Curijs, etiam in Rotà. ibidem
 num. 7.
 Statutum Urbis non admittit donationes remuneratorias,
 quatenus merita sunt inferiora valore bonorum dona-
 torum, & quare. decif. 358. numero 11. & 12.
Verospio.
 Statutum de donatione generaliter loquens non com-
 prehendit donationem ob causam. decif. 358. num. 4.
Verospio.
 Quid in Statuto Urbis. ibidem num. 5.
 Statutum Urbis improbens donationes mulierum, & mino-
 rum sine certis solemnitatibus faciendis, non inducit so-
 lemnitates ad restringendam facultatem donandi pro-
 pter benemerita, sed vt in eorum excessu habeatur ratio
 personarum, quæ possint æstimare valorem meritorum.
 decif. 358. nu. 14. *Verospio.*
 Statutum Urbis requirit probationem meritorum aliunde,
 quam ex sola donatoris assertionem. decif. 358. numero 7.
Verospio.
 Statuta Urbis inter Ciues, & Incolas, & districtuales ser-
 uanda sunt, & vbi Statuta non disponunt, seruandum
 est ius Civile, & in subsidium recurrendum est ad ius Ca-
 nonicum. decif. 126. nu. 29. *Pirouano.*

DECISIONES.

Decif. 1. de procurat. in nou. & alijs declarantur. decif. 124.
 num. 63. *Coccino.*
 Decif. 1. de restitut. spoliat. in nou. declaratur. decif. 78. nu-
 me. 39. *Dunozetto.*
 Decif. 1. de elect. in nou. & alijs plures in quibus terminis lo-
 quantur. decif. 124. nu. 33. *Coccino.*
 Decif. 17. de Iurepatron. in antiq. declaratur, & de veritate
 conclusionis in ea firmatæ dubitatur. decif. 356. num. 20.
Verospio.
 Decif. 21. de restitut. spoliat. in antiq. declaratur. decif. 78.
 num. 35. *Dunozetto.*
 Decif. 1. de restitut. spoliat. & alijs decif. in quo casu loquan-
 tur. decif. 139. nu. 44. *Dunozetto.*

Decif. 452. part. 1. diuers. declaratur. decif. 58. numero 35.
Coccino.
 Decif. 153. part. 3. lib. 2. diuers. declaratur. decif. 82. num. 19.
Maimanna.
 Decif. 369. part. 3. diuers. declaratur. decif. 216. numer. 18.
Pirouano.
 Decif. 138. num. 3. part. 4. diuers. declaratur. dec. 22. nu. 14.
Merlino.
 Decif. 278. num. 13. part. 4. diuers. in quibus terminis proce-
 dat. dec. 155. nu. 61. *Coccino.*
 Decif. 344. part. 4. diuers. declaratur. decif. 116. numero 21.
Merlino.
 Decif. 460. part. 4. diuers. declaratur. decif. 22. numero 15.
Merlino.
 Decif. 562. in fin. part. 4. diuers. declaratur. decif. 287. nu. 16.
Pirouano.
 Decif. 129. part. 5. diuers. declaratur. decif. 253. nu. 34. & 36.
Merlino.
 Decif. 209. num. 3. part. 1. in recent. corrui, cum sit solum
 fundata in decif. Affict. 37. & 314. quæ non subsistunt,
 & attendi non debent. decif. 117. nu. 9. *Valdo.*
 Decif. 441. num. 2. part. 1. recent. quo casu loquatur. decif.
 155. nu. 60. *Coccino.*
 Decif. 470. part. 1. recent. declaratur. decif. 3. numero 7.
Merlino.
 Decif. 642. part. 1. in recent. & alijs declaratur. decif. 74.
 num. 13. *Merlino.*
 Decif. 57. num. 4. part. 2. in recent. declaratur. decif. 213.
 num. 15. *Ghislerio.*
 Decif. 122. part. 1. in recent. declaratur. decif. 16. num. 16.
Merlino.
 Decif. 337. num. 3. part. 2. recent. declaratur. decif. 37. nu. 5.
Pirouano.
 Decif. 736. num. 1. par. 2. in recent. declaratur. decif. 124.
 num. 67. *Coccino.*
 Decif. in Bononiens. de Garganibus impress. inter recent.
 decif. 164. nu. 7. & 8. par. 3. quando procedat. decif. 314.
 num. 26. *Merlino.*
 Decif. 17. part. 3. in recent. declaratur. decif. 313. num. 17.
Panzuolo.
 Decif. 208. part. 4. in recent. declaratur. decif. 246. num. 22.
Merlino.
 Decif. 51. post. Cenc. in tract. de Censib. & alijs declaran-
 tur. decif. 116. nu. 21. *Merlino.*
 Decif. 91. 92. & 38. penes Merlin. de legit. declarantur. de-
 cif. 219. nu. 16. *Dunozetto.*
 Aegid. decif. 364. declaratur. decif. 124. numero 56.
Coccino.
 Achil. decif. 16. de dol. & contum. intellectus. decif. 124.
 num. 60. *Coccino.*
 Achil. decif. 1. de præscript. & in Romana Saluiani Inter-
 dicti coram Pegn. declarantur. decif. 346. numero 16.
Pirouano.
 Achil. decif. 1. de præscript. & Pegn. decif. in Romana
 Saluiani, quem intellectum diu reuocant. decif. 360.
 num. 9. *Pirouano.*
 Achil. decif. 4. de præscript. intellectus. decif. 78. num. 40.
Dunozetto.
 Caualer. decif. 293. declaratur. decif. 74. numero 13.
Merlino.
 Caualer. 374. declaratur. decif. 38. nu. 72. *Dunozetto.*
 Rot. decif. 500. nu. 2. 2. coram Card. Caualer. intellectus.
 decif. 124. nu. 16. *Coccino.*
 Card. Caualerij decif. in Romana legitimæ 17. Iunii 1613.
 in quibus terminis procedat. decif. 316. numero 19.
Verospio.
 Reuerendiss. Coccin. Decan. dec. 78. declaratur. dec. 302.
 num. 9. & 10. *Maimanno.*
 Crescent. decif. 10. nu. 1. & 5. de dol. & contum. declara-
 tur. decif. 124. nu. 61. *Coccino.*
 Gregor. XV. decif. 126. quo casu procedat. dec. 229. nu. 23.
 & 27. *Merlino.*
 Mantica. decif. 235. declaratur. decif. 172. numero 16.
Merlino.

Index Declarationum.

Mohed. decif. 28. & 31. de renunc. declarantur. decif. 38. num. 78. *Dunozetto*.
 Mohed. decif. 19. de restit. spoliar. intellectus. decif. 313. num. 15. *Panzirolo*.
 Put. decif. 27. lib. 2. opinio, non est Rotæ, sed propria ipsius Put. decif. 104. nu. 12. *Coccino*.
 Put. decif. 17. lib. 2. in correct. intellectus. decif. 313. nu. 15. *Panzirolo*.
 Putei decif. 119. & 193. lib. 2. in quibus terminis procedat. decif. 316. nu. 17. *Verospio*.
 Put. decif. 111. lib. 3. & Caputaquen. dec. 211. par. 1. in quibus terminis loquantur. dec. 313. nu. 16. *Panzirolo*.
 Seraphin. decif. 174. intellectus. decifio. 58. numero 36. *Coccino*.
 Seraphin. decif. 653. nu. 3. declaratur. decif. 104. numer. 21. *Coccino*.
 Seraph. decif. 906. intellectus. decifio. 313. numero 18. *Dunozetto*.
 Seraph. decif. 845. num. 7. declaratur. decif. 8. numero 10. *Qu ipo*.
 Seraph. decif. 1178. intellectus. decif. 58. nu. 36. *Coccino*.
 Seraph. decif. 1238. nu. 10. declaratur. decif. 287. num. 16. *Pirouano*.
 Seraph. decif. 1441. nu. 4. in quibus terminis loquatur. decif. 124. nu. 64. *Coccino*.
 Anconitana, seu Auximana Florum, declaratur. decif. 76. num. 17. *Ghislerio*.
 Aquilana præposituræ 10. Martij 1568. coram Rubeo, & aliæ declarantur. decif. 87. nu. 2. *Pirouano*.
 Aretina Patochialis 3. Martij 1561. coram Cotta, declaratur. decif. 287. nu. 2. & 3. *Pirouano*.
 Bergomeñ Bonorum 28. Ianuarij 1594. coram Blanchetto, declaratur. decif. 78. nu. 27. *Dunozetto*.
 Calaguritana Beneficij 15. Iunij. 1615. coram Remboldo, declaratur. decif. 287. nu. 2. & 3. *Pirouano*.
 Decisiones in causa Florentina Subdecanatus coram R. P. D. Durano sub die 22. Maij, & 20. Decemb. 1628. declarantur. decif. 217. nu. 15. *Panzirolo*.
 Monopolitana Hebdomadæ coram Card. Verospio, quo casu loquatur. decif. 57. nu. 13. *Merlino*.
 Perusina Hæreditatis 20. Nouemb. 1602. & 12. Decemb. 1603. coram Card. Pamphil. non sustinetur. decif. 126. num. 29. *Pirouano*.
 Perusina Bonorum 5. Iulij 1631. coram Reuerendis Coccin. Decan. in quibus terminis proced. it. decif. 185. nu. 6. *Mormanno*.
 Placentina Capellanæ 21. Maij. coram Card. Pamphil. declaratur. decif. 218. nu. 18. *Pirouano*.
 Placentina Capellæ coram Reuerendis. D. Coccino Decano, declaratur. decif. 37. nu. 5. *Pirouano*.
 Placentina Capellanæ 21. Maij 1602. coram bon. mem. Cardin. Pamphilio declaratur. decifio. 287. numero 2. & 3. *Pirouano*.
 Portuen Plani Vlmi coram Robustetio, reijcitur. decif. 58. num. 37. *Coccino*.
 Romana Canonum 16. Martij 1607. coram Manzanedo declaratur. decif. 209. num. 6. *Pirouano*.
 Romana Deuolutionis 8. Maij 1625. coram R. P. D. Pirouano declaratur. decif. 110. nu. 15. *Merlino*.
 Decif. in causa Romana Donationis de Cappis penes Picum 22. declaratur. dec. 118. nu. 12. *Pirouano*.
 Romana de Bonellis 29. Nouembris 1613. & 28. Nouemb. 1614. coram Vbaldo declaratur. decif. 314. numero 20. *Merlino*.
 Romana de Corbinellis 15. Maij 1619. coram Coccino Decano declaratur. dec. 316. nu. 9. & 10. *Verospio*.
 Romana de Cuppis coram Card. Pamphil. Sen. declaratur. decif. 192. nu. 8. 9. & 10. *Pirouano*.
 Romana de Formicinis 29. Maij 1630. coram Reuerendis. Durano declaratur. decifio. 193. numero 11. *Ghislerio*.
 Romana de Incafatis 36. Iunij 1626. & 12. Februarij 1629. coram Merlino declarantur. decif. 38. num. 78. *Dunozetto*.

Romana Obligationis 14. Februarij 1620. coram Cardin. Sacro declaratur. dec. 294. nu. 9. *Mormanno*.
 Senen Pontis Arrighi 12. Iunij 1593. coram de Rubeis, in quibus terminis loquatur. decif. 139. numer. 35. *Dunozetto*. & vide num. 38. & 40.

DOCTORES.

A

Afflict. decif. 37. & 314. reijciuntur. decif. 117. numero 8. *Vbaldo*.
 Alex. opinio in consil. 144. num. 12. lib. 6. vti captiosa explo ditur. decif. 206. nu. 30. *Merlino*.
 Alex. in consil. 198. nu. 8. vol. 3. & alij declaratur decif. 263. num. 13. *Coccino*.
 Anchar. in cap. cum dilecti nu. 1. de elect. quo casu loquatur. dec. 359. nu. 10. *Mormanno*.
 Anchar. consil. 332. Paris. conf. 93. nu. 32. & alij declarantur. decif. 246. nu. 13. *Merlino*.
 Archid. in capit. null. 1. quæst. 1. & alij declarantur. decif. 172. nu. 81. *Merlino*.
 Aretin. in l. possideri num. 8. ff. de acquir. posses. declaratur. decif. 78. nu. 32. *Dunozetto*.
 Aretin. in l. possideri nu. 8. ff. de acquir. posses. declaratur. decif. 275. nu. 20. *Coccino*.
 Angel. in auth. res quæ. C. commun. de legat. in princip. vers. & hoc patet. intellectus. decif. 312. num. 10. & 24. *Merlino*.
 Aretinus in consil. 99. declaratur. decif. 349. numero 15. *Verospio*.
 Azo. in summ. titul. locati num. 1. & sequacium declaratur. decif. 172. nu. 39. *Merlino*.

B

Bald. in cap. ex literis de offic. deleg. declaratur. decif. 38. num. 40. *Dunozetto*.
 Bald. in auth. at qui semel nu. 5. C. de probat. declaratur. decif. 266. nu. 3. & 4. *Coccino*.
 Bal. in l. non amplius. ff. de legib. in quibus terminis loquatur. decif. 221. nu. 23. *Panzirolo*.
 Bald. in l. quod nomine. ff. de condict. indeb. defenditur. decif. 231. nu. 5. *Coccino*.
 Bald. in auth. sed & periculum num. 2. ver. hoc verum nisi Ecclesia, C. sine sensu, vel reliq. &c. declaratur. decif. 339. nu. 72. *Merlino*.
 Bald. in l. si quas ruinas, num. 7. & 8. C. de sacros. Eccles. declaratur. decif. 182. nu. 11. *Panzirolo*.
 Bald. in l. 1. num. 4. C. de legi. hæred. declaratur. decif. 329. num. 6. 18. & 20. *Merlino*.
 Bald. in l. fin. num. 11. C. de contrahen. empt. declaratur. decif. 172. nu. 28. *Merlino*.
 Bald. in cons. 404. nu. 4. lib. 2. quo casu loquatur. decif. 126. num. 25. *Pirouano*.
 Bald. in cons. 232. lib. 5. nu. 1. declaratur. & quando intret. decif. 168. num. 14. *Vbaldo*.
 Bart. in l. ambitiosæ. nu. 31. ff. de decret. ab Ordin. facien. declaratur. dec. 289. nu. 65. *Coccino*.
 Bart. in l. eius. qui num. 8. ff. de appel. recip. declaratur. decif. 266. nu. 3. & 4. *Coccino*.
 Bart. in l. Gallus. §. tam si parentes, nu. 4. ff. de lib. & posth. declaratur. decif. 112. nu. 7. *Quipo*.
 Bart. in l. is potest nu. 11. ff. de acquir. posses. declaratur. decif. 292. nu. 30. *Panzirolo*.
 Bart. in l. per hanc Diuinam, C. de tempor. appellat. num. 1. declaratur. dec. 266. nu. 3. & 4. *Coccino*.
 Bart. opinio in l. qui Romæ, §. Flavius. ff. de verbor. obligat. declaratur. & ista eius opinio habet quamplures contradictores. & non est omnino tuta. decif. 174. num. 21. *Merlino*.
 Bart. in l. rescripto, §. fin. ff. de minor. dum dat cautelam, ex qua posset infringi libertas Ecclesiastica, fallitur, & contra eum sunt omnes, cum non dicat verum. & illius cautela

Index Declarationum.

cautela non valet vnam festucam, & tandem eius dictum est damnatum per omnes. decif. 339. num. 43. & 47. *Merlino.*
 Bart. in l. 2. C. de præd. omnibus Nauic. lib. 11. declaratur. decif. 116. nu. 40. *Merlino.*
 Bart. in cap. in literis, nu. 30. vers. & si non sint, de restit. spol. declaratur. decif. 288. nu. 10. *Merlino.*

C

Camill. Medic. conf. 156. nu. 17. & seqq. refellitur. decif. 12. num. 52. *Coccino.*
Castall. decif. 3. num. 3. declaratur. decisio. 54. numero 14. *Pirouano.*
Ca der. de extinct. emph. lib. 1. quæst. 16. nu. 20. declaratur. decif. 182. nu. 9. *Panzirolo.*
Capic. in decif. 33. nu. 3. & alij declarantur. dec. 161. nu. 24. *Pirouano.*
Castren. in auth. itaque, C. comm. de legat. & alij declarantur. dec. 206. nu. 26. *Merling.*
Castren. in auth. itaque, nu. 2. C. comm. de legat. & Brun. declarantur. decif. 167. nu. 19. *Merlino.*
Castren. opinio in l. si merces, num. 3. ff. locat. periculosa appellatur, & declaratur vna cum Alciat. decif. 172. nu. 27. *Merlino.*
Castren. in l. si quis postea, nu. 4. ff. de iudic. declaratur. decif. 289. nu. 9. *Coccino.*
Castren. in consil. 324. nu. 2. lib. 1. reprobatur. decif. 192. num. 14. *Pirouano.*
Castren. in consil. 91. nu. 2. lib. 2. declaratur. decif. 329. nu. 5. *Merlino.*
Cephalli. in consil. 312. & Milan. decif. 1. nu. 66. declarantur. decif. 174. nu. 18. *Merlino.*
Clar. in §. Donatio, quæst. 16. nu. 2. & 3. & alij declarantur. decif. 323. nu. 32. *Coccino.*
Cost. de reinteg. distinct. 95. nu. 13. declaratur. decif. 313. num. 12. *Panzirolo.*
Couarr. var. resolut. lib. 3. cap. 18. nu. 3. reprobatur. decif. 1161. nu. 12. *Pirouano.*
Cyn. in l. non amplius, ff. de legib. in quibus terminis loquatur. decif. 221. nu. 23. *Panzirolo.*

D

Decian. in consil. 84. num. 10. lib. 3. declaratur. decif. 272. num. 10. & 11. *Ghsilerio.*
Dec. in consil. 204. num. 2. & alij hic relati loquuntur in locatione perpetua rei emphyteuticæ facta per emphyteutam: Non autem de venditione rei in perpetuum locatæ facta per coniunctorem. decif. 14. num. 48. & 49. *Ghsilerio.*
Dec. in consil. 498. nu. 8. & alij declarantur. dec. 129. nu. 18. *Motmanno.*
Dec. in consil. 315. quo casu loquatur. decif. 126. num. 30. *Pirouano.*

F

Felin. in cap. irrefragabili de offic. Ordinari. declaratur. decif. 277. nu. 36. *Pirouano.*
Fontanell. in tractat. de pract. nupt. claus. 6. glos. 2. part. 3. nu. 17. declaratur. dec. 225. nu. 16. *Motmanno.*

G

Gabr. conf. 127. nu. 16. vol. 1. declaratur. decif. 294. nu. 17. *Motmanno.*
Garz. de benefic. par. 6. cap. 6. nu. 176. declaratur. dec. 183. num. 3. *Coccino.*
Gaspar. Anton. Thesaur. qq. forens. quæst. 4. nu. 7. & 8. reijcitur. decif. 68. nu. 13. *Merlino.*
Gayll. obseruat. 20. nu. 1. de pignor. declaratur. decif. 234. num. 19. *Coccino.*
Gemin. consil. 115. declaratur. decisio. 247. numero 4. *Motmanno.*

Glos. fin. in cap. in literis de test. in quibus terminis loquatur. decif. 155. nu. 55. *Coccino.*
Glos. in capit. 1. in verb. maiores, de maior. & obediunt. in quibus terminis loquatur. decisio. 155. numero 55. *Coccino.*
Graff. decif. 111. declaratur. decif. 54. nu. 15. *Pirouano.*
Gratian. discept. 639. in princ. declaratur. decif. 289. nu. 10. *Coccino.*
Grauet. conf. 831. nu. 3. decif. 89. nu. 14. *Pirouano.*

H

Honded. consil. 42. num. 14. volum. 1. declaratur. decif. 293. num. 17. *Motmanno.*
Hosten. in cap. nimis, num. 4. de iureiur. declaratur. decif. 120. num. 11. *Coccino.*

I

Ias. conf. 33. per tot. lib. 3. declaratur. decif. 246. num. 17. *Merlino.*
Io. Bapt. de Sanct. Seuer. in l. omnes populi nu. 171. ff. de iust. & iur. declaratur. decif. 289. nu. 66. *Coccino.*
Imol. in l. cum quidam §. quod dicitur ff. de acquir. hæred. reijcitur. decif. 349. nu. 5. *Verospio.*

L

Lap. alleg. 89. quando intret. decisio. 213. numero 16. *Ghsilerio.*

M

Mantic. de coniect. ult. vol. lib. 8. tit. 18. nu. 19. & 22. declaratur, & reijcitur. decif. 106. nu. 8. & 10. *Dunozero.*
Mastrill. decif. 182. declaratur. decisio. 54. numero 15 *Pirouano.*
Muta. decif. 3. per tot. declaratur. decif. 54. nu. 15. *Pirouano.*
 & d. decif. 3. nu. 4. decif. 285. nu. 8. *Motmanno.*
Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 166. nu. 50. declaratur. dec. 247. nu. 4. 16. & 17. *Motmanno.*
Menoch. lib. 3. præsumpt. 166. nu. 50. declaratur. decif. 147. num. 4. & 13. *Motmanno.*
Menoch. de recuper. remed. 1. nu. 179. refellitur. decif. 81. num. 25. *Merlino.*
Menoch. conf. 92. nu. 74. & conf. 388. num. 34. declaratur. decif. 74. nu. 12. *Merlino.*
Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 8. num. 5. dec. 160. nu. 8. *Pirouano.*
Milan. decif. 1. nu. 66. declaratur. decif. 174. numero 18. *Merlino.*
Molin. de contract. disput. 459. nu. 125. & alij in quo casu loquantur. decif. 14. nu. 10. *Ghsilerio.*
Molin. de contract. disput. 507. declaratur. decif. 229. nu. 28. *Merlino.*
Molin. de primog. lib. 2. cap. 8. nu. 18. declaratur. dec. 192. num. 11. *Pirouano.*
Monterent. interpretatio ad Statutum Bononien. lib. 4. de success. ab intestat. in verbo exceptis, respuitur. dec. 167. num. 2. *Merlino.*
Monterent. interpretatio ad Statut. Bononien. lib. 4. de success. ab intestat. & c. in verb. exceptis, vti contraria regulis iuris, & multum iniqua, & inepta, respuitur. dec. 206. num. 2. *Merlino.*

O

Old. in consil. 31. nu. 11. declaratur. decisio. 24. numero 5. *Ghsilerio.*
 ab *Oldrad.* conf. 21. vt recedatur, non sufficit substitutio num. gradus, quando vnicus est. decif. 272. numero 15. *Ghsilerio.*
 ab *Oldrad.* conf. 21. licet ex coniecturis soleat recedi, ramen ad hunc effectum coniecturæ debent esse valde vigentes.

Index Declarationum.

res, & concludentes. decis. 249. num. 9. *Ghislerio*.
 Oldrad. consil. 159. intellectus. decisio. 310. numero 59.
Merlino.
 Olasch. decis. Pedem. 117. num. 7. declaratur. decis. 263.
 num. 13. *Coccino*.
 Olasch. decis. 150. num. 8. & 9. declaratur. decis. 236. nu. 12.
Merlino.

P

Paris. consil. 93. nu. 32. & consil. 94. nu. 26. lib. 1. declaratur.
 decis. 246. nu. 13. *Merlino*.
 Paris. in consil. 38. num. 3. vol. 2. declaratur. decis. 38. nu. 65.
Dunozeo.
 Paris. consil. 7. nu. 27. vol. 3. declaratur. decis. 272. num. 10.
 & 11. *Ghislerio*.
 Paris. consil. 54. nu. 4. lib. 4. Felib. in cap. irrefragabili de offic.
 Ord. declaratur. decis. 277. nu. 36. *Pirouano*.
 Paris. de resignat. quaest. 17. numero. 70. declaratur. decis. 82.
 num. 18. *Mormanno*.
 Peregr. de fideicommiss. art. 42. nu. 55. & alij reijciuntur. de-
 cis. 312. nu. 13. *Merlino*.

R

Rip. in l. 1. nu. 152. & Soccin. Sen. num. 32. ff. de vulg. decla-
 ratur. decis. 160. nu. 16. *Pirouano*.
 Roland. consil. 22. nu. 9. vol. 2. declaratur. decis. 263. nu. 13.
Coccino.
 Roman. in l. principalibus. ff. si cert. pet. reprobatur. decis.
 26. num. 33. *Merlino*.
 Roman. in consil. 133. declaratur. decisio. 161. numero 21.
Pirouano.
 Rom. consil. 438. nu. 5. in fin. & seq. declaratur. decis. 235.
 num. 12. *Ghislerio*.
 Ruin. in consil. 24. nu. 10. lib. 1. reprobatur. decis. 116. nu. 4.
Merlino.
 Ruin. in consil. 20. num. 6. vol. 2. reprobatur. & num. 15. &
 num. 18. declaratur. decis. 350. nu. 10. *Coccino*.
 Ruin. in consil. 20. nu. 10. & seq. lib. 2. declaratur. decis. 178.

num. 7. *Coccino*.
 Ruin. in consil. 72. nu. 7. lib. 2. in quibus terminis loquatur.
 decis. 145. nu. 18. *Pirouano*.

S

Soccin. in l. si quis arbitratus. nu. 25. & 26. ff. de verb. signif.
 declaratur. decis. 172. nu. 20. *Merlino*.
 Soccin. Sen. in l. 1. nu. 32. & Rip. num. 152. ff. de vulg. de-
 claratur. decis. 160. nu. 16. *Pirouano*.
 Soccin. in consil. 95. ante nu. 1. vol. 3. declaratur. dec. 263.
 num. 13. *Coccino*.
 Specul. in tit. de act. seu petit. §. sequitur. nu. 3. declaratur.
 decis. 225. nu. 13. *Mormanno*.
 Specul. in §. qualiter. de appell. num. 11. quando. procedat.
 decis. 124. nu. 44. *Coccino*.
 Specul. de instr. edit. §. nunc videndum restat. num. 5. & 6.
 declaratur. decis. 76. nu. 3. *Ghislerio*.
 Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua. num. 143. declaratur. de-
 cis. 211. nu. 34. *Merlino*.
 Surd. decis. 308. num. 15. declaratur. decis. 41. numero 11.
Merlino.
 Surd. decis. 322. nu. 61. & 63. declaratur. decis. 127. num. 6.
Coccino.
 Surd. in consil. 341. nu. 1. lib. 3. examinatur. decis. 160. nu. 5.
 & 10. *Pirouano*.

T

Tiraquell. in prim. retract. num. 20. & 21. declaratur. de-
 cis. 254. nu. 13. *Coccino*.

V

Valasc. decis. 64. nu. 6. 9. & 10. declaratur. decis. 229. nu. 28.
Merlino.
 Vital. in clem. causam. §. intimatio. de appella. nu. 33. de-
 claratur. decis. 124. nu. 46. *Coccino*.
 Doctores in l. vendentes. C. de contrahen. empt. declaran-
 tur. decis. 172. nu. 77. *Merlino*.

F I N I S.

